

Kisin Kiraan Kitabuna

Yalunka Bible

Contents

Kisin Kiraan Kitabuna	1
Dunupa Fɔlɔna	4
Xɔɔyana	65
Saraxaraline	113
Yatene	146
Sariyane	193
Yosuwe a Fe Taruxuna	234
Kitisane Fe Taruxuna	262
Ruti a Fe Taruxuna	290
Nabi Samuyeli nun Sɔli nun Manga Dawudaa Fe Taruxuna	295
Manga Dawudaa Fe Taruxuna	330
Muluku Sulemani a Fe Taruxuna	363
Yuda nun Isirayila Mangane Fe Taruxuna	402
Yuda Mangane Fe Taruxune	439
Yuda Mangane Fe Taruxune	476
Esirasi a Fe Taruxuna	518
Neyemi a Fe Taruxuna	531
Esita a Fe Taruxuna	550
Nabi Yubaa Fe Taruxuna	559
Nabi Dawudaa Betine	598
Muluku Sulemani a Sandane	693
Mangana Fe Kolon Falane	728
Muluku Sulemani Fala Naxumen Naxanye Sebe	738
Nabi Esayi Alaa Falan Naxan Sebe	746
Nabi Yeremi Alaa Falan Naxan Sebe	829
Mawuga Falane Lan Yerusalem Kala Fe Ma	908
Nabi Esekiyeli Alaa Falan Naxan Sebe	916
Nabi Daniyeli Alaa Falan Naxan Sebe	981
Nabi Hose Alaa Falan Naxan Sebe	1000
Nabi Yoweli Alaa Falan Naxan Sebe	1012
Nabi Amosi Alaa Falan Naxan Sebe	1017
Nabi Abadi Alaa Falan Naxan Sebe	1027
Nabi Yunusaa Fe Taruxuna	1029
Nabi Mike Alaa Falan Naxan Sebe	1032
Nabi Nahun Alaa Falan Naxan Sebe	1040
Nabi Xabakuki Alaa Falan Naxan Sebe	1044
Nabi Sofoni Alaa Falan Naxan Sebe	1048
Nabi Xage Alaa Falan Naxan Sebe	1053
Nabi Sakari Alaa Falan Naxan Sebe	1056
Nabi Malaki Alaa Falan Naxan Sebe	1068
Matiyu Yesu a Fe Xibaru Fapin Naxan Sebe	1072
Maraka Yesu a Fe Xibaru Fapin Naxan Sebe	1121
Luka Yesu a Fe Xibaru Fapin Naxan Sebe	1151

Yoni Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebe	1201
Yesu a Xerane Kewanle	1237
Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Romi Kaane Ma	1281
Kedi Singen Kɔrenti Kaane Ma	1301
Kedi Firindena Kɔrenti Kaane Ma	1321
Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Galati Kaane Ma	1334
Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Efesi Kaane Ma	1342
Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Filipi Kaane Ma	1349
Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Kɔlɔsi Kaane Ma	1354
Kedi Singen Tesaloniki Kaane Ma	1359
Kedi Firindena Tesaloniki Kaane Ma	1363
Kedi Singen Timote Ma	1366
Kedi Firindena Timote Ma	1372
Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Tito Ma	1376
Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Filemɔn Ma	1379
Alaa Falan Naxan Nasiga Heburune Ma	1381
Yaki Alaa Falan Naxan Sebe	1397
Piyeri a Kedi Singena	1402
Piyeri a Kedi Firindena	1408
Yoni a Kedi Singena	1412
Yoni a Kedin Firindena	1418
Yoni a Kedin Saxandena	1419
Yudi a Kedina	1420
Lankenemayana	1422

Kisin Kiraan Kitabuna

The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.

La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012 Copyright du text: © 2012— Traducteurs Pionniers de la Bible. Cette création est mise à disposition selon le Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas de Modification 3.0 Unported-disponible en ligne [http: creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/](http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) ou par courrier postal à Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.

Language: Yalunka

Provided by: Pioneer Bible Translators

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or excerpts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

e910c229-6020-5de7-8b3f-3f22c1fb9754

ISBN: 978-1-5313-0718-9

Bible Introduction

Kisin Kiraan Kitabuna

Xabu N Benba Adama nun Nmahawa waxatini, adamadiine tɔɔma e hakene nun e yulubine goronna nan bun. Sayaan nun tɔɔyaan nun yahannama feen faxi dunuɓa yi hakene nun yulubine saranna nan na. To, birin waxi a xɔn ma, a xa kisin sɔɔ alogo a nama jaxankata alikiyama yi. Anu, Ala bata kirana nde yitɔn, a adamadiine rasarijanma e hakene nun yulubine ma kii naxan yi, e kisi alogo e xa siga ariyanna yi. Na kisin kiraan makenenxi Kitabuni ito nin. Kitabuni ito sa fɔlɔxi dunuɓa da kiin nan ma, a nabine taruxune nun kawandi baxine yɛba han Marakisi Tiin Yesu fa fena, han sa dɔxɔ dunuɓa raɓanna feen na. Kitabuni ito naxa a Marigi Yesu nan Ala solona muxun na dunuɓa muxune birin xa. Naxan na denkeleya Marigi Yesu ma, Ala na kanna rakisima nen a hinanni.

Nabina ndee fa waxatine ni itoe ra naxanye fe yɛbaxi Kitabuni ito kui, sa tongo e fa waxatin ma han ti to ra:

Nabi Iburahima fana: Ƴɛɛ 4000 benun to xa a li.

Nabi Musa fana: Ƴɛɛ 3500 benun to xa a li.

Nabi Dawuda fana: Ƴɛɛ 3000 benun to xa a li.

Nabi Daniyeli nun nabi gbeteɛye fana: Ƴɛɛ 2500 benun to xa a li.

Marigi Yesu fana: Ƴɛɛ 2000 benun to xa a li.

Kitabuni ito yitaxunxi dɔxɔ saxan nan na:

- 1) Tawureta Musa nun Nabine Fe Taruxune
- 2) Yaburi Dawuda nun Nabine Alaa Falan Naxanye Seɓe
- 3) Ningila Yesu: Marigi Yesu a Xarandiine Alaa Falan Naxanye Seɓe

A singen dunuɓa da kiin nun nabine taruxune nan yɛbama benun Marigi Yesu xa fa. A firinden nabi wuyaxi nan ma falaye yɛbaxi. Na yire firinne kirani tɔnma Marakisi Tiin Yesu nan yɛɛ ra. E seɓexi Heburu xuiin nin, muxune yi e maxete Yalunka xuini alogo Yalunkane xa e famu ki fajani. Nabiya fala wuyaxi na yire singen nun a firinden kui naxanye Yesu fa feen yɛbama benun a xa liga alogo muxune xa a kolon a Alanan Yesu xexi, a to na nabiya fala fonne rakamalixi. A yire saxanden tan Marigi Yesu a fe taruxun nun a kawandi baxine nan yɛbama e nun a xarandiine Yesu a falane suxi a xanbi kii naxan yi. Yire saxandeni ito tan seɓexi Gireki xuiin nin, muxune yi a maxete Yalunka xuini alogo Yalunkane xa a famu ki fajani.

Old Testament Introduction

Tawureta Musa nun Nabine Fe Taruxune

Alaa falan naxan nafaxi dunuɓa yi, na fɔlɔxi Nabi Musaa Tawureta nan ma. Waxatina nde Ƴɛɛ wuli saxan Ƴɛɛ keme suulun Ƴɔxɔn bata dangu xabu Nabi Musa seɓenli ito ti. Musa a seɓexi nen yanyina nde Ƴɛɛ wuli keden keme suulun Ƴɔxɔn benun Marigi Yesu xa bari. Alaa Nii Sarijanxin nan nabi gbeteɛye taruxune yitaxi Nabi Musa

ra alogo a xa e malan, a e seɓe Tawureta kui sa a gbee taruxun fari. A e seɓe Heburu xuiin nin, Musa kon xuina, muxune yi e maxete Yalunka xuini alogo Yalunkane fan xa nabine taruxune kolon ki faji. Tawureta kui, en taruxune toma naxanye bata dangu xabu Ala dunuɓa da waxatin naxan yi han Nabi Musa Isirayila kaane xali e ɓɔxɔni waxatin naxan yi.

Na birin findixi “Tawureta” nan na naxan bunna neen Heburu xuini fa fala “Xaranna.” Na xaranna tɔnɔn gbo muxune ma, bayo Ala yetena sariyane nun nabi wuyaxi taruxune malanxi Tawureta kui.

Kitabun yire suulun nan Tawureta Musa kui. Na singen xili “Dunuɓa Fɔlɔna,” amasɔto a a yitama en na nen dunuɓa nun dinan fɔlɔxi kii naxan yi. A yire firinden xili “Xɔɔyana,” bayo Ala Isirayila ramini nen konyiyani Misiran yamanani. A saxanden xili “Saraxaraline,” bayo Ala sariyane nun saraxa ba kiine yeɓa nen Lewi ɓɔn-sɔnna muxune xa naxanye findixi saraxaraline ra Isirayila xa. A naaninden xili nen “Yatene.” Isirayila kaane naxan nabaxi kira yi, keli Misiran yamanani siga e gbee ɓɔxɔni, na birin na Kitabun yiren kui. A mɔn Isirayila muxune yatene falama na waxatini. A suulunden xili nen “Sariyane.” Benun Isirayila kaane xa so e ɓɔxɔni Ala denaxan fi e ma, Nabi Musa a kawandi dɔnxɛn ba nen e xa, a sariyane nun taruxune birin ma fe rabira e ma. Na kawandin sebexi na kitabun yire suulunden kui.

Nabi gbeteɓe fe taruxune fan sebexi yireni ito kui naxanye fa Isirayila ɓɔxɔni Musa faha xanbini. Feen naxanye danguxi fayida jee wuli wuyaxi bun, ne fe taruxune nan malanxi Kitabun yireni ito kui. Manga Dawuda nun Muluku Sulemani e fe taruxun birin sebexi yireni ito kui e nun ne xanbi ra muxu wuyaxi naxanye findi mangane ra Isirayila yamanani. Nabi gbeteɓe fan ma fe taruxune sebexi yireni ito kui.

Poetry Introduction

Yaburi Dawuda nun Nabine Alaa Falan Naxanye Seɓe

Nabine fala wuyaxi nan malanxi Kitabun yireni ito kui. A yire singeni, Isirayila mangan Nabi Dawuda falan naxanye ti, na ndee nan sebexi be. Muluku Sulemani a sandane nun a falan naxanye ti, ne fan malanxi be. Na xanbi ra, Ala falan naxanye ti a nabine xɔn a yamaan matinxin feen na, ne fan sebexi yireni itoe yi fata nabine falane ra. Ala falan naxanye ti a nabine xa fayida jee keme sennin bun ma, ne nan malanxi be. Nabi Dawudaa Yaburin sebexi nen fayida jee wuli keden benun Yesu xa bari. Nabi Malaki a kitabun yiren sebexi nen jee keme naanin benun Yesu xa bari.

Nabi Dawuda nun Muluku Sulemani dangu xanbini, Isirayila kaane bira nen yulubini fata e suxure batun na. Ala yi a ragidi, a Isirayila kaane yaxune xa fa e suxu yengeni, e yi e xali konyiyani. Nabine sebenli itoe ti na waxatine nin, e kawandine ba alogo Isirayila yamaan xa xete suxure batun fɔxɔ ra, e tubi Ala ma. Nabi saxan nan ma kitabu yireye gbo dangu bonne ra: Nabi Esayi nun Nabi Yeremi nun Nabi Esekiyeli.

Marigi Yesu a fe sebexi nabini itoe xɔn yire wuyaxi benun Marigi Yesu xa bari. Na feen sebexi Yaburi sora 2.7-9 nun Yaburi 22 nun Nabi Esayi 7.14 nun Nabi Esayi 9.1-6 nun Nabi Esayi 53 nun Nabi Daniyeli 2.44 nun Nabi Daniyeli 9.24-26 nun Nabi Mika 5.1-4 nun Nabi Sakari 9.9-10 nun Nabi Sakari 12.8-11 e nun a sora 13.1-2 kui.

To muxune lan e xa nabini itoe falane xaran, e yi a kolon naxan lan a liga dunuƙa yi.

New Testament Introduction

Ningila Yesu

Marigi Yesu a Xarandiine Alaa Falan Naxanye Sebe

Yesu a fe xaranna xili nen Gireki xuiin nun firanse xuini fa fala “Evangile.” Arabune nun Yalunkana ndee na nan ma fa fala “Ningila.” Muxune a falama “Gosipeli” Angile xuini. Ne birin bunna neen fa fala “Xibaru Fapina.” Na luxi nen alo i na fe fapina nde xinla me. Na xibaru fapin findixi kisina fe nan na naxan sɔtɔma denkeleyaan xɔn Yesu ma. Dunuƙa yire wuyaxi, Yesu xili bama fa fala “Yesu” hanma “Jesus.” Arabune a falama fa fala “Isa.” Yalunkane naxa a “Yisa” koni ne birin fataxi falana nde nan na Heburu xuini fa fala “Yesua” naxan bunna neen fa fala “Marakisi Tiina.” Nanara, Kitabuni ito bata sebe Yalunka xuini alogo Yalunkane fan xa Yesu a fe kolon, e fan yi habadan nii rakisin sɔtɔ naxan bata dunuƙa yirene birin li.

Yesu fɔxɔrabira naanin nan Yesu a taruxun nun a falane sebexi Ningila Yesu kui Alaa Nii Sarijanxin barakani. E naaninne xinle ni itoe ra: Matiyu nun Maraka nun Luka e nun Yoni. Matiyu nun Maraka nun Luka tan, ne falane masoxi e bode ra yire wuyaxi. Koni e birin Yesu a fena ndee yeƙa nen bonne mi naxanye sebe. E birin e gbee sereyaan nan ba.

Benun Yesu xa fa, Isirayila yamaan bata yi a xaran nun Kitabun kui fa fala Alaa Muxu Sugandixin fama. Na feen sebexi Dunuƙa Fɔlɔn 3.15 kui e nun Dunuƙa Fɔlɔn 22.1-18 nun Samuyeli Firinden 7.12-16 nun Mangane Singen 9.5 nun Yaburin 2.7-9 nun Yaburin 22 nun Nabi Esayi 7.14 nun Nabi Esayi 9.1-6 nun Nabi Esayi 53 nun Nabi Daniyeli 2.44 nun Nabi Daniyeli 9.24-26 nun Nabi Mika 5.1-4 nun Nabi Sakari 9.9-10 nun Nabi Sakari 12.8-11 nun Nabi Sakari 13.1-2. Na Kitabun yirena ndee sebexi jɛɛ keme suulun, ndee jɛɛ wuli keden e nun a xanbi benun Yesu xa bari. Nanara, yamaan xaxinla yi tixi muxuna nde fa feen na fata nabiya falani itoe ra. Yesu nan falani itoe birin nakamali, na feen yi a yita a yamaan na, fa fala Alaa Muxu Sugandixina a tan nan na.

Yesu texina ariyanna yi, a xarandiine yi a yamarine suxu, e siga dunuƙa yiren birin yi. E feen naxanye liga alogo Yesu a fe xibarun xa dunuƙa yiren birin li, na fe taruxun sebexi Kitabun yireni ito yi e nun e kedon naxanye rasiga denkeleya muxu nenene ma alogo e xa a kolon Yesu mantonne lan e xa sigan ti kii naxan yi. E ne birin sebe nen Gireki xuini bayo men kaane yi na nan mema xulen, muxune fan na nan maxetexi Yalunka xuini alogo Yalunkane xa Yesu a fe kolon ki faji.

Dunupa Fɔlna

Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sebe

Tawureta Musaa Kitabun yire singen naxan sebe, na xili “Dunupa Fɔlna.” Sora tonge suulun nan na ra. Ne yitaxunxi nen dɔxɔde naanin:

Keli sora 1 ma han 11: Dunupa daan nun N Benba Adama nun Nmahawaa fe taruxun nun Nabi Nuhan ma fe taruxuna

Keli sora 12 ma han 25: Nabi Ibrahima fe taruxuna

Keli sora 26 ma han 36: Nabi Isiyaga nun Nabi Yaxubaa fe taruxuna

Keli sora 37 ma han 50: Nabi Yusufu a fe taruxuna

En nɔe xaxili gbeen sɔte nen Kitabun yireni ito barakani. Ala a yete kepaan nan makenenxi taruxuni itoe kui. A waxi a xɔn ma adamadiine xa tinxin nen. Koni adamadiine to yulubin nun haken liga, Ala yi dunupa raxɔdɔxɔ e ma alogo e xa e sɔnne lu na. Fe naxin mi rafan a ma feu! A mi muxu yo tima fe naxin na. Muxun birin a yete dentegema nen Ala xa lan a kewanle ma. Ala mɔn yulubi kanne yalagima nen. Koni Ala mi wama a xɔn adamadiine xa halagi. A waxi e mali feni alogo e xa tubi, e yi kisi a hinanna barakani.

Dunupa Fɔlna

1 A fɔlni, Ala yi kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna da. ²Dunupa mi yi yitɔnxi nun. A magenla nan yi a ra. Dimin nan yi na fufaan xun ma, koni Alaa Nii Saripanxin yi a masigama igen xun ma.

³Ala yi a fala, a naxa, “Kenenna xa mini.” Kenenna yi mini. ⁴Ala yi a mato, na kenenna fanxi. Ala yi kenenna nun dimin taxun. ⁵Ala yi kenenna xili sa “yanyina.” A yi dimin xili sa “kɔena.” Kɔe yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ singen nan na ra.

⁶Ala yi a fala, a naxa, “Kore walaxan xa lu bɔxɔ igen nun kore igen tagi.”

⁷Na yi findi naninna ra bɔxɔ igen nun kore igen tagi. A liga na kii nin. ⁸Ala yi naninni ito xili sa “kore xɔnna.” Kɔe yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ firinden nan na ra.

⁹Ala yi a fala, a naxa, “Bɔxɔ igen xa a malan yire kedenni. Xaren xa maba.” A liga na kii nin. ¹⁰Ala yi na xaren xili sa “bɔxɔna.” A yi na bɔxɔ igen xili sa “baana.” Ala yi a mato, na fanxi. ¹¹Ala yi a fala, a naxa, “Soli seene xa mini bɔxɔn ma. Sansiin birin xa soli, naxan yo naxan, bɔnsɔn kedenni. Sansi xɔnna naxan na sansi bogin kui, a solima nen birin nun a bɔnsɔnna.” A liga na kii nin.

¹²Ala yi sansiin birin nasoli bɔxɔn fari. Sansi xɔnna naxan na sansi bogin kui, a yi soli e nun a bɔnsɔnna. Ala yi a mato, na fanxi. ¹³Kɔe yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ saxanden nan na ra.

¹⁴Ala yi a fala, a naxa, “Yanban seene xa lu koren ma, yanyin nun kɔeen taxun feen na. Waxatin birin kolonma yanban seene sabun nan na. Xii yo xii, nɛe yo nɛe a kolonma yanban seene sabun nan na. ¹⁵E xa dege koren ma, e bɔxɔni yalan.” A liga na kii nin. ¹⁶Ala yi nayiyalanse xungbe firin nafala. Naxan xungbo han, na xa yanyin yamarin naba. Naxan xurun, na xa kɔeen yamarin naba. A yi sarene fan nafala. ¹⁷Ala yi yanban seene sa koren ma alogo e xa bɔxɔni yalan, ¹⁸e yi yanyin nun kɔeen yamarin naba, e yi dimin nun kenenni taxun. Ala yi a mato, a fanxi. ¹⁹Kɔe yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ naaninden nan na ra.

²⁰Ala yi a fala, a naxa, “Igen xa yimama niimaseene ra. Xɔline xa tугan kore.” ²¹Ala yi yexe xungbene da e nun niimaseen birin igeni, naxan yo naxan bɔnsɔn kedenni. A yi xɔline fan da, naxan yo naxan bɔnsɔn keden. Ala yi a mato, a fanxi. ²²Ala yi barakan sa e fe yi, a yi a fala e xa, a naxa, “E xa wuya, e yi yiriwa alogo yexene xa baan nafe. Xɔline

fan xa gbo bəxən ma.”²³ Kəe yi so, kuye yi yiba, ləxə suulunden nan na ra.

²⁴Ala yi a fala, a naxa, “Niimaseene xa lu bəxən ma. Birin xa lu e nun a bənsənna. Xuruseene nun bubuseene nun burunna subene, e birin xa lu e nun e bənsənna.” A liga na kii nin.²⁵ Ala yi burunna subene da naxan yo naxan bənsən keden. A yi xuruseene da naxan yo naxan bənsən keden. A yi bubuseene da naxan yo naxan bənsən keden. Ala yi a mato, a fanxi.

²⁶Ala yi a fala, a naxa, “En xa adaman da en yete misaala ra en maligan na. A xa senben sətə yexene nun xəline nun xuruseene nun bəxən nun bubuseene xun na.”

²⁷Ala yi adaman da a yete misaala ra. A e daxi Ala misaala nan na, a e da xəmen nun jaxanla.

²⁸Ala yi barakan sa e fe yi, a yi a fala e xa, a naxa, “E wuya ayi, e yi yiriwa algo bəxən xa rafe. E senben sətə bəxən nun yexene nun xəline nun bubuseene xun na.”²⁹ Ala yi a fala, a naxa, “N bata sansiin birin nun sansi bogin birin fi e ma balon na.”³⁰ N bata sansiin birin fi subene ma naxanye bəxən ma, e nun xəline nun bubuseene nun niimaseene, naxan yo yengima. Sansiin birin bata findi e balon na.” A liga na kii nin.³¹ Ala yi a daliseene birin mato, a fanxi han! Kəe yi so, kuye yi yiba, ləxə senninden nan na ra.

2 Kore xənna nun bəxə xənna daxi na kiini e nun e kui seen birin.² Ləxə soloferedeni Ala wanla yi kamali. A yi a matabu.³ Ala yi barakan sa na ləxə soloferedena fe yi, a xa findi ləxə sarjənxin na bayo a matabuxi na ləxən nin. A wanla kamalixi na ləxən nin.

N Benba Adama nun Nmahawa fe

⁴Kore xənna nun bəxə xənna taruxun ni i ra, e daxi waxatin naxan yi.

Marigina Alatala bəxən nun koren nafala waxatin naxan yi,⁵ soli se yo mi yi na. Sansi yo mi yi na naxan solixi bəxən ma bayo Marigina Alatala munma yi tule igen nagodo singen. Adaman fan mi yi na naxan bəxən nawalima.⁶ Koni xuyexuyenna yi minima bəxən fari, a bəxəni kun.⁷ Marigina Alatala yi adaman nafala benden na. Na xanbi ra, a yi niin fe a jəeni, adaman yi findi dəjəxən na.

⁸Na xanbi Marigina Alatala yi nako fajin nafala sogeteden mabinni. Na yiren xili Eden. A yi adaman dəxə menni.⁹ Marigina Alatala yi wudin siyaan birin nasoli menni, wudin naxan tofan, wudin naxan bogi donma a fajin na. Na yiren tagi, wudi firin yi na yi. Kedenna xili siimaya wudina. A firinden xili fe fajin nun fe jaxin kolon wudina.

¹⁰Xuden yi mini Eden nakəni soli seene xa, a yi taxun, a findi xude naaninna ra.¹¹ Na xude singen xili Pison. A danguma Xawila bəxən birin ma, xemaan denaxan yi.¹² Na xemaan fan. Wudi igen xiri jaxumen fan na, e nun geme tofajin naxan xili onixin.¹³ Na xude firinden xili Gihon. A danguma Kusi bəxən birin ma.¹⁴ Na xude saxanden xili Tigiri. A danguma Asuri bəxən ma a sogeteden binna ra. Na xude naaninden xili Efirati.

¹⁵Marigina Alatala yi adaman dəxə Eden nakəni nen alogo a xa na yiren nawali, a yi a kantən.¹⁶ Marigina Alatala yi yamarin so Adama yii, a naxa, “I nəe wudini itoe bogin birin donje naxan Eden nakəni,¹⁷ koni i nama fe fajin nun fe jaxin kolon wudin bogin don, bayo i na a don, i faxama nen.”¹⁸ Marigina Alatala yi a fala, a naxa, “A mi lan xəmen xa lu be a kedenna. N na a mali muxu fajin dama nen a xa.”

¹⁹Burunna subene birin e nun xəline birin Marigina Alatala naxanye rafalaxi benden na, a yi e xali adaman fema a xa e xili sa. Adaman e xili sa kii naxan yi, na

yi findi e xinle ra. ²⁰ A yi xuruseene birin nun xoline birin nun burunna subene birin xili sa. Koni na waxatini Adaman munma yi a mali muxu fajin sətə singen. ²¹ Marigina Alatala yi xixonla radangu a ma. A yi a raxi ki fajni. A to xi, Marigina Alatala yi a jensen xəri keden ba. A yi na ragali. ²² Na xanbi, na jensen xonna naxan kelixi adaman yi, Marigina Alatala yi na findi jaxanla ra, a yi fa a ra adama xon.

²³ Adama yi a fala, a naxa, “Iki, ito fataxi n xonna nan na. A mon fataxi n fatin nin. A xinla falama nen ‘jaxanla,’ bayo a minixi xemeni nen.”* ²⁴ Nanara, xemena a nga nun a fafe bejinma, a yi a maso a jaxanla ra, e findi fati bende kedenna ra. ²⁵ Xemen nun a jaxanla magenla nan yi a ra nun, koni e mi yi yagima na ra.

Yulubi singena

3 Sapin nan yi kəta Marigina Alatala daliseene birin xa. A yi jaxanla maxodin, a naxa, “Nəndin na a ra ba, Ala bata a fala, fa fala wudi binla naxanye birin Eden nakoni, e nama e bogin don?” ² Naxanla yi a yabi, a naxa, “Wudin naxanye Eden nakoni, nxu nəe e bogin donne nen, ³ koni wudin naxan Eden nakon tagiyani, nxu mi nəe na bogin donne, nxu mi nəe nxu yiin dinne a ra. Xa na liga nxu faxama nen.” ⁴ Sapin yi a fala jaxanla xa, a naxa, “En-en de! I mi faxama. ⁵ Ala a kolon, i na a don, i yeen nabima nen. I fama fe fajin nun fe jaxin kolondeni nen alo Ala yetena.” ⁶ Naxanla to wudi bogin mato, a tofan, a fan donseen na, a fan xaxili sətə seen na, a yi a tongo. A yi a don. A yi nde tongo, a sa a so a xemen yii, naxan yi a fema. A fan yi a don. ⁷ Na waxatini e yeen yi rabi. E yi a kolon, a e magenla nan yi a ra. E yi xəde deene gira, e yi e dege dugin na.

⁸ Na xanbi ra, xemen nun a jaxanla yi Marigina Alatala sigati xuiin me nakoni jinbarideen foye fajini. E yi e luxun wudine tagi. ⁹ Marigina Alatala yi a xili, a naxa, “Adama, i minen yi?” ¹⁰ Adaman yi a ratin, a naxa, “N bata i xuiin me Eden nakoni, koni n bata gaxu, bayo n magenla na a ra. Awa, n bata n luxun.” ¹¹ Ala yi a maxodin, a naxa, “Nde a yitaxi i ra a i magenla na a ra? I bata na wudi bogin don ba, n na i yamarixi naxan ma fe ra a i nama a don?” ¹² Adaman yi a yabi, a naxa, “Na jaxanla i naxan soxi n yii, na bata na wudi bogin so n yii, n yi a don.” ¹³ Na xanbi, Marigina Alatala yi jaxanla maxodin, a naxa, “I nanse ligaxi?” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Sapin nan n mayendenxi han n na a don.”

¹⁴ Awa, Marigina Alatala yi a fala sapin xa, a naxa, “I to bata ito liga, awa, n fan bata i danga xuruseene nun burunna subene birin tagi. I findima bubuseen nan na i kuiin xun na. I gbangbanna nan donma i ya dunuja yi gidini. ¹⁵ N bata yaxuyaana naso i tan nun jaxanla tagi. N bata a raso i ya diine nun a diine fan tagi. Na jaxanla diina i xunni wuruma nen, i fan yi a sanna maxolb.” ¹⁶ Ala yi a fala jaxanla xa, a naxa, “I fan, i tərɔma nen i ya dii barideni. Na tərɔn gboma ayi nen. I birama nen i ya xemen fəxə ra. A i yamarima nen.”

¹⁷ Ala yi a fala Adama xa, a naxa, “I bata bira i ya jaxanla fəxə ra. I bata na wudin bogin don, n na i yamarixi wudin naxan ma fe ra, a i nama na don. Iki n bata bəxən danga i ya fe ra. I tərɔma nen balo sətədeni i ya dunuja yi gidini. ¹⁸ N janle nun tansinne raminima nen bəxən ma, koni i baloma siseene nan xən xeen ma. ¹⁹ I balon sətəma i kuye wolonna nin han i xetema bəxoni waxatin naxan yi,

*2:23 Heburu xuiin naxan bunna neen “*xemena*” na maso *jaxanla* xinla ra Heburu xuiini.

nun wurena. Tubali-Kayini xunyen ɲaxalanmaan yi xili Nama.

²³Lameki yi a fala a ɲaxanle xa, a naxa, “Ada nun Sila, ε tuli mati. Lameki a ɲaxanle, ε ε tuli mati n ma falan na. N bata xeməna nde faxa n gbeen ɲɔxɔn na. N bata na banxulanna faxa bayo a bata n maxɔɔ. ²⁴Xa Kayini daxa a gbeen ɲɔxɔ dɔxɔna ma solofere, Lameki a gbeen ɲɔxɔma nən dɔxɔna ma tonge solofere e nun solofere.”

²⁵Adama yi a ɲaxanla kolon ɲaxanlara. A yi diin sɔɔ naxan yi xili Seti. A na xili sa bayo Ala bata a diin Habila ɲɔxɔ so a yii Kayini naxan faxa.[¶] ²⁶Seti fan yi diin sɔɔ naxan xili Enosi. Na waxatini, muxune yi Alatala xinla binya fəɔ.

Adama han Nuhan

Taruxune Singen 1.1-4

5 Adama bənsɔnna taruxun ni ito ra. Ala to Adama da, a a findi a yete maligan na, ²a e da xemen nun ɲaxanla. A e baraka. A e xili sa “Adamana.” ³Adama to fori ɲee keme ɲee tonge saxan, a yi diin sɔɔ a yete maligan na naxan maso a ra. A yi a xili sa Seti. ⁴Seti bari xanbini, Adama yi bu ɲee keme solomasexe. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteye sɔɔ. ⁵Adama a siimayaan yi siga ɲee keme solomanaanin ɲee tonge saxan. Na xanbi ra, a yi faxa. ⁶Seti to bu ɲee keme ɲee suulun, a yi Enosi bari. ⁷Enosi bari xanbini, Seti yi bu ɲee keme solomasexe ɲee solofere. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteye sɔɔ. ⁸Seti a siimayaan yi siga ɲee keme solomanaanin ɲee fu nun firin. Na xanbi ra, a yi faxa.

⁹Enosi to bu ɲee tonge solomanaanin, a yi Kenan bari. ¹⁰Kenan bari xanbini, Enosi yi bu ɲee keme solomasexe ɲee fu nun suulun. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteye sɔɔ. ¹¹Enosi a siimayaan

yi siga ɲee keme solomanaanin ɲee suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

¹²Kenan to bu ɲee tonge solofere, a yi Mahalaleli bari. ¹³Mahalaleli bari xanbini, Kenan yi bu ɲee keme solomasexe ɲee tonge naanin. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteye sɔɔ. ¹⁴Kenan ma siimayaan yi siga ɲee keme solomanaanin ɲee fu. Na xanbi ra, a yi faxa. ¹⁵Mahalaleli to bu ɲee tonge sennin e nun suulun, a yi Yaredi bari. ¹⁶Yaredi bari xanbini, Mahalaleli yi bu ɲee keme solomasexe ɲee tonge saxan. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteye sɔɔ. ¹⁷Mahalaleli a siimayaan yi siga ɲee keme solomasexe ɲee tonge solomanaanin ɲee suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

¹⁸Yaredi to bu ɲee keme ɲee tonge sennin e nun firin, a yi Xenɔki bari. ¹⁹Xenɔki bari xanbini, Yaredi yi bu ɲee keme solomasexe. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteye sɔɔ. ²⁰Yaredi a siimayaan yi siga ɲee keme solomanaanin ɲee tonge sennin e nun firin. Na xanbi ra, a yi faxa.

²¹Xenɔki to bu ɲee tonge sennin ɲee suulun, a yi Matusela bari. ²²Matusela bari xanbini, Xenɔki yi bira Ala fɔxɔ ra ɲee keme saxan. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteye sɔɔ. ²³Xenɔki a siimayaan yi siga ɲee keme saxan ɲee tonge sennin e nun suulun. ²⁴Xenɔki yi sigan tima e nun Ala. Na xanbi ra, a mi lu na sɔnɔn, bayo Ala bata a xali, a mi faxa.

²⁵Matusela to bu ɲee keme ɲee tonge solomasexe ɲee solofere, a yi Lameki bari. ²⁶Lameki bari xanbini, Matusela yi bu ɲee keme solofere ɲee tonge solomasexe e nun firin. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteye sɔɔ. ²⁷Matusela a siimayaan yi siga ɲee keme solomanaanin ɲee tonge sennin e nun solomanaanin. Na xanbi ra, a yi faxa.

[¶]4:25 *Seti* maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nən “A bata a fi.”

²⁸Lameki to bu jɛɛ keme jɛɛ tonge solomasexe e nun firin, a yi diin sɔɔ. ²⁹A yi a xili sa Nuhan. A yi a fala, a naxa, “A tan nan a ligama en jinan en ma tɔɔn nun en ma wanla ra, bayo Alatala bata bɔxɔn danga.”[§] ³⁰Nuhan bari xanbini, Lameki yi bu jɛɛ keme suulun jɛɛ tonge solomanaanin jɛɛ suulun. A mɔn yi dii xemen nun dii teme gbeteɛye sɔɔ. ³¹Lameki a siimayaan yi siga jɛɛ keme solofere jɛɛ tonge solofere e nun solofere. Na xanbi ra, a yi faxa.

³²Nuhan to bu jɛɛ keme suulun, a yi Semi nun Xami nun Yepeti sɔɔ.

Dunuḡa kala kiina

6 Muxune wuya fɔlɔ bɔxɔn fari waxatin naxan yi, e yi dii temene bari. ²Dapɔxɔn naxanye fata Ala konna ra, na ndee yi yabu dii temene ra, bayo e tofan. E yi ndee ye matongo, e yi e findi e jaxanle ra.

³Na xanbi ra, Alatala yi a fala, a naxa, “N mi tinɛ n ma Niin xa bu adaman fatini habadan, bayo daliseen na a ra. A mi danguma jɛɛ keme jɛɛ mɔxɔn na.”

⁴Na waxatini, e nun waxatin naxan fa na xanbi ra, Nefilimi muxu magaxuxine nan yi na dunuḡa yi. Na dapɔxɔne nun na dii temene nan ne barixi. E findi sofa magaxuxine nan na na waxatine yi e nun xili kanne.

⁵Alatala yi a to adamadina jaxuyaan bata gbo ayi bɔxɔn fari. A miriyane findixi fe kobin nan na waxatin birin.

⁶Na yi Alatala tɔɔ han a yi nimisa adaman da feen na. Na yi a bɔɔn tɔɔ.

⁷Alatala yi a fala, a naxa, “Adaman birin n naxan daxi, n na birin janma nen dunuḡa yi. Muxu ba, sube ba, bubuse ba, xɔliin naxan tugaɔnma kore ba, n na birin naxɔrima nen dunuḡa yi, bayo n bata nimisa adaman da feen na.”⁸ Koni, Nuhan yi rafan Alatala ma.

⁹Nuhan bɔnsɔnna taruxun ni ito ra. Muxu tinxinxin nan yi Nuhan na na waxatini. Fe yo mi yi a ra. A yi biraxi Ala fɔxɔ ra. ¹⁰Nuhan dii saxan nan sɔɔ: Semi nun Xami nun Yepeti.

Nuhan yi kunki nafala

¹¹Dunuḡa bata yi kala Ala yɛɛ ra yi. A bata yi rafe fe jaxin na. ¹²Ala yi dunuḡa to, a kalaxi, muxun birin fe jaxin fɔxɔ ra. ¹³Awa, Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “N waxi adaman birin naxɔri feni dunuḡa yi, bayo dunuḡa bata rafe fe kobin na. N waxi adaman birin nun bɔxɔn birin kala feni. ¹⁴Awa, i xa Goferi wudin nafala kunkin na. Konkone xa lu a kui. I dolen sa a kuiin nun a fanna ma. ¹⁵I xa a rafala i kiini: A kuyan xa findi nɔngɔnna ye keme saxan na, a yigbona tonge suulun, a yitena tonge saxan. ¹⁶I a xunna soon nafala. A xa dangu nɔngɔnna yeɔa ma keden na. I a dɛɛn ti a dɛxɔn ma. I xa kunkin kuini taxun dɔxɔɔa ma saxan.”

¹⁷“N tan igen nadinma nen dunuḡa yi. A muxun birin halagi. Niimaseen birin faxama nen. ¹⁸Koni n bata layirin tongo i xa. I so kunkini ito kui, i tan nun i ya diine nun i ya jaxanla, e nun i ya diine jaxanle. ¹⁹I xa fa daliseen sifan birin firin firinna ra, a xemen nun a gilena alogo e xa kisi. ²⁰Xɔliin bɔnsɔnna birin firin firin, suben bɔnsɔnna birin firin firin, bubuseen bɔnsɔnna birin firin firin, e fama i xɔn, i yi e rakisi. ²¹I xa donseen sifan birin xali kunkin kui. I xa sa a mara i tan xa e nun e fan xa.”

²²Nuhan yi a birin liga alo Ala a yamarixi kii naxan yi.

Fufa gbeena fe

7 Alatala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “So kunkin kui, i tan nun i ya denbayaan birin, bayo tinxin muxun nan i ra

[§]5:29 *Nuhan* maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna neen “madendenna.”

waxatini ito yi. ²Sube radaxaxi yo sube radaxaxi, i xa na solofere raso kunkin kui, a xɛmɛn nun a gilɛna. Sube raharamuxi yo sube raharamuxi i xa na firin naso, a xɛmɛn nun a gilɛna. ³Xɔliin fan sifan birin, solofere tongo, a xɛmɛn nun a gilɛna, alogo daliseen sifan birin xa lu dunuḡa yi. ⁴Xi solofere na dangu, n tulɛn nagodoma bɔxɔn ma nɛn, soḡe tonge naanin, kɔɛ tonge naanin. N niimaseen naxan birin daxi, na birin halagima nɛn.” ⁵Nuhan yi na birin liga Alatala a yamari naxan na.

⁶Fufaan mini waxatin naxan yi, Nuhan ma siimayaan jɛɛ kɛmɛ sennin nan yi a ra. ⁷Nuhan nun a diine nun a jaxanla nun a diine jaxanle yi keli igen yɛɛ ra, e yi so kunkin kui. ⁸Sube radaxaxine nun sube raharamuxine, xɔline nun bubuseene, ⁹a xɛmɛn nun a gilɛna, e yi siga Nuhan fema firin firin. E yi so kunkin kui alo Ala a yamari Nuhan ma kii naxan yi.

¹⁰Xii solofere dangu xanbini, na fufaan yi din dunuḡa ra. ¹¹Nuhan ma siimayaan yi jɛɛ kɛmɛ sennin, kike firin, xi fu nun solofere. Igen naxan bɔxɔni, na yi te fɔlɔ, e nun igen naxan kore, na fan yi godo fɔlɔ. ¹²Tulɛn yi fa bɔxɔn ma soḡe tonge naanin, kɔɛ tonge naanin.

¹³Na lɔxɔ yɛtɛni, Nuhan nun a diine, Semi nun Xami nun Yepeti e nun a jaxanla nun a dii saxanne jaxanle, ne birin yi so kunkin kui. ¹⁴Burunna suben bɔnsɔnna birin nun xuruseen bɔnsɔnna birin nun bubuseen bɔnsɔnna birin nun xɔliin bɔnsɔnna birin, e yi so kunkin kui. ¹⁵Daliseen birin naxan yengima, a firin firin, e yi fa Nuhan fema. E yi so kunkin kui. ¹⁶Niimaseen birin, a xɛmɛn nun a gilɛna, e yi so kunkin kui alo Ala a yamari Nuhan ma kii naxan yi. Na xanbi ra, Alatala yi dɛɛn balan.

¹⁷Xi tonge naanin fufaan yi mini. A yi kunkini te. ¹⁸Igen to gbo bɔxɔn ma, kunkin yi dɔxɔ igen fari. ¹⁹Igen yi

te han a yi sa geyaan birin xun ma dunuḡa yi. ²⁰Igen yi sa geyane xun ma han nɔngɔnna yɛ fu nun naanin. ²¹Niimaseen naxanye birin yi dunuḡa yi, ne birin yi halagi: xɔli yo, xuruse yo, burunna sube yo, bubuse yo, e nun adamadiin birin. ²²Niimaseen naxanye birin yi xaren na, naxanye yengima, ne birin yi halagi. ²³Niimaseen naxanye yi bɔxɔ xɔnna ma, na birin yi raxɔri: adamadiine nun subene nun bubuseene e nun xɔline, fɔ Nuhan kedenna, e nun naxanye yi a fema kunkin kui. ²⁴Fufaan yi din dunuḡa ra xii kɛmɛ xii tonge suulun.

Fufaan jɛn fɛna

8 Koni Ala yi a xaxili lu Nuhan xɔn ma, e nun burunna subene, e nun xuruseen naxanye yi a fema kunkin kui. Ala yi foyen nafa dunuḡa yi. Igen yi godo fɔlɔ. ²Igen naxan yi kelima bɔxɔn bun ma, na yi dan. Igen naxan yi kelima kore, na fan yi dan. ³Lɔxɔ yo lɔxɔ fɔ nde ba igen na. Xii kɛmɛ xii tongo suulunna bun ma, igen yi yelin gode. ⁴Kike soloferen xii fu nun soloferedeni, kunkin yi dɔxɔ geyaan fari, naxan xili Ararati. ⁵Igen yi lu gode han kike fudeni. Kike fuden xii singe lɔxɔni, geyane xunne yi mini kenenni.

⁶Xii tonge naanin dangu xanbini, Nuhan yi kunkin foye soden nabi, a bata yi naxan nafala a ma. ⁷A yi xaxaan bejin. Na yi a firifiri, han igen yi yelin gode. ⁸Nuhan mɔn yi ganban bejin, a xa sa igen mato xa a bata godo. ⁹Koni na ganban mi san tide to, bayo igen yi dinxi dunuḡa birin na. A yi xɛtɛ Nuhan ma kunkin kui. Nuhan yi ganban suxu a yiin na, a a raso kunkin kui.

¹⁰A yi a mame han xii solofere. A mɔn yi ganban bejin a firindeni. ¹¹Ninbanna ra ganban yi xɛtɛ Nuhan ma, oliwi wudi binla nɔxɔnde xinden suxi a dɛɛ ra. Awa, Nuhan yi a kolon a igen bata ba dunuḡa

xun ma. ¹²A mɔn yi a mame xi solofere. A mɔn yi ganban beḡin, koni ganban mi xete a ma.

¹³Nuhan ma siimayaan to siga jɛe keme sennin jɛe keden, kike keden, xi keden, fufaan yi jan dunuḡa yi. Nuhan to kunkin xunna ba, a yi a to bɔxɔn maxaraxi. ¹⁴Kike firin xi mɔxɔɔn nun solofere to dangu, bɔxɔn yi xara gben! ¹⁵Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, ¹⁶“E mini kunkin kui, i tan nun i ya jaxanla nun i ya diine, e nun i ya diine jaxanle. ¹⁷I xa niimaseen birin namini kunkin kui: xɔline nun subene e nun bubuseene, alogo e xa wuya, e xa yiriwa dunuḡa yi.” ¹⁸Awa, Nuhan yi mini, e nun a diine nun a jaxanla nun a diine jaxanle. ¹⁹Subene fan yi mini e nun bubuseene nun xɔline. Niimaseen birin, bɔnsɔn yo bɔnsɔn, e mini e danna.

²⁰Na xanbi ra, Nuhan yi saraxa ganden nafala Alatala xinli. A yi sube radaxaxina ndee tongo e nun xɔli radaxaxina ndee. A yi ne ba saraxan na, ne yi sa teeni. ²¹Tutun to te, Alatala yi na gan xirin me. A yi rafan a ma. A yi a fala a bɔɔeni, a naxa, “N mi bɔxɔn dangama sɔnɔn adamana fe ra, bayo n na a kolon adama bɔɔen mi fan xabu a dii jɔreya waxatini. N mi niimaseen birin halagima sɔnɔn alo n na singen liga kii naxan yi. ²²Fanni bɔxɔn daxi, xee bi waxatin nun se xaba waxatina, xunbenla nun kuye wolonna, soḡe furen nun jɛmena, yanyin nun kɔena, ne waxatine mi fa bama e kiini sɔnɔn.”

Ala yi a layiri tongo Nuhan xa

9 Na xanbi ra, Ala yi barakan sa Nuhan nun a diine fe yi. A yi a fala e xa, a naxa, “E xa diin bari, e xa wuya, e xa bɔxɔn nafe. ²Suben birin gaxuma e yee ra nen naxanye bɔxɔn ma, xɔliin naxanye birin kore, bubuseen birin, yexen naxan birin baani, e luma nen ne birin xun na. ³Niimaseen naxan birin yengima e find-

ima nen e balon na. N sansine so e yii kii naxan yi a singeni, iki n bata niimaseen birin fan so e yii na kiini.”

⁴“Koni e nama sube yifaxin don bayo a niin wunla a yi. ⁵E dentegen sama n xa niin wunla nan ma fe ra. Suben fan dentegen sama n xa niin wunla nan ma fe ra. Adaman dentegen sama n xa nen a adaman boden niin wunla a fe ra. ⁶Muxun naxan muxun niin bama, muxun nan a fan niin bama, bayo Ala bata adaman da a misaala ra. ⁷E xa diin bari, e xa wuya, e xa bɔxɔn nafe e yi yiriwa ayi.”

⁸Na xanbi ra, Ala yi a fala Nuhan xa e nun a diine, ⁹a naxa, “N yeteen bata layirin tongo e xa e nun e mamandenne, ¹⁰e nun niimaseen naxan birin yi e fema kunkin kui: xɔline nun xuruseene nun burunna subene e nun niimaseen naxan birin dunuḡa yi. ¹¹N bata layirin tongo e xa: fufaan mi niin birin bama sɔnɔn. Fufaan mi dunuḡa birin kalama sɔnɔn.” ¹²Ala yi a fala, a naxa, “N bata layirin tongo e nun e mamandenne xa e nun niimaseen birin xa. ¹³N sengunna yitama nen koren ma, naxan findima layirin taxamasenna ra n tan nun bɔxɔn tagi. ¹⁴N na tulen sa koren ma, sengunna minima nen. ¹⁵Na waxatini na layirina fe rabirama n ma nen, n layirin naxan tongoxi e xa e nun niimaseen birin xa. N mi niin birin bama dunuḡa yi fufaan na sɔnɔn. ¹⁶Sengunna na mini koren ma, n na a to, na layirina fe rabirama n ma nen, layirin naxan luma habadan, n layirin naxan tongoxi e xa e nun niimaseen birin xa naxanye dunuḡa yi.”

¹⁷Awa, Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “Sengunni ito findixi layiri taxamasenna nan na, n nun niimaseen birin tagi dunuḡa yi.”

¹⁸Nuhan ma diin naxanye mini kunkin kui, e xili Semi nun Xami nun Yepeti. Kanan kaane baba nan yi Xami ra. ¹⁹Muxun naxan birin wuyaxi

dunupa yi, a kelixi Nuhan ma dii saxanne nin.

Nuhan yi dangan ti

²⁰Nuhan xɛɛ rawanla nan yi a ra. A yi manpa binla sansiin si langan kui.**

²¹Na sansiin to bogi, Nuhan yi manpaan nafala, a yi a min, a xunna yi keli. A yi a sa bubun kui a magenla ra. ²²Xami, Kanan kaane baba yi a baba magenla to. A yi na fala a tadane xa. ²³Semi nun Yepeti yi dugin tongo, e yi siga e xan-biramaan na. E yi dugin sa e baba fari, koni e mi e baba magenla to.

²⁴Nuhan xunna to dɔxɔ, a keli, a yi a kolon a bolokada naxan ligaxi a ra.

²⁵Nuhan yi a fala, a naxa, “N bata Kanan†† danga. A findima konyi dɔnxen nan na a tadane xa.” ²⁶A mɔn yi a fala, a naxa, “N bata barikan bira Alatala xa, Semi a Ala. Kanan xa findi Semi a konyin na. ²⁷Ala xa Yepeti a bɔxɔn gbo ayi. Yepeti xa lu Semi a bubun kui. Kanan xa findi Yepeti a konyin na.”

²⁸Fufaan pan xanbini, Nuhan yi jɛɛ keme saxan jɛɛ tonge suulun sɔɔ.

²⁹Nuhan ma siimayaan yi siga jɛɛ keme solomanaanin jɛɛ tonge suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

Nuhan ma diine, Semi nun Xami nun Yepeti a taruxun nan na ra.

Semi nun Xami nun Yepeti yixetene

Taruxune Singen 1.5-23

10 Nuhan ma diine bɔnsɔnne taruxun ni i ra, Semi nun Xami nun Yepeti naxanye diine bari fufaan dangu xanbini.

²Yepeti a diine xinle ni itoe ra: Gomere nun Magogo nun Madayi nun Yawani nun Tubali nun Meseki e nun Tirasi.

³Gomere a diine xinle ni itoe ra: Asike-nasi nun Rifati nun Togarama.

⁴Yawani a diine xinle ni itoe ra: Elisaha nun Tarasisi nun Sipiri nun Rodanimi. ⁵Muxuni itoe diine yi dɔxɔ fɔxɔ igen de. E na siga denaxan yi, e xabilayaan fɔlɔ menni. Na xabilane yi findi siya gbetene ra, birin nun e kon xuina.

⁶Xami a diine xinle ni itoe ra: Kusi‡‡ nun Misiran nun Puti nun Kanan.

⁷Kusi a diine xinle ni itoe ra: Seba nun Xawila nun Sabata nun Raama nun Sabiteka.

Raama a diine xinle ni itoe ra: Saba e nun Dedan.

⁸Kusi fan diin sɔɔ nen naxan xili Nimirodi. Na findi yengeso gbeen nan na dunupa yi. ⁹Nimirodi fan, donso gbeen nan yi a ra Alatala yɛɛ ra yi. Nana, muxune a falama, e naxa, “I luxi alo Nimirodi, donso gbeen nan yi a ra Alatala yɛɛ ra yi.” ¹⁰A mangayaan liga nen taani itoe ma singen: Babilɔn nun Ereki nun Akadi nun Kalene taan naxan Sinari bɔxɔni. ¹¹A yi keli Sinari yi, a yi

**9:20 Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

††9:25 Nuhan a mamandenna **Kanan** nan danga. A mi a dii yo danga. Semi yixetena nde Yaxuba yixetene nan Kanan yixetene raxɔri Isirayila bɔxɔni, na yi findi dangan bunna ra. Na yengena fe sebexi Yosuwe kitabu yiren kui. A mi sebexi yire yo yi fa fala Kanan yixetene siga nen fati fɔre bɔxɔni. A yixete dando naxanye luxi e nii ra yengen xanbi ra, ne yi basan Yaxuba yixetene ra han Kanan muxu yo mi lu. Yanyina nde fati fɔrene fe sebexi Dunupa Fɔlɔn 10.6 kui.

‡‡10:6 Muxune laxi a ra a **Kusi** yixetena nde siga nen fati fɔrene bɔxɔni. Yanyina nde fati fɔrene benban finde a yixetena nde ra. A fe mɔn sebexi Yatene 12.1 nun Esayi 20 nun Sofoni 3.10 kui e nun yire wuyaxi gbete. Nuhan Kusi xunye **Kanan** nan danga. Na feen sebexi Dunupa Fɔlɔn 9.25 kui.

siga Asiriya bɔxɔni. Menni, a yi taane ti naxanye xili Niniwa nun Rehoboti nun Iri nun Kala ¹²e nun Resen, taa gbeen naxan Niniwa nun Kala tagi.

¹³Misiran yi findi muxuni itoe benban na: Ludu kaane nun Anami kaane nun Lehaba kaane nun Nafatu kaane ¹⁴nun Patirusu kaane nun Kasaluxu kaane, Filisitine keli denaxan yi, e nun Kafatoro kaane.

¹⁵Kanan yi findi muxuni itoe baba ra: Sidɔn, a dii singena, e nun Xitine ¹⁶nun Yebusune nun Amorine nun Girigasane ¹⁷nun Xiwine nun Arakane nun Sini kaane ¹⁸nun Arawada kaane nun Semara kaane nun Xamata kaane.

Na xanbi ra, Kanan bɔnsɔnne birin yi xuya ayi. ¹⁹Kanan bɔxɔn naninna yi kelixi Sidɔn han sa dɔxɔ Gerari taan na, a yi siga han Gasa, a yi dangu Sodoma nun Gomora nun Adamaha nun Seboyimi yi, han sa dɔxɔ Lasa ra.

²⁰Xami a muxune ni itoe ra, fata e bɔnsɔnna nun e xuiin na e nun e bɔxɔne, e nun e siyane.

²¹Semi, Yepeti tada fan yi diine sɔɔ. Semi findi Eberi a diine benban nan na.

²²Semi a diine xinle ni itoe ra: Elan nun Asuri nun Arapaxadi nun Ludu e nun Arami.

²³Arami a diine xinle ni itoe ra: Yusu nun Xulu nun Geteri e nun Meseki.

²⁴Arapaxadi yi Selaxa sɔɔ. Selaxa yi Eberi sɔɔ.

²⁵Eberi yi dii firin sɔɔ. Keden xili Pelegi^{¶¶} bayo dunuḡa yitaxun a waxatin nin. A xunyɛn xili Yokatan. ²⁶Yokatan ma diine xinle ni itoe ra: Alomodadi nun Selefa nun Xasaramaweti nun Yera ²⁷nun Hadoran nun Yusali nun Dikila

²⁸nun Obala nun Abimayeleye nun Saba ²⁹nun Ofiri nun Xawila nun Yobabo. Ne birin baba nan yi Yokatan na. ³⁰E bɔxɔn yi kelixi Mesa sa dɔxɔ han Sefare, naxan geyaan sogeteden binni.

³¹Semi a diine ni i ra, fata e bɔnsɔnne nun e xuine nun e bɔxɔne nun e siyane ra.

³²Nuhan ma diine bɔnsɔnne nan ne ra e siyane yɛen ma. Fufaan dangu xanbini, bɔnsɔnni itoe yi findi siyane birin na dunuḡa yi.

Xuine yitaxun fena

11 Na waxatini, dunuḡa birin yi xui keden nan falama. ²Muxuna ndee to siga sogeteden binni, e yi dɔxɔ Sinari lanbanni. ³E yi a fala e bode xa, e naxa, “En siga, en xa bitikidin bɔnbɔ, en xa a gan.” E yi bitikidine dɔxɔ gemene ḡɔxɔni. E yi dolen findi bitikidi^{§§} dɔxɔ seen na. ⁴Na xanbi ra, e yi a fala, e naxa, “En siga, en xa taan ti en yɛɛ xa, e nun sanganso gbeen naxan tema han kore, alogo en xinla xa gbo ayi. Nanara, en nama xuya ayi dunuḡa xun xɔn.”

⁵Koni Alatala yi godo na taan nun sanganso gbeen matodeni muxune naxan ti.

⁶Alatala yi a fala, a naxa, “Muxuni itoe, naxanye siya keden, xui keden a ra, xa ne bata wanli ito fɔlɔ, wanla birin e waxi naxan ke feni sɔnɔn, e na ligama nen.

⁷En siga, en godo e xuiin basandeni alogo e nama e bode xuiin me.” ⁸Alatala yi e raxuya ayi. Na taan ti feen yi dan.

⁹Na yiren yi xili Babeli,* bayo Alatala bata dunuḡa xuine basan e bode ra na yi. Fɔlɔ menni, Alatala yi e raxuya ayi dunuḡa birin ma.

¶¶10:25 *Pelegi* bunna neen fa fala “Mayitaxunna.”

§§11:3 *Bitikidin* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Birikidina*.”

*11:9 *Babeli* maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna neen fa fala “Mayibasanna.”

Semi han Tera

Taruxune Singen 1.24-27

¹⁰ Semi bənsənnə taruxun ni i ra.

Fufaan dangu jəen firinna, Semi a simayaan yi jəe keme sətə. A yi a diin sətə naxan xili Arapaxadi. ¹¹ Arapaxadi bari xanbini, Semi mən yi jəe keme suulun sətə. A yi dii xəmene nun dii tème gbetene sətə.

¹² Arapaxadi to jəe tonge suulun nun suulun sətə, a yi Selaxa bari. ¹³ A to Selaxa sətə, Arapaxadi yi bu jəe keme naanin jəe saxan. A yi dii xəmene nun dii tème gbetene sətə.

¹⁴ Selaxa to jəe tonge saxan sətə, a yi Eberi bari. ¹⁵ A to Eberi sətə, Selaxa yi bu jəe keme naanin jəe saxan. A yi dii xəmen nun dii tème gbetene sətə.

¹⁶ Eberi to jəe tonge saxan e nun naanin sətə, a yi Pelegi bari. ¹⁷ A to Pelegi sətə, Eberi yi bu jəe keme naanin jəe tonge saxan. A yi dii xəmen nun dii tème gbetene sətə.

¹⁸ Pelegi to jəe tonge saxan sətə, a yi Rewu bari. ¹⁹ A to Rewu sətə, Pelegi yi bu jəe keme firin jəe solomanaanin. A yi dii xəmen nun dii tème gbetene sətə.

²⁰ Rewu to jəe tonge saxan nun firin sətə, a yi Serugu bari. ²¹ A to Serugu sətə, Rewu yi bu jəe keme firin jəe solofere. A yi dii xəmen nun dii tème gbetene sətə.

²² Serugu to jəe tonge saxan sətə, a yi Nahori bari. ²³ A to Nahori sətə, Serugu yi bu jəe keme firin. A yi dii xəmen nun dii tème gbetene sətə.

²⁴ Nahori to jəe məxəpən nun solomanaanin sətə, a yi Tera bari. ²⁵ A to Tera sətə, Nahori yi bu jəe keme jəe fu nun solomanaanin. A yi dii xəmen nun dii tème gbetene sətə.

²⁶ Tera to jəe tonge solofere sətə, a yi Iburama nun Nahori nun Haran bari.

Tera a denbayana

²⁷ Tera bənsənnə taruxun ni i ra.

Tera yi Iburama nun Nahori nun Haran bari. Haran yi Loti bari. ²⁸ Benun Tera xa faxa, a diin Haran yi faxa Yuru taani Babilən bəxəni, a barixi denaxan yi. ²⁹ Iburama nun Nahori yi paxanle futu. Iburama paxanla yi xili Sarayi. Nahori a paxanla xili Milika. Milika baba nan yi Haran na. Haran dii firin nan sətə, Milika nun Isika. ³⁰ Gbantən nan yi Sarayi ra. Dii yo mi yi a yii.

³¹ Tera yi a denbayana xali, a dii Iburama, e nun a mamandenna Loti, Haran ma diina, e nun a mamandenna Sarayi, Iburamaa paxanla. E birin yi keli Yuru taani Babilən bəxəni alogo e xa siga Kanan bəxəni. Koni e to Xarani taan li, e yi dəxə menni.

³² Tera yi bu jəe keme firin jəe suulun. A yi faxa Xarani yi.

Ala yi Iburama xili

12 Alatala yi a fala Iburama xa, a naxa, “Keli i ya yamanan nun i xabilan nun i babaa genli. I siga na yamanani n naxan yitama i ra. ² N ni i findima siya gbeen na nən. N na i barakama nən, n ni i findi xili kanna ra. Muxune fan duban sətəma nən i tan barakani. ³ Naxan na duba i xa, n fan na kanna barakama nən. Naxan na i danga, n fan dangan nagidima na kanna ma nən. Dunupa xabilane birin duban sətəma nən i tan barakani.”

⁴ Awa, a siin jəe tonge solofere e nun suulunna sətə waxatin naxan yi, Iburama yi keli Xarani yi alo Alatala a yitaxi a ra kii naxan yi. Loti fan yi siga Iburama fəxə ra. ⁵ A yi a paxanla Sarayi nun a xunyena dii Loti nun a sətə seen birin, e nun muxune a naxanye sətəxi Xarani yi, a yi ne birin xali. E yi siga Kanan bəxəni.

⁶ Iburama yi dangu bəxən na han a sa wudi bili gbeen li denaxan yi xili More, Siken bəxəni. Na waxatini, Kanan kaane yi dəxi menni nun. ⁷ Koni Alatala yi a yete yita Iburama ra. A yi a fala, a naxa,

“N bəxəni ito nan fima i yixetene ma.” Awa, Iburama yi saraxa ganden nafala Alatala xa naxan a yete yitaxi a ra. ⁸A yi keli menni, a siga गयाan ma, गयाan naxan Beteli sogeteden binni. A yi bubun ti menni. Beteli taan yi lu a sogegododeni. Ayi taan yi lu a sogetedeni. A yi saraxa ganden nafala Alatala xa menni. A yi Alatala maxandi a xinla ra. ⁹Na xanbi ra, a yi siga Negewi tonbonna binni.

Iburama yi siga Misiran yi

¹⁰Na waxatini, fitina kamen yi so bəxəni. Awa, Iburama yi siga Misiran bəxəni bayo donse yo mi yi na. ¹¹Benun e xa so Misiran bəxəni, Iburama yi a fala a paxanla Sarayi xa, a naxa, “A kolon, paxalan tofənin nan i tan na. ¹²Misiran kaane na i to waxatin naxan yi, e a falama nen a n ma paxanla nan i ra. Na xanbi ra, e n faxama nen, koni e mi i tan faxe. ¹³I xa a fala e xa a n xunyen nan i tan na, alogo e xa kininkinin n ma i sabun na. Nayi, e mi n faxama i tan ma fe ra.”

¹⁴Iburama to Misiran li, Misiran kaane yi a to, a Sarayi paxalan tofənin nan a ra. ¹⁵Misiran Mangana kuntigine yi paxanla ito matəxə Misiran Mangan xa. Misiran Mangan yi a xali a konni. ¹⁶A yi hinan Iburama ra a paxanla fe ra. Iburama yi xuruse xunxurine nun pingene nun sofanle nun konyine nun pəgəmene sətə.

¹⁷Koni Alatala yi fure paxin sa Misiran Mangan nun a denbayaan ma Sarayi a fe ra, Iburama paxanla. ¹⁸Nanara, Misiran Mangan yi Iburama xili. A yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi n na? Nanfera i mi a falaxi n xa i ya paxanla nan a ra. ¹⁹Nanfera i ya falaxi a i xunyen nan a ra han n tan bata a findi n ma paxanla ra? Awa, hən, i ya paxanla ni i ra. E siga!” ²⁰Na xanbi, Misiran Mangan yi yamarin fi a

sofane ma lan Iburama a fe ma. E yi a ragbengben e nun a paxanla, e nun a yii seen birin.

Iburama nun Loti

13 Awa, Iburama yi keli Misiran yamanani. A yi siga Negewi tonbonna mabinni e nun a paxanla nun a seen birin, e nun Loti. ²Iburama bata yi findi nafulu kanna ra nun. Xuruseene nun gbetin nun xəmaan yi a yii. ³A keli Negewi yi, a yi a masiga han Beteli taani. Yirena nde yi Beteli taan nun Ayi taan longonna ra, Iburama bubun yi tixi menna nan singe yi. ⁴A saraxa gande singen fan yi menna nin nun. Iburama yi Alatala maxandi a xinla ra menni.

⁵Loti yi biraxi Iburama fəxə ra, xuruseene nun bubune yi a fan yii nun. ⁶Iburama a xuruse ganla nun Loti a xuruse ganla yi gbo na bəxən xa. E mi yi nəe luyə yire kedenni sənən. ⁷Sənən sənən yi mini Iburama xuruse rabane nun Loti a xuruse rabane tagi. Kanan kaane nun Perisi kaane fan yi menni na waxatini.

⁸Nanara, Iburama yi a fala Loti xa, a naxa, “Sənən sənən nama bira en tagi e nun en ma xuruse rabane tagi, bayo en tan ngaxakedenmane nan en na. ⁹Bəxəni ito birin i yee ra. Awa, en xa fata. Xa i siga kəməna ma, n tan yi siga yiifanna ma. Xa i siga yiifanna ma, n tan yi siga kəməna ma.”

¹⁰Loti yi a yeen nasiga, a yi sa Yuruden meren to. Igen yi na nun a fənin na. Benun Alatala xa Sodoma nun Gomora halagi, na bəxəne yi fan han Soyari binni, alo Misiran bəxəna, alo Alatala a nəkə rafalaxina. ¹¹Awa, Loti yi Yuruden meren sugandi a yete xa. A yi siga sogeteden mabinni. E yi fata.

¹²Iburama yi lu Kanan bəxəni. Loti yi lu Yuruden meren taane tagini. A yi bubun ti Sodoma fema. ¹³Sodoma kaane

†13:10 Na feen mən sebəxi Dunupa Fəlon 2.8-10 kui.

bata yi kobi ayi a gbegbe, e bata yi findi yulubi kan belebelen na Alatala yɛɛ ra yi.

¹⁴Iburama nun Loti to fata, Alatala yi a fala Iburama xa, a naxa, “I yeen ti sogeteden na, e nun sogegododen na, e nun yiifanna nun kɔmenna ma. ¹⁵I bɔxɔn naxan birin toxi, n na a fima i ma nen e nun i bɔnsɔnna ma han habadan. ¹⁶N ni i bɔnsɔnna rawuyama ayi nen alo gbangbanna naxan bɔxɔn ma. Xa muxun nɔɛ mɛnpensinna tenge, awa, a nɔɛ nen i bɔnsɔnna yaten kolonɛ. ¹⁷Keli, i bɔxɔni siga, a kuye yɛɛn nun a yigbo yɛɛna, i xa a birin mato bayo n na a fima i tan nan ma.” ¹⁸Awa, Iburama yi bubun yiren masara. A yi dɔxɔ wudi belebelena nde mabinna ra Mamire nun Xebiron fema. A yi saraxa ganden nafala mɛnni Alatala xa.

Iburama Loti ratanga fena

14 Na waxatini, Manga Amirofeli naxan Babilɔn bɔxɔn ma yo, Manga Ariyoki naxan Elasari bɔxɔn ma yo, Manga Kedolama naxan Elan bɔxɔn ma yo, Manga Tidali naxan Goyin bɔxɔn ma yo, manga naaninni itoe yi layirin tongo e bode xa manga suulun ni itoe yenge feen na. ²Na manga suulunne nan itoe ra: Bera Sodoma mangan nun Birisa Gomora mangan nun Sinabu Adamaha mangan nun Semeberi Seboyimi mangana e nun Bela mangana. Bela mɔn xili Soyari. ³Manga suulunni itoe yi e malan Sidimi lanbanni, Fɔxɔ Daraan denaxan yi. ⁴Xabu jɛɛ fu nun firin manga suulunni itoe yi Manga Kedolama bun ma, koni a jɛɛ fu nun saxanden na, e yi murute.

⁵A jɛɛ fu nun naanindena, Manga Kedolama nun mangan naxanye yi a fema, e yi siga yenge sodeni. E yi siyani itoe birin nɔ yengeni: Refa kaan naxanye yi Asatarɔti-Karinayin yi, Susi kaan naxanye yi Xami yi, Emi kaan naxanye

yi Sihawe-Kiriyatayimi yi, ⁶e nun Xori kaan naxanye yi geyaan ma Seyiri binni han Eli-Paran tonbonna fema. ⁷Na xanbi e yi xete, e yi siga En-Misapati, naxan xili Kadesi. E yi Amalekine nɔ e nun Amarin naxanye yi dɔxi Xasasɔn-Tamari yi.

⁸Na waxatini, Sodoma mangan nun Gomora mangan nun Adamaha mangan nun Seboyimi mangan nun Bela mangan denaxan mɔn xili Soyari, na mangane yi e malan Sidimi lanbanni manga naaninni itoe yengedeni: ⁹Kedolama Elan mangan nun Tidali Goyin mangan nun Amirofeli Babilɔn mangan nun Ariyoki Elasari mangana. Na manga naaninna yi manga suulunna yenge. ¹⁰Awa, yinle yi Sidimi lanbanni, dolena e kui. Sodoma mangan nun Gomora mangan yi e gi. Yengesona ndee yi bira yinle ra. Ndee yi e gi siga geyaan fari. ¹¹Na manga naanin naxanye nɔɔn sɔtɔxi, ne yi nafunla nun donseene birin tongo Sodoma taan nun Gomora taani. E yi siga. ¹²E yi Iburama xunyena dii Loti fan suxu e nun a herisigen birin, bayo a yi dɔxi Sodoma taan kui.

¹³Muxuna nde yi a gi, a sa na feen birin yeba Iburama Heburu kaan xa. Na waxatini, Iburama yi dɔxi wudi bili belebelen bun ma Mamire Amarin konni. Mamire nun a ngaxakedenne, Esikoli nun Aneri, ne bata yi layirin tongo Iburama xa. ¹⁴Iburama to a me, muxune bata a xunyena dii xeme Loti suxu, a yi yengesone tongo, muxu keme saxan muxu fu nun solomasexe naxanye barixi a sariyan kui, naxanye fatan yenge sodeni. E yi siga na mangane fɔxɔ ra han taan naxan xili Dan. ¹⁵Kɔɛɛn na, Iburama yi a yengesone yitaxun, e yi na mangane raterena yengen na. E nun a yengesone yi nɔ na mangane matuntunɛ han Xoba, Damasi taan kɔmenna ma. ¹⁶A yi fa e herisigen birin na, a yi fa a xunyena diin Loti fan na, e nun a sɔtɔ

seen birin, sa paxanle fari e nun yamaan birin.

Iburama nun Melikisedeki

¹⁷Iburama to xete xunna kenla kui, keli Manga Kedolama yengedeni e nun mangan naxanye yi a fema, Sodoma mangan yi siga Iburama ralandeni Sihawe lanbanni. Menna xili “Mangana Lanbanna.”

¹⁸Na xanbi, Melikisedeki,[‡] Salemi mangan yi fa burun nun wudi bogi igen na Iburama xa alo manpana. Kore Xonna Ala a saraxaraliin nan yi Melikisedeki ra.

¹⁹A yi duba Iburama xa, a naxa, “Kore Xonna Ala naxan koren nun bəxən daxi, na xa Iburama barayi. ²⁰Tantunna Kore Xonna Ala xa, naxan i yaxune rayarabixi i xa.” Na waxatini, Iburama yi a se tongoxine birin yaganna fi Melikisedeki ma.

²¹Sodoma mangan yi a fala Iburama xa, a naxa, “N ma muxune raxete n ma, koni nafunla xa lu i tan xa.” ²²Koni Iburama yi a fala Sodoma mangan xa, a naxa, “N bata n kolə Alatala yi, Kore Xonna Ala naxan koren nun bəxən daxi, ²³n mi sese tonge naxan findixi i gbeen na, hali lutidina, xa na mi a ra sankidi lutina, alogo i nama a fala sənən fa fala ‘N tan nan Iburama findi nafulu kannara.’ ²⁴N mi sese tonge, fə n ma yenge-sone naxan donxi e nun naxan findixi e gbeen na. Aneri nun Esikoli nun Mamire e gbeen tongoma nen.”

Ala yi layirin tongo Iburama xa

15 Na xanbi, Iburama yi fe toon ti alo xiyena, Alatala yi fa a ma, a yi a fala a xa, a naxa, “Iburama i nama gaxu, n tan nan i kantanma. I saran gbeen sətəma nen.” ²Iburama yi a yabi, a naxa, “Marigina Alatala, i nanse jənigexi i naxan soma n yii? Bayo dii yo mi n yii. N mi dii sətəxi naxan n keen ton-

goma fə n ma walikena, Eliyeseri Damasi kaana. ³I mi dii yo fixi n tan ma. Nanara, n ma walikeen naxan barixi n konni, na nan findima n kee tongon na.” ⁴Alatala yi a yabi, a naxa, “En-en, i ya walikeen mi findima i kee tongon na de! I bari diin yatin nan fama findideni i kee tongon na.” ⁵Ala yi Iburama ramini a bubun bun ma, a yi a fala a xa, a naxa, “I yeen nate kore. I sarene tenge xa i nəe a yaten kolonje.” A mən yi a fala a xa, a naxa, “I ne toxi kii naxan yi kuyen ma, i bənsənna fan wuyama ayi na kiini nen, i mi nəe a yaten kolonje.”

⁶Iburama yi denkeleya Alatala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa. ⁷Ala yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan Alatala ra naxan i ramixi Yuru taani Babilən bəxəni. N na i xali bəxən ma n denaxan fima i ma.” ⁸Iburama yi a maxədin, a naxa, “Marigina Alatala, n na a kolonma di, fa fala n fama na bəxən sətədeni nen?”

Alatala layirin xidi fena

⁹Ala yi a fala a xa, a naxa, “Fa jinge gilen nun sii gilen na, e nun yexee kontonna naxanye bata jee saxan saxan ti, e nun ganba gilen nun kolokonde dina. I yi e fi n ma.” ¹⁰Iburama yi fa na subene ra. A yi jingen nun sii gilen nun yexee kontonni sensen a tagi. A yi na sube dungine sa e dan na, koni a mi xəline tan yixaba. ¹¹Segene yi fa, e godo na sube faxaxine ma. Iburama yi e birin kedi. ¹²Sogen godomatəna, xixənlə yi Iburama suxu kati! Kuyen yi yidimi, dimi magaxuxin yi so.

¹³Ala yi a fala a xa, a naxa, “A kolon yati, i bənsənna dəxəma nen yamana gbete yi, e konna mi denaxan na. E findima nen konyin na na bəxəni. E fe xəlen siyaan birin sətəma nen jee keme naaninna bun ma muxu yiini. ¹⁴Koni e na lu siyaan naxan bun konyiyani, n na

[‡]14:18 Melikisedeki bunna neen fa fala “Manga tinxinxina.”

makitima nen. Na xanbi ra, e neen min-
ima na yamanani, e se faɲin gbeɲbe xal-
ima nen. ¹⁵I tan fama nen bɔɲe xun-
benla sɔtɔdeni, i mɔn siimaya xunkuyen
sɔtɔma nen, han i sa laxiraya waxatin
naxan yi. ¹⁶I yixeten naaninden xetema
nen na bɔxɔni, bayo fɔ Amorine e haken
na gbo ayi waxatin naxan yi.”

¹⁷Sogen to godo, dimin yi so. Na wax-
atini tɛɛ kɔ seen naxan yi tutin namin-
ima e nun tɛɛ degena, a yi dangu sube
dungine saden tagi. ¹⁸Taxamasenna nan
na ra, Alatala yi layirin naxan tongoxi
a tan nun Iburama tagi na lɔxɔ yeteni.
A yi a fala a xa, a naxa, “N bata ya-
manani ito fi i bɔnsɔnna ma, keli Misiran
baan ma han sa dɔxɔ Efirati baa bele-
belen na.” ¹⁹Siya dɔxɔ wuyaxin nan yi
na: Kenine nun Kenisine nun Kadimonne
²⁰nun Xitine nun Perisine nun Refane
²¹nun Amorine nun Kanan kaane nun
Girigasane e nun Yebusu kaane.

Sumayila bari lɔxɔna

16 Sarayi, Iburama a ɲaxanla
munma yi dii yo bari a xa. Konyi
gile Misiran kaana nde yi walima a yii
naxan yi xili Hagara. ²Sarayi yi a fala a
xemen xa, a naxa, “I bata a to, Alatala
mi dii bari feen nagidixi n tan ma. Koni
yanyina nde n nɛɛ diin sɔtɛ i xa nen n
ma konyi gilen sabun na. E birin nan
lan e xa xi to.” Iburama yi tin Sarayi a
falan ma a naxan falaxi a xa. ³Sarayi
yi a konyi gilen Hagara Misiran kaan
tongo, a yi a so a xemena Iburama yii, a
xa findi a ɲaxanla ra. Iburama bata yi
ɲɛɛ fu ti Kanan bɔxɔn ma.

⁴Iburama nun Hagara yi xi yire ke-
denni, Hagara yi fudikan. Hagara to la a
ra fa fala a bata fudikan, a yi yo a kannu
ma, a yi a mato a kobin na. ⁵Sarayi yi a
fala Iburama xa, a naxa, “Konbini ito, n
na raxetema i tan nan ma Hagara naxan

saxi n fari! Bayo, n tan nan n ma konyi
gilen fixi i ma a xa findi i ya ɲaxanla ra.
Xabu a la a ra a fudikanna na a ra, a fa
fe kobin nan tun yilanma n na. Alatala
xa en tan firinna makiti.” ⁶Iburama yi a
ɲaxanla yabi, a naxa, “I ya konyi gilen
nan a ra. A walima i tan nan yii. I waxi
feen naxan birin xɔn ma, a birin liga a
ra.” Na waxatini, Sarayi fe kobin birin
naxan naxan a ma, a yi a liga Hagara ra.
Hagara yi a gi a bun.

⁷Alatalaa malekan yi naralan Hagara
ra xude xunna fɛma Suru kiraan xɔn
ma tonbon yireni. ⁸Malekan yi Hagara
maxɔdin, a naxa, “Sarayi a konyi gilen
Hagara, i kelixi minen yi? I sigama
minen yi?” Hagara yi malekan yabi, a
naxa, “N nan n gixi n kannu nan bun
ma.” ⁹Alatalaa malekan yi a fala Ha-
gara xa, a naxa, “I mɔn xa xɛtɛ i ke-
lixɛ denaxan yi. I mɔn xa i xuru a ma.”

¹⁰Alatala a malekan yi a fala a xa, a
naxa, “N fama bɔnsɔn wuyaxi fideni nen
i ma, i mi nɛɛ naxan yaten kolonɲɛ.”

¹¹Alatalaa malekan mɔn yi a fala a xa, a
naxa, “I fudikanna na a ra iki. I fama diin
sɔtɔdeni. I na diin xili sama nen Sumay-
ila.” ⁴Bayo Ala bata i ya tɔrɔ xuiin me
marayarabin naxan sama i fari. ¹²I ya
diin luma nen alo burunna sofanla. A
birin yengema nen, birin a fan yengema
nen. E nun a xunyene birin luma nen
fataxi.”

¹³Hagara yi xili sa Alatala xɔn, naxan
falan tixi a xa, a naxa, “Ala Naxan N
Toma.” A yi a fala, a naxa, “N bata na
kanna to, naxan n toma.” ¹⁴Na nan a
toxi e na xɔɲinna xinla falama, e naxa,
“Niin Kanna Naxan N Toxi.” Na xɔɲinna
Kadesi nun Bereda nan tagi. ¹⁵Hagara
yi diin sɔtɔ Iburama xa. Iburama yi a
xili sa Sumayila. ¹⁶Iburama bata yi ɲɛɛ
tonge solomasexe e nun ɲɛɛ sennin ti si-

⁴16:11 *Sumayila* bunna neen fa fala “Ala fe mema.”

imayaan na, Hagara yi fa na diin sətə a xa.

Iburama xinla maxete fena

17 Iburama to jee tonge solomanaanin jee solomanaanin ti siimayaan na, Alatala yi mini a xa, a fa ito fala a xa, a naxa, “Ala Senbe Kanna nan n tan na. I sigati kiin xa kamali n yee ra yi. ²N fama layirin tongodeni i tan nun n tan tagi. N mən fama nen bənsən gbeen fideni i ma.” ³Iburama yi bira, a a yetagin lan bəxən ma. ⁴Ala yi a fala a xa, a naxa, “N ma layirin ni i ra n naxan tongoxi i tan nun n tan tagi. I findima nen siya wuyaxine benban na. ⁵I xinla mi falama sənən Iburama,[§] i xinla falama nen fa fala Iburahima, bayo n na i findima nen siya wuyaxine benban na. ⁶N na i findima nen yama gbeen benban na. I diine sətəma nen naxanye findima siya wuyaxine ra. Mangane fan minima nen i ya diine tagi. ⁷N nan n ma layirin nakamalima nen i tan nun n tan tagi, hali i dangu xanbini, e nun i bənsənne fan yixeten fan bənsən bənsən. A findima habadan layirin nan na. Nayi, n tan nan i ya Ala ra, e nun i bənsənna hali i dangu xanbini. ⁸I tan nun i bənsənna, n fama nen bəxən fideni ε ma, i findixi xənen na denaxan yi iki. Kanan bəxən birin findima nen e gbeen na habadan! N tan nan e Ala ra.”

⁹Ala mən yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I tan nun i bənsənna fan yixeten bənsən bənsənna, ε lan nen ε xa n ma layirin nakamali. ¹⁰En ma layirin ni i ra, n naxan saxi ε ma, ε lan ε xa naxan nakamali, i tan nun i bənsənne: Naxan birin findixi xemen na ε tagi, e birin lan nen e xa banxulan. ¹¹ε xa na banxulanna

findi layiri taxamasenna ra ε tan nun n tan tagi. ¹²Keli ε tan ma, sa dəxə ε bən-sən bənsənna ra, a birin lan nen, naxan yo barin nema fa xii solomasexe ti, a xa banxulan. Na sariyan lan nen a xa sa ε konyine fan ma naxanye ε yii, naxanye barixi ε konni, e nun konyin naxanye saraxi bəxə gbeteni, hali a mi fa i bən-sənni. ¹³Na kui, konyin naxanye barixi i konni e nun i naxan fan saraxi, e birin lan nen e xa banxulan, alogo n ma layirin taxamasenna xa lu ε fatin ma habadan! ¹⁴Xemen naxan na lu a fatin mi banxulanxi, a fama nen naminideni ε bənsənni, bayo a mi layirin nakamalixi.”

¹⁵Na xanbi, Ala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I nama i ya jaxanla xinla fala sənən de, ‘Sarayi,’ a fa xili nen ‘Saran.’ ¹⁶N na a barakama nen, a fama dii xemen barideni nen i xa. N na a barakama nen, a fama findideni nen siya gbeen benban na. Yamana wuyaxin mangane fama minideni nen a diine yi.”

¹⁷Iburahima yi bira, a yi a yetagin lan bəxən ma, a yi gele. A yi a fala a bəpeni, a naxa, “N tan naxan bata jee keme ti siimayaan na, n mən nəe diin sətə ba? Saran naxan fan bata jee tonge solomanaanin ti siimayaan na, a fa nəe diin bare ba?” ¹⁸A yi a fala Ala xa, a naxa, “I jəxə lu Sumayila xən ma tun!” ¹⁹Ala yi a fala, a naxa, “En-en! I ya jaxanla Saran fama dii xemen barideni nen i xa, i naxan xili sama Isiyaga.** N nan n ma layirin nakamalima nen n tan nun a tan tagi e nun a bənsənna hali a faxa xanbini. Layirin naxan mi kalama habadan! ²⁰Na xanbi, n bata i ya maxandin nasuxu Sumayila fe ra. N na barakama nen, n mən dii gbegbe bari feen nagidima a ma nen, n bənsən wuyaxin fima nen a ma. A findima nen manga dii fu nun firinne

§17:5 *Iburama* bunna neen fa fala “Fafa binyena.” *Iburahima* bunna neen fa fala “Yama gbeen fafe.”

**17:19 *Isiyaga* bunna neen fa fala “A gelema.”

baba ra, e nun siya xungbe kanna ra. ²¹Koni, naxan findixi n ma layirin na, n fama na rakamalideni n tan nun Isiyaga nan tagi. Saran fama nen dii xemen bari-deni i xa i ɲɔxɔn waxati faraxi.” ²²Ala to yelin na fale, a yi keli Ibrahima xun ma.

²³Ibrahima yi a diin Sumayila tongo e nun a konyin naxanye barixi a konni, e nun a naxanye saraxi. Xemen naxanye birin a banxini, a yi e birin banxulan na lɔxɔni alo Ala a yamari kii naxan yi. ²⁴Ibrahima siin ɲee tonge solomanaanin ɲee solomanaanin nan yi a ra, ²⁵a dii Sumayila tan bata yi ɲee fu nun saxan ti, e banxulanxi waxatin naxan yi. ²⁶E yi e birin banxulan lɔxɔ keden ²⁷e nun xemen naxanye birin yi Ibrahima banxini, konyin naxanye barixi a konni, e nun a naxanye fan saraxi keli yamana gbete yi.

Xɔɲe saxanna fe

18 Alatala yi mini Ibrahima xa Mamire wudi bili gbeen denaxan yi. Na waxatini, Ibrahima yi dɔxi a bubun so deen na, kuye wolon waxatini yanyin na. ²A yi xeme saxan to tixi a yetagi. A yi keli bubun so deen na, a siga mafuren, a sa na xeme saxanna ralan. A yi a xinbi sin. ³A yi a fala muxu keden xa e tagi, a naxa, “N kanna, yandi ε nama dangu singe, ε xa ε madigan n konni. ⁴N xa fa igen na ε xa alogo ε xa ε sanne maxa. ε mɔn xa ε matabu wudini ito bun ma. ⁵N xa fa donseen na ε xa alogo ε xa fangan sɔtɔ. Na xanbi, ε fa siga ε sigatini. Amasɔtɔ, ε danguma ε walikeen konna nin.” Na xɔɲene yi a yabi, e naxa, “Awa, i naxan falaxi, a raba.”

⁶Nanara, Ibrahima yi xete a mafuraxin na a bubun kui. A yi a fala a ɲaxanla Saran xa, a naxa, “I xɔdɔxɔ. I murutu fuɲi faɲin debedin ye saxan nafala burun na.” ⁷Na xanbi, a yi a gi, a siga ɲinge sansanni, a sa ɲinge dii turaxi keden tongo. A yi na ɲinge diin so a wa-

likeen yii alogo a xa a faxa, a xa a rafala donseen na. ⁸Na suben to yelin ɲinɲe, Ibrahima yi a tongo, a a so xɔɲene yii, e nun nɔnɔ kendena sa nɔnɔ xixin fari. E na donseen donma, Ibrahima yi ti e fema wudin bun ma.

⁹Na xɔɲene yi Ibrahima maxɔdin, e naxa, “I ya ɲaxanla Saran minen yi?” A yi e yabi, a naxa, “A na yi bubun bun ma.” ¹⁰Na xɔɲen muxu keden yi a fala Ibrahima xa, a naxa, “N mɔn xetema be i ɲɔxɔn waxati faraxi. Na waxatini i ya ɲaxanla dii xemen barima nen i xa.” Saran yi tixi Ibrahima xanbi ra bubun so deen na, a tuli matixi e falan ti xuiin na. ¹¹Ibrahima nun Saran bata yi yelin forideni nun. Saran mi yi nɔe diin bare. ¹²A yi gele a yete ma, a naxa, “N tan na sɔte, n bata yelin fore? N kanna fan bata findi xeme fonna ra. N fan sewama nen dii sɔtɔdeni ba?”

¹³Alatala yi a fala Ibrahima xa, a naxa, “Nanfera Saran gelexi? Nanfera a a falaxi, a tan mi nɔe diin bare sɔnɔn, bayo a bata fori? ¹⁴Nanse na Alatala mi nɔe naxan lige? N fama nen waxati saxini faraxi, Saran yi dii xemen bari.” ¹⁵Saran yi gaxu, a yi wulen fala, a naxa, “N mi gelexi de!” A yi a fala a xa, a naxa, “Di! I gelexi nen.” ¹⁶Na xɔɲene yi ti kiraan xɔn ma, e yi e xun sa Sodoma taan ma. Ibrahima yi siga e tideni kira yi.

¹⁷Alatala yi a fala, a naxa, “N naxan ligama, n nama na luxun Ibrahima ma. ¹⁸A fama nen findideni siya belebele senbemaan na. Dunupa siyane birin duban sɔtɔma nen a tan barakani. ¹⁹N na a sugandixi nen, alogo a xa a diine nun a bɔnsɔnna muxune birin yamari a e xa kiti kenden sa tinxinni. Na waxatini, n tan Alatala, n fama nen n ma layirin nakamalideni n naxan tongoxi Ibrahima xa.” ²⁰Alatala yi a fala Ibrahima xa, a naxa, “Feen naxan falaxi Sodoma kaane nun Gomora kaane xun ma, fe magaxuxin na a ra. E yulubin bata

gbo ayi han, ²¹ n fama gododeni nen, n sa a mato feen naxanye birin falaxi e xun ma, xa a na kiini. Xa e birin na feene fari, n fama a kolondeni nen na waxatini.”

²² Xɔḡe firin yi keli e yi denaxan yi, e yi siga Sodoma taani. Koni Alatala nun Ibrahima yi lu yire kedenni. ²³ Ibrahima yi a maso a ra, a yi a fala a xa, a naxa, “I muxu ḡaxine nun tinxin muxune halage e bode xɔn ba?” ²⁴ Yanyina nde tinxin muxu tonge suulun Sodoma kaane tagi. I na taan kalama nen? I mi diḡama Sodoma yamaan ma na tinxin muxu tonge suulunna fe ra ba? ²⁵ En-en, a mi lanma i xa na liga! A mi lan i xa muxu ḡaxin nun tinxin muxun faxa kii kedenni. A mi lan kiti kedenna xa sa muxu ḡaxin nun tinxin muxun ma. A mi lan i xa na liga. Naxan dunuḡa birin makitima, a mi a ligama tinxinna kiraan xɔn ma ba?” ²⁶ Alatala yi yabin ti, a naxa, “Xa n tinxin muxu tonge suulun li Sodoma taan kui, n diḡama nen Sodoma kaane birin ma na muxu tonge suulunna fe ra.”

²⁷ Ibrahima mɔn yi falan tongo, a naxa, “Marigina, n bata i maxandi i xa diḡa n xa, n xa falani ito ti i xa, bayo n tan kelixi gbangbanna nun benden nin. ²⁸ Xa i sa a li, tinxin muxu tonge suulun mi na yi, yanyina nde fɔ muxu tonge naanin e nun suulun nan na. I na taan kale bayo muxu suulun bata dasa a ra?” Ala yi a fala, a naxa, “N mi a kalama xa n tinxin muxu tonge naanin e nun suulun li na.”

²⁹ Ibrahima mɔn yi a fala a xa, a naxa, “Yanyina nde, i muxu tonge naanin nan lima na yi.” A yi a fala, a naxa, “N mi na kalama na muxu tonge naaninna fe ra.”

³⁰ Ibrahima yi a fala, a naxa, “Marigina, n bata i maxandi, i nama xɔlɔ xa n mɔn falana nde ti i xa. Yanyina nde, i muxu tonge saxan nan lima na yi.” Ala yi a fala a xa, a naxa, “N mi na kalama xa n tinxin muxu tonge saxan li na yi.”

³¹ Ibrahima yi a fala, a naxa, “Marigina, i hake lu n xa. Yanyina nde, i muxu mɔxɔḡe nan lima na.” Ala yi a fala, a naxa, “N mi na taan kalama na muxu mɔxɔḡena fe ra.”

³² Ibrahima mɔn yi a fala, a naxa, “Marigina, yandi, i nama xɔlɔ. N ma maxɔdin dɔnxen ni ito ra. Yanyina nde, i muxu fu nan lima na.” Ala yi a fala Ibrahima xa, a naxa, “N mi na taan kalama na muxu fuuna fe ra.” ³³ A to yelin falan tiye e nun Ibrahima, Alatala yi siga, Ibrahima fan yi xete a konni.

Sodoma nun Gomora halagi fena

19 Ninbari waxatini, maleka firin yi so Sodoma taani. Na waxatini, Loti yi dɔxi na taan so deen na. A to malekane to fe, a yi keli, a sa e ralan kiraan xɔn ma. A yi a xinbi sin, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. ² Loti yi a fala e xa, a naxa, “N kanne, yandi, e xa so n konni. E xa e sanne maxa, e mɔn xa xi be to. Na xanbi, tila xɔtɔnni e nɔe sige e sigatini.” Malekane yi a fala, e naxa, “En-en! Fɔ nxu xa xi taan tagini to kɔeen na.”

³ Koni Loti yi a yixɔdɔxɔ han e yi siga a konni. A yi donse faḡin nafala e xa, a yi buru ratetaren gan e xa. E yi e dege.

⁴ Sa waxatin mi yi a lixi nun, Sodoma kaane yi Loti a banxin nabilin. Keli banxulanne ma, sa dɔxɔ xeme fonne ra, e birin yi na nun. ⁵ E yi Loti xili, e a maxɔdin, e naxa, “Na muxune minen yi, naxanye soxi i konni to jinbanna ra. E ramini nxu ma, nxu xa nxu makoon naba e ra alo ḡaxanla.” ⁶ Loti yi mini a banxin kui a ti deen na, a yi na deen nagali. ⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “En-en! Ngaxakedenne, e nama fe ḡaxin liga. ⁸ N ma dii teme firin be naxanye mi xeme feen kolon. N bata tin a ma, n xa ne sa e sagoni, e xa feen birin liga e ra e waxi naxan xɔn ma, alogo e nama sese liga n ma xɔḡene ra, bayo n tan bata findi e yatigin na.” ⁹ Na muxune yi a fala Loti xa, e naxa, “Mini i ya

xəpene nan na nxu yetagi. I mi nəe kitin se nxu konni. Xa i mi i kata, nxu fama fe xəlen dəxədeni i ra nen dangu e tan na.” E yi sənən Loti ra, alogo e xa deen kala. ¹⁰Na maleka firinna yi Loti suxu, e yi a raso banxin kui, e deen balan e xun ma. ¹¹Malekan yi ganla xunna kala, naxanye yi tixi deen na, e birin yi findi danxutəne ra, keli banxulanne ma sa dəxə xeme fonne ra han e mi yi sese toma fa. Kiraan yi yifu e ma.

¹²Na maleka firinna yi Loti maxədin, e naxa, “Muxuna nde i xa be? Hali a findixi i bitanna nan na, i ya dii xemene nun i ya dii temene, e nun i ya muxune birin, i xa e birin namini taani ito kui ¹³bayo nxu fama a halagideni. Alatala bata maxandi xui gbegebe mē taa yi kaani itoe wali kobine fe ra. Alatala yi nxu rafa, a nxu xa fa taani ito halagi.” ¹⁴Loti yi siga, a a fala a bitanne xa, a naxa, “E keli be mafuren! Alatala fama be kaladeni iki sa.” E yi a miri a sabaan nan na. ¹⁵Na subaxan ma, malekane yi digi Loti ra, e yi a fala a xa, e naxa, “Keli! I ya paxanla tongo, e nun i ya dii teme firinna naxanye be. E xa keli be alogo e nama halagi e nun taani ito hake kanne.” ¹⁶A to wa a madi-gan feni nun, malekan yi Loti suxu a yiin ma, e nun a paxanla, sa a dii teme firinna fari. E yi e ramini taan kui, bayo Alatala bata yi kininkinin e ma.

¹⁷Malekan to e ramini, keden yi a fala Loti xa, a naxa, “I gi, alogo i niin xa ratanga. I nama i xanbi rato de! I nama i mati taani ito rabilinna yire yo yi. Xa i mi waxi a xən i xa halagi, siga na geyane yireni.” ¹⁸Loti yi a fala, a naxa, “En-en, n Marigina, n bata i maxandi, n mi nəe na lige. ¹⁹N na a kolon, i bata hinan n tan i ya walikeen na. I bata kininkinin n ma han! I bata n niin natanga. Koni, n tan mi nəe n giye han geyaan ma, xa na mi a

ra n faxama nen. ²⁰Yandi, i bata taa xurudini ito to? Na nan masoxi n na. Tin, n xa siga, n xa sa lu na. A lu, n xa siga menni, taa xurudidin na a ra! N niin xa ratanga!” ²¹Malekan yi a fala, a naxa, “N bata tin na birin ma. N mi na taan kale. ²²Siga mafuren, bayo han i sa soma waxatin naxan yi, n mi nəe fefe lige.” Na nan a toxi, na taan xili saxi Soyari.^{††} ²³Sogen yi tema waxatin naxan yi, Loti yi so Soyari taan kui.

²⁴Na waxatini, Alatala yi dole tēn nagodo Sodoma taan nun Gomora taan ma. ²⁵A yi na taane halagi e nun na lanbanna birin, fələ sansine ma, sa dəxə muxune ra naxanye birin dəxi na taane kui. ²⁶Loti a paxanla yi a yeen naxete a xanbi ra, a yi findi fəxə gēme tixin na.

²⁷Na subaxan ma, Iburahima yi keli, a a xunsa na yiren ma e nun Alatala e bode to denaxan yi. ²⁸A to a yeen nasiga Sodoma taan nun Gomora taan ma, e nun na taane rabilinna birin, a yi tuti gbeen to, a tema na yi alo sulun tēn^{‡‡} tutina. ²⁹Ala to yi na taane kalama nun, a yi mirixi Iburahimaa fe ma. Na nan a toxi, Ala yi Loti ratanga na gbalon ma, a yi na taane kalama waxatin naxan yi, Loti yi dəxi denaxan yi.

Loti nun a dii teme firinna

³⁰Loti bata yi gaxu lu feen na Soyari taan kui. A yi keli na, a siga geyaan fari a sa dəxə menni e nun a dii teme firinna faran yinla kui.

³¹Ləxəna nde, a dii teme singen yi a fala a xunyen xa, a naxa, “En baba bata fori. En denaxan yi, xeme yo mi be en dəxəma naxan xən ma alo adaman darixi kii naxan yi. ³²Fa be, en xa dəlon so en baba yii han a xunna yi keli alogo en xa xi a xən ma, alogo en xa diin sətə. Na xa findi a bənsənna ra.” ³³Na kəeen na,

^{††}19:22 *Soyari* bunna neen fa fala “A xurina.”

^{‡‡}19:28 *Sulun tēn* mən falama yirena nde yi fa fala “*Furu tēna*.”

e yi dələn fi e baba ma, a dii teme singen yi xi a baba xən ma. A mi a xun ma fe yo kolon, a diin sa waxatina hanma a keli waxatina. ³⁴Kuye to yiba, a dii teme singen yi a fala a xunyen xa, a naxa, “A bata jan, n tan nun n baba bata xi yire kedenni to. To kəeen na, i tan nan nun n baba xima yire kedenni. Na yanyini en nəe bənsənna fiye a ma.” ³⁵Na kəeen mən na, e yi dələn fi e baba ma, a xunyen fan yi xi a baba xən ma. A mi a xun ma fe yo kolon, a diin sa waxatina, e nun a keli waxatina.

³⁶Loti a dii teme firinna yi fudikan e baba a diin na. ³⁷Na dii teme singen to diin bari, a a xili sa “Moyaba.” Na nan findi Moyaba kaane birin benban na. Han iki e na yi. ³⁸A dii teme firinden fan yi diin bari, a a xili sa “Ben-Ami.” Na nan findi Amonine birin benban na. Han iki e na yi.

Ibrahimia nun Abimeleki

20 Ibrahimia yi siga Negewi yamanani. A yi dəxə Kadesi nun Suru tagi. Na xanbi ra, a yi siga Gerari taani, a yi waxati ti menni. ²Ibrahimia yi a jaxanla Saran ma fe fala, a naxa, “N xunyen jaxalanmaan nan a ra.” Abimeleki, Gerari mangan yi Saran tongo.

³Kəeen to so, Abimeleki xima, Ala yi a yete yita a ra xiyeni, a naxa, “I faxama nen jaxanli ito a fe ra, i naxan tongoxi, bayo xeme taa ra dəxən na a ra.” ⁴Na waxatini, Abimeleki munma yi a maso a ra. A yi a yabi, a naxa, “N Marigina, i bənsən tinxinxin kalama nen?” ⁵Ibrahimia a fala nen n xa, fa fala jaxanli ito a xunyen jaxalanmaan nan a ra. Jaxanla fan yi a fala n xa, a tada nan Ibrahimia ra. N naxan ligaxi, n na ligaxi n bəne fixen nan na.” ⁶Na xiyeni Ala mən yi a fala a xa, a naxa, “N tan yati, n na a kolon i feen naxan ligaxi, fe kobi xa mi

a ra. N tan nan a ligaxi, i mi nəxi yulubi lige n na. Na nan a toxi n mi a luxi i xa a findi i ya jaxanla ra. ⁷Iki, jaxanli ito raxete a xemen ma. Nabiin nan a ra. A Ala maxandima i xa nen alogo i niin xa ratanga. Koni xa i mi a raxete a xemen ma, a kolon, i faxama nen i tan nun i ya muxune birin.”

⁸Abimeleki yi keli sinma, a yi a kuntigine birin malan. Feen naxan birin danguxi, a yi a yebe e xa. E yi gaxu han a dangu ayi. ⁹Abimeleki yi Ibrahimia xili a konni. A yi a maxədin, a naxa, “N haken mundun ligaxi i ra, i xa n tan nun n ma yamaan findi yulubi kanne ra? I bata fe liga n na, feen naxan mi lan a xa liga. ¹⁰Nanfe a ligaxi i xa na raba?” ¹¹Ibrahimia yi a fala, a naxa, “N na falaxi nen, a be kaane mi gaxuxi Ala yeə ra. E n faxama nen n ma jaxanla fe ra. ¹²Nəndin nan a ra, n xunyen na a ra. Nxu birin baba keden, koni nxu nga keden mi a ra. A mən findixi n ma jaxanla ra. ¹³Ala to n namini n baba konni, n yi a fala n ma jaxanla xa, n naxa, ‘I hinanna yitama n na ikiini: En na siga dede, i xa a fala a n xunyen nan i tan na.’”

¹⁴Abimeleki yi yexəene nun siine nun jingene nun konyi xemene nun konyi gilene tongo, a yi e birin so Ibrahimia yii. A mən yi a jaxanla Saran naxete a ma. ¹⁵A yi a fala Ibrahimia xa, a naxa, “N ma bəxən deen bata rabi i xa. I na wa lu feni dede bəxəni ito ma, lu menni.” ¹⁶A yi a fala Saran xa, a naxa, “N bata gbeti gbanan wuli keden so i tada yii i solona seen na i tan nun i sigati boden birin yeə xəri alogo i xa xunna kenla sətə.” ¹⁷Ibrahimia yi Ala maxandi, na waxatini Ala yi Abimeleki rakendeya alogo a jaxanla nun a konyi gilene xa nə diin barideni. ¹⁸Alatala bata yi dii baritəreyaan nagidi nun Abimeleki a muxune ma Ibrahimia a jaxanla Saran ma fe ra.

Isiyaga bari ləxona

21 Alatala yi hinan Saran na, a a falan nakamali. ²Saran yi fudikan. A yi diin bari Ibrahima xa a foriyani Ala waxatin naxan fala a xa. ³Ibrahima yi a diin xili sa Isiyaga, Saran naxan sətəxi a xa.

⁴A yi a dii Isiyaga banxulan a xii solomaxede ləxoni alo Ala a yamari kii naxan yi. ⁵Ibrahima bata yi jee keme sətə siimayaan na, Isiyaga bari waxatin naxan yi. ⁶Saran yi a fala, a naxa, “Ala bata n nagele sewani. Muxun naxanye na n ma dii Isiyaga bari feen me, en birin sewama nen.”[¶] ⁷A mon yi a fala, a naxa, “Nde yi nœ a fale Ibrahima xa a ləxona nde fama a lideni, Saran findima dii ngan na nen? Koni n tan bata diin bari a xa a xeme foriyani.”

Ibrahima yi Hagara kedi

⁸Diin to gbo, e yi a deen ba xijen na. Ibrahima yi sewa sumunna belebele yiton, a dii Isiyaga dee ba ləxoni. ⁹Misiran kaan Hagara diin naxan barixi Ibrahima xa, Saran yi na diin to gele. ¹⁰A yi a fala Ibrahima xa, a naxa, “Konyi naxanli ito nun a diin kedi. E nun n ma dii Isiyaga nama lu kee kedenni.” ¹¹Na falan mi rafan Ibrahima ma a diina fe ra. ¹²Koni Ala yi a fala Ibrahima xa, a naxa, “I nama xələ i ya diina fe ra e nun i ya konyi naxanla. Saran na feen naxan birin maxodin i ma, a birin liga a xa, bayo naxanye yatema i bənsənna ra, ne minima Isiyaga bənsənna nin. ¹³N siyana nde fan naminima nen i ya konyi naxanla diini, bayo i ya diin nan a fan na.” ¹⁴Ibrahima yi keli subaxan ma. A yi burun nun kidi sagbaan tongo igen yi naxan kui. A yi na birin nate Hagara xun ma, a yi diin so a yii, a yi e birin kedi.

Hagara yi a xun ti tonbon yiren na denaxan xili “Beriseba.”

¹⁵Igen to jan a kidi sagbaan kui, a yi a diin sa wudidin bun ma. ¹⁶A yi siga, a sa dəxə a danna xalimakuli wolide keden jəxəndən yi. A yi a fala, a naxa, “N mi nœ n yeen tiye n ma diin faxamatəwən na.” A yi siga, a sa dəxə a danna, a yi lu te a ma, a wuga. ¹⁷Ala yi diin wuga xuiin me kore. Alaa malekan yi Hagara xili, a yi a maxodin, a naxa, “Hagara nanse i sətəxi? I nama gaxu bayo Ala bata diin wuga xuiin me kore. ¹⁸Keli i ti! I ya diin tongo i yii firinna ra, i xa a suxu, bayo n na a findima siya gbee kanna nan na.”

¹⁹Ala yi Hagara yeen nabi, a yi xəjinna to, igena a kui. A yi na kidi sagbaan tongo, a sa igen sa a kui. A yi igen fi a diin ma. ²⁰Ala yi a yengi lu diin xən ma han a yi gbo. A yi siga a sa dəxə tonbonni. A yi findi xalimakuli wonla ra. ²¹A yi dəxə Paran tonbonni. A nga yi Misiran kaa naxalan keden fen a xa.

Ibrahima layirin naxan xidi e nun Abimeleki tagi

²²Na waxatini, Abimeleki nun a sofa mangana Pikoli, ne yi fa Ibrahima li, e a fala a xa, e naxa, “Ala luxi i xən ma i ya feen birin yi. ²³I kələ n xa Ala xinli, fa fala i mi n yanfe, i mi n ma diine yanfe, i mi n mamandenne fan yanfe. I xa hinan n na e nun bəxəni ito muxune, i denaxan yi, alo n na a liga i xa kii naxan yi.” ²⁴Ibrahima yi a yabi, a naxa, “N bata n kələ Ala yi.”

²⁵Ibrahima yi a mawuga Abimeleki xa, a walikene bata a xəjinna ba a yii. ²⁶Abimeleki yi a yabi, a naxa, “N ma kolon naxan na feen ligaxi i ra. I mi detegeni ito saxi n xa, fə to n tan yi fa a kolon.”

²⁷Ibrahima yi yexəene nun siine nun ningene tongo, a yi e so Abimeleki yii. E

[¶]21:6 *Isiyaga* bunna neen fa fala “A gelema.”

yi layirin tongo e bode xa. ²⁸Ibrahimia yi yexɛɛ dii solofere tongo, a yi e sa e danna. ²⁹Abimeleki yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfera, i na yexɛɛ dii soloferene saxi e danna?”

³⁰Ibrahimia yi a yabi, a naxa, “N ne soma nɛn i yii, alogo i xa a kolon, a n tan nan xɔpinni ito gexi.”

³¹Nanara, menna xili saxi Beriseba, bayo e firinna birin e kɔlɔ menna nin.^{§§}

³²E yi layirin tongo e bode xa Beriseba. Na dangu xanbini, Abimeleki nun a sofa mangana Pikoli, e yi ti kiraan xɔn ma xɛte Filisiti bɔxɔni. ³³Ibrahimia yi tamaro wudi bili keden si Beriseba bɔxɔn ma. A yi Alatala maxandi a xinla ra, Habadan Ala. ³⁴Ibrahimia jɛɛ wuyaxi ti nen Filisiti bɔxɔni.

Ibrahimia saraxana

22 Na feene dangu xanbini, Ala yi Ibrahimia kepaan fɛfɛfɛ. A yi a xili, a naxa, “Ibrahimia.” Ibrahimia yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.”

²Ala yi a fala a xa, a naxa, “I ya diin tongo, Isiyaga, i ya dii keden peena, naxan nafan i ma, i xa a xali Moriya yamanani geyaan fari, n na denaxan yita i ra. I xa a ba n xa saraxa gan daxin na.”

³Subaxan ma, Ibrahimia yi keli, a yi dɔxɔ seni tɔn a sofanla fari. A yi a walike firin tongo e nun Isiyaga, a diina. Ibrahimia yi yegeni bɔ naxan findima tɛɛ yitɔn seen na saraxa badeni. A yi siga yireni Ala denaxan yitaxi a ra. ⁴Na xii saxande lɔxɔni, Ibrahimia yɛɛn yi ti na yire makuyen na, a sigama denaxan yi. ⁵A yi a fala a walike firinna xa, a naxa, “E tan nun sofanla xa lu be. Nxu nun n ma diin sigama geyaan fari Ala batudeni. Na waxatini nxu mɔn xɛtɛma han be.”

⁶Ibrahimia yi na yegen dɔxɔ Isiyaga xun ma, a diina. A mɔn yi tɛɛ wolonna nun filen xali. E sigan tima e firinna.

⁷Isiyaga yi a baba Ibrahimia xili, a naxa, “N baba.” A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra, n ma diina.” Isiyaga yi a baba maxɔdin, a naxa, “N bata a to yegen nun tɛɛ wolonna en yii, koni yexɛɛ diin minen yi en naxan bama saraxan na?”

⁸Ibrahimia yi a yabi, a naxa, “N ma diina, Ala yatin nan yexɛɛ diin fima en ma, en naxan bama saraxa gan daxin na.” E sigan tima e firinna.

⁹E to e soden li, Ala denaxan yitaxi a ra, Ibrahimia yi saraxa ganden nafala menni, a yi yegen sa na. A yi a diin xidi, Isiyaga. A yi a rate na saraxa ganden fari, a yi a dɔxɔ yegen fari. ¹⁰Na xanbi ra, a yi filen tongo, a yi a yiini bandun, a xa a diin kɔɛ raxaba, ¹¹koni Alatala malekan yi a xili kore, a naxa, “Ibrahimia he, Ibrahimia he!” Ibrahimia yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.”

¹²Malekan yi a fala, a naxa, “Banxulanni ito lu na. I nama fe jaxi yo liga a ra. N bata a kolon i gaxuxi Ala yɛɛ ra. N mɔn bata la a ra, i mi tondixi i ya dii kedenna fidɛni n ma saraxan na.”

¹³Ibrahimia yi a yɛɛn naxɛte a xanbi ra, a yi yexɛɛ kontonna to fɔtɔnna yii ra, a ferɛ firinna kankanxi jansanni. A yi sa na yexɛɛ kontonna tongo, a fa a ra. A yi na ba saraxan na a diin jɔxɔn na.

¹⁴Ibrahimia yi na yiren xili sa “Alatala nan fama a ra.” Nanara, han iki a falama “Alatala nan fama a ra a geyaan fari.”

¹⁵Alatala malekan mɔn yi Ibrahimia xili kore. ¹⁶A yi a fala a xa, a naxa, “N bata n kɔlɔ n yeteni, Alatala falan ni ito ra. Bayo i bata ito liga, i mi tondi i ya dii kedenna ma n xa, ¹⁷n na i barakama nen han! I bɔnsɔnna wuyama ayi nen alo saren naxanye koren ma, xa na mi a ra e wuyama ayi nen alo mɛjɛnsinna naxan malanxi baa dɛɛn na. I bɔnsɔnna e yaxune nɔma nen. ¹⁸Dunuḡa siyane

§§21:31 *Beriseba* bunna nɛɛn fa fala “Marakɔlɔ xɔpinna.”

birin duban sətəma nen i tan bənsəonna barakani, bayo i bata n xuiin suxu.”

¹⁹ Ibrahima yi xete a walikene yireni. E birin yi siga Beriseba, bayo Ibrahima yi dxi menna nin.

²⁰ Na feene birin to dangu, Ibrahima yi a me, a Milika bata diini itoe bari a xunyen Nahori xa: ²¹ A dii singena Yusu nun na xanbiratəna Busi nun Arami baba Kemuyeli ²² nun Kesede nun Xaso nun Pilidasi nun Yidilafi e nun Betuyeli. ²³ Betuyeli Rebeka nan sətə. Milika nan na dii solomasəxen bari Ibrahima xunye Nahori xa. ²⁴ Nahori a konyi paxanla, na yi xili nən Reyuma. A yi diine bari. Na diine yi xili nən: Teba nun Gaxami nun Tahaka e nun Maka.

Ibrahima a muxu maluxundena

23 Saran jəe keme jəe məxəjən nun solofere nan sətə siimayaan na. ² A yi faxa Kiriyati-Aruba yi, naxan mən xili “Xebiron,” Kanan bəxəni. Ibrahima yi a paxanla saya feen liga, a yi a wuga. ³ Ibrahima yi keli, a paxalan binbin saxi denaxan yi, a yi siga Xitine fema. A yi sa falani ito ti e xa, a naxa, ⁴ “Xəjən nan n tan na ε tagi be. N bata ε maxandi, ε gaburu yiren fi n ma, n nəe n ma paxanla maluxunje denaxan yi.”

⁵ Xitine yi a yabi, ⁶ e naxa, “Nxu kannə, i tuli mati nxu ra a fajin na! Alaa muxu gbeen nan i ra nxu tagi. I na wa i ya paxanla maluxun feni nxə gaburu yire yo yi, i sagoon na a ra. Nxu tan tagi be, muxu yo mi na naxan nəe tonde i xa, i ya paxanla maluxundeni a gaburu yireni.”

⁷ Ibrahima yi keli. A yi a xinbi sin men kaane xa, Xiti bənsəonna. ⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε bata tin, n xa nə n ma paxanla maluxundeni ε gaburu yireni, n fan bata ε maxandi ε xa nə n ma maxandin nadangudeni, Soxara a dii Eferon ma ⁹ alogo a xa Makipela faranna so n yii. Bayo, n na a kolon a tan nan

gbee menna ra, na mən a xeen nan dexən. A xa na sara n ma ε yee xəri, alogo birin xa a kolon, na bəxən bata findi n ma muxu maluxunden na.”

¹⁰ Eferon Xiti kaan yi tixi a yamaan tagi. A yi Ibrahima yabi a xuiin texin na alogo Xitine nun muxun naxanye birin yi malanxi taan so deen na, e xa nə a falan namedeni. ¹¹ “Nba, n bata i maxandi, n kannə, i tuli mati n na. Ən-ən, n bata xeen nun faranni ito fi i ma n bənsəonna yee xəri. I ya paxanla maluxun menni.”

¹² Ibrahima mən yi a xinbi sin, yamaan birin yee xəri. ¹³ A yi falan ti Eferon xa, a naxa, “I fan xa i tuli mati n na. N ni i ya xeen saren fima nən. A rasuxu, yandi, n gbetin naxan soma i yii alogo n xa nə n ma paxanla maluxundeni menni.”

¹⁴ Eferon mən yi falan tongo, ¹⁵ a naxa, “Nba, i tuli mati n na a fajin na. Bəxən naxan saren lanma gbeti gbanan keme naanin ma, sese mi na ra, i tan nun n tan tagi. I ya paxanla maluxun na.”

¹⁶ Ibrahima yi tin Eferon ma falan ma. A yi gbetin tenge, a naxan ma fe fala a bodene yee xəri, Xitine, na gbeti gbanan keme naanin yi maliga alo yulane yi darixi a lige kii naxan yi na waxatini. ¹⁷ Eferon ma xeen naxan yi Makipela yi, Mamire sogetede binna e nun faranna naxan na, e nun wudi binla naxanye birin sixi xeen danne ra, ¹⁸ ne birin yi findi Ibrahima gbeen na. Na Xitine nun muxun naxanye birin yi malanxi taan so deen na, e birin yi findi na fe serene ra.

¹⁹ Na birin dangu xanbini, Ibrahima yi a paxanla Saran maluxun na faranna ra Makipela xeen ma, naxan Mamire yetagi, Xebiron yi, Kanan bəxəni. ²⁰ Na xeen nun na faranna yi ba Xitine gbeeyani, a findi Ibrahima gbeen na alogo a xa nə a muxu faxaxine maluxundeni menni.

Isiyaga nun Rebeka futu xidina

24 Ibrahima bata yi fori. Alatala yi Ibrahima baraka kirayaan sifan birin xon ma. ²A walikeen naxan fori dangu a walikeen birin na, naxan yengi luxi a yii seen birin xon ma, Ibrahima yi a fala na xa, a naxa, “I yiin naso n danban bun ma.” ³N fama i rakoldeni Alatala yi, kore xonna nun boxo xonna Ala, alogo i nama paxanla fen n ma diin xa naxan finde Kanan kaan na n dxi denaxan yi. ⁴I sigama n bari boxon nan ma, n bənsənni, i menna paxalan keden fen Isiyaga xa, n ma diina.”

⁵A walikeen yi a yabi, a naxa, “Yanyina nde, na paxanla mi bire n foxo ra fa boxoni ito yi. Fo n xa i ya diin xali menni, i ya boxoni, i kelixi denaxan yi ba?” ⁶Ibrahima yi a yabi, a naxa, “I nama n ma diin naxete n kelidene de! ⁷Alatala, Ala Naxan Kore, naxan n tongoxi n bari muxune tagi e nun n bənsənni, naxan falan tixi n xa, naxan a kolxi a boxoni ito soma nen n bənsənni, a tan yatina a malekan nasigama i ye ra nen alogo i xa no paxanla sotdeni n ma diin xa menni. ⁸Xa paxanla mi fa sa tin bire i foxo ra, i fama nen natangadeni n ma kolon ma, i naxan tongoxi n xa. Koni i nama xete n ma diin na menni.”

⁹Walikeen yi a yiin naso a kanna Ibrahima danban bun ma, a yi a kolon na ma. ¹⁰Walikeen yi nɔgome fu tongo Ibrahima a nɔgome tagi e nun se faji gbege. A yi keli, a yi siga Nahori a taani, Mesopotamiya yamanan kəmen foxoni.

¹¹Ninbari waxatini, a yi xəpinna li naxan gexi taan fari ma. A yi nɔgome rafelen menni. Naxanle yi fama ige badeni na xəpinna nan na.

¹²A yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, n kanna Ibrahima Ala, n bata i maxandi alogo n ma sigatiin xa findi xunna kenla

ra n xa to. I xa hinan n kanna Ibrahima ra. ¹³I bata n to xəpinna dexon ma, taan sungutunne fama ige badeni denaxan yi. ¹⁴N sungutunna nde maxodinma nen, a xa a ige ba seen so n yii, n yi igen min. Xa a li, a n yabi iki, a naxa, ‘I xa igen min, n mən xa igen so i ya nɔgome fan yii,’ n na a kolonma nen na waxatini, i ya paxalan sugandixin yatin nan na ra Isiyaga xa, i ya walikena. Na waxatini n na a kolonma nen, a i bata hinan n kanna ra.”

¹⁵Benun a xa yelin na falan tiye, Rebeka yi fa, Betuyeli a dii təmena, Nahori nun Milika mamandenna. Nahori, Ibrahima xunyen nan a ra. A fejen yi dxi a tungunna fari. ¹⁶Sungutun tofajin nan yi a ra, naxan mi yi xeme feen kolon. A yi godo xəpin deen na, a yi a fejen nafe igen na, a mən yi te. ¹⁷Ibrahima walikeen yi a gi, a sa a ralan. A yi a fala a xa, a naxa, “Yandi, a lu n xa igena nde min, naxan i ya fejen kui.” ¹⁸A yi a yabi, a naxa, “Nba, igen min.” A yi a fejen nagodo a tungunna fari, a yi igen so a yii. ¹⁹A to yelin igen soe a yii, a yi a fala a xa, a naxa, “N ni igen bama nen i ya nɔgome fan xa alogo e birin xa wasa igen na.”

²⁰A yi igen sa xuruse mindeni, a mən yi siga a giye a sa ige gbete sege. Nɔgome birin yi wasa igen na. ²¹Xemeni ito yi a dundu, a yi a miri, yanyina nde, Alatala bata n ma sigatiin nasənya n xa. ²²Nɔgome to yelin igen minje, xemeni ito yi xema wuredin so sungutunna yii naxan sama nɔeen na, na garamu sennin liye, e nun xema yikeraso firin, naxan garamu keme liye. ²³A yi a maxodin, a naxa, “Nde a dii i tan na? Yandi, a fala n xa, xa yigiyana nde i baba konni, nxu xa xi na to kəeen na?”

*24:2 Mən kaane yi na nan ligama e na muxun nakol waxatin naxan yi.

²⁴ A yi a fala a xa, a naxa, “Betuyeli a diin nan n na, Milika nun Nahori mamandenna nan n na.” ²⁵ Naxanli ito mən yi a fala, a naxa, “Nxu konni sexen nun jəxəndede gbegebeen na, yigiyaden fan na ε luma denaxan yi.” ²⁶ Xemeni ito yi a xinbi sin Alatala yetagi. ²⁷ A yi a fala, a naxa, “Alatala, n kanna Iburahimaa Ala, n bata i tantun. I hinanma n kanna Iburahima ra waxatini birin. I ya lanayaan mi kale. N ma sigatini, Alatala, n xunna tixi yiren nan na, denaxan findixi n kanna Iburahima xunyen konna ra.”

²⁸ Sungutunni ito yi a gi siga a konni, a sa xəpəni ito a fe fala a nga xa. ²⁹ Rebeka tadana nde yi na naxan xili Laban. A yi mini mafuren, a yi siga xəpən deen na xemen tixi denaxan yi. ³⁰ A bata yi jəxərasoon nun yikəxərasoon to a xunyen jaxalanmaan yii. A mən bata yi a xunyen dentege xuiin mə xemena falana fe ra. A yi siga xemeni ito yireni a tixi xəpinnə fəma e nun jəgəməne.

³¹ A yi a fala a xa, a naxa, “Fa be, Alatala barakan fixi naxan ma. Nan-fera i tixi tandeni? N bata banxini tən i yigiyadena e nun jəgəməne lan e xa lu denaxan yi.” ³² Xemeni ito yi so Laban konni. Laban yi goronna ragodo jəgəməne fari. A sexen so e yii e nun jəxəndedena e naxan donma. A yi igen fan so xemeni ito yii, e nun muxun naxanye birin biraxi a fəxə ra, alogo e xa e sanne maxa. ³³ A yi fa donseen na e xa, koni a yi a fala, a naxa, “N mi n dəgema singe, fə n xa falan ti ε xa, n lanma n xa naxan yita ε ra.” Laban yi a fala a xa, a naxa, “Falan ti xə.”

³⁴ Xemeni ito yi a fala, a naxa, “N tan Iburahimaa walikəen nan n na. ³⁵ Alatala bata baraka gbegebeen nagidi n kanna Iburahima ma. A bata findi nafulu kanna ra, bayo Ala bata xuruseen sifan birin fi a ma e nun gbetin nun xəmaan nun walike xemene nun walike jaxanle nun jəgəməne nun sofanle. Ala bata na birin

fi a ma. ³⁶ N kanna Iburahima a jaxanla Saran, hali a to yi forixi, a yi diin bari a ma. A kəen birin soxi diini ito nan yii.”

³⁷ “Iburahima n nakələxi nen, a naxa, ‘I nama jaxanla tongo n ma diin xa naxan finde Kanan kaan na n dəxi denaxan yi. ³⁸ I xa siga n baba denbayani n bənsənni alogo i xa jaxanla fen n ma diin xa menni.’ ³⁹ Na waxatini, n yi n kanna maxədin, n naxa, ‘Xa na jaxanla fa tondi biradeni n fəxə ra go?’ ⁴⁰ A yi n yabi, a naxa, ‘N sigan tima Alatala naxan yetagi, na fama nen a malekan biradeni i fəxə ra alogo i ya sigatiin xa sənəya. I fama nen jaxanla tongodeni n ma diin xa n bənsənni, n baba denbayani. ⁴¹ Na waxatini i na siga n bənsənnə tagi, xa e mi fa sa sungutunna so i yii, i bata ratanga n ma marakəlon ma.’”

⁴² “N to xəpinnə yiren li, n yi maxədin ti, n naxa, ‘Alatala, n kanna Iburahimaa Ala, xa i bata a jənige n xa, i xa n ma sigatiin nasənəya, ⁴³ i yəen ti n na xəpinnə dəxən ma. N fama nen sungutunna nde maxədindeni naxan fama ige badeni, a a xa igen so n yii naxan a fəpən kui alogo n xa n min. ⁴⁴ Xa a n yabi, a naxa, ‘Igen min, n na igen bama nen i ya jəgəməne fan xa, e min,’ n na a kolonma nen na waxatini, Alatalaa sungutun sugandixin yatin nan na ra n kanna Iburahima a diin xa.’”

⁴⁵ “Benun n xa yelin na falan tiyə n yetə ma, Rebeka yi fa, fəpən dəxi a tungunna fari. A yi godo xəpən deen na, a yi igen ba. N yi a maxədin, n naxa, ‘Yandi igen so n yii, n xa n min.’ ⁴⁶ A yi a fəpən nagodo mafuren a tungunna fari, a yi a fala n xa, a naxa, ‘Igen min, i na yelin igen minjə, n na igen soma nen i ya jəgəməne fan yii.’ N yi n min, a mən yi igen so jəgəməne yii. ⁴⁷ N yi a maxədin, n naxa, ‘Nde a dii i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Betuyeli a diin nan n na, Nahori nun Milika mamandenna nan n na.’ N yi xəma wuredin so a jəxəen na, n mən yi

xema yiirasone so a yii kɔɛen na. ⁴⁸N yi n xinbi sin Alatala yetagi. N yi Alatala tantun, n kanna Iburahimaa Ala, bayo a bata n ti kira faḡin xɔn ma alogo n xa n kanna xunyena dii ḡaxalanmaan tongo a diin xa. ⁴⁹Iki, a fala n xa, xa i hinanma n kanna ra lannayani. Xa na mi a ra, n sigama nen yire gbete yi.”

⁵⁰Laban nun Betuyeli yi a yabi, a naxa, “Alatala nan feni itoe ragidixi. Nxu mi na matande. ⁵¹Rebeka nan tixi i yetagi ito ra. A xali i yii, alogo a xa findi i kanna diina ḡaxanla ra, alo Alatala a fala kii naxan yi.”

⁵²Iburahimaa walikeen to na fala xuine me, a yi a xinbi sin Alatala yetagi. ⁵³Na xanbi ra, a yi muran gbete daxin nun xema daxin nun dugine ramini a goronne ye, a e so Rebeka yii. A yi Rebeka nga nun a tada fan ki. ⁵⁴Iburahima a walikeen nun a fɔxɔrabirane, e birin yi e dege, e igen min, e yi so e sadeni.

E to keli xɔtɔnni, Iburahimaa walikeen yi a fala Rebeka nga nun a tada xa, a naxa, “E a lu fa n xa xete n kanna konni.” ⁵⁵E yi a fala, e naxa, “Sungutunni ito xa lu be singen, a xa xii fu ḡaxɔn liga be waxatini ito yi, na xanbi ra, i siga.” ⁵⁶Walikeen mɔn yi e yabi, a naxa, “E nama n makankan be. Alatala bata n ma sigatiin findi n ma xunna kenla ra. E a lu fa n xa xete n kanna konni.”

⁵⁷E yi a fala, e naxa, “En sungutunni ito xili ba, en na a maxɔdin, en xa a penigen kolon.” ⁵⁸E yi Rebeka xili, e yi a maxɔdin, e naxa, “I waxi siga feni ba, e nun xemeni ito?” Rebeka yi a yabi, a naxa, “Ɖn, n waxi siga feni.” ⁵⁹E yi e xunyen Rebeka so e yii e nun ḡaxanla naxan yi a maxuruma. E nun Iburahima walikeen nun a muxune yi siga.

⁶⁰E yi duba Rebeka xa, e naxa, “I tan nxu xunyena. Ala xa i yixetene rawuya ayi han wuli wuli wuyaxi, e nɔɔn sɔtɔ e yaxune xun na.” ⁶¹Rebeka nun a walike ḡaxanle yi dɔxɔ ḡɔgmene fari, e yi bira

Iburahima a walikeen fɔxɔ ra, e birin yi siga.

⁶²Isiyaga bata yi keli Lahayi Royi xɔḡinna yireni. A yi siga Negewi bɔxɔni, a sa dɔxɔ na. ⁶³Ninbanna nde ra, a minixi a masigadeni, a yi ḡɔgmene to fe. ⁶⁴Rebeka to Isiyaga to, a yi tugan ḡɔgmene fari, a godo bɔxɔni. ⁶⁵A yi walikeen maxɔdin, a naxa, “Muxun mundun ito ra naxan fama en nalandeni xeen ma?” ⁶⁶Iburahima a walikeen yi a yabi, a naxa, “N kanna nan na ra.” Nayi, a yi dugin so a yetagin xun na.

Walikeni ito yi a fala Isiyaga xa, a feen naxanye birin ligaxi. ⁶⁷Na xanbi ra, Isiyaga yi Rebeka tongo, a yi a xali bubuna nde kui, a nga Saran yi dɔxi denaxan yi nun. Rebeka yi findi a ḡaxanla ra. A yi a xanu. Isiyaga nga faxa sunun yi ba a ma Rebekaa fe ra.

Iburahima faxa fena

Taruxune Singen 1.32,33

25 Iburahima mɔn yi ḡaxalan gbeten tongo naxan xili Ketura. ²Na ḡaxanla yi diine bari a xa. Na diine yi xili: Simiran nun Yokan nun Medan nun Midiyan nun Yisebaki e nun Suwa. ³Yokan yi Saba nun Dedan bari. Dedan yixetene findixi Asuri kaane nan na, e nun Letusin kaane nun Leyumin kaane. ⁴Midiyan ma diine nan Efa nun Efere nun Xanɔki nun Abida nun Elida ra. Keturaa diine nan e birin na.

⁵Seen naxan birin findi Iburahima gbeen na, a yi a birin so Isiyaga yii. ⁶Naxanye findi a konyi ḡaxanle diine ra, a yi e ki a siimayani. A yi e rasiga yireni, denaxan makuya a dii Isiyaga ra sogetede mabinni.

⁷Iburahima a siimayaan yi siga han jee keme jee tonge solofere e nun sulun. ⁸A to siimaya xunkuyen sɔtɔ, a fori ki faḡi, a yi faxa, a yi siga laxira yi. ⁹A diine Isiyaga nun Sumayila yi a maluxun faranna ra, Makipela, denaxan

yi Eferon ma xeen ma, Soxara a diina, Xiti kaana, Mamire fema. ¹⁰Ibrahimama na xeen sara Xitine bɔnsɔnna nan ma. E nun a paxanla Saran, e birin maluxunxi menna nin. ¹¹Ibrahimama to faxa, Ala yi a dii Isiyaga baraka naxan dɔxɔ Lahayi Royi xɔpinna fema.

Sumayilaa taruxuna

Taruxune Singen 1.28-31

¹²Sumayila bɔnsɔnne xinle nan itoe ra. Saran bata yi a konyi paxanla Misiran kaa Hagara fi Ibrahimama ma. Hagara yi Sumayila sɔtɔ. ¹³Sumayilaa diine xinle ni itoe ra: Nebayoti Sumayilaa dii singen nun Kedari nun Adibeli nun Mibisan nun ¹⁴Misema nun Duma nun Masa nun ¹⁵Xadada nun Tema nun Yeturi nun Nafisi e nun Kedema. Na dii fu nun firinna findi Sumayilaa diine nan na. ¹⁶Na muxu keden kedenna, ne findi bɔxɔ mangane nan na. E yi e xinle sa e taane xun ma e nun e muxune. ¹⁷Sumayilaa siimayaan yi dan jɛɛ keme jɛɛ tonge saxan nun solofere nin. A yi faxa, a siga laxira yi. ¹⁸Sumayila bɔnsɔnna yi dɔxɔ na bɔxɔni denaxan yi Xawila nun Suru tagi. Suru yeen nafindixi Misiran nan ma Asuri kiraan na. E yi dɔxi e ngaxake-denne nan dexɔn ma.

Esayu nun Yaxuba

¹⁹Isiyaga bɔnsɔnne taruxun ni i ra. Isiyaga findi Ibrahimama a diin nan na. ²⁰Isiyaga to jɛɛ tonge naanin sɔtɔ siimayaan na, a yi Rebeka dɔxɔ, Laban xunye paxalanmana, Betuyeli a dii temena. Arami kaane nan e ra, e kelixi Padan-Arami nen. ²¹Koni Rebeka mi nɔ diin bare a xa. Isiyaga yi Alatala maxandi a paxanla fe ra a xa nɔ dii barideni. Alatala yi a maxandin nasuxu, Rebeka

yi fudikan. ²²Na diine yi lu yenge e nga kui. A yi a fala, a naxa, “Nanfera n kuina n tɔrɔma?” A yi Alatala maxɔdin. ²³Alatala yi a yabi, a naxa, “Siya dɔxɔde firin nan i kuini. Kedenna senben gboma nen boden xa. Tadan luma nen a xunyena nɔɔn bun ma.”

²⁴A diin bari waxatin to a li, e yi a to a gulunne nan yi Rebeka kui. ²⁵Diin naxan singe bari muxu gbeela nan yi a ra. Fati ma xabe gbege kanna nan yi a ra. E yi a xili sa Esayu. ²⁶Na xanbi ra, a xunyen fan yi bari. A yiin naxutuxi a tada Esayu santinban ma. E yi a xili sa Yaxuba. † Rebeka na diine barima waxatin naxan yi, Isiyaga jɛɛ tonge sennin nan yi a ra.

²⁷Na dii xeme firinna yi gbo. Esayu yi findi donso fajin na naxan yi wulani sigama. Yaxuba findi muxu maxunbelixin nan na, a tan yi luma bubun nan bun ma. ²⁸Esayu nan yi rafan Isiyaga ma, a sube faxaxine fe ra, koni Yaxuba nan yi rafan Rebeka ma.

²⁹Lɔxɔna nde Yaxuba yi pɔrin nafala. Esayu to so, a xadanxi keli donsoyani. ³⁰A yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “N mi nɔɛ fefe ra iki. A lu n xa pɔri gbeeli ito nde kɔn.” Na nan toxi a yi xili sa, Edɔn. ‡ ³¹Yaxuba yi a yabi, a naxa, “I ya foriyaan tiden fi n ma singen.” ³²Esayu yi a fala, a naxa, “N faxa feni kamen nan ma iki. Na foriya tiden nanse fanma n ma?” ³³Yaxuba mɔn yi a fala, a naxa, “Fɔ i xa i kɔlɔ.” Esayu yi a kɔlɔ, a bata a foriya tiden fi a ma. ³⁴Yaxuba yi burun nun pɔrin toge daxi so a yii. Esayu yi ne don, a yi a min. A yi siga. Nanara, Esayu mi a foriya tiden yate sese ra.

Isiyaga nun Abimeleki

26 Kamen yi so bɔxɔni, ba a singen na naxan so Ibrahimama wax-

†25:26 Heburu xuini, *Yaxuba* xinla maliga xuina nde ra naxan bunna neen fa fala “Santinbana.”

‡25:30 Heburu xuini, *Edɔn* bunna neen fa fala “A gbeeli.”

atini. Isiyaga yi siga Gerari yi, Filisiti manga Abimeleki konni. ²Alatala yi mini Isiyaga xa. A yi a fala a xa, a naxa, “I nama siga Misiran bəxəni de! Lu na bəxəni n na denaxan yita i ra. ³I lu na. En birin na a ra. N ni i barakama nen, bayo n fama bəxəni ito fideni i tan nun i bənsənnə nan ma. N layirin naxan tongo i baba Iburahima xa, n na rakamalima nen. ⁴N na i bənsənnə rawuyama ayi nen alo saren naxanye kore. N bəxəni ito fima nen i bənsənnə ma. Dunupa siyane birin duban sətoma nen i tan bənsənnə barakan nin, ⁵bayo Iburahima n xuiin name nen, a yi n gelene nun n ma yamarine nun n ma tənne nun n ma sariyane suxu.”

⁶Isiyaga yi dəxə Gerari yi. ⁷Muxun naxanye dəxi mənni, ne yi a maxədin a paxanla fe ma. A yi e yabi, a xunyen paxalanmaan nan a ra. A mi yi susue a fale e xa, a paxanla nan Rebeka ra alogo men kaane nama a faxa. A gaxu a fale a paxanla na a ra bayo Rebeka paxalan tofajin nan yi a ra.

⁸Isiyaga to bu na, ləxəna nde Abimeleki, Filisitine mangana, na yi a yeen namini banxin foye soden na. A yi a to Isiyaga Rebeka masugusuguma. ⁹Abimeleki yi a xili a konni. A yi a fala a xa, a naxa, “I ya paxanla yatin nan ito ra! Nanfera i a falaxi nxu xa, a i xunye paxalanmaan nan a ra?” Isiyaga yi a yabi, a naxa, “N yi gaxuxi nen alogo e nama n faxa. Na nan a to, n yi na fala.”

¹⁰Abimeleki mən yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi nxu ra? Xa muxuna nde fa mini n ma yamaan tagi go, a yi i ya paxanla kolon paxanla ra? Na waxatini i bata nxu findi yulubi tongone ra.”

¹¹Abimeleki yi yamarin fi a yamaan birin ma, a naxa, “Muxu yo na maxa

xemeni ito nun paxanla ito ra, n na kanna faxama nen.”

¹²Na jəen na, Isiyaga yi xəen bi bəxəni ito ma. A to na xəen xaba, a yi na jəxəndən keme sətə, bayo Alatala bata a baraka. ¹³A herin yi lu xun mase, a yi findi nafulu kanna ra. ¹⁴A yi findi yexəe gbege kanna ra e nun siine nun jin-gene nun konyi wuyaxi kanna. Filisitine yi Isiyaga maxəxələn.

Isiyagaa layirina e nun Abimeleki

¹⁵Filisitine yi xəpinne birin nafe benden na, Isiyaga baba Iburahimaa konyine naxanye ge Iburahima waxatini. ¹⁶Abimeleki yi a fala Isiyaga xa, a naxa, “I bata senben sətə be dangu nxu tan na. Fə i xa keli be.” ¹⁷Isiyaga yi keli na, a siga Gerari lanbanni. A sa dəxə mənni. ¹⁸Isiyaga yi xəpinne yiba, naxanye yi gexi a baba waxatini. Filisitine na xəpinne dutun nen Iburahima faxa xanbini. A baba yi na xəpinne xinle falama kii naxan yi, Isiyaga mən yi ne xinle fala e xun ma na kiini. ¹⁹Isiyagaa konyine mən yi xəpin gbetə ge na lanbanni. E yi tigin li a kui. ²⁰Xuruse rabaan naxanye yi Gerari lanbanni, ne nun Isiyagaa xuruse rabane yi sənəxə na xəpinna fe ra. E birin yi a fala, e naxa, “Nxu tan nan gbeen xəpinna ra.” Isiyaga yi xəpinni ito xili sa Eseki, bayo sənəxən bata bira a fe yi. ²¹A konyine mən yi xəpin gbetə ge, sənəxən mən yi bira na fan ma fe yi. E yi a xili sa Sitina. ²²A yi keli na, a sa xəpinna ge yire gbetə yi. Na xəpinna to ge, sənəxən mi bira na tan ma fe yi. E yi na xəpinna xili sa, Rehoboti,** bayo e naxa, “Alatala bata dəxəde gbeen fi en ma. En ma feen bata fan bəxəni ito ma.”

[†]26:20 *Eseki* bunna nəen fa fala “Fe matandina.”

[§]26:21 *Sitina* bunna nəen fa fala “Təjəgena.”

^{**}26:22 *Rehoboti* bunna nəen fa fala “Yire yigbeena.”

²³E yi keli menni, e siga Beriseba. ²⁴Alatala yi mini a xa kəeen na. A yi a fala a xa, a naxa, “I fafe Iburahimaa Ala nan n tan na. I nama gaxu fefe ra, en tan na a ra yiren birin yi. N mən i barakama nen. N ni i bənsənna rawuyama ayi nen Iburahima fe ra, n ma walikena.” ²⁵Isiyaga yi saraxa ganden nafala menni, a yi fa Alatala maxandi a xinla ra. A yi a bubuni tən menni. A konyine mən yi xəpinna ge na.

²⁶Abimeleki yi keli Gerari yi, a yi fa, a e xa e bode to. Axusati yi biraxi a fəxə ra, a maxadi tina, e nun Pikoli, a sofa mangana. ²⁷Isiyaga yi a maxədin, a naxa, “E faxi n todeni nanfera? E bata n nəpaxu han e bata n kedi e konni.” ²⁸E yi a yabi, e naxa, “Nxu bata a kolon yati a Alatala luxi i xən. Nxu mən bata a miri, fə en xa layirin tongo en bode xa marakəloni. ²⁹I kələ nxu xa, a i mi fama fe xəlen ligadani nxu ra, bayo nxu fan mi fe kobi yo ligaxi i ra. Fə nxu to fe fəjin nan tun ligaxi i xa. Nxu mən yi i lu, i xa siga bəne xunbenli. Waxatini ito yi, Alatala bata i baraka.” ³⁰Isiyaga yi donse gbegbeen nafala e xa. E birin yi e dege, e yi e min. ³¹Kuye to yiba, e yi e kələ e bode xa. Isiyaga yi a jungu e ma, e yi fata lanni.

³²Na ləxəni, Isiyagaa konyine yi fa xəpinni ito a fe dentegen sadeni a xa e naxan gexi, e naxa, “Nxu bata igen li xəpinni ito ra.” ³³Isiyaga yi na xəpinna xili sa Siba.†† Nanara, han to taani ito xinla falama Beriseba.‡‡

Esayu a jaxanla dəxəna

³⁴Esayu to jəe tonge naanin sətə, a yi Yudita dəxə, Beeru a dii temena, e nun Basamati, Elon ma dii temena. Ne firinna Xiti kaan nan e ra. ³⁵E yi Isiyaga nun Rebeka nii yipaxu e ma.

Isiyaga yi duba Yaxuba xa

27 Isiyaga bata yi fori, a yəene bata yi rafəwə. A mi yi fa nəe sese toə. A yi a dii forimana, Esayu, xili, a naxa, “N ma diina.” Esayu yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.” ²Isiyaga yi a fala, a naxa, “I bata a to, n bata fori. N mi a kolon, n faxama waxatin naxan yi. ³I ya sube faxa seene tongo e nun i ya sagbaan nun i ya xanla. I siga donsoyaan na. I sa fa burunna suben na n xa. ⁴I xa na suben jin n xa a fəjin na alo a rafan n ma kii naxan yi, i fa a ra n xən alogo n xa duba i xa benun n xa faxa.” ⁵Na waxatini, Rebeka yi tuli matixi Isiyaga ra, a falatini Esayu xa. Esayu yi siga burunna ra sube faxadani a baba xa.

⁶Rebeka yi a fala a diin Yaxuba xa, a naxa, “N bata i baba xuiin me a falani ito tima Esayu xa, ⁷a naxa, ‘Sa suben bun n xa, i fa a ra, i yi a jin n xa, n xa a don. N na na suben don, n dubama i xa nen Alatala yetagi benun n xa faxa.’ ⁸Iki, n ma diina, i tuli mati n na ki fəpi. N ni i yamarima naxan na, i xa na liga. ⁹Siga xuruseene denaxan yi, i sa fa sii dii fəjin firin na n xa. N xa na rafala a fəjin na alo i baba waxi a xən ma kii naxan yi. ¹⁰I xa a xali i baba xa alogo a xa duba i tan nan xa benun a xa faxa.”

¹¹Yaxuba yi a nga Rebeka yabi, a naxa, “Koni, fati ma xaben kanna nan Esayu ra. N tan fati ma xaben mi n ma. ¹²N baba na n masuxu, a kolonma nen Esayu xa mi a ra. N findima wule falan nan na a tan yi. Benun n xa duban sətə, n fama dangan nan sətədeyi na waxatini.” ¹³A nga yi a fala, a naxa, “En-en, na dangan fama xetedeni n tan nan ma n ma diina. I naxan ligama, i tuli mati n na. Siga i sa fa na sii dii firinne ra n xa.”

††26:33 *Siba* bunna nəen “Marakəlonə.”

‡‡26:33 *Beriseba* bunna nəen “Marakələ xəpinna.”

¹⁴ Yaxuba yi siga, a sa fa sii dii firinne ra a nga fema. A nga yi na donseen nafala alo a rafan Isiyaga ma kii naxan yi. ¹⁵ Na xanbi ra, Rebeka yi Esayu, a dii singena domaan tongo, domaan naxan fan a dugine ye. A yi na ragodo Yaxuba ma, a dii firindena. ¹⁶ A yi sii kidine tongo, a yi a diin yiine maxidi e ra e nun a kəna bayo fati ma xabe mi yi a ma. ¹⁷ A yi na donseen so a diin Yaxuba yii, e nun buruna a naxan nafalaxi.

¹⁸ A yi siga a baba fema, a yi a fala a xa, a naxa, “N baba, n tan ni i ra.” A yi a maxədin, a naxa, “Nde i tan na, n ma diina?” ¹⁹ Yaxuba yi a baba yabi, a naxa, “Esayu nan n na, i ya diin forimana. I naxan maxədinxi n na, n bata fa a ra. Yandi, keli, i dəxə, i n ma sube rafalaxin don, alogo i xa duba n xa.” ²⁰ Isiyaga yi a fala a diin xa, a naxa, “I subeni ito toxi minen yi xulen, n ma diina?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Alatala i ya Ala nan a fixi n ma.”

²¹ Isiyaga yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I maso n na, n xa i masuxu, n ma diina alogo n xa la a ra a Esayu nan yati i ra, n ma diina.” ²² Yaxuba yi a maso a baba ra. Isiyaga yi a fatin masuxu. A yi a fala, a naxa, “I xuiin maliga Yaxuba xuiin na, koni i yiine tan Esayu yiine nan e ra.” ²³ A mi yi nə Yaxuba kolonje bayo a yiine xaben yi e ma, alo a tada Esayu yi kii naxan yi. A yi duba a xa.

²⁴ A mən yi a maxədin, a naxa, “N ma diina Esayu yatin nan i ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Ən.” ²⁵ Isiyaga yi a fala, a naxa, “Fa donseen na, i naxan nafalaxi, n xa a don. N yi duba i xa.” Yaxuba yi donseen so a baba yii. Isiyaga yi a don. A yi wudi bogi igen fan so a yii alo manpana, a yi na fan min. ²⁶ Na xanbi ra, a baba Isiyaga yi a fala a xa, a naxa, “I maso n na, i n sunbu, n ma diina.” ²⁷ Yaxuba yi a maso a ra, a yi a sunbu. Isiyaga yi a

dugine xirin mə. Awa, na xanbi ra, a yi duba a xa, a naxa, “Yə! N ma diin xirin luxi nen alo xəna

Alatala barakan saxi naxan yi.

²⁸ Ala xa xiila fi i ma naxan kelima kore.

Ala xa dahamu bəxən fi i ma.

Ala xa barakan sa i ya xəeni.

Ala xa wudi bogi igen fi i ma.

²⁹ Ala xa i dəxə siyane xun na.

Ala xa siyane magodo i xa.

I xa findi i ngaxakedenne yeeratiin na.

E birin xa e magodo i bun ma.

Muxu yo na i danga,

na dangan xa xete a kanna ma.

Muxu yo na duba i xa,

na kanna fan xa duban sətə.”

³⁰ Isiyaga to yelin dubadeni Yaxuba xa, a yi mini. A mi bu, Yaxuba tada Esayu fan yi so, sa keli sube bundeni. ³¹ A fan yi na suben nafala ki fəpi alo a baba waxi a xən ma kii naxan yi. A yi fa a ra a baba xa. A yi a fala a baba xa, a naxa, “N baba, keli, i dəxə, i suben don n naxan nafalaxi i xa alogo i xa duba n xa.” ³² A baba Isiyaga yi a maxədin, a naxa, “Nde i tan na?” Esayu yi a yabi, a naxa, “Esayu nan n na, i ya diin forimana.” ³³ Na feen yi Isiyaga yifu ki fəpi. A fatin birin yi xuruxurun a ma. A yi maxədinna ti, a naxa, “Koni nde tan faxi suben nafalaxin na n xa, n naxan donxi iki benun i tan xa fa? N bata duba na kanna xa. A tan nan fama duba sətədeni.”

³⁴ Esayu to a baba falan me, a bəpen yi mini, a yi sənəxə gəgəbeen nate. A yi a baba mafan, a naxa, “Duba n fan xa, n baba.” ³⁵ Isiyaga yi a yabi, a naxa, “I xunyen bata n mayenden. A tan bata i ya duban sətə.” ³⁶ Esayu yi a fala, a naxa, “A xinla yatina a xun ma, Yaxuba.”^f A sanja yi firinden ni i ra a n yanfama. A bata n ma foriya tiden tongo. Iki a bata n ma

^f27:36 Yaxuba bunna nəen, “A muxun santinban suxuma” hanma “yanfantenna.”

duban fan tongo.” Esayu mən yi a fala, a naxa, “Duba yo mi fa i yii sənən, i lan i xa naxan ti n tan xa?”

³⁷ Isiyaga yi Esayu yabi, a naxa, “N bata a tan findi i xunna ra, n mən bata a ngaxakedenne fan birin so a yii e xa lu a bun ma. N bata baraka gbebeen fi a ma, e nun wudi bogi ige fajina. N nə nanfe lige i tan xa, n ma diina?” ³⁸ Esayu yi a fala a baba xa, a naxa, “N ba, duba keden peen nan i yii ba? N baba, duba n fan xa.” A yi wuga a xuini texin na. ³⁹ A baba Isiyaga yi a yabi, a naxa,

“A kolon,
i mi fama bəxə fajni sətədeni,
hanma xiila naxan kelima kore.

⁴⁰ I ya silanfanna nan fama i balodeni.
I fama walideni i xunyen nan bun ma,
koni i fama nen i yete sətədeni.
A nəən naxan sama i ma,
i murutema nen na bun.”

Yaxuba a giina

⁴¹ Esayu yi a xunyen Yaxuba rafen yengen na a duban sətə feen na e baba ra. Esayu yi a fala a bəpəni, a naxa, “N baba na faxa waxatin naxan yi, n Yaxuba faxama nen.” ⁴² Rebeka to a dii singen Esayu a natan kolon, a yi a dii firinden Yaxuba xili. A yi a fala a xa, a naxa, “I bata a to, i tada Esayu waxi a gbeen jəxə feni i ma, a i faxa. ⁴³ Iki i tuli mati n na ki fajni, n ma diina. Keli be, i siga Xarani yi, n tada Laban konni. ⁴⁴ I sa lu a konni waxatini ito yi han i tada bəpən yi godo. ⁴⁵ I tada bəpən na godo i ya fe ra waxatin naxan yi, a na pınan i liga fəxən na, n na n jungue, i fa. N mi waxi fula feni e firinna birin na ləxə kedenni.”

⁴⁶ Rebeka yi a fala Isiyaga xa, a naxa, “N niin bata yijaxu n ma Xiti kaa jaxanle fe ra. Xa a sa a li, Yaxuba fan jaxanla tongo bəxəni ito ma, na waxatini n ma siimayaan tənən nanse ra?”

28 Isiyaga yi Yaxuba xili. A yi duba a xa. A yi yamarini ito so a yii,

a naxa, “I nama jaxanla dəxə naxan findixi Kanan kaan na de! ² Keli, i siga Padan-Arami yi, i nga baba Betuyeli konni. I sa menna jaxanla nde dəxə naxan finde Laban ma dii temen na, i nga tada xememana. ³ Ala Senbe Kanna xa i baraka, Ala xa dii gbebe fi i ma, alogo i xa findi siya gbebeen benban na. ⁴ Ala xa Iburahima a duban yabi i ma e nun i bənsənna, alogo bəxəni ito xa findi i gbeen na i waxati rabe denaxan yi, Ala bəxən naxan fi Iburahima ma.” ⁵ Isiyaga yi Yaxuba rasiga Padan-Arami yi, Laban konni, Betuyeli a diina Arami kaana. Laban, Rebeka tada xememaan nan yi a ra. Yaxuba nun Esayu nga nan yi Rebeka ra.

⁶ Esayu yi a kolon a baba bata duba Yaxuba xa, a a rasiga Padan-Arami yi, a xa sa menna jaxanla dəxə. A mən yi a me, a baba Isiyaga bata a yamari, a nama jaxanla dəxə naxan finde Kanan kaan na. ⁷ Yaxuba yi a baba nun a nga xuiin binya. A yi siga Padan-Arami yi. ⁸ Esayu yi a kolon na waxatini Kanan kaa jaxanle mi rafan a baba Isiyaga ma. ⁹ Awa, Esayu yi siga Sumayila konni, Iburahima diina. A yi Sumayilaa dii temen Mahalati dəxə, Nebayoti xunye jaxalanmana.

Yaxubaa xiyena

¹⁰ Yaxuba to keli Beriseba yi, siga Xarani yi, ¹¹ kəna a li denaxan yi, a yi xi menni. A yi gəme keden tongo, a yi a raso a xunna bun ma. A yi a sa menni. ¹² A yi xiye sa, sangalanna tixi bəxən fari a xunna texi han kore. Alaa malekane yi teen nun godoni sangalanna ma. ¹³ Alatala yi tixi e xun ma. A yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan Alatala ra, i tapə Iburahima nun Isiyagaa Ala. I saxi bəxən naxan fari ito ra, n ni ito fima i ma nen e nun i bənsənna. ¹⁴ I bənsənna fama wuyadeni nen alo gbangbanna. E bəxən fama nen gbodeni ayi keli sogeteden ma han sa dəxə sogegododen na, keli kəmenna ma sa dəxə yiifanna ra. Dunujna

siyane birin duban sətəma i tan nun i bənsənnə sabun nan na. ¹⁵En birin na a ra i na siga dede. N ni i kantanma nen i na siga denaxan yi, n ni i raxetema nen bəxəni ito ma. N mi i rabejinpe. N feen naxan birin layiri tongoxi i xa, n na a birin ligama nen.”

¹⁶Yaxuba yi xulun xixənlə, a yi a fala, a naxa, “N bata yelin a kolonpe yati, Alatala be yi, koni n mi yi a kolon.” ¹⁷A yi gaxu, a yi a fala, a naxa, “Yire magaxuxin nan be ra. Sese mi a ra fə Alaa banxina, e nun kore xənnə so deəna.” ¹⁸A yi keli xətən xətən, a gemen tongo naxan yi rasoxi a xunna bun ma. A yi a ti taxamasenna ra, a yi turen maso gemen xunna ma. ¹⁹A yi na yiren xili sa Beteli.^{§§} Benun na xa liga, na yiren yi xili nen Lusi. ²⁰Yaxuba yi a de ti Ala xa, a naxa, “Xa nxu nun Ala na a ra, a tan nan mən n kantanma kiraan xən ma n sigama denaxan yi, a yi donseen so n yii n naxan donma, a mən yi maxidi seen so n yii n naxan soma n ma, ²¹xa n xete bəpe xunbenli n baba konni, nayi Alatala findima nen n ma Ala ra. ²²Geməni ito, n naxan tixi taxamasenna ra, a findima Alaa banxin nan na. I seen naxan birin fima n ma, n na a yaganna bama nen, n na fi i ma.”

Yaxuba nun Rakeli

29 Yaxuba to ti kiraan xən ma siga sogeteden bəxən mabinni, ²a yi xəpinna to burunna ra. Yexəen nun sii kuru saxan yi saxi na xəpinna fema e igen minma denaxan yi. Gemə xungbeen nan yi saxi xəpinna de ra. ³Na waxatini, e yi darixi xuruseene malanpe na yiren nin. E malanxina, xuruse rabane yi gemen makutukutu naxan yi saxi xəpinna de ra. Xuruseene to yelin ige mindeni, e mən yi gemen naxete xəpinna de ra. ⁴Yaxuba yi xuruse rabane maxədin, a naxa, “Ngaxakedenne,

e kelixi minen yi?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu kelixi Xarani taan nin.” ⁵A mən yi e maxədin, a naxa, “E Laban kolon, Nahori a dii xeməna?” E yi a yabi, e naxa, “Ən, nxu a kolon.” ⁶A yi e maxədin, a naxa, “A di na?” E yi a yabi, e naxa, “Sese mi a toxi. A dii teməna Rakeli nan fama na ra e nun xuruseene.” ⁷A yi a fala e xa, a naxa, “En yanyin nin iki. Xuruseene malan waxatin xa mi a ra iki ba? E igen fi xuruseene ma mafuren, e mən yi xete e ra e rabadeni.” ⁸E yi a fala, e naxa, “Nxu mi nə fefe lige iki, fə xuruseene birin na malan. Na waxatini, nxu fa gemen ba xəpinna de ra a deen yi balanxi naxan na, nxu fa igen fi xuruseene birin ma.”

⁹Yaxuba to yi na falama e xa, Rakeli fan yi fa a babaa xuruseene ra, bayo xuruse rabaan nan yi a ra. ¹⁰Yaxuba to Rakeli to fe, Yaxuba nga tada dii teməna, e nun Laban ma xuruseene, a yi a maso xəpinna dexən. A yi gemen ba xəpinna de ra, a yi igen fi Laban ma xuruseene ma. ¹¹Yaxuba yi Rakeli sunbu, a yi wuga, a gbelegebe. ¹²A yi a fala Rakeli xa, a a baba bari boden nan a ra, Rebekaa dii xeməna. Rakeli yi giin nakə ayi, a sa na yebe a baba xa. ¹³Laban to Yaxuba fe me a xunyen naxalanmana diina, a yi siga, a sa a ralan. A yi a sunbu, a a xali banxini. Feen naxan birin Yaxuba sətə, a yi na yebe Laban xa. ¹⁴Laban yi a fala a xa, a naxa, “En birin wuli keden fasa keden.” Yaxuba yi kike keden naba Laban konni.

¹⁵Ləxəna nde, Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “N bari boden nan i ra, koni sariya yo mi a falaxi i xa wali n xa, a fa lu n mi i saren fi. A fala n xa, a lan n xa i saren fi naxan na.” ¹⁶Awa, dii temə firin nan yi Laban yii. A dii temə singen xili nen Leya, a firindena Rakeli. ¹⁷Leya yeəne mi yi rayabu, koni Rakeli tan naxalan tofəjin nan yi a ra. ¹⁸Rakeli nan yi rafan Yaxuba ma ki fəpi. A yi a fala

§§28:19 *Beteli* bunna nəen fa fala “Alaa banxina.”

Laban xa, a naxa, “N jɛɛ solofere nan walima i xa, alogo i xa i ya dii temen firinden Rakeli fi n ma.”¹⁹ Laban yi a fala, a naxa, “Benun n xa n ma diin fi muxu gbeten ma, n lan n xa a fi i tan nan ma. Lu n konni be.”²⁰ Yaxuba yi jɛɛ solofere wanla ke Laban yii Rakeli a fera. Koni na jɛɛ soloferen lu nen a xa alo xii dando gbansan, bayo a bata yi a xanu.

²¹ Na xanbi ra, Yaxuba yi a fala Laban xa, a naxa, “N ma waxatin bata jan. N ma paxanla so n yii fa, n xa a findi n yete gbeen na.”²² Laban yi men kaane birin xili, a e xa fa e degedeni, e sewa sumunna raba.²³ Ninbanna ra, a yi Leya tongo, a dii teme singena, a yi a so Yaxuba yii. Yaxuba yi a findi a yete gbeen na.²⁴ Laban yi Silipa so a diin Leya yii, a xa findi a konyin na.²⁵ Kuye to yiba, Yaxuba yi a to Leya na a ra. A yi a fala Laban xa, a naxa, “I nanse ligaxi n na ito ra? N mi walixi i xa Rakeli xan ma fe ra ba? Nan-fera i n mayendenxi?”²⁶ Laban yi a yabi, a naxa, “Nxu tan ma namunna mi tinje dii teme firinden xa dɔxɔ xeme taa ra, a singen mi xeme sɔtɔxi.”²⁷ Xunsagini ito liga singen e nun Leya. Xa i tin i mɔn xa jɛɛ solofere wanla ke n xa, n nan n ma dii teme firinden fan fima nen i ma, a findi i ya paxanla ra.”

²⁸ Yaxuba yi na liga. E nun Leya to xunsagin naba yire kedenni, Laban yi Rakeli fan fi a ma.²⁹ A yi Bila tongo a a so Rakeli yii a xa findi a konyin na.³⁰ Yaxuba mɔn yi Rakeli findi a gbeen na, a yi Rakeli xanu dangu Leya ra. A mɔn yi jɛɛ solofere wanla ke Laban yii.

Yaxubaa diine

³¹ Alatala to a to Leya mi rafanxi Yaxuba ma alo Rakeli, a yi a findi dii barin na. Na waxatini Rakeli tan yi findi gban-tan na.³² Leya to fudikan, a yi diin bari. Na diin yi xili sa Ruben. A yi a fala, a naxa, “Alatala bata n ma marayarabin to. Iki n fa rafanma nen n ma xemen ma.”³³ A mɔn yi fudikan dii firinden na. A to na diin bari, a yi a fala, a naxa, “Alatala fan yatina a kolon, a n mi rafan n ma xemen ma. Na nan a toxi a dii firinden i to fan fixi n ma.” A yi na diin xili sa Simeyɔn.[†]³⁴ A mɔn yi fudikan dii saxanden na. A to a bari, a mɔn yi a fala, a naxa, “Awa, iki, fɔ n ma xemen xa kankan nen n ma sɔnɔn, bayo n bata dii saxan sɔtɔ a xa.” Na na a to, e yi a xili sa Lewi.[‡]³⁵ A yi fudikan dii naaninden na. A to na fan bari, a yi a fala, a naxa, “Awa, iki n na Alatala tantunma nen.” A yi na diin xili sa Yuda.[¶] A dii barin yi dan na dii muxu naaninna ma.

Rakeli a dii bari fena

30 Rakeli to a to, a mi dii barima, a yi a tada maxɔxɔlɔn. A yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Diin fi n fan ma, xa na mi a ra n faxama nen.”² Yaxuba yi xɔlɔ a falan na. A yi a fala, a naxa, “I a mirixi nen a Ala nan n tan na? Ala nan a ligaxi i mi dii barima!”³ Rakeli yi a yabi, a naxa, “N ma konyi paxanla Bila tongo alogo a xa diine bari n xa. Na waxatini na tan finde n xa sabun na n diin sɔtɔ i xa.”

⁴ A yi a konyi paxanla Bila tongo, a a so a xemen Yaxuba yii. Yaxuba yi na kolon paxanla ra.⁵ Bila yi fudikan, a yi

¹⁹29:32 *Ruben* masoxi xuina nde nan na Heburu xuini naxan bunna nɛɛn “A bata n ma tɔɔyaan to.”

[†]29:33 *Simeyɔn* maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛɛn “Naxan fe mɛma.”

[‡]29:34 *Lewi* maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛɛn “A kankanxi a ma.”

[¶]29:35 *Yuda* maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛɛn “Tantunna.”

dii xemen bari Yaxuba xa. ⁶Rakeli yi a fala, a naxa, “Ala bata n ma kitin sa. A bata n ma falan mə. Na nan a toxi a diin fixi n ma.” A yi na diin xili sa Dan.[§]

⁷Rakeli a konyi paxanla Bila mən yi fudikan. A yi dii xeme firinden bari Yaxuba xa. ⁸Rakeli yi a fala, a naxa, “N bata n tada yenge n sɔbeən birin na, n yi nɔn sɔtɔ.” A yi a diin xili sa Nafatali.**

⁹Leya to a kolon a mi fa dii barima, a yi a konyi paxanla Silipa tongo, a yi a so Yaxuba yii, a xa findi a paxanla ra. ¹⁰Leyaa konyin Silipa yi dii xemen bari Yaxuba xa. ¹¹Leya yi a fala, a naxa, “Herin bata fa n ma.” A yi na diin xili sa Gadi.††

¹²Leyaa konyin Silipa yi dii firinden sɔtɔ Yaxuba xa. ¹³Leya yi a fala, a naxa, “N bata sɛwa. Iki, paxanle birin a falama nen a n bata sɛwa.” A yi a xili sa Aseri.‡‡

¹⁴Murutu xaba waxatin to a li, Ruben yi siga xeen ma. A yi bogisena nde li na, naxan xili marafanna bogisena. A yi fa a ra a nga xa. Nanara, Rakeli yi a fala Leya xa, a naxa, “N bata i maxandi, i ya diina marafan bogisena nde so n yii.” ¹⁵Leya yi a yabi, a naxa, “I bata n ma xemen ba n yii. Na mi i wasaxi? I mən waxi n ma diina marafan bogiseen nan tongo fe yi?” Rakeli yi a fala, a naxa, “To kɔeən na, ɛ nun Yaxuba nan fama xideni i ya diina marafan bogiseen pɔxɔn na.” ¹⁶Yaxuba to so jinbanna, sa keli xeen ma, Leya yi a ralan. A yi a fala a xa, a naxa, “I xima n tan nan xɔn ma to kɔeən na. N bata to kɔeən saren fi n ma diina marafan bogiseen na.” Yaxuba mən yi Leya kolon paxanla ra na kɔeən na.

¹⁷Ala yi tin Leyaa maxandin ma, a yi fudikan. Na yi findi a dii suulunden na Yaxuba xa. ¹⁸Leya yi a fala, a naxa, “Ala bata n saren fi n ma konyi paxanla so feen na n ma xemen yii.” A yi a diin xili sa Isakari.¶¶ ¹⁹Leya mən yi fudikan dii senninden na. A yi na diin bari Yaxuba xa. ²⁰Leya yi a fala, a naxa, “Ala bata n ki. Awa, iki n ma xemena n binyama nen, bayo n bata dii sennin bari a xa.” A yi na diin xili sa Sabulon.§§ ²¹Na xanbi ra, a mən yi dii temen bari. A yi a xili sa Dina.

²²Ala yi a yengin nasiga Rakeli ma. A yi a maxandi xuiin name, a yi a findi dii barin na. ²³A yi fudikan, a yi diin bari. A yi a fala, a naxa, “Ala bata n namini yagini ito yi.” ²⁴A yi na diin xili sa Yusufu.* A yi falani ito ti, a naxa, “Alatala mən xa dii xeme gbete fan fi n ma.”

Yaxubaa nafunle fe

²⁵Yusufu to bari, Yaxuba yi a fala Laban xa, a naxa, “A lu n xa xete n kon bɔxɔn ma. ²⁶A lu n xa n ma paxanle xali e nun n ma diine, n walixi i xa naxanye fe ra. I a kolon n wanla naxan yaten ligaxi i xa.” ²⁷Laban yi a fala a xa, a naxa, “Dina. N bata a kolon yiimatoon xɔn, Alatala barakan saxi n ma fe yi i tan nan sabu ra. ²⁸A fala n xa n lan n xa i saren fi naxan na. N na a soma i yii nen.”

²⁹Yaxuba yi a fala a xa, a naxa, “I tan yatina a kolon n walixi i xa kii naxan yi han i ya xuruseene bata wuya ayi n tan barakani. ³⁰Ndedi nan yi i yii nun benun n xa fa, koni iki, a gbegebe bata sa na fari. Alatala bata barakan sa i ya fe yi xabu n

§30:6 *Dan* bunna neen fa fala, “A bata a xun mayenge kitin sa.”

**30:8 *Nafatali* bunna neen fa fala, “N ma yengena.”

††30:11 *Gadi* bunna neen fa fala, “Herina.”

‡‡30:13 *Aseri* bunna neen fa fala, “Sewana.”

¶¶30:18 *Isakari* maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna neen fa fala, “Saranna.”

§§30:20 *Sabulon* bunna neen fa fala “Binyena.”

*30:24 *Yusufu* bunna neen fa fala “A xa a fari sa.”

so i konni. N fa wanla nde kema n ma denbayaan fan xa waxatin mundun yi?”

³¹ Laban yi a fala, a naxa, “A lan n xa yoli fi i ma?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “I nama sese fi n ma. Xa i bata tin n feen naxan falaxi i xa, na liga, n fan bata tin n yengi se i ya xuruseene xon ma. ³² N sigama nen to, n sa i ya xuruseene birin mato. Yexen nun sii makatunxin birin ti e danna e nun naxanye birin fəro makenenxi. N saren findima ne nan na. ³³ N ma tinxinna fama makenendeni nen i na fa xuruse matodeni waxatin naxan yi. Siin naxanye birin mi makatunxi e nun yexəe diin birin fəro makenenxi mi naxanye ma, na bata findi muḡan na n mabinni.”

³⁴ Laban yi a fala, a naxa, “N bata tin na ma. I naxan falaxi, en bata lan na ma.” ³⁵ Na ləxon yeteni Laban yi sii kəto maḡingixine nun a makatunxine yeḡa. Sii gilene fəre fəredine naxanye ma e nun fəre xungbene yi naxanye ma e nun yexəe fixə makadanxine, a mən yi ne birin yeḡa. A yi na xuruseene birin taxu a diine ra. ³⁶ Na xanbi ra, a yi ne xali yirena nde yi xii saxan sigatiin tiye denaxan yi e nun Yaxuba tagi. Yaxuba yi fa Laban ma xuruse dənəne raba.

³⁷ Yaxuba yi wudi bili sifa saxan yii xindene gira. A yi e lutine ba e ma alogo maḡingi fixen xa makenen. ³⁸ A yi wudi yiine sa xuruseene mindeni xuruseene yetagi bayo e tema e bode ra nen e na fa ige mindeni. ³⁹ Xuruseene yi te e bode ma wudi yiine yireni, e yi diine xali maḡingi fixen nun fəre fəredine nun fəre xungbene saxi e ma. ⁴⁰ Yaxuba yi xuruse diine yitaxun alogo e xa ti Laban ma xuruseene yetagi maḡingin nun ḡingin makenenxin naxanye ma. Nayi, a yi xuruseene malan a yete xa a mi naxanye basan Laban gbeene ra. ⁴¹ Waxatin birin xuruse senbemane nema te a gilene ra, Yaxuba yi wudi yiine sama nen xuruse mindeni alogo e xa te a gilene ra

wudi yiine yireni. ⁴² Yaxuba mi yi na ligama xuruse xunxurine ra. Na nan a liga xuruse xurine yi findi Laban gbeen na, a senbemane yi findi Yaxuba gbeen na. ⁴³ Yaxuba yi findi nafulu kan gbeen na. A yi xuruse gbeḡbe sətə. Konyi xemene nun konyi gilene nun ḡəḡməne nun sofanle yi lu a yii.

Yaxuba yi siga Kanan yamanani

31 Na waxatini Yaxuba bata yi Laban ma diine xuiin mə e yi naxan falama, e naxa, “Seen naxan birin findixi en baba gbeen na, Yaxuba bata e birin tongo. Na nan a toxi a bata findi nafulu kanna ra.” ² Yaxuba yatin yi a kolon, a a marafanna mi fa Laban yi sənən alo a fəloni.

³ Alatala yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Xete i baba nun i bari bodene bəxəni i kelixi denaxan yi. N luma nen i xon.” ⁴ Yaxuba yi Rakeli nun Leya xili. E yi a xuruseene rabama. ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “N bata a kolon n ma marafanna mi fa ε baba yi sənən alo a fəloni, koni n babaa Ala bata lu n xon. ⁶ ε a kolon yati, n bata wali ε baba xa n fangan birin na. ⁷ A bata n mayenden a n saranna maxete sanḡa yi fu, koni Ala mi tin a fe ḡaxin liga n na. ⁸ Xa ε baba fa a fala, a naxa, ‘Fəre fərene xuruseen naxanye ma, ne nan findima i gbeen na,’ xuruseene birin yi diin xalima nen fəre fərene naxanye ma. Xa ε baba fa a fala, a naxa, ‘Maḡingin xuruseen naxanye ma, ne nan findima i gbeen na,’ xuruseene birin yi dii maḡingixin nan xalima. ⁹ Ala bata ε babaa xuruseene ba a yii, a yi e fi n tan ma.”

¹⁰ “Xuruseene yi tema e bode ra waxatin naxan yi, n bata a to xiyeni, xuruse xemen naxanye texi xuruse gilene ra, ne maḡingixi, e mafəro fəroxi e nun e makatun katunxi. ¹¹ N ma xiyeni, Ala a malekan yi n xili, a naxa, ‘Yaxuba.’ N yi a ratin, n naxa, ‘N tan ni i ra.’ ¹² A yi a fala,

a naxa, ‘I xunna rakeli, a mato. Xuruse xemen naxanye birin texi xuruse gilene ra, ne mañingixi, e mafəwə fərxəi e nun e makatun katunxi, bayo Laban naxan birin ligaxi i ra, n na toxi. ¹³N tan nan Ala ra naxan fa i ma Beteli yi, i gemen tixi taxamasenna ra denaxan yi i layirin tongoxi n xa denaxan yi. Iki, keli bəxəni ito ma. I siga na bəxəni i barixi denaxan yi.’”

¹⁴Rakeli nun Leya yi Yaxuba yabi, e naxa, “Nxu baba mi kəe yo luxi nxu tan xa! ¹⁵Xəpən xa mi nxu ra nxu baba konni? A bata nxu mati, a mən bata nxə gbetin fan don. ¹⁶Ala herisigen naxan birin baxi nxu baba yii, a xetema nen nxu ma e nun nxə diine. Iki Ala feen naxan birin falaxi i xa, na birin liga.”

¹⁷Yaxuba yi a paxanle nun a diine rate pəgəməne fari. ¹⁸A xuruseen nun herisigen naxan birin sətə Padan-Arami yi, a yi keli, a yi e birin xali a baba Isiyaga konni Kanan bəxəni. ¹⁹Laban yi a xuruseene xabene maxabama e ma waxatin naxan yi, Rakeli yi a babaa suxurene mupna.

²⁰Yaxuba yi Arami kaan Laban mayenden. A siga a mi sese fala a xa. ²¹A yi a gi, e nun seen naxan birin findi a gbeen na. A yi Efirati baani gidi. Na xanbi ra, a yi siga Galadi geyaan mabinni.

²²A xii saxande ləxəni, muxuna nde yi a fala Laban xa fa fala Yaxuba bata a gi. ²³Laban yi a ngaxakedenne tongo, e yi mini Yaxuba fendeni xii solofere bun ma. E yi e li Galadi geyane binna ra. ²⁴Koni kəeən na, Ala yi a yete yita Arami kaan Laban na xiyeni. A yi a fala a xa, a naxa, “I yete ratanga feen sifan birin fala feen na Yaxuba ma.”

²⁵Laban yi Yaxuba li. A bubun tix geyaan fari. Laban nun a ngaxakedenne fan yi e gbeen ti Galadi geyaan fari. ²⁶Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I nanse ligaxi ito ra? Nanfera i n mayen-

denxi? I bata n ma diine xali alo muxu suxine yəngeni. ²⁷Nanfera i gixi luxunni? I bata yanfantenyaan liga n na. I mi sese falaxi n xa. Xa i yi n nakolon nun, n yi i matima nen sewa sigine yi, tanbanna nun konden xuiin na. ²⁸Koni i mi a lu yati n xa n ma diine nun n mandenne sunbu, n yi n jungu e ma. I bata feen liga alo xaxilitarena. ²⁹N yi nəfe kobin lige e ra nen, koni i babaa Ala bata a fala n xa to kəeən na, a naxa, ‘I yete ratanga feen sifan birin fala feen na Yaxuba ma.’ ³⁰Na bata lan, i sigaxi nen bayo i yi kunfaxi siga feen na i baba konni, koni nanfera i n ma suxurene mupaxi n ma?”

³¹Yaxuba yi Laban yabi, a naxa, “N gaxu nen n miriyani alogo i nama i ya diine rasuxu n na. ³²Koni i na i ya suxurene to n ma muxu yo yii, n na kanna faxama nen. Ngaxakedenne birin yəe xəri, n ma goronna birin mato. Naxan birin findixi i gbeen na, i xa a xali.” Na waxatini Yaxuba mi yi a kolon xa Rakeli a babaa suxurene tongoxi.

³³Laban yi Yaxubaa bubune kui to e nun Leya konni e nun konyi firinne konni, koni a mi sese to. A to mini Leyaa bubuni, a yi so Rakeli fan konni.

³⁴Rakeli nan yati suxureni itoe tongoxi. A yi e luxun kirixan bun ma naxan sama pəgəməni fari, a fa dəxə a fari. Laban yi bubun kui to, a mi sese to na kui.

³⁵Rakeli yi a fala a baba xa, a naxa, “N baba i nama xələ n ma xa n mi fa keli i yetagi. N kike wanla nin.” Laban fenna sifan birin ti nen, koni a mi suxurene to.

³⁶Yaxuba yi xələ, a yi fala xələn ti Laban ma. A yi a fala, a naxa, “N gbalon mundun ligaxi, n haken mundun ligaxi naxan a ligama i xa mini n fendeni kini ito yi? ³⁷I bata n ma goronna birin kui to. I gbee seen mundun toxi e kui? A yita n na ngaxakedenne yəe xəri e nun i fan ngaxakedenne yəe xəri alogo e xa kitin sa en tagi. ³⁸N pəe məxəpə nan

tixi i konni, koni i ya yexeen nun sii dii keden mi diin xalixi a faxa n yii. N mɔn mi i ya xuruse yo donxi. ³⁹N mi faxi xuruse ra i fema burunna subene naxan faxaxi. Naxanye yi mupama kɔeen nun yanyin na, ne bɔnɔn yi luma n tan nan xa bayo i yi e jɔxɔn maxilima n na. ⁴⁰Lɔxɔ yo lɔxɔ kuye wolonna yi n tɔrɔma nen yanyin na, xunbenla yi n tɔrɔ kɔeen na, n yeteen mi yi nɔe xiye. ⁴¹N bata jɛe mɔxɔjɛ ti i yii. N jɛe fu nun naanin wanla kexi nen alogo n xa i ya dii teme firinne dɔxɔ. N mɔn yi jɛe sennin fan sa a fari i ya xuruseene kantandeni. Koni i bata n saranna maxete dɔxɔra ma fu. ⁴²Xa n taje Iburahimaa Ala, n baba Isiyaga gaxun naxan yee ra, xa na mi yi a ra nun, n yi kelima nen be n yii genla. Koni Ala bata n ma marayarabin to, e nun n yi wali xɔdɛxen naxanye ligama, kɔe danguxini ito yi, a bata n ma kitin sa.”

⁴³Laban yi Yaxuba yabi, a naxa, “I ya jaxanle, n ma diine nan ne ra. E diine, n gbeen nan ne ra. Xuruseni itoe n gbeen nan e ra, n naxan birin toma ito ra, n tan nan gbee e ra. Koni to xanbi ra, n nɔe nanse lige n ma diine nun n mamandenne xa? ⁴⁴Iki, en xa layiri tongo. Sereyaan xa lu en tagi.” ⁴⁵Yaxuba yi gemen tongo, a yi a ti taxamasenna ra.

⁴⁶Na xanbi ra, Yaxuba yi a fala a ngaxakedenne xa, a e xa gemene matongo. E yi e matongo, e e malan yire kedenni. E yi e dege na game malanxine fari. ⁴⁷Laban yi na menna xili sa Yegara-Sahaduta. Yaxuba yi men xili sa Galadi.† ⁴⁸Laban yi a fala, a naxa, “Game malanxini itoe findixi seren nan na i tan nun n tan tagi.” Na nan a toxi menna xili saxi Galadi. ⁴⁹Men mɔn xili nen “Misipa.”‡ Laban mɔn yi a fala, a naxa, “Alatala xa a

yengi dɔxɔ en tan firinna a fe xɔn ma, hali en fata xanbini. ⁵⁰Xa i n ma diine tɔrɔ, xa na mi a ra i jaxalan gbete dɔxɔ, i lanma i xa xaxinla sɔtɔ, bayo muxun xa mi en tagi seren na. Ala nan yati en firinna seren na.”

⁵¹Na xanbi ra, Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I yeen ti game malanxini itoe ra. Taxamaseri gemeni ito mato n naxan tixi en tagi. ⁵²Game malanxini itoe nun taxamaseri gemeni ito findixi serene nan na. N mi lan n xa dangu be ra i ya fe jaxina n kui. I fan mi lan i xa dangu game malanxini itoe nun taxamaseri gemeni ito ra n ma fe jaxina i kui. ⁵³Iburahimaa Ala nun Nahori a Ala xa findi en tan firinna makitimaan na.” Na waxatini Yaxuba yi a kɔlɔ Ala yi a baba Isiyaga gaxun naxan yee ra. ⁵⁴Yaxuba yi saraxan ba geyaan fari. A yi a ngaxakedenne birin xili, e xa sa e dege. E to yelin e dege, e yi xi geyaan fari.

Yaxuba yi siga Esayu fema

32 Laban to keli subaxan ma, a yi a jungu a diine ma, e nun a mamandenne. A yi duba e xa. Na xanbi, Laban yi xete a konni. ²Yaxuba yi sigama kiraan xɔn waxatin naxan yi, Alaa malekane yi fa a ma. ³Yaxuba to e to, a naxa, “Alaa ganla daaxaden nan ito ra.” A yi na yiren xili sa Maxanayin.†

⁴Yaxuba yi xerane rasiga a tada Esayu ma Edɔn banxideen na, Seyiri bɔxɔni. ⁵A yi yamarin fi e ma, a naxa, “E ito nan falama n kanna Esayu xa, e naxa, ‘I ya konyi Yaxuba naxa, n bata lu Laban konni. N bata bu gbeen ti na yi. ⁶Ninge gbegbe nan n yii e nun sofanle nun yexeeene nun siine. Konyi xemene nun konyi gilene n yii. Iki, n xerane

†31:47 *Yegara Sahaduta* nun *Galadi* bunna neen fa fala “Sere Se Malanxine.”

‡31:49 *Misipa* bunna nen fa fala “Gbengbena.”

§32:3 *Maxanayin* bunna neen fa fala “Daaxade firinne.”

rasigama i ma alogo i xa marasene fajin fi n ma.”

⁷Xerane yi xete, e yi a fala Yaxuba xa, e naxa, “Nxu bata siga. Nxu sa i tada Esayu li na. A fama i ralandeni e nun a banxulan muxu keme naanin.” ⁸Gaxu gbeen yi Yaxuba suxu, a kuisan. Yamaan naxan yi a fəxo ra, a yi e taxun dəxo firin. A yi yexəene nun siine yitaxun dəxo firin, e nun jingene, e nun jəgəməne. ⁹A yi a fala, a naxa, “Xa Esayu yama keden yenge, yamaan boden xa a gi.”

¹⁰Na xanbi Yaxuba yi Ala maxandi, a naxa, “N tape Ibrahima Ala nun n baba Isiyagaa Ala, i bata a fala n xa, i tan Alatala, i naxa ‘Xete i ya bəxəni, i konkaane denaxan yi. I na siga, n fe fajin ligama nen i xa.’ ¹¹N tan xurun. N mi daxa n hinanna nun lannayaan birin sətə, i naxan nagidixi n ma, i ya walikena. N ma dunganna gbansanna nan yi suxi n yii n Yuruden baani gidi waxatin naxan yi, koni iki nxu nun yama firin nan xetema. ¹²N natanga n tada Esayu ma, bayo n bata gaxu a yəe ra. N sikexi, a nama fa n faxa, e nun jaxanle nun diine. ¹³I bata a fala n xa, i naxa, ‘N fe fajin ligama nen i xa. N ni i bənsəonna rawuyama ayi nen alo fəxo igen məjənsinna naxan mi yatə.”

¹⁴Yaxuba yi kəeən nadangu na. Seen naxan birin yi a yii, a yi sanba seen yə mato a naxan soma a tada Esayu yii: ¹⁵Sii keme firin nun kətə məxəne e nun yexəe keme firin nun konton məxəne e nun ¹⁶jəgəmə gile tonge saxan nun e dine nun jinge tonge naanin nun tura fu nun sofali gile məxəne e nun sofali xeme fu. ¹⁷A yi xuruseni itoe yitaxun kuru keden keden yəen ma, a nde so a konyine yii. A yi a fala e xa, a naxa, “E dangu yəen na. E xa sagaran lu kurune tagi.”

¹⁸A yi a konyi singen yamari, a naxa, “E nun n tada Esayu na naralan, a fama

i maxədindeni nen, a naxa, ‘E nun nde a ra? I sigan minen yi? Nde gbee xuruseni itoe ra naxanye tixi i yəe ra?’ ¹⁹I ya a yabima nen, i naxa, ‘I ya konyin Yaxuba nan gbee e ra. A i sanbaxi itoe nan na, n kanna Esayu. A fan nxu fəxo ra.” ²⁰A yi na yamarin fi a firinde fan ma, e nun a saxandena, e nun muxun naxanye biraxi xuruseene fəxo ra, a naxa, “Xa e nun Esayu naralan waxatin naxan yi, e na nan falama a xa. ²¹E ito nan sama a fari, e naxa, ‘I ya konyina Yaxuba fama nxu xanbi ra.” Yaxuba yi a fala, a naxa, “Iki n na a bəjən magodoma seni itoe nan na. Na xanbi n na fa a ma, yanyina nde a n nasenəma nen a fajin na.” ²²Yaxubaa sanba seene yi ti a yəe ra, a tan yi kəeən nadangu daaxadani.

Yaxuba nun Alaa malekana

²³Kəeən na, Yaxuba yi keli. A yi a jaxalan firinne tongo e nun e konyi firinne nun a dii fu nun kedenna. E yi Yaboko xuden gidi. ²⁴A yi e ragidi Yaboko xuden na e nun a yii seen birin. ²⁵A keden peen yi lu. Na waxatini, xəməna nde yi mini a ma, e yi gerenna so han kuye yiba waxatini. ²⁶A to a to a mi nə sətəma Yaxuba ma e gerenni, a yi a garin a wotegelen ma. A wotegelen yi te a kui. ²⁷Xəməni yi a fala, a naxa, “A lu n xa siga, bayo kuye bata yiba.” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N mi i bepinma, fə i duba n xa.” ²⁸Xəməni yi a maxədin, a naxa, “I xili di?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Yaxuba.” ²⁹Xəməni yi a fala, a naxa, “I xili mi falama sənən Yaxuba. A fa falama nen Isirayila, bayo e nun Ala nan gerenna soxi, e nun muxune, i yi nən sətə.” ³⁰Yaxuba yi maxədinna ti, a naxa, “I xili di?” Bodeni yi a fala, a naxa, “Nanferi i n maxədinma n xinla ma?” Na xanbi, a yi duba Yaxuba xa.

§32:29 *Isirayila* bunna nəen fa fala “E nun Ala gerenna soma.”

³¹ Yaxuba yi na yiren xili sa Penuyeli,** bayo Yaxuba a fala nen, a naxa, “N bata Ala to yee nun yee, a tin n niin yi kisi.” ³² Sogen tema waxatin naxan yi, Yaxuba bata yi dangu Penuyeli ra. A godoma a wotegelen ma. ³³ Na nan a toxi han iki Isirayila kaane mi fasan donma naxan wotegelen ma, bayo Ala Yaxuba masətōxi a wotegelen fasan nan ma.

Yaxuba nun Esayu a layirina

33 Yaxuba yi Esayu to fe e nun banx-ulanna muxu keme naanin. A yi diine yitaxun Leya nun Rakeli ra e nun konyi gile firinne. ² A yi konyi gile firinne ti yeen na, e nun e diine. Leya fan yi ti ne xanbi ra e nun a diine. Rakeli nun Yusufu yi lu dənxen na. ³ A tan yi dangu ne yee ra, a xinbi sin sanja ma solofere benun a xa a tada li. ⁴ Koni Esayu yi a gi a sa Yaxuba ralan. A yi dutun a ma, a fa a sunbu. E birin yi wuga. ⁵ Esayu to jaxanle nun diine to, a yi maxədinna ti, a naxa, “Nde ne ra naxanye biraxi i fəxə ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Ala diin naxanye fixi i ya konyin ma a nemaan xən ma.” ⁶ Konyi gilene yi e maso e nun e diine, e yi e xinbi sin. ⁷ Leya fan nun a diine yi e maso, e fan yi e xinbi sin. Na xanbi Yusufu fan nun Rakeli yi na liga.

⁸ Esayu yi maxədinna ti, a naxa, “I nanse ligama xuruseni ito birin na, n naralanxi naxanye ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N waxi nen, n kanna xa n nafan.” ⁹ Esayu yi a fala, a naxa, “N xunyena, herisige gbegbe n fan yii. I gbeen mara.” ¹⁰ Yaxuba yi a fala, a naxa, “En-en, n bata i maxandi, xa i bata n nafan, n na i sanbaxi seen naxanye birin yi, i xa ne rasuxu. N bata i yetagin to. Na luxi nen n yi alo n na Ala yetagi nan toma, bayo i bata n nasene ki fajni. ¹¹ N seen naxanye sanbaxi i ma, e rasuxu. Ala bata hinan n

na, a n makoon birin fan.” Yaxuba yi a yixədxə han Esayu yi tin.

¹² Esayu yi a fala, a naxa, “En siga kiraan xən ma, n xa sa i mati.” ¹³ Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N kanna, a kolon diine fe xədxə. Yexee gilene nun jinge gilene xipen fima e diine ma. Xa en gbeten e ra ləxə kedenni, ne birin faxama nen. ¹⁴ N kanna, i tan xa ti yeen na. N tan xa bira n ma xuruseene fəxə ra ndedi ndedi. N xa siga n yeren ma, nxu nun n ma diine han nxu soma i konni waxatin naxan yi Seyiri bəxəni.” ¹⁵ Esayu yi a fala, a naxa, “N xa n ma muxuna nde lu i yii be.” Yaxuba yi a fala, a naxa, “Nanfera? N kanna, n tan waxi naxan xən, n xa rafan i ma gbansan.” ¹⁶ Na ləxəni, Esayu yi ti Seyiri kiraan xən ma.

¹⁷ Yaxuba tan yi siga Sukəti yi. A yi banxi keden ti a yete xa, a kulane ti a xuruseene xa. Nanara na yiren xili nen Sukəti.†† ¹⁸ Yaxuba to keli Padan-Arami yi, a yi so kendeyani Siken taani Kanan bəxəni. A yi daaxadeni tən taan xanbi ra. ¹⁹ A bubun yi tixi denaxan yi, a yi bəxən sara Xamori a diine ma, Siken Baba, naxanye singe dxə Siken yi. A yi na sara gbeti gbanan keme ra. ²⁰ A yi saraxa ganden nafala menni. A yi na xili sa “Isirayilaa Ala.”

Dinaa marayagina

34 Yaxubaa dii tēmen Dina, Leya naxan barixi Yaxuba xa, na yi siga Siken jaxanle xəntəndeni. ² Xamori a dii xemen Siken, Xiwin naxan findixi na yamanan mangan na, na to Dina to, a yi fu a ma a yi a rayagi. ³ Yaxubaa dii tēmen Dinaa xanuntenyaan yi lu Siken fatini. A yi fala jaxumene ti a xa. ⁴ A yi a fala a baba Xamori xa, a naxa, “Dii temeni ito maxandi n xa alogo n xa a dxə.” ⁵ Yaxuba yi a me, a bata a dii

**32:31 *Penuyeli* bunna neen fa fala “Ala yetagina.”

††33:17 *Sukəti* bunna neen fa fala “Bubune.”

temen Dina rayagi. Na waxatini, a diine yi sa xeen ma xuruseene fəxə ra. A mi sese fala han ne so waxatini.

⁶Siken baba Xamori yi siga Yaxuba konni a xa sa falan ti a xa. ⁷Yaxuba a diine to keli xeen ma, e yi na feen me naxan danguxi. E yi e yomayaan to, e bənen yi te ki fəni bayo Siken bata yi fu Yaxuba a dii temen ma, a mi lan a xa naxan liga Isirayila bəxəni.

⁸Xamori yi a fala e xa, a naxa, “Dii temeni ito rafanxi n ma dii xemen Siken nan ma a səndəmen birin na. Yandi, ε xa a fi a ma, a xa findi a paxanla ra. ⁹En findi bitanmane ra. ε xa ε dii temene fi nxu ma alogo nxu xa e dəxə. Nayi, ε fan nəe nen nxu gbeene dəxe. ¹⁰ε fama nen ludeni nxu dəxən ma, bəxəni ito yi rabi ε xa. ε nəe dəxe nen be, ε yulayaan liga alogo ε xa herisigen sətə.”

¹¹Siken yi a fala Dina baba nun a tada xa, a naxa, “ε dija n ma, ε jənige fəpin ti n xa. ε wama seen naxan xən, ε xa na fala n xa, n xa a so ε yii. ¹²ε nəe futu se gbege maxədinje nen n ma e nun kiseene. ε na seen naxan birin maxədin n ma, n nəe a birin soe ε yii nen alogo n xa dii temeni ito dəxə.” ¹³Yaxubaa diine yi yanfa falan ti Siken nun a baba Xamori xa, bayo Siken bata yi e xunyen Dina rayagi. ¹⁴E yi a fala e xa, e naxa, “Nxu mi nəe nxu xunye paxalanmaan fiye muxun ma naxan mi banxulanxi. A findima yagin nan na nxu xa. ¹⁵Xa nxu fa nxu xuiin soma ε yii, fə en lan ito ma. Xemen naxan birin ε konni, e lan nen e xa banxulan alo nxu tan. ¹⁶Na waxatini nxu nəe nxə dii temene fiye ε ma nen, ε yi e dəxə. Nxu fan ε gbeene dəxəma nen, nxu luma ε dəxən ma na waxatini, en birin yi findi yama kedenna ra. ¹⁷Koni xa ε mi fa sa tin ε banxulandeni, nxu nxu xunye paxalanmaan nasuxuma nen, nxu fa keli be.” ¹⁸Xamori nun a dii Siken yi tin falani ito ma. ¹⁹Na xemen mi bu a na feen liga,

bayo Yaxuba a dii temen bata rafan a ma. A tan nan yi binyaxi dangu a ngaxakedenne birin na.

²⁰Xamori nun Siken yi siga yamaan malandeni taan so deen na. E yi a fala e yamaan xa, e naxa, ²¹“Muxuni itoe, en ma fe fəjina e kui. E xa lu bəxəni ito ma, e yulayaan liga, bayo en ma bəxən gbo. En nəe nen e dii temene dəxe, en fan en ma dii temene fima e ma nen. ²²Muxuni itoe mi dəxəma be, en xa findi yama kedenna ra, fə xemen naxan birin en konni be yi, ne xa banxulan alo e kiinde. ²³Xa en bata tin e falan ma, na waxatini e dəxəma en konni nen. E xuruseene nun e yii seen birin findima en birin gbeen na nen.” ²⁴Muxun naxan birin yi na taan so deen na na ləxəni, e birin yi tin Xamori nun a dii Siken ma falan ma. Xemen naxan birin yi na taan kui, e birin yi banxulan.

²⁵A xii saxande ləxəni, xemene fatine to yi e xələma, Yaxubaa dii xeme firinna Simeyən nun Lewi, Dina tada xeməmane, e yi e degəmane tongo. E yi fu taan ma muxu yo mi sogin e ma, e yi xemen birin fəxa. ²⁶E yi Xamori nun a dii Siken fan fəxa. E yi Dina tongo Siken konni, e yi fa a ra. ²⁷Yaxubaa diine yi seen birin tongo fəxa muxune xun ma, bayo e bata yi e xunye paxalanmaan nayagi. ²⁸E yi e yexəene tongo e nun e siine nun e jingene nun e sofəne, naxanye yi taan kui e nun xeen ma. ²⁹Nafunla naxan birin yi na, e yi a birin xali. E yi dii temene nun paxanle xali. E banxin birin kui geli.

³⁰Yaxuba yi a fala Simeyən nun Lewi xa, a naxa, “ε bata lanbaranna ti n ma. ε bata en nəpaxu Kanan kaane nun Perisi kaane ma alo se kunxin xirina. Muxu wuyaxi mi n yii. E e malanma nen n xili ma, e n yenge, n xabilan birin yi halagi.” ³¹E yi a yabi, e naxa, “A mi lan a xa en xunye paxalanmaan findi yalunden na.”

Yaxuba yi siga Beteli yi

35 Ala yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Keli, i sa dɔxɔ Beteli yi. I saraxa ganden nafala n xa menni, n bata yi n yete yita i ra denaxan yi, i yi i gima i tada Esayu bun ma waxatin naxan yi.”² Yaxuba yi a fala a denbayaan xa e nun muxun naxanye yi a fema, a naxa, “Ɛ xɔpene suxurene yiba, ɛ ɛ yete sarɔjan, ɛ ɛ dugine fan masara ɛ ma.”³ Ɛ fa, en siga Beteli yi. N xa saraxa ganden nafala Ala xa, naxan n malixi n yi lanbaranni waxatin naxan yi. A yi a yengi lu n xɔn ma n ma sigatini.”

⁴Na waxatini e yi e suxurene birin so Yaxuba yii e nun e tunla soone. Yaxuba yi e birin bitin kondan bun ma naxan Siken dɔxɔn ma.⁵ Yaxuba nun a diine to keli sigadeni, Ala yi gaxun lu e rabilin taane birin muxune bɔpɛni, muxu yo mi susu bire e fɔxɔ ra.⁶ Yaxuba nun a fɔxɔrabirane yi siga Lusi yi, naxan mɔn xili Beteli, Kanan bɔxɔni.⁷ A yi saraxa ganden nafala menni. A yi na saraxa ganden xili sa “Beteli a Ala,” bayo Ala a yete yita a ra menni nen, a yi a gima a tada bun waxatin naxan yi.⁸ Rebeka a dii masuxun Debora to faxa, e yi a maluxun Beteli mabinni wariin denaxan yi. Na wariin xili nen “wugadena.”

⁹Ala mɔn yi mini Yaxuba xa, a xete xanbini Padan-Arami yi. A yi barakan nagidi a ma.¹⁰ Ala yi a fala a xa, a naxa, “I xili nen Yaxuba, koni a mi falama na kiini sɔxɔn. To xanbi ra, i xinla fa falama nen Isirayila.” Awa, Ala yi a xili sa Isirayila.¹¹ A mɔn yi a fala a xa, a naxa, “Ala Senbe Kanna nan n na. I xa wuya, i yiriwa alogo i xa findi siyana nde benban na. I mɔn findima nen siya wuyaxine benban na. Mangane minima nen i bɔn-

sɔnɔni.¹² N bɔxɔn naxan fi Iburahima nun Isiyaga ma, n na a fi i fan ma. Na dangu xanbini, n na a fima i bɔnsɔnna fan ma nen.”

¹³Ala yi keli na, a falan ti Yaxuba xa denaxan yi.¹⁴ Yaxuba yi geme taxamasenna ti na, a yi turen nun min seen bɔxɔn a ma saraxan na.¹⁵ A yi yireni ito xili sa Beteli, Ala falan ti a xa denaxan yi.^{‡‡}

Rakeli faxa fena

¹⁶Yaxuba nun a denbayaan to keli Beteli yi, e mɔn makuya Efarata ra, Rakeli yi diin sɔtɔ. Na dii bari feen yi xɔdɔxɔ ayi.¹⁷ Rakeli yi diin barima waxatin naxan yi xɔleni, dii rasuxun yi a fala a xa, a naxa, “Hali i mi gaxu, i mɔn xemen nan barixi.”

¹⁸Rakeli bata yi lu alo faxa muxuna. A yi a niin makakama waxatin naxan yi, a yi a diin xili sa Benoni.^{¶¶} Koni a baba tan yi a xili sa Bunyamin.^{§§} ¹⁹Rakeli to faxa, e yi a maluxun Efarata kiraan dɔxɔn ma. Na yiren xili nen iki Betelemi.²⁰ Yaxuba yi gemen sa taxamasenna ra a gaburun fari. Han to na gemen na Rakeli gaburun taxamasenna ra.

Taruxune Singena 2.1-2

²¹Isirayila yi sa a bubun ti Migidali-Ederi xanbi ra.²² Isirayila to yi dɔxi na taani, Ruben nun Bila yi sa e sa, a baba konyi paxanla. Isirayila yi a kolon.

Isirayila dii xemen fu nun firinna naxanye sɔtɔ:²³ Leya yi Ruben bari dii saran na, na xanbi ra Simeyɔn nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Sabulon.²⁴ Rakeli yi Yusufu nun Bunyamin bari.²⁵ Rakeli a konyin Bila yi Nafatali nun Dan bari.²⁶ Leyaa konyin Silipa yi Gadi nun Aseri

‡‡35:15 *Beteli* bunna neen fa fala “Alaa banxina.”

¶¶35:18 *Benoni* bunna neen fa fala “Nimisa diina.”

§§35:18 *Bunyamin* bunna neen fa fala “N yiifanna diina.”

bari. Ne birin findixi Yaxubaa diine nan na, a naxanye sɔtɔ Padan-Arami yi.

²⁷ Yaxuba yi siga a baba Isiyaga konni Mamire, Kiriyaṭi-Aruba mabinni. Men xili nen Xebiron, Iburahima nun Isiyaga dɔxɔde fonna. ²⁸ Isiyaga a siimayaan yi siga jɛɛ keme jɛɛ tonge solomasexe. ²⁹ A to faxa, a bata yi siimaya xunkuye sɔtɔ, a yi faxa, a siga laxira yi. A dii Esayu nun Yaxuba yi a maluxun.

Esayu bɔnsɔnna

Taruxune Singena 1.34-37

36 Esayu, naxan mɔn xili Edɔn, a bɔnsɔnna taruxun ni i ra. ² Esayu Kanan jaxanle dɔxɔ nen: Ada findi Elon ma diin nan na, Xiti kaana, e nun Yoholibama, Anaa dii temena, Sibeyon Xiwin mamandenna nan a ra. ³ A yi Sumayila a dii temen Basamati fan dɔxɔ, Nebayoti xunye jaxalanmana. ⁴ Ada nan Elifasi sɔtɔ Esayu xa. Reyuli findi Basamati a diin nan na. ⁵ Yoholibama dii xeme saxan nan bari: Yewusi nun Yalami e nun Kora. Ne birin findi Esayu a diine nan na naxanye barixi Kanan bɔxɔni. ⁶ Esayu yi a jaxanle nun a dii temene nun a dii xemene nun a muxune birin tongo, e nun a xuruseene birin e nun a herisigen naxan birin sɔtɔ Kanan bɔxɔni. A yi a birin xali bɔxɔ gbɛten ma denaxan makuya a xunye Yaxuba ra, ⁷ bayo e herisigen bata yi gbo ayi. E mi yi nɔɛ luye e bode dexɔn ma. E yi denaxan yi e xuruseene birin mi yi nɔɛ balo sɔte menni. ⁸ Na nan a to Esayu, naxan mɔn xili Edɔn, na yi siga a sa dɔxɔ Seyiri geya yireni.

⁹ Edɔn kaane benba Esayu bɔnsɔnna xinle ni itoe ra naxanye yi dɔxi Seyiri geya yireni: ¹⁰ Esayu a diine ni i ra: Elifasi, Ada a dii xemena, Reyuli, Basamati a dii xemena.

¹¹ Elifasi a diine ni ito ra: Teman nun Omaru nun Sefo nun Gatami e nun Kenasi.

¹² Timina nan yi Elifasi a konyi jaxanla ra. Na Amaleki bari nen Elifasi xa. Esayu nun a jaxanla Ada mamandenne ni ito ra.

¹³ Reyuli a diine ni i ra: Naxati nun Sera nun Sama e nun Misa. Ne findi Esayu nun a jaxanla Basamati mamandenne nan na.

¹⁴ Esayu a jaxanla Yoholibama a diine ni i ra: Yewusi nun Yalami e nun Kora. Yoholibama findi Anaa dii temen nan na. Ana findi Sibeyon ma dii temen nan na.

¹⁵ Mangan naxanye keli Esayu bɔnsɔnna, ne ni i ra: Elifasi, Esayu a dii singena, na diine ni itoe ra:

Manga Teman nun Manga Omaru nun Manga Sefo nun Manga Kenasi

¹⁶ nun Manga Kora nun Manga Gatami nun Manga Amaleki.

Mangane nan yi ne ra naxanye fataxi Elifasi ra Edɔn yamanani, Ada mamandenne nan e ra.

¹⁷ Reyuli, Esayu a diina, a diine ni i ra: Manga Naxati nun Manga Sera nun Manga Sama e nun Manga Misa.

Mangane nan yi ne ra naxanye fataxi Reyuli ra Edɔn yamanani, Basamati mamandenne nan e ra.

¹⁸ Yoholibama, Esayu a jaxanla, a diine ni itoe ra:

Manga Yewusi nun Manga Yalami nun Manga Kora.

Mangane ni itoe ra naxanye fataxi Yoholibama ra, Esayu a jaxanla: Yoholibama findi Anaa diin nan na.

¹⁹ Esayu, naxan mɔn xili Edɔn, na a diine nan ne ra.

Mangan naxanye keli Esayu bɔnsɔnna, ne nan ne ra.

Taruxune Singen 1.38-42

²⁰ Seyiri Xori kaana diine ni itoe ra naxanye yi dɔxi na yamanani: Lotan nun Sobali nun Sibeyon nun Ana

21 nun Dison nun Eseri e nun Disan.
Seyiri a diine yi findi Xori mangane ra
Edɔn yamanani.

22 Lotan ma dii xemene ni itoe ra:
Xori nun Heman.
Timina findi Lotan xunye dii temen nan
na.

23 Sobali a dii xemene ni itoe ra:
Aliban nun Manaxati nun Ebali nun Sefo
e nun Onan.

24 Sibeyon ma dii xemene ni ito ra:
Aya nun Ana,
Ana nan tigi woloxine to tonbon yireni
a to yi Sibeyon ma sofanle rabama.

25 Ana a diine ni itoe ra:
Dison nun Yoholibama,
Ana a dii temena.

26 Dison ma dii xemene ni itoe ra:
Xemadan nun Eseban nun Itiran e nun
Keran.

27 Eseri a dii xemene ni itoe ra:
Bilihan nun Saawan e nun Akan.
28 Disan ma dii xemene ni itoe ra:
Yusu nun Aran.

29 Xori kaane mangane ni i ra:
Manga Lotan nun Manga Sobali
nun Manga Sibeyon nun Manga Ana
30 nun Manga Dison nun Manga Eseri
e nun Manga Disan.
Xori kaane Mangane findi ne nan na e
bɔnsɔn yeen ma Seyiri bɔxɔni.

Edɔn Mangane

Taruxune Singen 1.43-54

31 Mangane nan itoe ra naxanye yi
Edɔn yamanan xun na benun Isirayila
kaane xa mangan dɔxɔ waxatin naxan
yi: 32 Beyori a diin Bela yi findi Edɔn
manga singen na, naxan ma taan yi xili
Dinhaba. 33 Bela to faxa, Seraa diin Yob-
abo, Bosara kaan yi findi mangan na.
34 Yobabo to faxa, Xusama, naxan yi ke-
lixi Teman yamanani, na yi findi man-
gan na. 35 Xusama to faxa, Bedadaa diin
Xadada yi findi mangan na. A tan nan
Midiyan kaane nɔ Moyaba bɔxɔni. A

taan yi xili nen Abiti. 36 Xadada to faxa,
Samala Masareka kaan yi findi mangan
na. 37 Samala to faxa, Sayuli naxan yi ke-
lixi Rehoboti taani baan de, na yi findi
mangan na. 38 Sayuli to faxa, Akibori
a diin Baali-Xanan yi findi mangan na.
39 Baali-Xanan, Akibori a diin to faxa,
Xadada yi findi mangan na. A taan yi
xili nen Pawu. A paxanla yi xili nen
Mehetabeli, Matiredi a dii temena, Mesa-
habi mamandenna.

40 Mangane ni i ra naxanye kelixi
Esayu bɔnsɔnni, e bɔnsɔnna nun e ya-
manan yeen ma.

Manga Timina nun Manga Aliwa nun
Manga Yeteti

41 nun Manga Yoholibama nun Manga
Ela nun Manga Pinon

42 nun Manga Kenasi nun Manga Teman
nun Manga Mibisari

43 nun Manga Magadiyeli nun Manga
Irami.

Ne nan yi Edɔn mangane ra e nun e
bɔxɔna e yi dɔxi denaxan yi.

Esayu a feen nan na ra naxan findixi
Edɔn kaane benban na.

Yusufu a xiyyena

37 Yaxuba dɔxɔ nen Kanan ya-
manani, a baba yi denaxan yi.
2 Yaxuba bɔnsɔnne taruxun ni ito ra.
Yusufu a dii jɔreyaan jee fu nun solofere
nan yi a ra. A tan nun a tadane yi xu-
ruseene nan kantanma, naxanye nga yi
Bila nun Silipa ra, a babaa paxanle. A
yi e fe paxine dentegen sama a baba xa.
3 Yusufu nan yi rafan Isirayila ma dangu
a diine birin na, bayo a tan nan sɔtɔ a
xeme foriyani. A yi doma kuye tofajin
so a yii. 4 Yusufu tadane to na feen to, a
a tan nan nafan e baba ma dangu e birin
na, e yi a rapaxu. Fala fajni yo mi yi e
tagi sɔnɔn.

5 Yusufu yi xiye sa, a yi a yeɓa a tadane
xa. E yi a rapaxu dangu a fɔɓɔn na. 6 A
yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati n

ma xiyen na, n naxan saxi. ⁷ En birin yi xeen ma malo raxidideni. Nanunna, n ma malo xidin yi keli, a ti. E gbee malo xidine yi lu bilinxi n gbee xidin na, e birin yi e xinbi sin n ma malo xidin bun.” ⁸ A tadane yi a maxodin, e naxa, “Ee! I waxi findi feni nxo mangan nan na alogo i xa nxu yamari?” E yi a rapaxu dangu a fəlon na a xiyena fe ra e nun a falana.

⁹ Yusufu mon yi xiye gbete sa, a yi na fan yebe a tadane xa. A yi a fala, a naxa, “E e tuli mati, n mon bata xiye sa. Sogen nun kiken nun sare fu nun keden yi e xinbi sinma n bun ma.” ¹⁰ A yi xiyeni ito yebe a baba nun a tadane xa. A baba yi a kənkə a ma, a fa a fala a xa, a naxa, “I xiyen naxan saxi iki, nanse na ra? I nga nun i tadane nun n tan, nxu birin fama nxu xinbi sindeni i yetagi?” ¹¹ A tadane yi lu a maxəxəlxənxə, koni a baba yi a yengi lu a xiyen xən ma.

Yusufu tadane yi a mati

¹² Yusufu tadane yi siga Siken yi e babaa xurusene rabadeni. ¹³ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I tadane bata siga xuruse rabadeni Siken yi. Fa be, n xa i xe e ma.” A yi a yabi, a naxa, “Awa.” ¹⁴ Isirayila yi a fala a xa, a naxa, “Siga mafuren, i sa a mato xa i tadane kende, xa se mi xuruseene fan toxi, i yi fa na dentegen sa n xa.” A yi a xe keli Xebiron lanbanni siga Siken yi. ¹⁵ Xemena nde yi a to xeeene xun xən. Xemen yi a maxodin, a naxa, “I nanse fenma?” ¹⁶ A yi a yabi, a naxa, “N na n tadane nan fenma. A fala n xa, yandi, e xurusene rabama denaxan yi.” ¹⁷ Xemen yi a fala a xa, a naxa, “E bata keli be, bayo n na e xuiin me nen, e yi a falama, a e xa siga Dotan yi.” Yusufu yi bira a tadane funfu xən han a sa a tadane li Dotan yi.

¹⁸ E to a to wulani, benun a xa maso e ra, e lan a ma, a e xa a faxa. ¹⁹ E yi a fala e bode xa, e naxa, “Na xiye saan nan fama iki. ²⁰ E fa be, en na a faxa, en na a

woli xəpinna ra. Nayi, en na keli, en na a falama nen, a sube jaxin bata a don. Na waxatini en fama a kolondeni nen a xiyen findima a xa feen naxan na.”

²¹ Ruben yi na feen me. A yi kata a xa a xunba, a naxa, “En nama a faxa.” ²² Ruben mon yi a fala, a naxa, “E nama a wunla ramini de! E a woli xəpinni ito ra naxan tonbon yireni ito yi. Muxu yo nama a yiin din a ra.” A yi wama a xunba feni alogo a xa nə a xalideni a baba fema.

²³ Yusufu to so a tadane yireni, a doma kuye tofajin naxan yi ragodoxi a ma, e yi na rate a ma. ²⁴ E yi Yusufu tongo, e a woli xəpinna ra, ige mi naxan kui.

²⁵ Na xanbi, e yi dəxə donse dondeni. E to e yeen nakeli, e yi Sumayila bənsəonna yulane to fe. E yi kelixi Galadi yi, wusulanna nun senna nun latikəxəonna yi e jəxəməne fari siga Misiran yi. ²⁶ Yuda yi a fala a xunyene xa, a naxa, “Xa en na en xunyen faxa, en yi a wunla luxun, na tənən mundun en tan ma? ²⁷ E fa, en na a mati Sumayila bənsəonna muxune ma, koni en nama en yiin din a ra de! Bayo en xunyen na a ra, en wuli keden fasa keden.” A xunyene birin yi tin a falan ma.

²⁸ Na xanbi, Midiyan yulane danguma, e yi Yusufu rate xəpinna ra. E yi Yusufu mati gbeti gbanan məxəne ra Sumayila bənsəonna muxune ma. E yi a xali Misiran yi.

²⁹ Ruben to xete xəpinna yireni, a mi Yusufu li na sənən. A yi a domain birin yibə sununi. ³⁰ A yi xete a xunyene fema, a yi a fala, a naxa, “Diidin mi fa na! N tan fa nanse ligama sənən?” ³¹ E yi kətə keden faxa, e yi Yusufu a doma kuye tofajin maturuxun na sube wunli. ³² Na xanbi, e yi na doma kuye tofajin xali e baba fema. E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata ito to. Domani ito mato ba, xa i ya diin gbeen na a ra.” ³³ Yaxuba yi domain kolon. A yi a fala, a naxa, “N ma diina domain na a ra! Sube xapəna nde bata a faxa! A bata Yusufu yibə!” ³⁴ Yaxuba yi a

dugine yibɔ sununi, a mɔn yi kasa dugin nagodo a ma. A yi a diin nan feen liga xii wuyaxi. ³⁵A dii xemene nun dii temene yi siga a madendendeni, koni a mi tin na ma. A yi a fala, a naxa, “N nan n ma diin saya feen ligama nen han n sa a li laxira yi.” A yi lu wuge a diina fe ra.

³⁶Midiyan kaane yi Yusufu mati Potifari ma Misiran yi, Misiran Mangana kuntigina nde naxan a kantan tiine xunna.

Yuda nun Tamari

38 Na waxatini, Yuda yi keli a ngax-akedenne xun ma, a siga Adulan kaana nde konni naxan xili Xira. ²Yuda yi Suya Kanan kaana dii temen to menni. A yi a findi a paxanla ra. E yi lu e bode xɔn. ³A yi fudikan, a yi dii xemene bari. E yi na diin xili sa Eri. ⁴A mɔn yi fudikan dii firinden na, a yi dii xemene bari. E yi na diin xili sa Onan. ⁵Na xanbi, a mɔn yi dii xeme gbete bari, a yi na xili sa Selaxa. Yuda yi Kesibe taan nin a paxanla yi diin barima waxatin naxan yi.

⁶Yuda yi paxanla fen, a a so a dii singen Eri yii. Na paxanla xili Tamari. ⁷Muxu paxin nan yi Yudaa dii singen Eri ra Alatala yee ra yi. Alatala yi a faxes. ⁸Na xanbi Yuda yi a fala Onan xa, a naxa, “I tadaa paxanla tongo, a xa findi i ya paxanla ra. I a xeme xuriya wanla liga alogo i xa diin fi i tada faxes muxun ma.” ⁹Koni Onan yi a kolon, a na diin mi yi finde a gbeen na. Na nan a liga, a to yi a tada paxanla kolonma paxanla ra, igen naxan minima a fatini, a yi na makala bɔxɔn ma alogo a nama diin bari a tada xa. ¹⁰A yi naxan ligama, na mi yi rafan Alatala ma. Nanara, a yi a faxes.

¹¹Awa, Yuda yi a fala a mamuxun Tamari xa, a naxa, “Lu kaɗayani i baba konni benun n ma dii Selaxa xa gbo waxatin naxan yi.” A yi mirixi nen yanyina nde Selaxa fan faxama nen alo a tadane faxaxi kii naxan yi. Tamari yi siga a sa

lu a baba konni. ¹²A mi bu Suya a dii temena, Yudaa paxanla yi faxes. Nan feen to ba a ra, Yuda yi siga Timana yi e nun a lanfaan Xira Adulan kaana. E yi siga Yuda xuruse yireni, e yi e xabene maxabama denaxan yi.

¹³Muxuna nde yi a fala Tamari xa, a naxa, “I tape sigama Timana taani a xuruse xabene maxabadeni.” ¹⁴A yi a kaɗa dugine ba a ma, a yi dugin so a yetagin xun na, a sa dɔxɔ Enayin taan so deen na Timana kiraan xɔn. A bata yi a to Selaxa bata findi banxulanna ra, koni e mi a fi a ma a xa findi a paxanla ra.

¹⁵Yuda to a to a dugin soxi a yetagin xun na, a yi a miri a yalunden na a ra. ¹⁶A yi a fala a xa kiraan na, a naxa, “En siga, en sa kafu.” A mi yi a kolon a mamuxun na a ra. Koni, Tamari yi Yuda maxɔdin, a naxa, “I nanse fima n ma en na kafu?” ¹⁷A yi a yabi, a naxa, “N sii keden nan tongoma n ma xuruseene tagi, n fa a ra i yee ra.” A yi a yabi, a naxa, “Awa, tolimana nde lu n yii be singe benun i xa fa siin na waxatin naxan yi.” ¹⁸A yi a maxɔdin, a naxa, “I wama n xa nanse so i yii tolimaan na?” Tamari yi a yabi, a naxa, “I ya taxamasenna nun a lutin nun i ya dunganna so n yii.” A yi na seene so a yii, e fa kafu. Tamari yi fudikan a diin na. ¹⁹A yi xete a konni. A yi dugin ba a yetagin xun na, a mɔn yi a kaɗa domain nagodo a ma.

²⁰Yuda yi a lanfa Adulan kaan xe sii diin tideni paxanla ma alogo a xa fa seene ra a naxanye so paxanla yii tolimaan na. Koni a mi paxanla to. ²¹A yi men kaane maxɔdin, a naxa, “Yalunde paxanla naxan yi kiraan de Enayin taani, na minen yi?” E yi a yabi, e naxa, “Yalunde yo mi be.” ²²A yi xete Yuda yireni, a fa a fala, a naxa, “N mi a lixi na. Men kaane mɔn bata a fala n xa a yalunde yo mi na e tan konni.” ²³Yuda yi a fala, a naxa, “A xa na seene mara. En

fan nama en yete rayagi. N bata sii diin nasamba a ma, koni i mi a lixi na.”

²⁴Kike saxan dangu xanbi, muxuna nde yi a fala Yuda xa, a naxa, “I mamuxun Tamari bata findi yalunden na, a bata fudikan a yalunyani.” Yuda yi a fala, a naxa, “E a ramini, a gan.” ²⁵E yi fama a ra waxatin naxan yi, a yi xeraan nasiga a taje ma, a naxa, “Seni itoe mato naxanye n yii. Taxamasenni ito nun a lutin nun dunganni ito na findi muxun naxan gbee ra na nan n nafudikanxi. I lan nen i xa a kanna kolon.” ²⁶Yuda yi na feene kolon. A yi a fala, a naxa, “A tinxin dangu n tan na bayo n mi a fixi n ma dii Selaxa ma.” Na xanbi ra, e mi fa kafu.

²⁷A yi diin barima waxatin naxan yi, e yi a kolon a gulunne nan a kui. ²⁸Diin bari waxatini, keden yi a yiin namini. Dii rasuxun yi a yiin suxu, a gari gbeela xidi a yiin na. A fa a fala, a naxa, “Ito nan singe barixi.” ²⁹Koni na diin yi a yiin naso, a xunyen yi bari. Dii rasuxun yi a fala, a naxa, “I yete raminixi fangan mundun na iki?” A yi a xili sa Peresi.* ³⁰Na xanbi boden fan yi bari gari gbeela xidixi a yiin na. Yuda yi a xili sa Sera.

Yusufu Potifari konni

39 Sumayila bənsənnə muxune yi siga Yusufu ra Misiran yamanani. Potifari, Misiran Mangan kantən tiine xunna yi a sara. ²Alatala yi Yusufu xən. A yi feen naxanye birin suxuma, ayi birin gasama. A yi lu a kanna Misiran kaan konni. ³A kanna yi a kolon, a Alatala yi Yusufu xən, bayo Alatala bata yi a feen birin nasənyə. ⁴Yusufu yi rafan a kanna ma, a yi a findi a banxi xunna ra. A yi a herisigen birin taxu a ra.

⁵Na xanbi Yusufu to findi a banxi xunna ra e nun a yii seene birin, Alatala yi barakan sa Misiran kaana denbayani

Yusufu a fe ra. Alatala yi barakan sa a yii seene birin yi, e nun a banxin nun a xəene. ⁶Nanara, seen naxanye birin yi Potifari yii, a yi a birin nabəjin Yusufu yii. A tan mi yi fa a yengi saxi fefe xən ma fə a yi donseen naxan donma.

Yusufu yi tofan han. ⁷Na feene danguxina, a kanna paxanla yi a yeen ti Yusufu ra. A yi a fala a xa, a naxa, “Fa be, en fa kafu.” ⁸Yusufu yi tondi, a a fala a kanna paxanla xa, a naxa, “Xabu n fa n kanna konni a mi a yengi luxi fefe xən ma sənən a banxini. A bata a yii seene birin taxu n na. ⁹A banxin kui be, n tan nan dangu muxun birin na. A mi sese rafisaxi n xa, fə i kedenna, bayo i tan bata findi a paxanla ra. Iki, n fe paxi gbee sifani ito ligama nanfera naxan finde yulubi feen na Ala yii?” ¹⁰Na paxanla yi na falama Yusufu xa ləxə yo ləxə. Koni hali na, Yusufu mi yi a tuli matima e kafu feen miriyaan na.

¹¹Ləxəna nde, Yusufu yi so banxini wali kedeni. Banxi kui konyi yo mi yi na na waxatini. ¹²Na paxanla yi dutun a domain ma. A yi a fala a xa, a naxa, “En kafu!” Yusufu yi a ba a domani, a yi a lu paxanla yii. A yi mini a giye tandeni.

¹³Paxanla to a to a bata a gi, a a domain lu a yii, a mini tanden ma, ¹⁴a yi a banxi kui konyine xili, a fa a fala e xa, a naxa, “E ito mato, n ma xemen faxi Heburu nan na a xa fa sabaan so en na. A faxi nen n fema a nxu xa kafu, koni n yi sənən nate. ¹⁵A to n sənən xuiin me, a yi a gi, a a domain lu n dexən ma. A yi mini a giye tandeni.”

¹⁶A yi Yusufu a domain namara han a kanna fa waxatin naxan yi. ¹⁷A yi feni ito yeba a xa, a naxa, “I faxi Heburu konyi xemen naxan na, a faxi nen a xa sabaan so n na. ¹⁸Koni n to sənən nate, a yi a domain lu n yii, a yi mini a giye tandeni.” ¹⁹Yusufu kanna to a paxanla

*38:29 *Peresi* bunna nən fa fala “A rabi fena.”

falan mə, a yi naxan falama a xa iki, a naxa, “A mato, i ya konyin naxan nabaxi n na,”²⁰ a bəpən yi te, a xələ. A yi Yusufu balan mangana kasorasane yi denaxan yi.

Koni kasoon na,²¹ Alatala yi lu Yusufu xən ma, a hinan a ra. A yi a ragidi Yusufu ma e nun kaso mangan yi də fan.²² Kaso mangan yi kasorasaan birin taxu Yusufu ra. Feen naxan birin yi ligama a yi danguma a tan nan yii.²³ Kaso mangan mi yi Yusufu a wanla xun matoma a ra, bayo Alatala yi Yusufu xən ma. A bata yi a feen birin nasəncəya.

Yusufu kasoon na

40 Na xanbi, Misiran Mangana muxun naxan yengi dəxi a minseen xən ma, na nun a buru ganna yi e kanna Misiran Mangan haken tongo.² Misiran Mangan yi xələ a banxi kui konyin firinne ma, naxan yengi saxi a minseen xən ma e nun naxan a burun ganma.³ A yi e suxu, a e balan sofane mangana kaso banxini, Yusufu yi denaxan yi.⁴ Sofane mangan yi e taxu Yusufu ra, naxan yi walima e yii.

E to waxati ti kasoon na,⁵ naxan yengi saxi mangana minseen xən ma, e nun naxan burun ganma Misiran mangan xa, e yi xiye sa kasoni kəna nde ra. Na xiye firinna birin nun a bun.⁶ Yusufu yi fa e matodeni xətənni, a yi e li kuisanxi.⁷ A yi Misiran Mangana banxi kui konyini itoe maxədin naxanye fan yi kasoni, a naxa, “Nanfera ε kuisanxi to?”⁸ E yi a yabi, e naxa, “Nxu bata xiyena nde nan sa, koni muxu yo mi be naxan nəe na yebe.” Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “E mi a kolon Ala nan xiyene bunne kanna ra? E ε xiyene fala n xa.”

⁹Naxan yengi yi saxi mangana minseen xən ma, na yi a xiyen fala Yusufu

xa, a naxa, “N tan ma xiyeni, n manpa binla† nan to, a tixi n yetagi alo naxundan binla,¹⁰ a yii saxan tixi a ma. A to fuga, a fugen yi bogi məxine ramini alo naxundan tənsənnə.¹¹ Misiran Mangana igelengenna suxi n yii. N yi manpa bogi məxine ba, n yi e bundu Misiran Mangana igelengenna kui, n fa a so a yii.”¹² Yusufu yi a fala a xa, a naxa, “A bunna ni ito ra: Na yii saxanna naxanye na kiini a xii saxan nan yitaxi.¹³ Xii saxan na dangu, Misiran Mangana i xunnake-lima nən, a mən yi i raxete i ya walide fonni. I mən fama nən igelengenna sodeni Misiran Mangan yii alo i darixi a ra kii naxan yi.¹⁴ Koni i naxə lu n xən ma i na herin sətə waxatin naxan yi. I xa hinan n na, i xa n ma fe fala Misiran Mangan xa alogo n xa mini kasoni.¹⁵ Bayo e n tongoxi fangan nan na Heburu bəxəni. Be fan, n mi fefe ligaxi naxan a ligə n xa kasoon sətə.”

¹⁶Naxan burun ganma mangan xa, a to a to fa fala xiyen bunna fan, a yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N tan fan xiye saxi nən. Debe saxan dəxi n xun ma buru fixəna e kui.¹⁷ Deben naxan dəxi a fari, buru ganna donseen naxan birin nafalama Misiran Mangan xa, ne a kui. Koni xəline yi fa na donseen donje naxan dəxi n xun ma.”¹⁸ Yusufu yi a fala a xa, a naxa, “Xiyen bunna ni ito ra: Na debe saxanna naxan na kiini, e xii saxan nan yitaxi.¹⁹ Xii saxan na dangu, Misiran Mangana i xunna segema nən i de. A i singanma nən wudin na, xəline yi i suben don.”

²⁰Xii saxande ləxəni, Misiran Mangan bari ləxəni, a yi sumun belebele yitən a kuntigine xa. Naxan yengi saxi mangana minseen xən ma, e nun a buru ganna, Misiran Mangan yi e ramini kasoon na, a fa e ra kuntigine yetagi.²¹ Naxan yengi

†40:9 Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitənma alo manpana e gbee kiini.

saxi minseen xən ma, a yi na raxete a walide fonni alogo a mən xa minseen so a yii. ²²Koni a yi a buru ganna singan wudin na alo Yusufu bata yi a yeba kii naxan yi. ²³Naxan yengi saxi minse feen xən ma, Yusufu a fe mi rabira na ma. A yi jinan a xən ma.

Misiran Mangan yi xiye sa

41 Nəe firin dangu xanbi, Misiran Mangan yi xiye sa. A tixi xude deni. ²A yi jinge to fəpi tuyanxi solofere to kele xuden kui, e e degema məreni. ³Na xanbi, jinge solofere gbete, naxanye to jaxu, e doyenxi, ne fan yi keli xuden kui jingen bonne dexən ma. ⁴Jinge to jaxi doyenxi solofereni itoe yi jinge to fəpi tuyanxi solofereni itoe don. Nayi, Misiran Mangan yi xulun.

⁵A mən yi xi, a xiye gbete sa. ⁶Tənsən solofere fəpi rafexine tixi bili kedenna ma. ⁷Na xanbi, tənsən solofere gbete, naxanye xurun, foyen bata e rafofo ayi, ne tixi tənsənna bodene dexən ma. Tənsən xurunni itoe yi tənsən nafexi fəpine gerun. Nayi, Misiran Mangan yi xulun. Xiyen nan yi a ra.

⁸Xətənni Misiran Mangan bənen yi mini. A yi woyimene nun fekolonne birin xili naxanye Misiran yi. A yi xiyeni itoe fala e xa, koni muxu yo mi nə xiyene yebe a xa. ⁹Na waxatini, naxan yengi saxi mangana minseen xən ma, na yi a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “N ma kala fonne bata rabira n ma to. ¹⁰Misiran Mangan xələ nen a konyine ma waxatina nde yi. A yi n suxu, a n balan sofa mangana kason na, nxu nun naxan yi burun ganma mangan xa. ¹¹A tan nun n tan, nxu birin xiye sa nen kəe kedenna ra, xiye firinna birin nun a bun. ¹²Kasoni, nxu nun sofa mangana konyina, Heburu banxulanna nan yi na yi. Nxu yi xiyeni itoe fala a xa, a yi e birin bunna fala nxu xa. Nxu xiyen naxanye saxi, a yi e bunne fala nxu xa. ¹³A xiyen

yeba nxu xa kii naxan yi, a mən birin ligaxi na kiini nen. Misiran Mangan bata naxete n walide fonni. A yi boden fan singan wudin na.”

¹⁴Misiran Mangan yi Yusufu xili. E yi a ramini kasoni mafuren! A yi a xunna bi, a maraberi baane yi masara a ma. A fa siga Misiran Mangan fema. ¹⁵Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N bata xiye sa. Muxu yo mi nəxi a yebadeni, koni n bata a mə a i tan nəe xiyen bunna fale, naxan na fala i xa.” ¹⁶Yusufu yi Misiran Mangan yabi, a naxa, “N tan mi a ra, Ala nan Misiran Mangana a xiyen bun fəpin fima a ma.” ¹⁷Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N xiyeni, n yi tixi xude deen nin. ¹⁸N yi jinge to fəpi tuyanxi solofere to kele xuden kui, e e degema məreni. ¹⁹Nayi, jinge solofere gbete ye yi te e xanbi ra, e doyenxi, e to jaxu, e xəsixi. Han to n munma yi na jinge to jaxi sifan to Misiran bəxən birin ma singen. ²⁰Jinge xəsixi to jaxine yi jinge tuyanxi solofere singene don. ²¹Koni na xanbi, muxu yo mi nəe a kolonpe xa e bata e don, masətə e doyen kiin ma mən. Nayi, n yi xulun.”

²²“N mən yi xiye gbete sa. Tənsən nafexi fəpi solofere tixi bili kedenna ma. ²³Na xanbi tənsən solofere gbete ye naxanye xurun, foyen naxanye rafofoxi ayi, ne yi te bodene dexən ma. ²⁴Tənsən fofone yi tənsən fəpi soloferene gerun. N bata a fala woyimene xa, koni muxu yo mi nəxi a yebadeni n xa.”

²⁵Yusufu yi a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “I ya xiye firinna birin fe kedenna nan yitaxi. Ala bata i rakolon feen ma a fama naxan ligadeni. ²⁶Na jinge to fəpi soloferene nun tənsən fəpi soloferene, ne jəe solofere nan yitaxi na kiini. Xiye keden nan a ra. ²⁷Jinge xəsixi to jaxi soloferene nun tənsən fofone soloferene foyen naxanye rafofoxi ayi, ne fan jəe solofere fitina kamen nan yi-

taxi. ²⁸ N na a falaxi i xa kii naxan yi, Ala bata na feene yita Misiran Mangan na a fama naxanye ligadeni. ²⁹ Jɛɛ soloferen naxanye fama iki, a findima lugo jɛɛne nan na Misiran bɔxɔn xa. ³⁰ Na xanbi, jɛɛ solofere kamen fama nen, en jinanma nen na lugon birin na. Kamen Misiran bɔxɔn halagima nen. ³¹ Fitina kamen findima fe magaxuxin nan na, han muxune birin yi jinan lugo jɛɛne xɔn bɔxɔni ito yi.”

³² “I xiyeni ito saxi nen dɔxɔna yi firin bayo Ala bata a feen nagidi, a mɔn mi buma a ligadeni. ³³ Iki mangana, xaxili-maan fen, fe kolonna, i yi a dɔxɔ Misiran bɔxɔn xun na. ³⁴ Mangana, i xa muxune sugandi naxanye dɔxɔma na wanla xun na lugo jɛɛ soloferen bun ma. Se xaba waxatin na a li, naxan yo na maala xidi naanin xaba, a suulundena, a xa fa na ra, a ramara. ³⁵ E xa donseene birin malan lugo jɛɛ solofere famatɔɔn bun, e xa a ramara taane kui, Misiran Mangana nɔɔn bun ma. ³⁶ Donse maraxini ito fama Misiran bɔxɔn natangadeni kamen ma nen naxan fama jɛɛ soloferen bun ma.”

³⁷ Falani ito yi rafan Misiran Mangan nun a kuntigine birin ma. ³⁸ Misiran Mangan yi a fala e xa, a naxa, “En nɔɔ muxuna nde sɔte naxan ligaxi alo ito, Alaa Nii Sarijanxin naxan yi?” ³⁹ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Bayo Ala bata na feen birin yita i ra, muxu yo mi na naxan xaxili fan alo i tan, naxan fe kolon dangu i ra. ⁴⁰ I tan nan fama findideni n ma banxi xunna ra. N ma yamaan fama biradeni i ya yamarin nan fɔxɔ ra. N ma manga gbeden nan tun luma i xun na.” ⁴¹ Misiran Mangan mɔn yi a fala Yusufu xa, a naxa, “A mato, n bata nɔɔn so i yii Misiran bɔxɔn birin xunna.” ⁴² A yi a gbeti wuredin ba

a yiin na, a yi a so Yusufu yiin na. A yi a maraberi ba taa dugi fajin na. A yi xema jɛren bira a kɔɛ ra. ⁴³ A yi a rate sofa wontoron kui, naxan Misiran Mangan wontoron xanbi ra. E yi lu sarinjɛ a yɛɛ ra, e naxa, “ɛ xinbi sin!” Misiran mangana a mangayaan taxu a ra na kii nin.

⁴⁴ Misiran Mangan mɔn yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N tan nan mangan na. Xa i mi yamarin fi naxan ma, fefe mi ligɛ Misiran bɔxɔ yo ma.” ⁴⁵ Misiran Mangan yi Yusufu xili sa Safanati-Paniya. A yi Potifari a dii temena Asenati fi a ma a paxanla ra. Hon taana saraxaraliin nan yi Potifari ra. Yusufu yi xun matoon fɔlɔ Misiran bɔxɔn ma. ⁴⁶ Yusufu barin bata yi jɛɛ tonge saxan ti nun a fa Misiran Mangan yetagi waxatin naxan yi, Misiran mangana. A yi keli Misiran Mangan fema, a yi bɔxɔn birin yisiga.

⁴⁷ Lugo jɛɛ soloferen bun ma, bɔxɔn birin yi rawali ki fajin. ⁴⁸ Yusufu yi donseen birin malan naxan sɔtɔxi jɛɛ solofereni ito bun ma Misiran bɔxɔn ma. Donseen naxanye sɔtɔxi banxidene yi, a yi ne ramara taa gbeene kui. ⁴⁹ Yusufu yi donse xɔri gbegebe malan alo baa xɔn mɛpɛnsinna. A yi gbo ayi, han e fata a tengen ma bayo a mi yi gase.

⁵⁰ Benun kamen jɛɛ singen xa a li, Yusufu a paxanla Asenati, Hon taana saraxaraliin Potifari a dii temena, na yi dii firin bari. ⁵¹ Yusufu yi dii singen xili sa Manase, a naxa, “Bayo Ala bata a liga n jinan n ma tɔɔyaan birin xɔn, e nun n baba a denbayana.”[‡] ⁵² A yi dii firinden xili sa Efirami, a naxa, “Bayo Ala bata n findi wuyalaan na n nayarabi bɔxɔn ma.”[¶]

⁵³ Lugo jɛɛ soloferen yi dangu Misiran bɔxɔn ma. ⁵⁴ Kame jɛɛ soloferen yi a li fɔlɔ alo Yusufu a yeba kii naxan

[‡]41:51 *Manase* bunna nɛɛn “A bata jinan.”

[¶]41:52 *Efirami* bunna nɛɛn “A bata n findi wuyalaan na.”

yi. Kamen yi so bəxəne birin yi, koni burun yi na Misiran bəxən birin ma. ⁵⁵Kamen to Misiran bəxən birin suxu, yamaan yi sənəxən nate Misiran Mangan ma donse feen na. Misiran Mangan yi a fala Misiran kaane birin xa, a naxa, “Ə sa a fala Yusufu xa, a na feen naxan fala ε xa, ε na liga.” ⁵⁶Kamen yi din bəxən birin na. Yusufu yi donse ramadane rabi, a yi donseen sara Misiran kaane ma. Kamen yi sənben sətə Misiran bəxən birin ma. ⁵⁷Muxune yi fa, sa keli yamanane birin yi, e fa donseen sara Yusufu ma Misiran bəxəni, bayo kamen bata yi sənben sətə yamanane birin yi.

Yaxubaa diine yi siga Misiran yi

42 Yaxuba to a me a murutun Misiran yi, a yi a fala a diine xa, a naxa, “Nanfera ε dəxi tun? ²N bata a me a murutun Misiran yi. E siga, ε sa murutun sara en xa alogo en xa balo, en nama faxa.” ³Yusufu tadan muxu fu yi siga donse xəri saradeni Misiran yi. ⁴Yaxuba mi tin Bunyamin xa bira e fəxə ra, Yusufu xunyena. A yi a fala, a naxa, “N bata gaxu fe naxin nama fa a sətə.” ⁵Isirayilaa diine yi siga murutu saradeni, e nun muxu gbeten naxanye yi waxi murutun xən, bayo kamen bata yi din Kanan bəxən birin na.

⁶Yusufu nan yi yamana kanna ra bəxən xun na. A tan nan yi murutun matima yamaan birin ma yamanani. Yusufu tadane yi fa e xinbi sin a bun, e e yetagine lan bəxən ma. ⁷Yusufu to a tadane to, a yi e kolon, koni a yi a yete rasan e ma. A yi falan ti e xa a xədexen na, a fala e xa, a naxa, “Ə kelixi minen yi?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu kelixi Kanan bəxən nan ma fa donse saradeni.” ⁸Yusufu yi a tadane kolon, koni e tan mi a kolon. ⁹Yusufu a xiyene fe yi rabira a ma a naxanye sa e fe yi. A yi a fala e xa, a naxa, “Yaxune nan ε ra. E faxi yamanan fangatare yirene nan kolonde yi.”

¹⁰E yi a yabi, e naxa, “Ən-en, nxu kanna, nxu tan i ya konyine faxi donse saraden nin. ¹¹Xeme kedenna diine nan nxu ra. Nxu tinxin. Nxu tan i ya konyine, yire mato mi nxu ra.” ¹²A yi a fala e xa, a naxa, “Ə wule. E faxi yamanan fangatare yirene nan kolonde yi.” ¹³E yi a yabi, e naxa, “Nxu tan, i ya konyine, xeme kedenna dii muxu fu nun firin nan nxu ra Kanan bəxəni. Iki nxu birin ma bolokada nxu baba dəxən. Keden mi fa na.” ¹⁴Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “N yi na nan falama ε xa, a yire matone nan ε ra. ¹⁵N na e kepaan fəfəfəsema ito nan na. N bata n kələ Misiran Mangan siini, ε mi minima be xa ε bolokadaan mi fa. ¹⁶Ə muxu keden nasiga ε ye, a xa sa fa ε bolokadaan na. E tan dənəne sigama kasoon nin. E falane matoma nən, n na a kolonje xa ε nənədin falama, xanamu n bata n kələ Misiran Mangan siini, yire matone nan ε ra.” ¹⁷A yi e birin suxu han xii saxan.

¹⁸Xii saxande ləxəni, Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “Ə ito liga alogo ε xa kisi. N gaxuma Ala yeə ra. ¹⁹Xa tinxin muxun nan ε ra, ε muxu keden lu kasoon na. Bodene xa donseen xali ε denbaya kamətəne xa. ²⁰Ə sa fa ε bolokadaan n xən alogo n xa a kolon xa nənədi falan nan ε ra, alogo ε nama faxa.” ²¹E yi tin na falan ma, koni e bode tagi e naxa, “En tan nan yati findixi sənmaan na en xunyena a fe ra, bayo en bata a niina a tərəyaan to, a to yi en mafanma kininkininni koni en mi en tuli mati a ra. Na nan a toxi tərəyani ito en lixi.”

²²Ruben yi ito sa a fari, a naxa, “N mi yi a fala ε xa, ε nama fe naxin naba diidini ito ra. Koni ε mi ε tuli ti. Iki en fa a faxan saren nan fima.” ²³E mi yi a kolon xa Yusufu a mema, bayo xui maxəten yi e tagi. ²⁴Yusufu yi a makuya e ra, a wuga. Na xanbi, a yi fa falan tiye e xa. A yi Simeyən tongo e tagi, a yi a sa kasoon na e yeə xəri.

²⁵Yusufu yi yamarin fi, a muxune xa a tadane benbenle rafe donse xɔnna ra, e mɔn xa e keden kedenna birin ma gbeti sa a benbenla kui sa fandana ndee fari e naxanye donje kira yi. Na yi liga e xa. ²⁶E yi e murutu goronne sa e sofanle fari, e yi siga. ²⁷E kɔɛen nadangu denaxan yi, keden yi a benbenla rabi alogo a xa balon so a sofanla yii. A yi a gbetin to a benbenla dɛɛ ra. ²⁸A yi a fala a ngaxakedenne xa, a naxa, “N ma gbetin bata xete n ma. I mi a to n ma benbenla kui mɔn?” E bɔɓene yi mini. Birin yi a kuisan feen fala a boden xa e naxa, “Ala nanfe ligaxi en na?”

²⁹E to so e baba Yaxuba konni Kanan bɔxɔni, feen naxanye birin e li, e yi a birin yebe a xa. ³⁰E yi a fala, e naxa, “Xemen naxan na yamana kannna ra, a falan tixi nxu xa a xɔdɛxɛn nan na, a nxu kansun a yire mato nan nxu ra. ³¹Nxu yi a fala a xa, nxu naxa, ‘Nxu tinxin, yire matone mi nxu ra. ³²Nxu dii fu nun firin na a ra, nxu birin baba keden. Keden mi fa na, nxɔ bolokadana nxu baba fema Kanan bɔxɔni.’ ³³Xemeni ito naxan yamana kannna ra, na yi a fala nxu xa, a naxa, ‘E mi a to, a kolonma kii naxan yi a e tinxin. E muxu keden lu n fema. Naxan daxa e denbaya kametɔɔn xa, e na xali. ³⁴E siga, e sa fa e bolokada ra n xa. N na a kolonma nen nayi fa fala yire mato mi e ra, e tinxin. Na waxatini, n na e xunyen soma e yii nen, e yulayaan liga bɔxɔni ito ma.’” ³⁵E to yi e benbenle yixɛlema, birin ma sare so gbetin yi a benbenla kui. E tan nun e baba yi gbetine to, e birin yi gaxu.

³⁶E baba Yaxuba yi a fala e xa, a naxa, “E bata n nafula n ma diine ra. Yusufu mi fa na, Simeyɔn fan mi na. E mɔn waxi Bunyamin nan fan tongo fe yi iki. Na goronna ngaan sama n tan nan xun ma.” ³⁷Ruben yi a fala a baba xa, a naxa, “Xa n mi fa Bunyamin na, i xa n ma dii firinne faxes. A so n yii, n fama a ra nen i xa.”

³⁸Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N ma diin mi sigama e fɔxɔ ra, bayo a tada bata faxes, a kedenna nan fa luxi. Xa fena nde fa a sɔtɔ e sigatini, e n nagodoma nen sɔxɔleni laxira yi, nxu nun n fuge fixene.”

Yaxubaa diine sigatiin firindena

43 Kamen yi fa gbo ayi bɔxɔni. ²E to yelin na murutun birin donje e fa naxan na sa keli Misiran yi, Yaxuba yi a fala a diine xa, a naxa, “E mɔn xa siga e sa donsena nde sara en xa.” ³Yuda yi a yabi, a naxa, “Na xemena nxu rakolonxi nen a fajin na, a naxa, ‘E mi fa n yetagin toma nen sɔnɔn fɔ e bolokadaan na taran e ye.’ ⁴Xa i bata tin nxu nun Bunyamin birin xa siga, nxu sigɛ, nxu sa donseen sara i xa. ⁵Koni xa i mi tin na ma, nxu mi sigɛ, bayo na xemena a fala nen nxu xa, a naxa, ‘E mi fa n yetagin toma fɔ e bolokadaan taran e ye.’”

⁶Na waxatini Isirayila yi a fala, a naxa, “Nanfera e fe jaxini ito ligaxi n na, e a fala na xemen xa a e ngaxakedenne nde mɔn na yi?” ⁷E yi a yabi, e naxa, “Xemeni ito nxu maxɔdinxi nen a gbengbenna ra e nun nxu bari kiin ma. A yi fa a fala, a naxa, ‘E baba mɔn barixi? E xunyen nde na?’ Nxu fan yi a maxɔdinna birin yabi. Nxu yi a kolonje ba, a a fale, a naxa, ‘E fa e xunyen na?’” ⁸Yuda yi a fala a baba Isirayila xa, a naxa, “A lu nxu nun diin xa siga. Nxu kelima nen, nxu siga, nayi en balon sɔtɔma nen en mi faxes, i tan nun nxɔ diine, e nun nxu tan. ⁹N tan nan findixi tolimaan na a funfuni. I fama a maxɔdindeni n tan nan na. Xa n mi fa a ra, n fa a ti i yetagi, n bata findi sɔnmaan na i mabinni. ¹⁰Anu, xa en mi yi buxi, nxu bata yi siga nun dɔxɔɓa yi firin.”

¹¹E baba Isirayila yi a fala e xa, a naxa, “Bayo na kiin na a ra, e ito liga: E yamanan wali xɔnna nde sa e benbenle kui sanban na xemeni ito xa, wudi dole senna nde nun kumin nun ture xiri jaxumene nun latikɔnɔnne nun wudi kesene

nun a tinna nde. ¹²Ɛ xa gbetin dɔxɔde firin tongo. Ɛ siga na gbetin na e naxan sa ɛ benbenle de ra. Yanyina nde tantanna na a ra. ¹³Ɛ ɛ xunyen tongo, ɛ xete xemeni ito fema. ¹⁴Ala Senbe Kanna xa a liga, xemeni ito yi kininkinin ɛ ma, a ɛ xunyen so ɛ yii e nun Bunyamin. N tan fan, xa n fulama n ma diine ra nen, n xa fula.”

¹⁵Xemeni itoe yi sanbane yitɔn, e yi gbetin dɔxɔde firin tongo e nun Bunyamin. E yi keli e siga Misiran yi, e sa e yete yita Yusufu ra. ¹⁶Yusufu to e to e nun Bunyamin, a yi a fala a banxi xunna xa, a naxa, “Xemeni itoe raso banxini. Suben faxesa, i yi a yitɔn bayo nxu nun xemeni itoe nan nxu degema to yanyin na.” ¹⁷Yusufu feen naxanye fala a banxi xunna xa, a ne liga. A yi xemeni itoe mati Yusufu a banxini. ¹⁸Gaxun yi e suxu e sa e mati Yusufu a banxini waxatin naxan yi. E yi fa a fala, e naxa, “E faxi en na gbetin nan ma fe ra e naxan sa en ma benbenle kui a fɔlɔni. E fama sodeni en xunna, e fa en suxu, e yi en findi konyine ra en nun en ma sofanle.”

¹⁹E yi e maso Yusufu a banxi xunna ra, e yi falan ti a xa banxin so deen na. ²⁰E yi a fala, e naxa, “Yandi n kanna, nxu bata yi siga a singeni donse saradeni. ²¹Na xanbi, nxu to ti kɔɛen na, nxu yi benbenle rafulun. Nxu keden kedenna ngaan yi gbetin to nxɔ benbenle kui, nxɔ balon saraxi gbetin naxanye yete ra. Iki nxu mɔn bata fa na ra. ²²Nxu mɔn bata fa gbeti gbete ra alogo nxu xa donse gbete sara. Nxu mi a kolon naxan gbetin sa nxɔ benbenle kui.”

²³A yi e yabi, a naxa, “Ɛ bɔɔnen xa xunbeli, ɛ nama gaxu. Ɛ Ala na a ra, ɛ babaa Ala nan herisigen fixi ɛ ma ɛ benbenle kui. Ɛ gbetin soxi n yii nen.” A yi Simeyɔn namini e ma. ²⁴Xemeni ito yi e raso Yusufu a banxin kui. A yi igen so e yii, e yi e sanne maxa, a yi balon so e sofanle yii. ²⁵E yi sanba seni tɔn be-

nun Yusufu xa so waxatin naxan yi yanyi tagini, bayo e bata yi a me e e degema menna nin.

²⁶Yusufu to so banxini, e yi sanba seene so a yii, e e xinbi sin a yetagi. ²⁷Yusufu yi e maxɔdin e kendeayan ma. A yi a fala, a naxa, “Ɛ ɛ baba forixin naxan ma fe fala, tana mi a ma? A mɔn barixi?” ²⁸E yi a yabi, e naxa, “I ya konyina, nxu baba, tana yo mi a ma. A mɔn barixi.” E mɔn yi e xinbi sin a bun. ²⁹Yusufu yi a yeɛn nakeli, a yi a xunyen Bunyamin to, a nga a diina. A yi a fala, a naxa, “Ito nan ɛ xunyen na ɛ naxan ma fe fala n xa?” A mɔn yi a fala, a naxa, “Ala xa hinan i ra, n ma diina.” ³⁰A xunyen hinanna yi so Yusufu yi, a yi wa wuga feni. A yi keli, a so a xideni, a wuga.

³¹A to a yeɛn naxa, a yi mini. A yi a yixɔdɔxɔ alogo a xa a yete nɔ. A yi a fala, a naxa, “Ɛ donseni taxun.” ³²E yi a gbeen sa a danna, a tadane fan yi dɔxɔ e danna. Misiran kaan naxanye yi e degema a xɔn ma ne fan yi lu e danna, bayo Misiran kaane nun Heburu muxune mi yi e dege yire kedenni. Misiran kaane e namunna mi yi tinɔe na ma feu. ³³Yusufu tadane yi radɔxɔ a yetagi e bari yeɛn ma, fɔlɔ saran ma han bolokadana. E lu e bode matoe xaminxin na. ³⁴Yusufu yi e donseene so e yii. Bunyamin ma donseen yi dangu a tadane gbeen na dɔxɔɔa ma suluun. E birin yi e dege, e e min, han e yi wasa.

Yusufu yi a tadane mato

44 Yusufu yi yamarini ito so a banxi xunna yii, a naxa, “Muxuni itoe e benbenle rafe donseen na han e nɔɔe yaten naxan xale. I mɔn xa e gbetin sa e benbenle de ra. ²I n ma igelengenna gbeti daxon fan sa e bolokadana benbenle de ra, e nun a murutu sara gbetina.” Yusufu feen naxan birin fala a banxi xunna xa, a yi na birin liga.

³Kuye to yiba e yi muxuni itoe yiiba. E yi siga e nun e sofanle. ⁴E yi mini taani. Koni e mi yi makuyaxi, Yusufu yi a fala a banxi xunna xa, a naxa, “Keli, i siga muxuni itoe fɔxɔ ra, i yi e suxu, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Nanfera ε fe fapin ɔɔxɔxi fe kobin na?’ ⁵Nanfera e n kanna igelengenna mupaxi a a minma naxan yi, a yiimato sena? ε bata fe paxin liga na yi!” ⁶Banxi xunna to e yiren li, a yi xete falani ito ma e xa. ⁷E yi a yabi, e naxa, “Nanfera nxu kanna fala sifani itoe tima? Nxu tan, i ya konyine mi nɔe na fe sifan lige. ⁸Nxu gbetin naxan to benbenle kui Kanan yi, nxu bata fa a ra. Nayi, nxu gbetin nun xemaan mupama i kanna banxini di? ⁹I na se keden peen to i ya konyi kedenna naxan yii, a xa faxa. Nxu tan fan yi findi mangana konyine ra.”

¹⁰Mangana a banxi xunna yi a fala, a naxa, “Na bata fan, ε naxan falaxi na ra, n fan bata tin na ma. N na se keden peen to muxun naxan yii, na tan bata findi n ma konyin na, ε tan dɔnxene yi yiiba.” ¹¹E birin yi e benbenle ragodo mafuren, e yi e rafulun. ¹²Banxi xunna yi e kui to, fɔlɔ dii saran ma sa dɔxɔ bolokadaan na. Igelengenna yi to Bunyamin ma benbenla kui. ¹³E yi e domane yibɔ. E birin yi e goronne rate sofanle fari, e mɔn yi xete taani.

¹⁴Yuda nun a xunyene yi xete Yusufu a banxini, a mɔn yi denaxan yi. E bira bɔxɔni a yetagi, e yetagin yi lan bɔxɔn ma. ¹⁵Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera ε ito ligaxi? ε mi a kolon, a n tan muxu sifan nɔe feene kolonɔe nen yiimatoon xɔn?” ¹⁶Yuda yi a yabi, a naxa, “N nanse falama n kanna xa? N lan n xa nanse fala? Nxu nɔe fixe di? Ala bata nxu tan i ya konyine to haken xun ma. Nxu bata findi n kanna konyine ra, nxu nun igelengenna toxi muxun naxan yii.” ¹⁷Yusufu yi a fala, a naxa, “N mi nɔe na fe sifan lige! Igelengenna toxi muxun

naxan yii, na nan n ma konyin na, koni ε tan, ε xete bɔɔɔe xunbenli ε baba fema.”

¹⁸Na xanbi ra, Yuda yi a maso a ra, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan n kanna, a lu n tan i ya konyin xa falan ti n kanna xa. I bɔɔɔen nama te i ya konyin xili ma, bayo i luxi nen alo Misiran Mangana. ¹⁹N kanna bata yi nxu tan i ya konyine maxɔdin, a a fala, a naxa, ‘ε baba na yi, xanamu ε xunyena?’ ²⁰Nxu yi n kanna yabi, nxu naxa, ‘Nxu baba forixin na yi, e nun nxu xunyena, a naxan sɔɔxi xeme foriyani. A tada bata faxa, a kedenna nan fa luxi a nga a diin na, a rafan a baba ma.”

²¹“I bata a fala i ya konyine xa, i naxa, ‘ε fa a ra n fema alogo n xa a to n yeen na.’ ²²Nxu yi n kanna yabi, nxu naxa, ‘Dii ɔɔɔreni ito mi kele a baba dexɔn ma, xa a keli na, a baba faxama nen.’ ²³Koni, i yi a fala i ya konyine xa, i naxa, ‘Xa ε nun ε xunyen birin mi fa, ε mi n yetagin toε sɔɔɔn.’ ²⁴Nxu to siga n baba konni, i ya konyina, nxu yi i tan n kanna den-tegen sa a xa.”

²⁵“Nxu baba yi a fala, a naxa, ‘ε siga ε sa donsena nde sara en xa.’ ²⁶Nxu yi a yabi, nxu naxa, ‘Nxu mi nɔe sige xa nxu nun nxu xunyen birin mi a ra. Nxu sige nen xa nxu birin na a ra. Xa na mi a ra nxu mi nɔe xemeni ito yetagin toε.’ ²⁷I ya konyina, nxu baba a fala nen nxu xa, a naxa, ‘ε a kolon n ma paxanla dii xeme firin nan barixi n xa. ²⁸Kedenna kelixi nen n xun ma, n mirixi a ma yanyina nde suben bata a yibɔ, bayo han iki n munma a to. ²⁹Xa ε ito fan tongo n xun ma, fe paxina nde yi a sɔɔ, ε n nagodoma sɔɔɔleni nen laxira yi nxu nun n ma fuge fixe.”

³⁰“Iki xa n xete n baba yireni, i ya konyina, xa nxu nun diidini ito mi a ra, ³¹n baba faxama nen bayo a nii lutin nan a diin na, Bunyamin. A na a to diidini ito mi fahi, i ya konyine bata e baba ragodo nayi sɔɔɔleni laxira yi e nun a

fuge fixene. ³² Bayo, n tan, i ya konyina a yete dōxi nen tolimani diidini ito a fe ra. N bata yi a fala n baba xa, n naxa, ‘Xa n mi xete a ra i yireni, n findima sənmaan nan na n baba mabinni habadan.’”

³³ “İki n bata i mafan, i ya konyin xa lu diidini ito naxōni alo n kanna a konyina, alogo diidini ito nun a tadane birin xa siga. ³⁴ N nōe sigē n baba yireni di, xa nxu nun diidini ito birin mi a ra? N mi nōe n yēen tiyē na sunun na naxan n baba suxē.”

Yusufu yi a yete yita

45 Yusufu mi yi nōe a yete yisuxe a walikene yetagi. A yi sōnxō, a naxa, “E birin xa mini n xun ma!” Yusufu a yete yitama a tadane ra waxatin naxan yi, muxu yo mi yi a fema. ² A yi wuga sōbēen na. Misiran kaane yi a xuiin mē, Misiran Mangana banxin muxune yi a feen mē. ³ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, “N tan nan Yusufu ra! N baba mōn na?” Koni a tadane mi nō a yabideni bayo e bata dē xara, e yigitege a yēe ra.

⁴ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, “N bata e maxandi, e e maso n na.” E yi e maso a ra. A yi a fala, a naxa, “N tan nan Yusufu ra, e xunyena, e naxan mati Misiran kaane ma konyin na. ⁵ İki, e bōjnen nama mini, e mōn nama gaxu n mati feen ma, bayo Ala n xēxi nen e yēe ra alogo n xa e nii ratanga. ⁶ E bata a to, xabu jēe firin kamen waraxi bōxōni, jēe suulun mōn luxi, bōxōn mi nōe rawale, sansiin mi nōe xabe. ⁷ Ala n nasanbaxi nen e yēe ra alogo e nun e yixetene xa kisi dunupa yi, maratanga gbeen barakani. ⁸ Nayi, e tan xa mi faxi n na be, koni Ala na a ra. A yi n findi Misiran Mangan baba ra, a banxi mangana, e nun Misiran bōxōn birin yamana kanna.”

⁹ “E xulun, e siga n baba yireni. E a fala a xa, e naxa, ‘İ ya diin Yusufu ito nan falaxi, Ala bata n findi Misiran bōxōn birin mangan na. Fa n fema, i nama bu.

¹⁰ İ luma Gosen bōxōn nan ma. İ luma n fema nen, i tan nun i ya diine nun i ma- mandenne nun i ya xuruse kurun birin, e nun i yii seen birin. ¹¹ Menni n ni i makoon birin fanma nen, bayo jēe suulun kamen mōn luxi. Xa na mi a ra i fama nen halagideni e nun i ya denbayana, e nun i yii seen birin.”

¹² “E bata a to e yēen na, n xunyen Bunyamin fan bata a to a yēen na, a n tan nan falan tixi e xa. ¹³ E xa n ma mangaya nōxōn yeba n baba xa n naxan yi Misiran bōxōni, e nun e feen naxan birin toxi. E xulun, e fa n baba ra han be.” ¹⁴ A yi dutun a xunyen Bunyamin ma, a yi wuga. Bunyamin fan yi wuga. ¹⁵ A yi a tadane birin sunbu, a wugama. Na birin to jan, e nun a tadane yi batu.

¹⁶ Na feen xibarun yi Misiran Mangana banxin li, a Yusufu tadane bata fa. Na yi rafan Misiran Mangan ma e nun a kuntigine birin. ¹⁷ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “A fala i tadane xa, i naxa, ‘E goronne rate e sofanle fari. E keli, e siga Kanan bōxōni. ¹⁸ E sa e baba tongo e nun e denbayane, e fa n fema. Se fajin naxan birin Misiran bōxōni, n na a soe e yii, e mōn yi bōxōn donse fajine don.’ ¹⁹ N bata i yamari, a fala i tadane xa, i naxa, ‘E wontorone tongo Misiran bōxōni, e diine nun e paxanle xa. E e baba fan nate, e birin yi fa. ²⁰ Hali e nama mōne e yii seene fe ra, bayo se fajin naxanye birin Misiran bōxōni, a findima nen e gbeen na.”

²¹ İsrayila a diine yi na liga. Yusufu yi wontorone so e yii alo Misiran Mangana a fala a xa kii naxan yi. E yi fandān so e yii e naxan donma kira yi. ²² A yi domane so e birin yii. A gbeti gbananna keme saxan fan so Bunyamin yii e nun doma suulun. ²³ Se fajin naxan birin Misiran bōxōni, a na ndee rate so-fali fu fari, a e sanba a baba ma e nun donse xōnna nun burun nun fandān birin a baba naxan donjē kira yi, na yi rate

sofali gile fu fari. ²⁴Na xanbi ra, a yi a tadane yiiba, e yi siga. A yi a fala e xa, a naxa, “E nama sənəxə kira yi de!”

²⁵E yi keli Misiran yi, e te Kanan bəxən ma e baba Yaxuba yireni. ²⁶E yi a fala a xa, e naxa, “Yusufu mən barixi, a tan nan Misiran bəxən birin yamarima.” Koni Yaxuba bənən mi sewa, bayo a mi laxi e ra. ²⁷Yusufu falan naxanye birin ti e xa, e yi na birin yebe a xa. Yaxuba yi wontorone to Yusufu naxanye rasanbaxi a ma a xali feen na. Na yi a liga e baba Yaxuba niin yi sewa. ²⁸Isirayila yi a fala, a naxa, “N bata sewa, n ma diin Yusufu mən na. Benun n xa faxa, n sa a toma nen.”

Yaxuba yi siga Misiran yi

46 Seen naxan birin yi findixi Isirayila gbeen na, a yi na birin xali a yii. A to Beriseba li, a yi saraxan ba a baba Isiyagaa Ala xa. ²Isirayila yi fe toon ti kəən na alo xiyena, Ala yi a fala a xa, a naxa, “Yaxuba, Yaxuba!” Isirayila yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra!” ³Ala yi a fala, a naxa, “N tan nan Ala ra, i babaa Ala. Hali i nama gaxu siga feen na Misiran yi, bayo n ni i findima siya gbeen nan na menni. ⁴En birin nan sigama Misiran yi, n tan nan mən fama i raxetedeni. Yusufu nan i yəene raxima, i na faxa waxatin naxan yi.”

⁵Yaxuba yi keli Beriseba yi. Isirayilaa diine yi e baba Yaxuba nun e diine nun e paxanle xali wontorone kui Misiran Mangan naxanye rasanba e ma. ⁶E yi e xuruseene tongo e nun e seen naxanye birin sətə Kanan bəxən ma. Yaxuba yi siga Misiran yi e nun a bənsənna birin. ⁷A yi a dii xəmene xali a yii Misiran yamanani e nun a mamanden xəmene nun a dii temene nun a mamanden paxalanmane, e nun a bənsənna birin.

Yaxubaa denbayana

⁸Isirayilaa diine xinle ni itoe ra naxanye siga Misiran yi Yaxuba nun a dii xəmene: Yaxuba a dii singen nan Ruben na.

⁹Ruben ma diine: Xənəki nun Palu nun Xesirən e nun Karimi.

¹⁰Simeyən ma diine: Yemuyeli nun Yamin nun Ohadi nun Yakin nun Soxara, e nun Sayuli. Sayuli findi Kanan paxanla diin nan na.

¹¹Lewi a diine: Gərisən nun Kehati e nun Merari.

¹²Yudaa diine: Eri nun Onan nun Selaxa nun Peresi e nun Sera. Koni Eri nun Onan faxa Kanan bəxən nin. Peresi a diine findi Xesirən nun Xamuli nan na.

¹³Isakari a diine: Tola nun Puwa nun Yobo e nun Simiron.

¹⁴Sabulon ma diine: Seredi nun Elon e nun Yalele.

¹⁵Diine nan ne ra, Leya naxanye bari Yaxuba xa Padan-Arami yi, e nun a dii temen Dina. A dii xəmene nun dii temene yaten birin malanxina, muxu tonge saxan muxu saxan.

¹⁶Gadi a diine: Sifiyən nun Xagi nun Suni nun Əsibon nun Eriya nun Arodi e nun Areli.

¹⁷Aseri a diine: Yimina nun Yisiwa nun Yisiwi nun Beriya e nun e magilen Sera. Beriya a diine findi Xeberi nun Malikili nan na.

¹⁸Silipa, Laban naxan so a dii temen Leya yii, na diin naxanye bari Yaxuba xa, na diine nan ne ra. E birin malanxi muxu fu nun sennin.

¹⁹Rakeli a diine, Yaxuba a paxanla: Yusufu nun Bunyamin. ²⁰Asenati yi dii firin sətə Yusufu xa Misiran bəxən: Manase nun Efirami. Asenati findi Hon taan saraxaralina dii temen nan na, naxan xili Potifari.

²¹Bunyamin ma diine: Bela nun Bekeri nun Asibeli nun Gera nun Naman nun

Exi nun Roxi nun Mupin nun Xupimi e nun Arade.

²²Rakeli diin naxanye bari Yaxuba xa, na diine nan ne ra. E birin malanxina, muxu fu nun naanin.

²³Dan ma diina: Xusimi.

²⁴Nafatali a diine: Yaseli nun Guni nun Yeseri e nun Silen.

²⁵Bila, Laban naxan so a dii tēmen Rakeli yii, a diin naxanye bari Yaxuba xa ne ni itoe ra. E birin malanxina, muxu solofere.

²⁶Yaxuba nun muxun naxanye birin siga Misiran yi, a bənsənnə birin malanxina, muxu tonge sennin e nun sennin, ba a diine e paxanle ra. ²⁷Yusufu dii xeme firin nan bari Misiran yi. Yaxuba xabilan muxune yaten birin malanxina, naxanye siga Misiran bəxən ma, e muxu tonge solofere nan yi a ra.

²⁸Yaxuba yi Yuda xə a yəe ra Yusufu fəma alogo e birin xa siga Gosen yi. E yi so Gosen bəxən ma. ²⁹Yusufu yi a yengeso wontoron tongo, a yi siga Gosen yi a baba Isirayila ralandeni. A to a li, a yi filinfilin a ma, a yi bu wuge a kəeən xən. ³⁰Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Hali n faxa fa, bayo n bata i yetagin to, i mən yengima!”

³¹Yusufu yi a fala a tadane xa, e nun a babaa denbayana, a naxa, “N xa siga, n xa sa a fala Misiran Mangan xa, n naxa, ‘N tadane nun n babaa denbayaan naxanye yi dəxi Kanan bəxəni, e birin bata fa n fəma. ³²Muxuni itoe xuruse kantanne nan ne ra. E xuruseene rabama. E bata fa e xuruse kurune ra, siine nun yexəene nun pingene e nun e yii seen birin.’ ³³Misiran Mangan na e xili waxatin naxan yi, a e maxədinmanen a e wanla nanse a ra. ³⁴E a yabimannen, e naxa, ‘Nxu tan i ya konyine xuruse rabaan nan nxu ra, xabu nxu dii jərene han iki, alo nxu baba yi a ma

kii naxan yi.’ Na kiini, e fama ludeni Gosen bəxən nan ma, bayo xuruse rabane rapaxu Misiran kaane ma.”

47 Yusufu yi siga, a sa a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “N baba nun n fafaxakedenne bata fa sa keli Kanan bəxən ma, e nun e xuruseene birin nun e yii seene birin. E na yi iki Gosen bəxəni.”

²A yi a tada suulun yita Misiran Mangan na. ³Misiran Mangan yi Yusufu tadane maxədin, a naxa, “E wanla mundun maxaranxi?” E yi Misiran Mangan yabi, e naxa, “Nxu tan i ya konyine xuruse rabane nan nxu ra alo nxu benbane yi a ma kii naxan yi.” ⁴E mən yi a fala Misiran Mangan xa, e naxa, “Nxu faxi nen nxu xa lu bəxəni ito ma singen, bayo xuruseene rabade mi i ya konyine yii səxən. Kamen bata gbo ayi Kanan bəxən ma. I ya konyine sago sa e xa lu Gosen bəxəni.”

⁵Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I baba nun i tadane bata fa i fəxə ra. ⁶Misiran bəxəna i sagoni. Yire fəpin fen bəxəni ito ma, i baba nun i fafaxakedenne luyə denaxan yi. E xa lu Gosen bəxəni. Xa i muxu fəpine kolon e yə, e findi n ma xuruse kantanne ra.”

⁷Yusufu yi fa a baba ra, a yi a yita Misiran Mangan na. Yaxuba yi duba Misiran Mangan xa. ⁸Misiran Mangan yi Yaxuba maxədin, a naxa, “I ya siimayaan jəe yoli a ra iki?” ⁹Yaxuba yi Misiran Mangan yabi, a naxa, “N ma siimayaan jəe keme jəe tonge saxan na a ra iki. N siimaya dungi naxasixin nan sətəxi. A yete mi masoxi n benbane siimayaan yaten na.” ¹⁰Yaxuba mən yi duba Misiran Mangan xa, a fa siga.

¹¹Yusufu yi bəxə fəpin fi a baba nun a tadane ma alo Misiran Mangana a yamari kii naxan yi. E bəxən naxan sətə, na fan Misiran bəxən birin xa. A xili Ramisesi. ¹²A yi ti a baba nun a tadane nun a babaa denbayaan birin bun ma.

Yusufu a mangayana

¹³ Kamen yi paxu ayi, donseen mi yi toma bəxə yo yi, keli Misiran ma dəxə Kanan na. Yamaan yi doyen kamen ma. ¹⁴ Gbetin naxan birin yi na Misiran nun Kanan bəxəni, e yi a birin sara murutun na. Yusufu yi na gbetin namara Misiran Mangana banxini. ¹⁵ Misiran bəxən gbetin nun Kanan bəxən gbetin to jan, Misiran kaane yi fa Yusufu fema, e yi a fala, e naxa, “Burun so nxu yii! Fə nxu faxa i yee xəri bayo gbeti mi fa nxu yii sənən?” ¹⁶ Yusufu yi a fala, a naxa, “E fa ε xuruseene ra, en ja a masara burun na bayo gbeti mi fa ε yii.” ¹⁷ E yi fa e xuruseene ra Yusufu ma. A fan yi donseen so e yii e soone nun siine nun yexəene nun jingene nun sofanle bəxən na. A yi burun taxun e ra e xuruseene masaran na.

¹⁸ Na jəen to dangu, e yi fa a fema. E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu mi nəe a luxunje nxə mangan ma. Gbeti yo mi nxu yii. Nxə xuruseen fan birin nxə mangan yii. Nxu gbindine nun nxə bəxəne gbansanna nan luxi nxə mangan xa. ¹⁹ Fə nxu xa faxa i yee xəri, nxu tan nun nxə bəxəne? Nxu tan nun nxə bəxəne masara burun na, nxu xa findi Misiran Mangana konyine ra, nxu nun nxə bəxəne. Sansiin so nxu yii, nxu xa a rawali, nxu xa balo alogo nxu nama faxa, bəxən nama rabepin.”

²⁰ Yusufu yi Misiran bəxən birin sara Misiran Mangan xa, bayo Misiran kaane birin e bəxəne mati nən. Kamen bata yi dəxə e yi. Bəxən yi findi Misiran Mangan gbeen na. ²¹ A yi yamaan findi konyine ra, keli Misiran yamanan bode fəxən ma sa dəxə a naninna boden na. ²² Hali na birin to liga, a mi saraxaraline bəxən sara bayo Misiran Mangan bata yi sariya fəpin tonge e fe ra. E mi e bəxəne mati

bayo Misiran Mangan yi burun taxunma e ra.

²³ Yusufu yi a fala yamaan xa, a naxa, “N bata ε sara to. E nun ε bəxəne luma nən Misiran Mangan xa. E sansine ni itoe ra, ε xa bəxəne rawali. ²⁴ Se xaba waxatini, naxan yo na maala xaba xidi naanin, a suulunden nan soma Misiran Mangan yii. Xidi naaninna, na xa findi sansiin na e nun ε balona, ε tan nun ε diine nun muxun naxanye birin ε yii banxine kui.” ²⁵ E yi a fala, e naxa, “I bata nxu ratanga! Nxu bata nxə mangana a fe fəpin to a naxan ligaxi nxu xa. Nxu findima Misiran Mangana konyine nan na.” ²⁶ Yusufu yi na findi sariyan na, na nan nakamalixi han to. Misiran bəxəni, se xabaxine xidi suulunden findin Misiran Mangan nan gbee ra, fə saraxaraline bəxəne. Ne mi findixi Misiran Mangan gbeen na.

Yaxuba waxən fe dənəene

²⁷ Isirayila yi dəxə Misiran bəxəni Gosen binni. Na bəxən yi findi e gbeen na. E yi findi dii barine ra, e yi wuya ayi. ²⁸ Yaxuba jee fu nun solofere nan liga Misiran bəxəni. Yaxuba a siimayaan jee keme jee tonge naanin e nun solofere nan sətə. ²⁹ Isirayilaa siimayaan fa jan feni, a yi a dii Yusufu xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Xa i wama n nafan feen liga feni, n bata i mafan i yiin naso n danban bun ma,[§] i xa i kələ n xa. I xa hinan n na lannayani. N bata i maxandi i nama n maluxun Misiran bəxəni. ³⁰ N na laxiraya waxatin naxan yi, i n naminima nən Misiran yi, i sa n maluxun n baba gaburun yireni.” Yusufu yi a yabi, a naxa, “I naxan falaxi n xa, n na a ligama nən.” ³¹ Isirayila yi a fala, a naxa, “I kələ n xa.” Yusufu yi a kələ a xa. Na xanbi, Isirayila yi a xinbi sin Ala yetagi a saden xun-saden na.

[§]47:29 Men kaane yi na nan ligama e na muxun nakələ waxatin naxan yi.

Manase nun Efirami

48 Na feen birin to dangu, e yi a fala Yusufu xa, e naxa, “I bata a to, i baba mi yalan.” A yi siga e nun a dii xeme firinna, Manase nun Efirami. ²E yi a fala Yaxuba xa, e naxa, “I ya diin Yusufu fama i fema.” Isirayila yi fangan sətə, a keli, a dəxə a saden ma. ³Yaxuba yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Ala Senbe Kanna fa nen n ma Lusi yi, Kanan bəxəni. A yi barakan nagidi n ma. ⁴A yi a fala n xa, a naxa, ‘N tan ni i ra. I findima dii barin na nen. N na i rawuyama ayi nen, siya wuyaxi yi mini i yi. N bəxəni ito fima nen i bənsəna ma, hali i dangu xanbini. A findi e gbeen na habadan.’”

⁵“Dii firinni itoe i naxanye barixi Misiran yi benun n tan xa fa, n bata e findi n ma diine ra. Efirami nun Manase findima n tan nan gbee ra, alo Ruben nun Simeyən. ⁶Koni i diin naxanye barixi ne xanbi ra, i gbeen nan ne ra. E fama nen ludeni e tadane bun ma e kəna a fe ra. ⁷N to keli Padan yi, Rakeli yi faxa n yii kira yi Kanan bəxəni. Na mi yi makuya Efarata ra. N yi a maluxun menni Efarata kiraan na, denaxan xili Betelemi.”

⁸Isirayila yi Yusufu a diine mato, a a fala, a naxa, “Nde ne ra?” ⁹Yusufu yi a baba yabi, a naxa, “N ma dii xemene nan e ra Ala naxanye fixi n ma be.” Isirayila naxa, “N bata i mafan, e maso n na alogo n xa duba e xa.” ¹⁰Yaxuba bata yi yelin fore, a yeene mi yi seni gbema. A mi yi seen toma ki fajni. Yusufu yi a diine maso a ra. Isirayila yi a yiin filinfilin e ma, a e sunbu. ¹¹Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N mi yi laxi a ra xa n ni i yetagin toə sənən, koni Ala bata a ragidi n bata i ya diine fan to.” ¹²Yusufu yi a diine tongo a baba sanna fari, a a xinbi sin a bun ma, a yetagin yi lan bəxən ma.

¹³Na xanbi ra, Yusufu yi a dii firinna suxu e yiine ma. A yi Efirami suxu a

yiifanna ra, Isirayila kəmenna mabinni. A yi Manase suxu a kəmenna ra, Isirayila yiifanna mabinni. A yi e maso a ra.

¹⁴Koni Yaxuba yi a yiifanna sa Efirami xunna fari naxan yi dii jəren na. A yi a kəmenna sa Manase xunna fari naxan yi dii singen na. A a yiine gindingalan. ¹⁵A yi duba Yusufu xa, a naxa,

“Ala, n fafane Iburahima

nun Isiyaga sigan ti naxan yeə xəri,

Ala naxan n kantanma xabu n bari ləxəni han to,

¹⁶malekan naxan n natangaxi fe xədəxen ma,

na xa dii jəreni itoe baraka.

N xinla xa fala e xun ma,

e nun n baba Iburahima nun Isiyaga.

E xa wuya ayi bəxəni.”

¹⁷Yusufu yi a to a baba bata a yiifanna sa Efirami xun ma. Na feen yi rəjəxu a ma. A yi a baba yiin suxu, a a ba Efirami xun ma a yi a sa Manase xun ma.

¹⁸Yusufu yi a fala a baba xa, a naxa, “Na kiin xa mi a ra, baba, bayo ito nan fonna ra. I yiifanna sa ito nan xun ma.” ¹⁹A baba yi tondi, a a fala, a naxa, “N na a kolon, n ma diina, n na a kolon. A fan findima nen siya gbeen na, koni a xunyen nan fama wuyadeni dangu a ra. A xunyen bənsəna findima nen siya wuyaxin na.”

²⁰A yi duba e xa na ləxəni, a a fala, a naxa, “Isirayila kaane Ala maxandin ligama ε xinle ra nen. E fama a faladeni nen, e naxa, ‘Ala xa i lu alo Efirami nun Manase.’” Na kiini, a yi Efirami rafisa Manase xa.

²¹Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I bata a to, n fa faxama nen, koni Ala luma nen ε xən, a fama i raxetedeni nen i benbane bəxən ma. ²²N kəε keden fima nen i ma dangu i tadane ra, n Siken yamanan nan fima i ma n naxan tongo Amorine yii n ma silanfanna nun n ma xanla ra.”

Yaxuba a dubana

49 Yaxuba yi a diine xili, a yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ malan, n xa feene fala naxanye fama ligadeni ɛ xa waxati famatɔne yi. ²Ɛ maso, ɛ tuli mati n na Yaxubaa diine. Ɛ tuli mati ɛ baba Isirayila ra.”

³“Ruben, i tan, n ma dii singena, i tan nan n fangan na, naxan singe n senben mayitaxi. I xunnayeren dangu bodene ra i senben gbo.

⁴I ye yifuxi alo fufana, i mi fisamantenyaaan sɔtɔma bayo i bata i sa i baba a saden ma, i yi a xɔsi.”

⁵“Simeyɔn nun Lewi ngaxakedenmaan nan e ra.

E silanfanna nan e yengeso seen na.

⁶N xaxinla nama lu e maxadini, n miriyaan nama lu e malanni, bayo e bata muxune faxa e bɔɔɛ teeni, e bata turane fasane bolon e paxuni.

⁷N bata e xɔlɔn danga, bayo e yengen gidima. N bata e fitinaxin danga, bayo e yeene yixara.

N na e raxuyama ayi nen Yaxuba bɔn-sɔnne ye,

n mɔn yi e rayensen Isirayila yi.”

⁸“Yuda, i xunyene i tan nan tantunma. I nɔɔn sɔtɔma nen i yaxune xun na.

I babaa dii xɛmɛne e xinbi sinma nen i xa.

⁹Yuda, yata senbemaan nan i ra.

N ma diina, i baloma suben nan na.

I xinbine yidɔɔma nen, i sa alo yatana, alo yata gilena, nde susue i rakele?

¹⁰Manga dunganna mi bama Yuda yii.

Muxu yo mi manga taxamasenna bama a yii.

Han taxamaseri kanna fa waxatin naxan yi,

siyane yi xuru a xa.

¹¹A a sofanla xidima manpa binla** nan na,

a a sofali diin xidima manpa bili faɔin yiin nan na.

A a domaan xama wudi bogi igen nan na alo manpana,

a a doma gbeen fan xama bogi se ige gbeela nan na alo wunla.

¹²A yeene fɔrɔ wudi bogi ige gbeela xa, A jinna fixa nɔɔn xa.”

¹³“Sabulon fama dɔxɔdeni baan nan de. A bɔxɔn findima kunki yigiyaden nan na.

A naninna Sidɔn dexɔnna nan na.”

¹⁴“Isakari senben luxi nen alo sofanla, naxan a sama a goron benbeli firinna tagi.

¹⁵A saxi bɔxɔn naxan ma,

a na yire faɔiyaan to,

a tungunni godoma nen goronna bun ma,

a xuru konyiya wanla bun.”

¹⁶“Dan, a a yamaan makitima nen, alo Isirayila bɔnsɔnna bonne.

¹⁷Dan luma nen alo saɔina kiraan xɔn ma,

alo kosona san ma kiraan de.

A yi soon santinban xin,

soo ragiin yi bira a fari.

¹⁸Alatala, n xaxili tixi i ya kisin na!”

¹⁹“Gadi, yengesone a yengema nen, koni a tan nan e rabodonma ayi e san xanbi ra.”

²⁰“Aseri findima donse xɔri kanna nan na

naxan kamalixi mangan dege seen na.”

²¹“Nafatali luma nen

alo xeli gilen naxan a gima,

a fala faɔine tima.”

²²“Yusufu luma nen

alo wudi bogilana

** 49:11 Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

naxan tixi xuden de.

A yiine yibandunxi taan nabilinna yinna nan xun ma.

²³ Xalimakuli wonle yi yengen gidi a ma xɔleni,

e xalimakunle woli a ma xɔnnantenyani.

²⁴ Koni a fan yi a xanla suxu ken,

a yii rafan

Yaxubaa Ala Senbemaan barakani,

Isirayila kantanmana, a kantan fanyena,

²⁵ naxan findixi i fafe a Ala ra,

naxan i ratangama, Ala Senbe Kanna,

naxan i barakama,

naxan koren dubane fima i ma,

naxan bɔxɔn dubane fima i ma,

naxan dii bari dubane ragidima i ma.

²⁶ I babaa dubane baraka dangu baraka feene ra

naxanye sɔtɔma geya fonne xeeɛne ma,

e dangu habadan geyane se fajine ra.

Ala xa na birin lu Yusufu xun ma,

naxan findima a fafaxakedenne yeeratiin na.”

²⁷ “Bunyamin luma nen alo kankona.

Xɔtɔn yo xɔtɔn fɔ a subena nde suxu, a a don,

jinbanna ra a a se suxine yitaxun.”

²⁸ Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne nan ne ra. E babaa duban nan na ra a naxan fala e xa. A duba birin xa, birin nun a duba.

Yaxubaa sayana

²⁹ Na xanbi, a yi a jungu a diine ma, a naxa, “N fa sigama nen laxira yi. N na faxes, e n maluxun n baba yireni, gabu-

run naxan Eferon Xiti kaana xeen ma,

³⁰ Makipelaa xeen faranna ra, Mamire fema, Kanan bɔxɔni. Iburahima na xeen saraxi Eferon Xiti kaan nan ma alogo na xa findi a muxu maluxunden na. ³¹ Iburahima maluxunxi menna nin, e nun a jaxanla Saran. Isiyaga fan maluxunxi menni e nun a jaxanla Rebeka. N tan fan Leya maluxunxi menni. ³² Na xeen nun na faran yinla naxan na yi, e saraxi Xi-

tine nan ma.” ³³ Yaxuba to yelin yamarine fiye a diine ma, a yi a sa saden ma. A yi faxes, a siga laxira yi.

Yaxubaa sayana

50 Yusufu yi a yiin bira a baba kɔe, a a sunbu, a wuga. ² Na xanbi Yusufu yi yamarin fi seribane ma a e xa senna raso a baba fatini alogo a nama kun. E yi na liga Isirayila ra ³ xii tonge naanin e namunna kiini. Misiran kaane yi a saya feen liga xii tonge solofere bun.

⁴ Saya feen to ba a ra, Yusufu yi a fala Misiran Mangana yamaan xa, a naxa, “Xa n nɔe maxandini ito sɔtɔdeni e sabun na, n bata e maxandi e n ma falan nadangu Misiran Mangan ma. ⁵ N baba n nakɔlɔ nen, a yi a fala, a naxa, ‘N fa faxama nen. I n maluxunma gaburun nan na n naxan gexi Kanan bɔxɔni.’ N waxi siga feni n xa sa n baba maluxun. Na waxatini n fama.”

⁶ Misiran Mangan yi a yabi, a naxa, “Siga, i sa i baba maluxun alo a i rakɔlɔxi kii naxan yi.” ⁷ Yusufu yi siga a baba maluxundeni e nun Misiran Mangan bundɔxɔne nun Misiran kuntigine ⁸ nun Yusufu a denbayaan nun a fafaxakedenne nun a babaa denbayana. Dii jɔreɛne nun xuruseene gbansan yi lu Gosen bɔxɔni. ⁹ Yusufu nun wontorone nun e ragi muxune birin yi siga. Na yamaan yi gbo han!

¹⁰ E to Atadi lonna yiren li, Yuruden xuden kidi ma, e yi wuga gbeen ti e yi saya feene raba sɔxɔleni. Yusufu yi sunu a baba jan feen na han xii solofere.

¹¹ Kanan kaane yi na saya feen to naxan ligaxi Atadi lonna ma. E yi a fala, e naxa, “Misiran kaane saya fe gbeen nan ligama.” Nanara, e yi na yiren xili sa “Misiran Saya Fena” Yuruden baan kidi ma.

¹² Yaxuba feen naxan yamari a diine ma, e yi na liga. ¹³ A diine yi a xali Kanan bɔxɔni, e sa a maluxun Makipelaa

xəen faran yinla ra, Iburahima xəen naxan sara Eferon Xiti kaan ma alogo na xa findi muxu maluxunden na Mamire dexən ma. ¹⁴E to yelin a baba malux-unjə, Yusufu nun a tadane nun muxun naxanye birin siga a matideni a baba maluxundeni, ne yi xəte Misiran bəxən ma.

¹⁵Yusufu tadane to a to e baba bata faxa, e yi a fala, e naxa, “Xa Yusufu fa keli en xili ma, en fe paxin naxan birin ligaxi a ra, a a gbeen jəxəma nən en na.”

¹⁶Na waxatini e yi siga a faladeni Yusufu xa, e naxa, “I baba yamarini ito nan fi nxu ma benun a xa faxa, ¹⁷a naxa, ‘E ito fala Yusufu xa: N bata i maxandi, dipa i tadane gbalo feen ma e nun e hakəna, bayo e bata fe paxin liga i ra. N bata i maxandi, iki nxu tan i fafe a Ala a walikəne hakəne mafelu.’” E to na falane ti Yusufu xa, a yi wuga. ¹⁸A tadane yi bira a bun ma, e a fala, e naxa, “Nxu tan ni i ra i ya konyine.”

¹⁹Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “Hali e nama gaxu. N tan xa mi Ala ra. ²⁰E lanxi a ma nən e xa fe paxin liga n na, koni Ala

yi a maxete fe fajin na alogo feene xa rakamali, nii wuyaxin yi ratanga. ²¹Iki hali e mi gaxu. N na e makoon birin fanma nən e nun e diine.” A fala kendene yi e bəjən sa.

Yusufu faxa fəna

²²Yusufu yi dəxə Misiran yi, a tan nun a denbayana. A yi jəe kəme jəe fu sətə si-imayaan na. ²³Yusufu Efirami a diine to nən. A yi a yixetən naaninden to. Manase a dii Makiri a diine, ne birin yi sa a sanna fari e bari waxatin naxan yi. ²⁴Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, “N fan fa faxama nən, koni Ala e malima nən yati! A fama nən e tongodeni Misiran yi, a e xali na bəxəni a denaxan layirin tongo Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa.”

²⁵Yusufu yi Isirayila a diine rakəb, a a fala, a naxa, “Ala e malima nən yati! Na waxatini, e nəma kele be, e n xənne xali.”

²⁶Yusufu faxa a jəe kəme jəe fuun nan ma. E yi a senna raso a fatini alogo a nama kun, e yi a binbin sa gəme kankiraan kui Misiran yamanani.

Xorɔyana

Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sebe

Tawureta Musa yire firinden ni i ra. A Isirayila kaane konyiyaan nun e xorɔyaan nan ma fe yebama Misiran yamanani. Ala nan e xorɔya alogo e xa mini Misiran yamanani. A tan nan e xunba, nanara, e findi a gbeen na, a yi a sariyane fi e ma. Ala naxan Isirayila yamaan xunba a xanuntenyani, na nan a falaxi yamaan xa a e xa e gbee xanuntenyaan yita a ra a sariyane suxun xɔn.

Isirayila kaane yelin xanbini dɔxɔden sɔte Misiran yi, jɛɛ wuyaxi danguxina, e yi findi yama gbeen na. Koni e findi nen Misiran mangana konyine ra. Ala mi a xun xanbi so Isirayila kaane konyiyaan tɔrɔni, a yi muxuna nde sugandi e yɛ naxan yi xili Musa alogo a xa ti e yɛɛ ra. Ala yi Misiran kaane karahan a senben xɔn ma alogo e xa xorɔyaan fi Isirayila kaane ma, e yi e bepin e siga. Musa yi ti e yɛɛ ra, a siga e ra Sinayi geyaana ma tonbonni. Ala yi Isirayila findi a yamaan na, a yi layirin xidi e tagi Sinayi geyaana fari. A yi a sariyane fala e xa. Musa yi geyaana fari sariyane ramɛdeni waxatin naxan yi, lan yire saripaxin ti feen ma. Kitabun yireni ito rapaxi yire saripaxin ti feen nan ma, Ala fa a yete makenenma denaxan yi.

Isirayilaa tɔrɔna

1 Isirayilaa diin naxanye fa Yaxuba fɔxɔ ra Misiran yi, ne xinle ni itoe ra e nun e denbayane: ²Ruben nun Simeyɔn nun Lewi nun Yuda ³nun Isakari nun Sabulon nun Bunyamin ⁴nun Dan nun Nafatali nun Gadi e nun Aseri. ⁵Muxu tonge solofere nan mini Yaxuba yi. Yusufu tan yi Misiran yi nun.

⁶Yusufu yi faxa, e nun a ngaxakedenne nun na waxatin muxune birin. ⁷Isirayilaa diine yi diine bari, e wuya ayi, e yi yamanan nafe.

⁸Manga nenena nde yi dɔxɔ Misiran yi, naxan mi yi Yusufu a fe kolon. ⁹A yi a fala a yamaan xa, a naxa, “ɛ a mato, Isirayila yamaan wuyama ayi, e senben gboma ayi en xa. ¹⁰En xa a liga xaxinla ra, alogo e nama wuya paxi ra, alogo xa yengen keli, e nama sa en yaxune fari, e yi en yenge, e e gi yamanani.” ¹¹Nayi, e yi walike kuntigine dɔxɔ e xunna, e xa e xunna kala wanla tɔrɔn bun ma. E Pitomi nun Ramisesi taane ti, alogo e xa findi se ramaradene ra Misiran mangan xa. ¹²Koni e nɛma e paxankatama, e wuyama ayi, e gbo ayi. Nayi, Misiran kaane yi gaxu Isirayila bɔnsɔnne yɛɛ ra, ¹³e yi e paxankata wanle yi. ¹⁴E yi e xunna kala konyiya wanle ra boro yibodonna nun bitikidi bɔnbɔna.††

¹⁵Misiran Mangan yi falan ti Sifira nun Puwa xa, Heburune dii rasuxune, ¹⁶a naxa, “ɛ na Heburu paxanle mali dii barideni, xa xemen nan a ra, e xa a faxa. Xa paxanla nan a ra, e yi a lu a nii ra.” ¹⁷Koni dii rasuxune yi gaxu Ala yɛɛ ra. Misiran Mangan naxan falaxi e xa, e mi tin na lige, e yi dii xemene lu e nii ra. ¹⁸Misiran Mangan yi dii rasuxune xili, a yi a fala e xa, a naxa, “Nan-fera e ito ligaxi, e yi dii xemene lu e nii ra?” ¹⁹Dii rasuxune yi Misiran mangan yabi, e naxa, “Heburu paxanle mi liga alo Misiran kaane, e yixɔdɔxɔ, e diin barima nen benun dii rasuxune xa fa.” ²⁰Ala yi hinan dii rasuxune ra, yamaan yi wuya ayi, a gbo ayi. ²¹Amasɔɔ dii rasuxune gaxu nen Ala yɛɛ ra, Ala yi e denbayane rawuya ayi.

²²Nayi, Misiran mangan yi yamarini ito fi a yamaan birin ma: Xemen naxan

††1:14 *Bitikidin* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Birikidina*.”

birin barima, ε e woli Nila baani. Ε jaxanle lu e nii ra.

Nabi Musa bari fena

2 Xemena nde yi Lewi bɔnsɔnni, na yi Lewi bɔnsɔnna nde tongo a jaxanlara. ²Na yi fudikan, a yi dii xemen bari. A to a to, a diin tofan, a yi a luxun kike saxan. ³A mi yi fa nɔe a luxunɔe, a yi tanbin deben tongo, a dolen so a ma, a yi a diin sa a kui, a yi sa a dɔxɔ Nila baa igen xun ma gbalan xɔre ra. ⁴Diin tadan jaxalanmaan yi sa ti wulani, a lu diin matoe alogo a xa a kolon feen naxan a sɔtɔma.

⁵Misiran mangana dii temen yi godo baani a maxadeni, a fɔxɔrabirane yi e masiga tima Nila baan de. A yi deben to gbalan xɔre ra, a yi a konyi gilɛn nasiga a tongodeni. ⁶Misiran mangana dii temen yi a rabi, a yi a to a dii xemen nan yi a ra. A wugama. A yi kininkinin a ma. A yi a fala, a naxa, “Heburu kaane diina nde ni ito ra!” ⁷Nayi, diin tadan jaxalanmaan yi a fala Misiran mangana dii temen xa, a naxa, “I waxi n xa sa dii ngana nde fen i xa Heburu jaxanle ye, alogo a xa xipen fi diini ito ma?” ⁸Misiran mangana dii temen yi a yabi, a naxa, “Awa, siga.” Diin tada yi sa diina nga yeteen xili. ⁹Misiran mangana dii temen yi a fala a xa, a naxa, “Diini ito xali, i xipen fi a ma n xa, n ni i saranna fiye.” Naxanla yi diin tongo, a xipen fi a ma.

¹⁰Diin to gbo, a yi a xali Misiran mangana dii temen xɔn, a yi findi a diin na. A yi a xili sa, “Musa” bayo a naxa, “N na a tongoxi igen nan xun ma.”

Nabi Musa yi a gi

¹¹Lɔxɔna nde, Musa bata yi kɔxɔ, a siga a ngaxakedenne fema, a yi e wali xɔdexen to. A yi Misiran kaana nde to Heburu kaana nde bɔnbɛ a ngaxakedenne ye. ¹²A yi a yeɛ rakopin a ra-

bilinni. A to a to muxu yo mi yi na, a yi Misiran kaan faxesa. A yi a maluxun nɛmensinni. ¹³Na xɔtɔn bode, a yi mini, a yi Heburu kaa firin to yenge. Yoo mi yi naxan xa, a a fala na xa, a naxa, “Nanfera i i lanfaan yengema?” ¹⁴Na yi a yabi, a naxa, “Nde i findixi mangan nun kitisaan na nxu xun na? I mirixi n faxesa feen nan ma, alo i Misiran kaan faxesa kii naxan yi ba?” Musa yi gaxu, a naxa, “Muxune bata n ma faxesa ti feen kolon!” ¹⁵Misiran mangan to na feen me, a yi kata Musa faxesa feen na. Koni Musa yi a gi mangan bun, a siga Midiyan yamanani, a sa a matabu xɔjinnna dexɔn.

¹⁶Dii teme solofere yi Midiyan saraxaraliin yii. Ne yi fa ige badeni, e yi goronne rafe alogo e xa sa e babaa xuruse kurune ramin. ¹⁷Xuruse raba gbete ye yi fa, ne yi e kedi. Nayi, Musa yi keli, a e xun mayenge, a yi igen fi e xuruseene ma. ¹⁸E to xete e baba Reyuli konni, a yi e maxɔdin, a naxa, “Nanfera ε xetexi sinma to?” ¹⁹E yi a yabi, e naxa, “Misiran kaana nde nan nxu ratangaxi xuruse rabane ma, a yeteen yi igen ba nxu xa, a xuruseene ramin.” ²⁰A yi a fala a dii temene xa, a naxa, “A sa minen yi? Nanfera ε xemen na luxi na yi? Ε sa a xili alogo a xa fa a dege.”

²¹Musa yi tin, a xa lu na xemen konni. Na yi a dii Sefora fi Musa ma a jaxanlara. ²²A dii xeme keden bari a xa, a yi a xili sa Gerisɔmi, bayo a naxa, “N bata findi xɔpen na yamana gbete ni.”

²³Waxati xunkuye to dangu, Misiran Mangan yi faxesa. Isirayila bɔnsɔnne mɔn yi wugama konyiyaan bun ma, e yi gbelegbelema malina fe ra. E mawuga xuiin yi Ala li. ²⁴Ala yi e wuga xuiin me, a yi a xaxili ti a layirin na a naxan xidi Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa. ²⁵Ala yi Isirayila kaane mato, a a jɔxɔ lu e xɔn.

Ala yi Nabi Musa xili

3 Musa yi findi a bitanna Midiyan saraxarali Yetiro a xuruse rabaan na. A yi xuruseene xali tonbon yiren xanbi ra, a fa Alaa geyaan ma, Horebe yi. ²Alatala malekan yi mini a xa teen yiyani, fɔtɔndin tagi. Musa yi a mato, teen yi fɔtɔnni yiren birin yi, koni a mi yi a ganma mume! ³Musa yi a fala, a naxa, “N xa siga menni alogo n xa kabanako feen mato, feen naxan a ligama fɔtɔndin mi ganma.” ⁴Alatala to a to, a a sigama a yigbedeni, Ala yi a xili fɔtɔnni, a naxa, “Musa! Musa!” Musa yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra!” ⁵Ala yi a fala, a naxa, “I nama i maso be ra, i ya sankidine ba i sanni, amasɔtɔ i tixi denaxan yi, bɔxɔ sarijanxin na a ra.” ⁶A mɔn yi a fala, a naxa, “I benbane Ala nan n na, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.” Musa yi a yetagin luxun, bayo a yi gaxuxi Ala to feen na.

⁷Alatala yi a fala, a naxa, “N bata n ma yamana tɔrɔn to naxan Misiran yi. N bata e wuga xuiin mɛ, e nun muxune e ɲaxankatama kii naxan yi, amasɔtɔ n na e sɔxɔlene kolon. ⁸Nayi, n bata godo alogo n xa e ba Misiran kaane yii. N yi e ba na yamanani, n yi e xali bɔxɔ faɲina nde yi naxan gbo, nɔnɔn nun kumin gbo bɔxɔn naxan yi, Kanan kaane dɔxi denaxan yi, Xitine nun Amorine nun Perisine nun Xiwine e nun Yebusune. ⁹Iki Isirayila wuga xuiin bata n li, n bata a to Misiran kaane e tɔrɔn kii naxan yi. ¹⁰Nanara, iki, siga! N bata i xe Firawona ma alogo i xa Isirayila bɔnsɔnne ramini Misiran yi, n ma yamana.”^{‡‡}

¹¹Koni, Musa yi a fala Ala xa, a naxa, “Nde n tan na? N xa siga Firawona fema di, alogo n xa Isirayila bɔnsɔnne ramini Misiran yi?” ¹²Ala yi a fala, a naxa, “N

luma nen i xɔn. Ito findima nen taxam-asenna ra alogo i xa a kolon, a n tan nan i rasigaxi. I na yamaan namini Misiran yi, ε fama n batudeni geyani ito nan fari.”

¹³Musa yi a fala Ala xa, a naxa, “Awa, n sige Isirayila kaane fema, koni n na a fale e xa, n naxa, ‘ε benbane Ala nan n nafaxi ε fema,’ xa e n maxɔdin fa fala, ‘A xili di?’ n na e yabima di na yi?” ¹⁴Ala yi a fala Musa xa, a naxa, “N tan na a ra, Ala naxan na yi. I xa Isirayila kaane yabi na kii nin, i naxa, ‘Naxan xili “N Na Yi,” na nan n nafaxi ε fema.”” ¹⁵Ala mɔn yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Isirayila kaane xa, a n tan, Alatala, e benbane Ala, e nun Iburahimaa Ala, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala, n nan i rafaxi e fema. N xinla ni ito ra habadan! E n xili bama ikii nin waxati famatɔne birin yi. ¹⁶Siga, i sa Isirayila fonne malan, i yi a fala e xa, a n tan, Alatala, e benbane Ala, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala, n tan bata mini i xa. N naxa, ‘N bata n ɲɔxɔ lu ε xɔn yati! N bata a to e naxan ligaxi ε ra Misiran yi. ¹⁷N bata a ragidi, n na ε raminima nen Misiran yi, ε tɔrɔma denaxan yi. N yi ε xali Kanan kaane bɔxɔni, Xitine nun Amorine nun Perisine nun Xiwine e nun Yebusune. Bɔxɔn nan na ra nɔnɔn nun kumin gbo denaxan yi.’ ¹⁸E i xuiin namema nen. Nayi, ε nun Isirayila fonne sigama nen Misiran Mangan fema, ε yi a fala a xa, ε naxa, ‘Alatala, Heburu kaane Ala, na bata mini nxu xa. Tin, nxu xa xii saxan siga ti tonbonni, alogo nxu xa saraxane ba Alatala xa, nxɔ Ala.’ ¹⁹N na a kolon Misiran Mangan mi tinɲe ε yi siga, fɔ senbemaan na a karahan. ²⁰Nanara, n na n yiini bandunma nen, n Misiran yamanan tɔrɔ kabanakone ra n naxanye ligama e ra. Na xanbi ra, a tinma nen ε yi siga. ²¹N na a ligama nen e yi rafan Misiran kaane ma alogo ε

^{‡‡}3:10 Muxune yi a falama Misiran mangane birin ma fa fala “**Firawona**” hali ba muxuni ito ra bayo “Firawona” bunna neen fa fala “Misiran Mangana.”

yii genla nama siga. ²² Isirayila jaxanle birin e dɔxɔ bode Misiran kaane maxɔd-inma nen e nun Misiran jaxanla naxanye banxin kui a e xa gbeti nun xema muranne so e yii, e nun dugine, ε naxanye ragodoma ε diine ma. Nayi, ε Misiran kaane yii gelima nen.”

Nabi Musaa matandina

4 Musa yi a yabi, a naxa, “Waxatina nde, e mi lama n na, e mi n xuiin suxuma. E a falama n xa nen, e naxa, ‘Alatala mi minixi i xa.’” ² Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Nanse i yii?” A yi a yabi, a naxa, “Dunganna.” ³ Ala yi a fala, a naxa, “A bira bɔxɔni.” A yi a bira bɔxɔni, a yi findi sapin na. Musa yi a gi a bun. ⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini bandun, i yi a suxu a xunla ma.” A yi a yiini bandun, a yi a suxu a xunla ma. A mɔn yi findi dunganna ra a yii. ⁵ Alatala yi a fala, a naxa, “I na nan ligama, alogo e xa la a ra a Alatala e benbane Ala bata mini i xa Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala.”

⁶ Alatala mɔn yi a fala, a naxa, “I yiin naso i ya domaan bun.” A yi a yiin naso a domaan bun, a mɔn yi a ba na. A to a ba, a yi a to fure jaxin bata mini a yiin ma, a yi fixaxi alo balanbalan kesena. ⁷ Ala yi a fala, a naxa, “I mɔn xa i yiin naso i ya domaan bun.” A yi a yiin naso a domaan bun. A to a ba, a yiin mɔn yi xete a kini. ⁸ Ala yi a fala, a naxa, “Xa e mi la i ra, e mi i xuiin name taxamaseri singena fe ra, e lama nen taxamaseri firinden na. ⁹ Xa e mi la taxamaseri firinne ra, e mi i xuiin name, i igen sege Nila baani, i yi a bɔxɔn. I igen naxan tongoma Nila baani, na findima wunla nan na bɔxɔn ma.”

¹⁰ Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “Marigina, n mi de bolon. N mi yi de bolon benun i xa falan ti n xa, hali iki n deen mi falan tima ki fani. N mi de mafura falan tiye muxune xa.” ¹¹ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Nde

muxun deen nafalaxi? Nde muxun findima bobon na, hanma tuli xorina? Nde a findima yeε kanna ra, hanma danxutɔna? N tan Alatala mi a ra ba? ¹² Nayi, siga, n na i malima nen fala tideni. I naxan falama, n ni xaran na ma.”

¹³ Musa yi a fala, a naxa, “Marigina, i muxu gbete rasiga.” ¹⁴ Nayi, Alatala yi xɔɔ Musa ma han! A yi a fala, a naxa, “I tada mi na ba, Haruna, Lewi bɔnsɔnna muxuna? N na a kolon, a fatan falan tiye. A tan yeteen kira yi, a fama i ralandeni. A na i to, a sewama nen. ¹⁵ I falan tima nen a xa, a fan yi a rali yamaan ma. N tan ε firinna birin malima nen falatideni. ε lan ε xa naxan liga, n yi ε xaran na ma. ¹⁶ A i ya falan nalima nen yamaan ma. A tan yi findi i deen na, i tan yi lu Ala funfuni a tan xa. ¹⁷ Koni dunganni ito suxu i yii, alogo i xa kabanako feene liga a xɔn.”

Nabi Musa yi xete Misiran yi

¹⁸ Musa yi xete Yetiro fema, a bitanna, a yi a fala a xa, a naxa, “A lu n xa siga ngaxakedenne fema naxanye Misiran yi, alogo n xa a to xa e mɔn e nii ra.” Yetiro yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga bɔne xunbenli.” ¹⁹ Alatala yi a fala Musa xa Midiyan yi, a naxa, “Siga, xete Misiran yi, amasɔɔ naxanye birin yi wama i faxa feni, e bata faxa.” ²⁰ Musa yi a jaxanla nun a diine rate sofanle fari, a xete Misiran yamanani. Alaa dunganna yi suxi a yii.

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I na xete Misiran yi, n kabanako feen naxanye birin soxi i yii, i xa e liga Firawona yetagi. Koni, n tan Firawona bɔneni xɔdɔxɔma nen, a mi tinma yamaan yi siga mume! ²² I yi a fala Firawona xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N ma diin nan Isirayila bɔnsɔnna ra, n ma dii singena. ²³ N na a falama i xa, n ma diine yiiba, e xa siga, alogo e xa sa n batu. Xa i tondi, n na i ya dii singen faxama nen.”

²⁴E yi sigatini, e yi yigiya yirena nde yi. Alatala yi fa Musa ralan. A yi wama a faxa feni. ²⁵Sefora yi geme xenxen tongo, a yi a diin banxulan, a yi a kidin din Musa sanna ra, a naxa, “Wunla ito bata i makantan, n ma xemena!”

²⁶Nayi, Ala yi a lu na. A a fala na banxulan feen nan ma, fa fala “Wunla ito bata i makantan, n ma xemena.”

²⁷Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, “Siga tonbonni Musa ralandeni.” Haruna yi siga, a yi naralan Musa ra Alaa geyaan ma, a yi a sunbu. ²⁸Alatala Musa xexi falan naxan birin nalideni, a na birin ma fe fala Haruna xa, e nun kabanako feen naxanye yi yamarixi. ²⁹Musa nun Haruna yi siga, e yi Isirayila fonne birin malan. ³⁰Alatala falan naxan ti Musa xa Haruna yi na birin yebe, a yi kabanakone liga yamaan yetagi. ³¹Yamaan yi la a ra. E to a me a Alatala bata a ɲɔɲɔ lu Isirayila kaane xɔn, a bata yi e tɔrɔn to, e yi e xinbi sin, e Ala batu.

Firawonaa tondina

5 Na xanbi ra, Musa nun Haruna yi siga Firawona fema, e a fala a xa, e naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ma yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa sanla raba n batu xinla ma tonbonni.’” ²Firawona yi e yabi, a naxa, “Nde Alatala ra, n naxan xui suxuma, n yi Isirayila yamaan lu e siga? N mi Alatala kolon. N mi Isirayila yamaan yiibe e siga mume!” ³E yi a fala, e naxa, “Heburune Ala bata mini nxu xa. Tin nxu xa xii saxan siga ti tonbonni. Nxu xa saraxane ba Alatala nxɔ Ala xa, alogo a nama nxu faxa furen na hanma silanfanna ra.”^{¶¶}

⁴Misiran Mangan yi a fala e xa, a naxa, “Musa nun Haruna, nanfera e yamaan bama e wanla ra? E siga e wanle ra!” ⁵Iki

yamani ito bata gbo ayi yamanani, e a wanli kalama a ma!”

⁶Na ɓɔxɔn yeteni Firawona yi yamarini ito fi konyi rawanle nun kuntigine ma, a naxa, ⁷“E nama fa sexen so yamaan yii alo a fɔlɔni e yi bitikidin bɔnbɔ, koni e tan yeteen xa siga sexe fendeni.”^{§§} ⁸E mɔn yi bitikidin xasabin naxan bɔnbɔma a fɔlɔni, e nama tin e nde ba na ra. Bayo salantenne nan e ra, nanara e sɔnxɔma, e naxa, “Tin, nxu xa sa saraxane ba nxɔ Ala xa!” ⁹Wanla xa fari sa muxuni itoe yii, alogo e xa lu wale. Nayi, e mi fa wule falani itoe xuiin namema.”

¹⁰Konyi rawanle nun kuntigine yi a fala yamaan xa, e naxa, “Firawona naxa, ‘Nxu mi fa sexe soma e yii. ¹¹E yeteen xa sa sexen fen e a toe denaxan yi, koni sese mi bama e wanla ra.’” ¹²Yamaan yi xuya ayi Misiran yamanan birin yi se gbaxa fendeni naxan se sexen ɲɔxɔni. ¹³Konyi rawanle yi gbetenxi e ra, e naxa, “E xa e soge keden wanla rajan, alo e yi a ligama kii naxan yi nxu yi fama sexen na waxatin naxan yi.”

¹⁴Firawona konyi rawanle yi Isirayila kuntigine bɔnbɔ, e naxanye dɔxi, e naxa, “Nanfera e mi bitikidin xasabin bɔnbɔxi xoro nun to yi, alo a fɔlɔni?” ¹⁵Isirayila kuntigine yi sa e mawuga Firawona xa, e a fala a xa, e naxa, “Nanfera i ya walikene suxuma iki? ¹⁶E mi fa sexen soma i ya walikene yii, koni e a falama nxu xa, e naxa, ‘E bitikidine bɔnbɔ!’ Muxune nxu tan bulanma i ya walikene, anu e muxune nan kalan tima.” ¹⁷Firawona yi e yabi, a naxa, “Salayana! Salantenne nan e ra! Nanara, e a falama, ‘Tin, nxu xa sa saraxane ba Alatala xa!’ ¹⁸Awa iki, e sa wali, e mi fa sexe soma e yii, anu se mi bama bitikidi xasabi falaxin na.”

¹⁹Isirayila kuntigine yi a kolon nayi, a e tɔrɔma nen, e to a me fa fala, “E mi

^{¶¶}5:3 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

^{§§}5:7 *Bitikidin* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Birikidina*.”

sese bama ε soge keden bitikidin xasabin na.”²⁰ E minimatçõn Firawona konni, e yi naralan Musa nun Haruna ra naxanye yi e mamema.²¹ E yi a fala e xa, e naxa, “Alatala xa ε kewanle mato, a ε mak-iti! E bata nxu rapaxu Firawona ma e nun a kuntigine alo se kunxin xirina. E bata silanfanna so e yii e xa nxu faxa.”²² Musa yi xete Alatala fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nanfera i fe paxin ligaxi yamani ito ra? Nanfera i n nafaxi?”²³ Xabu n siga Firawona fema fala tideni i xinla ra, a yamani ito tərçma. I munma i ya yamaan xunba, han to!”

Ala yi Nabi Musa senbe so

6 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I ya a toma nen sõnõn n naxan ligama Firawona ra. N na a karahan, a e yiybama nen alogo e xa siga. N na a karahan, a e kedima nen a yamanani.”² Ala mõn yi falan ti Musa xa, a naxa, “Alatala nan n tan na.”³ N mini nen Iburahima nun Yaxuba nun Isiyaga xa, n yi n xinla falama e xa nen, n naxa, ‘Ala Senbe Kanna,’ koni n mi yi n xinla falama e xa, a ‘Alatala.’⁴ N mõn yi layirin xidi nxu tagi, alogo n xa Kanan yamanan so e yii, e yi xõneyani denaxan yi.⁵ N bata Isirayila kaane wuga xuiin me, Misiran kaane naxanye suxi konyiyani, n bata n xaxili lu n ma layirin xõn ma.⁶ Nana, a fala Isirayila kaane xa, fa fala, ‘Alatala nan n tan na, n na ε raminima nen Misiran kaane yamarin bun. N na ε xorçyama nen e konyiyaan ma, n yi ε xunba n senbe gbeeni paxankata magaxuxine xõn Misiran kaane xili ma.⁷ N na ε findima nen n ma yamaan na. N findi ε Ala ra, ε yi a kolon a Alatala nan n tan na, ε Ala, naxan ε raminima Misiran kaane yamarin bun ma.⁸ N na ε xalima nen na bõxõni, n yi a so ε yii ε gbeen na, n na n kõlõ bõxõn naxan ma fe ra, a n na a soma nen Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii, n tan Alatala.””

⁹ Musa yi na falan nali Isirayila kaane ma, koni tərçõn nun konyiya xõdexen mi tin e Musa xuiin name.¹⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa,¹¹ “Siga, i sa falan ti Firawona xa, Misiran mangana, alogo a xa Isirayila kaane bejin, e mini a yamanani.”

¹² Musa yi Alatala yabi, a naxa, “Xa Isirayila kaane mi n xuiin namexi, Firawona n xuiin namema di, n tan naxan mi de bolon?”

¹³ Alatala yi falan ti Musa nun Haruna xa, a yi yamarine so e yii Isirayila kaane fe yi e nun Firawona fe yi, Misiran mangana, alogo e xa Isirayila kaane ramini Misiran yamanani.

Nabi Musa benbane fe

¹⁴ Isirayila denbaya kanne xinle ni itoe ra:

Isirayilaa dii singena Ruben, a tan ma diine ni i ra: Xanõki, Palu, Xesirõn e nun Karimi. Ne findixi Ruben xabila naaninne benbane nan na.

¹⁵ Simeyõn ma diine ni i ra: Yemuyeli, Yamin, Ohadi, Yakin, Soxara, e nun Kanan kaa gilena dii xeme Sayuli. Ne findixi Simeyõn xabila senninne benbane nan na.

¹⁶ Lewi a diine xinle ni itoe ra e nun e yixetene: Gerisõn, Kehati e nun Merari. Lewi jee keme tonge saxan e nun solofere sõtõ nen siimayaan na.

¹⁷ Gerisõn ma diine yi findi xabila firin benbane ra: Libini nun Simeyi.

¹⁸ Kehati a diine ni i ra: Amirama, Yisehari, Xebiron e nun Yusiyeli. Kehati jee keme jee tonge saxan e nun saxan sõtõ nen siimayaan na.

¹⁹ Merari a diine ni i ra: Maxali nun Musi. Lewi xabilane benbane nan ne ra mayixete yeen ma.²⁰ Amirama yi a baba magile Yokebedi tongo a paxanla ra, a yi Haruna nun Musa bari a xa. Amirama yi jee keme tonge saxan e nun saxan sõtõ siimayaan na.

²¹ Yisehari a diine ni i ra: Kora, Nefegi e nun Sikiri.

²² Yusiyeli a diine ni i ra: Mikayeli, Elisafan e nun Sitiri.

²³ Haruna yi Aminadabo a dii teme Eliseba tongo a paxanla ra. Naxason magilen nan yi Eliseba ra. A yi Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara bari a xa.

²⁴ Kora diine ni i ra: Asiri, Elikana e nun Abiyasafa. Kora xabila saxanne benbane nan ne ra.

²⁵ Harunaa dii Eleyasari yi Putiyeli a dii temen tongo a paxanla ra, a yi Finexasi bari a xa. Lewi bənsənnə denbaya xunne nan ne ra, e xabila yəen ma. ²⁶ E tan ni i ra Haruna nun Musa, Alatala a fala ne nan xa, a naxa, “E Isirayila kaane ganle ramini Misiran yi.”

²⁷ E tan nan falan ti Firawona xa, Misiran Mangana, alogo e xa Isirayila kaane ramini Misiran yi. Na Musa nun Haruna nan itoe ra. ²⁸ Alatala falan ti nen Musa xa Misiran yamanani, ²⁹ a naxa, “N tan nan Alatala ra. A fala Firawona xa, Misiran Mangana, n naxan birin falama i xa.” ³⁰ Koni Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “Bayo n deen mi fatan fala fəpəne tiye a xa, Firawona n xuiin namema di?”

7 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A mato, n ni i findima nen Ala ra Firawona xa, i tada Haruna luma nen alo i ya nabina. ² N na i yamari naxan na, i na fala, i tada Haruna yi falan ti Firawona xa, alogo a xa tin Isirayila kaane yi mini a yamanani. ³ Koni, n tan Firawona bəpəni xədxəmə nen, n yi n ma taxamasenne nun kabanakone rawuya ayi Misiran yamanani. ⁴ Firawona mi e xuiin namema mume! N na n senben yitama nen Misiran na paxankata magaxuxine yi, n yi n ma ganla ramini Misiran yamanani, Isirayila, n ma yamana. ⁵ Misiran kaane a kolonma nen a n tan nan Alatala ra, n na n yiini bandun Misiran kaane xili ma, n yi Isiray-

ila kaane ramini na yi.” ⁶ Alatala naxan yamari, Musa nun Haruna yi na birin liga. ⁷ Musa siimayaan yi pəe tonge solomasexe, Haruna siimayaan yi pəe tonge solomasexe e nun saxan, e falan ti Firawona xa waxatin naxan yi.

Dunganna yi maxete sapin na

⁸ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ⁹ “Xa Firawona a fala e xa, a naxa, ‘E kabanako fena nde liga!’ Nayi, i yi a fala Haruna xa, i naxa, ‘I ya dunganna tongo, i yi a bira Firawona yetagi.’ A findima nen sapin na.” ¹⁰ Musa nun Haruna yi siga Firawona fema, Alatala yamarin naxan soxi e yii, e na liga. Haruna yi a dunganna bira Firawona nun a kuntigine yetagi, a findi sapin na. ¹¹ Koni Firawona fan yi fekolonne nun seri kanne nun Misiran woyimene xili, ne fan yi na fe sifan liga e dalili feene xən. ¹² E birin yi e dunganne bira, e findi sapine ra. Koni Harunaa dunganna yi e dunganne gerun. ¹³ Firawona bəpən yi xədxə, a mi Musa nun Harunaa falan name alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

Fitina fe singena: Igen yi maxete wunla ra

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Firawona bəpəni xədxəxi, a tondixi yamaan bepindeni e siga. ¹⁵ Siga Firawona fema xətənni. A na siga Nila baan de, i siga a ralandeni. Dunganna naxan maxete sapin na i na suxu i yii. ¹⁶ I xa a fala Firawona xa, i naxa, ‘Alatala, Heburune Ala, na bata n nafa i fema a n xa a fala, a i xa a yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa a batu tonbonni koni han to i munma i tuli mati. ¹⁷ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I fama a kolondeni n ma wanla nan xən a Alatala nan n tan na.’” Dunganna naxan n yii, n Nila baa igen garinma nen na ra, a maxete wunla ra. ¹⁸ Yəxen naxanye Nila baani, ne faxama nen. Igeni ləxəmə nen. Misiran kaane mi

fa nœ a igen minje.”¹⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Haruna xa: i ya dunganna tongo, i yi i yiini bandun Misiran igene xun ma: Baane, xudene, darane, e nun tigine birin. E findima nen wunla ra. Wunla luma nen Misiran yamanan yiren birin yi, hali ige sase wudi daxine nun fejene kui.”

²⁰ Alatala yamarin naxan fi Musa nun Haruna ma, e yi na liga. Haruna yi a dunganni te Nila baan xun ma, a yi igen garin Firawona nun a kuntigine yetagi. Igen birin yi maxete wunla ra.²¹ Yexen naxanye yi Nila baani, ne yi faxa. Igen yi lœxœ han Misiran kaane mi yi fa nœ baa igen minje. Wunla yi lu Misiran yamanan yiren birin yi.²² Koni Misiran woyimene fan yi na fe sifane liga e dalili feene xœn. Firawona bœjen yi xœdœxœ, a mi Musa nun Haruna xuiin name alo Alatala a fala kii naxan yi.²³ Firawona yi xete, a siga a banxini, a mi a yengi lu na feene xœn.

²⁴ Misiran kaane birin yi yinle ge Nila baan dœxœnni alogo e xa e min, amasœtœ e mi yi nœ baa igen minje.

²⁵ Alatala yelin Nila baan finde wunla ra waxatin naxan yi, xii solofere yi dangu na xanbi ra.

Fitina fe firindena: Xunjene

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga Firawona fema, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala falani ito nan tixi, a naxa: N ma yamaan yiiba, a xa siga alogo e xa sa n batu.²⁷ Xa i tondi e bepinje, n na i ya yamanan birin paxankatama nen, n xunjene radin a ma.²⁸ Nila baan nafema nen xunjene ra. E tema nen, e so i ya manga banxin kui, i xideni, i ya sadeni, i ya kuntigine banxine kui, i ya yamana banxine kui, i ya buru gandene yi, e nun i ya buru bœnbœdene kui.²⁹ Xunjene tema nen i tan nun i ya yamaan nun i ya kuntigine ma.”

8 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Haruna xa, i naxa, ‘I ya dunganni bandun baane nun xudene nun darane xun ma, i yi xunjene rate Misiran yamanani.”² Haruna yi a yiini bandun Misiran igene xun ma, xunjene yi te Misiran yamanan birin yi.

³ Koni Misiran woyimene fan yi na fe sifane liga e dalili feene xœn. E fan yi xunjene rate Misiran yamanani.⁴ Firawona yi Musa nun Haruna xili, a naxa, “E Alatala maxandi n xa alogo a xa xunjene masiga n na, e nun n ma yamaan na. N na i ya yamaan bepinje, e siga, alogo e xa sa saraxane ba Alatala xa.”⁵ Musa yi a fala Firawona xa, a naxa, “Na binyen xa lu i tan xa, i yi a fala, n lan n xa maxandin ti œ nun i ya kuntigine xa waxatin naxan yi, e nun i ya yamaan xa, alogo Ala xa xunjene masiga œ nun œ banxine ra. E yi siga Nila baa igeni.”⁶ A yi yabin ti, a naxa, “Tila.” Musa yi a fala, a naxa, “A ligama nen na kiini alogo i xa a kolon a muxu yo mi maliga Alatala ra, nœxœ Ala.⁷ Xunjene e masigama nen i ra e nun i ya banxine nun i ya kuntigine nun i ya yamana. E yi lu Nila baani.”

⁸ Musa nun Haruna yi mini Firawona fema. Musa yi a xuiini te Alatala ma xunjene fe ra, Ala naxanye rafa Firawona ma.⁹ Musa yi naxan maxœdinma, Alatala yi na liga. Xunjene yi faxa banxine kui e nun tandene nun xœene ma.¹⁰ E yi e makœ, e e sa e bode fari, yamanan xirin yi mini e fe ra.

¹¹ Firawona to a to a feene bata mafisa, a bœjen mœn yi xœdœxœ. A mi Musa nun Haruna xuiin name, alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

Fitina fe saxandena: Sosone

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Haruna xa, i naxa, ‘I ya dunganni bandun, i bœxœni garin. Gbangbanna maxetema nen sosone ra Misiran yamanan birin yi.”¹³ E yi na liga. Haruna

yi a dunganni bandun a yii, a bəxən gbangbanni garin, sosone yi fa muxune nun subene xili ma. Bəxən gbangbanna birin yi maxete sosone ra Misiran yamanan birin yi. ¹⁴Koni, woyimene to kata e xa sosone ramini e dalili feene xən, e mi nə. Sosone yi muxune nun subene ma. ¹⁵Woyimene yi a fala Firawona xa, e naxa, “Ala senben nan ito ra!” Koni Firawona bənen yi xədxə, a mi a tuli mati Musa nun Haruna ra, alo Alatala a fala kii naxan yi.

Fitina fe naanindena: Xenne

¹⁶Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Keli xətən, i siga Firawona ralandeni. A sigama nen xude deni. I yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala falani ito nan tixi, a naxa: N ma yamaan bejin, e xa siga alogo e xa sa n batu. ¹⁷Xa i mi tin n ma yamaan yiibe e siga, n xenne rafama nen i tan nun i ya kuntigine nun i ya yamaan xili ma, e nun i ya banxine kui. Misiran kaane banxine rafama nen xenne ra, bəxən yi rafe. ¹⁸Koni na ləxəni, n Gosen yamanan luma nen a danna n ma yamaan denaxan yi. Xenne mi fama menni, alogo i xa a kolon a n tan Alatala walima yamanani ito yi. ¹⁹N tagi rabaan luma nen n ma yamaan nun i ya yamaan tagi. Na kabanako fe taxamasenna ligama nen tila.” ²⁰Alatala yi na liga. Xeri wuyaxi yi so Firawona banxini e nun a kuntigine banxine yi. Misiran yamanan birin yi kala xenne ra.

²¹Firawona yi Musa nun Haruna xili, a naxa, “E siga, e sa saraxane ba e Ala xa yamanani ito yi.” ²²Musa yi a yabi, a naxa, “A mi lan a xa liga na ki. Amasətə nxu saraxan naxanye bama Alatala xa, nxə Ala, ne finde fe haramuxin na Misiran kaane yee ra yi. Xa nxu saraxa haramuxin ba Misiran kaane yee xəri, e mi nxu magələne ba? ²³Nxu xii saxan sigan nan tima tonbonni, nxu

yi saraxane ba Alatala xa, nxə Ala, alo a nxu yamari kii naxan yi.” ²⁴Firawona yi a fala, a naxa, “N na e yiibama nen alogo e xa siga, e yi saraxane ba Alatala xa, e Ala, tonbonni. Koni e nama e makuya. Awa, e xa Ala maxandi n xa.” ²⁵Musa yi a yabi, a naxa, “N kelima nen i fema, n na Alatala maxandi. Tila, xenne masigama nen Firawona nun a kuntigine nun a yamaan na. Koni Firawona nama fa yanfan ti, a tondi yamaan yiibe siga saraxane badeni Alatala xa.” ²⁶Musa yi keli Firawona fema, a yi Alatala maxandi. ²⁷Musa naxan maxədin, Alatala yi na liga. Xenne yi e masiga Firawona ra e nun a kuntigine nun a yamaan na. Keden mi lu.

²⁸Koni Firawona mən yi a bəneni xədxə, a mi tin yamaan yiibe.

Fitina feen suulundena:

Xuruseene faxa fena

9 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga Firawona fema, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala, Heburune Ala ito nan falaxi, a naxa, “N ma yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa n batu.” ²Xa i tondi e bejinne e xa siga, xa i lu tonde, ³Alatala fitina furen nafama nen i ya xuruseene ma naxanye xee ne ma, soone, sofanle, nəgəmene, ningene, yexee ne e nun siine. ⁴Koni Alatala Isirayila xuruseene nun Misiran xuruseene tagi rabama nen, alogo Isirayila kaane gbeene sese nama faxa.” ⁵Alatala bata yi waxatin sa, a naxa, “N na ligama nen yamanani ito yi tila.”

⁶Na xətən bode Alatala yi na liga. Misiran kaane xuruseene birin yi faxa. Koni, Isirayila kaane xuruse keden mi faxa. ⁷Firawona yi xerane rasiga, e fa a to a Isirayila xuruse yo mi faxaxi. Koni Firawona bənen yi siga xədxə, a mi yamaan yiiba mume, e siga.

Fitina fe sennindena: Sete Furena

⁸ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, “E yiine rafe sulun ^{*}teen xubeni, Musa xa a woli kore Firawona yetagi. ⁹ A xuyama ayi nen Misiran yamanan birin xun ma, a findi sete furen na Misiran yamanan muxune nun a subene birin ma.” ¹⁰ E yi sulun teen xuben tongo, e siga Firawona fema. Musa yi a woli kore, sete furen yi fa yamanan muxune nun a subene birin ma. ¹¹ Koni woyimene mi yi nœ tiye Musa yetagi, bayo setene yi e ma alo Misiran kaane birin. ¹² Koni, Alatala yi Firawona bœpeni xœdœxœ, a mi Musa nun Haruna xuiin name mume, alo Alatala naxan fala Musa xa.

Fitina fe soloferedena: Balabalan kesena

¹³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Keli xœtœn, i siga Firawona fema. I yi a fala a xa fa fala Alatala Heburune Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ma yamaan yiiba, e xa siga alogo e xa sa n batu. ¹⁴ Xanamu, n nan n ma fitina feene senbe soma nen i tan nun i ya kuntigine nun i ya yamaan xili ma, alogo i xa a kolon a n jœxœn mi na bœxœn fari. ¹⁵ Xa n yi n yiini bandun i ma nun, n yi fitina furen nasigama nen i ma nun, i tan nun i ya yamaan birin yi raxœrima nen bœxœ xœnna fari. ¹⁶ Koni n bata i lu i nii ra, alogo i xa n senben to, n xinla yi rali dunupa yiren birin yi. ¹⁷ Xa i mœn n ma yamaan makankan, i mi tin e siga, ¹⁸ i yanyi tila n balabalan kesen nagodoma nen, naxan jœxœn munma fa Misiran yi xabu a masege lœxœni han to. ¹⁹ Nayi, i ya xuruseene nun i yii seene birin naxanye xœen ma, i xa ne ramara. Bayo balabalan kesen fama nen muxune nun subene birin ma naxanye xœen ma. Naxanye mi rasoxi banxine yi, ne faxama nen.”

²⁰ Firawona kuntigin naxanye gaxu Alatalaa falan yœe ra, ne yi e konyine nun e xuruseene raso banxine kui. ²¹ Koni naxanye mi e yengi lu Alatalaa falan xœn, ne yi e walikene nun e xuruseene lu xœene ma.

²² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini te kore, balabalan kesen xa godo Misiran yamanan yiren birin yi muxune nun subene ma, e nun siseene birin ma Misiran xœene birin yi.” ²³ Musa yi a dunganni te kore, Alatala yi galanna nun balabalan kesen nafa, kuye sarinna yi bœxœn li. Awa, Alatala yi balabalan kesen nafa Misiran yamanani. ²⁴ Balabalan kesen yi fa, kuyen yi sarin, a senben yi gbo ayi, a jœxœn munma yi fa Misiran yi xabu a findi yamanan na. ²⁵ Balabalan kesene yi muxune nun subene birin magœlœn xœene ma, a yi siseene birin kala, a wudine birin yi gira Misiran yamanan birin yi. ²⁶ Gosen yamanani, Isirayila kaane yi denaxan yi, balabalan kese mi fa menni.

²⁷ Firawona yi Musa nun Haruna xili, a naxa, “Iki, n bata yulubin liga, Alatala nan tinxin, n tan nun n ma yamaan sœnna na a ra. ²⁸ E Alatala maxandi, nxu bata wasa galanna nun balabalan kesen na. N na e yiibe e siga. E mi fa makankanma mume!” ²⁹ Musa yi a fala a xa, a naxa, “N na mini taani, n nan n yiine tiye Alatala xa, galanna nun balabalan kesen yi dan, alogo i xa a kolon a Alatala nan gbee bœxœn na. ³⁰ Koni n na a kolon i tan nun i ya kuntigine, e mœn mi gaxuma Marigina Alatala yœe ra.”

³¹ Gesen nun fundenna nan kala, bayo fundenna yi sabatixi, gesen yi fugaxi. ³² Maala nun murutun mi kala bayo e mi a liin sinma.

³³ Musa yi keli Firawona fema, a mini taani, a a yiine ti Alatala xa. Galanna

^{*}9:8 Sulun teen mœn falama yirena nde yi fa fala “*Furu teena.*”

nun balabalan kesen yi dan, tulen mi fa fa bõxõn fari.

³⁴ Firawona to a to a tulen nun balabalan kesen nun galanna bata dan, a mõn yi yulubin liga. A yi a bõjneni xõdõxõ, e nun a kuntigine. ³⁵ Firawona bõjnen yi xõdõxõ, a mi tin Isirayila kaane yi siga, alo Alatala a fala yamaan xa kii naxan yi fata Musa ra.

Fitina fe solomasexedena: Tuguminne

10 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga Firawona fema, amasõtõ n na a bõjnen xõdõxõma e nun a kuntigine, alogo n xa n ma kabanako feene liga e tagi, ²alogo i xa a fala i ya diine nun mamandenne xa n Misiran kaane jaxankata kii naxan yi, n kabanako feene liga e tagi. E yi a kolon a Alatala nan n tan na.” ³Musa nun Haruna yi siga Firawona fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Alatala Heburune Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘I tonde i magode n yetagi han waxatin mundun yi? N ma yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa n batu. ⁴Xa i tondi n ma yamaan bejinpõ e xa siga, tila n tuguminne rafama nen i ya yamanan yiren birin yi. ⁵E dõxõma nen bõxõn birin fari, bõxõn mi fa nõe toe. Balabalan kesen naxan luxi e yii, e na nan donma hali wudin naxanye birin xeeene ma. ⁶E i ya banxine rafema nen, e nun i ya kuntigine banxine, e nun Misiran kaane birin ma banxine. I fafane nun ne benbane munma a jõxõn to xabu e dõxõ yamanani ito yi han to.” Musa yi siga, a keli Firawona fema. ⁷Firawona kuntigine yi a fala a xa, e naxa, “Xemeni ito luyõ alo luti ratixina en yee ra han waxatin mundun yi? Muxuni itoe yiiba, e xa siga, e xa sa Alatala batu, e Ala. I mõn mi a to Misiran kala feni?”

⁸E yi Musa nun Haruna xili Firawona fema. A yi a fala, a naxa, “E siga Alatala

batudeni, e Ala. Koni, nde sigama?”

⁹Musa yi a yabi, a naxa, “Nxu nun nõtõ diine nun nõtõ fonne nan sigama, dii xemene nun dii temene, xuruse xunxurine nun a xungbene, amasõtõ nxu sa sanla nan nabama Alatalaa binyeni.”

¹⁰Firawona yi a fala e xa, a naxa, “Xa n tin, e nun e diine yi siga, fõ n xa n jungu e ma jõe? Bayo e mi fa fama. E fe jaxin nan fõxõ ra yati! ¹¹En-en de! E tan xemene gbansanna xa siga, e Alatala batu, bayo e na nan maxõdinxõ.” E yi e kedi Firawona yetagi.

¹²Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini bandun Misiran yamanan xun ma alogo tuguminne xa te Misiran yamanani, e yi siseene birin don xeeene ma, balabalan kesen naxanye birin luxi.”

¹³Musa yi a dunganni bandun Misiran yamanan xun ma. Alatala yi foyen nafa na yanyin nun kõeen birin na keli sogeteden binni. Benun xõtõnni, foyen bata fa tuguminne ra. ¹⁴Tuguminne yi te Misiran yamanan birin yi, e wara ayi yiren birin yi. A jõxõn munma yi liga nun, a mõn mi fa ligama sõtõn! ¹⁵E yi lu bõxõn birin ma han e na yifõrõ. E siseene nun se bogine birin don xeeene ma, balabalan kesen naxanye lu. Jõngi yo mi lu wudine nun siseene ma Misiran yamanan birin yi.

¹⁶Firawona yi Musa nun Haruna xili mafuren! A yi a fala e xa, a naxa, “N bata yulubin liga Alatala ra, e Ala, e nun e tan. ¹⁷Iki, e mõn xa n mafelu yulubini ito a fe ra, e Alatala maxandi, e Ala alogo a xa jaxankata faxa tiini ito masiga n na.” ¹⁸Musa yi mini Firawona konni, a Alatala maxandi. ¹⁹Alatala yi foye gbeen nafa keli sogegododen binni, naxan tuguminne xali, a e woli Gbala Baani, hali tugumin keden mi lu Misiran bõxõn ma. ²⁰Alatala yi Firawona bõjnen xõdõxõ, a mi tin Isirayila kaane bejinpõ.

Fitina fe solomanaanindena: Dimin Misiran yi

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini te kore, dimi gbeen xa sin Misiran yamanani birin yi, han muxune yeene yi rafɔɔ ayi.” ²² Musa yi a yiini te kore, dimi gbeen yi so Misiran yamanani birin yi, xii saxan. ²³ Muxu yo mi yi fa a bode toma, muxu yo mi yi kelima a konni na xii saxanna bun ma. Koni kenenna yi Isirayila kaane konne yi.

²⁴ Firawona yi Musa xili, a yi a fala a xa, a naxa, “E siga e Alatala batu. E dine xa siga e fɔɔ ra. Xuruseene nan tun luma be.” ²⁵ Musa yi a yabi, a naxa, “Na mi a ra! Nxu naxan bama saraxan nun saraxa gan daxin na Alatala xa, nxɔ Ala, fɔ i xa na xuruseene so nxu yii. ²⁶ Nxɔ xuruseene fan sigama nen, keden mi luun be, amasɔɔ nxu makoon ne nan ma nxu nema Alatala batu, nxɔ Ala. Benun nxu xa so, nxu mi a kolon nxu naxan nawalima Alatala batudeni.” ²⁷ Alatala yi Firawona bɔɣen xɔɔɔɔ, a mi tin e beɣiɣe e yi siga.

²⁸ Firawona yi a fala Musa xa, a naxa, “Mini n konni! I yete ratanga i fa feen ma n yetagi sɔɔɔn! I na fa n yetagi lɔɔɔn naxan yi, i faxama nen.” ²⁹ Musa yi a yabi, a naxa, “I bata a fala! N mi fa fama i yetagi sɔɔɔn!”

Fitina fe dɔnxena fe

11 Awa, Alatala bata yi a fala Musa xa, a naxa, “N mɔn fitina fe keden nafama nen Firawona ma e nun Misiran yamanana. Na xanbi ra, a e yiibama nen alogo e xa keli be. A na tin fa, a yetena e kedima nen be. ² Falan ti yamaan xa alogo xemene nun jaxanle birin xa e dɔɔ bodene xandi gbeti nun xema muranne yi.” ³ Alatala bata yi a liga a Isirayila yamaan yi rafan Misiran kaane ma. Firawona kuntigine nun a yamaan bata yi Musa yeteen binya Misiran yamanani.

⁴ Musa yi a fala Firawona xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Kɔe tagini, n danguma nen Misiran birin yi. ⁵ Dii singene birin faxama nen Misiran yamanani, keli Firawona dii singen ma naxan dɔxi mangayani, han konyi gilena dii singen naxan seen dinma, e nun subene birin ma dii singene. ⁶ Wuga xui gbeen tema nen Misiran yamanani birin yi, a jɔɔɔn munma yi liga nun, a mɔn mi fa ligama sɔɔɔn. ⁷ Koni Isirayila kaane ye, hali baren mi wonwonɣe muxun ma hanma suben ma.’ Nayi, e a kolonma nen a Alatala Misiran nun Isirayila tagi rabaxi. ⁸ Nayi, i ya kuntigini itoe birin fama nen n fema, e xinbi sin n yetagi, e yi a fala, e naxa, ‘Siga, i tan nun yamaan naxan biraxi i fɔɔ ra!’ Na xanbi ra, n sigama nen.” Musa xɔɔɔi gbeen yi keli Firawona fema.

⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Firawona mi i xuiin namema, alogo n ma kabanako feene xa wuya ayi Misiran yamanani.” ¹⁰ Musa nun Haruna yi kabanakoni itoe birin liga Firawona yetagi, koni Alatala yi Firawona bɔɣen xɔɔɔɔ a mi tin Isirayila kaane beɣiɣe e xa mini a yamanani.

Halagi Tiin Dangu Lɔɔɔn Sanla

*Saraxaraline 23.4-8 nun Yatene
28.16-25 nun Sariyane 16.1-8*

12 Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa Misiran yamanani, a naxa, ² “Kikeni ito findima e xa jɣen kike singen nan na. ³ E xa a fala Isirayila yamaan xa, a kikeni ito xii fude lɔɔɔni, denbaya kanna birin xa yete dii keden tongo a denbayaan xa, denbaya yo denbaya yete dii keden. ⁴ Denbayaan naxan muxuye mi wuya, e mi nɔe yete dii kedenna janɣe, e nun e dɔɔ boden xa yete diina nde yitaxun alogo yamaan naxan donɣe, birin ma denbayaan xa na sɔɔ. ⁵ E xa kontonna jɣe kedenna sugandi fe mi naxan na hanma kɔɔna.

⁶ Ɛ xa a ramara han kiken i to xii fu nun naaninde lɔxɔni, Isirayila kaan birin xa a gbee xuruseen kɔɛ raxaba jɔnbanna ra. ⁷ Ɛ yi a wunla tongo, e yi a susan banxine deene xun ma wudin ma e nun deen wudi firinne ma e a donma banxin naxan kui. ⁸ Na kɔɛ yeteen na, e xa a suben gan, e yi a don e nun jɔxɔnde de xɔlene nun burun natetarena. ⁹ Ɛ nama a suben don a xinden na hanma a jɔnxina, koni a xa gan e nun a xunna nun a sanne nun a kui seene. ¹⁰ Ɛ nama sese lu han xɔtɔnni. Xa nde lu, xɔtɔnni e xa a dɔnxen sa teeni. ¹¹ Ɛ xa a don ikini: e xa e maxidi, e yi e sankidine so e sanni, e dunganna suxu e yii, e yi a don mafuren! Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla na a ra Alatala xa. ¹² Na kɔɛen na, n danguma nen Misiran yamanani, n dii singene birin faxama nen, muxun nun subena. N Misiran kaane gbee alane birin jaxankatama nen. Alatala nan n tan na. ¹³ Wunla naxan banxin ma, na findima taxamasenna nan na e xa. N na wunla to, n danguma nen e xun ma. Fitina fe mi e liye, n na Misiran yamanan jaxankata waxatin naxan yi.”

¹⁴ “Jee yo jee sanli i to na feene rabi-rama e ma nen waxati famatɔne yi. Ɛ na sanla rabama nen Alatala xa alo habadan sariyana. ¹⁵ Xii soloferen bun ma, e buru ratetaren donma nen. Xii singen na a li, e buru rate seen† bama nen e banxine kui. Amasɔtɔ naxan na seen don burun nate seen naxan yi, keli xii singen ma han xii soloferede lɔxɔni, n na a kedima nen Isirayila yamaan ye. ¹⁶ Lɔxɔ singeni, e malan sarijanxin tima nen. Ɛ nde fan tima nen a xii soloferede lɔxɔni. Ɛ nama wali yo ke lɔxɔni itoe ma fɔ kudi soona yamaan xa, alogo e xa e dege. Ɛ nɔɛ na nan tun lige. ¹⁷ Ɛ xa Buru Ratetaren Sanla raba,

amasɔtɔ n na e ganle raminixi Misiran yi na lɔxɔn yeteni. Ɛ xa na lɔxɔn sanla raba alo habadan sariyana e yixetene birin xa waxati famatɔne yi. ¹⁸ Jeeen kike singeni, e burun natetaren donma nen kiken xii fu nun naaninde lɔxɔn jɔnbanna ra, han xii mɔxɔnen nun kedende lɔxɔn jɔnbanna ra. ¹⁹ Buru rate seen mi luma e banxine kui xii solofere bun ma. Naxan na seen don buru rate seen naxan yi, na kedima nen Isirayila yamaan ye, xa a findi xɔnen na hanma Isirayila kaana. ²⁰ Ɛ nama sese don buru rate seen naxan yi. Ɛ banxine yi, e buru ratetaren nan donma.”

²¹ Musa yi Isirayila fonne birin xili, a a fala e xa, a naxa, “Ɛ siga, e yeɛɛen hanma siin tongo e denbayane xa, e a faxa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra.

²² Na xanbi ra, e hisopi wudi yiin tongo, e a sin wunli, e a susan deen xun ma wudin nun deen wudi firinne ma. Ɛ sese nama mini e banxine kui han xɔtɔnni. ²³ Alatala na dangu yamanani Misiran kaane faxadeni, xa a wunla to deen xun ma nun a dexɔnne ma, Alatala danguma nen na banxin xun ma. A mi tinma halagi tiin yi so e banxini e faxadeni.”

²⁴ “Ɛ yamarini itoe suxuma nen alo habadan sariyana e yete xa e nun e yixetene. ²⁵ Alatala bɔxɔn naxan soma e yii, a naxan falaxi, e na so menni, e sanli i to raba. ²⁶ Ɛ diine na e maxɔdin, e naxa, ‘Sariyani i to bunna nanse ra e tan xa?’ ²⁷ Ɛ xa e yabi, e naxa, ‘Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan na a ra Alatala xa, naxan dangu Isirayila kaane banxine xun ma Misiran yi. A to yi Misiran kaane faxama, a yi nxɔ banxine ratanga.’” Na xanbi ra, yamaan yi e xinbi sin, e Ala batu. ²⁸ Isirayila kaane yi a liga alo Alatala Musa nun Haruna yamari kii naxan yi.

†12:15 *burun nate sena*: Leɓenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

**Fitina feen fudena:
Misiran dii singene yi faxa**

²⁹ Kɔɛ tagini, Alatala yi dii singene birin faxa Misiran yi, keli Firawona dii singen ma naxan dɔxi mangayani han kasorasane dii singene kaso banxini, e nun subene dii singene. ³⁰ Firawona nun a kuntigine birin yi keli kɔɛɛn na, e nun Misiran kaane birin. Wuga xui gbeen yi te Misiran yi, bayo faxan bata yi ti banxin birin yi.

³¹ Na kɔɛɛn yetɛɛn na, Firawona yi Musa nun Haruna xili, a fala e xa, a naxa, “Ɛ keli, ɛ mini n ma yamanani, ɛ tan nun Isirayila kaane! Ɛ siga, ɛ Alatala batu, alo ɛ a falaxi kii naxan yi. ³² Ɛ xuruse xunxurine nun a xungbene tongo, alo ɛ a falaxi kii naxan yi. Ɛ siga. Ɛ duba n fan xa.” ³³ Misiran kaane yi Isirayila yamaan nagbengben, e yi e kedi yamanani mafuren, bayo e yi a falama nen, e naxa, “Nxu birin faxama.”

³⁴ Isirayila yamaan yi e burun xali benun a xa gan, benun a rate seen xa sa. E buru bɔnbɔ seene mafilin e dugine yi, e e sa e kɔɛ ma, e siga a xale. ³⁵ Musa naxan fala, Isirayila kaane yi na liga, e yi Misiran kaane xandi gbetin nun xɛma muranne yi e nun dugine. ³⁶ Alatala yi a liga Isirayila yamaan yi rafan Misiran kaane ma, e naxan maxɔdin e na so e yii. E yi Misiran kaane yii geli.

Isirayila kaane yi keli Misiran yi

³⁷ Isirayila xɛmɛ wuli kɛmɛ sennin yi keli e sanna ma Ramisesi taani, siga Sukɔti taani, ba paxanle nun diidine ra. ³⁸ Siya gbete wuyaxi fan yi siga e fɔxɔ ra. Xuruse kuru gbeen yi e yii a xunxurin nun a xungbene. ³⁹ E yi burudine gan buru ratese mi yi naxanye yi, e keli naxan na Misiran yi, bayo e kedi nen Misiran yi. E mi ferɛn sɔɔ, e fandane tongo e yete xa. ⁴⁰ Isirayila kaane jɛɛ kɛmɛ naanin jɛɛ tonge saxan nan ti

Misiran yi. ⁴¹ Jɛɛ kɛmɛ naanin jɛɛ tonge saxanden to a li, na lɔxɔ yeteni, Alatala yamaan birin yi mini Misiran yamanani. ⁴² Kɔɛni ito ra waxati famatɔne yi, Isirayila kaane birin xa xi Alatala batue, bayo a e raminixi Misiran yamanani kɔɛɛn nan na.

⁴³ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, “Tɔɛne ni i ra Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe yi: Xɔɛe yo nama a don. ⁴⁴ Konyin naxan saraxi, i na na banxulan, ɛ nun na a donɛe nen. ⁴⁵ I ya walikɛɛn naxan sare fixi hanma xɔɛɛna, ne nama a don. ⁴⁶ A donma banxi kedenna nan kui. Ɛ nama a suben namini banxini. Ɛ nama a xɔri yo gira. ⁴⁷ Isirayila yamaan birin xa sanli ito liga. ⁴⁸ Xa xɔɛɛna nde i konni naxan wama Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba feni Alatala xa, a denbayaan xɛmɛne birin xa banxulan. Nayi, a nɔɛ a lige nen alo Isirayila kaana. Koni banxulantare yo nama a don. ⁴⁹ A tan sariya kedenna na a ra Isirayila kaan nun xɔɛɛn xa ɛ tagi.”

⁵⁰ Alatala naxan yamari Musa nun Haruna ma, Isirayila kaane birin yi na liga na kiini. ⁵¹ Na lɔxɔn yeteni Alatala yi Isirayila ganla ramini Misiran yamanani e bɔnɔn yɛɛn ma.

Dii singene rasarijan fena

13 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Dii xɛmɛ singene birin nasarijan n xa. N gbeen nan dii singene birin na Isirayila kaane ye, muxune nun subene.”

³ Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “Lɔxɔni ito xa rabira ɛ ma, ɛ mini lɔxɔni Misiran yi konyiyani! Amasɔɔ Alatala ɛ raminixi a senben nan na. Ɛ nama buru ratexin don. ⁴ Ɛ minima nen to, Abiba kiken na. ⁵ Alatala na ɛ rafa Kanan kaane bɔxɔn ma, Xitine nun Amarine nun Xiwine e nun Yebusune yamanana, a bata yi a kɔlɔ bɔxɔn naxan ma fe ra ɛ benbane xa, a xa a so ɛ yii, kumin

nun nɔnɔn gbo bɔxɔn naxan yi, ε na so menni, ε sanli ito rabama nen Alatala xa kiken i to ra. ⁶Buru ratetaren donma nen xii solofere bun ma, xii soloferede lɔxɔni, sanla yi raba Alatala xa. ⁷ε buru ratetaren donma nen xii solofere bun ma, donse nama taran ε yii buru rate seen[‡] naxan yi. Buru rate se yo nama taran ε yamanani mumɛ!”

⁸“ε na yebama nen ε diine xa na lɔxɔni, ε naxa, ‘Alatala naxan ligaxi en xa, a en namini Misiran yamanani, na nan ma fe a ra.’ ⁹Sanli ito na nan ma fe rabirama ε ma, alo ε na taxamasenna xidi ε yiin na hanma ε sa ε tigi ra, alogo Alatalaa sariyan xa lu ε dɛ. Bayo Alatala nan ε raminixi Misiran yi a senbeni. ¹⁰ε xa yamarini ito suxu a waxatini jɛɛ yo jɛɛ.”

¹¹“Alatala na ε raso Kanan bɔxɔni, a a so ε yii alo a kɔlɔ ε xa kii naxan yi e nun ε benbane, ¹²ε xa dii singene birin nasarijan Alatala xa saraxana nde ra. Xuruseene dii xeme singene birin, Alatala nan gbeen ne ra. ¹³Xa sofanla dii xeme singen na a ra, ε xa a xunba yexɛɛ diin na hanma sii diina. Koni, xa ε mi a xunba, ε xa a kɔɛɛn gira, ε a faxa. ε mɔn xa ε dii xeme singene birin xunba saraxana nde ra. ¹⁴ε diine na ε maxɔdin waxati famatɔne yi, e naxa, ‘Ito bunna nanse ra?’ ε xa e yabi, ε naxa, ‘Alatala senben nan en naminixi Misiran yi konyiyani. ¹⁵Bayo Firawona yi tondixi en bepinjɛ en siga, koni Alatala yi dii singene birin faxa Misiran yamanani, muxun nun subena. Nanara, en xuruse dii xeme singene birin bama saraxan na Alatala xa, en yi en ma dii xeme singene birin xunba.’ ¹⁶A luma nen alo i na taxamasenna xidi i yiin na hanma i tigi ra, amasɔɔ Alatala senben nan en naminixi Misiran yi.”

Sigatiin dɛ suxuna

¹⁷Firawona to tin yamaan xa siga, Ala mi e ramini Filisitine yamanan kira yisoxin xɔn, bayo Ala a fala nen, a naxa, “E na yengen to, e nɔɛ e miriyaan maxete nen, e xetɛ Misiran yi.” ¹⁸Koni Ala yi ti yamaan yɛɛ ra tonbon yi kiraan xɔn, Gbala Baan binni. Isirayila kaane yi keli Misiran yi, e yitɔnxi yenge so xinla ma.

¹⁹Musa yi Yusufu xɔnne tongo, bayo Yusufu bata yi Isirayila kaane rakɔlɔ, a naxa, “Ala a jɔxɔn luma ε xɔn nen yati! ε na keli be, ε n xɔnne xali.”

²⁰E yi keli Sukɔti taani, e yi sa daaxadeni tɔn Etama yi tonbonna danna ra. ²¹Alatala yi tima nen e yɛɛ ra yanyin na kunda yiyani naxan yi kiraan yitama e ra. Kɔɛɛn na, a ti e yɛɛ ra tɛɛ degen yiyani a e kirani yalan, alogo e xa sigan ti kɔɛɛn nun yanyin na. ²²Kundana, xanamɛ, tɛɛ degen mi yi kelima yamaan yɛɛ ra yanyin nun kɔɛɛn na.

Baani gidi fena

14 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²“A fala Isirayila kaane xa, e xa xetɛ, e daaxadeni tɔn Pihahiroti dexɔn, Migidoli nun baan tagi. E xa daaxadeni tɔn baan dɛ Baali-Sefɔn yetagi. ³Nayi, Firawona a falama nen lan Isirayila kaane ma, a naxa, ‘E bata lɔ ayi yamanani, tonbonna e rabilinxi.’ ⁴N Firawona bɔjɛni xɔdɔxɔma nen, a bira ε fɔxɔ ra. Koni n binyen sɔtɔma Firawona nun a ganla birin xɔn ma nen, Misiran kaane yi a kolon a n tan nan Alatala ra.” Isirayila kaane yi na liga.

⁵Misiran Mangan to a mɛ a yamaan bata a gi. Nayi, Firawona nun a bundɔxɔne miriyaan yi maxete. E yi a fala, e naxa, “En nanse ligaxi? En bata Isirayila kaane bepin e xa siga, e mi fa walima en xa sɔnɔn!” ⁶Firawona yi a

[‡]13:7 *buru rate sena*: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

yenge so wontoroni tɔn, a ganla yi bira a fɔxɔ ra. ⁷ A yi a yenge so wontoro yebaxi keme sennin tongo, e nun Misiran wontorone birin. Sofa kuntigine yi ne birin kui. ⁸ Alatala yi Firawona bɔɓɓeni xɔɔxɔ, Misiran Mangana. A yi Isirayila kaane sagatan naxanye yi minima xunna kenli. ⁹ Misiran kaane yi e sagatan, Firawona soone birin nun yenge so wontorone nun soo ragine, e nun a ganla, e yi Isirayila kaane li malanxi baan de, Pihahiroti binni, Baali-Sefɔn yetagi.

¹⁰ Firawona yi a masoma, Isirayila kaane yi e yeen nasiga, e Misiran kaane to fe e fɔxɔ ra. E yi gaxu han! E e xuini te Alatala ma. ¹¹ E a fala Musa xa, e naxa, “Nanfera i faxi nxu ra tonbonni, nxu xa fa faxa be? Gaburu mi yi Misiran yi ba? I nanse dɔxi nxu ra i to nxu baxi Misiran yi? ¹² Nxu mi ito xan falaxi i xa Misiran yi, ‘A lu nxu xa wali Misiran kaane xa?’ A yi fisa nun nxu xa wali Misiran kaane xa benun nxu xa fa faxa tonbonni.” ¹³ Musa yi yamaan yabi, a naxa, “E nama gaxu. E e raxara, e yi a to Alatala e xunbama kii naxan yi to. Amasɔtɔ e Misiran kaan naxanye toma to, e mi fa ne toma sɔnɔn! ¹⁴ Alatala yengen soma nen e xa, e e raxara tun!”

¹⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “E mɔn n maxandima be nanfera? A fala Isirayila kaane xa, a e xa siga. ¹⁶ I tan xa i ya dunganni te, i yiini bandun baan xun ma, a xa yitaxun firinna ra, alogo Isirayila kaane xa baani gidi a yixaraxina. ¹⁷ N tan Misiran kaane bɔɓɓeni xɔɔxɔma nen, alogo e xa godo e fɔxɔ ra. N binyen sɔtɔma nen Firawona nun a ganla birin xɔn ma, e nun a wontorone nun a soo ragine. ¹⁸ Misiran kaane a kolonma nen a n tan nan Alatala ra. N na nɔ Firawona nun a wontorone nun a soo ragine ra, n binyen sɔtɔma nen.”

¹⁹ Ala malekan naxan yi tixi Isirayila ganla yee ra, na yi siga e xanbi ra. Kundaan naxan yi tixi e yee ra, na yi sa ti

e xanbi ra. ²⁰ A yi ti Misiran nun Isirayila ganle tagi. Kundaan fɔxɔ kedenna yi dimixi, a fɔxɔ kedenna yi kɛni yalanma. Nanara, gali firinne mi yi masoma e bode ra kɛen birin kui.

²¹ Musa yi a yiini bandun baan xun ma. Na kɛen birin na, Alatala yi baa igen naxete foye gbeen na keli sogetedeni, a yi baani xara. Igen yi bolon. ²² Isirayila kaane yi gidi baani xare yireni. Igen yi malanxi alo banxi tunbulunna e yiifanna nun e kɔmenna ma. ²³ Misiran kaane yi e sagatan. Firawona soone birin nun a yenge so wontorone nun a soo ragine yi bira e fɔxɔ ra baani. ²⁴ Subaxa, Alatala yi Misiran ganla mato keli kundaan nun tee degen xun ma, a yi e yifu han! ²⁵ A yi e wontorone sanne ba e bun ma, a yi e sigati raxɔɔ ayi. Nayi, Misiran kaane yi a fala, e naxa, “En na en gi Isirayila kaane yee ra, amasɔtɔ Alatala Misiran yengema e xa.”

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini bandun baan xun ma alogo igen xa sa Misiran kaane xun ma, e nun e wontorone nun e soo ragine.” ²⁷ Musa yi a yiini bandun baan xun ma. Kuye yibani, baan mɔn yi xete a kiini. Misiran kaane yi e gima a famatɔɔn yee ra, koni Alatala yi e radin baani. ²⁸ Igen yi xete, a sa wontorone nun soo ragine nun Firawona ganla birin xun ma, naxanye godo baani Isirayila kaane fɔxɔ ra. Hali keden mi lu. ²⁹ Koni Isirayila kaane sigan ti nen igen xare yireni, igen yi malanxi e yiifanna nun e kɔmenna ma. ³⁰ Na lɔxonni, Alatala yi Isirayila xunba Misiran kaane yii. Isirayila yi Misiran kaane binbine to baan de. ³¹ Isirayila kaane to Alatala senbe gbeen to Misiran kaane xili ma, yamaan yi gaxu Alatala yee ra, e la a ra, e nun Musa a walikena.

Nabi Musaa betina

15 Nayi, Musa nun Isirayila kaane yi betini ito ba Alatala xa. E naxa:

N betin bama Alatala xa,
 amasɔtɔ a gbo mume!
 A bata soone nun soo ragine radin baani.
² Alatala nan n fangan na,
 n betin bama naxan xa,
 a mɔn bata findi n nakisimaan na.
 N ma Ala nan a ra,
 n na a tantunna nen,
 n fafe a Ala nan a ra,
 n na a matɔxɔma nen.
³ Yenge soon nan Alatala ra,
 a xili nen “Alatala.”
⁴ A bata Firawona wontorone nun a
 ganla woli baani,
 Firawona sofa yebaxine bata e mamin
 Gbala Baani.
⁵ E bata godo tilinna ma alo gemene.
 Fufaan yi sa e xun ma.
⁶ Alatala! I bata i senben yita!
 Alatala! I yiifanna bata yaxune faxa.
⁷ I bata yaxune rabira i ya gboon nun
 nɔrɔni.
 I bata i ya xɔlɔ gbeen nagodo alo tɛena
 a yi e gan alo sexe xarena.
⁸ I nɔɛ foyen bata igene malan,
 walanne yi raxara alo banxi kankena.
 Igene yi raxara baan tilinna xɔnna ma.
⁹ Yaxune yi a falama, e naxa,
 “N sagatanna tima nen,
 n yi e suxu.
 N se tongoxine yitaxun,
 han n wasa e ra,
 han a dangu ayi.
 N silanfanna botinma nen ayi,
 n yiin yi e halagi.”
¹⁰ Koni, i bata i de foyen nafa
 baa igen bata sa e xun ma.
 E bata godo ige gbeen bun ma
 alo wure binyena.
¹¹ Alane ye, nde luxi alo i tan, Alatala?
 Nde luxi alo i tan?
 I gbee nɔrɔn sarijan!
 I magaxu!
 Tantunna i tan nan xa!
 I kabanakone ligama!
¹² I bata i yiini bandun,

bɔxɔn yi nxu yaxune gerun.
¹³ I bata ti i ya yama xunbaxin yee ra i
 ya hinanni.
 I e rasigama nen
 i dɔxɔde sarijanxini i senbeni.
¹⁴ Siyane a mema nen,
 e xuruxurun.
 Kuisanna Filisitine suxuma nen.
¹⁵ Edɔn kuntigine gaxuma nen.
 Gaxun Moyaba muxu gbeene suxuma
 nen.
 Kanan kaane birin senben bata jan.
¹⁶ Gaxun nun kuisanna e suxuma nen,
 e e raxara alo gemena i senben bun,
 han i ya yamaan yi dangu, Alatala!
 Han i ya muxune yi dangu.
¹⁷ I e xalima nen,
 i yi e dɔxɔ geyaan fari
 i naxan findima e keen na,
 i tan Alatala luma denaxan yi,
 i tan Marigin denaxan nafalaxi yire sar-
 ijanxin na.
¹⁸ Alatala luma nen mangayani habadan
 han habadan!

Mariyama betina

¹⁹ Firawona soone nun a wontorone
 nun a soo ragine to godo baani, Alatala
 baa igen naxete nen e xun ma, koni
 Isirayila kaane yi sigan ti, e baani
 gidi a yixarena. ²⁰ Nayi, Haruna xunyen
 Mariyama, nabi paxalanmana, na yi tan-
 banna suxu a yii. Naxanle birin yi bira a
 fɔxɔ ra, tanbanne e yii, e bodonma.
²¹ Mariyama yi betini ito bama Isiray-
 ıla paxanle xa,
 E betin ba Alatala xa,
 amasɔtɔ a gbo han!
 A bata soone nun soo ragine woli baani!

Isirayila kaane tonbonni

²² Musa yi ti Isirayila kaane yee ra keli
 Gbala Baani siga Suru tonbonni. Xii sax-
 anna bun ma, e sigan tima tonbonni, e
 mi ige to.

²³E yi so Mara yi, koni e mi no Mara igen minɛ, amasɔɔ a yi xɔɔ. Nanara, na yiren yi xili sa “Mara.”[¶]
²⁴Yamaan yi lu Musa mafale, e naxa, “Nxu xa nanse min?”²⁵ Musa yi Alatala maxandi, Alatala yi wudina nde yita a ra, a naxan woli igeni. Igen yi ɲaxunɛ ayi. Alatala tɔnna nun sariyan soxi yamaan yii menna nin, a e keɲaan feseɲese.

²⁶A yi a fala, a naxa, “Xa e Alatala xuiin name ki faɲi, e Ala, e yi tinxinna liga a yɛɛ ra yi, xa e a yamarine nun tɔnne birin suxu, n mi fitina fe yo rafe e ma, n Misiran kaane ɲaxankataxi naxanye ra, amasɔɔ Alatala nan n tan na, naxan e rakendeyama.”²⁷E yi so Elimi yi, tigi fu nun firin yi denaxan yi e nun tugu bili tonge solofere. E yi daaxadeni tɔn mɛnni, igen dexɔn.

Donseen yi keli kore

16 Isirayila yamaan birin yi keli Elimi yi, e minin kike firinden xii fu nun suulunde lɔxɔni Misiran yamanani, e fa Sin tonbonni, denaxan Elimi nun Sinayi tagi.² Isirayila yamaan birin yi lu Musa nun Haruna mafale tonbonni.³ Isirayila kaane yi a fala e xa, e naxa, “Hali Alatala yi nxu faxa Misiran yi nun! Nxu yi dɔxɔma sube tundene fema nxu yi donseene don han nxu lugo! Koni e bata fa nxu ra tonbonni be alogo nxu birin xa faxa kamen ma.”

⁴Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Awa, n na a ligama nen donseen yi godo e ma keli kore. Yamaan yi mini lɔxɔ yo lɔxɔ. E naxan donɲe lɔxɔn kui, e na yaten matongo. N na e keɲaan feseɲesema na kii nin, n xa a to xa e n ma sariyane suxe.⁵ Xii senninde lɔxɔni, e xa a matongo e naxan donɲe xii firinna kui, e na rafala burun na.”

⁶Musa nun Haruna yi a fala Isirayila yamaan birin xa, e naxa, “To ɲin-

banna ra, e a kolonma nen a Alatala nan e raminixi Misiran yamanani.⁷ Xɔtɔnni, e Alatala binyen toma nen, amasɔɔ a bata e xuiin mɛ, e Alatala nan mafalama. Nanse nxu tan na e to nxu mafalama?”⁸ Musa yi a fala, a naxa, “Alatala suben don daxin soma e yii nen to ɲinbanna ra. Xɔtɔnni, a burun so e yii han e lugo. Amasɔɔ Alatala bata a mafala xuiin mɛ e xɔn ma. Nanse nxu tan na? E mi nxu tan gbansanna mafalama, fɔ Alatala.”

⁹Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “A fala Isirayila yamaan birin xa, i naxa, ‘E fa Alatala yetagi, amasɔɔ a bata a mafala xuiin mɛ e xɔn ma.’”¹⁰ Haruna to yi falan tima Isirayila yamaan birin xa, e yi e firifiri tonbonna binni, Alatala lɔxɔn yi mini kenenni kundani.

¹¹Alatala yi a fala Musa xa, a naxa,¹² “N bata Isirayila kaane xuiin mɛ. E n mafalama. A fala e xa, i naxa, ‘Ninbanna ra, e suben donma nen. Xɔtɔnni e lugo burun na. Nayi, e a kolonɲe a Alatala nan n tan na, e Ala.’”

¹³Ninbanna ra, dɔmɛne yi fa e dɔxɔ yamaan daaxaden yiren birin yi. Xɔtɔnni, xiila yi saxi yamaan daaxaden nabilinna birin yi.¹⁴ Xiila to yolon, sena nde yi lu malanxi lɔxɔn fari alo bogi seen xɔnna.¹⁵ Isirayila kaane to a mato, e a fala e bode xa, e naxa, “Nanse ito ra?” Bayo, e mi yi a kolon naxan a ra. Musa yi a fala e xa, a naxa, “Donseen na a ra Alatala naxan soxi e yii e xa a don.”¹⁶ Alatala ito nan yamarixi, a naxa, “Birin nɔɛ naxan donɲe a xa na nan matongo. E xa ligase ye keden keden matongo muxune xa naxanye e konne yi.”¹⁷ Isirayila kaane yi a liga na kiini, nde yi a gbeɲbe matongo, nde yi ndedi matongo.¹⁸ E yi a maliga liga seen kui. Naxanye a gbeɲbe matongo, ne mi a gboxi ayi. Naxanye ndedi matongo, a mi dasa ne fan ma.

[¶]15:23 *Mara* bunna nɛɛn fa fala “Xɔlɛna.”

Birin yi a matongoma a makoon naxan ma.

¹⁹ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Muxu yo nama a dɔnxen namara han xɔtɔnni.”

²⁰ Koni, ndee mi e tuli mati Musa ra. Ne yi a ramara han xɔtɔnni. Koni kunle yi bira a birin yi, a xirin yi mini fɔlɔ. Nanara, Musa yi xɔlɔ ne ma.

²¹ Xɔtɔn yo xɔtɔn birin yi a matongoma naxan e makoon liyɛ. Sogen na xɔlɔ, donseen yi xulunɲɛ ayi.

²² Xii senninde lɔxɔni, e yi lɔxɔ firin daxi matongo, birin liga seen ye firin. Yamaan kuntigine birin yi na feen dentege Musa xa. ²³ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi. Matabu Lɔxɔn nan tila ra. Matabu sarijanxin na a ra Alatala xa. Nanara, ε lan ε xa donseen naxan gan, ε na gan. ε lan ε xa naxan jin, ε na jin. Naxanye na lu ε ne ramara han xɔtɔnni.” ²⁴ E yi a ramara han xɔtɔnni, alo Musa a yamari kii naxan yi. A xirin mi mini, kuli mi bira a yi. ²⁵ Musa yi a fala, a naxa, “ε ito don to, amasɔtɔ Alatalaa Matabu Lɔxɔn nan to ra. To ε mi se toma a matongo daxin na. ²⁶ ε a matongoma nen xii sennin, koni xii soloferede lɔxɔni, naxan findin Matabu Lɔxɔn na, se mi taranma na mume!”

²⁷ Xii soloferede lɔxɔni, yamaan muxuna ndee yi mini a matongodeni, e mi sese to. ²⁸ Nayi, Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “ε tondima n ma yamarine nun sariyane suxe han waxatin mundun yi? ²⁹ ε a kolon a Alatala bata Matabu Lɔxɔn so ε yii. Nanara, xii senninde lɔxɔni, a donse lɔxɔ firin daxin soma ε yii. Birin xa a raxara xii soloferede lɔxɔna fe ra. Muxu yo nama mini a konni.” ³⁰ Yamaan yi a matabu xii soloferede lɔxɔni.

³¹ Isirayila kaane yi na donseen xili sa “Manna donsena.”[§] A yi luxi alo se xɔri fixena. A yi jaxun alo kumina.

³² Musa yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi. Manna donseen ligase ye keden xa ramara ε yixetene xa, alogo e xa a to n na ε baloxi burun naxan na tonbonni, n na ε ramini xanbini Misiran yamanani.” ³³ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “Goron keden tongo, i yi a rafe Manna donseen ligase keden na, i yi a sa Alatala yetagi, alogo a xa ramara ε yixetene xa.” ³⁴ Haruna yi na Manna donseen sa Layiri Kankiraan** yetagi alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi, alogo a xa ramara.

³⁵ Isirayila kaane yi Manna donseen don jɛɛ tonge naanin, han e yi so yamanani muxune yi dɔxi denaxan yi. E yi Manna donseen don han e yi Kanan yamanan danna li. ³⁶ Na waxatin liga seen ye fu yi lanxi Efa liga seen ye kedenna nan ma.

Igen yi mini Horebe fanyeni

Yatene 20.1-13

17 Isirayila kaane yamaan birin yi keli Sin tonbonni, e sigan ti yirene yi alo Alatala e yamari kii naxan yi. E yi daaxadeni tɔn Refidimi yi, koni yamaan mi ige min daxi to na yi. ² Nanara, yamaan yi yengen fen Musa ra. E yi a fala, e naxa, “Ige min daxin so nxu yii!” Musa yi e yabi, a naxa, “Nanfera ε n nafenma yengen na? Nanfera ε Alatala matoma bunbani?” ³ Min xɔnla nan yi yamaan na menni, e yi lu Musa mafale. E naxa, “Nanfera i nxu raminixi Misiran yi, alogo nxu nun nxɔ diine nun nxɔ xuruseene xa fa faxa be min xɔnla ra?” ⁴ Musa yi a xuini te Alatala ma, a naxa, “N nanse ligama yamani ito xa? A luxi ndedi, e xa n magɔlɔn.” ⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Dangu yamaan yɛɛ ra. ε nun Isirayila fonna ndee xa siga. I xa dunganna suxu i yii i Nila baan garin

[§]16:31 *Manna* bunna nɛɛn fa fala “Nanse a ra?”

**16:34 16.34 *Layiri Kankirana* fe mɔn sebexi Xorçyaan 25.10-22 kui.

naxan na. ⁶N tima nen i yee ra Horebe fanyen ma. I xa fanyen garin, igen min-ima nen, yamaan yi a min.” Musa yi na liga, Isirayila fonne yee xori. ⁷A yi men xili sa “Masa” e nun “Meriba.”^{††} Amasɔɔ Isirayila kaane bata yi matandina ti, e bata yi Alatala mato bunbani, e naxa, “Alatala en ye ba? Xa a mi en ye?”

Isirayila yi Amaleki no

⁸Amalekine yi fa Isirayila yengedeni Refidimi yi. ⁹Nayi, Musa yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Xemena ndee sugandi, i sa Amalekine yenge. Tila, n tima nen geyaan xuntagi, Alaa dunganna n yii.” ¹⁰Yosuwe yi Amalekine yenge alo Musa a fala kii naxan yi. Musa, Haruna, e nun Xuru yi te geyaan xuntagi. ¹¹Musa nema a yiini tema, Isirayila yi noɔn tima. Koni xa a a yiini godo, Amalekine yi noɔn ti. ¹²Musa yiine bata yi xadan. E yi gemen tongo, e na doxo. Musa yi doxo a fari. Haruna nun Xuru yi a yiine bun tima, boden foxo kedenni, boden bode foxoni. A yiine yi kore han koe yi so. ¹³Yosuwe yi Amalekine ganla no silanfanna ra.

¹⁴Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Ito sebe kedin kui, alogo pinan nama ti a xon. I yi a yeba Yosuwe xa, bayo n Amalekine bama nen dunuɣa yi fefe! Ninan yi ti e xon.”

¹⁵Musa yi saraxa ganden nafala, a yi a xili sa, “Alatala nan n ma yenge so taxamaseri dugin na.” ¹⁶A mon yi a fala, a naxa, “Amasɔɔ muxune kelixi nen Alatala manga gbeden xili ma, Alatala luma Amalekine yenge nen, han mayixeten nun mayixetene.”

Nabi Musa bitanna

18 Musa bitanna Yetiro, Midiyan saraxaralina, na yi a me Ala naxan birin ligaxi Musa nun Isirayila xa, a yamana. A a me a Alatala bata yi Isirayila ramini Misiran yi. ²Musa bitanna Yetiro yi fa Musaa jaxanla Sefora ra, a bata yi naxan lu a yii ³e nun a dii firinne. Kedenna xili Gerisomi, bayo Musa bata yi a fala, a naxa, “N bata findi xonen na yamana gbete yi.” ⁴Boden yi xili Eliyeseri,^{‡‡} bayo a bata yi a fala, a naxa, “N babaa Ala bata n mali, a n natanga Firawona silanfanna ma.”

⁵Musa bitanna Yetiro nun Musaa diine nun a jaxanla yi fa Musa fema tonbonni, a yi doxi denaxan yi Alaa geyaan dexon ma. ⁶A bata yi a fe xibarun nasiga Musa ma, a naxa, “N tan, i bitanna Yetiro, n fama i fema, nxu nun i ya jaxanla nun a dii firinne.” ⁷Musa yi mini a bitanna ralandeni, a yi a xinbi sin, a yi a sunbu. E yi e bode xonton, e so Musaa bubun kui. ⁸Musa yi a yeba a bitanna xa Alatala naxan ligaxi Firawona nun Misiran kaane ra Isirayila fe ra, e nun taton naxan birin e soto kira yi, e nun Alatala e xunba kii naxan yi. ⁹Alatala naxan birin ligaxi Isirayila xa a to a xunba Misiran kaane yii, Yetiro yi sewa ne ra. ¹⁰Yetiro yi a fala, a naxa, “N bata barika bira Alatala xa, naxan e xunbaxi Misiran kaane nun Firawona yii, naxan yamaan baxi Misiran kaane senben bun! ¹¹Iki, n bata a kolon a Alatala senben gbo alane birin xa, amasɔɔ a bata ito liga ne ra naxanye yi wasoxi Isirayila xili ma.”

¹²Musa bitanna Yetiro yi saraxa gan daxon nun saraxa gbetene ba Ala xa. Haruna nun Isirayila fonne birin yi fa

^{††}17:7 *Masa* bunna neen fa fala “bunbana.” *Meriba* bunna neen fa fala “Fe matandina.”

^{‡‡}18:4 *Eliyeseri* bunna neen fa fala “Ala nan n mali tiin na.”

buru dondeni Musa bitanna fema, Ala yetagi.

Sariyane 1.9-18

¹³Na xɔtɔn bode, Musa yi dɔxɔ yamaan makitideni. Yamaan yi ti a yetagi keli xɔtɔnna ma han jinbanna ra.

¹⁴Musa yi naxan birin ligama yamaan xa, a bitanna to na to, a yi a fala, a naxa, “Nanfe ito ra, i naxan ligama yamaan xa? Nanfera i kedenna kitin sama, yamaan birin yi ti i yetagi, keli xɔtɔnni han jinbanna ra?” ¹⁵Musa yi a bitanna yabi, a naxa, “Bayo yamaan fama n fema Ala sagoon nan maxɔdinde yi. ¹⁶Xa fena nde e tagi, e fama nen n fema, n yi kitin sa, n Alaa tɔnne nun a sariyane yeɓa e xa.”

¹⁷Musa bitanna yi a fala a xa, a naxa, “I naxan ligama, na mi fan. ¹⁸Ɛ nun yamani ito ɛ bode raxadanma nen, bayo goronni ito gbo i senben xa, i kedenna mi a gase. ¹⁹Iki, i tuli mati n xuiin na, n xa i kawandi. Ala xa lu i xɔn! A lan i xa ti Ala yetagi yamaan funfuni, i yi Ala maxɔdin e bode matandine fe ra. ²⁰I xa e xaran tɔnne nun sariyane ma. I kiraan yita e ra e biran naxan fɔxɔ ra, e nun wanle e naxan ke. ²¹Koni i xa muxu kendene sugandi yamaan ye, naxanye gaxuma Ala yeɛ ra, lannaya muxune, mayifu mi naxanye yi. I yi e findi muxu wuli keden kuntigine ra, hanma muxu keme kuntigine, e nun muxu tonge suulun kuntigine, e nun muxu fu kuntigine. ²²E xa yamaan makiti waxatin birin, e yi fa fe xɔdexene ra i fema. Koni feen naxanye mi xɔdɔxɔ, e tan xa ne makiti. Na nde bama nen i ya goronna ra, bayo e fan nde tongoma nen. ²³Xa i na liga, Alaa tinni, i nɔe a gase nen. Yamani ito birin sigama nen e konne yi bɔɲe xunbenli.”

²⁴Musa yi a bitanna xuiin name, a naxan fala, a na liga. ²⁵A muxu kendene sugandi Isirayila yi, a yi e findi yama xunne ra, muxu wuli keden kuntigine,

muxu keme kuntigine, muxu tonge suulun kuntigine, e nun muxu fu kuntigine. ²⁶E yi yamaan makitima waxatin birin. E yi fama fe xɔdexene ra Musa fema, koni naxanye mi yi xɔdɔxɔ, e tan yeteen yi ne makitima nen.

²⁷Musa yi tin, a bitanna yi siga a konni.

Layiri xidin Sinayi geyaan fari

19 Kike saxan to dangu, xabu e mini Misiran yi, na lɔxɔ yeteni, Isirayila kaane yi Sinayi tonbonna li. ²E to keli Refidimi yi, e yi fa Sinayi tonbonni. Isirayila kaane yi daaxadeni tɔn tonbonni, geyaan san bun.

³Musa yi te Ala fema. Alatala yi Musa xili geyaan xuntagi, a naxa, “Ito fala Yaxuba bɔnsɔnne xa, Isirayila kaane, ⁴Ɛ yeteen bata a to n naxan ligaxi Misiran na, n yi ɛ xali n fema alo singbinna soma a diine bun kii naxan yi. ⁵Iki, xa ɛ n xuiin suxu ki fajni, xa ɛ n ma layirin suxu, ɛ findima nen n ma yamaan na siyane birin ye. N gbeen nan bɔxɔn birin na, ⁶koni ɛ findima n xa saraxarali yamaan nan na e nun siya sarijanxina.’ I falani itoe nan tima Isirayila kaane xa.”

⁷Musa yi xete, a fonne birin xili, a falani itoe birin yeɓa e xa, alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁸Yamaan birin yi a fala, e naxa, “Alatala naxan birin falaxi nxu na ligama nen.” Musa yi sa e falane rali Alatala ma. ⁹Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “N fama nen i ma kunda ziyani, alogo n nema falan naxan tiye i xa, yamaan xa a me. Nanara, e le i ra waxatin birin yi.” Musa yi yamana falane radangu Alatala ma.

¹⁰Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga yamaan fema, e rasarijan to nun tila yi. E xa e dugine xa. ¹¹E xa e yitɔn xii saxandena fe ra, bayo na lɔxɔni Alatala godoma nen Sinayi geyaan fari, yamaan birin yeɛ xɔri. ¹²I xa danne sa yamaan xa geyaan nabilinni, i yi a fala, i naxa,

‘E yete masuxu te feen na geyaan fari, e nama maso a san bunna ra. Naxan yo na a sanna ti geyaan ma, e xa na kanna faha. ¹³E nama e yiin din a ra, koni e a magɔɔɔnna nen, hanma e a bun xal-imakunle ra. Muxu ba, sube ba, a mi kisima.’ Xɔtaan xuiin na mini, muxune yi te geyaan fari.”

¹⁴Musa yi godo yamaan fema keli geyaan fari, a yi yamaan nasarijan, e yi e dugine xa. ¹⁵A yi a fala yamaan xa, a naxa, “E yiton xii saxandena fe ra. E nama e maso naxalan yo ra.”

¹⁶Xii saxande lɔxɔn xɔtɔnni, kuye sarinne yi mini, galanne yi godo, kundaan yi sa geyaan xun ma. Xɔtaan xuiin yi mini han! Yamaan birin yi gaxu. ¹⁷Musa yi yamaan namini e daaxadeni Ala ralandeni, e yi e malan geyaan san bun ma. ¹⁸Tutun yi Sinayi geyaan birin xun ma, amasɔɔ Alatala bata yi godo a ma tee degeni. Na tutin yi tema alo sulun teen^f tutina, geyaan birin yi xuruxurunma a jaxin na. ¹⁹Xɔtaan xuiin yi gboma ayi tun! Musa yi falan ti, Ala yi a yabi a xuini texin na. ²⁰Alatala yi godo Sinayi geyaan fari, a yi Musa xili geyaan xuntagi. Musa yi te.

²¹Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Godo, a fala yamaan xa e nama kata fa feen na n matodeni, xa na mi a ra e wuyaxi faxama nen. ²²Hali saraxaraliin naxanye e masoma Alatala ra, ne xa e yete rasarijan, alogo Alatala nama e faha.” ²³Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “Yamaan mi nɔe te Sinayi geyaan fari. Amasɔɔ i bata nxu rakolon, i yi a fala, i naxa, ‘E danne sa geyaan nabilinni, e xa a rasarijan.’” ²⁴Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Godo, i mɔn yi te e nun Haruna. Koni saraxaraline nun yamaan nama kata te feen na Alatala fema,

alogo n nama e faha.” ²⁵Musa yi godo yamaan fema, a feni itoe fala e xa.

Yamari fune fe

Sariyane 5.6-21

20 Ala yi falani itoe birin ti, a naxa, ²“Alatala nan n tan na, i ya Ala, naxan i ramini konyiyani Misiran yi.”

Yamari Singena

³“I nama ala gbete batu fɔ n tan.”

Yamari Firindena

⁴“I nama suxuren nafala hanma sena nde sawurana, seen naxan kore, naxan bɔxɔn ma hanma naxan igeni. ⁵I nama i xinbi sin e xa. I nama e batu. Amasɔɔ n tan, Alatala, i ya Ala, n xɔxɔɔn.^{§§} Naxanye na n naxaxu, n ne haken saranma e diine ra nen han mayixete saxan hanma naanin. ⁶Koni naxanye na n xanu, e n ma yamarine suxu, n hinanma ne ra nen han mayixete wuli keden.”

Yamari Saxandena

⁷“I nama Alatala i ya Ala xinla fala fuuni, amasɔɔ Alatala na kanna jaxankatama nen.”

Yamari Naanindena

⁸“I xa Matabu Lɔxɔn binya, i yi a rasarijan. ⁹I xa wali xii sennin bun ma, i yi i ya wanle birin ke. ¹⁰Koni xii soloferede lɔxɔni, Alatala i ya Alaa Matabu Lɔxɔn nan na ra. I nama wali yo ke, i tan ba, i ya dii xemen ba, i ya dii temen ba, i ya konyin ba, i ya xuruse ba, hanma hali xɔɔnen naxan i konni. ¹¹Amasɔɔ Alatala koren nun bɔxɔn nun igen daxi xii sennin nan bun, e nun naxan birin e yi. Koni a a matabu nen xii soloferedeni. Nanara,

^f**19:18** *Sulun teen* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Furu teena*.”

^{§§}**20:5** Ala *xɔxɔɔn*, bayo e nun a yamaan layirin nan xidima alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xemena a jaxanla makantanma kii naxan yi. A mi tinma a xa bira se gbete fɔxɔ ra a batu xinla ma.

Alatala yi barakan sa Matabu Ləxəna fe yi, a yi a rasarijan.”

Yamari Suulundena

¹²“I baba nun i nga binya, alogo i xa siimaya xunkuyen sətə bəxəni, Alatala i ya Ala naxan fima i ma.”

Yamari Sennindena

¹³“I nama faxan ti.”

Yamari Soloferedena

¹⁴“I nama yalunyaan liga.”

Yamari Solomasəxedena

¹⁵“I nama mupan ti.”

Yamari Solomanaanindena

¹⁶“I nama wule seren ba i adamadi boden xili ma.”

Yamari Fudena

¹⁷“I nama mila i bodena banxin xən hanma i bodena paxanla, hanma a konyina, a jingena, a sofanla, hanma i adamadi boden gbee seen naxan birin na.”

Sariyane 5.22-33

¹⁸Yamaan birin yi galanna nun xətaan xuiin məma, e yi tutin toma te. Yamaan yi gaxu e xuruxurun, e yi e makuya. ¹⁹E yi a fala Musa xa, e naxa, “I tan yeteen xa falan ti nxu xa, nxu nxu tuli matima nen i ra, koni Ala nama falan ti nxu xa alogo nxu nama faxa.” ²⁰Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “E nama gaxu. Ala bata fa e kepaan fesefesedeni, alogo e xa gaxu a yee ra, alogo e nama yulubin liga.” ²¹Yamaan yi lu tixi yire makuyeni, koni Musa yi a maso kundaan na Ala yi denaxan yi.

Sariyane saraxa gandene fe yi

²²Alatala yi a fala Musa xa, a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E bata

a to a n bata falan ti e xa keli kore. ²³E nama suxurene rafala, e yi nxu nun ne batu nxu bode xən. E nama gbetin nun xəma suxurene rafala. ²⁴I xa saraxa gande bende daxini tən n xa, i yi saraxa gan daxine nun bəpe xunbeli saraxane nun xuruse xunxurine nun a xungbene ba a fari. N na denaxan findi n xinla binyaden na, n fama nen i ma menni, n yi i baraka. ²⁵Xa i saraxa gande geme daxini tən n xa, i nama a yitən geme masolixin na. Amasətə i ya a masolima waliseen naxan na, na saraxa ganden naxəsimə nen. ²⁶I nama saraxa gande matexin nafala n xa, i yi te te seene ma, alogo i ragenla nama to.”

Sariyane konyine fe yi

Sariyane 15.12-18 nun

Saraxaraline 25.39-55

21 “I sariyani itoe nan yebama e xa. ²Xa i Heburu konyina nde sara, a walima nen jee sennin. Koni jee soloferedeni, a xorçyama nen, a mi sese fima. ³Xa a kedenna nan soxi i konni, a kedenna nan sigama. Xa paxanla yi a yii a so waxatini, e nun a paxanla yi siga. ⁴Xa a kanna nan paxanla so a yii, xa a bata dii xemene bari hanma dii temene, a kanna nan gbee a paxanla nun a diine ra. A kedenna yi siga. ⁵Xa konyina a fala, a naxa, ‘N kanna rafan n ma, e nun n ma paxanla nun n ma diine, n mi waxi xorçya feni,’ ⁶nayi a kanna xa a xali Alaa kitisane yetagi. A yi a maso deen na hanma senbetenna. A kanna yi a tunla səxən wuren na. Konyin yi lu a wanla ra tolon!”

⁷“Xa muxuna nde a dii temen mati alo konyina, a mi xorçyama alo konyi xemene. ⁸Xa a rapaxu a kanna ma, naxan yi waxi a tongo feni a paxanla ra, a kanna xa tin a baba xa a xunba. A kanna nama a yanfa, a a mati xəpene ma. ⁹Xa a fixi a dii xemən nan ma a paxanla ra, a kanna a suxuma nen alo a gbee

dii temene. ¹⁰ Xa a jaxalan gbete tongo, a nama sese ba a singe ra xiina donseen na, hanma a dugin na, hanma xeme taa sariyana. ¹¹ Xa a mi na fe saxanne liga a xa, a nɛ sige nen, a mi gbeti yo fi.”

Sariyane lan masibo feene ma

¹² “Naxan na muxuna nde bɔnbɔ, a a faxa, ɛ xa na kanna faxa. ¹³ Xa a mi yi kataxi a faxa feen na, koni Ala yi a ragidi na kiini, a xa a gi han n yiren naxan yite i ra a nɛ luye denaxan yi. ¹⁴ Koni xa muxuna nde a boden faxa feni tɔn a yi a faxa, hali a sa a singan n ma saraxa ganden na, ɛ xa a ba na, ɛ yi a faxa.”

¹⁵ “Naxan na a baba bɔnbɔ hanma a nga, ɛ xa na kanna faxa.”

¹⁶ “Naxan na muxuna nde suxu, a sa a mati hanma muxune yi a to a yii, ɛ xa na kanna faxa.”

¹⁷ “Naxan na a baba danga hanma a nga, ɛ xa na kanna faxa.”

¹⁸ “Xa muxune yenge, keden yi gemen sin a boden ma hanma walisena nde, a mi a faxa, koni a yi a rasa, ¹⁹ nayi naxan bɔnbɔn tixi, na mi jaxankatama xa boden keli, a yi a masiga ti dunganna ra. Koni a xa a walitareya yikalan saren fi. A yi a dandan han a yi yalan.”

²⁰ “Xa muxuna nde a konyi xemen hanma a konyi gilen bɔnbɔ wudin na, konyin yi faxa a yii, a kanna haken saranma a ra nen. ²¹ Koni xa a konyin bata keli xii keden hanma firin na xanbi ra, a kanna haken mi fa saranma a ra. A bata a yete nan bɔnɔ.”

²² “Xa muxune yenge, e jaxalan fudikanna li, a diin bari benun a waxatin xa a li, koni fe jaxi gbete mi bira ayi, nayi na jaxanla xemen na seen naxan maxɔdin, kitisane na tin naxan ma, fe kalan xa na fi. ²³ Koni xa jaxanla maxɔlɔxi, niin jaxɔn xa fi niin na, ²⁴ yeen yi jaxɔ yeen na, jinna yi jaxɔ jinna ra, yiin yi jaxɔ yiin na, sanna yi jaxɔ sanna ra, ²⁵ ganna yi jaxɔ ganna

ra, maxɔlɔn yi jaxɔ maxɔlɔn na, bɔnbɔn yi jaxɔ bɔnbɔn na.”

²⁶ “Xa muxuna nde a konyi xemen hanma a konyi gilen yeen garin, a yi a kala, a xorçyama nen a yeen saren na. ²⁷ Xa a konyi xemena hanma a konyi gilen jin keden gira, a xorçyama nen a jinna saren na.”

²⁸ “Xa jingena nde xemena hanma jaxanla sɔxɔn a fenna ra, a yi faxa, jingen magɔlɔnna nen han a faxa, a suben nama don. Koni jinge kanna haken mi saranma a ra. ²⁹ Koni xa jingen dari feen nan yi a ra, a kanna bata yi rakolon, koni a mi a xidi, jingen yi xemen hanma jaxanla faxa, nayi jingen magɔlɔnna nen, ɛ yi a kanna fan faxa. ³⁰ Koni, xa muxune tinxi a ma, jinge kanna xa a niin xunbaan fi, e na naxan yo maxɔdin. ³¹ Sariya keden mɔn sama xa jingen bata banxulanna hanma sungutunna faxa. ³² Koni xa jingen bata konyi xemen hanma konyi gilen faxa, jinge kanna xa gbeti gbanan tonge saxan nan so konyi kanna yii, jingen yi magɔlɔn.”

³³ “Xa muxuna nde xɔjinna de raba, hanma a nde ge, a mi a de ragali, xa jingena nde bira na ra hanma sofanla, ³⁴ xɔjin kanna xa jingen saren fi, a jinge faxaxin tongo.”

³⁵ “Xa muxu jingen jinge gbete sɔxɔn, a yi faxa, e xa jinge jɛjɛn mati e a saren taxun, e jinge faxaxin fan taxun. ³⁶ Koni xa a kolonxi a a jingen dari feen nan yi a ra, a kanna mi a xidi, na kanna xa jingen jaxɔn fi jingen na, a jinge faxaxin tongo a gbeen na.”

Sariyana lan kala feene ma

³⁷ “Xa muxuna nde jingen muja hanma yexɛena, a a kɛ raxaba hanma a a mati, a jinge suulun nan fima jingen jaxɔn na, a yexɛe naanin fi yexɛen jaxɔn na.”

22 “Xa mujaden naterena muja tideni, e yi a bɔnbɔ, a yi faxa, na

mi yatema faxa tiin na. ²Koni xa kuyen bata yiba, na yatema faxa tiin nan na.”

“Mupaden xa a se mupaxine juxo, xa sese mi a yii, a yeteen xa mati konyin na. ³A naxan mupaxi, jingena, yexena, hanma sofanla, xa muxune na li a yii, a xa a juxon naxete duxode firin.”

⁴“Xa muxuna nde a xuruseene lu e kalan ti xena nde ma hanma manpa bili nakona nde kui, a xa se kalaxine juxo a gbee se xabaxi fapine ra.”

⁵“Xa teen keli, a sexen li, a sa malo xidine hanma a tixin gan, hanma xeen birin yi gan, naxan teen soxi a xa se kalaxine juxon fi.”

⁶“Xa muxuna nde gbetina hanma a yii sena nde taxu a lanfaan na a xa ramara, e yi a mupa na kanna ma, mupaden xa a juxon naxete duxo firin, xa a to. ⁷Xa mupade mi to, banxi kanna xa siga Ala batu yireni, a a kolob fa fala a mi a lanfaan yii seen tongoxi.”

⁸“Matandin naxan keli jinge feen ma, sofali fena, yexee fena, dugi fena, hanma seen naxan lxi ayi, muxune a falama naxan ma fe yi, e naxa, ‘N gbeen na a ra!’ Se kari duxo firinne xa siga han Ala batudena. Ala na naxan yalagi, na xa a lanfaan gbeen juxon naxete duxo firin.”

⁹“Xa muxuna nde sofanla, jingena, yexena, hanma suben siya gbete taxu a lanfaan na, na suben yi faxa, hanma a maxolob, hanma a mupa, muxu yo mi a to, ¹⁰marakolon xa ti Alatala yi na muxu firinne tagi. Naxan suben namaraxi, na xa a kolob fa fala a mi a lanfaan yii seen tongoxi. Sube kanna xa tin na kolon ma, hali boden mi a juxon fi. ¹¹Koni xa suben mupaxi a konna nin, a lanma nen a yi a kanna gbeen juxon naxete a ma. ¹²Xa burunna subene bata a subeni bo, a xa fa a donxen na seren na, naxan faxaxi na juxon nama raxete. ¹³Xa muxuna nde suben xandi a lanfaan ma, suben yi maxolob hanma a faxa a kanna xanbi, a juxon naxetema nen. ¹⁴Xa a kanna yi a

dexon na waxatini, a mi a juxo raxetema. Xa a a yii toliman nin, naxan a xun yi, a saren nan na ra.”

Sariyane

¹⁵“Xa muxuna nde sungutun nasolonxin nakunfa naxan mi futuxi, a yi a kolon jaxanla ra, a xa a futu seen fi a yi a tongo a jaxanla ra. ¹⁶Xa a baba tondi a soe a yii, a xa sungutun nasolonxine futu seen xasabin fi gbetin na a baba ma.”

¹⁷“I nama yiimatoon lu a nii ra.”

¹⁸“Naxan yo nun suben na kafu i xa a faxa.”

¹⁹“Naxan yo na saraxan ba ala gbetene xa, ba Alatala kedenna ra, i xa a faxa.”

²⁰“I nama xonjen toro, i nama jaxu a ra, amasoto xonjen nan yi e ra Misiran yamanani.”

²¹“I nama jaxu kapa gilen na, hanma kiridina. ²²Xa i jaxu e ra, e yi e xuini te n ma, n na e xuiin namema nen yati! ²³N xoloma nen, n yi i faxa silanfanna ra, i ya jaxanle yi findi kapa gilene ra, e diine yi findi kiridine ra.”

²⁴“Xa i gbetin doli yiigelitona nde ma n ma yamani, i nama findi doli maxinla ra, i nama tonob yo fen a ra. ²⁵Xa i i bodena domaan suxu tolimani, i xa a raxete a ma benun sogen xa bira. ²⁶Amasoto xa a sa li, a domaan nan a bitinganna ra, a naxan felenma a ma xunbenli, a xa a sa nanse ma? Xa a n maxandi, n na a xuiin namema nen. Amasoto n tan kininkinin.”

²⁷“I nama Ala rayelefu, i nama i ya yamaan mangan danga.”

²⁸“N gbee naxan i ya se xabaxine nun i ya turen fari i nama bu na fideni n ma. I xa i ya dii xeme singen so n yii. ²⁹I mon yi i ya jingen dii singen so n yii e nun i ya yexena. A xa lu a nga bun xii sennin, a xii soloferedeni, i yi a so n yii.”

³⁰“N ma muxu sarijanxine nan e tan na. Nanara, e nama sube yo don burunna

subene naxan faxaxi. E xa a woli barene bun.”

23 “I nama wule falane rali muxune ma. I nama kafu fe jaxi rabane ma wule seren badeni. ²I nama bira yamaan fəxə ra fe jaxi rabadeni. I nama sa yamaan fari, i wule seren ba alogo kitin nama sa tinxinni. ³I nama yigelitəon nafisa bonne xa kitini.”

⁴“Xa i naralan i yaxuna jinge tununxin na hanma a sofanla, i xa fa a ra a ye ra. ⁵Xa i i yaxuna sofanla to, a biraxi a goronna bun, i nama a lu na kiini. I xa a mali.”

⁶“I nama tondi kiti kenden se tərə muxun xa a kitini. ⁷I xa fata wulen birin ma. I nama səntaren hanma tinxin muxun yalagi, a yi faxa. Amasəto n muxu jaxine yalagima nen. ⁸I nama dimi yi seene rasuxu mayifuni, amasəto finmase sifani itoe muxune yeene raxima, e tinxin muxune falane maxete.”

⁹“I nama jaxu xəjəne ra, bayo i ya a kolon xəjəne tərçyaan naxan yi, amasəto i findi nen xəjən na Misiran yamanani.”

Yamanan sanle

¹⁰“I ya xəene bi jəe sennin bun ma, i yi sii seene xaba. ¹¹Koni i nama xəen bi i ya bəxəni jəe solofereden ma. A xa lu a yete ma. Tərə muxune yi seen sətə a xənni nayi, naxan na lu burunna subene yi na don. I xa na fan liga i ya manpa bili nakəne nun Oliwi binle ra.”

¹²“I ya wanla ke xii sennin bun. Koni i xa i matabu xii soloferedeni, alogo i ya jingen nun i ya sofanla xa e matabu, alogo i ya konyin nun i ya xəjən xa e matabu.”

¹³“N naxan birin falaxi, i xa ne suxu ki fajni! I nama ala gbetene xinla fala. A nama mini i de mume!”

Xorçyaan 34.18-26 nun Sariyane 16.1-17

¹⁴“Dəxə saxan jəen bun, i xa sanle liga n xa. ¹⁵I xa Buru Tetaren Sanla raba. I xa burun tetaren don xii solofere bun, alo n ni i yamari kii naxan yi. Ito liga a waxatini Abiba kiken na, amasəto i minixi Misiran yi na kiken nan na. Muxu yo nama fa n yetagi n kise mi a yii.”

¹⁶“I xa Se Xaba Singen sanla raba, i na i ya se bixine xaban fələ xəen ma waxatin naxan yi. I mən xa Se Xaba Dənxen sanla raba jəe rapanni, i ya bogiseene malanma waxatin naxan yi keli xəen ma. ¹⁷Muxune birin fama nen Margina Alatala yetagi dəxəra ma saxan jəen bun.”

¹⁸“I na saraxan wunla rali n ma, i nama donse gbetə sa a fari burun nate seen* naxan yi. I nama n ma sanla saraxa subene turen namara han xətənni. ¹⁹I xa fa i ya xəen bogise singe fajine ra Alatala banxini, i ya Ala.”

“I nama sii diin jin a nga xijə igen na.”

Yamarine Kanan bəxəna fe yi

²⁰“N malekan xəma nen i yeə ra, a i kantən kira yi, a i rafa na yireni n denaxan yitənxı. ²¹A liga i yeren ma, i yi a xuiin suxu. I nama murute a ma, amasəto a mi dijama i ya matandine ma, bayo n na a xexi n xinla nin. ²²Koni xa i ya a xuiin name, n naxan birin falama i xa i na liga, n findima nen i yaxune yaxun na, e nun i yengefane yengefana. ²³N ma malekan tima nen i yeə ra, a i xali Amarine nun Xitine nun Perisine nun Kanan kaane nun Xiwine nun Yebusune bəxəna ma, n yi e raxəri.”

²⁴“I nama i xinbi sin e alane bun ma, i nama e batu, i nama bira e namunne fəxə ra. Koni i xa e kala, i yi e kide gemene yibə. ²⁵E xa Alatala batu, e Ala.

*23:18 *burun nate sena*: Ləbenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

A barakan sama ε donseene nun ε igene yi nen. N furen masiga ε ra. ²⁶Naxalan yo kui mi kalama i ya yamanani, naxalan yo mi finde gbantan na. N ni i ya siimayaan xɔnkuyama ayi nen.”

²⁷“N na n ma yeeragaxun nasigama nen ε yeε ra. I na so yamanan naxan yi, n na muxune yifuma nen. N na ε yaxune birin xun xanbi soma nen ε yetagi, e yi e gi ε bun. ²⁸N jurune rasigama nen, e yi Xiwine, Kanan kaane, nun Xitine kedi i yeε ra pon! ²⁹N mi e birin kedima ε yeε ra jεε kedenni, xanamu, yamanani gelima nen, burunna subene yi wuya ε xa. ³⁰N na e kedima nen ε yetagi ndedi ndedi, han ε wuya ayi, yamanan yi findi ε gbeen na.”

³¹“N na ε yamanan danne sama nen keli Gbala Baani han Filisitine baani, keli tonbonni han Efirati baani. Amasɔtɔ n yamanan muxune sama nen i sagoni alogo i xa e kedi i ye ra. ³²Ɛ nun ne nama layirin xidi, e nun e alane fan. ³³E nama dɔxɔ i ya bɔxɔni, alogo e nama i ti yulubin ma. Amasɔtɔ i ye e suxurene batuma nen, e suxurene yi lu alo luti ratixina i yeε ra.”

Layiri xidina Sinayi geyaan fari

24 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Te n fema, i tan nun Haruna, Nadaba, Abihu nun Isirayila fonna tonge solofere, ε yi ε xinbi sin wulani. ²Musa kedenna nan a masoma Alatala ra, bonne nama e maso, yamaan nama te a fɔxɔ ra.” ³Musa yi Alatalaa falane birin yeεba yamaan xa e nun a sariyane birin. Yamaan birin yi a yabi fala kedenna xɔn, e naxa, “Alatala naxan birin falaxi nxu a lige.” ⁴Musa yi Alatalaa falane birin sebe. Na xanbi ra, a keli xɔtɔn, a yi saraxa gandena nde rafala geyaan san bun, a yi geme fu nun firin dɔxɔ Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne taxamasenna ra. ⁵A yi Isirayila banxulanna ndee rasiga, e xa saraxa gan daxine ba, e yi tura bulanne

ba bɔje xunbeli saraxan na Alatala xa. ⁶Musa yi wunla fɔxɔ kedenna sa goronne kui, a fɔxɔ kedenna xuya saraxa gandena ma. ⁷A yi Layiri Kedin tongo, a a xaran Isirayila birin yeε xɔri. E yi a fala, e naxa, “Alatala naxan birin falaxi nxu a lige, nxu yi a suxu.” ⁸Musa yi wunla tongo, a a xuya yamaan ma, a naxa, “Wunli ito nan layiri xidi seen na, Alatala to yamarini itoe fi.”

⁹Musa nun Haruna nun Nadaba nun Abihu nun Isirayila fori tonge solofere ene yi te. ¹⁰E yi Isirayilaa Ala to tixi geme walaxan fari, naxan yi rafalaxi safiri gemene ra, naxan yi sarijan alo kore xɔnna. ¹¹Koni, Ala mi fe liga Isirayila yeeratini itoe ra. E yi Ala mato, e yi e dege, e yi e min.

¹²Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Te geyaan fari, i lu n fema. N geme walaxane soma i yii nen, n sariyane nun yamarine sebe e ma yamaan xaran feen na.” ¹³Musa yi keli, e nun a mali muxun Yosuwe, e yi te Alaa geyaan fari. ¹⁴A yi a fala fonne xa, a naxa, “Ɛ nxu mame be han nxu yi fa ε fema. Haruna nun Xuru luma nen ε fema. Xa fena nde sa bira ayi, ε a fala e xa.” ¹⁵Musa yi te geyaan fari, kundaan yi so geyaan xun na. ¹⁶Alaa nɔrɔn yi godo Sinayi geyaan ma. Kundaan yi so geyaan xun na xii sennin. Xi soloferede lɔxɔni, Alatala yi Musa xili kundani. ¹⁷Alatalaa nɔrɔn yi lu Isirayila kaane yeε ra yi alo halagi ti tɛen nan dege ma geyaan fari. ¹⁸Musa yi so kundani, a te geyaan fari. Musa yi lu geyaan fari xii tonge naanin kɔε tonge naanin.

Yii malanna lan Ala Batu Bubun ti feen ma

Xorɣyaan 35.4-9

25 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²“A fala Isirayila kaane xa a e xa fa yii malan seene ra n xɔn. Muxune birin xa fa a ra e jɛnige faɣin nan na, i

yi a rasuxu n xa. ³I kiseni itoe nan naxuxuma e ra: Xemana, gbetina, sulana, ⁴gari mamiloxin nun a gbeela, taa dugi fajin nun sii xabe dugine, ⁵konton kidi magbelixine, sube kidine, kasiya wudina, ⁶lenpu turena, e nun se xiri naxumen naxanye sama se masusan tureni, e nun wusulanna, ⁷onixin geme tofajine nun geme tofaji gbeteye saraxarali domaan nun a kanke masaan nayabuxi naxanye ra. ⁸E xa yire sarijanxin nafala n xa, n luma nen e tagi. ⁹E xa Ala Batu Bubun nafala e nun a waliseene birin alo n na a yitama i ra kii naxan yi.”

Layiri Kankirana fe

Xorɣyaan 37.1-9

¹⁰“E xa kasiya wudi kankiraan nafala: A kuyana nongonna ye firin e nun a tagi, a yigbona nongonna ye keden e nun a tagi, a yitena nongonna ye keden e nun a tagi. ¹¹I xema fajin sa a ma. I xa a sa a kuiin nun a fanna ma. I xa a de kinkin nabilin xemaan na. ¹²I xa a tongo tamine so yili naaninne rafala xemaan na a san naaninne ma, firin foxo kedenni, firin bode foxoni. ¹³I xa kasiya tamine rafala, i xemaan sa e ma. ¹⁴I tamine raso xema yinle ra kankiraan dexonne yi, alogo e xa findi kankiraan xali seen na. ¹⁵Tamine xa lu kankiraan so yinle ra, e nama ba na. ¹⁶I xa Layiri Sereyaan sa kankiraan kui, n naxan soma i yii. ¹⁷I xa xema deraganla rafala kankiraan ma n solonaden na, a kuyana nongonna ye firin e nun a tagi, a yigbona nongonna ye keden e nun a tagi. ¹⁸I xa maleka gubugubu kan sawura firin nafala xema bonbixin na, e xa ti kankiraan deraganla foxo firinne ma. ¹⁹I xa maleka sawura keden ti foxo kedenni, i yi a firinden ti bode foxoni. Maleka sawurane nun kankiraan deraganla xa findi se kedenna ra. ²⁰Maleka sawurane xa e gubugubune yibandun e xun ma, e yi e felen kankiraan deraganla ma. Maleka sawurane xa e yee rafindi e

bode ma e xun sinxina kankiraan deraganla ma. ²¹I na Layiri Sereyaan sa kankiraan kui, i xa a deraganla sa a de ra. ²²N na n yitama i ra menna nin, Layiri Sereya Kankiraan deraganla xun ma, maleka gubugubu kan firinne sawurane longonna ra. N na n ma yamarine birin soma i yii menna nin Isirayila kaane xa.”

Buru Rali Tabanla

Xorɣyaan 37.10-16

²³“I xa kasiya wudin tabanla rafala: a kuyana nongonna ye firin, a yigbona nongonna ye keden, a yitena nongonna ye keden e nun a tagi. ²⁴I xa xema fajin sa a ma, i yi a de kinkin nabilin xemaan na. ²⁵I xa farinna sa tabanla jinginna ma a rabilinni. Farinni gboon xa lan muxun yii kuiin ma. I yi xemaan sa farinna de kinkine ra. ²⁶I xa a tongo tamine so yili naaninne rafala xemaan na tabanla tongon naaninne ma a sanne ma. ²⁷Tamine so yinle luma a de kinkine nan ma, tamine soon naxanye ra tabanla maxali seen na. ²⁸I xa kasiya tamine rafala, i yi xemaan sa e ma, e findi tabanla xali seen na. ²⁹I xa a goronne nun muranne rafala xema fajin na, e nun a igelengenne, saraxa ige raboxon goronne. ³⁰Buru Ralixine xa lu tabanli ito fari n yetagi waxatin birin.”

Lenpune dɔxo sena

Xorɣyaan 37.17-24

³¹“I xa lenpu dɔxo seen nafala xema bonbɔxi fajin na. A sanna nun a yine xa rayabu se fuge sawurane ra e birin yi findi se kedenna ra. ³²Yii senin xa ti a foxo firinne ma, lenpu dɔxoden yire saxan yi lu a foxo kedenni, a yire saxan a foxo bodeni. ³³Amandi wudi fuge sawura saxan saxan xa lu a yii seninna birin ma a rayabu seen na. ³⁴Se fuge sawura naanin xa lu a binla fan ma. ³⁵Keden xa lu a tangbaxi singen bun ma.

Keden yi lu a firinden bun ma, keden yi lu a saxanden bun ma. ³⁶A fugene, a yi-ine, nun a binla birin xa findi se kedenna ra. A birin xa rafala xema bɔnbɔxi faɓin na. ³⁷I xa lenpu solofere rafala, i yi ne dɔɔ e dɔɔdene yi alogo e xa a yetagini yalan. ³⁸A waliseene nun xube kɔ seene fan xa rafala xema faɓin na. ³⁹I xa lenpu dɔɔ seen nun a waliseene rafala xema faɓin kilo tonge saxan na.”

⁴⁰“A liga i yeren ma, i yi e rafala alo n na misaala yitaxi i ra geyaan fari kii naxan yi.”

Ala Batu Bubuna fe

Xorɔyaan 36.8-38

26 “I xa Ala Batu Bubun nafala taa dugi kuye faɓi fu ra, dugi mamiloxin nun a gbeela. E yi rayabu Maleka gubugubu kan sawura sɔxɔnxine ra. ²Dugine birin kuyan nun a yigboon xa lan: a kuyana nɔngɔnna ye mɔxɔɓen nun solomasexe, a yigbona nɔngɔnna ye naanin. ³I xa dugi suulun dege e bode ra, dugi suulunna bonne fan dege e bode ra. ⁴I xa luti mamiloxine ti dugi ratugunxine singe ra xiin de kinkin na. I mɔn yi na liga a ratugunxin dɔnxɛ ra xiin na. ⁵I xa luti tonge suulun ti dugi ratugunxine singe ra xiin na, i mɔn yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxin bonne dɔnxɛ ra xiin fan na. Lutine xa lan e bode ma. ⁶I xa suxu se xema daxin tonge suulun nafala i yi dugi ratugunxi firinne xidi e bode ra suxu seene ra. Nayi, Ala Batu Bubun yi findi se kedenna ra.”

⁷“I xa dugi fu nun keden nafala sii xabene ra, e findi Ala Batu Bubun xunna soon na. ⁸Dugi fu nun kedenne birin xa lan: e kuyan xa findi nɔngɔnna ye tonge saxan na, e yigbona nɔngɔnna ye naanin. ⁹I xa dugi suulun dege e bode ra e danna, i senninna bonne fan dege e bode ra. I xa a senninden sa firinna ra bubun

yetagi. ¹⁰I xa luti tonge suulun ti dugi ratugunxine singe ra xiin de kinkine ra, i mɔn yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxin bonne fan dɔnxɛ ra xiin de kinkine ra. ¹¹I xa suxu se sula daxi tonge suulun nafala, i yi lutine ti suxu seene ra. Nayi, i yi bubun findi kedenna ra. ¹²Na dugin tagin naxan minixi bonne xa, na xa singan Ala Batu Bubun xanbi ra. ¹³Dugi nɔngɔnna ye keden naxan minixi Ala Batu Bubun dɛxɔnne yi, na xa singan a dɛxɔnne ra a xunna soon na.”

¹⁴“I xa konton kidi magbelixine dege e bode ra, i yi e sa bubun birin fari. I mɔn yi sube kidi faɓi gbete ye fan sa na fari.”

¹⁵“I xa bubun xunna soon bun tiine rafala kasiya wudine ra. ¹⁶Bun tiine xa kuya ayi nɔngɔnna ye fu, e yi gbo ayi nɔngɔnna ye keden e nun a tagi. ¹⁷Bun ti kedenna kui, a xa ti farin firinna ra e bode yetagi. I xa bubun bun tiine birin ti na kiini. ¹⁸I xa bun ti mɔxɔɓe rafala bubun yifari fɔxɔn ma. ¹⁹I xa bundɔɔ gbeti daxi tonge naanin nafala. Bun ti yo bun ti, bundɔɔ firin. Farin firinne xa sɔti bundɔɔne kui. ²⁰I xa bun ti mɔxɔɓe ti bubun kɔmen fɔxɔni, ²¹e nun bundɔɔ gbeti daxi tonge naanin, bun ti yo bun ti, bundɔɔ firin. ²²I xa bun ti sennin ti bubun xanbi binni, sogegododen binni. ²³I xa bun ti firin sa a fari bubun xanbi ra tongonne ma. ²⁴Bun ti firin xa ti e bode xɔn menni. E xidi e bode ra keli laben na han e xun tagi. Bubun tongon firinne birin xa ti na kiini. ²⁵E birin malanxina, bun ti solomasexe e nun bundɔɔ fu nun sennin. Bun dɔɔ firin bun tiine birin bun. ²⁶I xa kasiya wudi gaalane[†] rafala. Suulun xa lu bubun fɔxɔ kedenna bun tiine suxu seen na, ²⁷suulun xa lu bode fɔxɔn ma, suulun xa lu bubun xanbi binna ra, sogegododen binni. ²⁸Gaalan tagi xiin bun tiine ma, na xa keli bubun fɔxɔ kedenni siga han

[†]26:26 Nde a falama a “galalenne.”

bubun bode fɔxɔna. ²⁹I xa xɛmaan sa bun tiine ma. I xa gaalane so yinle rafala xɛmaan na. I xɛmaan sa gaalane ma.”

³⁰“I xa Ala Batu Bubun ti alo a yitaxi i ra kii naxan yi geyaan fari.”

³¹“I xa kankiraan ye masansan taa dugin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, a xa rayabu maleka gubugubu kan sawura sɔxɔnxine ra. ³²I xa a singan kasiya senbeten naanin na xɛma yilenlɛnxine saxi naxanye ma, singan se xɛma daxi naxanye ma. E xa ti bundɔxɔ gbeti daxi naanin kui. ³³I xa ye masansan dugin singan, i Layiri Sereya Kankiraan nasoon menna nin. Ye masansan dugin findima tagi saan nan na yire sarijanxin nun yire sarijanxi fisamantenna tagi.”

³⁴“I xa deraganla sa Layiri Sereya Kankiraan de ra n solonaden na yire sarijanxi fisamantenna kui. ³⁵I xa tabanla ti ye masansan dugin yetagi, bubun kɔmen fɔxɔni. Lenpu dɔxɔ seen xa ti tabanla yetagi, bubun yiifari fɔxɔn ma.”

³⁶“Dugi sɔxɔnna xa taa dugi mamiloxin nun a gbeela sɔxɔn, i yi a singan Ala batu bubun de ra. ³⁷I xa singan se xɛma daxin nafala dugini ito xa e nun kasiya senbeten suulun, i xɛma yilenlɛnxine sa e ma, i yi bundɔxɔ sula daxin suulun naxulun e xa.”

Saraxa gan daxin badena

Xorɔyaan 38.1-7

27 “I xa saraxa ganden nafala kasiya wudin na, a kuyan xalan nɔngɔnna ye suulun ma, a yigbona nɔngɔnna ye suulun, a yitena nɔngɔnna ye saxan. ²I xa feri keden keden nafala a tongon naaninne ma, e nun a fenne xa findi se kedenna ra i yi sulan sa e ma. ³I xa a waliseene rafala sulan na: xube sa seene nun xube kɔ seene nun wuli xuya goronne nun sube tongo seene e nun tɛɛ kɔ seene. ⁴I xa wure masɔxɔnxin nafala,

xuben minin naxan na. I yi tamin so yili naanin nafala sulan na wure masɔxɔnxin tongon naaninne ma. ⁵I xa wure masɔxɔnxin sa saraxa ganden de kinkine bun ma a yiteen tagini. ⁶I xa kasiya tamine rafala saraxa ganden xa, i yi sulan sa e ma. ⁷I xa tamine raso sula yinle ra alogo tamine xa lu saraxa ganden fɔxɔ firinne ma, a xali seen na. ⁸I xa saraxa ganden nafala farinne ra, a kui genla yi lu. A xa rafala alo n na a yitaxi i ra kii naxan yi geyaan fari.”

Dugi sansanna fe

Xorɔyaan 38.9-20

⁹“I xa Ala Batu Bubun nabilin sansanna ra. Sansanna yiifari fɔxɔn xa kuya han nɔngɔnna ye kɛmɛ, a ti taa dugi fajine ra. ¹⁰Sula senbeten mɔxɔɲɛ xa ti sula bundɔxɔ mɔxɔɲɛ kui, e nun dugi singan se gbeti daxine xa singan gbeti gaalane[‡] ra senbetenne longonne ra. ¹¹Kɔmen fɔxɔn sansanna fan xa kuya ayi han nɔngɔnna ye kɛmɛ, a fan yi ti taa dugi fajine ra e nun sula senbeten mɔxɔɲɛ, sula bundɔxɔ mɔxɔɲɛ e nun dugi singan se gbeti daxine nun gbeti gaalane senbetenne longonne ra. ¹²Sogegododen binni, sansanna xa kuya ayi han nɔngɔnna ye tonge suulun, a xa ti dugine ra e nun senbeten fu, e nun bundɔxɔ fu. ¹³A sogeteden binni, soden denaxan yi, sansanna mɔn xa kuya ayi han nɔngɔnna ye tonge suulun. ¹⁴Koni dugine xa singan soden fɔxɔ kedenni, e nun senbeten saxan nun bundɔxɔ saxan han nɔngɔnna ye fu nun suulun. ¹⁵Dugine xa singan soden fɔxɔ bodeni, e nun senbeten saxan e nun e bundɔxɔ saxan han nɔngɔnna fu nun suulun. ¹⁶I xa de raxidi dugin singan sansanna so deen na, naxan kuya han nɔngɔnna ye mɔxɔɲɛ. Dugi sɔxɔnne xa a rafala gari mamiloxin

[‡]27:10 Nde a falama a “galalenne.”

nun a gbeela ra, e nun taa dugi faɣina. Senbeten naanin nun bundɔɔ naanin fan xa ti menni. ¹⁷Sansanna senbetenne birin xa ti sula bundɔɔne kui, e xa tugun e bode ra gaalan gbeti daxine ra dugi singan se gbeti daxine yi singan ne ra. ¹⁸Sansanna kuyan xa findi nɔngɔna ye keme, a yigbona nɔngɔna ye tonge suulun, a taa dugi faɣine yitena nɔngɔna ye suulun. Sansanna bundɔɔne findima sulan nan na.”

¹⁹“Se yo naxan nawalima Ala Batu Bubun wanle yi, e nun tamin naxanye gbangbanma bɔxɔni bubun bun tiine xidi seen na, hanma sansanna xidi seen na, ne birin xa rafala sulan na.”

Lenpu turena

Saraxaraline 24.1-3

²⁰“I xa Isirayila kaane yamari e xa fa oliwi ture faɣin na i xɔn, alogo lenpune xa dege waxatin birin. ²¹Haruna nun a diine xa lenpune dɔɔ Layiri Kankiraan ye masansan dugin yetagi Naralan Bubun kui. A xa dege jinbanna ra han xɔtɔnni Alatala yetagi. Habadan sariyan nan na ra Isirayila yixeten muxune birin xa.”

Saraxaraline dugine

Xorɣyaan 39.1-7

28 “I xa i tada Haruna xili e nun a diine Nadaba nun Abihu nun Eleyasari e nun Itamara, e xa wali n xa Isirayila kaane tagi alo saraxaraline. ²I xa dugi sarjɔnɔxine dege i tada Haruna xa alogo a xa binyen nun xunnayerenna sɔtɔ. ³I xa falan ti walikeen birin xa naxanye fatan, n bata xaxili faɣin fi naxanye ma fe sifani itoe fe ra. E xa Harunaa dugine dege, alogo a xa sarjɔn, a yi saraxarali wanle ke n xa. ⁴E xa maraberiba sifani itoe nan dege: Kanke masaan nun saraxarali domaan nun gubaan nun a doma bun bira faɣin nun namuna e nun tagixidina. E xa maraberiba sarjɔnɔxini

itoe dege i tada Haruna nun a diine xa, alogo e xa saraxarali wanle ke n xa. ⁵Dugi sɔxɔnne xa xemaan nawali, e nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi faɣina.”

Saraxarali domana

Xorɣyaan 39.2-7

⁶“E xa saraxarali domaan xema daxin dege gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi faɣina, a findi wali faɣin na. ⁷E xa a tungunne dege, e lutine ti e xun firinne ma a xidi seen na. ⁸A tagixidi faɣin fan degema na kii nin: E nun saraxarali domaan xa findi kedenna ra. A rafalama xemaan nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi faɣin nan na. ⁹I xa onixi geme firin tongo, i yi Isirayilaa diine xinle kerenden e ma. ¹⁰Xili sennin xa lu geme kedenna ma, xili sennin yi lu gemen boden ma, fata e bari yeen ma. ¹¹I xa Isirayila kaane xinle kerenden geme firinne ma, alo taxamasenna kerendenma kii naxan yi, i yi e sa geme suxu se xema daxine kui. ¹²I xa na geme firinne ti saraxarali domaan tungunne ma, alo ɔɔɔ lu gemene Isirayilaa diine xɔn. Haruna e xinle xalima nen a tungunne ma Alatala fema ɔɔɔ lu feen na e xɔn. ¹³I xa gemene suxu seene rafala xemaan na, ¹⁴i yi xema faɣin yɔlɔnɔndi firin singan e ra, naxanye denbexi alo luti firin.”

Kanke masana

Xorɣyaan 39.8-21

¹⁵“I xa kanke masaan dege, kitisa sena. A xa findi wali faɣin na. I xa a rafala alo saraxarali domana. A rafala xemaan nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi faɣin na. ¹⁶A xa rafala tongon naaninna ra. A xa yisa firinna ra, a kuyan nun a yigbona nɔngɔna tagi. ¹⁷I xa a rayabu geme faɣin kira naanin na. I xa gemeni itoe nan sa a kira singan ma: saridon gemen nun

topasi gemen nun emerodi gemena. ¹⁸ A kira firindena: esikaribukili gemen nun safiri gemen nun dayimu gemena. ¹⁹ Kira saxandena: opali gemen nun agati gemen nun ametisi gemena. ²⁰ Kira naanindena: kirisoliti gemen nun onixi gemen nun yasipi gemena. Gemeni itoe xa sa geme suxu se xema daxine kui. ²¹ Geme fu nun firinne luma Isirayilaa diine nan xili yi. Geme yo geme, i xa Isirayila bɔn-sɔn keden xinla kerenden a ma taxamasenna ra. ²² I xa xema yɔlɔnxɔndine rafala kanke masaan xa, naxanye denbexi alo lutina. ²³ I xa wuredi digilinxi xema daxin firin nafala i yi e so kanke masaan xunne ra. ²⁴ I xa yɔlɔnxɔndine xidi wuredine ra kanke masaan xunne ma, ²⁵ i yi e so suxu se xema daxine ra, e yi singan saraxarali domain tungun firinne ra a kanke ra. ²⁶ I mɔn xa xema wuredi digilinxi firin nafala i naxanye singanma kanke masaan sanna bun ma a kui. ²⁷ I mɔn xa xema wuredi digilinxi firin nafala i yi e singan saraxarali domain tungun firinne laben na, a tagixidin faxa ra. ²⁸ I xa kanke masaan wuredine nun saraxarali domain wuredine xidi e bode ra luti mamiloxin na, alogo kanke masaan nama saraxarali domain bejin. ²⁹ Haruna na so yire sarijanxini waxatin naxan yi, a Isirayila diine xinle xalima nen a kanke ra kitisa seen ma, kanke masana. Nɔxɔ lu feen nan na ra Alatala yetagi Isirayila diine xɔn waxatin birin. ³⁰ I xa masensen ti seene, Yurima nun Tumin sa kanke masaan yibaan kui. E xa lu Haruna kanke ra a na fa Alatala yetagi waxatin naxan yi. Nayi, Haruna Ala sagoon kolon seene xalima nen a kanke ra Isirayila kaane xa waxatin birin Alatala yetagi.”

Saraxarali dugi gbete

Xorɣaayan 39.22-31

³¹ “I xa dugi mamiloxin dege gubaan na naxan soma saraxarali domain fari.

³² A kɔeen xa lu a tagini, i yi dugina nde dege a rabilinni alogo a nama bɔ. ³³ I xa girenada wudi bogi sawurane dege gari mamiloxin nun a gbeela ra a lenbene ma, i yi xema talandine singan e longori ra. ³⁴ Xema talanne xa singan girenada wudi bogi sawurane longori ra gubaan lenben nabilinna birin yi. ³⁵ Haruna xa gubaan so a nema wale waxatin naxan yi alogo a nama faxa. Talanne xuiin minima nen a na so yire sarijanxini waxatin naxan yi Alatala yetagi hanma a na mini.”

³⁶ “I xa xema walaxadin nafala, i yi taxamasenni ito kerenden a ma fa fala, ‘Muxu Sarijanxina Alatala Xa.’ ³⁷ I yi a xidi luti mamiloxin na namun ma a tigi ra. ³⁸ A luma nen Haruna tigi ra, Isirayila kaane hake goronne yi lu Haruna xun ma e naxanye tongoxi saraxa sarijanxine badeni. A luma nen a tigi ra waxatin birin yi alogo e xa rafan Alatala ma.”

³⁹ “I xa taa dugi faɲi dege doma bun biran na. I yi taa dugi faɲin nafala namun na. Dugi sɔxɔnna xa tagixidin nafala.”

⁴⁰ “I xa dugine dege Harunaa diine xa, i yi tagixidine rafala e xa, i yi xun tagixidine rafala e xa alogo e xa binyen nun xunnayerenna sɔtɔ. ⁴¹ I xa i tada Haruna maxidi e nun a diine. I xa e xunne masusan turen na, i yi e findi saraxaraline ra, i yi e rasarijan alogo e xa saraxarali wanla ke n xa. ⁴² I xa wantanne dege e xa, e ragenla nama lu, keli e tagiin ma han e danbane. ⁴³ Haruna nun a diine xa e so benun e xa siga Naralan Bubun kui, hanma e nema maso saraxa ganden na walideni yire sarijanxini. Nayi, e mi yulubin tongoma e faxa. Habadan sariyan na a ra Haruna xa e nun a yixetene birin.”

Saraxaraline rasarijan fena

Saraxaraline 8.1-36

29 “I xa saraxaraline rasarijan ikii nin alogo e xa wanla ke n xa: Tura bulan keden tongo e nun konton firin fe mi naxanye ra. ² I xa burun gan

murutu fuji fajin na, buru rate se^f mi naxan yi, i mən yi nde gan turen naxan yi e nun buru yilenlenxine turen saxi naxanye ma. ³I xa e sa deben kui i yi e ralin ma, e nun turaan nun kontonne. ⁴I xa Haruna nun a diine ti Naralan Bubun de ra, i yi e maxa. ⁵I xa dugine tongo, i yi doma bun biran nun gubaan nun saraxarali domain nun kanke masaan nagodo Haruna ma. Saraxarali domain xidi a tagi, a tagixidi fajin na. ⁶I xa namun so a xun na, i yi taxamaseri saripanxin xidi namun na. ⁷I xa masusan turen tongo, i yi a sa Haruna xunni, a sugandi feen na. ⁸I yi a diine fan nafa, i yi dugine ragodo e ma. ⁹I xa e tagi xidi tagixidin na, i yi e xun tagixidine xidi. Habadan sariyan na a ra, saraxaraliyaan bata findi e gbeen na. Na kiini, i xa Haruna nun a diine dɔxɔ saraxaraliyani.”

¹⁰“I xa turaan ti Naralan Bubun yetagi, Haruna nun a diine xa e yiine sa turaan xunna fari. ¹¹I xa turaan kɔɛ raxaba Alatala yetagi Naralan Bubun so deen na. ¹²I xa turaan wunla tongo, i yi a sa saraxa ganden tongonne fenne ma i yii sonla ra. I xa wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa ganden dexɔn ma. ¹³Ningen turen naxan birin a fatini e nun farafaran naxan a bɔɓn ma e nun a gbingi ra xeɛ firinne nun e turene, i yi ne sa teeni saraxa ganden fari.”

¹⁴“Koni i xa turaan suben nun a kidin nun a gbiin woli teeni yamaan daaxaden fari ma. Yulubi xafari saraxan na a ra. ¹⁵I xa konton keden tongo. Haruna nun a diine xa e yiine sa kontonna xunna ma. ¹⁶I xa a kɔɛ raxaba, i yi a wunla tongo, i yi a so saraxa ganden dexɔnne birin ma. ¹⁷I xa kontonni bolon dungi dugin na, i yi a kui seene nun a sanne maxa, i ne sa a sube dungine nun a xunna fari. ¹⁸I xa kontonna birin sa teeni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra Alatala

xa, naxan xiri rafan Alatala ma. A ralima Alatala ma teen nan na.”

¹⁹“I xa kontonna firinden tongo, Haruna nun a diine xa e yiine sa kontonna xunna ma. ²⁰I xa a kɔɛ raxaba, i yi a wunla tongo, i yi a sa Haruna nun a diine yiifari ma tunle ra, e nun e yiifari ma yii konkoribane ra e nun e yiifari ma san konkoribane ra. I yi wunla so saraxa ganden dexɔnne birin ma. ²¹I xa wunla nde tongo saraxa ganden fari, e nun masusan turena, i yi a xuya Haruna nun a dugine ma, e nun a diine nun e dugine ma. Nayi, Haruna nun a diine nun e dugine saripanma nen. ²²I xa kontonna turen tongo, e nun a xunla nun turen naxan a kui seene ma e nun farafaran naxan a bɔɓn ma e nun a gbingi ra xeɛ firinne nun e turena, e nun a yiifari ma danbana. Amasɔɔ saraxaraliin dɔxɔ kontonna na a ra. ²³I mən xa burun natetarena ndee tongo deben kui naxan Alatala yetagi: buru xun keden, buru keden naxan nafalaxi turen na e nun burudi keden. ²⁴I xa ne birin so Haruna nun a diine yii, e yi e mayita Alatala ra kise ralixin na. ²⁵Na xanbi ra, i yi e ba e yii, i yi e sa teeni saraxa ganden fari, e nun saraxa gan daxina. A xirin yi rafan Alatala ma. A ralima Alatala ma teen nan na. ²⁶I xa na kontonna firinden kanken tongo i yi a mayita Alatala ra kise ralixin na. Na yi findi i gbeen na. ²⁷I xa kontonna kanken nun a danban nasarijan Haruna nun a diine xa, i naxanye ralixi n ma. ²⁸Nanara, Isirayilla kaane sube dungini itoe nan soma Haruna nun a yixetene yii, e na bɔɓɛ xunbeli saraxan ba waxatin naxan yi. Na nan luma Alatala xa.”

²⁹“Haruna na faxa, a dugi rasarijanxine findima a diine nan gbee ra, alogo ne fan xa e so, e fan yi masusan, e dɔxɔ saraxaraliyani. ³⁰Saraxar-

^f29:2 *burun nate sena*: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

aliin naxan fama Haruna dangu xanbini, na a dugine soma nen xii solofere, benun a xa so Naralan Bubun kui walideni yire sarijanxini.”

³¹ “I xa saraxaraliin dıxı kontonna tongo, i yi a suben jin yire sarijanxina nde yi. ³² Haruna nun a diine yi a don Naralan Bubun so deen na, e nun burun naxan deben kui. ³³ E tan nan se raliixini itoe donma naxanye bata rawali Ala solona feen nun e dıxı feen nun e rasarijan feen na. Muxu gbete nama e don, amasıtı e sarijan. ³⁴ Xa sube dınxen lu hanma buruna han xıtınni, i xa a woli teeni. A mi donma, amasıtı a sarijan. ³⁵ I xa a liga Haruna nun a diine xa alo n ni i yamarixi kii naxan yi. I xa xii solofere ti e dıxı feen na. ³⁶ I xa tura keden ba Ala solona seen na lıxı yo lıxı. Na nan saraxa ganden nasarijanma, i mın yi a masusan turen na alogo i xa a rasarijan. ³⁷ I xa Ala solona xii solofere bun ma. Na xanbi ra, saraxa ganden sarijanma nen fefe! Naxan yo nema a yiin dınje saraxa ganden na fı na xa sarijan.”

Lıxı yo lıxı saraxana fe

Yatene 28.1-8

³⁸ “Ito nan bama saraxa ganden fari lıxı yo lıxı waxatin birin: yexee dii firin, jıe keden kedenna. ³⁹ Kedenna xa ba xıtınni, bonna jinbanna ra. ⁴⁰ Yexee singen xa ba e nun murutu fupi fapın kilo saxan naxan basanxi oliwi ture fapı litiri keden nun a tagi ra. Wudi bogi igena alo manpana, na litiri keden nun a tagi fan xa bıxın saraxan na. ⁴¹ Yexeen firinden xa ba jinbanna ra e nun bogise saraxan nun minse saraxana alo a bama xıtınni kii naxan yi. A xirin yi rafan Ala ma. A ralima Alatala ma teen nan na. ⁴² Mayixete famatıne xa saraxa gan daxini ito ba waxatin birin Naralan Bubun so deen na Alatala yetagi. N naralanma e ra menna nin n yi falan ti e xa. ⁴³ N

naralanma Isirayila kaane ra menna nin, na yiren yi sarijan n ma nıxın xın. ⁴⁴ N Naralan Bubun nasarijanma nen e nun saraxa gandena. N yi Haruna nun a diine rasarijan alogo e xa saraxarali wanla ke n xa. ⁴⁵ N luma nen Isirayila kaane tagi, n findi e tan ma Ala ra. ⁴⁶ E a kolonma nen a Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e raminixi Misiran yi, alogo n xa lu e tagi. Alatala nan n tan na, e Ala.”

Wusulan gandena fe

Xorçyaan 37.25-28

30 “I xa wusulan ganden nafala kasiya wudin na. ² A xa kuya yi nıngınna ye keden, a yigbona nıngınna ye keden, a yitena nıngınna ye firin. I xa feri keden nafala a tongon naaninne ma, e nun wusulan ganden yi findi se kedenna ra. ³ I xa xema fapın sa a fanna nun a dıxınne nun a fenne ma, i yi xemaan sa a rabilinni a jınginne ma. ⁴ I xa tami raso yinla xema daxin firin nafala wusulan ganden jınginne bun ma alogo a tongo tamine xa raso a fıxı firinne ra. ⁵ I xa kasiya wudin nafala tamine ra, i yi xemaan sa e ma. ⁶ I xa wusulan ganden ti dugin yetagi Layiri Sereya Kankiraan ye masansanxi naxan na, n solonama denaxan yi, n naralanma i ra denaxan yi. ⁷ Haruna xa wusulanna gan xıtın yo xıtın, a nema lenpune yıtınje waxatin naxan yi. ⁸ A mın xa a gan jinbari yo jinbari, a nema lenpune radege waxatin naxan yi. Nayi, wusulanna ganma nen Alatala yetagi waxati famatıne birin yi. ⁹ E nama wusulanna radaxataren gan saraxa ganden fari, hanma e saraxa gan daxin ba, hanma bogise saraxana, hanma e minse saraxan nabıxın a fari. ¹⁰ Sanja yi keden jıeen bun ma, Haruna xa yulubi xafari saraxan wunla xuya a fenne ma. Nayi, a a rasarijan jıe yo jıe waxati famatıne yi. A sarijan Alatala yee ra yi han!”

Yamaan yatɛn nun niin xunbana

¹¹ Alatala yi falan ti Musa xa, a naxa, ¹² “I na Isirayila kaane matenge waxatin naxan yi, birin xa a niin xunba saren fi Alatala ma, a nema tenge waxatin naxan yi. Nayi, fitina furen mi yamaan suxe. ¹³ Naxan yo na tenge, na xa gbeti gbanan keden fi naxan lanxi sekele tagiin ma, wure gbeti fixeni ligaseen naxan nawalima yire sarijanxini, naxan lanxi garamu suulun ma. Gbeti gbananni itoe luma Alatala nan xa. ¹⁴ Isirayila kaan naxanye bata ɲɛ mɔxɔɲɛ sɔɔ, ne birin xa ito fi Alatala ma. ¹⁵ Se kannama nde sa a fari, yiigelitɔɔn nama nde ba gbeti gbanan kedenna ra, bayo ɛ niin xunba saren nan fima Alatala ma. ¹⁶ I xa xunba gbetini itoe rasuxu Isirayila kaane yii, i yi a rawali Naralan Bubun wanli. Na findima ɲɔxɔ lu seen nan na Isirayila kaane xɔn Alatala yetagi, a yi e niin xunba.”

Ige ramara sena

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁸ “Ige ramara se sula daxin nafala maxaden na e nun a bundɔxɔn sula daxin naxan tima a bun. I xa a ti Naralan Bubun nun saraxa ganden tagi, i yi igen sa a kui. ¹⁹ Haruna nun a diine e yiine nun e sanne maxama na igen nan na. ²⁰ E na so Naralan Bubun kui waxatin naxan yi, e xa e maxa, alogo e nama faxa. E na e maso saraxa ganden na saraxa rali-deni Alatala ma teen na, ²¹ e xa e yiine nun e sanne maxa, alogo e nama faxa. Habadan sariyan na a ra Haruna nun a yixetene xa waxati famatɔne yi.”

Ture sarijanxina

²² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²³ “Wudi se xiri ɲaxumɛni itoe tongo: mirihi latikɔɔnna kilo suulun, sinamon wudi xiri ɲaxumen kilo firin e nun a tagi, xaye xiri ɲaxumen kilo firin e nun

a tagi, ²⁴ sinamon fuge xaren kilo suulun, e nun oliwi turen litiri sennin. ɛ xa ne maliga liga seene ra naxanye rawalima yire sarijanxini. ²⁵ ɛ itoe birin basan latikɔɔnna rafala fena, e findi masusan ture sarijanxin na naxan xirin ɲaxun.”

²⁶ “I xa Naralan Bubun nun Layiri Sereya Kankiraan masusan na ra, ²⁷ e nun tabanla nun a waliseene, e nun lenpu dɔxɔ seen nun a waliseene e nun wusulan gandena, ²⁸ e nun saraxa gan daxin baden nun a waliseene, e nun ige ramara seen nun a bundɔxɔna. ²⁹ I xa ne rasarijan alogo e xa sarijan fefe! Naxan yo nema a yiin dinɲe e ra, fɔ a xa sarijan nen. ³⁰ I xa Haruna nun a diine masusan, i yi e rasarijan alogo e xa saraxarali wanla ke n xa.”

³¹ I xa a fala Isirayila kaane xa, i naxa, “A findima n ma masusan ture sarijanxin nan na waxati famatɔne birin yi. ³² Muxu yo nama a sugusugu a fatin ma. Muxu yo nama a sifan nafala. A sarijan, ɛ xa a yatɛ se sarijanxin na. ³³ Naxan yo na a sifan nafala hanma a a sa muxu gbete ma ba saraxaraline ra, a kedima nen yamaan tagi.”

Wusulanna

³⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Se xiri ɲaxumɛne tongo: mirihi latikɔɔn xaraxin nun onixi gɛmɛ fupina e nun galibanun salenna. I mɔn yi wusulan faɲin sa a fari. ³⁵ Latikɔɔn nafalan xa e basan, a findi wusulan xiri ɲaxumen na. Fɔxɔn xa sa ayi alogo a xa ramara, a lu sarijanxi. ³⁶ I xa na nde findi a fupin na, i yi a sa Layiri Kankiraan yetagi Naralan Bubuni, n naralanma i ra denaxan yi. A findima ɛ xa se sarijanxin nan na naxan sarijan han! ³⁷ ɛ nama wusulanni ito ɲɔxɔn nafala ɛ yete xa. ɛ xa a yatɛ se sarijanxin na Alatala xa. ³⁸ Xa muxuna nde wusulan sifani ito rafala alogo a xa a xirin mɛ, a kedima nen yamaan tagi.”

Batu bubun walikene fe*Xorçyaan 35.30-35*

31 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²“A mato, n bata Yuri a diin Besaleli sugandi, Xuru mamandenna Yuda bõnsõnni. ³N bata a ralugo Alaa Nii Sarijanxin nun xaxilimayaan nun kolonna ra alogo a xa fatan wali wuyaxi ke, ⁴alogo a xa nõ wali gbeene rakamali-deni, a xemaan nawali, e nun gbetin nun sulana, ⁵a geme fajine masoli a yi e suxu seene yitõn, a wudin nawali, alogo a xa wali tofajine ke. ⁶N mõn bata Dan bõnsõnna Axisamaki a dii Oholiyabi so a yii a mali muxun na. N mõn bata a ragidi walikene birin xa fatan wanle ra n bata e yamari naxan ma: ⁷Naralan Bubuna, Layiri Sereya Kankirana Ala solonama denaxan yi, e nun bubun kui seene birin, ⁸tabanla nun a waliseene, lenpu dõxõ se xema daxin nun a waliseene birin, wusulan gandena, ⁹saraxa gan daxin baden nun a waliseene birin, ige ramara seen nun a bundõxõna, ¹⁰taa dugine, dugi rasarijanxine saraxarali Haruna xa, e nun dugine a diine xa saraxarali wanli, ¹¹masusan turena, e nun wusulan xiri jaxumena yire sarijanxin xa. E xa ne birin nafala alo n na e yamarixi i ma kii naxan yi.”

Matabu Lõxõna fe

¹²Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹³“A fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘E Matabu Lõxõne suxu. E findima nen taxamasenna ra n tan nun e tan tagi waxati famatõne muxune xa, alogo e xa a kolon a n tan Alatala nan e rasarijanma. ¹⁴E xa Matabu Lõxõn suxu, amasõtõ a sarijan e tan yii. Xa naxan mi a suxu, a wali na lõxõni, a kedima nen a yamani, e yi a faxa. ¹⁵I walima nen xii sennin, koni xii soloferede lõxõn findima Matabu Lõxõn nan na, naxan sarijan Alatala yetagi. Muxu yo na wali Matabu Lõxõni e xa a

faxa. ¹⁶Isirayila kaane xa Matabu Lõxõn suxu, e yixetene birin xa Matabu Lõxõn sanla raba. Habadan layirin na a ra. ¹⁷A findima taxamasenna nan na n tan nun Isirayila tagi habadan! Amasõtõ Alatala lõxõn nun koren daxi xii senninna bun, xii soloferede lõxõni a yi wanla dan, a yi a matabu.”

Sariya walaxana fe

¹⁸Ala to yelin falan tiye Musa xa Sinayi geyaan fari, a yi Layirin Sereya walaxa firinne so a yii, geme walaxane Ala naxanye kerendenxi a yiin na.

Ninge dii sawurana*Sariyane 9.6-29*

32 Yamaan to a to a Musa yi buma gododeni geyaan fari, e yi e malan Haruna fema. E yi a fala a xa, e naxa, “Keli! I yi ala gbetene rafala en xa naxanye tima en yee ra! Musa ito, xemene naxan en naminixi Misiran yamanani, en mi a kolon naxan a sõtõxi.” ²Haruna yi a fala e xa, a naxa, “E xemaan tunla soone ba e tunle ra, e nun e jaxanle tunle ra, e nun e dii xemene nun e dii temene, e fa e ra n fema.” ³E yi e xemaan tunla soone birin ba, e fa e ra Haruna fema. ⁴A yi e rasuxu e ra, a xemane raxulun, a yi e igen nafala jinge dii sawuran na kulunden na. E yi a fala, e naxa, “Isirayila! E gbee alane ni i ra, naxan i raminixi Misiran yamanani!” ⁵Haruna to na to, a yi saraxa ganden nafala jinge dii sawuran yetagi. A a rali e ma, a naxa, “Tila, sanla rabama nen Alatala xa!”

⁶Na xõtõn bode, e keli sinma, e yi saraxa gan daxine nun bõje xunbeli saraxane ba. Yamaan yi dõxõ e degeden nun e mindeni, e lu kele, e sabaan so.

⁷Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga! Godo! Amasõtõ i ya yamana, i naxan naminixi Misiran yamanani, e bata kala. ⁸E bata kiraan fata xulen, n na e yamarixi naxan ma! E bata xema

raxulunxin nafala jinge dii sawura sux-
uren na, e yi e xinbi sin a bun. E bata
saraxane ba a xa, e yi a fala, e naxa,
'Isirayila! E gbee alane ni i ra, naxanye
i raminixi Misiran yamanani.'" ⁹ Alatala
yi a fala Musa xa, a naxa, "N bata yamani
ito to, yama murutexin na a ra. ¹⁰ Iki i xa
i masiga n na. N ma xolon xa keli e xili
ma, n xa e raxori. N ni i tan nan bõnsõn
findima siya gbeen na."

¹¹ Musa yi Alatala mafan, a Ala, a
naxa, "Ee! Alatala! I ya xolon kelima
i ya yamaan xili ma nanfera, i naxan
naminixi Misiran yamanani i senbe
gbeen nun i yii barakaxin na? ¹² Xa i ito
liga, Misiran kaane a fale nen, e naxa,
'A e raminixi Misiran yi miriya jaxin
nan ma, alogo a xa sa e faxa geyane ma,
a yi e jan bõxõn fari.' I ya xõlõ gbeen
lu! I dija! I nama yihadin nagodo i ya
yamaan ma! ¹³ Ibrahima fe xa rabira i
ma, e nun Isiyaga nun Isirayila, i ya wa-
likene. I kõlõ nen i yete yi, i naxa, 'N na
e bõnsõnna rawuyama ayi nen alo saren
naxanye kore. N bõxõni ito birin soma i
bõnsõnna yii nen n ni i tuli saxi naxan na,
a findi e keen na habadan!'" ¹⁴ Alatala yi
dija, a mi yihadin nagodo a yamaan ma,
a feen naxan falaxi.

¹⁵ Musa yi xete keli geyaan fari,
Layirin Sereya walaxa firinne suxi a yii.
Walaxane fõxõ firinne birin yi sebxexi.
¹⁶ Ala nan na walaxane rafala. Ala nan
yi sebenla ne tixi, naxanye yi kerendenxi
walaxane ma. ¹⁷ Yosuwe to yamaan
sõnxõ xuiin me, a yi a fala Musa xa,
a naxa, "Yenge so sõnxõn tema yamaan
daaxadeni!" ¹⁸ Musa yi a yabi,
"Nõ tiine sõnxõ xui mi ito ra.
Muxu bõnbõxõine sõnxõ xui mi ito ra.
N tan sigi sa xuiin nan mema."

¹⁹ E to maso yamaan daaxaden na, e yi
jinge dii sawuran to e nun bodonlane.
Musa yi xõlõ han! Walaxan naxanye yi a
yii, a yi ne woli ayi, a yi e yibõ geyaan
san bun. ²⁰ E jinge diin naxan nafala, a

na tongo, a yi a gan. A yi a findi a fupin
na, a yi a xuya igen xun ma, a yi Isirayila
kaane karahan, e yi a min.

²¹ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa,
"Yamani ito nanse ligaxi i ra, alogo i xa
ti e yee ra yulubi gbeeni ito ligadeni?"
²² Haruna yi a yabi, a naxa, "N kanna
nama xõlõ! I tan yetena a kolon, yamani
ito jaxu. ²³ E a falaxi n xa nen, e naxa,
'Alane rafala en xa naxanye tima en yee
ra. Musa ito, xemen naxan en naminixi
Misiran yamanani, en mi a kolon naxan
a sõtxõ.'" ²⁴ N yi a fala e xa, n naxa,
'Maxidi se xemaan naxanye yii, ne xa e
ba! E yi e so n yii, n yi e woli teeni,
jinge diini ito yi mini!" ²⁵ Musa yi a to
a yamaan mi yi yagima, a Haruna bata
yi tin yamana yete suxutareyaan ma, e
yi findi magele seen na e yaxune xa.
²⁶ Musa yi ti yamaan daaxaden so deen
na, a naxa, "Naxanye Alatala xa, ne xa
fa n fema!" Lewi bõnsõnna birin yi e
malan a fema. ²⁷ A yi a fala e xa, a naxa,
"Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a
naxa, 'Birin xa a silanfanna xidi a tagi.
E yamaan daaxadeni siga, keli fõxõ bo-
den ma han bodena, birin xa a ngaxake-
denna faxa e nun a lanfaan nun a dõxõ
bodena.'" ²⁸ Lewi bõnsõnna yi Musaa ya-
marin suxu, na lõxõni muxu wuli saxan
yi faxa yamaan na. ²⁹ Musa yi a fala, a
naxa, "E bata rasaripnan Alatala xa to,
bayo e kelixi e diine nun e ngaxakedenne
nan xili ma. A bata e baraka to."

³⁰ Na xõtõn bode, Musa yi a fala ya-
maan xa, a naxa, "E bata yulubi gbeen
liga. Iki n xa te Alatala fema. Waxatina
nde n na solonama e xa nen e yulu-
bine fe ra." ³¹ Musa yi xete Alatala fema,
a naxa, "Yamani ito bata yulubi gbeen
liga! E bata xemaan nafala suxurene ra.
³² Dija e yulubine ma! Xa na mi a ra, i
xa n tan fan xinla ba i ya kitabi sebxexin
kui." ³³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa,
"Naxan yulubin ligaxi n na, n na nan xili
bama n ma kitabun kui. ³⁴ Iki siga, i ya-

maan xali menni n denaxan falaxi. N ma malekan tima nen i yee ra. Koni a wax-atin na a li, n na e naxankatama nen e yulubine fe ra.”³⁵ Alatala yi yamaan naxankata fitina furen na, amasot̄ e bata yi jinge dii sawuran nafala, Haruna naxan nafala.

Ala mi fa a yamaan matima

33 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga, keli be, i tan nun yamani ito, i naxan naminixi Misiran yamanani. E te na b̄x̄oni n na n de ti naxan ma fe ra, a n na a soma nen Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii. N naxa, ‘N na a soma nen i b̄x̄on̄na yii.’² N malekan nasigama nen i yee ra, alogo a xa Kanan kaane nun Amorine nun Xitine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune kedi i yee ra.³ E xa te na b̄x̄oni kumin nun n̄on̄n̄ gbo denaxan yi. Koni n mi sigama e f̄x̄o ra alogo n nama e f̄axa kira yi. Amasot̄ yama murutexin nan e ra.”⁴ Yamaan to fala x̄odexeni itoe me, e yi sunu, muxu yo mi a maxidi seene so.⁵ Alatala bata yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Yama murutexin nan e ra! Xa en birin siga waxatidi tun, n na e rax̄orima nen. Iki, e e maxidi seene ba, n xa a ragidi n naxan ligama e ra.”⁶ Isirayila kaane to yi kelima Horebe geyaan ma, e yi e maxidi seene ba.

Naralan Bubu singena

⁷ Musa yi darixi bubun tiye yamaan daaxaden nan fari ma wulani, a yi a xili sa “Naralan Bubuna.” Naxanye birin yi wama Alatala max̄odin feni, ne yi sigama Naralan bubun nin, naxan yi yamaan daaxaden fari ma.⁸ Musa nema yi sige bubuni, yamaan birin yi kelima nen, e ti e bubune de ra, e yeen bira Musa f̄x̄o ra han a so bubuni.⁹ Musa nema yi soe bubuni, kundaan yi godoma nen, a ti bubun so deen na Ala nema yi falan tiye Musa xa waxatin naxan yi.¹⁰ Yamaan na

yi kundaan to bubun so deen na, e yi kelima nen, e Ala batu e bubune so deen na.¹¹ Alatala yi falan tima Musa xa nen yee nun yee, alo muxun falan tima a lanfaan xa kii naxan yi. Na xanbi ra, Musa yi xetema nen yamaan daaxadeni, koni Nunu a dii banxulanna naxan yi Musa malima, Yosuwe, na mi yi kelima bubun kui.

Nabi Musa yi Alatala mafan

¹² Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “I a falama n xa, i naxa, ‘Ti yamani ito yee ra!’ Koni i munma a yita n na i naxan nasigama n f̄x̄o ra. I bata a fala, i naxa, ‘N ni i xinla kolon, i bata n kenen.’¹³ Iki, xa n bata i kenen, i xa n xaran i ya kirane ma. Nayi, n ni i kolonje, n yi lu i kenenje. A mato, i gbee siyaan nan yamani ito ra.”

¹⁴ Ala yi a yabi, a naxa, “N tan yeteen nan i matima, n yi b̄je xunbenla fi i ma.”

¹⁵ Musa yi a fala a xa, a naxa, “Xa en birin mi sigama, i nama nxu rakeli be.¹⁶ A kolonma di nayi, a nxu nun i ya yamaan bata i kenen, xa en birin mi sigama? I ya yamaan nun bonne tagi rabama di, naxanye birin b̄x̄on fari?”

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I naxan max̄odinxi n ma, n na a ligama nen, amasot̄ i bata n kenen, e nun n ni i xinla kolon.”

¹⁸ Musa yi a fala, a naxa, “Awa, i ya n̄on̄n̄ yita n na!”

¹⁹ Alatala yi a yabi, a naxa, “N na n ma nemaan birin nadanguma nen i yetagi, n yi n xinla fala, ‘Alatala.’ N hinanje naxan na, n hinanma nen na ra, n kininkinje naxan ma, n kininkininma nen na ma.²⁰ Koni, i mi n̄e n yetagin toe, amasot̄ muxun mi n̄e a toe, a lu a nii ra.”

²¹ Alatala yi a fala, a naxa, “I tima nen gemen fari yirena nde yi be.²² N n̄on̄n̄ nema dangue, n na i rasoma nen geme yinla ra, n yi n yiin sansan i ma han n

dangu. ²³N na n yiin ba na, i n xanbin toma nen, koni n yetagin mi nœe toe.”

Alatala xinla

Sariyane 10.1-5

34 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Geme walaxa firin masoli alo a singene, i naxanye yibœxi. N falane sebema e ma nen naxanye yi bonne ma. ²I xa i yiton xœtœnmi. I te Sinayi geyaana fari. I fa n nalan menni geyaana xuntagi. ³Muxu yo nama bira i fœxo ra. Muxu yo nama lu geyaana mumœen fari. Hali xuruse kurune nama dangu geyaana san bun.”

⁴Musa yi geme walaxa firin masoli alo a singene, a kurun te Sinayi geyaana fari, alo Alatala a yamari kii naxan yi. Geme walaxa firinne yi suxi a yii. ⁵Alatala yi godokunda ziyani, a ti menni a fema, a yi a xinla fala, Alatala. ⁶A yi dangu Musa yetagi, a naxa, “Alatala! Alatala! Ala naxan kininkinin, a mœn dija. A mi xœlon xulen, a hinanna nun a tinxinna gbo. ⁷A hinanma nen han mayixete wuli keden, a dija haken nun matandin nun yulubin ma. Koni, a mi yulubi kanna yatema tinxinden na mume! A fafane haken saranma nen e diine ra han mayixete saxan hanma naanin.” ⁸Musa yi a xinbi sin bœxœni mafuren! A Ala batu.

⁹A yi a fala, a naxa, “Marigina, xa n bata i kenen, en birin xa siga. Hali yama murutexin na a ra, i xa nxu mafelu nxœ hakene nun yulubine ra, i nxu findi i gbeen na.”

Xorçyaan 23.14-19 nun

Sariyane 7.1-5 nun 16.1-17

¹⁰Alatala yi a yabi, a naxa, “N layirin xidima nen en tagi. N kabanakone ligama nen Isirayila yamaan birin yœe xœri naxanye munma liga yamana yo yi dunuœa yi. Siyaan naxanye birin i rabil-inxi, ne n ma kabanako wanla toma nen n naxan ligama œ xa.”

¹¹“N na i yamarima naxan ma to, i xa na suxu. N Amorine nun Kanan kaane nun Xitine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune kedima nen i yœe ra. ¹²œ soma yamanan naxan yi, œ nun men kaane nama layiri yo xidi alogo e nama œ raso tantanni. ¹³œ xa e saraxa gandene nun e kide gemene birin kala. œ yi e Asera kide gbindonne sege, œ yi e suxurene birin gan.”

¹⁴œ nama ala gbete batu, amasœto Alatala xœxœlon, a xili nen “Ala xœxœlonxina.”

¹⁵œ nun yamanani ito muxune nama layiri yo xidi, alogo e nema e yete xœsima e alane fema, e saraxane ba e xa, e nama œ xili. œ nama e saraxane don.

¹⁶œ nama e dii temene tongo œ dii xemene xa e jaxanle ra, alogo e dii temene nema e yete raxœsima e alane fema, e nama œ diine maxaran e yi bira e fœxo ra.

¹⁷I nama suxurene rafala wure raxulunxin na.

¹⁸I xa Buru Tetaren Sanla raba. Xii solofere bun ma, i xa buru ratetaren don alo n ni i yamari kii naxan yi. Ito liga a waxatini Abiba kiken na, amasœto i minixi Misiran yi na kiken nan na. ¹⁹N gbeen nan dii singene birin na e nun xuruseene dii xemœ singene birin, yexœene nun siine nun jingene.

²⁰Xa sofali dii xemœ singen na a ra, i xa a xunba yexœe diin na hanma sii diina. Koni, xa i mi a xunba, i xa a kœen gira, i yi a faxa. I mœn xa i ya dii xemœ singene birin xunba. Muxu yo nama fa n yetagi n kise mi a yii.

²¹I walima nen xii sennin, i yi i matabu xii soloferede lœxœni. I xa i matabu, hali xœe bi waxatin nun se xaba waxatini. ²²I xa Xunsagine Sanla raba, i na se xaban fœlo waxatin naxan yi. I xa Se Xaba Dœnxen sanla raba jœe rapanni. ²³Yamaan birin xa fa Marigina Alatala yetagi dœxo saxan jœen bun ma, Isirayi-

laa Ala. ²⁴ Amasɔtɔ n siyane kedima nen i yeɛ ra, n yi i ya bɔxɔn nagbo ayi al-ogo muxu yo nama i ya yamanan yenge, i nema sigɛ Alatala i ya Ala yetagi wax-atin naxan yi, han dɔxɔ saxan jɛɛn bun ma.

²⁵ I nama buru ratexin sa saraxa yo fari i naxan bama n xa. I mɔn nama Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan namara han xɔtɔnni.

²⁶ I xa fa i ya xɛɛn bogise singe fajine ra Alatalaa banxini, i ya Ala.

I nama sii diin jin a nga xipɛ igen na.

²⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Falani itoe seɛbe, amasɔtɔ n layirin xidima en tagi falani itoe nan xɔn e nun Isirayila kaane.” ²⁸ Musa yi lu Alatala fema soge tonge naanin nun kɛɛ tonge naanin. A mi donse don, a mi ige min. Alatala yi layirin falane seɛbe walaxane ma, Yamari Fu.

Nabi Musa yetagin nɔɔɔna

²⁹ Musa to godo Sinayi geyaan fari, Layirin Sereya walaxa firinne suxi a yii, a mi yi a kolon xa a yetagin mayilenma, amasɔtɔ a bata yi falan ti Ala xa. ³⁰ Haruna nun Isirayila kaane birin yi Musa toma, a yetagin yi mayilenma. E yi gaxu e masoe a ra. ³¹ Musa yi e xili. Nanara, Haruna nun yamaan kuntigine birin yi fa a fema, a falan ti e xa. ³² Na xanbi ra, Isirayila kaane birin yi e maso Musa ra, a yamarine birin so e yii Alatala naxanye fixi a ma Sinayi geyaan fari. ³³ Musa to yelin falan tiye e xa, a yi dugi yalanxin so a yetagin xun na. ³⁴ Musa nema yi fe Alatala yetagi falatideni a xa, a yi dugin bama nen han a yi mini. A to yi minima, a yi a falama nen Isirayila kaane xa naxan yi yamarixi. ³⁵ Isirayila kaane yi a toma a a yetagin mayilenma. Musa yi dugi yalanxin sama nen a yetagin ma han a yi so falatideni Ala xa.

Matabu Lɔxɔna

35 Musa yi Isirayila yamaan birin malan, a yi a fala e xa, a naxa, “Alatalaa yamarine nan itoe ra: ² Xii senin bun ma, ε xa wanla ke, koni xii soloferede lɔxɔn sarijan. Matabu Lɔxɔn na a ra naxan nasarijanxi Alatala xa. Muxu yo na wali na lɔxɔni ε xa a faxa. ³ ε nama tɛɛn nadege ε konne yi Matabu Lɔxɔni.”

Yii malanna lan Ala Batu Bubun ti feen ma

Xorɣyaan 25.1-7 nun 39.32-41

⁴ Musa yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi: ⁵ ε xa fa yii malan seene ra Alatala xa ε jɛnige fajin na: xɛmana, gbetina, sulana, ⁶ gari mamiloxin nun a gbeela, taa dugi fajina, e nun sii xabe dugine, ⁷ konton kidi magbelixine, sube kidine, kasiya wudina, ⁸ lenpu turena, se xiri jaxumene naxan sama se masusan tureni, e nun wusulan xiri jaxumena, ⁹ onixi gɛmɛ tofajine, e nun gɛmɛ tofajin gbetene saraxarali do-maan nun a kanke masaan nayabu seen na.”

Xorɣyaan 39.32-43

¹⁰ “Naxanye birin fatan walideni ε ye, ne xa fa seni itoe rafaladeni Alatala naxanye yamarixi: ¹¹ Ala Batu Bubun nun a xunna sona, a suxu seene, a bun tiine, a gaalane,⁸ a senbetenne, e nun a bundɔxɔne; ¹² Layiri Kankirana, a tongo tamine, a deraganla, e nun a ye masansan dugina; ¹³ tabanla nun a tongo tamine, a waliseene birin, e nun buru ralixina; ¹⁴ lenpu dɔxɔ seen nun a waliseene, a lenpune, e nun a turen naxan bubuni yalanma; ¹⁵ wusulan ganden nun a tongo tamine, masusan turena, wusulan xiri jaxumena, dugin

⁸35:11 Nde a falama a “galalenne.”

naxan singanxi Ala Batu bubun so deen na; ¹⁶ saraxa gan daxi baden nun a wure masɔxɔnxina, a tongo tamine, e nun a waliseene birin; ige sa se sula daxin nun a bundɔxɔna; ¹⁷ sansan dugine, a senbetenne, e bundɔxɔne, e nun dugin naxan singanxi sansanna so deen na; ¹⁸ tamin naxanye gbangbanma bɔxɔni Ala Batu Bubun xidi seen na, e nun sansanna gbeene nun e lutine; ¹⁹ taa dugi naxan soma walideni yire sarijanxini, dugi rasarijanxine saraxarali Haruna xa, e nun a diine gbeen naxanye soma saraxa ralideni.”

²⁰ Isirayila yamaan birin yi keli Musa fema. ²¹ Naxanye birin a jɛnige, ne yi fa kiseene ra Alatala xa, Naralan Bubun wanla fe ra, e nun dugi rasarijanxine rafala fena. ²² Xemen nun jaxanla, naxanye jɛnigen yi fan, ne yi fa xema maxidi seen sifan birin na, tunla soone, wuredine, jɛrene, e yi e fi Alatala ma kise ralixin na. ²³ Gari mamiloxin nun a gbeela, taa dugi fajina, sii xabe dugine, konton kidi magbelixine e nun sube kidine yi naxanye yii, e yi fa ne ra. ²⁴ Naxanye yi fama gbetin nun sulan na, ne yi na findi kiseen na Alatala xa. Kasiya wudin yi naxanye yii, ne yi fa ne ra walideni. ²⁵ Naxalan walikene birin yi garini tɔn e fa a ra, a mamiloxin nun a gbeela, hanma taa dugina, e naxanye wurundun. ²⁶ Naxalan walike gbeteye yi sii xabe dugin wurundun naxanye yi wama a liga feni e nun naxanye fatan. ²⁷ Yamaan kuntigine yi fa onixi gemene ra e nun geme tofajni gbeteye saraxarali doomaan nun kanke masaan nayabu seene ra. ²⁸ E yi fa se xiri jaxumene nun oliwi turen na lenpun nun masusan turena fe ra e nun wusulan xiri jaxumena. ²⁹ Isirayila kaa jɛnige fajine birin, xemen nun jaxanla, e birin yi fa e kiseen na Alatala xɔn wanle ke feen na Alatala naxanye yamarixi e ma fata Musa ra.

Batu bubun walikene

Xorɣaayan 31.2-6

³⁰ Musa yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E a mato, Alatala bata Yuri a dii Besaleli sugandi, Xuru mamananna, Yuda bɔnsɔnni. ³¹ A bata a ralugo Alaa Nii Sarijanxin nun xaxilimayaan nun kolonna ra, alogo a xa fatan wali wuyaxi ke, ³² alogo a xa nɔ wali gbeene rakamalideni, a xemaan nawali, e nun gbetin nun sulana, ³³ a geme fajine masoli, a yi e suxu seene yitɔn, a wudin nawali, alogo a xa wali tofajine ke. ³⁴ Ala mɔn bata tin a xa fatan xaranna tiye, e nun Axisamaki a dii Oholiyabi, Dan bɔnsɔnni. ³⁵ Ala bata tin e fatan wanla sifan birin na, e gemene masoli, e wanle yeɓa, e dugine sɔxɔn, a mamiloxin nun a gbeela, e nun taa dugi fajina. E fatan wanla sifan birin yebadeni.”

36 “Besaleli nun Oholiyabi, e nun walikene birin, Alatala xaxilimayaan nun kolonna fi naxanye ma alogo e xa nɔ yire sarijanxin wanle birin kedeni, e xa wanla fɔɔ alo Alatala a yamarixi kii naxan yi.”

² Musa yi Besaleli nun Oholiyabi xili, e nun walikene birin Alatala xaxilimayaan fi naxanye ma, e nun naxanye yi waxi wanle ke feni. ³ Isirayila kaane fa kiseen naxanye ra yire sarijanxin ti feen na, Musa yi ne birin taxu walikene ra. Muxune mɔn yi fama kiseene ra Musa fema xɔtɔn yo xɔtɔn. ⁴ Nayi, muxun naxanye birin yi yire sarijanxin wanla kema, ne birin yi e wanle bejin e siga, ⁵ e fa a fala Musa xa, e naxa, “Yamaan fama se wuyaxi ra. E bata a radangu ayi. Alatala naxan yamarixi wanla ke feen na, a bata gbo na xa.” ⁶ Musa yi yamarin fi mafuren, a xa fala yamaan daaxaden birin yi, a naxa, “Xemen nun jaxanla, muxu yo nama fa kiseene ra yire sarijanxin wali feen na.” Nayi, e yi ba fe kiseene ra.

⁷ Amasɔtɔ kiseen naxanye bata yi sɔtɔ ne yi wanla raɲanɲe nen.

Ala Batu Bubun ti fena

Xorɔyaan 26.1-37

⁸ Walike xaxilimane yi Ala Batu Bubun nafala taa dugi kuye fapi fu ra, a mamiloxin nun a gbeela. E yi a rayabu maleka gubugubu kan sawura sɔxɔnxine ra. ⁹ Dugine birin yi lan: a kuyan nɔngɔnna ye mɔxɔɲen nun solomasexe, a yigbona nɔngɔnna ye naanin. ¹⁰ E yi dugi suulun dege e bode ra, dugi suulunna bonne fan ye dege e bode ra. ¹¹ E yi luti mamiloxine ti dugi ratugunxine singe ra xiin de kinkin na. E mɔn yi na liga a ratugunxin bonne dɔnxɛ ra xiin na. ¹² E yi luti tonge suulun ti taa dugi ratugunxine singe ra xiin na, e mɔn yi luti tonge suulun ti taa dugi ratugunxine firinden dɔnxɛ ra xiin na, lutine yi lanxi e bode ma. ¹³ E yi a suxu seen xema daxin tonge suulun nafala, e yi dugi ratugunxi firinne xidi e bode ra suxu seene ra. Ala Batu Bubun yi findi se kedenna ra.

¹⁴ E yi dugi fu nun keden nafala sii xabene ra, e findi Ala Batu Bubun xunna soon na. ¹⁵ Dugi fu nun kedenne birin yi lan. Keden kuya yi nɔngɔnna ye tonge saxan. Keden yi gbo nɔngɔnna ye naanin. ¹⁶ E yi dugi suulun dege e bode ra e danna, e dugi senninna bonne fan dege e bode ra. ¹⁷ E yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxine singe ra xiin de kinkine ra, e mɔn yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxin bonne fan dɔnxɛ ra xiin de kinkine ra. ¹⁸ E yi suxu se sula daxin tonge suulun nafala alogo e xa bubun xidi, a findi kedenna ra. ¹⁹ E yi konton kidi magbelixine dege e bode ra, e yi e sa bubun birin fari. E mɔn yi sube kidi fapi gbete ye fan sa na fari.

²⁰ E yi bubun xunna soon bun tiine rafala kasiya wudin na. ²¹ Bun ti-

ine yi kuya nɔngɔnna ye fu, e yigbona nɔngɔnna ye keden e nun a tagi. ²² Bun tiin yi findi farin firinna ra e bode yetagi. E yi bubun bun tiine birin ti na kiini. ²³ E yi bun ti mɔxɔɲe rafala bubun yifari fɔxɔn ma. ²⁴ E yi bundɔxɔ gbeti daxin tonge naanin nafala bun tiine xa. Bun ti yo bun ti, bundɔxɔ firin. Farin firinne yi sɔti bundɔxɔne kui. ²⁵ E yi bun ti mɔxɔɲe ti Ala Batu Bubun kɔmen fɔxɔni, ²⁶ e nun bundɔxɔ gbeti daxin tonge naanin, bun ti yo bun ti, bundɔxɔ firin. ²⁷ E yi bun ti sennin ti bubun xanbin na sogegododen binni. ²⁸ E mɔn yi bun ti firin sa a fari bubun xanbi ra tongonne ma. ²⁹ Bun ti firin yi ti e bode xɔn menni. E yi xidi e bode ra keli laben na han e xun tagi. Tongon firinne birin yi ti na kiini. ³⁰ Nayi, bun ti solomasexe yi ti na e nun bundɔxɔ fu nun sennin. Bun dɔxɔ firin yi lu bun tiine birin bun.

³¹ E yi kasiya wudi gaalane** rafala: suulun yi lu bubun fɔxɔ kedenna bun tiine suxu seen na, ³² suulun yi lu bode fɔxɔn ma, suulun yi lu bubun xanbi binna ma sogegododen binni. ³³ Gaalan tagi xiin bun tiine ma, na yi rafala gaalan kedenna ra alogo a xa keli bubun fɔxɔ kedenni siga han bubun bode fɔxɔna. ³⁴ E yi xema yilenlɛnxine sa bun tiine ma. E yi gaalane so yinle rafala xemaan na. E yi xema yilenlɛnxine sa gaalane ma.

³⁵ E yi kankiraan ye masansan taa dugin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e yi a rayabu maleka sawura sɔxɔnxine ra. ³⁶ E yi a singan kasiya senbeten naanin na xema yilenlɛnxine yi saxi naxanye ma. E yi xema singan seene ti e ma. E yi senbetenne ti bundɔxɔ gbeti daxi naanin kui. ³⁷ Dugi sɔxɔnne yi de raxidi taa dugin nafala bubun so deen na gari mamiloxin nun a gbeela ra. ³⁸ E yi senbeten suulun gbete ye rafala dugin xa e nun a singan seene. E yi xema yilen-

**36:31 Nde a falama a “galalenne.”

lenxine sa senbetenne xuntagine ma, e bundɔxɔ sula daxi suulun nafala e xa.

Layiri Kankirana fe

Xorɣyaan 25.10-20

37 Besaleli yi kasiya wudi kankiraan nafala: A kuyana nɔngɔnna ye firin e nun a tagi, a yigbona nɔngɔnna ye keden e nun a tagi, a yitena nɔngɔnna ye keden e nun a tagi. ²A yi xema faji yilenlenxine sa a fanna nun a kuiin ma, a yi a de kinkin fan nabilin xemaan na. ³A yi a tongo tamine so yili naaninne rafala xemaan na a san naaninne ma, firin fɔxɔ kedenni, firin bode fɔxɔni. ⁴A yi kasiya tami firin nafala, a yi xema yilenlenxine sa e ma. ⁵A yi tamine raso xema yinle ra kankiraan dexɔnne yi, alogo e xa findi kankiraan xali seen na. ⁶A yi xema deraganla rafala kankiraan ma, Ala solonadena. A yi kuya nɔngɔnna ye firin e nun a tagi, a yi gbo nɔngɔnna ye keden e nun a tagi. ⁷A yi maleka gubugubu kan sawura firin nafala xema bɔnbɔxin na, e ti kankiraan deraganla fɔxɔ firinne ma. ⁸A maleka sawura keden ti fɔxɔ kedenni, a yi a firinden ti bode fɔxɔni. Maleka sawurane nun kankiraan deraganla yi findi se kedenna ra. ⁹Maleka sawurane gubugubune yi bandunxi e xun ma, e yi felenxi kankiraan deraganla ma. Maleka sawurane ye rafindixi e bode ma, e xun sinxi kankiraan deraganla ma.

Buru Rali Tabanla fe

Xorɣyaan 25.23-29

¹⁰E yi kasiya wudin tabanla rafala: a kuyana nɔngɔnna ye firin, a yigbona nɔngɔnna ye keden, a yitena nɔngɔnna ye keden e nun a tagi. ¹¹E yi xema faji yilenlenxine sa a ma, e a de kinkin nabilin xemaan na. ¹²E yi farinna sa tabanla ɲinginna ma a rabilinni. Farinni gboon yi lanxi muxun yii kuiin nan ma. E yi xemaan sa farinna de kinkine ma. ¹³E yi a tongo tamine so yili naaninne rafala

xemaan na tabanla tongon naaninne ma a sanne ma. ¹⁴Tamine so yinle yi lu a de kinkine ra, tamine soon naxanye ra tabanla xali seen na. ¹⁵E yi kasiya tamine rafala, e yi xema yilenlenxine sa e ma, e findi tabanla xali seen na. ¹⁶E yi a goronne nun waliseene rafala xema fajin na, e nun a igelengenne minse saraxane rabɔxɔnma naxanye ra.

Lenpune dɔxɔ sɛna

Xorɣyaan 25.31-39

¹⁷E yi lenpun dɔxɔ seen nafala xema bɔnbɔxi fajin na. A sanna nun a yine yi rayabu se fuge sawurane ra. Se kedenna nan yi e birin na. ¹⁸Yii sennin nan yi tixi a fɔxɔ firinne ma: lenpu dɔxɔde yire saxan yi lu a fɔxɔ kedenni, yire saxan a fɔxɔ bodeni. ¹⁹Amandi wudi fuge sawura saxan saxan yi rafala a yii senninna birin ma a rayabu seen na. ²⁰Amandi wudi fuge sawura naanin yi rafala a binla fan ma. ²¹Keden yi rafala a tangbaxi singen bun ma, keden a firinden fan bun ma, e nun keden a saxanden bun. E birin malanxina yii sennin. ²²Se kedenna nan yi a se fuge sawurane nun a yiine ra, e birin yi rafalaxi xema faji bɔnbɔxin nan na. ²³E yi lenpu solofere rafala xema fajin na, e nun e waliseene nun xube kɔ seene. ²⁴E lenpun dɔxɔ seen nun a waliseene rafala xema fajin kilo tonge saxan nan na.

Wusulan gandena

Xorɣyaan 30.1-5

²⁵E yi wusulan ganden nafala kasiya wudin na. A kuyana nɔngɔnna ye keden, a yigbona nɔngɔnna ye keden, a yitena nɔngɔnna ye firin. E yi fenne rafala a tongon naaninne ma. E yi findi se kedenna ra. ²⁶E yi xema faji yilenlenxine sa a fanna nun a dexɔnne nun a fenne ma. E yi xemaan sa a rabilinni a ɲinginne ma. ²⁷E yi tami raso yinla xema daxin firin firin nafala wusulan ganden

pinginne bun ma alogo a tongo tamine xa raso a fɔxɔ firinne ra. ²⁸E yi kasiya wudin nafala tamine ra, e yi xema yilenlɛnxine sa e ma.

Xorɔyaan 30.22-38

²⁹Wusulan nafalane yi masusan ture sarɔjanxin nun wusulan xiri naxumen nafala.

Saraxa gan daxin badena

Xorɔyaan 27.1-8

38 E yi saraxa ganden nafala kasiya wudin na, a kuyana nɔngɔnna ye suulun, a yigbona nɔngɔnna ye suulun, a yitena nɔngɔnna ye saxan. ²E yi fenne rafala a tongon naaninne ma. Saraxa ganden nun a fenne yi findi se kedenna ra, e sula yilenlɛnxine sa e ma. ³E yi a waliseene rafala sulan na: xube sa seene nun xube kɔ seene nun wuli xuya goronne nun sube tongo seene, e nun tɛɛ kɔ seene. ⁴E yi wure masɔxɔnxin nafala xuben minin naxan na. A yi lu saraxa ganden de kinkine bun ma saraxa gandeni teen tagini. ⁵E yi tamin so yili naanin nafala sulan na a wure masɔxɔnxin tongon naaninne ma. ⁶E yi kasiya tamine rafala saraxa ganden xa, e sula yilenlɛnxine sa e ma. ⁷E yi tamine raso sula yinle ra alogo tamine xa lu saraxa ganden fɔxɔ firinne ma a xali seen na. E yi a rafala farinne ra, a kui genla yi lu.

Ige ramara sena

⁸Walike naxanla naxanye yi Naralan Bubun so deen na, ne yi e mato kikene so e yii, e yi ige ramara seen nun a bundɔxɔn nafala ne sulan na.

Dugi sansanna

Xorɔyaan 27.9-19

⁹E yi Ala Batu Bubun nabilin sansanna ra. Sansanna yiifari fɔxɔn yi kuya ayi han nɔngɔnna ye keme, a ti taa dugi fapine ra. ¹⁰Sula senbeten mɔxɔɲe yi ti sula bundɔxɔ mɔxɔɲe kui. Dugi singan se gbeti daxine yi singan gbeti gaalane^{††} ra senbetenne longonne ra. ¹¹Kɔmen fɔxɔn sansanna fan yi kuya ayi han nɔngɔnna ye keme, a fan yi ti sula senbeten mɔxɔɲe ra e nun sula bundɔxɔ mɔxɔɲen e nun dugi singan se gbeti daxine nun gbeti gaalane senbetenne longonne ra. ¹²Sansanna yi kuya ayi sogegododen binni han nɔngɔnna ye tonge suulun. A yi ti dugine ra e nun senbeten fu nun bundɔxɔ fu nun dugi singan se gbeti daxine nun gbeti gaalane. ¹³Sansanna yi kuya ayi a sogeteden binni soden denaxan yi, han nɔngɔnna ye tonge suulun. ¹⁴Dugine yi singan soden fɔxɔ kedenni, e nun senbeten saxan nun e bundɔxɔ saxan han nɔngɔnna ye fu nun suulun. ¹⁵Dugine yi singan soden bode fɔxɔni, e nun senbeten saxan e nun bundɔxɔ saxan han nɔngɔnna ye fu nun suulun. ¹⁶Bubun sansanna dugine birin yi rafalaxi taa dugi fapin nan na. ¹⁷Senbetenne bundɔxɔne birin yi rafalaxi sulan nan na. E dugi singan seene nun gaalane yi rafalaxi gbetin nan na. Gbeti yilenlɛnxine yi saxi senbetenne fan xuntagine ma. Sansanna senbetenne birin yi tugunxi e bode ra gbeti gaalane nan na. ¹⁸Dugi sɔxɔnne yi so deen de raxidi dugin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fapina. A yi kuya han nɔngɔnna ye mɔxɔɲe. A yi mate han nɔngɔnna ye suulun alo sansanna dugin bonne. ¹⁹Senbeten naanin nun bundɔxɔ naanin fan yi ti menni. E dugi singan seene nun gaalane yi rafalaxi

^{††}38:10 Nde a falama a “galalenne.”

gbetin nan na. Gbeti yilenlenixine yi saxi e xuntagine ma. ²⁰Tami dungin naxanye yi gbangbanma bəxəni bubun bun tiine nun sansanna senbetenne xidi seene ra, ne birin yi rafalaxi sulan nan na.

²¹Waliseene yatene nan itoe ra naxanye rawali Ala Bubun tideni, Layirin Sereyaan bubun naxan kui. Musa nan Lewi bənsənnə muxune yamari, e yi e sebe saraxarali Harunaa dii Itamara xun matoon bun ma. ²²Yuri a dii Besaleli, Xuru mamandenna Yuda bənsənni, na yi seen birin nafala Alatala Musa yamari naxanye ma. ²³E nun Oholiyabi nan yi a ra, Axisamaki a diina, Dan bənsənni. Walikeen nan yi a ra naxan fatan wanle yebadeni. Dugi səxənnə nan mən yi a ra naxan yi gari mamiloxin nun a gbeela rawalima e nun taa dugi fajina.

²⁴Xema kise ralixin naxanye birin yi rawalima yire sarıjanxin tideni, ne yi lanxi kilo keme solomasexe kilo tonge solofere kilo solofere garamu keme saxan nan ma. A maliga yire sarıjanxin ligaseen nan na. ²⁵Yamaan fa gbetin naxan na, na to tenge, na lan kilo wuli saxan kilo fu nun solofere garamu keme solofere nun tonge suulun nan ma. A maliga yire sarıjanxin ligaseen nan na. ²⁶Xemen naxanye barin bata yi jəe məxəne ti, ne to tenge, e birin gbeti gbanan keden keden nan fi gbeti gbanan naxan lan garamu suulun ma. A maliga yire sarıjanxin ligaseen nan na. Xeme wuli keme sennin wuli saxan keme suulun tonge suulun nan tenge. ²⁷E gbetin kilo wuli saxan nan naxulun gbeti bundəxə kemene rafala seen na yire sarıjanxin nun a ye masansan dugin xa, kilo tonge saxan saxan. ²⁸Na gbeti kilo fu nun solofere garamu keme solofere tonge suulunna naxan lu, e dugi singan seene nun gaalane rafala na ra, e mən yi gbetin sa senbetenne xuntagine ma. ²⁹Sula kise ralixine lan kilo wuli firin keme məxənen nun naanin nan

ma. ³⁰E yi bundəxəne rafala na ra Naralan Bubun soden xa e nun sula saraxa ganden nun a wure masəxənxin nun a goronne birin, ³¹sansanna bundəxəne, a soden fan gbeene, e nun bubun nun sansanna xidi seen gbangban daxine.

Saraxaraline dugine

39 E gari mamiloxin nun a gbeela naxanye sətə, e dugine rafala ne nan na wali ke seen na yire sarıjanxini. E mən yi doma sarıjanxine rafala Haruna xa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Saraxarali domana

Xorçyaan 28.6-14

²E yi saraxarali doma xema daxin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. ³E yi xemaan bənbəhan a denfeten. E yi a yibolon luti xunxurine ra alogo a xa basan gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina, a findi wali tofajin na. ⁴E yi a tungunne dege, e lutine ti e xun firinne ra a xidi seen na. ⁵A tagixidi fajin fan yi dege na kiini. E nun saraxarali domaan yi findi se kedenna ra. A rafala xemaan na, e nun gari mamiloxin nun a gbeela, e nun taa dugi fajina alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ⁶E yi onixi gemene ti game suxu seen xema daxine ra, e Isirayilaa diine xinle kerenden onixi gemene ma a fajin na. ⁷E yi na gemene ti saraxarali domaan tungunne ma jəxə lu feen na Isirayilaa diine xən alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Kanke masana

Xorçyaan 28.15-28

⁸E yi kanke masaan dege, kitisa sena. A yi findi wali fajin na. E yi a dege alo saraxarali domana, e a rafala xemaan nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajin na. ⁹A rafalaxi tongon naaninna ra, alogo a xa yisa firinna

ra, a kuyan nun a yigbona nɔngɔnna tagi. ¹⁰E yi a rayabu gema fapin kira naanin na. E gemeni itoe nan sa a kira singen ma: saridon gemen nun topasi gemen nun emerodi gemena. ¹¹A kiraan firindena: esikaribukili gemen nun safiri gemen nun dayimu gemena. ¹²Kiraan saxandena: opali gemen nun agati gemen nun ametisi gemena. ¹³Kiraan naanindena: kirisoliti gemen nun onixi gemen nun yasipi gemena. Gemeni itoe xa sa suxu se xema daxine kui. ¹⁴Na gema fu nun firinne luma Isirayilaa diine nan xili yi. Gema yo gema, Isirayila bɔnsɔn keden xinla yi kerenden a ma taxamasenna ra. ¹⁵E yi xema yɔlɔnxɔndine rafala kanke masaan na, naxanye denbexi alo lutina. ¹⁶E yi xidi se xema daxi firin nun xema wuredi digilinxi firin nafala, e yi wuredine so kanke masaan xunne ra. ¹⁷E yi yɔlɔnxɔndine xidi wuredine ra kanke masaan tungunne ma, ¹⁸yɔlɔnxɔndine yi ti xidi se firinne ra alogo e xa tugun saraxarali domain tungunne ra a kanke ra. ¹⁹E mɔn yi xema wuredi digilinxi firin nafala e naxanye singan kanke masaan san bun ma, kanke masaan de kinkin kui. ²⁰E yi xema wuredi firin nafala, e yi e xidi saraxarali domain tungun firinne laben na, a tagixidin faxa ra. ²¹E yi kanke masaan wuredine nun saraxarali domain wuredine xidi e bode ra luti mamiloxin na, alogo kanke masaan nama saraxarali domain bepin alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Saraxarali dugi gbete

Xorɣyaan 28.31-43

²²Dugi sɔxɔnna nde yi saraxarali domain gubaan dege dugi mamiloxin na. ²³A kɔɛn yi lu a tagi, e yi dugina nde dege a kɔɛn nabilinni alogo a nama bɔ. ²⁴E yi girenada wudi bogi sawurane dege a lenbene ma gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fapina. ²⁵E

yi xema talandine rafala, e yi e xidi a lenbene ma girenada wudi bogine longori ra. ²⁶Xema talanne yi xidi girenada bogi sawurane longori ra gubaan lenben nabilinni. A yi na nan soma a nema yi wale waxatin naxan yi alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁷Dugi sɔxɔnna nde yi doma bunbirane dege taa dugi fapin na Haruna nun a diine xa, ²⁸e nun taa dugi namu fapin nun taa dugi xuntagi xidine nun taa dugi wantan fapine. ²⁹Dugi sɔxɔnna nde yi taa dugi fapin nafala tagi xidin na e nun gari mamiloxin nun a gbeela alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³⁰E yi xema walaxa xurudin nafala taxamaseri rasarijanxin na, e yi a sebe a fari alo taxamasenna fa fala, "Muxu Sarijanxina Alatala Xa." ³¹E yi a xidi luti mamiloxin na namun tigi ra alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Nabi Musa yi Batu Bubun mato

Xorɣyaan 35.10-19

³²Naralan Bubuna Ala batuma denaxan yi, na wanla birin yi kamali. Isirayila kaane yi a birin ke alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³³E yi fa bubun na Musa fema: bubun nun a waliseene birin, a dugi singan seene nun a bun tiine nun a gaalane nun a senbetenne nun a bundɔxɔne ³⁴nun a xunna soon naxan nafala konton sube kidi magbelixine ra, e nun na fan xunna soon naxan nafala kidi fapine ra nun a ye masansan dugin ³⁵nun Layiri Sereya Kankiraan nun a tongo tamine nun a deraganla Ala solonama denaxan yi ³⁶nun tabanla nun a goronne birin nun Buru Ralixin ³⁷nun xema lenpu dɔxɔ seen nun a lenpune nun a waliseene nun turen naxan sama a kui ³⁸nun saraxa gande xema daxin nun masusan turen nun wusulan xiri jaxumen nun bubun soden de raxidi dugin ³⁹nun saraxa gande sula daxin nun a wure

masəxənxin nun a tongo tamine nun a goronne nun ige ramaraden nun a bundəxən ⁴⁰nun sansan dugine nun a senbetenne nun bundəxəne nun a soden də raxidi dugin nun sansanna lutine nun xidi seen gbangban tamine nun Naralan Bubuna waliseene birin Ala batuma denaxan yi ⁴¹e nun taa dugi domane saraxaraline xa e nema wale yire sarixanxini waxatin naxan yi, saraxarali Harunaa doma rasarixanxine, e nun a diine gbeene e naxanye soma e nema wale waxatin naxan yi. ⁴²Isirayila kaane bata yi wanla birin ke alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ⁴³Musa yi na wanla mato, a yi a to fa fala e a kexi nen alo Alatala a yamari kii naxan yi. Nana, Musa yi duba e xa.

E yi Ala Batu Bubun ti

40 Alatala yi falan ti Musa xa, a naxa, ²“Kike singen xii singena, i xa Ala Batu Bubun ti, Naralan Bubuna. ³I xa Layiri Sereya Kankiraan dəxə a kui, e yi a ye masansan dugin na. ⁴I xa tabanla xali i yi a dəxə. I xa lenpu dəxə seen xali, i yi a lenpune yitən. ⁵I xa wusulan saraxa gande xema daxin dəxə Layiri Sereya Kankiraan yetagi, i yi dugin singan Ala Batu Bubun soden də ra. ⁶I xa saraxa gan daxin baden lu Ala Batu Bubun soden yetagi, Naralan Bubuna. ⁷I xa ige ramaraden dəxə saraxa ganden nun Naralan Bubun tagi, i yi igen sa a kui. ⁸I xa bubun nabilin sansanna ra, i yi dugin singan sansanna soden deen na. ⁹I xa masusan turen tongo, i yi Ala Batu Bubun masusan e nun a yi seen birin. I xa a rasarixan e nun a waliseene birin, nayi a sarixanma nen. ¹⁰I xa saraxa gan daxin baden masusan e nun a waliseene birin. I xa saraxa ganden nasarixan, nayi a sarixanma nen fefe! ¹¹I xa ige ramaraden masusan e nun a bundəxəna, i yi a rasarixan. ¹²I xa fa Haruna nun a dii xemene ra Naralan Bubun deen na, i yi

e maxa. ¹³I dugi rasarixanxine ragodo Haruna ma, i yi a masusan, i yi a rasarixan, alogo a xa saraxarali wanla ke. ¹⁴I yi fa a dii xemene ra, i yi e maxidi dugine yi. ¹⁵I yi e masusan alo i e baba masusan kii naxan yi, alogo e xa saraxarali wanla ke n xa. Ne masusanma e so feen nan na saraxaraliyani naxan luma e yixetene birin xa habadan.” ¹⁶Musa yi Alatalaa yamarine birin liga.

¹⁷Ne firinden kike singena, kiken xii singena, Ala Batu Bubun yi ti. ¹⁸Musa to Ala Batu Bubun ti, a yi a bundəxəne dəxə, a yi a buntine ti e kui, a yi gaalane so e yinle ra, a yi a senbetenne ti. ¹⁹A yi kidine sa bubun fari a xunna soon na. A na fan xunna soon so a xun na alo Alatala Musa yamari kii naxan yi. ²⁰A yi Layiri Sereya gəme walaxane tongo a e sa Layiri Kankiraan kui. A yi a tongo tamine so yinle ra Layiri Kankiraan ma. A yi kankiraan deraganla sa a də ra Ala solonama denaxan yi. ²¹A yi Layiri Sereya Kankiraan xali Ala Batu Bubun kui, a yi a ye masansan dugin singan, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²²A yi tabanla ti Naralan Bubun kui, Ala Batu Bubun kəmen fəxəni, kankiraan ye masansan dugin fari ma. ²³A yi burune sa tabanla fari Alatala yetagi, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁴A yi lenpu dəxə seen dəxə Naralan Bubun kui tabanla yetagi Ala Batu Bubun yiifari fəxən ma. ²⁵A yi lenpune yitən Alatala yetagi, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁶A yi wusulan gande xema daxin dəxə Naralan Bubun kui, dugin yetagi. ²⁷A yi wusulan xiri naxumen gan a fari alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁸A yi dugin singan Ala Batu Bubun deen na. ²⁹A yi saraxa gan daxin baden dəxə Ala Batu Bubun soden dəxən, Naralan Bubuna. A saraxa gan daxine ba na

fari, e nun bogise saraxane, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³⁰ A yi ige sa seen dɔxɔ Naralan Bubun nun saraxa ganden tagi, a yi maxa igen sa a kui. ³¹ Musa nun Haruna nun a dii xemene yi e yiine nun e sanne maxama na igen nan na. ³² E nema yi soe Naralan Bubun kui, hanma e nema e masoe saraxa ganden na, e yi e maxama nen, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³³ A yi sansanna ti Ala Batu Bubun nun saraxa ganden nabilinni, a yi dugin singan sansanna deen na. Musa yi wanla rapan na kiini.

Ala nɔrɔna

Yatene 9.15-23

³⁴ Nayi, kundaan yi so Naralan Bubun xun na, Alatalaa nɔrɔn yi Ala Batu Bubun

nafe. ³⁵ Musa mi yi nɔe soe Naralan Bubuni, bayo kundaan yi a fari, e nun Alatalaa nɔrɔn yi Ala Batu Bubun nafexi.

³⁶ Na kundaan nema yi keɛ Ala Batu Bubun xun ma waxati yo yi, Isirayila kaane birin yi sigama nen a fɔxɔ ra.

³⁷ Koni xa kundaan mi yi bama na, e fan mi yi sigama han a yi ba lɔxɔn naxan yi. ³⁸ Alatalaa kundaan nan yi Ala Batu Bubun xun ma yanyin na, teen nan yi basanxi a ra kɔeen na. Isirayila yamaan birin yi a to e sigatiin birin yi.

Saraxaraline

Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sebe

Tawureta Musa yire saxanden ni i ra. Ala a falama Kitabun yireni ito kui, Isirayila kaane yulubi xafarin sɔtɔma kii naxan yi saraxane xɔn.

Kitabun yireni ito fala tide singeni, Ala nan Musa xilima Naralan Bubun kui yire sarijanxini alogo a xa falan ti a xa. Kitabun yireni ito birin, Ala sariyane nan falama Musa xa lan Isirayila kaane ma, a yi e tuli sa, a naxa, “Naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sɔtɔma nen e xɔn.” (Saraxaraline 18.5) A yisoxina, Ala a yebama Isirayila kaane xa e lan e xa fe jaxin naxanye ba e tagi alogo e nun Ala yi lan. A a yebe e xa, e lan e xa naxan liga alogo e yire sarijanxin xa findi e nun Ala naralanden na. Nayi, naxanye saraxan bama, fɔ ne xa a liga nen alo sariyana a falaxi kii naxan yi. Saraxaraline lan e xa binya, e yi e yete suxu binyeni. Yamanan muxune birin lan e yi fati benden fe xɔsixine matanga e nun yulubi feene.

Ala sarijanxina, xanuntenyana Ala, na wama a yamaan xa lu a sarijanni alogo xanuntenyaan xa lu en fan yi. Nana, a habadan sariyan soxi Isirayila kaane yii, naxan makenenxi Marigi Yesu xɔn, a naxa, “I adamadi boden xanu alo i yetena.” (Saraxaraline 19.18, na mɔn sebexi Matiyu 22.39 kui).

Ala bata saraxan naxanye birin yebe Kitabun yireni ito kui, ne en malima nen, en yi a famu Marigi Yesu nɔe muxune yulubin xafare kii naxan yi. Ala a fala nen Nabi Musa xa Kitabun yireni ito kui, a naxa, “N tan bata wunla findi n solona seen na ε niine xa, naxan sama saraxa ganden ma. Amasɔtɔ wunla nan n solonama bayo niina a yi.” (Saraxaraline 17.11-12) Na nan findixi Marigi Yesu fan faxa feen na. A tinxi faxan ma nen alogo

a wunla xa findi Ala solona seen na yamaan xa. Naxan na yulubin liga, na bata findi muxu halagi daxin na Ala yeε ra yi, na lan a xa a niin fi na yulubina fe ra. Na nan a ligaxi, muxune e yiin sama suben xunna ma, e nema a be saraxan na. Na bunna neen fa fala, “Naxan yi lan nun a xa liga n tan yulubi kanna ra, na xa liga subeni ito ra.” Marigi Yesu findixi na saraxa kamalixin nan na yamaan xa. Naxan yi lan nun a xa liga adamadi yulubi kanne ra, na liga Yesu nan na naxan mi yulubi ligaxi.

Saraxan naxanye fe sebexi Kitabun yireni ito kui, ne keden kedenna birin findixi Marigi Yesu a fena nde misaala nan na. En nɔe Marigi Yesu a dunuƣa yi gidin bunna kolonƣe nen en na saraxani itoe bunne feseƣese.

Sariyane nun Saraxane

1 Alatala yi Musa xili Naralan Bubuni, a yi a fala a xa ²a a xa falani ito rali Isirayila kaane ma, a naxa,

“Xa ε tan nde fama saraxan na Alatala xa, a xa findi jingen na hanma yeƣeena hanma siina.”

³“Xa a jingen nan bama saraxa gan daxin na, a xa turaan nan ba fe mi naxan na. Na kanna xa fa a ra Naralan Bubun so deen na alogo Alatala xa a rasuxu. ⁴A xa a yiin sa saraxa jingen xunna ma. Ala a rasuxuma nen, a findi a solona seen na na kanna xa. ⁵A xa tura bulanna kɔe raxaba Alatala yetagi. Saraxaraline xa fa a wunla ra, Harunaa diine. Ne yi a so saraxa ganden dexɔnne ma Naralan Bubun so deen na. ⁶Na kanna xa jingen budo, a yi a yisege dungi dungi na. ⁷Saraxarali Harunaa diine xa teen sa saraxa ganden fari, e yegen sa teen na. ⁸Saraxaraline, Harunaa diine, ne xa a dunge nun a xunna nun a turene sa yegene fari teeni saraxa ganden fari. ⁹Na kanna xa jingen kui seene nun a sanne yixa, saraxaraliin yi e birin sa teeni

saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima teen na. A xirin nafan Alatala ma.”

¹⁰“Xa na kanna saraxan findixi yexeen nan na hanma siina, a xa kontonna ba fe mi naxan na hanma kotona. ¹¹A xa a koe raxaba saraxa ganden komen foxoni Alatala yetagi. Saraxaraline, Harunaa diine, ne xa a wunla so saraxa ganden dexonne ma. ¹²Na kanna xa a yisege a dungi dungin na. Saraxaraliin xa a dungine nun a xunna nun a turene sa yegene fari teeni, saraxa ganden fari. ¹³Na kanna xa a kui seene nun a sanne maxa, saraxaraliin yi a birin xali, a e sa teeni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima teen na. A xirin nafan Alatala ma.”

¹⁴“Xa na kanna saraxan findixi xoliin nan na naxan bama saraxa gan daxin na Alatala xa, a xa ganban nan ba hanma kolokonde diina. ¹⁵Saraxaraliin xa xoliin xali saraxa ganden fari, a xa a xunna bolonje a ra, a yi a sa teeni saraxa ganden fari. A yi a wunla raboxon saraxa ganden dexonna ma. ¹⁶A xa a xoson ba e nun a yi seene, a yi e woli saraxa ganden dexon, sogeteden binni, xube boxondeni. ¹⁷A xa a yibo a gabutene tagi, hali a mi e ba e bode ra. Saraxaraliin yi a sa yegene fari teeni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima teen na. A xirin nafan Alatala ma.”

Bogise fi daxine Ala ma

2“Xa muxuna nde waxi bogise saraxan fi feni Alatala ma, a xa fa murutu fupin nan na. A yi turen sa a yi, a wusulanna sa a fari. ²A xa a xali saraxaraline fema, Harunaa diine. A yi a yiin ye keden tongo murutu fupini, turen saxi naxan yi e nun wusulanna birin. Saraxaraliin xa na sa teeni saraxa ganden fari juxo lu seen na Ala

xon. Bogise saraxan nan na ra naxan nalima teen na. A xirin nafan Alatala ma. ³Haruna nun a diine nan gbee bogise saraxan donxen na. A sarijan han! Amasoto a baxi saraxane nan na naxanye ralixi teen na Alatala ma.”

⁴“Xa bogise saraxan na a ra naxan ganxi buru gandeni, a xa findi murutu fupi fapin nan na, a rafala buru xunne ra naxanye bonboxi turen na hanma buru yilendexine turen saxi naxanye ma. Buru rate seen[‡] nama sa ne yi.”

⁵“Xa bogise saraxan na a ra naxan ganxi tunde dutunna ma, a lan a xa findi murutu fupi fapin nan na naxan bonboxi turen na. Buru rate seen nama sa a yi. ⁶I xa a yibolon, i turen sa a yi. Bogise saraxan na a ra.”

⁷“Xa i ya bogise saraxan gilinxiin na a ra, a xa findi murutu fupi fapin nan na naxan bonboxi turen na.”

⁸“Bogise saraxan naxan nafalaxi na seene ra, i xa fa na ra Alatala fema, i yi a so saraxaraliin yii, a yi a xali saraxa ganden dexon. ⁹A nde bama bogise saraxan na nen juxo lu seen na Ala xon, a na sa teeni saraxa ganden fari. Saraxan na a ra naxan nalima teen na. A xirin nafan Alatala ma. ¹⁰Haruna nun a diine nan gbee bogise saraxan donxen na. A sarijan han! Amasoto a baxi saraxane nan na naxanye ralixi teen na Alatala ma.”

¹¹“E bogise saraxan naxanye fima Alatala ma, ne sese nama rafala buru rate seen na. E nama sese gan buru rate seen na hanma kumin naxan yi xa bogise saraxan na a ra naxan nalima teen na Alatala ma. ¹²E noe ne fiye nen Alatala ma alo boxon bogise singene saraxana, koni e nama ne gan saraxa ganden fari alo bogise saraxan naxan xiri rafan Ala ma. ¹³I xa foxon sa i ya bogise saraxane birin yi. I nama jinan a sa feen na, amasoto foxon findixi Alaa Layirin taxa-

[‡]2:4 *burun nate sena*: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

masenna nan na. A xa sa bogise saraxane birin yi.”

¹⁴“Xa i fa i ya bɔxɔn bogise singene ra Alatala xa bogise saraxan na, i xa se xɔri kendene nan fi a ma naxanye dinxi, e ganxi. ¹⁵I xa turen nun wusulanna sa a fari. Bogise saraxan na a ra. ¹⁶Saraxaraliin xa nde ba se xɔri dinxine nun turen na, a a sa teeni ɔxɔ lu seen na Ala xɔn e nun wusulanna birin. Saraxan na a ra naxan nalima Alatala ma teen na.”

Bɔɓe xunbeli saraxane

3 “Xa muxuna nde a ɓingen bama bɔɓe xunbeli saraxan na, a xemena hanma a gilena, a xa fa ɓingen na Alatala yetagi fe mi naxan na. ²A xa a yiin sa ɓingen xunna ma, a yi a kɔe raxaba Naralan Bubun so deen na. Saraxaraline, Harunaa diine xa a wunla so saraxa ganden dexɔnne birin ma. ³A xa a subeni itoe ba a ra, a ne rali Alatala ma teen na: turen naxanye buru subene ma, e nun naxanye singanxi e ra, ⁴a gbingi ra xeɓe firinne, e nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔɓen ma naxan nun gbingi ra xelene bama. ⁵Harunaa diine xa ne sa teeni saraxa ganden fari, e nun saraxa gan daxin naxanye yegene fari teeni. Saraxan nan na ra naxan nalima teen na. A xirin nafan Alatala ma.”

⁶“Xa a xuruse xunxurin nan bama bɔɓe xunbeli saraxan na Alatala xa, a xa a xemen hanma a gileen ba fe mi naxan na. ⁷Xa a yexɛen ba, a xa a xali Alatala yetagi. ⁸A xa a yiin sa xuruseen xunna ma a yi a kɔe raxaba Naralan Bubun so deen na. Harunaa diine xa a wunla so saraxa ganden dexɔnne birin ma. ⁹A xa a subeni itoe tongo bɔɓe xunbeli saraxan na, a ne rali Alatala ma teen na: a turena, a xunla nun a turene birin, naxan baxi a gbingi xɔnna ma, a turen naxanye birin a buru subene ma e nun naxanye singanxi e ra, ¹⁰a gbingi ra xeɓe firinne, e

nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔɓen ma naxan bama e nun gbingi ra xelene. ¹¹Saraxaraliin ne sama nen teeni saraxa ganden fari. Donseen nan na ra naxan nalixi Alatala ma teen na.”

¹²“Xa a siin nan bama, a xa a xali Alatala yetagi. ¹³A xa a yiin sa xuruseen xunna ma a yi a kɔe raxaba Naralan Bubun yetagi. Harunaa diine xa a wunla so saraxa ganden dexɔnne ma. ¹⁴A xa a subeni itoe tongo, a ne rali Alatala ma teen na: a turen birin naxanye a buru subene ma e nun naxanye singanxi e ra, ¹⁵a gbingi ra xeɓe firinne, e nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔɓen ma naxan bama e nun gbingi ra xelene. ¹⁶Saraxaraliin xa ne birin sa teeni saraxa ganden fari. Donseen na a ra naxan nalima teen na. A xirin nafan Alatala ma. Alatala nan gbee a turen birin na.”

¹⁷“Habadan sariyan na a ra waxati famatɔne birin yi, ε na dɔxɔ dede yi: ε nama suben turen don, ε nama suben wunla don.”

Yulubi xafari saraxana

4 Alatala yi a fala Musa xa, ²a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Naxan na tantan a yulubin liga, a Alatalaa yamarina nde kala, a xa ito liga: ³Xa saraxaraliin nan yulubin ligaxi naxan masusanxi turen na a findi saraxarali kuntigin na, a yamaan findi yulubi tongon na, a xa fa tura bulanna ra fe mi naxan na, a na ba a yulubi xafari saraxan na Alatala xa. ⁴A xa turaan xali Naralan Bubun deen na Alatala yetagi. A xa a yiin sa turaan xunna fari, a yi turaan kɔe raxaba Alatala yetagi. ⁵A yi a wunla nde tongo, a a xali Naralan Bubun kui. ⁶A xa a yii sonla sin wunli, a a xuya Alatala yetagi dɔxɔɓa ma solofere yire sarɓanxin ye masansan dugin yetagi. ⁷Saraxaraliin xa wunla nde sa wusulan ganden tongonna fenne ma,

naxan Alatala yetagi Naralan Bubun kui alogo na wunla xa rali Ala ma. A xa turaan wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa gan daxin baden san bunna dɛxɔn ma Naralan Bubun dɛɛn fema. ⁸A xa turani ito turen birin ba, turen naxanye a buru subene ma hanma naxanye singanxi e ra, ⁹a gbingi ra xeɛ firinne nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔnɛn ma naxan bama e nun gbingi ra xelene. ¹⁰A turen bama nen alo turen naxanye bama bɔnɛ xunbeli saraxana turani. Saraxaraliin xa e sa tɛɛni saraxa ganden fari. ¹¹Koni turaan kidin nun a suben nun a xunna nun a sanne nun a kui seene nun a gbiine, ¹²e nun a gbindin dɔnxɛn birin, a xa ne xali yamaan daaxaden fari ma xube bɔxɔndeni dɛnaxan sarijan. A yi e sa yegene fari tɛɛni, a e gan xube malanxin fari.”

¹³“Xa Isirayila yamaan birin nan Alatalaa yamarina nde kala tantanni, e mi a kolon, e bata findi yulubi tongone ra na yi. ¹⁴E na a kolon a e bata yulubin liga, yamaan xa fa tura bulanna ra, e na ba yulubi xafari saraxan na. E na xalima nen Naralan Bubun yetagi. ¹⁵Yamaan fonne xa e yiine sa turaan xunna ma Alatala yetagi, e turaan kɛ raxaba. ¹⁶Saraxarali gbeen xa a wunla nde xali Naralan Bubun kui. ¹⁷A xa a yii sonla sin wunli a a xuya Alatala yetagi dɔxɔna ma solofere yire sarijanxin ye masansan dugin yetagi. ¹⁸Saraxaraliin xa a wunla nde sa saraxa ganden tongonna fenne ma, naxan Alatala yetagi Naralan Bubun kui. A xa a wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa gan daxi baden dɛxɔn ma Naralan Bubun dɛɛn fema. ¹⁹A xa a turene birin ba, a a sa tɛɛni saraxa ganden fari. ²⁰A xa na turaan liga alo turaan naxan ba a yetɛɛn yulubi xafari saraxan na. Saraxaraliin xa Ala solona e xa na kiini, Ala yi e mafelu. ²¹A xa turaan xali yamaan daaxaden fari ma, a yi a sa tɛɛni alo a tura singen

liga kii naxan yi. Yamaan yulubi xafari saraxan na ra.”

²²“Mangan na yulubin liga tantanni, a Alatalaa yamarin kala, a Ala. A bata findi yulubi tongon na. ²³A na a kolon a a bata yulubin liga, a xa fa kɔtɔn na saraxan na, fe mi naxan na. ²⁴A xa a yiin sa kɔtɔn xunna ma, a yi a kɛ raxaba, saraxa gan daxine kɛ raxaban dɛnaxan yi Alatala yetagi. Yulubi xafari saraxan na a ra. ²⁵Saraxaraliin xa a yii sonla sin na wunli, a yi nde sa saraxa gan daxi baden tongonna fenne ma, a yi wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa ganden dɛxɔn ma. ²⁶A xa a turen birin sa tɛɛni saraxa ganden fari, alo bɔnɛ xunbeli saraxan turen liga kiinde. Saraxaraliin xa Ala solona mangan yulubina fe ra na kiini, Ala yi a mafelu.”

²⁷“Xa muxuna nde tantan yamaan ye, a yulubin liga, a Alatalaa yamarina nde kala, a bata findi yulubi tongon na. ²⁸A na a kolon a a bata yulubin liga, a xa fa sii gilen na saraxan na fe mi naxan na a yulubina fe ra. ²⁹A xa a yiin sa siin xunna fari naxan bama yulubi xafari saraxan na. A xa a kɛ raxaba saraxa gan daxine bama dɛnaxan yi. ³⁰Saraxaraliin xa na wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a sa saraxa gan daxi baden tongonna fenne ma, a yi wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa ganden dɛxɔn. ³¹A xa a turene birin ba, alo bɔnɛ xunbeli saraxan turen ba kii naxan yi. A yi a sa tɛɛni saraxa ganden fari, a xirin yi rafan Alatala ma. Saraxaraliin xa Ala solona na kiini, Ala yi na kanna mafelu.”

³²“Xa a fa yɛxɛɛ diin nan na a yulubi xafari saraxan na, a lan a xa a gileɛn nan ba, fe mi naxan na. ³³A xa a yiin sa a xunna fari. A xa a kɛ raxaba yulubi xafari saraxan na saraxa gan daxine kɛ raxaban dɛnaxan yi. ³⁴Saraxaraliin xa a wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a sa saraxa gan daxin baden tongonna fenne ma, a yi wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa

ganden dexɔn ma. ³⁵A xa a turene birin ba, alo yexɛen naxan ba bɔɲɛ xunbeli saraxan na. Saraxaraliin yi a sa saraxan bonne fari naxanye ralima Alatala ma tɛeni saraxa ganden fari. Saraxaraliin xa Ala solona na kiini na kanna xa a yulubi ligaxine fe ra, Ala yi a mafelu.”

Yulubin misaale

5 “Xa yamaan xilixi sereya badeni e yi e rakɔɔ, xa muxuna nde feen naxan toxi hanma a a kolon, xa a mi sereyaan ba na ma, a bata yulubin liga. A na haken goronna tongoma nɛn. ²Xa muxuna nde a din se haramuxina nde ra, xa a findi sube haramuxi faxaxin na, hanma xuruse haramuxina nde, hanma bubuse haramuxina nde, hali a mi a kolon, a fan mi fa sarijanxi, a bata yulubin tongo. ³Xa muxuna nde a din se xɔsixina nde ra naxan fataxi adamadiine ra, hali a mi yi a kolon, a na a kolon, a bata findi yulubi tongon na. ⁴Xa muxuna nde mi a miri, a a kɔɔ wulen fari, fa fala a fena nde rabama nɛn. Xa a mi a raba, a bata findi yulubi tongon na.”

⁵“Naxan na findi yulubi tongon na na feene yi, na xa a ti a yulubi ligaxin na. ⁶Na xanbi ra, a xa fa yexɛɛ gilɛn na hanma sii gilɛna, a a ba saraxan na Alatala xa a yanginna ra. Nayi, saraxaraliin xa Ala solona a yulubina fe ra.”

⁷“Xa fere mi a xa a xuruseen sɔɔ, a xa fa ganba firin hanma kolokonde firin na, a ne ba saraxan na a yanginna ra Alatala xa, keden yulubi xafarin na, keden saraxa gan daxin na. ⁸A xa e xali saraxaraliin fema. A xa yulubi xafari saraxan nan singe ba. A xa a kɛɛn gira, koni a nama a xunna bolɔɲɛ a ra. ⁹A xa a wunla nde xuya saraxa ganden dexɔnna ma, a wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa ganden dexɔn. Yulubi xafari saraxan na a ra. ¹⁰A xa xɔliin boden ba saraxa gan daxin na alo sariyana a falaxi kii naxan yi, a yi Ala solona na

kanna yulubina fe ra. Ala a mafeluma nɛn.”

¹¹“Xa fere mi a xa a ganba firin hanma kolokonde firin sɔɔ, a nɔɛ fe murutu fupin kilo naanin na nɛn yulubi xafari saraxan na. Koni a nama turen hanma wusulanna sa a yi, bayo yulubi xafari saraxan na a ra. ¹²A xa a xali saraxaraliin fema, na yi a yiin ye keden ba a ra ɲɔxɔ lu seen na Ala xɔn, a yi a sa saraxane fari naxanye ralima Alatala ma tɛeni saraxa ganden fari. Yulubi xafari saraxan na a ra. ¹³Saraxaraliin xa Ala solona na kiini na kanna yulubi ligaxine fe ra, Ala yi a mafelu. Saraxaraliin nan gbee saraxan dɔnxɛn na alo a ligan bogise saraxan na kii naxan yi.”

Yangin saraxana

¹⁴Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁵“Xa muxuna nde tinxintareyaan liga, a yulubin liga tantanni a mi Alatala gbee se sarijanxine fi a ma. A xa fa kontonna ra e nun naxan yelan a yanginna ra Alatala xa, fe mi naxan na, naxan saren lanxi kala tixin ma, fata yire sarijanxin gbeti liga seen na. Yangin saraxan nan na ra. ¹⁶A mi se sarijanxin naxan fixi, a xa a ɲɔxɔn fi, a yi a saren yaganna dɔxɔɲa ma firin sa a fari, a yi a birin so saraxaraliin yii. Saraxaralina Ala solonama nɛn na kanna xa kontonna ra, a naxan bama yangin saraxan na, Ala yi a mafelu.”

¹⁷“Xa muxuna nde yulubin liga, a Alatalaa yamarina nde kala, hali a mi a kolon, a bata findi yulubi tongon na. A a haken goronna tongoma nɛn. ¹⁸A xa fa kontonna ra saraxaraliin fema fe mi naxan na yangin saraxan na. A saren xa lan a kala tixin saren ma fata sariyan na saraxaraliin miriyani. Nayi, saraxaralina Ala solonama nɛn a tantanna fe ra, Ala yi a mafelu. ¹⁹Yangin saraxan na a ra, bayo na kanna findixi yulubi tongon nan na Alatala mabinni.”

Sariyana lan yangin saraxan ma

²⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²¹ “Xa muxuna nde yulubin liga, a yi tinxintareyaan liga Alatala ra, a wulen fala a boden xa a yii sena nde a fe ra, naxan taxuxi a ra hanma a a muɗa, hanma a a kansun, ²² hanma a a de yix-alan sena nde a fe ra naxan lɔxi ayi, a yi a to, hanma a a kɔlɔ wuleni, hanma a yulubina nde liga alo adaman dari fena, ²³ a na na sifan liga, a bata findi yulubi tongon na. A xa na se mupaxin naxete, hanma a naxan kansunxi, hanma naxan yi taxuxi a ra, hanma a seen naxan toxi naxan yi lɔxi ayi, ²⁴ hanma a wulen falaxi seen naxan ma fe ra. A xa na ɗɔɗɔn fi, a yi yaganna dɔɗɔna ma firin sa a fari, a yi a so a kanna yii na lɔɗɔn yeteni a na yangin saraxan ba lɔɗɔn naxan yi. ²⁵ A xa fa kontonna ra saraxaraliin fema fe mi naxan na yangin saraxan na Alatala xa. Na kontonna saren nun kala tixin saren xa lan. ²⁶ Saraxaralina Alatala solonama nen, a yi a mafelu na feen na, naxan a findixi yulubi tongon na.”

Sariyan saraxa gan daxine fe yi

6 Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa yamarini ito fi Haruna nun a diine ma, a naxa, “Sariyan ni i ra saraxa gan daxine fe ra. Saraxa gan daxin xa lu ganɗe saraxa ganden fari kɔɗeen birin na han xɔtɔnni. Teɛn nama tu saraxa ganden fari. ³ Na xanbi ra, saraxaraliin xa a maxidi taa dugi gubani e nun a taa dugi bunbirana, a saraxan xuben ba saraxa ganden fari teɛn naxanye ganxi, a yi e sa saraxa ganden dɛxɔn. ⁴ Na xanbi ra, a a dugine masara, a xuben xali yamaan daaxaden fari ma yirena nde yi naxan sariɗan. ⁵ Teɛn naxan degema saraxa ganden fari, na nama tu. Xɔtɔn yo xɔtɔn, saraxaraliin xa yegene fari sa, a yi

saraxa gan daxini tɔn teɛni, a bɔɗe xun-beli saraxane turen sa a fari. ⁶ Teɛn xa lu dege saraxa ganden fari waxatin birin. A nama tu.”

Sariyan bogise saraxane fe yi

⁷ “Sariyan ni i ra bogise saraxana fe ra: Harunaa diine xa fa a ra Alatala yetagi, saraxa ganden yetagi. ⁸ Saraxaraliin xa murutu fupin nun turen yiin yeyayi keden tongo, e nun wusulanna birin naxan saxi bogise saraxan fari. A yi na sa teɛni ɗɔɗɔ lu seen na Ala xon saraxa ganden fari, a xirin yi rafan Alatala ma. ⁹ Haruna nun a diine xa na bogise saraxan dɔnxen don. E xa a don yirena nde yi naxan sariɗan Naralan Bubun sansanna kui. Buru rate se^{¶¶} nama sa a yi. ¹⁰ A mi ganma buru rate seen na. N na nan soxi e yii e gbeen na fata ne saraxane ra naxanye ralima n ma teɛn na. A sariɗan han! A sariɗan alo yulubi xafari saraxan nun yangin saraxan sariɗan kii naxan yi. ¹¹ Haruna bɔnsɔnna xemene birin daxa e xa a don. E gbeen na a ra fata saraxane ra naxanye ralima Alatala ma teɛn na waxati famatɔne birin yi. Naxan yo nema a yiin dinɗe a ra fɔ a xa sariɗan.”

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹³ “Haruna nun a diine na masusan lɔɗɔn naxan yi e yi findi saraxaraline ra, e xa murutu fupin kilo saxan ba bogise saraxan na Alatala xa, a tagina xɔtɔnni, a tagiin bonna jinbanna ra. ¹⁴ Murutu fupin lan a bɔnbɔ turen na, na yi gan tunde dutunna ma. Na xanbi ra, na burudin xa yigira dungi dungi na, a rali bogise saraxan na naxan xiri rafan Alatala ma. ¹⁵ Haruna bɔnsɔnna naxan findima saraxarali kuntigin na, na xa saraxani ito ba. Habadan sariyan na a ra Alatala yetagi, a ganma nen fefe! ¹⁶ Saraxaraliin na fa bogise saraxan

^{¶¶}6:9 *burun nate sena*: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

naxan na, a ganma nen fefe, a nama don.”

Yulubi xafari saraxan sariyana

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁸ a a xa a fala Haruna nun a diine xa, a naxa, “Sariyan ni i ra yulubi xafari saraxana fe ra. Yulubi xafari saraxan xa faxa Alatala yetagi saraxa gan daxin kɔɛ raxaban denaxan yi. A sarijan han! ¹⁹ Saraxaraliin naxan a ralima, na nan a donma. A xa a don Naralan Bubun sansanna kui yirena nde yi naxan sarijan. ²⁰ Naxan yo nema a yiin dinɛ a suben na fɔ a xa sarijan nen. Xa a wunla xuya dugina nde ma, i xa na dugin xa yire sarijanxina nde yi. ²¹ A na jin feɓen naxan kui, i xa na kala. Koni xa a jin sula goronna nan kui, a xa maxa, a malinsaxun. ²² Xemen naxanye saraxaralina denbayani, ne nan daxa, e a don. A sarijan han! ²³ Koni yulubi xafari saraxan naxan wunla bata xali Naralan Bubun yire sarijanxin kui Ala solona seen na, na nama don. Na xa sa teeni.”

Yangin saraxan sariyana

7 “Sariyan ni i ra yangin saraxana fe ra. A sarijan han! ² Yangin saraxan xa faxa saraxa gan daxin kɔɛ raxaban denaxan yi. A wunla yi so saraxa ganden dexonne birin ma. ³ A turen birin xa ba saraxan na, a xuli turen nun a turen naxanye a buru subene ma, ⁴ a gbingi ra xeɛ firinne nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔɓen ma naxan bama e nun gbingi ra xelene. ⁵ Saraxaraliin xa ne rali Alatala ma teeni saraxa ganden fari. Yangin saraxan na a ra. ⁶ Xemen naxanye saraxaralina denbayani, ne nan daxa, e a don, koni fɔ a xa don yire sarijanxina nde yi, bayo a sarijan han! ⁷ Yangin saraxan nun yulubi xafari saraxan lanxi sariya kedenni ito nan ma: saraxaraliin naxan Ala solonama, a tan nan gbee suben na.”

⁸ “Saraxaraliin naxan saraxa gan daxin bama muxuna nde xa, a tan nan gbee na kidin na.”

⁹ “Bogise saraxan naxan birin ganxi buru gandeni, naxan nafalaxi tunde dutunna ma hanma naxan gilixi, saraxaraliin nan gbee ne ra, naxan saraxan nalixi. ¹⁰ Bogise saraxan birin naxan basanxi turen na hanma a xarena, Haruna bɔnsɔnne birin nan gbee ne ra.”

Bɔɓe xunbeli saraxan sariyana

¹¹ “Sariyan ni i ra bɔɓe xunbeli saraxana fe ra naxan bama Alatala xa. ¹² Xa muxuna nde xuruseen bama barika bira seen na, a xa a ba e nun buru xunne buru rate se mi naxanye yi naxanye bɔnbɔxi turen na e nun burudine turen saxi naxanye ma buru rate se mi naxanye yi, e nun buru yilenlenxin naxanye rafalaxi murutu fupin fajin na naxanye bɔnbɔxi turen na. ¹³ Buru rate seen buru xunna naxanye yi, na ndee xa sa bɔɓe xunbeli saraxan fari naxan bama barika bira seen na. ¹⁴ A xa nde ba ne keden kedenna ra, a na fi Alatala ma. Na findima saraxaraliin nan gbee ra naxan bɔɓe xunbeli saraxan wunla xuyaxi. ¹⁵ Bɔɓe xunbeli saraxan naxan bama barika bira seen na, na suben xa don a ba lɔxɔn nin. Na sese nama ramara han xɔtɔnni.”

¹⁶ “Koni, xa muxuna nde bɔɓe xunbeli saraxan bama alogo a xa a de xuiin nakamali hanma a a ba jɛnige ma saraxan na, saraxa suben xa don a ba lɔxɔn nin, koni naxan na lu, a nɔɛ na donɛ nen na xɔtɔn bode. ¹⁷ Saraxan suben dɔnxen naxan na lu a xii saxandeni na xa sa teeni. ¹⁸ Xa muxuna nde susu a bɔɓe xunbeli saraxan suben don a xii saxande lɔxɔni, saraxan mi rasuxuma. Ala mi a yatema sese ra, a ba muxun xa bayo a haramuxi. Naxan na a don, a na haken goronna tongoma nen. ¹⁹ Suben naxan na din se haramuxin na, na nama don, a xa sa teeni. Muxun naxan sarijan, na kanna daxa a saraxa

suben don, ²⁰koni naxan mi sarijanxi, a yi bɔɔɛ xunbeli saraxa subena nde don Alatala gbeen naxan na, na kedima nen a yamani. ²¹Naxan na a din se haramuxina nde ra, fata adaman na hanma sube haramuxina, hanma xɔsi se haramuxina nde, a yi bɔɔɛ xunbeli saraxa suben don Alatala gbeen naxan na, na kanna kedima nen a yamani.”

²²Alatala yi a fala Musa xa, ²³a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Ɛ nama jingen turen don, hanma yexɛɛna, hanma siina. ²⁴I na suben to, a faxaxi hanma burunna subene a yibɔxi, ne turen nɔɛ rawale nen se gbete ra, koni i nama a don. ²⁵Naxan na na sube sifane turen don naxanye nɔɛ raliyɛ Alatala ma tɛɛn na, na kedima nen a yamani. ²⁶Ɛ nama xɔliin wunla don hanma suben wunla, ɛ nema dɔxi dɛdɛ yi. ²⁷Naxan na wunla nde don, na kedima nen a yamani.”

²⁸Alatala yi a fala Musa xa, ²⁹a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Naxan na bɔɔɛ xunbeli saraxan ba, a xa fa a fɔxɔ kedenna ra, a na ba saraxan na Alatala xa. ³⁰A yetɛɛn xa fa na kiseen na naxan nalima Alatala ma tɛɛn na. A xa fa suben turen nun a kanken na. A xa a kanken yita Alatala ra alo se ralixina. ³¹Saraxaraliin xa turen sa tɛɛni saraxa ganden fari, koni a kanken xa lu Haruna nun a diine xa. ³²I xa bɔɔɛ xunbeli saraxan yiifari ma danban fi saraxaraliin ma kiseen na. ³³Haruna bɔnsɔnna naxan bɔɔɛ xunbeli saraxan wunla nun turen nalixi, na nan gbee a yiifari ma danban na. ³⁴Amasɔto Isirayila kaane bɔɔɛ xunbeli saraxan naxanye bama, a kanke ralixin nun a danban naxan fixi, n bata ne so Haruna nun a diine yii, saraxaraline. Isirayila kaane na subene nan soma e yii habadan.”

³⁵“Ito nan findi Haruna nun a diine gbeen na e Alatalaa saraxarali wanla fɔlɔ lɔxɔn naxan yi. A bama ne sarax-

ane ra naxanye ralixi Alatala ma tɛɛn na. ³⁶Alatala na nan yamarixi Isirayila kaane ma, e to masusan lɔxɔn naxan yi. Habadan sariyan na a ra e yixetene birin xa. ³⁷Sariyane nan ne ra saraxani itoe fe ra: saraxa gan daxina, bogise saraxana, yulubi xafari saraxana, yangin saraxana, saraxaraliin dɔxɔ saraxana e nun bɔɔɛ xunbeli saraxana. ³⁸Alatala na sariyan so Musa yii Sinayi geyaan nan fari, a Isirayila kaane yamari lɔxɔn naxan yi Sinayi tonbonni, a e xa fa e saraxane ra Alatala xa.”

Saraxaraline dɔxɔ feen saraxana

Xɔɔyaan 29.1-37

8 ²Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Haruna nun a diine xili Naralan Bubun so deɛn na. I xa fa e dugine nun masusan turen na, e nun turaan naxan bama yulubi xafari saraxan na, e nun konton firin e nun debena buru ratetarene naxan kui. ³I xa Isirayila yamaan birin malan Naralan Bubun so deɛn na.” ⁴Alatala yamarin naxan fi, Musa yi na liga, yamaan yi e malan Naralan Bubun so deɛn na.

⁵Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi.” ⁶Musa yi Haruna nun a diine maso, a yi e maxa. ⁷A yi dugin nagodo Haruna ma, a yi a tagi xidi tagixidin na, a gubaan nagodo a ma, a saraxarali domaan nagodo a ma, a saraxarali domaan tagi xidi tagixidi fajin na. ⁸A yi kanke masaan bira a kɔɛ, a masensen ti seene, Yurima nun Tumin sa na kui. ⁹A yi namun so Haruna xun na, a yi xema walaxadin sa a tigi yɛɛ ra taxamaseri sarijanxin na alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

¹⁰Musa yi masusan turen tongo, a Ala batu bubun masusan e nun a yi seen birin. A ne birin nasarijan. ¹¹A yi na turena nde xuya saraxa ganden ma dɔxɔɔna ma solofere, a saraxa ganden masusan e nun a goronne birin, e nun ige

sa seen nun a dɔxɔ sena, alogo a xa ne rasarijan. ¹²A mɔn yi turen sa Haruna xunni, a a masusan, alogo a xa a rasarijan. ¹³A yi Harunaa diine maso. A yi e dugine ragodo e ma, e nun tagi xidine nun xun tagi xidine, alo Alatala yamarin naxan so Musa yii.

¹⁴A yi fa turaan na yulubi xafari saraxan na, Haruna nun a diine yi e yiine sa turaan xunna fari. ¹⁵Musa yi a kɔɛ raxaba, a a wunla nde tongo, a yi a sa saraxa ganden tongonna fenne ma a yii sonla ra, alogo a xa saraxa ganden nasarijan. A yi wuli dɔnxen nabɔxɔn saraxa ganden dɛxɔn ma. A saraxa ganden nasarijan na kiini alogo a xa Ala solona menni. ¹⁶Musa mɔn yi turen tongo naxanye yi jingen buru subene rabilinni, e nun farafaran naxan yi bɔjen fari, e nun a gbingi ra xeɛ firinne nun e turene. A yi na birin sa teeni saraxa ganden fari. ¹⁷Koni a yi jingen gbindin nun a kidin nun a suben nun a gbiine woli teeni yamaan daaxaden fari ma, alo Alatala a yamarin Musa ma kii naxan yi.

¹⁸Na xanbi ra, a yi fa kontonna ra saraxa gan daxin na. Haruna nun a diine yi e yiine sa a xunna ma. ¹⁹Musa yi a kɔɛ raxaba, a a wunla nde so saraxa ganden dɛxɔnne ma. ²⁰A yi a yixaba dungi dungin na, a a xunna sa teeni, e nun a dungine nun a turena. ²¹A yi a buru subene nun a sanne maxa, a yi kontonna gbindin birin sa teeni saraxa ganden fari saraxa gan daxin na, naxan nalixi Alatala ma teen na alo a yamari Musa ma kii naxan yi. A xirin yi rafan Ala ma.

²²Na xanbi ra, a yi fa kontonna firinden na saraxarali dɔxɔ saraxan na. Haruna nun a diine yi e yiine sa a xunna ma. ²³Musa yi a kɔɛ raxaba, a a wunla nde tongo, a yi a sa Haruna yiifari ma tunla ma. A nde sa a yiifari ma yii konkoriibaan nun a san konkoriibaan ma. ²⁴A yi Harunaa diine fan maso, a a wunla nde sa e yiifari ma tunle ma e nun e yiifari

ma yii konkoriibaan nun san konkoriibane. A yi a wunla nde so saraxa ganden dɛxɔnne ma. ²⁵A a turen tongo, e nun a xuli turena, e nun turen naxanye a buru subene rabilinni, e nun farafaran naxan a bɔjen fari, e nun a gbingi ra xeɛ firinne nun e turene, e nun a yiifari ma danbana.

²⁶A deben tongo buru ratetaren naxan kui, naxan yi Alatala yetagi. A yi buru xun keden tongo, e nun buru keden naxan nafalaxi turen na e nun burudi keden. A yi e sa suben turene nun yiifari ma danban fari. ²⁷A yi e birin so Haruna nun a diine yii, a yi e yite Alatala yetagi se ralixin na. ²⁸Na xanbi ra, Musa yi e rasuxu e ra, a yi e sa teeni saraxa ganden fari saraxa gan daxine fari. Saraxarali dɔxɔ saraxan na a ra, naxan xiri rafan Ala ma. A ralima Alatala ma teen nan na.

²⁹Musa yi kontonna kanken tongo a yi a yite Alatala yetagi se ralixin na. Na yi findi Musa gbeen na alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³⁰Musa yi masusan turena nde tongo e nun wunla nde naxan yi saraxa ganden fari, a yi a xuya Haruna nun a dugine ma, e nun a diine nun e dugine. Nayi, a yi Haruna nun a dugine rasarijan, e nun a diine nun e dugine.

³¹Musa yi a fala Haruna nun a diine xa, a naxa, “ɛ suben jin Naralan Bubun dɛ ra, ɛ yi a don na, e nun burun naxan deben kui saraxarali dɔxɔ saraxan na, alo n na a yamari kii naxan yi. N naxa, ‘Haruna nun a diine xa a don.’” ³²ɛ xa burun nun sube dɔnxen woli teeni. ³³ɛ nama keli Naralan Bubun dɛ ra xii solofere, han ɛ dɔxɔ fe lɔxɔne yi jan bayo e dɔxɔ feene buma nen xii solofere. ³⁴Alatala to feene yamarixi nen alogo a xa solona e xa. ³⁵Nanara, ɛ xa lu Naralan Bubun dɛen na xii solofere, kɔɛen nun yanyin na, ɛ yi Alatalaa yamarin suxu, alogo ɛ nama faxa, amasɔtɔ na nan yamarixi n ma.” ³⁶Alatalaa yamarin nax-

anye birin fi e ma fata Musa ra, Haruna nun a diine yi ne birin liga.

Haruna nun a diine yi wanla fɔlɔ

9 Xii solomasexede lɔxɔni, Musa yi Haruna nun a diine xili, e nun Isirayila fonne. ²A yi a fala Haruna xa, a naxa, “Turaan dii keden tongo i yulubi xafari saraxan na e nun konton keden saraxa gan daxin na, fe mi naxanye ra, i fa e ra Alatala yetagi. ³I yi a fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘E xa kɔtɔn tongo yulubi xafari saraxan na, e nun turaan diin nun yexɛɛ diina nɛɛ keden kedenne, fe mi naxanye ra saraxa gan daxin na, ⁴e nun turana e nun kontonna bɔɛ xumbeli saraxan na, alogo e xa ba saraxan na Alatala yetagi, e nun bogise saraxan naxan basanxi turen na. Amasɔtɔ Alatala a nɔrɔn yitama e ranen to.”

⁵Musa naxan yamari, e na xali Naralan Bubun yetagi. Yamaan birin yi e maso, e ti Alatala yetagi. ⁶Musa yi a fala, a naxa, “Alatalaa yamarin ni i ra e naxan ligama alogo e xa a nɔrɔn to.”

⁷Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “I maso saraxa ganden na. I yi i yulubi xafari saraxan nun saraxa gan daxin ba, i Ala solona i yeteen nun yamaan xa. I xa saraxan ba yamaan fan xa alogo i xa Ala solona e xa, alo Alatala a yamarixi kii naxan yi.”

⁸Haruna yi a maso saraxa ganden na, a yi turaan diin kɛ raxaba a yete yulubi xafari saraxan na. ⁹A diine yi fa a wunla ra a xɔn, a yi a yii sonla sin wunli, a yi a sa saraxa ganden tongonna fenne ma. A yi wuli dɔnxen nabɔxɔn saraxa ganden dexɔn ma. ¹⁰A yi a turen sa teeni saraxa ganden fari, e nun a gbingi ra xelene nun farafaran naxan a bɔɛn fari, e naxanye baxi yulubi xafari saraxani, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ¹¹Koni a yi a suben nun a kidin sa teeni yamaan daaxaden fari ma. ¹²A yi saraxa gan daxin kɛ raxaba. A diine yi

a wunla so a yii, a yi a so saraxa ganden dexɔnne ma. ¹³E yi saraxan dungi keden keden so a yii e nun a xunna, a yi e sa teeni saraxa ganden fari. ¹⁴A yi a buru subene nun a sanne maxa, a yi e sa saraxa gan daxin fari teeni saraxa ganden fari. ¹⁵Na xanbi ra, Haruna yi fa yamana saraxan na. A yi yamana yulubi xafari saraxa kɔtɔn tongo, a yi a kɛ raxaba. A na ba yulubi xafari saraxan na alo a singen ba kii naxan yi. ¹⁶A yi fa saraxa gan daxin na, a na ba alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ¹⁷A yi fa bogise saraxan na, a yi a yiin ye keden ba a ra, a yi na sa teeni saraxa ganden fari, sa xɔtɔn ma saraxan gan daxin fari. ¹⁸A yi turaan nun kontonna kɛ raxaba yamana bɔɛ xumbeli saraxan na. A diine yi a wunla so a yii, a yi a so saraxa ganden dexɔnne ma. ¹⁹E yi turaan nun kontonna turen tongo, e nun a xuli turena, a ture yirene, a gbingi ra xelene, e nun farafaran naxan a bɔɛn fari, ²⁰e yi ne sa subene kankene fari. Haruna yi turene sa teeni saraxa ganden fari. ²¹Haruna yi subene kankene nun e yiifari ma danbane yite Alatala yetagi, se ralixin na alo Musa a yamari kii naxan yi.

²²Haruna yi a yiine yite yamaan binni, a duba e xa. A to yulubi xafari saraxan nun saraxa gan daxin nun bɔɛ xumbeli saraxan ba, a yi godo. ²³Musa nun Haruna yi so Naralan Bubun kui. E to mini, e duba yamaan xa. Alatalaa nɔrɔn yi godo saraxa gandeni yamaan yetagi. ²⁴Teen yi mini Alatala yetagi, a saraxan nun turen gan saraxa ganden fari. Yamaan to na to, e sɔnxɔ sewani, e yi e xinbi sin, e yetagin lan bɔxɔn ma.

Haruna dii firin yi gan

10 Haruna dii firinne, Nadaba nun Abihu, ne yi e wusulan gan seene tongo, e teen sa e kui, e wusulanna sa a fari. E yi fa teen na Alatala yetagi, naxan mi yi lan, a mi yi naxan yamarixi. ²Nayi,

teen yi mini Alatala yetagi, a yi e gan, e faxa Alatala yetagi.

³Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “Alatala ε rakolonxi nen ito ra, a to a fala, a naxa, ‘N na n ma sarijanna mayitama nen n batu muxune tagi. N binyama nen yamaan yetagi.’”

Haruna yi lu dunduxi.

⁴Musa yi Mikayeli nun Elisafan xili, Haruna sɔxɔ Yusiyeli a diine, a yi a fala e xa, a naxa, “E xa ε ngaxakedenne binbine xali yamaan daaxaden fari ma, keli yire sarijanxin yetagi.” ⁵E yi fa, e yi e xali yamaan daaxaden fari ma, alo Musa e yamari kii naxan yi. Dugine mɔn yi e binbine ma.

⁶Musa yi a fala Haruna nun a diine xa, Eleyasari nun Itamara, a naxa, “E nama ε xunna lu a yitontaren na, ε to sunuxi. E nama ε dugine yibɔ, alogo ε nama faxa, ε yi Alatalaa xɔlɔn nafa yamaan birin ma. Alatala ε kon kaan naxanye faxaxi teen na, Isirayila yamaan birin nan ne wugama. ⁷E nama keli Naralan Bubun so deen na, alogo ε nama faxa, amasɔtɔ Alatalaa masusan turen nan ε ma.” Musa naxan fala, e na liga.

⁸Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, ⁹“I na so Naralan Bubun kui, i nama manpaan min, i nama na minse sifan min, i tan nun i ya diine, alogo ε nama faxa. A findima habadan sariyan nan na i yixetene xa waxati famatɔne yi. ¹⁰E xa se sarijanxin nun a haramuxin tagi raba, naxan mi daxa e nun naxan daxa. ¹¹E xa Isirayila kaane xaran tɔnne ma Alatala naxanye fixi e ma fata Musa ra.”

¹²Musa yi a fala Haruna nun a diine xa naxanye yi fa luxi, Eleyasari nun Itamara, a naxa, “Bogise saraxan naxan luxi, naxan mi ralixi Alatala ma teen na, ε xa na tongo, ε yi a don saraxa ganden fema. A nama basan buru rate seen^{§§} na. A sarijan fefe! ¹³E xa a don yirena

nde yi naxan sarijan, amasɔtɔ i gbeen na a ra ε nun i ya diine, fata na saraxane ra naxanye ralixi Alatala ma teen na, bayo na nan yamarixin n ma. ¹⁴Koni suben kanken naxan nalixi e nun danban naxan yitexi Ala xa, ε nun i ya dii xemene nun i ya dii temene xa ne don yirena nde yi naxan sarijan. Amasɔtɔ e bata so ε yii ε gbeen na, naxanye baxi Isirayila kaane bɔɲε xunbeli saraxane ra. ¹⁵Isirayila kaane lan e xa fa danban na naxan yitexi e nun kanken naxan nalixi Ala ma, sa turene fari naxanye sama teeni, alogo e xa yite Alatala yetagi se ralixin na. Habadan sariyan na a ra: I gbeen nan e ra, ε nun i ya diine alo Alatala a yamarixi kii naxan yi.”

¹⁶Musa yi kɔtɔna fe maxɔdin, naxan baxi yulubi xafari saraxan na. A yi a me a e bata yi a birin sa teeni. Nayi, a yi xɔlɔ Eleyasari nun Itamara ma, Harunaa dii naxanye lu, a naxa, ¹⁷“Nanfera ε mi saraxani ito suben donxi yire sarijanxini? A sarijan han! Alatala subeni ito soxi ε yii nen alogo Isirayila yamana haken xa ba a ma, ε yi Alatala solona e xa. ¹⁸Amasɔtɔ subeni ito wunla to mi soxi yire sarijanxin kui, nayi ε lan nen ε kɔtɔn suben don yire sarijanxini, alo n na a yamari kii naxan yi.” ¹⁹Haruna yi a fala Musa xa, a naxa, “I tuli mati. E bata yulubi xafari saraxan nun saraxagan daxin ba Alatala yetagi to lɔxɔni, na kui, i mi a to fe sifan naxan n masɔtɔxi. Na yi Alatala kenenɲe ba, xa n fa yulubi xafari saraxa suben don to?” ²⁰Musa to na me, na yi a kenen.

Sube radaxaxine nun a haramuxine

Sariyane 14.3-21

11 Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, ²a e xa a fala Isirayila kaane xa, e naxa, “Bɔxɔn subene birin ye, ε lan ε xa itoe nan don: ³Sube toro kanna

§§10:12 *burun nate sena*: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

naxanye mən donseen laxunma, ε nœ ne birin donjε nen fɔ naxanye toro mi bɔxi jaxi ra.”

⁴“Koni ndee na naxanye donseen laxunma tun, hanma naxanye toro bɔxi tun, ne haramuxin na a ra ε tan xa. Nɔgɔmena, na haramuxi bayo a donseen laxunma, koni a toro mi bɔxi jaxi ra. ⁵Fanyerasiin donseen laxunma, koni a toro mi bɔxi jaxi ra. A haramuxin na a ra ε tan xa. ⁶Neren donseen laxunma, koni a toro mi bɔxi jaxi ra, a haramuxin na a ra ε tan xa. ⁷Xɔsɛn toron bɔxi, koni a mi donse laxunma, a haramuxin na a ra ε tan xa. ⁸ε nama e suben don, ε nama ε yiin din e faxaxin na. E haramuxin na a ra ε tan xa.”

⁹“Niimaseen naxanye igeni, ε lan ε xa xali yexene don naxanye e bama, fɔxɔ igeni hanma baani. ¹⁰Koni niimase xunxuri naxanye fɔxɔ igeni hanma baani, e mi e bama, e xali mi e ma, ε nama ne don. E xɔsixin na a ra ε tan xa. ¹¹Se xɔsixin nan ne ra ε tan xa, ε nama e suben don. ε xa e faxaxin yate alo xɔsina. ¹²Naxanye birin igeni, e mi e bama, e xali mi e ma, se xɔsixin nan ne ra ε tan xa.”

¹³“ε xa xɔliini itoe yate alo se xɔsixin, ε nama ne don: singbinna nun dugan nun xɔlimangan ¹⁴nun bangaan nun segen siyaan birin ¹⁵e nun xaxaan siyaan birin ¹⁶nun dangaranfulen nun kutunxunban nun fɔxɔ ige ma xɔliin nun tɔxedi tongon siyaan birin, ¹⁷e nun kunkutunna nun jɪnɪnaxan nun fɔtɔnbunsamuran ¹⁸nun toxoroon nun yexε suxu kankon nun kankanna, ¹⁹e nun yaya xɔnla nun sɔɪi xɔnla siyaan birin, e nun sarasima xɔnla nun tuyena.”

²⁰“Gabutεen nun sanne niimase xunxurin naxanye ma, ba xɔline ra, ne xɔsixin na a ra ε tan xa. ²¹Koni, xa na niimase xunxurin sifana nde sanna a lige a tugan, ε nœ na donjε nen. ²²ε nœ itoe nan donjε ne ye: supen siyaan birin nun xox-

orone nun songolonbalane e nun tuguminne. ²³Koni, gabutεen nun sanne niimase xunxuri gbete naxanye ma, ε xa ne yate se xɔsixin ra. ²⁴Ne ε raxɔsima nen. Naxan yo na a yiin din e faxaxin na, na kanna mi fa sarijanxi han jɪnbanna ra. ²⁵Naxan yo na e faxaxin tongo, na lan a yi a dugine xa. A mi fa sarijanxi han jɪnbanna ra.”

²⁶“Suben naxan birin toro mi bɔxi jaxi ra hanma a mi donseen laxunma, ne haramuxin na ra ε tan xa. Naxan na a yiin din e faxaxin na, na mi fa sarijanxi. ²⁷Sube san naaninna naxanye birin sanna xunduxi, e haramuxin na a ra ε tan xa. Naxan yo na a yiin din e faxaxin na, na kanna mi fa sarijanxi han jɪnbanna ra. ²⁸Naxan yo na e faxaxin tongo, na lan a yi a dugine xa, a mi fa sarijanxi han jɪnbanna ra. E haramuxin na a ra ε tan xa.”

²⁹“Yili ra seen naxanye bɔxɔn ma, itoe nan haramuxi ε tan xa: sulumen nun yelen nun dangen siyaan birin, ³⁰e nun lennakɔnsaan nun sagadin nun kendemelexaan nun mululuna e nun kolona. ³¹Ne nan haramuxi ε xa yili ra seene ye bɔxɔn ma. Naxan yo na a yiin din e faxaxin na, na kanna mi fa sarijanxi han jɪnbanna ra. ³²E faxaxin na bira se yo ma, na xɔsima nen, xa a findi wudi daxin na, hanma dugina, hanma kidina, hanma benbenla. Goron yo naxan nawale wali yo yi, a sama nen igeni. A mi fa sarijanxi han jɪnbanna ra. Na xanbi ra, a yi sarijan. ³³Xa na niimasena nde keden bira feɪena nde kui, a xɔsima nen. ε xa na feɪen kala. ³⁴Donseen naxan lan a xa don, koni xa na feɪe kui igen sa a ma, a xɔsima nen. Minse yo na min na feɪen kui, a xɔsixin na a ra. ³⁵E faxaxin na bira se yo ma, na xɔsima nen. Xa buru ganden na a ra hanma tee yinla fɔ ε xa a kala, bayo a xɔsixi. ε xa a yate alo se haramuxina. ³⁶Koni xa a faxaxin bira tigrini hanma ige ramaradeni,

ne mi x̄s̄ixi. Koni naxan na a yiin din a faxaxin na, na mi fa sarijanxi. ³⁷ Xa a faxaxin bira sansiin ma naxan lan a si, a mi x̄s̄ixi. ³⁸ Koni xa igen bata sa sansiin ma, a faxaxin yi bira a yi, na sansiin bata haramu e xa.”

³⁹ “Suben naxan lan a xa don, xa na faxa a yete ma, naxan na a yiin din a faxaxin na, na mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ⁴⁰ Naxan na a suben don, na lan a yi a dugine xa, a mi fa sarijanxi han jinbanna ra. Naxan yo na e faxaxin maxali na lan a xa a dugine xa, a mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ⁴¹ E nama niimase xunxuridine don, naxanye b̄x̄c̄n ma. Ne x̄s̄ixin na a ra. ⁴² Niimase xunxurin naxanye birin e bubuma b̄x̄c̄n ma, e nama ne sese don. Xa a bubuma a kuiin ma hanma a sigan tima a san naaninne ra hanma a san wuyaxi, a x̄s̄ixin na a ra. ⁴³ Nayi, e nama e yete rax̄osi na niimase xunxurine x̄n. E nama e yete rax̄osi e x̄n de! ⁴⁴ Alatala nan n tan na, e Ala. E xa e yete suxu sarijananna kui, alogo e xa sarijan, bayo n tan sarijan. E nama e yete rax̄osi niimase xunxuri yo x̄n naxanye e bubun b̄x̄c̄n ma.”

⁴⁵ “N tan nan Alatala ra naxan e raminixi Misiran yi alogo n xa findi e Ala ra. Nanara, e xa sarijan, amas̄ot̄ n tan sarijan. ⁴⁶ Sariyan nan na ra naxan lanxi subene ma, e nun x̄oline, e nun niimaseen naxanye birin igeni e nun naxanye b̄x̄c̄n ma. ⁴⁷ E xa sube haramuxine nun sube daxaxine tagi raba, naxanye lan e don e nun naxanye mi lan e don.”

Naxanla rasarijananna diiin bari xanbini

12 Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa j̄axanla nde fudikan, a dii x̄emen bari, a mi fa sarijanxi na feen ma han xii solofere, alo a nema a kike wanli. ³ Xii solofereden l̄x̄c̄ni, diin yi banxulan. ⁴ A m̄on mi sarijanxi

xii tonge saxan nun saxan benun a xa sarijan wunla ma naxan minixi a ma dii bari waxatini. A nama a yiin din se sarijanxi yo ra, a nama siga yire sarijanxini, han a marasarijan l̄x̄c̄ne yi kamali. ⁵ Xa a dii temen bari, a mi fa sarijanxi xunsagi firin, alo a nema a kike wanli bayo wunla bata mini a ma. A xa a marasarijananna legeden xii tonge sennin nun sennin. ⁶ A marasarijan l̄x̄c̄ne na kamali a dii x̄emen xa hanma a dii temena, a xa yex̄e diin j̄ee kedenna saraxa gan daxin xali saraxaraliin fema Naralan Bubun d̄een na, e nun kolokonde diina hanma ganbana, yulubi xafari saraxan na. ⁷ Saraxaraliin xa na saraxane ba Alatala xa, a yi Ala solona na j̄axanla xa. A sarijananna nen a wunla ma. Sariyan nan na ra j̄axanla xa naxan na dii x̄emen bari hanma dii temena. ⁸ Xa a mi n̄o yex̄een s̄ote, a n̄e ganba firin hanma kolokonde dii firin xale nen, kedenna xa ba saraxa gan daxin na, bonna yulubi xafari saraxana. Saraxaraliin xa Ala solona a xa, a sarijananna nen.”

Furene muxune fatine ma

13 Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “Xa muxun fatin yirena nde kusinxi, hanma kafanla a ma hanma fure dena nde a fatin ma naxan n̄e finde fure j̄axin na dangu muxu gbete ma, na xa xali saraxarali Haruna fema hanma a diina nde. ³ Furen naxan a fatin ma, saraxaraliin xa na mato. Xa furen yiren xabene bata fixa, a d̄een yi tilinj̄e ayi, fure j̄axin nan na ra. A na yelin a mat̄e, saraxaraliin xa a fala, a na kanna mi sarijan. ⁴ Xa fure de fixena a fatin ma, koni a mi tilin, a fati ma xabe mi fixaxi, saraxaraliin xa furemaan lu a danna xunsagi keden. ⁵ A xii soloferede l̄x̄c̄ni, a yi a mato. Xa a to furen d̄een mi masaraxi, a mi gboxi ayi a fatin ma, a m̄on xa furemaan lu a danna xunsagi keden. ⁶ Saraxaraliin xa

a mato a xunsagi firinden xii soloferede lɔxɔni. Xa furen bata fisa a mi gboxi ayi a fatin ma, saraxaraliin xa a fala, a na kannna bata sarijan. Kafanla nan tun na a ra. A xa a dugine xa, a sarijanma nen. ⁷Koni saraxaraliin yelin xanbini a fale a sarijanxi, xa kafanla fa gbo ayi a fatin ma, na kannna mɔn xa xete saraxaraliin fema. ⁸Saraxaraliin mɔn xa a mato. Xa a to kafanla bata gbo ayi a fatin ma, a xa a fala, a na kannna mi sarijanxi, fure jaxin na a ra.”

⁹“Xa fure jaxin bata lu muxuna nde fatin ma, e xa a xali saraxaraliin fema. ¹⁰A xa a mato. Xa kusindena nde a ma naxan de bata fixa, xa na kusinden bata fati ma xaben fixa, a suben minixi kenenni, ¹¹nayi fure jaxi kɔxɔxin nan na ra. Saraxaraliin xa a fala, a na kannna mi sarijanxi. A nama lu a danna matoni, bayo a bata a kolon a mi sarijanxi. ¹²Xa saraxaraliin bata a to a na fure jaxin bata gasin namini a fatin birin ma, keli a sanne ma han a xunna, ¹³a xa a mato ki faji, bayo xa na furena a fatin birin ma, a xa a fala furemaan ma, a sarijan bayo furen bata yelin xare. ¹⁴Koni furen deen na mini a ma lɔxɔn naxan yi, a mi sarijanxi. ¹⁵Saraxaraliin na furen deen to a ma, a xa a fala a ma, a mi sarijanxi. Fure jaxin nan na ra. ¹⁶Xa furen deen xara, na kannna xa siga saraxaraliin fema. ¹⁷A xa a mato. Xa furen bata xara, saraxaraliin xa a fala furemaan ma, a bata sarijan. ¹⁸Xa seteen te muxuna nde ma, a yalan, ¹⁹a funfun yi kusin, a fixa hanma a gbeeli, na muxun xa siga saraxaraliin fema. ²⁰Saraxaraliin xa a mato. Xa furen funfun tilin, a fati ma xabe bata fixa, saraxaraliin xa a fala, a na kannna mi sarijanxi. Fure jaxin na a ra, naxan minixi seteen funfuni. ²¹Koni saraxaraliin na a mato, xa a mi fati ma xabe fixe to, xa furen funfun mi tilin, a xaraxi, a xa furemaan lu a danna xunsagi keden. ²²Xa furen bata gbo ayi fatin ma, saraxaraliin

xa a fala na kannna ma, a mi sarijanxi. Fure jaxina nde na a ra. ²³Koni xa furen funfun mi masaraxi a mi gboxi ayi, nayi larun nan tun a ra. Saraxaraliin xa a fala na kannna ma a sarijanxi.”

²⁴“Xa muxuna nde fatin ganxi, xa furen deen fixa hanma a gbeeli, ²⁵saraxaraliin xa a mato. Xa a fati ma xabene fixa, furen deen tilin, fure jaxina nde nan na ra, naxan bata mini ganden ma. Nayi, saraxaraliin xa a fala na kannna ma a mi sarijanxi bayo fure jaxin na a ra. ²⁶Koni a na a mato, xa saraxaraliin mi fati ma xabe fixe to furen ye, a deen mi tilin, a bata xara, saraxaraliin xa na kannna lu a danna xunsagi keden. ²⁷Saraxaraliin xa a mato xii soloferede lɔxɔni. Xa furen bata gbo ayi a fatin ma, saraxaraliin xa a fala na kannna ma, a mi sarijanxi. Fure jaxin na a ra. ²⁸Koni xa furen mi masaraxi, a mi gboxi ayi, a bata xara, gande funfun nan na ra. Saraxaraliin xa a fala, a na kannna sarijanxi. Gande larun nan na ra.”

²⁹“Xa furen lu xemena nde hanma jaxanla nde xunna ma hanma a kenkenna ma, ³⁰saraxaraliin xa furen mato. Xa a tilin, a xunsexen hanma a de xaben gbeeli, a xunxurun, saraxaraliin xa a fala na kannna ma, a mi sarijanxi. Fure jaxin na a ra, daxana, naxan a suxi a xunna ma hanma a kenkenna ma. ³¹Xa saraxaralina a to furen mi tilin, koni a xunsexe fore munma mini, furemaan xa lu a danna xii solofere. ³²Saraxaraliin xa a furen mato xii soloferede lɔxɔni. Xa daxaan mi gboxi ayi, a mi tilin, a xunsexen mi gbeeli, ³³na kannna xa a xunna bi, fo furen denaxan ma. Saraxaraliin mɔn xa a lu a danna xunsagi keden. ³⁴Saraxaraliin xa daxaan mato xii soloferede lɔxɔni. Xa a mi gboxi ayi, a mi tilin, saraxaraliin xa a fala na kannna ma, a a sarijanxi. A xa a dugine xa, a sarijanma nen.

³⁵Koni xa daxaan gbo ayi fatin ma, saraxaraliin yelin xanbini a fale a a sarijanxi, ³⁶saraxaraliin xa a mato. Xa daxaan bata gbo ayi, hali saraxaraliin mi fa a xunsexen mato, a mi sarijanxi. ³⁷Koni xa a mi gboxi ayi, xa fati ma xabe fɔrene bata mini, daxaan bata yalan. A bata sarijan. Saraxaraliin xa a fala, a sarijanxi.”

³⁸“Xemena hanma naxanla, xa fixe fixene a fatin ma, ³⁹saraxaraliin xa a mato. Xa e mi mɔxi, gasin nan tun na ra. A sarijan.”

⁴⁰“Xa muxuna nde xun sexe mi na, teeli kannna na a ra, a sarijan. ⁴¹Xa xunsexi mi a tigi ra, teeli kannna na a ra, a sarijan. ⁴²Koni xa furena a teeli hanma a tigi ra naxan fixa hanma a gbeeli, fure naxin nan minixi a ma. ⁴³Saraxaraliin xa a mato. Xa a kusinden to teeli hanma a tigi ra naxan fixa hanma a gbeeli alo fure naxin kii naxan yi, ⁴⁴furemaan nan na kannna ra, a mi sarijanxi. Saraxaraliin xa a fala, a mi sarijanxi bayo furena a xunna ma.”

⁴⁵“Awa, xa fure naxin naxan ma, na kannna xa dugi yibɔxine ragodo a ma, a xunni tɔntaren yi lu, a a deen ye maluxun, a yi gbelegebele. Sarijantarena! Sarijantarena! ⁴⁶Furen nema a ma, a mi sarijanxi. Nayi, a lan a lu a danna, a xa lu yamaan daaxaden fari ma.”

Dugi funduxine

⁴⁷“Xa dugina nde bata fundu, xuruse xabe dugina hanma taa dugina, ⁴⁸a na findi dugi sɔxɔnxin sifa yo ra hanma xuruse xabe dugine hanma se kidine, ⁴⁹xa funduden fɔrɔ hanma a gbeeli dugin ma hanma kidin ma hanma dugi sɔxɔnxin ma hanma se kidina nde ma, fune naxin na a ra naxan seen kalama. Saraxaraliin xa a mato. ⁵⁰Funen seen naxan ma, saraxaraliin xa na ramara matoni xii solofere. ⁵¹Xii soloferede lɔxɔni saraxar-

aliin xa a mato. Xa funen bata gbo ayi na dugin ma hanma dugi sɔxɔnxin ma, hanma se kidin ma, a na rawali kii yo yi, fune naxin nan na ra naxan seen kalama, na seen xɔsɔxi. ⁵²Nayi, saraxaraliin xa na dugin gan, hanma dugi sɔxɔnxina hanma xuruse xabe dugina hanma se kidina, fune funfun naxan ma. Amasɔto fune naxin na a ra naxan seen kalama. Na seen xa gan. ⁵³Koni xa saraxaralina a mato, xa funen mi gboxi ayi na seen ma, ⁵⁴funen naxan ma, a xa yamarin fi e ma, a e xa na dugin xa. A mɔn yi a ramara xii solofere. ⁵⁵E na a xa, saraxaraliin mɔn xa a mato. Xa a to funen mi maxetexi, a mi gboxi ayi, na seen xɔsɔxi. Xa funen bata dugin suxu a ye fapin ma hanma a ye naxin ma, a gan daxin na a ra. ⁵⁶Xa saraxaralina a to funen bata ba fɔlɔ, dugin xa xanbini, a xa na fune yiren bɔ dugin na, hanma kidina, hanma dugi sɔxɔnxina. ⁵⁷Koni, xa a mɔn sa dugi sɔxɔnxin suxu hanma se kidina, funen nan na ra naxan seen kalama. Nayi, funen seen naxan ma, na xa gan. ⁵⁸Funen seen naxan suxi, dugina, hanma dugi sɔxɔnxina, hanma se kidina, koni funen funfun bata lɔ ayi, na mɔn xa xa alogo a xa sarijan.”

⁵⁹Funen bata xuruse xabe dugin naxan suxu hanma taa dugina, hanma dugi gbete, hanma se kidina, sariyan nan na ra ne fe yi naxan a yitama a e sarijan hanma e mi sarijanxi.

Fureɔɔn nasarijan sariyane

14 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²“Fure naxin muxun naxan ma, na rasarijanma ikiini: A xa a yita saraxaraliin na. ³Nayi, saraxaraliin xa mini yamaan daaxaden fari ma na kannna matodeni. Xa furemaan bata yiyalan, ⁴saraxaraliin xa yamarin fi, e xa fa xɔli nepe radaxaxi firin na, e nun suman wudin nun gari gbeela nun hisopi wudi yiina nde. ⁵Saraxaraliin xa yamarin fi, a

e xa x̄liin keden k̄e raxaba feɓena nde xun ma, tigi igen naxan kui. ⁶A xa x̄li neɓen tongo, e nun suman wudin nun gari gbeela nun hisopi wudi yiina, a yi e rafu x̄liin k̄e raxabaxin wunli. ⁷A yi a xuya na kanna ma sanɓa ma solofere naxan nasarijanma fure jaxin ma. A yi a fala na kanna ma a a bata sarijan. A yi x̄li neɓen beɓin burunna ra.”

⁸“Naxan nasarijanma, na kanna xa a dugine xa, a a fati ma xabene bi, a yi a maxa. Na xanbi ra, a sarijanma nen. Nayi, a n̄e soe nen yamaan daaxadeni, koni a luma nen a bubun fari ma xii solofere. ⁹Xii soloferede l̄x̄ni, a m̄n yi a xunsexene bi, e nun a de xabene, a ye gilingilinna xabene, e nun a fati ma xabene birin. A m̄n yi a dugine xa, a a fatin maxa. Na xanbi ra, a sarijanma nen. ¹⁰Xii solomasexedeni, a xa konton firin tongo e nun yex̄e gilena, j̄e keden kedenne, fe mi naxanye ra. A m̄n xa murutu fuɓi faɓin kilo solomanaanin tongo bogise saraxan na turen naxan yi, a turen litiri tagin sa a fari. ¹¹Saraxaraliin naxan na kanna rasarijanma, na xa e nun a kiseene ti Alatala yetagi Naralan Bubun de ra. ¹²A xa konton keden tongo, a a ba yangin saraxan na, e nun turen litiri tagi. A xa ne yita Alatala ra saraxa ralixin na. ¹³A xa a kontonna k̄e raxaba na yire sarijanxini muxune yulubi xafari saraxane nun saraxa gan daxine k̄e raxabama denaxan yi. Saraxaraliin nan gbee yangin saraxan na alo yulubi xafari saraxana. A sarijan han! ¹⁴Saraxaraliin xa yangin saraxan wunla nde tongo, a yi a sa na kanna yiifari ma tunla ma, e nun a yiifari ma yii konkoribaan nun a yiifari ma san konkoribana. ¹⁵Na xanbi ra, a m̄n xa saraxa turena nde tongo, a yi a sa a yeteen k̄omen ma yiini. ¹⁶A xa a yiifari ma yii soli keden sin tureni, a yi a xuya Alatala yetagi d̄x̄ɓa ma solofere. ¹⁷A m̄n yi ndedi sa na kanna yiifari ma tunla ma, e nun a yiifari ma yii konkorib-

aan nun a yiifari ma san konkoribana. A yangin saraxan wunla saxi denaxan yi. ¹⁸Ture d̄nx̄en naxan luxi saraxaraliin yii, a xa na sa na kanna xunni, saraxaraliin yi Alatala solona a xa. ¹⁹Saraxaraliin xa yulubi xafari saraxan ba, a Ala solona na kanna xa naxan nasarijanma. Na xanbi ra, a yi saraxa gan daxin k̄e raxaba. ²⁰A yi saraxa gan daxin nun bogise saraxan nali saraxa ganden fari. A yi Ala solona na kanna xa, a yi sarijan.”

²¹“Xa yiigelit̄ɔɔn nan na kanna ra, a mi n̄e saraxane s̄ɔte, a xa konton keden tongo yangin saraxan na, naxan yitama Ala ra solona seen na a xa, e nun murutu fuɓi faɓin bogise saraxan kilo saxan, turen naxan yi, e nun turen litiri tagi, ²²e nun ganba firin hanma kolokonde dii firin, a n̄e naxan s̄ɔte. Keden xa findi yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxina. ²³Xii solomasexede l̄x̄ni, a xa fa e ra saraxaraliin fema Naralan Bubun deen na Alatala yetagi alogo a xa rasarijan. ²⁴Saraxaraliin xa yangin saraxa yex̄en nun turen litiri tagin tongo, a yi e yita Alatala ra saraxa ralixin na. ²⁵A xa yex̄en k̄e raxaba yangin saraxan na. A yi a wunla nde tongo, a a sa na kanna yiifari ma tunla nun a yiifari ma yiin konkoribaan nun a yiifari ma san konkoribaan ma. ²⁶A yi turena nde sa a yeteen k̄omen ma yiini. ²⁷A xa na turena nde xuya Alatala yetagi a yiifari ma yii sonla ra sanɓa ma solofere. ²⁸Turen naxan a yiin kui, a xa na ndedi tongo, a yi a sa na kanna yiifari ma tunla ma, e nun a yiifari ma yii konkoribaan nun a yiifari ma san konkoribana. A bata yi yangin saraxan wunla sa denaxan yi. ²⁹Turen naxan luxi a yiin kui, a xa na sa na kanna xunni, a yi Alatala solona a xa. ³⁰Saraxaraliin xa ganba keden tongo hanma kolokonde diina, na kanna naxan s̄ɔx̄i, ³¹a yi a ba yulubi xafari saraxan na, a yi x̄liin boden ba saraxa gan daxin na, e nun bo-

gise saraxana. Nayi, a yi Alatala solona na kanna xa.”

³² Sariyan nan na ra na kanna xa, fure jaxin naxan fatin ma, naxan mi nɛ saraxa kamalixin sɔte.

Banxi ma funena

³³ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ³⁴ “E na so Kanan yamanani, n naxan soma ε yii ε kɛen na, xa n funen sa banxina nde ma na yamanani, ³⁵ banxi kanna xa sa a fala saraxaraliin xa, a naxa, ‘N bata funen to n ma banxin ma.’ ³⁶ Saraxaraliin xa yamarin fi, a e xa seene ramini banxini benun a xa siga funen matodeni, alogo sese nama lu banxini a yi yate se xɔsixin na. Na xanbi ra, saraxaraliin xa so banxini a matodeni.”

³⁷ “A xa funen mato. Xa funen fɔɔ hanma a gbeeli, xa yilidine banxin ma, ³⁸ saraxaraliin xa mini banxini, a banxin deen balan xunsagi keden. ³⁹ Xii soloferede lɔxɔni, saraxaraliin mɔn xa fa a mato. Xa funen bata gbo ayi banxi ma, ⁴⁰ saraxaraliin xa yamarin fi, a funen gemen naxanye ma, e xa ne ba na, e yi e woli yirena nde yi taan fari ma naxan mi sarijan. ⁴¹ A xa banxin kuiin birin maxɔlin, e yi a lɔxɔn woli ayi yirena nde yi taan fari ma naxan mi sarijan. ⁴² Na xanbi ra, e xa gɛmɛ gbeteɛ tongo. E yi na gemene masara. E maso se gbete tongo, e mɔn yi banxin maso.”

⁴³ “E na a gɛmɛ kalaxine ba na, e banxin maxɔlin, a kankene mɔn yi maso, xa funen mɔn mini banxin ma, ⁴⁴ saraxaraliin xa sa a mato. Xa a to funen bata gbo ayi banxini, na nan na ra fune jaxin na a ra naxan seen kalama. Banxin mi sarijanxi. ⁴⁵ Banxin xa rabira, a gemene nun a wudine nun a maso bendene yi maxali taan fari ma yirena nde yi naxan mi sarijanxi. ⁴⁶ Naxan yo na so banxini a balanxi lɔxɔn naxanye yi, na mi fa sarijanxi han jinbanna ra.

⁴⁷ Naxan na a sa hanma a a dege na banxini, a xa a dugine xa.”

⁴⁸ “Xa saraxaralina a mato, funen mi gboxi ayi banxin ma a maso xanbini, a xa a fala a banxin bata sarijan, amasɔto funen bata jan na.”

⁴⁹ “Na kanna xa xɔli firin tongo e nun suman wudina nde nun gari gbeela nun hisopi wudi yiina nde. ⁵⁰ A xa xɔliin keden kɛ raxaba fɛɛna nde xun ma tigi igen naxan kui. ⁵¹ A yi suman wudin tongo, e nun hisopi wudi yiin nun gari gbeela e nun xɔli jɛɛna, a ne sin xɔli kɛ raxabaxin wunla nun tigi igeni. A yi a xuya banxin ma sanja ma solofere. ⁵² A yi banxin nasarijan xɔliin wunla ra, e nun tigi igen nun xɔli jɛɛn nun suman wudin nun hisopi wudina e nun gari gbeela. ⁵³ A xa xɔli jɛɛn bɛɛn taan fari ma burunna ra. Nayi, na banxina fe jaxin bata jan, a yi sarijan.”

⁵⁴ Sariyane nan ne ra fure jaxine fe yi hanma daxana naxanye minin muxun fatin ma, ⁵⁵ e nun funen naxan minin dugin ma hanma banxin ma, ⁵⁶ kusindene, gasine, e nun larune, ⁵⁷ alogo a xa kolon xa sena nde sarijan hanma xa a mi sarijanxi. Sariyan na a ra fure jaxin nun fune jaxina fe yi.

Muxun xɔsima kiinde a bari boden xɔn

15 Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, ² a e xa a fala Isirayila kaane xa, e naxa, “Xa furen xemena nde bari boden ma, faxunna naxan minima xɔsin nan na ra. ³ Xa a minima hanma a mi tin mine, na faxunna bata na kanna xɔsi. ⁴ Nayi, xemena na a sa saden naxan ma, na xɔsisi. A na dɔxɔ gbɛden naxan ma, na xɔsisi. ⁵ Naxan na a yiin din a saden na, na kanna xa a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁶ Furemaan bata dɔxɔ gbɛden naxan ma, naxan yo dɔxɔ na ma, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sar-

ijanxi han jinbanna. ⁷Naxan na a yiin din furemaan na, na kanna lan a xa a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sar-ijanxi han jinbanna. ⁸Xa furemaan de igen namini muxu sarijanxina nde ma, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁹Furemaan na dɔxɔ sese fari a siga sigatini, na mi fa sarijanxi. ¹⁰Furemaan bata dɔxɔ sese ma, naxan yo na a yiin din na ra, na kanna mi fa sarijanxi han jinbanna. Naxan yo na se sifan tongo, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sar-ijanxi han jinbanna. ¹¹Xa furemaan mi a yiin naxa, a na a yiin din muxu yo ra, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹²Furemaan na a yiin din feɛɛ yo ra, na lan a kala. Xa goronna wudi daxin na a ra, a lan a maxa.”

¹³“Furemaan na yiyalan, na kanna lan a legedenna ti xunsagi keden benun a xa rasaripan. A xa a dugine xa, a yi a maxa tigi igen na. A saripanma nen na yi. ¹⁴Xii solomasexede lɔxɔni, a xa ganba firin tongo hanma kolokonde dii firin, a sa e so saraxaraliin yii Alatala yetagi Naralan Bubun deen na. ¹⁵Saraxaraliin xa xɔli keden ba yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxina. Nayi, a yi na kanna rasaripan Alatala yetagi fax-unna ma naxan minixi a ma. ¹⁶Xa xemen bari bodeni igen mini, na kanna lan a a gbindin birin maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹⁷Xa na ige sifan sa dugin ma hanma se kidin ma, na lan a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹⁸Xa xemen nun jaxanla kafu, e firinna birin lan e e maxa, e mi fa sarijanxi han jinbanna.”

¹⁹“Xa jaxanla a kike wanli, wunla minima a ma, a mi fa sarijanxi xunsagi keden. Naxan na a yiin din a ra, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²⁰A nema a kike wanli, xa a a sa saden ma hanma

a dɔxɔ gbɛden ma, na mi fa sarijanxi. ²¹Naxan na a yiin din a saden na, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²²A na dɔxɔ gbɛden naxan ma, naxan na a yiin din na ra, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²³Xa sena nde saxi na saden ma hanma gbɛden ma, a yi dɔxi naxan ma, naxan yo na a yiin din na seen na, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²⁴Xa e nun xemena nde kafu, a wunla yi sa xemen ma, a fan mi sarijanxi xunsagi keden. A na a sa sade yo ma na xɔsixi.”

²⁵“Xa wunla lu mine jaxanla ma, naxan mi findixi a kike wanla ra, hanma a kike wali waxatin yi xɔnkuya ayi, a mi fa sarijanxi han wunla yi jan alo a nema a kike wanli. ²⁶A na a sa saden naxan ma hanma a dɔxɔ gbɛden naxan ma, na mi sarijanxi, alo a nema a kike wanli. ²⁷Naxan na a yiin din na saden na hanma a dɔxɔ na gbɛden ma, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi sarijanxi han jinbanna. ²⁸Wuli minin na jan, na jaxanla lan a legedenna ti xunsagi keden, a saripanma nen na yi. ²⁹Xii soloferede lɔxɔni, a xa ganba firin hanma kolokonde dii firin tongo, a e xali saraxaraliin fema Naralan Bubun deen na. ³⁰Saraxaraliin xa xɔliin boden ba yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxina. Na xanbi ra, jaxanla wuli minin xɔsin janma nen Alatala yee ra yi.”

³¹“E xa Isirayila kaane ratanga na feene ma naxanye e xɔsima, alogo e nama n batu bubun naxɔsi naxan e tagi, e yi faxa e xɔsina fe ra.”

³²Sariyane nan ne ra feni itoe ma: fax-unna na mini xemen bari boden ma, igen na mini xemen xemeyani a yi a xɔsi, ³³jaxanla nema a kike wanli, igena nde na mini xemen hanma jaxanla bari bodeni, e nun xemen naxan kafuma jaxanla ma a kike wali waxatini.

Ala solona lɔxɔna

16 Harunaa dii firinna naxanye siga Alatala yetagi, ne faxa xanbini, Alatala yi falan ti Musa xa. ²Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala i tada Haruna xa, a a nama so yire sarijanxi fisamantenni ye yo ye, ye masansan dugin xanbi ra Layiri Kankiraan yetagi, Ala solonama denaxan yi. Xa a na liga, n minima a ma nen kundaan yiyani Layiri Kankiraan deraganla xun ma, a yi faxa.”*

³“Haruna xa feni itoe nan liga alogo a xa so yire sarijanxi fisamantenni: A lan a tura bulanna ba yulubi xafari saraxan na, e nun kontonna saraxa gan daxin na.

⁴A lan a yi taa dugi guba sarijanxin nagodo a ma, a yi a taa dugi wantanna so. A xa a tagi xidi taa dugi tagixidin na, a yi taa dugi namun so. Na dugine sarijan, nanara a lan a yi a maxa benun a xa e so. ⁵Isirayila yamaan lan e kɔtɔ firin so a yii yulubi xafari saraxan na, e nun konton keden saraxa gan daxin na.

⁶Haruna xa turaan ba a yetena yulubi xafari saraxan na alogo a xa Ala solona a yete xa e nun a denbayana. ⁷Na xanbi ra, a yi kɔtɔ firinne xali Alatala yetagi, Naralan Bubun deen na. ⁸A xa kɔtɔne masensen alogo a xa a kolon naxan lan a findi Alatala gbeen na e nun naxan sigan yire jaxini. ⁹Masensenna na kɔtɔn naxan suxu Alatala gbeen na, Haruna xa fa na ra, a a ba yulubi xafari saraxan na. ¹⁰Masensenna na kɔtɔn naxan suxu yire jaxin gbeen na, a jɛɛɛn nan nalima Alatala ma a solona seen na, e sa a bejin yire jaxini burunna ra. ¹¹Haruna xa fa turaan na, a a ba a yetena yulubi xafari saraxan na, a Ala solona a yete xa e nun a denbayana. A xa na turaan kɛ raxaba a yetena yulubi xafari saraxan na.

¹²A xa tɛɛ kɔ seen nafe tɛɛ wolonna ra naxan tongoxi saraxa ganden fari Alatala

yetagi. A yi wusulan fuɛin yiin ye firin tongo, a yi e xali ye masansan dugin xanbi ra, yire sarijanxi fisamantenni. ¹³A xa wusulanna sa teen na Alatala yetagi, alogo tutin naxan tema, na xa Layiri Kankiraan deraganla luxun alogo a nama faxa. ¹⁴A xa turaan wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a xuya Layiri Kankiraan deraganla yetagin ma. A mɔn yi a xuya Layiri Kankiraan yetagi dɔxɔna ma solofere. ¹⁵Na xanbi ra, a xa kɔtɔn kɛ raxaba yamaan yulubi xafari saraxan na, a yi a wunla xali ye masansan dugin xanbi ra, a yi a liga alo turaan wunla, a a xuya Layiri Kankiraan ma e nun a yetagi.”

¹⁶“Na kiini, a xa Ala solona yire sarijanxi fisamantenna xa alogo a xa rasarijan Isirayila kaane xɔsi feene nun e murute feene nun e yulubine birin ma. A mɔn xa a liga na kiini Naralan Bubun xa, naxan tixi Isirayila kaa xɔsixine tagi. ¹⁷Muxu yo nama lu Naralan Bubun kui a na so Ala solonadeni yire sarijanxi fisamantenni, han a yi mini. A xa Ala solona a yeteen xa e nun a denbayaan nun Isirayila yamaan birin.”

¹⁸“Na xanbi ra, a yi mini, siga saraxa ganden yireni denaxan Alatala yetagi. A yi na fan nasarijan, a turaan nun kɔtɔn wunla sa saraxa ganden tongonna fenne birin ma. ¹⁹A xa wunla xuya a yii sonla ra dɔxɔ solofere saraxa ganden ma, alogo a xa a rasarijan Isirayila kaane xɔsine ma.”

²⁰“Haruna na yelin xɔsine be yire sarijanxi fisamantenna ma, e nun Naralan Bubuna, e nun saraxa gandena, a xa kɔtɔ jɛɛɛn fan maso. ²¹Haruna xa a yii firinne sa kɔtɔ jɛɛɛn xunna fari, a yi Isirayila kaane hakene nun murute feene nun yulubine birin fala a ma, a yi e sa kɔtɔn xunna fari. A yi muxuna nde xe, alogo a xa sa kɔtɔn bejin burunna ra, ²²a

*16:2 16.2 Layiri Kankirana fe mɔn sebexi Xɔɔɔyaan 25.10-22 kui.

yi e hakene birin xali wulani. A xa kōtōn kedi, a siga burunna ra.”

²³“Na xanbi ra, Haruna xa so Naralan Bubun kui, a yi taa dugine ba a ma, a naxanye so benun a xa so yire sarījanxini. A xa ne lu na. ²⁴A xa a maxa yire sarījanxina nde yi, a yi a dugin bonne ragodo a ma. Na xanbi ra, a xa sa saraxagan daxi firinna bonne ba a yete xa e nun yamaan xa, a Ala solona a yete xa e nun yamaan xa. ²⁵A mōn xa yulubi xafari saraxan turene sa teeni saraxa ganden fari.”

²⁶“Naxan kōtōn bepinxi yire naxini, na lan a yi a dugine xa, a yi a maxa, a fa fa yamaan daaxadeni. ²⁷Turaan nun kōtōn naxanye baxi yulubi xafari saraxan na, naxanye wuli rawalixi yire sarījanxini Ala solona seen na, ne lan e xali yamaan daaxaden fari ma, e kidine nun e suben nun e gbiine yi sa teeni. ²⁸Naxan na e gan, na lan a yi a dugine xa, a yi a maxa. Na xanbi ra, a yi so yamaan daaxadeni.”

²⁹“Habadan sariyan na a ra ε xa. Kike solofereden xii fuden lōxōni, ε xa sunna suxu, ε tan Isirayila kaane ba, xōpēn naxanye dōxi ε konni ba, ε xa wanla birin bepin. ³⁰Amasōtō Ala solonama ε xa na lōxōn nin, alogo ε xa sarījan. Nayi, ε sarījanma nen ε yulubine birin ma Alatala yee ra yi. ³¹A xa findi Matabu Lōxōn nun sanla ra. ε xa sunna suxu na lōxōni. Habadan sariyan na a ra.”

³²“Saraxaraliin naxan bata masusan a sugandi feen na, a dōxo saraxaraliyani a baba funfuni, na nan Ala solonama. A tan nan taa dugi doma rasarījanxine soma, ³³a Ala solona yire sarījanxin nun Naralan Bubun nun saraxa ganden nun saraxaraline nun Isirayila yamaan birin xa. ³⁴Habadan sariyan na a ra ε xa. Ala solonama Isirayila kaane yulubine birin ma fe ra lōxo kedenni jēen bun ma.”

E yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Isirayila kaane xa sarījan

17 Alatala yi a fala Musa xa, ²a a xa a fala Haruna xa, e nun a diine nun Isirayila kaane birin, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi. ³Isirayila kaan naxan na a jingen ba saraxan na, hanma yexēena hanma siina, yamaan daaxadeni hanma a fari ma, ⁴a mi a xali Naralan Bubun so deen na alogo a xa a rali Alatala ma kiseen na Alatala Batu Bubun yetagi, na kanna yatema nen alo faxa tiina. A bata wunla ramini, na kanna kedima nen a yamani. ⁵Na ma, Isirayila kaane bama nen saraxan be burunna ra, e fa e saraxane ra saraxaraliin fema Alatala yetagi Naralan Bubun deen na, a yi e ba bōpe xunbeli saraxan na Alatala xa. ⁶Saraxaraliin xa a wunla xuya Alatalaa saraxa ganden dēxōnna ma Naralan Bubun deen na, a yi a turene sa teeni, a xirin yi rafan Alatala ma. ⁷Nayi, Isirayila kaane nama fa suxure kōtōne ki, e tinxintareyaan liga Ala ra naxanye xōn. Habadan sariyan na a ra e tan xa e nun e yixetene birin.”

⁸A mōn xa a fala, a naxa, “Isirayila kaan hanma xōpēn naxan dōxi e tagi, a na saraxa gan daxin ba hanma saraxa gbete, ⁹xa a mi a xali Naralan Bubun deen na alogo a xa ba Alatala xa, a kedima nen a yamaan ye.”

Wunla nama don

¹⁰“Isirayila kaan hanma xōpēn naxan dōxi e tagi, naxan na wunla don, n kelima nen na kanna xili ma, n yi a kedi a yamaan ye. ¹¹Amasōtō fati benden niina a wunla nin. N tan bata wunla findi n solona seen na ε niine xa, naxan sama saraxa ganden fari. Amasōtō wunla nan n solonama bayo niina a yi. ¹²Nanara, n na falama ε tan Isirayila kaane xa, ε tan sese nama wunla don. Xōpe yo naxan dōxi ε tagi, e nama wunla don. ¹³Isirayila kaan hanma xōpēn naxan e

tagi, naxan na suben hanma xɔliin faxa donsoyani naxan daxa a don, a xa a wunla dindin bɔxɔni a benden sa a ye ma. ¹⁴ Amasɔtɔ suben birin niina a wunla nin. Nanara, n bata a fala Isirayila kaane xa, n naxa, ‘E nama sube yo wunla don, amasɔtɔ suben birin niina a wunla nin. Naxan yo a don, na kedima nen Isirayila yamani.”

¹⁵ “Naxan na suben don naxan faxaxi a yete ma hanma sube gbete naxan faxaxi, a na findi Isirayila bari diin na hanma xɔɓena, na kanna lan a yi a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna, na xanbi ra a yi sarijan. ¹⁶ Xa a mi a dugine xa, xa a mi a maxa, a na haken goronna tongoma nen.”

Kafu feen sariyane

18 Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa ito nan fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala nan n tan na, e Ala. ³ E nama Misiran kaane namunne liga, e yi dɔxi denaxan yi, hanma Kanan yamanan namunne, n na e xalima denaxan yi. E nama e namunne suxu de! ⁴ E xa n ma sariyane nun n ma tɔnne suxu bayo Alatala nan n tan na, e Ala.”

⁵ “E xa n ma tɔnne nun n ma sariyane suxu bayo naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sɔtɔma nen e xɔn. Alatala nan n tan na.”

⁶ “Muxu yo nun a bari boden nama kafu. Alatala nan n tan na.”

⁷ “I nama i baba rayagi, e nun i nga yi kafu. I nga na a ra. E nama kafu.”

⁸ “E nun i baba jaxalan gbete nama kafu, na i baba rayage nen.”

⁹ “E nun i magilen nama kafu, i baba dii temena hanma i nga dii temena, hali e mi maxuruxi tande kedenna ma.”

¹⁰ “E nun i mamandenna nama kafu i ya dii xemena dii temena hanma i ya dii temena dii temena. Amasɔtɔ na i tan yage nen.”

¹¹ “E nun i baba jaxalan gbete a dii temen nama kafu, a naxan barixi i baba ma. I magilen na a ra.”

¹² “E nun i baba magilen nama kafu. I baba bari boden na a ra.”

¹³ “E nun i nga ngaxakeden jaxalanmaan nama kafu. I nga bari boden na a ra.”

¹⁴ “I nama i baba ngaxakedenna rayagi. E nun a jaxanla yi kafu. I nga xurin na a ra.”

¹⁵ “E nun i mamuxun nama kafu. I ya diina jaxanla na a ra. E nama kafu.”

¹⁶ “E nun i ngaxakedenna jaxanla nama kafu. Na i ngaxakedenna rayage nen.”

¹⁷ “E nun jaxanla nde nama kafu, e nun a dii temen fan yi kafu. E nun a mamandenna nama kafu, a dii xemena dii temena hanma a dii temena dii temena. I bari boden nan ne ra. Na mi daxa.”

¹⁸ “I nama i ya jaxanla bari boden tongo i ya jaxanla ra, i ya jaxanla mɔn neɓe, alogo i nama yengen naso e tagi.”

¹⁹ “E nun jaxanla nama kafu a nema a kike wanli, amasɔtɔ a mi sarijanxi.”

²⁰ “E nun i lanfana jaxanla nama kafu, i yi i yete xɔsi a xɔn.”

²¹ “I nama i ya dii yo ba saraxan na Mɔlɔkɔ suxure kideni, i yi i ya Ala xili kala. Alatala nan n tan na.”

²² “E nun xemena nama kafu alo jaxanla. Xɔsi feen nan na ra.”

²³ “E nun suben nama kafu, i yi i yete xɔsi a xɔn. Jaxanla nama a maso suben na e kafu. Fe haramuxin nan na ra.”

²⁴ “E nama e xɔsi na kewali yo xɔn. Amasɔtɔ n siyaan naxanye kedima e yee ra, ne e yete xɔsi na feene nan xɔn. ²⁵ E kewanle bɔxɔ yeteen xɔsi nen. Nanara, n yi e hakene saran e ra, bɔxɔn yi a me e ra.

²⁶ Nayi, e tan Isirayila kaane nun xɔɓen naxanye e tagi, e xa n ma tɔnne nun sariyane suxu. E nama xɔsi feni itoe liga de! ²⁷ Amasɔtɔ naxanye yi dɔxi bɔxɔni ito yi benun e tan, ne yi feni itoe birin lig-

ama, e bɔxɔn naɔsi. ²⁸Na bɔxɔn nama a me e fan na e xɔsina fe ra, alo siyaan naxanye yi na benun e tan. ²⁹Nanara, naxan yo na xɔsi feni ito nde liga, na kedima nen a yamani. ³⁰E xa n ma yamarine suxu, e nama namun xɔsixa yo liga naxanye yi ligama menni benun e tan. E nama e yete xɔsi e xɔn. Alatala nan n tan na, e Ala.”

Yamaan nasarijan fena

19 Alatala yi a fala Musa xa, ²a xa ito fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E xa saripan, amasɔtɔ n tan saripan, n tan, Alatala, e Ala. ³Birin xa a nga nun a baba binya, a yi Matabu Lɔxɔne suxu. Alatala nan n tan na, e Ala.”

⁴“E nama suxurene batu, e nama wure raxulunxin nafala ala maligane ra. Alatala nan n tan na, e Ala.”

⁵“E na bɔɔe xunbeli saraxan ba Alatala xa, e xa a ba a fajin na alogo a xa a rasuxu. ⁶Saraxan suben xa don a faxa lɔxɔni hanma na xɔtɔn bode. Naxan na lu han a xii saxande lɔxɔni, e xa na sa teeni. ⁷Xa e nde don xii saxande lɔxɔni, na haramuxi, na mi rasuxuma. ⁸Naxan na a don, na a haken goronna tongoma nen. Amasɔtɔ a bata Alatala se rasarijanxin naharamu. Na kannu kedima nen a yamani.”

⁹“E na malo xaban fɔlɔ, e nama maala xaba han xeen xedeɛn xɔn. E nama tɔnɔnne makentun naxanye na lu a xɔri ma. ¹⁰I nama sansi bogi dɔnxene bolon langani, i nama xɔnne makɔ naxanye yolonxi. I xa ne lu yiigelitɔne nun xɔɔene xa. Alatala nan n tan na, e Ala.”

¹¹“E nama mujan ti. E nama wulen fala. E nama e bode yanfa. ¹²E nama e kɔlɔ n xinli wulen fari, amasɔtɔ i ya Ala nan xili kalama. Alatala nan n tan na.”

¹³“I nama i muxun boden yii seene tongo yanfan xɔn, i yi a jaxankata. I nama walikeɛn saranna ramara i konni han na xɔtɔn bode.”

¹⁴“I nama tuli xɔrin konbi, i nama sese sa danxutɔn yeɛ ra naxan a rabire, koni i xa gaxu Ala yeɛ ra. Alatala nan n tan na.”

¹⁵“E nama tinxintareya liga kiti sadeni. I nama yiigelitɔn nafisa, i nama nafulu kannu rafisa, koni i xa i adamadi boden makiti tinxinni. ¹⁶I nama i adamadi boden mafala yamaan tagi. I nama i adamadi boden tɔɔeɔe alogo a xa faxa. Alatala nan n tan na. ¹⁷I nama i ngaxakedenna rapaxu, koni i xa i adamadi boden maxadi, alogo i nama yulubin tongo a fe ra. ¹⁸I nama i gbeen jɔxɔ. I nama yamaan muxuna nde fe xɔnnantenyaa namara i kui. I adamadi boden xanu alo i yetena. Alatala nan n tan na.”

¹⁹“E xa n ma tɔnne suxu. I nama sube siya firinne rakafu. I nama sansi siya firinna si xeen ma. I nama gese siya firinna dugi sɔxɔnxin so.”

²⁰“Xa xemena nde nun konyi gilena nde kafu, muxu gbete naxan masuxi a jaxanla ra, naxan munma xunba hanma a xɔɔya, e kala tixin saranma e ra nen. Koni e mi faxama, amasɔtɔ a munma yi xunba nen. ²¹Xemen lan a kontonna xali Alatala yetagi Naralan Bubun deen na a yangin saraxan na. ²²Saraxaraliin xa yangin saraxa kontonna findi Alatala solona seen na a yulubi ligaxina fe ra, a yulubin yi xafari.”

²³“E na so na yamanani, n na e xalima denaxan yi, e yi bogiseen siyaan birin si, e xa tɔnna dɔxɔ e bogine ra. E haramuxi nen e tan xa jɔe saxan, e nama e don. ²⁴Jeen naanideni, bɔxɔn bogine birin nasarijanma nen Alatala tantun seen na. ²⁵Jeen suulundeni, e nɔe e bogine donje nen. Nayi, e bogi se sɔtɔxine sigan gbo ayi nen. Alatala nan n tan na, e Ala.”

²⁶“E nama sese don wunla naxan yi. E nama e yiimato, e nama kɔerayaan liga. ²⁷E nama e xunna de bi a radigilinxin na. I nama i de xaben dexɔnne bi. ²⁸E nama e

fatin mabɔ faxa feen sunun taxamasenna ra. E nama taxaraan te ε fatin ma. Alatala nan n tan na.”

²⁹“I nama i ya dii temen nayagi i a findi yalunden na, alogo yamanan nama bira yalunyaan fɔxɔ ra, a yi rafe fe jaxin na. ³⁰ε xa Matabu Lɔxɔne suxu, ε yi n ma yire sarijanxin binya. Alatala nan n tan na.”

³¹“ε nama siga koron bɔnbɔne nun yiimatone fema, alogo e nama ε raxɔsi. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

³²“I xa keli fonna bun binyeni. I xa fonne binya, i yi gaxu i ya Ala yεε ra. Alatala nan n tan na.”

³³“Xa xɔɓen fa dɔxɔ ε yamanani, ε nama jaxu a ra, ³⁴koni ε xa a yisuxu alo yamanan bari diina ε tagi. I xa a xanu alo i yetena, amasɔtɔ ε findi xɔɓen na nen Misiran yamanani. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

³⁵“ε nama tinxintareya liga kiti sadeni, hanma se maligadeni, hanma se binyeni ligadeni, hanma se yiligadeni. ³⁶ε sikeela xa tinxin. ε nɛma sese malige, ε xa ligase kamalixin nawali. Alatala nan n tan na, ε Ala, naxan ε ramini Misiran yamanani.”

³⁷“ε xa n ma tɔnne nun sariyane birin suxu. Alatala nan n tan na.”

Sariya kalane saranna fe

20 Alatala yi a fala Musa xa ²a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa,

“Isirayila kaan hanma xɔɓen naxan dɔxi Isirayila bɔxɔni, xa na nde a diin ba saraxan na Mɔlɔkɔ suxure kideni, yamaan xa a magɔlɔn a faxa. ³N tan yeteen kelima nen a xili ma, n yi a kedi Isirayila yamani. Amasɔtɔ a to a diin ba saraxan na Mɔlɔkɔ suxuren xa, a bata n ma yire sarijanxin naxɔsi, a yi n xili sarijanxin kala. ⁴Xa yamaan bata e yεene raxi na feen ma, e tondi na kanna faxe, naxan a diin baxi saraxan na Mɔlɔkɔ xa, ⁵n tan yeteen kelima nen a xili ma e nun a den-

bayana. N na a kedima nen Isirayila yamani e nun naxanye birin biraxi a fɔxɔ ra e n yanfa Mɔlɔkɔ suxure kideni.”

⁶“Xa muxuna nde n yanfa, a bira koron bɔnbɔne nun yiimatone fɔxɔ ra, n kelima nen a xili ma, n yi a kedi a yamani. ⁷ε xa e yete suxu sarijanni, alogo ε xa sarijan amasɔtɔ Alatala nan n tan na, ε Ala.”

⁸“ε xa n ma tɔnne suxu, ε yi e liga. Alatala nan n tan na, naxan ε rasarijanma.”

⁹“Naxan yo na a baba danga hanma a nga, ε na kanna faxa. A tan nan a faxa feen nagidixi, bayo a bata a baba danga hanma a nga.”

¹⁰“Xa xemena nde yalunya liga e nun xeme gbete a jaxanla, a lanfana jaxanla, ε xa xeme yalunxin nun jaxalan yalunxin firinne birin faxa.”

¹¹“Xa xemena nde nun a baba jaxanla kafu, a bata a baba rayagi. ε xa xemena nun jaxanla firinne birin faxa. E tan yeteen nan e faxa feen nagidixi. ¹²Xa xemena nde nun a mamuxun kafu, ε xa e firinne birin faxa. Amasɔtɔ e bata fe jaxin liga. E tan nan e faxa feen nagidixi.”

¹³“Xa xemena nde kafu xemena ma alo muxun kafun jaxanla ma kii naxan yi, e firinna birin bata xɔsi feen liga. ε xa e firinna birin faxa. E tan nan e faxa feen nagidixi.”

¹⁴“Xa xemena nde dii teme nun a nga fen a jaxanla ra, fe jaxin nan na ra. Xemena nun jaxanle birin xa gan, alogo na fe jaxin nama lu ε tagi.”

¹⁵“Xa xemena nde kafu suben ma, ε xa a faxa, ε yi suben faxa.”

¹⁶“Xa jaxanla nde a maso suben na e yi kafu, ε xa jaxanla nun suben faxa. E xa faxa, e tan nan e faxa feen nagidixi.”

¹⁷“Xa muxuna nde a magilen tongo a jaxanla ra, a baba a dii temena hanma a nga a dii temena, e yi kafu, yagin nan na ra. E xa kedi yamaan ye. Xemena bata

kafu a magilen ma, a tan nan a haken goronna tongoma.”

¹⁸“Xa xemena nde kafu jaxanla ma a nema a kike wanli, e firinne birin xa kedi yamani bayo e lanxi e yagi feen ma nen.”

¹⁹“E nun i nga ngaxakedenna hanma i tenen nama kafu, bayo na i bari boden nayagima nen. E firinna birin e haken goronna tongoma nen.”

²⁰“Xa xemena nde nun a sɔxɔ jaxanla kafu, a bata a sɔxɔ rayagi. E firinna nan e haken goronna tongoma, e faxama nen e mi dii bari.”

²¹“Xa xemena nde a ngaxakedenna jaxanla tongo a jaxanla ra, xɔsin nan na ra. A bata a ngaxakedenna rayagi. E mi dii barima.”

²²“E xa n ma tɔnne nun n ma sariyane birin suxu, e yi e liga, alogo na bɔxɔn nama a me e ra, n na e xalima bɔxɔn naxan yi dɔxɔdeni. ²³N siyaan naxanye kedima e yee ra, e nama bira ne namunne fɔxɔ ra. Amasɔtɔ e feni itoe birin ligaxi nen e yi rapaxu n ma. ²⁴Koni n na a fala nen e xa, n naxa, ‘E bɔxɔn soma e tan nan yii. N na bɔxɔn fima e ma nen e keen na, kumin nun nɔnɔn gbo denaxan yi.’ Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e sugandixi siyane tagi. ²⁵Nanara, e xa sube haramuxine nun sube daxaxine tagi raba, e nun xɔli haramuxine nun a daxaxine. E nama e yete xɔsi subeni itoe xɔn, hanma xɔline xɔn, hanma nimaseen naxanye e masigama bɔxɔn ma, n tɔnna saxi naxanye ra a e haramuxi.”

²⁶“Nayi, e findima n ma yama saripanxin na nen, amasɔtɔ n tan Alatala saripan. N bata e sugandi siyane tagi, alogo e xa findi n gbeen na.”

²⁷“Xemen hanma jaxanla naxan e tagi, xa a findi koron bɔnbɔn na hanma yiimatoon na, e xa a magɔlɔn a faxa. A tan nan a faxa feen nagidixi.”

Saraxaraline saripanna

21 Alatala yi a fala Musa xa, a a xa a fala saraxaraline xa, Harunaa diine, a naxa, “Saraxaraliin nama a yete xɔsi a muxuna nde pandeni, a a maso a binbin na. ²Fɔ a muxu kendene alo itoe: a nga, a baba, a diina, a dii temena, a tada hanma a xunyena, ³hanma a magilen naxan munma futu, naxan dɔxi a konni bayo xemen mi a yii. A nɔe a yete xɔse nen e pandeni. ⁴Koni, saraxaraliin naxan tixi yamaan yee ra, na nama a yete xɔsi, a yete rayagi. ⁵Xa sayaan ti, saraxaraline mi lan e e xunne bi, hanma e e de xabene dexɔn bi, hanma e e fatin mabɔ. ⁶E xa saripan e Ala yetagi, e nama e Ala xili kala, amasɔtɔ e tan nan saraxane ralima Alatala ma teen na, naxanye luxi alo e Ala donsena. Nayi, e xa saripan. ⁷E nama yalunden futu hanma jaxanla naxan xeme feen kolon hanma jaxanla naxan ma xeme a mexi a ra. Amasɔtɔ e rasaripanxin na a ra Ala xa. ⁸I xa a yate muxu saripanxina, amasɔtɔ a tan nan saraxane fima Ala ma naxanye luxi alo a donsena. Nanara, e xa a kolon a saripan, amasɔtɔ n tan Alatala saripan, n tan nan e rasaripanma. ⁹Xa saraxaralina diina nde a yete rayagi a findi yalunden na, a a baba nan nayagixi. A xa gan.”

¹⁰“Saraxarali kuntigin naxan bata masusan, a sugandi a ngaxakedenne tagi alogo a xa nɔ dugi rasaripanxine sodeni, na nama a xunsexen lu a yitɔntaren na hanma a yi a dugine yibo pandeni. ¹¹A nama so binbin xun ma. A nama a yete xɔsi hali a baba na a ra hanma a nga. ¹²A nama mini yire saripanxin kui, hanma a yete xɔsi, amasɔtɔ a rasaripanxi Alaa masusan turen nan na. Alatala nan n tan na. ¹³A xa sungutun nasɔlɔnxin tongo a jaxanla ra. ¹⁴A nama kaja gilen tongo, hanma jaxanla bepinxina hanma yalunde xɔsixin, koni a xa sungutun nasɔlɔnxin tongo a yamani,

¹⁵alogo a nama a yixetene rayagi a yamaan tagi. Alatala nan n tan na naxan a rasarijanma.”

¹⁶Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁷a xa a fala Haruna xa, a naxa, “I yixeten muxu madonxi yo nama wali saraxa rabadeni, a Ala donseen nali a ma. ¹⁸Madontɔ yo mi daxa a a maso: danxutɔna, lebutenna, naxan yetagi madonxi, hanma naxan salen se madonxi, ¹⁹sankalatɔna hanma yikalatɔna, ²⁰dantɔna hanma tongona, teeli kannna, hanma kafanla muxun naxan ma, hanma naxan teganxi.

²¹Saraxarali Haruna yixeten madonxi yo nama a maso, a yi saraxane rali Alatala ma teen na. Madontɔɔn na a ra, a mi lan a a maso, a Ala donseen nali a ma. ²²A nɔɛ Alaa donse sarijanxin sifan birin donɔɛ nen, hali naxanye sarijan han. ²³Koni a madontɔyana fe ra, a mi lan a yi a maso yire sarijanxin ye masansan dugin na hanma saraxa gandena. A nama n ma yire sarijanxina fe kala. Alatala nan n tan na, naxan saraxaraline rasarijanma.” ²⁴Musa yi na falane rali Haruna nun a diine ma, e nun Isirayila kaane birin.

Saraxane sarijananna

22 Alatala yi a fala Musa xa, ²a xa a fala Haruna nun a diine xa, a Isirayila kaane na saraxa sarijanxin naxanye fi n ma, e xa ne suxu ki fapi e don kiin ma alogo e nama n xili sarijanxin kala. Alatala nan n tan na.

³A fala e xa, i naxa, “Xa ε yixete yo mi sarijan waxati famatone yi, a a maso Isirayila kaane saraxane ra e naxanye ralima Alatala ma, na kannna kedima nen n yetagi. Alatala nan n tan na.”

⁴“Xa fure jaxin bata mini Haruna yixetena nde fatin ma, hanma furen yi a bari boden suxu, na mi lan a saraxa sarijanxine don benun a xa rasarijan. A mɔn mi sarijanxi xa a bata a yiin din sena nde ra naxan bata din muxun bin-

bin na, hanma igen sifana nde naxan minixi muxun xemeyani, ⁵hanma a na a yiin din bubu seen na hanma muxun naxan mi sarijan, hanma a findi se xɔsɔxi yo ra. ⁶Naxan na a yiin din na se sifan na, na mi fa sarijanxi han jinbanna. A nama saraxa sarijanxine don, han a yi a fatin birin maxa. ⁷Sogen na godo, a bata sarijan. Na xanbi ra, a nɔɛ saraxa sarijanxine donɔɛ sɔnɔn, amasɔɔ a balon na a ra. ⁸A nama suben don naxan faxaxi a yete ma hanma burunna subene naxan yibɔxi, alogo a nama a yete xɔsi a xɔn. Alatala nan n tan na.”

⁹“Saraxaraline xa n ma yamarine suxu alogo e nama yulubin tongo, e faxa e kalane fe ra. Alatala nan n tan na, naxan e rasarijanma. ¹⁰Muxu yo nama saraxa sarijanxin don xa a mi saraxaralina denbayani. Hali saraxaralina muxu xilixina hanma a walikeen mi daxa a a don. ¹¹Koni xa saraxaraliin bata konyina nde sara, hanma naxan barixi a konni, na nɔɛ a donɔɛ nen. ¹²Xa muxuna nde saraxaralina dii temen dɔxɔ a jaxanla ra, saraxarali mi a tan na, dii temen nama fa saraxa sarijanxine don. ¹³Koni xa saraxaralina dii temen findi kaɔa gilen na hanma a futun yi kala, dii mi a yii, a xete a baba konni alo a to yi dii jɔreyani, a nɔɛ a baba donseen donɔɛ nen. Koni naxan mi saraxaralina denbayani, na nama a don. ¹⁴Xa muxuna nde a saraxa sarijanxin don tantanni, a lan a yi a jɔxɔn fi, a mɔn yi yaganna dɔxɔɔna ma firin sa a fari a yanginna ra. ¹⁵Saraxaraline nama Isirayila kaane saraxa sarijanxine kala e naxan bama Alatala xa. ¹⁶Xa e tin yamaan yi saraxa sarijanxine don, e bata e findi yulubi tongone ra, yanginna fima naxan ma fe ra. Alatala nan n tan na, naxan e rasarijanma.”

¹⁷Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁸a xa a fala Haruna nun a diine nun Isirayila kaane birin xa, a naxa, “Isirayila kaan birin hanma xɔɔene Isirayila yi,

naxan saraxa gan daxin bama Alatala xa, de tiin nakamalina fe ra, hanma jeniḡe ma saraxana, ¹⁹a lan a yi fa tu-raan na hanma kontonna, hanma kōtōna fe mi naxan na. ²⁰Feen xuruseen naxan na, a mi lan ε yi fa na ra, amasōtō a mi rasuxuma ε xa. ²¹Xa muxuna nde fa xuruse gbeen na hanma a xunxurina, bōje xunbeli saraxan na Alatala xa, hanma de tiin nakamali saraxana hanma jeniḡe ma saraxana, fe yo nama lu a ra alogo a xa rasuxu. ²²Nayi, ε nama fa xuruse yeetaren na, ε a rali Alatala ma teen na n ma saraxa ganden fari, hanma naxan madōnxi, hanma a maxōlōxi, hanma furen naxan fatin ma hanma kaban naxan ma. ²³Ningena hanma yexēena naxan salen se kuya hanma a dungi, i nōe na be nen jeniḡe ma saraxan na, koni a mi rasuxe de tiin nakamali saraxan na. ²⁴ε nama fa xuruseen na Alatala xōn naxan teḡenxi, a delane kalaxi, hanma e baxi na. ε nama na ba saraxan na ε yamanani. ²⁵ε nama na xuruse sifan nasuxu xōje yii, ε a ba donse saraxan na ε Ala xa. Amasōtō e teḡenxi. Fena e ra. E mi rasuxe ε xa.”

²⁶Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁷“Ningena, yexēena hanma siin na bari, a xa lu a nga bun xii solofere. Xii solomasekede lōxōni e nun na xanbi ra, a rasuxe nen saraxan na, naxan nalima Alatala ma teen na. ²⁸Ningena hanma yexēena, ε nama e nun a diin kōe raxaba lōxō kedenni. ²⁹Xa ε barika bira saraxan ba Alatala xa, ε xa a ba ki faḡi alogo a xa rasuxu. ³⁰A donma na lōxōn yeḡeen nin. ε nama sese lu han xōtōnni. Alatala nan n tan na.”

³¹“ε n ma yamarine suxu ε yi e liga. Alatala nan n tan na.”

³²“ε nama n xili sarijanxin kala, alogo n xa lu sarijanxi ε tagi, ε tan Isirayila kaane. Alatala nan n tan na, naxan ε rasarjanma. ³³N tan nan ε ramini

Misiran yamanani, n yi findi ε Ala ra. Alatala nan n tan na.”

Isirayila yamana sali lōxōne

23 Alatala yi a fala Musa xa, ²a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Sali lōxōne ni itoe ra Alatala xa, ε yamaan xilima malan sarijanxini waxatin naxan yi. Sali lōxōne ni itoe ra n xa. ³ε xa wali xii sennin, koni xii soloferede lōxōn findixi Matabu Lōxōn nan na, malan sarijanxin tima lōxōn naxan ma. ε nama wali yo ke. ε xa Matabu Lōxōn findi Alatala gbeen na ε nema dōxi dede yi.”

Yatene 28.16-25

⁴“Sali lōxōn bonne ni i ra Alatala xa. ε xa yamaan xili malan sarijanxini waxatini itoe yi: ⁵Kike singen xii fu nun naaninna, fitirin ma, Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla nan na ra Alatala xa. ⁶Na kiken xii fu nun suulundena, Buru Tetaren Sanla nan na ra Alatala xa. ε xa buru ratetarene don xii solofere. ⁷Xii singeni, ε xa malan sarijanxin maxili. Na lōxōni, ε nama ε wanle ke. ⁸ε xa saraxane rali Alatala ma teen na xii solofere. Xii soloferede lōxōni, ε mōn yi malan sarijanxin maxili. Na lōxōni, ε nama ε wanle ke.”

⁹Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁰a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “N bōxōn naxan soma ε yii, ε na so menni, ε se xaban fōlō, ε xa fa ε bogise singen xidin na saraxaraliin fema. ¹¹Saraxaraliin xa a yita Alatala ra Matabu Lōxōn xōtōn bode, alogo a xa a rasuxu ε yii. ¹²ε se xidin yitama Ala ra lōxō naxan yi, ε xa yexēen jee kedenna ba saraxa gan daxin na Alatala xa, fe mi naxan na, ¹³e nun bogise saraxana, murutu fuḡin kilo sennin naxan basanxi turen na. Na xa rali Alatala ma teen na, naxan xiri rafan a ma, e nun minse saraxan wudi bogi igen litiri keden e nun a tagi. ¹⁴Burun ba, tōnsōn ganxine ba, a xindene ba, ε nama se

xabaxi yo don benun ε xa fa na saraxane ra ε Ala xa. Habadan sariyan nan na ra ε yixetene birin xa, ε na dɔxɔ dede yi.”

Yatene 28.26-31

¹⁵“Keli Matabu Lɔxɔn xɔtɔn bode, ε malo xidin yitama Ala ra lɔxɔn naxan yi, xunsagi solofere xa dangu. ¹⁶Xii tonge suulundeni, Matabu Lɔxɔ solofereden xɔtɔn bode, ε mɔn xa bogise xaba nenen fi Alatala ma bogise saraxan na. ¹⁷ε xa murutu fupin kilo saxan nafala buru ratexin na, ε fa na buru xun firin na bogise singe saraxa ralixin na Alatala xa. ¹⁸Yamaan mɔn xa kontondi solofere ba saraxan na jɛe keden kedenne fe mi naxanye ra, e nun tura bulan keden nun konton firin, sa bogise saraxa burune fari e nun bogise saraxane nun minse saraxan naxanye daxa. Saraxa gan daxin nan ne ra, naxanye ralima Alatala ma teen na, e xirin yi rafan a ma. ¹⁹ε mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, e nun yexɛen jɛe keden kedenna firin bɔje xunbeli saraxan na. ²⁰Saraxaraliin xa yexɛe firin nun bogise singen burun yita n na se ralixin na. E rasarjanma Alatala xa nen, e yi so saraxaraliin yii. ²¹Na lɔxɔn yeteni, ε xa yamaan xili malan sarijanxini. ε nama ε wanle ke na lɔxɔni. Habadan sariyan na a ra ε yixetene birin xa, ε na dɔxɔ dede yi. ²²ε na malo xaban fɔɔ, ε nama maala xaba han xɛen xedɛen xɔn, ε nama tɔnsɔnne makentun naxanye na lu a xɔri ma. I xa ne lu yiigelitɔne xa e nun xɔɓene. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

Yatene 29.1-6

²³Alatala yi a fala Musa xa, ²⁴a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Kike solofereden xii singeni, ε xa ε matabu na lɔxɔni ε yi a binya, ε xɔtaan fe, ε yamaan xili malan sarijanxini. ²⁵ε nama ε wanle ke na lɔxɔni, ε xa saraxane rali Alatala ma teen na.”

Ala Solona lɔxɔna

Yatene 29.7-11

²⁶Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁷“Kike solofereden xii fuden xa findi Ala Solona Lɔxɔn na. ε xa malan sarijanxin ti, ε yi sunna suxu, ε yi saraxane rali Alatala ma teen na. ²⁸ε nama ε wali yo ke na lɔxɔni, amasɔtɔ Ala Solona Lɔxɔn na a ra. Alatala solonama ε xa na lɔxɔn nin, ε Ala. ²⁹Xa naxan yo mi sunna suxu na lɔxɔni, na kedima nen a yamani. ³⁰Xa naxan yo wali na lɔxɔni, n na a raxɔrima nen a yamaan ye. ³¹ε nama wali yo ke. Habadan sariyan na a ra ε yixetene birin xa, ε na dɔxɔ dede yi. ³²Matabu Lɔxɔn na a ra ε xa e nun sali lɔxɔna. ε xa sunna suxu. ε xa matabu sanla raba keli kiken xii solomanaaninden jinbanna ma han na xɔtɔn bode jinbanna.”

Bubu Kui Sanla

Yatene 29.12-40

³³Alatala yi a fala Musa xa, ³⁴a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Kike solofereden xii fu nun suulundeni, Bubu Kui Sanla na ra Alatala xinli, han xii solofere. ³⁵Sanla xii singeni, malan sarijanxin tima nen, ε nama ε wali yo ke. ³⁶Xii solofere, ε xa saraxane rali Alatala ma teen na. Xii solomasexede lɔxɔni, ε mɔn xa malan sarijanxin ti, ε mɔn yi saraxane rali Alatala ma teen na. Malan sarijanxin na a ra, ε nama ε wali yo ke. ³⁷Sali lɔxɔne nan ne ra Alatala xa, ε yamaan xilima malan sarijanxini lɔxɔn naxanye yi, alogo ε xa saraxane rali Alatala ma teen na, saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa gbeteɓe, e nun minse saraxane, naxanye daxa sali lɔxɔne yi. ³⁸Saraxani itoe sama Alatalaa Matabu Lɔxɔne saraxane fari nen, e nun ε kiseene nun ε de tiin nakamali saraxane, e nun ε jɛnige ma saraxane ε naxanye birin fima Alatala ma.”

³⁹“Kike solofereden xii fu nun suulunde lɔxɔni, ε na yelin bogi seene malandeni xεen ma, ε xa sanla raba Alatala xa xii solofere. Xii singen nun xii solomasexeden findin Matabu Lɔxɔne nan na. ⁴⁰Xii singe lɔxɔni, ε xa bogise faɣine ba wudine kɔε ra, e nun tugu yiine, e nun ɖɔxɔndene, e nun wudi yii gbeteye, ε yi sɛwa Alatala yetagi ε Ala han xii solofere. ⁴¹ε xa sanli ito raba Alatala xa ɖεε yo ɖεε, xii solofere. Habadan sariyan na a ra ε yixetene birin xa. ε sanla raba ɖeen kike soloferedeni. ⁴²ε xa dɔxɔ bubune kui xii solofere. Isirayila bari diine birin xa lu bubune kui, ⁴³alogo ε yixetene xa a kolon fa fala n na e benbane radɔxɔ nen bubune kui, n to ε ramini Misiran bɔxɔni. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

⁴⁴Musa Alatalaa sali lɔxɔne fala na kii nin Isirayila kaane xa.

Yire sarijanxin lenpu dɔxɔ sena

Xɔɔyaan 27.20,21

24 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²“A yamari Isirayila kaane ma a e xa fa oliwi ture faɣin na i xɔn, alogo lenpune xa dege waxatin birin. ³Haruna xa a yengi lu lenpune xɔn Layiri Kankiraan ye masansan dugin fari ma Naralan Bubun kui, alogo e xa dege Alatala yetagi keli jinbanna ma han xɔtɔnni waxatin birin. Habadan sariyan na a ra ε yixetene birin xa. ⁴Haruna xa a yengi lu lenpune xɔn kɔεen birin na naxanye dɔxi lenpu dɔxɔ se xema daxin fari Alatala yetagi.”

⁵“Murutu fupin tongo i yi buru fu nun firin nafala. Burune keden kedenna birin binyen xa kilo sennin li. ⁶I xa e dɔxɔ yelan firin nin xema tabanla fari Alatala yetagi, sennin sennin ye ma. ⁷I xa wusulan faɣin sa burune birin fari, naxan nalima Alatala ma teen na burun ɖɔxɔn na ɖɔxɔ lu seen na Ala xɔn. ⁸Buruni itoe xa dɔxɔ Alatala yetagi Matabu Lɔxɔn birin yi. Habadan layirin na a ra Isirayila kaane xa. ⁹Burune xa raxete Haruna nun

a diine ma, e yi e don yire sarijanxini. Amasɔtɔ se sarijanxin na a ra na saraxane ye, naxanye ralima Alatala ma teen na, naxanye so saraxaraline yii. Habadan sariyan na a ra.”

Ala rayelefun nun gbalona

¹⁰Lɔxɔna nde muxuna nde yi mini Isirayila kaane ye, a nga Isirayila kaa, a baba Misiran kaa. Na kanna nun Isirayila kaana nde yi yenge yamaan daaxadeni. ¹¹Isirayila jaxanla diin yi Ala xinla rayelefu, a yi a konbi. A nga yi xili nen Selomiti, Dibiri a dii temena Dan bɔnsɔnni. Mafuren e yi a xali Musa fema. ¹²E yi a ramara a faɣin na han Alatala yeteen yi a fe yeɓa e xa.

¹³Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁴“Naxan konbin tixi, na ramini yamaan daaxaden fari ma. Naxanye birin a xuiin mexi, ne birin xa e yiine ti a xunna ma, yamaan birin yi a magɔlɔn han a faxa. ¹⁵I xa a fala Isirayila kaane xa iki, i naxa, ‘Naxan na Ala konbi, a lan a yi a yulubin goronna tongo. ¹⁶Naxan na Alatala xinla rayelefu, na xa faxa, yamaan birin xa a magɔlɔn. Xa a findi xɔɖen na hanma Isirayila kaana, a na Alatala xinla rayelefu, a faxama nen. ¹⁷Naxan na muxuna nde faxa, ε xa na kanna faxa. ¹⁸Naxan na muxuna nde a suben faxa, a lan a yi a ɖɔxɔn so a yii. Niin ɖɔxɔn xa fi niin na. ¹⁹Naxan na a boden maxɔlɔ, a fan xa maxɔlɔ na kiini. ²⁰Maxɔlɔn ɖɔxɔn nan maxɔlɔn na, yeen ɖɔxɔn nan yeen na, jinna ɖɔxɔn nan jinna ra. A xa maxɔlɔ alo a a ligaxi boden na kii naxan yi. ²¹Naxan na suben faxa a lan a yi a ɖɔxɔn fi, koni naxan na muxun faxa a lan a yi a faxa. ²²Sariya kedenna na a ra ε birin xa, xɔɖena hanma Isirayila kaana. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

²³Musa yi falan ti Isirayila kaane xa. Xemen naxan konbin tixi, e yi na xali yamaan daaxaden fari ma, e yi a magɔlɔn, a

faxa. Isirayila kaane yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Matabu jeeena

Sariyane 15.1-11

25 Alatala yi a fala Musa xa Sinayi geyaan fari, ²a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E na so na bɔxɔni n naxan soma ε yii, bɔxɔn yeteen xa a matabu Alatala xinli. ³E nɔe ε xeene biye nen jee sennin, ε manpa bili nakɔne wali, ε yi e bogine malan. ⁴Koni jee solofereden findin matabu jeeen nan na Alatala xinli. E nama ε xeene bi hanma ε yi ε manpa bili nakɔne wali. ⁵Sansi bogin naxanye na soli e yete ma, i tan nama e malan i yete xa. I tan nama manpa tɔnsɔn mɔxine malan naxanye bogixi e yete ma. Amasɔtɔ matabu jeeen na ra bɔxɔn xa. ⁶Koni bɔxɔn na naxan namini matabu jeeen kui, ε birin xa na don, i tan, i ya konyi xemena, i ya konyi gilena, i ya walikena, xɔjen naxan luma i konni, ⁷e nun i ya xuruseene, e nun hali burunna suben naxanye i ya bɔxɔni. Bɔxɔn na naxan namini, na birin nɔe donje nen.”

Xɔrɔya jeeena

⁸“E xa matabu jee solofere tenge, jee solofere dɔxɔ solofere, alogo matabu jee solofere xa lan jee tonge naanin e nun solomanaaninna ma. ⁹Kike solofereden xii fudeni, Ala Solona Lɔxɔna, ε xa xɔtane fe yamanan birin yi. ¹⁰E jee tonge suulunden nasaripanma nen, ε yi a rali yiren birin yi a yamanan muxune birin bata xɔrɔya. Xɔrɔya jeeen na a ra ε xa, ε birin yi xete ε denbayana bɔxɔn ma ε bɔnsɔnne yi. ¹¹Jee tonge suulunden findima Xɔrɔya jeeen nan na ε xa. E nama ε xeene bi, ε nama sansi bogine malan naxanye solima e yete ma. E nama manpa bogi tɔnsɔnne malan naxanye bogima e yete ma. ¹²Amasɔtɔ Xɔrɔya jeeen nan na ra. A saripan ε xa. E na donseen naxan to xeene ma, ε xa na don.”

¹³“Na Xɔrɔya jeeena, birin xa xete a gbee bɔxɔn ma. ¹⁴Xa ε bɔxɔna nde mati hanma ε a sara muxuna nde ma, ε nama jaxu ε bode ra. ¹⁵I a saren naxan soma i kon kaan yii, na xa lan na jeeene yaten ma naxan luxi benun Xɔrɔya jeeen xa a li. A xa a saren nasuxu i yii naxan lanje se xaba waxatine yaten ma naxanye luxi. ¹⁶Xa jee wuyaxi luxi, a saren xa mate na kiini. Xa jee dando nan luxi a xa a saren magodo. Amasɔtɔ a mi bɔxɔn matima, fɔ se xaba waxatine. ¹⁷E nama jaxu ε bode ra, koni ε xa gaxu ε Ala yee ra. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

¹⁸“E xa n ma tɔnne nun sariyane suxu. Nayi, ε luma nen yamanani bɔje xunbenli. ¹⁹Bɔxɔn yi bogi seene fi, ε yi ε dege han ε lugo, ε lu bɔje xunbenli. ²⁰Waxatina nde ε a falama nen, ε naxa, ‘En nanse donma jee soloferedeni, xa en mi xeen bi, en mi seen xaba?’ ²¹N barakan sama nen ε feene yi jee senninden, alogo ε se xabaxin xa ε makone birin fan han jee saxan. ²²Jee solomasexedeni, ε nema ε xeene bima, ε donse ramaraxin nan donma. E luma a donje nen han jeeen solomanaaninden se xaba waxatini.”

²³“E nama bɔxɔn mati habadanni mume, amasɔtɔ n tan nan gbee bɔxɔn na. E tan luxi nen alo xɔjen naxanye yigiyaxi n konni. ²⁴Nanara, ε na yamanan sɔtɔ, ε xa sariyan dɔxɔ alogo bɔxɔ matixin xa xunba.”

²⁵“Xa i ngaxakedenna findi yiigelitɔn na, a yi a bɔxɔna nde mati, a bari bɔdena nde xa fa a bɔxɔ matixin xunba. ²⁶Xa a bari bode mi na naxan daxa a a xunba, xa a tan yeteen bata a xunba feren sɔtɔ, ²⁷a xa jeeene yate keli a saran ma, a yi na jɔxɔn naxete a sara muxun ma. Na xanbi, a nɔe xete nen a bɔxɔni. ²⁸Koni, xa a mi a jɔxɔ raxete se sɔtɔ, bɔxɔn xa lu a sara muxun yii han Xɔrɔya jeeena. Na waxatini a kari singen mɔn xa xete a bɔxɔni. ²⁹Xa muxuna nde a banxin

mati taa gbeeni yinna soxi naxan ma, a nɔɛ a xunbe nen han jɛɛ keden a sara xanbini. ³⁰Koni xa banxin mi xunba benun jɛɛ keden, a luma nen a sara muxun gbeeyani sɔɔnɔn e nun a yixetene. A mi a raxetema Xɔɔya Jɛɛni. ³¹Koni banxin naxanye taa xunxurine yi naxanye mi rabilixi yinna ra, ne luma nen alo bɔxɔna. E nɔɛ xunbe nen, e mɔn yi raxete e kari singen ma Xɔɔya Jɛɛni.”

³²“Lewi bɔnsɔnna taane kui, Lewine nɔɛ e banxine xunbe nen waxatin birin. ³³Naxan na Lewi kaane nde a banxin sara, a minima nen banxi saraxin nun na taani Xɔɔya Jɛɛni. Amasɔɔ banxin naxanye Lewi taane yi, ne findixi Lewine nan gbansan gbee ra Isirayila yamanani. ³⁴Koni xɛɛn naxanye e taane rabilinni, ne mi lan e mati, amasɔɔ Lewine nan gbee e ra habadan!”

Donla feen sariyane

³⁵“Xa i ngaxakedenna findi yiigelitɔɔn na, naxan dɔxi i fema, feren mi fa a yii a balo, i lan i yi a maso i ra alo xɔɔna alogo a xa lu i fema. ³⁶I nama tɔnɔ yo maxɔdin a ma koni i xa gaxu i ya Ala yɛɛ ra, i ngaxakedenna yi lu i fema. ³⁷Xa i a doli gbetini, i nama tɔnɔ sa a fari. Xa i donseen mati a ma, i nama tɔnɔn sɔɔ a xɔn.”

³⁸“Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e raminihi Misiran bɔxɔni alogo n xa Kanan bɔxɔn so e yii, n yi findi e Ala ra.”

Muxun xunba sariyana fe

³⁹“Xa muxuna nde findi yiigelitɔɔn na i dexɔn, a yi a yete mati i ma, i nama a ti konyi wanla ra. ⁴⁰A xa masuxu i konni alo walikena hanma xɔɔna. A xa lu i ya wanla ra han Xɔɔya Jɛɛna. ⁴¹Na waxatini, e nun a diine yi xɔɔya, a yi xete a xabilani, e nun a benbane bɔxɔni. ⁴²Amasɔɔ n ma walikene nan Isirayila kaane ra, n naxanye raminihi Misiran yamanani. E nama mati konyiyani. ⁴³I

nama e jaxankata, fɔ i xa gaxu i ya Ala yɛɛ ra.”

⁴⁴“Xa e konyi xemem hanma konyi gilen sara, a xa keli siya gbetene ye naxanye e rabilixi. ⁴⁵E mɔn nɔɛ xɔɔna ndee sare nen naxanye dɔxi e ye, e nun e xabilan muxuna nde naxanye barixi e yamanani. E yi findi e gbeen na. ⁴⁶E mɔn nɔɛ e luye e diine yii nen e keɛn na, alogo e xa lu konyiyani habadan. Koni e ngaxakedenne, Isirayila kaane, e tan sese nama nɔɔn sɔɔ a ngaxakedenna xun na, a a jaxankata.”

⁴⁷“Xa xɔɔn findi nafulu kannu ra naxan dɔxi e konni, e ngaxakedenna nde yi findi yiigelitɔɔn na, a a yete mati xɔɔn ma, hanma xɔɔn xabila muxu gbeta ma, ⁴⁸a nɔɛ xunbe nen a mati xanbini. A ngaxakedenna nde nɔɛ a xunbe nen, ⁴⁹hanma a sɔxɔna, hanma a dundode, hanma a bari bodena nde a xabilani, na nɔɛ a lige nen. A tan yetɛɛn nɔɛ a yete xunbe nen, xa a feren sɔɔ. ⁵⁰Nayi, e nun a sara muxun xa jɛɛne yate keli a sara jɛɛn ma han Xɔɔya Jɛɛna. A xa a jɔxɔn fi alo walikɛɛn nɔɛ saranna yaten naxan sɔte na jɛɛne bun. ⁵¹Jɛɛn dɔnxen naxanye luxi, xa ne mɔn gbo, a xa ne xasabin gbetin naxete nafulu kannu ma a xunba saren na. ⁵²Jɛɛn naxanye luxi benun Xɔɔya Jɛɛn yi a li, xa ne mi fa gbo, a xa na fan xasabin gbetin naxete a xunba saren na. ⁵³A yisuxuma nen a kannu konni alo walikɛɛn naxan sare fixi, a nama a jaxankata. ⁵⁴Xa a mi xunba na kii yo yi, e nun a diine xa xɔɔya Xɔɔya Jɛɛni. ⁵⁵Amasɔɔ n ma walikene nan Isirayila kaane ra. N gbee walikene nan e ra, n naxanye raminihi Misiran bɔxɔni. Alatala nan n tan na, e Ala.”

Barakan nun dangana

Sariyane 7.12-24 nun 28.1-14

26 “E nama suxurene rafala. E nama alana nde sawuran nafala. E

nama gemen dɔxɔ, ε yi a batu. Ε nama geme masolixin ti ε yamanani ε yi a batu. Amasɔtɔ Alatala nan n tan na, ε Ala.”

²“Ε xa n ma Matabu Lɔxɔne suxu, ε yi n ma yire sarijanxin binya. Alatala nan n tan na.”

³“Χa ε n ma tɔnne nun yamarine suxu, ⁴n tulen nafama nen ε ma a waxatini, bɔxɔn yi balon fi, wudine yi bogi xεene ma. ⁵Se bɔnbɔ waxatin buma nen han bogise bolon waxatina. Bogi seene yi lu bolonɲe han xεe bi waxatina. Ε dεgema nen han ε lugo, ε yi lu ε bɔxɔni bɔɲe xunbenli. ⁶N tinma nen yamanan yi lu herini. Ε na ε sa, sese mi ε tɔre. N burunna sube xɔɲene bama nen ε yamanani, yengen mi soe ε konni. ⁷Ε ε yaxune kedima nen, e yi bira ε bun yengeni. ⁸Ε tan muxu suulun fama nen ε yaxun muxu keme kedideni. Ε tan muxu keme yi ε yaxun wuli fu kedi. Ε yaxune birama nen ε bun yengeni. ⁹N fanma nen ε ra. N yi dii wuyaxi fi ε ma, ε wuya ayi. N na n ma layirin nakamalima nen en tagi. ¹⁰Ε yala malo ramaraxine donma nen han malo xaba waxatin mɔn yi a li, ε yi a fonna dɔnxen woli ayi alogo a nenen xa ramara. ¹¹N luma nen ε ye, n mi n me ε ra mume! ¹²N na n masiga tima nen ε tagi, n findi ε Ala ra. Ε yi findi n ma yamaan na. ¹³Alatala nan n tan na, ε Ala, naxan ε ramini Misiran bɔxɔni alogo ε xa ba Misiran kaane yii. N Misiran konyiyaan goronna ba nen ε ma, alogo ε xa nɔ sigan tiye xunna kenli.”

Sariyane 28.15-68

¹⁴“Koni, xa ε mi n xuiin name, ε yamarini itoe birin suxu, ¹⁵xa ε n ma tɔnne kala, ε yi ε me n ma sariyane ra, ε mi n ma yamarine birin liga, ε n ma layirin kala, ¹⁶nayi, n ni ito nan ligama ε ra: N yihadin nagodoma nen ε ma, e nun fitina furene nun fati mawolonna, naxanye ε yeene kalama, e yi ε niin ba. Ε sansine

sima fuuni bayo ε yaxune nan e donma. ¹⁷N kelima nen ε xili ma, alogo ε yaxune xa ε nɔ. Naxanye ε rapaxuxi, ne yi nɔnɔ sɔtɔ ε xun na. Ε ε giye hali muxu yo mi ε fɔxɔ ra.”

¹⁸“Na birin xanbi ra, xa ε mi n xuiin name, n na ε yulubine saranma ε ra nen dɔxɔɲa ma solofere. ¹⁹N yi ε wason kala, n yi kuyeni xara alo wurena, e nun bɔxɔna alo sulana. ²⁰Ε senben yi pan fuuni, bayo ε bɔxɔn mi bogi seene fiye, yamanan wudine mi bogima.”

²¹“Χa ε murute n ma, ε tondi n xuiin name, n na ε tɔrɔne rawuyama ayi nen dɔxɔ solofere naxan lanxi ε yulubine ma. ²²N burunna subene rafama nen ε xili ma naxanye ε diine faxama, e yi ε xuruseene raxɔri. E yi ε xurunɲe ayi han ε kirane yi yigeli.”

²³“Χa hali na birin ε mi xuru n ma, ε lu murutexi n ma, ²⁴n yeteen kelima nen ε xili ma, n mɔn yi ε tɔrɔne rawuya ayi dɔxɔ solofere. ²⁵N yengen nakelima nen ε tan xili ma, n yi ε yulubine saran ε ra n ma layirin kala feen na. Ε na ε luxun ε taa ratangaxine yi, n fitina furen nafama nen, ε yi lu ε yaxune yiini. ²⁶N yi ε kuma donseen na, ɲaxalan fu yamaan birin ma burun ganma nen buru gande kedenni, e yi ε buruni taxun ligase xurudin na, ε yi a don koni ε mi lugo.”

²⁷“Χa hali na birin, ε mi n xuiin name, ε yi lu murutexi n ma, ²⁸nayi, n kelima nen ε xili ma, n yi ε yulubine saran ε ra dɔxɔɲa ma solofere. ²⁹Ε ε diine suben donma nen. ³⁰N yi ε taan kidene kala, n yi ε wusulan gandene rabira. ³¹N yi ε taane findi xɔrinxɔrinna ra, ε yire sarijanxine yi raxɔri. Nayi, ε saraxane mi fa rafanma n ma. ³²N na ε yamanan kalama nen. Ε yaxune na fa dɔxɔdeni ε konne yi, e kabema nen a kalaxin ma. ³³N na ε raxuyama ayi nen yamanane yi, n yi bira ε fɔxɔ ra silanfanna ra, n yi

ε sagatan.† Ε yamanani gelima nen, a yi findi taa xonne ra.”

³⁴“Nayi, ε nema ε yaxune yii e konni waxatin naxan yi, ε yamanani genla yi lu, ε bəxən luma nen matabuni, matabu waxatine jəxən na ε mi naxanye suxu.

³⁵A nema rabəjinxī, a matabun sətəma nen, ε mi tin naxanye ma ε yi dxi a yi waxatin naxan yi. ³⁶Naxanye na lu e nii ra e ye, n na e tunnaχəloma e ma nen e yaxune yamanani, han e yi e gi jəxənden gbansanna bira xuiin bun alo silanfanna, e bira hali muxe mi e fəxə ra. ³⁷E birama nen e bode fari alo e nema e giye silanfanna bun, anu muxu yo mi e fəxə ra. Ε mi nə tiye ε yaxune yee ra. ³⁸Ε faxama nen siya gbetene tagi, ε yaxune yamanan yi ε don. ³⁹Naxanye na lu ε tan ye, ne doyenma nen han e faxa e yaxune yamanane yi e tan nun e benbane hakene fe ra.”

⁴⁰“Koni e na e ti e hakene ra e nun e benbane gbeene nun e tinxintareyaan nun e murutena, ⁴¹feen naxanye a ligaxi, n yi keli e xili ma, n yi e rasiga e yaxune yamanani, nayi e Ala kolontare bəjəne na xuru, e yi e hakene yanginna fi, ⁴²n na n mirima nen layirina feen ma nxu nun Yaxuba tagi, e nun nxu nun Isiyaga, e nun nxu nun Ibrahima, n yi n miri yamanana fe ma. ⁴³Koni, fə yamanan nabəjinxin xa lu singe, a yi a matabu e mi na waxatin naxan yi. E e hakene yanginna fima nen amasətə e bata e mē n ma sariyane nun tənne ra. ⁴⁴Koni, hali e lu e yaxune yamanani, n mi e rabəjinxī han e yi raxəri, n yi n ma layirin kala. Amasətə Alatala nan n tan na, e Ala. ⁴⁵N na n mirima nen n ma layirin ma, naxan nxu nun e benbane tagi, n naxanye ramini Misiran bəxəni siyane yetagi, alogo n xa findi e Ala. Alatala nan n tan na.”

⁴⁶Alatala tənne nun yamarine nun sariyane nan ne ra, a naxanye falaxi Isirayila kaane xa fata Musa ra Sinayi geyaan fari.

Muxun naxanye fixi Ala ma

27 Alatala yi a fala Musa xa, ²a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa muxuna nde bata a de ti, a muxuna nde fi Alatala ma, a xunbama gbetin nan na naxan lanxi a yaten ma. ³Xa xemen na a ra naxan barin bata jee məxəje ti han jee tonge sennin, i xa a saren yate gbeti gbanan tonge suulun na, gbeti gbananna naxanye rawalima yire sarixanxini. ⁴Xa paxanla na a ra, gbeti gbanan tonge saxan. ⁵Dii xemen naxan barin bata jee suulun ti han jee məxəje, na lanma gbeti gbanan məxəje nan ma. Dii tēməna, gbeti gbanan fu. ⁶Dii xemen naxan barin bata kike kedenna ti han jee suulun, na lanma gbeti gbanan suulun nan ma. Dii tēməna, gbeti gbanan saxan. ⁷Xemen naxan bata dangu jee tonge senninna ra, na lanma gbeti gbanan fu nun suulun ma. Naxanla, gbeti gbanan fu. ⁸Naxan bata a de ti, xa yiigelitəən na a ra, a mi nə na gbetin yaten fiye, a lan a yi na muxun xali saraxaraliin fema. Na nə gbetin xasabina nde fale nen a nə naxan fiye.”

⁹“Xa muxuna nde bata a de ti xurusena fe ra naxan nə be saraxan na Alatala xa, na xuruse sifan na fi Alatala ma, a bata rasarijan. ¹⁰A mi masare gbete ra. A fajin mi masare a kobin na, a kobin mi masare a fajin na. Xa a kanna xuruseen masara gbete ra, e firinna birin bata rasarijan. ¹¹Xa suben na a ra naxan haramuxi, naxan mi be saraxan na Alatala xa, a xa xali saraxaraliin fema. ¹²Saraxaraliin xa a saren fala, xa suben fan, hanma a mi fan. A na saren naxan fala, a bata lu na ma. ¹³Xa a kanna

†26:33 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

waxi suben xunba feni, a xa a ɲɔɔɔn fi a yi yaganna dɔɔɔɔna ma firin sa a fari.”

¹⁴“Xa muxuna nde a banxin fi Alatala ma, saraxaraliin xa a saren fala, xa a fan hanma a mi fan. A na naxan fala, a bata lu na ma. ¹⁵Xa a kanna waxi a xunba feni, a xa a ɲɔɔɔn fi a yi yaganna dɔɔɔɔna ma firin sa a fari. Banxin yi xete a kanna ma.”

¹⁶“Xa muxuna nde a xeen fi Alatala ma, a saren xa fala fata sansiin yaten na naxan xuyɛ a ma. Malo benbeli gbee saxan xuyɛ bɔɔɔɔn naxan ma, na lanma gbeti gbanan tonge suulun nan ma. ¹⁷Xa xeen fixi Xɔɔɔɔya ɲɛɛn nin, a saren luma na kii nin. ¹⁸Xa xeen fixi Xɔɔɔɔya ɲɛɛn xanbin nin, saraxaraliin xa ɲɛɛne yate naxan luxi benun Xɔɔɔɔya ɲɛɛ famatɔna, a yi nde ba xeen saren na. ¹⁹Xa xɛɛ kanna waxi a xunba feni, a xa a ɲɔɔɔn fi, a yi yaganna dɔɔɔɔna ma firin sa a fari, xeen yi xete a kanna ma. ²⁰Xa a mi xeen xunba, a yi a mati muxu gbete ma, a mi fa nɔɔ a xunbe. ²¹Xeen na yeɔa Xɔɔɔɔya ɲɛɛni, a bata rasarijan, a so Alatala yii kiseen na habadan! A findima saraxaraline gbeen nan na. ²²Xa muxuna nde xeen fi Alatala ma a naxan saraxi, naxan mi yi a keeni, ²³saraxaraliin xa a saren fala fata ɲɛɛne yaten na naxanye luxi benun Xɔɔɔɔya ɲɛɛna. Na kanna xa a saren fi na lɔɔɔ yeteni. A sarijan Alatala yetagi. ²⁴Xeen naxetɛma a kari singen ma nen Xɔɔɔɔya ɲɛɛni, a sara naxan ma, naxan gbee yi a ra nun. ²⁵Na sarene birin falama nen

fata yire sarijanxin gbeti gbananna ra, naxan lanxi garamu fu ma.”

²⁶“Muxu yo nama a xuruse dii singen fi Alatala ma na kiini, amasɔɔ Alatala nan gbee dii singene birin na hali ba na feen na. ɲinge ba, yeɔɔɔ ba, Alatala nan gbee e birin na. ²⁷Xa a findi sube hara-muxin dii singen na, a kanna nɔɔ a xunbe nen. A xa a ɲɔɔɔn fi, a yi yaganna dɔɔɔɔna ma firin sa a fari. Xa a mi a xunba, a xa a mati a sare falaxin na.”

²⁸“Koni, muxun na sese fi Alatala ma habadanni, muxu ba, xuruse ba, a keɛ xeen ba, na sese mi sare, a mi xunbe. Naxan yo na fi a ma habadanni, na bata sarijan a xa fefe. ²⁹Hali a findi muxun na naxan fixi Ala ma habadanni, a mi nɔɔ xunbe, ɛ xa a faxa.”

³⁰“Alatala nan gbee bɔɔɔɔn bogiseene birin yaganna ra. A na keli xeen ma hanma langan kui, a sarijan Alatala yetagi. ³¹Xa muxuna nde waxi a yaganna yirena nde xunba feni, fɔ a xa a ɲɔɔɔn fi, a yi na yiren yaganna dɔɔɔɔna ma firin sa a fari. ³²Alatala nan gbee xuruseene birin yaganna ra, a xurin nun a xungbena. Xuruseene na yate, Alatala nan gbee e fudene ra. ³³Xuruseene mi yebama a faɲin nun a kobin na. Xuruseen nama masara gbete ra. Xa a na liga e firinna birin nasarijanma nen, e mi nɔɔ xunbe.”

³⁴Alatala na yamarine nan so Musa yii Isirayila kaane xa Sinayi geyaan fari.

Yatene

Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sebe

Tawureta Musa yire naaninden ni i ra. Isirayila kaane to keli Misiran yamanani, siga Kanan bəxəni, e feen naxanye liga kira yi, ne nan sebexi Kitabun yireni ito kui. A xili saxi na kiini nen bayo Isirayila kaane yaten nan sebexi a kui naxan findixi dəxəde wuyaxi ra.

Isirayila kaane yelin xanbini sariyane birin sətə Musa ra Ala naxanye fala a xa Sinayi geyaan fari e mini xanbini Misiran yamanani, e yi e yitən siga na yamanani Ala naxan nagidixi e ma. E yi siga singen han Kadesi-Barineya yi, Isirayila yamanan so dena. Koni e yi gaxu soə. Nayi, e yi lu tonbonni jəe tonge naanin. Dənxen na, e yi tərə wuyaxi sətə, e yi siga yiifanna ma alogo e xa Moyaba yamanan masətə Fəxə Daraan sogeteden binni. Kitabun yireni ito sora dənxe ne fe wuyaxi gbete ye nan falama naxan liga Moyaba yamanani. Isirayila kaane lu men nin han e yi so Kanan yamanani.

Kitabun yireni ito Alaa yamana muxuya nan yitama en na. Waxatina nde e lannayaan liga, waxatina nde sikena. Waxatina nde e xaxili ragidixi, waxati gbete, e yigitegexi. Koni, hali Alaa yamaan mi tinxin waxatin birin, Alaa tinxinna mi nanpe.

Isirayila kaane xili sebena

1 Alatala yi falan ti Musa xa Naralan Bubun kui, Sinayi tonbonni, kike firinden ləxə singeni, e minin jəe firinden Misiran bəxəni. A yi a fala, a naxa, ²“E nun Haruna xa Isirayila yamaan birin tenge, e xemene birin xinle sebe xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³E xa Isirayila xemene birin tenge fata e ganle ra naxanye barin bata dangu jəe

məxəjən na, naxanye nəə sofa wanla ke. ⁴Bənsən yo bənsən, xabila manga keden xa e mali.” ⁵Na mali muxune xinle ni itoe ra:

Keli Ruben bənsənni, Sedewuri a dii Elisuri.

⁶Keli Simeyən bənsənni, Surisadayi a dii Selumiyeli.

⁷Keli Yuda bənsənni, Aminadabo a dii Naxason.

⁸Keli Isakari bənsənni, Suwari a dii Nataneli.

⁹Keli Sabulon bənsənni, Xelən ma dii Eliyabi.

¹⁰Yusufu a diine bənsənni: Keli Efirami bənsənni, Amixudi a dii Elisama.

Keli Manase bənsənni, Pedasuri a dii Gamaliyeli.

¹¹Keli Bunyamin bənsənni, Gidewoni a dii Abidan.

¹²Keli Dan bənsənni, Amisadayi a dii Axiyeseri.

¹³Keli Aseri bənsənni, Okiran ma dii Pagiyeli.

¹⁴Keli Gadi bənsənni, Dewuyeli a dii Eliyasafi.

¹⁵Keli Nafatali bənsənni, Enan ma dii Axira.

¹⁶Bənsən mangani itoe nan yi xilixi yamaan yə. Ne yi findixi Isirayila gali kuntigine nan na. ¹⁷Musa nun Haruna yi muxuni itoe tongo naxanye xinle yəbaxi. ¹⁸E yi yamaan birin malan kike firinden xii singen ma. Xemen naxanye birin barin bata yi dangu jəe məxəjən na, e yi ne birin xinle sebe keden keden ye ma kedin ma, xabila yeen nun denbaya yeen ma, ¹⁹alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. A yi e tenge Sinayi tonbonni.

²⁰E yi xemene birin xinle sebe keden keden yə ma Isirayila a dii singe Ruben bənsənni xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jəe məxəjən na, naxanye yi nəə sofa wanla ke. ²¹E muxu wuli tonge naanin wuli sennin keme suulun tenge

Ruben bənsənni. ²² E yi Simeyən bənsənnə xəməne birin xinle sebə keden keden yə ma, xabila yəen nun denbaya yəen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jəe məxəjən na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ²³ E muxu wuli tonge suulun wuli solomanaanin kəmə saxan tənge Simeyən bənsənni.

²⁴ E yi Gadi bənsənnə xəməne birin xinle sebə, xabila yəen nun denbaya yəen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jəe məxəjən na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ²⁵ E muxu wuli tonge naanin wuli suulun kəmə sennin tonge suulun tənge Gadi bənsənni.

²⁶ E yi Yuda bənsənnə xəməne birin xinle sebə, xabila yəen nun denbaya yəen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jəe məxəjən na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ²⁷ E muxu wuli tonge solofere wuli naanin kəmə sennin tənge Yuda bənsənni.

²⁸ E yi Isakari bənsənnə xəməne birin xinle sebə, xabila yəen nun denbaya yəen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jəe məxəjən na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ²⁹ E muxu wuli tonge suulun wuli naanin kəmə naanin tənge Isakari bənsənni.

³⁰ E yi Sabulon bənsənnə xəməne birin xinle sebə, xabila yəen nun denbaya yəen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jəe məxəjən na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ³¹ E yi muxu wuli tonge suulun wuli solofere kəmə naanin tənge Sabulon bənsənni.

³² Yusufu a diine bənsənnə ye: E yi Efirami bənsənnə xəməne birin xinle sebə, xabila yəen nun denbaya yəen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jəe məxəjən na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ³³ E muxu wuli tonge naanin kəmə suulun tənge Efirami bənsənni.

³⁴ E yi Manase bənsənnə xəməne birin xinle sebə, xabila yəen nun denbaya yəen ma, naxanye birin barin bata yi

dangu jəe məxəjən na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ³⁵ E muxu wuli tonge saxan wuli firin kəmə firin tənge Manase bənsənni.

³⁶ E yi Bunyamin bənsənnə xəməne birin xinle sebə, xabila yəen nun denbaya yəen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jəe məxəjən na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ³⁷ E muxu wuli tonge saxan wuli suulun kəmə naanin tənge Bunyamin bənsənni.

³⁸ E yi Dan bənsənnə xəməne birin xinle sebə, xabila yəen nun denbaya yəen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jəe məxəjən na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ³⁹ E muxu wuli tonge sennin wuli firin kəmə solofere tənge Dan bənsənni.

⁴⁰ E yi Aseri bənsənnə xəməne birin xinle sebə, xabila yəen nun denbaya yəen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jəe məxəjən na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ⁴¹ E muxu wuli tonge naanin e nun keden kəmə suulun tənge Aseri bənsənni.

⁴² E yi Nafatali bənsənnə xəməne birin xinle sebə, xabila yəen nun denbaya yəen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jəe məxəjən na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ⁴³ E yi muxu wuli tonge suulun wuli saxan kəmə naanin tənge Nafatali bənsənni.

⁴⁴ Musa nun Haruna nun Isirayila yamaan manga fu nun firinna ne xasabin nan yate, bənsən keden manga keden. ⁴⁵ Isirayila kaane birin yatexin denbaya yəen ma, naxanye barin bata yi dangu jəe məxəjən na, naxanye yi nəe sofa wanla ke, ⁴⁶ ne birin malanxina, muxu wuli kəmə sennin wuli saxan kəmə suulun tonge suulun nan yi a ra.

Lewi bənsənnə a wanla

⁴⁷ Lewi bənsənnə denbayane tan mi yi təngexi alo bonne.

⁴⁸ Alatala a fala nen Musa xa, a naxa,
⁴⁹ “I nama Lewi bõnsõnna nun Isirayila
 kaan bonne tenge e bode xõn. ⁵⁰ I xa
 layiri sereyaan Bubun taxu Lewi bõn-
 sõnna muxune ra e nun a muranne nun
 a seene birin. E xa batu bubun nun a
 muranne xali. E yi e ʒõxõ lu e xõn, e
 yi e yamaan daaxadeni tõn a rabilinni.
⁵¹ E na keli sigatini, Lewi bõnsõnna mux-
 une nan Ala Batu Bubun wayanma, e
 mõn yi a yitõn e na dõxõ daaxaden naxan
 yi. Xa muxu gbete a maso a ra, e xa a
 faxa. ⁵² Isirayila kaane birin xa e malan
 e daaxadeni, birin yi dõxõ gali yeen
 ma a taxamasenna bun. ⁵³ Lewi bõn-
 sõnna muxune tan xa e bubune ti layiri
 sereyaan bubun nabilinni, e yi e ʒõxõ lu
 a xõn alogo n ma xõlõn nama godo Isir-
 ayila yamaan ma.” ⁵⁴ Alatala a yamarin
 Musa ma kii naxan yi, Isirayila kaane yi
 na birin liga.

Bõnsõnne dõxõ kiina yamaan daaxadeni

2 Alatala yi falan ti Musa nun Haruna
 xa, a naxa, ² “Isirayila kaane birin xa
 yamaan daaxadeni tõn Naralan Bubun
 nabilinni, koni e nama a yigbeten. E xa
 dõxõ e bõnsõnna nun e denbayaan taxa-
 masenne bun.”

³ “Yuda bõnsõnna nun a ganle xa e
 daaxadeni tõn sogeteden binni e taxam-
 asenna bun ma. Aminadabo a dii Naxa-
 son nan Yuda mangan na. ⁴ Muxu wuli
 tonge solofere wuli naanin keme sen-
 nin nan a ganli. ⁵ Isakari bõnsõnna xa
 e daaxadeni tõn e dexõn ma. Suwari a
 dii Nataneli nan Isakari bõnsõnna man-
 gan na. ⁶ Muxu wuli tonge suulun wuli
 naanin keme naanin nan a ganli. ⁷ Sabu-
 lon bõnsõnna xa daaxa e fan dexõn ma.
 Xelõn ma dii Eliyabi nan Sabulon bõn-
 sõnna mangan na. ⁸ Muxu wuli tonge su-
 ulun wuli solofere keme naanin nan a
 ganli. ⁹ Nayi, xemen naxanye Yuda ya-
 maan daaxaden ganli, ne birin malanx-

ina, muxu wuli keme wuli tonge solo-
 masexe e nun sennin keme naanin. Ya-
 maan na keli, e singen nan sigama.”

¹⁰ “Ruben bõnsõnna nun a ganle
 xa e daaxadeni tõn yiifari fõxõni e
 taxamasenna bun ma. Sedewuri a dii
 Elisuri nan Ruben bõnsõnna mangan na.
¹¹ Muxu wuli tonge naanin wuli sennin
 keme suulun nan a ganli. ¹² Simeyõn
 bõnsõnna xa e daaxadeni tõn a dexõn
 ma. Surisadayi a dii Selumiyeli nan
 Simeyõn bõnsõnna mangan na. ¹³ Muxu
 wuli tonge suulun wuli solomanaanin
 keme saxan nan a ganli. ¹⁴ Gadi
 bõnsõnna xa daaxa na fan dexõn ma.
 Reyuli a dii Eliyasafi nan Gadi bõnsõnna
 mangan na. ¹⁵ Muxu wuli tonge naanin
 wuli suulun keme sennin tonge suulun
 nan a ganli. ¹⁶ Nayi, xemen naxanye
 Ruben yamaan daaxaden ganli, ne
 malanxina, muxu wuli keme wuli tonge
 suulun e nun keden keme naanin tonge
 suulun. Ne nan sigama a firindeni.”

¹⁷ “Na xanbi ra, Lewi bõnsõnna mux-
 une yi siga ganla bonne tagi, e nun Nar-
 alan Bubuna. E birin sigama e daaxa
 yeen nan ma, muxun birin nun a tidena,
 a bõnsõnna taxamasenna bun ma.”

¹⁸ “Efirami bõnsõnna nun a ganle
 xa e daaxadeni tõn sogegododeni e
 taxamasenna bun ma. Amixudi a dii
 Elisama nan Efirami bõnsõnna mangan
 na. ¹⁹ Muxu wuli tonge naanin keme su-
 ulun nan a ganli. ²⁰ Manase bõnsõnna
 xa daaxa a dexõn ma. Pedasuri a dii
 Gamaliyeli nan Manase bõnsõnna man-
 gan na. ²¹ Muxu wuli tonge saxan wuli
 firin keme firin nan a ganli. ²² Bun-
 yamin bõnsõnna xa daaxa na fan dexõn
 ma. Gidewoni a dii Abidan nan Bun-
 yamin bõnsõnna mangan na. ²³ Muxu
 wuli tonge saxan wuli suulun keme
 naanin nan a ganli. ²⁴ Nayi, xemen nax-
 anye Efirami yamaan daaxaden ganli, ne
 malanxina, muxu wuli keme wuli solo-

masexe muxu keme. E tan nan sigama a saxandeni.”

²⁵“Dan bõnsõnna nun a ganle xa e daaxadeni tõn kõmen fõxõni e taxamasenna bun ma. Amisadayi a dii Axiyesi nan Dan bõnsõnna mangan na. ²⁶Muxu wuli tonge sennin wuli firin keme solofere nan a ganli. ²⁷Aseri bõnsõnna xa e daaxadeni tõn a dexõn ma. Okiran ma dii Pagiyeli nan Aseri bõnsõnna mangan na. ²⁸Muxu wuli tonge naanin e nun keden keme suulun nan a ganli. ²⁹Nafatali bõnsõnna xa daaxa na fan dexõn ma. Enan ma dii Axira nan Nafatali bõnsõnna mangan na. ³⁰Muxu wuli tonge suulun wuli saxan keme naanin nan a ganli. ³¹Nayi, xemen naxanye Dan ma yamaan daaxaden ganli, ne malanxina, muxu wuli keme wuli tonge suulun e nun solofere keme sennin. Ne nan sigan dõnxen na, e taxamasenna bun ma.”

³²Isirayila kaane nan ne ra naxanye tenge denbaya yeen ma. Gali daaxadene birin malanxina, muxu wuli keme sennin wuli saxan keme suulun tonge suulun. ³³Lewi bõnsõnna muxune mi tenge Isirayila kaan bonne ye, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³⁴Alatala yamarin naxanye birin fi Musa ma Isirayila kaane yi ne birin liga. E yi e daaxaden yebe e taxamasenne bun ma na kiini, e mõn yi sigama na kii nin, xabila yeen nun denbaya yeen ma.

Lewi bõnsõnna wanle

3 Haruna nun Musaa denbayaan muxune ni i ra, Alatala falan ti Musa xa waxatin naxan yi Sinayi geyaan fari.

²Harunaa diine xinle ni itoe ra: a dii singena Nadaba, Abihu, Eleyasari nun Itamara. ³Ne nan yi Harunaa diine ra naxanye masusan alogo e xa dõxõ saraxaraliyani, e yi na wanla ke. ⁴Koni Nadaba nun Abihu faxa nen Alatala yetagi Sinayi tonbonni, e to fa tee dax-

ataren na a xa. Dii mi yi e yii, nanara, Eleyasari nun Itamara nan lu saraxarali wanla ke e baba Haruna bun ma.

⁵Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁶“Lewi bõnsõnna maso, i yi e lu saraxarali Haruna sagoni, e lu a wanla ra. ⁷E xa Haruna nun yamana wanla ke Naralan Bubuni, e Ala Batu bubun wanle ke. ⁸E yengi dõxõma nen Naralan Bubun muranne xõn, e yi Ala Batu Bubun wanle rakamali Isirayila kaane xa. ⁹I xa Lewi bõnsõnna muxune lu Haruna nun a diine sagoni. E tan nan fima n ma Isirayila kaane ye habadan! ¹⁰I xa Haruna nun a diine dõxõ saraxaraliyani. Muxu gbete na a maso yire saripnanxin na, e xa a faxa.”

¹¹Alatala mõn yi a fala Musa xa, a naxa, ¹²“N tan yeteen bata Lewi bõnsõnna muxune sugandi Isirayila kaane ye, e findi n gbeen na Isirayila dii singene jõxõn na. ¹³Amasõto n gbeen nan dii singene birin na. N Misiran dii singene birin faxa lõxõni, n yi dii singene birin nasarijan n yete xa Isirayila yi. Muxu ba, xuruse ba, n gbeen nan e ra. Alatala nan n tan na.”

Lewi bõnsõnna xili sebe singena

¹⁴Alatala yi a fala Musa xa Sinayi tonbonni, a naxa, ¹⁵“I xa Lewi bõnsõnna muxune tengge, denbaya yeen nun xabila yeen ma. I xa xemene birin tengge naxanye barin bata dangu kike kedenna ra.”

¹⁶Musa yi e tengge alo Alatala a yamari kii naxan yi.

¹⁷Lewi a diine xinle ni itoe ra: Gerisõn, Kehati e nun Merari. ¹⁸Gerisõn ma diine findixi xabilani itoe nan benbaya ra: Libini nun Simeyi. ¹⁹Kehati a diine findixi xabilani itoe nan benbaya ra: Amirama, Yisehari, Xebiron e nun Yusiyeli. ²⁰Merari a diine findixi xabilani itoe nan benbaya ra: Maxali nun Musi. Lewi xabilane nan ne ra e nun e denbayane benbane.

²¹Gerisõn findixi Libini nun Simayi xabilane benban nan na. Ne nan Gerisõn

xabilane ra. ²²E xemen naxanye tenge naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e muxu wuli solofere keme suulun. ²³Gerison xabilane yi e daaxadeni tonma Ala Batu Bubun nan xanbi ra, sogegodode binni. ²⁴Eliyasafi nan yi Gerison xabilane mangan na, Layeli a diina. ²⁵Gerison xabilane yi e yengi lu Naralan Bubun yireni itoe xon: bubun nun a xunna soon kuiin nun a fanna, a so deen ye masansan dugina, ²⁶sansanna taa dugine naxan Ala Batu Bubun nun saraxa ganden nabilinni, dugin naxan singanxi sansanna deen na, e nun lutine nun e ti seene birin.

²⁷Kehati findixi Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeli xabilane benban nan na. Ne nan Kehati xabilane ra. ²⁸E xemen naxanye tenge naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e muxu wuli solomasexe keme sennin. E tan nan e yengi lu yire saripanxin xon. ²⁹Kehati xabilane yi e daaxadeni tonma Ala Batu Bubun yiifari foxon nan ma. ³⁰Elisafan nan yi Kehati xabilane mangan na, Yusiyeli a diina. ³¹Kehati xabilane yi e yengi lu muranni itoe xon, Layiri Kankirana,[‡] tabanla, lenpu dɔxɔ sena, saraxa gandene, goronna naxanye rawalima yire saripanxini, ye masansan dugina, e nun e rawali seene birin.

³²Saraxarali Harunaa dii Eleyasari nan yi Lewi bɔnsɔnna muxune birin mangan na. A tan nan yi dɔxi ne xun na naxanye yi e yengi luxi yire saripanxin xon ma.

³³Merari findixi Maxali nun Musi xabilane benban nan na. Ne nan Merari xabilane ra. ³⁴E xemen naxanye tenge naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e muxu wuli sennin keme firin. ³⁵Suriyeli nan yi Merari xabilane mangan na, Abixali a diina. E yi e daaxadeni

tonma Ala Batu Bubun kɔmen foxon nan ma. ³⁶Merari xabilane yi e yengi lu Ala Batu Bubun buntine nun gaalane[¶] nun senbetenne nun bundɔxɔne nun muranne xon e nun e ti seene birin, ³⁷e nun a sansanna senbetenna naxanye a rabilinni nun e bundɔxɔne nun e gbangban seene nun e lutine.

³⁸Musa nun Haruna nun a diine yi e daaxadeni tonma Naralan Bubun so deen nan yetagi, sogeteden binni. E yi yire saripanxin wanle xun matoma a ra Isirayila kaane xa. Xa muxu gbete yi a maso yire saripanxin na, a yi faxama nen.

³⁹Lewi bɔnsɔnna muxune birin Musa nun Haruna naxanye tenge xabila yeen ma fata Alatalaa yamarin na, xemen naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e malanxina, muxu wuli mɔxɔɔɔen nun firin.

⁴⁰Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Dii xeme singene birin tenge Isirayila kaane ye, naxanye barin bata dangu kike kedenna ra, i yi e xinle sebe kedin ma. ⁴¹Lewi bɔnsɔnna muxune so n yii e ɔɔxon na e nun e xuruseene Isirayila kaane xuruse dii singene ɔɔxon na. Alatala nan n tan na.” ⁴²Musa yi Isirayila kaane dii singene birin tenge, alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁴³Dii xeme singen naxanye birin barin bata yi dangu kike kedenna ra, ne xinle sebexin lan muxu wuli mɔxɔɔɔen nun firin keme firin tonge solofere e nun saxan nan ma.

⁴⁴Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁴⁵“Lewi bɔnsɔnna muxune tongo Isirayila kaane dii singene ɔɔxon na e nun e xuruseene Isirayila kaane xuruse dii singene ɔɔxon na. Lewi bɔnsɔnna muxune xa findi n gbeen na. Alatala nan n tan na. ⁴⁶Bayo Isirayila dii singene wuya Lewi bɔnsɔnna muxune xa han muxu keme firin tonge solofere e nun saxan,

[‡]3:31 **3.31 Layiri Kankirana** fe mɔn sebexi Xɔɔɔyaan 25.10-22 kui.

[¶]3:36 Nde a falama a “galalenne.”

ne xunba daxin na a ra. ⁴⁷Muxu kedenna xunba gbeti gbanan suulun na, gbeti gbananna naxan nawalima yire sarijanxini, naxan lanxi garamu fu ma. ⁴⁸I xa na gbetin so Haruna nun a diine yii dii singene xunba seen na naxanye yi wuyaxi ayi.”

⁴⁹Naxanye mi yi ɲɔɔ yibiraxi Lewi bɔnsɔnna muxune ra, Musa yi ne xunba gbetin tongo. ⁵⁰A yi Isirayila dii singene gbetin tongo han gbeti gbanan wuli keden keme saxan tonge sennin e nun suulun, gbeti gbananna naxan nawalima yire sarijanxini. ⁵¹Nayi, Musa yi xunba gbetin so Haruna nun a diine yii, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Lewi bɔnsɔnna wanle

4 Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ²“Ɛ Kehati xabilan muxune tenge Lewi yixetene ye xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³Ɛ xemene tenge keli ɲɛɛ tonge saxanna ma han ɲɛɛ tonge suulun, naxanye birin nɔɛ wanla ke Naralan Bubuni.”

⁴“Kehati xabilan muxune xa wanli ito nan ke Naralan Bubuni: E xa e yengi lu se sarijanxi fisamantenne xɔn. ⁵Yamaan na keli sigadeni, Haruna nun a diine xa ye masansan dugin ba, e yi a sa Layiri Sereya Kankiraan fari. ⁶E yi sube kidi fajine sa a fari, e mɔn yi dugi mamiloxini bandun ne fan fari. E yi Kankiraan tongo tamine yitɔn. ⁷E xa dugi mamiloxi gbeta sa Buru Rali Tabanla fari, e yi a goronne nun igelengenne nun minse saraxa saseene dɔɔ na. Buru Ralixin naxanye na waxatin birin, ne xa lu tabanla fari. ⁸E xa dugi gbeela so seene birin xunna, e yi sube kidi fajine so e birin xunna, e mɔn yi tabanla tongo tamine yitɔn. ⁹E xa dugi mamiloxin so lenpu dɔɔ seen nun lenpune nun e rawali seene nun tɛɛ ko seene nun e radege turen xun na. ¹⁰E xa ne birin mafilin sube kidi fajin bitinganni,

e mɔn yi e sa e xali wudin fari. ¹¹E xa dugi mamiloxin so saraxa gande xema daxin xun na, e yi sube kidi fajin bidinganna so na fan xun na. E mɔn yi a tongo tamine yitɔn. ¹²Muranna naxanye birin nawalima yire sarijanxini e xa ne malan, e yi e raxidi dugi mamiloxini, e yi kidi fajin bidinganna so e xun na, e yi e sa e xali wudin fari. ¹³E xa xuben ba saraxa gande sula daxin fari, e yi dugi mamiloxin so a xun na. ¹⁴E xa a saraxa waliseene birin dɔɔ na fari: xube sa seene, suben tongo seene, xube ko seene, e nun wuli xuya goronne. E xa sube kidi fajin bidinganna so e xun na, e mɔn yi saraxa ganden tongo tamine yitɔn. ¹⁵Haruna nun a diine na yelin muranne nun goron sarijanxine xunna soe, yamaan na keli sigadeni, Kehati xabilan muxune xa fa, e yi e xali. Koni e nama e yiin din se sarijanxine ra, alogo e nama faxa. Kehati xabilan muxune xa na seene xali naxanye Naralan Bubun kui. ¹⁶Saraxarali Harunaa dii Eleyasari xa a yengi lu lenpu turen nun wusulanna nun bogise saraxane nun masusan turen xɔn ma. A yi a yengi lu Ala Batu Bubun yiren birin xɔn ma e nun a kui seene nun muran sarijanxine nun a goronne birin.”

¹⁷Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ¹⁸“Ɛ Kehati xabilan muxune ratanga alogo e nama raxɔri Lewi bɔnsɔnna ye. ¹⁹Ɛ ito nan liga e xa alogo e nama faxa e na e maso se sarijanxi fisamantenne ra waxatin naxan yi: Haruna nun a diine singe xa so yire sarijanxini, e yi birin ti a wali ra, e nun a lan a xa naxan xali. ²⁰Koni Kehati xabilan muxune nama so yire sarijanxini, e se sarijanxi fisamantenne to, hali ndedi, alogo e nama faxa.”

²¹Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²²“Gerison yixetene fan tenge, xabila yeen nun denbaya yeen ma. ²³I xa xemene tenge keli ɲɛɛ tonge saxanna ma han ɲɛɛ tonge suulun, naxanye nɔɛ

wanla ke Naralan Bubuni. ²⁴Gerison yixetene xabilane wanle ni i ra e nun e lan e xa goronna naxanye xali: ²⁵E xa Ala Batu Bubun dugine maxali, e nun Naralan Bubuna, a xunna soona, a kidi fajin naxanye sama a fari, dugin naxanye singanma Naralan Bubun so deen na, ²⁶a sansanna dugin naxanye Ala Batu Bubun nun saraxa ganden nabilinni, dugin naxan singanxi a so deen na, e nun e lutine nun e singan seene birin. ²⁷Gerison xabilan muxune xa wali Haruna nun a diine yamarin bun. E tan nan a falama e xa e lan e xa naxan xali. ²⁸Gerison xabilan muxune wanle nan ne ra Naralan Bubuni. E xa wali saraxarali Harunaa dii Itamaraa yamarin bun.”

²⁹“I xa Merari bonsonna muxune tenge xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³⁰I xemene birin tenge keli jee tonge saxanna ma han jee tonge suulunna, naxanye nœ wanla ke Naralan Bubuni.”

³¹“E wanla ni i ra Naralan Bubuni: E xa Ala Batu Bubun bun tiine xali, a gaalane,[§] a senbetenne, a bundoxone, ³²sansanna senbetenne naxan bubun nabilinni, e bundoxone, e gbangban wudine nun e lutine, e nun waliseene birin. E xa xemene birin goronna so a yii a naxan xalima. ³³Merari bonsonna muxune wanle nan ne ra Naralan Bubuni, saraxarali Harunaa dii Itamaraa yamarin bun.”

³⁴Musa nun Haruna nun yamaan mangane yi Kehati xabilan muxune tenge xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³⁵Xemen naxanye birin bata yi jee tonge saxanna soto han jee tonge suulunna, naxanye birin yi nœ wanla ke Naralan Bubuni, ³⁶ne yi tenge xabila yeen ma, e lan muxu wuli firin keme solofere tonge suulun nan ma. ³⁷Kehati xabila xemene yaten nan na ra, naxanye yi walima Nar-

alan Bubuni. Musa nun Haruna yi e birin tenge alo Alatala a yamari e ma fata Musa ra kii naxan yi.

³⁸Gerison yixetene fan yi tenge xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³⁹Xemen naxanye birin bata yi jee tonge saxanna soto han jee tonge suulun, naxanye birin yi nœ wanla ke Naralan Bubuni, ⁴⁰ne yi tenge xabila yeen ma, e lan muxu wuli firin keme sennin tonge saxon nan ma. ⁴¹Gerison yixetene yaten nan na ra, naxanye yi walima Naralan Bubuni. Musa nun Haruna yi e birin tenge alo Alatala a yamari kii naxan yi.

⁴²Merari yixetene fan yi tenge xabila yeen nun denbaya yeen ma. ⁴³Xemen naxanye birin bata yi jee tonge saxanna soto han jee tonge suulunna, naxanye birin yi nœ wanla ke Naralan Bubuni, ⁴⁴ne yi tenge xabila yeen ma, e lan muxu wuli saxon keme firin nan ma. ⁴⁵Merari yixetene yaten nan na ra. Musa nun Haruna yi e birin tenge alo Alatala e yamari kii naxan yi fata Musa ra.

⁴⁶Musa nun Haruna nun Isirayila mangane yi Lewi bonsonna muxune birin tenge xabila yeen nun denbaya yeen ma. ⁴⁷Xemen naxanye birin bata yi jee tonge saxanna soto han jee tonge suulun, naxanye birin yi Naralan Bubun wanla kema, e mon yi a xali, ⁴⁸e malanxin lan muxu wuli solomasexe keme suulun tonge solomasexe nan ma. ⁴⁹E yi e tenge alo Alatala e yamari kii naxan yi fata Musa ra. Birin yi ti a wanla ra, e nun a lan a xa goronna naxan maxali, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Muxu saripantarene fe

5 ²Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²“Isirayila kaane yamari a e xa na kanna ramini yamaan daaxaden fari ma fure jaxin naxan fatin ma hanma faxunna minima muxun naxan bari boden

§4:31 Nde a falama a “galalenne.”

ma hanma naxanye x̄s̄ixi binbin x̄n. ³Xa xemen na a ra hanma j̄axanla, ε xa e ramini yamaan daaxaden fari ma, alogo e nama daaxaden nax̄si, n luma ε tagi denaxan yi.” ⁴Isirayila kaane yi na liga, e yi e ramini yamaan daaxaden fari ma, e yi a liga alo Alatala a fala Musa xa kii naxan yi.

Kala tixine xa yit̄n

⁵Alatala yi a fala Musa xa, ⁶a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa xemena nde hanma j̄axanla nde hake yo liga muxu gbet̄e ra, a bata tinxintareyaan liga Alatala ra. Na kanna bata findi yulubi tongon na. ⁷F̄o a xa a ti a haken na nen, a yi a se kalaxin j̄ox̄n nax̄te a kanna ma, a yi a se kalaxin saren yaganna d̄ox̄de firin sa a fari. ⁸Xa se kanna faxa, a bari bode mi na naxan na gbet̄in nasuxe, na seen lan a x̄ete Alatala ma, a so saraxaraliin yii, sa kontonna fari Ala solona seen na a xa. ⁹Isirayila kaane fama saraxa sarijanxin naxanye ra, saraxaraliin nan gbee ne ra. ¹⁰Muxun na naxan nasarijan, a na ligaxi a yete nan xa. Muxun na naxan so saraxaraliin yii, na luma a tan nan yii.”

Sariyana lan x̄ox̄l̄onna ma

¹¹Alatala yi a fala Musa xa, ¹²a xa ito fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa xemena nde a j̄axanla mi tinxin, a a xemen yanfa, ¹³e nun xeme gbet̄e yi kafu, xa a xemen mi a to, j̄axanla yi a yete rax̄si wundoni, koni xa a li sere mi na, a mi suxu na feen xun na, ¹⁴xa x̄ox̄l̄n xaxinla so na xemeni, a sike a j̄axanla ma, xa a li a x̄s̄ixi hanma a mi a ligaxi, ¹⁵nayi, na xemen xa a j̄axanla xali saraxaraliin fema. A xa murutu fupin kilo saxan xali bogise saraxan na. A nama ture sa na murutuni, a nama wusulan sa a fari, amas̄ot̄ x̄ox̄l̄onna bogise saraxan na a ra. Marabira seen na a ra hake tongoxin ma. ¹⁶Saraxaraliin

xa j̄axanla maso, alogo a xa ti Alatala yetagi. ¹⁷A xa ige rasarijanxin tongo fejena nde kui, a yi Ala Batu Bubun burunburunna sa a yi. ¹⁸J̄axanla naxan tima Alatala yetagi, a xa na labaranna ba, a yi bogise saraxan so a yii j̄ox̄ lu seen na a haken x̄n x̄ox̄l̄onna bogise saraxan na. Saraxaraliin xa na ige l̄ox̄n suxu a yii, naxan fama dangan na. ¹⁹A xa j̄axanla rak̄l̄, a naxa, ‘Xa ε nun xeme gbet̄e mi kafuxi, i mi i ya xemen yanfaxi, i mi x̄si fe rabaxi xabu i d̄ox̄ xeme taa ra, i xa ratanga dangani ito ma ige l̄ox̄ni ito fama naxan na. ²⁰Koni xa i bata i ya xemen yanfa, i yi i yete rax̄si, xa ε nun xeme gbet̄e bata kafu xabu i d̄ox̄ xeme taa ra,’ ²¹nayi, saraxaraliin xa j̄axanla rak̄l̄ dangani ito ra, ‘Alatala xa a liga, i doyen, i kuiin yi mate i ra, yamaan yi i danga, e yi i mafala. ²²Igeni ito naxan fama dangan na, na xa so i fatini, a yi i kuiin mate i ra, i yi doyen.’ J̄axanla xa a ratin, a naxa, ‘Amina, amina!’”

²³“Saraxaraliin xa dangani itoe sebe walaxana nde ma, a yi e xa ige yil̄ox̄in na. ²⁴A xa ige x̄l̄en so j̄axanla yii naxan fama dangan na, a a min, alogo a xa so a fatin x̄n, a x̄l̄ ayi. ²⁵Saraxaraliin xa x̄ox̄l̄onna bogise saraxan tongo j̄axanla yii, a a yita Alatala ra a yii, a yi a xali saraxa ganden dex̄n. ²⁶A xa a yiin ye keden ba a ra, j̄ox̄ lu seen na Ala x̄n, a yi a sa teeni saraxa ganden fari. Na xanbi ra, j̄axanla yi igen min. ²⁷Xa a bata a yete x̄si, a a xemen yanfa, a na igen min naxan fama dangan na, na a t̄ox̄ma nen, a a kuiin mate a ra, a yi doyen. Na j̄axanla findima nen danga muxun na yamaan tagi. ²⁸Koni, xa na j̄axanla mi a yete x̄s̄ixi, a sarijan, fefe mi a s̄ot̄ma, a m̄n n̄e diine bare nen. ²⁹X̄ox̄l̄onna sariyan nan na ra j̄axanla xa naxan bata a xemen yanfa, a a yete x̄si, ³⁰hanma x̄ox̄l̄n xaxinla na so xemen naxan yi, a na sogin a j̄axanla ma. A xa ti Alatala yetagi, saraxaraliin

yi sariya sebexini itoe birin nakamali a ma. ³¹Xemen mi hake yo tongoxi, koni naxanla a haken goronna tongoma nen.”

Nasiri de ti fena

6 Alatala yi a fala Musa xa, ²a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa xemena nde hanma naxanla nde a de ti, a a xa lu Alatalaa wanla ra Nasiri muxun na, ³na kanna xa a me dɔlon na e nun na minse sifane, hali manpa muluxunxina. A nama minse yo min naxan nafalaxi manpa bogin na, a nama manpa bogi xinden hanma a xaraxin don. ⁴A nema a Nasiri de tiin nakamalima, a nama sese don naxan kelixi manpa binle** yi, hali a xonne hanma a dagina. ⁵A nema a Nasiri de tiin nakamalima, biden nama a xunna li. A xa lu Alatalaa wanla ra han na waxati falaxin yi kamali. A xa sarijan, a xa a xunsexen lu kuye ayi. ⁶A nema Alatalaa wanla ra, a nama a maso binbin na. ⁷Hali a baba hanma a nga hanma a ngaxakedenna nde faxa, a nama a yete xosi, a so binbin xun ma. Amasɔto a xunsexen findixi taxamasenna nan na, a a tan bata lu Alaa wanla ra. ⁸A nema Alaa wanla ra waxatin naxan birin yi, a sarijan Alatala yetagi.”

⁹“Xa muxuna nde faxa a fema, a xunsexɛ ralixin bata raharamu. A xa a xunna bi a rasarijan lɔxoni, xii soloferede lɔxoni. ¹⁰Xii solomasexede lɔxoni, a xa ganba firin hanma kolokonde dii firin xali saraxaraliin fema Naralan Bubun so deen na. ¹¹Saraxaraliin xa keden faxa yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxin na, a Ala solona a xa. Amasɔto a bata lu binbin fema. Na lɔxoni, a mɔn xa a xunna rasarijan. ¹²Nayi, na kanna mɔn xa a de ti waxatin de suxu, a yi kontonna jɛɛ kedenna ba yangin saraxan na

Alatala xa. Waxatin naxan bata yi dangu, na mi a kui, amasɔto a xosi nen benun a de tiin xa kamali.”

¹³“Sariyan ni ito ra Nasiri de tiin ma. A waxati saxin na kamali, e xa fa a ra Naralan Bubun so deen na. ¹⁴A xa fa kiseni itoe ra Alatala yetagi: kontonna jɛɛ kedenna fe mi naxan na saraxa gan daxin na, yexɛɛ gilen jɛɛ kedenna fe mi naxan na yulubi xafari saraxan na, e nun konton keden fe mi naxan na bɔjɛ xunbeli saraxan na. ¹⁵A mɔn yi fa na saraxane bogise nun minse saraxane ra e nun burun sangatanna ye keden buru rate seen†† mi naxan yi, e nun buru xunne naxan nafalaxi murutu fuji fajin na naxan basanxi turen na, e nun buru yilenlenxine turen saxi naxanye ma. ¹⁶Saraxaraliin xa ne yita Alatala ra, a yi yulubi xafari saraxan ba e nun saraxa gan daxina. ¹⁷A mɔn xa kontonna ba bɔjɛ xunbeli saraxan na Alatala xa, e nun buru ratetaren naxanye sangatanna kui e nun bogise saraxane nun minse saraxane. ¹⁸Na waxatini, Nasiri muxun xa a xunna bi Naralan Bubun so deen na bayo a bata yi a xunna fi Ala ma. A yi a xun sexene sa teeni naxan bɔjɛ xunbeli saraxan bun. ¹⁹Nasiri muxun na a xunna bi, saraxaraliin xa kontonna balaxa pinxin so a yii, e nun buru xun keden nun burudi keden keli sangatanna kui, buru rate se mi naxanye yi. ²⁰Saraxaraliin xa e yita Alatala ra se ralixin na. E sarijan. Saraxaraliin nan gbee e ra, sa danban nun a kanken fari naxanye daxa e yita Ala ra. Na xanbi ra, Nasiri muxun nɔɛ manpaan minjɛ nen.”

²¹“Sariyan nan na ra lan Nasiri muxuna kiseen ma bayo a bata a de ti a a xa lu Alatalaa wanla ra. Xa ferena a xa, a mɔn nɔɛ nde se a fari. A xa a de tiin

**6:4 Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

††6:15 *burun nate sena*: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

nakamali alo Nasiri muxuna sariyana a falaxi kii naxan yi.”

Saraxaraliin dubana

²² Alatala yi a fala Musa xa, ²³ a a xa a fala Haruna nun a diine xa, a e xa duba Isirayila kaane xa ikimaan na:

²⁴ Alatala xa i baraka, a i kantan!

²⁵ Alatala nɔɔn xa godo i ma, a kininkinin i ma!

²⁶ Alatala xa a yengi dɔɔɔ i xɔn, a bɔɔɔ xunbenla fi i ma!

²⁷ E na duba Isirayila kaane xa n xinli, n tan e barakama nen.

Isirayila mangane kiseene fe

7 Musa yelin Ala Batu Bubun tiye lɔɔn naxan yi, a yi a masusan turen na a rasarijan xinla ma e nun a muranne birin. A mɔn yi saraxa ganden nun a goronne masusan, a e rasarijan. ² Nayi, Isirayila mangane yi fa kiseene ra. Denbaya xunne nan yi ne ra naxanye yamaan tenge, bɔnsɔn mangane. ³ E yi fa e kiseene ra Alatala yetagi: Wontoro xunna soxin sennin e nun jinge fu nun firin. Manga firin, wontoro keden, manga keden jinge keden. E yi fa ne ra Ala Batu Bubun yetagi.

⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁵ “Kiseene rasuxu e yii alogo e xa Naralan Bubun wanla ke. E xa yitaxun Lewi bɔnsɔnna ra, naxan lanɔe e wanle ma.”

⁶ Nayi, Musa yi wontorone nun pingene rasuxu, a yi e yitaxun Lewi bɔnsɔnna ra.

⁷ A yi jinge naanin nun wontoro firin so Gerison xabilan yii, alogo e wanla xa sɔɔɔya. ⁸ A yi jinge solomasexe nun wontoro naanin so Merari xabilan yii, alogo e wanla xa sɔɔɔya. E birin yi walima Itamaraa yamarin bun, saraxarali Harunaa diina. ⁹ Koni, a mi se so Kehati xabilan yii, amasɔɔ e yi tixi se sarijanxi fisamantenne maxanla nan na, naxanye tongoma tungunna ma.

¹⁰ Saraxa ganden masusan lɔɔn naxan yi turen na alogo a wanla xa fɔlɔ, mangane yi e kiseene xali saraxa ganden yetagi. ¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Lɔɔɔ yo lɔɔɔ manga keden xa fa a kiseene ra, alogo wanla xa fɔlɔ saraxa ganden yetagi.”

¹² Aminadabo a dii Naxason yi fa Yuda bɔnsɔnna kiseene ra xii singe lɔɔni. ¹³ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan binyen yi lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin keden naxan binyen lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fupin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ¹⁴ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ¹⁵ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ¹⁶ kɔɔ keden yulubi xafari saraxan na, ¹⁷ jinge firin e nun konton suulun nun kɔɔ suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, bɔɔɔ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Aminadabo a dii Naxason ma kiseene ra.

¹⁸ Suwari a dii Nataneli, Isakari bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii firinde lɔɔni. ¹⁹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fupin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ²⁰ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ²¹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ²² kɔɔ keden yulubi xafari saraxan na, ²³ jinge firin e nun konton suulun nun kɔɔ suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, bɔɔɔ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Suwari a dii Nataneli a kiseene ra.

²⁴Xelɔn ma dii Eliyabi, Sabulon bɔn-sɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii saxande lɔxɔni. ²⁵A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ²⁶xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ²⁷tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ²⁸kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ²⁹pinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yexɛɛn jɛɛ keden kedenna suulun, bɔjɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Xelɔn ma dii Eliyabi a kiseene ra.

³⁰Sedewuri a dii Elisuri, Ruben bɔn-sɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii naaninde lɔxɔni. ³¹A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ³²xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ³³tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ³⁴kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ³⁵pinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yexɛɛn jɛɛ keden kedenna suulun, bɔjɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Sedewuri a dii Elisuri a kiseene ra.

³⁶Surisadayi a dii Selumiyeli, Simeyɔn bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii suulunde lɔxɔni. ³⁷A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin

nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ³⁸xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ³⁹tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ⁴⁰kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ⁴¹pinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yexɛɛn jɛɛ keden kedenna suulun, bɔjɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Surisadayi a dii Selumiyeli a kiseene ra.

⁴²Dewuyeli a dii Eliyasafi, Gadi bɔn-sɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii senninde lɔxɔni. ⁴³A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁴⁴xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁴⁵tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ⁴⁶kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ⁴⁷pinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yexɛɛn jɛɛ keden kedenna suulun, bɔjɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Dewuyeli a dii Eliyasafi a kiseene ra.

⁴⁸Amixudi a dii Elisama, Efirami bɔn-sɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii soloferede lɔxɔni. ⁴⁹A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁵⁰xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁵¹tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ⁵²kɔtɔ

kedon yulubi xafari saraxan na, ⁵³jinge firin e nun konton suulun nun kɔɔ suulun, e nun yexɛɛn jɛɛ keden kedenna suulun, bɔɔjɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Amixudi a dii Elisama kiseene ra.

⁵⁴Pedasuri a dii Gamaliyeli, Manase bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii solomasexede lɔxɔni. ⁵⁵A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fupin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁵⁶xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ⁵⁷tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ⁵⁸kɔɔ keden yulubi xafari saraxan na, ⁵⁹jinge firin e nun konton suulun nun kɔɔ suulun, e nun yexɛɛn jɛɛ keden kedenna suulun, bɔɔjɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Pedasuri a dii Gamaliyeli a kiseene ra.

⁶⁰Gidewoni a dii Abidan, Bunyamin bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii solomanaaninde lɔxɔni. ⁶¹A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fupin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁶²xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ⁶³tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ⁶⁴kɔɔ keden yulubi xafari saraxan na, ⁶⁵jinge firin e nun konton suulun nun kɔɔ suulun, e nun yexɛɛn jɛɛ keden kedenna suulun, bɔɔjɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Gidewoni a dii Abidan ma kiseene ra.

⁶⁶Amisadayi a dii Axiyeeseri, Dan bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii fude lɔxɔni. ⁶⁷A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fupin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁶⁸xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ⁶⁹tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ⁷⁰kɔɔ keden yulubi xafari saraxan na, ⁷¹jinge firin e nun konton suulun nun kɔɔ suulun, e nun yexɛɛn jɛɛ keden kedenna suulun, bɔɔjɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Amisadayi a dii Axiyeeseri a kiseene ra.

⁷²Okiran ma dii Pagiyeli, Aseri bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii fu nun kedende lɔxɔni. ⁷³A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fupin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁷⁴xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ⁷⁵tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ⁷⁶kɔɔ keden yulubi xafari saraxan na, ⁷⁷jinge firin e nun konton suulun nun kɔɔ suulun, e nun yexɛɛn jɛɛ keden kedenna suulun, bɔɔjɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Okiran ma dii Pagiyeli a kiseene ra.

⁷⁸Enan ma dii Axira, Nafatali bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii fu nun firinde lɔxɔni. ⁷⁹A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi

garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fupin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na,⁸⁰ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra,⁸¹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na,⁸² kotu keden yulubi xafari saraxan na,⁸³ jinge firin e nun konton suulun nun kotu suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, baje xubeli saraxan na. Ne nan findi Enan ma dii Axira a kiseene ra.

⁸⁴ Isirayila denbaya xunne birin ma kiseene ni i ra, e naxanye fi saraxa ganden masusan laxonni alogo a wanla xa folo: goronna gbeti daxin fu nun firin, wuli xuya goronna gbeti daxin fu nun firin, xema goronna fu nun firin.⁸⁵ Goronna gbeti daxin keden kedenne birin yi lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronne fan, garamu keme solofere. Na seene birin malanxin lanxi gbeti kilo maxojen nun naanin nan ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan.⁸⁶ Goronna xema daxin keden kedenne birin yi lanxi garamu keme nan ma. E fu nun firinne malanxina, garamu wuli keden keme firin. E yi rafexi wusulanna ra.⁸⁷ E fa xuruseen naxanye ra saraxa gan daxin na: tura bulan fu nun firin, konton fu nun firin, yexeen jee kedenna fu nun firin, e nun e bogise saraxane. E yi fa kotu fu nun firin na yulubi xafari saraxan na.⁸⁸ E fa xuruseen naxanye ra baje xubeli saraxan na: tura maxojen nun naanin, konton tonge sennin, kotu tonge sennin e nun yexeen jee keden kedenna tonge sennin. Ne nan findi kiseene ra alogo saraxa ganden wanla xa folo a masusan xanbini.

⁸⁹ Musa nema yi soe Naralan Bubuni falatideni Ala xa, a yi Ala xuiin mema maleka gubugubu kan sawura firinne nan longori ra Layiri Sereya Kankiraan

deraganla xun ma, Ala solonadena. A yi falan tima a xa.

Lɛnpune dɔxɔsena fe

8 Alatala yi a fala Musa xa,² a xa a fala Haruna xa, a naxa, “I na lenpu soloferene dɔxɔ waxatin naxan yi, e lan e yi lenpu dɔxɔ seen yetagini yalan.”³ Haruna yi na liga. A lenpune dɔxɔ alogo e xa e dɔxɔ seen yetagini yalan alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.⁴ Lenpune dɔxɔ seen yi rafalaxi xema bonboxin nan na, keli a sanna ma han a fuge sawurane, alo Alatala a yita Musa ra kii naxan yi.

Lewi bɔnsɔnna muxune rasarijanna

⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa,⁶ “Lewi bɔnsɔnna muxune ba Isirayila kaan bonne ye, i yi e rasarijan.⁷ I xa e rasarijan ikiini: I xa marasarijan igen xuya e ma, na xanbi ra e xa e fati ma xabene birin bi, e yi e dugine xa, alogo e xa sarijan.⁸ E xa tura bulan keden tongo, e nun murutu fupin naxan namulanxi turen na a bogise saraxan na, i yi tura bulan gbeta tongo yulubi xafari saraxan na.⁹ I yi Isirayila yamaan birin malan, i yi Lewi bɔnsɔnna muxune xili Naralan Bubun yetagi.¹⁰ I xa Lewi bɔnsɔnna muxune maso Alatala yetagi, Isirayila kaane yi e yiine sa e fari.¹¹ Haruna xa Lewi bɔnsɔnna muxune yita Alatala ra se ralixin na Isirayila kaane tagi alogo e xa Alatala wanla folo.¹² Na xanbi ra, Lewi bɔnsɔnna muxune xa e yiine sa tura firinna xunne fari. Na keden xa ba Alatala xa yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxin na, Ala solona seen na Lewi bɔnsɔnna muxune xa.¹³ I xa Lewi bɔnsɔnna muxune ti Haruna nun a diine yetagi, e yi e yita Alatala ra se ralixin na.¹⁴ Na kiini, i xa Lewi bɔnsɔnna muxune ba Isirayila kaan bonne tagi, Lewi bɔnsɔnna muxune yi findi n gbeen na.¹⁵ I na Lewi bɔnsɔnna muxune rasar-

ipjan i yi e yita n na se ralixin na, e xa fa e wanle ke Naralan Bubuni. ¹⁶ Amasɔtɔ e bata findi n gbeen na mume! N bata e tongo n gbeen na Isirayila dii xeme singene birin jɔxɔn na. ¹⁷ Amasɔtɔ n gbeen nan Isirayila dii xeme singene birin na, a muxune nun a subene. Xabu n Misiran yamanan dii singene faxa lɔxɔni, n bata Isirayila dii singene ramara n yete xa. ¹⁸ Koni n Lewi bɔnsɔnna muxune nan tongoxi alogo e xa Isirayila dii xeme singene jɔxɔ yibira. ¹⁹ N ne nan soma Haruna nun a diine yii Isirayila kaane tagi, alogo e xa Naralan Bubun wanle ke Isirayila kaane xa, e yi Ala solona e xa. Nayi, fitina fe mi Isirayila kaane sɔtɔma, e na e maso yire sarijanxin na.”

²⁰ Musa nun Haruna nun Isirayila yamaan birin yi na liga Lewi bɔnsɔnna muxune xa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ²¹ Lewi bɔnsɔnna muxune yi e yete rasarijan, e e dugine xa. Haruna yi e yita Alatala ra se ralixin na, a yi Ala solona e xa alogo e xa sarijan. ²² Na xanbi ra, Lewi bɔnsɔnna muxune yi fa e wanla fɔlɔ Naralan Bubuni, Haruna nun a diine yamarin bun. E yi a liga Lewi bɔnsɔnna muxune xa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁴ “Lewi bɔnsɔnna muxune luma ikiini: Xemen naxanye barin bata dangu jɛɛ mɔxɔɣen nun suulunna ra, ne xa fa walideni Naralan Bubuni. ²⁵ Koni, e na jɛɛ tonge suulunna sɔtɔ siimayaan na, e xa wanla dan. ²⁶ E nɔɛ e ngaxakedenne maliye nen walideni Naralan Bubuni, koni e yetɛen nama a wanla ke. I xa wanle taxu Lewi bɔnsɔnna muxune ra na kiini.”

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla

9 Alatala yi falan ti Musa xa Sinayi tonbonni, e minin jɛɛn firinden kike singeni Misiran yamanani. A yi a fala,

a naxa, ² “Isirayila kaane xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba a waxatini. ³ E xa a liga kikenii ito xii fu nun naaninde lɔxɔn jɔnbanna ra, alo a fe yamarine nun a sariyane kii naxan yi.”

⁴ Musa yi na rali Isirayila kaane ma, a e xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba. ⁵ E yi na liga kike singen xii fu nun naaninde jɔnbanna ra, Sinayi tonbonni. E yi a birin liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

⁶ Koni, muxuna nde yi na naxanye bata yi e yiin din binbin na. E yi xɔsɔxi na lɔxɔni, e mi yi nɔɛ Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla rabe. E yi siga Musa nun Haruna fɛma, ⁷ e yi a fala Musa xa, e naxa, “Nxu bata xɔsi binbin xɔn. Koni, nanfera nxu mi nɔɛ nxɔ saraxane be Alatala xa alo Isirayila kaan bonne a waxatini?” ⁸ Musa yi e yabi, a naxa, “E dija han n xa a kolon Alatala naxan yamarima e fe yi.” ⁹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁰ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa e tan nde hanma e yixetena nde xɔsɔxi binbin xɔn, hanma xa e sa sigatini, a mɔn nɔɛ Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla rabe nen Alatala xa. ¹¹ E xa sanla raba kike firinden xii fu nun naaninde lɔxɔn jɔnbanna ra. E yexɛɛ diin don e nun buru ratetarene nun jɔxɔnde xɔlene. ¹² E nama sese lu han xɔtɔnni, e nama a xɔnne yigira. E na Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba, e xa a yamarine birin suxu. ¹³ Koni xa muxuna nde tondi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla rabe a waxatini, anu a mi xɔsɔxi, a mi sigatini, a kedima nen Isirayila yamani, a to mi saraxan baxi Alatala xa a waxatini. Na kanna a yulubin goronna tongoma nen. ¹⁴ Xɔɣen naxanye dɔxi e tagi, xa ne wa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba feni Alatala xa, e lan e yi a sariyane nun a yamarine suxu. Sariyane lan birin xa, Isirayila kaan nun xɔjɛna.”

Alatala nɔ́ɔna

Xɔ́ɔyaan 40.34-38

¹⁵ Ala Batu Bubun ti lɔ́ɔn naxan yi, Layiri Sereya Bubuna, kundaan yi so a xun na. Keli jinbanna ma han xɔ́ɔnni, na kundaan yi degema nen alo tɛna. ¹⁶ Kundaan yi lu a xun ma, koni kɔ́ɛn na, a yi lu alo tɛna. ¹⁷ Na kundaan na yi ba bubun xun ma waxati yo yi, Isirayila kaane yi kelima nen sigadeni. Kundaan na ti denaxan yi, Isirayila kaane yi e daaxadeni tɔ́n menni. ¹⁸ Isirayila kaane yi sigama Alatalaa yamarin nan ma, e mɔ́n yi e daaxadeni tɔ́nma Alatalaa yamarin nan ma. Fanni kundaan yi Ala Batu Bubun xun ma, e yi luma daaxadeni nen. ¹⁹ Xa kundaan yi lu Ala Batu Bubun xun ma waxati xunkuye, Isirayila kaane yi Alatalaa yamarin suxuma nen. E mi yi sigama. ²⁰ Waxatina nde, kundaan yi luma nen Ala Batu Bubun xun ma xii dando. E yi luma daaxadeni Alatalaa yamarin nan ma, e yi sigama a yamarin nan ma. ²¹ Waxatina nde kundaan yi luma nen yire kedenni keli jinbanna ma han na xɔ́ɔn bode, koni a na yi ba xɔ́ɔnni tun, e yi sigama nen. Kɔ́ɛn nun yanyina, kundaan na yi ba, e fan yi kelima nen. ²² Xa a lu Ala batu bubun xun ma xii firin hanma kike keden, hanma jɛɛ keden, Isirayila kaane yi luma nen daaxadeni. E mi sigɛ mume, fɔ́ a na ba waxatin naxan yi. ²³ Isirayila kaane yi daaxama hanma e yi kelima daaxadeni Alatalaa yamarin nan ma. E yi Alatalaa yamarine suxuma, a naxanye fi e ma fata Musa ra.

Gbeti Xɔ́tane

10 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Xɔ́ta firin nafala gbeti bɔ́n-bɔ́xin na yamaan xili sena malanni e nun yamaan nakeli sena sigadeni. ³ Na xɔ́ta firinne na fe waxatin naxan yi, yamaan birin xa e malan i fema Naralan Bubun

so deen na. ⁴ Xa xɔ́ta keden nan fe, mangane nan gbansan xa e malan i fema, Isirayila xabila xunne. ⁵ Xa xɔ́taan bata fe, bɔ́nsɔ́nna naxanye dɔ́xi Naralan Bubun sogetedeni, ne xa keli sigadeni. ⁶ Xɔ́taan na fe a firindeni, naxanye dɔ́xi yamaan daaxaden yiifari fɔ́xɔ́ni, ne xa keli sigadeni. Xɔ́ta xuiin nan yamaan nake-lima sigadeni. ⁷ Xɔ́taan xa fe kii gbete yi alogo yamaan xa e malan.”

⁸ “Saraxarali Harunaa diine nan lan e xɔ́taan fe. Habadan sariyan nan na ra e yixetene birin xa.”

⁹ “E na keli e yaxune yengedeni naxanye e jaxankatama e yamanani, e xa xɔ́tane fe. Alatala a yengi luma nen e xɔ́n ma, e Ala, a yi e rakisi e yaxune ma. ¹⁰ E xa xɔ́taan fe jaxaxaxa waxatine nun sali lɔ́ɔne nun kike nene sanle birin yi, e nema saraxa gan daxine nun bɔ́je xun-beli saraxane be waxatin naxan yi. N yi n yengi lu e xɔ́n. Alatala nan n tan na, e Ala.”

E yi keli Sinayi tonbonni

¹¹ Kike firinden xii mɔ́xɔ́ɔnedeni, e minin jɛɛ firindeni Misiran bɔ́xɔ́ni, kundaan yi ba Layiri Sereya Bubun xun ma. ¹² Isirayila kaane yi kiraan suxu, e keli Sinayi tonbonni. Kundaan yi siga han a sa ti Paran tonbonni. ¹³ E keli singen nan yi na ra Alatalaa yamarin ma fata Musa ra. ¹⁴ Yuda bɔ́nsɔ́nna ganle nan singe kiraan suxu, e taxamasenna bun. E ganle yi Aminadabo a dii Naxason ma yamarin nan bun. ¹⁵ Isakari bɔ́nsɔ́nna ganla yi Suwari a dii Nataneli a yamarin nan bun. ¹⁶ Sabulon bɔ́nsɔ́nna ganla yi Xelɔ́n ma dii Eliyabi a yamarin nan bun.

¹⁷ Ala Batu Bubun yi wayan, Gerisɔ́n yixetene nun Merari yixetene yi a xali e yii. ¹⁸ Ruben bɔ́nsɔ́nna ganle yi siga e taxamasenna bun Sedewuri a dii Elisuri a yamarin bun. ¹⁹ Simeyɔ́n bɔ́nsɔ́nna ganla yi Surisadayi a dii Selumiyeli a yamarin nan bun. ²⁰ Gadi bɔ́nsɔ́nna ganla

yi Dewuyeli a dii Eliyasafi a yamarin nan bun.

²¹ Kehati xabilan muxune yi siga se sarjānaxine xale Lewi bōnsōnna muxun bonne fōxō ra alogo e xa Ala Batu Bubun ti benun se sarjānaxine xa yamaan daaxaden li. ²² Efirami bōnsōnna ganle yi siga e taxamasenna bun Amixudi a dii Elisama yamarin nan bun. ²³ Manase bōnsōnna ganla yi Pedasuri a dii Gamaliyeli a yamarin nan bun. ²⁴ Bunyamin bōnsōnna ganla yi Gideononi a dii Abidan ma yamarin nan bun.

²⁵ Dōnxēn na, Dan bōnsōnna ganle yi siga ganla bonne fōxō rakantanje e taxamasenna bun, Amisadayi a dii Axiyeseri a yamarin bun. ²⁶ Aseri bōnsōnna ganle yi Okiran ma dii Pagiyeli a yamarin nan bun. ²⁷ Nafatali bōnsōnna ganla yi Enan ma dii Axira yamarin nan bun. ²⁸ Isirayila ganle yi yebama na kii nin sigatini.

²⁹ Musa yi a fala Reyuli a dii Xobabi xa, Midiyan kaana, Musa bitanna, a naxa, “Nxu sigan yireni Alatala naxan fixi nxu ma. Fa nxu fōxō ra, nxu fe fajin lige i xa, amasōtō Alatala bata fe fajine ragidi Isirayila ma.” ³⁰ Hobabi yi a yabi, a naxa, “En-en. N xetema n konna nin n ma yamaan denaxan yi.” ³¹ Musa mōn yi a fala, a naxa, “Yandi, i nama keli nxu fema. I daaxade fajine kolon tonbonni. I luyē alo nxu yēena. ³² Xa i nxu mati, en birin nan Alatalaa se fajine sōtōma.”

³³ Isirayila kaane yi keli Alatalaa geyani, e sigan ti xii saxan. Alatalaa Layiri Kankiraan yi tixi e yēe ra alogo a xa matabu yirena nde fen e xa. ³⁴ Alatalaa kundaan yi e xun ma yanyin na, e to yi kelima daaxadeni.

³⁵ Layiri Kankiraan na yi keli sigadeni waxati yo yi, Musa yi a falama nen, a naxa, “Alatala, keli, i xa i yaxune raxuya ayi, i rajaxu muxune yi e gi i yēe

ra!” ³⁶ Layiri Kankiraan yi tima waxatin naxan yi, Musa yi a falama nen, a naxa, “Alatala, fa Isirayila kaa wuli wuli wuyaxine tagi!”

Alatalaa teena

11 Lōxōna nde yamaan yi lu e mawuge e tōrōne fe ra. Alatala to na mē, a yi xōlō, a yi tēen nafa e tagi naxan yamaan daaxaden de kinkina ndee gan. ² Yamaan yi sōnxō Musa ra. Musa yi Alatala maxandi, tēen yi tu. ³ E yi menna xili sa Tabera,[‡] amasōtō Alatalaa tēen nagodo nen menni.

Xōyiyin yi yamaan suxu

⁴ Lōxōna nde xōyiyin yi muxu kobine suxu yamaan yē. Isirayila kaane yetēen yi lu wuge, e naxa, “En suben don daxin sōtē di?” ⁵ Nxu nxu mirima yexene ma nxu naxanye don Misiran yi naxanye sare mi yi fima e nun kōkunbane nun janle nun sabi dēene nun yabane nun sabi gbētene. ⁶ Iki nxu niin bata yjāxū nxu ma, donse yo mi toma fō Manna donsēni ito!”[¶]

⁷ Manna donseen yi luxi alo se xōri xunxurin naxanye yēe rafixa alo wudi igena. ⁸ Yamaan yi minima na nan makōdeyi, e yi a kunba gēmen ma hanma e a din wunla kui. Na xanbi ra, e mōn yi nōe a jinje nen hanma e yi a gan burudine ra. A yi jaxun alo burun naxan gilinxī turen na. ⁹ Manna donseen yi godoma kōēen nan na xiila godo waxatini.

¹⁰ Musa yi Isirayila kaane mawuga xuiin mē, e yi malanxi denbaya yēen ma e bubune so dēene ra. Alatala yi xōlō han! Musa fan yi kōntōfili, ¹¹ a yi a fala Alatala xa, a naxa, “I n tōrōma nanfera? Nanfera n mi fa rafan i ma? Nanfera i yamani ito goronna dōxi n tan xun ma?” ¹² N tan nan fudi tongoxi yamani ito ra ba? N tan nan

[‡]11:3 *Tabera* bunna nēen fa fala “Teena.”

[¶]11:6 *Manna donsena* a fe mato Xōrōyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

e barixi ba? Nanfera i naxa a n xa itoe banba alo dii ngana, han na yamanani i bata e benbane tuli sa naxan na? ¹³N suben sɔtɔn minen yi yamani ito birin xa? E wugama n fɔxɔ ra, e naxa, ‘Suben so nxu yii!’ ¹⁴N kedenna mi nɔɛ yamani ito goronna tonge. A gbo n ma. ¹⁵Benun i xa ito liga n na, n faxa keden na! Xa n nafan i ma, i nama tin n xa n ma tɔrɔn to.”

¹⁶Alatala yi Musa yabi, a naxa, “Isirayila fonna muxu tonge solofere malan, i naxanye kolon Isirayila yamaan fonne nun kuntigine ra. I fa e ra Naralan Bubuni, alogo e xa ti i dɛxɔn menni. ¹⁷N godoma nen i fema menni n falan ti i xa. N na n ma Nii Sarijanxina ndedi bama nen i yi, n yi a sa e yi. Nayi, e nɔɛ i maliye nen yamani ito goronna tongodeni alogo i kedenna nama fa a tongo. ¹⁸I xa a fala yamaan xa, i naxa, ‘E ε yete rasarijan tilaa fe ra ε suben donma waxatin naxan yi. Alatala bata ε mawuga xuine me ε to a fala, ε naxa, “En suben sɔtɔma di? Misiran yamanan nan fisa!” Iki, Alatala suben soma nen ε yii. E fan a donma nen. ¹⁹E mi lɔxɔ keden hanma firin daxin sɔte, hali xi suulun, xii fu, hanma xii mɔxɔɔɛ, ²⁰koni ε suben donma nen kike keden, han a mini ε nɔɛni, a rapaxu ε ma. Amasɔtɔ ε bata ε me Alatala ra naxan ε tagi, ε to wuga a yetagi, ε naxa: Nanfera nxu minixi Misiran yi?”

²¹Musa yi a fala, a naxa, “N tan be xeme wuli keme sennin tagi naxanye sigatini e sanni, anu, i a falama, a i suben soma e yii nen kike keden! ²²Xa nxu yexɛen nun siin nun jinge kurune birin faxa, ne a liye ba? Xa nxu baan yexene birin suxu, ne a liye ba?” ²³Alatala yi a yabi, a naxa, “N senben go, na mi a liye? I fama a todeni n naxan falaxi xa a lige.”

Alaa Nii Sarijanxin nun fonne

²⁴Musa yi mini, a yi a fala yamaan xa Alatala naxan falaxi. A yi Isirayila fonna muxu tonge solofere malan Naralan Bubun nabilinni. ²⁵Alatala yi godo kundaan yiyani, e nun Musa yi falan ti. A yi a Nii Sarijanxina ndedi ba Musa yi, a yi a ragodo fori tonge solofere ma. Alaa Nii Sarijanxin to godo e ma, e yi waliyiya falane ti fɔlɔ, koni e mi yanfan.

²⁶Muxu firin, Elidadi nun Medadi, ne yi daaxadeni. E yi yatexi fonne ra, koni e mi siga Ala Batu Bubuni. Koni, Alaa Nii Sarijanxin yi godo e fan ma, e yi waliyiya falane ti fɔlɔ daaxadeni. ²⁷Banxulanna nde yi siga, a a fala Musa xa, a naxa, “Elidadi nun Medadi nabiya falane tima daaxadeni!” ²⁸Nunu a dii Yosuwe naxan yi Musa malima xabu a dii nɔɛyani, na yi a xuini te, a naxa, “Musa, n kannu, e rati!” ²⁹Musa yi a yabi, a naxa, “I e maxɔxɔlɔnma n xa nen ba? Alatala xa yamaan birin findi nabine ra! Ala xa a Nii Sarijanxin nagodo e birin ma!” ³⁰Nayi, Musa nun Isirayila fonne yi siga daaxadeni.

Dɔmene fe

³¹Alatala yi foyen nafa keli baani, naxan fa dɔmene ra daaxadeni. E yi godo e sa e bode fari e mate ayi han nɔngɔnna ye firin, e siga se daaxaden nabilinni han yanyi keden sigati. ³²Yamaan yi feripen e suxe, e xi e suxe. Na xɔtɔn bode e mɔn yi feripen dɔmene suxe han birin yi e suxu han kilo wuli keden. E yi e sa daaxaden nabilinni alogo e xa xara. ³³Koni suben mɔn yi Isirayila kaane de, benun e xa a ragerun, Alatala yi xɔlɔ e ma, a yi fitina furen nagodo e ma. ³⁴Nanara, e yi menna xili sa Kibiroti-Hatawa. ^{§§} Amasɔtɔ xɔɔyidene maluxun menna nin.

§§11:34 *Kibiroti-Hatawa* bunna neen fa fala “Xɔɔyidene gaburuna.”

³⁵Isirayila kaane yi keli Kibiroti-Hatawa yi, e yi siga Xaseroti yi.

Mariyama nun Harunaa mawugana

12 Musa bata yi Kusi paxanla dɔxɔ. Mariyama nun Haruna yi Musa mafala fɔlɔ a paxanla fe ra. ²E yi a fala, e naxa, “Alatala falan tiin Musa nan gbansan xɔn ba? A mi falan tima en fan xɔn ba?” Alatala yi e xuiin mɛ. ³Anu Musa yi findixi muxu yete magodoxin nan na, a yete magodoxi dangu birin na bɔxɔ xɔnna fari.

⁴Alatala yi a fala Musa nun Haruna nun Mariyama xa, a naxa, “E saxanna birin xa siga Naralan Bubuni!” E birin yi siga. ⁵Alatala yi godo kundaan yiyani, a yi ti Naralan Bubun so deen na, a yi Haruna nun Mariyama xili. E birin yi fa. ⁶Alatala yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati n xuiin na. Xa n ma nabina nde ε tagi, n na n yete yitama a ra nen fe toone yi alo xiye. N yi falan ti a xa xiyene yi. ⁷Koni na kii mi a ra n ma walikeen Musa xɔn. A tan nan tɔgɔndiyaxi n ma yamaan birin tagi. ⁸N falan fixen tima a xa nen kenen nun kenen! Sandan mi a ra! A tan bata Alatala misaala to. Nayi, nan-fera ε mi gaxuma n ma walikeen Musa mafale?”

⁹Alatala xɔlɔxin yi siga. ¹⁰Kundaan bama Naralan Bubun xun ma waxatin naxan yi, Mariyama bata yi mafixa gasi fure paxine ra. Haruna yi a mato, furen paxin bata mini a fatin ma. ¹¹A yi a fala Musa xa, a naxa, “N kanna, yandi, dipa nxu haken ma nxu naxan ligaxi xaxilitareyani! ¹²Mariyama nama lu alo diin naxan faxaxi barixi, naxan fatin bata kun fɔlɔ a nga fatini.” ¹³Nayi, Musa yi a xuiini te Alatala ma, a naxa, “E Ala! Yandi, a rakendeya!” ¹⁴Alatala yi a yabi, a naxa, “Xa a baba yi a de igen xuya a yetagi nun, a mi yi yage xunsagi keden ba? A xa ramini daaxaden fari ma xii solofere. Na xanbi ra, a mɔn nɔɛ xete nen.” ¹⁵Nayi,

e yi Mariyama ramini daaxaden fari ma xunsagi keden. Isirayila kaane mi siga han a mɔn yi rasuxu. ¹⁶Na xanbi ra, e yi keli Xaseroti yi, e yi daaxa Paran tonbonni.

Fe rakɔrɔsi fu nun firinne fe

Sariyane 1.19-33

13 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²“Fe rakɔrɔsine rasiga Kanan yamanan matodeni n naxan soma Isirayila kaane yii. Bɔnson yo bɔnson, manga keden xa siga.” ³Musa yi e rasiga Alatalaa yamarin ma, keli Paran tonbonni. Isirayila yeeratine nan yi e birin na. ⁴E xinle ni itoe ra,

Ruben bɔnsɔnna: Sakuru a diin Samuwa.

⁵Simeyɔn bɔnsɔnna: Xori a diin Safati.

⁶Yuda bɔnsɔnna: Yefune a diin Kalebi.

⁷Isakari bɔnsɔnna: Yusufu a diin Yigali.

⁸Efirami bɔnsɔnna: Nunu a diin Hoseya.

⁹Bunyamin bɔnsɔnna: Rafu a diin Paliti.

¹⁰Sabulon bɔnsɔnna: Sodi a diin Gadiyeli.

¹¹Yusufu a dii Manase bɔnsɔnna: Susi a diin Gadi.

¹²Dan bɔnsɔnna: Gemali a diina Amiyeli.

¹³Aseri bɔnsɔnna: Mikeli a diin Seturi.

¹⁴Nafatali bɔnsɔnna: Fofisi a diin Naxabi.

¹⁵Gadi bɔnsɔnna: Make a diin Geweli.

¹⁶Muxune xinle nan ne ra, Musa naxanye xe Kanan yamanan matodeni. Musa yi Nunu a dii Hoseya xili sa “Yosuwe.”

¹⁷Musa to yi e rasigama Kanan yamanan matodeni, a yi a fala e xa, a naxa, “E mini Negewi nin, siga geya yireni. ¹⁸E xa yamanan mato. E a mato xa muxune senben gbo, xa a mi gbo, xa e wuya, xa e mi wuya. ¹⁹E a mato xa e yamanan fan hanma xa a mi fan, xa e taane find-

ixi banxidene nan na hanma xa yinne soxi e ma. ²⁰ E a mato xa bəxən fan, xa a mi fan, xa wudine na, xa e mi na. E yixədxə, e fa yamanan wudi bogine ra.” Manpa bili bogi singene waxatin nan yi a ra. ²¹ Nayi, e yi siga yamanan matodeni, keli Sini tonbonni siga han Rexobo yi, Lebo-Xamata dəxən. ²² E yi so Negewi yi, e siga han Xebiron yi, Anaki bənsənna muxune yi dəxi denaxan yi, Aximan, Sesayi, e nun Talamayi. Xebiron bata yi ti jəe solofere benun Soyana xa ti Misiran yamanani. ²³ E yi siga han Esikoli lanbanni, e manpa bili yiin sege tənsən keden yi singanxi naxan na. E na singan tami kuyen na alogo muxu firin xa a xali e nun girenada nun xəde bogina ndee. ²⁴ E yi mənna xili sa “Esikoli lanbanna”* tənsənna fe ra Isirayila kaane naxan sege. ²⁵ Xii tonge naanin to dangu, e yi e xun xete, sa keli yamana matoni.

²⁶ E yi xete Musa nun Haruna nun Isirayila yamaan fema Kadesi yi, Paran tonbonni. E yi e dentegə yamaan xa, e mən yi yamanan wudi bogine yita e ra. ²⁷ E dentegeni ito nan sa Musa xa, e naxa, “Nxu bata siga yamanani i nxu rasiga denaxan yi. Nəndi na a ra, nənən nun kumin gbo mənni! A bogina ndee ni i ra. ²⁸ Koni men kaane senben gbo! Yinne soxi e taane ma, e gbo mume! Nxu yetena Anaki bənsənna muxune toxi nən. ²⁹ Amalekine dəxi Negewi yi. Xitine nun Yebusune nun Amarine dəxi geya yireni. Kanan kaane dəxi fəxə igen də e nun Yuruden baan xən.”

³⁰ Kalebi yi yamaan masabari Musa xa. A yi a fala, a naxa, “En siga yamanan suxudeni, amasətə en nəe nən yati!”

³¹ Koni fe rakərsi bonne yi a fala, e naxa, “En mi nəe siyani itoe yenge, amasətə e senben gbo en xa.” ³² E yamanan naxan mato e na mafala fəlx Isirayila kaane ye, e naxa, “Nxu fitina ya-

manan nan toxi! Men kaane gbo mume! ³³ Nxu Nefilimi muxu magaxuxine nan toxi na! Nxu yi luxi nxu yete yeə ra yi alo supene. E fan nxu toxi na kii nin!” E na falaxi nən bayo Anaki bənsənna fataxi Nefilimi nan na.

Yamaan yi tondi sigə

14 Isirayila kaane yi gbelegbele, e xi wuge. ² E birin yi Musa nun Haruna mafala, yamaan birin yi a fala e xa, e naxa, “A fisa nxu yi faxa Misiran yi hanma tonbonni ito yi! ³ Nanfera Alatala faxi nxu ra yamanani ito yi alogo nxu xa faxa yengeni? Nəxə naxanle nun nəxə diine fama nən suxudeni yengeni. A mi fisa en xa xete Misiran yamanani ba?” ⁴ E yi lu a fale e bode xa, e naxa, “En yeerati gbete sugandi, en yi xete Misiran yi!”

⁵ Musa nun Haruna yi e yetagin lan bəxən ma Isirayila yamaan birin yetagi. ⁶ Nunu a dii Yosuwe nun Yefune a dii Kalebi, naxanye yi xexi fe rakərsine ye, ne yi e dugine yibə e ma sununi. ⁷ E yi a fala Isirayila yamaan birin xa, e naxa, “Nxu yamanan naxan matoxi, a fan han! ⁸ Xa Alatala sa tin, a tiye nən en yeə ra siga na yamanani kumin nun nənən gbo denaxan yi, a yi a so en yii! ⁹ Koni e nama murute Alatala xili ma tun! E nama gaxu men kaane yeə ra, amasətə en fama e nədeni nən fefe! E kantan seen bata e rabepin, anu Alatala en tan xən. Nayi, e nama gaxu e yeə ra.”

¹⁰ Koni, yamaan birin yi a falama a e xa e magələn e yi e faxa. Nanunna, Alatala nəxən yi godo Naralan Bubuni Isirayila kaane birin yetagi. ¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Yamani ito luma n nəjəxue han waxatin mundun? E tondima denkeleye n ma han waxatin mundun yi, hali n to bata kabanako fe wuyaxi liga e tagi? ¹² N fitina furen nafama nən e ma, n yi e raxəri. Koni n ni

*13:24 *Esikoli* bunna nən fa fala “Tənsənna.”

i tan findima nen siya gbeen na, naxan senben gbo e xa.”¹³ Musa yi Alatala yabi, a naxa, “Koni Misiran kaane a fe mema nen, bayo i yamani ito raminixi e tagi i senben nan xɔn.”¹⁴ E fama nen na faladeni be kaane xa. E bata yi a me nun, a i tan, Alatala, i yamani ito xɔn. E bata a kolon a yamani ito i toma yee nun yee bayo i nɔɔn luma e xun ma alo kundaan yiyana. Yanyin na, i ti e yee ra kundani. Kɔn na, i ti alo teena.¹⁵ Xa i yamani ito raxɔri sanpa yi kedenni, siya gbeten naxanye birin a fe mema, ne a falama nen, e naxa,¹⁶ ‘Alatala e tuli sa bɔxɔn naxan na, a mi nɔxi e xale mɛnni, na nan a ligaxi a e faxaxi burunna ra.’¹⁷ Nayi, Marigina, i senbe gbeen mayita alo i bata naxan fala nxu xa, i naxa,¹⁸ fa fala Alatala mi xɔlɔn xulen, a hinanna gbo, a dijan haken nun matandin bun. Koni, a mi yulubi kanna yatema tinxinden na mume! A fafane haken saranma nen e diine ra han mayixete saxan hanma naanin.¹⁹ Ala, bayo i ya hinanna gbo, i mɔn xa dija i ya yamaan haken ma, alo i e mafeluxi kii naxan yi xabu e sa mini Misiran yamanani han iki.”²⁰ Alatala yi a fala, a naxa, “N bata e mafelu alo i a falaxi kii naxan yi.”²¹ Koni, habadan Alatala nan n na, n nɔɔn bɔxɔn birin nafexi, nayi, n bata n kɔlɔ n yeteni.²² Naxanye birin bata n tan nɔɔn nun n ma kabanako feene to Misiran yi e nun tonbonni, naxanye birin bata n mato bunbani sanpa yi fu, e tondi n xuiin me,²³ ne sese mi na bɔxɔn toma n na e benbane tuli saxi naxan na. Ne sese mi a toɛ naxanye bata n napaxu.²⁴ Koni bayo xaxili gbete luxi nen n ma walikeɛn Kalebi yi, a n fɔxɔ ra waxatin birin, n na a xalima nen na yamanani, a sigaxi naxan matodeni, n yi a so a yixetene yii e keɛn na.²⁵ Bayo Amalekine nun Kanan kaane dɔxi lanbanne yi, nayi tila e xete, e siga Gbala Baan kiraan xɔn tonbonna binni.”

²⁶ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa,²⁷ “Yama jaxini ito luma n mafale han waxatin mundun yi? N bata Isirayila kaane mawuga xuiin me, e n mafala.”²⁸ A fala e xa, i naxa, ‘Alatala falan ni ito ra. Habadan Ala nan n tan na. N bata n kɔlɔ n yeteni, n na a rabama e ra nen alo n na a mexi e ra kii naxan yi.’²⁹ Naxanye birin barin bata dangu jee mɔxɔɔn na, naxanye tenge, naxanye birin bata n mafala, e faxama nen tonbonni ito yi.³⁰ E sese mi soma yamanani, n bata yi e tuli sa naxan na nun, a e dɔxɔma nen na, fɔ Yefune a dii Kalebi nun Nunu a dii Yosuwe.³¹ E diine tan, e a falaxi naxanye ma, a e suxuma nen yengeni, n ne nan xalima na yamanani e e mexi naxan na, e yi dɔxɔ na.³² Koni e tan faxama nen tonbonni ito yi.³³ E diine e xuruseene rabama nen jee tonge naanin tonbonni, e yi e tinxintareyaan goronna tongo, han e birin yi findi binbine ra tonbonni.³⁴ E xii tonge naanin nan tixi yamanani ito matodeni. Nayi, e jee tonge naanin nan tima e yulubine goronna bun, lɔxɔ keden, jee keden. Nayi, e a kolonma nen a n bata keli e xili ma.’³⁵ N bata falan ti, n tan Alatala. N fama na nan ligadeni yama jaxini ito ra, naxan murutexi n xili ma. E birin janma nen tonbonni ito yi, e faxes.”

³⁶ Musa muxun naxanye rasiga yamanan matodeni, naxanye yamanan mafala jaxi ra, e yamaan nadin a xili ma,³⁷ ne yi faxes. Alatala nan e faxes furen na, bayo e fala jaxin ti lan yamanana fe ma.³⁸ Naxanye siga yamanan matodeni, Nunu a dii Yosuwe nun Yefune a dii Kalebi nan tun lu e nii ra.

Yamaan mɔn yi matandin ti

Sariyane 1.41-46

³⁹ Musa to Alaa falane birin nali Isirayila kaane ma, e yi nimisa sɔxɔleni.⁴⁰ Nanara, na xɔtɔn bode, subaxa, e yi kiraan suxu siga geya yireni, e yi a

fale, e naxa, “En bata keli. En siga na yireni Alatala naxan ma fe falaxi. En bata yulubin liga!” ⁴¹ Musa yi e maxodin, a naxa, “Nanfera e Alatalaa yamarin matandima? Feni ito mi sonoyama! ⁴² Alatala mi luma e xon, nayi e nama siga. E yaxune nama e no. ⁴³ Amasot Amalekine nun Kanan kaane e yee ra, e fama nen e faxadeni yengeni. E bata e xun xanbi so Alatala yi, a mi luye e xon.” ⁴⁴ E yi kankan na ma, e yi te geya yireni, koni Alatalaa Layiri Kankiraan nun Musa lu nen daaxadeni. ⁴⁵ Na xanbi ra, Amalekine nun Kanan kaane yi godo geyane fari e yi doxi denaxanye yi. E yi Isirayila kaane no, e siga e faxe han Xoroma yi.

Saraxa gbete ye sariyane

15 Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “N yamanan naxan soxi e yii, e na doxo menni, ³ e yi jingene hanma siine hanma yexene rali Alatala ma teen na, saraxa gan daxin na hanma naxan de tiin nakamalima hanma jenige ma saraxane, hanma sali loxone gbeene, a xirin nafanma nen Alatala ma. ⁴ Naxan na fa a saraxan na Alatala yetagi, a xa fa bogise saraxan fan na: murutu fupin kilo saxan naxan namulanxi turen litiri keden nun a tagi ra. ⁵ Xa i fa yexee diin na saraxa gan daxin na hanma saraxa gbete, i xa wudi bogi igen litiri keden e nun a tagi ba minse saraxan na. ⁶ Xa kontonna na a ra, murutu fupin kilo sennin naxan namulanxi ture litiri firinna ra, na nan bogise saraxan na, ⁷ e nun wudi bogi igen litiri firin minse saraxan na. A ba alogo a xirin xa rafan n tan Alatala ma. ⁸ Xa tura bulanna nan bama n xa saraxa gan daxin na hanma saraxan naxan de tiin nakamalima, hanma boje xunbeli saraxana Alatala xa, ⁹ murutu fupin kilo solomanaanin namulanxin turen litiri saxanna, na nan bogise saraxan na. ¹⁰ I mon

xa fa wudi bogi igen litiri saxan na minse saraxan na. Saraxan na a ra naxan nalima Alatala ma teen na, a xirin nafan a ma.”

¹¹ “Jingene hanma kontonne hanma yexene hanma sii diine, e bama na kii nin. ¹² Xuruseene na wuya kiki, e keden kedenna birin lan nen e ba e nun bogise saraxane. ¹³ Isirayila bari diine birin xa a liga na kii nin, e nema saraxane raliye teen na, naxanye xirin nafan Alatala ma. ¹⁴ Xon naxanye doxi yamanani hanma naxanye danguma e konni hanma naxanye denbaya bata bu na, ne fan na keli saraxa ralideni Alatala ma teen na naxan xiri rafan a ma, e xa a liga na kii kedenni. ¹⁵ Sariyane lan yamaan muxune birin xa, e tan Isirayila bari diine alo xone. Habadan sariyan na a ra e yixetene birin xa. E nun xone birin keden Alatala yee ra yi. ¹⁶ Sariyane nun yamarine birin lan e nun xone birin xa, naxanye doxi e tagi.”

Se xaba singene nun tantanne

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁸ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E na so yamanani, n na e xalin denaxan yi, ¹⁹ e nema na yamanan donseen donje, e xa saraxan ba a ra Alatala xa. ²⁰ E na e murutu singene din, e yi burudi singen nafala, e na rali n ma saraxan na keli lonna ma. ²¹ Nayi, e xa burudi singen nali Alatala ma saraxan na waxati famatone birin yi.”

²² “Xa e tantan, e mi yamarini ito nde liga, Alatala naxan falaxi Musa xa, ²³ a na findi Alatala yamari yo ra a naxan fixi e ma fata Musa ra, folo na loxon ma a fixi naxan yi han waxati famatone yi, ²⁴ xa e a ligaxi tantanna nin, yamaan mi a kolon, nayi yamaan birin xa tura bulanna ba saraxa gan daxin na, naxan xiri rafan n tan Alatala ma, e nun bogise saraxan nun minse saraxan naxan lanje sariyan ma, e nun kotu keden yu-

lubi xafari saraxan na. ²⁵ Saraxaraliin xa Ala solona Isirayila yamaan birin xa, e yi mafelu. Amasotɔ tantanna nan yi a ra, e mɔn bata saraxan nali Alatala ma tɛen na, e nun yulubi xafari saraxan na e tantanna fe ra. ²⁶ Isirayila yamaan nun xɔɓen naxanye e tagi, e birin mafeluma nen, amasotɔ e birin yi na tantanna kui.”

²⁷ “Xa muxu kedenna nan yulubin ligaxi tantanni, a xa sii gilen jɛe kedenna ba yulubi xafari saraxan na. ²⁸ Saraxaraliin xa Alatala solona na kanna xa naxan yulubin ligaxi tantanni, a mafeluma nen. ²⁹ Isirayila bari diine nun xɔɓen naxanye e tagi, naxan na yulubin liga tantanni, na sariya kedenna lan ne birin xa. ³⁰ Koni xa Isirayila bari diin hanma xɔɓena a rakeli a ma, a yulubin liga, na bata Alatala rayelefu, a kedima nen yamani. ³¹ A bata Alatalaa falan naɓaxu, a a yamarine kala. A xa kedi yamani, a yulubin goronna luma a tan nan ma.”

Matabu Lɔxɔn kalana

³² Isirayila kaane yi tonbonni waxatin naxan yi, e muxuna nde to yege fenni Matabu Lɔxɔni. ³³ E yi a xali Musa nun Haruna fema, e nun yamaan birin. ³⁴ E yi a ramara ki fani, alogo sariyan xa sa a yulubin saran feen na a ra. ³⁵ Nayi, Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Muxuni ito xa faxa. Yamaan birin xa a magɔɓɔn gemen na daaxaden fari ma.” ³⁶ E yi na kanna xali daaxaden fari ma, e yi a magɔɓɔn han a faxa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Luti denbexine nun dugine

³⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ³⁸ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E e domane rayabu luti denbexine ra, e yi e singan e domane de kinkine ra gari mamiloxine ra waxati famatɔne birin yi. ³⁹ E na luti denbexine to, Alatalaa yamarine birin nabirama e ma nen, e yi

e liga. Nayi, e mi bire e bɔɓen nun e yeene kunfa feene fɔxɔ ra, naxanye tinxintareyaan liga Ala ra. ⁴⁰ Nayi, e xaxili luma nen n ma yamarine birin xɔn, e yi e suxu, e yi sarijan e Ala yetagi. ⁴¹ Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e raminixi Misiran yamanani alogo n xa findi e Ala ra. Alatala nan n tan na, e Ala.”

Murute gbete mɔn

16 Xɛmɛna nde yi keli naxan yi xili Kora, Yisehari a diina. Lewi a dii Kehati mamandenna. E nun Ruben bɔnsɔnna muxuna ndee nan yi a ra naxanye yi xili Datan nun Abirami, Eliyabi a diine, e nun Hon, Peleti a diina. ² E nun Isirayila kaan muxu keme firin tonge suulun yi keli Musa xili ma, e birin xili kan yamaan fonne tagi. ³ E yi e malan Musa nun Haruna xili ma, e yi a fala e xa, e naxa, “E bata a radangu ayi! Yamaan muxune birin sarijan. Alatala e birin tagi. Nanfera e yete yitema Alatala yamaan ma?”

⁴ Musa to na falane me, a yi a yetagin lan bɔxɔn ma. ⁵ A yi a fala Kora nun a muxune xa, a naxa, “Tila xɔtɔnni, Alatala a yitama nen, a gbeen naxan na e nun naxan sarijan, naxan lan a siga a fema. A naxan sugandixi, a na kanna luma nen, a yi a maso a ra. ⁶ Nayi, Kora, e nun i ya muxune birin xa ito liga: e wusulan gan seene tongo. ⁷ Tila e tɛen sa e kui, e wusulanna sa a fari Alatala yetagi. Alatala na naxan sugandi, na nan sarijan. E tan Lewi bɔnsɔnna muxune bata a radangu ayi!”

⁸ Musa mɔn yi a fala Kora xa, a naxa, “E tuli mati, e tan Lewi bɔnsɔnna muxune! ⁹ Na mi e wase a Isirayilaa Ala bata e sugandi Isirayila kaan bonne tagi, a yi e maso a ra, alogo e xa wali a xa Alatala batu bubuni, e yi ti Isirayila yamaan ye ra e yi e mali Ala batu feen na? ¹⁰ A bata e maso a ra, e nun Lewi bɔnsɔnna muxune birin. Koni, e mɔn kataxi, a xa e findi

saraxaraline ra! ¹¹ E nun i ya muxune bata e malan Alatala xili ma. Nde Haruna ra feni ito yi e to a mafalama?”

¹² Na xanbi ra, Musa yi muxuna nde rasiga Datán nun Abirami xilideni, Eliyabi a diine, koni e yi a yabi, e naxa, “Nxu mi fama! ¹³ Na mi i wasaxi ba, i to bata nxu ramini Misiran yamanani kumin nun nɔnɔn gbo denaxan yi alogo i xa nxu faxa tonbonni? I mɔn waxi nxu naxankata feen nin ba? ¹⁴ I mi faxi nxu ra bɔxɔ faji yi, kumin nun nɔnɔn gbo denaxan yi! I mi xeeene nun manpa bili nakone soxi nxu yii nxu keen na mume! I yengi a ma a i nxu mayendenma nen alo danxutone ba? Nxu mi fama!”

¹⁵ Na yabin yi Musa xɔlɔ kati, a yi a fala Alatala xa, a naxa, “I nama tin e saraxane ra! Hali sofánla n mi a tongoxi e yii, n munma muxu yo hake tongo e ye.”

¹⁶ Musa yi a fala Kora xa, a naxa, “E nun i ya muxune birin xa fa Alatala yetagi tila e nun Haruna. ¹⁷ E birin xa wusulan gan seene tongo, e yi wusulanna sa e kui, e yi a yita Alatala ra. E birin malánxina, wusulan gan seen keme firin tonge suulun. I tan nun Haruna fan xa e wusulan gan seen yita Ala ra.”

¹⁸ E birin yi e wusulan gan seene tongo, e teen nun wusulanna sa e kui, e ti Naralan Bubun so deen na, Musa nun Haruna fema. ¹⁹ Kora to a fɔxɔrabirane birin malan e xili ma Naralan Bubun so deen na, Alatala nɔnɔn yi godo yamaan birin yetagi.

²⁰ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ²¹ “E masiga yamani ito ra, alogo n xa e halagi iki sa!” ²² Musa nun Haruna yi bira, e yi e yetagin lan bɔxɔn ma, e yi a fala, e naxa, “Ala, i tan nan niin saxi muxune birin yi, i xɔlɔma nen yamaan birin ma ba, anu muxu keden peen nan yulubin ligaxi?”

²³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁴ “A fala yamaan xa, a e xa e masiga Kora nun Datán nun Abirami bubune

ra.” ²⁵ Musa yi keli, a siga Datán nun Abirami binni, Isirayila fonne biraxi a fɔxɔ ra. ²⁶ A yi a fala yamaan xa, a naxa, “E masiga yulubi kanni itoe bubune ra! E nama e yiin din e yii se yo ra, alogo e fan nama raxori e yulubine fe ra.” ²⁷ Nayi, yamaan yi e masiga Kora nun Datán nun Abirami bubune ra. Datán nun Abirami yi mini e bubune kui, e ti e de ra, e nun e paxanle nun e diine birin.

²⁸ Musa yi a fala, a naxa, “E fama a kolondeni a Alatala nan n nafaxi feni itoe birin ligadeni. N tan mi a ra. ²⁹ Xa muxuni itoe faxa alo muxune birin faxan kii naxan yi, xa e dunupa yi gidin lu alo adamane dari fena, nayi Alatala xa mi n nafaxi. ³⁰ Koni xa Alatala kabanako feen liga, xa bɔxɔni bɔ, a yi e nun e yii seene birin gerun, xa e nɛnɛn siga laxira yi, e a kolonma nen nayi fa fala muxuni itoe bata Alatala rajaxu.”

³¹ Musa to yelin falan tiye tun, bɔxɔn yi rabi e bun. ³² A yi a raxutu e ma e nun e denbayane, e nun muxun naxanye birin yi Kora fɔxɔ ra e nun e yii seene birin. ³³ E nɛnɛne yi siga laxira yi e nun e yii seene birin. Bɔxɔn yi e ye maluxun, e lɔ ayi Isirayila yamaan ma. ³⁴ E to e gbelegebele xuiin me, Isirayila kaan naxanye birin yi e rabilinni, ne yi e gi, e naxa, “Bɔxɔn nama en fan gerun de!”

³⁵ Alatala yi teen nagodo, a yi na muxu keme firin tonge suulunne birin gan, naxanye fa wusulanna ra.

17 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A fala saraxarali Harunaa dii Eleyasari xa, a a xa wusulan gan seene matongo tee wolonni, a yi tee wolonne woli ayi yire makuyeni. Amasɔtɔ na wusulan gan seene bata rasarijan. ³ Ne yulubitɔ faxaxine gbee wusulan gan wurene xa findi wure denfetenxine ra e sa saraxa ganden ma bayo e bata rali Alatala ma e yi findi se rasarijanxin na. E findima taxamasenna nan na Isirayila kaane xa.” ⁴ Muxun naxanye faxa teeni,

saraxaralina Eleyasari yi ne gbee sulan wurene malan, a yi e bɔnbɔ han e den-feten, a e sa saraxa ganden ma. ⁵Na taxamasenna yi na feen nabirama nen Isirayila kaane ma alogo muxu yo nama wusulanna gan Alatala yetagi fɔ Haruna yixetena nde alogo e nama liga alo Kora nun a muxune. A yi liga alo Alatala a fala e xa fata Musa ra kii naxan yi.

⁶Na xɔtɔn bode, Isirayila yamaan birin yi lu Musa nun Haruna mafale, e naxa, “Ɛ bata Alatala yamaan faxa.” ⁷Koni, Isirayila kaane to e malan Musa nun Haruna xili ma, e yi Naralan Bubun binna mato, nanunna, kundaan yi godo a ma, Alatala nɔrɔn yi mini kenenni. ⁸Musa nun Haruna yi fa Naralan Bubun yetagi. ⁹Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁰“Ɛ masiga yamani ito ra alogo n xa e raxɔri keden na.” Musa nun Haruna yi bira, e yi e yetagin lan bɔxɔn ma. ¹¹Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “I ya wusulan gan seen tongo, i wusulanna sa a kui e nun tɛɛ wolonna keli saraxa ganden ma. I i mafura, i siga Ala solonadeni yamaan xa. Alatala xɔlɔn bata yihadin nafa. Fitina furen bata fɔlɔ.” ¹²Musa naxan fala Haruna yi na liga, a yi a gi yamaan tagi, fitina furen bata yi fɔlɔ denaxan yi. A yi wusulanna gan, a Ala solona e xa. ¹³A yi ti faxa muxune nun a pɛpɛne tagi. Nayi, fitina furen yi dan. ¹⁴Muxu wuli fu nun naanin keme solofere yi faxa, e sa Kora a muxu faxaxine yatɛn fari. ¹⁵Yihadin to jan, Haruna yi xete Musa fema Naralan Bubun so deen na.

Harunaa dunganna fe

¹⁶Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁷“Falan ti Isirayila kaane birin xa, bɔnsɔnne mangane birin xa dungan keden so i yii. I dungan fu nun firin nan tongoma. Birin xinla xa sebe a dunganna ma. ¹⁸Fɔ Lewi bɔnsɔnna, i xa Haruna xinla sebe na ma. Nayi, dungan keden

bɔnsɔn manga keden. ¹⁹I xa na dunganne sa Naralan Bubuni, Layiri Kankiraan yetagi n naralanma ɛ ra denaxan yi. ²⁰N naxan sugandixi, na dunganna jingine minima a ma nen. Nayi, Isirayila kaane mafalan naxan tima ɛ xili ma, n yi na dan.”

²¹Musa yi falan ti Isirayila kaane xa, bɔnsɔn mangane birin yi dungan keden keden so a yii, dungan fu nun firin. Haruna gbeen yi na ye. ²²Musa yi e sa Alatala yetagi Layiri Sereya Bubun kui. ²³Na xɔtɔn bode, Musa to siga Layiri Sereya Bubuni, e yi a to a Haruna dunganna nan jingiyɛ minixi, Lewi bɔnsɔnna gbeena, a mɔn fugaxi, a yi Amandi bogi mɔxine ramini! ²⁴Musa yi dunganne birin tongo Alatala fema bubuni a e yita Isirayila kaane ra. Birin yi e to, birin yi a gbeen tongo.

²⁵Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Harunaa dunganna xali Layiri Kankiraan yetagi. A xa lu menni taxamasenna ra muxu murutexine xa alogo e mafalane xa dan n yetagi alogo e nama faxa.” ²⁶Musa yi a liga alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi.

²⁷Isirayila kaane yi a fala Musa xa, e naxa, “I mi a to, nxu faxamatɔn na a ra! Nxu halagima nen! Nxu birin halagima nen! ²⁸Naxan yo na a maso Alatala Batu Bubun na, na kanna faxama nen! Nxu birin faxama nen ba?”

Saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna wanle

18 Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, “Xa yire sarijanxin wanla kala, i tan nun i ya diine nun Lewi bɔnsɔnna muxune, ɛ tan nan a yulubin goronna tongoma. Koni xa saraxarali wanla nan kala, ɛ nun i ya diine nan gbansanna na yulubin goronna tongoma. ²I ngaxakedenne maso i ra, Lewi bɔnsɔnna muxune, alogo e xa sa ɛ fari, e ɛ mali, ɛ nun i ya diine nema ɛ saraxar-

ali wanla kema Layiri Sereya Bubun yetagi waxatin naxan yi. ³E xa ε yamarine suxu, e yi e yengi lu bubun wanle birin xɔn. Koni e nama e maso yire sarijanxin muranne ra hanma saraxa ganden, alogo ε birin nama faxa ε bode xɔn. ⁴E sama ε fari nen walideni, e yi e yengi lu Naralan Bubun xɔn e nun a wanle birin. Muxu gbete yo nama sa ε fari. ⁵E tan yeteen nan ε yengi dɔxɔma yire sarijanxin nun saraxa ganden xɔn alogo Isirayila kaane xa ratanga n ma xɔlɔn ma. ⁶E mato, n bata ε ngaxakeden Lewi bɔnsɔnna muxune sugandi Isirayila kaan bonne ye n tan Alatala gbeen na. N bata e taxu ε ra alogo e xa Naralan Bubun wanle ke. ⁷Koni i tan Haruna nun i yixetene, ε tan nan gbansan na saraxarali wanla kema saraxa ganden yetagi e nun yire sarijanxini ye masansan dugin xanbi ra. N tan nan na wanla soxi ε yii. Xa muxu gbete a maso yire sarijanxin na, ε xa a faxa.”

Saraxaraline gbeen naxanye ra

⁸Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, “N bata Isirayila kaane saraxane fi ε ma, e naxanye ralima n ma. N bata e so i yii i gbeen na e nun i yixetene birin han habadan. ⁹Naxan yo mi sama teeni saraxa sarijanxi fisamantenne ye, ε gbeen nan ne ra. Isirayila kaane fama naxan birin na, ε nun i ya diine gbeen nan ne ra: bogise saraxane nun yulubi xafari saraxane nun yangin saraxane. ¹⁰E e don alo se sarijanxi fisamantenne. Xemene nan e donma. E xa e yate se sarijanxine ra.”

¹¹“Naxanye bama Isirayila kaane se ralixine ra ε xa, ε gbeen nan ne fan na. N bata na so ε nun i ya dii xemene nun i ya dii temene yii habadan! E denbayaan muxun naxanye mi xɔsɔxi sena nde xɔn, ne nɔε a donje nen. ¹²N mɔn bata bɔxɔn bogise singene so ε yii: oliwi ture fajin nun manpa fajin nenene nun bogise

gbeteye, Isirayila kaane naxanye fima n tan Alatala ma. ¹³E fama bɔxɔn bogise singen naxanye ra Alatala xa, ne findima nen ε gbeene ra. E denbayaan muxun naxanye mi xɔsɔxi sena nde xɔn, e nɔε a donje nen. ¹⁴Isirayila kaane na naxanye birin nali Ala ma kiseen na, ne yi findi ε gbeen na. ¹⁵Dii singen naxanye birin fixi Alatala ma, muxune nun subene, ε gbeen nan ne ra. Koni ε xa tin muxune nun sube haramuxine dii singene birin xa xunba gbetin na. ¹⁶Dii xemene kike kedenna xunba saren lanma gbete gbanan suulun nan ma, naxan lanje yire sarijanxin gbananna ma, naxan binya garamu fu. ¹⁷Koni, jingena, yexɛena, hanma siin dii singen mi xunbama bayo e sarijan. E xa e wunla xuya saraxa ganden fari, ε yi e ture yirene rali Alatala ma teen na, naxan xiri rafan a ma. ¹⁸Na xanbi ra, ε gbeen nan e subene ra, alo se ralixine kankene nun e yiifari ma danbane findixi ε gbeen na kii naxan yi bɔje xumbeli saraxani. ¹⁹Nayi, Isirayila kaane saraxa sarijanxin naxanye ralixi Alatala ma, n bata ne birin so ε nun i ya dii xemene nun dii temene yii ε gbeen na waxatin birin. Habadan layirin na a ra Alatala yetagi, ε nun ε yixetene birin xa.”

²⁰Alatala mɔn yi a fala Haruna xa, a naxa, “N yamanan naxan soxi Isirayila kaane yii, i mi bɔxɔ sɔtɔma na yi. N tan nan findima i gbeen na nafunla funfuni.”

²¹Ala mɔn yi a fala, a naxa, “N bata Isirayila birin yaganne so Lewi bɔnsɔnna muxune yii e keen na, e wali saranna ra, e naxan kema Naralan Bubuni. ²²Isirayila kaan bonne nama fa e maso Naralan Bubun na, alogo e nama findi yulubi tongon na, e yi faxa. ²³Lewi bɔnsɔnna muxune nan tun wanle kema Naralan Bubuni. Xa wanla kala, e tan nan a yulubin goronna tongoma. Habadan sariyan na a ra ε yixetene birin xa. Lewi bɔnsɔnna muxune mi bɔxɔ sɔtɔma alo Isirayila bɔnsɔnna bonne. ²⁴Koni Isiray-

ila kaane na yaganna naxanye fi Alatala ma, n na soma nen Lewi bõnsõnna muxune yii. Nanara, n na falaxi a e mi bõxõ sõtõma alo bõnsõnna bonne.”

²⁵ Alatala yi a fala Musa xa, ²⁶ a xa a fala Lewi bõnsõnna muxune xa, a naxa, “Isirayila kaane na fa yaganne ra e xõn, n naxan soxi e yii e keen na, e fan xa na seene yaganna ba, e yi a fi Alatala ma e yaganna ra. ²⁷ Na luxi nen e yii alo xee biin naxan bama a se xabaxine ra hanma a manpa nenene. ²⁸ Nayi, e fan bata saraxan ba Alatala xa fata Isirayila kaane yaganne ra. E xa Alatala gbeen ba yaganne ra, e yi a so saraxarali Haruna yii. ²⁹ Yagan sõtõxin naxan fan dangu a birin na, e na nan fima Alatala ma a gbeen na. ³⁰ E na a fajni yiren fi, na yatema e xa nen alo bonne naxan fima fata e se xabaxine ra hanma e manpa nenene. ³¹ E nun e denbayane nœ a dõnxene donjœ nen denaxan na e kenen. Amasõtõ e saranna na ra Naralan Bubun wanla kedeni. ³² E a fajni yiren fi, alogo e nama Isirayila kaane saraxa sarjanxine raxõsi n yee ra yi, alogo e nama faxesa.”

Marasarijan igena fe

19 Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “Ito nan daxa sariyan xõn Alatala naxan yamarixi: A fala Isirayila kaane xa, a e xa fa jinge gile gbeela ra i fema fe mi naxan na, xun xidi yegen munma xidi naxan xunna ma. ³ I xa a so saraxarali Eleyasari yii. A xa a xali daaxaden fari ma, e yi a kœe raxaba a yee xõri. ⁴ Eleyasari xa a wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a xuya Naralan Bubun yetagi bõxõni dõxõna ma solofere. ⁵ E xa jinge gilen gbindin birin sa tœeni a yee xõri e nun a kidin nun a suben nun a wunla e nun a gbiine. ⁶ Saraxaraliin xa suman wudin

nun hisopi wudin nun yexee xabe gari gbeela woli tœeni jinge gilen fari. ⁷ Na xanbi ra, saraxaraliin xa a dugine xa, a yi a maxa benun a xa siga daaxadeni, koni a luma nen xõsixi han jinbanna. ⁸ Naxan jinge gilen sama tœeni na fan lan a yi a dugine xa, a yi a maxa, a luma nen xõsixi han jinbanna. ⁹ Muxun naxan mi xõsixi, na xa jinge gilen xuben malan, a yi a sa yire sarjanxina nde yi daaxaden fari ma. Isirayila yamaan xa a xuben namara marasarijan igen nafala seen na. Yulubi xafari seen na a ra. ¹⁰ Naxan na jinge gilen xuben makõ, na fan lan a yi a dugine xa, a luma nen xõsixi han jinbanna. A findima habadan sariyan nan na Isirayila kaane xa e nun xõjœn naxanye dõxi e tagi.”

¹¹ “Naxan yo na a yiin din faxesa muxun na, a xõsixi han xunsagi keden. ¹² Xii saxanden nun xii soloferedeni, a xa a yete rasarijan na igen nan na, a yi sarjan. Koni xa a mi a yete rasarijan xii saxanden nun xii soloferedeni, a mi sarjanma. ¹³ Naxan na a yiin din faxesa muxun na, a tondi a yete rasarijanne, a bata Alatala Batu Bubun naxõsi. Na kannna kedima nen Isirayila yi. Bayo marasarijan igen mi xuyaxi a ma. A xõsina a ma.”

¹⁴ “Sariyan ni i ra xa muxun faxesa bubuna nde kui: Naxan na so na bubuni e nun naxanye yi na, ne xõsixi xunsagi keden. ¹⁵ Xa goronna nde na naxan de mi ragalixi a fajin na, a kui seene haramuxi. ¹⁶ Naxan yo a yiin din muxu binbin na burunna ra, naxan faxaxi silanfanna ra† hanma a faxesa a yete ma, hanma naxan yo a yiin din muxun xõnne ra hanma gaburuna, na kannna luma nen xõsixi han xii solofere. ¹⁷ Muxu xõsixin xa rasarijan ikiini: jinge gilen naxan baxi yulubi xafarin na, na xubena nde nan tongoma, a yi sa igeni goronna kui.

†19:16 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

¹⁸Muxu sarijanxina nde xa hisopi wudi yiin tongo, a yi a sin igeni, a yi a xuya bubun ma muxun faxa denaxan yi, e nun a kuiin birin e nun muxun naxanye yi a kui. A mɔn xa xuya na kanna ma naxan a yiin dinxi muxun xɔnne ra, hanma e muxun naxan faxaxi hanma naxan faxaxi a yete ma hanma gaburuna. ¹⁹Muxun naxan sarijan, na xa na igen xuya muxu xɔsixin ma xii saxande lɔxɔn nun xii soloferede lɔxɔni. A yi a rasarijan xii soloferede lɔxɔni. A xa a dugine xa, a yi a maxa, jinbanna ra, a yi sarijan. ²⁰Koni xa muxun naxan xɔsixi, xa na tondi a rasarijanɲe, a kedima nen Isirayila yamaan ye. Amasɔtɔ a bata Alatala yire sarijanxin naxɔsi. Amasɔtɔ marasarijan igen mi xuyaxi a ma, a luma nen xɔsixi. ²¹Habadan sariyan nan na ra e xa. Naxan na marasarijan igen xuya gbete ma, na kanna lan a yi a dugine xa. Naxan na a yiin din marasarijan igen na a xɔsixi han jinbanna. ²²Muxu xɔsixin na a yiin din sese ra, na haramura nen. Naxan yo na a yiin din na se haramuxin na, na fan yeteen xɔsixi han jinbanna.”

Meriba igena

Xɔrɔyaan 17.1-7

20 Isirayila yamaan birin yi fa Sini tonbonni kike singen na, e dɔxɔ Kadesi yi. Mariyama faxa menna nin, e yi a maluxun. ²Bayo igen bata yi jan yamaan yii, e yi e malan Musa nun Haruna xili ma.

³E yi yengen fen Musa ra e naxa, “A yi fisa nun Alatala xa nxu fan faxa alo nxu lanfane!” ⁴Nanfera i faxi nxu ra tonbonni alogo nxu nun nxɔ xuruseene xa fa faxa be, nxu tan Alatalaa yamana? ⁵Nanfera i nxu ramini Misiran yi, i fa nxu ra yire xɔdɔxeni ito yi? Malo ba, xɔdɛ bili ba, manpa bili ba, girenada bogi ba, sese mi be. Hali igen min daxin yatigina, a mi be!” ⁶Musa nun Haruna yi keli yamaan

fema, e yi siga Naralan Bubun so deen na, e bira, e yi e yetagin lan bɔxɔn ma. Alatala nɔrɔn yi godo e fema.

⁷Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁸“I ya dunganna tongo. E nun i tada Haruna xa yamaan malan. E xa falan ti fanyeni ito xa e yee xɔri, a igen naminima nen. I igen naminima nen yamaan xa fanyeni ito yi alogo e nun e xuruseene xa e min.”

⁹Musa yi dunganna tongo Alatalaa yire sarijanxini, alo Ala a yamari kii naxan yi. ¹⁰E nun Haruna yi yamaan malan fanyen dɔxɔn, Musa yi a fala e xa, a naxa, “E tan murutɛdene, e tuli mati! Fɔ nxu xa igen namini e xa fanyeni ito yi ba?”

¹¹Musa yi a yiini te, a fanyen garin a dunganna ra sanɲa ma firin. Ige gbeen yi mini mafuren! Yamaan yi e min e nun e xuruseene.

¹²Koni Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, “Bayo e mi laxi n na, e mi n binyaxi n ma sarijanni Isirayila kaane yetagi, nanara, e tan xa mi yamani ito xalima yamanani n naxan soxi e yii.”

¹³Meriba igene yi denaxan yi, Isirayila kaane Alatala matandi nen menni, e yi a kolon fa fala a sarijan.

Edɔn mangan yi tondi a Isirayila kaane xa dangu

¹⁴Musa yi xerane rasiga Edɔn yi keli Kadesi yi, e naxa, “I ngaxakedenne, Isirayila kaane naxa, ‘E bata a kolon tɔrɔn naxanye birin nxu lixi. ¹⁵Nxu benbane godo nen Misiran yi, nxu yi dɔxɔ na waxati xunkuye. Misiran kaane yi nxu tɔrɔ e nun nxu benbane. ¹⁶Koni nxu to Alatala maxandi, a yi nxu xuiin name. A yi malekan nafa, a yi nxu ramini Misiran yi. Nxu bata fa Kadesi yi, taan naxan i ya bɔxɔn dɔxɔn. ¹⁷Tin nxu xa i ya yamanani gidi. Nxu mi danguma xee bixine yi hanma manpa bili nakɔne yi. Nxu mi xɔpin ige minɲe. Nxu birama kira gbeen nan fɔxɔ ra, nxu mi a fatama nxu yiifanna ma hanma nxu kɔmenna ma,

han nxu yi i ya yamanan birin yigidi.”¹⁸ Edon kaane yi a yabi, e naxa, “E nama dangu nxu konni. Xa e a liga, nxu e yengema nen.”¹⁹ Isirayila kaane mon yi a yabi, e naxa, “Nxu tema kira gbeen nan xon! Xa nxu nun nxo xuruseene igena nde min e konni, nxu a saren fiye. Nxu waxi a xon ma nen, a nxu xa dangu nxu sannu e konni gbansan!”²⁰ E mon yi a fala, e naxa, “E mi danguma!” Edon kaane yi mini e ralandeni e nun gali gbee senbimana.²¹ Nayi, Edon kaane mi tin a Isirayila kaane xa dangu e yamanani. Isirayila kaane yi kira gbete suxu.

Haruna faxa fena

²² Isirayila yamaan birin yi keli Kadesi yi, siga Horo geyaan ma.²³ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa Horo geyaan ma Edon yamanan danna ra, a naxa,²⁴ “Haruna sigamatxon na a ra laxira yi. N yamanan naxan soxi Isirayila kaane yii, a mi soma na, amasoto e murute nen n ma yamarin ma Meriba igene yi.²⁵ Nayi, Musa, i xa fa Haruna nun a dii Eleyasari ra Horo geyaan xuntagi.²⁶ I xa Harunaa saraxarali dugine ba a ma, i yi e ragodo a dii Eleyasari ma, bayo Haruna laxirayama menna nin.”²⁷ Musa yi Alatalaa yamarin suxu. E saxanna birin yi te Horo geyaan fari yamaan yetagi.²⁸ Musa yi Harunaa dugine tongo, a yi e ragodo Eleyasari ma. Haruna yi faxa menni, geyaan xuntagi. Na xanbi ra, Musa nun Eleyasari yi godo geyaan ma.²⁹ Isirayila yamaan to a kolon a Haruna bata yi faxa, e birin yi Haruna wuga xii tonge saxan.

Isirayila yi Kanan kaane no

21 Kanan Manga Aradi naxan yi doxi Negewi yi, na yi a me a Isirayila fama Atarimi kiraan xon. A yi Isirayila yenge, a yi muxuna ndee suxu.² Nayi,

Isirayila kaane yi de xuini ito tongo Alatala xa, e naxa, “Xa i xon fi nxu ma siyani ito xun na, nxu e taan birin naxorima nen fefe!”³ Alatala yi Isirayila kaane xuiin name, a yi Kanan kaane lu e xon bun ma. Isirayila kaane yi e faxa, e yi e taane kala. E yi menna xili sa Xoroma.[‡]

⁴ Isirayila kaane yi keli Horo geyaan ma, e yi siga Gbala Baan kiraan xon alogo e xa Edon yamanan mabilin. Koni yamaan yi tondi kira yi.⁵ E yi lu Ala nun Musa mafale e naxa, “Nanfera i nxu raminixi Misiran yamanani alogo nxu xa fa faxa tonbonni ito yi? Donse mi be! Ige mi be! Nxu mi fa toro donsenu ito xon!”⁶ Nayi, Alatala yi sagni xolene rasiga e xili ma, e Isirayila kaa wuyaxi xin, e faxa.⁷ Yamaan yi siga Musa fema, e yi a fala, e naxa, “Nxu bata yulubin liga nxu to e mafala, i tan nun Alatala! Nayi, i xa Alatala maxandi a xa sagni xoleni itoe masiga nxu ra.” Musa yi Alatala maxandi yamaan xa.⁸ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Sagni sawurana nde rafala, i yi a singan tami kuyena nde ra. Naxan yo xinxi, xa a na mato, a kisima nen.”⁹ Nayi, Musa yi sulan sapin nafala, a yi a singan tami kuyen na. Nayi, sapin muxun naxan xinxi, xa na kanna yi sulan sapin mato, a kisima nen.

Isirayila Moyaba yamanani

¹⁰ Isirayila kaane yi siga, e sa doxo Oboti yi.¹¹ E yi keli Oboti yi, e sa doxo Ye-Abarimi taa xonni tonbonni naxan Moyaba yetagi, a sogeteden binni.¹² E yi keli menni, e sa doxo Serede lanbanni.¹³ E yi keli menni, e sa doxo Arinon baan de, naxan danguma tonbonni Amorine konni. Arinon baan findixi Moyaba danna nan na, Moyaba nun Amorine tagi.¹⁴ Nanara, a sebexi Alatalaa Yengene Bukun kui, a naxa, “Wahebi

[‡]21:3 *Horoma* bunna neen fa fala “Kalana.”

taan naxan Sufa yamanani, e nun xudene, Arinon baana,¹⁵ e nun a xudedine naxan tema Ari binni, na findixi Moyaba danna nan na.”

¹⁶E yi keli menni, e siga xɔɔn yireni. Alatala yi a fala Musa xa menni, a naxa, “Yamaan malan n xa igen so e yii.”¹⁷ Awa, Isirayila kaane sigini ito sa menna nin:

Xɔɔnna, igen namini.

En na a sigin nasuxu!

¹⁸Mangane bata xɔɔnna ge, yamaan yeeratine bata a raba e senben nun e mangaya dunganna ra!

E yi keli tonbonni, e siga Matana yi,

¹⁹E yi keli menni, e siga Naxaliyeli yi. E mɔn yi keli menni, e siga Bamoti yi. ²⁰E yi keli Bamoti yi, e siga Pisiga geyaan lanbanni Moyaba yamanani tonbonna binni.

Manga Sixɔn nun Manga Ogo

Sariyane 2.26-3.11

²¹Isirayila kaane yi xerane rasiga a faladeni Sixɔn xa, Amorine Mangana, e naxa, ²²“Nxu waxi yamanani gidi feni. Nxu mi kiraan fatama, nxu siga xɛene yi hanma manpa bili nakɔne. Nxu mi xɔɔn ige minɔe. Nxu luun kira gbeen nan xɔn han nxu yi i ya yamanan birin yigidi.”

²³Koni, Sixɔn mi tin e xa dangu a yamanani. A yi a sofane birin malan, e fa Isirayila kaane ralandeni tonbonni. E yi Isirayila yenge Yahasi yi. ²⁴Isirayila kaane yi e nɔ, e yi e yamanan tongo, keli Arinon baani han Yaboko xudena siga han Amonine yamanan danna bayo Amonine yamanan danna yi makantanxi ki fajni. ²⁵Isirayila yi Amorine taane birin tongo, e dɔxɔ e yi, e nun Xesibɔn taan nun a banxidene. ²⁶Amasɔtɔ Xesibɔn yi findixi Amorine manga Sixɔn ma taan nan na, xabu a Moyaba manga fonna yenge, a yi a bɔxɔn birin tongo a yii han Arinon baana. ²⁷Nanara, yenle naxa,

Ɛ fa Xesibɔn yi! A mɔn xa ti.

Sixɔn taan mɔn xa yitɔn!

²⁸Amasɔtɔ tɛen bata mini Xesibɔn yi, Sixɔn taan bata tɛe degen nafa,

a yi Ari taan gan Moyaba yi, e nun mangane Arinon baan faxan na.

²⁹Gbalona i xa Moyaba bɔxɔna!

Ɛ bata halagi,

Kemosi suxure batune!

Ɛ banxulanne bata e gi,

ɛ dii tɛmɛne bata findi suxu muxune ra,

Amorine Manga Sixɔn yii.

³⁰Koni en tan bata e bɔnbɔ.

Xesibɔn bata kala siga han Dibon yi.

En bata halagin ti siga han Nofa yi,

siga han Medeba yi.

³¹Isirayila kaane yi dɔxɔ Amorine yamanani. ³²Musa yi xerane rasiga Yaaseri taan nakɔrsideni wundoni. Isirayila kaane yi na taan suxu e nun a banxidene, e yi Amorine kedi na.

³³Na xanbi ra, e yi e firifiri, e siga Basan kiraan xɔn. Basan manga Ogo nun a sofa ganla birin yi mini e ralandeni alogo e xa e yenge Edere yi. ³⁴Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I nama gaxu a yɛe ra! N na a soma nen i yii, e nun a sofa ganla birin nun a yamananana. I xa a liga alo i Sixɔn liga kii naxan yi, Amorine mangan naxan yi dɔxi Xesibɔn yi.”

³⁵Isirayila kaane yi Ogo faxesa, e nun a diine nun a sofa ganla birin. E mi muxu yo lu a nii ra. E yi dɔxɔ a yamanani.

Moyaba mangan yi Balami xili

22 Isirayila kaane yi siga, e sa dɔxɔ Moyaba meremerene yi, Yuruden baan kidi ma Yeriko yetagi. ²Siporo a dii Balaki yi a to Isirayila kaane naxan birin ligaxi Amorine ra. ³Moyaba kaane yi gaxu Isirayila ganla yɛe ra, e yigitege bayo e yi wuya han! ⁴Moyaba kaane yi a fala Midiyan fonne xa, e naxa, “Yamani ito fama en nabilinna yamanane birin halagideni nen alo jingen sexen janma kii naxan yi.” Siporo a dii Balaki nan yi

Moyaba mangan na na waxatini. ⁵A yi xerane rasiga Beyori a dii Balami xilideni Petori yi, Baa Gbeen dɛxɔn, a konna yi denaxan na. E xa sa a fala a xa iki, e naxa, “Siyana nde bata mini Misiran yi, e bata wuya han e bɔxɔn nafe. E bata dɔxɔ n dɛxɔn. ⁶Yandi, fa, i fa siyani ito danga n xa, amasɔtɔ e senben gbo n xa. Nayi, waxatina nde n nɔɛ e yenge nen, n yi e kedi n ma yamanani. Amasɔtɔ n na a kolon, i na duba naxan xa, na duban sɔtɔma nen. I na naxan danga, na dangan sɔtɔma nen.”

⁷Moyaba fonne nun Midiyan fonne yi siga e yi yimatoon saranna xali e yii. E sa Balami feman li, e yi Balaki a falane yeɓa a xa. ⁸A yi e yabi, a naxa, “Ɛ xi be kɛni ito ra, n yi ɛ yabi xɔtɔnni alo Alatala na a fala n xa kii naxan yi.” Moyaba kuntigine yi lu Balami konni.

⁹Ala yi fa Balami fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Nde muxuni itoe ra naxanye i konni?” ¹⁰Balami yi Ala yabi, a naxa, “Siporo a dii Balaki Moyaba mangan nan e rafaxi a faladeni n xa, a naxa, ¹¹‘Siyana nde bata keli Misiran yi, e bata wuya han e bɔxɔn nafe. Nayi, yandi, fa n mali, i yi e danga n xa. Waxatina nde n nɔɛ e yenge nen, n yi e kedi.’” ¹²Ala yi a fala Balami xa, a naxa, “I nama siga e fɔxɔ ra. I nama siyani ito danga, amasɔtɔ n bata barakan sa e fe yi.” ¹³Balami to keli xɔtɔnni, a yi a fala Balaki a kuntigine xa, a naxa, “Ɛ xete ɛ konni, amasɔtɔ Alatala mi tinxi n xa siga ɛ fɔxɔ ra.” ¹⁴Moyaba kuntigine yi keli, e xete Balaki fema, e yi a fala, e naxa, “Balami mi tinxi fe nxu fɔxɔ ra.”

¹⁵Balaki mɔn yi kuntigi gbeteye rasiga naxanye yi wuya bonne xa, e binyen mɔn yi gbo e xa. ¹⁶E yi sa Balami feman li. E yi a fala a xa, e naxa, “Siporo a dii Balaki naxa iki: ‘I nama tondi fe n konni de!’ ¹⁷Amasɔtɔ n ni i binyama nen han! I na naxan fala n na ligama nen. Yandi fa, i yi fa siyani ito danga n xa.” ¹⁸Balami yi Balaki a kuntigine yabi, a naxa, “Hali

Balaki a banxin fi n ma naxan nafexi gbetin nun xɛmaan na, n mi nɔɛ Alatalaa yamarin matandɛ fefe ma, n ma Ala. ¹⁹Iki yandi, ɛ fan xa xi be to kɛni ito ra, n na a kolonɛ Alatala mɔn naxan falama n xa.” ²⁰Ala yi fa Balami fema kɔɛɛn na. A yi a fala a xa, a naxa, “Bayo muxuni itoe faxi i xiliden nin, keli, i yi siga e fɔxɔ ra. Koni n na naxan fala i xa, i xa na nan liga de!” ²¹Xɔtɔnni Balami yi keli, a yi a sofali gilɛni tɔn, e nun Moyaba kuntigine birin yi siga.

²²Koni, Alaa xɔlɔn yi gbo ayi, amasɔtɔ a bata siga. Alatalaa malekan yi ti kiraan na alogo a xa a rati. Balami yi dɔxi a sofali gilɛn fari, a walike firinne yi a fɔxɔ ra. ²³Sofanla yi Alatalaa malekan to tixi kiraan xɔn, a silanfanna suxi a yii. Sofanla yi kiraan fata a so burunna ra. Balami yi sofanla bɔnbɔ alogo a xa fa kiraan xɔn. ²⁴Alatalaa malekan mɔn yi sa ti kiradin xɔn manpa bili nako firinne longonna ra. Sansanna yi kiraan fɔxɔ firinne birin yi. ²⁵Sofanla to Alatalaa malekan to, a yi a denden sansanna ra, a yi Balami sanna gberexen sansanna ma. Balami mɔn yi a bɔnbɔ. ²⁶Alatalaa malekan mɔn yi siga yeɛn na pon! A sa ti yire yigbetɛnxini, dangude mi yi denaxan kɔmenna ma, a mi yi yiifanna ma. ²⁷Sofanla to Alatalaa malekan to, a yi a yigodo Balami bun ma. Balami yi xɔlɔ, a yi sofanla bɔnbɔ a dunganna ra. ²⁸Alatala yi sofanla deen fulun, sofanla yi a fala Balami xa, a naxa, “N nanse ligaxi i ra, alogo i xa n bɔnbɔ han sanja ma saxan?” ²⁹Balami yi sofanla yabi, a naxa, “Amasɔtɔ i bata n matandi! Xa silanfanna yi n yii nun, n yi i faxama nen iki sa!” ³⁰Sofanla yi a fala Balami xa, a naxa, “I ya sofanla xa mi n tan na ba, i darixi dɔxɛ naxan fari han to? N darixi ito lige i ra ba?” A yi a yabi, a naxa, “Ɛnɛn.”

³¹Alatala yi Balami yeɛne rabi, a yi Alatalaa malekan to tixi kiraan na, a

silanfanna a yii. Balami yi a xinbi sin, a yi a yetagin lan bəxɔn ma. ³² Alatalaa malekan yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfera i i ya sofanla bənbɔxi sanja ma saxan? N bata fa, n xa i rati, amasɔɔ kirani ito i xalin gbalon nin. ³³ Sofanla bata n to, a yi n de masara sanja ma saxan. Xa na mi yi a ra nun, n bata yi i faxa nun, koni n yi a tan luma nen a nii ra.” ³⁴ Balami yi a fala Alatalaa malekan xa, a naxa, “N bata yulubin liga! N mi yi a kolon a i tixi n yee ra kiraan na. Iki, xa sigatini ito mi rafan i ma, n xa xete.” ³⁵ Alatalaa malekan yi a fala Balami xa, a naxa, “Siga muxuni itoe fɔxɔ ra. Koni n na naxan fala i xa, i xa na nan fala tun!” Balami nun Balaki a kuntigine yi siga.

³⁶ Balaki to a me a Balami bata fa, a yi siga a ralandeni Moyaba taana nde yi naxan Arinon baan de, a yamanan danna ra. ³⁷ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, “N mi yi i xilima ba? Nanfera i mi fa n fema? I yi mirixi nen a n mi nɔe i binye ba?” ³⁸ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “I mi n to? N bata fa. Koni n nɔe nanse fale i xa? Ala na naxan fala n xa, fɔ n xa na nan fala.” ³⁹ Balami nun Balaki yi siga Kiriyati-Husoti yi. ⁴⁰ Balaki yi jin-gene nun yexee ne ba saraxan na, a yi a subena nde so Balami nun kuntigine yii naxanye yi a fɔxɔ ra.

⁴¹ Xɔtɔnmi, Balaki yi Balami tongo a yi te a ra Bamoti-Baali geyaan fari, a yamaan fɔxɔ kedenna toe denaxan yi.

23 Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “Saraxa gande solofere rafala n xa be, i yi tura solofere nun konton solofere yitɔn n xa.” ² Balami naxan fala, Balaki yi na liga. Balaki nun Balami yi tura keden nun konton keden ba saraxan na saraxa gandene birin fari. ³ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “Ti i ya saraxa gan daxine fema be. N tan xa n masiga i ra. Waxatina nde Alatala fama nen n fema. A na naxan yita n na, n na a ralima i ma nen.” A yi siga geyana nde xuntagi.

⁴ Ala yi fa Balami ralan. Balami yi a fala a xa, a naxa, “N bata saraxa gande solofere rafala, n bata tura keden nun konton keden ba saraxan na e birin fari.” ⁵ Alatala yi falan so Balami de, a naxa, “Xete Balaki fema, i yi ito fala a xa.” ⁶ A yi xete a fema. A yi tixi a saraxa gan daxine dexɔn e nun Moyaba kuntigine birin. ⁷ Balami yi waliyiya falane ti, a naxa, Balaki bata n nafa sa keli Arami yi, Moyaba mangan bata n nafa sa keli sogeteden geyane ma. A yi a fala, a naxa, “Fa, i fa Yaxuba bənsɔnna danga n xa! I fa gbalo falane ti Isirayila bənsɔnna xili ma!”

⁸ Koni, n tan xa ne danga di, Ala mi naxanye dangaxi? N tan xa gbalo falane ti ne xili ma di, Alatala mi gbalon nagidixi naxanye ma?

⁹ N tixi gemene xuntagi, n na e toma. N tixi geyane fari, n na e matoma.

Yamani ito a danna, a mi siyaan bonne ye.

¹⁰ Yaxuba bənsɔnna gbo alo gbangbanna,

nde nɔe Isirayila kaane fɔxɔ kedenna naaninden yate?

N fan xa faxa tinxin muxune ye, N napanna xa liga alo e gbeena!

¹¹ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, “I nanse ligaxi n na? N faxi i ra nen alogo i xa n yaxune danga, koni i dubama e xa nen tun!” ¹² A yi a yabi, a naxa, “Alatala naxan soxi n de, n mi lan n na fala ba?”

¹³ Balaki yi a fala a xa, a naxa, “En siga yire gbete yi, i mɔn sa e toe denaxan yi. I e fɔxɔ kedenna toma nen. I mi a birin toe. I yi e danga n xa menni.”

¹⁴ A yi a xali Sofimi a xeen ma Pisiga geyaan xuntagi. A yi saraxa gande solofere rafala menni, a yi tura keden nun konton keden ba saraxa gandene

birin fari. ¹⁵ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “Ti i ya saraxa gan daxine dexɔn be, n tan xa siga Ala ralandeni menni.”

¹⁶ Alatala yi fa Balami yetagi, a yi falan so a de, a naxa, “Xete Balaki fema, i yi ito fala a xa.” ¹⁷ A yi xete a fema, a yi tixi a saraxa gan daxine dexɔn e nun Moy-aba kuntigine. Balaki yi a maxɔdin, a naxa, “Alatala nanse falaxi?” ¹⁸ Balami yi waliyiya falane ti, a naxa, Balaki keli, i n xuiin me!

I tuli mati n na Siporo a dii xemena!

¹⁹ Muxu mi Ala ra, a wulen fala, Adamadi mi a ra, a nimisa.

A naxan falaxi, a mi na lige ba?

A na falan naxan ti, a mi na rakamale ba?

²⁰ A duban nan soxi n yii lan e ma.

A barakan sa e yi.

N mi nɔe na maxete.

²¹ A mi fe naxin toma Yaxuba bɔnsɔnni.

A mi fe xɔlen toma Isirayila yi.

Alatala, e Ala e tagi.

E fan a mangayaan matɔxɔma.

²² Ala nan faxi e ra

sa keli Misiran yi, a nɔɔn tima e xa alo burunna pingena.

²³ Kɔɔrayaan mi sese nɔe Yaxuba bɔnsɔnna xili ma.

Serikariyaan mi nɔe sese ra Isirayila xili ma.

A falama nen e ma na waxatini,

“A mato, Ala naxan ligama!”

²⁴ Siyani ito kelima nen

alo yatana.

E bata e yitɔn alo yatana

naxan mi a sama

fɔ a na xɔɔyi seen don,

fɔ a na sube suxine wunla min.

²⁵ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa,

“Xa i mi a dangama, hali i nama duba a xa de!”

²⁶ Balami yi Balaki yabi, a naxa,

“N mi yi a fala i xa ba, n naxa, ‘Alatala na naxan fala, n na nan ligama?’”

²⁷ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, “En siga yire gbete yi. Yanyina nde Ala tinma nen i xa e danga n xa menni.”

²⁸ Balaki yi Balami xali Peyori geyaana xuntagi, denaxan yee rafindixi tonbonna ma. ²⁹ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “Saraxa gande solofere rafala n xa be, i yi tura keden nun konton keden yitɔn n xa.” ³⁰ Balami naxan fala, Balaki yi na liga. A yi turaan nun kontonna ba saraxan na saraxa gandene birin fari.

24 Balami yi a to fa fala a yi rafan Alatala ma a xa duba Isirayila xa. Nayi, a mi kɔɔraya feene rawali alo waxatin danguxine yi. Koni a yi a yee rafindi tonbonna binni. ² Balami to a yee rakele, a yi Isirayila kaane to malanxi bɔnsɔn yeen ma. Nayi, Alaa Nii Sarijanxin yi godo a ma. ³ Balami yi waliyiya falane ti, a naxa,

N tan Balami, Beyori a dii xemena,

n tan naxan feene fixen toma,

n ma falan ni i ra:

⁴ N ni ito nan falama,

n tan naxan Alaa falane mema,

naxan fe toon tima alo xiyene

fata Ala Senbe Kanna ra,

naxan a xinbi sinma,

a yee ne yi rabi.

⁵ Yaxuba bɔnsɔnna,

ɛ tan Isirayila kaane!

ɛ dɔxɔdene tofan!

⁶ E wuya bɔxɔn fari alo baane,

alo nakɔne baan de,

alo Alatala sansi xiri fajin naxanye sixi,

alo suman wudine igene de.

⁷ E ige ramaradene rafema nen ken!

E sansine ige sa a fajin na!

E mangan gboma nen Manga Agaga xa,

a mangayaan senben gboma ayi nen.

⁸ Ala nan faxi e ra

sa keli Misiran yi,

a nɔɔn tima e xa

alo burunna pingena.

E siyane nɔma nen

naxanye e yengema,

e yi e bun e xalimakunle ra,
e yi e xonne yigira.

⁹E e sama nen alo yatane.

Nde susue e rakele?

Naxan na duba i xa,

Ala xa na kanna baraka!

Naxan na i danga,

Ala xa na kanna danga!

¹⁰Balaki yi xolo Balami ma han! A yi a yiine bonbo, a yi a fala Balami xa, a naxa, “N ni i xilixi nen alogo i xa n yaxune danga, koni i tan bata duba e xa sanpa ma saxan. ¹¹Iki keli be, siga i konni. N yi a ragidixi nen n xa i saren fi han, koni Alatala bata i kuma!” ¹²Balami yi Balaki yabi, a naxa, “Anu, n na a fala nen i ya xerane xa, n naxa, ¹³‘Hali Balaki a banxin so n yii naxan nafexi gbetin nun xemaan na, n mi nxe Alatalaa yamarin matande fefe ma. Alatala na naxan fala, fo n xa na nan fala.’ ¹⁴Awa iki, n bata siga n kon kaane fema. Koni e tuli mati. N xa i rakolon siyani ito naxan ligama i ya yamaan na waxati famatoni.”

¹⁵Balami yi waliyiya falane ti, a naxa:

N tan Balami, Beyori a dii xemena,

n tan naxan feene fixen toma,

n ma falan ni i ra:

¹⁶N ni ito nan falama,

n tan naxan Alaa falane mema,

naxan Kore Xonna Ala wundo feene

kolon,

naxan fe toon tima alo xiyena

fata Ala Senbe Kanna ra,

naxan a xinbi sinma,

a yeene yi rabi.

¹⁷N na a toma,

koni iki mi a ra.

N na a toma,

koni a mon makuya.

Sarena nde minima nen Yaxuba
bonsanni,

mangan kelima nen Isirayila yamanani.

A Moyaba yamanan mangane yengema
nen,

a Seti bonsanna no.

¹⁸A Edon yamanan tongoma nen,
e nun Seyiri yamanana, a yaxuna.

Koni Isirayila senben gboma ayi nen.

¹⁹No tiin minima nen Yaxuba bonsanni,
a yi e taane muxu donxene raxori.

²⁰Balami yi Amalekine to. A yi
waliyiya falan ti, a naxa:

Amaleki nan yi yamana singen na
dunupa yi,

koni donxen na,

a tununma nen habadan!

²¹A mon yi Keni kaane to. A yi
waliyiya falan ti, a naxa:

I donoden natangaxi,

alo xoliin naxan a teen saxi faranna ra.

²²Koni Asuri na e suxu konyiyani,
Keninge janma nen.

²³A mon yi waliyiya falan ti, a naxa:

Ee! Ala na ito liga,

nde luyae a nii ra?

²⁴Kunkine kelima nen Sipiri yi,

e yi Asuri rayarabi, e nun Eberi.

Koni e fan faxama nen.

²⁵Balami yi keli, a xete a konni. Balaki
fan yi siga.

Isirayila kaane yi suxurene batu

25 Isirayila kaane yi dxi Sitimi yi
waxatin naxan yi, xemene yi lu
yalunyaan lige e nun Moyaba paxanle.

²E yi xemene xilima e suxure kideni. Ya-
maan yi e dege, e yi e xinbi sin e sux-
urene bun ma. ³Nayi, Isirayila kaane
yi Baali-Peyori batu. Nanara, Alatala yi
xolo e ma han!

⁴Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Ya-
maan yeeratine birin suxu, i yi e faxesa, i
yi e singan Alatala yetagi sosen na, al-
ogo Alatala xa ba xoloxi Isirayila ma.”

⁵Musa yi a fala Isirayila kitisane xa, a
naxa, “E birin xa muxune faxesa naxanye
Baali-Peyori batuxi.”

⁶Isirayila xemena nde yi fa Midiyan
paxanla nde ra a konni, Musa nun Isiray-
ila yamaan birin yetagi. Yamaan birin yi
wugama Naralan Bubun so deen na. ⁷Na

ma, Finexasi, Eleyasari a dii xemena, saraxarali Harunaa dii xemena, na yi keli yamaan ye, a yi tanban tongo. ⁸A yi siga Isirayila kaan fəxə ra a bubuni. A yi e firinna səxən tanban na sanja ma keddenni e kuini. Fitina furen naxan yi Isirayila yi, na yi dan. ⁹Muxu wuli məxəjən nun naanin nan faxa na furen ma.

¹⁰Alatala yi a fala Musa xa, a naxa,

¹¹“Finexasi, Eleyasari a dii xemena, saraxarali Harunaa dii xemena, na bata n ma xələn ba Isirayila ma. Amasəto n ma xəxələnna nan soxi a yi. Na ma, n mi Isirayila kaane raxərima xəxələnni. ¹²Nanara, i xa a fala a xa, n bata tin bəje xunbenla layirin tonge a xa. ¹³Na layirin luma a tan xa nen e nun a yixetene, n yi e findi saraxaraline ra habadan. Amasəto a kunfa nen a Ala xən, a yi n solona Isirayila xa.”

¹⁴Isirayila xemen naxan nun Midiyan paxanla faxa, a yi xili nen Simiri, Salu a dii xemena. Simeyən bənsənna denbayana nde kuntigin nan yi a ra. ¹⁵Midiyan paxanla naxan faxa, a yi xili nen Kosibi, Suru a dii temena. Midiyan xabilana ndee mangan nan yi a ra.

¹⁶Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁷“E xa Midiyan kaane yate e yaxune ra, e yi e yenge. ¹⁸Amasəto e bata findi e yaxune ra e to e yanfa Peyori yi, Kosibi a fe yi, e xabila mangana nde a dii temena, e naxan faxa, na feen to fitina furen nafa.” ¹⁹Na fitina furen yi dangu.

26 A to dangu, Alatala yi a fala Musa nun Haruna dii Eleyasari xa, a naxa, ²“E Isirayila yamaan tenge naxanye barin bata dangu jee məxəjən na, e denbaya yeen ma, naxanye birin nəe yengen soe.” ³Musa nun saraxarali Eleyasari yi falan ti e xa Moyaba meremereni Yuruden baan de Yeriko taan yetagi. E naxa, ⁴“Xemene xa tenge naxanye barin bata dangu jee məxəjən na, alo Alatala a yamarixi Musa ma kii naxan yi.”

Isirayila kaan naxanye minixi Misiran yamanani, ne ni itoe ra:

⁵Isirayila dii singe Ruben yixetene ni i ra: Xanəki xabilana, Xanəki yixetene; Palu xabilana, Palu yixetene; ⁶Xesirən xabilana, Xesirən yixetene; e nun Karimi xabilana, Karimi yixetene. ⁷Ruben xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin e nun saxan keme solofere tonge saxan. ⁸Eliyabi nan yi Palu a dii xemen na. ⁹Eliyabi a dii xemene nan itoe ra: Nemuweli, Datan e nun Abirami. Datan nun Abirami yi findixi yamaan kuntigine nan na naxanye murute Musa nun Haruna xili ma, e sa Kora muxune fari, e to murute Alatala xili ma. ¹⁰Bəxən yi rabi, a yi e nun Kora gerun e bode xən. Teen yi a fəxə ra birane muxu keme firin tonge suulun gan. Na yi findi misaala ra yamaan xa. ¹¹Koni, Kora yixetene birin mi faxa.

¹²Simeyən yixetene ni i ra xabila yeen ma: Nemuweli xabilana, Nemuweli yixetene; Yamin xabilana, Yamin yixetene; Yakin xabilana, Yakin yixetene; ¹³Sera xabilana, Sera yixetene; e nun Sayuli xabilana, Sayuli yixetene. ¹⁴Simeyən xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli məxəjən nun firin keme firin.

¹⁵Gadi yixetene ni i ra xabila yeen ma: Sefən xabilana, Sefən yixetene; Xagi xabilana, Xagi yixetene; Suni xabilana, Suni yixetene; ¹⁶Osini xabilana, Osini yixetene; Eriya xabilana, Eriya yixetene; ¹⁷Arodi xabilana, Arodi yixetene; e nun Areli xabilana, Areli yixetene. ¹⁸Gadi xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin keme suulun.

¹⁹Eri nun Onan nan yi Yuda a dii xemene ra, koni Eri nun Onan bata yi faxa Kanan yamanani. ²⁰Yuda yixetene ni i ra xabila yeen ma: Selaxa xabilana, Selaxa yixetene; Peresi xabilana, Peresi yixetene; e nun Sera xabilana, Sera yixetene. ²¹Peresi yixetene ni i ra

xabila yeen ma: Xesirɔn xabilana, Xesirɔn yixetene; e nun Xamuli xabilana, Xamuli yixetene. ²²Yuda xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge solofere wuli sennin keme suulun.

²³Isakari yixetene ni i ra xabila yeen ma: Tola xabilana, Tola yixetene; Puwa xabilana, Puwa yixetene; ²⁴Yasubu xabilana, Yasubu yixetene; e nun Simiron xabilana, Simiron yixetene. ²⁵Isakari xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge sennin wuli naanin keme saxan.

²⁶Sabulon yixetene ni i ra xabila yeen ma: Seredi xabilana, Seredi yixetene; Elon xabilana, Elon yixetene; e nun Yalele xabilana, Yalele yixetene. ²⁷Sabulon xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge sennin keme suulun.

²⁸Yusufu yixetene ni i ra xabila yeen ma: Manase nun Efirami. ²⁹Manase yixetene ni i ra: Makiri xabilana, Makiri yixetene. Makiri nan Galadi sɔɔ. E nun Galadi xabilana, Galadi yixetene. ³⁰Galadi yixetene ni i ra: Yeseri xabilana, Yeseri yixetene; Xeleki xabilana, Xeleki yixetene; ³¹Asireli xabilana, Asireli yixetene; Siken xabilana, Siken yixetene; ³²Semida xabilana, Semida yixetene; e nun Xeferi xabilana, Xeferi yixetene. ³³Selofexadi, Xeferi a dii xemen mi dii xeme sɔɔ, koni a dii temene sɔɔ nɛn. Selofexadi a dii temene xinle ni itoe ra: Maxala, Noha, Xɔgala, Milika e nun Tirisa. ³⁴Manase xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge suulun wuli firin keme solofere.

³⁵Efirami yixetene ni i ra xabila yeen ma: Sutela xabilana, Sutela yixetene; Bekeri xabilana, Bekeri yixetene; e nun Taxani xabilana, Taxani yixetene. ³⁶Sutela yixetene ni i ra: Eran xabilana, Eran yixetene. ³⁷Efirami xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge saxan wuli firin keme suulun. Yusufu yixetene nan ne ra xabila yeen ma.

³⁸Bunyamin yixetene ni i ra xabila yeen ma: Bela xabilana, Bela yixetene; Asibeli xabilana, Asibeli yixetene; Axirami xabilana, Axirami yixetene; ³⁹Sufami xabilana, Sufami yixetene; e nun Xufami xabilana, Xufami yixetene.

⁴⁰Bela yixetene ni i ra: Arade nun Naman. Arade xabilana, Arade yixetene; e nun Naman xabilana, Naman yixetene.

⁴¹Bunyamin xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin wuli suulun keme sennin.

⁴²Dan yixetene ni i ra xabila yeen ma: Suxami xabilana, Suxami yixetene. Dan xabila keden nan yi na ra. ⁴³Suxami xabilan nan na ra, e malanxina muxu wuli tonge sennin wuli naanin keme naanin.

⁴⁴Aseri yixetene ni i ra xabila yeen ma: Yimina xabilana, Yimina yixetene; Yisiwi xabilana, Yisiwi yixetene; e nun Beriya xabilana, Beriya yixetene.

⁴⁵Beriya yixetene ni i ra: Xeberi xabilana, Xeberi yixetene; e nun Malikili xabilana, Malikili yixetene. ⁴⁶Aseri a dii temen yi xili nen Sera. ⁴⁷Aseri xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge suulun wuli saxan keme naanin.

⁴⁸Nafatali yixetene ni i ra xabila yeen ma: Yaseli xabilana, Yaseli yixetene; Guni xabilana, Guni yixetene; ⁴⁹Yeseri xabilana, Yeseri yixetene; e nun Silen xabilana, Silen yixetene. ⁵⁰Nafatali xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin wuli suulun keme naanin.

⁵¹Isirayila xemen naxanye yate, muxu wuli keme sennin e nun keden keme solofere tonge saxan.

⁵²Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁵³Yamanani taxunma nen e tagi e keen na, fata muxune yaten na. ⁵⁴Naxanye wuya, i xa kee gbeen so ne yii. Naxanye mi wuya, i xa kee xurin so ne yii. Birin keen xa lan muxune yaten ma. ⁵⁵Koni yamanan xa yitaxun masensenna nan xɔn. E a sɔɔma nen e keen na fata e benbane bɔnsɔnne xinle ra. ⁵⁶Birin kee

bɔxɔni taxunma masensenna nan xɔn, bɔnsɔn gbeene nun bɔnsɔn xurine ye.

⁵⁷Lewi bɔnsɔnna muxuni itoe nan tenge e xabila yeen ma: Gerisɔn xabilana, Gerisɔn yixetene; Kehati xabilana, Kehati yixetene; e nun Merari xabilana, Merari yixetene. ⁵⁸Lewi bɔnsɔnna xabila gbeten ni i ra: Libini xabilana, Xebiron xabilana, Maxali xabilana, Musi xabilana, e nun Kora xabilana. Kehati nan Amirama sɔtɔ. ⁵⁹Amirama a naxanla yi xili nen “Yokebedi,” Lewi a dii temena, naxan bari Misiran yi. E nun Amirama nan Haruna nun Musa sɔtɔ, e nun Mariyama, e magilena. ⁶⁰Haruna nan Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara sɔtɔ. ⁶¹Koni Nadaba nun Abihu faxa nen, e to tɛɛ daxataren xali Alatala yetagi.

⁶²E Lewi xemmen naxanye tenge, naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, ne lan muxu wuli mɔxɔɔnɛn nun saxan nan ma. E mi tenge Isirayila kaan bonne ye, amasɔtɔ e mi yi lan e xa keɛ bɔxɔn sɔtɔ e ye. ⁶³Musa nun saraxarali Eleyasari ne nan tenge Moyaba meremerene yi Yuruden baan de Yeriko taan yetagi. ⁶⁴Musa nun saraxarali Haruna Isirayila kaan naxanye tenge Sinayi tonbonni, na sese mi yi itoe ye. ⁶⁵Amasɔtɔ Alatala bata yi a fala ne ma, a e faxama nen tonbonni. Keden mi lu fɔ Yefune a dii Kalebi nun Nunu a dii Yosuwe.

Kɛɛ fena sariyan dii temene xa

27 Awa, Selofexadi a dii temene yi fa, Xeferi a dii xemena, Galadi mamandenna. Manase a dii Makiri nan Galadi sɔtɔ Manase bɔnsɔnɛni, Yusufu a dii xemena. E xinle ni itoe ra: Maxala nun Noha nun Xɔgala nun Milika e nun Tirisa. ²E yi fa Naralan Bubun so deen na Musa nun saraxarali Eleyasari nun mangane nun yamaan birin yetagi. E naxa, ³“Nxu baba bata faxa tonbonni. A mi yi Kora ganla ye naxanye yi murutexi

Alatala xili ma, koni a faxaxi a yetɛɛn yulubin nan ma, dii xemɛ mi yi a yii. ⁴Nan-fera nxu baba xinla lɔye ayi a xabilani, bayo dii xemɛ to mi a yii ba? E keena nde so nxu yii nxu baba ngaxakedenne tagi.”

⁵Musa yi siga e kiti feen maxɔdinna tideni Alatala ma.

⁶Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁷“Selofexadi a dii temene nɔndi. Kɛɛ bɔxɔna nde so e yii e baba ngaxakedenne tagi. I lan i yi e baba keen so e yii. ⁸A fala Isirayila kaane xa, i naxa, “Xa muxuna nde faxa a mi dii xemɛ lu, e xa a keen so a dii temen yii. ⁹Xa dii temɛ mi a yii, e xa a keen so a ngaxakeden xememane yii. ¹⁰Xa a ngaxakeden mi na, e xa a keen so a baba ngaxakeden xememane yii. ¹¹Xa a baba ngaxakeden mi na, e xa a keen so a bari bodena nde yii a xabilani, a yi findi a gbeen na. A findima kiti sa sariyan nan na Isirayila kaane xa, Alatala naxan yamarixi Musa ma.”

Yosuwe yi sugandi yamaan yeeratiin na

Sariyane 31.1-8

¹²Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Te Abarimi geyani ito fari, i yi bɔxɔn mato n naxan so Isirayila yii. ¹³I na a mato, i laxirayama nen, alo i tada Haruna. ¹⁴Amasɔtɔ e bata n ma yamarin matandi, yamaan murute waxatin naxan yi Sini tonbonni igen de. I mi n ma sariyanna binya e yetagi, e to yi igen maxɔdinma.” Meriba igene nan yi ne ra Kadesi yi Sini tonbonni.

¹⁵Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, ¹⁶“Alatala, Ala naxan niin biraxi adamadiine birin yi, i xa muxuna nde ti yamani ito xun na ¹⁷naxan nɔɛ tiye a yeɛ ra a feen birin yi. Alatalaa yamaan nama lu alo xuruseene xuruse raba mi naxanye xun na.”

¹⁸Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Nunu a dii Yosuwe tongo, n ma Nii Sar-

ijnanxin naxan yi, i yi i yii sa a fari. ¹⁹I yi a ti saraxarali Eleyasari nun yamaan birin yetagi, i yi a findi yeeratiin na e yee xori. ²⁰I yi i senbena nde so a yii, alogo Isirayila yamaan birin xa a xuiin suxu. ²¹A ti saraxarali Eleyasari yetagi, alogo a xa kiti sa feen maxodinne ti a xa, Yurima masensen ti seen na Alatala yetagi. ²²Yosuwe nun Isirayila yamaan birin Eleyasari a yamarine suxuma nen e feene birin yi. ²³Musa yi a liga alo Alatala a yamari kii naxan yi. A yi Yosuwe tongo, a yi a ti saraxarali Eleyasari nun yamaan birin yetagi. ²⁴A yi a yiine sa a fari, a yi a findi yeeratiin na, alo Alatala a fala e xa kii naxan yi fata Musa ra.

Sanle nun waxatine saraxane

Xorɔyaan 29.38-46

28 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²“Yamarini ito fi Isirayila kaane ma, i naxa, ‘E fa n kise donseene ra e waxati saxine yi, naxanye ralima n ma teen na naxanye xirin nafan n ma.’ ³Ito fala e xa, i naxa, ‘Lɔxɔ yo lɔxɔ, e fa yexɛɛn jɛɛ kedenna firin na Alatala xɔn, fe mi naxanye ra saraxa gan daxin na naxan nalima a ma teen na waxatin birin. ⁴Yexɛɛ keden xa ba xɔtɔnni, a firindena fitirin ma. ⁵A bama nen e nun a bogise saraxana, murutu fupin kilo saxan naxan namulanxi oliwi bogi dinxine turen litiri keden nun a tagiin na. ⁶Saraxa gan daxini ito bama nen waxatin birin alo a liga Sinayi geyaan fari kii naxan yi. A ralima Alatala ma teen nan na, a xirin yi rafan a ma. ⁷Yexɛɛn bama nen e nun a minse saraxana, wudi bogi igen litiri keden e nun a tagi. I xa minse saraxan bɔxɔn Alatala xa yire sarijnanxini. ⁸Yexɛɛn firinden bama fitirin nan ma, e nun a bogise saraxana e nun a minse saraxana alo i naxan bama

xɔtɔnni. A ralima Alatala ma teen nan na, a xirin yi rafan a ma.”

⁹“Matabu Lɔxɔni, yexɛɛn jɛɛ kedenna firin xa ba saraxan na, fe mi naxanye ra, e nun e bogise saraxane, murutu fupin kilo sennin naxan namulanxi turen na e nun e minse saraxana. ¹⁰Na saraxa gan daxine xa ba Matabu Lɔxɔne birin yi, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun a minse saraxana.”

¹¹“Kike nenen fɔlɔna, e xa tura bulan firin ba saraxa gan daxin na Alatala xa, e nun konton keden nun yexɛɛn jɛɛ keden kedenna solofere, fe mi naxanye ra. ¹²Xuruseene birin bama nen e nun murutu fupina naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fupin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ¹³Konton bullanna, kilo saxan naxan namulanxi turen na bogise saraxan na. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima Alatala ma teen na, a xirin yi rafan a ma. ¹⁴Ninge keden bama nen e nun a minse saraxana, wudi bogi igen litiri saxan. Kontonna gbeena, litiri firin. Yexɛɛ diina, litiri keden nun a tagi. Saraxa gan daxin na a ra naxan bama kike nene birin na jɛɛn bun. ¹⁵E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na Alatala xa, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e minse saraxane.”

Saraxaraline 23.5-14

¹⁶“Nɛɛn kike singen xii fu nun naaninna, e xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba Alatala xa.”

¹⁷“Kikeni ito xii fu nun suulunde lɔxɔni, sanla yi fɔlɔ. E xa buru ratetaren don xii solofere. ¹⁸Sanla xii singe lɔxɔni, e xa yamaan xili malan sarijnanxini. E nama e wanle ke na lɔxɔni. ¹⁹E xa tura bulan firin nun konton keden nun yexɛɛn

^{27:21} *Yurima nun Tumɪn* masensen ti seene fe sɛbɛxi Xorɔyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

konton firin nun yexeen jee keden kedenna fu nun naanin ba saraxa gan daxin na Alatala xa, fe mi naxanye ra. A rali ma a ma teen nan na, a xirin yi rafan a ma. ¹⁴E bama nen e nun murutu fupin naxan namulanxi turen na bogise saraxana. Ninge keden kilo solomanaanin, kontonna kilo sennin. ¹⁵Yexee fu nun naaninne, kilo saxan saxan. ¹⁶E mon xa kotw keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lwxw yo lwxw saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.”

¹⁷“Xii firinde lwxoni, e xa tura bulan fu nun firin nun konton firin nun yexeen jee keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ¹⁸E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee yaten ma. ¹⁹E mon xa kotw keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lwxw yo lwxw saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.”

²⁰“Xii saxande lwxoni, e xa tura bulan fu nun keden nun konton firin nun yexeen jee keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ²¹E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee yaten ma. ²²E mon xa kotw keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lwxw yo lwxw saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.”

²³“Xii naaninde lwxoni, e xa tura bulan fu nun konton firin nun yexeen jee keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ²⁴E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee yaten ma. ²⁵E mon xa kotw keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lwxw yo lwxw saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.”

²⁶“Xii suulunde lwxoni, e xa tura bulan solomanaanin nun konton firin nun yexeen jee keden kedenna fu nun naanin

ba fe mi naxanye ra. ²⁷E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee yaten ma. ²⁸E mon xa kotw keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lwxw yo lwxw saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.”

²⁹“Xii senninde lwxoni, e xa tura bulan solomasexe nun konton firin nun yexeen jee keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ³⁰E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee yaten ma. ³¹E mon xa kotw keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lwxw yo lwxw saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.”

³²“Xii soloferede lwxoni, e xa tura bulan solofere nun konton firin nun yexeen jee keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ³³E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee yaten ma. ³⁴E mon xa kotw keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lwxw yo lwxw saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.”

³⁵“Xii solomasexede lwxoni, e xa e malan. E nama e wanla ke. ³⁶E xa tura keden nun konton keden nun yexeen jee keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na fe mi naxanye ra. E xa rali Alatala ma teen na, naxan xiri rafan a ma. ³⁷E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee yaten ma. ³⁸E mon xa kotw keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lwxw yo lwxw saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.”

³⁹“Saraxane nan ne ra e lan e xa naxanye ba Alatala xa sali lwxone yi. E sama nen e saraxa gan daxine fari, e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane nun e bwe xunbeli saraxane, e naxanye ba de tiina fe ra hanma e jenge ma saraxane.”

De tiine sariyana

30 Alatala Musa yamari naxanye birin ma, a yi ne birin fala Isirayila kaane xa.

²Musa yi falan ti Isirayila bõnsõnne mangane xa, a naxa, “Alatalaa yamarini ito nan fixi: ³Xa xemena nde a kòlò hanma a a de ti a a xa saraxan ba Alatala xa hanma a xa fena nde raba, a nama a falan kala. A naxan birin falaxi, a xa na raba.”

⁴“Xa sungutunna nde a kòlò hanma a a de ti a a saraxan bama Alatala xa, hanma a fena nde rabama nen, a mon a baba konni, ⁵a baba na a me waxatin naxan yi, xa a mi sese fala, a lan a yi a kòlòne nun a de ti xuine birin nakamali. ⁶Koni a baba na a me waxatin naxan yi, xa a mi tin, a mi lan a yi a kòlòne nun a de ti xuine rakamali. Alatala dijnama nen a ma, bayo a baba mi tinxi.”

⁷“Xa sungutunna nde a kòlò hanma a a de ti xaxilitareyani, na xanbi ra a yi futu, ⁸a xemena na a me waxatin naxan yi, xa a mi sese fala, a lan a yi a kòlòne nun a de ti xuine rakamali. ⁹A xemena na a me waxatin naxan yi, xa a mi tin, a xa a kòlòne nun a xaxilitareya de xuine yikala. Alatala dijnama nen paxanla ma.”

¹⁰“Kaḅa gileen hanma paxanla naxan xemena bata a me a ra, xa na nde a kòlò hanma a a de ti a fena nde rabama nen, a lan a yi na birin nakamali.”

¹¹“Xa paxanla bata dõxõ xemena taa ra, a a kòlò hanma a a de ti a fena nde rabama nen, ¹²a xemena na a me, xa a mi sese fala a mi tondi, a lan a yi a kòlòne nun de ti xuine birin nakamali. ¹³Koni a xemena na a me waxatin naxan yi, xa a mi tin, a mi lan a yi a kòlòne nun de ti xuine rakamali. Alatala dijnama nen a ma, amasõto a xemena bata a kala. ¹⁴Nayi, a xemena nãe tinje nen hanma a tondi a kòlòne nun a de ti xuine ma. ¹⁵A na a me, xa a xemena mi sese fala a paxanla xa, a bata

tin a kòlòne nun de ti xuine birin ma a dunduni. ¹⁶Koni xa lõxõn bata dangu a xemena a fe mexi naxan yi, a yi fa a paxanla de ti xuine kala, xemena a paxanla haken goronna tongoma nen.”

¹⁷Alatala na sariyane nan falaxi Musa xa de tiina fe yi paxalan futuxina fe yi hanma dii temen naxan a baba konni.

Midiyan kaane yi paxankata

31 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²“Midiyan kaane fe paxin saran e ra, e naxan ligaxi Isirayila kaane ra. Na xanbi ra, i laxirayama nen.” ³Nayi, Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “Muxuna ndee xa e yitõn yenge so xinla ma e ye. E sigama Midiyan kaane nan yengedeysi, alogo Alatala xa e fe paxine saran e ra. ⁴Nayi, e xa yenge soon muxu wuli keden keden tongo Isirayila bõnsõnne birin yi.”

⁵E yi muxu wuli fu nun firin tongo Isirayila ganle ye yenge so xinla ma. Bõnsõn keden, wuli keden. ⁶Musa yi e rasiga yengeni, bõnsõn yo bõnsõn muxu wuli keden, e nun Finexasi, saraxarali Eleyasari a dii xemena, naxan se rasaripaxanina ndee xali e nun xõtaan naxanye fema yengeni.

⁷E yi siga Midiyan yamanan yengedeni alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. E yi xemene birin faxa. ⁸E Midiyan manga suulun fan faxa, Efi nun Rekemi nun Suru nun Xuru nun Reba. E Beyori a dii Balami fan faxa silanfanna ra. ⁹E yi Midiyan paxanle nun e diine tongo, e nun e xuruseene nun e yii seene birin. ¹⁰E yi e taane nun e dõxõdene birin gan. ¹¹E yi se tongoxine birin xali e nun muxune nun xuruseene. ¹²E yi fa suxu muxune nun se tongoxine ra Musa nun saraxarali Eleyasari nun Isirayila yamaan fema daaxadeni Moyaba meremereni Yuruden baan dõxõn Yeriko yetagi.

¹³Musa nun saraxarali Eleyasari nun yamaan mangane yi siga e ralandeni

daaxaden fari ma. ¹⁴Musa yi xɔɔ gali kuntigine ma naxanye muxu wuli xun na e nun naxanye muxu keme xun na naxanye yi kelima na yengeni. ¹⁵Musa yi e maxɔdin, a naxa, “Nanfera ε naxanle luxi e nii ra?” ¹⁶E tan nan Balam i a kawandin name, e Isirayila kaane bira tinxintareyani Alatala ra Peyori yi, fitina furen yi so Alatala yamani. ¹⁷Iki e dii xemene birin faxa, e nun naxanla naxanye xeme feen kolon. ¹⁸Koni ε nɔe sungutun nasɔɔnxine ramare nen e yete xa. ¹⁹Naxanye birin faxan tixi e ye hanma e yiin din muxu faxaxin na, ne xa lu daaxaden fari ma xii solofere. E lan ε yi ε rasarijan xii saxanden nun xii soloferede lɔxɔni e nun ε suxu muxune. ²⁰E mɔn xa dugine rasarijan, e nun seen naxanye rafalaxi kidin na hanma sii xaben na hanma wudin na.”

²¹Sofaan naxanye keli yengeni, saraxarali Eleyasari yi a fala ne xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi Musa ma a sariyani: ²²Xemaan nun gbetin nun sulan nun wuren nun yɔxɔna, ²³e nun teen mi naxanye birin ganma, ε xa ne rasarijan teen nan na. Na xanbi ra, ε yi e rasin marasarijan igeni. Naxanye ganma, ε ne rasin marasarijan igeni gbansan. ²⁴E na ε dugine xa xii soloferede lɔxɔni, ε sarijanma nen. Nayi, ε nɔe soe nen daaxadeni.”

²⁵Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁶“I tan nun saraxarali Eleyasari nun yamaan xabila mangane, ε muxune nun xuruseene birin tenge naxanye tongoxi yengeni. ²⁷Na xanbi ra, i xa e yitaxun firinna ra, fɔxɔ kedenna sofane nan gbeen na ra naxanye siga yengeni, fɔxɔ kedenna yamaan dɔnxen nan gbeen na ra. ²⁸I xa ndedi ba sofane gbeen na mudun na Alatala xa: i muxu keden ba muxu keme suulunna ra hanma xuruse keme suulun e nun jingene nun sofanle nun yexene nun siine birin. ²⁹I xa muduni ito ba e gbeen na, i yi a so

saraxarali Eleyasari yii Alatala gbeen na. ³⁰Isirayila yamaan dɔnxen gbeen tan, i xa muxu keden ba muxu tonge suulunna ra, hanma xuruse tonge suulun e nun jingene nun sofanle nun yexene nun siine birin. I yi e so Lewi bɔnsɔnna muxune yii, Alatala Batu Bubun taxuxi naxanye ra.” ³¹Musa nun saraxarali Eleyasari yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³²Sofane seen naxanye tongo yengeni, itoe nan lu yengen xanbini: xuruse xunxuri wuli keme sennin wuli tonge solofere wuli suulun, ³³jinge wuli tonge solofere wuli firin, ³⁴sofali wuli tonge sennin wuli keden, ³⁵e nun sungutun nasɔɔnxɔni wuli tonge saxan wuli firin.

³⁶Naxan yitaxun yengesone ra na ni i ra: xuruse xunxuri wuli keme saxan wuli tonge saxan e nun solofere keme suulun, ³⁷xuruse xunxurin keme sennin tonge solofere e nun suulun yi ba a ra mudun na Alatala xa, ³⁸e nun jingene wuli tonge saxan wuli senninne, jingene tonge solofere e nun firin yi ba a ra mudun na Alatala xa, ³⁹e nun sofali wuli tonge saxan keme suulunna, sofali tonge sennin e nun keden yi ba a ra mudun na Alatala xa, ⁴⁰e nun muxu wuli fu nun senninna, muxu tonge saxan e nun firin yi ba a ra mudun na Alatala xa. ⁴¹Musa yi na mudun so saraxarali Eleyasari yii Alatala gbeen na, alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi.

⁴²Isirayila yamaan gbeen ni i ra Musa naxan dɔxɔ a danna. ⁴³Yamaan gbeena: xuruse xunxuri wuli keme saxan wuli tonge saxan wuli solofere keme suulun, ⁴⁴e nun jingene wuli tonge saxan wuli sennin, ⁴⁵e nun sofali wuli tonge saxan keme suulun, ⁴⁶e nun muxu wuli fu nun sennin. ⁴⁷Naxan soxi Isirayila kaane yii, Musa yi muxu keden ba muxu tonge suulunna ra, a xuruse keden ba xuruse tonge suulunna ra, alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi. A yi e so Lewi bɔnsɔnna

muxune yii, Ala Batu Bubun yi taxuxi naxanye ra.

⁴⁸Ganla kuntigine yi siga Musa fema naxanye muxu wuli xun na e nun naxanye muxu keme xun na. ⁴⁹E yi a fala a xa, e naxa, “Sofaan naxanye nɔ̄ yamarine bun, nxu bata ne tenge. Hali keden mi baxi nxu ra. ⁵⁰Nanara, nxu xema seen naxanye sɔ̄tɔ̄xi, nxu bata fa ne ra Alatala xɔ̄n a kiseen na nxu niin xunba saranna ra: kɔ̄e birane, yii kɔ̄e rasona, yii soli rasona, tunla sone, e nun ɔ̄erene.” ⁵¹Musa nun saraxarali Eleyasari yi na xema muranne birin nasuxu e ra. ⁵²Kuntigin naxanye muxu wuli xun na e nun naxanye muxu keme xun na, ne xema seene binyan yi sigɛ han kilo keme tonge solofere, e naxanye fi Alatala ma. ⁵³Sofane tan yi e se tongoxine ramara e yii. ⁵⁴Musa nun saraxarali Eleyasari yi kuntigine xemaan tongo, e yi a xali Naralan Bubuni, alogo Alatala xa a ɔ̄ɔ̄ɔ̄ lu Isirayila kaane xɔ̄n.

Isirayila kaana ndee yi dɔ̄ɔ̄ɔ̄ Yuruden sogeteden binni

Sariyane 3.12-22

32 Xuruse wuyaxi yi Ruben nun Gadi bɔ̄nɔ̄nne yii. E yi a to a Yaasari nun Galadi bɔ̄xɔ̄n yi fan e xuruseene xa. ²Nayi, Gadi kaane nun Ruben kaane yi fa Musa nun saraxarali Eleyasari nun yamaan mangane fema, e yi a fala, e naxa, ³“Alatala yamanan naxanye nɔ̄xi Isirayila yamaan xa, Ataroti nun Dibon nun Yaasari nun Nimira nun Xesibɔ̄n nun Eleyale nun Sebami nun Nebo nun Bewoni, ⁴na yamanane fan xuruseene xa, anu xuruseene nxu tan yii han, nxu tan ε walikene.” ⁵E yi a fala, e naxa, “Xa ε tinɔ̄e nɔ̄ falan ma, na bɔ̄xɔ̄n xa so nxu yii, ε nama nxu xali Yuruden baan kidi ma.”

⁶Musa yi a fala e xa, a naxa, “E tan dɔ̄ɔ̄ɔ̄n nen be ba, ε ngaxakedenne yi siga yenge sodeni? ⁷Nanfera ε Isirayila kaane

tunnaxɔ̄lɔ̄ma sigadeni yamanani Alatala naxan soxi e yii? ⁸E fafane fan na nan liga bonni, n to e rasiga yamanan matodeni keli Kadesi-Barineya yi. ⁹E te nen han Esikoli meremereni. E to yelin yamanan matoe, e yi Isirayila kaane tunnaxɔ̄lɔ̄ e ma alogo e nama siga yamanani Alatala naxan soxi e yii. ¹⁰Na lɔ̄xɔ̄ni Alatala yi xɔ̄lɔ̄, a yi a kɔ̄lɔ̄, a naxa, ¹¹‘Muxuni itoe naxan minixi Misiran yi, naxanye barin bata dangu ɔ̄e mɔ̄xɔ̄nɔ̄n na, ne mi bɔ̄xɔ̄n toma n na n kɔ̄lɔ̄xi naxan so fe ra Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii, amasɔ̄tɔ̄ e mi luxi n fɔ̄xɔ̄ ra ki fapi. ¹²Fɔ̄ Yefune a dii Kalebi, Kenisi kaana, e nun Nunu a dii Yosuwe, bayo e lu nen Alatala fɔ̄xɔ̄ ra ki fapi.’ ¹³Alatalaa xɔ̄lɔ̄ gbeen keli nen Isirayila kaane xili ma, a yi e rasiga tonbonna xun xɔ̄n ɔ̄e tonge naanin, han na waxatin muxune birin yi ɔ̄an naxanye fe ɔ̄axin liga Alatala yetagi. ¹⁴Iki ε tan yulubi kanne, ε faxi ε fafane nan ma. E Alatala raxɔ̄lɔ̄ma nen Isirayila xili ma dangu e ra. ¹⁵Anu, xa ε xete a fɔ̄xɔ̄ ra, a mɔ̄n yamani ito birin luma nen tonbonni, ε yi findi yamaan birin halagi xunna ra.”

¹⁶Na muxune mɔ̄n yi e maso Musa ra e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu waxi sansanne sa feni be nɔ̄ xuruseene xa nxu yi taane ti nɔ̄ denbayane xa. ¹⁷Na xanbi ra, nxu yenge so seene tonge, nxu yi ti Isirayila kaan bonne yeε ra, nxu yi e xali e yirene yi. Nayi, nɔ̄ denbayane luma nen taa makantaxine kui, e ratanga yamanani ito muxune ma. ¹⁸Nxu mi xete nxu konne yi, fɔ̄ Isirayila kaane birin na dɔ̄ɔ̄ɔ̄ e bɔ̄xɔ̄ne yi. ¹⁹Nxu mi bɔ̄xɔ̄n sɔ̄tɔ̄ma Yuruden baan fɔ̄xɔ̄ kedenni alo e tan, bayo nxu bata nɔ̄ bɔ̄xɔ̄n sɔ̄tɔ̄ be binni baan sogeteden binni.” ²⁰Musa yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε falani ito liga, xa ε yenge so seene tongo Alatala xa, ²¹xa ε sofane birin Yuruden baan gidi Alatala yetagi han a yi a yaxune birin kedi, ²²xa yamanan lu Alatala nɔ̄ɔ̄n bun,

nayi Alatala nun Isirayila tinma nen ε yi xete be. Nayi, yamanani ito findima nen ε gbeen na Alatala yetagi. ²³Koni xa ε mi na liga, ε bata yulubin liga Alatala ra. Ε xa a kolon, fa fala ε yulubin saranna ε lima nen. ²⁴Awa, ε xa taane ti ε denbayane xa, e nun sansanne ε xuruse kurune xa, koni ε xa e de ti xuine rakamali de!”

²⁵Gadi kaane nun Ruben kaane yi a fala Musa xa, e naxa, “Nxu tan, i ya walikene a ligama nen alo i a yamarixi kii naxan yi. ²⁶Nxo diine nun nxo paxanle nun nxo xuruseene birin luma nen Galadi taane yi. ²⁷Koni nxu tan i ya walikene birin yenge so seene tongoma nen, nxu siga yenge sodeni Alatala yetagi, alo nxu kannna a falaxi kii naxan yi.”

²⁸Musa yi yamarin fi saraxarali Eleyasari ma e nun Nunu a dii Yosuwe ma, e nun Isirayila bōnsōn mangane ma e fe ra. ²⁹Musa yi a fala e xa, a naxa, “Xa Gadi kaane nun Ruben kaane Yuruden baan gidi ε fōxo ra, e birin yi yenge so seene tongo Alatala xa, nayi yamanan na lu ε nōōn bun, ε Galadi yamanan so e yii e gbeen na. ³⁰Koni xa e birin mi gidi ε fōxo ra yenge so seene ra e yii, e xa dōxo ε tagi Kanan bōxōni.”

³¹Gadi kaane nun Ruben kaane yi a fala, e naxa, “Alatala bata naxan fala, nxu tan i ya walikene na ligama nen. ³²Nxu gidima nen Kanan yamanani Alatala xa yenge so seene ra nxu yii, koni nxu keε bōxōn sōtōma nen Yuruden baan be binni.”

³³Musa yi Amorine manga Sixōn ma yamanan nun Basan manga Ogo a yamanan so Gadi kaane nun Ruben kaane nun Yusufu a dii Manase bōnsōnna fōxo kedenna yii, e nun e taane nun bōxōn naxanye e rabilinni.

³⁴Gadi kaane yi Dibon nun Ataroti nun Aroyeri nun ³⁵Atiroti-Sofani nun Yaaseri nun Yogboha nun ³⁶Beti-Nimira

nun Beti-Haran ti taa makantanxine ra, e yi xuruse sansanne sa.

³⁷Ruben kaane yi Xesibōn ti, e nun Eleyale nun Kiriayatayimi nun ³⁸Nebo nun Baali-Meyōn, e naxanye xiliye masara, e nun Sibima. E taan naxanye ti e yi ne xili sa.

³⁹Manase a dii Makiri yixetene yi siga Galadi yi, e yi a suxu, e yi Amorine kedi naxanye yi dōxi na. ⁴⁰Nayi, Musa yi Galadi so e yii alogo e xa dōxo na. ⁴¹Yayiri, Manase yixetena nde yi siga, a yi taadina ndee suxu, a yi e xili sa “Yayiriya.” ⁴²Noba yi siga, a yi Kenata suxu e nun a banxidene, a yi a xili sa “Nobaya.”

Isirayila kaane sigatina

33 Isirayila kaane sigadene ni i ra e to mini Misiran yi e gali yeen ma, Musa nun Haruna yamarin bun. ²Musa yi tidene sebema Alatalaa yamarin nan ma. E sigadene ni i ra, e tide yeen ma.

³E keli Ramisesi yi kike singen xii fu nun suulundeni Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla kuye baani. Isirayila kaane xōrōyaxin yi mini Misiran kaane birin yetagi, ⁴Misiran kaane yi e dii singene binbine maluxunma waxatin naxan yi Alatala naxanye faxa e ye. Amasōtō Alatala e alane yalagi nen.

⁵Isirayila kaane yi keli Ramisesi yi, e sa daaxa Sukōti yi. ⁶E yi keli Sukōti yi, e sa daaxa Etama yi tonbonna danna ra. ⁷E yi keli Etama yi, e yi xete han Pihahiroti yi, Baali-Sefōn yetagi, e yi sa daaxa Migidoli dexōn. ⁸E yi keli Pihahiroti yi, e yi baan gidi tonbonna binni, e yi xii saxan siga ti Etama tonbonni, e yi sa daaxa Mara yi. ⁹E yi keli Mara yi, e siga Elimi yi, tigi fu nun firin e nun tugu bili tonge solofere yi denaxan yi. E yi daaxa menni. ¹⁰E yi keli Elimi yi, e sa daaxa Gbala Baan dexōn. ¹¹E yi keli Gbala Baani, e sa daaxa Sin tonbonni. ¹²E yi keli Sin tonbonni, e sa daaxa Dofika yi. ¹³E yi keli Dofika yi,

fari fəxəni, siga Sini binni, dangu Kadesi-Barineya yiifari fəxən ma han Xasari-Adari han Asimon. ⁵Keli Asimon yi, danna mən danguma nen sa dəxə Misiran xuden na, a sa dəxə fəxə igen na. ⁶So-gegodode binni, danna findima fəxə ige gbeen nan na. ⁷Kəmenna ma, ε xa danna sa fəxə ige gbeen nun Horo geyaan tagi. ⁸Keli Horo geyaan ma, ε yi a radangu Lebo-Xamata han Sedadi yi. ⁹A yi siga han Sifiron, sa dəxə Xasari-Enan na. ε kəmen ma danna nan na ra. ¹⁰Sogeteden binni, ε xa danna sa keli Xasari-Enan yi siga Sefami binni. ¹¹Keli menni, a yi siga Ribila binni, Ayin sogeteden binni, sa dəxə tintin yiren na Kinereti Daraan sogetedeni. ¹²Danna yi sa dəxə Yuruden Baan na siga Fəxə Darani. ε yamanan danne findin ne nan na.”

¹³Musa yi na yamarine rali Isirayila kaane ma. A mən yi a fala e xa, a naxa, “Alatala yamanani ito nan yitaxunma bənsən solomanaanin nun a tagiin na masensenna xən. ¹⁴Amasəwə Ruben bənsənna nun Gadi bənsənna nun Manase bənsənna fəxə kedenna bata yi e kəe bəxən sətə. ¹⁵Bənsən firin nun a tagini ito bata e kəe bəxən sətə Yuruden Baan sogeteden binni, Yeriko yetagi.”

Yəeratine xa bəxəni taxun

¹⁶Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁷“Saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe xa yamanani taxun. ¹⁸I mən xa bənsən manga keden keden sa e fari e malideni.”

¹⁹E xinle ni itoe ra: Yefune a dii Kalebi Yuda bənsənni,

²⁰Amixudi a dii Semuyeli Simeyən bənsənni,

²¹Kisilon ma dii Elidadi Bunyamin bənsənni,

²²Yogili a dii Buki, Dan bənsən mangana,

²³Efodi a dii Xaniyeli, Yusufu a dii Manase bənsən mangana,

²⁴Sifitan ma dii Kemuyeli, Yusufu a dii Efirami bənsən mangana,

²⁵Parinaki a dii Elisafan, Sabulon bənsən mangana,

²⁶Asan ma dii Palitiyeli, Isakari bənsən mangana,

²⁷Selomi a dii Axixudi, Aseri bənsən mangana,

²⁸e nun Amixudi a dii Pedaheli Nafatali bənsən mangana.

²⁹Alatala ne nan yamarixi e xa Kanan yamani taxun Isirayila kaane ra.

Lewi a taane

35 Alatala yi a fala Musa xa Moy-aba məmerene yi Yuruden Baan dəxən Yeriko yetagi, a naxa, ²“Isirayila kaane yamari a e xa taane ba e kəe bəxəne ra e yi e fi Lewi bənsənna muxune ma, alogo e xa dəxə na. E mən yi na taane rabilin xəene so e yii. ³Nayi, Lewi bənsənna muxune taane sətəma nen e dəxədene ra, e yi bəxəne sətə e rabilinni e jingene nun e seene nun e xuruseene xa. ⁴ε bəxən naxanye soma Lewi bənsənna muxune yii, ne danne nun taane yinne xa makuya e bode ra han nəngənna ye wuli keden. ⁵Taan fəxə naaninne kuyan xa lan, nəngənna ye wuli firin sogeteden binni, nəngənna ye wuli firin yiifari fəxəni, nəngənna ye wuli firin sogegododen binni, e nun nəngənna ye wuli firin kəmenna ma. Taan xa lu a tagini. E xəene danne sama na kii nin. ⁶ε taan naxanye soma Lewi bənsənna muxune yii, ε xa sennin sugandi ne ye marakisi taane ra alogo muxun naxan na faxan ti, a xa a gi, a siga menna nde yi. ε mən xa taa tonge naanin nun firin gbete ye so e yii. ⁷A malanxina, ε taa tonge naanin nun solo-masexə nan soma Lewi bənsənna muxune yii e nun e rabilinne xəene. ⁸Isirayila bənsənna birin xa taana ndee so e yii naxan nun a bənsənna lan. Taa gbegeba xa ba bənsən gbeene bəxəne ra, ndedi yi ba bənsən xurine bəxəne ra.”

Marakisi taane

Sariyane 4.40-43 nun

19.1-13 nun Yosuwe 20.1-9

⁹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁰ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E na Yuruden baan gidi ε so Kanan yamanani, ¹¹ ε xa taana ndee sugandi marakisi taane ra. Naxan na faxan ti a mi a rake-lixli a ma, a a gima nen a siga menna nde yi. ¹² A yi ratanga faxes muxun gbeepɔɔ muxun ma menni, alogo a nama faxes be-nun yamaan yi a makiti. ¹³ E taan naxanye soma e yii, taa sennin nan findima marakisi taane ra ne ye. ¹⁴ Marakisi taa saxan xa lu Yuruden baan sogeteden binni, saxan Kanan yamanani. ¹⁵ Muxune ratangama nen taa senninni itoe yi, Isirayila kaana hanma xɔɔnen naxan dɔxi Isirayila kaane ye. Naxan na faxan ti, a mi a rakeli a ma, fɔ a xa a gi, a siga menna nde yi.”

¹⁶ “Xa muxuna nde faxan ti wure ma seen na, faxes tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxes. ¹⁷ Xa a gemen tongo naxan muxun faxes, a muxuna nde gɔɔɔn a ra, a yi a faxes, faxes tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxes. ¹⁸ Xa a wudin tongo naxan muxun faxes, a yi muxuna nde bɔnbɔ a ra, a faxes, faxes tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxes. ¹⁹ Faxes muxun gbeepɔɔ muxun nan faxes tiin faxama. A na a to, a xa a faxes. ²⁰ Xa muxuna nde a boden nabira, a bata yi a yiton xɔnnantenyani, hanma a a rakeli a ma, a yi a gɔɔɔn, a yi a faxes, ²¹ hanma a yi a bɔnbɔ xɔnnantenyani, a yi a faxes, faxes tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxes. Faxes muxun gbeepɔɔ muxun na a to, a xa a faxes.”

²² “Koni xa muxuna nde a boden nabira tantanni, xɔnnantenyaa mi a ra, hanma a a gɔɔɔn, a mi a rakeli a ma, ²³ hanma a mi a toxi, a yi gemen nabira a ma naxan a faxes, a yi faxes, nayi bayo a yaxu mi a ra, a mi yi waxi fe jaxin liga feni a ra, ²⁴ yamaan xa faxes tiin

nun faxes muxun gbeepɔɔ muxun makiti na sariyane xɔn. ²⁵ Yamaan xa faxes tiin xun mafala faxes muxun gbeepɔɔ muxun xɔn, e mɔn yi a xali marakisi taani a yi denaxan yi. Faxes tiin xa lu marakisi taani han saraxarali kuntigin yi faxes, naxan masusan ture sarijanxin na. ²⁶ Koni xa faxes tiin mini marakisi taan danna ra, a yi denaxan yi ²⁷ faxes muxun gbeepɔɔ muxun yi a to marakisi taan bɔxɔn fari ma, faxes muxun gbeepɔɔ muxun nɔe nen a faxadeni, a mi yatema faxes tiin na. ²⁸ Amasɔɔ faxes tiin lan nen a lu marakisi taani han saraxarali kuntigin yi faxes. Fɔ na na faxes a yi nɔ xete a bɔxɔne yi.”

²⁹ “E sariyane nan ne ra waxati famatɔne birin yi, ε nema dɔxi dede yi. ³⁰ Naxan na muxun faxes, e xa a faxes xa sereyane sereyaan ba a a funfun na a ra. Koni ε nama muxu yo faxes sereya kedenna fala xuiin ma.”

³¹ “E nama gbetin nasuxu faxes tiin xunba saren na naxan lan a faxes. E xa a faxes. ³² E nama gbetin nasuxu muxun yii naxan bata a gi, a siga marakisi taani, alogo a mɔn xa xete, a dɔxɔ a bɔxɔni benun saraxarali kuntigin xa faxes. ³³ E nama yamanan naxɔsi ε dɔxi denaxan yi. Anu, muxu faxan yamanan xɔsima nen. Bɔxɔn mi rasarijanma faxes tixin ma fɔ faxes tiin na faxes. ³⁴ E nama yamanan naxɔsi ε dɔxi denaxan yi, e nun n tan fan dɔxi denaxan yi. Amasɔɔ Alatala nan n tan na, naxan dɔxi Isirayila kaane tagi.”

Keena fe sariyan dii temene xa

36 Denbaya xunna ndee yi fa fala tideni Musa nun Isirayila bɔnsɔne yeeratine xa keli Makiri a dii Galadi bɔnsɔnni, Manase mamandenna, Yusufu yixetene xabilane. ² E yi a fala, e naxa, “Alatala to a yamari nxu kanna Musa ma a a xa kee bɔxɔne yitaxun Isirayila kaane ra masensenna xɔn, a mɔn a yamarixi a ma nen a a xa nxu ngaxakedenna Selofexadi keen so a dii

temene yii. ³Iki xa Isirayila bōnsōn gbete xemena e futu, e kee bōxōn bama nen nxu bōnsōnna gbeen na, a sa e bōnsōn nenena bōxōn fari. Nayi, kee bōxōn naxan soxi nxu bōnsōnna yii masensenna xōn, na nde bama a ra nen. ⁴Nayi, Isirayila Xōrōya Nēen na a li, e kee bōxōn bama nen nxō bōnsōnna gbeen na, a sa e bōnsōn nenēn gbeen fari.”

⁵Musa yi Alatalaa yamarine rali Isirayila kaane ma, a naxa, “Yusufu a diine bōnsōnna muxune nōndi. ⁶Alatalaa yamarin ni i ra Selofexadi a dii temene fe yi: Xemen naxan na e kenen e xa dōxō na xōn, koni a xa findi e baba bōnsōnna xabilan muxuna nde nan na, ⁷alogo Isirayila kee bōxōne nama keli bōnsōn gbete yi siga bōnsōn gbete yi. Isirayila kaane birin xa e benbane bōnsōnna kee bōxōn nan sōtō. ⁸Xa naxalan yo bōxōn

sōtō keen na Isirayila bōnsōnna nde yi, a xa dōxō a baba bōnsōnna xabilan muxuna nde xōn, alogo Isirayila kaane birin xa e benbane kee bōxōn sōtō. ⁹Isirayila kee bōxōne nama keli bōnsōn gbete yi siga bōnsōn gbete yi, Isirayila bōnsōnne birin kee bōxōne xa lu e yii.”

¹⁰Selofexadi a dii temene yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ¹¹Maxala nun Tirisa nun Xōgala nun Milika nun Noha nan Selofexadi a dii temene ra. E yi dōxō e baba ngaxakendenne dii xemene xōn. ¹²E dōxō nen e baba Yusufu a dii Manase bōnsōnna xabilane muxuna ndee xōn. Na ma, e kee bōxōne yi lu e baba bōnsōnna xabilani.

¹³Yamarine nun sariyane nan ne ra Alatala naxanye fala Isirayila kaane xa fata Musa ra Moyaba meremerene yi Yuruden baan dexōn Yeriko yetagi.

Sariyane

Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sebe

Tawureta Musa yire suulunden ni i ra. Isirayila kaane bata yi findi konyine ra Misiran yamanani. Na konyiyaan bata yi bu han Ala Nabi Musa xe waxatin naxan yi. Ala yi a mali a xa Isirayila kaane raxoxoya. E yi mini Misiran yamanani Ala senben barakani. Na xanbi ra, Ala yi e xun ti Kanan yamanan na, a denaxan fixi e ma. E yi kira yi, Ala yi mini e xa Sinayi geyaan fari. A yi a sariyan fi Nabi Musa ma alogo yamaan xa lu e Marigin sagoon lige. Koni yamaan yi Ala matandi sanja yi wuyaxi tonbonni. Na taruxun birin sebexi Tawureta Musa yiren bonne kui.

Benun e xa Kanan baxon soto, Nabi Musa yi Isirayila kaane malan. A yi taruxuni ito birin nabira e ma. A mon yi xete Alaa sariyan birin ma alogo e nama jinan a xon Kanan baxoni. Na kawandin nan sebexi Kitabun yireni ito kui.

Isirayila kaane somatona Kanan baxoni, Musa yi kawandi saxan ba Isirayila kaane xa. A singen sebexi keli Sariyane sora 1 ma han a sora 4.43. A firinden sebexi keli Sariyane 4.44 ma han a sora 28.68. A saxanden sebexi keli Sariyane 28.69 ma han a sora 30.20.

Musa Ala kewanle nan ma fe rabirama en ma, a naxanye rakamalixi a xanuntanya gbeeni a yamaan xa: a bata yi layirin xidi e tagi, a yi ti e yee ra jee tonge naanin bun ma tonbonni, a yi e ratanga e yaxune ma, a yi a sariyane nun yamarine fala e xa e nun a de xuine. Koni Kitabun yireni ito mi findixi kawandin xan gbansan na, hanma sariyan naxanye bata yi kolon nun Kitabun yire singene xon. Musa falan tima nen be alo kawandi ba kendena, naxan a rame muxune xilima senben na alogo e xa e xaxili lu Alaa

tinxinyaan xon ma. Nayi, e yi kisi feen lanna raso e nun a tan Ala keden peen tagi. Musa yi a fala, a naxa, “Isirayila kaane, e tuli mati. Alatala en ma Ala keden peen na a ra. I xa Alatala i ya Ala xanu i bopen birin na e nun i niin birin na e nun i senben birin na.” (Sariyane 6.4-5) Falani ito findixi Isirayila kaane tubi xuiin nan na e naxan falama loxo yo loxo e denkeleyana fe ra.

A sora naanin donxene, ne findixi fala jaxume firin nun taruxu firin nan na: a singen feene nan falama naxanye a yitama Yosuwe sugandi kii naxan yi Musa joxoni alogo a xa ti Isirayila yamaan yee ra, siga na yamanani Ala yi naxan fima e ma (Sariyane 31). A mon betin yitama naxan xili “Musaa betina” (Sariyane 32). A mon Musaa dubana fe yebama Isirayila kaane xa (Sariyane 33), a yi Musa faxa feen fala (Sariyane 34).

E sariya kedin naxan to Yerusalen taani Ala Batu Banxini Manga Yosiya waxatini, na noe finde Kitabun yireni ito nan na (A mato Mangane Firinden sora 22 kui). Kitabun yireni ito a feene mon falama kitabu gbete yire wuyaxi kui alo Mangane nun Nabi Yereimi a Kitabun yirena han sa dexo Yesu waxatin na. Misala ra, Matiyu 4.4 hanma Matiyu 10 e nun Maraka 12.32.

Nabi Musaa kawandi baana

1 Falane ni itoe ra, Nabi Musa naxanye fala Isirayila kaane birin xa. Na waxatini, a yi Yuruden sogetede mabinna nin, Araba tonbonni Sufi yetagi, Paran, Tofeli, Laban, Xaseroti, nun Disahabi longonne ra. ²Keli Horebe geyaan ma siga Kadesi-Barineya, xii fu nun keden sigatiin na a ra kiraan xon ma naxan danguma Seyiri geyane binni. ³E minin jee tonge naaninden kike fu nun kenden xii singe loxoni Misiran baxoni, Nabi Musa yi Alatalaa yamarine birin nali Isirayila kaane ma. ⁴Na waxatini, Musa

bata yi Amorine manga Sixon nɔ yengeni naxan yi dɔxi Xesibon yi, e nun Manga Ogo, Basan mangana, naxan yi dɔxi Asataroti nun Edere yi. ⁵ Yuruden sogeteden mabinni, Moyaba bɔxoni, Nabi Musa yi Alaa sariyan yebe e xa, a naxa:

⁶ Alatala en ma Ala ito nan falaxi en xa, Horebe geyaan ma, a naxa, “E bata bu geyani ito ma. ⁷ E keli, e siga geyane ma Amorine denaxan yi, menna longonna birin, Araba bɔxoni, geyane fari, Sefela nun Negewi binni, fɔxo ige deen na, han Kanan bɔxoni, han Liban yi, sa dɔxo Efirati baa gbeen na. ⁸ E xa na bɔxon mato, n naxan fixi e ma. E siga, e xa na tongo, bayo n tan Alatala yati nan n kolɔ e benbane xa, Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba, e nun e bɔnsɔnna birin hali e dangu xanbini, a n na bɔxon nan soma e yii.”

Nabi Musa yi kitisane dɔxo

Xɔɔyaan 18.13-27

⁹ Na waxatini, n ni ito nan fala e xa, n naxa, “N tan kedenna mi nɔe e goronna tonge. ¹⁰ Alatala e Ala bata e rawuya ayi. Iki e bata wuya ayi alo sarene kore. ¹¹ Alatala e benbane Ala xa e rawuya ayi han wuli wuli. A xa e baraka alo a a falaxi kii naxan yi. ¹² Koni, n tan kedenna nɔe e birin goronna tonge di, n yi e kitine birin sa? ¹³ E xa xemene sugandi e bɔnsɔnne yi, naxanye xaxili fan, e feene yeɛ toma, e binyaxi. N ne nan tima yamaan xun na.” ¹⁴ E yi n yabi, a n ma falan lanxi. ¹⁵ Nayi, n yi e yeɛratine tongo, xeme xaxilimaan naxanye binyaxi e bɔnsɔnne ye. N yi e dɔxo muxu wuli xun na hanma muxu keme hanma muxu tonge suulun hanma muxu fu. E findi kuntigine ra e bɔnsɔnne tagi. ¹⁶ Na waxatini, n yi yamarini ito so e kitisane yii. N naxa, “E xa e tuli mati e bari bodene ra. E yi e birin makiti tinxinni, e ngaxakedenne tagi e nun e tan nun xɔɔene tagi. ¹⁷ E nama muxu yo rafisa bonne xa kiti sadeni. E e

tuli mati senbe kannu nun senbetaren fan na. E nama gaxu muxu yo yeɛ ra, bayo Ala nan kitisaan na. Xa kitin xɔdɔxo e yii, e xa a fala n xa, n tan yi kitin sa.” ¹⁸ Na kiini n bata yamarine birin yebe e xa, a lan e xa naxan liga.

Murutɛn Kadesi yi

Yatene 13.1-33

¹⁹ Na to dangu, en bata keli Horebe geyaan ma, en yi dangu tonbon magaxuxin na e denaxan toxi. En yi ti kiraan xon siga Amori geyane ma, alo Alatala en ma Ala a yamari en ma kii naxan yi. En yi so Kadesi-Barineya yi. ²⁰ N yi a fala e xa, n naxa, “E bata Amori geyane li, Alatala en ma Ala denaxan fixi en ma. ²¹ A mato, Alatala e Ala bata bɔxoni ito dɔxo en yeɛ ra. E siga, e xa na tongo alo Alatala e benbane Ala a falaxi e xa kii naxan yi. E nama gaxu, e nama kuisan.”

²² Na waxatini, e birin yi fa n fema, e yi a fala n xa, e naxa, “En xa xerane rasiga, e xa sa bɔxoni ito feene rakɔɔsi. E fa dentegen sa en xa, en lan en xa sigan ti kiraan naxan xon e nun en sigama taan naxanye yi.” ²³ E miriyaan yi rafan n ma. Nanara, n yi xeme fu nun firin yebe e bɔnsɔn keden kedenne tagi. ²⁴ E yi siga geyane yi han e sa Esikoli lanbanna li. E yi na yirene rakɔɔsi. ²⁵ E yi na bɔxon bogi seene ba, e yi fa e yita en na. E yi dentegen sa en xa, e naxa, “Alatala en ma Ala bɔxo fajin nan fixi en ma.” ²⁶ Koni e mi tinxi sige, e murute nen Alatala e Alaa yamarin bun ma. ²⁷ E yi lu tondi falane tiye e bubune kui. E naxa, “Alatala en napaxuxi, nanara a en naminixi Misiran yi alogo a xa en so Amorine yii e yi en halagi. ²⁸ En sigan minen? En ngaxakedenne bata en tunnaxɔlɔ, e naxa, ‘Men kaane fangan gbo en xa! E mon kuya en xa. Na taane gbo. Yinna naxanye e rabilinni, ne texi han kore. Nxu bata Anakine yati to na yi.’”

²⁹N yi a fala ε xa, n naxa, “E nama kuisan. E nama gaxu e yee ra de!
³⁰Alatala ε Ala naxan tima ε yee ra, a tan nan yengen soma ε xa alo a a liga ε yee xori kii naxan yi Misiran yi han tonbonni. ³¹E bata a to nayi, Alatala ε Ala fahi ε ra nen alo muxuna a diin xalima kii naxan yi ε sigatiin birin yi han ε yi fa be li.” ³²Koni na birin yi, ε mi yi laxi Alatala ε Ala ra. ³³A tan nan yi tima ε yee ra kiraan xon, a daaxadene fen ε xa ε luma denaxanye yi. Kæen na, a kirani yalan teen na. Yanyin fan na, kundaan yi ti ε yee ra.

Yatene 14.20-45

³⁴Alatala to ε falan me, a xolɔ, a yi a kolɔ, ³⁵“Muxu kobini ito yo mi soe bɔxɔ fapini ito yi, n naxan layirin tongo ε benbane xa ³⁶fɔ Yefune a dii Kalebi, na nan a toma. N na bɔxɔn soma a yii nen a naxan yisigaxi e nun a bɔnsɔnna, bayo a lu nen Alatalaa kiraan xon ken!”

³⁷Alatala bata xolɔ n fan ma ε tan ma fe ra. A yi a fala, a naxa, “I tan yeteen mi soma bɔxɔni ito yi. ³⁸Nunu a dii Yosuwe, i mali muxun nan fama sodeni. I xa a senbe so, bayo a tan nan tima Isirayila yee ra, e bɔxɔni ito sɔɔ e keen na. ³⁹E diine, ε a falaxi naxanye ma a e findima nen muxu suxine ra, e tan naxanye munma fe kobi nun fe fapin tagi rabaan kolon, e tan nan soma na bɔxɔni. N na fima e tan nan ma. E tan nan a sɔɔma e keen na. ⁴⁰Koni ε tan, ε mɔn xa xete, ε siga tonbonni, siga Gbala Baan kiraan xon.”

⁴¹E yi a yabi, ε naxa, “Nxu bata findi yulubi kanne ra Alatala yee ra yi, koni iki nxu xa siga yenge sodeni, alo Alatala en ma Ala a yamarixi nxu ma kii naxan yi.” E birin yi ε yengeso seene tongo, bayo ε a mirixi nen a geya bɔxɔni ito masɔɔn mi xɔɔɔ. ⁴²Koni Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A fala e xa, i naxa, ‘E nama siga yenge sodeni de! N mi luma ε xon. E yax-

une ε nɔma nen.” ⁴³N yi ε maxadi na kiini, koni ε mi ε tuli mati n na. E yi murute Alatalaa yamarin ma, ε yi siga geya yireni wasoni. ⁴⁴Amorin naxanye yi dɔxi geyane yi, ne yi mini ε yengedeni alo kumi jɛjɛne dinma muxun na kii naxan yi. E yi ε kedi, e yi ε bɔnbɔ keli Seyiri han Xoroma. ⁴⁵E to xete, ε yi wuga Alatala yetagi han! Koni Alatala mi ε xuiin name, a mi a tuli mati ε xuiin na. ⁴⁶E mɔn yi lu Kadesi yi alo ε bu na kii naxan yi a singeni.

2 Na xanbi ra, nxu yi xete tonbonni nxu kiraan suxu naxan danguma Gbala Baani, alo Alatala a fala n xa kii naxan yi. Nxu yi Seyiri geyane mabilin xii wuyaxi bun.

Isirayila kaane siga tiina

²Alatala yi a fala n xa, a naxa, ³“E bata bu geyani ito rabilinni. E firifiri kɔmenna ma.” ⁴A yi a fala n xa a n xa yamarin i to fi ε ma. E danguma nen Seyiri bɔxɔni, ε ngaxakedenne denaxan yi, Esayu bɔnsɔnna. E gaxuma nen ε yee ra, koni ε xa a liga ε yeren ma, ⁵ε nama yengen gidi e ma, bayo n mi sese soma ε yii fata e bɔxɔn na, hali san tidena. N bata Seyiri geyane fi Esayu ma. ⁶E na donseen nun igen naxan tongo fɔ ε xa a saren fi nen gbetin na. ⁷Alatala ε Ala bata barakan sa ε kewanli. A yi a jɔxɔ lu ε sigatiin xon ma ε yi tonbonni ito yi waxatin naxan yi. Nee tonge naaninni ito bun ma, Alatala ε Ala nan yi ε xon. Sese mi dasaxi ε ma.

⁸Nanara, en yi dangu en ngaxakedenne bɔxɔn dexɔn Esayu bɔnsɔnna naxanye dɔxi Seyiri bɔxɔni. En mɔn yi Araba kiraan suxu, naxan kelima Elati nun Esiyon-Gebere yi. Na xanbi ra, en yi en maxete, en yi dangu Moyaba tonbon kiraan xon.

⁹Alatala yi a fala n xa, a naxa, “E nama yengen gidi Moyaba kaane ma de! E nama e fen yengen na de, bayo n mi e bɔxɔ yo soma ε yii e konni. N bata

Ari bəxən fi Loti bənsənna ma. ¹⁰Emi kaane nan yi Ari bəxəni nun. Siya senbemaan nan yi ne ra. E yi wuya, e kuya alo Anaki bənsənna muxune. ¹¹Muxuna nde yi e yatema Refa kaane nan na, alo Anaki bənsənna muxune, koni Moyaba kaane yi a falama e ma nen a ‘Emi kaane.’ ¹²Xori kaane nan yi dəxi Seyiri bəxəni a singeni. Koni Esayu bənsənna muxune yi e kedi, e yi e raxəri. E tan yi dəxə na yi, alo Isirayila kaane fan naxan liga na bəxəni Alatala denaxan fi e ma. ¹³Iki, ε keli, ε yi Serede xuden gidi.” Nayi, en yi na gidi. ¹⁴Nεε tonge saxan nun solomasexε nan dangu xabu en keli Kadesi-Barineya yi, han en Serede xuden gidi waxatin naxan yi. Na lixi, yengesoona naxanye birin yi na na waxati danguxini nun, ne birin bata yi faxa alo Alatala a kələ e xa kii naxan yi. ¹⁵Alatala yi keli e xili ma han e birin yi jan daaxadeni.

¹⁶Na yengesone to jan yamaan ye, e faxa, ¹⁷Alatala yi a fala n xa, a naxa, ¹⁸“To, ε danguma nen Moyaba danna ra, siga Ari bəxəni. ¹⁹ε Amonine lima nen na. ε nama yengen gidi e ma de! ε nama e fen yengen na, bayo n mi e bəxə yo soma ε yii. N na fixi Loti bənsənna nan ma.”

²⁰Na bəxən fan yi yatexi Refa kaane gbeen nan na, bayo Refa kaane yi dəxi na nun. Amonine yi a falama e ma nen a “Samisumi kaane.” ²¹Siya senbemaan nan yi e ra, e yi wuya, e kuya alo Anaki bənsənna muxune. Koni Alatala yi e halagi Amoni kaane xən. Amoni kaane yi e kedi, e yi dəxə e bəxəni. ²²Ala bata yi na fe sifan liga Esayu a diine xa naxanye yi dəxi Seyiri bəxəni, a to yi Xori kaane halagima e xən. E e kedi nen e yi dəxə e funfuni. E dəxi menni han iki. ²³Awi kaane tan, naxanye yi dəxi taane kui han Gasa, Kafatoro kaane nan ne halagi e to fa keli Kafatoro yi. E yi dəxə e funfuni.

²⁴Ala yi a fala en xa, a naxa, “ε ti kiraan xən, ε xa Arinon xuden gidi.

A mato, n bata Xesibən manga Sixən, Amorin so ε yii, e nun a bəxəna. Iki, ε xa na tongo. ε xa na yengen nakeli. ²⁵To, n na ε yeeragaxun luma nen dunuḡa siyane birin yi. E na ε xinla me, e xuruxurunma nen gaxuni gbirigbiri!”

E yi Manga Sixən nə

Yatene 21.21-30

²⁶N yi xerane rasiga bəne xunbeleri falane tideni Xesibən manga Sixən xa, keli Kedemoti tonbonni. N naxa, ²⁷“Nxu wama i ya bəxəni gidi feni. Nxu sigama kira gbeen nan tun xən. Nxu mi sige kəməna ma, nxu mi sige yiifanna ma. ²⁸Nxu na donseen nun igen naxan tongo, nxu a birin saren fima nen gbetin na. A lu nxu xa dangu nxu sanni i ya bəxəni. ²⁹Esayu bənsənna naxanye dəxi Seyiri bəxəni e nun Moyaba kaan naxanye dəxi Ari bəxəni, ne bata yi nxu sago sa a nxu xa dangu e bəxəne yi. I fan xa n sago sa alogo nxu xa Yuruden baan gidi, nxu yi so bəxəni Alatala nə Ala denaxan fixi nxu ma.” ³⁰Koni Xesibən manga Sixən yi tondi nxu dangu feen ma a bəxəni, bayo Alatala ε Ala bata yi a xaxinla xədxə ayi. A yi a bənen balan alogo a xa a so e yii alo a kii naxan yi to.

³¹Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A mato, n bata Sixən nun a bəxən so e yii. ε xa sa na tongo ε gbeen na.” ³²Sixən nun a yamaan birin yi fa en yengedeni Yahasi yi. ³³Alatala en ma Ala yi Sixən so en yii, en yi a nə, e nun a diine nun a yamaan birin. ³⁴En yi na taane birin suxu, en yi e birin kala. En mən yi xemene nun jaxanle nun diine birin faxa. En mi muxu yo lu a nii ra. ³⁵En mi sese tongo fə xuruseene nun se kenden naxanye yi na taane kui. ³⁶Keli Aroyeri Arinon xuden de, e nun taan naxan na meremereni, siga han Galadi, taa yo mi nə sətə en ma. Alatala en ma Ala e birin so nen en yii. ³⁷Koni ε mi e masoxi Amonine bəxən na, hanma Yaboko xuden de, hanma taan

naxanye na geyane ma alo Alatala a yamari ε ma kii naxan yi.

E yi Basan yamanan masəṭə

Yatene 21.31-35

3 En yi en maxete, en yi te Basan kiraan xən. Basan manga Ogo yi mini en yengedeni Edere yi, e nun a ganla birin. ² Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I nama gaxu a yee ra, bayo n na soma i yii nen e nun a ganla birin e nun a bəxəna. I bata naxan liga Sixən na, Amorine mangana, naxan yi dəxi Xesibən, i na nan ligama a fan na.” ³ Alatala en ma Ala yi Basan manga Ogo so en yii, e nun a ganla birin. En yi e birin faxa, muxu ɲɛɲɛ yo mi lu. ⁴ Na waxatini, en yi a taane birin suxu. Na taa yo mi lu en mi denaxan suxu. Taa tonge sennin nan yi e ra naxanye yi Arigobi rabilinni Basan manga Ogo a mangayaan bun. ⁵ Na taane birin yi rabilinxi yin matexine nan na. E yi balanxi de wure daxine nan na. Banxide wuyaxi fan yi na naxanye mi yi rabilinxi yinne ra. ⁶ En yi na taane birin kala fefe, alo en na a liga Xesibən manga Sixən ma bəxən na kii naxan yi. En yi xemene nun paxanle nun diine birin faxa taane birin yi. ⁷ En yi seene birin kala fə xuruseene nun se kendene, en naxanye tongo.

⁸ Na waxatini, en yi bəxəne birin tongo Yuruden sogeteden binni, e ba Amorine manga firinne yii, keli Arinon xudeni han Xerimon geyana. ⁹ Sidən kaane a falama na geyaan ma nen a “Siriyan.” Amorine tan naxa a “Seniri.” ¹⁰ En yi na taane birin tongo na fiili yireni e nun Galadi bəxəna e nun Basan bəxən birin, sa dəxə Salaka nun Edere ra. Na taane birin yi Ogo a mangayaan nan bun Basan bəxəni. ¹¹ Basan manga Ogo nan keden mi faxa Refa kaane ye. A wure saden mən Rabaha yi, Amonine manga taana. A kuyana, nəngəna ye solomanaanin, a yigbona nəngəna ye naanin.

Galadi nun Basan bəxə yitaxunna

Yatene 32.1-42

¹² Na waxatini, en yi na bəxən tongo. Keli Aroyeri yi, sa dəxə Arinon xude deen na e nun Galadi geyaan fəxə kedenna e nun na taane, n yi na birin so Ruben nun Gadi bənsəna yii. ¹³ N yi Galadi fəxə boden nun Basan manga Ogo bəxən so Manase bənsəna fəxə kedenna yii. Arigobi rabilinna bəxən nun Basan bəxən yi yatexi Refa kaane bəxən nan na. ¹⁴ Manase a dii Yayiri yi Arigobi bəxən findi a gbeen na han Gesuri kaane nun Maka kaane bəxəne danne. E yi Yayiri xili sa Basan bəxən xun ma. Han iki e a falama Basan bəxən ma nen a “Yayiri taana.” ¹⁵ N yi Galadi so Makiri yii. ¹⁶ N yi Galadi fəxə kedenna so Ruben bənsəna nun Gadi bənsəna yii han Arinon xudena. Xude wunla nan na danna ra, sa dəxə Yaboko xuden na, Amonine bəxən danna. ¹⁷ N mən yi Araba bəxən fan so e yii naxan danna lanxi Yuruden baan ma keli Kinereti Darani, sa dəxə Araba Fəxə Ige Daraan na, Pisiga geyaan lanbanni, sogeteden binni.

¹⁸ Na waxatini n yi yamarini ito fi ε ma. N naxa, “Alatala ε Ala bata bəxəni ito fi ε ma alogo a xa findi ε gbeen na. Koni ε xeme kendene birin xa e yitən e siga e ngaxakedenne Isirayila kaane yee ra yenge sodeni. ¹⁹ ε paxanle nun ε diine nun ε xuruseene nan tun luma taane kui n naxan soxi ε yii. N na a kolon xuruse wuyaxi ε yii. ²⁰ ε luma nen sofoyani han Alatala ε Ala yi matafun fi ε ngaxakedenne fan ma. Alatala ε Ala bəxən fima e ma nen Yuruden kidi ma. Na waxatini, ε birin nə xete nen ε gbee bəxəni n naxan soxi ε yii.”

²¹ Na waxatini, n yi yamarin so Yosuwe yii. N yi a fala a xa, n naxa, “I bata feene birin to i yeen na Alatala ε Ala naxan ligaxi manga firinni itoe ra. Alatala na ligama nen yamanan birin na,

i na dangu denaxan yi. ²²I nama gaxu e yee ra, bayo Alatala e Ala nan e yengema e xa.”

Nabi Musa mi soma Kanan bɔxɔni

²³Na waxatini, n yi Alatala maxandi, n naxa, ²⁴“Marigina Alatala, i bata i ya fisamantenyaaan nun i senben yita i ya walikeen na. Ala gbete yo mi kore xɔnna ma hanma bɔxɔn ma naxan nɔe i ya wanle nun i ya kabanakone lige. ²⁵Yandi, tin n xa Yuruden baan gidi alogo n xa na bɔxɔ fapin to naxan a kidi ma, e nun a geya yire fapina, e nun Liban bɔxɔna.” ²⁶Koni Alatala bata yi xɔlɔ n ma e tan ma fe ra. A mi n xuiin namexi. Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A lu na ki, i nama fa feni ito fala n xa sɔnɔn. ²⁷Te Pisiga geyaaan xuntagi, i yi sogegododen binna mato e nun kɔmen fɔxɔn binni, e nun yifari fɔxɔn binni, e nun sogeteden binni. I xa a mato i yete yeen na. Koni i xa a kolon a fapin na, i mi Yuruden baan gidima. ²⁸Yamarin fi Yosuwe ma, i limaniyaaan nun senben fi a ma, bayo a tan nan tima yamaan yee ra Yuruden baan gidideni. I bɔxɔn naxan toma, a tan nan a ligama Isirayila yi na bɔxɔn sɔtɔ e kee bɔxɔn na.” ²⁹Nayi, en yi lu lanbanni Beti-Peyori yetagi.

Alaa sariyan suxu fena

4 Iki, Isirayila, e tuli mati. E xa tɔnne nun sariyane suxu, n na e xaranma naxanye ma iki, alogo e xa siimayaan sɔtɔ, e mɔn xa bɔxɔn sɔtɔ Alatala e benbane Ala naxan fixi e ma. ²E nama sese sa n ma yamarin fari, n naxan falaxi e xa. E mɔn nama sese ba a ra. E xa Alatala e Ala yamarine suxu alo n na falama e xa kii naxan yi.

³E bata a to e yeene ra Alatala naxan ligaxi Baali-Peyori yi. Alatala e Ala bata muxun birin faxa naxanye Baali suxuren batuxi Peyori yi. ⁴Koni e tan naxanye bi-

raxi Alatala e Ala fɔxɔ ra, e birin mɔn e nii ra han to.

⁵E a kolon, n bata e xaran tɔnne nun sariyane ma alo Alatala n ma Ala a yamarixi n ma kii naxan yi, alogo e xa e suxu na bɔxɔni denaxan findima e gbeen na. ⁶E xa e suxu ki fapi, alogo a xa findi lɔnnin na e xa, e nun xaxili fapin na siya gbetene yee ra yi. Siya gbetene na sariyani itoe e fe me, e a falama nen, e naxa, “Siya gbeeni ito lɔnnixi, e xaxinla fan.” ⁷Siyaan mundun ma ala masoxi a ra alo Alatala en ma Ala masoxi en na kii naxan yi, en na a maxandi waxatin naxan yi? ⁸Siya gbeen mundun na alo en tan tɔnne nun sariya tinxinxine naxan yii alo n sariyan naxan soma e yii to? ⁹E a liga e yeren ma e siimayaan birin yi, e yi e yete ratanga alogo e nama jinan na feene xɔn e naxanye toxi. Ne nama ba e bɔɔɔni. E xa e diine xaran ne ma e nun e fan yixetene.

¹⁰E miri na lɔxɔn ma e ti Alatala e Ala yetagi waxatin naxan yi Horebe geyaaan ma. Na lɔxɔni Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Yamaan birin xa malan n yetagi. N xa n ma sariyan fala e xa alogo e xa gaxu n yee ra e dunuɔa yi gidini. E mɔn xa e diine fan xaran ne ma.”

¹¹E yi e maso e ti geyaaan san bun. Teen bata yi geyaaan birin suxu, te han kore. Dimin nun tutin nun kundaan yi godo.

¹²Alatala yi falan ti e xa teen tagi. E yi a xuiin me falan tiye, koni e mi a gbindin to. E yi a xuiin nan tun mema. ¹³A yi a layirin nali e ma, yamari fune, a naxanye yamarixi e ma a e xa e suxu. A yi ne sebe geme walaxa firinne ma. ¹⁴Na waxatini, Alatala yi n yamari, a n xa e xaran tɔnne nun sariyane ma, alogo e xa e suxu bɔxɔni naxan findima e gbeen na, e na Yuruden baan gidi.

¹⁵Alatala falan ti e xa waxatin naxan yi Horebe geyaaan fari, teen tagi, e mi a gbindin to. Nayi, e xa e yete ratanga, ¹⁶e nama findi fe kalane ra, e suxuren nafala

sena nde sawuran na naxan nun xemena hanma naxanla maliga,¹⁷ hanma subena naxan bɔxɔn ma, hanma xɔliin naxan kore,¹⁸ hanma bubusena hanma yexene igeni.¹⁹ E nama e yee rate kore e sogen batu, hanma kikena, hanma sarene. Seen naxanye birin kore, e nama e yigodo ne xa, e nama e batu. Alatala e Ala nan ne soxi siyane birin yii naxanye dunupa yi.²⁰ Koni e tan, Alatala bata e ramini Misiran yamanani alo wuren bama sulun teeni⁸ kii naxan yi, alogo e xa findi a gbee yamaan na, alo e kii naxan yi to.

²¹ Alatala yi xɔɔ n ma e fe ra. A yi a kɔɔ, a n mi Yuruden baan gidima, n so bɔxɔ fɔpini ito yi Alatala e Ala naxan fi e ma e keen na.²² N tan, n faxama bɔxɔni ito nin. N mi Yuruden baan gidima. Koni e tan a gidima nen, e yi na bɔxɔ fɔpin tongo e gbeen na.²³ E a liga e yeren ma alogo e nama jinan Alatala e Alaa layirin xɔn a naxan tongoxi e xa. E nama se maliga suxure yo rafala Alatala e Ala tɔnna saxi naxan na,²⁴ bayo Alatala e Ala xɔxɔɔn, a luxi nen alo teen naxan halagin tima.

²⁵ E na diine nun mamandenne sɔtɔ waxatin naxan yi, e na bu na bɔxɔni, xa e kalan ti, e suxuren nafala sena nde maligan na, e fe jaxin liga Alatala e Ala yetagi naxan a raxɔɔma,²⁶ koren nun bɔxɔn nan en serene ra to, e janma nen bɔxɔni mafuren naxan findima e gbeen na Yuruden kidima. E mi siimaya sɔtɔma. E halagima nen.²⁷ Alatala e raxuyama ayi nen siya gbetene tagi. E xurunje ayi ne ye Alatala na e xali denaxan yi.²⁸ E suxurene batuma nen menni, muxune naxanye rafalama wudin na, hanma gemen na, suxuren naxanye mi nɔe seen toe, e mi fe mema, e mi e degema, e mi se xirin mema.²⁹ E fama nen Alatala e Ala fendeni menni. E mɔn

a toma nen, xa e a fen e bɔjɛn birin na e nun e niin birin yi.³⁰ E tɔrɔma waxatin naxan yi, na feene birin e lima nen. Na waxatini e xetema nen Alatala e Ala ma, e yi a xuiin name.³¹ Bayo Alatala e Ala, Ala na a ra naxan kininkinin, naxan mi e rabepinma, naxan mi e halagima. A mi jinanje layirin xɔn, a a kɔɔ naxan ma e benbane xa.

³² E miri fe fonne ma naxanye bata dangu, e nun naxanye bata liga xabu Ala Adama daxi bɔxɔn fari waxatin naxan yi. E miri bɔxɔn yiren birin ma. Fe gbete bata liga naxan gbo ito xa ba? E bata na jɔxɔnna me ba?³³ Siya gbeten na ba naxan bata Ala fala xuiin me teen tagi, a mɔn yi lu a nii ra alo e tan?³⁴ Ala mundun bata siyana nde ba siya gbeten yii misaale nun taxamasenne nun kabanakone nun yengene nun senbe gbeen nun nɔɔn nun fe magaxuxine xɔn, alo Alatala e Ala feen naxanye birin liga e xa Misiran yamanani e yee xɔri?³⁵ Na bata fixa e xa alogo e xa la a ra, a Alatala keden peen nan Ala ra, gbete mi na fɔ a tan.³⁶ E bata a xuiin name keli kore alogo a xa e maxuru. A tee gbeen yita e ra bɔxɔn ma, e mɔn yi a xuiin name teen tagi.³⁷ A e benbane xanu nen, a yi e bɔnsɔnna fan sugandi hali e dangu xanbini. Na nan a toxi a yi e ramini senben na Misiran yamanani.³⁸ A yi siyane kedi e xa naxanye senben yi gbo e tan xa. A yi e bɔxɔn so e yii e keen na alo a kii naxan yi to.³⁹ E xa a kolon e bɔjɛni to, a Alatala keden peen nan Ala ra kore xɔnna ma e nun bɔxɔn ma. Gbete mi na.⁴⁰ E xa a tɔnne nun a yamarine suxu, n naxanye soma e yii to, alogo e xa herin sɔtɔ e tan nun e yixetene hali e dangu xanbini, alogo e xa siimaya xunkuyen sɔtɔ bɔxɔni Alatala e Ala denaxan fima e ma han habadan.

§4:20 *Sulun teen* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Furu teena.*”

Marakisi taane

*Yatene 35.6-34 nun Sariyane
19.1-13 nun Yosuwe 20.1-9*

⁴¹Nabi Musa yi taa saxan sugandi Yuruden sogeteden binni. ⁴²Ne yi findi marakisi taane ra faxa tiine xa naxanye e boden faxama koni e mi a rakelixi a ma, e mi a yitɔnxi xɔnnantenyani. Na kanna nɔma ludeni taani itoe nde keden yi nen alogo a niin xa ratanga gbeɛɛɔɔɔyaan ma. ⁴³Na taane ni i ra: Beseri taan naxan tonbonni fiili yireni Ruben bɔnsɔnna konni, Ramoti taan naxan Galadi bɔxɔni, Gadi bɔnsɔnna konni, e nun Golan taan naxan Basan bɔxɔni Manase bɔnsɔnna konni.

Musaa kawandi baan firindena

⁴⁴Alaa sariyan ni i ra, Nabi Musa naxan nali Isirayila kaane ma. ⁴⁵Maxadi xuine nun tɔnne nun sariyane ni i ra, Nabi Musa naxan fala Isirayila kaane xa e yi minima Misiran yamanani waxatin naxan yi. ⁴⁶E yi Yuruden kidima meremerene yi Beti-Peyori yetagi, Manga Sixɔn ma bɔxɔn ma, Amorine mangana, naxan yi dɔxi Xesibɔn yi. Nabi Musa nun Isirayila kaane yi a nɔ e yi minima Misiran bɔxɔni waxatin naxan yi. ⁴⁷E yi a bɔxɔn tongo, e nun Ogo a bɔxɔna, Basan mangana. Amorine manga firinne nan yi ne ra Yuruden kidima, a sogeteden binni. ⁴⁸Na bɔxɔn danne ni i ra: Keli Aroyeri yi han Arinon xuden de sa dɔxɔ Xerimon geyaan na, naxan xili Siyon, ⁴⁹e nun Araba bɔxɔn birin Yuruden kidima a sogeteden binni, a sa dɔxɔ Fɔxɔ Ige Daraan na Pisiga geyaan san bun.

Yamari fune fe

Xɔɔyaan 20.1-17

5 Nabi Musa yi Isirayila yamaan maxili, a yi a fala e xa, a naxa, “Isirayila kaane, e tuli mati tɔnne nun sariyane ra,

n naxanye falama e xa to. E xa e xaran, e yi e suxu ki fajni. ²Alatala en ma Ala bata layirin tongo en xa Horebe geyaan ma. ³Alatala nun en benbane xa mi layirini ito xidixi. A xidixi en tan nan birin tagi en tan naxan mɔn en nii ra to. ⁴Alatala falan ti nen e xa keli teen tagi geyaan ma yee nun yee. ⁵Na waxatini n tan nan yi tima e nun Alatala tagi alogo n xa Alatala falane rali e ma, bayo e yi gaxuxi teen yee ra. E mi te geyaan fari.” A yi a fala, a naxa, ⁶“Alatala nan n tan na i ya Ala naxan i raminixi konyiyani Misiran yi.”

Yamari singena

⁷“I nama ala gbete batu fɔ n tan.”

Yamari firindena

⁸“I nama suxuren nafala hanma sena nde sawurana, seen naxan kore, naxan bɔxɔn ma hanma naxan igeni. ⁹I nama i xinbi sin e xa. I nama e batu. Amasɔɔ n tan, Alatala, i ya Ala, n xɔxɔɔɔn. Naxanye na n naxaxu, n ne hakene saranma e diine ra nen han mayixete saxan hanma naanin. ¹⁰Koni naxanye na n xanu, e n ma yamarine suxu, n hinanma ne ra nen han mayixete wuli keden.”

Yamari saxandena

¹¹“I nama Alatala i ya Ala xinla fala fuuni, amasɔɔ Alatala na kanna jax-ankatama nen.”

Yamari naanindena

¹²“I xa Matabu Lɔxɔn binya, i yi a rasarijan alo Alatala i ya Ala a yamarixi i ma kii naxan yi. ¹³I xa wali xii sennin bun ma, i yi i ya wanle birin ke. ¹⁴Koni xii soloferede lɔxɔni, Alatala i ya Alaa Matabu Lɔxɔn nan na ra. I nama wali yo ke, i tan ba, i ya dii xemem ba, i ya dii temem ba, i ya konyin ba, i ya ningen ba, i ya sofanla ba, i ya xuruseen birin ba hanma hali xɔɔn naxan i konni, alogo i ya walikene fan xa e matabu alo i tan. ¹⁵I

nama jinan a konyin nan yi i ra Misiran yi. Alatala i ya Ala yi i ramini konyiyani a senben nun nɔɔn na. Na nan a toxi n na falaxi i xa, i xa Matabu Lɔxɔn binya.”

Yamari suulundena

16 “I baba nun i nga binya alo Alatala i ya Ala a yamarixi i ma kii naxan yi, alogo i xa siimaya xunkuyen nun herin sɔɔ bɔxɔni Alatala i ya Ala naxan fima i ma.”

Yamari sennindena

17 “I nama faxan ti.”

Yamari soloferedena

18 “I nama yalunyaan liga.”

Yamari solomasexedena

19 “I nama muɗan ti.”

Yamari solomanaanindena

20 “I nama wule seren ba i adamadi boden xili ma.”

Yamari fudena

21 “I nama mila i bodena jaxanla xɔn hanma a banxina hanma a xeena hanma a konyina hanma a pingena hanma a sofanla hanma i adamadi boden gbee seen naxan birin na.”

22 Alatala na feene nan falaxi ε birin malanxin yee xɔri, a xui yitexin na, geyaan fari, keli teen nun dimin nun kundani. A mi sese sa a fari. A yi e sebe walaxa geme daxi firin ma, a yi e so n yii.

Xɔɔyaan 20.18-21

23 ε xuini ito mexi waxatin naxan yi keli dimini teen tagi geyaan fari, ε nun ε mangane nun fonne yi fa n fema. 24 ε yi a fala n xa, ε naxa, “Alatala en ma Ala bata a nɔɔn yita en na e nun a gbona. En bata a xuiin name falan tiye teen tagi. Nxu bata a kolon to, a Ala nɔe falan tiye

nen muxun na, na kanna mɔn yi lu a nii ra. 25 Iki, nanfera en na en masoma faxan na? Teeni ito en faxama nen. Xa en mɔn en tuli mati Alatala en ma Ala xuiin na, en faxama nen. 26 Adamadiin mundun luxi alo en tan naxan bata habadan Ala xuiin me falan tiye teen tagi, a mɔn yi lu a nii ra? 27 I tan Musa, i maso Alatala en ma Ala ra, i yi i tuli mati a ra. A naxan falama, i xa na radangu nxu ma. Nxu nxu tuli matima i ra nen. Nxu mɔn yi a liga.”

28 Alatala yi ε falan me, ε naxan falaxi n xa. A yi a fala n xa, a naxa, “N bata yamaan xuiin me, e naxan falaxi i xa. Nɔndin na a ra. 29 A yi lan nun n yeera-gaxun xa lu e bɔɓeni waxatin birin, e yi n ma yamarine suxu, alogo e tan nun e bɔnsɔnna xa herin sɔɔ habadan! 30 Siga, i xa sa a fala e xa, a e xa so e bubune kui. 31 Koni i tan xa lu n fema be. N xa n ma yamarine nun tɔnne nun sariyane birin fala i xa, i lan i xa e xaran naxanye ma, alogo e xa ne suxu e na so bɔxɔni n denaxan fima e ma.” 32 Alatala ε Ala naxan yamarixi ε ma, ε xa na liga ki fajani. E nama siga kɔmen ma, ε nama siga yi-ifanna ma. 33 ε xa bira kirani ito nan fɔxɔ ra Alatala en ma Ala naxan yamarixi, alogo ε xa lu ε nii ra, ε sabati, ε siimaya xunkuyen sɔɔ bɔxɔni ε denaxan sɔɔma.

I xa Ala xanu

6 Yamarine nun tɔnne nun sariyane ni i ra, Alatala ε Ala naxan yamarixi n ma alogo n xa ε xaran e ma, alogo ε xa e suxu bɔxɔni ε Yuruden gidima naxan sɔɔdeni. 2 ε xa gaxu Alatala en ma Ala yee ra. E xa tɔnne nun yamarine birin suxu ε siimayaan birin yi, n naxanye soxi ε yii, ε tan, ε diine, e nun ε mamandenne, alogo ε xa siimaya xunkuyen sɔɔ. 3 Isir-ayila kaane, ε xa ε tuli mati falani itoe ra ε yi e suxu ki fajani, alogo ε xa herin sɔɔ, ε yi wuya ayi na bɔxɔni nɔɔn nun kumin gbo denaxan yi, alo Alatala ε benbane Ala a falaxi ε xa kii naxan yi.

⁴ Isirayila kaane, ε tuli mati. Alatala en ma Ala keden peen na a ra. ⁵ I xa Alatala i ya Ala xanu i bɔɓen birin na e nun i niin birin na e nun i senben birin na. ⁶ N yamarini itoe naxan fixi i ma iki, e xa lu i bɔɓeni. ⁷ I xa i ya diine xaran ne ma waxatin birin. I xa e fe fala i nema banxini, i nema sigatini, i nema i se e nun i nema kele. ⁸ I xa na falane xidi i yiin na, e nun i tigi ra alogo i nama jinan e xɔn. ⁹ I xa e seɓe i ya banxin senbetenne ma e nun deene ma.

¹⁰ Alatala ε Ala na ε xali bɔɔxɔni a denaxan soma ε yii, alo a a kɔlɔ ε benbane Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa kii naxan yi, taa belebele tofapine denaxan yi ε mi naxanye tixi, ¹¹ e nun banxi rafexine herisigen sifan birin na ε mi naxanye fenxi, e nun xɔɓinne ε mi naxanye gexi, e nun manpa bili langane nun oliwi bili langane ε mi naxanye sixi, ¹² e na ε dege han ε yi wasa, ε nama jinan Alatala ε Ala xɔn de, naxan ε raminixi konyiyani Misiran yi. ¹³ ε xa Alatala binya ε Ala, ε yi a keden peen batu. ε xa ε kɔlɔ a tan nin. ¹⁴ ε nama ala gbeteɓe batu de, ε rabilinna muxune naxanye batuma, ¹⁵ bayo Alatala ε Ala naxan ε tagi, na xɔxɔlɔn. Xa na mi a ra a xɔlɔma nen ε ma, a mɔn yi ε faxa. ¹⁶ ε nama Alatala ε Ala mato bunbani de, alo ε naxan liga Masa yi. ¹⁷ Koni ε xa Alatala ε Alaa yamarine suxu ki fapi, e nun a maxadi xuine e nun a tɔnne a naxanye yamarixi ε ma. ¹⁸ ε xa tinxinyaan nun fe fapine liga Alatala yɛ ra yi, alogo ε xa herin sɔtɔ, ε yi bɔɔxɔ fapin sɔtɔ Alatala a kɔlɔ naxan na ε benbane xa. ¹⁹ ε ε yaxune kedima nen alo Alatala a fala kii naxan yi.

²⁰ ε diine na ε maxɔdin waxatin naxan yi, e naxa, “Maxadi xuine nun tɔnne nun yamarini itoe bunna nanse ra, Alatala en ma Ala naxan yamarixi en ma?” ²¹ ε e yabima nen, ε naxa, “Nxu yi findixi Firawonaa konyine nan na Misiran yamanani, koni Alatala yi nxu

ramini Misiran yi a senben xɔn. ²² Alatala yi taxamasenne nun kabanako belebele magaxuxine liga nxu yɛε xɔri Misiran kaane ra, e nun Firawona nun a denbayaan birin. ²³ A yi nxu ramini Misiran yi alogo a xa nxu xali bɔɔxɔni, a a kɔlɔ denaxan ma fe ra en benbane xa, a a soma en yii. ²⁴ Alatala yi nxu yamari, a nxu xa sariyani itoe birin suxu nxu yi gaxu Alatala en ma Ala yɛε ra alogo nxu xa herin sɔtɔ waxatin birin, nxu yi siimaya fapin sɔtɔ alo en kii naxan yi iki. ²⁵ Xa en yamarini itoe birin suxu ki fapi Alatala en ma Ala naxanye yamarixi en ma, na findima en ma tinxinyaan nan na.”

Isirayila nun Kanan kaane fe

Xɔɔɓyaan 34.11-16

7 Alatala ε Ala na ε xali bɔɔxɔni waxatin naxan yi, a denaxan fima ε ma, a siya solofere kedima nen: Xitine nun Girigasane nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine, e nun Yebusune, siya solofere naxanye wuya ε xa, e senben mɔn gbo ε xa. ² Alatala ε Ala na e lu ε sagoni waxatin naxan yi, ε yi e nɔ, ε xa e halagi fefe! ε nama layiri yo xidi, ε mɔn nama kininkinin e ma. ³ Futun nama so e tagi. ε nama e dii temene fi e dii xemene ma. ε nama jaxanle fen e ye ε dii xemene jaxanle ra. ⁴ Xa na mi a ra xɔɓeni itoe ε diine ratantanma nen, e yi se gbeteɓe batu, Alatala yi xɔlɔ e ma, a yi ε halagi mafuren! ⁵ ε xa ito nan liga e ra: ε xa e saraxa gandene nun e kide gemene birin kala. ε yi e Asera kide gbindonne sege, e yi e suxurene birin gan.

⁶ Bayo ε bata findi yama rasarijanxin na Alatala ε Ala xa. Alatala ε Ala bata ε tan nan sugandi bɔɔxɔn siyane birin ye alogo ε xa findi a gbee yamaan na. ⁷ Alatala mi biraxi ε fɔxɔ ra, a yi ε sugandi, bayo ε tan gbo yamaan birin xa. ε tan yi xurun yamaan birin xa. ⁸ Koni Alatala ε tan nan xanuxi. A yi a layirin nakamali a naxan tongo, a a kɔlɔ naxan

ma ε benbane xa. Na nan a toxi a ε ramini a senben na konyiyani. A yi ε xunba Firawona yii, Misiran mangana. ⁹Nanara, ε xa a kolon, a Alatala ε Ala, a tan keden peen nan Ala ra. A tinxin. Naxanye na a xanu, e a yamarin suxu, a a layirin nakamalima ne xa nen a hinanni han mayixete wuli keden. ¹⁰Naxanye na a xɔnnantunya, a ne fan saranna fima nen, a yi e halagi. Ala na xɔnnantunyaan saranma nen keden na. ¹¹Nayi, i xa n ma yamarine nun tɔnne nun sariyane suxu ki faji, n ni yamarixi naxan na to.

Sariyane 28.1-14

¹²Xa i yamarini itoe rame, i yi e suxu ki faji, Alatala i ya Alaa layirin nakamalima i xa nen a hinanni, alo a a kɔlɔ i benbane xa kii naxan yi. ¹³A i xanuma nen, a barakan sa i ya fe yi, a mɔn yi i wuya ayi. A barakan sama nen i ya dii barini e nun i ya xεene bogiseene, maala nun manpa nenen nun turena, e nun i ya ɲinge diin nun yexεε diin naxanye xalin kuruni, na bɔxɔni, a a kɔlɔ naxan ma ε benbane xa, a a soma ε yii. ¹⁴A ε barakama nen dangu siyane birin na. Dii baritaren mi luyε ε tagi, xemem ba, ɲaxanla ba, hali xuruseene. ¹⁵Alatala ε ratangama nen furen sifan birin ma. A mi fitina fure yo ragide ε ma alo ε naxanye toxi Misiran yi. Koni a ne rasanbama muxune ma nen naxanye na ε xɔn. ¹⁶ε lan nen ε xa muxune birin faxa, Alatala ε Ala naxanye soma ε yii. ε nama kininkinin e ma, ε mɔn nama e gbee alane batu, alogo e nama ε ratantan.

¹⁷ε a mirima nen ε bɔɲeni, “Siyani itoe gbo en tan xa. Nxu tan e nɔɔn di?” ¹⁸Koni, ε nama gaxu e yεε ra. Alatala ε Ala naxan ligaxi Firawona nun Misiran bɔxɔn birin na, na xa rabira ε ma. ¹⁹ε bata fe xɔdεxene to naxanye dɔxi e ra, e nun taxamasenne nun kabanakoon nax-

anye ligaxi. ε bata Alatala ε Ala senben nun nɔɔn to a ε ramini naxan na Misiran bɔxɔni. Alatala ε Ala na fe sifan ligama nen yamanane birin na ε gaxuxi naxanye yεε ra. ²⁰Alatala ε Ala ε luma nen alo ɲurun naxanye ε yaxune kedima han hali naxanye e luxunxi ε ma, ne fan yi halagi. ²¹ε nama gaxu e yεε ra, bayo Alatala ε Ala nan ε tagi, a gbo, a magaxu. ²²Alatala ε Ala siyani itoe kedima nen ε yεε ra xunxuri yeen ma, ε mi nɔε e birin faxe sanɲa yi kedenni, alogo burunna subene nama wuya ayi, e ε tɔrɔ. ²³Alatala ε Ala e soma nen ε yii. A yi e yifu han, e halagi. ²⁴A e mangane soma nen ε yii, ε yi e xinle ralɔ ayi dunuɲa yi. Muxu yo mi nɔε tiyε ε kanke. ε e birin halagima nen. ²⁵ε xa e ala sawurane gan. ε nama mila xεmaan nun gbetin xɔn naxan na suxurene ma. ε nama ne tongo ε gbeen na alogo a nama findi luti ratixin na ε fan yεε ra. Amasɔtɔ se xɔsixin nan na ra Alatala ε Ala yεε ra yi. ²⁶ε nama na suxure sifan naso ε banxine yi de, alogo ε fan nama halagi alo e tan. ε xa ne rapaxu bayo e haramuxi.

ε nama ɲinan Alatala xɔn

8 ε xa yamarini itoe birin suxu n naxanye yamarima ε ma to alogo ε xa siimaya faɲin sɔtɔ, ε yi wuya ayi. ε yi na bɔxɔn sɔtɔ Alatala a kɔlɔxi naxan ma fe ra, a a soma nen ε benbane yii. ²ε e miri sigati xunkuyen ma Alatala ε Ala naxan nagidi ε ma tonbonni ɲεε tonge naanin bun alogo a xa ε findi muxu yete magodoxine ra. A mɔn xa ε keɲaan fesefese, alogo a xa a kolon feen naxan ε sɔndɔmeni, xa ε a yamarine suxe, hanma xa ε mi e suxe. ³A ε findi muxu yete magodoxine ra nen, a yi ε rakame. A mɔn yi Manna donseen** so ε yii, ε nun ε benbane mi yi donseen naxan kolon. Na birin alogo a xa a yita ε ra, a muxun mi balon don-

**8:3 *Manna donsen*a a fe mato Xɔɔɲyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

seen xan gbansan na, fɔ Alatala falan naxanye birin tima. ⁴ Nee tonge naaninni itoe bun, ε domane mi kalaxi, ε sanne mi kusinxi. ⁵ ε xa a kolon a Alatala ε Ala ε maxuruma nen alo diin fafe a maxuruma kii naxan yi. ⁶ ε xa Alatala ε Alaa yamarine birin suxu, ε bira a kirane fɔxɔ ra, ε mɔn yi gaxu a yee ra.

⁷ Alatala ε Ala ε xalima nen bɔxɔ fapini xudene nun darane denaxan yi. Tigi ige gbeen minima na bɔxɔn lanbanne nun a geyane yi. ⁸ Murutun nun fundenna nun manpa binle^{††} nun xɔde binle nun girenada binle nun oliwi turene nun kumin gbo na bɔxɔni. ⁹ Burun mi janma na bɔxɔni, sese mi fa dasama ε ma. ε nɔe wuren be nen gemeni, wure gbeela fan yi sɔtɔ geyane yi.

¹⁰ ε na ε dege han ε yi lugo, ε xa barika bira Alatala ε Ala xa bɔxɔ fapini ito a fe ra. ¹¹ ε a liga ε yeren ma de! ε nama jinan Alatala ε Ala xɔn, ε yi tondi a yamarine nun sariyane nun tɔnne suxe, n naxanye yamarima ε ma to. ¹² ε na ε dege han ε yi lugo, ε na banxi fapine ti, ε yi dɔxɔ menni, ¹³ ε jingene nun siine nun yexeeene na wuya ayi, ε gbetin nun ε xemaan na gbo ayi, ε herisigen birin na gbo, ¹⁴ ε xa a liga ε yeren ma alogo ε nama waso han ε yi jinan Alatala ε Ala xɔn, naxan ε ramini konyiyani Misiran bɔxɔni. ¹⁵ A bata ε radangu tonbon gbee magaxuxin na, sɔpi xɔlene nun tanle denaxan yi, igen mi bɔxɔn naxan yi. A yi igen namini fanyeni ε xa. ¹⁶ A yi Manna donseen so ε yii tonbonni ε benbane mi yi donseen naxan kolon, alogo a xa ε findi muxu yete magodoxine ra, a yi ε kepaan fesefese, a yi nɔ fe fɔpi ligadeni ε xa. ¹⁷ ε nama a miri, a ε herisigeni ito sɔtɔxi ε senben nun ε fangan nan xɔn. ¹⁸ ε xaxili lu Alatala ε Ala xɔn, bayo a tan nan senbeni ito fima ε ma alogo ε xa

na herisigen birin sɔtɔ. A a layirin nakamalima iki alo a a kɔlɔ ε benbane xa kii naxan yi. ¹⁹ Xa ε jinan Alatala ε Ala xɔn, xa ε bira ala gbeteye fɔxɔ ra, xa ε ε xinbi sin e xa, ε yi e batu, n xa a fala ε xa to, ε halagima nen. ²⁰ ε halagima nen alo Alatala siya gbetene halagima ε yee ra kii naxan yi iki, bayo ε mi ε tuli matixi Alatala ε Ala a xuiin na.

Isirayila kaane Ala matandina

9 Isirayila kaane, ε tuli mati. Iki, ε Yuruden baan gidima nen. ε siyane kedima nen naxanye gbo ε xa, e senben dangu ε ra. ε yi e taane tongo naxanye yinne mate han kore. ² Men kaane gbo, e kuya. Anaki bɔnsɔnna muxune nan ne ra, ε naxanye fe kolon. ε bata a me, muxune naxa, “Nde nɔe tiye Anaki bɔnsɔnna kanke?” ³ ε xa a kolon iki, a Alatala ε Ala nan tima ε yee ra, alo teen naxan seen birin ganma. A tan nan e halagima, a e yarabima nen ε xa. ε yi e kedi, ε yi e jan mafuren alo Alatala ε Ala a fala ε xa kii naxan yi. ⁴ Alatala ε Ala na e kedi ε yee ra waxatin naxan yi, ε nama ε yete matɔxɔ fa fala, “Alatala n nafaxi be bɔxɔni ito masɔtɔden ni bayo n tinxin.” Na mi a ra. Alatala siya gbetene kedima ε yee ra e kewali jaxine nan ma fe ra. ⁵ ε nama a miri, a ε fama e bɔxɔn sɔtɔdeni ε tinxinna nun ε lannayaan nan ma. Alatala siyani itoe kedima ε yee ra e kewali jaxine nan ma, alogo a xa a kɔlɔ xuiin nakamali, a naxan fala ε benbane Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa. ⁶ ε xa a kolon, a Alatala ε Ala mi bɔxɔ fapini ito soxi ε yii e gbeen na e tinxinna xan ma fe ra. Amasɔtɔ yama murutexin nan ε ra.

⁷ Na feen xa rabira e ma ε Alatala ε Ala raxɔlɔ kii naxan yi tonbonni. ε nama jinan na xɔn de! Xabu ε keli Misiran yi, han ε so be, ε yi murutema Alatala ε Ala

^{††} **8:8** Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

xili ma. ⁸Ɛ Alatala raxɔɓ nɛn Horebe geyaana fari han a yi wa Ɛ faxa feni. ⁹N to te geyaana fari alogo n xa walaxa game daxine tongo naxan findixi layirin na en nun Alatala tagi, n yi yanyi tonge naanin nun kɛe tonge naanin ti geyaana fari, n mi donseen don, n mi igen fan min. ¹⁰Alatala yi walaxa game daxi firin so n yii, a naxan sebe a yete yiin na. Alatala yamarin naxanye fala Ɛ xa teen tagi Ɛ yi malanxi waxatin naxan yi geyaana fari, ne birin yi sebexi walaxane ma. ¹¹Yanyi tonge naanin nun kɛe tonge naanin to defe, Alatala yi walaxa game daxi firinne so n yii a layirin na. ¹²Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i xa godo mafuren bayo i yamaan naxan naminixi Misiran yi, e bata findi fe kalane ra. E bata kiraan fata, n na e yamarixi naxan na, e wure raxulunxin nafala suxuren na.” ¹³Alatala mɔn yi a fala n xa, a naxa, “N bata a to, a yama murutexini ito ra. ¹⁴I masiga n na alogo n xa e halagi, n xa e xinla ralɔ ayi dunɔna yi. N ni i tan nan bɔnsɔnna muxune findima siya gbeen na naxan senben gbo, e mɔn wuya dangu siyani ito ra.” ¹⁵N yi godo geyaana ma, teen yi naxan ma. Na layiri walaxa game daxi firinne yi suxi n yii. ¹⁶Na waxatini, n yi a to, a Ɛ bata yulubin liga Alatala Ɛ Ala ra. Ɛ bata wure raxulunxin nafala jinge sawuran na. Ɛ bata kiraan fata Alatala naxan yamari Ɛ ma. ¹⁷N yi walaxa game daxi firinne tongo, n yi e woli ayi, e yi yibɔ Ɛ yee xɔri. ¹⁸N mɔn yi bira bɔxɔni Alatala yetagi, n lu na yanyi tonge naanin nun kɛe tonge naanin. N mi donseen don, n mi igen fan min. N na birin liga Ɛ yulubine nan ma fe ra, Ɛ fe jaxin naxan nabaxi Alatala yee ra yi, a xɔɓ. ¹⁹N yi gaxu Alatalaa xɔɓn na bayo a xɔɓxi Ɛ ma han a yi wa Ɛ halagi feni. Koni Alatala mɔn yi n ma maxandin name. ²⁰Alatala bɔɓen yi texi Haruna ma han a yi wa a halagi feni, koni n mɔn yi Ala maxandi Haruna fan xa. ²¹N mɔn yi jinge sawu-

ran tongo Ɛ naxan nafalaxi Ɛ yulubine yi, n yi a woli teeni, n yi a yiwuru han a findi a fuɓin na. N yi na fuɓin woli xudeni naxan kelima geyaana fari.

²²Ɛ mɔn Alatala raxɔɓ nɛn Tabera taan nun Masa nun Kibiroti-Hatawa yi. ²³Alatala to Ɛ xe keli Kadesi-Barineya yi, a yi a fala Ɛ xa, a naxa, “Ɛ siga, Ɛ xa bɔxɔn tongo n naxan soxi Ɛ yii.” Koni Ɛ yi Alatala Ɛ Alaa yamarin matandi. Ɛ mi la a ra, Ɛ mɔn mi a xuiin name. ²⁴Xabu n na Ɛ kolon waxatin naxan yi, Ɛ murutexin na a ra Alatala xili ma. ²⁵Alatala to wa Ɛ faxa feni, n yi bira bɔxɔni a yetagi, n yi lu na yanyi tonge naanin nun kɛe tonge naanin. ²⁶N yi Alatala maxandi, n naxa, “Marigina Alatala, i nama i ya yamaan halagi i gbeen naxan na, i yamaan naxan xunba i fangan na, i naxan naminixi Misiran bɔxɔni i senben na. ²⁷I jaxɔ lu i ya walikene xɔn ma, Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba. I xa diɓa yamani ito a xaxili xɔdexen nun a fe jaxin nun a yulubin ma, ²⁸alogo Misiran kaane nama a fala, e naxa, ‘Alatala mi nɔxi e xalideni bɔxɔni a naxan ma fe falaxi Ɛ xa. A e rapaxuxi nɛn. A bata e ramini alogo a xa sa e faxa tonbonni.’ ²⁹Koni Ala, i ya yamaan nan e ra, i gbee yamana, i naxan namini i senben nun i ya nɔɔn xɔn.”

Alaa dijana

Xɔɔyaan 34.1-10

10 Na xanbi, Alatala yi yamarin fi n ma, a naxa, “Walaxa gemen daxi firin nafala alo a singene. I mɔn xa wudi kankiraan nafala. I yi te n fema geyaana fari. ²N mɔn xa yamarine sebe naxanye yi walaxan bonne ma i naxanye kalaxi. I xa e sa na kankiraan nan kui.” ³N yi kankiraan nafala kasiya wudin na. N yi walaxa game daxi firin fan nafala alo bonne. N yi te e ra geyaana fari. ⁴Alatala yi sebenla ti walaxa neneni itoe ma, alo naxan yi sebexi bonne ma, yamari fune, a naxan falaxi Ɛ xa geyaana ma teen tagi

ε yi malanxi waxatin naxan yi. Alatala yi e so n yii. ⁵N yi godo geyaan fari, n yi walaxane sa kankiraan kui, n naxan nafalaxi. E yi lu na alo Alatala a yamari n ma kii naxan yi.

⁶Isirayila kaane yi keli Yakani a diine xɔpinne yireni, siga Mosera yi. Haruna faha menna nin, a yi maluxun na. A dii Eleyasari yi findi saraxaraliin na a fun-funi. ⁷Na xanbi ra, Isirayila kaane yi siga Gudugoda yi. E to keli Gudugoda yi, e yi siga Yotobata yi, xude wuyaxi yi bɔxɔn naxan yi. ⁸Na waxatini, Alatala yi wanla taxu Lewi bɔnsɔnna ra, a e xa findi Alatalaa Layiri Kankiraan maxali muxune ra.^{‡‡} E mɔn xa ti Alatala yetagi e a wanle ke. E yi duba yamaan xa Alatala xinli. Na nan ligama han to. ⁹Nanara, Lewi bɔnsɔnna muxune mi keen sɔtɔxi e ngaxakedenne ye. Alatala nan luxi e xa alo e keena alo a a fala e xa kii naxan yi.

¹⁰N lu nen geyaan fari yanyi tonge naanin nun kɔɛ tonge naanin alo n naxan liga a fɔlɔni. Alatala mɔn yi n ma maxandin name, bayo a mi ε faha feen nagidixi. ¹¹Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i ti yamaan yee ra. E xa so bɔxɔni n na n kɔlɔxi naxan ma fe ra e benbane xa, a n na soma nen e yii.”

Alaa xanuntenyana

¹²Iki, Isirayila kaane, Alatala ε Ala wama ε xa nanse liga? A wama nen ε xa gaxu Alatala ε Ala yee ra alogo ε xa sigan ti a kiraan xɔn, ε yi a xanu, ε yi wali Alatala ε Ala xa ε bɔɓen birin na e nun ε niin birin na. ¹³ε mɔn xa Alatalaa yamarine nun tɔnne suxu ε Ala, n naxan soxi ε yi to alogo e siimayaan xa fan. ¹⁴Alatala ε Ala nan gbee kore xɔnna birin na. E nun bɔxɔ xɔnna nun a yi seene birin. ¹⁵Koni Alatala ε benbane nan xanu. Iki ε tan nan e bɔnsɔnna ra, a ε tan nan sugandixi siyaan bonne ye, alo ε kii naxan yi to.

¹⁶Nayi, ε xa ε bɔɓene rasarijan, ε nama fa murute sɔnɔn. ¹⁷Bayo Alatala ε Ala nan alane Ala ra e nun mangane mangana, Ala naxan senben gbo, a magaxu. A mi muxune rafisama e bode xa, a mi dimi yi seene rasuxuma kiti sadeni. ¹⁸A tan nan kiridine nun kaɓa gilene xun mayengen na. Xɔɓen nafan a ma, a donseen nun maraberi baan soma e yii. ¹⁹ε fan xa xɔɓene rafan naxanye ε tagi bayo xɔɓene nan yi e tan fan na Misiran yi. ²⁰ε xa gaxu Alatala ε Ala yee ra, ε yi a batu. ε xa kankan a ma, ε mɔn xa ε kɔlɔ a tan nan xili yi. ²¹ε xa a tan nan tantun. A tan nan ε Ala ra, naxan kabanakone nun fe magaxuxine ligaxi ε yee xɔri. ²²ε benbane yi soma Misiran yi waxatin naxan yi, e mi yi danguxi muxu tonge solofere ra. Iki Alatala ε Ala bata ε rawuya ayi dangu sarene ra kore.

Alaa wanle Isirayila xa

11 ε xa Alatala ε Ala xanu, ε yi a gelene nun tɔnne nun sariyane nun yamarine suxu waxatin birin. ²ε xa a kolon to, a ε diine mi a toxi, Alatala ε Ala ε maxuru kii naxan yi a gboon nun a senben nun a nɔɔn nun ³a kabanakone nun a wanle xɔn, a naxanye ligaxi Misiran bɔxɔni Firawona ra e nun a bɔxɔn birin na. ⁴E mɔn mi a toxi a naxan ligaxi Misiran sofa ganla ra, e nun e soone nun e yenge so wontorone. E mi a kolon Ala Gbala Baa igen sa sofane xun ma kii naxan yi, e yi ε sagatanma waxatin naxan yi. Alatala yi e birin nalo ayi habadan! ⁵ε diine mɔn mi a toxi a naxan ligaxi tonbonni benun ε xa be li. ⁶E nun a naxan liga Datun nun Abirami ra, Eliyabi a dii xemene, Ruben bɔnsɔnna. Bɔxɔn yi yibo Isirayila kaane birin yee xɔri, a yi a raxutu e nun e denbayane nun e bubune nun e fɔxɔrabirane birin ma. ⁷ε tan nan

^{‡‡}10:8 10.8 Layiri Kankirana fe mɔn sebexi Xɔɔyaan 25.10-22 kui.

fe gbeeni itoe to ε yeen na Alatala naxanye ligaxi.

⁸Nanara, ε xa yamarini itoe birin suxu, n naxanye yamarima ε ma to, alogo ε xa senben sɔtɔ ε yi bɔxɔni ito masɔtɔ Yuruden baan kidi ma, ε sigama denaxan yi. ⁹ε xa e suxu alogo ε xa siimaya xunkuyen sɔtɔ bɔxɔni Alatala a kɔlɔxi naxan ma fe ra ε benbane xa e nun e bɔnsɔnna, nɔnɔn nun kumin gbo denaxan yi. ¹⁰ε bɔxɔn naxan sɔtɔma a mi luxi alo Misiran bɔxɔna, ε kelixi denaxan yi. Menni, xee biin na jan, fɔ ε xa igen maxali a ma nen ε sannɔ alo nakɔna. ¹¹ε bɔxɔn naxan sɔtɔma Yuruden baan kidi ma, geya yiren nun lanban yiren na a ra. Tule igen nan sama a ma. ¹²Bɔxɔn na a ra Alatala ε Ala a ɲɔxɔ luxi denaxan xɔn. A tan nan a xun matoma a ra, keli jeeen fɔlɔn na han a rapanna.

Alaa layirina

¹³Xa ε yamarini itoe suxu a fajin na n naxanye yamarima ε ma to, xa ε Alatala ε Ala xanu, ε yi a batu ε bɔɲen birin na e nun ε niin birin na, ¹⁴n tulen nafama nen ε bɔxɔn ma a waxatini, jemen nun sogefuren na, alogo ε xa herisigen sɔtɔ, murutuna, manpa nenena, e nun turena. ¹⁵N mɔn sexen fan nasabatima nen ε bɔxɔni ε xuruseene balon na. ε ε degema nen han ε wasa. ¹⁶ε a liga e yeren ma alogo sese nama ε rakunfa, ε yi ε xun xete, ε yi ε xinbi sin ala gbeteɲe bun, ε e batu. ¹⁷Xa ε na liga, Alatala xɔlɔma nen ε ma han! A yi tulen dan alogo sansi yo nama fa sabati bɔxɔni sɔnɔn, ε yi jan bɔxɔni ito yi mafuren Alatala naxan soma ε yii.

¹⁸ε xa falani itoe lu ε niini e nun ε bɔɲeni. ε e xidi ε yiin na e nun ε tigi ra alogo ε nama jinan e xɔn. ¹⁹ε xa ε diine xaran ne ma, ε xa e fe fala ε nema dɔxi banxini, ε nema sigatini, ε nema saxi, ε nema kelima. ²⁰ε xa e sebe ε banxine senbetenne nun e deene ma, ²¹alogo Alatala a kɔlɔ bɔxɔn naxan ma fe ra, a a

soma ε benbane yii nen, ε nun ε yixetene xa lu menni, fanni kuyen mɔn bɔxɔn xun ma. ²²Xa ε yamarini itoe suxu ki fajin, n na ε yamarima naxanye ra, xa ε Alatala ε Ala xanu, xa ε sigan ti a kirane xɔn, xa ε kankan a ma, ²³nayi Alatala siyani itoe birin kedima nen ε yee ra. ε yi siyani itoe bɔxɔn findi ε gbeen na, hali e maxɔdɔxɔ ε xa, e senben gbo ε xa. ²⁴ε na ε sanna ti denaxan birin yi, na findima ε gbeen nan na. ε bɔxɔn danna kelima nen tonbonni sa dɔxɔ Liban bɔxɔn na, keli Efirati baan na sa dɔxɔ fɔxɔ igen na sogegododen binni. ²⁵Muxu yo mi tiye ε yee ra. ε na siga dede yi, Alatala ε Ala ε yeeragaxun sama nen men kaane yi e kuisan, alo a a fala ε xa kii naxan yi.

²⁶ε a mato, n bata barakan nun dangan sa ε yetagi to. ²⁷Xa ε Alatala ε Alaa yamarine suxu, n na ε yamarima naxanye ra to, ε barakan sɔtɔma nen. ²⁸Koni xa ε mi Alatala ε Alaa yamarine suxu, xa ε kiraan fata n na ε yamarima naxan na to, ε bira ala gbetene fɔxɔ ra ε mi naxanye kolon, ε dangan nan sɔtɔma.

²⁹Alatala ε Ala na ε xali bɔxɔni waxatin naxan yi a denaxan soma ε yii, ε xa duba falani itoe ti Garisimi geyaan fari, ε yi danga falane ti Ebalɔ geyaan fari. ³⁰Na geyane nayi Yuruden kidi ma, sogegododen kiraan xanbi ra, Kanan kaane bɔxɔni, Araba yi, Giligali yetagi, More wudi gbeene denaxan yi. ³¹ε Yuruden baan gidima iki, siga na bɔxɔni Alatala ε Ala denaxan soma ε yii, a findi ε gbeen na, ε mɔn yi dɔxɔ na. ³²Nanara, ε xa tɔnne nun yamarine birin suxu ki fajin, n naxanye soma ε yii to.

Ala batu yire kedenna fe yi

12 ε xa tɔnni itoe nun yamarine suxu ki fajin na bɔxɔni, Alatala ε benbane Ala denaxan soma ε yii. ²ε siyaan naxanye kedima, ε xa ne suxure batudene birin kala, geyane fari e nun fɔtɔnne bun. ³ε xa e saraxa gandene

kala, ε yi e kide gemene yibɔ, ε yi e Asera kide gbindonne gan, ε yi e ala sawurane rabira, ε yi e xinle jan na yirene yi.

⁴ Ε nama Alatala ε Ala batu na kiini.

⁵ Koni ε xa Alatala fen yire kedenni, a na denaxan sugandi ε bɔnsɔnne tagi, alogo a xa lu menni, a xinla matɔxɔma denaxan yi. Ε xa siga menna nin, ⁶ ε yi ε saraxa gan daxine ba e nun ε saraxane nun ε yaganne nun ε kiseene nun ε de tiin nakamali saraxane nun ε jɛnige ma saraxane, e nun ε xuruseene dii singene. ⁷ Ε xa ε saraxane don menni Alatala ε Ala yetagi, ε tan nun ε denbayane. Ε xa sɛwa herin na Alatala ε Ala naxan fixi ε ma.

⁸ Na bɔxɔni, ε nama Ala batu alo en naxan nabama iki, birin nun a rafan fe. ⁹ En na rabama bayo ε munma so ε matabu yireni singen, Alatala ε Ala denaxan fima ε ma. ¹⁰ Koni ε Yuruden baan gidima nen, ε yi dɔxɔ na bɔxɔni Alatala denaxan soma ε yii. A ε ratangama nen ε yaxune birin ma naxanye ε rabilinni alogo ε xa dɔxɔ bɔɛ xunbenli. ¹¹ Alatala ε Ala yirena nde sugandima nen menni, a xinla matɔxɔn denaxan yi. Ε xa fa ε kiseene ra menni n naxanye yamarixi ε ma: ε saraxa gan daxine, ε saraxane, ε yaganne, ε kiseene, e nun ε se fapin naxanye fima Ala ma de tiini. ¹² Ε sɛwama nen menni Alatala ε Ala yetagi, ε tan, ε diine, ε konyine, e nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye ε konni bayo bɔxɔn mi soma e yii e keε bɔxɔn na.

¹³ Ε nama ε saraxa gan daxine ba ε waxɔn yirene yi de! ¹⁴ Ε xa e ba Alatala ε Alaa yire sugandixin nin Isirayila bɔnsɔn keden konni. N naxan birin yamarixi ε ma, ε xa na birin liga menni. ¹⁵ Koni i nɛ nen suben don daxin faxe yiren birin yi, Alatala naxan fixi i ma, i na dɔxɔ denaxan yi. Muxu sarijanxin nun a sarijantaren nɛ a donjɛ nen, alo xenla hanma bolena. ¹⁶ Koni ε nama suben don e nun a wunla, ε xa a wunla bɔxɔn alo igena.

¹⁷ Ε mi lan ε murutun hanma manpa nenen hanma turen don ε konni naxan finde yaganna ra, hanma ε xuruseene dii singene hanma ε saraxan naxanye bama de tiin ma, hanma ε jɛnige ma saraxane hanma ε kiseene. ¹⁸ Ε xa ne don Alatala ε Ala yetagi, a denaxan sugandima, ε tan nun ε diine nun ε konyine, e nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye ε konni. Ε xa sɛwa herin na Alatala ε Ala yetagi, a naxan fixi ε ma. ¹⁹ Ε a liga ε yeren ma, ε nama jinan Lewine xɔn ε nɛma na bɔxɔni.

²⁰ Alatala ε Ala na ε bɔxɔn nagbo ayi waxatin naxan yi, alo a falaxi ε xa kii naxan yi, xa suben xɔnla ε suxu, ε xa na don alo ε wama a xɔn kii naxan yi. ²¹ Xa ε dɔxɔden makuya Alatala ε Alaa yire sugandixin na, ε nɛ xuruseene faxe nen Alatala naxanye fixi ε ma alo n na a yamarixi ε ma kii naxan yi. Ε nɛ na subene donjɛ nen ε taane yi alo ε wama a xɔn kii naxan yi. ²² Muxu sarijanxin nun a sarijantaren nɛ a donjɛ nen alo xenla hanma bolena. ²³ Koni ε nama suben don e nun a wunla, bayo wunla luxi nen alo a niina. A mi lan ε xa suben nun a niin don. ²⁴ Ε nama suben don e nun a wunla, ε xa a bɔxɔn alo igena. ²⁵ Ε nama a don alogo ε xa herin sɔtɔ, ε tan, e nun ε diine hali ε dangu xanbini. Amasɔtɔ ε fe tinxinxine ligama Alatala yɛε ra yi.

²⁶ Koni naxan yo rasarijanxi Ala xa hanma i de ti naxan ma fe ra, a i a soma Ala yii nen, i xa ne xali Alatalaa yire sugandixini. ²⁷ Ε xa ε saraxa gan daxine ba Alatala ε Alaa saraxa ganden fari, suben nun a wunla. Ε xa saraxa gbetene wunla bɔxɔn Alatala ε Ala a saraxa ganden fari, ε yi a suben don.

²⁸ Ε xa feni itoe birin name ε yi e liga n naxanye yamarima ε ma, alogo ε xa herin sɔtɔ, ε tan nun ε diine hali ε dangu xanbini, han habadan. Amasɔtɔ fe fapin na a ra naxan nafan Alatala ε Ala ma.

²⁹ Alatala ε Ala na siyane halagi ε yεε ra, ε naxanye bōxōn masōtōma, ε na dōxō e bōxōni, ³⁰ ε xa ε yete ratanga e fe paxi ligana ma e halagi xanbini. ε nama e alane feen maxōdin, ε naxa, “Siyani itoe yi e alane batuma di? En fan xa na nan liga.” ³¹ ε nama na fe sifan liga Alatala ε Ala ra, bayo e yi fe xōsixin sifan birin ligama e alane xa naxanye rapaxu Alatala ma. E yi e dii xēmene nun dii temene nan ganma e suxurene kideni.

Suxure batuna

13 ε xa feni itoe birin liga n naxanye yamarima ε ma. ε nama sese ba a ra, ε mōn nama sese sa a fari. ² Xa nabina nde hanma sayibana nde keli ε tagi, a yi taxamasenna hanma kabanako fe famatōōn fala ε xa, ³ na yi rakamali, a mōn yi a fala ε xa, a naxa, “En bira suxurene batu feen fōxō ra,” ε tan mi alan naxanye kolon, ⁴ ε nama ε tuli mati na nabiin na hanma na sayibana. Alatala ε Ala nan ε kepaan fesefesema alogo a xa a kolon xa ε a xanuxi ε bōjen birin na e nun ε niin birin yi. ⁵ ε xa bira Alatala ε Ala nan keden fōxō ra, ε yi gaxu a yεε ra. ε yi a yamarine nun a falane suxu, ε yi a keden peen batu, ε yi kankan a ma. ⁶ Koni ε xa nabiin hanma sayiban tan faxa, bayo a yi wama ε ramurute feni Alatala ε Ala xili ma naxan ε raminixi Misiran yi a ε xunba konyiyani. A bata kata a xa ε ba kiraan xōn Alatala ε yamarixi naxan na. Fō ε xa fe paxin birin ba ε tagi. ⁷ I ngaxakedenna hanma i ya diina hanma i ya paxanla i naxan xanuxi hanma i lanfaan naxan nafan i ma alo i yetena, xa na nde i rakunfa wundoni alogo ε xa alana nde batu, i mi naxan kolon, ε benbane fan mi yi naxan kolon, ⁸ ε rabilinna siyana ndee suxurena, naxanye makuya ε ra hanma naxanye maso,

keli bōxōn danna boden ma sa ti boden na, ⁹ i nama tin a falan ma. I nama i tuli mati a ra. I nama kininkinin a ma. I nama a ratanga. I nama a luxun. ¹⁰ I xa na kanna faxa, i tan nan singe xa a gōlōn gemen na, yamaan fan yi a magōlōn. ¹¹ ε xa a magōlōn han a yi faxa, bayo a bata kata a xa i raxete Alatala i ya Ala fōxō ra naxan i raminixi konyiyani Misiran bōxōni. ¹² Isirayila kaane birin na feen mema nen, e yi gaxu. Nayi, na fe paxi sifan mi fa ligama ε tagi sōnōn.

¹³ Xa ε falana nde me taana nde a fe ra, Alatala ε Ala denaxan soma ε yii, ¹⁴ fa fala muxu paxina nde bata keli menni naxan a falama bonne xa, a naxa, “En xa suxurena ndee batu, ε mi naxanye kolon,” ¹⁵ nayi ε xa na feen xōnfen ki fapi ε yi jōndin fen. ε xa a kolon xa na fe paxin ligaxi ε tagi. ¹⁶ ε xa na taa kaane birin faxa silanfanna ra. ¹⁷ ε xa na taan nun a muxune nun a xuruseene birin naxōri. ¹⁷ ε xa e herisigen birin malan taa tagini, ε teen sa a ra, ε taan birin gan Alatala ε Ala yetagi. Na findima bōxō rabepinxin nan na habadan. A mi fa tima sōnōn. ¹⁸ ε nama na sena ndee findi ε gbeen na ε naxanye ganma alogo Alatala nama xōlō ε ma. A kininkininma ε ma nen, a yi ε rawuya ayi alo a a kōlō kii naxan yi ε benbane xa. ¹⁹ Na ma, ε xa Alatala ε Ala xuiin name, ε yi a yamarine suxu, n naxanye yamarima ε ma to, ε yi fe tinxinxin liga Alatala ε Ala yεε ra yi.

Namun natōnxine

14 Alatala ε Alaa diine nan ε tan na. Xa sayaan ti, ε nama ε yete maxaba. ε nama ε xunna de bi. ² Yama rasarjnanxin nan ε tan na Alatala ε Ala xa. A ε tan nan sugandixi bōxōn siyane birin tagi, a ε xa findi a gbeen na.

[¶]13:16 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

Sube radaxaxine

Saraxaraline 11.1-23

³ Ɛ nama se x̄s̄ixi yo don. ⁴ Subene ni i ra, Ɛ n̄e naxanye don̄e: j̄ingen nun yex̄een nun siin ⁵ nun x̄enla nun t̄oken nun bolen nun geya ma siin nun won- den nun yaleen e nun burunna yex̄eena. ⁶ Sube toro kanna naxan toro b̄oxi j̄axi ra, a m̄on donseen laxunma, Ɛ n̄e ne don̄e nen.

⁷ Koni na subene tagi, naxanye toro b̄oxi j̄axi ra, hanma naxanye donseen laxunma, ndee e ye Ɛ nama ne don alo j̄oḡomena hanma j̄erena hanma fany- erasina. E findixi sube haramuxine nan na Ɛ xa, bayo e donseen laxunma, koni e toro mi b̄oxi j̄axi ra. ⁸ X̄osen toron b̄oxi, koni a mi donse laxunma, a haramuxin na a ra Ɛ tan xa. Ɛ nama na suben don, Ɛ m̄on nama Ɛ yiin din a faxaxin na.

⁹ Niimaseen naxanye igeni, Ɛ lan Ɛ xa xali yex̄ene don naxanye e bama. ¹⁰ Koni naxanye mi e bama, e xali mi e ma, Ɛ nama ne don. E mi sarijan Ɛ xa.

¹¹ Ɛ n̄e x̄oli radaxaxine birin don̄e nen. ¹² Koni Ɛ nama itoe don: singbinna nun dugana e nun x̄olimangan ¹³ nun bangaan nun segen siyaan birin, ¹⁴ e nun xaxaan siyaan birin ¹⁵ nun dangaranfulen nun kutunxunban nun f̄ox̄ ige ma x̄olina, e nun t̄ox̄edi tongon siyaan birin, ¹⁶ e nun kunkutunna nun f̄t̄on̄bunsamuran nun toxoroon ¹⁷ nun yex̄e suxu kankon nun kankanna nun j̄in̄j̄axan ¹⁸ nun yaya x̄onla nun saji x̄onla siyaan birin, e nun sarasima x̄onla nun tuyena. ¹⁹ Niimase xunxuri gabute kanna birin haramuxin na a ra Ɛ xa. Ɛ nama e don. ²⁰ Koni Ɛ n̄e niimase xunx- uri gabute kanna ndee don̄e nen nax- anye radaxaxi.

²¹ Ɛ nama suben don naxan faxaxi a yete ma. Ɛ n̄e a soe x̄oj̄en yii nen naxan d̄oxi Ɛ konni, a yi a don, hanma Ɛ a

sara x̄oj̄e gbetene ma. Koni yama rasar- ijanxin nan Ɛ tan na Alatala Ɛ Ala xa.

I nama sii diin j̄in a nga xij̄e igen na.

Yaganna fe

²² Ɛ na naxan birin s̄ot̄o x̄een ma, Ɛ xa na yaganna ba a ra j̄ee yo j̄ee. ²³ Ɛ xa e murutun nun Ɛ manpa nenen nun Ɛ turen yaganna don Alatala Ɛ Ala yetagi a na denaxan sugandi a xinla mat̄ox̄oma na alogo Ɛ xa gaxu Alatala Ɛ Ala ȳe ra wax- atin birin. ²⁴ Xa na yiren makuya i ra j̄axi ra, xa Ala bata i baraka han i mi n̄e na yaganna maxale bayo Alatala a yire sugandixi makuya i ra a xinla mat̄ox̄oma denaxan yi, ²⁵ nayi i xa i ya yaganna masara gbetin na. I na gbetin xali Alatala i ya Ala yire sugandixini. ²⁶ Menni i xa na gbetin masara sena ndee ra naxan na i ken̄en, j̄ingene hanma yex̄eene hanma manpana, naxanye birin nafan i ma. Ɛ nun i ya denbayaan yi Ɛ dege Alatala Ɛ Ala yetagi, Ɛ yi sewa. ²⁷ Ɛ nama j̄i- nan Lewi b̄ons̄onna muxune x̄on naxanye d̄oxi Ɛ konne yi, bayo e mi k̄ee b̄ox̄on s̄ot̄oxi e gbeen na.

²⁸ J̄ee saxan yo j̄ee saxan Ɛ xa Ɛ ya- ganna birin namara Ɛ taane yi. ²⁹ Lewi b̄ons̄onna muxune keen mi na naxanye xa e nun x̄oj̄ene nun kiridine nun kaja gilen naxanye Ɛ tagi, ne birin xa fa e degedeni han e yi lugo. Nayi, Alatala Ɛ Ala barakan sama nen Ɛ kewanle yi Ɛ nax- anye birin ligama.

X̄oj̄aya j̄eena

Saraxaraline 25.8-38

15 J̄ee solofere yo j̄ee solofere Ɛ xa dija donle ma. ² A xa liga ikiini: muxun naxanye birin bata e ngaxake- denna Isirayila kaana nde doli, e xa dija na donla ma. Ɛ nama Ɛ ngaxakedenna Isirayila kaane karahan doli fi feen na bayo Alatalaa waxati saxin na a ra alogo yamaan yi dija donle ma. ³ Ɛ n̄e x̄oj̄en tan karahan̄e nen, a yi Ɛ donla fi, koni

ε naxan dolixi ε ngaxakedenna ma, ε xa dija na ma. ⁴Anu, tɔɔ muxun mi luma ε ye, bayo Alatala baraka gbeen sama nen ε fe yi na bɔxɔni Alatala ε Ala denaxan soma ε yii ε keen na. ⁵A na ligama nen xa ε Alatala ε Ala xuiin name ε yi a yamarine birin suxu ki fapi, n naxan falama ε xa to. ⁶Alatala, ε Ala barakan sama nen ε fe yi alo a a fala ε xa kii naxan yi. Siya wuyaxine fama nen ε dolideni, koni ε tan mi donla tongoma. Ε nɔɔn sɔtɔma nen siya wuyaxine xun na, koni muxe mi nɔɔn sɔtɔma ε tan xun na.

⁷Xa tɔɔ muxuna nde i ngaxakedenne ye i konni Alatala i ya Ala denaxan fima i ma, i nama jɛnige naxiyaan liga a ra, i tondi a dole. ⁸A makoon naxan ma, i xa na doli a ma fonisireyani. ⁹I xa i yete ratanga miriya naxini ito ma, i naxa, “A gbee mi luxi jɛε soloferen xa a li, yamaan dijnama donle ma jɛεn naxan na.” I nama ye xɔdɔxɔ ayi i ngaxakeden tɔɔ muxune ma i tondi seen soe ε yii. Nayi, a a mawugama nen Alatala xa i xili ma, i yi findi yulubi tongon na. ¹⁰I xa a ki fonisireyani hali i mi nimisa i bɔjɛni. Nayi, Alatala ε Ala barakan sama nen ε kewanle birin yi. ¹¹Yiigelitɔɔn mi janma ε yamanani habadan, nanara, n na a yamarixi ε ma ε xa hinan ε ngaxakedenne ra, tɔɔ muxun nun yiigelitɔɔn naxanye ε konni.

Konyine xɔɔya fena

*Xɔɔyaan 21.2-6 nun
Saraxaraline 25.38-55*

¹²Xa ε ngaxakedenna Heburu xemena nde hanma naxanla a yete mati ε ma konyin na, a walima nen ε xa jɛε sennin. A jɛε soloferedeni ε xa a xɔɔya. ¹³Koni ε nama a yii genla yiba. ¹⁴Alatala, ε Ala seen naxanye birin fixi ε ma barakani alo yexeen nun siin nun murutuna, e nun manpana, ε xa a ki na nde yi. ¹⁵ε nama ninan a konyine nan yi ε ra Misiran yi.

Alatala ε Ala nan ε xunbaxi. Nanara, n yamarini ito soma ε yii to.

¹⁶Xa i ya konyina a fala i xa, a a mi ke-lima i konni bayo ε nun i ya denbayaan nafan a ma, a a lan i konni, ¹⁷nayi, i xa sɔxɔn seen tongo, i yi a tunla maso banxin dɛε wudin na, i yi a tunla sɔxɔn. Nayi, a findima nen i ya konyin na a siin birin yi. I na nan ligama i ya konyi gilen fan na. ¹⁸ε nama sunu konyin xɔɔya feen na. Amasɔtɔ a jɛε sennin wanla tɔɔn gbo dangu walikeen gbeen na dɔxɔ firin. Na ma, Alatala, ε Ala barakan sama nen ε kewanle birin yi.

Xuruseene dii singene fe

¹⁹ε jɛngen nun yexeen nun siin dii xeme singene birin naxanye xalima, ne birin findima Alatala ε Ala nan gbee ra. Ε mi lan ε turaan nawali xa dii singen na a ra, hanma ε yexεε diin xaben maxaba a ma xa dii singen na a ra. ²⁰Jɛε yo jɛε ε tan nun ε denbayaan xa ne don Alatala ε Ala yetagi a yire sugandixini. ²¹Xa feen xuruseen na, xa a yeen kalaxi hanma a sanna, hanma fe gbete, ε nama na ba saraxan na Alatala ε Ala xa. ²²ε a donma ε konni nen, ε nun muxu sarijanxin nun muxu saripantarene. E birin lan nen e xa a don alo ε xenla nun bolen donma kii naxan yi. ²³Koni ε nama suben wunla don de! Ε xa a rabɔxɔn alo igena.

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla

*Xɔɔyaan 12.14-20 nun Saraxaraline
23.4-8 nun Yatene 28.16-25*

16 Abiba kiken na, ε xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba Alatala ε Ala binya feen na, bayo Alatala, ε Ala ε ramini na kiken nan na Misiran yi kɔεen na. ²ε xa yexeen hanma siin hanma jɛngen ba saraxan na Alatala ε Ala xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sali lɔxɔni. Ε na saraxan bama Alatalaa yire sugandixini a xinla binyama denaxan yi. ³Sali lɔxɔni,

ε nama burun don buru rate seen⁸⁸ saxi naxan yi. Ε xa buru ratetaren don xii solofere naxan findixi sunun taxamaseri burun na. Na nan a rabirama ε ma a ε mafuraxin nan keli Misiran yi. Na ma, ε mi jinanɲe ε mini lɔxɔn xɔn ε siin birin yi Misiran bɔxɔni. ⁴ Na xii soloferen bun, a mi lan buru ratese yo xa to ε konne yi, ε bɔxɔn birin yi. Ε saraxan naxan bama xii singe lɔxɔn jinbanna ra, na sese nama lu han xɔtɔnni. ⁵ Na Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan mi lan a xa ba yiren birin yi, Alatala ε Ala naxan fima ε ma. ⁶ Ε a bama yire keden peen nin, Alatala ε Ala na denaxan sugandi a xinla binyama denaxan yi. Na saraxan bama jinbanna nan na sogen godo waxatini, ε mini waxatin naxan yi Misiran yi. ⁷ Ε suben jinma nen, ε yi a don na yireni Alatala ε Ala denaxan sugandima. Na kuye yibani, ε yi siga ε konne yi. ⁸ Ε xa buru ratetaren don xii sennin. A xii soloferede lɔxɔni, ε malanna ti Alatala ε Ala xa. Ε nama wali yo ke na lɔxɔni.

Xunsagine sanla

*Saraxaraline 23.15-22
nun Yatene 28.26-31*

⁹ Ε na murutu xaban fɔlɔ, ε xa xunsagi solofere tenge, ¹⁰ ε yi Xunsagine Sanla raba Alatala ε Ala xa. Ε yi jenige ma saraxan ba naxan na lan herisigen yaten ma Alatala ε Ala naxan fixi ε ma. ¹¹ Ε sewama nen Alatala ε Ala ra na yireni a denaxan sugandima a xinla binyan denaxan yi, ε tan nun ε diine nun ε konyine, e nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye ε konni e nun xɔɲene nun kiridine nun kaɲa gilene. ¹² Ε nama jinan a konyine nan yi ε ra Misiran yi. Ε xa yamarini itoo suxu ki faɲi.

Bubu Kui Sanla

*Saraxaraline 23.33-43
nun Yatene 29.12-39*

¹³ Ε na yelin ε sansine bɔnbɔdeni lonne ma ε yi e malan, ε yi ε wudi bogi igene fan ba, ε xa Bubu Kui Sanla raba xii solofere. ¹⁴ Ε xa sewa na sanli, ε tan nun ε diine nun ε konyine nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun xɔɲene nun kiridine nun kaɲa gilene naxanye ε konni. ¹⁵ Ε sanli ito rabama nen xii solofere Alatala ε Ala xa, a na denaxan sugandi. Amasɔtɔ Alatala ε Ala barakan sama nen ε se xaban nun ε wanla birin yi. Ε yi sewa han!

¹⁶ Nεε yo nεε, Isirayila xemene birin xa ti Alatala ε Ala yetagi sanɲa ma saxan a na denaxan sugandi: Buru Tetaren Sanla nun Xunsagine sanla nun Bubu Kui Sanla. Ε mi lan ε xa siga Alatala yetagi ε yii genla ra. ¹⁷ Ε birin xa fa a kiseen na ε nɔε naxan na, naxan na lan herisigen ma Alatala ε Ala naxan fixi ε ma.

Sariyan sa kiina

¹⁸ Taane birin kui, Alatala ε Ala denaxan fima ε ma, bɔnsɔn yo bɔnsɔn, ε xa kitisane sugandi, e yamaan makiti tinxinni. ¹⁹ Ε nama kitin sa tɔɲegeni de! Ε mɔn nama muxune rafisa e bode xa. Ε nama dimi yi seene rasuxu mayifuni, bayo kiseene nɔε fe kolonna yeene raxiye nen, a tinxin muxuna falane yifu. ²⁰ Ε lu tinxinna fɔxɔ ra, alogo ε xa siimaya faɲin sɔtɔ, ε mɔn yi nɔ bɔxɔn sɔte Alatala ε Ala denaxan fima ε ma.

Suxure batuna fe

²¹ Ε nama Asera kide gbɔndonna ti saraxa ganden dɔxɔn ma, ε naxan nafala Alatala ε Ala xa. ²² Ε nama suxure gemen ti, bayo Alatala ε Ala na fe sifan naɲaxuxi.

⁸⁸16:3 *burun nate sena*: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

Sariyana saraxana fe yi

17 E nama jingen hanma yexeen ba saraxan na Alatala e Ala xa, fe naxan na, hanma naxan madɔnxi, bayo Alatala e Ala na fe sifan naɓaxuxi.

²Xa xemena nde hanma jaxanla nde dɔxi e taana nde yi Alatala e Ala naxan fima e ma, a fa fe jaxin liga naxan mi rafan Alatala e Ala ma, nayi, a bata Alaa layirin matandi. ³Xa a mi n ma yamarin suxu, a ala gbetene batu, hanma sogena hanma kikena hanma sarene, ⁴e yi na me, e xa a feen xɔnfen ki faji. E na a kolon na fe jaxin bata liga Isirayila yi, ⁵a na findi xemena na hanma jaxanla, e xa na kannna xali taan so deen na, e yi a magɔlɔn han a faxa.

⁶Muxun naxan lan a xa faxa, a mi faxe singen fo muxu firin hanma saxan na sereyaan ba. A mi lan a xa faxa sereya kedenna gbansanna xuiin ma. ⁷Naxanye sereyaan baxi, ne nan singe xa gemen woli a ma a faxa feen na. Yama dɔnɔnɔn fan yi a magɔlɔn. E fe jaxin jannama e tagi na kiini nen.

Kitine fe

⁸Xa faxa kitin bata fa hanma matandina hanma maxɔlɔna naxan findixi kiti xɔdexen na e taani, e xa siga na yireni Alatala e Ala denaxan sugandima. ⁹E sigama Lewi bɔnsɔnna muxune nan fema, saraxaraline, e nun kitisaan naxan dɔxi na waxatini, e a yebe e xa. Nayi, e a falama nen e xa, a lan kitin xa sa kii naxan yi. ¹⁰E na naxan fala e xa na yireni Alatala e Ala denaxan sugandima, e kitin bolonma na nan ma. E na naxan fala e xa, e xa na suxu ki faji. ¹¹E na sariyan naxan birin fala e xa, e xa na liga. E nama fata a ma yiifanna ma, hanma kɔmenna ma. ¹²Xa muxuna nde waso, a mi a tuli mati saraxaraliin na naxan bata dɔxɔ Alatala e Alaa wanla xun na hanma kitisana, na kannna lanma nen a xa faxa. E fe jaxin

jannama na kii nin Isirayila yi. ¹³Yamaan na na feen me, e gaxuma nen e wason yiba.

Mangayana

¹⁴E na so bɔxɔni waxatin naxan yi, Alatala e Ala denaxan fima e ma, e na dɔxɔ na, yanyina nde e a mirima nen, a e fan xa e gbee mangan sɔtɔ alo e rabilinna siyane. ¹⁵Alatala e Ala na muxun naxan sugandi, na nan findima e mangan na. E nama tin xɔnɔn xa findi e mangan na, naxan mi findixi e ngaxakeden Isirayila kaana nde ra. ¹⁶A mi lan e mangan xa soo wuyaxi sɔtɔ. A mi lan a xa muxune rasiga Misiran yi soone saradeni, bayo Alatala a falaxi nen e xa, a e nama siga na bɔxɔni sɔnɔn. ¹⁷A mi lan a yi jaxalan wuyaxi dɔxɔ. Na feene nan a bɔnɔn naxetema Ala fɔxɔ ra. A mi lan a yi gbeti gbeen nun xemama wuyaxi sɔtɔ. ¹⁸Mangan na dɔxɔ a manga gbɛdeni waxatin naxan yi, sariya kitabun naxan namaraxi Lewine yii, saraxaraline, a xa na sebe a yete xa. ¹⁹Na kitabun luma nen a dɔxɔn. A xa a xaran lɔxɔn birin a siimayani, alogo a xa gaxu Alatala a Ala yee ra, a mɔn yi nɔ a sariyan nun a tɔnne suxundeni naxanye seboxi a kui. ²⁰Na nan a ligama, a mi a yete rafisama a ngaxakedenne xa, a fata sariyan ma yiifanna ma hanma kɔmenna ma. Nayi, a mangaya xunkuyen sɔtɔma nen, a tan nun a diine Isirayila yamaan tagi.

Saraxaraline wanla

18 Saraxaraline, Lewi bɔnsɔnna muxune, ne mi bɔxɔ yitaxun daxin sɔtɔma e keen na alo Isirayila muxu gbeteye. E baloma saraxane nan na naxan nalima Alatala ma teen na. Na nan findixi e keen na. ²E mi kee sɔtɔma e ngaxakedenne tagi. Alatala nan findima e keen na alo a a fala e xa kii naxan yi. ³Isirayila kaane na fa jingen na hanma yexeen saraxa

badeni, ito nan findima Lewi kaa saraxaraline gbeen na: suben balaxana, a gbegbena, e nun a buru subene. ⁴Ɛ mɔn xa Ɛ bogise singe saraxane so e yii: murutuna, manpa nenena, turena, e nun Ɛ yexɛɛ xaben naxan singe maxabaxi. ⁵Alatala Ɛ Ala Lewi bɔnsɔnna nan sugandixi bɔnsɔnna birin tagi alogo e tan nun e diine xa wali Alatala xinla binyadeni waxatin birin.

⁶Xa Lewi bɔnsɔnna muxuna nde keli Isirayila taana nde yi a dɔxi denaxan yi, a siga na yireni Alatala denaxan sugandima, ⁷menni, a lanma a xa wali Alatala a Ala xinla a fe ra, a ngaxakeden Lewine dɛxɔn naxanye walima Alatala yetagi. ⁸A lan nen a yi balon sɔtɔ alo saraxaraliin bonne, hali a to a yii seene matixi, a gbeti sɔtɔ.

Yiimatone nun kɔeramuxune fe

⁹Ɛ na so bɔxɔni Alatala Ɛ Ala denaxan fima Ɛ ma, Ɛ nama so kewali xɔsixine yi men kaane naxanye ligama. ¹⁰Muxun nama lu Ɛ ye naxan a diin ganma saraxan na hanma yiimatona hanma koron bɔnbɔna hanma seri kanna hanma kɔeramuxuna, ¹¹hanma tirin tiina hanma naxan barinne maxɔdinma hanma jinan kanne, hanma barin kiine. ¹²Na muxu sifan mi rafan Alatala Ɛ Ala ma. Alatala Ɛ Ala siyani itoe kedima nen Ɛ yeɛ ra na kewali xɔsixine fe ra. ¹³Ɛ kewanle xa kamali Alatala Ɛ Ala yeɛ ra yi. ¹⁴Ɛ siyaan naxanye kedima, ne biraxi yiimaaton nun koron bɔnbɔn xuiin nan fɔxɔ ra, koni Alatala Ɛ Ala mi tinɛ Ɛ tan yi na liga.

Ala nabine rafama nen

¹⁵Alatala Ɛ Ala nabina nde raminima nen Ɛ ye naxan luma alo n tan. Ɛ xa Ɛ tuli mati a ra. ¹⁶Ɛ naxan maxɔdin Alatala Ɛ Ala ma, Ɛ yi malanxi lɔxɔn naxan yi Horebe geyaan fari. Ɛ yi a fala, Ɛ naxa, “N mi waxi Alatala n ma Ala xuiin name feni

sɔnɔn. N mi waxi tɛɛ gbeeni ito fan to feni sɔnɔn alogo n nama faxa.” ¹⁷Alatala yi a fala n xa, a naxa, “E naxan falaxi, na fan. ¹⁸N nabiin naminima nen e ye, naxan luxi alo i tan. N nan n ma falan nalima a ma nen, a yi na yeɛba e xa, n na a yamarin naxan na. ¹⁹Xa muxu yo mi a tuli mati falan na nabiin naxan nalima n xinli, n tan yeteen na kanna makitima nen. ²⁰Koni xa nabina nde susu, a falan ti n xinli, n mi naxan yamarixi a ma, hanma a yi falan ti ala gbeteɛye xinli, Ɛ xa na kanna faxa.” ²¹Yanyina nde, Ɛ Ɛ yeɛ maxɔdinma nen, Ɛ naxa, “En nɔɛ a kolonɛ di, a Alatala a falan mi a ra?” ²²Xa nabiin falan ti Alatala xinli, a falan mi kamali, Alatala mi na falaxi. Nabiin nan na falaxi a wasoni. Hali Ɛ mi gaxu a yeɛ ra.

Marakisi taane

*Yatene 35.6-34 nun Sariyane
4.40-43 nun Yosuwe 20.1-9*

19 Alatala Ɛ Ala na siyane halagi, a naxanye bɔxɔn soma Ɛ yii, Ɛ e kedima nen, Ɛ yi dɔxɔ e taane nun e banxine kui. ²Na na dangu, Ɛ xa taa saxan sugandi bɔxɔni, Alatala Ɛ Ala naxan fi Ɛ ma. ³Ɛ xa kirane rafala siga menne yi, Ɛ yi yamanani taxun dɔxɔde saxan, Alatala Ɛ Ala naxan fima Ɛ ma Ɛ keen na, alogo, faxa tiine birin xa siga na taane yi, e niin yi rakisi. ⁴Naxan na faxan ti, a li, a mi a rakelixi a ma, a mi a yitɔnxi xɔnnantenyani, na kanna nɔɛ sige nen na taana nde yi, a niin yi ratanga. Misaalara, muxun naxan siga fɔtɔnni wudi segedeni e nun a lanfana, ⁵a wudin segema, bunbin yi koren, a yi a lanfaan li, na yi faxa. Na faxa tiin sifan nɔɛ luyɛ nen na taana nde yi alogo a niin xa rakisi. ⁶Xa kirani kuya, faxa muxun gbeɛpɔxɔ muxun faxa tiin sagatanma nen a xɔlɔni han a yi a li, a yi a faxa, hali a mi yi lan a yi faxa bayo a mi a lanfaan faxa feni tɔnxi xɔnnantenyani. ⁷N yamarini

ito fixi ε ma na nan ma. Ε xa taa saxan sugandi marakisi taane ra. ⁸ Xa Alatala ε Ala ε bɔxɔn nagbo ayi alo a a kɔlɔ ε benbane xa kii naxan yi, xa a bɔxɔni ito birin so ε yii a ε benbane tuli sa naxan na, ⁹ xa ε yamarini itoe birin suxu a fajin na, n naxanye falama ε xa to, a ε xa Alatala ε Ala xanu, ε yi bira a kirane fɔxɔ ra, nayi ε mɔn xa taa saxan sugandi, ε yi e sa taa saxanna bonne fari. ¹⁰ Nayi, Alatala ε Ala denaxan fima ε ma ε keen na, ε mi tɔnegetɔɔn faxe na bɔxɔni.

¹¹ Koni xa muxuna nde a boden napaxuxi, a a melen, a yi a faxa, xa na kanna siga na taana nde yi, ¹² na taan fonne lan nen e xa a suxu, e yi a xali faxa muxun gbeeɔxɔ muxun fema alogo a xa a faxa. ¹³ Ε nama kininkinin na kanna ma de! Ε xa na faxa ti sifan jan Isirayila bɔxɔni, ε yi herin sɔɔ.

Bɔxɔne danne nun wule sereyane

¹⁴ Ε na dɔxɔ bɔxɔni Alatala ε Ala naxan fima ε ma ε keen na, ε nama ε lanfana bɔxɔn danna taxamasenne masiga ε benbane naxanye dɔxɔ. ¹⁵ Muxun naxan bata haken liga hanma gbalona hanma yulubina, na kanna mi lan a xa kiti muxu kedenna sereya baxin xɔn. Na fe sifan makitima sereya firin hanma saxan fala xuiin nan xɔn.

¹⁶ Xa sere jaxin sereyaan ba, a yi muxun tɔnege gbalona nde a fe ma, ¹⁷ yenge fa firinni itoe lan nen e xa siga Alatala batu yireni saraxaraline nun kitisane fema naxanye walima na waxatini. ¹⁸ Kitisane a feen fefesefema nen. E na a kolon a seren bata wule sereyaan ba, a a ngaxakedenna tɔnege, ¹⁹ nayi ε xa a liga na kanna ra alo a tan yi a ligama a ngaxakedenna ra kii naxan yi nun. Ε xa fe jaxin jan ε tagi. ²⁰ Muxu gbetene na feen mema nen, e yi gaxu. Nayi, e mi fa susue na fe jaxin sifan ligadeni sɔnɔn. ²¹ Ε nama kininkinin na muxu sifan ma: Niin jɔxɔn xa fi niin na, yeen yi jɔxɔ

yeen na, jinna yi jɔxɔ jinna ra, yiin yi jɔxɔ yiin na, sanna yi jɔxɔ sanna ra.

Yengen sariyana

20 Ε na siga ε yaxune yengedeni, ε na soo wuyaxi to e nun yengeso seene nun sofa wuyaxi naxanye wuya dangu ε ra, hali ε mi gaxu. Alatala ε Ala naxan ε raminixi Misiran bɔxɔni, na luma nen ε xɔn. ² Ε nema ε yitɔnma waxatin naxan yi yenge so xinla ma, saraxaraliin xa ti, a falan ti yamaan xa, a naxa, ³ “Isirayila kaane, ε tuli mati! To, ε sigama ε yaxune nan yengedeyi. Ε nama tunnaxɔlɔ ε ma, ε nama gaxu, ε nama kuisan, ε bɔɔnen nama mini, ⁴ bayo Alatala ε Ala luma nen ε xɔn ε yaxune yengedeni. A e yengema nen ε xa, a yi ε rakisi.”

⁵ Na waxatini sofa kuntigine fan falan tima nen ganla xa. E naxa, “Muxuna nde ε ye be ba, naxan bata yelin banxi tideni koni a munma so a kui singen? Na kanna xa xete a konni, xa na mi a ra waxatina nde a nɔε faxe nen, muxu gbete yi so a banxini. ⁶ Muxuna nde ε ye be ba, naxan bata manpa binle si, koni a munma e bogine bolon singen? Na kanna xa xete a konni, xa na mi a ra waxatina nde a nɔε faxe nen, muxu gbete yi a tɔnɔn sɔɔ. ⁷ Muxuna nde ε ye be ba, naxan bata jaxalandina nde masuxu, koni jaxanla munma siga a konni singen? Na kanna xa xete a konni, xa na mi a ra waxatina nde a nɔε faxe nen yengeni, muxu gbete yi a jaxanla dɔxɔ.” ⁸ Sofa kuntigine mɔn sofane maxɔdinma nen, e naxa, “Muxuna nde ε ye be ba, naxan mi fa susue, a gaxuxi? Na kanna xa xete a konni alogo a lanfane fan nama tunnaxɔlɔ e ma.” ⁹ Sofa kuntigini itoe na yelin falan tiye yamaan xa, e yi sofana ndee findi gali mangane ra.

¹⁰ Ε na siga taana nde yi yenge sodeni, ε xa men kaane maxɔdin singen, a e xa e yete raxete ε ma. ¹¹ Xa e tin na ma, e

yi taan nabilin yinna rabi ε xa, e birin luma nen ε yamarin bun, e yi mudun fi. ¹²Koni xa e mi tin na ma, e yi ε yenge, nayi ε xa na taan bilin. ¹³Alatala ε Ala na taan soma nen ε yii, ε xemene birin faxa silanfanna ra. ¹⁴Koni jaxanle nun diine nun xuruseene nun nafunla naxanye birin na taan kui, ne birin findima nen ε gbeen na. E yi ε yaxune herisigen birin don, Alatala ε Ala naxan fixi ε ma.

¹⁵ε na nan ligama taane ra naxanye makuya, naxanye mi na taane ye ε dɔxɔma naxanye yi. ¹⁶Koni a na findi taane ra Alatala ε Ala denaxanye fima ε ma ε keen na, ε mi sese luma a nii ra menni. ¹⁷ε Xitine nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune birin halagima nen alo Alatala ε Ala a yamarixi ε ma kii naxan yi, ¹⁸alogo e nama ε xaran na fe jaxine ma e naxanye ligama e suxure batudeni. E yi Alatala ε Ala yulubin tongo.

¹⁹Xa ε bata taana nde bilin men kaane yenge xinla ma, ε mi lan ε yi na wudine sege naxanye bogima. E bogine findima ε balon nan na. Na wudi sixine mi findixi ε yengefane ra. ²⁰Koni wudi binla naxanye bogin mi donma, ε nɔe ne sege nen alogo e xa findi yengeso seene ra ε xa, ε ne rawali na taan yengedeni han ε yi a masɔɔ.

Faxan naxan kari mi kolonxi

21 ε na so bɔxɔni Alatala ε Ala denaxan fima ε ma, xa ε muxu faxaxina nde to burunna ra, a a li a faxa muxun mi kolonxi, ²ε fonne nun ε kitisane sigama nen. Keli binbin yireni han taan naxanye menna rabilinni, e ne yikuyene maliga. ³E na a kolon taan naxan maso na ra, na taan fonne jinge gilen nan tongoma naxan munma wali, xun xidi yegen munma xidi naxan xunna ma. ⁴Na taan fonne jinge gilen xalima nen xudeni naxan mi xɔrima, sansiin munma rawali denaxan yi. E yi a

keen gira menni, a faxa. ⁵Lewi yixetene, saraxaraline fan fama nen, bayo Alatala ε Ala ne nan sugandixi a e xa wali a xa, e mɔn yi dubane ti Alatala xinli, e mɔn yi matandi feene nun muxu maxɔlɔne makiti. ⁶Taan naxan maso binbin yiren na, na fonne xa e yiine raxa jinge gilen xun ma, e naxan faxaxi xudeni. ⁷E yi a fala, e naxa, “Nxu tan xa mi faxan tixi, nxu mi a toxi lige. ⁸Alatala, i xa ito rasuxu i solona seen na Isirayila yamaan xa, i naxan xunbaxi. Yandi, i nama i ya yamaan yate sɔnmene ra na faxa tixina fe yi.” Nayi, Alatala na solona seen nasuxuma nen faxa tixina fe yi. ⁹ε na yulubi tongoxin bama yamaan ma, bayo ε bata na feen liga naxan tinxin Alatala yeε ra yi.

Muxu suxine yengeni

¹⁰ε na siga ε yaxune yengedeni, xa Alatala ε Ala e sa ε sagoni, ε yi e findi ε muxu suxine ra, ¹¹yanyina nde muxuna nde a yeen tima nen suxu muxu jaxalan tofapina nde ra. Xa na kanna wama a dɔxɔ feni a jaxanla ra, ¹²nayi a nɔe a xale nen a konni. Na jaxanla a xunna bima nen, a yi a yii xanle fan maxaba, ¹³a yi a dooma fan masara. A luma nen banxin kui, a yi a fafe nun a nga pan feen liga kike keden. Na xanbi ra, xemene nɔe a finde a gbeen na nen, a findi a jaxanla ra. ¹⁴Xa a fe rapaxu xemene ma, a nɔe a bejinne nen, a siga denaxan na a kenen. A mi lan sɔnɔn a xa a mati gbetin na, a mɔn mi nɔe a finde a konyin na sɔnɔn bayo a bata yi a kolon a jaxanla ra.

Dii forimaan tidena

¹⁵Xa jaxalan firin xemena nde yii, keden yi rafan a ma dangu boden na, na jaxalan firinne yi dii xemene keden keden bari, koni dii singen yi findi jaxanla diin na naxan mi rafan xemene ma, ¹⁶a na wa a keeni taxun feni a diine ra, diin forimaan lan a xa keen naxan sɔɔ, a mi

lan xemen xa na so a batena diin yii, a dii singen yi fula a tiden na. ¹⁷A xa a kolon jaxanla naxan najaxuxi a ma, na nan ma dii findixi a dii singen na. A herisigen dɔxɔde firin nan soma dii forimaan yii, bayo na nan singen xemen senben yitaxi. A tan nan lan a dii forimaan tiden sɔɔ.

Dii murutexina

¹⁸Xa xemena nde dii xeme xalabanten murutexin sɔɔ, a yi a li a mi a tuli matima a fafe nun a nga xuiin na, e bata kata e xa a xuru koni a mi e xuiin suxi, ¹⁹a fafe nun a nga xa a suxu, e yi a xali taan fonne fema taan so deen na. ²⁰E yi a fala e xa, e naxa, “Nɔɔ diini i ra, a xalabanten, a mɔn murutexi. A mi nxu xuiin suxuma. Sabaan nun dɔlɔn nan nafa a ma.” ²¹Nayi, taan xemene birin a magɔlɔnma nen han a faxesa. E xa fe jaxin jan e tagi. Isirayila kaane na feen mema nen, e gaxu.

Muxu binbin singanxina

²²Xa e muxun faxesa, naxan bata gballo feen liga, a lan a xa faxesa naxan ma, e mɔn yi a binbin singan wudin na, ²³a binbin mi lan a xa xi singanxi han xɔtɔnni. A lan nen a xa maluxun na lɔxɔni, bayo Ala bata na muxu singanxin danga. E nama na binbi singanxina dangan lu yamanani, Alatala e Ala denaxan fima e ma e keen na.

I muxu boden yii seene masuxu

22 E na e ngaxakedenna jingen hanma a yexeen to, a sigama burrunna xun xɔn, e nama e xun xanbi so a yi. E lan nen e xa a xali a kanna fema. ²Xa e ngaxakedenna konna makuya, hanma e mi a yire kolon, e xa xuruseen xali e konni. E yi a ramara han e a kanna to waxatin naxan yi, e yi a so a yii. ³E na nan ligama a sofanla fan na, a domana, e nun a seen naxan birin lɔxi ayi. E mi lan e xa e xun xanbi so ne yi. ⁴Xa e ngaxake-

denna sofanla hanma a jingen to biraxi kiraan xɔn, e nama e xun xanbi so a yi. E lan nen, e xa a mali a rakele.

Xemen nun jaxalan domane

⁵Jaxanla mi lan a yi xeme domaan nagodo a ma. Xemen fan mi lan a jaxalan domaan nagodo a ma. Muxun naxanye na fe sifan ligama, na kanne mi rafan Alatala e Ala ma.

Daliseen masuxu kiina

⁶E na a to kiraan xɔn ma, xɔliin bata a teen sa wudin kɔe ra, xa na mi a ra bɔxɔn ma, a nga felenxi a xelene ma, xa na mi a ra a diine ma, e mi lan e xa a nga nun a diine tongo e bode xɔn. ⁷E xa a nga bepin, a xa siga. E yi a diine tan tongo. Nayi, e siimaya xunkuyen nun herin sɔɔma nen.

Muxune xa ratanga

⁸Xa i banxi nenen ti, i yi foye suxudeni tɔn banxin kɔe ra alo kore banxina, i xa a rabilin sansandin na alogo muxuna nde nama bira lɔxɔna nde, a faxesa, fata i ya banxin ti kiin na.

Fe yibasanna fe

⁹I nama sansi siya firinna si i ya manpa bili nakɔni, xa na mi a ra a bogin findima se haramuxin nan na. ¹⁰I nama xun xidi yegen xidi jingen nun sofanla xunne ma e bode xɔn i yi xeen bi. ¹¹I nama domaan nagodo i ma naxan sɔxɔnxi yexee xabe garin nun gese futu garin basanxin na.

Gubana

¹²I xa luti denbexine singan i ya gubaan tongon naaninne ra.

Kiti xɔdexene jaxanla fe yi

¹³Xa xemena nde jaxanla dɔxɔ, e yi kafu, a feen yi najaxu xemen ma, ¹⁴a yi a xili kala fɔlɔ, a naxa, “N bata jax-

anli ito dɔxɔ, koni nxu to kafu, n yi a li, a mi yi Alaa kiraan xɔn.”¹⁵ Na na liga, sungutunna fafe nun a nga sereya seen xalima nen taan fonne fema taan so deen na, naxan a yitama a sungutun nasɔlɔnxin nan yi a ra.¹⁶ A fafe ito nan falama, a naxa, “N bata n ma dii temen fi xemeni ito ma, koni a mi rafan a ma sɔxɔn.¹⁷ A bata wulen sa a xun ma, a sungutun nasɔlɔnxin mi yi a ra.” Sungutunna sɔtɔ muxune xa na futun nasɔnɔya sereya dugin sa taan fonne yetagi.¹⁸ Taan fonne na xemen suxuma nen, e yi a fe jaxin saran a ra.¹⁹ E na a makiti, e xa a yangin, a gbeti gbanan keme so sungutunna fafe yii, bayo a bata Isirayila jaxanla nde xili kala. Na xanbi a lanma nen jaxanla mɔn xa xete xemen konni. A nema a siimayani, a mi nɔɛ a mɛ na jaxanla ra.

²⁰ Koni, xa jɔndin nan na feen na, sereya se yo mi na naxan a yitama a bata futun nasɔnɔya,²¹ na jaxanla xalima nen a fafe a banxin deen na. Taa yi kaane yi a magɔlɔn han a faxesa, bayo a bata yagi feen liga, jaxanla mi lan a xa naxan liga Isirayila bɔxɔni. A bata xeme feen kolon a a fafe konni waxatin naxan yi. E xa fe jaxin jɔn e tagi.

²² Xa e xemen nun jaxanla suxu naxan findixi xeme gbeta e jaxanla ra, e saxi, na fe jaxi raba firinne lan nen e xa faxesa, jaxanla nun xemena. E xa fe jaxin jɔn Isirayila bɔxɔni.

²³ Xa xemen naralan sungutunna nde ra taan kui, naxan bata masuxu, e yi kafu,²⁴ e xa na muxu firinne xali taan so deen na, e yi e magɔlɔn han e faxesa. Sungutunna faxama nen bayo a mi sɔxɔn natexi taan kui. Xemen fan faxama nen bayo a bata jaxalan masuxin futun kala. E xa fe jaxin jɔn e tagi.

²⁵ Koni xa xemen naralan sungutunna ra burunna ra, naxan bata masuxu, a yi fu a ma, na xeme nan gbansan faxama.

²⁶ E nama fefe liga sungutunna ra bayo a mi fe jaxi yo ligaxi a lan a xa faxesa naxan ma. Na feen luxi nen alo xemen naxan fu a boden ma alogo a xa a faxesa.²⁷ Amasɔtɔ xemen naralanxi sungutunna ra burunna nan na. Hali sungutunna xeme kanni ito sɔxɔn nate, muxu yo mi yi na naxan yi a ratange.

²⁸ Xa xemen naralan sungutunna ra naxan munma masuxu, a yi fu a ma, muxuna nde yi e to na feen xun na,²⁹ na xemen xa gbeti gbanan tonge suulun so sungutunna fafe yii, a yi sungutunna dɔxɔ a jaxanla ra, bayo a bata a futun kala. A nema a siimayani, a mi nɔɛ a mɛ na jaxanla ra.

23 Xemen nun a fafe a jaxanla nama kafu, alogo a nama a fafe rayagi.

Muxun naxanye mi lan Alaa yamaan malanni

² Muxun naxan tegeŋxi, hanma a bari seen bolonxi, na kanna mi lan a siga Alatalaa yamaan malanni.³ Naxanye na kafu sariyatareyani, e diin bari, na diin fan mi daxesa a siga Alatalaa yamaan malanni han a yixete fudena.

⁴ Amonine nun Moyaba kaane mi sige Alatalaa yamaan malanni hali e yixete fudena.⁵ A ligama na kiini habadan bayo siyani itoe mi faxi e ralandeni burun nun igen na e yii, e yi kelima Misiran yi waxatin naxan yi. E Beyori a dii Balami saren fi nen e xili ma keli Petori taani Mesopotamiya yamanani alogo a xa e danga.⁶ Koni Alatala e Ala mi tin a tuli matiye Balami ra. A bata dangan masara barakan na bayo e rafan Alatala e Ala ma.⁷ E nama e mali bɔɔe xunbenla nun herin sɔtɔ feen na e siin birin yi.

⁸ E nama Edɔn kaane rapaxu bayo e ngaxakedenna nan e ra. E nama Misiran kaane rapaxu bayo e waxatina nde ti nen e bɔxɔni.⁹ E yixete saxanden nɔɛ soe nen Alatalaa yamaan malanni.

Daaxaden sariyanna fe

¹⁰ Ɛ na siga ɛ yaxune yengedeni, ɛ yi daaxa yirena nde yi, ɛ lan nen ɛ xa ɛ yete ratanga fe paxin birin ma. ¹¹ Xa xemena nde ɛ ye naxan mi sarijanxi, igen bata mini a xemeyani kɔɛɛn na, a xa mini daaxaden fari ma. ¹² Ninbanna ra, a xa a maxa. Sogen na godo waxatin naxan yi a nɔɛ soɛ nen daaxadeni.

¹³ Ɛ xa yirena nde sugandi daaxaden fari ma, na yi findi xandaan na. ¹⁴ Wali sena nde xa lu ɛ goronne ye, alogo ɛ na siga xandani, ɛ xa yinla ge, ɛ yi ɛ makoon naba, ɛ benden naxete a ye ma. ¹⁵ Ɛ daaxaden lan nen a xa sarijan, bayo Alatala ɛ Ala masiga tiden na a ra ɛ kantan feen na, a yi ɛ yaxune sa ɛ sagoni. Xa a fe paxin li daaxadeni, a a makuyama ɛ ra nen.

Konyi sariyana

¹⁶ Xa konyina nde a gi a kanna ma, a yi a yigiya ɛ konni, ɛ nama a xali a kanna fema de! ¹⁷ A lan nen a xa dɔxɔ ɛ dexɔn taani, a na wa lu feni denaxan yi. Ɛ nama paxu a ra.

Yalunyana fe

¹⁸ Isirayila xemena hanma paxanla nama findi yalunden na. ¹⁹ Yalunde gilen sarena, hanma yalunde xemɛn sarena, na mi lan a xa so Alatala ɛ Ala banxini ɛ de xui yo rakamali feen na, bayo Alatala ɛ Ala na fe sifan napaxuxi.

Donla nun de xuina

²⁰ Ɛ na sena nde doli ɛ ngaxakedenna ma, gbetina, donsena, xa na mi a ra se gbeta, ɛ nama tɔnɔ yo sa a fari. ²¹ Ɛ nɔɛ tɔnɔn fenje nen xɔɔɛn na, koni ɛ ngaxakedenna tan mi a ra de. Ɛ xa na sariyan suxu ɛ bɔxɔni, ɛ denaxan sɔtɔma, alogo Alatala ɛ Ala xa barakan sa ɛ kewanle birin yi.

²² I na de xuiin tongo Alatala i ya Ala xa, i nama i madigan a rakamali feen na, xanamu Alatala i ya Ala a maxɔdinma nen i ma, i yi findi yulubi tongon na. ²³ Xa i mi de xui tongo, yulubi fe mi a ra. ²⁴ Koni xa i de xuiin tongo Alatala i ya Ala xa, i lan nen i xa a rakamali ki fani alo i a jɛnige kii naxan yi.

²⁵ I nɔɛ manpa bogina nde be nen i gbeen mi naxan na, i yi a don, han i lugo, koni i nama nde sa i ya goronni. ²⁶ I na so murutu xɛɛn na, i gbee mi naxan na, i nɔɛ tɔnsɔnna ndee bolonje nen i yiin na, koni i nama i ngaxakedenna a murutun xaba wɔliten na.

Futu kalana fe

24 Xa xemena nde paxanla dɔxɔ, a fe yi rapaxu a ma, nayi, a e futu kala kedin nan sebema, a a so a yii, a yi a rasiga a konni. ² Naxanla to bata keli xemɛn konni, a nɔɛ dɔxe nen xemɛ gbeta xɔn. ³ Xa a fe sa rapaxu na xemɛn fan ma, a e taxun kedin sebe, a yi a so a yii, a yi a rasiga a konni, hanma xa na xemɛn sa faxa, ⁴ xemɛn singen naxan a mexi a ra, na mi lan a yi a tongo sɔnɔn, a findi a paxanla ra, bayo a bata haramuya a ma. Alatala na fe sifan napaxuxi. Ɛ mi lan ɛ xa na yulubi sifan liga bɔxɔni Alatala ɛ Ala denaxan soma ɛ yii ɛ keen na.

Muxu feen sariyana

⁵ Xemɛn naxan baxi paxanla dɔxɔdeni, a mi lan a xa so sofoyani. Kɔntɔfili gbeta yo mi lan a xa lu a ma han jɛɛ keden alogo a xa a paxanla masuxu a naxan dɔxi, a a rasewa.

⁶ Ɛ mi lan ɛ xa wuli ngaan nun wuli diin dɔxɔ tolimani, xa na mi a ra wulin diin gbansanna, bayo na findima balotareyaan nan na.

⁷ Xa Isirayila kaana nde a ngaxakedenna suxu nɔɔni, a yi a findi konyin na, hanma a a mati, a lan nen na kanna xa faxa. Ɛ fe paxin janma ɛ tagi na kiini.

⁸Xa fure jaxin bata mini muxuna nde fatin ma ε xa a liga alo Lewi yixeten saraxaraline a fala ε xa kii naxan yi. N na e yamari naxan na, ε xa na birin suxu ki faɲi. ⁹Alatala ε Ala naxan ligaxi Mariyama ra ε keli xanbini Misiran yi, ε xa ε miri na ma.

¹⁰Xa ε ngaxakedenna nde sena nde dɔxɔ ε ma tolimani, ε nama so a banxini na tolima seen tongodeni. ¹¹ε xa lu tanden ma, na kanna xa mini na tolima seen na. ¹²Xa yiigelitɔɔn na a ra, a yi a gubaan so i yii tolimaan na, i nama a ramara han kɛɛn na. ¹³I xa a raxete a ma sogen godo waxatini, alogo a xa xi a yi, a barikan bira i xa. Na yatema nen tinxinna ra Alatala i ya Ala yɛɛ ra yi.

¹⁴I nama jaxu yiigelitɔ walike tɔrɔxine ra, a na findi i ngaxakeden Isirayila kaan na hanma xɔɲen na naxan dɔxi i konni. ¹⁵I xa a wanla saranna so a yii lɔxɔ yo lɔxɔ benun sogen xa godo, bayo yiigelitɔɔn nan a ra, a xaxili tixi a saranna nan na. Xa a mawuga Alatala xa i ya fe yi, i findima nen yulubi tongon na.

¹⁶Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yete yulubin nan ma fe ra.

¹⁷I nama kiti kobin sa xɔɲen ma hanma kiridina. I nama kaɲa gilena a gubaan nasuxu tolimaan na. ¹⁸I nama jinan, a i findi nen konyin na Misiran yi, Alatala i ya Ala nan i xunba. Na feen na a toxi n yamarini ito fixi i ma. I xa a suxu.

¹⁹I na seen xaba xɛɛn ma, tɔnsɔnna naxanye na lu e xɔri ma, i nama ne matongo. I xa e lu na xɔɲene nun kiridine nun kaɲa gilene xa. Nanara, Alatala i ya Ala i barakama nen i ya wanle birin yi. ²⁰I na i ya oliwi binle bogine malan, e bogin naxanye na lu e kɛ ra, i mi lan i xa xete ne badeni. I xa e lu na xɔɲene nun kiridine nun kaɲa gilene xa. ²¹I na i ya

manpa bogine fan ba, e bogin naxanye na lu e ra, i mi lan i xa xete ne badeni. I xa e lu na xɔɲene nun kiridine nun kaɲa gilene xa. ²²I nama jinan, a i findi nen konyin na Misiran yi. Na feen na a toxi n yamarini ito fixi i ma. I xa a suxu.

Bosa rabɔnbɔna

25 Xa xeme firin yenge, e na siga kikitisane fema alogo e xa e makiti, kitisane xa yoon fi ɲɔndi kanna ma, wule falana kala tixin yi saran a ra. ²Xa wule falan lanma a xa bɔnbɔ, kitisaaan xa a rasa bɔxɔni, e yi a bɔnbɔ a yɛɛ xɔri bosaan ye yaten na a lan a xa naxan sɔtɔ fata sariyan na. ³Na kui, ε mi lan ε xa dangu bosaan ye tonge naanin na. Xa ε nde sa na fari, ε bata ε ngaxakedenna rayagi.

Ningena wanla

⁴I na jingen ti malo bodonna ra, i nama a dɛɛn xidi.

Kaɲa gile diitare kanna fe

⁵Xa ngaxakeden ma xeme firinne dɔxi yire kedenni, keden yi faxa a mi dii bari, na jaxanla mi lan a xa dɔxɔ xeme gbete xɔn ma denbayaan fari ma. A lan a xa dɔxɔ a xemena ngaxakedenna nde nan xɔn, a findi a jaxanla ra. ⁶A dii singen naxan barima, na lan a xili sa faxa muxun xun ma, alogo a xinla nama lɔ ayi Isirayila bɔxɔni. ⁷Xa xemen tondi a ngaxakedenna a jaxanla dɔxe, kaɲa gilɛn xa siga taan so dɛɛn na taan fonne denaxan yi, a a yebe e xa, a naxa, “N ma xemena ngaxakedenna mi tinxi n ma fe ma. A bata tondi dii fideni a ngaxakedenna ma Isirayila bɔnsɔnne ye, naxan lan a xili sa a xun ma.” ⁸Taan fonne xemen xilima nen, e yi a maxɔdin. Xa a tondi a ngaxakedenna a jaxanla dɔxe, ⁹kaɲa gilena a masoma nen a ra taan fonne yɛɛ xɔri, a sankidin ba a xemena ngaxakedenna sanni, a yi a dɛ igen puru a yetagi. A yi a fala, a naxa, “Ito nan ligama xemen

na naxan tondima mayixeten fideni a ngaxakedenna ma.”¹⁰ Nayi, na xemena a denbayaan xili bama Isirayila yi ikiini, “Sankidi ba denbayana.”

Naxan mi daxa yengeni

¹¹ Xa xeme firin yengema, na nde keden ma naxanla yi siga a xemen badeni boden yii, xa a boden xemeya yiren suxu,¹² ε nama kininkinin na naxanla ma. ε xa a yiin bolon a ra.

Tinxinna yulayani

¹³ ε nama kilo firin xali ε sagbaan kui naxan mi kamalixi, keden binya, boden yelefu.¹⁴ ε nama liga se firin fan lu ε konni naxan mi kamalixi, keden xungbo, boden xurun.¹⁵ Kilo kamalixin nun liga se kamalixin nan lan a xa lu ε yii. Nayi, ε siimaya xunkuyen sɔɔma nen bɔxɔni Alatala ε Ala denaxan soma ε yii.¹⁶ Naxan yo na na liga, a mayifuun ti, na muxu sifan mi rafan Alatala ε Ala ma.

Amalekine yaxuya fena

¹⁷ ε nama jinan Amalekine naxan liga ε ra ε to yi keli Misiran yi.¹⁸ E mini nen ε ma kiraan xɔn, e yi xanbiralune yee rasa. Na waxatini, ε yi xadanxi han! Ala yee ragaxu yo mi yi e yi.¹⁹ Iki, Alatala ε Ala na ε rasabati ε rabilinna yaxune yee xɔri na bɔxɔni a denaxan soma ε yii, ε xa Amalekine raxɔri han e xinla yi tunun dunupa yi. ε nama jinan na xɔn!

Bogi se singene nun yaganna fe

26 ε na so bɔxɔni Alatala ε Ala naxan fima ε ma ε keen na, a yi findi ε gbeen na, ε na dɔxɔ menni waxatin naxan yi,² ε birin nde bama nen ε bɔxɔn bogi se singene ra, na bɔxɔni Alatala ε Ala denaxan fima ε ma. ε xa a sa deben kui, ε yi a xali na yireni Alatala ε Ala denaxan sugandima a xinla matɔxɔn denaxan yi.³ ε sigan saraxaraline nan fema naxanye walima na waxatini. ε yi a fala

e xa, ε naxa, “N na a falama to Alatala en ma Ala xa, a n bata so na bɔxɔni, a a kɔɔ naxan ma fe ra a a soma en benbane yii.”

⁴ Saraxaraliin deben nasuxuma nen ε yii, a a dɔxɔ Alatala ε Alaa saraxa ganden yetagi.⁵ ε falani ito nan tima Alatala ε Ala xa, ε naxa, “N benban findixi Arami kaan nan na, sigatiina. A siga nen Misiran yi, e nun a muxune. E yi dɔxɔ na. E yi findi siya gbee senbemaan na, muxu wuyaxi.⁶ Koni Misiran kaane nxu jaxankata nen, e nxu tɔrɔ, e konyiya xɔdɛxen sa nxu ma.⁷ Nxu yi Alatala maxandi, nxu benbane Ala. A yi nxɔ maxandi xuiin name, a mɔn yi nxɔ mantɔrɔne to, e yi fe jaxine nun fe xɔdɛxen naxanye dɔxɔma nxu ra.⁸ Alatala yi nxu ramini a senben nun nɔɔn nun fe magaxuxine nun taxamasenne nun kabanakone ra Misiran yi.⁹ A yi fa nxu ra han be, a yi bɔxɔni ito so nxu yii, nɔɔn nun kumin gbo denaxan yi.¹⁰ Na nan a toxi, iki, Alatala, n faxi bɔxɔn bogi se singeni itoe ra i tan fema, i naxanye fixi n ma.”

ε deben dɔxɔma nen Alatala ε Ala yetagi, ε yi ε xinbi sin a xa.¹¹ ε tan nun Lewine nun xɔɔnen naxanye ε tagi, ε birin yi sewa ε bode xɔn ma se fajine fe ra Alatala ε Ala naxan fixi ε ma e nun ε denbayana.

¹² Nee saxandene findixi yagan jeeene nan na. ε na yelin yaganna malanje, ε xa a so Lewine nun xɔɔnene nun kiridine nun kapa gilene nan yii naxanye ε taane yi. Ne fan yi e dege, e yi lugo.¹³ Na waxatini, ε falani ito nan tima Alatala ε Ala xa, ε naxa, “Naxan findixi i gbeen na, n bata a birin namini n konni. N bata a so Lewine nun xɔɔnene nun kiridine nun kapa gilene yii alo i a yamarixi kii naxan yi. N mi i ya yamari yo matandixi hanma n jinan a xɔn.¹⁴ Hali sayaan to so n ma n mi i ya yaganna siyadin don, hanma n yi a xunnakala fe haramuxini, hanma n yi barinne ki nde ra. N bata i xuiin suxu,

Alatala n ma Ala. I naxan yamarixi n ma, n bata na birin liga. ¹⁵I xa i miri nxu ma ariyanna yi, i dɔxɔde saripanxini. I yi Isirayila baraka, i ya yamana e nun i bɔxɔn naxan fixi nxu ma, i i kɔlb naxan ma fe ra nxu benbane xa, nɔnɔn nun kumin gbo denaxan yi.”

Fala rajanna sariyana fe yi

¹⁶Alatala ε Ala bata ε yamari to, a ε xa a tɔnne nun a sariyane suxu ki faji! ε xa ε ɲɔxɔ lu e xɔn ma ε bɔɲen birin na e nun ε niin birin yi. ¹⁷ε bata ε de ti Alatala xa to, a a tan nan ε Ala ra, a ε bira nən a kirane fɔxɔ ra, a ε a tɔnne nun a yamarine nun a sariyane suxuma nən. ¹⁸Alatala fan bata a de ti, a ε tan findima a gbee yamaan na, alo a a falaxi ε xa kii naxan yi. ε xa a yamarine suxu, ¹⁹alogo a xa ε rafisa a siya daxine birin xa. ε nɔɔn nun ε xinla nun ε senben danguma nən e birin na. ε mɔn yi findi yama rasaripnanxin na Alatala ε Ala xa, alo a a fala kii naxan yi.

Duban nun dangana fe

27 Nabi Musa yi yamarini ito fi Isirayila kaane ma fonne yee xɔri, a naxa, “ε xa yamarini itoe birin suxu n naxanye fiin to. ²ε nema Yuruden baan gidin waxatin naxan yi, siga na bɔxɔni Alatala ε Ala naxan soxi ε yii, ε xa geme gbeene ti, ε e mafixa. ³ε yi sariya falani itoe birin sebe e ma, ε na gidi waxatin naxan yi, ε so na bɔxɔni Alatala ε Ala naxan soma ε yii, nɔnɔn nun kumin gbo denaxan yi alo Alatala ε benbane Ala a fala ε xa kii naxan yi. ⁴ε na yelin Yuruden baan gide, ε xa gemeni itoe ti Ewali geyaan fari, ε yi e mafixa, alo n na yamarima ε ma kii naxan yi to. ⁵ε xa gemene malan Alatala ε Ala xa saraxa ganden na menni, wure walise mi dинxi gemen naxanye ra. ⁶ε gemene nan matongoma, ε yi Alatala ε Alaa saraxa ganden nafala. ε yi saraxa gan daxine ba

Alatala ε Ala xa na fari. ⁷ε mɔn xa bɔɲe xunbeli saraxane fan ba menni, ε e don, ε sewa Alatala ε Ala yetagi. ⁸ε gemen naxanye tixi, ε xa Alaa sariya falane sebe ne ma, ε yi e kerenden ki faji.”

⁹Musa nun saraxaraline, Lewine mɔn yi falan ti yamaan xa, e naxa, “Isirayila yamana, ε sabari. ε yi e tuli mati. ε bata findi Alatala ε Alaa yamaan na to. ¹⁰ε xa Alatala ε Alaa falan name. ε xa a yamarine nun a tɔnne suxu, n naxanye yamarima ε ma to.”

¹¹Na lɔxɔ kedenni, Musa mɔn yi yamarini ito so yamaan yii, a naxa, ¹²“ε na Yuruden baan gidi waxatin naxan yi, bɔnsɔnni itoe xa ti Garisimi geyaan fari, e duba yamaan xa: Simeyɔn nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Yusufu e nun Bunyamin. ¹³Bɔnsɔnni itoe xa ti Ewali geyaan nan fari, e dangan ti: Ruben nun Gadi nun Aseri nun Sabulon nun Dan e nun Nafatali. ¹⁴Lewine falan tima nən Isirayila birin xa e xui yitexin na.”

¹⁵E naxa, “Ala xa na kanna danga naxan na suxuren nafala, hanma se gbete rafalaxi wure raxulunxin na, a yi a batu wundoni. Na se sifan naɲaxu Alatala ma.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

¹⁶“Ala xa na kanna danga naxan na a fafe nun a nga rayagi.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

¹⁷“Ala xa na kanna danga naxan na a bodena bɔxɔn danne taxamasenne masiga.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

¹⁸“Ala xa na kanna danga naxan na danxutɔn ti kira ɲaxin xɔn.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

¹⁹“Ala xa na kanna danga naxan na kiti ɲaxin sa xɔɲen ma hanma kiridina hanma kaɲa gilena.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²⁰“Ala xa na kanna danga naxan na a fafe a ɲaxanla kafuma, bayo a bata a

fafe rayagi.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²¹ “Ala xa na kanna danga naxan na yenyaaan liga suben xɔn.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²² “Ala xa na kanna danga naxan nun a magilen kafuma, a fafe a dii temena, hanma a nga a dii temena.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²³ “Ala xa na kanna danga naxan nun a bitan paxanla kafuma.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²⁴ “Ala xa na kanna danga naxan na a boden faxa wundoni.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²⁵ “Ala xa na kanna danga naxan na dimi yi seene rasuxu tɔɲegeden faxa feen na.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²⁶ “Naxan mi sariya falani itoe suxuma a yi e liga, Ala xa na kanna danga.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

Dubane fe

*Saraxaraline 26.3-13
nun Sariyane 7.12-24*

28 Xa ε Alatala ε Ala xuiin suxu ki faɲi, ε yi yamarini itoe suxu n naxanye soxi ε yii to, nayi Alatala ε rafisama nen bɔxɔn siyane birin xa. ² ε baraka feni itoe nan sɔtɔma, xa ε Alatala ε Ala xuiin suxu:

³ A barakan sama nen ε fe yi taan kui e nun xεene ma. ⁴ A barakan sa ε dii barin nun ε bɔxɔn bogi seene nun ε xuruse kurune nun jingene nun yexεene yi. ⁵ A yi barakan sa ε donse sagane nun ε donse rafaladene yi.

⁶ A yi ε baraka ε somatɔɔn nun ε minimatɔɔn na. ⁷ ε yaxune na keli ε yenge-deni, Alatala e kedima nen ε yεε ra. Xa e so kira keden nan xɔn, e e gima nen ε yεε ra kira solofere xɔn. ⁸ Alatala ε Ala barakan sama nen ε gbengbene yi, e nun ε wanle birin yi. A barakan sama ε fe yi na bɔxɔni a denaxan fima ε ma. ⁹ Xa ε

Alatala ε Ala yamarine suxu, ε mɔn yi bira a kirane fɔxɔ ra, a ε findima a yamaan na nen alo a a kɔlɔ ε xa kii naxan yi. ¹⁰ Bɔxɔn siyane birin a kolonma nen nayi, a Alatala xinla bata fala ε xun ma, e gaxu e yεε ra.

¹¹ Alatala ε herisigen fari sama nen na bɔxɔni a a kɔlɔ ε benbane xa naxan ma fe ra a a soma ε yii. ε dii wuyaxi barima nen, ε xuruseene dii wuyaxi xalima nen, a mɔn yi barikan sa ε bɔxɔn bogi seene yi. ¹² Alatala koren nabima nen ε xa, a igen namaraxi denaxan yi, alogo a xa tulen nafa ε bɔxɔne ma a waxatini, a ε wanle birin nasɔɔya. Siya wuyaxine fama ε dolideni nen, koni ε tan mi donla tongoma. ¹³ Alatala ε tima nen yεen na. ε mi luye dɔnxen na mume! Xa ε Alatala ε Ala yamarine suxu, n naxanye falama ε xa to, a ε yitema nen bonne xa, ε mi luye e bun mume! ¹⁴ ε nama yamarini itoe bepin n naxanye falaxi ε xa, ε siga yi-ifanna ma hanma kɔmenna ma, ε yi bira ala gbetene fɔxɔ ra, ε yi e batu.

Dangane fe

Saraxaraline 26.14-46

¹⁵ Xa ε tondi Alatala ε Ala xuiin suxe, xa ε tondi a yamarine nun a tɔnne suxe, n naxanye falama ε xa to, nayi dangani itoe nan fama ε ma, e yi e suxu. ¹⁶ Ala ε dangama nen taani e nun xεene ma. ¹⁷ A dangan sama nen ε donse sagane nun ε donse rafaladene yi. ¹⁸ A dangan sa ε dii barin nun ε bɔxɔn bogi seene nun ε xuruse kurune nun jingene nun yexεene yi. ¹⁹ A yi ε danga ε somatɔɔn nun ε minimatɔɔn na.

²⁰ Alatala dangan nun mayifuun nun fe magaxuxin nafama ε ma nen ε wanle birin yi han ε sa halagi, bayo ε bata fe jaxin liga, ε to xete a fɔxɔ ra.

²¹ Alatala fitina furen nadinma ε ma nen han ε birin yi jan na bɔxɔni ε sigama denaxan masɔtɔdeni. ²² Alatala ε doyenma nen furen na, e nun fati ma-

wolonna nun fati makusinna. A fama nen kuye wolonna ra, e nun furuna, sansine funduma nen hanma e kun. Feni itoe e tɔɔma nen han e halagi. ²³ Kuyen xarama nen, bɔxɔn fan yi xɔdɔxɔ ayi alo wurena. ²⁴ Alatala yi e tulen masara gbangbanna ra keli kore, godo xee ne ma, han e birin yi halagi. ²⁵ Alatala a ligama nen, e yi halagi e yaxune yetagi. Xa e siga e yengedeni kira keden nan xɔn, e gima nen e yee ra kira solofere xɔn. Dunupa muxune birin kabema nen e kalana fe ra. ²⁶ Xɔline nun burunna subene e binbine donma nen. Muxu yo mi e kedi.

²⁷ Alatala e tɔɔma nen setene ra alo a naxan liga Misiran kaane ra. A e tɔɔ bontenbandunna nun gasine ra, e nun maxenxenna naxan mi danma. ²⁸ Alatala e findima nen danxutɔne ra, a faan naso e yi, e yi findi fatɔne ra. ²⁹ Yanyin na e sigati kiin yi e yifu alo danxutɔne. E wali yo mi lanje. E lu tɔre, e yi e yii geli. Muxu yo mi nɔe e be e yii. ³⁰ E na naxalandin masuxu, xeme gbetɛ fuma a ma nen. E na banxin ti, e mi soe a kui. E na manpa binle si, e mi nɔe e bogine donje. ³¹ E jingene kɔe raxabama nen e yee xɔri, e mi e suben donje. E e sofanla bama nen e yii, e mi a masɔte. E yexee ne soma nen e yaxune yii, muxu yo mi e maliye. ³² E dii xemene nun dii temene soma nen siya gbeten yii alo konyine e yee xɔri. E xadanma nen e yee ra kira yitodeni, koni fere yo mi luye e xa, e yi e mali. ³³ Xɔpene baloma e sansine nan na. E wanla naxan birin kema, a tɔnɔn findima e gbeen nan na. E e rayarabima nen, e yi e naxankata e siin birin yi. ³⁴ E na feni itoe birin to, e luma nen alo fatɔne.

³⁵ Alatala sete naxine ratema nen e sanne nun e xinbine ma naxan mi yalanje. E yi din e fatin birin na, keli e xunna ma han e sanne. ³⁶ Alatala e nun e mangan kedima nen, e na naxan dɔxɔ e xun na, siga bɔxɔni e tan nun e benbane mi naxan kolon. Menni e

ala xɔpene batuma nen naxanye rafalaxi wudin na, hanma gemena. ³⁷ Alatala e xalima siyaan naxanye konni, ne kabema nen e fe ma, e yi e magele, e yi e rayelefu.

³⁸ E sansi gbege wolima nen e xee ne ma, koni e ndedi nan tun xabama, bayo tuguminne dinma nen a birin na. ³⁹ E manpa binle sima nen, e yi e masuxu ki faji, koni e mi e igen minje, e mi e bogine malanje bayo kunle soma e yi nen. ⁴⁰ Oliwi binle luma nen bɔxɔn birin yi, koni e mi e turen soma e ma, bayo oliwi bogine yolonma nen. ⁴¹ E diine barima nen, koni e mi luye e yii, bayo e yaxune e xalima nen. ⁴² E wudine nun bɔxɔn bogi seene findima tuguminne nan gbee ra. ⁴³ Xɔpen naxanye dɔxi e ye, ne fe matema nen e xa pon! Koni e tan ma fe magodoma nen han! ⁴⁴ E sigama nen e dolideni, koni e tan mi fe e dole mume! Ala e tima nen yeen na. E yi lu dɔnxen na. ⁴⁵ Dangani itoe birin fama nen e fɔxɔ ra, e yi e sagatan, e yi e suxu han e birin yi halagi, bayo e bata tondi Alatala e Ala xuiin suxe. E mi a yamarine nun a tɔnne suxi a naxanye soxi e yii. ⁴⁶ Na findima taxamasenna nun kabanakoon nan na e tan nun e yixetene xa habadan!

⁴⁷ Bayo e mi tin wale Alatala e Ala xa sewan nun jenige fajini, e yi herini waxatin naxan yi, ⁴⁸ nayi e walima nen e yaxune xa Alatala naxanye rafama e xili ma. Kamen nun min xɔnla e suxuma nen. E magenla luma nen tɔɔni. E yi wuren xidi e kɔe xanbi ra e goronna tongo, han e yi halagi. ⁴⁹ Alatala fama nen siyana nde ra, keli yire makuyeni bɔxɔn danna ra. A godoma nen e ma alo singbinna. E mi a xuiin mema. ⁵⁰ E findima muxu ye xɔdexene nan na, naxanye mi xeme fonne binyama, e mɔn mi kininkininje diine ma. ⁵¹ E e xuruseene nun e bɔxɔn bogi seene tongoma nen, e yi halagi. E mi e murutun hanma manpana hanma turen naluma e yii. E e jinge diine nun

yexee diine nun siine xalima nen han e yi halagi.

⁵²E e taane birin nabilinma nen yengeni, na bɔxɔni Alatala e Ala denaxan soma e yii. E e yengema nen han e taan yinna naxanye mate, e laxi naxanye ra, ne yi bira. ⁵³Yengeni ito yi, e yaxune e rakamema nen han e yi e diine don, Alatala e Ala naxanye fixi e ma. ⁵⁴Hali xeme fapi hinantona e tagi, a mi kininkiniɲe a ngaxakedenne ma hanma a ɲaxanla hanma a dii ɲepene. ⁵⁵A mi tinɲe a diin subeni taxunɲe e ra, bayo na findixi a balo dɔnxen nan na. E yaxune e rayarabima na kii nin e taan birin yi. ⁵⁶Hali ɲaxalan fapi hinantona e tagi, naxan mi susue a sanna tiye bɔxɔn ma, a tan fan mi kininkiniɲe a rafan xemen ma hanma a diina. ⁵⁷A mi tinɲe a dii barixin subeni taxunɲe e ra e nun a diin xunyena, bayo a wama ne don feni wundoni. E yaxune na e rabilin yengeni e fama nen na tɔɔ sifan na e konni.

⁵⁸Xa e mi sariya falani itoe suxu a fapiɲ na naxanye sebexi kitabuni ito kui, xa e mi gaxu Alatala e Ala xili gbee magaxuxin yee ra, ⁵⁹Alatala fitina furene nun fure ɲaxine dɔxɔma nen e tan nun e yixetene ma naxan magaxu, e mɔn mi yalanɲe xulen. ⁶⁰A fitina furene birin nafama nen e ma, e yi gaxuxi naxanye yee ra Misiran bɔxɔni. Na furene yi e suxu, e yi e nɔ. ⁶¹Alatala furen sifan birin sanbama e ma nen e nun yihadin birin hali ba naxanye sebexi kitabuni ito kui, han e birin yi halagi. ⁶²E tan naxanye yi wuya dangu sarene ra kore, e yaten xurunma ayi nen bayo e bata Alatala e Ala xuiin matandi. ⁶³Alatala fe fapiɲ ligaxi e xa kii naxan yi, a e rawuya ayi kii naxan yi, a mɔn e halagima na kii nin, a yi e faxa. A e bama nen na bɔxɔni e fama naxan masɔɔdeni. ⁶⁴Alatala yi e raxuya ayi siyane birin ye, keli dunuɲa fɔlɔn ma han a danna. E ala gbetene batuma nen, naxanye rafalaxi wudin nun gemen

na, e tan nun e benbane mi naxanye kolon. ⁶⁵Na siyane tagi, e mi matabu yo sɔtɔma, e mi yire yo sɔtɔma e dɔxɔma denaxan yi. Alatala e bɔɲene wolonma nen, a e yeene raxadan xi xɔnla ra, a e niine yipaxu e ma. ⁶⁶E siimayaan findima kɔntɔfinle nan na, gaxuna e raxuruxurunma nen kɔeen nun yanyin na. E sikema nen e niin yetena fe ra. ⁶⁷E na na feene to waxatin naxan yi naxanye ligama, gaxun soma nen e bɔɲeni. Xɔtɔnni, e yi a fala, e naxa, “Xa ɲinbanna nan yi a ra nun!” Ninbanna ra, e yi a fala, e naxa, “Xa xɔtɔnna nan yi a ra nun!”

⁶⁸Alatala e xalima nen kunkine kui Misiran yi, n na a fala denaxan ma, a e mi menna toma sɔnɔn. Menni, xemene nun ɲaxanle, e katama nen e xa e yete mati e yaxune ma konyine ra, koni muxu yo mi e sarama.

⁶⁹Alatala falani itoe nan ti a layirin na a naxan yamari Musa ma, a xa a xidi e nun Isirayila kaane tagi, Moyaba bɔxɔni, ba layirin na e naxan xidi Horebe geyaan fari.

Nabi Musaa kawandi dɔnxena

29 Nabi Musa yi Isirayila yamaan birin maxili, a yi a fala e xa, a naxa:

E yi Misiran yi waxatin naxan yi, e a to nen Alatala naxan liga Firawona nun a kuntigine nun a yamanan birin na. ²E bata fe xɔdexene to, e nun taxamasenne nun kabanakone a naxanye liga e ra, ³koni han to Alatala munma xaxinla fi e ma naxan nɔe feni itoe kolonɲe. E yeene mi a toma, e tunle fan mi a mema. ⁴N ti nen e yee ra tonbonni ɲee tonge naanin. E domane nun e sankidine mi kala, ⁵e mi burun don, e mi manpaan min. Alatala na liga nen alogo e xa a kolon, a a tan nan e Ala ra. ⁶E to so be, Sixɔn, Xesibɔn mangana, e nun Ogo, Basan mangana, ne yi fa en yengedeni, koni en yi e nɔ. ⁷E yi e bɔxɔne tongo,

ε e yitaxun Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna muxune ra, e nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna. ⁸Nanara, ε lanma ε xa layiri falani itoe suxu ki fapi, alogo ε wanle birin xa sɔnɔya.

⁹Isirayila kaane, ε malanxi to Alatala ε Ala yetagi. E birin be, ε mangane nun ε yeeratine nun ε fonne nun ε kuntigine, ¹⁰e nun ε paxanle nun ε diine nun xɔɓen naxanye wudin segema e nun naxanye igen bama e xa. ¹¹E be to alogo Alatala ε Ala xa layirin xidi e nun ε tan tagi, a yi a kɔɓ. ¹²A ε tan nan a yamaan na, a a tan nan ε Ala ra, alo a a fala ε xa kii naxan yi, e nun a mɔn a kɔɓ ε benbane Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa kii naxan yi. ¹³N mi layirini ito xidima ε tan xan gbansan xa marakɔɓon xɔn, ¹⁴e tan naxanye tixi be Alatala en ma Ala yetagi. N na a xidima ε nun ε yixetene nan fan xa naxanye munma bari singen. ¹⁵E a kolon en bu Misiran yi kii naxan yi, e nun en mɔn dangu yamanane ra kii naxan yi kira yi be. ¹⁶E bata siyani itoe suxure paxine to: a wudi daxine, a gemen daxine, a gbeti daxine, e nun a xema daxine. ¹⁷Xeme ba, paxalan ba, bɔnsɔn ba, xabila ba, ε sese nama xete Alatala ε Ala fɔxɔ ra, ε siga na siyane alane batudeni. E a liga ki fapi alogo suxure batu yo nama lu e ye alo sansi salen xɔlena. ¹⁸Na muxu sifan na kɔɓni ito me, a dubama a yete xa nen a bɔɓeni, a naxa, “N bɔɓe xunbenla sɔtɔma nen hali n to kankanxi n keɓaan ma.” Na yi yamana feen birin kala. ¹⁹Alatala mi diɓe na kanna ma. Alaa xɔɓon nun a kunfa saripaxin kelima nen na kanna xili ma. A dangane birin sa a fari naxanye sebexi kitabuni ito kui. A xinla yi ɓ ayi dunɔɓa yi. ²⁰Alatala na kanna luma nen a danna Isirayila yamaan ye alogo yihadin xa a li naxan findixi layirin dangane ra, naxanye sebexi sariya kitabuni ito kui.

²¹E yixeten naxanye fama ε xanbi ra, e nun xɔɓen naxanye kelima bɔxɔ

makuyene yi, ne fitina feene nun fe xɔdexene toma nen, Alatala naxanye dɔxɔma ε bɔxɔn na. ²²Dolen nun fɔxɔn luma nen bɔxɔn fari. Sese mi nɔe siye, sansi yo mi nɔe sole, hali pɔxɔnde keden mi luye. Yamanan luma nen alo Sodoma nun Gomora nun Adamaha nun Seboyimi, Alatala taan naxanye kala a xɔɓni. ²³Nayi, siya gbetene maxɔdinna tima nen, e naxa, “Nanfera Alatala ito rabaxi a bɔxɔn na? A xɔɓxi nanfera na kiini?” ²⁴E yabima nen, e naxa, “Feni itoe ligaxi nen bayo yamani ito bata Alatala layirin kala, e benbane Ala naxan xidi e xa, a to e ramini Misiran yi. ²⁵E bata suxurene batu, e yi e xinbi sin e xa, e mi yi naxanye kolon, Ala mi tinxi naxanye ra. ²⁶Nanara, Alatala paxankatani ito birin dɔxi bɔxɔni ito ra a xɔɓni alo a seɓe kitabuni ito kui kii naxan yi. ²⁷Alatala bata a xɔɓ gbeen dɔxɔ a yamaan na, a yi e ba e bɔxɔni, a yi e rasiga bɔxɔn gbeteni, e denaxan yi iki.”

²⁸Alatala en ma Ala nan gbee wundo feene ra. Koni feen naxanye makenenxi en xa, en nun en ma diine nan gbee ne ra habadan! A lan nen en xa sariya falani itoe birin suxu.

Alaa layirina

30 N feen naxanye birin falaxi ε xa, dubane nun dangane, ne birin kamalima nen. Alatala ε Ala na ε raxuya ayi waxatin naxan yi siya gbetene ye, ε mirima nen feni itoe ma. ²E yi xete Alatala ε Ala ma, ε mɔn yi a xuiin suxu e bɔɓen birin na e nun ε niin birin yi, ε tan nun ε diine alo n na yamarima ε ma kii naxan yi to. ³Nayi, Alatala ε Ala kininkinima ε ma nen, a ε ba konyiyani, a yi ε malan keli siyane ye a ε raxuya ayi naxanye ye. ⁴Hali ε kedixin sa dɔxi han bɔxɔn danna ra, Alatala ε Ala ε tongoma nen menni, a mɔn yi ε malan. ⁵Alatala ε Ala mɔn ε xalima nen ε benbane bɔxɔni alogo ε xa na masɔɔ, a yi ε rasabati, a ε rawuya ayi

dangu ε benbane ra. ⁶ Alatala ε Ala nan ε nun ε yixetene bɔɲene rasarijanma alogo ε xa Alatala ε Ala xanu ε bɔɲen ma e nun ε niin birin yi, ε yi siimaya faɲin sɔɔ. ⁷ N tan Alatala, ε Ala danga sebexini itoe birin dɔxɔma nen ε yaxune ra naxanye ε raɲaxuxi. ⁸ Nayi, ε mɔn birama nen Alatala fɔxɔ ra, ε a yamarine birin suxu n naxanye fima ε ma to. ⁹ Alatala, ε Ala baraka gbeen sama nen ε wanle birin yi. ε yi dii wuyaxi sɔɔ, e nun xuruseene nun herisige gbeena, xa ε Alatala kenen alo ε benbane ¹⁰ ε yi Alatala ε Ala xuiin suxu, ε yi a yamarine nun tɔnne suxu naxanye sebexi sariya kitabuni ito kui, ε yi xete a ma ε bɔɲen birin na e nun ε niin birin yi.

Alaa sariyana

¹¹ N yamarin naxan fima ε ma to, fe xɔdexe mi a ra ε tan xa. ¹² A mi kore, alogo i xa a fala, i naxa, “Nde nɔe tɛ kore, a xa sa fa a ra en xa, a a rali en ma alogo en xa a liga?” ¹³ A mi sa fɔxɔ igen fan kidima, alogo i xa a fala, i naxa, “Nde nɔe fɔxɔ igen gide, a xa sa fa a ra en xa, a yi a rali en ma alogo en xa a liga?” ¹⁴ En-en-en, Alaa falana i dexɔn ma, a i deen kui, a i bɔɲeni alogo i xa a liga.

Nii rakisin sugandi fena

¹⁵ N bata fa siimayaan nun faxan na to e nun fe faɲin nun a paxina. ε a mato ε keden sugandi. ¹⁶ N bata ε yamari to, ε xa Alatala ε Ala xanu, ε xa sigan ti a kirane xɔn, ε xa a yamarine nun a tɔnne nun a sariyane suxu, alogo ε xa siimaya faɲin sɔɔ, ε yi wuya ayi, Alatala ε Ala yi ε baraka na bɔxɔni ε fama denaxan masɔɔdeyi. ¹⁷ Koni xa ε xete a fɔxɔ ra, ε a matandi, ε bira suxure batu feen fɔxɔ ra, ¹⁸ n xa a fala ε xa to, ε halagima nen feu! ε mi buma na bɔxɔni ε denaxan sɔɔɔma Yuruden kidima. ¹⁹ Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna nan n serene ra to, fa fala a n bata fa siimayaan nun faxan na e nun

duban nun dangana. ε xa siimayaan nan sugandi, ε tan nun ε yixetene. ²⁰ ε xa Alatala ε Ala xanu, ε yi a xuiin suxu, ε yi lu a fɔxɔ ra. Amasɔɔ Alatala nan ε nii rakisin na. A siimaya xunkuyen fima ε ma nen na bɔxɔni, Alatala a kɔlɔ naxan ma fe ra, a a soma nen ε benba Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii.

Yosuwe findi fena yeeratiin na

31 Nabi Musa yi a fala Isirayila kaane birin xa, ² a naxa, “N bata ɲee keme ɲee mɔxɔɲe sɔɔ iki, n mi fa nɔe tiye ε yee ra. Alatala bata a fala n xa, a n mi Yuruden baan gidima. ³ Alatala ε Ala nan tima ε yee ra, a mɛn kaane birin halagi alogo ε xa ε bɔxɔne masɔɔ. Yosuwe fan tima nen ε yee ra, alo Alatala a fala kii naxan yi. ⁴ Alatala siyani itoe halagima nen alo a Sixɔn nun Ogo, Amorine mangane halagi kii naxan yi, e nun e yamanane. ⁵ Alatala yi e sa ε sagoni. ε xa a liga e ra alo n bata a yamari ε ma kii naxan yi. ⁶ ε senbe so, ε wekile! ε nama kuisan, ε nama gaxu e yee ra, bayo ε nun Alatala ε Ala nan sigama. A mi kele i dexɔn mume, a mi ε rabɛɲinɲe fefe ma.”

⁷ Nabi Musa yi Yosuwe xili, a yi falan ti a xa Isirayila kaane birin malanxin yee xɔri, a naxa, “I senbe so, i wekile, bayo i tan nan tima Isirayila kaane yee ra siga na bɔxɔni Alatala a kɔlɔ naxan ma fe ra a a soma ε benbane yii nen. I tan xa e kee bɔxɔne yitaxun e ra. ⁸ Alatala tima nen i yee ra, a lu i xɔn, a mi kele i dexɔn, a mi i rabɛɲinɲe fefe ma. I nama kuisan, i nama gaxu.”

⁹ Musa to sariyani ito sebe, a yi a taxu saraxaraline ra, Lewi yixeten naxanye Alatalaa Layiri Kankiraan xalima, e nun Isirayila fonne. ¹⁰ Musa yi yamarini ito fi e ma, a naxa, “ɲee solofere yo ɲee solofere, yamaan diɲama donle ma ɲeen naxan na, Bubu Kui Sanla waxatini, ¹¹ ε xa sariyani ito xaran ε xui yitexin na Isirayila kaane birin xa, naxanye fama

e malandeni Alatala ε Ala yetagi, a yire sugandixini. ¹²ε yamaan birin malanma nen menni, xemene nun paxanle nun diine e nun xɔɔɔn naxanye dɔxi ε taane yi, alogo e xa a me, e yi fatan Alatala ε Ala binyadeni, e sariyani ito a falane birin suxu ki fani. ¹³E diin naxanye mi sariyan kolonxi singen, ne fan a mema nen. E yi fatan Alatala ε Ala binyadeni fanni ε dɔxi na bɔxɔni ε Yuruden baan gidima naxan masɔɔdeni.”

¹⁴Alatala yi a fala Nabi Musa xa, a naxa, “I faxa waxatin bata maso, Yosuwe xili, ε birin yi siga Naralan Bubuni alogo n xa n ma yamarine fi a ma menni.” Nabi Musa nun Yosuwe yi siga Naralan Bubuni. ¹⁵Alatala yi mini e xa kundani naxan yi tema bubun so deen xun ma. ¹⁶Alatala yi a fala Nabi Musa xa, a naxa, “I faxamatɔɔn na a ra. I faxa xanbini, yamani ito xɔɔɔne suxurene batuma nen na bɔxɔni e sigama denaxan yi. E e mema n na nen, e yi layirin kala n naxan xidixi e xa. ¹⁷Na waxatini, n xɔɔɔma nen e ma han n yi n me e ra. N na n yetagin luxunma nen e ma. Siya gbetene e halagima nen. Tɔɔɔ wuyaxi nun fe xɔɔɔxene yi so e xun na. E a kolonma nen na waxatini, a tɔɔɔni itoe e lixi nen bayo n tan, e Ala, mi fa e ye sɔɔɔn. ¹⁸N na n yetagin luxunma nen e ma na waxatini bayo e bata fe paxin liga e suxurene batu. ¹⁹Iki, i xa betini ito sebe. Musa, i xa a xaran Isirayila kaane xa, e yi lu a be, alogo a xa findi seren na n tan nun Isirayila kaane tagi. ²⁰N yamani ito xalima nen na bɔxɔni, nɔɔɔn nun kumin gbo denaxan yi, alo n nan n kɔɔɔ e benbane xa kii naxan yi. E na e dege, e lugo han e gbo, e birama nen ala gbetene fɔɔɔ ra, e yi e batu, e n ma layirin kala. ²¹Tɔɔɔne nun fe xɔɔɔxene na fa e ma, betini ito findima seren nan na e xili ma. E yixetene mi jinanɔɔe a xɔɔn. N yamani ito kui feene kolon hali benun e xa so na bɔxɔni n na n kɔɔɔ e xa naxan ma fe ra.” ²²Na lɔɔɔni, Nabi Musa yi na

betin sebe, Ala naxan falaxi. A yi a xaran Isirayila kaane xa.

²³Ala yi yamarini ito so Nunu a dii Yosuwe yii. A yi a fala a xa, a naxa, “I senbe so, i wekile! I tan nan Isirayila kaane xalima na bɔxɔni n na n kɔɔɔ e xa naxan ma fe ra. N tan yeteen luma nen i xɔɔn.”

²⁴Nabi Musa yi sariya falani itoe birin sebe Kitabun kui. ²⁵A to yelin, a yi yamarini ito fi Lewine ma, naxanye Alatala Layiri Kankiraan xalima. A yi a fala e xa, a naxa, ²⁶“ε kitabuni ito tongo, Alaa sariyan sebexi naxan kui, ε xa a sa Alatala ε Alaa Layiri Kankiraan dexɔɔn ma. A xa lu menni seren na Isirayila kaane xili ma, ²⁷bayo n na kolon a matandi tiine nun yama murutexin nan ε ra. Xa ε Alatala matandima n mɔɔn ε ye waxatin naxan yi, n na faxa, ε mɔɔn a matandima nen dangu na ra. ²⁸Iki, ε e malan n fema, ε nun ε fonne nun ε bɔɔnsonne yɛeratine, alogo n xa falani itoe ti ε yetagi. Kore xɔɔɔna nun bɔxɔɔ xɔɔɔna nan findima serene ra ε xili ma. ²⁹N na a kolon, a n na faxa, ε kala gbeen tima nen, ε yi xete kiraan fɔɔɔ ra n na ε yamarixi naxan na. Waxati famatɔɔne yi, ε fe paxin ligama nen Alatala yɛe ra yi, a yi xɔɔɔ ε ma e kewanle fe ra, yihadin yi e li.”

³⁰Nabi Musa yi betini ito birin xaran Isirayila yamaan xa.

Nabi Musaa betina

32 Kore xɔɔɔna, i tuli mati n ma falan na.

Bɔxɔɔ xɔɔɔna, n fala xuiin name.

²N ma xaranna xa godo yamaan ma alo tule igena.

N ma falan xa lu alo xiila sexen na.

³N na Alatala xinla nan nalima. ε xa en ma Ala tantun, a gbo!

⁴En kantan fanyen nan a ra, a wanle kamalixi.

A kirane birin tinxin.
 Nɔndina Ala na a ra,
 naxan mi yifu.
 A tan nan tinxin, a fan!
⁵ Koni yamaan bata kala a yee ra yi,
 a dii mi fa e ra!
 Yagina e xa,
 yama yifuxin naxan mi tinxin.
⁶ Yama daxu xaxilitarena,
 e lan e xa na fe sifan liga Alatala ra ba?
 E Fafe xa mi a tan na,
 e da mangana,
 naxan e findixi a yamaan na?
⁷ E miri lɔxɔ danguxine ma.
 E yi e xaxili lu waxati gbetene xɔn.
 E e fafane maxɔdin e nun fonne.
 E xa fe danguxine yeba e xa.
⁸ Kore Xɔnna Ala to yi bɔxɔni taxunma
 siyane ra,
 a to yi adamadiine bama e bode ra,
 a yi yamanane danne sa
 fata Isirayila kaane yaten na.
⁹ Bayo Alatala gbeen findixi a yamaan
 nan na.
 A gbeen nan Yaxuba bɔnsɔnna ra.
¹⁰ A Isirayila toxi tonbonna nin,
 tɔɔ bɔxɔ xarena.
 A yi a ratanga,
 a yi a ɲɔxɔ lu a xɔn
 alo a yeteen yeeɓa.
¹¹ A luxi alo singbinna
 naxan a diine maxaranma tugandeni.
 A a gubugubune dɔxɔ e bun
 alogo e nama bira,
 a yi e yite a gubugubune ra.
¹² Alatala kedenna nan tixi a yamaan yee
 ra.
 Ala gbete yo mi a malixi.
¹³ A yi e rasabati geyane fari.
 A yi e balo xeeɓe bogi seene ra.
 A yi kumin ba e xa gemene yi
 a turen ba fanyen ma.
¹⁴ Ningene nun yexeeɓe yi nɔnɔn fi e ma.
 Yexee dii turaxine nun kɔtɔne,
 e nun kontonna naxanye kelixi Basan yi,
 e yi ne suben don.

E yi murutu keɓe fajine don,
 E yi manpa hagigene min.
¹⁵ Isirayila tinxinxin yi gbo ayi,
 a yi tondi,
 turen yi gbo a fatini,
 a fatin yi fanje ayi,
 a yi xete Ala fɔxɔ ra,
 a da mangana,
 a yi a me Ala ra,
 a kantan fanyena,
 naxan a rakisima.
¹⁶ Isirayila yi Ala raxɔxɔlɔnɲe ayi,
 e bira ala gbetene fɔxɔ ra,
 e suxurene ki.
¹⁷ E yi jinanne ki,
 Ala mi naxanye ra,
 e mi yi naxanye kolon,
 e benbane mi yi naxanye kolon.
¹⁸ E bata jinan Ala xɔn,
 naxan e ratanga alo fanyena
 naxan e ramini dunɲa yi,
 a siimayaan fi e ma.
¹⁹ Alatala to a diine keɓaan to,
 a yi xɔlɔ e ma, a yi a me e ra.
²⁰ A yi a fala, a naxa,
 “N xa n yetagi luxun e ma,
 n yi a mato feen naxan e lima.
 Amasɔɔ yama xaxilitaren nan e ra.
 Dii yanfantenne nan e ra.
²¹ E bata n naxɔxɔlɔnɲe ayi wule alane
 xɔn.
 E bata n naxɔlɔ suxure fufafune fe ra.
 N tan fan e raxɔxɔlɔnma ayi nen muxune
 xɔn
 yama fajin mi naxanye ra.
 N yi e raxɔlɔ siya xaxilitaren xɔn.
²² ɔn, n ma xɔlɔn bata gbo ayi,
 a wolon han a barinne yimaxa laxira yi.
 A luma nen alo teeɓ naxan bɔxɔn ganma.
 A gan han a sa geyane bunne li.”
²³ “N fitina feene gboma ayi e ma,
 n nan n ma xanle birin wolima nen.
²⁴ N fitina kamen nagodoma e xili ma
 nen,
 n fitina furen nafa e ma,
 n burunna sube xajene rafa e ma,

e nun saḗi xɔlene.

²⁵Naxanye tanden ma,
silanfanna nan e diine faxama.

Naxanye banxini,
gaxun yi ne faxa!

E birin faxama nen,
xemen nun ḡaxanla,
dii ḡɔren nun fonna.

²⁶N yi wama nen e birin naxuya feni ayi,
e xinle yi tunun dunuḡa yi.

²⁷Koni n mi tin
yaxune yi n magele.

N mi wama a xɔn
a e xa e miri

a e tan nan e nɔxi,
a Alatala funfun mi a ra.

²⁸Siya xaxilima mi ne ra.
E mi lɔnnixi.

²⁹Xa fe kolonna nan yi e ra nun,
e yi a kolonna nen
e sigan denaxan yi.

³⁰Yaxu keden nɔe
Isirayila kaa wuli keden kede di?
Yaxu firin nɔe muxu wuli fu kede di?
Na mi lige

fɔ Alatala na e sa yaxune sagoni
a tan naxan luxi
alo e kantan fanyena.

³¹Yaxune yati a kolon,
a e kantan se mi dangun en kantan fanyen
na, Ala.”

³²“E feene fɔlɔxi Sodoma nun Gomora
nin.

E luxi nen alo manpa binla
naxan salenne bitinxi bɔxɔ ḡaxini,
a bogi xɔlene ramini,

³³naxan igen luxi alo saḗin xɔlena.

³⁴Na feene birin namaraxi n yii
wundoni.

³⁵N tan nan gbeenḡɔxɔ tiin na.
N feene saranma nen e ḡɔxɔne ra,
na muxune yi dagalanḡe ayi a waxatini.
A gbee mi luxi,
yihadin yi e li,
e yigitege lɔxɔn bata maso.”

³⁶Alatalaa yamaan makitima nen,

koni a mɔn kininkininma e ma nen,
bayo e senbe yo mi fa na.

Muxu yo mi na naxan e maliye.

³⁷Ala e maxɔdinma nen, a naxa,
“E alane minen

naxanye yi e kantanma,

³⁸e yi naxanye kima sube turenin,
naxanye yi e manpaan minma?

E xa keli e malideni,
e xa e ratanga.

³⁹Iki e xa a kolon,
a n tan keden peen na a ra.
Ala gbete mi na fɔ n tan.

N tan nan muxun faxama,
n mɔn yi a rakeli.

N tan nan muxun maxɔlɔma,
n mɔn yi a yiyalan.

Nde gbete nɔe muxuna nde be n yii?

⁴⁰Habadan Ala nan n tan na,
n bata n yiini te kore,
n yi n kɔlɔ n yeteni:

⁴¹N na n ma silanfanna raxanxan,
n yi a suxu n yii,
n nan n gbeen ḡɔxɔma nen n yaxune ra,
n na e saren fima nen,
naxanye n naḡaxuxi.

⁴²N na n ma xanle sinma nen wunli,
n ma silanfanna yi suben don.

Yengesone nun muxu suxine
nun gali mangane birin faxama nen.”

⁴³Siyane, e nun Alaa yamaan xa sewa e
bode xɔn.

Ala a walikene faxan ḡɔxɔma nen.

A e gbeen ḡɔxɔma nen a yaxune ra.

A yi a yamaan nun e yamanan yulubine
xafari.

⁴⁴Musa nun Nunu a dii Yosuwe yi be-
tini ito birin xaran yamaan xa e xuini
texin na.

⁴⁵Musa to yelin falani itoe tideni Isir-
ayila kaane xa, ⁴⁶a yi a fala e xa, a
naxa, “E xa falani itoe birin suxu ken
n naxanye ralixi e ma to. E xa e ya-
mari e diine ma alogo e xa sariya falani
itoe birin suxu ki fani. ⁴⁷Fufafu falan
mi itoe ra. E niin nakisi feen yeteen nan

e ra. E siimaya xunkuyen sətoma nen e xən, na bəxəni e denaxan sətoma Yuruden kidima.”

Nabi Musaa saya fena

⁴⁸ Na ləxəni, Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁴⁹ “Siga Abarimi bəxəni, Nebo geyaan fari, naxan Moyaba yi, Yeriko taan yetagi. I xa Kanan bəxən mato menni, n naxan fima Isirayila kaane ma e keen na. ⁵⁰ I na te geyaan fari, i faxama nen. I yi siga i benbane fəxə ra laxira yi alo i tada Haruna faxa Horo geyaan fari kii naxan yi, a yi siga a benbane fəxə ra laxira yi. ⁵¹ Na birin bayo, e mi tinxinya ligaxi Isirayila kaane yetagi Kadesi yi, Meriba igene denaxan yi, Sini tonbonni. E mi n ma saripanna binyaxi yamaan tagi. ⁵² Nanara, i bəxən toma nen wulani, n naxan fima Isirayila kaane ma, koni i tan gbindin mi soe na.”

Nabi Musa dubana Isirayila xa

33 Benun Musa xa faxa, Alaa muxuna, a yi duba Isirayila kaane xa, a naxa:

² Alatala fa nen

keli Sinayi geyaan fari alo sogena.

A yi te Seyiri bəxəni

Isirayila kaane yi denaxan yi.

A nərən yi godo a yamaan ma

keli Paran geyaan fari,

maleka wuli wuyaxi yi biraxi a fəxə ra.

³ Ala Isirayila bənsəonna xanuxi yati!

A a muxu saripanaxine kantanma,

naxanye e xinbi sinma a bun,

e yi a xaranna rame.

⁴ Musa bata sariyan fi en ma,

alo nafunla Yaxubaa yamaan xa.

⁵ Ala findi nen Isirayila Mangan na,

yamaan yeeratine malanni,

e nun Isirayila bənsəonne birin.

⁶ Ala xa siin fi Ruben bənsəonna ma,

Ala xa siimayaan fi Ruben yixetene ma, a yamaan yi wuya ayi.

⁷ Musa falani ito nan ti Yuda bənsəonna fe yi, a naxa,

“Alatala xa Yuda xuiin name,

alogo a xa fa a yamaan ma,

Yuda yi a yete xun mayenge.

Ala xa a mali a yaxune yengedeni.”

⁸ Musa falani ito nan ti Lewi bənsəonna fe yi, a naxa,

“Ala, i bata Yurima nun Tumin* so

Lewi bənsəonna yii i sagoon kolon feen na.

I rafan muxune nan e ra,

i naxanye kepaan fəsefese Masa yi,

i naxanye makiti Meriba igene fe ra.

⁹ E mi bira e fafe nun e nga sagoon fəxə ra,

xanamu e ngaxakedenne

hanma e diine,

koni e bira nen i ya fala gbansanna fəxə ra,

e yi i ya layirin kantan.

¹⁰ E tan nan Yaxuba bənsəonna xaranma

i ya yamarine ma,

e yi Isirayila kaane xaran i ya sariyan ma.

E wusulanna gan,

e saraxa gan daxine ba i ya saraxa ganden fari.

¹¹ Alatala xa e baraka.

Ala xa barakan sa e kewanle birin yi.

Ala xa e yengefane senben jan.

Ala xa e yaxune rabira

alogo e nama fa nə kele sənən.”

¹² Musa falani ito nan ti Bunyamin bənsəonna fe yi, a naxa,

“Alatala xanuntenne nan ne ra.

E luma nen Ala fema bəpe xunbenli,

bayo a e ratangama nen waxatin birin,

a mən yi lu e xən.”

¹³ Musa falani ito nan ti Yusufu bənsəonna fe yi, a naxa,

*33:8 *Yurima nun Tumin* masensen ti seene fe sebexi Xərcəyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

“Alatala xa barakan sa e bəxəni.
 Ala xa xiila ragodo a ma keli kore.
 Ala xa tigi igen namini a ma keli bəxəni.
¹⁴ Ala xa sogen xa fan e sansine ra,
 kike yo kike e bogine yi mə.
¹⁵ Ala xa e xəene rasabati
 geya bəxə fəpine ma.
¹⁶ Ala xa e bəxə bogi seene fan.
 Ala naxan falan ti fətəndini,
 a xa hinan Yusufu ra,
 a naxan sugandixi mangan na
 a ngaxakedenne tagi.
¹⁷ Xunna kenla Yusufu xa.
 A senben gbo
 alo pingən dii tura singena,
 a fenne nan a yengeso seene ra
 alo burunna pingena.
 A siyane birin noma nən
 han bəxə danne.
 Efirami bənsəna wuli fu ganle nan ne
 ra.
 Manase bənsəna wuli wuli ganle nan ne
 ra.”
¹⁸ Musa falani ito nan ti Sabulon bənsəna
 fe yi, a naxa,
 “Sabulon bənsəna, ε səwa yulayani.
 Isakari bənsəna, ε səwa ε bubune kui.
¹⁹ ε siyane xilima nən geyaan fari,
 ε saraxa tinxinxine ba.
 Amasə ε ε balon sətəma nən fəxə igen
 nafunli,
 e nun hərəsigən naxan fəxə igen də.”
²⁰ Musa falani ito nan ti Gadi bənsəna
 a fe yi, a naxa,
 “Ala xa na kanna baraka
 naxan Gadi a bəxə nagboma ayi.
 Gadi dəxi menni alo yatan
 naxan suben suxu a a sanna nun a xunni
 bə.
²¹ Gadi bata dahamu bəxə findi a gbeen
 na
 alo mangan naxan tixi yamaan yəe ra.
 A bata Alatala fe ragidixin nakamali,
 a mən bata Alaa kitin sa Isirayila ma.”
²² Musa falani ito nan ti Dan bənsəna
 fe yi, a naxa,

“Dan luxi nən alo yata senbemaan naxan
 kelima Basan bəxəni a tugan.”
²³ Musa falani ito nan ti Nafatali bənsəna
 fe yi, a naxa,
 “Nafatali rafan Ala ma han!
 Alatala barakan saxi a fe yi kati!
 Ala xa a bəxə nagbo ayi sogegododeni
 e nun yiifanna ma.”
²⁴ Musa falani ito nan ti Aseri bənsəna
 fe yi, a naxa,
 “Ala xa Aseri baraka Yaxuba a diine ye.
 A ngaxakedenne xa hinan a ra.
 A turen xa gbo ayi
 han a yi a sanna maxa a ra.
²⁵ Ala xa ε taan so dəen findi wuren nun
 sulan na.
 Ala xa kendeyaan fi ε ma ε siimayaan
 birin yi.”
²⁶ Musa mən yi a fala,
 “Isirayilaa Ala maliga yo mi na.
 A kelima kore, a fa i mali.
 A kundani gidima a nərəni.
²⁷ Habadan Ala nan i yigiyaden na,
 a habadan yiine nan nasoxi i bun.
 A i yaxune kedima nən i yəe ra,
 a naxa, ‘E halagi!’
²⁸ Isirayila dəxəma nən bəne xunbenli.
 Ala Yaxuba bənsəna luma nən a danna,
 murutun nun manpa nenen yi gbo a
 bəxəni,
 xiila fan yi sa keli kore.
²⁹ Sewana ε xa, Isirayila kaane.
 ε maliga yo mi na siyane yə,
 Alatala naxan nakisima.
 A tan nan ε yə masansan wure lefaan na,
 ε mali tiina,
 a tan nan findixi ε nə ti silanfanna ra.
 ε yaxune e mafelenma nən ε yetagi,
 ε fan yi e taane kidene kala.”

Nabi Musa yi faxa

34 Nabi Musa yi te Nebo geyaan
 fari, Moyaba merəmereni, han
 Pisiga geyana, naxan Yeriko taan yetagi.
 Alatala yi yamanan yiren birin yita a
 ra menni, keli Galadi ma han sa dəxə

Dan yamanan na, ²e nun Nafatali a bɔxɔn birin, e nun Efirami nun Manase a bɔxɔna, e nun Yuda a bɔxɔna han fɔxɔ igen naxan sogegododeni, ³e nun Negewi bɔxɔna, e nun Yuruden meremerena, e nun Yeriko taan lanbanna, tugu bili taana, han sa dɔxɔ Soyari ra. ⁴Alatala yi a fala a xa, a naxa, “I yeen ti bɔxɔn na n na n kɔlɔ naxan ma fe ra Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa. N naxa, ‘N bɔxɔni ito fima ε yixetene ma nen.’ N bata a yita i ra, koni i mi soon na.”

⁵Musa, Alatalaa walikeen yi faxa menni, Moyaba bɔxɔni, alo Alatala a fala kii naxan yi. ⁶Ala yi a maluxun meremereni, Moyaba bɔxɔni Beti-Peyori yetagi. Muxu yo mi a kolon a gaburun denaxan yi han to. ⁷Nabi Musa faxaxi a jɛε keme jɛε mɔxɔjɛ nan ma. Koni,

a mɔn yi seen toma a fajin na, a senben fan mi yi janxi. ⁸Isirayila kaane yi Musa wuga Moyaba meremereni xii tonge saxan han e yi yelin a jan feen lige.

⁹Nunu a dii Yosuwe yi lugoxi fe kolonna niin na bayo Musa bata yi a yiin sa a ma. Isirayila kaane yi a xuiin suxu, e mɔn yi Musa yamarine suxu Alatala naxanye fixi a ma.

¹⁰Nabi gbete yo munma mini Isirayila yamanani naxan maliga Nabi Musa ra. A yi falan tima Alatala xa yee nun yee.

¹¹Alatala a xexi Misiran yamanani taxamasenne nun kabanakone nan ligadeyi Firawona nun a kuntigine nun a yamanan birin yee xɔri. ¹²Nabi Musa walixi senbe magaxuxin nin Isirayila kaane birin yee xɔri.

Yosuwe

Yosuwe a Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito naxan xili Yosuwe, a Kanan yamanan yenge feen nan yebama en xa e nun Isirayila kaane dɔɔ Kanan yamanan kii naxan yi Yosuwe a mangayaan waxatini. Yosuwe nan dɔɔ mangayani Musa funfuni. A fe dɔɔde saxan nan yebama en xa.

- Kanan yamanan yenge fena (keli Yosuwe 1 ma han 12)

- Yamanan taxun fena (keli Yosuwe 13 ma han 21)

- E nun Yosuwe a siimayaan danna (keli Yosuwe 22 ma han 23).

Ala layirin naxan tongo Isirayila benbane xa Kanan bɔɔn so feen na e yii, a mɔn naxan ma fe fala Musa xa, na raka-malixi taruxuni ito kui, a yi bɔɔn so Isirayila yamaan yii. Kanan yamanan yenge feen taruxun tiden gbo alo Isirayila mini fena Misiran yi. Taruxuni ito fan a yitaxi a Ala barakan sama a yamana fe yi nen, a nɔɔn nun xunna kenla fi e ma.

Kanan yamanan tongo feen nun a yitaxun feen nan toma taruxuni ito yi. Kitabun yireni ito Ala tinxinyaan nan yitama bayo Alaa tuli saan nakamalima nen. Ala to tinxin, a yamaan fan lan e xa e sɔbe so a fe ma. Ala a fala nen Isirayila kaane xa a e xa Kanan kaane birin faha alogo Kanan kaane nama e ti suxure batun ma. Nanara, Yosuwe mɔn yi sariya layirina fe rabira yamaan ma, e yi de xuiin tongo kenenni, a yi e rawekile alogo e nama bira tantanni. Taruxun naɲanxi na nan ma a sora mɔɔɔɲen nun naanindeni. Yamaan yi bira Ala fɔɔ ra.

Na kiini, Isirayila kaane taruxu xunkuyen yi fɔb e bɔɔni. A yi findi maxɔdinna ra yeye, xa Ala tinɲe na bɔɔn mɔn yi lu e yii. Fɔ e keden

kedenna birin xa lu Ala fɔɔ ra, bɔɔn yi lu bɔɲe xunbenli.

Yosuwe yi findi yamaan yeeratiin na

1 Alatalaa walikeen Musa faha xan-bini, Alatala yi a fala Nunu a dii Yosuwe xa, Musa mali muxuna, a naxa, ²“N ma walikeen Musa bata faha. Iki, keli, i Yuruden baani gidi, i tan nun yamani ito birin. E siga na bɔɔni n denaxan soma Isirayila kaane yii. ³E na e sanna ti denaxan birin yi, n menna soma nen e yii, alo n na a fala Musa xa kii naxan yi. ⁴E bɔɔn danne fɔlɔma tonbon yiren nin, sa dɔɔ Liban geyane ra, siga Efirati baa belebelen ma, na bunna nɛen, Xitine bɔɔn birin sa dɔɔ Fɔɔ Ige Gbeen na naxan sogegododen binni. ⁵Muxu yo mi nɔe i yee ratiye i ya siimayani. N luma nen i xɔn alo n yi Musa xɔn kii naxan yi. N mi i rabeɲɲe, n mi n me i ra. ⁶I wekile, i senbe so! Amasɔɔ n na n kɔɔxi yamanan naxan so fe ra e benbane yii, na findima yamani ito keen na i tan nan baraka yi. ⁷I wekile, i senbe so han! I yengi dɔɔ sariyani ito birin xɔn ma. N ma walikeen Musa sariyan naxan birin yamarixi i ma, i xa ne suxu. I nama a fata a ma yiifanna ma, hanma kɔmenna ma alogo i xa nɔɔn sɔɔ i na siga dede. ⁸Sariya kitabuni ito fala xuiin nama ba i de. I yengi dɔɔ a xɔn ma kɔɔen nun yanyina alogo i xa a birin suxu. Naxan birin sebexi a kui, i xa na liga, alogo i ya feen birin xa sɔɔya, i nɔɔn sɔɔ. ⁹I nama ɲinan n ma yamarin xɔn: I wekile, i senbe so! I nama kuisan, i nama gaxu, bayo i na siga dede, Alatala i ya Ala luma i xɔn nen.”

¹⁰Yosuwe yi yamarini ito so yamaan xunne yii, a naxa, ¹¹“E daaxaden birin yisiga, e sa yamarini ito rali yamaan ma, e naxa, ‘E fandane yitɔn bayo xii saxan na dangu e Yuruden baani gidima nen alogo e xa na bɔɔn masɔɔ Alatala e Ala denaxan soma e yii.”

¹²Yosuwe yi a fala Ruben bɔnsɔnna muxune nun Gadi bɔnsɔnna muxune nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna xa, a naxa, ¹³“Alatalaa walikeen Musa yamarin naxan so e yii, na fe xa rabira e ma, a to a fala, a naxa, ‘Alatala, e Ala bata matabun fi e ma. A bata bɔxɔni ito so e yii.’ ¹⁴E paxanle nun e diine nun e xuruseene luma nen na bɔxɔni Musa denaxan soxi e yii Yuruden baan kidi ma. Koni e tan sofane tima nen e ngaxakedenne yɛe ra e nun e yenge so seene, e yi e mali yenge sodeni ¹⁵han Alatala yi matabun fi e ngaxakedenne fan ma alo e tan, han e fan bɔxɔn masɔɔ waxatin naxan yi Alatala denaxan soma e yii, e Ala. Na xanbi ra, e mɔn yi xete e bɔxɔni denaxan findixi e konna ra Alatalaa walikeen Musa naxan soxi e yii Yuruden kidi ma, sogeteden binni.”

¹⁶E yi Yosuwe yabi, e naxa, “I nxu yamarixi feen naxan birin na, nxu a birin ligama nen. I na nxu xe dede yi, nxu sige. ¹⁷Nxu i xuiin suxuma nen feen birin yi alo nxu Musa xuiin suxu kii naxan yi. Alatala i ya Ala xa lu i xɔn alo a lu Musa xɔn kii naxan yi. ¹⁸Muxu yo murute i xuiin ma, a mi i ya falan suxu, i feen naxan birin yamarima, na kanna faxama nen. I tan xa i wekile tun, i yi i senbe so!”

Xera firinne fe Yeriko taani

2 Nunu a dii Yosuwe yi xera firin nasiga keli Sitimi siga Yeriko taani, a e xa sa taan nakɔɔsi wundoni. A yi a fala e xa, a naxa, “E siga Yeriko taan nun a rabilinna matodeni.” E yi siga, e sa so yalunde paxanla nde konni naxan yi xili Raxabi. E yi yigiya na. ²Muxune yi sa a fala Yeriko taan mangan xa, e naxa, “I bata a to, Isirayila kaana ndee bata fa kɔɔɛn na bɔxɔni ito rakɔɔsideni.” ³Nayi, Yeriko taan mangan yi xeraan nasiga a faladeni Raxabi xa, a naxa, “Xemen naxanye soxi i konni, ne ramini, bayo e faxi yamanan birin nan nakɔɔsideyi.” ⁴Koni

paxanla bata yi na xeme firinne luxun. A fa a fala mangana xerane xa, a naxa, “Nɔndin nan a ra, na xemene fa nen n konni, koni n mi yi e keliden kolon. ⁵E siga nen jinbanna ra, taan so deen balan waxatini. E sigaxi dede, n mi a kolon. E e sagatan xulen, e e suxuma nen.” ⁶Raxabi bata yi sa e luxun gese bili xarene bun kore banxin xuntagi. ⁷Sagatan tine yi siga e fɔxɔ ra Yuruden baan kiraan xɔn han baan gidideni. Sagatan tine mini nen tun, e yi taan so deen balan.

⁸Benun xerane xa sa e sa, Raxabi yi te banxin fari e fema. ⁹A yi a fala e xa, a naxa, “N na a kolon a Alatala bata nxɔ bɔxɔn so e yii. E yeeragaxu gbeen bata nxu suxu! Yamanan muxune birin bata yilanyilan e yee ra, ¹⁰bayo nxu bata a me a Alatala Gbala Baani xara nen e yee ra, e yi minima Misiran yi waxatin naxan yi. Nxu mɔn bata a me e feen naxan liga Amorine manga firinne ra, naxanye yi Yuruden kidi ma, Sixɔn nun Ogo. E yi e raxɔri. ¹¹Nxu to na feen me, nxu bɔɔɔn yi kala. Limaniyaan yi ba birin yii e fe ra, bayo Alatala e Ala nan Ala ra kore xɔnna ma denaxan yite, e nun bɔxɔ xɔnna ma denaxan yigodo. ¹²Iki, e e kɔlɔ n xa Alatala yi fa fala a e n ma denbayani suxuma nen hinanni alo n na e yisuxi kii naxan yi. E taxamasenna so n yii naxan mi kale ¹³alogo e xa n fafe nun n nga nun n xunyene nun n tadane lu e nii ra e nun e muxune birin, e yi nxu ratanga faxan ma.” ¹⁴Na xeme firinne yi a fala Raxabi xa, e naxa, “Nxu bata nxu kɔlɔ nxu niini i xa, koni i nama feni ito fala muxe xa de! Alatala na bɔxɔni ito so nxu yii waxatin naxan yi, nxu fan e yisuxuma nen hinanna nun lannayani.” ¹⁵Raxabi yi na xeme firinne ragodo lutin ma banxin foye soden na, bayo a banxin foye soden yi minixi taan nabilinna yinna fari ma. ¹⁶Raxabi yi a fala e xa, a naxa, “E siga गयाan binni, e sa e luxun menni han xii saxan han

ε sagatan muxune yi xete, xanamu e ε toma nen. Na xanbi ra, ε yi ε kiraan suxu.”¹⁷ Na xemene yi a fala Raxabi xa, e naxa, “I nxu rakoloxi naxan na, nxu fan bata tin na ma.”¹⁸ Koni, nxu na so ε yamanani, fɔ i xa luti gbeeli ito xidi banxin foye soden na, i nxu raminixi denaxan na. E nun mɔn, fɔ i xa i ya denbayaan malan i fema i ya banxin kui, i fafe nun i nga nun i tadane nun i xun-yene.¹⁹ Xa naxan mini i ya banxin kui, a faxa feen goronna luma a tan nan xun ma, na mi nxu tan ma. Koni xa nxɔ muxuna nde a yiin din i ya muxuna nde ra i fema banxin kui, xa na kanna faxa, na goronna nxu tan nan xun ma.²⁰ Koni xa i nxɔ fe fala muxuna nde xa, nayi, i nxu rakoloxi feen naxan na, nxu mi na ligan de!”²¹ Raxabi yi a fala, a naxa, “Ala xa ε falan nakamali.” A yi xemene bejin, e yi siga. A yi luti gbeela xidi banxin foye soden na.

²²E yi siga, e sa geyaan li, e yi e luxun menni xii saxan, han sagatan tiine yi xete. E sagatan muxune yi e fen kiraan xɔn han, koni e mi e to.²³ Xeme firinne yi fa godo geyaan fari, e yi baani gidi, e sa Nunu a dii Yosuwe li. Feen naxan birin e sɔɔ, e yi ne yeɓa a xa.²⁴ E yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “Alatala bata na bɔxɔn birin so en yii yati! Men kaane birin yilanyilanxi en yeɓe ra.”

Yuruden baani gidi fena

3 Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi kurun kele Sitimi yi, e sa Yuruden baan li. E yi xi menni benun e xa gidi waxatin naxan yi.² Xii saxande lɔxɔni, kuntigine yi yamaan daaxaden birin yisiga.³ E yi yamarini ito rali yamaan ma, e naxa, “E na Alatala ε Alaa Layiri Kankiraan† to waxatin naxan yi, e nun saraxaraliin naxanye a maxalima naxanye kelixi Lewi bɔnsɔnni, ε keli, ε

yi bira a fɔxɔ ra.⁴ Nayi, ε siga kiraan kolonma nen, bayo ε munma yi dangu na kiraan xɔn singen. Koni nɔngɔnna ye wuli firin jɔxɔn xa lu ε tan nun kankiraan tagi. E nama ε maso a ra.”⁵ Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E ε yete rasarijan, bayo tila Alatala kabanako feene ligama nen ε tagi.”⁶ Yosuwe yi a fala saraxaraline xa, a naxa, “E Layiri Kankiraan tongo, ε dangu yamaan yeɓe ra.” E yi Layiri Kankiraan tongo, e ti yamaan yeɓe ra.

⁷Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “N na i findi folɔma nen muxu gbeen na to Isirayila kaane birin yetagi, alogo e xa a kolon a en birin na a ra alo nxu nun Musa yi a ra kii naxan yi.”⁸ I tan xa yamarini ito so saraxaraline yii naxanye Layiri Kankiraan xalima, i naxa, “E na Yuruden baa deen li, ε godo, ε ti a xɔre ra.”⁹ Yosuwe yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E maso be, ε yi ε tuli mati Alatalaa falan na, ε Ala.”¹⁰ Yosuwe mɔn naxa, “Feni ito nan ligama alogo ε xa a kolon habadan Ala ε tagi. A tan nan Kanan kaane nun Xitine nun Xiwine nun Perisine nun Girigasane nun Amorine nun Yebusune kedima ε yeɓe ra.”¹¹ E bata a to, dunuɓa birin Marigina Layiri Kankiraan nan tixi ε yeɓe ra Yuruden baani gidideni.¹² Iki ε xeme fu nun firin sugandi Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne tagi. Bɔnsɔn keden, muxu keden.¹³ Saraxaraliin naxanye dunuɓa birin Marigina Alatalaa Kankiraan xalima, ne neɓen fa e sanne ti Yuruden baa igeni tun, Yuruden igen bolonma nen a tagi. Igen naxan yi godoma, na yi lu malanɓe yire kedenni.”

¹⁴Yamaan to mini e bubune kui alogo e xa Yuruden baani gidi, saraxaraliin naxanye yi Layiri Kankiraan xalima, ne yi ti yamaan yeɓe ra.¹⁵ Yuruden baan yi fema nen se xaba waxatine birin

†3:3 3.3 *Layiri Kankirana* fe mɔn sebexi Xɔɔyaan 25.10-22 kui.

yi. Saraxaraliin naxanye yi kankiraan xalima, ne to Yuruden baan li, e sanne ti igeni, ¹⁶igen naxan yi godoma, na yi dan, a lu malanɛ yire kedenni wulani Adama taani naxan Saratan fema. Igen naxan yi godoma Fɔxɔ Ige Darani, daraan naxan mɔn xili Araba Darana, na birin yi xara. Yamaan yi gidi Yeriko taan yetagi. ¹⁷Saraxaraliin naxanye yi Alatalaa Layiri Kankiraan maxalima, ne yi lu tixi baan xude wuli yi xareni Yuruden tagi. Isirayila birin yi gidi xaren na, han Isirayila bɔnsɔnna birin yi yelin baani gide.

Geme fu nun firinne fe

4 Yamaan birin to yelin Yuruden baan gide, Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, ²“E xeme fu nun firin tongo yamaan ye, bɔnsɔn keden, muxu keden. ³E xa e yamari e xa geme fu nun firin tongo Yuruden baan xude wunla ra saraxaraline yi tixi denaxan yi. E e xali, e sa e sa e to xideni.”

⁴Yosuwe yi xeme fu nun firin xili a bata yi naxanye sugandi Isirayila yamaan ye, bɔnsɔn keden, muxu keden. ⁵Yosuwe yi a fala e xa, a naxa, “E dangu Alatala e Alaa Layiri Kankiraan yetagi, e siga Yuruden baan tagini. E tan muxu keden kedenna birin xa geme keden keden tongo e tungunna fari lan Isirayila kaane bɔnsɔnne xasabin ma, ⁶alogo na xa findi taxamasenna ra e tagi. E diine fama e maxɔdindeni nen tila, e naxa, ‘Gemeni itoe findixi nanse ra e tan xa?’ ⁷E a falama nen e xa, e naxa, ‘Ita nan a yitaxi a Yuruden igen bolon nen Alatalaa Layiri Kankiraan yeɛ ra. A to Yuruden baan gidi, baa igen birin yi bolon. Gemeni itoe na feen nan nabirama Isirayila kaane ma han habadan.’”

⁸Yosuwe naxan yamari Isirayila kaane ma, e yi na liga. E yi geme fu nun firinne tongo Yuruden baan tagi, alo Alatala a fala Yosuwe xa kii naxan yi,

naxan yi lanxi Isirayila bɔnsɔnne xasabin ma. E yi e xali yamaan daaxadeni, e sa e sa menni. ⁹Yosuwe mɔn yi geme fu nun firin dɔxɔ Yuruden baan xude wunla ra Layiri Kankiraan maxali muxune yi tixi denaxan yi. E mɔn na yi han to. ¹⁰Saraxaraliin naxanye yi Layiri Kankiraan xalima, ne yi lu tixi Yuruden baan xude wunla ra han yamaan yi yelin Alatalaa yamarine birin nakamale Yosuwe bata yi naxanye fala e xa alo Musa fan Yosuwe yamari naxanye ra. Yamaan yi e mafura gide. ¹¹Yamaan birin to yelin dangue, Alatalaa Layiri Kankiraan nun saraxaraline yi dangu yamaan yetagi. ¹²Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yi dangu Isirayila yamaan yeɛ ra e nun e yenge so seene alo Musa a fala e xa kii naxan yi. ¹³Fayida sofa wuli tonge naanin ɲɔxɔndɔn yi dangu Alatala yetagi yengeso xinla ma, siga Yeriko meremerene binni.

¹⁴Na lɔxɔni, Alatala yi Yosuwe findi muxu gbeen na Isirayila kaane birin yetagi. E yi a binya a siimayaan birin yi alo e Musa binya kii naxan yi.

¹⁵Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, ¹⁶“Saraxaraliin naxanye Layiri Sereya Kankiraan xalima, ne yamari, e xa te Yuruden baani.” ¹⁷Yosuwe yi saraxaraline yamari, a naxa, “E te Yuruden baani.” ¹⁸Saraxaraliin naxanye yi Alatalaa Layiri Kankiraan maxalima, ne to te Yuruden baani, e yi e sanna bama igeni waxatin naxan yi te xaren na, baa igen mɔn yi xete a kiini, a mɔn yi dangu fɔlɔ alo a singeni. Yuruden baan birin mɔn yi findi fufaan na.

¹⁹Yamaan te Yuruden baani jɛen kike singen xii fuden nan ma. E yi sa e daaxadeni tɔn Giligali taani, Yeriko sogeteden binni.

²⁰E geme fu nun firinna naxanye tongo Yuruden baani, Yosuwe yi ne dɔxɔ Giligali taani. ²¹A yi a fala Isirayila kaane

xa, a naxa, “Xa ε diine ε maxɔdin waxati famatɔni, e naxa, ‘Nanse gemeni itoe ra?’²² ε e xaranma ito nan ma, ε naxa, ‘Isirayila kaane Yuruden baani gidi nen a yixaraxin na.’²³ Amasɔɔ Alatala ε Ala Yuruden baani ito xɔri nen ε yee ra, han ε yi gidi alo Alatala ε Ala Gbala Baan liga kii naxan yi, a yi a xɔri en yee ra han en yi gidi.²⁴ A na feen ligaxi nen alogo dunupa siyane birin xa a kolon a Alatala senben gbo. E nun mɔn ε xa gaxu Alatala ε Ala yee ra habadan.”

Gaan tiin nun Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe

5 Amorine mangan naxanye yi Yuruden kidi ma sogegododen binni, e nun Kanan kaane mangan naxanye birin fɔxɔ igen de, ne to a me, Alatala bata Yuruden baani xara Isirayila kaane yee ra han e birin yi gidi, e bɔɔnen yi kala, e yilanyilan Isirayila kaane yee ra.² Na waxatini, Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Gemen nafala filene ra, i Isirayila xemene banxulan.”³ Yosuwe yi gemen nafala filene ra, a yi Isirayila xemene banxulan. E yi na geyaan xili sa banxulan tidena.⁴ Yosuwe na liga feni ito nan ma. Xemen naxanye birin keli Misiran yamanani, sofane birin, ne faxa nen tonbonni kira yi e keli xanbini Misiran yi.⁵ Xemen naxanye birin keli Misiran yi, ne birin yi banxulanxi, koni naxanye birin bari tonbonni kira yi e keli xanbini Misiran yi, ne sese mi yi banxulanxi.⁶ Isirayila kaane lu nen tonbonni jee tonge naanin sigatini, han na xemene birin yi yelin faxe naxanye yi nɔe yengen soe e mini Misiran yamanani waxatin naxan yi, naxanye tondi Alatala xuiin

name. Alatala yi a kɔlɔ, a e mi fa na bɔxɔn toε Alatala bata yi a kɔlɔ e fafane xa naxan ma fe ra a xa a so en yii, kumin nun nɔnɔn gbo bɔxɔn naxan yi.⁷ Ala yi e diine tongo e funfuni. Yosuwe ne nan banxulan, bayo e mi yi banxulanxi kira yi.⁸ Yamaan xemene birin yelin xanbini banxulanje, e yi e raxara daaxadeni han e yi kendeaya.

⁹ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “N bata Misiran kaane marayagin masiga ε ra.” Nanara, e yi menna xili sa Giligali han to.

¹⁰ Isirayila kaane yi daaxa Giligali, e Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla[§] raba menni kiken xi fu nun naaninde lɔxɔn jinbanna ra Yeriko meremerene ma.¹¹ Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla kuyebaana yeteni, e yi yamanan sansi bogine don, buru ratetaren nun sansi xɔri gilinxine.¹² E to yamanan bogi seene don, na kuye bani, Isirayila kaane mi fa Manna donseen[¶] don daxi yo sɔɔɔ sɔnɔn. E yi Kanan bɔxɔn bogi seene don na jeeen na.

Malekan yi mini Yosuwe xa

¹³ Yosuwe to Yeriko taan li, a yi a yeen nakeli, a yi xemena nde to tixi a yetagi, a silanfanna suxi a yii.[§] Yosuwe yi a ralan, a a maxɔdin, a naxa, “I nxu tan nan xa ba, hanma nxu yaxune?”¹⁴ A yi Yosuwe yabi, a naxa, “Muxu yo. Alatalaa gali xunna nan n na. N bata fa.” Yosuwe yi bira, a yi a yetagin lan bɔxɔn ma a binya feen na, a fa a fala a xa, a naxa, “N kannan nanse falama a walikeen xa?”¹⁵ Alatalaa gali xunna yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “I ya sankidine ba i sanni, bayo i tixi yire sarijanxin nin.” Yosuwe yi na liga.

[§]5:10 *Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla*: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangi e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

[¶]5:12 *Manna donsena* a fe mato Xɔrɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

[§]5:13 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

Yosuwe yi Yeriko taan suxu

6 Yeriko taan sodene birin balanxin nan yi a ra Isirayila kaane fe ra. Muxe mi yi minima, muxe mi yi soma. ² Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “A mato, n bata Yeriko taan nun a mangan nun a sofa fangamane so i yii. ³ E nun i ya sofane xa taan nabilin sanja ma keden lɔɔ keden. E xa na liga xii sennin bun ma. ⁴ Saraxaraliin muxu solofere xa konton feri solofere tongo xɔtane ra, e yi ti Layiri Kankiraan yee ra. A xii soloferede lɔɔni, e taan nabilin sanja ma solofere, saraxaraline xa lu xɔtane fe. ⁵ E na xɔtane fe waxatin naxan yi, e yi a xuiin me, yamaan birin xa sɔnxɔ gbeen nate. Nayi, yinna naxan taan nabilinxi, na birama nen a yete ra, yamaan birin yi e tinxin taan na e so keden na.”

⁶ Nunu a dii Yosuwe yi saraxaraline xili, a a fala e xa, a naxa, “E Layiri Kankiraan tongo. E saraxarali solofere ti Alatalaa Kankiraan yee ra konton feri solofere suxi naxanye yii xɔtane ra.” ⁷ A yi a fala yamaan xa, a naxa, “E siga, e sa sigan ti taan nabilinni. Kantan muxuna ndee xa dangu Alatalaa Kankiraan yee ra.” ⁸ Yosuwe a fala yamaan xa kii naxan yi, e yi a liga na kiini. Saraxarali soloferene yi siga xɔta soloferene fe Alatala yetagi. Alatalaa Layiri Kankiraan maxali muxune yi bira e fɔɔ ra. ⁹ Kantan muxun yee ra xiine yi sigan tima saraxaraline yee ra naxanye yi xɔtane fema. Kantan ti dɔnxene yi bira kankiraan maxali muxune fɔɔ ra. E yi sigan tima xɔta xuiin nan ma. ¹⁰ Yosuwe bata yi yamarini ito so yamaan yii, a naxa, “E nama sɔnxɔn nate, e nama e xuiin te, e nama fala yo ti fɔ n na a fala e xa lɔɔn naxan yi. Na waxatini, e sɔnxɔn nate!” ¹¹ E yi taan nabilin Alatalaa Kankiraan na sanja ma keden. Na xanbi ra, e yi xete yamaan daaxadeni, e yi xi menni.

¹² Yosuwe yi keli subaxa, saraxaraline yi Alatalaa Kankiraan tongo. ¹³ Saraxarali soloferene yi siga xɔta soloferene fe Alatalaa Kankiraan yee ra. Kantan muxun yee ra xiine yi tixi e yee ra. Kantan ti dɔnxene fan yi biraxi Alatalaa Kankiraan maxali muxune fɔɔ ra. E yi sigan tima xɔta xuiin nan ma. ¹⁴ E yi taan nabilin dɔɔna keden a xi firinde lɔɔn fan yi. Na xanbi ra, e yi xete yamaan daaxadeni. E yi na liga xii sennin.

¹⁵ A xii soloferede lɔɔni, e yi keli subaxani, e mɔn yi taan nabilin na kiini dɔɔna ma solofere. E taan nabilin na lɔɔ keden peen nin sanja ma solofere. ¹⁶ Nayi, e to a rabilin a dɔɔde soloferedeni, saraxaraline yi xɔtane fe. Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E sɔnxɔn nate, bayo Alatala bata taan so e yii. ¹⁷ Alatala bata halagin nagidi taani ito nun a yi seene birin ma, fɔ Raxabi keden peena, yalunde jaxanla, na nan kisima e nun muxun naxanye birin sa luma a banxin kui, bayo a en ma xerane yigiya nen en naxanye xe. ¹⁸ Koni e a liga e yeren ma. E yete ratanga se halagi daxine ma alogo e nama na sese xali, xanamu, e halagin nun gbalon nafama Isirayila yamaan daaxadeni nen. ¹⁹ Gbetin nun xemaan nun muran sula daxine nun wure muranne birin nasarijanxi Alatala nan xa, fɔ e xa ramara a nafulu ramaraden nin.”

²⁰ Yamaan yi sɔnxɔn nate. Saraxaraline yi xɔtane fe. Yamaan to xɔta xuiin me, e yi sɔnxɔ gbeen nate, taan nabilinna yinna yi bira a yete ra. Yamaan yi e tinxin taan na, e so keden na. E yi taan suxu. ²¹ E yi taan halagi Ala xa, e men kaane birin faxa silanfanna ra, xemen nun jaxanla, dii jɔren nun fonna, hali jingene nun yexene nun sofanle. ²² Xeme firinna naxanye siga yamanan nakɔrsideni, Yosuwe bata yi a fala ne xa, a naxa, “E siga na yalunde jaxanla banxini. E sa a ramini e nun a muxune

birin, alo ε ε kɔlɔ a xa kii naxan yi.”

²³Banxulan firinna naxanye yamanan nakɔrɔsi wundoni, ne yi siga, e sa Raxabi ramini banxini e nun a fafe nun a nga nun a tadane nun a xunyene nun a muxune birin e nun a xabilan birin, e yi e ramini, e e radɔxɔ Isirayila yamaan daaxaden dexɔn. ²⁴Isirayila kaane yi taan gan e nun a yi seene birin, fɔ gbeti nun xemaan nun muran sula daxine nun wure muranne. Ne yi ramara Alatalaa banxin nafulu ramaradeni. ²⁵Yosuwe yi yalunde naxanla Raxabi ratanga, e nun a denbayaan nun a muxune birin amasɔtɔ Yosuwe xeraan naxanye rasiga Yeriko taan nakɔrɔsideni, a ne yigiya nen. A mɔn dɔxi Isirayila kaane tagi han iki.

²⁶Na waxatini, Yosuwe yi a kɔlɔ falani ito ma, a naxa, “Dangan na kanna xa Alatala yetagi naxan na Yeriko taan ti. Na kanna na a ti fɔlɔ, a bɔnɔma a dii singeni nen. A na taan so deen ti, a bɔnɔ a bolokadani.”

²⁷Alatala yi lu Yosuwe xɔn. A xinla yi yamanan birin suxu.

Akan yulubin naxan liga

7 Isirayila kaane tinxintareyaan liga nen Ala ra, e yi se halagi daxine tongo. Karimi a dii xeme Akan nan na sena ndee tongo Ala tɔnna dɔxɔ naxanye tongo fe ra. Sabidi nan Karimi sɔtɔ. Sera nan Sabidi sɔtɔ. Sera keli Yuda bɔnsɔnna nin. Alatala yi xɔlɔ Isirayila kaane ma han!

²Yosuwe yi xerane rasiga keli Yeriko siga Ayi taani, taan naxan Beti-Aweni dexɔn ma, Beteli taan sogeteden binni. A yi a fala e xa, a naxa, “E siga, ε sa yamanan nakɔrɔsi.” Na xemene yi siga Ayi taana fe rakɔrɔsideni. ³E yi xete Yosuwe fema, e yi a fala, e naxa, “Hali yamaan birin mi siga Ayi taan yengedeni, fɔ muxu wuli firin hanma muxu wuli saxan nɔxɔn gbansan. Ne Ayi kaane nɔe nen. Hali i mi yamaan birin naxadan,

bayo en yaxune mi wuya.” ⁴Nayi, muxu wuli saxan yate yi siga, koni e yi sa e gi Ayi kaane bun yengeni. ⁵Ayi kaane yi muxu tonge saxan e nun sennin faxa e ye. Ayi kaane yi e kedi keli taan so deen na han Sebarimi. E yi siga e faxe geya godon na. Isirayila yamaan bɔnen yi kala, e yigitege.

⁶Yosuwe yi a dugine yibɔ a ma, a bira, a yi a yetagin lan bɔxɔn ma Alatalaa Kankiraan yetagi han jinbanna ra, e nun Isirayila fonne. E yi burunburunna sa e xunni sununi. ⁷Yosuwe yi a fala, a naxa, “N Marigina Alatala, nanfera i a ragidixi yamani ito xa Yuruden baani gidi, i yi nxu so Amorine yii alogo i xa nxu halagi? Hali nxu yi lu Yuruden baan men binni nun! ⁸N Marigina, n fa nanse falama iki, Isirayila kaane to bata e gi e yaxune yee ra? ⁹Kanan kaane nun yamanan muxun bonne feni ito mema nen, e yi nxu rabilin, e nxu xinla njan bɔxɔ xɔnni ito ma. Nayi, i tan fa nanse ligama i xili binyena fe ra?”

¹⁰Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Keli, i yetagin lanxi bɔxɔn ma nanfera? ¹¹Isirayila bata yulubin liga. E bata layirin kala n na e yamari naxan na. E bata se halagi daxina ndee tongo. E bata mupan ti, e a feen luxun, e seene luxun e goronne kui. ¹²Nanara, Isirayila kaane mi fa nɔe tiye e yaxune yee ra. E e gima nen e yee ra, bayo e fan yeteen bata findi muxu halagi daxine ra. N mi fa luye ε xɔn, xa ε mi se halagi daxine raxɔri ε tagi. ¹³Keli, i yamaan nasarijan. I yi a fala, i naxa, ‘E yete rasarijan tila fe ra. Amasɔtɔ Alatala Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: Se halagi daxine ε tagi. Isirayila kaane, ε mi nɔe tiye ε yaxune yee ra, fanni ε mi na seene ba ε tagi. ¹⁴Xɔtɔnni ε fa n yetagi bɔnsɔn yeen ma. Alatala na bɔnsɔnna naxan yita, ne yi e maso xabila yeen ma. Alatala na xabilan naxan yita, ne yi e maso denbaya yeen ma. Alatala na denbaya naxan yita, ne yi e maso ke-

den keden yeen ma. ¹⁵Naxan na suxu, a li se halagi daxine a yii, na kanna xa gan e nun a yii seene birin, bayo a bata Alatalaa layirin kala, a yi kalan ti Isirayila yamaan birin ma!”

¹⁶Xɔtɔn xɔtɔn, Yosuwe yi keli, a yi Isirayila kaane maso bɔnsɔn yeen ma. Masensenna yi Yuda bɔnsɔnna suxu. ¹⁷A yi Yuda xabilane muxune maso, masensenna yi Sera xabilan suxu. A yi Sera xabilan muxune maso denbaya yeen ma, masensenna yi Sabidi suxu. ¹⁸A yi Sabidi a denbaya xunne maso, a yi Akan suxu, Karimi a dii xemena. Sabidi nan Karimi sɔtɔ. Sera yi Sabidi sɔtɔ keli Yuda bɔnsɔnni.

¹⁹Yosuwe yi a fala Akan xa, a naxa, “N ma diina, nɔndin fala Alatalaa binyena fe ra, Isirayilaa Ala. I yi a tantun. I naxan ligaxi, a fala n xa. I nama a luxun n ma.”

²⁰Akan yi Yosuwe yabi, a naxa, “Nɔndin na a ra. N tan nan yulubin ligaxi Alatala ra, Isirayilaa Ala. N ni ito nan ligaxi: ²¹N Sinari kaane doma gbeena nde to nen se suxine ye, naxan yi tofan han, e nun gbeti gbanan keme firin, e nun xemaan kilo tagi. E xɔnla yi n suxu, n yi e tongo. E sa bitinxi n ma bubun kui. Gbetin saxi bonne bun ma.” ²²Yosuwe yi xerane rasiga e giye bubun kui, e yi sa seene li luxunxi, gbetin yi saxi seen bonne bun ma. ²³E yi a birin tongo bubuni, e siga e ra Yosuwe nun Isirayila kaane fema. E yi e sa Alatala yetagi. ²⁴Yosuwe nun Isirayila birin yi Sera a dii Akan tongo e nun gbetin nun doma gbeen nun xemaan nun a dii xemene nun a dii temene nun a pingene nun a sofanle nun a xuruseene nun a bubun nun a yii seen birin, e siga e ra Akori lanbanni. ²⁵Yosuwe yi a fala Akan xa, a naxa, “I bata naxankatan nafa nxu ma, Alatala i fan naxankatama nen to.” Isirayila kaane birin yi a magɔlɔn, e nun bonne, e yi e gan.

²⁶E yi geme gbegbe malan Akan fari. Han to na gemene malanxi na. Alatala yi xete a xɔlɔn fɔxɔ ra. Nanara, menna xili nen Akori lanbanna han to.**

Isirayila kaane yi Ayi taan tongo

8 Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Hali i nama gaxu, i nama yigitege. Ganla birin tongo, i sa Ayi taan yenge. A mato, n bata Ayi mangan so i yii e nun a yamaan birin nun a taan nun a bɔxɔna. ²I Ayi taan nun a mangana feen ligama nen alo Yeriko taan nun a mangan liga kii naxan yi. Koni iki, ε nɔɛ e yii seene nun e xuruseene tonge nen. Maraterena yengeni tɔn taa xanbin na.” ³Yosuwe nun ganla birin yi keli, e siga Ayi taan yengedeni. Yosuwe yi sofa yebaxin muxu wuli tonge saxan sugandi, a yi e rasiga kɔeen na. ⁴A yi yamarini ito so e yii, a naxa, “Nba, ε sa ε luxun taa xanbin na ε maraterena yengeni tɔn. E nama ε makuya taan na. E yitɔnxin xa lu menni. ⁵Nxu nun ganla nxu masoma nen taan na. Taan muxune na mini waxatin naxan yi nxu yengedeni, nxu yi nxu gi e bun alo naxan liga a singeni. ⁶E sigama nen nxu kede han nxu makuya taan na. Nayi, e mirima nen, a nxu nxu gima e bun nen alo a fɔlɔni. ⁷Nayi, ε yi mini ε luxundeni, ε yi din taan na. Alatala, ε Ala a soma nen ε yii. ⁸ε na taan suxu, ε tɛen so a ra. E na birin liga alo Alatala a falaxi kii naxan yi. N bata na yamari ε ma.”

⁹Yosuwe yi e rasiga, e sa e luxun Ayi taan nun Beteli taan longonna ra, Ayi taan sogegododen binni a yenge xinla ma. Yosuwe tan yi xi yamaan tagi. ¹⁰Yosuwe yi keli subaxa, a yi a sofane mato. E nun Isirayila fonne birin yi ti yamaan yee ra, siga Ayi taani. ¹¹A ganla birin yi siga, han e sa taan li. E yi daaxadeni tɔn Ayi kɔmen fɔxɔni, lanbanna yi lu e nun Ayi taan tagi. ¹²Yosuwe yi

**7:26 Akori bunna nɛen fa fala “Kɔntɔfinla.”

sofa wuli suulun ꞑꞑꞑꞑ tongo, a yi e yamari a e xa sa e luxun Ayi taan nun Beteli taan longonna ra, taan sogegododen binni yenge so xinla ma. ¹³ Yamaan yi e ti kiini tɔn, naxanye yi daaxadeni, ne yi lu taan kɔmen fɔxɔni, bonne yi lu taan sogegodode binni yenge so xinla ma. Na kɔɛn na, Yosuwe nun gali dɔnxen yi godo lanbanni.

¹⁴ Ayi taan mangan to na to, e nun taan xemene birin yi keli mafuren, e yi siga Isirayila kaane yengedeni Araba tonbonna de. Koni e mi yi a kolon xa muxune luxunxi e xili ma taa xanbin na. ¹⁵ Yosuwe nun Isirayila yamaan birin yi tin Ayi muxune xa e kedi, e yi e gi e bun siga tonbon kiraan xɔn. ¹⁶ Ayi taan muxune birin yi keli e sagatan xinla ma. E yi bira Yosuwe fɔxɔ ra han e yi makuya taan na pon! ¹⁷ Xeme yo mi lu Ayi taan nun Beteli taani. E birin yi siga Isirayila kaane sagatadeni. E yi taan so deen lu rabixi siga Isirayila kaane fɔxɔ ra. ¹⁸ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Tanban naxan suxi i yii, na ti Ayi taan xa, bayo n taan soma nen i yii.” Yosuwe yi a tanban ti taan xa. ¹⁹ Yosuwe a yiini bandun waxatin naxan yi, xemen naxanye yi luxunxi maraterena yengen xinla ma, ne yi mini e luxundene yi mafuren, e yi e gi so taani, e na suxu, e teen so a ra mafuren. ²⁰ Ayi xemene to e yee raxete, e yi tee tutin to te kore e taani. Kira yo mi yi fa e xa, bayo e yi naxanye sagatanma tonbonni, ne bata yi xete e kanke. ²¹ Yosuwe nun Isirayila ganla birin yi a kolon, a sofaan naxanye yi luxunxi taan naterenadeni yengeni, ne bata yi taan suxu, taan tutin yi tema. E yi e xun xete Ayi kaane xili ma. ²² Isirayila kaan naxanye yi Ayi taani, ne fan yi mini taani e yengedeni. Na nan a liga sigade mi lu Ayi kaane xa, e to yi Isirayila ganle tagi. E yi e birin faxa. E sese mi lu e nii ra. Muxu yo mi no a giye. ²³ Koni e yi Ayi mangan tan suxu, e siga a ra

Yosuwe fema. ²⁴ Isirayila kaane to yelin Ayi kaane birin faxe xee ne ma e nun burrunna ra e siga e dinje e ra denaxan yi, e yi so taan kui, e na kaane birin faxa silanfanna ra. ²⁵ Ayi kaan xemen nun jaxanla naxan faxa na lɔxɔni, e sigɛ han muxu wuli fu nun firin yate. ²⁶ Yosuwe a tanban yi lu tixi Ayi taan xa han a muxune birin yi halagi. ²⁷ Isirayila kaane yi men kaane yii seene tongo e gbeen na alo xuruseene nun se gbeteeye, alo Alatala a yamari Yosuwe ma kii naxan yi. ²⁸ Yosuwe yi Ayi taan gan, han to taa xori rabepinxin na a ra. ²⁹ Ayi mangan tan, e na singan wudin kɔɛ ra han jinbanna ra. Sogen to godo, Yosuwe yi yamarin fi, a e xa a binbin nagodo wudin kɔɛ ra. E yi a woli ayi taan so deen na, e yi geme wuyaxi malan a fari. Han to, na mɔn na kiini.

Saraxa gandena Ebali geyaan fari

³⁰ Nayi, Yosuwe yi saraxa ganden nafala Alatala xa Ebali geyaan fari, Isirayilaa Ala, ³¹ alo Musa Alatalaa walikena a yamari Isirayila kaane ma kii naxan yi. E yi saraxa ganden nafala gemene ra, naxanye mi yi solixi, wuren mi yi dinxi naxanye ra, alo a sebexi Musaa Sariya kitabun kui kii naxan yi. E yi saraxan gan daxine nun boje xunbeli saraxane ba Alatala xa. ³² Musa sariyan naxanye sebe, Yosuwe mon yi na ꞑꞑꞑꞑ sebe gemene ma Isirayila kaane birin yee xori menni. ³³ Isirayila kaane birin, a fonne nun e kuntigine nun e kitisane birin xɔɔn nun dugurenne, ne birin yi ti kankiraan fɔxɔ firinni e yee rafindixi Lewi bɔnsɔnna saraxaraline ma, naxanye yi Alatalaa Layiri Kankiraan maxalima. Yamaan fɔxɔ kedenna yi siga Garisimi geyaan fari, a bode fɔxɔn fan yi ti Ebali geyaan fari, alo Alatalaa walikeen Musa bata yi a yamari e ma kii naxan yi, fa fala e xa duba Isirayila yamaan xa. ³⁴ Na xanbi ra, Yosuwe yi sariyan falane birin

xaran, a dubane nun a dangane, alo a sebexi Sariya Kitabun kui kii naxan yi. ³⁵Musa naxan birin yamari, na fala keden mi lu Yosuwe mi naxan xaran Isirayila yamaan malanxin xa, hali jaxanle nun diidine, e nun xɔŋen naxanye yi e ye.

Gabayon kaane layirina fe

9 Mangan naxanye Yuruden baan so-gegododen binni, ne birin yi yengeni ito a fe me, naxanye geyane fari e nun Sefela geya yirene nun Fɔxɔ Ige deen nun Liban dexɔn ma, e nun Xitine nun Amoline nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune. ²E yi e malan Yosuwe nun Isirayila yamaan yenge xinla ma.

³Gabayon kaane fan yi a me Yosuwe Yeriko taan nun Ayi taan liga kii naxan yi. ⁴E yi kata Isirayila kaane mayenden-den. E yi e yete findi xerane ra keli yire makuyeni, e benbeli kobine nun manpa sase madege-xine sa sofanle fari. ⁵E yi sankidi fori madege-xine so e sanni, e doma kobi janxine ragodo e ma. E yi buru dungi xaraxine tongo e fandana naxanye bata yi xunxurunje ayi.

⁶E yi sa Yosuwe nun Isirayila kaane li Giligali taani yamaan daaxadeni. E yi a fala e xa, e naxa, “Nxu sa kelixi yamana makuyen nin, fa be yi alogo en xa layirin xidi en tagi.” ⁷Isirayila kaane yi e yabi, e naxa, “Yanyina nde, e dɔxi nxu dexɔn ma nen. Nxu tan nɔe layirin xide en tagi di?” ⁸E yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “I ya walikene nan nxu ra.” Yosuwe yi e maxɔdin, a naxa, “Nde e tan na? E kelixi minen?” ⁹E yi Yosuwe yabi, e naxa, “I ya walikene kelixi yamana makuyen nin Alatala xinla a fe ra, i ya Ala. Amasɔtɔ nxu bata a xinla me a naxan birin ligaxi Misiran yamanani, ¹⁰e nun a naxan birin liga Amori manga firinne ra Yuruden baan sogeteden binni, Xesibɔn taan manga Sixɔn nun Basan ya-

manan manga Ogo, naxan yi dɔxi Asatarɔti taani.”

¹¹“Nxɔ fonne nun nxu kon kaane birin a fala nen nxu xa, e naxa, ‘E fandane tongo e naxan donma kira yi. E siga Isirayila kaane ralandeni. E yi a fala e xa, e naxa, e walikene nan nxu ra.’ Iki, en xa layirin xidi en bode tagi. ¹²Nxɔ burune ni i ra. Nxu yi e tongoma nxu fandana waxatin naxan yi nxu konni fa be yi, e mɔn yi wolonxi. Koni, iki e bata xara ayi, e xunxurunje ayi. ¹³Nxu yi nxɔ manpa sasani itoe rafema waxatin naxan yi, e nenene nan yi a ra, koni iki e bata yibɔ. Nxɔ dugine nun nxɔ sankidine mato. E yeteen bata kala fefe sigatini.” ¹⁴Isirayila kaane yi e fandane mato, koni e mi Alatala maxɔdin. ¹⁵Yosuwe yi lanna raso e tagi, a layirin xidi, a xa e lu e nii ra, yamaan yeeratine yi e kɔlɔ na fari.

¹⁶E yelin xanbini layirin xide e tagi, xii saxan danguxina, Isirayila kaane yi a me a e dɔxɔ bodene nan yi ne ra. ¹⁷Isirayila kaane yi keli, siga Gabayon kaane taani itoe yi, e sa so e kenla xii saxande lɔxɔni. Na taane ni i ra: Gabayon, Kefira, Beroti, e nun Kiriya-ti-Yeyarin. ¹⁸Isirayila kaane mi e faxa bayo yamaan yeeratine bata yi e kɔlɔ e xa Alatala yi, Isirayilaa Ala. Koni yamaan birin yi e yeeratine mafalama. ¹⁹Yeeratine yi a fala yamaan xa, e naxa, “Nxu bata nxu kɔlɔ Alatala yi, Isirayilaa Ala. Iki, en mi fa nɔe en yiin dinje e ra. ²⁰Nayi, en na e fe suxuma ikiini. En na e luma e nii ra nen bayo en bata en kɔlɔ e xa. Xanamu en Alaa xɔlɔn nafama nen en xili ma.” ²¹Yeeratine yi a fala e xa, e naxa, “E xa lu e nii ra, koni e xa findi wudi segene nun ige baane ra yamaan birin xa.” Yeeratine na nan fala. ²²Yosuwe yi Gabayon kaane xili, a falan ti e xa, a naxa, “Nan-fera e nxu mayendenxi, e naxa, a e sa kelixi yamana makuyen nin, anu e dɔxi nxu dexɔn ma nen?” ²³Iki, e bata danga. E tan birin luma nen konyiyani e findi

wudi segene nun ige baane ra n ma Alaa banxin xa.”²⁴ E yi Yosuwe yabi, e naxa, “Muxune bata a yebe nxu tan i ya walikene xa ki faji Alatala i ya Ala a yamari a walikeen Musa ma kii naxan yi, a xa bɔxɔni ito birin so ε yii, a be kaane raxɔri ε yee ra. Nanara, nxu gaxuxi nxu niin na, nxu yi na liga.²⁵ Iki nxu fa i tan nan yii. Naxan na i kenan, naxan nafan i ma, na liga nxu ra.”²⁶ Yosuwe na nan liga, a yi e ratanga Isirayila kaane ma alogo e nama e faxes. ²⁷ Yosuwe yi e findi wudi segene nun ige baane ra yamaan xa na lɔxɔni, e nun Alatalaa saraxa ganden xa, a denaxan sugandima. Han to e mɔn na wanli.

Yengena Gabayon kaane xili ma

10 Yerusalen mangana Adoni-Sedeki yi a me a Yosuwe bata Ayi taan suxu, a yi na raxɔri, a mɔn yi Ayi taan nun a mangan liga alo a Yeriko taan nun a mangan liga kii naxan yi. A mɔn yi a me a Gabayon kaane nun Isirayila kaane bata lanna raso e bode tagi e layirin xidi, a Gabayon kaane dɔxi e ye. ² Na yi a gaxu ki faji, bayo taa gbeen nan yi Gabayon na, alo manga taana nde. A yi gbo Ayi taan xa, a muxune birin sofa. ³ Yerusalen mangana Adoni-Sedeki yi xeraan nasiga a faladeni Xebiron manga Hohami nun Yaramuti manga Pirami nun Lakisi manga Yafiya nun Egilon manga Debiri xa, a naxa, ⁴ “E fa n fema, ε fa n mali Gabayon yengedeni, bayo e tan bata lanna raso e nun Yosuwe nun Isirayila kaane tagi.” ⁵ Amorine manga suulunne yi e malan: Yerusalen mangan nun Xebiron mangan nun Yaramuti mangan nun Lakisi mangana e nun Egilon mangana. Ne nun e ganle yi siga, e sa e daaxadene yitɔn Gabayon taan yetagi. E yi na yenge fɔlɔ.

⁶ Gabayon kaane yi xeraan nasiga a faladeni Yosuwe xa Giligali taani ya-

maan daaxadeni, a naxa, “I nama i ya konyine rabepin. Fa nxu rakisi mafuren! Nxu mali, bayo Amorine mangan birin naxanye dɔxi geyane fari, ne bata e malan nxu xili ma!” ⁷ Yosuwe nun a ganla birin yi keli Giligali taani, e nun a sofa yebaxine.

⁸ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “I nama gaxu e yee ra, bayo n bata e so i yii. E sese mi tiye i yee ra.” ⁹ Yosuwe yi sigan ti kɔeen birin na keli Giligali taani, a fa e raterena. ¹⁰ Alatala yi e kedi Isirayila yee ra, Isirayila kaane yi sa e nɔ Gabayon taani han! E yi siga e dinpe e ra Beti-Xoron kiraan xɔn, e siga e faxes han Aseka taan nun Makeda taani. ¹¹ E yi e gima Isirayila kaane yee ra waxatin naxan yi, godo Beti-Xoron geyaan na, ito nan liga e ra: Alatala yi siga balabalan kese xungbene rayolonpe e fari han Aseka taani. E yi raxɔri. Balabalan kesen muxun naxanye faxes, ne yi wuya dangu na muxune ra Isirayila kaane naxanye faxes silanfanna ra. ¹² Alatala Amorine so Isirayila kaane yii lɔxɔn naxan yi, Yosuwe yi falan ti Alatala xa Isirayila kaane yetagi, a naxa,

“Sogena, i raxara Gabayon xun ma.

I tan kiken fan xa i raxara Ayalon meremeran xun ma.”

¹³ Sogen nun kiken yi e raxara han Isirayila yamaan yi e yaxune nɔ. Feni ito sebexi Yasari a kedin fan kui. Sogen yi a raxara kuyen tagiyani, a mi bira sinma, a lu raxaraxi menni fayida feripen keden jɔxɔn. ¹⁴ Xabu a fɔlɔni han to, lɔxɔ yo munma a liga alo na lɔxɔna, Alatala muxuna nde a maxandin nasuxu na kii nin amasɔtɔ Alatala nan yi yengen soma Isirayila xa. ¹⁵ Yosuwe nun Isirayila yamaan birin yi xete Giligali taani yamaan daaxadeni.

¹⁶ Na manga suulunne yi e gi, e sa e luxun faranna ra Makeda taan dexɔn.

¹⁷ Muxune yi sa na fala Yosuwe xa manga suulunne yi denaxan yi, a e lux-

unxi faranna ra Makeda taan dɛxɔn. ¹⁸Yosuwe yi a fala, a naxa, “Ɛ gɛmɛ gbeene makutukutu, ɛ sa e dɔxɔ faranna dɛ ra. Ɛ kantan tiine dɔxɔ na. ¹⁹Koni ɛ tan nama dan menni de! Ɛ en yaxune sagatan, ɛ kiraan bolon e ma. E nama so e taani de! Bayo Alatala ɛ Ala bata e so ɛ yii.” ²⁰Yosuwe nun Isirayila kaane yi gbalɔ gbeen nagodo e ma, fayida e yi e raxɔri fɔ muxu gixi keden kedenna naxanye sa so taa makantanxine yi. ²¹Ganla birin yi xete bɔɲɛ xunbenli Yosuwe fema Makeda dɛxɔn yamaan daaxadeni. Muxu yo mi susu falan tiye Isirayila kaane xili ma.

²²Yosuwe yi a fala, a naxa, “Ɛ gemene ba faranna dɛ ra, ɛ manga suulunne ramini na ra.” ²³E yi manga suulunne ramini faranna ra, Yerusalɛn mangan nun Xebiron mangan nun Yaramuti mangan nun Lakisi mangana, e nun Egilon mangana. ²⁴E to fa mangane ra Yosuwe fema, Yosuwe yi Isirayila xemene birin xili. Sofa kuntigin naxanye siga yengeni, a yi a fala ne xa, a naxa, “Ɛ maso, ɛ yi ɛ sanne ti mangani itoe kɔɛɛn fari.” E yi e maso, e yi e sanne ti e kɔɛne fari. ²⁵Yosuwe yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ nama kuisan, ɛ nama gaxu, ɛ wekile, ɛ yi ɛ sɛnbe so! Amasɔtɔ ɛ yaxun naxanye birin yengema, Alatala ito nan ligama e ra ɛ xa.”

²⁶Yosuwe yi e faxesa. A yi e singan wudi suulun kɔɛ ra, e yi lu singanxi menni han pinbanna ra. ²⁷Sogen bira waxatini, Yosuwe yi yamarin fi, a e xa e binbine ragodo wudin kɔɛ ra. E yi luxunxi faranna naxan na, e yi sa e bira menni. E yi gɛmɛ gbeene dɔxɔ faranna dɛ ra. Han to e mɔn menni.

²⁸Yosuwe yi Makeda taan fan suxu na lɔxɔ yeteni. E yi taan muxune nun e mangan faxesa silanfanna ra. A yi na muxune birin halagi, muxu yo mi lu a nii ra. A yi Makeda taan mangan liga alo a Yeriko taan mangan liga kii naxan yi.

²⁹Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Makeda taani e siga Libina taani. E yi na yenge fɔlɔ. ³⁰Alatala yi na taan fan so e yii, e nun a mangana. Isirayila kaane yi taan muxune birin faxesa silanfanna ra e nun muxun naxanye birin yi a kui. E mi muxu yo lu a nii ra menni. E yi na mangan liga alo e Yeriko taan mangan liga kii naxan yi.

³¹Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Libina taani, e siga Lakisi taani. E yi daaxadeni tɔn na yetagi, e na yenge fɔlɔ. ³²Alatala yi Lakisi taan so Isirayila kaane yii. Yengen xii firinde lɔxɔni, e yi taan nɔ, e taan muxune faxesa silanfanna ra, e nun naxanye birin yi a kui, alo e Libina taan liga kii naxan yi. ³³Nayi, Geseri taan mangana, Horami yi siga Lakisi taan malideni. Yosuwe yi e nun a ganla faxesa, a mi muxu yo lu a nii ra.

³⁴Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Lakisi taani e siga Egilon taani. E yi e daaxadeni tɔn na yetagi, e yi na fan yenge fɔlɔ. ³⁵E yi na nɔ na lɔxɔ yeteni, e yi taan muxune birin faxesa silanfanna ra, e nun muxun naxanye birin yi a kui. Yosuwe yi na raxɔri na lɔxɔ yeteni alo a Lakisi taan liga kii naxan yi.

³⁶Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Egilon taani, e siga Xebiron taani, e yi na yenge fɔlɔ. ³⁷E yi na nɔ, e taan muxune nun e mangan faxesa silanfanna ra, e nun a rabilinna taane nun muxun naxanye birin yi ne kui. E mi muxu yo lu a nii ra alo e naxan liga Egilon taani. Yosuwe yi na taan naxɔri fefe, e nun naxanye yi a kui.

³⁸Yosuwe nun Isirayila kaane yi xete, e Debiri taan yenge fɔlɔ. ³⁹E yi taan nun a mangan nɔ, e nun taan naxanye na rabilinni. E yi e faxesa silanfanna ra. Muxun naxanye birin na taane yi, e yi ne raxɔri, e mi muxu yo lu a nii ra. Yosuwe yi Debiri taan nun a mangan liga alo a Xebiron taan nun Libina taan nun a mangan liga kii naxan yi.

⁴⁰Yosuwe yi na yamanan birin nɔ, geya yirene nun Negewi tonbonna nun Sefela geya yiren nun e mangane birin. A yi muxune birin naxɔri, naxanye birin yi yengima a mi muxu yo lu a nii ra alo Alatala Isirayilaa Ala a yamari kii naxan yi. ⁴¹Yosuwe yi e yenge keli Kadesi-Barineya taani han Gasa taana, e nun Gosen yamanan birin, sa dɔxɔ Gabayon taan na. ⁴²Yosuwe yi na taane nun e mangane nɔ sanɗa ma kedenni, bayo Alatala Isirayilaa Ala nan yi yengen soma Isirayila xa. ⁴³Yosuwe nun Isirayila yamaan birin yi xete Giligali taani yamaan daaxadeni.

Yenge gbeen Meromi xuden de

11 Xasori taa mangan Yabin to na mɛ, a yi xeraan nasiga Madon taa mangan Yobabo nun Simiron taan mangan nun Akisafa taa mangan ma, ²e nun mangan naxanye yi dɔxi geya yireni sogetede kɔmen fɔxɔni, e nun naxanye yi Yuruden meremerene ma Kinereti Daraan yiifari fɔxɔni e nun naxanye yi Sefela geya yireni, e nun naxanye yi Dɔrɔ yamanan birin yi sogegododen binni, ³e nun Kanan kaane ma naxanye sogeteden nun sogegododen binni, e nun Amoline nun Xitine nun Perisine nun Yebusun naxanye geyaan fari, e nun Xiwin naxanye Xerimon geyaan lanbanni Misipa yamanani. ⁴E nun e ganle birin yi mini, e findi yama gbeen na, alo baa xɔn nɛmensinna. E soone nun yenge so wontorone fan yi wuya han! ⁵Mangani itoe birin yi fa e malan, e yi e yamaan daaxadeni tɔn Meromi xuden dexɔn ma, Isirayila kaane yenge xinla ma.

⁶Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “I nama gaxu e yɛɛ ra de, bayo i yanyi tila, n ne birin soma nen i yii, e faxaxin yi lu Isirayila kaane yetagi. I yi e soone san fasane bolon. I yi e yengeso wontorone fan gan.”

⁷Yosuwe nun a ganla birin yi fa e raterena Meromi xuden de, e yi e yenge. ⁸Alatala yi e so Isirayila kaane yii. E yi e nɔ, e yi siga e makedɛ han Sidɔn taa gbeeni, han Misirefoti-Mayimi yi, han Misipe meremereni sogeteden binni. E yi e birin faxa, e mi muxu yo lu a nii ra. ⁹Yosuwe yi a liga alo Alatala a fala a xa kii naxan yi. A yi e soone san fasane bolon. A yi e yenge so wontorone fan gan.

¹⁰Na waxatini, Yosuwe xetematɔɔn yi Xasori taan yenge, a yi a mangan faxa silanfanna ra. Xasori taan nan yi yamanani itoe birin manga taan na. ¹¹E yi taan muxune birin faxa silanfanna ra, e yi e raxɔri fefe. E mi muxu yo lu a nii ra. E yi Xasori taan gan. ¹²Yosuwe yi na manga taane birin yenge, a yi e mangane suxu. E yi e birin faxa silanfanna ra, e raxɔri, alo Alatala a walikeɛn Musa a yamari e ma kii naxan yi. ¹³Koni taan naxanye yi geyane fari, Isirayila kaane mi ne sese gan ba Xasori taan na Yosuwe naxan gan. ¹⁴Seen naxan birin yi taane yi e nun e xuruseene, Isirayila kaane yi ne birin tongo. Koni e yi muxune birin faxa silanfanna ra, e raxɔri, e mi muxu yo lu a nii ra. ¹⁵Alatala naxan yamari a walikeɛn Musa ma, Musa fan yi na yamari Yosuwe ma. Yosuwe fan yi na rakamali. A mi pinan yamari yo xɔn Alatala naxan so Musa yii.

¹⁶Yosuwe yi yamanani itoe birin tongo: geya yiren nun Negewi tonbonna nun Gosen yamanan birin nun Sefela geya yiren nun Yuruden baan meremerene nun Isirayila bɔxɔn geyane han sa dɔxɔ Sefela ra. ¹⁷Keli Xalaka geyaan ma naxan tema Seyiri geyane binni, han Baali-Gadi yi Liban meremerene yi Xerimon geyaan lanbanni, a yi na mangane birin suxu. A yi e faxa. ¹⁸Yosuwe bu nen mangani itoe yenge han! ¹⁹Taa yo mi yi na naxan lanna raso e nun Isirayila kaane tagi, e

layirin xidi, fɔ Xiwin naxanye yi dɔxi Gabayon nabilinni. E taan bonne birin suxu nen yengeni. ²⁰ Amasɔtɔ Alatala nan yi Kanan kaane bɔɔene yixɔdɔxɔma alogo e xa Isirayila kaane yenge, Ala yi e halagi. E mi kininkinin e ma, e yi e raxɔri alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²¹ Na waxatini, Yosuwe yi siga. A yi Anakine yenge naxanye kelixi Xebiron geya yiren nun Debiri taan nun Anaba taan nun Yuda nun Isirayila geyane birin yi. Yosuwe yi e birin halagi e nun e taane. ²² Anaki bɔnsɔnna muxu yo mi fa lu Isirayila yamanani. E fa lu Gasa taan nun Gati taan nun Asadodi taane nin. ²³ Nayi, Yosuwe yi bɔxɔn birin tongo alo Alatala a fala Musa xa kii naxan yi. Yosuwe yi na bɔxɔn so Isirayila kaane yii e keen na, a yitaxun Isirayila bɔnsɔnne ra. Na xanbi ra, bɔɔe xunbenla yi lu yamanani, yengen yi jan.

E mangan naxanye nɔ

12 Mangane ni i ra Isirayila kaane naxanye nɔ, e yi e yamanane tongo Yuruden baan sogeteden binni, keli Arinon xuden ma han sa dɔxɔ Xerimon geyaana na, sa Yuruden meremerene fari sogeteden binni. E itoe nan nɔ:

² Amorine mangan Sixɔn naxan yi dɔxi Xesibɔn yi. A tan nan ma mangaya yi kelima Arinon xude wunla ma, Aroyeri taan yi denaxan yi siga han Yaboko xudena Amoni yamanan danna. Galadi yamanan fɔxɔ kedenna fan yi na nan kui. ³ A tan nan mɔn yi Yuruden sogeteden binna meremerene xun na, keli Kinereti Daraan ma han Araba Daraan naxan xili Fɔxɔ Ige Darana, sa dɔxɔ Beti-Yesimoti taan na, han Pisiga geyaana san bun yii-fari fɔxɔn binni.

⁴ E mɔn yi Ogo fan nɔ, Basan mangana, Refa bɔnsɔnna muxu dɔnxena nde. A yi dɔxi Asatarɔti nun Edere taane nin.

⁵ A tan nan yi mangayani keli Xerimon

geyaana nun Salaka nun Basan yamanan birin yi siga han Gesuri kaane nun Maka kaane yamanan danne nun Galadi yamanan bode fɔxɔna, siga han Manga Sixɔn ma mangayaana fɔlɔdena, Xesibɔn taan mangana.

⁶ Musa Alatalaa walikeen nun Isirayila kaane yi na mangane birin nɔ. Alatalaa walikeen Musa yi e yamanan so Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yii, menna yi findi e gbeen na.

⁷ Mangane ni i ra Yosuwe nun Isirayila kaane naxanye nɔ Yuruden baan sogetododen binni, keli Baali-Gadi taani Liban lanbanni han sa dɔxɔ Xalaka geyaana na naxan tema Seyiri geyane binni. Yosuwe yi bɔxɔni itoe birin so Isirayila bɔnsɔnne yii, a bɔnsɔnne birin yi e gbee keen sɔtɔ: ⁸ geya yamanan nun Sefela geya yiren nun Yuruden meremerene nun geyane lanban yirene nun tonbon yirene nun Negewi tonbonna. Siyani itoe nan yi dɔxi na yirene yi: Xitine nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune.

⁹ E taa mangan naxanye nɔ, ne xinle ni itoe ra:

Yeriko mangana,

Ayi taan mangan naxan yi Beteli fema,

¹⁰ Yerusalen mangana,

Xebiron mangana,

¹¹ Yaramuti mangana, Lakisi mangana,

¹² Egilon mangana, Geseri mangana,

¹³ Debiri mangana, Gederi mangana,

¹⁴ Xoroma mangana, Aradi mangana,

¹⁵ Libina mangana, Adulan mangana,

¹⁶ Makeda mangana, Beteli mangana,

¹⁷ Tapuwa mangana, Xeferi mangana,

¹⁸ Afeki mangana, Lasarɔn mangana,

¹⁹ Madon mangana, Xasori mangana,

²⁰ Simiron Meron mangana,

Akisafa mangana,

²¹ Taanaki mangana, Megido mangana,

²² Kedesi mangana,

Yokanayimi mangan naxan yi Karemele yi,
²³Dɔɔ mangan naxan yi Dɔɔ yamanani,
 Goyin mangan naxan yi Giligali yi,
²⁴e nun Tirisa mangana.
 Na taane birin taa keden manga keden.
 E malanxina, manga tonge saxan e nun keden.

Taan naxanye lu e tongo daxina

13 Yosuwe bata yi fori ki fani. A si-
 imayaan bata yi xɔnkuya, Alatala
 yi a fala a xa, a naxa, “I bata fori ki fani,
 anu yamanan denaxan masɔɔtare luxi,
 menna mɔn gbo. ²Filisitine nun Gesuri
 kaane bɔxɔne birin luxi, ³keli Sixori xu-
 den ma Misiran sogeteden binni, siga
 han Ekirɔn taana, sogetede kɔmenna ma.
 Na birin yatɛxi Kanan kaane gbeen nan
 na. Filisitine manga suulunne nan man-
 gayani mɛnni Awi kaan naxanye Gasa
 taan nun Asadodi taan nun Asikalɔn taan
 nun Gati taan nun Ekirɔn taani. ⁴Kanan
 kaane bɔxɔne fan luxi, keli Meyara
 taan ma Sidɔn kaane denaxan yi, han
 Afeki taani han Amorine danna. ⁵Gebala
 kaane bɔxɔne luxi e nun Liban bɔxɔn
 birin naxan sogeteden binni, keli Baali-
 Gadi taan ma, naxan Xerimon geyaan
 san bunni, han Lebo-Xamata taana. ⁶E
 nun Sidɔn kaan naxanye birin geyane
 fari, keli Liban yi han Misirefoti-Mayimi.
 N yetɛn na yamanane muxune kedima
 nen Isirayila kaane yeɛ ra. I xa na birin
 yitaxun Isirayila kaane ra e keɛn na,
 alo n na i yamarixi kii naxan yi. ⁷Ya-
 manani ito yitaxun Isirayila bɔnsɔn solo-
 manaaninne ra, e nun Manase bɔnsɔnna
 fɔxɔ kedenna.”

Musa bɔxɔn naxanye yitaxun Yurudɛn sogeteden binni

⁸Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna nun
 Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna, ne
 bata yi e gbee keɛn sɔɔ, Alatalaa wa-
 likeɛn Musa naxan fixi e ma Yurudɛn

kidi ma sogeteden mabinni. ⁹E bɔxɔn
 fɔlɔxi Aroyeri taan nan ma Arinon xu-
 den de, e nun taan naxan lanbanni, siga
 Medeba taan mabinna lanta yiren birin
 yi, han Dibon taana, ¹⁰e nun Amori man-
 gan Sixɔn ma taane birin naxan yi dɔxi
 Xesibɔn taani, siga han Amonine bɔxɔn
 danne, ¹¹e nun Galadi taan nun Gesuri
 kaane nun Maka kaane yamanan nun
 Xerimon geyaan birin, e nun Basan ya-
 manan birin siga han Salaka. ¹²E nun
 Basan manga Ogo a yamanan fan yi findi
 e gbeen na, naxan dɔxɔ Asatarɔti taan
 nun Edere taani, naxan findi Refa bɔn-
 sɔnna muxu dɔnxɛna nde ra. Musa bata
 yi na mangane nɔ a e yamanane tongo.
¹³Koni Isirayila kaane mi Gesuri kaane
 nun Maka kaane kedi. Han to e dɔxi Isir-
 ayila kaane tagi.

Lewi bɔnsɔnna keɛna

¹⁴Musa mi bɔxɔ yo fi Lewi bɔn-
 sɔnna ma, bayo saraxan naxanye ralima
 Alatala ma tɛn na, Isirayilaa Ala, ne nan
 findi e tan gbee keɛn na alo a fala e xa
 kii naxan yi.

Ruben bɔnsɔnna bɔxɔna

¹⁵Musa bata yi bɔxɔni itoe fi Ruben
 bɔnsɔnna ma, e yi yitaxun e xabilane ra:
¹⁶Fɔlɔ Aroyeri taan ma Arinon xuden
 de, e nun taan naxan na lanbanni, siga
 han Medeba taan mabinna lanta yirene,
¹⁷han Xesibɔn nun a rabilinna taan nax-
 anye birin lanta yirene yi. Na taane
 xinle ni itoe ra: Dibon, Bamoti-Baali,
 Beti-Baali-Meyɔn, ¹⁸Yahasi, Kedemoti,
 Mefaati, ¹⁹Kiriyatayimi, Sibima, Sereti-
 Saxari geyaan fari merɛmerɛne tagi,
²⁰Beti-Peyori, Pisiga tintin yirene, Beti-
 Yesimoti, ²¹taan naxanye birin lanta
 yireni e nun Amori Manga Sixɔn naxan
 yi dɔxi Xesibɔn, na yamanan birin. Musa
 bata yi na mangan nɔ, e nun Midiyan
 mangani itoe: Efi, Rekemi, Suru, Xuru,
 e nun Reba. E yi dɔxi Sixɔn ma yamanan

nin a mangayaan bun. ²²E yi bonne faxama waxatin naxan yi, Isirayila kaane yi Beyori a dii xeme yiimatooon Balami fan faxa silanfanna ra. ²³Yuruden baan nan findixi Ruben bõnsõnna bõxõn danna ra sogegododen mabinni. Na taane nun banxidene nan findixi Ruben bõnsõnna keen na, e yi yitaxun e xabilane ra.

Gadi bõnsõnna bõxõna

²⁴Musa bata yi bõxõni itoe fi Gadi bõnsõnna ma, e yi yitaxun e xabilane ra: ²⁵Yaaseri yamanan nun Galadi rabilinna taan birin nun Amoni yamanan fõxõ kedenna siga han Aroyeri taan Rabaha taan yetagi, ²⁶keli Xesibõn ma han Ramati Misipe taan nun Betonimi taana, e nun keli Maxanayin taan ma siga han Debiri danna, ²⁷e nun Beti-Harama taan nun Beti-Nimira taan nun Sukõti taana, e nun Safon taan Yuruden baan de, e nun Xesibõn manga Sixõn ma yamanan dõnxena, e nun yamanan naxan Yuruden baan sogeteden binni han Kinereti Daraan bode fõxõna. ²⁸Na taane nun e rabilinna taa xurine yi findi Gadi bõnsõnna keen na, e yi e yitaxun e xabilane ra.

Manase bõnsõnna fõxõ kedenna

²⁹Musa yi bõxõni itoe fi Manase bõnsõnna fõxõ kedenna ma, Manase a diine fõxõ kedenna, e yi e yitaxun e xabilane ra: ³⁰Basan bõxõn naxan birin yi Basan manga Ogo a yamanani, fõlõ Maxanayin taan ma han Yayiri taan nabilinne, taa tonge sennin, ³¹e nun Galadi yamanan fõxõ kedenna nun Asatarõti taan nun Edere taan naxanye findi Basan manga Ogo a manga taane ra. Ne birin yi yitaxun Manase a dii Makiri a diine fõxõ kedenna ra xabila yeen ma.

³²Musa bata yi na kee bõxõne fi Isirayila kaane ma a yi Moyaba meremerene ma waxatin naxan yi, Yuruden baan kidi ma Yeriko taan sogeteden binni. ³³Koni

Musa mi bõxõ yo fi Lewi bõnsõnna ma. Alatala Isirayilaa Ala yi findi e keen na alo a fala kii naxan yi.

Isirayila bõnsõnna bonne bõxõne

14 Nunu a dii Yosuwe nun saraxarali Eleyasari nun xabila xunne yi Kanan bõxõni taxun Isirayila kaane ra e keen na ikii nin. ²Bõxõn yi yitaxun Isirayila bõnsõn solomanaaninne nun bõnsõnna fuden fõxõ kedenna ra masensenna xõn, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³Bõxõn naxan tan yi Yuruden baan sogeteden mabinni, Musa bata yi na fi bõnsõn firin dõnxene nun bõnsõn fuden fõxõ kedenna ma, koni a mi bõxõ yo fi Lewi bõnsõnna ma yamaan ye. ⁴Yusufu bõnsõnna bata yi yitaxun a findi bõnsõn firinna ra, Manase nun Efirami. Lewi bõnsõnna mi kee yo sõtõ yamanani, fõ taana ndee, e dõxõ denaxanye yi e nun e rabilinne xuruseene xa. ⁵Isirayila kaane yi na yamanani taxun alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Kalebi yi Xebiron bõxõn sõtõ

⁶Yuda bõnsõnna muxune yi siga Yosuwe fema Giligali yi. Yefune Kenisi kaana dii Kalebi yi ne ye. Na yi a fala Yosuwe xa, a naxa, "Alatala naxan falaxi a muxu fapi Musa xa en firinna fe yi Kadesi-Barineya yi, i na kolon. ⁷N bata yi jee tonge naanin sõtõ, Alatalaa walikeen Musa yi n xe keli Kadesi-Barineya yi siga Kanan yamanani, a n xa sa menna rakõrsi. N to yelin na ra, n yi dentege tinxinxin sa a xa. ⁸Koni ngaxakedenna naxanye siga n fõxõ ra na, ne yi yamaan tunnaxõlõ e ma, koni n tan lu Alatala nan tun fõxõ ra, n ma Ala. ⁹Na lõxõni, Musa yi a kõlõ ito ra, a naxa, 'I sanna tixi denaxanye birin yi, menne findima nen i tan nun i ya diine keen na waxatin birin, bayo i luxi Alatala nan tun fõxõ ra, n ma Ala.' ¹⁰Awa, a jee tonge naanin nun sulunna ni i ra xabu Alatala sa na fala

Musa xa, en yi sigatini tonbonni waxatin naxan yi. To, n tan ni i ra, Alatala bata n ma siimayaan nasiga han jee tonge solo-masexe e nun suulun. ¹¹Anu, to n mon kende ken alo Musa n xe laxonni. Fangan mon n na iki, n yengen so alo na waxatini. ¹²Nayi, i xa geya yireni ito fi n ma alo Alatala a falaxi n xa kii naxan yi na laxonni. I a me nen na laxonni fa fala Anaki bansonna nan menni, e taane mon gbo, e makantanxi a fapin na. Alatala gbansan xa lu n xon, n na e kedima nen alo Alatala a fala kii naxan yi.”

¹³Yosuwe yi duba Yefune a dii Kalebi xa, a Xebiron fi a ma a keen na. ¹⁴Na taan mon a diine yii han to, bayo Yefune Kenisi kaana dii Kalebi bira Alatala nan foxo ra, Isirayilaa Ala. ¹⁵A foloni nun, Xebiron yi xili nen “Kiryati-Aruba” bayo Araba nan yi xili kanna ra Anaki bansonna muxune tagi. Na xanbi ra, baje xunbenla yi lu yamanani, yengen yi jan.

Yuda bansonna kee boxona

15 E boxon naxan yitaxun Yuda bansonna ra e xabila yeen ma, na yi sige han Edon yamanan naninna binna Sini tonbonni, yamanan yiifanna binni pon! ²Yuda bansonna boxon yiifanna naninna foloxi Foxo Ige Daraan yiifanna deen nan na naxan yee rafindixi Negewi tonbonna ma, ³dangu Tali Geyaan yiifanna ma, dangu Sini tonbonni, te Kadesi-Barineya yiifanna ma, dangu Xesiron yi, te Adari yi, siga Karaka binni, ⁴dangu Asimon yi, siga Misiran xuden ma a sa dan foxo igen de. E boxon naninna nan na ra a yiifanna mabinni.

⁵Sogeteden binni, Yuda boxon naninna findixi Foxo Igen Daraan deen nan na, siga han Yuruden baan sa birama darani denaxan yi.

A komenna ma, a naninna foloma Yuruden baan biraden nan ma Foxo Ige Daraan ma, ⁶te Beti-Xogala mabinni, dangu Beti-Araba komenna ma, te han

Ruben a dii Bohan ma geme yirena. ⁷Na naninna yi sigaxi han Debiri taana, dangu Akori lanbanni, siga komenna ma Giligali binni, denaxan Adumimi geya deden yetagi, xuden yiifanna ma. A dangu En-Semesi igene dexon ma sa mini En-Rogeli ma. ⁸Na naninna yi texi han Ben-Hinon lanbanna, Yebusune taan yiifanna ma. Na taan findixi Yerusalen nan na. A mon yi texi han geyaan xuntagi, naxan Hinon lanbanna yetagi a sogegododen binni Refa lanbanna xunna ra a komenna binni. ⁹Keli na geyaan fari, na naninna yi sigaxi han Nefetowa ige xunna ra, siga han taan naxanye Eferon geyaan fari, dangu Baala taan binni, denaxan xili Kiriyati-Yeyarin. ¹⁰Keli menni siga sogegododen binni han Seyiri geyane binna, dangu Yeyarin geya dexon ma a komen foxoni, denaxan xili Kesalon, godo Beti-Semesi yi, dangu Timana yi. ¹¹Na naninna yi sigaxi han Ekiron taan geyaan komen foxona, siga Sikiron taan binni, dangu Baala geyaan ma, sa dexo Yabaneeli ra, sa mini baan ma.

¹²Sogegododen binna, Foxo Ige Gbeen nan findixi na naninna ra. Yuda bansonna boxon danne nan na ra naxan yitaxun xabila yeen ma.

Kalebi a boxona

Kitisane 1.11-15

¹³Yosuwe yi Yuda bansonna boxona nde fi Yefune a dii Kalebi ma, alo Alatala a yamari kii naxan yi. A taa singen findi Kiriyati-Aruba taan na, naxan xili Xebiron. Araba yi findixi Anaki muxune benban nan na. ¹⁴Kalebi yi Anaki bansonna muxu saxanne kedi. E yi xili Sesayi nun Aximan e nun Talamayi. ¹⁵Na xanbi ra, Kalebi yi te Debiri taan xili ma, denaxan yi xili a singeni, Kiriyati-Seferi. ¹⁶Kalebi yi a fala, a naxa, “Naxan na Kiriyati-Seferi taan yenge, a a no, n nan n ma dii teme Akasa fima nen na kanna

ma.”¹⁷ Kalebi xunye Kenasi a dii xeme Otiniyeli yi Seferi taan yenge, a yi a nɔ. Kalebi yi a dii teme Akasa fi a ma a paxanla ra.¹⁸ Akasa to dɔxɔ xeme taa ra Otiniyeli konni, a yi a radin a xa xee gbete maxodin a fafe ma. Akasa to godo a sofanla fari, Kalebi yi a maxodin, a naxa, “Nanfe ligaxi?”¹⁹ A yi a yabi, a naxa, “Tin fe keden ma n xa, amasɔtɔ i bata bɔxɔn fi n ma naxan yamanan yiifanna mabinni. Iki i mɔn xa tigi yiren fi n ma.” Awa, a fafe yi geya fari tigine nun lanban yi tigine fi a ma.

Yuda bɔxɔna

²⁰ Yuda bɔnsɔnna kee bɔxɔne ni i ra, e xabila yeen ma: ²¹ Taan naxanye yi Yuda bɔxɔn yiifari fɔxɔni Negewi tonbonni, Edɔn yamanan danna dexɔn, ne xinle ni itoe ra: Kabaseeli, Ederi, Yaguru, ²² Kina, Dimona, Adada, ²³ Kedesi, Xasori, Yitinan, ²⁴ Sifi, Telemi, Beyaloti, ²⁵ Xasori-Xadata, Keriyoti-Xesirɔn, naxan findixi Xasori ra, ²⁶ Amama, Sema, Molada, ²⁷ Xasari-Gada, Xesimon, Beti-Peleti, ²⁸ Xasari-Suwali, Beriseba, Bisiyoteya ²⁹ Baala, Iyimi, Esemi, ³⁰ Elitoladi, Kesili, Xoroma, ³¹ Sikilaga, Madamanna, Sansanna, ³² Lebayoti, Siliximi, Ayin, e nun Rimɔn. E birin malanxina, taa mɔxɔɔɔn nun solomanaanin, sa e banxidene fari.

³³ Taan naxanye yi Sefela geya yireni, ne xinle ni itoe ra: Esetayoli, Sora, Asena, ³⁴ Sanowa, En-Ganimi, Tapuwa, Enama, ³⁵ Yaramuti, Adulan, Soko, Aseka, ³⁶ Saarayimi, Aditayimi, Gedera, e nun Gederotayimi. E birin malanxina taa fu nun naanin, e nun e banxidene.

³⁷ Senan, Xadasa, Migidali-Gadi, ³⁸ Dileyan, Misipe, Yokatili, ³⁹ Lakisi, Bɔsikati, Egilon, ⁴⁰ Kabɔn, Laxamasi, Kitilisi, ⁴¹ Gedirɔti, Beti-Dagɔn, Nama, e nun Makeda. E birin malanxina, taa fu nun sennin, e nun e banxidene.

⁴² Libina, Eteri, Asan, ⁴³ Yifita, Asena, Nesibi, ⁴⁴ Keyila, Akisibu, e nun Maresa. E birin malanxina taa solomanaanin, e nun e banxidene.

⁴⁵ Ekirɔn e nun a rabilinna taane nun banxidene, ⁴⁶ keli Ekirɔn taan nun a sogeteden binna ma han taan naxanye Asadodi dexɔn ma e nun e rabilinna taadine, ⁴⁷ Asadodi taan nun a rabilinna taane nun banxidene, Gasa taan nun a rabilinna taane nun banxidene, han na yirena Misiran xuden nun Fɔxɔ Ige Gbeen birama e bode ma denaxan yi.

⁴⁸ Taan naxanye yi geya yireni, ne xinle ni itoe ra: Samiri, Yatiri, Soko, ⁴⁹ Danna, Kiriyati-Sanna naxan mɔn xili Debiri, ⁵⁰ Anaba, Esitemowa, Anima, ⁵¹ Gosen, Xolon, e nun Giloha. E birin malanxina taa fu nun keden, e nun e banxidene.

⁵² Arabu, Ruma, Eseyan, ⁵³ Yanimi, Beti-Tapuwa, Afeka, ⁵⁴ Xumeta, Kiriyati-Aruba naxan mɔn xili Xebiron, e nun Siyoro. E birin malanxina taa solomanaanin, e nun e banxidene.

⁵⁵ Mayon, Karemele, Sifi, Yuta, ⁵⁶ Yesereli, Yokodeyan, Sanowa, ⁵⁷ Kayin, Gibeya, e nun Timana. E birin malanxina, taa fu, e nun e banxidene.

⁵⁸ Xalixuli, Beti-Suru, Gedori, ⁵⁹ Maarati, Beti-Anoti, e nun Elitekon. E birin malanxina, taa sennin, e nun e banxidene.

⁶⁰ Kiriyati-Baali naxan mɔn xili Kiriyati-Yeyarin, e nun Rabaha. E birin malanxina, taa firin, e nun e banxidene.

⁶¹ Taan naxanye yi tonbonni, e xinle ni itoe ra: Beti-Araba, Midin, Sekaka, ⁶² Nibisan, Fɔxɔ taana, e nun En-Gedi. E birin malanxina taa sennin, e nun e banxidene.

⁶³ Yuda bɔnsɔnna mi nɔ Yebusune kede naxanye yi dɔxi Yerusalen taani. Han to Yebusune dɔxi nayi Yuda bɔnsɔnna tagi.

Efirami nun Manase bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔna

16 E bɔxɔn naxan yitaxun Yusufu bɔnsɔnna ra, na danna yi fɔlxɔ Yuruden baan nan ma Yeriko taan sogeteden binni, Yeriko tigrine denaxan yi. Na naninna yi danguxi tonbonni naxan Yeriko taan faxan na, siga Beteli geya yireni. ²A yi keli Beteli yi, siga Lusi, dangu Ataroti taani, Arakane yamanan denaxan yi. ³Godo sogegodode binna ra Yefeletine yamanan danna ra siga han Beti-Xoron taan lanbanna rabilinna bɔxɔna, siga han Geseri yi, sa mini fɔxɔ igen ma. ⁴Yusufu a diine Manase nun Efirami bɔnsɔnna nan na bɔxɔn sɔtɔ e keɛn na.

⁵Efirami a bɔxɔn ni i ra e naxan yitaxun xabila yɛɛn ma: E kɛɛ bɔxɔn danna yi sigaxi han Ataroti-Adari sogeteden binna, siga han Beti-Xoron taan faxes binna, ⁶siga han fɔxɔ igena, siga Mikimetati binna ra kɔmenna ma, siga sogeteden binni Taanati-Silo yi, dangu Yanowa yi. ⁷Keli menni godo han Ataroti nun Nara yi sa dɔxɔ Yeriko ra, sa mini Yuruden baan ma. ⁸Keli Tapuwa, siga sogegododen binni han Kanna xudena, sa mini fɔxɔ igen ma. Efirami bɔnsɔn kɛɛ bɔxɔn nan na ra e xabila yɛɛn ma. ⁹Efirami bɔnsɔnna yi taana ndee fan sɔtɔ Manase bɔnsɔnna bɔxɔni e nun e banxidene. ¹⁰Efirami bɔnsɔnna mi Kanan kaane kedi Geseri yi. Han to ne fan dɔxi Efirami bɔnsɔnna tagi, koni e findixi konyine nan na.

Manase bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔna

17 E bɔxɔn naxan yitaxun Yusufu a dii xeme singen Manase bɔnsɔnna muxune ra e keɛn na na ni ito ra. Anu, Manase a dii xeme singen Makiri naxan findi Galadi kaane benban na, na bata yi Galadi nun Basan bɔxɔn sɔtɔ nun bayo sofa faɓin nan yi a ra. ²Manase bɔn-

sɔnna muxu dɔnxene fan yi keɛn sɔtɔ xabila yɛɛn ma. Ne xinle ni itoe ra: Abiyeseri, Xeleki, Asireli, Siken, Xeferi, e nun Semida. Yusufu a dii xemen Manase a diine nan ne ra xabila yɛɛn ma.

³Galadi a dii xemen Xeferi a dii xemen Selofexadi mi dii xeme yo sɔtɔ, koni a dii temene sɔtɔ nɛn. Manase a dii xeme Makiri nan Galadi sɔtɔ. Selofexadi a dii temene xinle ni itoe ra: Maxala, Noha, Xɔgala, Milika, e nun Tirisa. ⁴E yi siga saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe nun kuntigrine fema, e yi a fala e xa, e naxa, “Alatala a yamari nen Musa ma, a xa keɛn fi nxu ma nxu kon kaane yɛ.” Awa, e yi e keɛn fi e ma alo a liga e fafe ngaxakedenne xa kii naxan yi alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁵Nayi, Manase bɔnsɔnna yi yire fu sɔtɔ, ba Galadi nun Basan na, naxan yi Yuruden baan kidi ma. ⁶Manase a dii temene keɛn sɔtɔ na kii nin alo a dii xemene. Galadi yamanan yi findi Manase a dii xemen bonne gbeen na. ⁷Manase a bɔxɔn yi fɔlxɔ Aseri bɔxɔn danna ma siga han Mikimetati taana Siken taan sogeteden binni, siga han Yamin, En-Tapuwa kaane dɔxɔdene binni. ⁸Manase bɔnsɔnna nan gbee yi En-Tapuwa bɔxɔn na, koni Tapuwa taan yi findixi Manase bɔnsɔnna danna nan na. Efirami bɔnsɔnna nan gbee yi na ra. ⁹Na danna yi sigaxi yiifanna mabinni han Kanna xudena. Manase a bɔxɔn danna yi findixi Kanna xuden kɔmɛn fɔxɔn nan na han sa mini fɔxɔ igen ma, koni Efirami a taana ndee yi luxi Manase a taane tagi. ¹⁰Efirami a bɔxɔn yi Kanna xuden yiifanna nan ma. Manase gbeen yi kɔmenna ma. Manase a bɔxɔn yi danxi fɔxɔ igen ma, Aseri a bɔxɔn yi lu a kɔmenna ma, Isakari a bɔxɔn yi lu a sogeteden binni. ¹¹Manase bɔnsɔnna yi taana ndee sɔtɔ Isakari nun Aseri a bɔxɔne yɛ. E xinle ni itoe ra: Beti-Seyan, Yibeleyami, Dɔrɔ, En-Dɔri, Taanaki, e nun Megido nun e rabilinna

banxidene. Yamana saxan nan na ra. ¹²Koni, Manase bɔnsɔnna mi nɔ na taane tonge bayo Kanan kaane yi a ragidixi e xa lu dɔxi na yamanani. ¹³Koni Isirayila kaane to senben sɔtɔ, e yi Kanan kaane ti konyi wanle ra, koni e mi nɔ e kedideni.

¹⁴Yusufu bɔnsɔnna muxune yi Yosuwe maxɔdin, e naxa, “Nanfera i yamanani yire kedenni ito yitaxunxi nxu ra nxu keen na? Nxɔ muxune wuya, bayo Alatala bata barakan sa nxɔ fe yi han iki.” ¹⁵Yosuwe yi e yabi, a naxa, “Xa e wuya Efirami geya yiren xa, e sa fɔtɔn yirena nde masege e yete xa Perisine nun Refa kaane yamanani.” ¹⁶Yusufu bɔnsɔnna muxune yi a fala a xa, e naxa, “Geya yireni ito xurun nxu ma. Anu, yenge so wontoro wure daxine Kanan kaane birin yii, naxanye dɔxi lanbanni e nun naxanye dɔxi Beti-Seyan nun a banxidene, e nun naxanye Yesereli lanbanni.” ¹⁷Yosuwe yi Yusufu bɔnsɔnna yabi, a naxa, “Efirami kaane nun Manase kaane, yama gbeen nan e ra, e senben fan gbo. E mi kee bɔxɔ yire keden xan tun sɔtɔma, ¹⁸koni e fɔtɔnna fan sɔtɔma nen geya yireni. E na masege, e yi na tɔnɔn sɔtɔ. E nɔe Kanan kaane kede nen hali yengeso wontoro wure daxine to e yii e senben fan gbo.”

Bɔnsɔn soloferen bonne bɔxɔne

18 Isirayila yamaan yi e malan Silo taani. E yi Naralan Bubun ti mɛnni. Yamanan yi lu e senben bun ma. ²Na waxatini, Isirayila bɔnsɔn solofere yi na, naxanye munma yi e kee bɔxɔn sɔtɔ singen. ³Yosuwe yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala, e fafane Ala bɔxɔn naxan soxi e yii, e na tongo feen bɔte rabama han waxatin mundun yi?” ⁴E muxu saxan saxan sugandi bɔnsɔn yeen ma. N xa e rasiga yamanan matodeni. E xa e bɔnsɔnne kee bɔxɔne kiin sebe, e yi fa na dentegɛ n xa. ⁵E xa yamanani taxun dɔxɔde soloferen na. Yuda bɔnsɔnna xa

lu a bɔxɔni yiifanna ma, Yusufu bɔnsɔnna yi lu a bɔxɔni kɔmɛn fɔxɔni. ⁶E na yelin na yamanani taxunɛ soloferen na, a sebe, e fa na yita n na, n yi masensenna ti Alatala en ma Ala yetagi, ne yi yitaxun e ra. ⁷Koni Lewi bɔnsɔnna mi bɔxɔ yo sɔtɔma e tagi, bayo e gbee keen findixi Alatalaa saraxa rali wanla nan na. Gadi bɔnsɔnna nun Ruben bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna, ne fan bata yi e gbeen sɔtɔ Yuruden baan sogeteden binni alo Alatalaa walikeen Musa a fi e ma kii naxan yi.” ⁸Na muxune yi keli, e siga. Yosuwe bata yi e yamari, a naxa, “E siga, e yamanan mato, e yi a kiin sebe. Na xanbi ra, e fa be Silo yi, n xa masensenna ti Alatala yetagi na yamanani taxun feen na.” ⁹Na muxune yi keli, e yi yamanani siga. E yi na yamanan taane kiin sebe, e yi ne yitaxun yire soloferen na, e yi xete Yosuwe fema Silo daaxadeni. ¹⁰Yosuwe yi masensenna ti Silo yi Alatala yetagi. A yi na yamanan birin yitaxun Isirayila bɔnsɔnne ra.

Bunyamin bɔnsɔnna kee bɔxɔna

¹¹Bunyamin nan singe bɔxɔn sɔtɔ masensenna xɔn e naxan yitaxun xabila yeen ma. E bɔxɔn yi lu Yuda bɔnsɔnna gbeen nun Yusufu a diine bɔnsɔnne gbeene longonna ra. ¹²Kɔmɛn fɔxɔni, e bɔxɔn danna yi fɔlɔxi Yuruden baan nan ma, dangu Yeriko ra kɔmɛn fɔxɔni, te geyaan ma sogegododen binni, sa mini Beti-Aweni tonbonna ma. ¹³Danna yi keli xili mɛnna nin, sa dangu Lusi ra yiifari fɔxɔn binni, denaxan xili Beteli, godo Ataroti-Adari yi, te geyaan fari, naxan Beti-Xoron taan lanban yiren yiifanna ma. ¹⁴E bɔxɔn sogegododen danna ni ito ra, keli geyaan ma Beti-Xoron yetagi, siga yiifanna binni sa mini Kiriyaati-Baali ma, denaxan mɔn xili Kiriyaati-Yeyarin. Na taan findi Yuda bɔnsɔnne nan gbee ra. E bɔxɔn danna nan na ra a sogegododen binni. ¹⁵E bɔxɔn yiifari

fɔxɔn danna yi fɔlɔxi Kiriya-ti-Yeyarin nin, siga sogegododen binni sa mini tigi yiren ma Nefetowa ige xunna. ¹⁶Na danna yi danguxi geyaan san bunni Ben-Hinɔn lanbanna yetagi, Refa kaane lanbanna kɔmenna ma. Godo Ben-Hinɔn lanbanni Yebusune fema yiifanna ma, godo En-Rogeli yi. ¹⁷Na danna yi sigaxi han kɔmenna binni, dangu En-Semesi yi, dangu Gelliloti yi, Adumimi tintin yiren yetagi, godo han gemen naxan xili Bohan, Ruben a dii xemena nde nan xili yi na ra. ¹⁸A mɔn yi danguxi na geyaan kɔmen fɔxɔni Araba yetagi, godo Araba kui, ¹⁹dangu Beti-Xogala ra kɔmenna binni, sa mini Yuruden baan biraden ma Fɔxɔ Igen Daraan ma. Na bɔxɔn yiifanna danna nan na ra. ²⁰Yuruden baan findixi Bunyamin xabilane bɔxɔn danna nan na sogeteden binni. Bunyamin bɔnsɔnna bɔxɔn danne birin nan na ra.

²¹Taan naxanye fi Bunyamin bɔnsɔnna xabilane ma, ne ni i ra: Yeriko, Beti-Xogala, Emeki-Kesisi, ²²Beti-Araba, Semarayin, Beteli, ²³Awi, Para, Ofara, ²⁴Kefara-Hamoni, Ofini, e nun Geba. Ne birin malanxina, taa fu nun firin e nun e banxidene. ²⁵Gabayon, Rama, Beroti, ²⁶Misipe, Kefira, Mosa, ²⁷Rekemi, Yiripeeli, Tarala, ²⁸Sela, Elefi, Yebusu taan naxan mɔn xili Yerusalɛn, Gibeya, e nun Kiriya-ti. Ne birin malanxina, taa fu nun naanin e nun e banxidene. Bunyamin bɔnsɔnna xabilane kɛɛ nan na ra.

Simeyɔn bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔna

Taruxune Singen 4.28-33

19 Bɔxɔn firindeni ito yi findi Simeyɔn bɔnsɔnna gbeen na masensenna xɔn, a yitaxun xabila yeɛn ma. E kɛɛ bɔxɔn yi Yuda bɔnsɔnna bɔxɔn nan tagi. ²Taan naxanye fixi Simeyɔn bɔnsɔnna ma, ne ni i ra: Beriseba, Seeba, Molada, ³Xasari-Suwali, Bala, Esemi, ⁴Elitoladi, Betuli, Xoroma,

⁵Sikilaga, Beti-Marakaboti, Xasari-Susa, ⁶Beti-Lebayoti, e nun Saruxen. Ne birin malanxina, taa fu nun saxan, e nun e banxidene. ⁷Ayin, Rimɔn, Eteri, e nun Asan, ne birin malanxina taa naanin, e nun e banxidene, ⁸sa e rabilinna taane fari siga han Baalati-Beeeri, denaxan mɔn xili Rama-Negewi. Simeyɔn bɔnsɔnna xabilane kɛɛ bɔxɔn nan na ra. ⁹Simeyɔn kɛɛ bɔxɔn ba Yuda bɔnsɔnna bɔxɔn nan na, bayo Yuda bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔn yi gbo a xa. Na nan a liga, Simeyɔn bɔnsɔnna yi kɛɛ bɔxɔn sɔɔ Yuda bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔni.

Sabulon bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔna

¹⁰Bɔxɔn saxandeni ito yi findi Sabulon bɔnsɔnna gbeen na masensenna xɔn a yitaxun xabila yeɛn ma. E kɛɛ bɔxɔn danna yi sigaxi han Saridi yi, ¹¹dangu Marala yi sogegodode binni, sa dɔxɔ Dabeseti ra, siga xude deni Yokanayimi yetagi. ¹²Keli Saridi yi, siga sogeteden binni siga han Kisiloti-Taboro bɔxɔna, sa dɔxɔ Daberati ra, siga Yafiya yi. ¹³Keli menni, dangu sogeteden binni, siga Gati-Xeferi yi e nun Eta-Kasin yi, sa mini Rimɔn ma, bilin Neya ma. ¹⁴Na danna mɔn yi sigaxi han Xanatɔn kɔmen fɔxɔna, sa mini Yifita-Eli xuden ma. ¹⁵E mɔn yi Katati nun Nahalali nun Simiron nun Yidala nun Betelemi sɔɔ. Ne birin malanxina taa fu nun firin, e nun e banxidene. ¹⁶Sabulon bɔnsɔnna xabilane kɛɛn nan na ra, e taane nun e banxidene.

Isakari bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔna

¹⁷Bɔxɔn naanindeni ito yi findi Isakari bɔnsɔnna gbeen na masensenna xɔn a yitaxun xabila yeɛn ma. ¹⁸E bɔxɔn danna yi sigaxi han taani itoe birin: Yesereli, Kesuloti, Sunemi, ¹⁹Xafarayimi, Siyɔn, Anaxarati, ²⁰Rabiti, Kisiyon, Abesi, ²¹Remeti, En-Ganimi, En-Xada, e nun Beti-Pasesi. ²²Sa dɔxɔ Taboro nun Saxasima nun Beti-Semesi ra, sa mini

Yuruden baan ma. Ne birin malanxina, taa fu nun sennin, e nun e banxidene. ²³Isakari bɔnsɔnna xabilane kɛɛ nan na ra, e taane nun e banxidene.

Aseri bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔna

²⁴Bɔxɔn suulundeni ito yi findi Aseri bɔnsɔnna gbeen na masensenna xɔn a yitaxun xabila yeɛn ma. ²⁵E danne yi sigaxi han taani itoe: Xelekati, Xali, Beten, Akisafa, ²⁶Alameleki, Amada, Misala, sa dɔxɔ Karemele geyaan nun Sixori-Libanati xuden na sogegododen binni. ²⁷Danna yi sigaxi sogeteden binni, Beti-Dagɔn yi, sa dɔxɔ Sabulon bɔnsɔnna bɔxɔn nun Yifita-Eli lanbanna ra, siga kɔmɛn fɔxɔni sa dɔxɔ Beti-Emeki nun Neyeli ra, dangu Kabulu yi kɔmɛn fɔxɔni, ²⁸siga han taani itoe: Abadon nun Rexobo nun Xamɔn e nun Kanna, siga han Sidɔn taa gbeena. ²⁹Keli mɛnni, danna mɔn yi sigaxi han Rama nun Tire, taa makantanxina, siga Xosa binni, sa mini Fɔxɔ Igen ma Akisibu yamanani, ³⁰sa Yuma nun Afeki nun Rexobo fari. Ne birin malanxina, taa mɔxɔɔɔn nun firin, e nun e banxidene. ³¹Taani itoe nun e banxidene birin findixi Aseri bɔnsɔnna xabilane kɛɛ bɔxɔn nan na.

Nafatali bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔna

³²Bɔxɔn sennindeni ito yi findi Nafatali bɔnsɔnna gbeen na masensenna xɔn a yitaxun xabila yeɛn ma. ³³Na bɔxɔn danna yi fɔlɔxi Xelefa taani, siga Saananimi taani wudi gbeen binni, dangu Adami-Nekebi nun Yabaneeli yi, siga Lakuma yi, sa mini Yuruden baan ma. ³⁴Na danna yi sigaxi sogegododen binni han Asanoti-Taboro, sa mini Xukɔku taan ma, sa dɔxɔ Sabulon bɔnsɔnna bɔxɔn na yiifanna ma, e nun Aseri bɔnsɔnna bɔxɔna sogegododen binni e nun Yuda bɔnsɔnna bɔxɔna, Yuruden baan yi lu a sogeteden binni. ³⁵E taa makantanxine xinle ni itoe ra: Sidima, Sere, Xamati,

Rakati, Kinereti, ³⁶Adama, Rama, Xasori, ³⁷Kedesi, Edere, En-Xasori, ³⁸Yirɔn, Migidali-Eli, Xoremi, Beti-Anata, Beti-Semesi. Ne birin malanxina, taa fu nun solomanaanin, e nun e banxidene. ³⁹Nafatali bɔnsɔnna xabilane keɛn nan na ra, e taane nun e banxidene.

Dan bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔna

⁴⁰Bɔxɔn soloferedeni ito yi findi Dan bɔnsɔnna gbeen na masensenna xɔn a yitaxun xabila yeɛn ma. ⁴¹E kɛɛ bɔxɔn danne yi sigaxi han taane itoe: Sora, Esetayoli, Iri-Semesi, ⁴²Saalabin, Ayalɔn, Yitila, ⁴³Elon, Timana, Ekirɔn, ⁴⁴Eliteke, Gibetɔn, Baalati, ⁴⁵Yehudu, Bene-Beraki, Gati-Rimɔn, ⁴⁶Yarakɔn tiginine, Rakɔn e nun bɔxɔn naxan Yafa yetagi. ⁴⁷Koni Dan bɔnsɔnna muxune minɔ e bɔxɔn masɔɔɔdeni. Nayi, Dan bɔnsɔnna yi siga Lesemi yi, e sa men kaane yenge, e yi e faxa. E yi dɔxɔ na, e na taan xili sa Dan, e benban xinla. ⁴⁸Na taane nun e banxidene birin yi findi Dan bɔnsɔnna xabilane kɛɛ bɔxɔn na.

Yosuwe kɛɛ bɔxɔna

⁴⁹E to yelin yamanani taxunɔe e keɛn na, Isirayila kaane yi Nunu a dii Yosuwe keɛn so a yi e tagi, ⁵⁰alo Alatala a yamari kii naxan yi. Yosuwe taan naxan maxɔdin e ma, Timanati-Sera, e yi na so a yii Efirami geya yireni. Yosuwe mɔn yi taan ti, a dɔxɔ na. ⁵¹Saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe nun Isirayila bɔnsɔnne xabila kuntigine yi yamanan yireni itoe yitaxun masensenna xɔn Alatala yetagi, Naralan Bubun so deɛn na, Silo yi. E yi yelin yamanani taxunɔe.

Marakisi taane

*Yatene 35.6-34 nun Sariyane
4.40-43 nun 19.1-14*

20 Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, ²“A fala Isirayila kaane xa,

e xa taana ndee sugandi marakisi taane ra, alo n na a fala i xa kii naxan yi fata Musa ra. ³Xa naxan faxan ti, a mi a rakeli a ma, a mi yi waxi faxes ti feni, na kanna nɔɛ a giye nen, a siga menna nde yi, a ratange faxes muxun gbeepɔɔ muxun ma denaxan yi. ⁴A na a gi, a na taana nde li, a xa sa ti taan so deen na, a yi a sɔnna dentegɛ taan fonne xa. E yi a raxuxu taani, e a yigiya. ⁵Xa faxes muxun gbeepɔɔ muxun siga faxes tiin fɔɔ ra, e mi a soma a yii, bayo a mi a rake-lixo a ma, a mi a faxes feni tɔnxi xɔnnantenyani. ⁶A xa lu na taani han a yi makiti yamaan yetagi, e nun han saraxarali kuntigin naxan walima na waxatini, na yi faxes. Na xanbi ra, faxes tiin nɔɛ xete nen a banxini a konni, a kelixo denaxan yi.”

⁷E yi taani itoe sugandi: Kedesi taan Galile yamanani Nafatali geya yireni, e nun Siken taana Efirami geya yireni, e nun Kiriyati-Aruba taan denaxan mɔn xili Xebiron, Yuda geya yireni. ⁸E yi taa gbetene sugandi Yuruden baan kidi ma Yeriko sogeteden binni: Beseri taan naxan Ruben tonbonna lanta yireni, Ramoti taan naxan Galadi bɔɔni, Gadi bɔnsɔnna denaxan yi, e nun Golan taan naxan Basan bɔɔni, Manase bɔnsɔnna denaxan yi. ⁹Na taane nan sugandi Isirayila kaane nun xɔɔene xa, alogo xa naxan faxan ti, a mi a rakeli a ma, na xa a gi, siga menni, a ratanga faxes muxun gbeepɔɔ muxun ma. Na kui, faxes muxun gbeepɔɔ muxun mi a faxes benun yamaan xa a makiti.

Lewi bɔnsɔnna taane

Taruxune Singen 6.54-80

21 Lewi bɔnsɔnna denbaya xunne yi siga saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe nun Isirayila bɔnsɔnna xabilane kuntigine fema ²Silo yi Kanan yamanani, e yi a fala e xa, e naxa, “Alatala bata yi yamarin fi nun

fata Musa ra, a nxu xa taane sɔɔ nxu dɔɔma denaxanye yi, e nun e rabilinna bɔɔne nxɔ xuruseene xa.” ³Nayi, Isirayila kaane yi taani itoe ba e gbee keɛ bɔɔn na. Taan ne nun e rabilinna bɔɔne yi fi Lewi bɔnsɔnna ma alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁴E to masensenna ti, a yi Kehati yixetene xabilane singe suxu. Saraxarali Haruna yixetene yi taa fu nun saxan sɔɔ Yuda bɔnsɔnna nun Simeyɔn bɔnsɔnna nun Bunyamin bɔnsɔnna bɔɔne tagi. ⁵Kehati yixeten bonne yi taa fu sɔɔ Efirami bɔnsɔnna nun Dan bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔɔ kedenna bɔɔne tagi. ⁶Gerisɔn yixetene xabilane yi taa fu nun saxan sɔɔ Isakari bɔnsɔnna nun Aseri bɔnsɔnna nun Nafatali bɔnsɔnna bɔɔne tagi e nun Manase bɔnsɔnna fɔɔ kedenna bɔɔn tagi Basan yamanani. ⁷Merari yixetene xabilane yi taa fu nun firin sɔɔ Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Sabulon bɔnsɔnna bɔɔne tagi. ⁸Nayi, Isirayila kaane yi taani itoe nun e rabilinne bɔɔne fi Lewi bɔnsɔnna ma alo Alatala a yamari kii naxan yi fata Musa ra. ⁹Taan naxanye fi e ma Yuda bɔnsɔnna nun Simeyɔn bɔnsɔnna bɔɔne tagi, ne xinle ni itoe ra: ¹⁰Kehati xabilani, Lewine ye, Haruna yixetene yi taani itoe sɔɔ bayo masensenna e tan nan singe suxi: ¹¹Kiriyati-Aruba, denaxan mɔn xili Xebiron, e nun a rabilinna bɔɔne Yuda geya yireni. Araba yi findixi Anaki benban nan na. ¹²Koni xeene nun banxideen naxanye taan nabilinni, ne bata yi so Yefune a dii Kalebi yii a keen na. ¹³E taan naxanye fi saraxarali Haruna yixetene ma, ne ni i ra: Xebiron, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxes ti feen na, Libina, ¹⁴Yatiri, Esitemowa, ¹⁵Xolon, Debiri, ¹⁶Ayin, Yuta, e nun Beti-Semesi, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina, taa solomanaanin fata bɔnsɔn firinni itoe bɔɔne ra. ¹⁷E yi taani

itoe sɔtɔ Bunyamin bɔnsɔnna bɔxɔni: Gabayon, Geba, ¹⁸Anatɔti, Alamɔn, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina taa naanin. ¹⁹Haruna yixetene, saraxaraline taan naxanye sɔtɔ, ne malanxina taa fu nun saxan nan yi e ra e nun e rabilinne.

²⁰Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye yi kelixi Kehati yixetene xabilan bonne yi, ne yi taane sɔtɔ Efirami bɔnsɔnna bɔxɔni.

²¹Ne ni i ra: Siken taana Efirami geya yireni, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxa ti feen na, Geseri, ²²Kibisayimi, Beti-Xoron, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina, taa naanin. ²³E naxanye sɔtɔ Dan bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Eliteke, Gibetɔn, ²⁴Ayalɔn, Gati-Rimɔn, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina taa naanin. ²⁵E naxanye sɔtɔ Manase bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Taanaki, Gati-Rimɔn, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa firin. ²⁶Na taa fune nun e rabilinne yi findi Kehati yixetene xabilan bonne gbeen na.

²⁷Lewine ye, Gerisɔn yixetene xabilane yi taani itoe sɔtɔ Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bɔxɔni: e Golan sɔtɔ Basan yamanani, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxa ti feen na, e nun Besetera, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa firin. ²⁸E naxanye sɔtɔ Isakari bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Kisiyon, Daberati, ²⁹Yaramuti, En-Ganimi, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa naanin. ³⁰E naxanye sɔtɔ Aseri bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Misala, Abadon, ³¹Xelekati, Rexobo, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa naanin. ³²E naxanye sɔtɔ Nafatali bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Kedesi Galile yamanani, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxa ti feen na, Xamɔti-Dɔrɔ, Karatan, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa saxan. ³³Gerisɔn yixetene xabilane taa fu nun saxan sɔtɔ nen e nun e rabilinne. ³⁴Lewin naxanye luxi, Merari yixetene xabilane, ne naxanye sɔtɔ

Sabulon bɔnsɔnna bɔxɔn tagi, ne ni i ra: Yokanayimi, Karata, ³⁵Dimina, Nahalali, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa naanin. ³⁶E naxanye sɔtɔ Ruben bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Beseri, Yahasi, ³⁷Kedemoti, Mefaati, e nun e rabilinne. Ne malanxina taa naanin. ³⁸E naxanye sɔtɔ Gadi bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Ramoti naxan Galadi yamanani, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan magixi faxa ti feen na, Maxanayin, ³⁹Xesibɔn, Yaaseri, e nun e rabilinne. Ne malanxina taa naanin. ⁴⁰Taan naxanye birin fi Lewi bɔnsɔnna muxu dɔnxene ma, Merari yixetene xabilane yi, ne findi taa fu nun firin nan na. ⁴¹Taan naxanye birin fi Lewi bɔnsɔnna muxune ma Isirayila kaane bɔxɔni, ne birin malanxina taa tonge naanin e nun solomasexe, e nun e rabilinne. ⁴²E taani itoe nun e rabilinne bɔxɔne nan sɔtɔ.

⁴³Alatala a kɔlɔ yamanan naxan so feen na e benbane yii, a yi na birin fi Isirayila kaane ma. E yi na findi e gbeen na, e yi dɔxɔ na. ⁴⁴Alatala yi bɔɓe xunbenla fi e ma e rabilinna birin yi, alo a a kɔlɔ e benbane xa kii naxan yi. Hali e yaxu yo mi nɔ tiye e yee ra, Alatala yi e yaxune birin lu e sagoni. ⁴⁵Alatala bata yi fala faɓin naxanye birin ti Isirayila yamaan xa, na birin yi kamali, sese mi lu a ligataren na.

Saraxa ganden nafala fena Yuruden kidi ma

22 Nayi, Yosuwe yi Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna xili. ²A yi a fala e xa, a naxa, “Alatalaa walikeen Musa feen naxan birin yamari e ma, e bata na birin naba. E bata n fan ma yamarine birin suxu. ³E mi e ngaxakedenne rabepinxi waxati xunkuyeni ito yi han to. Alatala e Ala yamarin naxan so e yii, e bata na rakamali. ⁴Iki Alatala e Ala bata bɔɓe xunbenla fi e ngaxakedenne

ma, alo a fala e xa kii naxan yi. Iki e siga e konni, e sa lu na yamanani Alatalaa walikeen Musa naxan soxi e yii Yuruden kidi ma. ⁵Nayi, e a liga e yeren ma, e yamarin nun sariyan suxu, Alatalaa walikeen Musa naxanye soxi e yii, e yi Alatala e Ala xanu, e sigan ti a kirane birin xon, e yi a yamarine suxu, e yi bira a foxo ra, e a batu e bopen nun e niin birin yi.” ⁶Yosuwe yi duba e xa, a yi a lu e siga e konne yi. ⁷Musa bata yi kee boxon so Manase bomsonna foxo kedenna yii Basan yamanani. Yosuwe fan yi kee boxo gbete so Manase bomsonna bode foxon yii Isirayila kaan bonne fema Yuruden sogegododen binni. Yosuwe to duba e xa, a yi e rasiga e konne yi. ⁸A yi a fala e xa, a naxa, “E xete e konne yi e nun nafulu gbeena, e nun xuruse wuyaxin nun gbeti gbegbe nun xemaan nun sulan nun wurena e nun dugine. E nun e ngaxakedenne xa sa e yaxune se tongoxine yitaxun.”

⁹Ruben bomsonna nun Gadi bomsonna nun Manase bomsonna foxo kedenna yi xete, e keli Isirayila kaane fema Silo yi, Kanan yamanani, e yi siga Galadi yamanani, Alatala yamanan naxan nagidi e ma fata Musa ra. ¹⁰E to maso Yuruden baan na Kanan yamanani, Ruben bomsonna nun Gadi bomsonna nun Manase bomsonna foxo kedenna yi saraxa ganden nafala Yuruden baan de. Na saraxa ganden yi gbo han!

¹¹Isirayila kaane to na feen me, e yi a fala, e naxa, “E mi a to, Ruben bomsonna nun Gadi bomsonna nun Manase bomsonna foxo kedenna bata saraxa ganden nafala Kanan boxon danna ra, Yuruden baan dexon Isirayila kaane binni.”

¹²Isirayila kaane to na me, e birin yi e malan Silo yi e yenge xinla ma. ¹³Isirayila kaane yi saraxarali Eleyasari a dii Finexasi xe Galadi yamanani Ruben bomsonna nun Gadi bomsonna nun Manase bomsonna foxo kedenna fema. ¹⁴Manga

fu yi biraxi a foxo ra, Isirayila bomson yo bomson manga keden. Denbaya xunne nan yi ne birin na Isirayila kaane xabilane yi. ¹⁵E yi siga Galadi yamanani Ruben bomsonna nun Gadi bomsonna nun Manase bomsonna fema. E yi a fala e xa, e naxa, ¹⁶“Alatalaa yamaan birin ito nan falaxi, ‘Nanfera e tinxintareyaan ligaxi Isirayilaa Ala ra? Nanfera e bata xete Alatala foxo ra to? Nanfera e bata saraxa ganden nafala, e murute Alatala xili ma to? ¹⁷En bata yi kalan naxan ti Peyori yi, na xurun ba? Anu, han to en munma yelin tore na yulubin xafari feen ma hali Alatala to fitina furen sa a yamaan birin fari. ¹⁸Anu, e bata xete Alatala foxo ra to, e Ala! Xa e murute Alatala xili ma to, tila a xoloma nen Isirayila yamaan birin ma. ¹⁹Nayi, xa e yamanan mi sarijanxi, e xete Alatala yamanani, Alatala batuden tixi denaxan yi, e yi boxo gbete tongo nxu tagi. Koni e nama murute Alatala xili ma hanma nxu tan xili ma, e yi saraxa gande gbete rafala, ba Alatalaa saraxa ganden na, en ma Ala. ²⁰Sera a dii Akan to tinxintareyaan liga, a seene tongo tonna yi dxi naxanye tongo fe ma, Alaa xolon godo Isirayila yamaan birin nan ma. A keden xa mi halagi a fe kalaxina fe ra.”

²¹Ruben bomsonna nun Gadi bomsonna nun Manase bomsonna foxo kedenna yi Isirayila xabilane mangane yabi, e naxa, ²²“Marigina Ala, Alatala nan keden a kolon! Marigina Ala, Alatala! Isirayila yamaan birin fan fama nen a kolondeni! Xa nxu feni ito ligaxi muruten nin hanma tinxintareyani Alatala xili ma, nxu nama kisi to lxoni. ²³Xa nxu saraxa ganden nafalaxi nen alogo nxu xa xete Alatala foxo ra, nxu yi saraxa gan daxine ba a fari hanma bogise saraxane hanma bope xunbeli saraxane, Alatala yeteen xa nxu makiti! ²⁴Koni na mi a ra de! Nxu ito ligaxi nen bayo nxu yi xaminxi alogo tila e diine nama a fala nxo diine ma, e naxa, ‘Nanse e tan nun Alatala tagi, Isirayilaa

Ala? ²⁵ Alatala bata Yuruden baan findi en tagi danna ra. Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna muxune, sese mi fa ε tan xa Alatala yii!’ ε diine a lige nen nayi a nɔɔ diine yi ba Alatala yeeragaxuni. ²⁶ Nanara, nxu yi a fala, nxu naxa, ‘En keli, en xa saraxa ganden nafala. Koni saraxa gan daxine nun saraxa gbete ye fe mi a ra.’ ²⁷ Na xa findi sereyaan nan na ε tan nun nxu tan tagi, e nun en yixetene hali en tan xanbi, fa fala nxu Alatala batuma nen nɔɔ saraxa gan daxine nun nɔɔ saraxane nun nɔɔ bɔɔe xunbeli saraxane ra a batuden yeteni. Nayi, ε diine mi fa a fale nɔɔ diine ma, e naxa, ‘Sese mi fa ε tan xa Alatala yii.’ ²⁸ Nxu yi a fala, nxu naxa, xa e falani ito ti nxu xa tila, hanma nɔɔ diine xa, nxu e yabima nen, nxu naxa, ‘ε Alatalaa saraxa ganden maligan mato. Nxu fafane mi a rafalaxi saraxa gan daxine nun saraxa gbete ye xan ma fe ra, koni alo sereyana ε tan nun nxu tan tagi.’ ²⁹ Nxu tan mi murute Alatala xili ma mume! Nxu mi xete a fɔɔ ra to, nxu yi saraxa gande gbete rafala saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa gbete ye fe ra, ba Alatalaa saraxa ganden na, naxan nafalaxi en ma Ala batu bubun yetagi.” ³⁰ Saraxarali Finexasi nun yamaan mangane nun Isirayila xabila xunne to falani ito me, Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔɔ kedenna saraxa ganden naxan nafalaxi, na yi rafan e ma kati! ³¹ Saraxarali Eleyasari a dii Finexasi yi a fala Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔɔ kedenna xa, a naxa, “Nxu bata a kolon to a Alatala en tagi, bayo ε mi tinxintareyaan ligaxi Alatala ra. ε bata Isirayila kaane ratanga Alatalaa xɔɔn ma.” ³² Saraxarali Eleyasari a dii Finexasi nun mangane yi keli Galadi yi, Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna yi denaxan yi, e xete Kanan yamanani, e yi dentegen sa Isirayila kaane xa. ³³ Dentegeni ito yi rafan

Isirayila kaane ma, e yi barikan bira Ala xa. Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna yenge feen naxan yi e xunni, e yi e yamanan kala, e mi fa na fe fala sɔnɔn. ³⁴ Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna yi saraxa ganden xili sa, e naxa, Sereyana En Tagi Fa Fala A Alatala Nan Ala Ra.

Yosuwe a kawandi dɔnxena

23 Alatala bata yi bɔɔe xunbenla fi Isirayila yamaan ma a e xunba e yaxune ma e rabilinni, waxati xunkuye yi dangu na xanbi ra. Yosuwe yi fori, a siimayaan yi xunkuya ayi han! ² Na waxatini, Yosuwe yi Isirayila kaane birin maxili, fonne nun mangane nun kitisane nun kuntigine. A yi a fala e xa, a naxa, “N bata fori. N ma siimayaan bata xunkuya ayi han!” ³ ε yeteen bata a to Alatala ε Ala feen naxanye birin ligaxi siyani itoe ra ε fe ra. Alatala ε Ala nan ε yengen soxi.”

⁴ “ε a mato, n yamanan naxanye yengexi, n yi e nɔ, e nun siyaan naxanye mɔn luxi yamanani, n bata ne bɔɔne birin yitaxun ε bɔnsɔnne ra ε keen na masensenna xɔn keli Yuruden baani han fɔɔ Ige Gbeena sogegododen binni. ⁵ Alatala ε Ala e kedima nen ε yee ra, a e ramini yamanani, ε yi dɔɔ e yamanani alo Alatala ε Ala a fala ε xa kii naxan yi.”

⁶ “ε senbe so han! Feen naxan birin sebexi Musaa sariya kitabun kui ε xa ne birin suxu. ε nama na kiraan fata yi-ifanna ma hanma kɔmenna ma. ⁷ ε nama basan na siyane ra, naxanye luxi ε tagi. ε nama e alane xinle maxandi, ε nama e kɔɔ e yi. ε nama e batu, ε nama ε xinbi sin e xa. ⁸ Koni ε tan xa lu Alatala ε Alaa fe yi ken, alo ε bata a liga kii naxan yi han to.”

⁹ “Alatala bata siya gbeene nun senbemanee kedi ε yee ra. Anu, han to muxu yo mi nɔxi tiye ε yee ra. ¹⁰ ε tan muxu keden yi muxu wuli nan kedima, bayo Alatala ε Ala nan yi yengen soma ε xa alo a fala

ε xa kii naxan yi. ¹¹ Nayi, ε a liga ε yeren ma, ε yi Alatala xanu ε Ala.”

¹² “Koni xa ε ε xun xanbin so Ala yi, ε yi bira siyani itoe fɔxɔ ra naxanye luxi ε tagi, ε nun ne yi ε bode a dii temene futu, ε yi basan e ra, ¹³ ε xa a kolon Alatala ε Ala bama nen siyani itoe ragiye ε bun. Koni ε findima nen luti ratixine nun wosone ra ε bun, e nun bosana ε fari, e nun ɲanle naxanye ε yeɛn sɔxɔnma ayi, han ε yi halagi bɔxɔ fɔɲini itoe yi Alatala ε Ala naxanye soxi ε yii.”

¹⁴ “Dunupa muxune birin sigama denaxan yi, n sigamaan ni i ra menni. E a kolon ε bɔɲen nun ε niin birin yi, fa fala Alatala ε Alaa fala fɔɲin naxanye tixi ε xa, na sese mi luxi a kamalitaren na. A falan birin bata kamali, keden mi kalaxi.

¹⁵ Koni Alatala ε Alaa fala fɔɲine rakamalixi kii naxan yi, a mɔn fama nen a falane rakamalideni ɲaxankatane ra, a ε rakolonxi naxanye ra, han a yi ε halagi bɔxɔ fɔɲini ito yi, a denaxan fixi ε ma.

¹⁶ Xa ε layirin kala Alatala ε Ala naxan yamarixi ε ma, ε yi siga ala gbetene batudeni, ε yi ε xinbi sin e xa, Alatala xɔlɔma nen ε ma, ε yi halagi sinma bɔxɔ fɔɲini ito yi, a denaxan fixi ε ma.”

Yosuwe yi yamaan kawandi

24 Yosuwe yi Isirayila bɔnsɔnne birin maxili a e xa malan Siken yi, fonne nun mangane nun kitisane nun kuntigine, e birin yi fa Ala yetagi. ² Yosuwe yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘A fɔlɔni nun, ε benbane Tera nun a diine Iburahima nun Nahori, ne yi dɔxi Efirati Baan bode fɔxɔn nan na, e yi ala gbetene nan batuma. ³ N yi ε fafe Iburahima tongo baan bode fɔxɔn na, n yi ti a yeɛ ra siga Kanan yamanan birin yi. N yi a yixetene rawuya ayi, n Isiyaga fi a ma. ⁴ N yi Yaxuba nun Esayu fi Isiyaga ma. N yi Seyiri geya yiren fi Esayu ma, koni Yaxuba nun a diine tan yi

godo Misiran yamanani. ⁵ N yi Musa nun Haruna rasiga, n yi ɲaxankata wuyaxi dɔxɔ Misiran kaane ma. Na xanbi ra, n yi ε ramini Misiran yamanani. ⁶ N to ε benbane ramini Misiran yamanani, Misiran kaane yi ε benbane sagatan wontorone nun soone fari han Gbala Baani. ⁷ E benbane yi e xui ramini Alatala ma, a yi dimin naso e nun Misiran kaane tagi. A yi baa igen nadin Misiran kaane xun ma. N naxan liga Misiran kaane ra, ε bata na to ε yeɛn na. E mɔn yi waxati xunkuye ti tonbonni.”

⁸ “N yi ε xali Amorine yamanani Yuruden sogeteden binni. E yi ε yenge, koni n yi e lu ε sagoni. E yi e yamanan tongo, n yi e halagi ε yeɛ ra. ⁹ Siporo a dii Balaki, Moyaba mangan fan yi keli, a yi Isirayila yenge. E yi Balami xili, Beyori a dii xemena, alogo a xa fa ε danga. ¹⁰ Koni n mi tin Balami xuiin name, a falan yi findi duban na e xa. N yi ε ba Balaki yii.

¹¹ E yi Yuruden baani gidi, ε fa Yeriko taani. Yeriko kaane yi ε yenge. Amorine nun Perisine nun Kanan kaane nun Xitine nun Girigasane nun Xiwine nun Yebusune fan yi e yenge, koni n yi e sa e sagoni. ¹² A luxi alo n yi ɲurine nan nadinma e ma naxanye yi e kedima ε yeɛ ra e nun Amorine manga firinne. E silanfanne nun ε xanle xa mi na ligaxi. ¹³ N yi yamanan so ε yii ε mi naxan masegexi, e nun taane ε mi naxanye tixi, ε dɔxi denaxan yi iki. Manpa bogi binle nun oliwi binle, ε mi naxanye sixi, ε ne nan donma iki.”

¹⁴ “Nayi, iki ε gaxu Alatala yeɛ ra, e yi a batu fetareyaan nun lannayani. E benbane yi alan naxanye batuma Baa Gbeen kidi ma e nun Misiran yamanani, e mɛ ne ra, ε yi Alatala batu. ¹⁵ Koni xa a mi rafanɲe ε ma ε Alatala batu, ε waxi naxan batu feni, ε xa na sugandi to: E benbane alan naxanye batuxi Baa Gbeen bode fɔxɔn na ba, hanma Amorine alane ε dɔxi naxanye yamana yi ba. Koni nxu

nun n ma denbayana, nxu tan Alatala nan batuma.”

¹⁶Yamaan yi a yabi, e naxa, “Nxu mi nxu me Alatala ra mumε, nxu yi ala gbetene batu!” ¹⁷Amasɔtɔ Alatala nan en ma Ala ra. A tan nan en naminixi Misiran yamanani konyiyani, en tan nun en benbane. A tan nan kabanako fe gbeene liga en yεε xɔri, a yi en kantan en ma sigatiin birin yi, e nun siyane ye en yi danguma naxanye yamanaye yi. ¹⁸Alatala bata siyane birin kedi en yεε ra, hali Amorin naxanye yi dɔxi yamanani. Nxu fan Alatala nan batuma, bayo a tan nan en ma Ala ra.” ¹⁹Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E mi nɔε Alatala batue, bayo Ala sarijanxin na a ra, Ala xɔxɔlɔnxin na a ra. A mi diɲε ε matandine nun ε yulubine ma. ²⁰Xa ε me Alatala ra waxatin naxan yi, ε yi ala gbetene batu, a kelima nen ε xili ma, a yi gbalon nafa ε ma, a yi ε birin naxɔri, hali a to fe faɲin ligaxi ε xa.” ²¹Yamaan yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “En-en de! Nxu Alatala nan batuma.” ²²Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E bata findi ε yete sereyaan na fa fala ε tan nan Alatala sugandixi alogo ε xa a batu.” E yi Yosuwe yabi, e naxa, “Nxu bata findi nxu serene ra.” ²³Yosuwe mɔn yi a fala e xa, a naxa, “Iki ε ala gbetene ba ε tagi. E yi ε bɔɲene lu Alatala xa, Isirayilaa Ala.” ²⁴Yamaan yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “Nxu Alatala nan batuma en ma Ala, nxu yi a xuiin suxu.”

²⁵Na lɔxɔni, Yosuwe nun yamaan yi layirin xidi. A yi tɔnne nun sariyane so

e yii Siken yi. ²⁶Yosuwe yi na feene birin sebe Ala Sariya Kitabun kui. A yi geme gbeen tongo, a yi a dɔxɔ wariin bun ma Alatala yire sarijanxin denaxan yi. ²⁷Yosuwe yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “E bata gemeni ito to? A findima sereyaan nan na en xili ma, bayo a luxi alo a bata falan birin me, Alatala naxan falaxi en xa. A findima sereyaan na ε xili ma, alogo ε nama ε me ε Ala ra.” ²⁸Na xanbi ra, Yosuwe yi yamaan beɲin, birin yi siga e keε bɔxɔne yi.

Yosuwe a sayana

Kitisane 2.6-9

²⁹Na to dangu, Nunu a dii Yosuwe, Alatalaa walikeen yi faxa a ɲεε keme ɲεε fuun ma. ³⁰E yi a maluxun a keε bɔxɔni Timanati-Sera yi Efirami geya yireni, Gaasa geyaan kɔmen fɔxɔni. ³¹Isirayila yamaan yi Alatala batuma Yosuwe a siimayaan waxatin birin yi, e nun fonne siimayaan waxatin birin, naxanye luxi Yosuwe faxan xanbini, naxanye bata yi na wanle birin kolon Alatala naxan liga Isirayila kaane xa.

³²Isirayila kaane bata yi Yusufu xɔnna naxanye xali keli Misiran yi, e yi sa ne maluxun Siken yi Yaxuba denaxan sara Xamori a diine ma, Siken fafe, gbeti gbanan keme ra. Na yi findi Yusufu bɔnsonna keen na. ³³Harunaa dii Eleyasari yi faxa. E yi a maluxun Gibeya yi a dii xemen Finexasi a geyaan fari denaxan so a yii Efirami geya yireni.

Kitisane

Kitisane Fe Taruxuna

Benun manga singen xa dɔxɔ Isirayila kaane xun na, kitisane nan yi tima Isirayila kaane yee ra. Na waxatini, yaxune na yi e yigbeten, Ala yi muxu kendena nde rakelima nen alogo a xa Alaa yamaan nakisi. Na kanna mɔn yi mangayaan ligama nen Alaa yamaan xun na han waxati. Kitisani itoe taruxune nan yebaxi Kitabun yireni ito kui.

Kitabun yireni ito yitaxunxi nen dɔxɔde saxan: A singen feene nan falama lan Isirayila kaane dɔxɔ feen ma Kanan yamanani han Yosuwe faxes waxatina (Keli Kitisane sora 1.1 ma han 2.10). A firinden kui, Alaa yamaan luma tinxintareyaan nan lige Ala ra han Ala yi e so e yaxune yii. Na xanbi ra, e yi Ala maxandi malina fe ra, a yi muxuna nde sugandi, naxan finde e xunba muxun na. Na yeeratine yi xili nen fa fala a kitisane. (Keli Kitisane sora 2.11 ma han 16.31). A saxanden taruxu firin nan yebama naxan a yitama fa fala Isirayila kaane bata e makuya Alaa sariyan na pon! (Keli Kitisane 17 ma han 21). Na yire saxandena a yitama a Alaa yamaan yi waxi lu feni mangana nde bun benun e xa lu e yete ma, e lu makuye Ala ra.

Isirayila kaane yi dɔxɔ Kanan yi

1 Yosuwe faxes xanbini, Isirayila kaane yi Alatala maxodin, e naxa, “Nde singe kelima nxu ye be, siga Kanan kaane yengedeni?” ² Alatala yi e yabi, a naxa, “Yuda bɔnsɔnna muxune lan e siga, n bata yamanan so e yii.” ³ Yuda bɔnsɔnna muxune yi a fala e ngaxakedenne, Simeyɔn bɔnsɔnna muxune xa, e naxa,

“Denaxan soxi nxu yii, en birin xa siga menni, en sa Kanan kaane yenge. Na xanbi ra, en birin mɔn sigɛ ɛ konni denaxan soxi ɛ yii.” Nayi, e nun Simeyɔn bɔnsɔnna muxune yi siga. ⁴ Yuda bɔnsɔnna muxune yi siga yenge sodeni, Alatala yi Kanan kaane nun Perisine sa e sagoni, e yi muxu wuli fu faxes Beseki taani. ⁵ E sa Adoni-Beseki li Beseki taani, e yi a yenge. Nayi, e yi Kanan kaane nun Perisine nɔ. ⁶ Adoni-Beseki yi a gi, koni e yi a sagatan, e sa a suxu, e yi a yii konkoribaan nun a san konkoribaan sege a ra. ⁷ Adoni-Beseki yi a fala, a naxa, “Manga yii konkoribaan bolonxin nun san konkoribaan bolonxi tonge solofere nan yi n ma donse dɔnxen donma n ma tabanla bun nun, koni iki Ala bata n saren fi n kewanla ra.” E yi siga a ra Yerusalen yi, a sa faxes menni.

⁸ Yuda bɔnsɔnna muxune yi siga Yerusalen taan xili ma, e yi na tongo, e yi a muxune faxes silanfanna ra, e teen so taan na. ^{††} ⁹ Yuda bɔnsɔnna muxune mɔn yi siga Kanan kaane fan yengedeni naxanye yi dɔxi geya yiren nun Negewi tonbon yiren nun geyadi yireni sogegododen binni.

¹⁰ Yuda bɔnsɔnna muxune yi siga Kanan kaane xili ma naxanye yi dɔxi Xebiron taani, denaxan yi xili nun Kiriyati-Aruba. E yi Sesayi nun Aximan nun Talamayi bɔnsɔnne muxune nɔ. ¹¹ E yi keli menni, e yi siga Debiri kaane fan xili ma. Debiri taan yi xili nen nun Kiriyati-Seferi. ¹² Kalebi yi a fala, a naxa, “Naxan na Kiriyati-Seferi taan yenge, a yi a nɔ, n nan n ma dii temena Akasa fima nen na kanna ma.” ¹³ Kalebi xunyen Kenasi a dii xemena Otiniyeli yi taan yenge, a yi a nɔ. Kalebi yi a dii temena Akasa fi a ma a jaxanla ra. ¹⁴ Akasa to dɔxɔ Otiniyeli xɔn, a yi Otiniyeli radin alogo a xa a fala Akasaa fafe xa a xa xee bɔxɔna nde so a

^{††}1:8 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

yii. Akasa to godo a sofanla fari, Kalebi yi a maxadin, a naxa, “Nanse xoli i ma?”¹⁵ A yi a yabi, a naxa, “Tin fe keden ma n xa, amasotɔ i bata bɔxɔ xaren fi n ma naxan yamanan yiifanna mabinni. Iki, i mɔn xa tigne fi n ma.” Kalebi yi tigi yirene so a yii, ndee laben na ndee faxan na.

¹⁶ Musa bitanna Keni bɔnsɔnna muxune yi keli Tugu Taani, e nun Yuda bɔnsɔnna muxune. E birin yi sa dɔxɔ Yuda tonbonni Aradi taan yiifari fɔxɔni yama gbete ye tagi.

¹⁷ Yuda bɔnsɔnna muxune nun e ngaxakedenne Simeyɔn bɔnsɔnna muxune yi siga Kanan kaane yengedeni Sefata taani. E yi na taan naxɔri, e yi menna xili sa Xoroma.^{‡‡} ¹⁸ Yuda bɔnsɔnna muxune mɔn yi Gasa taan nun a rabilinne nɔ, e nun Asikalɔn taan nun a rabilinne nun Ekirɔn taan nun a rabilinne. ¹⁹ Alatala yi Yuda bɔnsɔnna muxune mali, e yi na geya yiren findi e gbeen na, koni e mi muxune nɔ naxanye yi dɔxi lanbanni, bayo yenge so wontoron wure daxine nan yi ne yii.

²⁰ E yi Xebiron taan so Kalebi yii alo Musa a fala kii naxan yi. A yi Anaki a dii saxanne taane ba e yii.

²¹ Yebusu kaan naxanye yi dɔxi Yerusalen yi, Bunyamin bɔnsɔnna muxune mi bɔxɔn ba ne yii. Yebusu kaane dɔxi Yerusalen yi Bunyamin bɔnsɔnna muxune tagi han to.

²² Yusufu bɔnsɔnna muxune fan yi siga Beteli taan yengedeni, Alatala yi lu e xɔn. ²³ E xerane nan nasiga Beteli taan nakɔrɔsideni singen. Beteli taan yi xili nen nun Lusi. ²⁴ Xerane yi xemena nde to kele taani, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu nɔɛ soɛ taani kii naxan yi, na yita nxu ra. Nxu hinanma i ra nen.” ²⁵ A yi na yita e ra. Nayi, Yusufu bɔnsɔnna muxune yi

sa taan muxune birin faxa silanfanna ra, koni e yi na xemena nun a denbayaan lu e nii ra. ²⁶ Na xanbi ra, na xemena yi siga Xiti kaane yamanani. A sa taana nde ti menni, a yi na xili sa Lusi, na xinla mɔn menna xun ma han to.

²⁷ Manase bɔnsɔnna muxune mi Beti-Seyan kaane nun e rabilinna muxune kedi, e nun Taanaki kaane nun Dɔrɔ kaane nun Yibeleyami kaane nun Megido kaane nun e rabilinne. Kanan kaane yi lu yamanani. ²⁸ Isirayila kaane to senbe sɔtɔ, e Kanan kaane findi e konyine ra, koni e mi e kedi mume. ²⁹ Efirami bɔnsɔnna muxune mi Kanan kaane kedi naxanye yi dɔxi Geseri taani. Kanan kaane mɔn dɔxi Efirami bɔnsɔnna muxune tagi Geseri taani. ³⁰ Sabulon bɔnsɔnna muxune mi Kitiron kaane kedi, e nun Nahaloli kaane. Kanan kaane yi lu Sabulon bɔnsɔnna muxune tagi, koni e yi lu konyiyani.

³¹ Aseri bɔnsɔnna muxune mi Ako kaane kedi, e nun Sidɔn muxune nun Axalaba kaane nun Akisibu kaane nun Xeleba kaane nun Afiki kaane nun Rexobo kaane. ³² Nanara, Aseri bɔnsɔnna muxune yi dɔxɔ Kanan kaane tagi yamanani.

³³ Nafatali bɔnsɔnna muxune mi Beti-Semesi kaane kedi, e mi Beti-Anata kaane kedi, e lu dɔxi Kanan yamanan muxune ye, koni Beti-Semesi kaane nun Beti-Anata kaane yi lu konyiyani.

³⁴ Amorine yi Dan bɔnsɔnna muxune lu geya yirene yi, e mi tin e xa godo lanbanni. ³⁵ Amorine yi wa lu feni Xeresi geyaan fari e nun Ayalɔn taan nun Salabimi taani. Koni na xanbi ra, Yusufu bɔnsɔnna muxune yi senben sɔtɔ, e yi e nɔ, e findi e konyine ra. ³⁶ Amorine yamanan danna yi fɔlɔxi Tali Geyaan nan ma siga han Sela taan xanbi ra.

^{‡‡}1:17 *Xoroma*, e kon xuini, na bunna neen fa fala “Halagina.”

Yama tinxintarena fe

2 Alatalaa malekan yi keli Giligali yi, siga Bokin yi, a yi a fala, a naxa, “N bata ε ramini Misiran yi. N yi siga ε ra yamanani n na ε benbane tuli sa naxan na, n naxa, ‘N mi n ma layirin kale en tagi mumε. ²Koni, ε tan nama layirin xidi ε nun yamanani ito muxune tagi, ε yi e saraxa gandene kala.’ Koni, ε mi ε tuli mati n na. Nanfera ε ito ligaxi? ³Nayi, n xa a fala ε xa, a n mi fa e kedima ε bun. E luma nen ε fema, e alane yi lu alo luti ratixine ε yεε ra.” ⁴Alatalaa malekan to yelin falani itoe tiye Isirayila kaane xa, yamaan yi gbelegbele fɔɔ sununi. ⁵E yi menna xili sa “Bokin,”[¶] e yi saraxane ba Alatala xa menni.

Yosuwe a saya fena

⁶Yosuwe yi yamaan naxete, Isirayila bɔnsɔnne muxune birin yi sa e ke bɔxɔn tongo. ⁷Yamaan wali nen Alatala xa Yosuwe a siimayaan birin yi, e nun fonne siimayane yi naxanye luxi Yosuwe xanbini, naxanye Alatala wali xɔnne to Isirayila bɔnsɔnne muxune xa. ⁸Nunu a dii xemen Yosuwe, Alatalaa walikeen faxa a jεε kεmε jεε mɔxɔɔnen nan ma. ⁹E yi a maluxun a ke bɔxɔni Timanati-Xeresi yi, Eframi geya yireni, Gaasa geyaan kɔmenna ma. ¹⁰A waxatin muxune birin yi faxa, mayixete gbeteye yi mini naxanye mi yi Alatala kolon, e nun a feen naxanye liga Isirayila bɔnsɔnne muxune xa.

¹¹Nayi, Isirayila bɔnsɔnne muxune yi fe jaxin liga Alatala yεε ra yi, e yi Baali sawurane batu. ¹²E yi e mε Alatala ra, e benbane Ala naxan e ramini Misiran yi, e bira e rabilinna muxune alane fɔxɔ ra, e yi e xinbi sin ne bun, e yi Alatala raxɔɔ.

¹³E yi e mε Alatala ra, e yi Baali batu e nun Asitarate suxurene.

¹⁴Alatala yi xɔɔ Isirayila bɔnsɔnne muxune ma. A yi e sa kala tiine sagoni, a yi e so e yaxune yii naxanye yi e rabilinxi, e mi fa e yaxune nɔ sɔnɔn. ¹⁵E na yi siga yengeni waxati yo yi, Alatala mi yi nɔ fima e ma, alo Alatala a xɔɔ e xa kii naxan yi. E yi lu sununi. ¹⁶Nayi, Alatala yi kitisane rasiga e ma, naxanye e ba kala tiine yii. ¹⁷Koni, e mi e tuli mati e kitisane ra, e lu Ala yanfe ala gbetene batun xɔn naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi,^{§§} e yi e xinbi sin e bun. E yi xete e benbane kiraan fɔxɔ ra mafuren naxanye yi Alatalaa yamarine suxi. ¹⁸Alatala na yi kitisana nde rasiga e ma waxati yo yi, Alatala yi luma nen na kitisaan xɔn. Ala yi e ba e yaxune sagoni na kitisana siimayaan birin yi, bayo e kininkininna yi Alatala suxuma nen e yaxune fe ra, naxanye yi e jaxankataxi. ¹⁹Koni, kitisaan to faxa, yamaan mɔn yi tantan dangu e benbane ra, e yi bira ala gbetene fɔxɔ ra, e yi ne batu, e yi e xinbi sin e bun, e mi tin xete e fe jaxine nun bɔɔe xɔdexen fɔxɔ ra.

²⁰Nayi, Alatala yi xɔɔ Isirayila bɔnsɔnne muxune ma, a naxa, “Bayo siyani ito bata n ma layirin kala, n naxan tongo e benbane xa, bayo e mi n xuiin suxi, ²¹n fan mi fa siya yo kedima e yεε ra sɔnɔn Yosuwe naxanye lu benun a xa faxa. ²²N na Isirayila bɔnsɔnne muxune kejaan fesefesema na kii nin, alogo n xa a kolon xa e n tan Alatala sagoon lige, alo e benbane a liga kii naxan yi.” ²³Nayi, Alatala yi siyane lu yamanani Yosuwe naxanye lu na benun a xa faxa, a mi ne kedi sasani.

3 Alatala siyani itoe nan lu dɔxi yamanani alogo Ala xa Isirayila bɔn-

[¶]2:5 *Bokin*, e kon xuini, na bunna neen fa fala “Wugalane.”

^{§§}2:17 Na *yanfan* luxi nen alo yalunyana Ala yεε ra yi bayo Ala waxi a yamaan xa tinxin a xa alo paxanla lan a xa tinxin a xemen xa kii naxan yi.

sønne muxune kepaan fefefese naxanye mi yi na Isirayila kaane Kanan kaane yenge waxatin naxan yi. ²Ala yi waxi nen, mayixete nenen naxanye munma yi yengen so singen, ne xa e maxaran yenge sodeni. ³Siyani itoe nan lu yamanani: Kuntigi suulunna naxanye yi Filisitine xun na nun Kanan kaane nun Sidon kaane nun Xiwin naxanye yi dōxi Liban geya yireni, keli Baali-Xerimon geya yiren ma siga han Lebo-Xamata taana.

⁴Alatala Isirayila bōnsōnne muxune fefefese ne nan xōn, alogo a xa a kolon xa e Alatalaa yamarine suxe, a naxanye yamari e benbane ma fata Musa ra. ⁵Isirayila bōnsōnne muxune yi lu dōxi Kanan kaane nun Xiti kaane nun Amorine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusu kaane tagi. ⁶E yi e dii temene tongo e naxanle ra, e yi e dii temene fi e ma, e yi e alane batu.

Isirayila kitisana, Otiniyeli

⁷Naxan naxu Alatala yee ra yi, Isirayila kaane yi na liga, e yi pinan Alatala xōn, e Ala, e yi Baali nun Asera batu. ⁸Alatala yi xōlō Isirayila kaane ma, a yi e lu Mesopotamiya kaane mangan Kusan-Risatayin sagoni. E yi lu Kusan-Risatayin bun ma jee solomasexe. ⁹Isirayila kaane yi e xuiin namini Alatala ma, Alatala yi marakisi tiina nde fi Isirayila kaane ma naxan e rakisi, Kenasi a dii xemena Otiniyeli, Kalebi xunyena. ¹⁰Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo a ma. A yi findi Isirayila kitisaa na. A yi siga yengeni. Alatala yi Mesopotamiya mangan Kusan-Risatayin sa Otiniyeli sagoni, a yi Kusan-Risatayin nō. ¹¹Nee tonge naanin, bōne xunbenla yi lu yamanani han Kenasi a dii xemena Otiniyeli yi faxa.

Isirayila kitisana, Ehudu

¹²Isirayila kaane mōn yi fe naxin liga Alatala yee ra yi. Nanara, Alatala yi Moy-

aba mangana Egilon senbe so Isirayila kaane xili ma. ¹³Egilon nun Amonine nun Amalekine yi e malan siga Isirayila kaane yengedeni, e sa Tugu Taan suxu. ¹⁴Nee fu nun solomasexe, Isirayila kaane dōxi Moyaba mangana Egilon ma nōn bun.

¹⁵Isirayila kaane mōn yi e xui ramini Alatala ma, Alatala yi marakisi tiina nde so e yii, Geraa dii xemena Ehudu, Bunyamin bōnsōnni. Kōmenmaan nan yi a ra. Isirayila kaane yi finma sena ndee so a yii alogo a xa sa a so Moyaba mangana Egilon yii. ¹⁶Ehudu yi silanfanna de firin kanna nde rafala a yete xa, a kuyana nongōnna ye keden, a yi a xidi a yiifari ma danban ma wantanna bun ma. ¹⁷A sa na finma seene so Moyaba mangana Egilon yii. Egilon yi findixi muxu fati bende gbeen nan na. ¹⁸Na finma seene yi muxun naxanye xun ma, Ehudu to yelin na soe mangan yii, a yi ne raxete. ¹⁹Koni, e to suxurene yiren li Giligali yi, a tan yi xete, a naxa, “Mangana! Wundo xerayana nde n yii i xa.” Mangan yi a fala a muxune xa, a naxa, “E dundu!” Muxun naxanye birin yi a fema, ne birin yi mini. ²⁰Nayi, Ehudu yi a maso mangan na, a dōxi kore banxin kui, foye fafin yi denaxan yi a kedenna xili yi. Ehudu yi a fala, a naxa, “Alaa falana n xōn lan i ma.” Egilon yi keli a dōxōdeni. ²¹Nayi, Ehudu yi silanfanna botin a kōmenna ra a yiifari ma danban ma, a yi Egilon kuiin sōxōn. ²²Silanfanna feen yeteen yi so, Egilon fatin turen yi so silanfanna ma, bayo a mi silanfanna botin a kuini.

²³Nayi, Ehudu yi deen sōxōn a xun ma, a yi mini xanbi binni. ²⁴A siga xanbini, mangana walikene yi fa Egilon matodeni, e yi a to a kore banxin deene yi sōxōnxi. E yengi yi a ma a mangan yi a yete nan suturama banxini. ²⁵E yi bu han, bayo mangan mi yi deen nabima, e yi depinna tongo, e na rabi. E yi e mangan faxaxin li saxi bōxōni. ²⁶E yi

tixi waxatin naxan yi, Ehudu tan yi yanfanma tun, a dangu suxurene yiren na, a siga a giye Seyira taani. ²⁷ A to so menni, a xotaan fe Efirami geyane yi. Isirayila kaane yi e malan a fema geyane ma, a yi findi e xunna ra. ²⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E bira n fɔxɔ ra, bayo Alatala bata Moyaba kaane sa e sagoni, e yaxune.” Na ma, e yi bira a fɔxɔ ra, e yi Yuruden baan kirane suxu siga Moyaba binni, e mi fa tin muxu yo xa dangu. ²⁹ Na lɔxɔni, e yi Moyaba senbemaan muxu wuli fu faxa. Muxu yo mi a yimini. ³⁰ Moyaba kaane lu fɔlɔ Isirayila kaane nɔɔn bun ma na lɔxɔn nin. Na xanbi ra, yamanan yi lu bɔɲe xunbenli ɲee tonge solomasexe.

Isirayila kitisana, Samagara

³¹ Ehudu danguxina, Anataa dii xemen Samagara nan fa. A yi Filisitine muxu keme sennin faxa ɲinge gbengben wuren na. Na fan yi Isirayila rakisi.

Kitisa paxanla Debora fe

4 Ehudu faxa xanbini, Isirayila kaane mɔn yi fe ɲaxin liga Alatala yee ra yi. ² Alatala yi e sa Kanan mangan Yabin sagoni, naxan yi mangayani Xasori taani. A sofa kuntigin yi xili nen Sisera. A yi dɔxi Xaroseti-Hagoyin taan nin. ³ Isirayila kaane yi e xui ramini Alatala ma, amasɔɔ yenge so wontoron wure daxin keme solomanaanin nan yi Yabin yii. Xabu ɲee mɔxɔɲe, a Isirayila kaane ɲaxankatama.

⁴ Na waxatini, Lapidoto a ɲaxanla Debora, nabi ɲaxanla nan yi kitin sama Isirayila yamanani. ⁵ A yi dɔxi tugu binla nde nan bun Rama taan nun Beteli taan tagi Efirami geya yireni. E yi na yiren xili sa a Debora Tuguna. Isirayila kaane yi sigama nen a fema kitisadeni. ⁶ Lɔxɔna nde, a yi Abinowan ma dii xemen Baraka xili, naxan yi kelixi Kedesi taani Nafatali yamanani. A yi a fala a xa, a naxa, “Alatala yamarini ito nan fixi i ma, Isir-

ayilaa Ala, a naxa, ‘Siga Taboro geya yireni, e nun muxu wuli fu Nafatali bɔnsɔnni e nun Sabulon bɔnsɔnni. ⁷ N Yabin ma sofa kuntigin Sisera radinma nen i ma Kison baan de e nun a wontorone nun a ganla, n yi e sa i sagoni.’” ⁸ Baraka yi a fala Debora xa, a naxa, “Xa en birin na a ra, n sigɛ. Koni, xa en birin na a ra, n mi sigama.” ⁹ A yi a yabi, a naxa, “En birin sigɛ, koni i mi binye sɔtɔma na yengeni, amasɔɔ Alatala fama Sisera sadeni ɲaxanla nan sago yi.” Debora yi keli, e nun Baraka yi siga Kedesi taani. ¹⁰ Baraka yi Sabulon bɔnsɔnna muxune nun Nafatali bɔnsɔnna muxune maxili Kedesi yi, muxu wuli fu yi bira a fɔxɔ ra. Debora fan yeteen yi siga a fɔxɔ ra.

¹¹ Nba, Keni kaan Xeberi bata yi keli Keni kaan bonne fema, Musa bitanna Xobabi bɔnsɔnna, a bata yi sa a bubun ti wudi gbeen bun Saananimi yi Kedesi taan fema.

¹² Abinowan ma dii xemen Sisera yi a me a Baraka bata fa Taboro geyaan ma. ¹³ Sisera yi yenge so wontoron wure daxin keme solomanaanin nun a sofane birin malan Xaroseti-Hagoyin yi, e yi siga Kison baan de. ¹⁴ Nayi, Debora yi a fala Baraka xa, a naxa, “Keli, bayo Alatala Sisera sama nen i sagoni to. Alatala tixi i yee ra.” Baraka yi godo Taboro geyaan ma, muxu wuli fu biraxi a fɔxɔ ra. ¹⁵ A yi sa Sisera yenge, Alatala yi Sisera ragi Baraka yee ra, a yi a wontorone nun a ganla birin halagi silanfanna ra. Sisera yi godo a wontoron kui, a yi a gi a sanni. ¹⁶ Baraka yi wontorone nun ganla kedi han Xaroseti-Hagoyin yi. Siseraa ganla birin yi faxa silanfanna ra, hali muxu kedenna a mi lu.

¹⁷ Koni, Sisera yi a gi a sanni, a siga Keni kaan Xeberi a ɲaxanla Yayeli a bubuni, bayo bɔɲe xunbenla yi Xasori mangan Yabin nun Keni kaan Xeberi a denbayaan tagi. ¹⁸ Yayeli yi mini Sisera yee ra, a yi a fala a xa, a naxa, “N kanna,

so be, so n konni, hali i mi gaxu.” A yi so a bubuni, Yayeli yi a luxun bitinganna bun. ¹⁹A yi a fala naxanla xa, a naxa, “Yandi, n ki igeni, min xɔnla n na.” A yi nɔnɔ kundin nabi, a yi a ki nɔnɔni, a mɔn yi a xunna so. ²⁰Sisera mɔn yi a fala naxanla xa, a naxa, “Siga i ya bubun de ra. Xa muxuna nde fa i maxɔdin, a naxa, ‘Muxuna nde be ba?’ I xa na kanna yabi, i naxa, ‘En-en.’” ²¹Koni, Xeberi a naxanla Yayeli yi bubun wudi ralemunxina* nde tongo e nun dearamana, a yi a maso a ra, a yi wudin gbangban a xunni, a sa mini bɔxɔni. Sisera xadanxin yi saxi, a xima, a yi a faxesa. ²²Bayo Baraka yi Sisera sagatanma, Yayeli yi mini a ralandeni, a yi a fala a xa, a naxa, “Fa be, i xemen naxan fenma, n xa fa a yita i ra.” A yi so a konni, a sa Sisera faxaxin li saxi na, wudin sɔtixi a xunni.

²³Na lɔxɔni, Ala yi Kanan mangan Yabin nayarabi Isirayila kaane yee ra. ²⁴Isirayila kaane yi senben sɔtɔ Kanan mangan Yabin fari han e yi a raxɔri.

Deboraa betina

5 Na lɔxɔni, Debora nun Baraka, Abinowan ma dii xemen yi betin ba e bode xɔn, e naxa,

²“Sofane yitɔnxi yenge so xinla ma Isirayila yi,

yamaan tinxi e xa siga yengeni,
tantunna xa fi Alatala ma!

³Ɛ tan mangane! Ɛ tan kuntigine,
e tuli mati!

N betin bama nen,
n betin bama nen Alatala xa.

N na Alatala tantunma nen betini, Isirayilaa Ala.

⁴Alatala, i to keli Seyiri yi,
i to keli Edɔn yamanani,
bɔxɔn yi xuruxurun,
kundaan yi findi igen na,

tule gbeen yi fa.

⁵Geyane yi xuruxurun Alatala yetagi,
Sinayi geyana Alatala yetagi,
Isirayilaa Ala.

⁶Anataa dii xemen Samagara waxatini,
Yayeli waxatini,

kira gbeene bata yi rabepin,
sigatine yi sigama kiradine nan xɔn.

⁷Taane bata yi rabepin Isirayila yi.

E yi kalaxi

han n tan Debora fa waxatin naxan yi,
n yi fa findi Isirayila kaane nga ra.

⁸E bata yi ala gbetene sugandi.

Nayi, yengen yi keli e taane yi,
koni, ye masansan wure lefana
hanma tanban mi yi toɛ muxu kedenna
yii

muxu wuli tonge naaninna ye Isirayila
yi.”

⁹“N bɔɔnena Isirayila sofa kuntigine fɔxɔ
ra,

e nun muxun naxanye tinxi e xa siga
yengeni.

Tantunna Alatala xa!

¹⁰Ɛ tan naxanye Ɛ masiga tima sofali
fixene fari,

Ɛ tan naxanye dɔxi dagine ma,
Ɛ tan naxanye sigan tima kirane xɔn,
Ɛ tuli mati ¹¹ige maxanle xuiin na
ige ramaradene yi.

E Alatalaa tinxinyana fe falama,
a wali fajine Isirayila kuntigine xa!
Nayi, Alatalaa yamaan bata sa dɔxɔ
taane so deene ra.

¹²E yi a fala, e naxa,

‘Xulun, xulun!

Debora, xulun!

Xulun, xulun! I betin ba!

Xulun! Baraka, xulun!

Abinowan ma dii xemena,
i sa fa i ya kasorasane ra!’

¹³Nayi, naxanye lu e nii ra,
ne yi siga kuntigine fɔxɔ ra,

*4:21 *Bubun wudi ralemunxin* sifani ito findixi tami dungin nan na naxan yi gbangbanma bɔxɔni bubun bun tiine xidi seene ra.

Alatalaa yamaan yi e malan n fema,
siga sofa kendene xili ma.

¹⁴ Efirami bõnsõnna muxuna ndee yi fa
naxanye Amalekine nɔ.

Bunyamin bõnsõnna muxune fan yi bi-
raxi i fɔxɔ ra.

Kuntigine yi keli Makiri yi siga yengeni.
Sofa kuntigine yi fa sa keli Sabulon
bõnsõnni.

¹⁵ Isakari kuntigine yi bira Debora fɔxɔ
ra,

Isakari bõnsõnna muxune yi biraxi
Baraka nan fɔxɔ ra,

e godo lanbanni mafuren!

Koni, matandi gbeen yi lu Ruben
bõnsõnni.

¹⁶ Nanfera i luxi sansanne kui
i lu xuruseene wuga xuiin name?

Matandi gbeen yi lu Ruben bõnsõnni.

¹⁷ Galadi kaane yi lu Yuruden baan kidi
ma!

Nanfera Dan kaane luxi kunkine dexɔn?

Aseri kaane yi lu dɔxi baan dɛ,
e lu dɔxi kunki tideni so dɛene ra.

¹⁸ Sabulon bõnsõnna muxune tan yi tin
sayaan ma yengeni,

Nafatali bõnsõnna muxune fan na kiini
xɛene ma.”

¹⁹ “Mangane fa nen,

e yi yengen so.

Nayi, Kanan mangane yi yengen so
Taanaki yi,

Megido tigine dexɔn,

koni, e mi gbeti yo tongo,

e mi sese sɔɔ yengeni.

²⁰ Sarene yi yengen so kore xɔnna ma,

e yi Sisera yenge e funfuni.

²¹ Kison baa igen yi en yaxune xali,

Kison baa igen naxan yi minima

xabu a fɔlɔni.

I wekile! En siga yengeni!

²² Nayi, soone torone xuiin yi mini,

e danguma e giye,

e tunganma alo soo senbeman.

²³ Alatalaa malekana nde yi a fala, a
naxa,

‘Dangan Meroso taan xa,

ɛ a muxune danga,

bayo e mi fa walixi Alatalaa fe ra,

e mi fa Alatalaa sofa kendene malixi.’

²⁴ Duban Yayeli xa dangu paxanle birin
na

Xeberi a paxanla, Keni kaana!

Dubana a xa paxanle tagi

naxanye dɔxi bubune kui!

²⁵ Sisera bata igen maxɔdin,

a yi nɔnɔn so a yii!

A yi fenɛn so a yii igelengen fajin kui.

²⁶ A yi wudi ralemunxin suxu a kɔmenna
ra,

a yi a gbangban dɛeramaan na a yiifanna
ra,

a yi Sisera garin,

a yi a xunna sɔxɔn,

a yi a xunni koren,

a yi a yibɔ.

²⁷ A yi bira a san bun,

a yi bira, a lu saxi a bun,

a yi bira a san bun,

a salaxun denaxan yi a bira,

a lu menna nin a faxa.”

²⁸ “Sisera nga yi a yeɛn namini banxin
foye soden na,

a yi a fala, a naxa,

‘Nanfera, a yenge so wontoron bata bu,

a mi fama?

Nanfera a wontorone bata madiganɲe
ayi?’

²⁹ A kuntigi paxalan xaxilimane yi a yabi
ito ra

hali a tan fan yetɛɛn yi naxan mirixi, e
naxa,

³⁰ ‘Sofane seene nan tongoxi yengeni,

yanyina nde e ne nan taxunma,

sofa keden, sungutun keden hanma firin.

E dugi kendene nan tongoxi Sisera xa,

dugi fajni sɔxɔnxine,

kɔɛ mafilin fajni sɔxɔnxine Sisera xa.”

³¹ “Alatala, a yi lan nun,

i yaxune birin xa faxa

alo Sisera faxaxi kii naxan yi.

Koni, i rafan naxanye ma

ne xa lu alo sogen na te senbeni.”

Yamanan yi lu bɔɲe xunbenli jɛe tonge naanin.

Gedeyɔn

6 Isirayila kaane mɔn yi fe jaxin liga Alatala yɛɛ ra yi. Nayi, Alatala yi e sa Midiyan kaane sagoni jɛɛ solofere. ²Midiyan kaane yi Isirayila kaane jax-ankata. Na yi a liga Isirayila kaane yi sa dɔxɔ geya longonne nun faranne ra. ³Isirayila kaane na yi sansine si waxati yo yi, Midiyan kaane nun Amalekine nun sogeteden binna xuruse rabane yi sa e yengema nen. ⁴E yi fa dɔxɔ Isirayila yamanani, e yi e bɔxɔn sansine birin kala siga han Gasa taani, donseen nun yɛxɛene nun jingene nun sofanle, e mi sese luyɛ Isirayila yi. ⁵E nema yi e xuruseene nun e bubune xalɛ Isirayila yi, e yi wuyama ayi nen alo tuguminne, e jɔɔmɛne yi wuya han e yaten mi kolon, e yi fama nen yamanani, e kalan ti.

⁶Midiyan kaane yi Isirayila findi yi-igelitɔne ra, Isirayila kaane yi e xui ramini Alatala ma. ⁷E to e xui ramini Alatala ma lan Midiyan kaane ma, ⁸Alatala yi nabina nde rasiga e ma. A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N tan nan ε ramini Misiran yi, n yi ε ba konyiyani. ⁹N tan nan ε baxi Misiran kaane nɔɔn bun, e nun naxanye birin yi ε jaxankatama, n yi e kedi ε yɛɛ ra, n yi e yamanan so ε yii. ¹⁰N yi a fala ε xa, n naxa, ‘N tan nan Alatala ra, ε Ala. ε nama Amarine alane batu yamanani ε dɔxi denaxan yi.’ Koni, ε mi ε tuli mati n na.”

¹¹Na xanbi ra, Alatalaa malekan yi fa, a yi dɔxɔ kondɛn bun Ofara taani, Yosa gbeen yi denaxan na, Abiyɛseri xabilan muxuna. A dii xɛmɛn Gedeyɔn yi murutun bɔnbɔma manpa ige badɛn yinla ra, alogo Midiyan kaane nama a to. ¹²Alatalaa malekan yi mini a xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala i tan sofa kɛndɛn xɔn!”

¹³Gedeyɔn yi a yabi, a naxa, “N kannaa, xa Alatala n xɔn, nanfera ito ligama nxu ra? A wanle minɛn nxu benbane naxanye fe fala nxu xa, e to yi a falama, e naxa, ‘Alatala xa mi nxu ramini Misiran yi ba?’ Iki, Alatala bata nxu rabɛjin, a nxu sa Midiyan kaane sagoni!”

¹⁴Alatala yi a yɛɛ rafindi a ma, a naxa, “Senben naxan i ra, ε nun na xa siga, i sa Isirayila kaane ba Midiyan kaane yii, n tan xa mi i rasigama ba?” ¹⁵A yi a yabi, a naxa, “N Marigina, n na Isirayila rakisima di? N xabilan naxan yi, na xurun Manase bɔnbɔnna yɛ, n tan nan mɔn dii dɔnxɛn na n baba a denbayani.”

¹⁶Alatala yi a yabi, a naxa, “N luma nen i fɔxɔ ra, i yi Midiyan kaane birin faxa alo muxu kedenna.” ¹⁷Gedeyɔn yi a yabi, a naxa, “Taxamasenna yita n na naxan a yitama a i tan nan falan tixi n xa. ¹⁸N bata i mafan, i nama i masiga be ra han n mɔn yi fa i fema, n fa n ma saraxan sa i yetagi.” Ala yi a fala, a naxa, “N luma nen han i yi fa.”

¹⁹Gedeyɔn yi sa sii diina nde faxa, a yi murutun kilo tonge saxan gan buru tetaren na. A yi subɛn sa sangatanna kui, a yi subɛ igen sa igelengenna kui, a fa e yita malekan na kondɛn bun ma.

²⁰Alaa malekan yi a fala a xa, a naxa, “Subɛn nun buru tetaren sa gɛmɛn fari, i subɛ igen bɔxɔn e fari.” Gedeyɔn yi na liga. ²¹Alatalaa malekan yi dunganna xunna sin subɛn nun buru tetarene yi gɛmɛn fari. Tɛɛn yi mini gɛmɛni a yi subɛn nun buru tetaren gan. Alatalaa malekan yi tunun a ma. ²²Gedeyɔn yi a kolon a Alatalaa malekan nan yi a ra. Gedeyɔn yi gbelegbele, a naxa, “Marigina, Alatala! N bata Alatalaa malekan to n yetagi!” ²³Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Lu bɔɲe xunbenli, i nama gaxu, i mi fa faxama.” ²⁴Gedeyɔn yi saraxa ganden nafala Alatala xa mɛnni, a yi na xili sa a “Alatala Nan Bɔɲe Xunbenla Ra.” Na

mɔn Ofara yi han to, Abiyeseri xabilan muxune taana.

²⁵ Na kɔɛen yetɛen na, Alatala yi a fala Gedeyɔn xa, a naxa, “I fafe a turaan firinden tongo naxan jɛɛ solofere a ra. I yi Baali suxure saraxa ganden kala, i fafe gbeen denaxan na. Asera gbindonna naxan a fema, i yi na rabira.” ²⁶ I yi saraxa gande faɓin ti Alatala xa geyani ito xuntagi, i ya Ala. I yi turaan tongo, i teen so Asera gbindonna ra, i naxan nabiraxi, i yi turaan suben sa teeni, a ba saraxan na.” ²⁷ Gedeyɔn yi muxu fu tongo walikene ye, Alatala naxan falaxi, a yi na liga. Koni, bayo a yi gaxuxi a fafe a denbayaan ye ra e nun taan muxune, a mi tin a lige yanyin na, fɔ kɔɛen na.

²⁸ Taan muxune to keli xɔtɔnni, e yi a to Baali suxure saraxa ganden kalaxi, Asera gbindonna mi na naxan yi tixi a fema, turaan firinden fan bata yi ba saraxa gan daxin na saraxa ganden fari, denaxan ti. ²⁹ E yi a fala e bode xa, e naxa, “Nde ito ligaxi?” E yi maxɔdinna ti, e fe xɔnfenna ti. E yi a fala e xa, e naxa, “Yosaa dii xemen Gedeyɔn nan a ligaxi.” ³⁰ Nayi, taan muxune yi a fala Yosa xa, e naxa, “I ya dii xemen namini, nxu xa a faxa, bayo a bata Baali suxure kiden nabira, a yi Asera gbindonna rabira naxan yi tixi a fema.” ³¹ Muxun naxanye yi tixi Yosa fema, a yi ne yabi, a naxa, “Ɔ tan nan Baali malima ba? Naxan yo na Baali mali, na kanna faxama nen benun xɔtɔnni. Xa ala nan Baali ra, a xa a yete mali, bayo a batuden bata rabira.” ³² Na lɔxɔni, e yi Gedeyɔn xili sa a Yerubali, e naxa, “Baali yetɛen xa a yenge.” E na fala nen bayo a bata Baali kiden nabira.†

Gedeyɔn yi Ala maxandi

³³ Midiyan kaane nun Amalekine nun sogeteden binna xuruse rabane birin yi

e malan, e gidi Yuruden baan kidi ma, e sa e malan Yesereli lanbanni. ³⁴ Alatalaa Nii Sariɓanxin yi godo Gedeyɔn ma, a yi xɔtaan fe, Abiyeseri xabilan yi fa, e bira a fɔxɔ ra. ³⁵ A yi xerane rasiga Manase yamanan birin yi, alogo na muxune fan xa fa a fɔxɔ ra. A mɔn yi xerane rasiga Aseri nun Sabulon nun Nafatali yamanane yi, ne fan muxune yi siga e ralandeni.

³⁶ Gedeyɔn yi a fala Ala xa, a naxa, “I waxi Isirayila rakisi feni n tan nan xɔn, alo i a falaxi kii naxan yi. ³⁷ Awa, n xa yexɛ kidi xabe daxina nde sa lonna ma. Xa xiila sa kidin nan tun na, bɔxɔn yi lu xaraxi, nayi n na a kolonma nen a i Isirayila rakisima nen n xɔn, alo i a falaxi kii naxan yi.” ³⁸ A yi na liga. Na xɔtɔn bode, a yi keli xɔtɔn, a yi kidini bundu, xiila naxan mini kidini, igelengenna ye keden. ³⁹ Gedeyɔn yi a fala Ala xa, a naxa, “I nama xɔɔ n ma, koni n mɔn waxi a kolon feni kidin nan xɔn. Iki, kidin xa lu yixaraxi, xiila yi bɔxɔni kun.” ⁴⁰ Ala mɔn yi na liga na kɔɛen na. Kidin gbansanna yi lu yixaraxi, bɔxɔn yi yikun.

Gedeyɔn yi Midiyan kaane nɔ

7 Gedeyɔn naxan mɔn yi xili Yerubali, na nun yamaan naxan birin yi a fɔxɔ ra, e birin yi keli xɔtɔn xɔtɔn, e sa e malan Harodi tigin yireni. Midiyan kaane yi malanxi kɔmenna ma lanbanni More geyaan dexɔn. ² Alatala yi a fala Gedeyɔn xa, a naxa, “I ya muxune wuya. Na ma, n mi waxi Midiyan kaane sa feni i sagoni, xanamu Isirayila kaane e yete matɔxɔma nen, e naxa, ‘Nxu tan nan nxu yete rakisixi.’ ³ Nayi, sa ito fala i ya yamaan xa, i naxa, ‘Xa naxan gaxuxi, a xuruxurunma, na kanna xa xete, a keli Galadi geyani keden na.’” Muxu wuli mɔxɔɓen nun firin yi xete, a yi lu muxu wuli fu ma.

†6:32 *Yerubali*, e kon xuini, na bunna neen fa fala, “Baali xa a yenge.”

⁴ Alatala yi a fala Gedeyɔn xa, a naxa, “Yamaan mɔn gbo. E xali igen de, n xa sa muxune sugandi i xa menni, n na naxanye yita i ra, ε nun ne yi siga. N na a fala naxan yo ma a nama siga, hali na kanna mi siga i fɔxɔ ra.” ⁵ Nayi, Gedeyɔn yi yamaan xali baan de. Alatala yi a fala Gedeyɔn xa menni, a naxa, “Naxanye birin e felenma igen ma, e yi e min alo barena, ne lu e danna, naxanye birin e xinbi sinma e yi e min, i yi ne fan lu e danna.” ⁶ Muxu keme saxan yi e min e yiine ra, yamaan dɔnxen yi e xinbi sin, e yi e min. ⁷ Alatala yi a fala Gedeyɔn xa, a naxa, “N na ε rakisima na muxu keme saxanne nan xɔn naxanye e minxi e yiine ra, n yi Midiyan kaane sa i sagoni. Muxu dɔnxene xa siga e konne yi.” ⁸ Gedeyɔn yi Isirayila muxu dɔnxene fandane nun e xɔtane ba e yi, a yi e rasiga e konne yi. Koni, a yi na muxu keme saxanne lu a fema.

Midiyan kaane yi malanxi e labe ra nen.

⁹ Alatala yi a fala Gedeyɔn xa na kɔɛn na, a naxa, “Keli, i godo gali malandeni, bayo n na a sama nen i sagoni. ¹⁰ Xa i gaxu gode, ε nun i ya walikeen Pura xa siga gali malandeni. ¹¹ I yi i tuli mati e ra. Na xanbi ra, i wekilema nen, i sa e yenge.” Nayi, e nun a walikeen Pura yi siga han daaxaden so deen na. ¹² Midiyan kaane nun Amalekine nun sogeteden binna xuruse rabane bata yi e malan lanbanni, e wuya alo tuguminne, e ɲɔgɔmene yi wuya alo ɲemensinna fɔxɔ igen de. ¹³ Gedeyɔn yi fa, a yi xemena nde xuiin me xiyen yebe a lanfaan xa, a naxa, “N funde burun nan toxi a firifire Midiyan kaane daaxaden tagi xiyeni, a yi fa han a fa din bubun na, bubun yi maxete, a bira.” ¹⁴ A lanfaan yi a yabi, a naxa, “Gedeyɔn ma yengen nan na ra, Yosaa dii xemena, Isirayila kaana. Ala bata Midiyan kaane sa a sagoni e nun gali malanden birin.” ¹⁵ Gedeyɔn to na

xiyen nun a bunna rame, a yi Ala batu, a yi xete Isirayila kaane gali daaxadeni, a naxa, “E keli, bayo Alatala bata Midiyan kaane gali daaxaden sa en sagoni.”

¹⁶ A yi na muxu keme saxanne yitaxun dɔxɔde saxanna ra, a yi xɔtane so e birin yii e nun feɲe yigenle nun xaye xidi degene, feɲen sa soma naxanye xun na.

¹⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “E yeen tima n na nen, n na naxan liga, ε fan yi na liga. N neen fa ganla daaxaden li tun, n na naxan liga, ε na liga. ¹⁸ N na xɔtaan fe waxatin naxan yi, muxun naxanye birin n fɔxɔ ra, ne birin yi xɔtaan fe ganla daaxaden nabilinni, ε sɔnxɔ, ε naxa, ‘Nxu yengen soma Alatala nun Gedeyɔn nan xa!’”

¹⁹ Muxu kemen naxanye lu Gedeyɔn fema, e nun ne yi maso gali daaxaden na kɔɛ tagini, kantan tiine masara waxatini. E yi xɔtane fe, feɲen naxanye yi e yii, e yi ne yibo. ²⁰ Muxu keme saxanne birin yi xɔtane fe daaxaden nabilinni, e yi feɲene yibo, e yi xaye xidi degene suxu e kɔmenne ra, xɔtane e yiifanne yi alogo e xa e fe, e yi sɔnxɔ, e naxa, “Nxu yengen soma Alatala nun Gedeyɔn nan xa!” ²¹ E birin yi lu e funfuni gali malanden nabilinni, gali malanden muxune birin yi e gi fɔlɔ, e gbelegbele, e yi e gi. ²² Nayi, muxu keme saxanne birin yi xɔtane fe, Alatala yi muxune radin e bode ma gali daaxadeni, e yi e bode yenge. Midiyan kaane yi e gi Beti-Sita taani, Serera taan binni, siga han Abeli-Mehola taani, Tabata taan dexɔn.

²³ Isirayila kaane yi e malan, Nafatali kaane nun Aseri kaane nun Manase kaane birin yi Midiyan kaane sagatan. ²⁴ Gedeyɔn yi xerane rasiga Efirami geya yiren birin yi a faladeni, a naxa, “E godo Midiyan kaane ralandeni, ε yi kiraan suxu Midiyan kaane yee ra keli baan de siga han Beti-Bara.” Efirami kaane yi e malan e yi Yuruden baan xɔnna birin suxu siga han Beti-Bara. ²⁵ E yi Midiyan kaane kuntigi firinne suxu, Orebi nun

Sebi, e yi Orebi faxa Orebi Gemen fari, e yi Sebi faxa Sebi a Manpa Ige Badeni. E mɔn yi lu Midiyan kaane sagatanɲe. E yi siga Orebi nun Sebi xunne ra Gedeyɔn xɔn Yuruden baan kidi ma.

Efirami kaane yi xɔlɔ

8 Efirami kaane yi a fala Gedeyɔn xa, e naxa, “Nanfera i ito ligaxi nxu ra? Nanfera i mi nxu xilixi Midiyan kaane yengɛdeni?” E yi a mafala. ² A yi e yabi, a naxa, “N nanse ligaxi naxan maliga ε kewanle ra? Bogi seen naxanye luxi bɔxɔne yi Efirami bɔnsɔnna muxune xa, na mi gbo dangu Abiyeseri xabilan muxune se xabane birin na ba? ³ Ala bata yi Midiyan kaane kuntigine Orebi nun Sebi sa ε sagoni. N nɔe nanse ligɛ nayi naxan dangu ε gbeen na?” Gedeyɔn to na fala Efirami kaane xa, nde yi ba e xɔlɔn na.

Gedeyɔn Yuruden baan kidi ma

⁴ Gedeyɔn nun a fɔxɔrabira muxu keme saxanne to Yuruden baan li, e yi baani gidi, e bata yi xadan, koni e mɔn yi lu sagatanna tiye. ⁵ A yi a fala Sukɔti kaane xa, a naxa, “N bata ε mafan ε donseen so yamaan yii naxan biraxi n fɔxɔ ra, amasɔtɔ e xadanxi, anu n mɔn Midiyan mangane sagatanma Sebaxa nun Salamuna.” ⁶ Sukɔti kuntigine yi a yabi, e naxa, “Sebaxa nun Salamuna bata sa i sagoni ba? Nxu xa donseen so i ya ganla yii nanfera?” ⁷ Nayi, Gedeyɔn yi e yabi, a naxa, “Nba, Alatala na Sebaxa nun Salamuna sa n sagoni waxatin naxan yi, n na ε paxankatama nen tonbonna wudi yii nali kanne ra.” ⁸ A keli menni, a siga Penuyeli taani, a sa na maxandi kedenna ti Penuyeli kaane fan ma. Penuyeli kaane yi a yabi alo Sukɔti kaane a yabi kii naxan yi. ⁹ A fan yi a fala Penuyeli kaane xa, a naxa, “N na nɔɔn sɔtɔ yengeni, n xete, n na ε taan sanganso makantanxin nabirama nen.”

¹⁰ Sebaxa nun Salamuna nun e ganla yi Karakoro taani, fɔ muxu wuli fu nun suulun ɲɔxɔn. Ne nan tun yi fa luxi sogeteden binna xuruse rabane sofa ganla ra. Bayo, muxu wuli keme mɔxɔɲe bata yi faxa e ra yengeni. ¹¹ Gedeyɔn yi siga xuruse rabane kiraan xɔn, Nobaya taan nun Yogboha taan sogeteden binni, a yi na sofa ganla raterena, a yi e yenge. ¹² Sebaxa nun Salamuna yi e gi. Gedeyɔn yi e sagatan, a Midiyan kaane manga firinne suxu, sofa ganla birin yi xuya ayi.

¹³ Yosaa dii xɛmɛn Gedeyɔn yi fa sa keli yengeni mini Xeresi geya ma kiraan xɔn. ¹⁴ A Sukɔti banxulanna nde suxu, a yi a maxɔdin, na yi Sukɔti kuntigine nun fonne xinle sebe, muxu tonge solofere muxu solofere. ¹⁵ Na xanbi ra, a fa Sukɔti kaane fema, a naxa, “E n konbi naxanye fe ra, ε naxa, ‘Sebaxa nun Salamuna bata sa i sagoni ba? Nxu xa donseen so i ya muxu xadanxine yii nanfera?’ Nba, iki, Sebaxa nun Salamuna ni i ra.” ¹⁶ Nayi, a yi Sukɔti taan fonne suxu, a siga e ra tonbonni. A sa e bɔnbɔ wudi yii maɲalixine ra, a Sukɔti kaane kewanla saran e ra. ¹⁷ A mɔn yi Penuyeli taan sanganso makantanxin nabira, a yi taan muxune faxa.

¹⁸ Na xanbi ra, Gedeyɔn yi a fala Sebaxa nun Salamuna xa, a naxa, “E muxun naxanye faxa Taboro yi, ne yi di?” E yi a yabi, e naxa, “E yi luxi nen alo i tan, e birin yi maligaxi manga diine nan na.” ¹⁹ A yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne nan yi e ra, ngaa diine. N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi. Xa ε yi e lu e nii ra nun, n mi yi ε faxama nun.” ²⁰ A yi a fala a dii singen Yeteri xa, a naxa, “Keli, i yi itoe faxa!” Koni Yeteri mi a silanfanna botin, amasɔtɔ a yi gaxuxi, bayo banxulanna nan mɔn yi a ra. ²¹ Sebaxa nun Salamuna yi a fala Gedeyɔn xa, e naxa, “I tan yetɛen xa keli, i yi nxu faxa! Bayo ‘xemen nan tun na lige.’” Nayi, Gedeyɔn yi keli, a yi Sebaxa nun Salamuna faxa.

Se fajin naxanye yi e ɲɔgɔmene fari, a yi ne fan tongo.

Gedeyɔn faxa fena

²² Isirayila kaane yi a fala Gedeyɔn xa, e naxa, “Lu nxu xun na ε nun i ya diin nun i mamandenna, bayo i bata nxu rakisi Midiyan kaane ma.” ²³ Gedeyɔn yi a fala e xa, a naxa, “N mi luyε ε xun na, n mi n ma diin luyε ε xun na. Alatala nan luma ε xun na.”

²⁴ Gedeyɔn mɔn yi a fala e xa, a naxa, “N waxi sena nde maxɔdin feni ε ra. ε birin xa tunlaso keden keden so n yii ε se tongoxine yi yengeni.” Tunlaso xema daxine nan yi Midiyan kaane tunle ra, bayo Sumayila bɔnsɔnna muxune nan yi e ra. ²⁵ E yi a yabi, e naxa, “Nxu e fiye i ma nen.” E yi dugini sa bɔxɔni, e birin yi tunlaso keden keden woli dugin fari e naxan tongo yengeni. ²⁶ Tunlaso xema daxine binyen yi sige han kilo mɔxɔɲε, Gedeyɔn naxan maxɔdin. A mɔn yi ɲεrene nun se fajine sɔtɔ e nun Midiyan kaane mangane dugi fajine nun kɔε filin fajin naxanye yi e ɲɔgɔmene kɔε. ²⁷ Gedeyɔn yi na xemaan nafala saraxarali domana nde ra, a yi a lu Ofara taani. Isirayila kaane birin yi fama menna nin na batudeni naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi,³ na yi findi maratantan seen na Gedeyɔn nun a denbayaan xa.

²⁸ Midiyan kaane yi yarabi Isirayila kaane yεε ra, e mi fa e xunna rakeli sɔnɔn. Yamanan yi lu bɔɲε xunbenli ɲεε tonge naanin Gedeyɔn ma siimayaan birin yi.

²⁹ Yosaa dii xemen Yerubali yi xete, a dɔxɔ a konni. ³⁰ Gedeyɔn dii tonge solofere nan sɔtɔ, bayo ɲaxalan wuyaxi nan yi a yii. ³¹ A konyi ɲaxanla^f naxan yi

Siken taani, na fan yi dii keden sɔtɔ a xa, a yi na diin xili sa Abimeleki. ³² Yosaa dii xemen Gedeyɔn faxa foriya fajin nin, e yi a maluxun a fafe Yowasa gaburun na Ofara taani, denaxan yi findixi Abiyeseri xabilan gbeen na.

³³ Gedeyɔn to faxa, Isirayila kaane mɔn yi Ala yanfa Baali suxurene xɔn naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi, e yi Baali-Beriti findi e ala ra. ³⁴ Isirayila kaane mi bira Alatala fɔxɔ ra, e Ala naxan e ba e yaxune yii naxanye yi e rabilinxi. ³⁵ E mi hinanna yita Gedeyɔn ma denbayaan na naxan mɔn xili Yerubali, hali a to fe fajni wuyaxi raba Isirayila xa.

Abimeleki yi findi mangan na

9 Yerubali a dii xemena Abimeleki yi siga Siken taani a nga xunyen nun a xabilan muxune birin fema, a yi a fala e xa, a naxa, ² “N bata ε mafan, ε sa a fala Siken taan fonne birin xa, ε naxa, ‘E waxi nen Yerubali a dii tonge soloferene birin xa findi mangan na ε xunna ba, hanma muxu keden?’ ε xa a kolon a ε xabilan muxuna nde nan n na.” ³ A nga xunyene yi a falane birin nali Siken fonne ma, e yi tin birε Abimeleki fɔxɔ ra, bayo e xabilan muxuna nde nan yi a ra. ⁴ E Baali-Beriti batu banxin gbeti gbanan tonge solofere so a yii. Abimeleki yi fuyantenne nun mafu tiine saran na gbetin na, e bira a fɔxɔ ra. ⁵ A yi siga a fafe a banxini Ofara taani, a yi a tadane nun a xunyene faxa, Yerubali a dii tonge soloferene birin geme kedenna fari. Yerubali a dii dɔnxen Yotami nan tun lu, amasɔtɔ na bata yi a luxun. ⁶ Siken kaane nun Beti-Milo kaane birin yi e malan wudi gbeen dexɔn gemen dexɔn naxan dɔxi Siken yi. E yi sa Abimeleki dɔxɔ mangan na menni.

³8:27 Na luxi nen alo yalunyana Ala yεε ra yi bayo Ala waxi nen a yamaan xa tinxin a xa alo ɲaxanla lan a xa tinxin a xemen xa kii naxan yi.

^f8:31 *Konyi ɲaxanle* sariyan sebexi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra naxan sɔtɔxi a ɲaxanla ra.

Yotami a sandana

⁷Yotami yi na me. A yi sa ti Garisimi geyaan xuntagi, a gbelegbele, a naxa, “Siken fonne, e tuli mati n na, xa e waxi Ala xa e rame. ⁸Ɓɔɔna nde, wudine siga nen a e xa sa e mangan dɔɔ. E yi a fala Oliwi bili gbeen xa, e naxa, ‘Findi nxɔ mangan na.’ ⁹Koni, Oliwi bili gbeen yi e yabi, a naxa, ‘N xa n me n turen na ba, naxan nafan Ala nun muxune ma, n sa dɔɔ wudin bonne xun na?’ ¹⁰Nayi, wudine yi a fala xɔde binla xa, e naxa, ‘Fa, i fa dɔɔ nxu xun na.’ ¹¹Koni, xɔde binla yi e yabi, a naxa, ‘N xa n me n naxunna nun n bogi fajin na, n sa dɔɔ wudin bonne xun na?’ ¹²Nayi, wudine yi a fala manpa binla xa,⁸ e naxa, ‘Fa, i fa dɔɔ nxu xun na.’ ¹³Koni, manpa binla yi e yabi, a naxa, ‘N xa n me n igen na naxan findixi Ala nun muxune rasewa seen na, n sa dɔɔ wudin bonne xun na?’ ¹⁴Nayi, wudine birin yi a fala kɔɔn xa, e naxa, ‘Fa, i fa dɔɔ nxu xun na.’ ¹⁵Kɔɔn yi wudine yabi, a naxa, ‘Xa e waxi n dɔɔ feni mangan na e xun na, e fa girindin n nininna ra. Xanamu, teen minima nen kɔɔni a yi Liban warine gan.’”

¹⁶“Nba, e Abimeleki dɔxi mangan na lannayaan nun fetareyaan nin ba? E fan nen Yerubali nun a denbayaan na ba? E a wali fani kolonxi ba? ¹⁷N fafe yengen so nen e xa, a yi lu sayaan de, a yi e ba Midiyan kaane yii. ¹⁸E tan bata keli n fafe a denbayaan xili ma to, e yi a dii tonge soloferene faxa geme kedenna fari, e yi a konyi gilena dii xemena Abimeleki dɔɔ mangan na Siken kaane xun na, bayo e ngaxakedenna nan a ra. ¹⁹Xa e lannayaan nan ligan Yerubali nun a denbayaan na to fetareyani, Abimeleki xa findi e sewan na, e fan yi findi a sewan na. ²⁰Xanamu, teen xa mini Abimeleki

yi, a yi Siken kaane gan e nun Beti-Milo kaane, teen yi mini Siken nun Beti-Milo kaane yi, a yi Abimeleki gan!” ²¹Na xanbi ra, Yotami yi a gi, a siga Beri taani, a sa lu denaxan yi, a yi a masiga a tada Abimeleki ra.

Siken kaane yi murute

²²Abimeleki yi lu mangayani Isirayila xun na jee saxon. ²³Nayi, Ala yi xaxili jaxin naso Abimeleki nun Siken kaane tagi, Siken kaane yi Abimeleki yanfa. ²⁴E fe jaxin naxan liga Yerubali a dii tonge soloferene ra, na yi xete e ma, e faxa feen goronna yi lu e ngaxakedenna Abimeleki xun ma naxan e faxa, e nun Siken kaane, naxanye a mali a tadane nun a xunyene faxa. ²⁵Siken kaane yi muxune ti geyane fari a xili ma, na muxune yi sigatine goronne birin bama nen e yii kira yi. Abimeleki yi na me.

²⁶Ɓɔɔna nde, Ebedi a dii xemena Gaala nun a tadane yi fa Siken taani. Siken kaane yi e lannayaan sa a yi. ²⁷E yi siga e manpa bili nakone yi, e yi sa e manpa bogine bolon, e yi jaxanaxan naba. E yi so e gbee ala batu banxin kui, e yi donseen don, e yi e min, e yi lu Abimeleki dange. ²⁸Ebedi a dii xemena Gaala yi a fala, a naxa, “Nde Abimeleki ra, nde Siken kaane ra naxan a lige en xa wali Abimeleki xa? Yerubali a dii xemena xa mi a ra ba? A yamana kannu xa mi Sebulu ra ba? E bira Xamori xabilan muxune foxo ra, bayo Xamori nan Siken masegexi. En walima Abimeleki xa nanfera? ²⁹Xa n tan nan yi Siken kaane xun na nun, n yi Abimeleki kedima nen. N yi a falama nen Abimeleki xa, n naxa, ‘I ya ganla fari sa, en yenge.’”

³⁰Ebedi a dii xemena Gaala naxan falaxi, yamana kannu Sebulu yi na me, a yi xɔɔ. ³¹A yi xerane rasiga wundoni

⁸9:12 Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

Abimeleki ma a faladeni a xa, a naxa, “Ebedi a dii xemen Gaala nun a ngaxakedenne bata fa Siken yi, e taan muxune radinma i xili ma. ³²Nayi, keli kɔɛen na, e nun yamaan naxan i fɔxɔ ra, ε sa ε luxun burunna ra. ³³Xɔtɔnni, sogen na te, i fan yi keli, i yi taan yenge. Gaala nun a muxune na mini ε xili ma, naxan na i kenen, i na liga e ra.”

³⁴Abimeleki yi keli kɔɛen na e nun yamaan naxan birin yi a fɔxɔ ra, e sa e luxun Siken dexɔn, e yitaxunxi dɔxɔde naanin. ³⁵Ebedi a dii xemen Gaala yi mini, a ti taan so deen na. Nayi, Abimeleki nun a yamaan yi mini e luxundene yi. ³⁶Gaala to yamaan to, a yi a fala Sebulu xa, a naxa, “Yamaan godoma keli geyane ma.” Sebulu yi a yabi, a naxa, “Geyane nininne na a ra, muxune mi a ra.” ³⁷Gaala mɔn yi falan tongo, a naxa, “Yamana nde yati godomatɔn na a ra geyane ma, ganla bonna fama sa keli yiimato wudi gbeen kiraan binni.” ³⁸Sebulu yi a yabi, a naxa, “I ya fala jaxumene minen, i tan naxan yi a falama, i naxa, ‘Nde Abimeleki ra, alogo en xa wali a xa?’ I mi muxuni itoe xan najaxu ba? Nba, siga, i sa yengen so!” ³⁹Gaala yi ti Siken kaane yeε ra, a siga Abimeleki yengedeni. ⁴⁰Abimeleki yi a kedi, muxu wuyaxi maxɔlxin yi lu taan so deen na. ⁴¹Abimeleki yi sa ti Aruma taani. Sebulu yi Gaala nun a ngaxakedenne kedi Siken taani.

⁴²Na xɔtɔn bode, Siken kaane yi mini, e siga e xeene ma. Abimeleki yi na me. ⁴³Nayi, a yi a ganla tongo, a yi a yitaxun dɔxɔde saxanna ra, e yi e luxun burunna ra. A to muxune to mine taani, a yi e yenge. ⁴⁴Abimeleki nun ganla dɔxɔde keden yi keli e yi e malan taan so deen na, ganla dɔxɔde firin yi xεε ma kaane yenge, e yi e birin faxesa. ⁴⁵Yanyin birin na, Abimeleki taan yengema han a yi a nɔ, a yi taan muxune faxesa. A yi taan kala, a yi fɔxɔn xuya na yiren birin

yi. ⁴⁶Na xibarun to sa Siken sanganso makantanxin muxune li, e yi sa e malan Beriti ala batu banxin yire makantanxini. ⁴⁷Abimeleki to na me a ne birin bata e malan, ⁴⁸a yi te Salamɔn geyaana fari, e nun yamaan naxan birin yi a fɔxɔ ra. Abimeleki yi bunbin tongo, a yi wudi yina nde sege, a yi a sa a kɔɛen ma. Na xanbi ra, yamaan naxan yi a fɔxɔ ra, a yi a fala ne xa, a naxa, “N naxan ligaxi ε bata na to, ε fan xa na liga furen!” ⁴⁹Yamaan birin yi wudi yiine sege, e bira Abimeleki fɔxɔ ra. E sa wudi yiine malan yire makantanxin xɔn, e yi a gan, e nun seen naxanye birin yi a kui. E yi Siken sanganso makantanxin muxune birin faxesa, muxu wuli keden, xemene nun jaxanle.

Abimeleki faxesa fena

⁵⁰Abimeleki yi siga Tebesi taan xili ma. A yi Tebesi kaane yenge, a yi e nɔ. ⁵¹Sanganso makantanxina nde yi taa tagini, xemene nun jaxanle e gi, e sa e malan denaxan yi, e nun taan muxune birin, e yi na balan e xun ma, e te a xuntagi. ⁵²Abimeleki yi fa na yire makantanxin yengedeni, a yi a maso deen na, alogo a xa teen so banxin na. ⁵³Nayi, jaxanla nde yi se din geme gbeen sin Abimeleki xunni, a yi a xunni bɔ. ⁵⁴Banxulanna naxan yi a yenge so seene maxalima, Abimeleki yi a fala na xa mafuren, a naxa, “I ya silanfanna botin, i yi n faxesa, alogo muxune nama a fala, e naxa, ‘Jaxanla nan a faxaxi.’” Banxulanna yi a sɔxɔn, a yi faxesa. ⁵⁵Isirayilla kaane to a to a Abimeleki bata faxesa, e birin yi xete e konne yi.

⁵⁶Nayi, Ala yi Abimeleki saran a fe jaxine ra, a naxan liga a fafe ra, a yi a dii tonge soloferene faxesa. ⁵⁷Ala yi Siken kaane saran e fe xɔsɔxine birin na. Yerubali a dii xemen Yotami a dangan yi e suxu.

Kitisaan Tola

10 Abimeleki faxa xanbini, Isakari bõnsõnna muxuna nde Puwaa dii xemem Tola, Dodo mamandenna yi keli a xa Isirayila rakisi. A yi dõxi Samiri taani Efirami geya yireni. ²A yi findi Isirayila kitisaan na jee mõxõjõn nun saxan. A yi faxa, e yi a maluxun Samiri yi.

Kitisaan Yayiri

³Tola dangu xanbini, Galadi kaan Yayiri yi ti a jõxõni. A yi findi Isirayila kitisaan na jee mõxõjõn nun firin. ⁴Dii xeme tonge saxan nan yi a yii, naxanye yi e masiga tima sofali tonge saxan fari, e yi dõxi taa tonge saxan nin Galadi yamanani, denaxanye mõn xili Yayiri taane han to. ⁵Yayiri yi faxa, e yi a maluxun Kamon yi.

Kitisaan Yefeta

⁶Naxan jaxu Alatala yee ra yi, Isirayila kaane mõn yi na liga. E yi Baali sawurane nun Asitarate suxurene batu, e nun Arami kaane nun Sidõn kaane nun Moyaba kaane nun Amonine nun Filisitine alane. E yi e me Alatala ra, e mi fa a batu sõnõn. ⁷Alatala yi xõlõ Isirayila kaane ma, a yi e sa Filisitine nun Amonine sagoni. ⁸E yi fõlõ Isirayila kaane jaxankate na jeeen na han jee fu nun solomasexe, e yi Isirayila kaane birin tõõ naxanye yi dõxi Yuruden meremeren sogeteden binni Galadi yi Amorine yamanani. ⁹Amonine fan yi Yuruden baan gidi Yuda bõnsõnna muxune nun Bunyamin bõnsõnna muxune nun Efirami bõnsõnna muxune xili ma. Isirayila kaane birin yi jaxankata han. ¹⁰Nayi, Isirayila kaane yi Alatala maxandi, e naxa, “Nxu bata yulubin liga, bayo nxu bata nxu me nxõ Ala ra, nxu yi Baali sawurane batu.” ¹¹Alatala yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Misiran kaane nun Amorine nun Amo-

nine nun Filisitine ¹²nun Sidõn kaane nun Amalekine nun Mayon kaane to e jaxankata, e to n mafan, n mi yi e rakisi ba? ¹³Koni, e yi e me n na, e yi ala gbetene batu. Na ma, n mi e rakise mume! ¹⁴E siga, e bata seen naxanye yate e alane ra, e sa ne mafan, ne xa e rakisi e jaxankatani.” ¹⁵Isirayila kaane yi Alatala yabi, e naxa, “Nxu bata yulubin tongo. Naxan na i kenem, na liga nxu ra, koni, yandi, tin, i xa nxu rakisi to!” ¹⁶E yi ala xõjõne ba e tagi, e yi Alatala batu. Na ma, Ala yi kininkinin Isirayila kaa jaxankataxine ma.

¹⁷Amonine yi sa e malan daaxadeni Galadi yi, Isirayila kaane yi sa e malan daaxadeni Misipa yi. ¹⁸Nayi, yamaan nun Galadi kuntigine yi a fala e bode xa, e naxa, “Nde singe Amonine yenge fõle? Naxan na na liga, na kanna findima nen Galadi kaane mangan na.”

Kitisaan Yefeta

11 Sofa kenden nan yi Galadi kaan Yefeta ra. Yalunden nan yi a nga ra, a fafe yi xili nen Galadi. ²Galadi a jaxanla dii xemene bari a xa nen. Na jaxanla diine to gbo, e yi Yefeta kedi, e naxa, “I mi nxu fafe keen se sõtõma, bayo jaxalan gbete nan ma dii i tan na.” ³Nayi, Yefeta yi a gi a ngaxakedenne bun, a yi siga Tobo yamanani. Fuyantenna ndee yi e malan Yefeta fema, e yi bira a fõxõ ra.

⁴Waxatidi to dangu, Amonine yi Isirayila kaane yenge. ⁵Na ma, Galadi fonne yi siga Yefeta fendeni Tobo yamanani. ⁶E yi a fala Yefeta xa, e naxa, “Fa, i fa findi nxõ mangan na, en yi Amonine yenge.” ⁷Yefeta yi Galadi fonne yabi, a naxa, “E tan xa mi n najaxu ba, e yi n kedi n fafe konni? Nanfera e fama n fõxõ ra iki a e kontõfilixi?”

⁸Galadi fonne yi a fala Yefeta xa, e naxa, “Nxu faxi i fema na nan yatigi ra, alogo en birin xa siga, i sa Amonine

yenge, i findi nxɔ mangan na, e nun Galadi kaane birin.”⁹ Yefeta yi Galadi fonne yabi, a naxa, “Xa en birin siga Amonine yengedeni, Alatala yi sa e sa n sagoni, n tan nan findima ε mangan na na yi.”¹⁰ Galadi fonne yi Yefeta yabi, e naxa, “Alatala nan en seren na! Nxu na ligama nen.”¹¹ Yefeta yi bira Galadi fonne fɔxɔ ra, e yi siga. Yamaan yi a findi sofa kuntingin na. Yefeta mɔn yi xete falane birin ma Alatala yetagi Misipa yi.

Yefeta yi xerane rasiga

¹²Yefeta yi xerane rasiga a faladeni Amonine mangan xa, a naxa, “Nanse xɔli i ma nxu xa, i to fama nxɔ yamanan yengedeni?”¹³ Amonine mangan yi Yefeta yabi, a naxa, “Isirayila kaane to mini Misiran yi konyiyani, e yi n ma bɔxɔn tongo, keli Arinon baan ma siga Yaboko xuden ma han Yuruden baana. Iki, ε ne raxete nxu ma bɔɓe xunbenli.”

¹⁴Yefeta mɔn yi xerane rasiga a faladeni Amonine mangan xa, a naxa,¹⁵ “Isirayila kaane mi Moyaba bɔxɔn tongoxi, e mi Amonine yamanan tongoxi.”¹⁶ E to yi kelima Misiran yi waxatin naxan yi, e mini tonbon yiren nin siga han Gbala Baana siga Kadesi yi.¹⁷ Nayi, Isirayila kaane yi xerane rasiga a faladeni Edɔn mangan xa, e naxa, ‘Tin nxu xa dangu i ya yamanani.’ Koni, Edɔn mangan mi tin. A fan yi xerane rasiga Moyaba mangan ma, na fan yi tondi, Isirayila kaane yi lu Kadesi yi.¹⁸ Na xanbi ra, e yi siga tonbon kiraan xɔn. E yi Edɔn nun Moyaba yamanane mabilin, e sa lu Arinon baan dexɔn, e mi so Moyaba yamanani, bayo Arinon yi findixi Moyaba danna nan na.¹⁹ Isirayila kaane yi xerane rasiga Amorine mangan Sixɔn ma naxan yi mangayani Xesibɔn taani. Isirayila kaane yi a fala a xa, e naxa, ‘A lu nxu xa dangu i ya yamanani siga nxɔ yamanani.’²⁰ Koni, Sixɔn mi tin, a yi a ganla birin malan yenge so xinla ma, e

yi sa e malan Yahasi yi, e sa Isirayila kaane yenge.²¹ Alatala, Isirayilaa Ala yi Sixɔn nun a ganla birin sa Isirayila kaane sagoni, e yi e nɔ. Amorine yi dɔxi bɔxɔn naxanye birin yi, Isirayila kaane yi ne birin tongo,²² keli Arinon baan ma siga han Yaboko xudena, keli tonbonni siga han Yuruden baana.²³ Alatala, Isirayilaa Ala bata Amorine bɔxɔn so Isirayila kaane yii, a yamana, i tan waxi na nan ba fe yi nxu yii ba?²⁴ I ya ala Kemosi bɔxɔn naxan soxi i yii, na i yii. Nayi, Alatala, nxɔ Ala bɔxɔn naxan soxi nxu yii, na luma nen nxu yii.²⁵ I mirixi a ma a i senben gbo Balaki xa ba, Siporo a dii xemena, Moyaba mangana? Anu, a tan mi yenge gidixi Isirayila kaane ma!²⁶ Xabu jɛɛ keme saxan, Isirayila kaane dɔxi Xesibɔn nun a rabilinna taane yi, e nun Aroyeri nun a rabilinna taane, e nun taan naxanye birin Arinon baan de. Nanfera nayi han to ε mi ne xunba?²⁷ N tan xa mi haken ligaxi i ra, i tan nan fe jaxin ligaxi n tan na, i yi n yenge. Alatala xa kitin sa Isirayila kaane nun Amonine tagi.”

²⁸Amonine mangan mi a tuli mati Yefeta a falane ra.

Yefeta a kɔlɔna

²⁹Nayi, Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Yefeta ma, a yi Galadi nun Manase yamanane yisiga, dangu Misipe taani Galadi yamanani, siga Amonine xili ma.³⁰ Yefeta yi de xuiin tongo Alatala xa, a naxa, “Xa i Amonine sa n sagoni,³¹ naxan yo mini n ma banxini a fa n nalandeni, n na xete n konni xunna kenli sa keli Amonine yengedeni, n na fima nen Alatala ma, n yi a gan saraxan na.”

³²Yefeta yi siga Amonine yengedeni, Alatala yi e sa a sagoni.³³ A yi taa mɔxɔɓe kala, fɔlɔ Aroyeri taan ma siga han Miniti taana, siga Abeli-Keramin ma. Ala yi Amonine rayarabi Isirayila kaane xa.

Yefetaa dii temena fe

³⁴ Yefeta yi so a konni Misipa yi. A dii temen yi mini a bodonje a ralandeni tannan xuiin ma. Na dii kedenna nan tun yi a yii, ba na ra, dii teme gbeta mi yi na, dii xeme yo mi yi na. ³⁵ A to a to, a yi a domani bo, a naxa, “N bata yigitege! I tan nan n tixi tɔɔn ma. N bata de xuiin tongo Alatala xa, n mi na kale mumɛ.” ³⁶ A diin yi a fala a xa, a naxa, “Baba, i bata de xuiin tongo Alatala xa, a yi i yaxune Amonine sa i sagoni, na ma, a liga n na alo i de xuiin naxan tongoxi.” ³⁷ A mon yi a fala a fafe xa, a naxa, “Kike firin fi n ma alogo nxu nun n lanfane xa siga geyane fari, nxu sa wuga menni bayo n faxama nen, n mi doxo xeme taa ra.” ³⁸ A yi a yabi, a naxa, “Siga!” A yi kike firin fi a ma. E nun a lanfane yi sa wuga a fe ra geyane fari bayo a faxama nen a mi doxo xeme taa ra. ³⁹ Na kike firinne janxin na, a mon yi fa a fafe fema, a yi a de xuiin nakamali a fari. A munma yi xemen kolon.

Xabu na lɔxoni, ito yi findi namunna ra Isirayila yi: ⁴⁰ Nee yo jee, Isirayila sungutunne sa Yefeta, Galadi kaana dii temen wugama nen xi naanin.

Yefeta nun Efirami kaane fe

12 Efirami kaane yi e malan e siga Safon taani a faladeni Yefeta xa, e naxa, “Nanfera i danguxi, i siga Amonine yengedeni i mi a fala nxu xa en birin yi siga? Nxu waxi e nun i ya banxin gan feni.” ² Yefeta yi e yabi, a naxa, “Yenge gbeen so nen nxu nun n ma yamaan nun Amonine tagi, koni n to e xili, e mi n mali. ³ N to a to e mi fama n malideni, n yi tin sayaan ma, n sa Amonine yenge. Alatala yi e sa n sagoni. Nanfera nayi e fa fama n xili ma to?”

⁴ Yefeta yi Galadi kaane birin malan Efirami kaane yenge xinla ma. Galadi kaane yi Efirami kaane faxa yengeni, ne

naxanye yi a falama, e naxa, “E tan Galadi kaane, e findixi muxu gixine nan na Efirami bonsonni siga Manase bonsonni!”

⁵ Na xanbi ra, Galadi kaane yi Yuruden baan kirane birin suxu Efirami kaane yee ra. Xa Efirami muxu gixina nde yi wa dangu feni, Galadi kaane yi a falama nen, e naxa, “Efirami kaan nan i tan na ba?” Na kanna yi e yabima nen, a naxa, “En-en.” ⁶ Nayi, e yi a falama a xa nen, e naxa, “Xuuni ito fala: Xiboleti.” Koni, na kanna fan yi a falama nen, a naxa, “Siboleti” bayo a mi yi nɛ a fale a kiini. Nayi, Galadi kaane yi a suxuma nen, e yi a kɛ raxaba Yuruden baan de. Na waxatini, e yi muxu wuli tonge naanin muxu wuli firin naxɔri Efirami yi.

⁷ Yefeta lu nen kitisani Isirayila yi jee sennin. Na xanbi ra, Yefeta Galadi kaan yi faxa, e yi a maluxun Galadi taana nde yi.

Ibisan nun Elon nun Abadon

⁸ Yefeta dangu xanbini, Betelemi kaana Ibisan yi findi kitisaan na Isirayila yi. ⁹ A dii xeme tonge saxan e nun dii teme tonge saxan nan soɔ, a yi a dii teme tonge saxan fi bonson gbetae yi, a yi naxalan tonge saxan fen a dii xemene xa bonson gbetae yi. A lu nen kitisani Isirayila yi jee solofere. ¹⁰ Ibisan yi faxa, e yi a maluxun Betelemi yi.

¹¹ A tan danguxina, Elon Sabulon kaan yi findi kitisaan na Isirayila yi. A lu nen kitisani jee fu. ¹² Sabulon kaana Elon yi faxa, e yi a maluxun Ayalon taani Sabulon yamanani.

¹³ Na danguxina, Piraton kaan Hileli a dii xemena Abadon yi findi kitisaan na Isirayila yi. ¹⁴ A yi dii xeme tonge naanin nun mamanden tonge saxan soɔ naxanye yi e masiga tima sofali tonge solofere fari. A lu nen kitisani Isirayila yi jee solomasexe. ¹⁵ Hileli a diina Abadon

yi faxa, e yi a maluxun Piraton yi Efirami yamanani Amalekine geya yireni.

Samisɔn bari fena

13 Isirayila kaane mɔn yi fe ɲaxin liga Alatala yee ra yi. Alatala yi e sa Filisitine sagoni ɲee tonge naanin.

²Xemena nde yi Sora taani Dan bɔn-ɔnni, a yi xili Manowa. Gbantana nan yi a ɲaxanla ra, dii yo mi yi a yii. ³Alatalaa malekan yi mini a ɲaxanla xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Gbantana nan i ra, dii mi i yii, koni, i fudikanma nen, i yi dii xemena bari. ⁴Fɔlɔ iki ma, i yete suxu, i nama dɔlɔn min, i nama manpaan min, i nama se haramuxi yo don, ⁵bayo i fudikanma nen, i dii xemena bari. A xunna mi bima, bayo i diin naxan barima, na rasarijanma nen Ala xa benun a xa bari waxatin naxan yi, a tan nan Isirayila xunbama Filisitine yii.” ⁶ɲaxanla yi sa na fala a xemena xa, a naxa, “Alaa muxuna nde bata fa n fema, a yi luxi alo Alaa malekana nde, a yi magaxu han. N mi a maxɔdin a keliden ma, a mi a xinla fan fala n xa. ⁷Koni, a fala n xa nen, a naxa, ‘I fudikanma nen, i dii xemena bari. Nayi, fɔlɔ iki ma, i nama dɔlɔn min, i nama manpaan min, i nama se haramuxi yo don, bayo i diin naxan barima, na rasarijanma nen Ala xa, benun a xa bari waxatin naxan yi han a faxa lɔxɔna.’”

⁸Nayi, Manowa yi Alatala maxandi, a naxa, “Marigina, i Alaa muxun naxan nafaxi, i mɔn xa a rafa n ma alogo a xa a yita nxu ra nxu lan nxu xa naxan liga diin xa naxan fama barideni.” ⁹Ala yi Manowa xuiin name, Alaa malekan mɔn yi fa ɲaxanla fema, a yi sa a li xeen ma, a xemena Manowa mi yi a fema. ¹⁰A yi a gi mafuren, a sa a fala a xemena xa, a naxa, “Xemena naxan fa n fema na lɔxɔni, a mɔn bata fa!” ¹¹Manowa yi keli, a bira a ɲaxanla fɔxɔ ra, e siga xemena fema, a yi a fala a xa, a naxa, “I tan nan falan ti ɲaxanli ito xa ba?”

Malekan yi a yabi, a naxa, “Ɔn, n tan nan yi a ra.” ¹²Manowa yi a fala a xa, a naxa, “I ya falane na kamali waxatin naxan yi, nxu lan nxu xa bira sariyan mundun fɔxɔ ra lan diin ma?” ¹³Alatalaa malekan yi Manowa yabi, a naxa, “N naxan birin falaxi i ya ɲaxanla xa, a xa na liga. ¹⁴A nama manpa bogi yo don, a nama dɔlɔn min, a nama manpaan min, a nama donse haramuxi yo don, a xa n ma yamarine suxu ki faji.” ¹⁵Manowa yi a fala Alatalaa malekan xa, a naxa, “Tin, nxu xa sii dii suben ɲin i xa.” ¹⁶Alatalaa malekan yi Manowa yabi, a naxa, “Xa i kankan n ma, n mi i ya donseen donma, koni xa i wa saraxa gan daxin ba feni Alatala xa, i na lige nen!” Manowa mi yi a kolon a Alatalaa malekan nan yi a ra. ¹⁷Nayi, Manowa yi a fala Alatalaa malekan xa, a naxa, “I xili di, alogo nxu xa i binya, i ya falan na kamali waxatin naxan yi?” ¹⁸Alatalaa malekan yi a yabi, a naxa, “Nanfera i n xinla maxɔdinma? Wundon nan na ra.” ¹⁹Nayi, Manowa yi sii diin nun bogise saraxan tongo, a yi saraxa gan daxin ba Alatala xa gemena nde fari. Kabanako fena nde yi liga Manowa nun a ɲaxanla yetagi. ²⁰Tee degen yi tema waxatin naxan yi, Alatalaa malekan yi te tee degeni. Nayi, Manowa nun a ɲaxanla yi bira, e yi e yetagin lan bɔxɔn ma. ²¹Alatalaa malekan mi fa a yete makenen Manowa nun a ɲaxanla xa. Nayi, Manowa yi a kolon a Alatalaa malekan nan yi a ra. ²²Manowa yi a fala a ɲaxanla xa, a naxa, “En faxama nen! En bata Ala to!” ²³A ɲaxanla yi a yabi, a naxa, “Xa Alatala yi waxi en faxa feni, a mi yi en ma saraxa gan daxin nun en ma bogise saraxan nasuxuma nun, a mɔn mi yi feni itoe birin yitama en na nun, a mɔn mi yi tinɲe en yi fe sifani itoe me.”

²⁴ɲaxanla yi a dii xemena bari, a yi a xili sa Samisɔn. Diin yi gbo, Alatala yi barakan sa a fe yi. ²⁵A to dɔxɔ daaxadeni Dan yamanani Sora taan nun Esetayoli

taan tagini, Alatalaa Nii Sarijanxin yi a wanla ke fɔlɔ a dunuƚa yi gidini.

Samisɔn yi Filisiti ƚaxanla dɔxɔ

14 Samisɔn yi siga Timana taani, a yi sa ƚaxanla nde to Filisiti sungutunne ye. ²A to xete, a yi a fala a fafe nun a nga xa, a naxa, “N bata ƚaxanla nde to Timana yi Filisiti sungutunne ye, ε a fen n xa n ma ƚaxanla ra.” ³A fafe nun a nga yi a yabi, e naxa, “Naxalan yo mi i ngaxakedenne dii temene ye en ma yamani ba, fɔ i siga han Filisitine konni, Ala kolontarene, i sa ƚaxanla tongo menni?” Samisɔn yi a fala a fafe xa, a naxa, “A fen n xa n ma ƚaxanla ra, bayo a tan nan nafan n ma.” ⁴A fafe nun a nga mi yi a kolon a na yi kelixi Alatala nan ma. Bayo Samisɔn yi yengen nan fenma Filisitine ra. Na waxatini, Filisitine yi Isirayila kaane xun na.

⁵Samisɔn nun a fafe nun a nga yi siga Timana yi. E to sa Timana manpa bili nakɔɔn li, yata senbemana nde yi mini Samisɔn ma, a wurundunma. ⁶Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Samisɔn ma, a yigenla yi yatani bɔ alo sii diin nan yi a ra. Koni, a mi na fala a fafe nun a nga xa. ⁷Nayi, a siga, e nun ƚaxanla yi sa falan ti, a yi rafan a ma.

⁸Waxatidi to dangu, Samisɔn mɔn yi keli, a xa siga Timana yi a ƚaxanla tongodeni, a yi dangu yatan binbin matɔε kira yi, a yi kumi ƚɛpene li soε yatan binbini, e bata yi e turen sa. ⁹A yi nde tongo, a siga a donƚɛ kira yi. Na xanbi ra, a to a fafe nun a nga feman li, a yi nde so e yii, e yi a don. Koni, a mi a fala e xa a na kumin baxi yatan binbini.

¹⁰Samisɔn fafe yi siga ƚaxanla konni. Samisɔn yi sewa bandena nde yitɔn menni, bayo banxulanne yi na nan ligama. ¹¹Filisitine to a to, e yi muxu tonge saxan sugandi siga a matideni. ¹²Samisɔn yi a fala e xa, a naxa, “N xa sandana nde sa ε xa. Xa ε a bunna fala

n xa xi solofere sewa bande donni ito bun, n doma fafi tonge saxan soε ε yii, e nun tonge saxan gbeteƚe. ¹³Koni, xa ε mi nɔ a bunna fale, ε tan nan doma fafi tonge saxan soma n yii, e nun tonge saxan gbeteƚe.” E yi a yabi, e naxa, “I ya sandan sa, nxu tuli matixi i ra.” ¹⁴A yi a fala e xa, a naxa, “Naxan seen donma, donseen minixi na nin, naxan senbe gbo, ƚaxunna yi mini na yi. Nanse na ra?”

Xi saxan, e mi nɔ a bunna fale. ¹⁵Xi soloferede lɔxɔni, e yi a fala Samisɔn ma ƚaxanla xa, e naxa, “I ya xemen nadin, a xa sandan bunna fala nxu xa. Xanamu, nxu i ganma nen, ε nun i fafe a denbayaan birin. E nxu xilixi nen alogo ε xa fa nxu yii geli?” ¹⁶Samisɔn ma ƚaxanla yi siga wuge, a sa a fala a xa, a naxa, “N mi rafan i ma, i mi n xanuxi, i bata sandan sa n kon kaane bun, koni i mi a bunna falaxi n tan xa.” A yi a yabi, a naxa, “N mi a bunna falaxi n fafe xa, n mi a falaxi nga xa, n xa na fala i tan nan xa ba?” ¹⁷A yi lu wuge na xi solofere donse donna bun. Xi soloferede lɔxɔni, Samisɔn yi a bunna fala a xa, bayo a bata yi a xaxinla ye so, a sa a fala a kon kaane xa. ¹⁸Taan muxune yi a fala Samisɔn xa xi soloferede lɔxɔni benun sogen xa bira, e naxa,

“Nanse ƚaxun kumin xa, nanse senbe gbo yatan xa?”

A yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε mi yi xeen bi n ma ƚinge sungutunna ra nun, ε mi yi sandan bunna kolonma nun.”

¹⁹Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo a ma, a yi siga Asikalɔn taani. A sa muxu tonge saxan faxa menni, a yi e dugine tongo, a yi e so muxune yii naxanye sandan bunna fala. A xɔlɔxin yi xete a fafe konni. ²⁰E yi Samisɔn ma ƚaxanla so

banxulanna yii naxan bata yi Samisɔn mati.

Samisɔn yi a gbeen ɲɔɔ

15 Waxatidi to dangu, murutu xaba waxatini, Samisɔn yi siga a ɲaxanla xɔn, yexɛɛ diina a yii. A yi a fala, a naxa, “N xa so n ma ɲaxanla banxini.” Koni, a ɲaxanla fafe mi tin a so. ²A yi a fala Samisɔn xa, a naxa, “N yengi yi a ma a mi rafan i ma, n bata a so i lanfaan yii. Koni, a xunyen be, xa i na xɔn, i na tongo a ɲɔɔn na.” ³Samisɔn yi a fala, a naxa, “Muxu yo mi n yate kala tiin na iki, xa n fe ɲaxin liga Filisitine ra.” ⁴Samisɔn yi siga. A yi sa xulumase keme saxan suxu, a yi e xunle xidi e bode ra, a yi xayɛ xidin xidi e xunle ra. ⁵A yi e radege, a yi xulumaseene bejin Filisitine murutu xɛene yi, e yi murutu tɔnsɔnne birin gan e nun e manpa bili nakɔne siga han oliwi bili xɛene.

⁶Filisitine yi muxune maxɔdin, e naxa, “Nde ito ligaxi?” E yi e yabi, e naxa, “Samisɔn, Timana kaan bitanna, bayo a bata a ɲaxanla ba a yii, a yi a so a lanfaan yii.” Filisitine yi siga e sa na ɲaxanla nun a fafe gan. ⁷Samisɔn yi a fala e xa, a naxa, “Bayo ε tan a ligama i kii nin, n mi diɲɛ ɔ n nan n gbeen ɲɔɔ.” ⁸A yi e yenge ki fapi, a yi muxu wuyaxi faxa. Na xanbi ra, a sa ɔɔɔ Etami faranna ra.

Samisɔn yi muxu wuli keden faxa

⁹Nayi, Filisitine yi sa e malan Yuda kaane xili ma, e yi e sofa ganla ti Lehi rabilinni. ¹⁰Yuda kaane yi e maxɔdin, e naxa, “Nanfera ε faxi nxu xili ma?” E yi e yabi, e naxa, “Nxu faxi Samisɔn nan xidideyi, alogo a naxan ligaxi nxu ra, nxu fan xa na liga a ra.” ¹¹Nayi, Yuda kaan muxu wuli saxan yi siga Etami faran deen na, e sa a fala Samisɔn xa, e naxa, “I mi a kolon a Filisitine fangan gbo en xa?

I nanse ligaxi en na ito ra?” A yi e yabi, a naxa, “E naxan ligaxi n na, n fan na nan ligaxi e ra.” ¹²E a fala a xa, e naxa, “Nxu faxi i xididen nin, alogo nxu xa i so Filisitine yii.” Samisɔn yi a fala e xa, a naxa, “E kɔɔ n xa a ε mi n faxama.” ¹³E yi a yabi, e naxa, “Nxu mi i faxama, nxu waxi i xidi feen nan tun yi, nxu yi i so e yii.” E yi a xidi luti nene firin na, e yi a ramini faranna ra.

¹⁴Samisɔn to so Lehi yi, Filisitine yi gbelegebe a xili ma. Nayi, Alatalaa Nii Saripanxin yi godo a ma. Lutin naxanye yi a yiine ma, ne yi lu alo e ganxin nan yi a ra, e yolon a yiine ra. ¹⁵A yi sofanla nde faxaxin gbegbe xɔri xinden to biraxi, a yi a tongo, a yi muxu wuli keden faxa na ra. ¹⁶Samisɔn yi a fala, a naxa, “N na e faxa alo sofanle sofanla gbegbe xɔnna ra. N bata muxu wuli keden faxa sofanla gbegbe xɔnna ra.”

¹⁷A to yelin falan tiye, a yi na gbegbe xɔnna rawoli ayi. E yi menna xili sa gbegbe xɔri geyana.

¹⁸Min xɔnla yi Samisɔn suxu, a yi Alatala maxandi, a naxa, “I tan nan kisi gbeeni ito fixi i ya walikɛɛn ma. Iki, n fa faxama ige xɔnla nan ma, n faxe Ala kolontarene yii ba?” ¹⁹Nayi, fanyen naxan yi Lehi yi, Ala yi na bɔ, igen yi mini. Samisɔn yi a min, a niin mɔn yi yifan a ma. E yi menna xili sa, a En-Hakore**, menna mɔn Lehi yi han to. ²⁰Samisɔn yi kitin sa Isirayila yi Filisitine waxatini jɛɛ mɔxɔɲɛ.

Samisɔn Gasa taani

16 Samisɔn yi siga Gasa taani, a sa ɲaxalan yalunxina nde to mɛnni, a so a konni. ²Gasa kaane yi a mɛ a Samisɔn bata fa na yi. E yi na rabilin, e yi ɔɔɔ a yɛɛ ra kɔena ngaan na taan nabilinna yinna so deen na. E lu a fale e

**15:19 *En-Hakore*: a bunna neɛn fa fala “Tigin muxun xa naxan Ala maxandi.”

bode xa, e naxa, “Subaxani, en yi a faxa.”³ Koni, Samison yi lu saxi han kœ tagin yi maso. Kœ tagin to a li, a yi keli, a yi taan so de balanxin suxu e nun a senbetenne, a yi e nun e balan wurene tala bœxoni, a yi e sa a kœ ma, a siga e ra Xebiron geyaana xuntagi.

Dalilaa yanfantenyana

⁴Na danguxina, paxanla nde yi rafan Samison ma Soreki lanbanni, na paxanla yi xili nen Dalila. ⁵Filisitine kuntigi sulunne yi siga na paxanla fema, e sa a fala a xa, e naxa, “A rakunfa i ma, alogo i xa a kolon naxan a senben nagboxi ayi, alogo nxu xa nœ a suxœ kii naxan yi, nxu yi a xidi, nxu yi a senben ba a yi, nxu keden kedenna birin gbeti gbanan wuli keden kemœ soe i yii.” ⁶Dalila yi a fala Samison xa, a naxa, “N bata i mafan, a fala n xa i senbe gbeen fataxi nanse ra e nun mœn i xide naxan na, i senben yi jan.” ⁷Samison yi a yabi, a naxa, “Xa muxune n xidi luti nenen kidi daxi solofere ra, naxanye munma xara singen, n senben janma nen, n lu alo muxun bonne.” ⁸Nayi, Filisitine kuntigine yi fa luti nenen kidi daxi solofere ra Dalila xœn, naxanye munma yi xara singen. Dalila yi a xidi ne ra. ⁹Anu, muxune yi malanxi a xili ma banxini. Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Samison! Filisitine bata fa i xili ma!” A yi lutine bolon, alo tœen lutin bolonma kii naxan yi. Nayi, a senben binla mi kolon.

¹⁰Dalila yi a fala Samison xa, a naxa, “I bata n mayenden, i bata wulen fala n xa. Iki, n bata i mafan a fala n xa i xide kii naxan yi.” ¹¹A yi a fala a xa, a naxa, “Xa muxune n xidi luti nenene ra naxanye munma rawali singen, n senben janma nen nayi, n yi lu alo muxun bonne.” ¹²Dalila yi luti nenene tongo, a yi a xidi ne ra. Muxune mœn yi tixi a xili ma banxini. Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Samison! Filisitine bata fa i xili ma!” A

yi lutine bolon alo garin nan yi a yiine ma.

¹³Dalila yi a fala Samison xa, a naxa, “Han to i n mayendenma, i wulen falama n xa. A fala i xide kii naxan yi.” A yi a fala a xa, a naxa, “I xa n xun sexen denbexin kira soloferene dege gese sœxœn wudin na.” ¹⁴Nayi, Dalila yi na liga, a yi e xidi wudin na. Na xanbi ra, a yi gbelegebele, a naxa, “Samison! Filisitine bata fa i xili ma!” Samison yi xulun, a yi gese sœxœn wudin tala. ¹⁵Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i a falaxi, i naxa, ‘I rafan n ma!’ Anu, i mi laxi n na? I bata n mayenden sanja ma saxan, i mi tin i senbe gbeen binla fale n xa.” ¹⁶Dalila yi lu a tœre na fala kedenna ra lœxœ yo lœxœ, a mi yi a danma han Samison niin yi rajaxu a ma. ¹⁷Nayi, Samison yi a wundon fala a xa, a naxa, “Han to n xunna mi bi, bayo n tan nasarijanxin na a ra Ala xa benun n xa bari waxatin naxan yi. Xa n xunna bi, n senben janma nen, n lu alo muxun bonne.”

¹⁸Dalila to a kolon a Samison bata a wundon fala a xa, a yi sa na fala Filisitine kuntigine xa, a naxa, “Iki, œ fa, bayo Samison bata a wundon fala n xa.” E yi siga gbetin na e yii a konni e naxan ma fe fala a xa. ¹⁹Dalila yi Samison naxi a sanne fari, a yi muxune xili, e yi a xun sexen denbexin kira soloferene bi, e yi a senben ba fœlœ a yi. ²⁰Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Samison! Filisitine bata fa i xili ma!” A to xulun, a mirixi a ma, a naxa, “N na n sœtœma nen ito ra alo n darixi a ra kii naxan yi.” Koni, a mi yi a kolon a Alatala bata yi a masiga a ra. ²¹Filisitine yi Samison suxu, e yi a yeene rate a kui, e yi siga a ra Gasa taani, e yi a xidi sula yœlœnxœnna ra. E yi Samison karahan a xa lu se din gemen firifire kaso banxini.

Samison faxa fena

²²Na waxatini, xabu a xunna bi, a xun sexene bata yi mini fœlœ. ²³Lœxœna nde,

Filisitine kuntigine yi e malan alogo e xa e nɔ sɔtɔn sewan naba, e yi saraxa gbeen ba Dagɔn xa, e ala. E sigin sama, e naxa, “Nxo ala bata Samisɔn fi nxu ma Filisitine yaxuna.”

²⁴ Yamaan to na to, e lu e ala matɔxe, e naxa, “Nxo ala bata nxu yaxun sa nxu sagoni, naxan yi nxɔ yamanan tɔɔma, a yi nxu faxa.” ²⁵ Bayo e yi sewaxi e lu a fale, e naxa, “En Samisɔn xili, a xa fa en yee ramaxa ayi!” E Samisɔn namini kasoon na, a lu sabaan soe e yetagi alogo e xa gele a ma. E sa a dɔxɔ senbeten firinne longonna ra. ²⁶ Banxulanna naxan yi Samisɔn yii rasuxuma, Samisɔn yi a fala na xa, a naxa, “N xali senbeten firinne dexɔn banxini ito tixi naxanye xunna, alogo n xa n digan e yi.”

²⁷ Banxin yi rafexi xemene nun jaxanle ra, Filisitine kuntigine birin yi na. Muxu wuli saxan jɔxɔn mɔn yi banxin xuntagi, xemen nun jaxanla, naxanye yi Samisɔn matoma a sabaan soma waxatin naxan yi. ²⁸ Nayi, Samisɔn yi Alatala mafan, a naxa, “N Marigina Alatala! N bata i mafan, i miri n ma. Ala! Senben fi n ma ito keden peeni, n xa n yee firinne jɔxɔn fi Filisitine ra!” ²⁹ Banxin yi tixi senbeten firinna naxanye xunna, Samisɔn yi a komenna deten keden fari, a yi a yiifanna deten keden fari. ³⁰ Samisɔn yi a fala, a naxa, “Nxu nun Filisitine xa faxa!” A yi senbetenne tuntun a senben birin na, banxin yi bira kuntigine nun muxune fari naxanye yi na. E nun naxanye faxa e bode xɔn, ne yi wuya muxune xa dangu a bata yi naxanye faxa nun. ³¹ A ngaxakedenne nun a fafe a denbayaan birin yi siga a binbin tongodeni. E to siga a ra, e sa a maluxun Sora nun Esetayoli tagi Manowa gaburun na, a fafe. A findi nen kitisaan na Isirayila yi jɛɛ mɔxɔɛ.

Mike a suxure sawurane

17 Xemena nde yi Efirami geya yireni nun, a yi xili nen Mike. ² Lɔxɔna nde, a yi a fala a nga xa, a naxa, “Muxuna nde i ya gbeti gbanan wuli keden kemen tongo nen, i yi na kanna danga n yee xɔri, n tan nan a tongo, a n yii.” A nga yi a fala a xa, a naxa, “Alatala xa barakan sa n ma dii xemena fe yi.” ³ A yi na gbetin naxete a nga ma. A nga yi a fala a xa, a naxa, “N waxi gbetini ito dentegɛ feni Alatala xa, alogo sawurana nde xa rafala i xa gbeti raxulunxi igen na. Iki, n bata a so i yii.” ⁴ A gbetin so a nga yii, a nga yi gbetin gbanan keme firin tongo, a yi gbetin so wure raxulunna yii. Na yi sawurana nde rafala gbeti raxulunxin na. A yi sa a ti Mike a banxini. ⁵ Kidena nde yi Mike konni. A bata yi batu sena nde rafala e nun suxure gbeteɛye, a yi a dii xeme keden findi e ki muxun na.

⁶ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi, birin yi a kenen feen nan ligama. ⁷ Lewi bɔnsɔnna banxulanna nde yi Betelemi taani Yuda yamanani. ⁸ Na xemen yi keli Betelemi yi Yuda yamanani, alogo a xa sa dɔxɔ yire gbete yi. A to yi sigama, a yi sa Efirami geya yiren li, siga han Mike a banxina. ⁹ Mike yi a fala a xa, a naxa, “I kelixi minen?” A yi a yabi, a naxa, “Lewi bɔnsɔnna muxun nan n na, keli Betelemi taani Yuda yi, n dɔxɔde fenna nin.” ¹⁰ Mike yi a fala a xa, a naxa, “Lu n konni, i findi n ma denbayana saraxaraliin na, n na i saren fiye gbeti gbanan fu ra jɛen ma, e nun dugina ndee nun donsena.” Lewi bɔnsɔnna muxun na yi so a konni. ¹¹ A yi tin luyɛ Mike konni, naxan a yengi dɔxɔ a xɔn alo a diina. ¹² Na banxulanna yi yigiya Mike konni, a findi a saraxaraliin na. ¹³ Mike yi a fala, a naxa, “Waxatina nde Alatala fa hinanma nen n na bayo Lewi bɔnsɔnna muxuna nde n konni saraxaraliyani.”

Dan bõnsõnna muxune Layisi yi

18 Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi nun. Na waxatini mõn, Dan bõnsõnna muxune yi ke bõxõ fenni e dõxe denaxan yi, bayo han na waxatini, ke bõxõ mi yi e tan yii alo bõnsõnna bonne Isirayila yi. ²Dan bõnsõnna muxune yi xeme kende suulun sugandi e ye, e yi e rasiga Sora nun Esetayoli yi yamanane matodeni, alogo e xa e rakõrõsi. Na muxune yi sa Efirami geya yiren li siga han Mike konni, e yi xi menni. ³E to maso Mike a banxin na, e yi Lewi bõnsõnna banxulanna xuiin me, e xete e sa a fala a xa, e naxa, “Nde faxi i ra be? I nanse ligan be? I nanse yi be?” ⁴A yi e yabi, a naxa, “Mike bata ito nun ito raba n xa, a n saren fima, n mõn bata findi a saraxaraliin na.” ⁵E yi a fala a xa, e naxa, “Ala maxõdin, alogo nxu xa a kolon nxu sigatiin naxan yi, xa na sõnyama nen.” ⁶Saraxaraliin yi e yabi, a naxa, “E siga bõne xunbenli, Alatala e fõxõ ra e sigatini.”

⁷Na xeme suulunne yi siga, e sa Layisi taan li. E sa muxune li menni naxanye yi bõne xunbenla nun makantanni, alo Sidõn kaane yi kii naxan yi. Muxu yo mi yi kuntigin mafalama e yamanani. Na muxune yi makuya Sidõn kaane ra, e hayu mi yi muxu yo ma. ⁸Na muxu suulunne yi siga e ngaxakedenne fema Sora nun Esetayoli yi, e ngaxakedenne yi e maxõdin, e naxa, “E nanse toxi?” ⁹E yi e yabi, e naxa, “E fa be! En sa Layisi kaane yenge. Nxu bata a to, e yamanan fan. E nama lu be e mi sese ligama, e mafura sigẽ na yamanan yengedeni!” ¹⁰E na na li, e yama fajin toma nen na, e dõxi bõxõ fajini. Ala na bõxõn soma e yii nen, sese mi dasama denaxan yi bõxõ xõnna fari.”

¹¹Nayi, Dan bõnsõnna muxu keme sennin yi keli Sora nun Esetayoli yi, e siga e yenge so seene ra e yii. ¹²E yi sa e malan Kiriyati-Yeyarin yi Yuda yi. Nana, denaxan Kiriyati-Yeyarin xanbi ra, e menna xili sa, a Mahane-Dan^{††} han to. ¹³E to keli menni, e yi siga Efirami geya yireni, siga han Mike a banxina. ¹⁴Nayi, na xeme suulunna naxanye siga Layisi yamanan matodeni, ne yi a fala e ngaxakedenne xa, e naxa, “E xa a kolon fa fala batu sena nde banxini ito kui, e nun sawurane nun suxure gbete naxan nafalaxi wure raxulunxin na. Iki, e tan nan a kolon e naxan ligama.” ¹⁵E mõn yi xete menni, e so Lewi bõnsõnna banxulanna banxini, Mike konni, e yi a xõntõn. ¹⁶Dan bõnsõnna muxu keme senninne yi tixi banxin so deen na, e yenge so seene suxi e yii. ¹⁷Xeme suulunna naxanye siga yamanan matodeni, ne yi so. E yi sawuran tongo, e nun batu seen nun suxure gbete nun suxure sawura gbete daxina. Saraxaraliin nun muxu keme senninne yi tixi deen na. ¹⁸A to bodene to soe Mike a banxini, a yi e to sawuran tonge, e nun batu seen nun suxure gbete nun suxure sawura gbete daxina. Saraxaraliin yi e maxõdin, a naxa, “E nanse ligan be?” ¹⁹E yi a yabi, e naxa, “Dundu! I nama fala ti, i bira nxu fõxõ ra, i findi nxõ xabilan saraxaraliin na. Nanse rafan i ma, i findi saraxaraliin na muxu kedenna xa hanma Isirayila bõnsõnna nde xa?” ²⁰Saraxaraliin yi sewa, a yi batu seen nun suxure nun sawurane rasuxu, a bira yamaan fõxõ ra.

²¹Dan bõnsõnna muxune yi kiraan suxu, e diidine nun e xuruseene nun e goronne tixi e ye ra. ²²E bata yi makuya Mike a banxin na, Mike nun a dõxõ bodene yi e malan, e yi e sagatan. ²³E yi gbelegbelema Dan bõnsõnna muxune fõxõ ra, ne yi xete, e yi Mike maxõdin,

^{††}18:12 *Mahane-Dan*, e kon xuini, na bunna neen fa fala “Dan dõxõdena.”

e naxa, “Nanse ligaxi? Ganli ito be nanfera?” ²⁴A yi e yabi, a naxa, “N tan alan naxanye rafalaxi, ε bata ne nun n ma saraxaraliin tongo, ε yi fa e ra ε yii. Nanse fa luma n yii? Nanfera nayi ε n maxɔdinma, ε naxa, ‘Nanse ligaxi?’” ²⁵Dan bɔnsɔnna muxune yi a fala a xa, e naxa, “I nama nxu tɔrɔ, xanamu muxuna ndee nxu ye, ne xɔlɔma nen i ma, e yi i yenge. Nayi, ε nun i ya denbayaan yi faxa.” ²⁶Na xanbi ra, Dan bɔnsɔnna muxune mɔn yi e sigatiin fɔlɔ. Mike to a to a e senben yi gbo, a yi xete a konni.

Dan nun a yire saripaxina fe

²⁷Nayi, Dan bɔnsɔnna muxune yi siga Mike a seene ra, a naxanye rafala, e nun saraxaraliin naxan yi a yii. E yi sa Layisi yenge, e yi na yama bɔɲe xunbelixin yenge, e yi e taan gan. ²⁸Layisi taan yi Beti-Rexobo lanbanna nin, a yi makuya Sidɔn na, fefe mi yi e nun muxu yo tagi. Nanara, muxu yo mi fa e malideni. Dan bɔnsɔnna muxune mɔn yi taan ti, e dɔxɔ na. ²⁹E yi taan xili sa, a Dan taana, alo Dan xinla yi kii naxan yi, e benban naxan bari Isirayila yi. Koni taan yi xili nen a singeni Layisi. ³⁰Dan bɔnsɔnna muxune yi Mike a suxure sawurane ti e yete xa. Yonatan, Gerisɔmi a dii xemena, Musa mamandenna nun Yonatan ma dii xemene yi findi saraxaraline ra Dan bɔnsɔnna xa han yaxune yamanan suxu waxatin naxan yi. ³¹Mike sawuran naxanye rafala, e yi ne ti e yete xa, e lu e batue Ala Batu Banxin waxatin naxan birin naba Silo yi.

Bunyamin kaane yulubina

19 Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi. Lewi bɔnsɔnna muxuna nde yi dɔxɔ Efirami geya yiren danna ra, na yi jaxanla nde tongo a konyi jaxanla

ra[‡] naxan yi kelixi Betelemi taani Yuda yamanani. ²Koni, na konyi jaxanla yi tinxintareyaan liga, a yi keli a xɔn, a siga a fafe konni Betelemi taani Yuda yamanani. A sa lu menni kike naanin, ³a xemen yi keli a siga a fɔxɔ ra alogo e xa sa lan a xete a ra. A walike banxulanna nun sofali firin yi biraxi a fɔxɔ ra. Jaxanla yi a rasene a fafe a banxini, a fafe to a to, a yi a rasene sewani. ⁴A bitanna, sungutunna fafe yi a makankan, a yi lu a konni xi saxan. E yi e dege, e yi e min, e yi xi dando ti na.

⁵Xi naaninde lɔxɔni, e yi keli xɔtɔn, Lewi bɔnsɔnna muxun yi wa siga feni. Koni, sungutunna fafe yi a fala a bitanna xa, a naxa, “I deba buru dungina nde ra, na xanbi ra, i yi siga.” ⁶E yi dɔxɔ, e yi e dege, e birin yi e min. Na xanbi ra, sungutunna fafe yi a fala xemen xa, a naxa, “Tin, i xi be, i sewa.” ⁷Xemen yi keli a xa siga, koni bayo a bitanna yi kankanxi a ma, a mɔn yi xi na.

⁸Xi suulunde lɔxɔni, xemen yi keli xɔtɔn a xa siga. Nayi, sungutunna fafe yi a fala a xa, a naxa, “Yandi, i deba, i yi jinbanna mame.” E birin yi e dege. ⁹Xemen yi keli a xa siga e nun a konyi jaxanla nun a walike banxulanna. Sungutunna fafe yi a fala a xa, a naxa, “Kɔe bata so, xi be, i sewa. Tila xɔtɔnni e siga, i sa so i konni.” ¹⁰Koni, xemen mi wa xi feni, a keli, a siga. A yi sa Yebusu taan li denaxan mɔn xili Yerusalen, e nun a sofali firinne nun a goronne nun a konyi jaxanla. ¹¹E masoe Yebusu taan na, yanyin bata yi yanfan, banxulanna yi a fala a kanna xa, a naxa, “En so Yebusu kaane taani, en sa xi na.” ¹²A kanna yi a yabi, a naxa, “En mi soma taa gbete yi, Isirayila kaane mi denaxan yi, en sa xima Gibeya nin.” ¹³A mɔn yi a fala a walike banxulanna xa, a naxa, “En maso yirena

[‡]19:1 *Konyi jaxanle* sariyan sebexi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan sɔtɔ a jaxanla ra.

nde ra, Gibeya hanma Rama en sa xi menni.”¹⁴ E mɔn yi lu sige, soken bire, e bata yi maso Gibeya taan na, Bunyamin bɔnsɔnna muxune yamanana.¹⁵ Nayi, e yi siga menni alogo e xa sa xi Gibeya yi. E yi so taani, e yi sa ti taan yama malandeni. Koni, muxu yo mi e rasene a banxini alogo e xa xi na.

¹⁶ Xeme fonna nde yi fama sa keli a xeen ma. Efirami geya yiren muxuna nde nan yi na ra, a yi dɔxi Gibeya nin, anu Bunyamin kaan nan menna muxune ra.¹⁷ Na yi xɔnen to tixi taan yama malandeni. Xeme fonna yi a fala a xa, a naxa, “I sigan minen, i kelixi minen?”¹⁸ A yi a yabi, a naxa, “Nxu sa kelixi Betelemi taan nin Yuda yamanani. Nxu sigama fɔ Efirami geya yiren danna ra, n konna denaxan yi. N kelixi Betelemi taan nin Yuda yamanani, iki n sigama Alatala Batu Banxini. Koni muxu yo mi n nasenexi a konni.”¹⁹ Anu, nxɔ sofanle balo sexen nun murutuna nxu yii, burun nun minseen fan nxu yii, n tan nun n ma paxanla nun n ma walike banxulanna xa. Sese mi dasaxi nxu ma.”²⁰ Xeme fonna yi a fala, a naxa, “Bɔɲe xunbenla xa taran i xɔn! Naxan na dasa i ma, n na soe i yii, i mi xima taan yama malandeni be.”²¹ A yi e raso a banxini, a yi donseen sa sofanle bun. Sigatine yi e sanne maxa, na xanbi ra, e yi e dege, e yi e min.

²² E yi paxapaxani waxatin naxan yi, taan muxuna ndee, fe jaxi rabane yi banxin nabilin, e lu deen makɔnkɔn han! E yi a fala xeme fonna xa, e naxa, “Banxi kannna! Xemen naxan soxi be, a ramini alogo nxu xa nxu makoon naba a ra alo paxanla.”²³ Banxi kannna yi mini e fema, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, na mi lanɲe! Yandi e nama fe xɔsixin liga, bayo xemeni ito bata so n ma banxini, e nama fe jaxini ito liga.”²⁴ N ma sungutun nasɔlɔnxin be, e nun xemena konyi paxanla, n xa ne ramini e ma. Naxan na e kenen, e yi na liga ne ra.

Koni, e nama sese jaxi liga xemen na.”²⁵ Koni, na muxune mi wa e tuli mati feni a ra. Nayi, Lewi bɔnsɔnna muxun yi a konyi paxanla suxu, a yi a ramini e ma tandeni. Na yi lu e yii kɔena ngaan na, e yi na karahan e kafu a xɔn han subaxani. Xɔtɔnni, e yi a raxete.

²⁶ Xɔtɔnna to maso, paxanla a xemen yi yigiyaxi xeme fonna naxan kon yi, paxanla yi sa bira na deen na, han kuye yi ba.²⁷ Xɔtɔnni, a kannna yi keli, a banxin deen nabi, alogo a xa siga. A yi a konyi paxanla to biraxi deen na, a yine saxi deen binni.²⁸ A yi a fala a xa, a naxa, “Keli, en siga.” Koni, a mi a yabi. Nayi, xemen yi a binbin sa a sofanla fari, a siga a konni.²⁹ A to so a konni, a filen tongo, a yi a konyi paxanli bolon dungi dungi na dɔxɔ fu nun firin, a yi a rasiga Isirayila bɔxɔn birin yi.³⁰ Naxanye birin na to, ne yi a fala, e naxa, “Han to ito jɔxɔnna munma liga singen xabu Isirayila kaane keli Misiran yamanani. En na en miri feni ito ma, en falan ti en bode xa.”

Yengen Bunyamin kaane xili ma

20 Isirayila kaane birin yi e malan, keli Dan ma siga han Beriseba han Galadi yamanani, yamaan yi e malan alo muxu kedenna Alatala yetagi Misipa yi.² Yama kuntigine Isirayila bɔnsɔnne birin yi, ne yi ti Alaa yamaan yetagi, sofaan muxu wuli keme naanin fan yi na naxanye yi e sannin, silanfanne yi naxanye yii.³ Bunyamin bɔnsɔnna muxune yi a me a Isirayila kaane bata siga Misipa yi. Nayi, Isirayila kaane yi a fala, e naxa, “E a fala, gbaloni ito e sɔtɔxi di?”⁴ Nayi, Lewi bɔnsɔnna muxun naxan ma paxanla faxa, na xemen yi falan tongo, a naxa, “Nxu nun n ma konyi paxanla nan fa Gibeya taani Bunyamin yamanani, alogo nxu xa xi na.”⁵ Gibeya kaane yi keli n xili ma, n yi banxin naxan kui, e yi na rabilin kɔeen

na. E yi waxi n tan nan faxa fe yi, koni e sa dutunxi n ma konyi naxanla nan ma, e yi a faxa. ⁶Nayi, n yi n ma konyi naxanla tongo, n yi a yisege dungi dungin na, n yi a rasiga Isirayila bɔnsɔnne birin yi, bayo e bata fe xɔsixin liga Isirayila yi. ⁷Iki, Isirayila kaane birin xa e bode to, ε yi fena nde ragidi.”

⁸Yamaan birin yi keli alo muxu kedenna, e naxa, “En tan sese mi sigama a konni. ⁹En na ito nan ligama Gibeya taan na: En kelima nen a xili ma, en masensenna ti. ¹⁰Bɔnsɔn yo bɔnsɔn, xa muxu keme na, en muxu fu tongoma nen, xa wuli keden na, en yi keme tongo, xa wuli fu na, en wuli keden tongoma nen, e sa fandane fen sofane xa naxanye sa Gibeya taan yengema Bunyamin yamanani alogo na taan xa raxori alo a lan e kewali naxin ma kii naxan yi, e naxan liga Isirayila yi.” ¹¹Nayi, Isirayila kaane birin yi e malan alo muxu kedenna siga Gibeya xili ma.

¹²Isirayila bɔnsɔnne yi xerane rasiga a faladeni Bunyamin bɔnsɔnna muxune birin xa, e naxa, “Gbaloni ito faxi ε tagi di? ¹³Fe naxi rabaan naxanye Gibeya yi, ε ne so nxu yii, nxu xa e faxa alogo gbalon naxan Isirayila yamani, na xa nan.” Koni, Bunyamin bɔnsɔnna muxune mi e ngaxakedenne xuiin suxu.

¹⁴Bunyamin bɔnsɔnna muxune yi mini e taani, e sa e malan Gibeya yi alogo e xa Isirayila kaane yenge. ¹⁵Bunyamin bɔnsɔnna muxun naxanye tenge na lɔxɔni, naxanye mini e taane yi, muxu wuli mɔxɔɲen nun sennin, silanfanna yi naxanye yii, Gibeya muxune mi yi ne ye, naxanye yaten yi sigɛ han sofa keme solofere. ¹⁶Na ganla ye, sofa yebaxi keme solofere yi e ye kɔmenmaan yi naxanye ra, ne birin yi nɔɛ lantanna wole nen hali xun sexe kedenna ma, e mi fula a ra. ¹⁷E mɔn yi Isirayila bɔnsɔnna bonne yate, ba Bunyamin bɔnsɔnna muxune

ra, e yatena: Muxu wuli keme naanin, silanfanna yi naxanye yii, e birin sofa. ¹⁸Isirayila kaane yi keli, e siga Beteli yi, e sa Ala maxɔdin, e naxa, “Nxu nde singe rasige a xa sa Bunyamin bɔnsɔnna muxune yenge?” Alatala yi e yabi, a naxa, “Yuda kaane nan singe sigama.”

¹⁹Na mɔn bode, Isirayila kaane yi sa e malan e daaxadeni Gibeya binni. ²⁰Na xanbi ra, e mɔn yi siga Bunyamin kaane yengedeni, e yi sa ti yenge so xinla ma Gibeya yetagi. ²¹Bunyamin kaane yi mini Gibeya taani. Na lɔxɔni, e yi Isirayila kaan muxu wuli mɔxɔɲen nun firin faxa. ²²Isirayila yamaan mɔn yi e wekile, e sa ti yenge so xinla ma na yireni e yi sa tixi denaxan yi lɔxɔ singeni. ²³Isirayila kaane yi siga, e sa wuga Alatala yetagi han pinbanna. E yi Alatala maxɔdin, e naxa, “Nxu mɔn lan nxu sa Bunyamin kaane yenge ba, nxu ngaxakedenne?” Alatala yi e yabi, a naxa, “E sa e yenge.” ²⁴Isirayila kaane mɔn yi siga Bunyamin kaane yengedeni lɔxɔ firindeni. ²⁵Na lɔxɔ firindeni, Bunyamin kaane yi mini Gibeya yi, e yi muxu wuli fu nun solomasexe faxa Isirayila kaane ra, silanfanna yi naxanye yii. ²⁶Nayi, Isirayila yamaan birin yi siga Beteli yi. E sa wuga menni, e lu Alatala yetagi, e sun na lɔxɔni han pinbanna, e saraxa gan daxine nun bɔɲɛ xunbeli saraxane ba Alatala yetagi. ²⁷Isirayila kaane yi Alatala maxɔdin. Na waxatini, Alaa Layiri Kankiraan yi menna nin, ²⁸Haruna mamandenna, Eleyasari a dii xemen Finexasi nan yi tixi Alatala yetagi. E yi a fala, e naxa, “Nxu mɔn nɔɛ Bunyamin kaane, nxu ngaxakedenne yenge ba, hanma nxu xa a lu na kiini?” Alatala yi e yabi, a naxa, “E siga, bayo n na e sama nen ε sagoni tila.”

²⁹Nayi, Isirayila kaane yi sofane luxun Gibeya rabilinni. ³⁰Isirayila kaane yi siga Bunyamin kaane xili ma xi saxande lɔxɔni, e sa ti yenge so xinla ma Gibeya

yi alo e yi darixi a ra kii naxan yi. ³¹ Bunyamin kaane yi mini yamaan yengedeni, e yi e masiga taan na, alo e darixi a ra kii naxan yi, e yi Isirayila sofane faxa folo, e muxu tonge saxan faxa burunna ra Beteli nun Gibeya kiraan xon.

³² E yengi yi a ma a e bata Isirayila kaane no alo e darixi a ra kii naxan yi. Koni Isirayila kaane yi a falama nen, e naxa, “En na en gi, en yi Bunyamin kaane mabandun burunna binni, en yi e makuya Gibeya ra.” ³³ Isirayila sofane birin yi keli e tidene yi, e sa ti Baali-Tamara yi. Isirayila kaan naxanye yi luxunxi Geba binni, ne yi mini Bunyamin kaane xanbi ra e yengedeni Gibeya lanbanni. ³⁴ Isirayila sofa kenden wuli fuun yi siga Gibeya taan xili ma. Yengen yi jaxu ayi, koni Bunyamin kaane mi yi a kolon a na gbalona e soxe. ³⁵ Alatala yi Bunyamin kaane rayarabi Isirayila kaane xa, e yi sofa wuli mawononon nun suulun sofa keme faxa na laxonni.

³⁶ Bunyamin kaane yi a kolon a e bata no. Anu, Isirayila kaane e gi nen Bunyamin kaane yee ra, bayo e yi laxi e sofa luxunxine ra Gibeya taan xili ma. ³⁷ Muxun naxanye yi luxunxi, ne yi so Gibeya taani mafuren, e taan yiren birin suxu, e yi taan muxune birin faxa silanfanna ra. ³⁸ E nun Isirayila sofaan bonne yi lanxi taxamasenna nde nan ma. Muxun naxanye yi luxunxi, ne yi lanma e xa tutin nate taan xun ma. ³⁹ Isirayila sofane to xete e xanbi ra yengeni, Bunyamin kaane yi e muxu tonge saxan faxa, e yengi yi a ma, a e bata e no alo e darixi a ra kii naxan yi. ⁴⁰ Koni na waxatini, tutin naxan yi findixi taxamasenna ra, na yi te folo Gibeya taan xun ma. Bunyamin kaane yi e yee raxete, e tutin to te taan xun ma. ⁴¹ Isirayila kaane yi xete Bunyamin kaane xili ma. Bunyamin kaane yi gaxu, bayo e bata yi gbalon to fe e ma. ⁴² E yi e gi Isirayila kaane bun, e siga tonbonna binni, koni e mi

tanga yengen ma. Bunyamin kaan naxanye yi fama taane binni, Isirayila kaan naxanye yi taane yi, ne yi ne faxa. ⁴³ Isirayila kaane yi Bunyamin kaane rabilin, e lu e kede, e lu e faxe kira yi, e mitin e yi e matabu han Gibeya sogeteden binni. ⁴⁴ Bunyamin sofa wuli fu nun solo-masexe yi faxa. ⁴⁵ Bunyamin kaan bonne yi e gi siga tonbonna binni, siga Rimon fanyen binni. Ne muxu wuli suulun yi faxa kira yi, e yi a donxene kedi han Gidomi yi, e mon yi muxu wuli firin faxa e ra.

⁴⁶ Bunyamin kaan naxanye faxa na laxonni, sofa wuli mawononon nun suulun, sofa kenden gbansanna. ⁴⁷ Koni muxun naxanye e gi siga tonbonne binni, muxu keme sennin kisi nen ne ye e sa so Rimon fanye yireni, e lu menni han kike naanin. ⁴⁸ Isirayila kaane yi xete Bunyamin yamanani, e yi e muxune faxa silanfanna ra e nun xuruseen naxanye birin yi na. E yi teen so taane birin na.

Naxanle Bunyamin bonsonna xa

21 Isirayila kaane e malanje Misipa yi, e bata yi e kolon nun, e naxa, “Isirayila kaa yo nama a dii temen fi Bunyamin bonsonna muxuna nde ma.” ² Yamaan yi fa Beteli yi e lu Ala yetagi han pinbanna. E wuga, e yi e xuini te, ³ e naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala, nanfera ito ligama Isirayila yi to, Isirayila bonsonna nde yi tunun?” ⁴ Na xoton bode, yamaan yi keli xoton, e yi saraxa gandena nde yiton menni, e yi saraxa gan daxine nun boje xunbeli saraxane ba. ⁵ Isirayila kaane yi a fala, e naxa, “Isirayila bonsonne muxun mundun mi faxi Alatala yetagi be Isirayila bonsonne birin ye?” E bata yi e kolon fa fala, naxan yo mi fa Alatala yetagi Misipa yi, e na kanna faxama nen. ⁶ Bunyamin kaane kininkininna yi Isirayila kaane suxu, e ngaxakedenne, e yi a fala, e naxa, “Bonsonna nde bata ba Isirayila ra to. ⁷ En nanse lig-

ama Bunyamin kaane xa naxanye luxi, bayo en bata en kɔɔ Alatala yi a en nama en ma dii temene fi e ma e naxanla ra?" ⁸Nayi, e yi maxɔdinna ti, e naxa, "Muxuna ndee Isirayila bɔnsɔnne muxune ye ba naxan mi faxi Alatala yetagi Misipa yi?" E yi a kolon a Yabesi-Galadi kaan muxu yo mi yi faxi yamaan daaxadeni. ⁹E yi yamaan yate, e yi a to Yabesi-Galadi muxu yo mi yi na. ¹⁰Nayi, yamaan yi xeme kende wuli fu nun firin nasiga, e yi yamarini ito so e yii, e naxa, "E siga e sa Yabesi kaane birin faha silanfanna ra Galadi yi, xemene nun naxanle nun diidine. ¹¹E xemene birin faha, e nun naxanla naxanye bata dɔɔ xemen xɔn." ¹²E yi sa sungutun nasɔɔnxin muxu keme naanin li Yabesi-Galadi yi naxanye munma yi xemen kolon singen, e yi siga e ra daaxadeni Silo yi Kanan yamanani.

¹³Yamaan birin yi xerane rasiga lanna fe faladeni Bunyamin bɔnsɔnna muxune xa naxanye yi dɔxi Rimɔn fanye yireni. ¹⁴Na waxatini, Bunyamin bɔnsɔnna muxune yi xete, Isirayila kaane yi naxanle so e yii e naxanye lu e nii ra Yabesi-Galadi yi. Koni, e birin mi naxanla sɔɔ.

¹⁵Isirayila kaane yi kininkinin Bunyamin bɔnsɔnna muxune ma, bayo Alatala bata yi gbalon nagodo Isirayila bɔnsɔnne muxune ma. ¹⁶Yamaan kuntigine yi a fala, e naxa, "Naxalan mi fa Bunyamin bɔnsɔnni. En nanse ligama, alogo xemen naxanye mi faxaxi

ne xa naxanle sɔɔ? ¹⁷Bunyamin bɔnsɔnna muxu dɔnxene xa yiwuya alogo bɔnsɔnna nde nama raxɔri Isirayila yi. ¹⁸Koni, en mi nɔe en ma dii temen soe e yii e naxanle ra, bayo Isirayila kaane bata yi e kɔɔ, e naxa, 'Dangan na kanna xa naxan na a dii temen fi Bunyamin kaana nde ma!'" ¹⁹Nayi, e yi a fala, e naxa, "Sanla nde Alatala xa Silo taani jee yo jee Beteli taan kɔmenna binni, kiraan sogeteden binni naxan Beteli nun Siken tagi, Lebona taan yiifanna ma." ²⁰Na xanbi ra, e yi yamarini ito fi Bunyamin kaane ma, e naxa, "E sa e luxun manpa bili nakɔne yi. ²¹E yi lu e yee rakopinje, nayi, Silo sungutunne na mini, siga e bodondeni, e mini manpa binle bun, e keden kedenna birin yi Silo sungutunna nde tongo, e yi e findi e naxanle ra, e siga Bunyamin yamanani. ²²Xa e fafane hanma e ngaxakedenne fa e mawuga nxu fema, nxu a fale e xa, nxu naxa, 'E kininkinin e ma, bayo nxu mi naxalan fenxi e xa yengeni. E tan xa mi e soxi e yii. Nayi, e mi findixi fe kalane ra.'" ²³Bunyamin kaane yi na kawandi xuiin suxu, e yi naxalan wuyaxi sɔɔ sungutunne ye naxanye yi sigama e bodondeni Silo yi. Na xanbi ra, e yi xete e yamanani, e mɔn yi sa e taane ti, e dɔɔ na. ²⁴Na waxatini, Isirayila kaan bonne yi keli yamani, e xete e bɔnsɔnne nun e xabilane yi, e sa dɔɔ e bɔxɔne yi.

²⁵Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi, birin yi a kenen feen nan ligama.

Ruti

Ruti a Fe Taruxuna

Ruti Moyaba kaana a fe taruxun nan ito ra. Ruti a fe taruxu ligaxi waxatin naxan yi, kitisane nan yi Isirayila yeeratine ra. Ruti yi a mame Nowemi fema. A siga nen Nowemi fɔxɔ ra a konni Isirayila yamanani. Ruti nun a mame Nowemi yi na waxatin naxan yi, a dɔxɔ nen a xeme singen xabilan muxuna nde xɔn ma. Ala yi a baraka, a dii xemena nde sɔtɔ naxan yi xili Obedi. Taruxuni ito bata a yita en na fa fala Ala hinanma siyane birin muxune ra naxan na fa a ma, a findi a muxun na. Ruti findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin benbana nde sɔtɔ muxun nan na. Amasɔtɔ Obedi nan Yese sɔtɔ. Yese yi Manga Dawuda sɔtɔ. Yesu nga kelixi Manga Dawuda bɔnsɔnna nin (Matiyu 1.5).

Elimeleki Moyaba yamanani

1 Kitisane yi Isirayila yamanani waxatin naxan yi, kame gbeen yi so yamanani. Nayi, xemena nde yi keli Betelemi taani, Yuda yamanani e nun a paxanla nun a dii xeme firinne, e yi sa dɔxɔ Moyaba yamanani. ²Na xemem yi xili nen Elimeleki. A paxanla fan yi xili nen Nowemi. A dii xeme firinne fan xinle nan itoe ra, Malɔn nun Kiliyon. Efarata bɔnsɔnna nan yi e ra, Betelemi kaane Yuda yamanani. Elimeleki nun a denbayaan yi siga Moyaba yamanani. E yi dɔxi Moyaba yamanani waxatin naxan yi, ³Elimeleki yi faxa. Nowemi yi findi kaɲa gilen na e nun a dii xeme firinne yi lu. ⁴Nowemi a dii xemene yi Moyaba paxanle futu. Naxanla boden yi xili Oropa, boden fan yi xili Ruti. Nba, e yi lu menni han jɛe fu jɔxɔn. ⁵Na xanbi ra, a dii xeme firinne, Malɔn nun Kiliyon fan yi faxa. Nowemi keden peen yi lu

amasɔtɔ a xemem nun a dii xemene bata yi faxa.

Ruti yi bira Nowemi fɔxɔ ra

⁶Nowemi yi a me fa fala a Alatala bata a yamaan baraka Isirayila yamanani. Marigin bata balon so Isirayila kaane yii ki fajin. Nanara, Nowemi yi a yitɔn a keli Moyaba e nun a mamuxune. ⁷Nowemi yi dɔxi denaxan yi a keli menni, a mamuxu firinne biraxi a fɔxɔ ra, e yi kiraan suxu xete Yuda yamanani. Koni e kira yi, ⁸Nowemi yi a fala a mamuxune xa, a naxa, “E xete, birin xa siga a nga konni. Alatala xa hinan e fan na alo e bata hinan n tan nun n ma diine ra kii naxan yi naxanye faxaxi. ⁹Alatala xa xeme fajin fi e ma e nun bɔɲe xunbenla e banxine kui.”

Awa, Nowemi yi a jungu a mamuxune ma, koni e lu wuge e mame a fe ra. ¹⁰E yi a fala e mame xa, e naxa, “En-en, en birin xa siga i kon kaane fema.”

¹¹Nowemi yi a fala a mamuxune xa, a naxa, “N mamuxune, a lan e xa xete e konni. Nanfera e waxi a xɔn ma en birin xa siga? E yengi a ma fa fala a n mɔn nɔe dii xemena nde bare nen naxanye e fute ba? ¹²E xete e konni amasɔtɔ n tan bata fori xeme taa ra dɔxɔn ma. Hali n na a fala n naxa n xeme gbete sɔte to kɔeen na, n dii xemene bari, ¹³e nɔe dɔxe han ne yi gbo ba? En-en, n mamuxune, e a kolon a na mi lige. Alatala bata n tan, Nowemi a dunupa ragidin xɔdɔxɔ ayi dangu e gbeen na.”

¹⁴Nba, Oropa nun Ruti mɔn yi wuga fɔlɔ. Awa, Oropa yi a jungu a mame ma, a xete a konni, koni Ruti tan mi tin xete. ¹⁵Nanara, Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “Ruti, Oropa bata siga a muxune fema e nun a gbee alane. I fan xa siga a fɔxɔ ra e konni.”

¹⁶Koni Ruti yi Nowemi yabi, a naxa, “I nama a fala a n xa xete i fɔxɔ ra. N mame, en birin xa siga. I na siga yire yo

yi, en birin nan sigama na yi. I dɔxɔ yire yo yi, n fan dɔxɔn na nin. I ya muxune yi findi n ma muxune ra, i ya Ala yi findi n ma Ala ra. ¹⁷I na faxa yire yo yi, n fan faxan menna nin, n maluxun menni. Xa sese en tan firinna fata, xa sayaan mi a ra, Alatala a tɔrɔn naxan jaxu dangu tɔrɔn birin na, na xa n li.”

¹⁸Nba, Nowemi to a to a Ruti bata kankan a ma, a fɔ e firinna birin xa siga, Nowemi mi fa fala yo ti sɔnɔn.

¹⁹E firinna birin yi siga han Betelemi taani. E soxina, taan birin yi kabe e fe ra, jaxanle yi lu a fale, e naxa, “Nowemi nan yati ito ra ba?”

²⁰Nowemi yi e yabi, a naxa, “E nama n xili Nowemi, koni ε n xili ba ‘Sɔxɔletɔna’ amasɔtɔ Ala Senbe Kanna bata tɔrɔn nafa n tan ma. ²¹Nba, n tan Nowemi kelima be waxatin naxan yi, se wuyaxi yi n yii nun. Koni Alatala bata n naxetɛ be yi sese mi fa n yii sɔnɔn. Nanfera ε tan jaxanle n xilima a Nowemi?”^f Alatala bata yelin n yalage, Ala Senbe Kanna bata tɔrɔn nafa n ma.”

²²Nba, Nowemi nun a mamuxun Ruti fa kii nan na ra sa keli Moyaba yamanani fa Betelemi yi malo xaba waxatini.

Ruti yi siga Boosu a xeen ma

2Xemena nde yi Nowemi a xemen xabilani a xili Boosu. Muxu kenden nan yi a ra e nun nafulu kanna. E nun Elimeleki yi xabila kedenna nin. ²Lɔxɔna nde, Ruti Moyaba kaan yi a fala a mame Nowemi xa, a naxa, “N xa siga malo xɔri yikentundeni. Waxatina nde, muxuna nde tinma nen n yi na liga.” Nowemi yi a yabi, a naxa, “N mamuxuna, awa siga.”

³Nayi, Ruti yi siga xeen na nde ma malo xɔri makentundeni walikene fɔxɔ ra. Boosu nan ma xɛε yi na ra Elimeleki xabila yi muxuna nde. ⁴Ndedi ligaxina,

Boosu fan yetɛen yi fa keli Betelemi yi, a yi a fala walikene xa, a naxa, “Alatala xa lu ε xɔn.” E yi a yabi, e naxa, “Alatala xa i fan baraka.”

⁵Boosu yi a walike kuntigin maxɔdin, a naxa, “Jaxalan sungutunna mundun ito ra?”

⁶Kuntigin yi Boosu yabi, a naxa, “Jaxalan xɔnɛn nan a ra naxan kelixi Moyaba yamanani, a faxi Nowemi nan fɔxɔ ra. ⁷A n maxɔdin nen a xa bira n ma walikene fɔxɔ ra, alogo a xa e xɔri makentun. A wanla fɔlɔxi nen xabu xɔtɔnni, a baxi sigadeni nen iki a matabudeni gageni.”

⁸Awa, Boosu yi siga Ruti fema, a naxa, “N xa a fala i xa, i nama fa siga malo xɔri yikentundeni dede yi sɔnɔn fɔ n ma xɛen ma be. E nun jaxanli itoe xa lu wale be. ⁹Bira walikene fɔxɔ ra, e nɛma yire yo xabe, i siga e fɔxɔ ra menni. N bata yamarin fi n ma muxune ma a e nama i tɔrɔ. Awa, min xɔnla na i suxu waxati yo yi, i siga, i sa i min walikene min seen na.”

¹⁰Ruti yi a xinbi sin Boosu bun ma, a yi a yetagin lan bɔxɔn ma, a yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i xaminxi n ma fe ra? Nanfera i hinanxi n tan xɔnɛn na?”

¹¹Boosu yi Ruti yabi, a naxa, “N bata na feene birin mɛ i naxan nabaxi i mame xa xabu i ya xemen faxa. N bata a kolon fa fala i bata i nga nun i fafe nun i ya yamanan bepin, i fa be yi, i fa so n ma muxune ye, i mi yi naxanye kolon a fɔlɔni. ¹²Ruti, i bata naxan liga, Alatala xa i barayi. I yi duba kamalixin sɔtɔ keli Alatala Isirayilaa Ala yii i faxi naxan fema i ratanga feen na.”

¹³Ruti yi Boosu yabi, a naxa, “Mangana, i fan n tan xa, i bata n bɔnɛn xunbeli fala fajin na i naxan tixi n xa, amasɔtɔ hali i ya walike keden peena a fisa n tan xa.”

^f1:21 *Nowemi* bunna nɛen fa fala “Sewa muxuna.”

¹⁴ Awa, dege waxatina a lixina, Boosu yi Ruti xili, a naxa, “Fa be, en birin xa fa en dege. Buruna nde tongo i yi a sin sabini.” Nba, Ruti nun walikene yi sa dɔɔ e nun Boosu. Boosu mɔn yi donse ganxina nde radangu Ruti ma. Ruti yi a dege han a lugo, a donse dɔnxen mɔn yi lu a yii. ¹⁵ Nba, Ruti mɔn sigaxi na malo xɔri makentundeni, Boosu yi yamarin fi a walikene ma, a naxa, “Ruti xa a xaba han xidine saxi denaxan yi. E nama a rayagi fe yo raba. ¹⁶ Na na dangu, e mɔn xa maala nde ba xidine ra, e yi e rabejin bɔxɔn ma, a yi e tongo. E nama fala yo ti a xili ma.”

¹⁷ Awa, Ruti yi feripen maala malanje han jinbanna ra. A yi a maala bɔnbɔ, a yi a liga fayida barama xungbeen ye firin jɔɔɔ. ¹⁸ Ruti yi maali ito tongo, a siga a ra taani. A bata naxan birin malan, a sa na yita a mame ra. Ruti mɔn yi a donse dɔnxene so a mame yii. ¹⁹ Nowemi yi Ruti maxɔdin, a naxa, “I sa maala nun denseni itoe birin malanxi minen yi? I yi walima nde a xee ma nun? Muxun naxan yi yengi dɔxi i xɔn ma, Ala xa na kanna baraka!”

Awa, Ruti yi a fala a mame Nowemi xa, a naxa, “N yi sa walima na xemen nan ma xee ma naxan xili Boosu.”

²⁰ Nowemi yi kabe, a naxa, “Alatala naxan ma hinan mi janje faxa muxune nun niiramane xa, na xa Boosu baraka.” Nowemi mɔn yi a fala Ruti xa, a naxa, “Na xemena, nxu bari boden na ra naxan en goronna tonge, a yi a yengi dɔɔ e n xɔn ma.”

²¹ Nanara, Ruti Moyaba kaan yi a fala Nowemi xa, a naxa, “Naxan dangu a birin na, Boosu mɔn yi a fala n xa a nxu nun a walikene xa lu maala nde xabe han e yelin waxatin naxan yi.”

²² Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “N mamuxuna, a lan e nun jaxanle xa lu wale Boosu a xeen ma. Xa i sa wali muxu gbetene xeen ma, waxatina nde i tɔɔma

nen.” ²³ Awa, Ruti yi siga xeen ma, a lu wale Boosu walike jaxanle fɔɔ ra han e yelin maala nun murutun birin malanje. Ruti mɔn yi lu a mame fema.

Ruti a xeme sɔto fena

3 Lɔxɔna nde, Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “N mamuxuna, n xa xemen fen i xa alogo i xa sewa. ² I a kolon, na Boosu naxan tinxi e nun a walike jaxanle yi wali, en nun na barixi nen. To jinbanna ra, Boosu sa a maala bɔnbɔma nen. ³ Awa, Ruti, sa i maxa, i latikɔnɔnna nde so i ma. I yi i ya dugi fajine tongo, i yi i yitɔn. Na na dangu, i siga Boosu a malo bɔnbɔdeni. Koni a nama a kolon de a i na yi han a yelin a degedeni. ⁴ Awa, a sa xima denaxan yi, i xaxili lu menna xɔn ma. Boosu na xi waxatin naxan yi, i siga, i sa a mafelenni te, i yi i sa a san laben na. I lan i xa naxan liga, a tan yeteen na falama i xa nen.”

⁵ Awa, Ruti yi Nowemi yabi, a naxa, “I naxan yo fala n xa, n na nan ligama.”

⁶ Nba, Ruti yi siga malo bɔnbɔdeni, a yi a liga alo a mame a yamarixi kii naxan yi. ⁷ Boosu yelinxina a degedeni, a niin yi fan a ma. A sa a sa maala dexɔn, a xi. Ruti yi siga na yi dɔjin, a yi Boosu a mafelenni te, a yi a sa a san laben na. ⁸ Kɔe tagini, Boosu yi matugan, a xulun, a yi a maxete, a yi a tereɔna jaxanla saxin na a san laben na. ⁹ Boosu yi a maxɔdin, a naxa, “Nde i tan na?”

Ruti yi Boosu yabi, a naxa, “Mangana, n tan na a ra. I yengi dɔɔ e n xɔn ma, i yi n goronna tongo, bayo e nun Nowemi barixi nen. Nayi, yandi, n futu.”

¹⁰ Boosu yi Ruti yabi, a naxa, “Alatala xa i baraka. I naxan ligaxi iki, na bata a yita n na fa fala i bata nɔɔ xabilan binya. Na binyen gbo dangu i mame gbeen na i bata naxan liga a xa. I nɔe banxulan jɔreɔna nde fenje hali a findi se kanna ra hanma yiigelitɔna, koni i mi tinxi na ma. ¹¹ Awa Ruti iki, i nama xamin, i na

wa sese xɔn ma a fala n xa, n na a lige i xa amasɔtɔ muxun birin i ya ɲaxalan faɲiyaan kolon taan kui. ¹² Nɔndin na a ra, fa fala nxu nun Nowemi barixin na a ra, koni xeme keden na, na nun Nowemi tagi so dangu n tan na. ¹³ Xi be to han tila xɔtɔnni, en na a matɔe xa a tinɲe i goronna tonge. Xa a tin, na lan. Koni xa a mi tin, n bata n kɔlɔ habadan Alatala yi fa fala n tan, Boosu, i goronna birin tonge. Ruti, i sa han xɔtɔnni.” ¹⁴ Nanara, a yi a sa Boosu san laben na han xɔtɔnni. Koni a yi keli subaxani amasɔtɔ Boosu mi yi waxi a xɔn ma a muxe xa a kolon fa fala a yi na yi nun. ¹⁵ Benun Ruti xa siga, Boosu yi a fala a xa, a naxa, “I ya xunbeli domain ba i ma, i yi a yifulun be yi.” Ruti yi a xunbeli domani sa. Boosu yi maala ligaseen ye tonge naanin e nun naanin ɲɔxɔn sa Ruti a xunbeli domani. Boosu yi Ruti rate a ma. A yi siga a ra taani. ¹⁶ Ruti a konna lixina, a mame yi a maxɔdin, a naxa, “N mamuxuna, nanse danguxi na?”

Ruti yi na feene birin yeɓa a xa Boosu naxan ligaxi a xa. ¹⁷ Ruti mɔn yi a fala a mame xa, a naxa, “Boosu maali ito soxi n yii nen, a n yii genla nama fa i fema.”

¹⁸ Awa, Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “Iki, diɲa han i yi a to a rapanma kii naxan yi. Boosu mi dɔxe fɔ a feni itoe birin yitɔn.”

Boosu yi Ruti futu

4 Boosu yi siga taan so dɛen na, a sa dɔxɔ na. A yi na waxatin naxan yi, Elimeleki bari boden yeteen yi fa, Boosu bata yi naxan ma fe fala Ruti xa nun. Boosu yi xemen xili, a naxa, “N xɔyina, fa, i fa dɔxɔ be.” A yi siga na yi a sa dɔxɔ. ² Awa, Boosu yi taan fori muxu fu xili alogo e fan xa fa dɔxɔ a fema. E to fa dɔxi na, ³ Boosu yi a fala a bari boden xa, a naxa, “Iki, Nowemi mɔn bata fa sa keli Moyaba yamanani, a waxi Elimeleki a bɔxɔn mati feni, en bari bodena. ⁴ A

lan i xa feni ito kolon. Awa, xa i waxi a sara feni, a sara fonni itoe yeɛ xɔri. Koni xa i mi waxi a xɔn ma, i na fala n tan Boosu xa amasɔtɔ xa i mi a sarama, a lan n tan yi a sara.” Na xemen yi Boosu yabi, a naxa, “N tan a sarama nen.”

⁵ Boosu yi xemen yabi, a naxa, “Nba, na lanxi. Koni xa i bɔxɔni ito sara Nowemi ma, i Moyaba ɲaxanla Ruti fan dɔxɔma nen i ya ɲaxanla ra alogo bɔxɔn xa lu a xemen keeni naxan faxaxi.”

⁶ Xemen yi Boosu yabi, a naxa, “N tinma nen nayi, i yi na xeen sara amasɔtɔ xa n na tongo, a mi nɔe finde n keen na n ma diine xa. I tan xa a sara amasɔtɔ a mi lan n tan yi a sara.”

⁷ Nba, na waxatini benun muxune xa yelin sare sodeni hanma benun e xa e yii seene masara e bode yi, keden yi a sankidin bama nen a sanni yamaan tagi, a yi a so boden yii naxan a seen sarama a ma. Na waxatini Isirayila kaane yi a yitama nen nayi fa fala feen birin bata ɲan e tagi.

⁸ Nanara xemeni ito yi a fala Boosu xa, a naxa, “I tan xa bɔxɔn sara.” Xemen yi a sankidin ba a sanni, a yi a so Boosu yii. ⁹ Awa, Boosu yi a fala yamaan fonne birin xa e nun muxun naxanye yi na yi, a naxa, “E birin bata findi seren na to fa fala a n bata Elimeleki nun Kiliyon nun Malɔn ma seene birin sara naxanye Nowemi yii. ¹⁰ Naxan saxi na fari, Ruti Moyaba kaana, Malɔn ma kapa gilen bata findi n ma ɲaxanla ra. Nayi, faxa muxun kon kaane mi fulama a keen na. A xabilana fe sigama nen yeen na a muxun bonne ye e taani. E tan fonne bata findi seren na feni itoe yi.”

¹¹ Awa, kuntigine nun muxun bonne yi Boosu yabi, e naxa, “Awa, nxu bata findi seren na. Alatala xa i ya ɲaxanla liga alo Rakeli nun Leya naxanye dii wuyaxine bari, ne yi findi Isirayila yamaan na. Ala xa i findi se kanna ra Efarata bɔnsonna ye. I mɔn yi findi xili kan gbeen na

Betelemi taani. ¹² Alatala xa dii wuyaxi fi i ma fata na sungutunna Ruti ra, i xabilan yi gbo ayi alo Peresi mamandenne kii naxan yi Tamari naxan bari Yuda ma.”

Boosu nun a mamandenne

¹³ Awa, Boosu yi Ruti tongo, a findi a naxanla ra. Alatala yi Ruti baraka, a yi fudikan, a yi dii xemen sɔɔ. ¹⁴ Nayi, naxanle yi a fala Nowemi xa, e naxa, “En xa Alatala tantun amasɔɔ a bata mamandenna fi i ma to naxan a yengi dɔɔma i xɔn ma. Ala xa diidini ito findi xili kan gbeen na Isirayila yamanani. ¹⁵ I rafan i mamuxun ma. Ruti mɔn bata fe fapin liga i xa hali dangu dii xeme solofere ra. Iki, Ruti bata mamandenna nde so i yii naxan i nii yifanma i ma, a yi i mali i ya foriyani.” ¹⁶ Awa, Nowemi yi diin tongo, a yi a maso a ra, a yi a yengi dɔɔ a xɔn ma.

¹⁷ E dɔɔ bode naxanle yi Ruti a dii xemen xili sa Obedi. E yi a fala muxun birin xa, e naxa, “Nowemi bata mamandenna sɔɔ, dii xemen na a ra.” Awa, Obedi yi Yese sɔɔ. Yese fan yi Manga Dawuda sɔɔ.

¹⁸ E bɔnsɔnna muxune xinle ni itoe ra, keli Peresi ma han sa dɔɔ Manga Dawuda ra.

Peresi nan Xesirɔn sɔɔ.

¹⁹ Xesirɔn yi Rami sɔɔ.

Rami yi Aminadabo sɔɔ.

²⁰ Aminadabo yi Naxason sɔɔ.

Naxason yi Salimon sɔɔ.

²¹ Salimon yi Boosu sɔɔ.

Boosu yi Obedi sɔɔ.

²² Obedi yi Yese sɔɔ.

Yese yi Dawuda sɔɔ.

Samuyeli Singena

*Nabi Samuyeli nun Söli nun
Manga Dawudaa Fe Taruxuna*

Kitabun yireni ito xili saxi Nabi Samuyeli nan xun ma, naxan findi kitisa dɔnxen na benun mangane xa dɔxo Isirayila yi. Ala a findi nen a yamaan xunbaan na waxati xɔdexene yi. A findi nen nabiin na, a mɔn yi mangayaan naba Isirayila yi. Isirayila kaane mi yi fa e wasa soma kitisane yi, e yi wa a Ala xa manga keden dɔxo Isirayila yi kitisane funfuni. Hali Samuyeli to yi tondima, a yi yamaan waxɔn feen liga fata Alaa yamarin na, a mangan dɔxo naxan yi findixi Söli ra. Anu mafuren, Söli yi fe jaxine liga fɔlɔ lan Ala ma han Ala yi ba a maliye. Nayi, Ala yi foningen Dawuda sugandi, naxan tima Söli funfuni. Dawuda yi findi Söli a walikeen na, na yi a xaran mangayaan wanle ma benun a xa findi mangan na. Koni, a yi a gi Söli bun ma naxan yi wama a faxa feni. Keli Samuyeli Singen sora 16 ma han a sora 30, Söli senben yi jnanma, koni Dawuda tan yi senben sɔtɔma. Kitabun yireni ito rapanma Söli faxa feen falan nan ma e nun a dii xemene.

Kitabun yireni ito a yitama en na nen fa fala a Ala nan keden a yamaan mangan na. Yamanani, muxu yo mi nɔɛ mangaya tinxinxin lige xa a mi a magodo Senben Birin Kanna Alaa mangayaan bun a kiin yeteni.

Xanaa Ala Maxandina

1 Xemena nde yi na naxan yi kelixi Ramatayin-Sofimi yi, Efirami yamanan geya yirena. A yi xili nen Elikana, Yeroxamaa diina. Elihu nan Yeroxama sɔtɔ. Toxu nan Elihu sɔtɔ. Sufi Efirami kaan nan Toxu sɔtɔ. ²Jaxalan firin yi Elikana yii, boden xili Xana, a firinden

xili Peninna. Peninna bata yi diine bari, koni dii yo mi yi Xana yii. ³Jɛɛ yo jɛɛ Elikana yi kelima nen a konni, a siga Alatala Senben Birin Kanna batudeni Silo taani, a mɔn yi saraxan bama a xa. Heli a dii firinne, Xofini nun Finexasi yi menna nin, Alatalaa saraxaraline nan yi e ra.

⁴Elikana na yi saraxan ba lɔxɔn naxan yi, a yi nde fima a jaxanla Peninna ma nen e nun a dii xemene nun a dii temene birin. ⁵Koni a yi dɔxɔde firin nan soma Xana yii, bayo a yi rafan a ma, hali Alatala to a findi gbantan na. ⁶Jaxanla boden yi yengen gidima a ma nen waxatin birin, alogo a xa xɔlɔ bayo Alatala bata a findi gbantan na. ⁷Jɛɛ yo jɛɛ Xana na yi siga Alatalaa banxini, na fe kedenna yi ligama nen. A yengen gidi Xana ma han a wuga, a mɔn mi yi sese donma. ⁸Elikana a xemene yi a maxodin, a naxa, “Xana, nanfera i wugama, i mɔn mi i degema? Nanfera i xɔlɔxi? N tan mi fisa dii fu xa i tan yii ba?” ⁹Lɔxɔna nde e yi Silo yi, donse donna to ba a ra, Xana yi siga Alatala Batu Banxin deen na Saraxarali Heli yi dɔxi denaxan yi. ¹⁰A bɔɔn yi xɔlɔxi, a Alatala maxandi, a wuga han! ¹¹A a de ti, a naxa, “Alatala Senben Birin Kanna, xa i yeen ti i ya walikena marayarabin na, xa n ma fe rabira i ma, i yi kininkinin n ma, i dii keden fi n ma, n na a fima i ma nen i ya walikeen na a siin birin yi, a xunna mi biye mume!” ¹²Xana yi Alatala maxandi waxati xunkuye, Heli yi a deen matoma. ¹³Xana yi falan tima a bɔɔneni, a deen yi ramaxama koni sese mi yi mema. Heli yi a miri a dɔlɔn nan a xunni. ¹⁴A yi a fala a xa, a naxa, “I luma nen dɔlɔ minni han waxatin mundun? Siga, i ba dɔlɔn minje.” ¹⁵Xana yi a yabi, a naxa, “En-en n kanna, jaxalan tɔɔxin nan n na. N mi dɔlɔ minxi. N be yi n ma kɔntɔfinla nan taxudeyi Alatala ra. ¹⁶I nama n miri jaxalan jaxin na. N bata bu Ala maxande, bayo n tɔɔn nun sunun nin.”

¹⁷ Nayi, Heli yi a fala, a naxa, “Siga bəne xunbenli, Isirayilaa Ala xa na so i yii i naxan maxədinxi.” ¹⁸ Xana yi a fala, a naxa, “I ya konyin xa i ya fanna sətə.” Xana yi siga, a a dege. Xələn yi jan a yetagi. ¹⁹ Xətən xətən, Elikana nun a denbayaan yi keli, e e xinbi sin Alatala yetagi, e mən yi xetə e konni Rama yi.

Samuyeli a dii jəreyana

Elikana yi a paxanla Xana kolon jaxanla ra, Alatala yi a maxandin yabi. ²⁰ Na waxatini, Xana yi fudikan, a diin bari, a yi a xili sa Samuyeli, bayo a tan naxa, “N na a maxədinxi Alatala nan na.” ²¹ Na xanbi ra, Elikana mən yi siga Silo yi e nun a denbayana alogo e xa sa jəen saraxan ba Alatala xa e nun a xa a de tiin nakamali. ²² Koni Xana mi siga, bayo a a fala nen a xemən xa, a naxa, “Diin na de ba waxatin naxan yi, n yi a xali alogo n xa a yita Alatala ra, a yi lu na yi waxatin birin.” ²³ A xeməna Elikana yi a yabi, a naxa, “A liga alo a rafan i ma kii naxan yi. Lu be han a yi de ba. Alatala xa a falan nakamali.” Nayi, Xana yi lu Rama yi a diin namindeni.

²⁴ A to a de ba, hali a to yi xurun, a siga a ra Alatalaa banxini Silo yi e nun tura jəe saxan nun murutu fupin bənbeli keden nun minse kundi keden. ²⁵ E turaan kəe raxaba, e diin xali Heli fema. ²⁶ Xana yi a fala Heli xa, a naxa, “Naxanli ito fe rabiraxi i ma ba naxan yi tixi be ləxəna nde Alatala maxandideni? Nəndin na a ra yati, n tan nan yi a ra. ²⁷ N yi diin naxan maxədinma Alatala ma, a tan ni i ra. ²⁸ N fan wama a fi feni Alatala ma a siin birin yi, Alatala nan gbee a ra.” E yi e xinbi sin Alatala bun ma.

Xana yi barikan bira Ala xa

2 Xana yi Alatala maxandi, a naxa, Sewana n bəjəni Alatalaa fe ra. Alatala nan n xunnakelixi,

n nəe gele n yaxune ma nen, bayo n sewaxi i ya kisina fe yi.

² Muxu yo mi sarijan alo Alatala.

En ma Ala keden peen nan en kantan fanyen na.

Ala gbete mi na, ba i tan na.

³ E nama waso falane ti.

E nama konbin ti,

bayo Alatala, Ala na a ra

naxan feen birin kolon,

a muxune kewanle birin makitima nen.

⁴ Sofa senbemane xanle bata kala,

koni naxanye fanga mi gbo

ne bata senben sətə.

⁵ Naxanye yi lugoxi nun

ne donseen fenma,

koni kamen yi naxanye ma nun

ne mako mi fa wanla ma.

Jaxalan gbantan bata dii solofere bari,

koni naxan bata yi dii xeme wuyaxi bari,

na bata a kui jan.

⁶ Alatala faxan tima,

a kisin tima,

a muxun nasige laxira yi,

a a be na.

⁷ Alatala muxun fuxare, a a banne,

a nde ragode, a nde yite.

⁸ A fangatarene rakele nen

burunburunni,

a təwə muxun nakeli xubeni.

A e nun kuntigine radəwə

yire kedenni manga gbədene ma.

Alatala nan bəxə xənnə betən saxi,

a tan nan a dəwə a funfuni.

⁹ A muxu təgəndiyaxine yisuxuma nen

koni jaxudene ləma ayi nen dimini,

bayo muxun mi nəwə sətəwə fangani.

¹⁰ Alatala na galanna xuiin namini

a yaxune raxuyama ayi nen.

A tan nan kitisa gbeen na

han bəxəwə danna.

A a yamaan mangan senben gboma ayi

nen,

a a manga sugandixin fangan xun

masama nen.

¹¹ Na xanbi ra, Elikana yi xete a konni Rama yi, koni Samuyeli yi lu walideni Alatala xa, saraxarali Heli bun ma.

Heli a diine

¹² Fuyantenna nan yi Heli a diine ra, e mi yi Alatala kolon. ¹³ Saraxaraline namunna nan yi ito ra lan yamaan ma: Xa muxuna nde saraxan ba, saraxaralina walikeen yi a masoma nen suben jinmatōon na, wure binga de saxanna a yii. ¹⁴ A yi a rasin goronna kui hanma tundenana hanma gbete. Wure bingaana na yi naxan birin soxon, na yi findima saraxaraliin nan gbee ra. Isirayila kaan naxanye birin yi fama Silo batu banxini, na nan yi ligama.

¹⁵ Koni, waxatina nde, benun e xa turen gan, saraxaralina walikeen yi fama nen a a fala saraxa baan xa, a naxa, “Fa suben gilin daxin na saraxaraliin xa. A mi tinje i ya sube jinxin na, fo sube xindenana.” ¹⁶ Xa na kanna a fala a xa, a naxa, “Sube turen xa gan singen, na xanbi ra, naxan na i kenen, i na tongo,” walikeen yi a yabima nen, a naxa, “En-en, a so n yii iki, hanma n xa a tongo fangan na.”

¹⁷ Nayi, Heli a diine yi yulubi jaxin nan tongoma Alatala mabinni, bayo saraxan naxan yi bama Alatala xa e mi yi binye yo saxi na ma. ¹⁸ Koni Samuyeli tan yi walima Alatala yetagi a banxulan joreyani, a maxidixi taa dugi saraxarali domani.

Samuyeli a denbayana fe

¹⁹ Nee yo nee, Samuyeli nga yi domadina nde degema nen, a a xali a diin yee ra, e nun a xemen na yi siga Silo yi jeen saraxan badeni waxatin naxan yi. ²⁰ Heli yi dubama Elikana nun a jaxanla xa iki, a naxa, “Alatala xa mamandenne fi i ma fata jaxanli ito ra, naxan luye na diin joxoni a naxan maxodin, a yi a fi Alatala ma.” Na xanbi ra, e yi xete e konni.

²¹ Alatala yi Xana ki, a yi dii xeme saxan bari e nun dii teme firin. Banxulan joren Samuyeli yi gboma Alatala yetagi.

²² Heli naxan bata yi fori, na yi a kolon, a diine yi naxan ligama Isirayila kaane ra, a mon yi a kolon fa fala e nun jaxanle yi kafuma naxanye yi walima Naralan Bubun deen na. ²³ A yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera e fe sifani itoe ligama? Bayo n na e kewali jaxina fe mema yamaan birin na. ²⁴ E lu n ma diine. N naxan mema e xun ma Alatala a yamaan xon, na magaxu. ²⁵ Xa muxuna nde a boden haken tongo, Ala nje na kitin se nen, koni xa muxun yulubin liga Alatala ra, nde fa kitima?” Koni e mi e baba maxadi xuiin name bayo Alatala yi wama e faxa feni.

²⁶ Banxulan joren Samuyeli yi gboma nen tun, a yi rafan Alatala nun muxune ma.

²⁷ Sayibana nde yi fa Heli fema a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I benbane to yi konyiyani Misiran yi Firawona yii, n na n yete makenen nen e xa. ²⁸ Isirayila bōnsōonne birin tagi, n na i benba Haruna nan tongo alogo a xa findi saraxaraliin na, a wanla ke n ma saraxa ganden dexon, a wusulanna gan, a yi saraxarali domain so n yetagi. Saraxane Isirayila kaane naxanye ralima n ma teen na, n ne birin so nen i benbana denbayaan yii. ²⁹ Awa, nanfera e yoxi n ma saraxane nun kiseene ma n naxanye yamarixi n ma banxini? Nanfera i bata i ya diine binya dangu n tan na, e yi e yete ratura sube dungi fajine ra Isirayila kaane fama naxan na n xon, n ma yamana?’ ³⁰ Bayo a na kii nin, n tan Alatalaa falan ni ito ra, Isirayilaa Ala, n naxa, ‘N bata yi a fala i ya denbayaan xa, i bōnsōonna xa, han habadan e findima nen n ma saraxaraline ra. Koni iki n na falama kenenni, na fe mi fa a ra. N ne binyama nen naxanye na n binya, koni naxanye na n najaxu,

n ne rapaxuma nen. Alatalaa falan nan na ra. ³¹A mi fa buma, n yi i ya denbayaan kala, e nun i bõnsõnna birin alogo fori nama lu. ³²I tãrõn toma nen n ma banxini, feen birin yi liga ki fajî Isirayila yamaan xa, koni fori yo mi luye i ya denbayani. ³³Xa n mi naxan ba n batuden dexõn ma e tan tagi, na luma nen alogo a xa xadan wugadeni e nun sãxõleni, koni i yixetene birin faxama nen benun e xa fori. ³⁴I taxamasenna toma nen naxan ligama i ya dii firinne ra, Xofini nun Finexasi. E firinna birin faxama nen lãxõ kedenni. ³⁵Na xanbi ra, n saraxarali tãgõndiyaxin fenje, naxan n waxõnna lige. N yi a denbayaan nasabati. A ti n ma muxu sugandixin ye ra waxatin birin yi. ³⁶Muxu yo na lu i ya denbayani na fama nen a xinbin sindeni a bun ma alogo a xa gbetina nde sãtõ e nun buru dungina. A mõn yi a fala, a naxa, Yandi, i xa tidena nde so n yii saraxaraline fema alogo n xa nõ balon sãtõdeni.”

Alatala yi makenen Samuyeli xa

3 Foningen Samuyeli yi walima Alatala xa Heli fema, Alatala yi falan tima nen na waxatini keden keden, fe toone alo xiye, ne mi yi wuya. ²Na waxatini Heli yi saxi a konni, a yeene bata yi suxu fõlõ a ra, a mi yi nõ se toe. ³Samuyeli fan yi xima, a yi saxi Alatala Batu Banxini Alaa Kankiraan fema. Benun subaxani, yire saripanxin lenpun mõn yi degema waxatin naxan yi, ⁴Alatala yi Samuyeli xili. A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.” ⁵A a gi, a siga Heli fema, a naxa, “N tan ni i ra, bayo i bata n xili.” Heli yi a yabi, a naxa, “N mi i xilixi, xete i si i sa.” Samuyeli mõn yi sa a sa.

⁶Alatala mõn yi Samuyeli xili, a naxa, “Samuyeli!” Samuyeli mõn yi keli a siga Heli fema a yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra, bayo i bata n xili.” Heli yi a yabi, a naxa, “N mi i xilixi n ma diina, si i sa.”

⁷Samuyeli yeteen mi yi Alatala kolon, bayo a munma yi falan ti a xa han to.

⁸Alatala mõn yi Samuyeli xili a saxandeni, a mõn yi keli a siga Heli fema, a yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra, bayo i bata n xili.” Heli yi a kolon a Alatala nan yi foningen xilima. ⁹Heli yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Siga, i si i sa. Xa i xili xuiin me sõnõn, i xa a fala iki, i naxa, ‘Alatala, falan ti bayo i ya walikeen tuli matixi.’” Samuyeli yi sa a sa a funfuni.

¹⁰Alatala yi fa, a ti na yi, a mõn yi xinla ti, a naxa, “Samuyeli, Samuyeli!” Samuyeli yi a ratin, a naxa, “Falan ti, i ya walikeen tuli matixi.”

¹¹Nayi, Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “A mato, n feen ligama nen Isirayila yi, naxan yo na a me a tuli madõxõma ayi nen. ¹²Na lãxõni n feene birin nakamalima nen Heli fari n naxan falaxi a xili ma e nun a denbayana. N mi sese luye. ¹³N bata yi a fala a xa, n naxa, n na a denbayaan makitima nen habadan! Amasãtõ a diine haken liga nen, a tan naxan yi na kolon, a mi e yikala na liga feen ma. ¹⁴Nanara, n bata n kõlõ Heli a denbayaan xa, n naxa, ‘Saraxa ba, kise ba, sese mi a denbayaan haken panje.’”

¹⁵Samuyeli yi lu saxi han xõtõnni. A yi Alatala a banxin deene rabi. Samuyeli yi gaxuma a fe toxin yebe Heli xa. ¹⁶Koni Heli yi Samuyeli xili, a naxa, “Samuyeli, n ma diina.” A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.”

¹⁷Heli yi a maxõdin, a naxa, “A falan mundun tixi i xa? Xa i Alaa fala keden peen luxun n ma, n wama nen tãrõn naxan xõdõxõ a birin xa, a xa na sa i fari.”

¹⁸Nayi, Samuyeli yi a birin yebe a xa, a mi sese luxun a ma. Heli yi a fala, a naxa, “Alatala na a ra. Naxan nafan a ma a xa na liga.”

¹⁹Samuyeli yi gboma waxatin naxan yi, Alatala yi a xõn ma. A yi tin Samuyeli a falan birin xa kamali. ²⁰Na nan a liga Isirayila yamanan birin yi a kolon keli

Dan han Beriseba, a Alatalaa nabiin nan yi Samuyeli ra. ²¹ Alatala yi lu a yete makenenŋe Silo yi, a mini Samuyeli xa, a falan ti.

Alaa Kankiraan yi suxu yengeni

4 Samuyeli a falan yi rali Isirayila birin ma.

Isirayila kaane yi mini Filisitine yengedeni. E yi e malan Ebeni-Eseri dexɔn ma, Filisitine yi malanxi Afeki yi. ² Filisitine yi e ganla ti yenge sodeni Isirayila kaane yetagi, yengen yi fɔɔ. Filisitine yi Isirayila kaane nɔ, e yi muxu wuli naanin faxesa na yengeni. ³ Muxu ŋɛɛne so waxatin naxan yi gali malandeni, Isirayila fonne yi a fala, e naxa, “Nanfera Alatala bata a lu to Filisitine xa en nɔ? Awa, en siga! En sa Alatalaa Layiri Kankiraan^{§§} tongo Silo yi. En nun na xa mini, a yi en nakisi en yaxune fangan ma.” ⁴ Nayi, e yi muxune rasiga Silo yi, ne yi fa Alatalaa Layiri Kankiraan na, Senben Birin Kanna naxan dɔxi maleka gubugubu kanne xun na. Saraxarali Heli a dii firinne, Xofini nun Finexasi yi Alaa Layiri Kankiraan xali.

⁵ Alatalaa Layiri Kankiraan so gali malandeni waxatin naxan yi, Isirayila birin yi sɔnxɔ gbeeni te, bɔxɔn yi xuruxurun. ⁶ Filisitine yi na mɛ e yi maxɔdinna ti, e naxa, “Nanse sɔnxɔ sɔnxɔ xui ito ra Heburu kaane malandeni?” E to a kolon a Alatalaa Kankiraan bata so, ⁷ Filisitine yi gaxu. E naxa, “Alana nde bata so e gali malandeni! Gbalo feen bata en li naxan munma yi liga en na nun! ⁸ Gbalona en xa! Nde en nakise alani itoe ma naxanye Misiran kaane paxankataxi kiin birin yi tonbon yireni? ⁹ E sɔbe so, e findi xemene ra Filisitine! Xa na mi a ra, e findima nen Heburu kaane konyine ra alo e yi e konyiyani kii naxan yi. E tan xemene xa yengen so sɔbeɛn na!”

¹⁰ Nayi, Filisitine yi yengen nakeli, e yi Isirayila kaane nɔ, birin yi a gi a konni. Na yi findi kala gbeen na. Isirayila sofaan muxu wuli tonge saxan yi faxesa. ¹¹ Alaa Kankiraan yi xali, Heli a dii firinne yi faxesa, Xofini nun Finexasi.

Heli sayana fena

¹² Na lɔxɔn yeteni, xemena nde yi a gi yengen ma Bunyamin bɔnsɔnni Silo yi. A a dugine yibɔ sununi, a burunburunna sa a xunni. ¹³ A fe, Heli yi dɔxi gbedeni kiraan dexɔn. A a yɛɛ rakopinma bayo a bɔɲɛn yi dinma Alaa Kankirana fe ra. Xemen somatɔɔn taani, a yi na feen xibarun nali, taan birin yi gbelegebele. ¹⁴ Heli to na sɔnxɔ sɔnxɔ xuiin mɛ, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nanse sɔnxɔ xui ito ra?” Xemen yi fa Heli fɛma mafuren. ¹⁵ Heli bata yi ŋɛɛ tonge solomanaanin ŋɛɛ solomasexe sɔɔ, a yɛɛne bata yi danxu fefe. ¹⁶ Xemen yi a fala Heli xa, a naxa, “N baxi kelideni yengen nin, n nan n gixi to yetɛɛn nin.” Heli yi a maxɔdin, a naxa, “Nanse ligaxi n ma diina?”

¹⁷ Xeraan yi yabin ti, a naxa, “Isirayila kaane bata e gi Filisitine yɛɛ ra, na findixi kala gbeen nan na en ma ganla ma. Mɔn, i ya dii firinne, Xofini nun Finexasi bata faxesa. Filisitine bata Alaa Kankiraan tongo.”

¹⁸ Xerana Alaa Kankirana fe fala waxatin naxan yi, Heli yi bira a xanbiraamaan na taan so dɛɛn dexɔn. A kɔɛɛn yi gira, a faxesa, bayo a yi belebele, a mɔn bata yi fori. A bata yi kitin sa Isirayila yi ŋɛɛ tonge naanin. ¹⁹ A mamuxuna, Finexasi a paxanla fudikanna nan yi a ra. A yi wama a bari feni. A yi Alaa Kankiraan tongo feen mɛ, e nun a taɲɛ nun a xemen faxesa fena, a yi a felen, a diin bari. Dii barin tɔrɔne yi a nɔ. ²⁰ A yi faxama waxatin naxan yi, paxanla naxanye yi

§§4:3 4.3 Layiri Kankirana fe mɔn sebexi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui.

a dexɔn ma, ne yi a fala a xa, e naxa, “I nama gaxu amasɔtɔ i bata dii xemen bari.” Koni a mi a me, a mi sese fala. ²¹ A yi a diin xili sa Ikabodi, a naxa, “Binyen bata jan Isirayila yi.”* A na falaxi Alaa Kankiraan tongo feen nan ma e nun a tape nun a xemen jan fena. ²² A yi a fala, a naxa, “Binyen bata jan Isirayila yi bayo Alaa Kankiraan bata tongo.”

Layiri Kankiraan Filisitine konni

5 Filisitine yi Alaa Kankiraan xali keli Ebeni-Eseri yi han Asadodi yi. ² E yi Alaa Kankiraan naso e gbee ala Dagɔn batu banxini, e a dɔxɔ Dagɔn sawuran fema. ³ Na xɔtɔn bode, Asadodi kaane to keli, e Dagɔn sawuran li biraxi a yetagin ma bɔxɔni. A yi saxi Alatalaa Kankiraan fema. E mɔn yi a ti a funfuni. ⁴ Na xɔtɔn bode, e keli sinma, e a to a Dagɔn sawuran mɔn bata bira bɔxɔni Alatalaa Kankiraan yetagi. A gbindin nan gbansan yi fa luxi bayo a xunna nun a yiine bata yi gira a ma. Ne yi saxi so deen na. ⁵ Nanara, han to Dagɔn ma saraxaraline nun naxanye birin yi soma Dagɔn batu banxini Asadodi yi, e mi tima so deen yeteen na.

⁶ Alatala yi a yiin nagodo Asadodi kaane xili ma e nun a rabilinna. A yi e tɔrɔ a xexen nagodo e ra. ⁷ Asadodi kaane to na to, e yi a fala, e naxa, “Isirayilaa Alaa Kankiraan nama lu en konni, bayo a yiin bata godo en xili ma e nun en ma ala, Dagɔn.” ⁸ E yi Filisitine kuntigine maxili e konni e yi e maxɔdin, e naxa, “En nanse ligama Isirayilaa Alaa Kankiraan na?” E yi e yabi, e naxa, “Isirayilaa Alaa Kankiraan xa xali Gati taani.” A yi xali Gati yi. ⁹ Koni a so nen tun Alatala yi a yiin nagodo na taan muxune xili ma. Magaxu fe gbeen yi liga. Muxune birin, keli fonna ma han dii jɔreɔna, xexen yi godo e ra. ¹⁰ Nayi, e yi Alaa

Kankiraan xali Ekirɔn yi. Koni e so nen tun, Ekirɔn kaane yi sɔnxɔ gbeeni te, e naxa, “E bata fa Isirayilaa Alaa Kankiraan na en konni, alogo en xa faxa.” ¹¹ E yi Filisiti kuntigine birin malan, e naxa, “E Isirayilaa Alaa Kankiraan naxete a yamanani. A nama en faxa, en nun en ma yamana.” Bayo taana ngaani, faxa paxin nun gaxun nan yi a ra, Ala yiin yi jaxu e ra. ¹² Muxun naxanye mi faxa, xexen yi godo ne ra. Taa muxune mawuga xuiin yi te han kore xɔnna ma.

Layiri Kankiraan yi raxete

6 Alatalaa Kankiraan to kike solofere ti Filisitine yamanani, ² Filisitine yi e suxure ki muxune xili e nun e yiimate, e naxa, “En nanse ligama Alatalaa Kankiraan na? E a fala nxu xa en na ito raxetema kii naxan yi a funfuni.”

³ E yi yabin ti, e naxa, “Xa e Isirayilaa Alaa Kankiraan naxete, e nama a kedenna raxete tun! E yangin saraxana nde fi Isirayilaa Ala ma. Nayi, e yi yalanje nen, e yi a kolon Ala e tɔrɔma naxan ma.”

⁴ Filisitine yi maxɔdinna ti, e naxa, “Nxu yangin saraxan mundun nasigama a ma?” E yi e yabi, e naxa, “Xexe sawuran xema daxin suulun, e nun yeɛ sawuran xema daxi suulun lan Filisiti kuntigine xasabin ma. Bayo fure siya kedenna nan e suxu, e nun e kuntigine. ⁵ E xexe sawuran nun yelene sawuran nafala naxanye e yamanan kalama, e yi binyen fi Isirayilaa Ala ma. Waxatina nde a a xɔlon janje nen e tan nun e alane nun e yamanan ma. ⁶ Nanfera e bɔjɔni xɔdɔxɔma, alo Misiran kaane nun Firawona e bɔjɔni xɔdɔxɔ kii naxan yi? Ala to e jaxankata, e mi yi Isirayila kaane bejin ba, e siga? ⁷ Awa iki, e wontoro nene keden nafala, e jinge nga firin tongo naxanye bunduma, xun xidi wudin munma xidi naxanye xunna ma. E jinge ngane xidi won-

*4:21 *Ikabodi* bunna neen fa fala “Binyetareyana.”

toron na, ε yi e diine xidi sansanna kui. ⁸ε Alatalaa Kankiraan tongo, ε a dɔxɔ wontoron kui, ε yi se xema daxine sa a fema kankirana nde kui, ε naxanye bama yangin saraxan na a xa. Na xanbi ra, ε yi wontoron beɲin a siga. ⁹ε lu a matoe. Xa piŋge gilene Isirayila kiraan suxu, Beti-Semesi binni, na bunna nen a Alana n gbaloni ito ragidixi, xanamu en na kolonje, a a yiin xa mi fureni ito ragidixi en ma, komi a en sɔtɔxi na kii nin tun.”

¹⁰E yi na liga. E yi piŋge bundulaan firin tongo, e yi e xidi wontorone ra, e yi e diine raso sansanna kui. ¹¹E yi Alatalaa Kankiraan dɔxɔ a kui e nun yeɛ sawuran nun xexe sawura xema daxine yi naxan kui. ¹²Ŋiŋge bundulane yi siga e tinxinni Beti-Semesi kiraan xɔn ma. E yi bira kira kedenna fɔxɔ ra e lu wuge. E mi siga e komenna ma, e mi siga e yiifanna ma. Filisiti kuntigine yi bira wontoron fɔxɔ ra han Beti-Semesi danna ra.

¹³Beti-Semesi kaane yi lanbanni murutu xabadeni. E to kankiraan to, e naxan. ¹⁴Wontoron yi Yosuwe Beti-Semesi kaana a xeen li, a yi ti geme belebelen fema. Yamaan yi wontoro wudine yibo, e piŋge bundulane ba saraxa gan daxin na Alatala xa. ¹⁵Lewi bɔnsɔnna muxune yi Alatalaa Kankiraan nagodo e nun xema seene yi kankiraan naxan kui, e yi e sa geme gbeen fari. Na lɔxɔni, Beti-Semesi kaane yi saraxa gan daxine nun saraxa gbeteye ba Alatala xa. ¹⁶Filisiti kuntigi suulunne to ne birin to, e xete Ekiron yi na lɔxɔn yeteni.

¹⁷A tan ni i ra Filisitine xexe sawura xema daxin naxanye ba yangin saraxan na Alatala xa: Asadodi taan keden, Gasa keden, Asikalɔn keden, Gati keden, e nun Ekiron keden. ¹⁸Yeɛ sawura xema daxine fan xasabin yi na kii nin, taa keden keden, Filisitine kuntigine dɔxi naxanye xun na, taa makantanxine nun e banxidene. Na geme xungbena, e Alatalaa Kankiraan dɔxɔ naxan fari, a mɔn na

yi han to Yosuwe Beti-Semesi kaana a xeen ma.

¹⁹Koni Marigin yi Beti-Semesi kaana ndee faxa han muxu tonge solofere, bayo e Alatalaa Kankiraan kui to nen. Yamaan yi sunu, bayo Alatala bata yi e tɔrɔ ki fapi. ²⁰Na xanbi ra, Beti-Semesi kaane yi a fala, e naxa, “Nde nɔe tiye Alatala yetagi, Ala saripnaxina? En xa a kankiraan xali minen, a xa ba be?” ²¹E xerane rasiga Kiriyaŋti-Yeyarin yi, e naxa, “Filisitine bata fa Alatalaa Kankiraan na, ε fa a tongo, ε a xali ε konni.”

7 Kiriyaŋti-Yeyarin kaane yi fa, e fa Alatalaa Kankiraan tongo, e a xali Abinadabo a banxini, naxan yi geyaan fari. Na xanbi ra, e yi Abinadabo a dii Eleyasari findi kantan muxuna.

Isirayila yi Filisitine nɔ

²Alatalaa Layiri Kankiraan dɔxɔ xanbini Kiriyaŋti-Yeyarin yi, waxati xunkuye yi dangu, ŋeɛ mɔxɔŋe. Isirayila kaane yi e mawuga xuini te Alatala ma. ³Nayi, Samuyeli yi a fala Isirayila yamaan birin xa, a naxa, “Xa ε xetexi ε bɔŋen birin nan na Alatala fema, ε ba ala xɔŋene nun Asitarate suxurene batuε, ε fa Alatala ma, ε a tan kedenna batu. Nayi, a ε be Filisitine senben bun.” ⁴Isirayila kaane yi Baali nun Asitarate suxurene ba e tagi, e yi Alatala batu. ⁵Samuyeli yi a fala, a naxa, “ε Isirayila birin malan Misipa yi, n na Alatala maxande ε xa.”

⁶E yi e malan Misipa yi, e igen ba, e yi a rabɔxɔn Alatala xa saraxan na. E sunna suxu na lɔxɔni. E yi e ti a ra, e naxa, “Nxu bata Alatala yulubin tongo.” Samuyeli yi findi Isirayila kaane kitisaan na Misipa yi.

⁷Filisitine to a me a Isirayila kaane malanxi Misipa yi, e kuntigi suulun yi a ragidi a e xa sa e yenge. Isirayila kaane yi na me e gaxu Filisitine yeε ra. ⁸Isirayila kaane yi a fala Samuyeli xa, e naxa, “I nama nxu rabɔŋin. Lu Alatala maxande,

en ma Ala, alogo a xa en nakisi Filisistine ma.”⁹ Samuyeli yi yexee diin ba saraxa gan daxin na Alatala xa. A yi Alatala maxandi Isirayila xa, Alatala yi a yabi.¹⁰ Samuyeli yi saraxa bani waxatin naxan yi, Filisistine yi fa Isirayila yengedeni. Na lɔxɔni Alatala yi galan xuiin namini Filisistine xili ma, a e ti kiraan xɔn, Isirayila kaane yi e nɔ.¹¹ Isirayila ganla yi keli Misipa yi, e Filisistine nɔ, e yi e kedi han Beti-Kari xun ma.¹² Samuyeli yi gemen tongo, a a dɔxɔ Misipa nun Seni tagi, a a xili sa “Mali Geme Na.” A yi a fala, a naxa, “Alatala bata en mali han be.”¹³ Nayi, Filisistine yi yagi na, e mi fa xete Isirayila bɔxɔn ma mume! Alatala yi Filisistine yenge Samuyeli a siimayaan birin yi.¹⁴ Filisistine bata yi taan naxanye rasuxu Isirayila kaane yii, ne yi xete Isirayila ma e nun e rabilinne, keli Ekirɔn han Gati yi. Bɔɔe xunbenla yi lu Amorine nun Isirayila kaane tagi.

¹⁵ Samuyeli yi findi Isirayila kitisaan na a siimayaan birin yi.¹⁶ Nee yo jee, a yi danguma Beteli yi nen siga Giligali nun Misipa yi, a yi Isirayila makitima menne birin yi.¹⁷ A mɔn yi xete a konni Rama yi, a yi kitin sama denaxan yi Isirayila xa. A bata yi saraxa ganden nafala Alatala xa denaxan yi.

Isirayila yi wa mangan dɔxɔ feni

8 Samuyeli fori waxatin naxan yi, a a diine dɔxɔ Isirayila kitisane ra.² A diin forimaan yi xili nen Yoweli, a firinden xili Abiya. E yi kitisani Beriseba nin.³ Koni e kewanle mi yi ligaxi alo e baba. E yi biraxi gbetin nan fɔxɔ ra sɔtɔ kii jaxini. E yi dimi yi seene rasuxuma mayifuni, e yi kiti jaxin sama.

⁴ Nanara, Isirayila fonne birin yi e malan e siga Samuyeli konni Rama yi.⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “A mato, Samuyeli i tan bata fori, i ya diine mi luxi alo i tan. Nayi, mangan dɔxɔ nxu xun na alo a ligama yamanan bonne yi kii naxan yi.”

⁶ Samuyeli yi xɔlɔ ki faji e to a falaxi, e naxa, “Mangan so nxu yii a xa nxu kiti.” Samuyeli yi Alatala maxandi.⁷ Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Yamaan xuiin name e naxan birin falama i xa, bayo e mi e mexi i tan na. E e mexi n tan nan na alo e mangana.⁸ Xabu n fa e ra sa keli Misiran yi, e xete nen n fɔxɔ ra e ala gbetene batu. To, e mɔn na ligama i fan na.⁹ Nanara, tin e mawuga xuiin ma koni i e rakolon sɔbɛen na, i yi a fala e xa naxan findima mangana sariyan na e fari.”

¹⁰ Samuyeli yi Alatalaa falan birin ti yamaan xa naxanye yi a maxɔdinma mangan ma,¹¹ a naxa, “Mangana sariyane findima itoe nan na ε fari: A ε dii xemene tongoma nen e findi sofane ra, e a yenge so wontorone ragi, e te soone fari xanamu e yi e gi a wontorone yee ra.¹² Ndee findima nen kuntigin na sofa wuli keden xun na xanamu sofa tonge suulun xun na. Ndee gbeteye a xeen bima nen, ndee yi a xeen xaba. Ndee yi yenge so seene rafala e nun wontoro wali seene.¹³ A ε dii temene tongoma nen latikɔnɔn nafalane ra e nun kudi soone xanamu buru ganne.¹⁴ A ε xee sensenne rasuxuma nen, ε manpa bili nakone nun ε oliwi bili xeeene, a e so a walikene yii.¹⁵ A ε siseene nun ε bogi seene yaganna tongoma nen, a yi e so a kuntigine nun a walikene yii.¹⁶ A ε walike xemene nun jaxanle nun ε pingesensenne nun sofanle tongoma nen, e wanla ke a tan xa.¹⁷ A ε xuruse kurune yaganna tongoma nen, ε tan yeteen yi findi a konyine ra.¹⁸ Na lɔxɔni ε sɔnxɔma nen ε mangan xili ma ε naxan sugandixi, koni na lɔxɔni Alatala mi ε yabima.”

¹⁹ Isirayila kaane yi tondi Samuyeli a falan name. E naxa, “En-en! Nxu wama mangana nde xa lu nxu xun na.²⁰ Nxu fan yi lu alo yamanan bonne, nxɔ mangan yi sariyan sa, a ti nxu yee ra nxɔ yengene yi.”²¹ Samuyeli yi Isiray-

ila kaane falan birin name, a yi a fala Alatala xa. ²² Alatala yi Samuyeli yabi, a naxa, “E xuiin name, i yi mangan dɔxɔ e xun na.” Samuyeli yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E siga e konne yi.”

Sɔli yi Samuyeli kolon

9 Muxu kendena nde yi Bunyamin bɔnsɔnni, a xili Kisu, Abiyeli a diina. Serori nan Abiyeli sɔtɔ. Bekorati nan Serori sɔtɔ. Bunyamin bɔnsɔnna nde Afiya nan Bekorati sɔtɔ. ² Diina nde yi Kisu yii naxan yi xili Sɔli. Dii xeme to-fapin nan yi a ra. A ɲɔxɔ yo mi yi Isirayila yi. A xunna yi yite bonne birin xa.

³ Lɔxɔna nde Kisu a sofali gilene yi lɔ ayi. Kisu yi a fala a dii Sɔli xa, a naxa, “Walike keden tongo ε sa sofanle fen.”

⁴ A yi Efirami geyane yisiga, a Salisa yamanani siga, e mi e to. E dangu Saalimi mabinni, koni e mi sofanla to. A mɔn yi dangu Bunyamin ma yamanani e mi sese to. ⁵ E Sufi yamanan li waxatin naxan yi, Sɔli yi a fala a walikeen xa, a naxa, “En xete banxini, xanamu n baba jinanma nen sofanle e fe ra, a kontɔfili fɔlɔ en ma fe ra.”

⁶ Walikeen yi a yabi, a naxa, “A mato, sayibana nde taani ito yi en yee ra, muxu kendena na a ra. A na naxan fala, a kamalima nen. En siga menni iki. Waxatina nde a kiraan yite en na nen en sige naxan xɔn.” ⁷ Sɔli yi a fala a walikeen xa, a naxa, “Koni xa en siga, en nanse xalima na sayiban yee ra? Bayo donse yo mi fa en ma sagbane kui, sese mi en yii en naxan fiye sayiban ma. Nanse en yii?” ⁸ Walikeen yi a fala Sɔli xa, a naxa, “Wure gbeti fixen garamu saxan n yii, en na so a yii alogo a xa kiraan yita en na.”

⁹ Waxati danguxini Isirayila yi, xemena naxan yi sigama Ala maxɔdindeni a yi a falama nen, a naxa, “E fa, en siga fe toon konni.” Bayo en naxan ma to a “Nabina” a fɔlɔni e yi a falama nen na ma a “Fe toona.”

¹⁰ Sɔli yi a fala a walikeen xa, a naxa, “Na lanxi. En siga.” E yi siga taani sayiban yi denaxan yi. ¹¹ E to yi tema taani, e sungutunne li menni siga ige badeni. E yi e maxɔdin, e naxa, “Fe toon be ba?”

¹² E yi e yabi, e naxa, “On, a i yee ra, koni siga iki sa bayo a bata fa taani to amasɔtɔ saraxa ba daxin na to yamaan xa geyaan ma saraxa badeni. ¹³ E na so taani waxatin naxan yi, ε a toe benun a xa te geyaan ma a degedeni saraxa badeni. Yamaan mi e dege fɔ a na fa bayo a tan nan saraxan dubama. Na xanbi ra, muxu xilixine yi e dege. E te iki sa! E a lima nen na.” ¹⁴ E yi te taani. E to yi soma taani, Samuyeli yi mini e ralandeni, a tematɔɔn geyaan ma saraxa badeni. ¹⁵ Benun na lɔxɔni, Alatala bata yi Samuyeli rakolon nun, ¹⁶ a naxa, “Waxatini ito yi tila, n Bunyamin kaana nde yitama i ra nen. A masusan a sugandi feen na alogo a xa findi n ma yamana Isirayila yeeratiin na. A n ma yamaan nakisima nen Filisitine fangan ma. N bata n ma yamana tɔrɔn to bayo, e wuga xuiin bata n li.”

¹⁷ Samuyeli to Sɔli to, Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Xemen ni i ra, n naxan ma fe fala i xa. A tan nan tima n ma yamaan xun na.” ¹⁸ Sɔli yi a maso Samuyeli ra taan deen na, a naxa, “A fala n xa yandi, fe toona banxin minen yi?”

¹⁹ Samuyeli yi Sɔli yabi, a naxa, “N tan nan fe toon na. E siga n yee ra geyaan ma saraxa badeni, bayo ε e degema nen n xɔn to. Tila xɔtɔnni n na yelin i ya maxɔdinna ngaan yabe, n na a luyɛ i siga. ²⁰ I nama kontɔfili i ya sofali gilene fe ra naxanye lɔxi ayi a xii saxanna nan to. E bata to. Koni Isirayila kaane birin waxi nde xɔn ma, ba i tan nun i babaa denbayaan na?”

²¹ Sɔli yi yabin ti, a naxa, “Bunyamin bɔnsɔnna xa mi n tan na, Isirayila bɔnsɔn xuridina? Bunyamin xabilan birin mi

danguε n ma xabilan na ba? Nayi, nan-fera i fe sifani ito falama n ma?”

²²Samuyeli yi Sɔli nun a walikeen tongo, a e xali donse dondeni, a yi e dɔxɔ dɔxɔde xungbeni muxu tonge saxan ɲɔxɔn yi denaxan yi. ²³Samuyeli yi a fala kudi soon xa, a naxa, “Fa suben na n naxan soxi i yii alogo i xa a dɔxɔ muxuna nde yεε ra.” ²⁴Kudi soon yi sa danban nun yεε gbete tongo a yi e sa Sɔli yetagi. Samuyeli yi a fala, a naxa, “Na nan namaraxi i xa. A don bayo a yi dɔxi i tan nan yεε ra. N na a falaxi e xa nen, n naxa, ‘Xɔɲena nde fama nen n xɔn.’” Nayi, Sɔli yi a dege na lɔxɔni e nun Samuyeli. ²⁵E yi godo taani keli geyaan ma saraxa badeni. Samuyeli nun Sɔli yi falan ti a banxin kɔε ra. ²⁶Na xɔtɔn bode e keli subaxa. Samuyeli yi Sɔli xili, a naxa, “E xa ε yitɔn, n xa sa ε ti kira yi.” Sɔli to keli, e nun Samuyeli yi mini. ²⁷E to taan danna li, Samuyeli yi a fala Sɔli xa, a naxa, “I ya walikeen yamari a xa siga yεen na.” Na yi siga yεen na. Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “Ti be singen, n xa Alaa falan nali i ma.”

10 Samuyeli yi ture saseen tongo a turen susan Sɔli xunni, a yi a sunbu, a naxa, “Alatala yeteen bata i masusan, a i findi a yamaan yeeratiin na. ²I na keli n fema to, i xeme firin lima nen Rakeli bilinganna yireni, Selisa taani Bunyamin yamanan danna ra. E ito falama nen i xa, e naxa, ‘I sigaxi sofanla naxanye fendeni, e bata to. I baba mi fa a mirima e ma, koni a kɔntɔfilixi ε tan nan ma fe ra. A naxa: N xa nanse liga n ma di-ina fe ra?’ ³I na keli menni, i sigama nen han Taboro wudi gbeena. Menni i lanma nen xeme saxan na, e sigama Ala batudeni Beteli yi. Na nde keden sii saxan xalima nen, buru saxan taranma nen a firinden yii, manpa kundi keden yi taran a saxanden yii. ⁴E i xɔntɔnma nen e buru firin so i yii, i yi a rasuxu. ⁵Na xanbi ra, i soma nen Gibeya-Elohimi taani, Filisi-

tine ganla malanxi denaxan yi. I nema soma taani, i lanma nen nabi ganla ra keli geyaan ma saraxa badeni. Konden maxane nun tanban maxane nun xulen fene nun bɔlɔn maxane sigama e yεε ra, nabine yi nabiya falane ti. ⁶Nayi, Alatalaa Nii Sarijanxin godoma i ma nen senbeni, i yi nabiya falane ti e xɔn. I maxetema nen, i findi muxu gbete ra. ⁷Na taxamasenne birin na liga, i na naxan to a liga daxin na, i xa na liga bayo Ala i xɔn. ⁸I sigama nen n yεε ra Giligali yi, n ni i lima na alogo saraxa gan daxine xa ba e nun bɔɲε xunbeli saraxane. Koni, fɔ i xa n mame xii solofere, n na fa, n na fale i xa i lan i xa naxan liga.”

⁹Sɔli keli nen Samuyeli fema tun, Ala yi xaxili gbete so a yii, taxamasenne itoe birin yi liga na lɔxɔn yeteni. ¹⁰Sɔli nun a walikeen Gibeya li waxatin naxan yi, e yi nabi ganla li na. Alaa Nii Sarijanxin yi godo Sɔli ma, a yi sa e fari e nabiya falane yi. ¹¹Naxanye birin yi a kolon a fɔlɔni, ne to a to nabine ye, a nabiya falane tima, e yi a fala e bode tagi, e naxa, “Nanse ligaxi Kisu a diin na? Sɔli fan bata findi nabiiin na ba?” ¹²Menna muxuna nde yi yabin ti, a naxa, “Nde nabine baba ra?” Sandan minixi menna nin: “Sɔli fan nabine ye ba?”

¹³A to yelin nabiya falane tiye, a siga geyaan ma saraxa badeni. ¹⁴Sɔli sɔxɔ yi a fala Sɔli xa e nun a walikena, a naxa, “E yi sigaxi minen yi?” Sɔli yi a yabi, a naxa, “Sofali gilene fendeni. Koni nxu mi sese to, nxu yi siga Samuyeli fema.” ¹⁵Sɔli sɔxɔ yi a fala, a naxa, “A yeɓa n xa Samuyeli naxan falaxi ε xa.” ¹⁶Sɔli yi a yabi, a naxa, “A fala nxu xa nen a sofali gilene bata to.” Koni a mi sese fala a xa a mangayana a fe yi Samuyeli naxan fala.

¹⁷Samuyeli yi Isirayila yamaan xili Alatala yetagi Misipa yi. ¹⁸A yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N tan nan Isirayila raminixi Misiran yi. N

tan nan ε xunbaxi Misiran kaane yii e nun yamaan bonna naxanye yi ε nax-ankataxi.' ¹⁹To ε bata ε me ε Ala ra naxan ε rakisi ε tɔɔne nun ε gbalone birin ma. ε naxa, 'Mangan dɔɔɔ nxu xun na.' Awa, ε fa ε yete yita Alatala ra bɔn-son yeen nun xabila yeen ma."

²⁰Samuyeli yi Isirayila bɔnsɔnne birin xili, Bunyamin bɔnsɔnna yi sugandi. ²¹Awa, a yi Bunyamin bɔnsɔnna birin xili xabila yeen ma, Matiri a xabilan yi sugandi. Dɔnxen na, Kisu a dii xemem Sɔli yi sugandi. E yi a fen, koni e mi a to. ²²E mɔn yi Alatala maxɔdin, e naxa, "Xemeni ito bata fa be yi ba?" Alatala yi e yabi, a naxa, "A luxunxi goronne ye." ²³E yi e gi, e sa a ba na yi, a yi ti yamaan ye. A xunna yi yite bonne birin xa. ²⁴Samuyeli yi a fala yamaan xa, a naxa, "E a mato, Alatala naxan sugandixi! A naxɔn mi yamaan mumeen ye." Yamaan birin yi sɔnxɔ, e naxa, "Ala xa sii xunkuye fi a ma!"

²⁵Samuyeli yi mangaya sariyan yeɓa yamaan xa, a a sebe kedin kui, a naxan sa Alatala fema. Dɔnxen na, a Isirayila kaane birin nasiga e konne yi. ²⁶Sɔli fan yi siga a konni Gibeya yi. Muxu kendena ndee yi sa a mati Ala bɔɔe faɔin sa naxanye yi. ²⁷Koni fuyantenna ndee yi a fala, e naxa, "Xemeni ito nxu rakisima di?" E yi a rapaxu e mi sese fi a ma. Koni Sɔli yi a dundu.

Sɔli yi Yabesi taan xunba

11 Nba, Amonine mangan Naxasi yi fa Yabesi-Galadi taan nabilin. Yabesi taan xemene birin yi a fala a xa, e naxa, "Layirin xa xidi en tagi, nxu findi i ya konyine ra." ²Amonin mangan Naxasi yi e yabi, a naxa, "Na bata fan, n bata tin lanna xa so en tagi, koni fɔ ito xa liga: N xa ε birin yiifari ma yeene sɔxɔɔɔɔ ayi, n yi Isirayila birin nayagi." ³Yabesi taan fonne yi a fala a xa, e naxa, "Xii solofere fi nxu ma, alogo nxu xa xerane rasiga

Isirayila bɔxɔn birin yi. Xa muxe mi fa nxu rakisideni, nxu nxu yete so i yii." ⁴Xerane to siga Gibeya yi, Sɔli a taani, e feni itoe dentegε yamaan xa, birin yi a wuga xuini te.

⁵Sɔli yi kelima xeen ma e nun a jingene, a maxɔdinna ti, a naxa, "Nan-fera yamaan birin wugama?" E yi Yabesi kaane falan yeɓa a xa. ⁶Sɔli to falani ito me, Alaa Nii Saripanxin yi godo a ma senbeni, a yi xɔɔ kati! ⁷A yi jinge firin tongo, a yi e yi-sege a dungin dungin na, a xerane rasiga, a e xa ne xali Isirayila bɔxɔn birin yi. E naxa, "Naxan yo mi bira Sɔli nun Samuyeli fɔxɔ ra na kanna jingene ligama ikiini." Yamaan yi gaxu Alatala yeε ra, e yi e malan alo muxu keddenna. ⁸Sɔli yi e tenge Beseki yi, Isirayila xemene muxu wuli keme saxan, Yuda xemene muxu wuli tonge saxan. ⁹Xeraan naxanye fa, e yi a fala ne xa, e naxa, "E sa ito fala Yabesi-Galadi muxune xa, ε naxa, 'Benun sɔgen xa xɔɔ tila ε kisin sɔtɔma nen.'" Xerane to fa na fala Yabesi muxune xa, e yi naxan. ¹⁰E yi a fala Amoni kaane xa, e naxa, "Nxu nxu yete soma nen ε yii tila, ε yi nxu raba ε waxɔn kiini."

¹¹Na xɔɔn bode, Sɔli yi a ganli taxun dɔxɔde saxan. E so Amoni gali malandeni kɔe dɔnxen na. E yi Amonine faxa han sɔgen yi xɔɔ. Muxu jɔɔene yi xuya ayi hali muxu firin mi lu e bode fari.

¹²Yamaan yi a fala Samuyeli xa, e naxa, "Nde yi a falama a Sɔli nama lu en xun na? Fa na muxune ra, nxu xa e faxa!" ¹³Koni Sɔli yi a fala yamaan xa, a naxa, "Muxu yo mi faxama to lɔxɔni, bayo Alatala bata Isirayila rakisi to."

Sɔli a mangayana fe

¹⁴Na xanbi ra, Samuyeli yi a fala yamaan xa, a naxa, "E fa be, en siga Giligali yi alogo en mɔn xa Sɔli a mangayana fe fala." ¹⁵Yamaan birin yi siga Giligali yi. E yi Sɔli findi mangan na Giligali yi

Alatala yetagi. E bɔɔɛ xunbeli saraxane ba Alatala yetagi menni. Sɔli nun Isirayila yamaan birin yi jaxaxaxan gbeen naba.

12 Samuyeli yi a fala Isirayila birin xa, a naxa, “N bata ε xuiin name ε naxan birin falaxi. N bata mangan dɔxɔ ε xun na. ²Iki mangan ni i ra naxan tima ε yee ra. N tan bata fori n xunsexen bata fuga. N ma diine fan be ε tagi. N bata ti ε yee ra keli n dii jɔren ma han to. ³N tan ni i ra, n tixi ε yetagi. E n yabi Alatala yetagi e nun a muxu sugandixina. N na nde a jinge tongo? N na nde a sofali tongo? N na nde paxankata? N na nde tɔɔ? N dimi yi seen nasuxu nde ra alogo n xa n yeen naxi a fe jaxin ma? Xa n na nde keden peen tongo nen, n na raxetema nen.” ⁴E yi a yabi, e naxa, “I mi nxu jaxankataxi. I mi nxu tɔɔxi. I mi se rasuxi muxu yo yii.” ⁵A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala nan ε seren na, a muxu sugandixin nan ε seren na to lɔxɔni, a ε mi sese to n yii.” E naxa, “Seren nan a tan na.”

⁶Samuyeli mɔn yi a fala yamaan xa, a naxa, “Alatala nan Musa nun Haruna tongo alogo ε benbane xa mini Misiran yi. ⁷Awa iki, ε ti kitisadeni Alatala yetagi. Alatala fe fajin naxanye ligaxi ε nun ε benbane xa, n ne rabirama nen ε ma. ⁸Yaxuba fa xanbini Misiran yi, ε benbane yi Alatala maxandi e mali feen na. Alatala yi Musa nun Haruna rafa, e ε benbane ramini Misiran yi, e yi e radɔxɔ be. ⁹Koni e yi jinan Alatala xɔn, e Ala. Nanara, a yi tin e yi so Sisera yamarin bun, Xasori gali mangana. A mɔn yi e so Filisistine yii e nun Moyaba mangan yii, naxanye yi e yengema. ¹⁰E mɔn yi Alatala maxandi, e naxa, ‘Nxu bata yulubin liga, bayo nxu bata Alatala rabepin nxu yi Baali nun Asitarate suxurene batu. Koni iki, nxu xunba nxu yaxune yii fa, nxu i batue.’ ¹¹Awa, Alatala yi Yerubali rafa e nun Bedani nun Yefeta,

dɔnxen na n tan Samuyeli, alogo ε xa xunba ε yaxune yii naxanye ε rabilinxi. E yi lu kantanna kui. ¹²Koni ε to Amoinine manga Naxasi to fe ε xili ma, ε yi a fala n xa, ε naxa, ‘Nxu wama mangan xɔn, a xa nxu yamari.’ A yi luxi alo Alatala mi yi e mangan na. ¹³Awa, ε bata a sɔɔ ε mangan naxan sugandixi, ε bata naxan maxɔdin. Alatala bata mangan dɔxɔ ε xun na. ¹⁴Xa ε gaxu Alatala yee ra, ε yi a batu, xa ε a xuiin name, xa ε mi murute Alatalaa yamarine ma, nayi ε nun ε mangan xa bira Alatala fɔxɔ ra, ε Ala. ¹⁵Koni xa ε mi Alatala xuiin name, xa ε murute Alatalaa yamarine bun, nayi Alatala ε yengema nen, alo a liga ε benbane ra kii naxan yi. ¹⁶Iki, ε yitɔn ε yi fe gbeen mato Alatala naxan ligama ε yetagi. ¹⁷To xa mi murutu xaba waxatin na ba? N na Alatala maxandima nen, a yi galanna nun tulen nagodo. Nayi, ε ε kala fe gbeen kolonma nen Alatala yee ra yi, ε to mangan dɔxɔ feen maxɔdinxi.”

¹⁸Samuyeli yi Alatala maxandi. Na lɔxɔn yeteni, Alatala yi galanna nun tulen nafa. Yamaan birin yi gaxu Alatala yee ra e nun Samuyeli. ¹⁹Yamaan birin yi a fala Samuyeli xa, e naxa, “Alatala maxandi, i ya Ala, i ya walikene xa, alogo nxu nama faxa, bayo nxu bata mangan maxɔdin feen sa nxɔ yulubine birin fari.” ²⁰Samuyeli naxa, “E nama gaxu. E bata fe jaxini ito birin liga, koni ε nama xete Alatala fɔxɔ ra, ε Alatala batu ε bɔɔɛn ma feu! ²¹E nama bira suxurene fɔxɔ ra fuyan! Naxanye mi nɔɛ maliin tiye, e mi marakisin tiye, bayo ala fuune nan e tan na. ²²Alatala mi a yamaan nabepinje a xili gbeena fe ra, bayo a tan yeteen nan tinxi ε findi a yamaan na. ²³Alatala xa n fan natanga yulubi tongon ma, n tondi a maxande ε xa! N na ε xaranma nen kira fajin nun tinxinna ma. ²⁴E gaxu Alatala yee ra tun! E a batu lannayani ε bɔɔɛn ma feu! A mato, a fe gbeen naxanye ligaxi ε xa. ²⁵Koni xa ε lu

fe jaxin lige, ε raxorima nen, ε tan nun ε mangan na.”

Isirayila yi murute Filisitine ma

13 Sɔli findi mangan na a jɛɛ tonge saxanden nan ma, a yi jɛɛ tonge naanin nun firin ti mangayani Isirayila yi. ²Sɔli yi xeme wuli saxan sugandi Isirayila kaane ye. Wuli firin yi a fema Mikimasi yi e nun Beteli geyane fari. Wuli keden yi lu Yonatan fema Gibeya yi Bunyamin bɔxɔni. A yi yama dɔnxene rasiga e konne yi. ³Lɔxɔna nde Yonatan yi fu Filisitine gali malanden ma naxan yi Geba yi. Filisitine yi na mɛ. Sɔli yi xɔtaan fe bɔxɔn yiren birin yi. A yi a fala, a naxa, “Heburune xa a me!” ⁴Isirayila birin yi a mɛ a Sɔli bata fu Filisitine gali malanden ma, a yi rapaxu Filisitine ma alo se kunxin xirina. Nayi, muxune birin yi maxili, e yi malan Sɔli fema Giligali yi. ⁵Filisitine fan yi e malan Isirayila yenge xinla ma. Yenge so wontoro wuli saxan yi e yii e nun soo ragi wuli sennin, e nun sofaan naxanye yi wuya alo mɛpensinna naxan baan de. E fa e malan Mikimasi yi, Beti-Aweni sogeteden binni. ⁶Isirayila xemene to a to a e bata yigbeten, e nun feene bata xɔdɔxɔ e ganla ma, muxune yi siga e luxunɛ faranne ra, e nun fɔtɔnne yi, e nun gemɛ longonne nun yinle ra, e nun ige ramadene yi. ⁷Heburuna ndee fan yi Yuruden baani gidima siga Gadi nun Galadi yamanani. Sɔli mɔn yi Giligali yi, sofaan naxanye birin yi a fɔxɔ ra ne yi xuruxurunma gaxuni. ⁸A yi Samuyeli mame xii solofere, han a waxatin naxan falaxi. Koni Samuyeli mi fa Giligali yi. Yamaan yi e makuya fɔlɔ a ra, e xuya ayi.

Sɔli a kalana

⁹Nayi, Sɔli yi a fala, a naxa, “ε fa saraxa gan daxin na e nun bɔɛɛ xunbeli

saraxane.” A yi saraxa gan daxin ba. ¹⁰A yi yelinma na saraxan be waxatin naxan yi, Samuyeli yi fa. Sɔli yi siga a ralandeni alogo a xa a xɔntɔn. ¹¹Samuyeli yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi?” Sɔli yi a yabi, a naxa, “N na a toxi nen a yamana e masigama n na, e nun i fan mi faxi en lanma waxatin ma, Filisitine fan bata yi malan Mikimasi yi, ¹²nanara n yi mirixi, n naxa, ‘Filisitine fama nen n xili ma Giligali yi, n mɔn munma Alatala maxandi singen,’ na yi n karahan, n yetɛɛn yi saraxan gan.” ¹³Samuyeli yi a fala, a naxa, “I bata a liga alo xaxilitarena, i mi Alatalaa yamarin suxu, i ya Ala. Alatala yi a ligama nen nun i ya mangayaan yi lu Isirayila xun na habadan! ¹⁴Koni iki, i ya mangayaan mi luma a ra. Alatala bata xemena nde fen naxan bɔɛɛ luxi alo a bɔɛɛna, a yi a sugandi a yamaan yeeratiin na, bayo i mi Alatalaa yamarin suxi.” ¹⁵Samuyeli yi keli Giligali yi a te Gibeya yi, Bunyamin yamanani. Yamaan naxan yi Sɔli fɔxɔ ra a ne tɛɛɛ. Xeme keme sennin jɔxɔn yi na. ¹⁶Sɔli a dii xemena Yonatan nun yamaan naxan yi a fɔxɔ ra, ne yi dɔxɔ Geba yi, Bunyamin bɔxɔn ma. Filisitine yi malanxi Mikimasi yi. ¹⁷Ganla dɔxɔ saxan yi mini Filisitine sofane malandeni alogo e xa yengen so. Gali keden yi siga Ofara binni Suwali yamanani. ¹⁸Ganla boden yi siga Beti-Xoron binni. A saxanden yi siga yamanan danna binna ra Seboyin lanbanna xunna ra, tonbon yiren dɛxɔn.

¹⁹Na waxatini, xabun mi yi toma Isirayila bɔxɔ yo ma, bayo Filisitine bata yi a fala, e naxa, “Heburu kaane nama silanfanna nun tanban nafala.”† ²⁰Isirayila kaan birin yi sigama Filisiti xabun nan fema a jinge kenna deni tɔndeni hanma kenna hanma bunbina, hanma bundena. ²¹E yi gbeti gbanan keden nan fima jinge kenna deni tɔn feen na, e

†13:19 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

nun kenna. Koni a tagiin nan yi fima pama malan sena fe ra hanma bunbina hanma pinge gbengben wurena. ²² Nana, yenge so lɔxɔni, silanfanna nun tanban mi yi Sɔli nun Yonatan ma sofane yii. Fɔ mangan nun a diina. ²³ Filisiti gali keden yi sa Mikimasi kiraan suxu geya longonna ra.

Yonatan yi Filisistine yenge

14 Lɔxɔna nde, Sɔli a diin Yonatan yi a fala a yengeso seene maxali banxulanna xa, a naxa, “Fa en gidi han Filisistine gali malandeni bode fɔxɔni.” Koni Yonatan mi a baba rakolon.

² Sɔli yi Gibeya danna ra girenada wudin bun ma Migiron yi. Sofa keme sennin yi a fema. ³ Saraxarali domaan yi Axiya nan yii na yi, Ikabodi tada Axituba a dii xemena. Finexasi nan Axituba sɔtɔ. Heli, Alatalaa saraxaralina Silo yi, na nan Finexasi sɔtɔ. Muxu yo mi yi a kolon a Yonatan bata mini.

⁴ Yonatan yi minima geya longonna nan na alogo a xa Filisistine gali malanden masɔtɔ. Na kiraan yi minixi geya tintinxi firinne nan longori ra, na kedenna yi xili Bosesi, boden xili Senne. ⁵ Geya keden kɔmen fɔxɔni Mikimasi binni, boden yiifari fɔxɔni Geba binni.

⁶ Yonatan yi a fala a yenge so se maxanla xa, a naxa, “Fa, en siga han Filisiti Ala kolontarene gali malandeni. Waxatina nde Alatala en malima nen. Sese mi nɛ Alatalaa marakisin yɛ rase, hali yama xurudin na a ra, hanma a gbeena.”

⁷ Yenge so se maxanla yi a yabi, a naxa, “I mirixi naxan ma, na liga. Siga! N ni i fɔxɔ ra. En birin xaxili keden.” ⁸ Yonatan naxa, “Awa, fa en siga han xemeni itoe denaxan yi, e yi en to. ⁹ Xa e a fala en xa, e naxa, ‘Ɛ ti menni han nxu yi ɛ ralan,’ en tima nen menni. En mi tema e fema na yi. ¹⁰ Koni, xa e a fala en xa, e naxa, ‘Ɛ te nxu fema,’ en tema nen, bayo na findima

taxamasenna nan na a Alatala bata e so en yii.”

¹¹ E yi e yita Filisistine ra. Filisistine yi a fala, e naxa, “I yɛen ti! Heburune bata mini fɔlɔ yinle ra e luxunxi denaxanye yi.” ¹² E yi Yonatan nun a walikeen xili, e naxa, “Ɛ te nxu fema, nxu xa fena nde yita ɛ ra.” Yonatan yi a fala a yenge so se maxanla xa, a naxa, “Te n fɔxɔ ra, bayo Alatala bata e so Isirayila yii.”

¹³ Yonatan yi te a yiine kafue a sanne ma, a yenge so se maxanla biraxi a fɔxɔ ra. Yonatan yi lu Filisistine rabire a bun ma, a yenge so se maxanla yi e faxa. ¹⁴ Na yenge singeni Yonatan nun a yenge so se maxanla yi Filisiti muxu mɔxɔnɛ ɲɔxɔndɔn faxa yire kedenni. ¹⁵ Gaxun yi so ganli. Naxan yo yi xɛene ma e nun ganla birin, naxan yo yi gali malande gbete yi, e nun naxanye yi minixi yengesodeni, gaxun yi ne birin suxu. Bɔxɔn yi xuruxurun. Na yi findi gaxun na fata Alara.

¹⁶ Sɔli a kantan muxun naxanye yi Gibeya yi, Bunyamin bɔxɔni, ne yi ganla to xuye ayi yiren birin yi. ¹⁷ Sɔli yi a fala a sofane xa, a naxa, “Ɛ sofane maxili, a xa kolon naxan kelixi en yɛ.” E yi a kolon a Yonatan nun a yenge so se maxanla nan mi yi e yɛ. ¹⁸ Sɔli yi a fala Axiya xa, a naxa, “Alaa Kankiraan nafa.”

Bayo na waxatini a yi Isirayila kaane nan yii. ¹⁹ Sɔli yi falan tima saraxaraliin xa waxatin naxan yi, sɔnxɔ sɔnxɔn mɔn yi gboma ayi Filisistine malandeni. Sɔli yi a fala saraxaraliin xa, a naxa, “A lu na.”

²⁰ Nayi, ganla naxan birin yi Sɔli fɔxɔ ra, ne yi malan e mini yenge sodeni. E yi a li Filisistine yi e bode yengema sɔnxɔ sɔnxɔ gbeeni. ²¹ Heburu naxanye yi Filisistine bun ma a singeni, naxanye yi basanxi e ra e gali malandeni, ne yi sa Isirayila fari Sɔli nun Yonatan mabinni. ²² Isirayila kaan naxanye birin yi luxunxi Efirami geyane yi, ne yi a mɛ a Filisistine e gima, e fan yi lu e kede, e yi e yenge. ²³ Alatala yi

Isirayila rakisi na ləxəni, yengen yi siga han Beti-Aweni.

Səli a xaxilitareya kələna

²⁴ Isirayila kaane tərə nen na ləxəni bayo Səli bata yi tənni ito fala yamaan xa, a naxa, “Dangan na kanna xa xemen naxan na donseen don benun jınbanna, benun n yi n gbeen jəxə n yaxune ra.” Nanara, muxu yo munma yi donseen don ganli. ²⁵ E birin yi fətəna li, kumin yi bəxəna denaxan yi. ²⁶ E soxin fətənni, sofane yi kumin to minə, koni muxu yo mi se raso a de, bayo e birin yi gaxuxi dangan yəe ra. ²⁷ Yonatan mi yi a kolon a baba bata yi a kələ yamaan xa. Nanara, dunganna naxan yi a yii, a na xunna rasiga, a yi a detən kumi dengbeni, a a don. Nayi, a yəen yi xən sege. ²⁸ Sofana nde yi a fala a xa, a naxa, “I baba ganla rakələxi nen ki fajni, a naxa, ‘Xa muxuna nde donseen don to, dangan na kanna xa.’ Nanara, sofane birin xadanxi.” ²⁹ Yonatan naxa, “N baba yamaan tərəma. A mato n fangan sətəxi kii naxan yi xabu n kumini ito don. ³⁰ Xa sofane birin yi donseen donma to, e naxan tongoxi e yaxune konni, en yi Filisitine noma nen dangu ito ra!”

³¹ E Filisitine nə na ləxəni keli Mikimasi siga han Ayalən yi. Yamaan yi xadanxi han! ³² E yi e yaxune yii seene tongo, e xuruseene tongo e nun jingene nun jinge diine. E e faxa bəxəni, yamaan yi e nun wunla don. ³³ E yi a rali Səli ma e naxa, “A mato yamana Alatala yulubin tongoma, e suben nun a wunla don.” Səli naxa, “E bata yanfan ti! E geme gbeen makutukutu n mabinni iki sa!” ³⁴ A mən yi a fala, a naxa, “E xuya ayi yamani, e a fala e xa, a birin xa fa a jingen na xanamu a yexəna, a yi a faxa be. Na xanbi ra, e yi e don alogo e

nama Alatala yulubin tonge, e suben nun a wunla don.” Kəeen na, birin yi fa a jingen na alogo a xa a faxa menni. ³⁵ Səli yi saraxa ganden nafala Alatala xa. Na findi saraxa gande singen nan na a naxan nafala Alatala xa.

³⁶ Səli yi a fala, a naxa, “En godo Filisitine fəxə ra to kəeen na, en sa e yenge han xətənni. Keden nama lu a nii ra.” E yi a yabi, e naxa, “Naxan nafan i ma, na liga.” Koni, saraxaraliin naxa, “En na Ala maxədin be.” ³⁷ Səli yi Ala maxədin, a naxa, “N xa godo Filisitine fəxə ra ba? I e soma Isirayila yii ba?” Koni na ləxəni a mi a yabi. ³⁸ Nanara, Səli naxa, “E fa be, ganla yəeratine birin. En xa a kolon yulubin naxan ligaxi to. ³⁹ N bata n kələ habadan Alatala yi, Isirayila Rakisimana, hali xa n ma diin Yonatan nan a xunna ra, a faxama nen.” Muxu yo mi a yabi yamaan ye. ⁴⁰ A yi a fala Isirayila birin xa, a naxa, “E dangu fəxə kedenni, n tan nun n ma dii Yonatan xa lu fəxə kedenni.” Yamaan yi a fala Səli xa, e naxa, “Naxan nafan i ma, na liga.” ⁴¹ Səli yi a fala Alatala xa, Isirayilaa Ala, a naxa, “Jəndin yita n na.” Masensenna yi Yonatan nun Səli suxu, yamaan yi ba a ye.[‡] ⁴² Səli naxa, “E masensenna ti nxu nun ma diin tagi.” Yonatan yi suxu. ⁴³ Səli yi a fala Yonatan xa, a naxa, “A fala n xa i naxan ligaxi.” Yonatan yi a yabi, a naxa, “N kumi siyadi nan tongoxi n ma dunganna jəeen na, n na don. Fə n xa faxa?” ⁴⁴ Səli naxa, “Ala xa tərə jaxin sa n ma xa i mi faxa, Yonatan.” ⁴⁵ Koni sofane yi a fala Səli xa, e naxa, “Yonatan lan a xa faxa ba? A tan xa mi a ra, naxan Isirayila rakisi gbeen ti? A mi faxə mume! Nxu bata nxu kələ habadan Alatala yi, hali a xunsexə kedenna, a mi bire bəxəni, bayo Ala nan a mali a xa nəən sətə to!” Nayi, sofane yi Yonatan

[‡]14:41 *Yurima nun Tumin masensen* ti seene fe səbexi Xəryaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

xunba, a mi faxa. ⁴⁶Sɔli yi xete Filisitine ɓɔɔ ra, ne yi xete e konni.

⁴⁷Sɔli to mangayaan tongo Isirayila yi, a yi e yaxune yenge a rabilinni, Moyaba nun Amonine nun Edɔn nun Soba mangane, e nun Filisitine. A na yi a yee rafindi denaxan ma, a yi nɔɔn sɔɔma nen na ma. ⁴⁸Lɔɔna nde, a yi keli a senbe gbeeni, a yi Amalekine nɔ, a Isirayila xunba ne yii, naxanye yi a kalama.

⁴⁹Sɔli a dii xemene nan itoe ra: Yonatan nun Yisiwi nun Maliki-Suwa. A dii tɛmɛ singen xili Merabi, a bolokadaan xili Mikali. ⁵⁰Sɔli a paxanla yi xili nen Axinowami, Aximaasi a dii temena. A sofa kuntigin yi xili nen Abineri, Sɔli sɔɔ Neri a dii xemena. ⁵¹Kisu, Sɔli baba, e nun Neri, Abineri baba, Abiyeli a diin nan yi ne ra. ⁵²Yenge paxin keli nen Filisitine xili ma Sɔli a mangayaan jeeene birin yi. Nanara, a nema fa senbemaan to hanma wekiledena, a bata a raso a ganli.

Isirayila yi Amalekine yenge

15 Samuyeli yi a fala Sɔli xa, a naxa, “Alatala n tan nan xexi i xunna masusandeni i sugandi xinla ma alo mangana Isirayila xun na, a yamana. Awa, i tuli mati Alatalaa falan na. ²Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Amalekine to kiraan bolon Isirayila kaane yee ra e yi minima Misiran yamanani waxatin naxan yi, n mi jinanxi na feen xɔn ma mumɛ! ³Awa iki, sa Amalekine yenge, e gbeen seen naxanye birin na, i yi ne kala fefe! I nama kininkinin, niimaseene birin faxa, xemene nun paxanle, dii jɔrene nun dii futene, jingene nun yexɛene, jɔɔmɛne nun sofanle.”

⁴Sɔli yi ganla maxili, a e tenge Telayimi yi. Sofaan san masiga tiin muxu wuli keme firin yi na e nun Yuda xeme wuli fu. ⁵Sɔli yi siga han Amaleki taani, a yi yengeni tɔn lanbanni. ⁶A yi a fala Kenine xa, a naxa, “E e masiga, e keli Amalekine

ye, alogo n nama e raxɔri e xɔn. Bayo e hinan nen Isirayila kaane ra, e to yi minima Misiran yamanani.” Kenine yi e masiga Amalekine ra.

⁷Sɔli yi Amalekine yenge keli Xawila yi han Suru, Misiran sogeteden binna. ⁸A yi Agaga Amalekine mangan jɛjen suxu, a yi a yamaan birin faxa silanfanna ra fefe! ⁹Sɔli nun a ganla yi Agaga lu a nii ra e nun a xuruse senseenne nun jingene nun yexɛene nun jinge diine nun yexɛe diine nun sube fapine birin. E mi tin ne faxe. Koni, naxanye mi yi fan, tɔn mi yi naxanye ra, e ne faxa.

¹⁰Nayi, Alatala yi falan ti Samuyeli xa, a naxa, ¹¹“N nimisaxi Sɔli dɔɔ feen na mangayani, bayo a bata a xun xanbi so n tan yi, a mi n ma falane ligama.” Samuyeli yi xɔɔ, a xi Alatala maxande kɔena ngaan na. ¹²Samuyeli yi keli xɔɔn! A siga Sɔli ralandeni. E yi a fala a xa a Sɔli bata yi siga Karemele yi, alogo a xa sa xunnayeren gemen dɔɔ a yete xa. A mɔn bata yi kiraan suxu a godo Giligali yi. ¹³Samuyeli yi sa a li na yi. Sɔli naxa, “Alatala xa i baraka. N bata Alatalaa falane suxu.” ¹⁴Samuyeli yi a fala, a naxa, “Nayi, yexɛe wuga xuiin mundun mema ito ra? Njingen mundun wuga xui ito ra?” ¹⁵Sɔli yi yabin ti, a naxa, “Sofane nan faxi e ra sa keli Amalekine konni. E bata yexɛen nun jinge senseenne ba a ye alogo e xa ba saraxan na Alatala xa, i ya Ala. Koni nxu a dɔnxene birin faxa nen.”

¹⁶Samuyeli yi a fala Sɔli xa, a naxa, “A lu na kiini! N xa a fala i xa Alatala naxan falaxi n xa to kɔeen na.” Sɔli yi a fala, a naxa, “A fala n xa.” ¹⁷Samuyeli yi a fala, a naxa, “A singeni i yi i yete mirixi muxu xurin nan na, iki i bata findi Isirayila bɔnsɔnne mangan na. Alatala nan i masusanxi, i findi mangan na Isirayila xun na. ¹⁸Anu, Alatala bata yi i xe fena nde ra, a naxa, ‘Sa Amalekine, yulubi kanne raxɔri fefe! Sa e yenge han i yi e pan fefe!’

¹⁹Nanfera i mi i tuli mati Alatalaa falan na? Nanfera i yenge yi seene tongo, i fe naxin liga Alatala yetagi?”

²⁰Söli yi Samuyeli yabi, a naxa, “N na Alatala xuiin name nen ki faj! N bira nen a kiraan fɔxɔ ra a naxan yita n na, n yi Amalekine raxɔri fefe! Fɔ Agaga, e mangana, n yi fa a ra be. ²¹Koni, so-fane bata yexɛene nun jinge sense ne ba yenge yi seene ye, naxanye fan e ne ba se kala daxine ye, alogo e xa ba saraxan na Alatala xa, i ya Ala, Giligali yi be.”

²²Samuyeli yi a fala, a naxa, “Saraxa ganxine nun saraxane Alatala kenenje dangu a xuiin suxun na ba? En-en. Fala suxun dangu saraxane ra, yete magodon dangu konton turene ra. ²³Awa, muruten fan findixi yulubin nan na alo yimatona, matandin fan naxu alo suxure batuna. Bayo i bata i me Alatalaa falan na, a fan fa a mema i ra nen alo mangana.”

²⁴Nayi, Söli yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “N bata yulubin liga! N bata Alatalaa falane matandi, e nun i ya falane. N gaxu nen yamaan yee ra, n yi a xuiin name. ²⁵Iki n bata i mayandi, dija n yulubin ma, en birin xa xete alogo n xa Alatala batu.” ²⁶Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “N mi fa fama i fɔxɔ ra, bayo i bata i me Alatalaa falan na, Alatala yi a me i ra alo Isirayila mangana.”

²⁷Samuyeli yi a firifiri alogo a xa siga, koni Söli yi a suxu a domain lenben ma, a bɔ. ²⁸Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “Alatala Isirayilaa mangayaan bama i yii na kiini to, a yi a so i ya muxuna nde yii, naxan dangu i tan na. ²⁹Ala, Isirayila binyen naxan yi, a mi wule, a mi a miriyane maxetema, bayo adamadi mi a ra.” ³⁰Söli mɔn yi a yabi, a naxa, “N bata yulubin liga! Koni yandi, binyen sa n ma, fonne nun Isirayila yamaan yetagi, en birin xa xete n yi Alatala batu i ya Ala.”

³¹Samuyeli nun Söli yi xete e bode xɔn, Söli yi Alatala batu. ³²Samuyeli yi a fala, a naxa, “E fa Agaga ra n xa, Amalekine mangana.” Agaga yi a maso a binni sewani, a yi a falama a yete ma, “Saya xɔlen bata jan yati!” ³³Koni Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “I ya silanfanna bata yi diine ba naxanle yii. Na kiini i nga a diin bama nen a yii.” Samuyeli yi Agaga yisege sege Alatala yetagi Giligali yi.

³⁴Samuyeli yi xete Rama yi, Söli yi xete a konni Gibeya yi. ³⁵Samuyeli mi fa Söli to han a faxes, bayo a yi sunuxi a fe ra. Alatala yi nimisa Söli sugandi feen na mangan na Isirayila xun na.

Ala yi Dawuda sugandi

16 Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Han waxatin mundun yi i luyɛ sunuxi Söli a fe ra? N tan yeteen bata n me a ra alo mangana Isirayila xun na. I ya ture sa fenna rafe, n bata i rasiga Yese konni, Betelemi kaana. N bata mangana nde sugandi a dii xemene ye.” ²Samuyeli yi a fala, a naxa, “N sigama di? Söli a feen mema nen, a yi n faxes.” Alatala yi a fala, a naxa, “Nginge gilena nde xali i yii, i yi a fala, i naxa, ‘N faxi saraxa baden nin Alatala xa.’ ³Yese xili saraxa bani, n na a yite i ra i lan i xa naxan liga. N na naxan yita i ra, i yi na kannu masusan a sugandi feen na mangan na.”

⁴Alatala naxan fala, Samuyeli yi na liga a siga Betelemi yi. Taan fonne birin yi fa a ralandeni e xuruxurunma gaxuni. E a maxodin, e naxa, “I faxi fe fajin nan na ba?” ⁵A yi a fala, a naxa, “On, herin na a ra. N faxi saraxa baden nin Alatala xa. E e rasarijan, e fa n fema saraxa badeni. A yi Yese fan nun a diine rasarijan a e xili saraxa bani.”

⁶Ne fa waxatin naxan yi, Samuyeli to Eliyabi to, a yi a miri, a naxa, “Alatala a tan nan sugandixi yati!” ⁷Koni Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa,

“I nama i miri a tofanna ma hanma a kuyana, bayo n mi a tan sugandixi. Alatala mi feene yatema adamadiine naxanye yatexi. Adamadiine a yetagin nan matoma, koni Alatala muxun bɔɓɛn nan matoma.”⁸ Yese yi Abinadabo xili a a radangu Samuyeli yetagi. Samuyeli yi a fala, a naxa, “Alatala mi ito sugandixi.”⁹ Yese yi Sama radangu. Samuyeli yi a fala, a naxa, “Alatala mi ito fan sugandixi.”¹⁰ Yese a dii soloferene radangu Samuyeli yetagi, koni Samuyeli naxa, “Alatala mi itoe sese sugandixi.”

¹¹ Samuyeli mɔn yi Yese maxɔdin, a naxa, “Banxulanna se mi fa be?” Yese yi a yabi, a naxa, “Xurimaan nan luxi, koni a sa xuruse rabadeni.” Nayi, Samuyeli yi a fala Sɔli xa, a naxa, “A xa sa fen, en mi donse donna fɔlɔma a xanbi.”¹² Yese yi muxuna nde xe, a sa fa a ra. A fatin yi gbeeli, a yetagin yi rayabu, a ti kiin yi fan. Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Keli, i yi a masusan a sugandi feen na, bayo a tan na a ra.”¹³ Samuyeli yi ture sa fenna tongo a Dawuda xunna masusan a tadane tagi. Fɔlɔ na lɔxɔni, Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Dawuda ma senbeni. Samuyeli yi keli, a siga Rama yi.

Dawuda yi wali Sɔli xa

¹⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin bata yi mini Sɔli yi, yinna naxin yi lu a tɔre fata Alatala ra. ¹⁵ Sɔli a walikene yi a fala a xa, e naxa, “Ninan naxin nan i tɔɔma keli Ala ma. ¹⁶ Nxu kannna xa falan ti. I ya walikene i sagoni. Nxu xemena nde fenɛ naxan fatan kondenna maxe. Ninan naxin na so i yi keli Ala ma, maxas- een yi maxa, na yi i bɔɓɛn nafan i ma.”¹⁷ Sɔli yi yabin ti, a naxa, “Awa, ε maxase maxa fajina nde fen n xa, ε yi fa a ra.”

¹⁸ Walike keden yi a fala, a naxa, “N bata Yese Betelemi kaana dii xeme keden to naxan fatan kondenna maxe. Sofa kenden na a ra, a wekile han! A falan

tima ki fajini, a mɔn tofan. Alatala a xɔn.”¹⁹ Sɔli yi xerane rasiga a faladeni Yese xa, a naxa, “I ya dii xemena Dawuda rafa n ma naxan xuruseene fɔxɔ ra.”²⁰ Yese yi sofali keden tongo, a burun nate a fari, e nun manpa kundi keden nun sii keden, a yi e birin so Dawuda yii Sɔli xa. ²¹ Dawuda yi fa a ti Sɔli yetagi, a rafan a ma han a findi a yenge so se maxanla nde ra. ²² Sɔli yi xeraan nasiga Yese ma, a naxa, “Tin, i xa Dawuda lu n yii, bayo a rafan n ma.”²³ Nayi, yinnan na yi so Sɔli yi keli Ala ma waxatin naxan yi, Dawuda yi kondenna tongoma nen a a maxa. Na yi Sɔli mafisama nen, a dundu, yinna naxin yi mini ayi.

Filisitine yi keli Isirayila xili ma

17 Filisitine yi e ganle malan yenge so xinla ma. E yi e malan Soko yi, naxan Yuda bɔxɔn ma. E yi e ganla malan Soko nun Aseka tagi, Efesi-Damimi yi. ² Sɔli nun Isirayila muxune fan yi e ganla malan Ela lanbanni. E yi e ganla ti Filisitine yenge xinla ma. ³ Filisitine yi tixi geyaan fari fɔxɔ kedenni, Isirayila kaane fan geyaan fari fɔxɔ kedenni. Lanbanna yi e tagi.

⁴ Fala ralina nde yi mini Filisitine ye, a a maso gali firinne tagi. A yi xili Goliyati, Gati kaan nan yi a ra. A yi kuya fɔ nɔngɔnna ye sennin nun yiin ye keden. ⁵ Sula kɔmɔtin yi soxi a xun na, sula domaan xali daxin yi a fatin kantanma naxan kilo tonge sennin liye. ⁶ A sanne yi ye masansanxi sulan nan na. Sula silanfanna yi sɔtixi a fari. ⁷ A tanban feen yi gbo alo gbɔndonna. Wuren naxan yi na nɔɔ ra, a kilo soloferene liye. A ye masansan wure lefaan suxu muxun yi sigan tima a ye ra. ⁸ A a xuini te, a falan nasiga Isirayila ganla ma, a naxa, “Nanfera ε tixi yenge so xinla ma? Filisitina nde xa mi n tan na ba? ε tan, Sɔli a konyine xa mi ε ra ba? ε muxu keden yita naxan gode n yengedeni. ⁹ Xa a nɔ n bɔnbe a n faxa,

nxu findi ε konyine ra. Xa n na a nɔ, n yi a faxa, ε findi nxɔ konyine ra, ε wali nxu xa.”¹⁰ Filisiti xemem mɔn yi a fala, a naxa, “N bata na xinla rasiga Isirayila ganle ma. Xeme keden xa mini, alogo nxu xa nxu bode yenge.”¹¹ Sɔli nun Isirayila kaane birin yi Filisiti xemena falane mε, gaxu gbeen yi e suxu.

Dawuda yi Goliyati faxa

¹² Yese Efarata bɔnsɔnna dii xemem nan yi Dawuda ra, naxan yi kelixi Betelemi taani Yuda bɔxɔn ma. Dii xeme solomasexe yi Yese yii. Sɔli waxatini, Yese bata yi findi fonna ra yamaan ye.

¹³ Yese a dii xeme singe saxanne bata yi siga Sɔli fɔxɔ ra yengeni. A singen yi xili Eliyabi, a firinden xili Abinadabo, a saxanden xili Sama. ¹⁴ Dawuda nan yi xurimaan na. Fori saxanne yi Sɔli fɔxɔ ra. ¹⁵ Dawuda yi sigama Sɔli konni a mɔn yi xetema a babaa xuruseene rabadeni Betelemi yi.

¹⁶ Xii tonge naanin, xɔtɔnna nun jinbanna, Goliyati Filisiti xemem yi tima nen e yetagi. ¹⁷ Yese yi a fala a diin Dawuda xa, a naxa, “Donse xɔri benbenla nun buru xun funi itoe tongo, i yi e xali i tadane xɔn gali malandeni. ¹⁸ I mɔn yi fene kundi funi itoe sanba e sofa kuntigin ma. I mɔn yi a mato xa i tadane kende, i yi fa taxamasenna nde ra keli e ma. ¹⁹ E Sɔli fema Ela lanbanni e nun Isirayila xemene birin Filisitine yengedeni.”

²⁰ Dawuda yi keli xɔtɔn xɔtɔn. A xuruseene taxu xuruse kantanna nde ra, a a goronne tongo, a siga, alo Yese a yamari kii naxan yi. A so gali malandeni waxatin naxan yi, a yi ganla li tixi yenge so xinla ma, e yenge sɔnxɔni tema. ²¹ Isirayila nun Filisitine yi e ganle ti yenge so xinla ma, kenenni ²² Dawuda yi a goronne taxu goron kantanna ra, ganla yi tixi denaxan yi a siga a giye menni. A to so, a a tadane xɔtɔn. ²³ A yi fala tiini e ra waxatin naxan yi, Fil-

isiti sofaan Goliyati Gati kaan yi a mafa a ganla yee ra. A mɔn yi a xuini te, a xete a dari fe xinli ito ma. Dawuda yi a mε. ²⁴ Isirayila kaane birin yi e masiga e to Goliyati to, bayo e yi gaxuxi a yee ra ki faji. ²⁵ Birin yi a falama, e naxa, “E bata xemem ito to gode? A godoma Isirayila xili feen nan ma. Naxan na a faxa, mangang nafulu gbeen fiye a ma nen. A a dii temen fi a ma futun na, a mudu fiin ba a denbayaan xun ma Isirayila yi.”

²⁶ Xemen naxanye yi Dawuda fema, a a fala ne xa, a naxa, “Nanfe lige na kanna xa naxan na Filisitini ito faxa, a yagin ba Isirayila ma? Nde Filisiti Ala kolontareni ito ra naxan susuxi habadan Alaa ganle makonbe?” ²⁷ Yamaan yi xete falane ma, e naxa, “Ito nan ligama na kanna xa naxan na a faxa.” ²⁸ Eliyabi, a tadan forimaan to e nun sofane to batue, a xɔlɔ Dawuda ma han! A yi a fala, a naxa, “Nanfera i faxi be? I ya xuruse kurudin taxuxi nde ra burunna ra? N ni i ya yete yigboon kolon, e nun i ya bɔɔe jaxiyana. I faxi yengeni gbeden nin.” ²⁹ Dawuda yi maxɔdinna ti, a naxa, “N nanse ligaxi a jaxin na? N fala tiin nin gbansan!” ³⁰ A a xun xanbi so a tada yi a sofa gbete maxɔdin na kii kedenni. Yamaan yi a yabi alo a singena.

³¹ E na falane mε Dawuda ra waxatin naxan yi e sa ne dentegε Sɔli xa. Sɔli yi a xili. ³² Dawuda yi a fala Sɔli xa, a naxa, “Muxu yo nama yigitege Filisitini ito a fe ra. N tan, i ya walikeen sigama nen a yengedeni.” ³³ Sɔli yi Dawuda yabi, a naxa, “I mi nɔε Filisitini ito yenge, bayo banxulan jɔren ni i ra, koni a tan, yenge soon na a ra xabu a dii jɔrena.” ³⁴ Dawuda yi a fala Sɔli xa, a naxa, “N tan, i ya walikeen yi n baba xuruseene nan nabama. Xa yatana hanma jarina nde yi fa, a yexεε keden suxu, ³⁵ n yi n gima a fɔxɔ ra nen, n yi a bɔnbɔ, n yexεen ba a de ra. Xa a fa n xili ma, n yi a suxuma nen a xabene ma, n na a

bɔnbɔ, a faxa. ³⁶I ya walikeen yi yatan nun jarin faxama na kii nin, awa n Filisiti Ala kolontareni ito ligama na kiini nen. Amasɔɔ, a bata habadan Alaa ganle makonbi. ³⁷Alatala naxan n natangaxi yatan nun jarin yii xanle ma, na mɔn n be Filisitini ito yii nen.” Nayi, Sɔli yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Siga, Alatala xa lu i xɔn.”

³⁸Sɔli yi Dawuda maxidi a yetena a dugine yi, a a maxidi a makantan domani, a sula komotin so a xun na. ³⁹Dawuda yi Sɔli a silanfanna singan a tagi xidin na a dugine fari. A yi keli a xa siga. Koni a mi yi darixi e ra. A yi a fala, a naxa, “N mi nɔɛ ito birin nasiga tiye, n munma fatan singe.” Dawuda yi e ba a ma. ⁴⁰A dunganna suxu a yii, a geme malaxunxin suulun sugandi xuden de. A e sa a yexɛɛ raba sagbaan kui. A lantanna a yii, a siga Filisiti sofaan xili ma.

⁴¹Filisiti sofaan yi a maso Dawuda ra ndedi ndedi, a yɛ masansan wure lefana maxanla fan yi sigama a yɛɛ ra. ⁴²A Dawuda mato, a yi a kolon a banxulan jɔren nan mɔn yi Dawuda ra, a fatin yi gbeeli, a yetagin yi tofan. Goliyati yi a rapaxu. ⁴³Filisiti sofaan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Baredin nan n na ba? I to fama n xili ma ε nun dunganna?” A yi a danga a suxurene yi. ⁴⁴A yi a fala, a naxa, “Fa be! N ni i suben soma nen xoline nun subene yii!” ⁴⁵Dawuda yi a fala Filisiti sofaan xa, a naxa, “I fama n xili ma silanfanna nun tanban nun xanla nan na i yii, koni n tan fama i xili ma Alatala Senben Birin Kanna nan xili yi, Isirayila ganle Ala, i naxan konbixi. ⁴⁶To, Alatala i soma nen n yii, n yi i nɔ, n ni i xunna bolonje a de. To, n Filisitine ganla muxune binbine soma nen xoline nun subene yii, dunuɔna muxune birin yi a kolon a Ala Isirayila yii. ⁴⁷Yamani ito birin yi a kolon a Alatala mi marakisin tima silanfanna nun tanban barakani. Amasɔɔ, Alatala nan gbee

yengen na, a ε tan birin soma nen nxu yii.”

⁴⁸Goliyati yi lu fe Dawuda binni, Dawuda yi a mafura, a a gi siga Filisiti sofaan nalandeni. ⁴⁹Dawuda yi a yiin nagodo a sagbani, a gemen tongo, a a woli lantanna ra, a Filisiti sofaan gɔlon a tigi ra. Gemen yi so Filisiti sofaan tiginini, a bira a yetagin ma bɔxɔni. ⁵⁰Na kiini, Dawuda yi Filisiti sofaan nɔ lantanna nun gemen na, a a faxa, silanfann mi yi a yii. ⁵¹Dawuda yi a gi han Filisiti sofaan dexɔn, a ti na. A Filisiti sofaan silanfanna botin a tɛeni, a yi a faxa, a yi a xunna bolon a de.

Filisitine to a to, a e yenge so kuntigin bata faxa, e yi e gi. ⁵²Isirayila nun Yuda sofane yi sɔnxɔni te, e bira e fɔxɔ ra, e e kedi han Gati nun Ekirɔn so deen na. Filisiti sofane binbine yi biraxi Saarayimi kiraan xɔn han Gati nun Ekirɔn. ⁵³Isirayila kaane to xete Filisitine fɔxɔ ra, e e gali malanden seene tongo. ⁵⁴Dawuda yi Filisiti sofaan xunna tongo, a yi a xali Yerusalen taani. A sa Filisiti sofaan yenge so seene sa a bubuni.

⁵⁵Sɔli Dawuda to sige waxatin naxan yi Filisiti sofaan nalandeni, a yi Abineri a gali xunna maxɔdin, a naxa, “Abineri, nde a dii banxulan jɔren ni ito ra?” Abineri yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ i niini, mangana, n mi a kolon.” ⁵⁶Mangan yi a fala, a naxa, “A yɛ fen, naxan ma dii banxulanni ito ra.” ⁵⁷Dawuda keli xanbini Filisiti sofaan faxadani, Abineri yi a tongo a siga a ra Sɔli yetagi. Filisiti sofaan xunna yi suxi Dawuda yii. ⁵⁸Sɔli yi a fala a xa, a naxa, “Nde a dii i ra, banxulan jɔrena?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “I ya walikeen Yese a diin nan n na, Betelemi kaana.”

Yonatan nun Dawuda xɔyiyana

18 Sɔli yelin falan tiye Dawuda xa waxatin naxan yi, Yonatan nun Dawuda yi findi xɔyimane ra. Yonatan

yi Dawuda xanu alo a yetena. ²Na lɔxɔn yeteni Sɔli yi Dawuda makankan a fema, a mi tin a siga a babaa banxini. ³Yonatan yi layirin xidi e nun Dawuda tagi, bayo a bata yi a xanu alo a yetena. ⁴Doma gbeen naxan yi a ma, a na ba, a a so Dawuda yii e nun a yenge so domana, e nun a silanfanna nun a xanla nun a tagi xidina. ⁵Sɔli na yi Dawuda rasiga dede, a feen sɔɔyama nen. Sɔli yi tide matexin fi a ma yengesone xun na. Na yi rafan yamaan birin ma, hali Sɔli a kuntigine.

⁶Ganla xetematɔna, Dawuda to bata yelin Filisiti sofaan faxe, Isirayila taane birin ɔaxanle yi mini Manga Sɔli ralandeni, e sigin sama, e e bodonma tanban xuiin nun maxase gbetene xuiin na, e sɔɔxɔma sewani. ⁷Naxanle yi e bode yabima ɔaxanni, e naxa, “Sɔli bata muxu wuli keden faxa, Dawuda tan wuli fu.”

⁸Sɔli yi na feen famu kii ɔaxini a xɔɔ kati! A yi a fala, a naxa, “E wuli fu nan soxi Dawuda yii, n tan wuli keden. A mi fa dasaxi sese ra fɔ mangayana.” ⁹Sɔli yi Dawuda ɔaxaxu, fɔɔ na lɔxɔn ma.

¹⁰Na xɔɔɔn bode, yinna ɔaxin yi so Sɔli yi keli Ala ma. A yi waliyiya falane ti a banxin tagini. Dawuda yi kondenna maxama a xa alo a dari fena, Sɔli a tanban yi a yii. ¹¹Sɔli yi a tanban woli, a naxa, “N Dawuda sɔɔxɔnma nen n na a sɔɔxɔxin lu banxin kanke.” Koni Dawuda yi keli a bun ma dɔxɔɔa ma firin. ¹²Sɔli yi gaxu Dawuda yee ra, bayo Alatala bata yi a rabepin a lu Dawuda xɔn. ¹³Nanara, a yi Dawuda masiga a ra, a a findi sofa wuli fu kuntigin na. Dawuda yi lu sige yengeni gali xunna ra. ¹⁴Dawuda a feene birin yi sɔɔyama, bayo Alatala yi a xɔn. ¹⁵Sɔli to a to a yi nɔɔn sɔɔɔma tun, a gaxu a yee ra. ¹⁶Koni Dawuda yi rafan Isirayila nun Yuda birin ma, bayo a tan nan yi tima e yee ra e yengene yi.

¹⁷Sɔli yi a fala Dawuda xa, a naxa, “N ma dii teme singen ni i ra, Merabi. N na

a fima nen i ma futun na. Koni i wekile han! I yi Alatala a yengene so.” Sɔli yi a miri, a naxa, “N mi n yiini tema a xili ma. Filisitine xa na liga!” ¹⁸Dawuda yi Sɔli yabi, a naxa, “Sese mi n tan na, sese mi n baba a bɔnsɔnna nun a denbayaan na Isirayila yi. Mangan xa findi n bitanna ra di?” ¹⁹Sɔli a dii teme Merabi fi waxatin to a li Dawuda ma, a yi fi Adiriyeli ma, Mehola kaana.

²⁰Awa, Mikali, Sɔli a dii temena, Dawuda yi rafan a ma. E to na fala Sɔli xa, na yi a kenen. ²¹Sɔli yi a fala, a naxa, “N na a fima a ma nen, alogo a xa findi a suxu ferɔn na, alogo Filisitine xa a faxesa.” Sɔli mɔn yi a fala Dawuda xa a firindenin, a naxa, “I findima nen n bitanna ra to.”

²²Sɔli yi yamarini ito fi a walikene ma, a naxa, “E falan ti Dawuda xa luxunni. E a fala a xa, e naxa, ‘A mato i rafan mangan nun a kuntigine birin ma. Tin, i xa findi mangan bitanna ra.’” ²³E yi na fala Dawuda xa. Koni Dawuda yi yabin ti, a naxa, “E tan yee ra yi fe xurin na a ra ba? N findi mangan bitanna ra? Setaren nan n tan na, tɔɔɔ mi n na.” ²⁴Sɔli a walikene yi sa a yeɔa a xa Dawuda naxan falaxi. ²⁵Sɔli yi e yabi, a naxa, “E falan ti Dawuda xa, e naxa, ‘Mangan mako mi futu se ma, koni a xa sa Filisiti muxu keme banxulan a fa e kidin na, alogo a xa a gbeen ɔɔxɔ a yaxune ra.’” Sɔli a kɔteni, Dawuda yi faxama Filisitine barakan nin. ²⁶Sɔli a walikene yi sa na falane ti Dawuda xa. Dawuda yi wa a xɔn a xa findi mangan bitanna ra. Benun waxatin naxan falaxi, ²⁷Dawuda yi keli e nun a fɔxɔrabirane, a sa Filisiti xeme keme firin faxesa. Dawuda yi fa e banxulan kidine ra, a yi a bereyaan defexin so mangan yii, alogo a xa findi mangan bitanna ra. Nayi, Sɔli yi a dii teme Mikali fi a ma a ɔaxanla ra.

²⁸Sɔli to a to a Alatala Dawuda xɔn, Dawuda mɔn yi rafan a dii Mikali ma, ²⁹Sɔli yi gaxu Dawuda yee ra dangu a

fɔlɔn na. A yi findi a yaxun na a siin dɔnxɛn birin yi. ³⁰Na waxatini Filisistine kuntigine yi sigama yengeni Isirayila kaane xili ma. Ye yo ye, Dawuda yi nɔɔn sɔtɔma yengeni dangu Sɔli a kuntigin bonne ra. A xinla yi te.

Yonatan yi Dawuda xun mayenge

19 Sɔli yi a fala a dii Yonatan nun a kuntigine birin xa a Dawuda xa faha. Koni Dawuda yi rafan Yonatan ma han! ²A yi a rakolon, a naxa, “N baba Sɔli wama i faha feni. A liga i yeren ma tila xɔtɔnni. I luxunden fen, i yi lu na yi. ³N minima nen nxu nun n baba. Nxu tima nen xɛen ma i luxunma denaxan yi. N ni i ya fe falama nen a xa. N na a kui feene kolon, n na a fala i xa.” ⁴Yonatan yi Dawuda a fanna fala a baba Sɔli xa, a naxa, “I tan mangan na, i nama i ya walikeen Dawuda haken tongo, bayo a munma i hake tongo. A yetena a faɓin nan ligaxi i xa han! ⁵Fayida a niin nan fi Filisiti sofaan Goliyati faha feni. Na lɔxɔni, Alatala yi nɔ gbeen fi Isirayila birin ma, i yi a to, i sewa. Nanfera i haken lige, i sɔntaren wunla ramini tɔɓegeni, i Dawuda faha fufafu?” ⁶Sɔli yi Yonatan xuiin name, a kɔlɔ, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Dawuda mi faxama!” ⁷Yonatan yi Dawuda xili, a na falane yebe a xa. A Dawuda xali Sɔli fema, Dawuda mɔn yi lu a fema alo a fɔlɔni.

⁸Yengen mɔn yi fɔlɔ. Dawuda yi siga Filisistine yengedeni. A e nɔ fanga gbeen na, e e gi a yeɛ ra. ⁹Awa, yinna ɓaxin yi so Sɔli yi keli Alatala ma. A yi a konni, a tanban suxi a yii. Dawuda yi kondan maxani. ¹⁰Sɔli yi kata Dawuda sɔxɔn feen na a tanban na, alogo a xa a sɔxɔnxin lu banxin kanke, koni Dawuda yi a masiga, tanban yi sɔti banxin kanke. Dawuda yi a gi na kɔɛen na.

¹¹Sɔli yi sofane rasiga Dawuda a banxin nabilinden alogo a xa faha

xɔtɔnni. Koni Dawuda a ɓaxanla Mikali yi a rakolon a a fala a xa, a naxa, “Xa i mi i yete rakisi kɔeni ito ra, xɔtɔnni i faxama nen.” ¹²A yi a ramini banxin foye soden na. Dawuda yi a gi. A a sɔlon na kii nin. ¹³Na xanbi ra, Mikali yi suxurena nde tongo a a sa Dawuda a saden ma. A sii kidin sa a xun sade ra, a a sade dugin sa a ma. ¹⁴Sɔli a xerane fa waxatin naxan yi Dawuda suxudeni, Mikali yi a fala e xa, a naxa, “A mi yalan.” ¹⁵Sɔli mɔn yi e rasiga a firinden. A a fala e xa, a naxa, “E fa a ra n xɔn a furema saden ma, alogo n xa a faha.” ¹⁶Xerane mɔn yi xete, e fa suxuren to saden ma, siin kidin nan yi saden xunna ra. ¹⁷Sɔli yi a fala Mikali xa, a naxa, “Nanfera i n yanfaxi na kini, i yi n yaxun lu a siga?” Mikali yi Sɔli yabi, a naxa, “A a fala n xa nen, a naxa, ‘Tin n xa siga, hanma n ni i faha.’”

¹⁸Dawuda yi nɔ a giye, a siga Samuyeli konni Rama yi. Sɔli naxan birin liga a ra a na yebe a xa. Nayi, e birin yi siga e sa dɔxɔ Nayoti yi. ¹⁹E yi a dentege Sɔli xa a Dawuda Nayoti yi Rama dexɔn. ²⁰Sɔli yi sofane rasiga a suxudeni. Koni, ne to nabi ganla nde li nabiya fala tini, Samuyeli yi tixi e yeɛ ra, Alaa Nii Sariɓanxin yi godo Sɔli a xerane ma, e fan yi nabiya falane ti fɔlɔ. ²¹Na yi fala Sɔli xa, a sofa gbete ye rasiga. Ne fan yi waliyiyaan fɔlɔ. A mɔn yi sofane xe a saxandeni, ne fan yi waliyiyaan fɔlɔ. ²²Donxen na, Sɔli yeteen yi siga Rama yi. A Seku ige ramaraden li, a maxɔdinna ti, a naxa, “Samuyeli nun Dawuda minen yi?” E a yabi, e naxa, “E Nayoti yi Rama dexɔn.” ²³Sɔli yi siga Nayoti binni Rama yi. Koni, Alaa Nii Sariɓanxin yi fa a fan ma, Sɔli yi siga nabiya falane tiye han a so Nayoti yi. ²⁴A yi a dugin ba, a nabiya falane ti Samuyeli yetagi. A ragenla yi lu saxi yanyin nun kɔena ngaan na. Nanara, yamaan naxa, “Sɔli fan bata findi nabiin na ba?”

Yonatan nun Dawuda

20 Dawuda yi keli Nayoti yi Rama dexɔn a sa Yonatan li. A a maxɔdin, a naxa, “N nanfe ligaxi hanma n haken mundun ligaxi, hanma n yulubin mundun tongoxi i baba ma? Nanfera a wama n faxa feni?”² Yonatan yi a yabi, a naxa, “A makuya na ra! I mi faxama! N baba mi fefe ligama a mi naxan falama n xa singen. Nanfera a ito luxunɛ n ma? Na mi a ra!”³ Dawuda yi a kɔɔ, a naxa, “I baba a kolon ki faji, a n bata rafan i ma. A a mirima iki, a naxa, ‘Yonatan nama ito kolon, a a tɔɔma nen.’ Koni n bata n kɔɔ habadan Alatala yi e nun i tan yi, a luxi ndedi n faxa.”

⁴Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Naxan xɔli i ma n na lige i xa.”⁵ Dawuda yi a yabi, a naxa, “Tila, Kike Nenen jaxaxaxan na a ra. A yi daxa n xa dɔxɔ mangan fema nxu yi nxu dege nxu bode xɔn. Koni, a lu n xa siga, n yi n luxun xɛen ma han tila buda jimbanna ra.”⁶ Xa i baba a kolon a n mi be, i yi a fala, i naxa, ‘Dawuda n mayandixi nen a n xa tin a xa siga a taani Betelemi yi, bayo jɛen saraxan nan sa bama a xabilan birin xa na yi.’⁷ Xa a a fala, a naxa, ‘Na lanxi,’ nayi i ya walikeen natangaxi. Koni xa a mɔne, i xa a kolon a a waxi n tɔɔ feen nin.⁸ I ya hinanna yita i ya walikeen na, bayo i bata layiri xidi n xa Alatala yetagi. Xa n bata findi hake kannu ra, i tan yetɛen xa n faxa. Nanfera i n xalima han i baba fema?”

⁹Yonatan yi a yabi, a naxa, “Na mi lige mume! Xa n yi la a ra a n baba bata a jɛnige a xa i faxa, n na a falama nen i xa.”¹⁰ Dawuda yi a fala Yonatan xa, a naxa, “Nde n nakolonma xa i baba yabi jaxin so i yii?”¹¹ Yonatan yi a fala, a naxa, “Fa be. En siga xɛen ma.” E mini, e siga e bode xɔn.¹² Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “N bata Alatala, Isirayilaa Ala findi n seren na, waxatini ito

yi, tila buda n nan n baba kui feene kolonma nen. Xa i mɔn nafan a ma, n tan nan na falama i xa.¹³ Koni xa n baba wama i tɔɔ feni, Alatala xa tɔɔya jaxin sa n ma xa n mi a fala i xa, n yi i rasiga bɔɛe xunbenli. Alatala xa lu i xɔn alo a lu n baba xɔn kii naxan yi.¹⁴ Koni i tan xa Alatalaa hinanna yita n na n siin birin yi, alogo n nama faxa.¹⁵ I ya hinanna nama dan n bɔnɔnna xa habadan, hali Alatala na i yaxune birin jan bɔxɔ xɔnna fari.”¹⁶ Nayi, Dawuda nun Yonatan yi layirin xidi, a naxa, “Alatala xa Dawuda gbeen jɔxɔ a yaxune ra.”¹⁷ Yonatan mɔn yi Dawuda rakɔɔ a xanuntenyana fe ra bayo a yi a xanuxi alo a yetɛen niina.

¹⁸Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Tila, Kike Nenen jaxaxaxan na a ra. E a kolonma nen a i mi be, bayo i dɔxɔdeni gelima nen.”¹⁹ Tila buda jimbanna ra, i sigama nen han i sa i luxun denaxan yi bode lɔxɔni i yi n legeden Eseli gemen fema.²⁰ N xalimakuli saxan wolima nen gemen dexɔn alo n seen nan matinxinma.²¹ N banxulanna nde rasigama nen, n yi a fala a xa, n naxa, ‘Sa xalimakunle tongo.’ Xa n na a fala a xa, n naxa, ‘Xalimakunle i bun ma be binni, e tongo!’ Nayi, i fa, amasɔɔ bɔɛe xunbenli i xa, fefe mi ligama i ra, n bata n kɔɔ habadan Alatala yi.²² Koni xa n na a fala banxulanna xa, n naxa, ‘A mato, xalimakunle makuya pon,’ nayi siga, bayo Alatala bata i rasiga.²³ I nama jinan na feen xɔn de en naxan falaxi, Alatala nan seren na i tan nun n tan tagi han habadan!”

²⁴Nayi, Dawuda yi siga a luxundeni burunna ra. Kike Nenen jaxaxaxan yi a li, mangan yi dɔxɔ a degedeni²⁵ alo mangan dari fena, a yi dɔxɔ gbɛden ma naxan xun xanbi soxi banxini, Yonatan yetagi. Abineri yi dɔxɔ a dexɔn, koni Dawuda dɔxɔden yi gelixi.²⁶ Na lɔxɔni Sɔli mi sese fala, bayo a yi a miri, a naxa, “Dawuda mi nɔxi fe fata saripantareya

fena nde ra. Sarijantareyaan nan finde a ra.”²⁷ Koni na xɔtɔn bode, kiken xii firinden na, Dawuda dɔxɔden mɔn yi gelixi. Sɔli yi Yonatan maxɔdin, a naxa, “Nanfera Dawuda mi faxi a degedeni to nun xoro yi, Yese a diina?”²⁸ Yonatan yi Sɔli yabi, a naxa, “Dawuda n mayandixi nen a xa siga Betelemi yi.”²⁹ A a falaxi nen, a naxa, ‘Yandi, a lu n xa siga, bayo n xabilan saraxa baani taani. N tada bata n xili na yi. Xa de fanna nan en tagi, a lu n xa sa n tadane to.’ Nanara, a mi faxi mangana a donse dondeni.”³⁰ Nayi, Sɔli bɔjen yi te Yonatan xili ma. A yi a fala a xa, a naxa, “Dii kalaxi murutexina! N na a kolon a i xɔyin nan Yese a dii xemene na! I yagima nen, i nga fan yi yagi naxan i barixi.”³¹ Amasɔtɔ fanni Yese a dii xemene ito a nii ra, i ya fe mi sabate, i mɔn mi nɔe finde mangan na! Awa iki, i xa muxune xe, e xa sa fa a ra n xɔn, amasɔtɔ a faxa daxin na a ra!”³² Yonatan yi Sɔli yabi, a naxa, “A xa faxa nanfera? A nanfe ligaxi?”³³ Sɔli yi a tanban woli a xili ma alogo a xa a faxa. Nayi, Yonatan yi a kolon, fa fala a baba yi wama Dawuda faxa feni.”³⁴ A xɔlɔxi gbene yi keli tabanla ra, a mi donse don na kiken xii firinden, bayo a yi sunuxi Dawudaa fe ra, a baba naxan nayarabi.

³⁵ Na xɔtɔn bode, Yonatan yi siga xeen ma e nun Dawuda lanxi denaxan ma. Banxulanna nde yi biraxi a fɔxɔ ra.³⁶ A yi a fala a xa, a naxa, “I i gi yeen na i xalimakunle malan n naxanye wolima.” Banxulanna yi siga a giye, Yonatan yi xalimakuli keden woli alogo a xa dangu banxulanna ra.³⁷ Banxulanna to Yonatan ma xalimakunla biraden li, Yonatan yi sɔnxɔ a xanbi ra, a naxa, “Xalimakunla mi makuya i ra ba?”³⁸ A mɔn yi sɔnxɔ, a naxa, “I mafura! Siga, iki sa! I nama i yiti de!” Banxulanna yi xalimakunla tongo, a fa a kanna fema.³⁹ Banxulanna mi yi sese famuma, Yonatan nun Dawuda nan tun yi na fa-

muma.⁴⁰ Yonatan yi a yenge so seene so banxulanna yii, a naxa, “Siga, e xali taani.”⁴¹ Banxulanna keli xanbini na, Dawuda yi mini a luxundeni gemen yifari fɔxɔn ma. A yi a xinbi sin Yonatan yetagi dɔxɔna ma saxan, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. E yi e bode sunbu, e wuga, katarabi Dawuda ma.⁴² Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Siga bɔje xunbenli. A kolon, en bata en ma xɔyiyaan nakɔlɔ Alatala xinli, en yi a fala, ‘Alatala nan seren na, i tan nun n tan tagi e nun n bɔnsɔnna nun i bɔnsɔnna tagi habadan!’”

21 Dawuda yi keli a siga, Yonatan yi xete taani.

Dawuda yi a gi

² Dawuda yi siga Nobi yi saraxarali Aximeleki konni. Aximeleki yi fa xuruxurunje gaxuni a ralandeni, a naxa, “Nanfera i keden na a ra? Nanfera muxe mi faxi i matideni?”³ Dawuda yi saraxarali Aximeleki yabi, a naxa, “Mangan yamarin fixi n ma nen, a naxa, ‘Muxu yo nama feni ito kolon e nun n xeraan naxan soxi i yii.’ Nanara, n yi a fala n sigati bonne xa, a e xa naralan n na yire gbete yi.”⁴ Awa, nanse i yii be? Buru suulun so n yii hanma i nɔe naxan gbete sɔte.”

⁵ Saraxaraliin yi Dawuda yabi, a naxa, “Buru gbete mi n yii, koni buru ralixin be. Anu a mi nɔe donje xa i ya muxune mi e yete suxi waxati danguxini ito yi, e mi e maso naxanle ra.”

⁶ Dawuda yi a yabi, a naxa, “On yati, nxu danxin na a ra paxanle ma alo n darixi a lige kii naxan yi n na siga yengeni. N fɔxɔrabirane yenge so seene rasarijanxin na a ra, hali nxu mi Alaa wanla ra. To daxin sarijan dangu na ra pon!”⁷ Nayi, saraxaraliin yi buru ralixine so Dawuda yii. Amasɔtɔ gbete mi yi na fɔ Buru Rasarijanxin naxan bata yi ferijen Alatala yetagi a batu banxini, a yi masara buru nenen na.

⁸Na lɔxɔni, Sɔli a yexɛɛ kantanne kuntigin naxan yi xili Dowegi Edɔn kaana, na yi na yi Alatalaa wanla ra.

⁹Dawuda mɔn yi a fala Aximeleki xa, a naxa, “Tanba mi i yii be hanma silanfanna? Bayo mangana xerayaan yi mafuraxi han, n mi nɔxi waxati sɔte n yi n ma silanfanna tongo hanma yenge so se gbete.” ¹⁰Saraxaraliin yi a yabi, a naxa, “Goliyati a silanfanna be, i Filisiti sofaan naxan faxa Ela lanbanni. A saxi saraxarali domain xanbi ra, a mafilinxi dugina nde yi. A tongo xa i wama a xɔn, na kedenna nan nxu yii be.” Dawuda yi a yabi, a naxa, “A ɲɔxɔn mi na. A so n yii.”

Dawuda Gati taani

¹¹Na lɔxɔni, Dawuda yi a gi Sɔli ma. A siga Akisi konni, Gati mangana. ¹²Koni Akisi a walikene yi a fala a xa, e naxa, “Yamanan mangan Dawuda xa mi ito ra ba? Naxanle mi yi sigin sama ito xan xili xunna ba, e yi e bodon? E naxa, ‘Sɔli bata muxu wuli keden faxa, Dawuda tan wuli fu?’” ¹³Dawuda yi falan ne sa a bɔɲeni, a gaxu gbeen ti Akisi yɛɛ ra Gati mangana. ¹⁴A yi a yete findi fatɔɔn na e yetagi. A yi e taani waxatin naxan yi, a yi fatɔyaan nan maligama, a sebenle ti deene ma, a a de igen namini a de xabene yi. ¹⁵Akisi yi a fala a walikene xa, a naxa, “E a mato! Xemeni ito xunna mi dɔxi! Nanfera e faxi a ra n fema? ¹⁶Daxune nan dasaxi n ma ba, e to faxi ito ra n fema, a yi n findi a daxuyaana sereyaan na? A mi soma n konni del!”

Dawuda yi so Adulan faranna ra

22 Dawuda yi keli Gati yi, a sa a luxun Adulan faranna ra. A tadane nun a babaa denbayaan to na me, e siga a fɔxɔ ra na yi. ²Muxun naxanye tɔrɔxi, hanma donla naxanye ma, hanma naxanye murutexi, ne birin yi e malan a fema a findi e yeeratiin na. Na ma, xeme keme naanin ɲɔxɔndɔn yi lu a fɔxɔ ra.

³Dawuda yi keli, a siga Misipe taani, Moyaba yi. A yi a fala Moyaba mangan xa, a naxa, “Tin n baba nun nga xa fa dɔxɔ i konni, han n yi a kolon Ala naxan ligama n na.” ⁴Dawuda yi e xali Moyaba mangan konni, e lu na fanni Dawuda yi faran makantanxin na waxatin naxan yi.

⁵Lɔxɔna nde Nabi Gadi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “I nama lu faran makantanxin na. Siga Yuda yamanani.” Nayi, Dawuda yi keli, a siga Xereti fɔtɔnni.

Sɔli yi Nobi saraxaraline faxa

⁶Sɔli yi Dawuda nun a fɔxɔrabirane fe xibarun me. Sɔli yi dɔxi tamaro wudi binla bun ma, Gibeya yi geyaan fari. A tanban yi suxi a yii, a kuntigine birin yi tixi a fema. ⁷Sɔli yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati, e tan Bunyamin kaane! Yese a dii xemen xɛene nun manpa bili nakɔne soe e yii ba? A e birin finde muxu wuli keden kuntigin na hanma muxu keme kuntigin na ba? ⁸Awa, nanfera e birin n mayanfama? Muxu yo mi n nakolonma a n ma dii nun Dawuda bata layiri xidi, Yese a diina. E tan sese mi kontɔfilixi n ma fe ra? E mi n nakolonpe fa fala n ma diin bata n ma walikeen nadin n xili ma, a xa n legeden yanfani, alo a ligama kii naxan yi to?”

⁹Koni, Dowegi Edɔn kaan naxan yi Sɔli a kuntigine ye, na yi a fala, a naxa, “N Yese a dii xemen to nen fe Nobi yi, Aximeleki fema, Axituba a dii xemena. ¹⁰Aximeleki Alatala maxɔdin a xa nen, a fandane so a yii e nun sofaan Goliyati Filisiti kaana silanfanna.” ¹¹Mangan yi muxune rasiga saraxaralina Aximeleki tongodeni Axitubaa diina, e nun a fafe xabilan birin. Ne nan yi saraxaraline ra Nobi yi. E birin yi fa mangan fema. ¹²Sɔli yi a fala, a naxa, “I tuli mati, Axitubaa dii xemena.” A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra, n kannu.” ¹³Sɔli yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera e yanfan soxi n ma, e

nun Yese a dii xemena? I donseen so nen a yii e nun silanfanna, i yi Ala maxōdin a xa, alogo a xa keli n xili ma, a n legeden yanfani alo a ligama kii naxan yi to.”¹⁴ Aximeleki yi mangan yabi, a naxa, “Koni, nde i ya walikene ye naxan lanayaan nabama alo Dawuda, mangan bitanna, mangan kantan tiine kuntigina, e nun muxu binyena mangana a banxini?”¹⁵ A singen mi yi na ra n xa Ala maxōdin a xa. A makuya na ra! Mangan nama n tan i ya walikeen kansun hanma n baba xabilan muxuna nde, bayo n tan i ya walikeen mi fefe kolon feni ito kui mume!”¹⁶ Mangan yi a fala, a naxa, “I faxama nen yati, Aximeleki, e nun e fafe xabilan birin.”¹⁷ Mangan yi a kantan tiine yamari, naxanye yi tixi a fema, a naxa, “E Alatalaa saraxaraline faxa, bayo ne fan Dawuda nan malima. E a kolon nen a Dawuda bata a gi, koni e mi n nakolon.” Koni Sōli a walike yo mi tin a yiin dinje Alatalaa saraxaraline ra, a e faxa.¹⁸ Nayi, mangan yi Dowegi Edōn kaan yamari, a naxa, “I tan xa sa saraxaralini itoe faxa.” Dowegi yi a maso, a yi e faxa. Na lōxōni, a yi muxu tonge solomaxexe e nun suulun faxa naxanye lan e xa saraxarali domaan so.¹⁹ Sōli mōn yi fu saraxaraline taan ma, Nobi. A yi yihadin sa xemene nun naxanle nun diidine nun dii nōrene fari e nun ningene nun sofanle nun yexēene birin.

²⁰ Abiyatari, Aximeleki a dii xemena, Axituba mamandenna, na yi mini. A a gi siga Dawuda fema.²¹ A yi a fala Dawuda xa a Sōli bata Alatalaa saraxaraline faxa.²² Dawuda yi a fala Abiyatari xa, a naxa, “Na lōxōni, n to Dowegi Edōn kaan to na yi, n yi a kolon a a mi yi taganje Sōli rakolonje a i fafe n malixi. Nayi, n tan nan findixi i baba xabilan birin faxan sabun na!”²³ Lu n fema be, i nama gaxu sese ra, bayo naxan wama i niin xōn, na n fan gbeen xōn. I rakantanma nen n fema.”

Dawuda yi Keyila taan nakisi

23 Muxune yi a fala Dawuda xa, e naxa, “Filisitine bata Keyila taan yenge, e maale mupama lonne ma.”² Dawuda yi Alatala maxōdin, a naxa, “N xa siga Filisitini itoe yengedeni ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Siga, i Filisitine nōma nen, i yi Keyila rakisi.”³ Dawuda fōxōrabirane yi a fala a xa, e naxa, “A mato, gaxuna nxu yi be Yuda yi. Xa en siga Keyila yi Filisitine ganle yengedeni, a naxuma ayi nen!”⁴ Dawuda mōn yi Alatala maxōdin. Alatala yi a yabi, a naxa, “Keli, i siga Keyila yi, bayo n Filisitine soma nen i yii.”⁵ Nayi, Dawuda nun a fōxōrabirane yi siga Keyila yi, e sa Filisitine yenge. E yi e xuruseene tongo, a kala gbeen sa Filisitine fari. Na kiini, Dawuda yi Keyila kaane rakisi.⁶ Abiyatari Aximeleki a dii xemen fa waxatini Dawuda fema Keyila yi, a fa nen saraxarali domaan na Ala maxōdin sena.

Sōli yi bira Dawuda fōxō ra

⁷ Sōli yi rakolon Dawuda fa feen ma Keyila yi, a yi a fala, a naxa, “Ala bata a so n yii, bayo a bata fa so taana nde yi yinna soxi naxan ma, naxan so deene balanxi wuren na.”⁸ Sōli yi ganla birin xili yengeni alogo e xa siga Keyila yi, e Dawuda nun a fōxōrabirane rabilin.⁹ Dawuda to a kolon a Sōli bata kōte naxini tōn a xili ma, a yi yamarin fi saraxarali Abiyatari ma, a a xa fa saraxarali domaan na alogo Ala xa maxōdin.¹⁰ Dawuda yi a fala, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala, n bata a me a Sōli a yitōnma, a xa fa Keyila taan kaladeni n tan ma fe ra.”¹¹ Keyila muxune n soe Sōli yii ba? Sōli fama nen taan kaladeni alo n na a mexi kii naxan yi ba? Alatala, Isirayilaa Ala, yandi, n yabi.” Alatala yi a yabi, a naxa, “A fama nen.”¹² Dawuda mōn yi a fala, a naxa, “Keyila muxune nxu

nun n fəxərabirane soma nen Səli yii ba?" Alatala yi a yabi, a naxa, "Ōn, e a ligama nen." ¹³ Nayi, Dawuda nun a fəxərabirane yi keli Keyila yi, muxu keme senin jəxəndən. E yi siga e xun xən. Səli to a me a Dawuda bata a gi taani, a mi fa siga.

¹⁴ Dawuda yi sa dəxə Sifi tonbonna geyaan yire makantanxine yi. Ye yo ye, Səli yi a fenma nen tun, koni Ala mi tin a soe a yii. ¹⁵ Dawuda yi a toxi yati a Səli yi sigama yengeni alogo a xa a faxa, koni a lu Xoresa, Sifi tonbonni. ¹⁶ Nayi, Yonatan Səli a dii xemen yi siga Dawuda fema Xoresa yi a a mali a xa fangan sətə Ala yi. ¹⁷ A yi a fala, a naxa, "I nama gaxu sese ra, n baba Səli mi nə sətəma i suxu feen ma. I tan nan findima mangan na Isirayila yi, n tan yi findi i bundəxən na. N baba yetena a kolon." ¹⁸ E birin yi layirin xidi Alatala yetagi. Dawuda yi lu Xoresa yi, Yonatan yi xete a konni.

¹⁹ Sifi kaane yi keli, e sa Səli li Gibeya yi, e yi a fala a xa, e naxa, "I mi a kolon a Dawuda luxunxi nxu konni yire makantanxine yi, Xoresa yi, Xakila geyaan fari, Yesimon yiifari fəxəni?" ²⁰ Nayi, fa nxu konni mangana, amasətə i rafanna nan na ra. Nxu a soe mangan yii." ²¹ Səli yi a fala, a naxa, "Alatala xa e baraka, e to kininkinixi n ma. ²² Iki e mən xa siga fe yitəndeni, e a fe xibarune kolon. E yi a kolon a darixi sigə kiraan naxanye xən e nun muxun naxanye a toxi na yi. Bayo n bata a me fa fala a kəta. ²³ E a luxundene birin nakərsəi a darixi sigə denaxan yi. E mən yi fa xibaru kenden na n xən. En birin sigə. Xa a yamanani, n na a fenje Yuda xabilane birin yi." ²⁴ Sifi muxune yi keli e xete e konni Səli yee ra. Na waxatini Dawuda nun a fəxərabirane yi Mayon tonbonni, Araba yamanani, Yesimon yiifari fəxəni.

²⁵ Səli nun a sofane yi siga Dawuda fendeni. Dawuda to a me, a yi siga geme yireni, a sa dəxə Mayon tonbonni. Səli

to na me, a bira Dawuda fəxə ra Mayon tonbonni. ²⁶ Səli yi sigama geyaan fəxə kedenni, Dawuda nun a fəxərabirane yi fəxə kedenni. Dawuda yi a gima a xa keli Səli bun ma. Səli nun a sofane yi kataxi Dawuda nun a fəxərabirane rabilindeni alogo e xa e suxu. ²⁷ Koni xera keden yi fa a fala Səli xa, a naxa, "Fa mafuren! Filisistine bata so bəxəni." ²⁸ Səli yi xete Dawuda fəxə ra, a siga Filisistine ralan-deni. Nanara, menna yi xili sa, "Mayitaxun Gemena."

Dawuda yi tondi Səli faxe

24 Dawuda yi keli na yamanani, a sa dəxə marakantan yirene yi En-Gedi yamanani. ² Səli xete waxatin naxan yi sa keli Filisistine fəxə ra, e yi a fala a xa, e naxa, "Dawuda En-Gedi tonbonni." ³ Səli yi sofa yəbaxin wuli saxan tongo Isirayila ganla ye, a siga Dawuda nun a fəxərabirane fendeni, Sii Kətə Gemene dəxən. ⁴ A yi danguma yexee kulana ndee dəxən ma, a yi faranna nde to na yi. Səli yi so taa fanna ma menni. Koni Dawuda nun a fəxərabirane yi luxunxi na faranna kui pon! ⁵ Dawuda muxune yi a fala, e naxa, "Waxati falaxin ni ito ra Alatala xən, a to a fala i xa, a naxa, 'N ni i yaxun soma nen i yii, i yi i waxən feen liga a ra.'" Nayi, Dawuda yi a maso Səli ra dəjin! A yi a domain lenben xaba a ra. ⁶ Koni a to na liga, a yi nimisa han! Amasətə, a bata yi Səli a doma lenben xaba a ra. ⁷ A yi a fala a fəxərabirane xa, a naxa, "Alatala xa n natanga na fe sifan ligadeni n kannara, Alatala muxu sugandixina. N mi n yiin dinje a ra amasətə Alatala nan a sugandixi mangan na." ⁸ Nayi, Dawuda yi a fəxərabirane maxadi alogo e nama Səli suxu. Səli yi mini faranna ra, a kiraan suxu. ⁹ Na xanbi ra, Dawuda yi keli a mini faranna ra. A yi lu sənəxə Səli fəxə ra, a naxa, "Mangana, n kannal!" Səli to

a xanbi rato, Dawuda yi a xinbi sin a ye-tagi, a yetagin yi lan bɔxɔn ma.

¹⁰Dawuda yi a fala Sɔli xa, a naxa, “Nanfera i tuli matima muxune ra naxanye a falama a n wama i tɔrɔ feni? ¹¹I bata a to i yeene ra a Alatala bata yi i so n yii to faranna ra. Ndee a fala nen a n xa i faxa, koni n yi dija i ma, n yi a fala, n naxa, ‘N mi n yiini tema n kanna xili ma, amasɔtɔ Alatala nan a sugandixi.’ ¹²I yeen ti, baba, i ya doma lenben mato n yii. N bata i ya doma lenben xaba, koni n mi i faxaxi. A kolon, i la a ra, n sɔnna mi a ra, murute mi n yi. N mi hake ligaxi i ra. Koni i tan n niin fɔxɔ ra, alogo i xa n faxa. ¹³Alatala xa kitin sa en tagi, Alatala xa n gbeen jɔxɔ i ra, koni n tan mi n yiin dinma i ra. ¹⁴Sandan naxa, ‘Naxun kelima jaxulane nan ma.’ Nanara, n tan mi fe jaxin ligama i tan na. ¹⁵Isirayila mangan kelixi nde xili ma? I biraxi nde fɔxɔ ra? Bare faxaxin ba? N tan luxi i tan ye ra yi nen alo dowena. ¹⁶Alatala xa findi en ma kitin saan na, a kitin bolon i tan nun n tan tagi. A xa n mato, a yi n xun mayenge, a findi n ma kitisaan na, a n ba i yii.” ¹⁷Dawuda yelin falan tiye waxatin naxan yi, Sɔli yi maxɔdinna ti, “I tan nan yati xui ito ra ba, n ma dii Dawuda?” Sɔli yi a xuini te a wuga.

¹⁸A yi a fala Dawuda xa, a naxa, “I tinxin dangu n na, amasɔtɔ i bata fe fajin liga n xa, n tan bata i tɔrɔ. ¹⁹I bata fanna yita n na to, i naxan ligaxi n xa. Bayo Alatala bata yi n so i yii koni i mi n faxa. ²⁰Xa muxuna nde a yaxun li, a tinje a yi siga bɔnje xunbenli ba? Alatala xa i saren fi i naxan ligaxi n xa to. ²¹Iki, n na a kolon i mangayaan sɔtɔma nen, Isirayila bɔxɔn birin yi lu i yii. ²²Awa, i kolɔ n xa Alatala yi fa fala n na faxa, i mi n yixetene faxe. I nama n xinla ba n xabilan muxune ye.” ²³Dawuda yi a kolɔ Sɔli xa. Sɔli mɔn yi xete a konni,

koni Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi te marakantan yireni.

Nabali yi tondi Dawuda maliye

25 Samuyeli yi faxa, Isirayila birin yi e malan a wugadeni. E a maluxun a dɔxɔdeni Rama yi. Na xanbi ra, Dawuda yi siga Paran tonbonni.

²Nafulu kan gbeena nde yi Mayon taani naxan yi walima Karemele yi. Yeɛɛ wuli keden e nun sii wuli keden yi a yii, a yi ne nan xabene maxabama Karemele yi. ³Na xemen yi xili Nabali, a jaxanla xili Abigayili. Na jaxanla xaxinla yi fan, a yi tofan, koni a xemen yi ye xɔdɔxɔ, a jaxu. A yi Kalebi bɔnsɔnna nin. ⁴Dawuda yi a me tonbonni a Nabali a yeɛene xaben maxabama. ⁵A yi banxulan fu rasiga a ma, a a fala ne xa, a naxa, “E siga Nabali fema Karemele yi. E a xɔntɔn n xa, ⁶e yi ito fala a xa, e naxa, ‘Ala xa herin fi i ma. Ala xa herin fi i ya denbayaan ma. Ala xa herin lu i yii seene birin yi! ⁷Dawuda bata a me a yeɛɛ xabe maxabane i konni. E nun i ya xuruse rabane waxatin naxan birin tixi Karemele yi nxu fema, nxu mi sese jaxi liga e ra, e sese mi lɔxi ayi. ⁸I nɔe i ya walikene maxɔdinje, e a fale i xa. Nanara, Dawuda i maxandima, a naxa, “I ya fanna yita n ma banxulanne ra, amasɔtɔ nxu faxi sali lɔxɔn nan ma fe ra.” Nayi, n bata i maxandi, nxu tan, i ya walikene ki e nun i ya dii Dawuda, i nɔe naxan sɔte.”

⁹Dawuda fɔxɔrabirane to so, e yi na falane yeɛba Nabali xa Dawuda xili xunna. Na xanbi ra, e yi e dundu. ¹⁰Koni Nabali yi Dawuda a walikene yabi, a naxa, “Nde Dawuda ra? Nde Yese a diin na? Konyi wuyaxi na to naxanye e gima e kanne konna ma. ¹¹Nanfera n tan n ma burun nun n ma igen nun suben tonge, n naxan nafalaxi n ma yeɛɛ xabe maxabane xa, n yi a so muxune yii n yeteen mi naxanye kelide kolon?”

¹²Dawuda fɔxɔrabirane yi xete. E to so, e fa Nabali a falane birin dentege. ¹³Nayi, Dawuda yi a fala a fɔxɔrabirane xa, a naxa, “Birin xa a silanfanna singan a tagi xidin na.” E birin yi silanfanna xidi e tagi. Dawuda fan yi a gbeen tongo. Xeme keme naanin ɲɔxɔn yi te a fɔxɔ ra. Keme firin yi lu goronne fema.

¹⁴Nabali a walike keden yi fa a fala Abigayili xa, a kanna a paxanla, a naxa, “Dawuda bata xerane rasiga nxu kanna xɔntɔndeni sa keli tonbonni koni a e makonbixi nen ki faɲi! ¹⁵Anu, muxuni itoe fan nen nxu ra ki faɲi, e mi fe naxi yo liga nxu ra. Nxu waxatin naxan birin naba e dexɔn ma burunna ra, nxɔ sese mi lɔ ayi. ¹⁶Nxu waxatin naxan birin naba e fema xuruse rabadeni, e nxu kantan nen alo sansanna kɔɛ nun yanyin na. ¹⁷Awa iki, i miri ki faɲi i lan i xa naxan liga, bayo tɔrɔn nan nagidixi en kanna ma e nun a denbayana ngaan ma. Fuyantenna na a ra, falan mi fa nɔɛ tiye a xa.”

¹⁸Abigayili yi a mafura, a buru keme firin tongo e nun manpa kundi firin, yeɣɛɛ yitɔnxin suulun, se kese gilinxin ligaseen ye suulun, bogise xare xɔnna ligaseen ye keme e nun xɔde bogi xaren ligaseen ye keme firin. A yi e rate sofanle fari. ¹⁹A yi a fala a walikene xa, a naxa, “Ɛ dangu n yeɣ ra, n xa bira ɛ fɔxɔ ra.” Koni, a mi sese fala a xemen Nabali xa. ²⁰A yi dɔxi a sofanla fari, a godoma geyana nde lanbanni, Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi fa a mabinni, a yi naralan e ra. ²¹Dawuda bata yi a fala, a naxa, “N bata xemeni ito yii seene kantan tonbonni fufafu! Sese mi lɔxi ayi, koni a bata n ma wali faɲin saren fi a naxin na. ²²Nayi, benun tila xɔtɔnni xa n Nabali a banxulanna nde lu a konni, Ala xa tɔrɔ gbeen nagidi n ma!”

²³Abigayili to Dawuda to, a godo a sofanla fari mafuren, a a xinbi sin Dawuda yetagi, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. ²⁴A yi lu a san bun ma, a naxa, “Hakeni ito

goronna xa lu n tan nan xun ma n kanna, n keden pe! Yandi tin, n xa falan ti i xa! A rame n naxan falama. ²⁵N kanna, i nama Nabali fuyantenna rame. A luxi alo a xinla, a xili bunna neen ‘Kɔmɔna,’ seen nan soxi ayi. Koni, n tan i ya walikena, n mi banxulanne to n kanna naxanye rafa. ²⁶Iki, n kanna, n bata n kɔlɔ habadan Alatala yi e nun i fan niini, Alatala nan i ratangaxi gbalon ma, alogo i nama faxan ti, i yi i yete gbeen ɲɔxɔ. Ala xa i yaxune birin liga alo Nabali e nun muxun naxanye birin waxi i tɔrɔ feni, n kanna. ²⁷Tin n ma finmaseene ra n faxi naxanye ra n kanna xa, e xa yitaxun i fɔxɔrabirane ra. ²⁸N bata i mayandi, diɲa n ma fe kalaxine ma. N na a kolon a Alatala mangayaan fima nen i ya denbayaan ma, bayo n kanna Alatala a yengene soma. Naxun nama taran i tan yi i siin birin yi. ²⁹Adamadina nde bata keli i sagatandeni, a xa i faxes, koni Alatala, i ya Ala i kantanma nen, a i lu kende muxune ye. Koni a yaxune niin nawolima ayi nen pon, alo a na a woli lantanna ra. ³⁰Alatala na a fala faɲine birin nakamali a naxanye tixi n kanna xa, a i findima nen Isirayila yeeratiin na. ³¹Na waxatini n kanna nama nimisa, a tɔrɔ a bɔɲeni, bayo a bata faxan ti fuyanni, a a yete gbeen ɲɔxɔ. Alatala na a fanna yita n kanna ra, a walike paxanla a fe xa rabi-ra a ma.”

³²Dawuda yi a fala Abigayili xa, a naxa, “N barikan birama Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan i rafaxi to n nalandeni. ³³N bata i fan ma xaxilimayaan matɔxɔ, n duba i xa. Bayo i tan nan n natanga faxes tiin ma, n mi n yete gbeen ɲɔxɔ. ³⁴Koni, n bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan n natangaxi fe naxin liga feen ma, xa i mi yi fa n nalandeni nun, benun tila xɔtɔnni Nabali a banxulanna keden mi yi luye a nii ra.” ³⁵Abigayili fa naxanye ra Dawuda yi tin ne ra, a a fala a xa, a naxa, “Xete i konni

bɔɲe xunbenli. A mato, n bata i xuiin name, n yi i ya falan nasuxu.”

³⁶ Abigayili Nabali feman li waxatin naxan yi, a yi ɲaxaɲaxan nabama a banxini alo mangane a rabama kii naxan yi. Nabali yi sewaxi, a xunna kelixi dɔɔn na han! Nanara, a mi sese fala a xa han xɔtɔnni. ³⁷ Koni xɔtɔnni, Nabali xunna to dɔɔ, a ɲaxanla yi a fala a xa naxan danguxi. Nabali bɔɲen yi din a fatin yi faxa a ma. ³⁸ Xii fu ɲɔxɔn to dangu, Alatala yi Nabali bɔnbɔ a yi faxa.

³⁹ Dawuda yi a mɛ a Nabali bata faxes, a yi a fala, a naxa, “N barikan birama Alatala xa naxan n xun mayengexi marayabini Nabali naxan sa n fari. A bata a walikeen natanga ɲaxun ma, a Nabali a ɲaxun naxete a yete ma.” Dawuda yi xeraan nasiga Abigayili ma, a a xa findi a ɲaxanla ra.

⁴⁰ Dawudaa walikene to Karemele li, e a fala Abigayili xa, e naxa, “Dawuda nan nxu rafaxi i fendeni alogo i xa findi a ɲaxanla ra.” ⁴¹ Abigayili yi a xinbi sin e yetagi, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a naxa, “N tan ni i ra i ya konyi ɲaxanla, n yitɔnxi findideni i ya walikeen na, n yi i ya walikene sanna maxa.” ⁴² Abigayili yi keli mafuren, a te sofanla nde fari, sungutun suulun yi biraxi a fɔxɔ ra, e nun Dawudaa xerane yi siga, a findi a ɲaxanla ra.

⁴³ Dawuda bata yi Axinowami, Yesereli kaan fan tongo e birin yi findi a ɲaxanle ra. ⁴⁴ Koni, Dawudaa ɲaxalan singen tan, Mikali, Sɔli a dii temena, a baba bata yi a fi futun na Paliti ma, Layisi Galin kaana a dii xemena.

Dawuda mɔn yi Sɔli niin natanga

26 Sifi kaane yi siga Sɔli fema Gibeya yi, e a fala a xa, e naxa, “Dawuda luxunxi Xakila geyaan fari, Yesimon yetagi.” ² Sɔli yi kiraan suxu siga Sifi tonbonni alogo a xa Dawuda fen e nun Isirayila sofa yebaxi wuli

saxan. ³ A yi a gali malandeni tɔn kiraan dexɔn Xakila geyaan fari, Yesimon yetagi. Dawuda yi dɔxi tonbonni. A to a kolon a Sɔli bata fa a fɔxɔ ra, ⁴ a yi tegerenne rasiga alogo e xa Sɔli a feene rakɔɔsi. Ne yi a kolon a Sɔli bata so. ⁵ Nayi, Dawuda yi keli, a siga Sɔli a gali malandeni. A yi a to Sɔli yi saxi denaxan yi, e nun Abineri, Neri a dii xemena, a gali xunna. Sɔli yi xima gali malanden tagini, ganla yi a rabilinni.

⁶ Dawuda yi maxɔdinna ti, a a fala Xiti kaana Aximeleki nun Abisayi, Seruyaa dii xemena, Yowaba tada xa, a naxa, “Nde fe n fɔxɔ ra han Sɔli a gali malandeni?” Abisayi yi a yabi, a naxa, “N tan fe i fɔxɔ ra.” ⁷ Kɔɛen na, Dawuda nun Abisayi yi siga gali malandeni. E yi Sɔli li saxi, a xima, a tanban sɔtixi bɔxɔni a xun sade ra. Abineri nun sofan yi xima a rabilinni. ⁸ Abisayi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “To, Ala bata i yaxun so i yii. A lu n xa a sɔxɔn, n na a rakankan bɔxɔni n ma tanban ye keden peen na. N mi sinɲe firin.” ⁹ Koni Dawuda yi a fala Abisayi xa, a naxa, “I nama a faxes. Nde nɔɛ Alatalaa muxu sugandixin faxe, a mi yulubi tongo?” ¹⁰ Dawuda yi a fala, a naxa, “N bata n kɔɔɔ habadan Alatala yi. Alatala yeteen nan a faxama, a siimayaan yi dan, a faxes na kiini hanma a a faxes yengeni. ¹¹ Koni Alatala xa n natanga a muxu sugandixin faxes feen ma. A tanban gbansanna tongo a xun sade ra e nun min ige sa sena. En siga.” ¹² Dawuda yi tanban nun ige sa seen tongo Sɔli xun sade ra, e siga. Muxu yo mi a to, hanma a fena nde kolon. Muxu yo mi xulun, birin yi xima, bayo Alatala bata yi xixɔli gbeen nagodo e ma.

¹³ Dawuda yi dangu bode fɔxɔn na, a ti geya xuntagi yire makuyeni, e tagi kuya ki fajɔ. ¹⁴ Dawuda yi ganla nun Abineri xili, Neri a diina, a naxa, “Abineri, i mi n yabe ba?” Abineri yi yabin ti, a naxa, “Nde i tan na, i tan naxan sɔnxɔma

mangan xilideni?" ¹⁵ Dawuda yi a fala Abineri xa, a naxa, "Xeme mi i ra ba? I jɔɔɔn mi na Isirayila yi. Nayi, nanfera i mi mangan kantanma, i kanna? Muxuna nde bata fa mangan faxadeni, i kanna. ¹⁶ I naxan ligaxi ito ra a mi fan. N bata n kɔɔɔ habadan Alatala yi, i lan i xa faxa, e to mi e kanna kantanxi, Alatalaa muxu sugandixina. A mato iki, mangana a tanban nun a ige sa seen minen yi, naxanye yi a xun sade ra?"

¹⁷ Sɔli yi Dawuda xuiin kolon, a yi a fala, a naxa, "Dawuda, n ma diina, n ni i tan nan xui mema ba?" Dawuda yi a yabi, a naxa, "N tan nan yati a ra mangana, n kanna. ¹⁸ Nanfera n kanna biraxi a walikeen fɔɔɔ ra? N nanse ligaxi, fe jaxin mundun n kewanle yi? ¹⁹ Mangana, n kanna, yandi i ya walikena a falane rame. Xa Alatala nan i radinma n xili ma, a xa tin saraxan na. Koni xa muxune na a ra, e xa danga Alatala yetagi, bayo e n kedima to, e n masiga Alatalaa bɔɔɔn na, e naxa, 'Sa ala xɔɔene batu.' ²⁰ Koni n tan, n mi waxi faxa feni yireni naxan makuya Alatala batuden na. Isirayila mangan bata siga yengeni bɔɔɔ yi kunla dɔɔɔnna a fe ra, alo ganban fenje kii naxan yi burunna ra." ²¹ Sɔli yi a fala, a naxa, "N bata yulubin tongo. N ma dii Dawuda, i mɔn xa xete. N mi fa fe jaxin ligama i ra, bayo i n niin natanga to. N bata a liga alo xaxilitarena yati! N bata tantan gbeen ti." ²² Dawuda yi yabin ti, a naxa, "Mangana a tanban ni i ra. I ya banxulanna keden xa fa a tongo. ²³ Alatala muxun birin ma tinxinyaan nun tɔɔɔndiyaan saren fima. To, Alatala i so nen n yii, koni n mi tin Alatalaa muxu sugandixin faxa feen ma. ²⁴ Bayo to, n bata i niin yate, Alatala xa n niin yate, a n xunba tɔɔɔn birin ma." ²⁵ Sɔli yi a fala Dawuda xa, a naxa, "Ala xa i baraka, n ma dii Dawuda. I fe gbeene ligama nen, i nɔɔn sɔɔɔma nen yati!" Dawuda yi siga a danna, Sɔli fan yi xete a konni.

Dawuda yi dɔɔɔ Filisitine konni

27 Dawuda yi a miri, a naxa, "Lɔɔɔna nde Sɔli n faxama nen. A lan n xa n gi, n siga Filisitine yamanani. Nayi, Sɔli mi n sagatanje Isirayila bɔɔɔn birin yi, n mɔn yi n ba a yii." ² Dawuda yi keli, e nun a fɔɔɔrabira keme senninna, a siga Akisi konni, Mawoki a dii xemena, Gati mangana. ³ E birin yi dɔɔɔ Gati yi, Akisi fema. Birin nun a denbayaan nan yi a ra. Dawudaa jaxalan firinne fan yi a fema, Axinowami Yesreli kaana, e nun Abigayili, Karemele kaana, Nabali a kapa gilena. ⁴ Sɔli to a me a Dawuda bata sa a gi Gati yi, a yi ba fenje.

⁵ Dawuda yi a fala Akisi xa, a naxa, "Xa n nafan i ma, yirena nde xa so n yii banxidena nde ra, n dɔɔɔ denaxan yi. Amasɔɔ nanfera i ya walikeen dɔɔɔ i fema manga taani?" ⁶ Na lɔɔɔn yeteni, Akisi yi Sikilaga so a yii. Nanara, han to Sikilaga findixi Yuda mangane gbeen na. ⁷ Dawuda yi lu Filisitine yamanani je keden kike naanin. ⁸ Dawuda nun a fɔɔɔrabirane yi yengen nakeli Gesuri kaane xili ma, e nun Giriisi kaane nun Amalekine. Amasɔɔ, ne siyane yi dɔɔɔ na bɔɔɔni Suru binni siga han Misiran yi xabu waxati xunkuye. ⁹ Dawuda yi fuma na yamanana nde ma nen, jaxanla nun xemena, a mi sese lu a nii ra. A yi yexeeene nun jingene nun sofanle nun jɔɔɔmene nun dugine tongoma, a mɔn yi xete Akisi fema. ¹⁰ Akisi yi a maxɔɔdinma, a naxa, "E yengen nakelixa nde xili ma to?" Dawuda yi a yabi, a naxa, "Yuda bɔɔɔn yiifari fɔɔɔn xili ma" hanma "Yerameeline bɔɔɔn yiifari fɔɔɔn xili ma," hanma "Kenine bɔɔɔn yiifari fɔɔɔn xili ma." ¹¹ Xemen nun jaxanla, Dawuda mi yi sese luma a nii ra, naxan nɔɔ fe Gati yi, bayo a yi a mirixi, a naxa, "E nɔɔ feene fale nxu xili ma nen, e a fale, 'Dawuda a liga ikiini.'" A yi a ligama na kii nin a waxatin naxan birin ti

Filisitine yamanani. ¹²Nanara, Akisi yi laxi Dawuda ra han! Bayo a yi a mirixi nen, a naxa, “Dawuda bata Isirayila kaane raxɔɔ han! Nayi, a findima nen n ma walikeen na habadan!”

Sɔli nun yiimatona

28 Na waxatini, Filisitine yi e so-fane malan a findi gali kedenna ra siga Isirayila yengedeni. Akisi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “A kolon ki fapi a ε nun i fɔxrabirane luma nen n ma ganla ye.” ²Dawuda yi Akisi yabi, a naxa, “Nayi, i yetena a toma nen i ya walike naxan ligama.” Akisi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Nayi, n na i tongoma nen n yeteen kantan muxun na n siin birin yi.”

³Samuyeli bata yi faxa, Isirayila birin bata yi a saya feene liga, e yi a maluxun a taani Rama yi. Sɔli bata yi koron bɔnbɔne nun yiimatone kedi yamanani.

⁴Filisitine yi e malan e fa kuru Sunemi yi. Sɔli yi Isirayila birin malan Gilibowa yi. ⁵Sɔli Filisitine ganla to waxatin naxan yi, a gaxu, a bɔɓen yi mini. ⁶Sɔli yi Alatala maxɔdin, koni Alatala mi a yabi xiyeni, a mi a yabi saraxaraline masensen ti seene yi,⁴ a mi a yabi nabine xɔn.

⁷Sɔli yi a fala a walikeen xa, a naxa, “E naxanla nde fen n xa naxan falan tima barinne ra, alogo n xa sa a maxɔdin.” A walikene yi a fala a xa, e naxa, “Na nde sa En-Dɔri.” ⁸Sɔli yi a maxidi alo muxu gbete, a doma gbete so. E nun a fɔxrabira firin yi so naxanla konni kɔeen na. A yi a fala a xa, a naxa, “N wama nen i xa barinna nde maxɔdin n xa. N na naxan mataxamaseri i xa, i na ramini.” ⁹Koni naxanla yi a yabi, a naxa, “I a kolon ki fapi Sɔli naxan ligaxi. A bata koron bɔnbɔne nun yiimatone naxan yamanani. I katama n mayenden feen nan na al-

ogo n fan xa faxa ba?” ¹⁰Sɔli yi a kɔɔ Alatala yi, a naxa, “N bata n kɔɔ i xa habadan Alatala yi, fefe mi i sɔte feni ito yi.” ¹¹Naxanla yi a fala, a naxa, “I waxi n xa nde yita i ra?” A yi a yabi, a naxa, “Samuyeli yita n na.”

¹²Naxanla Samuyeli to waxatin naxan, a yi gbelegebele, a yi a fala Sɔli xa, a naxa, “Nanfera i n yanfaxi? I tan nan Sɔli ra!” ¹³Mangan yi a fala a xa, a naxa, “I nama gaxu, koni i nanse toma?” Naxanla yi a fala Sɔli xa, a naxa, “N barinna nde nan toma mine bɔxɔn bun.” ¹⁴A yi a fala a xa, a naxa, “A yetagin di?” A yi a yabi, a naxa, “Xeme fonna nan tema a mafilixi dugini.” Sɔli yi a kolon a Samuyeli nan yi a ra, a xinbi sin, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. ¹⁵Samuyeli yi a fala Sɔli xa, a naxa, “Nanfera i n ma matabuni kalaxi n ma? Nanfera i n xilixi, n te?” Sɔli yi a yabi, a naxa, “N tɔrɔxi han! Filisitine n yengema, Ala bata n nabepin. A mi fa n yabima nabi yi, a mi n yabima xiye yi. N na i xilixi na nan ma alogo i xa fa a fala, n lan n xa naxan liga.” ¹⁶Samuyeli yi a fala, a naxa, “Nanfera i n maxɔdinma? Bayo Alatala bata i rabepin, a findi i yaxun na.” ¹⁷Alatala bata n ma falan nakamali i ma. A bata mangayaan ba i yii, a a so Dawuda yii.

¹⁸Bayo i mi Alatala xuiin name, i tondi Amalekine raxɔɔ, nanara Alatala ito ligaxi i ra to. ¹⁹Alatala i tan nun Isirayila soma nen Filisitine yii. Tila, i tan nun i ya dii xemene fama nen be n denaxan yi, Alatala yi Isirayila ganla so Filisitine yii.” ²⁰Sɔli yi bira, a a yibandun bɔxɔni, gaxu gbeen yi a suxu Samuyeli a falane fe ra. Fangan yi naxan a yi, bayo a mi yi donse yo donma yanyin nun kɔeen na.

²¹Naxanla yi fa Sɔli fema, a a to fa fala a gaxuxi han! A yi a fala a xa, a naxa, “A mato, i ya walikeen bata i xuiin name.

⁴28:6 *Yurima nun Tumin masensen ti seene* fe sebexi Xɔrɔyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

Fayida, n na n niin fi nen i ya falane sux-
udeni. ²² Iki, i fan xa i tuli mati n na. N xa
fa donseen na i xɔn, i yi a don alogo i fan-
gan sɔtɔ benun i xa kiraan suxu.” ²³ Koni
a tondi, a yi a fala, a naxa, “N mi sese
donma.” A fɔxɔrabirane nun naxanla yi
kankan a ma, a yi e xuiin name. A keli
bɔxɔni a dɔxɔ saden ma. ²⁴ Naxanla yi
jinge dii raturaxin faxa mafuren naxan
yi ramaraxi a yii. A murutu fupin tongo,
a a bɔnbɔ, a burun gan a rate setareyani.
²⁵ A yi ne so Sɔli nun a fɔxɔrabirane yii,
e yi e dege. E yi keli na kɔɛen na, e siga.

Filisitine yi Dawuda raxete

29 Filisitine yi e ganla birin malan
Afeki yi. Isirayila kaane tan yi
e malan tigin dexɔn Yesereli yi. ² Filisi-
tine mangane yi e ganla yɛba sofa keme
keme nun sofa wuli wuli yɛen ma, siga
yengɛdeni. Dawuda nun a fɔxɔrabirane
yi Manga Akisi matima, ne yi sigan ti
xanbin na. ³ Filisitine kuntigine yi a fala,
e naxa, “Nde Heburuni itoe ra?” Ak-
isi yi Filisitine mangane yabi, a naxa,
“Dawuda na a ra, Sɔli a kuntigina nde,
Isirayila mangana. A n fema xabu to mi
a ra. N mi fe yo toxi a ra sa keli a fa
lɔxɔn ma han to.” ⁴ Filisitine kuntigine
yi xɔlɔ Akisi ma e yi a fala a xa, e naxa,
“Ɛ xemeni ito raxete, a xa xete taani i
tinxɔ a xa dɔxɔ denaxan yi. A nama siga
en ma yengeni, bayo a nɔɛ maxete nen
en xili ma yengeni. Xemeni ito a kanna
dijan sɔtɔma di, xa a mi en ma sofane
xunne so a yii? ⁵ En nama jinan a nax-
anle yi Dawuda ito nan xili sama sigini
e bodon waxatin naxan yi, e naxa, ‘Sɔli
bata muxu wuli keden faxa, Dawuda tan
wuli fu.”

⁶ Akisi yi Dawuda xili a a fala a xa,
a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala
yi, xeme fajin nan i tan na, a yi rafanɲe
n ma xa i lu n ma ganla ye. Bayo n mi
fe yo toxi i ra keli i fa lɔxɔn ma han
to. Koni i rapaxu mangane ma. ⁷ Nayi,

xete i konni bɔɲe xunbenli, alogo i nama
fefe liga naxan rapaxu mangane ma.”
⁸ Dawuda yi a fala Akisi xa, a naxa, “Koni
n nanse ligaxi? I feen mundun toxi i ya
walikeen na keli n fa lɔxɔn ma han to, al-
ogo n nama siga mangana, n kanna yax-
une yengɛdeni?” ⁹ Akisi yi Dawuda yabi,
a naxa, “N na a kolon, a i rafan n ma alo
Alaa malekana, koni Filisitine kuntigine
bata a fala iki, a naxa, ‘A nama te nɔx
fɔxɔ ra yengeni.’ ¹⁰ Keli sinma tila e nun
naxanye faxi i fɔxɔ ra. Ɛ siga xɔtɔnni
kuye nema yiba.”

¹¹ Na xɔtɔn bode, Dawuda nun a
fɔxɔrabirane yi keli sinma alogo e xa xete
Filisitine yamanani. Filisitine tan yi siga
Yesereli yi.

Dawuda yi Amalekine sagatan

30 Xi saxande lɔxɔni, Dawuda nun a
fɔxɔrabirane yi sa Sikilaga li. A
yi a li Amalekine bata yi yengen nakeli
Yuda yiifari fɔxɔni e nun Sikilaga xili
ma. E bata yi Sikilaga taan kala, e a
gan. ² E bata yi naxanle suxu e nun nax-
anye birin yi taani, muxudin nun muxu
gbeena. E mi muxu yo faxa, koni e bata
yi e birin xali, e kiraan suxu. ³ Dawuda
nun a fɔxɔrabirane to Sikilaga taan li,
e yi a ganxin to. E naxanle nun e dii
xemene nun e dii temene bata yi suxu.
⁴ Nayi, Dawuda nun a fɔxɔrabirane birin
yi lu wuge xui yitexin na han fanga mi
lu e ra sɔnɔn e wuga. ⁵ Dawudaa naxalan
firinne bata yi xali, Axinowami Yesereli
kaana e nun Abigayili Karemele kaana,
Nabali a kaɲa gilena.

⁶ Dawuda yi lu sɔxɔlɛni, bayo a fɔxɔra-
birane yi a magɔlɔn feen falama. Xɔlɔn
yi birin niini, birin ma dii naxanle nun e
dii xemene e fe ra. Koni Dawuda yi fan-
gan sɔtɔ Alatala yi, a Ala. ⁷ Dawuda yi
a fala saraxarali Abiyatari xa, Aximeleki
a dii xemena, a naxa, “Fa saraxarali do-
maan na n xɔn ma. Ala xa maxɔdin.”
Abiyatari yi fa a ra. ⁸ Dawuda yi Alatala

maxodin, a naxa, “N bire ganli ito fɔxɔ ra ba? N na a suxe ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Bira a fɔxɔ ra, i e suxuma nen yati, i yi muxu suxine xunba.”⁹ Dawuda nun a fɔxɔrabira kemen sennin yi kiraan suxu. E Besori Baan li waxatin naxan yi, nde yi lu xanbin na menni.¹⁰ Bayo muxu keme firin yi taganxi naxanye mi yi nɔe Besori xudeni gide. Dawuda nun muxu keme naaninna yi sagatanna ti.

¹¹ E Misiran kaana nde li xeen ma, e a xali Dawuda fema. E donseen so a yii e nun igena.¹² E yi xode xarena nde so a yii e nun paxundan xaren tɔnsɔn firin. A to yelin ne donɔe, a xaxili sɔtɔ, bayo a bata yi yanyi saxan kɔe saxan ti a mi ige min a mi donse don.¹³ Dawuda yi a maxodin, a naxa, “I kanna nde ra, i kelixi minen yi?” A yi a yabi, a naxa, “Misiran kaan nan n na, Amalekina nde a konyina. N kanna bata n furaxin nabepin a xii saxanna nan to.¹⁴ Nxu bata yi fu Keretine bɔxɔn yifari fɔxɔn ma, e nun Yuda bɔxɔna, e nun Kalebi bɔxɔn yifari fɔxɔna. Nxu yi Siki-laga taan gan.”¹⁵ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “I nɔe n xale ganla yireni?” A yi a yabi, a naxa, “I na i kɔlɔ n xa Ala yi a i mi n faxe e nun i mi n soe n kanna yii, n na e yiren yite i ra nen.”¹⁶ Nayi, xemem yi Dawuda xali han Amalekine denaxan yi. E yi e li xuyaxi ayi bɔxɔn birin yi, e e degema, e e minma, e paxanxi, na yenge yi se tongoxine fe ra e naxanye tongo Filisitine nun Yuda yamanani.¹⁷ Dawuda yi e yenge keli subaxan ma han na xɔtɔn bode jinbanna, e sese mi a yimini, fɔ banxulan keme naaninna naxanye nɔ e giye ɲɔgɔmɛne fari.¹⁸ Amalekine naxanye birin suxu Dawuda yi ne xɔɔya, katarabi a paxalan firinne ma.¹⁹ Muxu yo mi yi luxi, a xurin nun a xungbena, dii xemem nun dii temena, e nun yii seene, e naxanye birin tongo, na sese mi lu. Dawuda yi fa e birin na.²⁰ A mɔn yi Amalekine yexene nun e jingene tongo.

Naxanye yi na xuruseene xalima ne yi a falama, e naxa, “Dawuda yii se suxine ni i ra.”

²¹ Dawuda yi fa menni xeme keme firinne yi denaxan yi naxanye yi taganxi, e lu xanbin na Besori Baan de. E siga Dawuda nun yamaan nalandeni naxanye yi a fɔxɔ ra. Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi maso e ra, a yi e xɔntɔn.²² Naxuden nun fuyantenna naxanye yi yamaan ye Dawuda fɔxɔ ra, ne yi falan tongo, e naxa, “Bayo e mi faxi en fɔxɔ ra, yenge yi seen naxanye xunbaxi sese mi yitaxunma e ra. Koni birin ma paxanla nun a diine yi so a yii, e e xali, e siga.”

²³ Koni Dawuda yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne e nama a liga na kiini Alatala kiseene ra, a naxan fi en ma. Bayo a bata en kantan, a ganla so nxu yii naxan fa en xili ma.²⁴ Nayi, nde e xuiin namema feni ito yi? Naxan godoxi yengeni e nun naxan dɔxi goronne dexɔn, e birin gbeen yelanma nen.”

²⁵ Na lɔxɔni Dawuda yi na findi sariyan na Isirayila xa. Na sariyan mɔn na han to.

²⁶ A to Sikilaga li, Dawuda yi yenge yi seen fɔxɔ kedenna rasiga Yuda fonne ma, a xɔyine. A falani ito ti e xa, a naxa, “E gbeen ni i ra, seen naxanye tongoxi Alatala yaxune yii.”

²⁷ A a rasiga fonni itoe birin ma: naxanye Beteli nun Ramoti-Negewi nun Yatiri yi,

²⁸ naxanye Aroyeri nun Sifimoti nun Esitemowa yi,

²⁹ naxanye Rakali yi e nun Yerameeli taa kaane nun Keni taa kaane,

³⁰ naxanye Xoroma nun Bori-Asan nun Ataki yi,

³¹ naxanye Xebiron yi, e nun Dawuda nun a fɔxɔrabirane bata yi siga denaxan birin yi.

Sɔli faxana

Taruxune Singen 10.1-12

31 Filisitine yi Isirayila yenge. Isirayila kaane yi e gi, a gbegbe yi faxa Gilibowa geyaan fari. ²Filisitine yi xape ayi Sɔli nun a diine xili ma. E yi Sɔli a dii xemene faxa, Yonatan nun Abinadabo nun Maliki-Suwa. ³Yengen yi wolon Sɔli rabilinni, xali wonle yi a li, a yi gaxu e ye ra han! ⁴Sɔli yi a fala yenge so se maxanla xa, a naxa, “I ya silanfanna tongo i n faxa, bayo n mi waxi Ala kolontareni itoe xa n masɔɔn, e yi n tɔɔ.” Koni a yenge so se maxanla yi tondi, bayo a yi gaxuxi han! Nayi, Sɔli yi a silanfanna tongo a sɔnsɔn a de. ⁵Sɔli a yenge so se maxanla to a to faxaxi, a fan yi sɔnsɔn a silanfanna de e birin yi faxa. ⁶Sɔli nun a dii xeme saxanne nun a yenge so se maxanla nun a fɔɔrabirane birin yi faxa e bode xɔn lɔɔ kedenni na kii nin. ⁷Isirayila kaan naxanye yi lanbanna fɔɔ kedenni, e nun Yuruden baan fɔɔ boden

na, ne yi a to a Isirayila ganla yi a gima. E mɔn yi a to a Sɔli nun a diine bata yi faxa. E yi e taane rabepin, e e gi. Filisitine yi fa dɔɔ na.

⁸Na xɔɔn bode, Filisitine yi fa binbine yii seene tongodeni, e yi Sɔli nun a diine binbine to biraxi Gilibowa geyaan fari. ⁹E Sɔli xunna bolon a de, e a yenge so seene tongo. E yi na fe xibarun nasiga Filisiti yamanan birin yi e nun e suxure banxine yi e nun e yamaan tagi. ¹⁰E yi Sɔli a yenge so seene sa Asitarate suxure banxin kui, e a binbin singan Beti-San taan yinna xɔn.

¹¹Yabesi Galadi kaane to a me Filisitine naxan ligaxi Sɔli ra, ¹²e banxulan senbemaneyi keli, e sigan ti kɔɔn birin na siga han Beti-San. E Sɔli nun a diine binbine tongo Beti-San yinna kanke. E yi xete Yabesi yi, e yi e gan menni. ¹³E yi e xɔnne tongo, e e maluxun tamaro wudi binla bun ma Yabesi yi. E yi sunna suxu xii solofere.

Samuyeli Firindena

Manga Dawudaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito, Samuyeli Firinden Dawudaa mangayaan nan ma fe falama, naxan findixi Isirayila bɔxɔn manga firinden na, naxan yi gbo e mangane birin xa. A feene rabaxi nen jɛɛ wuli keden benun Marigi Yesu xa bari. A fɔlɔma Dawudaa wugan nan ma, a to Sɔli nun a dii xemen Yonatan faxa feen me, a mɔn a yitama nen Dawuda findi mangan na kii naxan yi keli Yuda bɔnsɔnni. Sɔli a dii xemen yi mangayaan liga kɔmen fɔxɔn bɔnsɔnne xunna waxati dando yi. A to faxa, na bɔnsɔnne yi bira Dawuda fɔxɔ ra, e yi a sugandi mangan na. Nayi, Dawuda yi dɔxɔ Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne xunna. Samuyeli Firinden sora dɔnxene, ne fe dɔnxene nan falama lan Dawudaa mangayaan ma.

Kitabun yireni ito yi, Manga Dawuda yitaxi en na nen luxun mi naxan yi. A a gboon nun a senben nan yitama en na, koni a kala xɔnne fan mi luxunxi en ma, e nun gbalo feen naxanye a denbayaan sɔtɔ. Dawudaa taruxuna a yitama en na nen muxun senben sɔtɔma kii naxan yi, a na a ti a kala xɔnne ra, a yi yulubi xafarin xandi Ala ma.

Dɔnxen na, a gbengbenna, Dawuda findi misali fapin nan na Isirayila yamaan xa waxati xɔdexene yi, Ala naxan nafaxi a yamaan ma. Nayi, Ala yi de xuiin tongo Dawuda xa, fa fala “I ya mangayaan nun i ya denbayaan luma nen n yetagi habadan, bayo i ya mangayaan senben luma nen habadan.” (Samuyeli Firindena 7.16) Ala Yesu nan nafa na falan nakamalideni, Yesu yi yate Dawudaa dii xemen na layiri nenen kui (Na feen sebexi Matiyu 20.29-34 kui e nun 21.9).

Dawuda yi Sɔli faxa feen me

1 Sɔli faxa xanbini, Dawuda Amalekine nɔxina, Dawuda yi fa lu Sikilaga taani xi firin. ²Xi saxande lɔxɔni, banxulanna nde yi fa, sa keli Sɔli a gali malandeni. A dugine yibɔxi, burunburunna a xunni sununa fe ra. A to Dawuda feman li, a yi a xinbi sin bɔxɔn ma. ³Dawuda yi a maxɔdin, a naxa, “I kelixi minen?” A yi a yabi, a naxa, “N nan n gixi Isirayila ganla nan ma.” ⁴Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “A yebe n xa naxan danguxi.” Xemen yi a yabi, a naxa, “Isirayila sofa ganla bata a gi yengeni, sofa wuyaxi bata faxa. Hali, Sɔli nun a diin Yonatan bata faxa.” ⁵Banxulanna naxan faxi xerayaan na, Dawuda mɔn yi na maxɔdin, a naxa, “I a kolonxi di, a Sɔli nun a dii xemen Yonatan bata faxa?” ⁶Banxulanna yi a yabi, a naxa, “N yi Gilibowa geyaan nan fari, n yi Sɔli to, a tanban tixi a bun, a yi gbetenxi yaxune wontorone nun soo ragine xɔn. ⁷A to a firifiri, a yi n to, a yi n xili. N yi a yabi, n naxa, ‘N tan ni i ra.’ ⁸A yi n maxɔdin a nde n tan na. N yi a fala a xa a Amalekin nan n tan na. ⁹Nayi, a yi n yamari a n xa fa a faxa, bayo a yi sɔxɔlexi, hali a mɔn to yi jɛjɛ. ¹⁰Nayi, n yi n maso a ra, n yi a faxa, bayo n yi a kolon a a mi yi kisima a biradeni. Na xanbi ra, mangana, n yi a mangaya taxamasenna ba a xun na. N yi a yiirasoon ba a yiin na. N bata fa e ra i xɔn.”

¹¹Dawuda yi a dugine yibɔ a ma. Naxanye birin yi a fema, ne fan yi na liga. ¹²E yi saya feene liga, e wuga, e sun han jinbanna Sɔli nun a diin Yonatan ma fe ra e nun Alatala sofane nun Isirayila kaan naxanye faxaxi yengeni.

¹³Na xanbi ra, Dawuda yi a fala banxulanna xa naxan faxi xeraan na, a naxa, “Nde i tan na?” A yi a yabi, a naxa, “Amalekin naxan dɔxi yamanani ito yi,

na nan ma diin n tan na.”¹⁴ Dawuda yi a fala, a naxa, “I mi gaxu mangan faxe Alatala bata yi naxan sugandi?”¹⁵ Dawuda yi a sofa keden xili, a yi a fala, a naxa, “Siga, i yi sa a faxesa.” So-faan yi Amaleki kaan garin, a yi a faxesa.¹⁶ Dawuda yi a fala Amaleki kaan ma, a naxa, “I tan nan i faxesa feen nagidixi, i yi i yete yalagi, i naxa, ‘N tan nan Alatalaa manga sugandixin faxesa.’”

Dawuda yi e wuga

¹⁷ Dawuda yi saya sigini ito sa Söli nun a diin Yonatan xa.¹⁸ A yi yamarin fi a Yuda kaane xa e maxaran na sigin ma naxan xili “Xalimakuli Sigina.” A sebexi kedin kui naxan yi xili Tinxin Muxuna kedina.

¹⁹ Isirayila sofa kendene bata faxesa a geyane fari.

A mato sofane faxesa kii naxan yi!

²⁰ A nama fala Gati taani, na xibarun nama fala Asikalön kirane xön,

alogo Filisitine sungutunne nama sewa, alogo Ala kolontarene sungutunne nama naxan.

²¹ Xiila nun tulen nama fa fa Gilibowa geyane fari,

xee sabatila nama fa lu e ma, bayo sofane ye masansan wure lefane e rayagi menna nin,

Söli ye masansan wure lefana, turen yi ba soe a ma.

²² Yonatan ma xalimakunla mi yi xetema yaxu faxesa daxin yetagi, yaxun senben yetagi.

Söli a silanfanna yi a wanla rakamal-ima.[§]

²³ Söli nun Yonatan yi rafan yamaan ma ki fajani e siimayaan birin yi,

hali e sayani, e mi fate.

E yi xulun singbinna xa, e senben yi gbo yatan xa.

²⁴ Isirayila naxanle, e Söli wuga.

A yi e maxidima nen dugi fajani, a xemaan sa e dugine ra.

²⁵ A mato,

sofa senbemane bata faxesa yengeni!

Yonatan bata faxesa geyane fari!

²⁶ N bönen sunuxi i ya fe ra,

Yonatan, n tada, n xöyi kendena.

I ya xanuntanyaan yi rafan n ma, dangu naxanle gbeen na.

²⁷ A mato, sofa senbemane bata faxesa!

Sofa fangamane bata raxori!

Dawuda yi findi Yuda mangan na

2 Na feene dangu xanbini, Dawuda yi Alatala maxödin, a naxa, “N lan n xa siga Yuda taana nde yi ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Ön.” Dawuda yi a maxödin, a naxa, “N sigan minen?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Xebiron yi.”² Dawuda yi siga e nun a naxalan firinne, Axinowami, Yeserele kaana e nun Abigayili, Nabali Karemele kaana kaña gilena.³ A yi a foxorabirane fan nun e denbayane xali, e sa döxo Xebiron nabilinni.

⁴ Nayi, Yuda bönsönnä muxune yi fa Xebiron yi alogo e xa Dawuda findi Yuda mangan na.

E to a fala Dawuda xa a Yabesi-Galadi kaane bata yi Söli maluxun,⁵ a yi xerane rasiga a faladeni e xa, a naxa, “Alatala xa e baraka e to Söli maluxunxi e kannä, e hinanna mayita a mabinni.”⁶ Ala xa Alatala fan e suxu hinanna nun lan-nayani. N tan fan fanma e ra nen, bayo e na nan ligaxi.⁷ Iki, e sobe so, e wekile. E kannä Söli bata faxesa, Yuda kaane n tan nan sugandixi mangan na e xun na.”

§1:22 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

Yiseboseti yi findi Isirayila mangan na

⁸ Abineri, Neri a dii xemena, Söli a sofa kuntigin bata yi Yiseboseti suxu. Yiseboseti, Söli a dii xemen nan yi a ra. Abineri yi a xali Maxanayin taani. ⁹ A yi a dɔxɔ mangan na Galadi xun na e nun Asuri nun Yesereli nun Efirami nun Bunyamin nun Isirayila birin xun na. ¹⁰ Yiseboseti, Söli a dii xemen finde Isirayila mangan na, a bata yi jee tonge solomasexe sɔɔ. A jee firin nan ti mangayani. Koni Yuda bɔnsɔnna bata yi bira Dawudaa mangayaan fɔxɔ ra. ¹¹ Dawuda jee solofere e nun kike sennin nan ti mangayani Xebiron yi Yuda bɔnsɔnna xun na.

Yengen Yuda nun Isirayila tagi

¹² Neri a dii xemena Abineri nun Söli a dii xemen Yiseboseti a walikene yi keli Maxanayin taani, e siga Gabayon taani. ¹³ Seruyaa dii xemen Yowaba nun Dawudaa walikene fan yi kiraan suxu. E yi naralan Gabayon ige dɔxɔdeni. Ndee yi lu ige dɔxɔden fɔxɔ kedenni, ndee fan yi lu fɔxɔ kedenni. ¹⁴ Abineri yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Banxulanna ndee xa keli, e yengen so en yetagi.” Yowaba yi a yabi, a naxa, “E xa keli.” ¹⁵ Sofane yi keli, e yi tengɛ muxu fu nun firin yi Bunyamin bɔnsɔnni, Söli a dii xemen Yiseboseti xa, muxu fu nun firin yi Dawudaa walikene ye. E e maso e bode ra. ¹⁶ Birin yi a yenge so boden suxu a xunna ma, a yi a sɔxɔn a jensenni silanfanna ra, e birin yi bira e bode xɔn. E na yiren xili sa, “Fanye Xɛena” Gabayon yamanani. ¹⁷ Na lɔxɔni, yenge gbeen yi keli. Dawudaa walikene yi Abineri nun Isirayila kaane nɔ na yengeni.

¹⁸ Seruyaa dii saxanne Yowaba nun Abisayi nun Asaheli nan yi menni. Asaheli yi xulun alo bolena, ¹⁹ a yi Abineri sagatanma, a mi yi xetema a fɔxɔ

ra, a mi siga a yiifanna ma hanma a kɔmenna ma. ²⁰ Abineri yi a xanbi rato, a yi a fala, a naxa, “I tan Asaheli nan a ra ba?” A yi a yabi, a naxa, “N tan na a ra.” ²¹ Abineri yi a fala a xa, a naxa, “Siga yiifanna ma hanma kɔmenna ma, i sa banxulanna nde yenge, i yi a yenge yi se tongoxine ba a yii.” Koni Asaheli mi yi waxi xete feni Abineri fɔxɔ ra. ²² Abineri mɔn yi a fala Asaheli xa, a naxa, “Xete n fɔxɔ ra. Nanfe a lige n xa i bɔnbɔ, n yi i faxa? Na xanbi ra, n mi fa nɔɛ i tada Yowaba yetagi toe.” ²³ Koni Asaheli mi tin kiraan masare. Nayi, Abineri yi a sɔxɔn a kuini tanban xunna boden na, tanban yi sa mini Asaheli fari. A bira, a faxa. Naxanye birin yi fama Asaheli faxaxin biradeni, ne yi ti menni.

²⁴ Yowaba nun Abisayi yi bira Abineri fɔxɔ ra. Sogen bira waxatin naxan yi, e yi fa Ama geyaan fari, Giyahi yetagi, Gabayon tonbonna kiraan xɔn. ²⁵ Bunyamin sofane yi e malan Abineri xanbi ra, e findi ganla ra e ti geyaan xun tagi. ²⁶ Abineri yi Yowaba xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Silanfanna luye faxan tiye tun ba? I mi a kolon a na rapanna jaxuma ayi nen? I luma han waxatin mundun, i mi a fala yamaan xa a e xa xete en ngaxakedenne fɔxɔ ra?” ²⁷ Yowaba yi yabin ti, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Ala yi, xa i mi yi falan ti nun, n ma muxune mi yi xetema e fɔxɔ ra han tila xɔɔnni.” ²⁸ Yowaba yi xɔtaan fe. A sofane yi xete Isirayila kaane fɔxɔ ra, e yi yengen dan.

²⁹ Abineri nun a sofane yi sigan ti kɔena ngaan na Araba yamanani. E Yuruden baani gidi, e Bitiron birin yigidi e sa Maxanayin taan li. ³⁰ Yowaba xetexina Abineri fɔxɔ ra, a yi yamaan birin malan, Dawudaa walikɛɛn muxu fu nun solomanaanin yi dasaxi e nun Asaheli. ³¹ Koni Dawudaa muxune bata yi muxu keme saxan e nun tonge sennin faxa Bunyamin bɔnsɔnna muxune nun Abineri a muxune ra. ³² E fa Asaheli ra, e yi a

maluxun a fafe gaburun na Betelemi yi. Na xanbi ra, Yowaba nun a muxune yi sigan ti kœna ngaan na, e sa so Xebiron yi xœtœn deni.

Dawuda diin naxanye bari

Taruxune Singen 3.1-4

3 Yengen bu nen Sœli a denbayaan nun Dawudaa denbayaan tagi han! Dawuda senben yi gboma ayi nen tun, Sœli a denbayaan tan senben yi lu panœ. ²Dawuda yi dii xemene sœtœ Xebiron taani. A dii singen yi xili nen Aminon, naxan nga yi Yesereli kaana Axinowami ra. ³A diin firindena, Kileyabi, naxan nga yi Abigayili ra, Karemele kaan Nabali a kaja gilena. A diin saxandena, Abisalomi, naxan nga findi Gesuri taan Manga Talamayi a dii temen Maka ra. ⁴A diin naanindena, Adoniya, naxan nga findi Xagiti ra, a diin suulundena, Sefati, naxan nga yi Abitali ra. ⁵A dii senindena, Yitireyami, Dawudaa paxanla Egela a dii xemena. Diini itoe nan sœtœ Dawuda xa Xebiron yi.

Abineri yi a mœ Yiseboseti ra

⁶Yengen waxatini Sœli a denbayaan nun Dawudaa denbayaan tagi, Abineri senben yi gbo ayi Sœli a muxune xun na. ⁷Konyi paxanla** nde yi Sœli yii naxan yi xili Risipa, Ayaa dii temena. Yiseboseti yi a fala Abineri xa, a naxa, "Nanfera œ nun n baba konyi paxanla sigaxi œ sa kafu?" ⁸Yiseboseti a falan yi Abineri xœlœ kati, a yi a yabi, a naxa, "I n mirixi Yuda bœnsœnna baren nan na ba? To, n walima tinxinna nin i baba Sœli a denbayaan xa, e nun a ngaxakedenne nun a xœyine, n mi i so Dawuda yii. I fa n mafalama paxanli ito nan ma fe ra to?" ⁹Alatala xa tœrœ paxin sa n fari xa n mi a liga Dawuda xa alo Alatala layirin tongoxi a xa kii naxan

yi, ¹⁰a to a fala, a a mangayaan bama nen Sœli a denbayaan yii, a yi Dawuda dœxœ mangan na Isirayila xun na e nun Yuda, keli Dan ma han sa dœxœ Berisebara." ¹¹Bayo Yiseboseti yi gaxuxi Abineri yœœ ra, a mi nœ a fala keden peen yabe.

¹²Abineri yi xerane rasiga a faladeni Dawuda xa, a naxa, "Nde gbee yamanan na? En layirin xidi en tagi, n na i maliyœ nen Isirayila birin yi lu i fœxœ ra." ¹³Dawuda yi a yabi, a naxa, "N tinxi, n layirin xidi en tagi, koni n fe keden nan maxœdinx i ma, i mi fa n yetagin toma, fœ i na fa Mikali ra, Sœli a dii temena, i nema fe n fema." ¹⁴Dawuda yi xerane rasiga a faladeni Sœli a dii xemene Yiseboseti xa, a naxa, "N ma paxanla Mikali so n yii, n Filisiti xemœ kemœ banxulan naxan futu se ra." ¹⁵Nayi, Yiseboseti yi sa Mikali ba a xemene Palitiyeli yii, Layisi a dii xemena. ¹⁶A xemene wugamatœœn yi bira a fœxœ ra han Baxurin taani. Nayi, Abineri yi a fala a xa, a naxa, "Xetœ i konni." A yi xete.

¹⁷Abineri nun Isirayila fonne yi falan ti, a yi a fala e xa, a naxa, "œ waxi nen Dawuda xœn mangayani xabu to mi a ra, ¹⁸awa, a liga waxatin ni i ra, amasœtœ Alatala bata falan ti Dawudaa fe yi, a naxa, 'N nan n ma yamaan xœrœyama, Isirayila, n ma walikeœn Dawuda nan xœn Filisitine yii e nun yaxun bonne.'" ¹⁹Abineri mœn yi falan ti Bunyamin kaane fan xa. Na xanbi ra, a sa rali Dawuda ma Xebiron yi, naxan birin nafan Isirayila kaane ma e nun Bunyamin bœnsœnna muxune ma. ²⁰A yi fa Dawuda fema Xebiron yi, muxu mœxœœ biraxi a fœxœ ra, Dawuda yi donse donna paxapaxani tœn Abineri xa e nun muxun naxanye yi a fœxœ ra. ²¹Abineri yi a fala Dawuda xa, a naxa, "N kelima nen, n siga, n sa Isirayila birin

**3:7 *Konyi paxanla* sariyan seœexi Xœrœyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan sœtœ a paxanla ra.

malan n kanna senben bun ma, mangana. E layirin fenma nen ε nun ne tagi, i mangayaan liga yiren birin yi alo i waxi a xɔn kii naxan yi.” Dawuda yi tin Abineri yi siga bɔɲɛ xunbenli.

Yowaba yi Abineri faxa

²²Na dangu xanbini, Yowaba nun Dawudaa muxune yi fa sa keli yengeni, e yi fa yenge yi se tongoxi wuyaxi ra e yii. Abineri mi yi fa Dawuda fema Xebiron yi, bayo Dawuda tin nen a yi siga bɔɲɛ xunbenli. ²³Yowaba fa waxatin naxan yi e nun ganla naxan yi a fɔxɔ ra, e yi a fala a xa a Neri a dii xemena Abineri bata yi fa mangan fema, a yi a lu a siga bɔɲɛ xunbenli. ²⁴Yowaba yi siga mangan konni, a yi a fala mangan xa, a naxa, “I nanse ligaxi? Abineri yi fa i konni, i yi a lu a siga bɔɲɛ xunbenli?” ²⁵Anu, i a kolon a Neri a dii xemena Abineri faxi i yanfadani alogo a xa i siga kiin nun i xete kiin kolon e nun i naxan ligama.” ²⁶Yowaba keli xanbini Dawuda konni, a yi xerane rasiga Abineri ɲɛɲɛ xɔn, ne yi sa a li fɔ Sira ige dɔxɔdeni, e sa fa a ra. Dawuda mi yi a kolon. ²⁷Abineri xete waxatin naxan yi Xebiron yi, Yowaba yi a xili taan so deen dexɔn, alo a wundo falan nan tima a xa. A yi a sɔxɔn menni a kuini, alogo a xa a xunyena Asaheli gbee faxan ɲɔxɔ.

²⁸Dawuda to a mɛ naxan danguxi, a yi a fala, a naxa, “Alatala a kolon n tan nun n ma mangayaan mi findixi Neri a dii xemena Abineri faxa feen sabun na mume!” ²⁹Na goronna xa dɔxɔ Yowaba nun a denbayaan xun ma. Muxuna nde xa lu Yowabaa denbayani kɔrɔsilaan luyɛ naxan ma hanma dogonfonna, hanma naxan sigan tiyɛ dunganna ra, hanma e faxa silanfanna ra, hanma donse mi naxan yii.” ³⁰Yowaba nun a tada Abisayi Abineri faxa na kii nin, amasɔtɔ a bata yi e xunyena Asaheli faxa Gabayon yi yengeni.

³¹Dawuda yi a fala Yowaba xa e nun yamaan naxan yi biraxi a fɔxɔ ra, a naxa, “E ε dugine yibɔ, ε kasa benbeli dugine ragodo ε ma sununi, ε Abineri saya feen liga.” Manga Dawuda yeteen yi bira binbin fɔxɔ ra. ³²E yi Abineri maluxun Xebiron yi. Mangan yi a xuini te, a wuga, yamaan birin yi wuga. ³³Mangan yi saya sigin sa Abineri yi xa, a naxa, “Abineri yi lan ba a faxa alo xaxilitarena?”

³⁴I yiine mi yi xidixi, i sanne mi yi xidixi,

Anu, i bata faxa alo muxu faxane na muxun naterena.”

Yamaan birin mɔn yi Abineri wuga. ³⁵Na xanbi ra, e yi e maso Dawuda ra alogo e xa donseen so a yii, sogen mɔn yi na, koni Dawuda yi a kɔlɔ, a naxa, “Ala xa tɔrɔya ɲaxin sa n fari xa n donseen don benun sogen bira waxatini.”

³⁶Yamaan birin yi na kolon, na yi rafan birin ma. ³⁷Nayi, Yuda yamaan birin nun Isirayila kaane yi a kolon a mangan xa mi yamarin fixi alogo Neri a dii xemena Abineri xa faxa. ³⁸Dawuda mɔn yi a fala a walikene xa, a naxa, “E a kolon ba fa fala a Isirayila kuntigi gbeena nde bata faxa to?” ³⁹Hali mangan to n na, n senben panxin na a ra iki. Muxune itoe, Seruyaa dii xemene dangu n tan na. Alatala yeteen xa e tɔrɔ e to faxani ito tixi.”

Yiseboseti faxa fena

4 Sɔli a dii xemen Yiseboseti to a mɛ a Abineri bata yi faxa Xebiron yi, a yii xudin yi tuyɛ ayi, gaxun yi Isirayila kaane birin suxu. ²Gali kuntigi firin yi Sɔli a dii xemen yii, Banaha nun Rekabu. Rimɔn Beroti kaan nan ma dii xeme yi e ra, Bunyamin bɔnsɔnni. ³Amasɔtɔ Beroti kaane yi yatexi nen alo Bunyamin bɔnsɔnna, Beroti kaane bata yi fa, e dɔxɔ Gitayin taani, e dɔxi denaxan yi han to.

⁴Sōli a dii xemen Yonatan ma dii xemena nde yi na naxan yi lebutenxi. A jee suulun nan yi a ra Sōli nun Yonatan faxa feen xibarun yi fama waxatin naxan yi, sa keli Yesereli taani. Na nan a liga, dii ngana nde yi a tongo mafuren, a yi bira, a yi findi sanmadōntōn na, a tan diin yi xili nen Mefiboseti.

⁵Beroti kaan Rimōn ma dii xemene, Rekabu nun Banaha yi siga Yiseboseti konni soge xōleni, e yi a li xiye yanyin na. ⁶E so han banxin tagini alo e yi murutun nan tongoma, e yi Yiseboseti sōxōn a kuini. Na xanbi ra, Rekabu nun a xunyen Banaha yi e gi. ⁷E soe banxini, mangana a matabun saden ma, e yi a sōxōn, e a faxa. E a xunna xaba a de, e yi a xunna suxu e yii, e siga yire xunkuyeni Araba kiraan xōn ma. ⁸E yi Yiseboseti xunna xali Manga Dawuda fema Xebiron yi, e yi a fala a xa, e naxa, “Yiseboseti xunna nan ito ra, Sōli a dii xemena, i yaxuna, naxan yi wama i faxa feni. To, Alatala bata i gbeen jōxō Sōli nun a xanbin na.”

⁹Dawuda yi a fala Beroti kaan Rimōn ma dii xemene xa, Rekabu nun a xunyen Banaha, a naxa, “N bata n kōlō habadan Alatala yi, a tan naxan n ba tōrōn birin yi. ¹⁰Naxan a fala n xa, a naxa, ‘Sōli bata faxa,’ naxan yi laxi a ra a a bata xibaru fajin nali n ma, n na a suxu nen, n yi a faxa Sikilaga yi, alogo a xa na xibaru fajin saranna sōtō. ¹¹Naxudene muxu tinxinxin faxa waxatin naxan yi banxini a saden ma, iki n mi a wunla maxōdinje e ra ba, n yi e jan bōxōn fari?” ¹²Dawuda yi yamarin fi a sofa banxulanne ma e xa Rekabu nun a xunyen Banaha faxa. Na xanbi ra, e yi e yiine nun e sanne bolonje a ra, e yi e singan Xebiron ige ramradeni. E yi Yiseboseti xunna maluxun Neri a diina Abineri gaburun na Xebiron yi.

Dawuda yi findi mangan na Isirayila xun na

Taruxune Singen 11.1-9

5 Isirayila bōnsōnne birin yi fa Dawuda fema Xebiron yi. E yi a fala, e naxa, “En wuli keden fasa keden. ²A fōlōni, Sōli yi nōxō mangan na waxatin naxan yi, i tan nan yi tixi Isirayila ganla yee ra. Alatala bata yi a fala i xa, a naxa, ‘I tan nan findima n ma yamana Isirayila kantān muxun na, i findi e yeeratiin na.’” ³Nayi, Isirayila fonne birin yi fa mangan fema Xebiron yi, Manga Dawuda yi layirin tongo e xa Xebiron yi Alatala yetagi. E yi turen sa a xunni a dōxō feen na Isirayila mangan na.

⁴Dawuda findi mangan na a jee tonge saxanden nan ma, a yi jee tonge naanin ti mangayani. ⁵A yi mangayaan liga Yuda xun na Xebiron yi jee solofere kike sennin, a yi jee tonge saxan nun saxan ti mangayani Yuda nun Isirayila birin xun na Yerusalen yi.

Dawuda yi Yerusalen taan nō

⁶Manga Dawuda nun a fōxōrabirane yi siga Yerusalen xili ma. Yebusu kaan naxanye yi na yamanani, ne yi a fala Dawuda xa, e naxa, “I mi soe be, bayo hali danxutōne nun sankalatōne nōe i kede nen.” Nanara, e mirixi a ma, e naxa, “Dawuda mi nōe soe be.” ⁷Koni, Dawuda yi Siyon yinna suxu a senbeni, a naxan xili sa Dawudaa Taana. ⁸Na lōxōni, Dawuda yi a fala, a naxa, “Naxan yo waxi Yebusu kaane nō feni, fō na kanna xa siga kiraan nan xōn naxan gixi sa lan igen ma alogo a yi e masōtō, Dawuda yi na ‘sankalatōne nun danxutōne’ rajaxu.” Nanara, a falama a “Danxutōne nun sankalatōne” mi soma Ala Batu Banxini. ⁹Dawuda yi dōxō taan yire makantanxini, a yi men xili sa a Dawudaa Taana. Na xanbi ra, Dawuda yi menna nun na ra-

bilinna ti keli Milo gbingbinna ma siga han taa tagini. ¹⁰Nayi, Dawuda senben yi lu gbo ayi tun, bayo Alatala yi a xɔn, Ala Senben Birin Kanna.

Dawudaa mangayaan yi baraka

Taruxune Singen 14.1-2

¹¹Tire taan mangan Xurami yi xerane rasiga Dawuda ma, e yi suman wudin xali na e nun wudi rawanle nun geme masonle naxanye manga banxin ti Dawuda xa. ¹²Dawuda yi a kolon a Alatala yatin nan a findixi mangan na Isirayila xun na, a yi a mangayaan senbe so masɔɔ a yamana Isirayila fe ra. ¹³A keli xanbini Xebiron yi, Dawuda mɔn yi konyi paxanla^{††} ndee nun paxanla ndee fen Yerusalen yi, a mɔn yi dii xemene nun dii temene sɔɔ. ¹⁴Naxanye sɔɔ a xa Yerusalen yi, ne xinle ni itoe ra: Samuwa nun Sobaba nun Natan nun Sulemani ¹⁵nun Yibixari nun Elisawa nun Nefegi nun Yafiya ¹⁶nun Elisama nun Eliyada nun Elifeleti.

Dawuda yi Filisitine nɔ

Taruxune Singen 14.8-16

¹⁷Filisitine yi a me a Dawuda bata yi findi mangan na Isirayila xun na, e birin yi siga a fendeni. Dawuda yi na me, a yi so yire makantanxini. ¹⁸Filisitine yi fa, e xuya ayi Refa lanbanna birin yi. ¹⁹Dawuda yi Alatala maxɔdin, a naxa, “N xa siga Filisitine xili ma ba? I e soe n yii ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Siga, bayo n Filisitine soma nen i yii.” ²⁰Nayi, Dawuda yi siga Baali-Perasimi yi, a Filisitine nɔ denaxan yi. A yi a fala, a naxa, “Alatala bata n yaxune raxuya ayi n yee ra, alo fufaan gbiligbinla kalan kii naxan yi.” Nanara, e menna xili sa Baali-

Perasimi.^{‡‡} ²¹E yi e suxurene rabepin menni, Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi e xali.

²²Filisitine mɔn yi te, e dɔxɔ Refa lanbanna birin yi. ²³Dawuda mɔn yi Alatala maxɔdin. Alatala yi a fala a xa, a naxa, “I nama te, dangu e xanbi ra, i yi i maso e ra fɔtɔnna de. ²⁴I na siga ti xuiin me wudine kondene yi, i keli e yengedeni mafuren, bayo Alatala nan tima i yee ra, a Filisiti ganla nɔ i xa.” ²⁵Alatala naxan yamari Dawuda ma, a na liga, a Filisitine nɔ, a lu e faxe keli Geba han sa dɔxɔ Geseri taan na.

E yi Layiri Kankiraan xali

Taruxune Singen 13.1-14

6 Dawuda mɔn yi Isirayila sofa senbemanane birin malan, muxu wuli tonge saxan. ²Na ganla yi biraxi a fɔxɔ ra, a siga Baala taani Yuda yi, alogo a xa sa Alaa Kankiraan^{¶¶} tongo, Ala xinla nan na kankiraan ma, Alatala Senben Birin Kanna, naxan dɔxi maleka gubugubu kan sawurane tagi. ³E yi Alaa Kankiraan sa wontoro nenen kui keli Abinadabo a banxini geyaan fari. Wusa nun Axiyo, Abinadabo a dii xemene nan yi wontoro nenen nagima. ⁴E yi a tongo Abinadabo a banxini geyaan fari, Axiyo yi sigama a yee ra. ⁵Dawuda nun Isirayila yamaan birin yi sewan mayitama Alatala ra, e maxaseen sifan birin maxama, alo bɔlɔnna nun kondenna nun tanbanna nun kariyanna nun maxase gbete ye.

⁶E to Nakon ma lonna li, Wusa yi a yiini bandun, a Alaa Kankiraan suxu, bayo pingene bata yi salaxun. ⁷Nayi, Alatala yi xɔlɔ a ma han! A yi a faxa na xaxilitareya wanla fe ra. Wusa yi faxa menni, Alaa Kankiraan fema. ⁸Alatala

^{††}5:13 *Konyi paxanle* sariyan sebexi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sɔɔ a paxanla ra.

^{‡‡}5:20 *5.20 Baali-Perasimi* bunna nen fa fala, “Halagin Kanna.”

^{¶¶}6:2 *6.2 Alaa Layiri Kankirana* fe mɔn sebexi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui.

to Wusa niin ba, a faxa. Nayi, Dawuda yi xɔlɔ han, e yi men xili sa “Wusa halagidena” han to. ⁹Na lɔxɔni, Dawuda yi gaxu Alatala yɛɛ ra, a yi a fala, a naxa, “Alatalaa Kankiraan soma di n konni?” ¹⁰Nayi, a yi tondi Alatalaa Kankiraan xale a konni, Dawudaa Taani. A yi a xali Obedi-Edɔn Gati kaana banxini. ¹¹Alatalaa Kankiraan yi lu Obedi-Edɔn Gati kaana banxini kike saxan, Alatala yi barakan sa Obedi-Edɔn nun a denbayaan birin ma fe yi.

Layiri Kankiraan Yerusalen yi

Taruxune Singen 15.25-16.3

¹²E sa na fala Manga Dawuda xa a Alatala bata barakan sa Obedi-Edɔn ma denbayaan birin ma fe yi e nun a gbeen seen naxanye birin na masɔtɔ Alaa Kankirana fe ra. Nayi, Dawuda yi Alaa Kankiraan tongo Obedi-Edɔn yi, a siga a ra Dawudaa Taani sewani. ¹³Alatalaa Kankiraan xali muxune na yi e sanna yɛ sennin tongo, Dawuda yi jinge keden nun jinge dii raturaxi keden nan bama saraxan na. ¹⁴Dawuda yi a bodon a senben birin na Alatala yetagi, a yi maxidixi saraxarali domain nan gbansan yi. ¹⁵Dawuda nun Isirayila yamaan birin yi fa Alatalaa Kankiraan na Yerusalen yi, jaxaxaxan nun xɔta xuine yi.

¹⁶Alatalaa Kankiraan yi soma Dawudaa Taani waxatin naxan yi, Sɔli a dii temen Mikali yi a matoma banxin foye soden na, a yi Manga Dawuda to tunganje ayi, a bodonma Alatalaa Layiri Kankiraan yetagi. Na ma, Mikali yi Dawuda rapaxu a bɔɓɓeni.

¹⁷Na xanbi ra, e fa Alatalaa Kankiraan na, e yi a dɔxɔ bubuni, Dawuda naxan yelan a xili yi, Dawuda yi saraxan gan daxine nun bɔɓɓe xumbeli saraxane ba Alatala xa. ¹⁸Dawuda yelin saraxan gan daxine nun bɔɓɓe xumbeli saraxane be waxatin naxan yi, a yi duba Isirayila yamaan xa Alatala Senben Birin Kanna

xinli. ¹⁹A mɔn yi donseene yitaxun Isirayila yamaan birin na, xemem nun jaxanla, birin yi burun sɔtɔ e nun tamaro bogi xare rafalaxin nun jaxun danna rafalaxin xundi keden keden. Na xanbi ra, birin yi siga a konni.

²⁰Dawuda yi xete a duba a denbayaan xa, Sɔli a dii temen Mikali yi menni a ralandeni. A yi a fala, a naxa, “Binyen mundun yi a ra to Isirayila mangan to yi a yete yitama a walike jaxanle nun a walike xemene ra, alo fuyantenna a lige kii naxan yi.” ²¹Dawuda yi Mikali yabi, a naxa, “N na a ligaxi Alatala nan yetagi naxan n sugandixi i baba nun a denbayaan birin xa, a n findi Isirayila kuntigin na, a yamana, n nan n ma sewan yitaxi na nan na. ²²N wama nen n xa rapaxu dangu na ra, n yi n yete magodo n yete yetagi. Koni, walike jaxanle n binyama nen i naxanye fe falaxi.” ²³Sɔli a dii temen Mikali mi dii sɔtɔ han a faxa.

Alaa layirin Dawuda xa

Taruxune Singen 17.1-15

7 Manga Dawuda yi so a manga banxin kui. Alatala yi a ratanga a yaxune birin ma naxanye yi a yamanan nabilinxi. ²Lɔxɔna nde, mangan yi a fala Nabi Natan xa, a naxa, “Banxin naxan nafalaxi suman wudin na, n na nan kui, koni Alaa Kankiraan mɔn bubun nan kui.” ³Natan yi mangan yabi, a naxa, “Sa i rafan feene birin liga, bayo Alatala i xɔn.”

⁴Koni na kɔɛɛn na, Alatala yi falan ti Natan xa, a naxa, ⁵“Sa a fala n ma walikeɛɛn Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I tan xa mi batuden tima n xa n luma denaxan yi. ⁶N yetɛɛn munma lu n batu banxin kui singen, xabu n na Isirayila kaane ramini lɔxɔni Misiran fari ma han to, koni n bata lu Isirayila kaane fɔxɔ ra bubun kui yiren birin yi. ⁷N siga denaxan birin yi nxu nun Isirayila kaane, n kuntigi wuyaxi

dɔxɔ nen Isirayila xun na, n ma yamana, alogo e xa n ma yamaan masuxu. Koni, na waxatin birin yi, n mi a fala muxu yo xa, n naxa, “Nanfera, i mi suman wudi banxin tixi n xa?”⁸ Nanara, i mɔn xa a fala n ma walikeen Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: N tan nan i baxi xuruse rabayani alogo i xa findi Isirayila yeeratiin na, n ma yamana.’⁹ I sigan denaxan birin yi, n lu nen i xɔn, n yi i yaxune birin faxa i yetagi, n yi i findi xili gbee kanna ra alo muxu gbeen naxanye bɔxɔ xɔnna fari.¹⁰ N yiren soma nen Isirayila yii, n ma yamana, e dɔxɔma denaxan yi. E luma nen na, gaxu yo mi e suxe. Muxu naxi yo mɔn mi fa e naxankatama alo a fɔlɔni,¹¹ n kitisane dɔxɔ Isirayila xun na waxatin naxan yi, n ma yamana. N na i ratangama nen i yaxun birin ma, i lu bɔnɛ xunbenli. N tan, Alatala naxan fala tima i xa, Alatala nan banxin tima i xa naxan findima i yixetene ra mangayani.¹² I na faxa waxatin naxan yi, i siga i benbane fema, n yi i yetena diina nde sugandi, a ti i nɔxɔni mangayani, n yi a mangayaan senbe so.¹³ Na nan n batu banxin tima n xa, n yi a mangayaan senbe so habadan.¹⁴ N findi a fafe ra, a fan yi findi n ma dii xemen na. Xa a fe naxin liga, n na a fe naxin saranma nen a ra alo dii fapan diin natɔɔnna kii naxan yi.¹⁵ Koni, n ma hinanna mi janma a xa, alo n na a ba Sɔli ma kii naxan yi, n naxan makuya n na.¹⁶ I ya mangayaan nun i ya denbayaan luma nen n yetagi habadan, bayo i ya mangayaan senben luma nen habadan.”¹⁷ Ala naxan birin fala Natan xa fetoni alo xiyena, a na birin yeɓa Dawuda xa.

Dawuda Ala maxandina

Taruxune Singen 17.16-27

¹⁸ Na xanbi ra, Manga Dawuda yi siga, a sa dɔxɔ Alatala yetagi, a yi a fala, a naxa, “Marigina Alatala, n na a kolon

a n tan nun n ma denbayaan mi lan nxu na birin sɔtɔ i naxan fixi nxu ma.¹⁹ Koni, Marigina Alatala, i tan yeɛ ra yi, na xurun. I mɔn layirine tongoma n ma denbayana yeɛ ra sigana fe yi. Marigina Alatala, na lan a raba n tan xa ba, n tan adamadi dɔɔnna?”

²⁰ “Marigina Alatala, n nɔɛ nanse se a fari, bayo i tan yetena i ya walikeen kolon?”²¹ I ya falana fe ra e nun fata i sa- goon na, i bata fe gbeeni ito liga alogo i xa e yita i ya walikeen na.”

²² “Marigina Alatala, i gbo. Muxu yo mi maliga i tan na. Ala gbete mi na ba i tan na, alo nxu bata yi a me kii naxan yi ye yo ye.²³ Siya gbeten mundun dunɔna yi naxan luxi alo Isirayila i ya yamana, i tan Ala naxanye raminixi konyiyani? I e xunba nen Misiran kaane nun e alane senben bun, i yi e findi i ya yamaan na, i siya gbetene kedi i ya yamaan yeɛ ra, i kabanako fe magaxuxine raba e yetagi alogo i xa i xinla makenen.²⁴ I yi Isirayila findi i ya yamaan na habadan. Alatala, i yi findi nxɔ Ala ra.”

²⁵ “Iki, Marigina Alatala, i de xuiin naxan tongoxi n tan, i ya walikeen nun n ma denbayaan xa, na xa rakamali habadan. Na liga alo i a falaxi kii naxan yi.²⁶ Nayi, i xinla binyama nen habadan. Muxune yi a fala, e naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna nan Isirayilaa Ala ra.’ Senben xa lu i ya walikeen Dawudaa denbayani i yetagi.²⁷ I tan, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala, i bata i miriyaan yita n na a i n yixetene findima nen mangane ra n nɔxɔni. Nanara, i ya walikeen bata wɛkilen sɔtɔ a maxandini ito ti i xɔn.”

²⁸ “Marigina Alatala, i tan nan Ala ra, i na naxan fala, na ligama nen. Iki, i bata fala faɓini ito ti i ya walikeen xa.²⁹ Nayi, barakan sa n ma denbayana fe yi alogo n yixetene xa lu mangayani i yetagi habadan alo i bata layirin tongo kii

naxan yi. Marigina Alatala, i ya barakan xa lu n ma denbayaan fɔxɔ ra habadan.”

Dawuda nɔ sɔtɔna yengeni

Taruxune Singen 18.1-13

8 Na waxatin danguxina, Dawuda yi Filisistine nɔ yengeni, a yi e rayarabi, a yi yamanan ba e yii.

²A mɔn yi Moyaba kaane nɔ. Na xanbi ra, a yi e karahan a e xa e sa bɔxɔni, a yi yamaan maliga lutin na. Lutin ye saxon yo saxon, a yi lutin ye singen nun a firinden muxune faxama nen. A yi a ye saxanden muxune lu e nii ra. Xabu na, Moyaba kaane yi lu Dawuda nɔn bun ma, e lu mudun fiye.

³Dawuda mɔn yi Rexobo a dii xemen Hadadeseri fan nɔ yengeni, Soba mangana, Hadadeseri yi waxi Efirati baan tongo feni waxatin naxan yi. ⁴Dawuda yi yenge so wontoro wuli keden keme solofere suxu yengeni e nun sofa wuli mɔxɔɲe. A yi soone birin san xanbi ra fasane bolon fɔ soo keme ɲɔxɔndɔn a naxanye ramara. ⁵Arami kaane to keli Damasi taani fa Soba mangan Hadadeseri malideni, Dawuda yi ne sofa wuli mɔxɔɲen nun firin faxa. ⁶A yi a yamana kanne dɔxɔ Damasi taani Arami yamanani, Arami kaane yi lu Dawudaa yamarin bun, e lu mudun soe a yii. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma. ⁷Dawuda yi Hadadeseri a sofane ye masansan wure lefa xema daxine tongo, a siga e ra Yerusalen yi. ⁸Manga Dawuda mɔn yi sula wuyaxi tongo Berotayi taani e nun Betaxa taani, Hadadeseri a taane.

⁹Tohu, Xamata mangan yi a me a Dawuda bata Hadadeseri a sofane birin nɔ yengeni. ¹⁰A yi a dii xemen Yorami rasiga Manga Dawuda ma, alogo a xa sa a xɔntɔn a nɔ sɔtɔna fe ra Hadadeseri yengeni, bayo Tohu nun Hadadeseri yi yengeni. Yorami yi siga xema seene ra e nun gbetin nun sulana.

¹¹Manga Dawuda yi ne fi Alatala ma, alo a gbeti fixen nun xemaan fi Ala ma kii naxan yi, a naxanye tongo siyane yii a naxanye nɔ: ¹²Arami nun Moyaba nun Amonine nun Filisistine nun Amalekine. A mɔn yi seene fi Ala ma, a naxanye tongo yengeni Rexobo a dii xemen Hadadeseri yii, Soba mangana.

¹³Dawuda xinla sɔtɔ na kii nin, a yelin xanbini Arami kaane nɔe Fɔxɔ Lanbanni. A muxu wuli fu nun solomasexe faxa. ¹⁴A yi yamana kanne lu Edon yi alogo na xa lu Dawudaa yamarin bun ma. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma.

Dawudaa kuntigi gbeene fe

Taruxune Singen 18.14-17

¹⁵Dawuda yi lu Isirayila birin xun na. A yi kiti kenden sama tinxinna nin a yamaan birin yi. ¹⁶Seruyaa dii xemen Yowaba nan yi sofa kuntigin na, Axiludu a dii xemen Yosafati nan yi mangana yenla ra. ¹⁷Axitubaa dii xemen Sadɔki nun Abiyatari a dii xemena Aximeleki nan yi saraxaraline ra. Seraya nan yi sebeli tiin na. ¹⁸Benaya, Yehoyadaa dii xemen nan yi Keretine nun Peletine fɔxɔ ra, saraxaraline nan yi Dawudaa dii xemene ra.

Dawuda yi fan Mefiboseti ra

9 Lɔxɔna nde, Dawuda yi maxɔdinna ti, a naxa, “Sɔli a denbayaan muxuna nde mɔn luxi ba, alogo n xa hinan a ra Yonatan ma fe ra?” ²Walikena nde yi Sɔli a banxini nun, a xili Siba, e fa na ra Dawuda fema. Mangan yi a maxɔdin, a naxa, “Siba nan i tan na ba?” A yi a yabi, a naxa, “N tan i ya walikeen na a ra.” ³Mangan yi a fala, a naxa, “Muxe mi fa Sɔli a denbayani ba, n na Alaa hinanna yite naxan na?” Siba yi mangan yabi, a naxa, “Yonatan ma dii xeme keden mɔn na yi naxan sanne kalaxi.” ⁴Mangan yi a fala, a naxa, “A

minen?” Siba yi mangan yabi, a naxa, “A sa Amiyeli a dii xemen Makiri a banxini Lodebara yi.” ⁵Dawuda yi muxuna nde rasiga a tongodeni Amiyeli a dii xemen Makiri a banxini Lodebara yi. ⁶Soli mamandenna, Mefiboseti, Yonatan ma dii xemen fa waxatin naxan yi Dawuda konni, a bira bɔxɔni Dawuda yetagi, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. Dawuda yi a maxɔdin, a naxa, “Mefiboseti nan i tan na ba?” A yi a yabi, a naxa, “N tan nan yati a ra, mangana.” ⁷Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “I nama gaxu. I baba Yonatan ma fe ra, n waxi hinan feni i ra. N na i taje Sɔli a bɔxɔn birin soma nen i yii, i mɔn yi i dege n ma tabanla ra.” ⁸Mefiboseti yi a xinbi sin, a naxa, “Mangana, nanse i ya walikeen na, alogo i xa i yeen ti bare faxaxin na alo n tan?”

⁹Mangan yi Siba xili, Sɔli a walikena, a yi a fala a xa, a naxa, “Sɔli nun a denbayaan gbeen seen naxan birin na, n ne soma nen i kanna Sɔli mamandenna yii, Mefiboseti. ¹⁰I tan nun i ya dii xemene nun i ya walikene, ε bɔxɔn walima nen a xa, alogo ε xa a denbayaan balo. Mefiboseti tan a degema nen n ma tabanla ra lɔxɔ yo lɔxɔ.” Dii xeme fu nun suulun yi Siba yii e nun walike mɔxɔɲe. ¹¹Siba yi a fala mangan xa, a naxa, “Mangan naxan birin yamarixi, n na ligama nen.” Dawuda bata yi a fala, a naxa, “Mefiboseti a degema nen n ma tabanla ra, alo manga diina.” ¹²Dii xeme keden yi Mefiboseti yii, a xili Mika. Naxanye birin yi Siba a banxini, Mefiboseti a walikeen nan yi ne ra. ¹³Bayo a yi godoma a san firinne birin ma, a yi dɔxɔ Yerusalem yi, alogo a xa nɔ sige a degedeni mangan konni a tabanla ra lɔxɔ yo lɔxɔ.

Dawuda nun Amonine yengena

Taruxune Singen 19.1-19

10 Na dangu xanbini, Amonine mangan yi faxa, a dii xemen Xanun yi dɔxɔ a jɔxɔni. ²Dawuda

yi a miri, a naxa, “N hinanma nen Naxasi a dii xemen Xanun na, alo a fafe hinan n na kii naxan yi.” Dawuda yi xerane rasiga alogo e xa sa a fafe sayaan xɔntɔn. Dawudaa xerane to sa so Amonine yamanani, ³Amonine kuntigine yi a fala Xanun xa, e kanna, e naxa, “I laxi a ra a Dawuda muxune rafaxi i fafe saya xɔntɔnden nan tun yi ba? E mi faxi kɔten xan na ba alogo e xa taan nakɔrsi, lɔxɔna nde e yi nɔ a suxe?” ⁴Nayi, Xanun yi Dawudaa xerane suxu, a yi e de xabene fɔxɔ kedenna bi, a yi e domane raxaba e xɔrene yilanni, a yi e raxete. ⁵E fa xerane fe dentegen sa Dawuda xa, a xera gbeteɲe rasiga e ralandeni, bayo e yi yagixi han! Mangan yi a fala e xa, a naxa, “E lu Yeriko yi han ε de xabene yi mini. Na xanbi ra, ε fa so be.”

⁶Amonine yi a to a e bata rapaxu Dawuda ma alo se kunxin xirina. Nayi, e yi sofa wuli mɔxɔɲe tongo Arami kaan naxanye yi kelixi Beti-Rexobo nun Soba yi, e yi wuli keden tongo Maka mangana sofane ye, e nun wuli fu nun firin Tobo kaane ye. ⁷Dawuda yi na me, a yi sofa kuntigin Yowaba nun a sofa kendene birin nasiga e yengedeni. ⁸Amonine yi mini, e ti yenge so xinla ma e taan so deen na. Arami kaan naxanye yi kelixi Soba nun Rexobo yi e nun Tobo nun Maka sofane fan yi sa e malan fɔxɔ kedenni burunna ra. ⁹Yowaba to a kolon a yengen yi a ye ra, a yi a xanbi ra, a yi Isirayila sofa kendena ndee sugandi Arami kaane yenge xinla ma. ¹⁰A yi sofa dɔnxene lu a tada Abisayi a yamarin bun ma Amonine yenge xinla ma. ¹¹Yowaba yi a fala a tada xa, a naxa, “Xa Arami kaane senben gbo n xa, i fa n mali. Xa Amonine fan senben gbo i xa, n fan yi sa i mali. ¹²I tunnafan, en na en wekile, en yi en ma yamaan xun mayenge e nun en ma Alaa taane, naxan nafan Alatala ma, a xa na liga.” ¹³Yowaba nun a ganla

yi e maso Arami kaane yengedeni, koni ne yi e gi e yee ra. ¹⁴Amonine to a to, a Arami kaane bata e gi, e fan yi e gi Yowaba tada Abisayi bun. E yi sa so e taani. Nayi, Yowaba yi Amonine yenge feen dan, a xete Yerusalen yi.

¹⁵Arami kaane to a to, a Isirayila bata e no, e yi e senben malan. ¹⁶Arami kaan naxanye yi Efirati baan kidi ma, Hadadeseri yi xerane rasiga ne ma. E yi fa Xelama yi. Hadadeseri a sofa kuntigin Sofaki nan yi e xun na. ¹⁷Dawuda to na me, a yi Isirayila kaane birin malan, a Yuruden baan gidi, a siga Xelama yi. Arami kaane yi ti yenge so xinla ma Dawuda yee ra. E yenge. ¹⁸Arami kaane yi e gi Isirayila kaane yee ra, Dawuda nun a ganla yi yenge so wontoro sofa muxu keme solofere faxa e nun soo ragi wuli tonge naanin, a mon yi sofa kuntigin Sofaki fan yenge, a yi a faxa menni. ¹⁹Mangan naxanye birin yi Hadadeseri a mon bun ma, ne to a to a Isirayila bata e no, e de fanna fen e ra. E yi lu Isirayila kaane mon bun ma. Xabu na dangu, Arami kaane mi fa susu Amonine maliye.

Dawuda nun Batiseba fe

11 Nee nenen folona, mangane yi darixi mine yenge sodeni waxatin naxan yi, Dawuda yi Yowaba nun a sofa wekilexine nun Isirayila ganla birin nasiga, alogo e xa sa Amonine yenge, e yi e manga taan Rabaha rabilin. Koni, Dawuda tan lu nen Yerusalen yi. ²Ninbanna nde ra, Dawuda yi keli a siga a masiga tideni a manga banxin xun tagi, a sa a kondeni, a yi naxanla nde to a maxe. A yi tofan han. ³Dawuda yi xerane rasiga na naxanla xibarun fendeni. E yi a fala a xa, e naxa, “Batiseba na a ra, Eliyami a dii temena, Yuriya Xiti kaana naxanla.” ⁴Dawuda yi xerane rasiga a xilideni. A yi fa a konni, a yi a kolon naxanla ra. A yi baxi yelindenin a kike wanla ra. ⁵Na naxanla yi fudikan, a yi xeraan nasiga

a faladeni Dawuda xa, a naxa, “N bata fudikan de.”

⁶Nayi, Dawuda yi xeraan nasiga Yowaba ma, a naxa, “Yuriya Xiti kaan nafa n ma.” Yowaba yi Yuriya rafa Dawuda ma. ⁷Yuriya yi siga Dawuda fema, a yi a maxodin Yowaba a fe ma, a yi a maxodin yamaan nun yengen kiin ma. ⁸Na xanbi ra, a yi a fala a xa, a naxa, “Siga i konni, i sa i matabu.” Yuriya yi mini manga banxini, mangan yi finmaseene rasiga a ma. ⁹Koni Yuriya yi a sa manga banxin deen na e nun a kannu walikeen bonne, a mi siga a banxini. ¹⁰E to na fala Dawuda xa, a yi Yuriya maxodin, a naxa, “I mi kelixi sigati xunkuyen xan yi iki? Nanfera i mi sigama i konni?” ¹¹Yuriya yi Dawuda yabi, a naxa, “Alaa Kankiraan nun Isirayila ganla nun Yuda kaane birin bubune nan kui, n kannu Yowaba nun i ya walikene fan burunna ra. N tan sige n konni waxatini ito yi ba, n sa n dege, n yi n min, nxu nun n ma naxanla yi kafu? N bata n kol i yi, n mi na fe sifan lige mume!” ¹²Dawuda yi a fala Yuriya xa, a naxa, “I mon xa lu be to, tila n yi i rasiga.” Na ma, Yuriya yi lu Yerusalen yi han na xoton bode. ¹³Dawuda yi a xili a xa a dege, a yi a min a tabanla ra, a yi manpaan min han a xunna yi keli a ra. Koni jinbanna ra, Yuriya yi mini, a yi sa a sa sena nde fari a kannu walikeen bonne fema, a mi siga a banxini.

¹⁴Na xoton bode xotonni, Dawuda yi bataxina nde sebe Yowaba ma, a yi a so Yuriya yii. ¹⁵A yi a sebe na bataxin kui, a naxa, “Yengen denaxan na naxu, Yuriya ti menna yeen na, e yi e masiga a ra, alogo yaxune xa a faxa.” ¹⁶Nayi, Yowaba yi taan nabilin, a yi a kolon sofa senbemanen denaxan yi, a yi Yuriya ti menni. ¹⁷Taan sofane yi mini e Yowaba yenge, e yi Dawudaa sofana ndee faxa. Yuriya Xiti kaan yi bira, a faxa. ¹⁸Yowaba yi na feen nasiga Dawuda ma yengen danguxi

kii naxan yi. ¹⁹A yi xeraan ti yamarini itoe ra, a naxa, “I na yelin yengen kiin yebe mangan xa waxatin naxan yi, ²⁰xa mangan xɔlɔ, a yi a fala, a naxa, ‘Nanfera ε masoxi taan na yenge sodeni? ε mi a kolon a e bunna tima nen yinna xun tagi? ²¹Nde Abimeleki faxaxi, Yerubese ti a dii xemen Tebesi taani? Naxanla nde xa mi se din gemena nde ragodo a fari yinna xun tagi ba, a yi faxa?^{§§} Nanfera ε masoxi yinna ra?’ Nayi, i yi a fala a xa, i naxa, ‘I ya walikeen Yuriya Xiti kaan fan bata faxa.’”

²²Xeraan yi siga. A sa na birin yebe Dawuda xa alo Yowaba a fala a xa kii naxan yi. ²³Xeraan yi a fala, a naxa, “Taan kantan tiine senben yi gbo nxu xa. E siga nen nxu xili ma burunna ra, nxu yi e kedi han taan so deen na. ²⁴Xalimakuli kanne yi nxu mabun keli yinna xun tagi, nanara i ya sofana ndee yi faxa alo Yuriya, Xiti kaana.” ²⁵Dawuda yi a fala xeraan xa, a naxa, “Siga, i sa Yowaba rawekile, i yi a fala a xa, i naxa, ‘I nama feni itoe yate fe paxin na. Yenge yo yenge, faxan tima fɔxɔ firinna birin nin. Taan suxu ki faɔi, i yi a kala.’”

²⁶Yuriyaa paxanla na me waxatin naxan yi, a a xemen bata faxa, a yi sunu. ²⁷Koni sunun waxatin to dangu a xun ma, Dawuda yi fa a ra a konni. A yi a findi a paxanla ra, a yi dii xeme keden bari a xa.

Dawuda feen naxan naba, na yi rapaxu Alatala ma.

Nabi Natan yi Alaa xɔlɔna fe fala

12 Alatala yi Natan nasiga Dawuda ma. Natan yi fa a fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Xeme firin yi taa kedenni, nafulu kanna nan yi boden na, bodena, yiigelitɔna. ²Xuruse xunxurin nun a xungbeen wuyaxi yi nafulu kanna yii. ³Sese mi yi yiigelitɔn tan yii fɔ yexeedi

keden, a naxan sara, a yi a baloma, a yi gboma a konni e nun a dii xemene. E birin yi donse kedenna nan donma e nun nɔnɔna, a yi xima a dexɔn nen. A yi luxi nen alo a dii temena. ⁴Lɔxɔna nde, xɔɔn yi fa nafulu kanna konni, a mi tin a xuruse keden tonge, a yi a faxa, koni a yi sa yiigelitɔna yexeedin tongo, a yi na faxa a xɔɔn xa.”

⁵Dawuda yi xɔlɔ na xemen ma han, a yi a fala Natan xa, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi. Xemen naxan na ligaxi, a lan a faxa. ⁶Bayo a bata na liga, a mi kininkinin, a yexee muxaxin pɔxɔma nen yexee naanin gbete ye ra.”

⁷Nayi, Natan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “I tan nan na xemen na! Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N tan nan i sugandixi mangan na Isirayila xun na, n tan nan i baxi Sɔli yii! ⁸N yi i kanna Sɔli a denbayaan lu i senben bun. N yi i kanna paxanle so i yii. N yi Isirayila yamaan nun Yuda yamaan so i yii. Xa na yi xurun nun, n mɔn yi nde se na fari nen. ⁹Nanfera nayi, i n tan, Alatalaa falane rabepinxi, naxan mi rafan n ma, i yi na liga? I bata Xiti kaan Yuriya faxa yengeni, i yi a paxanla findi i gbeen na, i yi a faxa Amonine silanfanna ra. ¹⁰Awa iki, silanfanna mi a masigama i ya banxin na, bayo i bata n napaxu, e nun bayo i bata Yuriya Xiti kaana paxanla tongo, i yi a findi i ya paxanla ra.’ ¹¹Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N tɔɔyaan nafama nen i ya denbayaan xili ma. N yi i ya paxanle tongo i yee xɔri, n yi e so i ya muxuna ndee yii, e yi kafu yanyin na. ¹²Bayo i bata a liga wundoni, n tan a rakamalima Isirayila birin nan yetagi yanyin na.’”

¹³Dawuda yi a fala Natan xa, a naxa, “N bata Alatala yulubin tongo.” Natan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Alatala bata i mafelu i yulubin na, i mi faxama. ¹⁴Koni

§§11:21 Na fe mɔn sebexi Kitisane 9.53 kui.

bayo i bata a liga yaxune yi Alatala mafala fata feni ito ra, diin naxan barixi, na faxama nen.”¹⁵ Na xanbi ra, Natan yi siga a konni.

Dawudaa diin yi faxa

Yuriyaa jaxanla diin naxan bari Dawuda ma, Alatala yi na rafura, a lu doyenje.¹⁶ Dawuda yi Ala maxandi diin xa, a sun. A to so a konni, a xi saxi bɔxɔni.¹⁷ A banxin muxune yi a karahan alogo e xa a rakeli bɔxɔni, koni a mi tin kele bɔxɔni, a mi donse don e xɔn.¹⁸ Xi soloferede bɔxɔni, diin yi faxa. Dawudaa walikene yi gaxu a fale a xa fa fala diin bata faxa. Bayo e yi a falama nen, e naxa, “Diin to yi jeje, en yi falan ti a xa, koni a mi a tuli mati en na, iki en susuma a fale a xa di fa fala diin bata faxa? A mi fe jaxina nde lige ba?”¹⁹ Dawuda yi a walikene to kɔyekɔyenje e bode tagi, a yi a kolon a diin bata faxa. A yi e maxodin, a naxa, “Diin bata faxa ba?” E yi a yabi, e naxa, “A bata faxa.”²⁰ Nayi, Dawuda yi keli bɔxɔni. A yi a maxa, a latikɔnɔnna sa a ma, a dugin masara, a mɔn yi siga Alatala batudeni, a yi a batu. Na xanbi ra, a yi siga a banxini, a yi a fala a e xa donseen so a yii, a yi a dege.²¹ A walikene yi a fala a xa, e naxa, “I naxan ligaxi, na bunna nanse ra? Diin to yi jeje, i sun, i wuga. Awa iki, diin bata faxa, i bata keli, i yi i dege.”²² A yi e yabi, a naxa, “Diin yi jeje waxatin naxan yi, n yi sunuxi, n wugama, bayo n yi mirixi a ma, n naxa, ‘Yanyina nde, Alatala kininkininma nen n ma, diin yi kisi.’²³ Iki, a bata faxa, n sunma nanfera nayi? N nɔe a rakele ba? N tan sigama nen a fema, koni a tan mi fa fe n fema sɔnɔn.”

Muluku Sulemani bari fena

²⁴Dawuda yi a jaxanla Batiseba madenden, a yi siga a fema, a yi a kolon jaxanla ra. A dii xemmen bari, Dawuda yi a xili sa Sulemani. A yi rafan Alatala ma,²⁵ nanara Nabi Natan yi a xili sa Yedideya,* Alatalaa fe ra.

Rabaha taan suxu fena

Taruxune Singen 20.1-3

²⁶Na waxatini, sofa kuntigin Yowaba bata yi Rabaha suxu, Amonine manga taana.²⁷ A yi xerane rasiga a faladeni Dawuda xa, a naxa, “N bata Rabaha yenge, n yi e ige baden suxu.²⁸ Nayi, iki, gali dɔnxen malan, i fa taan nabilin, i a tongo i yete xa, n mi wama a tongo feni binyen birin yi lu n xa.”²⁹ Dawuda yi gali dɔnxen malan, a fa Rabaha yenge, a yi a tongo.³⁰ A yi mangaya taxamaseri kɔmɔtin tongo na mangan xun na. Na mangaya taxamaseri kɔmɔtin xemman binyen yi kilo tonge saxan liye, a yi maxidixi geme faji kenden nan na. E yi a so Dawuda xun na, mangan yi se wuyaxi tongo taani.³¹ Dawuda yi muxune suxu, a yi e ti karahan wanle ra, wudi masonla nun geme bɔɔn nun wudi segen nun bitikidi bɔnbɔna.† A na liga Amonine taan bonne birin yi. Na xanbi ra, a so Yerusalen yi e nun a ganla birin.

Aminon nun Tamari a fe

13 Na xanbi ra, Dawudaa dii xemena Abisalomi xunye dii temena nde yi na naxan yi xili Tamari, a yi tofan han, na yi rafan Aminon ma, Dawudaa dii xemena.² Aminon xaxinla bata yi keli han a fura Tamari a fe ra, a xunyena. A yi xɔdɔxɔ Aminon ma a xa fena nde liga a ra, amasɔɔ sungutun nasɔlɔnxin nan mɔn yi a ra.³ Koni Aminon lan-

*12:25 *Yedideya* bunna neen fa fala “Naxan nafan Alatala ma.”

†12:31 *Bitikidin* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Birikidina*.”

fana nde yi na, a xili Yonadabo, Simeyaa dii xemena, Dawuda ngaxakedenna, kɔtaden nan yi Yonadabo ra nun. ⁴A yi a fala Aminon xa, a naxa, “Nanfera xɔtɔn yo xɔtɔn i sunuxi, i tan, manga diina? I mi waxi a fala feni n xa ba?” Aminon yi a yabi, a naxa, “Tamari rafan n ma, n fafaxakedenna Abisalomi xunyaena.” ⁵Yonadabo yi a fala a xa, a naxa, “I yete rafura i yi i sa saden ma. I baba na fa i fema waxatin naxan yi, i yi a fala a xa, i naxa, “Tin, n xunyen Tamari xa fa donsen na nde rafala n xa, a xa a rafala n yetagi, a yeteen yi a so n yii, n yi a don.”

⁶A yi a yete rafura, a yi a sa. Mangan yi fa a todeni, Aminon yi a fala mangan xa, a naxa, “Tin, n xunyen Tamari xa fa buru firin nafala n yetagi, a yeteen yi e raso n de, n yi e don.” ⁷Dawuda yi xeraan nasiga na faladeni Tamari xa a konni, a naxa, “Siga i tada Aminon konni, i sa donseen nafala a xa.” ⁸Tamari yi siga a tada Aminon ma banxini, a yi a li saxi. A yi se fupin tongo, a burun bɔnbɔ, a yi burun nafala a yetagi, a yi e gilin. ⁹Na xanbi ra, a yi e ragodo alogo a xa e don, koni a mi tin. Aminon yi a fala, a naxa, “Muxune birin namini n ma banxini!” Muxune yi mini banxini. ¹⁰Nayi, Aminon yi a fala Tamari xa, a naxa, “Fa donseen na n xi banxini, i yeteen xa a raso n de, n yi a don.” Tamari burun naxanye rafala, a ne xali a tada Aminon xi banxini. ¹¹A yi e soma a yii waxatin naxan yi alogo a xa e don, a yi Tamari suxu, a yi a fala a xa, a naxa, “Tamari, fa be, en fa kafu.” ¹²A yi a yabi, a naxa, “En-en, n tada, i nama n nayagi, amasɔtɔ na mi ligama Isirayila yi. I nama na xaxilitareyaan sifan liga. ¹³N sigan minen yi nxu nun n ma yagina? I luma nen nayi alo xaxilitarena Isirayila yi. Iki, n bata i mafan, a fala mangan xa, a mi tonde n soe i yii mume.”

¹⁴Koni a mi a tuli matixi na ra mume, a yi a suxu senben na, e kafu. ¹⁵Na xanbi

ra, Aminon yi a rapaxu kati, dangu xanuntenyaan na naxan yi a bɔɓeni lan a ma. A yi a fala a xa, a naxa, “Keli be.” ¹⁶A yi a yabi, a naxa, “En-en, bayo i na n kedi, na jaxuma ayi nen dangu a singen na i naxan ligaxi n na.” ¹⁷Koni a mi a tuli matixi na ra mume! Banxulanna naxan yi walima a xa, a yi na xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Sungutunni ito masiga n konna ra. I yi banxin deen balan a fɔxɔ ra ki fapi.” ¹⁸Aminon ma walikeen yi a ramini tandeni, a deen balan a fɔxɔ ra.

Dugi yee masunbuxin nan yi ragodoxi Tamari ma, bayo mangana sungutun nasɔlɔnxine yi na nan soma. ¹⁹Tamari yi xuben so a ma, dugi yee masunbuxin naxan yi a ma, a yi na yibɔ, a yi a yiin sa a xun ma, a siga wuge. ²⁰A tada Abisalomi yi a maxɔdin, a naxa, “E nun i tada Aminon bata kafu ba? N magilena, iki i dundu, i tada nan a ra, i nama feni ito sa i bɔɓeni.” Tamari yagixin yi lu a tada Abisalomi a banxini, alo jaxalan nabepinxina.

²¹Manga Dawuda na birin me waxatin naxan yi, a xɔɔ ki fapi. ²²Abisalomi mi yi fa falan tima Aminon na, bayo a yi rapaxu a ma, amasɔtɔ a bata a magilen Tamari karahan, e kafu.

Abisalomi yi Aminon faxa

²³Neɛ firin dangu xanbini, bayo yexɛɛ xabe xabane yi Abisalomi yii Baali-Xasori yi, Efirami dexɔn, a yi mangana diine birin xili. ²⁴Abisalomi yi siga mangan fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Mangan, yexɛɛ xabe xabane n konni. Tin, e nun i ya walikene xa sa lan jaxapaxani ito yi.” ²⁵Mangan yi a fala Abisalomi xa, a naxa, “En-en, n ma diina, nxu birin mi sige, a findin goronna nan na i xun ma.” Abisalomi yi kankan na ma mangan xa, koni mangan mi wa siga feni, a yi sa duba a xa. ²⁶Abisalomi yi a fala, a naxa, “Nba, tin, n tada Aminon tan xa fa n fɔxɔ ra.” Mangan yi a yabi, a naxa,

“Nanfera a sigama i konni?” ²⁷ Na xanbi ra, Abisalomi mɔn yi xidi a ma han, a rapan na, mangan yi a dii xemene nun Aminon bejin, e birin yi siga Abisalomi konni.

²⁸ Abisalomi yi yamarini ito fi a banxulanne ma, a naxa, “Ɛ liga ki faji, manpaan na Aminon bɔɔn nasewa waxatin naxan yi, n yi a fala ɛ xa, n naxa, ‘Ɛ Aminon faxa.’ Nayi, ɛ yi a faxa. Hali ɛ mi gaxu, n tan xa mi ɛ yamarixi ba? Ɛ sɔbe so ki faji.” ²⁹ Abisalomi a banxulanne yi Aminon suxu alo Abisalomi e yamari kii naxan yi. Mafuren, mangana diin bonne yi keli, e yi te e sofanle fari, e yi e gi. ³⁰ E mɔn yi kira yi, na xibarun yi sa Dawuda li, e naxa, “Abisalomi bata i ya diine faxa. Keden mi luxi a nii ra.” ³¹ Mangan yi keli, a yi a dugine yibo, a yi a sa bɔxɔni, a walikeen naxanye birin yi a dexɔn ma, ne fan yi e dugine yibo. ³² Koni Yonadabo, Simeyaa dii xemena, Dawudaa ngaxakedenna, na yi falan tongo, a naxa, “N kanna, i nama a miri a e bata i ya diine birin faxa. Aminon nan keden faxaxi. Abisalomi bata yi a nata xabu Aminon kafu ɔɔxɔyaan naba a xunyen ɔaxalanmaan Tamari ra waxatin naxan yi. ³³ I nama a miri a i ya diine birin bata faxa. Ɛn-ɛn, Aminon nan keden faxaxi.”

³⁴ Abisalomi yi a gi. Banxulanna naxan yi tixi kantan tideni, na yi a yeen nakeli, a yi gali gbeen to fe a xanbi ra Xoronayin kiraan xɔn, गयाan kanke ra. ³⁵ Yonadabo yi a fala mangan xa, a naxa, “Mangana diine fama. N naxan birin falaxi, na bata liga.” ³⁶ Yonadabo yi yelinma falan tiye waxatin naxan yi, mangana diine yi fa. E wuga, mangan fan nun a walikene birin yi wuga. ³⁷ Abisalomi bata yi a gi, a siga Talamayi konni, Amixudi a dii xemena, Gesuri mangana. Dawudatan yi sunuxi a dii xemena Aminon ma fe ra.

³⁸ Abisalomi yi a gi, a siga Gesuri yamanani, a lu na han ɔee saxan. ³⁹ Manga Dawuda yi ba xɔɔxi Abisalomi ma, bayo a bata yi dija Aminon faxa feen ma.

Abisalomi mɔn yi so Yerusalen yi

14 Yowaba, Seruyaa dii xemena bata yi a kolon a Abisalomi xɔnla bata yi mangan suxu. ² Nayi, Yowaba yi ɔaxalan fe kolonna nde fen Tekowa taan kui. A yi a fala a xa, a naxa, “A liga alo i sunuxin na a ra. I saya dugine so, i nama latikɔnɔnna sa i ma, i yete liga alo ɔaxanla naxan faxa muxun wugama xabu a rakuya. ³ I siga mangan fema, i falani itoe ti a xa iki.” Nayi, Yowaba yi a fala a xa a lan a xa naxan fala. ⁴ Naxanla naxan kelixi Tekowa taani, na yi siga fala tideni mangan xa. A bira bɔxɔni, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a sɔnɔxɔ, a naxa, “Mangana, n mali!” ⁵ Mangan yi a maxɔdin, a naxa, “I waxi nanse xɔn ma?” A yi a yabi, a naxa, “Kaja gilen nan n na, n ma xemena bata faxa. ⁶ Dii xemena firin n yii, e bata yenge xeen ma boden yi boden faxa, bayo muxe mi yi na yi, a yi e tagi ba. ⁷ Na ma, xabilan muxune birin bata keli n xili ma, e yi a fala n xa, e naxa, ‘Naxan faxan tixi, na so nxu yii. Nxu xa a faxa a ngaxakedenna fe ra a naxan faxaxi. Nxu waxi ke tongon nan faxa fe yi.’ Yigidi kedenna naxan luxi n xa, e na kalama nen, e yi n ma xemena xinla ralɔ ayi, sese mi lu bɔxɔ xɔnna fari.” ⁸ Mangan yi a fala ɔaxanla xa, a naxa, “Siga banxini. N yamarin fima nen i ya fe yi.” ⁹ Naxanla naxan kelixi Tekowa taani na yi a fala mangan xa, a naxa, “Mangana, n kanna, n tan nan kalan tixi e nun n babaa denbayana. Na yulubin nama lu mangan nun a mangayaan fari.” ¹⁰ Mangan yi a fala, a naxa, “Xa muxuna nde falan ti i ma, fa na kanna ra n fema. A mi fa na ɔɔxɔn lige sɔnɔn.” ¹¹ A yi a fala, a naxa, “Mangan xa de xuiin tongo n xa a Marigina Ala xinli, alogo gbeenɔxɔ tiin

nama kalan nadangu ayi, n ma dii xemem naxan luxi a yi na fan faxa.” A yi a fala, a naxa, “N bata n kɔɔ habadan Alatala yi, i ya diin xun sexɛ keden peen mi bire bɔxɔni.”¹² Naxanla yi a fala, a naxa, “Tin, i ya walike jaxanla xa fala keden peen ti i xa, i tan, n kanna, mangana.” A yi a fala, a naxa, “Falan ti.”¹³ Naxanla yi a fala, a naxa, “Nanfera i feene rabama kiini ito yi Alaa yamaan xili ma, i falan tima alo i baxi naxan ligade iki, i bata i yete findi yulubi kanna ra, bayo i mi faxi Abisalomi ra sa keli yamanani a luxunxi denaxan yi.”¹⁴ Lɔxɔna nde en birin faxan nen, en luxi nen alo igen na bɔxɔn, a mi fa makɛ. Anu, Ala mi mafura muxun niin be, a feene yitɔnma alogo naxan bata kedi, na mɔn xa a maso.¹⁵ Iki, n fa ito birin falaxi mangan xa nen, bayo yamaan bata yi n magaxu. Nayi, n yi a fala, n naxa, ‘N na a falama nen mangan xa, nayi waxatina nde n naxan falama, a na ligama nen.’¹⁶ A tinma nen naxan waxi nxu raxɔri feni Alaa yamani, a yi nxu ba na yii, n tan nun n ma dii xemena.’¹⁷ Iki, n tan, i ya walike jaxanla naxa, ‘N kanna, mangana falan xa xaxilisaan fi n ma. Bayo n kanna, mangan luxi nen alo Alaa malekan naxan a fajin nun a jaxin kolon. Alatala, i ya Ala xa lu n xɔn ma.’”¹⁸ Mangan yi a fala jaxanla xa, a naxa, “I nama sese luxun n ma n naxan maxɔdinma i ma.” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Mangana, n kanna, falan ti.”¹⁹ Mangan yi a maxɔdin, a naxa, “Yowaba xa mi ito birin falaxi i xa ba?” A yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔɔ mangan siini, mangana, n kanna, jɔndin na a ra. I ya walikeɛn Yowaba nan n yamari, a falani itoe ti n xa n lan n xa naxanye fala i xa.”²⁰ I ya walikeɛn Yowaba ito ligaxi nen alogo feene xa liga kii gbete yi. Koni n kanna xaxinla luxi nen alo Alaa malekana, a kolon naxan birin ligama bɔxɔ xɔnna ma.”

²¹ Mangan yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Nayi, n waxi na liga feni, siga, i sa fa banxulanna Abisalomi ra.”²² Yowaba yi bira, a yi a yetagin lan bɔxɔn ma, a duba mangan xa. A mɔn yi a fala, a naxa, “Mangana, n bata a kolon fa a i bata i ya fanna yita n na, amasɔtɔ i bata tin a ligadeni n naxan falaxi i xa.”²³ Yowaba yi keli, a siga Gesuri yi. A sa fa Abisalomi ra Yerusalen yi.²⁴ Koni mangan yi a fala, a naxa, “A xa xete a konni. A nama fa n yetagi.” Nayi, Abisalomi yi siga a banxini, a mi fa mangan yetagi.

²⁵ Isirayila birin yi, xeme tofani mi yi na alo Abisalomi, keli a sansonle ma han a xun tagi, fe yo mi yi a ra.²⁶ A yi a xunna maxabama jɛɛ rapanne nin bayo a yi binyama ayi nen. A xun sexene binyen yi dangu kilo firin na.²⁷ Abisalomi dii xeme saxan nan sɔtɔ e nun dii teme keden naxan yi xili Tamari, a yi tofan han.

²⁸ Abisalomi yi lu Yerusalen yi jɛɛ firin, a mi fa mangan yetagi.²⁹ Lɔxɔna nde, a yi Yowaba xili, a xa siga a ra mangan fema, koni Yowaba yi tondi sigɛ a konni. Abisalomi mɔn yi a maxɔdin a firindeni, koni Yowaba mi wa siga feni.

³⁰ Nayi, Abisalomi yi a fala a walikene xa, a naxa, “ɛ bata Yowabaa funde xɛɛn to n gbeen dexɔn ma, ɛ sa tɛɛn so a ra.” Abisalomi a walikene yi sa tɛɛn so xɛɛn na.

³¹ Mafuren, Yowaba yi siga Abisalomi konni, a yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfera i tɛɛn soxi n ma xɛɛn na?”³² Abisalomi yi Yowaba yabi, a naxa, “Bayo n bata yi a fala i xa nun a i xa fa, koni i mi tinxi. N yi waxi i rasiga feni mangan nan ma xerayani ito ra, fa fala ‘Nanfera n kelixi Gesuri yamanani? A yi lan nun n lu na yi mɔn.’ N waxi mangan yetagin to feni fa, xa fena n na, a xa n faxa.”

³³ Yowaba yi siga Abisalomi a xerayaan nalideni mangan ma. Mangan yi Abisalomi xili, a fa a fema, a yi a xinbi sin a yetagi, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. Mangan yi Abisalomi sunbu.

Abisalomi a murutena

15 Na xanbi ra, Abisalomi yi won-toro keden tongo, e nun soone nun muxu tonge suulun, naxanye yi e gima a yee ra. ²A yi keli xɔtɔnni sinma, a ti taa yi kiraan deen na. Muxu yo nema yi dangue siga mangan konni kiti sadeni, Abisalomi yi na kanna xilima nen, a yi a maxɔdin, a naxa, “I kelixi taan mundun yi?” Na kanna yi a yabima nen, a naxa, “Manga diina, n kelixi Isirayila bɔnsɔnna nde nin.” ³Abisalomi yi a falama nen na kanna xa, a naxa, “I ya fe fan, i tinxin, koni muxu yo mi mangan konni naxan a tuli matima i ra.” ⁴Abisalomi yi a falama nen, a naxa, “Ee! Xa n yi nɛe finde kitisaan na nun yamanani ito yi! Yengen naxanye birin tagi hanma kiti sa daxina, ne yi fama nen n fema, n yi kiti kenden sa e tagi.” ⁵Xa na kanna a maso a ra, a yi a xinbi sin a yetagi, Abisalomi yi a rake-lima nen, a yi a sunbu. ⁶Muxun naxanye birin yi sigama mangan fema kiti sadeni, Abisalomi yi na ligama nen, Abisalomi lu rafanɛe Isirayila muxune ma na kii nin.

⁷Nɛe naanin dangu xanbini, Abisalomi yi a fala mangan xa, a naxa, “Tin, n xa siga Xebiron yi, alogo n layirin naxan tongoxi Alatala xa, n xa sa na rakamali. ⁸N yi Gesuri taani Arami yamanani waxatin naxan yi, n na layirin tongo nen, xa a n nafa Yerusalen yi, n saraxan bama nen Alatala xa Xebiron yi.” ⁹Mangan yi a fala a xa, a naxa, “Siga bɔɛe xunbenli.” Nayi, Abisalomi yi keli, a siga Xebiron yi.

¹⁰Abisalomi yi xerane rasiga wundoni Isirayila bɔxɔn birin yi, e xa sa a fala, e naxa, “E na xɔtaan xuiin mɛ waxatin naxan yi, e xa a fala, e naxa, ‘Abisalomi nan yamanan mangan na Xebiron taani.’” ¹¹Muxu keme firin bata yi keli Yerusalen yi fa Abisalomi fɔxɔ ra, koni

e yi biraxi a fɔxɔ ra xaxilitareyaan nin, e mi yi fefe kolon na feni. ¹²Abisalomi yi saraxan nalima waxatin naxan yi, a yi xeraan nasiga Giloha taani, Axitofeli Giloha kaan xilideni, Dawudaa maxadi tiina. Yanfan senben yi gbo ayi, muxune yi wuya ayi Abisalomi fɔxɔ ra.

Dawuda yi a gi Yerusalen yi

¹³Dɔnxen na, fala ralina nde yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Isirayila kaane bata bira Abisalomi fɔxɔ ra.” ¹⁴Nayi, Dawudaa walikeen naxanye yi a fema Yerusalen yi, a yi a fala ne xa, a naxa, “E keli, en na en gi, bayo fere mi sa luma na en yi en ba Abisalomi yii. E siga mafuren, xanamu, a tan a mafurama nen a gbalon sa taan birin fari silanfanna ra.” ¹⁵Mangana walikene yi a fala, e naxa, “Mangana, nxu kanna, nxu i sagoni.” ¹⁶Mangana muxune birin yi bira a fɔxɔ ra, a yi a konyi jaxalan[‡] fu lu manga banxin kantandeni. ¹⁷Mangan nun a fɔxɔrabirane birin mini taani waxatin naxan yi, e sa ti banxina nde dexɔn naxan makuya taan na ndedi. ¹⁸Dawudaa walikene birin yi lu dangue a dexɔn, e nun Keretine nun Peletine nun Gati taan muxu keme seninna naxanye bira a fɔxɔ ra, ne birin yi lu dangue mangan yetagi.

¹⁹Mangan yi a fala Itayi Gati kaan xa, a naxa, “Nanfera i fan fama n fɔxɔ ra? Xete, i lu Manga Abisalomi fema amasɔtɔ xɔɛn nan i tan na, muxu kedixin nan i tan na keli i ya yamanani. ²⁰I faxi xoro nin, n xa i xali n yii to ba? Anu n tan yeteen mi a kolon n sigan denaxan yi. I ngaxakedenne tongo, i xete. Alaa hinanna nun a tinxinna xa lu i xɔn.” ²¹Koni, Itayi yi mangan yabi, a naxa, “N bata n kolɔ habadan Alatala yi e nun n ma mangan niini. Mangana, n kanna, n tan i ya walikeen luma nen i fɔxɔ ra, i na

[‡]15:16 *Konyi jaxanle* sariyan sebexi Xɔɔyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sɔtɔ a jaxanla ra.

sigā dēde, xa a findi sayaan na hanma kisina.”²² Nayi, Dawuda yi a fala Itayi Gati kaan xa, a naxa, “En sigā, dangu yeen na!” Na ma, Itayi nun a sofane nun a denbayane birin yi sigā.

²³ Yamanan muxune birin yi wugama, e gbelegbele, ganla nēma danguma Dawuda yetagi. Mangan yeteen yi Kedirōn lanbanni gidī kiraan xōn naxan sigama tonbonni. ²⁴ Sadōki fan yi na, e nun Lewi bōnsōnna muxun naxanye yi Alaa Layiri Kankiraan xalima.[¶] E yi Alaa Kankiraan dōxō, saraxarali Abiyatari yi lu saraxan naliye han naxanye birin yi kelima taani, ne yi dangu jan. ²⁵ Mangan yi a fala Sadōki xa, a naxa, “Alaa Kankiraan naxete taani. Xa n na Alatalaa hinanna sōtō, a n naxete, a tinma nen n Layiri Kankiraan to e nun a dōxōdena. ²⁶ Koni xa Ala a fala, a naxa, ‘I mi fa rafan n ma sōnōn,’ awa, n tan ni i ra naxan na rafan a ma a xa na liga n na.” ²⁷ Mangan mōn yi a fala saraxarali Sadōki xa, a naxa, “Xete taani bōne xunbenli, ε nun i ya dii xemena Aximaasi nun Abiyatari a dii xemēn Yonatan. ²⁸ N tan mabinni, n luma nen tonbonni baan gidideni, han n yi i ya xibarun sōtō i ya xerane ra.” ²⁹ Nayi, Abiyatari nun Sadōki yi Alaa Kankiraan xali Yerusalen yi, a sa lu na.

³⁰ Dawuda wugamatōn yi te Oliwi geyaan fari, a yetagin luxunxi, a sannigenla a ra. Naxanye birin yi tema a fōxō ra, ne fan bata yi e yetagine luxun, e yi wugama. ³¹ E yi a fala Dawuda xa, e naxa, “Axitofeli biraxi Abisalomi fōxō ra yanfantenne ye.” Dawuda yi a fala, a naxa, “Alatala, a liga Axitofeli maxadine xa findi fufafuun na.” ³² Dawuda geyaan xun tagin li waxatin naxan yi, Ala batuma denaxan yi, a yi a maxadi muxun Xusayi, Araka bōnsōnna muxuna nde to fe a ralandeni, a dugine yibōxi,

burunburunna a xunni. ³³ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “I nama fa n fōxō ra, i findima nen n goronna ra. ³⁴ Xete taani, i sa a fala Abisalomi xa, i naxa, ‘N bata findi i ya walikeen na. A sin- genī, n wali nen i baba xa, koni iki, n waxi wali feni i tan nan xa.’ Na ma, i nōe n maliye Axitofeli a maxadi xuine kale nen n xili ma. ³⁵ Saraxaraline, Sadōki nun Abiyatari luma nen i fema. I na naxan birin to manga banxini, i yi a fala saraxaraliin Sadōki nun Abiyatari xa. ³⁶ Sadōki a dii xemēn Aximaasi nun Abiyatari a dii xemēn Yonatan firinne birin e fema, i na xibarun naxanye me, i yi e rafa ne faladeni n xa.” ³⁷ Nayi, Dawuda xōyin Xusayi xete taani waxatin naxan yi, Abisalomi fan yi so Yerusalen yi.

Dawuda xōyine nun a yaxune

16 Dawuda bata yi dangu geyaan xuntagin na ndedi, Mefiboseti a walikeen Siba yi fa a ralandeni. Sofali firin yi a fōxō ra, buru keme firin, bogise xōnna xaren ligaseen yeε keme e nun xōde bogi xaren ligaseen yeε keme e nun manpa kundi keden yi naxanye fari. ² Mangan yi a fala Siba xa, a naxa, “I ito ligan di?” Siba yi a yabi, a naxa, “Sofanle findin denbaya maxali seen nan na, burune nun wudi bogine findima i ya sofane balon nan na, naxanye na tagan tonbonni, manpaan yi findi ne min seen na.” ³ Mangan yi a fala, a naxa, “I kannā dii xemēn minen yi?” Siba yi a yabi, a naxa, “Mefiboseti bata lu Yerusalen yi, bayo a falaxi nen, a naxa, ‘Isirayila yamana n babaa mangayaan soma nen n yii to.” ⁴ Mangan yi a fala, a naxa, “Mefiboseti gbeen naxan birin na, n bata na birin so i yii.” Nayi, Siba yi a xinbi sin bōxōni. A yi a fala, a naxa, “I nuwali Mangana, i bata hinan n na.”

[¶]15:24 15.24 Layiri Kankirana fe mōn sebexi Xōrōyaan 25.10-22 kui.

⁵Manga Dawuda to fa Baxurin taan fema, muxuna nde yi mini, e nun Söli birin yi bõnsõn kedenna nin, a xili Simeyi, Geraa dii xemena. A mini, a lu dangan tiye. ⁶A lu gemene wole Dawuda ma e nun Manga Dawudaa walikene birin, hali yamaan nun sofa senbeman to yi a yiifanna nun a kõmenna ma. ⁷Simeyi yi a dangama, a gbelegebe, a naxa, “Siga, siga, fuyantenna, faxa tiina!” ⁸I faxan naxanye tixi Söli a denbayani, Alatala i ratõrõnma nen ne birin na. I bata mangayaan ba Söli yii, nana Alatala bata a so i ya dii xemena Abisalomi yii. Iki, i tan tõrõni bayo faxa tiin nan i ra.” ⁹Nayi, Seruyaa dii xemena Abisayi yi a fala mangan xa, a naxa, “Nanfera bare faxaxini ito mangan dangama, n kanna? A lu n xa sa a xunna ba a de.” ¹⁰Koni mangan yi Abisayi yabi, a naxa, “I tan nun i tada Yowaba, ε gbee biran nanse yi? Xa a sa a li xemeni ito n dangama bayo Alatala nan a yamarixi a xa n danga, muxu yo mi nœ falan tiye a ma.” ¹¹Dawuda mõn yi a fala Abisayi nun a walikene xa, a naxa, “Xa n ma diin waxi n faxa feni, a mi finde terena fe ra xa Bunyamin kaani ito fan na liga. ε a lu na, a xa n danga, xa Alatala bata a yamari. ¹²Waxatina nde, Alatala n ma tõrõn toma nen. Nayi, a n ma dangan masarama nen duban na.”

¹³Dawuda nun a fõxõrabirane yi sigan waxatin naxan yi kiraan xõn, Simeyi yi sigama e yelanni geyaan kanke ra, a mõn yi lu e dange, a yi lu gemen nun benden wole e ma. ¹⁴Dõnxen na, mangan nun a fõxõrabirane yi Yuruden baan li. E bata yi xadan, e yi e matabu menni.

Abisalomi Yerusalen yi

¹⁵Abisalomi bata yi so Yerusalen yi e nun Isirayila yamaan birin, Axitofeli fan

yi a fõxõ ra. ¹⁶Xusayi, Araka bõnsõnna muxuna nde, Dawuda maxadi muxun fa waxatin naxan yi Abisalomi fema, a gbelegebe, a naxa, “Tantunna mangan xa.” ¹⁷Abisalomi yi Xusayi maxõdin, a naxa, “I ya tinxinna ngaan nan na ra i xõyin Dawuda xa ba? Nanfera i mi sa a mati?” ¹⁸Xusayi yi Abisalomi yabi, a naxa, “N mi tinxì nen. Bayo Alatala nun Isirayila birin naxan sugandixi mangan na, n na nan fõxõ ra. Nayi, n luma i tan nan fõxõ ra. ¹⁹N walima nde xa? A finde a dii xemèn na ba? Bayo n bata yi wali i baba xa, n walima nen i fan xa.”

²⁰Abisalomi yi a fala Axitofeli xa, a naxa, “ε a fala ε bode tagi en lan en xa naxan liga.” ²¹Axitofeli yi Abisalomi yabi, a naxa, “Dawuda konyi naxanla⁸ naxanye lu manga banxin kantandeni, ε nun ne xa sa kafu. Nayi, Isirayila birin a kolonje a i bata rapaxu i baba ma alo se kunxin xirina, i fõxõrabirane yi senbe so.” ²²Nayi, e bubun ti Abisalomi xa manga banxin xuntagi, Abisalomi nun a babaa konyi naxanle yi sa kafu menni Isirayila birin yetagi. ²³Na waxatini, Axitofeli a maxadin yi suxi alo Ala yetena a fala kii naxan yi. Dawuda nun Abisalomi fan yi a maxadine suxuma kii kedenna nin.

Xusayi yi Axitofeli matandi

17 Waxatidi to dangu, Axitofeli yi a fala Abisalomi xa, a naxa, “Tin, n xa muxu wuli fu nun firin sugandi, n siga Dawuda fõxõ ra to kœen yeteen na. ²N sa a xadanxin lima nen, fanga mi fa a ra, n yi a suxu. Naxanye biraxi a fõxõ ra, ne yi e gi. Nayi, n yi mangan kedenna faxa. ³N yi yamaan birin mabandun i ma. I xemèn naxan fenma, na na faxa, yamaan birin fama nen i ma, e lu bõje

§16:21 *Konyi naxanle* sariyan sebexi Xõrõyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, Dawuda naxanye sõtõ a naxanla ra.

xunbenli.” ⁴Na falan yi Abisalomi nun Isirayila fonne birin kenen.

⁵Na waxatini, Abisalomi yi yamarin fi, a naxa, “E mən xa Xusayi, Araka bənsənnə muxun fan xili alogo en xa a mē a naxan falama.” ⁶Xusayi yi fa Abisalomi fema, Abisalomi yi a fala a xa, a naxa, “Axitofeli ito nan falaxi, a naxan falaxi a lan en yi na liga ba hanma en-en? I fan xa falan ti.” ⁷Xusayi yi Abisalomi yabi, a naxa, “Ito yi, Axitofeli mi maxadi fəni tixi. ⁸I yetena i baba nun a muxune kolon ki fəni. Sofa kenden nan e ra, e magaxu alo yatan naxan ma diiye baxi a yii burrunna ra. Yenge soon nan yi i baba ra, a mi luma yamaan fema kəen birin na. ⁹Iki, a luxunxi yinla nde ra hanma yire gbete. Dawudaa ganla na en ma muxuna ndee fəxa tun, na feen xibarun sigama ayi nən, e naxa a Abisalomi a ganla bata n. ¹⁰Na na liga, hali senbemaan naxanye luxi alo yatane en ma ganla ye, ne tunna xələmə e ma nən, bayo Isirayila kaane birin a kolon a yenge so fənin nan i baba ra, anu a fəxərabirane senben gbo. ¹¹Nayi, n miriyani, Isirayila sofane birin xa e malan i fema, keli Dan ma han sa dəxə Beriseba ra. Nayi, e wuyama ayi nən alo baan pəmensinna. Na xanbi ra, i yeteen yi siga e yengedeni. ¹²A lu dede, en na a suxe, en so a xunna alo xila godon bəxən ma kii naxan yi. E nun a muxune sese mi a yimine. ¹³Xa a luxun taana nde yi en ma, Isirayila kaane birin fe lutin na, en yi na taan halagi, hali a gemedina, a mi luye.” ¹⁴Abisalomi nun Isirayila kaane yi a fala, e naxa, “Araka bənsənnə muxu Xusayi a maxadi xuine dangu Axitofeli gbeene ra.” Alatala bata yi a ragidi nun a Axitofeli a maxadi xuiin xa kala alogo tərən xa Abisalomi li.

¹⁵Axitofeli naxan fala Abisalomi nun Isirayila fonne xa, Xusayi yi na rali saraxaralina Abiyatari nun Sadəki ma. ¹⁶A yi a fala e xa, a naxa, “Iki, e mafura xeraan nasige Dawuda ma. E yi a

fala a xa, a nama kəen nadangu baan meremereni. A lan a xa baan gidi alogo a nama e nun a fəxərabirane raxəri.”

¹⁷Yonatan nun Aximaasi yi tixi En-Rogeli yi. Walike gilena nde yi fa a fala e xa, a e xa sa na fala Dawuda xa, bayo e mi yi suse soe taani e yi e yete mayita. ¹⁸Koni, banxulanna nde yi e to, a sa a fala Abisalomi xa. Nayi, e firinna birin yi siga mafuren, e sa so xəməna nde a banxini Baxurin taani xəpinna yi naxan ma sansan kui, e sa e luxun menna ra. ¹⁹Naxanla yi bitinganna tongo, a yi a sa xəpinna de ra, a sansi xəri dinxin tongo a na sa men fari alogo e nama sike sese ma. ²⁰Abisalomi a walikene to na naxanla banxin li, e yi a maxədin, e naxa, “Aximaasi nun Yonatan minen?” Naxanla yi e yabi, a naxa, “E bata dangu xuden na.” Walikene yi e fen, e mi e to, e yi xete Yerusalen yi. ²¹E keli xanbini na, Aximaasi nun Yonatan yi te xəpinna ra, e sa Manga Dawuda rakolon. E yi a fala Manga Dawuda xa, e naxa, “E keli, e mafura, e baan gidi, bayo Axitofeli bata maxadin ti lan e fe ma.” ²²Dawuda nun yamaan naxan yi a fəxə ra, e keli benun subaxani, e birin yi Yuruden baan gidi. Keden mi lu naxan mi Yuruden baan gidi.

²³Axitofeli to a to, a a maxadi xuiin mi suxi, a yi a sofana tongo, a siga a konni a taani. A yamarine fi a denbayaan ma. Na xanbi ra, a yi a yete singan, a yi fəxa. E yi a maluxun a baba gaburun na.

Dawuda Maxanayin taani

²⁴Dawuda yi siga Maxanayin taani, Abisalomi Yuruden baani gidi waxatin naxan yi e nun Isirayila ganla birin. ²⁵Abisalomi bata yi Amasa findi sofa kuntigin na Yowaba funfuni. Amasa baba nan yi Yeteri ra, Isirayila kaan naxan Abigayili dəxə, Naxasi a dii temena, Yowaba nga Seruya xunyena.

²⁶ Abisalomi nun Isirayila kaane yi e gali malanden nafala Galadi yamanani.

²⁷ Dawuda to fa Maxanayin taani, Naxasi a dii xemen Sobi naxan yi kelixi Rabaha yi, Amonine manga taana, na nun Amiyeli a dii xemen Makiri, Lodebara kaana, e nun Galadi kaan Barasilayi, naxan yi kelixi Rogelimi yi, ²⁸ ne yi fa seni itoe ra Dawuda yee ra: sadene nun goronne nun febene nun murutun nun fundenna nun murutu fupin nun sansi xori gilinxine nun konso togen nun togen siya gbete ye nun ²⁹ kumin nun nonon nun yexene nun fenena. E fa ne birin na Dawuda nun a yamaan xa naxanye yi a foxo ra, alogo e xa e don, bayo e yi a falama nen, e naxa, “Kamen nun ige xonla bata yamani ito suxu tonbonni.”

Abisalomi faxa feen yengeni

18 Dawuda yi yamaan malan naxanye yi a foxo ra, a yi sofa kuntigine dexo naxanye muxu kemene nun muxu wuline xun na. ² Dawuda yi yamaan foxo singen nasiga Yowaba ma a yamarin bun, a yi a foxo firinden nasiga Abisayi ma a yamarin bun, Seruyaa dii xemen Yowaba tada. Dawuda yi a foxo saxanden nasiga Itayi Gati kaan ma a yamarin bun. Mangan mon yi a fala yamaan xa, a naxa, “N fan wama siga feni e foxo ra.” ³ Koni, yamaan yi a fala a xa, e naxa, “I mi sigama. Bayo xa nxu nxugi, yaxune mi nxu yatema, hali nxu foxo kedenna faxa, e mi na yatema. Koni, i tan dangu nxu tan sofa muxu wuli fu ra. Nanara, a lan i lu taani, i nxe nxu maliye denaxan yi.” ⁴ Mangan yi e yabi, a naxa, “Naxan nafan e ma, n na nan ligama.” Sofane yi minima keme keme yeen nun wuli wuli yeen ma waxatin naxan yi, mangan yi ti taan so deen na. ⁵ Mangan mon yi a fala Yowaba nun Abisayi nun Itayi xa, a naxa, “N bata e mafan, e nama fe paxi yo liga Abisalomi ra, n ma diina.”

Sofane birin yi a xuiin name na yamarin fiye kuntigine ma.

⁶ Dawudaa sofane yi mini siga Abisalomi a ganla yengedeni, yengen so Efirami fotonna nin. ⁷ Dawudaa ganla yi Abisalomi a ganla no, e yi muxu wuli moxone faxa e ra na lxonni. ⁸ Yengen yi so yamanan birin yi. Naxanye faxa fotonni, ne yi wuya dangu naxanye faxa yengeni.

⁹ Na waxatini, Abisalomi yi mini Dawudaa walikene ma. Abisalomi bata yi te sofanel fari. Sofanla yi so wari bili gbeen yiine bun, Abisalomi xunna yi kankan wari yiine longonna ra. A lu baxon nun kuyen tagi, sofanel yi mini a bun. ¹⁰ Xemena nde to na to, a fa na fala Yowaba xa, a naxa, “N bata Abisalomi to singanxi wariin bun.” ¹¹ Koni, Yowaba yi a fala xemen xa, a naxa, “I a to nen? Nanferi i mi a faxa keden na? N yi gbeti gbanan fu soe nen i yii e nun tagixidina nde.” ¹² Koni na xemen yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Hali i gbeti gbanan wuli keden so n yii, n mi tinje fe paxin lige mangan dii xemen na, bayo nxu birin a me nen manga yamarini ito fima i tan nun Abisayi nun Itayi ma, a naxa, ‘E xaxili lu Abisalomi xon, muxu yo nama fe paxin liga a ra.’ ¹³ Xa n yi na liga alo n mi sese mexi, n yi bonoma n niini nen, mangan yi n ma wulen kolonma nen, bayo sese mi luxunje a ma. Nayi, i tan yeteen mi yi n xun mafale.” ¹⁴ Yowaba yi a yabi, a naxa, “N mi n ma waxatin kalama i tan xon.” A yi tanba saxan tongo, a sa e sotu Abisalomi kankeni a jepen singanxin na. ¹⁵ Sofa banxulan fuun naxanye yi Yowabaa yenge so seene maxalima, ne yi Abisalomi rabilin, e yi a rajan. ¹⁶ Na xanbi ra, Yowaba yi xotaan fe alogo yengen xa dan. Nayi, Dawudaa sofane yi xete Abisalomi a ganla foxo ra. ¹⁷ E yi Abisalomi tongo, e yi a woli yili gbeen na fotonni, e geme gbegbe malan a fari. Na waxatini, Abisalomi a sofane yi e gi, birin yi siga a konni. ¹⁸ Abisalomi yi

kende waxatin naxan yi, a bata yi banxi gbeen ti Manga lanbanni, bayo a yi a mirima nen, a naxa, “Dii xeme mi fa n yii, n xinla luye naxan yii.” Nanara, a yi na banxin xili sa a yete xun ma, naxan mɔn xili bama han to a Abisalomi a banxina.

¹⁹ Aximaasi, Sadɔki a dii xemen yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Tin, n xa n gi n sa a fala mangan xa Alatala kitin naxan nagidixi a ma, a yi a so a yaxune yii.” ²⁰ Yowaba yi a fala a xa, a naxa, “Xibaru fajin rali mi i ra to, lɔxɔ gbete i sa xibaru fajin naliye, koni to i mi a xale, bayo mangana dii xemen bata faxa.” ²¹ Yowaba yi a fala Kusi kaana nde xa, a naxa, “Siga, i naxan toxi, sa na fala mangan xa.” Kusi kaan yi a xinbi sin Yowaba bun ma, a yi a gi. ²² Aximaasi, Sadɔki a dii xemen mɔn yi a fala, a naxa, “Sese liga, tin, n fan xa n gi Kusi kaan fɔxɔ ra.” Yowaba yi a fala, a naxa, “N ma diina, nanfera i waxi i gi feni? Na mi findima xibaru fajin ra i tan xa.” ²³ Aximaasi mɔn yi a fala, a naxa, “Hali fefe liga, n waxi n gi feni.” Yowaba yi a fala a xa, a naxa, “Awa, i gi!” Aximaasi yi a gi mini Yuruden mere yi kirani, a sa dangu Kusi kaan na.

²⁴ Dawuda yi dɔxi de firinne tagi. Kantan muxun yi siga yinna xun tagi, a yi a yeen nasiga, a yi xemena nde kedenna to fe a giye. ²⁵ Kantan muxun yi gbelegbele, a yi a fala mangan xa. Mangan yi a yabi, a naxa, “Xa a kedenna nan a ra, a fama xibaru fajin nan na.” Na xeraan yi masoma, ²⁶ kantan muxun mɔn yi muxu gbete fan to gixi. A gbelegbele de kantanna ra, a naxa, “Muxuna nde fan kedenna fama a giye.” Mangan yi a fala, a naxa, “Na fan faan xibaru fajin nan na.” ²⁷ Kantan muxun yi a fala, a naxa, “Muxu singen luxi alo Aximaasi na a ra, Sadɔki a dii xemena.” Mangan yi a fala, a naxa, “Xeme fajin nan a ra, a fama xibaru fajin nan na.” ²⁸ Aximaasi yi gbelegbele, a yi a fala mangan xa, a naxa, “I nuwali.”

A yi a xinbi sin mangan yetagi, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a yi a fala, a naxa, “Barikan bira Alatala xa, i ya Ala, naxan i yenge faane soxi i yii, mangana, n kannna.” ²⁹ Mangan yi a maxɔdin, a naxa, “Abisalomi yiyalan?” Aximaasi yi a yabi, a naxa, “N tan i ya walikɛen mayimaxa gbeen to nen Yowaba nxu nun i ya walikena nde rafa waxatin naxan yi, koni n mi yi a kolon fefe yi a ra.” ³⁰ Mangan yi a fala, a naxa, “I masiga, i ti be.” Aximaasi yi a masiga, a lu tixi. ³¹ Kusi kaan fan yi fa. A yi a fala, a naxa, “Mangana, n kannna, n baxi xibaru fajin nan medeyi, bayo Alatala bata i ya kitin sa to. Naxanye yi i yengema, a bata ne sa i sagoni.” ³² Mangan yi Kusi kaan maxɔdin, a naxa, “Sese mi Abisalomi sɔtɔxi ba?” Kusi kaan yi a yabi, a naxa, “Naxan na banxulanna sɔtɔxi, na xa i yaxune birin sɔtɔ, e nun naxanye birin murutɛxi i xili ma.”

Dawuda yi a dii xemen wuga

19 Nayi, mangan yi kɔntɔfili, a yi te sangansoon kɔɛ ra taan yinna deen xun ma, a lu wuge. A yi lu sigamati, a falama, a naxa, “N ma dii xemena Abisalomi! Hali n tan yi faxa i funfuni nun. N ma dii xemena Abisalomi, n ma dii xemena!” ² E yi na fala Yowaba xa, e naxa, “Mangan sunuxin luma Abisalomi wuge.” ³ Na lɔxɔn xunna kenla yi masara sunun na sofane birin xa. Bayo na lɔxɔni yamana a me nen a mangan sunuxi a dii xemena fe ra. ⁴ Na lɔxɔn yeteni, sofane luxunxin yi so taani alo sofa yagixin naxanye e gixi yengeni. ⁵ Mangan bata yi a yetagin luxun, a gbelegbelema, a naxa, “N ma dii xemena Abisalomi! Abisalomi, n ma dii xemena, n ma dii xemena!” ⁶ Yowaba yi so mangan konni, a yi a fala a xa, a naxa, “I bata i ya walikene birin nayagi to, naxanye i niin nakisixi, e nun i ya dii xemene nun i ya dii temene nun i ya naxanle nun i ya konyi naxanle birin. ⁷ I rapaxu naxanye ma, i bata ne rafan, i

rafan naxanye ma, i yi ne rapaxu. Bayo i bata a yita to, a i ya gali mangane nun i ya walike tinxinxine, a ne bote mi i xa. N bata a to iki xa Abisalomi yi lu a nii ra nun to, nxu tan birin yi faxa na, na yi rafan i ma nun. ⁸Nayi, keli, i mini, i falan ti i ya walikene xa. Bayo n bata n kolɔ Alatala yi, xa i mi mini muxu keden mi luye i foxɔ ra to kɔɛn na, na jaxuma ayi nen dangu tɔɔn na naxan birin bata liga keli i foningeya waxatin ma han iki.” ⁹Nayi, mangan yi keli, a dɔxɔ taan so deen na. E na fala yamaan xa, e naxa, “Mangan dɔxi taan so deen na.” Yamaan birin yi fa mangan yetagi. Na waxatini, Isirayila ganla tan bata yi a gi. Birin bata yi siga e konni.

Dawuda xete fena Yerusalen yi

¹⁰Isirayila bɔnsɔnne birin nun yamaan birin yi matandin tima, e naxa, “Mangan bata en ba en yaxune yii, a tan nan en nakisi Filisitine ma, iki a bata a gi yamanani Abisalomi a fe ra. ¹¹Anu, en Abisalomi naxan sugandixi a xa findi en ma mangan na, na bata faxa. Nanfera nayi, ε mi Dawuda xilima, ε yi a dɔxɔ mangan na?” ¹²Manga Dawuda yi xerane rasiga a faladeni saraxaraliin Sadɔki nun Abiyatari xa, a naxa, “ε falan ti Yuda fonne xa, ε naxa, ‘Nanfera ε luun dɔnxen na mangan naxetedeni a manga banxini? Anu, n tan yetena Isirayila kaane miriyane kolon. ¹³Ngaxakedenmane nan ε ra, en wuli keden, fasa keden. Nayi, ε nama lu dɔnxen na xetedeni mangan ma.’ ¹⁴ε mɔn xa a fala Amasa xa, ε naxa, ‘I ngaxakedenna xa mi n na ba? Xa n mi i findi sofa kuntigin na habadan Yowaba ɲɔxɔni, Ala xa n xa tɔɔ gbeen sɔɔ.’” ¹⁵Dawudaa falane yi Yuda muxune birin kenen, alo muxu kedenna nan yi e ra, e xeraan nasiga a faladeni mangan xa, e naxa, “ε nun i ya walikene birin xa xete be.”

¹⁶Mangan yi xete han Yuruden baani, Yuda kaane yi siga Giligali yi alogo e xa sa mangan nalan, e yi a ragidi Yuruden baani. ¹⁷Gera, Bunyamin kaan naxan keli Baxurin taani, na dii xemen Simeyi yi na, na yi a mafura e nun Yuda muxune yi godo Manga Dawuda ralandeni. ¹⁸Bunyamin kaan muxu wuli keden yi biraxi a foxɔ ra, Siba fan naxan yi walima Sɔli a denbayaan xa, e nun a dii xeme fu nun suulunne nun a walike mɔxɔɲene. Ne yi fa Yuruden baan de mangan yee ra. ¹⁹Kunkibane yi fa alogo e xa mangana denbayaan xali e nun naxan na mangan kenen. Na to yelin Yuruden baan gide, Geraa dii Simeyi yi bira mangan yetagi. ²⁰A yi a fala mangan xa, a naxa, “Mangan nama n suxu n haken na. N tan i ya walikeɛn haken naxan liga i ra i mini lɔxɔni Yerusalen yi, jinan na xɔn, i tan mangana. ²¹Mangana, n kannna, n na a kolon a n bata yulubin liga, koni i bata a to to, n singe nan faxi i ralandeni Yusufu bɔnsɔnna muxune birin yee ra.” ²²Nayi, Abisayi, Seruyaa dii xemen yi falan tongo, a yi a fala, a naxa, “Simeyi mi lan a faxa ba, a to Alatalaa muxu sugandixin dangaxi?” ²³Koni Dawuda yi a fala Abisayi nun a xunyen Yowaba xa, a naxa, “Seruyaa dii xemene, ε gbee biran nanse yi? Nanfera iki, ε n matandima? N mi waxi Isirayila kaa yo xa faxa to, n laxi a ra a n tan nan Isirayila mangan na to.” ²⁴Mangan yi a fala Simeyi xa, a naxa, “I mi faxama.” Mangan yi a kolɔ a xa.

²⁵Mefiboseti, Sɔli a dii xemen fan fan naxan mangangan nalandeni. A munma yi a sanne maxa, a mi a de xabene bi, a mi a dugine xa, xabu mangan siga lɔxɔni han a xete lɔxɔni bɔɲe xunbenli. ²⁶A to siga mangan yetagi keli Yerusalen yi, na yi a maxɔdin, a naxa, “Mefiboseti nanfera i mi sigaxi n foxɔ ra?” ²⁷A yi a yabi, a naxa, “Mangana, n kannna, n ma walikeɛn nan n yanfaxi, bayo n tan i ya walikena a fala nen, a naxa, ‘N nan n

ma sofanli tɔnma nen, n te a fari nxu nun mangan yi siga. Bayo sankalatɔn nan i ya walikeen na.’²⁸ Koni, a bata sa n tan i ya walikeen mafala n kanna xa. Nayi, mangana, i luxi nen alo Alaa malekana. Naxan nafan i ma, na liga.²⁹ Bayo muxun naxanye birin n fafe a denbayani, mangan yi lan nun a ne faxa, n kanna, hali na birin, i bata naxanye dege tabanla ra i bata n tan i ya walikeen basan ne ra. N fe tinxinxin mundun ligaxi n yi n kanna mafan?”³⁰ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i mɔn falan tima? N bata a ragidi a i tan nun Siba xa bɔxɔne yitaxun.”³¹ Nayi, Mefiboseti yi a fala mangan xa, a naxa, “A xa a birin tongo, amasɔɔ n kanna, mangan bata so a banxini bɔɔɔ xunbenli.”

³² Barasilayi, naxan yi kelixi Rogelimi taani Galadi yamanani, na fan godo nen Yuruden baani, e nun mangan yi gidi, a fan xete nen a fɔxɔ ra baan kidi ma.³³ Fonna nan yi a ra naxan bata yi jɛɛ tonge solomasexe sɔɔ, nafulu kan gbee nan yi a ra, a tan nan yi mangan baloma, a yi Maxanayin taani waxatin naxan yi.³⁴ Mangan yi a fala Barasilayi xa, a naxa, “Fa n fɔxɔ ra Yerusalen yi, n nan n yengi dɔxe i xɔn ma.”³⁵ Koni, Barasilayi yi mangan yabi, a naxa, “N mɔn jɛɛ yoli sɔte alogo nxu nun mangan xa te nxu bode xɔn Yerusalen yi?”³⁶ To n bata fori jɛɛ tonge solomasexe. N nɔe a fapin nun a jaxin kolonje ba, n donseen naxan donma, n yi a min, n mi fa nɔe na paxunna kolonje, hanma xemene nun paxanle sigi sa xuina. Nanfera n finde goronna ra i xun ma?”³⁷ I ya walikeen sigama nen i fɔxɔ ra ndedi Yuruden baan kidi ma. Koni nanfera mangana, i n saranna fima maani ito ra?³⁸ Nayi, a lu n xa xete n ma taani, n sa faxa n baba nun nna gaburun dexɔn ma. Koni a mato, n ma dii xemen Kimihami ni i ra, a tan nan sigama i fɔxɔ ra, naxan na i kenen, i yi na liga a ra.”³⁹ Mangan

yi a fala, a naxa, “Kimihami xa fa n fɔxɔ ra, naxan nafan a ma, n na a lige a xa, i na wa naxan yo xɔn ma n tan yii, n na lige i xa.”⁴⁰ Yamaan birin to Yuruden baani gidi, mangan fan yi gidi, mangan yi Barasilayi sunbu, a duba a xa, Barasilayi yi xete a konni.⁴¹ Mangan yi siga Giligali binni, Kimihami yi biraxi a fɔxɔ ra.

Yuda yamaan birin nun Isirayila yamaan fɔxɔ kedenna bata yi mangan nagidi Yuruden baani.⁴² Koni Isirayila muxune yi fa mangan fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Nanfera nxu ngaxakedenne Yuda kaane i ragidixi Yuruden baani, ε nun i ya denbayana, anu i ya sofane birin yi i fɔxɔ ra?”⁴³ Yuda muxune birin yi Isirayila muxune yabi, e naxa, “Bayo nxu barin maso mangan na ε xa. Nanfera ε xɔɔn na ra? Mangan nan nxu degema ba? Hanma a seen nan fixi nxu ma?”⁴⁴ Isirayila muxune yi Yuda muxune yabi, e naxa, “Nxu gbeen nan mangan na sanja ma fu, nxu gbeen nan Dawuda ra dangu ε ra. Nanara, ε nxu rapaxuxi? Nxu singe mi yi a fala a en ma mangan xa xete ba?” Koni Yuda muxune yi falan ti a jaxin na dangu Isirayila muxune ra.

Seeba yi murute Dawuda xili ma

20 Xeme fuyantenna nde yi Giligali yi, a xili Seeba, Bikiri a dii xemena, Bunyamin kaana. Na yi xɔtaan fe, a gbelegebele, a naxa, “Sese mi en nun Dawuda tagi. En nun Yese a dii xemeni ito mi malanxi sese ma.

Isirayila kaane, birin xa siga a kon yi.”

² Nayi, Isirayila kaane yi xete Dawuda fɔxɔ ra, e bira Seeba fɔxɔ ra, Bikiri a dii xemena. Koni, Yuda muxune yi lu e mangan fɔxɔ ra, e yi sa a mati keli Yuruden baani siga han Yerusalen yi.

³Dawuda yi so a banxini Yerusalen yi. Mangan yi a konyi jaxalan fune tongo a naxanye lu banxin kantandeni. A yi e lu banxina nde kui naxan yi makantanxi ki faji, koni e mi fa kafu sɔnɔn, e yi lu ramaraxi han e sayaan lɔxɔni, e lu alo kaɓa gilene.

⁴Mangan yi a fala Amasa xa, a naxa, “Yuda sofane maxili, ε birin xa fa be yi benun soge saxan.” ⁵Amasa yi sa na yamarin liga, koni mangan lɔxɔn naxan saxi a xa, a yi na radangu. ⁶Nayi, Dawuda yi a fala Abisayi xa, a naxa, “Seeba, Bikiri a dii xemene fe jaxin ligama en na nen dangu Abisalomi ra. I tan yeteen xa i kanna walikene tongo, i yi Seeba sagatan, alogo a nama taa makantanxine li, a lɔ ayi e ma.” ⁷Yowabaa muxune yi bira Abisayi fɔxɔ ra e nun Keretine nun Peletine, e nun sofane birin. E birin yi mini Yerusalen yi alogo e xa Seeba sagatan, Bikiri a dii xemena.

⁸E to Gabayon geme gbeen yiren li, Amasa yi fa e yee ra. Yowaba yi maxidixi a sofa dugine yi, e nun a tagixidina, silanfanna yi singanxi naxan na a teeni. Yowaba yi masoma waxatin naxan yi, silanfanna yi ba fɔlɔ a teeni. ⁹Yowaba yi a fala Amasa xa, a naxa, “Ngaxakedenna, i yiyalan?” A yi Amasa de xaben suxu a yiifanna ra alo a yi a sunbuma nen. ¹⁰Silanfanna naxan yi sɔtɔxi Yowaba komenna ma, Amasa mi a yengi lu na xɔn ma. Yowaba yi a sɔxɔn a kuini na ra. Amasa fudi lutine yi sa bɔxɔni, Yowaba mi fa a yee firinden sin a ma, a yi faxa. Yowaba nun a tada Abisayi yi keli Seeba xili ma, Bikiri a dii xemena.

¹¹Yowabaa sofa keden yi lu tixi Amasa binbin dexɔn, a naxa, “Ndee Yowaba nun Dawuda a fe yi? Ne xa bira Yowaba fɔxɔ ra.” ¹²Na waxatini, Amasa bata yi a makutukutu a wunli kira tagini. Sofaan yi a rakɔrsi, a yi a to birin tixi na. Nayi, a yi Amasa binbin ba kiraan xɔn, a sa a sa xeen ma, a dugin so a xun na. ¹³A to a ba

kiraan xɔn, birin yi bira Yowaba fɔxɔ ra, alogo e xa siga Bikiri a dii xemene Seeba xili ma.

Seeba rajanna

¹⁴Yowaba yi Isirayila bɔnsɔnne yamanan birin yigidi a sa Abeli-Beti-Maka taan li. Berimi kaane birin yi e malan, e bira a fɔxɔ ra. ¹⁵Yowaba nun a ganla yi Abeli-Beti-Maka taan yenge, bayo Seeba yi na nin, e yi gbingbinna nde rate taan yinna xɔn. E yi lu yinna dinje alogo a xa bira. ¹⁶Jaxalan xaxilimana nde yi na taani, na yi gbelegbele, a naxa, “N bata ε mafan! ε tuli mati! ε tuli mati! ε a fala Yowaba xa a xa fa han be, n waxi falan ti feni a xa.” ¹⁷Yowaba yi a maso, jaxanla yi a maxɔdin, a naxa, “Yowaba nan i tan na ba?” A yi a yabi, a naxa, “ɔn, n tan nan yati a ra.” Jaxanla yi a fala a xa, a naxa, “Nba, i tuli mati n fala xuiin na.” Yowaba yi a yabi, a naxa, “N tuli matixi.” ¹⁸Nayi, jaxanla yi a fala, a naxa, “A fɔlɔni, muxune yi darixi a fale nen, e naxa, ‘En maxɔdinna ti Abeli taani, en hayun fanma nen.’” ¹⁹Nxɔ taan taa bɔje xunbelixine nun taa tinxinxine nan ye Isirayila yi, koni i tan waxi na taan kala feen nin Isirayila yi, naxan findixi munanfan taa gbeen na Isirayila yi. Nanfera naxan Alatala gbeen na, i waxi na kala feni?” ²⁰Yowaba yi a yabi, a naxa, “N ma miriyaan makuya na ra, sese kala fe mi n kui, hanma n yi sena nde raxɔri. ²¹Na fe mi a ra mume! Koni, xemena nde be, naxan sa kelixi Efirami geya yireni, a xili Seeba, Bikiri a dii xemena. Na bata murute Manga Dawuda xili ma. ε a keden peen yiiba n xa. Nayi, n ganla bama nen taan de ra.” Jaxanla yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Awa, nxu a xunna wolima i ma nen yinna fari ma.” ²²Jaxanla yi sa falan ti taan muxune birin xa a xaxilimayani, e yi Bikiri a dii xemene Seeba xunna bolon a de, e yi a woli Yowaba ma. Yowaba yi xɔtaan fe, sofane yi e masiga taan na,

birin yi siga e konne yi. Nayi, Yowaba yi xete Yerusalen yi mangan fema.

Dawudaa kuntigine fe

²³Yowaba yi Isirayila ganle birin yamarima nen Isirayila yi. Benaya, Yehoyadaa dii xemen nan yi Keretine nun Peletine xun na. ²⁴Adoran nan yi karahan wanle xunna ra, e nun Yosafati, Axiludu a dii xemen nan yi mangana yenla ra. ²⁵Sebeli tiin nan yi Sewa tan na. Saraxaraliin nan yi Sadoki nun Abiyatari ra. ²⁶Dawudaa saraxaralina nde nan yi Ira fan na, naxan yi kelixi Yayiri xabilani.

Nɛɛ saxan kamena fe

21 Dawudaa mangayaan waxatini, jɛɛ saxan kamen yi so. Dawuda yi Alatala maxɔdin. Ala yi a yabi, a naxa, “Na ligaxi Sɔli nun a denbayana muxu faxan nan ma fe ra, e to Gabayon kaane faxa.” ²Mangan yi Gabayon kaane xili alogo a xa falan ti e xa. Isirayila bɔn-sɔnna muxu mi yi Gabayon kaane ra, koni Amorine muxu dɔnxene nan yi e ra. Isirayila kaane bata yi e niin nakisin layirin tongo e xa. Koni hali na, Sɔli yi kataxi e faxa feen na bayo Isirayila nun Yuda yɛɛ rasigan xɔnla yi a ma.

³Dawuda yi Gabayon kaane maxɔdin, a naxa, “N xa nanse liga ε xa? Kalan naxan tixi ε nɔɛ na yitɔnɔɛ di alogo ε xa duba Alatalaa yamaan xa?” ⁴Gabayon kaane yi a yabi, e naxa, “Yengen naxan nxu nun Sɔli nun a denbayaan tagi, gbetin xa mi na yitɔnma, hanma xemana. Anu, a mi lan nxu yi muxun faxa Isirayila yi.” Nayi, mangan yi a fala, a naxa, “Naxan xɔli ε ma, ε na fala n xa, n xa na liga ε xa.” ⁵E yi mangan yabi, e naxa, “Bayo xemeni ito yi waxi nxu halagi feni, a bata yi a nata nun, a xa nxu halagi, a yi nxu raxɔri Isirayila bɔxɔn ma. ⁶Nayi, ε a bɔnsɔnna muxu solofere so nxu yii, nxu xa e singan Alatala yetagi Gabayon taani, Sɔli yi dɔxi taan naxan yi, Alatala

mangan naxan sugandixi.” Mangan yi a fala e xa, a naxa, “N na a soma ε yii nen.” ⁷Mangan yi Mefiboseti ratanga, Yonatan ma dii xemena, Sɔli mamananna, bayo Dawuda bata yi layirin xidi e nun Yonatan tagi Alatala xinli. ⁸Koni, mangan yi Ayaa dii temen Risipaa dii firinne, Aramoni nun Mefiboseti tongo, a naxanye bari Sɔli ma. A mɔn yi Sɔli a dii temen Mikali a dii xeme suulunne tongo, a naxanye bari Barasilayi a diina Adiriyeli ma, Abeli-Mehola kaana. ⁹E yi e so Gabayon kaane yii, ne yi e singan geyaan fari Alatala yetagi. Na muxu soloferene birin yi faxa sanja ma kedenni. E e faxa funde xaba lɔxɔ singen nin.

¹⁰Risipa, Ayaa dii temen yi benbenla tongo, a yi a sa fanyen ma a yete xa. Keli se xaban fɔlɔn ma han tule igen yi bira bɔxɔni, a xɔline kedima yanyin na, a subene kedi kɔɛɛn na alogo e nama dɔxɔ e binbine ma. ¹¹Risipa, Ayaa dii temena, Sɔli a konyi jaxanla naxan naba, e sa na fala Dawuda xa.

¹²Nayi, Dawuda yi sa Sɔli nun a dii xemen Yonatan xɔnne maxili Yabesi kaane ra Galadi yamanani, naxanye bata yi e ba e funfuni Beti-San yi, Filisitine e singan denaxan yi e Sɔli nɔ waxatin naxan yi Gilibowa yi. ¹³Dawuda yi Sɔli nun Yonatan xɔnne tongo Yabesi yi. Muxu soloferen naxanye singan, e yi ne fan xɔnne malan. ¹⁴E sa Sɔli nun a dii xemen Yonatan xɔnne maluxun Bunyamin yamanani Sela yi, Kisu gaburun na, Sɔli fafe. Mangan yamarin naxanye birin fi, e yi ne birin liga. Na xanbi ra, Ala yi hinan yamanan na.

Yengen Filisitine xili ma

Taruxune Singen 20.4-8

¹⁵Filisitine mɔn yi Isirayila yenge. Dawuda nun a walikene yi godo, e yi Filisitine yenge. Xadanna yi so Dawuda fa-

tini. ¹⁶ Isebi-Benobi, Refa** yixetena nde yi a nata a xa Dawuda faxa. Silanfananen yi singanxi a tagi xidin na e nun sulan yi tanban naxan ꞓɔɛ ra naxan binyan yi dangue kilo saxan na. ¹⁷ Koni, Abisayi, Seruyaa dii xemen yi fa Manga Dawuda mali, a na Filisitin faxa. Nayi, Dawudaa muxene yi e kɔɔ, e naxa, “I mi fa sigama nxu fɔɔ ra yengeni, alogo mangayaan nama ba Isirayila yi.”

¹⁸ Na xanbi ra, yengen mɔn yi keli Gobi yi Filisitine xili ma. Nayi, Xusa kaan Sibekayi yi Safi faxa, Refa yixetena nde nan yi na ra.

¹⁹ Yenge gbete mɔn yi keli Gobi taani Filisitine xili ma. Betelemi kaan Yari a diina Elexanan yi Gati kaan Goliyati faxa, naxan ma tanba yi gbo alo gbindonna.

²⁰ Yenge gbete mɔn yi keli Gati taani. Menni, xeme kuyena nde yi na, naxan yii soli sennin nun san soli sennin kan yi a ra, e birin malanxina mɔxɔɔn nun naanin. Refa yixeten nan yi na fan na.

²¹ A yi Isirayila kaane konbi. Dawuda tada Simeyaa dii xemen Yonatan yi a faxa. ²² Na sofa naaninna naxanye yi kelixi Gati taani Refa bɔnsɔnni, Dawuda nun a sofane yi ne birin faxa.

22 Dawuda betini ito ba Alatala nan xa, Ala to a ba a yaxune birin yii e nun Sɔli yii.

² A yi a fala, a naxa, Alatala nan n ma fanyen na, n ma yinna, n natanga muxuna. ³ N ma Ala nan n ma geme gbeen na, n na n luxunma naxan kui. A tan nan n ye masansan wure lefaan na, e nun marakisi tiina naxan luxi alo n ma faran makantanxina, n nakisidena.

A tan nan n xunbama gbaloni.

⁴ Tantunna Alatala xa!

N na a xili,

a yi n nakisi n yaxune ma.

⁵ Sayaan bata yi a xunfanna radin n xunna ma

alo fɔɔ igena,

a yi n magaxuma

alo baan xarɛxina.

⁶ Sayaan bata yi n nabilin a yɔɔnɔnɔnne ra.

A a lutine rati n yee ra.

⁷ N ma tɔɔni,

n na Alatala xili nen,

n yi n xui ramini n ma Ala ma.

A yi n xuiin me a Batu Banxini,

a yi a tuli mati n gbelegbele xuiin na.

⁸ Nanara, bɔxɔn yi maxa.

Kuyen bun tiine yi yigisan,

e xuruxurun Ala xɔɔn bun.

⁹ Tutun yi mini a ꞓɔni.

Halagi ti tee degen nun tee wolonne yi mini a de.

¹⁰ Ala yi kuyen nafulunɔɔ ayi

alo kɔlimɔna, a yi godo,

kunda yidimixina a sanne bun.

¹¹ A te maleka gubugubu kanna fari,

a tugaan xulen,

a siga foyeni.

¹² A yi a luxun dimini,

naxan nabilinxi kunda gbeen na,

a yi yidimixi alo ige tilinxina.

¹³ Kenen gbeen yi minima a yee ra,

tee degen yi minima naxan yi.

¹⁴ Alatala yi a kuye sarinna xuiin namini kore,

Kore Xɔnna Ala xuiin yi me.

¹⁵ A yi a xalimakunle woli a yaxune ma,

a yi e raxuya ayi.

A yi galanna ragodo e ma,

e birin yi e gi.

¹⁶ Alatala to a kɔnko e ma,

a xɔɔn to keli alo foye gbeena,

fɔɔ igen xɔnna yi mini kenenni

bɔxɔn bunna yi to.

¹⁷ Ala yi a yiini bandun keli kore,

a n suxu,

**21:16 yi findixi muxu kuyene bɔnsɔnna benban nan na.

a yi n ba igen tilinxi yireni.

¹⁸ A yi n xunba n yaxu senbeman ma,
e nun n yenge faan naxanye yi maxɔdɔxɔ
n xa.

¹⁹ E n yenge nen,
n yi tɔrɔxi waxatin naxan yi,
koni Alatala yi n mali.

²⁰ A n ba nen gbaloni,
a yi n xɔrɔya,
a yi n nakisi

bayo n nafan a ma.

²¹ Alatala yi n kɔntɔnna fi n ma
bayo n bata tinxiŋɛ ayi a yɛɛ ra yi,
a n kɔntɔnna fi n ma
lan n yiine sariɲanna ma.

²² Bayo n bata lu Alatalaa kirane xɔn ma,
n mi n makuyaxi n ma Ala ra
alo muxu naxine.

²³ N bata a sariyane birin suxu,
n mi tondixi a tɔnne suxe.

²⁴ N bata n yete ratanga haken ma,
fɛ yo mi n na a yɛɛ ra yi.

²⁵ Nanara, Alatala yi n kɔntɔnna fi n ma,
bayo n bata tinxiŋɛ ayi a yɛɛ ra yi,
n yiine sariɲanxi a yɛɛ ra yi.

²⁶ Naxan na tinxiŋɛ ayi,
i ya tinxiŋyaan yitama nen na ra.
Fe mi naxan na,
i ya fetareyaan yitama nen na ra.

²⁷ Naxan na sariɲanɲɛ ayi,
i ya sariɲanna yitama nen na ra.

Koni naxan yidɔxi,
i na suxu kiin kolon.

²⁸ Bayo i tan nan yiigelitɔne rakisima,
i mɔn yi wasodene fe ragodo.

²⁹ Alatala, i tan nan n ma kenenna ra.
I tan nan n ma dimini yalanma, Alatala.

³⁰ En birin nema a ra,
n ganla yengema nen,
nxu nun n ma Ala nema a ra,
n tunganma nen yinna xun ma.

³¹ Alaa kirane kamalixi feu!
Alatalaa falane tinxiŋ.
Naxanye na e luxun a yi,
a ne kantanma nen
alo yɛ masansan wure lefana e yɛɛ ma.

³² Nde gbete Ala ra,
ba Alatala ra?
Nde en ma fanyen xɔdɛxen na,
ba en ma Ala ra?

³³ Ala nan n makantanma fangani,
a tan nan kira kamalixin yitama n na.

³⁴ A tan nan n naxulunma ayi mafuren
alo wondene,
a n nate geyane fari.

³⁵ A bata n maxaran yengen ma,
nanara n nɔxi sulan xali xɔdɛxen
bandunɲɛ.

³⁶ I bata n nakisi
alo wure lefa yɛ masansanna,
i ya fanna n senben gboma ayi.

³⁷ I bata kira gbeeni tɔn n xa
alogo n nama bira.

³⁸ N bata bira n yaxune fɔxɔ ra,
n yi e halagi.
N mi tinxi xete e fɔxɔ ra
fɔ n na e raxɔri.

³⁹ N na e raxɔri nen,
n yi e yibutuxun,
e mi fa kelima sɔnɔn,
e yi bira n sanna bun ma.

⁴⁰ I senben soma n yii yenge so feen nan
na,

i n yaxune xinbi sin n bun ma.

⁴¹ I n yaxune ragima n yɛɛ ra,
naxanye yi n napaxuxi,
n ne halagi.

⁴² E gbelegbelema malina fe ra,
koni e mi marakisima yo sɔtɔma,
E Alatala xilima,
koni a mi e yabima.

⁴³ N na e yilunburunma nen
alo gbangbanna,
foyen sigama naxan na.

N na e yibɔma nen,
n yi e yibodon
alo bendena kiraan xɔn.

⁴⁴ I n natangama yama murutexin ma,
i yi n findi siyane xunna ra.
N mi muxun naxanye kolon,
n nɔɔn sɔtɔma ne xun na.

⁴⁵ Xɔɲene n matɔxɔma,

n n̄een fa falan ti tun,
e bata n xuiin suxu.

⁴⁶ E yii xudi tuma ayi,
e fa xuruxurun̄e,
sa keli e yinne kui.

⁴⁷ Alatala na!

Tantunna xa fi n natangamaan ma!
N nakisimana Ala xa batu!

⁴⁸ Ala nan n gbeer̄ox̄o tiin na,
naxan siyane sama n ma n̄ox̄n bun ma.

⁴⁹ A n natangama n yaxune ma.

I xunnayerenna fima n ma
n yaxune xun na,
i yi n ba gbalot̄one yii.

⁵⁰ Nanara, n na i tantunma siyane tagi.
Alatala, n yi i xinla binya betini.

⁵¹ A n̄o gbeene fima nen a mangan ma.
A yi a hinanna yita a muxu sugandixin
na,

Dawuda nun a yixetene han habadan.

Dawudaa fala d̄onxene

23 Dawudaa fala d̄onxene nan itoe
ra.

Dawudaa falane ni itoe ra,
Yese a dii x̄em̄ena,
x̄eme tide kan gbeena falane,
Yaxubaa Ala naxan masusanxi
mangayaan xili yi,
e nun Isirayilaa beti ba fapina.

² “Alatalaa Nii Sarijanxin falan tixi
n tan nan x̄on,

a falan soma n tan nan d̄e.

³ Isirayilaa Ala bata falan ti,
Ala, Isirayila kantan fanyen bata a fala n
xa, a naxa,

‘Mangan naxan na lu muxune xun na
tinxinni,

Ala ȳēragaxuni,

⁴ na kanna luxi nen
alo x̄ot̄on̄na ken̄enna,

sogen na te x̄ot̄on̄ni

kunda yo mi na,

fata a wuyenna ra,

sansine minima nen b̄ox̄on ma tulen fa
xanbini.’

⁵ A mato, Ala naxan nabaxi n ma den-
bayaan xa,

a bata habadan layirin xidi n xa,
a naxan xidixi sariyane x̄on
naxanye a makantanma.

Yeye a xunnayerenna fima n ma,
a yi n ma fe ragidixine rakamali.

⁶ Koni fuyantenne birin luxi nen,
alo wudi jali kanna

naxan nawolima ayi,
muxu yo mi e tonge a yiin na.

⁷ Muxun naxan nema a yiin din̄e e ra,
na kanna wuren nan nawalima
hanma tanba wudi daxina,
e birin yi gan, e halagi sa!”

Dawudaa sofa wekilexine fe

Taruxune Singen 11.10-47

⁸ Dawudaa sofa wekilexine xinle
ni itoe ra: Yosebi-Basebeti Takem̄oni
kaana, a yi Dawuda kantan muxu sofa
fapine nan ye. A m̄on yi xili Adino Esini
kaana, a tan nan muxu keme solomasex̄e
faxa tanban na yenge kedenni.

⁹ A firinden findi Axoxi xabilan mux-
una nde Dodo a diina Eleyasari nan na. A
yi sofa wekilexi saxanne ȳe Dawuda f̄ox̄o
ra, naxanye e d̄e naxu Filisitine ma nax-
anye yi malanxi yenge so xinla ma. Isir-
ayila sofa ganla yi xete xanbin na geyane
fari, ¹⁰ koni Eleyasari a s̄obe so nen, a lu
Filisitine faxe han xadanna yi xiin naso
a yiini silanfanna f̄een ma. Na l̄ox̄oni,
Alatala yi xunnayeren gbeen fi Isirayila
ma. Sofaan bonne yi faxi faxa muxune
seene nan tun tongodeyi Eleyasari f̄ox̄o
ra.

¹¹ Harara kaana Xage a dii x̄emen
Sama fan yi na. Filisitine bata yi e malan
Lehi yi, toge x̄eena nde ma. Isirayila sofa
ganla yi e gi Filisitine bun ma. ¹² Koni,
Sama yi lu tixi x̄een tagi, a yi xete a Filisi-
tine yenge. Alatala yi xunnayeren gbeen
fi Isirayila ma.

¹³ L̄ox̄ona nde, murutu xaba waxatini,
kuntigi tonge saxanne muxu saxan yi

godo Dawuda fema Adulan faranna ra. Filisiti ganla yi malanxi Refa lanbanni waxatin naxan yi. ¹⁴Dawuda yi a yire makantanxi fapini waxatin naxan yi, Filisiti ganla nde yi Betelemi yi.

¹⁵Dawuda yi a waxon feen fala, a naxa, "Ige ramara yinla naxan Betelemi so deen na, nde nɔɛ fe na igen na, a fa a so n yii, n yi n min?" ¹⁶Nayi, na sofa wekilexi saxanne yi so fangani Filisitine daaxadeni. E sa igen ba ige ramara yinla ra Betelemi so deen na. E yi a xali Dawuda xon, koni mangan yi tondi a minɛ, a yi a bɔxɔn saraxan na Alatala yetagi. ¹⁷A yi a fala, a naxa, "Alatala, gbalon na a ra n xa, xa n igeni ito min. A luxi nen alo muxune wunla, naxanye sigaxi igeni ito badeni, e lu sayaan de!" Nayi, a tondi a minɛ. Na sofa wekilexi gbee saxanne na nan liga.

¹⁸Abisayi, Yowaba tada, Seruyaa dii xemen yi Dawuda makantan sofa kendene nan ye. A tan nan muxu keme saxanna faxa a tanban na lɔxɔ kedenni. A fan yi xinla sɔɔ alo na muxu saxanne.

¹⁹A xunnayeren gbeen sɔɔ nen dangu bonne ra. A yi findi muxu saxanne kuntigin na, koni a mi yi e ye.

²⁰Benaya, Kabaseeli kaana, Yehoyadaa dii xemena, sofa wekilexi gbee nan yi na ra, naxan kabanako fe wali wuyaxi ke. A tan nan Moyaba sofa wekilexi firinne faxa. Lɔxɔna nde, xunbeli gbeen yi godon waxatin naxan yi, a tan nan mon godo ige ramara yinla ra, a yi yatan faxa. ²¹A tan nan mon Misiran sofa gbee magaxuxina nde faxa, tanban yi naxan yii. Benaya yi godo a fɔxɔ ra gbengbetenna ra a yii, a yi a tanban ba a yii, a yi a faxa a ra. ²²Benaya, Yehoyadaa dii xemen na nan liga. A yi xinla sɔɔ alo sofa wekilexi saxan singene. ²³A yi binye gbeen sɔɔ dangu sofa tonge saxanne ra, koni a mi yi sofa muxu saxan singene ye. Dawuda yi a findi a kantan muxu sofa tonge saxanne kuntigin na.

²⁴Muxuni itoe fan yi na muxu tonge saxan ganla ye:

Asaheli, Yowaba tada,
Elexanan, Dodo Betelemi kaana dii xemena,

²⁵Sama nun Elika, Harodi kaane,

²⁶Xelesi, Paliti kaana,

Ikese a dii xemena Ira, Tekowa kaana,

²⁷Abiyeseri, Anatoti kaana,

Mebunnayi, Xusa kaana,

²⁸Salamon, Axoxi xabilan muxuna,

Maharayi Netofa kaana,

²⁹Xelebi, Banaha Netofa kaana dii xemena,

Itayi, Bunyamin kaana keli Gibeya yi, Ribayi a dii xemena,

³⁰Benaya, Piraton kaana,

Hidayi, keli Gaasa baa yireni,

³¹Abi-Alabon, Aruba kaana,

Asamaweti, Baxurin kaana,

³²Eliyaba, Saalabon kaana,

Yasen ma diina nde, Yonatan,

³³Sama, Harara kaana,

Axiyama, Sarari Harara kaana dii xemena,

³⁴Elifeleti, Axasibayi a dii xemena,

Maka taa kaana nde mamandenna,

Eliyami, Giloha kaana Axitofeli a dii xemena,

³⁵Xesirayi, Karemele kaana,

Paarayi, Araba kaana,

³⁶Yigali, Natan Soba kaana dii xemena,

Bani, Gadi bonsonna muxuna nde,

³⁷Amonin Seleki nun

Beroti kaan Naxarayi,

naxan yi Seruyaa dii xemen Yowaba a yenge so seene maxalima nun

³⁸Ira nun Garebi, Yitiri xabilan muxune,

³⁹e nun Yuriya, Xiti kaana.

E birin malanxina muxu tonge saxan e nun solofere.

Dawuda yi Isirayila yamaan yate

24 Alatala mon yi xɔɔ Isirayila kaane ma. A yi Dawuda radin e

xili ma, a yi a fala, a naxa, “Siga, Isirayila nun Yuda muxune yate.”

²Nayi, mangan yi a fala sofa kuntingin Yowaba xa, naxan yi a fema, a naxa, “Sa Isirayila bɔxɔn birin yisiga keli Dan ma han sa dɔxɔ Beriseba ra. Yamaan xa yate, bayo n waxi muxune yaten kolon feni.” ³Yowaba yi mangan yabi, a naxa, “Mangana, Alatala i ya Ala xa yamaan nawuya ayi dɔxɔde keme, n kanna yeene yi a to. Koni nanfera, n kanna, i waxi na liga feni?” ⁴Koni mangan yi kankan a yamarin ma dangu Yowaba nun kuntigi gbeene gbeen na, e yi mini, e yi Isirayila yamaan yate. ⁵E yi Yuruden baan gidi, e sa a folɔ Aroyeri taan ma e nun taan naxan baan de, dangu Gadi yi, siga Yaaseri binni. ⁶E siga Galadi yamanan nun Kadesi yi Xiti yamanani. E siga Dan yi e nun Sidon nabilinne. ⁷E siga Tire taa rakantanxini, e nun Xiwine nun Kanan kaane taane birin yi. E sa a rapan Yuda yiifari fɔxɔn ma Beriseba yi. ⁸E yi yamanan birin yisiga na kiini, kike solomanaanin xi mɔxɔɲe, e sa Yerusalem li. ⁹Yowaba yi yamaan yaten xasabin so mangan yii: Xeme wuli keme solomasexe yi Isirayila yi naxanye yi nɛe yengen soe, wuli keme suulun Yuda yi.

Dawudaa yulubin yi saran a ra

¹⁰Dawuda bɔɲen yi rapaxu a ma a yelin xanbini yamaan yate. Dawuda yi a fala Alatala xa, a naxa, “N yulubi gbeen nan ligaxi ito ra. Iki, n bata i mayandi, i xa dija n tan, i ya walikeen yulubin ma. N bata xaxilitareyaan liga.”

¹¹Alatala yi falan ti Dawuda kawandi muxun Nabi Gadi xa, a naxa, ¹²“Siga Dawuda fema, i sa a fala a xa, i naxa, ‘Alatala naxa iki: N bata tɔɔ saxan nagidi i ma, keden sugandi. I na naxan sugandi, n na nan ligama i ra.”” ¹³Gadi yi fa Dawuda konni, a fa ito fala a xa, a naxa, “Nɛe solofere kamen xa so i ya yamanani ba, hanma i yi i gi i yaxune

yeɛ ra kike saxan, hanma xi saxan furen yi so i ya yamanani? I miri, i yi a fala n xa n lan n xa sa naxan fala Ala xa naxan n xexi.” ¹⁴Dawuda yi a yabi, a naxa, “N sɔxɔle gbeeni, koni n wekilexi n lu Alatalaa sagoni, benun n xa lu muxune sagoni, bayo Alatala kininkinin.”

¹⁵Alatala yi furen nafa Isirayila yi keli na xɔtɔnna ma han waxati fixina, keli Dan ma han sa dɔxɔ Beriseba ra. Muxu wuli tonge solofere yi faxa yamanani. ¹⁶Malekan yi a yiini bandun Yerusalem xun ma alogo a xa a kala, Alatala yi sunu na tɔɔna a fe ra, maleka kala tiin naxan yi tixi yamaan tagi, a yi a fala na xa, a naxa, “A bata radangu ayi. I yiin naxete fa.” Alatalaa malekan yi Arawuna Yebusu kaana xeen lonna nan dɔxɔn.

¹⁷Malekan naxan yi yamaan naxɔrima, Dawuda na to waxatin naxan yi, a yi a fala Alatala xa, a naxa, “N tan nan yulubin ligaxi. N tan nan kalan tixi, koni yamani ito nanse ligaxi? Nayi, i yiin xa lu yitexi n tan nun n ma denbayaan nan xili ma.”

Dawuda yi saraxa ganden nafala

¹⁸Na lɔxɔ kedenni, Gadi yi fa Dawuda fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Siga Yebusu kaana Arawunaa murutu lonna ma, i sa saraxa gandena nde rafala menni Alatala xa.” ¹⁹Gadi a falan ma, Dawuda yi siga menni alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi. ²⁰Arawuna yi mangan nun a walikeen to fe a ma, nayi Arawuna yi mini, a yi a xinbi sin mangan bun ma, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. ²¹Arawuna yi a maxodin, a naxa, “Nanfera, n kanna, mangan fama a walikeen fema?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “N bata fa alogo n xa i ya xeen lonna sara i ma, n yi saraxa ganden nafala Alatala xa alogo furen xa masiga yamaan na.” ²²Arawuna yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Naxan birin nafan i ma, na tongo, i yi a fi Ala ma. A mato, jingeni itoe finde

nen saraxa gan daxine ra, jingen xεε ra bɔnbɔ seni itoe nun xun xidi wudin yi findi yegen na. ²³Mangana, n bata a birin so i yii. Alatala, i ya Ala xa tin i ya saraxan na.” ²⁴Koni, mangan yi a fala Arawuna xa, a naxa, “I nama sese fi n ma. N waxi nen i xa a mati n ma. N mi saraxa gan daxi fixine bama Alatala

xa n ma Ala.” Dawuda yi xεen lonna nun jingene sara gbeti gbanan tonge suulun na. ²⁵Dawuda yi saraxa ganden nafala menni Alatala xa, a saraxa gan daxine nun bɔɲε xunbeli saraxane ba. Nayi, Alatala yi diɲa yamaan ma, furen yi masiga Isirayila yamaan na.

Mangane Singena

Sulemani a Fe Taruxuna

Kitabun yire firinna naxanye xili “Mangane,” ne Isirayila mangane nan ma fe falama. Mangane Singen Sulemani a mangayaan taruxun nan yebama, Dawudaa dii xemena, e nun manga singen naxanye fa a faxa xanbini.

Dawuda fori waxatin naxan yi, a mi yi fa mangayaan feene nɛ, a dii xeme firin yi keli alogo e xa ti a ɲɔxɔni. Dɔnxen na, Sulemani nan findi mangan na. A mangayaan wali kenden findi Ala Batu Banxin nun manga banxin ti feen nan na. Koni a fe findima sunun nan na dɔnxen na bayo, a a dunɲa rajanma tinxintareyaan nun suxure batun nin. Ala yi tin Isirayila yamanan xa yitaxun dɔxɔ firin. Yamanan sogeteden kɔmen fɔxɔn bɔnsɔnne mi tin Sulemani a dii xemena mangayaan ma, e yi manga gbete dɔxɔ. Na feen xanbi ra, han ɲɛ keme firin ɲɔxɔn, mangaya firin nan lu Isirayila bɔxɔni e naxanye xili sa Yuda nun Isirayila. Waxatina nde, e lanxi, waxatina nde e yengeni.

Kitabun yireni ito a yitama en na nen mangan lan a xa tinxinɲe ayi Ala yɛ ra yi kii naxan yi. Na tinxinna findixi herin nan na yamaan xa, anu Ala xuiin suxutareyaan nun suxure batun tan yamanan kalama nen, a yi gbalon naso a yi. Kitabun yireni ito kui, nabi wuyaxi mangane rakolonma Alaa sariyane ma. Naxan senben gbo e birin xa, na findi Eli nan na.

Dawudaa foriyana

1 Manga Dawuda bata yi fori, a mi yi fa nɛ e fatini wolonɲe hali dugin fe-lenxi a ma. ²A walikene yi a fala a xa, e naxa, “Sungutun nasɔlɔnxina nde xa fen i tan xa, nxu kannna, mangana. A luma

nen i fema, a yi a yengi dɔxɔ i xɔn, a yi a sa i fema. Nayi, i yi i fatini wolon!” ³E yi e yɛ rakopin Isirayila yamanan birin yi, e dii teme tofapina nde to, naxan yi xili Abisagi, Sunami kaana. E fa na ra mangan fema. ⁴Na sungutunna yi tofan han, a yi mangan dandanma, a yi walima a xa, koni e nun mangan mi kafu mume.

Adoniya yi wa mangayaan xɔn

⁵Nayi, Adoniya, Xagiti a dii xemen naxan sɔxɔi Dawuda xa, na yi falan ti fɔlɔ, a naxa, “N tan nan findima mangan na!” A yi wontorona nde nun soo ragine nun muxu tonge suulun fen naxanye yi e gima a yɛ ra. ⁶Xabu a da han to a fafe munma yi a yɛ gidi na feen ma fa fala ito ligaxi nanfera? Adoniya fan yi tofan han, Abisalomi raburunna nan yi a ra nun. ⁷Adoniya nun Seruyaa dii xemen Yowaba nun saraxaralina Abiyatari yi falan ti, e yi Adoniya mali. ⁸Koni, saraxaraliin Sadɔki nun Benaya, Yehoyadaa dii xemen nun Nabi Natan nun Simeyi nun Reyi nun Dawudaa sofa wekilexine sese mi yi Adoniya fari.

⁹Adoniya yi yexɛene nun ɲingene nun ɲinge dii raturaxine ba saraxan na geme salaxunxin fema En-Rogeli dexɔn, a yi a tada nun a xunyene birin xili, mangana dii xemene, e nun Yuda xemen naxanye birin yi walima mangan xa. ¹⁰Koni, a mi Nabi Natan nun Benaya nun sofa wekilexine xili, e nun a xunyen Sulemani.

Natan nun Batiseba yi Dawuda mafan Sulemani a fe ra

¹¹Nayi, Natan yi a fala Sulemani nga Batiseba xa, a naxa, “I mi a mexi ba, a Xagiti a dii xemena Adoniya bata findi mangan na, hali en kannna Dawuda mi a kolon? ¹²Iki, n bata i mafan, tin n xa i kawandi, alogo i xa i yete rakisi e nun i ya dii xemen Sulemani. ¹³Siga, i sa so Dawuda konni. I yi a fala a xa, i naxa, ‘N kannna, mangana, i mi yi i kolɔ n xa ba,

a i ya dii xemen Sulemani nan findima mangan na i ɲɔxɔni? Nanfera Adoniya bata findi mangan na?’ ¹⁴I mɔn nema falan tiye mangan xa waxatin naxan yi, n fan yi so, n ni i ya falan senbe so.” ¹⁵Batiseba yi siga mangan konni. Mangan yi saxi a xi banxin kui, bayo a bata yi fori han. Abisagi, Sunami kaan nan yi walima mangan xa. ¹⁶Batiseba yi a xinbi sin mangan yetagi. Mangan yi a maxɔdin, a naxa, “I waxi nanse xɔn ma?” ¹⁷A yi a yabi, a naxa, “N kannna, i i kɔlɔ nen Alatala yi, i ya Ala, i ya walike naxanla xa, fa fala a n ma dii xemen Sulemani nan findima mangan na i tan ɲɔxɔni, a dɔxɔma nen manga gbedeni. ¹⁸Koni, Adoniya nan fa mangan na. Anu, n kannna, i tan mangan yeteen mi na kolon. ¹⁹A bata turane nun jinge dii raturaxine nun yexɛɛ wuyaxi ba saraxan na, a yi mangana dii xemene birin xili, e nun saraxaralina Abiyatari nun sofa kuntigin Yowaba, koni a mi i ya walikeen Sulemani tan xilixi. ²⁰Iki, n kannna, mangana, Isirayila birin yeen fa tixi i tan nan na, alogo i xa a fala naxan findima mangan na i tan, n kannna ɲɔxɔni. ²¹Mangana, i na i sa waxatin naxan yi i benbane fema, n tan nun n ma dii xemen Sulemani suxuma nen alo fe kalane.”

²²Batiseba mɔn yi fala tiini mangan xa, Nabi Natan yi so. ²³E yi a fala mangan xa, e naxa, “Nabi Natan ni i ra.” Natan yi fa mangan fema, a yi a xinbi sin mangan yetagi, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. ²⁴Natan yi a fala mangan xa, a naxa, “N kannna, i tan nan a falaxi ba, a Adoniya xa findi mangan na i ɲɔxɔni mangayani? ²⁵Bayo, a sigaxi nen to a sa jingene nun jinge dii raturaxine nun yexɛɛ wuyaxi ba saraxan na, a yi mangana dii xemene birin xili, e nun sofa kuntigine nun saraxaralina Abiyatari. E sa e dege, e min a yetagi, e naxa, ‘Binyen xa fi Manga Adoniya ma!’ ²⁶Koni a mi n tan i ya walikeen xilixi,

e nun saraxaraliin Sadɔki e nun Yehoyadaa dii xemen Benaya e nun Sulemani, i ya walikena. ²⁷Mangana, n kannna, i tan nan na ragidixi ba? Nanfera i mi n tan, i ya walikeen nakolonxi na kannna fe ma naxan dɔxɔma i ya mangaya gbedeni i ɲɔxɔni?”

²⁸Nayi, Manga Dawuda yi a yabi, a naxa, “Batiseba xili n xa.” Batiseba yi fa, a fa a xinbi sin mangan yetagi. ²⁹Mangan yi a kɔlɔ a xa, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Alatala naxan n malixi, a yi n ba gbaloni. ³⁰N nan n kɔlɔ Alatala, Isirayilaa Ala yi naxan na, n naxa, ‘N na i ya dii xemen Sulemani nan findima mangan na n ɲɔxɔni, a dɔxɔ n ma mangaya gbedeni.’ N na nan ligan to.” ³¹Batiseba yi a magodo, a yi a xinbi sin mangan yetagi, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a yi a fala, a naxa, “Binyen xa fi n kannna Manga Dawuda ma han habadan.”

Sulemani a mangayaan yi ragidi

Taruxune Singen 29.21-25

³²Manga Dawuda yi yamarine fi e ma, a naxa, “E saraxaraliin Sadɔki nun Nabi Natan nun Yehoyadaa dii xemen Benaya xili.” E yi fa mangan yetagi. ³³Mangan yi a fala e xa, a naxa, “E n ma muxune tongo, e yi n ma dii xemen Sulemani rate sofanla fari, e siga a ra Gihon tigni. ³⁴Menni, saraxaraliin Sadɔki nun Nabi Natan yi turen susan a xunna ma alogo a xa findi mangan na Isirayila xun na. E yi xɔtaan fe, e yi a fala, e naxa, ‘Binyen xa fi Manga Sulemani ma.’ ³⁵E te a fɔxɔ ra, a xa fa dɔxɔ n ma mangaya gbedeni, a lu n ɲɔxɔni. N bata yamarin fi fa fala a xa findi mangan na Isirayila nun Yuda xun na.” ³⁶Yehoyadaa dii xemen Benaya yi mangan yabi, a naxa, “Amina! A xa liga alo n kannna, mangana Ala, Alatala a falaxi kii naxan yi! ³⁷Amasɔtɔ Alatala bata lu n kannna, mangan xɔn, a xa lu Sulemani xɔn, a yi a mangayaan

nadangu n kannna Dawudaa mangayaan na.”

³⁸ Nayi, saraxaraliin Sadōki yi siga Nabi Natan fōxō ra, Yehoyadaa dii xemen Benaya nun Keretine nun Peletine yi Sulemani rate Manga Dawudaa sofanla fari, e yi siga a ra Gihon tigini. ³⁹ Saraxaraliin Sadōki yi ture sa fenna tongo bubu saripnaxini, a yi a susan Sulemani xunna ma. E yi xōtaan fe, yamaan birin yi a fala, e naxa, “Binyen xa fi Manga Sulemani ma.” ⁴⁰ Yamaan birin yi bira a fōxō ra, e xulenna fema, e lu sewani, bōxōn yi xuruxurunma e sōnxō sōnxōn yi.

Sulemani yi yafe Adoniya ma

⁴¹ Adoniya nun a muxu xilixin naxanye birin bata yi yelin e dege, ne yi e sōnxō xuiin me, Yowaba yi xōtaan xui me, a yi maxōdinna ti, a naxa, “Nanse sōnxō taani?”

⁴² A mōn yi fala tiini saraxaralina Abiyatari a dii xemen Yonatan yi fa, Adoniya yi a fala a xa, a naxa, “I mafa, bayo xeme kenden nan i ra, i faxi xibaru fajine nan na.” ⁴³ Yonatan yi Adoniya yabi, a naxa, “En-en de! Manga Dawuda bata Sulemani findi mangan na. ⁴⁴ A yi saraxaraliin Sadōki rasiga a fōxō ra e nun Nabi Natan e nun Yehoyadaa dii xemen Benaya nun Keretine nun Peletine, e yi a dōxō mangana sofanla fari. ⁴⁵ Saraxaraliin Sadōki nun Nabi Natan bata a xunna masusan, e a findi mangan na Gihon tigini. Na xanbi ra, birin yi te menni sewani, taan yi yimaxa. E na sōnxō sōnxō xuiin nan mexi. ⁴⁶ Sulemani yeteen bata dōxō manga gbedeni. ⁴⁷ Mangana walikene bata fa dubadeni nxu kannna Manga Dawuda xa, e naxa, ‘I ya Ala xa Sulemani xinla gbo ayi dangu i xinla ra, a yi a mangayaan dangu i gbeen na!’ Mangan bata yi a xinbi sin a sadeni.

⁴⁸ Mangan mōn yi a fala, a naxa, ‘N bata barikan bira Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan n jōxō yibirani fixi n ma, a yi tin n yeen yi a to.’” ⁴⁹ Adoniya muxu xilixine birin yi gaxu na falane fe ra, e birin yi keli, e yi siga e danna. ⁵⁰ Adoniya yi gaxu Sulemani yee ra, a fan yi keli, a siga, a sa saraxa ganden fenne suxu.

⁵¹ E fa a fala Sulemani xa, e naxa, “Adoniya bata gaxu Manga Sulemani yee ra, a sa saraxa ganden fenne suxu, a naxa, ‘Manga Sulemani xa a kōlō n xa to fa fala a mi n tan, a walikeen faxama silanfanna ra.’”†† ⁵² Sulemani yi a fala, a naxa, “Xa a yete findi muxu kenden na, hali a xunsexe keden mi bire bōxōni, koni xa fe jaxina nde to a feni, a faxama nen.”

⁵³ Manga Sulemani yi muxune rasiga a ragododeni saraxa ganden fari. Adoniya yi fa a xinbi sin Manga Sulemani yetagi, Sulemani yi a fala a xa, a naxa, “Siga i konni.”

Dawuda sago dōnxene

2 Dawuda to a kolon a a sayaan waxatin bata yi maso, a yi a yamarine fi a dii xemen Sulemani ma, a naxa, ² “N sigamatōn ni i ra birin sigadeni. I wekile, i findi muxu kenden na!” ³ I yi Alatala, i ya Alaa tōnne nun a yamarine suxu e nun a kiti saxine nun a maxadi xuine alo a sebexi Musaa sariya kedin kui kii naxan yi, alogo i xa nōon sōtō i ya feene birin yi e nun i nēma dede, ⁴ alogo Alatala xa a fala xuiin nakamali n xa, a naxan falaxi, a naxa, ‘Xa i ya diine sigan ti jōxō luun nun lannayani n yetagi, e bōpen nun e niin birin na, i jōxōn mi janpe Isirayila mangayani mume!’ ⁵ I yetena a kolon Seruyaa dii xemen Yowaba feen naxan liga n na, e nun a naxan liga sofa manga firinne ra naxanye yi Isirayila ganle xun na, Abineri, Neri a dii xemen nun Amasa, Yeteri a dii xemena.

††1:51 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

A yi e faxesa, a yi e yenge bɔɔɔ xunbenla waxatini, a dugine rafexi e wunla ra. ⁶I a raba i ya xaxilimayani, i mi tinma a xunsexen yi fixa, a faxesa bɔɔɔ xunbenli. ⁷Hinan Barasilayi Galadi kaana diine ra, e xa findi muxune ra naxanye e degema i ya tabanla ra, amasɔɔ e fan na sifan liga nen n xa, n yi n gima i tada Abisalomi bun ma waxatin naxan yi. ⁸I nama ninan Simeyi xɔn naxan i fema, Geraa dii xemena, Bunyamin kaan naxan kelixi Baxurin taani. N to n gi lɔxɔn naxan yi Maxanayin taani, a danga naxine ti nen n xili ma. Koni n xetematɔna, a godo nen n nalandeni Yuruden baan de, n nan n kɔlɔ a xa Alatala yi, n naxa, 'N mi fa i faxama silanfanna ra.' ⁹Koni, iki, i nama a ratɔɔntaren lu bayo xeme xaxilimaan nan i ra, i a kolon i naxan ligama a ra. Hali a to bata fori, i a faxesa, i a halagi."

Dawuda yi faxesa

Taruxun Singen 29.26-30

¹⁰Dawuda to faxesa, e yi a maluxun Dawudaa Taani Yerusalem yi. ¹¹Dawuda jɛɛ tonge naanin nan ti mangayani Isirayila xun na, jɛɛ solofere Xebiron taani, jɛɛ tonge saxan e nun saxan Yerusalem taani. ¹²Dawudaa dii xemen Sulemani yi dɔxɔ a naxɔni mangayani. Xabu na waxatini, Sulemani a mangayaan yi senbe so.

Sulemani yi a sɔɔɔ Adoniya ra

¹³Lɔxɔna nde, Adoniya, Xagiti dii xemen naxan sɔɔɔxi Dawuda xa, na yi siga Sulemani nga Batiseba fema. Batiseba yi a maxɔdin, a naxa, "I faxi n todeni fe fajin nan ma ba?" A yi a yabi, a naxa, "ɔn." ¹⁴Adoniya mɔn yi a fala a xa, a naxa, "N waxi falan ti feni i xa." A yi a yabi, a naxa, "A fala." ¹⁵A yi a fala, a naxa, "I mi a kolon a mangayaan yi daxa n tan nan xa ba! Isirayila birin yeen yi tixi n tan nan na, alogo n xa findi mangan na. Koni, mangayaan bata radangu n xunyen ma, amasɔɔ Alatala

nan a ragidixi a ma. ¹⁶Iki, n fe keden nan maxɔdinma i ma, i nama tondi na ma n xa." A yi a yabi, a naxa, "A fala." ¹⁷Adoniya yi a fala a xa, a naxa, "N bata i mafan, a fala Manga Sulemani xa bayo a mi tondima i yii. A xa Abisagi, Sunami kaan fi n ma, a findi n ma naxanla ra." ¹⁸Batiseba yi a yabi, a naxa, "Awa, na lanxi, n tan yetena a fale mangan xa i mabinna ra."

¹⁹Batiseba yi siga Manga Sulemani fema Adoniya xa. Mangan yi keli a siga a ralandeni, a yi a xinbi sin a nga yetagi. A dɔxi na, a yi manga gbɛdena nde dɔxɔ a yifanna ma a nga xa. ²⁰Batiseba yi a fala a xa, a naxa, "Maxɔdinna nde n xɔn ma, i nama tondi a ma n xa de!" Mangan yi a yabi, a naxa, "Nna, n mi tonde a ma i xa mume!" ²¹A yi a fala a xa, a naxa, "Abisagi, Sunami kaan xa findi i tada Adoniyaa naxanla ra." ²²Manga Sulemani yi a nga yabi, a naxa, "Nan-fera i Abisagi Sunami kaan maxɔdinma n na Adoniya xa? Nayi, hali i mangayaan maxɔdin a xa, bayo n tada na a ra! Mangayaan maxɔdin a tan nun saraxaralina Abiyatari nun Seruyaa dii xemen Yowaba fan xa."

²³Nayi, Manga Sulemani yi a kɔlɔ Alatala yi, a naxa, "Xa n mi Adoniya bɔɔɔ a niini maxɔdinni ito a fe ra, Alatala xa n natɔɔɔn a xɔlɔn birin yi. ²⁴Iki, n bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Alatala naxan n senbe soxi, a yi n dɔxɔ n fafe Dawudaa mangaya gbɛdeni, a mangayaan so n yii fata a layirin na: To Adoniya fama nen faxadeni." ²⁵Nayi, Sulemani yi Yehoyadaa dii xemen Benaya rasiga, a sa Adoniya faxesa.

Sulemani yi Abiyatari kedi

²⁶Mangan mɔn yi a fala saraxaralina Abiyatari xa, a naxa, "Siga i ya bɔɔɔni Anatɔti yi, amasɔɔ i lan nen i xa faxesa, koni n mi i faxan to, amasɔɔ i bata Marigina Alatalaa Kankiraan xali n fafe

Dawuda yee ra, e nun amasotɔ ε nun n fafe nan a tɔrɔne birin xali.”²⁷ Sulemani yi Abiyatari ba Alatalaa saraxaraliyani, alogo Ala naxan falaxi lan Heli a denbayaana fe ma Silo taani, na xa kamali.^{‡‡}

Sulemani yi Yowaba faxa

²⁸Naxan Adoniya nun Abiyatari sɔtɔxi, Yowaba to na me, a sa a taxu Alatala batu bubuni, a saraxa ganden fenne suxu. Bayo, a bata yi sa nun Adoniya fari, koni a mi na raba a fɔlɔni Abisalomi xa. ²⁹E sa a fala Manga Sulemani xa, e naxa, “Yowaba bata sa a gi Alatalaa batu bubun kui, a lu saraxa ganden dexɔn.” Nayi, Sulemani yi Yehoyadaa dii xemen Benaya rasiga, a naxa, “Sa a faxa.” ³⁰Benaya yi fa Alatala batu bubuni, a yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Mangan bata yamarin fi, a i xa mini.” Koni Yowaba yi a yabi, a naxa, “En-en! N faxan be nin.”

Benaya yi fa Yowabaa falan nali mangan ma. ³¹Mangan yi a fala Benaya xa, a naxa, “A liga alo a falaxi kii naxan yi, a faxa, i yi a maluxun. Nanara, Yowaba faxan naxanye tixi, ne goronna mi luyɛ n xun ma e nun n fafe a denbaya xun ma. ³²Alatala a wunla haken luma a yeteen nan xun ma, amasotɔ a bata Abineri, Neri a dii xemena, Isirayila sofa kuntigin faxa e nun Amasa, Yeteri a dii xemena, Yuda sofa kuntigina. Ne firinne birin muxu tinxixi nan yi e ra dangu Yowaba ra. A ne birin faxaxi nen n fafe Dawuda mi a kolon. ³³E wunle goronna luma nen Yowaba nun a yixetene xun ma han habadan. Koni fata Alatala ra bɔɓe xunbenla luma nen Dawuda nun a yixetene nun a denbayaan nun a mangayaan ma han habadan.” ³⁴Nayi, Yehoyadaa dii xemen Benaya yi xete Yowaba fema, a yi sa a faxa, a yi a maluxun Yowaba konni tonbonni. ³⁵Mangan yi Yehoy-

adaa dii xemen Benaya ti Yowaba ɲɔxɔni sofa kuntigin na. A yi Abiyatari ti Sadɔki ɲɔxɔni saraxaraliin na.

Sulemani yi Simeyi faxa

³⁶Mangan yi Simeyi xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Banxina nde ti i yete xa Yerusalen yi, i dɔxɔ be, i nama siga dede. ³⁷Koni, a kolon, i na mini lɔxɔn naxan yi, i na Kedirɔn lanbanni gidi, i faxama nen. Nayi, i wunla goronna luma i tan nan xun ma.” ³⁸Simeyi yi mangan yabi, a naxa, “Na bata fan! N kanna naxan falaxi, n na ligama nen.”

Simeyi yi lu Yerusalen yi waxati xunkuye. ³⁹Koni jee saxan bun ma, Simeyi a walike firin yi e gi, e siga Akisi konni, Makaa dii xemena, Gati mangan. Muxuna nde yi a fala Simeyi xa, e naxa, “I ya walikene sa Gati taani.” ⁴⁰Simeyi yi keli, a yi a sofanel tongo, a siga Gati taani Akisi konni a walikene fendeni. Simeyi yi sa fa a walikene ra keli Gati taani.

⁴¹E yi a fala Sulemani xa a Simeyi bata yi keli Yerusalen yi, a siga Gati taani, koni a mɔn bata xete. ⁴²Mangan yi Simeyi xili, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata yi i rakɔlɔ Alatala yee xɔri, a i nama mini taani. N mɔn i maxadi nen, xa i mini lɔxɔ yo yi, i siga yirena nde yi, i faxama nen. Na waxatini, i n yabi nen, i naxa, ‘Na fan. N bata a me.’” ⁴³Nanfera nayi, i bata i kɔlɔ feen naxan na Alatala yetagi, i mi na ratinmexi. I mɔn mi n ma yamarin suxi, n naxan so i yii?” ⁴⁴Mangan yi a fala Simeyi xa, a naxa, “I a kolon i bɔɓeni i fe jaxin naxan birin liga n fafe Dawuda ra. Alatala i saranma nen na fe jaxina fe ra. ⁴⁵Koni Ala barakan sama nen n tan Manga Sulemani a fe yi, Dawudaa mangayaan yi senbe so han habadan Alatala yetagi.” ⁴⁶Mangan yi a yamarin

‡‡2:27 Na feen mɔn sebexi Samuyeli Singen 2.30-36 kui.

fi Yehoyadaa dii xemen Benaya ma, a yi mini, a yi Simeyi faxa.

Sulemani a mangayaan sabati na kii nin.

Sulemani yi Misiran mangana dii temen futu

3 Sulemani nun Misiran mangan yi lan futun ma. A yi Misiran mangana dii temen dɔxɔ a naxanla ra. A yi siga a naxanla ra Dawudaa Taani Yerusalen yi han a yelin a banxin nun Alatala Batu Banxin nun Yerusalen rabilin yinna tiye.

²Na waxatini, yamaan yi saraxan bama taan kidene nin, bayo e munma yi banxi ti Alatala xinla binyama denaxan yi. ³Alatala yi rafan Sulemani ma, a lu a fafe Dawudaa namun feene lige. Koni, a yi saraxane bama, a wusulanna gan taan kidene yi.

Sulemani yi fekolonna sɔɔ

Taruxune Firinden 1.2-13

⁴Mangan yi siga Gabayon taani saraxa badeni, amasɔɔ taan kide kenden nan yi menna dangu a birin na. Sulemani yi saraxa gan daxi wuli keden ba saraxa ganden fari Ala xa. ⁵A to yi Gabayon taani, Alatala yi mini Sulemani xa xiyeni kɔɛɛn na. Ala yi a fala a xa, a naxa, “Naxan xɔli i ma, na maxɔdin, n na a soma i yii nen.” ⁶Sulemani yi a yabi, a naxa, “I bata hinan n fafe Dawuda ra, i ya walikena, amasɔɔ a yi sigan tima i yetagi lannayaan nun tinxinna nun bɔɛɛ faniyaan nin. I bata dii xemen so a yii naxan dɔxi a mangaya gbedeni to, i yi lu a xɔn hinan gbeeni. ⁷Iki, Alatala, n ma Ala, i bata i ya walikeen findi n fafe Dawuda nɔxɔn na, koni banxulan nɔɛɛn nan n tan na, xaxili mi n ma. ⁸N na i ya yamaan tagi i naxan sugandixi. Yama gbeen nan na ra, naxan mi nɔɛ tenge, a mi nɔɛ yate a wuyaan ma. ⁹Nayi, xaxili

fajin fi n tan i ya walikeen ma, n xa nɔ i ya yamaan makite, n nɔ a fajin nun a naxin tagi rabe! Amasɔɔ nde nɔɛ yama gbeeni ito mare?”

¹⁰Sulemani a maxɔdinni ito yi rafan Marigin ma. ¹¹Ala yi a fala a xa, a naxa, “I mi siimaya xunkuyen maxɔdinx i yete xa, i mi nafunla maxɔdinx i, i mi i yaxune faxa feen maxɔdinx i, i xaxinla nan maxɔdinx i kiti sa feen na. ¹²Nanara, n na ligama nen alo i a falaxi kii naxan yi. N xaxilimayaan nun fekolonna fima nen i ma, muxu yo munma naxan sɔɔ dangu i tan na. ¹³I mi naxan maxɔdinx i, n mɔn na fan soma nen i yii, nafunla nun binyena i ya siimayaan birin yi. I maliga manga yo mi taranma na. ¹⁴Xa i sigan ti n ma kiraan xɔn, i n ma sariyane nun n ma yamarine suxu, alo i fafe Dawuda a liga kii naxan yi, n na i ya lɔxɔne xunkuyama ayi nen.”

¹⁵Sulemani to keli, a kolon Ala nan falan tixi a xa xiyeni. A yi xete Yerusalen yi, a sa ti Marigina Layiri Kankiraan yetagi.[¶] A saraxa gan daxine fi Ala ma, e nun bɔɛɛ xunbeli saraxane, a yi donse donni tɔn a walikene birin xa.

Sulemani yi kitin sa xaxilimayani

¹⁶Lɔxɔna nde, yalunde naxalan firin yi fa mangan konni, e xinbi sin a yetagi. ¹⁷Naxalan keden yi a fala a xa, a naxa, “Yandi! N kannan, nxu nun naxanli ito yi banxi kedenna nin, n yi diin xali a fema banxini. ¹⁸Xi saxan dangu xanbini, naxanli ito fan yi diin bari. Nxu yire kedenna nin, xɔɛɛ yo mi yi nxu fema banxini, nxu firinna nan yi a ra. ¹⁹Kɔɛɛn na, naxanli ito a diin yi faxa, bayo a saxi nen a fari. ²⁰Nayi, kɔɛ tagini, n yi xiin waxatin naxan yi, a yi keli, a n ma diin tongo n fema, a sa a sa a fema. A diin naxan yi faxaxi, a na sa n fema. ²¹Xɔɔɔnni, n yi keli alogo n xa xijnen fi n ma diin ma, n

[¶]3:15 3.15 Layiri Kankirana fe mɔn sebexi Xɔɔɔyaan 25.10-22 kui.

yi a mato, a faxaxi. Koni, n na a mato ki faɲi, n ma dii mi yi a ra n naxan barixi.”²² Naxalan boden yi a fala, a naxa, “I wule! N ma diin nan ɲeɲe, i ya diin nan faxaxi.” Koni, na singe naxa, “I wule! I ya diin nan faxaxi, n ma diin nan ɲeɲe.” E falan ti na kiini mangan yetagi.

²³ Mangan yi a fala, a naxa, “Kedenna a falama, ‘N ma diin nan ɲeɲe, i ya diin nan faxaxi,’ bodena a falama, ‘En-en, i ya diin nan faxaxi, n ma diin nan ɲeɲe.’”

²⁴ Nayi, a mɔn yi a fala, a naxa, “E fa silanfanna ra n xa.” E fa silanfanna ra mangan xa. ²⁵ Mangan yi a fala e xa, a naxa, “Diin naxan ɲeɲe, ε na yisege a tagi, ε fɔxɔ kedenna so a singen yii, fɔxɔ kedenna fan boden yii.” ²⁶ Nayi, ɲaxanla naxan ma diin yi ɲeɲe, na yi kininkinin a diin ma, a yi a fala mangan xa, a naxa, “N kannna, diin naxan ɲeɲe, ε na so a yii, ε nama a faxa.” Koni boden yi a fala, a naxa, “A mi luma n xa, a mi luma i xa, ε a yisege.” ²⁷ Mangan yi a fala, a naxa, “Diin naxan ɲeɲe, ε na so a singen yii, ε nama a faxa. A tan nan ma dii a ra.”

²⁸ Isirayila birin yi mangana kiti saxin na me. E gaxu mangan yee ra, amasɔɔ Alaa kolonna a yi, alogo a xa kiti kenden sa.

Manga Sulemani a kuntigine

4 Manga Sulemani nan yi mangan na Isirayila birin xun na.

² Kuntigin naxanye yi a wanla ra, ne ni itoe ra:

Asari, Sadɔki a dii xemena, saraxaraliin nan yi na ra.

³ Elixorefi nun Axiya, Sisaa diine, sebelitine nan yi ne ra, Yosafati, Axiludu a dii xemena, mangana yenla nan yi na ra,

⁴ Benaya, Yehoyadaa diina, sofa kuntigin nan yi na ra, Sadɔki nun Abiyatari, saraxaraline nan yi ne ra,

⁵ Asari, Natan ma diina, yamana kanne kuntigin nan yi na ra, Sabudu, Natan ma diina, saraxaraliin nan yi na ra e nun mangan kawandi muxuna,

⁶ Axisari, manga banxin walikene kuntigin nan yi na ra, Abadaa dii xemena Adoniran, karahan wanle kuntigin nan yi na ra.

⁷ Yamana kan fu nun firin nan yi Isirayila xunna, naxanye yi lan e balon fen manga Sulemani nun a denbayaan birin xa. E birin yi na ligama nen kike keden ɲeen bun ma.

⁸ E xinle ni itoe ra:

Xuru a diin nan yi Efirami geya yiren xun na.

⁹ Dekeri a diin nan yi Makasa nun Salabimi nun Beti-Semesi nun Elon e nun Beti-Xanan taane xun na.

¹⁰ Xesede a diin nan yi Arubɔti taan xun na, e nun Soko nun Xeferi yamanan birin.

¹¹ Abinadabo a diin nan yi Dɔrɔ geya yamanan birin xun na. Sulemani a dii temen Tafata nan yi a ɲaxanla ra.

¹² Axiludu a diin Baana nan yi Taanaki nun Megido taane xun na, e nun Beti-Seyan birin denaxan Saratan fema Yesereli bun ma, keli Beti-Seyan yi han Abeli-Mehola nun Yokemen.

¹³ Gebere a diin nan yi Ramoti taan xun na Galadi yamanani. Manase a diin Yayiri a taadine yi a yii Galadi yamanani, e nun Arigobi yamanani Basan geyaan fari menna bɔxɔn fan mɔn yi a yii, taa tonge sennin nabilinxin yinne ra naxanye de yi balanxi sulan na.

¹⁴ Axinadaba, Yido a dii xemena nan yi Maxanayin yamanan xun na.

¹⁵ Aximaasi nan yi Nafatali yamanan xun na. A tan fan Sulemani a dii temena nde nan tongo a ɲaxanla ra naxan xili Basamati.

¹⁶Baana, Xusayi a dii xemen nan yi Aseri yamanan xun na e nun Beyaloti taana.

¹⁷Yosafati, Paruyaa dii xemen nan yi Isakari yamanan xun na.

¹⁸Simeyi, Elaa dii xemen nan yi Bun-yamin yamanan xun na.

¹⁹Gebere, Yuri a dii xemen nan yi Galadi bɔxɔn xun na, e nun Amori manga Sixɔn nun Basan manga Ogo, ne yamananane.

Yamana kan keden nan yi Yuda yamanan xun na.

²⁰Yuda nun Isirayila muxune yi wuya han, e yi luxi alo baan jemensinna. E e degema, e min, e sewa.

5 Sulemani mɔn yi yamananane birin nɔxi keli Efirati baan ma han Filisistine yamanani, siga han Misiran danna ra, e yi lu fe mudun na, e lu Sulemani a nɔɔn bun ma a siin sogen birin yi.

²Lɔxɔ yo lɔxɔ Sulemani mako yi donseni itoe nan ma e nun a muxune xa: Murutu lunburunxin kilo wuli solomanaanin nun murutu fupin kilo wuli fu nun solomasexe ³nun jinge turaxi fu nun jingen mɔxɔne gbetɛ e naxanye raba sexe yirene yi e nun xuruse xunxuri keme e nun sube gbetene alo xenla nun bolen nun kulumen nun tɔxe turaxine.

⁴A mɔn yi Efirati baan sogegododena yamanan birin xun na, keli Tifisa taani han Gasa taana, menne mangane birin yi a nɔɔn nan bun. Bɔne xunbenla yi a xa yiren birin yi. ⁵Yuda nun Isirayila kaane, keli Dan ma han Beriseba tonbonna, ne yi makantanna bun, birin yi dɔxi a manpa bogi nakɔɔn nun a xode binle tagi bɔne xunbenla nin Sulemani a mangayaan sogen birin yi.

⁶Soo wuli fu nun firin yi Sulemani yii e nun soo sansanna wuli tonge naanin naxanye yi yenge so wontorone bandunje. ⁷Yamana kanne yi Manga Sulemani balon nan fenma e nun naxan birin yi e degema a konni, birin yi kike keden

nan tongoxi, e yi nɔxɔ sama na xɔn ma alogo sese nama dasa a ma. ⁸E yi fama fundenna nun sexen na soo ragine soone nun yenge so wontoro soone xa mangan konni alo yaten naxan yamarixi e ma.

Sulemani a xaxilimayana fe

⁹Ala yi fe kolonna nun xaxilimaya gbeen fi Sulemani ma, a fe kolonxine yi wuya alo baan jemensinna. ¹⁰Sulemani a fe kolonna yi gbo sogeteden muxune birin ma kolonna xa e nun Misiran kaane birin ma kolonna xa. ¹¹A fe kolonna yi gbo dangu muxune birin na, dangu Esira yixetena nde Etani ra, dangu Heman na e nun Kalikɔli nun Darada, Maxoli a diine. A xinla yi xuya ayi a dexɔn yamananane birin yi. ¹²A sanda wuli saxan nan sa, e nun beti wuli keden e nun suulun. ¹³A yi wudine keɓane fala, keli Liban suman wudine ma han hisopi wudi xuridin naxan minima banxi kanken ma. A mɔn yi subene fan keɓaan fala e nun xɔline nun bubuseene nun yexene. ¹⁴Dunuɓa mangane birin yi muxune rafa sa keli siyane birin yi, alogo e xa Sulemani a fe kolonna rame a xinla ma, bayo e bata yi a xaxilimayana fe me nun.

Alaa banxin ti feen yi yitɔn

Taruxune Firinden 2.2-15

¹⁵Xurami, Tire mangan yi a walikene rasiga Sulemani ma, bayo a bata yi a me, a e bata yi a sugandi mangan na a fafe nɔxɔni, anu Dawuda yi rafan Xurami ma waxatin birin.

¹⁶Sulemani yi xeraan nasiga, a xa sa a fala Xurami xa, a naxa, ¹⁷“I a kolon n fafe Dawuda mi nɔxi banxin tiye Alatala xa, a Ala xinla binyama denaxan yi. Na yi masɔɔ yengene fe ra, a yaxune naxanye ti a xa han Alatala yi e sa a sanna bun ma. ¹⁸Iki Alatala, n ma Ala bata matabun fi n ma yiren birin yi, yaxu mi fa n ma, yegba mi fa n ma! ¹⁹N waxi banxin ti feni Alatala xili yi, n ma Ala, alo Alatala

a fala n fafe Dawuda xa kii naxan yi, a naxa, 'N na i ya diin naxan tima mangayani i ɲɔxɔni, na nan banxin tima n xinla ra.' ²⁰ Yamarin fi sɔnɔn muxune xa Liban suman wudine sege n xa. N ma walikene fama nen i gbeene fema, n yi i ya walikene saren fi alo i wama a xɔn kii naxan yi, amasɔɔ i a kolon muxu yo mi en ye naxan nɔe wudine sege alo Sidɔn kaane."

²¹ A to Sulemani a falane me, Xurami yi sewa han, a yi a fala, a naxa, "Tantunna Alatala xa to, bayo a bata diin fi Dawuda ma naxan lugoxi xaxinla ra alogo a xa yama gbeeni ito mara!" ²² Xurami yi yabini ito rasiga Sulemani ma, a naxa, "N bata i ya xeraan me. Naxan birin nafan i ma suman wudine nun fɔfɔne fe yi, n na lige i xa. ²³ N ma walikene e ragodoma nen sa keli Liban yamanani, e sa e xali fɔxɔ igen de, e yi e raxidi, n yi e rasiga igen xun ma han i denaxan yire bama n xa. Menni, n yi e rafulun, i yi e tongo. N waxi naxan ma i tan yii, i donseen nafa n ma banxi kui kaane ma."

²⁴ Xurami yi suman wudine nun fɔfɔne so Sulemani yii alo a yi waxi a xɔn kii naxan yi. ²⁵ Sulemani tan yi murutun kilo miliyon sennin nun oliwi turen litiri wuli solomasexe nan soma Xurami yii a muxune balon na ɲee yo ɲee.

²⁶ Alatala yi kolonna fi Sulemani ma alo a fala a xa kii naxan yi. Lanni so Sulemani nun Xurami tagi. Nayi, e firinna birin yi layirin xidi e bode tagi.

Sulemani yi karahan wanle yitɔn

Taruxune Firinden 2.1 nun 2.16-17

²⁷ Manga Sulemani yi karahan walikene ba Isirayila muxune birin ye, e sige han muxu wuli tonge saxan. ²⁸ A yi e yitaxun dɔxɔde saxan, muxu wuli fu nan yi walima kike kedenna bun Liban yi. Na xanbi ra, ne yi fa e konni wali gbete ra, bodene fan yi siga Liban yi.

Nayi, e dɔxɔ yo dɔxɔ e walima kike keden Liban yi, kike firin e konni. Adoniran nan yi kuntigin na karahan walikene xun na. ²⁹ Goron maxanla muxu wuli tonge solofere nan yi Sulemani yii, e nun geme masonla muxu wuli tonge solomasexe geya yireni. ³⁰ Na fari, yamana kanne kuntigin naxanye sugandixi karahan walikene yamari feene ra, ne sigama han wuli saxan keme saxan. ³¹ Mangan yi yamarin fi e xa geme masolixi xungbe fapine fen alogo e xa banxin beten sa. ³² Sulemani a walikene nun Xurami gbeene, e nun Gebala kaane yi gemene masoli, e wudine nun gemene yitɔn banxin ti feen na.

Ala Batu Banxin ti fena

Taruxune Firinden 3.1-14

6 Isirayila kaane mini xanbini Misiran yamanani, na ɲee keme naanin ɲee tonge solomasexeden nan yi a ra, Sulemani yi Alatala Batu Banxin ti fɔlɔ, a mangayaan ɲee naanindena Isirayila xun na Siwi kiken na, naxan findixi ɲeen kike firinden na. ² Manga Sulemani banxin naxan ti Alatala xa, na kuyana nɔngɔnna ye tonge sennin, a yigbona nɔngɔnna ye mɔxɔɲe, a yitena a ye tonge saxan. ³ Ala Batu Banxin so deen palaan yi kuya nɔngɔnna ye mɔxɔɲe, naxan nun banxin yetagini gboon yi lan. A kuyana Ala Batu Banxin de ra nɔngɔnna ye fu.

⁴ Mangan yi foye sode fapine rafala banxin ma. ⁵ A yi kore banxi radigilinxine ti banxin kanken nabilinni, pala gbeen nun pala rapanna ma, a yi konkone ti a rabilinni. ⁶ Kore banxin laberaxini gbona nɔngɔnna ye suulun, a tagixina nɔngɔnna ye sennin, a saxandena nɔngɔnna ye solofere, amasɔɔ banxini gboon mi yi lan a yiren birin yi, alogo xalanbene nama so banxin kankeni. ⁷ A to yi Ala Batu Banxin tima, e geme masolixine nan nawali naxanye yi rafalaxi e malanxi denaxan yi. Deera-

maan mi rawali, bunbi mi rawali, wure-mase yo xui mi mini banxin tideni.

⁸Kore banxin xurin konkone so deen yi banxin yiifanna nan ma, e yi tema deden nan ma kore banxin tagixini, e nun kore banxi saxandeni. ⁹Sulemani to yelin Ala Batu Banxin tiye, a yi a xunna so suman farinne nun suman xalanbene ra. ¹⁰Kore banxin naxanye birin yi Ala Batu Banxin nabilinxi, a yi nongonna ye suulun dɔɔ ne birin de, a yi e nun Ala Batu Banxin nabira e bode ma suman wudine ra.

¹¹Alatala yi falan ti Sulemani xa, a naxa, ¹²"I Ala Batu Banxini ito tima, xa i sigan ti kiin lanxi n ma tɔnne ma, xa i n ma sariyane birin suxu, xa i n ma yamarine birin suxu, i yi bira e fɔɔ ra, nayi, n layirin naxan tongoxi i fafe Dawuda xa, n na rakamalima nen i xa. ¹³N luma nen Isirayila kaane tagi, n mi Isirayila rabepinma, n ma yamana."

¹⁴Sulemani yi yelin Ala Batu Banxin tiye. ¹⁵Walikene yi suman farinne sa banxin kanken kuixine ma, keli bɔɔni han kore, a yi wudin sa a kuiin ma, a yi fɔfɔ farinne sa banxin lonna ma. ¹⁶A yi banxin kuiin naɓanni taxun suman farinne ra keli bɔɔni han kore nongonna ye mɔɔɔɔɔɔ, a men findi pala rapanna ra Ala Batu Banxin kui naxan yi xili yire saripanxi fisamantenna. ¹⁷Nongonna ye tonge naanin nan yi Ala Batu Banxin pala gbeen pala rapanna yetagi. ¹⁸Suman wudin naxan yi banxin kui, ne yi rafalaxi se fuge sawura fapine nun kundi sawurane nan na, sumanna nan yi a birin na, geme yo mi yi toma.

¹⁹Sulemani yi pala rapanni tɔn Ala Batu Banxin kui alogo a xa Alatala Layiri Kankiraan dɔɔɔ na. ²⁰Pala rapanna yi kuya nongonna ye mɔɔɔɔɔɔ, a yigbona nongonna ye mɔɔɔɔɔɔ, a yitena nongonna ye mɔɔɔɔɔɔ. Sulemani yi xema faji yilenlenixine sa a ma, a mɔn yi xema fapin sa saraxa ganden ma a denaxan nafala suman wudin na. ²¹A xema faji

yilenlenixine sa banxin kuiin ma, a yi xema yɔɔɔɔɔɔɔ radangu pala rapanna yetagi, a xema yilenlenixine sa a ma. ²²A yi xema faji yilenlenixine sa banxin birin ma, saraxa ganden naxan yi pala rapanna yetagi, a xema yilenlenixine sa na ma.

²³A yi maleka gubugubu kan sawura firin yiton yire saripanxi fisamantenna kui Oliwi wudin na, e yitena nongonna ye fu. ²⁴Maleka sawura singen gubugubu keden yi kuya nongonna ye suulun, boden fan yi kuya nongonna ye suulun, keli a gubugubun boden xunna ma sa ti boden xunna ra, nongonna ye fu. ²⁵Nongonna ye fu nan yi maleka sawura firinden fan na. Maleka sawura firinne kuyan nun e kiin birin yi lan. ²⁶Nongonna ye fu nan yi maleka gubugubu kan sawura firinne birin yiteen na. ²⁷Sulemani yi maleka sawurane ti pala rapanna tagini. E gubugubune yi raminixi. A singen gubugubun yi sigaxi han banxin kanken fɔɔ kedenna, sawura firinden gabuteen fan yi sigaxi han banxin kanken fɔɔ kedenna bonna. E gubugubune xunne yi dɔxi e bode ra banxin tagini. ²⁸Sulemani yi xema yilenlenixine sa maleka sawurane ma.

²⁹A yi maleka sawurane nun tugu bili sawurane nun se fuge sawura fapine rafala Ala Batu Banxin kanken nabilinne birin yi, a fanna nun a kuina. ³⁰A yi xemaan sa banxin lonna ma pala firinne birin yi.

³¹A yi deen fɔɔ firin kanna ti pala rapanna ma Oliwi wudine ra, a deen ti wudine yitaxun dɔɔɔ suulun nan na. ³²Oliwi wudin nan yi deen fɔɔ firinne ra. A yi maleka sawurane nun tugu bili sawurane nun tugu bili sawurane rafala deen ma, a yi xema yilenlenixine sa deen ma, a mɔn yi xemaan sa maleka sawurane nun tugu bili sawurane ma. ³³A mɔn yi pala gbeen de ti wudine liga

na kiini Oliwi wudin na, koni deen ti wudine yi yitaxunxi dɔxɔ naanin nan na. ³⁴Deen fɔxɔ firinne birin yi rafalaxi fɔfɔ farinne nan na naxanye yitaxunxi fɔxɔ firin firinna ra. ³⁵A yi maleka gubugubu kan sawurane nun tugu bili sawurane nun se fuge sawura fajine rafala deene ma, a yi xema bɔnbɔxin sa sawurane ma.

³⁶A mɔn yi geme sansanna bilin saxan nafala, a suman wudin bilin keden sa a fari.

³⁷A mangayaan jɛɛ naanindeni, Siwi kiken na, e yi Alatala Batu Banxin beten sa. ³⁸A mangayaan jɛɛ fu nun keden-deni, Bulu kiken na, naxan findixi jɛɛn kike solomasexeden na, banxin wanle birin yi jan alo a yi lan kii naxan yi. Sulemani a ti jɛɛ solofere nan bun.

Sulemani a manga banxin tiina

7 Sulemani mɔn yi a banxin ti, na bu nen jɛɛ fu nun saxan han a yi a rajan. ²A na banxi singen ti naxan xili Liban Fɔtɔnna Banxina, a kuyana nɔngɔnna ye keme, a yigbona nɔngɔnna ye tonge suulun, a yitena nɔngɔnna ye tonge saxan, a na ti suman senbetenna safa naanin fari. Suman xalanbene yi senbetenne kɛ. ³Banxin kuiin yi xunna soxi suman farinne nan na, e saxi xalanbene ma naxanye yi senbetenne kɛ. Xalanbe tonge naanin e nun suulun nan yi a ra, fu nun suulun safa keden. ⁴Banxin foye sodene safa saxan nan yi a ra, na foye sodene fan yi yɛ rafindixi nen e bode ma saxan saxan. ⁵Tongon naanin nan yi deene birin nun e ti wudine ma, e yi yɛ rafindixi e bode ma saxan saxan. ⁶Na xanbi ra, a palaan fɔlɔn ti senbetenne ra naxan kuya yi nɔngɔnna ye tonge suulun, a yigbona nɔngɔnna ye tonge saxan. Na yɛ ra a so deen palaan fan ti senbetenne ra, a yinbene rafala a ma. ⁷A yi mangayaan gbede banxin ti, a yi kitin sama denaxan yi naxan xili Kiti Sa Banxina. A yi suman farinne sa banxin

kuiin yirene ma, keli bɔxɔni han banxin kuiin xunna sone.

⁸A gbee banxina, a yeteen yi dɔxɔma denaxan yi, na fan yi ti na kiini yin gbete kui, banxin boden xanbi ra. Sulemani yi na banxi sifan fan ti Misiran mangana dii temen xa a naxan tongo a jaxanla ra.

⁹Banxine birin yi tixi geme fajɛ yebaxine nan na keli a tanden ma han yin gbeena, gemen naxanye maligaxi, e bɔ seraan na, banxin kuiin nun a fanna, keli bɔxɔn ma han a xuntagi. ¹⁰Banxin beten saxi geme xungbe fajine nan na, a gemena nde yigbona nɔngɔnna ye fu, ndee nɔngɔnna ye solomasexe. ¹¹Banxin yi tixi geme xungbe fajine ra naxanye maligaxi, e bɔ alogo e xa lan e dɔxɔdene ma, e nun suman xalanbene. ¹²Geme gbeen bilin saxan nan findi yin gbeen suulunna ra, suman wudin bilin keden fan yi sa na fari alo Alatala Batu Banxini sansanna kui xiin tixi kii naxan yi, e nun a so deen palana.

Sulemani wanla naxanye so Xirami yii

Taruxune Firinden 2.10-13

¹³Manga Sulemani yi xeraan nasiga Tire taani Xirami fɔxɔ ra. ¹⁴Kaja gilen nan yi Xirami nga ra naxan kelixi Nafatali bɔnsɔnni. Tire kaan nan yi a fafe ra, a yi sulan nan nawalima. A yi lugoxi fekolonna nun xaxilimayaan nun lɔnnin na sulan nawali feen na. A yi fa Manga Sulemani fema, a a wanle birin ke.

Ala Batu Banxi Senbeten Firinne

Taruxune Firinden 3.15-17

¹⁵Xirami yi sulan naxulun a senbeten xungbe firin nafala, e yitena nɔngɔnna ye fu nun solomasexe, e rabilinna nɔngɔnna ye fu nun firin. ¹⁶A yi sulan kondan firin yelan, alogo a xa e so senbetenne xun na, konde singen yitena nɔngɔnna ye suulun, kondan firinden yitena nɔngɔnna ye suulun. ¹⁷A mɔn yi sulan nafala yaladine

ra e nun yɔ̀ɔ̀nɔ̀nɔ̀nne ra kondene maxidi seen na naxanye yi senbetenne xuntagi, solofere konde singen xa, e nun solofere konden firinden xa. ¹⁸A yi girenada wudi bogi sawurane rafala, safa firin nan yi yalane fari naxanye yi senbetenne kondene maxidixi. ¹⁹Konden naxanye yi senbetenne xuntagi so deen palaan kui, ne yi ligaxi alo gabala fugena, e yitena nɔ̀ngɔ̀nna ye naanin. ²⁰Konden naxanye yi senbetenne firinne xuntagi, ne keden kedenna yi rabilinxi girenada wudi bogi sawura keme firin nan na, a xungbe yiren naxanye yi rafalaxi yalaan dexɔ̀. ²¹A yi na senbetenne ti Ala Batu Banxin so de palaan fema. A yi yiifari ma senbetenna ti, a xili sa Yakin, a mɔ̀n yi kɔ̀men ma senbetenna ti, a xili sa Boosu. ²²Ne kondene yi rafalaxi gabala fuge sawurane nan na. Na kiini Xirami yi yelin senbetenne rafale.

Ige ramarade gbeena fe

Taruxune Firinden 4.2-5

²³Nayi, Xirami yi sulan naxulun, a ige ramarade digilinxi gbeen nafala, a yigbona nɔ̀ngɔ̀nna ye fu, a yitena nɔ̀ngɔ̀nna ye suulun. Nɔ̀ngɔ̀nna ye tonge saxan lutin nan yi a rabilinɔ̀. ²⁴Kundine sawurane yi a de kinkin bunna rabilinxi. Na sawura fu yi rafalaxi a ma a nɔ̀ngɔ̀nna ye keden yo keden bun. Kundi sawurane yi rafalaxi safa firin nan na, ne nun ige ramaraden yi rafalaxi gbindi keden nan na. ²⁵Ige ramaraden yi dɔ̀xi turaan sawura sulan daxi fu nun firin nan fari, saxan ye rafindixi sogegododen binni, saxan sogeteden binni, saxan yiifanna binni, saxan kɔ̀menna binni. E yi xun xanbi soxi e bode yi nen, e birin gbindin yi ige ramaraden nan bun ma. ²⁶Yii kuiin ye kedenna nan yi ige ramaraden nabinyen na, a de kinkin yi rafalaxi alo igelengenna dena, a luxi alo gabala fugena, litiri wuli tonge solomasexe nɔ̀ɔ̀nɔ̀nɔ̀n nan yi sama a kui.

Sulan wontorone

²⁷A yi ige maxali wontoro fu rafala sulan na. E birin kuya nɔ̀ngɔ̀nna ye naanin, e yigbona nɔ̀ngɔ̀nna ye naanin, e yitena nɔ̀ngɔ̀nna ye saxan. ²⁸Ige maxali wontorone yi rafalaxi i kii nin: Sula falafalane nan yi findixi wontorone gbindin na. Na falafalane yi sɔ̀tixi sula gbelemene yi naxanye tixi wontoron tongon naaninne ma. ²⁹Falafalan naxanye yi tixi sula gbelemene longonne ra, yatane nun turane nun maleka gubugubu kanne sawurane yi ne ma e nun gbelemene fan ma. Mesemesenne yi e rabilinxi. ³⁰Sulan nan nafalaxi wontorone birin sanne ra. Na naanin nan yi e bun ma. E soxi sula gbelemen xun na. Ige ramara kundi sula daxin yi rafalaxi e birin kui, e suxi bun ti naanin na, e rafalaxi sula raxulunxin na, e bun ti mesemesenxine labe ra. ³¹Ige maxali wontoron kui yili digilinxi nan yi rafalaxi a kui naxan yite han nɔ̀ngɔ̀nna ye keden. Na nan yi findixi ige kundin dɔ̀ɔ̀den na. Kundin dɔ̀ɔ̀den deen digilinna, na yi gbo nɔ̀ngɔ̀nna ye keden e nun a tagi. Kundin dɔ̀ɔ̀den naxan yi wontoron de kinkin faxa ra, mesemesenne yi rafalaxi ne ma. Na yirene mi yi digilinxi, tongon naanin nan yi ne ra. ³²Wontorone sanne yi a falafalane bun ma, e soxi sula gbelemene xun na naxanye yi sɔ̀tixi a bun ma. E sanne yigbona, nɔ̀ngɔ̀nna ye keden e nun a tagi. ³³E sanne yi rafalaxi alo yenge so wontorone sanne, e yi seene birin nafalaxi sula raxulunxin nan na. ³⁴Wontorone birin, a suxu se naanin yi rafalaxi a ma a tongon naaninne yi. E nun wontorone yi rafalaxi e bode yi. ³⁵Wure digilinxina nde yi rabilinxi ige kundi dɔ̀ɔ̀ yinla ma wontorone birin kui, a yikuyena nɔ̀ngɔ̀nna ye keden. Ige ramara kundin nun a bun tiine nun wontoron kuiin birin yi rafalaxi kedenna

nan na. ³⁶Xirami yi maleka gubugubu kanne nun yatane nun tugu binle sawurane rafala a bun tiine nun a falafalane ma, e xanɲe denaxan birin yi e nun a yi e birin nabilin mesemesenne ra. ³⁷Ige maxali wontorone yi rafalaxi na kii nin, e birin wure siya keden, e birin gbo kii keden, e birin keɲa keden.

Taruxune Firinden 4.6

³⁸Xirami mɔn yi ige ramara kundin sula daxi fu rafala, e yigbona nɔngonna ye naanin, litiri wuli keden e nun keme sennin yi se ne kui. A ige ramara kundi keden dɔxɔ wontorone birin kui. ³⁹A yi ige maxali wontoron suulun lu Ala Batu Banxin yiifanna ma, a suulun lu a kɔmenna ma. A yi ige ramara se xungbeen ti Ala Batu Banxin yiifanna sogeteden binni a tongonna ma.

Taruxune Firinden 4.7-5.1

⁴⁰Xirami to ige ramara seene nun tɛɛ kɔ seene nun goronne rafala, a yi yelin wanle birin na, a naxanye fɔlɔ Manga Sulemani xa Alatala Batu Banxini:

⁴¹Senbeten xungbe firin,
e nun e konde firinne e xuntagi alo barama,

e nun yɔlɔnɔn yalaan naxanye senbetenne kondene maxidi seene ra,

⁴²e nun girenada wudi bogi sawura keme naaninna naxanye yi na yɔlɔnɔn yala firinne ma naxanye yi saxi safa firin, e singan e kondene rabilinni e maxidi seen na, kondene naxanye yi luxi alo barama,

⁴³e nun ige maxali wontoro fune nun ige kundine e xun tagi,

⁴⁴e nun ige kundi gbeen nun tura sawura fu nun firinne a bun tiine ra,

⁴⁵e nun goronne nun tɛɛ kɔ seene nun wuli xuya goronne. Xirami muranna naxanye birin nafala Sulemani xa Alatala Batu Banxini, ne birin yi rafalaxi sula xuruxin nan na. ⁴⁶Mangan sula rax-

ulunxin nafala na seene ra bɔxɔ kui gexine nan kui, Yuruden baan meremerɛni Sukɔti taan nun Saratan taan longonna ra. ⁴⁷Sulemani yi na seene birin nafala, na seene yaten sulan xasabin kilon mi yi nɔɛ kolonɲe.

⁴⁸Sulemani mɔn yi seni itoe birin nafala Alatala Batu Banxin xa, xema saraxa ganden nun buru ralixin xema tabanla ⁴⁹nun xema kende lenpu dɔxɔ seen naxanye yɛbaxi suulun fɔxɔ kedenni suulun bode fɔxɔni yire sarijanxi fisamantenna yetagi e nun se fuge fɔɲine sawurane e nun lenpune nun se tongo se xema daxine ⁵⁰nun goronne nun lenpu ratu seene nun wuli xuya goronne nun se sa lefane nun wusulan gan se xema daxine nun deen singan se xema daxine yire sarijanxi fisamantenna xa banxin kui e nun Ala Batu Banxin so deen yetɛɛn xa. ⁵¹Sulemani a wanle birin nakamali na kii nin Alatala Batu Banxini. Sulemani yi muranne birin sa banxini a fafe Dawuda naxanye rasarijan, gbetin nun xemaan nun se gbeteɛye. A yi ne ramara Alatalaa banxin nafunle ye.

Layiri Kankiraan fa fena Ala Batu Banxini

Taruxune Firinden 5.2-6.2

8 Nayi, Manga Sulemani yi Isirayila fonne nun bɔnsɔn kuntigine nun Isirayila kaane denbaya xunne birin malan a fema Yerusalen yi Alatalaa Layiri Kankiraan tongo feen na keli Dawudaa Taani, denaxan mɔn xili Siyon. E siga a ra Ala Batu Banxini.

²Isirayila xemene birin yi e malan Manga Sulemani fema, Etanimi kiken na, naxan findixi ɲɛɛn kike solofereden na, sali waxatina.

³Isirayila fonne birin to fa, saraxaraline yi fa Layiri Kankiraan na. ⁴E yi Alatalaa Kankiraan nun Naralan Bubun xali e nun se sarijanxin naxanye yi a kui. Saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna mux-

une yi e xali. ⁵Manga Sulemani nun Isirayila yamaan naxan birin yi malanxi a fema, e ti Layiri Kankiraan yetagi, e yi yexxene nun jingene ba saraxan na, naxanye yi wuya han e xasabin mi yi nɔɛ kolonɔ. ⁶Saraxaraline yi Alatalaa Layiri Kankiraan xali a funfuni, banxin yire saripanxi fisamantenni, maleka sawurane gubugubune bun ma. ⁷Amasɔɔ maleka sawurane gubugubune yi bandunxi Layiri Kankiraan nun a tongo tamine xun ma. ⁸A tongo tamine yi kuya han e xunne yi toma yire saripanxi fisamantenna yetagi, koni e mi yi toma tandeni. E mɔn na han to. ⁹Geme walaxa firinne nan tun yi kankiraan kui Musa naxanye sa a kui Horebe geyaan ma, Alatala layirin xidi e nun Isirayila kaane tagi denaxan yi, e mini xanbini Misiran yamanani.

¹⁰Saraxaraline mini yire saripanxini waxatin naxan yi, kundaan yi Alatalaa banxin nafe. ¹¹Kundana fe ra, saraxaraline mi yi nɔɛ e wanla rabe, amasɔɔ Alatalaa nɔɔn yi Alatalaa banxin nafexi.

¹²Nayi, Sulemani yi a fala, a naxa, “Alatala bata a ragidi a xa dɔɔɔ kunda yidimixini!

¹³N bata banxi faɔin ti naxan findima i dɔɔɔden na, i luma denaxan yi habadan.”

Ala Batu Banxin nasaripan fena

Taruxune Firinden 6.3-11

¹⁴Mangan yi a yɛ rafindi Isirayila yamaan ma naxanye birin yi tixi na, a duba ne xa. ¹⁵A yi a fala, a naxa, “Tantunna Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan falan ti n fafe Dawuda xa, naxan a falane rakamalima, a naxa, ¹⁶‘Xabu n nan n ma Isirayila yamaan namini lɔɔni Misiran yamanani, n mi taa sugandi Isirayila bɔnsɔnne xa, banxin tiye n xinla binya feen na denaxan yi, koni n bata Dawuda

sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na.’¹⁷ N fafe Dawuda yi waxi banxin ti feni Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ¹⁸Alatala bata yi a fala n fafe Dawuda xa, a naxa, ‘Amasɔɔ i bata wa banxin ti feni n xinla binyaden na, na miriyaan tongo feen bata lan. ¹⁹Koni, i tan xa mi banxin tima, fɔ i ya dii xemena, i yeteen naxan sɔɔxi, na nan banxin tima n xinla binyaden na.’”

²⁰“Alatalaa layirin naxan tongo, a bata na rakamali. N bata ti n fafe Dawuda ɔɔɔni, n yi dɔɔɔ Isirayila mangan na, alo Alatala a fala kii naxan yi, n yi banxin ti Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ²¹N bata yirena nde yitɔn kankiraan xa, Alatala layirin denaxan yi, a naxan yitɔn e nun en benbane tagi, a to e ramini Misiran yamanani.”

Sulemani Ala maxandina

Taruxune Firinden 6.12-40

²²Sulemani yi ti Alatalaa yire saripanxin yetagi, Isirayila yamaan birin yetagi. A yi a yiine yite kore, ²³a yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala! Ala yo mi na alo i tan kore xɔnna nun bɔɔɔ xɔnna fari. I ya layirin nun i ya hinanna luma i ya walikene xɔn naxanye sigan tima i yetagi e bɔɔn birin na. ²⁴I bata i ya falan nakamali i ya walikeen xa, n fafe Dawuda, i naxan fala i deen na, i bata na rakamali i senbeni to. ²⁵Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, i mɔn xa i ya falan nakamali, i layirin naxan tongo n fafe Dawuda xa, i bata yi a fala a xa, i naxa, ‘I ɔɔɔ yibiran mi janɔe n yetagi mume Isirayilaa mangaya gbenedi, fanni i yixetene n ma kiraan suxuma, e sigan ti n yetagi alo i sigan tixi n yetagi kii naxan yi.’ ²⁶Iki, Isirayilaa Ala, n bata i mafan, i xa na rakamali, i layirin naxan tongoxi i ya walikeen Dawuda xa, n fafe!”

²⁷“Koni, Ala fa dɔxe dunuɔa yi ba? Hali kore xɔnna nun a gbona, i mi nɛ xanɛ a yi, e faxi fa n banxin naxan tixi ito ra. ²⁸Hali na birin, Alatala, n ma Ala, i tuli mati i ya walikena maxandi xuine nun a mafanne ra. I tuli mati i ya walikena mafan xuine nun maxandi xuine ra a naxanye falama i xa to. ²⁹I yɛɛn ti banxini ito ra kɛɛn nun yanyin na, i a fala denaxan ma, i naxa, ‘N xinla luma be nin!’ I tuli mati maxandi xuiin na i ya walikɛɛn naxan tima yireni ito mabinni. ³⁰I ya walikɛɛn nun i ya Isirayila yamana maxandin nasuxu, e na sali yireni ito mabinni! I yabin ti i dɔxɔdeni kore xɔnna ma, i mafeluun ti, i yabin ti.”

³¹“Xa muxuna nde a boden haken tongo, muxune yi a karahan, a xa fa a kolɔ i ya yire sariɔnanxin yetagi banxini ito kui. ³²Nayi, a xuiin name kore xɔnna ma, i yi fena nde liga, i yi kitin sa i ya walikene tagi. Naxan kalan tixi, i na yalagi, i na goronna dɔxɔ a xun ma, i yi tinxindena tinxinyaan yita, i yi a suxu a tinxinni.”

³³“A nɛ lige nen yaxun yi i ya Isirayila yamaan nɔ, bayo e bata i yulubin tongo. Na waxatini, xa e xun xete i ma, e i xinla binya, e yi i maxandi, e mafeluun xandi i tan xɔn banxini ito kui, ³⁴nayi, i xa e xuiin name kore xɔnna ma, i diɔa i ya Isirayila yamaan yulubin ma, i fa e ra bɔxɔn ma i naxan so e benbane yii.”

³⁵“A nɛ lige nen kore xɔnna yi balan, tulen mi fa fe mume, e yulubine fe ra lan i tan ma. Na waxatini, xa e yɛɛ rafindi be ma, e i xandi, e yi i xinla binya, e xete e yulubine fɔxɔ ra, bayo i bata e tɔɔ, ³⁶nayi, i e xuiin namema nen kore xɔnna ma, i diɔama nen i ya walikene yulubine ma e nun i ya yamana Isirayila. I e xaran kira faɔin ma e daxa e xa bira naxan fɔxɔ ra. I tulen nafa bɔxɔn fari i naxan soxi i ya yamaan yii.”

³⁷“A nɛ lige nen tɔɔyana nde fan yi fa, alo fitina kamena hanma fitina furena

yamanani, hanma sansine yi xara hanma e kun hanma tuguminne yi mini hanma suɔene hanma yaxuna nde na Isirayila kaane taa makantanxine rabilin yengeni, gbalon sifan birin na fa waxatin naxan yi, hanma fure jaxine. ³⁸Na waxatine yi, Isirayila kaane birin e tɔɔn nun e jaxankatan kolonma nen, e yi sali, e yi i mafan, e yi e yiine yite banxini ito mabinni. ³⁹Nayi, i yi e yabi i dɔxɔdeni kore xɔnna ma, i yi e mafelu, i yi birin saran e kewanle ra, bayo i birin bɔɔe yi feen kolon, amasɔɔ i tan nan keden pe adamadiine bɔɔe yi feene kolon. ⁴⁰Nayi, e gaxuma nen i yɛɛ ra waxatin birin yi e siin birin yi yamanani, i naxan soxi nxu benbane yii.”

⁴¹“Xɔɔɔn naxan mi findixi Isirayila kaana nde ra, i ya yamana, na fama nen be sa keli yamana makuyeni, i xinla a fe ra, ⁴²bayo muxune a mema nen a i xinla nun i senben gbo. A na fa salideni banxini ito mabinni, ⁴³i a yabi kore xɔnna ma, i dɔxɔdeni. Xɔɔɔn naxan birin maxɔdinma i ma, i xa na so a yii, alogo dunuɔa siyane birin xa i xinla kolon, e gaxu i yɛɛ ra, alo i ya yamana Isirayila. E xa a kolon a banxini ito ratinmexi i tan nan xili yi n naxan tixi!”

⁴⁴“A nɛ lige nen Isirayila kaane yi siga e yaxune yengɛdeni i ya yamarin bun. E yi i maxandi, e yɛɛ rafindi i ya taa sugandixin ma e nun Alatala Batu Banxin naxan tixi i xa. ⁴⁵Nayi, i tuli mati kore xɔnna ma, naxanye i maxandima, e i mafan, i yi ne mali.”

⁴⁶“A nɛ lige nen, e yi yulubin tongo, bayo adamadi yo mi na naxan mi yulubin ligama. I ya xɔlɔn yitama e ra nen, i yi e so e yaxune yii, ne yi siga e ra konyiyani e yamana makuyena ndee yi hanma naxanye maso. ⁴⁷E na tubi i ma na yamanani e konyiyani denaxan yi, e xun xete i ma e suxu muxune yamanani, e falan ti, e naxa, ‘Nxu bata haken liga, nxu bata yulubin tongo, nxu

bata fe naxin liga,⁴⁸ e xete i ma e bɔɓen birin nun e niin birin yi e yaxune yamanani naxanye e xalixi konyiyani, e mayandi xuine rasiga i ma, e yee rafindixi yamanan ma i naxan so e benbane yii, e yee rafindixi i ya taa sugandixin ma e nun n Ala Batu Banxin naxan tixi i xinli.⁴⁹ Nayi, e sanla nun mafanna yabi kore xonna ma i dɔxɔdeni, i fa e mali.⁵⁰ I ya yamaan mafeluma nen a yulubine ra e nun a fe naxine birin i xili ma. Naxanye e suxi konyiyani, i yi e hinanna raso ne yi, alogo e xa kininkinin e ma.⁵¹ Amasɔɔ i ya yamaan nan e ra, i gbeena, i e ramini nen Misiran yamanani naxan luxi alo sulun teen* naxan wuren naxulunma.”

⁵²“I yeen xa lu i ya walikena maxandine ra, e nun i ya yamana Isirayilaa maxandine, alogo i xa nxu yabi nxɔ maxandine yi waxatin birin.⁵³ Amasɔɔ i bata nxu ba yamaan bonne birin ye bɔxɔn fari, alogo nxu xa findi i gbeen na, alo i a fala kii naxan yi fata Musa ra, i ya walikena, i to nxu benbane ramini Misiran yi. I tan Marigina Alatala!”

Duban yamaan xa

⁵⁴Sulemani yelin maxandine nun mafanne birin tiye waxatin naxan yi, a yi keli Alatalaa saraxa ganden yetagi, a yi xinbi sinxi denaxan yi, a yiine yitexi kore.⁵⁵ A tixi, a yi duba Isirayila yamaan birin xa a xuini texin na, a naxa,⁵⁶ “Tantunna xa fi Alatala ma, naxan matabun fi Isirayila ma, a yamana, alo a e tuli sa kii naxan yi. A fala fajin naxanye birin ti fata Musa ra, a walikena, keden mi luxi a ligataren na.⁵⁷ Alatala, nxɔ Ala xa lu en xɔn alo a lu en benbane xɔn kii naxan yi, a nama jinan en xɔn mume, a en nabepin.⁵⁸ Koni, a xa en bɔɓen bandun a binni, alogo en xa sigan ti a kiraan birin xɔn ma. En yi a yamarine nun a tɔnne nun

a sariyane suxu, a naxanye yamari en benbane ma.⁵⁹ N maxandin naxanye tixi Alatala ma, en ma Ala, ne xa rabira a ma kɔeen nun yanyin na, alogo a xa en mali lɔxɔ yo lɔxɔ, ε tan nun n tan bayo a yamaan nan en na, Isirayila.⁶⁰ Nanara, dunuɓa siyane birin xa a kolon a Alatala nan Ala ra, a gbete yo mi na.⁶¹ Alatala xa lu ε bɔɓeni, en ma Ala. ε bira a sariyane fɔxɔ ra, ε yi a yamarine suxu, alo ε kii naxan yi to.”

Saraxane yi ba Alatala xa

Taruxune Firinden 7.4-10

⁶²Isirayila kaane birin yi fa mangan fema, e yi saraxane ba Alatala xa.⁶³ Ninge wuli mɔxɔɓen nun firin e nun yexee wuli keme mɔxɔɓe, Sulemani yi ne kɔe raxaba Alatala xa bɔɓe xunbeli saraxan na. Mangan nun Isirayila kaane birin yi Alatalaa banxin nabi na kii nin.⁶⁴ Na lɔxɔni, mangan yi sansanna rasaripan Ala Batu Banxin yetagi, a yi saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun bɔɓe xunbeli saraxa subene turene fi Alatala ma sansanna kui. A na raba menni nen, bayo saraxa ganden naxan yi rafalaxi sulan na Ala Batu Banxin yetagi, na yi xurun. Saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa subene turene birin mi yi xanɓe menna fari.

⁶⁵Sulemani yi sanla raba na waxatini, e nun Isirayila kaane birin. Yama gbeen yi fa sa keli Lebo-Xamata taani han Misiran xudeni, e yi e malan Alatala yetagi, en ma Ala, xi solofere. Na xanbi ra, e mɔn yi xi solofere sa na fari, a birin malanxina, xi fu nun naanin.⁶⁶ Xi solomasexede lɔxɔni, a yi yamaan bepini. E yi duba mangan xa, e siga e konni, e sewaxi e bɔɓeni fe fajin birin na Alatala naxan nabaxi Dawuda xa, a walikena, e nun Isirayila a yamana.

*8:51 *Sulun teen* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Furu teena*.”

Ala mɔn yi mini Sulemani xa

Taruxune Firinden 7.11-22

9 Sulemani yelin Alatala Batu Banxin tiye waxatin naxan yi, e nun a manga banxina, e nun a wa naxan birin liga feni, ² Alatala mɔn yi mini Sulemani xa a firinden, alo a mini a xa kii naxan yi Gabayon taani. ³ Alatala yi a fala a xa, a naxa,

“N bata i ya mafanna nun i ya maxandi xuiin nasuxu i naxan nalixi n ma. N bata banxini ito rasarijan i naxan tixi n xili yi habadan. N yeɛn nun n bɔpen luma nen tixi be ra habadan. ⁴ I tan xa sigan ti fetareyaan nun tinxinyani n yetagi alo i fafe Dawuda. I feni itoe birin liga n naxanye yamarima i ma, i n ma tonne nun n ma sariyane suxu n naxanye soxi i yii. ⁵ Nayi, n na i ya mangayaan nasabattima nen habadan Isirayila xun na, alo n na a fala i fafe Dawuda xa kii naxan yi, n naxa, ‘I bɔnsɔnna mi janje i jɔxɔni Isirayila mangayani habadan.’ ⁶ Koni, xa i tan hanma i ya diine ε xun xanbi so n yi, xa ε mi n ma sariyane nun n ma yamarine suxu n naxanye soxi ε yii, xa ε siga ala gbeteye batudeni, ε xinbi sin e bun ma, ⁷ nayi, n na Isirayila kaane bama nen na bɔxɔni n naxan soxi e yii. N na n mema nen n batu banxin na, n naxan nasarijan n xinla binyaden na. Na ma, Isirayila findima nen yagi seen nun magele seen na yamanane birin tagi. ⁸ Hali banxini ito to rayabu iki, na waxatini, naxan yo na dangu a fema, ne kabema nen, e yi kɔntɔfili. E yi a fala, e naxa, ‘Nanfera Alatala yamanani ito nun banxini ito ligaxi iki?’ ⁹ E yabima nen, e naxa, ‘Bayo e bata Alatala rabepin, e Ala, naxan e benbane ramini Misiran yamanani, e yi ala gbetene xanu, e yi e xinbi sin e bun ma, e yi e batu, nanara Alatala bata tɔrɔni itoe birin nafa e ma.’”

Sulemani a wali sifa wuyaxine

Taruxune Firinden 8.1-18

¹⁰ Nεε mɔxɔpen bun ma, Sulemani yi banxi firinni itoe ti, Alatala Batu Banxin nun a manga banxina. ¹¹ Tire manga Xurami bata yi suman wudin nun fɔfɔ wudin nun xemaan so Sulemani yii, a yi wama naxan yo xɔn. Manga Sulemani yi taa mɔxɔpe so Xurami yii Galile yamanani. ¹² Xurami yi mini Tire taani taane matodeni Sulemani naxanye soxi a yii. Koni e mi rafan a ma. ¹³ Xurami yi a maxɔdin, a naxa, “Ngaxakedenna, i taan sifan mundunye soxi n yii be?” A yi e xili sa Kabulu yamanana, na xinla ne xun ma han to.† ¹⁴ Anu, Xurami bata yi xemaan kilo wuli saxan nasiga Sulemani ma.

¹⁵ Manga Sulemani bata yi karahan wanle yitɔn lan Alatala Batu Banxin ti feen nun a yetena banxin nun Milo gbingbinna nun Yerusalen yinna ma, e nun Xasori nun Megido nun Geseri taane. ¹⁶ Misiran mangan bata yi fa, a Geseri taan suxu yengeni, a yi a gan, Kanan kaan naxanye yi dɔxi taani, a ne faxesa. A mɔn yi taan sa a dii temen fari siga a xeme taa ra, Sulemani a jaxanla. ¹⁷ Sulemani mɔn yi Geseri taan ti, a mɔn yi Beti-Xoron taan laben ti, ¹⁸ e nun Baalati taan nun Tamari taan naxan yamanan tonbon yireni. ¹⁹ A mɔn yi taa gbetena ndee ti, a yi balone ramarama denaxanye yi, e nun yenge so wontorone nun soone yi luma taan naxanye yi. Sulemani wa naxan birin ti feni Yerusalen taani e nun Liban yamanan nun yire gbeti, a yi yamanan naxanye birin xun na, a yi na birin ti.

²⁰ Amorine nun Xitine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune muxu dɔnxen naxanye mi yi findixi Isirayila kaane ra, ne fan yi yamanani. ²¹ E yixeten naxanye

†9:13 *Kabulu* maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛɛn fa fala “alo sese.”

lu e xanbi ra yamanani, Isirayila kaane mi nɔ naxanye faxe, Sulemani yi ne findi konyine ra, e na yi han to. ²²Koni, Sulemani mi fa Isirayila kaane ti konyiyaan na, bayo e yi findixi a sofane nan na, e nun a walikene nun a kuntigine nun a sofa kuntigine, e nun a wontoro ragine nun soo ragine kuntigine. ²³Sulemani mɔn yi Isirayila kaan muxu keme suulun tonge suulun sugandi naxanye yi a walikene xun na.

²⁴Misiran mangana dii temen yi keli Dawudaa Taani, a dɔxɔ manga banxini Sulemani naxan tixi a xa. Na xanbi ra, Sulemani mɔn yi gbingbinna rafala a banxin nabilinni, a na xili sa Milo.

²⁵Sulemani yi saraxa gan daxin bama nen sanja ma saxan jɛɛn bun ma e nun bɔjɛ xunbeli saraxane yire sarijanxini a naxan ti Alatala xa. A mɔn yi wusulanna ganma nen yire sarijanxin fari naxan yi Alatala yetagi. A yi Ala Batu Banxin nawalima na kii nin.

²⁶Manga Sulemani yi kunkine yitɔn Esiyon-Gebere yi, Elati taan dexɔn, Gbala Baan de, Edɔn yamanani. ²⁷Xurami a kunki ragiin naxanye yi baan kolon, a yi ne rasiga Sulemani a walikene fema kunkine kui. ²⁸E siga Ofiri yamanani, e sa xemaan kilo wuli fu nun firin tongo, e fa e ra Manga Sulemani xɔn.

Saba Manga Naxanla yi fa Sulemani konni

Taruxune Firinden 9.1-12

10 Saba manga naxanla yi Sulemani mankana me Alatalaa fe yi. Nayi a yi fa Sulemani todeni a fekolonna bunbadeni, a yi maxodin xɔdexene sa a bun ma. ²A yi fa Yerusalem yi e nun a fɔxɔrabira gbeene, jɔgɔmen naxanye yi latikɔnɔnne nun xema gbegbe maxalima, e nun geme fajɔni kendene. A yi siga Sulemani fema, naxan birin yi a bɔjɛni, a yi na fala a xa. ³Sulemani yi a maxodinne

birin yabi, sese mi lu mangan mi naxan yeba a xa. ⁴Saba manga naxanla yi Sulemani a fekolonna to, e nun a banxin naxan tixi, ⁵e nun donseen naxanye yi a tabanla ra, e nun a rabilinna muxune ti kiine, e nun naxanye yi balon nun minse wanla ra, ne maraberibane, e nun a saraxa gan daxine a yi naxanye bama Alatala Batu Banxini. Ne yi a kenen han a yengin yi dasa. ⁶A yi a fala mangan xa, a naxa, “[Nɔndin nan yi a ra n naxan mexi n ma yamanani i kiin nun i ya fekolonna fe yi. ⁷N mi yi laxi a ra benun n xa fa n yi a to n yeen na. E mi yi a tagiin yeteen falaxi n xa. N naxan birin mexi, i ya fekolonna nun i ya nafulu kanyaan dangu na ra. ⁸Sewana i ya muxune xa, sewana i ya walikene xa naxanye i yetagi waxatin birin, naxanye i ya fekolonna ramema. ⁹Tantunna Alatala xa, i ya Ala, naxan i malixi, a yi i ti Isirayila mangan na. Bayo Isirayila rafan a ma habadan, nanara a i findixi mangan na alogo i xa kiti kenden sa tinxinni.”

¹⁰A yi xemaan kilo wuli saxan so mangan yii, e nun latikɔnɔn gbegbe nun bɔxɔ bun nafunle. Latikɔnɔn fajɔni mi fa na sɔnɔn alo Saba manga naxanla naxan so Manga Sulemani yii.

¹¹Xurami a kunkin naxanye yi xemaan maxalima sa keli Ofiri yamanani, ne fan yi fa santali wudi sifan gbegbe ra e nun bɔxɔ bun nafunle keli Ofiri yi. ¹²Manga Sulemani yi santali wudine findi Alatala Batu Banxin bun tiine ra, e nun manga banxin bun tiine. A mɔn yi na wudina nde rafala maxaseene ra alo kondenne nun bɔlɔnne, maxase maxane xa. Han to, e mi fa santali wudin to fe Isirayila yi na kiini.

¹³Naxan birin yi rafan Saba manga naxanla ma, a ne maxodin, Manga Sulemani yi ne so a yii. A yeteen yi se gbeteye fi a ma a mangayaan fanni. Na xanbi ra, manga naxanla nun a walikene yi xete a yamanani.

Sulemani a nafunle fe

Taruxune Firinden 9.13-28

¹⁴ Xemaan naxan yi fama Sulemani ma jɛɛ kedenna bun ma, na gboon yi sige han kilo wuli mɔxɔɲɛ. ¹⁵ Yulaya seene mudun yi saxi na nan fari e nun seen naxanye yi sa kelima yire gbetene yi e nun Arabune mangane nun yamana kanne yi fama mudun naxanye ra. ¹⁶ Manga Sulemani yi ye masansan wure lefaan xema daxin xungbeen keme firin nafala, xemaan kilo sennin nan yi e keden kedenna birin na. ¹⁷ A mɔn yi ye masansan wure lefaan xema daxin xurin keme saxan nafala, xemaan kilo keden e nun a tagi nan yi e keden kedenna birin na. Banxin naxan yi xili “Liban fɔtɔnna,” a yi sa e sa menni. ¹⁸ Mangan yi sama jinna rafala manga gbɛde gbeen na, a xema igen sa a ma. ¹⁹ Tede sennin nan yi manga gbɛden ma, a faxa binna yi radigilixi a xanbi ra nen, a yiine yi a fɔxɔ firinna birin ma, yata sawura firin yi tixi a yiine fema. ²⁰ Yata sawura fu nun firin yitaxunxi tedene fari, sennin yifanna ma, sennin komenna ma. Na jɔxɔnna munma liga yamana yo yi. ²¹ Xemaan nan yi Manga Sulemani a igelengenne birin na. Xemaan nan yi Liban fɔtɔn banxin kui muranne birin na. E mi yi sese rafalan gbetin na, bayo Manga Sulemani waxatini, gbetin mi yi yatexi sese ra.

²² Kunkin gbeene yi Manga Sulemani yii, a yi naxanye rasiga baan xun ma Xurami a kunkine fɔxɔ ra. Nɛɛ saxan yo jɛɛ saxan kunkine yi xetema nen Isirayila yi, e rafexi xemaan nun gbeti fixen nun sama jinne nun kudune nun gboxune ra.

²³ Manga Sulemani yi dangu bɔxɔn mangane birin na fata a nafulu kanyaan nun a xaxilimayaan na. ²⁴ Dunuɲa mux-

une birin yi katama Sulemani to feen na alogo Ala xaxilimayaan naxan saxi a bɔɲeni, e xa na rame. ²⁵ Birin yi fama a sanbane ra, gbeti daxine nun xema daxine nun dugine nun yenge so seene nun latikɔnɔnne nun soone nun gbaxalone,[‡] a yi na kii nin jɛɛ yo jɛɛ.

Taruxune Firinden 1.14-17 nun 9.25-28

²⁶ Sulemani yi yenge so wontorone nun soone malan, wontoro wuli keden keme naanin yi a yii e nun soo wuli fu nun firin, a yi ne lu taane yi a wontorone yi denaxanye yi e nun Yerusalen yi mangan fema. ²⁷ Mangan barakani, gbetin yi gbo ayi Yerusalen yi alo gemene, suman wudin yi wuya ayi alo burunna xɔde binla naxan yamanan lanbanni. ²⁸ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun Kuwe yamanane nin, yulane yi sa e sarama denaxanye yi mangan xa. ²⁹ Wontoron naxan yi kelima Misiran yamanani, na yi sarama gbeti gbanan keme sennin nan na. Soon tan yi sarama gbeti gbanan keme tonge suulun nan na. Na yula kedenne nan mɔn yi fama Xiti mangane nun Arami mangane gbeene ra.

Sulemani a jaxanle

11 Manga Sulemani naxan Misiran mangana dii temen dɔxɔ, a mɔn jaxalan xɔɲɛ wuyaxi dɔxɔ nen, naxanye yi fataxi Moyaba kaane nun Amonine nun Edɔn kaane nun Sidɔn kaane nun Xiti kaane ra. ² Ne yi kelixi siya gbetene nin Alatala a fala Isirayila kaane xa naxanye fe yi, a naxa, “E nama siga e konni mume, e mi fe e konni mume, waxatina nde e ε bɔɲen firifirima nen e alane binni.”[¶] Koni, Sulemani kankan ne nan ma marafanna xɔn. ³ A yi manga dii temen keme solofere sɔtɔ jaxanla ra, e nun konyi jaxalan keme saxan a nax-

[‡]10:25 *Gbaxaloni* itoe sɔtɔma soon nun sofanla na diin sɔtɔ waxatin naxan yi.

[¶]11:2 Na feen seɓexi Xɔɔɔyaan 34.12 kui.

anye sɔtɔ ɲaxanla ra.⁸ Na ɲaxanle yi a bɔɲen maxete. ⁴Sulemani fori waxatini, a ɲaxanle yi a bɔɲen xunsa ala gbetene ma, a bɔɲen birin mi lu Alatala, a Ala xa sɔnɔn, alo a fafe Dawuda bɔɲen yi kii naxan yi. ⁵Sulemani yi Asitarate batu, Sidɔn kaane ala ɲaxalanmana, e nun Mɔlɔkɔ, Amonine ala ɲaxina. ⁶Sulemani yi fe ɲaxin liga Alatala yee ra yi, a mi yi a xuiin suxi alo a fafe Dawuda. ⁷Nayi, Sulemani yi taan kiden ti geyaan fari Kemosi xa denaxan Yerusalen yetagi, Moyaba kaane ala, e nun Mɔlɔkɔ, Amonine ala ɲaxina. ⁸A yi na liga a siya gbete ɲaxanle birin xa, naxanye yi wusulanna nun saraxan fima e alane ma.

⁹Nayi, Alatala yi xɔlɔ Sulemani ma. Bayo, a bata yi a xaxinla xun xanbi so Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan bata yi mini Sulemani xa sanɲa yi firin. ¹⁰Alatala yi a yamarin fi a ma, a nama ala gbetene batu, koni Sulemani mi a xuiin suxu, a yi ala gbetene batu. ¹¹Alatala yi a fala Sulemani xa, a naxa, “Bayo i bata a liga iki, bayo i mi n ma layirin mafaxaxi, e nun n yamarin naxanye soxi i yii, n mangayaan bama i yii nen, n na a so i ya walikena nde yii. ¹²Koni i fafe Dawuda a fe ra, n mi tɔɔyani ito rakamalima i ya siimayani. N mangayaan bama i ya dii xemen nan yii. ¹³A yetena, n mi yamanan birin bama a yii, koni n bɔnsɔn keden luma a yii nen, n ma walikeen Dawudaa fe ra, e nun Yerusalen ma fe ra, n taan naxan sugandixi.”

Sulemani yaxune fe

¹⁴Alatala yi Sulemani yaxun nadin a ma, naxan yi xili Xadada, Edɔn kaan naxan keli Edɔn mangan bɔnsɔnni. ¹⁵Dawuda Edɔn yamanan nɔ waxatin

naxan yi, sofa kuntigin Yowaba bata yi te muxu maluxundeni, xemen naxanye yi Edɔn yi, a ne birin faxa. ¹⁶Yowaba nun a sofane lu nen Edɔn yi kike senin, alogo e xa banxulanne nun xemene faxa. ¹⁷Koni Xadada mɔn yi banxulan ɲɔreyani. A tan nun Edɔn kaan naxanye yi a fafe a wanle ra, e nun ne yi e luxun, e siga Misiran yi. ¹⁸E keli Midiyan yamanani, e siga Paran tonbonni, e Paran muxuna ndee bira e fɔxɔ ra, e fa Misiran yi Misiran mangan fema. Misiran mangan yi banxin so Xadada yii, a yi a balo, a bɔxɔne so a yii. ¹⁹Xadada yi Misiran mangan kenɛn, han mangan yi a ɲaxanla xunyen fi a ma, manga ɲaxanla Tapenesi xunyena. ²⁰Tapenesi xunyen yi dii keden sɔtɔ Xadada xa, a yi a xili sa Genubati. Tapenesi yi a maxuru Misiran mangana banxini, Genubati yi lu Misiran mangana banxini, mangana diine tagi. ²¹Xadada to a me Misiran yi a Dawuda bata yi faxa, e nun sofa kuntigin Yowaba, a yi a fala Misiran mangan xa, a naxa, “A lu n xa xete n ma yamanani.” ²²Misiran mangan yi a maxɔdin, a naxa, “I dasaxi nanse ra n fema be ba? Nanfera i kataxi xete feen na i ya yamanani?” A yi a yabi, a naxa, “Sese mi dasaxi n ma, koni a lu n xa xete.”

²³Ala yi yaxu gbete rakeli Sulemani xili ma, a xili Reson, Eliyadaa dii xemen naxan a gi a kanna Hadadeseri, Soba mangan bun. ²⁴Dawuda Hadadeseri a ganla halagi waxatin naxan yi, Reson bata yi ganla nde malan a yete xa, a yi naxan xun na. E yi siga Damasi taani, e sa dɔxɔ menni, e yi Damasi mangayaan tongo. ²⁵A findi nen Isirayila yaxun na Sulemani a siimayaan birin yi, sa Xadada gbee fe ɲaxine fari. Reson ma mangayani Arami yamanani, a Isirayila ɲaxaxu nen.

§11:3 *Konyi ɲaxanle* sariyan seɓexi Xɔɔyaa 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sɔtɔ a ɲaxanla ra.

Yerobowan ma murutena

²⁶ Nebati a dii xemen Yerobowan fan yi murute mangan xili ma Sulemani a walikena. Efirami bõnsõnna nan yi a ra naxan keli Sereda taani. Kapa gilena nan yi a nga ra, a xili Seruya. ²⁷ A murute mangan xili ma i kii nin. Sulemani yi Milo gbingbinna tima e nun a yi a fafe Dawudaa Taan nabilinna yinna yinla nde yitõnma. ²⁸ Na waxatini, foningen wekilæxi fangamaan nan yi Yerobowan na. Sulemani to na banxulanna to wale, a yi a findi Yusufu bõnsõnna karahan walikene xunna dõxõn na. ²⁹ Lõxõna nde, Yerobowan bata yi mini Yerusalem yi, a yi naralan Nabi Axiya ra kira yi Silo kaana. E firinne yi e danna burunna ra. Doma nenena nagodoxi nabiin ma, ³⁰ Axiya yi na suxu a a yibõ dungi fu nun firinna ra. ³¹ A yi a fala Yerobowan xa, a naxa, “Dungi fu tongo i yete xa. Amasõtõ Alatala, Isirayilaa Ala naxa, ‘N yamanan bama nen Sulemani yii, n yi bõnsõn fu so i yii. ³² Koni, bõnsõn keden luma nen Sulemani yii n ma walikeen Dawudaa fe ra, e nun Yerusalem ma fe ra, n taan naxan sugandixi Isirayila bõnsõnne birin ye. ³³ Amasõtõ e bata n nabepin, e yi Asitarate batu, Sidõn kaane ala paxalanmana e nun Kemosi, Moyaba kaane ala e nun Mõlõkõ, Amonine ala. E mi sigan tixi n ma kiraan xõn, e mi n nafan feene ligaxi, e mi n ma yamarine nun n ma sariyane suxi, alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi. ³⁴ N mi yamanan birin bama a yii, amasõtõ n na a luma nen mangayani a siin birin yi Dawudaa fe ra, n ma walikena, n naxan sugandixi, naxan n ma yamarine nun n ma sariyane suxu. ³⁵ Koni n sa mangayaan bama nen a dii xemen yii, n yi bõnsõn fu so i yii, ³⁶ n bõnsõn keden luma a dii xemen yii nen, alogo n ma walikeen Dawudaa dii keden xa lu n yetagi mangayani Yerusalem yi, n taan naxan

sugandixi alogo n xinla xa lu na. ³⁷ I tan, Yerobowan, n yamanan soma nen i yii alo i wama a xõn kii naxan yi. I findima nen Isirayila mangan na. ³⁸ Xa i tuli mati n ma yamarin birin na, xa i bira kirane fõxõ ra n naxanye yitama i ra, xa i n nafan feene liga, xa i n ma sariyane nun n ma yamarine suxu, alo n ma walikeen Dawuda a liga kii naxan yi, nayi n luma nen i xõn. N bata i tuli sa, n na i bõnsõnne sabatima nen mangayani alo Dawuda gbeene. N na Isirayila bõnsõn fu soma i yii nen, ³⁹ alogo n xa Dawuda yixetene rayagi, koni n mi e rayagima habadan.”

⁴⁰ Sulemani yi kata Yerobowan faxes feen na, koni Yerobowan yi a gi, a siga Misiran yi Sisaki fema, na yamanan mangana, a yi lu na han Sulemani yi faxes.

Sulemani yi faxes

Taruxune Firinden 9.29-31

⁴¹ Sulemani kewali dõnxene nun a feen naxanye birin ligaxi e nun a xaxilimayana, ne birin sebexi a kewali kedin kui. ⁴² Sulemani jee tonge naanin nan ti mangayani Isirayila birin xun na Yerusalem yi. ⁴³ A to faxes, e yi a maluxun a benbane fema a fafe Dawudaa Taani, a diin Robowan nan ti a jõxõni mangayani.

Isirayila kaane yi murute Robowan ma

Taruxune Firinden 10.1-15

12 Robowan yi siga Siken taani, amasõtõ Isirayila kaane birin bata yi fa Siken yi a findideni mangan na. ² Nebati a dii xemen Yerobowan yi na xibarun mema waxatin naxan yi, a mõn yi Misiran yi, a bata yi a gi a siga denaxan yi a makuya Manga Sulemani ra, a yi dõxi Misiran nin. ³ E yi muxune rasiga a xilideni. Nayi, Yerobowan nun Isirayila yamaan birin yi fa Robowan fema, e yi a fala a xa, e naxa, ⁴ “I fafe nxu suxi

konyiyaan nan na. Iki, xa i tan goronni ito rayelefu nxu xun ma naxan binya nxu tungunna ma alo xun xidi wudin jingen xun ma, nxu tinxi nxu wali i xa.”⁵ A yi e yabi, a naxa, “E siga, xi saxan na dangu e fa n fema.” Yamaan yi siga.

⁶Manga Robowan yi fonne maxodin naxanye yi a fafe Sulemani fema a si-imayani, a yi e maxodin, a naxa, “E maxadin mundun fima n ma yamani ito yabin na?”⁷ Fonne yi a fala a xa, e naxa, “Xa i a yita e ra to, a i tinxi walideni yamaan xa, xa i e yabi fala fajine ra, e findima nen i ya walikene ra habadan.”

⁸Koni, Robowan yi fonne maxadi xuiin nabepin. A yi foningene maxodin naxanye yi a rabilinxi, a lanfane. ⁹A yi e maxodin, a naxa, “Muxuni itoe bata n maxodin a n xa goronna ndedi ba e xun ma, n fafe e jaxankataxi naxan na alo konyine. E n maxadima yabin mundun na n xa a so e yii?”¹⁰ A lanfa foningene yi a fala a xa, e naxa, “Muxuni itoe e mawuga nen a i fafe bata e suxu alo konyine, e i maxodinma a i xa na goronna ndedi ba e xun ma. Awa, i lan i xa e yabi i kiini, i naxa, ‘N yii kirin gbo dangu n fafe tagin na.

¹¹N fafe bata e konyiyaan naxodxo ayi. N tan a raxodxoma ayi e ma nen dangu na ra.

N fafe e jaxankata bosaan nan na, n tan e jaxankatama tanle nan na.”

¹²Yerobowan nun yamaan birin yi fa Robowan fema xi saxande lxonni alo mangana a fala kii naxan yi, a xi saxan na dangu, e fa a fema. ¹³Mangan yi yamaan yabi a xodexen na. Fonne maxadi xuiin naxan fala a xa, a yi na lu na. ¹⁴A yi falan ti e xa iki fata foningene maxadi xuiin na, a yi a fala e xa, a naxa, “N fafe bata e konyiyaan naxodxo ayi. N tan a raxodxoma ayi e ma nen dangu na ra.

N fafe e jaxankata bosaan nan na, n tan e jaxankatama tanle nan na.”

¹⁵Na kiini mangan mi tin yamana maxandin na. Alatala yi feene liga na kiini alogo a xa a tulisaan nakamali a naxan tongo Yerobowan xa, Nebati a dii xemena, fata Nabi Axiya ra, Silo kaana.

Isirayila yamanani taxun fena

Taruxune Firinden 10.16-19

¹⁶Isirayila kaane to a kolon a manga mi tinxi e maxandin ma, e yi a fala, e naxa,

“Sese mi fa en nun Dawuda tagi, en nun Yese a dii xemeni ito mi fa malanxi sese ma.

Isirayila muxune, e xete e konni.

I tan, Dawuda yixetena, iki i yee rafindi i ya yamanan ma.”

E birin yi keli menni, e siga e konne yi. ¹⁷Isirayila kaan naxanye lu Yuda taane yi, Robowan lu mangayani ne nan gbansan xun na.

¹⁸Nayi, Manga Robowan yi Adoran nasiga naxan yi findixi karahan wanle kuntigin na. Koni Isirayila kaane birin yi a magolon, e a faxa. Manga Robowan yi a mafura tedeni yenge so wontorona nde kui, a yi a gi, a siga Yerusalem yi. ¹⁹Isirayila kaane murute Dawudaa denbayaan xili ma na kii nin han to.

²⁰Isirayila kaane birin to Yerobowan xete feen me, e yi a xili yamani, e a findi mangan na Isirayila birin xun na. Yuda bomsanna keden peen nan lu Dawudaa denbayaan foxo ra.

Taruxune Firinden 11.1-4

²¹Robowan to so Yerusalem yi, a yi Yuda denbayane birin malan e nun Bunyamin bomsanna muxune. Sofa wuli keme tonge solomasexe nan yi na Isirayila yamaan yenge xinla ma alogo e xa fa e ra Sulemani a dii xemene Robowan ma non bun ma. ²²Koni Alaa falan yi fa sayiba Semaya li, a naxa, ²³“Falan ti Robowan xa, Sulemani a dii xemena, Yuda mangana, e nun Yuda denbayaan

birin nun Bunyamin bõnsõnna mux-
une nun yama dõnxen birin, i naxa,
24 ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: E nama
fa e Isirayila kaane yenge, naxanye e
ngaxakedenne ra. E tan birin xa xete e
konni, amasõtõ feni ito fataxi n tan nan
na.’” E yi Alatalaa falan suxu, e yi xete
alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

Yerobowan yulubina

25 Yerobowan yi Siken taan ti Efirami
geyaan fari, a yi dõxõ na. Na xanbi ra, a
mõn yi keli menni, a yi sa Penuyeli taan
ti.

26 Yerobowan yi a fala a bõpni, a
naxa, “Iki, yamanan nõe xete nen Dawu-
daa denbayaan ma ki fajõ. 27 Xa ya-
maan te Yerusalen yi saraxane badeni
Alatala Batu Banxini, yamani ito bõpne
xun xetema nen a kannu ma, Robowan
ma, Yuda mangana. E n faxama nen e
xete Manga Robowan ma.”

28 Nayi, mangan yi xaxili fen, a yi
pinge dii sawura xema daxin firin nafala,
a yi a fala yamaan xa, a naxa, “E bata bu
te Yerusalen yi. Isirayila kaane, e alane
ni i ra, naxanye e raminixi Misiran ya-
manani.” 29 A na pinge dii sawura ke-
den ti Beteli taani, a yi sa boden ti Dan
yi. 30 Na nan findi yulubin sabun na. Ya-
maan yi siga han Dan yi na pinge dii
sawura keden yetagi. 31 Yerobowan yi
taan kide banxina ndee ti, a yi na kidene
kii muxuna ndee sugandi naxanye mi yi
kelixi Lewi bõnsõnni.

32 Yerobowan yi sanla nde yitõn kike
solomasexeden xi fu nun suulunde
lõxõni, sanla naxan maligaxi alo naxan
yi ligama Yuda yi. A yeteen yi saraxane
rali saraxa ganden fari. A na nan
liga Beteli yi, a saraxan ba pinge dii
sawurane xa a naxanye rafala, a yi
kide kiina ndee sugandi menne xa a
denaxanye ti taan kidene ra. 33 A yi

saraxane rali saraxa ganden fari a naxan
yitõn Beteli yi, kike solomasexeden
xi fu nun suulunde lõxõni, a kiken
naxan sugandi a rafanna ra. A yi sanli
tõn Isirayila kaane xa, a yi te saraxa
gandeni, a sa wusulanne gan.

Sayibana nde yi fa Beteli taani

13 Sayibana nde yi keli Yuda yi, a yi
fa Beteli taani Alatalaa yamarin
bun ma. Na waxatini, Yerobowan yi tixi
saraxa ganden wusulan gandeni. 2 Say-
iban yi Alatalaa falani ito ti saraxa gan-
den xa, a naxa, “I tan, Saraxa Gandena! I
tan, Saraxa Gandena! I xa a rame Alatala
naxan falaxi, a naxa, ‘Dii xemena nde
sõtõma nen Dawuda bõnsõnni, a xilima
nen Yosiyã. Yosiyã taan kiden ki mux-
une ganma nen i fari naxanye wusulanna
ganma i fari iki. A na muxune xõnne
ganma nen i fari.’”** 3 Na lõxõn yeteni,
a yi taxamasenni ito ti, a naxa, “Alata-
laa falan tixi taxamasenni ito nan xõn:
Saraxa gandeni ito yibõma nen, xuben
naxan a fari, na yi xuya ayi.”

4 Manga Yerobowan na sayibana
falane me waxatin naxan yi, a naxanye
tixi Beteli saraxa ganden xili ma, a yi a
yiini bandun saraxa ganden xun ma, a
yi a fala, a naxa, “E a suxu!” Yerobowan
a yiin naxan yibandun saraxa ganden
xun ma, na yi xara ayi, a mi fa nõ a
raxete a ma. 5 Saraxa ganden yi bõ,
xuben naxan yi a fari, na yi xuya ayi,
alo sayibana a fala kii naxan yi Alatalaa
falan xõn. 6 Nayi, mangan yi a fala
sayiban xa, a naxa, “Alatala mayandi, i
ya Ala, i yi maxandin ti n xa, alogo n
xa nõ n yiin naxete.” Sayiban yi Alatala
maxandi, mangan yi a yiin naxete, a
lu alo a singeni. 7 Mangan yi a fala
sayiban xa, a naxa, “En birin xa siga n
ma banxini, i yi sa donsena nde don, n
yi sena nde fi i ma.” 8 Sayiban yi a fala

**13:2 Feni ito sa rakamalima Mangane Firinden 23.16 kui.

mangan xa, a naxa, “Hali i ya banxin fɔxɔ kedenna so n yii, n mi sige. N mi burun donɲe mume, n mi igen minɲe mume yireni ito yi, ⁹amasɔɔ yamarini ito soxi n yii Alatalaa falan nan xɔn, a naxa, ‘I mi burun donɲe mume, i mi igen minɲe mume, e nun i xetematɔɔn mi xete kiraan xɔn i siga naxan xɔn ma.’” ¹⁰A yi siga kira gbete xɔn ma, a mi xete a fa kiraan xɔn Beteli yi.

Sayibana xurutareyana

¹¹Nabi xeme fonna nde yi na naxan yi dɔxi Beteli yi. A diine yi fa a fala a xa sayiban naxan birin ligaxi Beteli yi na lɔxɔni, e nun a falan naxanye ti mangan xa. E to na yeɓa e baba xa, ¹²e baba yi e maxɔdin, a naxa, “A siga kiraan mundun xɔn?” A diine a to nen sayiban naxan keli Yuda yi na sigaxi kiraan naxan xɔn. ¹³Nayi, nabiin yi a fala a diine xa, a naxa, “E sofanli tɔn n xa.” E yi sofanli tɔn a xa, a yi te a fari. ¹⁴A yi siga sayiban fɔxɔ ra, a yi sa a li dɔxi kondena nde nininna ra. A yi a maxɔdin, a naxa, “I tan nan sayiban na ba, naxan kelixi Yuda yi?” A yi a yabi, a naxa, “N tan na a ra.” ¹⁵Nayi, nabiin yi a fala a xa, a naxa, “En siga n ma banxini, i yi donsena nde don.” ¹⁶Koni sayiban yi a yabi, a naxa, “N mi nɔɛ xete i fema, n mi soɛ i konni. N mi burun donɲe mume, n mi igen minɲe i xɔn yireni ito yi. ¹⁷Bayo Alatala bata yi a fala n xa, a naxa, ‘I mi burun donɲe mume, i mi igen minɲe, i mi xete kiraan xɔn i fa naxan xɔn.’” ¹⁸Nabi fonna yi a yabi, a naxa, “Nabiin nan n fan na alo i tan, malekan bata falan ti n xa Alatala xinli, a naxa, ‘Fa a ra i fema i ya banxini, a xa donseen don, a yi igen min.’” Koni, na nabiin yi wulen nan falama. ¹⁹Sayiban yi xete a fema, a yi burun don, a yi igen mi a banxini.

Sayiban yi faxa

²⁰Nba, e yi dɔxi e degedeni waxatin naxan yi, nabi fonna naxan fa a ra banxini, Alatalaa falan yi fa na ma. ²¹Nabiin yi sɔnxɔ sayiban mabinni naxan kelixi Yuda yi, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I bata murute Alatalaa falan ma, i mi Alatalaa yamarin suxi, i ya Ala, a naxan so i yii. ²²I bata xete, i yi burun don, i yi igen min yireni ito yi, anu Ala na tɔnna sa i ra nen. Na ma, i faxama nen, i binbin mi maluxunma i benbane gaburun na.’”

²³E yelin e dege waxatin naxan yi, e yi igen min, nabiin naxan fa a ra, na yi sofanli tɔn a xa. ²⁴Sayiban yi sigama e nun yatan yi naralan kira yi, na yi a faxa. A binbin yi lu saxi kiraan xɔn, sofanla yi lu a fema, yatan yi lu tixi a binbin xun ma. ²⁵Muxun naxanye yi danguma, ne yi a binbin to saxi kiraan xɔn ma, yatan tixi a binbin xun ma. Nabi fonna yi dɔxi taan naxan yi e to so menni, e yi a yeɓa menni. ²⁶Nabiin naxan siga sayiban fɔxɔ ra kira tagi, na to a me, a yi a fala, a naxa, “Sayiban naxan murute Alatalaa yamarin ma, nanara, Alatala bata a so yatan yii, a yi a yibɔ, a faxa, alo Alatala a fala a xa kii naxan yi.” ²⁷Nayi, a yi a fala a diine xa, a naxa, “E sofanli tɔn n xa.” E yi a yitɔn a xa. ²⁸Nabiin yi siga. A yi binbin li saxi kiraan xɔn, sofanla nun yatan tixi binbin xun ma. Yatan mi binbin don, a mi sofanli bɔ. ²⁹Nabi fonna yi sayiban binbin tongo, a yi a sa sofanla fari, a yi a xali taani, a yi a wuga, a maluxun. ³⁰A yi a binbin sa a yete gaburun na, e yi a wuga, e yi a fala, e naxa, “Ngaxakedenna!” ³¹A maluxun xanbini, nabiin yi a fala a diine xa, a naxa, “N na faxa, sayiban maluxunxi gaburun naxan na, e yi n maluxun menni, e yi n xɔnne sa a xɔnne dexɔn. ³²Amasɔɔ a yi falan tima Alatala xinla nin naxan nakamal-

ima Beteli saraxa ganden xili ma e nun taan kide banxine Samari taane yi.”

³³Na feen dangu xanbini, Yerobowan mi xete a fe naxi kiraan fɔxɔ ra mume. A mɔn yi siga kide kiine sugande taan kidene xa, naxanye birin yi waxi a xɔn e xa findi a ra. ³⁴Na nan findi yulubin sabun na Yerobowan ma denbayaan xa, nanara e raxɔri e jan bɔxɔ xɔnna fari.

Yerobowan ma mangayaan najanna

14 Na waxatini, Abiya, Yerobowan ma dii xemem yi fura. ²Yerobowan yi a fala a naxanla xa, a naxa, “Keli, i maxidi alo muxu gbete alogo e nama a kolon a n ma naxanla nan i ra, i siga Silo taani. Nabi Axiya menni, a tan nan a fala n xa a n findima nen yamani ito mangan na. ³I buru fu tongo, e nun donsena nde, e nun kumi kundi keden, i sa so a konni, naxan diin sɔtɔma, a na falama nen i xa.” ⁴Yerobowan ma naxanla yi na liga, a yi keli, a siga Silo yi, a so Axiyaa banxini.

Axiya mi yi fa nɔe seen toe, amasɔtɔ a bata yi fori. ⁵Alatala bata yi a fala Axiya xa a Yerobowan ma naxanla fama nen a maxɔdindeni a diina fe ra, amasɔtɔ a mi yalan. ⁶Naxanla maso deen na waxatin naxan yi, Axiya yi a san xuiin me, a yi a fala, a naxa, “So, Yerobowan ma naxanla, nanfera i waxi i yete findi feni muxu gbeten na? A na liga ki yo ki xibaru naxin nan n yii i xa. ⁷Siga, i sa a fala Yerobowan xa a Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ni i tongoxi nen yamani ito muxune tagi, n yi i dɔxɔ n ma yamanana Isirayila xun na, ⁸n yi mangayaan ba Dawudaa denbaya yii, n yi a so i yii. Koni, i mi lu alo n ma walikeen Dawuda. A tan n ma yamarine suxu nen, a sigan ti n fɔxɔ ra a bɔɓen birin na, naxan fan n yee ra yi, a na liga. ⁹I fe naxin ligama dangu naxanye birin fa i yee ra, i bata n naxɔlɔ amasɔtɔ i bata ala xɔɓene rafala,

i yi suxurene yelan wure raxulunxine ra, i yi n nawoli ayi i xanbi ra. ¹⁰Nanara, n tɔɔn nafama nen Yerobowan ma denbayaan ma, Yerobowan gbeen naxan birin na, n na a raxɔrima nen bɔxɔn fari, konyi nun xɔɔna Isirayila yi. N Yerobowan ma denbayaan makɔma nen alo jamana, han a yi jan fefe. ¹¹Yerobowan ma denbayaan muxun naxanye na faxa taani, barene nan ne donma. Naxanye na faxa burunna ra, xɔline nan ne donma. Amasɔtɔ Alatala bata falan ti!’ ¹²I tan, keli, i siga i ya banxini. I neen fa i sanna ti i ya taani, i ya diin faxama nen. ¹³Isirayila kaane birin a wugama nen, e yi a maluxun, amasɔtɔ a keden peen nan Yerobowan ma denbayaan muxun na naxan sama gaburun na, amasɔtɔ na kedenna nan Yerobowan ma denbayani Alatala fe fajin toxi naxan yi, Isirayilaa Ala. ¹⁴Alatala mangana nde dɔxɔma nen Isirayila xun na naxan Yerobowan ma denbayaan naxɔrima. Na lɔxɔn nan a lixi to! ¹⁵Nayi, Alatala Isirayila muxune yihadima nen, e yimaxama nen alo gbalan naxanye xuden de, a yamana fajini ito talama nen Isirayila kaane yii a naxan so e benbane yii. Alatala yi e raxuya ayi han Efirati baan kidi ma, amasɔtɔ e bata gbindonna bitin Asera kiden na, e yi Alatala raxɔlɔ. ¹⁶A Isirayila rabepinma nen Yerobowan ma yulubine fe ra e nun Yerobowan Isirayila tixi naxan liga ra.”

¹⁷Yerobowan ma naxanla yi keli, a siga. A yi sa so Tirisa taani, a tima so deen na, diin yi faxa. ¹⁸E yi a maluxun, Isirayila birin yi a wuga, fata Alatalaa falan na a naxan ti Nabi Axiya xa, a walikena.

¹⁹Yerobowan kewali dɔnxene, a yengen so kii naxan yi, a mangayaan liga kii naxan yi, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ²⁰A faxe, a bata yi jee mɔxɔɓen nun firin ti mangayani, a dii Nadaba nan ti a nɔxɔni.

Robowan

Taruxune Firinden 12.13-14

²¹Sulemani a dii xemen Robowan mangayaan liga nen Yuda yi. A findi mangan na a j̄ee tonge naanin e nun kenden nan ma. A yi mangayaan liga j̄ee fu nun solofere Yerusalen yi, Alatala taan naxan sugandi Isirayila b̄ons̄onne birin xa alogo a xinla xa lu na. A nga yi xili Nama, Amonina.

²²Yuda kaane yi fe j̄axin liga Alatala ȳee ra yi. Alatala yi x̄ōl̄ō lan e yulubine ma e benbane munma yi naxan j̄ax̄ōnd̄on liga singen. ²³E fan yi taan kide yelan, e kide gemene ti, e Asera kide gbindonne bitin geyane birin xuntagi e nun wudi gbeene birin bun. ²⁴Kide ki x̄eme yalundene yi lu yamanani. Alatala siyaan naxanye birin kedi a yi e d̄ax̄ōden so Isirayila yii, Isirayila kaane yi ne raliga e kewali x̄osixine birin yi.

Taruxune Firinden 12.1-12

²⁵Robowan ma mangayaan j̄ee suulundeni, Misiran manga Sisaki yi keli Yerusalen xili ma. ²⁶A yi Alatala Batu Banxin nafunle birin tongo, e nun manga banxin nafunle. A na ye masansan wure lefa xema daxine birin tongo Sulemani naxanye rafala. ²⁷Nayi, e j̄ax̄ō yibirana, Manga Robowan yi ye masansan wure lefa sula daxina ndee rafala, sofaan naxanye yi manga banxin d̄eene kantanma, a yi a taxu ne kuntigine ra. ²⁸Waxatin birin, xa mangan yi sigama Alatala Batu Banxini, sofane yi ye masansanne xalima nen, na xanbi ra, e m̄on yi xete e ra e kantan ti banxini.

Taruxune Firinden 12.15-16

²⁹Robowan kewali d̄ox̄xene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui.

³⁰Yengen lu nen Robowan nun Yerobowan tagi yeye.

³¹Robowan to faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. Amonin nan yi a nga ra, a yi xili Nama. Robowan ma diina Abiyan nan ti a j̄ax̄ōni.

Abiyan, Yuda mangana

Taruxune Firinden 13.1-3

15 Nebati a dii xemen Yerobowan ma mangayaan j̄ee fu nun solo-masexeden na, Abiyan yi findi mangan na Yuda xun na. ²A yi mangayaan liga Yerusalen yi j̄ee saxan. A nga yi xili Maka, Abisalon ma dii temena. ³Abiyan yi yulubin birin liga alo a fafe naxanye sifaye liga a ȳee ra, a mi Alatala xanu a b̄ōj̄en ma feu, a Ala, alo a benba Dawuda b̄ōj̄en yi kii naxan yi. ⁴Alatala, a Ala yi dii x̄eme keden fi a ma naxan luma a j̄ax̄ōni alogo mangana denbayaan nama j̄an e nun m̄on Yerusalen xa lu yamanan manga taayani, koni a na liga Dawuda nan ma fe ra. ⁵Bayo, naxan fan Alatala ȳee ra yi, Dawuda na liga nen, a mi a xun xanbi so a yamari yo yi a siimayaan birin yi, ba Xiti kaan Yuriya fe ra. ⁶Yengen lu nen Robowan nun Yerobowan tagi, a siimayaan birin yi.

Taruxune Firinden 13.22-23

⁷Abiyan kewali d̄ox̄xene, e nun a naxan birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. Yengen so nen Abiyan nun Yerobowan tagi. ⁸Abiyan to faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani, a dii xemena Asa nan ti a j̄ax̄ōni.

Asa, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 14.1-2

⁹Yerobowan ma mangayaan j̄ee m̄ox̄ōpedena Isirayila xun na, Asa yi findi mangan na Yuda yi. ¹⁰A j̄ee tonge naanin e nun keden nan ti mangayani Yerusalen yi. A mame yi xili Maka, Abisalon ma dii temena. ¹¹Naxan fan Alatala ȳee ra yi, Asa yi na liga, alo a benba Dawuda. ¹²A kide kii xeme

yalundene ba nen yamanani, a benbane suxuren naxanye birin nafala, a yi ne birin nalɔ ayi.

Taruxune Firinden 15.16-18

¹³Hali a mame Makaa paxalan mangaya tiden ba nen a yii, amasɔtɔ a bata yi Asera kide gbindonna bitin. Asa yi a kiden kala, a yi a gan Kedirɔn lanbanni. ¹⁴Koni taan kidene mi raxɔri mume, hali Asa bɔɓen birin to lu Alatala xa a siimayaan birin yi. ¹⁵A fafe seen naxanye fi Ala ma, a yi ne nun a gbeene maxali Alatala Batu Banxini, gbeti fixen nun xemaan nun muranna sifa wuyaxi.

Taruxune Firinden 16.1-6

¹⁶Yengen lu nen Asa nun Isirayila manga Basa tagi e siimayaan birin yi. ¹⁷Isirayila manga Basa yi siga Yuda xili ma, a yi Rama taan senbe so alogo a xa kiraan bolon Manga Asa ma Yuda yi. ¹⁸Gbeti fixen nun xemaan naxan birin yi luxi Alatalaa nafulu ramaraden nun mangana nafulu ramaradeni, Asa yi ne birin tongo, a yi ne so a walikene yii, e yi ne xali Arami manga Ben-Hadada yee ra, Tabirimon ma dii xemena, Xesiyon mamandenna, naxan yi dɔxi Damasi taani. E xa a xerani ito yiba a xa, ¹⁹e naxa, “Layirin xa xidi i tan nun n tan tagi, alo a lu n fafe nun i fafe tagi kii naxan yi. Nana, n bata fa xemaan nun gbeti fixen na i xa. Nayi, sa layirin kala e nun Isirayila manga Basa tagi, alogo a xa a makuya n na.” ²⁰Ben-Hadada yi tin Manga Asa fala xuiin ma, a yi a gali kuntigine rasiga Isirayila taane xili ma, a yi Iyon yenge e nun Dan nun Abeli-Beti-Maka nun Kinereti yamanan birin e nun Nafatali yamanan birin. ²¹Basa to na me, a yi ba Rama taan tiye, a yi lu Tirisa taani. ²²Manga Asa yi Yuda kaane birin xili, muxu yo gbee mi ba a yi, alogo e xa gemene nun wudine maxali Manga Basa naxanye malan

Rama taan senbe so feen na, Manga Asa yi ne rawali Geba taan tideni Bunyamin yi e nun Misipa taana.

Taruxune Firinden 16.11-17.1

²³Asa kewali dɔnxene, a wekilen birin e nun a naxan birin liga, a taan naxanye ti, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. A siimayaan najanna ra, furena nde yi a sanne suxu. ²⁴Asa to faxa, e yi a maluxun a benbane fema a benba Dawudaa Taani, a diin Yosafati nan ti a ɓɔxɔni.

Nadaba, Isirayila Mangana

²⁵Yerobowan ma dii xemɛn Nadaba yi findi mangan na Isirayila yi, Manga Asaa mangayaan jee firinden Yuda yi. Nadaba yi jee firin nan ti mangayani Isirayila xun na. ²⁶Naxan ɓaxu Alatala yee ra yi, a na liga nen, a yi sigan ti alo a fafe naxan Isirayila kaane ti yulubin ma, a fan yi na yulubi kedenna liga. ²⁷Nayi, Axiyaa dii xemɛn Basa, keli Isakari bɔnsɔnni, na yi yanfan so mangan ma. Na waxatini, Nadaba nun Isirayila ganla dɔxi Gibetɔn taani, Filisitine denaxan yi, Basa yi Manga Nadaba faxa. ²⁸Na liga Asaa mangayaan jee saxanden nin Yuda yi. Basa yi mangayaan tongo. ²⁹A to findi mangan na, a yi Yerobowan ma denbayaan birin faxa. Hali kedenna, a mi a lu a nii ra. E birin yi raxɔri fata Alatalaa falan na a naxan ti a walikena Axiya xɔn, Silo kaana. ³⁰Na birin liga nen bayo Yerobowan bata yi yulubine liga e nun a mɔn yi Isirayila kaane birin nadin yulubin ligan ma, nanara Alatala, Isirayilaa Ala yi xɔlɔ han!

³¹Nadaba kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ³²Yengen so nen Yuda Manga Asa nun Isirayila Manga Basa tagi e siimayaan birin yi.

Basa, Isirayila Mangana

³³Asaa mangayaan jee saxanden Yuda xun na, Basa, Axiyaa dii xemen yi findi Isirayila birin mangan na Tirisa taani, a yi mangayaan liga jee mawɗɗen nun naanin. ³⁴A yi fe jaxin liga Alatala yee ra yi. A yi sigan ti a jaxin na alo Yerobowan, naxan Isirayila yamaan ti yulubi ligan ma.

16 Alatala yi falan ti Nabi Yehu xa, Xanani a dii xemena, alogo a xa falani ito ti Basa xili ma, ²a naxa, “N na i rakelixi burunburunna nin, n yi i findi n ma yamana Isirayila mangan na. Koni bayo i bata sigan ti Yerobowan ma kiraan xɔn, i yi n ma Isirayila yamaan ti yulubin ma, e yi n naxɔɔ e yulubine fe ra, ³nanara, n na ε raxɔrima nen, i tan nun i ya denbayana, n na ε ligama nen alo Nebati a dii xemen Yerobowan ma denbayana. ⁴I ya denbayaan muxu yo faxa taani barene nan na donma, naxanye na faxa burunna ra, xɔline yi ne don.”

⁵Basa kewali dɔnxene, a naxan liga, a wekilena, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ⁶A to faxa, e yi a maluxun Tirisa taani, a dii xemena Ela nan ti a jaxɔni. ⁷Nba, Alatala a falan naxan ti Basa nun a denbayaan xa na kii nin fata Nabi Yehu ra, Xanani a dii xemena, na masɔɔ bun firin nan xɔn. A singena, naxan mi rafan Alatala ma, Basa nun a denbayaan na liga nen, e a raxɔɔ e hakene ra, alo Yerobowan nun a denbayana. A firindena, Basa Yerobowan ma denbayaan naxɔri nen.

Ela, Isirayila mangana

⁸Asaa mangayaan jee mawɗɗen nun sennindena Yuda xun na, Basaa dii xemena Ela yi findi mangan na Isirayila xun na, a yi mangayaan liga Tirisa taani jee firin.

⁹A walikeen Simiri, yenge so won-torone fɔɔ kedenna kuntigin yi yan-

fan so a ma. Na waxatini, Ela yi Tirisa taani, a yi a minma dɔɔɔyani, a yi Arasaa banxini, manga banxin kuntigina Tirisa yi. ¹⁰Simiri yi fa, a yi Ela faxa, na liga Asaa mangayaan jee mawɗɗen nun solofereden nin Yuda yi. Simiri yi mangayaan tongo. ¹¹A to findi mangan na a dɔɔ mangayaan gbedeni, a yi Basaa denbayaan birin naxɔri, a mi xeme yo lu a nii ra a ngaxakedenne nun a lanfane ye. ¹²Simiri yi Basaa denbayaan birin halagi, fata Alatala ra a falan naxan ti Basa xili ma Nabi Yehu xɔn, ¹³na masɔɔ Basa nun a dii xemena Ela yulubine nan xɔn e naxanye liga e nun e Isirayila ti naxanye liga fe ra, e Alatala raxɔɔ suxure fufune ra, Isirayilaa Ala.

¹⁴Ela kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

Simiri, Isirayila Mangana

¹⁵Asaa mangayaan jee mawɗɗen nun soloferedeni Yuda yi, Simiri yi findi mangan na Isirayila yi, a yi xi solofere ti mangayani Tirisa taani.

Isirayila ganla yi yitɔnxi Gibetɔn taan xili ma, Filisitine dɔxi denaxan yi. ¹⁶Sofane yi a me a Simiri bata yi yanfan so mangan ma a yeteen bata a faxa. Mafuren, Isirayila kaane birin yi lan a ma sofane daaxan kui, e yi kuntigina Omiri sugandi Isirayila mangan na. ¹⁷Nayi, Omiri nun a ganla birin yi keli Gibetɔn taani, e yi sa Tirisa taan nabilin yengeni. ¹⁸Simiri to a to a taan bata yi suxu, a siga manga banxini, a manga banxin gan a xun ma. A faxa na kii nin ¹⁹a yulubine fe ra a fe jaxin naxanye liga Alatala yee ra yi, a fe jaxin liga alo Yerobowan, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma.

²⁰Simiri kewali dɔnxene, e nun a yanfan naxan so, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

²¹Nayi, Isirayila yamaan yi taxun firinna ra. Yamaan fɔɔ kedenna yi waxi

Tibini, Ginati a dii xemen nan findi fe yi mangan na, fɔxɔ kedenna boden yi waxi Omiri nan xɔn. ²²Naxanye yi Omiri fɔxɔ ra ne yi nɔɔn sɔtɔ Ginati a diin Tibini fɔxɔrabirane ma. Tibini yi faxa, Omiri yi lu mangayani.

Omiri, Isirayila mangana

²³Yuda Manga Asaa mangayaan jɛɛ tonge saxan e nun kedenna Yuda xun na, nayi Omiri yi findi Isirayila mangan na. A jɛɛ fu nun firin nan ti mangayani Isirayila xun na. A jɛɛ sennin singe liga Tirisa taani. ²⁴Omiri yi Samari geyaan sara Semeri ma gbeti fixen kilo tonge solofere ra, a taan ti na geyaan fari, a yi a xili sa Samari, fata Semeri xinla ra, geyaan kannna.

²⁵Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, Omiri yi na liga dangu naxanye birin bata yi dangu. ²⁶A fe jaxin liga alo Nebati a dii xemen Yerobowan naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. E yi Alatala, Isirayilaa Ala raxɔɔ suxure fufafune fe ra.

²⁷Omiri kewali dɔnxene, a naxanye liga, a wekilena, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ²⁸Omiri to faxa, e yi a maluxun Samari taani, a dii xemena Axabi nan ti a jɔxɔni.

Axabi, Isirayila mangana

²⁹Manga Asaa mangayaan jɛɛ tonge saxan e nun solomasexedena Yuda xun na, Axabi, Omiri a dii xemen yi findi Isirayila mangan na, a yi jɛɛ mɔxɔjɛn nun firin ti mangayani Isirayila xun na Samari taani. ³⁰Koni naxan mi rafan Alatala ma, Omiri a diina Axabi yi na liga dangu manga singene birin na. ³¹Axabi yi dangu Nebati a dii xemen Yerobowan na yulubini. A yi Yesabele tongo jaxanla ra, Etabaali a dii temena, Sidɔn kaane mangana. Axabi yi tubi Baali suxuren ma, a yi a xinbi sin a ye-

tagi. ³²A yi saraxa gandena nde rafala Baali xa Baali batu banxin kui a naxan ti a xa Samari taani, ³³Axabi mɔn yi Asera kide gbindonna bitin. Axabi mɔn yi a jaxin liga dangu Isirayila mangane birin na naxanye dangu a yɛɛ ra, a yi Alatala raxɔɔ, Isirayilaa Ala.

³⁴Axabi waxatini, Beteli kaan Xiyele mɔn yi Yeriko taan ti. Koni Nunu a diin Yosuwe dangan naxan ti fata Alatala ra, na yi rakamali. Xiyele yi bɔnɔ a dii xeme singena Abirami yi, a to taan ti fɔɔ. A bɔnɔ a bolokadaan Segubu yi, e to taan so dɛene ti.††

Nabi Eli

17 Xemena nde yi na naxan yi kelixi Tisibi taani Galadi yamanani, a xili Eli, na yi a fala Axabi xa, a naxa, “N bata n kɔɔ habadan Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan ma walike n na, xiila mi se jɛɛ famatɔni itoe yi, tule mi fe, fɔ n na a yamari.” ²Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, ³“Keli be, i siga sogeteden binni, i luxun Keriti xuden dɛxɔn, naxan Yuruden baan sogeteden binni. ⁴I luma nen xude igen minjɛ, n yi xaxane yamari e xa fa donseen na i xa.” ⁵Alatala naxan fala Eli xa, a na liga, a sa dɔxɔ Keriti xuden de Yuruden baan sogeteden binni. ⁶Xaxane yi fama burun nun suben na xɔtɔnna nun jinbanna ra, a lu xude igen minjɛ. ⁷Koni waxatidi to dangu, xuden yi xara, amasɔtɔ tule mi fa yamanani.

Eli Sarepata taani

⁸Nayi, Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, ⁹“Keli i siga Sarepata taani, Sidɔn dɛxɔn, i sa dɔxɔ na. N bata kaɲa gilena nde yamari a xa i balo.” ¹⁰A yi keli, a siga Sarepata yi. A yi taan so dɛen lima, kaɲa gilena nde yi menni yege fendeni. A yi a xili, a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, siga, i sa igedina nde ba n xa alogo n xa

††16:34 Na feen sebexi Yosuwe 6.26 kui.

n min.”¹¹ Naxanla yi siga, a sa igen ba. Eli mɔn yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, fa buru dungina nde ra n xa i yiin kui.”¹² Naxanla yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔɔ habadan Alatala yi, i ya Ala. Buru mi n yii, murutu fupin ligaseen ye keden peen nan n yii goronni e nun turen siyadi feɓen kui. N yegen fenma na nan ma, n sa na rafala nxu nun n ma dii xemen xa, nxu a don, na xanbi ra nxu faxa.”¹³ Eli yi a fala naxanla xa, a naxa, “I nama gaxu sɔnɔn, sa, a liga alo i a falaxi kii naxan yi. Koni buru dungidi rafala n xa singen, i fa a ra n xɔn, na xanbi ra i yi nde rafala i yete xa e nun i ya dii xemena.”¹⁴ Amasɔɔ Alatala, Isir-ayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Murutun naxan goronna kui na mi janje mume e nun turen sa feɓen mi kui gele mume, han Alatala tulen nafama bɔxɔn fari lɔxɔn naxan yi.’”¹⁵ Naxanla yi siga. Eli naxan falaxi, a yi na liga. Nayi, donseen yi lu a yii waxati xunkuye, a tan nun a dii xemen xa, e nun Eli fan.¹⁶ Murutun naxan yi goronna kui, na mi jan mume! Ture feɓen fan mi kui geli na waxatini mume, fata Alatalaa falan na Eli naxan ti.

Eli yi diin nakeli sayani

¹⁷ Na feene dangu xanbini, kapa gilena, banxi kannna dii xemen yi fura, a furen senben yi gbo ayi han a faxa.¹⁸ Nayi, naxanla na yi a fala Eli xa, a naxa, “Nanse fa i tan nun n tan tagi, Alaa muxuna? I faxi n konni Ala rakolondeni n yulubine nan ma ba alogo n ma diin xa faxa?”¹⁹ Eli yi a yabi, a naxa, “I ya dii xemen so n yii.” A yi a tongo a nga yii, a te a ra sangansoon kɔɔ ra, a yi yigiyaxi denaxan yi, a yi a rasa a saden ma.²⁰ A yi Alatala maxandi, a naxa, “Alatala, n ma Ala, i fe naxin nabe kapa gilene ito ra ba, n yigiyaxi naxan konni, i yi a dii

xemen faxa?”²¹ Eli yi a sa diin fari sanja yi saxan, a maxandini ito ti Alatala ma, a naxa, “Alatala, n ma Ala, n bata i mafan diini ito niin bira ayi.”²² Alatala yi Eli a maxandin yabi. A yi dii niin bira ayi, a yengi.²³ Eli yi diin tongo, a siga a ra labe ra banxini, a yi a so a nga yii, a naxa, “A mato, i ya dii jeɓe.”²⁴ Naxanla yi a fala a xa, a naxa, “N bata a kolon sɔnɔn a Alaa muxun nan i tan na, e nun Alatalaa falan naxan i de, nɔndin na a ra.”

Eli nun Abadi

18 Waxati xunkuye to dangu, tule fatareyaan jee saxandeni, Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, “Siga, i sa ti Manga Axabi yetagi, amasɔɔ n tulen nafama nen bɔxɔ xaren fari.”² Eli yi siga alogo a xa sa ti Axabi yetagi.

Fitina kamen yi gbo Samari taani.³ Axabi yi Abadi xili, a banxi kuntigina. Koni Abadi yi gaxu Alatala yee ra han!⁴ Yesabele yi Alatalaa nabine faxama waxatin naxan yi, Abadi yi nabi keme tongo, a yi e luxun tonge suulun suulun yeen ma faran firin na, a yi e baloma igen nun burun na denaxan yi.⁵ Axabi yi a fala Abadi xa, a naxa, “Siga yamanan tigne birin yi e nun xudene yi, yanyina nde sexena nde toma nen na yi, alogo en yi en ma soone nun gbaxalone[‡] niin nakisi, en hayu mi fa luma sube faxa feen ma sɔnɔn.”⁶ E yi yamanani taxun e ra, a yisiga xinla ma, Axabi kedenna yi siga kira keden xɔn, Abadi fan kedenna yi siga kiraan boden xɔn.

⁷ Abadi mɔn yi kira tagi singen, Eli yi fa a ralan. Abadi to a kolon, a xinbi sin a yetagi, a yetagi yi lan bɔxɔn ma, a yi a fala a xa, a naxa, “I tan na a ra ba, n kannna Eli?”⁸ A yi a yabi, a naxa, “N tan na a ra. Siga, i sa falan ti i kannna xa, i naxa, ‘Eli be.’”⁹ Abadi yi a maxɔdin, a naxa, “N haken mundun ligaxi, alogo i

[‡]18:5 *Gbaxaloni* itoe sɔɔma soon nun sofanla na diin sɔɔ waxatin naxan yi.

xa n tan, i ya walikeen so Axabi yii, a xa n faxa? ¹⁰N bata n kolɔ habadan Alatala yi, siya mi na, yamana mi na, n kannna mi xeraan nasigaxi denaxan yi i fendeni, e na a fala a xa, a i mi na yi, a yi yamanan nun siyaan nakoloma nen xa e mi i toxi. ¹¹Iki, i bata yamarin fi n ma a n xa sa a fala n kannna xa a Eli be. ¹²Nayi, n na keli i fema, Alatalaa Nii Saripanxina i xalima nen yire gbete yi, n mi denaxan kolon. N na sa Axabi rakolon, a mi i to, a n faxama nen. Anu Alatala batu muxu kenden nan n na xabu n ma dii jɔreyani. ¹³E mi yi a fala i xa nun, n kannna, n naxan naba Yesabele yi Alatalaa nabine faxama waxatin naxan yi? N nabi keme tongo nen n yi e luxun tonge suulun suulun yeen ma faran firin na, n yi e baloma igen nun burun na denaxan yi. ¹⁴Awa, iki, i a falama n xa a n xa a fala n kannna xa a Eli be yi. A n faxama nen!" ¹⁵Koni Eli yi a yabi, a naxa, "N bata n kolɔ habadan Alatala yi, Alatala Senben Birin Kanna, n naxan batuma, n bata i xaxili ragidi, to yeteni n tima nen Axabi yetagi."

Eli nun Axabi

¹⁶Abadi yi siga Axabi ralandeni, feen naxanye danguxi, a ne yeɓa a xa. Axabi yi siga Eli yetagi. ¹⁷Axabi to Eli to tun, a yi a fala a xa, a naxa, "I tan na a ra ba, i tan naxan tɔɔyaan nafaxi Isirayila ma?" ¹⁸Eli yi a yabi, a naxa, "N mi Isirayila tɔre mume! I tan nun i ya denbayaan na a ra, amasɔɔ e bata tondi Alatalaa yamarine suxe, e yi Baali suxurene batu. ¹⁹Iki Isirayila kaane birin malan n fema, Karemele geyaan fari, e nun Baali ki muxu keme naanin tonge suulunne, e nun Asera ki muxu keme naaninna naxanye e degema Yesabele a tabanla ra."

Eli Karemele geyaan fari

²⁰Axabi yi xerane rasiga Isirayila muxune birin ma, a yi suxure kiine malan

Karemele geyaan fari. ²¹Nayi, Eli yi a maso yamaan birin na, a fala e xa, a naxa, "E luma e yete yifuye han waxatin mundun yi? Xa Alatala nan Ala ra, e bira a fɔxɔ ra. Koni, xa Baali na a ra, e bira na fan fɔxɔ ra." Yamaan mi a yabi sese ra. ²²Eli yi a fala yamaan xa, a naxa, "N keddenna nan luxi Alatalaa nabine ra. Baali ki muxun keme naanin tonge suulun nan be. ²³E xa tura firin so nxu yii, Baali ki muxune xa tura keden sugandi e yete xa, e yi a yiɓeɓe, e a sa yegene fari, hali tee mi sa, n fan yi turaan bonni sege, n yi a sa yegene fari, hali tee mi sa. ²⁴E xa e ala maxandi a xinla ra, n fan yi Alatala maxandi a xinla ra. Ala sensenna maxandine rasuxe nen a teen nadege." Yamaan birin yi a fala, e naxa, "N xu tinxi."

²⁵Nayi, Eli yi a fala Baali ki muxune xa, a naxa, "E tura keden sugandi, e singe yi a yitɔn, amasɔɔ e tan nan wuya. Na xanbi ra, e yi e ala maxandi a xinla ra, koni e nama tee sa e yegene yi." ²⁶E turaan naxan so Baali ki muxune yii, e yi na tongo, e yi a yitɔn saraxan na, e yi Baali maxandi a xinla ra keli xɔɔnni han yanyi tagini saraxan gan feen na. E yi sɔnxɔ, e naxa, "Baali nxu yabi!" E yi faren bodonma e kiden yetagi e naxan ti, koni e mi yabi xui sɔɔ. ²⁷Yanyi tagin masoni, Eli yi lu e magele, a naxa, "E gbelegebele jaxi ra! Ala to a tan na, yanyina nde i ya lima, a a mirima fena nde ma, hanma a wali gbete ra, xa na mi a ra, a sa safarin na, hanma a xima, a xulunma nen." ²⁸Baali ki muxune yi gbelegebele e xuini texin na pore, e lu e maxɔle silanfanne nun tanbane ra han wunli mini e fatine ma alo e namunna kiina. ²⁹Yanyi tagin to dangu, e lu feene fale han jinnabanna saraxa ba waxatini. Koni Baali xui mi me, e mi yabi sɔɔ a ra, a taxamaseri mi to.

³⁰Nayi, Eli yi a fala yamaan birin xa, a naxa, "E maso n na." Yamaan birin yi e maso a ra. Eli yi Alatalaa saraxa

ganden nafala, naxan bata yi kala. ³¹ A yi geme fu nun firin tongo Yaxubaa dii xemene bõnsõn fu nun firinne yatena. Alatala bata yi falani ito ti Yaxuba naxan xa, a naxa, “I xili bama nen Isirayila.” ³² Eli yi saraxa ganden nafala Alatala xa na geme fu nun firinne ra. A yi folon ge saraxa ganden nabilinni, igen litiri tonge saxan jõxõn nõe se naxan kui. ³³ A yi yegene yelan, a turani xaba a dungi dungin na, a yi a sa yegene fari. ³⁴ A mõn yi a fala, a naxa, “E feje naanin nafe igen na, e yi a bõxõn saraxan nun yegene fari.” A yi a fala, a naxa, “E mõn xa a liga keden.” E mõn yi a liga a firindeni. A yi a fala, a naxa, “E mõn xa a liga a saxandeni.” E mõn yi a liga a saxandeni. ³⁵ Igen yi dõxõ yire saripanxin nabilinni han a folon nafe.

³⁶ Saraxan yi daxa a ba waxatin naxan yi, Nabi Eli yi a maso, a fala, a naxa, “Alatala, Iburahima nun Isiyaga nun Isirayilaa Ala. Muxune xa a kolon to, a i tan nan Ala ra Isirayila yi, a i ya walikeen nan n na, a n feni ito ngaan ligaxi i ya falan xõn. ³⁷ N yabi, Alatala, n yabi, alogo yamani ito xa a kolon a i tan, Alatala nan Ala ra. Na kiini, i yi a liga, e tubi i ma e bõjeni.”

³⁸ Alatalaa teen yi godo, saraxan nun yegene nun gemene nun bõxõna, a yi e birin gan, igen naxan yi folon na, a na xõri. ³⁹ Yamaan birin na to waxatin naxan yi, e xinbi sin, e yetagin yi lan bõxõn ma, e yi a fala, e naxa, “Alatala nan Ala ra! Alatala nan Ala ra!” ⁴⁰ Eli yi a fala e xa, a naxa, “E Baali suxure ki muxune suxu, e sese nama siga.” E yi e suxu. Eli yi e ragodo Kison xuden de, a sa e kõe raxaba menni.

Tulen mõn yi fa

⁴¹ Eli yi a fala Axabi xa, a naxa, “Te, i dege, i min, amasõtõ n tulen xuiin mema.” ⁴² Axabi yi te, a sa a dege, a min. Koni, Eli tan yi te Karemele geyaan xun-

tagi, a sa a felen denaxan yi han bõxõn ma, a yi a yetagin lu a xinbine longonna ra, ⁴³ a yi a fala a walikeen xa, a naxa, “Te, i yee rasiga fõxõ igen binni.” Walikeen yi te, a mato, a xete, a naxa, “Sese mi na.” Sanja yi solofere Eli a rasigama a matodeni. ⁴⁴ A sanja yi soloferedeni, walikeen yi a fala, a naxa, “Kundadin nan tema fõxõ igen binni, a xurun alo yii kuina.” Nayi, Eli yi a fala a xa, a naxa, “Siga i sa a fala Axabi xa, a a xa a soone yitõn, a godo benun tulen xa a yee rasa be.” ⁴⁵ Waxatidi, tulen yi fõrõ ayi, foyen yi fa, tule gbeen yi fa. Axabi yi te a wontoron kui, a siga Yesereli taani. ⁴⁶ Eli sigamatõn yi a tagixidin xidi, Alatala senben yi godo a ma, a siga a giye mafuren, a yi dangu Axabi a wontoron na han Yesereli taan so dena.

Eli yi a gi Horebe geyaan fari

19 Eli naxan birin liga, Axabi yi na fala Yesabele xa, Eli a suxuren ki muxune birin faxa silanfanna ra kii naxan yi. ² Yesabele yi xeraan nasiga Eli ma a faladeni a xa, a naxa, “Alane xa n suxu e naxun birin yi, xa n mi i niin liga alo i e birin niine ligaxi kii naxan yi benun waxatini ito xa a li tila.” ³ Eli to na me, a keli a siga alogo a xa a niin nakisi. A yi fa Beriseba taani Yuda yamanani, a yi a walikeen lu menni. ⁴ Na xanbi ra, a sigan ti yanyi keden tonbonni, a sa dõxõ wudi bilidina nde bun ma, a yi a fala Ala xa, a naxa, “A bata radangu ayi! Iki Alatala, n niin tongo, amasõtõ n mi dangu n benbane ra.” ⁵ A sa wudi binla bun, a xi. Malekana nde yi a yiin din a ra, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i dege.” ⁶ A yeen nabi a dõxõn ma burun ganxin geme wolonna ma, na saxi a fema, e nun igelengenna ye keden. A to yelin a dege, a min, a mõn yi a sa. ⁷ Koni Alatalaa malekan mõn yi fa, a yiin din a ra, a fala a xa, a naxa, “Keli i dege, amasõtõ i sigadeni kuya.” ⁸ Nayi, Eli yi keli, a

dege, a min, na donseen senben naxan fi a ma, a yi sigan ti xi tonge naanin kɔɛ tonge naanin han Horebe geyaana fari, Alaa geyana.

Eli Horebe geyaana fari

⁹A sa so faranna nde ra menni, a kɔɛen nadangu na. Nayi, Alatala yi falan ti a xa, a naxa, “Eli, nanfera i be?” ¹⁰A yi a yabi, a naxa, “Alatala, Ala Senben Birin Kanna, i rafan n ma han! Isirayila kaane bata e me i ya layirin na, e yi i ya saraxa gandene kala, e yi i ya nabine faxa silanfanna ra, n keden peen nan fa luxi, e mɔn katama n fan faxa feen na.” ¹¹Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Mini, i ti geyaana fari Alatala yetagi. N tan danguma nen na yi.” Alatala yɛɛ ra, foye gbeen yi mini, a geyane raxuya ayi, a gemene yibo, koni Alatala mi yi foyeni. Foyen to dangu, bɔxɔn yi xuruxurun, koni Alatala mi yi bɔxɔ xuruxurunni. ¹²Bɔxɔn xuruxurunna danguxina, tɛen yi mini, koni Alatala mi yi tɛeni. Tɛen to dangu, ɲunɲunɲun xui ɲaxumedin yi mini. ¹³Eli to na mɛ a yi a yetagin luxun a doma gbeen bun, a mini, a ti faranna so deen na. A yi xuina nde mɛ naxan a fala a xa, a naxa, “Nanfera i be Eli?” ¹⁴A yi a yabi, a naxa, “Alatala, Ala Senben Birin Kanna, i rafan n ma han! Isirayila kaane bata e mɛ i ya layirin na, e yi i ya saraxa gandene kala, e yi i ya nabine faxa silanfanna ra, n keden peen nan fa luxi, e mɔn katama n fan faxa feen na.” ¹⁵Koni, Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i xete keden na tonbonni, han Damasi taani, i na so, i turen susan Xasayeleye xunna ma alogo a xa findi Arami mangan na. ¹⁶I turen susan Nimisi a dii xemen Yehu fan xunna ma alogo a xa findi Isirayila mangan na, i mɔn yi turen susan Elise fan xunna ma a xa findi nabiin na i ɲɔxɔni, Elise naxan findixi Safati a dii xemen na naxan kelixi Abeli-Mehola yi. ¹⁷Nayi, Ala yaxun naxanye na e sɔɔ Xasayeleye a silanfanna ra,

Yehu yi ne faxa. Naxanye na e sɔɔ Yehu a silanfanna ra, Elise yi ne faxa. ¹⁸Koni, n muxu wuli solofere luma nen Isirayila yi, naxanye mi e xinbi sinxi Baali bun, e mi a suxuren sunbu.”

Eli yi Elise sugandi a ɲɔxɔni

¹⁹Eli yi siga menni, a yi Safati a dii xemena Elise li xɛɛ biini, e nun xɛɛ bi ɲingen mɔxɔɲen nun naanin naxanye yi xidixi firin firin yeen ma. A tan nan yi a mɔxɔɲen nun naanin firin dɔnxene rawalima. Eli yi a maso a ra, a doma gbeen woli a ma. ²⁰Nayi, Elise yi a ɲingene lu na, a yi a gi Eli fɔxɔ ra, a naxa, “A lu yandi, n bata i mafan, n xa sa nga nun n fafe sunbu, n yi fa lu bire i fɔxɔ ra.” Eli yi a yabi, a naxa, “Siga. N fena nde ligaxi i ra nen ba?” ²¹Elise yi xete a xɛɛn ma, a yi fa a turaan firin tongo, a e ba saraxan na, a e suben ɲin ɲingene rawali wudin na, a na suben so muxune yii. Na xanbi ra, a keli, a bira Eli fɔxɔ ra, a findi a walikɛen na.

Ben-Hadada yi Samari yenge

20 Ben-Hadada, Arami mangan yi a ganla birin malan a fema. Manga tonge saxan e nun firin nan yi a fɔxɔ ra, e nun e soone, e nun e yenge so wontorone, e sa Samari taan nabilin, e a yenge. ²A yi xerane rasiga taani Axabi ma, Isirayila mangana. ³E yi a fala a xa, e naxa, “Ben-Hadada naxa iki, ‘I ya wure gbeti fixen nun i ya xemaan so n yii, e nun i ya ɲaxalan faɲine nun i ya dii faɲine.’” ⁴Isirayila mangan yi a yabi, a naxa, “N bata i ya yamarine suxu, mangana, n kanna. N bata n yete so i yii e nun n gbeen naxan birin na.” ⁵Xerane mɔn yi xete, e yi a fala Axabi xa, e naxa, “Ben-Hadada naxa iki: ‘N bata a fala i xa, a i xa i ya wure gbeti fixen nun i ya xemaan so n yii, e nun i ya ɲaxanle nun i ya diine. ⁶Nayi, waxatini ito yi tila, n nan n ma walikene rasigama nen i konni, e yi sa i

ya banxin yegetere e nun i ya walikene banxine, naxan birin i yii a kenden na e a tongoma nen, e a xali.”

⁷ Isirayila mangan yi yamanan fonne birin xili, a a fala e xa, a naxa, “E a mato ki faji xemeni ito wama en ma tɔɔn nan xɔn, a bata yi xeraan nafa n ma jaxanle nun n ma diine maxilideni n na e nun n ma wure gbeti fixen nuni n ma xemana, n mi tondi a sese ma.” ⁸ Yamaan nun fonne birin yi a fala Axabi xa, e naxa, “I nama i tuli mati a ra, i nama tin.” ⁹ Mangan yi yabini ito ti Ben-Hadada a xerane xa, a naxa, “E a fala mangan xa, n kanna, e naxa, ‘I naxan birin maxilixi n na a fɔlɔni, n na ligama nen, koni i naxan birin maxilixi iki n mi nɔe na lige.’” Xerane yi siga, e na yabin fala Ben-Hadada xa.

¹⁰ Ben-Hadada mɔn yi xeraan nasiga a faladeni Axabi xa, a naxa, “Alane xa n natɔɔn e jaxun birin yi xa n burunburunna gbee lu Samari taani naxan n fɔxɔrabirane yiine rafɛ.” ¹¹ Isirayila mangan yi a yabi, a naxa, “E Ben-Hadada rakolon sandani ito ma, e naxa, ‘Naxan a yitɔnma yenge so xinla ma, na nama a kanba fɔ naxan bata yelin yengen soe.’”

¹² Ben-Hadada na yabin sɔtɔma waxatin naxan yi, e nun a mangane, e yi minma bubun kui, a yi a fala a walikene xa, a naxa, “E yitɔn.” E yi e yitɔn taan xili ma.

Axabi a xunna yeren fɔlɔna

¹³ Koni nabina nde yi a maso Isirayila Manga Axabi ra, a yi fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I bata gali gbeeni ito to ba? To yeteni n na a soma nen i yii, alogo i xa a kolon a n tan nan Alatala ra.’” ¹⁴ Axabi yi a maxɔdin, a naxa, “Na fatama nde ra?” Nabiin yi a yabi, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Fata sofa foningene ra yamana kanne naxanye ye matongoxi.’” Axabi mɔn yi a maxɔdin, a naxa, “Nde

yengen fɔlɔma?” Nabiin yi a yabi, a naxa, “I tan.” ¹⁵ Nayi, Axabi yi sofa foningene malan a yetagi yamana kanne naxanye ye matongoxi, naxanye yate yi keme firin tonge saxan e nun firin na. A mɔn yi Isirayila ganla sofane fan malan a yetagi, naxanye yate yi wuli solofere ra.

¹⁶ E yi mini yanyi tagini. Ben-Hadada yi a dɔlɔtɔyani bubune kui e nun a manga tonge saxan e nun firinna naxanye fa a malideni. ¹⁷ Sofa foningene singe yi mini. Ben-Hadada yi xibarun fenne rasiga, alogo a xa a kolon feen naxan danguma. E fa a fala a xa muxune bata mini Samari taani. ¹⁸ Ben-Hadada yi a fala, a naxa, “Xa e minixi bɔne xunbenla nan xilima, e e jɛɛne suxu, xa e minixi yenge so xinla nan ma, e e jɛɛne suxu.” ¹⁹ Sofa foningene nun ganla naxan yi biraxi e fɔxɔ ra, ne yi mini taani. ²⁰ Birin yi a gbee yaxu faxa, Arami kaane yi e gi. Isirayila yi bira e fɔxɔ ra. Arami manga Ben-Hadada yi a yete rakisi soon fari, e nun soo ragina ndee. ²¹ Isirayila mangan yi mini, a yi a soone faxa, a wontorone kala, a yi bɔnɔ gbeen sa Arami kaane ma.

²² Nayi, nabiin yi a maso Isirayila mangan na, a a fala a xa, a naxa, “I wekile, i miri ki faji, i lan i xa naxan liga, amasɔtɔ jɛɛ famatɔɔn waxatini ito yi, Arami mangan mɔn fama nen i yengedeni.”

Isirayila kaane mɔn yi Arami kaane nɔ yengeni

²³ Arami mangana walikene yi a fala a xa, e naxa, “E ala, geyane ala na a ra, nanara e senben gbo en xa. Koni en na e yenge lanbanni, waxatina nde en senben gboma nen e xa menni. ²⁴ Iki i mɔn xa ito liga. I xa i ya mangane ba ganla xun na, i yi yamana kanne dɔxɔ e jɔxɔni. ²⁵ I tan xa ganla nde malan naxan senben gbo alo i bɔnɔxi naxan yi, a soone yatene xa lan e nun a yenge so wontorone yatene

xa lan. Na xanbi ra, en yi e yenge lanbanni, en na a toɛ xa en senben mi gboe ayi e xa.” A yi e xuiin name, a na liga.

²⁶ Nɛɛ nenen to a li, na waxati kedenni, Ben-Hadada yi Arami kaane malan a yetagi, a te Afeki taani Isirayila yengedeni. ²⁷ Axabi fan yi Isirayila kaane malan a yetagi, e donseene sɔɔ, e siga Arami kaane yengedeni. Isirayila kaane yi e ganla daaxaden nafala Arami kaane yetagi. Isirayila kaane yi maligaxi sii kuru firinna nan na, koni Arami kaane tan yi yamanan nafexi.

²⁸ Nabiin mɔn yi a maso, a yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Arami kaane to yi a falama fa fala Alatala, geyane ala na a ra, lanbanna ala mi a ra, nanara n yama gbeeni ito birin sama nen i sagoni, ɛ yi a kolon a Alatala nan n tan na.’” ²⁹ E lu malanxi e bode yetagi xi solofere. Xi soloferede lɔxɔni, yengen yi fɔɔ, Arami sofaan naxanye yi e sanni, Isirayila kaane yi ne wuli keme faxa lɔxɔ kedenni. ³⁰ A dɔnxene yi e gi Afeki taani, wuli mɔxɔɔn nun soloferen naxan yi luxi, taan nabilinna yinna yi bira ne fari.

Na waxatini, Ben-Hadada yi a gi, a siga taani, a lu luxunxi banxin konkona nde kui. ³¹ A walikene yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata a mɛ a Isirayila yamaan mangane hinan han! Nxu xa kasa benbenla ndee xidi nxu ra, nxu lutina ndee xidi nxu kɛ ra, nxu siga Isirayila mangan fema. Yanyina nde, nxu na a mafan i xa, a mi i faxama.” ³² E yi kasa benbenle xidi e ra, e lutine xidi e kɛ ra, e siga Isirayila mangan fema. E yi a fala a xa, e naxa, “I ya walikeen Ben-Hadada bata i mafan, a naxa, ‘N bata i mafan, n niin nakisi.’” Axabi yi yabin ti, a naxa, “A mɔn a nii ra? Ngaxakedenna na a ra.” ³³ Ben-Hadada a xerane yi a to a fala fajin nan yi na ra, e mafura a faladeni, e naxa, “I ngaxakedenna nan Ben-Hadada ra.” Axabi yi a fala e xa, a naxa, “ɛ siga,

ɛ sa fa a ra n fema.” Ben-Hadada yi fa a fema, Axabi yi a rate a wontoron kui. ³⁴ Ben-Hadada yi a fala a xa, a naxa, “N fafe taan naxanye tongo i fafe yii, n ne raxetema nen i ma. I nɔɛ yulayaan nabe Damasi taani alo n fafe yi a rabama kii naxan yi Samari taani.” Axabi yi a fala a xa, a naxa, “N tan i bepinma nen, i siga, koni fɔ en layirin xidi.” A yi layirin xidi e tagi, a yi a bepin, a siga.

Nabiin yi Axabi a tantanna fala

³⁵ Nabi ganla nabina nde yi a fala a lanfaan xa, a naxa, “Alatalaa yamarin xɔn ma, n bata i mafan, n bɔnbɔ.” Koni na xemen yi tondi a bɔnbe. ³⁶ Nabiin yi a fala, a naxa, “Bayo i mi Alatalaa yamarin suxi, i na keli n fema waxatin naxan yi, yatana i faxama nen.” Na xemen to keli a fema, yatana nde yi naralan a ra, a yi a faxesa.

³⁷ Nabiin yi xeme gbete li, a yi a fala, a naxa, “N bata i mafan, n bɔnbɔ.” Na xemen yi a bɔnbɔ, a yi a maxɔɔ. ³⁸ Nabiin yi sa dɔxɔ mangana kiraan na, a yeɛn maxidi dugi dungin na alogo a nama a kolon. Na xanbi ra, a sa ti kiraan na Manga Axabi danguma denaxan yi.

³⁹ Mangan dangumatɔna, nabiin yi gbelegebele a fɔxɔ ra, a naxa, “N yi yengeni waxatin naxan yi, muxuna nde yi mini kuruni a fa kasorasa keden na n xɔn, a yi a fala n xa, a naxa, ‘Xemeni ito ramara n xa. Xa a gi, i tan nan findima a ɔxɔn na, xanamu, i gbeti fixen kilo tonge saxan nun naanin so n yii.’” ⁴⁰ Koni n yi yeɛ gbaxi ayi be binna nun be binni waxatin naxan yi, xemen yi a gi.” Isirayila mangan yi a fala a xa, a naxa, “I ya kitin nan na ra, i yetɛɛn bata a fala.” ⁴¹ Mafuren, nabiin yi dugi dungin ba a yeɛne ma, Isirayila mangan yi a kolon a nabina nde na a ra. ⁴² Nayi, a yi a fala mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo n xemen naxan faxesa fe ragidixi, i bata na bepin, i tan yetɛɛn

nan faxama a ɲɔxɔni, i ya yamaan yi faxa a yamaan funfuni.”⁴³ Isirayila mangan yi xete a konni Samari taani, a kɔntɔfilixi, a xaminxi.

Axabi yi tin Naboti faxan ma

21 Na feene dangu xanbini, xemena nde yi Yesereli yi, a xili Naboti, manpa bili nakɔɔn yi a yii Axabi a manga banxin dexɔn, Samari mangana.² Lɔxɔna nde, Axabi yi a fala Naboti xa, a naxa, “I ya manpa xeen naxan n ma manga banxin fema, a so n yii, n xa a findi sabidi nakɔɔn na, n manpa xee fapin gbete soe i yii, hanma xa a i kenan, n na sara gbeti fixen na.”³ Koni Naboti yi Axabi yabi, a naxa, “Alatala xa n natanga n benbane keen soon na i yii.”⁴ Axabi xɔlɔxin mɔnxin yi so banxini Naboti Yesereli kaana falana fe ra, a a mi a benbane keen soma a yii. A sa a sa, a yetagin luxun, a mi wa sese don fe xɔn.⁵ A ɲaxanla Yesabele yi fa a fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i niini ɲaxuxi i ma, i mi i degema mume?”⁶ A yi a yabi, a naxa, “N falan tixi Naboti Yesereli kaan nan xa, n naxa, ‘I ya manpa xeen sara n ma gbetin na, xa i nu wa, n manpa xee gbete so i yii a ɲɔxɔn na.’”⁷ Nayi, a ɲaxanla Yesabele yi a fala a xa, a naxa, “Iki, i tan nan mangayani Isirayila yi ba? Keli i dege, i bɔɲen yi sewa, n tan Naboti Yesereli kaana manpa xeen soma nen i yii.”

⁸ A bataxine seɓe Manga Axabi xinla ra a mangana taxamasenna sa e ma, Naboti taan naxan yi, a yi e rasiga na fonne nun a kuntigine ma.⁹ A yi sebexi bataxine kui, a naxa, “E a fala yamaan xa soge keden sunna suxu, e Naboti dɔxɔ muxu gbee dɔxɔdeni yamaan tagi.¹⁰ E xalabanten firin dɔxɔ a dexɔn naxanye a tɔɲegema, a a bata Ala nun mangan danga. Na xanbi ra, e a xali taa xanbin na, e a magɔlɔn gemen na han a faxa.”

¹¹ Yesabele yamarin naxan fi bataxine kui, Naboti a taan fonne nun kuntigine

yi na liga.¹² E yi a fala a yamaan xa sun, e Naboti dɔxɔ na yamaan yee ra,¹³ xalabanten firinne fan yi fa, e dɔxɔ Naboti dexɔn. Na xalabanten firinne yi seren ba Naboti xili ma yamaan yetagi, e naxa, “Naboti bata Ala nun mangan danga.” Mafuren, e yi a xali taa xanbin na, e a magɔlɔn gemen na han a faxa.¹⁴ Nayi, taan kuntigine yi xeraan nasiga Yesabele ma, a Naboti magɔlɔnxi gemen nan na han a faxa.

¹⁵ Yesabele na me waxatin naxan yi, a sa a fala Axabi xa, a naxa, “Naboti Yesereli kaan tondi manpa bili xeen naxan sare i ma gbete na, na manpa bili xeen findi i gbeen na. A bata faxa.”¹⁶ Axabi a mexina, a Naboti bata faxa, a yi siga a manpa bili nakɔni, a findi a gbeen na.

Ala yi Axabi nun Yesabele yalagi

¹⁷ Nayi, Alatala yi falan ti Nabi Eli Tisibi kaan xa, a naxa,¹⁸ “Siga Axabi fema, Isirayila mangan naxan dɔxi Samari taani. A sa Naboti a manpa bili nakɔni, a sigaxi naxan findideni a gbeen na.¹⁹ Sa a fala a xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I bata xemena nde faxa. I mɔn yi fa a yii seene tongo.’ Na xanbi ra, i mɔn xa a fala a xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: Barene Naboti wunla makɔnxi denaxan yi, barene i fan yeteen wunla makɔnma menna nin.’”²⁰ Eli yi siga na xerani badeni Axabi xa. Axabi yi a fala a xa, a naxa, “I bata n to ba, i tan n yaxuna?” Eli yi a yabi, a naxa, “ɔn, n bata i to. Amasɔtɔ naxan mi rafan Alatala ma, na rabaan bata i kenan.²¹ Ala naxa, ‘N tɔɲɔn nafama i ma nen. N na i ralɔma ayi nen, xemen naxan birin Axabi a denbayani, n ne raxɔri. Naxanye i mabinni, ne birin bama i yii nen, konyine nun xɔɲone Isirayila yi.²² N na i ya denbayaan suxuma nen alo n Nebati a dii xemen Yerobowan ma denbayaan suxu kii naxan yi, e nun Axiyaa dii xemen Basaa denbayana. N na

ligama nen amasotɔ i bata n naxɔɔ gbeen ti, i yi Isirayila kaane ti yulubin ma.’²³ Alatala mɔn yi falan ti Yesabele fan xili ma, a naxa, ‘Barene Yesabele donma nen Yesereli taan nabilinna yinna sanna xɔn ma.’²⁴ Axabi a denbayaan muxun naxanye na faxa taani, barene nan ne donma. Naxanye na faxa xɛen ma, xɔline nan ne donma.”

²⁵ Muxu yo mi na naxan a ragidi a xa Alatala rapaxu feen naba alo Axabi. A naxanla Yesabele nan a radin.²⁶ A yi haramu feene ligama, a yi suxurene batuma alo Amorine yi a ligama kii naxan yi, Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yɛɛ ra.

²⁷ Axabi to Eli a falane mɛ, a yi a dugine yibo, a kasa benbenla so a ma sununi, a sun. E nun na kasa benbenla nan yi e sama, a yi sigan tima yete magodoni.²⁸ Alatala yi falan ti Eli Tisibi kaan xa, a naxa,²⁹ “I bata a to Axabi a yete xurunxin n yetagi kii naxan yi? Bayo a bata a yete xurun n xa, n mi tɔɔyaan nafama a waxatini, a fama a diina waxatin nin, n tɔɔyaan nafa a denbayaan ma.”

Axabi yi wa Ramoti tongo feni

Taruxune Firinden 18.1-3

22 Nɛe firin yi dangu, yengen mi so Arami nun Isirayila tagi.² Nɛe saxandena, Yuda manga Yosafati yi siga Isirayila mangan fema.³ Isirayila mangan yi a fala a walikene xa, a naxa, “Ɛ a kolon Ramoti taan Galadi yamanani, en gbeen na a ra! Nanfera en sikema a tongo feen na Arami mangan yii?”⁴ A yi a fala Yosafati xa, a naxa, “I sige n fɔxɔ ra Ramoti taani Galadi yamanani yenge sodeni ba?” Yosafati yi Isirayila mangan yabi, a naxa, “I tan nun n tan keden na a ra, n ma yamaan nun i ya yamana, n ma soone nun i ya soone.”

Waliyine yi xunnayerenna fe fala

Taruxune Firinden 18.4-11

⁵ Na xanbi ra, Yosafati mɔn yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Alatala maxɔdin singen.”⁶ Isirayila mangan yi waliyine malan, keme naanin ɲɔxɔn, a yi a fala e xa, a naxa, “En lan en sa yengen so Ramoti taani Galadi yamanani, hanma en lan en yi a lu na?” E yi a yabi, e naxa, “Marigina a soma nen mangan yii.”⁷ Koni Yosafati yi a maxɔdin, a naxa, “Alatalaa nabi yo mi fa be yi ba, en nɔɛ Alatala maxɔdinɛ naxan xɔn ma?”⁸ Isirayila mangan yi Yosafati yabi, a naxa, “Keden mɔn na Alatala gbeen na, koni a mi rafan n ma, amasotɔ a fe ɲaxin nan tun falama n xa, a fajin mi na mume! A xili Mikahu, Yimilaa dii xemena.” Yosafati yi a fala a xa, a naxa, “Mangan nama falan ti na kiini.”⁹ Nayi, Isirayila mangan yi kuntigi keden xili, a naxa, “Fa Mikahu ra iki sa, Yimilaa dii xemena.”

¹⁰ Isirayila mangan nun Yuda manga Yosafati birin yi dɔxi e mangaya gbedene yi lonna ma Samari taan so deen na, e maxidixi e mangaya dugine yi. Waliyine birin yi waliyiyaan nabama e yetagi.¹¹ Sedeki, Kenan ma dii xemena bata yi wure fenne rafala, a yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I Arami kaane bonbɔma fenni itoe nan na han i yi e raxori.’”¹² Waliyine birin yi feene fala, e naxa, “Siga Ramoti taani Galadi yamanani. I nɔɔn sɔtɔma nen, Alatala a soma nen mangan yii.”

Nabi Mikahu yi xunsinna fe fala

Taruxune Firinden 18.12-27

¹³ Xeraan naxan siga Mikahu xilideni, na yi a fala a xa, a naxa, “Waliyine birin bata lan a ma, e fe fajine fala mangan xa, i yitɔn i siga alo e tan. I fan yi sa fe fajin fala!”¹⁴ Koni, Mikahu yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔɔ habadan

Alatala yi, Alatala na naxan fala n xa, n na nan falama mangan xa.”¹⁵ Mikahu to fa mangan fema, mangan yi a maxɔdin, a naxa, “En lan en sa Ramoti taan yenge Galadi yamanani, hanma en lan en yi a lu na?” Mikahu yi a yabi, a naxa, “Siga, i nɔɔn sɔtɔma nen, Alatala a soma nen mangan yii.”¹⁶ Koni, mangan yi a fala a xa, a naxa, “N na i rakɔle Alatala yi sanja ma yoli fa fala i xa nɔndin nan gbansan fala n xa?”¹⁷ Mikahu yi a yabi, a naxa, “N bata Isirayila yamaan birin to xuyaxi ayi geyane fari, alo xuruseen naxanye kantan muxu mi na, Alatala mɔn yi fa a fala, a naxa, ‘Kan mi fa muxuni itoe ma, birin xa xete a konni bɔnesani!’”¹⁸ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, “N mi yi a fala i xa? A mi fe fajin falama n xun ma mume! A fe najin nan tun falama.”

¹⁹Nayi, Mikahu mɔn yi a fala, a naxa, “I tuli mati Alatalaa falan na. N bata Alatala to dɔxi a mangaya gbedeni, maleka ganla tixi a fema, a yifanna nun a kɔmenna ma.”²⁰ Alatala yi a fala, a naxa, ‘Nde Axabi mayendenma alogo a xa siga Ramoti taan yengedeni Galadi yamanani, a faxesa?’ Malekana ndee na falana nde ti, ndee yi gbete fala.²¹ Nayi, malekana nde yi fa ti Alatala yetagi, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N tan nɔe a mayendenne nen.’ Alatala yi a fala a xa, a naxa, ‘Kiin mundun yi?’²² A yi a yabi, a naxa, ‘N minima nen, n wulen naso a waliyine birin de.’ Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘I a mayendenma nen, i yi a nɔ. Siga, i sa na liga.’²³ Iki, waliyiin naxanye be, Alatala bata wulen naso ne birin de. Alatala bata a ragidi a xa najankatan nafa i ma.”

²⁴Nayi, Kenan ma dii xemmen Sedeki yi a maso, a yi Mikahu deen garin, a yi a magele, a naxa, “Alatalaa malekan sigaxi kiraan mundun xɔn, a to keli n fema, a wule falan ti i xa?”²⁵ Mikahu yi a yabi, a naxa, “I na i luxun konkon kui i ya banxini lɔxɔn naxan yi, i a kolonma nen.”

²⁶Isirayila mangan yi a fala, a naxa, “Mikahu suxu, i siga a ra Amɔn fema, Samari taan kuntigina, e nun Yowasa, mangana dii xemena.”²⁷ I yi a fala e xa, i naxa, ‘Mangana ito nan falaxi, a naxa a e xa xemeni ito sa kasoon na, e yi a balo buru xaren nun igen na, han n yi xete kendeyani.’”²⁸ Mikahu yi a fala, a naxa, “Xa i xete kendeyani nun, nayi Alatala mi falan tixi n tan yi.” A mɔn yi a fala, a naxa, “E tan yamaan birin xa e tuli mati.”

Manga Axabi yi faxesa yengeni

Taruxune Firinden 18.28-34

²⁹Isirayila mangan nun Yosafati, Yuda mangan yi siga Ramoti taani Galadi yamanani.³⁰ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, “N xa n maxidi alo muxu gbete, n siga yengeni, koni i tan, i maxidi i ya mangaya dugine yi.” Nayi, Isirayila mangan yi a maxete, a siga yengeni.³¹ Arami mangan bata yi yamarini ito fi a yenge so wontoro kuntigi tonge saxan e nun firinna ma, a naxa, “E nama muxu yo yenge fo Isirayila mangan tun.”³² Yenge so wontoro kuntigine Yosafati to waxatin naxan yi, e yi a fala, e naxa, “Isirayila mangan nan ito ra.” E maso a ra, e xa a yenge. Koni, Yosafati yi sɔnxɔn nate.³³ Yenge so wontoro kuntigine to a to Isirayila manga mi yi a ra, e yi e masiga a ra.³⁴ Anu, xemena nde yi a xanla woli a xunna ayi, a Isirayila mangan li makantan se mi yi denaxan yi. Naxan yi mangana wontoron nagima, mangan yi a fala na xa, a naxa, “I firifiri, n namini yenge soden fari ma, amasɔɔ n bata maxɔɔ.”³⁵ Yengen yi naju ayi na lɔxɔni. Mangan tixin yi lu a yenge so wontoron kui, a yi a digan a yi Arami kaane yetagi, a faxesa jinbanna ra. A maxɔɔden wunla bata yi bɔxɔn a wontoron kuiin birin yi.³⁶ Sogen bira waxatini, e sɔnxɔ sɔnxɔni te ganla daaxadeni, e naxa, “Birin xa siga a taani, a konni.”

³⁷Nayi, mangan yi faxa, e fa a binbin na Samari taani, e yi a maluxun.

³⁸E to wontoron maxa Samari ige dɔxɔdeni, barene yi Axabi wunla kɔn, yalundene yi e maxa na, fata Alatalaa falan na.^{¶¶}

³⁹Axabi kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, a sama jin manga banxin naxan ti, e nun a taan naxanye birin ti, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ⁴⁰Axabi to faxa, a dii xemena Axasiya nan ti a jɔxɔni.

Yosafati, Yuda mangana

Taruxune Firinden 20.31-21.1

⁴¹Asaa dii xemena Yosafati yi findi Yuda mangan na, Isirayila manga Axabi a mangayaan jɛɛ naanindeni. ⁴²Yosafati findi mangan na a jɛɛ tonge saxan e nun suulunden nan ma. A yi mangayaan liga Yerusalen yi jɛɛ mɔxɔɔn nun suulun. A nga yi xili nen Asuba, Silixi a dii temena. ⁴³A yi sigan ti tinxinni alo a fafe Asa, a mi a kiraan bepin, a fe fajin liga Alatala yɛɛ ra yi. ⁴⁴Koni, a mi taan kide ne kala, muxune mɔn yi lu sige saraxane badeni menne yi e nun wusulan gandeni. ⁴⁵Bɔɔɛ xunbenla yi lu Yosafati nun Isirayila mangan tagi.

⁴⁶Yosafati kewali dɔnxene, a wekilen nun a yengene, ne sebexi Yuda man-

gane taruxu kedine kui. ⁴⁷A yi kide kii xeme yalundene ba a yamanani, naxanye mɔn yi na xabu a fafe Asaa waxatini. ⁴⁸Manga mi yi fa Edɔn yamanani na waxatini, fɔ Yuda mangana muxu sugandixin gbansan. ⁴⁹Yosafati yi kunkin gbeene rafala, alogo e xa siga Ofiri yamanani xema feen na, koni e mi fa siga, bayo kunkine kala nen Esiyon-Gebere yi. ⁵⁰Nayi, Axabi a dii xemena Axasiya yi a fala Yosafati xa, a naxa, "I waxi nen n ma walikene xa siga i gbeene fɔxɔ ra kunkine kui?" Koni, Yosafati mi tin. ⁵¹Yosafati to faxa, e yi a maluxun a benbane fema a fafe Dawudaa Taani, a dii xemena Yehorami nan ti a jɔxɔni.

Axasiya, Isirayila mangana

⁵²Axabi a dii xemena Axasiya yi findi Isirayila mangan na Samari taani, Yuda manga Yosafati a mangayaan jɛɛ fu nun soloferedeni. Axasiyaa mangayaan naba nen jɛɛ firin Isirayila xun na. ⁵³Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a na liga nen, a sigan ti a jaxin na alo a fafe nun a nga e nun alo Manga Yerobowan, Nebati a dii xemena, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ⁵⁴A yi Baali suxuren batu, a yi a xinbi sin a bun ma, a yi Alatala raxɔɔ, Isirayilaa Ala, alo a fafe a liga kii naxan yi.

^{¶¶}22:38 Na feen sebexi Mangane Singen 21.19 kui.

Mangane Firindena

*Yuda nun Isirayila
Mangane Fe Taruxuna*

Mangane Firinden kitabu yireni ito kui, na Yuda nun Isirayila manga dɔnxene nan ma fe falama. A yire singena (keli Mangane Firinden sora singen ma han sora 7), na Isirayila kala feen nan falama en xa. Mangane nan yi dɔxi a xun na naxanye mi yi tinxin Ala yee ra yi. Ala yi tin Asiriya mangan Salamanasari xa Samari taan tongo yengeni, Isirayila manga taana. Na ligaxi nen jee keme solofere jee mɔxɔnen nun firin benun Marigi Yesu xa bari waxatin naxan yi. Asiriya mangan mɔn yi yamaan fɔxɔ kedenna suxu, a siga e ra konyiyani. Nabi Elise a fe taruxun yebaxi en xa sorani itoe yire wuyaxi kui, Eli a xarandiin naxan ti a jɔxɔni (Keli Mangane Firinden sora 2 ma han 13).

A yire firindena Isirayila yamanan yii-fari fɔxɔn mangayaan nan ma fe yebama naxan xili Yuda, feen naxanye liga jee keme jee tonge saxanna bun ma Yuda lu xanbini a yete ma yamanan kɔmen fɔxɔn suxu xanbini yengeni. (Keli Mangane Firinden sora 18 ma han sora 25) Dɔnxen na, Babilɔn mangan Nebukadanesari yi fa Yerusalen tongo yengeni jee keme suulun jee tonge solomasexe jee solofere benun Marigi Yesu xa bari, a yi Ala Batu Banxin kala, a yi Yuda yamanan muxu fisamantenne xali Babilɔn taani. Ala nan Isirayila kaane yulubine saran e ra na feen kui.

Eli yi Axasiyaa tantanna fala

1 Axabi faxa xanbini, Moyaba kaane yi murute Isirayila kaane xili ma. ²Axasiya yi bira keli a kore banxin foye soden na Samari taani, a maxɔɔ. Nayi, a xerane rasiga Baali-Sebubi suxuren

maxɔdindeni, Ekirɔn taan muxune ala, alogo a xa a kolon xa a yiyalanje a maxɔɔni. ³Koni, Alatalaa malekan yi a fala Eli Tisibi kaan xa, a naxa, “Siga, i sa Samari mangana xerane ralan kira yi, i a fala e xa, i naxa, ‘Ala mi Isirayila yi ba? Nanfera i sigama Baali-Sebubi suxuren maxɔdindeni, Ekirɔn kaane ala?’ ⁴Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I naxan nabaxi, na feen ma, i mi fa godoma i ya saden ma, i saxi denaxan yi, i faxan menna nin.’” Eli yi sa na fala e xa.

⁵Xerane yi xete Axasiya fema, a yi e maxɔdin, a naxa, “Nanfera e xetexi?” ⁶E yi a yabi, e naxa, “Xemena nde nan texi nxu ralandeni, a yi a fala nxu xa, a naxa, ‘E siga, e xete mangan fema naxan e rafaxi, e sa a fala a xa, a Alatala ito nan falaxi, a naxa: Ala mi Isirayila yi ba? Nanfera nayi i xerane rasigama Baali-Sebubi suxuren maxɔdindeni, Ekirɔn kaane ala? Nanara, i mi fa kelima i ya saden ma, i saxi denaxan yi, i faxan menna nin.’” ⁷Axasiya yi e maxɔdin, a naxa, “Xemen yi kiin mundun yi naxan te e ralandeni a falani itoe ti e xa?” ⁸E yi a yabi, e naxa, “Muxun nan yi a ra naxan yi maxidixi sube kidi xabe kannu ra e nun kidi tagixidina a tagi.” Axasiya yi a fala, a naxa, “Eli, Tisibi kaan nan na ra!”

Axasiya yi wa Eli suxu feni

⁹Axasiya yi sofa tonge suulun nasiga e nun e kuntigina. Kuntigin na yi te Eli fema गयाan xuntagi, a yi dɔxi denaxan yi, a yi a fala a xa, a naxa, “Sayibana, mangana yamarin ni i ra, a i xa godo.” ¹⁰Eli yi na kuntigin yabi, a naxa, “Xa sayiban nan n na, teen xa godo keli kore, a yi e nun i ya sofa tonge suulunne gan.” Teen yi godo keli kore, a yi e nun a sofa tonge suulunne gan.

¹¹Axasiya mɔn yi sofa tonge suulun gbeteye rasiga e nun e kuntigina. Kuntigin na yi a fala Eli xa, a naxa, “Sayibana,

mangana yamarin ni i ra, a i xa godu mafuren.” ¹²Eli yi a yabi, a naxa, “Xa sayiban nan n na, teen xa godu keli kore, a yi e nun i ya sofa tonge suulunne gan.” Alaa teen yi godu keli kore, a yi e nun a sofa tonge suulunne gan.

¹³Axasiya man yi sofa tonge suulun e nun e kuntigin nasiga a saxandeni. Na kuntigin saxanden yi te, a to so, a xinbi sin Eli yetagi, a mafan, a naxa, “Sayibana, nxu nun n ma sofa tonge suulunna niin natanga. ¹⁴N na a kolon, teen bata godu kore, a yi kuntigi firin folone gan e nun e sofa tonge suulunne. Koni iki, n bata i mafan, n niin nakantan.” ¹⁵Alatalaa malekan yi a fala Eli xa, a naxa, “Siga a foxo ra, i nama gaxu a yee ra.” Eli yi keli, a godu a foxo ra mangan fema. ¹⁶A yi a fala mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, bayo i bata xerane rasiga Baali-Sebubi suxuren maxodindeni, Ekiron kaane ala, alo Ala mi fa Isirayila yi naxan maxodinje falan na, i mi fa godoma i ya saden ma, i saxi deende, amasoto i faxama nen.” ¹⁷Axasiya yi faha, fata Alatalaa falan na a naxan ti Eli xa. Yorami yi ti a joxoni Yosafati a dii xemen Yehorami a mangayaan jee firinden Yuda yi. Dii xeme yo mi yi Axasiya yii. ¹⁸Axasiya kewali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

Eli yi te kore

2 Loxona nde Alatala yi fa Eli rate kore wuluwulu gbeeni. Na waxatini Eli nun Elise yi kelima Giligali yi. ²Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “Lu be, n bata i mafan, amasoto Alatala bata n xe han Beteli taani.” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kolob habadan Alatala yi e nun i tan, n mi xetema i foxo ra.” E birin yi siga Beteli yi.

³Beteli taan nabi ganla yi fa Elise fema, e yi a fala a xa, e naxa, “I a kolon a Alatala i kanna ratema nen kore to?”

Elise yi yabin ti, a naxa, “N na a kolon, e dundu.” ⁴Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “Lu be, n bata i mafan, amasoto Alatala bata n xe han Yeriko taani.” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kolob habadan Alatala yi e nun i tan, n mi xetema i foxo ra.” E birin yi siga Yeriko yi.

⁵Yeriko taan nabi ganla yi e maso Elise ra, e yi a fala a xa, e naxa, “I a kolon a Alatala i kanna ratema nen kore to?” Elise yi yabin ti, a naxa, “N na a kolon, e dundu.” ⁶Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “Lu be, n bata i mafan, amasoto Alatala bata n xe han Yuruden baani.” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kolob habadan Alatala yi e nun i tan, n mi xetema i foxo ra.” E firinna birin yi siga kiraan xon. ⁷Nabiin muxu tonge suulun nabi ganla ye, ne yi bira Eli nun Elise foxo ra, e sa ti, e yi e yee rafindi e firinna mabinni, e e makuya e ra ndedi. E fan firinna yi ti Yuruden baan de. ⁸Eli yi a doma gbeen tongo a mowomow, a igen garin, a yitaxun be binna nun be binni, e firinna birin yi dangu yire yixareni.

⁹E to dangu, Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “I waxi a xon, n xa nanse liga i xa, benun n xa ba i fema?” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata i mafan, n waxi i ya nabiyaan xaxinla dodoxe firin nan soto fe yi.” ¹⁰Eli yi a fala a xa, a naxa, “I fe xodexen nan maxodinxi n na na ra. Koni n bama i fema waxatin naxan yi, xa i n to, na ligama i xa nen, koni xa i mi n to, na mi ligama i xa.”

¹¹E yi sigatini, e fala tiini, nanunna, wontoro tee kanna nun soo tee kanne yi so e tagi, Eli yi te kore wuluwulu gbeeni. ¹²Elise yi a matoma a gbelegbelema, a naxa, “N fafe, n fafe! I dangu Isirayilaa yenge so wontorone birin na e nun a soone!” A mi fa a to saxon. Nayi, a yi a dugine suxu, a yi e yibob dungi firinna ra, ¹³Elise yi doma gbeen tongo Eli naxan nabira. A xete, a ti Yuruden baan de, ¹⁴Eli doma gbeen naxan nabira,

Elise yi na tongo, a baa igen garin, Elise yi maxɔdinna ti, a naxa, “Alatala, Eli a Ala minen yi iki?” A mɔn yi baa igen garin, na xanbi ra, baan yi taxun, Elise yi dangu.

¹⁵ Yeriko taan nabine ganla to a to wulani, e yi a fala, e naxa, “Eli a xaxinla Elise yi.” E yi siga a ralandeni, e xinbi sin a bun ma. ¹⁶ E yi a fala a xa, e naxa, “Xeme senbemaan muxu tonge suulun i ya walikene ye, i waxi e xa sa i kanna fen? Yanyina nde Alatalaa Nii Saripaxin bata a xali a sa a woli geyana nde fari hanma lanbanna nde kui.” Elise yi e yabi, a naxa, “E nama e rasiga.” ¹⁷ Koni, e yi a karahan han! A yi a fala e xa, a naxa, “E e rasiga.” E yi muxu tonge suulun nasiga naxanye Eli fen xi saxon, koni e mi a to mume! ¹⁸ E to xete Elise fema Yeriko taani, a yi a fala e xa, a naxa, “N mi yi a fale e xa, ‘E nama siga?’”

Elise Yeriko yi

¹⁹ Taan muxune yi a fala Elise xa, e naxa, “Nxu kanna, taan dɔxɔ kiin fan alo i a toxi kii naxan yi, koni igen kobi han a mi tinje sansine yi soli.” ²⁰ Elise yi a fala e xa, a naxa, “E fa fɔxɔn na goron nenen kui, e a so n yii.” E fa a ra. ²¹ Elise yi siga tigin xunna ra, a fɔxɔn woli igeni, a yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N bata igeni ito rasaripan, a mi fa muxune faxe, sansine fan nun fa solima nen.’” ²² Igen yi rasaripan, keli na lɔxɔni fata Elise a falan na.

²³ A kelimatɔɔn menni siga Beteli yi, a yi tema kiraan xɔn, taa yi diidine yi fa, e yi a magele, e yi a fala a ma, e naxa, “Teli kanna siga! Teli kanna siga!” ²⁴ A yi xete, a e mato, a yi e danga Alatala xinli, sube xaje magaxuxi firin yi mini fɔtɔnni, e diidine tonge naanin e nun firin yibɔ. ²⁵ Elise yi keli menni, a siga Karemele geyaan fari. Na xanbi ra, a xete Samari taani.

Yorami, Isirayila Mangana

3 Yuda manga Yosafati a mangayaan jee fu nun solomasexedeni, Axabi a dii xemen Yorami yi findi Isirayila mangan na Samari taani, a jee fu nun firin mangayaan liga Isirayila xun na. ² Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a na liga nen, koni a mi dangu a fafe nun a nga fe jaxine ra. A fafe kide geme Baali sawuran naxanye ti, a ne kala, ³ koni Nebati a dii xemen Yerobowan yulubin naxanye liga, naxan Isirayila kaane ti yulubin ligan ma, a fan yi kankan ne ligan ma, a lu ne yi, a mi xete e fɔxɔ ra mume!

Yorami yi Moyaba yenge

⁴ Moyaba mangan Mesa, yexee kurune nan yi a yii. Jee yo jee, a yi lan a xa naxan so Isirayila mangan yii mudun na, na nan lanxi yexee diin wuli keme ma e nun yexee xungbe wuli keme e nun e xabena. ⁵ Axabi to faxa, Moyaba mangan yi murute Isirayila mangan xili ma. ⁶ Nayi, Yorami yi mini Samari taani, a Isirayila sofane birin malan. ⁷ A xerane rasiga a faladeni Yuda mangan Yosafati xa, a naxa, “Moyaba mangan bata murute n xili ma. I waxi fa feni n fɔxɔ ra Moyaba yengedeni ba?” Yosafati yi a yabi, a naxa, “N sigama nen i fɔxɔ ra, i tan nun n tan keden na a ra, n ma sofane i ya sofane nan e ra, n ma soone i ya soone nan e ra.” ⁸ Yosafati mɔn yi a maxɔdin, a naxa, “En teen kiraan mundun xɔn?” Yorami yi a yabi, a naxa, “Edɔn tonbonna kiraan xɔn.”

⁹ Isirayila mangan nun Yuda mangan nun Edɔn mangan yi siga, e xi solofere sigan tixina, igen yi jan ganla yii e nun xuruseen naxanye yi biraxi e fɔxɔ ra. ¹⁰ Nayi, Isirayila mangan yi a fala, a naxa, “Ee! Alatala en tan manga saxanne xilixi nen, alogo a xa en sa Moyaba yamanan sagoni!” ¹¹ Koni Yosafati yi a fala a xa, a naxa, “Alatalaa nabi yo

mi na en nɔɛ Alatala maxɔdinɲe naxan yi?" Isirayila mangana walikeen yi a fala e xa, a naxa, "Elise be, Safati a dii xemena, naxan yi igen sama Eli yiine ra." ¹²Yosafati yi a fala, a naxa, "Alatalaa falana Elise yi." Nayi, Isirayila mangan nun Yosafati nun Edɔn mangan yi godo a fema.

¹³Elise yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, "Nanse i tan nun n tan tagi? Siga i fafe nun i ngaa nabine fema." Isirayila mangan yi a fala a xa, a naxa, "En-en, amasɔtɔ Alatala nan nxu tan manga saxanne xilixi alogo a xa nxu so Moyaba yii." ¹⁴Elise yi a fala a xa, a naxa, "N bata n kɔɔ habadan Alatala yi, Senben Birin Kanna, n walima naxan xa, xa n mi Yosafati binyaxi, Yuda mangana, i bɔte mi yi taranma n xa. N mi yi i matoma." ¹⁵Iki, ε fa maxase maxana nde ra n xɔn." Maxase maxan na maxaseen maxa waxatin naxan yi, Alatala senben yi godo Elise ma. ¹⁶A yi a fala, a naxa, "Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'Ɛ yili wuyaxi ge lanbanni.'" ¹⁷Amasɔtɔ Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'Ɛ mi foyen toma, ε mi tulen toma mumε, koni lanbanni ito rafema nen igen na, ε yi ε min, ε tan nun ε xuruse xungbene nun ε xuruse xunxurine.'" ¹⁸Koni fe di xuri nan na ra Alatala yii. A Moyaba yamanan soma nen ε yii. ¹⁹Ɛ taa fangamane birin kalama nen e nun taa rakantanxine, ε wudi fapine birin segema nen, ε yi tiginine birin dutun, ε xεene rafe gemene ra." ²⁰Na xɔtɔn bode, saraxa ba waxatini, igen yi fa keli Edɔn yi, yamanan yi rafe igen na.

²¹Moyaba kaane to a me a mangane fama e yengedeni, naxanye birin bata yi a li yenge so seen tongoden ma, e ne birin xili, e ti yamanan danna ra. ²²E to keli xɔtɔnni, soken tixi igen na bɔxɔn fari ma, Moyaba kaane yi igen to wu-

lani, a gbeeli alo wunla. ²³E yi a fala, e naxa, "Wunla na a ra! Mangane bata e bode yenge, e nun e sofane, e yi e bode faxesa. Iki, Moyaba kaane, ε keli, en sa e yii seene tongo!" ²⁴E yi fa Isirayila ganla daaxadeni. Koni, Isirayila ganla yi keli, a Moyaba kaane yenge, e yi e gi ganla yee ra. Isirayila ganla yi bira e fɔxɔ ra han e sa so e yamanani, e yi Moyaba kaane nɔ. ²⁵E taane kala, e birin yi geme keden kedenna woli xee fapine yi, e xεene rafe gemene ra, e yi tiginine birin dutun, e yi wudi fapine birin sege. A rapanna, Kiri-Hareseti taan yinna nan tun yi fa a kiini, koni sofa lantan kanne fan yi fa na rabilin, e na fan yenge. ²⁶Moyaba mangan to a to a a mi yengen nɔɛ, a yi silanfan kanna muxu keme solofere tongo alogo a xa kirani ba han Edɔn mangan fema, koni e mi nɔ. ²⁷Nayi, a yi a dii singen tongo naxan yi lanma a xa ti a ɲɔxɔni, a yi a ba saraxan na taan yinna fari. Na xanbi ra, Moyaba kaane yi Isirayila kaane ɲaxankata han Isirayila kaane yi keli na yi, e xete e konni.

Elise yi kaɲa gilen mali

4 Lɔxɔna nde kaɲa gilena nde yi fa Elise li, nabi ganla nabina nde nan yi a xemen na. A yi Elise mafan, a naxa, "I ya walikena, n ma xemen bata faxesa, i a kolon a i ya walikeen yi gaxuxi Alatala yee ra, koni doli kanna bata fa n ma dii xeme firin tongodeni, a xa e findi a konyine ra." ²Elise yi a maxɔdin, a naxa, "N nɔɛ nanse lige i xa? A fala n xa nanse i yii banxini?" Naxanla yi a yabi, a naxa, "Sese mi i ya walikeen yii banxini fɔ ture kundi keden." ³Elise yi a fala a xa, a naxa, "Siga, i sa goron yigenle maxɔdin i dɔxɔ bodene ra, i nama ndedi maxɔdin de! ⁴I na so i konni, i deen balan ε nun i ya diine xun ma, i turen sa goronne birin kui, naxanye na rafe i ne dɔxɔ e

§§3:26 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

dan na.”⁵ Nayi, naxanla yi keli a fema. A deen balan e nun a diine xun ma, e yi fa goronne ra, a yi e rafe. ⁶ Goronne birin to rafe, a yi a fala a dii xemen xa, a naxa, “Fa goron gbeteye ra.” Koni a diin yi a yabi, a naxa, “Goron mi fa na.” Turen yi ba mine. ⁷ Naxanla yi sa a fala sayiban xa. Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga, turen mati, i yi i ya donla fi, naxan na lu i yii, na i tan nun i ya diine rakisima nen.”

Sunemi kaana diin yi keli sayani

⁸ Lɔxɔna nde Elise yi danguma Sunemi taani, naxalan nafulu kannna nde yi menni, na yi a karahan a xa a dege. A nema yi dangue na waxati yo yi, a soma nen a konni a dege. ⁹ A yi a fala a xemen xa, a naxa, “N laxi a ra xemen naxan danguma en konni waxati yo waxati, Alaa muxu sarijanxin na a ra. ¹⁰ En lan en xa konkodina nde ti a xa en ma sangansoon kɛ ra, en saden nun tabanla nun gbeden nun lenpun dɔxɔ a xa na. A nɛ yigiye menni nen a na dangu en konni.”

¹¹ Lɔxɔna nde Elise to fa Sunemi yi, a te konkoni koren na, a sa a sa na yi. ¹² A yi a fala a walikeen Gexasi xa, a naxa, “Sunami kaan xili.” Gexasi yi na naxanla xili, a fa a fema. ¹³ Elise yi a fala Gexasi xa, a naxa, “A fala naxanla xa, i naxa, ‘I bata fe wuyaxi raba nxu xa. Nxu nɛ nanse lige i xa? Nxu xa falan ti mangan xa i ya fe yi hanma sofa kuntigina?’” Naxanla yi a yabi, a naxa, “N dɔxi n ma yamanan nan tagi, sese mi dasaxi n ma.” ¹⁴ Elise yi Gexasi maxodin, a naxa, “Nanse xa liga a xa?” Gexasi yi a yabi, a naxa, “Dii mi a yii, a xemen bata fori.” ¹⁵ Elise yi a fala, a naxa, “Naxanla xili.” Gexasi yi a xili, a yi fa, a so deen na. ¹⁶ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Nɛ famatɔni waxatini ito yi, i diin barimana, i a tongo i yii.” Naxanla yi a yabi, a

naxa, “En-en, n kannna, sayibana, i nama wulen fala i ya walikeen xa.”

¹⁷ Naxanla na yi fudikan, nɛ famatɔni na waxati kedenni, a dii xemen bari, alo Elise a fala a xa kii naxan yi.

¹⁸ Diin yi gbo. Lɔxɔna nde, a yi siga a baba fema se xabane yireni, ¹⁹ diin yi a fala a baba xa, a naxa, “N xunna! N xunna!” A baba yi a fala a walikeen xa, a naxa, “A xali a nga fema.” ²⁰ Walikeen yi a tongo, a a xali a nga fema. Diin yi lu a nga xinbine fari han yanyi tagini. Na xanbi ra, a faxa. ²¹ Naxanla yi te, a sa diin sa sayibana saden ma, a deen balan a xun ma, a mini. ²² A yi a xemen xili, a naxa, “N bata i mafan i ya walike keden nun sofanla keden nafa n ma, n waxi siga feni sayiban fema mafuren. N fama.” ²³ A yi a maxodin, a naxa, “Nanfera i waxi siga feni a fema to? Kike Nenen hanma Matabu Lɔxɔn mi a ra.” A yi a yabi, a naxa, “Hali i mi kontɔfili.” ²⁴ A yi sofanli tɔn, a fala a walikeen xa, a naxa, “Ti sofanla yɛ ra. En siga, i nama ti, xa n mi i yamari.”

²⁵ Nayi, e siga sayiban fema Karemele geyaan fari. Sayiban to a to fe wulani, a yi a fala a walikeen Gexasi xa, a naxa, “Sunami kaan fama. ²⁶ Iki i gi i sa a ralan, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Tana mi i ma? I ya xemen nun i ya diina, tana mi e ma?’” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Tana yo mu.” ²⁷ Koni, a sayiban feman li waxatin naxan yi geyaan fari, a yi a sanne suxu. Gexasi yi wa a radin feni ayi. Koni, sayiban yi a fala a xa, a naxa, “A lu na, amasɔɔ a bɔnen sunuxi, koni Alatala bata na feen luxun n ma, a mi a yitaxi n na.” ²⁸ Nayi, naxanla yi a fala a xa, a naxa, “N kannna, n yi i maxodin diina nde ma nun? N mi yi a fala i xa, ‘I nama n yanfa?’”

²⁹ Elise yi a fala Gexasi xa, a naxa, “I tagi xidi, i n ma dunganna suxu i yii, i siga. Xa i naralan muxuna nde ra, i nama a xɔntɔn, xa muxuna nde i xɔntɔn,

i nama a ratin. I xa n ma dunganna sa diin yetagi.”³⁰ Naxanla yi a fala, a naxa, “N bata n kɔɔ habadan Alatala yi, n mi sigama xa i tan mi a ra.” Nayi, Elise yi siga a fɔxɔ ra.³¹ Gexasi bata yi siga e yeɛ ra, a bata yi dunganna sa diin yetagi, koni diin mi xui ramini, a mi a ramaxa. A xete Elise ralandeni, a na feen fala a xa, a naxa, “Diin mi xulunxi.”

³² Elise so banxini waxatin naxan yi, diin bata yi faxa, a saxi a saden ma.³³ Elise yi so, a deen balan e firinna ma, a yi Alatala maxandi.³⁴ A te, a yi a sa diin fari, a deen lan a deen ma, a yeene lan a yeene ma, a yiine lan a yiine ma, a a yibandun a fari, diin fatin yi wolon.³⁵ Elise mɔn yi so banxini, a so a masigani. Na xanbi ra, a te, a mɔn yi a yibandun a fari. Diin yi tison dɔxɔ solofere, a yeene yi rabi.³⁶ Elise yi Gexasi xili, a naxa, “Sunami kaan xili.”³⁷ Naxanla yi fa, a bira a bun ma, a xinbi sin bɔxɔni. A diin tongo, a mini.

Sabi dontarena

³⁸ Elise yi xete Giligali taani, fitina kamen yi yamanani. Nabi ganla yi dɔxi a rabilinni. Elise yi a fala a walikeen xa, a naxa, “Tunden dɔxɔ teen ma, i donseen nafala nabi ganla xa.”³⁹ E tan nde keden yi siga burunna ra sabi de badeni, a yi sansina nde to burunna ra, a yi burunna janla bolon, a dugin nafe. A to so, a yi e yixaba dungi dungin na tunden kui, koni muxe mi a kolon naxan yi a ra.⁴⁰ A to na donseen so muxune yii, e a don, e lu gbelegbele, e naxa, “Sayibana, dabarin donseni!”⁴¹ Elise yi yamarin fi, a naxa, “Fa murutu fupina nde ra n xa.” A to fa a ra, Elise yi a sa donseni. A yi a fala a walikeen xa, a naxa, “A so muxune yii, e xa a don.” Sese jaxi mi fa luxi tunden kui.

Burun nawuyana ayi

⁴² Na waxati kedenni, xemena nde yi fa funde buru mɔxɔɔe ra e nun murutu kese nenen benbeli keden sayiban xa, sa keli Baali-Salisa yi. Burun yi rafalaxi funde nenen nan na. Elise yi a fala a walikeen xa, a naxa, “Donseene yitaxun yamaan na.”⁴³ A walikeen yi a yabi, a naxa, “N nɔe a soe muxu keme yii di?” Koni, Elise yi a fala a xa, a naxa, “A so muxuni itoe yii, e xa a don, amasɔɔ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E e degema nen, a dɔnxen yi lu.’”⁴⁴ Nayi, a yi burune sa muxu keme yetagi, e e dege, a dɔnxen yi lu, alo Alatala a fala kii naxan yi.

Elise yi Naman nakendeya

5 Arami mangana gali kuntigin Naman yi rafan a kannu ma, binye gbeen yi saxi a yi, amasɔɔ Alatala nɔɔn fi Arami kaane ma a tan nan xɔn. Koni xeme wekilexi gbeeni ito, dogonfontɔɔn nan yi a ra.² Na waxatini, Arami sofane bata yi fa dii temena nde ra konyiyani yengena nde xɔn sa keli Isirayila yamanani. Na nan yi Naman ma jaxanla walikeen na.

³ Na dii temen yi a fala a kannu jaxanla xa, a naxa, “Nabiin naxan Samari taani, xa n kannu siga na fema, a a yiyalanma nen a dogonfonna ma.”⁴ Isirayila dii temen naxan fala, Naman yi sa na fala a kannu xa, mangana.⁵ Arami mangan yi a fala a xa, a naxa, “Siga Samari taani, n bataxin nasigama nen Isirayila mangan ma.” A yi siga, wure gbeti fixen kilo keme saxan jɔxɔndɔnna a yii, e nun xemaan kilo tongo sennin e nun dugi fajin fu.⁶ A yi bataxin xali Isirayila mangan xɔn, a yi sebexi naxan kui, a naxa, “Iki, n bata n ma gali kuntigin Naman nasiga i ma naxan bataxini ito xalixi alogo i xa a dogonfonna dandan.”⁷ Isirayila mangan to na bataxin xaran, a a dugine yibo a ma, a yi a fala,

a naxa, “Ala nan n na ba? N xa nɔ faxan tiye, hanma n maratangan ti? Nanfera a xemeni ito rafaxi n ma alogo n xa a rakendeya dogonfonna ma? E a mato, a waxi yengen nan fen fe yi n na.”

⁸Elise to a me a Isirayila mangan bata a dugine yibɔ a ma, a xeraan nasiga a faladeni mangan xa, a naxa, “Nanfera i ya dugine yibɔxi i ma? A lu a xa fa n fema, a kolonje nayi a nabina nde Isirayila yi.”

⁹Naman yi fa e nun a soone nun a wontorone, a ti Elise a banxin dɛɛ ra.

¹⁰Elise yi xeraan nasiga a faladeni a xa, a naxa, “Siga, i sa i maxa Yuruden baani sanja ma solofere, i yiyalanma nen, i saripan.” ¹¹Naman yi xɔɔ, a siga a fale, a naxa, “N ɲɔɲɔ a ma, nabiin minima nen a konna kui, a ti n yetagi, a Alatala maxandi a xinla ra, a Ala, a yiin ti n yire xɔlene xun ma, a n ma dogonfonna dandan. ¹²Abana baan nun Parapara baan naxanye Damasi taani, ne mi fisa Isirayila xudene birin xa ba? N mi yi nɔɛ n maxe ne yi n saripan ba?” Naman yi xete, a xɔɔxin yi siga.

¹³Koni, a walikene yi fa a fala a xa, e naxa, “N fafe, xa nabiin yi fe xɔdɛxen nan maxɔdinx i ma nun, i mi yi na lige ba? Nanfera nayi, a naxan maxɔdinx i ma, i mi na rabama? I bɔxɔn igeni gbansan, i saripanma nen.” ¹⁴Nayi, a yi godo, a yi a bɔxɔn Yuruden baani sanja ma solofere, lan sayibana falan ma, a fatin yi liga alo dii ɲɔren fatina, a saripan.

¹⁵Naman yi xete sayiban fema, e nun naxanye birin yi a fɔxɔ ra. E to fa, a yete yita sayiban na, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata a kolon iki fa fala, ala yo mi na bɔxɔ xɔnna fari fɔ Isirayilaa Ala. N bata i mafan, tin i kiseen nasuxu n naxan soma i yii.” ¹⁶Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔɔ habadan Alatala yi n naxan batuma, n mi tinje.” Naman yi a karahan. Koni a yi tondi. ¹⁷Nayi, Naman yi a fala a xa, a naxa, “Bayo i tondixi, tin, sofali firin nɔɛ

bɔxɔ fujin naxan xale, na xa so n tan, i ya walikeen yii, amasɔɔ n tan, i ya walikeen mi fa wama saraxa gan daxin nun saraxan ba feni ala gbete yo xa, fɔ Alatala keden peen xa. ¹⁸N na Alatala maxande naxan na, a xa yafe n ma feni ito yi: N kanna na so a ala Rimɔn batu banxini a xinbi sindeni, nxu birin nan nxu xinbi sinma han bɔxɔni Rimɔn suxuren bun ma bayo a suxi n tan nan xɔn. Alatala xa yafe n ma ito a fe ra.” ¹⁹Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga bɔje xunbenli.” Naman yi keli Elise fema.

Gexasi a tantanna

Naman to makuya ndedi, ²⁰Gexasi, sayibana Elise a walikeen yi a fala a yete ma, a naxa, “Arami kaan Naman yi waxi naxan fi fe yi n kanna ma, a mi tinxi sese ra. N bata n kɔɔ habadan Alatala yi, n nan n gima nen a fɔxɔ ra, n yi sa sena nde rasuxu a ra.”

²¹Nayi, Gexasi yi a gi Naman fɔxɔ ra. Naman to a to, a gima a fɔxɔ ra, a godo a wontoron kui a siga a ralandeni, a yi a fala a xa, a naxa, “Nanfe ligaxi?” ²²A yi a yabi, a naxa, “Fefe ɲaxi mi ligaxi. N kanna nan n nafaxi, a n xa fa a fala i xa a nabi ganla foninge firin baxi fadeni nen a konni iki sa keli Efirami geya yireni. N bata i mafan, i xa gbete fixen kilo tonge saxan so n yii e xa, e nun sali dugi firin.”

²³Naman yi a yabi, a naxa, “Tin i xa gbete fixen kilo tonge sennin tongo e xa.” A yi a karahan, a yi gbete fixen tongo, a sa benbeli firin kui, a sali dugi firin so a yii, e nun a walike firinna naxanye a xalima Gexasi xa. ²⁴E to geyaan fanna li, Gexasi yi e tongo walikene yii, a e raso banxini, a walikene raxete, ne yi siga.

²⁵A mɔn yi siga a kanna fema. Elise yi a fala a xa, a naxa, “I kelixi minen, Gexasi?” A yi a yabi, a naxa, “N tan, i ya walikeen mi sigaxi dɛdɛ.” ²⁶Koni Elise yi a fala a xa, a naxa, “I ɲɔɲɔ a ma a n mi na xemen toxi n xaxinli a yi tu-

ganma a wontoron kui waxatin naxan yi, a fa i ralandeni? Koni, dugi fafin nun gbetin nasuxu waxati mi a ra iki, hanma oliwi binle nun manpa binle* e nun xuruse xunxurin nun a xungbene nun konyi xemene nun konyi jaxanle.²⁷ Nayi, Naman ma dogonfonna xetema nen i ma e nun i ya denbayana habadan.” Gexasi kelima Elise fema waxatin naxan yi, a fatin mafixaxi dogonfonna ra alo balabalan kesena.

Bunbi melenna yi bira igeni

6 Nabi ganla yi a fala Elise xa, e naxa, “A mato nxu tan nun i tan, en na en malanma denaxan yi menna xurun en ma.² Xa i tin, nxu xa siga han Yuruden baan de, birin yi xalanbena nde fen menni, nxu yi malanden nafala menni en xa.” Elise yi e yabi, a naxa, “E siga.”³ E tan nde yi a fala a xa, a naxa, “Tin i xa fa i ya walikene foxo ra.” A yi a yabi, a naxa, “N sigama nen.”⁴ A yi siga e foxo ra. E to Yuruden baan li, e wudine sege.⁵ E tan nde yi xalanbe segeni, a bunbi melenna yi bira igeni. A gbelegbele, a naxa, “N kanna, a xandixin na a ra!”⁶ Sayiban yi a maxodin, a naxa, “A biraxi minen yi?” A yi a yita a ra. Nayi, Elise yi wudi yiina nde sege, a woli na yire kedenni, bunbi melenna yi te igen xun ma.⁷ Elise man yi a fala, a naxa, “A tongo.” Na xemen yi a yiin nasiga, a tongo.

Arami sofane yeene yi danxu

⁸Yengen yi Arami mangan nun Isirayila yamanan tagi, a yi sofa kuntigine malan, e xa e bode to. Na xanbi ra, a yi a ragidi a ganla xa daaxa denaxan yi.⁹ Koni sayiban yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “I yete rakantan dangu feen na menni, amasoto Arami kaane fama menni.”¹⁰ Isirayila mangan yi muxune

rasiga menna kantandeni, sayiban denaxan mataxamaseri a xa.

Na yi raba sanpa ma wuyaxi, Elise yi Isirayila mangan nakolonma, na fan yi a joxo luma.¹¹ Arami mangan yi yifu na feene fe ra, a a walikene xili, a fala e xa, a naxa, “E mi a fale n xa, nde walima Isirayila mangan xa en ye?”¹² A walike kedden yi a fala, a naxa, “Muxu yo, n kanna mangana. Koni, Nabi Elise naxan Isirayila yi, i falan naxanye tima i xi banxini, na nan ne falama Isirayila mangan xa.”¹³ Mangan yi a fala, a naxa, “E siga, a sa denaxan yi, e sa menna to, n xa a suxu.” E yi fa a fala a xa, e naxa, “A Dotan taan nin.”¹⁴ A yi soone nun yenge so wontorone rasiga e nun gali gbeena, e sa so koe tagini e taan nabilin.¹⁵ Sayibana walikeen yi keli xoton, a mini, ganla nde yi taan nabilinxi soone nun wontorone ra. Sayibana walikeen yi a fala a xa, a naxa, “N kanna, en nanse ligama?”¹⁶ A yi a yabi, a naxa, “I nama gaxu, amasoto naxanye en foxo ra, ne wuya dangu naxanye e foxo ra.”¹⁷ Elise yi Alatala maxandi, a naxa, “N bata i mafan, n ma walikeen yeene rabi alogo a xa toon ti.” Alatala yi walikeen yeene rabi, a geyane to rafexi soone nun yenge so wontoro tee kanne ra Elise rabilinni.

¹⁸Arami kaane yi godo Elise fema. A yi Alatala maxandi falani ito ra, a naxa, “Sofani itoe yeene danxu.” Alatala yi e yeene danxu, fata Elise a falan na.¹⁹ Elise yi a fala sofane xa, a naxa, “Be xa mi kiraan na, taani ito mi a ra, e bira n foxo ra, e xemen naxan fenma, n xa e xali na fema.” A yi e xali Samari taani.²⁰ E to so Samari taani, Elise yi a fala, a naxa, “Alatala muxuni itoe yeene rabi, e xa toon ti.” Alatala yi e yeene rabi, e a to, e Samari taan tagini.²¹ Isirayila mangan to e to, a fala Elise xa, a naxa, “N

*5:26 Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

fafe, n xa e faxa?" ²²Elise yi a yabi, a naxa, "I mi e faxama. I darixi na muxune faxe nen ba, naxanye suxi yengeni? Burun nun igen so e yii, e xa e dege, e min, na xanbi ra, i e lu e siga e kanna fema." ²³Isirayila mangan yi donse gbeen so e yii, e e dege, e e min, e siga e kanna fema. Arami ganle mi fa Isirayila bɔxɔn yenge na waxatini.

Fitina kamena Samari taani

²⁴Na dangu xanbini, Arami manga Ben-Hadada yi a ganla birin malan, e sa Samari taan nabilin yengeni. ²⁵Na marabilinna fe ra, fitina kame gbeen yi so Samari yi, e yi na raxɔdɔxɔ ayi han sofali xun kedenna yi sarama gbeti gbanan tonge solomasexe, e nun ganba gbiin kilo tagi yi sarama gbeti gbanan suulun nan na.

²⁶Isirayila Mangan yi danguma yinna fari, paxanla nde yi gbelegbele a ra, a naxa, "Mangana, n kanna, nxu rakisi!" ²⁷A yi a yabi, a naxa, "Xa Alatala mi i rakisi, n tan i rakise nanse ra? Murutu dɔnxɛ mi fa na, minse dɔnxɛ mi na."

²⁸Mangan mɔn yi a maxɔdin, a naxa, "I waxi nanse xɔn?" A yi a yabi, a naxa, "Naxanla nde nan a falaxi n xa, a naxa, 'I ya diin ba. En na a don to, tila en yi n fan ma diin don.' ²⁹Nxu bata n ma diin pin, nxu yi a don. Na xɔtɔn bode, n yi a fala a xa, n naxa, 'I ya diin ba, en na a don.' Koni a bata a diin luxun." ³⁰Mangan to paxanla falane mɛ, a a dugine yibɔ, a dangumatɔna yinna fari, yamaan yi a to a kasa benbenla ragodoxi a ma sununi a doomaan bun. ³¹Mangan yi a fala, a naxa, "Ala xa n tɔrɔ a paxun birin yi xa Safati a dii xemena Elise xunna lu a de to."

Elise yi kamen napanna fe fala

³²Anu Elise yi dɔxi a banxini, fonne yi dɔxi a fema. Mangan yi muxuna nde rasiga a fema. Koni benun xeraan xa so, Elise yi a fala fonne xa, a naxa, "Ɛ mato,

faxa tiini ito muxun nafama n xunna segedeni n de! Ɛ tuli mati. Xeraan na fa, ɛ deen balan, ɛ a radinɲe ayi deen na. Yanla, en mi a kanna san xuiin mema a xanbi ra ba?" ³³Elise mɔn yi fala tiini singen, xeraan yeteen yi ti deen na, a yi mangan fala xuiin ti, a naxa, "Tɔrɔni ito birin kelixi Alatala nan ma, n mɔn fa nɔɛ n yigi tiye nanse gbete mɔn na Ala yii?"

7 Elise yi a yabi, a naxa, "Ɛ tuli mati! Ɛ Alatalaa falan name! Alatala ito nan falaxi, a naxa, "Waxatini ito yi tila, murutu fupin kilo fu nun firinna sɔtɔma gbeti gbanan keden nan na, e nun fundenna kilo mɔxɔɲɛn nun naaninna, gbeti gbanan keden Samari taan so deen na." ²Sofa kuntigin naxan nun mangan na a ra waxatin birin, na yi sayiban yabi, a naxa, "Hali Alatala yalenne raba kuyen ma, i bade naxanye falade, ne rakamale ba?" Elise yi a fala a xa, a naxa, "I a toma nen i yeene ra, koni i mi na donseen donma."

Arami kaane yi keli e daaxadeni

³Na waxatini, dogonfontɔ naanin yi dɔxi taan so deen dexɔn, naxanye a fala e bode xa, e naxa, "En luma be nanfera han en faxa? ⁴Xa en na a fala a en xa so taani ito kui, en faxama nen bayo fitina kamen na yi. Xa en lu be fan yi, na fan en faxama nen. En siga, en sa en yete denttege Arami kaane ganla daaxadeni, xa e en lu en nii ra, en kisi, xa e en faxa, en faxa." ⁵Nayi, pinbanna ra e yi siga Arami kaane ganla daaxadeni. E to ganla daaxaden li, muxu yo mi yi na. ⁶Arami kaane ganla daaxadeni, Marigin bata yi wontorone nun soone gali gbeen xuiin namini menni, Arami kaane bata yi a fala e bode xa, e naxa, "Isirayila mangan bata Xiti kaane mangan nun Misiran kaane mangan sare fi en xili ma, alogo e xa e ganle rafa en yengedeni." ⁷Ninbanna ra, e yi keli, e yi e gi, e yi bubune nun e soone nun e sofanle rabɛɲin, e ganla

daaxaden yi lu alo a yi kii naxan yi, e yi e gi alogo e xa e niine rakantan. ⁸ Dogonfontone bata yi so ganla daaxaden danna ra, e so bubuna nde kui, e e dege, e e min, e gbetin nun xemaan nun dugine tongo, e sa e luxun. E mɔn yi fa so bubu gbete kui, e seene tongo, e sa a luxun.

Samari taan yi xɔɔya

⁹ E mɔn yi a fala e bode xa, e naxa, “En mi a ligaxi alo a daxa kii naxan yi. Xibaru fapin lɔxɔn nan to, xa en dundu, en ti han xɔtɔnna kenenna, tɔɔna en lima nen. En siga iki en sa manga banxin nakolon.” ¹⁰ E siga, e taan deen kantan tiine xili, e a fala e xa, e naxa, “Nxu bata so Arami ganla daaxadeni, muxu yo mi na, muxu xui yo mi mema na yi, soo xidixine nun sofali xidixine nan na, e nun bubu rabepinxine alo e kanne e luxi kii naxan yi.” ¹¹ Deɛ kantanne yi muxune xili, e yi e xɛ manga banxin kui. ¹² Mangan yi keli kɔɛɛn na, a yi a fala a walikene xa, a naxa, “Arami kaane naxan liga fe yi en na, n waxi na yebe feni e xa. Bayo e a kolon a kamena en ma, e bata keli ganla daaxadeni e sa e luxun burunna ra, e mirixi a ma, e naxa, ‘E na mini taani, en na e jɛɛne suxu, en so taani!’” ¹³ Mangana sofa kuntigi keden yi a yabi, a naxa, “Soon naxanye luxi taani en suulun tongo ne ye, en muxune rasiga ne fari Arami kaane daaxan matodeni. Yanyina nde e faxama nen, koni e mɔn na lu be e tan nun Isirayila yamaan birin faxama nen.” ¹⁴ E yi yenge so wontoron firin nun soone tongo, mangan yi xerane rasiga Arami ganla xɔn fendeni, a naxa, “E siga, e a mato.” ¹⁵ E yi siga Arami kaane fɔxɔ ra han Yuruden baani, kiraan birin yi rafexi dugine nun seene ra Arami kaane naxanye wole ayi e xɔdɔxɔn kui. Xerane yi xete, e yi a fala mangan xa.

¹⁶ Yamaan yi mini, e seene birin tongo Arami kaane ganla daaxadeni. Na waxatini, yamaan yi murutu fupin kilo fu nun firin sɔtɔma gbeti gbanan keden nan na, e nun fundenna kilo mɔxɔɔɔn nun naanin gbeti gbanan kedenna ra fata Alatalaa falan na. ¹⁷ Sofa kuntigin naxan nun mangan yi a ra waxatin birin, mangan bata yi deen kantan feen taxu na ra, koni yamaan yi na kuntigin yibodon deen na, a faxesa, alo sayibana a fala kii naxan yi mangan to siga a fema.† ¹⁸ Sayiban bata yi a fala mangan xa, a naxa, “Waxatini ito yi tila, murutu fupin kilo fu nun firinna sɔtɔma nen gbeti gbanan kedenna ra, e nun fundenna kilo mɔxɔɔɔn nun naanin, gbeti gbanan kedenna ra Samari deen na.” ¹⁹ Anu, kuntigin sayiban yabi nen, a naxa, “Hali Alatala yalenne raba kuyen ma, i bade naxanye falade, ne rakamale ba?” Elise fan yi a yabi, a naxa, “I a toma nen i yeene ra, koni i mi na donseen donma.” ²⁰ Na feen nan a li, yamaan yi a yibodon deen na, a faxesa.

Sunami kaana taruxun naxanna

8 Elise naxanla naxan ma dii nii bira ayi, Elise yi a fala na xa, a naxa, “Keli, i siga, i tan nun i ya denbayana, denaxan na i kenɛn, i sa dɔxɔ menni, amasɔɔ Alatala fitina kamen nafama nen yamanani jɛɛ solofere.” ² Naxanli ito yi keli, a sayiban fala xuiin suxu. A yi siga, e nun a denbayana, a sa dɔxɔ Filisiti kaane yamanani jɛɛ solofere. ³ Nɛɛ solofere danguxina, naxanla yi fa keli Filisitine yamanani, a sa a banxin nun a xɛene maxandi mangan na. ⁴ Mangan nun sayibana walikeɛn Gexasi yi fala tiini, mangan yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, Elise fe gbeen naxanye birin liga, ne yebe n xa.” ⁵ A yi ne yebama mangan xa waxatin naxan yi,

†7:17 Na feen seɓexi Mangane firinden 7.2 kui.

Elise muxun nii bira ayi kii naxan yi, a paxanla naxan ma dii rakeli, na yi fa mangan mafandeni a banxin nun a xeen a fe ra. Gexasi yi a fala, a naxa, “Mangana, n kanna, a tan paxanla nan ito ra, e nun a diina, Elise naxan nakeli.” ⁶ Mangan yi paxanla maxodin na feen na, paxanla yi a yeba a xa. Na xanbi ra, mangan yi a walike gbeena nde yamari, a naxa, “N waxi nen sese paxanli ito gbeen na, a birin xa raxete a ma, e nun a xeen munanfanna birin, folo a keli loxon ma be han to.”

Elise nun Xasaye

⁷ Elise yi siga Damasi taani. Arami manga Ben-Hadada yi furaxi, e yi a fala a xa, e naxa, “Sayiban bata fa be.” ⁸ Mangan yi a fala Xasaye xa, a naxa, “Kisena nde tongo i siga sayiban fema, Alatala maxodin a tan yi, i yi a maxodin xa n yiyalanje n ma fureni ito ma.” ⁹ Xasaye yi siga Elise fema, a kisena nde xali a yii. Se fapin naxan birin yi a yii Damasi taani, a yi na ndee sa jorgome tonge naanin xun ma. A to so, a yi a yita Elise ra, a yi a fala a xa, a naxa, “I ya diin Ben-Hadada, Arami mangan nan n nafaxi a faladeni i xa, a naxa, ‘N yiyalanma nen fureni ito ma ba?’” ¹⁰ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i yi a fala a xa, i naxa, ‘I yiyalanma nen.’ Koni, Alatala bata a fala n xa a faxama nen.” ¹¹ Sayiban yi a yeen kankan Xasaye ra. Na xanbi ra, sayiban yi wuga. ¹² Xasaye yi a maxodin, a naxa, “Nanfera, n kanna, i wugama?” Elise yi a yabi, a naxa, “Bayo n na a kolon i fe paxin ligama nen Isirayila kaane ra, i teen soma nen taa senbeman ra, i banxulanne faxama nen silanfanna ra, i yi e dii futene yibutuxun, i yi e paxalan fudi kanne kuine rabo ayi.”

¹³ Xasaye yi a fala, a naxa, “Koni senbetaren nan n tan i ya walikeen na alo barena, n noe na feene ra di?” Elise yi a fala a xa, a naxa, “Alatala bata a fala n

xa a i findima nen mangan na Arami yamanani.” ¹⁴ Xasaye yi keli Elise fema, a fa a kanna fema. Ben-Hadada yi a maxodin, a naxa, “Elise nanse falaxi i xa?” Xasaye yi a yabi, a naxa, “A n yabixi nen a i yiyalanma nen.”

¹⁵ Na xoton bode, Xasaye yi bitinganna tongo, a yi a sin igeni, a so mangan yetagin xun na alogo a xa a niiraxinli gbeten a ma, mangan yi faxes. Xasaye yi ti mangan joxoni.

Yehorami, Yuda mangana

Taruxune Firinden 21.5-20

¹⁶ Isirayila manga Yorami, Axabi a dii xemena mangayaan je suulundeni, Yuda manga Yosafati a dii xemnen Yehorami yi findi mangan na Yuda xun na, ¹⁷ a barin je tonge saxan e nun firin ti waxatin naxan yi. A yi je solomasexe ti mangayani Yerusalen yi. ¹⁸ A wali kiin yi jaxu alo Isirayila mangane, alo Axabi a denbayana, amasoto a bata yi Axabi a dii temena nde doxo. Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a na liga nen. ¹⁹ Koni Alatala mi wa Yuda yamanan kala feni Dawuda fe ra, a walikena, amasoto a layirin tongo nen Dawuda xa, a joxon mi janje mangayani habadan, a tan nun a diine.

²⁰ Yehorami waxatini, Edon kaane yi murute Yuda xili ma, e yi mangana nde doxo e yete xa. ²¹ Yehorami yi siga Sayiri yi, e nun a yenge so wontorone birin. Ke tagini, mangan nun a wontoro kuntigine yi Edon kaane yenge naxanye bata yi e rabilin, e yi e no. Koni, Yuda sofane yi e gi, e siga e konni. ²² Edon kaane yi lu murutexi Yudaa no xoton xili ma han to. Libina kaane fan murute nen na waxatini. ²³ Yehorami kewali donxene, a naxanye birin ligaxi, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ²⁴ Yehorami to faxes, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A diina Axasiya yi ti a joxoni.

Axasiya, Yuda mangana

Taruxune Firinden 22.1-6

²⁵ Isirayila manga Yorami, Axabi a dii xemena mangayaan jee suulundeni, Yehorami a dii xemena Axasiya yi findi mangan na Yuda xun na. ²⁶ Axasiya barin bata yi jee maxɔɲe ti a findi mangan na waxatin naxan yi. A yi jee keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga xili Atali, Isirayila manga Omiri a mamandenna. ²⁷ A sigati kiin yi lu alo Axabi a denbayana, a yi fe paxin liga Alatala yee ra yi alo Axabi a denbayana amasɔɔ e nun Axabi a denbayaan bata yi bira e bode yi lan futun ma. ²⁸ Axasiya yi siga Axabi a diin Yorami foxɔ ra yengeni Xasayeke Arami mangan xili ma Ramoti taani Galadi yamanani. Arami kaane yi Yorami maxɔɔ. ²⁹ Manga Yorami yi xete a fure deene dandandeni Yesereli taani Arami kaane naxanye sa a ma Ramoti yi, a to yi Arami manga Xasayeke yengema. Yuda manga Yehorami a dii xemena Axasiya yi godo Yesereli yi Axabi a dii xemena Yorami matodeni, amasɔɔ a yi furaxi.

Yehu, Isirayila Mangana

9 Nabi Elise yi nabi keden xili nabi ganla ye, a yi a fala a xa, a naxa, "I tagi xidi, i turen tongo. I siga Ramoti taani Galadi yi. ² I na so menni, i Yehu toma nen, Yosafati a diina, Nimisi mamandenna. I sa a tongo a lanfane tagi, i yi a xali a danna konko madunduxina nde kui. ³ I turen tongo, i yi a sa a xunni, i yi a fala a xa, i naxa, 'Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i sugandi Isirayila mangan na.' Na xanbi ra, i banxin deen nabi, i gi, i nama ti!" ⁴ Nabi foningen yi siga Ramoti taani Galadi yi. ⁵ A to so, gali kuntigine yi dɔxi. A yi a fala, a naxa, "Kuntigina, falana n xɔn ma i xa." Yehu yi a fala a xa, a naxa, "I waxi fala ti feni nde xa nxu ye?" Nabiin yi a yabi, a

naxa, "I tan, kuntigina." ⁶ Yehu yi keli a so banxini, foningen yi turen sa a xunni, a naxa, "Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, 'N bata i sugandi Isirayila mangan na, Alatalaa yamana. ⁷ I Axabi a denbayaan faxama nen, i kanna. N na n ma walikene, n ma nabine wunla jɔxɔma nen Yesabele ra, e nun Alatalaa walikene birin wunla. ⁸ Axabi a denbayaan birin faxama nen. Axabi gbeen naxan na, n na a birin naxɔrima nen, konyin nun xɔɔna Isirayila yi. ⁹ N na Axabi a denbayaan luma nen alo Yerobowan ma denbayana, Nebati a diina, e nun Basaa denbayana, Axiyaa diina. ¹⁰ Barene Yesabele donma nen Yesereli a bɔxɔni, muxu yo mi taranma na naxan a maluxunma.'" Na xanbi ra, foningen yi banxin deen nabi, a gi.

¹¹ Yehu to mini siga a kanna walikene fema, e yi a maxɔdin, e naxa, "Nanse ligaxi? Nanfera daxuni ito faxi i fema?" Yehu yi e yabi, a naxa, "E muxu sifani itoe kolon e nun a nɔe naxan fale." ¹² Koni e yi kankanɲe a ma, e naxa, "I wule! Nxu yabi." A yi a fala e xa, a naxa, "A falan tixi n xa iki nun ikimaan nan na, a naxa, 'Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i sugandi Isirayila mangan na.'" ¹³ E birin yi e domane ba e ma mafuren, e yi e sa Yehu sanna bun ma tedene ma, e xɔtaan fe, e sɔnxɔ, e naxa, "Yehu nan mangan na!"

Yehu yi Manga Yorami faxa

¹⁴ Nayi, Yehu, Yosafati a diina, Nimisi mamandenna, na yi yanfani tɔn Yorami xili ma. Na lixi nen Yorami nun Isirayila kaane birin yi Ramoti Galadi makan-tanma Xasayeke yee ra, Arami mangana. ¹⁵ Manga Yorami bata yi xete a furene dandandeni Yesereli taani, Arami kaane a maxɔlon naxanye ti, a to yi Xasayeke yengema, Arami mangana. Yehu yi a fala, a naxa, "Xa e waxɔnna na a ra, e nama tin muxu yo yi mini taani siga

xibarun nalideni Yesereli yi.” ¹⁶ Yehu yi te a wontoron kui, a yi siga Yesereli yi, amasɔɔ Yorami yi saxi menni e nun Yuda manga Axasiya bata yi godo a matodeni.

¹⁷ Kantan muxun naxan yi tixi Yesereli yinna xuntagi, na yi Yehu a ganla to fe. A yi a fala, a naxa, “N ganla nde toon fe.” Yorami yi a yamari, a naxa, “Soo ragina nde tongo i yi a rasiga e yee ra e maxɔdindeni xa bɔɔnsaan na a ra.” ¹⁸ Soo ragiin yi siga Yehu yee ra, a fala Yehu xa, a naxa, “Mangana ito nan falaxi, a naxa, ‘Bɔɔnsaan na a ra ba?’” Yehu yi a yabi, a naxa, “Nanse bɔɔnsaan na i tan xa? Bira n fɔɔ ra.” Kantan muxun yi a yeɓa Yorami xa, a naxa, “Xeraan bata siga e fema koni a mi fama.” ¹⁹ Yorami mɔn yi soo ragi gbete rasiga, na yi fa e fema, a yi a fala Yehu xa, a naxa, “Mangani ito nan falaxi, a naxa, ‘Bɔɔnsaan na a ra ba?’” Yehu yi a yabi, a naxa, “Nanse bɔɔnsaan na i tan xa? Bira n fɔɔ ra.” ²⁰ Kantan muxun yi a yeɓa Yorami xa, a naxa, “Xeraan bata siga e fema koni a fan mi fama. Muxuni ito wontoro ragi kiin ligaxi alo Yehu, Nimisi mamandenna, amasɔɔ a ragima nen alo fatɔna.”

²¹ Nayi, Yorami yi a yamari a e xa a wontoroni tɔn. A to a yitɔn, Isirayila manga Yorami e nun Yuda manga Axasiya, e birin yi siga e wontorone kui Yehuralandeni. E yi na ralan Naboti Yesereli kaana a xeen ma. ²² Yorami to Yehu to, a yi a fala a xa, a naxa, “Bɔɔnsaan na a ra ba?” Yehu yi a yabi, a naxa, “Bɔɔnsana! I a kolon i nga Yesabele mɔn ala gbetene batuma e nun a kɛrayaan nabama!” ²³ Yorami yi soon firifiri, a gi, a fala Axasiya xa, a naxa, “Yanfana, Axasiya!” ²⁴ Koni Yehu yi a xanla tongo a Yorami bun a tungun longonna ra a fari. Xali ma kunla yi sa mini a sondonni, Yorami yi bira a wontoron kui, a faxesa. ²⁵ Yehu yi a fala a sofa kuntigin Bidikari

xa, a naxa, “A tongo, i sa a woli Naboti Yesereli kaana xeen ma, i ɔɔɔ na xɔn ma i tan nun n tan yi soon fari lɔɔɔ naxan yi a fafe Axabi fɔɔ ra, Alatala yi gbaloni ito fala a ma: ²⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘N Naboti nun a diine wunla toxi nen xoro, n na i ligama na kii nin xeeni ito yi. Alatalaa falan nan na ra!’ Nayi, a tongo i yi a woli ayi xeen ma, fata Alatalaa falan na.”

Yehu yi Axasiya faxesa

Taruxune Firinden 22.7-9

²⁷ Yuda manga Axasiya to na to, a yi a gi Beti-Gan kiraan xɔn. Yehu yi a sagatan, a fa a fala a xemene xa a e fan xa Axasiya faxesa. E yi a sɔɔɔn a wontoron kui, a yi tema Guri geyaan kiraan xɔn waxatin naxan yi Yibeleyami taan dexɔn. Axasiya yi a gi han Megido taani, a sa faxesa na. ²⁸ A walikene yi a xali wontoron kui Yerusalen yi, e a maluxun a bilinganna kui a benbane fema Dawudaa Taani. ²⁹ Axasiya bata yi findi mangan na Yuda yi, Axabi a diin Yorami a mangayaan jee fu nun kedendeni.

Yesabele faxesa fena

³⁰ Yehu yi so Yesereli taani. Yesabele to na me, a kalen sa a yeen na, a xunsexeni tɔn, a ti foye soden na. ³¹ Yehu to yi danguma taan so deen na, Yesabele yi a fala a xa, a naxa, “I bata fa bɔɔɔ xunbenla ra ba, i tan naxan luxi alo Simiri naxan a kanna faxesa?” ³² Yehu yi a yee rafindi sangansoon foye soden ma, a yi a fala, a naxa, “Nde n tan xɔn? Nde?” Walike firin hanma saxan manga banxini, ne yi e yee ragodo a ma keli sangansoon kɛ ra. ³³ Yehu yi a fala ne xa, a naxa, “E a woli bɔɔɔni!” E yi Yesabele woli bɔɔɔni, a wunla yi banxin nun soone kasi, Yehu yi a yibutuxun a yenge so wontoron na. ³⁴ Yehu yi so, a a dege, a a min, a yi a fala, a naxa, “Mangana dii temen nan yi jaxalan dangatɔni ito ra,

ε a maluxun betε.” ³⁵E siga a maluxu-ndeni, koni e a xun xonna nun a sanne nun a yii kuine nan tun to. ³⁶E xete a faladeni Yehu xa. Nayi, Yehu yi a fala, a naxa, “Alatala na nan fala fata Eli ra, a walikena, Tisibi kaana, fa fala barene Yesabele suben donma nen Yesereli a xeen ma,[‡] ³⁷Yesabele binbin luma nen xeen ma alo kuruna, nayi muxu yo mi nεε a fale, fa fala ‘Yesabele na a ra.’”

Axabi a denbayaan halagi fena

10 Axabi a diin muxu tonge solofere nan yi Samari taani. Yehu yi bataxine sebe a e rasiga taan sofa kuntigine ma e nun fonne Yesereli taani Samari yi, e nun muxun naxanye Axabi diine maxuruma. A yi a sebexi, ²“Iki, ε na kedini ito masεε, bayo ε kanna diine ε fema e nun yenge so wontorone nun soone ε fema e nun taa rakantanxina nde nun yenge so seene ε yii, ³nayi, ε ε kanna diina nde sugandi mangan na ε kanna diine ye naxan fisa e birin xa e nun naxan lan a xa findi mangan na, ε na ti mangayani. Na xanbi ra, ε n yenge, ε yi ε kanna denbayaan xun mayenge.” ⁴Koni, e yi gaxu han, e a fala e bode tagi, e naxa, “Xa manga firin mi a nε, en tan a nεn di?” ⁵Manga banxin kuntigin nun taan kuntigin nun fonne nun muxun naxanye Axabi a diine maxuruma, ne yi xeraan nasiga a faladeni Yehu xa, e naxa, “I ya walikene nan nxu ra, i na naxan yo fala nxu xa, nxu na nan ligama. Nxu mi muxu yo tima mangan na. Naxan nafan i ma, na liga.”

⁶Yehu mεn yi bataxin firinden sebe e ma, a yi sebexi naxan kui, a naxa, “Xa ε n tan nan xa, xa ε xuruxi n ma, ε kanna diine xunne sege e de, ε fa n fema Yesereli taani tila xεtεnni waxati kedenni ito yi.” Anu mangana diine muxu tonge solofere yi taan muxu gbeene konne nin, naxanye

yi e maxuruma. ⁷Bataxin to so, e yi mangana dii tonge soloferene suxu, e yi e kεε raxaba, e yi e xunne sa benbenla kui, e yi e xali Yehu yeε ra Yesereli yi. ⁸Xeraan yi fa Yehu rakolon, a yi a fala a xa, a naxa, “E bata fa mangana diine xunne ra.” Yehu yi a yamarin fi, a naxa, “E e sa kuru firinna ra taan so deen na han xεtεnni.” ⁹Xεtεnni, Yehu yi mini, a yi a yita yamaan birin na, a yi a fala e xa, a naxa, “E tan nan tinxin. N tan bata yannan so n kanna ma, n yi a faxesa. Anu, nde itoe birin faxaxi? ¹⁰Nayi, ε bata a kolon, fa fala Alatalaa falan naxan yo tixi Axabi a denbayaan xili ma, na sese mi luma a rabataren na. Alatala bata ne rakamali a falan naxanye ti fata a walikena Eli ra.”

¹¹Naxanye birin yi luxi Axabi a denbayani Yesereli yi, Yehu yi ne faxesa, a kuntigine nun a xoyine nun a kide kiine, a mi keden peen lu.

Yehu yi Axasiyaa denbayaan xemene faxesa

¹²Na xanbi ra, Yehu yi keli a siga Samari taani. A to fa Beti-Ekedi yexεε rabane malandena, ¹³Yehu yi Yuda manga Axasiya kon kaane li na. A yi e maxεdin, a naxa, “Nde ε tan na?” E yi a yabi, e naxa, “Axasiya kon kaane nan nxu ra, nxu sigan mangana denbayaan xεntεndeni, e nun mangana ngaa denbayana.”

¹⁴Yehu yi a fala a sofane xa, a naxa, “E e jεpene suxu.” E yi muxu tonge naanin jεpene suxu, e yi e kεε raxaba, e yi e woli Beti-Ekedi xεpinna ra, Yehu mi muxu yo lu a nii ra.

Yehu nun Yehonadabu

¹⁵Yehu to keli menni, a yi naralan Yehonadabu ra, Rekabu a diina, naxan fa a ralandeni. A yi a xεntεn, a a fala a xa, a naxa, “I bεnen sarijan n ma fe yi ba, alo n gbeen sarijan i ya fe yi kii naxan

[‡]9:36 Na feen mεn sebexi Mangane Singen 21.23 kui.

yi?” Yehonadabu yi a yabi, a naxa, “A na kii nin.” Yehu yi a fala a xa, a naxa, “Xa a na kii nin, i yiin so n yii.” Yehu yi a rate a fema a wontoron kui, ¹⁶ a yi a fala a xa, a naxa, “Fa n fema, n ma xanuntenyaan naxan Alatala xa, i na toma nen.” A yi a xali a yenge so wontoron kui.

¹⁷ Yehu to so Samari taani, naxanye birin yi luxi Axabi a denbayani Samari yi, a yi ne faxesa, a yi e jan fefe fata Alatalaa falan na a naxan ti Eli xa.

Baali kii muxune faxesa fena

¹⁸ Na xanbi ra, Yehu yi yamaan birin malan, a yi a fala e xa, a naxa, “Axabi walixi nen Baali xa ndedi, Yehu walima nen a xa han! ¹⁹ Iki, ε Baali kii muxune birin xili n fema, a walikene nun a saraxaraline birin, keden nama lu, amasotɔ n waxi saraxa gbeen ba feni Baali ma. Naxan yo na lu a fataren na, na mi kisima.” Yehu yi wulen nan falama alogo a xa Baali a walikene faxesa. ²⁰ A yi a fala, a naxa, “ε sanla nde yitɔn Baali xa.” E a yitɔn. ²¹ Yehu yi xerane rasiga Isirayila birin yi, Baali a walikene birin yi fa, keden mi lu naxan mi fa, e so Baali a banxini, Baali a banxin yi rafe keli fɔxɔ kedenni han fɔxɔ kedenni. ²² Naxan yi dugi ramaraden kantanma, Yehu yi a fala na xa, a naxa, “Dugine ramini Baali a walikene birin xa.” Na yi dugine ramini e xa. ²³ Nayi, Yehu yi fa Baali a banxini e nun Rekabu a diin Yehonadabu. Yehu yi a fala Baali a walikene xa, a naxa, “ε yɛɛ rakopin ε rabilinni, e a mato, alogo Alatalaa walikene se nama lu be, koni Baali a walikene nan tun xa lu be.” ²⁴ E yi so saraxane nun saraxa gan daxine fideni Baali ma.

Yehu bata yi muxu tonge solomasexe ti tandeni, a yi a falaxi naxanye xa, a naxa, “N muxun naxanye soma ε yii naxan na a gbeen lu a siga, ε tan nan faxama a jɔxɔni.” ²⁵ E to yelin saraxa gan daxine fideni, Yehu yi a fala sofane nun e

kuntigine xa, a naxa, “ε so, ε e faxesa, keden nama mini.” E yi e faxesa silanfanna ra. Sofane nun e kuntigine yi e woli ayi menni, e siga han taani Baali a banxini. ²⁶ E yi geme ki daxine ramini Baali a banxin kui, e yi e gan. ²⁷ E yi Baali geme ki daxin kala, e mɔn yi Baali a banxin fan nabira, e yi suturadene rafala, naxanye na han to. ²⁸ Yehu Baali kiina fe raxɔri Isirayila yi na kii nin. ²⁹ Koni a mi xete Nebati a diin Yerobowan ma yulubine fɔxɔ ra, naxan Isirayila yamaan nadin jinge dii xema daxine batu feen ma Beteli nun Dan yi. ³⁰ Alatala yi a fala Yehu xa, a naxa, “Naxan fan n yɛɛ ra yi, i bata na liga. Naxan birin yi n sagoon na, i na liga Axabi a denbayaan na. Nanara, i ya diine luma nen mangayani Isirayila yi han i yixete naanindena.” ³¹ Koni, Yehu mi sigan ti a xaxinla birin yi mume Alatalaa sariyan xɔn, Isirayilaa Ala. Yerobowan Isirayila radin yulubin naxanye ma, a mi xete ne fɔxɔ ra mume.

³² Na waxatini, Alatala yi nde ba fɔlɔ Isirayilaa bɔxɔn na, Xasayeke Arami kaane mangan yi e nɔ Isirayila danna birin na. ³³ Keli Yuruden baani han sogeteden binni, a yi Galadi yamanan birin nɔ, Gadi kaane nun Ruben kaane, e nun Manase kaane, keli Aroyeri taani Arinon xuden dexɔn han Basan. ³⁴ Yehu kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, a wekilena, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ³⁵ Yehu to faxesa, e yi a maluxun Samari taani. A dii xemen Yehowaxasi yi ti a jɔxɔni. ³⁶ Yehu jɛɛ mɔxɔjɛn nun solomasexe nan ti mangayani Samari taani Isirayila xun na.

Atali, Yuda manga jaxanla fe

Taruxune Firinden 22.10-12

11 Atali, Manga Axasiya nga to a to, a diin bata faxesa, a keli a yi yamarin fi a mangan bɔnsɔnna birin xa faxesa. ² Koni e to yi e faxesa feni, Yehoseba, Manga Yehorami a dii temena, Axasiya

xunyen yi Axasiyaa dii xemen Yowasa tongo, a yi a ba mangana diine ye, benun e xa e faxa. A yi a luxun konkona nde kui sadene yi denaxan yi e nun paxanla naxan diin masuxuma. A sa luxun Atali ma na kii nin, a mi a faxa. ³A yi lu luxunxi Yehoseba fema jee sennin Alatala Batu Banxini. Atali nan yi mangayani na yamanani.

Yowasa, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 23.1-21

⁴Nee solofere dangu xanbini, Yehoyada yi xerane rasiga Kereti sofa kuntigine nun mangan makantan sofane xilideni, a yi fa e ra a fema Alatalaa banxini. A yi layirin xidi e tagi, a yi e rakolb Alatalaa banxini, a yi mangana diin yita e ra. ⁵Na xanbi ra, a yi yamarini itoe so e yii, a naxa, “E ito nan ligama. Naxanye lanma e xa wali Matabu Loxoni e ye, ndee sigama mangana banxin nan kantande yi, ⁶ndee Suri deen na, ndee deen naxan kantan tiine xanbi ra. E birin luma e masare ikiini banxin kantandeni. ⁷E gali bode firinna, naxanye mi walima Matabu Loxoni, ne kantanna tima Alatala Batu Banxini mangan yireni. ⁸E mangan nabilinma nen yiren birin yi, yenge so seene e birin yii, naxan yo na a maso e safan na, e na faxama nen. E luma nen mangan yireni, a nema sige yire yo yi.”

⁹Saraxaraliin Yehoyadaa yamarin naxanye birin fi sofa kuntigine ma, e ne liga. E birin yi e sofane tongo, naxanye yi e wanla danma Matabu Loxoni e nun naxanye yi a foloma Matabu Loxoni, e siga saraxarali Yehoyada fema. ¹⁰Saraxaraliin yi tanbane nun ye masansan wure lefane so sofa kuntigine yii naxanye yi kelixi Manga Dawuda yii Alatala Batu Banxini. ¹¹Sofane yi mangan nabilin yenge so seene e birin yii, e ti folb banxin yiifari foxoni han a komen foxoni saraxa ganden nun Ala

Batu Banxin yetagi. ¹²Saraxaraliin Yehoyada yi mangana diin maso, a yi mangaya taxamaseri komotin nun sereya kedin so a yii. E yi a sugandi, e a findi mangan na, e yi e yiine bonbo, e naxa, “Ala xa sii xunkuyen fi mangan ma!”

¹³Atali yi sofane nun yamaan xuiin me, a yi fa yamaan fema Alatalaa banxini. ¹⁴A yi mangan to tixi senbetenna dexon so deen na, fata namunna ra. Sofa kuntigine nun xota fene yi tixi mangan fema, yamaan birin yi sewaxi, e yi xotaa fema. Koni, Atali yi a domani bo a ma, a gbelegbele, a naxa, “Yanfana! Yanfana!” ¹⁵Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi yamarin fi sofa kuntigine ma naxanye yi sofa ganla xunna ra, a naxa, “E a ramini yamaan fari ma, naxan na bira a foxo ra, e na faxa silanfanna ra.” Amasoto saraxaraliin bata yi a fala, a naxa, “E nama a faxa Alatala Batu Banxini.” ¹⁶E yi a suxu, e siga a ra manga banxin binni soone soon kiraan naxan xon, e sa a faxa menni.

Yehoyadaa kiine yi masara

Taruxune Firinden 23.16-21

¹⁷Yehoyada yi layirin xidi Alatala nun mangan nun yamaan tagi, alogo na yamaan xa findi Alatalaa yamaan na, a mon yi lanna raso mangan nun yamaan tagi. ¹⁸Yamanan yamaan birin yi so Baali batu banxini, e a kala, e yi saraxa gandene nun sawurane kala, e yi Matan faxa saraxa ganden yetagi, Baali kii muxuna. Saraxarali Yehoyada yi kantan tine doko Alatala Batu Banxini. ¹⁹A yi Kereti sofa kuntigin e nun sofane tongo, e nun yamanan yamaan birin, e yi mangan nagodo Alatala Batu Banxini, e so manga banxini kantan tiine so deen kiraan xon ma. Nayi, Yowasa yi doko mangane gbedeni. ²⁰Yamanan yamaan birin yi sewani. Taan yi xunbeli Atali faxa xanbini silanfanna ra manga banxini.

Yowasa, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 24.1-14

12 Yowasa findi mangan na a j̄e solofereden nan ma. ²Yehu a mangayaan j̄e soloferedeni, Yowasa yi findi mangan na, a yi j̄e tonge naanin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Sibiya, Beriseba kaana. ³Naxan fan Alatala ȳe ra yi, Yowasa yi na liga saraxaraliin Yehoyadaa siimayaan wax-atin birin yi, amasɔɔ a bata yi a xuru a fapin na. ⁴Koni, a mi taan kidene kala mumɛ, yamaan mɔn yi saraxane bama, e wusulanne gan mɛne yi.

⁵Yowasa yi a fala saraxaraline xa, a naxa, “Gbetin naxan fama Alatala Batu Banxini, ε lan ε yi na malan, gbetin naxan findixi dɛ ti gbetin na, hanma naxan j̄enigexi a fi. ⁶Saraxaraline xa e seene rasuxu, ε yi e findi Ala Batu Banxini tɔn seen na, denaxan yo nema kalaxi.”

⁷Anu, Manga Yowasaa mangayaan j̄e mɔxɔnɛn nun saxandena a liye, banxin denaxan yi lanma a xa yitɔn, saraxaraline munma yi na yitɔn singe.

⁸Manga Yowasa yi saraxaraliin Yehoyada xili e nun saraxaraliin bonne, a yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera banxin denaxan lan a xa yitɔn ε mi mɛnni tɔnxi? Sɔnɔn, ε mi fa gbeti rasuxuma ε gbeti malanne yii, koni ε fama a ra nen a findi Ala Batu Banxini tɔn seen na.”

⁹Saraxaraline yi lan a ma a e nama gbeti rasuxu yamaan na, e nun e nama findi banxini tɔn muxune ra. ¹⁰Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi kankira keden tongo, a yi a deraganla sɔxɔn, a dɔxɔ saraxa ganden fema Ala Batu Banxin so dɛen yifari fɔxɔni. Saraxaraliin naxanye yi dɛen kantanma, muxune yi fama gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, ne yi na birin sama nen kankiraan kui.

¹¹E na yi a to gbeti gbege bata sa kankiraan kui, mangana sebeli tiin nun saraxarali kuntigin yi gbetin yatema nen

naxan bata yi so Alatala Batu Banxini, e yi a sa benbenla kui. ¹²Na xanbi ra, e yi gbetin so wali kuntigine yii naxanye yi lanma e xa Alatala Batu Banxini tɔn. Na gbetin yi soma kamuderene nun walikene nan yii naxanye yi walima Alatala Batu Banxini, ¹³e nun banxi dɔxɔne nun gɛmɛ sonle. E mɔn yi wudin sara e nun gɛmɛ masolixine nun seen naxanye birin lan e xa findi Alatala Batu Banxini tɔn seen na. ¹⁴Koni e fa gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, na mi findi gbeti fixɛ barama sara seen xan na, hanma filene hanma saraxarali igelengenɛne, hanma xɔtane, hanma goronna xema daxina hanma gbeti fixɛ daxina. ¹⁵E yi na gbetin so walikene yii alogo e xa Alatala Batu Banxini tɔn. ¹⁶Naxanye yi walikene saren fima, ne mi yi maxɔd-inma sese ma, amasɔɔ e yi walima tinxinna nin. ¹⁷Yangin saraxa gbetin nun yulubi xafari saraxa gbetin mi yi xalima Alatala Batu Banxini. Saraxaraline nan gbee yi ne ra.

Yowasaa mangayaan napanna fe

Taruxune Firinden 24.23-27

¹⁸Nayi, Arami mangan Xasayeleyi siga Gati taan yengedeni, a denaxan tongo. Xasayeleyi a miri Yerusalen fan yenge feen ma. ¹⁹Koni, Yuda mangan Yowasa yi se saripanxine birin tongo, a benbane bata yi naxanye rasaripan, Yosafati nun Yehorami nun Axasiya, Yuda mangane, e nun a tan yetɛɛn bata yi naxanye rasaripan. A mɔn yi xemaan tongo naxan birin yi Alatala Batu Banxini nafulu ramaraden nun manga banxin nafulu ramaradeni. A yi na birin xali Arami mangan Xasayeleye ȳe ra naxan mi siga Yerusalen yengedeni.

²⁰Yowasa kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane kewali kedine kui. ²¹A walikene yi yanfan so a ma, e Yowasa faxa Beti-Milo yi, kiraan naxan godon Sila yi. ²²A wa-

likene yi a faxa, Simeyati a diin Yosabadi nun Someri a diin Yehosabadi. Yowasa yi faxa, e yi a maluxun a benbane fema, Dawudaa Taani. A diina Amasiya yi dɔxɔ a ɲɔxɔni mangayani.

Yehowaxasi, Isirayila Mangana

13 Yuda manga Axasiyaa diin Yowasaa mangayaan ɲɛɛ tonge mɔxɔɲɛn nun saxandeni, Yehu a diin Yehowaxasi yi findi Isirayilaa mangan na Samari taani. A yi ɲɛɛ fu nun solofere ti mangayani. ²Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga. Nebati a diin Yerobowan yulubin naxanye liga, a fan yi ne liga, naxan Isirayila kaane ti yulubi ligan ma, a mi xete e fɔxɔ ra mume. ³Alatala yi xɔɔ Isirayila kaane ma han! A yi e so Arami manga Xasayelee yii, e nun a diin Ben-Hadada. E yi lu Isirayila kaane xun na waxati wuyaxi. ⁴Nayi, Yehowaxasi yi Alatala maxandi. Alatala yi a yabi, amasɔɔ Arami mangan yi tɔɔn naxan sama Isirayila fari a bata yi na to. ⁵Alatala yi xunbana nde so Isirayila yii. Isirayila kaane yi ba Arami kaane yii, e lu e bubune kui alo a fɔɔni. ⁶Koni e mi xete Yerobowan ma denbayaan yulubine fɔxɔ ra mume, naxan Isirayila ti yulubin ma. E fan yi lu ne lige. Hali Asera kide gbindonna lu nen bitinxi Samari taani. ⁷Yehowaxasi a ganla bata yi kala fɔ soo ragiin muxu tonge suulun e nun yenge so wontoro fu e nun sofa wuli fuun naxanye yi sigan tima e sanni. Arami mangan bata yi a ganla muxune raxɔri, a e lu alo burunburunna. ⁸Yehowaxasi kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, a wekilena, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ⁹Yehowaxasi yi faxa, e yi a maluxun Samari taani. A diin Yowasi yi ti a ɲɔxɔni.

Yowasi, Isirayila Mangana

¹⁰Yuda mangan Yowasa ɲɛɛ tonge saxandeni, Yowasi Yehowaxasi a diin yi findi Isirayila mangan na Samari taani. A ɲɛɛ fu nun sennin ti mangayani. ¹¹Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga. A mi xete Nebati a diin Yerobowan ma yulubi yo fɔxɔ ra, naxan Isirayila kaane ti yulubi ligan ma, a yi lu a lige. ¹²Yowasa kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, a wekilena, e nun Yuda manga Amasiya to yenge, ne birin sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ¹³Yowasi yi faxa, e yi a maluxun Samari taani Isirayila mangane gaburun na. Yerobowan yi dɔxɔ a ɲɔxɔni mangayani.

Nabi Elise kewali dɔnxene

¹⁴Saya furen yi Elise suxu. Benun a xa faxa, Isirayila manga Yowasi yi fa a fema, a yi wuga a fe ra, a naxa, “N baba! N baba! I tan dangu Isirayila yenge so wontorone nun a soo ragine ra!” ¹⁵Elise yi a fala a xa, a naxa, “Xanla nun xalimakunle tongo.” A yi xali keden tongo e nun xalimakunle. ¹⁶Elise mɔn yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Xanla bandun.” A to a bandun, Elise yi a yiine sa mangan yiine fari, ¹⁷a yi a fala a xa, a naxa, “Banxin sogetede binna foye soden nabi.” A yi a rabi. Elise yi a fala a xa, a naxa, “A woli.” A yi a woli. Elise yi a fala a xa, a naxa, “Xunba xalimakunla ni ito ra Alatala mabinni, xunba xalimakunla na a ra Arami kaane xili ma, i Arami kaane nɔma nen Afeki yi han i yi e raxɔri.” ¹⁸Elise mɔn yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Xalimakunle tongo.” A yi e tongo. Elise yi a fala a xa, a naxa, “Bɔxɔn garin.” A yi bɔxɔn garin dɔxɔ saxan, a yi a dan. ¹⁹Sayiban yi xɔɔ a xili ma, a naxa, “A yi lan nun i xa a garin suulun hanma sennin. Nayi, i yi

nɛ Arami kaane raxɔɛ nen. Koni iki, i e nɔma nen dɔxɔ saxan tun.”

²⁰Elise yi faxa, e yi a maluxun. Na jɛɛn kuyebani, Moyaba kaane ganle yi so yamanani. ²¹Lɔxɔna nde, Isirayila kaane yi muxuna nde maluxunma, nanunna e yi Moyaba ganla nde to, e yi binbin bira Elise gaburun na. Binbin yi sa Elise xɔnne li, a nii yi bira ayi, a ti a sanne xunna.

Isirayila yi Arami yenge

²²Xasaye, Arami mangan bata yi Isirayila tɔɔ Yehowaxasi a siimayaan birin yi. ²³Koni Alatala yi kininkinin e ma, a yi e mafelu, a yi a yɛɛ rafindi e ma masɔɔ a layirin xɔn e nun Ibu-rahima nun Isiyaga nun Yaxuba tagi. A mi wa e halagi feni, han to a mi e rawoli ayi. ²⁴Xasaye, Arami mangan yi faxa, a diin Ben-Hadada yi ti a jɔxɔni. ²⁵Yehowaxasi a diin Yowasi yi taa tongoxine rasuxu Ben-Hadada ra, Xasaye a diina. Xasaye bata yi taani itoe tongo yengeni Yowasi fafe Yehowaxasi yii. Yowasi yi a nɔ sanja ma saxan, a Isirayila taa tongoxine suxu yengeni.

Amasiya, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 25.1-4 nun 25.11-12

14 Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi jɛɛ firinden, Yowasaa diina Amasiya yi findi mangan na Yuda xun na. ²A findi mangan na a jɛɛ mɔxɔjɛn nun suulunden nan ma, a jɛɛ mɔxɔjɛn nun solomanaanin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yehoyadan, Yerusalen kaana. ³Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga, koni a tinxinyaan mi liga alo a benba Dawuda. A liga nen alo a fafe Yowasa a liga kii naxan yi. ⁴A mi taan kidene kala mume, yamaan mɔn yi saraxane bama menne yi, e wusulanna gan na.

⁵Amasiyaa mangayaan to senbe sɔɔ, a walikeɛn naxanye a fafe faxa, e yi ne faxa. ⁶Koni, a mi faxa tiine diine faxa, lan Musaa sariya kedina falan ma, Alatala yamarini ito fi denaxan yi, a naxa, “Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yete yulubin nan ma fe ra.”[¶]

⁷A yi Edɔn kaan muxu wuli fu faxa Fɔxɔ Lanbanni. Na yengeni, a yi Sela taan suxu, a yi a xili sa Yokatili, na xinla nan men xun ma han to.

Taruxune Firinden 25.17-28

⁸Nayi, Amasiya yi xerane rasiga Isirayila mangan Yowasi ma, Yehowaxasi a diina, Yehu mamandenna, a naxa, “Fa, en fa yenge.” ⁹Koni, Isirayila mangan Yowasi yi a fala Yuda mangana Amasiya xa, a naxa, “Liban tansinna nde xeraan nasiga nen a faladeni Liban suman wudin xa, a naxa, ‘I ya dii temen fi n ma dii xemem ma futun na!’ Liban burunna subena nde yi dangu tansinni bodonje. ¹⁰I yete matɔxɔma a i bata Edɔn kaane nɔ. I wasa so i ya binyeni, i lu i konni. Nanfera i mɔn fe jaxin fɔlɔma naxan sa rapanma kalan ma e nun Yuda yamaan birin xa?” ¹¹Koni, Amasiya mi a tuli mati a ra. Nayi, Isirayila mangan Yowasi yi siga e nun Yuda mangana Amasiya yi sa yenge Beti-Semesi taani Yuda yamanani. ¹²Isirayila kaane yi Yuda kaane nɔ, e birin yi e gi, e siga e konne yi. ¹³Isirayila mangan Yowasi yi Yuda mangana Amasiya suxu Beti-Semesi taani, Yowasaa diina, Axasiya mamandenna. A yi fa Yerusalen taani, a yi taan nabilinna yinna nɔngɔnna ye tonge naanin kala Yerusalen yinna ra, keli Efirami deen ma han Songen Ma dena. ¹⁴Xemaan nun gbeti fixen nun se fajin naxanye birin yi Alatala Batu

[¶]14:6 Sariyane 24.16

Banxin nun manga banxin nafulu ramadene yi, a yi ne tongo, a mɔn yi muxuna ndee suxu, a xete Samari taani.

¹⁵Yowasi kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, a wekilena, a to Yuda mangana Amasiya yenge, ne birin sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ¹⁶Yowasi yi faxesa, e yi a maluxun Samari taani Isirayila mangane gaburun na. A diin Yerobowan yi ti a ɔɔɔɔni.

¹⁷Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi faxesa xanbini, Yuda mangan Yowasaa diina Amasiya mɔn yi jee fu nun suulun sɔɔ siimayaan na. ¹⁸Amasiya kewali dɔnxene sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ¹⁹E yanfan so a ma Yerusalen yi, a yi a gi siga Lakisi taani, koni e siga a fɔɔɔ ra Lakisi yi, e sa a faxesa menni. ²⁰E yi a xali soone fari, e yi a maluxun Yerusalen yi a benbane fema Dawudaa Taani.

Taruxune Firinden 26.1-2

²¹Yuda yamaan birin yi Asari tongo a jee fu nun senninna ma, e yi a findi Yuda mangan na a fafe Amasiya ɔɔɔɔni. ²²Asari yi Elati taan ti, a raso Yuda senben bun ma, Manga Amasiya faxesa xanbini.

Yerobowan firindena, Isirayila Mangana

²³Yuda mangan Yowasaa diina Amasiyaa mangayaan jee fu nun suulundeni, Isirayila mangan Yowasi a diin Yerobowan yi findi mangan na Samari taani. A yi jee tonge naanin e nun keden ti mangayani. ²⁴Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga, a mi xete Yerobowan ma yulubi yo fɔɔɔ ra, Nebati a diina, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ²⁵Yamanan bonne bata yi bɔɔɔn naxanye ba Isirayila bɔɔɔne ra, a tan nan ne suxu yengeni, a Isirayila yamanan danne sa keli Lebo-Xamata

taan ma han sa dɔɔɔ Fɔɔɔ Ige Daraan na, fata Alatalaa falane ra Isirayilaa Ala, a naxanye ti Nabi Yunusa xa, Amitayi Gati-Xeferi kaana diina, a walikena. ²⁶Alatala bata yi Isirayilaa tɔɔɔ to, konyin nun xɔɔɔna. Muxu yo mi yi na naxan yi Isirayila maliye. ²⁷Koni Alatala mi yi a ragidixi a yamanan naxɔri, nanara a yi a xunba fata Yerobowan na, Yowasi a diina.

²⁸Yerobowan kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, a wekilena yengeni, e nun Damasi taan nun Xamata taan naso Isirayila senben bun kii naxan yi, naxanye bata yi findi Yuda gbeen na, ne birin sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ²⁹Yerobowan yi faxesa, e yi a maluxun a benbane fema, Isirayila mangane. A diin Sakari yi ti mangayani a ɔɔɔɔni.

Asari, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 26.3-4

15 Isirayila manga Yerobowan ma mangayaan jee mɔɔɔɔn nun soloferedeni, Manga Amasiyaa diina Asari yi findi mangan na Yuda yi. ²A findi mangan na a jee fu nun senninden nan ma, a yi jee tonge suulun e nun firin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yekoliya, Yerusalen kaana. ³Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a fafe Amasiya a liga kii naxan yi. ⁴Koni a mi taan kidene kala mume, yamaan mɔn yi saraxane bama, e wusulanna gan menne yi. ⁵Alatala yi dogonfonna ramini mangan ma, a lu a danna banxina nde kui han a faxesa waxatina. A dii xemmen Yotami yi findi kuntigin na manga banxini, a lu yamanan muxune xun matoe a ra.

⁶Asari kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ⁷Asari yi faxesa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A diin Yotami yi ti a ɔɔɔɔni.

Sakari, Isirayila Mangana

⁸ Asari a mangayaan jɛɛ tonge saxan e nun solomasɛxedeni Yuda yi, Yerobowan ma diin Sakari yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani, a yi a mangayaan liga kike sennin. ⁹ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi. A mi xete Nebati a diin Yerobowan ma yulubine fɔxɔ ra mume, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ¹⁰ Yabesi a diin Salun yi yanfan so a ma, a yi Sakari faxa, a ti a jɔxɔni. ¹¹ Sakari kewali dɔnxene sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ¹² Na feene rakamali na kii nin alo Alatala a fala kii naxan yi Yehu xa, a naxa, “I ya diine luma nen mangayani Isirayila xun na han i yixeten naanindena.”

Salun, Isirayila Mangana

¹³ Yuda manga Yusiya jɛɛ tonge saxan e nun solomanaanindeni, Salun ma diin Yabesi yi findi mangan na Yuda yi. A yi kike keden ti mangayani Samari taani. ¹⁴ Gadi a diin Menahemi yi keli Tirisa taani siga Yabesi a diin Salun xili ma Samari taani, a yi a faxa, a findi mangan na a jɔxɔni. ¹⁵ Salun kewali dɔnxene, a yanfan naxan so, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ¹⁶ Na danguxina, Menahemi yi keli Tirisa taani, a sa Tifisa taan yenge, a yi na kaane birin faxa e nun a rabilinna muxune. A yi jaxalan fudi kanne birin kuiin nabɔ ayi. A na liga nen bayo e mi e taan deene rabixi a yɛɛ ra.

Menahemi, Isirayila mangana

¹⁷ Asari a mangayaan jɛɛ tonge saxan e nun solomanaanindeni Yuda yi, Gadi a diin Menahemi yi findi mangan na Isirayila yi. A yi jɛɛ fu ti mangayani Samari taani. ¹⁸ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga. A mangayaan waxatin birin yi, a mi xete Nebati a diin Yerobowan ma yulubine fɔxɔ ra mume, naxan Isir-

ayila ti yulubin ma. ¹⁹ Puli, Asiriya mangan yi fa Isirayila xili ma, Menahemi yi gbeti fixen kilo wuli tonge saxan so Puli yii, alogo a xa a mali a mangayaan senbe sodeni. ²⁰ Nafunla yi Isirayila kaan naxanye yii, Menahemi na gbetin ba ne nan yii, alogo a xa a so Asiriya mangan yii, e keden kedenna birin yi gbeti fixen kilo tagi nan bama mudun na. Nayi, Asiriya mangan yi xete, a mi lu yamanani.

²¹ Menahemi kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ²² Menahemi yi faxa, a diin Pekaxiya yi ti a jɔxɔni.

Pekaxiya, Isirayila mangana

²³ Yuda mangana Asari a mangayaan jɛɛ tonge suulundeni, Menahemi a diin Pekaxiya yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani. A yi jɛɛ firin ti mangayani. ²⁴ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga. A mi a xun xanbi so Nebati a diin Yerobowan ma yulubini, naxan Isirayila ti yulubin ma. ²⁵ Mangana sofa kuntigina nde nan yi Remaliyaa diin Peka ra. A yi yanfan so Manga Pekaxiya ma. A yi Galadi sofaan muxu tonge suulun tongo, a yi Pekaxiya faxa manga banxin yinna kui Samari taani, a yi Aragobi nun Ariyi fan faxa. Peka manga Pekaxiya faxa na kii nin, a ti a jɔxɔni. ²⁶ Pekaxiya kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

Peka, Isirayila Mangana

²⁷ Yuda mangana Asari a mangayaan jɛɛ tonge suulun e nun firindeni, Remaliyaa diin Peka yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani. A yi jɛɛ mɔxɔjɛ ti mangayani. ²⁸ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga. A mi xete Nebati a diin Yerobowan ma yulubine fɔxɔ ra mume, naxan Isirayila ti yulubin ma.

²⁹ Isirayila mangan Peka waxatini, Asiriya mangan Tigilati-Pilesere yi fa, a yi Iyon taan nun Abeli-Beti-Maka taan nun Yanowa taan nun Kedesi taan nun Xasori taan suxu yengeni, e nun Galadi yamanan nun Galile yamanan nun Nafatali yamanan birin, a yi e muxune xali Asiriya yamanan konyiyani. ³⁰ Elaa diin Hoseya yi yanfan so Remaliyaa diin Peka ma, a yi a yenge, a yi a faxa. Yusiya diin Yotami a mangayaan jee mawjenedeni, Hoseya yi ti Peka jawani. ³¹ Peka kewali dānxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

Yotami, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 27.1-7

³² Isirayila mangan Remaliyaa diin Peka mangayaan jee firinden, Yuda mangan Yusiya diin Yotami yi findi manga na. ³³ A findi mangan na a jee mawjeneden nun suulunden nan ma. A jee fu nun sennin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yerusa, Sadaki a dii temena. ³⁴ Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a fafe Yusiya. ³⁵ Koni, a mi taan kidene kala mume, yamaan man yi lu saraxane be menne yi, e wusulanna gan. Yotami yi Alatala Batu Banxin So Deen Faxaraxiin ti.[§]

³⁶ Yotami kewali dānxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui.

³⁷ Na waxatini, Alatala yi Arami mangan Resin nun Remaliyaa diin Peka rasiga folo Yuda xili ma. ³⁸ Yotami yi faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A diina Axasi yi ti a jawani.

Axasi, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 28.1-27

16 Remaliyaa diin Peka mangayaan jee fu nun soloferedeni, Yuda mangan Yotami a diina Axasi yi findi mangan na. ² Axasi findi mangan na a jee mawjeneden nan ma. A yi jee fu nun sennin ti mangayani Yerusalen yi. Naxan fan Alatala yee ra yi, a mi na liga, anu a benba Dawudatan a fapin nan liga. ³ A bira Isirayila mangane fe jawine folo ra, a yi a yetena dii xemen ba saraxa gan daxin na, fata siyane fe xawixine ra Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yee ra. ⁴ A yi saraxane ba, a wusulanna gan taan kidene yi geyane xuntagi e nun wudi gbeene birin bun.

⁵ Nayi, Arami mangan Resin nun Isirayila mangan Peka, Remaliyaa diin yi te Yerusalen xili ma a yengedeni. E yi Axasi yenge, koni e mi a jawani. ⁶ Na waxatin yeteni, Arami Mangan Resin yi Elati taan naso Arami kaane senben bun, a yi Yuda kaane kedi Elati yi. Edon kaane yi fa Elati yi, e man dāxi denaxan yi han to. ⁷ Axasi yi xerane rasiga a faladeni Asiriya Mangan Tigilati-Pilesere xa, a naxa, "I ya walikeen nan n na, e nun i ya diina. Fa, i fa n ba Arami mangan nun Isirayila mangan yii, naxanye n yengema." ⁸ Xemaan nun gbeti fixen naxanye yi Alatala Batu Banxini, Axasi yi ne tongo, e nun nafunla naxanye yi manga banxini, a yi sa e fi Asiriya mangan ma. ⁹ Asiriya mangan yi a xuiin suxu, a te Damasi taan xili ma, a a suxu yengeni. A yi na muxune suxu, a yi e xali Kiri yi, a yi Resin faxa.

¹⁰ Manga Axasi yi siga Damasi taani Asiriya Manga Tigilati-Pilesere fema. Saraxa ganden naxan yi Damasi taani, a to na to, a yi siga na ti kiin sawuran birin na saraxaraliin Yuriya jawani. ¹¹ Manga Ax-

[§]15:35 So deen naxan geyaan na.

asi fa saraxa ganden sawuran naxan na sa keli Damasi taani, saraxaraliin Yuriya yi na sifan yeteen ti. Saraxaraliin Yuriya yi a rafala benun Manga Axasi xa xete. ¹²Mangan to fa sa keli Damasi taani, a yi saraxa ganden to, a yi a maso a ra. ¹³A yi a saraxa gan daxin gan, a yi bogise saraxane ba, a yi a minse saraxan bɔxɔn, a yi bɔɲe xunbeli saraxa subene wunle xuya saraxa ganden ma. ¹⁴Saraxa gande sula daxin naxan yi tixi Alatala yetagi, a yi na ba a funfuni naxan yi tixi saraxa gande nenen nun Ala Batu Banxin tagi. A yi a ti saraxa gande nenen dexɔn sogeteden kɔmen fɔxɔni. ¹⁵Manga Axasi yi yamarini ito fi saraxaraliin Yuriya ma, a naxa, “Saraxa gan daxine ba saraxa gande nenen fari xɔtɔnni, e nun saraxane jinbanna ra e nun mangana saraxa gan daxin nun a bogise saraxan nun yamanan muxune birin ma saraxa gan daxine nun e saraxane nun e minse saraxane. Saraxa gan daxin nun saraxa subene birin wunle xuya saraxa gande nenen ma. Saraxa gande sula daxin tan, n tan nan na rawalima.” ¹⁶Manga Axasi yamarin naxanye birin fi, saraxaraliin Yuriya yi ne birin liga.

¹⁷Manga Axasi yi ige maxali won-torone kala, a yi e falafalane ba e ma e nun e kundine. A yi ige ramarade digilinx gbeen nagodo naxan yi dɔxi sula tura sawurane fari. A yi a dɔxɔ gemen fari. ¹⁸A yi Alatala Batu Banxin kuiin masara Asiriya mangana fe ra. Denaxan yi rafalaxi mangan dɔxɔden na Alatala Batu Banxini Matabu Lɔxɔni, a yi na kala, e nun mangan yi soma denaxan na. ¹⁹Axasi kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ²⁰Axasi yi faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A diin Xesekiya yi ti a ɲɔxɔni.

Hoseya, Isirayila Manga dɔnxena

17 ɲee fu nun firinden, Elaa diin Hoseya yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani, a ɲee solomanaanin ti mangayani. ²Naxan ɲaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga, koni Isirayila mangan naxanye dangu a tan yee ra, a mi lu alo ne. ³Asiriya mangan Salamanasari yi te a xili ma. Hoseya bata yi lu nɔɔn bun, a lu mudun fiye ɲee yo ɲee, ⁴koni Asiriya mangan yi yanfantenyaan to Hoseya yi naxan xerane rasiga Misiran mangan So ma, a a mi yi fa ɲeen mudun fima Asiriya mangan ma. Nayi, Asiriya mangan yi yɔlɔnxɔnna sa a ma, a balan kasoon na. ⁵Na waxatini, Asiriya mangan yi yamanan birin yisiga, a te Samari taan xili ma, a denaxan nabilin yengeni ɲee saxan. ⁶Hoseya ɲee solomanaaninden, Asiriya mangan yi Samari taan suxu, a Isirayila kaane xali konyiyani Asiriya yamanani. A yi e radɔxɔ Xala taani Xabori baan de Gosan yamanani e nun Mede taane yi.

Isirayila kala feen bunne

⁷Na liga nen amasɔɔ Isirayila kaane bata yi Alatala yulubin tongo, e Ala, naxan e ramini Misiran yamanani, Misiran mangan bun, amasɔɔ e bata yi ala gbetene batu. ⁸E bata yi bira siyane namun feene fɔxɔ ra Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yee ra, e nun Isirayila mangane namun feen naxanye yitɔn. ⁹Isirayila kaane bata yi fe ɲaxine liga Alatala ra luxunni. E yi taan kidene ti e taan yiren birin yi, keli kantan ti gbengben ma han sa dɔxɔ taa makantanxin na. ¹⁰E yi kide gemene ti, e yi Asera kide gbindonne bitin geyane birin xuntagi e nun wudi gbeene birin bun. ¹¹E wusulanna gan taan kidene birin yi alo siyane a ligama kii naxan yi Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yee ra. E yi fe ɲaxine liga, e Alatala raxɔlɔ naxanye ra. ¹²E

yi suxurene batu, hali Alatala to bata yi a fala e xa, a naxa, “E nama ito liga.”

¹³ Alatala yi Isirayila kaane nun Yuda kaane rakolon a nabine xɔn e nun muxun naxanye fe toone ti alo xiyena, a fala e xa, a naxa, “E xete e fe paxine fɔxɔ ra, e n ma yamarine nun n ma tɔnne suxu, e sariyan birin suxu n naxanye soxi e benbane yii, n yi a rasiga e ma nabine xɔn, n ma walikene.”

¹⁴ Koni e mi e tuli mati mume, e yi lu murutexi alo e benbane, naxanye mi la Alatala ra, e Ala. ¹⁵ E yi e me a tonne ra e nun a layirin naxan xidi e nun e benbane tagi, e nun a marakolonna naxan ti e ma. E bira e suxure fuune fɔxɔ ra, e tan yetɛen yi lu fuu. E yi e rabilinna siyane raliga, Alatala e danna sa naxanye rali-gan ma. ¹⁶ E yi Alatalaa yamarine birin nabepin, e Ala. E yi tura dii sawura firin nafala wure raxulunxin na, e yi Asera kide gbindonna bitin, e yi e xinbi sin sarene bun, e suxuren Baali batu. ¹⁷ E yi e dii xemene nun e dii temene gan saraxane ra, e yi so yiimatoon nun kɔe ra feene yi. Naxan naxu Alatala yee ra yi, e lu na lige, e yi a raxɔɔ. ¹⁸ Alatala yi xɔɔ Isirayila xili ma, a yi e ba a yetagi. Yuda bɔnsonna nan keden pe lu. ¹⁹ Koni, hali na Yuda kaane mi Alatalaa yamarine suxu, e Ala. E yi bira Isirayilaa namun yitɔnxine fɔxɔ ra. ²⁰ Alatala yi Isirayila bɔnsonne birin nawoli ayi, a yi e rayagi, a yi e so kala tiine yii. Dɔnxen na, a yi e kedi a yetagi pon! ²¹ Amasɔtɔ Isirayila kaane bata yi e masiga Dawudaa denbayaan na, e yi Nebati a diin Yerobowan findi mangan na, naxan e xun xanbi so Alatala yi, a Isirayila ti yulubi gbeen ligan ma. ²² Yerobowan yulubin naxanye liga Isirayila yi lu ne birin yi, e mi e xun xete mume! ²³ Alatala yi Isirayila kedi a yetagi, alo a fala kii naxan yi fata a walikene ra, nabine. Isirayila kaane yi makuya e yamanan na konyiyani Asiriya yamanani, e denaxan yi han to.

Samariya kaane fe fɔɔdena

²⁴ Asiriya mangan yi fa muxune ra sa keli Babilɔn nun Kuta nun Awa nun Xamata taan nun Sefarawayimi taani, a yi e radɔxɔ Samari taane yi Isirayila kaane jɔxɔni. E yi Samari taane findi e gbeen na, e dɔxɔ e yi. ²⁵ E to dɔxɔ fɔɔ na, e mi yi gaxuma Alatala yee ra, Alatala yi yatane rafa e xili ma, ne yi e muxuna ndee faxa. ²⁶ Muxune yi a fala Asiriya mangan xa, e naxa, “I faxi siyaan naxanye ra i fa e radɔxɔ Samari taane yi, e mi yamanana ala batu kiin kolon. A bata yatane rafa e xili ma naxanye e faxama, amasɔtɔ e mi yamanana ala batu kiin kolon.” ²⁷ Asiriya mangan yi yamarini ito fi, a naxa, “E fa saraxarali keden na muxu suxine ye, a xa fa dɔxɔ Samari yamanani, a yi e xaran yamanana ala batu kiin ma.” ²⁸ Nayi, saraxaraliin naxanye suxu Samari taani, na keden yi siga Beteli yi, a sa e xaran Alatala batu kiin ma.

²⁹ Koni, siya xɔɔnen naxanye dɔxɔ Samari yamanani, ne birin yi e gbee suxurene rafala e dɔxɔ taane yi, e yi e ti taan kidene yi Samariya kaane naxanye rafala. ³⁰ Babilɔn kaane yi e gbee ala Sukɔti-Benoti sawuran nafala. Kuta kaane yi e gbee ala Neragala sawuran nafala. Xamata kaane yi e gbee ala Asima sawuran nafala. ³¹ Awi kaane yi e gbee alane, Nibaxasa nun Tarataki sawurane rafala. Sefarawayimi kaane yi e diine gan saraxane ra e gbee alane xa, Adarameleki nun Anameleki. ³² E yi Alatala batuma, koni e mɔn yi suxure ki muxune dɔxɔ e muxune ye. Ne nan yi walima e xa kide banxine yi geyane fari. ³³ E yi Alatala batuma, koni e mɔn yi e alane fan batuma, fata siyane namunne ra e kelixi denaxanye yi.

³⁴ Han to e mɔn e namun fonne ligama. E mi gaxuma Alatala yee ra mume, e mi a gelene nun a yamarine nun a sariyane

nun a tønne suxu Alatala naxanye so Yaxuba yixetene yii, a mɔn naxan xili sa a Isirayila. ³⁵ Alatala mɔn bata yi layirin xidi e tagi, a yamarini ito fi, a naxa, “E nama ala gbetene batu mume, e nama e xinbi sin e bun, e nama wali e xa mume, e nama saraxan ba e xa mume. ³⁶ Koni, e Alatala batu, naxan e ramini Misiran yamanani a senbe gbeeni. E lan e xa e xinbi sin a tan nan bun, e saraxane ba a xa. ³⁷ E yi Ala gelene nun a tønne nun a sariyane nun a yamarine suxu, a naxanye sebexi e xa, e yi e liga, e nama ala gbete yo batu. ³⁸ N layirin naxan xidixi en tagi, e nama jinan na xɔn, e nama ala gbete yo batu. ³⁹ Koni, e Alatala batu, e Ala. A tan nan e bama e yaxune birin yii.” ⁴⁰ Koni, e mi e tuli mati a ra, e yi lu e namun fonne yi.

⁴¹ Hali na muxune to yi Alatala batuma, e mɔn yi e suxurene fan batuma. Han to, e diine nun e mamandenne mɔn na ligama alo e benbane.

Xesekiya, Yuda mangana

Taruxune Firinden 29.1-2

18 Elaa diin Hoseyaa mangayaan jee saxandeni Isirayila yi, Axasi a diin Xesekiya yi findi mangan na Yuda xun na. ² Xesekiya findi mangan na a jee mɔxɔɔn nun suulunden nan ma, a yi jee mɔxɔɔn nun solomanaanin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Abiya, Sakari a dii temena. ³ Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a benba Dawuda a liga kii naxan yi. ⁴ A yi kidene kala geyane fari, a kide gemene yibo, a Asera kide gbindonne rabira. Musa sɔpi sawura sula daxin naxan nafala,** a na fan kala, bayo Isirayila kaane yi wusulanna ganma na nan yetagi na waxatini. Na sɔpi sawuran yi xili nen Nehusatan. ⁵ Xesekiya yi a yigi sa Alatala yi, Isirayilaa Ala. Yuda mangan naxanye dangu a yee ra e nun naxanye bira a fɔxɔ ra, a

jɔxɔn mi yi ne ye mume! ⁶ A lu Alatala fɔxɔ ra, a mi xete a fɔxɔ ra mume, Alatala yamarin naxanye sebe Musa ma a ne suxu. ⁷ Alatala lu nen Xesekiya xɔn, a nɔɔn sɔtɔ a wanla birin yi. A yi murute Asiriya mangan xili ma, a mi fa xuru a bun mume. ⁸ A yi Filisitine nɔ siga han Gasa dexɔn, a kantan ti gbengbene nun taa makantanxine fan suxu.

⁹ Manga Xesekiya jee naanindeni, Isirayila mangana Elaa diin Hoseya jee soloferedeni, Asiriya mangan Salamanasari yi fa Samari taan xili ma. ¹⁰ A yi Samari taan suxu jee saxanna yengen xanbini, Xesekiyaa jee sennindeni, naxan findi Isirayila mangan Hoseya jee solomanaaninden na. ¹¹ Asiriya mangan yi Isirayila kaane xali Asiriya yi konyiyani, a sa e radɔxɔ Xala yamanan nun Xabori baan fema Gosan yamanani e nun Mede kaane taane yi. ¹² Na birin liga nen amasɔtɔ Isirayila kaane mi Alatala xuiin name, e Ala, e naxan ma layirin kala, bayo e mi a xuiin suxu. Alatalaa walikeen Musa yamarin naxanye birin fi e ma, e mi ne liga.

Senakeribi yi Yuda yenge

¹³ Xesekiyaa mangayaan jee fu nun naanindeni, Asiriya mangan Senakeribi yi siga Yuda taa makantanxine xili ma, a yi ne birin suxu. ¹⁴ Yuda mangan Xesekiya yi xeraan nasiga Lakisi taani a faladeni Asiriya mangan xa, a naxa, “N bata kalan ti. I masiga n na. I na naxan fala n xa, n na lige.” Asiriya mangan yi gbete fixen kilo wuli solomanaanin e nun xemaan kilo keme solomanaanin sa Yuda Mangan Xesekiya fari yanginna ra. ¹⁵ Gbete fixen naxan birin yi Alatala Batu Banxini e nun nafulu ramaradene manga banxini, Xesekiya yi ne fi a ma. ¹⁶ Na waxatini, xemaan naxanye yi saxi Alatala Batu Banxin deene nun de ti wu-

**18:4 *Sɔpi sawurana* fe mɔn sebexi Yatene 21.8-9 kui.

dine ma, Yuda mangan Xesekiya yi ne tongo, a sa e so Asiriya mangan yii.

Senakeribi yi a kɔnkɔ e ma

Esayi 36.2-22 nun

Taruxune Firinden 32.9-16

¹⁷ Asiriya mangan yi a kuntigine mangan nasiga Manga Xesekiya ma Yerusalen yi keli Lakisi taani, e nun a tande xunna nun a sofa kuntigina e nun gali gbeena. E yi fa Yerusalen yi, e sa ti ige ramarade faxaraxiin dɛxɔn ma,^{††} dugi xane xɛ ma kiraan na. ¹⁸ E yi mangan xili. Xiliki a diina Eliyakimi, manga banxin kuntigin yi siga e fema, e nun sebeli tiin Sebensa nun Asafi a dii xemem Yowa, mangana yenla.

¹⁹ Sofa kuntigin yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ a fala Xesekiya xa, ɛ naxa, ‘Asiriya manga gbeena ito nan falaxi, a naxa: I yigi saxi nanse ma? ²⁰ I yengi a ma a feren nun senbensa i yii, i yengen so, koni fala fuun nan na ra. Nayi, i ya lannayaan saxi nanse yi han i murute n xili ma? ²¹ I ya lannayaan saxi Misiran yamanan nin, a men kaane xa ɛ mali. Na luxi nen alo muxun na la xayen na a dunganna ra naxan girama, a yi a yiin xaba. Naxan na a digan a yi, na a maxɔɔma nen. Misiran mangan na kii nin muxune xa naxanye e taxuma a ra. ²² Waxatina nde ɛ a falama nen n xa, ɛ naxa, “Alatala, nxɔ Ala, nxu nxu taxuxi na nan na.” Anu, Xesekiya xa mi Ala batudene kala geyane fari ba? A tan nan a fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, a naxa, “Ɛ Ala batuma saraxa badeni ito nan yetagi naxan Yerusalen taani.” ²³ Iki, ɛ nun n kanna Asiriya mangan xa lan fena nde ma, n soon wuli firin soe ɛ yii, xa ɛ nɔe soo ragine sɔte. ²⁴ Ɛ mi n kanna kuntigi keden nɔe, hali naxan xurun e birin xa. Ɛ lannayaan saxi Misiran yi soo ragine nun wontorone nan ma fe ra. ²⁵ A yetena, n

faxi yireni ito kaladeni Alatala sagoon nan xanbi ba? Alatala yetɛen nan a falaxi n xa, a n xa sa yamanani ito yenge, n yi a raxɔri.”

²⁶ Nayi, Eliyakimi, Xiliki a dii xemem nun Sebensa nun Yowa yi a fala sofa kuntigin xa, e naxa, “Falan ti nxu xa Arami xuini, amasɔtɔ nxu a mema. En nama falan ti Heburu xuini yamaan yi a me naxanye taan nabilinna yinna xuntagi.” ²⁷ Sofa kuntigin yi e yabi, a naxa, “N kanna n nafaxi ɛ tan nun ɛ kanna nan gbansan ma falani itoe tideni ba? Muxun naxanye dɔxi yinna xuntagi, ne fan xa a me nen bayo ne fan e gbiin donma nen, e yi e xɔnla min ɛ xɔn yengeni.”

²⁸ Nayi, sofa kuntigin to a maso, a yi a xuini te Heburu xuini, a naxa, “Ɛ manga gbeen xuiin name, Asiriya mangana! ²⁹ Mangana ito nan falaxi, a naxa, ‘Ɛ nama tin Xesekiya xa ɛ mayenden, a mi nɔe ɛ rakise n ma mume! ³⁰ Xesekiya nama a liga e yi ɛ lannayaan sa Alatala yi, a yi a fala a Alatala ɛ ratangama nen, a taani ito mi sama Asiriya mangan sagoni. ³¹ Ɛ nama ɛ tuli mati Xesekiya xuiin na mume, amasɔtɔ Asiriya mangana ito nan falaxi, a naxa: Ɛ bɔɔɛ xunbenla fen n na, ɛ xete n ma, birin a yii seene nun a bogiseene donɔɔɛ, birin yi a ige ramaraden igen min, ³² han n yi fa, n yi ɛ xali yamana gbete yi alo ɛ gbeena, murutun nun manpa bili nakɔne yamanan naxan yi, bogiseen nun burun yamanan naxan yi, turen nun kumin yamanan naxan yi. Benun ɛ xa faxa be, ɛ sa siimayaan nan sɔtɔma menni. Nayi, ɛ nama Xesekiya xuiin name mume, amasɔtɔ Xesekiya ɛ mayendenma nen a na a fala a Alatala ɛ xunbama nen. ³³ Siya gbetene alane Asiriya mangani kala nen e yamanan suxu feen ma ba? ³⁴ Xamata taan nun Arapada taana, ne alane minen? Sefarawayimi nun Hena nun Iwa, ne alane

^{††}18:17 Ige ramaraden naxan geyaan na.

minen? E Samari taan xunba nen n yii ba? ³⁵Yamanane alane ye, nde a yamanan xunba n yii? Alatala xa Yerusalen xunba n yii di?”

³⁶Yamaan yi dundu, e mi fala yo ti, amasoto mangan bata yi yamarini ito fi, a naxa, “E nama a yabi.” ³⁷Eliyakimi, Xiliki a dii xemena, mangana banxi kuntigin nun Sebena, sebeli tiina, e nun Yowa, Asafi a dii xemena, mangana yenla, ne yi fa Xesekiya fema, e yi e dugine yibo e ma kontofinli, e sofa kuntigina falane yeba a xa.

Xesekiya yi Nabi Esayi maxodin

Esayi 37.1-9

19 Manga Xesekiya to na me, a yi a dugine yibo a ma, a kasa benbeli dugin nagodo a ma sununi, a siga Alatala Batu Banxini. ²A yi Eliyakimi rasiga, mangana banxi kuntigina e nun Sebena, sebeli tiina e nun saraxarali fonne, kasa benbeli dugin nagodoxi e ma sununi, siga Nabi Esayi konni, Amosi a dii xemena. ³E yi a fala nabiin xa, e naxa, “Xesekiya naxa iki: Kontofinla nun tɔɔn nun yagi lɔɔn nan to nxu xa, alo a falan kii naxan yi, diin bari waxatin bata a li, koni fanga mi a nga ra a yi a bari. ⁴Alatala, i ya Ala bata Asiriya sofa kuntigina falane birin name, naxan kari a rafaxi habadan Alatala konbideni. Xa Ala tin, Alatala, i ya Ala a paxankatama nen a falane fe ra a naxanye tixi. Nayi, i tan Esayi xa Ala maxandi a yamaan muxu donxene fe ra naxanye luxi e nii ra.”

⁵Manga Xesekiyaa xerane to siga Esayi fema, ⁶Esayi yi a fala e xa, a naxa, “E ito nan falama e kanna xa, e naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I falan naxanye mexi i nama gaxu ne fe ra, Asiriya mangana walikene n nayelevu falan naxanye tixi. ⁷N xaxinla nde rasoma a yi nen, a na xibarun me waxatin

naxan yi, a xetema nen a yamanani. N yi sa a faxa silanfanna ra menni.”

Asiriya mangan mon yi a konko Yerusalen ma

Esayi 37.8-13, Taruxune Firinden 32.16-19

⁸Asiriya sofa kuntigin yi a me a a kanna bata yi keli Lakisi taani siga Libina yengedeni, a fa a li menna nin. ⁹Nayi, Asiriya mangan yi a me a Misiran mangan Tirihaka, Kusi kaan fama a yengedeni. A to na xibarun me, a yi xerane rasiga Xesekiya ma, a naxa, ¹⁰“E sa ito fala Yuda mangan Xesekiya xa, e naxa, ‘I laxi i ya Ala ra jaxi ra, i yengi a ma a a noe nen n tan Asiriya mangani kale Yerusalen yengedeni. I nama tin Ala yi i mayenden. ¹¹I bata a me Asiriya mangane feen naxanye ligaxi yamanan bonne ra, e e raxorixi kii naxan yi. I yengi a ma a i xunbe nen na ma ba? ¹²N benbane siyaan naxanye alane raxori, ne e xunba nen ba, Gosan nun Xarani nun Resefi yamanane, e nun Eden kaan naxanye Telasara taani? ¹³Manga Xamata nun Manga Arapada nun Sefarawayimi taa mangana hanma Hena, hanma Iwa, ne mangane minen yi?”

Xesekiya yi Ala maxandi

Esayi 37.14-20

¹⁴Xesekiya yi kedi sebexin nasuxu xerane ra, a yi a xaran. Na xanbi ra, a te Alatala Batu Banxini, a sa kedin sa Alatala yetagi. ¹⁵Xesekiya yi Alatala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala, naxan doxi maleka sawurane tagi! I tan Ala keden peen nan boxo xonna mangayane birin xun na, i tan nan boxon nun kuyen daxi. ¹⁶Alatala, i tuli mati n na, i n xuiin name. Alatala, i yeene rabi, i n mato. I Senakeribi a falane rame, a sofa kuntigin naxan nafaxi habadan Ala konbideni. ¹⁷Alatala, jondin na a ra! Asiriya Mangan bata siyane raxori, a yi e boxone

kala. ¹⁸E bata e alane woli teeni, bayo Ala mi yi e ra nun mume! Muxune yii funfune nan yi e ra, wudine nun geme masolixine nan tun yi e ra. ¹⁹Iki, Alatala, nxɔ Ala! Nxu xunba Senakeribi yii, alogo bɔxɔ xɔnna yamanane birin xa a kolon a i tan keden peen nan Ala ra, Alatala!”

²⁰Nayi, Esayi, Amosi a dii xemen yi xeraan nasiga a faladeni Xesekiya xa, a naxa, “Isirayilaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin me i naxan tixi n ma Senakeribi a fe yi, Asiriya mangana. ²¹Alatala falani ito nan tixi Senakeribi xili ma, a naxa, ‘Siyon taa fajin bata i rapaxu, a i magelema.

Yerusalen kaane e xunna fitifitima i xanbi ra.

²²I nde konbixi i a rayelefu?

I xuini texi nde xili ma?

I bata i yeene rate kore Isirayilaa Ala sar-ijnanxin xili ma!

²³Fata i ya xerane ra, i bata n tan Marigin konbi.

I yi a fala, i naxa,

“N ma wontoro wuyaxine xɔn,

n bata te geyane xuntagi,

Liban yamanan danne ra.

N na a suman wudi kuyene sege ma nen, e nun a fɔfɔ fajin fajine.

N sa a xuntagin nananna li

e nun a fɔtɔn fajina.

²⁴N bata xɔpinne ge yamana gbetene yi, n yi e ige min.

N Misiran baa igene birin xɔrima nen

n na siga a xili ma waxatin naxan yi.”

²⁵Koni, i tan Senakeribi,

i mi a kolon

a n feni itoe yelanxi nen

to mi na ra?

N yi e yitɔn xabu waxati danguxine.

Iki, n bata yamarin fi,

a rakamali,

i xa taa makantanxine lu kalaxi alo geme malanxine.

²⁶E muxune senbe mi na,

e gaxuxi, e yagixi.

E bata lu alo xee ma sexene

alo se sonle,

alo sexen fanyen ma

naxan xarama benun a xa gbo.

²⁷Koni, n na a kolon,

i na dɔxɔ,

i na mini, i na so,

i na xɔlɔ n xili ma.

²⁸I bata xɔlɔ n xili ma,

n yi i konbi ti xuiin me.

Nanara, n nan n ma wuren birama nen i

ɲɔeni

n yi n ma karafen bira i de kidine yi.

I faxi kiraan naxan xɔn,

n yi i raxete na xɔn.”

Taxamasenna yi so Xesekiya yii

Esayi 37.30-32

²⁹“Ala yi a fala Xesekiya xa, a naxa,

‘Ito xa findi taxamasenna ra i xa:

Bogiseen naxanye solixi e yete ma,

e bata ne don ɲeeni ito ra,

na nan mɔn ligama ɲee famatɔni,

koni ɲee saxandeni,

e seen sima nen,

e yi a xaba,

e yi manpa binle si,‡

e yi e bogine don.

³⁰Yuda bɔnsɔnna muxu dɔnxen naxanye na lu,

ne mɔn e salenne raminima nen

alo wudina, e bogi.

³¹A dɔnxene minima nen Yerusalen yi,

a dɔnxene luma nen e nii ra Siyon geyane yi.

Alatala na nan ligama a xanuntenyani.”

‡19:29 Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

Senakeribi rajanna

*Esayi 37.33-38 nun Taruxune
Firinden 32.21-22*

³²“Nanara, Alatala ito nan falaxi Asiriya Mangan ma iki, a naxa, ‘A mi soe taani ito yi mume! A mi xalimakuli wole be yi. A mi makantan wure lefa tima a xa. A mi gbingbinna ratema a xili ma.’”

³³Alatalaa falan ni ito ra. ‘A faxi kiraan naxan xon a xetema nen na xon.

A mi soe taani ito yi mume.

³⁴N taani ito makantanma nen, n yi a rakisi n tan ma fe ra e nun Dawuda a fe ra, n ma walikena.”

³⁵Na koxen na, Alatalaa malekan yi mini, a muxu wuli keme tonge solo-masexe wuli suulun faxa Asiriya kaane ganli. Yamaan to keli xotanni, e yi e binbine to. ³⁶Nayi, Asiriya mangan Senakeribi yi a ganla rakeli, a xete Niniwa taani.

³⁷Loxona nde, Senakeribi yi xinbi sinxi a ala Nisiroki batu banxini a batudeni, a dii xemene Adarameleki nun Sareseri yi a faxa silanfanna ra, e yi e gi siga Ararati yamanani. A dii Esaraxadon yi doxo a joxoni.

Xesekiya a furena fe

Esayi 38.1-8

20 Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. Nabi Esayi, Amosi a diin yi fa a fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I ya feene yiton, amasoto i faxamatxon ni i ra, i mi fa siimaya sotoma.” ²Xesekiya yi a yee rafindi banxi kanken ma, a maxandini ito ti Alatala ma, a naxa, ³“Alatala, n ma fe xa rabira i ma fa fala, n sigan ti nen i yetagi lannayaan nun bɔɔɛ fapiyani, naxan fan i yee ra yi, n yi na liga!” Xesekiya yi wuga han!

⁴Benun Esayi xa keli tanden ma, Alatala yi falan ti a xa iki, a naxa, ⁵“Xete, i yi a fala n ma yamaan mangan Xesekiya xa, i naxa, ‘I fafe Dawudaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin me, n bata i yeeɛen to. N na i rakendeyama nen, benun xi saxon, i siga Alatala Batu Banxini. ⁶N mon jee fu nun suulun sama nen i ya siimayaan fari. N na i tan nun taani ito xunbama nen Asiriya mangan yii, n taani ito kantanma nen, n ma fe ra, e nun Dawudaa fe ra, n ma walikena.”

⁷Na xanbi ra, Esayi yi a fala, a naxa, “E xode bogi yidinxina nde tongo.” E yi na tongo, e a sa a furen de, Xesekiya yi kendeya.

⁸Xesekiya bata yi a fala Esayi xa, a naxa, “N na a kolonma taxamasenna mundun xon fa fala benun xi saxon a Alatala n nakendeyama nen, n siga Alatala Batu Banxini?” ⁹Esayi yi a yabi, a naxa, “Alatala naxa, i a kolonma taxamasenna naxan xon a Alatalaa falan kamalima nen: I waxi nen ba, nininna xa a maso hanma a masiga sanna ye fu deden ma?” ¹⁰Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Na lige nen nininna yi siga yeen na sanna ye fu, koni n wama nen a xa xete xanbin na sanna ye fu.” ¹¹Nayi, Nabi Esayi yi Alatala maxandi, naxan nininna raxete xanbin na sanna ye fu Axasi a banxin deden ma, nininna bata yelin dangue denaxan na.

Babilon xerane fe

Esayi 39.1-8

¹²Na waxatini, Babilon Manga Baladan ma dii xemene Merodaki-Baladan yi bataxin nun finma seen nasiga Xesekiya ma, amasoto a bata yi Xesekiya fura feen me. ¹³Xesekiya yi xerane rasene, a yi a banxin kui seene birin yita ne ra: gbeti fixen nun xemana, wudi bogi ture fapine nun latikoxonna nun a yenge so seene ramadana, e nun naxan birin yi a nafulu

ramaradeni. Sese mi lu Xesekiya banxini a mi naxan yita e ra e nun a bəxən birin.

¹⁴Nabi Esayi mən yi fa Manga Xesekiya fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nanse falaxi i xa? E kelixi minen?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “E kelixi yamana makuyen nin, Babilən.” ¹⁵Esayi mən yi a maxədin, a naxa, “E i ya banxin to nen?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Seen naxanye birin n ma banxin kui, e ne birin to nen. Sese mi n ma nafulu ramaradeni, n mi naxan yitaxi e ra.” ¹⁶Nayi, Esayi yi a fala Xesekiya xa, a naxa, “Alatalaa falan name! ¹⁷Waxati fama, seen naxanye birin i ya banxini e nun i benbane naxanye fen han to, e ne birin xalima nen Babilən yi, sese mi luma. Alatalaa falan nan na ra. ¹⁸E i ya dii xəməna ndee tongoma nen, i yeteen naxanye sətəma, alogo e xa findi Babilən mangana banxin xeme tегenne ra.” ¹⁹Xesekiya yi Esayi yabi, a naxa, “I Alatalaa falan naxan tixi, a fan.” A mirixi a ma, a naxa, “En luma nen bəje xunbenla nun marakantanni n ma siimayani.”

Taruxune Firinden 32.32-33

²⁰Xesekiya kewali dənxe ne sebexi Yuda mangane taruxu kədine kui. A wekilena fe falama e nun a ige ramaraden naxan ge e nun a ige kiraan naxan ge siga igen na Yerusalen yi. ²¹Xesekiya yi faxa. A dii xemen Manase yi ti a pəxəni mangayani.

Manase, Yuda Mangana

21 Manase findi mangan na a pəe fu nun firinden nan ma, a pəe tonge suulun e nun suulun ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Xefisiba. ²Naxan paxu Alatala yee ra yi, a yi na liga. A yi fe xəsixine liga alo siyane Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yee ra. ³A mən yi kidene ti geyane fari a fafe Xesekiya denaxanye kala, a yi saraxa

ganden nafala Baali xa, a yi Asera kide gbindonna bitin, alo Isirayila manga Axabi a liga kii naxan yi, a yi a xinbi sin sarene bun, a yi e batu. ⁴A yi suxure kidene ti Alatala Batu Banxini, Alatala a fala denaxan ma, a naxa, “N xinla luma Yerusalen nin.” ⁵A yi sarene kiden ti Alatala Batu Banxini sansan firinne birin kui. ⁶A yi a dii xemen gan saraxan na, a yi kərayaan liga, a yi so yiimantoni, a muxune dəxə naxanye yi pinnanne maxədinma naxanye yi falan tima barinne ra. Naxan paxu Alatala yetagi, a lu na lige tun, a yi Ala raxəw. ⁷A yi Asera kide gbindonna rafala, a na bitin Alatala Batu Banxini, Alatala a fala denaxan ma Dawuda nun a diin Sulemani xa, a naxa, “N bata banxini ito sugandi e nun Yerusalen Isirayila bənsənnə yirene birin ye, n waxi n xinla lu feni denaxan yi habadan. ⁸N mi Isirayila kaane masige yamanan na, n naxan soxi e benbane yii, koni fə e xa n ma yamarine birin suxu e nun n ma sariyan birin n ma walikeen Musa naxan sebexi.” ⁹Koni, yamaan mi e suxu mume, Manase yi findi sabun na e lə ayi, Isirayila kaane yi fe paxin liga dangu siyane ra Alatala naxanye kedi e yee ra.

¹⁰Nayi, Alatala yi falan ti a nabine xən, a naxa, ¹¹“Yuda mangan Manase bata fe xəsixini itoe liga. A bata fe paxin liga dangu Amorine ra waxati danguxine yi, a mən bata Yuda kaane ti yulubin ma a suxurene xən. ¹²Nanara, Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, ‘N tərən nafama nen Yerusalen kaane nun Yuda kaane ma naxan yo na a me, a tuli madəxəma ayi nen. ¹³N Yerusalen kalama nen alo n Samari taan nun Axabi a denbayaan kala kii naxan yi, n Yerusalen muxune raxərima nen alo ləxən bama goronna ma kii naxan yi a na yifitan, a maxete. ¹⁴N nan n ma yama dənxen nabepinma nen e yaxune yii, e yi e yii seene birin tongo, ¹⁵bayo naxan paxu n yetagi, e

bata na liga, e yi n naxɔɔ keli e benbane ramini lɔxɔn ma Misiran yamanani han to.”

¹⁶ Manase yi sɔntare wuyaxi faxa, han Yerusalen yi rafe binbine ra sa yulubin fari a Yuda kaane ti naxan ma naxan yi naxu Alatala yɛɛ ra yi.

¹⁷ Manase kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, a yulubin naxan liga, ne sebexi Yuda mangane taruxune kedine kui. ¹⁸ Manase yi faxa, e yi a maluxun nakɔni naxan a banxin dexɔn, Yusaa nakɔni. A dii xemena Amɔn yi ti a jɔxɔni mangayani.

Amɔn, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 33.21-25

¹⁹ Amɔn findi mangan na a jɛɛ mɔxɔɔnɛn nun firinden nan ma, a jɛɛ firin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Mesulemeti, Xarusi a dii temena, naxan keli Yotoba taani. ²⁰ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a na liga nen, alo a fafe Manase a liga kii naxan yi. ²¹ A yi sigan ti a jaxin na alo a fafe, a yi suxurene batu a fafe naxanye batu, a yi a xinbi sin e bun ma. ²² A yi Alatala rabepin, a benbane Ala, a mi sigan ti Alatalaa kiraan xɔn. ²³ Manga Amɔn ma walikene yi yanfan so a ma, e yi sa a faxa a banxini. ²⁴ Koni, naxanye yanfan so Manga Amɔn ma yamanan muxune yi ne faxa, yamanan muxune yi a dii xemena Yosiya ti a jɔxɔni. ²⁵ Amɔn kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ²⁶ E yi a maluxun a gaburun na, Yusaa nakɔni. A dii xemena Yosiya yi ti a jɔxɔni mangayani.

Yosiya, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 34.1-2

22 Yosiya findi mangan na a jɛɛ solomasexeden nan ma, a jɛɛ tonge saxan e nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yedida, Adayaa dii temena, Bɔsikati kaana.

² Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a Ala, a yi na liga, a sigan ti tinxinni alo a benba Dawuda, a mi kiraan fata siga yiifanni hanma kɔmenni.

Sariya kedina fe

Taruxune Firinden 34.8-28

³ A mangayaan jɛɛ fu nun solomasexedeni, Manga Yosiya yi sebeli tiin Safan nasiga Alatala Batu Banxini, Asaliyaa dii xemena, Mesulan mamandenna. A yi a fala a xa, a naxa, ⁴ “Siga Xiliki fema, saraxarali kuntigina, a xa sa gbetin malan naxan soxi Alatala Batu Banxini e nun de kantanne naxan nasuxi yamaan yii. ⁵ Muxun naxanye Alatala Batu Banxin wanli kuntigine ra, a xa so ne yii. Ne yi a so Alatala Batu Banxini tɔn muxune yii: ⁶ yii ra walikene nun kamuderene nun gɛmɛ masonle, alogo e xa wudin nun gɛmɛ masolixine sara, e banxini tɔnɔɔ naxanye ra. ⁷ Koni, gbetin naxan soma e yi, muxu yo nama e maxɔdin na rawali kii ma, bayo e walima tinxinna nin.” ⁸ Nayi, Xiliki, saraxarali kuntigin yi a fala sebeli tiin Safan xa, a naxa, “N bata sariya kedin to Alatala Batu Banxini.” Xiliki yi na kedin so Safan yii, Safan yi a xaran. ⁹ Na xanbi ra, sebeli tiin Safan yi sa a fala mangan xa, a naxa, “Gbetin naxan yi Alatala Batu Banxini, i ya walikene bata na so walike kuntigine yii alogo e xa Alatala Batu Banxini tɔn.” ¹⁰ Sebeli tiin Safan yi a fala mangan xa, a naxa, “Saraxaraliin Xiliki kedina nde soxi nen n yii.” Safan yi a xaran mangan yetagi.

E yi nabi jaxanla maxɔdin

¹¹ Naxan yi sebexi sariya kedin kui, mangan to na mɛ, a yi a dugine yibo a ma. ¹² Mangan yi yamarini itoe so saraxaraliin Xiliki yii e nun Safan a diina Axikan e nun Mikahu a diina Akibori nun sebeli tiin Safan nun Asaya, mangana walikena, a naxa, ¹³ “E sa Alatala

maxodin nxu nun Yuda yamaan birin xa kedina fe ra naxan toxi. Alatala bata xɔɔ gbeen ti en xili ma, amasɔɔ yamarin naxanye sebexi kedini ito kui, en benbane mi ne suxi e yi e liga.”

¹⁴Saraxarali Xiliki nun Axikan nun Akibori nun Safan nun Asaya yi siga nabi jaxanla Xuluda fema. A yi dɔxi Yerusalen Taa Nenen nin. Dugi ramaran nan yi a xemen Salun na, Tikiwaa dii xemena, Xaraxasa mamandenna. ¹⁵Xuluda yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: Ɛ sa a fala Ɛ xe muxun xa naxan Ɛ rafaxi n fema, ¹⁶Ɛ naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tɔrɔn nafama nen yireni ito fari e nun a muxune, fata kedin xuine birin na Yuda mangan naxan xaranxi. ¹⁷Bayo e bata n nabepin, e wusulanna gan ala gbetene xa, e yi n naxɔɔ e suxurene ra e naxanye rafalaxi, na ma, n ma xɔɔn bata gbo ayi yireni ito xili ma, a mi janje mumel’ ¹⁸Koni, Ɛ sa a fala Yuda mangan xa, naxan Ɛ rafaxi Alatala maxodin-deni, Ɛ naxa, ‘Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi falane fe yi i naxanye mexi, a naxa: ¹⁹I to falani itoe mexi n naxanye tixi yireni ito nun a muxune xili ma, naxanye findi jaxankatan nun dangan na, i yi sunu, i yi i magodo Alatala yetagi. Bayo i bata i ya dugine yibo i ma, i yi wuga n yetagi, n fan bata a mɛ. Alatalaa falan ni i ra. ²⁰Nanara, n na i luma nen i faxa boje xunbenli, i maluxun boje xunbenli i ya gaburun na, n jaxankatan naxan nagodon yireni ito fari, i mi ne toma.” E dentegeni ito sa mangan xa.

Yosiya yi lanna fen Ala ra

Taruxune Firinden 34.29-32

23 Manga Yosiya yi Yuda fonne nun Yerusalen fonne birin malan a fema. ²A yi siga Alatala Batu Banxini, e nun Yuda xemene nun Yerusalen kaane birin nun saraxaraline nun nabine. Yamaan birin yi siga keli muxudine ma

han muxu gbeene. A layiri kedin naxan to Alatala Batu Banxini, a na fala xuine birin xaran e yetagi. ³Mangan yi tixi senbetenna xɔn Ala Batu Banxin so deen na, a lanna fen Alatala ra, a de xuiin tongo a xa bira Alatala foxɔ ra, a yi a yamarine nun a sariyane nun a tɔnne suxu a bojen nun a niin birin na. A na layirin fala xui sebexine rakamali na kii nin. Yamaan birin yi so layirini.

Dinan matinxin fena Yuda yi

Taruxune Firinden 34.3-5

⁴Mangan yi saraxarali kuntigin Xiliki yamari, e nun saraxaraliin bonne nun saraxaraliin naxanye yi deen kantamma, a e xa seene birin namini Alatala Batu Banxini naxanye rafalaxi Baali nun Asera nun sarene birin batu seene ra. Yosiya yi sa e gan Yerusalen fari ma xeene ma Kedirɔn lanbanni, a siga e xuben na Beteli yi. ⁵Yosiya yi kiden ki muxune kedi, Yuda mangan yi naxanye dɔxi alogo e xa wusulanna gan kidene yi geyane fari Yuda taane nun Yerusalen rabilinni. Kiden ki muxuni itoe yi wusulanna gan Baali nun sogen nun kiken xa e nun sare kurune nun sarene birin xa. ⁶Yosiya yi Asera kide gbindonna ramini Alatala Batu Banxini, a yi a xali Yerusalen fari ma Kedirɔn lanbanni, a sa a gan menni, a yi a findi xuben na, a sa a xuben woli yamanan muxune gaburune fari. ⁷A mɔn yi kiden ki xeme yalundene banxine kala Alatala Batu Banxini, jaxanle yi domane degema denaxan yi Asera batu seen na. ⁸Yosiya yi Yuda taane saraxaraline birin maxili, a yi taan kidene raxɔsi, saraxaraline yi wusulanna ganma denaxanye yi, keli Geba ma han Beriseba, a yi taan kidene kala taan so deene ra, a gbengbenna, denaxan yi taan kuntigin Yosuwe a deen na taan so deen komenna ma. ⁹Taan kiden ki muxune mi yi sigama Alatala Batu Banxini Yerusalen yi, koni e yi buru tetaren

donma alo saraxaraline. ¹⁰Mangan yi Tofeti raxɔsi Ben-Hinɔn lanbanni, alogo muxu yo nama fa a dii xemen hanma a dii temen gan Mɔlɔkɔ suxuren binya feen na. ¹¹Yuda mangan soon naxanye findi sogen batu seene ra, Yosiya yi ne ba Alatala Batu Banxini so deen dexɔn. E yi sansanna nde nan kui kuntigin Natan-Meleki a banxin dexɔn. Na xanbi ra, Yosiya yi wontorone gan e yi sogen batun naxanye ra. ¹²Yuda mangane bata yi kiden ti Axasi a kore banxin xuntagi. Yosiya yi ne birin kala e nun Manase kiden naxanye ti Alatala Batu Banxini sansan firinne kui. A yi ne ba menni, a yi e kala, a yi e dungi dungine woli Kedirɔn lanbanni. ¹³Isirayila mangan Sulemani taan kiden naxanye ti Yerusalen sogeteden binni Maraxɔri Geyaan yifanna ma, mangan yi ne raxɔri. Sulemani yi ne tixi Asitarate nan xa Sidɔn kaane ala e nun Kemosi, Moyaba kaane ala e nun Mɔlɔkɔ, Amonine ala. ¹⁴Yosiya yi Asera kide gbindonne nun kide gemene kala, e yi denaxan yi a menna rafe muxu xɔnne ra.

Dinan matinxin fena Isirayila yi

¹⁵Saraxa ganden nun taan kiden naxan yi Beteli yi, a yi ne fan nabira. Nebati a dii xemen Yerobowan naxan Isirayila kaane ti yulubin ma, na nan na kiden nafala. Yosiya yi kiden gan han a findi xuben na. A mɔn yi Asera kide gbindonna fan gan.

¹⁶Nayi, Yosiya yi a yeɛ rakopin, a yi gaburune to geyaan ma menni, a yi walikene rasiga muxu xɔnne tongodeni gaburune ra, a sa e gan saraxa ganden fari alogo a xa men naxɔsi, fata Alatala falane ra sayiban naxanye fala lan

feni itoe ma.^{¶¶} ¹⁷Manga Yosiya yi a fala, a naxa, “N geme gbeen mundun toma ito ra?” Taan muxune yi a yabi, e naxa, “Sayiban gaburun na a ra, naxan keli Yuda yi, naxan falane ti Beteli saraxa ganden xili ma, i feen naxanye ligaxi iki.” ¹⁸A yi a fala e xa, a naxa, “E a lu menni, muxu yo nama a yiin din na sayiban xɔnne ra!” Nayi, e yi a xɔnne ramara menni e nun nabi bonna xɔnne naxan keli Samari taani.

Taruxune Firinden 34.6-7

¹⁹Yosiya mɔn yi taan kide banxine birin kala naxanye yi Samari taane yi, Isirayila mangane naxanye ti, e yi Ala raxɔlɔ. Yosiya yi a liga alo a liga Beteli yi kii naxan yi. ²⁰Yosiya yi taan kiden ki muxune birin kɔɛ raxaba e saraxa gandene fari, a yi muxu xɔnne gan ne fari. Na xanbi ra, a yi xete Yerusalen yi.

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla

Taruxune Firinden 35.1,18-19

²¹Mangan yi yamarini ito fi yamaan birin ma, a naxa, “E Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla^{§§} raba Alatala binya feen na, e Ala, alo a seɓexi layiri kedin kui kii naxan yi.” ²²Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanli ito sifan munma yi liga singen, keli kitisane waxatin ma Isirayila yi e nun Isirayila mangane nun Yuda mangane lɔxɔne birin yi. ²³Manga Yosiya jɛɛ fu nun solomasexe nan yi a ra a Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanli ito rabe Yerusalen yi Alatala xa.

Yosiyaa mangayaan naɓanna fe

Taruxune Firinden 35.20-36.1

²⁴Naxanye yi jinanne maxɔdinma e nun naxanye yi falan tima barinne ra,

^{¶¶}23:16 Na *sayibana* fe mɔn seɓexi Mangane Singen 13.2 kui.

^{§§}23:21 *Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla*: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

Yosiya yi ne birin faxa. A yi ke suxure nun suxure sawurane kala, e nun fe x̄sixin naxanye birin yi Yerusalen nun Yuda yamanani. A na liga nen alogo a xa sariyan nakamali naxanye kedin kui saraxaraliin Xiliki naxan to Alatala Batu Banxini. ²⁵Yosiya ɲɔxɔn munma yi lu na singen mangane ye, a bira nen Alatala ɔxɔ ra a bɔɲen birin na, a niin birin yi, e nun a senben birin yi, fata Musaa sariyan birin na. A tan dangu xanbini, a maligan mi lu na mume!

²⁶Koni, Alatala mi xete a xɔɔ gbeen ɔxɔ ra Yuda xili ma Manase a fe ra naxan a Alatala raxɔɔ. ²⁷Alatala yi a fala, a naxa, “N Yuda bama nen n yetagi alo n na Isirayila ba n yetagi kii naxan yi. N Yerusalen wolima ayi nen n taan naxan sugandi, e nun banxina n na a fala banxin naxan ma, n naxa, ‘N xinla luma be nin.’” ²⁸Yosiya kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui.

²⁹A waxatini, Neko, Misiran mangan yi siga Asiriya Mangan xili ma Efirati baan binni. Manga Yosiya yi siga a ralandeni. Misiran mangan Neko to a to tun, a yi a faxa Megido taani. ³⁰Yosiyaa walikene yi a binbin xali wontoron kui, e yi keli Megido taani siga Yerusalen yi, e sa a maluxun a gaburun na. Yamanan muxune yi a dii xemen Yehowaxasi tongo, e turen sa a xunni, e yi a findi mangan na a fafe ɲɔxɔni.

Yehowaxasi, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 36.2-4

³¹Yehowaxasi findi mangan na a ɲee mɔxɔɲen nun saxanden nan ma, a yi kike saxan ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Xamutali, Yereji a dii temena, Libina kaana. ³²Naxan ɲaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi. ³³Misiran Mangan Neko yi yɔɔɔxɔnna sa a ma Ribila taani, Xamata yamanani, alogo a nama fa mangayaan

liga Yerusalen yi mume, a yi mudu gbeti fixen kilo wuli saxan keme naanin nun xemaan kilo tonge saxan nun naanin sa yamanan fari. ³⁴Misiran mangan Neko yi Yosiyaa dii xemena Eliyakimi dɔxɔ mangan na a fafe ɲɔxɔni, a yi a xinla masara a Yehoyakimi. A yi Yehowaxasi suxu, a siga a ra Misiran yi, a sa faxa denaxan yi. ³⁵Yehoyakimi yi gbetin nun xemaan so Misiran mangan yii, koni a yi mudu gbetin maxili yamanan na, fata Misiran mangana yamarin na, yamanan yamaan birin lan a xa gbetin nun xemaan naxan ba a na fala, a lan a xa naxan so Misiran mangan Neko yii.

Yehoyakimi, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 36.5-8

³⁶Yehoyakimi findi mangan na a ɲee mɔxɔɲen nun suulunden nan ma, a yi ɲee fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Sebuda, Pedayaa dii temena, keli Ruma taani. ³⁷Naxan ɲaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi.

24 Babilɔn Mangan Nebukadanesari so yengeni Yehoyakimi waxatin nin. Yehoyakimi yi lu Nebukadanesari a nɔɔn bun ɲee saxan, koni a mɔn murute nen Nebukadanesari xili ma. ²Nayi, Alatala yi Babilɔn kaane ganla rasiga a xili ma, e nun Arami kaane nun Moyaba kaane nun Amonine ganle, a yi ne birin nasiga Yuda xili ma a kaladeni, fata Alatalaa falan na a naxan ti a walikene xɔn, nabine. ³Na fata Alatalaa yamarin nan tun na, naxan yi waxi Yuda ba feni a yetagi Manase a yulubine fe ra. ⁴Manase bata yi sɔntare wuyaxi faxa, a yi Yerusalen rafe a fe ɲaxine ra. Alatala mi wa a mafelu feni mume!

⁵Yehoyakimi kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ⁶Yehoyakimi yi faxa. A dii xemen Yoyakin yi ti a ɲɔxɔni mangayani. ⁷Misiran mangan mi fa mini a

yamanani, bayo Babilɔn mangan bata yi a bɔxɔn birin tongo keli Misiran baani han sa dɔxɔ Efirati baan na.

Yoyakin, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 36.9-10

⁸Yoyakin findi mangan na a jɛɛ fu nun firinden nan ma, a kike saxan ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Nexusuta, Yerusalen kaana Elanatan ma dii temena. ⁹Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi. ¹⁰Na waxatini, Babilɔn mangan Nebukadanesari a walikene yi siga Yerusalen xili ma, e yi taan nabilin yengeni. ¹¹Babilɔn mangan Nebukadanesari yetɛɛn yi fa taan yetagi, a walikene yi na yenge. ¹²Nayi, Yuda mangan Yoyakin yi siga, a sa a yete dentege Babilɔn mangan xa, e nun a nga nun a walikene nun a mangane nun a kuntigine. Yoyakin a mangayaan jɛɛ solomasexedeni, Babilɔn mangan yi a suxu. ¹³Nebukadanesari yi nafunla birin ba Alatala Batu Banxini e nun manga banxin nafunle, Isirayila mangan Sulemani xema goronna naxanye birin nafala Alatala banxini, a ne kala, alo Alatala a falaxi kii naxan yi. ¹⁴Nebukadanesari yi Yerusalen kaane birin xali suxuni, kuntigine nun sofane, e birin malanxina muxu wuli fu sa yiirawanle nun xabune birin fari. A yiigelitɔne nan tun lu yamanani. ¹⁵Nebukadanesari yi Yoyakin xali Babilɔn yi, a yi mangana nga suxu Yerusalen yi siga Babilɔn yi e nun mangana jaxanle nun a kuntigine nun a yamanan muxu gbeene. ¹⁶Babilɔn mangan mɔn yi sofa kendene birin xali konyiyani Babilɔn yi, muxu wuli solofere e nun yiirawanle nun xabune, muxu wuli keden. ¹⁷Babilɔn mangan yi Yoyakin sɔxɔ Matani findi mangan na a jɔxɔni, a naxan xili masara a Sedeki.

Sedeki, Yuda Mangana

Yeremi 52.1-3 nun Taruxune

Firinden 36.11-12

¹⁸Sedeki findi mangan na a jɛɛ mɔxɔjɛn nun kedenden nan ma, a yi jɛɛ fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Xamutali, Yeremi a dii temena, Libina kaana. ¹⁹Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo Yehoyakimi a liga kii naxan yi. ²⁰Na liga Alatala xɔlɔn nan ma fe ra Yerusalen nun Yuda xili ma, a yi waxi naxanye ba feni a yetagi.

Sedeki fan yi murute Babilɔn mangan xili ma.

Yeremi 39.1-7 nun 52.4-11

25 Sedeki a mangayaan jɛɛ solomanaaninden kike fuden xi fude lɔxɔni, Babilɔn mangan Nebukadanesari nun a ganla birin yi fa Yerusalen xili ma, a yi daaxadeni tɔn a yetagi, e yi yire makantanxine ti a rabilinna birin yi. ²E lu taan yenge han Manga Sedeki a mangayaan jɛɛ fu nun kedendena. ³Na jɛɛn kike naaninden xi solomanaaninde lɔxɔni, kamen yi gbo ayi taani, donse mi yi fa yamanan muxune yii. ⁴Nayi, Babilɔn ganla yi taan yinna yirena nde rabira. Kɔɛɛn na, hali Babilɔn kaane to yi taan nabilinxi, Yuda sofane birin yi e gi, e dangu taa makantan yin firinne longonna ra, e sa mini taan so dɛɛn na mangana nakɔn dexɔn. Sofane yi e gi, e nun mangan yi siga Araba tonbonna lantaan mabinni. ⁵Koni, Babilɔn sofa ganla yi mangan sagatan, e sa a li Yeriko meremerene yi, a ganla birin yi xuya ayi, e yi e masiga a ra. ⁶E yi mangan suxu, e siga a ra Babilɔn mangan fema Ribila taani, e yi sa a makiti menni. ⁷E Sedeki a diine kɔɛ raxaba a yetagi, e mɔn yi Sedeki yɛɛne sɔxɔjɛn ayi, e yi a xidi sula yɔlɔnxɔnna ra, e siga a ra Babilɔn yi.

Yerusalen kala fena

*Yeremi 39.8-10 nun 52.12-27 e nun
Taruxune Firinden 36.17-21*

⁸Kike suulunden xi soloferede lɔxɔni, Babilɔn mangan Nebukadanesari a mangayaan jɛɛ fu nun solomanaaninden ma, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan, Babilɔn mangana kuntigina nde yi so Yerusalen yi. ⁹A yi tɛɛn so Alatala Batu Banxin na e nun mangana banxin nun Yerusalen banxine birin. A yi banxi kɛndene birin gan. ¹⁰Babilɔn sofa ganla naxan birin yi mangan kantan muxune xunna fɔxɔ ra, ne yi Yerusalen yinne kala. ¹¹Muxu dɔnxɛn naxanye yi luxi taani, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne xali konyiyani, naxanye bata yi e yete sa Babilɔn mangan sagoni e nun yama dɔnxɛna. ¹²Koni mangan kantan muxune xunna yi yi-igelitɔna ndee lu yamanani alo manpa bili siine nun xɛɛ biine.

¹³Sula senbetenna naxanye yi Alatala Batu Banxini, Babilɔn kaane yi ne kala, e nun ige maxali wontorone nun ige ramara se sula daxi gbeena, e yi siga na sulan na Babilɔn yi. ¹⁴E yi tundene nun tɛɛ kɔ seene nun lenpu ratu seene nun se sa lefane birin tongo e nun wali se sula daxin naxanye birin yi rawalima Ala Batu Banxini. ¹⁵Mangan kantan muxune xunna mɔn yi wusulan gan seene nun wuli xuya goronne tongo, xema daxine nun gbeti fixɛ daxine birin. ¹⁶Senbeten firinna nun ige ramara se gbeen nun ige maxali wontorone Sulemani naxanye rafala Alatala Batu Banxin xa, ne birin sula daxin nan yi a ra naxanye binyen xasabin mi yi nɔɛ yate. ¹⁷Senbeten kɛdenna yi mate nɔngɔnna yɛ fu nun solomasexe, kondɛn yi a xunna, naxan yi mate nɔngɔnna yɛ saxan, a kondɛn yi rayabuxi sula yɔlɔnxɔn yalane nun girenada wudi bogi sawura sula daxine nan

na. Senbeten firinden fan yi na kii nin e nun a rayabu kiina.

¹⁸Mangan kantan muxune xunna yi saraxarali kuntigin Seraya suxu, e nun saraxarali firinden Sofoni nun dɛɛn kantan muxu saxanne. ¹⁹A yi sofa kuntigina nde suxu e nun xeme suulun mangana muxune ye naxanye yi taani, e nun sofa kuntigina sebeli tiina, naxan yi sofa nenene xinle sebema, e nun Yuda kaane muxu tonge senninna naxanye yi taani. ²⁰Mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi e tongo, a siga e ra Babilɔn mangan fema Ribila taani. ²¹Babilɔn Mangan yi yamarin fi, e yi e faxa Ribila taani Xamata yamanani. Yuda kaane siga konyiyani na kii nin, e makuya e yamanan na.

Gedali, Yuda yamana kanna

Yeremi 40.7-41.18

²²Babilɔn mangan Nebukadanesari yi Yuda yamanan muxu dɔnxɛne sa Gedali a yamarin bun ma, Axikan ma dii xemena, Safan mamandenna. ²³Sofa kuntigine nun e sofane birin to na mɛ, a Babilɔn mangan bata Gedali findi yamana kanna ra, e yi siga Gedali fema Misipa taani, Netaniyaa dii xemɛn Yisimayeli nun Kareyaa dii xemɛn Yoxanan nun Tanxumeti a dii xemɛn Seraya Netofa kaan nun Maka kaana dii xemɛn Yaasaniya, e nun e ganle. ²⁴Gedali yi a kɔlɔ e nun e ganle xa, a naxa, “ɛ nama gaxu sese ra Babilɔn kaane kuntigine fe ra, ɛ lu yamanani, ɛ wali Babilɔn mangan xa, ɛ herin sɔtɔma nen.” ²⁵Koni, jɛɛn kike soloferedeni, Netaniyaa dii xemɛn Yisimayeli, Elisama mamandenna, mangan xabilan muxuna nde, na yi fa, muxu fu biraxi a fɔxɔ ra, e yi Gedali faxa, e nun Yuda kaane nun Babilɔn kaan naxanye yi a fema Misipa taani. ²⁶Nayi, yamanan muxune birin, yiigelitɔne nun nifulu kanne, e nun sofa kuntigine yi keli, e

siɣa Misiran yi, bayo e yi gaxuxi Babilɔn kaane yɛɛ ra.

Yoyakin mini feen kasoon na

Yeremi 52.31-34

²⁷ Yuda mangan Yoyakin suxun jɛɛ tonge saxan e nun soloferedeni, Babilɔn mangana Ewili-Merodaki a mangayaan jɛɛ fɔlɔni, a yi hinan Yuda mangan Yoyakin na, a yi a ramini kasoon na, na

jɛɛn kike fu nun firinden xi mɔxɔjɛn nun soloferede lɔxɔni. ²⁸ A yi fala faɣin ti a xa. Mangan bonna naxanye yi a fema Babilɔn yi, a yi a tiden mate ne birin xa. ²⁹ A yi a kasorasa dugine masara, Yoyakin yi a dege mangana tabanla ra a siimayaan birin yi. ³⁰ A makoon yi seen naxanye ma lɔxɔ yo lɔxɔ, mangan yi lu ne soe a yii a siimayaan birin yi.

Taruxune Singena

Yuda Mangane Fe Taruxune

Kitabun yire firinna naxanye xili “Taruxune,” ne Yuda bɔnsɔnna mangane nan ma fe falama. Taruxune Singena Isirayila kaane benbane bari feen nan falama keli N Benba Adama ma han sa dɔxɔ Dawuda sayaan waxatin na. Manga Dawuda fe taruxun nan Kitabun yireni ito kui, yanyina nde jɛɛ wuli keden jɔxɔn benun Yesu xa bari. Taruxune Singen nun Samuyeli Firinden nun Mangane Singen kitabu yirene e maliga yire wuyaxi yi.

Isirayila kaane benbane

1 Adama nan Seti sɔtɔ. Seti yi Enosi sɔtɔ. Enosi yi Kenan sɔtɔ. ²Kenan yi Mahalaleli sɔtɔ. Mahalaleli yi Yaredi sɔtɔ. ³Yaredi yi Xenɔki sɔtɔ. Xenɔki yi Matusela sɔtɔ. Matusela yi Lameki sɔtɔ. ⁴Lemeki yi Nuhan sɔtɔ. Nuhan yi Semi nun Xami nun Yepeti sɔtɔ.

Dunuja Fɔlɔn 10.2-20

⁵Yepeti a diine xinle ni itoe ra: Gomere nun Magogo nun Madayi nun Yawani nun Tubali nun Meseki nun Tirasi.

⁶Gomere a diine xinle ni itoe ra: Asike-nasi nun Rifati nun Togarama.

⁷Yawani a diine xinle ni itoe ra: Elisaha nun Tarasisi nun Sipiri nun Rodanimi.

⁸Xami a diine xinle ni itoe ra: Kusi nun Misiran nun Puti nun Kanan. ⁹Kusi a diine xinle ni itoe ra: Seba nun Xawila nun Sabata nun Raama nun Sabiteka. Raama diini itoe nan sɔtɔ: Saba nun Dedan. ¹⁰Kusi yi Nimirodi bari. Na findi yengeso belebelen nan na dunuja yi. ¹¹Misiran yi diine sɔtɔ naxanye findixi Ludu kaane

nun Anami kaane nun Lehaba kaane nun Nafatu kaane nun ¹²Patirusu kaane nun Kasaluxu kaane nun Kafatoro kaane ra. Filisitine benbane nan Kafatoro kaane ra. ¹³Kanan yi a dii singen Sidɔn sɔtɔ e nun gbeteye naxanye findixi Xitine nun ¹⁴Yebusu kaane nun Amorine nun Girigasane nun ¹⁵Xiwine nun Arakane nun Sini kaane nun ¹⁶Arawada kaane nun Semara kaane nun Xamata kaane ra.

Dunuja Fɔlɔn 10.21-31 nun 11.10-27

¹⁷Semi a diine xinle ni itoe ra: Elan nun Asuri nun Arapaxadi nun Ludu e nun Arami.

Arami a diine ni i ra: Yusu nun Xulu nun Geteri e nun Meseki.

¹⁸Arapaxadi yi Selaxa sɔtɔ. Selaxa yi Eberi sɔtɔ. ¹⁹Eberi yi dii xeme firin sɔtɔ. Keden xili Pelegi* bayo dunuja yitaxun a waxatin nin. A xunyen xili Yokatan.

²⁰Yokatan ma diine ni i ra: Alomodadi nun Selefa nun Xasaramaweti nun Yera nun ²¹Hadoran nun Yusali nun Dikila nun ²²Ebali nun Abimayele nun Saba nun ²³Ofiri nun Xawila nun Yobabo. Yokatan ma diine nan ne ra.

²⁴Semi yi Arapaxadi sɔtɔ. Arapaxadi yi Selaxa sɔtɔ. ²⁵Selaxa yi Eberi sɔtɔ. Eberi yi Pelegi sɔtɔ. Pelegi yi Rewu sɔtɔ. ²⁶Rewu yi Serugu sɔtɔ. Serugu yi Nahori sɔtɔ. Nahori yi Tera sɔtɔ. ²⁷Tera yi Iburama sɔtɔ naxan findixi Iburahima ra.

Nabi Iburahimaa diine

Dunuja Fɔlɔn 25.12-16

²⁸Iburahima yi Isiyaga nun Sumayila sɔtɔ. ²⁹Sumayilaa dii singen yi xili nen Nebayoti. Kedari nun Adibeli nun Mibisan nun ³⁰Misema nun Duma nun Masa nun Xadada nun Tema nun ³¹Yeturu nun Nafisi nun Kedema, Sumayilaa diine nan yi ne fan na.

*1:19 Pelegi bunna neen fa fala “Mayitaxunna.”

Dunufa Fɔɓn 25.1-4

³²Ibrahim a konyi ɲaxanla[†] Keturaa dii xemene xinle ni itoe ra a naxanye bari Ibrahim xa: Simiran nun Yokan nun Medan nun Midiyan nun Yisebaki nun Suwa. Yokan yi Saba nun Dedan sɔɔ. ³³Midiyan yi Efa nun Efere nun Xanɔki nun Abida nun Elida sɔɔ. Keturaa diine nan e birin na.

Dunufa Fɔɓn 36.10-14

³⁴Ibrahim yi Isiyaga sɔɔ. Isiyaga yi Esayu nun Isirayila sɔɔ.

³⁵Esayu a diine xinle ni itoe ra: Elifasi nun Reyuli nun Yewusi nun Yalami nun Kora.

³⁶Elifasi a diine xinle ni itoe ra: Teman nun Omaru nun Sefo nun Gatami nun Kenasi nun Timina nun Amaleki.

³⁷Reyuli a diine xinle ni itoe ra: Naxati nun Sera nun Sama nun Misa.

Dunufa Fɔɓn 36.20-28

³⁸Seyiri a diine xinle ni itoe ra: Lotan nun Sobali nun Sibeyon nun Ana nun Disson nun Eseri nun Disan.

³⁹Lotan yi Xori nun Homami sɔɔ. Lotan magilen yi xili nen Timina.

⁴⁰Sobali yi Aliyan nun Manaxati nun Ebalu nun Sefi nun Onan sɔɔ.

Sibeyon yi Aya nun Ana sɔɔ.

⁴¹Ana yi Dison sɔɔ.

Dison yi Xamaran nun Eseban nun Itiran nun Keran sɔɔ.

⁴²Eseri yi Bilihan nun Saawan nun Yaakan sɔɔ.

Disan yi Yusu nun Aran sɔɔ.

Dunufa Fɔɓn 36.31-43

⁴³Mangane nan itoe ra naxanye yi Edon yamanan xun na benun Isirayila kaane xa mangan sɔɔ waxatin naxan

yi. Beyori a diin Bela yi findi manga singen na, naxan ma taan yi xili Dinhaba. ⁴⁴Bela to faxa, Seraa diin Yobabo, Bosara kaan yi findi mangan na. ⁴⁵Yobabo to faxa, Xusama, naxan yi kelixi Teman yamanani, na yi findi mangan na. ⁴⁶Xusama to faxa, Bedadaa diin Xadada yi findi mangan na. A tan nan Midiyan kaane no Moyaba boxoni. A taan yi xili nen Abiti. ⁴⁷Xadada to faxa, Masareka kaan Samala yi findi mangan na. ⁴⁸Samala to faxa, Sayuli yi findi mangan na, naxan yi kelixi Rehoboti taani baan de. ⁴⁹Sayuli to faxa, Akibori a diin Baali-Xanan yi findi mangan na. ⁵⁰Baali-Xanan to faxa, Xadada yi findi mangan na. A taan yi xili nen Pawu. A ɲaxanla yi xili nen Mehetabeli, Matiredi a dii temena, Mesahabi mamandenna.

⁵¹Xadada to faxa, muxuni itoe nan findi Edon mangane ra: Manga Timina nun Manga Aliwa nun Manga Yeteti nun ⁵²Manga Yoholibama nun Manga Ela nun Manga Pinon nun ⁵³Manga Kenasi nun Manga Teman nun Manga Mibisari nun ⁵⁴Manga Magadiyeli nun Manga Irami. Ne nan yi Edon mangane ra.

Isirayila yixetene*Dunufa Fɔɓn 35.23-26*

2 Isirayila diine xinle ni itoe ra: Ruben nun Simeyon nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Sabulon nun ²Dan nun Yusufu nun Bunyamin nun Nafatali nun Gadi nun Aseri.

Ruti 4.18-22 Matiyu 1.3-6

³Yuda a diine xinle ni itoe ra: Eri nun Onan nun Selaxa. Kanan kaa ɲaxanla nde nan na dii saxanne bari a xa, Suyaa dii temena. Yudaa dii singena Eri yi fe ɲaxin liga Alatala yee ra yi. A yi a faxa na ma. ⁴Yuda mamuxun Tamari yi Peresi

[†]1:32 *Konyi ɲaxanle* sariyan sebexi Xorɔyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra a naxan sɔɔ a ɲaxanla ra.

nun Sera bari a xa. Yuda dii suulun sɔɔ na kii nin.

⁵Peresi yi Xesirɔn nun Xamuli sɔɔ.

⁶Sera yi dii suulun sɔɔ: Simiri nun Etani nun Heman nun Kalikɔli nun Dara. ⁷Karimi yi Akan sɔɔ, naxan tinx-intareyaan liga Isirayila ra, a to se ratɔnxine tongo. ⁸Etani yi Asari sɔɔ.

⁹Xesirɔn yi Yerameeli nun Rami nun Kalebi[‡] sɔɔ.

¹⁰Rami yi Aminadabo sɔɔ. Aminadabo yi Naxason sɔɔ, naxan findi Yuda bɔnsɔnna kuntigin na. ¹¹Naxason yi Salimon sɔɔ. Salimon yi Boosu sɔɔ. ¹²Boosu yi Obedi sɔɔ. Obedi yi Yese sɔɔ. ¹³Yese a dii xemene xinle ni itoe ra: Eliyabi nan yi a dii singen na, a firindena Abinadabo, a saxandena Simeya, ¹⁴a naanindena Nataneli, a suulundena Radayi, ¹⁵a sennindena Osemi, a soloferedena Dawuda. ¹⁶Yese a dii temene xinle ni itoe ra: Seruya nun Abigayili. Seruya yi dii xeme saxan sɔɔ: Abisayi nun Yowaba nun Asaheli. ¹⁷Abigayili yi Amasa sɔɔ Yeteri xa, naxan fataxi Sumayila bɔnsɔnna ra.

¹⁸Xesirɔn ma diin Kalebi a paxanle Asuba nun Yeriyoti, ne yi diini itoe bari Kalebi xa: Yesere nun Sobaba nun Aradon. ¹⁹Asuba to faxesa, Kalebi yi Efarata dɔɔ, a yi Xuru bari a xa. ²⁰Xuru yi Yuri sɔɔ. Yuri yi Besaleli sɔɔ. ²¹Dɔnxen na, Xesirɔn to jɛɛ tonge sennin sɔɔ, a yi Galadi benban Makiri a dii temen dɔɔ, a yi a kolon paxanla ra. E yi Segubu sɔɔ. ²²Segubu yi Yayiri sɔɔ, naxan findi taa mɔxɔɔn nun saxan xun na Galadi yamanani. ²³Koni, Gesuri kaane nun Arami kaane yi Yayiri taane tongo e nun Kenata taan nun a rabillinne, e birin malanxina taa tonge sen-

nin. Makiri yixetene nan ne birin na, naxan Galadi masege.

²⁴Xesirɔn to faxesa Kalebi-Efarata taani, a paxanla Abiya yi Asexuri bari a xa, naxan Tekowa taan masege. ²⁵Xesirɔn ma dii singen Yerameeli a diine ni i ra: a dii singen Rami nun Buna nun Oreni nun Osemi nun Axiya. ²⁶Yerameeli a paxalan bodena Atara yi Onan bari. ²⁷Yerameeli a dii singen Rami a diine xinle ni itoe ra: Masi nun Yamin nun Ekeri. ²⁸Onan yi Samayi nun Yada sɔɔ. Samayi yi Nadaba nun Abisuri sɔɔ. ²⁹Abisuri a paxanla Abixali yi Axaban nun Molidi sɔɔ. ³⁰Nadaba yi Seleda nun Apayimi sɔɔ. Seleda yi faxesa diitareyani. ³¹Apayimi yi Yisi sɔɔ. Yisi yi Sesan sɔɔ. Sesan yi Axalayi sɔɔ. ³²Samayi xunyen Yada yi Yeteri nun Yonatan sɔɔ. Yeteri yi faxesa diitareyani. ³³Yonatan yi Peleti nun Sasa sɔɔ. Yerameeli yixetene nan ne ra. ³⁴Sesan mi dii xeme yo sɔɔ fɔ dii temene. A konyi xemen Misiran kaan yi xili nen Yara. ³⁵Sesan yi a dii temen fi a konyi xemen Yara ma. A yi Atayi bari a xa. ³⁶Atayi yi Natan sɔɔ. Natan yi Sabadi sɔɔ. ³⁷Sabadi yi Efilali sɔɔ. Efilali yi Obedi sɔɔ. ³⁸Obedi yi Yehu sɔɔ. Yehu yi Asari sɔɔ. ³⁹Asari yi Xelési sɔɔ. Xelési yi Eleyasa sɔɔ. ⁴⁰Eleyasa yi Sisimayi sɔɔ. Sisimayi yi Salun sɔɔ. ⁴¹Salun yi Yekamiya sɔɔ. Yekamiya yi Elisama sɔɔ.

⁴²Yerameeli xunyen Kalebi a dii singen yi xili Mesa. Mesa yi Sifi nun Maresa sɔɔ, naxan findixi Xebiron kaane benban na. ⁴³Xebiron yi Kora nun Tapuwa nun Rekemi nun Sema sɔɔ. ⁴⁴Sema yi Raxami sɔɔ. Raxami yi Yorekami sɔɔ. Rekemi yi Samayi sɔɔ. ⁴⁵Samayi yi Mayon sɔɔ. Mayon yi Beti-Suru sɔɔ. ⁴⁶Kalebi a konyi paxanla^f Efa yi Xarani

[‡]2:9 *Kalebi* mɔn xili nen Kelubayi.

^f2:46 *Konyi paxanle* sariyan sebexi Xɔɔɔyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan sɔɔ a paxanla ra.

nun Mosa nun Gasesi bari a xa. Xarani yi Gasesi sɔɔ. ⁴⁷Yadaya i diine xinle ni itoe ra: Regemi nun Yotami nun Gesana nun Peleti nun Efa nun Saafi. ⁴⁸Kalebi a konyi paxanla Maka yi Seberi nun Tirana bari a xa. ⁴⁹Maka mɔn yi Madamanna fafe Saafi bari e nun Sewa, Makabena nun Gibeya fafe. Kalebi a dii temen yi xili Akasa.

⁵⁰Kalebi yixetɛ gbete ye nan itoe fan na. A paxanla Efarataa dii singen Xuru a diine ni i ra: Sobali naxan Kiriyati-Yeyarin taan masege, ⁵¹Salima naxan Betelemi taan masege e nun Xarefi naxan Beti-Gaderi taan masege. ⁵²Sobali naxan Kiriyati-Yeyarin taan masege, na yixetene ni i ra: Harowe nun Menuhoti kaane fɔxɔ kedenna nun ⁵³Kiriyati-Yeyarin xabilan muxun naxanye findixi Yitirine nun Putine nun Sumane nun Miserayine ra. Ne nan findixi Sora taan muxune nun Esetayoli taan muxune ra. ⁵⁴Salima yixetene ni i ra: Betelemi kaane nun Netofa kaane nun Atiroti-Beti-Yowaba kaane nun Manaxati kaane fɔxɔ kedenna nun Sorine nun ⁵⁵sebelitine xabilan naxanye yi dɔxi Yabesa taani e nun Tiratine nun Simeyatane nun Sukatine. Kenine nan ne ra, naxanye fataxi Xamati ra, Rekabu a denbayaan benbana.

Manga Dawudaa diine

Samuyeli Firinden 3.2-5

3 Dawuda diin naxanye bari Xebiron taani, ne ni i ra. A dii singen yi xili nen Aminon, naxan nga yi findixi Yesereli kaana Axinowami ra. A dii firinden yi xili Daniyeli, naxan nga yi Karemele kaana Abigayili ra. ²A saxanden yi xili Abisalomi, naxan nga yi findixi Gesuri taan Manga Talamayi a dii temen Maka ra. A naaninden yi xili

Adoniya, naxan nga yi findixi Xagiti ra. ³A suulunden yi xili Sefati, naxan nga yi findixi Abitali ra. A senninden yi xili Yitireyami, naxan nga yi Egela ra. ⁴Dii senninni itoe barixi Xebiron taan nin Dawudaa mangayaan naba denaxan yi jee solofere kike sennin. A yi mangayaan naba Yerusalen taani jee tonge saxan jee saxan.

⁵Amiyeli a dii temen Batiseba dii naaninni itoe nan sɔɔ Dawuda xa Yerusalen yi: Simeya nun Sobaba nun Natan nun Sulemani. ⁶Dawuda mɔn dii xeme solomanaanin gbete ye sɔɔ nen: Yibixari nun Elisuwa nun Elifeleti nun ⁷Noga nun Nefegi nun Yafiya nun ⁸Elisama nun Eliyada nun Elifeleti. ⁹Dawudaa dii xemene nan ne ra. Konyi paxanle⁸ diin naxanye bari a xa, ne mi ne ye. Tamari nan yi e magilen na.

Yuda Mangane

¹⁰Sulemani nan Robowan sɔɔ. Robowan yi Abiya sɔɔ. Abiya yi Asa sɔɔ. Asa yi Yosafati sɔɔ. ¹¹Yosafati yi Yehorami sɔɔ. Yehorami yi Axasiya sɔɔ. Axasiya yi Yowasa sɔɔ. ¹²Yowasa yi Amasiya sɔɔ. Amasiya yi Asari sɔɔ. Asari yi Yotami sɔɔ. ¹³Yotami yi Axasi sɔɔ. Axasi yi Xesekiya sɔɔ. Xesekiya yi Manase sɔɔ. ¹⁴Manase yi Amɔn sɔɔ. Amɔn yi Yosiya sɔɔ. ¹⁵Yosiya a dii singen findi Yoxanan nan na, a dii firindena, Yehoyakimi, a saxandena, Sedeki, a naanindena, Salun. ¹⁶Yehoyakimi yi Yoyakin nun Sedeki sɔɔ.

¹⁷Yoyakin naxan suxu konyiyani, na diine ni i ra: Selatili nun ¹⁸Malakirami nun Pɛdaya nun Senasari nun Yekamiya nun Hosama nun Nedabiya. ¹⁹Pɛdaya yi Sorobabeli nun Simeyi sɔɔ. Sorobabeli yi Mesulan nun Xananiya sɔɔ.

§3:9 *Konyi paxanle* sariyan sebexi Xɔɔɔyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, Dawuda naxanye sɔɔ a paxanla ra.

Selomiti nan yi e magilen na. ²⁰Pedaya mən yi dii suulun gbeteye sɔɔ: Xasuba nun Oheli nun Bereki nun Xasadiya nun Yusabi-Xeseda. ²¹Xananiya yixetene ni i ra: Pelati nun Yesaya nun Refayaa diine nun Aranan ma diine nun Abadi a diine nun Sekani a diine. ²²Sekani dii senninni itoe nan sɔɔ: Semaya nun Xatusi nun Yigali nun Bariya nun Neyaraya nun Safati. ²³Neyaraya dii saxanni itoe nan sɔɔ: Eliyowenayi nun Xisikiya nun Asirikami. ²⁴Eliyowenayi dii solofereni itoe nan sɔɔ: Hodafiya nun Eliyasibi nun Pelaya nun Akubu nun Yoxanan nun Delaya nun Anani.

Yuda xabila gbeteye

4 Yuda yixetene ni i ra: Peresi nun Xesirən nun Karimi nun Xuru nun Sobali. ²Sobali a diin Reyaya yi Yaxati sɔɔ. Yaxati yi Axumayi nun Lahadi sɔɔ. Sorane xabilane fataxi ne nan na. ³Yesereli nun Yisema nun Yidibasi nan Etami taan masege. E magilen yi xili Haseleliponi. ⁴Penuyeli nan Gedori taan masege. Xuru a diina Eseri nan Xusa taan masege. Efarataa dii singen Xuru nan Betelemi taan masege. ⁵Asexuri yi Tekowa taan masege, paxalan firin yi naxan yii, Xela nun Nara. ⁶Nara yi Axusami nun Xeferi nun Temeni nun Axasetari bari a xa. ⁷Xela yi Sereti nun Soxara nun Etenani ⁸nun Kosi bari a xa. Kosi yi Anubi nun Sobeba sɔɔ, e nun Harumi a dii Axaraxeli xabilane.

⁹Yabesa yi binyen sɔɔ dangu a ngaxakedenne ra. A nga a xili sa nen Yabesa bayo a naxa, “N bata a xali tərɔni.”**
¹⁰Yabesa yi Isirayilaa Ala maxandi, a naxa, “Yandi, n baraka! I yi n ma bɔxɔn fari sa. I senben xa lu n xɔn, i n natanga tərɔn ma alogo fe xɔlen nama n sɔɔ.” Ala yi a duban yabi.

¹¹Suxa ngaxakedenna Kelubu yi Mexiri sɔɔ. Mexiri yi Eseton sɔɔ. ¹²Eseton yi Beti-Rafa nun Paseya nun Texinna sɔɔ. Texinna nan Naxasa taan masege. Ne findixi Reka kaane nan na.

¹³Kenasi yi Otiniyeli nun Seraya sɔɔ. Otiniyeli yi Xatati nun Meyonotayi sɔɔ. ¹⁴Meyonotayi yi Ofara sɔɔ. Seraya yi Yowaba sɔɔ, yiirawanle benbana, naxanye yi dɔxi Yiirawanle Lanbanni. ¹⁵Yefune a diin Kalebi yi Iru nun Ela nun Nami sɔɔ. Ela yi Kenasi sɔɔ.

¹⁶Yehaleleli a diine ni i ra: Sifi nun Sifa nun Tiriya nun Asareli.

¹⁷Esiraa diine ni i ra: Yeteri nun Meredi nun Efere nun Yalon. Meredi a paxanla nde yi Mariyama nun Samayi nun Yiseba bari. Yiseba nan Esitemowa taan masege. ¹⁸Misiran mangana dii temen Biti naxan yi dɔxi Meredi xɔn ma, na nan na diine bari. Meredi mən yi Yahudiya paxanla nde dɔxɔ, na diine ni i ra: Yaredi naxan Gedori taan masege e nun Xeberi naxan Soko taan masege e nun Yekutiyyeli naxan Sanowa taan masege. ¹⁹Hodiyaa paxanla naxan findixi Naxami magilen na, na yixetene yi findi Garimi kaane ra naxanye yi dɔxi Keyila taani e nun Maka kaan naxanye yi dɔxi Esitemowa taani.

²⁰Simon ma diine ni i ra: Aminon nun Rinna nun Ben-Xanan nun Tilon.

Yisi a diine ni i ra: Soxeti nun Ben-Soxeti.

²¹Yudaa diin Selaxa yixetene ni i ra: Eri naxan Leka taan masege, e nun Laada naxan Maresa taan masege, e nun xabilan naxanye yi dugi sɔxɔnne ra Beti-Asibeya yi, e nun ²²Yokimi nun Koseba kaane nun Yowasa nun Sarafa naxan yi Moyaba nun Yasubi-Lexemi xun na. Fe fonne nan ne ra. ²³Ne yixetene yi findi feɣe rafalane ra mangan xa Netayimi nun Gedera taane yi.

** 4:9 *Yabesa* maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna neen fa fala “Xɔlena.”

Simeyɔn yixetene

Yosuwe 19.2-10

²⁴ Simeyɔn yixetene ni i ra: Nemuweli nun Yamin nun Yaribi nun Sera nun Sayuli. ²⁵ Sayuli yi Salun sɔɔ. Salun yi Mibisan sɔɔ. Mibisan yi Misema sɔɔ. ²⁶ Misema yi Xamuweli sɔɔ. Xamuweli yi Sakuru sɔɔ. Sakuru yi Simeyi sɔɔ. ²⁷ Simeyi yi dii xeme fu nun sennin sɔɔ e nun dii tɛmɛ sennin. A ngaxakedenne mi dii wuyaxi sɔɔ. E xabilan muxune mi wuya ayi alo Yuda bɔnsɔnna muxune. ²⁸ E yi dɔxi taani itoe nin: Beriseba nun Molada nun Xasari-Suwali nun ²⁹ Bila nun Esemi nun Toladi nun ³⁰ Betuyeli nun Xoroma nun Sikilaga nun ³¹ Beti-Marakaboti nun Xasari-Susimi nun Beti-Biri nun Saarayimi. E yi lu na taane yi han Dawudaa mangayaan waxatini. ³² E mɔn dɔxɔ nen taa suulun gbete ye yi: Etami nun Ayin nun Rimɔn nun Token nun Asan ³³ e nun e rabilinne siga han Baalati taani. E dɔxɔdene nun e benbane nan ne ra naxanye sebexi e bɔnsɔn kedin kui.

³⁴ Simeyɔn bɔnsɔnna xabilane kuntigine xinle ni itoe ra: Mesobabo nun Yameleki nun Amasiyaa diin Yosahi nun ³⁵ Yoweli nun Yosibiya a diin Yehu, Seraya mamandenna, Asiyeli tolobitana, e nun ³⁶ Eliyowenayi nun Yaakoba nun Yesohaya nun Asaya nun Adiyeli nun Yesimiyeli nun Benaya nun ³⁷ Sifeyi a diin Sisa. Alon nan Sifeyi sɔɔ. Yedaya nan Alon sɔɔ. Simiri nan Yedaya sɔɔ. Semaya nan Simiri sɔɔ.

³⁸ Xabilane kuntigine nan ne ra. E denbayane gbo ayi nen han! ³⁹ E yi siga han Gedori taan lanbanna sogeteden binna balo yire fendeni e xuruseene xa. ⁴⁰ E sa sexe yire fapine to menni xuruseene xa. Na bɔxɔne yi gbo, bɔɲe xunbenla na. Xami bɔnsɔnna muxuna ndee yi na nun. ⁴¹ Muxun naxanye xinle sebe itoe

ra, ne nan siga Yuda Manga Xesekiyaa waxatini, e sa Xami bɔnsɔnna muxune nun Meyunin bɔnsɔnna muxune banxine birin kala, e yi e raxɔri alogo e xa dɔxɔ na, balo fapin yi denaxan yi e xuruseene xa. ⁴² Simeyɔn bɔnsɔnna muxu keme suulun yi siga Seyiri geya yireni. E yeeratine yi findixi Yisi a diine nan na: Pelati nun Neyaraya nun Refaya nun Yusiyeli. ⁴³ E yi sa Amaleki dɔnxene faxa, naxanye e gi yengen bun. E dɔxi menni han to.

Ruben yixetene

5 Ruben nan findi Isirayila dii singen na, koni e nun a fafe a paxanla nde bata yi kafu, nanara dii singe tiden yi ba a yii, a so Isirayilaa diin Yusufu a diine yii. Na nan a liga, e a foriya tiden ba a yii bɔnsɔn kedin ma. ² Yuda senben sɔɔ nen a ngaxakedenne tagi, a yixetena nde yi findi mangan na, koni dii singe tiden lu nen Yusufu yii.

³ Isirayilaa dii singen Ruben yi Xanɔki nun Palu nun Xesirɔn nun Karimi sɔɔ.

⁴ Yoweli yi Semaya sɔɔ. Semaya yi Gogo sɔɔ. Gogo yi Simeyi sɔɔ. ⁵ Simeyi yi Mike sɔɔ. Mike yi Reyaya sɔɔ. Reyaya yi Baali sɔɔ. ⁶ Baali yi Bɛera sɔɔ. Asiriya Mangan Tigilati-Pilesere yi Ruben bɔnsɔn xunna Bɛera suxu konyiyani.

⁷ Bera ngaxakedenne ni i ra xabila yeen ma alo e xinle sebexi e bɔnsɔn kedin kui kii naxan yi: e kuntigin Yeyiyeli nun Sakari nun ⁸ Asasi a diin Bela, Sema mamandenna, Yoweli tolobitana. E yi dɔxi Aroyeri nin siga han Nebo geyaan na sa dɔxɔ Baali-Meyɔn na. ⁹ Sogeteden binni, e yi siga, e sa dɔxɔ tonbonna dexɔn han Efirati xuden na. Bayo e xuruseene bata yi wuya ayi e yii Galadi yamanani. ¹⁰ Ruben bɔnsɔnna yi Hagarine yenge Manga Sɔli waxatini, e yi e nɔ, e yi dɔxɔ e banxine yi Galadi yamanan sogeteden binni.

Gadi yixetene

¹¹Gadi bənsənnə muxune yi dəxi Ruben bənsənnə muxune nan dəxən ma Basan yamanani siga han Salaka taana. ¹²Yoweli nan yi e kuntigi singen na Basan yamanani, a firindena, Safami. Na xanbi ra, Yanayi nun Safati. ¹³E ngaxakedenne muxu solofere ni i ra denbaya yeen ma: Mikeli nun Mesulan nun Seeba nun Yorayi nun Yakan nun Siya nun Eberi. ¹⁴Abixali a diine nan ne ra. Xuri nan Abixali sətə. Yarowa nan Xuri sətə. Galadi nan Yarowa sətə. Mikeli nan Galadi sətə. Yesisayi nan Mikeli sətə. Yado nan Yesisayi sətə. Busi nan Yado sətə. ¹⁵Abidiyeli a diina Axi, Guni mamandenna yi findi e xabilane xunna ra. ¹⁶Gadi bənsənnə muxune yi dəxi Galadi yamanan nun Basan yamanan nun e rabilinne nin siga han Sarən danna. ¹⁷Muxuni itoe xinle yi sebexi e bənsən kedin kui Yuda Manga Yotami nun Isirayila Manga Yerobowan waxatini.

¹⁸Ruben bənsənnə muxune nun Gadi bənsənnə muxune nun Manase bənsənnə muxune fəxə kedenna, ne sofane xasabin lan muxu wuli tonge naanin wuli naanin keme solofere tongo sennin nan ma. E birin yi fatan yenge sodeni. Yee masansan wure lefaan nun silanfanna^{††} nun xanla yi e birin yii. ¹⁹E yi Hagarine nun Yeturine nun Nafisine nun Nodabone yenge. ²⁰E yi Ala maxandi yengeni, a yi e mali, e yi Hagarine nun e xəyine birin nə. Ala yi e xuiin name bayo e yi e yigi saxi a tan nin. ²¹E yi e yaxune xuruseene suxu, jəgəme wuli tonge suulun nun yexeen nun sii wuli keme firin wuli tonge suulun, e nun sofali wuli firin. E yi muxu wuli keme fan suxu. ²²E yi e yaxu wuyaxi faxa bayo na yengen yi kelixi Ala nan ma. E yi lu dəxi

na han Isirayila yamaan suxu konyiyani waxatin naxan yi.

Manase bənsənnə yixetene

²³Manase bənsənnə fəxə kedenna yi dəxi yamanani keli Basan yamanan ma siga han Baali-Xerimon taana, Seniri geyaan san bun, denaxan mən xili Xerimon geyana. E yi wuya han! ²⁴E denbayane xunne ni i ra: Efere nun Yisi nun Eliyeli nun Asiriyeli nun Yeremi nun Hodafiya nun Yaxadiyeli. Sofa kendene nan yi na denbaya xunne ra e nun xili kanne. ²⁵Koni, e yi tinxintareyaan liga e benbane Ala ra, e yi Ala yanfa men kaane alane xən Ala bata yi muxun naxanye raxəri e yee ra, feen naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi. ²⁶Nayi, Isirayilaa Ala yi Asiriya Manga Puli radin e ma naxan mən xili Tigilati-Pilesere. E yi fa Ruben bənsənnə nun Gadi bənsənnə nun Manase bənsənnə fəxə kedenna suxu konyiyani. A yi siga e ra Xala nun Xabori nun Hara yi Gosan baan de, e mən denaxanye yi han to.

Lewi yixetene

²⁷Lewi yi Gərisən nun Kehati nun Merari sətə. ²⁸Kehati yi Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeli sətə. ²⁹Amirama yi dii xeme firin sətə, Haruna nun Musa e nun dii teme keden, Mariyama. Haruna yi Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara sətə. ³⁰Eleyasari yi Finexasi sətə. Finexasi yi Abisuwa sətə. ³¹Abisuwa yi Buki sətə. Buki yi Yusi sətə. ³²Yusi yi Seraxaya sətə. Seraxaya yi Merayoti sətə. ³³Merayoti yi Amari sətə. Amari yi Axituba sətə. ³⁴Axituba yi Sadəki sətə. Sadəki yi Aximaasi sətə. ³⁵Aximaasi yi Asari sətə. Asari yi Yoxanan sətə. ³⁶Yoxanan yi Asari sətə, naxan findi saraxaraliin na Ala Batu Banxini Yerusalem yi Sulemani naxan ti.

^{††}5:18 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

³⁷ Asari yi Amari sɔ́. Amari yi Axituba sɔ́. ³⁸ Axituba yi Sadɔ́ki sɔ́. Sadɔ́ki yi Salun sɔ́. ³⁹ Salun yi Xiliki sɔ́. Xiliki yi Asari sɔ́. ⁴⁰ Asari yi Seraya sɔ́. Seraya yi Yehosadaki sɔ́. ⁴¹ Alatala to Yuda nun Yerusalen kaane rasiga konyiyani Nebukadanesari xɔ́n, Yehosadaki fan yi suxu.

Lewi yixete gbeteýe

6 Lewi yi Gerisɔ́n nun Kehati nun Merari sɔ́. ² Gerisɔ́n yi Libini nun Simeyi sɔ́. ³ Kehati yi Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeli sɔ́. ⁴ Merari yi Maxali nun Musi sɔ́.

Lewi xabilane benbane ni i ra:

⁵ Gerisɔ́n xabilani: Gerisɔ́n yi Libini sɔ́. Libini yi Yaxati sɔ́. Yaxati yi Sima sɔ́. ⁶ Sima yi Yowa sɔ́. Yowa yi Yido sɔ́. Yido yi Sera sɔ́. Sera yi Yeyaterayi sɔ́.

⁷ Kehati xabilani: Kehati yi Aminadabo sɔ́. Aminadabo yi Kora sɔ́. Kora yi Asiri sɔ́. ⁸ Asiri yi Elikana sɔ́. Elikana yi Ebiyasafi sɔ́. Ebiyasafi yi Asiri sɔ́. ⁹ Asiri yi Taxati sɔ́. Taxati yi Yuriyeli sɔ́. Yuriyeli yi Yusiya sɔ́. Yusiya yi Sayuli sɔ́.

¹⁰ Elikana xabilani: Elikana yi Amasayi nun Aximoti ¹¹ nun Elikana sɔ́. Elikana yi Sofayi sɔ́. Sofayi yi Naxati sɔ́. ¹² Naxati yi Eliyabi sɔ́. Eliyabi yi Yeroxama sɔ́. Yeroxama yi Elikana sɔ́. Elikana yi Samuyeli sɔ́. ¹³ Samuyeli a diine ni i ra: a dii singena Yoweli e nun Abiya.

¹⁴ Merari xabilani: Merari yi Maxali sɔ́. Maxali yi Libini sɔ́. Libini yi Simeyi sɔ́. Simeyi yi Wusa sɔ́. ¹⁵ Wusaha yi Simeya sɔ́. Simeya yi Xagiya sɔ́. Xagiya yi Asaya sɔ́.

Beti baane Ala Batu Banxini

¹⁶ Dawuda yi Lewi bɔ́nsɔ́nna muxuna ndee dɔ́xɔ́ beti ba kuntigine ra Alatala Batu Banxini Layiri Kankiraan^{‡‡} fa menni waxatin naxan yi. ¹⁷ Ne nan yi betine bama Ala Batu Bubun yetagi, Naralan Bubuna han Manga Sulemani Alatala Batu Banxin ti Yerusalen yi waxatin naxan yi. E yi e wanla kema alo e yi yamarixi e ma kii naxan yi.

¹⁸ Na beti baane nun e diine xinle ni itoe ra:

Kehati xabilani: Yoweli nan beti baan Heman sɔ́. Samuyeli nan Yoweli sɔ́.

¹⁹ Elikana nan Samuyeli sɔ́. Yeroxama nan Elikana sɔ́. Eliyeli nan Yeroxama sɔ́. Towa nan Eliyeli sɔ́. ²⁰ Sufi nan Towa sɔ́. Elikana nan Sufi sɔ́. Maxati nan Elikana sɔ́. Amasayi nan Maxati sɔ́. ²¹ Elikana nan Amasayi sɔ́. Yoweli nan Elikana sɔ́. Asari nan Yoweli sɔ́. Sofoni nan Asari sɔ́. ²² Taxati nan Sofoni sɔ́. Asiri nan Taxati sɔ́. Ebiyasafi nan Asiri sɔ́. Kora nan Ebiyasafi sɔ́. ²³ Yisehari nan Kora sɔ́. Kehati nan Yisehari sɔ́. Lewi nan Kehati sɔ́. Isirayila nan Lewi sɔ́.

²⁴ Heman mali muxun naxan yi tixi a yiifanna ma, na yi findixi Asafi nan na. Bereki nan Asafi sɔ́. Simeya nan Bereki sɔ́. ²⁵ Mikeli nan Simeya sɔ́. Baaseya nan Mikeli sɔ́. Malakiya nan Baaseya sɔ́. ²⁶ Etini nan Malakiya sɔ́. Sera nan Etini sɔ́. Adaya nan Sera sɔ́. ²⁷ Etani nan Adaya sɔ́. Sima nan Etani sɔ́. Simeyi nan Sima sɔ́. ²⁸ Yaxati nan Simeyi sɔ́. Gerisɔ́n nan Yaxati sɔ́. Lewi nan Gerisɔ́n sɔ́.

²⁹ Naxan kelixi Merari xabilan nin, na yi tixi a kɔ́menna nan ma. A yi xili Etani. Kisi nan Etani sɔ́. Abidi nan Kisi sɔ́. Maluku nan Abidi sɔ́. ³⁰ Hasabi nan Maluku sɔ́. Amasiya nan Hasabi sɔ́.

^{‡‡}6:16 6.16 Layiri Kankirana fe mɔ́n sebexi Xɔ́rɔ́yaan 25.10-22 kui.

Xiliki nan Amasiya sɔtɔ. ³¹ Amasi nan Xiliki sɔtɔ. Bani nan Amasi sɔtɔ. Semeri nan Bani sɔtɔ. ³² Maxali nan Semeri sɔtɔ. Musi nan Maxali sɔtɔ. Merari nan Musi sɔtɔ. Lewi nan Merari sɔtɔ.

³³ E ngaxakedenne Lewi bɔnsɔnna, ne yi Ala Batu Bubun wanla bonne nan kema Alaa banxini. ³⁴ Haruna nun a diine nan yi saraxa gan daxine bama saraxa ganden fari, e mɔn yi wusulanna fan ganma saraxan na wusulan saraxa ganden fari. E yi na wanle birin kema yire sarijanxi fisamantenna nin Ala solona feen na Isirayila kaane xa, alo Alaa walikeen Musa a yamari kii naxan yi.

³⁵ Haruna yixetene ni i ra: Haruna yi Eleyasari sɔtɔ. Eleyasari yi Finexasi sɔtɔ. Finexasi yi Abisuwa sɔtɔ. ³⁶ Abisuwa yi Buki sɔtɔ. Buki yi Yusi sɔtɔ. Yusi yi Seraxaya sɔtɔ. ³⁷ Seraxaya yi Merayoti sɔtɔ. Merayoti yi Amari sɔtɔ. Amari yi Axituba sɔtɔ. ³⁸ Axituba yi Sadɔki sɔtɔ. Sadɔki yi Aximaasi sɔtɔ.

Lewi bɔnsɔnna taane

Yosuwe 21.4-39

³⁹ E taane xinle ni itoe ra Haruna yixeten naxanye yi Kehati xabilani, ne dɔxɔ denaxanye yi. E singe nan bɔxɔn sɔtɔ bayo masensenna e tan nan singe suxu. ⁴⁰ Xebiron nun a xuruse rabadene yi findi e gbeen na Yuda bɔxɔn ma, ⁴¹ koni Xebiron xɛene nun a banxidene yi findi Yefune a diin Kalebi gbeen na. ⁴² Harunaa diine yi Xebiron sɔtɔ, naxan findi marakisi taana nde ra, e nun Libina nun a rabilinne nun Yatiri nun Esitemowa nun a rabilinne, e nun ⁴³ Xilen nun Debiri nun e rabilinne nun ⁴⁴ Asan nun Beti-Semesi nun e rabilinne. ⁴⁵ Lewi bɔnsɔnna taan naxanye sɔtɔ Bunyamin bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Gabayon nun Geba nun Alemeti nun Anatɔti nun e rabilinne. E yi taa fu nun saxanni itoe yitaxun e xabilane ra.

Yosuwe 21.5-8

⁴⁶ Kehati yixeten bonne yi taa fu sɔtɔ masensenna xɔn Efirami bɔnsɔnna bɔxɔn nun Dan bɔnsɔnna bɔxɔn nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bɔxɔni. ⁴⁷ Gerisɔn yixetene yi taa fu nun saxan sɔtɔ e xabila yeen ma Isakari bɔnsɔnna bɔxɔn nun Aseri bɔnsɔnna bɔxɔn nun Nafatali bɔnsɔnna bɔxɔn nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bɔxɔni naxan yi Basan yamanani. ⁴⁸ Merari yixetene yi taa fu nun firin sɔtɔ masensenna xɔn Ruben bɔnsɔnna bɔxɔn nun Gadi bɔnsɔnna bɔxɔn nun Sabulon bɔnsɔnna bɔxɔni.

⁴⁹ Isirayila kaane taane nun e rabilinne fi Lewi bɔnsɔnna ma na kii nin. ⁵⁰ E na taane fi e ma masensenna nan xɔn naxanye yi Yuda nun Simeyɔn nun Bunyamin bɔnsɔnne bɔxɔne yi.

⁵¹ Kehati xabilan bonne yi taane sɔtɔ Efirami bɔnsɔnna bɔxɔni. ⁵² E yi marakisi taan Siken fi e ma Efirami geya yireni, e nun Geseri nun ⁵³ Yokemen nun Beti-Xoron nun e rabilinne, e nun ⁵⁴ Ayalɔn nun Gati-Rimɔn nun e rabilinne. ⁵⁵ E yi Aneri nun Bileyami nun e rabilinne sɔtɔ Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bɔxɔni. Kehati xabilan bonne taane nan ne ra.

⁵⁶ Gerisɔn yixetene taane ni i ra: Golan nun a rabilinna Basan yamanani, e nun Asatarɔti nun a rabilinna Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bɔxɔni. ⁵⁷ E taan naxanye sɔtɔ Isakari bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Kedesi nun Daberati nun ⁵⁸ Ramoti nun Anemi nun e rabilinne. ⁵⁹ E taan naxanye sɔtɔ Aseri bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Masala nun Abadon nun ⁶⁰ Xukɔku nun Rexobo nun e rabilinne. ⁶¹ E taan naxanye sɔtɔ Nafatali bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Kedesi taan Galile bɔxɔni, e nun Xamɔn nun Kiriyatayimi nun e rabilinne.

⁶² Lewi bɔnsɔn dɔnxene, Merari yixetene taane ni i ra: Rimono nun

Taboro nun e rabilinne Sabulon bõnsõnna bõxõni. ⁶³E taan naxanye sõtõ Ruben bõnsõnna bõxõni Yuruden kidi ma Yeriko sogeteden binni, ne ni i ra: Beseri tonbonni e nun a rabilinne nun Yahasi nun ⁶⁴Kedemoti nun Mefaati nun e rabilinne. ⁶⁵E taan naxanye sõtõ Gadi bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Ramoti nun a rabilinne Galadi bõxõni e nun Maxanayin nun ⁶⁶Xesibõn nun Yaaseri nun e rabilinne.

Isakari yixetene

7 Isakari dii naanin nan sõtõ: Tola nun Puwa nun Yasubu nun Simiron. ²Tolaa diine ni i ra: Yusi nun Refaya nun Yeriyele nun Yamayi nun Yibisami nun Samuyeli. Muxuni itoe nan findi e xabila xunne ra. Sofa kenden muxu wuli mõxõjen nun firin keme sennin nan xili yi sebexi e bõnsõn kedin ma Manga Dawudaa waxatini.

³Yusi yi Yisiraxiya sõtõ. Yisiraxiyaa diine ni i ra: Mikeli nun Abadi nun Yoweli nun Yisiya. Muxu suulunni itoe findi xabila xunne nan na. ⁴Sofa kenden muxu wuli tonge saxan muxu wuli sennin nan yi e xabilani e bõnsõn kedin kui, bayo e paxanle nun e diine yi wuya han! ⁵Isakari xabilane birin yi, sofa wuli tonge solomasexõ wuli solofere nan xili yi sebexi e bõnsõn kedin ma.

Bunyamin yixetene

⁶Bunyamin yi Bela nun Bekeri nun Yediyayeli sõtõ. ⁷Belaa dii suulunne ni i ra: Esibon nun Yusi nun Yusiyeli nun Yerimoti nun Yiri. Xabila xunne nan yi e ra. Sofaan muxu wuli mõxõjen nun firin tonge saxan e nun naanin nan xili yi sebexi e bõnsõn kedin ma. ⁸Bekeri a diine ni i ra: Semira nun Yowasa nun Eliyeeseri nun Eliyowenayi nun Omiri nun

Yeremoti nun Abiya nun Anatõti nun Alemeti. Bekeri a diine nan yi ne ra, ⁹e denbayane xunne nan yi e birin na. Sofaan muxu wuli mõxõje muxu keme firin nan xili yi sebexi e bõnsõn kedin ma.

¹⁰Yediyayeli yi Bilihan sõtõ. Bilihan ma diine ni i ra: Yewusi nun Bunyamin nun Ehudu nun Kenan nun Satan nun Tarasisi nun Axisaxari. ¹¹Yediyayeli a diine birin findi e denbayane xunne nan na. Sofaan muxu wuli fu nun solofere muxu keme firin nan xili yi sebexi e bõnsõn kedin ma.

¹²Yiri yi Supimi nun Xupimi sõtõ. Axeri yi Xusimi sõtõ.

Nafatali yixetene

¹³Nafatali yi Yaxaseeli nun Guni nun Yeseri nun Salun sõtõ. Nafatali nga yi xili nen Bila.

Manase yixetene

¹⁴Manase a diine ni i ra: Asireli nun Makiri. Manase a konyi paxanla^f Arami kaan nan ne bari a xa. Makiri yi Galadi sõtõ. ¹⁵Makiri yi paxanla fen Xupimi nun Supimi muxune ye. Makiri magilen yi xili nen Maka. Manase a diin boden yi xili nen Selofexadi, a dii temene nan tun sõtõ. ¹⁶Makiri a paxanla Maka yi diin bari, a yi a xili sa Peresa. A xunyen yi xili Seresi. Peresa yi Yulami nun Rekemi sõtõ. ¹⁷Yulami yi Bedani sõtõ. Galadi a diine nan ne ra, Makiri a diina, Manase mamandenna. ¹⁸Galadi magilen Hamoleketi yi Isihodi nun Abiyeeseri nun Maxala bari. ¹⁹Semida yi Axiyani nun Siken nun Likixi nun Aniyama sõtõ.

Efirami yixetene

²⁰Efirami yixetene ni i ra: Efirami yi Sutela sõtõ. Sutela yi Bereda sõtõ. Bereda yi Taxati sõtõ. Taxati yi Eleyada

^f7:14 *Konyi paxanle* sariyan sebexi Xõrõyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan sõtõ a paxanla ra.

sɔɔ. Eleyada yi Taxati sɔɔ. ²¹Taxati yi Sabadi sɔɔ. Sabadi yi Sutela sɔɔ. Gati kaane yi Efirami a dii firin gbeteƴe faxa, Eseri nun Eleyadi, e to siga Gati kaane xuruseene muɲadeni. ²²E fafe Efirami yi sunu e faxa feen na waxati xunkuye. A kon kaane yi fa a madenden. ²³Na xanbi ra, a yi a ɲaxanla kolon ɲaxanla ra, a ɲaxanla yi fudikan. A to diin bari, a yi a xili sa Beriƴa bayo a denbayaan yi tɔɔxi. ²⁴Efirami yi dii temen sɔɔ, a yi a xili sa Seera. Beti-Xoron taan naxan geyaan fari e nun naxan lanbanni, Seera yi ne ti e nun Yuseni-Seera taana. ²⁵Beriƴa yi Refa sɔɔ. Refa yi Resefa sɔɔ. Resefa yi Tela sɔɔ. Tela yi Taxani sɔɔ. ²⁶Taxani yi Ladana sɔɔ. Ladana yi Amixudi sɔɔ. Amixudi yi Elisama sɔɔ. ²⁷Elisama yi Nunu sɔɔ. Nunu yi Yosuwe sɔɔ.

²⁸E yi dɔɔ Beteli yi e nun a banxidene naxanye yi a rabilinxi, e nun Naran taan sogeteden binni nun Geseri nun a banxidene sogegododen binni, e nun Siken nun a banxidene siga han Aya nun a banxidene. ²⁹Manase bɔnsɔnna taane ni i ra: Beti-Seyan nun Taanaki nun Megido nun Dɔɔ nun e banxidene. Isirayilaa diin Yusufu yixetene dɔɔ ni taane nin.

Aseri yixetene

³⁰Aseri yi Yimina nun Yisiwa nun Yisiwi nun Beriƴa sɔɔ. E magilen yi xili Sera. ³¹Beriƴa yi Xeberi nun Malikili sɔɔ. Malikili nan Birisayiti taan masege. ³²Xeberi yi Yefeleti nun Someri nun Xotami sɔɔ. E magilen yi xili Suya. ³³Yefeleti yi Pasaki nun Bimali nun Asefati sɔɔ. Yefeleti a diine nan ne ra. ³⁴Semeri yi Axi nun Roga nun Xuba nun Arami sɔɔ. ³⁵Semeri xunyen Helemi a diine ni i ra: Sofaxa nun Yimena nun Selesi nun Amali. ³⁶Sofaxaa diine ni i ra: Suwa nun Xaraneferi nun Suwali nun Beri nun Yimira nun ³⁷Beseri nun Hodo nun Samima nun Silesa nun Itiran nun Beera. ³⁸Yeteri yi Yefune nun

Pisepa nun Ara sɔɔ. ³⁹Yula yi Ara nun Xaniyeli nun Risiya sɔɔ. ⁴⁰Aseri a diine nan ne birin na, denbaya xunne, muxu gbeene, sofa kendene, kuntigi faƴine. Sofaan muxu wuli mɔɔɔɲen nun sennin nan xili yi seƴexi e bɔnsɔn kedin kui.

Bunyamin yixete gbeteƴe

8 Bunyamin ma diine ni i ra: a dii singena Bela, a firindena Asibeli, a saxandena Axara, ²a naanindena Noxa, a suulundena Rafa. ³Bela a diine ni i ra: Adari nun Gera nun Abihudi nun ⁴Abisuwa nun Naman nun Axowa nun ⁵Gera nun Sefufani e nun Xurami. ⁶Denbaya xunne Ehudu yixetene ƴe Geba taani naxanye kedi, e siga Manaxati yi, ne xinle ni itoe ra: ⁷Naman nun Axiya nun Gera. Gera nan ti e ƴe ra, a yi Yusa nun Axixudi sɔɔ.

⁸Saxarayin yi a me a ɲaxalan firinne ra, Xusimi nun Baara. Na xanbi ra, a yi diine sɔɔ Moyaba yamanani. ⁹A ɲaxanla Xodesi a diine ni i ra: Yobabo nun Sibiya nun Mesa nun Malakama ¹⁰nun Yewusi nun Sakiya nun Mirima. A diine nan ne ra naxanye findi denbaya xunne ra.

¹¹A ɲaxanla Xusimi yi Abitubu nun Elipaali bari a xa. ¹²Elipaali a diine ni i ra: Eberi nun Misami nun Semedi, naxan Ono nun Lodi nun e banxidene ti, e nun ¹³Beriƴa nun Sema naxanye findi denbaya xunne ra Ayalɔn taani, e yi Gati kaane kedi.

¹⁴Beriƴa a diine ni i ra: Axiyo nun Sasaki nun Yeremoti nun ¹⁵Sebadiya nun Aradi nun Ederi nun ¹⁶Mikeli nun Yisepa nun Yoxa.

¹⁷Elipaali a diine ni i ra: Sebadiya nun Mesulan nun Xisiki nun Xeberi nun ¹⁸Yisemerayi nun Yisiliya nun Yobabo.

¹⁹Simeyi a diine ni i ra: Yakimi nun Sikiri nun Sabidi nun ²⁰Eliyenayi nun Siletayi nun Eliyeli nun ²¹Adaya nun Beraya nun Simirati.

²²Sasaki a diine ni i ra: Yisepan nun Eberi nun Eliyeli nun ²³Abadon nun Sikiri nun Xanan nun ²⁴Xananiya nun Elan nun Anatotiya nun ²⁵Yifideya nun Penuyeli.

²⁶Yeroxamaa diine ni i ra: Sameserayi nun Sexaraya nun Atali nun ²⁷Yaaresiya nun Eli nun Sikiri.

²⁸Denbaya xunne nan yi ne birin na naxanye xili yi sebexi e bõnsõn kedin kui. Ne yi dõxi Yerusalen taan nin.

Taruxune Singen 9.34-44

²⁹Yeyiyeli yi dõxi Gabayon taan nin a denaxan masege. A paxanla yi xili nen Maka. ³⁰A diine ni i ra: a dii singena Abadon nun Suru nun Kisu nun Baali nun Neri nun Nadaba nun ³¹Gedori nun Axiyo nun Sekeri nun ³²Mikiloti, naxan findi Simeya fafe ra. E fan yi dõxi Yerusalen taan nin e kon kaane tagi.

³³Neri yi Kisu sõtõ. Kisu yi Sõli sõtõ. Sõli yi Yonatan nun Maliki-Suwa nun Abinadabo nun Esibaali sõtõ. ³⁴Yonatan yi Meribaali sõtõ. Meribaali yi Mike sõtõ. ³⁵Mike yi Piton nun Meleki nun Tareya nun Axasi sõtõ. ³⁶Axasi yi Yehowada sõtõ. Yehowada yi Alemeti nun Asamaweti nun Simiri sõtõ. Simiri yi Mosa sõtõ. ³⁷Mosa yi Bineya sõtõ. Bineya yi Rafaha sõtõ. Rafaha yi Eleyasa sõtõ. Eleyasa yi Aseli sõtõ. ³⁸Aseli a dii senninne xinle ni itoe ra: Asirikami nun Bokeru nun Yisimayeli nun Seyari nun Abadi nun Xanan. Aseli a dii xemene nan ne birin na. ³⁹Aseli xunyena Es-ekaa diine ni i ra: a dii singena Yulami, a firindena Yewusi e nun a saxandena Elifeleti. ⁴⁰Sofa kenden nan yi Yulami a diine ra. E yi fatan xalimakunla wole. E diine nun mamandenne yi wuya han muxu keme tonge suulun.

Bunyamin bõnsõnna muxune nan yi ne birin na.

9 Isirayila kaane birin xinle yi sebexi e bõnsõn kedin ma Isirayila Mangane Kedin kui.

Yerusalen kaane

Neyemi 11.3-19

Yuda bõnsõnna muxune bata yi xali konyiyani Babilõn yamanani fata e tinx-intareyaan na. ²Naxanye singe xete e dõxõdeni e konne yi, Isirayila kaana ndee nan yi ne ra, e nun saraxaraline nun Lewi bõnsõnna muxune nun Ala Batu Banxin walikene.

³Muxuna ndee Yuda nun Bunyamin nun Efirami nun Manase bõnsõnne yi, ne yi fa dõxõ Yerusalen taani. ⁴Amixudi nan Yutayi sõtõ. Omiri nan Amixudi sõtõ. Yimiri nan Omiri sõtõ. Bani nan Yimiri sõtõ Peresi xabilani Yuda bõnsõnne. ⁵Silo kaan naxanye yi dõxi Yerusalen yi, ne ni i ra: Asaya, dii singena, e nun a diine. ⁶Sera xabilan muxun naxan dõxõ na, na ni i ra: Yeweli. Yuda bõnsõnna muxu keme sennin tonge solomanaanin nan yi dõxi Yerusalen yi.

⁷Bunyamin bõnsõnna muxun naxanye yi dõxi na, ne ni i ra: a singena Salu. Mesulan nan Salu sõtõ. Hodafiya nan Mesulan sõtõ. Hasenuwa nan Hodafiya sõtõ.

⁸E nun Yibineya, Yeroxamaa diina.

E nun Ela, Yusi a diina. Mikiri nan Yusi sõtõ.

E nun Mesulan. Sefati nan Mesulan sõtõ. Reyuli nan Sefati sõtõ. Yibiniya nan Reyuli sõtõ.

⁹Bunyamin bõnsõnna muxune lan muxu keme solomanaanin tonge suulun e nun sennin nan ma naxanye yi sebexi e bõnsõn kedin kui. Denbaya xunne nan yi xemene itoe birin na.

¹⁰Saraxaraliin naxanye yi dõxi Yerusalen yi, ne ni i ra: Yedaya nun Yehoyaribu nun Yakini nun ¹¹Asari. Xiliki nan Asari sõtõ. Mesulan nan Xiliki sõtõ. Sadõki nan Mesulan sõtõ. Merayoti

nan Sadaki sɔtɔ. Axituba nan Merayoti sɔtɔ. Axituba nan yi Alaa banxin wanla xun na. ¹²Adaya fan yi na. Yeroxama nan Adaya sɔtɔ. Pasaxuri nan Yeroxama sɔtɔ. Malakiya nan Pasaxuri sɔtɔ. Masayi nan Malakiya sɔtɔ. Adiyeli nan Masayi sɔtɔ. Yasera nan Adiyeli sɔtɔ. Mesulan nan Yasera sɔtɔ. Mesilemiti nan Mesulan sɔtɔ. Imeri nan Mesilemiti sɔtɔ. ¹³Saraxaraliin naxanye yi dɔxi Yerusalen yi, ne denbaya xunne lanxi muxu wuli keden keme solofere tonge sennin nan ma. Alaa banxin walike kenden nan yi e birin na.

¹⁴Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye yi dɔxi Yerusalen yi, ne ni i ra: Xasubu a diin Semaya, Asirikami mamandenna, Merari kaan Hasabi tolobitana, ¹⁵e nun Bakibakari nun Xeresi nun Galali nun Mikaa diin Matani, Sikiri mamandenna, Asafi tolobitana, ¹⁶e nun Semayaa diin Abadi, Galali mamandenna, Yedutun tolobitana, e nun Asaa diin Bereki, Elikana mamandenna, naxan yi Netofa banxidene yi.

¹⁷Ala Batu Banxin so deen kantan muxune ni i ra: Salun, naxan yi e xun na e nun Akubu nun Talamɔn nun Aximan nun e ngaxakedenne. ¹⁸Salun yi Mangan So Deen kantanma Ala Batu Banxini sogeteden mabinni han to. Lewi bɔnsɔnna daaxaden kantan muxune nan yi e benbane ra nun. ¹⁹Kore a diin nan yi Salun na. Ebiyasafi nan Kore sɔtɔ. Kora nan Ebiyasafi sɔtɔ. Salun nun a ngaxakedenne nan yi Ala batu bubun deene kantanma alo e benbane yi Alatalaa yamaan daaxaden kantanma kii naxan yi. ²⁰Eleyasari a diin Finexasi nan yi so deen kantan tiine xunna ra a singeni nun. Alatala yi a xɔn. ²¹Naralan Bubun so deen kantan muxun nan yi Meselemiyaa diin Sakari ra nun.

²²Muxu keme firin muxu fu nun firin nan sugandi kantan tiine ra. Ne nan xili sebexi e bɔnsɔn kedɔn ma e taane yi.

Dawuda nun fe toon Samuyeli nan na lannaya wanla so e benbane yii. ²³E tan nun e diine nan yi Alatala batuden so deene kantanma naxan mɔn yi xili Ala Batu Bubuna. ²⁴A so deen kantan muxuna ndee yi tixi a sogeteden nun a sogetododen nun a kɔmenna nun a yifanna ma. ²⁵E ngaxakedenna naxanye yi e taane yi, ne yi fama e malideni yeye xii solofere. ²⁶Anu, Lewi bɔnsɔnna muxu naaninna naxanye yi so deen kantan ti kuntigine ra, ne yi Alaa banxin nafunla ramaradene nan kantanma. ²⁷E yi xima Alaa banxin nabilinna nin alogo e xamenna makantan, e yi a so deene rabi xɔtɔnni.

²⁸Saraxa raba seene kantan tiine nan yi ndee ra e ye Ala Batu Banxini, e tan nan yi e yatema e nema rasoɛ e nun e nema e ramine. ²⁹Ndee yi se dɔnxene marama yire sarixanxini, e nun murutu fujin nun manpaan nun turen nun wusulanna nun latikɔnɔnna. ³⁰Saraxaraline nan yi latikɔnɔnne basanma. ³¹Salun ma dii singen Matitiya, Lewin naxan keli Kora xabilani, na nan yi burun ganma naxan yi bama saraxan na. ³²E ngaxakedenna ndee Kehati xabilani, ne nan yi burun dɔxɔma tabanla fari Matabu Lɔxɔne birin yi.

³³Lewi denbaya xunna naxanye yi betin bama, ne yi dɔxɔ Ala Batu Banxin kui. Wali gbete yo mi yi e ma, bayo e yi walima waxatin birin kɔɛɛn nun yanyina. ³⁴Lewi denbaya xunne nan yi ne ra, naxanye xinle yi sebexi e bɔnsɔn kedɔn kui. E yi dɔxi Yerusalen nin.

Sɔli xabilana

³⁵Yeyiyeli yi dɔxi Gabayon taan nin a denaxan masege. A jaxanla yi xili nen Maka. ³⁶A diine ni i ra: a dii singena Abadon nun Suru nun Kisu nun Baali nun Neri nun Nadaba nun ³⁷Gedori nun Axiyo nun Sakari nun Mikiloti. ³⁸Mikiloti yi Simeyami sɔtɔ. E yi dɔxi e kon

kaane nan dexɔn ma Yerusalen yi. ³⁹Neri yi Kisu sɔɔ. Kisu yi Sɔli sɔɔ. Sɔli yi Yonatan nun Maliki-Suwa nun Abinadabo nun Esibaali sɔɔ. ⁴⁰Yonatan yi Meribaali sɔɔ. Meribaali yi Mike sɔɔ. ⁴¹Mike yi Piton nun Meleki nun Tareya nun Axasi sɔɔ. ⁴²Axasi yi Yara sɔɔ. Yara yi Alemeti nun Asamaweti nun Simiri sɔɔ. Simiri yi Mosa sɔɔ. ⁴³Mosa yi Bineya sɔɔ. Bineya yi Refaya sɔɔ. Refaya yi Eleyasa sɔɔ. Eleyasa yi Aseli sɔɔ. ⁴⁴Aseli a dii senninne ni i ra: Asirikami nun Bokeru nun Yisimayeli nun Seyari nun Abadi nun Xanan. Aseli a diine nan yi ne ra.

Manga Sɔli a sayana

Samuyeli Singen 31.1-13 nun

Samuyeli Firinden 1.4-12

10 Filisitine yi Isirayila yenge. Isirayila kaane yi e gi, e wuyaxi yi faxa Gilibowa geyaan fari. ²Filisitine yi xaxɛ ayi Sɔli nun a diine xili ma. E yi Sɔli a dii xemene faxa, Yonatan nun Abinadabo nun Maliki-Suwa. ³Yengen yi wolon Sɔli rabilinni, xali wonle yi a li, a yi gaxu e yɛɛ ra han! ⁴Sɔli yi a fala a yenge so se maxanla xa, a naxa, “I ya silanfanna tongo, i yi n faxa, bayo n mi waxi Ala kolontareni itoe xa n tɔɔ, e yi n faxa.” Koni a yenge so se maxanla yi tondi, bayo a yi gaxuxi han! Nayi, Sɔli yi a silanfanna tongo a sɔnsɔn a de. ⁵Sɔli a yenge so se maxanla to a to faxaxi, a fan yi sɔnsɔn a silanfanna de, e birin yi faxa. ⁶Sɔli nun a dii xemɛ saxanne nun a denbayaan birin faxa e bode xɔn ma na kii nin. ⁷Isirayila kaan naxanye yi lanbanni, ne yi a to a Isirayila ganla yi a gima e nun Sɔli nun a diine bata yi faxa. E yi e taane rabepin, e yi e gi. Filisitine yi fa dɔxɔ na.

⁸Na xɔtɔn bode, Filisitine yi fa binbine yii seene tongodeni, e yi Sɔli nun a diine binbine to biraxi Gilibowa geyaan fari. ⁹E yi a yii seene birin tongo, e yi Sɔli xunna nun a yenge so seene xali. E yi na

xibarun nasiga Filisitine yamanan birin yi, e suxure batudene nun e yamani. ¹⁰E yi Sɔli a yenge so seene sa e alane batu banxin kui. E yi a xunna singan e ala Dagɔn batu banxin kui. ¹¹Yabesi-Galadi kaane to a mɛ Filisitine feen naxanye birin ligaxi Sɔli ra, ¹²e xemɛ senbemanɛ birin yi keli, e Sɔli nun a diine binbine tongo. E yi xete e ra, e sa e xɔnne maluxun kondon bun Yabesi yi. Yabesi kaane yi sunna suxu xii solofere. ¹³Sɔli faxa a tinxintareyaan nan ma Alatala mabinni. A mi Alatalaa falan suxu, a sa muxuna nde maxɔdin naxan falan tima barinne ra. ¹⁴A mi Alatala maxɔdin. Na ma, Alatala yi a faxa, a yi Sɔli a mangayaan fi Yese a diin Dawuda ma.

Dawuda yi findi mangan na Isirayila xun na

Samuyeli Firinden 5.1-3

11 Isirayila kaane birin yi fa Dawuda fema Xebiron taani, e yi a fala a xa, e naxa, “En wuli keden fasa keden. ²Waxati danguxine yi, hali Manga Sɔli a waxatini, i tan nan yi Isirayila sofa gali xunna ra. Alatala, i ya Ala yi a fala i xa, a naxa, ‘I tan nan findima n ma yamana Isirayila kantan muxun na, i findi e yeeratiin na.’”

³Isirayila fonne birin yi fa mangan fema Xebiron yi. Dawuda yi layirin tongo e xa Alatala yetagi. E yi turen sa a xunni a dɔxɔ feen na Isirayila mangan na, alo Alatala a fala Nabi Samuyeli xa kii naxan yi.

Samuyeli Firinden 5.6-10

⁴Manga Dawuda nun Isirayila kaane yi siga Yerusalen taani, naxan mɔn yi xili Yebusu. Yebusune yi dɔxi na nin. ⁵E yi a fala Dawuda xa, e naxa, “I mi soɛ be.” Koni, Dawuda yi Siyon taa makantanxin masɔɔ, a naxan xili sa Dawudaa Taana. ⁶Dawuda bata yi a fala, a naxa, “Naxan singen na Yebusune yenge, n na kanna

findima nen sofa mangan na.” Seruyaa diin Yowaba nan singe yengen so, a yi findi sofa mangan na. ⁷Dawuda yi dɔxɔ taa makantanxini, nanara e yi men xili sa a Dawudaa Taana. ⁸Dawuda yi menna nun na rabilinna ti keli Milo gbingbinna ma han sa dɔxɔ yinna ra. Yowaba fan yi taan dɔnxeni tɔn. ⁹Dawuda senben yi gbo, bayo Alatala Senben Birin Kanna yi a xɔn.

Dawudaa sofa wekilexine

*Samuyeli Firinden 23.8-39 nun
Taruxune Singen 27.2-15*

¹⁰Dawudaa sofa wekilexine kuntigine ni i ra, naxanye yi a malima Isirayila birin mangayaan fendeni, alo Alatala bata yi a fala kii naxan yi. ¹¹Dawudaa sofa wekilexine ni i ra: Xakimoni xabilan muxuna nde Yasobeyami, naxan findi e xunna ra. A bata yi muxu keme saxan faxes tanban na yenge kedenni. ¹²A firinden findi Axoxi xabilan muxuna nde Dodo a diina Eleyasari nan na. A yi sofa wekilexi saxanne ye. ¹³A tan nan Dawuda mali Filisitine yengedeni Pasi-Damimi yi. Sofane bata yi e gi Filisitine bun nun. Funde xɛena nde yi na, ¹⁴Eleyasari nun a sofane Filisitine yenge menni. Alatala yi nɔ gbeen fi Isirayila yamaan ma.

¹⁵Sofa wekilexi tonge saxanne muxu saxan yi siga Dawuda fema Adulan faran yireni. Anu, Filisitine yi tixi Refa labanni. ¹⁶Na waxatini, Dawuda yi dɔxi yire makantanxini, Filisiti ganla nde fan yi dɔxi Betelemi yi. ¹⁷Dawuda yi a waxɔn fena nde fala, a naxa, “Ige ramara yinla naxan Betelemi so deen na, nde nɔɛ fe na igen na, a fa a so n yii, n yi n min?” ¹⁸Na sofa wekilexi saxanne yi dangu Filisitine naninna ra. E sa igen ba ige ramara yinla ra Betelemi so deen na. E to fa na ra Dawuda xɔn, a yi tondi a minɛ. A yi a bɔxɔn saraxan na Alatala xa. ¹⁹A yi a fala, a naxa, “Ala xa n natanga igeni

ito minna ma. A luxi nen alo muxune wunla, naxanye sigaxi igeni ito badeni, e lu sayaan de.” Na ma, a yi tondi ige minɛ. A sofa wekilexi saxanne na nan liga.

²⁰Yowaba tada Abisayi nan yi na senbema saxanne xunna ra. Na nan xeme keme saxan faxes a tanban na yengeni. Xili kanna nan yi a ra alo na sofa senbema saxanne. ²¹A binyen sɔtɔ nen dangu ne ra, koni a mi e ye hali a to yi findixi e mangan na.

²²Benaya, Kabaseeli kaana, Yehoyadaa dii xemena, sofa wekilexi gbeen nan yi na ra, naxan kabanako fe wali wuyaxi ke. A tan nan Moyaba sofa wekilexi firinne faxes. Lɔxɔna nde, xumbeli gbeen yi godon waxatin naxan yi, a tan nan mɔn godo ige ramara yinla ra, a yi yatan faxes. ²³Lɔxɔna nde, a yi Misiran kaa senbemana nde faxes naxan kuyan yi sigɛ han kanke ye firin e nun nde. Tanban yi na Misiran kaan yii naxan yi gbo alo gbindonna. Benaya yi godo a fɔxɔ ra gbengbetenna ra a yii, a yi a tanban ba a yii, a yi a faxes a ra. ²⁴Yehoyadaa diin Benaya na fe gbeene nan liga. A fan xili gbeen sɔtɔ na kii nin alo na sofa wekilexi saxanne. ²⁵A yi binyen sɔtɔ dangu sofa wekilexi tonge saxanne ra, koni a mi yi na sofa senbema saxanne ye. Dawuda yi a findi a kantan sofane xunna ra.

²⁶Sofa wekilexi gbete ye ni i ra: Yowaba xunyena Asaheli nun Dodo a diina Elexanan, Betelemi kaan nun ²⁷Harori kaan Samoti nun Pelon kaan Xelesi nun ²⁸Ikesi a diina Ira, Tekowa kaan nun Anatɔti kaana Abiyeseri nun ²⁹Xusa kaan Sibekayi nun Axoxi xabilan muxuna nde Ilayi nun ³⁰Netofa kaan Maharayi nun Banahaa diin Xeleda Netofa kaan nun ³¹Ribayi a diina Itayi, naxan keli Gibeya Bunyamin bɔnsɔn bɔxɔni nun Piraton kaan Benaya nun ³²Xurayi naxan keli Gaasa folo yireni e nun Aruba kaana Abiyeli nun ³³Bax-

urin kaana Asamaweti nun Saalabon kaana Eliyaba nun ³⁴Gison kaan Hasemi a diine nun Harara kaan Sage a diin Yonatan nun ³⁵Harara kaan Sakaraa diina Axiyama nun Yuru a diina Elifala nun ³⁶Mekera kaan Xeferi nun Pelon kaana Axiya nun ³⁷Karemele kaan Xesero nun Esibayi a diin Narayi nun ³⁸Natan ngaxakedenna Yoweli nun Hagarari a diin Mibixari nun ³⁹Amonin Seleki nun Beroti kaan Naxarayi, Seruyaa diin Yowabaa yenge so se maxanla nun ⁴⁰Ira nun Garebi, Yitiri xabilan muxune nun ⁴¹Xiti kaan Yuriya nun Axalayi a diin Sabadi nun ⁴²Siisaa diina Adina, Ruben bõnsõnna mangana, sofa tonge saxan yi naxan fõxõ ra e nun ⁴³Makaa diin Xanan nun Mitini kaan Yosafati nun ⁴⁴Asatarõti kaan Wusiya nun Xotami a diine Saama nun Yeyiyeli, Aroyeri kaane nun ⁴⁵Simiri a diine Yediyayeli nun a xunyen Yoxa Tisi kaana e nun ⁴⁶Maxawi kaana Eliyeli nun Elinama a diine Yeribayi nun Yosawiya e nun Moyaba kaan Yitima nun ⁴⁷Eliyeli nun Obedi nun Mesoba kaan Yaasiyeli.

Sofaan naxanye Dawuda fõxõ ra

12 Dawuda yi luxunxi Kisu a diin Sõli ma Sikilaga yi waxatin naxan yi, sofa kendene yi fa a fõxõ ra a malideni yengesodeni. ²Bunyamin bõnsõnna muxune nan yi ne ra, Sõli ngaxakedenne. Ndee yi fatan xalimakunle wole, ndee yi fatan lantanne wole, e yiifanne nun e kõmenne ra. ³E kuntigin Axiyeseri nun a xunyen Yowasa Gibeya kaan Semaa diine nan yi ne ra. Yesiyeli nun Peleti, Asamaweti a diine, e nun Beraka nun Anatõti kaan Yehu yi sofani itoe ye e nun ⁴Gabayon kaan Yisemaya naxan findi sofa gbeen na sofa wekilexi tonge saxanne ye, a fan yi findi kuntigin na e tagi. ⁵Yeremi nun Yaxasiyeli nun Yoxanan nun Gedera kaan Yosabadi nun ⁶Elusayi nun Yerimoti nun Beyalaya nun

Semaraya nun Xarufu kaan Sefati fan yi ne ye. ⁷Kora xabilan muxune, Elikana nun Yisiya nun Asareli nun Yoweseri nun Yasobeyami fan yi e ye, ⁸e nun Yeroxamaa diine Yowela nun Sebadiya keli Gedori yi.

⁹Gadi bõnsõnna sofana ndee fan yi siga Dawuda fema tonbonni a yire makantanxini. Sofa wekilexin nan yi ne ra, e fatan yengen soe, ye masansan wure lefane nun tanbane yi e yii. E senben yi gbo alo yatane, e yi xulun alo xenla naxanye e gima geyane fari. ¹⁰E xinle ni itoe ra: e kuntigina Eseri, a firindena Abadi, a saxandena Eliyabi, ¹¹a naanindena Misemanna, a suulundena Yeremi, ¹²a sennindena Atayi, a soloferedena Eliyeli, ¹³a solomasexedena Yoxanan, a solomanaanindena Elesabada, ¹⁴a fudena Yeremi, e nun a fu nun kedendena Makabanayi. ¹⁵Gadi kaani itoe yi findixi sofa xunne nan na. Naxan yi xurun e ye, na senben yi gbo muxu keme xa. Naxan yi gbo e ye, na senben yi gbo muxu wuli keden xa. ¹⁶Ne yi Yuruden xuden gidi a yi fexi waxatin naxan yi, kike singeni, e fa lanbanna muxune kedi sogeteden nun sogegododen mabinni.

¹⁷Bunyamin kaana ndee nun Yuda kaana ndee yi siga Dawuda fema a yire makantanxini. ¹⁸Dawuda yi e ralan, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa e faxi bõje xunbenla nin alogo e xa fa n mali, en luma nen xaxili kedenni. Koni, xa e faxi n yanfaden nin n yaxune xa, n tan naxan mi fe naxi yo ligaxi, en benbane Ala xa na to, a yi a kitin sa.” ¹⁹Na waxatini, Alaa Nii Sarijanxin yi godo Amasayi ma, naxan yi findixi sofa tonge saxanne xunna ra. A yi a fala, a naxa, “Nxu i sagoni, Dawuda! Nxu i sagoni, Yese a diina! Ala xa bõje xunbenla fi Dawuda ma, Ala xa bõje xunbenla fi i ma, e nun naxanye i malima. Bayo, i ya Ala nan i malima.”

Nayi, Dawuda yi e rasene, a yi tidene so e yii a sofa kuntigine ye.

²⁰Manase bənsənni sofana ndee yi fa Dawuda fema, e nun Filisitine yi sigama Səli yengedeni waxatin naxan yi. Koni, Dawuda nun a muxune mi fa Filisitine mali yengesodeni na waxatini bayo Filisiti kuntigine e raxete nən, e yi a fala, e naxa, “Xa Dawuda mən kafu a kari fonna Səli ma, en birin faxama nən.” ²¹E to na fala, Dawuda yi xete Sikilaga yi. Manase muxun naxanye bata yi bira a fəxə ra, ne xinle ni itoe ra: Adena nun Yosabadi nun Yediyayeli nun Mikeli nun Yosabadi nun Elihu nun Siletayi. Kuntigin nan yi ne birin na sofa wuli keden xun na Manase bənsənni muxune ye.

²²Sofa kendene nan yi ne birin na, naxanye yi Dawuda malima yenge sodeni. E yi findixi sofa kuntigine nan na a ganli.

²³Muxune yi fama nən Dawuda malideni ləxə yo ləxə. A sofa ganla gbo ayi na kii nin alo maleka ganla.

Sofaan naxanye fa Dawuda fəxə ra

²⁴Sofaan yatani ito nan fa Dawuda fema Xebiron yi alogo e xa fa Dawuda mali, a yi findi mangan na Səli jəxəni alo Alatala bata yi a fala kii naxan yi:

²⁵Yuda bənsənni, sofa wuli sennin keme solomasexe. Ye masansan wure lefaan nun tanban yi e birin yii.

²⁶Simeyən bənsənni, sofa wuli solofere keme. E birin sofa kende.

²⁷Lewi bənsənni, sofa wuli naanin keme sennin, ²⁸e nun Yehoyada naxan findi yeeratiin na Haruna jəxəni, na nun a sofa wuli saxan keme soloferene. ²⁹Sadək, banxulan sofa kenden nun a xabila kuntigine, muxu məxəjən nun firin.

³⁰Bunyamin bənsənni, Səli ngaxakedenne, sofa wuli saxan, naxanye bata yi lu Səli fəxə ra han na waxatina.

³¹Efirami bənsənni, sofa wuli məxəjə keme solomasexe. Sofa kende xili kanne nan yi e birin na.

³²Manase bənsənni, sofa wuli fu nun solomasexe naxanye yi sugandixi alogo e xa Dawuda dəxə mangan na.

³³Isakari bənsənni, kuntigi keme firin e nun e ngaxakedenne birin e yamarin bun ma. E bata yi a kolon Isirayila yi lan a xa naxan liga na waxatini.

³⁴Sabulon bənsənni, sofa wuli tonge suulun naxanye yi fatan yenge sodeni yenge so seene birin na. E yi Dawuda malima e bəjən birin na.

³⁵Nafatali bənsənni, sofa kuntigin wuli keden, e nun sofa wuli tonge saxan e nun solofere. Ye masansan wure lefaan nun tanban yi ne birin yii.

³⁶Dan bənsənni, sofa wuli məxəjən nun solomasexe keme sennin. E yenge so seene yi e yii.

³⁷Aseri bənsənni, sofa wuli tonge naanin. Sofa kenden nan yi e ra, yenge so seene yi e yii.

³⁸Sofaan naxanye keli Yuruden kidima sogeteden binni, Ruben nun Gadi nun Manase bənsənni ye, ne lan muxu wuli keme wuli məxəjə nan ma. Yenge so seen sifan birin yi e yii.

³⁹Sofani itoe naxanye birin tin sigə yengeni, ne bata yi fa Xebiron yi alogo e xa fa Dawuda dəxə mangan na Isirayila xun na. Sike yo mi yi e yi. Isirayila kaane birin bata yi na ragidi. ⁴⁰E yi lu menni Dawuda fema xi saxan, e yi e dege, e yi e min. E ngaxakedenne bata yi donseen nafala e xa. ⁴¹E dəxə bodene fan yi fa donseen na keli Isakari nun Sabulon nun Nafatali bəxəni yi sofanle nun jəgəməne nun gbaxalone^{§§} nun jingene fari. E yi fa goronna sifan birin na, donseen nun murutu fajin nun xəde xaraxine nun manpa bogin xaraxine nun manpaan nun turen nun xuruse xunxurin nun a xungbene. E

§§12:41 *Gbaxaloni* itoe sətəma soon nun sofanla na diin sətə waxatin naxan yi.

yi fa a gbege ra bayo Isirayila kaane birin yi sewaxi.

Layiri Kankiraan yi xali

Samuyeli Firinden 6.1-11

13 Dawuda yi falan ti sofa kuntigine xa naxanye yi sofa wuli nun sofa keme xun na e nun a kuntigine birin. ²Na xanbi ra, Dawuda yi a fala Isirayila yamaan birin xa, a naxa, “Xa na lan ε ma, xa na fataxi Alatala nan na, en ma Ala, en xerane rasiga en ngaxakedenne ma Isirayila bɔxɔn birin yi. En yi saraxaraline nun Lewine fan xili, naxanye Isirayila taane nun a rabilinne yi alogo en birin xa lu yire kedenni. ³En mɔn xa fa en ma Alaa Kankiraan na en dɛxɔn, bayo Sɔli a mangayaan waxatini, en mi siga a fɔxɔ ra.” ⁴Na yi yamaan birin kenan bayo e birin yi laxi a ra fe faɓin nan na ra.

⁵Dawuda yi Isirayila kaane birin malan, keli Sixori xuden ma Misiran yamanani sa dɔxɔ Lebo-Xamata ra alogo e xa sa Alaa Kankiraan tongo Kiriyati-Yeyarin yi. ⁶Dawuda nun Isirayila yamaan birin yi siga Baala taani Yuda yi, denaxan mɔn xili Kiriyati-Yeyarin alogo e xa sa Alaa Kankiraan tongo. Alatala gbeen nan yi na ra, Alatala naxan dɔxi maleka gubugubu kan sawurane tagi. A xinla nan na kankiraan ma. ⁷E yi Alaa Kankiraan tongo Abinadabo konni, e yi a dɔxɔ goron maxali wontoro nenen kui. Wusa nun Axiyo nan yi na wontoron nagima. ⁸Dawuda nun Isirayila kaane yi sewa ki faɓi Ala yetagi, e yi betin ba bɔlɔnne nun kondenne nun tanbanne nun karijanne nun xɔtane ra.

⁹E to lonna li Kidon yi, Wusa yi kankiraan suxu a yiin na alogo a nama bira, bayo jingen naxanye yi wontoron bandunma, ne salaxun nen. ¹⁰Alatala yi xɔɔ Wusa ma, a yi a faxa keden na, bayo a mi yi lan a xa a yiin din na kankiraan na. Wusa faxa na kii nin Ala yetagi.

¹¹Dawuda yi xɔɔ bayo Alatala bata Wusa faxa. Nanara, a yi men xili sa “Wusa halagidena” han to. ¹²Na lɔxɔni, Dawuda yi gaxu Ala yɛɛ ra, a yi a yete maxɔdin, a naxa, “N na Alaa Kankiraan nasoma n konni di?” ¹³Nayi, Dawuda mi fa kankiraan xali a konni Dawudaa Taani. A yi sa a raso Gati kaana Obedi-Edɔn ma banxini. ¹⁴Alaa Kankiraan yi lu Obedi-Edɔn konni kike saxan. Na ma, Alatala yi barakan sa a seene birin yi.

Dawudaa denbayana

Samuyeli Firinden 5.11-16 nun

Taruxune Singen 3.5-8

14 Tire taan mangan Xurami yi xerane rasiga Dawuda ma, e nun suman wudin nun kamuderene nun geme masonle manga banxin tideni Dawuda xa. ²Dawuda yi a kolon a Alatala yatin nan a findixi mangan na Isirayila xun na. A a kolon, Ala luma a mangayaan yite a yamana Isirayila nan ma fe ra. ³Dawuda yi jaxalan gbeteɛye dɔxɔ Yerusalen yi. A mɔn yi dii xemene nun dii temene sɔɔ. ⁴Naxanye sɔɔ a xa Yerusalen yi, ne xinle ni itoe ra: Samuwa nun Sobaba nun Natan nun Sulemani ⁵nun Yibixari nun Elisawa nun Elipeleti nun ⁶Noga nun Nefegi nun Yafiya nun ⁷Elisama nun Beeliyada e nun Elifeleti.

Dawuda yi Filisitine nɔ

Samuyeli Firinden 5.17-25

⁸Filisitine yi a mɛ a Dawuda bata yi findi mangan na Isirayila birin xun na, e birin yi siga a fendeni. Dawuda yi na mɛ, a yi mini e yɛɛ ra. ⁹Filisitine yi fa yengeni Refa lanbanni. ¹⁰Dawuda yi Ala maxɔdin, a naxa, “N xa siga Filisitine xili ma ba? I e soe n yii ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Siga, n ne soma nen i yii.”

¹¹Nayi, Dawuda nun a sofane yi siga Baali-Perasimi yi, e sa Filisitine nɔ yengeni. Dawuda yi a fala, a naxa, “Ala bata n yaxune raxuya ayi n yɛɛ ra, alo

fufaan gbiligbinla kalan kii naxan yi.”

Nanara, e menna xili sa Baali-Perasimi.*

¹²Filisitine yi e suxurene rabejin menni, Dawuda yi yamarin fi a e xa gan.

¹³Filisitine mɔn yi fa yenge sodeni Refa lanbanni. ¹⁴Dawuda mɔn yi Ala maxɔdin. Ala yi a yabi, a naxa, “I nama siga e yetagi, koni e mabilin, i siga han xɛnɛxɛnɛn sa denaxan yi. I sa dɔxɔ e yɛe ra menni. ¹⁵I na sigati xuiin mɛ wu-dine kondenne yi, i keli e yengedeni, bayo Ala nan tima i yɛe ra, a Filisiti ganla nɔ i xa.” ¹⁶Dawuda yi a liga alo Ala a yamari kii naxan yi. E yi Filisitine yenge keli Gabayon yi sa dɔxɔ Geseri ra. ¹⁷Nayi, Dawuda yi xinla sɔtɔ yamanane birin yi. Alatala yi a liga siyane birin yi gaxu Dawuda yɛe ra.

Alaa Layiri Kankiraan siga fena Yerusalen yi

15 Dawuda yi banxine ti a yete xa Dawudaa Taani. A yi yirena nde yitɔn Alaa Kankiraan xa, a yi bubun ti a xa.[†] ²Dawuda yi yamarin fi a muxu yo nama Alaa Kankiraan maxali fɔ Lewi bɔnsɔnna muxune, bayo Alatala e tan nan sugandixi na ma. E tan nan yi lan e wali a yetagi habadan. ³Dawuda yi Isirayila birin malan Yerusalen yi Alatalaa Kankiraan nasɔ feen na a yireni a denaxan yitɔnxi a xa.

⁴Dawuda yi Haruna yixetene nun Lewi bɔnsɔnna muxune malan:

⁵Kehati yixetene ye, muxu keme muxu mɔxɔɛ. Yuriyeli nan yi e xunna ra.

⁶Merari yixetene ye, muxu keme firin muxu mɔxɔɛ. Asaya nan yi e xunna ra.

⁷Gerison yixetene ye, muxu keme muxu tonge saxan. Yoweli nan yi e xunna ra.

⁸Elisafan yixetene ye, muxu keme firin. Semaya nan yi e xunna ra.

⁹Xebiron yixetene ye, muxu tonge solomasexe. Eliyeli nan yi e xunna ra.

¹⁰Yusiyeli yixetene ye, muxu keme muxu fu nun firin. Aminadabo nan yi e xunna ra.

¹¹Dawuda yi saraxaraline Sadɔki nun Abiyatari xili, e nun Lewine Yuriyeli nun Asaya nun Yoweli nun Semaya nun Eliyeli nun Aminadabo. ¹²A yi a fala e xa, a naxa, “E tan nan Lewi bɔnsɔn muxune denbaya xunne ra. E yete rasar-ijan, e tan nun e muxune. E siga Alatalaa Kankiraan na, Isirayilaa Ala. N denaxan yitɔnxi a xa, e a xali menni. ¹³Bayo e mi yi na a singeni, na ma, Alatala, en ma Ala halagin nagodo nen en ma, amasɔtɔ en mi bira a sariyan fɔxɔ ra.” ¹⁴Nayi, Saraxaraline nun Lewine yi e yete rasar-ijan benun e xa siga Alatalaa Kankiraan na, Isirayilaa Ala. ¹⁵Lewine yi Alaa Kankiraan suxu a tongo tamine ma, e a dɔxɔ e tungunne fari alo Musa a yamari kii naxan yi fata Alatalaa falan na.

¹⁶Dawuda yi a fala Lewi kuntigine xa, a e xa beti baana ndee sugandi e muxune ye naxanye betin bama maxaseene ra sewani, e kondenne nun bɔlɔnne nun karijanne maxa. ¹⁷Lewine yi Yoweli a diin Heman sugandi, e nun a ngaxakedenne Bereki a diina Asafi nun Kusayaa diina Etani, naxan yi Merari yixetene ye. ¹⁸Lewi gbeteye nan yi de kantanne ra e tan ma yamarin bun: Sakari nun Ben nun Yasiyeli nun Semiramoti nun Yexiyeli nun Yunni nun Eliyabi nun Benaya nun Maaseya nun Matitiya nun Elifelehu nun Mikineyahu nun Obedi-Edon e nun Yeyiyeli. ¹⁹Heman nun Asafi nun Etani nan yi betin bama, e karijan sula daxine maxa. ²⁰Sakari nun Asiyeli nun Semiramoti nun Yexiyeli nun Yunni nun Eliyabi nun Maaseya nun Benaya nan yi kondenne maxama e

*14:11 14.11 Baali-Perasimi bunna nen fa fala, “Halagin Kanna.”

†15:1 15.1 Alaa Layiri Kankirana fe mɔn sebexi Xɔɔɔyaan 25.10-22 kui.

xuini texin na. ²¹Matitiya nun Elifelehu nun Mikineyahu nun Obedi-Edon nun Yeyiyeli nun Asasiya yi kondenna luti solomasexe daxine nan maxama. ²²Lewi bɔnsɔnna muxun Kenaniya yi findixi beti baane yɛratiin nan na Alaa Kankiraan maxalideni. A yi na wanla kolon ki faji. ²³Bereki nun Elikana nan yi kantan tiine ra Alaa Kankiraan dɛxɔn, ²⁴e nun Obedi-Edon nun Yexiya. Saraxaraline Sebaniha nun Yosafati nun Nataneli nun Amasayi nun Sakari nun Benaya nun Eliyeleri nan yi xɔtane fema Alaa Kankiraan yetagi.

Layiri Kankiraan so fena taani

Samuyeli Firinden 6.12-23

²⁵Nayi, Dawuda nun Isirayilaa fonne nun sofa kuntigin naxanye yi dɔxi sofa wuli xun na, ne birin yi ti kiraan xɔn alogo e xa sa Alatalaa Layiri Kankiraan mati sewani keli Obedi-Edon konni. ²⁶Ala yi Lewi bɔnsɔnna muxune mali Alatalaa Layiri Kankiraan xalideni. E tura solofere nun yexɛ kontonna solofere ba saraxan na. ²⁷Dawuda yi maxidixi taa dugi doma fajine nin, e nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye yi Layiri Kankiraan maxalima e nun beti baane nun beti ba kuntigin Kenaniya. Dawuda mɔn yi saraxarali domana nde fan nagodo a ma. ²⁸Isirayila kaane birin yi siga Alatalaa Layiri Kankiraan na sewani. Ndee yi fenne nun xɔtane fema, ndee yi karijanne maxama, ndee yi kondenne nun bɔlɔnne maxama.

²⁹Sɔli a dii temen Mikali yi tixi banxin foye soden na, a Isirayila kaane to fe Alatalaa Layiri Kankiraan na Dawudaa Taani. A to Manga Dawuda to a bodonje sewani, a yi a rajaxu a bɔjɛni.

Dawuda Ala tantun fena

16 Na xanbi ra, e yi fa Alaa Kankiraan na, e fa a dɔxɔ bubun kui, Dawuda naxan nafalaxi a dɔxɔden na. E yi saraxa gan daxine nun bɔjɛ xunbeli

saraxane ba Ala xa. ²Dawuda to yelin na saraxane be, a yi duba Isirayila yamaan xa Alatala xinli. ³Na xanbi ra, a yi burun nun tamaro bogi xare rafalaxin nun jaxun danna rafalaxin xundi keden keden so Isirayila kaane birin yii, xemen nun jaxanla.

⁴A yi Lewina ndee sugandi alogo e xa wali Alatalaa Kankiraan yetagi, e Alatala maxandi, e barikan bira Isirayilaa Ala xa, e a tantun. Ne xinle ni itoe ra: ⁵Asafi, naxan findi e kuntigin na e nun Sakari, naxan findi kuntigi firinden na e nun Yeyiyeli nun Semiramoti nun Yexiyeli nun Matitiya nun Eliyabi nun Benaya nun Obedi-Edon nun Yeyiyeli. Kondenne nun bɔlɔnne yi e yii. Karijanne yi Asafi yii. ⁶Saraxaraline, Benaya nun Yaxasiyeli yi xɔtane fema Alaa Layiri Kankiraan yetagi.

⁷Dawuda betini ito so Asafi nun a muxune yii na lɔxɔn nin a singeni alogo e xa Alatala tantun.

Yaburin 105.1-15

⁸ε Alatala tantun.

ε yi a maxandi.

A bata naxan liga,
ε na fala siyane xa.

⁹ε betin ba a xa,

ε yi a tantun betine yi,

ε yi a kabanako feene birin fala.

¹⁰ε ε kanba a xili saripanxini.

Naxanye birin Alatala fenma,
ne xa sewa.

¹¹ε ε yɛ rafindi Alatala nun a senben
ma,

ε lu a fenje waxatin birin.

¹²A wali fajin naxanye ligaxi

e nun a kabanako feene
nun a kitin naxanye saxi,
ne fe xa rabira ε ma,

¹³ε tan Isirayila bɔnsɔnna,
a walikene,

ε tan Yaxubaa diine,

Ala naxanye sugandixi.

14 A tan nan Alatala ra,
en ma Ala.

A tan nan bɔxɔn birin kitisaan na.

15 A ɲɔxɔ luma a layirin xɔn ma nen han
habadan,

e nun a falane fe han mayixete wuli
keden,

16 e nun a layirin naxan xidi
e nun Iburahima tagi,

a yi a kɔlɔ Isiyaga xa.

17 A mɔn yi a ragidi Yaxuba ma sariyan
xɔn,

a findi habadan layirin na Isirayila kaane
xa.

18 A yi a fala, a naxa,

“N Kanan yamanan soma nen
ε nun i yixetene yii ε keen na.”

19 E mi yi wuya nun.

Xɔɲe dando nan tun yi e ra na yamanani.

20 E yi kelima nen siyana nde ye

e siga nde gbetɛ ye,

e keli yamananana nde yi

e siga nde gbetɛ yi.

21 Koni, a mi tinɲe muxu yo xa e
ɲaxankata.

A mangane rakolon nen e fe yi, a naxa,

22 “E nama fefe liga n ma muxu
sugandixine ra.

E nama fefe ɲaxi liga n ma nabine ra.”

Yaburin 96

23 Dunuɲa muxune birin xa betin ba
Alatala xa.

ε yi lu a raliye waxatin birin yi
fa fala a bata en nakisi.

24 ε a binyena fe fala siyane birin xa,

e yi a kabanako feene rali muxune birin
ma.

25 Alatala gbo,

a lan a xa matɔxɔ han!

A lan a xa binya dangu alane birin na.

26 Siyane alane birin findixi ala fuune
nan na,

koni Alatala tan bata koren da.

27 A rabilinxi nɔrɔn nun gboon nan na.

A konna rafexi senben nun sewan nan na.

28 ε tan dunuɲa siyane birin,

ε fa Alatala tantun,

ε yi a tantun a binyen nun a senbena fe
ra.

29 ε fa Alatala tantun a xili binyena fe ra.

ε fa kiseene ra a yetagi.

ε Alatala batu a nɔrɔ saripɲanxini.

30 Dunuɲa muxune,

ε xuruxurun a yetagi.

Dunuɲa a kiini, a mi yigisanma.

31 Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna xa sewa
han!

ε yi a fala siyane xa,

a Alatala nan mangan na.

32 Fɔxɔ igen xa a xuini te

e nun seen naxanye a xɔre ra.

Burunna xa sewa

e nun a yi seene birin.

33 Fɔtɔnna wudine xa sɔnxɔ sewani,

e sɔnxɔ Alatala yetagi,

amasɔtɔ a fama nen.

A fama nen a kitin sa dunuɲa yi.

Yaburin 106.1, 47-48

34 ε Alatala tantun amasɔtɔ a fan.

A hinanna luma nen habadan!

35 ε a fala Ala xa, e naxa,

“Ala, nxu rakisi,

nxu ratanga siya gbetene ma,

alogo nxu xa i xili saripɲanxin tantun,

na yi findi nxu kanba xunna ra.”

36 Barikan xa bira Alatala xa, Isirayilaa
Ala

habadan han habadan!

Nayi, yamaan yi a fala, e naxa,

“Amina! Tantunna Alatala xa.”

37 Dawuda yi Asafi nun a ngaxake-
denne yamari a e xa wali Alatalaa Layiri

Kankiraan yetagi waxatin birin. 38 A yi

Yedutun ma diina Obedi-Edɔn nun Xosa

nun a muxu tonge sennin muxu solo-

masexe yamari a e xa so deen kan-

tan. 39 Saraxaraliin Sadɔki nun a ngax-

akedenne yi lu Alatalaa Batu Bubuni

naxan yi tixi taan kideni Gabayon yi. 40 E

yi lu saraxa gan daxine be Alatala xa

xɔtɔnna nun jinbanna alo a sebexi Alatalaa sariyani kii naxan yi, a naxan soxi Isirayila kaane yii. ⁴¹ Heman nun Yedutun nun muxun naxanye yi sugandixi, ne fan yi na alogo e xa Alatala tantun, bayo a hinanna luma nen habadan! ⁴² Heman nun Yedutun yi xɔtane fema, e yi karjianne maxama alogo e xa betin ba Ala xa. Yedutun ma diine nan yi na de kantanne ra.

⁴³ Na xanbi ra, yamaan birin yi siga e konni. Dawuda fan yi xete a konni dubadeni a denbayaan xa.

Alaa layirina Dawuda xa

Samuyeli Firinden 7.1-17

17 Dawuda to yelin soe a manga banxin kui, a yi a fala Nabi Natan xa, a naxa, “Banxin naxan nafalaxi suman wudin na, n na nan kui, koni Alatalaa Layiri Kankiraan mɔn bubun nan kui.” ² Natan yi Dawuda yabi, a naxa, “I rafan feene birin liga, bayo Ala i xɔn.”

³ Na kɔɛɛn na, Ala yi a fala Natan xa, a naxa, ⁴ “Siga, a fala n ma walikeen Dawuda xa fa fala Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I tan mi batuden tima n xa n luma denaxan yi. ⁵ N yeteen munma lu n batu banxi kui singen, xabu n na Isirayila kaane ramini lɔxɔni Misiran fari ma han to, koni n yi bubun nan kui yiren birin yi. ⁶ N siga denaxan birin yi nxu nun Isirayila kaane, n yeerati wuyaxi dɔxɔ nen n ma yamana Isirayila xun na alogo e xa n ma yamaan masuxu. Koni, na waxatin birin yi, n mi a fala muxu yo xa, n naxa: Nanfera, i mi suman wudi banxin tixi n xa?’”

⁷ “Nanara, i mɔn xa a fala n ma walikeen Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: N tan nan i baxi xuruseene fɔxɔ ra kantantideni alogo i xa findi n ma yamana Isirayila yeeratiin na. ⁸ I siga yiren naxan birin yi n lu nen i xɔn, n yi i yaxune birin

faxa i yetagi, n yi i findi xili gbee kanna ra alo muxu gbeen naxanye bɔxɔ xɔnna fari. ⁹ N yiren soma nen n ma yamana Isirayila yii e dɔxɔma denaxan yi. E luma nen na, gaxu yo mi e suxe. Muxu jaxi yo mɔn mi fa e jaxankatama alo bodeni, ¹⁰ n kitisane dɔxɔ n ma yamana Isirayila xun na waxatin naxan yi. N ni i yaxune birin sa i sanna bun. N naxan falama i xa, Alatala nan banxin tima i xa naxan findima i yixetene ra mangayani. ¹¹ I na faxa waxatin naxan yi, i siga i benbane fema, n yi i yetena diina nde sugandi a ti i jɔxɔni mangayani, n yi a senben xun masa. ¹² Na nan n batu banxin tima n xa, n yi a mangayaan nasabati habadan. ¹³ N findi a fafe ra, a fan yi findi n ma diin na. N mi n ma hinanna masigama a ra alo n naxan liga manga singen na. ¹⁴ N na a findima nen n ma yamana mangan na, a mangayaan mi kale habadan.”

¹⁵ Ala naxan birin fala Natan xa fetoni alo xiyena, a na birin yeba Dawuda xa.

Dawudaa Ala maxandina

Samuyeli Firinden 7.18-29

¹⁶ Na xanbi ra, Manga Dawuda yi siga, a sa dɔxɔ Alatala yetagi, a yi a fala, a naxa, “Marigina Alatala, n na a kolon a n tan nun n ma denbayaan mi lan nxu na birin sɔtɔ i naxan fixi nxu ma. ¹⁷ Koni, Ala, i tan yeɛ ra yi, sese mi na ra! I bata de xuine tongo lan i ya walikena denbayana tila ma. Marigina Alatala, i bata n yate alo muxu fisamantenna. ¹⁸ N tan Dawuda, n nɔɛ nanse fale i xa xunna kenli ito a fe ra i naxan fixi i ya walikeen ma? I tan yetena i ya walikeen kolon. ¹⁹ Alatala, i bata fe gbeeni ito ragidi i ya walikena fe ra fata i sagoon na alogo i xa i senbe gbeen mayita. ²⁰ Alatala, i jɔxɔn mi na, ala gbete mi na ba i tan na. Nxu bata na kolon. ²¹ Siya gbeten mundun dunɔpa yi naxan luxi alo i ya yamana Isirayila, Ala naxanye raminixi konyiyani? I e xunba nen Misiran kaane

nun e alane senben bun, i yi e findi i ya yamaan na, i siya gbetene kedi i ya yamaan yee ra, i kabanako fe magaxuxine raba e yetagi alogo i xa i xinla makenen. ²²I yi Isirayila findi i ya yamaan na habadan. Alatala, i yi findi nxɔ Ala ra.”

²³“Iki, Alatala, i de xuiin naxan tongoxi n tan, i ya walikeen nun n ma denbayaan xa, na xa rakamali habadan. Na liga alo i a falaxi kii naxan yi. ²⁴Na rakamali alogo i xinla xa binya han habadan. Muxune a falama nen nayi, e naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna, Ala naxan Isirayila xun na, a findixi Isirayilaa Ala nan na.’ Senben xa lu i ya walikeen Dawudaa denbayaan xa i yetagi. ²⁵N ma Ala, i bata i miriyaan yita n na a i n yixetene findima nen mangane ra n ɲɔxɔni. Nanara, i ya walikeen bata susu fe i yetagi i maxandideni. ²⁶Alatala, i tan nan Ala ra. Iki, i bata fala fapini ito ti i ya walikeen xa. ²⁷I bata a ragidi a i xa barakan sa n ma denbayani alogo n bɔnsonna xa lu mangayani i yetagi habadan. Bayo, i tan, Alatala nan barakan nagidixi n ma denbayaan ma, barakan luma nen a fɔxɔ ra habadan.”

Dawuda nɔ sɔtɔna yengeni

Samuyeli Firindena 8.1-14

18 Na waxatin danguxina, Dawuda yi Filisitine nɔ yengeni, a yi e rarabi, a yi Gati taan nun a rabilinne ba e yii.

²A yi Moyaba kaane fan nɔ yengeni, e yi lu a yamarin bun ma, e lu mudun soe a yii.

³Dawuda mɔn yi Soba mangan Hadadeseri fan nɔ yengeni Xamata mabinni, Hadadeseri yi waxi Efirati baan tongo feni waxatin naxan yi. ⁴Dawuda yi yenge so wontoro wuli keden nun soo ragi wuli solofere nun sofa wuli mɔxɔɲe ba a yii. A yi soone

birin san xanbi ra fasane bolon fɔ soo keme ɲɔxɔndɔn a naxanye ramara.

⁵Arami kaane yi keli Damasi taani, e yi fa Soba mangan Hadadeseri malideni, koni Dawuda yi e sofa wuli mɔxɔɲen nun firin faxa. ⁶Dawuda yi a yamana kanne dɔxɔ Damasi taani Arami yamanani. Arami kaane yi lu Dawudaa yamarin bun, e lu mudun soe a yii. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma. ⁷Dawuda yi Hadadeseri a sofane ye masansan wure lefa xema daxine xali Yerusalen yi. ⁸A yi sula gbegbe tongo keli Hadadeseri a taane yi, Tibati nun Kun. Sulemani yi na rawali a findi ige ramara se gbeen na e nun senbetenne nun saraxa ganden waliseene.

⁹Xamata mangan Tohu yi a me a Dawuda bata Soba mangan Hadadeseri a sofane birin nɔ yengeni, ¹⁰a yi a dii xemen Hadoran nasiga Manga Dawuda ma, alogo a xa sa a xɔntɔn a nɔ sɔtɔna fe ra Hadadeseri yengeni, bayo Manga Tohu nun Manga Hadadeseri yi yengeni. A mɔn yi siga xema seene ra e nun gbetin nun sulana. ¹¹Manga Dawuda yi na birin fi Alatala ma, e nun gbeti fixen nun xemana a naxan tongo siyani itoe birin yii: Edɔn kaane nun Moyaba kaane nun Amonine nun Filisitine nun Amalekine.

¹²Seruyaa diina Abisayi yi Edɔn kaa wuli fu nun solomasexe faxa Fɔxɔ Lanbanni. ¹³A yi yamana kanne lu Edɔn yi alogo na birin xa lu Dawudaa yamarin bun ma. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma.

Dawudaa kuntigine

Samuyeli Firinden 8.15-18

¹⁴Dawuda yi lu Isirayila birin xun na. A yi kiti kenden sama tinxinna nin a yamaan birin yi. ¹⁵Seruyaa dii xemen Yowaba nan yi sofane kuntigin na. Axiludu a dii xemen Yosafati nan yi mangana yenla ra. ¹⁶Axitubaa dii xemen Sadɔki nun Abiyatari a dii xemena

Abimeleki nan yi saraxaraline ra. Sawesa nan yi sebeli tiin na. ¹⁷Yehoyadaa dii xemem Benaya nan yi Keretine nun Peleti kaane xun na. Manga Dawudaa diine nan yi mangan bundɔxɔne ra.

Dawuda nun Amonine yengena

Samuyeli Firinden 10.1-5

19 Na dangu xanbini, Amonine mangan Naxasi yi faxesa, a diin yi dɔxɔ a ɔxɔni. ²Dawuda yi a miri, a naxa, “N hinanma nen Naxasi a dii xemem Xanun na, bayo a fafe hinan nen n na.” Dawuda yi xerane rasiga Xanun ma a fafe sayaan xɔntɔn tideni. Dawudaa xerane yi sa so Amonine yamanani Xanun fema saya xɔntɔndeni. ³Koni, Amonine kuntigine yi a fala Xanun xa, e naxa, “I laxi a ra a Dawuda a muxune rafaxi i fafe saya xɔntɔnden nan tun yi ba? E mi faxi kɔten xan na ba alogo e xa taan nakɔrɔsi, lɔxɔna nde e yi nɔ a suxe?” ⁴Nayi, Xanun yi Dawudaa xerane suxu, a yi e de xabene bi, a yi e domane raxaba e xɔrene yilanni, a fa e raxete Dawuda ma. ⁵E fa xerane fedentegen sa Dawuda xa, a yi muxune xe a xerane fɔxɔ ra, bayo e yi yagixi han, a yi a fala e xa, a naxa, “E lu Yeriko yi han e de xabene yi mini. Na xanbi ra, e fa so be.”

Samuyeli Firinden 10.6-19

⁶Amonine to a kolon a e bata rapaxu Dawuda ma alo se kunxin xirina, Xanun yi gbeti fixen kilo wuli tonge saxan e nun naanin fi Arami kaane ma, naxanye yi Mesopotamiya yamanani, e nun Maka nun Soba yamanani alogo e xa fa e yenge so wontorone nun e soo ragine ra. ⁷Na ma, e yi fa yenge so wontoron wuli tonge saxan nun firin na. Maka mangan nun a yamaan fan yi fa, e fa e malan Medeba taan yetagi. Amonine fan yi mini e taane yi alogo e xa Dawuda yenge. ⁸Dawuda yi na me, a yi sofa kuntigin Yowaba nun

a sofa kendene birin nasiga e yengedeni. ⁹Amonine yi mini, e ti yenge so xinla ma e taan so deen na. Mangan naxanye fa e malideni, ne yi tixi e danna burunna ra.

¹⁰Yowaba to a kolon a yengen yi a yee ra e nun a xanbi ra, a yi Isirayila sofa kendena ndee sugandi Arami kaane yenge xinla ma. ¹¹A yi sofa dɔnxene lu a tada Abisayi a yamarin bun ma Amonine yenge xinla ma. ¹²Yowaba yi a fala a tada xa, a naxa, “Xa Arami kaane senben gbo n xa, i fa n mali. Xa Amonine fan senben gbo i xa, n fan yi sa i mali. ¹³I tunnafan, en na en wekile, en yi en ma yamaan xun mayenge e nun en ma Alaa taane. Alatala xa a rafan feen liga.”

¹⁴Yowaba nun a ganla yi e maso Arami kaane yengedeni, koni ne yi e gi a yee ra. ¹⁵Amonine to a to, a Arami kaane bata e gi, e fan yi e gi Yowaba tada Abisayi bun. E yi sa so e taani. Yowaba fan yi xete Yerusalen yi.

¹⁶Arami kaane to a kolon a Isirayila bata e nɔ yengeni, e yi xerane rasiga Arami kaane ma naxanye yi Efirati baan kidi ma. Hadadeseri a sofa kuntigin Sofaki nan yi e xun na. ¹⁷Dawuda to na me, a yi Isirayila kaane birin malan, e yi fa Yuruden baan gidi, e siga Arami kaane yengedeni. ¹⁸Arami kaane mɔn yi e gi Isirayila kaane bun. Dawuda yi e yenge so wontoro sofaan muxu wuli solofere faxesa, e nun e sofaan muxu wuli tonge naanin naxanye yi sigama e sanni. A yi sofa kuntigin Sofaki fan faxesa. ¹⁹Hadadeseri a walikene to a kolon a Isirayila kaane bata e nɔ yengeni, e yi layirin xidi e nun Dawuda tagi, e yi lu a yamarin bun. Xabu na, Arami kaane mi fa tin Amonine maliye sɔnɔn.

Dawuda Amonine nun Filisitine yenge fena

Samuyeli Firinden 11.1 nun 12.26-31

20 Nee nenen folɔn na, mangane yi darixi mine yenge sodeni waxatin

naxan yi, Yowaba nun a sofa wékilex-ine yi sa Amonine yenge. Koni, Dawuda tan yi lu Yerusalen yi. Yowaba yi Rabaha taan suxu, a menna kala. ²Nayi, Dawuda yi fa mangaya taxamaseri kómötin ba Amonine mangan xun na, naxan xemaan binyen yi dangue kilo tonge saxan na. Geme fajni kenden fan yi a ma. Na mangaya taxamaseri kómötin yi so Dawuda xun na, a yi funma se wuyaxi tonge taani.

³Yamaan naxan yi na, Dawuda yi ne xali, a yi sa e ti karahan wanle ra, wudi masonla nun geme bōn nun wudi segena. A Amonine taane birin ma fe liga na kii nin. Na xanbi ra, Dawuda nun a sofane yi xete Yerusalen yi.

⁴Na danguxina, Isirayila kaane nun Filisitine yi sa yenge Geseri yi. Na yengeni, Xusa kaan Sibekayi yi Sipayi faxesa. Refa yixetena nde nan yi Sipayi ra. Na yi Filisitine yagi.

⁵Isirayila kaane nun Filisitine mōn yi yenge. Yayiri a diina Elexanan yi Gati kaan Goliyati xunyen Laxami faxesa na waxatin nin. A senben yi gbo han, a tanban yi gbo alo gbindonna.

⁶Yenge gbete yi keli Gati taani. Xeme kuyena nde yi na, naxan yii soli sennin sennin yi a ra e nun san soli sennin sennin, e birin malanxina, mōxōnen nun naanin. Refa yixetena nde nan yi na fan na. ⁷A to Isirayila makonbi, Dawuda tada Simeyaa dii xemmen Yonatan yi a faxesa. ⁸Xemeni itoe birin yi fataxi Refa yixetene nan na Gati taani. Dawuda nun a sofane yi ne birin faxesa.

Isirayila yamaan yaten sebe fena

Samuyeli Firinden 24.1-9

21 Setana yi keli Isirayila xili ma, a yi Dawuda radin a xa Isirayila kaane tenge. ²Dawuda yi a fala Yowaba nun a sofa kuntigine xa, a naxa, “E siga, e sa Isirayila kaane tenge, keli Beriseba ma, sa dōxō Dan yamanan na. E fa

na yaten dentege n xa.” ³Yowaba yi a yabi, a naxa, “Alatala xa Isirayila yamaan nawuya ayi dōxō keme. Mangana, n kannna, i ya walikene xa mi ne birin na ba? Nanfera i fe sifani ito maxōd-inxi? Nanfera i waxi a xōn ma Isirayila yamaan xa yulubin tongo?” ⁴Koni, mangan xuiin mi yi matande. Nanara, Yowaba yi mini, a yi Isirayila bōxōn birin yisiga, a fa xete Yerusalen yi. ⁵A yi yamaan yaten fala Dawuda xa. Isirayila kaane yaten ni i ra: xeme silanfan kannna miliyon keden wuli keme. Yuda kaane yaten ni i ra: xeme silanfan kannna wuli keme naanin muxu wuli tonge solofere. ⁶Koni, Yowaba mi Lewi nun Bunyamin bōnsōnna muxune tenge, bayo mangana yamarin mi yi rafanxi a ma. ⁷Yamarini ito yi rapaxu Ala ma. A yi Isirayila jaxankata.

Ala yi Dawuda yulubin saran a ra

Samuyeli Firinden 24.10-17

⁸Dawuda yi a fala Ala xa, a naxa, “N yulubi gbeen nan ligaxi ito ra. Iki, n bata i mayandi, i xa dija n tan, i ya walikeen yulubin ma. N bata xaxilitareyaan liga.”

⁹Alatala yi a fala Manga Dawudaa fe-ton Gadi xa, a naxa, ¹⁰“A fala Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: Fe saxan ni i ra. Keden sugandi, n xa na liga i ra.’” ¹¹Gadi yi siga Dawuda fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi i xa, a naxa, ¹²‘Naxankatan mundun lan a xa sa i ma: jεε saxan fitina kamena, hanma yaxune yi ε halagi silanfanna ra kike saxan, hanma Alatala xa a halagi ti malekan nafa ε ma, naxan Isirayila yamaan naxōrima Alaa silanfanna nun fure jaxin na xii saxan.’ Iki, a fala n xa n lan n xa sa naxan fala n kannna xa naxan n xexi.” ¹³Dawuda yi Gadi yabi, a naxa, “N bōnen sunuxi han! A lan n xa n yete lu Alatala yii bayo a kininkininna gbo, na fisa benun n xa lu adamadiine sagoni.” ¹⁴Alatala yi fure

naxin nadin Isirayila yamaan ma han muxu wuli tonge solofere yi faxa Isirayila yamanani.

¹⁵ Ala yi malekan xe Yerusalen yi, a xa sa na kala. A yi na kalama waxatin naxan yi, Alatala yi a to, a yi nimisa na halagina fe ra. A yi a fala na malekan xa naxan yi a kalama, a naxa, “Na bata lan. E lu na fa.” Alatalaa malekan yi tixi Oronan, Yebusu kaana lonna nan ma. ¹⁶ Dawuda yi a yee rakeli, a Alatalaa malekan to tixi kuyen nun bɔxɔn lan tagini, a silanfanna baxi a teeni, a yee rafindixi Yerusalen ma. Dawuda nun fonne yi kasa benbela dugin nagodo e ma sununi, e yi bira, e yi e yetagin lan bɔxɔn ma. ¹⁷ Dawuda yi a fala Ala xa, a naxa, “N tan xa mi yamarin fixi ba a Isirayila yamaan xa tenge? N tan nan yulubin ligaxi, n tan nan fe kobini ito ligaxi. Yamaan tan nanse ligaxi? Alatala, n ma Ala, n tan nun n ma denbayaan halagi, i ya yamaan lu na.”

Dawuda yi Oronan ma lonna sara

Samuyeli Firindena 24.18-25

¹⁸ Alatalaa malekan yi a fala Gadi xa, a a xa a fala Dawuda xa, fa fala a xa sa saraxa gandena nde rafala Alatala xa Oronan Yebusu kaana lonna ma. ¹⁹ Dawuda yi siga menni alo Gadi a fala a xa kii naxan yi Alatala xinla ra. ²⁰ Oronan yi murutu bɔnbɔni lonna ma, a yi a firifiri, a yi malekan to. A dii naaninne yi e luxun. ²¹ Na waxatini, Dawuda fan yi a maso. Oronan to a to, a yi keli lonna ma, a sa a xinbi sin Dawuda bun ma, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. ²² Dawuda yi a fala Oronan xa, a naxa, “Lonni ito so n yii alogo n xa saraxa ganden nafala Alatala xa. N na a saren defexin soe i yii alogo fure naxin xa ba yamaan ma.” ²³ Oronan yi Dawuda yabi, a naxa, “Mangana, a tongo. N kanna xa a rafan feen liga a ra. N bata jingeni itoe fan so i yii, e xa findi saraxa gan daxin na. Ningena xee ra bɔnbɔ seene yi findi saraxan gan

yegen na, murutuni ito fan xa findi bogise saraxan na. N bata ito birin fi i ma.”

²⁴ Koni, Manga Dawuda yi a fala Oronan xa, a naxa, “En-en, n waxi a sara feni a saren defexin nan na. N mi seen bama saraxan na Alatala xa n mi naxan saraxi. N mi nɔe saraxa gan daxin be n mi naxan sare fixi.” ²⁵ Nayi, Dawuda yi xemaan kilo solofere so Oronan yii na lonna fe ra. ²⁶ Dawuda yi saraxa ganden nafala menni Alatala xa, a fa saraxa gan daxine nun bɔnɔe xumbeli saraxane ba. A yi Alatala maxandi, Alatala yi a yabi teen na naxan godo saraxa ganden ma keli kore.

²⁷ Nayi, Alatala yi falan ti malekan xa, a yi silanfanna raso a teeni. ²⁸ Na waxatini, Dawuda yi saraxane bama Oronan Yebusu kaana lonna nan ma, bayo a bata yi a kolon a Alatala a yabima mena nin. ²⁹ Na waxatini, Musa Alatala Batu Bubun naxan nafala tonbonni, na yi na taan kideni Gabayon yi, e nun saraxa gandena, saraxa gan daxine yi bama denaxan yi. ³⁰ Koni, Dawuda mi yi sigе menni Ala maxɔdindeni, bayo a yi gaxuxi Alatalaa malekana silanfanna yee ra.

22 Dawuda yi a fala, a naxa, “En Marigina Alatalaa banxin ti be, e nun saraxa gandena, Isirayila saraxa gan daxine bama a xa denaxan yi.”

Dawuda yi Ala Batu Banxin ti feni tɔn

² Dawuda yi yamarin fi a xɔnɔn naxanye dɔxi Isirayila yamanani, a ne xa malan. A yi ne findi geme masonle ra Ala Batu Banxin ti feen na. ³ Dawuda yi wure gbegbe fen, naxanye findima banxin gbangban seene nun deen singan seene ra. A yi sula gbegbe fan fen naxan yate mi yi nɔe kolonɔe. ⁴ Sidɔn kaane nun Tire kaane yi Dawuda mali suman wudi fajin gbegbe fendeni. ⁵ Dawuda yi a fala, a naxa, “N ma diin Sulemani munma kɔxɔ singen, a mɔn mi wanla kolon. Banxin naxan tima Alatala xa, na

lanma a xa tofanje ayi, a rayabu siyane birin yetagi.” Na ma, Dawuda se gbege malan nen na banxin ti feen na benun a xa faxa.

⁶Dawuda yi a diin Sulemani xili, a yi a fala a xa fa fala a xa banxin ti Alatala xa, Isirayilaa Ala. ⁷Dawuda yi a fala Sulemani xa, a naxa, “N ma diina, n bata yi a miri n bɔɔɔni, n xa banxin ti Alatala xa, n ma Ala, ⁸koni Alatala a fala nen n xa, a naxa, ‘I bata muxu wuyaxi faxa yenge wuyaxi yi, i nama banxin ti n xa. Yenge soon nan i ra, i bata faxa gbege ti n yetagi. ⁹Koni, i diina nde sɔtɔma nen, naxan findima bɔɔɔe xunbeli muxun na, n matabun fima naxan ma a yaxune fe ra. A xili bama nen Sulemani. Isirayila yamaan luma nen bɔɔɔe xunbenli tun a siimayaan birin yi. ¹⁰A tan nan banxin tima n xa n xinla binyama denaxan yi, a yi findi n ma diin na, n fan yi findi a fafe ra. A mangayaan sabatima nen Isirayila xun na habadan.”

¹¹“Iki, n ma diina, Alatala xa lu i xɔn alogo i xa nɔ Alatalaa banxin tiye, i ya Ala, alo a a fala kii naxan yi lan i tan ma. ¹²Alatala xa fekolonna nun xaxili faɔin fi i ma a na i findi mangan na waxatin naxan yi Isirayila yamanani alogo i xa Alatalaa sariyan suxu, i ya Ala. ¹³Feen birin sɔɔɔyama i xa nen, xa i Alatalaa sariyan nun a yamarine suxu, a naxanye soxi Musa yii Isirayila xa. I wekile, i senbe so! I nama kuisan, i nama gaxu fefe ye ra! ¹⁴N bata wekile n yi xemaan kilo miliyɔn saxan e nun kilo wuli keme naanin malan Alatala Batu Banxin ti feen na. N mɔn bata wure gbeti fixen kilo miliyɔn tonge saxan e nun naanin malan. Sulan nun wuren bata gbo ayi han a yaten mi nɔe kolonje. N bata wudin nun gemen fan fen. I mɔn xa nde sa e fari. ¹⁵Walike wuyaxi i yii naxanye fatan gemen masole, e nun naxanye fatan sawurane rafale gemen nun wudine ma, e nun yiirawanla naxanye wanla sifan

birin kolon. ¹⁶Xemaan nun wure gbeti fixen nun sulan nun wurena i yii han a dangu ayi. Keli i ya wanla fɔlɔ keden na. Alatala xa i mali.”

¹⁷Dawuda yi a fala Isirayila kungigine birin xa, a e xa fa a diin Sulemani mali. A yi a fala e xa, a naxa, ¹⁸“Alatala, e Ala mi luxi e xɔn ba? A mi bɔɔɔe xunbenla fixi e ma yamanan birin yi ba? A bata be kaane sa n sagoni. Yamanan bata lu Alatala nun a yamaan bun ma. ¹⁹E Alatala, e Ala fen e bɔɔɔn nun e niin birin na. E siga, e sa yire saripanxin ti Marigina Alatala xa, e Ala, alogo e xa fa Alatalaa Layiri Kankiraan nun a se saripanxine raso Ala Batu Banxini, Alatala xinla binyama denaxan yi.”

Lewi bɔnsɔnna muxune

23 Dawuda to yelin fore, a yi a diin Sulemani dɔxɔ Isirayila mangan na. ²A yi Isirayila kungigine nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune malan. ³E yi Lewi bɔnsɔnna muxune tenge, naxanye bata yi jɛe tonge saxan sɔɔɔ. E yaten yi siga han muxu wuli tonge saxan e nun solomasexe. ⁴Dawuda yi a fala, a naxa, “N bata muxu wuli mɔxɔɔɔn nun naanin sugandi alogo e xa e yengi lu Alatala Batu Banxin wanle xɔn. Muxu wuli sennin xa findi kitisane ra. Muxu wuli naanin yi findi de kantan muxune ra. ⁵Muxu wuli naanin yi findi Alatala tantun muxune ra maxaseene ra, n naxanye rafalaxi a tantun seen na.”

⁶Dawuda yi Lewi bɔnsɔnna muxune yitaxun Lewi a diine denbaya yeen ma. Lewi a diine nan itoe ra: Gerison nun Kehati nun Merari.

⁷Gerison ma diine nan itoe ra: Ladana nun Simeyi.

⁸Ladanaa diine nan itoe ra: Yexiyeli, a dii singen nun Setama nun Yoweli. E birin malanxina muxu saxan.

⁹Simeyi a diine nan itoe ra: Selomiti nun Xasiyeli nun Haran. E birin malanx-

ina muxu saxan. Ladanaa denbaya xunne nan ne ra.

¹⁰Simeyi a diine nan itoe ra: Yaxati nun Sisa nun Yewusi nun Beriya. Simeyi a dii naaninne nan ne ra. ¹¹Yaxati nan dii singen na. Sisa nan dii firinden na. Koni, Yewusi nun Beriya mi dii wuyaxi sɔɔ. Na ma, e yi e diine yate denbaya kedenna ra e bɔnsɔn kedin ma.

¹²Kehati a diine nan itoe ra: Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeli. E birin malanxina muxu naanin.

¹³Amirama a diine nan itoe ra: Haruna nun Musa. Haruna yi rasaripan Ala xa alogo a xa lu wale yire saripanxi fisamantenni, e nun a bɔnsɔnna muxune han habadan, alogo e xa wusulanna gan saraxan na Alatala xa, e yi wali a yetagi, e mɔn yi lu dubɛ muxune xa Ala xinli han habadan. ¹⁴Musa tan findi Alaa muxun nan na. A diine yi lu Lewi bɔnsɔnna muxune ye.

¹⁵Musaa diine nan itoe ra: Gerisɔmi nun Eliyeseri.

¹⁶Gerisɔmi a diin nan ito ra: Sebuweli nan yi a dii singen na.

¹⁷Eliyeseri a diine nan itoe ra: Rexabiya nan yi a dii singen na. Eliyeseri mi dii xeme gbete sɔɔ, koni Rexabiya dii wuyaxi sɔɔ nen.

¹⁸Yisehari a diine nan itoe ra: Selomiti nan yi a dii singen na.

¹⁹Xebiron ma diine nan itoe ra: Yeriya nan yi a dii singen na, Amari a firindena, Yaxasiyeli a saxandena, e nun Yekameyami a naanindena.

²⁰Yusiyeli a diine nan itoe ra: Mike nan yi a dii singen na, Yisiya a firindena.

²¹Merari a diine nan itoe ra: Maxali nun Musi. Maxali a diine nan itoe ra: Eleyasari nun Kisu. ²²Eleyasari faxa nen, a mi dii xeme yo lu, koni a dii temene tan lu nen. Kisu a diine yi e dɔxɔ e jaxanle ra. ²³Musi a diine nan itoe ra: Maxali nun Ederi nun Yeremoti. E birin malanxina muxu saxan.

²⁴Ne nan findi Lewi yixetene ra naxanye findi bɔnsɔnna denbaya xunne ra, e keden kedenna birin xinle sebexi e bɔnsɔn kedin kui. E yi walima nen Alatala Batu Banxin kui e barin na yi jee mɔxɔnen sɔɔ. ²⁵Dawuda bata yi a fala, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala bata bɔne xunbenla fi a yamaan ma. A bata fa dɔxɔ Yerusalen yi habadan. ²⁶Lewine mi fa Alaa Batu Bubun nun a muranne xalima yire gbete yi sɔnɔn.” ²⁷Fata Dawudaa yamari dɔnxene ra, Lewi bɔnsɔnna muxune tenge nen naxanye barin bata yi jee mɔxɔnen sɔɔ. ²⁸Lewi bɔnsɔnna muxune nan yi Haruna yixetene malima Alatala Batu Banxin wanle ra. E tan nan yi a sansanna kuiin nun a banxin kuiin masuxuma, e mɔn yi seene rasaripanma, e yi wali xunxurine ke Ala Batu Banxini. ²⁹E yi burune rafalama naxanye ralima Ala ma, e murutu fupin din naxan findima bogise saraxane ra, e buru ratetaren nafala, e nun donseen sifan birin. E tan nan mɔn yengi yi dɔxi ligaseene birin xɔn, sikenle nun ligaseen naxanye seen kuyen maligama. ³⁰E yi lanma e xa siga Alatala tantundeni xɔɔnna nun jinbanna lɔxɔ yo lɔxɔ. ³¹E mɔn yi saraxa gan daxine bama Alatala xa Matabu lɔxɔne ma e nun Kike Nenen sanle yi, e nun sali gbete ye ma. E yi lanma e xa wali Alatala xa a sariyan xɔn. ³²E tan nan yi Naralan Bubun nun yire saripanxin masuxuma. E yi Alatala batuden wanle birin kema e ngaxakedenna Haruna yixetene yamarin nan bun.

Saraxaraline yitaxun fena

24 Haruna yixetene yi yitaxunxi a dii naaninne nan na. A diine nan itoe ra: Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara. ²Nadaba nun Abihu singen nan faxa benun e fafe xa faxa. E mi dii yo sɔɔ. Eleyasari nun Itamara nan yi saraxaraline ra. ³Eleyasari yixetena nde Sadɔki e nun Itamara yixetena nde

Aximeleki yi Dawuda mali Harunaa diine yitaxundeni alogo e xa ti wanle ra.

⁴Kuntigi wuyaxi yi to Eleyasari yixetene ye dangu Itamara yixetene ra. Nanara, e yitaxun ikiini: Denbaya xunna muxu fu nun sennin Eleyasari yixetene ye. Denbaya xunna muxu solomasexe Itamara yixetene ye. ⁵E yi masensenna ti alogo e xa e yitaxun, e yi e ti e wanle ra. Na ma, Eleyasari yixetena ndee nun Itamara yixetena ndee birin yi findi yire saripanxin kuntigine ra e nun kuntigine Ala xa. ⁶Nataneli a diin Semaya, Lewi bõnsõnna muxun nan yi e xinle sebema mangan nun kuntigine nun saraxaraliin Sadõki nun Abiyatari a diina Aximeleki nun saraxaraline denbaya xunne yetagi e nun Lewi bõnsõnna muxune birin. E yi denbaya keden sugandi Eleyasari yixetene ye, e mõn yi keden sugandi Itamara yixetene ye.

⁷Denbayane sugandi masensenna xõn ikiini: A singen Yehoyaribu nan suxu, a firindena Yedaya, ⁸a saxandena Xarimi, a naanindena Seyorimi, ⁹a suulundena Malakiya, a sennindena Miyamin, ¹⁰a soloferedena Hakõsi, a solomasexedena Abiya, ¹¹a solomanaanindena Yosuwe, a fudena Sekani, ¹²a fu nun kedendena Eliyasibi, a fu nun firindena Yakimi, ¹³a fu nun saxandena Xupa, a fu nun naanindena Yesebeyabi, ¹⁴a fu nun suulundena Biliga, a fu nun sennindena Imeri, ¹⁵a fu nun soloferedena Xesiri, a fu nun solomasexedena Hapisesi, ¹⁶a fu nun solomanaanindena Petaxi, a mõxõpõdena Eskiyeli, ¹⁷a mõxõpõn nun kedendena Yakin, a mõxõpõn nun firindena Gamulu, ¹⁸a mõxõpõn nun saxandena Delaya, a mõxõpõn nun naanindena Maasiya.

¹⁹A yi lan e xa Alatala Batu Banxin wanle suxu na kii nin alo e benba Haruna a yamari e ma kii naxan yi alo Alatala, Isirayilaa Ala bata yi a yamari a ma kii naxan yi.

Lewi bõnsõnna muxu gbete ye fe

²⁰Lewi bõnsõnna muxu gbeten naxanye sugandi, ne nan itoe ra: Amiramaa diine ye: Subayeli. Subayeli a diine ye: Yexedeya. ²¹Rexabiya a diine ye: Yisiya, a dii singena. ²²Yisehari a diine ye: Selomiti. Selomiti a diine ye: Yaxati. ²³Xebiron ma diine: a dii singen Yeriya nun a dii firindena Amari nun a dii saxanden Yaxasiyeli nun a dii naaninden Yekameyami. ²⁴Yusiyeli a diin Mike. Mike a diine ye: Samiri. ²⁵Mike xunyen Yisiya. Yisiyaa diine ye: Sakari. ²⁶Merari a diine ye: Maxali nun Musi e nun a diin Yaasiyaa diine. ²⁷Merari mamandenne, Yaasiyaa diine: Sohami nun Sakuru nun Ibiri. ²⁸Maxali a diina Eleyasari. Eleyasari mi dii yo sõtõ. ²⁹Kisu a diine ye: Yerameeli. ³⁰Musi a diine ye: Maxali nun Ederi nun Yerimoti. Lewi bõnsõnna muxune nan yi ne ra denbaya yeen ma.

³¹E fan sugandi masensenna nan xõn alo e ngaxakedenne, Haruna yixetene. Na liga Manga Dawuda nun Sadõki nun Aximeleki nun saraxaraline denbaya xunne nun Lewi bõnsõnna muxune nan yetagi. Na ma, denbayaan muxune birin yi suxi ki kedenna nin keli dii singen ma han a rapanna.

Beti baane

25 Dawuda nun sofa kuntigine yi muxuna ndee sugandi Asafi nun Heman nun Yedutun ma diine ye alogo e xa nabiya falane ti betini bõlõnna nun kondenna nun karijanne ra. Na muxune xinle ni itoe ra naxanye yi na wanla kema. ²Asafi a diine ye: Sakuru nun Yusufu nun Netaniya nun Asarela. Ne yi Asafi a yamarin nan bun. Asafi fan yi nabiya falane tima betini mangan yamarin bun. ³Yedutun ma diine ye: Gedali nun Seri nun Esayi nun Simeyi nun Hasabi nun Matitiya. E birin

malanxina muxu sennin. E yi lu e fafe Yedutun ma yamarin bun. Yedutun yi nabiya falane tima, a bɔlɔnna maxa, a Alatala matɔxɔ, a yi a tantun.

⁴Heman a diine ye: Bukiya nun Matani nun Yusiyeli nun Sebuweli nun Yeri-moti nun Xananiya nun Xanani nun Eliy-ata nun Gidaliti nun Romanti-Eseri nun Yosobekasa nun Maloti nun Hotiri e nun Maxasiyoti. ⁵Muxuni itoe birin yi findixi Heman ma diine nan na naxan yi fetoon tima mangan xa fata Ala ra alo xiyena. Ala yi Heman senben gbo ayi, a yi dii xeme fu nun naanin nun dii teme saxan fi a ma. ⁶Ne birin yi e fafe a yamarin bun ma, e betine ba karijanne nun kondenne nun bɔlɔnne ra Alatala Batu Banxin wanla ra. Asafi nun Yedutun nun Heman yi mangana yamarin nan bun ma. ⁷Muxuni itoe nun e kon kaan naxanye xaranxi beti ba feene ma Alatala xa naxanye yi fatan, ne birin malanxina, muxu keme firin muxu tonge solomasexe e nun solomasexe. ⁸E birin yi masensenna tima alogo e xa ti wanle ra, dii jɔren nun fonna, karamɔxɔn nun xarandiina.

⁹Masensenna naxan ti, na yi Yusufu singe suxu Asafi xabilani.

A firindena, Gedali nun a ngaxakedenne nun a diine, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁰A saxandena, Sakuru nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹¹A naanindena, Yisiri nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹²A suulundena, Netaniya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹³A sennindena, Bukiya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁴A soloferedena, Yesarela nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁵A solomasexedena, Yesaya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁶A solomanaanindena, Matani nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁷A fudena, Simeyi nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁸A fu nun kedendena, Asareli nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁹A fu nun firindena, Hasabi nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁰A fu nun saxandena, Subayeli nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²¹A fu nun naanindena, Matitiya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²²A fu nun suulundena, Yeremoti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²³A fu nun sennindena, Xananiya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁴A fu nun soloferedena, Yosobekasa nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁵A fu nun solomasexedena, Xanani nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁶A fu nun solomanaanindena, Maloti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁷A mɔxɔjɔdena, Eliyata nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁸A mɔxɔjɔn nun kedendena, Hotiri nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁹ A məxəpən nun firindena, Gidaliti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

³⁰ A məxəpən nun saxandena, Maxasiyoti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

³¹ A məxəpən nun naanindena, Romanti-Eseri nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

Ala Batu Banxin kantan tiine

26 De kantanne yitaxunxi ikiini: Keli Kore xabilani, Kore a diin Meselemya Asafi a denbayani. ² Meselemya yi dii xemene sətə: Sakari nan yi a dii singen na, Yediyayeli a firindena, Sebadiya a saxandena, ³ Yataniyeli a naanindena, Elan a suulundena, Yehoxanan a sennindena, e nun Eliyehowenayi a soloferedena.

⁴ Obedi-Edən fan yi dii xemene sətə: Semaya nan yi a dii singen na, Yehosabadi a firindena, Yowa a saxandena, Sakara a naanindena, Nataneli a suulundena, ⁵ Amiyeli a sennindena, Isakari a soloferedena, e nun Pewuletayi a solomasexedena. Ala bata yi barakan sa Obedi-Edən ma fe yi.

⁶ A dii singen Semaya yi dii xemene sətə naxanye findixi yəeratine ra e denbayane xun na bayo e senben yi gbo. ⁷ Semayaa diine nan itoe ra: Otini nun Refayeli nun Obedi nun Elesabada. Xəmə wekiləxin nan yi e ngaxakedenne Elihu nun Semakiya ra. ⁸ Obedi-Edən yixetene nan yi na muxune ra. E tan nun e diine nun e ngaxakedenne birin yi findixi muxu kendene nan na, e senben yi gbo Alaa wanli. Obedi-Edən yixetene birin malanxina muxu tonge sennin e nun firin.

⁹ Muxu kenden nan yi Meselemyaa diine nun a ngaxakedenne fan na. E birin malanxina muxu fu nun solomasexe.

¹⁰ Merari a diin Xosa yi dii xemeni itoe

bari: Simiri, naxan fafe a findi a ngaxakedenne xunna ra hali dii singen to mi yi a ra, e nun ¹¹ Xiliki, a firindena e nun Tebaliya, a saxandena e nun Sakari, a naanindena. Xosaa diine nun a ngaxakedenne birin malanxina muxu fu nun saxan.

¹² De kantanne yi yitaxunxi na kii nin. E kuntigine nun e ngaxakedenne birin yi Alatala Batu Banxin wanla ra. ¹³ E yi masensenna tima nen alogo e xa a kolon naxan lan a xa deen naxan kantan. Muxu gbeene nun muxudine birin yi na kii nin denbayane birin yi.

¹⁴ Masensenna yi Selemiya suxu lan banxin sogeteden binna deen ma. Kəmen binna deen masensenna yi a diin Sakari suxu, naxan findixi maxadi ti xaxilimaan na. ¹⁵ Masensenna yi Obedi-Edən suxu lan yifari fəxən deen ma. Se ramara banxin masensenna yi a diine fan suxu. ¹⁶ Banxin sogegododen binna deen masensenna yi Supimi nun Xosa suxu, e nun deen naxan xili Saaleketi naxan yi rabima kiraan binni naxan tema geyaan ma. Kantan muxune yi yəe rafindixi e bode ma. ¹⁷ Lewi muxu sennin yi sogeteden binni, muxu naanin kəmenna ma, muxu naanin yifanna ma, muxu naanin se ramara banxini. ¹⁸ Sansanna binni, naxan sogegododen binni, muxu naanin yi ti na kiraan de, muxu firin mən yi ti sansanna so deen yeteen na. ¹⁹ De kantanne yi yebaxi na kii nin Kora nun Merari yixetene yə.

²⁰ Lewi bənsənna muxuna nde Axiya nan yi yengi dəxi nafunla nun se sarjanxine xən ma naxanye yi ramaraxi Ala Batu Banxini. ²¹ Ladana yixetene Gerisən xabilani, ne denbaya xunne nan itoe ra: Yexiyeli nun ²² Yexiyeli a diine Setama nun a xunyen Yoweli. Ne nan yi yengi dəxi nafunle xən naxanye yi ramaraxi Alatala Batu Banxini.

²³ Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeli xabilane yi, muxuni itoe

nan ti wanle ra: ²⁴Musaa diin Gerisōmi yixetena nde Sebuweli nan yi se ramara banxin feene xun na. ²⁵A benba Gerisōmi xunyena Eliyeseri yi Rexabiya sōtō, Rexabiya yi Esayi sōtō, Esayi yi Yorami sōtō, Yorami yi Sikiri sōtō, Sikiri yi Selomiti sōtō. ²⁶Selomiti nun a ngaxakedenne nan yi yengi dōxi nafulu saripaxin xōn ma, Manga Dawuda nun xabila xunne nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu keme xun na e nun sofa kuntigi gbeteye seen naxanye fixi Ala ma. ²⁷E seen naxanye birin tongoxi yengeni, e na ndee findi Alatala Batu Banxin masuxu seene ra. ²⁸Selomiti nun a ngaxakedenne mōn yi e yengi dōxo nafunla xōn ma, Nabi Samuyeli nun Kisu a diin Sōli nun Neri a diina Abineri nun Seruyaa diin Yowaba naxan fi Ala ma.

²⁹Yisehari xabilan muxuni itoe nan ti wanla ra: Kenaniya nun a diine nan yi yengi dōxi kiti sa feene xōn ma Isirayila yamaan xun na. ³⁰Xebiron xabilan muxun naxanye ti wanla ra: Hasabi nun a ngaxakedenne nan yi yengi dōxi Isirayila yamanan xōn ma Yuruden sogegododen binni. Xeme kenden muxu wuli keden muxu keme solofere nan yi e ra, naxanye yi walima Alatala nun mangan xa. ³¹Yeriya nan yi Xebiron xabilane xunna ra, fata xinle sebe kiin na e bōnsōn kedin ma. Dawudaa mangayaan jee tonge naanindeni, muxune yi bōnsōn kedine fesefese, e fa a kolon a xeme kende gbeena ndee yi Xebiron xabilane muxune ye Yaaseri taani Galadi yamanani. ³²Yeriya nun a ngaxakedenne, xeme kenden muxu wuli firin muxu keme solofere nan yi e ra. Denbaya xunne nan yi a birin na. Manga Dawuda yi e findi Ruben nun Gadi nun Manase bōnsōn xunne ra Ala nun mangana feene birin yi.

Isirayilaa sofane fe

27 Isirayila kaan naxanye wali mangana ganli, ne nan itoe ra, xabila xunne nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu keme xun na e nun sofa kuntigi gbeteye. E yitaxunxi muxu wuli mōxōjēn nun naanin yeen nan ma. Jēen kike yo kike gali keden yi fama nen walideni mangan xa.

²Sabadiyeli a diin Yasobeyami nan yi gali singen kuntigin na jēen kike singeni. Muxu wuli mōxōjēn nun naanin nan yi a yamarin bun ma. ³Sabadiyeli yi findixi Peresi yixetena nde nan na. A tan nan findi ganla birin kuntigin na jēen kike singeni.

⁴Axoxi xabilan muxuna nde Dodayi yi findi gali kuntigin na jēen kike firindeni. Mikiloti yi findi a sofa kuntigin na. Muxu wuli mōxōjēn nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁵Saraxarali Yehoyadaa diin Benaya yi findi gali kuntigin na jēen kike saxandeni. Muxu wuli mōxōjēn nun naanin nan yi a yamarin bun ma. ⁶Benaya nan yi Dawudaa sofa wekilexi tonge saxanne xunna ra. A diina Amisabadi yi a ganlanin.

⁷Yowaba xunyena Asaheli yi findi gali kuntigin na jēen kike naanindeni. A diin Sebadiya nan ti a jōxōn na. Muxu wuli mōxōjēn nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁸Samehuti Yisira kaan yi findi gali kuntigin na jēen kike suulundeni. Muxu wuli mōxōjēn nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁹Ikesi a diina Ira Tekowa kaan yi findi gali kuntigin na jēen kike sennindeni. Muxu wuli mōxōjēn nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁰Efirami bōnsōnna muxuna nde Xelesi Pelon kaan nan yi findi gali kuntigin na jēen kike soloferedeni.

Muxu wuli mǎxǎn nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹¹Sera xabilan muxuna nde Sibekayi Xusa kaan yi findi gali kuntigin na j̄een kike solomasexedeni. Muxu wuli mǎxǎn nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹²Bunyamin bǎnsǎnna muxuna nde Abiyeseri Anatǎti kaan yi findi gali kuntigin na j̄een kike solomanaanin-deni. Muxu wuli mǎxǎn nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹³Sera xabilan muxuna nde Maharayi Netofa kaan yi findi gali kuntigin na j̄een kike fudeni. Muxu wuli mǎxǎn nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁴Efirami bǎnsǎnna muxuna nde Benaya Piraton kaan yi findi gali kuntigin na j̄een kike fu nun kedendeni. Muxu wuli mǎxǎn nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁵Otiniyeli xabilan muxuna nde Xeli-dayi Netofa kaan yi findi gali kuntigin na j̄een kike fu nun firindeni. Muxu wuli mǎxǎn nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁶Kuntigin naxanye yi Isirayila bǎnsǎnna xun na, ne ni i ra:

Ruben bǎnsǎnna xun na, Sikiri a diina Eliyeseri.

Simeyǎn bǎnsǎnna xun na, Makaa diin Sefati.

¹⁷Lewi bǎnsǎnna xun na, Kemuyeli a diin Hasabi.

Haruna yixetene xun na, Sadǎki.

¹⁸Yuda bǎnsǎnna xun na, Dawuda tada Elihu.

Isakari bǎnsǎnna xun na, Mikeli a diina Omiri.

¹⁹Sabulon bǎnsǎnna xun na, Abadi a diin Yisemaya.

Nafatali bǎnsǎnna xun na, Asiriyeli a diin Yerimoti.

²⁰Efirami bǎnsǎnna xun na, Asasiyaa diin Hoseya.

Manase bǎnsǎnna fǎxǎ kedenna xun na, Pedayaa diin Yoweli.

²¹Manase bǎnsǎnna fǎxǎ kedenna fan xun na Galadi yamanani, Sakari a diin Yido.

Bunyamin bǎnsǎnna xun na, Abineri a diin Yaasiyeli.

²²Dan bǎnsǎnna xun na, Yeroxamaa diina Asareli.

Isirayila bǎnsǎnna kuntigine nan ne ra.

²³Dawuda mi xemene tenge, naxanye barin munma yi j̄ee mǎxǎn ti bayo Alatala bata yi a fala a Isirayila kaane wuyama ayi nen alo sarene kore. ²⁴Seruyaa diin Yowaba bata yi Isirayila kaane yate fǎlǎ, koni a mi a rajan masǎtǎ Alaa xǎlǎn ma lan Isirayila yamaan ma. Na yatǎn mi sebe Dawudaa taruxu kedine kui.

Mangana kuntigi gbeteye fe

²⁵Adiyeli a diina Asamaweti nan yi mangana nafulu kantanna ra.

Yusiyaa diin Yonatan nan yi nafulu kantanna ra banxidene nun taa gbetene nun kantan ti banxi matexine yi. ²⁶Kelubu a diina Esiri nan yi xee biine xunna ra.

²⁷Ramati kaan Simeyi nan yi manpa bili nako feene xun na.

Sefami kaan Sabidi nan yi manpa bili bogine nun manpa feene xun na.

²⁸Gederi kaan Baali-Xanan nan yi oliwin nun burunna xǎde binle fe xun na yamanan lanbanni.

Yowasa nan yi ture feen xunna ra.

²⁹Sitirayi Sarǎn kaan nan yi j̄ingene fe xunna ra Sarǎn yamanani.

Adalayi a diin Safati nan yi j̄ingene fe xunna ra lanban yirene yi.

³⁰Sumayila bǎnsǎnna muxuna nde Obili nan yi j̄ǎgǎmene fe xunna ra.

Yexedeya Meronoti kaan nan yi sofanle fe xunna ra.

³¹Yasisi nan yi siine nun yexene fe xunna ra, Hagari bǎnsǎnna muxuna.

Na muxune nan yi yengi dɔxi Manga Dawuda sɔɔ seene xɔn ma.

Dawuda bundɔxɔne

³² Manga Dawuda sɔɔ Yonatan findi a kawandi muxun nun a sebeli tiin nan na, a fekolonna yi gbo.

Xakimoni a diin Yexiyeli nan yi mangana dii xemene masuxu muxun na.

³³ Mangan kawandi muxun nan yi Axitofeli fan na.

Mangan xɔyin nan yi Xusayi ra, Araka bɔnsɔnna muxuna nde. ³⁴ Benayaa diin Yehoyada nun Abiyatari nan lu Axitofeli jɔxɔni. Yowaba nan yi mangana gali kuntigin na.

Dawuda yi Ala Batu Banxin ti feni tɔn

28 Dawuda yi Isirayila kuntigine birin malan Yerusalen yi. Bɔnsɔn xunne nun gali kuntigin naxanye yi walima mangan xa, ne yi fa, e nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu keme xun na. Kuntigine fan yi fa naxanye yi goronne nun xuruseene xun na, mangan nun a diine gbeen yi naxanye ra, e nun manga banxin kuntigine nun sofa wekilexine nun sofa kendene birin. ² Manga Dawuda yi keli, a naxa, “Ngaxakedenne, n ma yamana, ε tuli mati n xuiin na! N yi waxi banxina nde ti feni Alatalaa Layiri Kankiraan dɔxe denaxan yi, en ma Ala san tidena, n yi n yiton a ti feen na. ³ Koni, Ala bata yi a fala n xa, a naxa, ‘I mi banxin tima n xa, bayo sofaan ni i ra, i bata muxune faxa.’ ⁴ Koni, Alatala, Isirayilaa Ala bata n sugandi n bɔnsɔnna birin tagi alogo n xa findi Isirayila mangan na habadan, bayo a bata Yuda bɔnsɔnna sugandi kuntigin na, a yi n fafe a denbayaan sugandi Yuda bɔnsɔnni, a yi n tan sugandi n fafe a denbayani, a yi n dɔxɔ mangan na Isirayila xun na. ⁵ Iki, a bata dii wuyaxin naxan fi n ma, a bata Sulemani sugandi ne ye alogo a xa a dɔxɔ

n jɔxɔni mangan na Alatala xa Isirayila xun na. ⁶ A bata yi a fala n xa, a naxa, ‘I ya dii xemen Sulemani nan n batu banxin tima e nun n ma yinne, bayo n bata a tan nan sugandi, a findima nen n ma diin na, n yi findi a fafe ra. ⁷ N mangayani tɔnma a xa nen naxan luma habadan, xa a n ma yamarine nun n ma sariyane suxu alo to.’ ⁸ Nayi, iki, Isirayila kaane birin yetagi, Alatalaa yamana, e nun en ma Ala yetagi naxan tuli tixi en na, ε sɔbe so Alatala en ma Alaa yamarine xaranna ma, ε yi e suxu. Nayi, ε luma nen yamana fajini ε denaxan yi, ε mɔn yi a lu ε keen na ε yixetene xa. ⁹ I tan, n ma dii xemen Sulemani, kata Ala kolondeni n walixi naxan xa, a batu i bɔɓen ma feu e nun i niin birin na. Alatala i bɔɓe yi feene birin fesefesema, a muxune miriyane birin kolon. Xa i a fen, a tinma nen i yi a to. Koni xa i i me a ra, a mema i ra nen habadan. ¹⁰ Iki, i nɔe a kolonɓe nen a Alatala bata i sugandi alogo i xa a batu banxin ti a xa, denaxan findima a yire sarijanxin na. Nayi, i sɔbe so, i wanla ke.”

Dawuda yi Ala Batu Banxin ti kiin kedin so Sulemani yii

¹¹ Dawuda yi yire sarijanxin ti kiin kedin so Sulemani yii, e nun banxin naxanye tima a rabilinni e nun gbeti ramarden nun konkon naxan mate e birin xa hanma denaxan a kui, e nun Layiri Kankiraan dɔxɔma denaxan yi. ¹² A mɔn yi wama denaxanye birin ti feni, a yi ne fan ti kiin kedin so a yii, Alatala Batu Banxin yinne nun banxin naxanye tima yinna xɔn a rabilinni, e nun nafulu ramardene Ala Batu Banxini, e nun se sarijanxine ramaradene. ¹³ A yi saraxaraline nun Lewine xinle seben fan so a yii, e nun walikeen naxanye yi lanma e yi wanle rakamali Alatala Batu Banxini, e nun seen naxanye yi rawalima na kui. ¹⁴ A yi xema seene birin binyan xasabin

yita a ra, e nun gbeti fixe seene binyana, birin nun a rawali kiina, ¹⁵ lenpu dɔxɔ se xema daxine nun lenpu xema daxine nun lenpu dɔxɔ se gbeti fixe daxine nun lenpu gbeti fixe daxine binyane, birin nun a rawali kiina, ¹⁶ e nun xema tabanle birin binya xasabina, burune yi sama naxanye fari Ala Batu Banxini, e nun gbeti fixe tabanle, ¹⁷ e nun sube tongo se xema daxine nun wuli xuya goron xema daxine nun igelengen xema daxine birin binyana e nun xema barama daxine nun barama gbeti fixe daxine birin binyana, birin nun a rawali kiina. ¹⁸ A mɔn yi wusulan ganden ti kiin kedin so a yii, e nun a xema faɓin binyan xasabina. A mɔn yi wontoron nafala kiin kedin fan so a yii, naxan yi tixi maleka gubugubu kan sawura xema daxine bun naxanye gabuteye yi bandunxi Alatala Layiri Kankiraan xun ma. ¹⁹ Nayi, Dawuda yi a fala, a naxa, “Itoe birin sebexi kedin kui n naxan sɔtɔxi Alatala ra. Ala nan kolonna fi n ma n banxin ti kiini ito sebe kedini.” ²⁰ A mɔn yi a fala Sulemani xa, a naxa, “N ma dii xemena, i wekile, i senbe so, i wanla ke. I nama kuisan, i nama gaxu! Amasɔtɔ Marigina Alatala, n ma Ala luma nen i xɔn. A mi i rabepinɓe mume! A i malima nen han i yelin wanli ito birin nakamale Alatala Batu Banxina fe yi. ²¹ Saraxaraline nun Lewine fan mɔn i fema Ala Batu Banxin tideni. Muxu ɓenige faɓine fama nen i malideni wanli ito ra, kuntigine nun yamaan birin luma nen i ya yamarin bun.”

Kiseene Ala Batu Banxin ti feni

29 Manga Dawuda yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “N ma diin Sulemani, Ala naxan sugandixi, na munma kɔxɔ, a mi wanla kolon singen. Wanla naxan be, a gbo, bayo banxini ito mi tima muxune xan xa fɔ Marigina Alatala. ² N bata n senben birin nawali alogo n xa Ala Batu Banxin ti feni tɔn. N bata

xemaan nun gbeti fixen nun sulan nun wuren nun wudin nun geme tofaɓin nun dayimu daxin sifan birin nun geme faɓi fixe gbegbe malan. ³ N naxan birin yitɔn yire sariɓanxin ti feen na, n bata n ma xemaan nun n ma gbeti fixen fan sa na fari n sɔtɔ seene ye bayo n na n sɔbe soxi Ala Batu Banxina fe ma. ⁴ Na yatene ni i ra: xemaan kilo wuli keme wuli firin naxan keli Ofiri yi e nun gbeti fixe faɓin kilo wuli keme firin wuli tonge saxan e nun solomasexe. Na sama banxi kankene nan ma. ⁵ Xemaan nun gbeti fixeni itoe sama seene nan ma a lan e xa sa naxanye ma e nun yirawanle yii funfune birin. Iki, nde en tan ye naxan ɓenigen tonge Alatala xa to?”

⁶ Denbaya xunne nun Isirayila bɔnson xunne nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu keme xun na e nun mangana wali xunne, ne birin yi ɓenigen tongo wanli ito xili yi. ⁷ E yi fa finmaseni itoe ra Ala Batu Banxin ti feen na: xemaan kilo wuli keme wuli tonge solofere kilo solomasexe e nun naanin, e nun gbeti fixen kilo wuli keme saxan wuli tonge naanin e nun sulan kilo wuli keme sennin wuli fu nun firin e nun wuren kilo miliyɔn saxan wuli keme naanin. ⁸ Birin yi geme tofaɓine so Gerison yixeten Yexiyeli yii, Alatala Batu Banxin nafulu ramarana. ⁹ Yamaan yi sewa na ɓenige ma seene fe ra, bayo e bata na liga e bɔɓen birin na Alatala xa. Manga Dawuda fan yi sewa na fe ra.

Dawuda Ala maxandina

¹⁰ Dawuda yi Alatala tantun yamaan birin yetagi. A yi a fala, a naxa, “N xu benba Isirayilaa Ala, Alatala, tantunna i xa habadan han habadan.

¹¹ I tan, Alatala, gboon nun senben nun binyen nun mangayaan nun tantunna birin i xa.

Seen naxan birin kore xonna nun bɔxo
xonna ma,
i tan nan gbee ne birin na.
I tan, Alatala nan mangan na.
I tan nan dunuɓa birin xun na.

¹² Bannayaan nun xunna kenla fataxi i
tan nan na.

I tan nan feen birin xun na,
senben nun fangan birin i tan nan yii.
Senbena i tan nan na i muxune fe yite,
i yi e senbe so.”

¹³ “Iki, nxɔ Ala, nxu i tantunma,
nxu yi i xili magaxuxin binya.

¹⁴ Nanse n tan na?

Nanse n ma yamaan na
naxan a lige nxu yi nɔ finmaseen sifani
itoe fiye?

A birin kelixi i tan nan yii.

Nxu naxan soma i yii,
na birin kelixi i tan nan singe yii.

¹⁵ Nxu findixi xɔɓene nan na i yee ra yi,
alo nxu benbane yi kii naxan yi.

Nxɔ siimayaan luxi nen dunuɓa yi
alo nininna naxan danguma.

Yigi yo mi nxu xa.

¹⁶ Alatala, nxɔ Ala,
finmase faɓini itoe birin kelixi i tan nan
yii,

nxu naxan malanxi

alogo nxu xa banxin ti

i xili sariɓanxin binyama denaxan yi.

I tan nan gbee na birin na.”

¹⁷ “N ma Ala,

n na a kolon a i muxune bɔɓe yi feene
kolon,

tinxinyaan mɔn nafan i ma.

N bata saraxani ito ɓenige i xa n bɔɓe
tinxinxini.

N mɔn bata a to sewani

i ya yamaan fan be

alogo e xa ɓenige ma saraxane ba i xa.

¹⁸ Alatala, nxu benbane Iburahima

nun Isiyaga nun Isirayilaa Ala,

i xa xaxinli ito sa i ya yamaan bɔɓeni

alogo e xa lu i fɔxo ra habadan.

¹⁹ I xa n ma diin Sulemani mali

alogo a fan xa lu i ya yamarine nun i ya
sariyane fɔxo ra,
a lu i ya tɔnne fɔxo ra a bɔɓen ma feu!
A mɔn yi banxini ito ti n naxan ti fe
yitɔnxi.”

Sulemani yi ti Dawuda ɓɔxoɓi

²⁰ Dawuda yi a fala yamaan birin xa, a
naxa, “Tantunna Alatala xa, e Ala.” Ya-
maan birin yi Alatala tantun, e benbane
Ala, e fa e yigodo, e e xinbi sin Alatala
nun mangan yetagi. ²¹ Na xɔtɔn bode,
Isirayila kaane yi saraxane ba Alatala
xa. E saraxa gan daxi gbege ba, tura
wuli keden nun konton wuli keden e nun
yexee dii wuli keden. E mɔn yi minse
saraxane nun saraxa gbeɓe wuyaxi ba
Isirayila birin ma fe ra. ²² Na lɔxoɓi,
e yi e dege, e yi e min Alatala yetagi
sewa gbeeni. E mɔn yi Dawudaa diin
Sulemani dɔxo mangan na a firindeni.
E yi turen sa a xunni Alatala yetagi, a
xa findi e yeeɗatiin na. E yi Sadɔki fan
dɔxo saraxaraliin na. ²³ Sulemani yi dɔxo
Alatalaa manga gbedeni, a findi mangan
na a fafe Dawuda ɓɔxoɓi. A yi xunna
kenla sɔto, Isirayila birin yi a yamarin
suxu. ²⁴ Kuntigine nun sofa wekilexine
nun Manga Dawudaa dii xemene birin
yi de xuiin tongo a e luma nen Manga
Sulemani a yamarin bun ma. ²⁵ Alatala
yi Sulemani a fe yite Isirayila muxune
birin yetagi. A yi a mangayani te dangu
Isirayila manga singene birin na.

Dawuda saya fena

Mangane Singen 2.10-12

²⁶ Yese a diin Dawuda yi mangayaan
liga Isirayila birin xun na. ²⁷ A ɓee tonge
naanin nan ti mangayani Isirayila xun
na, ɓee solofere Xebiron taani, ɓee tonge
saxan e nun saxan Yerusalen taani. ²⁸ A
siimaya xunkuyen sɔto nen, a laxiraya
foriya faɓin nun sewani. Herisige kannu
nan yi a ra, a binyen fan sɔto nen.
A dii Sulemani yi findi mangan na a

ገጠኑ. ²⁹Manga Dawuda kewanle, a
folna han a rananna, ne birin sebexi fe-
toon Samuyeli nun Nabi Natan nun fe-
toon Gadi e kedine kui. ³⁰Kedini itoe

a mangayaan nun a wekilen nan ma
fe falama e nun feen naxanye liga a
waxatini Isirayila yamanan nun yamana
gbetene yi.

Taruxune Firindena

Yuda Mangane Fe Taruxune

Kitabun yireni ito yitaxunxi nen dɔxɔ firin. Keli a sora singen ma han a sora solomanaaninna, na Dawudaa dii xemem Manga Sulemani a mangayaan nan ma fe falama. Keli a sora fuun ma han a sora tonge saxan e nun senninna, na Sulemani yixetene mangayane nan ma fe falama Yuda yamanani Isirayila yamanan yifari fɔxɔni, han Nebukadanesari Yerusalen suxu waxatin naxan yi. Yuda yamaan fɔxɔ kedenna yi siga Babilɔn taani konyiyani.

Sulemani a xaxilimayana fe

Mangane Singen 3.1-15

1 Dawudaa dii xemem Sulemani a mangayaan sabati nen han! Alatala, a Ala lu nen a xɔn, a yi a findi manga binyaxin na. ²Sulemani yi Isirayila yamaan birin maxili, gali kuntigin naxanye yi muxu wuli xun na e nun naxanye yi muxu keme xun na, e nun Isirayila muxu gbeene nun denbaya xunne birin. ³Manga Sulemani nun Isirayila yamaan birin yi sa e malan taan kideni Gabayon taani, amasɔɔ e nun Alaa Naralan Bubun yi tixi menna nin, Musa, Alatalaa walikeen bubun naxan ti tonbonni. ⁴Koni, Dawuda bata yi siga Alaa Layiri Kankiraan[‡] na Kiriyaati-Yeyarin taani, a denaxan yiton a xili yi, amasɔɔ a bata yi bubuna nde ti Yerusalen yi nun. ⁵Besaleli, Yuri a dii xemena, Xuru mamandenna, na saraxa ganden naxan nafala sulan na, na fan yi tixi menna nin Alatala Batu Bubun yetagi Gabayon taani. Sulemani nun yamaan yi e malan menni Alatala maxɔdin xinla ma. ⁶Sulemani siga saraxa gande sula daxin dexɔn

menna nin Alatala yetagi a yi saraxa gan daxin wuli keden ba Ala xa Naralan Bubuni. ⁷Na lɔxɔn yeteen kɔeen na, Ala yi mini Sulemani xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Naxan xɔli i ma, na maxɔdin, n na a soma i yii nen.” ⁸Sulemani yi a yabi, a naxa, “I bata n fafe Dawuda, i ya walikeen suxu hinanni, i yi n findi mangan na a jɔxɔni. ⁹Iki, Marigina Alatala, i layirin naxan tongo n fafe xa, na rakamali, amasɔɔ i bata n findi mangan na yama gbeen xun na naxan wuya alo burunburunna. ¹⁰Yandi, xaxili fajin nun fe kolonna fi n ma, alogo n xa nɔ i ya yamaan makite. Xa na mi a ra, nde nɔe i ya yama gbeeni ito mare?” ¹¹Ala yi a fala Sulemani xa, a naxa, “I mi nafunla maxɔdinxi, i mi binye maxɔdinxi, i mi a falaxi a i yaxune xa faxa, i mi siimaya xunkuyen maxɔdinxi. Koni i xaxilimayaan nun fekolonna nan maxɔdinxi alogo i xa nɔ n ma yamaan matinxinje, n ni i findixi mangan na naxan xun na. ¹²Nanara, n xaxilimayaan nun fekolonna soma i yii nen. N mɔn yi nafunla nun binyen nun seen birin fi i ma, manga yo munma naxan sɔɔɔ singen, gbetɛ mɔn mi naxan sɔɔɔma ba i tan na.”

¹³Sulemani yi keli taan kideni Gabayon yi Naralan Bubun yi denaxan yi, a xete Yerusalen yi, a yi lu mangayani Isirayila yi.

Sulemani senbena fe

Taruxune Firinden 9.25-28 nun Mangane Singen 10.26-29

¹⁴Sulemani yi yenge so wontorone nun sofane malan, wontoro wuli keden keme naanin e nun sofa wuli fu nun firin, a yi ndee lu a fema Yerusalen yi, a yi a dɔnxene rasiga taane yi a wontorone yi ramarama denaxanye yi. ¹⁵Xemaan nun gbeti fixen yi gbo ayi Yerusalen yi alo gemene, suman wudine fan yi wuya alo

[‡]1:4 1.4 *Layiri Kankirana* fe mɔn sebexi Xɔɔyaan 25.10-22 kui.

burunna xɔdɛ binla naxanye yi yamanan lanban yireni. ¹⁶ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun Kuwe yamanane nin, yulane yi sa e sarama denaxanye yi mangan xa. ¹⁷ Wontoron naxan yi kelixi Misiran yamanani, na yi sarama gbeti fixen kilo sennin nan na. Soon yi sarama gbeti fixen kilo keden e nun a tagiin nan na. Na yulane nan mɔn yi fama Xiti mangane nun Arami mangane gbeene ra.

Sulemani yi Ala Batu Banxin ti feni tɔn

¹⁸ Sulemani yi yamarin fi a e xa Alatala Batu Banxin ti a xinla binya feen na, e nun manga banxina a tan Sulemani xa.

2 Manga Sulemani yi muxu wuli tonge solofere sugandi goron maxanle ra, geme sonle muxu wuli tonge solomasexe, muxu wuli saxan keme sennin e kantan tiine ra.

² Sulemani yi xeraan nasiga Tire mangan Xurami ma, a naxa, “I naxan liga n fafe Dawuda xa, na liga n fan xa, i fɔfɔne rasiga naxan ma alogo a xa banxin ti a yete xa. ³ N waxi banxin ti feni Alatala xa, n ma Ala, a xinla binya feen na alogo nxu xa saraxane rali a ma, e nun wusulan xiri fani gan daxine a yetagi, e nun burun nalixina a yetagi, e nun saraxagan daxine xɔtɔnna nun jinbanna ra, e nun Matabu Lɔxɔne yi, e nun kike nenen sanle ma, e nun Alatala en ma Alaa sali lɔxɔne birin yi. Na nan daxa a liga Isirayila yamanani waxatin birin. ⁴ N waxi Ala Batu Banxin naxan ti fe yi, a lanma nen a findi banxi gbeen na, amasɔtɔ nxɔ Ala gbo alane birin xa. ⁵ Koni nde nɔɛ banxin tiye a xa? Hali kore xɔnna nun a gbona, a mi nɔɛ xanɔɛ a yi. Nde n tan na naxan a lige n tan yi banxin ti a xa? N saraxaganden nan tun tima a xa. ⁶ Nayi, yiirawanla nde rafa n ma, naxan fatan xemaan nun gbeti fixen nun wuren nafale. A mɔn fatan gesen wurundunɔɛ, a fatan dugi mamiloxin nun dugi gbeela nun

dugi makadanxine rafale. A xa fa sa n ma yiirawanle fari n fafe Dawuda naxanye sugandi Yerusalɛn taan nun Yuda yamanani. ⁷ I mɔn xa Liban sumanne rafa n ma e nun fɔfɔne nun xarinne, bayo n na a kolon a i ya walikene fatan Liban wudine sege. Nayi, n ma walikene nun i ya walikene nɔɛ wale nen e bode yi, ⁸ e yi wudi wuyaxi yitɔn n xa, bayo n waxi banxi gbeen nan ti fe yi Ala Batu Banxin na. ⁹ I ya walikɛɛn naxanye wudine segema e yi e yibolon, n murutu fupin kilo wuli sennin nan soma ne yii e nun fundenna kilo wuli sennin e nun manpaan litiri keme solomasexe e nun turen litiri keme solomasexe.”

Mangane Singen 5.15-26 nun 7.13-14

¹⁰ Tire mangan Xurami yi Sulemani a falan yabin sebe kedini, a naxa, “Alatala to a yamaan xanuxi, a bata i findi mangan na e xun na.” ¹¹ Xurami mɔn yi a fala a xa, a naxa, “Binyen xa fi Alatala ma, Isirayilaa Ala, naxan bɔxɔn nun kore xɔnna daxi, a yi dii xaxilimaan fi Manga Dawuda ma naxan Alatala Batu Banxin tima e nun manga banxina a yete xa. ¹² Iki, n muxuna nde rasigama i ma naxan xaxili gbo, a fatan wale. Xirami-Abi nan na ra, ¹³ a nga kelixi Dan bɔnsonna nin, Tire kaan nan a fafe ra. A fatan xemaan nun gbeti fixen nun sulan nun wuren nun gemen wale. A mɔn fatan dugi mamiloxin nun dugi gbeela nun dugi makadanxin nafale. A mɔn fatan wanla sawuran sifan birin nafale, a nɔɛ seene birin nafale nen muxune naxanye maxɔdinɔɛ a ra. E nun i ya yii ra walikene xa sa wali e bode xɔn e nun i fafe Dawuda gbee muxu sugandixine. ¹⁴ Iki, n kannan, tin i xa murutun nun fundenna nun turen nun manpaan nasiga i ya walikene ma, i naxanye fe falaxi. ¹⁵ Nxu sa Liban wudine segema nen han i waxi xasabin naxan xɔn ma. Nxu yi e rasiga i ma

igen xun ma han Yafa taani, i sa e tongo menni, i siga e ra Yerusalen yi.”

Mangane Singen 5.27-32

¹⁶ Xɔɔn naxanye birin yi Isirayila yamanani, Manga Sulemani yi ne birin yate alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi. Muxu wuli keme wuli tonge suulun wuli saxan keme sennin. ¹⁷ A yi muxu wuli tonge solofere sugandi goron maxanle ra, muxu wuli tonge solomasexe geme masonle ra गयाan ma, muxu wuli saxan keme sennin kantan tiine nun yamaan nawali muxune ra.

Ala Batu Banxin ti fena

Mangane Singen 6.1-38

3 Manga Sulemani yi Alatala Batu Banxin ti fɔlɔ Yerusalen yi Moriya गयाan fari, denaxan yita a fafe Dawuda ra, a fafe Dawuda denaxan yitɔn Oronan Yebusu kaana lonna ma. ² A banxin ti fɔlɔ a mangayaan ɲee naaninden kiken firinden nan ma. ³ Sulemani yi Ala Batu Banxin beten sa, a kuyana nɔngɔnna ye tonge suulun e nun naanin, a yigbona nɔngɔnna ye mɔxɔɲe. ⁴ Ala Batu Banxin so deen palaan yi kuya nɔngɔnna ye mɔxɔɲe, a kuyan nun banxini gboon yi lan, banxini teena nɔngɔnna ye mɔxɔɲe. Sulemani yi xema yilenlɛnxine sa na birin ma. ⁵ A yi farinne kankan banxin pala gbeen kankene birin ma, a yi xema fapin sa farinne ma, a yi tugu deen nun yɔlɔnɔxɔndi sawurane rafala xemani. ⁶ A yi banxin natofan geme fapine ra, xemaan tan yi kelima Parabayimi nin. ⁷ A yi xema yilenlɛnxine sa Ala Batu Banxin ma, e nun a xalanbene nun a de wudine nun a deene. A yi maleka sawurane soli banxi kankene ma.

⁸ Palaan naxan xili yire saripanxi fisamantenna, a yi na ti Ala Batu Banxini, naxan nun banxini gboon yi lan, a kuyana nɔngɔnna ye mɔxɔɲe. A yi xema fapi yilenlɛnxine sa na palaan ma, kilo

wuli mɔxɔɲen nun keden. ⁹ Kilo tagiin nan yi a gbangban lantuman xema daxin keden kedenna birin binyan na. A mɔn yi xema yilenlɛnxine sa banxin faxa binna birin ma.

¹⁰ A yi maleka sawuran firin ti banxin yire saripanxi fisamantenni, a xema yilenlɛnxine sa ne fan ma. ¹¹ Maleka sawurane gubugubune birin yi kuya nɔngɔnna ye mɔxɔɲe. Sawura singen gubugubu keden yi kuya nɔngɔnna ye suulun, a yi sigaxi han Ala Batu Banxin kankena, a gubugubun boden fan yi kuya nɔngɔnna ye suulun, a yi sigaxi han maleka sawuran bonna gubugubuna. ¹² Na sawura firinden gubugubu keden fan yi kuya nɔngɔnna ye suulun, a fan yi sigaxi han banxi kanken fɔxɔ kedenna bonna, a gubugubu boden fan yi kuya nɔngɔnna ye suulun, a yi sigaxi han maleka sawuran bonna gubugubuna. ¹³ Maleka sawurane gubugubune birin yi kuya nɔngɔnna ye mɔxɔɲe. E yi tixi e sanne xun na, e yee rafindixi palaan ma.

¹⁴ A yi gari makadaxin nun a gbeela nun a mamiloxin sɔxɔn e bode ra ye masansan dugin na, maleka sawurane yi rafalaxi ne ma.

Saraxa gandena

Mangane Singen 7.15-22

¹⁵ A yi senbeten firin ti banxin yetagi, naxanye yi kuya nɔngɔnna ye tonge saxan e nun suulun. E xunna so kondene yi kuya nɔngɔnna ye suulun. ¹⁶ A yi yɔlɔnɔxɔnne rafala, a yi e singan senbetenne ra. A girenada wudi bogi sawura keme rafala, a yi e singan yɔlɔnɔxɔnne ra. ¹⁷ A yi senbetenne ti Ala Batu Banxin tanden ma, keden yiifanna ma, keden kɔmenna ma, yiifari ma xii yi xili Yakin, kɔmen ma xiina Boosu.

4 A yi saraxa ganden nafala sulan na, a kuyana nɔngɔnna ye mɔxɔɲe, a yitena nɔngɔnna ye fu.

Ige ramarade gbeena

Mangane Singen 7.23-26

²Nayi, Xirami yi sulan naxulun, a ige ramarade digilinxi gbeen nafala, a yigbona nɔngɔnna ye fu, a yitena nɔngɔnna ye suulun. Nɔngɔnna ye tonge saxan lutin nan yi a rabilinɛ. ³Ninge sawurane yi a de kinkin bunna rabilinxi. Na sawura fu yi rafalaxi a ma a nɔngɔnna ye keden yo keden bun. Ninge sawurane yi rafalaxi safa firin nan ma, ne nun ige ramaraden yi rafalaxi gbindi kedenna nan na. ⁴Ige ramaraden yi dɔxi tura sawura sula daxi fu nun firin nan fari, saxan ye rafindixi sogegododen binni, saxan sogeteden binni, saxan yiifanna binni, saxan kɔmenna binni. E yi xun xanbi soxi e bode yi nen, e birin gbindin yi ige ramaraden nan bun ma. ⁵Yiin ye keden nan yi ige ramaraden nabinyen na, a de kinkin yi rafalaxi nen alo igelengenna dena, a luxi alo gabala fugena, litiri wuli keme wuli mɔxɔɛ ɲɔxɔn nan yi sama a kui.

Mangane Singen 7.38-39

⁶A yi ige kundi fu rafala, a yi suulun dɔxɔ yiifanna ma, suulun kɔmenna ma maxaden na, e nun saraxa gan daxine rasariɲandena. Ige ramarade gbeen nafala saraxaraline nan ma fe ra e maxaden na. ⁷A yi lenpu dɔxɔ seen xema daxin fu rafala alo a yi yitaxi kedini kii naxan yi, a yi e dɔxɔ Ala Batu Banxini, suulun yiifanna ma, suulun kɔmenna ma. ⁸A yi tabali fu rafala, a yi e ti Ala Batu Banxini, suulun yiifanna ma, suulun kɔmenna ma. A mɔn yi wuli xuya goronna xema daxi keme rafala. ⁹A yi yinna nde rafala saraxaraline xa, a mɔn yi yin gbeena nde rafala e nun a so deene, a yi sulan sa deene ma. ¹⁰A yi ige ramara se gbeen dɔxɔ Ala Batu Banxin yiifanna ma sogeteden binni. ¹¹Xirami yi

ige ramara seene nun tɛɛ kɔ seene nun goronne rafala.

Xirami yi yelin wanle birin na, a naxanye fɔlɔ Manga Sulemani xa Ala Batu Banxini: ¹²Senbeten xungbeen firin, e nun e konde firinne e xuntagi alo barama, e nun yɔlɔnxɔn yalane senbetenne kondene maxidi seene ra, ¹³e nun girenada wudi bogi sawura keme naaninna naxanye yi na yɔlɔnxɔn yala firinne ma naxanye yi saxi safa firinna ma e singan kondene rabilinni e maxidi seene ra, konden naxanye yi luxi alo barama, ¹⁴e nun ige maxali wontorone nun ige kundine e xun tagi, ¹⁵e nun ige kundi gbeen nun tura sawura fu nun firinne a bun tiine ra, ¹⁶e nun xube kɔ seene nun sube tongo seene.

Xirami-Abi muranna naxanye birin nafala Sulemani xa Alatala Batu Banxini, ne birin yi rafalaxi sula xuruxin nan na. ¹⁷Mangan na seene rafala sula raxulunxin na bɔxɔ kui gexine nan kui, Yuruden baan meremereni Sukɔti taan nun Sereda taan longonna ra. ¹⁸Sulemani yi na seene birin nafala, na seene yatɛn sulan xasabin kilon mi yi nɛɛ kolonɛ.

¹⁹Sulemani mɔn yi seni itoe birin nafala Ala Batu Banxin xa, xema saraxa gandena e nun tabanle buru ralixin yi sama naxanye fari. ²⁰Xema lenpu dɔxɔ seene nun xema lenpune, naxanye yi lanma e radege yire sariɲanxi fisamantenna yetagi alo sariyana a falaxi kii naxan yi, ²¹wudi fuge sawurane nun lenpune nun lenpu suxu se xema kende daxine. ²²Filene nun wuli xuya goronne nun ige min seene nun deene yire sariɲanxin so deen nun Ala Batu Banxin so deen na, xemaan nan yi ne birin ma.

5 Manga Sulemani yelin Alatala Batu Banxin tiye waxatin naxan yi, a fafe Dawuda bata yi seen naxanye birin den-tege Ala xa nun, a yi fa ne birin na Ala Batu Banxini, gbetin nun xemaan nun

seene birin. A yi e sa nafulu ramaradeni Ala Batu Banxini.

Layiri Kankiraan fa fena

Mangane Singen 8.1-13

²Nayi, Manga Sulemani yi Isirayila fonne nun bɔnsɔn kuntigine nun Isirayila kaane denbaya xunne birin malan Yerusalen yi Alatalaa Layiri Kankiraan tongo feen na keli Dawudaa Taani, denaxan mɔn xili Siyon. E siga a ra Ala Batu Banxini. ³Isirayila xemene birin yi e malan mangan fema kike solofereden na, sali waxatini. ⁴Isirayila fonne birin to fa, Lewi bɔnsɔnna muxuna ndee yi fa kankiraan na. ⁵E yi kankiraan nun Naralan Bubun xali e nun se saripnanxin naxanye yi a kui. Saraxaraliin naxanye yi Lewi bɔnsɔnni, ne nan e xali. ⁶Manga Sulemani nun Isirayila yamaan birin malanxina a fema, e ti Layiri Kankiraan yetagi. E yi yexɛene nun jingene ba saraxan na, e yi wuya han e xasabin mi yi nɛ kolonɛ. ⁷Saraxaraline yi Alatalaa Layiri Kankiraan xali a yireni, banxin yire saripnanxi fisamantenni maleka sawurane gubugubune bun ma. ⁸Amasɔɔ maleka sawurane gubugubune yi yibandunxi Layiri Kankiraan nun a tongo tamine nan xun ma. ⁹A tongo tamine yi kuya han e xunne yi toma yire saripnanxi fisamantenna yetagi, koni e mi yi toma tandeni. E mɔn na han to. ¹⁰Walaxa firinne nan tun yi Layiri Kankiraan kui Musa naxanye sa a kui Horebe geyaan ma, Alatala layirin xidi e nun Isirayila kaane tagi denaxan yi, e mini xanbini Misiran yamanani.

¹¹Saraxaraline yi minima yire saripnanxini waxatin naxan yi, saraxaraliin naxanye birin yi na, ne birin bata yi rasaripnan hali e to mi yi yebaxi e yitaxun kii ma. ¹²Lewi bɔnsɔnna beti bani itoe nan yi tixi Ala Batu Banxin saraxaganden yiifanna ma, Asafi nun Heman nun Yedutun nun e diine nun e xabi-

lane. E yi maxidixi taa dugi fajine nin. E karijanne nun kondenne nun bɔlɔnne suxi e yii, saraxaraliin muxu keme firin nan yi tixi e fema naxanye yi xɔtane fema. ¹³Xɔta fene nun beti baane to e malan Alatala batudeni, e yi a tantun, e yi xɔtane fe, e karijanne maxa e nun maxase gbeteɛe, e naxa, “Ala fan, a hinnan luma nen habadan!” Na waxatin yeteni, Alatalaa banxin yi rafe kundaan na. ¹⁴Saraxaraline mi yi nɛ luye na e wanla ra, bayo kundaan yi gbo, amasɔɔ Alatalaa nɔrɔn bata yi Alaa banxin nafe.

Ala Batu Banxin nasaripnan fena

Mangane Singen 8.12-21

6 Nayi, Sulemani yi a fala, a naxa, “Alatala bata a ragidi a xa dɔxɔ kunda yidimixini!

²N bata banxi fajin ti naxan findima i dɔxɔden na, i tan Ala, i luma denaxan yi habadan.”

³Mangan yi a yɛ rafindi Isirayila yamaan ma naxanye birin yi tixi na, a duba e xa. ⁴A yi a fala, a naxa, “Tantunna Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan falan ti n fafe Dawuda xa, naxan a falane rakamalima, a naxa, ⁵‘Xabu n nan n ma Isirayila yamaan namini lɔxɔni Misiran yamanani, n mi taa sugandi Isirayila bɔnsɔnne xa, banxin tiɛ n xinla binya feen na denaxan yi, n mi mangan sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na. ⁶Koni iki, n bata Yerusalen sugandi alogo n xinla xa lu na yi, n bata Dawuda sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na.’ ⁷N fafe Dawuda yi waxi banxin ti feni Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ⁸Alatala bata yi a fala n fafe xa, a naxa, ‘Amasɔɔ i bata wa banxin ti feni n xinla binyaden na, na miriyaan tongo feen bata lan. ⁹Koni, i tan xa mi banxin tima, fɔ i ya diina, i naxan sɔɔxi, na nan banxin tima n xinla binyaden na.’”

¹⁰Sulemani mɔn yi a fala, a naxa, “Alatala layirin naxan tongo, a bata na rakamali. N bata ti n fafe Dawuda ɲɔxɔni, n yi dɔxɔ Isirayila mangan na, alo Alatala a fala kii naxan yi, n yi banxin ti Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ¹¹N bata sa Layiri Kankiraan dɔxɔ menni. Alatala layirin naxan xidi e nun Isirayila kaane tagi, na taxamasenna nan saxi a kui.”

Manga Sulemani Ala maxandina

Mangane Singen 8.22-53

¹²Sulemani yi ti Alatalaa yire saripnanxin yetagi, Isirayila yamaan birin yetagi. A yi a yiine yite kore. ¹³Sulemani bata yi gbingbinna rafala wure gbeela ra tanden tagi, a yi kuya nɔngɔnna ye suulun, a yite nɔngɔnna ye saxan. A te na fari, a yi a xinbi sin Isirayila yamaan birin yetagi. A yi a yiine yite kore, ¹⁴a yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala! Ala yo mi na alo i tan kore xɔnna ma hanma bɔxɔ xɔnna fari. I ya layirin nun i ya hinanna luma nen i ya walikene xa naxanye sigan tima i yetagi e bɔɲen birin na. ¹⁵I bata i ya falan nakamali i ya walikeen xa, n fafe Dawuda, i naxan fala i deen na, i bata na rakamali i senbeni to. ¹⁶Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, i mɔn xa a liga i layirin naxan tongo n fafe Dawuda xa, i bata yi a fala a xa, i naxa, ‘I ɲɔxɔ yibirani mi ɲanɲe n yetagi mume Isirayilaa mangaya gbedeni, xa i ya diine n ma kiraan suxu, e sigan ti n yetagi tinxinni, e n ma sariyan suxu alo i sigan tixi n yetagi kii naxan yi.’ ¹⁷Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, n bata i mafan, i xa na rakamali, i layirin naxan tongoxi i ya walikeen Dawuda xa! ¹⁸Koni, Ala fa dɔxe muxune tagi dunɲa yi ba? Hali kore xɔnna nun a gbona, i mi nɔe xaje a yi, e faxi fa n banxin naxan tixi ito ra. ¹⁹Hali na birin, Alatala, n ma Ala, i tuli matima i ya walikena maxandine nun a mafanne ra, i tuli mati i tantun xuine

nun maxandi xuine ra i ya walikeen naxanye tima i xa to. ²⁰I yeene ti banxini ito ra kɔeen nun yanyin na. I a fala denaxan ma, i naxa, ‘N xinla luma be nen!’ I tuli mati maxandi xuiin na i ya walikeen naxan tima yireni ito mabinni. ²¹I ya walikeen nun i ya Isirayila yamana maxandine rasuxu, e na sali yireni ito mabinni! I yabin ti i dɔxɔdeni kore xɔnna ma, i mafuluun ti, i yabin ti.”

²²“Xa muxuna nde a boden haken tongo, a yi nɔn sa a ma, a rakɔɔ, a xa fa a kɔɔ i ya yire saripnanxin yetagi banxini ito kui. ²³I a xuiin name kore, i tin, i ya walikene kitin sa, i yi fe kalan yalagi, i yi a fe kalan goronna dɔxɔ a xun ma, i yi tɔɲegelana kitin sa, i yi a suxu a tɔɲegeni.”

²⁴“A nɔe lige nen yaxun yi i ya Isirayila yamaan nɔ, bayo e bata i yulubin tongo. Na waxatini, xa e xun xete, e i xinla binya, e yi i maxandi, e mafeluun xandi i yetagi banxini ito kui, ²⁵nayi, i xa e xuiin name kore, i diɲa i ya Isirayila yamaan yulubin ma, i fa e ra bɔxɔn ma i naxan so e tan nun e benbane yii.”

²⁶“A nɔe lige nen kore xɔnna yi balan, tulen mi fa fe mume e yulubine fe ra lan i tan ma. Na waxatini, xa e ye rafindi be ma, e yi i xandi, e yi i xinla binya, e xete e yulubine fɔxɔ ra, bayo i bata e ɲaxankata, ²⁷nayi, i e xuiin namema nen kore, i dipama nen i ya walikene yulubine ma e nun i ya Isirayila yamana. I yi e xaran kira fapin ma e daxe e xa bira naxan fɔxɔ ra. I tulen nafa bɔxɔn fari i naxan soxi i ya yamaan yii.”

²⁸“A nɔe lige nen tɔɔyana nde fan yi fa, alo fitina kamena hanma fitina furena yamanani, hanma sansine yi xara, e kun hanma tuguminne yi mini hanma supene hanma yaxune na Isirayila kaane tɔɔ waxatin naxan yi han e taa makantanxine yi, gbalon sifan birin na fa waxatin naxan yi, hanma fure ɲaxine. ²⁹Na waxatine yi, Isirayila kaane birin e tɔɔn nun

e jaxankatan kolonma nen, e yi sali, e yi i mafan, e yi e yiine yite banxini ito mabinni. ³⁰Nayi, i yi e yabi i dɔxɔdeni kore xɔnna ma, i yi e mafelu, i yi birin saran e kewanle ra, bayo i birin bɔɲe yi feen kolon, amasɔɔ i tan nan keden pe adamadiine bɔɲe yi feene kolon. ³¹Nayi, e gaxuma nen i yeɛ ra, e lu i ya kiraan xɔn ma waxatin birin yi, e siin birin yi yamanani, i naxan soxi nxu benbane yii.”

³²“Xɔɲen naxan mi findixi i ya Isirayila yamaan muxun na, na fama nen be sa keli yamana makuyeni, i xili gbeen nun i senbe gbeena fe ra. A na fa salideni banxini ito mabinni, ³³i a yabi kore xɔnna ma, i dɔxɔdeni. Xɔɲen na naxan birin maxɔdin i ma, i xa na so a yii, alogo dunupa siyane birin xa i xinla kolon, e gaxu i yeɛ ra, alo Isirayila i ya yamana. E xa a kolon a banxi radaxaxin ni ito ra i tan xinli n naxan tixi!”

³⁴“A nɔɛ lige nen Isirayila kaane yi siga e yaxune yengedeni i ya yamarin bun. E yi i maxandi, e yeɛ rafindi i ya taa sugandixin ma e nun n na Ala Batu Banxin naxan tixi i xa. ³⁵Nayi, i tuli mati kore xɔnna ma, naxanye i maxandima, e i mafan, i yi ne mali.”

³⁶“A nɔɛ liga nen, e yi yulubin tongo, bayo adamadi yo mi na naxan mi yulubin ligama. I ya xɔlɔn yitama e ra nen, i yi e so e yaxune yii, ne yi siga e ra konyiyani e yamana makuyena ndee yi hanma naxanye maso. ³⁷Koni, e na tubi yamanani e konyiyani denaxan yi, e xete i ma e suxu muxune yamanani, e falan ti, e naxa, ‘Nxu bata yulubin tongo, nxu bata haken liga, nxu bata fe jaxin liga,’ ³⁸e xete i ma e bɔɲen birin na, e niin birin yi e suxu muxune yamanani naxanye e xalixi konyiyani, e mayandine rasiga i ma, e yeɛ rafindixi yamanan ma i naxan so e benbane yii, e yeɛ rafindixi i ya taa sugandixin ma e nun n na Ala Batu Banxin naxan tixi i xinli, ³⁹nayi, e sanla nun mafanne yabi kore xɔnna ma

i dɔxɔdeni, i fa e mali, i yi i ya yamaan mafelu e yulubine ra.”

⁴⁰“N ma Ala, i yeɛn nakeli, i yi i tuli mati i maxandi xuiin na yireni ito yi, nxu na i xandi waxatin naxan yi.”

Yaburin 132.8-10

⁴¹“Marigina Alatala, keli, i fa i dɔxɔdeni, i tan nun i ya Layiri Kankirana, i senben naxan yi. Marigina Alatala, i ya saraxaraline rabilin kisin na alo domana, i ya tinxin muxune xa sewan sɔɔɔ, bayo i tan fan.

⁴²Marigina Alatala, i nama i ya manga sugandixin nabɛɲin, i miri i ya walikɛɛn Dawudaa tinxinyaan ma.”

Saraxa baxine Alatala xa

7 Sulemani yelin Ala maxande waxatin naxan yi, teen yi keli kore xɔnna ma, a godo, a yi saraxane gan, Alatalaa nɔɔɔn yi Ala Batu Banxin nafe. ²Saraxaraline mi yi fa nɔɔɔ soɛ Alatala Batu Banxinini sɔɔɔn, amasɔɔ Alatalaa nɔɔɔn bata yi a batu banxin nafe ken! ³Isirayila kaane birin teen to kele kore xɔnna ma waxatin naxan yi, a yi Alatala Batu Banxin nafe, e yi e xinbi sin, e yi e yetagin lan bɔxɔn ma, e yi Alatala tantun, e naxa, “A fan, a hinanna luma nen habadan!”

Mangane Singen 8.62-66

⁴Mangan nun yamaan birin yi saraxane ba Alatala xa. ⁵Ninge wuli mɔxɔɲen nun firin e nun xuruse xunxuri wuli keme wuli mɔxɔɲe, Manga Sulemani yi ne kɔɛ raxaba Ala xa. Na kiini mangan nun yamaan birin yi Ala Batu Banxin nabi. ⁶Saraxaraline yi e wanla ra, Lewi bɔɔnsɔɔnna muxune fan ma maxaseene yi e yii Manga Dawuda naxanye rafala Alatala tantun seene ra. E yi Alatala tan-

tun Dawudaa beti xuine ra, e naxa, “A hinanna luma nen habadan!” Saraxaralinea yi xotane fema nen e yetagi, yamaan birin tixi.

⁷Nayi, Sulemani yi yinna rasarijan Ala Batu Banxin yetagi, a yi saraxa gan daxine nun boɲe xunbeli saraxane turene fi Alatala ma yinna kui. A na raba menni nen, bayo a bata yi saraxa gande sula daxin naxan nafala, na yi xurun, saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun turene birin mi yi xanɲe menna fari.

⁸Sulemani yi sanla raba xi solofere na waxatini, e nun Isirayila kaane birin. Yama gbeen yi fa sa keli Lebo-Xamata taani han Misiran xudeni. ⁹Sanla xi solomasexede loxoni, e yi malanna ti, bayo e bata yi saraxa ganden nasarijan nun xi solofere, e mon yi sanla fan yeteen naba xi solofere. ¹⁰Kike solofereden xi moxoɲen nun saxande loxoni, Sulemani yi muxune raxete e konni. Alatala bata yi naxan liga Dawuda nun Sulemani nun a yamana Isirayila birin xa, e yi sewaxi na fe ra han!

Ala mon yi mini Sulemani xa

Mangane Singen 9.1-9

¹¹Sulemani yi yelin Alatala Batu Banxin tiye na kii nin e nun manga banxina. A naxan birin miri a xa a liga Alatala Batu Banxini e nun a yetena manga banxini, a yi no ne birin lige. ¹²Alatala yi mini Sulemani xa koɲen na, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata i ya maxandi xuiin nasuxu, n bata yireni ito sugandi n yete xa n batu banxin nun saraxa ganden na. ¹³A noɲe lige nen n kore xonna balan, tulen mi fa fe mume, hanma n tuguminne yamari e siseene raxori boxoɲon ma, hanma n fitina furen nasiga n ma yamaan ma. ¹⁴Na waxatini, xa n xinla yamaan naxan yi, n ma yamana, xa ne e yete magodo, xa e n maxandi, xa e n fen, e yi e xun xanbi so e fe paxine yi, nayi n nan n tuli matima nen e ra kore xonna ma, n yi e yu-

lubine xafari, n yi yamanan nakendeya. ¹⁵Folo iki ma, n na n yeen tima e ra nen, n yi n tuli mati e maxandi xuiin na e na naxan naba yireni ito yi. ¹⁶N bata banxini ito sugandi, n na a rasarijan, alogo n xinla xa lu a yi habadan. Nayi, n nan n yeen nun n xaxinla tima nen na ra habadan. ¹⁷I tan, xa i sigan ti n yetagi alo i fafe Dawuda a liga kii naxan yi, i feni itoe birin liga n naxanye yamarima i ma, i n ma tonne nun n ma sariyane suxu n naxanye soxi i yii, ¹⁸nayi, n ni i ya mangayaan nasabatima nen, alo n na a fala i fafe Dawuda xa kii naxan yi, n to a fala a xa, n naxa, ‘I boɲonɲa mi ɲanɲe i ɲoxoni Isirayila xun na habadan.’ ¹⁹Koni, xa i xun xanbi so n yi, xa i i me n ma sariyane nun n ma yamarine ra, n naxanye soxi i yii, xa i siga ala gbeteye batudeni, i xinbi sin e bun ma, ²⁰nayi, n na Isirayila kaane bama nen n ma boxoɲon n naxan soxi e yii, n yi n me n batu banxin na, n naxan nasarijan n xinla binyaden na, na yi findi yagi feen nun magele feen na yamanan birin tagi. ²¹Hali banxini ito to rayabu iki, n na n me a ra waxatin naxan yi, dangu muxune birin kabema a ma nen. E yi a fala, e naxa, ‘Nanfera Alatala yamanani ito nun banxini ito ligaxi iki?’ ²²E yabima nen fa fala, ‘Bayo e bata Alatala rabepin, e benbane Ala, naxan e ramini Misiran yamanani, e yi ala gbetene xanu, e yi e xinbi sin e bun ma, e yi e batu, nanara Alatala bata tɔroni itoe birin nafa e ma.’”

Sulemani a wali sifa wuyaxine

Mangane Singen 9.10-28

8 Nee moxoɲe bun ma, Sulemani yi Alatala Batu Banxin nun a manga banxin ti. ²Xurami taan naxanye soxi a yii, Sulemani mon yi xete ne tiin ma, a yi Isirayila kaane doxo e yi. ³Na xanbi ra, Sulemani yi siga Xamata-Soba taan xili ma, a na tongo. ⁴Tadamori taan naxan yamanan tonbon yireni, a mon yi na ti

e nun taan naxanye findi se ramaradene ra Xamata yamanani. ⁵Beti-Xoron taan naxan गयाan fari e nun Beti-Xoron taan naxan lanbanni, a yi ne fan ti taa rakan-tanxine ra, a yinne rabilin naxanye ma, a deene ti e ma naxanye balanma. ⁶A mɔn yi Baalati taan ti e nun taa gbeteye a yi balone ramarama denaxanye yi, e nun yenge so wontorone nun soone yi taan naxanye yi. Sulemani wa naxanye birin ti feni Yerusalen taan nun Liban yamanani, e nun a yi dɔxi yamanan naxanye birin xun na, a na birin liga. ⁷Xitine nun Amorine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusun naxanye mi yi findixi Isirayila kaane ra, ne fan yi dɔxi Isirayila yamanani. ⁸E diin naxanye lu e xanbi ra yamanani, Isirayila kaane mi naxanye raxɔri, Sulemani yi ne findi konyi walikene ra, e na yi han to. ⁹Koni Sulemani mi Isirayila kaane ti konyi wanle ra a xa, bayo e findixi sofane nun sofa kuntigine nun a wontorone nun a soone ragi muxune nan na. ¹⁰Manga Sulemani mɔn yi Isirayila kaan muxu keme firin muxu tonge suulun sugandi naxanye yi a walikene xun na.

¹¹Sulemani yi Misiran mangana dii temen tongo Dawudaa Taani, a siga a ra manga banxini a naxan tixi a xa, bayo a bata yi a fala, a naxa, “N ma jaxanla mi luma Isirayila mangan Dawudaa banxini, amasɔɔ Alatalaa Layiri Kankiraan soxi denaxan yi, men findixi yire saripanxin nan na.”

¹²Nayi, Sulemani yi saraxa gan daxine ba Alatala xa saraxa ganden fari a naxan nafala Alatala Batu Banxin so deen palaan yetagi. ¹³A yi saraxane bama lɔxɔ yo lɔxɔ alo Musa a yamari kii naxan yi a xa a liga waxatin birin, Matabu Lɔxɔne nun kike nenen sanle nun sali

lɔxɔ saxanne jɛɛ yo jɛɛ, Buru Tetaren Sanla^f nun Xunsagine Sanla nun Bubu Kui Sanla.^{§14} A yi saraxaraline dɔxɔ kuru yeen ma alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi, Lewi bɔnsɔnna xemene yi findixi beti baane nan na Ala xa e nun e wali saraxaraliin xa alo a yi daxa kii naxan yi lɔxɔ yo lɔxɔ. Sulemani mɔn yi muxune ti Ala Batu Banxin deene kantandeni, a ito birin liga nen bayo Alaa muxun Dawuda bata yi a yamari na kini. ¹⁵E mi mangana yamarine matandi mume lan saraxaraline nun Lewine ma, hanma feen naxanye yi lanxi Alaa nafulu ramaraden ma. ¹⁶Sulemani wanle birin ke na kii nin, keli Alatala Batu Banxin ti fɔlɔ lɔxɔn ma han a jan. Alatala Batu Banxin wanle rajan na kii nin.

¹⁷Nayi, Sulemani yi siga Esiyon-Gebere kunki tiden nun Elati taani naxanye yi fɔxɔ igen de, Edɔn yamanani. ¹⁸Xurami yi kunkine rasiga Sulemani ma, fata Xurami a kunki ragine ra naxanye yi fɔxɔ igen kolon ki fajni. Ne nun Sulemani a walikene yi siga Ofiri yamanani, e sa xemaan kilo wuli fu nun firin kilo keme kilo mɔxɔje tongo, e fa e ra Manga Sulemani xɔn.

Saba manga jaxanla a xɔjeyana

Mangane Singen 10.1-13

9 Saba yamanan Manga jaxanla yi Sulemani mankana me. Nayi, a yi fa Yerusalen yi Sulemani todeni a fekolonna bunbadeni. Muxu wuyaxi yi biraxi a fɔxɔ ra e nun jɔgɔmen naxanye yi latikɔnɔne nun xemaan nun munanfan gemene maxalima. A yi siga Sulemani fema, naxan birin yi a bɔjɛni a yi ne fala a xa. ²Sulemani yi a maxɔdinne birin yabi, sese mi lu a mi naxan yeba a xa. ³Saba manga jaxanla yi Sulemani a

^f8:13 *Buru Tetaren Sanla*: Yahudiyane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui.

[§]8:13 *Bubu Kui Sanla* fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

fekolonna to, e nun a banxin naxan tixi,⁴ e nun donseen naxanye yi a tabanla ra e nun a rabilinna muxune ti kiine nun naxanye yi balon nun minse wanla ra, ne maraberibane nun a saraxa gan daxine, a yi naxanye bama Alatala Batu Banxini. Ne yi a kenan han a yengin yi bolon.⁵ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Nɔndin nan yi a ra n naxan mexi n ma yamanani lan i ya falane nun i ya fekolonna ma.⁶ N mi yi laxi a ra benun n xa fa, n fa a to n yeen na. E mi yi a tagiin yeteen falaxi n xa. N naxan birin mexi, i ya fekolonna danguna ra.⁷ Sewana i ya muxune xa, sewana i ya walikene xa naxanye i yetagi waxatin birin, naxanye i ya fekolonna ramema.⁸ Tantanunna Alatala xa, i ya Ala, naxan i malixi, a yi i dɔxɔ a manga gbedeni alo mangana Alatala xa, i ya Ala. Bayo Isirayila rafan i ya Ala ma, a waxi a mali feni habadan, nanara a i findixi mangan na Isirayila xun na alogo i xa kiti kenden sa tinxinni.”⁹ Naxalan mangan yi xemaan kilo wuli saxan so mangan yii e nun latikɔnɔnna gbegebe, e nun munanfan gemene. Latikɔnɔn faji munma yi to nun singen alo Saba manga jaxanla naxan so Manga Sulemani yii.

¹⁰ Xurami a walikene nun Sulemani a walikene yi xemaan maxalima keli Ofiri yamanani, ne fan yi fa santali wudin sifa gbegebe ra e nun munanfan gemene sa keli Ofiri yi.¹¹ Manga Sulemani santali wudine findi te seene nan na Alatala Batu Banxini, e nun te seene mangana banxini, e nun maxaseene, alo kondenne nun bɔlɔnne maxa se maxane xa. Ne jɔxɔn munma yi to nun Yuda yi.

¹² Naxan birin yi rafan Saba manga jaxanla ma a ne maxɔdin, Manga Sulemani yi ne so a yii. Manga Sulemani yeteen seen naxanye so Saba manga jaxanla yii, ne yi gbo dangu a fa naxanye ra. Na xanbi ra, manga jaxanla nun a walikene yi xete a yamanani.

Sulemani a nafunle

Mangane Singena 10.14-29

¹³ Xemaan naxan yi fama Sulemani ma jɛɛ kedenna bun ma, na gboon yi sige han kilo wuli mɔxɔjɛ.¹⁴ Yulaya seene mudun fan yi saxi ne fari e nun seen naxanye yi sa kelima yire gbetene yi. Arabi mangane nun yamana kanne fan yi fama xemaan nun gbeti fixen na Sulemani xɔn.¹⁵ Manga Sulemani yi ye masansan wure lefaan xema daxin xungbeen keme firin nafala, xemaan kilo sennin nan yi e keden kedenna birin na.¹⁶ A mɔn yi ye masansan seen xema daxin xurin keme saxan nafala, xemaan kilo keden e nun a tagi nan yi e keden kedenna birin na. Banxin naxan yi xili “Liban fɔtɔnna,” a yi sa e sa menni.¹⁷ Mangan yi sama jinna rafala manga gbede gbeen na a xema igen sa a ma.¹⁸ Tede sennin nan yi manga gbeden ma e nun san tiden xema daxin keden, a yiine yi a fɔxɔ firinna birin ma, yata sawura firin yi tixi a yiine fema.¹⁹ Yata sawura fu nun firin yitaxunxi tedene fari, sennin yiifanna ma, sennin yi komenna ma. Na jɔxɔnna mi yi yamana yo yi.²⁰ Xemaan nan yi Manga Sulemani a igelengenne birin na. Xemaan nan yi Liban fɔtɔn banxin kui muranne birin na. E mi yi sese rafalama wure gbeti fixen na, bayo Manga Sulemani waxatini wure gbeti fixen mi yi yatexi munanfan se ra.²¹ Kunki gbeene yi Manga Sulemani yii, a yi naxanye rasigama baan xun ma Xurami a walikene yi naxanye ragima. Jɛɛ saxan yo jɛɛ saxan kunkine yi xetema nen Isirayila yi, e rafexi xemaan nun gbeti fixen nun sama jinne nun kudune nun gboxune ra.

²² Manga Sulemani yi dangu bɔxɔn mangane birin na fata a nafulu kanyaan nun a xaxilimayaan na.²³ Dunujɔna mangane birin yi katama Sulemani to feen na alogo Ala xaxilimayaan naxan saxi

a bɔɔɛni e xa na mɛ. ²⁴Birin yi fama a sanbane ra, gbeti daxine nun xema daxine nun dugine nun yenge so seene nun latikɔnɔnne nun soone nun gbaxalone,** a yi na kii nin jɛɛ yo jɛɛ. ²⁵Soo kula wuli naanin nan yi Sulemani yii soone nun yenge so wontorone xa, e nun soo wuli fu nun firin, a yi ndee lu a fema Yerusalen taani, a yi a dɔnxene rasiga taane yi naxanye yi yitɔnxi e xili yi. ²⁶Fɔlɔ Efirati baan ma, siga Filisistine yamanan ma han sa dɔxɔ Misiran danna ra, a tan nan yi mɛnne mangane birin xun na. ²⁷Mangan barakani, gbetin yi gbo ayi Yerusalen yi alo gemene, suman wudin yi wuya ayi alo burunna xɔde binla naxan yamanan lanbanni. ²⁸Sulemani a soone yi kelima Misiran nun yamana gbeteɛye nin.

Sulemani yi faxa

Mangane Singen 11.41-43

²⁹Manga Sulemani kewanle birin, keli a fɔlɔn ma han a rapanna, ne birin sebexi Nabi Natan kewali kedin kui e nun Silo kaana Axiya nabiya fala kedin kui, e nun Yido fetona a fetone yi lan Nebati a dii Yerobowan ma fe ma. ³⁰Sulemani jɛɛ tonge naanin nan ti mangayani Isirayila birin xun na Yerusalen yi. ³¹A to faxa, e yi a maluxun a benbane fema a fafe Dawudaa Taani, a dii xɛmen Robowan yi ti a jɔxɔni mangayani.

Isirayila kaane yi murute

Mangane Singen 12.1-15

10 Robowan yi siga Siken taani, amasɔtɔ Isirayila kaane birin bata yi fa Siken yi a findideni mangan na. ²Nebati a dii xɛmen Yerobowan mɔn yi Misiran yamanan nin, a to a gi Manga Sulemani bun ma, a sa dɔxɔ denaxan yi. A na xibarune mɛ waxatin naxan yi, a mɔn yi xete sa keli Misiran yi. ³E yi muxune rasiga a xilideni. Nayi, Yer-

obowan nun Isirayila yamaan birin yi fa Robowan fema, e yi a fala a xa, e naxa, ⁴“I fafe nxu suxi konyiyaan nan na. Iki, xa i tan nde ba na goronna ra nxu tungunna ma naxan binya alo xun xidi wudina jingen ma, nxu tinxi nxu wali i xa.” ⁵Robowan yi e yabi, a naxa, “ɛ siga, xi saxan na dangu ɛ fa n fema.” Yamaan yi siga. ⁶Manga Robowan yi fonne maxodin naxanye yi a fafe Sulemani fema a siimayani, a yi e maxodin, a naxa, “ɛ maxadin mundun tiye yamani ito yabin na?” ⁷Fonne yi a fala a xa, e naxa, “Xa i fan e ra, xa i e yisuxu, xa i e yabi fala fajine ra, e findima nen i ya walikene ra habadan.” ⁸Koni Robowan mi fonne maxadi xuiin suxu. A yi foningene maxodin naxanye yi a rabillinxi, a lanfane. ⁹A yi e maxodin, a naxa, “Muxuni ito bata n maxodin a n xa ndedi ba goronna ra e xun ma n fafe e jaxankataxi naxan na. ɛ n maxadima yabin mundun na n xa a so e yii?” ¹⁰A lanfa foningene yi a fala a xa, e naxa, “Muxune e mawuga nen a i fafe bata e suxu alo konyine, e i maxodinxi nen a i xa ndedi ba goronna ra e xun ma. Awa, i lan i xa e yabi i kiini, i naxa,

‘N yii kirin gbo n fafe tagin xa.

¹¹N fafe bata ɛ konyiyaan naxɔdɔxɔ ayi, koni, n tan a raxɔdɔxɔma ayi ɛ ma nen dangu na ra.

N fafe ɛ tɔɔɔ bosaan nan na,

koni n tan ɛ tɔɔɔma tanle nan na.”

¹²Yerobowan nun yamaan birin yi fa Manga Robowan fema xi saxande lɔxɔni alo mangana a fala kii naxan yi, a naxa, “Xi saxan na dangu, ɛ fa n fema.” ¹³Mangan yi ne yabi a xɔdexen na. Fonne maxadi xuiin naxan ti a xa, a yi na lu na. ¹⁴A yi e yabi fata foningene maxadi xuiin na, a yi a fala e xa, a naxa, “N fafe bata ɛ konyiyaan naxɔdɔxɔ ayi,

**9:24 *Gbaxaloni* itoe sɔtɔma soon nun sofanla na diin sɔtɔ waxatin naxan yi.

koni, n tan a raxɔdɔxɔma ayi ε ma nen dangu na ra.

N fafe ε tɔɔ bosaan nan na,
koni, n tan ε tɔɔma tanle nan na.”

¹⁵Na kiini, mangan mi tin yamana maxandin ma. Marigina Alatala yi feene liga na kiini alogo a xa a tuli sa xuiin nakamali a naxan tongo Yerobowan xa, Nebati a dii xemena, fata Nabi Axiya, Silo kaan na.

Isirayila yamanani taxun fena

Mangane Singen 12.16-19

¹⁶Isirayila kaane to a kolon a mangan mi tinxi e maxandin ma, e yi a fala, e naxa,

“Sese mi fa en nun Dawuda tagi,
nxu nun Yese a dii xemeni ito mi fa malanxi sese ma!

Isirayila muxune, ε xete ε konne yi!

I tan, Dawuda bɔnsɔnna, iki i ya mangayaan naba i ya yamanani!”

Isirayila kaane birin yi keli menni, e siga e konne yi.

¹⁷Isirayila kaan naxanye lu Yuda taane yi, Robowan lu mangayani ne nan gbansan xun na. ¹⁸Nayi, Manga Robowan yi Hadoran nasiga naxan yi findixi karahan walikene kuntigin na. Koni Isirayila kaane yi a magɔɔn, e yi a faxa. Manga Robowan yi a mafura soε yenge so wontorona nde kui, a yi a gi, a siga Yerusalen yi. ¹⁹Isirayila kaane murute Dawuda bɔnsɔnna xili ma na kii nin han to.

Robowan, Yuda Mangana

Mangane Singen 12.21-24

11 Robowan to so Yerusalen yi, a yi Yuda bɔnsɔnna muxune malan e nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune, sofa wuli keme wuli tonge solomasexe, alogo e xa Isirayila bɔnsɔnne yenge, e yamanan lu Robowan ma nɔɔn bun ma. ²Koni Alatalaa falan yi fa sayiban Semaya ma,

a naxa, ³“Falan ti Robowan xa, Sulemani a dii xemena, Yuda mangana, e nun Isirayila kaane birin Yuda nun Bunyamin yi, i yi a fala e xa, i naxa, ⁴“Alatala ito nan falaxi, a naxa: ε nama fa Isirayila kaane yenge, naxanye findixi e ngaxakedenne ra. ε tan birin xa xete ε konne yi, amasɔɔ feni ito fataxi n tan nan na.” E yi Alatalaa falane suxu, e yi xete Yerobowan yengen fɔxɔ ra.

⁵Robowan yi dɔxɔ Yerusalen yi. A yi taa makantanxina ndee ti Yuda yi. ⁶A yi Betelemi nun Etami nun Tekowa taane ti, ⁷e nun Beti-Suru nun Soko nun Adulan, ⁸e nun Gati nun Maresa nun Sifi, ⁹e nun Adorayin nun Lakisi nun Aseka, ¹⁰e nun Sora nun Ayalɔn nun Xebiron taane Yuda nun Bunyamin yamanane yi. Ne nan findi taa rakantanxine ra. ¹¹Robowan yi na taane rabilin yinne ra e nun donse ramaradene, e nun turen nun manpana. ¹²Ye masansan wure lefane nun tanbane yi na taane birin yi, a yi ne findi taa senbemane ra. A tan nan gbee yi Yuda nun Bunyamin ra.

¹³Saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye yi Isirayila yamanani, ne fan yi fa kafu Robowan ma. ¹⁴Lewine yi e konna nun e seene rabepin, e siga Yuda nun Yerusalen yi, bayo Yerobowan nun a diine bata yi tondi e xa wali Alatala xa. ¹⁵Yerobowan yi kide kiine sugandi alogo e xa saraxane ba taan kide yi kɔɔ sawurane nun pinge dii sawurane xa, a naxanye rafala. ¹⁶Bɔnsɔnna naxanye birin yi Isirayila yamanani, naxanye yi Alatala fenma, Isirayilaa Ala, ne yi bira Lewine fɔxɔ ra siga Yerusalen yi alogo e xa sa saraxane ba Alatala xa, e benbane Ala. ¹⁷Na yi a liga Yuda yamanan yi senbe sɔɔ, e yi Sulemani a dii xemmen Robowan mali jee saxan, bayo e lu nen tinxinni Dawuda nun Sulemani a kiraan xɔn jee saxan.

Robowan ma denbayana fe

¹⁸ Robowan yi Mahalati futu. Mahalati fafe nan yi Dawudaa dii xemen Yerimoti ra, a nga yi xili Abixali, Eliyabi a dii temena, Yese a mamandenna. ¹⁹ Mahalati yi dii xemene bari a xa, Yewusi nun Semaraya nun Sahan. ²⁰ Ba na ra, a mɔn yi Abisalomi a dii temen Maka futu. A yi Abiya nun Atayi nun Sisa nun Selomiti sɔɔ a xa. ²¹ Abisalomi a dii temen Maka yi rafan Robowan ma dangu a paxalan bonne nun a konyi paxanle birin na.†† Naxalan futuxin fu nun solomasexe nan yi a yii e nun konyi paxalan tonge sennin naxanye findi a paxanle ra, a yi dii xeme mɔxɔɔn nun solomasexe sɔɔ e nun dii teme tonge sennin. ²² Robowan yi tide singen so Makaa dii xemena Abiya yii, a yi a findi kuntigin na a diine birin xun na, bayo a yi waxi a findi feni mangan nan na. ²³ Robowan yi xaxinla sɔɔ, a yi a dii xemene raxuya ayi Yuda nun Bunyamin yamanan xun xɔn taa rakantanxine birin yi. A yi donse gbegebe so e yii, a yii paxalan wuyaxi futu e xa.

Misiran mangan Sisaki yi Yerusalen yenge

Mangane Singen 14.25-28

12 Robowan to yelin finde mangan na, a senben sɔɔ, e nun Isirayila kaane birin yi Alatalaa sariyan nabepin.

² Bayo e mi yi tinxinxɔ Alatala yee ra yi, Misiran mangan Sisaki yi keli Yerusalen xili ma, Robowan ma mangayaan jee sulundeni. ³ Yenge so wontoron wuli keden keme firin e nun soo ragiin muxu wuli tonge sennin nan yi a yii, e nun sofa wuyaxi, Libiya kaane nun Sudan kaane nun Suki kaane nun Kusi kaan naxanye bira a fɔxɔ ra keli Misiran yamanani. ⁴ A yi Yuda taa rakantanxine suxu siga

han Yerusalen. ⁵ Nayi, Nabi Semaya yi fa Robowan nun Yuda kuntigine fema Yerusalen yi, e yi malanxi denaxan yi Sisaki yengedeni. A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo e bata e me n na, n fan bata n me e ra, n yi e so Sisaki yii.’” ⁶ Isirayila kuntigine nun mangan yi e ti e yulubine ra, e yi a fala, e naxa, “Yoona Alatala xa.” ⁷ Alatala to a to a e bata e yete magodo, Alatala yi falan ti Semaya xa, a naxa, “Bayo e bata e yete magodo, n mi fa e halagima sɔnɔn, n na e ratanga feren fima e ma nen benun waxati, n ma xɔlɔn mi fa Yerusalen lima sɔnɔn fata Sisaki ra. ⁸ Koni e luma nen Sisaki a nɔɔn bun, alogo e xa a kolon fa fala, wanla n tan xa e nun wanla dunuɔa mangane xa, ne keden mi a ra.”

⁹ Misiran mangan Sisaki yi siga Yerusalen xili ma. A yi Alatala Batu Banxini nafunle birin tongo, e nun manga banxin daxine. A ye masansan wure lefa xema daxine tongo Sulemani naxanye rafala. ¹⁰ Nayi, e jɔxɔ yibirana, Manga Robowan yi ye masansan wure lefaan sula daxina ndee rafala, sofaan naxanye yi manga banxin deene kantanma, a yi e taxu ne kuntigine ra. ¹¹ Waxatin birin mangan nema yi sigama Alatala Batu Banxini, sofane yi ye masansan wure lefane xalima nen mangan fema. Na xanbi ra, e mɔn yi xete e ra e kantan ti banxini.

¹² Bayo Robowan bata yi a yete magodo, Alatala mi fa lu xɔlɔxi a ma, alogo a nama a halagi. Fe fajina nde mɔn yi Yuda yi nun.

Mangane Singen 14.21-24

¹³ Robowan yi a mangayaan liga Yerusalen yi senbemayani. Robowan findi mangan na a jee tonge naanin e nun kedenden nan ma, a yi jee fu

††11:21 *Konyi paxanle* sariyan sebexi Xɔɔɔyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sɔɔ a paxanla ra.

nun solofere ti mangayani Yerusalen yi, Alatala taan naxan sugandi Isirayila bõnsõnne birin xa, alogo a xinla xa lu a yi. A nga yi xili nen Nama, Amonin nan yi a ra. ¹⁴Robowan fe naxin nan liga, bayo a mi a ragidi a bõneni, a xa Alatala fen.

Mangane Singen 14.29-31

¹⁵Robowan ma kewanle, keli a fõlõn ma han a rapanna, ne sebexi Nabi Semayaa kedinne kui e nun fetoon Yido a kedinne kui. Yengen yi Robowan nun Yerobowan tagi yeye. ¹⁶Robowan yi faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani. A dii xemena Abiya yi ti a jõxõni mangayani.

Abiya, Yuda Mangana

Mangane Singen 15.1-2

13 Yerobowan ma mangayaan jee fu nun solomasexeden na, Abiya yi findi mangan na Yuda xun na. ²A yi a mangayaan liga Yerusalen yi jee saxan. A nga yi xili nen Mikahu, Yuriyeli a dii temena nde, naxan yi kelixi Gibeya taani.

Yengen so nen Abiya nun Yerobowan tagi. ³Yenge so senbemanen nan yi Abiya yii, sofa wuli keme naanin nan yi a yii. Yerobowan tan yi kata, a yi sofa kenden muxu wuli keme solomasexẽ sõtõ.

⁴Abiya yi te Semarayin geyaan fari Efirami geya yireni. Abiya yi keli, a gbelegbele, a naxa, “E tuli mati n na, Yerobowan nun Isirayila kaane birin! ⁵E mi a kolon ba fa fala a Alatala, Isirayilaa Ala bata Isirayila mangayaan so Dawuda nun a diinne yii layirin xõn naxan mi kale mume? ⁶Koni Nebati a dii xemene Yerobowan, Dawudaa dii xemene Sulemani a kuntigina nde bata yi murute a kannan xili ma. ⁷Fuyantenna ndee bata yi e malan a fema. E yi murute Robowan xili ma. Sulemani a dii xemene Robowan yi dii jõreyani waxatin naxan yi, a munma yi xaxili sõtõ singen, a senben mi yi na a xa e yenge. ⁸Iki, e waxi Alatalaa ya-

manan yenge feni, denaxan Dawudaa diinne yii. Sofa gali gbeen nan e ra, jinge dii sawura xema daxine e yii, Yerobowan naxanye rafalaxi e xa, e findi e alane ra. ⁹Koni, e bata Alatalaa saraxaraline kedi, Harunaa dii xemene nun Lewi bõnsõnna muxune, e yi saraxaraline fen e yete xa alo yamanan bonne. Naxan yo na fa jinge diin nun konton solofere ra alogo a xa findi kide kiin na, na nõe finde kide kiin na e wule alane xa. ¹⁰Koni Alatala nan nxu tan ma Ala ra, nxu nun mi nxu mexi a ra. Harunaa dii xemene nan Alatalaa saraxaraline ra, Lewine fan walima e fema. ¹¹Xõtõnna nun jinbanna, lõxõ yo lõxõ, nxu saraxa gan daxine bama Alatala xa, nxu yi wusulanna gan a xa, nxu yi burun sa Alaa tabanla ra, nxu lenpu xema daxine radege jinbari yo jinbari. Nxu Alatalaa yamarine suxi, nxõ Ala. Koni, e tan bata e me a ra. ¹²Ala, nxõ Ala nun a saraxaraline nxu xõn, e dõxi nxu xun na. Ala saraxaraline yeteen xõtane fema nen alogo yamaan xa keli, siga yengeni e xili ma. Isirayila kaane, e nama Alatala yenge, e benbane Ala, amasõtõ e mi a nõe mume!”

¹³Abiya mõn yi fala tiini, Yerobowan yi a sofa ganla nde rasiga Yuda sofa ganle xanbi ra alogo ndee xa lu e yee ra, ndee yi lu e xanbi ra. ¹⁴Yuda sofane yi xete e xanbi ra. Koni, e yi a to a yengen yi e yee ra, a yi e xanbi ra, e yi Alatala maxandi, saraxaraline yi yenge so xõtãan fe. ¹⁵Yuda sofane yi gbelegbele. Na to liga, Ala yi Yerobowan nun Isirayila kaane birin kedi Abiya nun Yuda kaane yee ra. ¹⁶Isirayila sofane yi e gi Yuda sofane bun ma. Ala yi a liga Yuda sofane yi Isirayila sofane nõ. ¹⁷Abiya nun a muxune yi Isirayila kaane kasari, e yi muxu wuli keme suulun faxa Isirayila sofane ye. ¹⁸Yuda sofane yi Isirayila sofane nõ na waxatini, amasõtõ e yi laxi Alatala nan na, e benbane Ala.

¹⁹ Abiya yi lu Yerobowan sagatanje, a yi a taana ndee tongo a yii, Beteli nun a rabilinna taane, Yesana nun a rabilinna taane nun Eferon nun a rabilinna taane. ²⁰ Fanga mi fa lu Yerobowan na Abiya waxatini. Dɔnxen na, Alatala mɔn yi a yenge, a yi a faxa. ²¹ Koni Abiya tan senben sɔtɔ nen. A yi jaxalan fu nun naanin futu. A yi dii xeme mɔxɔjen nun firin sɔtɔ e nun dii teme fu nun sennin.

Mangane Singen 15.7-8

²² Abiya kewali dɔnxene, a naxanye birin liga e nun a falane, ne birin sebexi Nabi Yido a kedine kui. ²³ Abiya yi faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani. A dii xemena Asa yi ti a jɔxɔni mangayani. Yamanan yi lu bɔje xunbenli a waxatini jee fu.

Asa, Yuda Mangana

Mangane Singen 15.11-12

14 Naxan yi fan, a tinxin Alatala yee ra yi, a Ala, Asa yi na liga. ² A yi ala gbetene saraxa gandene kala e nun taan kidene, a ne kala, a kide gemene yibo, a yi Asera kide gbindonne rabira. ³ A yi yamarin fi Yuda kaane xa a e xa lu Alatala fɔxɔ ra, e benbane Ala, e yi a sariyane nun a yamarine suxu. ⁴ A yi taan kidene nun wusulan gandene ba Yuda taane birin yi, yamanan yi lu bɔje xunbenli a waxatini.

⁵ A yi taa rakantanxine ti Yuda yi, yamanan yi lu bɔje xunbenli, muxu yo mi a yenge na waxatini, amasɔtɔ Alatala bɔje xunbenla fi nen a ma. ⁶ A yi a fala Yuda kaane xa, a naxa, “En taani itoe ti, en yi e rabilin yinne ra, de balan daxine naxanye ma. Yamanan mɔn en gbeeyani iki, amasɔtɔ en bata Alatala fen, en ma Ala, a yi bɔje xunbenla fi en ma yiren birin yi.” Nayi, e yi taane ti, e sabati.

⁷ Sofa wuli keme saxan nan yi Asa yii Yuda yi. Ye masansan wure lefaan nun tanban yi e birin yii. Sofa wuli keme firin

wuli tonge solomasexe nan keli Bunyamin bɔnsɔnni, ye masansan wure lefa xurudine nun xalimakunle yi e yii, sofa kenden nan yi e birin na.

⁸ Kusi kaan Sera nun a ganla muxu miliyon keden yi keli e xili ma, e nun yenge so wontoro keme saxan, e yi siga han Maresa taani. ⁹ Asa yi mini a ralandeni, e nun a ganla yi ti yenge so kii ma Sefata lanbanni Maresa dexɔn. ¹⁰ Asa yi Alatala maxandi, a Ala, a naxa, “Alatala, i nɔe senbetaren maliye nen alo senbe kannna. Fa nxu mali, Alatala, nxɔ Ala. Amasɔtɔ nxu yengi i tan nan ma, anu nxu faxi i xinla nin gali gbeeni ito xili ma. Alatala, i tan nan nxɔ Ala ra. I nama tin muxu yo xa nxu nɔ.” ¹¹ Alatala yi Kusi kaane nɔ Asa nun Yuda kaane xa, Kusi kaane yi e gi. ¹² Asa nun a ganla yi e kedi han Gerari taani, Kusi kaa wuyaxi yi faxa, fayida muxe mi lu, amasɔtɔ e halagi nen Alatala nun a ganla yetagi. Asa nun a yamaan yi se wuyaxi tongo. ¹³ E yi Gerari rabilinna taane birin halagi, bayo e muxune birin bata yi gaxu Alatala yee ra, e yi se wuyaxi tongo. ¹⁴ E yi xuruse kulane fan kala, e yi xuruse xunxuri wuyaxi tongo e nun jɔgɔmene. Na xanbi ra, e yi xete Yerusalen yi.

Asa

15 Alaa Nii Sarijanxin yi godo Odedi a dii xemena Asari ma. ² A yi siga Asa fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Asa nun e tan Yuda kaane nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune, e tuli mati n na. Alatala e xɔn xa e lu a fɔxɔ ra. Xa e a fen, e a toma nen, koni xa e xun xanbi so a yi, a mema nen e ra. ³ Xabu waxati xunkuye, Isirayila kaane lu nen, e mi bira Ala yeteen fɔxɔ ra, saraxarali mi yi na naxan yi e xaranje, sariya fan mi yi na. ⁴ Koni, e xete nen Alatala ma, Isirayilaa Ala, e tɔrɔ waxatini, e yi a fen, a yi a yete yita e ra. ⁵ Na waxatini, muxune mi yi sigama sigatini bɔje xunbenli, bayo kɔn-

tɔfinle yi yamanan birin yi. ⁶ Siyane yi kelima siyane xili ma, taane yi keli taane xili ma, amasɔtɔ Ala bata yi ɲaxankatan sifan birin nagodo e ma. ⁷ Koni iki, ε tan xa ε sɔbe so, ε nama xadan, amasɔtɔ ε kontɔnna sɔtɔma nen.”

⁸ Manga Asa to na nabiya falane me, Nabi Asari naxan ti, Odɛdi a dii xemena, Asa yi a sɔbe so, a yi suxurene ba Yuda yamanan nun Bunyamin yamanan birin yi, e nun a taan naxanye tongo Efirami geya yireni. A yi Alatalaa saraxa ganden nafala, naxan yi Alatala Batu Banxin so deen palaan yetagi. ⁹ A yi Yuda kaane nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune birin malan e nun muxun naxanye sa kelixi Efirami bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna nun Simeyɔn bɔnsɔnna ye, e fa dɔxɔ Yuda yamanani, bayo Isirayila kaan wuyaxi bira nen Asa fɔxɔ ra, e to a to a Alatala, a Ala yi a xɔn. ¹⁰ Asaa mangayaan ɲεε fu nun suulunden kike saxandeni, e birin yi e malan Yerusalem yi. ¹¹ Na lɔxɔni, e fa xuruseen naxanye ra keli yengeni, e yi ne birin ba saraxan na Alatala xa, ɲinge kemε solofere e nun yexεε wuli solofere. ¹² E yi layirin xidi a e xa Alatala fen, e benbane Ala, e bɔɲen nun e niin birin na. ¹³ Xa naxan yo mi Alatala fen, Isirayilaa Ala, muxudin nun muxu gbeena, xemem nun ɲaxanla, na kannu yi lan nen a faxa. ¹⁴ E yi e kɔlɔ Alatala xa e xuini texin na, e nun butu xuiin nun xɔta xuini. ¹⁵ Yuda kaane birin yi sewa na kɔlɔna fe ra, bayo e layirin xidi e bɔɲen birin nan na, e yi Alatala fen sewani, a yi a yete yita e ra. Alatala yi bɔɲε xunbenla fi e ma yamanan birin yi.

Mangane Singen 15.13-15

¹⁶ Manga Asa yi a mame Makaa ɲaxalan mangaya tiden ba a yii, amasɔtɔ a bata yi Asera kide gbɔndonna bitin. Asa yi na gbɔndonna rabira, a yi a gan Kedirɔn lanbanni. ¹⁷ Koni, Asa mi taan

kidene kala Isirayila yi, hali a to yi Ala fɔxɔ ra a bɔɲen ma feu, a siimayaan birin yi. ¹⁸ A fafe bata yi seen naxanye dentege Ala xa e nun a tan yeteen bata yi naxanye dentege Ala xa, a yi ne birin maxali Ala Batu Banxini, gbeti fixen nun xemaaan nun se sifa wuyaxi.

¹⁹ Yenge mi so Yuda yi han Asaa mangayaan ɲεε tonge saxan e nun suulundena.

Asa yi yengen nakeli Basa xili ma

Mangane Singen 15.16-22

16 Asaa mangayaan ɲεε tonge saxan e nun sennindeni, Isirayila manga Basa yi siga Yuda xili ma, a yi Rama taan senbe so alogo a xa kiraan bolon Manga Asa ma Yuda yi.

² Gbeti fixen nun xemaaan naxan yi Alatalaa nafulu ramaraden nun mangana nafulu ramaradeni, Asa yi ne tongo, a yi e rasiga Damasi taani alogo e xa so Arami manga Ben-Hadada yii. ³ A mɔn yi xeraan nasiga a faladeni, a naxa, “Layirin xa xidi i tan nun n tan tagi, alo a lu n fafe nun i fafe tagi kii naxan yi. Nanara, n bata xemaaan nun gbeti fixen nasiga i ma. Nayi, sa layirin kala ε nun Isirayila mangan Basa tagi, alogo a xa a makuya n na.” ⁴ Ben-Hadada yi tin Manga Asa xuiin ma, a yi a gali kuntigine rasiga Isirayila taane xili ma, a yi Lyon taan nɔ e nun Dan nun Abeli-Mayin, e nun Nafatali taane birin seene yi raramama denaxanye yi. ⁵ Basa to na me, a yi ba Rama taan tiye. ⁶ Nayi, Manga Asa yi Yuda kaane birin xili, e yi gemene nun wudine maxali Manga Basa naxanye malan Rama taan senbe so feen na, Asa yi ne rawali Geba nun Misipa taane tideni.

Asa yi Xanani sa kason na

⁷ Na waxatini, Xanani yi siga Asa fema, Yuda mangana. Fetoon nan yi Xanani ra. A yi a fala Asa xa, a naxa, “Bayo, i bata i yigi sa Arami mangani, i mi i yigi saxi

Alatala yi, i ya Ala, i bata fula Arami mangana ganla ra. ⁸Kusi kaane nun Libiya kaane gali gbeen to malan waxati danguxine yi, e nun wontorone nun soo ragi wuyaxine, Alatala ne so nen i yii, bayo i yigi sa nen a yi. ⁹Alatala dunupa yiren birin yitoma, a xa na muxune fen naxanye bɔɓen mumɛen luxi a xa, alogo a xa e senbe so. I bata xaxilitareyaan liga feni ito yi, bayo fɔlɔ to ma, i soma nen yengene yi.”

¹⁰Asa yi xɔlɔ fetoon ma han, a yi a sa kasoon na, amasɔtɔ a yi xɔlɔxi a ma lan na feen ma. Na waxatin yeteni, Asa yi a yamaan muxuna ndee ɓaxankata fɔlɔ.

Asaa mangayaan danna

Mangane Singen 15.23-24

¹¹Asa kewanle, keli a fɔlɔn ma han a rapanna, ne sebexi Yuda nun Isirayila mangane kedine kui. ¹²Manga Asaa mangayaan jɛɛ tonge saxan e nun solo-manaaninden na, fure jaxin yi Asa sanne suxu, koni hali a to yi furaxi, a mi Alatala fen, a lu seribane nan tun fenɛ. ¹³Asa yi faxa a mangayaan jɛɛ tonge naanin e nun kedenna ma. ¹⁴E yi a maluxun a gaburu gexin na, a naxan ge Dawudaa Taani. E yi a sa sadena nde ma naxan yi maxidixi se fajine ra, e ture xiri jaxumen so a ma alo a yi lan kii naxan yi, e yi wusulan gbege gan a binya feen na.

Yosafati, Yuda Mangana

17 Asaa dii xemem Yosafati yi dɔxɔ a jɔxɔni mangayani. A yi senben sɔtɔ Isirayila xili ma. ²A yi sofane rasiga Yuda taa rakantanxine birin yi, a yi yamana kanne dɔxɔ a yamanani, e nun a fafe Asa taan naxanye birin tongo Efirami kaane yii. ³Alatala yi lu Yosafati xɔn, bayo a lu nen a benba Dawudaa kiraan xɔn. A mi Baali suxuren batu, ⁴a a fafe a Ala batu nen, a yi a yamarine suxu. Isirayila kaane yi naxan ligama, a tan

mi tin na ma. ⁵Alatala yi a mangayaan senbe so, Yuda kaane birin yi fama nen finmaseene ra Yosafati xɔn. A yi nafunla nun binye gbeen sɔtɔ. ⁶A yi lu Alatala batu dexunni, na nan a liga, a yi taan kidene kala, a yi Asera kide gbindonne birin naxɔri Yuda yi.

⁷A mangayaan jɛɛ saxanden ma, a yi a kuntigini itoe rasiga Yuda taane yi e muxune xarandeni: Ben-Xayili nun Abadi nun Sakari nun Nataneli e nun Mikahu. ⁸A yi Lewi bɔnsɔnna muxuna ndee fan nasiga e fɔxɔ ra: Semaya nun Netaniya nun Sebadiya nun Asaheli nun Semiramoti nun Yehonatan nun Adoniya nun Tobiya e nun Tobadoniya. Saraxarali firin fan yi e fɔxɔ ra: Elisama nun Yehorami. ⁹E yi sa Yuda kaane xaran sariyane ma naxanye sebexi Alatalaa sariya kedin kui. E yi Yuda birin yisiga yamaan xarandeni.

Yosafati senben naxan sɔtɔ

¹⁰Alatala yɛɛragaxun yi Yuda yamanan nabilinna taane birin suxu, e mi susu Yosafati yenge. ¹¹Filisitine yi fa gbeti fixen nun se wuyaxi ra Yosafati xɔn, Arabune yi fa konton wuli keme solofere keme solofere ra e nun kɔtɔ wuli keme solofere keme solofere. ¹²Yosafati a mangayaan yi lu sabate kati. A yi taa makantanxine nun se ramaradene ti Yuda yamanani. ¹³Se gbege yi ramaraxi a xɔn Yuda taane yi, e nun sofa kendene Yerusalɛn yi. ¹⁴E yatene ni i ra bɔnsɔn yɛɛn ma:

Yuda bɔnsɔnni, Adena, gali kuntigin yi sofa wuli keme saxan nan xun na.

¹⁵Gali kuntigin Yehoxanan nan fan yi tugunxi na ra, a yi sofa wuli keme firin wuli tonge solomasexe nan xun na.

¹⁶Sikiri a dii xemena Amasiya fan yi tugunxi na ra, naxan a yete dentege Alatala xa, a yi sofa wuli keme firin nan xun na.

¹⁷Bunyamin bõnsõnni, Eliyada, sofa kenden yi sofa wuli keme firin nan xun na naxanye yi xalimakunla wolima.

¹⁸Gali kuntigin Yehosabadi fan yi tungunxi na ra, a yi sofa wuli keme wuli tonge solomasexe nan xun na.

¹⁹Sofaan naxanye yi walima mangan xa ne nan itoe ra, mangan naxanye rasiga Yuda taa rakantanxine yi.

Yosafati nun Axabi

Mangane Singen 22.1-4

18 Yuda mangan Yosafati yi binyen nun nafunla sõtõ, e nun Manga Axabi yi findi bitanmane ra. ²Nɛɛ dando to dangu, a yi siga Axabi fema Samari taani, Axabi yi yexɛɛ wuyaxi nun jinge wuyaxi kɛɛ raxaba Yosafati nun a fõxõra-birane donseen na. Na xanbi ra, a yi a fala Yosafati xa, a e birin xa siga Ramoti kaane yengedeni Galadi yamanani. ³Axabi, Isirayila mangan yi a fala Yuda mangan Yosafati xa, a naxa, “I sige n fõxõ ra Ramoti taani Galadi yamanani yenge sodeni ba?” Yosafati yi a yabi, a naxa, “I tan nun n tan birin keden, n ma yamaan nun i ya yamana, nxu birama nen i fõxõ ra siga yengeni.”

Waliyine yi nɔ sõtõna fe fala

Mangane Singen 22.5-12

⁴Koni, Yosafati mɔn yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Alatala maxõdin singen.” ⁵Nayi, Isirayila mangan yi waliyine malan, keme naanin jõxõn, a yi a fala e xa, a naxa, “En lan en sa yengen so Ramoti taani Galadi yamanani ba hanma en nama a liga?” E yi a yabi, e naxa, “Ala a soma nen mangan yii.” ⁶Koni, Yosafati yi a maxõdin, a naxa, “Alatalaa nabi yo mi fa be yi, en nɛɛ Alatala maxõdinje naxan xõn?” ⁷Axabi, Isirayila mangan yi Yosafati yabi, a naxa, “Keden mɔn na Alatala gbeen na, koni a mi rafan n ma, amasõtõ a fe paxin nan tun falama n xa, a faɓin

mi na mume! A xili Mikahu, Yimilaa dii xemena.” Yosafati yi a fala a xa, a naxa, “Mangan nama falan ti na kiini.” ⁸Nayi, Isirayila mangan yi kuntigi keden xili, a naxa, “Fa Mikahu ra iki sa, Yimilaa dii xemena.”

⁹Isirayila mangan nun Yuda mangan Yosafati birin yi dõxi lonna ma Samari taan so dɛɛn na, e mangaya gbedene yi, e maxidixi e mangaya dugine yi. Waliyine birin yi waliyiyaan nabama e yetagi. ¹⁰Sedeki, Kenan ma dii xemena bata yi wure fenne rafala, a yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I Arami kaane bõnbõma fenni itoe nan na han i yi e raxõri.’” ¹¹Waliyine birin yi feene fala, e naxa, “Siga Ramoti taani Galadi yamanani. I nɔn sõtõma nen, Alatala a soma nen mangan yii.”

Nabi Mikahu yi xunsinna fe fala

Mangane Singen 22.13-28

¹²Xeraan naxan siga Mikahu xilideni, na yi a fala a xa, a naxa, “Waliyine birin bata lan a ma, e fe faɓine fala mangan xa, i yitõn i siga alo e tan. I fan yi sa fe faɓin fala!” ¹³Koni Mikahu yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, n ma Ala na naxan fala n xa, n na nan falama mangan xa.”

¹⁴Mikahu to fa mangan fema, mangan yi a maxõdin, a naxa, “En lan en sa Ramoti taan yenge Galadi yamanani ba hanma en nama a liga?” Mikahu yi a yabi, a naxa, “Siga, i nɔn sõtõma nen. Men kaane soma nen i yii.” ¹⁵Koni, mangan yi a fala a xa, a naxa, “N na i rakõle Alatala yi sanja ma yoli fa fala i xa jõndin nan gbansanna fala n xa?” ¹⁶Mikahu yi a yabi, a naxa, “N bata Isirayila yamaan birin to xuyaxi ayi geyane fari, alo xuruseen naxanye kantan muxu mi na. Alatala mɔn yi fa a fala, a naxa, ‘Kan mi fa muxuni itoe ma, birin xa xete a konni bõje sani!’” ¹⁷Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, “N mi yi a

fala i xa? A mi fe fajin falama n xun ma mume! A fe paxin nan tun falama.”

¹⁸Nayi, Mikahu mən yi a fala, a naxa, “I tuli mati Alatalaa falan na. N bata Alatala to dɔxi a mangaya gbedeni, maleka ganla tixi a yiifanna nun a kɔmenna ma. ¹⁹Alatala naxa, ‘Nde Isirayila mangan mayendenma, Axabi, alogo a xa siga Ramoti taan yengedeni Galadi yamanani, a faxa?’ Malekana ndee na falana nde ti, ndee yi gbete fala. ²⁰Nayi, malekana nde yi fa ti Alatala yetagi, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N tan nɔɛ a mayendenɔɛ nen.’ Alatala yi a fala a xa, a naxa, ‘Kiin mundun yi?’ ²¹A yi a yabi, a naxa, ‘N minima nen, n wulen naso a waliyine birin de.’ Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘I a mayendenma nen, i yi a nɔ. Siga, i sa na liga.’ ²²Iki, waliyiin naxanye be, Alatala bata wulen naso ne birin de. Alatala bata a ragidi a xa paxankatan nafa i ma.”

²³Nayi, Kenan ma dii xemen Sedeki yi a maso, a Mikahu deen garin, a yi a magele, a naxa, “Alatalaa malekan minixi kiraan mundun xɔn, keli n tan yi, a wule falan ti i xa?” ²⁴Mikahu yi a yabi, a naxa, “I na i luxun konkon kui i ya banxini lɔxɔn naxan yi, i a kolonma nen.”

²⁵Isirayila mangan yi a fala, a naxa, “Mikahu suxu, i siga a ra Amɔn fema, Samari taan kuntigina, e nun Yowasa, mangana dii xemena. ²⁶I yi a fala e xa, i naxa, ‘Mangana ito nan falaxi, a naxa a ε xa xemeni ito sa kasoon na, ε yi a balo buru xaren nun igen na, han n yi xete kendeyani.’” ²⁷Mikahu yi a fala, a naxa, “Xa i xete kendeyani, nayi Alatala mi falan tixi n tan yi.” A mən yi a fala, a naxa, “ε tan yamaan birin xa ε tuli mati.”

Manga Axabi yi faxa yengeni

Mangane Singen 22.29-35

²⁸Isirayila mangan nun Yosafati, Yuda mangan yi siga Ramoti taani Galadi yamanani. ²⁹Isirayila mangan yi a fala

Yosafati xa, a naxa, “N xa n maxidi alo muxu gbete, n siga yengeni, koni i tan xa, i maxidi i ya mangaya dugine yi.” Nayi, Isirayila mangan yi a maxete, a siga yengeni. ³⁰Arami mangan bata yi yamarini ito fi a yenge so wontoro kuntigine ma, a naxa, “ε nama muxu yo yenge fɔ Isirayila mangan tun.” ³¹Yenge so wontoro kuntigine Yosafati to waxatin naxan yi, e yi a fala, e naxa, “Isirayila mangan nan ito ra.” E maso a ra, e xa a yenge. Koni, Yosafati yi xinla ti a mali feen na. Alatala yi a mali, a yi Yosafati ratanga ne ma. ³²Yenge so wontoro kuntigine to a to Isirayila mangan mi yi a ra, e yi e masiga a ra. ³³Anu, xemena nde yi a xanla woli a xunna ayi, a Isirayila mangan fatin mageli yirena nde li makantan se mi yi denaxan yi. Naxan yi mangana wontoron nagima, mangan yi a fala na xa, a naxa, “I firifiri, i n namini yenge soden fari ma, amasɔɔ n bata maxɔɔ.” ³⁴Yengen yi paxu ayi na lɔxɔni. Isirayila mangan tixin yi lu a yenge so wontoron kui, a yi a digan a yi Arami kaane yetagi han jinbanna ra, a yi faxa soge godon na.

Yosafati yi kitisane dɔxɔ Yuda yi

19 Yuda mangan Yosafati yi xete bɔɔne xunbenli Yerusalen yi. ²Fe toon Yehu, Xanani a dii xemən yi mini a ralandeni. A yi a fala Yosafati xa, a naxa, “I muxu paxin maliin nanfera? Alatala yaxune rafan i tan ma ba? Na ma, Alatala bata xɔɔ i ma. ³Koni hali na, fe fajina nde mən i yi, bayo, i bata Asera kide gbindonne raxɔri i ya yamanani, i yi Alaa falan suxu.”

⁴Manga Yosafati yi lu Yerusalen yi. Na waxatini, a yi lu yamanani sige, keli Beriseba taan ma siga han Efirami geya yirena, a falama Isirayila kaane xa, a e xa fa Alatala ma, e benbane Ala. ⁵A yi kitisane dɔxɔ Yuda yamanan taa rakan-tanxine birin yi. ⁶A yi a fala kitisane xa,

a naxa, “E a liga e yeren ma, amasotɔ e mi kitin sama muxune xan xili yi, koni e a sama Alatala nan xili yi. A tan yeteen luma nen e xɔn e nema kitin bolonje waxatin naxan yi. ⁷Nayi, Alatala yeeragaxun xa lu e yii, e a liga e yeren ma feene yi, bayo Alatala, en ma Ala mi tinje tinxintareyaan ma kitini, a mi tinje muxune xa rafisa e bode xa, a mi tinje e dimi yi seene rasuxu mayifuni.”

⁸Na kiini, Yosafati mɔn yi Lewi bɔnsɔnna muxune nun saraxaraline nun Isirayila bɔnsɔn xunne dɔxɔ Yerusalen yi, alogo e xa kitin sa Alatala xinli, e yi yengene nan yamaan tagi. ⁹A yi e yamari, a naxa, “E kitin sa Alatala yeeragaxun nun tinxinni. ¹⁰E ngaxakedenna naxanye taa gbetene yi, ne na fa kiti yo ra e xɔn, xa a findi faxa feen na, hanma yengena, hanma sariyana fe, hanma yamarina fe, e e rakolon alogo e nama bira Alatala ra, a yi xɔlɔ e nun e ngaxakedenne ma. E na nan ligama alogo e tan yeteen nama bira Alatala ra. ¹¹Saraxaraline kuntigina Amari e xun na Alatalaa feene yi. Yuda bɔnsɔn kuntigin Se-badiya, Yisimayeli a dii xemena e xun na mangana feene birin yi. Lewine fan e fema sebeli tiine ra. E e yixɔdɔxɔ, e wali, Alatala xa lu na kanna xɔn naxan walima a faɓin na.”

Yosafati a Ala maxandina

20 Na to dangu, Moyaba kaane nun Amonine nun Mayon kaana ndee yi fa Yosafati yengedeni. ²Xerane yi fa Yosafati fema, e fa a fala a xa, e naxa, “Gali gbeen fama i yengedeni sa keli Fɔxɔ Ige Daraan xanbi ra Arami yamanan binni, e bata fa han Xasasɔn-Tamari taani,” denaxan mɔn xili En-Gedi.

³Yosafati yi gaxu han a yi Alatala maxandi, a mɔn yi yamarin fi a birin xa sunna suxu Yuda yamanani. ⁴Yuda kaane birin yi fa keli yamanan taan birin yi Alatalaa maxandideni, e yi e malan

Alatala maxandideni. ⁵Yosafati yi keli, a ti Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin tagi Alatala Batu Banxin sansan nenen yetagi. ⁶A yi a fala, a naxa, “Alatala, nxu benbane Ala, i tan Ala kore xɔnna ma, i tan nan yamanane birin xun na. Muxu yo mi nɔe tiye i yee ra. ⁷I tan, nxɔ Ala xa mi yamanani ito muxune kedi Isirayila yamaan yee ra ba, i yi a so i ya yamaan yi, i xanuntenna Iburahima bɔnsɔnna muxune? ⁸E yi dɔxɔ a yi, e yi yire sarijanxin ti, e yi a fala, e naxa, ⁹‘Xa fe paxina nxu sɔtɔ alo fe xɔlena hanma yengena hanma fitina furene hanma fitina kamena, nxu fama nen i yetagi banxini ito yi, amasotɔ i xinla banxini ito nin. Nxu yi i xili nxɔ tɔrɔni, i yi nxu rame, i yi nxu mali.’”

¹⁰“Iki, Amonine nun Moyaba kaane nun Seyiri गयाan muxune bata fa nxu yengedeni. Koni Isirayila kaane keli Misiran yamanani waxatin naxan yi, i mi tin Isirayila kaane xa yamanani itoe halagi. Nanara, nxu benbane yi kira gbetɔ tongo, e mi e halagi. ¹¹A mato, e nxu saranma naxan na to, e fama e fa nxu kedi bɔxɔn ma i naxan soxi nxu yii. ¹²Nxɔ Ala, i mi i ya kitin yite e ra ba? Amasotɔ fanga mi fa nxu ra yamani ito xili ma naxan fa nxu yengema, nxu nun mi a kolon nxu naxan ligama, koni nxu yeen tixi i ra.”

Ala yi nɔ sɔtɔn nagidi Yuda ma

¹³Yuda yamaan birin yi ti Alatala yetagi, hali e diidine nun e paxanle nun e mamandenne. ¹⁴Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Yaxasiyeli ma yamaan tagi, Lewi bɔnsɔnna muxuna nde nan yi a ra Asafi xabilani, Sakari a dii xemena. Sakari fafe yi xili nen Benaya, na fan fafe yi xili Yeyiyeli, na fan fafe yi xili Matani. ¹⁵Yaxasiyeli yi a fala, a naxa, “Yuda kaane nun Yerusalen kaane nun i tan Manga Yosafati, e liga e yeren ma! Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E nama gaxu, e nama xuruxurun gali gbeeni ito

yee ra, bayo e yenge mi yengeni ito ra, koni Ala nan ma yenge a ra. ¹⁶Tila, e siga e xili ma. E na te Sisi geya yiren ma, e sa e lima nen lanbanni Yeruyeli tonbonna yetagi. ¹⁷E hayu mi e yenge feen ma. E fa, e fa ti be, e Alatalaa maliin sotoma nen. Yuda kaane nun Yerusalen kaane, e nama gaxu, e mini e yetagi tila, Alatala e malima nen!”

¹⁸Yosafati yi a xinbi sin, a yetagin yi lan baxon ma, Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin yi e xinbi sin Alatala yetagi. ¹⁹Lewi bonsonna muxuna ndee Kehati nun Kora xabilane yi, ne yi keli, e yi Alatala tantun e xuini texin na, Isirayilaa Ala.

²⁰E yi keli xoton, e siga Tekowa tonbonni. E yi minima waxatin naxan yi, Yosafati yi keli, a yi a fala e xa, a naxa, “Yuda kaane nun Yerusalen kaane, e tuli mati n na! E la Alatala ra, e Ala, e senben sotoma nen. E sobe so, e la Alaa nabine ra, e non sotoma nen.”

²¹Yosafati nun yamaan yi lan a ma, a yi beti baane sugandi Alatala xa alogo e xa lu betin be a noro saripanxin mataxodeni ganla yee ra, e naxa, “E Alatala tantun, bayo a hinanna luma nen habadan!”

²²E yi betine nun tantunna foloma waxatin naxan yi, Alatala yi tantanna raso Amonine nun Moyaba kaane nun Seyiri geya fari kaane tagi, naxanye yi faxi Yuda xili ma, ne yi e bode yenge. ²³Amonine nun Moyaba kaane yi Seyiri geyaan muxune yenge, e yi e faxes han e yi e raxori. E to yelin Seyiri geyaan muxune faxe, e yi lu e bode faxe.

²⁴Yuda kaane ganla to fa yire matexina nde yi tonbon yiren xun ma, e yi e yee rafindi e yaxune ganla ma, koni muxu faxaxine nan tun yi biraxi. Muxu yo mi mini ayi. ²⁵Yosafati nun a sofane yi siga, e lu e seene kale, e yi xuruse wuyaxi

li na e nun nafunla nun dugine nun se fapine. E yi e tongo han e yi e donxen lu na. E yi xi saxan ti e seene tongoma, bayo seene yi wuya han! ²⁶Xi naaninde laxon, e yi e malan Beraka lanbanni, e yi barikan bira Alatala xa menni, nanara, e yi men xili sa a Beraka lanbanna han to. ²⁷Yosafati yi ti Yuda kaane nun Yerusalen kaane yee ra, e xete Yerusalen yi sewani, amasoto Alatala bata yi e ralugo sewan na e yaxune xun na. ²⁸E yi so Yerusalen yi e xulenne nun xotane fema, e bolonne maxama, e siga han Alatala Batu Banxini. ²⁹Alatala yera-gaxun yi so yamanane muxune birin yi, e to a me a Alatala bata Isirayila yaxune yenge. ³⁰Yosafati a yamanan yi lu boje xunbenli, a Ala yi boje xunbenla fi a ma yiren birin yi.

Yosafati a mangayaan danna

Mangane Singen 22.41-50

³¹Yosafati yi findi mangan na Yuda xun na. A findi mangan na a je tonge saxan e nun suulunden nan ma. A yi mangayaan liga Yerusalen yi je maxonen nun suulun. A nga yi xili nen Asuba, Silixi a dii temena. ³²A yi sigan ti tinxinni alo a fafe Asa, a mi a kiraan bejin, a fe fapin liga Alatala yee ra yi. ³³Koni, a mi taan kidene kala, yamaan munma yi bira Ala foxo ra singen, e benbane Ala.

³⁴Yosafati kewali donxene, keli a folon ma han a rapan na, ne sebexi Xanani a dii xemmen Yehu a kedin kui, naxan sebexi Isirayila mangane kedine kui.

³⁵Na xanbi ra, Yuda manga Yosafati nun Isirayila mangan yi lu fe kedenni, Axasiya naxan yi fe paxine rabama. ³⁶E yi lan e kunki gbeene rafala, e kunkine rafala Esiyon-Gebere nin. ³⁷Koni Maresa kaan Dodafaa dii xemena Eliyeseri yi nabiya falane ti Yosafati xili ma, a naxa,

‡20:26 *Beraka* bunna neen fa fala “Barikana.”

“Bayo ε nun Axasiya bata kafu, Alatala i ya wanla kalama nen.” Kunkine yi kala, e mi nɔ sige yire makuyeni.

21 Yosafati yi faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A dii xemen Yehorami yi dɔxɔ a ɲɔxɔni mangayani.

Yehorami, Yuda mangana

Mangane Firinden 8.17-24

²Yehorami xunyene ni i ra, Yosafati a dii xemene: Asari nun Yexiyeli nun Sakari nun Asarayahu nun Mikeli e nun Sefati. Isirayila mangan Yosafati nan ma dii xemeye yi e birin na. ³E fafe Yosafati bata yi se faɲi wuyaxi so e yii gbeti fixe daxin nun xema daxin nun se faɲi gbeteɣe, a mɔn yi Yuda taa rakantanxine sa ne fari, koni a yi Yehorami lu a ɲɔxɔni mangayani bayo na nan yi dii xeme singen na. ⁴Yehorami yelin dɔxe mangan na a fafe a yamanani waxatin naxan yi, a senben sɔtɔ, a yi a xunyene birin faxa silanfanna ra e nun Isirayila kuntigina ndee.[¶] ⁵Yehorami findi mangan na a ɲɛɛ tonge saxan e nun firinden nan ma, a yi ɲɛɛ solomasexe ti mangayani Yerusalen yi. ⁶A wali kiin yi ɲaxu alo Isirayila mangane, alo Axabi a denbayana, amasɔtɔ a bata yi Axabi a dii temena nde dɔxɔ. Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a na liga nen. ⁷Koni hali na, Alatala mi tin Dawuda bɔnsɔnna raxɔre, amasɔtɔ a layirin tongo nen Dawuda xa, a ɲɔxɔn mi ɲanɲe mangayani habadan, a tan nun a diine. ⁸Yehorami waxatini, Edɔn kaane yi murutɛ Yuda xili ma, e yi mangana nde dɔxɔ e yete xa. ⁹Yehorami nun a sofa kuntigine nun a yenge so wontorone birin yi siga. Kɔɛ tagini, mangan nun a wontoro kuntigine yi Edɔn kaane yenge naxanye bata yi e rabilin, e yi e nɔ. ¹⁰Edɔn kaane yi lu murutɛxi Yuda nɔ sɔtɔn xili ma han to. Libina kaane fan

murutɛ nen na waxatini, amasɔtɔ Yehorami bata yi a me Alatala ra, a benbane Ala.

¹¹Yehorami yi kidene rafala Yuda geyane fari, a yi Yerusalen kaane nun Yuda kaane ti tinxintareyaan ma, e yi Ala yanfa e suxurene xɔn alo ɲaxanla na a xemen yanfa yalunyaan kiraan xɔn.

¹²Nabi Eli yi bataxin seɣe Yehorami ma, a naxa, “Alatala, i benba Dawudaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘I mi luxi tinxinni alo i fafe Yosafati nun Yuda mangana Asa. ¹³I yi bira Isirayila mangane fɔxɔ ra. I bata Yuda kaane nun Yerusalen kaane ti tinxintareyaan ma, e yi Ala yanfa e suxurene xɔn alo Axabi a denbayana a liga kii naxan yi. I bata i xunye xememane faxa i fafe a denbayani, naxanye yi fisa i tan xa. ¹⁴Nanara, Alatala tɔrɔn nafama nen i ya muxune ma, i ya diine nun i ya ɲaxanle nun i gbeen seen naxanye birin na, ¹⁵a yi fure ɲaxin nafa i ma, na furen ɲaxuma ayi i ra nen han i fudi xunxurine yi mini kenenni.”

¹⁶Filisitine nun Arabun naxanye yi dɔxi Kusi kaane fema, Alatala yi ne radin Yehorami xili ma. ¹⁷E yi siga Yuda kaane xili ma, e yi so yamanani. Seen naxanye birin yi manga banxini, e yi ne birin tongo, e yi mangana diine nun a ɲaxanle suxu, e siga e ra. A dii xeme dɔnxena Axasiya nan keden lu na.

¹⁸Na birin to dangu, Alatala yi kui fure yalantaren nafa a ma. ¹⁹A furen yi siga gboɛ ayi, han a ɲɛɛ firinden dɔnxen na, Yehorami a furen senben yi gbo ayi, a fudi xunxurine yi mini kenenni. A yi faxa ɲaxankata gbeeni. A muxune mi wusulan gan a binya feen na, alo e a liga a benbane xa kii naxan yi. ²⁰Yehorami findi mangan na a ɲɛɛ tonge saxan e nun firinden nan ma, a yi ɲɛɛ solomasexe ti mangayani Yerusalen yi. A yi faxa. Muxu yo mi nimisa. E yi a maluxun Dawu-

[¶]21:4 *Silanfanna*: Sofane yengɛso degemana.

daa Taani, koni a mi maluxun mangane gaburune ra.

Axasiya, Yuda Mangana

Mangane Firinden 8.25-29

22 Yerusalen kaane yi Yehorami a dii dɔnxena Axasiya dɔxɔ mangan na a fafe jɔxɔni. A tadane birin bata yi faxa Arabune xɔn naxanye so Yuda so-fane gali daaxadeni. Nayi, Yehorami a dii xemena Axasiya yi findi mangan na Yuda yi. ²Axasiya findi mangan na a jɛɛ tonge naanin e nun firinden nan ma, a yi jɛɛ keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nɛn Atali, Omiri mamandenna. ³A fan wali kiin yi jaxu ayi alo Axabi a denbayana, bayo a nga yi a tima fe jaxin nan na. ⁴Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a na liga nɛn alo Axabi a denbayana a liga kii naxan yi, bayo ne findi a kawandi muxune nan na a fafe faxa xanbini, e yi a ti halagin ma. ⁵E kawandi xuiin ma, Axasiya yi siga Isirayila mangana Axabi a dii xemen Yorami fɔxɔ ra Arami mangan Xasayeleyengedeni Ramoti taani Galadi yamanani. Arami kaane yi Yorami maxɔɔ. ⁶A yi xete a maxɔɔdene dandandeni Yesereli taani, Arami kaane a maxɔɔ denaxanye ma Ramoti yi, a to yi Arami mangan Xasayeleyengema. Yuda mangan Yehorami a dii xemena Axasiya yi xete Yorami matodeni, Axabi a dii xemen Yesereli yi, bayo a mi yi yalan.

⁷Ala yi a liga, Axasiya yi siga Yorami fema a halagi feen ma. Axasiya to fa, e nun Yorami yi siga Nimisi a dii xemen Yehu fema, Alatala Axabi a denbayaan naxɔri feen yamarin so naxan yii. ⁸Yehu yi Axabi a denbayaan halagin waxatin naxan yi, a yi sa Yuda kuntigina ndee nun Axasiya ngaxakedenna ndee li na, naxanye yi walima Axasiya xa, a yi e birin faxa. ⁹A yi Axasiya fan fen, e yi sa a li luxunxi Samari taani. E yi siga a ra Yehu fema, e yi a faxa. E yi a maluxun,

bayo e yi a falama nɛn, e naxa, “Yosafati a dii xemen nan a ra, naxan Alatala fen a bɔjɛn ma feu!” Muxu yo mi fa lu mangayani Axasiya xabilani.

Atali, Yuda mangana fe

Mangane Firinden 11.1-3

¹⁰Axasiya nga Atali to a to a dii xemen bata faxa, a yi Yuda manga bɔnsɔnna muxune birin faxa. ¹¹Koni Manga Yehorami a dii temen Yehoseba yi Axasiyaa dii xemen Yowasa tongo mangana diine ye wundoni naxanye yi lan e faxa. A yi sa a luxun xi banxina nde kui e nun dii ngana nde. Saraxarali Yehoyadaa jaxanla Yehoseba na liga nɛn, bayo Axasiya xunyen nan yi a ra. A a luxun Atali ma na kii nin, a mi a faxa. ¹²Jɛɛ sennin a luxunxi e fema Ala Batu Banxini. Atali nan yi yamanan xun na na waxatini.

Yowasa, Yuda Mangana

Mangane Firinden 11.4-16

23 Jɛɛ solofere dangu xanbini, Yehoyada senben yi gbo ayi, a yi layirin xidi e nun gali kuntigini itoe tagi naxanye yi dɔxi sofa keme xun na: Yeroxamaa dii xemena Asari nun Yehoxanan ma dii xemen Yisimayeli nun Obedi a dii xemena Asari nun Adayaa dii xemen Maaseya, e nun Sikiri a dii xemena Elisafati. ²E yi Yuda yamanan birin yisiga, e yi Lewi bɔnsɔnna muxune malan naxanye yi Yuda yamanan taane yi e nun Isirayila xabila xunne. E yi fa Yerusalen yi, ³yamaan birin yi layirin xidi e nun mangan tagi Ala Batu Banxini. Yehoyada yi a fala e xa, a naxa, “Mangana dii xemen findima nɛn mangan na alo Alatala a falaxi kii naxan yi lan Dawudaa diine ma. ⁴E ito nan ligama: Saraxaraline nun Lewin naxanye lanma e xa wali Matabu Lɔxɔni, ndee xa Ala Batu Banxin deen kantan, ⁵ndee yi lu manga banxini, ndee yi sa ti so deen na denaxan xili

Yesodi. Yamaan birin xa fa Alatala Batu Banxin yinna kui. ⁶Muxu yo nama so Alatala Batu Banxini, ba saraxaraline nun Lewine ra naxanye walima na lɔxɔni. Ne nan lanma e so, bayo e sarijan. Yamaan birin xa Alatalaa sariyani ito suxu. ⁷Lewine xa mangan nabilin yenge so seene suxi e yii, muxu yo so banxini, e xa na kanna faha. Mangan nema soe, a nema mine, ε xa lu a dɔxɔn.”

⁸Saraxaraliin Yehoyada yamarin naxanye fi, Lewine nun Yuda kaane birin yi ne suxu. E birin yi e muxune tongo, naxanye yi e wanla danma Matabu Lɔxɔni e nun naxanye yi a fɔlɔma Matabu Lɔxɔni, bayo saraxaraliin Yehoyada mi matabu waxati fi e sese ma.

⁹Manga Dawudaa tanbane nun a ye masansan wure lefaan naxanye yi ramaxi Ala Batu Banxini, Yehoyada yi ne birin so sofa kuntigine yii. ¹⁰A yi yamaan birin ti, e yenge so seene suxi e yii, e ti fɔlɔ banxin yiifari fɔxɔni han a kɔmen fɔxɔni saraxa ganden nun Ala Batu Banxin yetagi alogo e xa mangan nabilin. ¹¹E yi mangana dii xemene maso, e yi manga kɔmɔtin so a xun na, e yi layiri kedin so a yii. E yi a dɔxɔ mangan na, Yehoyada nun a dii xemene yi a ratinme, e yi a fala, e naxa, “Ala xa sii xunkuye fi mangan ma!” ¹²Atali yi yamaan gi xuiin me e mangan tantunma, a yi fa yamaan fema Alatala Batu Banxini, ¹³a yi mangan to tixi senbetenna xɔn so deen na. Sofa kuntigine nun xɔta fene yi tixi mangan fema, yamaan birin yi sewaxi, e xɔtaan fema, sigi saane nun maxase maxane sigi sani. Nayi, Atali yi a domani bɔ a ma, a gbelegbele, a naxa, “Yanfana! Yanfana!” ¹⁴Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi yamarin fi sofa kuntigine ma naxanye yi gali xunna ra, a naxa, “ε a ramini yamaan fari ma! Naxan na

bira a fɔxɔ ra, ε na faha silanfanna ra.” Amasɔɔ saraxaraliin bata yi a fala, a naxa, “ε nama a faha Alatala Batu Banxini.” ¹⁵E yi a suxu, e siga a ra manga banxin binni deen naxan yi xili Soona, e sa a faha menni.

Yamananan kiine yi masara

Mangane Firinden 11.17-20

¹⁶Yehoyada yi layirin xidi a tan mangan yetɛen nun yamaan tagi alogo e xa findi Alatalaa yamaan na. ¹⁷Muxune yi sa so Baali batu banxini, e yi a birin kala, e yi saraxa gandene nun sawurane kala, e yi Baali ki muxun Matan fan faha saraxa ganden yetagi. ¹⁸Yehoyada yi Alatala Batu Banxin kantan feen wanla lu Lewi bɔnsɔnna muxune ma, Manga Dawuda bata yi wanla taxun naxanye ra Alatala Batu Banxini alogo e xa saraxa gan daxine ba Alatala xa, alo a sebɛxi Musaa sariya kedini kii naxan yi, e nun Dawuda a falaxi kii naxan yi, a e xa a liga sewani beti xuine yi. ¹⁹Yehoyada mɔn yi kantan tiine ti Alatala Batu Banxin deene ra alogo sarijantare yo nama so. ²⁰Yehoyada mɔn yi sofa kuntigine nun fonne nun yamana kanne malan e nun yamaan birin. A yi mangan tongo Alatala Batu Banxini, a siga a ra manga banxini mini So Deen Faxaraxiin na,^{§§} e yi sa Yowasa dɔxɔ manga gbedeni. ²¹Yamananan muxune birin yi sewa, bɔɲe xunbenla yi lu taani Atali faha xanbini silanfanna ra.

Yowasa, Yuda Mangana

Mangane Firinden 12.1-17

24 Yowasa findi mangan na a jɛɛ solofereden nan ma, a yi jɛɛ tonge naanin e nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Sibiya, Beriseba kaana. ²Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, Yowasa yi na liga saraxarali Yehoy-

§§23:20 So deen naxan geyaan na.

adaa siimayaan birin yi. ³Yehoyada yi naxalan firin futu Yowasa xa, a yi dii xemene nun dii temene sɔɔ.

⁴Na xanbi ra, Yowasa yi a ragidi a xa Alatala Batu Banxini tɔn. ⁵A yi saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune malan, a yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ siga Yuda taane birin yi, ɛ sa gbetin nasuxu Isirayila kaane birin na jɛɛ yo jɛɛ alogo en xa Ala Batu Banxini tɔn. Ɛ na feni fura.” Koni Lewi bɔnsɔnna muxune mi na feene mafura. ⁶Mangan yi saraxaraline kuntigin Yehoyada xili, a yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfera i mi Lewine karahanxi a e xa mudun maxɔdin Yuda kaane nun Yerusalen kaane ra Alatalaa walikeen Musa nun Isirayila yamaan naxan maxɔdinxɛ ma Layiri Sereya Bubuna fe yi?” ⁷Naxalan naxina Atali fɔɔ ra birane bata yi Ala Batu Banxin deen kala. Se saripnanxin naxanye yi Alatala Batu Banxini, e yi ne tongo, e yi e findi Baali batu seene ra. ⁸Nayi, Manga Yowasa yi a fala, a e xa kankirana ndee rafala mudu sa seen na, e sa a dɔɔ Alatala Batu Banxin deen na. ⁹E yi xibaruna nde rali Yerusalen nun Yuda yamanan birin yi, naxan yi a falama, a birin xa fa mudun na Alatala xɔn alo Alatalaa walikeen Musa a yamari kii naxan yi Isirayila yi tonbonni. ¹⁰Kuntigine nun yamaan yi lu fe mudune ra sewani gbeti ramara kankiraan kui han a yi rafe. ¹¹Lewine yi gbeti kankiraan xalima waxatin naxan yi, alogo mangana walikene xa a kui to xa gbeti gbegbe a kui, mangana sebeli tiin nun saraxaraline kuntigina walikeen bundɔɔn yi fama nen, e fa gbeti kankiraan kui ba, e mɔn yi a tongo e xete a ra a funfuni. E yi ferijenma gbetin nasuxɛ na kii nin lɔɔ yo lɔɔ. ¹²Mangan nun Yehoyada yi na gbetin soma Alatala Batu Banxin wali muxune nan yii, naxanye yi muxune tima geme sonla nun

xalanbe wanla nun wure wanla nun sulan wanla ra alogo e xa Alatala Batu Banxini tɔn. ¹³Walikene yi wanla raba alo a yi lan kii naxan yi. E yi Ala Batu Banxin liga alo a yi kii naxan yi a singeni. E yi a yitɔn ki fajɛ. ¹⁴E to yelin banxini tɔnɛ, e yi gbeti dɔnxɛn xali Manga Yowasa nun Yehoyada xɔn. E yi seni itoe sara Alatala Batu Banxin xa: sali seene nun saraxa gan seene nun igelengenne nun se gbeteye, a xema daxine nun gbeti fixe daxine. E lu nen saraxa gan daxin be Alatala Batu Banxini Yehoyadaa siimayaan birin yi.

Yowasaa tinxintareyana fe

¹⁵Yehoyada yi fori, a faxa a jɛɛ keme jɛɛ tonge saxanna ma. ¹⁶E yi a maluxun Dawudaa Taani mangane fema, bayo a fe fajɛn naba nen Isirayila yi Ala binya feen na e nun a batu banxina. ¹⁷Yehoyada faxa xanbini, Yuda muxu gbeene yi fa Manga Yowasa fema a tantundeni. Mangan yi a tuli mati e ra. ¹⁸E yi Alatala Batu Banxin nabepin, e benbane Ala, e yi Asera kide gbindonne nun suxurene batu. Alatala yi xɔɔ Yerusalen nun Yuda kaane ma. ¹⁹Alatala yi nabine rasiga e ma alogo e xa sa e raxete a ma. Nabine yi sa sereyaan ba e xa, koni e mi e tuli mati. ²⁰Na xanbi ra, Alaa Nii Saripnanxin yi godo saraxaraliin Yehoyadaa dii xemene Sakari ma, a yi ti yamaan yetagi, a yi a fala e xa, a naxa, “Ala naxa iki: Nanfera ɛ mi Alatalaa yamarine suxuma? Ɛ mi sabatima, bayo ɛ bata ɛ me Alatala ra. A fan a mema ɛ ra nen.” ²¹E yi yanfan so a ma, mangan yi e yamari, e yi a magɔɔn Alatala Batu Banxin yinna kui. ²²Sakari fafe Yehoyada bata yi hinanna naxan birin yita Manga Yowasa ra, na sese mi yi fa a kui. A yi a dii xemene faxa. Sakari faxamatɔɔn yi a fala, a naxa, “Alatala xa feni ito to, a yi i makiti a ra.”

Yowasaa mangayaan danna

Mangane Firinden 12.18-22

²³Ñeen dɔnxen na, Arami kaane so-fane yi siga Yowasa yengedeni. E yi fa Yerusalen nun Yuda yamanani. E yi kuntigine birin faxa, e yi e seene birin tongo, e siga e ra Damasi mangan xɔn. ²⁴Arami kaane sofane mi yi wuya, koni Alatala yi tin a e xa sofa gali senbe-maan naxɔri, bayo Yuda kaane bata yi e me Alatala ra, e benbane Ala. Alatala Yowasa makiti na kii nin. ²⁵Arami kaane to xete, e yi Yowasa furaxin lu naxankata gbeeni, a walikene yi yanfan so a ma Yehoyadaa diina fe ra, e yi sa a faxa a saden ma. E yi a maluxun Dawudaa Taani, koni e mi a maluxun mangane gaburune ra. ²⁶Itoe nan yanfan so a ma: Amoni naxanla naxan yi xili Simeyati, na dii xemem Sabadi nun Moyaba kaa naxanla naxan yi xili Simiriti, na dii xemem Yehosabadi. ²⁷A dii xemene xinle nun waliyiya falan naxanye ti a xili ma e nun Ala Batu Banxini tɔn fena a xɔn, ne birin sebexi mangane kedine kui. A dii xemena Amasiya yi ti a naxɔni mangayani.

Amasiya, Yuda Mangana

Mangane Singen 14.1-7

25 Amasiya findi mangan na a ñee mɔxɔŋen nun suulunden nan ma. Ñee mɔxɔŋen nun solomanaanin a mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Yehoyadan, Yerusalen kaana. ²Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga, koni a mi a sɔbe so Alatala fe yi paxi ra. ³Amasiyaa mangayaan to senbe sɔtɔ, a yi na kuntigine faxa naxanye a fafe faxa. ⁴Koni a mi e diine faxa, lan Musaa sariya kedin ma, Alatala yamarini ito fi denaxan yi, a naxa, “Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane

funfuni, koni birin faxama a yete yulubin nan ma fe ra.”*

⁵Amasiya yi a yamanan muxune malan denbaya yeen ma, Yuda bɔnsɔnna muxune nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune, a yi sofa kuntigine dɔxɔ e xun na naxanye yi muxu wuli nun muxu keme xun na. A yi muxune yate keli ñee mɔxɔŋen ma han e nun nde. E yatena, muxu wuli keme saxan, naxanye yi no sigɛ yengeni, naxanye yi tanban nun ye masansan wure lefaan nɔe. ⁶A mɔn yi sofa muxu wuli keme tongo Isirayila yi, naxanye yi sare fima gbeti fixen kilo wuli saxan na. ⁷Koni Alaa sayibana nde yi fa falan ti mangan xa, a naxa, “Mangana, Isirayila sofane mi lan e siga i fɔxɔ ra, bayo Alatala mi Isirayila kaani itoe xɔn, Efirami bɔnsɔnna muxune. ⁸Xa e siga i fɔxɔ ra, hali i senben sɔtɔ yengeni, Ala i rabepinma nen i yaxune yii, bayo mali senbena Ala nan keden pe ra, a tan nan mɔn nɔe muxun nabire.” ⁹Amasiya yi Alaa sayiban yabi, a naxa, “N gbeti fixen kilo wuli saxanna naxan soxi Isirayila so-fane yii, n fa nanfe ligan na yi?” Alaa sayiban yi a yabi, a naxa, “Alatala nɔe gbete soe i yii nen naxan dangu na ra.”

¹⁰Amasiya yi sofane raxete naxanye sa kelixi Efirami yi, e yi xete e konne yi. Koni, e yi xɔlɔ Yuda kaane ma, e xɔlɔxi gbeen yi xete e konne yi. ¹¹Amasiyaa mangayaan yi senben sɔtɔ a yamanani. E nun a ganla yi siga Fɔxɔ Lanbanni, a sa muxu wuli fu faxa naxanye yi kelixi Seyiri geya yireni. ¹²Yuda kaane yi muxu wuli fu suxu e ye, e siga e ra geya gbeen xuntagi. E yi e radinje ayi gemen xuntagi, e birin yi faxa.

¹³Amasiya bata yi Isirayila sofaan naxanye raxete, alogo e nama lan yengeni, ne yi Yuda taane yenge keli Samari taani han Beti-Xoron, e yi muxu wuli saxan faxa, e yi se wuyaxi tongo.

*25:4 Sariyane 24.16

¹⁴ Amasiya yi fama waxatin naxan yi sa keli yengeni, a sa Edon kaane no yengen naxan yi, a yi fa Seyiri kaane suxurene ra a yii, a yi e ramara a yii, a lu e batue, a lu wusulanna ganje e xa. ¹⁵ Nayi, Alatalaa yi xolo Amasiya ma, a yi sayibana nde rasiga a faladeni a xa, a naxa, “Nanfera i yamani ito alane batuxi, naxanye mi no e yamaan badeni i yii?” ¹⁶ Sayiban mon yi fala tiini, Amasiya yi a yabi, a naxa, “N tan nan i findixi n kawandi muxun na ba? A lu. I waxi nen n xa i bonbo ba?” Sayiban yi a dundu, koni a mon yi a fala, a naxa, “N na a kolon Ala bata yelin a ragide a xa i halagi, bayo i bata ito liga, i mi n ma falan suxi.”

Yuda kaane yi Isirayila yenge

Mangane Firinden 14.8-20

¹⁷ Yuda mangana Amasiya yelin falan tiye a kawandi muxune xa waxatin naxan yi, a yi xerane rasiga a faladeni Yowasi xa, Yehowaxasi a dii xemena, Isirayila mangan Yehu mamandenna, a naxa, “Fa, en xa yenge.” ¹⁸ Koni, Isirayila mangan Yowasi yi a fala Yuda mangana Amasiya xa, a naxa, “Tansinna nde yi Liban yamanani, a xeraan nasiga a faladeni suman wudina nde xa Liban yamanani, a naxa, ‘I ya dii temen fi n ma dii xemena ma futun na!’ Na xanbi ra, Liban burunna subena nde yi dangu tansinni bodonje. ¹⁹ I yete matoxoma, i wasoma, a i bata Edon kaane no. Koni iki, lu i konni! Nanfera i mon fe paxin foloma naxan sa rajanma kalan ma e nun Yuda yamaan birin xa?” ²⁰ Koni Amasiya mi a tuli mati a ra, fata Ala waxon feen na, alogo e nun a sofane xa sa e yaxune sagoni, amaxoto a bata yi a yee rafindi Edon suxurene ma. ²¹ Nayi, Isirayila mangan Yowasi yi siga, e nun Yuda mangana Amasiya yi sa yenge Beti-Semesi taani Yuda yamanani. ²² Isirayila kaane yi Yuda kaane no, e birin yi e gi, e siga e konne yi. ²³ Isirayila man-

gan Yowasi yi Yuda mangana Amasiya suxu Beti-Semesi taani, Yowasaa diina, Axasiya mamandenna. A yi siga a ra Yerusalen yi, a yi nongonna ye tonge naanin kala Yerusalen yinna ra, keli Efirami deen ma han Songen ma dena. ²⁴ Xemaan nun gbeti fixen nun se fapin naxanye birin yi Ala Batu Banxini, e nun naxanye yi Obedi-Edon ma non bun, a yi ne birin tongo, e nun manga banxin nafunle. A mon yi muxuna ndee suxu, a xete Samari taani.

Amasiyaa mangayaan danna

Mangane Firinden 14.17-20

²⁵ Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi faha xanbini, Yuda mangan Yowasaa diina Amasiya mon yi jee fu nun suulun soto siimayaan na. ²⁶ Amasiya kewali donxene, keli a folon ma han a rajan na, ne birin seboxi Yuda mangane nun Isirayila mangane kewali kedine kui. ²⁷ Na xanbi ra, Amasiya yi a masiga Alatala ra, e yi yanfan so a ma Yerusalen yi, a yi a gi, a siga Lakisi taani, koni e yi siga a foxo ra Lakisi yi, e sa a faha menni. ²⁸ E yi a binbin xali soone fari, e sa a maluxun Yuda Taani a benbane fema.

Yusiya, Yuda Mangana

Mangane Firinden 14.21-22

26 Yuda kaane birin yi Yusiya doxo mangayani a fafe Amasiya joxoni. Yusiya barin jee fu nun sennin nan yi a ra. ² A fafe faha xanbini, a mon yi Elati taan ti, a mon yi a raxete Yuda yamanan fari.

Mangane Firinden 15.2-3

³ Yusiya findi mangan na a jee fu nun senninden nan ma, a yi jee tonge suulun e nun firin naba mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yekoliya, Yerusalen kaana. ⁴ Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a fafe Amasiya a liga kii naxan yi.

⁵ A yi lu Alaa kiraan xɔn Sakari a si-
imayaan birin yi, naxan yi feene toma
fata Ala ra. Fanni a yi Alatala fenma,
Ala mɔɔn fima a ma feen birin yi. ⁶ A yi
mini Filisitine yengedeni, a yi Gati taan
yinne birin nabira e nun Yaben taan nun
Asadodi taana. Na xanbi ra, a yi taane ti
Asadodi fema e nun yire gbeteye yi Filisi-
tine tagi. ⁷ Ala yi a mali Filisitine yenge-
deni e nun Arabun naxanye yi dɔxi Guri-
Baali taani. Ala mɔn yi a mali Meyunin
bɔnsɔnna muxune yengedeni. ⁸ Amonine
yi mudun soma Yusiya nan yii, a xinla yi
siga han Misiran yamana na, bayo a sen-
ben yi gbo. ⁹ Yusiya yi makantan sangan-
sona ndee ti Yerusalɛn yinna xɔn. A yi
kedenna ti Songenna so dɛɛn dɛxɔn, ke-
den Lanban ma dɛɛn dɛxɔn, keden yinna
songenna nde dɛxɔn. A yi e makantan.
¹⁰ Na xanbi ra, a mɔn yi makantan banxi
matexina ndee ti tonbonni, a yi xɔpin
wuyaxi ge, bayo xuruse wuyaxi yi a yii
xuruse sansanna nun meremerene yi. Xɛɛ
biine nun sansi siine fan yi a yii geya
longonne ra, bayo xɛ biin yi rafan a ma.
¹¹ Gali kenden yi Yusiya yii, e yi e yi-
taxun gali yɛɛn ma fata xasabin na sebeli
tiin Yeyiyeli nun fe xunmatoon Maaseya
naxanye yate Xananiyaa yamarin bun,
mangana kuntigina nde. ¹² Sofa kunti-
gin naxanye yi denbaya xunne ra, ne yi
lanxi muxu wuli firin muxu keme sen-
nin nan ma. ¹³ Sofaan muxu wuli keme
saxan wuli solofere keme suulun nan yi
e yamarin bun naxanye yi mangan mal-
ima a yaxune yengedeni. ¹⁴ Yusiya yi ye
masansan wure lefane nun tanbane nun
wure kɔmɔtine nun tagi xidine nun xal-
imakunle nun lantan gemene so sofane
birin yii. ¹⁵ Yusiya yi yengɛ so sena ndee
rafala Yerusalɛn yi fata fekolonna ndee
ra naxanye yi nɔɛ xalimakunle nun geme
belebelene wolɛ. A yi e ti makantan san-
gansone fari taan yinna xuntagi e nun

yinna songenne ma. Yusiya xinla yi siga
ayi pon, bayo a mali kenden sɔtɔ nen han
a mangayaan yi sabati.

¹⁶ Koni, Yusiya to senben sɔtɔ a man-
gayani, a yi waso ayi. Na feen nan napan
kalan ma a xa. A yi tinxintareyaan liga
Alatala, a Ala yɛɛ ra yi. Lɔxɔna nde,
a yi so Alatala Batu Banxini alogo a
xa wusulanne gan wusulan saraxa gan-
den fari. ¹⁷ Saraxaralina Asari nun Alata-
laa saraxarali gbeteye muxu tonge solo-
masexe yi so a fɔxɔ ra wekileni. ¹⁸ E
yi a fala a xa, e naxa, “Yusiya, i tan
xa mi lan i wusulanne gan Alatala xa,
fɔ saraxaraline Haruna xabilani naxanye
yi rasarijanxi lan na feen ma. Mini
yire sarijanxini, bayo tinxintaren nan
i ra, na mi findima binnye ra i xa Ma-
rigina Alatala yɛɛ ra yi.” ¹⁹ Yusiya yi
tixi, wusulan gan daxin suxi a yii, a
yi xɔlɔ saraxaraline ma. Na sasani, do-
gonfonna yi mini a tigi ra saraxara-
line yetagi Alatala Batu Banxin wusulan
ganden dɛxɔn. ²⁰ Saraxaraline kuntigina
Asari nun na saraxarali gbetene birin yi
a mato, e yi dogonfonna to a tigi ra. E yi
a ramini tandeni mafuren, a tan yatigin
yi a mafura minideni bayo Alatala bata
yi a yulubin saran a ra.

²¹ Yusiya yi lu a danna banxini dogon-
fonna a ma han a yi faxesa. A mi yi fa
nɔɛ soɛ Alatala Batu Banxini. A dii xemen
Yotami yi findi kuntigin na manga banx-
ini, a lu yamanan muxune xun matoɛ a
ra. ²² Yusiya kewali dɔnxene, keli a fɔlɔn
ma han a rapan na, Nabi Esayi, Amɔsi
a dii xemen ne birin sebe nen. ²³ Yusiya
yi faxesa, e yi a maluxun a danna xɛena
nde ma a benbane fema, a mi yi makuya
mangane gaburune ra, bayo e yi a falama
nen, e naxa, “Dogonfontɔɔn nan a ra.”
A dii xemen Yotami yi dɔxɔ a jɔxɔni
mangayani.

Yotami, Yuda Mangana*Mangane Firinden 15.32-38*

27 Yotami findi mangan na a j̄ee m̄ox̄ɔ̄ɔ̄n̄en nun suulunna nan ma. A yi j̄ee fu nun sennin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Yerusa, Sad̄oki a dii t̄emena. ²Naxan fan Alatala ȳee ra yi, a yi na liga, alo a fafe Yusiya a liga kii naxan yi. Koni, a mi so Alatala Batu Banxini. Yamaan m̄ɔ̄n mi yi tinxin. ³A tan nan Alatala Batu Banxin So Deen Faxaraxini t̄ɔ̄n,† a m̄ɔ̄n yi nde d̄ox̄ɔ̄ Ofeli yinna de. ⁴A yi taane ti Yuda yamanan geya yirene yi e nun sanganso makan-tanxine f̄ɔ̄t̄ɔ̄n yirene yi. ⁵A yi Amonine mangan yenge, a yi e n̄ɔ. Na j̄een na, Amonine yi gbeti fixen kilo wuli saxan so a yii, e nun murutun kilo wuli saxan e nun fundenna kilo wuli saxan. E m̄ɔ̄n ne nan so a yii j̄ee firinden nun a saxandeni. ⁶Yotami yi senben s̄ɔ̄t̄ɔ̄, amas̄ɔ̄t̄ɔ̄ a yi tinxin Alatala ȳee ra yi, a Ala.

⁷Yotami kewali d̄ɔ̄nxene, a yengen naxanye so e nun a feene birin, ne sebexi Isirayila mangane nun Yuda mangane kedine kui. ⁸Yotami findi mangan na a j̄ee m̄ox̄ɔ̄ɔ̄n̄en nun suulunna nan ma. A yi j̄ee fu nun suulun ti mangayani Yerusalen yi. ⁹Yotami yi f̄axa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A dii xemena Axasi yi ti a j̄ox̄ɔ̄ni.

Axasi, Yuda Mangana*Mangane Firinden 16.1-20*

28 Axasi findi mangan na a j̄ee m̄ox̄ɔ̄ɔ̄n̄eden nan ma, a yi j̄ee fu nun sennin ti mangayani Yerusalen yi. Naxan fan Alatala ȳee ra yi, a mi na liga, anu a benba Dawuda tan a f̄apin nan liga. ²Axasi yi sigan ti a j̄axin na alo Isirayila mangane a liga kii naxan yi, a yet̄een yi suxure sawura wure daxine rafala Baali xa. ³A yi saraxane ba

Ben-Hin̄ɔ̄n lanbanni, a yi a dii xemene gan saraxan na, a yi na siyane raliga e fe x̄ɔ̄s̄ixine yi, Alatala naxanye kedi yamanani, a e yamanan so Isirayila kaane yii. ⁴Mangan yi saraxane bama, a wusulanna gan taan kidene yi geyane xuntagi e nun wudi gbeene birin bun.

⁵Nanara, Alatala, a Ala yi a ganla sa Arami mangan sagoni. Arami kaane yi e yenge, e yi muxu wuyaxi suxu konyiyani, e siga e ra Damasi taani. A ganla m̄ɔ̄n yi sa Isirayila mangan fan sagoni, na yi b̄ɔ̄n̄ɔ̄ gbeen sa e ma. ⁶Remaliyaa dii xemene Peka yi a liga sofaan muxu wuli keme wuli m̄ox̄ɔ̄ɔ̄ɔ̄n̄e yi f̄axa Yuda yamanani l̄ox̄ɔ̄ kedenni. Amas̄ɔ̄t̄ɔ̄ e bata yi e m̄e Alatala ra, e benbane Ala. ⁷Efirami b̄ɔ̄ns̄ɔ̄n̄na sofa kenden Sikiri yi mangana dii xemene Maaseya f̄axa e nun Asirikami manga banxin kuntigina e nun Elikana mangan fe rafala bode singena. ⁸Isirayila kaane yi muxu wuli keme firin suxu konyiyani Yuda kaane ȳe, j̄axanle nun dii xemene nun dii t̄emene. E m̄ɔ̄n yi se wuyaxi tongo, e siga na seene ra Samari taani.

⁹Koni, Alatalaa nabina nde yi menni naxan yi xili Odedi. Na yi mini sofane ralandeni sa keli Samari taani. A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, e benbane Ala bata x̄ɔ̄l̄ɔ̄ Yuda kaane ma, a yi e sa e sagoni, anu, e tan bata halagin nagodo e ma han e gbelegbele xuiin yi te han kore x̄ɔ̄n̄na ma. ¹⁰Iki, e waxi e xa na Yuda kaane nun Yerusalen kaane findi e konyi xemene nun e konyi gilene ra. Koni, e fan mi findixi yulubit̄ɔ̄ne ra Alatala ȳee ra yi ba, e Ala? ¹¹Nayi, e tuli mati n na, e m̄ɔ̄n xa Yuda muxu suxini itoe raxete e konni, bayo Alatala x̄ɔ̄l̄ɔ̄xi e ma ki f̄aji.” ¹²Nayi, Efirami muxu gbeena nde, alo Yehoxanan ma dii xemena Asari nun Mesilim̄ɔ̄ti a dii xemene Bereki nun Salun ma dii xemene Yexisikayi nun Xadi-

†27:3 So deen naxan geyaan na.

layi a dii xemena Amasa, ne yi xɔlɔ so-fane ma naxanye yi sa yengeni. ¹³E yi a fala e xa, e naxa, “Ɛ nama fa konyini itoe ra be, bayo en findima nen yulubitɔne ra Alatala yɛɛ ra yi. Ɛ waxi en yulubine nan fari sa fe yi ba? En yulubine bata gbo ayi, Ala bata xɔlɔ gbeen ti Isirayila kaane ma.” ¹⁴Nayi, sofane yi muxu suxine nun se tongoxine birin naxete kuntigine nun yamaan birin yetagi. ¹⁵E muxun naxanye xili fala, ne yi keli, e yi dugine ragodo muxu suxi ragenle birin ma, e dugine nun sankidine so e yii, e donseene nun igen so e yii, e yi e furene dandan, naxanye mi yi nɛɛ sigan tiye, e yi ne dɔxɔ sofanle fari, e siga e ra e ngaxake-denne fema Yeriko yi, Tugu Taana. Isirayila kaane mɔn yi xete Samari taani.

¹⁶Na waxatini, Manga Axasi yi xeraan nasiga Asiriya mangan ma alogo a xa fa a mali. ¹⁷Edɔn kaane mɔn yi Yuda kaane yenge, e yi muxuna ndee suxu. ¹⁸Na waxatin yeteni, Filisitine yi yengen nakeli lanban yi taane nun Negewi taane ma Yuda yi. E yi Beti-Semesi taan tongo, e nun Ayalɔn nun Gɛdirɔti taane nun Soko nun Timana nun Ginso taane nun e rabilinne taane, e yi dɔxɔ e yi. ¹⁹Alatala Yuda yamanan nayarabi na kii nin Isirayila mangana Axasi a fe ra, naxan Alatalaa yamaan ti tantanna ma, e yi yulubin tongo. ²⁰Asiriya mangan Tigilati-Pilesere yi fa Axasi fema, koni benun a xa a mali, a yi a yenge. ²¹Axasi bata yi Alatala Batu Banxin nafunle birin tongo, e nun manga banxin nun kuntigine nafunle, a yi e fi Asiriya mangan ma. Koni na tɔnɔ mi lu a ma.

²²Hali Axasi yi kɔntɔfilixi waxatin naxan yi, a mɔn lu nen tinxintareyani Alatala yɛɛ ra yi. ²³A yi saraxane ba Damasi alane xa, a na tɔrɔn masɔtɔxi naxanye xɔn, bayo a yi a mirima nen, a naxa, “Bayo, Arami mangana alane a malima, n fan xa saraxane ba e xa alogo e xa n mali.” Koni, na nan napan kala

ma a ra, e nun Isirayila birin. ²⁴Axasi yi Alatala Batu Banxin seene birin malan, a yi e kala. A yi Alatala Batu Banxin deene balan, a yi kidene rafala Yerusalɛn taan yiren birin yi. ²⁵A yi taan kidene rafala Yuda taane birin yi alogo a xa saraxane ba ala gbetene xa. Na ma, Alatala, a benbane Ala yi xɔlɔ a ma kati!

²⁶A kewali dɔnxene, a feene birin, keli a fɔlɔn ma han a rapanna, ne sebexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kedine kui. ²⁷Axasi yi faxa, e yi a maluxun Yerusalɛn taani, koni a tan mi maluxun Isirayila mangane gaburun na. A dii xemen Xesekiya yi ti a nɔxɔni.

Xesekiya, Yuda mangana

Mangane Firinden 18.1-3

29 Xesekiya findi mangan na a jɛɛ mɔxɔɔɔn nun suulunna nan ma, a yi jɛɛ mɔxɔɔɔn nun solomanaanin ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili nen Abiya, Sakari a dii temena. ²Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga, alo a benba Dawuda a liga kii naxan yi.

³A tan nan Alatala Batu Banxin nabi a mangayaan jɛɛ singen kike singen ma, a yi a deene yitɔn. ⁴A yi saraxaraline nun Lewi bɔnsonna muxune malan yamaan malandeni sogeteden binni. ⁵A yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ tuli mati n na, ɛ tan Lewine. Ɛ yete rasarijan, ɛ yi Alatala Batu Banxin nasarijan, ɛ benbane Ala, ɛ yi se xɔsixine ramini yire sarijanxini ito kui. ⁶Bayo en benbane fe xɔsixine raba nen, naxanye rapaxu Alatala ma, en ma Ala, e yi na liga, e yi e me a ra, e yi e xun xanbi so Alatalaa yire sarijanxini. ⁷E yeteen yi Ala Batu Banxin so deene balan, e yi lenpune ratu, e mi wusulan gan, e mi saraxa gan daxine ba Isirayilaa Ala xa yire sarijanxini. ⁸Nayi, Alatala yi xɔlɔ Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane ma, a yi gbalon nun sunun nun yagin nagodo e ma alo ɛ a toma kii naxan yi. ⁹Nanara, en benbane faxa yengeni, en

ma dii xemene nun en ma dii temene nun en ma naxanle yi lu konyiyani. ¹⁰Iki, n waxi layirin xidi feni en nun Alatala tagi, Isirayilaa Ala. ¹¹Iki, ngaxakedenne, ε ba tunnaɔɔɔn ma, bayo Alatala ε tan nan sugandixi alogo ε xa ti a yetagi a wanla ra, ε findi a walikene ra, ε yi wusulanne gan a xa.”

¹²Nayi, Lewi bɔnsɔnna muxuni itoe yi fa:

Kehati xabilani:

Amasayi a diin Maxati nun Asari a diin Yoweli.

Merari xabilani:

Abidi a diin Kisu nun Yehaleleli a diina Asari.

Gerison xabilani:

Simaa diin Yowa nun Yowaa diina Eden.

¹³Elisafan xabilani:

Simiri nun Yeyiyeli.

Asafi xabilani:

Sakari nun Matani.

¹⁴Heman xabilani:

Yexiyeli nun Simeyi.

Yedutun xabilani:

Semaya nun Yusiyeleli.

¹⁵E yi e bɔnsɔnna muxune birin malan. E yelin xanbini e rasarijanɔɔ, e fa Alatala Batu Banxin nasarijan alo mangana e yamarixi kii naxan yi, e nun Alatala a falaxi kii naxan yi. ¹⁶Saraxaraline yi so Alatalaa yire sarijanxini a rasarijandeni. E se xɔsixin naxanye birin li Alatala Batu Banxini, e yi ne birin namini, Lewi bɔnsɔnna muxune yi se xɔsixine tongo e sa e woli Kedirɔn lanbanni. ¹⁷E Alatala Batu Banxin nasarijan fɔɔ kike singen xi singe lɔxɔn nin. Xi solomasexede lɔxɔni, e yi so Alatala Batu Banxin so deɔn palaan ma, e mɔn yi xi solomasexe wali ke a rasarijandeni. E yi yelin kike singen xi fu nun senninden ma.

¹⁸Na xanbi ra, e mɔn yi siga Manga Xesekiya konni, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata Alatala Batu Banxin

birin nasarijan e nun saraxa ganden nun a seene birin e nun buru rasarijanxin sama tabanla naxan fari e nun a seene birin. ¹⁹Manga Axasi seen naxanye birin naxɔsi a tinxintareyani a mangayaan waxatini, nxu bata ne birin nasarijan, nxu yi e sa Alatala yetagi.”

Xesekiya mɔn yi saraxane ba

²⁰Manga Xesekiya yi keli xɔɔn, a yi taan kuntigine malan, e siga Alatala Batu Banxini. ²¹E yi siga tura solofere nun konton solofere nun yexɔe dii solofere nun kɔɔ solofere ra mangana denbayaan nun yire sarijanxin nun Yuda kaane yulubi xafarin na alogo e xa rasarijan. Mangan yi a fala saraxaraline xa, Haruna yixetene, a e xa e ba saraxan na Alatalaa saraxa ganden fari. ²²Saraxaraline yi jingene kɔe raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. E mɔn yi kontonne kɔe raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. Na xanbi ra, e yi yexɔe diine kɔe raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. ²³E mɔn yi siga kɔɔ kɔe raxaba daxine ra yulubi xafari seen na mangan nun yamaan birin yetagi, ne yi e yiine sa e ma. ²⁴Nayi, saraxaraline yi kɔɔne kɔe raxaba, e yi e wunla bɔxɔn saraxa ganden ma alogo Isirayila kaane birin yulubine xa xafari. Mangan nan na saraxa sifa firinne yamarin fi alogo yamaan birin yulubin xa xafari. ²⁵Mangan yi Lewi bɔnsɔnna muxune lu Alatala Batu Banxini, karijanne nun kondenne nun bɔɔnne yi suxi naxanye yii alo Dawuda nun mangana feeton Gadi nun Nabi Natan a yamari kii naxan yi, bayo Alatalaa yamarin nan yi a ra, a nabine naxan nali muxune ma. ²⁶Lewi bɔnsɔnna muxune yi ti, Dawudaa maxaseene suxi e yii. Saraxaraline fan yi na, xɔtane suxi e yii. ²⁷Manga Xesekiya yi a fala, a e xa saraxa gan daxin ba saraxa ganden fari. E nema yi saraxan gan fɔle waxatin naxan yi, e yi betin ba

Alatala xa xɔta xuiin nun Isirayila manga Dawudaa maxaseene ra. ²⁸Yamaan birin yi e xinbi sin, e lu betin be, e xɔtaan fema han saraxa gan daxin birin yi yelin ganje. ²⁹E to yelin saraxa gan daxin be, mangan nun a yamaan naxan birin yi a fɔxɔ ra, e birin yi e xinbi sin, e yi Ala tantun. ³⁰Na xanbi ra, Manga Xesekiya nun a kuntigine yi Lewi bɔnsɔnna muxune yamari a e xa Alatala tantun Dawudaa beti xuine nun fetona Asafi a beti xuine ra. E yi betin ba sewani, e yi e xinbi sin, e Alatala tantun.

³¹Manga Xesekiya yi a fala, a naxa, “Bayo iki e bata dentege Alatala xa, e fa e saraxane nun barika bira saraxane ra Alatala Batu Banxini.” Yamaan yi fa e saraxane nun barika bira saraxane ra, e nun muxu bɔje fajine birin yi fa saraxa gan daxine ra. ³²Yamaan fa saraxa gan daxin naxanye ra, ne yaten yi siga han jinge tonge solofere e nun yexee dii keme firin e nun konton keme, ne birin saraxa gan daxine Alatala xa. ³³E mɔn yi jinge keme sennin e nun kontonne nun kɔtɔ wuli saxan ba saraxa gbetene ra. ³⁴Koni saraxaraline mi yi wuya, e mi yi nɔe saraxa gan daxine birin bude. Nanara, e ngaxakedenne Lewi bɔnsɔnni, ne yi fa e mali han wanla yi jan, han saraxaraliin bonne yi rasarijan. E ngaxakedenne Lewi bɔnsɔnni, ne yi kataxi e rasarijan feen nan na dangu saraxaraline ra. ³⁵Saraxa gan daxin yi wuya, sa bɔje xunbeli saraxane turene fari, e nun minse saraxane nun saraxa gan daxine.

Alatala Batu Banxin nasarijan na kii nin. ³⁶Ala bata yi naxan birin yitɔn yamana fe ra, Manga Xesekiya nun yamaan birin yi sewa na ra, amasɔtɔ na feene liga nen mafuren.

Xesekiya yi sanla raba

30 Manga Xesekiya yi xerane rasiga Yuda yamanan yiren birin yi. A mɔn yi bataxine sebe Efirami nun Manase kaane ma, alogo e xa fa Alatala Batu Banxini Yerusalen yi, e fa Alatala tantun, Isirayilaa Ala, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla[‡] rabadeni. ²Mangan nun a kuntigine nun yamaan birin bata yi lan a ma Yerusalen yi a e xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba jeen kike firinden ma. ³Bayo saraxarali wuyaxi mi yi saripanxi na waxatini, yamaan mɔn munma yi malan Yerusalen yi singen, e mi yi nɔe na sanla rabe singen. ⁴Bayo mangan nun yamaan lanma feen nan yi a ra, ⁵e yi a ragidi, a xa rali Isirayila birin ma, keli Beriseba taan ma han Dan yamanani alogo muxune xa fa Yerusalen yi, e fa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba menni Alatala xa, Isirayilaa Ala. Amasɔtɔ yamaan mi yi fa na sanla rabama e bode xɔn alo a yi sebexi kii naxan yi. ⁶Xerane yi siga mangan nun a kuntigine bataxine ra Isirayila nun Yuda yamanan yiren birin yi, alo mangana a yamarixi kii naxan yi. E naxa, “E tan Isirayila kaane, e xete Alatala ma, Iburahimaa Ala, Isiyagaa Ala, Isirayilaa Ala alogo a mɔn xa xete e ma, e tan yamaan muxu dɔnxen naxanye luxi e nii ra, e tan naxanye tangaxi Asiriya mangane ma. ⁷E nama lu alo e fafane, alo e ngaxakedenne, naxanye mi yi tinxixi Alatala yee ra yi, e benbane Ala, naxan e ba gbalon de alo e a toma kii naxan yi. ⁸Nayi, e nama tuli maxɔdɔxɔ ayi alo e benbane. E fa Alatala ma, e fa a yire saripanxini, a denaxan nasarijanxi han habadan, e wali Alatala xa, e Ala, alogo a xɔlɔ gbeen xa xete e fɔxɔ ra. ⁹Xa e fa Alatala ma,

[‡]30:1 *Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla*: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

muxun naxanye ε ngaxakedenne suxu konyiyani, ne kininkininma nen e ma, e mɔn yi xete yamanani ito yi. Alatala hinan, ε Ala, a fan, a mi a yetagin luxunma ε ma, xa ε xete a ma.”¹⁰ Xerane yi siga taane yi Efirami yamanan nun Manase yamanani han Sabulon yamanani. Koni, muxune yi lu e magele.¹¹ Koni, Aseri bɔnsɔnna muxuna ndee nun Manase bɔnsɔnna muxuna ndee nun Sabulon bɔnsɔnna muxuna ndee yi e yete magodo Ala xa, e tin sige Yerusalen yi.¹² Ala yi muxune bɔɓen masara Yuda fan yi, e mangan nun a kuntigine yamarin suxu, alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

¹³Yama gbeen yi fa Yerusalen yi Buru Tetaren Sanla^f rabadeni kike firinden. Yamaan yi gbo han!¹⁴Suxure batuden naxanye yi Yerusalen yi, e yi ne birin kala e nun e wusulan gandene, e yi ne woli Kedirɔn lanbanni.¹⁵Neen kike firinden xi fu nun naaninde lɔxɔni, e yi xuruseene kɛ raxaba Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra. Nayi, Lewi bɔnsɔnna muxune nun saraxaraline yi yagi han, e yi e yete dentege Ala xa, e yi saraxa gan daxine ba Alatala Batu Banxini.¹⁶Birin yi a wali suxu alo e yi lan kii naxan yi, fata Alaa walikɛen Musaa sariyan na. Xuruseen naxanye ba saraxan na, Lewine yi lu ne wunla soɛ saraxaraline yii, e yi lu a xuyɛ saraxa ganden ma.¹⁷Muxu wuyaxi mi yi sarijanxi yamaan ye, e mi nɔɛ saraxane bɛ Alatala xa. Nayi, Lewine yi lu xuruseene kɛ raxabe e xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra.¹⁸Muxu wuyaxi yi na, Efirami kaane nun Manase kaane nun Isakari kaane nun Sabulon kaane ye naxanye mi yi sarijanxi. Anu, e Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa subene don nen, e sariyan kala na nan xɔn. Na ma, Xesekiya yi duba e xa, a naxa, “Alatala naxan fan, na xa

dija e yulubin ma.¹⁹Ala xa dija muxune birin ma naxanye Alatala, e benbane Ala fenxi e bɔɓen ma feu, hali e mi yi sarijanxi.”²⁰Alatala yi Xesekiya xuiin name, a yi dija yamaan ma.²¹Nayi, Isirayila kaan naxanye yi Yerusalen yi, ne yi Buru Tetaren Sanla raba sewa gbeen xi solofere. Lewi bɔnsɔnna muxune nun saraxaraline yi lu Alatala tantunɓe e senben birin na e maxaseene ra.²²Xesekiya yi Lewine wali fani xɔntɔnna ti, naxanye yi walima Alatala xa ki fani. E saraxa subene don xi solofere, naxanye yi baxi bɔɓe xunbeli saraxane ra, e yi Alatala tantun, e benbane Ala.

²³Yamaan birin mɔn yi lan a ma, a e xa xi solofere sa sali lɔxɔne fari, e mɔn yi sanla raba sewani xi solofere,²⁴bayo Yuda mangan Xesekiya bata yi binye gbeen fi yamaan ma, a yi e fanda tura wuli keden na e nun xuruse wuli solofere. Kuntigine fan bata yi tura wuli keden nun xuruse wuli fu ba sa mangan gbeene fari. Saraxarali wuyaxi bata yi rasarijan.²⁵Yuda kaane nun saraxaraline nun Lewine nun Isirayila kaan naxanye yi kelixi yire gbeteɓe yi e nun xɔɓen naxanye yi dɔxi Isirayila kaane nun Yuda kaane ye, ne birin yi lu sewani e bode xɔn ma.²⁶Sewa gbeen yi lu Yerusalen kaane yi. Xabu Isirayila Manga Dawudaa dii xɛmen Sulemani waxatini, na ɓɔxɔn munma yi liga Yerusalen yi singen.²⁷Saraxaraline nun Lewine yi keli, e duba yamaan xa, e Ala maxandi, Ala yi e xuiin me a konni ariyanna yi.

Xesekiya yi Ala Batu Banxin wanli tɔn

31 Na danguxina, muxun naxanye birin yi Isirayila yi, ne birin yi siga Yuda taane yi, e yi kide gemene kala, e yi Asera kide gbindonne rabira. E yi taan kidene kala, e nun e suxure

^f30:13 *Buru Tetaren Sanla*: Yahudiyane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui.

saraxa gandene Yuda yamanan birin yi e nun Bunyamin nun Efirami nun Manase bõnsõnne yamanane yi. Na xanbi ra, Isirayila kaane birin yi siga e konni.

²Xesekiya yi saraxaraline nun Lewi bõnsõnna muxune yitaxun, a yi birin ti a wali ra. E tan nan yi saraxa gan daxine nun bõnne xunbeli saraxane bama. E tan nan mõn yi findixi Alatalaa walikene ra, e yi Alatala tantunma, e yi betine ba Alatala xa a banxin so deen na. ³Mangan yi a sõtõ sena ndee ba saraxa gan daxine ra, saraxan naxanye yi ganma xõtõnna nun jinbanna ra e nun Matabu Lõxõne nun kike nenen nun sali lõxõne ma, alo a sebexi kii naxan yi Alatalaa sariyani. ⁴Xesekiya yi a fala Yerusalen kaane xa a e xa fa seene mudun na saraxaraline nun Lewine xa, alogo e xa Alatalaa sariyan nabatu a kiin ma. ⁵Na falan me yiren birin yi waxatin naxan yi, Isirayila kaane birin yi e murutu xabaxi singene nun manpa bogi singene nun ture baxi singene nun kumi ture singene nun sansi singene nun e yaganne birin so fõlõ saraxaraline nun Lewine yii. ⁶Na kiini, Yuda kaane nun Isirayila kaan naxanye yi dõxi Yuda taane yi, ne fan yi lu fe e xuruse xurin nun a xungbene yaganne ra e xõn, e nun e se sarijanxine yaganna naxanye yi dentegexi Alatala xa, e Ala, e yi se wuyaxi malan. ⁷E yi se wuyaxi malan fõlõ jpeen kike saxandeni, e yi yelin jpeen kike solofereden ma. ⁸Xesekiya nun a kuntigine yi fa na seene matodeni, e yi Alatala tantun, e yi duba a yamaan xa, Isirayila kaane. ⁹Xesekiya yi saraxaraline nun Lewine maxõdin na seene fe ra. ¹⁰Nayi, saraxaraline kuntigina Asari, Sadõki bõnsõnni, na yi a yabi, a naxa, “Xabu nxu fa fõlõ seene ra Alatala Batu Banxini, nxu donseen sõtõ nen nxu lugo, nxu yi a dõnxen gbege lu, amasõtõ

Alatala duba nen a yamaan xa, a dõnxen naxanye luxi ne nan itoe ra.”

¹¹Xesekiya yi yamarin fi a e xa donse ramaradene rafala Alatala Batu Banxini. Nayi, e yi donse ramaradene rafala. ¹²E yi fa na finmaseene nun yaganne nun se sarijanxine birin na menni. Lewi bõnsõnna muxuna nde yi na naxan yi xili Konani, e yi finmaseene taxu na ra, e yi a ngaxakedenna Simeyi fan findi a bundõxõn na. ¹³Xemen naxanye yi xili Yexiyeli nun Asasiya nun Naxati nun Asaheli nun Yerimoti nun Yosabadi nun Eliyeli nun Yisimaki nun Maxati nun Benaya, ne nan yi yamaan xunmatone ra Konani nun a xunyen Simeyi bun ma alo Manga Xesekiya nun saraxarali Asari a yamari kii naxan yi. Asari yi findi Ala Batu Banxin kuntigi gbeen na. ¹⁴Yiminaa dii xemen Kore, Lewi bõnsõnna muxun naxan yi Sogeteden deen kantanma, a tan nan yi jpenige ma saraxane rasuxuma naxanye yi fima Ala ma. A mõn yi yaganne yitaxunma Alatala Batu Banxini e nun se sarijanxi gbeteye. ¹⁵Saraxaralini itoe yi dõxi saraxarali taan^s naxanye yi, ne yi a mali: Eden nun Menayamin nun Yosuwe nun Semaya nun Amari nun Sekani. E yi seene yitaxun menne yi e ngaxakedenne ra, fonna nun dii jõrena alo a yi lan kii naxan yi, ¹⁶fõlõ dii xemene ma naxanye xili sebexi e bõnsõn kedin ma fõlõ e jpe saxanna ma, e nun naxanye birin yi soma Alatala Batu Banxini lõxõ yo lõxõ e wanla ra alo a yi yamarixi kii naxan yi fata e yeba kiin na. ¹⁷Saraxaraline xinle yi sebexi e bõnsõn kedin kui fata e denbayane ra, e nun Lewi bõnsõnna muxune fõlõ e jpe mõxõjpen ma, alo e yi yamarixi wanla de kii naxan yi fata e yeba kiin na, ¹⁸e nun e denbayane birin xinle yi sebexi e bõnsõn kedin kui, e jaxanle nun e dii xemene nun e dii temene nun e muxune

^s31:15 *Saraxaraline taane* fe sebexi Yosuwe 21.1-45 kui.

birin, bayo e tan bata yi rasarijan Alaa wanla ra. ¹⁹Haruna yixetene, saraxar-alina ndee yi dɔxi banxidene ra saraxar-alina taane rabilinne yi. Muxuna ndee yi sugandixi taane birin yi alogo e xa donseene xali e xa e nun Lewi bɔnsɔnna xemene birin naxanye xinle yi sebexi e bɔnsɔn kedin kui.

²⁰Xesekiya na nan liga Yuda taane birin yi, a fe faɓin liga tinxinna nun lannayani Alatala yɛɛ ra yi, a Ala. ²¹A wali wuyaxi ke nen Ala Batu Banxina fe yi, a yi Alaa sariyan nun a yamarin suxu a faɓin na. A yi Ala fen a bɔɓen ma feu, a yi sabati.

Asiriya Mangan yi a kɔnkɔ e ma

32 Xesekiya lannaya wanle dangu xanbini, Asiriya mangan Senakeribi yi so Yuda yi, a yi taa makantanxine yenge, a yi a ragidi a xa e findi a gbeen na. ²Manga Xesekiya to a to Senakeribi bata fa Yerusalem yengedeni, ³Xesekiya nun a kuntigine nun sofane yi lan a ma a e xa taa xanbi ra tigine birin dutun. ⁴Yamaan yi e malan, e yi tigine birin dutun taa xanbin na, e nun ige dangudena nde bɔxɔn bun ma. E yi a fala, e naxa, “Asiriya kaane nama ige yo li be.” ⁵Xesekiya yi a wekile, a yi taan yinna yire kalaxine ti, a mɔn yi sangansone ti yinna xuntagi, a mɔn yi yin gbete ti a fari ma. A yi Milo gbingbinna rafala Dawudaa Taani. A yi yenge so wuyaxi nun ye masansan wure lefa wuyaxi sɔtɔ a ganla xa. ⁶A yi sofa kuntigine dɔxɔ yamaan xun na. A muxune birin malan taan yama malandeni taan so deen na. A yi a fala e xa, a naxa, ⁷“E wekile, e senbe so! E nama kuisan, e nama gaxu Asiriya kaane mangan yɛɛ ra e nun yamaan naxan a fɔxɔ ra amasɔtɔ senben naxan en tan na, na gbo a gbeen xa. ⁸Adamadi senben nan a tan na, anu Alatala nan en tan fɔxɔ ra, en ma Ala, naxan en malima

en ma yengene yi.” Yamaan yi Yuda mangan Xesekiya a falane suxu. ⁹Na danguxina, Asiriya mangan Senakeribi nun a ganla birin yi siga Lakisi taan xili ma. Na waxatini, Senakeribi yi sofa kuntigina ndee rasiga Yerusalem yi. A yi xeraan nasiga Yuda mangan Xesekiya ma, e nun Yuda kaane birin Yerusalem yi, a naxa, ¹⁰“Asiriya mangan Senakeribi ito nan falaxi, a naxa, ‘E yigi saxi nanse yi, naxan a ligaxi e mɔn dɔxi Yerusalem yi yengen tagi?’ ¹¹Xesekiya xa mi e radinma ba alogo kamen nun ige xɔnla xa e faxa, a nema a fale, a naxa, “Alatala, en ma Ala en natange Asiriya mangan ma ba?” ¹²Xesekiya nan i ya Alaa saraxa gandene nun a kidene kalaxi, a yi a fala Yuda kaane nun Yerusalem kaane xa, a naxa, “E xinbi sinma saraxa ganden keden peen nan yetagi, e yi saraxane gan mɛnni.” ¹³E mi a kolon ba, nxu naxan liga muxune nun yamanan bonne ra, n tan nun n benbane? Na siyane alane nɔ nen e yamanan muxune xunbe ba? ¹⁴Awa, n benbane yamanan naxanye kala, yamanan mundun ma ala a rakisi? Nayi, e Ala nɔɛ e rakise ba? ¹⁵Na ma, Manga Xesekiya nama e mayenden, a yi e radin na kiini. E nama e yigi sa a yi, bayo siya yo ala hanma yamana yo ala mi nɔxi a yamaan natange n benbane ma. Nayi, e alane fan mi nɔɛ e be n fan yii mume!”

Senakeribi yi Ala rayelefu

*Mangane Firinden 19.8-13
nun Esayi 37.8-13*

¹⁶Na xanbi ra, Asiriya mangan mɔn yi fala jaxin ti Marigina Alatala ma, e nun a walikeen Xesekiya. ¹⁷Asiriya mangan yeteen bata yi Alatala, Isirayilaa Ala konbi kedin sebe nun, a naxa, “Siyaan bonne alane mi nɔxi e yamanan muxune ratange n ma kii naxan yi, Xesekiya Ala fan mi nɔɛ a yamaan natange n ma na

kii nin.”¹⁸ A yi falan ti a xuini texin na Heburu xuini, alogo Yerusalen yamaan naxan yi yinna xuntagi, a xa gaxun naso ne yi, a yi nɔ taan finde a gbeen na.¹⁹ E lu falan tiye Yerusalen Ala ma alo e yi falan tima siya gbetene ala rafalaxine nan ma bɔxɔ xɔnna fari.

Ala yi Asiriya mangan nɔ

*Mangane Firinden 19.35-37
nun Esayi 37.36-38*

²⁰Nayi, Manga Xesekiya nun Nabi Esayi, Amɔsi a dii xemen yi e xuiin namini fɔlɔ Ala ma lan feni ito ma.²¹ Na ma, Alatala yi malekana nde xe naxan sa Asiriya mangana sofa kendene birin naxɔri a gali dɔxɔdeni, e nun mangane nun kuntigi gbeene. Nayi, mangan yagixin yi xete a yamanani. A sa so a gbee ala batu banxini, a dii xemene yi sa a faxa menni.²² Alatala Manga Xesekiya nun Yerusalen kaane rakisi na kii nin Asiriya manga Senakeribi senben ma, a mɔn yi e ratanga e rabilinna siyane birin ma.²³ Muxu wuyaxi yi fa saraxane ra Alatala xɔn Yerusalen yi, e nun kise fajine Yuda mangan Xesekiya xa. Xabu na lɔxɔni, siyane birin yi a binya.

Xesekiyaa mangayaan xunsona

²⁴Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. A yi Alatala maxandi, Ala yi a yabi, a yi kabanako feen liga alogo a xa a kolon a kendeyaan sɔtɔma nen.²⁵ Koni Xesekiya mi findi wali faji kolon na, a yi waso ayi a bɔɔneni. Ala yi xɔlɔ a ma, e nun Yuda nun Yerusalen.²⁶ Nayi, Manga Xesekiya nun Yerusalen kaane birin yi e xun xete Alatala ma. Na ma, Alatalaa xɔlɔn mi fa e li Xesekiyaa siimayani.

²⁷Manga Xesekiya yi nafunla nun binye gbeen sɔtɔ. A yi gbeti fixen nun xemaan nun bɔxɔ bun nafunle nun latikɔnɔnne nun ye masansan wure lefane nun se fajine birin namaradene rafala.²⁸ A yi murutun nun manpaan

nun ture ramaradene rafala, e nun xuruseen sifan birin namaradene.²⁹ A yi taana ndee ti, Ala yi xuruse wuyaxi fi a ma e nun nafulu gbege.³⁰ Manga Xesekiya nan Gihon tigi ige kiraan masara, a yi a xun ti Dawudaa Taan sogegododen binni. Xesekiya nɔ sɔtɔ nen a feene birin ma.³¹ Koni, lɔxɔna nde Babilɔn mangane to xerane rasiga a ma xibaru fendeni lan kabanako feen ma naxan danguxi a yamanani, Ala yi a lu a yete yii a mato xinla ma alogo a xa a bɔɔne yi feene birin kolon.

³²Manga Xesekiya kewali dɔnxene, a tinxinyaan naxan liga, ne sebexi Amɔsi a dii xemmen Nabi Esayi a kedindin kui lan a fe toxine ma alo xiyena, naxan sebexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kedine kui.³³ Manga Xesekiya yi faxa. Dawuda yixetene gaburun denaxan yitɔnxi muxu gbeene xa, e yi sa a maluxun menni. Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin yi fa a saya xɔntɔdeni. A dii xemmen Manase yi findi mangan na a jɔxɔni.

Manase, Yuda Mangana

Mangane Firinden 21.1-18

33 Manase findi mangan na a jee fu nun firinna nan ma, a yi jee tonge suulun e nun suulun ti mangayani Yerusalen yi.² Naxan jaxu Alatala yee ra yi, Manase yi na liga. Alatala siyaan naxan kedi Isirayila yamaan yee ra, a yi so ne fe xɔsixin yi.

³A fafe Xesekiya taan kiden naxanye kala, a tan mɔn yi ne rafala. A yi saraxa ganden nafala Baali xa, a mɔn yi Asera kide gbindonne bitin, a yi a xinbi sin sarene birin xa, a yi e batu.⁴ A yi suxure kidene ti Alatala Batu Banxini, Alatala bata a fala denaxan ma, a naxa, “N xinla luma nen Yerusalen yi habadan.”⁵ A yi sarene kidene ti Alatala Batu Banxin yin firinne kui.⁶ A yi a diine ba saraxa gan daxin na Hinɔn lanbanni suxurene xa. A yi so yiimato feene nun woyimeyaan nun kɔera feene yi. A yi muxune maxɔdin

naxanye falan tima barinne ra. A yi fe x̄s̄ixi gbege liga Alatala ȳe ra yi, a yi a rax̄ɔɔ. ⁷ A yi sa a suxure rafalaxi sawurana nde d̄ɔɔ Ala Batu Banxini. Anu, Ala a fala nen Dawuda xa e nun a dii xemem Sulemani, a naxa, “N xinla luma n batu banxini ito nin habadan e nun Yerusalen, n denaxan sugandixi Isirayila b̄ons̄onne birin ȳe. ⁸ Xa Isirayila kaane n ma yamarine birin suxu, n naxan soxi ε benbane yii fata Musa ra, n mi tin̄e mume e yi kedi yamanani ito yi.” ⁹ Koni, Manase yi a liga Yuda kaane nun Yerusalen kaane yi yulubin tongo. E yi fe x̄s̄ixine liga dangu siyane ra Alatala naxanye halagi Isirayila bun. ¹⁰ Alatala yi falan ti Manase nun a yamaan xa, koni e mi e tuli mati a ra.

¹¹ Nayi, Alatala yi Asiriya yamanan mangana gali kuntigine rafa e xili ma, e yi Manase suxu, e karafen bira a ma, e yi a xidi sula ȳɔɔn̄ɔnna ra, e siga a ra Babil̄on yi. ¹² A t̄ɔɔni, a yi Alatala maxandi, a Ala, a yi a yete magodo a benbane Ala xa. ¹³ A yi a mafan, Alatala yi a maxandi xuiin nasuxu. A yi a maxandin yabi, a m̄on yi xete a ra Yerusalen yi a mangayani. Nayi, Manase yi a kolon a Alatala nan Ala ra.

¹⁴ Na danguxina, Manga Manase m̄on yi Dawudaa Taan nabilin yinna yirena nde ti, a yi a mate ayi, keli Gihon tigin ma lanbanni, siga sogegododen binni han taan so deen naxan xili Yexe Dena, a yi Ofeli geyaan nabilin. A m̄on yi sofa kuntigine d̄ɔɔ Yuda taa makantanxine birin yi.

¹⁵ A yi x̄ɔɔne suxurene nun sawurane ba Alatala Batu Banxini, a yi ne birin kala. A bata yi suxure saraxa ganden naxanye rafala geyaan fari, Alatala Batu Banxin yi denaxan yi e nun Yerusalen yi, a yi ne birin kala. A yi e woli taan fari ma. ¹⁶ A m̄on yi saraxa ganden nafala Alatala xa, a yi b̄ɔɔne xunbeli saraxane nun barika bira saraxane ba. A yi a fala Yuda kaane

xa a e xa bira Alatala f̄ɔɔ ra, Isirayilaa Ala. ¹⁷ Yamaan m̄on yi saraxane bama taan kidene yi, koni e yi e bama Alatala nan tun xa, e Ala.

¹⁸ Manase kewali d̄on̄xene, a Ala maxandina, e nun nabiin naxanye yi falan tima a xa Alatala Isirayilaa Ala xinli, ne birin sebexi Isirayila mangane kedine kui. ¹⁹ A Ala maxandina, e nun Ala a yabi kii naxan yi, a tinxintareyaan nun a yulubina, taan kidene a naxanye ti, e nun a Asera kide gbindonna naxanye bitin, e nun a suxure sawuran naxanye ti benun a xa a yete magodo, ne birin sebexi Hosayi a taruxu kedine kui. ²⁰ Manase yi faxesa, e yi a maluxun a konni. A dii xemena Am̄on yi findi mangan na a j̄ɔɔni.

Am̄on, Yuda Mangana

Mangane Firinden 21.19-26

²¹ Am̄on findi mangan na a j̄e m̄ɔɔɔnen nun firinden nan ma, a yi j̄e firin ti mangayani Yerusalen yi. ²² Naxan j̄axu Alatala ȳe ra yi, a yi na liga alo a fafe Manase a liga kii naxan yi. Am̄on yi saraxane bama suxurene birin xa, a fafe naxanye rafala, a yi ne batu. ²³ Koni, a mi a yete magodo Alatala xa alo a fafe Manase a liga kii naxan yi, bayo Am̄on findi nen yulubi kan gbeen na. ²⁴ A walikene yi yanfan so a ma, e sa a faxesa a banxini. ²⁵ Koni naxanye birin yanfan so Manga Am̄on ma, yamanan muxune yi ne birin faxesa, yamanan muxune yi a dii xemem Yosiya d̄ɔɔ a j̄ɔɔni mangayani.

Yosiya, Yuda Mangana

Mangane Firinden 22.1-2

34 Yosiya findi mangan na a j̄e solomasexeden nan ma, a yi j̄e tonge saxan e nun keden ti mangayani Yerusalen yi. ² Naxan fan Alatala ȳe ra yi, a yi na liga, a yi a benba Dawuda s̄onna tongo. A lu tinxinyaan kiraan x̄n.

³A mangayaan j̄e solomasexedeni, hali a m̄n to yi xurun, a lu nen a benba Dawudaa Ala batue. A j̄e fu nun firinna, a yi taan kidene kala f̄l̄ Yuda nun Yerusalen yi, e nun Asera kide gbindonne nun wure raxulunxi sawurane. ⁴A yi Baali saraxa gandene kala. Wusulan ganden naxanye yi tixi e fari, a yi ne fan kala, a yi Asera kide gbindonne rax̄ri, e nun suxure sawurane. A ne birin findi dungi dungine ra, a ne raxuya ayi muxune gaburune fari naxanye saraxane ba e xa. ⁵A yi kide ki muxune xonne gan e suxure saraxa ganden fari. A Yuda nun Yerusalen rasarijan na kii nin. ⁶A m̄n yi siga Manase yamanani e nun Efirami b̄ns̄onna nun Simeȳn b̄ns̄onna nun Nafatali b̄ns̄onna e nun b̄x̄n naxanye yi e rabilinxi. ⁷A yi suxure saraxa gandene nun Asera kide gbindonne kala m̄ne yi, a yi suxure findi burunburunna ra, a yi wusulan ganden birin kala Isirayila yi. Na xanbi ra, a m̄n yi xete Yerusalen yi.

Saraxaraline yi sariya kedin to

Mangane Firinden 22.3-10

⁸Yosiyaa mangayaan j̄e fu nun solomasexedeni, a yi muxuni itoe rasiga yamanan nun Ala Batu Banxin nasarijandeni: Asaliyaa dii xemen Safan nun taa mangan Maaseya nun Yehowaxasi a dii xemen Yowa, mangana yenla, e xa sa Alatala Batu Banxini t̄n, mangana Ala. ⁹E sa saraxarali kuntigin Xiliki li a konni. Yamaan fa gbetin naxan na Ala Batu Banxini e nun Lewine kantan tiine gbetin naxan malan Efirami nun Manase nun Isirayila yamaan muxu d̄nx̄n naxanye luxi e nii ra, e nun Yuda nun Bunyamin b̄ns̄onne, e yi ne so a yii. E yi xete Yerusalen yi. ¹⁰Naxanye yi findixi Alatala Batu Banxini t̄n feen yeeratine ra, a na gbetin so ne yii. Ne yi a so walikene yii e saranna ra, naxanye yi walima Alatala Batu Banxini. ¹¹Ne

yi na gbetin so geme masonle nun kamuderene yii alogo e xa gemene nun xalanbene sara banxine xa Yuda mangane naxanye rabepin, e kala. ¹²Na walikene yi wanla ke tinxinni. Lewi b̄ns̄onna muxune Yaxati nun Abadi Kehati xabilani, ne yi e xun na e nun Merari nun Sakari Mesulan xabilani. Na Lewine birin yi fatan maxaseen maxe. ¹³E tan nan yi goron maxanle xunna e nun walikene xunmatone a ra walidene birin yi. Sebeli tiin nan yi Lewi muxuna ndee ra e nun taruxu sebene nun kantan tiine.

¹⁴Yamaan fa gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, e yi na tongoma waxatin naxan yi, saraxaraliin Xiliki yi Alatala sariya kedin to a naxan so Musa yii. ¹⁵Nayi, Xiliki yi a fala sebeli tiin Safan xa, a naxa, “N bata sariya kedin to Alatala Batu Banxini.” Xiliki yi sariya kedin so Safan yii. ¹⁶Safan yi siga a ra Manga Yosiyaa konni, Safan yi a fala a xa, a naxa, “I nxu ti wanla naxan na, nxu bata na birin ke. ¹⁷Gbetin naxan yi Alatala Batu Banxini, e bata na tongo e yi a so wali kuntigine yii.” ¹⁸Sebeli tiin Safan yi sa ne birin yebe mangan xa, a naxa, “Saraxaraliin Xiliki sariya kedin so nen n yii.” Na xanbi ra, Safan yi a xaran mangan yetagi. ¹⁹Mangan to sariya falane me na kedin kui, a yi a domani b̄ a ma. ²⁰Mangan yi yamarin so Xiliki yii e nun Safan ma dii xemena Axikan nun Mike a dii xemena Abadon nun sebeli tiin Safan nun mangana walikena Asaya, a naxa, ²¹“E sa Alatala max̄din n xa, e nun muxun naxanye luxi Yuda nun Isirayila yi lan kedi toxini ito a fe ma, bayo Alatalaa x̄l̄n gbo en xili ma, amas̄t̄ en benbane mi Alatalaa falan suxu mume alo a sebexi kii naxan yi kedini ito kui.” ²²Xiliki nun mangana muxu sugandixine yi siga nabi j̄ax̄anla Xuluda fema. Xasara naxan yi dugine kantanma, na mamandenna Salun ma j̄ax̄anla, Tokehata a dii xemena. Na

paxanla yi dɔxi Yerusalen Taa Neneni. E yi e lanma xuiin fala a xa. ²³A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: E sa a fala e xe muxun xa, ²⁴e naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tɔɔn nafama nen yireni ito nun a muxune xili ma, alo danga feene sebexi kii naxan yi kedini ito kui naxan xaranxi Yuda mangan yetagi. ²⁵Bayo, e bata e xun xanbi so n yi, e yi saraxane nun wusulanne gan suxurene xa alogo e xa n naxɔɔ e kewanle xɔn. Nayi, n ma xɔɔn gbo taani ito xili ma, a mi nanɔe mume!’ ²⁶E mɔn xa a fala Yuda mangan xa, naxan e xexi Alatala maxɔdindeni, Isirayilaa Ala, a Alatala ito nan falaxi lan falane ma e naxanye mexi, a naxa, ²⁷‘Bayo i bata gaxu, i yi i yete magodo Ala xa, i to falani itoe me naxanye ti yireni ito nun a muxune xili ma, i yi xete n ma, bayo i bata i ya dugine yibo i ma, i yi wuga n yetagi, n bata a me. Alatalaa falan ni i ra. ²⁸N ni i rasuxuma nen i benbane fema, i rasenema nen bɔɔe xunbenli i gaburun na, bayo i tan mi na tɔɔne toma n naxanye rafama yamanani ito nun a muxune xili ma waxati famatɔne yi.’” E yi sa na yabin nali mangan ma.

Ala batu ki fapina Yosiya xɔn

Mangane Firinden 23.1-3

²⁹Manga Yosiya yi Yuda nun Yerusalen fonne birin malan. ³⁰Na xanbi ra, mangan yi siga Alatala Batu Banxini, Yuda kaane nun Yerusalen kaane nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun yamaan birin biraxi a fɔxɔ ra, muxudin nun muxu gbeena. Alaa layirin kedin naxan to Alatala Batu Banxini, a yi na kui feen xaran birin tuli matixin na. ³¹Mangan

yi ti a tideni Alatala yetagi, a yi layirin tongo Alatala xa, a xa a yamarine nun a sariyane nun a tɔnne suxu a bɔɔen nun a niin birin yi, alo a sebexi layiri kedin kui kii naxan yi. ³²A yi Bunyamin bɔnsɔnna muxune nun Yerusalen kaane birin naso na layirin bun. Yerusalen kaane yi na layirin suxu alo Ala a yamarixi kii naxan yi, e benbane Ala. ³³Yosiya yi danna sa fe paxine birin na naxanye sa kelixi yamana gbetene yi, naxanye yi findixi Isirayila kaane gbeene ra. A yi muxune birin karahan Isirayila yi a e xa Alatala batu, e Ala. A lu nen Alatala, e benbane Ala fɔxɔ ra a dunuɔa yi gidin birin yi.

Yosiya yi sanla raba

Mangane Firinden 23.21-23

35 Yosiya yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla** raba Alatala xa Yerusalen yi ɔɔen kike singen xi fu nun naaninde lɔxɔni, e yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa subene kɔe raxaba. ²Yosiya mɔn yi saraxaraline ti e wanla ra, a yi e sɔbe so Alatala Batu Banxin wanla dexunni. ³A yi a fala Lewi bɔnsɔnna muxune xa, naxanye yi Isirayila birin naxaranma, naxanye yi rasarɔɔanxi Alatalaa wanla dexunni, a naxa, “E sa Layiri Kankiraan dɔxɔ Alatala Batu Banxini Isirayila Manga Dawudaa dii xemmen Sulemani naxan tixi. E mi fa a maxalima e tungunne ma iki. Nayi, e wali Alatala e Ala xa e nun Isirayila, a yamana. ⁴E yi e yitaxun denbaya yeen nun wali xunde yeen ma, alo Isirayila manga Dawuda a sebexi kii naxan yi, e nun a dii xemmen Sulemani. ⁵E birin xa sa ti yire sarɔɔanxini, e yeɔa yamaan bɔnsɔnne yeen ma. ⁶E Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa yexɔe diine faxa e

**35:1 *Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla*: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔɔyaan 12.1-13 kui.

ngaxakedenne xa, ε yi a liga alo Alatala a fala kii naxan yi fata Musa ra.”

⁷Yosiya yi jinge wuli saxan ba yamaan birin xa e nun xuruse xunxuri wuli tonge saxan Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan na. Na birin ba mangana xuruseene nan na. ⁸A kuntigine fan jenigen ma, ne fan yi xurusena nde ba yamaan nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune xa. Ala Batu Banxin kuntigine Xiliki nun Sakari nun Yexiyeli, ne yi xuruse wuli firin keme sennin ba Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra e nun jinge keme saxan. ⁹Konani nun Semaya nun Nataneli nun a ngaxakedenne nun Hasabi nun Yeyiyeli nun Yosabadi, ne yi xuruse wuli suulun e nun jinge keme suulun so Lewine yii Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra.

¹⁰Sanla feene raba i kiini: saraxaraline nun Lewine yi lu tixi wali xunde yeen ma, alo mangana a yamari kii naxan yi. ¹¹E Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa xuruseene kɔε raxabe, saraxaraline yi lu marasarijanna tiye xuruseene wunla ra Lewine yi naxan soma e yii, Lewine nan yi na saraxa subene budoma. ¹²E yi saraxa gan daxine ba a ra, e naxanye soma muxune yii alogo e xa e yi ta Alatala ra, alo a sebexi Musaa kedine kui kii naxan yi, e jingene fan liga na kii nin. ¹³E yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa subene sa tɛeni, alo e darixi a ra kii naxan yi. Marasarijan saraxa se gbetene, e yi ne jin tundene nun goronne kui, e yi e taxun yamaan na mafuren. ¹⁴Na danguxina, e yi e nun saraxaraline gbeen nafala, bayo saraxaraline, Haruna yixetene lu nen wale han kɔεen na, e yi saraxa gan daxine ba e nun saraxa sube turene. Na nan a liga Lewine yi e donseen nafala e nun Haruna yixetene xa, saraxaraline. ¹⁵Asafi yixeten

naxanye yi betin bama, ne yi e wanle kema nen alo Dawuda a yamari kii naxan yi, e nun Asafi nun Heman nun mangana fetoon Yedutun. Kantan muxune birin yi e wanla de. E mi keli e wali xundene yi mume, bayo e ngaxakedenne Lewi bɔnsɔnna muxune yi donseen nafalama e xa. ¹⁶Na lɔxɔni, wanle birin liga na kii nin alogo Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla xa raba Alatala xa, e yi saraxa gan daxine ba Alatala xa saraxa gandeni, alo Yosiya a yamarixi kii naxan yi. ¹⁷Isirayila kaan naxanye yi na yi, ne yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba na waxatini. E mon yi Buru Tetaren Sanla^{††} raba xi solofere bun ma. ¹⁸Sa fɔlɔ Nabi Samuyeli waxatin ma, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sali yo munma yi raba singen naxan yi luxi alo na. Yosiya nun saraxaraline nun Lewine nun Yuda kaane nun Isirayila kaan naxanye yi Yerusalen yi, ne birin yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba. Isirayila manga yo munma yi na sifan naba singen. ¹⁹Na Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba Yosiya mangayaan jɛε fu nun solomasexen nan ma.

Yosiya mangayaan najanna

Mangane Firinden 23.24-30

²⁰Na birin dangu xanbini, Yosiya yelin xanbini Ala Batu Banxini tɔnɛ, Misiran mangan Neko yi siga Karakemisi taan yengedeni Efirati baan dexɔn. Yosiya yi mini a ralandeni. ²¹Neko yi xerane rasiga Yuda mangan ma, a naxa, “Nanse en tagi? N mi sigama i tan xan yengedeyi de, n sigan yama gbete nan yengedeyi. Koni, Ala naxa a n xa siga mafuren. I nama Ala yenge de naxan n malima alogo a nama i halagi.” ²²Koni, Yosiya mi xete a fɔxɔ ra, a yi a maxidi alo muxu gbete alogo a xa siga a yengedeni. A mi a tuli mati Neko a falan na, naxan yi ke-

^{††}**35:17 Buru Tetaren Sanla:** Yahudiyane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui.

lixi Ala ma. A fa a yengedeni Megido fixe yireni. ²³Xalimakuli wonle yi a sɔxɔn, a yi a fala a walikene xa, a naxa, “E n xali, amasɔtɔ n maxɔlɔxi naxi ra.” ²⁴A walikene yi a ragodo a yenge so wontoron kui, e a rate a wontoron firinden kui, e siga a ra Yerusalen yi. A yi faxa, e yi a maluxun a benbane gaburun na. Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin yi sunu Yosiyaxa faxa feen na. ²⁵Nabi Yeremi yi Yosiyaxa feen sunu betini tɔn. Han to, naxanle nun xemene birin Yosiyaxa feen sunu betin bama, bayo a bata findi namun feen na Isirayila yamanani. Na betine sebexi Sunu kedine kui.

²⁶Manga Yosiyaxa kewali dɔnxene, a tinxinyana, fata Alatalaa sariya kedin na, ²⁷keli a fe taruxun fɔlɔn ma han a rapanna, ne sebexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kedine kui.

Yehowaxasi, Yuda Mangana

Mangane Firinden 23.30-24.17

36 Yamanan muxune yi Yosiyaxa dii xemene Yehowaxasi dɔxɔ mangan na Yerusalen yi a fafe naxani. ²Yehowaxasi findi mangan na a jee mɔxɔɔɔn nun saxanden nan ma, a yi kike saxan ti mangayani Yerusalen yi. ³Misiran mangan Neko yi fa a ba mangayani Yerusalen yi, a yeteen yi mudu fiin sa yamanan ma, gbeti fixen kilo wuli saxan e nun xemaan kilo tonge saxan. ⁴Misiran mangan yi Yehowaxasi ngaxakedenna Eliyakimi dɔxɔ mangayani Yuda xun na Yerusalen yi, a yi a xinla masara Yehoyakimi. Neko yi Yehowaxasi tongo, a siga a ra Misiran yamanani.

Yehoyakimi, Yuda mangana

Mangane Firinden 23.36-24.7

⁵Yehoyakimi findi mangan na a jee mɔxɔɔɔn nun saxanden nan ma, a yi jee fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A yi fe naxin liga Alatala, a Ala yee ra yi. ⁶Babilɔn mangan Nebukadanesari yi sa

a yenge, a yi a xidi yɔlɔnɔnna ra, a siga a ra Babilɔn yamanani. ⁷Nebukadanesari yi Alatala Batu Banxini seene birin tongo, a sa e sa a manga banxini Babilɔn yi. ⁸Yehoyakimi kewali dɔnxene mangayani, a fe xɔsixin naxanye raba e nun feen naxan liga a ra, ne birin sebexi Isirayila mangane nun Yuda mangane kedine kui. A dii xemene Yoyakin yi ti mangayani a naxani.

Yoyakin, Yuda Mangana

Mangane Firinden 24.8-17

⁹Yoyakin findi mangan na a jee solomasexeden nan ma, a yi kike saxan xi solomasexe ti mangayani Yerusalen yi. Naxan naxu Alatala yee ra yi, a yi na liga.

¹⁰Jee nenen fɔlɔn na, Manga Nebukadanesari yi siga a ra Babilɔn yi e nun Alatala Batu Banxin kui seene. A yi a ngaxakedenna Sedeki dɔxɔ mangayani Yuda nun Yerusalen xun na.

Sedeki, Yuda Mangana

Mangane Firinden 24.18-20

¹¹Sedeki findi mangan na a jee mɔxɔɔɔn nun kedenden nan ma, a yi jee fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. ¹²Naxan naxu Alatala yee ra yi, a Ala, a yi na liga. A mi a yete magodo Nabi Yeremi xa, naxan yi falan tima Alatala xinli.

Konyiyana Babilɔn yamanani

Mangane Firinden 25.1-21

¹³Manga Nebukadanesari Sedeki rakɔlɔ nen Ala yi. Koni hali na, a murute nen Manga Nebukadanesari yeteen xili ma. Sedeki yi a tuli maxɔdɔxɔ, a yi a bɔɔɔni xɔdɔxɔ benun a xa fa Alatala ma, Isirayilaa Ala. ¹⁴Saraxarali kuntigine nun yamaan birin yi so fe xɔsixi rabani, alo siyaan bonne a raba kii naxan yi. E yi Alatala Batu Banxin naxɔsi, a naxan nasarijan Yerusalen yi.

¹⁵ Alatala, e benbane Ala bata yi nabi wuyaxi rasiga e ma dɔxɔ wuyaxi alogo e xa sa a fe fala e xa. ¹⁶ Koni fɔ e to Alaa xerane magele, e mi tin a falan suxe, e yi nabine magele han Alatala yi xɔlɔ a yamaan ma, xɔlɔn naxan mi yi nanje.

¹⁷ Nayi, Ala yi Babilɔn mangan nadin e ma, a yi e banxulanne faxa silanfanna ra yire sarijanxini. Banxulanna nun sungutunna nun xeme fonna nun naxalan fonna hali naxanye bata yi fuga, Ala ne birin so nen Nebukadanesari yii.

¹⁸ Nebukadanesari yi Ala Batu Banxin seene birin tongo, a xurin nun a xungbena. Alatala Batu Banxin nafunle nun mangana nafunle nun a kuntigine nafunle, a siga ne ra Babilɔn yi. ¹⁹ E yi teen so Ala Batu Banxin na, e yi Yerusalen taan yinna rabira. E teen so banxi fajine birin na, e yi se fajine birin kala. ²⁰ Naxanye lu e nii ra, Nebukadanesari yi siga ne birin na Babilɔn yi, e findi a konyine ra e nun e diine han Perise yamanan senben sɔtɔ waxatin naxan yi. ²¹ Alatalaa falan kamali na kii nin, a naxan

fala Yeremi xa, a naxa, “Yamanan luma nen matabuni, a lu rabepinxi jee tonge solofere. Na findima waxatin nɔxɔn nan na a yi lan nun a xa matabun sɔtɔ fata sariyan na naxan mi suxu.”[‡]

Ala Batu Banxin mɔn yi ti

Esirasi 1.1-3

²² Perise mangan Kirusi a mangayaan jee singeni, Alatala yi Kirusi xaxinla rabi alogo Alatalaa falan xa kamali a naxan fala Yeremi xɔn. Perise mangan yi falan nali, a yi a sebe a yamanan yiren birin ma, a naxa,

²³ “Perise mangan Kirusi naxa iki, ‘Alatala, Ala Naxan Kore, na bata yamanan birin so n yii dunuɲa yi, a bata n yamari a n xa a batu banxin ti Yerusalen yi Yuda yi.

A yamaan muxun naxanye ra ε ye, Alatala, e Ala xa lu ne xɔn, ne xa siga.”

Esirasi

Esirasi a Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito nun Neyemi nun Taruxune kitabun yirene birin waxati kedenna nan ma fe falama. E birin sebexi xaxili kedenna nun wali kedenna nin. Esirasi Kitabun yirena feene ligaxi Taruxune Firindena feene xanbi ra. Esirasi a taruxun fōɓn waxatin naxan yi, Ala Batu Banxin nun Yerusalen taan bata yi kala yengeni nun. Yamaan fɔxɔ kedenna bata yi suxu yengeni nun, e xali konyiyani Babilon taani.

Perisene to senben sɔɔ, e Manga Kirusi yamarin fi nen Yahudiyane ma, a e mɔn xa sa Ala Batu Banxin ti Yerusalen taani (Esirasi 1). A lixi, na yamarin bata Nabi Yeremi a nabiya falana ndee raka-mali. Na feen sebexi Yeremi 25.1-14 kui. A feen mɔn sebexi Daniyeli 9.2 kui. Daniyeli mɔn Yesu fa waxatina fe falaxi nen nabiya falani. A waxati saxin fōɓxi Manga Kirusi a yamarin ito waxatin nan ma. Na feen sebexi Daniyeli 9.25 kui. Fata mangana yamarin ito ra, Isirayila kaa wuyaxi yi xete Yerusalen yi naxanye bata yi suxu yengeni (Esirasi 2). E wali singen Yerusalen yi, e yi saraxa ganden nafala, e yi Ala Batu feene fōɓ mɛnni (Esirasi 3). E yi e yitɔnma Ala Batu Banxin yetɛn ti feen na waxatin naxan yi, yaxune yi e matandi fōɓ, e kedine rasiga Perise mangane ma. A rapanna, Perise mangane mɔn yi na yamari kedenna fi, yamaan yi banxin ti. (Keli Esirasi 4 ma han 6)

A yire firindena a yebama Saraxaralina Esirasi Yahudiyane dina feene yitɔn kii naxan yi Yerusalen yi alogo e mɔn xa Ala Batu a kiini (Keli Esirasi 7 ma han 10).

Kirusi yi Isirayila kaane mali

Taruxune Firinden 36.22-23

1 Perise yamanan manga Kirusi a mangayaan jɛe singeni, Alatala yi Kirusi xaxinla rabi alogo Alatalaa falan xa kamali a naxan fala Yeremi xa. Perise manganyan yi falani ito rali, a yi a seɓe a yamanan yiren birin ma, a naxa, ²“Perise manga Kirusi naxa iki, ‘Alatala, Ala Naxan Kore, na bata yamanan birin so n yii dunupa yi, a bata n yamari a n xa a batu banxin ti Yerusalen taani Yuda yi. ³A yamaan muxun naxanye ra ε ye, e Ala xa lu ne xɔn, ne xa xete Yerusalen taani Yuda yi, e sa Alatala Batu Banxin ti na, Isirayilaa Ala. Ala nan a ra naxan Yerusalen yi. ⁴Isirayila yamaan muxu dɔnxen naxanye luxi e nii ra, ne nema dɔxi dede yi, men kaane xa e mali e yi seene fi e ma, gbeti fixen nun xemaan nun se gbeteye nun xuruseene, e yi jɛnige ma saraxane fi Ala Batu Banxina fe yi naxan Yerusalen yi.”

⁵Nayi, Yuda nun Bunyamin denbaya xunne nun saraxaraline nun Lewi bɔnsonna muxune, e nun Ala xaxinla fi naxanye birin ma, ne yi e yitɔn, e xa siga Alatala Batu Banxin tideni Yerusalen yi. ⁶Naxanye birin yi e rabilinni, ne birin yi fa mali seene ra, gbeti fixen nun xemaan nun se gbeteye nun xuruseene nun se fapine, e nun jɛnige ma saraxane. ⁷Nebukadanesari seen naxanye tongo Alatala Batu Banxini Yerusalen yi, a sa ne sa a gbee ala batu banxini, Manga Kirusi yetɛn yi ne raxete. ⁸Perise yamanan manga Kirusi a yamarin bun, gbeti ramaran Mitiredati yi ne ramini. Mitiredati yi Ala Batu Banxin seene yate Sesebasari xa, Yuda mangana dii xemena, a yi e birin tenge. ⁹E yatɛn nan ito ra: goronna xema daxin tonge saxan e nun goronna gbeti fixe daxin wuli keden e nun file mɔxɔjɛn nun solomanaanin e nun ¹⁰igelengenna xema daxin tonge

saxan e nun a gbeti fixe daxin keme naanin e nun fu, e nun se gbeteye, ne fan wuli keden. ¹¹Se xema daxine nun a gbeti fixe daxine birin malanxina, wuli suulun keme naanin. Muxu suxine yi tema waxatin naxan yi, Sesebasari fan yi te e birin na na waxatini keli Babilon yi siga Yerusalen yi.

Muxu suxin naxanye xete

Neyemi 7.6-72

2 Babilon mangan Nebukadanesari bata yi Yuda yamanan muxun naxanye suxu, a siga ne ra Babilon yi, e mon yi xete e taane yi Yerusalen nun Yuda yi, ne nan itoe ra ²naxanye xete e nun Sorobabeli: Yosuwe nun Neyemi nun Seraya nun Relaya nun Marodoke nun Bilisan nun Misipari nun Bigiwayi nun Rexun e nun Banaha.

Isirayila yamaan yaten nan itoe ra, xemene gbansan:

³Parosi xabilana: Muxu wuli firin keme tonge solofere e nun firin,

⁴Sefati xabilana: Muxu keme saxan tonge solofere e nun firin,

⁵Ara xabilana: Muxu keme solofere tonge solofere e nun suulun,

⁶Yosuwe nun Yowaba yixetene Paxata-Moyaba xabilani: Muxu wuli firin keme solomasexe fu nun firin,

⁷Elan xabilana: Muxu wuli keden keme firin tonge suulun e nun naanin,

⁸Satu xabilana: Muxu keme solomanaanin tonge naanin e nun suulun,

⁹Sakayi xabilana: Muxu keme solofere tonge sennin,

¹⁰Bani xabilana: Muxu keme sennin tonge naanin e nun firin,

¹¹Bebayi xabilana: Muxu keme sennin mɔxɔɔɔn nun saxan

¹²Asagada xabilana: Muxu wuli keden keme firin mɔxɔɔɔn nun firin,

¹³Adonikami xabilana: Muxu keme sennin tonge sennin e nun sennin,

¹⁴Bigiwayi xabilana: Muxu wuli firin tonge suulun e nun sennin,

¹⁵Adin xabilana: Muxu keme naanin tonge suulun e nun naanin,

¹⁶Xesekiya yixetene Ateri xabilani: Muxu tonge solomanaanin e nun solomasexe,

¹⁷Besayi xabilana: Muxu keme saxan mɔxɔɔɔn nun saxan,

¹⁸Yora xabilana: Muxu keme fu nun firin,

¹⁹Xasun xabilana: Muxu keme firin mɔxɔɔɔn nun saxan,

²⁰Gibari xabilana: Muxu tonge solomanaanin e nun suulun,

²¹Betelemi taan muxune: Muxu keme mɔxɔɔɔn nun saxan,

²²Netofa taan muxune: Muxu tonge suulun e nun sennin,

²³Anatoti taan muxune: Muxu keme mɔxɔɔɔn nun saxan,

²⁴Asamaweti taan muxune: Muxu tonge naanin e nun firin,

²⁵Kiriyati-Yeyarin taan muxune nun Kefira kaane nun Beroti kaane: Muxu keme solofere tonge naanin e nun saxan,

²⁶Rama nun Geba taane muxune: Muxu keme sennin mɔxɔɔɔn nun keden,

²⁷Mikimasi taan muxune: Muxu keme mɔxɔɔɔn nun firin,

²⁸Beteli nun Ayi taane muxune: Muxu keme firin mɔxɔɔɔn nun saxan,

²⁹Nebo taan muxune: Muxu tonge suulun e nun firin,

³⁰Magbiki taan muxune: Muxu keme tonge suulun e nun sennin,

³¹Elan bonna xabilana: Muxu wuli keden keme firin tonge suulun e nun naanin,

³²Xarimi xabilana: Muxu keme saxan mɔxɔɔɔn,

³³Lodi nun Xadidi nun Ono taane muxune: Muxu keme solofere mɔxɔɔɔn nun suulun,

³⁴Yeriko taan muxune: Muxu keme saxan tonge naanin e nun suulun,

³⁵ Sena taan muxune: Muxu wuli saxan keme sennin tonge saxan,

³⁶ Saraxaraline: Yosuwe yixetene Yedaya xabilani: Muxu keme solomanaanin tonge solofere e nun saxan,

³⁷ Imeri xabilana: Muxu wuli keden tonge suulun e nun firin,

³⁸ Pasaxuri xabilana: Muxu wuli keden keme firin tonge naanin e nun solofere,

³⁹ Xarimi xabilana: Muxu wuli keden fu nun solofere.

⁴⁰ Lewi bonsonna muxune: Yosuwe xabilan nun Hodafiya yixetene Kadamile xabilani: Muxu tonge solofere e nun naanin.

⁴¹ Beti baane: Asafi xabilani: Muxu keme mɔxɔɲen nun solomasexe.

⁴² Kantan muxune Ala Batu Banxini: Salun xabilan nun Ateri xabilan nun Talamɔn xabilan nun Akubu xabilan nun Xatita xabilan nun Sobayi xabilana, e birin malanxina: Muxu keme tonge saxan e nun solomanaanin.

⁴³ Ala Batu Banxin walikene xabila yeen ma: Sixa nun Xasufa nun Tabayoti nun ⁴⁴ Kerosi nun Siyaha nun Padon nun ⁴⁵ Lebana nun Xagaba nun Akubu nun ⁴⁶ Xagabi nun Sanlayi nun Xanan nun ⁴⁷ Gideli nun Gaxara nun Reyaya nun ⁴⁸ Resin nun Nekoda nun Gasami nun ⁴⁹ Yusa nun Paseya nun Besayi nun ⁵⁰ Asana nun Meyunin nun Nefusin nun ⁵¹ Bakabuku nun Xakufa nun Xaraxuru nun ⁵² Basaliti nun Mexida nun Xarasa nun ⁵³ Barakosi nun Sisera nun Tama nun ⁵⁴ Nesixa e nun Xatifa.

⁵⁵ Sulemani a walikene xabilane yi: Sotayi yixetene nun Sofereti yixetene nun Peruda yixetene nun ⁵⁶ Yaala yixetene nun Darakon yixetene nun Gideli yixetene nun ⁵⁷ Sefati yixetene nun Xatili yixetene nun

Pokereti-Hasebayin yixetene nun Ami yixetene.

⁵⁸ Ala Batu Banxin walikene nun Sulemani a walikene yixetene malanxina: Muxu keme saxan tonge solomanaanin e nun firin.

⁵⁹ Muxu suxine nan itoe ra naxanye fa sa keli Tela-Mela nun Tela-Harasa nun Kerubu-Adan nun Imeri taane yi naxanye mi nɔɛ a yite a e denbayane nun e xabilane kelixi Isirayila nin: ⁶⁰ Delaya xabilan nun Tobiya xabilan nun Nekoda xabilan ye: Muxu keme sennin muxu tonge suulun e nun firin.

⁶¹ Saraxaraline ye: Xobaya yixetene nun Hakɔsi yixetene nun Barasilayi yixetene fan yi na kii nin. E yi xemeni ito xili bama Barasilayi bayo a bata yi Galadi kaan Barasilayi a dii temena nde futu. ⁶² E yi e benbane taruxu kedin fen, koni e mi a to. E yi e ba saraxaraliyani, e yi e yate sarijantarene ra. ⁶³ Yamana kanna yi e yamari a e nama se sarijanxine don han saraxaralina nde yi sɔtɔ naxan masensenna tiye Yurima nun Tumin na.^{¶¶}

⁶⁴ Yamaan birin malanxina muxu wuli tonge naanin e nun firin keme saxan tonge sennin, ⁶⁵ e walike xemene nun e walike paxanle mi yi ne ye, naxanye xasabin yi lanxi muxu wuli solofere keme saxan tonge saxan e nun solofere ma. Beti ba xemene nun paxanle muxu wuli firin fan mi yi ne ye. ⁶⁶ So keme solofere tonge saxan e nun sennin nun gbaxalo^{§§} keme firin tonge naanin e nun suulun fan yi e yii e nun ⁶⁷ ɲɔɲɔme keme naanin tonge saxan e nun suulun nun sofali wuli sennin keme solofere mɔxɔɲe.

⁶⁸ Denbaya xunna muxu wuyaxi, e to Alatala Batu Banxin li Yerusalen yi, e yi jenige ma saraxane ba Ala Batu Banxin

^{¶¶}2:63 *Yurima nun Tumin* masensen ti seene fe sebexi Xɔɲyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

^{§§}2:66 *Gbaxaloni* itoe sɔtɔma soon nun sofanla na diin sɔtɔ waxatin naxan yi.

ti feen na alogo a mɔn xa ti a tideni. ⁶⁹E yi e nafunla ba wanla fe yi lan e feren xasabin ma, e birin malanxina xemaan gbanan wuli tonge sennin wuli keden e nun wure gbeti fixen kilo wuli firin keme suulun, e nun saraxarali do-maan keme. ⁷⁰Saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun yamanan muxune nun beti baane nun kantan tiine nun Ala Batu Banxin walikene yi dɔxɔ e taane yi, Isirayila kaane birin fan yi e taane yi.

Saraxa ganden ti fe na

3 Nɛen kike soloferedena a liyɛ, Isir-ayila kaane birin bata yi dɔxɔ e taane yi. Nayi, yamaan yi e malan xaxili kedenni Yerusalem yi. ²Yosadaki a dii xemen Yosuwe nun a ngaxakeden saraxaraline nun Selatili a dii xemen Sorobabeli nun a xabilan muxune mɔn yi saraxa ganden nafala Isirayilaa Ala xa alogo e xa saraxa gan daxine ba, alo a sebexi Nabi Musaa sariya kedin kui kii naxan yi. ³E yi gaxuxi e rabilinna siyane yɛɛ ra, koni e mɔn yi saraxa ganden beten sa, e a rafala a yire fonni, e yi saraxa gan daxine ba Alatala xa, e nun xɔtɔn ma saraxa gan daxine nun jinbanna xiine. ⁴E yi Bubu Kui Sanla* raba alo a sebexi kii naxan yi, e yi saraxa gan daxine yatene ba naxanye lan sali lɔxɔne ma alo a sebexi kii naxan yi. ⁵Na danguxina, e lu saraxa gan daxine bɛ yeyɛ, kike nenen saraxa gan daxine nun sanla naxanye birin nabama Alatala xa, e nun naxanye birin yi jɛnige ma saraxane bama Alatala xa. ⁶Kike solofereden xi singeni, e yi saraxa gan daxine ba fɔlɔ Alatala xa. Anu, na waxatini, Alatala Batu Banxin munma yi beten sa singen.

⁷E yi gbetin so gɛmɛ sonle nun kamuderene yii, e mɔn yi donseene nun minseene nun turen so Sidɔn kaane nun Tire kaane yii alogo e xa sa fa suman

wudine ra igen xun ma sa keli Liban yi siga han Yafa, alo Perise yamanan mangan Kirusi a yamari kii naxan yi. ⁸Nɛɛ firinden kike firinden e so xanbini Ala Batu Banxini Yerusalem yi, Selatili a dii xemen Sorobabeli nun Yosadaki a dii xemen Yosuwe nun e ngaxakedenna bonne yi wali fɔlɔ, saraxaraline nun Lewine e nun naxanye birin fa Yerusalem yi, sa keli konyiyani, e yi Lewine ti Alatala Batu Banxin wanle xun na naxanye bata yi jɛɛ mɔxɔjɛ e nun nde sɔtɔ. ⁹Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye a ragidi a e xa Ala Batu Banxin walikene xun mato a ra, ne ni i ra: Yosuwe nun a dii xemene nun a ngaxakedenne nun Kadamile nun a dii xemen naxanye yi findixi Yuda kaane ra Hodawiya xabilani, e nun muxune Xenadada xabilani, ne dii xemene nun e xunyene. ¹⁰Walikene to Alatala Batu Banxin beten sa, e yi saraxaraline lu e danna, e maxidixi saraxaraliya dugine yi, xɔtane suxi e yii. E nun Lewine nan yi tixi na naxanye yi Asafi xabilani, karijanne suxi naxanye yii alogo e xa Alatala tantun alo Isirayila manga Dawuda a yita kii naxan yi. ¹¹E yi e bode yabima Alatala batu xuiin nun a tantun xuiin nin falani itoe ra, e naxa, “Amasɔtɔ a fan, a hinanna luma nen Isirayila xa habadan!”

Yamaan birin yi gbelegbelema, e Alatala tantunma, bayo e bata yi Alatala Batu Banxin beten sa. ¹²Koni, saraxarali wuyaxi yi na, e nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun denbaya xunna naxanye bata yi fori, naxanye banxi singen to, ne yi wugama e to yamaan to Ala Batu Banxin nenen beten se. Muxu wuyaxi fan yi gbelegbelema sewani. ¹³Yamaan mi yi fa nɔɛ wuga xuiin nun sewa xuiin tagi rabe, bayo yamaan yi gbelegbelema, e gbelegbele xuiin yi siga pon!

*3:4 *Bubu Kui Sanla* fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

Ala Batu Banxin ti fena

4 Yuda bənsənnə nun Bunyamin bənsənnə yaxune yi a mə a muxun naxanye kelixi konyiyani, ne Alatala Batu Banxin tima, Isirayilaa Ala. ²E fa Sorobabeli nun denbaya xunne fema, e yi a fala e xa, e naxa, “En birin nan a tima, bayo, nxu fan en ma Ala batuma alo ε tan, nxu saraxane bama a xa xabu Asiriya mangana Esaraxadon waxatini, naxan faxi nxu ra be.” ³Koni Sorobabeli nun Yosuwe nun Isirayila denbaya xunna bonne yi e yabi, e naxa, “En birin xa mi Ala Batu Banxin tima nxə Ala xa, nxu tan nan Alatala Batu Banxin tima a xa, Isirayilaa Ala, alo Perise yamanan mangan Kirusi a yamarixi nxu ma kii naxan yi.” ⁴Nayi, yamanan muxune yi Yuda muxune tunnaxələ fələ e ma, e lu e magaxue, alogo e xa e yikala Ala Batu Banxin tideni. ⁵E yi gbetin so manga gbeen kawandi muxune yii alogo e xa na wanla raxete xanbin na. Na yi liga keli Perise yamanan mangan Kirusi a mangayaan yanyin birin ma han sa dəxə Dariyusi a mangayaan waxatina, Perise mangana.

Yamanan muxune yi Yuda muxune magi

⁶Asuyerusu a mangayaan fələ waxatini, e yi kedin sebə Yuda kaane nun Yerusalen kaane xili ma. ⁷Arataserekesi a mangayaan waxatini, Bisilan nun Mitiredati nun Tabele nun e lanfa dənxe ne e lanfa dənxe nun Din kaane nun Afarasataka nun Tarapele nun Afarasa nun Ereki nun Babilon kaane nun Suse kaane nun Deha kaane nun Elan kaane, ¹⁰e nun yamanan bonne muxune, muxu gbeena Osinapari naxanye suxu a siga e ra Samari taane yi, e nun yiren naxanye Efirati baan sogegododen binni.” ¹¹Na muxune nan bataxini ito sebə, e a rasiga Manga Arataserekesi ma, e naxa, “Manga Arataserekesi, i ya walikeen naxanye dəxi Efirati baan sogegododen binni, ne i xəntən. ¹²Mangana, a kolon a Yahudiyan naxanye kelixi i konni e fa nxu ye Yerusalen yi, ne taa murutexi jaxin nan tima. E mən yinna soma taan ma. E mən taan banxine beten sama. ¹³Mangan xa a kolon, xa e na taan ti, e yinna so a ma, e mi fa mudun fima sənən, e mi e xun saren fima, na mi fama fandeni mangan na. ¹⁴Anu, bayo nxu nxu degema i ya mangayani, nxu mi nəe tinje muxune xa mangan napaxu, nanara, nxu faxi xibaruni itoe ra i xən ¹⁵alogo i ya muxune xa feene fesefese i benbane kedine kui yamanan fe taruxune sebəxi denaxan yi. I a toe mangane kedine kui fa fala taani ito findixi taa murutexin nan na, taan naxan muxune mangane nun yamananane tərəma, naxanye murutexi xabu waxati xənkuye. Taani ito kalaxi na nan ma fe ra. ¹⁶Mangana, nxu a falama i xa nen, xa taani ito ti, yinna yi so a ma, na ma, i mi fa dede sote Efirati baan sogegododen binna yirene yi.”

¹⁷Manga Arataserekesi yi yabini ito rasiga, a naxa, “Yamana kanna Rexun nun sebeli tiin Simisayi nun e lanfa dənxe naxanye dəxi Samari yamanan nun Efirati baan sogegododen binna yire gbetene yi, n bata ε xəntən. ¹⁸ε bataxin naxan nafaxi nxu ma, a bata xaran n ye xəri. ¹⁹N bata feene xəfen yamarin fi, n bata a kolon fa fala taani ito murutema mangane xili ma xabu waxati xənkuye, muxu murutexine nan e ra. ²⁰Manga

e lanfa dənxe ne e lanfa dənxe nun Din kaane nun Afarasataka nun Tarapele nun Afarasa nun Ereki nun Babilon kaane nun Suse kaane nun Deha kaane nun Elan kaane, ¹⁰e nun yamanan bonne muxune, muxu gbeena Osinapari naxanye suxu a siga e ra Samari taane yi, e nun yiren naxanye Efirati baan sogegododen binni.” ¹¹Na muxune nan bataxini ito sebə, e a rasiga Manga Arataserekesi ma, e naxa, “Manga Arataserekesi, i ya walikeen naxanye dəxi Efirati baan sogegododen binni, ne i xəntən. ¹²Mangana, a kolon a Yahudiyan naxanye kelixi i konni e fa nxu ye Yerusalen yi, ne taa murutexi jaxin nan tima. E mən yinna soma taan ma. E mən taan banxine beten sama. ¹³Mangan xa a kolon, xa e na taan ti, e yinna so a ma, e mi fa mudun fima sənən, e mi e xun saren fima, na mi fama fandeni mangan na. ¹⁴Anu, bayo nxu nxu degema i ya mangayani, nxu mi nəe tinje muxune xa mangan napaxu, nanara, nxu faxi xibaruni itoe ra i xən ¹⁵alogo i ya muxune xa feene fesefese i benbane kedine kui yamanan fe taruxune sebəxi denaxan yi. I a toe mangane kedine kui fa fala taani ito findixi taa murutexin nan na, taan naxan muxune mangane nun yamananane tərəma, naxanye murutexi xabu waxati xənkuye. Taani ito kalaxi na nan ma fe ra. ¹⁶Mangana, nxu a falama i xa nen, xa taani ito ti, yinna yi so a ma, na ma, i mi fa dede sote Efirati baan sogegododen binna yirene yi.”

senbeman lu nen Yerusalen yi, naxanye yi yamanan birin nōxi Efirati baan so-gegododen binni, mudun nun xun saren nun yamanani gidi saranna yi soma naxanye yii. ²¹ Na ma, ε yamarin fi muxuni itoe e wanla xa dan alogo taani ito mōn nama ti xa n tan mi yamarin fi. ²² ε nama feni ito xōnbepin de, alogo tōrōn nama gbo ayi mangan ma.”

²³ Manga Arataserekesi a bataxin xaran nen yamana kanna Rexun nun sebeli tiin Simisayi nun e lanfaan dōnxene yee xōri tun, e yi siga Yahudiyane fema Yerusalen yi mafuren, e sa danna sa e wanla ra nōn nun yengeni. ²⁴ Nayi, Ala Batu Banxin wanla yi dan Yerusalen yi han Perise yamanan mangan Dariyusi a mangayaan jee firindena.

Alaa Banxin wanla mōn yi fōlō

5 Nabi Xage nun Nabi Sakari, Yido yixeten yi nabiya falane ti Isirayilaa Ala xinli Yahudiyane xa naxanye yi Yuda nun Yerusalen yi. [†] ² Nayi, Selatili a dii xemen Sorobabeli nun Yosadaki a dii xemen Yosuwe yi keli, e Ala Batu Banxin ti fōlō Yerusalen yi. Alaa nabine fan yi e malima. ³ Na waxatini, yamana kanna Tatenayi naxan yi Efirati baan so-gegododen binna xun na, e nun Setara-Bosenayi nun e lanfane yi siga e fema, e yi e maxōdin, e naxa, “Nde ε yamarixi a ε xa banxini ito ti e nun a yinna?” ⁴ E mōn yi e maxōdin, e naxa, “Muxun naxanye banxini ito tima, ne xili di?” ⁵ Koni, Ala yi a jōxō luxi Yahudiyane fonne xōn. E mi wanli kala e ma alogo e xa sa den-tegena nde sa Dariyusi xa han e yi kedina nde sōtō a ra lan wanla fe ma.

⁶ Baan binna yamana kanna Tatenayi nun Setara-Bosenayi nan kedin nasiga e nun e lanfane, yamana kuntigin naxanye yi Efirati baan so-gegododen binna

xun na. E kedini ito nan nasiga Manga Dariyusi ma. ⁷ Ito nan yi sebexi, a naxa,

“Manga Dariyusi, Ala xa bōje xunbenla fi i ma! ⁸ Mangan xa a kolon fa fala nxu bata siga han Yuda yamanani, siga han Ala Batu Banxini, Ala naxan gbo. Muxune a tima gēme masolixine nan na, wudine yi sa yinne xuntagi. Wanla rabama a fajin na, a mōn mafuraxi e yii. ⁹ Nxu fonne maxōdin nen, nxu naxa, ‘Nde ε yamarixi ε mōn xa banxini ito ti?’ ¹⁰ Nxu mōn yi e maxōdin e xinle ma, nxu yi e yēeratine singe xinle sebe alogo nxu xa e fala i xa. ¹¹ E nxu yabixi ito nan na, e naxa, ‘Kore xōnna nun bōxō xōnna Alaa walikene nan nxu ra. Ala Batu Banxini ito naxan ti bata bu, nxu mōn na tima nen. Waxati danguxine yi, Isirayila manga gbeena nde a ti nen, a yi a rajan. ¹² Koni nxu benbane to Ala raxōlō, Ala Naxan Kore, Ala yi e sa Babilōn mangan Nebukadanesari, Kalidi kaan sagoni. Na yi na banxin kala, a yi yamaan suxu, a siga e ra Babilōn yi. ¹³ Koni, Kirusi a mangayaan jee singeni Babilōn yi, Manga Kirusi mōn yi Ala Batu Banxin ti feen yamarin fi. ¹⁴ Manga Kirusi mōn yi seene birin tongo naxan yi Ala Batu Banxini nun a fōlōni, xemaan nun gbeti fixena. Nebukadanesari bata yi ne ba Ala Batu Banxini Yerusalen yi, a siga e ra a gbee ala batu banxini Babilōn yi. Manga Kirusi nan e tongo, a yi e so Sesebasari yii, a naxan dōxō yamana kanna ra Isirayila yamanani. ¹⁵ A yi a fala a xa, a naxa, “Seni itoe tongo, i sa e sa Ala Batu Banxini Yerusalen yi. Ala Batu Banxin mōn xa ti a funfuni.” ¹⁶ Na Sesebasari yi fa Ala Batu Banxin beten sa Yerusalen yi. Xabu na waxatini han to, banxin mōn tima, a munma rajan.”

¹⁷ “Iki, xa a rafan mangan ma, muxune xa fe xōnfenna ti Babilōn mangana kedi ramaradeni alogo a xa kolon xa Manga

[†]5:1 Na feen mōn sebexi *Nabi Xage* 1.1 kui e nun *Nabi Sakari* 1.1 kui.

Kirusi yamarin fi nen fa fala Ala Batu Banxin mɔn xa ti Yerusalen yi. Mangan mɔn xa a waxɔn feene fala nxu xa lan feni ito ma.”

Manga Dariyusi a yamarina

6 Nayi, Manga Dariyusi yi fe xɔnfenna yamarin fi lan Babilɔn kedi ramaden ma. ²E yi sa kedi mafilinxina nde to Ekabatana manga taani Mede yamanani, a yi sebexi naxan ma fa fala:

³Manga Kirusi a mangayaan jɛɛ singeni, a yi yamarini ito fi Ala Batu Banxina fe yi Yerusalen yi, a naxa, “Ala Batu Banxin xa ti alogo saraxane xa ba a xa menni, a xa beten sa ki fapi. A xa mate ayi nɔngɔnna yɛ tonge sennin, a yigbona nɔngɔnna yɛ tonge sennin. ⁴Geme gbeen masolixin bilin saxan xa dɔxɔ e nun wudin sanja ma keden. Mangan nan wali saren fima. ⁵Nebukadanesari xema seene nun gbeti fixe seen naxanye tongo Ala Batu Banxini Yerusalen yi, a siga e ra Babilɔn yi, ne mɔn naxetema nen e funfuni Ala Batu Banxini Yerusalen yi, e sa tongo denaxan yi Alaa banxini.”

⁶Nayi, Manga Dariyusi yi a sebe, a naxa, “Baan binna yamana kanna Tate-nayi nun Setara-Bosenayi nun ε tan, e lanfane, yamana kuntigin naxanye dɔxi Efirati baan sogegododen binni, feni ito mi ε matoxi. ⁷ε tin Ala Batu Banxin wanla xa siga yɛɛn na. Yahudiya yamana kanna nun Yahudiya fonne xa Ala Batu Banxin ti a funfuni. ⁸N yamarini ito nan soma e yii, e sa Yahudiya fonne malima kii naxan yi Ala Batu Banxin tideni: Se saren naxanye bama mudun na sa keli Efirati baan sogegododen binni so mangan yii, ne xa so muxuni itoe yii, alogo wanla nama dan. ⁹Naxan fan saraxan daxin na Ala yetagi, Ala Naxan Kore, tura bulanne nun kontonne nun yexɛɛ dine e nun murutun nun fɔxɔn nun man-

paan nun turena alo a yitaxi kii naxan yi Yerusalen saraxaraline xɔn, ε xa ne so e yii na kiini lɔxɔ yo lɔxɔ, ¹⁰alogo e xa saraxa xiri fajine ba Ala xa naxan kore, e yi Ala maxandi mangan nun a diine xa. ¹¹Awa, xa muxu yo falani ito kala, xalanbe keden xa botin a banxini, na kanna yi sɔti a de, a banxin yi kala fefe. ¹²Ala naxan a xinla luxi Yerusalen yi, na Ala xa na kanna halagi naxan na n ma yamarini ito bejin a banxini ito kala, xa a findi mangan na hanma muxu yo. N tan Dariyusi bata yamarini ito fi, a xa liga a kiini.”

¹³Nayi, yamana kanna Tatenayi naxan yi Efirati baan sogegododen binna xun na, e nun Setara-Bosenayi nun e lanfane birin yi na yamarin suxu Manga Dariyusi naxan nafaxi.

Ala Batu Banxin napan feen jaxaxaxana

¹⁴Yahudiya fonne yi nɔ sɔtɔ banxin tideni, alo Nabi Xage nun Yido mamandenna Nabi Sakari a fala kii naxan yi. E yi banxin ti, e yelin, alo Isirayilaa Ala a yamari kii naxan yi e nun Kirusi nun Dariyusi nun Arataserekesi, Perise mangane. ¹⁵Banxin yi rapan Ada kiken xi saxande lɔxɔni, Manga Dariyusi a mangayaan jɛɛ senninden. ¹⁶Isirayila kaane nun saraxaraline nun Lewi bɔnsonna muxune nun muxu suxi dɔnxene yi Ala Batu Banxin nabi sewani. ¹⁷E yi tura kɛme nun konton kɛme firin nun yexɛɛ dii keme naanin ba banxin nasarijan seen na, e nun kɔtɔ fu nun firin Isirayila kaane birin ma yulubi xafari saraxan na, lan Isirayila bɔnsonne yaten ma. ¹⁸E yi saraxaraline fan dɔxɔ lan e yeba kiin ma, e nun Lewi bɔnsonna muxune fata e yitaxun kiin na Yerusalen yi Alaa wanla ra, alo a sebexi Musaa kedin kui kii naxan yi.

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla

¹⁹ Muxun naxanye sa kelixi konyiyani, ne yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla[‡] raba kike singen xi fu nun naaninde lɔxɔni. ²⁰ Saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune bata yi e bode sararjan sanla xili yi, e birin yi sarijan. Lewi bɔnsɔnna muxune yi yexɛɛ diine kɛ raxaba Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra muxu suxi fonne birin xa, e nun e ngaxakeden saraxaraline xa, e nun e tan yetɛn xa. ²¹ Muxun naxanye birin bata yi xete siyane fe saripantarene fɔxɔ ra, e yi Alatala fen, Isirayilaa Ala, ne nun Isirayila kaan naxanye xete sa keli konyiyani, e birin yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseene don e bode xɔn. ²² E Buru Tetaren Sanla[¶] raba sewani xi solofere, bayo Alatala bata Manga Asiriya bɔɔnɛn masara a yi e mali Ala Batu Banxin wanli, Isirayilaa Ala.

Saraxaralina Esirasi

7 Na feene dangu xanbini, Perise mangana Arataserekesi waxatini, Esirasi fan yi fa, Serayaa dii xemena. Asari nan Seraya sɔɔ. Xiliki nan Asari sɔɔ. ² Salun nan Xiliki sɔɔ. Sadɔki nan Salun sɔɔ. Axituba nan Sadɔki sɔɔ. ³ Amari nan Axituba sɔɔ. Asari nan Amari sɔɔ. Merayoti nan Asari sɔɔ. ⁴ Seraxaya nan Merayoti sɔɔ. Yusi nan Seraxaya sɔɔ. Buki nan Yusi sɔɔ. ⁵ Abisuwa nan Buki sɔɔ. Finexasi nan Abisuwa sɔɔ. Eleyasari nan Finexasi sɔɔ. Saraxarali kuntigin Haruna nan Eleyasari sɔɔ. ⁶ Na Esirasi yi siga Babilɔn yi. Sebeli tiin nan yi a ra, naxan yi xaranxi Musaa sariyana fe ma

ki faji, Alatala, Isirayilaa Ala naxan soxi Musa yii. Mangan yi a waxɔn feene birin naba a xa, bayo Alatala, Isirayilaa Ala yi a fɔxɔ ra. ⁷ Isirayila kaana ndee nun Lewi bɔnsɔnna muxuna ndee nun beti baane nun kantan tiine nun walikene Ala Batu Banxini, ne fan birin yi siga Yerusalen yi Manga Arataserekesi a mangayaan jɛɛ solofereden ma. ⁸ Esirasi yi fa Yerusalen yi mangana mangayaan jɛɛ solofereden kike suulunden ma. ⁹ A keli Babilɔn yi kike singen xi singe lɔxɔni, a sa so Yerusalen yi kike suulunden xi singe lɔxɔni, bayo a Ala yi a fɔxɔ ra a fanni. ¹⁰ Esirasi bata yi Alatalaa sariyan xaran feen nun a suxu feen sa a bɔɔnɛni, a yi Isirayila yamaan xaran tɔnne nun sariyane ma.

Manga Arataserekesi a bataxina

¹¹ Manga Arataserekesi bataxini ito nan so Esirasi yii, saraxaraliin nun sebeli tiin naxan yi yamarine nun tɔnne sebema, Alatala naxanye fala lan Isirayila fe ma. Mangan yi falani ito rasiga, a naxa, ¹² “Mangane mangana Arataserekesi naxa saraxaralina Esirasi xa, naxan yi Alaa sariyan kolon naxan kore: ¹³ N bata yamarin so i yii, yamaan naxan birin Isirayila yi, saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun naxanye birin n ma yamanani naxanye waxi siga feni Yerusalen yi, a lu e birin xa siga i fɔxɔ ra. ¹⁴ Mangan nun a kawandi muxu solofere ne nan i rasigaxi Yuda nun Yerusalen yi alogo i xa siga i ya Alaa sariyan na i yii, i menna rakɔɔsi xa na sariyan suxi. ¹⁵ I siga gbetin nun xemaan na mangan nun a kawandi mux-

[‡]6:19 *Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla*: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɛɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔɔɔyaa 12.1-13 kui.

[¶]6:22 *Buru Tetaren Sanla*: Yahudiyane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔɔɔyaa 12.15 kui.

une naxan j̄enigexi e xa ba saraxan na Isirayilaa Ala xa, naxan d̄oxi Yerusalen yi. ¹⁶I m̄on yi siga wure gbeti fixen nun x̄emaan na i na naxan s̄ot̄o Babil̄on yi, e nun j̄enige ma saraxane yamaan nun saraxaraline naxanye bama e Ala Batu Banxin xa Yerusalen yi. ¹⁷Na ma, i n̄e turane nun kontonne nun ȳex̄eene sare n̄en na gbetin na, e nun seen naxanye birin lanma e findi bogise saraxane nun minse saraxane ra, i yi e ba ε Ala Batu Banxin saraxa ganden fari Yerusalen yi. ¹⁸ε nun i ngaxakedenne na naxan nagidi lan gbetin nun x̄ema d̄onxene fe ma, ε na liga, alo ε Ala wama a x̄on kii naxan yi. ¹⁹Seen naxanye so i yii ε Ala Batu Banxin nawali feen na, i fa ne ra Ala Batu Banxini Yerusalen yi. ²⁰I xa gbetin tongo mangana gbeti ramaradeni, i makoon naxan ma naxan lanje se gbet̄eye saren ma, i naxanye rawalima ε Ala Batu Banxini. ²¹N tan Manga Arataserek̄esi bata yamarini ito fi Efirati baan sogegododen binna gbeti ramarane birin ma. Saraxaralina Esirasi, seb̄eli tiin naxan Alaa sariyan xaranma, Ala Naxan Kore, na na naxan yo max̄odin, ε xa a so a yii, ²²han gbeti fixen kilo wuli saxon, murutun kilo wuli tonge saxon, manpaan litiri wuli naanin, turen litiri wuli naanin e nun a na wa f̄ox̄on xasabin naxan x̄on. ²³Ala Naxan Kore, na naxan birin yamarixi, na birin xa liga a kiini kore x̄onna Ala Batu Banxina fe yi, alogo a x̄ol̄on nama godo mangana yamanan nun a muxune ma. ²⁴Nanara, nxu a falama ε xa a ε nama mudun nun muxu dangumat̄ōon saren nasuxu saraxaraline nun Lewi b̄on̄son̄na muxune nun beti baane nun kantan tiine nun Ala Batu Banxi walikene nun Ala Batu Banxini ito muxu yo ra. ²⁵I tan Esirasi, fata i ya Alaa fekolonna ra, a naxan fixi i ma, i xa kitisane d̄ox̄o naxanye kitin se yamaan birin ma Efirati baan sogegododen binni, naxanye birin Alaa sariyan kolon.

Naxanye mi a kolon, i ne xaran a ma. ²⁶Naxan yo mi i ya Alaa sariyan suxu e nun mangana sariyana, na kanna yalagima nen, a faxa, hanma a kedi yamanani, hanma a yiiseene yi ba a yii, hanma a yi sa kasoon na.”

²⁷Tantunna Alatala xa, en benbane Ala, naxan xaxinla fixi mangan ma, a yi binye sifani ito fi Ala Batu Banxin ma Yerusalen yi, ²⁸a yi a hinanna yita n na mangan nun a kawandi muxune nun a kuntigi senbemane birin yetagi! Alatala to yi n senbe soma, n ma Ala, n yi Isirayila kuntigine malan alogo nxu birin xa siga.

Esirasi f̄ox̄rabirane

8 Denbaya xunne nun e f̄ox̄rabirane xinle seb̄exin ni ito ra, naxanye bira n f̄ox̄o ra keli Babil̄on yi Manga Arataserek̄esi waxatini.

²Geris̄omi, Finexasi yixetene ȳe, Daniyeli, Itamara yixetene ȳe, Xatusi, Dawuda yixetene ȳe,

³Sekani a dii xemen Sakari, Parosi yixetene ȳe, e nun muxu keme tonge suulun nan yi a ra naxanye xinle yi seb̄exi, xemene gbansan.

⁴Paxata-Moyaba yixetene ȳe, Seraxayaa dii xemena Eliyehowenayi e nun muxu keme firin, xemene gbansan.

⁵Satu yixetene ȳe, Yaxasiyeli a dii xemen Sekani e nun muxu keme saxon, xemene gbansan.

⁶Adin yixetene ȳe, Yonatan ma dii xemena Ebedi e nun muxu tonge suulun, xemene gbansan.

⁷Elan yixetene ȳe, Atali a dii xemen Yesaya e nun muxu tonge solofere, xemene gbansan.

⁸Sefati yixetene ȳe, Mikeli a dii xemen Sebadiya e nun muxu tongo solomasexe, xemene gbansan.

⁹Yowaba yixetene ȳe, Yexiyeli a dii xemena Abadi e nun muxu keme firin

muxu fu nun solomasexe, xemene gbansan.

¹⁰ Bani yixetene ye, Yosifi a dii xemene Selomiti e nun muxu keme tongo sennin, xemene gbansan.

¹¹ Bebayi yixetene ye, Sakari, Bebayi a dii xemena e nun muxu mǎxǎnən nun solomasexe, xemene gbansan.

¹² Asagada yixetene ye, Hakatan ma dii xemene Yoxanan e nun muxu keme muxu fu, xemene gbansan.

¹³ Adonikami yixetene muxu dǎnxene ye, Elifeleti nun Yeyiyeli nun Semaya, e nun muxu tonge sennin, xemene gbansan.

¹⁴ Bigiwayi yixetene ye, Yutayi nun Sakuru e nun muxu tonge solofere, xemene gbansan.

Xete fena Yerusalen yi

¹⁵ Baan naxan danguma Ahawa taan dexǎn, n yi muxuni itoe malan menni, nxu lu na xi saxan. N yi yamaan nun saraxaraline yee to, koni n mi Lewi bǎnsǎnna muxu yo to e ye. ¹⁶ Nayi, n yi yeeratini itoe xili, Eliyeseri nun Ariyele nun Semaya nun Elanatan nun Yaribi nun Elanatan boden nun Natan nun Sakari nun Mesulan, e nun xaran tiine Yoyaribi nun Elanatan. ¹⁷ N yi e rasiga Manga Yido konni, naxan dǎxi Kasifiya yi, n yi a fala e xa e lanma e xa naxan fala Yido nun a ngaxakedenne xa Ala Batu Banxin walikeen naxanye yi dǎxi Kasifiya yi alogo e xa fa nxu fǎxǎ ra e nxu mali Ala Batu Banxini. ¹⁸ Bayo en ma Ala yi nxu malima, e yi fa Serebi ra nxu xa, xeme xaxilimana Maxali yixetene ye, Isirayilaa diin Lewi mamandenna nde, a tan nun a xunyene nun a dii xemene, e muxu fu nun solomasexe. ¹⁹ E mǎn yi fa Hasabi ra e nun Yesaya Merari yixetene ye, e nun a ngaxakedenne nun a dii xemene, muxu mǎxǎn. ²⁰ E mǎn yi fa Ala Batu Banxin walikeen bǎnsǎn muxuna ndee ra muxu keme firin muxu mǎxǎn. Dawuda nun a kuntigine bata yi na bǎnsǎnna muxune

sugandi naxanye yi walima Lewi bǎnsǎnna muxune fǎxǎ ra, ne birin xinle yi sebexi.

²¹ N yi a fala, a birin xa sunna suxu Ala yetagi Ahawa baan dexǎn, alogo a xa lu nxu xǎn sigatini nxu nun nxǎ diine nun nxǎ seene birin. ²² N yi yagima nen a faladeni mangan xa a xa sofane nun soo ragine bira nxu fǎxǎ ra e yi nxu ratanga nxu yaxune ma kira yi, bayo nxu a fala nen mangan xa, nxu naxa, “Nxǎ Ala muxune birin malima naxanye a fenma, koni a xǎlǎn luma nen muxune ma naxanye e mema a tan na.” ²³ Nxu sunxi na nan ma, nxu yi Ala maxandi, a yi nxu yabi. ²⁴ N yi saraxarali kuntigin muxu fu nun firin sugandi Serebi nun Hasabi e nun e ngaxakedenne, muxu fu. ²⁵ N yi gbeti fixen yatǎ e yee xǎri, e nun xemaan nun seene, mangan naxanye ba e nun a kawandi muxune nun a kuntigine nun Isirayila kaan naxanye birin yi na lan en ma Ala Batu Banxina fe ma. ²⁶ N yi gbeti fixen kilo wuli mǎxǎn so e yii, e nun gbeti fixe seen naxanye yi lanǎe kilo wuli saxan ma e nun xemaan kilo wuli saxan, ²⁷ nun igelengenna xema dǎxin mǎxǎn naxanye yi lanǎe kilo solomasexe ma e nun sula xuruxi goron firin naxanye yi fan alo xemana. ²⁸ N yi a fala e xa, n naxa, “E bata findi Alatala gbeen na, seni itoe fan bata rasarǎn Ala gbeen na. Gbeti fixeni ito nun xemaan findixi jǎnige ma saraxan nan na Alatala xa, en benbane Ala. ²⁹ E liga e yeren ma, e yengi dǎxǎ itoe xǎn ma han e sa e yiliga kuntigine nun Lewi bǎnsǎnna muxune yetagi, e nun Isirayila denbaya xunne Alatala Batu Banxini konkone kui Yerusalen yi.” ³⁰ Saraxaraline nun Lewine yi gbeti fixen nun xemaan nun seene rasuxu naxanye bata yi yiliga alogo e xa rasiga Yerusalen yi en ma Ala Batu Banxini.

³¹ Nxu yi keli Ahawa baan de siga Yerusalen yi kiken xi fu nun firinna ma. En ma Ala yi lu nxu xǎn, a yi nxu ratanga

nxu yaxune nun fe jaxin sifan birin ma kira yi. ³²Nxu to so Yerusalen yi, nxu yi nxu matabu xi saxan. ³³Xi naaninde lɔxɔni, gbetin nun xemaan nun seen naxanye yiliga nxɔ Ala Batu Banxini, ne yi so saraxaraliin Yuriyaa dii xemena Meremoti yii. Finexasi a dii xemena Eleyasari yi a fema e nun Yosabadi a dii xemena Yosuwe e nun Binuwi a dii xemena Nowadi, Lewi bɔnsɔnna muxune. ³⁴E to e birin yate, e yi e yiliga, e yi e birin malanxin binyen xasabin sebe. ³⁵Muxu suxi fonne, naxanye fa sa keli konyiyani, ne yi tura fu nun firin ba saraxa gan daxin na Isirayilaa Ala xa Isirayila kaane birin ma fe ra, e nun konton tonge solomanaanin e nun sennin, e nun yexɛɛ tonge solofere e nun solofere. E mɔn yi kɔtɔ fu nun firin ba yulubi xafari saraxan na. Ne birin saraxa gan daxin na Alatala xa. ³⁶Na xanbi ra, e yi mangana yamarine rali mangan bundɔxɔne ma, e nun Efirati baan sogegododen binna yamana kanne, ne yi yamaan mali lan Ala Batu Banxina feene ma.

Naxalan xɔɓene futu fena

9 Na jan xanbini, kuntigine yi fa n fema, e yi a fala, e naxa, “Isirayila yamaan nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune mi e makuyaxi siya gbetene muxune ra. E fe xɔsixin ligama alo Kanan kaane nun Xitine nun Perisine nun Yebusune nun Amonine nun Moyaba kaane nun Misiran kaane e nun Amordine. ²Bayo, e bata ne dii temene futu e yetɛ xa e nun e dii xemene xa, e bɔnsɔn sarijanxin sunbu e rabilinna siyane muxune ra. Kuntigine nun kiti-sane nan singe na tinxintareyaan ligaxi.”

³N to na mɛ, n yi n ma domani bɔ n ma, n yi n xunsexene nun n de xabene matala, n sunuxin yi dɔxɔ. ⁴Naxanye birin yi gaxuxi Isirayila Alaa falan yɛɛ ra, ne birin yi dɔxi n nabilinni lan na muxune tinxintareyaan ma naxanye sa kelixi

konyiyani. N tan sunuxin yi lu dɔxi han jinbanna saraxa ba waxatini.

⁵Jinbanna saraxa ba waxatini, n yagixin yi keli, n ma dugini bɔxi, n yi n xinbi sin, n yi n yiine ti Alatala, n ma Ala xa, ⁶n yi Ala maxandi, n naxa, “N ma Ala, n yagixi, n mi nɔɛ n xunna rakele i tan n ma Ala yetagi, bayo nxɔ fe jaxin bata gbo ayi nxu xun ma. Nxu yulubine bata te han kore. ⁷Xabu nxu benbane waxatini han to, nxu findixi yulubi rabane nan na, nxɔ yamaan yi haken liga. Nana, nxu tan nun nxɔ mangane nun nxɔ saraxaraline findixi konyine ra manga xɔɓene bun, yengen nun suxun nun halagin nun yagini, alo a kii naxan yi to.

⁸Koni, Alatala, nxɔ Ala, i baxi hinande nxu ra iki, i yi nxu tan ndee lu e nii ra, i yi luden so nxu yii yire sarijanxini, alogo nxɔ Ala xa nxu yɛene rabi, a yi nxu nii yifan nxu ma nxɔ konyiyani. ⁹Hali konyin to nxu ra, i tan nxɔ Ala mi nxu rabɛpinxi nxɔ konyiyani. I bata hinan nxu ra Perise mangan yetagi, i nxu lu nxu nii ra, alogo nxu xa Ala Batu Banxin ti, denaxanye kalaxi nxu yi mɛnne yitɔn, i yi matabuden fi nxu ma Yuda nun Yerusalen yi.

¹⁰Nxɔ Ala, nxu fa nanse fale i xa na xanbi ra? Nxu bata nxu mɛ i ya yamarine ra,

¹¹i bata a fala nxu xa fata nabine ra, i ya walikene, i naxa, ‘E soma yamanan naxan yi, e dɔxɔ a yi, yamana xɔsixin nan na ra na yamananane muxune kewali xɔsixine xɔn, e bata yamanan birin nafe e fe xɔsixine ra. ¹²Nayi, e nama e dii temene fi e dii xemene ma, e nama e dii temene fan fen e dii xemene xa. E nama lanna raso e nun ne tagi, e nama e mali e xa herin sɔtɔ. Nayi, e senben sɔtɔma nen, e yamanan muxune yi donse fajine don, e mɔn yi yamanan lu e diine xa e keen na han habadan!’

¹³Nxɔ Ala, na feene birin nxu sɔtɔxi nen amasɔtɔ nxɔ fe xɔsixine nun nxɔ yulubi jaxine xɔn. Koni, i mi nxu saranxi nxɔ fe jaxine ra alo a yi lan kii naxan yi, i mɔn bata tin nxu xa

lu nxu nii ra. ¹⁴Nxu lan nxu mɔn xa lu i ya yamarine kale ba? Nxu lan nxu xa bira na yamanan muxune fɔxɔ ra naxanye fe xɔsixini? I ya xɔlɔn mi gode nxu ma ba, a yi nxu raxɔri, muxu yo mi lu? ¹⁵Alatala, Isirayilaa Ala, i tinxin, bayo nxu mɔn nxu nii ra to. Nxu tan nan ito ra i yetagi nxu nun nxɔ yulubine, muxu yo mi yi nɔe luyɛ a nii ra i yetagi.”

E yi e siya gbete paxanle kedi

10 Esirasi yi xinbi sinxi waxatin naxan yi Ala Batu Banxin yetagi, a wugama, a Ala maxandima a ti e yulubine ra, Isirayila kaane yi e malan a fema, xemene nun paxanle nun diidine, yamaan birin yi lu wuge. ²Nayi, Yexiyeli a dii xemɛn Sekani Elan xabilani, na yi falan tongo, a yi a fala Esirasi xa, a naxa, “Nxu bata tinxintareyaan liga en ma Ala yɛɛ ra yi, nxu yi paxalan xɔɓene futu, naxanye yi findixi siya gbete muxune ra. Hali na, yigin mɔn Isirayila ma lan na feen ma. ³En na paxanle nun e diine kedi, en layirin xidi en nun Ala tagi, alo n kanna a falaxi kii naxan yi en nun naxanye birin xuruxurunma en ma Alaa yamarine ra. En xa a liga alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ⁴Keli, bayo feni ito i tan nan matoxi. Nxu birama nen i fɔxɔ ra. I wekile, i a liga.”

⁵Nayi, Esirasi yi keli, a yi saraxarali kuntigine nun Lewine nun Isirayila kaane birin nakɔɔ, a baxi naxan falade, e birin xa na liga. E yi e kɔɔ a xa. ⁶Na xanbi ra, Esirasi yi mini Ala Batu Banxini, a yi siga Eliyasibi a dii xemɛn Yehoxanan ma banxini. A to yi menni, a mi donse don, a mi ige min, bayo a yi sunuxi muxu suxi fonne tinxintareyana fe ra.

⁷E yi yamarin nawanga Yuda nun Yerusalen birin yi, naxan yi a falaxi a muxu suxine birin xa e malan Yerusalen yi. ⁸Naxan yo mi fa benun xi saxan, a yiiseene birin nasuxuma nen a ra, a tan

yetɛen yi kedi yamaan yɛ alo kuntigine nun fonne a falaxi kii naxan yi.

⁹Yuda nun Bunyamin xemene yi e malan Yerusalen yi na xi saxanna bun ma. Kike solomasexeden xi mɔxɔɓen nan yi a ra. Yamaan birin yi malanxi yama malandeni Ala Batu Banxin yetagi, e gaxuxin xuruxurunma lan na feen ma, e nun tulena fe ra. ¹⁰Saraxaralina Esirasi yi keli, a naxa, “Ɛ bata tinxintareyaan naba ɛ to paxalan xɔɓene dɔxi, ɛ mɔn yi Isirayila yamaan findi yulubi tongone ra. ¹¹Iki, ɛ ti ɛ yulubine ra Alatala yetagi, ɛ benbane Ala, ɛ yi a sagoon liga! Ɛ masiga yamanan muxune nun paxalan xɔɓene ra.” ¹²Yamaan birin yi yabin ti e xuini texin na, e naxa, “Ɖn! Nxu lanma nen nxu a liga alo i a falaxi kii naxan yi. ¹³Koni yamaan gbo, tule waxatin na a ra. Nxu mi nɔe luyɛ tandeni be, bayo xi keden hanma xi firin wali xa mi ito ra, muxu wuyaxi bata yulubin liga feni ito yi. ¹⁴Nxɔ kuntigine xa lu be yamaan birin xinla ra. Naxanye birin paxalan xɔɓene dɔxi nxɔ taane yi, ne xa fa waxati saxine ma, e nun taan fonne nun taan kitisane, e yi na feen sa a kiini han Ala xɔɔ gbeen yi jan, a makuya en na lan feni ito ma.”

¹⁵Koni, Asaheli a dii xemɛn Yonatan nun Tikiwaa dii xemɛn Yaxasiya yi na feen yenge. Lewi bɔnsɔnna muxuna nde Sabetayi nun Mesulan yi ne mali. ¹⁶Koni muxu suxi fonne yi tin Esirasi a falan ma. Saraxaralina Esirasi yi denbaya xunna ndee sugandi denbaya yɛen ma, e yi e birin xinla fala. E yi dɔxɔ na kike fuden lɔxɔ singen ma alogo e xa na feen mato. ¹⁷Kike singen lɔxɔ singen ma, e yi yelin xemene kitin se naxanye birin paxalan xɔɓene dɔxɔ.

Yulubitɔne

¹⁸Saraxaraline yɛ, naxanye paxalan xɔɓene dɔxɔ, ne nan itoe ra:

Yosadaki a dii xemen Yosuwe nun a xunyene xabilan muxune ye, Maaseya nun Eliyeseri nun Yaribi e nun Gedali.¹⁹ E yi a ragidi a e xa e me e jaxanle ra, e yi kontonna ba yangin saraxan na e yulubina fe ra.

²⁰Imeri xabilani, Xanani nun Sebadiya.

²¹Xarimi xabilani, Maaseya nun Eli nun Semaya nun Yexiyeli e nun Yusiya.

²²Pasaxuri xabilani, Eliyowenayi nun Maaseya nun Yisimayeli nun Nataneli nun Yosabadi e nun Elasa.

²³Lewi bõnsõnna muxune ye, Yosabadi nun Simeyi nun Kelaya naxan mõn xili Kelita e nun Petaxi nun Yuda e nun Eliyeseri.

²⁴Beti baane ye Lewi bõnsõnni, Eliyasibi.

De kantanne ye Lewi bõnsõnni, Salun nun Telemi e nun Yuri.

²⁵Isirayila kaa gbeteeye: Parosi xabilani, Ramiya nun Isiya nun Malakiya nun Miyamin nun Eleyasari nun Malakiya e nun Benaya.

²⁶Elan xabilani, Matani nun Sakari nun Yexiyeli nun Abidi nun Yeremoti e nun Eli.

²⁷Satu xabilani, Eliyowenayi nun Eliyasibi nun Matani nun Yeremoti nun Sabadi e nun Asisa.

²⁸Bebayi xabilani, Yehoxanan nun Xananiya nun Sabayi e nun Atalayi.

²⁹Bani xabilani, Mesulan nun Maluku nun Adaya nun Yasubu nun Seyala e nun Yeremoti.

³⁰Paxata-Moyaba xabilani, Adana nun Kelala nun Benaya nun Maaseya nun Matani nun Besaleli nun Binuwi e nun Manase.

³¹Xarimi xabilani, Eliyeseri nun Yisiya nun Malakiya nun Semaya nun Simeyõn

³²nun Bunyamin nun Maluku e nun Semaraya.

³³Xasun xabilani, Matenayi nun Matata nun Sabadi nun Elifeleti nun Yeremayi nun Manase e nun Simeyi.

³⁴Bani xabilani, Maadayi nun Amirama nun Yuweli ³⁵nun Benaya nun Bedeya nun Keluhi ³⁶nun Waniya nun Meremoti nun Eliyasibi ³⁷nun Matani nun Matenayi nun Yaasu ³⁸nun Bani nun Binuwi nun Simeyi ³⁹nun Selemiya nun Natan nun Adaya ⁴⁰nun Makanadebayi nun Sasayi nun Sarayi ⁴¹nun Asareli nun Selemiya nun Semaraya ⁴²nun Salun nun Amari e nun Yusufu.

⁴³Nebo xabilani, Yeyiyeli nun Mati-tiya nun Sabadi nun Sebina nun Yadayi nun Yoweli e nun Benaya.

⁴⁴Ne birin bata yi jaxalan xõpene dõxõ nun, ndee bata yi diine bari.

Neyemi

Neyemi a Fe Taruxuna

Neyemi findi Yahudiyana nde nan na Esirasi a waxatini. Muxu dinaxin nan yi Neyemi ra. Perisene mangan naxan xili Arataserekesi, na kuntigi kendena nde nan yi Neyemi ra. Neyemi mangan mafan nen alogo a xa tin a siga Yerusalen taani alogo a xa sa feene yiton lan a konna siga feen ma yeen na. A to na li, hali yaxuna ndee to yi katama e xa a yee rati, a kon kaan muxu wuyaxi a mali nen. E yi Yerusalen taan nabilinna yinna ti. Neyemi mon yi Esirasi mali dina sali gbeena nde yi, Esirasi Alaa sariya kitabun xaran naxan yi. Lewine yi lu a yebe yamaan xa alogo e xa a famu, nayi e yi e sobe so Alaa fe yi. Neyemi yi yamanan dɔxɔ kiina nde yebe. A yi taan nabilinna yinna ti sewa sanla raba, a mon yi yamaan nakota sariyan suxu kiin ma.

Neyemi Ala maxandina

1 Xakaliyaa dii xemen Neyemi a falane.

Kisilewi kiken na, Arataserekesi a mangayaan jee mɔxɔpedeni, n yi Suse manga taani. ²Ngaxakedenna Xanani nun muxuna ndee yi fa sa keli Yuda yi. N yi e maxodin Yahudiyane fe ma, yaxune naxanye suxu, e siga e ra konyiyani, e jepene mon yi xete Yerusalen yi, e nun lan Yerusalen ma fe ma. ³E yi n yabi, e naxa, “Suxu muxun naxanye lu e nii ra, na ndee bata fa dɔxɔ Yuda yamanani, koni e yigitegexi, e yagixi. Yerusalen taan nabilinna yinne yirena ndee bata bira, teen yi taan so deene birin gan.”

⁴N to na falane me, n yi dɔxɔ, n wuga, n yi sunu xi wuyaxi, n yi sun, n yi Ala maxandi, Ala Naxan Kore, ⁵n naxa,

“Alatala, Ala Naxan Kore, naxan gbo, a magaxu, i tan naxan i ya layirin nun i ya hinanna luma i xanuntenne xa naxanye i ya yamarine suxuma, ⁶i tuli mati, i yi i yeen ti n na, i yi i ya walikena maxandi xuiin name. N ni i maxandima waxatini ito yi i ya walikene xa, Isirayila kaane, kɛɛn nun yanyin na, n yi n ti Isirayila kaane yulubine ra bayo nxu bata yulubin liga i ra nxu nun n ma denbayana, nxu bata yulubin liga. ⁷Nxu bata fe paxin liga i ra, nxu mi i ya yamarine nun i ya tonne nun i ya sariyane suxi i naxanye so i ya walikene Musa yii. ⁸I ya falana fe xa rabira i ma, i naxan so i ya walikene Musa yii, i naxa, ‘E na tinxintareyaan naba waxatin naxan yi, n na e raxuyama ayi nen siyane ye. ⁹Koni, xa e xete n ma, xa e n ma yamarine suxu, e yi e liga, nayi, hali e sa bɔxɔ xɔnna danna ra, n sa fama e ra nen yireni n denaxan sugandixi alogo n xinla xa lu na.’ ⁸ ¹⁰I ya walikene nun i ya yamaan nan e ra, i naxanye xunbaxi i senbe gbeeni. ¹¹Marigina, i tuli mati n tan, i ya walikena maxandi xuiin na, e nun i ya walikene naxanye sewaxi gaxuma i xinla yee ra! N ma feene rasɔɔya to, n tan i ya walikena, i yi a liga xemeni ito xa kininkinin n ma n na siga a yetagi.”

Na waxatini, n tan nan yi yengi saxi mangan minseene xɔn ma.

Neyemi Yerusalen yi

2 Nisan kiken na, Arataserekesi a mangayaan jee mɔxɔpedeni, manpaan yi dɔxi mangan yetagi, n yi a tongo, n yi a so mangan yii. N yi sunuxi a yetagi, naxan jɔxɔn munma yi liga n na singen. ²Mangan yi a fala n xa, a naxa, “I yetagini fɔrɔxi nanfera? Anu, i mi furaxi. Waxatina nde bɔje rafɔren ni ito ra.” N yi gaxu han, ³koni n yi mangan yabi, n naxa, “Mangan xa lu a nii ra habadan! N yetagini fɔrɔxi nen bayo n benbane

^{§1:9} Na feen sebexi Sariyane 30.1-5 kui.

gaburune sa taan naxan yi, menna birin bata halagi, teen yi na taan so deene birin gan.”⁴ Mangan yi a fala n xa, a naxa, “Nanse xoli i ma, n xa a liga i xa?” N yi Ala maxandi naxan kore,⁵ n yi mangan yabi, n naxa, “Xa mangan tin, xa n tan i ya walikeen nafan i ma, n nasiga Yuda yamanani. N benbane gaburune sa taan naxan yi, n mon xa sa na ti.”⁶ Manganaxanla yi dxi a fema, mangan yi n maxodin, a naxa, “I ya sigatiin buma han waxatin mundun yi, i xeten waxatin mundun yi?” Mangan yi tin n xa siga, nayi n yi n xete waxatin fala a xa.⁷ N mon yi a fala mangan xa, n naxa, “Xa mangan tinne, a xa kedine so n yii siga Efirati baan sogegododen binna yamana kanne ma, alogo e xa a lu n dangu siga han Yuda yi,⁸ i mon yi kedi keden so n yii Asafi xa, naxan mangana fotonne kantanna, alogo a xa xalanbe wudine so n yii, n sa yire makantanxin deene ti Ala Batu Banxin dexon, e nun taan yinne nun n sa luma banxin naxan kui.” Mangan yi ne so n yii, bayo Ala yi n xon.

⁹ N yi siga yamana kanne fema naxanye yi Efirati baan sogegododen binni, n yi mangana kedin so e yii. Mangan bata yi sofa kuntigine nun soo ragine bira n foxo ra.¹⁰ Sanbalata, Horoni kaan nun Amonina nde Tobiya, a walikeen to na me, e yi xolo kati a nanfera muxuna nde fama a fa Isirayila kaane mali.

Neyemi yi yinne mato

¹¹ N yi so Yerusalen yi, n yi xi saxan ti na.¹² Nayi, nxu nun muxuna ndee yi keli kreen na, n mi a fala muxe xa n ma Ala bata yi naxan yita n na a n xa a liga Yerusalen xa. N keden peen nan yi dxi sofanla fari.¹³ N yi mini Lanbanna so deen na ke tagini siga Sube Magaxuxi Tigin nun Neje deen binna ra, n yi lu Yerusalen taan nabilinna yinne matoe. N yi taan yinna to kalaxi, a yire wuyaxi yi biraxi, teen bata yi deene gan nun.¹⁴ N

yi dangu Tigin so deen nun mangana ige ramaraden dexon, koni n ma soon mi a dangude soto.¹⁵ N yi te xuden xon kreen na, n siga taan yinne matoe Kediron lanbanna binni. Na xanbi ra, n mon yi so Lanbanna so deen na, n xete na kii nin.

¹⁶ Taan kuntigine mi yi a kolon n yi sigaxi denaxan yi e nun n yi naxan ligama. Han na waxatini, n munna yi sese fala Yahudiyane nun saraxaraline nun taa kanne nun kuntigine nun tide kan gbete ye xa.¹⁷ Nayi, n yi a fala e xa, n naxa, “E bata a to en tiron naxan yi iki! Yerusalen bata kala, teen bata a so deene gan! E fa, en fa Yerusalen taan nabilinna yinne ti. Nayi, en mi fa yagima soton.”¹⁸ N yi a yeba e xa Ala n mali kii naxan yi, e nun mangan falan naxan ti n xa. E yi a fala, e naxa, “En siga, en sa taan ti!” Nayi, e yi e bode senbe so na wali fajina fe yi.

¹⁹ Horoni kaan Sanbalata nun Amonin Tobiya a kuntigin nun Arabun Gesen to na me, e yi nxu magele, e yi nxu rapaxu. E yi a fala, e naxa, “E nanse ligama ito ra? E murutema mangan nan xili ma ba?”²⁰ N yi e yabi, n naxa, “Ala non fima nen nxu ma, Ala Naxan Kore. Nxu tan, a walikene, nxu kelima nen, nxu yi a ti. Koni e tan, e mi kee soton taani ito yi, e mi sariya se be, e fe mi fa rabirama muxe ma Yerusalen taani!”

Yerusalen yinne yitonna

3 Saraxarali kuntigina Eliyasibi nun a ngaxakeden saraxaraline yi keli walideni. E mon yi Yexeene So Deni ton. E yi a rasarijan, e yi a deene ti a ma. E yi taan yinna ti siga han sangansoon naxan yi xili keme, e yi na rasarijan. E mon yi taan yinna ti siga han Xananeli Sangansona.² Yeriko kaane fan yi walima menna dexon, e nun Sakuru, Yimiri a dii xemena.³ Sena kaane yi taan so deni ton denaxan xili Yexe So Dena. E de wudine ti, e deene sa e ma e nun e balan

wurene. ⁴Yuriyaa dii xemen Meremoti fan yi walima na yiren dexɔn, Hakɔsi mamandenna. Bereki a dii xemen Mesulan fan yi walima na yiren dexɔn Mesesabele mamandenna, e nun Banahaa dii xemen Sadɔki. ⁵Tekowa taan muxune fan yi walima na dexɔn ma. Anu, taan muxu gbeene tondi wale nen walike kuntigine yamarin bun.

⁶Yoyadaa dii xemen Paseya nun Besodiyaa dii xemen Mesulan yi De Fonni tɔn. E yi a deen wudine ti, e yi a balan wurene sa. ⁷Gabayon kaan Melatiya fan yi yinna yirena nde yitɔnma na dexɔn ma, e nun Meronoti kaan Yadon nun Gabayon kaa gbeteye nun Misipa kaane. E birin yi walima yamana kanna nan bun Efirati baan sogegododen binni. ⁸Xarahaa dii xemen Yusiyeli fan yi yinna yirena nde yitɔnma na dexɔn e nun Xananiya, latikɔnɔn nafalana nde.

E yi siga wale han Yerusalen yinna yigbo yirena. ⁹Xuru a dii xemen Refaya fan yi yirena nde yitɔnma na dexɔn, Yerusalen bɔxɔn fɔxɔ kedenna yirena nde kuntigina. ¹⁰Xarumafaa dii xemen Yedaya fan yi walima a banxin yetagi, Xasabaneyaa dii xemen Xatusi fan yi yinna yirena nde yitɔnma na dexɔn. ¹¹Xarimi a dii xemen Malakiya nun Paxata-Moyabaa dii xemen Xasubu fan yi walima yire gbeteye yi siga han sangansoon naxan xili Buru Gandena. ¹²Haloxesi a dii xemen Salun nun a dii temene fan yi yinna yirena nde yitɔnma na dexɔn, Yerusalen bɔxɔn fɔxɔ kedenna yirena nde kuntigina.

¹³Xanun nun Sanowa kaane yi Lanbanna So Deni tɔn. E yi a deen wudine ti, e yi a balan wurene sa. E mɔn yi nɔngɔnna ye wuli keden fan yitɔn taan yinni, siga han Xuruse Nepe Dena. ¹⁴Rekabu a dii xemen Malakiya, Beti-Hakeremi kuntigin yi Xuruse Nepe Deni tɔn. A yi a deen wudine ti, a yi a balan wurene sa. ¹⁵Kola-Xose a dii xemen

Salun, Misipa kuntigin yi Tigi Deni tɔn, a yi a ti, a yi a xunna soon so a xun na, a yi a deen wudine ti, a yi a balan wurene sa. A mɔn yi taan yinni tɔn Selaxa ige ramarden dexɔn, denaxan mangana nakɔn fema, siga han tedene, denaxan sigama Dawudaa Taani.

¹⁶Dɔnxen na, Asabuku a dii xemen Neyemi, Beti-Suru fɔxɔ kedenna kanna yi siga yinni tɔnɔ Dawudaa gaburun binni siga han ige malanden binna, siga han mangana sofane banxina. ¹⁷A xanbi ra, Lewi bɔnsɔnna muxune yi walima Bani a dii xemen Rexun bun ma. Hasabi, Keyila fɔxɔ kedenna kuntigin fan yi taan yinni tɔnma a dingirani. ¹⁸A ngaxakedenne fan yi walima a xanbi ra, Xenadadaa dii xemen Bawayi, Keyila fɔxɔ kedenna bonna kuntigin bun. ¹⁹Misipa kuntigin Yosuwe a dii xemena Eseri fan yi yire gbetɛ yitɔn, keli yenge so seene malan banxin yetagi, siga han denaxan xili Songenna.

²⁰Sabayi a dii xemen Baruku fan yi yire gbetɛ yitɔn a xanbi ra, keli Songenna ma siga han saraxarali kuntigina Eliyasibi a banxin de ra. ²¹Yuriyaa dii xemen Meremoti, Hakɔsi mamandenna fan yi yire gbetɛ yitɔn a xanbi ra, keli Eliyasibi a banxin so deen ma siga han a danna. ²²Saraxaraliin naxanye sa keli Yerusalen rabilinne yi, ne fan yi walima men xanbi ra. ²³Ne fan xanbi ra, Bunyamin nun Xasubu yi walima menni e banxine yetagi. Ananiyaa dii xemen Maaseyaa dii xemena Asari fan yi walima menni ne xanbi ra a banxin dexɔn ma. ²⁴Xenadadaa dii xemen Binuwi fan yi yire gbetɛ yitɔn na xanbi ra, keli Asari a banxin ma siga han yinna songenna nde.

²⁵Yusayi a dii xemen Palala fan yi walima na yinna songenna yetagi e nun sanganso kuyen manga banxin yetagi kantani tiine sansanna dexɔn. Parosi a dii xemen Pedaya fan yi walima a xanbi

ra. ²⁶ Ala Batu Banxin walikeen naxanye yi dɔxi Ofeli geyaan ma, ne fan yi siga yinni tɔnɔe han sangansoon songenna ma, deen naxan xili Ige So Dena sogegododen binni. ²⁷ Tekowa kaane fan yi yinna yire gbete yitɔn ne xanbi ra, keli sangansoon songenna ma siga han Ofeli yinna.

²⁸ Deen naxan yi xili Soona, saraxaraline fan yi walima na faxan na e banxine yetagi. ²⁹ Imeri a dii xemen Sadɔki yi walima e xanbi ra a banxin yetagi. A xanbi ra, Sekani a dii xemen Semaya fan yi walima menni, naxan yi deen kantanma naxan yi xili Sogeteden So Dena. ³⁰ E xanbi ra, Selemiyaa dii xemen Xananiya nun Salafaa dii xemen senninden Xanun yi menni, ne fan yi yire gbete yitɔn yinna ma. Bereki a dii xemen Mesulan fan yi ne xanbi ra, a banxin yetagi.

³¹ A xanbi ra, xema wanla Malakiya fan yi walima menni, siga han Ala Batu Banxin walikene nun yulane banxina Mifikadi deen yetagi, siga han sangansoon naxan sa yinna songenna ma. ³² Xema wanla bonne nun yulane fan yi yinni tɔn keli sangansoon songenna ma siga han Yexeeene So Dena.

Yaxune yi wa wanla kala feni

³³ Sanbalata to a me a nxu mɔn yinna tima, a yi xɔlɔ han! A yi Yahudiyane magele. ³⁴ A yi a fala a ngaxakedenne nun Samari kaa sofane yee xɔri, a naxa, “Yahudiya fangatareni itoe nanse ligama? En tinɔe e xa na liga ba? E nɔe saraxan be ba? E a rapanɔe to ba? E mɔn nɔe geme maluxunxine ramine ba naxanye benden nun se ganxine bun ma?” ³⁵ Amonina nde Tobiya yi a dexɔn ma, na yi a fala, a naxa, “Hali e ti, xa xulumasena nde sigan ti a fari, e geme yinna birin kalama nen!”

³⁶ Nayi, n yi Ala maxandi, n naxa, “Nxɔ Ala, i tuli mati nxu ra, amasɔɔ nxu yaxune bata nxu rapaxu! I marayabin naxete e ma, i yi e rasiga konyiyani. ³⁷ I nama dija e hakene ma, e yulubine nama ba i yetagi, amasɔɔ e bata yinna ti muxune makonbi.”

³⁸ Nxu yinni tɔn na kii nin han a yiteyaan tagi taan nabilinni. Yamaan yi na wanla suxu e sɔbeen na.

4 Koni, Sanbalata nun Tobiya nun Arabune nun Amonine nun Asadodi kaane to a me a Yerusalen rabilinna yinna ti feen sigama yeen na, e nun a muxune bata yi a yire biraxine yitɔn fɔlɔ, e yi xɔlɔ kati. ² E lan a ma a e birin xa sa Yerusalen yenge, e na kala.

³ Nayi, nxu bata nxɔ Ala maxandi, nxu yi kantan tiine dɔxɔ kɔeen nun yanyin na alogo e xa nxu ratanga e ma. ⁴ Anu, Yuda kaane yi a falama nen, e naxa, “Nxɔ walikene senben bata jan, geme biraxine maxali daxin mɔn gbo, nxu mi nɔe yinna tiye.” ⁵ Nxu yaxune yi a falama nen, e naxa, “Yahudiyane mi a kolonɔe, e mi a famunɔe han en yi so e tagi, en yi e faxa, en yi e wanli kala.” ⁶ Anu, Yahudiyan naxanye yi dɔxi nxu yaxune rabilinni, ne fa nen, e fa nxu rakolon na feen ma han dɔxɔna ma fu, e naxa, “E fa en yengema nen sa keli yiren birin yi.” ⁷ Nanara, n yi muxuna ndee dɔxɔ yinna xanbirane yi denaxanye so naxun, n yi yamanan muxune dɔxɔ bɔnsɔn yeen ma, e silanfanne nun tanbane nun xanle ra e yii. ^{**} ⁸ N to e ti kiin mato, n yi falan ti taan fonne nun kitisane xa e nun yamaan naxan birin yi na, n naxa, “E nama gaxu en yaxune yee ra. A xa rabira e ma fa fala Margin senben gbo, a magaxu. E yengen so e ngaxakedenne nun e dii xemene nun e dii temene nun e jaxanle nun e dɔxɔdene xa.”

** 4:7 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

⁹Nxu yaxune yi a me fa fala nxu bata rakolon, a Ala bata e fe nataxin kala. Nxu birin yi xete yinni, birin yi sa a wanla de suxu. ¹⁰Keli na lɔxɔn ma, n ma walikene fɔxɔ kedenna nan yi fa walima, fɔxɔ kedenna yi tanbane nun ye masansan wure lefane nun silanfanne nun xanle suxu e yii, e yi e tagi xidi. Kuntigine yi Yuda kaane birin makantanma, ¹¹naxanye yi yinna tima. Naxanye yi goronne maxalima hanma, e yi goronne kui sa, ne yi walima e yii kedenne nan na, e yi yenge so seen suxu e yii kedenna ra. ¹²Naxanye yi a tima, ne birin ma silanfanne yi xidixi e tagi nen, e yi walima na kii nin. Xemen naxan yi xɔtaan fema, na yi biraxi n fɔxɔ ra. ¹³N yi a fala fonne nun kitisane nun yamaan dɔnxen xa, n naxa, “Wanla gbo, wulani kuya, en bata xuya ayi yinna xuntagi, en bata masiga en bode ra. ¹⁴Ɛ nɛma dɛdɛ, xa ɛ xɔtaan fe xuiin mɛ, ɛ malan nxu fema. En ma Ala yengen soma nen en xa.” ¹⁵Nxu siga wanla ma na kii nin, tanban suxi yamaan fɔxɔ kedenna yii keli subaxan ma han sarene yi mini kore. ¹⁶Na waxatini, n mɔn yi a fala yamaan xa, n naxa, “Xɛmɛne birin xa xi Yerusalen yi e nun a walikena, en kantanna ti kɔɛen na, en yi wali yanyin na.” ¹⁷Nxu mi yi nxɔ dugine bama mume, n tan ba, ngaxakedenne ba, n ma walikene ba, muxun naxanye yi n kantanma ba, birin ma yenge so seen nun a min igen nan tun yi suxi a yii.

Neyemi yi yiigelitɔne mali

5 Lɔxɔna nde, yamanan xɛmena ndee nun e naxanle yi e mawuga e ngaxakeden Yahudiyane fari, ²ndee naxa, “Nxu nun nxɔ dii xɛmɛne nun nxɔ dii tɛmɛne wuya. Nxu wama nen nxu xa balon sɔtɔ alogo nxu xa nxu dege, nxu lu nxu nii ra.” ³Ndee fan yi a fala, e naxa,

“Nxu bata nxɔ xɛene nun nxɔ manpa binle^{††} nun nxɔ banxine dɔxɔ tolimani alogo nxu xa balon sɔtɔ fitina kameni.”

⁴Gbeteye fan naxa, “Nxu bata gbetin tongo donla ra nxɔ xɛene nun nxɔ manpa binle xun yi, alogo nxu xa mudun fi naxan lan a so mangan yii. ⁵Anu, nxu nun nxu ngaxakedenne birin keden, nxɔ dii xɛmɛne luxi nen alo e gbeene, koni a mato nxu nxɔ dii xɛmɛne nun nxɔ dii tɛmɛne matima konyine ra, nxɔ dii tɛmɛ wuyaxiye bata findi konyine ra, nafulu mi nxu yii, nxɔ xɛene nun nxɔ manpa binle mɔn bata findi muxu gbeteye gbeen na.”

⁶N to e mawuga xuiin mɛ, n yi xɔlɔ han! ⁷N yi a ragidi n xa taan muxu gbeene nun kitisane maxadi, n yi a fala e xa, n naxa, “Ɛ tɔnɔn fenma ɛ ngaxakedenne ra nanfera!” N yi malan gbeen maxili e fe ra. ⁸N mɔn yi a fala e xa, n naxa, “En bata en ngaxakeden Yahudiyane xun ba, naxanye yi saraxi siya gbetene xɔn konyine ra. Iki, ɛ tan yetɛen nan fa ɛ ngaxakeden Yahudiyane matima e Yahudiya bodene ma.” E mi fala sɔtɔ e naxan tiye, e yi e dundu. ⁹N mɔn yi a fala, n naxa, “Ɛ naxan ligama, na mi fan. Ɛ mi nɔɛ sigan tiye Ala yeɛ ra yi gaxuni ba, alogo siya gbeteye nama en nayelevu, en yaxune? ¹⁰N tan fan nun ngaxakedenne nun n ma walikene, nxu fan muxune doli nen gbetin nun donseni. Nayi, e lanma e xa naxan naxete, en nama na maxili. ¹¹Ɛ sa e xɛene raxete e ma to yeteni, e nun e manpa binle nun e oliwi binle nun e banxine. Ɛ nama tɔnɔ maxili e ra gbetin nun murutun nun minseen nun turen fari.” ¹²E yi yabin ti, e naxa, “Nxu e raxetema e ma nen, nxu mi fa sese maxɔdinma e ma, i naxan falaxi nxu na liga.”

^{††}5:3 Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

Nayi, n yi saraxaraline xili, alogo e xa e kolo e yee xori. ¹³ Na xanbi ra, n yi n ma doma gbeen lenbeni maxa, n yi a fala, n naxa, “Ala xa muxune birin yimaxa na kiini naxanye na e fala xuiin kala, a yi e bɔɔ e denbayane nun e seene yi, alogo e yiigenla xa lu!” Yamaan birin yi Alatala tantun, e yi sɔnxɔ, e naxa, “Ala xa na liga, amina!” Dɔnxen na, yamaan yi a falan suxu.

¹⁴ Xabu n dɔxɔ lɔxɔni yamana kanna ra Yahudiyane xun na Yuda yamanani, xabu Manga Arataserekesi a mangayaan jee mɔxɔjedena han jee tonge saxan e nun firindena, n tan nun ngaxakedenne nxu mi sese ba mudun na naxan soma yamana kanna yii. ¹⁵ Yamana kanna naxanye dangu n tan yee ra, ne yi donseene nun manpane rasuxuma nen yamaan na e nun gbeti gbanan tonge naanin. Hali yamana kanna xoyine yi yamaan tɔrɔma. Koni, n tan to yi gaxuxi Ala yee ra, n mi na sifan liga. ¹⁶ Koni, n tan yeteen wali nen taan yinna tideni, n mi xee yo sara n yete xa, anu n ma walikene birin yi yinna tiin fari. ¹⁷ Anu, muxu keme tonge suulun nan yi e degema n konni Yahudiyane nun kuntigine ye, ba muxune ra naxanye yi fama sa keli yamanan nabilinna siya gbetene ye. ¹⁸ Ninge keden nun yexee yebaxi sennin nan yi faxama n xa lɔxɔ yo lɔxɔ e nun tɔxena ndee. Xi fu yo xi fu, manpa fapi gbegbe yi rafalama n xa nen. Koni, hali na, n mi mudun maxili n tan yamana kanna xa, bayo wanla yi xɔdɔxɔ yamaan ma.

¹⁹ N ma Ala, n ma fe xa rabira i ma, i fan n na bayo n bata wali fapin ke yamaan xa.

Yaxune mɔn yi fa e xili ma

6 Sanbalata nun Tobiya nun Arabun Gesen nun nxu yaxun bonne yi a me a n mɔn bata taan yinna ti, a dede mi fa kalaxi. Na waxatini, n munma yi deene ti singen. ² Sanbalata nun Gesen yi xerane

rafa a faladeni n xa, e naxa, “Fa en fa en bode to Kefirimi yi Ono lanbanni.” E bata yi a ragidi a e xa fe jaxin liga n na. ³ Koni, n yi e yabi, n naxa, “Wanla n yii han! N mi nɔe sigɛ. Nanfera wanla xa rati be, n sigɛ e fema?” ⁴ E na xeraan nafa n ma dɔxɔna ma naanin, n fan yi e yabi na kii kedenni. ⁵ Sanbalata mɔn yi a walikéen nasiga na fala kedenna ra a suulundeni, kedii rabixin yi suxi naxan yi. ⁶ Ito nan yi sebexi a kui, a naxa, “Siya gbetene ito nan falama, anu Gesen fan a falama, a jɔndin na a ra, e naxa a i tan nun i ngaxakeden Yahudiyane waxi murute feni. I taan yinna tima na nan ma. A luxi alo i waxi findi feni Yahudiyane mangan nan na. ⁷ I yeteen bata nabine dɔxɔ alogo e xa i ya fe fala Yerusalen yi fa fala a i bata findi mangan na Yuda yi. Perise mangan mi buma na medeni. Nayi, fa en fa batu.” ⁸ N yi a yabi, n naxa, “Muxe mi na falane tima. Nɔndi mi i ya falane ra! I tan nan tun ne mirixi, i yi e fala!” ⁹ Na muxune birin yi wama nxu ragaxu feen nin, e naxa, “E senben janma nen, e mi wanla rajanma.” Koni, n yi Ala maxandi, n naxa, “Ala, iki, n senbe so.”

¹⁰ N yi sigɛ Delayaa dii xemen Semaya konni, Mehetabeli mamandenna, bayo a mi yi nɔe fe n konni. A yi a fala n xa, a naxa, “En birin xa sigɛ Yire Sarijanxini Ala Batu Banxin kui, en sa a deene balan en xun ma, amasɔtɔ i yaxune fama nen i xili ma, e fama kɔeen nan na i faxadeni.” ¹¹ N yi a yabi, n naxa, “Na muxu mi n tan na naxan a gima! N tan muxu sifan nɔe soe Ala Batu Banxini ba, n lu n nii ra? N mi soma Ala Batu Banxini n luxundeni!” ¹² N yi a kolon fa fala a mi yi Alaa falan xan nalima n ma. Koni, a yi na falama n xa nen, amasɔtɔ Sanbalata nun Tobiya bata yi a saranna fi alogo a xa fa falan ti n xa na kiini. ¹³ A na liga nen alogo n xa gaxu a yee ra, n yi a maxadi xuiin suxu, n yi yulubin tongo. Nayi, e yi nɔe n xili kale nen, n yi yagi.

¹⁴N ma Ala, Tobiya nun Sanbalata naxan ligama n na, na xa rabira i ma, e nun nabi jaxanla Nowadi nun nabiin bonna naxanye kata n magaxudeni.

¹⁵Taan yinna yi rapan Elulu kiken xi mɔxɔɓen nun suulunde lɔxɔni, xi tonge suulun e nun firinna bun. ¹⁶Nxu yaxune to a me, e nun siyaan naxanye birin yi nxu rabilinxi, ne yi gaxu, e yi yagi e to a to a wanla bata yi rapan alo nxɔ Ala sagoon kii naxan yi.

¹⁷Na waxatine yi, Yuda muxu gbeene yi bataxine sebema Tobiya ma waxatin birin, Tobiya fan yi e yabima. ¹⁸Yuda kaan wuyaxi bata yi e kɔlɔ a xa, amasɔɔ Sekani bitanna nan yi a ra, Araa dii xemena, e nun a dii xemena Yehoxanan bata yi Mesulan ma dii temen tongo, Bereki a dii xemena. ¹⁹E yeteen yi a xili fapin fala n yee xɔri, e yi n ma falane rali a ma. Tobiya fan yi kedine rasigama al-ogo a xa n magaxu.

Yerusalen makantan fena

7 Taan yinna to yelin tiye, n yi a deene ti a ma, kantan tiine nun beti baane nun Lewi bɔnsɔnna muxune yi ti e wanle ra. ²N yi Yerusalen kuntigiyaan taxu ngaxakedenna Xanani ra e nun Xananiya, Yerusalen yire makantanxin kuntigina. Lannaya muxu gbeen nan yi Xananiya ra, e nun Ala yeeragaxu muxuna dangu bonne ra. ³N yi a fala e xa, n naxa, “Yerusalen deene mi rabima fɔ sogen na te, a mɔn balanma nen wurene ra jinbanna ra benun kantan tiine xa siga. Yerusalen kaane yi ti kantan tideni, ndee yi siga taan kantan tidene yi, bonne yi lu e konne kantanɓe.”

⁴Taan yi gbo, koni yamaan mi yi wuya, banxine fan munma yi jɔxɔ yiti singen. ⁵N ma Ala yi a sa n bɔɓeni a n xa fonne malan e nun kitisane nun yamaan birin alogo n xa muxune yate. N yi bɔnsɔn kedina nde to, muxun naxanye singe

xete sa keli konyiyani, n yi ito to sebexi na ma:

Esirasi 2.1-70

⁶Babilɔn mangan Nebukadanesari siga muxun naxanye ra konyiyani, ne wuyaxi yi xete Yerusalen nun Yuda yi, birin yi siga a taa yi. ⁷E yi xete e nun Sorobabeli nun Yosuwe nun Neyemi nun Asari nun Raamiya nun Naxamani nun Marodoke nun Bilisan nun Misipereti nun Bigiwayi nun Nexun e nun Banaha.

Isirayila yamaan xemene yaten ni i ra:

⁸Parosi xabilani, muxu wuli firin muxu keme muxu tonge solofere e nun firin.

⁹Sefati xabilani, muxu keme saxan muxu tonge solofere muxu firin.

¹⁰Ara xabilani, muxu keme sennin muxu tonge suulun e nun firin.

¹¹Paxata-Moyaba xabilani, Yosuwe nun Yowaba yixetene ye, muxu wuli firin keme solomasexe muxu fu nun solomasexe.

¹²Elan xabilani, muxu wuli keden muxu keme firin muxu tonge suulun e nun naanin.

¹³Satu xabilani, muxu keme solomasexe muxu tonge naanin e nun suulun.

¹⁴Sakayi xabilani, muxu keme solofere muxu tonge sennin.

¹⁵Binuwi xabilani, muxu keme sennin muxu tonge naanin e nun solomasexe.

¹⁶Bebayi xabilani, muxu keme sennin muxu mɔxɔɓen nun solomasexe.

¹⁷Asagada xabilani, muxu wuli firin muxu keme saxan muxu mɔxɔɓen nun firin.

¹⁸Adonikami xabilani, muxu keme sennin muxu tonge sennin e nun solofere.

¹⁹Bigiwayi xabilani, muxu wuli firin muxu tonge sennin e nun solofere.

²⁰ Adin xabilani, muxu keme sennin muxu tonge suulun e nun suulun.

²¹ Ateri xabilani, Xesekiya yixetene ye, muxu tonge solomanaanin muxu solomasexe.

²² Xasun xabilani, muxu keme saxan muxu mǝxǝnən nun solomasexe.

²³ Besayi xabilani, muxu keme saxan muxu mǝxǝnən nun naanin.

²⁴ Xarifi xabilani, muxu keme muxu fu nun firin.

²⁵ Gabayon kaane ye, muxu tonge solomanaanin muxu suulun.

²⁶ Betelemi kaane nun Netofa kaane ye, muxu keme muxu tonge solomasexe muxu solomasexe.

²⁷ Anatǝti kaane ye, muxu keme muxu mǝxǝnən nun solomasexe.

²⁸ Beti-Asamaweti kaane ye, muxu tonge naanin muxu firin.

²⁹ Kiriya-Yeyarin kaane nun Kefira kaane nun Beroti kaane ye, muxu keme solofere muxu tonge naanin muxu saxan.

³⁰ Rama kaane nun Geba kaane ye, muxu keme sennin muxu mǝxǝnən nun keden.

³¹ Mikimasi kaane ye, muxu keme muxu mǝxǝnən nun firin.

³² Beteli kaane nun Ayi kaane ye, muxu keme muxu mǝxǝnən nun saxan.

³³ Nebo bonna muxune ye, muxu tonge suulun muxu firin.

³⁴ Elan bonne xabilan muxune ye, muxu wuli keden muxu keme firin muxu tonge suulun e nun naanin.

³⁵ Xarimi xabilani, muxu keme saxan muxu mǝxǝn.

³⁶ Yeriko kaane ye, muxu keme saxan muxu tonge naanin e nun suulun.

³⁷ Lodi kaane nun Xadidi kaane nun Ono kaane ye, muxu keme solofere muxu mǝxǝnən nun keden.

³⁸ Sena kaane ye, muxu wuli saxan muxu keme solomanaanin muxu tonge saxan.

³⁹ Saraxaraline ye:

Yedaya xabilani Yosuwe a denbayani, muxu keme solomanaanin muxu tonge solofere muxu saxan.

⁴⁰ Imeri xabilani, muxu wuli keden muxu tonge suulun muxu firin.

⁴¹ Pasaxuri xabilani, muxu wuli keden muxu keme firin muxu tonge naanin e nun solofere.

⁴² Xarimi xabilani, muxu wuli keden muxu fu nun solofere.

⁴³ Lewi bǝnsǝnna muxune ye:

Yosuwe xabilani, Kadamile nun Hodawi yixetene ye, muxu tonge solofere e nun naanin.

⁴⁴ Beti baane:

Asafi xabilani, muxu keme muxu tonge naanin e nun solomasexe.

⁴⁵ Kantan muxune:

Salun nun Ateri nun Talamǝn nun Akubu nun Xatita nun Sobayi yixetene ye, muxu keme muxu tonge saxan e nun solomasexe.

⁴⁶ Ala Batu Banxin walikene:

E benbane nan itoe ra: Sixa nun Xasufa nun Tabayoti nun ⁴⁷ Kerosi nun Siya nun Padon nun ⁴⁸ Lebana nun Xagaba nun Salamayi nun ⁴⁹ Xanan nun Gideli nun Gaxara nun ⁵⁰ Reyaya nun Resin nun Nekoda nun ⁵¹ Gasami nun Yusa nun Paseya nun ⁵² Besayi nun Meyunin nun Nefusin nun ⁵³ Bakabuku nun Xakufa nun Xaraxuru nun ⁵⁴ Basaliti nun Mexida nun Xarasa nun ⁵⁵ Barakosi nun Sisera nun Tama nun ⁵⁶ Nesixa e nun Xatifa.

⁵⁷ Sulemani a walikene yixetene ye: Sotayi nun Sofereti nun Perida nun ⁵⁸ Yaala nun Darakon nun Gideli nun ⁵⁹ Sefati nun Xatili nun Pokereti-Hasebayin nun Amǝn.

⁶⁰ Ala Batu Banxin walikene birin malanxina e nun Sulemani a walikene: muxu keme saxan muxu tonge solomanaanin muxu firin.

⁶¹ Muxuni itoe nan keli Tela-Mela nun Tela-Harasa nun Kerubu-Adan nun Imeri

taane yi, koni ne mi e xabilane kolon naxan a yite fa fala Isirayila kaan nan e ra:

⁶² Delaya nun Tobiya nun Nekoda yixetene ye, muxu keme sennin muxu tonge naanin e nun firin.

⁶³ Saraxaralina ndee yi na: Xobaya nun Hakosi nun Barasilayi yixetene. Barasilayi bata Galadi kaan Barasilayi a dii temen dɔxɔ, na nan xili te a xun ma.

⁶⁴ E yi kata e xabilane fendeni bɔnsɔn kedine kui, koni e mi e to. E yi e ba saraxarali wanla ra.

⁶⁵ Yamana kanna yi yamarin fi a muxu yo nama se saripanxine don e ye han saraxaralina nde yi sɔtɔ naxan masensen ti seene rawale, Yurima nun Tumin.‡

⁶⁶ Yamaan birin malanxina, muxu wuli tonge naanin muxu wuli firin muxu keme saxan muxu tonge sennin.

⁶⁷ E walike xemene nun e walike jaxanle mi yi ne ye, ne muxu wuli solofere muxu keme saxan tonge saxan e nun solofere nan yi a ra. Beti ba xemene nun a jaxanle, muxu keme firin tonge naanin e nun suulun yi e ye. ⁶⁸ Nɔgɔmen keme naanin tonge saxan e nun suulun, sofanla wuli sennin keme solofere e nun mɔxɔne fan yi na.

⁶⁹ Denbaya xun wuyaxi seene fi nen wanla fe yi. Yamana kanna yi xemaan kilo solomasexe e nun a tagi nun igelengen tonge suulun e nun saraxarali doamaan keme suulun tonge saxan fi wanla fe yi. ⁷⁰ Denbaya xunne yi xemaan kilo keme kilo tonge solofere nun gbeti fixen kilo wuli keden kilo keme ba. ⁷¹ Isirayila yamaan muxu dɔnxene yi xemaan kilo keme tonge solofere nun gbeti fixen kilo wuli keden ba e nun saraxarali doamaan tonge sennin e nun solofere.

⁷² Saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun kantani tiine nun beti baane

nun Ala Batu Banxin walikene nun Isirayila yamaan birin yi dɔxɔ e taane yi.

Esirasi yi sariyan xaran yamani

Jeen kike soloferedena a liye, Isirayila kaane birin bata yi dɔxɔ e taane yi.

8 Yamaan birin yi e malan yama mandeni Ige Deen na alo muxu keddenna. E yi a fala sebeli tiina Esirasi xa a xa fa Musaa sariya kedin na, Alatala sariyan naxan yamari Isirayila kaane ma. ² Saraxaralina Esirasi yi fa sariya kedin na yamaan birin yetagi, xemene nun jaxanle, naxanye birin yi nɔe falan famunje e naxan mema. Kike solofereden xi singen nan yi a ra.

³ Keli xɔtɔnni han yanyi tagini, Esirasi na sariya kedin xaranma yamaan yetagi Ige Deen na, xemene nun jaxanle nun naxanye birin yi a famuma. Yamaan birin yi tuli matixi sariya kedin xaran xuiin na. ⁴ Sebeli tiina Esirasi yi tixi wudi gbingbinna nan fari, naxan yi rafalaxi na feen ma. Matitiya nun Sema nun Anaya nun Yuriya nun Xiliki nun Maaseya yi tixi a fema a yifanna ma. Pedaya nun Mikayeli nun Malakiya nun Xasun nun Xasabadana nun Sakari nun Mesulan tixi a komenna ma. ⁵ Esirasi yi kedin nabi yamaan birin yetagi, a tixi e birin xun ma, a to kedin nabi, yamaan birin yi keli. ⁶ Esirasi yi Alatala tantun, Ala naxan gbo, yamaan yi lu e yiine yite kore, e yi a yabi, e naxa, “Amina! Amina!” Nayi, e birin yi e xinbi sin, e yetagine yi lan bɔxɔn ma, e yi Alatala batu. ⁷ Lewi bɔnsɔnna muxune, Yosuwe nun Bani nun Serebi nun Yamin nun Akubu nun Sabetayi nun Hodiya nun Maaseya nun Kelita nun Asari nun Yosabadi nun Xanan nun Pelaya, ne yi lu yamaan tixin xaranje sariyan ma. ⁸ Ne yi lu Alaa sariya kedin xaranje yamaan xa,

‡7:65 *Yurima nun Tumin* masensen ti seene fe sebexi Xɔrɔyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

e lu a yebe e xa alogo e birin xa na a famunpe.

⁹Nayi, yamana kannu Neyemi nun Esirasi naxan yi saraxaraliyaan nun sebeli tiini, e nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye yi yamaan xaranma, ne yi a fala yamaan xa, e naxa, “Lɔxɔni ito bata rasarijan Alatala xa, e Ala. E nama lu sunuxi, e lu wuge.” Bayo yamaan birin yi wugama nen, e nema yi sariya kedin xaran xuiin namema. ¹⁰Neyemi yi a fala e xa, a naxa, “E sa donse fapin don, e yi minse fapin min, e siga ndee ra muxune xa se mi naxanye yii, amasɔto to lɔxɔn bata findi lɔxɔ saripnanxin na en Marigin xa. E nama e yete rasunu, bayo Alatalaa sewan nan findixi e senben na.” ¹¹Lewi bɔnsɔnna muxune yi yamaan birin masabari, e naxa, “E sabari, amasɔto to lɔxɔn saripnan, e nama e yete rasunu!”

¹²Yamaan birin yi siga e degeden nun e mindeni. Se mi yi naxanye yii, e yi ndee so ne yii. E lu sewa gbeeni, bayo e bata yi falane famu naxanye yebe e xa.

Bubu Kui Sanla

¹³Na xɔtɔn bode, Isirayila denbaya xunne nun saraxaraline nun Lewine birin yi e malan sebeli tiina Esirasi fema alogo e xa sariya falane rame. ¹⁴Alatala sariya kedin naxan so Musa yii, a yi sebexi na kui fa fala, Isirayila kaane yi lanma e lu bubune kui Bubu Kui Sanla waxatini jɛɛn kike solofereden na. ¹⁵E lan e yi na rali birin ma e taane yi e nun Yerusalen yi, e naxa, “E mini geya yireni, e fa Oliwi bili yii taa kui xiine nun burrunna xiine nun miriti bili yiine nun tugu yiine nun wudi yii pingixine ra alogo e xa fa Bubu Kui Sanla raba alo a sebexi kii naxan yi.”^{¶¶} ¹⁶Nayi, Isirayila yamaan yi mini, e siga jɔxɔnde fendeni, alogo e xa fa Bubu Kui Sanla raba e banxine

de ra hanma e sansanne kui, hanma Ala Batu Banxin sansanne kui, e nun yama malandene yi Ige Deɛn nun Efirami Deɛn na. ¹⁷Muxun naxanye birin yi malanxi na, naxanye yi faxi sa keli konyiyani, ne birin yi bubune ti, e dɔxɔ e bubune yi. Keli Nunu a dii xemen Yosuwe a waxatin ma han na waxatini, Isirayila kaane munna yi na fe sifan liga singen, sewa gbeen yi lu e tagi.

¹⁸E lu Alaa sariya kedin xaranpe lɔxɔ yo lɔxɔ keli xi singen ma han lɔxɔ dɔnxena. E yi sanla raba xi solofere, yamaan yi e malan xi solomasexedeni, alo sariyana a falaxi kii naxan yi.

E yi e ti e yulubin na

9 Kiken xi mɔxɔɔɛde lɔxɔni, Isirayila kaane yi e malan, e sun, e kasa benbeli dugine ragodo e ma, e burunburrunna sa e xunne yi sunu taxamasenne ra. ²Naxanye yi findixi Isirayila kaane ra, ne yi e masiga xɔɔɛne ra, e yi e ti e yulubine ra e nun e benbane gbeene. ³E to keli, e ti, e yi Alatala, e Alaa sariya kedin xaran waxati xunkuye. Yanyin na, e yi e xinbi sin Alatala yetagi, e Ala, e mɔn yi e ti e yulubine ra han waxati xunkuye. ⁴Lewi bɔnsɔnna muxuna ndee yi keli, e te gbingbinna fari, Yosuwe nun Bani nun Kadamile nun Sebanaha nun Bunni nun Serebi nun Bani nun Kenani. Ne yi e xuini te Alatala ma, e Ala. ⁵Lewi bɔnsɔnna muxune, Yosuwe nun Kadamile nun Bani nun Xasabaneya nun Serebi nun Hodiya nun Sebanaha nun Petaxi yi a fala, e naxa, “E keli, en Alatala, en ma Ala tantun habadan han habadan!”

E yi Ala maxandi, e naxa, “Nxu i xili binyen tantunma, tantunna naxan dangu binyen nun tantunna birin na!

⁶I tan nan keden pe Alatala ra,

^{¶¶}8:15 *Bubu Kui Sanla* fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

i tan naxan ariyanna nun kore xonna nun sarene birin daxi,
 i ɓɔxɔ xonna nun a yi seene birin da,
 e nun baane nun e yi seene birin.
 I yi niin bira niimaseene birin yi,
 malekane birin e xinbi sinma i tan nan bun.
 7 I tan Marigina Alatala,
 i tan nan Iburama sugandi,
 i yi a ramini Yuru taani Babilɔn yamanani,
 i yi a xili sa, Iburahima.
 8 I yi a to a denkeleyaxi i ma a ɓɔɓeni,
 i yi layirin xidi e tagi
 a i xa Kanan kaane nun Xitine nun Amorine
 nun Perisine nun Yebusune
 nun Girigasane yamanan so a ɓɔnsɔnna yii.
 I de xuiin nakamali nen bayo i tinxin.”
 9 “I nxu benbane jaxankatan to nen Misiran yi,
 i yi e gbelegbele xuiin mɛ Gbala Baan de.
 10 I yi taxamasenne nun kabanako feene yita Firawona
 nun a walikene nun a yamanan muxune birin na.
 Amasɔɔ i a kolon
 e nxu benbane suxu kii naxan yi wasoni.
 I yi xinla ɔɔɔ naxan gbo han to.
 11 I yi baa igeni taxun e yɛɛ ra,
 e yi baani gidi a yixaren na,
 koni i tilin igen nadin nen
 e sagatan muxune xun ma alo gemena igen xonna ma.
 12 I yi kundaan ti e yɛɛ ra yanyin na,
 i yi tɛ dɛgen ti e yɛɛ ra kɔɛen na
 naxan yi kirani yalanma e yɛɛ ra.
 13 I godo nen keli kore,
 i falan ti e xa Sinayi geyaan fari.
 I yi i gelene fala e xa naxanye tinxin,
 e nun jɔɔndin sariyan nun tɔnne
 nun yamarin naxanye fan.

14 Fata i ya walikɛɛn Musa ra,
 i yi i ya Matabu Lɔxɔ sarijanxin nun
 i ya yamarine nun sariyane nun tɔnne
 yita e ra.

15 Kamen to e suxu,
 i yi donseen nagodo e ma keli kore.
 Min xɔnla to e suxu,
 i yi igen namini fanyeni,
 i yi a fala e xa a e xa so yamanani
 i kɔlɔ naxan so fe ra e benbane yii.
 16 Koni nxu benbane murute nen wasoni,
 e mi i ya yamarine suxu.
 17 E mi tin e suxe,
 e jinan i ya kabanako feene xɔn
 i naxanye liga e xa,
 e yi e ɓɔɓeni xɔɔɔɔ e muruteni,
 e yi a nata
 a e xa yɛɛrati gbete sugandi,
 e xete e konyiyani Misiran yi.^{§§}
 Koni i tan mi i mɛ e ra.

Ala nan i tan na
 naxan muxune mafeluma e yulubine ra.
 I dija, i kininkinin,
 i mi xɔlɔn xulɛn,
 i ya hinanna gbo.

18 E yi jinge di sawura wure daxin nafala
 e yete xa,
 e naxa, ‘En ma Ala nan ito ra,
 naxan en naminixi Misiran yi.’
 E yi fala jaxine ti i ma.

19 Koni i ya kininkinin gbeeni,
 i mi e rabɛjin tonbonni.
 Kundaan lu nen e yɛɛ ra kiraan xɔn
 yanyin na,
 tɛ dɛgen yi lu e yɛɛ ra kɔɛen na.

20 I yi i ya Nii fajin naso e yi
 alogo a xa e xaran,
 i yi i ya Manna donseen* so e yii,
 e nun igena,
 min xɔnla to e suxu.

21 I yi i yengi dɔxɔ e xɔn ma
 tonbonni jɛɛ tonge naanin,
 sese mi dasa e ma,

§§9:17 Yatene 14.4

*9:20 *Manna donsena* a fe mato Xɔɔɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

e dugine mi kala,
 e sanne mi kusin.
²²I yamanane nun siyane so nen e yii,
 i yi e rabilinna yamanane birin sa e
 sagoni.
 E yi Xesibon mangan Sixon ma yamanan
 tongo e gbeen na,
 e nun Ogo a yamanana, Basan mangana.
²³I yi e diine rawuya ayi
 alo sarene kore xonna ma,
 i yi e raso yamanani, i kol
 e benbane xa denaxan ma fe yi.
²⁴E yixetene yi so menni,
 e doxo na yamanani,
 i yi na yamanan muxune rayagi e yetagi,
 Kanan kaane, i yi e sa e sagoni,
 e mangane nun e yamanan muxune,
 alogo e xa e raba e waxonna ra.
²⁵E yi taa makantanxine tongo
 e nun boxo fajina,
 e yi banxine tongo
 naxanye yi rafexi se fajin sifan birin na,
 e nun xopinne nun manpa binle
 nun oliwi binle nun wudi bogila
 wuyaxine,
 e yi e don, e yi lugo, e yi gbo,
 e yi lu heri gbeeni.”
²⁶“Koni, e keli nen
 e yi murute i xili ma.
 E yi e xun xanbi so i ya sariyane yi,
 e yi nabine faxa,
 naxanye yi e mabandunma i ma,
 e yi Ala rayelefu gbeene ti.
²⁷Nayi, i yi e sa e yaxune sagoni,
 ne yi e toro.
 Koni e naxankatan waxatini,
 e xui ramini nen i ma,
 i yi e xuiin name kore xonna ma,
 i yi e yabi i ya kininkinin gbeeni,
 i yi e xunba muxune fi e ma,
 naxanye e ba e yaxune yii.
²⁸Koni, e xoroyaan soto nen tun,
 e mon yi fe naxine liga folo i yee ra.
 Nayi, i yi e rabenin e yaxune yii,
 e yi e no.
 Koni, e mon yi e xui ramini i ma,

i yi e xuiin name kore xonna ma
 i ya kininkinin gbeeni,
 i mon yi e rakisi sanja ma wuyaxi.
²⁹I yi e mabandun i ya sariyan ma,
 koni e yi findi wasodene ra,
 e mi e tuli mati i ya yamarine ra.
 E yi yulubin liga
 e i ya kiti saxine kala,
 anu naxan na e suxu,
 na kanna nii rakisin soto ma nen e xon.
 E yi murute,
 e tonidi e tuli matiye i tan na.
³⁰I ti nen e bun ma jee wuyaxi,
 i yi e rakolon i ya Nii Saripanxin na
 nabine xon,
 koni e mi e tuli mati.
 Nayi, i yi e sa e yamana gbete ye sagoni.
³¹I ya kininkinin gbeeni,
 i mi e raxori, i mi e rabenin,
 bayo Ala dijaxi kininkininxin nan i tan
 na.”
³²“Iki, nxo Ala, Ala gbeena,
 senbemana, i tan naxan magaxu,
 i tan naxan i ya layirin nakamalima
 i ya hinanni,
 fe xolen naxanye nxu sotoxi,
 e nun nxo mangane nun nxo nabine
 nun nxo saraxaraline nun nxu benbane
 nun yamaan birin,
 i nama ne yate fe fuune ra,
 sa folo Asiriya mangane waxatin ma han
 to.
³³Feen naxanye birin nxu sotoxi,
 i tan tinxin ne birin yi,
 bayo i ya lannayaan yita nen,
 koni nxu tan fe naxin nan liga.
³⁴Nxo mangane nun nxo kuntigine
 nun nxo saraxaraline
 nun nxu benbane mi i ya sariyane suxu,
 e mi i ya yamarine suxu,
 e nun i ya maxadi xuine,
 i yi naxanye falama e xa.
³⁵E yi e yamanani
 waxatin naxan yi heri gbeeni
 i naxan so e yii,
 yamana sabatixi gbeeni

i naxan sa e sagoni,
 e mi i batu,
 e mi xete e kewali jaxine fɔxɔ ra.
³⁶To, nxu bata findi konyine ra
 yamanani
 i naxan so nxu benbane yii
 alog e xa balo na bogiseene nun a se
 fajine ra.
³⁷A seene bata findi mangane gbeene ra
 i nxu saxi naxanye sagoni
 masɔtɔ nxu yulubine xɔn.
 Nxu nun nxɔ xuruseene bata lu e sagoni,
 nxu lu jaxankata gbeeni.”

Sariyan suxu fena yamaan xɔn

10 “Amasɔtɔ na feene birin xɔn, nxu
 tan Isirayila kaane bata lan feni
 ito ma, nxu yi a sebe, nxɔ kuntigine nun
 Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye nxu ye,
 e nun nxɔ saraxaraline yi e yii fɔxɔn sa a
 ma.”

²Muxun naxanye e yii fɔxɔn sa a
 ma, ne xinle ni itoe ra: Yamana kanna
 Neyemi, Xakaliyaa diina e nun Sedeki
 nun ³Seraya nun Asari nun Yeremi
 nun ⁴Pasaxuri nun Amari nun Malakiya
 nun ⁵Xatusi nun Sebanaha nun Maluku
 nun ⁶Xarimi nun Meremoti nun Abadi
 nun ⁷Daniyelɪ nun Gineton nun Baruku
 nun ⁸Mesulan nun Abiya nun Miyamin
 nun ⁹Maasiya nun Biligayi nun Semaya.
 Saraxaraline nan yi ne ra.

¹⁰Lewine ye:

Asani a dii xemene Yosuwe nun Xe-
 nadadaa diine Binuwi nun Kadamile
¹¹e nun e ngaxakedenne: Sebanaha nun
 Hodiya nun Kelita nun Pelaya nun Xanan
¹²nun Mika nun Rexobo nun Hasabi
¹³nun Sakuru nun Serebi nun Sebanaha
¹⁴nun Hodiya nun Bani nun Beninu.

¹⁵Yamaan kuntigine ye: Parosi nun
 Paxata-Moyaba nun Elan nun Satu nun
 Bani nun ¹⁶Bunni nun Asagada nun Be-
 bayi nun ¹⁷Adoniya nun Bigiwayi nun
 Adin nun ¹⁸Ateri nun Xesekiya nun
 Asuru nun ¹⁹Hodiya nun Xasun nun

Besayi nun ²⁰Xarifi nun Anatɔti nun
 Nebayi nun ²¹Magapiyasi nun Mesulan
 nun Xesiri nun ²²Mesesabele nun Sadɔki
 nun Yaduwa nun ²³Pelati nun Xanan
 nun Anaya nun ²⁴Hoseya nun Xananiya
 nun Xasubu nun ²⁵Haloxesi nun Pilixa
 nun Sobeki nun ²⁶Rexun nun Xasabana
 nun Maaseya nun ²⁷Axiya nun Xanan
 nun Anan nun ²⁸Maluku nun Xarimi nun
 Banaha.

²⁹Yamaan dɔnxɛn birin yi sa e fari,
 saraxaraline nun Lewine nun taan de
 kantanne nun beti baane nun Ala Batu
 Banxin walikene nun muxun naxanye
 birin xete nxu rabilinna siyane fɔxɔ ra,
 e bira Alaa sariyan fɔxɔ ra, e yi e mali, e
 jaxanle nun e dii xemene nun e dii temen
 naxanye birin yi nɔɛ feen famunje. ³⁰E
 birin yi sa e ngaxakedenne fari, e kuntig-
 ine. E yi e kolɔ a e xa Alaa sariyan suxu, a
 walikeen Musa naxan nalixi nxu ma, nxu
 yi nxu Marigina Alatalaa sariyane nun
 yamarine birin suxu. ³¹Nxu bata yi de
 xuiin tongo a nxu nama nxɔ dii temene
 fi siya gbetene ma naxanye dɔxi nxɔ ya-
 manani, nxu mɔn mi e dii temene ton-
 goma jaxanle ra nxɔ dii xemene xa. ³²Na
 muxune yulane na fa Matabu Lɔxɔni
 hanma lɔxɔ saripanxine yi, nxu nama yu-
 laya se yo sara ne ma hanma donseene.
 Nxu yi bɔxɔn fan lu a yi a matabu jɛɛ
 soloferedeni, nxu mi xɛen bima na jɛɛn
 na, nxu donle fan nakala ayi.

³³Nxu bata sariyan sa fa fala nxu xa
 gbeti fixen garamu naanin fi jɛɛ yo jɛɛ,
 a findi nxɔ Ala Batu Banxin nawali seen
 na. ³⁴A xa findi buru rasaripanxin saren
 na, e nun bogise saraxane nun saraxa
 gan daxine nun saraxan naxanye bama
 Matabu Lɔxɔne ma e nun kike nenen
 sanle hanma sali lɔxɔ gbeteeye ma. A tan
 nan mɔn findima saraxa gbeteeye saren
 na saraxa saripanxine nun yulubi xafari
 saraxane ra Isirayila xa, e nun wanle
 birin en ma Ala Batu Banxini.

³⁵Nxu tan saraxaraline nun Lewine nun yamaan bata masensenna ti alogo a xa kolon muxune lanma e xa fa yegen na waxatin naxan yi Ala Batu Banxini denbaya yeen ma jee yo jee alogo a xa gan Alatalaa saraxa gandeni, en ma Ala, alo a sebexi kii naxan yi sariyani. ³⁶Nxu bata de xuiin tongo a nxu xa fa nxo bɔxɔn bogise singene nun wudi bogi singene ra Alatala Batu Banxini, ³⁷nxu yi fa nxo dii singene nun nxo xuruseene dii singene ra Ala yetagi, alo sariyana a falaxi kii naxan yi. Nxu fa nxo jingene dii singene nun yexene nun siine dii singene ra Ala Batu Banxini. Nxu yi e so saraxaraline yii naxanye walima Ala Batu Banxini. ³⁸Nxu mɔn yi siga nxo sansi singene ra saraxaraline xɔn Ala Batu Banxin se ramaradeni, e nun bogise saraxane nun wudi bogine nun manpa nenɛn nun turena. Bɔxɔn bogiseene yaganna yi findi Lewine gbeen na. E tan nan yati e rasuxuma taane birin yi nxu denaxanye bima. ³⁹Harunaa yixetena nde luma nen Lewine fɔxɔ ra e nema sigɛ yaganne tongodeni waxatin naxan yi. Lewine yi na yaganna dɔxɔde fuden xali Ala Batu Banxin gbeti ramaradeni. ⁴⁰Isirayila kaane nun Lewine sigama nen e murutune nun manpa nenene nun turen yaganne ra Ala Batu Banxin se ramaradeni, yire saripanxin goronne denaxan yi, Ala Batu Banxin saraxaraline nun de kantanne nun beti baane fan luma menna nin.

Na kiini, en mi en ma Ala Batu Banxin nabepinma.

Yuda kaan naxanye fa dɔxɔ Yerusalen yi

11 Yamana kanne yi fa dɔxɔ Yerusalen yi. Yamaan dɔnxɛn yi masensenna ti alogo muxu fu ye, muxu keden xa fa dɔxɔ Yerusalen yi, taa rasaripanxina. Muxu fu ye, muxu solomanaanin nɔɛ luyɛ nen e kon taane yi. ²Yamaan yi barika bira na muxune

xa naxanye birin tin e xa fa dɔxɔ Yerusalen yi.

³Yamana kanni itoe nan fa dɔxɔ Yerusalen yi, koni Isirayila kaana ndee nun saraxaraline nun Lewine nun Ala Batu Banxin walikene nun Sulemani a banxin walikene denbayane, ne yi lu e taani Yuda yi, birin yi lu a kon yi.

Taruxune Singen 9.3-17

⁴Yuda kaana ndee nun Bunyamin kaana ndee fa dɔxɔ nen Yerusalen yi.

Yuda bɔnsɔnna muxune ye: Ataya. Yusiya nan Ataya sɔtɔ. Sakari nan Yusiya sɔtɔ. Amari nan Sakari sɔtɔ. Sefati nan Amari sɔtɔ. Mahalaleli nan Sefati sɔtɔ. Peresi xabilani. ⁵Maaseya fan fata Yuda bɔnsɔnna nan na. Baruku nan Maaseya sɔtɔ. Kola-Xose nan Baruku sɔtɔ. Xasaya nan Kola-Xose sɔtɔ. Adaya nan Xasaya sɔtɔ. Yoyaribi nan Adaya sɔtɔ. Sakari nan Yoyaribi sɔtɔ. Silo xabilani. ⁶Peresi yixetɛn naxanye yi dɔxi Yerusalen yi, sofa kendene: muxu keme naanin muxu tonge sennin e nun solomasexɛ.

⁷Bunyamin bɔnsɔnna muxune ye: Salu. Mesulan nan Salu sɔtɔ. Yowedi nan Mesulan sɔtɔ. Pedaya nan Yowedi sɔtɔ. Kolaya nan Pedaya sɔtɔ. Maaseya nan Kolaya sɔtɔ. Itiyeli nan Maaseya sɔtɔ. Yesaya nan Itiyeli sɔtɔ. ⁸Salu nun a fɔxɔrabirane nan yi a ra, Gabayi nun Salayi. Xemene gbansanna, muxu keme solomanaanin muxu mɔxɔjɛn nun solomasexɛ nan yi Yerusalen yi Bunyamin bɔnsɔnna muxune ra. ⁹Sikiri a diin Yoweli nan yi e sofa kuntigin na, Hasenuwaa dii xemɛn Yuda nan yi taan kuntigi firinden na.

¹⁰Saraxaraline ye: Yoyaribi a dii xemɛn Yedaya nun Yakin nun ¹¹Xiliki a diin Seraya. Mesulan nan Xiliki sɔtɔ. Sadɔki nan Mesulan sɔtɔ. Merayoti nan Sadɔki sɔtɔ. Axituba nan Merayoti sɔtɔ. Axituba yi findixi Ala Batu Banxin kuntigin nan na. ¹²Ne nun e walikene yi muxu

keme solomasexe muxu m̄x̄ɔ̄ɔ̄n̄n̄ nun firin nan xun na naxanye yi walima Ala Batu Banxini. Yeroxamaa diina Adaya yi findixi denbaya xunna nan na. Pelaliya nan Yeroxama s̄ɔ̄ɔ̄. Amasi nan Pelaliya s̄ɔ̄ɔ̄. Sakari nan Amasi s̄ɔ̄ɔ̄. Pasaxuri nan Sakari s̄ɔ̄ɔ̄. Malakiya nan Pasaxuri s̄ɔ̄ɔ̄. ¹³Adaya nun a ngaxakedenne, muxu keme firin muxu tonge naanin e nun firinna findi denbaya xunne nan na. Asareli a diina Amasasayi fan findi kuntigin nan na. Axasayi nan Asareli s̄ɔ̄ɔ̄. Mesilim̄ɔ̄ti nan Axasayi s̄ɔ̄ɔ̄. Imeri nan Mesilemoti s̄ɔ̄ɔ̄. ¹⁴Sofa kenden muxu keme muxu m̄x̄ɔ̄ɔ̄n̄n̄ nun solomasexe nan yi Amasasayi nun a ngaxakedenne ye. Hagedolimi a diin Sabadiyeli nan yi e yamaan xunna ra.

¹⁵Lewi b̄n̄s̄ɔ̄n̄na muxune ye: Xasubu a diin Semaya. Asirikami nan Xasubu s̄ɔ̄ɔ̄. Hasabi nan Asirikami s̄ɔ̄ɔ̄. Bunni nan Hasabi s̄ɔ̄ɔ̄. ¹⁶Sabetayi nun Yosabadi Lewi kuntigine ye, ne nan yi wanle kema naxanye yi Ala Batu Banxin fari ma. ¹⁷Mikaa diin Matani fan yi na. Sabidi nan Mika s̄ɔ̄ɔ̄. Asafi nan Sabidi s̄ɔ̄ɔ̄. Asafi nan yi barika bira betin bama sali waxatini. Bakabukiya fan yi na naxan yi findixi kuntigi firinden na a ngaxakedenne ye, e nun Samuwaa diina Abada, Galali mamandenna, Yedutun tolobitana. ¹⁸E birin malanxina, Lewi b̄n̄s̄ɔ̄n̄na muxune, muxu keme firin muxu tonge solomasexe e nun naanin nan yi taa saripanxini.

¹⁹De kantanne ye: Akubu nun Talam̄ɔ̄n̄ nun e ngaxakedenne naxanye yi deene kantanma, muxu keme muxu tonge solofere e nun firin.

²⁰Isirayila kaa d̄ɔ̄n̄x̄ene, saraxaraline nun Lewi b̄n̄s̄ɔ̄n̄na muxune, ne yi d̄ɔ̄xi Yuda taane nin e benbane b̄ɔ̄x̄ɔ̄ne yi. ²¹Ala Batu Banxin walikene yi d̄ɔ̄xi Ofeli geyaan nan fari. Sixa nun Gisipa nan yi e kuntigine ra.

²²Bani a diin Yusi nan yi Lewine xun na Yerusalen yi. Hasabi nan Bani s̄ɔ̄ɔ̄. Matani nan Hasabi s̄ɔ̄ɔ̄. Mika nan Matani s̄ɔ̄ɔ̄ Asafi b̄n̄s̄ɔ̄n̄ni. Asafi yixetene yi findixi Ala Batu Banxin beti baane nan na. ²³Beti baane yi mangana yamarin nan bun e nun sariyana lan l̄ɔ̄ɔ̄ yo l̄ɔ̄ɔ̄ betin ma. ²⁴Mesesabele a diin Petaxi, Yudaa diin Sera yixetene ye, na nan yi Isirayila yamaan xunna ra Perise mangan dex̄ɔ̄n̄.

Yahudiyane Yerusalen fari ma

²⁵Yuda b̄n̄s̄ɔ̄n̄na muxuna ndee yi sa d̄ɔ̄ɔ̄ banxidene nun taadine yi: Kiriyati-Aruba nun Dibon nun Yekabaseli nun e rabilinne taane yi, ²⁶e nun Yosuwe nun Molada nun Beti-Peleti taane nun ²⁷Xasari-Suwali nun Beriseba nun e rabilinne taane, ²⁸e nun Sikilaga nun Mekona nun a rabilinna taane yi, ²⁹e nun En-Rim̄ɔ̄n̄ nun Sora nun Yaramuti taane nun ³⁰Sanowa nun Adulan nun e rabilinne taane nun Lakisi nun a x̄ene nun Aseka taan nun a banxidene. Nana, e yi d̄ɔ̄xi Beriseba yi siga han Hin̄ɔ̄n̄ lanbanna.

³¹Bunyamin b̄n̄s̄ɔ̄n̄na muxun naxanye sa keli Geba yi, ne yi d̄ɔ̄xi Mikimasi nun Aya nun Beteli taane nun e rabilinne nun ³²Anat̄ɔ̄ti nun Nobi nun Ananiya nun ³³Xasori nun Rama nun Gitayin nun ³⁴Xadidi nun Seboyin nun Nebalati nun ³⁵Lodi nun Ono taane nun Yirawanle Lanbanna nin.

³⁶Yuda yamanan Lewi b̄n̄s̄ɔ̄n̄na muxuna ndee yi d̄ɔ̄xi Bunyamin yamanan nin.

Saraxaraline nun Lewi b̄n̄s̄ɔ̄n̄na

12 Saraxaralini itoe nun Lewi b̄n̄s̄ɔ̄n̄na muxuni itoe nun Selatili a diin Sorobabeli nun Yosuwe nan xete sa keli konyiyani yamana gbete yi: Seraya nun Yeremi nun Esirasi nun ²Amari nun Maluku nun Xatusi ³nun Sekani

nun Rexun nun Meremoti ⁴nun Yido
nun Gineton nun Abiya ⁵nun Miyamin
nun Maadiya nun Biliga ⁶nun Semaya
nun Yoyaribi nun Yedaya ⁷nun Salu nun
Amoki nun Xiliki nun Yedaya. Xemeni
itoe nun e ngaxakedenne nan findi
saraxarali kuntigine ra Yosuwe waxatini.

⁸Lewi bõnsõna muxune nan yi itoe
ra: Yosuwe nun Binuwi nun Kadamile
nun Serebi nun Yuda nun Matani.
Matani nun a muxune nan yi barika
bira betine bama. ⁹E ngaxakedenne Bak-
abukiya nun Yunni yi tixi e yetagi Ala
batu waxatini.

Saraxarali kuntigine yixetene

¹⁰Yosuwe yi Yoyakin sõtɔ, Yoyakin yi
Eliyasibi sõtɔ, Eliyasibi yi Yoyada sõtɔ.
¹¹Yoyada yi Yonatan sõtɔ, Yonatan yi
Yaduwa sõtɔ.

¹²Yoyakin yi saraxarali kuntigiyani
waxatin naxan yi, muxuni itoe nan yi
saraxaraline denbayane xunne ra:
Meraya, Serayaa denbaya xunna
e nun Xananiya, Yeremi a denbaya
xunna

¹³Esirasi, Mesulan ma denbaya xunna
e nun Yehoxanan, Amari a denbaya
xunna

¹⁴e nun Yonatan, Maluku a denbaya
xunna

e nun Yusufu, Sebanihaa denbaya xunna

¹⁵e nun Xarimi, Adanaa denbaya xunna
e nun Xelekayi, Merayoti a denbaya
xunna

¹⁶e nun Sakari, Yido a denbaya xunna
e nun Mesulan, Gineton ma denbaya
xunna

¹⁷e nun Sikiri, Abiyaa denbaya xunna
e nun Mowadi, Miniyamin ma denbaya
xunna

¹⁸e nun Samuwa, Biligaa denbaya xunna
e nun Yehonatan, Semayaa denbaya
xunna

¹⁹e nun Matenayi, Yoyaribi a denbaya
xunna

e nun Yusi, Yedayaa denbaya xunna
²⁰e nun Kalayi, Salayi a denbaya xunna
e nun Eberi, Amoki a denbaya xunna
²¹e nun Hasabi, Xiliki a denbaya xunna
e nun Nataneli, Yedayaa denbaya xunna.

²²Eliyasibi nun Yoyada nun Yoxanan
nun Yaduwa waxatini, Lewi bõnsõna
muxune denbaya xunne nun saraxara-
line xinle sebe nen Perise kaan Dariyusi
a mangayaan waxatini.

²³Lewi bõnsõna muxune denbaya
xunne fan xinle sebe nen taruxu ke-
dine kui han Eliyasibi a diin Yox-
anan waxatina. ²⁴Hasabi nun Serebi nun
Kadamile a diin Yosuwe nan yi Lewi
bõnsõn xunne ra. Ala batu waxatini, e
yi tima nen e ngaxakedenne yetagi, e
Ala tantunma, e barikan bira Ala xa
e ti yeen ma alo Dawuda, Alaa mux-
una a yamarixi kii naxan yi. ²⁵Matani
nun Bakabukiya nun Abadi nun Mesu-
lan nun Talamõn nun Akubu nan yi Ala
Batu Banxin se ramaraden de kantanne
ra. ²⁶E yi walima Yosuwe a dii xemen
Yoyakin waxatin nin, Yosadaki maman-
denna, e nun yamana kanna Neyemi
waxatin nun saraxaraliin nun sebeli tiina
Esirasi waxatini.

Sewana Yerusalen yinna fe yi

²⁷Yerusalen yinna to yelin nafale, e
yi sa Lewine tongo alogo e mõn xa
fa dõxɔ Yerusalen yi e lan ñaxaxax-
ani bayo Yerusalen yinna bata yelin
tiye, e yi Ala tantun beti ba karipanne
nun kondenne nun bõlõnne ra. ²⁸Beti
baane yi e malan keli Netofa banx-
idene ra Yerusalen rabilinna nun ²⁹Beti-
Giligali taan nun Geba nun Asamaweti
yamanane yi. Beti baane bata yi taane ti
Yerusalen rabilinni. ³⁰Saraxaraline nun
Lewine yi e yete rasarijan, e yamaan fan
nasarijan, e nun taan deene nun a yinna.

³¹N yi yamarin fi a Yuda kuntigine xa
te yinna xuntagi. N yi beti baane yitaxun
firinna ra. A singen yi siga yiifanna ma

yinna xuntagi Xuruse Neṅe Deen binni. ³²Hosaya nun Yuda kuntigine fɔxɔ kedenna biraxi e fɔxɔ ra, ³³e nun Asari nun Esirasi nun Mesulan nun ³⁴Yuda nun Bunyamin nun Semaya nun Yeremi ³⁵e nun saraxaraline diine, xɔtaan yi naxanye yii e nun Yonatan ma diin Sakari. Semaya nan Yonatan sɔɔ. Matani nan Semaya sɔɔ. Mikahu nan Matani sɔɔ. Sakuru nan Mikahu sɔɔ. Asafi nan Sakuru sɔɔ. ³⁶A ngaxakedenne fan yi a fɔxɔ ra: Semaya nun Asareli nun Milalayi nun Gilalayi nun Maayi nun Nataneli nun Yuda nun Xanani. Dawuda, Alaa muxuna beti ba seene yi e yii. Sebeli tiina Esirasi nan yi tixi e yeɛ ra. ³⁷E to Tigi Deen li, e yi te Dawudaa Taan kiraan xɔn, te yinna xuntagi, Dawudaa banxin xun ma, siga han Ige Dena sogeteden binni.

³⁸Beti baane dɔxɔden firinden yi siga kɔmenna ma. Nxu nun yama dɔnxen yi bira e fɔxɔ ra yinna xuntagi. Nxu yi dangu Buru Ganden Sangansoon na siga han yinna yigbo yirena, ³⁹han Efirami Deen xanbi ra, siga han De Fonna, dangu Yexe Deen na, han Xananeli Sangansona e nun sangansoon naxan xili Keme han Yexeeene So Dena. E yi ti Kantan Ti Deen na.

⁴⁰Na xanbi ra, beti ba dɔxɔ firinne yi ti Ala Batu Banxini. Nxu nun kuntigine yi ti naxanye yi n fɔxɔ ra, e nun ⁴¹saraxaraline: Eliyakimi nun Maaseya nun Miniyamin nun Mikahu nun Eliyowenayi nun Sakari nun Xananiya. E xɔtane suxi e yii. ⁴²Maaseya nun Semaya nun Eleyasari nun Yusi nun Yehoxanan nun Malakiya nun Elan nun Eseri fan yi na. Yesiraxiya nan yi beti baane yeeratiin na. ⁴³Muxune yi saraxa wuyaxi ba na lɔxɔni, e sewa, bayo Ala bata yi sewa fe gbeen nagidi e ma. Naxanle nun di-

idine fan yi sewa, Yerusalen sewa xuiin yi mema yire makuyeni.

⁴⁴Na lɔxɔni, e yi muxune dɔxɔ se ramaradene xunna bogise singene nun yaganne yi ramarama denaxanye yi. E yi e ti ne malanna ra, yamanan taane birin yi, naxan lanma a so saraxaraline nun Lewine yii Ala kiseen na. Yuda kaane yi sewaxi bayo saraxaraline nun Lewine birin yi e wanla ra. ⁴⁵E lu Alaa wanla ke, e nun marasarijan wanla, e nun beti baane nun kantan tiine alo Dawuda nun a dii xemem Sulemani a yamari kii naxan yi. ⁴⁶Bayo waxati danguxini, Dawuda nun Asafi waxatini, beti ba kuntigine yi na e nun betine Ala tantun xinla ma. ⁴⁷Sorobabeli nun Neyemi waxatini, Isirayila kaane birin yi seene soma nen beti baane nun kantan tiine yii alo a yi lan kii naxan yi lɔxɔ yo lɔxɔ. E yi e yagan sarijanxine soma nen Lewine yii, Lewine fan yi nde so Haruna yixetene yii.

Neyemi kewali dɔnxene

13 Na waxatini, e yi Musaa sariya kedin xaran yamaan xa, e yi a to sebexi fa fala, Amonine nun Moyaba kaane mi lan e so Alaa yamani mume,[†] ²amasɔɔ waxati danguxini, e mi Isirayila kaane yisuxu, e mi donseen nun igen so e yii, e yeteen yi Balami saren fi alogo a xa e danga. Koni, en ma Ala yi dangan maxete duban na.[‡] ³Yamaan to sariya kedin xaran xuiin name, e yi xɔpene birin kedi Isirayila kaane ye.

⁴Benun na xa liga, saraxaralina Eliyasibi naxan yi walima en ma Ala Batu Banxin se ramaradene yi, naxan mɔn yi findixi Tobiya ngaxakedenna ra, ⁵na bata yi banxin kuiin yire belebelena nde yitɔn Tobiya xa, bogise saraxane nun wusulanna nun goronne yi ramaraxi denaxan yi nun, e nun murutun yaganna

[†]13:1 Na feen sebexi Sariyane 23.4-6 kui.

[‡]13:2 Na feen sebexi Yatene 22.1-6 kui.

nun manpaan nun turena, naxan yi findixi Lewi bɔnsɔnna muxune gbeen na, e nun beti baane nun kantan tiine nun saraxaraline.

⁶N mi yi Yerusalen yi na waxatini na feene lige, amasɔɔ n bata yi xete Babilɔn mangana Arataserekesi fema, a mangayaan jɛɛ tonge saxan e nun firinden ma. Na xanbi ra, n yi mangan maxɔdin, a yi tin n xa siga, ⁷n yi xete Yerusalen yi. N yi fe jaxin to Eliyasibi naxan naba, a to palana nde so Tobiya yii Alaa banxin yinna kui. ⁸Na yi n xɔlɔ ki faji. N yi Tobiya yiiseene birin namini palaan fari ma. ⁹N yi yamarin fi a e xa palane rasarijan, n mɔn yi Ala Batu Banxin seene dɔxɔ e funfune yi, e nun bogise saraxane nun wusulanne.

¹⁰N mɔn yi a mɛ a Lewine mi e gbee saraxane sɔɔxi, n mɔn yi a mɛ fa fala Lewine nun beti baan naxanye yi walima Ala Batu Banxini, ne bata xete e xɛene ma. ¹¹N yi kuntigine maxadi, n naxa, “Nanfera Ala Batu Banxin bata rabɛpin?” N yi Lewine nun beti baane malan, n yi birin ti a funfuni. ¹²Nayi, Yuda kaane birin yi fa yaganna nun murutun nun turen na se ramaradeni. ¹³N yi se ramaraden taxu saraxaraliin Selemiya nun sebɛli tiin Sadɔki nun Lewina nde ra naxan xili Pɛdaya. N yi Sakuru a diin Xanan findi e mali muxun na, Matani mamandenna, bayo birin yi laxi e ra. E tan nan yi sɔlɔnni taxunma e ngaxakedenne ma.

¹⁴N ma Ala, n ma fe xa rabira i ma, na ma, n naxan nabaxi lannayani n ma Alaa banxin xa alogo i xa batu. I nama i mɛ n na.

¹⁵N muxune to na waxatin nin sali lɔxɔni Yuda yamanani, e manpa bogine yibutuxunma. Nde yi bogise xidine rasoma, e xidixi sofanle fari, e nun wudi bogi igen nun manpa bogine nun xɔdene nun goronna sifan birin, siga Yerusalen yi Matabu Lɔxɔni. N yi a fala e xa a e

nama fa donseene mati na lɔxɔni. ¹⁶Tire kaane fan yi dɔxi menni, naxanye fan yi fama yexen nun sare seen sifan birin na, e yi e mati Yuda kaane ma Yerusalen yi sali lɔxɔni. ¹⁷N mɔn yi Yuda fonne maxadi, n naxa, “Fe jaxini ito bunna nanse ra, e yi Matabu Lɔxɔn naxɔsi?” ¹⁸ɛ benbane fan mi ito xan liga ba? Ala bata fe jaxini itoe birin nafa en nun taani ito ma. ɛ tan mɔn a xɔlɔn fari sama Isirayila xili ma, e yi Matabu Lɔxɔn sarijanna kala.”

¹⁹Na xanbi ra, benun Matabu Lɔxɔn xa a li, dimin nema Yerusalen dɛene li tun, n yi yamarin fi, a dɛene xa ragali, e nama fa rabi fɔ Matabu Lɔxɔn na dangu. N yi n ma walikena ndee dɔxɔ dɛene ra, alogo muxune nama so goronne ra Matabu Lɔxɔni. ²⁰Na ma, sare matine nun sare soone yi kɔɛɛn nadangu Yerusalen fari ma sanja ma keden hanma sanja ma firin. ²¹N yi e rakolon, n naxa, “Nanfera e kɔɛɛn nadanguma yinna fari ma? Xa e mɔn a liga, n na e suxuma nen.” Xabu na lɔxɔni, e mi fa fa Matabu Lɔxɔni sɔnɔn. ²²N mɔn yi yamarin fi Lewine ma a e xa e rasarijan, e fa dɛene kantan alogo e xa Matabu Lɔxɔn findi lɔxɔ sarijanxin na.

Na feen ma, n ma fe xa rabira i ma, n ma Ala, i yi n kantan i ya hinan gbeeni.

²³Na waxatini, Yuda kaana ndee bata yi jaxanle dɔxɔ naxanye yi kelixi Asadodi nun Amoni nun Moyaba siyane ye. ²⁴E diine fɔxɔ kedenna yi Asadodi xuiin falama ba xui gbeteye ra, koni e mi yi nɔɛ Heburu xuiin fale. ²⁵N yi e maxadi, n yi e danga, n yi ndee bɔnbɔ, n yi e xunsexene matala, n yi e rakɔlɔ Ala yi, n naxa, “ɛ nama e dii temene so siya gbetene yii e jaxanle ra, e nama siya gbetene dii temene tongo e nun e dii xemene xa. ²⁶Isirayila mangan Sulemani mi yulubin liga na kiin xan yi ba? A jɔxɔn manga mi yi na siyane ye, a yi rafan a Ala ma. Ala bata yi a findi mangan na Isirayila birin xun na. Koni hali

na, siya gbetene naxanle a ti nen yulu-
bin ma. ²⁷Nxu fa a me iki fa fala a e fe
naxi sifani ito ligama, fe naxi gbeena en
ma Ala ra, e yi siya gbete naxanle dɔxɔ.”

²⁸Yehoyadaa dii xemena nde, saraxar-
ali kuntigina Eliyasibi mamandenna yi
findixi Horoni kaan Sanbalata bitanna
nan na. N yi a kedi n yetagi. ²⁹E fe xa ra-
bira i ma, n ma Ala, bayo e bata saraxar-

ali wanla sarijanna kala, e nun saraxar-
aline nun Lewine layirina.

³⁰N na e birin nasarijan nen xɔɔene
seene birin ma, n mɔn yi saraxaraline
nun Lewine ti e wanle ra. ³¹N mɔn na
liga nen saraxa yegene ra waxati saxini,
e nun bogise singene.

N ma Ala, n ma fe xa rabira i ma, i fan
n na.

Esita

Esita a Fe Taruxuna

Yahudiya paxalan dii temena nde nan ma fe taruxu ito ra naxan yi xili Esita. A liga Perise yamanan nin j̄e keme naanin j̄e tonge solomasexe benun Yesu xa bari. Na waxatini Yahudiyane yi Perise yamanani nun. Ala bata yi a ragidi a Isirayila kaane xa suxu yengeni e yulubine fe ra, e yaxune yi siga e ra Perise yamanani. Esita nun a siyaan nan ma fe taruxu ito ra.

Yahudiyane yaxune yi kata e birin nax̄ri feen na bayo e mi yi tinma e xinbi sinje e yetagi, koni Ala mi tin e xa e rax̄ri. Ala yi a liga Esita yi rafan Perise mangan ma, a findi Naxanle Mangan na.

Bayo a Yahudiya bodene rafan a ma, a kata, a yi maliin ti, a yi a muxune rakisi, e mi fa rax̄ri nayi s̄on̄on̄. Yahudiyane yi sanla nde yit̄on naxan a rabire e ma fa fala e kisi nen e yaxune ma. E na sanla xili bama nen Purimi.

Fasita yi tondi mangana xinla ma

1 Mangana nde yi na nun naxan yi xili Asuyerusu. A tan nan yi mangayani keli Indiya yamanani han sa d̄ox̄o Kusi yamanan na. Yamana keme m̄ox̄on̄en nun solofere nan yi a ra. ²Na waxatini, Asuyerusu yi d̄ox̄i mangayani Suse taani denaxan yi findixi yamana kan taan na.

³A mangayaan j̄e saxandeni, a yi a kuntigine birin xili donse don malanni. Sofa mangan naxanye yi Perise nun Mede yi nun, e nun muxu gbeene nun yamana kanne, ne birin yi fa a yetagi. ⁴A yi a fangan nun a binyen nun a nafulu kanyaan yita yamaan na kike sennin.

⁵Na danguxina, xii solofere bun ma, mangan yi donse don malanni t̄on muxun birin xa a manga banxin tanden ma muxudine nun muxu gbeene xa naxanye Suse manga taani. ⁶Tanden yi maxidi ki faji. Tanden yi rabilinxi geme fixe senbetenne ra. Gbeti wurene singanxi na senbetenne ra. E yi taa dugi luti mamiloxin nun a fixene xidi na ra. Tanden lonna yi rafalaxi geme faji fixene nun a gbeele nun a mamiloxine nun a fixe mayilensexine nan na. Saden naxanye rafalaxi xemaan nun gbetin na, e ne ti menni. ⁷D̄ol̄on yi fima muxune ma xema igelengenne nan kui. Mangan yi d̄ol̄on fima yamaan ma nii yifanna nin. ⁸Birin yi a minma nen alo a rafan a ma kii naxan yi. Mangan yi a walikene yamari a e xa yamaan nafan feen naba.

⁹Mangana paxalan Bate Fasita fan bata yi donse donni t̄on paxanle xa Manga Asuyerusu a mangaya banxini.

¹⁰Donse donna malanna xii solofere-deni, Manga Asuyerusu to sewa d̄ol̄on na, a yi a xeme tegeñxi^f solofereni itoe xili: Mehuman, Bisita, Harabona, Bigita, Abagita, Setara, e nun Karakasi. ¹¹A yi a fala e xa a e xa sa fa Baten Fasita ra a dex̄on ma a mangaya kom̄otin soxi a xunna. Mangan yi waxi a x̄on ma nen a xa a paxanla tofanna mayita a mangane nun a yamaan na, bayo a yi tofan han. ¹²Koni mangana xerane sigaxi na Baten Fasita fema, e to mangana xerani ba a xa, a tondi fe. Na yi mangan x̄ol̄o ki faji.

¹³Awa, alo mangan dari fena, a yi a fekolonne max̄odin naxanye sariyan nun taan d̄ox̄o kiin kolon. ¹⁴Mangana lannayaan yi Perise kaan nun Mede kaan kuntigi gbee solofere naxanye yi, naxanye yi a kawandima, ne nan itoe ra: Karasena, Setara, Adamata, Tarasisi, Meresi, Marasena, e nun Memukan. ¹⁵A

^f**1:10 Xeme tegeñna:** Na waxatini, mangane yi xemena ndee tegeñma nen alogo e xa e yengi d̄ox̄o mangana feene x̄on, e mi bira mangana paxanle fox̄o ra.

yi a fala e xa, a naxa, “N tan Manga Asuyerusu bata n ma xerane rasiga Baten Fasita ma, koni a mi n ma yamarin suxi. Sariyan nanse falaxi n lan n xa naxan liga Baten Fasita ra?”

¹⁶Memukan yi a fala mangan nun a kuntigine xa, a naxa, “Baten Fasita mi fe jaxin ligaxi mangan xan keden na koni mangana kuntigine nun a yamaan birin yamanani. ¹⁷Jaxanle na na me a jaxalan mangan bata a xemen bote raba, yamanan jaxanle birin fan e yoma e xemene ma nen. Naxanle luma a fale nen, e naxa, ‘Manga Asuyerusu xeraan nasiga nen Baten Fasita ma alogo a xa fa a dexɔn koni a mi tin.’ ¹⁸Awa, Perise nun Mede kuntigine jaxanle na na me a Baten Fasita na nan ligaxi, e mi fa e xemene binyama sɔnɔn. Na findima nen xɔlɔn nun yagin na e xemene ma. ¹⁹Xa a sa mangan kenenje, a xa yamarin fi fa fala Baten Fasita nama fa ti a yetagi sɔnɔn. A tiden xa so jaxalan gbete yii naxan fisa a tan xa. Yamarin fi, a xa sebe, a xa sa na tɔnne fari naxanye Perise nun Mede yamanani alogo a nama fa maxete mume! ²⁰Mangana, i na i ya fala xuini itoe rali i ya yamanan birin ma, jaxanla birin fa a xemen binyama nen nayi, keli a xungeben ma han a xurina.”

²¹Na yamarin yi rafan mangan ma, e nun a kuntigine birin, mangan yi a liga alo Memukan a fala kii naxan yi. ²²Mangan yi kedɔn nasiga a taane birin yi e gbee sebenla nun e gbee xuine yi, alogo xemen birin xa findi a denbayaan kuntingin na e nun birin xa a kon xuiin fala.

Esita yi findi Mangana Baten na

2Na danguxina, mangan bɔjen godo xanbini, a a miri fɔlɔ na feen ma Bate Fasita naxan ligaxi a ra e nun a fan sariyan naxan saxi lan a ma. ²Awa, mangan bundɔxɔna ndee yi a fala a xa, e naxa, “Sungutunna nde xa fen i xa naxan tofan han! ³Yamarin fi i ya bɔxɔn birin yi

a kuntigine xa fa dii teme tofajine birin na i ya jaxanle banxini. Suse manga taani. Na dii temene birin xa lu na xeme tegegin yii naxan xili Hege naxan jaxanle xun na. Na xemen xa a yengi dɔxɔ e xɔn ma a yi maratofan seene so e yii. ⁴Nayi, dii temen naxan na rafan i ma ne ye, na yi findi baten na Fasita funfuni.” Na falan yi Mangan kenen, a yi na liga.

⁵Yahudiyana nde yi Suse manga taani nun naxan yi xili Marodoke, Yayiri a dii xemen nan yi a ra. Simeyi nan Yayiri sɔtɔ. Kisu nan Simeyi sɔtɔ. Kisu kelixi Bunyamin bɔnsɔnna nin. ⁶Babilɔn mangan Nebukadanesari Yuda manga Yoyakin nun muxun naxanye suxu Yerusalen yi, a yi ne nan ye. ⁷Marodoke nan yi Hadasa xuruma naxan mɔn xili Esita. A sɔxɔ a dii temena. Esita fafe nun a nga bata yi faxa. Sungutunni ito yi tofan han! A nga nun a fafe to faxa, a yi lu alo Marodoke a diina.

⁸Mangan yamarin fi xanbini, e fa dii teme wuyaxi ra Suse manga taani, Esita yi ne ye nun. A tan Esita fan yi lu mangan konni Hege bun ma naxan mangana jaxanle xun na. ⁹Esita a fe yi rafan Hege ma han! A yi hinan a ra. Nanara, a yi fati rayabu seene so fɔlɔ a yii, e nun donse fajina. Hege yi Esita lu yire fajini jaxanle tagi, a yi dii teme solofere yeba mangan konni naxanye luma wanla ke Esita xa.

¹⁰Koni Esita mi tin muxu yo xa a kolon a kelixi siyaan nun xabilan naxan yi, amasɔtɔ Marodoke bata yi yamarin fi a ma nun fa fala a nama na fala. ¹¹Marodoke yi sigama nen mangan konna dexɔn lɔxɔ yo lɔxɔ alogo a xa a kolon Esita yi kii naxan yi e nun e yi naxan ligama a ra.

¹²Sungutunni itoe birin yi lan e siga Manga Asuyerusu konni keden keden ye ma e na yelin e yitɔnje kike fu nun firinna bun. Kike sennin e ture fajin soma e ma. Na xanbi ra, e latikɔnɔnna

nun naxanle rayabu seen sifan birin so e ma kike sennin mən. ¹³Sungutunna naxan siga waxatin na a li mangan konni, a sese maxədin na nan yi soma a yii. ¹⁴Naxan nema yi sige mangan konni, a yi sigama jinbanna nan na. Na xətən bode, a siga naxanle banxi gbete yi, a gberijenne ye. Sasigasi yi a yengi dəxəma e xən denaxan yi. Naxan na keli mangan konni, a mi fa sigama na yi sənən fə xa a rafan mangan ma, a yi a xili a xinla ma.

¹⁵Nba, Marodoke səxə Abixali a dii temena Esita, Marodoke yi naxan xuruma, na gbee waxatina a lixina siga mangan konni, a mi sese xali fə Hege seen naxanye fe fala a xa. Muxu yo yi Esita to, a rafanje a ma. ¹⁶Awa, Manga Asuyerusu a mangayaan jee solofere kike fudeni, naxan xili Tebeti kikena, e fa Esita ra Manga Asuyerusu fema a konni. ¹⁷Esita yi rafan mangan ma, dangu sungutunne birin na. A mangana fanna nun a hinanna sətə dangu sungutunna bonne birin na! Nanara, mangan yi mangaya taxamaseri kəmətın so Esita xun na, a yi a findi baten na Fasita funfuni. ¹⁸Awa, mangan yi donseen nafala a kuntigine nun a muxune birin xa Esita a fe ra. A yi na ləxən findi Matabu Ləxən na a yamanan birin yi. A yi yamaan ki mangayaan hinanni.

Marodoke yi mangan nakisi

¹⁹Awa, sungutunne mən yi malan a firinden. Na waxatini, Marodoke yi walima manga banxin sansanna so deen na. ²⁰Han na waxatini, Esita munma yi a xabilan nun a siyana fe fala muxe xa alo Marodoke a yamari kii naxan yi. Esita yi a falan suxu alo a to yi a maxuruma waxatin naxan yi.

²¹Ləxəna nde, Marodoke yi walima manga banxin sansanna so deen na. Mangana kuntigi firinna naxanye yi xili Bigitana nun Teresi, ne nan yi man-

gan konna kantanma. Ne yi xələ Manga Asuyerusu ma, e kata fələ a faxa feen na. ²²Marodoke yi a me, a yi a fala Esita xa, mangana batena. Esita yi Marodoke a falan nali mangan ma. ²³E fələ na feen ye fenje, e fa a to fa fala jəndin na a ra. Nayi, e yi na xeme firinne singan wudin na, e faxa. Na birin yi sebe yamanan fe fori taruxu kedin kui Mangaan yee xəri.

Yahudiyane faxa feen yi yitən

3 Na dangu xanbini, Manga Asuyerusu yi Hamedata Agaga kaana dii xemen Haman tiden mate dangu kuntigine birin na. ²Mangana walikeen naxanye birin yi a banxini, ne birin yi e xinbi sinma nen Haman bun e yi a binya, alo mangan bata yi a yamari kii naxan yi. Koni, Marodoke tan mi tin na lige. ³Mangana Walikeen bonne yi a maxədin, e naxa, “Nan-fera i mi mangan fala xuiin suxuma?” ⁴Ləxə yo ləxə kuntigine yi Marodoke maxədinna nen, koni a mi yi e xuiin danxunma. Nayi, e yi a fala Haman xa alogo e xa a kolon xa a kankanje a kepaan ma bayo a bata a fala a Yahudiyān nan a ra. ⁵Haman a toxina fa fala a Marodoke mi tinma a xinbi sinje a tan bun ma, a yi xələ kati! ⁶A mən a kolonxina fa fala Yahudiyān nan Marodoke ra, a yi a miri a bəjeni, a a nama Marodoke keden peen faxa. Nanara, Haman yi feren fen fələ alogo a xa Yahudiyane birin halagi naxanye yi Asuyerusu yamanan birin yi.

⁷Awa, Manga Asuyerusu a mangayaan jee fu nun firinden kike singen naxan xili Nisan kikena, Haman yi yamarin fi fa fala masensenna naxan xili Puri, a e xa na bira a xa, alogo e xa Yahudiyane faxa waxatin kolon, fe yitənxine lanma kiken naxan ma e nun a ləxəna. A kike fu nun firinden suxu naxan xili Ada kikena.

⁸Haman yi a fala Manga Asuyerusu xa, a naxa, “Siyana ndee na, e xuyaxi ayi i ya yamanan yiren birin yi, e namunna nun muxu yo a namun keden mi a ra. E

mi yamanan yamarine suxuma. Awa, a mi lan i xa ne lu na. ⁹Mangana, xa i sa tinje, i xa yamarin fi fa fala ne xa halagi. Xa i tin ne halagi feen ma, n tan gbetin gbananna wuli fu se i ya gbeti ramaradeni ne xa naxanye na lige.”

¹⁰Mangan yi a wuren ba a yiin na, a taxamasenna, a yi a so Hamedata Agaga kaana dii Haman yii, Yahudiyane yaxuna. ¹¹Mangan yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nun na gbetin na, i tan nan gbee e ra. Nanara, i neen waxi feen naxan liga fe yi e ra, i na liga.”

¹²A kike singen xii fu nun saxande lɔxɔni, Haman yi mangana sebeli tiine malan alogo e xa a yamarine sebe yamana kanne nun taa mangane birin ma siyane birin yi e sebenle nun e xuine yi. Awa, na kedine yi sebe Manga Asuyerusu yeteen xinla ra. E mɔn yi a mangayaan taxamasenna wuren funfun sa a ma.

¹³Xerane yi siga kedini itoe ra mangana yamanan birin yi. E yamarin fi a yamaan xa Yahudiyane birin naxɔri lɔxɔ kedenni, kike fu nun firinden xii fu nun saxande lɔxɔni, naxan xili Ada kiken. E yi e faxes, dii jɔren nun fonna nun naxanle nun didine birin, e yi e yii seene tongo. ¹⁴Awa, na sariyan kedin yi rawuya, a xaran yamanan yamaan birin xa alogo e xa e yitɔn na lɔxɔn yee ra.

¹⁵Mangana xerane yi siga e giye, Suse manga taan yiren birin yi xera ralideni. Na xanbi, Mangan nun Haman yi dɔxɔ dɔlɔ mindeni, koni Suse taan muxune tan yi wugama.

Marodoke yi falan ti Esita xa

4 Marodoke feni ito birin me waxatin naxan yi, a yi a dugine yibo a ma, a yi kasa benbeli dugin nagodo a ma sununi. A mɔn yi xuben so a ma, a mini taa tagini, a sunuxin yi a wuga xuini te, a gbelegbele. ²A yi siga han mangana banxin dexɔn, a yi ti menni. Muxu yo mi yi lan a so menni a maxidixi kasa ben-

beli dugini. ³Yamanan birin yi, mangana falan nun yamarin na yi so denaxan yi, Yahudiyane yi sunuma nen menni. E yi sunuma nen e wuga, muxu wuyaxi yi e maxidima benbenla nin, e yi e sa xubeni.

⁴Esita a walike paxanle nun xeme tegenne yi fa Marodoke a fe fala a xa, na yi Esita yigitege kati! Esita yi dugine rasiga Marodoke ma alogo a xa kasa benbeli dugin ba a ma. Koni Marodoke mi tin. ⁵Esita yi Hetaka xili, mangana xeme tegenna naxan yi findixi walikɛen na Esita fema, a yi na xe alogo a xa sa a kolon Marodoke sunuxi naxan na. ⁶Hetaka yi sa Marodoke li tixi taan yama malandeni mangan konna de ra. ⁷Marodoke yi na feen birin fala Hetaka xa naxan ligaxi, a mɔn yi a fala a xa Haman mangan tuli saxi gbetin naxan na, alogo a xa Yahudiyane birin faxes. ⁸Marodoke mɔn yi na kedin so Hetaka yii naxan xaranxi Suse yi, lan Yahudiyane faxes feen ma. Marodoke yi waxi a xɔn ma nen a xa a so Esita yii, a mɔn yi den-tegen sa Esita xa alogo Esita xa sa mangan mafan, a dija a muxune ma. ⁹Awa, Hetaka yi xete, a sa Marodoke falane yeba Esita xa.

¹⁰Awa, Esita mɔn yi Hetaka xe Marodoke ma, a yi a fala a xa, a naxa, ¹¹“Mangana walikene nun muxun naxanye birin mangana yamanani, ne birin a kolon a muxu yo muxu, xemen nun paxanla, naxan na siga mangan fema a banxini xa a mi a xilixi, sariyan wama nen na kanna xa faxes. Koni naxan keden a lige na kanna mi faxes, fo mangana a xema dunganna ti a xa. Koni a bata kiken ti mangan mi n tan xili.”

¹²Marodoke yi Esita a jɔngu xuiin me. ¹³A fan yi a yabi, a naxa, “I nama i miri fa fala i tan Esita keden peen kisima nen Yahudiyane tagi, bayo i mangan konni. ¹⁴Xa i dundu i deen ma waxatini ito yi, waxatina nde Yahudiyane sabu gbete sɔtɔn nen e kisi, koni i tan nun i babaa

denbayaan naxɔrima nen. Nde a kolon? Waxatina nde, xa i mi findixi mangana baten na lɔxɔni ito xan ma fe ra?”

¹⁵Awa, Esita fan yi Marodoke yabin nasiga a ma, a naxa, ¹⁶“Siga, i sa Yahudiyane birin malan Suse yi, e sunna suxu n xa. E nama ige min, e nama e dege kɔɛ saxan, yanyi saxan. N tan Esita nun n ma walike paxanle fan sunna suxuma nen. Na na dangu, n sigan mangan fema nen hali xa n tɔnna kala. Xa a lan a yi, n xa faxa, n xa faxa.” ¹⁷Marodoke yi siga, a yi a liga alo Esita a yamari kii naxan yi.

Esitaa donse donna malanna

5 Sunna xii saxande lɔxɔni, Esita yi a maxidi a paxalan manga dugine yi, a sa ti tanden ma manga banxin de ra. Mangan yi dɔxi manga gbɛdeni, a yɛɛ rafindixi banxin so deɛn ma. ²Mangan to Esita to a tixi tandeni, a fe yi rafan a ma ki faji, na ma, mangan yi a xema dunganna ti a xa. Esita yi sa a yiin din mangana xema dunganna ra. ³Mangan yi Esita maxɔdin, a naxa, “Nanfe ligaxi? I waxi nanse xɔn ma? N na soɛ i yii nen hali i waxi n ma yamanan fɔxɔn kedenna nan xɔn.”

⁴Esita yi a yabi, a naxa, “Mangana, xa a sa i kenɛn, n waxi a xɔn ma e nun Haman xa fa donse dondeni n konni to, n naxan nafalaxi e xa.”

⁵Mangan yi xeraan nasiga Haman ma, a xa fa mafuren alogo e firinna xa sa Esita waxɔn feen liga. ⁶Nayi, mangan nun Haman yi siga Esita donseen dondeni. E yi dɔɔ minni waxatin naxan yi, mangan yi Esita maxɔdin, a naxa, “Esita, i waxi naxan xɔn ma a fala n xa, n xa na liga i xa. Nanse xɔli i ma? Hali i waxi n ma yamanan fɔxɔn kedenna nan xɔn, n na a soɛ i yii.”

⁷Esita yi mangan yabi, a naxa, “N waxi naxan xɔn ma, ⁸xa mangan tinɛ, a yi n ma maxandin yabi, Mangan nun

Haman mɔn xa fa n konni donse dondeni tila n naxan nafalama, nayi n mangan yabɛ.”

Haman yi wa Marodoke faxa feni

⁹Awa, Haman sewaxin yi keli na yi na lɔxɔni. Koni a to yi danguma mangana banxin de ra, a yi Marodoke to. Marodoke mi keli, a mi xuruxurun a yɛɛ ra. Na yi Haman xɔɔ a xili ma kati! ¹⁰Koni Haman yi a bɔɔɛn suxu, a siga a konni. Menni, Haman yi a lanfane nun a paxanla Seresi, xili. ¹¹Haman yi a kanba fɔɔ a lanfane nun a paxanla yetagi, a nafulu kannan a tan na, a dii wuyaxi a yii, a mangan bata a tiden mate, a tan dangu mangana kuntigine nun mangana muxu gbeene birin na.

¹²Haman yi lu a kanbe, a naxa, “Naxan dangu na birin na, Mangana Bate Esita bata n tan Haman xili, a nxu nun mangan xa sa nxu dege nxu bode xɔn ma. Nxu mɔn sigama na nan ma tila nxu nun mangana. ¹³Koni fanni, n mɔn Marodoke toma dɔxi mangana banxin de ra, Yahudiyana, sese mi na ra n tan Haman xa.”

¹⁴A paxanla Seresi nun a lanfane yi a fala Haman xa, e naxa, “Muxu singandena nde rafala naxan nɔngɔnna ye tonge suulun liye. Nayi, tila xɔtɔnni i yi a fala mangan xa, a a xa Marodoke singan menni, a xa faxa, alogo i sewaxin xa siga mangan matideni donse dondeni.” Awa, na falan yi Haman kenɛn, a muxu singanden nafala.

Haman yi Marodoke binya

6 Na kɔɛɛn na, mangan mi nɔ xiye. Nayi, a yi a fala a e xa fa yamanan taruxu kedɛn na, e yi a xaran a yetagi. ²E denaxan xaran, e yi a to menni fa fala Mangana kuntigi firinna naxanye yi a banxin deɛn kantanma, Bigitana nun Teresi, ne manga Asuyerusu faxa feni tɔn nen, koni Marodoke yi na feen namini

kenenni. ³Awa, mangan yi maxɔdinna ti, a naxa, “En binyen mundun fi Marodoke ma e nun a kɔntɔnna?” Mangana walikene yi mangan yabi, e naxa, “Fefe munma raba a xa singen.” ⁴Mangan mɔn yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nde n ma banxini?”

Na yi a li, Haman yi baxi sode mangana genla kui. A bata yi fa a faladeni mangan xa, a xa Marodoke singan na singan tideni a naxan yitɔnxi Marodoke xili ma. ⁵Nanara, mangana walikene yi mangan yabi, e naxa, “Haman nan be.” Mangan yi a fala e xa, a naxa, “A xa so.” ⁶Haman yi so, mangan yi a maxɔdin, a naxa, “Nanse lige muxun xa mangan waxi naxan binya feni ki faɓi?” Haman yi a miri a yete ma, a naxa, “Awa iki, mangan waxi a xɔn ma a xa muxun mundun binya ki faɓi? Muxu gbete mi na fɔ n tan.” ⁷Haman yi mangan yabi, a naxa, “Mangan waxi muxun naxan binya feni, ⁸a lan mangaya dugin xa so na kanna yii, i tan mangan yeteen bata naxan nagodo i ma e nun soona i bata dɔxɔ naxan fari, a xunna soxi mangaya taxamaseri kɔmɔtin na. ⁹Mangana, i ya kuntigi gbeena nde xa na dugin tongo a yi e ragodo na kanna ma mangan waxi naxan binya feni, a dɔxɔ soon fari, a yi a radangu taan yiren birin yi. Na muxu gbeen xa siga falani ito tiye, a naxa, ‘E a mato mangan naxan nabama muxun xa, a waxi naxan binya feni.’”

¹⁰Nayi, mangan yi a fala Haman xa, a naxa, “I mafura, i sa dugin tongo e nun soona, i yi e ragodo Marodoke ma, na Yahudiyana. I naxan birin falaxi, i yi na birin liga Marodoke xa, naxan dɔxi manga banxin so deen na. I nama jin nan sese ma i naxan birin falaxi.” ¹¹Na xanbi ra, Haman yi sa dugin tongo e nun soona. A yi mangana dugin ragodo Marodoke ma. Marodoke to te soon fari, Haman yi ti Marodoke yee ra siga taa tagini. A siga a fale yamaan xa, a

naxa, “E a mato, mangan naxan nabama muxun xa, a waxi naxan binya feni.”

¹²Marodoke yi xete manga banxin so deen na. Koni Haman tan yi siga a konni mafuren, a yetagin luxunxi amasɔɔ a yi sunuxi kati! ¹³Feen naxanye liga a ra, a yi ne birin fala a jaxanla Seresi nun a lanfane xa. Haman ma jaxanla nun a fekolonne yi a fala a xa, e naxa, “Marodoke, Yahudiyana nan a ra. Na nan a toxi, i mi nɔe a ra. I fama yagideni a yee ra, na yeteen bata folɔ!”

¹⁴E mɔn yi fala tiini, mangana xerane yi fa, a Haman xa siga mafuren donse dondeni Mangana Batena Esita naxan nafalaxi.

7 Mangan nun Haman yi siga Esita donse dondeni. ²Na lɔxɔ firindeni, e yi dɔɔ minni, mangan yi Esita maxɔdin, a naxa, “Esita, i waxi naxan xɔn ma a fala n xa alogo n xa na liga. Nanse xɔli i ma? Hali, i wa n ma yamanan bode fɔxɔn nan xɔn ma, n na a soe i yii.”

³Koni Esita yi a yabi, a naxa, “Mangana, xa i tin, xa a rafan i ma, n waxi feen naxan xɔn ma, na nan ito ra: N tan Esita nun n ma muxune xa kisi. ⁴Bayo n tan nun n ma muxune bata sara alogo nxu xa halagi, nxu faxa, nxu mɔn yi raxɔri. Xa nxu yi sara nen konyiyaan gbansanna xili yi, n yi dunduma nen nun, bayo na mi yi finde fe ra nun, n yi mangan ye mɔ ayi.”

⁵Manga Asuyerusu yi Esita maxɔdin, a naxa, “Nde a ra, naxan susuxi fe sifani ito mire? Na kanna minen yi?”

⁶Esita yi a yabi, a naxa, “Haman nan nxu tɔɔ muxun nun nxu yaxun na, na muxu jaxina!”

Nayi, gaxu gbeen yi Haman suxu mangana nun Esita yetagi. ⁷Mangan xɔɔxin yi keli donse dondeni, a yi mini tandeni. Awa, Haman to a to fa fala mangan bata fe jaxin nagidi a fe yi, a yi lu xanbin na Esita mafandeni alogo a niin xa kisi. ⁸Haman a mafelenxi waxatin naxan yi

Esita dɔxɔ seen ma, mangan yi so, a sɔnxɔ, a naxa, “Wan! Xemeni ito fa waxi n ma baten Esita nan mafu fe yi n yee xɔri n ma banxini?” Benun mangan xa yelin fala tiye, e bata Haman xunna so. ⁹Mangana kuntigina nde yi na naxan yi xili Harabona, na yi a fala mangan xa, a naxa, “Haman yeteen bata singan tiden nafala a banxin dexɔn ma a Marodoke mangana muxu fajin singanɲe denaxan yi. Na wudin mateen fɔ nɔngɔnna ye tonge suulun.” Awa, mangan yi yamarin fi, a naxa, “Haman xa sa singan na yi.”

¹⁰Nayi, Haman yi singan na singan tideni a naxan nafala Marodoke faxa feen na. Awa, na ligaxina, mangan bɔɲen yi xunbeli.

Yahudiyane xunna kenla

8 Na lɔxɔn yeteni, Manga Asuyerusu yi Yahudiyane yaxu Haman yii seene birin so Esita yii. Marodoke yi siga mangan fema, bayo Esita bata yi a fala mangan xa fa fala a tan nun Marodoke barixi nen. ²Mangan yi a taxamaseri yiisolira-soon ba a yiin na, a naxan taxu Haman na, a yi a so Marodoke yii. Esita yi Marodoke lu Haman ma seene xun na.

³Esita yi a sa mangan bun ma, a wugama, a yi a mafan alogo a xa Haman Agaga kaana fe paxi yitɔnxin kala Yahudiyane xili ma. ⁴Mangan yi a xema dunganna ti Esita xa. Nayi, Esita yi keli, a yi ti a yetagi. ⁵Esita naxa, “Mangana, xa i bata tin, xa i ya fe n ma fe yi, xa a lanxi i ma, xa n nafan i ma, yandi, i xa kedin sebe naxan Haman ma yamarine kalama. Hamedata a dii xemena Agaga kaan yamarin naxan fi Yahudiyane faxa feen na i ya yamanan birin yi, na nama liga. ⁶N tan mi nɛe tinɲe n bɔnsɔnna yi tɔrɔ, a raxɔri.”

⁷Awa, Manga Asuyerusu yi Esita nun Yahudiya Marodoke yabi, a naxa, “E mato, n bata Haman faxa bayo a

Yahudiyane faxa feni tɔn nen. N mɔn bata Haman ma seene so Esita yii. ⁸Iki, e xa sebenla ti lan Yahudiyane feen ma, naxan yo na e kenen, n tan mangan xinli, e yi n ma taxamasenna sa a ma. Bayo, kedin naxan sebexi mangan xinli mangaya taxamasenna yi sa a ma na mi kale mume.”

⁹Na lɔxɔn yeteni, e yi yamanan sebeli tiine birin xili, kike saxanden xii mɔxɔɲen nun saxande lɔxɔn nin, kiken naxan xili Sifan kiken. Mangana sebeli tiine yi Marodoke a yamarine sebe siga Yahudiyane nun yamana kanne nun kuntigine birin ma na yamana kan taa keme mɔxɔɲen nun solofere birin yi, keli Indiya yamananani han sa dɔxɔ Kusi yamananani. Siyane birin yi kedin sebexin sɔtɔ e sebenla nun e xuiin nin, Yahudiyane fan yi a sɔtɔ e gbee sebenla nun e xuini. ¹⁰Kedini itoe yi sebe mangan xinli, a yi a taxamasenna sa e ma. A yi xerane rasiga kedini itoe ra soo fajine fari naxanye ramaraxi e danna mangan xɔn ma.

¹¹A yi sebexi nen Mangana kedini ito kui fa fala Yahudiyane xa e malan taan birin yi, e yi e yete xun mayenge. Xa siya gbete yo waxi e yenge feni, e tan Yahudiyane fan xa ne yenge, e yi e faxa e nun e paxanle nun e diine. Yahudiyane xa ne birin faxa, e yi e yii seene tongo. ¹²Na yamarin yi lanxi xii keden nan ma Manga Asuyerusu a yamanan birin yi, Ada kiken xii fu nun saxande lɔxɔni, ɲeen kiken fu nun firindena. ¹³Na yamarin yi mini yamanan birin yi alogo siyane birin xa a kolon fa fala a bata findi sariyan na alogo Yahudiyane fan e yitɔɲe e yaxune yengedeni kii naxan yi. ¹⁴Awa, mangan to yamarin fi, xerane yi dɔxɔ soone fari, e yi siga e giye mafuren alogo yamarin xa xaran Suse manga taani.

¹⁵Marodoke yi mini mangana banxini, manga dugin doma mamiloxin fixen nagodoxi a ma, mangaya xemaan taxa-

masenna fan soxi a xunna, doma xungbe mamiloxin fan a ma. Awa, muxun naxanye birin Suse yi, e sewa kati, e sɔnxɔ sɔnxɔ sewani. ¹⁶Na lɔxɔn yi findi sewa lɔxɔn nun nɔ sɔtɔ lɔxɔn na Yahudiyane xa. ¹⁷Mangana sariyan so yamanan nun taan naxanye birin yi Yahudiyane yi sewan sɔtɔ mɛnne yi, e yi e malan naxapaxani. Nanara, muxu wuyaxi yi e yete findi Yahudiyani na yamanani amasɔtɔ e bata gaxu e yɛɛ ra.

Yahudiyane yaxune faxa fena

9 Kike fu nun firinden naxan xili Ada, na xi fu nun saxande lɔxɔn to a li, mangana yamarin yi lan a xa fɔlɔ lɔxɔn naxan yete yi. Na lɔxɔni, Yahudiyane yaxune yi mirixi fa fala a Yahudiyane luma nɛn e senben bun ma. Koni, feene yi maxete, Yahudiyane yi nɔɔn sɔtɔ e yaxune ma. ²Yahudiyane yi e malan Manga Asuyerusu yamanan taan birin yi e yaxune yengedeni. Nayi, muxune birin yi gaxu Yahudiyane yɛɛ ra, muxu yo mi fa a ti e yɛɛ ra yenge sodeni. ³Hali bɔxɔn mangane nun kuntigine nun yamanan kanne nun mangan jɔxɔn yibirane birin yi Yahudiyane mali amasɔtɔ e yi gaxuxi Marodoke yɛɛ ra. ⁴Marodoke bata yi findi kuntigi gbeen na manga banxini, e nun a xili fajin bata yi lan yamanan birin na amasɔtɔ a senben yi gboma ayi nɛn tun! ⁵Nanara, Yahudiyane yi e yaxune faxa silanfanna ra, e yi e jan.⁶ E wa naxan liga fe yi e yaxune ra, e na liga.

⁶Yahudiyane yi muxu keme suulun faxa Suse manga taani. ⁷E mɔn yi Pansandata nun Dalifɔn nun Asipata nun ⁸Porota nun Adaliya nun Aridata nun ⁹Paramasata nun Arisayi nun Aridayi nun Fayesata birin faxa. ¹⁰Ne nan Hamadataa dii Haman ma dii xeme fuune ra, Yahudiyane yaxuna. Koni, e mi ne yii seene tongo.

¹¹Na lɔxɔ yeteni, e mangan nakolon muxun naxan bereya faxa Suse manga taani. ¹²Mangan yi a fala Esita xa, a naxa, “Yahudiyane bata muxu keme suulun faxa Suse manga taani sa Haman ma dii xeme fu fari. E nɔxi nanse lige yamanan bodene yi? Koni, xa i mɔn waxi fena nde xɔn ma, i a sɔtɔma nɛn. I waxi nanse xɔn? N na rabama i xa nɛn.”

¹³Awa, Esita yi a yabi, a naxa, “Xa i bata tin, Yahudiyani naxanye Suse yi, ne mɔn xa to jɔxɔn liga tila. Haman ma dii xemene binbine xa singan wudin na.”

¹⁴Mangan yi yamarin fi a na xa liga alo Esita a falaxi a xa kii naxan yi. Na yamarin yi rawanga Suse taani. E Haman ma dii xemene binbine singan. ¹⁵Kiken naxan xili Ada, na xii fu nun naaninde lɔxɔni, Suse taan Yahudiyane mɔn yi e malan, e muxu keme saxan faxa taani, koni e mi e sese tongo.

¹⁶Yahudiyani bonna naxanye yi mangana a yamana gbetene yi, ne fan yi e malan e yete xun mayengedeni. E yi e yete sɔtɔ e yaxune ra. Yahudiyane yi e yaxun muxu wuli tonge solofere e nun suulun faxa. Koni ne fan mi e sese tongo.

¹⁷Na ligaxi Ada kiken xii fu nun saxande lɔxɔn nin. A xii fu nun naaninde lɔxɔni, e yi e matabu. Yahudiyane yi na findi sanla nun sewa lɔxɔn na. ¹⁸Yahudiyani naxanye yi Suse yi, ne yi yengen so a xii fu nun saxanden nun a naaninden, ne yi e matabu a xii fu nun suulunde lɔxɔni. Na lɔxɔn yi findi sanla nun sewa lɔxɔn na. ¹⁹Nanara, Yahudiyani naxanye yi banxidene ra, ne Ada kiken xii fu nun naaninden findixi sewa nun sali lɔxɔn na. E mɔn yi kiseene so e bode yii.

Purimi Malanna bunna

²⁰Awa, Marodoke yi na feene birin sebe a yi e rasiga Yahudiyane birin ma Manga Asuyerusu a yamananane yi nax-

⁹9:5 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

anye maso e nun naxanye makuya. ²¹ A yi a sebe, a yamaan xa Ada kiken xii fu nun naaninde nun a xii fu nun suulunde lɔxɔn findi sanla ra jɛɛ yo jɛɛ ²² bayo Yahudiyane e yete sɔtɔxi e yaxune ra ne lɔxɔne nan ma. E sunun nun e nimisan findi e ma sewan nun bɔjɛ xunbenla ra kiken i to nan na. Nanara, a falaxi a e xa sumunna ti sewani ne lɔxɔne ma, e yi e bode ki, e mɔn yi tɔrɔ muxune ki.

²³ Yahudiyane yi Marodoke a yamarin suxu, a findi e namunna ra jɛɛ yo jɛɛ ²⁴ bayo Yahudiyane yaxun Hamedata Agaga kaana dii xemmen Haman e raxɔri feni tɔn nen. A bata yi koronna bira, naxan xili Puri, alogo a xa e halagi a yi e raxɔri. ²⁵ Koni Esita bata yi siga mangan fema, mangan yi kedin sebe alogo Haman fe jaxin naxan yitɔn Yahudiyane xili ma, na xa xete a tan ma. Haman nun a dii xemene birin yi singan wudin ma. ²⁶ Nanara, e lɔxɔni itoe xili bama Purimi naxan fataxi koronna xinla ra, “Purimine.” Fata Marodoke a kedin xuiin na, e nun feen naxanye liga e tan yeteen na, ne yi findi e seren na, ²⁷ nanara Yahudiyane soqe firinni itoe findixi namunna ra e tan nun e bɔnsɔnna birin xa e nun muxun naxanye e yete findima Yahudiyane ra. E xa lɔxɔni itoe suxu jɛɛ yo jɛɛ alo Marodoke bata e yamari kii naxan yi. ²⁸ Nanara, Yahudiyane yixeten denbayaan birin yi, e nun taan nun yamanan birin yi, e xa lɔxɔni itoe sumunna

raba e ma naxan xili Purimi, alogo e fe danguxin nama jinan e mamandenne ra.

²⁹ Awa, Abixali a dii temena Esita nun Yahudiyane Marodoke yi kedin firinden sebe e nɔ sɔtɔn birin xɔn Purimi sanla a fe ra. ³⁰ E yi kedine rasiga Yahudiyane birin ma naxanye Manga Asuyerusu a yamana kan taa keme mɔxɔjɛn nun soloferen birin yi. E yi e xɔntɔn bɔjɛ xunbenla nun e xaxili saana fe ra. ³¹ Kedin mɔn yi a fala Yahudiyane xa, a e xa Purimi lɔxɔne suxu e lɔxɔne yeteni alo Marodoke nun Esita e yamarixi kii naxan yi. E yeteen yi sun suxun nun maxandin lɔxɔn nagidi e tan nun e bɔnsɔnna ma. ³² Esita yamarin naxanye fi lan Purimi Matabu Lɔxɔni itoe a fe ma, ne yi sebe kedin kui.

Marodoke a nɔ sɔtɔna fe

10 Manga Asuyerusu yi wali xɔdɛxene sa muxune ma keli a yamanani han sa dɔxɔ fɔxɔ igen dɛxɔnna ra. ² Mangan kewanla naxanye birin a senben nun muxu gbeeyaan mayitama, e nun a Marodoke tiden mate kii naxan yi, ne sebexi Perise nun Mede mangane kedine kui. ³ Marodoke Yahudiyane yi findi Manga Asuyerusu a manga singen na. A findi muxu kenden na Yahudiyane xa, a mɔn yi rafan Yahudiyane bodene ma, bayo a yi walima a siyana bɔjɛ xunbenla nun a yete rasigan nan ma fe ra.

Yuba

Nabi Yubaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito Yuba nan ma fe taruxun yebama. A a tinxinna nan ma fe singe falama. Yuba findi denkeleya muxun nan na e nun nafulu kanna a dunuƙa yi gidini. Koni Setana yi Ala maxɔdin xa a tinxinyaan mi yi fataxi a nafulu kanyaana na. Ala yi tin Setana xa Yuba mato xa a denkeleye yiigelitoyani. A yii seene nun a diine nun a kendeyaan birin yi ba a yii.

Nayi, Yuba nun a xoyine yi lu e bode matande fa fala a tɔrɔxi naxan na. A xoyine yi a fala a Yubaa yulubine nan a ligaxi a tɔrɔxi. Yuba xoyine dunuƙa muxune xaxinle nan falama hali Ala gbeene mi ne ra! Yuba xoyine mi yi laxi a ra xa tinxin muxun na tɔrɔ sifan sɔte. Yuba xoyi saxan yi kata alogo e xa a xaxili ragidi fa fala tɔrɔn naxan a fari, na fataxi yulubina nde nan na a naxan ligaxi. Nayi, fe matandi gbeen yi fɔlɔ fala ƙaxume wuyaxi naxan yi. A xoyi saxanne yi lu muxune miriyane fale naxanye nun ƙɔndin maliga, koni Yuba tan yi e matandi Ala keƙana fe yi, a mɔn naxa a a tan mi sese ligaxi a ƙaxin na.

Yubaa falane yi, Marigi Yesu a fe falama benun a xa liga bayo Yuba a falama a xunbamana nde na yi naxan Ala solonama muxune xa. Na feen sebexi Yuba 9.33 nun 16.19-21 nun 19.25 kui e nun Yuba 17.3.

Muxu gbete fan yi basan falan na naxan xili Elihu. Na fan Yuba matandi nen. A yi a fala a Ala tɔrɔn nafama muxun ma nen alogo a xa a sɔnna yita a ra, anu muxu yo mi lan a xa Ala maxɔdin na ma.

Dɔnxen na, Ala yeteen yi falan ti. Koni a mi tin maxɔdinne yabe Yuba nun a xoyine maxɔdinna naxanye ti. Benun na, Ala nan Yuba maxɔdin dunuƙa da feene ma. Nayi, Yuba yi a Ala kolon dunuƙa da mangan na. Nayi, muxun lan a xa lu denkeleyaan nun tinxinna fari hali a tɔrɔxi.

A rapanna ra, Ala naxa, a Yuba nan keden a fe falaxi a kiini. Yuba bɔnɔ seen naxanye birin yi, a yi ne ƙɔxɔn dɔxɔde firin so a yii. Na feen sebexi Yuba 42.7-17 kui.

Yuba nun a denbayana fe

1 Xemena nde yi Yusu yamanani, a yi xili Yuba. Fe mi yi na xemena na, muxu faƙin nan yi a ra, a yi gaxuxi Ala yee ra, a yi fe ƙaxin matangama. ²A dii xeme solofere nun dii teme saxan nan sɔtɔ. ³Yexeen wuli solofere yi a yii, e nun ƙɔgɔmen wuli saxan nun tura keme suulun nun sofali gile keme suulun e nun walike wuyaxi. Muxu gbeen nan yi xemeni ito ra dangu sogeteden muxune birin na.

⁴A dii xemene yi e malanma e bode kon yi donse dondeni waxatin birin, e yi xeraan nasigama e magile saxanne ma nen alogo e xa fa e dege, e min e bode xɔn. ⁵Donse don lɔxɔne na yi dangu, Yuba yi a diine xilima nen alogo a xa e rasaripan. A yi kelima nen xɔtɔn, a yi saraxa gan daxin ba e birin xa, amasɔtɔ Yuba yi mirixi a ma fa fala, “Waxatina nde, n ma diine bata yulubin tongo, e fala ƙaxin ti Ala ma e bɔƙeni.” Yuba yi na nan ligama waxatin birin.

⁶Lɔxɔna nde, malekane yi fa e malan Alatala yetagi, Setana** fan yi fa e ye. ⁷Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I kelixi minen?” Setana yi Alatala yabi, a naxa, “N kelixi bɔxɔn xun xɔn, n masiga tideni.” ⁸Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I bata n ma walikeen Yuba

**1:6 *Setana* bunna neen fa fala “Muxu magina” hanma “Tɔnegelana.”

rakɔɔsi ba? Muxu yo mi luxi alo a tan bɔxɔn fari, sɔntaren nun muxu fajin na a ra, naxan gaxuxi Ala yee ra, a fe jaxin matangama.”⁹ Setana yi Alatala yabi, a naxa, “Yuba gaxuxi Ala yee ra nen tun ba?”¹⁰ I mi a makantanxi ba, e nun a denbayaan nun a seene birin? I bata barakan sa a feene yi, a xuruseene mɔn wuyama ayi yamanani.¹¹ Koni, xa i i yiini bandun, i yi a din a seene ra, a i dangama nen.”¹² Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “N bata a yii seene birin sa i sagoni, koni i nama i yii din a gbindin na.” Nayi, Setana yi keli Alatala yetagi.

¹³Lɔxɔna nde, Yubaa dii xemene nun a dii temene yi e degema, e manpaan minma e tadaa banxini,¹⁴ xerana nde yi fa Yuba li, a yi a fala a xa, a naxa, “Turane yi xee biini, sofali gilene yi e degema e dexɔn,¹⁵ Sabe kaane bata e suxu, e siga e ra, e bata i ya walikene faxesa. N keden peen nan minixi ayi, n faxi nen n xa fa na xibarun nali i ma.”¹⁶ A mɔn yi fala tiini, walike gbete yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “Alaa teen bata godo keli kore, a yi yexee ne nun walikene gan, e birin yi faxesa. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nen n xa fa na xibarun nali i ma.”¹⁷ A mɔn yi fala tiini, walike gbete fan yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “Babilɔn kaane malaxin gali saxanna ra, e bata i ya jɔgɔmene suxu, e siga e ra, e yi i ya walikene faxesa. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nen n xa fa na xibarun nali i ma.”¹⁸ A mɔn yi fala tiini, walike gbete yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “I ya dii xemene nun i ya dii temene yi e degema, e yi manpaan minma e tadaa banxini.¹⁹ Nanunna, foye gbeen yi fa keli tonbonni, a yi banxin fɔxɔ naaninne birin tuntun, a yi bira e fari, e birin bata faxesa. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nen n xa fa na xibarun nali i ma.”

²⁰Nayi, Yuba yi keli, a yi a domani bɔ, a yi a xunna bi. Na xanbi ra, a yi bira bɔxɔni, a xinbi sin Ala yetagi,²¹ a naxa,

“N magenla nan minixi nga kuini, n magenla nan mɔn sigama laxiraya yi. Alatala nan e fixi n ma, Alatala nan e tongoxi. Alatala xinla xa tantun.”

²²Na birin yi, Yuba mi yulubin tongo. A mi fala jaxi yo ti Ala ma.

Yubaa tɔɔyaan firindena

2 Lɔxɔna nde, malekane mɔn yi fa e malan Alatala yetagi, Setana fan yi fa e ye Alatala yetagi.² Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I kelixi minen?” Setana yi a yabi, a naxa, “Bɔxɔn xun xɔn, n masiga tideni.”³ Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I bata n ma walikeen Yuba rakɔɔsi ba? Muxu yo mi luxi alo a tan bɔxɔn fari, sɔntaren nun muxu fajin na a ra, naxan gaxuxi Ala yee ra, a fe jaxin matangama. A mɔn tinxinyani tun, anu i n nadinma a n xa a tɔɔ a sɔntareyani.”⁴ Setana yi a fala Alatala xa, a naxa, “Muxun yeteen nan a fatin na! Muxun naxan birin sɔtɔma, a findima a dunɔna yi gidin kontɔnna nan na.”⁵ Koni, xa i yiini bandun, i yi a din a xɔnne nun a fati benden na, a fala jaxin tima nen i ma kenenni.”⁶ Alatala yi Setana yabi, a naxa, “Awa, n bata a sa i sagoni, koni i nama a faxesa de.”

⁷Nayi, Setana yi keli Alatala yetagi. Na xanbi ra, a yi sete jaxine ramini Yuba fatin birin ma, keli a sanne kui han a xun tagi.⁸ Yuba yi feje ferenna tongo a xɔlin seen na, a dɔxɔ tee xubeni.⁹ A jaxanla yi a fala a xa, a naxa, “I luma nen i ya tinxinni ba? Fala jaxin ti Ala ma, i xa faxesa!”¹⁰ Koni, a yi a yabi, a naxa, “I falan tima alo jaxalan xaxilitarena! En herin nasuxuma Ala yii, nanfera en mi tɔɔn nasuxe?” Na birin yi, Yuba mi yulubin tongo a fala xuiin xɔn.

A xɔyi saxanne fe

¹¹Yuba xɔyi saxanne yi a tɔɔne birin ma fe me naxanye a sɔtɔ, e yi fa sa keli

e yamanane yi, Teman kaana Elifasi nun Suxa kaan Bilidada nun Nama kaan Sofara. E yi lan a ma a e xa sa e xoyiyaan yita Yuba ra, e yi a madenden. ¹²E to sa a to wulani, fayida e mi a kolon. E yi gbelegbele, e yi e dugine yibo, e burunburunna sa e xunne yi. ¹³E yi lu dɔxi a fema bɔxɔni xi solofere, kɔe solofere. Muxu yo mi sese fala a xa, amasɔtɔ e bata yi a to, a yi tɔrɔxi kii naxan yi.

Yubaa falane

3 Na xanbi ra, Yuba yi a deni bi, a yi a bari lɔxɔn danga. ²Yuba yi a fala, a naxa,

³“N bari lɔxɔn xa raxɔri, e nun kɔena

muxune a fala waxatin naxan yi, e naxa, ‘Dii xɛmɛn bata bari!’

⁴Na lɔxɔn xa findi dimin na, Ala mako nama lu a ma kore, kenenna nama fa mini a ma sɔnɔn.

⁵Dimi gbeen xa a suxu, kunda fɔrɛn yi godo na lɔxɔn ma, han dimin yi sogan suxu.

⁶Na kɔɛɛn xa findi dimi gbeen na, a nama fa yate jɛɛn lɔxɔne yɛ a nama fa lu kikene yi.

⁷Na lɔxɔn xa findi gbantan na, sewa xui nama lu a yi.

⁸Naxanye gbalo lɔxɔne fe falama, naxanye fatan ige yi sube jaxin naxulunje,

ne xa na lɔxɔn danga.

⁹A subaxa ma sarene xa yidimi, a yengi xa lu kenenna xɔn, koni a nama a to, a nama xɔtɔnna to.

¹⁰Amasɔtɔ, a mi sese ligaxi alogo n nama sɔtɔ, a bata n lu, n yi sɔxɔleni ito sɔtɔ to.”

¹¹“Nanfera n mi faxa n to bari? Nanfera n mi faxa n xali lɔxɔni?

¹²Nanfera n bata xinbi firinna li n yɛɛ ra n nasuxudeni, e nun xijene alogo n xa xijen min?

¹³Xa n yi faxa nun,

a lima nen nun

n saxi n ma gaburun na bɔje xunbenli, nanyi, n yi xima nen xaxili sani nun

¹⁴manga fonne fema, bɔxɔn kuntigine,

naxanye banxi fajine tixi naxanye kalaxin bata lu iki,

¹⁵e nun kuntigi fonne fema, xemaan yi naxanye yii,

naxanye e banxine rafe gbeti fixen na.

¹⁶Xanamu, a yi lan nun n mi balo, alo diin naxan faxaxi barixi,

a mi kenenna to.

¹⁷Bayo, muxu jaxine mi fa walima gaburun na,

muxu xadaxine e matabuma denaxan yi.

¹⁸Kasorasane fan birin yi bɔje xunbenli sɔtɔ,

e mi fa jaxankata tiin xuiin mema sɔnɔn.

¹⁹Senbetaren nun senbe kannna na,

konyin yi xunba a kannna ma.

²⁰Nanfera Ala,

i kenenna fima tɔrɔ muxune ma?

Nanfera i siimayaan fima muxu nimisaxine ma,

²¹naxanye faxan mamema,

a mi fama,

naxanye sayaan fenma dangu nafunlara?

²²Bayo e yi luma nen sewani

e na siga laxira yi,

e bɔjen yi xunbelima nen

e na maluxun waxatin naxan yi.

²³Nanfera muxun luyɛ a nii ra naxan mi kira yo toma a sigɛ naxan xɔn,

Ala yetɛn naxan saxi sansanna kui?

²⁴N ma tɔrɔne bata findi n balon na, n gbelegbele xuiin minima alo igena.

²⁵N gaxuxi naxan birin yɛɛ ra,

na nan n sɔtɔn be.

N yi gaxuxi tɔrɔn naxanye yɛɛ ra,

ne nan n fari be.

²⁶N mi fa raxaraxi,

n mi bɔje xunbelixi,

n mi n matabuma,

n kōntōfilixi yeɣe.”

Elifasi a falan Yuba xa

4 Nayi, Teman kaana Elifasi yi falan tongo, a naxa,

²“Xa n falan ti i xa,

i nɔɛ diɲe na ma ba?

Koni, nde nɔɛ a dunde?

³A mato,

i bata muxu wuyaxi xaran,

i yi senbetarene madenden,

⁴naxanye yi birama,

i ya falan yi ne rakeli,

naxanye san yi xadanma,

i yi ne mali.

⁵Iki, na bata i fan sɔtɔ,

anu i bata yigitege.

A to i tan li, i yi kōntōfili.

⁶I ya lannantenyaaan xa lu i ya Ala yeɣragaxuni,

i ya fetareyaan yi findi i yigin na.”

⁷“Awa, i miri,

sōntaren mundun bata halagi?

Muxu fajin mundun bata raxɔri?

⁸N naxan nakɔɔsixi,

naxanye hake feene ligama e nun

naxanye ɲaxankatan tima,

ne na saranna sɔtɔma nen.

⁹Alaa foyen nan e halagima,

a xɔlɔn teen yi e gan.

¹⁰Ala yatane wurundun xuiin nadunduma,

a yi yata senbemanɛ pinne gira.

¹¹Nayi, yatan faxama donsetareyaan nan na,

yatana diine yi xuya ayi.”

¹²“Xibarun bata fa n ma

alo wundona,

n tunla bata ɲunɲunun xuiin me.

¹³Xiyene nɛma fe kɔɛen na,

xixɔnla nɛma muxune fari,

¹⁴gaxu gbeen yi n suxu,

n xɔnne birin yi xuruxurun.

¹⁵Yinnan yi dangu n yetagi,

n fati ma xaben yi ramaxa.

¹⁶Sena nde yi tixi n yetagi,

n mi yi naxan kolon,

a nininna yi n yeɣe ma.

Na yi madundu,

na xanbi ra n yi xuina nde me, a naxa,

¹⁷“Adamadiin tinxiɲe ayi dangu Ala ra ba?

Muxun saripanɲe ayi

dangu a Dali Marigin na ba?

¹⁸Xa Ala mi laxi a walikene ra,

xa a fe ɲaxin to a malekane yi,

¹⁹a fa le muxune ra nayi ba,

naxanye bende banxine kui,

naxanye fatiye findixi benden na,

naxanye yibutuxunɲe

alo laxaturane?

²⁰E faxe nen lɔxɔ kedenni.

E halage nen habadan,

muxe mi kōntōfili e fe ra.

²¹E bubune xidi lutine bata bolon,

e faxama nen e fekolontareyani.”

5 “Iki, xinla ti i mali feen na!

Muxuna nde na ba naxan i yabe?

I falan tima maleka saripanxin mundun xa?

²Fe matandin nan xaxilitaren faxama.

Xɔxɔlɔnya gbeen yi kɔmɔn faxa.

³N xaxilitaren to nen sabate,

koni dangan so nen a banxini xulen.

⁴Mali ti yo mi a diine xa,

e bata yalagi taan kitisadeni,

muxu yo mi e xunba!

⁵Kamɛtɔne a sansi bogine donma.

Hali naxanye ɲanle tagi,

e yi ne birin tongo,

yiigelitɔne yi a yiiseene tongo.

⁶Haken mi kelima bɔxɔn xan yi,

sɔxɔlɛn mi solima bɔxɔni.

⁷Muxun daxi sɔxɔlɛn nan xili yi,

alo tee budone to tuganma ayi.”

⁸“Xa n tan na yi a ra nun,

n yi Ala nan maxandima,

n yi n ma kōntōfinla yita Ala ra.

⁹A feen naxanye ligama ne gbo,

e mi yeɣe toe,

a kabanako feene dan mi na.

¹⁰A tulɛn nafama bɔxɔn fari,

a igen nafa xεene ma.

¹¹ Muxun naxanye magodoxi,
a ne yite.

Naxanye sunuxi,
a kisin fi ne ma.

¹² A muxu kɔtaxine miriyane kalama,
e mi nɔ sɔtɔma e feene yi.

¹³ A xaxilimane suxuma
e yetena kɔtene nan xɔn,
kɔtadene fe yitɔnxine kalama nen xulen.

¹⁴ E soma dimini yanyi tagin nin,
e tantanma yanyi tagini
alo kɔɛen na a ra.

¹⁵ Koni, a tan tɔrɔ muxun natangama fala
ɲaxin ma

naxan luxi alo silanfanna,^{††}
a e rakisi senbe kanna ma.

¹⁶ Nayi, yigin senbetaren xa,
koni fala mi tinxintaren de.”

¹⁷ “Nayi, sewan na kanna xa
Ala na naxan natɔrɔn!

I nama i mε Ala Senbe Kanna a xurun na.

¹⁸ Amasɔtɔ a tan nan maxɔlɔn tima,
a yi dandanna ti.

A tan nan faxan tima,
a mɔn yi marakisin ti.

¹⁹ A i rakise nen tɔrɔn ma
dɔxɔɲa ma sennin,
a i ratanga fe ɲaxin ma
dɔxɔɲa ma solofere.

²⁰ A i rakisima nen
faxan ma fitina kameni,
a i rakisi silanfanna ma yengeni.

²¹ A i ratangama nen fala ɲaxin ma,
i mi gaxuma halagin waxatini.

²² Halagin nun fitina kamen bɔte mi
luma i xa,

i mi gaxuma burunna subene yεε ra.

²³ Gεmε mi taranma i ya xεen ma,
hali burunna subene,
yengε mi luma ε nun ne tagi.

²⁴ Bɔɲε xunbenla luma nen i konni.

I na i ya xuruseene xun mato a ra,
i a lima nen sese mi dasaxi.

²⁵ I ya diine wuyama ayi nen,
i yixetene yigboma ayi nen alo sexena.

²⁶ I faxama foriyaan nin,
alo murutuna a xaba waxatini.”

²⁷ “Nɔxɔ fe xɔnfenna xun soon nan na ra.
I tuli mati na ra, i xaxili sɔtɔ.”

Yubaa yabina Elifasi xa

6 Yuba yi a yabi, a naxa,
² “N yi wama nen
n ma sunun yaten xa kolon,
n ma tɔrɔn yi sa sikeela kanke ra.

³ A yi binyama ayi nen
dangu baan ɲemseninna ra.
Nanara, n ma falan bata radangu ayi.

⁴ Nɔndin na a ra,
Ala Senbe Kanna bata n sɔxɔn
a xalimakunle ra,
e xɔlen yi so n niini,
n bata gaxu gbalone yεε ra
Ala naxanye rafama n xili ma.

⁵ Burunna sofanla luye wuge sexe
sabatixini ba?

ɲingen wuge sexe xɔnla ma sexeni ba?

⁶ Donseen naxan mi ɲaxun,
na donɲε ba xa fɔxɔ mi a yi?
Silon xinden ɲaxun muxun de ba?

⁷ N mi yi waxi
n yiin din feni na donseene ra.
N ma tɔrɔn bata findi donseen na n xa
naxan mi ɲaxun!”

⁸ “N waxi nen
n ma maxɔdinna xa yabi,
Ala yi n waxɔn feen liga n xa.

⁹ A xa Ala kenen, a yi n faxa.
A xa a yiini bandun, a yi n napan.

¹⁰ Nayi, n bɔɲε xunbenla sɔtɔma nen,
n sewa n ma tɔrɔ pantareni,
bayo n mi n mema Ala saripnanxina
falane ra.

¹¹ N senben bata ɲan,
n yi yigitege.
N napanna findima nanse ra,
n to luma n nii ra?

^{††}5:15 *Silanfanna*: Sofane yengεso degemana.

12 N senben luxi nen
alo geme xɔdɛxen ba?
N fati benden findixi sulan nan na ba?
13 N mali se yo mi fa n yii,
hali a xuridina, a mi fa n yii.”
14 “Muxun naxan yigitegeni
na lan a hinanna sɔtɔ a xɔyine ra,
hali a na a me Ala Senbe Kanna yeera-
gaxun na.
15 Anu, n xɔyine tan bata n yanfa
alo baa igen na xara tonbonni,
alo baa wunle na xara.
16 Xunbeli waxatin najanni,
e findima nen fufaan na,
e rafe ige xunbenla nun ige dundun na.
17 Soge furen na, e xɔri,
sogen na te, e xara xulen.
18 Yulane kiraan bejinma
siga na ige fendeni,
e siga tonbonni, e faxa.
19 Tema kaa yulane igen fenma,
Saba kaa sigatiine tan
ne laxi a ra a igen na yi.
20 Koni, e yagima nen
bayo e bata e yigi sa na yi,
e na na li, e sunuma nen.
21 E luxi nen
alo na igen tonbonni n tan xa.
E na n ma tɔrɔn to, e gaxuma nen.
22 N bata e maxɔdin kisena nde ma ba?
N bata e maxɔdin
a e xa finmase yifuxina nde fi muxuna
nde ma n xa ba?
23 N bata e maxɔdin
a e xa n ba yaxun yii ba?
N bata e maxɔdin
a e xa n xunba n jaxankata muxune yii
ba?”
24 “E n xaran, nayi, n xa n dundu.
N naxan kalaxi, e na fala n xa.
25 Fala fajine mi muxun tɔrɔma,
koni e mafalane tɔnɔn nanse ra?
26 E waxi n ma falane nan matandi fe yi
alo yigitarena fala fuune.
27 E muxu sifan suse masensenna tiye
alo go e xa kiridin sɔtɔ e konyin na,

e yi sa e xɔyi kenden mati konyiyani!”

28 “Iki, e yeɛ ra findi n ma,
n wulen fale e yetagi ba?
29 E xete na falan fɔxɔ ra,
n bata e mafan,
e nama findi tinxintarene ra.
E mɔn xa xete, e miri,
n ma tinxinyaan nan a bunna ra.
30 Tinxintareya falana n de ba?
N mi nɔe fe jaxin kolonje ba?”

Yuba yi a tɔrɔna fe fala Ala xa

7 “Adamadina dunuɔa yi gidin xɔdɔxɔ
alo sofa wanla ganli,
a siimayana
alo karahan walikeɛn gbeena,
2 alo konyina,
nininna xɔnla naxan ma,
alo walikeɛn naxan a saren mamema.
3 Na kiini, n keɛn bata findi fuun na
n ma siimayani,
kɔene yi rafe sɔxɔlene ra n tan xa.
4 N na n sa, n yi a fala, n naxa,
‘N kelima waxatin mundun yi?’
Kɔɛn mi janma,
n lu n maxete n ma saden ma
han xɔtɔnni.
5 Kunle nun bendena n fatin ma
alo dugina,
setene sɔxɔnma n fatin birin ma,
a kun.
6 N ma siimayaan mafura dangue
dangu gese sɔxɔnna kinaan na,
a danguma yigitegeni.”
7 “Ala, a xa rabira i ma,
a n ma siimayaan mi buma,
n mi fa herin toma n yeɛn na sɔnɔn.
8 Yeɛn naxan n matoma,
na mi fa n toma sɔnɔn,
i n fenma nen, koni n mi fa na sɔnɔn.
9 Kundaan naxan danguma,
na janma nen.
Na kiini, muxun naxan na siga laxira yi,
na mi fa xetema sɔnɔn.
10 A mi fa xetema a banxini sɔnɔn,
a konna mi fa a kolonma sɔnɔn.”

¹¹ “Nanara, n mi fa n dunduma sɔnɔn,
 n falan tima nen n niin paxankatani.
 N nan n mawugama nen n niin xɔleni.
¹² Nanfera i kantan muxun dɔxi n xili
 ma?
 N tan magaxu ba, alo fufana,
 hanma ige yi sube xapena nde?
¹³ N na a falama, n naxa,
 ‘N sadena n masabarima nen,
 n xiden yi n mali n ma mawugani suxe.’
¹⁴ Nayi, i n magaxuma xiyene yi,
 i n xibaruma kuisan feene nan ma.
¹⁵ A yi rafanɛ n ma nun, n faxa.
 Sayaan fisa n xa
 benun n xa lu doyenɛ tun.
¹⁶ N ma siimayaan bata rajaxu n ma,
 n mi waxi a xɔn n xa lu n nii ra habadan.
 Nayi, xete n fɔxɔ ra,
 amasɔtɔ n ma siimayaan mi xunkuya.”
¹⁷ “Nanse adamadiin na
 alogo i xa feni itoe birin liga a ra,
 han i yi i yengi dɔxɔ a xɔn ma iki,
¹⁸ han i yi lu fe a xɔn xɔtɔn yo xɔtɔn,
 i yi lu a fesefese waxatin birin?
¹⁹ I xun xanbi soma n yi
 waxatin mundun yi?
 I a luma waxatin mundun yi
 n yi n degen nagerun?
²⁰ Hali n bata yulubin liga,
 n nɔɛ nanse lige i ra,
 i tan naxan adamadiine rakɔɔsima?
 Nanfera i n yatexi se kala daxin na?
 N goronna i tan xun ma di?
²¹ Nanfera i mi n ma matandine
 mafeluye,
 i n hakene ba n ma?
 Iki, n na n sama nen burunburunni,
 i n fenma nen, n mi fa na.”

Bilidadaa fala singena Yuba xa

8 Suxa kaan Bilidada yi falan tongo, a
 naxa,
² “Han waxatin mundun yi,
 i luye i fala xuini?
 Han waxatin mundun yi,
 i fala xuine finde foye jaxin na?

³ Alaa sariyan kale ba?
 Ala Senbe Kanna tinxinna kale ba?
⁴ I ya diine yulubin liga nen a ra,
 Ala yi e saran e murute feene ra.
⁵ Koni, xa i tan Ala fen,
 xa i Ala Senbe Kanna maxandi,
⁶ xa i sarijan, xa i fanɛ ayi,
 a i malima nen,
 a i raxete i funfuni.
⁷ I kii fonna mi yi sese ra,
 i kii nenen findima nen binye gbeen na.
⁸ Nayi, mayixete danguxine maxodin,
 i xaxili dɔxɔ e benbane xaxilimayaan
 xɔn.
⁹ Amasɔtɔ, en barixi xoroni,
 en mi sese kolon,
 en ma siimayaan luxi nen
 alo nininna.
¹⁰ Koni, e i xaranma,
 e falan tima i xa e xaxilimayani.”
¹¹ “Gbalan sole daraan xanbi ba?
 Gbalan sabate igen xanbi ba?
¹² Hali a xindena,
 a mi segegi,
 a xare sinma sexen bonne yeɛ ra
 xa a mi igeni.
¹³ Na nan ligama muxune birin na
 naxanye pinanma Ala xɔn.
 Naxanye mi Ala kolon,
 ne yigin janma nen,
¹⁴ e yigin kalama nen
 alo simisamana yalana.
¹⁵ A yigi sama a banxin nin,
 koni a mi sensen,
 a kankanxi a yiiseene ma,
 koni e mi luma.
¹⁶ A luxi nen
 alo wudi xinden soken na,
 naxan a yiine yibandunma nakɔɔn xun
 ma.
¹⁷ A salenne godoxi
 han e sa so gemeni,
 a sa gemen kuiin li.
¹⁸ Koni, xa a ba a tideni,
 menna bɔxɔna a mema a ra nen,
 a naxa, ‘N tan munma i tan to.’

¹⁹ E sewan janma na kii nin
naxanye jinanma Ala xɔn,
gbeteye fan yi mini e funfuni.

²⁰ A mato,
Ala mi sɔntaren nawolima ayi,
a mi fe jaxi rabane senbe soma.

²¹ Ala i ragelema nen,
a yi sewan sa i yi.

²² I yaxune yagima nen,
jaxudene yi jan.”

Yubaa yabina

9 Yuba yi a yabi, a naxa,
² “Nɔndin na a ra,
n na a kolon a na kii nin,
anu adamadiin nɔe tinxinɔe ayi di
Ala yɛɛ ra yi?

³ Xa muxuna nde waxi Ala matandi feni,
hali Ala a maxɔdin sanja ma wuli keden,
a mi a yabe hali keden pe.

⁴ Fekolonna nun senben birin a tan nan
xa.

Nde nɔe Ala matande,
na feen mi saran a ra?

⁵ A geyane bama e funfuni,
a mi e rasogin,
a yi e raxuya ayi a xɔlɔni.

⁶ A bɔxɔn naxuruxurunma a dɔxɔdeni,
a yi bɔxɔn bunne raxuruxurun.

⁷ A na falan ti sogen xa,
sogen mi tema,

a yi sarene ratagan dege.

⁸ A tan nan keden koren daxi,
a sigan ti fɔxɔ igen mɔrɔnne fari.††

⁹ A bata Kanko Gbee sare kurun
nun Donso sare kurun
nun Dii Tɛmɛ Solofere sare kurun
nun yiifari fɔxɔn sarene da.¶¶

¹⁰ A fe gbeene ligama
muxun mi naxan famunɔe,
a kabanako feene liga
naxanye mi nɔe yate.

¹¹ A danguma n dexɔn ma,
n mi a toma.

A lɔma ayi, n mi a yigbema.

¹² A naxan xasunxi fangani,
nde nɔe na be a yii?

Nde suse a maxɔdinɔe,
fa fala, ‘I nanse ligama?’

¹³ Ala mi xetema a xɔlɔn fɔxɔ ra,
hali ige yi ninginangan Raxabi
nun a walikene xinbi sinxi Ala bun ma.”

¹⁴ “Nayi, n tan nɔe a yabe nanse ra?
N falan mundun tiye a yetagi?

¹⁵ Hali n tinxin, n mi a yabe,
n na n makiti muxun nan mafanma.

¹⁶ Hali n na a xili, a yi a ratin,
n mi le a ra xa a tuli matiye n xuiin na.

¹⁷ Amasɔtɔ a bata n halagi foye jaxin na,
a yi n ma fure deene rawuya ayi,
bun mi naxan ma.

¹⁸ A mi tinma n yi yengi a fajin na,
koni a n nalugoma xɔlɔn nan na.

¹⁹ Nde senbe gbo dangu birin na,
xa a tan mi a ra?

Nde n xilima kiti sadeni,
xa a tan mi a ra?

²⁰ Hali n yi tinxin,
a n yalagima nen n ma falane xɔn.

Hali sɔntaren nan yi n na,
a yi n yite sɔnmaan na.

²¹ Sɔntaren nan n na,
koni n mi fa n yete yatexi,

n bata n me n niin na,

²² a birin keden,
nanara n na a falama fa fala
a Ala sɔntaren naxɔrima nen
alo muxu jaxina.

²³ Xa gbalon fa, a faxan ti sa,
Ala sɔntarene tɔrɔyaan magelema nen.

²⁴ A dunuɔa sama muxu jaxine sagoni,
a yi kitisane yɛene raxi.

Xa a tan mi a ra,
nde fa a lige?”

††9:8 Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

¶¶9:9 Men kaane yi sare kurune yatexi nen alo se sawurane, e yi na sare kurune xili sa na seene xun ma.

25 “N ma siimayaan mafura dangue
dangu gilaan na,
n ma lɔxɔne e gima,
n mi herin toma,
26 e mafura alo kunki gbala daxina igeni,
alo singbinna naxan sinma suben ma.
27 Xa n na a fala, n naxa,
‘N xa jinan n ma mawugan xɔn,
n yi n ma sunun lu na, n yi n sɔbe so,’
28 n gaxuma nen n ma tɔrɔn birin yee ra,
bayo n na a kolon
a i mi n yate sontaren na,
29 n kolonma tinxintaren nan na i yee ra
yi.
Nanfera n na n yete xadanma fuuni?
30 Xa n na n maxa safunna ra,
xa n na n yiine raxa libin na,
31 i n nasinma nen lɔxɔn xɔre ra,
n yi rajaxu n ma dugine yeteen ma.
32 Muxu mi a tan na alo n tan,
n mi nɔe a yabe,
hanma nxu siga kiti sadeni.
33 Tagi yitɔn muxu mi nxu tagi,
naxan nɔe a yiin se nxu firinna birin ma^{§§}
34 naxan a dunganna be n fari,
alogo a nɔrɔn nama fa n magaxu.
35 Nayi, n yi falan tima nen,
n mi gaxu a yee ra.
Koni n bata a kolon a n kedenna na a ra.”

Yuba mɔn yi yabin ti

10 Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
“N ma siimayaan bata rajaxu n
ma,
n mi fa n ma mawugane danma sɔnɔn,
n na n ma sɔxɔlen falama nen.
2 N na a falama nen Ala xa, n naxa:
I nama n yalagi,
a yita n na nanfera i xɔlɔxi n ma.
3 Naxankatan finde fe fajin na i tan xa
ba?
I yete wali xɔnna rawole ayi ba?
I yi muxu jaxine feene rasabati?
4 I toon tima i muxu yeene nan na ba,

i toon tima nen alo adamadiine ba?
5 I ya siimayaan luxi nen
alo adamadiine gbeen ba?
I ya lɔxɔne luxi nen
alo muxune gbeen ba?
6 Nanfera i yi n hakene fenma,
i yi n yulubine xɔnfen?
7 Anu, i a kolon a muxu jaxi mi n na,
muxu yo mɔn mi nɔe n nakise i yii.
8 I tan nan n daxi,
i yiine yi n nafala,
koni iki, i waxi n naxɔri feni.
9 N ma fe xa rabira i ma,
a i n nafalaxi nen
alo bende yi sena,
i mɔn waxi n naxete feen nin bendeni ba?
10 I n nafala nen nga fatini,
alo nɔnɔn naxan findin fenen na.
11 I yi fati benden nun fati kidin sa n ma,
i yi n nafala xɔnne nun fasane ra.
12 I mɔn yi siimayaan fi n ma,
i hinan n na,
i yi n niin nakantan.
13 Koni, i yi wundo feni ito luxunxi i
bɔjɔni,
n na i ya miriyani ito kolon,
14 fa fala xa n yulubin liga,
i nɔe n toe nen,
i mɔn mi dije n haken ma.
15 Xa muxu jaxin nan n na nun,
gbalona n xa!
Hali n tinxin,
n mi nɔe n xunna rakele,
n tan naxan nafexi yagin nun tɔrɔn na.
16 Xa n nan n xunna rakelɔ,
i n kedima nen alo yatana,
i mɔn yi i ya kabanako feene ragodo n
xili ma han!
17 I mɔn i ya gbalone rakelima n xili ma,
i ya xɔlɔn xun masama n xili ma,
i ya ganle biraxi e bode fɔxɔ ra
n yenge xinla ma.”
18 “Nanfera i naminixi nga kuini?
Hali n yi faxa nun, muxu yo mi n to,

§§9:33 *Tagi yitɔn muxuna* fe mɔn sebexi Yuba 16.19-21 nun Yuba 19.25 kui.

¹⁹ n lu alo n mi da,
 n ba nga kuini,
 n sa maluxun gaburun na.
²⁰ N ma lɔxɔne mi fa wuya sɔnɔn,
 nayi, a lu, n xa sewa ndedi,
²¹ benun n xa siga yamanani
 xete mi denaxan yi,
 denaxan nafexi dimin nun sayaan
 nininna ra,
²² yamana yifɔrena alo dimina,
 sayaan nininna nun kalan denaxan yi,
 kenenna luxi denaxan yi alo dimina.”

Sofara yi falan ti Yuba xa

11 Nama kaan Sofara yi falan tongo,
 a naxa,
² “Fala wuyaxini itoe yabi mi na ba?
 Falan nan tun yoon fima muxun ma ba?
³ Muxune dunde i ya fala jaxine bun ma
 ba?
 I magelen tiye ba, muxe mi i rayagi?
⁴ I a falama, i naxa,
 ‘N ma fekolonna sarijan,
 fe yo mi n na Ala yetagi.’
⁵ Koni, xa Ala yi waxi falan ti feni nun,
 xa a yi a deni biye a falan ti i xa nun,
⁶ xa a yi a fekolonna wundone fala i xa,
 naxanye fan xaxinla xa,
 nayi, i yi a kolonma nen
 a Ala mi i hakene birin saranxi i ra.”
⁷ “I nɛ Ala miriyane kolonje?
 I nɛ Ala Senbe Kanna senben danna
 kolonje?
⁸ A mate dangu kore xɔnna ra.
 I nanse lige? A tilin laxira xa.
 I nanse famuma?
⁹ A kuya dangu bɔxɔn na,
 a gbo dangu fɔxɔ ige baan na.
¹⁰ Xa Ala fa muxune suxe,
 xa a e xili kiti sadeni,
 nde nɛ a matande?
¹¹ Amasɔɔ, Ala fuyantenne kolon,
 a na haken to,
 a mi a yeen naxiye a ma.
¹² Koni, kɔmɔn mi nɛ finde xaxilimaan
 na,

alo sofali xuruxin to mi bare burunna
 ra.”
¹³ “I bɔnen nafindi Ala ma,
 i yiin ti a tan xa,
¹⁴ i me i hakene ra,
 i nama tin tinxintareyaan yi so i konni.
¹⁵ Nayi, fe mi luma i ra,
 i xunna kenla sɔtɔma nen,
 i findi muxu kenden na,
 i mi fa gaxuma sese ra.
¹⁶ I jinanma nen i ya sɔxɔlene ra,
 i jinanma nen e xɔn
 alo igen naxan danguma xude wunla ra.
¹⁷ I ya siimayaan makenenma nen
 alo yanyi tagina,
 a dimin yi lu alo xɔtɔnna.
¹⁸ I lannayaan sɔtɔma nen,
 bayo i yigin sɔtɔma nen,
 Ala i rakantanma nen
 i lu bɔje xunbenli.
¹⁹ Muxu yo mi fa i raxulunje i ya xixɔnli,
 muxu wuyaxi fama nen i xandideni.
²⁰ Koni, jaxudene yeen danxuma nen,
 e yigin kalama nen,
 e yengi fa tixi sayaan nan na.”

Yuba yi Sofara yabi

12 Yuba yi a yabi, a naxa,
² “Nɔndin na a ra,
 muxuyaan kolonna birin e yi,
 fekolonna janma nen e faxa xanbini.
³ Koni, xaxilimayana nde n fan yi,
 alo e tan, e mi dangu n na,
 nayi nde mi nɛ feni itoe birin kolonje?
⁴ N bata findi magele seen na n xɔyine
 xa,
 n tan naxan yi Ala maxandima, a yi n
 yabi.
 Muxu tinxinxi kamalixin bata findi
 magele seen na.
⁵ E tan, muxu herixine tɔrɔ muxune
 rajaxuxi,
 na luxi nen alo muxun na salaxun,
 e mɔn yi a radinje ayi.
⁶ Bɔje xunbenla mafu tiine konne yi,
 naxanye Ala rafenna, ne makantanni,

e e yete senben nan yatexi e gbee ala ra.”

⁷“Koni, subene maxodin,

e i xaranje nen.

Xoline maxodin kore xonna ma,

e a fale i xa nen.

⁸Falan ti bɔxɔn na, a i xaranje nen,
yexene baani, e a fale i xa nen.

⁹Ne birin ye, nde mi a kolon fa fala
naxan birin daxi,

a Alatala wanla nan na a ra?

¹⁰Dali seene birin niine a tan nan yii,
e nun yengin naxan muxune birin yi.

¹¹Tunla falane tagi rabaan kolon,
alo dɛɛn donseen naxunna kolonma kii
naxan yi.

¹²Fekolonna fama foriyaan nan xɔn,
xaxilimayaan fama simaya xunkuyen
nan xɔn.”

¹³“Koni Ala nan gbee fekolonna nun sen-
ben na.

Maxadin nun xaxilimayana a tan nan yii.

¹⁴Ala na naxan kala,
muxu yo mi na yitɔnje,
a na naxan sa kasoon na,
muxu yo mi na xɔɔye.

¹⁵Xa a mi tin tulen xa fa,
furun yi ti,
koni a na tulen bejin,
bɔxɔn yi kala.

¹⁶Senben nun kolonna a tan nan yi,
yanfantenne nun muxu yanfaxine birin a
tan nan bun.

¹⁷A tan nan a ligama
yamaan kawandi muxune yi sigan ti
e san yigenla ra,
a yi kitisane findi daxune ra.

¹⁸A tan nan mangane senben bama e ra,
a yi kasorasa dugin nagodo e ma.

¹⁹A tan nan saraxaraline fan nasigama
e san yigenla ra,
a yi nɔya kendene kala.

²⁰A tan nan falan bama fala tiine yi,
a yi xaxilimayaan ba fonne yi.

²¹A tan nan tɔɔɔn nafama kuntigine ma,
a yi senbemane senben kala.

²²A tan nan dimi yi feene raminin
kenenni,

naxanye yi laxira yi, a yi ne makenen.

²³A tan nan siyane rawuyama ayi,
a yi e raxɔri.

A siyane ragbo ayi,
a yi e raxuya ayi.

²⁴A xaxinla ba yamaan kuntigine ma,
a yi e rabejin tonbonni kira mi denaxan
yi.

²⁵E lu dimini kenen mi denaxan yi,
a yi e xun magi e ra alo dɔɔ minna.”

Yuba yi wa falan ti feni Ala xa

13 Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
“A mato, n yeen bata na birin to,
n tunla bata na birin me,
n yi a famu.

²Ɛ naxan kolon,
n fan na kolon,
ɛ mi dangu n na.

³Koni, n tan waxi
falan ti feni Ala Senbe Kanna nan xa,
n waxi n xa n mawuga Ala xa.

⁴Koni ɛ tan wulen nan tun sama jɔndin
ye ma,
ɛ birin findixi dandan ti fuyanne nan na.

⁵Xa ɛ yi ɛ dunde nun,
na yi finde ɛ fekolonna ra nen.

⁶Ɛ n ma mawugan name,
ɛ tuli mati n ma mawuga xuiin na.

⁷Ala makoon luye ɛ tinxintareyaan ma
ba,
ɛ wulene fala Ala mali feen na?

⁸Ɛ waxi ɛ sa feni Ala nan fari n xili ma
ba?

Ɛ Ala nan xun mafalama ba?

⁹A na ɛ miriyane yate,
na fanje ɛ ra ba?

Ɛ nɔɛ a yanfe ba alo muxuna?

¹⁰Jɔndin naxan na,
ɛ na kitin sa yetagin ma hali wundoni,
Ala falan tima nen ɛ xili ma.

¹¹Ɛ mi gaxuma a binyen yee ra ba?
A magaxun mi e suxe ba?

¹²Ɛ sandane luxi nen

alo xubena,
 ε xun mafala falane kalama nen
 alo bendena.”

¹³ “ε dundu, ε n lu!

N xa falan ti
 hali sese n sɔtɔ.

¹⁴ Nanfera n nan n fati benden xinɲe n
 pinne ra,

nanfera n tinɲe sayaan ma?

¹⁵ Xa Ala wa, a xa n faxa,
 n yengi mi fa sese ma
 koni n waxi n sigati kiin xɔnba feni
 a tan nan yetagi.

¹⁶ Na yetɛn findima n ma kisin nan na,
 bayo Ala kolontare yo mi tima a yetagi.

¹⁷ ε tuli mati n ma falan na a fajin na,
 n ma fe ye xaranna xa so ε tunla ma.

¹⁸ N bata n xun mafala feni tɔn,
 n na a kolon a ɲɔndina n tan nan xa.

¹⁹ Nde waxi n xun maxidi feni?
 Nayi, xa ɲɔndi mi n xa,
 n tinxi n yi n dundu, n faxa.”

²⁰ “N ma Ala,
 fe firin gbansan masiga n na,
 nayi, n mi luxunɲe i ma:

²¹ I ya xɔlɔn masiga n na,
 i ya magaxun nama fa n suxu sɔnɔn.

²² Na xanbi ra, falan ti n xa,
 n ni i yabe,
 hanma n yi falan ti, i yi n yabi.

²³ Yoli n hakene nun n yulubine yaten
 na?

N ma murute feene nun n ma yulubine
 yita n na.

²⁴ Nanfera i yetagin luxunma n ma,
 i yi n yate i yaxun na?

²⁵ I n tan nan magaxuma ba,
 n tan naxan luxi
 alo ɲɔxɔndena foyen sigan naxan na?

I n tan nan sagatanma ba,
 n tan naxan luxi
 alo malo dagi xarena?

²⁶ I fe xɔlene sebema n xili ma,
 i n ma dii ɲɔreyaan haken goronna dɔxɔ
 n xun ma.

²⁷ I n sanne sama kutun na,

i yeen tixi n sigati kiin birin na,
 hali n san funfune,
 i e birin nakɔrɔsima.

²⁸ Koni, adamadiine kunma
 alo wudi kalaxi,
 alo xiine dugin kala kii naxan yi.”

Yuba mɔn yi yabin ti

14 Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
 “Adamadiin minixi ɲaxanla nin,
 a siimayaan mi xunkuya,
 a rafexi lanbaranna nan na,
² a luxi nen

alo wudi fugen naxan minima,
 a xara, alo nininna, a mi buma.

³ N ma Ala,

i yeen tima n tan nan na ba
 naxan luxi alo adamadiin bodene?
 I kitin nasoma en tan nan tagi ba?

⁴ Nde nɔɛ se sariɲanxin be se
 haramuxini?

Muxu yo.

⁵ I bata muxuna siimayaan danna ragidi,
 i yi a siimayaan kikene yate,
 a mi dangue naxanye ra
 i naxanye saxi.

⁶ Nanara, i yeen ba muxun na,
 a xa a matabu,
 alogo a xa a waxatin naɲan bɔɲe
 xunbenli

alo walikeen yanyin naɲanma kii naxan
 yi.”

⁷ “Yigin wudin tan ma,
 bayo a na sege, a mɔn yi mini,
 a ɲɔxɔn mi ɲanma,

⁸ hali a salenna fori bɔxɔni,
 a xun dungin yi faxa bɔxɔni,

⁹ igen neen fa sa a ma tun,
 a mɔn bata a mabun,

a yi a ɲingine ramini
 alo a yi kii naxan yi a fɔlɔni.

¹⁰ Koni, xa muxun faxa,
 a senben bata ɲan.

Muxun na faxa, a sigan minen?

¹¹ Igen ɲanma nen baani,
 xudene yi xara.

¹² Muxun na faxa,
 a ɲanma na kii nin,
 a mi fa kelima sɔnɔn,
 fanni kore xɔnna na,
 a mi xulunma,
 a mi kelima a xixɔnli.”
¹³ “Xa i yi tinɲe n luxunɲe laxira yi nun,
 n yi lu na han i ya xɔlɔn yi ɲan!
 I mɔn yi waxatin nagidi n ma,
 n ma fe rabirama i ma waxatin naxan yi.
¹⁴ Koni muxun naxan bata faxa,
 na mɔn keɓe ba?
 N dipama nen n ma wali waxatin bun,
 han i fa n naxulunma waxatin naxan yi.
¹⁵ Nayi, n ni i yabe, i na n xili,
 i na wa n to feni,
 i tan naxan n daxi.
¹⁶ Anu iki, i n sigati kiin birin yatexi.
 Koni na waxatini,
 i mi fa n yulubine yatema,
¹⁷ i n ma murute feene luxunma nen ben-
 benla kui,
 i yi n hakene mafelu.”
¹⁸ “Koni, hali geyane,
 nde luma be e ra waxatin birin
 han e xuya ayi,
 hali fanyene,
 e bama e funfuni a xunxuri yeen ma,
¹⁹ igen luma nde be gemene ra,
 baa walaxine yi bɔxɔn tongo,
 i fan adamadiine yigin kalama na kii nin.
²⁰ I muxune yengema habadan,
 e yi faxa,
 i yi e yetagin masara, i yi e kedi.
²¹ Xa binyena e diine ma,
 e mi na kolon.
 Xa e rayarabi, e mi na yigbema.
²² A tan nan tun a tɔrɔn kolon,
 a sunuxi a yete nan tun ma fe ra.”

**Elifasi a falan firindena: Ala
 ɲaxudene saranma nen e kewanle ra**

15 Teman kaana Elifasi mɔn yi falan
 tongo, a naxa,
² “Fekolonna lan a yi yabin ti
 naxan tɔnɔ mi na ba,

naxan findixi fala fuun na?
³ I lan i yi i xun mafala fala buntarene ra
 ba,
 naxanye tɔnɔ mi na?
⁴ I Ala yeeragaxun kalama muxune yi,
 i e Ala maxandi feene xunna kalama.
⁵ I i hakene nan ma fe falama.
 Fala ɲaxine nan i de.
⁶ N tan mi a ra,
 i fala xuiin nan i yalagixi.
 I deen nan i seren na.
⁷ I singe nan barixi adamadiine birin yeɛ
 ra ba?
 I singe nan daxi benun geyane xa da ba?
⁸ I Ala wundo falane rame nen ba?
 I tan nan keden fe kolon ba?
⁹ I nanse kolon,
 nxu mi naxan kolon?
 I nanse famuma,
 nxu mi naxan famuma?
¹⁰ Xun sexe fixene na,
 fonne nxu ye,
 naxanye fori i fafe xa.
¹¹ Ala i ralimaniyama falan naxanye ra,
 i makoon mi ne ma ba,
 nxu fala faɲin naxanye tima?
¹² Nanfera i bɔɲen tema?
 Nanfera i yeen xun sinma,
¹³ i niin nafɔrɔ Ala xili ma,
 i na fala sifane ti?
¹⁴ Nanse adamadiin na,
 a yi a yete yate saripanden na?
 Naxan minixi ɲaxanli,
 na finde tinxinden na ba?
¹⁵ Hali a malekane,
 Ala mi lannayaan saxi ne yi.
 Hali kore xɔnna,
 a mi saripnan a yeɛ ra yi.
¹⁶ A xa lannayaan sa muxun tan yi di
 nayi,
 naxan ɲaxu, naxan yanfan tima,
 tinxintareyaan nafan naxan ma
 alo igen min daxina?”
¹⁷ “N xa a yeɓa i xa, i tuli mati.
 N xa a yeɓa n naxan toxi,
¹⁸ fekolonne naxan falaxi,

e nun e benbane,
 naxanye mi sese luxunxi e ma,
¹⁹ Ala yamanan so naxanye gbansan yii,
 xɔɲe yo munma yi so naxanye ye.”
²⁰ “Naxuden luma kɔntɔfinla nin a si-
 imayaan birin yi,
 ɲaxankata tiina waxatin yatexin na a ra.
²¹ A wurundun xui magaxuxine mema,
 bɔɲe xunbeli waxatini,
 halagin yi fa a tan ma.
²² A mi laxi a mini feen na sɔnɔn dimini,
 a faxama yengen nin.
²³ A donseen fenma,
 koni a sɔte minen?
 A kolon a faxan lɔxɔna a mamema.
²⁴ Kɔntɔfili feene nun kuisan feene a ma-
 gaxuma nen,
 e wuyaxi yi fa a xili ma
 alo mangana ganla nan sigan yengeni.
²⁵ Ne feene birin a sɔtɔma nen
 bayo a bata susu Ala ra,
 a murute Ala Senbe Kanna xili ma.
²⁶ A keli nen Ala xili ma a tengbesenyani,
 a ye masansan wure lefa gbeen tixi a yee
 ma.
²⁷ A yetagin tuyanxi,
 a gbingin gbo,
²⁸ koni a luma nen taa rabeninxine yi,
 banxi kui genle yi,
 naxanye kalamatɔ a ra.
²⁹ Na kanna mi fa herin sɔtɔma,
 a nafunla mi sabatima,
 a fɔxɔn mi fa luma bɔxɔn fari sɔnɔn.
³⁰ A mi tangama sayaan ma,
 a luma nen
 alo teen wudi dungin naxan ganma,
 Ala de foyen yi a xali wulani.”
³¹ “A yigin saxi fuyanten feene nin,
 koni a yete nan yanfanma,
 bayo fuyantanyaan nan findima a
 saranna ra.
³² Na kamalima nen benun a xa faxa,
 alo wudin naxan mi fa a maɲingima.

³³ A luxi nen alo manpa binla*
 naxan a bogine rayolonma e mɔn xinde,
 hanma alo oliwi binla
 naxan fugeye yolonma a ra.”
³⁴ “Na ligama nen
 bayo dii mi barima Ala kolontarene den-
 bayane yi,
 yanfan banxin naxanye kui,
 ne findima teen balon nan na.
³⁵ Sɔxɔle feene e yi,
 na yi findi fe ɲaxine ra,
 e yanfani tɔn e bɔɲeni.”

**Yubaa yabina: Sereyana nde
 n xa kore xɔnna ma**

16 Yuba yi a yabi, a naxa,
² “N bata fala sifani ito me dɔxɔ
 wuyaxi,
 e birin findixi madenden ti ɲaxine nan
 na.
³ Danna fuyanten falani itoe ma ba?
 Nanse e tɔrɔma e to n yabima na kiini?
⁴ N fan yi nɔe falan tiye nen alo e tan,
 xa e tan nan yi n tan na nun.
 Nayi, n yi falane tima nen e xili ma nun,
 n yi n xunni maxa e magele xinla ma,
⁵ n yi e senbe soma nen n ma falane ra,
 n yi e madenden e tɔrɔni n ma fala fajine
 xɔn.”
⁶ “Koni, n ma falane mi nɔe n tan
 madendenɲe n ma tɔrɔni.
 Xa n na n dundu,
 na fan mi se be n ma tɔrɔn na.
⁷ Iki, Ala bata n senben ɲan yati!
 A bata n ma denbayaan birin halagi.
⁸ A bata n fatin mafasa,
 na yi findi sereyaan na n xili ma.
 A to n naxɔsixi,
 na yi findi n magi xunna ra.
⁹ Ala n yibɔma a xɔlɔni,
 a n yenge,
 a ɲinne raxinma n xili ma,
 n yenge faan yi a yee ɲaxin ti n na.

*15:33 Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

¹⁰ Muxune e deni bima n xili ma,
e n konbi, e n deen bɔnbɔ,
e malan n xili ma.

¹¹ Ala bata n so tinxintarene yii,
a bata n so ɲaxudene yii.

¹² N yi bɔɲe xunbenla nin,
Ala bata fa n kaladeni.

A bata n suxu n xanbi ra,
a n nabira bɔxɔni.

A bata n lu
alo xalimakunla sa sɔtima seen naxan yi,
¹³ a xalimakuli wonle bata n nabilin.

Ala n sɔxɔnma n gbingini,
a mi kininkininma,
a n bɔɲen sa bɔxɔni.

¹⁴ A fama n xili ma alo sofana,
a n ɲaxankata, a lu n maxɔle.”

¹⁵ “N bata kasa benbeli dugin nagodo n
ma sununi,
n mi naxan bama,
n lu xun sinxi burunburunni.

¹⁶ Wugan bata n yeen gbeeli,
sayaan singanxi n yetagi.

¹⁷ Anu, n mi fe ɲaxi yo ligaxi,
n ma Ala maxandin yi sarɲan.”

¹⁸ “I tan Bɔxɔna, n faxamatɔɔn ni i ra,
i nama n wunla ye maluxun.
N wuga xuiin xa me han habadan.

¹⁹ Iki yeteni, serena nde n xa kore,
naxan seren bama n xa menni.†

²⁰ N xɔyine n magelema,
koni n yeen tixi Ala nan na n ma wugani.

²¹ Na kannna Ala solonama muxun xa,
alo adamadina a xɔyin xun mafalama kii
naxan yi.

²² Koni, n ma siimayaan bata a danna li,
n sigama nen kiraan xɔn,
xete mi denaxan yi.”

Yuba yigin yi kala

17 Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
“N yengin dasama,
n ma siimayaan yi ɲan,
gaburun dɔxi n ye ra.

² Magele tiine n nabilinni yati,
e fa fuma n ma, n mi nɔe xiye.”

³ “Ala, i bata tolimaan naxan maxɔdin n
ma,
i yeteen xa na so n yii.

Xa i tan mi a ra,
nde gbete n ma donla goronna tonge?

⁴ Bayo i bata xaxinla birin ba n xɔyine yi,
na ma, i nama tin e xa nɔɔn sɔtɔ.

⁵ E luxi nen
alo muxun naxan yanfan soma a xɔyine
xili ma,
na yi findi tɔɔn na a diine xa.”

⁶ “Muxune n magelema e sigine yi,
e degen namini n yetagi.

⁷ N yeene bata yidimi sununi,
n fati benden bata yelefu ayi alo a
nininna.

⁸ Muxu faɲine na n to,
n kiin yi e ratereena,
sɔntarene xɔɔma n ma,
e yi n yate Ala kolontaren na.

⁹ Koni, tinxin muxune xa lu e kiraan xɔn,
naxanye sarɲan, ne senben sɔtɔma nen.

¹⁰ Koni e tan, e xete, e mɔn xa fa.
N mi fekolon toma e ye.

¹¹ N ma siimayaan bata ɲan,
n ma wanle bata kala,
n waxɔn feene bata kala.

¹² N xɔyine a falama, e naxa,
a kɔeen findima nen a yanyin na,
fitirin na so, e fala a subaxan na a ra.

¹³ N xa n yigi sa laxira yi tun ba,
n na n sama dimini denaxan yi?

¹⁴ N falan tima nen n gaburun xa
alo a tan nan n fafe ra.

N falan ti kunle xa
alo e tan nan nga nun n magilen na.

¹⁵ Nayi, n yigin minen?
Nde n yigin toe?

¹⁶ Yigin laxira yi ba,
nxu birin na siga nxu sa nxu sa
burunburunni?”

†16:19 Na *serena* fe mɔn seɓexi Yuba 19.25 nun Yuba 9.33 kui.

**Bilidadaa falan firindena: Fe
naxi rabane saranna**

18 Suxa kaan Bilidada mɔn yi falan
ti, a naxa,

²“I falan danma waxatin mundun yi?

Xaxili fen, na xanbi ra, en falan tiye.

³Nanfera i nxu yatexi xuruseene ra?

Nanfera i nxu mirixi xaxilitarene ra?

⁴Yuba, i tan nan i yete maxɔlɔxi i ya
xɔlɔni.

I laxi a ra a muxune dunuɗa rabepinma
i tan ma fe ra ba?

Fanyen xa keli a dɔxɔdeni i ya fe ra ba?”

⁵“Naxudena tɛɛ degen tuma nen,

a tanden yalanna yi ɗan.

⁶Kenenna yi findi dimin na a konni,

a lenpun yi tu a xun ma.”

⁷“A madiganma nen a sigatiin senbeni,

a feene a rabirama nen.

⁸A sanne suxuma nen yalaan na,

a sin yinla ra.

⁹A suxuma a san tinban nan ma,

gbatun yi a suxu.

¹⁰Lutin natixi a yɛɛ ra bɔxɔn nin,

wosona a kiraan xɔn.

¹¹Gaxun luma ayi nen yiren birin yi,

a bira a san funfun fɔxɔ ra.”

¹²“A tan naxan senbe yi gbo,

a senben bata ɗan,

gbalon bata maso a ra.

¹³Furen bata a fati kidin kala,
saya furen bata a salen seene kun a ma.

¹⁴Sayaan bata a suxu a konni,

a yigi saxi denaxan yi,

a yi a xali manga magaxuxin fema.

¹⁵Muxu gbete nɛɛ dɔxe nen a konni
sɔɔɔn,

a gbee mi fa a ra,

seri fupin bata sa a konna birin ma.‡

¹⁶A bata lu

alo wudin salenne na xara a bun,

a deene yi xara a ma.”

¹⁷“A funfun birin bata ɗan bɔxɔn fari,

a xinla mi fa falama kiraan xɔn sɔɔɔn.

¹⁸A bata radin dimini keli kenenna ma,
a yi ɗan dunuɗa yi.

¹⁹Dii yo mi a yii,

mayixete yo mi a xanbi ra,

muxu yo mi fa a konni sɔɔɔn.

²⁰Muxun naxanye sogeteden binni,

ne kabema nen a rapanna ma,

muxun naxanye sogegododen binni,

gaxun yi ne suxu.

²¹Tinxintarena denbayaan luma na kii
nin,

Ala kolontaren nan kon na ra.”

Yuba yi Bilidada yabi

19 Yuba yi a yabi, a naxa,

²“E luma n ɗaxankate

han waxatin mundun yi,

ɛ n sɔxɔle ɛ falane ra?

³E bata n konbi

han sanɗa ma fu,

ɛ mi yage n tɔre sɔɔɔn ba?

⁴Hali n bata tantan,

n ma tantanna goronna luma n tan nan
xun ma.

⁵Xa ɛ ɛ yete yite n xili ma,

ɛ yi n mafala n yagi feen na,

⁶nayi, ɛ xa a kolon

a Ala nan tɔrɔni ito ragidixi n ma,
a n mafilin a yalani.

⁷Xa n gbelegbele tɔrɔni ito bun,

n mi yabi sɔtɔma.

N na xinla ti n mali feen na,

kiti kenden mi se.

⁸Ala bata kiraan suxu n yɛɛ ra,

n mi nɛɛ dangue,

a yi dimin naso n ma kiraan xɔn.

⁹A bata n ma binyen ba n yi,

a yi n ma xunna kenla ba n yi

naxan yi luxi

alo manga kɔmɔtina n xa.

¹⁰A bata n kala yiren birin yi,

n naxɔrima nen.

A bata n yigin kala

‡18:15 Na *seri fupin* sama faxa muxun konna ma nen alogo na xa rasariɗan.

alo wudin talaxina.

¹¹ A bata xɔɔ n xili ma han,
a yi n yate a yaxun na.

¹² A yengesone bata e malan,
e fa n xili ma,
e yi n konna rabilin.”

¹³ “A bata ngaxakedenne masiga n na,
naxanye n kolon,
ne bata siga ayi pon.

¹⁴ N kon kaane bata n nabepin,
n lanfane yi jinan n xɔn.

¹⁵ N ma muxune
nun n ma walike naxanle birin n yatexi
alo xɔnena,
n bata findi xɔnen na e yee ra yi.

¹⁶ N na n ma walikeen xilima,
koni a mi n yabima,
hali n na a mafan.

¹⁷ N ma naxanla mi fa tinje n deen xirin
ma,

n ma fe bata rapaxu n ma denbayaan ma.

¹⁸ Hali dii nɔrene,
n rapaxu e birin ma,
n na keli, e n mafala.

¹⁹ N rapaxu n xɔyi kendene birin ma,
hali naxanye rafa n ma,
ne bata e xun xanbi so n yii.

²⁰ N bata doyen,
n kidin nun n xɔnne nan gbansan fan n
ma.

²¹ N xɔyine,
e kininkinin n ma,
e kininkinin n ma,
bayo Ala senben bata n paxankata!

²² Nanfera e n sagatanma alo Ala?
E munma wasa n paxankatadeni ba?”

²³ “N yi waxi a xɔn ma nun
n ma falane yi sebe,

e yi sa kedini,
²⁴ e yi sebe yɔxɔ lefaan ma wure nɔe rale-
munxin na,

e yi kerenden fanyen ma han habadan!

²⁵ N na a kolon
a n xunbamana a nii ra.

Dɔnxen na, a kelima nen,
a ti bɔxɔ xɔnna ma.[†]

²⁶ Hali n fati kidin birin na kun fureni,
n gbindin sa Ala toma nen.

²⁷ N na a toma nen,
n na a tan nan toma,
gbete mi a ra.

N kunfaxi na waxatin xɔn!

²⁸ E a falama, e naxa,

‘En na a sagatanma di?

En fa feen mundun toma a ra
a yalagi xunna ra?’

²⁹ Anu, e yi lan nen,
e gaxu silanfanna yee ra,
amasɔɔ Ala e saranma nen e nax-
ankatane ra sayaan na.

Nayi, e a kolonma nen a Ala kitin na.”

Sofaraa yabin firindena: Naxudene xunna kenla mi buma

20 Nama kaan Sofara mɔn yi a fala,
a naxa,

² “N xaminxi e miriyane fe yi
na nan n karahanma,
n xa yabin ti,
n mi fa nɔe dije.

³ N bata n konbi xuine me,
koni, n yabin tima nen xaxilimayani.

⁴ I mi a kolon ba, waxatin birin,
xabu adamadiine lu bɔxɔn fari,

⁵ a naxudene xunna kenla mi buma,
a Ala kolontarene sewan janma nen
mafuren?

⁶ Hali a te han kore,
hali a xunna sa so kundani,

⁷ a lɔma ayi nen habadan
alo a gbiina.

Naxanye yi a toma,
ne a falama nen, e naxa,
‘A minen?’

⁸ A danguma nen alo xiyena,
a funfun yi lɔ ayi,
a janma nen
alo xiyen kɔeen na.

[†]19:25 Na *xunbamana* fe mɔn sebexi Yuba 9.33 nun 16.19-21 kui.

9 Muxun naxan yi a matoma,
 na mi fa a matoma sɔnɔn,
 hali a dɔxɔden mi fa a toma sɔnɔn.
 10 A diine karahanxin yi yigelitɔne yii
 raxete,
 e tan yeteen yi a nafunle raxete na mux-
 une ma.
 11 Hali a siimayaan to munma yi
 xunkuya,
 a yi sa a gaburun na.”
 12 “Fe jaxin jaxun a de
 alo sukana,
 a naxan luxunma a lenna bun,
 13 a naxan madunxunma a de,
 a mi waxi naxan xa jan,
 14 koni a donseen kunma nen a kui,
 a findi fɔdɔgɔɔn xɔlen na.
 15 A bata nafunle magerun,
 koni a e baxunma nen,
 Ala e raminima nen a kui.
 16 A yi fɔdɔgɔɔn xɔlen nan madunxunma,
 sapin xɔlen nan a faxama.
 17 Kumin nun tɔnɔn gbo yamanani
 alo baa igena,
 koni a mi fa na toma sɔnɔn.
 18 A tɔnɔn naxan sɔtɔxi,
 a na raxetema nen,
 a mi a donma,
 a mi fa a yulaya seene tɔnɔn sɔtɔma
 sɔnɔn.
 19 Na birin ligama nen
 bayo a yigelitɔne jaxankata nen,
 a yi e rabepin,
 a yi banxina nde tongo
 a mi naxan tixi.”
 20 “A mi yi wasama a kunfani,
 nanara, a nafunla sese mi yi luma.
 21 Muxu yo mi tangama a kunfan ma,
 koni a herin mi buma.
 22 A kɔntɔfilima nen
 hali a herini,
 tɔrɔyaan sifan birin yi fa a ma.
 23 A na a kuiin nafe,
 Ala a xɔlɔn nafama nen a xili ma,
 a godoma nen a ma alo tulena,
 a findi a balon na.

24 Xa a gi wure silanfanna bun,
 xalimakuli sula daxin nan sa a
 yisɔxɔnma.
 25 A xalimakunla botinma nen a fatini,
 naxan jɔɛ bata sa a bɔjɔn sɔxɔn,
 koni sayaan magaxuna a suxuma nen.
 26 A nafulu ramaraden nafema
 dimi gbeen nan tun na.
 Teen yi fa a halagideni
 muxe mi naxan nadegexi,
 muxun naxanye mɔn na lu a konni,
 teen yi ne fan gan.
 27 Kore xɔnna a hakene raminima nen
 kenenni,
 bɔxɔ xɔnna yi keli a xili ma.
 28 A nafunle yi makuyama a ra nen,
 Ala na a xɔlɔn nagodo a xili ma lɔxɔn
 naxan yi.
 29 Ala fe jaxi rabane rajanma na kii nin,
 Ala na nan findixi a keen na.”

**Yuba yi Sofara yabi:
Nanfera jaxudene herini?**

21 Yuba mɔn yi falan ti, a naxa,
 2 “E tuli mati,
 e tuli mati n ma falan na,
 e n nalimaniyama na kiini.
 3 E tin n xa falan ti,
 n na falan ti,
 nayi, e nɔɛ n magele nen.
 4 N na n mawugama adamadiine nan xɔn
 ba?
 En-en de! Nanfera nayi,
 e waxi a xɔn a n xa dipa?
 5 E na e miri n ma fe ma,
 e kabema nen,
 e yi e yiin sa e de ra,
 e yi e dundu.
 6 Feen naxan birin n sɔtɔxi,
 n na n miri ne ma,
 n kuisanma nen,
 n fatin yi xuruxurun n ma.”
 7 “Nanfera jaxudene mɔn e nii ra?
 Nanfera e siimayaan buma?
 Nanfera e senben sɔtɔma?
 8 E yi e yixetene to sabate e dexɔn ma,

e yi e mamandenne to.

⁹ Feene birin lanxi e yii,

e mi gaxuma,

Ala mi e ratōrōnma.

¹⁰ E turane e jinge gilene rawuyama ayi
waxatin birin,

e jingene diine barima,

e mi faxama.

¹¹ E diine e gima na xun xōn

alo xuruse diine, e yi e bodon.

¹² E sigin sama kondenna nun tanban
xuini,

xulen xuiin nafan e ma.

¹³ E na e siimayani dangu a faḡin na,
e siga laxira yi bōḡe xunbenli.”

¹⁴ “Anu, e a falama Ala xa,

e naxa, ‘I masiga nxu ra,
nxu mi waxi i ya kirane kolon feni.

¹⁵ A lan nxu yi findi Ala Senbe Kanna
konyine ra ba?

Ala mafanna tōnōn finde nanse ra nxu
xa?’

¹⁶ E laxi a ra a herin kanna e tan nan na,
koni, e fe yitōnxine rapaxu n ma.”

¹⁷ “E bata ḡaxudene lenpun to tuye sanḡa
ma yoli?

Ɛ bata e to gbaloni ba?

Ɛ bata Ala to e ratōrōḡe a xōlōni ba?

¹⁸ E luxi nen ba

alo foyen sexen naxan xalima,
alo wuluwunla xuben naxan yitema?

¹⁹ Ɛ a falama, e naxa,

‘Ala ḡaxudene hakene saranna ramaraxi
e diine nan xa.’

Koni, e hakene yi lan a xa saran e yeteen
nan na,

alogo e xa a kolon.

²⁰ A yi lan e yeteen yi e halagin to,

e yi Ala Senbe Kanna xōlen min.

²¹ A denbayaan bōḡe mundun fa a tan xa
a faxa xanbini?

²² Nde nōe Ala xaraḡe fe kolonna ma,
a tan naxan malekane makitima?

²³ Muxuna nde faxama heri gbeen nin,
kōntōfili yo mi a ma,

a bōḡen xunbelixi,

²⁴ a tuyanxi,

senben mōn a ra.

²⁵ Muxu gbete bōḡen sunuxin yi faxa,
a mi fe faḡi yo sōḡo hali keden pe.

²⁶ Koni, e firinna birin sama benden nin,
kunle yi e don.”

²⁷ “N bata Ɛ miriyane kolon ki faḡi,

Ɛ feen naxanye yitōnxi n xili ma.

²⁸ Ɛ a falama nen,

Ɛ naxa, ‘Muxu gbeeni ito,

a banxin minen?

Naxuden konna go?

E mi fa na.’

²⁹ Koni, Ɛ mi dangu muxune maxōdinxi
ba?

Ɛ mi laxi e sereyaan na ba?

³⁰ Gbalon na fa,

fe ḡaxi rabane yi kisi,

Alaa xōlōn na fa,

a mi sese ligama e tan na.

³¹ Nde e raxōle e fe raba kiin ma?

Nde e saren fiye e kewanle ra?

³² E na e maluxun,

muxune yi e yengi dōxō e gaburune xōn,

³³ meremerēn bendē yelefuxine yi sa e
fari.

Dunḡa muxune birin birama nen e fōxō
ra,

gali gbeen yi siga e yeē ra.

³⁴ Nanfera nayi Ɛ n masabarima fala fu-
une ra?

Yanfa falane nan tun Ɛ yabine ra.”

Elifasi a falan saxanden Yuba xa:

Hake kanna nan Yuba ra yati!

22 Teman kaana Elifasi mōn yi falan
ti, a naxa,

² “Adamadiin tōnōna Ala ma ba?

Hali xaxilimana,

a tōnōn luma a yete nan tun ma.

³ I na tinxinḡe ayi,

na tōnōna Ala Senbe Kanna nan ma ba?

Xa fe mi i sigati kiin na,

na munanfanna a ma ba?

⁴ I mirixi a ma ba

a Ala i ratōrōnma nen,

a i xali kiti sadeni,
 i to gaxuxi a yee ra?
⁵I ya fe jaxine mi gbo ba?
 I hakene dan mi na.
⁶I yi tolimaan tongoma i ngaxakedenne
 yii fuun nin,
 i yi e dugine ba e ma,
 i yi e magenla lu.
⁷I mi yi igen soma muxun yii
 min xonla naxan ma,
 i yi tondi donseen soe kametoon yii.
⁸Yamanan yi senbemaan nan yii,
 wasoden nan yi dōxi yamanani.
⁹I yi kapa gilene raxetema nen e yii genla
 ra,
 i yi kiridine jaxankata.
¹⁰Nanara, i rabilinxi luti ratixine ra,
 gaxun yi i suxu xulen.
¹¹Nayi, i mi dimini ito toma ba,
 i mi fufani ito toma ba
 naxan i rabilinxi?"
¹²"Ala mi kore xonna xan ma ba?
 Sarene mato kore, e mate pon!
¹³I a falama, i naxa,
 'Ala nanse kolon?
 A nœ kitin se kunda dimin xanbi ra ba?
¹⁴Kundana a yee ma,
 a mi sese toma,
 a nema kore xonna rabilinje.'
¹⁵I mōn waxi lu feni kira fonni ito xōn
 ba,
 muxu jaxine sigan tima naxan xōn?
¹⁶E faxan nen
 benun e waxatin xa li,
 alo fufa gbeen banxi kanken xalima kii
 naxan yi.
¹⁷E yi a falama nen Ala xa,
 e naxa, 'I masiga nxu ra.
 Ala Senbe Kanna nan i tan na,
 koni i nœ nanse lige nxu ra?'
¹⁸Anu, Ala nan e banxine rafe nafunla
 ra.
 Ee! Naxudene fe yitōnxine rapaxu n ma!
¹⁹Tinxindene na e to gbaloni, e sewwa.
 Sontarene e magelema nen, e naxa,
²⁰'En yaxune bata raxōri!

Tēen yi e yiiseene halagi."'
²¹"Lanna xa lu ε nun Ala tagi,
 nayi, i bōje xunbenla sōtōma nen,
 i herin sōtō.
²²Ala i xaranma naxan ma,
 i na suxu,
 i yi a falane sa i bōjeni.
²³Xa i mōn fa Ala Senbe Kanna ma,
 a mōn i senbe soma nen.
 I xa tinxintareyaan masiga i konna ra,
²⁴i xa i ya xema fapin woli ayi bōxōni,
 hanma i sa a bira xude yi gemene lon-
 gonna ra.
²⁵Ala Senbe Kanna nan xa findi i ya na-
 funla ra,
 alo xemaan nun gbeti fixe gbeena i xa.
²⁶Nayi, i sewan sōtōma nen Ala Senbe
 Kanni,
 i xunna kenla sōtō Ala yetagi,
²⁷i yi a maxandi, a yi i yabi,
 i yi i de ti xuine rakamali.
²⁸Xa i fena nde ragidi,
 Ala a rakamalima nen i xa,
 kenenna luma nen i ya kiraan birin xōn.
²⁹Ala na muxuna nde rayagi,
 i a falama nen
 a Ala na ligaxi nen
 bayo wasoden nan na kanna ra,
 koni, naxan na a yete magodo,
 Ala na rakisima nen.
³⁰Ala nan sōntarene xunbama,
 nanara, xa i sarijan,
 a i xunbama nen."

**Yubaa yabina Elifasi xa:
 Yuba mi fa Ala toma**

23 Yuba mōn yi falan ti, a naxa,
²"N ma mawugan mōn findixi
 muruten nan na to,
 n yiin saxi n de ra,
 koni n wuga xuiin mōn minima.
³Xa n yi a kolon nun Ala denaxan yi,
 n yi sigama nen han a konni,
⁴n yi n ma mawugan yita a ra,
 n yi n xōnba fala wuyaxi ti a xa.
⁵Nayi, n yi a kolonma nen

a n yabima falan naxan na,
n yi a famu

a naxan falama n xa.

⁶ A yi keɓe n xili ma a senbe gbeeni ba?
En-en de, a yi a tuli matima nen n na.

⁷ A yi a kolonma nen
a muxu faɓin nan falan tima a xa.
Nayi, n yi tangama nen kitin ma
habadan.”

⁸ “Koni, n na siga sogeteden binni,
a mi na,

n mi a toma sogegododen binni,

⁹ n na a fen n kɔmenna ma,

n mi a toma,

n na xete n yiifanna mabinni,

n mi a toma.

¹⁰ Anu, a n ma kiraan kolon.

A na n fɛsefese tɔɔni,
n sariɓanxin minima nen
alo xɛmana.

¹¹ N biraxi a san funfun nan tun fɔxɔ ra,
n lu a kiraan xɔn,

n mi keli a xɔn.

¹² N mi tondi a yamarine suxe,
n na a falane birin namara nen n bɔɓeni.

¹³ Koni, a na fena nde ragidi,
nde a lige a na masara?

A na wa naxan xɔn, a na liga.

¹⁴ A naxan nagidixi n ma,
a na nan nakamalima,
anu a mɔn na fe sifa wuyaxin nagidixi n
ma yɛen na.

¹⁵ Nanara, n gaxuma Ala yɛɛ ra.

N na n miri, n gaxu a fe yi.

¹⁶ Ala bata n tunnaxɔɔ n ma,
Ala Senbe Kanna bata n nafe gaxun na.

¹⁷ Koni hali dimin to so n ma,
a yi n nabilin,

hali n mi fa sese toma,

n mi n dundu.”

**Yuba mɔn yi falan ti: Nanfera
Ala mi naxudene makitima?**

24 “Nanfera Ala Senbe Kanna mi kiti
waxatine saxi?

Nanfera naxanye a kolon

ne mi a toma keɓe muxu jaxine xili ma?

² Muxu jaxine xe bɔxɔne danne fari
sama,

e xuruseene muɓama,

e yi e raba,

³ e kiridin nan ma sofali suxuma,

e kaɓa gilen nan ma jinge makankanma
tolimani,

⁴ e tɔɔ muxune radinma ayi kiraan xɔn,
yamanan yiigelitɔne birin e luxunma e
bun.”

⁵ “Yiigelitɔne sigama e wanla ra nen,

e sa e donseen fen burunna ra,

e sa e diine balon fen

alo burunna sofanle tonbonni.

⁶ E sa e xuruseene balon fen

muxu gbeteɓe xɛene ma,

e lu jaxudene manpa bogi dɔnxene
makentunɓe.

⁷ E ragenle nan xima kɔɛen na,

dugi mi e ma,

bitingan mi e yii xunbenla ra.

⁸ Tulen naxan fama geyane fari,

na e bɔnbɔma xunbenli,

banxi mi e yii,

e saxi fanyene nan ma.”

⁹ “Muxu jaxine yiigelitɔna diin tongoma
a yii doli saranna ra,

hali kiridina,

e xasunma xipɛn na a nga yii.

¹⁰ Yiigelitɔne ragenla nan sigama,

dugi mi e ma,

hali e to malo xidine maxali,

kamena e ma,

¹¹ e oliwi turen bama muxu gbeteɓe
sansanne kui,

e walima manpa rafaladeni,

koni e mi nɔɛ sese minɓe.

¹² Muxune faxamatɔɔn wugama taani,

muxu maxɔɔxine wugama e mali feen
na,

anu na fe mi finde terena fe ra Ala xa.”

¹³ “Keneyaan naɓaxu muxu jaxine ma,
kira yiyalanxin mi rafan e ma,
e mi sigama a xɔn.

14 Faxa tiin kelima sogen godo waxatin
nin,

a yi yiiigelitɔɔn nun tɔrɔ muxun faxa,
a muɲan ti kɔɛen na.

15 Yalunden jinbanna nan mamema,
a a falama nen, a naxa,
'Muxu yo mi n toma,'
a yi a yetagin luxun.

16 Muɲaden banxin dɛen kalama kɔɛen
nan na,
yanyin na, a yete mabalan a konni,
a mi kenenna kolon.

17 Na muxune yanyin fɔlɔma sogen godo
waxatin nin,
e bata dari kɔɛen magaxu feene ra."

18 "Koni e tan a falama, e naxa,
'Naxuden xalima nen
alo se yelexuxina igen xun ma,
a dɔxɔden yi findi yire dangaxin na
bɔxɔn fari,
a mɔn mi fa walima a manpa bili xeen
ma.

19 Balabalan kesene xuyama ayi kii
naxan yi sogen na,
yulubi kanne sigama na kii nin laxira yi.

20 Hali naxanye e barixi,
ne jinanma nen e xɔn,
e findi donseen na kunle xa,
e fe falan mɔn yi dan.
Nanara, tinxintareyaan kalama nen
alo wudin na bira."

21 "Na muxune jaxalan gbantane tɔrɔxi
nen,
e mi kaɲa gilene mali.

22 Koni Ala nɔe senbɛmane raxɔre a sen-
beni nen,
a na keli, a muxu jaxine halagi.

23 Ala ne luma bɔɲe xunbenla nun
marakantanni,
koni a yeɛn tima nen e sigati kiin na.

24 Na muxune sabatima nen waxati di,
koni na xanbi ra, e lo ayi,
e kɔnkɔrɔnma nen
alo jɔxɔnde xarena,
e xun sinma nen
alo se tɔnsɔnna xaba daxina."

25 "Xa a mi na kiini,
nde n matande,
a n ma falan nakala ayi?"

Bilidadaa falan saxandena: Adamadiine mi tiye Ala yetagi

25 Suxa kaan Bilidada yi Yuba yabi,
a naxa,

2 "Senben nun magaxuna Ala nan yi,
a tan nan bɔɲe xunbenla rafama
han kore xɔnna ma.

3 Nde nɔe a ganla yate?
A sogen mi tema nde xun ma?

4 Adamadiin nɔe tinxiɲe di Ala yeɛ ra
yi?

Naxan barixi jaxanla xɔn,
na rasarijanma di?

5 Hali kiken mi fixa Ala yeɛ ra yi,
hali sarene mi sarijan.

6 Adamadiine tan di nayi,
naxanye tide xurun
alo kɔnɛne nun kunle?"

Yubaa yabin Bilidada xa: I n yabima fuun nin

26 Yuba mɔn yi falan ti, a naxa,
2 "I fatan senbetarene maliye yati!

I bata fa fangatarene malideni!

3 I fatan fekolontaren kawande,

i yi a maxadi han!

4 Koni i ya falane tima nde xa?

I falani itoe tongoxi nde yii?"

5 "Faxa muxune niine xuruxurunma Ala
yeɛragaxuni laxira yi,
naxanye bɔxɔ bun igene bun.

6 Ala yeɛn laxira yiren birin na,
hali sayani muxe mi e luxuɲe a tan ma.

7 Ala nan kore xɔnni fulunxi na yigenla
xun ma,

a bɔxɔn singan na yigenli.

8 Ala tulen namarama kundani,
koni kundane mi kalama igen binyen
bun.

9 A yi a mangaya gbɛden luxun,
a yi a kundaan sa a yeɛ ma.

10 Ala yi digilinna sa fɔxɔ igen xun ma,

naxan dan findixi kenenna nun dimin naralanden na.

¹¹ Kore xonna senbetenne xuruxurunma, e kabe Alaa xolon na.

¹² Ala bata foxo igene no a senbeni, a yi ige yi ninginangan Raxabi faxa a xaxilimayani.

¹³ A foyen bata kore xonna fixa, a bata ige yi sube jaxin faxa a yiin na, sapin naxan a gima.

¹⁴ A wali xurine nan itoe ra, nxu a jununpunun xuiin nan tun mema. Nayi, nde noe a senben galan xuiin kolonpe?"

**Yuba mon yi yabin
ti: Sontaren nan n na**

27 Yuba mon yi falan ti, a naxa, ² "N bata n kolo habadan Ala yi, naxan tondixi n ma kitin se, Ala Senbe Kanna

naxan n niin nafexi xolen na,

³ xa n niin mon n yi,

xa Alaa foyen mon soma n jonei,

⁴ n bata n kolo

n deen mi tinxintareya falan tiye, wule yo mi mine n de.

⁵ Na miriyaan makuya n na, n xa jondin fi e ma.

Han n yi faxa,

n mi n ma fetareya wanle kale,

⁶ n luma nen tinxinni,

n mi a bejinpe mume,

n xaxinla mi n yalage n ma simayani mume!"

⁷ "N yaxun nan lan a yate jaxuden na, naxan kelima n xili ma,

na xa yate tinxintaren na!

⁸ Ala kolontarena a yigin sama nanse yi, Ala na a niin ba a yi?

⁹ Taron na fa a ma,

Ala a gbelegbele xuiin name ba?

¹⁰ A sewan sote Ala Senbe Kanna yii ba? A Ala maxande waxatin birin ba?"

¹¹ "Iki, n na Ala senben yitama nen e ra,

n mi Ala Senbe Kanna miriyane luxunma e ma.

¹² E birin bata a to ki faji,

nayi, nanfera e yete luma fe fuune yi?"

¹³ "Ala nan keeni ito ramaraxi jaxuden xa,

jaxankata tiin naxan sotoma Ala Senbe Kanna yii fa fala:

¹⁴ Xa e diine wuya,

e faxama yengen nin,

donseen yi dasa e yixetene ma.

¹⁵ Naxanye na lu e xanbi ra,

furen yi ne faxa,

e kapa gilene mi e wugama.

¹⁶ Hali e gbeti fixen mako

alo burunburunna,

e nun dugina alo borona,

¹⁷ tinxin muxune nan e dugine ragodoma e ma,

sontarene nan e gbeti fixeni taxunma e ra.

¹⁸ E banxine kala jaxun

alo dondoli xuyenna,

alo kantan muxuna bubuna.

¹⁹ E sama nen nafulu kanyani,

koni a danna nan na ra,

e na xulun,

e lima nen sese mi na.

²⁰ Gaxuna e raterenama nen

alo fufana,

wuluwunla yi e xasun kosen na.

²¹ Sogeteden foyen yi e tongo,

a yi e xali wulani,

a yi e ba e daxoneni,

²² a yi e radinpe ayi kininkinintareyani,

e yi e gi a senben bun ma.

²³ Yamaan yi e yii bonbo e magele feen na,

muxune yi kolin e daxonde fonne birin kala kii ma."

Fekolonna wundona

28 "Nondin na a ra, gbeti wure fixen geden na,

xemaan fan nasarijanden na,

² wuren bama benden nin,

wure gbeela fan bama gemen nin.

³ Wuren fen muxune kenenna raminima
dimin nin bɔxɔn bun,
e godoma wuren fenɲe han a dandena,
e wuren fen naxan luxunxi dimini bɔxɔn
bun.

⁴ Wuren fen muxune yili tilinxine gema
burunna ra,
muxu gbete yo mi sige denaxan yi,
e makuya muxu gbete ra,
e singanxin nan walima e yinle ra lutine
ra.

⁵ Bɔxɔ xɔnna donseen fima en ma,
koni, a bunni maxaxi alo tɛen nan a
ganxi.

⁶ Geme mamiloxi fajine toma fanye
yirene nin,

xema fujin toma bendɛn nin.”

⁷ “Dugane mi na bɔxɔ bun kirane kolon,
segen yɛen mi ne toma,

⁸ burunna sube yo munma siga e xɔn,
yata yo munma dangu e xɔn.

⁹ Koni, muxun susuma fanyen ge,
a yi geyane ge han e danna,

¹⁰ a folon gema fanyene yi,
a yi se kendene birin to a yɛen na,

¹¹ a yi xude xunne xɔri,
naxan luxunxi,

a yi na ramini kenenni.”

¹² “Koni, fekolonna minen yi?
Xaxilimayaan dɔxi minen yi?

¹³ Adamadiine mi a saren kolon,
a mi niiramane ye bɔxɔ xɔnna fari.

¹⁴ Fɔxɔ ige gbeena a falama,
a naxa, ‘A mi n tan yii.’

Baan fan a falama,

a naxa, ‘A mi n tan yii.’

¹⁵ Fekolonna mi sɔte xɛmaan xɔn,
a mi sare gbete fixen na,

¹⁶ xɛmaan naxan kelima Ofiri yamanani,
a mi sɔte na ra,

hanma onixi geme tofajina,
hanma geme mamiloxi fajina.

¹⁷ A mi se xɛmaan ma,
a mi se kilasi geme fixe fajin ma,
a mi masare xema fajin gorrɔna ra.

¹⁸ A dangu korala geme tofajin
nun geme gbete ra
naxan fixa alo dayimuna.
Fekolonna dangu bɔxɔ bun nafunla birin
na.

¹⁹ Topasi geme fajin
naxan keli Kusi yamanani,
a mi se na ma,
a mi misale xema sensenna ma.”

²⁰ “Nayi, fekolonna kelima minen yi?
Xaxilimayaan dɔxi minen yi?

²¹ A luxunxi niiramane birin ma,
hali xɔliin naxanye kore xɔnna ma,
ne mi a toma.

²² Sayaan nun laxira yi a fala,
e naxa, ‘Nxu a xinla nan gbansan mexi.”

²³ “Koni, Ala a kiraan kolon,
a tan nan keden a dɔxɔden kolon,

²⁴ bayo a tan nan toon tima
han bɔxɔn danna,
a seen birin toma kore xɔnna bun.

²⁵ A tan foyen senben danna saxi,
a yi igene danna sa,

²⁶ a yi tulen danna sa,
a yi galanna kiraan sa.

²⁷ Nayi, Ala yi fekolonna to,
a yi a fesefese, a yi a makenen.

²⁸ Na xanbi ra,
a yi a fala adamadiine xa, a naxa,
‘Marigin yɛeragaxun nan findixi
fekolonna ra!

Xaxilimayaan nan fe paxin matangan
na!”

Yubaa xun mafalana: Waxati danguxine yi paxun

29 Yuba mɔn yi falan ti, a naxa,
² “Xa n yi luyɛ nun
alo waxati danguxine yi,
na yi lanɲe!

Na waxati danguxine yi,
Ala yi yengi dɔxi n xɔn nun,
³ a lenpun yi degema n xun ma,
n yi sigan tima a kenenna nin
hali kɛɛn na.

⁴ N yi kende,

Alaa xanuntenyaan yi n konni.

⁵Na waxatini,

Ala Senbe Kanna mɔn yi n xɔn,
n ma diine birin mɔn yi n dɛxɔn,

⁶n yi n sanne maxama nɔnɔn fenen nan
na,

hali turen yi minima fanyeni n xa!

⁷Na waxatini,

n na yi mini siga taan so dɛen na,
n na yi ma gbɛden dɔxɔ yamaan
malandeni,

⁸banxulanne yi n to,

e yi xetema nen,

fonne yi keli,

e lu tixi n yetagi,

⁹kuntigine yi e falan dan,

e dundu,

¹⁰mangane yi e falane dan,

e lenne yi xidi e dɛ kankeni.

¹¹Muxu yo na yi n ma falane mɛ,
na kanna yi a falama nen n ma a
dubadiina.

Muxu yo na yi n to,

a yi n matɔxɔ,

¹²amasɔtɔ n yi yiigelitɔne ratangama

naxanye yi e mawugama n xa,

n yi kiridine ratanga

muxu yo mi naxanye malima.

¹³Saya furen yi muxun naxanye ma,

ne yi dubama n tan nan xa,

n yi kaɲa gilen nasɛwama.

¹⁴Tinxinyaan yi ragodoxi n ma

alo n ma domana,

kiti kenden nan yi findixi n ma dugin nun
n ma kamɔtin na.

¹⁵N tan nan yi findixi danxutɔn yeene
ra,

n tan nan yi madɔntɔn sanne ra.

¹⁶N yi findixi tɔrɔ muxune fafe ra,

n yi xɔɲene xun mayenge kitini.

¹⁷N tan nan yi tinxintarene senben
kalama,

n yi e se tongoxine ba e yii.

¹⁸Nayi, n yi a fala n yetɛ ma,

n naxa, 'N faxama nen sabatini,

n ma lɔxɔne gboma ayi nen

alo jɛmensinna,

¹⁹n luma nen alo wudina,

naxan salen sinxi igeni,

xiila sama naxan yii ra kɔɛen na.

²⁰N ma binyen gboma ayi nen,

n senben mi janma mume,

a lu alo xali bandunxina.”

²¹“Na waxatini,

muxune yi e tuli matima n na sabarini.

N na yi e kawandi,

e yi e dundu.

²²N na yi falan ti,

e mi yi a matandima.

N ma falane yi luxi nen e xa

alo tulen naxan godoma bɔxɔ xaren ma.

²³E yi n mamema nen

alo e tulen mamema kii naxan yi,

e dɛene yi lu yibixi n bun

alo muxun naxanye tulen mamema soge
furen na.

²⁴E na yi yigitege,

n yi e ralimaniya,

e mi yi wama fula feni n ma fanna ra.

²⁵N tan nan yi dɔxi e xun na,

n kiraan yita e ra,

alo mangana a ganla xun na,

alo muxun naxan tɔrɔ muxune
masabarima.”

Yubaa xun mafalana:

Tɔrɔya waxatin bata fa

30 “Koni iki,
n bata findi magele seen na di-
idine xa,

naxanye babaye yi rapaxu n ma,

han n mi yi tinɲɛ

e lu n ma barene ye

n ma xuruseene kantandeni.

²E babane yi nɛ nanse lige n xa e
senbeni?

E senben birin bata yi jan.

³Kamen nun tɔrɔn bata yi e raxadan,

e yi donseen fenma tonbonna nin,

⁴e yi donseen fenma fɔtɔnne nin bu-
runna ra,

budemaan nan tun yi e yii balon na.

⁵ E yi kedixi muxune ye,
 muxune gbelegbele e fɔxɔ ra
 alo muɲadene nan yi e ra.
⁶ E yi e banxine tima geya kankene nan
 na,
 e nun yili yirene nun faran yinle ra.
⁷ E yi wugama fɔtɔndine nin
 alo sofanle,
 e yi sa e sa ɲanle yi.
⁸ Xaxilitarene nan ne ra,
 xili mi e ra,
 naxanye yi kedima gbelemen na
 yamanani.”
⁹ “Koni iki,
 n bata findi magele seen na e sigine yi,
 e lu n konbe tun.
¹⁰ N ɲaɲaxu e ma,
 e masigama n na.
 E mi sikema degen namine n yetagi.
¹¹ Bayo Ala bata n senben kala,
 a yi n nayarabi,
 e mi fa yagima feen lige n na.
¹² Muxu kobine kelima n xili ma n yi-
 ifanna ma,
 e katama n nabiradeni e sanne ra,
 e n yengema
 alogo e xa n halagi.
¹³ E bata n ma kirane kala.
 Birin kataxi gbalon xa n sɔtɔ,
 e mako mi muxu yo ma na feni.
¹⁴ E fa n yengema
 alo sofane na fu taan ma
 e yinna rabira.
 E mi sikema fadeni n xili ma
 n ɲaxankata waxatini.
¹⁵ Gaxun bata n nabilin,
 n ma binyen bata siga
 alo foyen nan a xalixi,
 n ma herin waxatin bata dangu
 alo kundana.”
¹⁶ “Iki, n niin bama n yi.
 Tɔɔ lɔxɔne bata n li.
¹⁷ Xɔlɛna n suxuma kɔɛen na
 han n xɔnne,
 naxan dan mi na.

¹⁸ Ala n suxuma a senben birin yi n ma
 doamaan ma,
 a yi n yidetɛn
 alo doma kɔɛen naxan muxune kɔɛni
 detenna.
¹⁹ A bata n woli boroni.
 N bata lu
 alo xuben nun burunburunna.”
²⁰ “N ma Ala, n na i xilima,
 koni i mi n yabima.
 N tima i yetagi,
 koni i n matoma nen gbansan.
²¹ I bata i yeɛ xɔɔxɔ n ma,
 i n yenge i senben birin na.
²² I bata n lu foyeni, a lu sigɛ n na.
 Wuluwunla n xalima na xun xɔn.
²³ N na a kolon a i n xalima sayaan nin,
 niiramane birin sigama denaxan yi.”
²⁴ “N mi yi tɔɔ muxune mali ba,
 naxanye n xili e ɲaxankatani?
²⁵ Naxanye yi tɔɔxi,
 n mi wuga ne xɔn ba?
 N bɔɲɛn mi yi sunu yiigelitɔne fe ra ba?
²⁶ N yengi yi fe faɲine nan ma,
 koni fe ɲaxine bata fa.
 N yi kenenna nan mamema,
 koni dimin bata fa.
²⁷ Xabu tɔɔna n sɔtɔ,
 n kui seene ɲinma.
²⁸ N sigan tiin dimin nan tun yi,
 n mi sogen toma mume!
 N tima yamaan tagi,
 n yi e mafan n mali feen na,
²⁹ n wuga xuiin minima alo kankone,
 alo dangaranfulene.
³⁰ N fati kidin bata fɔɔ n ma,
 a yi koyen.
 Fati mawolonna bata n xɔnne yili.
³¹ N ma kondenna bata findi sunu sigi sa
 seen na,
 n ma xulenna yi findi wuga seen na.”

Yubaa xun mafalan danna

31 “Nxu nun n yeene bata layirin
 xidi fa fala
 n nama sungutunna mato kunfani.

² Xa n na liga,
 Ala nanse rafe n ma keli kore?
 Ala Senbe Kanna keen mundun nafama n
 ma keli kore?
³ Halagin mi fama tinxintareyaan xan
 xon ba?
 Gbalon mi fama hake kanne xan xa ba?
⁴ Ala mi n sigati kiin toma ba?
 A mi n san funfune birin yaten kolon
 ba?"
⁵ "Na ma, n sigan ti nen fuyantenyani ba?
 N sanne yi birama yanfan nin ba?
⁶ Ala xa n sa sikeli tinxinxin fari,
 a yi n ma fetareya wanle to.
⁷ Xa n keli nen a kiraan xon,
 xa n bopen yi bira n yeen foxo ra,
 xa xosi yo yi lu n yiine ra,
⁸ nayi, n naxan sixi,
 gbete xa na don,
 muxune yi n ma sansine matala na boxon
 ma."
⁹ "Xa n bopen kunfa nen naxanla nde
 xon,
 xa n dexo nen n dexo bodena naxanla yee
 ra,
¹⁰ nayi, n ma naxanla xa lu xeme gbete
 bun,
 e nun xeme gbete ye yi kafu.
¹¹ Amasoto xa n yi na liga nun,
 n ma yalunyaan yi findima fe haramuxin
 nan na,
 na yi findi haken na kitisane naxan
 natowone.
¹² N ma kalan yi findin teen na
 naxan yi n ganma han a n halagi fefe,
 a yi n herisigen birin kala."
¹³ "N tondi nen kiti kenden se n ma wa-
 likene xa ba,
 e mawuga n fari waxatin naxan yi?
¹⁴ Xa n yi na liga nun,
 n nanse lige Ala na keli waxatin naxan
 yi?
 A na na feen fesefese,
 n na a yabima nanse ra?
¹⁵ Amasoto a tan Ala keden peen nan nxu
 birin daxi,

e tan nun n tan nxu ngane kui."
¹⁶ "N tondi nen toxo muxune maxodinna
 yabe ba?
 N kapa gilene lu nen e yigitegeni ba?
¹⁷ N kedenna donseen don nen ba,
 n mi se so kiridine yii?
¹⁸ Anu, xabu n foninge waxatini,
 n lu nen kiridine masuxe
 alo e fafane.
 Xabu n da,
 n na n yengi dxi kapa gilene xon.
¹⁹ N yiigelitowon to nen ba,
 dugi mi yi naxan yii,
 hanma toxo muxuna marabenna yi naxan
 ma,
²⁰ n mi yi e maraberi ba n ma yexee xabe
 dugi binyene ra,
 alogo e xa duba n xa?
²¹ Xa n na n yiini te nen kiridin xili ma,
 bayo n kitisane maliin sotoma nen,
²² nayi, n tungunna xa ba n fanna ra,
 n yii towonna yi bolon n towonna ra.
²³ N mi yi na lige bayo n gaxuxi Alaa
 gbalon yee ra,
 n mi nxe tiye a yetagi a nowoni
 xa n yi na liga nun."
²⁴ "N yi n yigin sa xemani ba?
 N yi a fala, n naxa,
 'I tan nan n kantan seen na?'
 En-en de!
²⁵ N sewa nen n ma herige gbee kanyaan
 na ba,
 n nafunla naxanye soto?
²⁶ N to sogen to xole,
 hanma n to kiken nayabuxin to kore
 xonna ma,
²⁷ n bopen mi kunfa wundoni.
 N mi e batu mume.
²⁸ Xa n yi na liga nun,
 na yi findima nen haken na
 kitisane naxan natowone,
 nayi n bata yi Ala rame nun
 naxan kore xonna ma."
²⁹ "N sewa nen n yaxuna naxankatan na
 ba?
 N na n bodon nen ba,

fe jaxine to a li?

³⁰N mi n yaxune danga
alogo Ala xa e faxa,
bayo n mi tinje yulubin tonge n fala
xuine xon.

³¹Naxanye birin yi fama n konni,
ne yi a falama nen, e naxa,
'Muxun birin lugoma suben na Yuba
konni.'

³²Xonjen mi yi xima tandeni mume,
n yi n ma deen nabima nen dangu mux-
une xa.

³³N na n ma murute feene luxun nen ba
alo adamadi gbete ye?

N na n hakene luxun n yete yi ba?

³⁴N yi gaxuxi yamana falan nan na ba?
I laxi a ra

a n yi gaxuxi denbayane marapaxun nan
yee ra ba,

han n yi n dunderu, n lu n konni?

³⁵A yi rafanje n ma
n ma mawuga xuiin yi rame!
N ma fala donxene ni i ra,
n na n yii foxon sama naxan ma,
Ala Senbe Kanna xa n yabi.

Xa n yaxun yi mawuga kedin sebe n xili
ma,

na yi rafanje n ma.

³⁶N yi a sama nen n tungunna ma,
n yi a so n xunna alo manga komotina.

³⁷N nan n sigati kiin yebama nen a xa,
n yi fa a yetagi alo kuntigina."

³⁸"N ma boxon yi gbelegebele n xili ma
ba?

N ma xee ne yi e mawuga n fari ba?

³⁹N yi muxune bogi seene don ba,
n mi e saren fi?

N yi e kanne toro ba?

⁴⁰Xa n yi na liga nun,
naye, janle xa sabati n ma xee ne ma,
benun murutun xa sabati,
sexen yi sabati,
benun fundenna xa sabati."

Yubaa falane danna ni ito ra.

Elihu a falana

32 Elifasi nun Bilidada nun Sofara yi
ba falan tiye Yuba xa, bayo a yi
a yete mirixi tinxinden nan na. ²Nayi,
Elihu yi xolo, Busi kaan Barakeli a dii
xemen naxan Rami xabilani. A xolo Yuba
xili ma, amasoto a yi a falama nen a a
tinxin Ala yetagi. ³A mon yi xolo xeme
saxanne ma, bayo e mi yabi fapin sotoxi
Yuba ra, na feen yi lu alo Ala nan findixi
fe kalan na. ⁴Bayo e yi fori a xa, Elihu
yi a sabari, a munma yi falan ti Yuba xa.
⁵Koni Elihu to a to yabi mi yi fa xeme
saxanna ne de, a yi xolo.

⁶Nayi, Elihu, Busi kaan Barakeli a dii
xemen yi falan ti, a naxa,
"N tan nan mon foningeyani,
fonna nan e tan na,
nanara n yi xuruxurunma,
n gaxu n ma kolonna yite e ra.

⁷N yi a mirixi nen, n naxa,
'Fonne nan lanma e falan ti,
fonne nan lan e fekolonna xaranna ti.'

⁸Koni jondin naxan na,
naxan xaxinla fima muxun ma,
niin nan na ra,
naxan kelima Ala Senbe Kanna
niiraxinli.

⁹Simayaan xa mi tun fama fekolonna
ra,

kiti kenden kolonna mi fama foriyaan
xan xon tun.

¹⁰Nanara, n na a falama, n naxa,
'Yuba, i tuli mati n fan na.

N fan xa n ma kolonna yita i ra."

¹¹"Han iki, n bata e falane rame,
n yi waxi e fe kolon falane nan name fe
yi,

han e yi e falane ye ba.

¹²N na n tuli matixi nen e ra ki fapi,
koni e tan sese a fala mi Yuba kenenxi,
e tan sese mi a falane yabixi a fapin na.

¹³E nama a fala, e naxa,
'Nxu bata yabin soto fekolonni fa fala
Ala nan keden non sote Yuba ma,

muxun mi a ra.’

¹⁴Yuba mi a falane tixi n tan xan xili ma, n mi a yabima alo ε tan.”

¹⁵“Yuba, i lanfane bata tunnaxɔɔ e ma, e mi fa i yabima, fala mi fa e xɔn.

¹⁶N mɔn xa lu sabarixi ba, hali e to mi fa fala tima, bayo e bata e dundu, e mi fa yabi tima?

¹⁷N fan waxi n ma yabin ti feni. N fan waxi n ma kolonna yita feni,

¹⁸bayo fala gbegbe n kui, n xaxinla n nadinma n xa falan ti,

¹⁹na bata n bɔɓɓen nate, alo manpa nenen naxan wuyenna a sa seen balanxini bɔma.

²⁰N xa falan ti, nanara a gode, n xa n deni bi, n yi n ma yabin fi.

²¹N mi muxu yo rafisama a bode xa. N mi muxu yo matɔxɔma.

²²A yetena, n mi fatan muxu matɔxe, xanamu, naxan n daxi na yi n faxama nen mafuren.”

Elihu a falane: Ala muxune maxadima tɔɔɔyaan nan xɔn

33 Elihu mɔn yi a fala Yuba xa, a naxa,

“Yuba, iki i tuli mati n ma falane ra, i tuli mati n ma falane ra ki faji.

²N nan n deni bima, n falan ti i xa.

³N ma falane n ma bɔɓɓe fajiyaan nan makenenma, n na n ma kolonna ɓɔndin nan falama i xa.

⁴Alaa Nii Sarijanxin nan n daxi, Ala Senbe Kanna niiraxinla nan niin biraxi n yi.

⁵N yabi, xa i nɔɔ, i yitɔn, i fa n yabi n yetagi.

⁶En birin lan Ala yetagi, n fan baxi benden nin.

⁷Nayi, i nama gaxu n tan yee ra, n mi i ɓaxankatama.”

⁸“Koni, i fala xuiin mɔn n tunla ma, n bata i ya falane me dɔxɔ wuyaxi,

⁹i naxa, ‘Fe yo mi n na, muruteɔe mi n na Ala ma. N sarijan, hake mi n ma.

¹⁰Anu, Ala mɔn feen toma n na, a n yatexi a yaxun na.

¹¹A n sanne sama kutun na, a yeen tixi n sigati kiin birin na.”

¹²“Koni, na feen ma, n xa a fala i xa, ɓɔndi mi i xa, amasɔɔ Ala dangu adamadiin birin na.

¹³Nanfera i a matandima, a to mi a dentegema i xa?

¹⁴Anu, Ala falan tima muxune xa kii wuyaxi, koni e mi e tuli matima a ra.

¹⁵A falan tiin muxune xa xiyene nun fe toni kɔeen na.

Xixɔli gbeen na dangu muxune ma, e nɛma saxi e sadene ma,

¹⁶nayi, Ala yi feene yita muxune ra, a yi e rakolon,

¹⁷alogo a xa muxune ba e wali ɓaxine yi, a yi e ratanga wason ma.

¹⁸Nayi, Ala muxun niin natangama nen gaburun ma, a yi a rakisi laxira yi.”

¹⁹“Ala mɔn muxun natɔɔɔnma tɔɔɔn na, naxan a rakankanma a sadeni, a xɔnne yi lu a xɔle.

²⁰Nayi, donseen yi rapaxu a ma, hali donse ɓaxumene.

²¹A yi doyen mafuren, a yi xɔsi, han a xɔnna naxanye mi yi toma, ne yi mini kenenni.

²²A yi maso gaburun na, a niin yi so saya malekane yii.”

²³“Koni, na yi lan xa Alaa malekana nde fa a fema, naxan finde tagi yitɔn keden peen na

wuli kedenna ye, a kira tinxinxin yita a ra.

²⁴Malekan yi kininkinin a ma, a naxa, ‘Ala, i nama tin a xa godo gaburun na,

n bata a xunbaan sɔɔ.’

²⁵ Nayi, na muxun fatin mɔn yi a dii jɔre
senben sɔɔ,

a mɔn yi senben sɔɔ
alo a foninge waxatina.

²⁶ Nayi, na muxun na falan ti Ala xa,
a yi a yabi,
a yi fa gbelegebele Ala yetagi sewani,
amasɔɔ Ala bata a tinxinyaan saren fi a
ma.

²⁷ A luma sigin se nen yamaan yetagi,
a naxa, ‘N yulubin tongo nen,
n yi sariyan kala,
koni Ala mi na saranxi n na.

²⁸ Ala bata n niin natanga gaburun ma,
n luma nen kenenna nin.”

²⁹ “Ala na birin ligama,
a ligama nen sanpa ma wuyaxi muxune
xa,

³⁰ alogo a xa e niin natanga gaburun ma,
alogo e xa lu e nii ra kenenni.”

³¹ “Yuba, i tuli mati n na ki faji!

I dundu, n xa falan ti i xa.

³² N yabi,
xa falana nde i xɔn, falan ti,
amasɔɔ n waxi i ya tinxinyaan to feni.

³³ Xanamu, i tan nan lan

i tuli mati n na,

i dundu,

n xa i xaran fekolonna ma.”

Tinxinna kanna nan Ala ra

34 Nayi, Elihu mɔn yi falan ti, a
naxa,

² “Fekolonne, ε n ma falane rame,
ε tan xaxilimane, ε tuli mati n na!

³ Bayo, muxun tunla nɔe falane feselese
nen,

alo a deen to nɔe donse fajin kolonpe.

⁴ En birin xa kiti kenden fen,
en na a kolon en bode tagi naxan fan.”

⁵ “Yuba bata yi a fala,
a naxa, ‘N tinxin,
koni Ala mi tinxiki kiti kenden se n xa.

⁶ Yoona n tan nan xa,
koni n yatexi wuleden nan na.

N ma furen mi yalanma,
hali n to mi murutexi Ala ma.”

⁷ “Muxun mundun na
naxan luxi alo Yuba?

A magelen tima

alo a igen minma kii naxan yi,
⁸ a birama fe jaxi rabane fɔxɔ ra,
e nun jaxudene sigan tima,

⁹ bayo Yuba bata yi a fala,
a naxa, ‘Muxun mi sese sɔɔma,
a na kata e nun Ala xa lan.”

¹⁰ “Nayi, xaxilimane,
ε tuli mati n na!

Ala mi jaxu mume!

Tinxintare mi Ala Senbe Kanna ra mume!

¹¹ Ala muxune saranma e kewanla nan
na,

a birin suxu a sigati kiin xɔn.

¹² Nɔndin nan na ra,

Ala mi fe jaxin ligama!

Ala Senbe Kanna mi kiti kenden kalama!

¹³ Nde Ala dɔxi bɔxɔn xun na?

Nde dunupa birin taxuxi a ra?

¹⁴ Xa Ala yi mirixi a yete nan tun ma,
a yi a niin namara a yete xa,

¹⁵ nayi, daliseene birin yi faxama nen
sanpa ma kedenni,
adamadiine mɔn yi xete bendeni.”

¹⁶ “Yuba, xa i xaxinla na,

ito rame,

i tuli mati n fala xuine ra.

¹⁷ Kiti kenden napaxu naxan ma,

na nɔe mangayaan lige ba?

I suse tinxinden yalage ba,

a tan naxan senbe kanna ra?

¹⁸ Ala nan keden pe nɔe suse a fale man-
gan xa,

a naxa, ‘Fuyantenna!’

Ala nan tun a fale kuntigine xa,

a naxa, ‘Jaxudene!’

¹⁹ Ala mi kuntigine rafisama e bode xa,
a mi yiigelitɔɔn nun nafulu kanna tagi
rasaxi,

amasɔɔ a tan nan e birin daxi.

²⁰ E birin faxama nen.

Kɔe tagini, Ala na e yigisan,

e rax̄ri, senbemanē fe yi godō.
 Na mi fatama muxu yo ra.”
²¹ “Ala yeen tixi muxune sigati kiin birin
 na,
 a e san funfune birin yatema.
²² Dimi yo mi fa na,
 fe ɲaxi rabane n̄ɛ e luxunɲe naxan yi.
²³ Ala mako mi fa muxune keɲaan
 fesefesen ma,
 benun a xa e xali kiti sadeni.
²⁴ A hayu mi fa senbemanē fenna ma,
 benun a xa e kala,
 a m̄n yi muxu gbete d̄x̄ɔ e funfuni.
²⁵ N̄ndin nan na ra, a e kewanle kolon.
 K̄ɛ kedenna ra, a yi e ba, a yi e faxa.
²⁶ A e ɲaxankatama nen yamaan yetagi
 alo fe ɲaxi rabane,
²⁷ bayo e bata xete Ala f̄x̄ɔ ra,
 e yi a sariyane birin beɲin.
²⁸ E yi yiigelit̄one ɲaxankata
 han e yi e xuini te Ala ma.
 Nayi, Ala yi t̄ɔɔ muxune wuga xuiin
 name.”
²⁹ “Koni, xa Ala lu dunduxi,
 nde a yalage?
 Xa a a yetagin luxun,
 nde n̄ɛ a t̄ɔɛ?
 Anu, a m̄n luma muxune nun siyane
 birin xun na nen
³⁰ alogo Ala kolontaren nama d̄x̄ɔ
 mangayani,
 naxan findima kalan na yamaan xa.”
³¹ “A n̄ɛ lige nen,
 muxuna nde yi a fala Ala xa, a naxa,
 ‘N bata kalan ti,
 koni n mi fa fe ɲaxin ligama s̄n̄ɔn.
³² N mi naxan toma, na yita n na.
 Xa n bata tinxintareyaan liga,
 n mi fa a ligama s̄n̄ɔn.’
³³ Ala lan a xa na kanna rat̄ɔɔn
 fata i miriyaan na ba?
 I tan naxan Ala ras̄ɔɔma,
 i tan naxan tondixi Ala ra.
 I tan nan lan i yi a yeɓa,
 n tan mi a ra,
 i miriyaan fala.”

³⁴ “Xaxilimane a falama nen n xa,
 e nun fekolonna
 naxanye n xuiin namema, e naxa,
³⁵ ‘Yuba falan tima fekolontareyaan nin,
 xaxilimaya mi a falane ra.’
³⁶ A lan Yuba yi lu kitin de
 han a danna,
 bayo a falan tima alo fe ɲaxi rabana.
³⁷ A m̄n muruten sama a yulubin fari,
 a Ala magelema en yetagi,
 a falane mi ɲanma Ala xili ma.”

**Elihu a falane: Fe fuun
 nan Yubaa falane ra**

35 Nayi, Elihu m̄n yi falan ti, a
 naxa,
² “I laxi a ra a ɲ̄ndina i xa ba?
 I yi a fala, i naxa,
 ‘N tinxin Ala yeɛ ra yi.’
³ Koni, i m̄n a falama,
 i naxa, ‘N to mi yulubi ligaxi,
 na t̄n̄ɔn nanse ra n tan xa?’”
⁴ “Awa, n tan nan i yabima,
 e nun i x̄ɔyin naxanye i fema.
⁵ I yeen ti kore, i kundaan mato,
 e mate i xun ma pon!
⁶ Xa i yulubin liga,
 na sa Ala t̄ɔɔ menni ba?
 I ya muruten na gbo ayi,
 na nanse lige a ra?
⁷ Xa i tinxin, na nanse fima Ala ma?
 A nanse s̄ɔɔma i yii na ma?
⁸ I ya fe ɲaxine muxune nan tun t̄ɔɔma,
 i ya tinxinyaan munanfanna muxune
 nan ma.”
⁹ “Naxankatan na gbo ayi yamaan ma,
 e mawugama nen.
 Senbemaan na e t̄ɔɔɔ,
 e xui ramini malina fe ra.
¹⁰ Koni, muxu yo mi a fale, a naxa,
 ‘Ala minen, a tan naxan n daxi?
 A muxune rawekilema e betin ba dimini,
¹¹ a en xaranma burunna subene keɲane
 x̄n̄.
 A fekolonna fi en ma x̄line kiine x̄n̄.’

¹²Na muxune gbelegbelema malina fe
ra,

koni Ala mi e yabima,
bayo e tan findixi fe ɲaxi rabane nun wa-
sodene nan na.

¹³E gbelegbelema fuyan,
Ala mi e ramema,
Ala Senbe Kanna mi a tuli matima e xuiin
na.

¹⁴A i xuiin namema di nayi,
i tan naxan a falama a i mi a toma?
I yi a fala a i bata i ya kitin so a yii,
i a tan nan mamema!

¹⁵Iki, bayo Alaa xɔlɔn munma fa,
e nun a mi a tuli matixi murute falane ra,

¹⁶nayi, Yuba luma a fala fuun nan tun
tiye,

a yi fekolontare falane rawuya ayi.”

**Elihu a falane: Ala adamadiine
xaranma kii naxan yi**

36 Elihu mɔn yi siga falan ma, a
naxa,

²“I mɔn xa tin ndedi, n xa i xaran,
amasɔtɔ fala gbegebe mɔn n xɔn
n naxan fale i xa Ala fe ra.

³N nan n ma kolonna fenma yire
makuyen nin,

n yi yoon fi Ala ma naxan n daxi.

⁴Wule mi n ma falane ra mume.

N tan naxan be i yetagi,
n ma fekolonna kamalixi.”

⁵“Ala senben gbo yati,
a mi muxu yo rawolima ayi.

A senben gbo a xaxilimayaan xɔn.

⁶A mi ɲaxudene luma e nii ra.

A kiti kenden sama yigelitɔne xa.

⁷A mi a xun xanbi soma tinxin muxune
yi,

koni a e fe yitema nen,
a yi e dɔxɔ manga gbedene yi habadan.

⁸Xa e xidixi yɔlɔnɔxɔnne ra,
xa e tɔrɔni,

⁹Ala e kewanle nan makenenma e xa na
kiini,

e nun e murute feene

e naxanye ligaxi wasoni.

¹⁰A yi e xaran,

a e xa e tuli mati e xuru falane ra,

a yi e yamari,

a e xa xete e haken fɔxɔ ra.

¹¹Xa e tuli mati,

e yi a yamarin suxu,

e siimayaan danguma herin nin,

e yi e dunuɲa yi gidin ɲan sewani.

¹²Xa e mi a rame,

e faxama nen yengeni,

e halagi e fe kolontareyani.”

¹³“Ala kolontarene nan xɔlɔn
namarama,

e mi Ala maxandima malina fe ra

hali a na e ratɔrɔn.

¹⁴E faxama e foningeyaan nin,

e siimayaan yi rapan yagin ma yalun-
dene tagi.

¹⁵Koni, Ala tɔrɔ muxune rakisima

e tɔrɔn nan xɔn,

a yi e rakolon ɲaxankatan xɔn.

¹⁶A i tan fan bama nen tɔrɔni,

a yi dɔxɔde rafulunxin fi i ma,

a yi i ya tabanla rafe donse faɲine ra.”

¹⁷“Koni iki,

kitin naxan nagidixi fe ɲaxi rabane xili
ma,

na bata i sɔtɔ,

Ala to a kiti kenden sa i xili ma,

a yi i yalagi.

¹⁸Nayi, xɔlɔn nama i radin

i yi fe kobin liga,

i nama xete Ala fɔxɔ ra

bayo na saren gbo.

¹⁹I ya nafunle i be tɔrɔni ba?

Hali i senbe gbeen mi nɔɛ i maliye iki.

²⁰A xɔli nama i suxu kɔɛɛn xa so,

alogo i xa muxune ba e konne yi.

²¹A liga i yeren ma!

I nama fa haken liga sɔnɔn,

i bata yi gbalon sɔtɔ na fe ra.

²²I xa a kolon

a Alaa binyen gbo a senbeni.

Nde nɔɛ xaranna tiye alo a tan?

²³Nde kiraan yitaxi a ra?

Nde nɔɛ a fale, a naxa,

‘I bata tinxintareyaan liga?’”

²⁴“I nama jinan Alaa wanle matɔɔɔn ma,
muxune birin naxanye fe falama e betine yi,

²⁵adamadiine birin nɔɛ naxanye toɛ,
e yi e mato wulani.

²⁶Ala gbo yati,
en mi a gboon danna kolon,
a siimayaan dan mi na.

²⁷A na igen nate wuyenni kore,
a yi na findi tulen na menni.

²⁸Na tulen yi keli kundane yi,
a godo adamadiine ma.

²⁹Nde nɔɛ kundaan nafala kiin kolonɔɔɛ,
e nun galanna godon kii naxan yi keli kore?

³⁰A mato, a kuyen jin masɔɔɔnna raminima a rabilinni,
a fɔɔɔɔ igen nafema
han dimin yi so a tilinna ma.

³¹A yamaan makitima na tulen nan xɔɔn,
a donse gbege fi e ma.

³²A galanna tongoma a yii firinne nan na,
a yi a ragodo a na wa denaxan xɔɔn.

³³A kuye sarinna a fa feen nan mayitama,
hali xuruseene a fa feen kolon.”

37 “Nanara, n bɔɔɔɔn xuruxurunma,
a keli a sadeni.

²ɛ tuli mati,
ɛ tuli mati kuye sarinna ra
naxan findixi Ala xuiin na,
a sɔɔɔɔɔ xuiin naxan minima a de.

³Ala a galanna ragodoma keli kore,
a yi a ragodo dunuɔɔa birin xun xɔɔn.

⁴Na xanbi ra, a sɔɔɔɔɔ,
a yi a xui gbeen namini
alo kuye sarinna,
a mi fa galanni tima
a na a xui ramini.

⁵A kabanako feene rabama a sɔɔɔɔɔ xuiin xɔɔn,
en mi nɔɛ naxanye famuɔɔɔɔɔ.”

⁶“Ala yi balabalan kesene yamari,
a naxa, ‘ɛ godo bɔɔɔɔɔni,’
a yi tulen nagodo, tule gbeen yati.

⁷A yi muxune wanle ratima na kii nin alogo ne birin xa a wanla kolon.

⁸Hali burunna subene soma nen faranne kui,
e lu e yinle ra.

⁹Kala ti foyen yi keli sogeteden yiifanna ma,
xunbenla yi keli kɔɔɔɔɔnɔɔni.

¹⁰Ala niiraxinla nan ige xundin naminima,
igen xunmaan yi xɔɔɔɔɔ alo wurena.

¹¹A yi kundane rafe tule igen na,
e nun kuye jin masɔɔɔnna,
a yi e raxuya ayi yiren birin yi.

¹²A tan nan e rasigama
alo a ragidixi kii naxan yi
alogo e xa a yamarin birin nakamali,
dunuɔɔa birin yi.

¹³Nayi, Ala a waxɔɔnna nan ligama bɔɔɔɔɔn fari,
a yi muxune ratɔɔɔɔɔn
hanma a yi hinan e ra.”

¹⁴“Yuba, i tuli mati ito ra.

Ti, i maɔɔɔɔɔ Alaa kabanako feene ma!

¹⁵I a kolon ba

Ala e yamarima kii naxan yi?

I a kolon ba

a galanna ragodoma kii naxan yi kundani?

¹⁶I a kolon ba

e singanxi kii naxan yi foyeni?

Kabanako feni itoe findixi fekolon kamalixina wanla nan na.

¹⁷Koni i tan,

i luma kuye wolonxini i ya dugine yi,

foyen nɛma bɔɔɔɔɔn ganɔɔɔ waxatin naxan yi.

¹⁸I nɔɛ Ala maliyɛ kuyen dadeni ba naxan xɔɔɔɔɔ alo wure kikena?

¹⁹Yuba, a yita nxu ra

nxu nɔɛ naxan fale Ala xa.

Sese mi makenenxi nxu xa,
nxu dimin nin.

20 N mi waxi n xa falan ti Ala xa.
 Muxu mundun waxi Ala xa a raxori?
 21 Muxu yo mi nɛe a yɛɛn tiye sogen na,
 a na te kore,
 foyen na kundaan ba a yɛɛ ma.
 22 Na ki kedenni,
 Alaa kenenna fama
 sa keli sogeteden kɔmɛn fɔxɔni
 naxan luxi alo xɛmana,
 nɔrɔn gbeen yi Ala rabilin.
 23 Ala Sɛnbe Kanna nan a ra,
 en mi nɛe en masoɛ naxan na,
 a senben gbo, a kiti kendene gbo,
 a mi muxu tinxinxine paxankatama.
 24 Nanara, muxune gaxuma a yɛɛ ra,
 koni a tan yetɛɛn mi na muxune yatexi
 naxanye e yete yatexi xaxilimane ra.”

Alaa yabin Yuba xa

38 Nayi, Alatala yi Yuba yabi wu-
 luwulu gbeeni, a naxa,
 2 “Nde i tan na
 naxan n ma fe ragidixine yidimima
 a xaxilitareya falane xɔn?
 3 Keli, i yitɔn alo xeme wekilexina,
 n xa i maxɔdin, i yi n yabi.”
 4 “I yi minen yi
 n to yi bɔxɔn beten sama?
 A yɛba n xa, xa i nɔndin kolon.
 5 Nde dunuɗa danne sa,
 i na kolon ba?
 Nde lutini bandun a yi a maliga?
 6 Bɔxɔ xɔnna beten saxi nanse fari?
 Nde a tongon gemen dɔxi,
 7 xɔtɔn ma sarene to yi betine bama,
 Alaa malekane to yi gbelegbelema
 sewani?”
 8 “Nde fɔxɔ igen balanxi
 alogo a xa a raxara a dɔxɔdeni,
 a to yi minima a dadeni?
 9 N yi kundaan findi a dugin na,
 n yi kunda fɔrɛn findi a mafilin dugin na,
 10 n nan n ma sariyan sa a ma,
 n yi a danne sa,

n to yi dɛene nun balan seene sama a ma.
 11 N yi a fala fɔxɔ igen xa, n naxa,
 ‘I fama nen han be, i nama dangu be ra.
 I mɔrɔn gbeene danma be nin yati.’”[§]
 12 “I bata yamarin fi xɔtɔnna ma
 i ya siimayani ba,
 hali sanɗa ma keden pe?
 I bata a miniden yita subaxan na ba,
 13 alogo a xa bɔxɔn suxu a danne ma,
 a yi a yimaxa, a yi paxudene kedi?
 14 Sogen na te, a yi bɔxɔni yalan,
 a yigbe alo yii fɔxɔn bendeni,
 a kenenna yi so dunuɗa xun na
 alo dugina.
 15 Koni, paxudene kumama nen e wax-
 atin na,
 e senben yi kala.”
 16 “I bata siga ba
 han fɔxɔ igen xunna?
 I bata i masiga ti fɔxɔ igen tilinna ma?
 17 Laxira so dɛene yita nen i ra ba?
 I sayaan so dɛene to nen ba?”
 18 “I bɔxɔna gboon yaten kolon ba?
 A fala n xa,
 xa i na feene birin kolon.
 19 I kenenna dɔxɔden kolon?
 I a kolon dimin konna denaxan yi?
 20 I nɛe e be e yirene yi?
 I e konna kiraan bayen kolon?
 21 I lan i yi a kolon,
 to mi i tan naxan da.”
 22 “I bata siga
 han ige xundin namaran denaxan yi ba?
 I bata balabalan kesene ramaradene to
 ba?
 23 N ne dɔxi gbalon waxatine nan yɛɛ ra,
 e nun sɔnɔxɔ nun yenge lɔxɔne.
 24 I a kolon ba
 kenenna minin kiraan naxan xɔn?
 I a kolon ba
 sogetede foyen kelima denaxan yi?”
 25 “Nde kiraan nabaxi tule igen xa?
 Nde kiraan yitaxi kuye sarinna ra?
 26 Nde tulen nafama bɔxɔn fari

[§]38:11 *Igen mɔrɔnne*: alo foyen na so igeni.

muxu yo mi denaxan yi,
 e nun tonbonni
 muxe mi dɔxi denaxan yi?
²⁷ Nde igen nafama yire xarene ma,
 alogo sexen xa sabati?"
²⁸ "Tulen fafe na ba?
 Nde xiila barixi?
²⁹ Ige xundina nga na ba?
 Nde xunbenla barixi?
³⁰ Igen xɔdɔxɔma alo gemena,
 ige xundin yi sa fufaan xun ma."
³¹ "Nde nɛ sare kuru Dii Teme Solofer-
 ene yɔlonxɔnna tugunɛ?
 I tan nɛ sare kuru Donsona lutin fulunɛ
 ba?*"

³² I nɛ sare kurune ramine e waxatini
 ba,
 i yi sare kuru Kanko Gbeen nun a diine
 rasiga ti?
³³ I a kolon ba
 yanban seene koreni sigama sariyan nax-
 anye ma?
 I tan nan yanban seene senben nawalima
 bɔxɔn ma ba?"
³⁴ "I xuiin te han kundane ma kore xɔnna
 ma ba,
 i yi e yamari a tulen xa fa i ma?
³⁵ I tan nan kuye sarinne rasigama ba,
 e yi a fala i xa,
 e naxa, 'Nxu tan ni i ra?'
³⁶ Nde fekolonna saxi muxun bɔɓeni?
 Nde xaxilimayaan fixi a ma?
³⁷ Nde nɛ kundaan yate a xaxilimayaan
 xɔn?
 Nde nɛ ige sa seene xun sinɛ kore,
³⁸ gbangbanna yi findi boron na,
 bɔxɔn kobelene yi dɔxɔ e bode ra?"

Ala nan subene birin kanna ra

³⁹ "I tan nan donseen soma yata gilen yii
 ba?
 I tan nan kamen bama yata senbemane
 ma ba,

⁴⁰ e nema sa e yinla kui,
 hanma e nema luxunxi subene yee ra?
⁴¹ Nde donseen soma xaxaan yii,
 a diine na e xuini te Ala ma,
 a na siga na xun xɔn donse fendeni?"

39 "I a kolon ba
 bolen diin xalima waxatin naxan
 yi?
 I xenle toma ba, e nema diin xale?
² I e kuiin maxali waxatin yatema ba?
 I e dii xali waxatin kolon ba,
³ e na e felen e dii xalin tɔɔni,
 e yi e diin xali?
⁴ E diine senben sɔɔma,
 e gbo xunnabani.
 Na xanbi ra, e keli e ngane fema,
 e mi fa fama sɔɔnɔn."
⁵ "Nde burunna sofanla xunnabaxi?
 Nde a fulunxi?
⁶ N bata tonbonna findi a dɔxɔden na,
 fɔxɔ bɔxɔn yi findi a konna ra.
⁷ A na sɔnxɔ sɔnxɔ xuiin me taane yi,
 a gele,
 a mi soo ragiin xuiin me mume!
⁸ A sigama a degedeni geyane nan fari,
 denaxan xinde, a yi men fen."
⁹ "Burunna pingin tinɛ finde i ya wa-
 likeen na ba?
 A xiye i ya xuruseene balon sa seen dexɔn
 ba?
¹⁰ I nɛ a xide
 alogo a xa i ya xeen bi ba?
 A xee rabɔnbɔ seen bandunɛ i fɔxɔ ra
 meremerene yi ba?
¹¹ I yigin se a yi ba,
 bayo a senben gbo?
 I ya wali xɔdexene luye a ma ba?
¹² I yengi se a ma ba?
 A fe i ya se xabaxine ra i xa,
 a fa e sa i ya lonna ma?
¹³ Dangaranfulene gabutene yitema
 sewani,
 koni e mi nɛ tuganɛ

**38:31 Men kaane yi *sare kurune* yatexi nen alo se sawurane, e yi na sare kurune xili sa na seene xun ma.

alo xɔliin bodene.

¹⁴ A xelene luma biraxi bɔxɔn nan ma,
a yi e lu burunburun wolonni.

¹⁵ A mi mirixi a ma
fa fala e nɛ yibɛ nen,
a burunna subena nde tiye e yi nen.

¹⁶ A ɲaxu a diine ra
alo a tan xa mi e xalixi,
a mi gaxuma
fa fala a bata tɔrɔ fuuni e xalideni.

¹⁷ Ala bata a kuma fe kolonna ra,
a mi xaxili fixi a ma.

¹⁸ Koni, a na keli a gideni,
a gelema nen soon nun soo ragiin ma.”

¹⁹ “I tan nan senben fima soon ma ba?
I tan nan a kɛ ma xabene saxi ba?

²⁰ I nɛ a ratuganɲe alo sɲɲɛna?
A gbelegbele xuiin magaxun nan tima.

²¹ A bɔxɔni sɔxɔnma a torone ra
lanbanni,
a sewaxi a fangan na,
a sigama ganla yɛɛ ra yengeni.

²² Gaxun bɔtɛ mi a xa,
a mi kuisanna kolon,
a mi xetema a xanbi ra silanfanna yɛɛ ra.

²³ Xalimakuli sa seen nun tanban gbeen
nun a xurin naxan xidixi a fari,
ne xuiin minima a nɛma a giye.

²⁴ A kunfaxin tunganma, a siga.
Xɔtaan na fe,
a mi fa nɛ tiye yengeni.

²⁵ Xɔta xuiin na mini,
a gbelegbele sewani,
a yengen xirin mema
hali a nɛma sa wulani,
e nun kuntigine gbelegbele xuiin nun
yenge so xuina.”

²⁶ “Segen tunganma i ya xaxilimayaan nan
xɔn ba,
a yi a gabutɛne yibandun sogeteden yi-
ifanna binni?

²⁷ Singbinna tunganma i ya yamarin nan
bun ba,
a yi a tɛn sa geya matexine fari?

²⁸ A yigiyaxi geme yirene nin,
a yire makantanxine nin geyane xuntagi.

²⁹ A a donseen fenma menna nin
a nɛma dɔxi,
a yi sa a to yire makuyeni.

³⁰ Binbine denaxan yi, a menna nin,
a diine baloma wunla nan na.”

40 Alatala mɔn yi a fala Yuba xa, a
naxa,

² “I tan naxan Ala Senbe Kanna yalagima,
i mɔn luye a matande?
I tan naxan Ala mafalama,
i nɛ a yabe?”

Yuba yi Ala yabi

³ Yuba yi Alatala yabi, a naxa,
⁴ “Sese mi n tan na.

N nɛ i yabe nanse ra?
Fɔ n na n yiin sa n de ra,
n yi n dundu.

⁵ N bata falan ti,
n mi fa yabi tima.
N bata a radangu ayi,
n mi fa sese falama.”

Alaa yabina

⁶ Alatala yi Yuba yabi wuluwulu
gbeeni, a naxa,

⁷ “Keli, i yitɔn alo xeme wɛkilexina,
n xa i maxɔdin, i yi n yabi.

⁸ I waxi a fala feen nin ba
fa fala a n mi kiti kenden sama?
I waxi n yalagi feen nin ba,
i yi yoon fi i yetɛ ma?

⁹ I senben gbo alo Ala ba?
I xuiin finde kuye sarinna ra ba
alo Ala gbeena?”

¹⁰ “I yetɛ maxidi binyen nun gboon na,
i yi i maxidi nɔrɔn nun xunnayerenna ra.

¹¹ I ya xɔlɔn nasiga muxune ma,
i wasodene birin nagodo sanɲa yi
kedenni.

¹² I wasodene birin nagodo sanɲa yi ke-
denni yati,

i ɲaxudene birin halagi
e denaxanye yi,

¹³ i yi ne birin maluxun,
i yi e balan gaburun kui.

¹⁴Nayi, xa i yi na liga nun,
n tan yeteen yi i matɔxɔma nen,
bayo i yete senben yi i rakisima nen.”

¹⁵“Malinna mato, sube magaxuxina.
N tan nan a daxi

alo n ni i daxi kii naxan yi.
A sexen donma alo pingena.

¹⁶A senbena a tagin nin.

A senbena a fudi ma fasane nin.

¹⁷A xunla xɔdɔxɔ alo sumanna,
a danba subene fasane yibalanxi ken!

¹⁸A xɔnne fan luxi alo sulana,
a jenssen xɔnne luxi alo wurena.”

¹⁹“A findixi Alaa dalise fisamantenna
nan na.

N tan, a da mangan nan keden nɔɔn
sɔtɔma a ma silanfanna ra.

²⁰A balon sɔtɔma geyane fari,
burunna subene birin denaxan yi.

²¹A sama wudine nan bun,
a yi a luxun dara yi gbalane bun,

²²a matabuma wudine nininna nan na,
wudin naxanye xuden de,
ne yi a rabilin.

²³Xa igen gbo ayi, a mi gaxuma,
hali Yuruden baa igen fa han a de,
a luma nen xaxili sani.

²⁴Xa a yeene rabixi,
nde nɔɔɛ a suxe?

Nde nɔɔɛ a suxe,
a wuren bira a jɔɛni?

Ige yi sube jaxina

²⁵I ige yi sube jaxin suxe kɔnna ra ba?
I a suxe a lenna ma ba i ya lutin na?

²⁶I gbalan sɔte a jɔɛen kui ba,
i yi a gbegben sɔxɔn wuren na?

²⁷I mirixi a ma
a kankanje i mafanna ma ba,
a fala fajine ti i xa?

²⁸A layirin xide ε tagi ba,
a finde i ya konyin na habadan?

²⁹I sabaan soε a ra ba alo xɔlina?
I lutin xide a sanna ra ba,

i yi a so i ya dii temene yii?
³⁰Yeεe suxune a matiye lɔxɔni ba,

e a yitaxunje yulane ra?

³¹I nɔɔɛ a kidin kale xalimakunle ra ba?
I nɔɔɛ a xunna sɔxɔnje kulundene ra ba?

³²Nayi, hali i yiin din a ra a yenge xinla
ma

sanja ma keden pe,
i mi fa na jɔxɔn ligama sɔnɔn.”

41 “Muxun naxan waxi a xa a nɔ,
na a yete nan madaxuma.

Muxu yo na a to tun,
na birama nen a xanbiramaan na.

²Muxu yo mi suse yengen bage a ma,
nayi nde suse tiye n yetagi?

³Nde a doli n ma,
alogo n xa a fi?

N tan nan gbee dunuja seene birin na!”

⁴“N mɔn xa falan ti ige yi sube jaxin
salen seene ma,

e nun a senbe magaxuxin nun a fati
fajina.

⁵Nde nɔɔɛ a kidin be a ma?
Nde nɔɔɛ a xanle sɔxɔnje

naxanye xɔdɔxɔ alo wurena?
⁶Nde nɔɔɛ a gbegbeni biye?

Muxune gaxuma a jinne nan yeε ra.

⁷A xali xɔdexene safa wuyaxi nan a fari,
e dɔxi e bode ra a fari

alo ye masansan wure lefane.
⁸E saxi e bode fari,

hali foyen mi nɔɔɛ dangue.
⁹E tugunxi e bode ra,

e bode suxi,
e mi nɔɔɛ be e bode ra.”

¹⁰“Ige yi sube jaxin na tison,
kenenna yi mini,

a yeene luxi alo subaxana.
¹¹Tεε degen minima a de,

tεε wolonne tunganma.
¹²A jɔɛ tutin tema,

alo tunde wolonna,
alo sexe tutina.

¹³A jɔɛ foyen ticine radεgema,
tεε degen yi mini a de.

¹⁴Senbena a kɔɛen nin,
gaxun nan sigama a yeε ra.

¹⁵A fati kidin jixirijixirine wuya,

e bata xɔdɔxɔ ayi a ma,
sese mi bama a ma.

¹⁶ A bɔɲen xɔdɔxɔ alo gemena,
a xɔdɔxɔ alo se kunba gemena.”

¹⁷ “A na keli, alane yi gaxu,
e yigitegexin yi xete.

¹⁸ Silanfanna mi sese ligama a ra,
hanma tanba xurin nun degemaan nun
tanba gbeena.

¹⁹ Wuren luxi nen a tan xa
alo sexena,

sulana alo wudi kunxina.

²⁰ A mi a gima xalimakunla yee ra,
lantann gemene findixi se dagin nan na a
tan xa.

²¹ Gbelemen luxi nen a tan xa
alo sexena,
a gelen tanban woli xuiin ma nen.

²² A kui kidin luxi nen
alo geme ralemunxine,
alo xee rabɔnbɔ seen naxan bubuma
boroni.”

²³ “A na sin fɔxɔ igen tilinna ma,
igen yi a ramini alo a teen nan ma.
A fɔxɔ igeni maxama nen
alo seri igen teen ma.

²⁴ A funfuni yalanxin nan luma a xanbi
ra igeni,
a lu alo fonna xun sexen na mini fufaan
fari.

²⁵ A kannna mi muxu yo ra bɔxɔ xɔnna
fari.

Dali seen na a ra naxan mi gaxuma.

²⁶ A yaxu senbema yo na keli,
a yeen yoma na kannna ma nen,
bayo a tan nan sube xapene birin ma
mangan na.”

Yubaa yabi dɔnxena

42 Yuba yi Alatala yabi, a naxa,
² “N na a kolon a i nɛ feen birin
na,

i nɛ i waxɔn feene birin nakamale.

³ I yi n maxɔdin, i naxa,
‘Nde i tan na,

naxan n ma fe ragidixine yidimima

a xaxilitareya falane xɔn?’

Awa, n yi feene falama nen,
n mi yi naxanye famuma a faɲin na.

⁴ I yi a fala n xa, i naxa,
‘I tuli mati, a lu n xa falan ti,
n xa i maxɔdin, i yi n yabi.’

⁵ Awa, n bata yi i ya fe me,
iki n yeen bata i to.

⁶ Nanara, n nan n yete yalagima,
n dɔxɔ burunburunna nun xubeni
nimisani.”

Yubaa taruxun naɲanna

⁷ Alatala yelin xanbini falane tiye Yuba
xa, Alatala yi a fala Elifasi, Teman kaan
xa, a naxa, “N ma xɔlɔn bata keli i xili
ma e nun i lanfa firinne, amasɔtɔ e mi
n ma fe falaxi tinxinni alo n ma wa-
likeen Yubaa ligaxi kii naxan yi. ⁸ Iki, e
tura solofere nun konton solofere tongo,
e siga n ma walikeen Yuba fema, e yi
saraxa gan daxin ba e yete xa. N ma wa-
likeen Yuba n solonama nen e xa, n yi a
maxandi xuiin nasuxu, n mi e suxu e xax-
ilitareyani. E mi n ma fe falaxi tinxinni,
alo n ma walikeen Yubaa ligaxi kii naxan
yi.” ⁹ Teman kaana Elifasi nun Suxa kaan
Bilidada nun Nama kaan Sofara yi siga,
e yi a liga alo Alatala a fala kii naxan yi,
Alatala yi Yubaa maxandi xuiin nasuxu.

¹⁰ Yuba yelin maxandin tiye a lanfane
xa waxatin naxan yi, Alatala mɔn yi a
raxete a kii fonni. Seen naxanye yi Yuba
yii nun, Ala yi ne dɔxɔde firin so a yii.

¹¹ Yuba tada xememane nun a magilene
birin yi fa a xɔntɔn e nun muxun nax-
anye birin yi a kolon, e yi sewa banden
don a xɔn a konni, e yi kininkinin falane
ti a xa, e yi a masabari lan gbalon ma
Alatala naxan birin saxi a fari. E birin
yi a ki gbetin nun xema yiisolirasone yi.

¹² Alatala mɔn yi barakan sa Yuba si-
imaya dɔnxeni dangu a fɔlɔn na, a yi
yexee wuli fu nun naanin sɔtɔ, ɲɔgɔme
wuli fu nun sennin, ɲinge wuli keden,
e nun sofali wuli keden. ¹³ A mɔn yi

dii xeme solofere sɔtɔ e nun dii teme saxan. ¹⁴A yi a singen xili sa Yemima, a firindena Kesiya, a saxandena Keren-Hapuku. ¹⁵Naxalan tofapin mi yi toe yamanani alo Yubaa dii temene. E fafe Yuba yi keen so e birin yii alo e tada

xememane. ¹⁶Na xanbi ra, Yubaa siimayaan yi siga han jɛɛ keme jɛɛ tonge naanin, a yi a yixetene to han a dɔxɔde naanindena. ¹⁷Na xanbi ra, Yuba yi faxa foriyani, a wasaxina a siimayaan na.

Yaburina

Nabi Dawudaa Betine

Isirayila manga Dawuda nan Kitabun yireni ito sebexi naxan xili “Nabi Dawudaa Yaburina.” Sora yo sora beti keden na a ra muxune yi naxan bama Ala batu waxatine yi. Yamaan yi salima waxatin naxan yi, e Ala batu, e yi betina ndee bama nen Ala Batu Banxin kui. Denkeleya muxu kedenna fan yi nɔɛ nen betine be a konni a nɛma Ala maxande waxatin naxan yi. Betini itoe findixi Ala matɔɔɔn nun Ala maxandin nan na.

Beti keme tonge suulun nan malanxi Kitabun yireni ito kui Isirayila fonne yi naxanye bama salideni. Dawuda mi na ndee sebexi, koni e malanxi a xinla bun bayo a tan nan a wuyaxi sebe, a mɔn yi muxune yamari e xa betine yitɔn a mangaya waxatini.

Iki a yitaxunxi dɔɔɔde suulun nan na. Yaburin Yire Singena: Keli a sora 1 ma han 41. A Yire Firindena: Keli a sora 42 ma han 72. A Yire Saxandena: Keli a sora 73 ma han 89. A Yire Naanindena: Keli a sora 90 ma han 106. A Yire Suulundena: Keli a sora 107 ma han 150.

Yaburin sora keme tonge suulunna ye, falana nde sebexi sora keme nun nde xunna ra naxan e keliden yitama en na hanma e ba kiina hanma maxa seen naxanye lan e ma. Falan bun tiina nde mɔn sebexi ndee tagini naxan e ba kiin yebama. Ne bunne mi fa kolon ki fajni bayo e seben bata jɛɛ wuli saxan ti fayida.

Beti siya fu nun firin nan kolonxi Nabi Dawudaa Yaburin kui:

1) Tantun betin naxanye Alaa gboon nun a fanna fe falama. (Misaala: sora 8, 19, 33, 100, 103-105, 111, 113, 114, 117, 135, 136, 145-149)

2) Alaa mangayana fe betine, naxanye a falama e naxa, “Mangan nan Alatala ra.” (Misaala: 47, 93, 96 han 99)

3) Mangana betine, Ala maxandina mangan xa hanma mangana Ala maxandina. (Misaala: 2, 18, 20, 21, 45, 72, 89, 101, 110, 144)

4) Ala Batu Banxini so betine. (Misaala: 15, 24)

5) Isirayila kaane yi Higi yisiga betini itoe nan bama e nɛma yi sigɛ sanla nde rabadeni Yerusalen taani. (Misaala: 84, 91, 121, 122)

6) Siyon गयाan betini itoe findixi yiren matɔɔɔn nan na denaxan sugandixi Ala Batu Banxin tiden na Yerusalen taani. (Misaala: 46, 48, 76, 87, 132)

7) Betini itoe findixi kawandin nan na tinxin muxune xa. (Misaala: 14, 50, 53, 75, 81, 95)

8) Betini itoe findixi xaranna nan na denkeleya yamaan xa. (Misaala: 1, 37, 49, 73, 78, 112, 119, 127, 133)

9) Yamaan betini itoe bama tɔɔ waxatin nin, naxanye findixi Ala maxandin na jaxankatani. (Misaala: 12, 44, 58, 60, 74, 79, 80, 83, 85, 90, 94, 106, 108, 123, 126, 137)

10) Tɔɔɔn sifan birin nɔɛ a lige nen denkeleya muxun yi fa Ala ma. Mawuga betini itoe nan wuya Yaburin kui. (Misaala: 5-7, 13, 17, 22, 25, 26, 28, 31, 35, 38, 39, 41-43, 51, 54, 57, 59, 61, 63, 64, 69-71, 86, 88, 102, 109, 120, 130, 140-143)

11) Denkeleya muxuna Ala nuwali sama wali fajin kolon betini itoe nan na, a na a xunba hanma a na a yulubin xafari. (Misaala: 9-10, 30, 32, 34, 40.1-12, 92, 107, 116, 118)

12) Denkeleya muxun limaniya betini itoe nan bama, a yi a sewan nun a bɔɔɔ xunbenla mayita. (Misaala: 3, 4, 11, 16, 23, 62, 131, 139)

Marigi Yesu fan Yaburin tantun betine ba nen. (Maraka 14.26) A mɔn nde a fe

fala nen a xaranna kui. (Maraka 12.10 nun 36) A mɔn yi nde fala a Ala maxandini. (Maraka 15.34, e nun Luka 23.46)

Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe sebexi Yaburin yire wuyaxi yi. Yesu a tɔrɔne sebexi yireni itoe yi: Yaburin 22 e nun Yaburin 69. Na feene fan sebexi Matiyu yire wuyaxi yi, alo Matiyu 27.34-48. Yesu keli fena sayani e nun a binyena fe sebexi yireni itoe yi: Yaburin 16, nun Yaburin 110 e nun Yaburin 118. Xera Piyeri ne nan ma fe falaxi Kewanle sora 2 nun 4 kui. Yaburi Kitabun yirena fe falaxi Ningila Yesu kui dangu dɔxɔna ma keme ra.

Kitabun yireni ito nɔe denkeleya muxune maliye nen ki faɗi. A fe firin yitama en na. A singena, a lanma en xa Ala matɔxɔ, bayo a xanuntenyaan nun a senben gbo. A ɗɔxɔn mi na. A firindena, a lanma adamadiin xa a tɔrɔn birin yita Ala ra alogo a xa en madenden. Ala waxi a xɔn en xa en kui feene yita a ra.

Dawudaa Yaburin findixi Isirayila kaane Ala maxandine nun Marigi Yesu Ala maxandine nun denkeleya muxu singene Ala maxandine nan na. (Xerane 4.24-26) Yaburin mɔn nɔe finde nen en fan ma Ala maxandine ra en na e fala Ala xa waxatin naxan yi.

Yaburin Yire Singena: Keli Sora 1 ma han 41

Kira firinna

1 Sewan na kanna xa,
naxan mi muxu ɗaxine maxadi xuine
suxuma,
naxan mi birama yulubitɔne kiraan fɔxɔ
ra,
naxan mi a sama magele tiine fari.
²Na kanna sewama nen
Alatalaa sariyan suxudeni,
a a xaxili lu Alaa sariyan xɔn kɔeen nun
yanyin na.

³A sabatima nen

alo wudi binla naxan xude deni,
a bogima nen a waxatini,
a deene mi xare.

Na kanna na fefe suxu,
a sɔnɔyama nen a xa.

⁴Koni muxu ɗaxine mi na kiini mumɛ,
e luxi nen

alo foyen se dagin naxan xalima.

⁵Nanara, muxu ɗaxine yalagima nen kiti
sa waxatini,

yulubitɔne mi tiye tinxin muxune ye.

⁶Alatala a ɗɔxɔ luma nen tinxin muxune
xɔn,

koni muxu ɗaxine kiraan sigama gbalon
nin.

Alaa manga sugandixina

2 Nanfera siyane murutema?
Nanfera yamanane muxune yanfa
fuune soma?

²Dunuɗa mangane bata tondi,
kuntigine bata e malan

Alatala nun a muxu sugandixin xili ma.

³E naxa, “En xa en yete ba e nɔɔn bun,
en xa en xunna ba e yamarin bun.”

⁴Marigin naxan ariyanna yi
na gelema e ma.

⁵A fitinaxin yi falan ti e xili ma,
a e magaxu a xɔlɔni,

⁶a naxa, “N bata n ma mangan dɔxɔ
n ma geya saripanxin fari Siyon yi.”

⁷Mangan fan naxa,
“Alatala bata naxan nagidi,

n na a ralima nen:

a naxa n na,

‘N ma dii xemem nan i tan na.

N bata findi i fafe ra to.

⁸N maxɔdin,

n siyane soma nen i yii i keen na,
bɔxɔn danne birin yi findi i gbeen na.

⁹I e nɔma nen mangaya wure dunganna
ra,

i yi e rayensenɗe ayi alo feɗena.”

¹⁰Nayi, e tan mangane,
e xaxili fen.

E tan dunuɗa kuntigine,

ε kawandin name.

¹¹ Ε Alatala batu, ε gaxu a yεε ra,
ε sewa, ε xuruxurun.

¹² Ε dii xemen mafan,
alogo a nama xɔɔ, a yi ε raxɔri.
Bayo, a bɔɔn mafura te.
Sewan ne xa, naxanye e yigiya a ma.

Ala nan marakisi tiin na

¹ *Dawudaa betina, a to a
gi a dii Abisalomi bun.*

3 ² Alatala, n yengefane bata wuya ayi.
E gbegbe bata keli n xili ma!

³ E n ma fe falama,
e naxa, “Ala mi a malima.”
Beti xuini te.

⁴ Koni, Alatala,
i tan nan n ma ye masansan wure lefaan
na.

I binyen fima n ma,
e nun xunna kenla.

⁵ N na n xuini tema Alatala ma,
a yi n yabi keli a geya sarɔɔnɔxini.
Beti xuini te.

⁶ N na n sa, n yi xi, n yi xulun
bayo Alatala n kantanma.

⁷ N mi gaxue yaxu wuli wuyaxin yεε ra,
naxanye n nabilinxi yiren birin yi.

⁸ Alatala keli! N nakisi, n ma Ala.
N yaxune birin deene bɔnbɔ,
i yi muxu ɔaxine ɔinne magira.

⁹ Marakisi Tiin nan Alatala ra!
Ala xa a yamaan baraka.
Beti xuini te.

Yigi sana Ala yi

¹ *Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.
A xa ba maxase luti kanne ra.*

4 ² N ma Ala tinxinxina,
n na i xili, i xa n yabi.

N ma tɔrɔni, i xa n mali.
Kininkinin n ma,
i yi n ma maxandin name.

³ Ε tan adamadiine,

ε n ma binyen findima yagin na
han waxatin mundun yi?
Ε fatama fe fuune nun wulene ma
waxatin mundun yi?

Beti xuini te.

⁴ Ε xa a kolon,
a Alatala bata muxu tɔgɔndiyaxine
sugandi a yete xa.

N na Alatala maxandi,
a n xuini mema nen.
⁵ Ε gaxu, ε fata yulubi ligan ma.

Ε na ε sa, ε raxara,
ε bɔɔn namiri.
Beti xuini te.

⁶ Ε saraxan ba Ala xa tinxinni.
Ε yigin sa Alatala yi.

⁷ Muxu wuyaxi naxa,
“Nde herin yite en na?”
Alatala, i nɔrɔn xa godo nxu ma!”

⁸ Koni i bata n bɔɔn nasewa han,
dangu se xaba waxatin lugon sewan na.

⁹ N na n sa,
n xima bɔɔne xunbenla nin,
amasɔɔ i tan Alatala nan tun n
makantanma.

Ala xa en natanga

¹ *Dawudaa betina, beti baane
kuntigin xa. A xa ba xulenna ra.*

5 ² Alatala, i tuli mati n fala xuine ra,
i yi i tuli mati n kutun xuini na.

³ N ma Ala nun n ma mangana,
i tuli mati n ma wuga xuini na.
N ni i tan nan maxandima.

⁴ Alatala, xɔtɔnni i n xuini namema.
Xɔtɔnni, n na n yitama i ra,
n yi i ya yabin mame.

⁵ Ala mi i tan na
fe ɔaxin nafan naxan ma.
I mi tinɔe muxu ɔaxi yo ra i yetagi.

⁶ Wasodene mi tiye i yetagi.
I fe ɔaxi rabane birin naɔaxuma nen.
⁷ I wuledene halagima nen.

Alatala faxa tiine nun yanfantenne
raɔaxuma nen.

⁸ Koni n tan soma nen i konni
i ya hinan gbeen xɔn ma,
n ni i batuma nen i ya Banxi Sarijanxini.
⁹ Alatala, ti n yeɛ ra i ya tinxinni n yax-
une e fe ra.

I ya kiraan yita n na.

¹⁰ N mi le n yaxune fala xui yo ra,
e waxi fe kalan nan tun xɔn ma.
E kɛ yinle rabixi alo gaburuna,
yanfa falane nan e lenne ma.

¹¹ Ala, e yalagi,
e kɔtene xa findi e yete bira xunna ra.
E kedi i yetagi e matandine fe ra,
bayo e bata murute i ma.

¹² Koni ne birin xa jaxan,
naxanye e luxunxi i yi.
E xa betin ba sewani habadan!
Na muxune ratanga
i xinla rafa naxanye ma,
e yi sewa i ya fe ra!

¹³ Alatala, i tinxin muxune barakama
nen,
i yi e rabilin fanna ra
i yi e ratanga
alo ye masansan wure lefana.

Ala maxandin tɔɔ waxatini

¹ *Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.
A xa ba maxase luti kanne ra e nun
kondenna luti solomasexe kannu ra.*

6 ² Alatala, i nama n maxadi xɔlɔni!
I nama fitina n xili ma,
i n jaxankata!

³ Alatala, kininkinin n ma,
n bata xadan!

Alatala, n nakendeya,
bayo fanga mi fa n na.

⁴ N niin tɔɔxi han!

Alatala, han waxatin mundun yi?

⁵ Alatala, fa n kantani.

N niin nakisi i ya hinanni.

⁶ Muxe mi e mire i tan ma sayani.

Nde nɔɛ i tantunɛ laxira yi?

⁷ N bata xadan kutundeni,
n ma sadeni kunxi yeegen na kɛ yo kɛ,

n wugama han n ma xunbunsaan yi
yikun.

⁸ Sunun bata n yeeni fɔɔ.

Wugan bata n yeene buturun n yaxune
fe ra.

⁹ E makuya n na,

ɛ tan fe jaxi rabane!

Bayo Alatala n wuga xuiin mema.

¹⁰ Alatala bata n ma mayandi xuiin me,
Alatala mɔn bata n ma maxandin suxu.

¹¹ N yaxune birin yagima nen,
e yarabi.

E kuisanxin xetema nen mafuren!

Ala maxandin malina fe ra

¹ *Dawudaa mawugan betina, a naxan baxi
Alatala xa Kusi Bunyamin kaana fe ra.*

7 ² Alatala n ma Ala,
n bata n luxun i yi.

N xunba, i yi n nakisi
ne birin ma naxanye n fɔɔ ra.

³ Yaxune nama n yibɔ alo yatana,
naxan ma se suxi mi xunbe.

⁴ Alatala n ma Ala,
e n kansunma naxan na,

xa n sɔnna na a ra,

⁵ xa n bata fe jaxin dɔɔɔ muxun na,
nxu nun naxan dɔxi bɔɔɔ xunbenli,
xa n bata n yengefaan muja tɔɔɔgeni,

⁶ nayi, i xa tin n yaxune xa n kedi,
e yi n suxu,

e yi n mabodon,

e yi n fatin lu saxi gbangbanni.

Beti xuini te.

⁷ Alatala keli i ya xɔlɔni,
keli n yaxu xapene xili ma.

Keli, n ma Ala,
i sariya kenden sa!

⁸ Siyane malanxin xa i rabilin,
i mangayaan liga e xunna.

⁹ Alatala xa siyane makiti.

Alatala, i xa n ma kitin sa n ma tinxinni,
bayo fe yo mi n na.

¹⁰ Danna sa muxu jaxine gbalone ra!

I xa tinxin muxune ratanga,

i tan Ala tinxinxina,
 i tan naxan muxun bɔɓene nun
 sɔndɔmene rakɔrsima.
¹¹ Ala nan n ye masansan wure lefaan na.
 A muxu sɔndɔme fajine rakisima nen.
¹² Ala nan kitisa tinxinxin na.
 Ala na a ra naxan xɔlɔma waxatin birin.
¹³ Xa muxu jaxin mi tubi Ala ma,
 a silanfanna raxanxanma nen,^{††}
 a yi a xanla ba a woli xinla ma.
¹⁴ Ala bata a faxa ti seene tongo,
 a a xalimakunle findi teen na.
¹⁵ Naxan lugoxi tinxintareyaan na,
 a mɔn nafexi gbalon na,
 a rapanna nan wulen na.
¹⁶ A yinla gema a a ratilin,
 a yeteen yi bira a kui.
¹⁷ A tɔrɔn nun gbalon nakeli,
 ne yi xete a ma.
¹⁸ N na Alatala tantunma a tinxinna fe
 ra.
 N betin bama nen Kore Xɔnna Alatala
 xinli.

Alaa binyena adamadiin xa

¹ *Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.*
A xa ba Gati kaane kondenna ra.
² Nxu Marigina Alatala,
8 i tan nan xili gbee kanna ra bɔxɔn
 birin yi!
 I bata i ya nɔrɔn nate
 han kore xɔnna ma!
³ I bata diidine nun dii jɔreɓe yamari
 e yi i matɔxɔ
 alogo i yaxune xa e dundu,
 e nun yengefane nun gbeerɔxɔ tiine.
⁴ N na koren mato
 i naxan nafalaxi i yiin na,
 kiken nun sarene
 i naxanye dɔxi e yirene yi, n naxa,
⁵ “Nanse dajɔxɔn na,
 i to i yengi dɔxi a xɔn?
 Nanfera i jɔxɔ luxi adamadiin xɔn?”

⁶ I a daxi nen,
 a nɔrɔn yi maso malekane ra.
 I binyen nun xunnayerenna fi a ma.
⁷ I bata yamarin so a yii
 i ya dali seene birin xunna.
 I bata seen birin lu a sanna bun:
⁸ alo xuruse kurune nun jinge kurune
 nun burunna subene
⁹ nun xɔline nun yexene
 e nun niimaseen naxanye fɔxɔ igeni.
¹⁰ Nxu Marigina Alatala,
 i tan nan xili gbee kanna ra bɔxɔn birin
 yi!

Barika birana Ala xa

¹ *Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.*
A xa ba alo “Dii Xeme Faxan” betina.
² Alatala, n ni i tantunma nen n
9 bɔɓen ma feu!
 N ni i ya kabanako feene yebama nen.
³ N jaxanma nen n sewa i ya fe ra.
 Kore Xɔnna Ala,
 n tantun betin bama i xa nen.
⁴ N yaxune xetema e giye nen i yee ra,
 e dagalanje ayi, e jan.
⁵ Bayo i bata n xun mayenge kitin bolon,
 i bata dɔxɔ i ya mangaya gbedeni,
 i yi kitin sa tinxinni.
⁶ I bata falan ti siya gbetene xili ma,
 i mɔn yi muxu jaxine raxɔri,
 muxe mi fa e mirima e xinle ma sɔnɔn
 habadan!
⁷ Yaxune bata jan fefe,
 i bata e taane kala.
 Ninan bata ti e ma feu!
⁸ Koni Alatala nan mangan na habadan,
 a mangaya gbeden dɔxi kiti sa xinla ma.
⁹ A dunuɗa makitima tinxinni.
 A sariya kendɛn sama yamane xa.
¹⁰ Muxu yigbetenxine faran
 makantanxin nan Alatala ra,
 e luxundena tɔrɔ waxatine yi.
¹¹ Naxanye i tan kolon,

^{††}7:13 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

ne e yigi sama i yi nen,
 bayo naxan na i fen,
 Alatala, i mi i me na ra mume!
¹² E Alatala tantun betin na,
 naxan dɔxi Siyon yi, a manga taani!
 E a wali faɓine rali siyane ma!
¹³ Ala nan wuli bɔxɔnxin gbeepɔxɔ tiin
 na.
 A mi jinanɓe a xɔn ma.
 A yengi dɔxi yiigelitɔne wuga xuiin xɔn
 ma.
¹⁴ Alatala, kininkinin n ma!
 A mato
 n yaxune n nayarabima kii naxan yi,
 i tan naxan n bama faxan de.
¹⁵ Nanara, n ni i tantunɓe Siyon kaane
 yetagi,
 n yi sewa i ya marakisina fe ra.
¹⁶ Siyane bata yinla ge,
 e bira a kui,
 e bata e suxu e yete luti ratixine ra.
¹⁷ Alatala bata a yete yita a kiti kendene
 xɔn ma.
 Muxu paxin tan suxuma a kewanle nan
 na.
 Maxase xuina. Beti xuini te.
¹⁸ Muxu paxine sigama laxira yi,
 e nun siyaan naxanye birin e mexi Ala
 ra.
¹⁹ Ala mi tɔrɔ muxune rabepinɓe mume!
 Yiigelitɔne mi yigitegema.
²⁰ Alatala, keli!
 Adamane nama nɔɔn sɔtɔ!
 Siyane xa makiti i yeɛ xɔri!
²¹ Alatala, gaxun nagodo e ma!
 E xa a kolon fa fala dɔpɔxɔn nan tun e
 ra.

Beti xuini te.

Ala maxandina malina fe ra

10 Alatala, nanfera i makuyaxi nxu
 ra?
 I luxunma nxu ma tɔrɔ waxatine yi
 nanfera?
² Muxu paxine bata waso ayi,
 e mɔn yiigelitɔne besenxɔnyama.

A e suxu a kɔtene ra.
³ A kanbama a nata paxine yi.
 Kumadena Alatala rapaxuma,
 a a me a ra.
⁴ Muxu paxina a falama de paxun na, a
 naxa,
 “Ala mi muxe yulubine saranma e ra!
 Ala mi na!”
 A a miriyaan birin nan na ra.
⁵ A feen birin nasɔɔnyama.
 A mi i ya kitine suxuma,
 a mɔn yoma a yaxune ma.
⁶ A a falama a yete ma, a naxa,
 “N mi fulɛ mume,
 n mi luye tɔrɔni mume!”
⁷ A deen nafexi dangane nun wulene
 nun fala xui xɔlene nan na.
 A fe paxin nun tɔrɔ feen nan tun falama.
⁸ A a luxunma banxidene ra,
 a sɔntarene legedenma e faxa feen na.
 A yeɛ masama fangatarene ma wundoni.
⁹ A legedenma tima a luxundeni
 alo yatana.
 A saxi, a yiigelitɔne legedenma,
 a e suxu a lutin na,
 a e bubu, a e xali.
¹⁰ Fangatarene e felenma e bira,
 e lu a nɔɔn bun ma.
¹¹ A yi a fala a yete ma, a naxa,
 “Ala a fe mi a yi!
 A bata a yeɛne raxi. A mi n toɛ!”
¹² Alatala, keli! I fangan mayita, Ala!
 I nama jinan yiigelitɔne ma!
¹³ Nanfera muxu paxina Ala rapaxuma,
 a yi a fala a yete ma, a naxa,
 “Ala mi n paxankate?”
¹⁴ Koni i tan Ala,
 i tɔrɔn nun sɔxɔlen toma yati!
 I xaxili luma nen ne xɔn ma mali xinla
 ma.
 Fangatarene bata e yete taxu i tan na.
 Kiridi mali tiin nan i tan na.
¹⁵ Muxu paxin fangan kala,
 i yi a paxankata a fe paxine fe ra
 han i yi a raxɔri.
¹⁶ Alatala nan mangan na habadan.

Suxure batune raxɔrima nen a bɔxɔn ma.

¹⁷ Alatala, i yigelitɔne maxandi xuiin mema nen,

i yi e bɔɲen sɛnbe so.

I yi e wuga xuiin name.

¹⁸ I xa sariya kenden sa kiridine xa

e nun muxu ɲaxankataxine.

Nanara, daɲɔxɔn mi fa magaxun tiye sɔnɔn.

Alatala en yigina

¹ *Dawudaa betina beti baane kuntigin xa.*

11 N bata Alatala findi n luxunden na.

I mɔn a falama n xa nanfera nayi fa fala, “Tugan alo xɔlina,

i siga geyaan ma,

² amasɔtɔ a mato,

muxu ɲaxine bata e xanle ba,

e e xalimakunle ti muxu sɔndɔmɛ fɔɲine ra

e bun xinla ma dimini.

³ Xa sariya mi fa na,

tinxin muxune nɔɛ nanse lige?”

⁴ Alatala a Batu Banxi Sariɲanxini.

Alatala a manga gbedeni ariyanna yi.

A adamadiine xun matoma a ra

a e rakɔrsima a yeen na.

⁵ Alatala tinxin muxune nun muxu ɲaxine rakɔrsima.

Gbalo feen nafanxi naxanye ma,

a ne rapaxuma a niin birin yi nen.

⁶ A tɛɛ wolonna nun dole tɛɛn nagodoma nen muxu ɲaxine ma.

A e tɔɔma foye wolonna ra nen.

⁷ Alatala tinxin,

tinxinyaan nafan a ma.

Muxu fɔɲine a yetagin toma nen.

Ala maxandina malina fe ra

¹ *Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.*

A xa ba kondenna luti solomasexen na.

12² Alatala, n xu mali, bayo muxu tɔgɔndiyaxine bata ɲan.

Denkeleya muxu yo mi fa adamadiine ye.

³ Birin wulen falama a boden xa.

E e bode yanfa wule matɔxɔn xɔn.

⁴ Alatala, na muxune dɛɛn suxu

naxanye wule matɔxɔn tima,

e nun muxu de rapaxuxine,

⁵ naxanye a falama, e naxa,

“N xu nɔɔn sɔtɔma n xu fala xuine nan xɔn.

N xu dɛɛn fatan han!

N de n xu nɔɛ?”

⁶ Awa, Alatala naxa,

“Bayo yigelitɔne ɲaxankataxi,

e nun tɔɔ muxune wugama,

nba iki, n bata keli,

n na e ratangama nen

naxanye rapaxuxi.”

⁷ Alatalaa falane,

fala sariɲanxin nan e ra

alo gbeti fixena

naxan nasensɛnxi sulun tɛɛn^{‡‡} na

han sanɲa ma solofere.

⁸ Alatala, i n xu kantanɲe,

i n xu ratanga muxu sifani itoe ma habadan.

⁹ Na muxu ɲaxine e kanbama yiren birin yi

bayo Adamadiine fe fuune yatexi.

Ala maxandina malina fe ra

¹ *Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.*

13² Alatala, han waxatin mundun yi?

I ɲinanɲe n xɔn han habadan?

^{‡‡}12:7 *Sulun tɛɛn* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Furu tɛɛna.*”

I yetagin luxunŋe n ma han waxatin mundun yi?

³N niin xa tɔɔ,
n bɔŋen yi ferijɛn sunuxi
han waxatin mundun yi?

N yaxuna n fari
han waxatin mundun yi?

⁴Alatala n ma Ala,
n mato, i n yabi.

N fangan xun masa,
xa na mi a ra, n faxama nen.

⁵N yaxun yi a fala,
a naxa, “N bata a nɔ.”

N yaxune sewama nen
n na bira waxatin naxan yi.

⁶N tan n yigin saxi i ya hinanna nin,
sewana n bɔŋeni i ya kisina fe ra.
Alatala, n betin bama i xa nen
amasɔɔ i bata fe faŋin liga n xa.

Muxuna jaxuyana

Yaburin 53.1-6

¹*Dawudaa betina beti baane kuntigin xa.*

14 Xaxilitarena a falama a bɔŋeni,
a naxa, “Ala mi na.”

E birin yifu,
e haramu feene ligama.

Muxu yo mi a faŋin nabama.

²Alatala a yeen nagodoma adamadiine
ma

keli ariyanna yi,

a xa a to,

xa nde na naxan xaxili sɔte,

a yi Ala fen.

³Koni birin bata kiraan bejin,
e jaxu ayi.

Muxu yo mi a faŋin nabama
hali muxu keden pe!

⁴Fe jaxi rabane mi fe kolon ba?

E n ma yamaan tɔnɔn donma
alo donsena,

koni e mi Alatala xandima mume!

⁵Awa nayi, e gaxuma nen,
e xuruxurun.

Amasɔɔ Ala tinxin muxune xɔn.

⁶E tan fe jaxi rabane yiigelitɔne
fe yitɔnxine kalama

koni Alatala nan e maratangaden na.

⁷Nde keɛ Siyon yi a Isirayila rakisi?

Alatala mɔn na a yamaan senbe so,
Yaxuba bɔnsɔnna sewama nen,

Isirayila yi jaxan!

Alaa muxuna

¹*Dawudaa betina.*

15 Alatala nde nɔɛ luyɛ i ya yire
sarijanxini?

Nde luyɛ i ya geya sarijanxin fari?

²Fe mi naxan kewanle ra,
a tinxin, a jɔndin falama
fata a sɔndɔmen na.

³A mi bonne xili kalama,
a mi fe jaxi yo ligama a dɔxɔ boden na,
a mɔn mi a rayagima.

⁴Ala bata naxanye raŋaxu,
a mema nen ne ra.

Koni a Alatala yeeragaxu muxune
binyama nen.

Hali a tɔɔ,

a fala xuiin nakamalima nen.

⁵A muxune dolima

koni e mi se sama a fari a raxetɛdeni.

A mi dimi yi seene rasuxuma

alogo a xa wulen sa sɔntaren xun ma.

Naxan na feni itoe liga,

na mi mamaxe mume.

Ala maxandina yigina fe ra

¹*Dawuda Ala maxandi faŋina.*

16 Ala, n kantan,
bayo n bata n luxun i yi.

²N bata a fala Alatala xa, n naxa,

“N Marigin nan i tan na.

Se faŋi gbete mi n yii ba i tan na.”

³N sewaxi

yamanan muxu sarijanxi gbeene nan ma
fe ra.

⁴Naxanye suxurene batuma,
ne tɔɔyaan gboma ayi nen.

Koni n tan mi saraxan be e xa,
 n de mi e xinle faɛ.
⁵ Alatala, i tan nan keden pe n yii,
 i maragidi faɓin fima n ma.
 N ma dunuɓa yi gidina i tan nan yii.
⁶ Ala naxan soxi n yii,
 na rafan n ma,
 n bata sewa n ma keɛ sɔtɔxin na.
⁷ N barikan birama Alatala xa
 naxan n kawandima.
 Hali kɛɛn na, n xaxili sɔte.
⁸ N xaxili Alatala xɔn ma waxatin birin,
 bayo a n dexɔn ma,
 sese mi n mamaxe.
⁹ Nanara, n bɔɓen sewaxi,
 n niin yi yifan n ma,
 n yi n matabu bɔɓe xunbenli.
¹⁰ Amasɔtɔ, i mi i me n na,
 n siga laxira yi.
 I mi tinɓe
 i ya muxu tɔɓɔndiyaxin yi kun gaburun
 kui.
¹¹ I nii rakisi kiraan yitama n na nen,
 nanara n sewama nen i yetagi han!
 Nii fanna mi ɓanɓe i dexɔn ma habadan!

Sɔntarene Ala maxandina

¹ *Dawudaa Ala maxandina.*

17 Alatala, n ma maxandin name
 tinxinyana fe ra.
 I tuli mati n wuga xuiin na!
 I tuli mati n ma maxandi xuiin na,
 wule mi naxan yi.
² I n xun mafala kitin bolon
 amasɔtɔ naxan tinxin,
 i na kolon.
³ I na n bɔɓeni feene fɛsɛfɛse,
 i na n nakɔɔsi kɛɛn na,
 i na n keɓaan fɛsɛfɛse,
 i mi fe yo toɛ n na.
 N mi tinɓe
 fala ɓaxin yi mini n de
⁴ alo muxu gbetene kewanle kii naxan yi.

N bata i ya yamarin suxu.
 N mɔn mi biraxi gbalotɔne kirane fɔxɔ
 ra.
⁵ N sigan tima i ya kirane nan xɔn ma
 tun,
 han iki, n munma dagalanɓe ayi singen.
⁶ Ala, n na i maxandima
 amasɔtɔ i n yabima nen,
 nanara i firifiri n xɔn ma,
 i yi i tuli mati n ma maxandi xuiin na.
⁷ I ya kabanako hinanna yita nxu ra,
 i tan naxan muxune rakisima e yaxune
 ma
 naxan na a luxun i yi.
⁸ N natanga alo i yeene.
 N luxun
 alo tɔxe diin soma a nga gabutene bun
 ma kii naxan yi.
⁹ Nanara, muxu ɓaxine mi n liye,
 n yaxu ɓaxin naxanye n nabilinni.
¹⁰ Kininkinin yo mi e yi,
 e falan tima yandan na.
¹¹ E bata fa n fɔxɔ ra iki,
 e n nabilinni.
 E yeene tixi n na e feren fenma
 e n nabira bɔxɔni.
¹² E ligaxi alo yatana
 xɔɔyi se xɔnla naxan na,
 alo yata gbeen naxan n legedenma
 luxunni.
¹³ Keli Alatala!
 N yaxune yenge, i yi e nɔ.
 N natanga muxu ɓaxine ma i ya silan-
 fanna ra.
¹⁴ Alatala, n natanga na dunuɓa muxu
 sifane ma
 naxanye e kɔntɔnna sɔtɔma e siimayani.
 E ralugo na kɔntɔnna ra ken
 i naxan namaraxi e xa,
 e diine fan xa wasa a ra,
 a dɔnxen mɔn yi lu e mamandenne xa!
¹⁵ Koni n na i yetagin toma nen tinxinni,
 n na xulun, n wasa i yetagin na.

Barika birana nɔ sɔtɔna fe ra*Samuyeli Firinden 22.1-51*

¹ Alatalaa walikeen Dawudaa betin
beti baane kuntigin xa. A betini
ito baxi nen Alatala to a ba a
yaxune birin yii e nun Soli yii.

18 ² Alatala n fangana, n bata i xanu!
³ Alatala nan n kantan fanyen na,
n ma yinna, n xunba muxuna.
N ma Ala nan n kantan gemɛ gbeen na,
n na n luxunma naxan yi.

A tan nan n ye masansan wure lefaan na,
e nun marakisi tiina
naxan luxi

alo n ma faran makantanxina.

⁴ Alatala xa tantun!

N na a xili,

a yi n nakisi n yaxune ma.

⁵ Sayaan gbalon bata yi n nabilin nun,
halagin bata yi lu n xun ma nun
alo ige xunfanna.

⁶ Laxira gbalon bata yi n nabilin nun.
Bilinganna bata yi a lutin nati n yee ra
nun.

⁷ N na Alatala xili nen n ma tɔrɔni,
n yi n xuini te n ma Ala ma malina fe ra.
A yi n xuiin mɛ a Batu Banxini,
a yi a tuli mati n gbelegbele xuiin na.

⁸ Nanara, bɔxɔn yi xuruxurun,
a yimaxa, geyane bunne yi siga,
e xete, e xuruxurun Ala xɔlɔn bun.

⁹ A liga alo tutin nan minima a jɔɛ yinla
ra.

Halagi ti tee degen nun tee wolonne yi
mini a de.

¹⁰ A yi kuyeni bɔ firinna ra, a godo
a sanne tixi kunda fɔren fari.

¹¹ A te maleka gubugubu kanna fari,
a tungan xulen,
a siga foyeni.

¹² A a luxun dimini,
kunda fɔren nun tule igen yi a rabilin
kore.

¹³ Kundaan yi mini a nɔrɔni.

Balabalan kesene nun galanna yi godo.

¹⁴ Alatala yi a galanna xuiin namini keli
kore,

Kore Xɔnna Ala yi a xuiin namini.

¹⁵ A yi a xalimakunle woli a yaxune ma
a e raxuya ayi.

A e birin nagi kuye sarinna ra.

¹⁶ Alatala to falan ti e xili ma,
a sɔnxɔ e ma xɔlɔni,

fɔxɔ igen xɔnna yi mini kenenni
bɔxɔ xɔnne yi to.

¹⁷ Ala yi a yiini bandun keli kore,
a n suxu, a yi n ba igen tilin yireni.

¹⁸ A n xunba n yaxu senbe kanne yii,
n yengefaan naxanye fangan yi gbo n xa
nun.

¹⁹ E n yenge nen,
n yi gbaloni waxatin naxan yi,
koni Alatala yi n natanga.

²⁰ A n ba nen gbalo yireni,
a n nakisi amasɔtɔ n tan a kenexi.

²¹ Alatala bata n kɔntɔnna fi n ma
tinxinyani,
a n saren fi amasɔtɔ n kewanle sarijan.

²² N bata sigan ti Alatala a kirane xɔn,
n mi n makuyaxi Ala ra.

²³ N bata a kitine birin suxu,
n mi tondixi a tɔnne suxe.

²⁴ Fe yo mi n na a yee ra yi,
bayo n bata n yete ratanga haken ma.

²⁵ Nanara, Alatala bata n kɔntɔnna fi n
ma
amasɔtɔ n tinxin,

n kewanle sarijan a yee ra yi.

²⁶ Naxan na tinxin i xa,
i tinxinma nen na kanna xa.

Fe yo mi naxanye ra,
i ya fetareyaan yitama nen ne ra.

²⁷ I sarijanma nen ne xa

naxanye na sarijan,
koni i jaxuma nen na muxune ra
naxanye jaxu.

²⁸ Bayo i tan nan yiigelitɔne rakisima,
i mɔn yi wasodene ragodo.

²⁹ Alatala, i tan nan kenenna fima n ma,
n ma Ala, i yi n ba dimini.

³⁰ N ganla yengema nen i tan barakani.
 I tan yi, n tunganma yinna xun ma.
³¹ Alaa kirane kamalixi feu!
 Alatalaa falane tinxin.
 Naxanye na e luxun a yi,
 a ne kantanma nen alo wure lefana.
³² Alatala nan keden Ala ra.
 Nde en kantan fanyen na,
 ba en ma Ala ra?
³³ A tan nan Ala ra
 naxan fangan fima n ma
 naxan n kantanma kira yi.
³⁴ A n sanne senbe soma nen
 alo xenla, a n nate geyane fari.
³⁵ A bata n maxaran yengen ma,
 nanara n nɔxi sultan xali xɔdexe
 bandunje.
³⁶ I bata n ye masansan wure lefaan so n
 yii,
 i yi n nakisi.
 I bata i yengi sa n xɔn ma,
 i ya maliin bata n nagbo.
³⁷ I kirani tɔn n xa
 alogo n nama bira.
³⁸ Koni n biraxi n yaxune fɔxɔ ra,
 n yi e suxu.
 N mi xete e fɔxɔ ra han e jan.
³⁹ N na e rabirama nen
 han e mi fa kele sɔnɔn,
 e yi bira n sanna bun ma.
⁴⁰ I senben soma n yii yenge so feen nan
 na,
 i n yaxune sa n bun ma.
⁴¹ I a liga
 n yaxune yi e gi n bun ma,
 n bata ne kala naxanye yi n naxaxuma.
⁴² E wugama nen malina fe ra,
 koni muxu yo mi e rakise.
 E Alatala xilima nen
 koni a mi e yabima.
⁴³ N na e yilunburunma nen
 alo gbangbanna
 foyen sigama naxan na.
 N mɔn yi ti e fari
 alo bendena kiraan xɔn.
⁴⁴ I bata n natanga yama murutexin ma,

i yi n findi siyane xunna ra.
 N mi yi muxun naxanye kolon,
 n bata nɔn sɔtɔ ne xun na.
⁴⁵ Xɔɔene e xinbi sinma n bun ma iki,
 e na n fala xuiin me,
 e yi a suxu.
⁴⁶ E yii xudin tuma ayi,
 e fa xuruxurunje keli e yinne ra.
⁴⁷ Alatala na yi!
 Tantanma xa fi n natangamaan ma!
 N nakisimana Ala xa batu!
⁴⁸ A tan Ala nan n gbeen nɔxɔma,
 naxan siyane luma n senben bun ma.
⁴⁹ A n natangama n yaxune ma.
 I tan nan n natexi n yaxune xun ma,
 i mɔn yi n xunba gbalotone yii.
⁵⁰ Nanara, n na i tantunma siyane tagi.
 Alatala, n na i xinla tantunma nen betini.
⁵¹ Ala nɔ sɔtɔn nagidima a mangan ma
 han!
 A a hinanna yita a muxu sugandixin na,
 Dawuda nun a yixetene habadan.

Alaa nɔrɔn nun a sariyana

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

19² Kore xɔnna nan Ala a nɔrɔn
 mayitama.

Koren nan Ala a wanla makenenma.

³ Yanyin kawandin bama lɔxɔ yo lɔxɔ.

Dimin xaxili fima kɔe yo kɔe.

⁴ Xui yati mi a ra,

falane fan mi a ra.

Tunla mi e xuiin mema.

⁵ Koni, hali na,

e fala xuiin bɔxɔn birin lima,

e falane yi siga han dunuja danna.

Ala nan banxin nafalaxi soken xa kore.

⁶ Sogen minima nen

alo xemɛn naxan minima a banxini

siga futu xidideni,

alo fangamaan naxan sigan tima a yetena
 a kiraan xɔn.

⁷ A minima sogetedeni,

a sa jan sogegododeni.

Sese mi luxunje a xɔlɔn ma.

Beti xuini te.

⁸ Alatalaa sariyan kamalixi,
a muxun nii yifanma a ma.
Nɔndin nan Alatalaa maxadi xuine ra.
E xaxilitarene findima xaxilimane ra.

⁹ Alatala fe ragidixine tinxin.
A muxun bɔɓen nasewama nen.
Alatalaa yamarine nɔɔxi.
A muxun xaxinla rabima nen.
¹⁰ Alatala a yeeragaxun sarijan.
A buma habadan.

Nɔndin nan Alatalaa kitine ra,
e tinxin feu!

¹¹ E fisa xɛmaan xa,
e fan xɛma faɓine birin xa.
E ɓaxun kumin xa,
dangu kumi xinden na.

Beti xuini te.

¹² I ya walikeen xaxili sɔtɔma nen e xɔn.
A tɔɔn gbegebe sɔtɔma nen e xɔn.

¹³ Nde nɔɔ a yetena tantanne birin
kolonɓe?

I xa n ma hake luxunxine mafelu.

¹⁴ N natanga tondin ma,
a nama n nɔ.

Nayi, n findima muxu defexin na nen
naxan mi matandi ɓaxin tiye.

¹⁵ Falan naxanye minima n de,
e nun miriyaan naxanye n bɔɓeni,
Alatala xa ne rasuxu sewani,
n kantani fanyena
e nun n xunbamana.

Ala xa mangan baraka

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

20 ² Alatala xa i yabi
i tɔɔni waxatin naxan yi.
Yaxubaa Ala xa i ratanga.

³ Ala xa a maliin nagodo i ma
keli a yire sarijanxini,
a xa i mali keli Siyon Geyaan fari.

⁴ Ala xa i ya kiseene birin nasuxu,
a mɔn yi sewa i ya saraxa gan daxine
birin na.

Beti xuini te.

⁵ Ala xa i bɔɓen waxɔn feene so i yii,
a mɔn yi i ya fe yitɔnxine birin nasabati.

⁶ Nanara, nxu sɔnxɔɔ sewani i ya nɔ
sɔtɔna fe ra.

Nxu yi en gbee taxamaseri dugine rate
Ala xinli.

Alatala xa tin i ya maxandin birin ma.

⁷ N na a kolon yati,
Alatalaa muxu sugandixin nakisima nen.
A a yabima nen

keli a ariyanna sarijanxini,
a yi a rakisi a senben na.

⁸ Ndee yigin sama e yenge so wontoroni,
bonne yi e yigin sa e soone yi,
koni en tan yigin saxi Alatala xinla nin,
en ma Ala.

⁹ Na kanne tantanma nen e bira,
koni en tan kelima nen, en ti ken!

¹⁰ Alatala xa mangan nakisi!

I xa nxu yabi,
nxu na i maxandi waxatin naxan yi!

Ala tantunna mangan xɔn

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

21 ² Alatala, mangan bata sewa i
fangan na.

A sewan gbo bayo i bata a rakisi.

³ A waxi naxan xɔn, i tinxi na ma.

I bata a maxandin yabi.

Beti xuini te.

⁴ I bata a rasene duba faɓine ra,
i mɔn yi xema mangaya taxamasenna so
a xun na.

⁵ A maxɔdinna ti nen a siimayana fe ra,
i yi sii xunkuyen so a yii,
naxan luma habadan.

⁶ A binyen bata gbo ayi fata i ya marak-
isin na.

I nɔɔn nun xunnayerenna fixi nen a ma.

⁷ I a barakama habadan!

I a ralugoma sewan na i yetagi.

⁸ Bayo Mangan yigin saxi Alatala nin,
a kantaxi Kore Xɔnna Ala hinanna nan
baraka yi.

⁹ I tan i yaxune birin suxuma nen.

Naxanye i rapaxuxi,

i ne suxuma nen i fangan na.

¹⁰I na mini kenenni waxatin naxan yi,
i e janma nen alo sulun teena.[¶]

Alatala xoloxina e halagima nen
teen yi e gan.

¹¹I e yixetene raxorima nen dunuƴa yi,
e nun e bɔnsɔnne adamadiine ye.

¹²Hali e fe jaxini tɔn i xili ma,
e mɔn yi e miri kɔte jaxine ma,
e fulama nen.

¹³Bayo, i na i ya xalimakunle ti e ra,
e e xun xanbi soma nen, e yi e gi.

¹⁴Alatala xa batu a senbe gbeena fe ra.
Nxu betin bama nen,
nxu yi i tantun i fangana fe ra.

Wugan nun tantunna

¹Dawudaa betina, beti baane
kuntigin xa. A xa ba alo betin
naxan xili: “Xɔtɔnna Xeli Gilena.”

22 ²N ma Ala! N ma Ala!
I n nabepinxi nanfera?

Nanfera i ya marakisin makuyaxi n na?
Nanfera i mi n kutun xuiin namema?

³N ma Ala, n ni i xilima yanyin na,
koni i mi n yabima.

Hali kɔeen na, n mi n dunde.

⁴Koni i tan sarɔnan,
i ya mangaya gbɛden nabilinxi Isirayilaa
tantunna ra.

⁵Nxu benbane yigin saxi i tan nan yi.
E e yigin sa i yi,
i yi e ratanga.

⁶E to e xui ramini i ma,
i yi e xɔɔya.

E yigin saxi i yi,
nanara, e mi yagixi.

⁷Koni dapɔxɔ mi fa n tan na sɔnɔn.
N ligaxi nen alo kunla
adamadiin naxan rapaxuxi
yamaan naxan bɔte raba.

⁸Naxanye na n to,
e yo n ma.

E yi e deen betexun,
e e xunne yimaxa.

⁹E naxa, “A tan naxan Alatalaa fe yi,
Alatala a ratangama ba?
Xa a rafan Alatala ma,
a xa a xunba.”

¹⁰Koni i tan nan n naminixi nga kuini,
i yi n sa nga kanken ma.

¹¹Xabu n bari lɔxɔni,
n taxuxi i ra.
N ma Ala nan i ra,
xabu n yi nga kuini waxatin naxan yi han
iki.

¹²I nama i makuya n na.
Tɔɔn bata maso n na,
muxu yo mi na yi
naxan n maliye.

¹³N yaxune n nabilinxi
alo turane,
alo Basan yamanan tura xapene.

¹⁴E deene yibixi alo yatane,
e wurundunma n ma,
e xa n yibɔ.

¹⁵N fangan bata jan
alo ige bɔxɔnxina.
N xɔnne birin bata ba e bode ra.
N bɔpen bata liga
alo dolen na yilo.

¹⁶N fangan bata jan feu!
N lenna xaraxin bata kankan n de.
I bata n sa faxa bendeni.

¹⁷Muxu jaxi ganla bata n nabilin
alo barene.
E bata n yiine nun n sanne mabɔ.

¹⁸N xɔnne birin kenenni.

E yeene kankanxi n na.

¹⁹E bata masensenna ti n ma dugine fe
ra,
e xa e yitaxun e bode tagi.

²⁰Alatala, i nama i makuya n na!
N ma senbemaan nan i tan na.
N mali iki sa!

²¹N niin xunba silanfanna yii.
N natanga bareni itoe ma.

[¶]21:10 *Sulun teen* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Furu teena*.”

²² N nakisi yatani itoe ma.

N nakisi burunna turaan fenne ma.

²³ N na i xinla ralima nen ngaxakedenne ma.

N ni i matɔxɔ nen yamaan ye.

²⁴ E tan naxanye gaxu Alatala yee ra, e a matɔxɔ.

E tan Yaxuba bɔnsɔnna, e a binya.

E tan Isirayila kaane, e gaxu a yee ra.

²⁵ Bayo, a mi a mexi yiigelitɔne tɔrɔne ra, a mi a rabepinma.

A mi a yetagin luxunma a ma.

Fɔ a a xandi xuiin name.

²⁶ N ni i tantunma yamaan malan gbeeni.

N na n ma de ti xuine rakamalima nen i yee ragaxu muxune yee xɔri.

²⁷ Yiigelitɔne xa e dege, e lugo.

Naxanye Alatala fenma, ne xa a matɔxɔ.

Ala xa siimayaan fi e ma habadan!

²⁸ Bɔxɔn danna muxun birin e xaxili luma nen Alatala xɔn, e yi e yee rafindi a ma.

Siyane bɔnsɔnne birin a batuma nen.

²⁹ Bayo, Alatala nan mangan na siyane xun na.

³⁰ Nafulu kanne fan fama nen e degedeni, e a batu.

Naxanye birin xetema bendeni, ne xinbi sinma nen a bun ma, naxanye mi nɔe e niin nakise.

³¹ Waxati famatɔn muxune walima a xa nen

Marigina a fe falama nen mamandenne xa.

³² A tinxinyaan fama nen nalideni muxune ma

naxanye munma bari,

Ala bata na ragidi.

Alatala nan n kantanma

¹ Dawudaa betina.

23 Alatala n masuxuma alo xuruse rabana a xuruseene kantanma kii naxan yi.

Nanara, n mi dase sese ra.

² A matabuden fi n ma sexe pingi fapin denaxan yi.

A yi siga n na ige xunbenla dexɔn ma.

³ A bata n nii yifan n ma.

A n xalima kira tinxinxin xɔn ma nen a xinla fe ra.

⁴ Hali n so sayaan tilinna dimin xɔre ra, n mi gaxue sese yee ra amasɔtɔ i tan Ala n xɔn ma.

I ya gbengbetenna n nakantanma i ya dunganna n gbengbenma.

⁵ I bata donseen nafala n xa n yaxune yee xɔri,

i yi n masuxu alo xɔre binyena, i turen sa n xunni.

I bata n ma igelengenna rafe han a bɔxɔnne a ma.

⁶ Yati, i ya fanna

nun i ya hinanna birama n fɔxɔ ra nen n siin sogen birin yi.

N luma nen Alatalaa banxin kui han n siin soge dɔnxena.

Manga binyena

¹ Dawudaa betina.

24 Alatala nan gbee bɔxɔn nun ayi seene birin na e nun dunuɔna nun muxun naxanye birin dɔxi a yi.

² Amasɔtɔ a tan nan bɔxɔn dɔxi igen tagi.

A yi a dɔxɔ igene fari.

³ Nde lan a te Alatala geyaan fari?

Nde tiye a yire sariɔnanxini?

⁴ Naxanye sariɔnan e kewanle nun e sɔndɔmene yi,

naxanye mi suxurene batuma,
 xanamu naxanye mi e kɔlɔma wuleni,
⁵ Alatala ne barakama nen.
 Marakisi Tiina Ala yoon fima e ma nen.
⁶ Muxu sifani itoe nan Ala fenma,
 naxanye Yaxubaa Ala yetagin fenma.
 Beti xuini te.

⁷ Yinna^{ss} deene xa rabi fefe,
 de fonne xa rabi mume,
 nanara Manga Binyen soe.

⁸ Nde Manga Binyeni ito ra?
 Alatala na a ra
 fangamaan nun senbemana!
 Alatala na a ra
 naxan senben gbo yengeni.

⁹ Yinna deene xa rabi fefe,
 de fonne xa rabi mume,
 nanara Manga Binyen soe.

¹⁰ Nde Manga Binyeni ito ra?
 Alatala Senben Birin Kanna,
 a tan nan manga binyen na.

Beti xuini te.

Maxandina maratanga fena

¹ Dawuda gbeena.

25 Alatala, n bata i maxandi n niin
 birin na.

² N ma Ala,
 n yigin saxi i tan nan yi.
 N nama yagi.

I nama tin n yaxune yi n nɔ,
 e sewa.

³ Naxan na a xaxili ti i ra,
 na kanna mi yarabima mume!
 Koni naxanye yanfan soma,
 ne yagin sɔtɔma nen.

⁴ Alatala, kiraan yita n na,
 i xa n xaran i ya kiraan ma.

⁵ N xa sigan ti i ya njɔndini,
 n xaran.
 Amasɔtɔ n nakisima Ala nan i tan na.
 N xaxili tixi i ra ferijɛn gben!

⁶ Alatala, i xaxili lu i ya kininkininna nun
 hinanna xɔn
 bayo e yi na xabu a fɔlɔni.

⁷ I nama i miri n ma foningeya yulubine
 nun matandine ma!

N suxu i ya hinanni,
 amasɔtɔ i fan, Alatala.

⁸ Alatala fan, a mɔn tinxin,
 nanara a yulubi kanne xaranma a kirane
 ma.

⁹ Naxan a yete magodoma,
 a a sariyan nabirama na ma.

A mɔn a xaranma a sagoon na nen.

¹⁰ Naxanye a layirin maxadine suxi,
 Alatala hinan,
 a mɔn lannayaan nabama
 ne nan xa kiin birin yi.

¹¹ Alatala, n hakene mafelu i xinla a fe
 ra,
 amasɔtɔ a gbo.

¹² Nde gaxuma Alatala yee ra?

A kiraan yitama na kanna ra
 a lan a xa sigan ti naxan xɔn.

¹³ Na kanna sabatima nen a siimayani,
 bɔxɔn yi findi a diine keen na.

¹⁴ Alatala a wundone makenenma nen
 a yee ragaxu muxune xa.

A a layirin yitama e ra nen.

¹⁵ N yeen tixi Alatala ra waxatin birin,
 bayo a tan nan n natangama suxu yalaan
 ma.

¹⁶ Ala, yandi, kininkin n ma
 amasɔtɔ n kedenna na a ra,
 n tɔrɔxi.

¹⁷ Nii yifɔrɛn bata n yili,
 n namini na tɔrɔni.

¹⁸ I miri n ma tɔrɔne
 nun n ma sɔxɔlene ma,
 i yi n ma yulubine xafari.

¹⁹ A mato, n yaxune wuya,
 e n najaxuxi kati!

²⁰ N niin nakantan,
 i yi n xunba.
 N nama yarabi,

^{ss}24:7 Ala Batu Banxin nabilinna *yinna* nan na ra.

amasɔtɔ n bata n luxun i yi.

²¹ N ma fetareyaan

nun tinxinyaan xa n kantan

amasɔtɔ n xaxili tixi i tan nan na.

²² Ala, i xa Isirayila xunba a tɔrɔne birin
yii!

Sɔntarena Ala maxandina

¹ *Dawuda gbeena.*

26 Alatala, n ma kitin sa
amasɔtɔ fe yo mi n kewanle ra,
n yigin mɔn i yi feu!

² Alatala, n fɛsɛfɛsɛ,

i yi n mato,

n sɔndɔmɛn nun bɔɓɛn nakɔrɔsi.

³ I ya hinanna n yi waxatin birin yi,
n sigan tima i ya lannayani!

⁴ N tan mi n magode fuyantenne fɛma,
nxu nun nafigine mi fe kedenni.

⁵ Fe jaxi raba yamaan mi rafan n ma.

N mi dɔxe muxu jaxine fɛma.

⁶ Alatala, n bata n yiin naxa sɔntareyani,
n yi so i batudeni,

⁷ n barikan bira i xa n xui yitexin na,
n yi i ya kabanako feene fala.

⁸ Alatala, i ya banxin nafan n ma,
i nɔrɔn denaxan yi.

⁹ I nama nxu nun hake kanne faxa nxu
bode xɔn,

i nama nxu nun faxa tiine rapanna findi
kedenna ra.

¹⁰ Na muxune fe jaxin ligama,
e dimi yi seene rasuxu mayifuni.

¹¹ Koni, n tan, fe yo mi n kewanle ra.

N xunba, i dija n ma!

¹² N tixi tinxinni ken!

N na Alatala tantunma nen a yama
gbeeni.

Marakisi Tiina Alatala

¹ *Dawuda gbeena.*

27 Alatala nan n ma kenenna nun n
ma kisin na.

N xa gaxu mundun yee ra?

Alatala nan n ma dunuɓa yi gidin
xun mayenge muxun na.

Nde n magaxue?

² Muxu jaxine na keli n xili ma
alogo e xa n halagi,

yaxune na n yenge,

e tan nan dagalanma ayi nen,
e bira.

³ Hali sofa ganla na n nabilin,
n bɔɓɛn susuma nen.

Hali yenge gbeen na keli n xili ma
n yigin tixi.

⁴ N bata Alatala maxɔdin fe keden ma.

N fe keden peen nan fenma.

N lu Alatalaa banxin kui

han n siin soge danna.

N Alatala wali fajin kolon,

n yi lu a batue a banxini.

⁵ Amasɔtɔ a n namare nen

a banxini tɔrɔ waxatini.

A n luxunɓe nen a Batu Banxini.

A n natema nen geyaan xuntagi.

⁶ A xunna kenla fima n ma nen

n yaxune tagi.

N saraxane bama nen Ala Batu Banxini,
n sɔnxɔ sewani.

N betin bama nen,

n na Alatala tantun.

⁷ Alatala, i tuli mati n xuiin na,

n na i xili waxatin naxan yi.

Kininkinin n ma, i yi n yabi!

⁸ N bɔɓɛn waxi i fen feni.

Alatala, n ni i fenma,

⁹ i nama i yetagi luxun n ma!

I nama i ya walikeen kedi xɔlɔni.

I bata findi n mali muxun na.

I nama n nabɛɓin,

i nama i me n na,

n nakisimana Ala.

¹⁰ Hali nga nun n fafe n nabɛɓin,

Alatala n yisuxuma nen.

¹¹ Alatala, n xaran sigati kiin ma.

Ti n yee ra kira fajin xɔn ma,

amasɔtɔ n yaxune wuya.

¹² I nama n so n yaxune yii,

amasɔtɔ wule serene bata keli n xili ma,

e e kɔnkɔma n ma.

¹³N mɔn laxi ito ra:

n na Alatalaa nemaan toma nen dunuɓa
yi.

¹⁴I xaxili ti Alatala ra!

I senbe so! I bɔɓen xa limaniya!

I xaxili ti Alatala ra!

Ala maxandina malina fe ra

¹Dawuda gbeena.

28 Alatala n ma fanyena,
n bata i xili.

I tuli mati n na!

Xa i mi n yabi,

n sama laxira faxa muxune fari nen.

²N ma mayandi xuiin me malina fe ra,
n bata n yiini te

i Batu Banxin yire sarijanxin mabinni.

³I nama nxu nun muxu jaxine yalagi
nxu bode xɔn,

fe jaxi rabane naxanye fala fajine tima
koni marajaxuna e bɔɓene yi.

⁴E kewanle saranna fi,

e nun e wali jaxine

e bata naxanye liga.

A liga e ra naxan lan e kewanle ma.

E lan e xa naxan sɔɔ, na so e yii!

⁵E xaxili mi luxi Alatalaa wanle xɔn ma,
hanma a yiine bata naxan da.

Nanara, a e kalama nen

a e jan habadan.

⁶Barikan bira Alatala xa,

a bata n ma mayandi xuiin me.

⁷Alatala nan n senben na.

A n xun mayengema

alo wure lefana.

N yigin saxi a fari,

bayo a n malima.

Nanara, n bɔɓen bata rafe sewan na.

N na a tantunma nen betine yi.

⁸Alatala nan a yamaan senben na,

e nun yigiya kantaxina a muxu
sugandixin xa.

⁹I ya yamaan nakisi,

i mɔn yi e baraka.

Findi e gbengben muxun na,

i yi i yengi dɔxɔ e xɔn ma habadan!

Alatala Senben Birin Kanna

¹Dawudaa betina.

29 E tan malekane,
e fa Alatala tantun,

e a tantun a binyen nun a senbena fe ra.

²E binyen fi Alatala ma a xinla fe ra,

e Alatala batu a nɔɔ sarijanxini.

³Alatala xuiin mema fɔxɔ igene yi,

Ala binye kanna sarinma,

Alatala a xuiin nasigama ige gbeene xun
ma.

⁴Alatala xuiin senben gbo,

Alatala xuiin nɔɔxi.

⁵Alatala xuiin suman binle yigirama,

hali sumunna naxanye Liban yamanani.

⁶Ala Liban geyane ratuganma

alo jinge diina,

e nun Siriyon geyana

alo burunna jingena.

⁷Alatala xuiin sigama ayi

alo kuye sarinna.

⁸Alatala xuiin tonbon yirene yimaxama,

a Kadesi tonbonni maxa.

⁹Xenle diin xalima Alatala xuiin ma,

a mɔn yi warine deene rayolon,

yamaan birin sɔnxɔma a Batu Banxini,

e naxa, "Binyen xa fi a ma!"

¹⁰Alatala dɔxi fufane xun na.

A mangayaan na habadan!

¹¹Alatala nan senben fima a yamaan ma,

a bɔɓe xunbeli barakan sa e yi.

Barika birana Ala xa

¹Dawudaa betina. Sigi sarijanxina.

Batu Banxin nasarijan betina.

30 ²Alatala, n ni i batuma,
amasɔɔ i bata n yite.

I mi tin

n yaxune yi e xunnayeren n xun na.

³Alatala n ma Ala,

n ni i mafan nen malina fe ra,

i yi n nakendeya.

⁴ Alatala i n niin masiga nen laxira ra,
i n faxamatōn nakisi.

⁵ Alatalaa tōgōndiya muxune birin xa
betin ba a xa!

Ɛ a matōxo a wali sarijanxine fe ra!

⁶ Bayo, a xōlōn mi xunkuya,
koni a marafanna luma nen muxun siin
sogen birin.

Wuga xuiin minima nen kōeen na,
koni sewan fama nen xōtōnni.

⁷ N yi laxi n ma herin na waxatin naxan
yi

n naxa, “Sese mi n yimaxe!”

⁸ Alatala, n to yi i ya xanuntenyani,
i n lu nen fangani alo geyana.

Koni i to i yetagin luxun n ma,
na yi n kōntōfili.

⁹ N yi i tan Alatala xili,
n yi Marigin mafan,

¹⁰ n naxa, “N na faxa,

i tōnōn mundun sōtōma nayi?

N na sa gaburun kui,
tōnōn mundun na ra?

Faxa muxune nōe i tantunje ba?

E nōe i ya lannayaan matōxe ba?

¹¹ Alatala, i tuli mati n na,
i kininkinin n ma!

Alatala, n mali!”

¹² I bata n ma nimisan maxete sewan na.

I n makininkinna ba n ma,

i yi n nabilin sewan na.

¹³ Nanara, n mi n dunde,

n betin bama i xa nen.

Alatala n ma Ala,

n barikan birama i xa nen habadan!

Yigi sa fena Ala fari

Yaburin 71.1-3

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

31 ² Alatala, n bata n luxun i yi.
I nama tin n yi yarabi!

N natanga i ya tinxinyana fe ra.

³ I tuli mati n na,

i yi n xunba iki sa!

Findi n yigiya gemen na,
e nun n makantan yinna.

⁴ N ma gēme gbeen nun
n ma yinna nan i tan na.

Ti n yēe ra,

i yi n maxaran i xinla a fe ra.

⁵ N natanga na luti ratixin ma n yēe ra,
bayo i tan nan n xun mayengema.

⁶ N bata n niin so i yii,

n xunba Alatala, lannaya Ala.

⁷ N bata ne rapaxu

naxanye suxure fufafune batuma,

koni n tan yigin saxi Alatala nan fari.

⁸ N sewama nen,

n paxan i ya hinanna fe ra,

bayo, i bata n ma tōrōne to,

i n sōndōmena sōxōlen kolon.

⁹ I mi n soxi n yaxune yii,

koni i n xōrōyaxi nen.

¹⁰ Alatala, kininkinin n ma,

amasōtō n tōrōni.

N bata xadan wuge.

Sunun bata n niin nun n fatin natagan.

¹¹ Sunun bata n ma dunūpa yi gidin jan,

wugan yi nde ba n siin na.

N fangan bata jan n yi n ma tōrōne fe ra.

N xōnne bata yelefu ayi.

¹² N yaxune birin,

katarabi n dōxo bodene ma,

ne n nayarabima.

N xōyine bata gaxu n yēe ra,

e na n to kiraan xōn ma,

e e gi n yēe ra.

¹³ E birin bata jinan n xōn ma

alo n faxaxin na a ra.

N bata lu alo feje kalaxina.

¹⁴ N bata yaxu wuyaxi kōyekōyen xuiin

me,

gbalona n nabilinni.

E feene yitōnma lan n faxa feen ma.

¹⁵ Alatala, n tan yigin saxi i tan nin,

n naxa, “I tan nan n ma Ala ra.”

¹⁶ N ma waxatine i sagoni.

N natanga n yaxune ma

naxanye n besēnxōnyama.

¹⁷ I nōrōn xa godo i ya walikeen ma,

n nakisi i ya hinanni.

¹⁸ Alatala, n bata n xui ramini i ma,
i nama tin n yi rayarabi.

Ala xa muxu jaxine yarabi,
Ala xa e dunduxin nagodo laxira yi.

¹⁹ Na wule xelene radundu,
na wasode yandaxine birin
naxanye fala jaxin tima tinxin muxune
ma.

²⁰ I ya nemaan makabe,
i bata naxan namara i yæragaxu muxune
xa!

Muxun birin yetagi,
i ya fanna fima ne ma nen
naxanye luxunxi i yi.

²¹ I bata e yigiya i fema,
i e kantanma muxune fe yitɔnxine ma.
I bata e ratanga wule xelene ma.

²² Barikan bira Alatala xa!
N yi rabilinxi yaxune ra waxatin naxan
yi

n yenge xinla ma,
a yi a hinanna yita n na.

²³ N ma gaxuni, n yi a fala,
n naxa, "I bata n kedi i yetagi."

Koni n to n xuiin namini i ma
malina fe ra,
i yi n ma mayandi xuiin me.

²⁴ Ɛ tan tɔgɔndiya muxune birin xa
Alatala xanu!

Alatala denkeleya muxune ratangama
nen,

koni a yandadene sare fima nen
alo a lan kiinde.

²⁵ Ɛ tan naxanye birin yigi saxi Alatala
fari,

ε senben so, ε boje ragidi.

Yulubi xafari fena

¹ Dawudaa fala jaxumena.

32 Sewan na kannu xa
naxan ma matandine bata mafelu
naxan yulubine bata xafari.

² Sewan na adaman xa
Alatala bata dija naxan haken ma

e nun mayifu mi naxan yi.

³ N to munma yi n ti n hakene ra nun,
feriɲen gben kutunne yi n nayelefuma.

⁴ I ya tɔrɔn yi n fari kɔɛɛn nun yanyin na.
Fangan yi jan n na
a liga alo n tonbon yiren nin.

Beti xuini te.

⁵ Awa, n yi n ti n yulubine ra i xa.
N mi n ma hake yo luxun i ma.

N naxa, "N na n tima nen
n ma matandine ra Alatala xa."

Awa, i yi n hakene nun yulubine birin ba
n ma.

Beti xuini te.

⁶ Nanara, muxu tɔgɔndiyaxine birin xa i
mafan a waxatini,

alogo fufaan na fa,
a nama e li.

⁷ N luxunden nan i tan na.

I tan nan n natangama tɔrɔn ma,
yamaan birin yi xɔrɔya betine ba.

Beti xuini te.

⁸ Nanara, n na ε xaranma kiraan ma
ε bire naxan fɔxɔ ra.

N na ε kawandima,
n yi n yengi sa ε xɔn.

⁹ I nama findi daxun na
alo soona hanma sofanla
naxanye mi sigɛ

fɔ karafen na bira e ma.

¹⁰ Muxu jaxine tɔrɔn gbo.

Koni naxanye e yigi saxi Alatala yi,
a ne rabilinma nen hinanna ra.

¹¹ Ɛ tan tinxin muxune xa jaxan Alatala
a fe ra,

ε sewa, ε betin ba,
ε tan muxu sɔndɔme fajine.

Tantun betina

33 Ɛ betin ba sewani Alatala xa,
ε tan naxanye tinxin!

Muxu fajine lan e xa a tantun.

² Ɛ barikan bira Alatala xa bɔlɔnna ra,
ε barikan bira a xa kondenna ra.

³ Ɛ beti nenen ba a xa.

Ɛ maxa seene maxa ki faɲi,

ε yi ε xuiini te a ma.

⁴ Nɔndin nan Alatalaa falan na.

A kewanle birin kamalima tinxinna nin.

⁵ Tinxinyaan nun sariya suxun nafan Alatala ma,

dunupa birin wasaxi a hinanna ra.

⁶ Alatala kore xɔnna daxi a fala xuiin barakan nin,

e nun yanban seene a de xuiin na.

⁷ A fɔxɔ igene birin malanma yire kedenni,

a fufane ramara.

⁸ Bɔxɔn birin xa gaxu Alatala yee ra!

Dunupa muxune birin xa a binya!

⁹ A falan nan tixi,

dunupa yi da.

A yamarin fi,

seen birin yi taran na.

¹⁰ Alatala siyane natane kalama nen.

A mi tinje siyane yi e miriyane rawali.

¹¹ Koni Alatalaa fe ragidixine luma nen habadan!

A miriyane yi lu habadan!

¹² Sewan na siyaan xa

naxan ma Ala findixi Alatala ra.

Sewan na muxune xa

Alatala bata naxanye sugandi!

¹³ Alatala a yee ragodoma keli ariyanna yi,

a muxune birin mato.

¹⁴ Keli a mangaya yireni,

a dunupa muxune birin xun mato a ra.

¹⁵ A e sɔndɔmene rafixa,

a a xaxili lu e kewanle birin xɔn.

¹⁶ Manga yo mi kise a ganla senben ma.

Sofa yo mi ratange a fangan xɔn.

¹⁷ Xunba se mi soon na yengeni,

a fangan na gbo ki yo ki,

a mi marakisin tiye.

¹⁸ Koni Alatala yeen tixi a yeeragaxu muxune ra,

naxanye e xaxili tixi a hinanna ra.

¹⁹ A ne rakisima sayaan ma nen,

a mɔn yi e niine rakisi fitina kamen ma.

²⁰ En xaxili tixi Alatala nan na.

A tan nan en mali muxun na

e nun en ye masansan wure lefana.

²¹ En bɔjɛne sewaxi a tan nan ma fe ra, bayo en bata en yigi sa a xili sarijanxini.

²² Alatala, i ya hinanna xa lu nxu xɔn bayo nxu nxu yigi saxi i tan nin.

Ala fan

¹ Dawuda gbeena. A to a yete findi fatɔɔn na Abimeleki fema, naxan a kedi.

34 ² N barikan birama Alatala xa waxatin birin,

n lu a tantunje!

³ N na Alatala matɔxɔma n sɔndɔmeni.

Tɔrɔ muxune yi a me, e naxan.

⁴ En xa Alatala gbona fe fala!

En na a xinli te en bode xɔn!

⁵ N bata Alatala xandi,

a yi n yabi,

a gaxun birin ba n yi.

⁶ Naxanye yeen tixi a tan na,

ne sewama nen,

e mi yarabe mume!

⁷ N tan yiigelitɔna n xui ramini nen

Alatala ma,

a yi n xuiin me,

a yi n nakisi gbalon ma.

⁸ Alatalaa malekana a yeeragaxu muxune rabilinma nen,

a yi e kantan.

⁹ A mato,

i a kolonje a Alatala fan.

Sewan na kannu xa

naxan na a luxun i tan yi.

¹⁰ E gaxu Alatala yee ra,

e tan a yama sarijanxina,

bayo naxan na gaxu a yee ra,

na makoon fanma nen.

¹¹ Hali yatane,

kamena e suxuma nen,

koni naxanye Alatala fenma,

ne mi dase se faji yo ra.

¹² N ma diidine, e fa,

e fa e tuli mati n na.

N xa e xaran Alatala yeeragaxun ma.

¹³ Ndee waxi siimayaan xɔn?

Ndee waxi siimaya xunkuyen nun sewan
xɔn?

¹⁴ Nayi, ε fala ɲaxine yiba,
e nun wulena.

¹⁵ ε ε xun xanbi so fe ɲaxini,
ε fe faɲin liga.

ε bɔɲe xunbenla fen,
ε lu a fɔxɔ ye.

¹⁶ Alatala yeen muxu tinxinxine ra,
a tuli matixi e xuiin na.

¹⁷ Alatala xun xanbi soxi fe ɲaxi rabane
yi.

E na faxa,
ɲinan tima e xɔn nen sinma!

¹⁸ Tinxin muxune na e mawuga Alatala
xa,

a tuli matima e ra nen,
a e xunba e tɔɔɔne birin yi.

¹⁹ Alatala luma nen ne xɔn
naxanye bɔɲen kalaxi.

A yigitegetɔne rakisi.

²⁰ Tɔɔɔ wuyaxi tinxin muxun lima nen,
koni Alatala a bama nen e birin yi.

²¹ Ala a xɔnne birin kantanma nen,
hali keden, a mi gire.

²² Fe ɲaxin nan muxu ɲaxin faxama.
Tinxin muxune yaxune yalagima nen.

²³ Alatala a walikene niin xunbama nen.
Naxan na a luxun a yi,

na mi yalage mume!

Ala maxandina malina fe ra

¹ *Dawuda gbeena.*

35 Alatala, n kiti muxun makiti.
I n yengefaan yenge.

² Keli, i ya wure lefane tongo
i fa n mali.

³ I ya tanban nun bunbini te ne xili ma
naxanye n fɔxɔ ra.

A fala n xa,
a i tan nan n nakisima.

⁴ Ala xa ne rayagi a e rayarabi,
naxanye katama n faxa feen na!
Naxanye fe ɲaxine yitɔnma n xili ma,
Ala xa ne ye yifu a e raxete!

⁵ E xa liga

alo foyen sigama se dagin naxan na.
Alatalaa malekan xa e kedi.

⁶ Ala xa e kirani fɔɔɔ,
a salaxunɲe ayi,

Alatalaa malekan yi e sagatan.

⁷ E lutin natixi nen n yeε ra fuu!

E yili ratilinxin ge n suxu feen na.

⁸ Nanara, e xa e tereɲa halagin na,
e suxu e luti ratixin na,
e bira, e faxa.

⁹ Nayi, n niin sewama nen Alatala ra.

N ɲaxan a marakisina fe ra.

¹⁰ N na fale n bɔɲen ma feu!

N naxa, “Muxu yo mi luxi
alo i tan Alatala.

I yiigelitɔne ratangama fanga kanne ma.
I tɔɔɔ muxune ratanga ne ma
naxanye e yigbetenxi.”

¹¹ Muxu ɲaxine n kansunma.

E sɔnne sama n na,
n mi naxanye fe kolon mume!

¹² E n ma fanna ɲɔxɔ a ɲaxin na.
N yifuxin yi lu.

¹³ Koni e yi furaxi waxatin naxan yi,
n yi n maxidima sunun nin.

N yi n yete magodo sun suxuni.

N ma maxandi xuiin to mi yabi,

¹⁴ n sunuxin yi lu e fe ra

alo n xɔyina hanma
alo ngaxakedenna nan yi e ra nun.

N xun sinxin yi lu nimisani
alo n nga nan yi a ra.

¹⁵ Koni tɔɔɔn to n tan li,
e birin yi ɲaxan.

E e malan n xili ma.

N yengefane,
n mi yi naxanye kolon,

ne yi lu n tɔɔɔ tun!

¹⁶ E n naɲaxu, e n magele.

E e ɲinne raxinma n xili ma.

¹⁷ Marigina, i yeen sama e xɔn

han waxatin mundun yi?

N niin natanga e yengeni,

i n nakisi yatani itoe ma!

¹⁸Nayi, n barikan birama nen i xa
yamani.

N ni i matɔxɔ e birin yetagi.

¹⁹I nama tin

n yaxu wuledene yi naxan n ma fe ra.

Naxanye n naɲaxuxi fuuni,
ne nama gele n ma.

²⁰E mi ngaxakedenya fala tima,
ɓɔ e yi bɔɲɛ xunbelitɔne kansun wulen
na.

²¹E feene falama n xun ma,
e sɔnxɔ, e naxa,

“Yɔ! I naxan ligaxi nxu bata a to!”

²²Alatala, i tan bata ne to,
nayi, i nama i dundu.

Marigina, i nama i makuya n na!

²³Marigina, keli, i yi n xun mayenge.

N ma Ala, n ma yengen so.

²⁴Alatala n ma Ala,
yoon fi n ma bayo i tinxin.

I nama tin
n yaxune yi naxan n ma fe ra.

²⁵I nama tin e yi a fala, e naxa,
“Yɔ! Nxu bata a manɔ!

Nxu yi waxi na nan tun xɔn ma!”

²⁶Muxun naxanye sewama n tɔrɔ feen
na,

Ala xa ne rayagi, a e yifu.

Ala xa ne rayagi, a yi e rayarabi
naxanye e yete yitema n ma.

²⁷Naxanye waxi n xɔrɔyaxin to feni,
ne xa sɔnxɔ sewani,
e naxa, “Alatala gbo!

A bata sewa a walikena yɛɛ ra sigan na.”

²⁸Nayi, n ni i ya tinxinyana fe falama
nen,

n yi i tantun feripen gben!

Muxu jaxina

¹Alatalaa walikeen Dawudaa
betina, beti baane kuntigin xa.

36 ²Yulubin falan tima muxu jaxin
xa a bɔɲeni.

A mi gaxuma Ala yɛɛ ra mume!

³Bayo a lugoxi a yete ra

a mi nɔɛ a yulubine kolonɛ,
a a mɛ e ra.

⁴A falane jaxu,
wulen nan gbansan e ra.

A mi fa xaxilimaya feeye rabama.

A mi fe faɲi ligama.

⁵A nɛma saxi a saden ma,
a fe jaxine mirima,

a kira kobine natama,
a mi a mɛma fe jaxi yo ra.

⁶Alatala, i ya hinanna gbo
han ariyanna,

i ya lannayaan gbo han kore.

⁷I ya tinxinna gbo alo geyane.

I ya kiti sa kiin tilin alo ɓɔxɔ igena.

Dapɔxɔne nun subene i tan nan yii,
Alatala.

⁸Ala, i ya hinanna kende han!

Adamadiine birin luxunden sɔtɔma nen i
yi

alo tɔxɛ diine e nga gabutene bun kii
naxan yi.

⁹E lugoma i ya donse gbeen nan na.

E e min i ya fanni alo xudena.

¹⁰Niin binla i tan nan yi.

Nxu bata kenenna to i ya kenenna xɔn.

¹¹I xa hinan ne ra

naxanye i kolon.

I ya tinxinyaan yita sɔndɔmɛ faɲi kanne
ra.

¹²I nama tin yandadene yi n yenge,

hanma muxu jaxine yi n kedi.

¹³A mato,

fe jaxi rabane bata bira.

E saxi, e mi nɔɛ keɛ.

Muxu jaxin nun muxu faɲin kɔntɔnna

¹Dawuda gbeena.

37 I nama xamin muxu jaxine ra.
I nama i sa fe jaxi rabane ma.

²E tununma nen xulen

alo sexe xarena.

E faxama nen

alo si seen naxan bata lisi a ra.

³ I yigin sa Alatala yi,
 i yi fe fajin naba.
 Nayi, i luyɛ yamanani nen,
 i yi sabati bɔɲɛ xunbenli.
⁴ I xa sewa Alatala yi
 nanara a i bɔɲɛn waxɔn feene lige i xa.
⁵ Bira Alatalaa kiraan nan xɔn.
 I yigin sa a yi.
 Nanara a i maliye.
⁶ I ya tinxinyaan
 nun sariya suxun makenɛnma nen
 a tan barakani alo yanyi tagi sogena.
⁷ I xa dija, i Alatala legeden.
 I nama xamin na muxune ra
 naxanye sabatima,
 naxanye e fe yitɔnxine rasɔɲoyama a
 jaxin na.
⁸ I nama xɔɔ, i nama fitina,
 i nama xamin.
 Ne i birama tɔɔni nen.
⁹ Muxu jaxine janma nen,
 koni naxanye e yigin sama Alatala yi,
 bɔxɔn luma ne nan xa.
¹⁰ A mi buma muxu jaxine yi tunun.
 Ɛ ɛ yɛɛ rakopinma e ma nen,
 koni ɛ mi e toɛ.
¹¹ Naxanye limaniyaxi,
 bɔxɔn luma ne xa nen, e yi sabati,
 e bɔɲɛ xunbenla sɔɔ.
¹² Muxu jaxin fe jaxin nan yitɔnma
 tinxin muxun xili ma,
 a a pinne raxin a xili ma.
¹³ Koni Marigin gelema muxu jaxine
 ma,
 amasɔɔ a a kolon,
 e fitina lɔxɔn mi fa buma.
¹⁴ Muxu jaxine bata e silanfanne botin,
 e e xanle ba,
 e xa yiigelitɔne nun tɔɔ muxune yenge,
 e xa muxu fajine faxa.
¹⁵ Koni, e sɔxɔnma e gbee silanfanne nan
 na.
 E xanle yi gira.
¹⁶ Se xurin naxan tinxin muxun yii,
 na fisa muxu jaxine bannayaan xa.

¹⁷ Amasɔɔ muxu jaxine senben kalama
 nen,
 koni Alatala tinxin muxune ratangama
 nen.
¹⁸ Alatala yengi dɔxi sɔntarene xɔn.
 E kɛɛn luma nen habadan.
¹⁹ E mi tɔɛ waxati xɔdexene yi.
 Fitina kamen na so,
 e tan lugoma nen.
²⁰ Koni muxu jaxine faxama nen.
 Alatala yaxune yi tunun
 alo xɛɛn fugene.
 E lɔma ayi nen alo tutina.
²¹ Muxu jaxin donla tongoma nen,
 a mi a fiye.
 Koni tinxin muxun kiin tima fon-
 isireyaan nin.
²² Ala naxanye barakama,
 bɔxɔn luma ne xa nen.
 Koni a naxanye dangama,
 ne janma nen.
²³ Alatala nan muxun sigati kiin
 nagidima
 a lu na kiraan xɔn
 naxan nafan a ma.
²⁴ Xa a dagalanɲɛ ayi,
 a mi bire,
 amasɔɔ Alatala a malima.
²⁵ Dii mesen nan yi n na,
 koni iki n bata fori.
 N siin bata waxati xunkuye sɔɔ.
 Koni n munma tinxin muxun nabepinxin
 to singen,
 hanma a diine yi donseen maxandi.
²⁶ A kiin tima fonisireyaan nan na wax-
 atin birin yi,
 a mɔn bonne dolima.
 Dubana a diine xa.
²⁷ Ɛ xun xanbi so fe jaxini,
 ɛ fe fajin naba,
 nanara i mamandenne luyɛ bɔxɔn ma
 habadan!
²⁸ Amasɔɔ sariya suxun nafan Alatala
 ma.
 A mi a muxu tɔgɔndiyaxin nabepinɲɛ.
 A a kantanma nen habadan.

Koni muxu jaxine mamandenne tan
janma nen.

²⁹ Tinxin muxune bəxən sətəma nen
alo kəena, e lu na yi habadan.

³⁰ Tinxin muxun xaxilimaya falane nan
tima.

Sariyan nan a falan na.

³¹ A Alaa sariyan namarama a bəjəni
nen.

A mi tantanma a fe yi mume!

³² Muxu jaxin tinxin muxun legedenma
a faxa feen nan na.

³³ Koni Alatala mi a luye a yaxune senben
bun ma.

A mi tinje a yalagi feen ma,
a na kiti waxatin naxan yi.

³⁴ E e xaxili ti Alatala ra,
e yi lu a kiraan xən.

A e yitema nen,
a yamanan so e yii.

E a toma nen nayi muxu jaxine bata jan.

³⁵ N yi muxu jaxina nde kolon nun,
gbalotəən nan yi a ra
naxan bata yi sabati
alo wudi gbeena.

³⁶ Koni a danguxi nen,
a lə ayi feu!

N yi a fen, koni n mi a to.

³⁷ I xaxili lu səntaren xən.

I yeen sa muxu fajin xən.

Bəje xunbelitəən mayixetene sətəma
nen.

³⁸ Koni yulubi kanne kalama nen feu!

E bənsənna birin yi raxəri.

³⁹ Alatala tinxin muxune rakisima nen.

E yigiya makantanxin nan a tan na tərə
waxatine yi.

⁴⁰ Alatala e malima nen a e ratanga.

A e ratanga muxu jaxine ma nen,
a e rakisi,

amasətə e luxunxi a yi.

Tərə muxuna maxandina

¹ Dawudaa betina. Maxandina.

38 ² Alatala, i nama n maxadi xələni!

I nama fitina n xili ma,

i n paxankata.

³ I bata n maxələ i ya xalimakunla ra.

I yi n nabira.

⁴ Kendeya mi fa n fatini i ya xələna fe ra.

N gbindin mi yalan n yulubina fe ra.

⁵ N hakene bata gbo ayi n xun ma

han a radangu ayi,

alo goronna naxan binya n mi a nə.

⁶ N ma korone bata kun,

e xirin yi mini.

Amasətə daxun nan yi n na nun.

⁷ N bəjən bata kala

han n yi n xun sin.

N lu wuge n bəjəni ferijən gben!

⁸ N fatin birin wolonxi n ma kati!

Kendeya yo mi fa n fatini.

⁹ N bata yelevu bəxən ma,
n bata kala feu!

N bəjən tərəxi, n kutunma,

amasətə n səxələxi.

¹⁰ Marigina, n naxan fenma,

i na kolon.

I bata n kutun xuiin birin me.

¹¹ N bəjən dinma,

n fangan bata jan.

N yetagin bata yitəən.

¹² N xəyine nun n dəxə bodene mi fa
fama n fema

amasətə n ma furen xən.

Hali n kon kaane bata e makuya n na.

¹³ Naxanye waxi n faxa feni,

ne bata lutin nati n yəe ra.

Naxanye waxi n maxələ feni,

ne n kala feen falama.

E mi xadanma fe jaxi yitəndeni.

¹⁴ N bata liga alo tuli xərina,

n mi fe mema.

N bata liga alo bobona,

n mi fala tima.

¹⁵ N bata liga

alo muxun naxan mi yabin tiye
amasɔtɔ a mi fe mema.

¹⁶ Koni Alatala, n xaxili tixi i tan na.
I n yabima nen, Marigina n ma Ala.

¹⁷ N naxa, “I nama tin
n yaxune yi e xunnayeren n na,
e nama paxan n ma tɔrɔn na.”

¹⁸ N biramatɔɔn na a ra.
N xɔleni waxatin birin.

¹⁹ N bata n ti n hakene ra,
n yulubine bata n naxamin kati!

²⁰ N yaxune tan kende,
e yixɔdɔxɔ.

E wuya
naxanye n naɗaxuxi fuu!

²¹ Naxanye fe fajin saranma fe paxin na,
ne n tɔrɔma,

amasɔtɔ n tan a fajin nan fɔxɔ ra.

²² Alatala, i nama n nabepin.

N ma Ala, i nama i makuya n na.

²³ N Marigina, n nakisimana,
n mali iki sa!

Tɔrɔ muxun ti fena a haken na

¹ *Dawudaa betina, beti baane
kuntigin xa, Yedutun xa.*

39 ² N bata a fala, n naxa,
“N na n kewanle rakɔrɔsima nen,
alogo n de xuiin nama n bira yulubini.
N mi fa fala yo tiye muxu paxine yee
xɔri.”

³ N yi n dundu,
n yi n naxara,
n mi yi fala yo tima
hali fe fajina,
koni n ma sɔxɔlen yi siga fari se tun!

⁴ N bɔɗen yi wolon n kui.

N to yi n mirima a ma,
a yi n kuiin gan fɔɓɓ
alo teena.

N yi falan ti fɔɓɓ, n naxa,

⁵ “Alatala,
n siin soqe dɔnxen yita n na
e nun a yate saxina.
I xa n nakolon

a n ma siimayaan mi buma.”

⁶ I tan nan n ma lɔxɔne yaten nadungixi
ayi.

Sese mi n siin waxatin na
i yee ra yi.

Adamadiin birin buma nen
alo foyedin gbansan!

Beti xuini te.

⁷ Nininna nan gbansan a tan na.

Muxuna a masigama,
a feen ligama koni fuyan!

A nafunla malanma,
koni naxan a sɔte a xanbi
a mi na kolon.

⁸ Marigina, n fa n xaxili tima nanse ra
nayi?

N na n yigin sama i tan nan yi.

⁹ N nakisi n yulubin birin ma.
I nama tin daxune yi gele n ma.

¹⁰ N yi dunduxi nen.

N mi yi fala yo tima.

Amasɔtɔ i tan nan ito ligaxi n na.

¹¹ I ya furen ba n ma,
benun i xa n naɗan tɔrɔni.

¹² I muxun maxadima a hakena fe ra
i yi a haken saran a ra.

I muxuna nafunle kalama alo xiine.
Adamadi yeteen ligaxi nen alo foyedina.

Beti xuini te.

¹³ Alatala, n ma maxandi xuiin me.

I yi i tuli mati n ma mawuga xuiin na.

N na wuga, i nama i dundu.

I ya xɔɗen nan tun n tan na sigatini,
alo n benbane yi kii naxan yi.

¹⁴ N yiba singen
alogo n xa sewa benun n xa dangu,
benun n xa faxa.

Tantun Betina

¹ *Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.*

40 ² N diɗa nen Alatala maliin
legedendeni,

a yi a tuli mati,
a yi n ma mawuga xuiin me.

³ A n ba yili paxin na,

a n ba boron nun bendeni.
 A yi n ti fanyen fari,
 a san tide faɓin fi n ma.
⁴A yi n xaran beti nenen ma,
 n na en ma Ala tantunma naxan na.
 Muxu wuyaxi na toma nen
 e yi gaxu a yeɓ ra,
 e mɔn yi e yigin sa Alatala yi.
⁵Sewan na kannu xa,
 naxan na a yigi sa Alatala yi,
 naxan mi kidene batuma,
 naxan mi a sama suxure batune ma.
⁶I ya wali faɓine wuya ayi!
 Alatala, n ma Ala, i ɓɔxɔn mi na!
 I bata kabanako fe wuyaxi yitɔn nxu xa!
 N mi nɔɓ e fe fale,
 e yaten bata gbo ayi!
⁷I mi waxi saraxan nun kiseen xɔn
 gbansan,
 fɔ i n tunle raba ayi.
 I mi yi saraxa gan daxine
 nun yulubi xafari saraxane gbansan fɔxɔ
 ra.
⁸Nanara, n naxa, “N tan ni i ra.
 N bata fa.
 N ma fe sebexi Kitabuni.
⁹N ma Ala, i sagoon nafan n ma!
 I ya sariyan namaraxi n ɓɔɓeni.”
¹⁰N tinxinyaan nalima nen i ya yamani.
 Alatala, i a kolon,
 n mi n dunde.
¹¹N mi i ya tinxinyaan namaraxi n ke-
 denna xa.
 N ni i ya ɓɔndin nun marakisina fe
 falama nen.
 N mi i ya hinanna nun i ya lannayaan
 luxunɓe yamaan ma.
¹²I nama tondi kininkininɓe n ma,
 Alatala.
 I ya hinanna nun lannayana n marama
 nen waxatin birin.

Ala maxandina malina fe ra

Yaburin 70

¹³Amasɔɔ, n ma tɔrɔne bata wuya
 han e mi yate!

N hakene bata n suxu,
 n mi fa se toma.
 E wuya dangu n xunsexene ra.
 ɓɔɓe yixɔdexɛ mi fa n yi sɔnɔn.
¹⁴Yandi, Alatala, n nakisi!
 Alatala, fa n mali iki sa!
¹⁵Ala xa ne yarabi
 naxanye katama n faxa feen na,
 a e ye yifu fefe!
 Ala xa ne raxete marafeyani
 n ma tɔrɔyaan nafanxi naxanye ma.
¹⁶Ala xa ne raterena e yagin na,
 naxanye a falama n ma,
 e naxa, “Yɔ! I suxi yati!”
¹⁷Naxanye birin i tan fenma,
 i xa ne birin nasewa.
 I ya kisin xɔnla naxanye ra,
 ne xa lu a fale,
 e naxa, “Alatala gbo!”
¹⁸Koni, yiigelitɔɔn nun tɔrɔ muxun nan
 n tan na.
 N Marigin nama ɓinan n xɔn.
 I tan nan n maliin nun n ma maratanga
 tiin na.
 Ala, i nama buyɛ ayi.

Furetɔna Ala maxandina

¹Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

41 ²Sewan na kannu xa
 naxan yengi dɔxi senbetarene
 xɔn.

Alatala na kannu xunbama tɔrɔ waxatine
 yi nen.

³Alatala a ratangama nen

a a niin nakisi.

A a barakama nen ɓɔxɔn ma.

A mi a luyɛ a yaxune senben bun ma.

⁴Alatala a malima nen,

furen na a li waxatin naxan yi,

a a rakendeya.

⁵N na a fala nen, n naxa,

“Alatala, diɓa, i n nakendeya,

bayo n bata yulubin liga i ra.”

⁶N yaxune fala ɓaxine tima n ma,

e naxa, “A faxama waxatin mundun yi,

a xinla yi lo ayi?"

⁷Naxanye fama n xontɔndeni,
ne fala faɲine nan tima n xa nafiɲyani.
Koni, a dentege ɲaxini tɔnma n ma fe ra,
a yi mini a ralideni yiren birin yi.

⁸Naxanye birin n naɲaxuxi,
ne kɔyɛkɔyɛnma e bode xa n ma fe ra.
E mirixi a ɲaxin nan ma n ma fe yi.

⁹E naxa, "Fure ɲaxin bata a suxu!
A mi fa kele a sadeni feu!"

¹⁰Hali n lanfa faɲina,
n yi laxi naxan na,
nxu nun naxan yi donseen donma nxu
bode xɔn,
na bata keli n xili ma.

¹¹Alatala, kininkinin n ma,
i yi n nakeli sɔnɔn,
nanara n na n yaxune donla saranɲe.

¹²N na a kolon
fa fala n bata i kenɛn
bayo e mi n nɔɛ.

¹³I n malima nen
amasɔtɔ n tinxin.
I yi n lu i yetagi habadan!

¹⁴Barikan xa bira Alatala xa, Isirayilaa
Ala!

Habadan han habadan! Amina! Amina!

Yaburin Yire Firindena: Keli Sora 42 ma han 72

Yigi sana Ala yi

¹Koraa diine fala ɲaxumena.
Beti baane kuntigin xa.

42 ²Ala, i xɔnla n niin suxuma
alo ige xunbenla xɔnla xɛnla
suxun kii naxan yi.

³Habadan Ala xɔnla n niin suxuma nen
alo min xɔnla.

N sigama waxatin mundun yi
n sa ti Ala yetagi?

⁴N wugama kɔɛɛn nun yanyin na.
N baloma yɛɛgen nin.

N yaxune n maxɔdinma waxatin birin
e naxa, "I ya Ala minen yi?"

⁵Waxati danguxine fe na rabira n ma,
n bɔɲɛn yi kala.

Nxu nun yamaan nan yi sigama Alaa
banxini,

n yi tima e yɛɛ ra,
e sɛwaxin sɔnɔɔma,
e barikan birama Ala xa ɲaxan nin.

⁶Nanfera n niin sɔxɔlexi?

Nanfera n bɔɲɛn sunuxi?

N xa n yigi sa Ala yi.

N mɔn a tantunma nɛn.

N kisi muxun nun n ma Ala nan a ra.

⁷Koni iki, n niin sɔxɔlexi,
nanara n na n mirima i ma Yuruden
bɔxɔni,

Xerimon geyane xuntagi,
e nun Misari geyaan ma.

⁸Fufaan sama fufaan fari n xili ma,
igen xuxu xuiin yi gbo ayi a surundeni.
I xunfan gbeene radangu n xun ma,
gbalon yi keli n xili ma alo walanna.

⁹Alatala xa a hinanna mayita yanyin na
alogo n yi xi betin bɛ a xa kɔɛɛn na.

N ma dunuɲa yi gidin Ala nan
maxandima.

¹⁰N na a falama n natangamana Ala nan
xa,

n naxa, "Nanfera i ɲinanxi n xɔn ma?
Nanfera n luma tɔrɛ n yaxune yii?"

¹¹N niin tɔrɔxi n yaxune xɔn
amasɔtɔ e feripɛnma n maxɔdinɲe nɛn,
e naxa, "I ya Ala minen?"

¹²Nanfera n niin sɔxɔlexi?

Nanfera n bɔɲɛn sunuxi?

N xa n yigin sa Ala yi.

N mɔn a tantunma nɛn

n ma Ala, n nakisimana.

43 Ala, yoon fi n ma,
i n xun mayɛngen so denkeley-
atare yamaan xili ma.

N natanga wuledene nun muxu ɲaxine
ma!

²N kantan muxun nan i tan na.

Nanfera i n nabɛɲinma?

Nanfera n sunuxin luma tɔrɛ muxu ɲax-
ine xɔn?

³I ya kenenna nun i ya jɔndin nafa n ma!
E xa ti n yee ra,
siga i ya geya sarɔɔnanxin fari i yetagi.

⁴Nayi, n sigama nen Alaa saraxa ganden
dexɔn,
Ala naxan findixi n ma sewan nun n ma
ɔaxanna ra.

N na n ma bɔlɔnna maxa
n tantun betin ba i tan Ala xa,
n ma Ala.

⁵Nanfera n niin sɔxɔlexi?
Nanfera n bɔɔnen sunuxi?
N xa n yigin sa Ala yi.
N mɔn a tantunma nen
n ma Ala, n nakisimana.

Maratangana Ala maxandina

¹Koraa diine fala ɔaxumena,
beti baane kuntigin xa.

44 ²Ala, nxu bata a me nxu tunle ra.
Nxu benbane bata yi a fala nxu
xa nun,
i fe gbeen naxanye liga e xa na waxatini,
lɔxɔn naxanye bata xunkuya.

³I tan nan siya denkeleyatarene kedi i
senbeni,
i mɔn yi nxu benbane radɔxɔ na.
I siya gbetene raxuya ayi nen,
i yi nxu benbane rasabati.

⁴E mi na bɔxɔn sɔtɔxi e silanfanne xa ra!
E mi a nɔxi e yete fangan xan xɔn.
E a nɔxi i yete fangan nan xɔn ma,
i fangana, e nun i lu fena e xɔn,
bayo e rafan i ma.

⁵N ma mangan nun n ma Ala nan i tan
na.
I tan nan nɔ sɔtɔn nagidima Yaxuba bɔn-
sɔnna xa.

⁶Nxu nxu yaxune raxetema i tan nan
baraka yi.
Nxu e nɔ i xinli.

⁷N yigin mi saxi n ma xanla xan yi.
N ma silanfanna mi a ra
naxan nɔn fima n ma.

⁸Koni i tan nan nɔn fima nxu ma nxu
yaxune ma.

I tan nan ne rayarabima,
naxanye nxu rapaxuxi.

⁹Nxu Ala nan matɔxɔma waxatin birin,
nxu i tan nan xili tantunma habadan!
Betɔ xuini te.

¹⁰Koni iki, i bata i me nxu ra,
i yi nxu rayarabi.

I mi fa minima nɔx ganle fɔxɔ ra sɔnɔn.

¹¹I bata nxu ragi nxu yaxune yee ra,
e yi nxu yii seene birin tongo.

¹²I bata nxu rabepɔn
alogo e xa nxu faxa alo yexeeene.
I bata nxu raxuya ayi yamana gbetene
ma.

¹³I bata i gbee muxune mati sare xurin
na
alo de mi seen naxan na.

¹⁴I bata nxu rayarabi nxu dɔxɔ bodene
yetagi,
nxu rabilin muxune yi nxu makonbi,
e nxu magele.

¹⁵I bata nxu findi gelema seen na siyane
ye.

E e xunne yimaxama nxu mageledeni.

¹⁶N feyani waxatin birin.

N bata yagi

¹⁷xɔnnantenne falane xɔn
naxanye n besenxɔnyama,
e nun n yaxun naxanye e gbeen ɔaxɔma
n na.

¹⁸Ito birin ligaxi nxu ra nen,
hali nxu to mi ɔinanxi i xɔn ma,
hanma nxu yi i ya layirin kala.

¹⁹Nxu mi xetexi i fɔxɔ ra.
Nxu munma yi fata i ya kiraan na.

²⁰Koni hali na,
i nxu lu nen kankone bun.

I nxu rabepɔn banban dimini.

²¹Xa nxu yi ɔinan nɔx Ala xinla ma nun,
nxu yi ala gbetene batu,

²²i yatin yi na kolonma nen nun
amasɔtɔ i nxu miriya wundone kolon.

²³Koni e nxu faxama i tan nan ma fe ra
ferɔɔnen gben!

E nxu ligama
 alo yexeen naxan faxa daxi a ra!
²⁴Xulun Marigina! Nanfera i xima?
 Keli, i nama i me nxu ra habadan!
²⁵Nanfera i i yetagin luxunma nxu ma?
 I nama jinan nxo tɔɔne nun marayara-
 bine xɔn!
²⁶Nxu niine bata bira gbangbanni,
 nxu gbinding mi fa nɔe kele bɔxɔn ma.
²⁷Keli, i fa nxu mali!
 Nxu xunba i ya hinanna nin!

Mangana paxalandin ti betina

¹*Koraa diine fala paxumena, beti baane kuintigin xa. A xa ba alo betin naxan xili: "Fuge Fajine." Xanuntenya sigina.*

45 ²Fala fajine bata n bɔjen nasewa.

Nanara, n betini ito bama mangan xa.
 N deni xaxi betina fe ra
 alo sebeli ti fajina xayen kii naxan yi.
³I tofan adamadiine birin xa,
 i fatan fala paxumen tiye,
 bayo Ala i barakama nen habadan!
⁴I ya silanfanna soti i dexɔn, senbemana.
 Xunnayerenna nun binyena i tan nan xa!
⁵Siga soon fari xunnayerenni,
 i sa nɔɔn ti
 jɔndin nun yete magodon nun
 tinxinyana fe ra.
 I fangan xa fe magaxuxine makenen!
⁶I ya xalimakuli ralemunxine xa i yax-
 une bɔjene yisɔxɔn.
 Siyane birama nen i sanne bun.
⁷Ala, i luma nen i ya mangaya gbedeni
 habadan!
 I ya mangaya taxamasenna nan
 tinxinyaan na.
⁸Tinxinna nan nafan i ma.
 A jaxin mi rafan i ma.
 Na nan a toxi Ala, i ya Ala bata i sugandi.
 A mɔn bata i ya sewan fari sa
 dangu bonne ra.
⁹Latikɔnɔnna nun se xiri paxumene i ya
 dugine yi.

Maxa se maxane i rasumunma mangane
 banxine yi
 naxanye maxidixi sama jinne ra.
¹⁰Mangane dii temene paxalandi tiine
 ye.
 I ya baten tixi i ya mangaya gbeden yii
 fari fɔxɔni.
 A maxidi seene rafalaxi xema fajin nan
 na.
¹¹Mangana paxalandina,
 i tuli mati n ma falan na.
 Ninan i kon kaane nun i bari bodene xɔn
 ma.
¹²I xɔnla bata mangan suxu i ya tofanna
 fe ra.
 I ya kuintigin na a ra, i xa a binya.
¹³Tire kaane fama kiseene ra i xa nen.
 Nafulu kanne i ya fanna fenma nen.
¹⁴Binyen birin mangana dii temen xa
 mangayani.
 A doma gbeen nafalaxi xema dugin nan
 na.
¹⁵E nun a doma rayabuxin nan sigan
 mangan fema
 paxalandi tiine biraxi a fɔxɔ ra a tideni.
¹⁶E so mangana genla ma sewan nun
 paxan nin.
¹⁷I tan mangana,
 i dii xeme wuyaxi sɔtɔma nen
 naxanye luma mangayani i benbane
 funfuni.
 I e findima kuintigine ra nen bɔxɔn birin
 xun na.
¹⁸N ni i findima xili kanna ra habadan.
 Muxun birin i matɔxɔma nen
 habadan han habadan.

En fangana Ala nan na

¹*Koraa diine Ala tantun sigina, beti baane kuintigin xa. Sungutunne xa a ba.*

46 ²Ala nan en yigiyaan na
 e nun en fangana.
 A yitɔnxi mali ti feen na tɔɔ waxatine
 birin yi.
³Nanara, hali bɔxɔn xuruxurun,

geyane yi bira fɔxɔ ige tilinxine yi,
en mi gaxue.

⁴Hali fɔxɔ igene xuxu,
geyane fan yi yimaxa gbaloni
en mi gaxue.

Beti xuini te.

⁵Xudena Alaa taani
naxan a muxune rasewama
naxan findixi Kore Xonna Ala dɔxɔde sar-
ijanxin na.

⁶Ala na taani,
a mi yimaxe mumɛ!

Kuye nema yiba,
Ala bata taan mali,

⁷siyane yi sɔnxɔn nate,
mangayane yi yimaxa.

Ala na a xuini te,
bɔxɔn yi xuruxurun.

⁸Alatala Senben Birin Kanna nan en xɔn.
Yaxubaa Ala nan en ma faran makan-
tanxin na.

Beti xuini te.

⁹Ɛ fa Alatala a wanle mato,
a gbalon naxanye rakelixi bɔxɔn ma.

¹⁰A yengene janma
han bɔxɔn danna birin yi.

A xanle yigirama,
a tanbane kala,
a yi ye masansan wure lefane gan.

¹¹A yi a fala, a naxa,
“Ɛ ɛ raxara,
ɛ yi a kolon a n tan nan Ala ra.

N batuma nen siyane tagi.
N yi batu bɔxɔn birin yi.”

¹²Alatala Senben Birin Kanna en tan nan
xɔn.

Yaxubaa Ala nan en ma faran makan-
tanxin na.

Beti xuini te.

Ala fisamanten mangana

¹Koraa diine betina, beti
baane kuntigin xa.

47 ²Ɛ tan, siyane birin xa ɛ yiin
bɔnbɔ,

ɛ sɔnxɔ, ɛ xuini te sewani Ala xa!

³Alatala, Kore Xonna Ala magaxu han!
Manga gbeen na a ra dunuɗa birin xun
na!

⁴A bata nɔɔn fi en ma siyane xun na,
a yamane raso en ma nɔɔn bun.

⁵A bɔxɔn sugandi nen nxu xa,
Yaxuba bɔnsɔnne sabatima
denaxan yi,
a naxanye xanuxi.

Beti xuini te.

⁶Ala bata dɔxɔ a mangaya gbedeni.
Yamaan sɔnxɔma sewani,
xɔta xuine yi mini Alatala xa.

⁷Tantun betin ba Ala xa,
betine ba han!

Tantun betin ba en ma mangan xa,
betine ba han!

⁸Ala nan mangan na dunuɗa birin xun
na,
ɛ a tantun betini.

⁹Ala dɔxi a manga gbede sarijanxini,
a mangayaan nabama siyane xun na.

¹⁰Siyane mangane sama nen
Ibrahimaa Alaa yamaan fari.
A tan nan gbee dunuɗa ganle birin na.
Ala gbo han!

Siyon Ala gbee taana

¹Koraa diine betina. Sigi sarijanxina.

48 ²Alatala gbo,
a lan a xa matɔxɔ
a gbee taani geya sarijanxin fari.

³Siyon, Alaa geyana,
a mate, a tofan,
dunuɗa birin sewama a fe ra.
A mate

alo bɔxɔne birin manga taana
Manga Gbeen dɔxi denaxan yi.

⁴Ala a yengi sama nen a taa makan-
tanxin xɔn,

a bata a yete findi a kantanmaan na.

⁵Mangane to e malan Siyon yenge xinla
ma,

⁶e yi a to, e kabe,

e gaxu, e yi e gi.

⁷Xuruxurunna nun kuisanna yi e suxu na,

alo jaxanla kuiin na keli a ra,

⁸alo kunkibane na kɔntɔfili foye gbeena fe ra.

⁹Ala kabanako feen naxanye ligaxi, nxu bata ne me.

Iki, nxu bata ne to Alatala Senben Birin Kanna taani.

A na taan nakisima nen habadan!

Beti xuini te.

¹⁰Nanara, Ala nxu nxu mirima i ya hinanna ma i Batu Banxini.

¹¹I tan xili kanna tantunma dunupa yiren birin yi.

I mangayaan ligama tinxinyaan na.

¹²Yamaan xa jaxan Siyon geyaan fari, Yuda taa kaane xa sewa i ya kitisana fe ra!

¹³Ɛ bilin Siyon ma, e yi a kondene yate.

¹⁴Ɛ e xaxili lu a yinna xɔn ma, e mɔn yi a sangansone mato, nanara e a fale mayixete famatɔne xa, e naxa, ¹⁵“Ala ito,

nxɔ Ala na a ra habadan!

A tima nxu yee ra nen han a raɓanni.”

Nafulu fuyanna fe

¹*Koraa diine betina, beti baane kuntigin xa.*

49 ²Ɛ ito me, e tan siyane, e tuli mati

e tan muxun naxanye birin dunupa yi.

³Fanga kanne nun tɔɔ muxune, nafulu kanne nun yiigelitɔne, birin xa a tuli mati.

⁴N fekolonna falane nan tima, n mirine xaxili faɓin nan fima.

⁵N na n xaxinla rasigama sandan nan xɔn,

n yi a yeɓa, n nema n ma bɔlɔnna maxe.

⁶Nanfera n gaxuma gbalo lɔxɔne yee ra,

hake kan yanfantenne n nabilinma waxatin naxan yi?

⁷E yigin saxi e se kanyaan nan ma, e mɔn yi e kanba e nafulu kanyani.

⁸Muxun mi nɔe a boden xunɓe.

A mi nɔe a niin saren soe Ala yii.

⁹Amasɔɔ muxun niin xunbaan xɔɔxɔ!

A mi nɔe a saren fiye,

¹⁰alogo a xa bu habadan, a mi faxa.

¹¹Amasɔɔ, en birin a kolon xaxilimane fan faxama

e nun daxune nun kɔmɔne.

E birin e nafunle luma muxu gbete ne nan yii.

¹²Gaburun yi findi e habadan banxin na, e luma denaxan yi, dan mi naxan na, hali bɔxɔn to yi e yii e yete ra.

¹³Muxuna gboon mi a rabuyɛ.

A fan faxama nen alo subene.

¹⁴Muxun naxanye laxi e yete ra fuyan nin,

e sigaden nan na ra,

naxanye wasaxi e nafunle ra, ne raɓanma na kii nin.

Beti xuini te.

¹⁵E rasigama laxira yi nen alo yexeen raɓanna to faxan na.

Sayaan yi e gbindine don.

Muxu faɓine nɔɔn sɔɔma nen e xun na sinma,

e tofanna yi kala,

e siga gaburuni.

¹⁶Koni Ala n niin xunbama nen laxira yi yati!

A yi n xali.

Beti xuini te.

¹⁷Muxun na nafunla sɔɔ,

a nafunli gbo ayi,

i nama gaxu,

¹⁸bayo a mi sese xalima a yii laxira yi.

A herisigen mi birama a fɔxɔ ra.

¹⁹Hali duba diin nan yi a ra a dunupa yi gidini,

hali a to matɔxɔxi,

a yi sabatixi waxatin naxan yi,

²⁰a sama a benbane fari nen laxira yi.

Ne mi fa dunuƙa toma sɔnɔn.

²¹ Nafulu kannan naxan xaxili xurun,
na maliga xuruseen nan na,
naxan faxamatɔ a ra.

Saraxan naxan Ala kenan

¹ *Asafi a betina.*

50 Fangamana, Marigina Alatala
falan tima,
a dunuƙa muxune birin maxili,
sa fɔlɔ sogetedeni
han sa dɔxɔ sogegododen na.

² Alaa nɔɔn mayilenma keli Siyon yi
na taa kamalixi tofajina.

³ En ma Ala fama,
a mi dunduxi.

Kala ti tɛɛ gbeena a yɛɛ ra,
foye gbeena a rabilinxi.

⁴ A koren nun bɔxɔn xilima
e xa findi seren na a yamaan makitideni.

⁵ A yi a fala, a naxa,

“N ma muxu tɔgɔndiyaxine malan n
fɛma,
naxanye layirin xidixi n xɔn ma saraxa
baan na.”

⁶ Koren xɔnna a tinxinyaan nalima nen,
bayo Ala yeteen nan kitisaan na.

Beti xuini te.

⁷ “N ma yamana, ε ε tuli mati,
n falan tima nen.

Isirayila, n na ε maxadima,
bayo Ala nan n tan na, ε Ala.

⁸ N mi ε maxadima ε saraxane xan ma fe
ra.

ε saraxa gan daxine bama n xa waxatin
birin.

⁹ Koni, n mi turaan xa tongoma ε
sansanne yi

xanamu kɔtɔn naxan ε kulane yi.

¹⁰ Amasɔtɔ n gbeen nan burunna subene
birin na.

N gbeen nan jingene ra
naxanye geya wuli wuyaxine ma.

¹¹ N tan nan xɔline ngaan kannan ra
naxanye geyane ma

e nun niimaseen naxanye birin fixene
ma.

¹² Xa kamen yi n suxun nen nun,
n mi na fale i xa,
amasɔtɔ n tan nan gbee dunuƙa
nun ayi seene birin na.

¹³ N jinge suben donje ba?
En-en de!

Xanamu n siin wunla min?
En-en de!

¹⁴ Nanara, barika biran xa findi ε saraxan
na Ala xa.

ε ε dɛ ti xuine rakamali Kore Xɔnna Ala
xa.

¹⁵ N xili tɔɔ waxatini.

N ni i kantanma nen, i yi n binya.”

¹⁶ Koni Ala a falama muxu jaxine xa
nen,

a naxa, “Nanfera ε xɛtɛma n ma tɔnne
falan ma,

ε yi n ma layirina fe fala,

¹⁷ koni n ma xaranna mi rafan ε ma?

ε mexi n ma falane ra!

¹⁸ ε nun muƙadene na a ra.

ε nun yalundene na a ra.

¹⁹ ε fala jaxin nan tun tima.

ε wulen nan tun falama.

²⁰ ε ngaxakedenne kansunma waxatin
birin yi.

ε katama e tɔjɛgedeni.

²¹ ε bata ito birin liga

n mi fala ti.

Nanara, ε mirixi a n fan ligaxi

alo ε tan.

Koni iki, n na ε maxadima,

n yi a yɛba ε xa.”

²² “Iki, ε ito famu,

ε tan naxanye Ala bɔtɛ rabaxi.

Xa na mi a ra,

n na ε raxɔrima nen.

Muxu yo mi ε xunbe.

²³ Naxan na saraxa baan findi barika bi-
ran na,

na nan n binyaxi.

Naxan na siga kira fajin xɔn,

n na Ala kisin yitama nen na ra.”

Yulubi ratina

¹*Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.*

²*A naxan ba Nabi Natan to fa a fema a yalunyaan ligaxina e nun Batiseba.*

51 ³Ala, diƙa n ma i ya hinanna nin.
N ma matandine mafelu
i ya kininkinin gbeeni!

⁴N hakene birin ba n ma.

I yi n yulubine xafari.

⁵N na n ma matandine kolon.

N na n mirima n yulubine ma waxatin
birin.

⁶N na i tan nan keden yulubi tongoxi.

N naxan nabaxi,

na ƙaxu i yee ra yi.

Nanara, i na falan ti,

i tan nan tinxin,

i na kitin sa, i yoon sɔɔ.

⁷N barixi haken nin yati!

Yulubi kanna nan yi n na

xabu nga fudikan na a ra.

⁸I waxi ƙɔndin nan xɔn ma n sɔndɔmeni
yati!

I n xaranma fekolonna ma n bɔɓeni.

⁹N yulubin ba n ma

nanara n sarinjanɓe.

I xa n maxa nanara n fixe
dangu balabalan kesen na.

¹⁰N mɔn xa sewa n ƙaxan.

I bɔɓen naxan kalaxi,

na mɔn xa sewa.

¹¹I yeen ba n yulubine ra,

i yi n mafelu n hakene birin na.

¹²Ala, bɔɓe sarinjanxin sa n yi.

I mɔn yi n xaxili ragidi.

¹³I nama n kedi i yetagi.

I nama i ya Nii Sarinjanxin ba n yi.

¹⁴I mɔn xa kisin sewan fi n ma.

Xaxili faɗin xa n mali.

¹⁵Nanara, n matandi tiine xaranɓe

i ya kirane ma,

yulubi kanne yi xete i ma.

¹⁶N nakisimana, Ala,

n nakisi n ma faxa tixin ma.

Ala, yandi n xunba,

alogo n xa i ya tinxinyaan nali betini.

¹⁷Marigina, na liga n xa,

n xa i tantun.

¹⁸Saraxan mi rafan i ma,

xa na mi a ra,

n yi a bama i xa nen nun.

Saraxa gan daxin mi i kenɓe.

¹⁹Yete magodon nan Ala rafan saraxan
na.

Ala, i mi na kanna rabeɗinɓe

naxan nimisaxi a bɔɓeni a tubi.

²⁰Tin, i Siyon nasabati.

I mɔn xa Yerusalen yinna ti.

²¹Na waxatini,

tinxin saraxane rafaɗma i ma nen.

Saraxa gan daxine yi i kenɓe.

Na waxatini,

nxu yi turane rali i xa i ya saraxa ganden
fari.

Ala xa wuleden makiti

¹*Dawudaa fala ƙaxumena, beti baane
kuntigin xa.* ²*A naxan ba, Dowegi Edon
kaan to siga Sɔli fema, a naxa, “Dawuda
bata siga Aximeleki a banxini.”*

52 ³Ee! Muxu gbeena!
Nanfera i kanbama i ya fe ƙaxine
yi?

Alaa hinanna luma nen habadan!

⁴I feene yitɔnma bonne kala xinla ma.

I lenna luxi nen

alo file xenxena.

Ee! Yanfantenna!

⁵Fe ƙaxin nafan i ma dangu fe faɗin na.

Wulen nafan i ma dangu ƙɔndin na.

Beti xuini te.

⁶Ee! Wuledena!

Fala xɔlene rafan i ma!

⁷Nanara, Ala i raxɔrima nen habadan!

A i suxuma nen,

a i ba i konni.

A i bama nen kende muxune ye dunɗa
yi.

Beti xuini te.

⁸Tinxin muxune ito toma nen,
e gaxu.
Nayi, e gelema i ma nen,
e naxa, ⁹“Na xemen mato,
naxan mi Ala findi a kantanmaan na.
Koni a yigin saxi a nafulu gbeen nin.
A fangan sɔtɔxi a boden kalan nan xɔn.”
¹⁰Koni, n tan luxi nen
alo Oliwi wudin naxan sabatima Alaa
banxini.

N yigin saxi a hinanna nin
habadan han habadan!

¹¹N ni i tan Ala tantunma nen
i ya wanla a fe ra habadan!
N ni i xinla binyama nen
i ya tɔgɔndiya muxune ye,
bayo i tan fan!

Muxuna jaxuyana

Yaburin 14.1-7

¹*Dawudaa fala jaxumena, beti baane
kuntigin xa. A xa ba xulenna ra.*

53 ²Xaxilitarena a falama a bɔpeni,
a naxa, “Ala mi na.”

E birin yifu,
e haramu feene ligama.

Muxu yo mi a faɓin nabama.

³Ala a yeen nagodoma adamadiine ma
keli ariyanna yi,

a xa a to xa nde na

naxan xaxili sɔte, a Ala fen.

⁴Koni birin bata kiraan fata,
e jaxu ayi.

Hali keden pe mi a faɓin ligama.

⁵Fe jaxi rabane mi fe kolon ba?

E n ma yamaan tɔnɔn donma

alo donsena,

koni e mi Ala xandima mume!

⁶Awa nayi, gaxun ne suxuma nen

e tan naxanye mi yi gaxuma.

Ala e kalama nen,

a e rayarabi

bayo e rapaxu a ma.

⁷Nde keɓe Siyon yi a Isirayila rakisi?

Ala mɔn na a yamaan senbe so,

Yaxuba bɔnsɔnna sewama nen,
Isirayila yi jaxan!

Ala maxandin maratanga feen na

¹*Dawudaa fala jaxumena, beti baane
kuntigin xa. A xa ba kondenne ra.*

²*Dawuda beti naxan ba, Sifi
kaane to siga Sɔli fema e naxa,
“Dawuda luxunxi nxu tagi.”*

54 ³Ala, n nakisi i senben na.
N xun mafala kitin bolon!

⁴Ala, n ma maxandi xuiin name.

I tuli mati n fala xuine ra!

⁵Xɔɓene bata keli n xili ma.

Gbalotɔne katama n faxa feen na.

E mi e mirima Ala ma.

Beti xuini te.

⁶Koni Ala nan n mali muxun na.

Marigin nan n niin kantanma.

⁷A n yaxune fe jaxine raxete e ma.

E halagi amasɔto i lannayaan nabama.

⁸Nayi, n jɛnige ma saraxan bama i xa
nen,

n yi i tan Alatala tantun amasɔto i fan.

⁹Bayo, i tan nan n baxi n ma tɔrɔne yi,

n yi n yaxune biraxin to.

Muxu yanfaxina Ala maxandina

¹*Dawudaa fala jaxumena, beti baane
kuntigin xa. A xa ba kondenne ra.*

55 ²Ala, n ma maxandi xuiin name.
I nama i xun xanbi so n ma

mawugani!

³I tuli mati n na,

i yi n yabi.

Xaminna bata n suxu

han n kuisan

⁴n yaxune fala xuine fe ra.

Muxu jaxine n yigbetenma,

e n tɔrɔma.

E bata xɔlo n ma,

e yi n rapaxu.

⁵N bata kɔntɔfili.

Sayaan gbalon bata n xun matugan.

⁶Gaxun nun xuruxurunna bata n suxu.
Gbalon yi n nabilin.

⁷Xa gabuteen yi n ma nun
alo ganbana,

n yi tunganma nen nun
n sa doxoden fen.

⁸N yi n gima nen,
n siga yire makuyeni.
N yi lu burunna ra.

Beti xuini te.

⁹N yi maratangaden fenma nen mafuren
n keli foye gbeen nun gbalon bun.

¹⁰Muxu naxine raxuya ayi, Marigina,
e fala xuine yifu!

Bayo, n gbalon nun yengen toma taani
han!

¹¹Koƙeen nun yanyin na,
e taan nabilinma,
haken nun yengene nan taani.

¹²Kala tiin gboma ayi taani.
Besenxɔnyaan nun mayifuun nan taani.

¹³Xa yaxun nan tun yi n makonbima
nun,

n yi dijama a bun ma nen.
Xa n naxaxu muxun nan tun yi a yete
yigboma n ye nun,

n yi n luxunma a ma nen nun.

¹⁴Koni i tan na a ra, n lanfana,
n bodena, n xɔyi kendena!

¹⁵En ma lanfamayaan yi naxun Alaa
banxini

en yi sigan tima yamaan ye waxatin
naxan yi.

¹⁶Sayaan xa n yaxune raterena,
e kenden yi siga laxira yi.

Bayo fe naxina e yi e konni.

¹⁷Koni n bata Ala xili,
Alatala n nakisima nen.

¹⁸N ma mawugan nun kutun xuina a
lima nen.

Xɔtɔnna nun yanyin nun jinbanna ra,
a n xuiin mema.

¹⁹A n niin natangama,
n yi keli yengeni herini
hali n yaxune to yi wuya!

²⁰Habadan mangana Ala a tuli matima
nen,
a yi n yaxune rabira.

Beti xuini te.

Amasɔtɔ e bata tondi tube.

E mɔn mi gaxuxi Ala yee ra.

²¹N lanfana a xɔyine yengema.

A a layiri xidixine kalama.

²²A fala xuiin naxun fenen xa
koni maranxuna a bɔjeni.

A fala xuine salaxun alo turena.

Koni e segen tima
alo silanfana xenxena.

²³I ya kontɔfinle lu Alatala ma.

A i malima nen.

A mi tinje tinxin muxun yi bira mume!

²⁴Koni i tan, Ala,

i na muxu faxane nun wuledene faxama
nen

benun e siin tagiin xa a li.

N tan mabinni,

n na n yigi sama i tan nin.

Yigi sana Ala yi

¹*Dawudaa maxandi naxumena. Beti
baane kuntigin xa: a xa ba alo betin
naxan xili, "Ganban Wudi Makuyeni" a
naxan ba Filisitine to a suxu Gati taani.*

56 ²Ala, kininkinin n ma
amasɔtɔ e n yengema.

N yaxune n besenxɔnyama ferijen gben!

³Ferijen gben n yaxune n yengema.

N yengefane bata wuya ayi,
e waso.

⁴N na gaxu waxatin naxan yi,
n na n yigi sama i tan nan yi.

⁵N na Alaa fala kamalixine matɔxɔma,
n yi n yigi sa a yi,

nanara n mi gaxue mume!

Dajɔxɔn dɔrɔnna nanse lige n na?

⁶Ferijen gben n yaxune n tɔrɔma.

E n naxankata feni tɔnma waxatin birin!

⁷E e malanma luxundene yi,
e yee tixi n na, n neen dede.

E yengi a ma e n faxe.

⁸I nama tin e rakisi feen ma e fe jaxine ma.

Ee! Ala! I xələxin xa na muxune rabira.

⁹N ma sunun yate.

N yəegena fe xa rabira i ma.

I xaxili mi dəxi e xən ba?

¹⁰N na i xili waxatin naxan yi,

n yaxune xetema n fəxo ra nən,

n yi a kolon a Ala n xən.

¹¹N na Ala matəxəma a falane fe ra!

N na Alatala matəxəma!

¹²N yigi saxi Ala nin,

n mi gaxue mume!

Adamadiin nanse ligama n na?

¹³Ala, n de xuiin naxan tongoxi,

n na a rakamalima nən.

N na barika bira saraxan bama i xa nən.

¹⁴Amasəto i bata n ba sayani,

i yi n natanga biran ma.

Nanara, n sigan tima Ala yetagi

n ma siimayani.

Ala maxandina malina fe ra

Yaburin 108.1-5

¹*Dawudaa maxandi jaxumena, beti baane kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili, “I Nama Halagin Ti” Dawuda naxan ba a to a gi Səli bun, a sa a so faran yinla ra.*

57 ²Kininkinin n ma!

Ee! Ala! Kininkinin n ma!

Amasəto n niin marakisin fenma i tan nan yii.

N xa luxunden sətə i gabuteen bun, han yihadin yi dangu.

³N bata Kore Xənna Ala maxandi naxan n ma feene rasənyama.

⁴A n yabima nən keli ariyanna yi, a n nakisi.

A ne mafalama nən naxanye n yengema.

Beti xuini te.

Alaa hinanna nun a lannayaan yitama n na nən.

⁵Yatane bata n nabilin,

n saxi adamadi jaxine tagi.

E jinne ligaxi nən

alo tanbane nun xalimakunle.

E lenne ligaxi nən

alo silanfan xənxəne.

⁶Ala, i ya binyen xa mayita kore xənna ma,

a yi bəxən nafe!

⁷E bata yalaan nati n yəe ra n suxu xinla ma,

e yi n nayagi.

E bata yinla ge n yəe ra,

koni e tan yeteen bata bira a kui.

Beti xuini te.

⁸Ala, n xaxili ragidixi yati!

N betin bama nən, n yi i tantun!

⁹N xulunma nən sinma,

n yi n ma bələnna nun kondenna maxa!

N kurunma betin bə nən subaxa!

¹⁰Marigina, n ni i tantunma nən siyane yə.

N betin bama i xa nən bənsənnə tagi.

¹¹I ya hinanna gbo han ariyanna.

I ya lannayaan texi han kore xənna.

¹²Ala i ya binyen xa mayita kore xənna ma,

a yi bəxən nafe!

Ala nan kitisa tinxinxin na

¹*Dawudaa maxandi jaxumena, beti baane kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili: “I Nama Halagin Ti.”*

58 ²Ɛ tan muxu gbeene, Ɛ falane mi tinxin feu!

Ɛ nəe adamadiine makite tinxinni ba?

³Ɛn-ən de! Tinxintareyana Ɛ bəjəni,

Ɛ gbalon nakelima bəxən ma.

⁴Xabu e bari waxatini, e jaxu.

Wuledene ləxi ayi xabu e bari ləxəni.

⁵E xələn luxi nən alo sajin xələna,

alo fədəgəwən naxan mi saji suxun xuiin mema,

⁶naxan n mi a kanna xuiin namema.

Saḡi suxun na fatan kiki,

a mi nəe a suxə.

Beti xuini te.

⁷ Ala, i xa e pinne magira e de!
 Alatala, i xa na yatane deen kala!
⁸ E xa jan alo igen naxan bɔxɔnma.
 E tanbane xa yelefuy ayi.
⁹ E xa liga
 alo korosiraan naxan fati tununma ayi
 lingini,
 alo diin naxan faxaxi barixi, a mi sogen
 to.
¹⁰ Tansin xindena hanma a xarena,
 ne ganma nen tunden bun.
 Foyen jaxudene fan xalima nen,
 a e raxɔri.

Beti xuini te.

¹¹ Tinxin muxune jaxanma nen
 bayo a gbeen jɔxɔma nen.
 E fama e sanna maxadeni nen
 muxu jaxine wunla ra.
¹² Nayi, adamadiine yi a fala,
 “Ala tinxin muxune saren fima yati!
 Ala na yatigi, naxan dunuɔa makitima!”

Ala maxandina marakisina fe ra

¹ *Dawudaa maxandi jaxumena, beti
 baane kuntigin xa. A xa ba alo betin
 naxan xili: “I Nama Halagin Ti,” a naxan
 ba Sɔli to sofane xe e xa sa e luxun
 Dawuda yee ra a banxini a faxa xinla ma.*

59 ² N ma Ala, n xunba n yaxune yii.
 N natanga ne ma
 naxanye kelixi n xili ma!
³ N xunba fe jaxi rabane yii.
 N nakisi na muxu faxane ma!
⁴ A mato,
 e n legedenma n faxa feen na.
 Senbeman e malanma n xili ma.
 N mi i matandixi,
 n mi yulubi ligaxi, Alatala.
⁵ N sɔnna mi a ra,
 koni e yitɔnxi e xa n yenge.
 Keli, i fa n mali!
 Yandi n mato!
⁶ Alatala, Ala Senben Birin Kanna,
 Isirayilaa Ala, keli!

I yi siya denkeleyatarene fe jaxine saran
 e ra.

I nama dija yanfanten jaxine ma mume!
 Beti xuini te.

⁷ E fama jinbanna ra.
 E xaje alo barene taan xun xɔn.
⁸ I tuli mati e konbi ti xuine ra.
 E lenne luxi nen e de
 alo silanfanne,
 e mɔn a falama, e naxa,
 “Nde nɔe en ma falan me?”

⁹ Koni Alatala, i gelema e ma.
 I siya denkeleyatarene birin magelema.

¹⁰ Ala n senbena,
 n xaxili tixi i tan nan na.
 I tan nan n ma faran makantanxin na.
¹¹ N ma hinantenna Ala,
 a tima n yee ra nen.

A a liga,
 n na n yeen nagodo n yaxune ma.

¹² Koni, i nama e faxa,
 Marigina, nxu ye masansan wure lefana.
 Nanara, n ma muxune mi jinanje.
 E raxuya ayi i senbeni,
 i yi e nɔ.

¹³ Bayo yulubi falane e de
 e xa suxu e yetena wasona fe ra!
 Bayo e dangane tima
 e wulene falama,

¹⁴ e jan i ya xɔlɔni!
 E jan fefe! Sese nama lu!
 Nayi, birin a kolonma nen fa fala
 Ala mangayaan nabama Yaxuba bɔn-
 sɔnna xun na
 han bɔxɔn danna birin.

Beti xuini te.

¹⁵ E fama jinbanna ra.
 E xaje alo barene taan xun xɔn.

¹⁶ Barene nema donse fenni,
 xa e mi lugo,
 e wurundunma nen.

¹⁷ Koni n tan i senben matɔxɔma nen
 betini.

Xɔtɔnni, n na n ma beti xuini tema nen
 i ya hinanna fe ra.

Bayo, n ma faran makantanxin nan i tan na,
n na n yigiyama denaxan yi tɔrɔ waxa-tine yi.
¹⁸N senbena,
n betin bama i xa nen.
I tan Ala nan n ma faran makantanxin na n ma hinantenna Ala.

Ala maxandina nɔ ti fena

Yaburin 108.7-14

¹*Dawudaa maxandi jaxumena, beti baane kuntigin xa, a xa ba alo betin naxan xili: "Gabalan Fugaxina Sereyana." A xa ba xaran feen na. ²Dawuda betini ito nan ba a to Arami kaane yenge naxanye keli Mesopotamiya yamanan nun Soba yamanani, Yowaba yi xete, a Edɔn kaa wuli fu nun firin faxa Fɔxɔ Lanbanni.*

60 ³Ala, i bata i me nxu ra,
i yi gbalon nakeli nxu ma.

I bata xɔlɔ nxu ma.

Koni iki, i mɔn xa nxu yitɔn.

⁴I bata bɔxɔn naxuruxurun,
a yibɔ.

I mɔn xa a tugun a bode ra,
a nama xuya ayi.

⁵I bata waxatine raxɔdɔxɔ i ya muxune ma.

Nxu dagalanma ayi

alo nxu minxin na a ra.

⁶Koni naxanye gaxuxi i yee ra,

i bata taxamasenni te ne xa,
naxan e ratangama xalimakunle ma.

Beti xuini te.

⁷I xa i xanuntenne kantan

i yi e rakisi i senbeni.

I yi nxɔ maxandin yabi.

⁸Ala bata falan ti a yire sarijanxini,

a naxa, "N nɔɔn tima nen,

n Siken taani taxun,

n yi Sukɔti lanbanna danne sa.

⁹N tan nan gbee Galadi bɔxɔn nun Man-ase ra.

Efirami kaane findixi n ma yengesone nan na.

Yuda luxi nen

alo n ma mangaya dunganna.

¹⁰Koni n ma konyin nan Moyaba yamanan na.

N tan nan Edɔn yamanan kanna ra.

N yenge sɔnxɔni tema Filisiti yamanani."

¹¹Ala, nde sigama n na na taa makantanxini?

Nde tima n yee ra siga Edɔn yi?

¹²Ala, i tan xa mi i mexi nxu ra ba?

I mi fa nxɔ ganla fɔxɔ ra sɔnɔn ba?

¹³Nxu mali yaxune yengedeni!

Sese mi adamana maliin na.

¹⁴Koni Ala na lu en xɔn,

en nɔɔn sɔtɔma nen.

A tan nan en yaxune halagima.

Ala, n xa lu i fema

¹*Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra.*

61 ²Ala n ma mawuga xuiin me.
I tuli mati n ma maxandi xuiin na.

³N yigitegexin bata n xui ramini i ma wulani.

N xali na गयाan fari

naxan mate n xa.

⁴Amasɔtɔ i tan nan n yigiyaden na,
e nun yinna

naxan n natangama n yaxune ma.

⁵N waxi lu feni i konni waxatin birin yi.

N xa luxunden sɔtɔ i gabutene bun ma.

Beti xuini te.

⁶Ala, i bata n de ti xuine me.

I bata na keen so n yii

i naxan namaraxi i ya yeeragaxu muxune xa.

⁷Ala xa mangan siin xun masa,

a xa bu han!

⁸Ala xa mangan sabati a yetagi habadan!

A ratanga i ya hinanna nun i ya lan-nayaan nin.

⁹Nanara, n tantun betin be i xinli wax-atin birin,

n yi n de ti xuine rakamali lɔxɔ yo lɔxɔ.

Ala nan bɔɲe xunbenla fima

¹ *Dawudaa betina, beti baane
kuntigin xa Yedutun xa.*

62 ² N bɔɲen saxi Ala nan baraka yi,
a tan nan n nakisima.

³ A tan kedenna nan n kantan fanyen na,
n nakisimana.

N ma faran makantanxin nan a ra.

Yaxune mi n nɔɛ mume!

⁴ Han waxatin mundun yi,

ɛ luyɛ fuyɛ muxune ma?

Ɛ tan e rabirama

alo banxi xɔnna hanma langa fonna?

⁵ E waxi muxune ragodo feni tun,

keli a binyeni.

E e yoron wuleni.

E duban tima e deni,

koni e dangan tima e bɔɲeni.

Beti xuini te.

⁶ N bɔɲe xunbenla sɔtɔma Ala nan xɔn.

A tan nan n yigin na.

⁷ A tan nan n kantan fanyen na,

n nakisimana.

N ma faran makantanxin nan a ra.

Yaxune mi n nɔɛ mume!

⁸ N ma kisin nun n ma binyena Ala nan
yii.

N kantan fanyen senbɛmaan nan Ala ra.

N ma yigiyana a tan nan na.

⁹ Yamana, ɛ ɛ yigin sa a yi waxatin birin!

Ɛ yi ɛ kɔntɔfinle so Ala yii,

amasɔtɔ en yigiyaden nan Ala ra.

Beti xuini te.

¹⁰ Adamadiine ligaxi nen alo foyedina.

A xungbeen nun a xurina, sese mi e ra.

Hali e rate sikeela fari, e yeleftu.

E malanxin yeleftu foyedin xa.

¹¹ I nama i yigin sa gbalo feene yi.

I nama i waso se muɲaxini.

Hali nafunla gbo i yii han,

i nama i yigin sa a yi!

¹² Ala luma a fale,

fa fala a tan nan gbee fangan na.

¹³ I gbeen nan hinanna ra, n Marigina.

Bayo i tan muxun kɔntɔnna fima nen

alo a kewanla.

Alaa hinanna fisa siimayaan xa

¹ *Dawudaa betina, a yi Yuda
tonbon yireni waxatin naxan yi.*

63 ² Ala, n ni i fenma,
n ma Ala nan i tan na.

I xɔnla n sɔndɔmen na.

I xɔnla n fati benden ma

alo min xɔnla n suxuma

tonbonni ito yi kii naxan yi,

bɔxɔ magenla, ige mi denaxan yi.

³ N xa i to i ya yire saripanxini.

N yi i senben nun binyeni gbe.

⁴ I ya hinanna fisa siimayaan xa.

Nanara, n na i batuma.

⁵ N barikan birama i xa nen

n ma siimayaan birin yi,

n na n yiine yite i maxandideni.

⁶ N nii yifanma n ma nen,

alo n na wasa donse hagigene ra.

N yi i tantun sewa betine yi.

⁷ N nema saxi n ma saden ma,

n na n mirima i ma.

N xaxili luma i xɔn nen kɔɛen birin na.

⁸ Amasɔtɔ i tan nan n mali muxun na,

n sewa betin ba i nininna bun ma.

⁹ N bata kankan i ma,

i yiin nan n natangama.

¹⁰ Naxanye katama n faxa feen na,

ne faxama nen.

¹¹ E faxama silanfanna ra nen yengeni,

kankone yi e binbine don.

¹² Nayi, Mangan sewama nen Ala yi.

Naxanye e kɔlɔma Ala xinli,

ne a matɔxɔma nen.

Koni wuledene deene raxutuma nen.

Ala maxandin maratangana fe ra

¹ *Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.*

64 ² Ala, i tuli mati n ma mawuga
xuiin na!

N bata gaxu n yaxune yεε ra.

N niin natanga!

³ N luxun muxu jaxine ma naxanye e bode toma wundoni, e nun fe jaxi raba ganla.

⁴ E lenne xanxan alo silanfanna.

Fala jaxine minima e de alo xalimakuli ralemunxina.

⁵ E e xanle tima sɔntaren na wundoni.

E mafura bunna tiyε, e mi gaxuma.

⁶ E e bode rawekilema kewali jaxin ma.

E e bode toma, e lutine ratima denaxan yi.

E naxa, “Nde nεε e toε?”

⁷ E tinxintareyani tɔnma, e naxa, “En ma kɔtε yitɔnxin mi fule mume!”

Muxun kui feene kolon naxɔɔ!

⁸ Koni Alaa xalimakunle wolima e ma nen,

a e li keden na.

⁹ E gbee fala xuine xεtεma e ma nen, e yi halagi.

Naxan yo na e to,

ne e xunne yimaxama nen e mageledeni.

¹⁰ Nayi, gaxun adaman birin suxuma nen.

E e xaxili lu Ala a wanla xɔn, e yi a fe rabaxine famu.

¹¹ Tinxin muxune xa sεwa Alatala yi, e yi a findi e luxunden na.

Muxu sɔndɔmε fajin birin xa a matɔxɔ.

Tantunna nun barika birana

¹ *Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa. Sigi sarijanxina.*

65 ² Ala, a lan yamaan yi i tantun Siyon yi,

nxu mɔn yi nxu de ti xuine rakamali.

³ I tan naxan maxandi xuine ramεma, muxun birin fama nen i fεma.

⁴ Hakene to senben sɔtɔ nxu xun ma i yi nxɔ matandine mafelu.

⁵ Sewan ne xa, i bata naxanye sugandi e xa lu i konni!

Nxu bata lugo i ya banxin fe fajine ra, i Batu Banxi Sarijanxina.

⁶ I nxɔ maxandin yabima kabanakoon nan na tinxinni.

Ala nxu rakisimana, bɔxɔn danna muxun birin yigina i tan nan na,

e nun naxanye fɔxɔ igen kidi ma pon!

⁷ I senben bata geyane da bayo fangamaan ni i ra.

⁸ I bata baan xuini ti, i yi a walanne raxara.

I mɔn yi siyane masabari.

⁹ Dunuɓa birin gaxuma i ya kabanakone yεε ra.

Keli sogetedeni han sogegododeni, e birin betin bama i xa sεwani.

¹⁰ I yengi dɔxi bɔxɔn xɔn i yi tule igen sa a ma, han a ramɔ.

Alaa xuden nafexi igen na, alogo donseen xa sɔtɔ.

I tan nan na ragidixi.

¹¹ I tule gbeen nafama xεε bixine ma bɔxɔn yi xunbeli, a yogon igen na.

I tan barakan sama xεeni, a sabati.

¹² Xεε xaba waxatini, i ya fanna warama ayi nen.

I na dangu denaxan yi, menna yi sabati.

¹³ Fixene fanma e nun fiile.

Geyane rayabuma nen han!

¹⁴ Xuruseene yiriwama nen fixene ma.

Lanbanne yi rafe siseene ra.

Na birin yi findi beti ba xunna ra e nun sεwa sɔnxɔna.

Barika birana Ala xa

¹ *Sigi sarijanxina. Tantun betina. Beti baane kuntigin xa.*

66 Dunuɓa muxun birin xa sɔnxɔ sewani Ala xa!

² E a xinla binya betin ba!

E tantun gbeen fi a ma!

³ E a fala Ala xa,

“I ya kabanako wanle magaxu!

I senben gbo han!
Nanara, i yaxune gaxuxin felenxi i bun
ma.

⁴Muxun birin i batuma dunuƴa yi,
e tantun betin ba i xa.

E i xinla tantunma betini.”
Betini xuini te.

⁵Ɛ fa be!
Ɛ a mato Ala bata naxan liga!
A wanle magaxu adamadiine ye han!

⁶A fɔxɔ igen findi nen yire yixaren na,
en benbane yi gidi baan tagi e sannii.
Nayi, en xa ƴaxan a tan yi.

⁷A mangayaan nabama a senbeni
habadan!

A yeen tixi siyane ra,
nanara muxu yo nama murute.
Betini xuini te.

⁸Siyane, Ɛ barikan bira en ma Ala xa!
Ɛ a tantun xuini te!

⁹A bata siimayaan fi en ma,
a mi tin en yi bira.

¹⁰Ala i nxu rasariƴanma
sulun tɛeni alo wure gbetina.*

¹¹I a liga nen nxu yi suxu,
i mɔn yi goron gbeen sa nxu xun ma.

¹²I tin nen nxu yaxune yi ti nxu fari.
Nxu yi dangu ige tilinxin nun tɛeni.
Koni, i fa nxu ra dahamu bɔxɔni.

¹³N fama saraxa gan daxin na nen i ya
banxini.

N bata de xuiin naxan tongo i xa,
n na rakamalima nen.

¹⁴Ɖe ti xuini itoe falaxi nen
n yi tɔrɔni waxatin naxan yi.

¹⁵N sube turaxine bama saraxa gan
daxin na nen,

n yi kontonne ba,
e tutin yi te kore.

N turane nun kɔtɔne fan bama nen.
Betini xuini te.

¹⁶Ɛ fa be! Ɛ Ɛ tuli mati,
Ɛ tan naxanye birin gaxu Ala yeƐ ra.

A bata naxan liga n xa,
n na a falama Ɛ xa nen.

¹⁷N bata a xili malina fe ra,
n yi a batu n de xuiin na.

¹⁸Xa haken yi ramaraxi n bɔƴeni nun,
Marigin mi yi a tuli matima n xuiin na
nun.

¹⁹Koni Ala yatin bata n name,
a a tuli mati n ma maxandi xuiin na.

²⁰N barikan birama Ala xa
amasɔtɔ a mi a mexi n ma maxandi xuiin
na.

A mi a hinanna baxi n yii.

Siyane birin xa Ala tantun

¹Tantun betina, beti baane kuntigin xa. A
xa ba kondenne ra. Sigi sariƴanxina.

67 ²Ala xa kininkinin en ma,
Ala xa en baraka.
Ala nɔrɔn xa godo en ma.

Betini xuini te.

³Nanara, dunuƴa birin i ya kiraan
kolonƴe,

siyane birin yi i ya marakisin kolon.

⁴Siyane xa i tantun Ala,
siyane birin xa i tantun!

⁵Muxune xa ƴaxan,
e betin ba sɛwani,
amasɔtɔ i siyane makitima tinxinna nin.
I tixi dunuƴa muxune birin yeƐ ra.

Betini xuini te.

⁶Siyane xa i tantun Ala,
siyane birin xa i tantun!

⁷Nayi, bɔxɔn donse gbege fima.
Ala, en ma Ala en barakama nen.

⁸Ala en barakama nen,
bɔxɔn danna muxun birin yi gaxu a yeƐ
ra.

*66:10 Sulun tɛen mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛena.”

Alaa nɔna Isirayila xa

¹ *Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa. Sigi sarijanxina.*

68 ²Ala xa keli,
a yi a yaxune raxuya ayi.

Naxanye a rapaxuxi,
ne yi e gi a bun.

³E kedi,
alo foyen sigama tutin na kii naxan yi.
E xa jan Ala yetagi
alo dolen na lo tæni.

⁴Koni tinxin muxune xa paxan,
e sewa Ala yetagi.
E xa gele paxanni.

⁵Betin ba Ala xa,
a xinla xa tantun betini.
Naxan fama kundani,
e na rasene!

A xili nen Alatala.
En xa en sewa xuini te a yee ra!

⁶Ala naxan a kon sarijanxini,
kiridine fafe na a ra,
kapa gilene xun mayengen na a ra.

⁷Ala denbayaan fima denbayatarene
ma,
A kasorasane xɔɔyama,
e mini betin be.

Koni murute muxune luma bɔɔ yidun-
duxin nin.

⁸Ala, i to ti i ya yamaan yee ra,
i siga na tonbon yireni.

Beti xuini te.

⁹Bɔɔɔn yi xuruxurun,
koren yi rabi Ala yee ra,
Sinayi Geyana Ala,
Isirayilaa Ala.

¹⁰Ala, i tule gbeen nafa nen,
i ya bɔɔɔn mon yi xete a kiini.

¹¹I ya yamaan yi dɔɔɔ na,
I yi yiigelitɔne ki i ya nemana fe ra.

¹²Marigin bata feni ito xibarun fi,
jaxalan gali gbeen yi siga a ralideni, e
naxa,

¹³“Mangane nun sofane e gima!

E e gima!

Nxu tan paxanle yi yenge yi se tongoxine
yitaxun.

¹⁴ε tan naxanye fan luxi xuruseene
dexɔn,

ε a me,

Ala a yamaan suturama nen

alo ganba tofajina

naxan gabuteye rafalaxi gbetin nun
xema fajin na.”

¹⁵Ala Senbe Kanna to na mangane rax-
uya ayi,

e yolon alo balabalan kesena Geya Fɔren
ma.

¹⁶Basan yamanan geyane gbo!

Yire matexi wuyaxi e ma.

¹⁷Nanfera ε Alaa geya sugandixin
matoma xɔɔɔɔnni,

Ala yeteen dɔxi denaxan yi?

Alatala luma denaxan yi habadan!

¹⁸Marigin bata fa a yire sarijanxini

keli Sinayi Geyaan ma

e nun a yenge so wontoro wuli wuli
wuyaxi.

¹⁹Marigina Alatala, i bata te kore,
muxu suxine biraxi i fɔɔɔ ra.

I yi kiseene rasuxu adamadiine ra,

hali muxu murutexine,

i yi dɔɔɔ na yi.

²⁰Barikan xa bira Marigin xa lɔɔɔ yo
lɔɔɔ,

en ma goronna saxi naxan xun ma,

Ala en nakisimana.

Beti xuini te.

²¹En ma Ala, Ala na a ra

naxan muxune rakisima.

En Marigina Alatala na a ra

naxan en bama sayani.

²²Ala yatina a yaxune xunne yibɔma nen
naxanye kankanxi e sɔɔɔne ma.

²³Marigin bata a fala, a naxa,

“N fama nen ε yaxune ra keli Basan yi.

N fama e ra nen sa keli fɔɔɔ igen xɔɔna
ma

²⁴alogo ε xa ε sanne sin e wunli

ε barene fan yi e wunla kɔn han e wasa.”

25 Ala, nxu bata i ya yamaan famatɔɔn to.

I ya yamaan soma yire sarijanxini i tan n ma Ala nun n ma mangana.

26 Beti baane yeen na, maxa se maxane xanbin na, sungutunne wɔɔwɔɔɔɔne maxama ne tagi.

27 Barikan bira Ala xa a malan gbeeni. Isirayila bɔnsɔɔna birin xa Alatala tantun.

28 Bunyamin bɔnsɔɔna, dɔnxɛ ra barin tixi e yee ra. Yuda bɔnsɔɔna mangane fan fama, e sɔnxɔma e nun Sabulon mangane nun Nafatali mangane.

29 Ala, i senben nagodo, i senben mayita, Ala, alo waxati danguxini.

30 I Batu Banxin Yerusalɛn taani, mangane fama kiseene ra i xa na yi.

31 I xa falan ti Misiran bɔxɔn xili ma naxan nun sube xapɛn maliga sexeni. Misiran luxi nen alo tura ganla siya gbetene biraxi naxan fɔxɔ ra alo pingɛ diine.

E ragodo han e fa mudu gbetin na. Na siya yenge ralanne raxuya ayi!

32 Xerane kelima nen Misiran yamanani, Kusi kaane yi e yiine ti Ala xa a maxandideni.

33 Dunupa yamanane, ɛ betin ba Ala xa, ɛ Marigin tantun betini.

Beti xuini te.

34 A masiga tima kore xɔɔna ma xabu waxati xunkuye.

A galan xuiin naminima fangani.

35 ɛ Ala senbena fe rali, a mangayaan nabama Isirayila xun na. A senben kore xɔɔna ma.

36 Ala na mini a Yire Sarijanxini, a magaxu han!

Isirayilaa Ala senben fima a yamaan ma nen e nun fangana.

Barikan xa bira Ala xa!

Sɔxɔle maxandina

¹ *Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili: "Fuge Fajine."*

69 ² Ala, n nakisi! Igen bata te han n kɔeen bun ma.

³ N bitinma boro tilinxini.

San tide yo mi na yi.

N tilinna xɔre ra.

N na n maminma fufani.

⁴ N bata xadan xili tideni n mali feen na.

N kɔe yinla nan fa n xɔlɔma.

N yeeɛ bata xadan,

e bata bu i yee ra kira yi.

⁵ Naxanye n napaxuxi fuuni, ne wuya dangu n xunsexen na.

A gbegbe wama n faxa feni,

naxanye n yaxuyaxi fuu!

N mi naxan muxaxi n na raxete ba?

⁶ N yi daxuyani kii naxan yi, i na kolon

Ala, n sɔɔna mi luxunxi i tan ma.

⁷ Marigina Alatala Senben Birin Kanna,

n nama ne rayagi

naxanye yigi saxi i yi.

Isirayilaa Ala,

n nama findi ne yarabi muxu ra,

naxanye i batuma!

⁸ E n konbima i tan nan ma fe ra.

N bata yagi han!

⁹ N bata liga

alo xɔɔna ngaxakedenne xa,

alo fa muxuna n xabilani.

¹⁰ I ya banxina fe xaminna n ma,

han a n ganma alo tɛena.

Nanara, e i konbin naxanye tima,

ne n tan nan lima.

¹¹ N na wuga, n yi sunna suxu,

yamaan yi n konbi.

¹² N na kasa dugin nagodo n ma sununi,

yamaan yi sabaan so n na.

¹³ Naxanye batuma taan so deen na ne n nafeyama.

Dɔɔ minne sigin sama, e n magele.
¹⁴ Koni Alatala, n na i tan nan
 maxandima.
 I ya hinan gbeen waxatin ni i ra n xa.
 Ala, n yabi i ya marakisi barakaxini.
¹⁵ N xunba, n nama bitin boroni.
 N xunba n yaxune yii, n ba tilinni.
¹⁶ I nama tin fufaan yi sa n xun ma.
 I nama tin n yi n mamin tilinni,
 hanma n bitin gaburun na.
¹⁷ N ma Alatala, n yabi
 i ya hinanna nun i ya fanni.
 I firifiri n binni i ya kininkinin gbeeni.
¹⁸ I nama i yetagin luxun i ya walikeen
 ma.
 N yabi iki sa! Bayo n tɔrɔxi.
¹⁹ Fa n fema i yi n nakisi.
 N xunba n yaxune yii.
²⁰ I a kolon n konbima kii naxan yi,
 n na yagima, n na yarabima.
 I n yaxune birin toma.
²¹ Konbin bata n bɔɓen kala
 han n yigitege.
 N yengi yi kininkininna a fe ma nun
 koni se mi na.
 N yengi yi madendenna nan ma nun,
 koni n mi se to.
²² E dabarin sama n ma donseni.
 Min xɔnla to n suxu,
 e minse xɔlen so n yii.
²³ Ala xa e ɓaxaɓaxane findi luti ratixin
 na e yɛɛ ra.
 Ala xa e herin findi e suxu xunna ra.
²⁴ E yeene xa rafɔrɔ ayi,
 e yi danxu!
 E fanne xa ba a ra waxatin birin!
²⁵ I xa fitina e xili ma,
 i ya xɔɔ gbeen yi e li.
²⁶ E dɔxɔden xa kala.
 Muxe nama lu e bubune kui.
²⁷ Bayo, i naxanye tɔrɔxi,
 e ne ɓaxankatama.
 I naxanye ɓaxankataxi,
 e ne fe falama sewani.
²⁸ I xa e magi e hakene birin na.
 E nama i ya kisin sɔtɔ mume!

²⁹ Ala xa e xinle ba nii rakisin kitabun
 kui.
 E nama basan tinxin muxune xinle ra.
³⁰ Koni n xɔleni, n mɔn yigitegexi.
 Ala, i ya marakisin xa n natanga!
³¹ N na Ala xinla matɔxɔma betini nen.
 N yi a gboon nali,
 n barikan bira a xa.
³² Na Alatala kenenna nen
 dangu jinge baan na a xa,
 dangu tura kamalixin baan na saraxan
 na.
³³ Yiigelitɔne a toma nen, e sewa.
 E tan naxanye Ala fenma,
 Ala xa siimayaan fi e ma.
³⁴ Alatala tuli matixi tɔrɔ muxune ra.
 A mi ɓinanma muxu suxine xɔn
 a gbeen naxanye ra.
³⁵ Koren nun bɔxɔn nun fɔxɔ igena
 e nun e yi seene,
 e birin xa Ala matɔxɔ.
³⁶ Ala Siyon taan nakisima nen.
 A Yuda taane tima nen.
 A mɔn yi a yamaan nadɔxɔ na yi,
 e mɔn yi findi a gbeen na.
³⁷ Na findima a walikene mamandenne
 keen na nen.
 Naxanye Ala xanuxi, ne yi lu na yi.

Ala maxandina malina fe ra

Yaburin 40.13-17

¹ *Dawudaa betina, beti baane
 kuntigin xa. Maxandina.*

70 ² Ala, n nakisi!
 Alatala, fa n mali iki sa!

³ Ala xa ne yarabi
 naxanye n faxa feni tɔnma,
 e yifu.
 Ala xa ne raxete marafeyani
 n ma tɔrɔn nafanxi naxanye ma.
⁴ E yagixin xa xete naxanye a falama,
 e naxa, “Yɔ! I suxi!”
⁵ Naxanye birin i tan fenma,
 i xa ne birin nasewa.
 Naxanye waxi i ya kisi feen xɔn,

ne xa lu a fale,

“Ala gbo!”

⁶ Koni, yiigelitɔɔn nun tɔɔ muxun nan n tan na.

Ala, fa n fema mafuren!

I tan nan n malimaan nun n natanga-
maan na.

Alatala, i nama buye ayi.

Fonna Ala maxandina

Yaburin 31.1-4

71 Alatala, i tan nan n luxundena na.
I nama tin n yi yagi!

² N natanga i yi n xunba
amasɔɔtɔ i tinxin.

I tuli mati n na i yi n nakisi!

³ Ala, findi n kantana fanyen na,
n luxundena,
n luma sigɛ denaxan yi.

Yamarin fi, i yi n nakisi.

Amasɔɔtɔ, n kantana fanyen nun
n ma yinna nan i tan na.

⁴ N ma Ala,

n natanga muxu jaxine senben ma,
i n ba hake kanne nun gbalotɔne yii.

⁵ N Marigina Alatala,
n yigin na i tan na.

N bata n yigin sa i yi
xabu n dii jɔreyani.

⁶ I n masuxi

xabu n yi n nga kui waxatin naxan yi.

I tan nan a liga n yi bari,

nanara n ni i tantunma.

⁷ N findixi misaala nan na a wuyaxi xa,
amasɔɔtɔ n yigiya senbemaan nan i tan na.

⁸ N ni i tantunma nen ferijɛn gben!

N yi i ya nɔɔɔn matɔɔɔ.

⁹ I nama i me n na

amasɔɔtɔ iki, n bata fori.

I nama n nabɛɛɛn

amasɔɔtɔ n fangan bata jan.

¹⁰ N yaxune n mafalama.

Naxanye waxi n faxa feni,
ne e bode toma.

¹¹ E naxa, “Ala bata a rabeɛɛn.

En siga a fɔɔɔ ra en yi a suxu.

A xunba muxu mi na yi.”

¹² Ala, i nama i makuya n na.

N ma Ala, i mafura, i fa n mali!

¹³ Ala xa ne yarabi, e jan,
naxanye n kansunma.

Ala xa ne yagi, e xun nagodo
naxanye waxi n maxɔɔɔ feni.

¹⁴ N xaxili tixi i ra tun!

N mɔɔn sigama i tantunɛ tun!

¹⁵ N ni i ya tinxinyaan matɔɔɔma nen
ferijɛn gben!

E nun i ya marakisina,
hali n to mi e birin kolon.

¹⁶ Marigina Alatala,
n fama i senben barakani,

n ni i tan keden peen nan ma tinxinyaan
matɔɔɔma.

¹⁷ Ala, xabu n xurun waxatin naxan yi,
i n xaran nen.

N mɔɔn i ya kabanakone matɔɔɔma tun!

¹⁸ Ala, iki, n bata fori,
n xunsexɛn fan bata fuga.

Koni i nama n nabɛɛɛn

fɔ n xa i senben nali iki muxune ma,

n yi i ya fangana fe yeɛɛɛ

mayixete famatɔne birin xa.

¹⁹ Ala, i ya tinxinyaan bata kore li!

I bata kabanako fe wuyaxi liga.

Nde ligaxi alo i tan?

²⁰ Hali i to tɔɔɔn nun xɔle gbeen nafa n
ma,

i mɔɔn n niin naxetema n yi nen.

Hali n sa gaburun tilinxini bɔɔɔn bun,

i n natema nen mɔɔn.

²¹ I n ma xunnayerenna ragboma ayi
nen,

i mɔɔn yi n madenden.

²² N na i tantunma nen kondenna ra

i ya lannayana fe ra, n ma Ala.

N tantun betin bama i xa nen bɔɔɔnni,

Isirayila Sarijɛnantɔna.

²³ N sɔɔnɔɔma nen sewani

n nema beti baani waxatin naxan yi

amasɔɔtɔ i bata n xunba.

²⁴ N ni i ya tinxinyaan matɔɔɔma nen
ferijɛn gben!

Amasɔɔ naxanye yi waxi n tɔɔ feni,
ne bata yagi, e yarabi.

Ala maxandina mangan xa

¹ *Sulemani gbeena.*

72 Ala, mangan xaran i ya kitisa
kenden na.

I ya tinxinyaan yita n tan mangana diin
na.

² Nanara, a i ya yamaan makite tinxinni.
A sariya kenden sa yiigelitɔne xa.

³ Ala xa bɔxɔn nasabati yamaan xa.
Ala xa tinxinyaan sabati yamanani.

⁴ Mangan xa sariya kenden sa yiigelitɔne
xa.

A xa tɔɔ muxune diine rakisi,
a yi e yengefane rayensenɲe ayi.

⁵ I ya mangayaan xa magaxu ayi
han mamandenne mamandenne
fanni sogen tema

fanni kiken mɔn dɛgema.

⁶ Mangan fanna xa liga
alo tulena xɛene ma,
a xa liga

alo tule igen nɛen fɛ bɔxɔn ma.

⁷ Tinxin muxune xa sabati mangan
waxatini.

Ala xa heri gbeen fi fanni kiken dɛgema.

⁸ A mangayaan gboma ayi nen
sa fɔlɔ sogeteden na
han sa dɔxɔ sogegododen na.

Fɔlɔ Efirati baan ma

han sa dɔxɔ bɔxɔn danna ra.

⁹ Naxanye wulani

ne e xinbi sinma a bun ma nen.

A yaxune e sama bɔxɔn ma nen a bun
ma.

¹⁰ Tarasisi mangane fama kiseene ra nen
a fema

e nun fɔxɔ ige tagi bɔxɔne.

Saba nun Seba mangane mudun fima a
ma nen.

¹¹ Mangan birin e xinbi sinma a bun ma
nen.

Siyane birin wanla kema a xa nen.

¹² A tɔɔ muxune xunbama nen
naxanye na a xili,
e nun yiigelitɔ rabɛpinxine.

¹³ A kininkininma senbetarene nun tɔɔ
muxune ma nen.

A tɔɔ muxune niin nakisi.

¹⁴ A e xɔɔyama nen mayigbetenna nun
gbalon ma,

bayo a e yatexi.

¹⁵ Ala xa mangan bu!

Ala xa xɛamaa fi a ma keli Saba
yamanani.

Yamaan xa Ala maxandi a xa waxatin
birin!

E xa duba a xa fɛriɲen gben!

¹⁶ Ala xa donseen wara ayi bɔxɔni.

Geyane xa rafe siseene ra.

E xa bogi alo naxanye Liban yamanani.

Taa kaane xa sabati alo sexɛna.

¹⁷ Ala xa mangan findi xili kanna ra
habadan!

A xinla xa bu alo sogena.

Siyane birin duban sɔɔma nen a
barakani.

E fan yi duba a xa.

¹⁸ Barikan xa bira Marigina Alatala xa,
Isirayilaa Ala!

A tan keden peen nan kabanako feene
ligama.

¹⁹ Barikan xa bira a xa habadan!

Ala xa dunuɲa birin nafe a binyen na!

Amina! Amina!

²⁰ *Yese a dii xemen Dawuda
maxandine danna ni i ra.*

Yaburin Yire Saxandena: Keli Sora 73 ma han 89

Alaa tinxinyana fe

¹ *Asafi a betina.*

73 Ala fan Isirayila ra han!
A fan bɔɲe sariɲanxi kanne ra.

² Koni fayida n bata yi tantan,
n kiraan bepin.

³ Amasɔtɔ n yi wasodene maxɔxɔlɔnma
nun
n muxu jaxine sabatixin to waxatin
naxan yi.

⁴ E mi kɔntɔfilixi sese ra mume!
E fatine fan, e kende.

⁵ E mi sɔxɔlexi sese ra alo bonne.
Adamadiine tɔrɔne mi e tan lima.

⁶ Nanara, wasona e yi
alo jeren muxune kɔɛ.
Gbalona e yi alo domaan muxune ma.

⁷ Turena e fatini
han e yetagin bata yikusin.
Fe jaxin nan e bɔjɛni han!

⁸ E gelen muxune ma,
e fala jaxine ti.
E muxune jaxankatama wasoni.

⁹ E fala jaxine tima Ala ma,
e de jaxu falane dunuɗa birin yi.

¹⁰ Nanara, yamaan biraxi e fɔxɔ ra,
e falane xɔnla yi e suxu
alo igen min daxina.

¹¹ E naxa, “Ala nanse kolon?
Kore Xɔnna Ala nɛ na kolonɗe di?”

¹² Muxu jaxine na kii nin.
E bɔjɛn saxi waxatin birin,
e lu nafunla sɔte tun!

¹³ Nayi, n luxi tinxinyani nen fuu!
N yi n yete rasariɗan fuyan!

¹⁴ N tɔrɔxi lɔxɔ yo lɔxɔ!

I n haken saranma n na xɔtɔn yo xɔtɔn!

¹⁵ Xa n yi falan ti alo e tan,
nayi, n yi i ya muxune yanfama nen nun.

¹⁶ Nanara, n yi kata feni ito famudeni,
koni, a yi xɔdɔxɔ n ma.

¹⁷ Han n so Alaa yire sarijanxini waxatin
naxan yi,

n yi n miri e rajan kiin ma.

¹⁸ Ala, i e tima yire salaxunxin nin,
e birama denaxan yi, e kala.

¹⁹ Nba, e halagima nen mafuren,
gbalon yi e jan sasa!

²⁰ E luxi nen alo xiyena
naxan jinanma muxun na xɔtɔnni.
Marigina, i na keli waxatin naxan yi,
e tununma nen.

²¹ N bɔjɛn yi sɔxɔlexi waxatin naxan yi,
n niin yi sunuxi,

²² n yi daxuyaana nun xaxilitareyani.
N yi luxi i yɛɛ ra yi alo subena.

²³ Koni hali na,
n yi i fɔxɔ ra waxatin birin,
i yi n yii rasuxu,

²⁴ i ti n yɛɛ ra i ya maxadine xɔn,
i yi n nasuxu binyen nin.

²⁵ Nde n malima kore xɔnna ma,
ba i tan na?

Bayo i bata lu n xɔn,
n fa waxi nanse gbete xɔn dunuɗa yi?

²⁶ N fati benden nun n niin taganɗe nen,
koni Ala nan n niin senben na
e nun n keena habadan!

²⁷ Naxanye e makuyaxi i ra,
ne yatin halagima nen.

Naxanye e mexi i ra, i yi ne raxɔri.

²⁸ Koni a rafan n tan ma,
n yi n maso Ala ra.

N bata Marigina Alatala findi n yigiyaana
na,

alogo n xa i ya wali faɗine birin nali!

Ala xa Isirayila xunba

¹ *Asafi a fala jaxumena.*

74 Ala, nanfera i mexi nxu ra
habadan?

Nanfera i xɔlɔma i ya yama kantanxin
ma?

² I xaxili lu i ya yamaan xɔn ma,
i naxan xunba xabu waxati xunkuye,
bɔnsɔnna naxan findixi i gbeen na.

I nama jinan i dɔxɔden Siyon Geyaana
xɔn.

³ I xun ti taa xɔnni ito ra.

Nxu yaxune bata kala gbeen ti yire
sarijanxini.

⁴ Nxu yi naralanma i ra denaxan yi,
I yaxune sewaxin bata sɔnxɔn nate
menni.

E yi e taxamasenne yite na yi.

⁵ E liga menni alo xɛɛ segene

naxanye fɔtɔn wudine segema e bunbine ra.

⁶E na sawura wudi tofajine birin kala e bunbine nun e degemane ra.

⁷E teen so i ya Yire Sarijanxin na, a gan fefe.

E yi i xinla batuden naharamu.

⁸E yi a mirixi, e naxa,

“En ne birin naxɔrima nen feu!”

E yi Ala batudene birin gan yamanani.

⁹Nxu mi fa kabanako taxamasenne toma.

Nabi yo mi fa na sɔnɔn.

Nxu mi a kolon na buma han waxatin mundun.

¹⁰Ala, i yaxune i magelen danma waxatin mundun yi?

E luma i xili kale nen ba, han habadan?

¹¹I tondixi nxu maliye nanfera?

I yiini bandun, i yi e raxɔri!

¹²Ala, i tan nan nxɔ mangan na xabu a fɔlɔni.

I tan nan marakisi tiin na dunuɓa yi.

¹³I tan nan fɔxɔ igene yitaxun i senbeni.

I mɔn yi ige yi sube jaxine xunne yibɔ.

¹⁴I tan nan ige yi sube magaxuxin xunne kala.

I yi a so burunna subene yii donseen na.

¹⁵I tan nan tigine nun xudene ramini.

I tan nan baane yixara.

¹⁶I tan nan gbee yanyin nun kɔɛɛn na.

I bata sogen nun kiken dɔxɔ e yirene yi.

¹⁷I tan nan dunuɓa danne rafalaxi.

I soge furen nun jɛmen da.

¹⁸Koni Alatala, i xaxili lu ito xɔn ma:

i yaxune gelema i ma!

Xaxilitarene i xili kalama!

¹⁹I nama i ya yamaan nabɛɓin

alo ganbana sube xajene yii!

I nama jinan i ya muxune xɔn mume, naxanye tɔrɔxi.

²⁰I xaxili lu i ya layirin xɔn ma,

bayo bɔxɔn yire yi fɔrene rafexi gbalotɔne ra.

²¹I nama tin muxu jaxankataxine yi yarabi,

alogo yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune xa i xinla mataxɔ.

²²Ala, keli i yi i yete xun mayenge!

I xaxili lu a xɔn,

a xaxilitarene i magelema ferijɛn gben!

²³I nama jinan i yaxune sɔnɔxɔ xuiin ma, i yengefane e xuini tema mume!

Ala nan kitisaan na

¹Asafi a betina, beti baane kuntigin xa, a xa ba alo betin naxan xili, “I Nama Halagin Ti.” Sigi sarijanxina.

75 ²Ala, nxu bata i tantun.

Nxu i tantunma han!

Nxu i maxandima i xinli,

nxu yi i ya kabanakone fe fala.

³I naxa, “N bata kiti sa lɔxɔn sa.

N kiti fajin sama nen.

⁴Bɔxɔn xuruxurunma waxatin naxan yi, a niimaseene birin yi xuruxurun,

n tan nan a san bundɔxɔn xɔdɔxɔma ayi ken!

Beti xuini te.

⁵N bata a fala wasodene xa,

‘E nama e yete yigbo!’

N bata a fala muxu jaxine xa,

‘E nama e kanba e senben xɔn!

⁶E nama e kanba e senben xɔn

kore xɔnna xili ma!

E nama waso falane ti!”

⁷Amasɔtɔ xun mayengen mi kelima

sogeteden binna xan na

hanma sogegododen binni hanma burunna ra.

⁸Ala nan kitin sama.

A yi nde yalagi, a yi nde yoo sa.

⁹Amasɔtɔ igelengenna suxi Alatala yii,

a rafexi a xɔlɛn na

alo dɔlɔ xɔdɛxena.

A a xelema nen,

muxu jaxine birin yi a min han a jan.

¹⁰Koni n na a fe falama nen betine yi habadan!

N yi tantun betin ba Yaxubaa Ala xa!

¹¹ A muxu jaxine birin fangan kala,
a tinxin muxune xunna keli.

Nɔ tiin nan Ala ra

¹ *Asafi a betina, beti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra. Sigi sarijanxina.*

76 ² Yuda kaane Ala kolon.
A xinla binyaxi Isirayila yi.

³ A konna Salemi taan nin,
a doxi Siyon Geyaan nin.

⁴ A a yaxune xalimakunle yigira menna
nin,

e nun ye masansan wure lefane nun e
silanfanne
nun e yenge so seene birin.

Beti xuini te.

⁵ Ala, i tan nan senben birin kanna ra,
i nɔɔxi dangu habadan geyane ra.

⁶ Sofa wekilexine birin bata bira,
e yii seene yi tongo yengeni.
E fa saya xixɔnla nin.

Na sofa yo mi fa a yiini maxama.

⁷ Yaxubaa Ala, i na falan ti xɔlɔni,
soone nun soo ragine yi bira, e faxa.

⁸ I tan nan magaxu, Ala.

I na xɔlɔ, nde nɔɔe tiye i yeɛ ra.

⁹ I to kitisa xuiin namini keli kore,

yamanan muxune yi gaxu,
e yi e dundu,

¹⁰ i to keli kiti bolondeni
alogo i xa yiigelitɔne rakisi.

Beti xuini te.

¹¹ Hali muxune na xɔlɔ i ma,
na rapanma tantunna nan ma i tan xa.

Naxanye na mini i ya xɔlɔn bun,
ne xaxili sɔɔma nen.

¹² I na i de ti Alatala xa, i ya Ala,
i xa a rakamali.

Yamanan naxanye birin be rabilinni,
ɛ Alatala ki!

A lan birin xa gaxu a yeɛ ra!

¹³ A tan kuntigi wasoxine ragodoma nen,
a yi dunuɓa mangane magaxu.

Madendenna tɔɔ waxatini

¹ *Asafi a betina, beti baane
kuntigin xa, Yedutun xa.*

77 ² N bata n xuini te Ala ma.
N bata n ma mawuga xuini te,
a xa n xuiin name.

³ N yi tɔɔni waxatin naxan yi,
n Marigin maxandi nen.
Kɔɛen birin na, n yi n yiini te Ala ma,
koni n mi madenden.

⁴ Alaa fe to rabira n ma, n kutun.
N to n miri a ma, n xaxinla yi yifu.

Beti xuini te.

⁵ N yi xi n yeɛ ra yi.

N xaminxi, n mi fala tima.

⁶ Nayi, n yi n miri waxati danguxine ma
e nun jɛɛ xunkuyene.

⁷ Betine yi rabira n ma kɔɛen na.

N yi n miri n bɔɔni,
n maxɔdinna ti n xaxinli iki:

⁸ “Marigina a mema nxu ra nen ba,
han habadan?

Nxu mi fa a kenenma ba?

⁹ Marigina hinanna bata jan ba,
han habadan?

A tulisaan bata jan ba,
han habadan?

¹⁰ Ala bata janan hinanna xɔn ma ba?
Ala bata a kininkininna jan a xɔlɔni ba?”

Beti xuini te.

¹¹ N yi a fala, n naxa,

“Naxan n tɔɔma, na ni ito ra:
Kore Xɔnna Ala mi fa a fangan yitama
alo a fɔlɔni.”

¹² Alatala,

n xa i ya kewanle rabira n yete ma.

I ya kabanako fe fonne yi rabira n ma.

¹³ N xa n miri i ya wanle ma.

N yi n xaxili lu i ya wali gbeene xɔn ma.

¹⁴ Ala, i ya kiraan sarijan.

Batu se yo mi gbo alo Ala.

¹⁵ Ala nan i tan na

naxan kabanako wanle kema.

I bata i senben mayita siyane tagi.

¹⁶I bata i ya yamaan xunba i senbeni,
Yaxuba nun Yusufu bɔnsɔnne.
Beti xuini te.
¹⁷Ala, igene to i to,
e yi xuruxurun.
Tilinne yi xuruxurun.
¹⁸Tulen yi godo keli kore.
Galanna yi a xuiin namini kore.
Kuyen yi a jinna masɔxɔn yiren birin yi.
¹⁹I ya kuye sarinna xuiin yi gbo ayi.
I ya kuyena jin masɔxɔnna yi dunupa
birin yiyalan.
Bɔxɔn yi xuruxurun, a yi yimaxa.
²⁰I ya kiraan yi fɔxɔ igeni.
I gidi baa tilinxini, i san fɔxɔne mi toɔ.
²¹I yi Nabi Musa nun Haruna ti i ya ya-
maan yɛɛ ra
alo xuruse rabaan tima yɛxɛɛ kurun yɛɛ
ra kii naxan yi.

Ala nun a yamana fe

¹Asafi a fala naxumena.

78 N ma muxune,
ε ε tuli mati n ma xaranna ra,
ε yi n ma fala xuine rame.
²N sandane nan sama.
N wundo fonne nan yɛbama.
³En bata feen naxanye me,
en yi e to,
en fafane feen naxanye falaxi en xa,
⁴en mi ne luxunɛ en ma diine ma.
En Alatala matɔxɔ feene
nun a senben nun a kabanako feene
falama en mamanden famatɔne xa.
⁵A bata tɔnne so Yaxuba bɔnsɔnna yii.
A mɔn yi sariyan so Isirayila yii.
A en fafane yamari,
a e xa e diine xaran na ma,
⁶alogo muxu famatɔne xa e kolon.
Hali diin naxanye munma bari singen,
ne fan yi a fala e diine xa.
⁷Nayi, e fan e yigi sama Ala fari nen.
E mi fa jinanma a wanle xɔn ma,

e yi a yamarine suxu.
⁸Nayi, e mi luma
alo e benbane yi kii naxan yi nun.
Tengbesedene nun murutɛdene nan yi
ne ra nun
naxanye mako mi yi Alaa fe yi,
e mi yi tɔgndiyaxi Ala ma.
⁹Xanla yi Efirami bɔnsɔnna muxun nax-
anye yii,
ne e gi nen yɛngen lɔxɔni.
¹⁰E Alaa layirin nabepin,
e tondi a sariyan suxe.
¹¹E jinan nen Ala kewanle xɔn,
a kabanako feen naxanye yitaxi e ra.
¹²A kabanako feene liga nen
e benbane yɛɛ xɔri
Misiran yamanani, Soyam yi.
¹³A yi fɔxɔ igeni taxun a tagi
a yi e ragidi.
A yi a liga igene yi mate ayi e bode fari
alo banxi kankena.
¹⁴A ti e yɛɛ ra yanyin na kundani.
A mɔn yi ti e yɛɛ ra kɔɛɛn na tɛɛ degeni.
¹⁵A fanyeni bɔ tonbonni,
a yi tigin namini, e yi e min.
¹⁶A yi xuden namini gemene yi,
igen yi godo alo baana.
¹⁷Koni e lu yulubin lige a ra,
e murutɛ Kore Xɔnna Ala ma tonbonni.
¹⁸E yi a nata, a e xa Ala bunba,
e yi e waxɔn donseen maxɔdin Ala ra.
¹⁹E yi Ala mafala, e naxa,
“Ala nɔɛ donseen namine tonbonni ito yi
ba?
²⁰A to gemen bɔ,
igen nan mini ayi yati,
koni a nɔɛ burun nun suben soɛ a mux-
une yii ba?”
²¹Na ma, Alatala e xuiin mexina, a fitina.
A yi xɔlɔ Isirayila ma,
tɛɛn yi mini Yaxuba bɔnsɔnna xili ma.†
²²Amasɔtɔ e mi yi laxi Ala ra,
e mi yi e yigi saxi a marakisini.
²³Koni a yi kuyen yamari,

†78:21 Na feen sɛbexi Yatene 11.1 kui.

a koren dæene xa rabi,
²⁴ a yi Manna donseen nagodo e ma,
 a ariyanna donseen so e yii.[‡]
²⁵ Adamadiine yi malekane burun don.
 Ala yi donseen nasiga e ma han e lugo.
²⁶ Ala yi foyen nafa keli sogetede binna
 ra.
 A mɔn yi foyen namini yiifanna ma a sen-
 ben na.
²⁷ A yi xɔline ragodo e ma
 naxanye yi wuya alo baan meɲensinna.
²⁸ E yi yolon e daaxaden tagi e bubune
 rabilinni.
²⁹ Yamaan yi e dɛge han e lugo.
 E yi waxi naxan xɔn ma Ala na so nen e
 yii.
³⁰ Koni benun e xa wasa, donseen mɔn yi
 e dɛ,
³¹ Ala yi xɔɔ e ma, a yi e senbeman
 faxa,
 Isirayila banxulanne.
³² Hali na birin to liga,
 e mɔn lu nen yulubin lige!
 Hali a to kabanako feene liga e mi
 denkeleya.
³³ Nayi, a yi e dunuɲa yi gidin lu fuuni,
 han e yi faxa kuisanni.
³⁴ A to ndee faxa,
 a dɔnxene yi tubi,
 e yi Ala fen sɔbeɛn na.
³⁵ A yi rabira e ma
 fa fala Ala nan e kantan fanyen na,
 a Kore Xɔnna Ala nan yi e xunba muxun
 na.
³⁶ Koni e falane mi yi fixaxi,
 e yi wulen nan falama a xa.
³⁷ E mako mi yi Alaa fe yi,
 e mi yi tinxixi Ala layirini.
³⁸ Koni bayo a kininkinin,
 a yi e hakene mafelu.
 A mi e halagi.
 A xɔɔn lu dɔxɔɲa ma wuyaxi,
 a mi fitina e xili ma.
³⁹ A a kolon fa fala dɔɲɔxɔn nan tun e ra,

e siimayaan luxi nen alo foyedina
 naxan danguma a mi xetɛ.
⁴⁰ E murutɛ Ala ma nen tonbonni sanɲa
 ma wuyaxi.
 A yi sunu e fe ra burunna ra sanɲa ma
 wuyaxi!
⁴¹ E yi Ala bunbama ye yo ye.
 E yi a liga Isirayilaa Ala Sariɲanxin yi
 xɔɔ.
⁴² E ɲinan nen a senbe gbeen xɔn,
 e nun a e xunba e yaxune yii lɔxɔn naxan
 yi.
⁴³ E ɲinan nen a taxamasenne xɔn
 Misiran yi,
 e nun a kabanako feen naxanye liga
 Soyana yi.
⁴⁴ A yi e baane findi wunla ra.
 Ige yo mi yi na nun
 Misiran kaane yi naxan miɲɲɛ.
⁴⁵ A tugetuge xɔlene rasiga e ma
 naxanye e don.
 Xunɲene fan yi e bɔxɔn kala.
⁴⁶ A e siseene so suɲene yii.
 A bogiseen birin so tuguminne yii.
⁴⁷ A yi e wudi binle kala balabalan
 kesene ra.
 A yi e xɔdɛ binle kala xunbenla ra.
⁴⁸ A yi e ɲingene faxa balabalan kesene
 ra.
 Galanna yi e xuruseene faxa.
⁴⁹ A fitinaxin yi a xɔɔ ɲaxin
 nun a bɔɲɛ teen nun a maraɲaxun
 nagodo e ma.
 Halagi ti ganla nan yi ne ra.
⁵⁰ A mi xetɛ a xɔɔn fɔxɔ ra,
 a mi tin e niine yi rakisi,
 a yi e faxa fitina furene ra.
⁵¹ A yi dii sarane faxa Misiran denbayaan
 birin yi.
 Xami a denbayane dii singene birin
 naxanye singe e fangan mayita.
⁵² A yi fa a yamaan na
 keli Misiran yi alo xuruse kuruna.
 A yi e kantan burunna ra.

[‡]78:24 *Manna donsena* a fe mato Xɔɔɲayaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

53 A yi ti e yee ra, sese mi e soto,
 nanara e mi gaxu.
 Koni foxo igen yi a ragali e yaxune ma.
 54 A yi fa e ra a boxo sarijanxini
 na geyaan ma a naxan soto a senben xon.
 55 A siya gbetene kedi nen a yamaan yee
 ra,
 a yi e boxone yitaxun e ra.
 A yi Isirayila bomsenne rasabati e konne
 yi.
 56 Koni e yi murute Kore Xonna Ala ma,
 e yi a bunba.
 E mi e xaxili lu a maxadi xuine xon,
 57 e yi e masiga a ra,
 e yanfan ti alo e benbane.
 E mi fa tinxinxi
 alo xalimakuli yidoxina.
 58 E Ala raxolo nen e suxure batudene ra.
 E yi Ala raxoxolon e ala sawurane xon.
 59 Ala to na me, a yi xolo han!
 Nanara, a yi a me Isirayila ra feu!
 60 A yi a banxin nabepin naxan Silo yi,
 a yi doxi adamadiine tagi denaxan yi
 nun.
 61 A yi tin a senbe kankiraan yi suxu.
 A naron misaala yi so yaxune yii.
 62 A yi tin a muxune yi faxa silanfanna
 ra,
 a yi a xolo gbeen nagodo a muxune ma.
 63 Teen yi e banxulanne gan,
 han naxalan dii ti sigine yi dan na fe ra.
 64 Saraxaraline yi faxa silanfanna ra.
 Koni yengen mi tin kaja gilene yi e
 wuga.
 65 Dnxen na, Marigin yi keli
 alo a yi xiin nen.
 A yengen so
 alo sofa senbemaan na manpaan min.
 66 A mon yi a yaxune kedi.
 A yi e rayarabi habadan!
 67 A yi a me Yusufu bomsonna ra.
 A mi Efirami bomsonna sugandi.
 68 A Yuda bomsonna nan sugandi
 e nun a Siyon Geyaan naxan xanuxi.
 69 A yi a Yire Sarijanxin ti menni
 alo kore xonna nun boxo xonna

naxanye na habadan!

70 A yi a walikéen Dawuda sugandi.

A yi a ba yexee kulan dexon.

71 A yi a tongo xuruse kantandeni,
 a yi a findi a yamaan kantanmaan na,

Yaxuba bomsonna,
 a gbee muxune Isirayila.

72 Dawuda yi a boxo lu e xon ma jenige
 fapini.

A ti e yee ra ki faji.

Ala maxandina Yerusalen taan xunba feen na

¹ *Asafi a betina.*

79 Ala, siya gbetene bata i ya boxon
 yenge,
 e so.

E bata i Batu Banxi Sarijanxin
 naharamu.

E bata Yerusalen findi taa xonna ra.

2 E bata i ya walikene binbine so xoline
 yii
 e yi e don.

I ya muxu tsgondiyaxine binbine bata lu
 burunna subene bun.

3 E bata e wunla ramini Yerusalen birin
 yi
 alo igen boxonma.

Muxu yo mi luxi
 naxan faxa muxune maluxunpe.

4 Nxu rabilinna siyane fala paxin tima
 nxu ma,
 e nxu makonbi, e nxu magele.

5 Alatala, i luma xoloxi nxu ma nen
 han waxatin mundun?

I ya xolon luma nen alo teena
 han waxatin mundun yi?

6 I ya xolon nagodo siyane ma
 naxanye mi i batuma,
 e nun yamanan naxanye mi i xinla
 binyama.

7 Amasoto e bata Yaxuba bomsonna no,
 e a boxon kala.

8 I nama nxu toto nxu benbane hakene fe
 ra.

I ya kininkininna xa nxu ralan iki sa!

Amasotɔ nxu makona a ma han!

⁹Ala, nxu rakisi muxuna,

nxu mali i xinla binya feen na!

Nxu xunba,

i yi nxu mafelu nxu yulubine ra

i xinla a fe ra.

¹⁰Nanfera siyane maxodinna tima,

e naxa, “E Ala minen?”

A yita siyane ra nxu yee xɔri

a i ya walikene faxa feen ɔxɔma nen.

¹¹I tuli mati suxu muxune kutun xuiin na.

Naxanye yalagin bun,

ne ratanga i senbe gbeen na.

¹²Na siyane konbin naxanye ti i ma Marigina,

ne saranna fi na ra dɔxɔ solofere.

¹³Nanara, nxu tan i ya yamana,

i naxan kantanma

alo i ya xuruse kuruna,

nxu i tantunɲe na yi habadan,

nxu i matɔxɔ waxati famatɔne birin yi.

Ala xa en ma yamanan natanga

¹Asafi a betina beti baane kuntigin xa, sereyana, a xa ba alo betin naxan xili: “Fuge Faɲine.”

80 ²Isirayila kantan muxuna, i tuli mati nxu ra.

I tan naxan tixi Yusufu bɔnsɔnna yee ra

alo xuruse kuruna,

i tan naxan dɔxi maleka gubugubu kanne tagi,

i yete makenen nɔrɔni.

³I senben yita

Efirami nun Bunyamin nun Manase bɔnsɔnne ra.

Keli, i fa nxu rakisi!

⁴Ala, i mɔn xa nxu senbe so,

i nɔrɔn nagodo nxu ma,

alogo nxu xa kisi.

⁵Alatala, Ala Senben Birin Kanna,

i luma xɔlɔxi i ya yamaan ma

han waxatin mundun

i tondi a maxandin yabe?

⁶I bata e balon findi sɔxɔlen na,

i yi e igelengenne rafe yeeɲen na.

⁷I bata nxɔ bɔxɔn findi yenge so xunna ra

nxu rabilinna siyane xa.

Nxu yaxune nxu magelema.

⁸Ala Senben Birin Kanna,

i mɔn xa nxu senbe so,

i nɔrɔn nagodo nxu ma,

alogo nxu xa kisi!

⁹I fa nen wudi binla ra

sa keli Misiran yamanani.

I siyaan bonne kedi,

i yi na wudi binla si e bɔxɔni.

¹⁰I yi yirena nde yitɔn a rasoliden na.

A salenne yi godo pon!

A yi yamanan nafe.

¹¹A nininna yi so geyane xun na.

A yiine yi so suman wudi gbeene xun na.

¹²A yiine yi sigama han fɔxɔ igen xun ma,

e mɔn yi sigaxi han baan xun ma.

¹³Nanfera i a langan kalaxi?

I tin dangu muxune birin yi a bogine muɲa?

¹⁴Segune yi keli fɔtɔnni, e a kala,

burunna subene yi a don.

¹⁵Senben Birin Kanna Ala, i mɔn xa fa.

I yee ragodo nxu ma keli ariyanna yi,

i yi nxu mato.

I ya yamaan nakisi

naxan findixi na wudi binla ra!

¹⁶I tan yeteen naxan sixi,

i xa na ratanga!

A luxi nen

alo i tan yeteen diin naxan nagboxi.

¹⁷E bata a sege, e a gan,

i ya yamaan kalama i ya xɔlɔn bun ma.

¹⁸I yengi lu mangan xɔn ma

i tan yeteen naxan dɔxi,

i tan yeteen diin naxan nagboxi.

¹⁹Nxu mi fa nxu xun xanbi soma i yi sɔnɔn.

Nxu rakisi nanara nxu i tantunɲe.

²⁰Alatala, Ala Senben Birin Kanna,

i mɔn xa nxu senbe so,
i nɔɔn nagodo nxu ma,
alogo nxu xa kisi!

Ala nan en malima

¹ *Asafi gbeena, beti baane kuntigin xa. A xa ba Gati kaane kondenna ra.*

81 ² Sɔnxɔ sewani en ma Ala xa,
en senbena.

Ɛ xuini te Yaxubaa Ala xa!

³ Ɛ beti baan fɔɔ,

Ɛ tanbanne maxa,

e nun bɔɔnna nun kondenna.

⁴ Kike nenen na te,

e nun kiken na kɔɔ,

Ɛ xɔtaan fe en ma sali lɔxɔne yi.

⁵ Sariyan nan ito ra Isirayila xa.

Yaxubaa Alaa yamarin nan ito ra.

⁶ A a so Yusufu a denbayaan yii nen

a Misiran yamanan yenge waxatin naxan
yi.

En yi xuina nde me

en mi yi naxan kolon,

⁷ A naxa, “N bata goronne ba Ɛ xun ma.

Ɛ bata goron binyen dɔɔ.

⁸ Ɛ yi tɔɔni waxatin naxan yi,

Ɛ yi n xili n yi Ɛ xunba.

N yi Ɛ yabi foye gbeeni.

N yi Ɛ kɛnaa fefefese Meriba igene yi.”

Beti xuini te.

⁹ “N ma yamana,

Ɛ Ɛ tuli mati n ma maxadi xuine ra.

Isirayila, xa Ɛ yi n xuiin name nun!

¹⁰ Ɛ nama Ala gbete batu!

Ɛ nama Ɛ xinbi sin ala gbete yo xa!

¹¹ Alatala nan n tan na,

Ɛ Ala naxan faxi Ɛ ra

sa keli Misiran yamanani.

Ɛ Ɛ deene yibi, n xa Ɛ ralugo.

¹² Koni n ma yamaan mi e tuli matixi n
na.

Isirayila mi tin n na.

¹³ Nayi, n yi e lu e tengbesenyani,

e yi bira e waxɔn feene fɔɔ ra.

¹⁴ Xa n ma yamaan yi n xuiin name nun,
xa Isirayila yi bire n ma kirane fɔɔ ra
nun,

¹⁵ n yi e yaxune yarabima nen nun
mafuren!

N yi e yengefane halagima nen.

¹⁶ Naxanye Alatala rapaxuxi

ne gaxuxine yi e felenma nen a bun ma.

E tɔɔn mi yi janma habadan!

¹⁷ N yi Ɛ baloma nen malo fajin nun ku-
min na.”

Ala nan mangan na

¹ *Asafi a betina.*

82 Ala dɔxi a manga gbɛdeni,
a tan nan kitin sama senbemane
tagi.

A yi a fala, a naxa,

² “Ɛ luma kitin se tinxintareyani

han waxatin mundun,

Ɛ yi lu muxu jaxine rafise bonne xa?

Beti xuini te.

³ Ɛ xa senbetarene nun kiridine xun
mayenge kitin sa,

Ɛ yi tinxin yiigelitɔne nun muxu jax-
ankataxine xa.

⁴ Ɛ xa senbetarene nun tɔɔ muxune
ratanga,

Ɛ e xunba muxu jaxine yii.”

⁵ “Ɛ mi fe kolon,

Ɛ xaxili mi na,

Ɛ sigan tima dimin nin,

bɔɔn bunne birin xuruxurunma.

⁶ N bata yi a fala, n naxa,

‘Alane nan Ɛ tan na.

Kore Xɔnna Alaa diine nan Ɛ birin na.’

⁷ Koni Ɛ faxama nen

alo adamadiin bonne,

Ɛ bira alo kuntigin bonne.”

⁸ Ala, keli, i fa dunuɔa makiti,

bayo i tan nan gbee siyane birin na.

**Isirayilaa Ala maxandina e
yaxune to yi e tərōma**

¹ *Sigi sarīnanxina. Asafi a betina.*

83 ² Ala, i nama i dundu.
Ala, falan ti, i nama i raxara!
³ A mato, i yaxune bata keli.
Naxanye i rapaxuxi, ne bata murute.
⁴ E feene yitōnma wundoni i ya yamaan
xili ma.
I naxanye ratangaxi,
e sama e bode fari ne xili ma.
⁵ E naxa, “En sa e raxori,
alogo Isirayila xinla xa tunun dunuḡa
yi.”
⁶ E bata lan a ma,
e xa e malan i xili ma,
⁷ Edōn kaane nun Sumayila bōnsōnna
muxune
nun Moyaba kaane nun Hagari kaane
⁸ nun Gebala kaane nun Amonine nun
Amalēkine
nun Filisitine e nun Tire kaane.
⁹ Asiriya yamanan fan bata sa e fari,
alogo e xa Loti bōnsōnna muxune mali.
Beti xuini te.
¹⁰ A liga e ra
alo i a liga Midiyan kaane ra kii naxan
yi,
alo i a liga Sisera nun Yabin na Kison
xudeni
kii naxan yi.
¹¹ E faxa nen En-Dōri yi,
e yi kun bōxōn fari.
¹² A liga e kuntigine ra
alo i Orebi nun Sebi liga kii naxan yi.
E mangane birin xa lu
alo Sebaxa nun Salamuna,
¹³ naxanye yi a falama, e naxa,
“Nxu xa Alaa bōxōne tongo nxu gbeen
na.”
¹⁴ Ala, e liga
alo wuluwunla na sexē xarene tongo,
alo foyen na se dagin xali,
¹⁵ alo tēen fōtōnna ganma kii naxan yi,

alo tēen tema geyane ma kii naxan yi.

¹⁶ E kedi i ya tule gbeen na.

E magaxu i ya foye gbeen na.

¹⁷ Alatala, e rayagi,

han e yi i xinla fen.

¹⁸ E xa lu yagin nun kuisanni habadan.

E xa yigiteḡe, e raxōri.

¹⁹ E xa a kolon

fa fala i tan Alatala,

i tan keden peen nan Kore Xōnna Ala ra,
naxan mangayaan ligama dunuḡa birin
xun na.

Ala Batu Banxini siga betina

¹ *Koraa diine tantun betina,
beti baane kuntigin xa. A xa
ba Gati kaane kondenna ra.*

84 ² Alatala Senben Birin Kanna,
i luden nayabu n yi han!

³ Alatalaa banxin xōnla n na han!

N bōḡnen nun n fati benden sewa betin
bama

Habadan Ala xinla nan ma fe ra.

⁴ Hali tuntunne bata e tēene sa i ya
banxini,

debelenne fan bata na findi e konna ra,
alogo e diine xa maso i ya saraxa ganden
na

Alatala Senben Birin Kanna,

n ma mangan nun n ma Ala.

⁵ Sewan na kanne xa

naxanye luma i ya banxini!

E i matōxōma nen waxatin birin!

Beti xuini te.

⁶ Sewan na kanne xa

naxanye senben kelima i tan yi,

naxanye xun tixi Ala Batu Banxin na.

⁷ E nema danguma Baka lanbanni,

menna yi lu e xa alo tigi yirene.

Tule singen na fa, darane yi fe.

⁸ E senben yi siga fari se,

han e yi ti Ala yetagi Siyon yi.

⁹ Alatala, Ala Senben Birin Kanna,

n ma maxandi xuiin name.

Yaxubaa Ala, i tuli mati n na.

Beti xuini te.

¹⁰Ala, nxɔ mangan mato,
nxu ye masansan wure lefana.

I ya muxu sugandixin nasuxu!

¹¹Soge kedenna i Batu Banxini,
na dangu xii wuli keden na yire gbete yi.
A fisa n xa lu tixi i ya banxin so deen na
gbansan

benun n xa sabati muxu paxine konne yi.

¹²Marigina Alatala luxi nen en xa
alo en ma sogen nun en ye masansan
wure lefana.

Alatala nan hinanna nun binyen fima en
ma.

Naxanye sigati kii kamalixi,
a herin fima nen ne ma.

¹³Alatala Senben Birin Kanna,
sewan na kanne xa
naxanye e yigin sama i tan yi.

Ala xa bɔɓɛ xunbenla fi en ma

¹Koraa diine tantun betina,
beti baane kuntigin xa.

85 ²Alatala, i bata yi hinan i ya ya-
manan na.

I bata yi Yaxuba bɔnsɔnna senbe so.

³I bata yi i ya muxune hakene mafelu,
i yi e yulubine xafari.

Beti xuini te.

⁴I bata yi i ya xɔlɔn jan,
i yi xete i ya xɔlɔ gbeen fɔxɔ ra.

⁵Ala, nxu rakisi muxuna,
i mɔn xa nxu senbe so.

I nama fa lu xɔle nxu ma.

⁶I luma xɔlɔxi nxu ma nen ba
han habadan?

I ya xɔlɔn luma nen

han mayixete nun mayixete?

⁷I mi fa nxu rakisima ba,
alogo i ya yamaan mɔn xa sɛwa i ya fe
ra?

⁸Alatala, hinan nxu ra,
i yi nxu rakisi.

⁹N waxi n tuli mati feni Ala ra, Alatala.

A bɔɓɛ xunbenla nan ma fe falama a ya-
maan xa,

a muxu tɔgɔndiyaxine,

xa e mi fa xete e xaxilitareyaan ma sɔnɔn.

¹⁰A fama a yeeragaxu muxune rakisideni
iki sa!

A binyen yi lu en ma yamanani.

¹¹Hinanna nun lannayana e bode xɔn
ma.

Tinxinyaan nun bɔɓɛ xunbenla yi rakafu.

¹²Lannayaan sabatima nen bɔxɔni,
tinxinna yi godo keli kore.

¹³Alatala herin fima nen en ma yati,
en ma bɔxɔn sansine yi sabati.

¹⁴Tinxinyaan tima nen Marigin yɛɛ ra,
a kirani tɔn a xa.

Ala maxandina malina fe ra

¹Dawudaa Ala maxandina.

86 Alatala, i tuli mati n na,
i yi n yabi.

Amasɔtɔ yigelitɔɔn nun tɔɔ muxun nan
n na.

²N niin natanga,
amasɔtɔ n tɔgɔndiyaxi i ma.

I tan n ma Ala, i ya walikeen nakisi,
naxan a yigi saxi i tan yi.

³N Marigina, kininkinin n ma!

N ferijenma i tan nan maxande.

⁴Marigina, i ya walikeen nasewa,
amasɔtɔ n na n niin taxuxi i tan nan na.

⁵Marigina, i tan fan! I dija!

Naxan na i maxandi,

i hinanma nen na ra han!

⁶Alatala, i tuli mati n ma maxandi xuiin
na,

n ma mawuga xuiin name.

⁷N nema tɔrɔni,

n yi i maxandi,

amasɔtɔ i yabin tima.

⁸Marigina, ala yo mi luxi alo i tan.

I ya wanle jɔxɔn mi na.

⁹Marigina, i siyaan naxanye birin daxi,
ne fama nen,

e yi e xinbi sin i yetagi,

e yi i xinla binya.

¹⁰ Amasɔɔ i tan gbo,
i kabanako feene rabama.

I tan keden peen nan Ala ra.

¹¹ Alatala, i ya kiraan yita n na
alogo n xa sigan ti i ya jɔndini.
Na fe keden peen sa n bɔɓeni,
alogo n xa i xinla binya.

¹² Marigina, n ma Ala,
n ni i tantunma nen n bɔɓen ma feu!
N yi i xinla binya habadan!

¹³ I bata hinan n na han!

I yi n niin natanga sayaan ma.

¹⁴ Ala, wasodene bata keli n xili ma,
gbalɔɔ ganla waxi n faxa feni,
e miriya yo mi sigama i tan ma.

¹⁵ Koni Marigina, i tan nan Ala ra
naxan kininkinin,
i dija, i mi xɔɔn xulen,
i ya hinanna nun i ya lannayaan gbo.

¹⁶ I yee rafindi n ma,
i yi hinan n na.

Senben fi n ma, n tan i ya walikena.
N nakisi, n tan i ya walike jaxanla diina.

¹⁷ A yita n na, a i fan,
alogo naxanye n najaxuxi,
ne xa a to, e yagi.
Amasɔɔ i tan Alatala bata n mali,
i yi n madenden.

Siyane birin yigin Yerusalen nin

¹ Koraa diine tantun
betina. Sigi sarijanxina.

87 Ala bata a taan ti Geya Sar-
ijanxin fari.

² Siyon taan nafan Alatala ma
Yaxuba bɔnsɔɔna taane birin xa.

³ Muxune Alaa taan matɔɔma han!
Beti xuini te.

⁴ Ala naxa,
“N Misiran kaane nun Babilɔn kaane
sama nen

n kolon muxune fari e nun Filisiti kaane
nun Tire kaane nun Kusi kaane.”

N yi a fala, n naxa,

“Itoe fan barixi Siyon taan nin.”

⁵ E a falama nen Siyon taan ma
fa fala siyani itoe fan barixi menna nin,
Kore Xɔɔna Ala yeteen yi a rasabati.

⁶ Alatala na siyane xinle sebe,
a a falama nen ndee ma, a naxa,
“Itoe fan barixi Siyon taan nin.”

Beti xuini te.

⁷ E bodonma nen, e betin ba.

E naxa, “Nxu yigin birin i tan nin.”

Mawugana malina fe ra

¹ Sigi sarijanxina. Koraa diine tantun
betina, beti baane kuntigin xa. A xa
ba xulenna ra. Esira yixetena
nde Heman ma fala jaxumena.

88 ² Alatala, Ala naxan n nakisima,
n kɔeen nun yanyin na,
n gbelegbelema i tan nan na.

³ N ma maxandi xuiin xa i li.

I tuli mati n ma mawuga xuiin na!

⁴ Tɔɔɔ wuyaxi bata n niini li,
sayaan bata maso n na.

⁵ E n yatema

alo naxanye sigama gaburun na.
N fangan birin bata jan.

⁶ E bata n nabɔɓin faxa muxune ye,
alo muxu faxaxine gaburun na,
alo i bata jinan naxanye xɔɔn,
i mi fa sese ligama naxanye xa.

⁷ I bata n woli ayi bilingan tilinxin na
dimi gbeeni.

⁸ I ya xɔɔn bata gbo ayi n ma,
i n yigbetenma i senben na.

Beti xuini te.

⁹ I bata n xɔyine makuya n na,
i bata n findi se jaxin na e yee ra yi.
N balanxi, n mi nɔe mine.

¹⁰ N yeeene bata wasa tɔɔɔn na,
n ni i xilima lɔɔɔ yo lɔɔɔ,
Alatala, n na n yiine yibandunma i tan
nan ma.

¹¹ I kabanako feen lige faxa muxune xa
ba?

Faxa muxune kele ba,

e yi i tantun?

Beti xuini te.

¹²Muxuna i ya hinanna fe fale gaburun
kui ba?

I ya lannayana fe fale halagi yireni ba?

¹³I ya kabanako feene toɛ dimini ba?

Ninan tima binbine xɔn denaxan yi,
i ya tinxinyaan kolonɲe menni ba?

¹⁴Alatala, n bata i xili, n mali.

N ni i maxandima xɔtɔn yo xɔtɔn.

¹⁵Alatala, nanfera i i mexi n na?

Nanfera i i yetagi luxunxi n ma?

¹⁶Xabu n dii ɲɔrɛna,

n yi tɔrɔni.

N yi masoxi sayaan na.

Gaxun bata n yili,

n yigitege.

¹⁷I ya xɔɔ gbeen bata godo n ma.

I n kuisan gbeen naxan ti,

na bata n halagi.

¹⁸Kuisanne n nabilinxi waxatin birin
alo fufana, e bata n nabilin yiren birin
yi.

¹⁹I bata n lanfane nun n xɔyine makuya
n na.

N fa dimin nan tun kolon.

Ala nun Dawudaa layirina

¹*Esira yixetena nde Etani
a fala ɲaxumena.*

89 ²N betin bama nen waxatin birin
Alatala hinanna fe ra,

n yi i ya tinxinna fe fala
mayixetene nun mayixetene xa.

³N yi a fala

a i ya hinanna luma nen habadan,

a i ya tinxinyaan buma nen

alo kore xɔnna.

⁴I naxa, “N bata layirin xidi

n ma muxu sugandixin xa,

n bata n kɔɔ n ma walikeen Dawuda xa,

⁵n naxa, ‘N ni i yixetene findima nen

mangane ra waxatin birin,

n yi e mangayaan lu han habadan.”

Beti xuini te.

⁶Alatala, malekan naxanye ariyanna yi
ne tantun betin bama i ya kabanakone fe
ra,

e nun i ya tinxinyana fe ra.

⁷Alatala, i tan ɲɔxɔn mi na kore xɔnna
ma.

Nde luxi alo Alatala, alane ye?

⁸Ala magaxu maleka sarɲanxine
malanni,

naxanye a rabilinxi,

a makabe ne birin yeɛ ra yi.

⁹Alatala, Ala Senben Birin Kanna,

nde luxi alo i tan?

I senben nun i ya tinxinyana i rabilinxi.

¹⁰I tan nan fɔxɔ igen senben natima,

a walanne na te, i tan nan e ragodoma.

¹¹I tan nan Misiran halagixi,

i tan nan i yaxune raxuya ayi i senben
na.

¹²I tan nan gbee kore xɔnna nun bɔxɔ
xɔnna ra.

I tan nan dunuɲa daxi

e nun a yi seene birin.

¹³I tan nan kɔmen fɔxɔ nun yiifari fɔxɔn
daxi.

Taboro nun Xerimon geyane sɔnxɔma
sewani

i ya fe ra.

¹⁴I senben gbo!

I fangan magaxu han!

¹⁵I ya mangayaan senbe soxi

tinxinyaan nun sariya kenden nan na.

Hinanna nun ɲɔndina i kewanle birin yi.

¹⁶Sewan na kanne xa

naxanye i batuma betini,

e sigan ti kenenni i yetagi, Alatala.

¹⁷E ɲaxanma nen i xinli waxatin birin,

e i ya tinxinyaan binya.

¹⁸I tan nan findixi e binyen nun e senben
na,

i yi nxu xunna keli i ya fanni.

¹⁹Amasɔtɔ Alatala nan nxu xun
mayengen na,

nxɔ mangan nan Isirayilaa Ala Sar-
ɲanxin na.

²⁰Lɔxɔna nde,

i ya tɔgɔndiya muxune fe toon ti nen
alo xiye,
i yi a fala e xa, i naxa,
“N bata senben fi sofana nde ma,
n bata banxulanna nde sugandi yamaan
ye.

21 N bata Dawuda to, n ma walikena.
N yi n ma ture sarijanxin susan a ma.

22 N ma fangan luma a yi nen,
n yi a senbe so.

23 A yaxune mi a nɔɛ mume,
tinxintaren mi a rayarabe mume.

24 N na a yengefane halagima nen a yee
xɔri,

naxanye a rapaxuma,
n yi ne yenge.

25 N ma tinxinna nun n ma hinanna luma
nen a xɔn,
a senben sɔɔ n xinli.

26 N na a mangayaan nasigama nen
han fɔxɔ igena,
a yi nɔɔn ti baane xun na.”

27 “A n xilima nen, a naxa,
‘I tan nan n Fafe ra, n ma Ala,
n kantan fanyen naxan n nakisima.’

28 N na a findima nen n ma dii singen na,
naxan gbo mangane birin xa bɔxɔ xɔnna
fari.

29 N hinan a ra habadan!

N layirin naxan xidi nxu tagi,
na mi kale mume!

30 N na a yixetena nde luma nen man-
gayani habadan!

Fanni kuyen daxi,
a mangayaan daxi.”

31 “Xa a yixetene mi tin n ma sariyan
suxe,

xa e mi bira n ma sariyane fɔxɔ ra,

32 e yi n ma tɔnne kala,

e tondi n ma yamarine suxe,

33 nayi, n na e murute feene saranma e
ra nen dunganna ra,

n yi e ɲaxankata e hakene fe ra.

34 Koni n ma hinanna luma nen Dawuda
xɔn,

n mi n ma tinxinyaan kalama.

35 N mi n ma layirin kale.

N na a tuli saxi naxan na,
n mi na maxete.

36 N bata n kɔlɔ n ma sarijanni
n mi wulen falama Dawuda xa,

37 a yixetene luma nen habadan,
a mangayaan buma nen n yetagi
alo sogena.

38 A buma nen mangayani habadan
alo kikena,
naxan kore xɔnna ma taxamasenna ra
waxatin birin.”

Beti xuini te.

39 Koni i bata i mɛ a ra,
i yi a masiga i ra!

I bata xɔlɔ i ya manga sugandixin ma
han!

40 I bata i ya layirin kala i naxan xidi
ɛ nun i ya walikeen tagi.

I bata a mangaya taxamasenna rabira
bɔxɔni.

41 I bata a taan yinne birin nabira.

I yi a yire makantanxine findi taa xɔnne
ra.

42 Dangu muxune birin a muɲama,
a dɔxɔ bodene bata a rapaxu.

43 I bata a yengefane senben gbo ayi.
I yi a yaxune birin nasewa.

44 I bata a yenge so seene senben ɲan.
I tondi a maliye yengeni.

45 I bata a nɔɔn ba a yii,

i yi a mangaya gbeden nabira bɔxɔni.

46 I bata a banxulanyaan waxatini kala a
ma,

i yi a rayagi han!

Beti xuini te.

47 Alatala, i mɔn i luxunma nen nxu ma
han waxatin mundun?

I ya xɔlɔn luma gbo ayi
alo tɛena han waxatin mundun?

48 A xa rabira i ma

a n ma siimayaan mi fa xunkuya.

I adamadiine birin daxi nen tun ba?

49 Nde luma a faxataren na,

a yi a yete ratanga sayaan ma?

Beti xuini te.

⁵⁰ Marigina, i ya hinanna minen,
naxan yi na nun,
i i kɔɔ naxan na Dawuda xa i ya
tinxinni?

⁵¹ Marigina,
i miri i ya walikene yagin ma,
e nun yamaan naxanye birin goron n xun
ma.

⁵² Alatala, i yaxune bata nxu rayagi,
e biraxi i ya muxu sugandixin fɔɔ ra
yiren birin.

⁵³ Barikan xa bira Alatala xa habadan!
Amina! Amina!

Yaburin Yire Naanindena: Keli Sora 90 ma han 106

Nabi Musaa betina

¹ *Nabi Musa, Alaa xerana maxandina.*

90 Marigina, i tan nan findixi nxu
yigiyaden na,
keli waxati danguxine ma han habadan.

² Benun geyane xa da,
benun bɔɔɔ xɔɔna nun dunuɔa yeteen xa
da,

xabu a fɔɔni, han to,
han habadan i tan nan Ala ra.

³ I tan nan muxune raxetema bendeni,
i yi a fala, i naxa,
“Adamadiine, ε xete ε kelideni.”

⁴ Bayo jɛɛ wuli kedenna luxi nen i yɛɛ ra
yi

alo xii keden danguxina,
alo kɛɛ kedenna.

⁵ I tan nan muxun niin bama,
a dangu alo xɔɔɔn ma xixɔɔna,
alo sexen naxan solima.

⁶ Xɔɔɔnni, a pingi, a sabati,
jinbanna na maso,
a lisi a ra, a xara.

⁷ I ya xɔɔɔna nxu yigitegema nen,
a yi nxu jan.

⁸ I bata nxu hakene sa i yetagi.
I bata nxɔ wundo yulubine birin sa
kenenni.

⁹ Nxu siin janma nen i ya xɔɔɔn bun ma.
Nxu nxɔ siimayaan toon janje
alo kutunna.

¹⁰ Yanyina nde nxɔ siimayana,
jɛɛ tonge solofere nan tun a ra.

Xa a xunkuya ayi,
jɛɛ tonge solomasexe.

Koni lanbaranna nun tɔɔɔn nan ne birin
na.

A janma nen xulen, nxu faxa.

¹¹ Nde nɛɛ i ya xɔɔɔn senben kolonje,
a yi i binya

lan i ya xɔɔɔn yaten ma?

¹² Nxu xaran nxɔ siimayaan tenge,
alogo nxu xa sigan ti fe kolonni.

¹³ Alatala, i ya xɔɔɔn janma waxatin
mundun yi?

Kininkinin nxu tan i ya konyine ma.

¹⁴ Nxu ralugo i ya hinanni xɔɔɔn yo
xɔɔɔn.

Nanara, nxu betin be,
nxu sewa nxu siin birin yi.

¹⁵ Nxu bata lu yagini waxati xunkuye.
Awa, iki sewa jɛɛene fi nxu ma
nxu naxan xasabi ligaxi tɔɔɔni.

¹⁶ Nxu tan i ya konyine xa i ya wali
gbeene to.

Nxɔ diine xa i ya binye magaxuxin to.

¹⁷ Marigina nxɔ Ala,
i ya fanna xa lu nxu xɔɔn.

Nxɔ wanle rasɔɔɔya nxu xa,
yandi nxɔ wanle rasɔɔɔya nxu xa.

Ala nan en yigiya kenden na

91 Naxan na yigiya Kore Xɔɔna Ala
ma,

na bata lu Ala Senbe Kanna makantanna
bun.

² N na a falama Alatala xa nen, n naxa,
“N yigiyaden nun n kantani yinna nan i
tan na.

N ma Ala nan i tan na
n yigin saxi naxan yi.”

³ A i ratangama nen luti ratixine birin
ma,
e nun faxa furene.

⁴ A i ratangama nen,
 i yi i luxun a yi,
 alo tɔxɛ ngana a gabutene soma
 a diine xun na kii naxan yi.
 A lannayaan yi findi i yɛ masansan wure
 lefaan na.
⁵ I mi gaxun kɔɛɛn gbalon yɛɛ ra,
 hanma xalimakunla
 naxanye wolima yanyin na.
⁶ I mi gaxuɛ fitina furene yɛɛ ra
 naxanye i lima dimini,
 hanma fure ɲaxin naxanye faxan tima
 yanyin na.
⁷ Muxu wuli kedenna faxama nen i dexɔn
 ma,
 muxu wuli fu yi bira i rabilinni,
 koni fefe mi lige i tan na.
⁸ I i yɛɛn tima nen tun,
 i yi muxu ɲaxine saranna to.
⁹ N bata n yigiya i tan ma Alatala.
 I na Kore Xɔnna Ala findi i luxunden na,
¹⁰ fe ɲaxi yo mi i liye.
 Gbalo yo mi masoɛ i konna ra.
¹¹ Ala yamarin fima nen a malekane ma
 i ya fe yi
 alogo e xa i kantan i ya sigatiin birin yi.
¹² E yi i tongo
 alogo i nama i sanna din geme yo ra.
¹³ I tima yatane nun sapine fari nen.
 I yi yata senbemanɛ nun saɲi ɲaxine
 yibodon.
¹⁴ Ala naxa, “N na kanna rakisima nen
 bayo a n xanuxi.
 N na ratangama nen
 bayo a n kolon Ala ra.
¹⁵ A na n xili, n na a yabima nen.
 N luma a xɔn ma nen tɔɔni.
 N na a xunbama nen,
 n yi binyen sa a ma.
¹⁶ N yi siimaya xunkuye faɲin fi a ma,
 n yi a yita a ra
 a n tan nan a rakisima.”

Tantun betina

¹ *Tantun betina. Sigi sarɲanxina. A
 xa ba Matabu Lɔxɔni.*

² A lan Alatala yi tantun.
 Kore Xɔnna Ala,
 a lan betin xa ba i xa,
³ i ya hinanna fe yi fala xɔtɔn yo xɔtɔn,
 i ya tinxinna fe yi fala kɔɛ yo kɔɛ,
⁴ betine yi ba i xa kondenna nun bɔlɔn
 xuiin na.
⁵ Alatala, i kewanle bata n nasɛwa.
 N sɛwa betin bama nen i ya wanle fe ra.
⁶ Alatala, i ya wanle gbo de!
 I miriyane tilin han!
⁷ Xaxilitaren mi ito kolon.
 Daxun mi ito famuma.
⁸ Fa fala, muxu ɲaxin kelima nen
 alo sexe ɲaxina,
 fe ɲaxi rabane birin sabatima nen,
 koni habadan halagin nan e yɛɛ ra.
⁹ Amasɔtɔ i tan Alatala nan feen birin
 xun na habadan.
¹⁰ I yaxune ni i ra, Alatala,
 i yaxune ni i ra, e halagima!
 Fe ɲaxi rabane birin xuyama ayi nen.
¹¹ I bata n senben gbo ayi
 alo burunna ɲingena,
 i yi ture faɲin susan n ma.
¹² N na n yengefane yarabixin toma.
 N na n yaxune wuga xuiin mema.
¹³ Koni tinxin muxune sabatima nen
 alo tugu binla.
 E senben gboma ayi nen
 alo suman binle Liban yamanani
¹⁴ alo wudin naxanye sixi Alatalaa
 banxini.
 E sabatima nen en ma Alaa banxini.
¹⁵ E mɔn bogima
 hali e to bata kɔxɔ.
 E rafexi igen na, e xinde.
¹⁶ Na bata Alatalaa tinxinna yita.
 A tan nan n kantan fanyen na,
 fe ɲaxi yo mi a tan yi.

Ala nan mangan na

93 Alatala nan mangan na,
a rabilinxi nɔɔn nun fangan nan
na.

Nanara, bɔxɔn dɔxi ken,
a mi yigisanma.

²Ala, xabu a fɔloni,
i ya mangayaan na.

I na yi habadan!

³Alatala, baane e xuini tema,
baane e xuini tema han!

Baane bata walanɲe ayi.

⁴Alatala senben gbo kore xɔnna ma!
A gbo fɔxɔ igen mɔɔɔnne xa.[†]

A dangu fɔxɔ igen xunfan gbeen na.

⁵Alatala, i ya maxadi xuine luma nen
habadan!

Sariɲanna lanxi i ya banxin nan ma, han
habadan!

Ala nan birin ma kitisaan na

94 Ala naxan gbeɲɔxɔ tiin na,
Alatala,

i tan Ala naxan gbeɲɔxɔ tiin na,
i xa i yete makenen.

²Dunuɲa kitisana, keli,

i yi wasodene saran e kewanle ra.

³Alatala, muxu ɲaxine luma ɲaxanɲe
han waxatin mundun?

⁴Fe ɲaxi rabane e yete matɔxɔma kanba
falane yi.

⁵Alatala, e bata i ya muxune yigbeten.

E bata i ya yamaan nayarabi.

⁶E kaɲa gilene nun kiridine nun xɔɲene
faxama.

⁷E yi a fala, e naxa,

“Alatala mi nxu toma.

Yaxubaa Ala mi a ɲɔxɔ luxi a xɔn.”

⁸Ɛ a liga Ɛ yeren ma

Ɛ tan xaxilitarene,

Ɛ tan daxune,

Ɛ xaxili sɔɔma waxatin mundun?

⁹Ala naxan en tunle rafalaxi,
a tan mi fala xuiin mema ba?

Ala naxan en yeene rafalaxi,
a tan mi toon tiin ba?

¹⁰A tan naxan siyane birin xuruma,
a mi e fe saranma e ra ba,

a tan naxan muxune xaranma fe kolonna
ma?

¹¹Alatala muxune miriyane kolon,
a sese mi ne ra.

¹²Alatala, sewan na kanna xa
i naxan xuruma,

i naxan xaranma i ya sariyan xɔn.

¹³I matabun fi a ma tɔɔ lɔxɔne yi,
han yinli ge muxu ɲaxine ye ra.

¹⁴Alatala mi a muxune rabɛɲinma,
a mi a mema a keen na.

¹⁵Kitine mɔn sama nen tinxinni,
sɔndɔmɛ faɲi kanne birin tinma nen na
ma.

¹⁶Nde tiye n xɔn muxu ɲaxine xili ma?
Nde kele,

a ti n xɔn fe ɲaxi rabane xili ma?

¹⁷Xa Alatala mi yi n mali nun,
n niin yi bama nen mafuren!

¹⁸N to yi a falama, n naxa,
“N birama nen!”

Alatala, i yi n mali i ya hinanni.

¹⁹N na kuisan,

i ya hinanna n niin lugoma nen sewan
na.

²⁰I mako mi kitisa tinxintarene ma,
naxanye muxune ɲaxankatama e tɔnne
yi.

²¹E e malanma tinxin muxune xili ma,
e yi sɔntarene yalagi, e faxa.

²²Koni Alatala bata findi n ma faran
makantanxin na.

N ma Ala nan n kantan fanyen na
n nan n luxunma naxan yi.

²³A e hakene saranma e ra nen.

Alatala en ma Ala e raxɔrima nen e fe
ɲaxine ma.

[†]93:4 Igen mɔɔɔnne: alo foyen na so igeni.

Tantun betina

95 Ɛ fa, en xa fa sewa betin ba Alatala xa!

En sɔnɔw sewani Ala xa,
en kantan fanyena, en nakisimana.

²En fa a yetagi, en barikan bira a xa.

En yi a tantun sewa betine yi.

³Amasɔw Alatala nan Ala gbeen na.

A tan nan manga gbeena alane birin xun na.

⁴A tan nan gbee bɔwɔn bunne nun geyane xuntagine ra.

⁵A tan nan gbee fɔwɔ igen na,
bayo a tan nan a daxi.

A tan nan bɔwɔ xɔnna rafalaxi.

⁶Ɛ fa, en fa en xinbi sin,
en yi Ala batu.

En xa en xinbi sin Alatala bun naxan en daxi.

⁷Amasɔw a tan nan en ma Ala ra.

En findixi a yamaan nan na alo a xuruse kurun naxan nabama.

Xa Ɛ Ala fala xuiin mɛ to,

⁸Ɛ nama Ɛ bɔɓeni xɔwɔwɔ

alo Ɛ benbane Meriba yi,
alo e naxanye liga na waxatini Masa yi tonbonni.[§]

⁹E n matandi nen menni,

e yi n mato,

hali e to bata yi n kewanle to.

¹⁰N xɔwɔ na waxati muxune ma jɛɛ tonge naanin,

n yi a fala, n naxa,

“Yamani ito bɔɓen makuya n na,
e mi biraxi n ma kiraan fɔwɔ ra.”

¹¹Nayi, n yi n kɔwɔ n ma xɔwɔni n naxa,

“E mi soe n ma matabudeni mume!”

Ala nan mangane birin xun na

Taruxune Singen 16.12-33

96 Beti nenen xa ba Alatala xa!
Dunɔɓa muxune birin xa betin ba Alatala xa.

²Betin xa ba Alatala xa,
a xinla yi tantun!

Ɛ yi lu a raliye waxatin birin yi
fa fala a bata en nakisi.

³Ɛ a binyena fe fala siyane birin xa,
Ɛ yi a kabanako feene rali muxune birin ma.

⁴Alatala gbo,
a lan a xa matɔwɔ han!

A lan
a xa binya dangu alane birin na.

⁵Siyane alane birin findixi ala fuune nan na,

koni Alatala tan bata koren da.

⁶A rabilinxi nɔwɔn nun gboon nan na.

A yire sariɓanxin nafexi senben nun binyen nan na.

⁷Ɛ tan dunɔɓa siyane birin,

Ɛ fa Alatala tantun,

Ɛ yi a tantun a binyen nun a senbena fe ra.

⁸Ɛ fa Alatala tantun a xili binyena fe ra.

Ɛ fa kiseene ra a Batu Banxini.

⁹Ɛ Alatala batu a nɔwɔ sariɓanxini.

Dunɔɓa muxune,

Ɛ xuruxurun a yetagi.

¹⁰Ɛ yi a fala siyane xa,
a Alatala nan mangan na.

Nanara, dunɔɓa a kiini,

a mi yigisanma.

Ala siyane makitima tinxinna nin.

¹¹Kore xɔnna nun bɔwɔ xɔnna xa sewa han!

Fɔwɔwɔ igen xa a xuini te

e nun seen naxanye a xɔre ra.

¹²Burunna xa sewa e nun a yi seene birin.

Fɔwɔwɔna wudine birin xa sɔnɔw sewani,

¹³e sɔnɔw Alatala yetagi,

amasɔw a fama nen.

A fama nen a kitin sa dunɔɓa yi.

A dunɔɓa muxune makitima nen tinxinni,

a siyane kiti a jɔwɔndini.

[§]95:8 Na fe mɔn sebexi Xɔwɔyaan 17.7 kui.

Ala nan keden pe mangan na

97 Alatala nan mangan na!
 Dunuṣa xa ṣaxan!
 Ɛ sewa ɛ tan fɔxɔ ige tagi bɔxɔne!
²A rabilinxi kundaan nun dimin nan na.
 A mangayaan senbe soxi tinxinyaan nun sariya kenden nan na.
³Teena a yee ra,
 naxan a yaxune ganma a rabilinni.
⁴A kuyen na a pinna masɔxɔn,
 dunuṣa birin yi yalan.
 Bɔxɔn yi a to a xuruxurun.
⁵Geyane xuyama ayi Alatala yetagi,
 dunuṣa birin Marigina,
 alo kumi dolen na xulun.
⁶Koren xɔnna a tinxinyaan nalima nen,
 siyane birin yi a binyen to.
⁷Suxure batune yagima nen,
 naxanye suxurene matɔxɔma.
 Alane birin e xinbi sinma nen a bun.
⁸Siyon kaane a mema nen e sewa.
 Yuda taane yi ṣaxan i ya kiti saxine fe ra, Alatala.
⁹Alatala, i tan nan Kore Xɔnna Ala ra
 dunuṣa birin xun na.
 I tan gbo dangu alane birin na.
¹⁰Alatala rafan naxanye ma,
 fe ṣaxin xa rapaxu ne ma.
 A tɔgɔndiya muxune kantanma nen,
 a yi e xunba muxu ṣaxine yii.
¹¹Kenenna minima nen tinxin muxune xa,
 muxu sɔndɔme fapine sewama nen.
¹²Ɛ tan naxanye birin tinxin,
 ɛ sewa Alatala a fe ra,
 e a xili sarijanxin tantun.

Ala nan mangan na

¹ *Tantun betina.*

98 Ɛ beti nenen ba Alatala xa.
 A bata kabanako feene liga!
 A en nakisima a senben nun a sarijanna nan xɔn.

²Alatala bata a marakisin nun tinxinna yita siyane ra.
³A mi jinanxi a hinanna nun a tinxinna xɔn
 Isirayila yamaan xa.
 Bɔxɔn danne birin bata a to
 a en ma Ala bata en nakisi.
⁴Dunuṣa muxune birin xa sɔnxɔ sewani Alatala xa.
 Ɛ sewaxin yi sɔnxɔ han,
 ɛ yi a tantun betini!
⁵Ɛ tantun betine ba Alatala xa bɔlɔnna ra!
 Ɛ bɔlɔnna nun tantun beti xuini te!
⁶Ɛ xɔtane nun fenne fe.
 Ɛ sɔnxɔ sewani mangan xa, Alatala.
⁷Fɔxɔ igen xa a xuini te
 e nun seen naxanye birin a xɔre ra.
 Dunuṣa muxune birin xa e xuini te.
⁸Baane xa e xuini te
 alo yii bɔnbɔ xuina!
 Geyane xa sɔnxɔ sewani e bode xɔn!
⁹E sewa Alatala yetagi,
 amasɔtɔ a fama nen.
 A fama nen, a kitine sa dunuṣa yi.
 A dunuṣa muxune makitima nen tinxinni,
 a siyane kiti a pɔndini.

Ala nan mangane birin xun na

99 Alatala nan mangan na.
 Siyane xuruxurunma.
 A mangaya gbeden maleka gubugubu kanne tagi.
 Bɔxɔn xuruxurunma.
²Alatala gbo Siyon yi!
 A tan nan siyane birin xun na.
³Birin xa i xinla tantun naxan gbo, a magaxu.
 Ala sarijan han!
⁴Mangan Ala senben gbo!
 Sariya kenden nafan a ma.
 I tan nan tinxinyaan daxi.
 I tan nan sariya kenden nun tinxinna saxi Yaxuba bɔnsɔnni.
⁵Ɛ Alatala batu, en ma Ala.

Ɛ yi ɛ xinbi sin a manga gbɛden san bun.

A sarijan!

⁶Nabi Musa nun Haruna yi a saraxaraline ye.

Samuyeli yi a maxandi muxune ye.

E yi Alatala maxandima, a yi e yabi.

⁷A yi falan tima e xa nen keli kundani.

E yi na maxadi xuine nun tɔnne suxuma, a yi naxanye soma e yii.

⁸Alatala nxɔ Ala, i tan yetɛen nan yi e yabima, i findi Ala dipaxin nan na e xa, koni i e fe paxine saran e ra nen.

⁹Ɛ Alatala en ma Ala batu, ɛ xinbi sin a geya sarijanxin bun. Amasɔɔ Alatala en ma Ala sarijan.

Tantun Betina

¹ *Tantun betina, barika birana.*

100 Dunuɔa muxune birin xa sɔnxɔ sewani Alatala xa.

²Ɛ Alatala batu sewani.

Ɛ fa a yetagi, ɛ sewa betine ba a xa!

³Ɛ a kolon a Alatala nan Ala ra.

A tan nan en daxi.

A tan nan gbee en na.

A yamaan nan en tan na, alo a xuruseen naxanye rabama.

⁴Ɛ nema soma a Batu Banxini, ɛ barikan bira a xa!

Ɛ a tantun a tanden ma!

Ɛ a tantun,

ɛ barikan bira a xa.

⁵Amasɔɔ Alatala fan, a hinanna luma nen habadan!

A tinxinyaan luma nen habadan han habadan!

Mangana de xui tongona Ala xa

¹ *Dawudaa betina.*

101 N betini ito bama i ya hinanna nun i ya sariya kenden nan ma fe ra.

Alatala, n tantun betin bama i tan nan xa.

²N katama nen n xa lu kira kamalixin xɔn.

I fama n fema waxatin mundun yi? N sigan ti tinxinni n ma banxini.

³N mi tinɔe fe paxin ma mume! N denkeleyatarene kewanle rapaxuma nen.

Nxu mi sese malanɔe.

⁴N mi finde tinxintaren na.

N mi fe paxi yo rabe.

⁵Naxanye muxune mafalan wundoni, n ne deen suxuma nen.

Naxanye muxune matoma a paxin na wasoni, n mi diɔe ne ma mume!

⁶N na n yeen tima nen muxu tɔgɔndiyaxine ra yamanani, alogo e xa lu n fema.

Naxan na sigan ti tinxinni, na luma nen n ma wanla ra.

⁷Yanfanten yo mi luye n konni.

Wule fala yo mi luye n yetagi.

⁸Xɔɔn yo xɔɔn

n muxu paxine bama nen yamanani, n fe paxi rabane birin kedima nen Alatala taani.

Tɔɔ muxuna Ala maxandina

¹ *Tɔɔ muxuna Ala maxandina sɔxɔleni, a a mawuga Alatala xa.*

102 ²Alatala, i tuli mati n ma maxandin na.

I n ma mawuga xuiin name!

³I nama i yetagin luxun n ma n nema tɔɔni waxatin naxan yi!

I tuli mati n na.

N na i xili,
 n yabi mafuren!
⁴ Amasɔɔ, n siin janmatɔɔn ni i ra
 alo tutina.
 N fatin ganma alo tee wolonna.
⁵ N bɔɓen xaraxi alo sexena.
 Donse xɔli mi fa n na sɔɔn.
⁶ Kutunna bata n doyen.
⁷ N bata liga
 alo toxorona tonbonni,
 alo kutunxunban taa xɔnni.
⁸ N mi xima.
 N bata lu yee radunduni
 alo xɔliin banxin fari.
⁹ N yaxune n konbima ferijnen gben,
 e fala xɔlen ti n ma,
 e n xinla findi danga ti seen na.
¹⁰ N xube fupin nan donma.
 N yeeɓen bata basan n min igen na.
¹¹ Amasɔɔ i ya xɔlɔna fe ra,
 i bata n tongo i yi n woli ayi.
¹² N siin janmatɔɔn ni i ra
 alo nininna jinbanna ra.
 N bata liga alo sexe xarena.
¹³ Koni Alatala,
 i tan nan mangan na habadan!
 Mayixetene nun mayixetene i ya fe
 falama nen.
¹⁴ I kelima nen i kininkinin Siyon taan
 ma.
 I dija waxatin bata a li a ma.
 Waxati saxi yeteen ni ito ra.
¹⁵ Hali taani ito gemene rafan nxu tan i
 ya walikene ma.
 A gbangbanna yeteen kininkininna nxu
 ma.
¹⁶ Siyane birin gaxuma Alatala yee ra
 nen.
 Dunɔɓa mangane birin yi gaxu i ya
 binyen yee ra.
¹⁷ Alatala mɔn na Siyon ti waxatin naxan
 yi,
 a yi a yete makenen a binyeni.
¹⁸ A a yee ra findi muxu ramexine ma,
 a yi a tuli mati e maxandi xuiin na.
¹⁹ Na xa sebe mayixete famatɔne xa,

alogo yama famatɔɔn xa Alatala matɔɔ.
²⁰ Alatala bata a yee ragodo
 keli a yire sarijanxini kore xɔnna ma.
 A bata a yee ragodo dunɔɓa ma
 keli ariyanna yi.
²¹ Muxun naxanye kasoon na
 a bata ne kutun xuine me.
 A bata na muxu yalagixine xɔɔɔya,
²² alogo e xa Alatala xinla fala Siyon yi,
 e yi a tantun Yerusalen taani,
²³ siyane nun yamanane birin na e malan
 waxatin naxan yi Alatala batudeni.
²⁴ Marigin bata n senben jan n ma
 siimayani,
 a yi n siin jan.
²⁵ N yi a fala, n naxa,
 “N ma Ala, i nama n faxa.
 N munma fori. I tan luma nen habadan!
²⁶ I bɔɔɔ xɔnna da nen,
 xabu a fɔlɔni.
 I yii fɔɔɔn nan kore xɔnna ra.
²⁷ Ne birin danguma nen,
 koni i tan luma nen na.
 Ne birin forima nen,
 e kala alo dugina,
 i yi e masara.
²⁸ Koni i tan luma nen i kiini waxatin
 birin.
 I ya siimayaan mi janɓe mume!
²⁹ Nxu tan i ya walikene diine luma nen
 i fema,
 e yixetene fan yi sabati i yetagi.”

Alaa hinanna

¹ Dawuda gbeena.

103 N xa Alatala tantun n niin
 birin na!

N xa a xili sarijanxin tantun n bɔɓen ma
 feu!

² N xa Alatala tantun n niin birin na!

N nama jinan a wali fajji yo xɔn.

³ A tan nan n mafeluma n haken birin na.
 A tan nan n nakendeyama furen birin
 ma.

⁴ A tan nan n natangama sayaan ma,

a yi n nakamali hinanna nun
kininkininni.

⁵ A tan nan siimaya faɸin fima n ma,
alogo n mɔn xa fangan sɔtɔ
alo singbinna.

⁶ Alatala tinxin,
a tan nan kiti kenden sama muxu ɲax-
ankataxine xa.

⁷ A bata a feene yita Nabi Musa ra,
a yi a kewanle yita Isirayila yamaan na.

⁸ Alatala kininkinin, a diɲa.
A mi xɔlɔn xulen. A hinanna gbo.

⁹ A xɔlɔxin mi en mafale yeye!
A mi luye xɔlɔxi han habadan!

¹⁰ A mi en suxuma en yulubine ra.
A mi en saranma en hakene ra.

¹¹ A hinanna gbo a yeeragaxu muxune
yee ra yi,
alo kore xɔnna makuya bɔxɔ xɔnna ra kii
naxan yi.

¹² A bata en yulubine ba en ma,
a yi e makuya en na
alo sogeteden nun sogegododen tagi
kuya kii naxan yi.

¹³ Alatala kininkininma a yeeragaxu
muxune ma nen
alo fafan kininkininma a diine ma kii
naxan yi.

¹⁴ A en da kiin kolon,
a kolon fa fala en kelixi benden nin.

¹⁵ Muxuna siimayaan luxi nen alo
sexena,

a sabatima nen alo sexe fugena,
¹⁶ koni foye wolonna na sa a ma a xara
ayi,

a yi ɲan hali a funfuna,
a mi luma na.

¹⁷ Koni Alatalaa hinanna luma nen
a yeeragaxu muxune xa habadan han
habadan.

A tinxinna yi lu e diine diine xa,
¹⁸ xa e a layirin suxu,

e yi e miri a fe ragidixine ma
alogo e xa e rakamali.

¹⁹ Alatala bata a mangaya gbɛden nafala
kore xɔnna ma.

A tan nan mangayani seene birin xunna.
²⁰ E Alatala tantun, e tan malekane.

E tan naxanye senbe kanne ra,
naxanye a falane ligama,
naxanye a fala xuine suxuma.

²¹ E Alatala tantun,
e tan a ganle kore xɔnna ma,
e tan, a walikeen naxanye a sagoon
ligama.

²² E Alatala tantun,
e tan a dali seene birin,
e na lu dede a mangayaan bun.

N xa Alatala tantun n niin birin na!

Daala Mangan tantun fena

104 N xa Alatala tantun n niin
birin na!

Alatala n ma Ala, i tan gbo de!
I tan maraberi baxi nɔrɔn nun gboon nan
na.

² A bata a yete rabilin kenenna ra
alo doma gbeena.

A yi kore xɔnna yifulun
alo senkena.

³ A bata a banxin ti igene fari kore xɔnna
ma,
a yi kundane findi a masiga ti wontoron
na,

a sigan tiin foyen nin.

⁴ A foyen findi a xeraan na,
a teen findi a walikeen na.

⁵ A bɔxɔn beten sa ki fapi.

A mi yigisanɲe mume.

⁶ I bata tilinna radin bɔxɔn ma
alo domana,

igene yi te han geyane xuntagi.

⁷ Koni e yi e gi i ya xɔlɔn bun,
e yi e gi i ya galanna xuiin ma.

⁸ E yi godo lanbanne yi keli geyane ma,
han i yiren naxan yitɔnxi e xa.

⁹ I yi naninna sa

e mi dangue naxan na mume,
alogo e nama fa sa bɔxɔn xun ma.

¹⁰ I tigi igene ragima xude wunle xɔn
dangu geya longonne ra.

¹¹ Burunna subene birin fa e minma
menna nin,
burunna sofanle fan yi fa min xɔnla ba
na yi.

¹² Xɔline e tɛene sama xude dɛen nin,
e yi sɔnxɔe wudine kɔe ra.

¹³ A yi tulen nafa geyane fari keli kore,
i kewanle yi bɔxɔni li.

¹⁴ A yi sexen namini xuruseene xa,
e nun sansine muxune xa,
alogo e xa balon sɔtɔ bɔxɔni,

¹⁵ e nun manpaan naxan e rasewama,
e nun turen naxanye e fatin nayabuma
ayi,
e nun donseen naxanye e senbe soma.

¹⁶ Hali Alatalaa wudi binle fan igen
sɔtɔma
e makoon naxan ma,
Liban yamanan suman wudine
Ala naxanye sixi.

¹⁷ Xɔlidine e tɛene sama menna nin.
Xɔli xungbene fan yi e tɛene sa na fɔfɔ
binle yi.

¹⁸ Xɛnle fan luma geya matexine fari,
fanye ra siine yi e luxun gɛmɛ yinle ra.

¹⁹ I bata kiken da waxatine yate feen na.
Sogena a godo waxatin kolon.

²⁰ I dimin da alogo kɔɛen xa so,
burunna subene birin e masiga tima
waxatin naxan yi.

²¹ Yata senbemane wurundunma
e balon fendeni
e e balon maxɔdinma Ala ma.

²² Sogen na te waxatin naxan yi,
e mɔn yi xete,
e sa e sa e yinle ra.

²³ Nayi, muxune yi mini,
e siga e wanle ra han jinbanna ra.

²⁴ Alatala, i kewanle gbo,
I ne birin daxi fe kolonna nin.
Bɔxɔn nafexi i ya dali seene nan na.

²⁵ Fɔxɔ igen mato, a gbo.
Niimaseen sifan birin a yi,
a xurin nun a xungbena,
naxanye mi nɔe yate kɔnin.

²⁶ Kunkine sigama a tan nan xun ma.

E nun ige yi sube magaxuxine
i naxan daxi alogo e xa sabaan so a yi.

²⁷ E birin yengi i tan nan ma donse feen
na,
e makoon na bira a ma waxatin naxan
yi.

²⁸ I donseen soma e yii nen,
e yi a don.

I donseen so e yii
han e yi wasa.

²⁹ I na i xun xanbi so,
e yigitege.

I na e niin ba, e yi faxa.

E xete bendeni e kelixi denaxan yi.

³⁰ Koni i na niin bira e yi waxatin naxan
yi,
e da, seen birin yi findi a nenɛn na bɔxɔn
fari.

³¹ Alatalaa binyen xa lu habadan!
Alatala xa sɛwa a kewanle fe ra!

³² Ala na bɔxɔn mato, a xuruxurun.

A na a yiin din geyane ra,
e tutin yi mini.

³³ Fanni n nan n nii ra,
n betin bama nen Alatala xa.

N tantun betin bama n ma Ala xa nen n
siin birin yi.

³⁴ N ma betin xa a kenen.

Amasɔtɔ n ma sewan kelima Alatala nin.

³⁵ Ala xa yulubi kanne jan bɔxɔni.

Ala xa muxu jaxine ratunu.

N xa Alatala tantun n niin birin na!
Tantunna Ala xa!

Ala nun a yamana fe

Taruxune Singen 16.8-22

105 E Alatala tantun. E yi a
maxandi.

A bata naxan liga, e na fala siyane xa.

² E betin ba a xa,

e yi a tantun betine yi,

e yi a kabanako feene birin fala.

³ E e kanba a xili sarijanxini.

Naxanye birin Alatala fenma,

ne xa sɛwa.

⁴ E e yee rafindi Alatala nun a senben ma,

ε lu a fenje waxatin birin.

⁵ A wali fajin naxanye ligaxi

e nun a kabanako feene

nun a kitin naxanye saxi,

ne fe xa rabira ε ma,

⁶ ε tan Iburahima bɔnsɔnna,

a walikene,

ε tan Yaxubaa diine,

Ala naxanye sugandixi.

⁷ A tan nan Alatala ra, en ma Ala.

A tan nan bɔxɔn birin kitisaan na.

⁸ A ɲɔxɔ luma a layirin xɔn ma nen

han habadan,

e nun a falane fe han mayixete wuli

keden,

⁹ e nun a layirin naxan xidi e nun Ibu-

rahima tagi,

a yi a kɔlɔ Isiyaga xa.

¹⁰ A mɔn yi a ragidi Yaxuba ma sariyan

xɔn,

a findi habadan layirin na Isirayila kaane

xa.

¹¹ A naxa, “N Kanan yamanan soma nen

ε nun i yixetene yii ε keen na.”

¹² E mi yi wuya nun.

Xɔje dando nan tun yi e ra na yamanani.

¹³ E yi kelima nen siyana nde ye

e siga nde gbete ye,

e keli yamananana nde yi

e siga nde gbete yi.

¹⁴ Koni a mi tinje

muxu yo xa e ɲaxankata.

A mangane rakolon nen e fe yi, a naxa,

¹⁵ “ε nama fefe liga n ma muxu

sugandixine ra.

ε nama fefe ɲaxi liga n ma nabine ra.”

¹⁶ Ala yi fitina kamen naso e yamanani,

a yi e donseen birin ɲan.

¹⁷ Koni Ala yi xemena nde rasiga a ya-

maan yeε ra.

Yusufu nan yi na ra

naxan mati konyiyani.

¹⁸ E yi yɔlɔnxɔnna sa a sanne ma,

e wuren bira a kɔε.

¹⁹ Han na waliyiya falane yi kamali

a naxanye ti.

Alatalaa falan yi a yita

a a ɲɔndi.

²⁰ Nanara, mangan yi a beɲin,

naxan yi siyane xun na,

na yi a xɔɔya.

²¹ A yi Yusufu lu a yamanan xun na.

A yi lu mangan yii seene birin xun na,

²² alogo a xa a kuntigine matinxin a

waxɔnna ra,

a yi na fonne xaran fe kolonna ma.

²³ Nayi, Isirayila yi fa Misiran yi,

Yaxuba yi dɔxɔ Xami bɔnsɔnna

yamanani.

²⁴ Ala yi dii wuyaxi fi a muxune ma.

E senben yi gbo ayi dangu e yaxune ra.

²⁵ A yi Misiran muxune bɔɲen masara,

Isirayila yamaan yi ɲaxaxu e ma.

E yi a walikene ɲaxankata feni tɔn.

²⁶ A yi a walikeen Musa rasiga e ma

e nun Haruna, a naxan sugandixi.

²⁷ E yi Alaa taxamaseri magaxuxine liga

e ye,

e a kabanako fe wanle ke

Xami bɔnsɔnna yamanani.

²⁸ Ala yi dimin naso na yamanani.

E mi yi nɔε na yamarin matande.

²⁹ A yi e igene findi wunla ra,

e yeεene birin yi faxa.

³⁰ E yamanan birin yi findi xunɲene ra.

Mangana banxin birin yi rafe xunɲene

ra.

³¹ Ala yi xenne nun sosone yamari,

e yi mini yamanan birin yi.

³² A yi balabalan kesene ragodo e ma,

Galanna yi godo a yamanan birin yi.

³³ Ala yi e manpa binle** kala

a yi yamanan wudine birin magira.

³⁴ A yi tuguminne fan yamari,

e yi fa,

sunɲen naxanye mi yi nɔε yate.

** 105:33 Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

³⁵ E yi yamanan se pingine birin don.
 E yi e donseen birin don.
³⁶ Ala yi e dii singene birin faxa
 yamanani,
 naxanye findixi e yixete senben na.
³⁷ A yi Isirayila yamaan namini Misiran
 yamanani,
 e gbetin nun xëmaan xali,
 muxu yo mi bira e bõnsõnne yë.
³⁸ Misiran kaane yi sëwa e keli feen na,
 bayo e yi gaxuxi e yëe ra han!
³⁹ Ala yi kundaan so a muxune xun na.
 N yi tëe dëgen ti e yëe ra
 alogo a xa e lu kenenni.
⁴⁰ E Ala maxõdin,
 a yi dõmene nun donseene ragodo e ma
 keli kore, e lugo.
⁴¹ A yi fanyen bõ, igen yi mini a yi,
 a yi godo tonbonni alo xude wunla,
⁴² bayo a fala sarijanxina fe rabira nen a
 ma
 a naxan ti Iburahima xa, a walikena.
⁴³ A yi a yama sugandixin namini
 Misiran yi,
 e naxan, e sõnxõ sewani.
⁴⁴ A yi siya gbetene bõxõn so e yii,
 e yama gbetene wali xõnna sõtõ e keen
 na,
⁴⁵ alogo e xa a tõnne suxu,
 e yi a sariyan birin suxu.
 Tantunna Alatala xa!

Alaa fanna a muxune xa

Taruxune Singen 16.34-36

106 Tantunna Ala xa!
 E Alatala tantun amasõtõ a
 fan.
 A hinanna luma nen habadan!
² Nde nõe Alatalaa wali gbeene birin ma
 fe fale?
 Nde nõe tantunna birin fiye a ma?
³ Sewan na kanne xa
 naxanye a sariyane suxuma,
 naxanye fe tinxinin ligama waxatin
 birin.

⁴ Alatala, i nema i ya yamaan maliye
 waxatin naxan yi,
 i xaxili lu n xõn ma.
 I yi n fan mali
 i nema e rakise waxatin naxan yi,
⁵ alogo n xa i ya yama sugandixin
 sabatixin to,
 alogo nxu nun i ya muxune xa sewa
 nxu bode xõn ma,
 nxu birin yi nxu yete matõxõ sewani.
⁶ Nxu bata yulubin liga
 alo nxu benbane a liga kii naxan yi.
 Nxu bata hakene nun fe naxine raba.
⁷ Nxu benbane to yi Misiran yamanani,
 ne mi yi i ya kabanako fe wanle yatexi.
 E jinan nen na waxatine birin xõn ma
 i yi hinanma e ra waxatin naxanye yi.
 E yi murute Gbala Baan de.
⁸ Koni a yi e rakisi a xili binyena fe ra,
 alogo a senbe gbeena fe xa kolon.
⁹ A yi falan ti Gbala Baan xili ma,
 a yi xara ken!
 A yi e ragidi igen tilinxi yire xareni
 alo tonbonna.
¹⁰ Ala yi e rakisi na muxune ma
 naxanye yi e rapaxuxi.
 A yi e xunba e yaxune yii.
¹¹ E yenge faane yi faxa igeni.
 Muxu yo mi lu.
¹² Nayi, e yi la a fala xuine ra,
 e yi tantun betine ba a xa.
¹³ Koni Ala naxan ligaxi,
 e jinan na xõn mafuren,
 e mi a mame a yi feene rakamali,
¹⁴ Xõyõyin yi e suxu tonbonni
 e yi Ala bunba bõxõ xareni.
¹⁵ E naxan maxõdin,
 Ala yi na so e yii,
 koni a yi furen fan nafa e ma.
¹⁶ E yi Nabi Musa maxõxõlõn fõlõ,
 e nun Haruna naxan nasarijanxi Alatala
 xa.
¹⁷ Bõxõn dëen yi rabi a Datan gerun.
 A yi Abirami nun a muxune yë maluxun.
¹⁸ Tëen yi e ganla gan,
 a yi muxu naxine suxu.

¹⁹ E yi xemaan nafala jinge dii sawura
suxuren na Horebe Geyaan ma,
e yi seen batu naxan nafalaxi wuren na.

²⁰ E yi Ala binyen masara jinge dii sawu-
ran na

naxan sexen donma.

²¹ E jinan Ala xɔn

naxan e rakisixi

naxan wali gbeene ke Misiran yamanani.

²² A kabanako feene liga Xami bɔnsɔnna
yamanani,

e nun fe magaxuxine Gbala baani.

²³ Ala yi a fala a e raxɔrima nen,

fɔ a muxu sugandixin Musa a ti a yetagi

alogo a xa xete a xɔlɔn fɔxɔ ra,

alogo a nama e birin halagi.

²⁴ Awa, e yi e me na bɔxɔ fajin fan na

amasɔto e mi yi laxi a falan na.

²⁵ E yi lu a mafale e bubune kui.

E mi Alatalaa falan name.

²⁶ Nanara, a yi a kɔlɔ e xili ma,

a e luma nen tonbonni e faxa,

²⁷ a yi e yixetene raxuya ayi siyane ye,

a yi e raxuya ayi yamanane yi.

²⁸ Alaa yamaan Baali-Peyori li waxatin
naxan yi,

e yi saraxane don

naxanye yi bama ala fuune xa.

²⁹ E kewanle yi Ala raxɔlɔ e ma

fure jaxin yi godo e ma.

³⁰ Koni Finexasi yi keli,

a yi na feen dan,

na furen yi dangu.

³¹ Ala yi na yate tinxinna ra a xa

waxati famatɔne yi han habadan.

³² E yi Ala raxɔlɔ Meriba igene de,

Musa yi tɔrɔn sɔto e fe ra.

³³ E yi a liga Musa xɔlɔxin yi falan ti
xaxilitareyani.

³⁴ E mɔn mi siya gbetene faxa

Alatala tɔnna sa naxanye fe yi.

³⁵ E yi basan siyane ra,

e yi lu e namunne lige.

³⁶ E yi e suxurene batu.

Na nan findi e rabira xunna ra.

³⁷ E yi e dii xemene nun dii temene ba
saraxane ra jinanne xa.

³⁸ E diidine faxa naxanye mi fefe kolon.

E ne ba saraxane ra Kanan suxure kidene
yi,

bɔxɔn yi xɔsi na faxane fe ra.

³⁹ E yi e yete xɔsi e kewanle xɔn.

E suxure feene yi lu alo yalunyana Ala
mabinni.^{††}

⁴⁰ Nanara, Alatala yi xɔlɔ a yamaan ma.

E yi rapaxu a ma.

⁴¹ A yi e rabepin siyane yii,

e yi rapaxu naxanye ma,

ne yi nɔɔn sɔto e xun na.

⁴² E yaxune yi e jaxankata,

e yi e rayarabi e senbeni.

⁴³ A yi a muxune xunba sanja ma
wuyaxi,

koni e yi lu murute,

e lu kankanje e hakene ma.

⁴⁴ Koni, a to e wuga xuiin me,

a yi e tɔrɔyaan to.

⁴⁵ A yi a miri a layirina fe ma.

A yi dija a hinanna a fe ra.

⁴⁶ Ala yi a liga a naxanye a yamaan suxi
ne yi kininkinin e ma.

⁴⁷ Alatala nxɔ Ala, nxu rakisi.

I mɔn xa fa nxu ra keli siya gbetene ye,

alogo nxu xa i xili saripanxin tantun,

na yi findi nxu kanba xunna ra.

⁴⁸ Barikan xa bira Alatala xa,

Isirayilaa Ala habadan han habadan!

Yamaan birin xa a ratin “Amina.”

Tantunna Ala xa!

Yaburin Yire Suulundena: Keli Sora 107 ma han 150

Ala tantun bayo a fan

107 E Alatala tantun bayo a fan!
A hinanna luma nen habadan!

^{††}106:39 Na luxi nen alo yalunyana Ala yee ra yi bayo Ala waxi a yamaan xa tinxin a xa alo paxanla lan a xa tinxin a xemen xa kii naxan yi.

² Alatala ε tan naxanye birin xunbaxi,
 ε a fala,
 a ε tan naxanye xunbaxi ε yaxune yii,
³ a faxi ε tan naxanye ra
 sa keli yamana gbetene yi,
 sa keli sogeteden nun sogegododen
 binni,
 e nun kōmen fōxōn nun yiifari fōxōn ma.
⁴ Ndee bata yi lō ayi tonbon magaxuxini,
 e mi yi fa kiraan toma siga taani
 muxune dōxi denaxan yi.
⁵ Kamen nun min xōnla yi e suxu,
 e yigitege.
⁶ Awa, e yi tōrōni waxatin naxan yi,
 e yi e xui ramini Alatala ma,
 a yi e xunba e tōrōni.
⁷ A yi ti e yēe ra siga kira tinxinxin xōn
 ma.
 A siga e ra taani
 muxune dōxi denaxan yi.
⁸ E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
 e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e
 xa.
⁹ A min xōnla bama muxune ra,
 a yi kametōne ralugo donse fāpine ra.
¹⁰ Ndee yi dimin nun bōne rafōren nin,
 e naxankataxin xidixi yōlōnxōnna ra ka-
 soon kui.
¹¹ Amasōtō e bata yi murute Alaa falane
 ma,
 e mi yi Kore Xōnna Alaa maxadi xuine
 suxi.
¹² Tōrōn yi e xadan,
 e dagalanje ayi,
 muxu yo mi e mali.
¹³ Awa, e yi tōrōni waxatin naxan yi,
 e yi e xui ramini Alatala ma,
 a yi e rakisi tōrōn ma.
¹⁴ A yi e ba dimin nun bōne rafōreni.
 A yi e yōlōnxōnne yibolon.
¹⁵ E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
 e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e
 xa.
¹⁶ A wure dēene gira,
 a yi wure gbelemene kala.
¹⁷ Xaxilitaren nan yi ndee ra.

E yi tōrōma
 e matandine nun e hakene nan ma fe ra.
¹⁸ E na donseen to,
 e bōne masiga ayi.
 E yi maso sayaan na.
¹⁹ Awa, e yi tōrōni waxatin naxan yi,
 e yi e xui ramini Alatala ma,
 a yi e rakisi tōrōn ma.
²⁰ A yi falan ti, a e rakendeya.
 A yi e ratanga gaburun ma.
²¹ E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
 e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e
 xa.
²² E xa barika bira saraxane ba Ala xa
 e yi a wali fāpine fe fala,
 e sōnxō sēwani.
²³ Ndee yi siga fōxō igen xun ma kunkin
 kui,
 e yulayaan naba fōxō igen xun ma.
²⁴ E yi Alatalaa wanle to,
 a kabanako feene liga tilinna xun ma.
²⁵ A yi foye gbeen yamari,
 a yi fa fōlō.
 Fōxō igen yi walanje ayi.
²⁶ Igen mōrōnne yi lu kunkini te pon,
 a mōn yi lu a ragode tilinna ma.
 E bata yi kontōfili, e yigitege.
²⁷ E xun yi magi e ra,
 e dagalanje ayi
 alo muxun na a min.
 E kōten birin yi findi fe fuun na.
²⁸ Awa, e yi tōrōni waxatin naxan yi,
 e yi e xui ramini Alatala ma.
 A yi e ba e tōrōni.
²⁹ A yi a liga foye gbeen yi a raxara.
 Walanna yi a raxara fōlō.
³⁰ Fōxō igen to a raxara,
 e yi sēwa.
 A yi fa e ra e sodeni
 e yi waxi denaxan xōn.
³¹ E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
 e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e
 xa.
³² E xa a batu yamaan malanni.
 E mōn xa a matōxō fonne malanni.

33 A tan nan baane masarama tonbonna
ra,
a yi tigrine findi bɔɔɔ xaren na.
34 A bɔɔɔ faɓin findi bɔɔɔ kalaxin na
fɔɔɔn denaxan yi na kaane ɓaxuyana fe
ra.
35 A mɔn yi tonbonna maxete daraan na,
a yi bɔɔɔ xaren findi tigi yiren na.
36 A yi fa kametone ra, e dɔɔɔ na,
e taan ti e luye denaxan yi.
37 E yi xeeɓe bi,
e manpa binle si,
e yi tɔɔɔ gbeen sɔɔɔ e yi.
38 A yi a yamaan baraka,
e yi wuya ayi,
a mi tin se yi ba e ɓingene ra.
39 A yamaan yaten to xurun fɔɔɔ
e rayarabin nun tɔɔɔn nun ɓaxankatan
bun,
40 a yi na kuntigrine ɓaxaxu
naxanye a yamaan lu,
e siga wulaan xun xɔn kira mi denaxan
yi.
41 Koni a yi tɔɔɔ muxune ba e tɔɔɔni,
a yi e denbayane rawuya ayi
alo e xuruseene.
42 Tinxin muxune yi na to,
e sewa,
koni muxu ɓaxine yi e dundu.
43 Naxan na findi xaxilimaan na,
a xa a yengi lu feni itoe birin xɔn,
a yi Alatalaa hinanna kolon.

**Ala maxandina malina fe
ra lan yaxune fe ma**

Yaburin 57.8-12 nun Yaburin 60.7-14

¹*Dawudaa betina. Sigi sarijanxina.*

108 ²Ala, n ma binyena,
n xaxili ragidixi yati!
N betin bama nen, n yi i tantun!
³N xulunma nen sinma,
n yi n ma bɔɔɔnna nun kondenna maxa!
N kurunma betin be nen subaxa!
⁴Alatala, n ni i tantunma nen siyane ye.
N betin bama i xa nen bɔnsɔnne tagi.

⁵I ya hinanna gbo han ariyanna.

I ya lannayaan texi han kore xɔnna.

⁶Ala,

i ya binyen xa mayita kore xɔnna ma,
a yi bɔɔɔn nafe!

⁷I xanuntenne xunba,

i yi e rakisi i senbeni.

I yi n yabi.

⁸Ala bata falan ti a yire sarijanxini,

a naxa, “N nɔɔn tima nen,

n Siken taani taxun,

n yi Sukoti lanbanna danne sa.

⁹N tan nan gbée Galadi bɔɔɔn nun Man-
ase ra.

Efirami kaane findixi n ma yengesone
nan na.

Yuda luxi nen

alo n ma mangaya dunganna.

¹⁰Koni n ma konyin nan Moyaba ya-
manan na.

N tan nan Edɔn yamanan kanna ra.

N yenge sɔnxɔni tema Filisiti yamanani.”

¹¹Ala, nde sigama n na na taa
makantanxini?

Nde tima n yee ra siga Edɔn yi?

¹²Ala, i tan xa mi i mexi nxu ra ba?

I mi fa nxɔ ganla fɔɔɔ ra sɔnɔn ba?

¹³Nxu mali yaxune yengedeni!

Sese mi adamana maliin na.

¹⁴Koni Ala na lu en xɔn,

en nɔɔn sɔɔɔma nen.

A tan nan en yaxune halagima.

Tɔɔɔ muxuna mawugana

¹*Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.*

109 Ala, n naxan tantunma, i
nama lu dunduxi!

²Amasɔɔ muxu ɓaxine nun wuledene n
mafalama.

E wulene sama n xun ma.

³E mɔn fala ɓaxine tima lan n ma.

E n yengema na kiini fuu!

⁴N tan e xanuxi,

e tan n tɔɔɔgema.

Koni n tan Ala maxandima.

⁵ E n ma fe fajin saranma fe jaxin na,
e n ma xanuntenyaan saran xɔnnan-
tenyaan na.

⁶ A falama n ma e naxa,
“Gbalo feen xa sa a xun ma,
muxuna nde yi a tɔɔɛge.

⁷ A na makiti, a yi yalagi.
A Ala maxandi xuine yi yate haken na.

⁸ Ala xa a siin jan mafuren,
muxu gbetae yi a tiden tongo.

⁹ Ala xa a diine findi kiridine ra,
a jaxanla yi findi kapa gilen na!

¹⁰ Ala xa a diine findi sigatine nun xandi
tiine ra,
e yi makuya e banxi xɔnne ra.

¹¹ Ala xa a doli faan siga a yii seene birin
na,
xɔɔene yi a wali xɔnne birin tongo.

¹² Ala xa muxe nama fa hinan a ra sɔnɔn,
hanma muxe yi e yengi dɔxɔ a kiridine
xɔn ma.

¹³ Ala xa a yixetene birin halagi,
e xinle yi lɔ ayi habadan.

¹⁴ Alatala xa a xaxili lu a benbane hakene
xɔn ma.

Alatala nama a nga yulubine xafari
mume!

¹⁵ Alatala xa a yengi lu e hakene xɔn ma
waxatin birin,

koni Ala xa pinan xa ti e fe xɔn ma fefe!

¹⁶ Bayo xɛmɛni ito mi findixi hinanten na
a yi yiigelitɔne nun tɔɔ muxune
jaxankatama,

han a yi muxu sunuxin faxa.

¹⁷ Danga tiin yi rafan a ma,

Ala xa ne raxete a ma.

A mi yi rafan a ma

a xa duba muxe xa,

Ala xa duban masiga a ra.

¹⁸ A yi rabilinxi a danga xuine ra
alo a dugina.

Ala xa a gbee dangana a li
alo igena a fatin ma,
e nun alo turena a xɔnne yi.

¹⁹ A dangane xa lu a fari
alo a dugina a ma.

E lu a ma waxatin birin
alo a tagi xidina.”

²⁰ Alatala xa n tɔɔɛge muxune saran na
kii nin

e nun naxanye n mafalama.

²¹ Awa, Marigina Alatala,
n mali i xili binyena fe ra.

Amasɔɔ i ya hinanna gbo,
n xunba.

²² Yiigelitɔn nun tɔɔ muxun nan n na,
n niin sunuxi.

²³ N tununmaan ni i ra
alo nininna pinbanna ra.

E n kedima alo supɛna.

²⁴ N xinbi xudine bata tuye ayi sun
suxuni.

N bata doyen, n xɔsi.

²⁵ E na n to, e yi e xunni maxa,
e n magele.

²⁶ Alatala n ma Ala, n mali,
i n nakisi i ya hinanni,

²⁷ alogo e xa a kolon

a i tan Alatala nan na ligaxi i senbeni.

²⁸ E tan n dangama nen,
i tan yi barakan sa n ma fe yi.

E na keli n xili ma, e yagima nen,
n tan, i ya walikeen yi sewa.

²⁹ Ala xa n tɔɔɛge muxune yalagi.

Ala xa yagin so e xunna alo dugina.

³⁰ N nan n xuini tema nen,

n na Alatala tantun han!

N yi a matɔxɔ yamani.

³¹ Amasɔɔ a keli nen

a ti tɔɔ muxun xɔn,

a yi a rakisi a yalagi muxune ma.

Alaa manga sugandixina

¹ Dawudaa betina.

110 Alatalaa falan ni ito ra n ma-
rigin xa,

a naxa, “Dɔxɔ n yiifanna ma,
han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”

² Alatala xa i ya mangayaan senben gbo
ayi

ɔlɔ Siyon ma,

i yi i yaxune nɔ i rabilinni.

³I na i ya ganla xili,

i ya yamana a sɔbe soma nen.

I ya banxulanne yi fa i ma xunna kenla
nun sarijanni

alo xiila subaxani.

⁴Alatala bata a kɔlɔ,

a mi a xuiin maxetema, a naxa,

“Saraxaraliin nan i ra habadan,
alo Melikisedeki yi kii naxan yi.”

⁵Marigina i xɔn.

Xa a xɔlɔ lɔxɔn naxan yi,

a mangane halagima nen.

⁶A siyane makitima nen,
binbine yi lu yiren birin yi.

A dunuɗa mangane birin noma nen.

⁷Mangana a minma nen xudeni kira yi,
a xunna keli.

Ala tantun

111 Tantunna Ala xa!
N na Alatala tantunma nen n
bɔɗen ma feu,

muxu fajine nun yamaan ye.

²Alatala kewanle gbo!

E rafan naxanye ma,
ne maɗɔxɔnma e ma.

³A kewanle magaxu, e gbo.

A tinxinyaan luma nen habadan.

⁴A bata a kabanako feene rabira en ma.

Alatala diɗa, a kininkinin.

⁵A balon fima nen a yeeragaxu muxune
ma.

A mi jinanma a layirin xɔn mume!

⁶A bata a senben yita a muxune ra,
a yi xɔɗene bɔxɔn so e yii.

⁷Nɔndin nun sariya kendena a kewanle
yi.

Lannayana a fe ragidixine birin yi.

⁸E na waxatin birin,

lannayaan nun tinxinna nan e ra.

⁹A bata a muxune xɔɗya,

a yi habadan layirin xidi e xɔn ma.

A xinla sarijan, a magaxu.

¹⁰Fe kolonna fɔlɔma Alatala yeeragaxun
nan ma.

Xaxilimaan nan ne ra naxanye na
ligama.

Tantunna a xa habadan!

Muxu fajina sewana fe

112 Tantunna Ala xa!
Sewan na kanna xa
naxan gaxuma Alatala yee ra,
a yamarine yi rafan a ma.

²A diine senben sɔtɔma nen yamanani.

Muxu fajine yixetene duban sɔtɔma nen.

³E herin nun nafunla sɔtɔma nen,
e sabatima nen tinxinyani habadan.

⁴Kenenna tima nen muxu fajine ma
dimini,

naxanye kininkinin e mɔn tinxin.

⁵A lan muxune xa donla so fonisireyani,
a yi a feene raba tinxinni.

⁶Bayo tinxin muxun mi tantanɗe mume!
Yamaan mi jinanɗe a fe xɔn habadan!

⁷A mi gaxun xibaru jaxina fe ra.

A xaxili ragidi,

a yigi saxi Alatala nan fari.

⁸A bɔɗen mi xuruxurunma,
a mi gaxuma.

Dɔnxen na,

a a yaxune biraxin toma nen.

⁹A tan nan tɔɔ muxune kima
fonisireyani.

A tinxinyaan luma nen habadan!

A senben xun masama nen binyeni.

¹⁰Muxu jaxin na na to,

a xɔlɔma nen,

a sunu, a yi a jinna raxin.

Muxu jaxin waxɔn feene kalama nen.

Ala nan tɔɔ muxune malima

113 Tantunna Ala xa!
E tan Alatalaa walikene,
e a matɔxɔ,

e Alatala xinla matɔxɔ!

²Alatala xinla xa tantun

fɔlɔ iki ma han habadan!

³Sa fɔlɔ sogeteden mabinna ma

han sa dɔxɔ sogegododen binna ra,
birin xa Alatala xinla matɔxɔ.

⁴ Alatala nan siyane birin xun na.
 A binyen tema han kore xonna.
⁵ Nde luxi alo Alatala,
 a tan naxan dɔxi ariyanna yi,
⁶ a tan naxan a yigodoma,
 a kore xonna nun bɔxɔ xonna mato?
⁷ A senbetarene rakelima,
 a tɔɔ muxune ba e tɔɔni.
⁸ A yi e radɔxɔ muxu gbeene fema a
 yamani.
⁹ A gbantan findi dii barin na,
 a yi a findi dii nga sewaxin na.
 Tantunna Alatala xa!

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla

114 Isirayila to mini Misiran
 yamanani,
 Yaxuba yixetene to keli yamanani
 e yi xɔneyani denaxan yi,
² Yuda yi findi Alaa yama sarijanxin na.
 Isirayila yi findi a gbeen na.
³ Fɔxɔ igen to a to, a yi a gi,
 Yuruden Baan yi xete a xanbi ra.
⁴ Geyane yi tugan alo kontonne
 yire matexine fan yi tugan
 alo yexɛɛ diine.
⁵ Fɔxɔ igena, nanfera i i gima?
 Yuruden baana,
 nanfera i xetema i xanbi ra?
⁶ E tan geyane, nanfera e tuganma
 alo kontonne,
 e tan yire matexine,
 nanfera e tuganma alo yexɛɛ diine?
⁷ Bɔxɔn xa xuruxurun Marigin yee ra,
 Yaxubaa Ala.
⁸ A tan naxan fanyene findi darane ra,
 a yi geme gbeen findi tigin na.

Binyen xa fi Ala nan keden ma

Yaburin 135.15-20

115 Alatala, nxu tan mi a ra de!
 I tan nan xili xa binya
 i ya hinanna nun lannayana fe ra.
 Nxu tan mi a ra!
² Nanfera siyane maxɔdinna tima,
 e naxa, "E Ala go?"

³ En ma Ala ariyanna yi.
 Naxan nafan a ma,
 a na nan ligama.
⁴ Gbetin nun xemaan nan tun e tan ma
 suxurene ra!
 Muxune nan ne rafalaxi.
⁵ E de na, koni e mi fala tima.
 E yee na, koni e mi sese toma.
⁶ E tunle na, koni e mi fefe mema.
 E jɔeen na, koni e mi sese xiri mema.
⁷ E yiine na, koni e mi nɔe seen suxe.
 E sanne na, koni e mi nɔe sigan tiye.
 E mi nɔe xui yo ramine.
⁸ Naxan na e rafala,
 a a yigin sa e yi,
 na fan luma nen alo e tan.
⁹ E tan Isirayila yamana,
 e yigin sa Alatala nin,
 a tan nan e malima
 alo ye masansan wure lefana.
¹⁰ E tan saraxaraline,
 e yigin sa Alatala nin,
 a tan nan e malima
 alo ye masansan wure lefana.
¹¹ E tan a yee ra gaxu muxune,
 e yigin sa Alatala nin,
 a tan nan e malima
 alo ye masansan wure lefana.
¹² Alatala a jɔxɔ luma en xɔn ma nen,
 a en baraka.
 A Isirayila yamaan barakama nen
 e nun a saraxaraline.
¹³ Alatala a yee ra gaxu muxune birin
 barakama nen,
 muxudine nun muxu gbeene.
¹⁴ Alatala xa diine fi e nun e diine ma.
¹⁵ Alatala xa e baraka
 naxan koren nun bɔxɔn daxi!
¹⁶ Alatala nan gbee ariyanna ra,
 koni a bata bɔxɔn taxu adamadiine ra.
¹⁷ Faxa muxune xa mi Alatala tantunma
 de!
¹⁸ Koni en tan nan barikan birama a xa
 iki e nun habadan.
 Tantunna Alatala xa!

Muxu rakisixina Ala tantunna

116 N bata Alatala xanu
amasɔtɔ a n ma maxandi xuiin
namema.

²N na a xili waxati yo yi,
a a tuli matiye n na.

³Sayaan gbalon bata yi n nabilin nun,
n bata yi maso gaburun na nun,
gaxun nun kuisanna bata yi n li nun,

⁴n yi Alatala maxandi a xinla ra,
n naxa, “Alatala, n nakisi!”

⁵Alatala dija, a tinxin.
En ma Ala kininkinin han!

⁶Alatala muxu bɔɲe fixene nan
natangama.

N senben bata yi jan,
a yi n nakisi.

⁷N bɔɲen xa xunbeli,
amasɔtɔ Alatala bata fe fajin liga n xa.

⁸Ala bata n niin natanga sayaan ma.

A bata n yeegen fitan n yetagi.

A mi tinxi n bira.

⁹N sigan tima nen Alatala yetagi dunuɲa
yi.

¹⁰N denkeleyaxi,
nanara n yi falan ti,
n naxa, “N tɔrɔxi ki faji!”

¹¹N yi gaxuni waxatin naxan yi,
n yi a fala, n naxa,
“Adamadiine birin wule!”

¹²N fa nanse soma Alatala yii
lan na fe fajine birin ma
a bata naxanye liga n xa?

¹³N minse saraxan bama nen a xa a
marakisina fe ra
n yi Alatala maxandi a xinla ra.

¹⁴N nan n de xuine rakamalima nen
yamaan birin yee xɔri
n naxanye tongo Alatala xa.

¹⁵Alatalaa tɔgɔndiya muxuna nde na
faxa

na a tɔrɔma nen han!

¹⁶Alatala, i ya walikeen nan n na,
i ya walike jaxanla naxan barixi.

I bata n naxɔɔya.

¹⁷N barika bira saraxan bama i xa nen
n yi Alatala maxandi a xinla ra.

¹⁸N nan n de xuine rakamalima nen
yamaan birin yee xɔri

n naxanye tongo Alatala xa,

¹⁹Alatalaa banxin tanden ma,
Yerusalen taani.

Tantunna Alatala xa!

Ala tantun fena

117 Siyane birin xa Alatala
tantun!

Yamane birin xa a batu!

²Amasɔtɔ a hinanna gbo han!

Alatalaa lannayaan mi janma habadan!
Tantunna Alatala xa!

Barika birana Ala xa

118 Alatala xa tantun amasɔtɔ a
fan.

A hinanna luma nen habadan!

²Isirayila muxune xa a fala, e naxa,
“A hinanna luma nen habadan!”

³Alaa saraxaraline xa a fala, e naxa,
“A hinanna luma nen habadan!”

⁴Alatala yee ra gaxu muxune xa a fala,
e naxa, “A hinanna luma nen habadan!”

⁵N yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
n yi n xui ramini Alatala ma.

A yi n yabi, a n xɔɔya.

⁶Alatala n xɔn, n mi gaxue mume!

Adamadiine nɔe nanse lige n na?

⁷Alatala n xɔn, a tan nan n malima.

N na n yaxune biraxin toma nen.

⁸A fisa muxun yi a yigin sa Alatala yi
benun a xa a yigin sa adamadiine yi.

⁹A fisa muxun yi a yigin sa Alatala yi
benun a xa a yigin sa mangane yi.

¹⁰Siyane birin bata yi n nabilin yengeni
nun,

koni n na e birin halagi nen Alatala
barakani!

¹¹E yi n nabilinxi yiren birin yi nun,

koni n na e birin halagi nen Alatala
barakani!

¹²E so nen n xun na

alo kumi jɛɛnɛ,
 koni e raxɔri nen mafuren
 alo teen na sexɛ xaren gan,
 n yi e halagi Alatala barakani.
¹³ E yi n nadinma nen
 alogo n xa bira,
 koni Alatala yi n mali.
¹⁴ Alatala nan n senben na,
 n ma betina.
 A tan nan n nakisixi.
¹⁵ Muxu tinxinxine bata e sewa xuini te
 kisina fe ra, e naxa,
 “Alatala senben gbo!
¹⁶ Marigin bata nɔɔn ti a senbeni!
 Alatala senben gbo!”
¹⁷ Nayi, n mi faxama,
 n luma nen n nii ra,
 n yi a fala Alatala naxan ligaxi n xa.
¹⁸ Alatala bata yi n saran n hakene ra,
 koni a mi tinxɪ n faxa.
¹⁹ Alaa banxin deene xa rabi n xa.
 N xa so, n yi Alatala tantun.
²⁰ Alatalaa banxin deen ni i ra,
 tinxin muxune soon deen naxan na.
²¹ Ala, n ni i tantunma nen,
 amasɔɔ i bata n yabi,
 bayo i bata n nakisi.
²² Banxi tiine e mɛ gemen naxan na,
 na bata findi banxin gɛmɛ fisamantenna
 ra.
²³ Alatala nan na ligaxi,
 kabanako feen nan na ra en yɛɛ ra yi.
²⁴ Alatala toon lɔxɔn nan nagidixi,
 en naxan, en sewa a fe ra.
²⁵ Alatala, fa nxu rakisi,
 Alatala, tin, nxu xa nɔɔn ti.
²⁶ Naxan fama Alatala xinli,
 Ala xa na baraka!
 Nxu dubama ε xa Alatalaa banxini.
²⁷ Alatala nan Ala ra,
 a bata en lu a kenenyani.
 ε nɔxɔnde deene suxu ε yii,
 ε fa sanla raba
 siga han saraxa ganden nabilinni.
²⁸ I tan nan n ma Ala ra,
 n ni i tantunma nen.

I tan nan n ma Ala ra,
 n ni i batuma nen.
²⁹ ε Alatala tantun, bayo a fan.
 A hinanna luma nen habadan!

Sewana Alaa sariyana fe ra

119 Sewan na kanne xa
 fe mi naxanye kewanle ra,
 naxanye sigan tima Alatalaa sariyan xɔn.
² Sewan na kanne xa
 naxanye birama a maxadi xuine fɔxɔ ra,
 naxanye a fenma e bɔɛn ma feu!
³ E mi fe paxin ligan mume!
 E sigan tima Alaa kiraan xɔn ma.
⁴ Ala, i bata i ya fe ragidixine so nxu yii
 alogo e xa suxu ki fajɪ.
⁵ A yi lan nun, n sigati kiin xa tinxinɛ
 ayi
 alogo n xa i ya tɔnne suxu.
⁶ N na n xaxili lu i ya yamarine birin xɔn
 ma,
 n mi yagɛ mume!
⁷ N na i tantunma nen n bɔɛn fixen na,
 n nema i ya kiti tinxinxine fe xaranɛ.
⁸ N na i ya tɔnne suxuma nen.
 I nama n nabɛɛn mume!
⁹ Banxulanna a kewanle rasarijanma di?
 Fɔ a xa i ya falan nan suxu.
¹⁰ N kataxi
 n xa i fen n bɔɛn ma feu!
 I nama tin n yi i ya yamarine bɛɛn.
¹¹ N bata i de xuiin namara n bɔɛni,
 alogo n nama yulubin liga i tan na.
¹² Alatala, n barikan birama i xa.
 N xaran i ya tɔnne ma.
¹³ N nan n xuini tema nen,
 n xete i ya kiti saxine ma.
¹⁴ N sewaxin nan i ya maxadi xuine
 suxuma,
 alo n na nafulu gbeen sɔɔ.
¹⁵ N na n mirima i ya fe ragidixine ma,
 n yi i ya xaranne fesefese.
¹⁶ I ya tɔnne n kenɛnxi.
 N mi ninanɛ i ya falan xɔn ma mume!
¹⁷ Fe fajin liga i ya walikeen xa,
 alogo n xa lu n nii ra,

n yi i ya falan suxu.

¹⁸N yeene rabi

alogo n xa i ya sariyan magaxune to.

¹⁹Xɔɓɓen nan n na dunuɓa ito yi!

I nama i ya yamarine luxun n ma.

²⁰A rafan n ma

n xa lu i ya kiti saxine bun waxatin birin.

²¹I falan tima nen muxu dangaxi wasox-
ine xili ma

naxanye e masigama i ya yamarine ra.

²²Marayagin nun maraɓaxun ba n ma,

bayo n bata i ya maxadi xuine suxu.

²³Mangane bata e malan n xili ma,

koni n tan i ya walikena a mirima i ya
tɔnne nan ma.

²⁴I ya maxadi xuine n kenexi,

e tan nan n maxadima.

²⁵N saxi burunburunni.

Siimayaan fi n ma,

alo i a falaxi kii naxan yi.

²⁶N bata n ti n keɓwanle ra,

i yi n yabi.

N xaran i ya tɔnne ma.

²⁷N mali n xa i ya fe ragidixine kolon,

alogo n xa n miri i ya kabanako feene
ma.

²⁸N niin wugama sɔxɔleni.

N nakeli alo i a falaxi kii naxan yi.

²⁹Wulen masiga n na,

i yi n xaran i ya sariyan ma i ya hinanni.

³⁰N bata wa a xɔn, n xa tɔgɔndiya,

n yi tin i ya kiti saxine ma.

³¹Alatala, n bata bira i ya maxadi xuine
fɔxɔ ra.

I nama tin, n yi yagi.

³²N biraxi i ya yamarin kiraan fɔxɔ ra.

Amasɔɔ i bɔɓe xunbenla fima n ma.

³³Alatala, n xaran i ya tɔnne bunne ma,

alogo n xa e suxu waxatin birin.

³⁴Xaxinla fi n ma,

alogo n xa i ya sariyan suxu n bɔɓen ma
feu!

³⁵N ti i ya yamarine kiraan xɔn,

amasɔɔ na n kenexi.

³⁶I ya maxadi xuine sa n bɔɓeni,

alogo n nama bira nafunla fɔxɔ ra.

³⁷N xun xanbi so fe kobine yi,

alogo n xa siimayaan sɔɔɔ i ya kiraan xɔn.

³⁸I de xuiin naxan tongoxi i yeeragaxu
muxune xa,

na rakamali n tan i ya walikeen xa.

³⁹N natanga yagine ma

n gaxuma naxanye yee ra.

Amasɔɔ i ya kiti saxine fan.

⁴⁰N waxi i ya fe ragidixine suxu feni
han!

N xa siimayaan sɔɔɔ i ya tinxinni.

⁴¹Alatala, i ya hinanna xa n li.

N nakisi alo i de xui tongoxi kii naxan yi.

⁴²N xa nɔ n konbi muxune yabideni,

bayo n na n yigi saxi i ya falan nin.

⁴³Tin n xa lu jɔndin fale waxatin birin,

amasɔɔ n xaxili tixi i ya kitin nan na.

⁴⁴N ni i ya sariyan suxuma nen waxatin
birin,

habadan han habadan.

⁴⁵N luma nen xɔɔɔyani,

Amasɔɔ n ni i ya fe ragidixine suxi.

⁴⁶N ni i ya maxadi xuine fe falama man-
gane xa nen.

N mi yage na ra mume!

⁴⁷I ya yamarine n kenexi,

e rafan n ma.

⁴⁸N na n yiine tima i ya yamarine bun
ma nen,

e rafan n ma.

N yi lu n mire i ya tɔnne ma.

⁴⁹I xaxili lu i ya falan xɔn ma

n tan i ya walikena fe yi,

bayo i bata yigin fi n ma.

⁵⁰N yi tɔɔɔni waxatin naxan yi,

i n madenden nen

amasɔɔ n bata kisi i de xuiin ma.

⁵¹Wasodene n magelema han,

koni n mi i ya sariyan fataxi mume.

⁵²Alatala, n na n mirima i ya kiti saxine
ma.

Waxati danguxine yi,

ne nan yi n madendenma.

⁵³N na muxu jaxine to

naxanye e mema i ya sariyan na,

n xɔɔma nen han.

54 I ya tønne findixi beti ba xunna nan na
n xa,
n xɔpɛyani denaxan yi.

55 Alatala, n na n mirima i ma kɔɛɛn na,
alogo n xa i ya sariyan suxu.

56 N gbeen findixi i ya fe ragidixine suxu
feen nan na.

57 Alatala, n gbeen findixi naxan na,
na ni ito ra,
i ya falan suxu feen na a ra.

58 N ni i maxandima n bɔɓɛn ma feu!
Kininkinin n ma,
alo i bata de xuiin tongo kii naxan yi.

59 N bata n miri n yɛte keɓaan ma,
n waxi bira feni i ya maxadi xuine fɔxɔ
ra.

60 N ni i ya yamarine suxuma nen
mafuren,
n mi buma.

61 Muxu jaxine bata lutin nati n yɛɛ ra,
koni n mi jinanma i ya sariyan xɔn ma.

62 N kelima nen kɔɛ tagini i tantundeni
i ya kiti tinxinxine fe ra.

63 N xɔyine nan i yɛɛragaxu muxune ra,
e nun naxanye i ya fe ragidixine suxuma.

64 Alatala, dunupa rafexi i ya hinanna
nan na,
n xaran i ya tønne ma.

65 Alatala, i bata i ya falan nakamali,
i fe faɓin naba n tan i ya walikeɛn xa.

66 N xaran xaxilimayaan nun fe kolonna
ma,
amasɔɔ n laxi i ya yamarine ra.

67 Benun n xa tɔɔ waxatin naxan yi,
n bata yi tantan,
koni iki, n bata i ya falan suxu.

68 I fan, i keɓanle fan!
N xaran i ya tønne ma.

69 Muxu wasoxine bata wulen sa n xun
ma.

Koni i ya fe ragidixine suxi n xɔn ma
n bɔɓɛn ma feu!

70 E bɔɓɛne mi fan,
koni i ya sariyana n tan kenexi.

71 A rafan n ma, n tɔɔ,
alogo n xa nɔ i ya tønne kolonɛ.

72 I ya sariyan nafan n tan ma
dangu xemaan nun gbetin wuli wuyaxin
xa.

73 I tan nan n daxi,
i yi n namara,
nayi xaxinla fi n ma,
alogo n xa i ya yamarine xaran.

74 I yɛɛragaxu muxune sewama nen
e na n to waxatin naxan yi,
a n laxi i ya falan nan na.

75 Alatala, n na a kolon
a i tinxin kiti sadeni.
I n nayagi nen amasɔɔ i tinxin.

76 I ya hinanna xa n nii yifan n ma
alo i de xuiin tongoxi
n tan i ya walikeɛn xa kii naxan yi.

77 Kininkinin n ma
alogo n xa lu n nii ra,
amasɔɔ i ya sariyana n kenexi.

78 Ala xa muxu wasoxine rayagi,
yo mi naxanye xa,
naxanye n tɔɔma.

Koni n na n mirima i ya fe ragidixine nan
ma.

79 Ala xa a yɛɛragaxu muxune maso n na,
naxanye birin i ya maxadi xuine kolon.

80 N xa i ya tønne suxu n bɔɓɛn ma feu,
alogo n nama yagi.

81 Ala, n bata xadan i mamedeni n nakisi
feen na.

N bata n yigi sa i ya falani.

82 N yɛene bata bu i yɛɛ ra kira yitoe
i de xuina fe ra,

n yi a fala, n naxa,
“I n malima waxatin mundun yi?”

83 N bata liga
alo manpaan sa labana teen xun ma
naxan xaraxi ayi.

Koni hali na,
n mi jinanxi i ya tønne xɔn.

84 N mɔn xa i legeden han waxatin
mundun yi?

I na muxune makitima waxatin mundun
yi
naxanye n besenxɔnyama?

85 Muxu wasoxin naxanye mi i ya sariyan
suxi

ne bata yinla ge n yee ra n suxu feen na.

86 I ya yamarine birin tinxin.

Muxune n tɔɲegema, n mali.

87 A yi fa luxi ndedi n xa faxa,

koni n mi i ya fe ragidixine rabepinɲe
mume!

88 N nakisi i ya hinanni,

alogo n xa i ya maxadi xuine suxu.

89 Alatala, i ya falan luma nen habadan.

A luma nen ariyanna yi habadan.

90 I ya tinxinyaan luma nen mayixetene
birin xa.

I bata bɔxɔn dɔxɔ a dɔxɔdeni.

A mɔn luma menna nin.

91 Seene birin mɔn daxi i ya maragidini
han to,

bayo e birin walima i xa.

92 Xa i ya sariyan mi yi n kenenxi nun,
n yi faxama nen n ma tɔɔni.

93 N mi jinanɲe i ya fe ragidixine xɔn
mume,

amasɔɔ i n nakisixi e tan nan xɔn.

94 Bayo n ni i ya fe ragidixine fenma,

i tan nan gbee n na, n nakisi.

95 Muxu jaxine n legedenma n faxa feen
na.

Koni n na n jɔxɔ luma nen i ya maxadi
xuine xɔn.

96 N bata a kolon danna feen birin ma,

koni i ya yamarin tan dan mi na.

97 I ya sariyan nafan n ma han!

N na n mirima a ma feripen gben!

98 I ya yamarina n findima xaxilimaan na
dangu n yaxune ra,

bayo a n yii waxatin birin.

99 N dangu n karamɔxɔne birin na,
amasɔɔ n luma n mire i ya maxadi xuine
ma.

100 Xaxinla naxan n ma

na gbo xeme fonne gbeen xa,

amasɔɔ n ni i ya fe ragidixine suxi.

101 N bata tondi sige kira jaxin birin xɔn,
alogo n xa i ya falan suxu.

102 N mi n masigama i ya kiti saxine ra,

amasɔɔ i tan yeteen nan n xaranma.

103 I de xuine jaxun kumin xa.

104 N xaxinla sɔɔma i ya fe ragidixine
nin,

nanara mayifu fe yo mi fa rafan n ma.

105 I ya falan findixi kenenna nan na

n sanna bun ma,

naxan n siga kirani yalanma.

106 N de xuiin naxanye tongoxi i xa,

n bata n kɔlɔ

n ne rakamalima nen,

n yi i ya kiti tinxinxine suxu.

107 Alatala n ma mantɔɔne bata gbo ayi
han.

N nakisi

alo i a fala n xa kii naxan yi.

108 Alatala, n ma tantun xuiin nasuxu,
i yi n xaran i ya kiti saxine ma.

109 N niin gbalon de waxatin birin,

koni n mi jinanma i ya sariyan xɔn.

110 Muxu jaxine bata lutin nati n yee ra,
koni n mi n masigama i ya fe ragidixine
ra.

111 I ya maxadi xuine nan n keen na
habadan,

e tan nan n bɔɲen nasewama.

112 N bata a ragidi n bɔɲeni

n xa i ya tɔɔne suxu, han n faxa.

113 Nafigine mi rafan n ma,

koni i ya sariyan tan nafan n ma.

114 N ye masansan wure lefaan nan i tan
na.

N bata n yigi sa i ya falani.

115 E tan fe jaxi rabane,

e e masiga n na,

alogo n xa n ma Alaa yamarine suxu.

116 N senbe so

alo i bata a fala kii naxan yi,

i nama n yigitege.

117 Findi n yigin na alogo n xa kisi,

n yi i ya tɔɔne binya waxatin birin.

118 Naxanye e masigama i ya tɔɔne ra,

i ne makuyama i ra nen,

bayo e yanfan nan tun tima.

119 I muxu jaxine birin wolima ayi nen
kurun na,

nanara i ya maxadi xuine rafanxi n ma.

¹²⁰ N bata gaxu i yee ra,
n xuruxurun.

I ya kiti saxine bata n magaxu han!

¹²¹ N tinxinna nun sariya kenden ligama,
i nama n nabepin n yaxune yii.

¹²² I ya walikeen xaxili ragidi
a i fe fajin ligama a xa nen,
i nama tin

wasodene xa n jaxankata sɔnɔn.

¹²³ N yeene bata bu i yee ra kira yitoe n
nakisi feen na,
alo i de xui tinxinin naxan tongo n ma
fe yi.

¹²⁴ N suxu i ya hinanni,
i yi n xaran i ya tɔnne ma.

¹²⁵ Xaxinla fi n ma
amasɔɔ i ya walikeen nan n na,
alogo n xa i ya maxadi xuine kolon ki
faji.

¹²⁶ Alatala, i ya wanla ke waxatin nan ito
ra,
amasɔɔ yamana i ya sariyan kalama.

¹²⁷ Nanara, i ya yamarine rafan n ma
xema fajin xa.

¹²⁸ Nanara, n biraxi i ya fe ragidixi tinx-
inxine fɔxɔ ra.

Mayifu feene mi rafan n ma.

¹²⁹ Kabanako feen nan i ya maxadi xuine
ra.

Nanara, n na e suxuma n niin birin na.

¹³⁰ I ya falane nan kenenna fima,
e tan nan xaxinla fima xaxilitaren ma.

¹³¹ I ya yamarine xɔnla n suxuma
alo min xɔli gbeen naxan n deen
naxarama.

¹³² I yee rafindi n ma, i yi kininkinin n
ma,

alo i darixi a lige kii naxan yi muxune xa
i xinla rafan naxanye ma.

¹³³ N sigati kiin senbe so i de xui tongox-
ine xɔn,

i nama tin fe jaxi yo xa n nɔ.

¹³⁴ N xunba jaxankatatiine ma,
alogo n xa i ya fe ragidixine suxu.

¹³⁵ I nɔrɔn xa godo i ya walikeen ma,

i yi n xaran i ya tɔnne ma.

¹³⁶ N yeegen minima alo baana,
amasɔɔ yamaan mi i ya sariyan suxuma.
¹³⁷ Alatala, i tinxin,

i ya kiti saxine fan tinxin.

¹³⁸ I ya maxadi xuine fixi tinxinna nun
lannayaan nin.

¹³⁹ N na a to,
n yaxune jinanma i fala xuiin xɔn,
na xɔlɔma n ma nen han!

¹⁴⁰ I mi i de xuiin kale mume!
E rafan n tan i ya walikeen ma.

¹⁴¹ N mi yatexi bonne ye,
e bata n najaxu,
koni n mi jinanma i ya fe ragidixine xɔn.

¹⁴² I ya tinxinyaan luma nen habadan!
Jɔnɔndin nan i ya sariyan na.

¹⁴³ Tɔrɔn nun kuisanna bata n yili,
koni i ya yamarine n kenenxi.

¹⁴⁴ I ya maxadi xuine tinxin waxatin
birin.

Xaxinla fi n ma
alogo n xa siimayaan sɔɔ.

¹⁴⁵ N bata n xui ramini i ma n bɔpen birin
na.

Alatala n yabi
alogo n xa i ya tɔnne suxu!

¹⁴⁶ N bata n xui ramini i ma.

N nakisi
alogo n xa i ya maxadi xuine suxu.

¹⁴⁷ N kurunma i maxande, n mali.

N yigi saxi i ya falan nin.

¹⁴⁸ N xima n mire i de xui tongoxine ma
nen.

¹⁴⁹ Alatala, i hinan.

N xuiin name,
alogo n xa siimayaan sɔɔ i ya kiti saxin
xɔn.

¹⁵⁰ N nabilinna muxune biraxi fe jaxine
fɔxɔ ra,

e yi e masiga i ya sariyan na.

¹⁵¹ Koni i tan Alatala, i maso n na.

Jɔnɔndin nan i ya yamarine birin na.

¹⁵² N na a kolon xabu waxati xunkuye
a i ya maxadi xuine luma nen habadan.

¹⁵³ Ala, n ma tɔrɔn mato i yi n xunba,

amasɔtɔ n mi jinanxi i ya sariyan xɔn.
 154 N xun mayenge kitin sa,
 i yi n xunba,
 n yi siimayaan sɔtɔ
 alo i a falaxi kii naxan yi.
 155 Muxu jaxine tan mi kisima,
 amasɔtɔ e mi biraxi i ya tɔnne fɔxɔ ra.
 156 Koni Alatala, i ya kininkininna gbo,
 n xa siimayaan sɔtɔ i ya kiti saxine xɔn.
 157 N yaxune wuya
 naxanye n besenxɔnyaxi,
 koni n mi i ya maxadi xuine bepinma.
 158 N na i ya fala suxutarene to,
 na n xɔlɔma nen.
 159 Alatala, a mato i ya fe ragidixine
 rafan n ma,
 n xa siimayaan sɔtɔ i ya hinanni.
 160 Nɔndin nan i ya falan birin na.
 I ya kiti tinxinxine luma nen habadan!
 161 Mangane bata n jaxankata fu,
 koni n gaxuma i tan nan keden ma fala
 yɛɛ ra.
 162 N sewaxi i de xui tongoxine fe ra,
 alo n na nafulu gbeen sɔtɔ.
 163 Wulen mi rafan n ma,
 koni i ya sariyan nafan n ma.
 164 N ni i tantunma nen
 dɔxɔɔna ma solofere lɔxɔ yo lɔxɔ
 i ya kiti tinxinxine fe ra.
 165 Bɔɲe xunbeli gbeen na kanne xa
 i ya sariyan nafan naxanye ma,
 sese mi na kanne ratantanɲe.
 166 Alatala, n yigi saxi i tan nan ma
 marakisi yi,
 n luma nen i ya yamarine suxe.
 167 N na i ya maxadi xuine suxuma nen
 n niin birin na,
 bayo e rafan n ma ki fajɪ.
 168 N bata i ya fe ragidixine
 nun i ya maxadi xuine suxu,
 i n kewanle birin kolon.
 169 Alatala, n ma mawuga xuiin xa i li.
 Xaxinla fi n ma
 alo i a falaxi kii naxan yi.

170 I tuli mati n ma maxandi xuiin na,
 i yi n nakisi
 alo i bata de xuiin tongo kii naxan yi.
 171 N ni i tantunma nen waxatin birin,
 amasɔtɔ i bata n xaran i ya tɔnne ma.
 172 N betin bama nen
 lan i de xui tongoxina fe ma,
 amasɔtɔ i ya yamarine birin tinxin.
 173 N mali i senben nin,
 amasɔtɔ n bata i ya fe ragidixine nan
 sugandi.
 174 Alatala, i ya marakisin xɔnla n na!
 I ya sariyana n kenenxi.
 175 N xa siimayaan sɔtɔ
 alogo n xa i matɔxɔ,
 i ya kiti saxine yi n mali.
 176 N bata tantan kiraan ma
 alo yɛxɛɛn naxan lɔxi ayi.
 Fa n tan i ya walikɛɛn fen,
 amasɔtɔ n mi jinanxi i ya yamarine xɔn.

Ala maxandina malina fe ra

¹ *Ala Batu Banxi yisiga betina.*

120 N yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
 n yi n xui ramini Alatala ma,
 a yi n yabi.
² Alatala n nakisi wuledene nun yanfan-
 tenne ma.
³ E tan wuledene,
 Ala nanse ligama e ra,
 a e saranma nanse ra?
⁴ A lan a xa e tɔrɔ
 sofane xalimakunle nun tɛɛ wolonne nan
 na.
⁵ Tɔrɔn na a ra n tan xa,
 n lu e tagi, e tan Meseki kaane,
 n dɔxɔ e yɛ
 alo Kedari bɔnsɔnna muxune wulaan
 kui.
⁶ N bata bu muxune tagi
 bɔɲe xunbenla mi rafan naxanye ma!
⁷ N na bɔɲe xunbenla fe fala,
 e tan yi yengen so.

Ala nan en natanga muxun na¹ *Ala Batu Banxi yisiga betina.***121** N bata n yeɛ rate geyane ma, n naxa, “N ma maliin kelima minen yi?”² N ma maliin kelima Alatala nan ma naxan ariyanna nun dunuɗa daxi.³ A mi tinɗe, i yi bira.

I kantanmaan mi xiye mume.

⁴ Isirayila kantanmaan mi kinsanɗe, a mi xiye.⁵ Alatala i kantanma, a i dexɔn ma alo i nininna.⁶ Sogen mi fefe lige i ra yanyin na, kiken fan mi fefe lige i ra kɛɛn na.⁷ Alatala i kantanma nen fe ɗaxin birin ma, a yi i niin natanga.⁸ Alatala i kantanma nen i ya sigan nun xeteni, fɔlɔ iki ma han habadan.**Yerusalen matɔxɔ betina**¹ *Ala Batu Banxi yisiga betina, Dawuda gbeena.***122** Sewan na a ra n xa, e na a fala n xa,

“En siga Alatalaa banxini!”

² Iki, en tixi Yerusalen so deen na.³ Yerusalen tixi ki faji

a banxine tugunxi e bode ra.

⁴ Alatalaa yamaan sigama menna nin bɔnsɔn yeɛn ma,

alo a sariyana a falaxi Isirayila xa kii naxan yi,

alogo e xa sa a xinla tantun.

⁵ Mangane kitin sama menna nin Dawudaa manga gbeden ma.⁶ E Ala maxandi bɔɗe xunbenla fe ra Yerusalen xa.

Ala xa bɔɗe xunbenla fi a rafan muxune ma.

⁷ Ala xa bɔɗe xunbenla lu taani.

Ala xa herin fi taa yi kaane ma.

⁸ Ngaxakedenne nun n xɔyine fe ra, n naxa,

“Ala xa bɔɗe xunbenla fi Yerusalen ma.”

⁹ N taana bɔɗe xunbenla nan fenma Alatalaa banxina fe ra, en ma Ala.**Ala xa hinan en na**¹ *Ala Batu Banxi yisiga betina.***123** I tan naxan dɔxi kore xɔnna ma,

n na n yeɛ ratema i tan nan ma,

² alo konyine e yeɛn tima e kanna ra kii naxan yi,

alo walike ɗaxanla yeene luma tixi a kanna ra kii naxan yi.

En na en yeene tima

en ma Ala ra na kii nin, Alatala, en yi a hinanna mame.

³ Hinan nxu ra, Alatala, hinan nxu ra, amasɔtɔ e nxu rapaxuxi han!⁴ Nxu niin bata wasa fere kanne nun wasodene magele xuine ra.**Ala nan a muxune ratangama**¹ *Ala Batu Banxi yisiga betina, Dawuda gbeena.***124** Xa Alatala mi yi ti en xɔn nun, Isirayila muxune fan xa a fala, e naxa,² “Xa Alatala mi yi ti en xɔn nun

yaxune yi en yengema waxatin naxan yi,”

³ e yi en ɗeɗen gerunma nen nun

e xɔlɔ en xili ma waxatin naxan yi.

⁴ Nayi, walanna yi sigama en na nen nun, fufaan yi en mamin,⁵ ige xunfan gbeen yi sa en xun ma.⁶ En barikan bira Alatala xa, a mi tinxi en yaxune yi en ɗan.⁷ Nxu bata nxu sɔtɔ

alo xɔlina a sɔtɔma xɔli suxuna lutin na kii naxan yi.

Lutin bata bolon, nxu xɔɗɔya!

⁸En ma maliin kelima Alatala nan yii naxan ariyanna nun dunuƙa daxi.

Alaa muxune rakisi fena

¹*Ala Batu Banxi yisiga betina.*

125 Naxanye e yigi sama Alatala yi,
na kanne ligaxi nen alo Siyon Geyana,
naxan luma a funfuni habadan,
a mi mamaxe mume!

²Yerusalen rabilinxi geyane ra kii naxan yi,
Alatala fan a muxune rabilinma na kii nin,

keli to ma han habadan!

³Amasotɔ tinxintarene mi luye tinxin muxune yamanan xun na mume,
alogo tinxin muxune fan nama fe jaxin liga.

⁴Alatala, fe fajin naba na kanne xa naxanye fan e nun naxanye sɔndɔmen fan.

⁵Koni, naxanye kira tinxintarene fɔxɔ ra, Alatala xa ne nun fe jaxi rabane jan e bode xɔn ma.

Ala xa bɔje xunbenla fi Isirayila ma.

Ala maxandina xunbana fe ra

¹*Ala Batu Banxi yisiga betina.*

126 Alatala mɔn faxina en tan muxu suxine ra Siyon taani,
a liga nen en yee ra yi
alo xiye na a ra!

²En gele nen han,
en yi sewa betine ba!

Siyaan bonne yi a falama nen, e naxa,
“Alatala bata fe gbeene liga e xa.”

³Alatala bata fe gbeene liga en xa,
en birin bata sewa.

⁴Alatala, i mɔn xa nɔxɔ yamanan senbe so alo tulen fama igen na xude wuli yixaren na kii naxan yi.

⁵Naxanye sansiin wolima e wugama,
ne sɔnxɔma nen sewani se xabadeni.

⁶Naxanye sigama wuge sansi wolideni,
ne xetema gele nen malo xidine ra e xun ma.

Ala wali fajin kolonna

¹*Ala Batu Banxi yisiga betina, Sulemani gbeena.*

127 Xa Alatala xa mi banxin tima,
banxi tiine wali fuun nan kema.

Xa Alatala xa mi taan makantan,
taa kantanne fe fuun nan xun na.

²Ɛ kurunma walideni fuyan,
ɛ kɔe rasoma fuyan,
ɛ balon sɔtɔma tɔɔn nin.

Anu, Ala balon soma a xanuntenne yii nen,
e saxi.

³Alatala diine fima muxune ma nen e keɛn na.

E findixi kɔntɔnna nan na Alatala naxan fima.

⁴Xemen dii xemen naxanye sɔtɔma banxulanyani,
ne ligaxi nen

alo xalimakunla sofaan yii kii naxan yi.

⁵Sewan na xemen xa xalimakuli wuyaxin naxan yii.

E nun a yaxune na kiti, a mi yagima.

Duban Ala yeeragaxu muxune xa

¹*Ala Batu Banxi yisiga betina.*

128 Sewan na kanne xa naxanye gaxuma Alatala yee ra,

naxanye birama a kiraan fɔxɔ ra.

²I wali xɔnna i makone fanma nen.
I sewama nen i mɔn yi sabati.

³I ya jaxanla diine barima nen alo wudi bili bogilana.

I ya dii xemene i ya tabanla rabilinma nen

alo oliwi wudi binle.

⁴Muxun naxan gaxuma Alatala yee ra,

na kanna dubani itoe nan sɔtɔma.

⁵ Alatala xa barakan sa i ya fe yi keli Siyon yi!

Ala xa i Yerusalen sabatixin to i siin birin yi!

⁶ Ala xa i i mamandenne to!

Ala xa bɔɲɛ xunbenla fi Isirayila ma.

Ala maxandina Isirayila yaxune xili ma

¹ *Ala Batu Banxi yisiga betina.*

129 E n yengema xabu n dii ɲɔɛ waxatini,

Isirayila kaane fan xa a fala, e naxa,

² “E en yengema xabu en dii ɲɔɛ waxatini,”

koni e mi en nɔ.

³ E bata n fanna makorondon, alo xeen bi daxina.

⁴ Koni Alatala tinxin,

a bata nxu nun muxu ɲaxine tagi bolon.

⁵ Muxun naxanye Siyon ɲaxaxuxi,

Ala xa ne yagixin naxete.

⁶ E xa liga

alo sexen naxan solima banxin fari, sogen yi a xara ayi.

⁷ Muxun naxan a xabama

hali yii fe kedenna a mi a sɔtɔma,

hali xidi kedenna

a raxidi muxun fan mi a sɔtɔma.

⁸ Dangu muxune mi a falama e xa,

e naxa, “Alatala xa barakan sa ε fe yi.”

Hanma e naxa,

“Nxu dubama ε xa Alatala xinli.”

Ala maxandina malina fe ra

¹ *Ala Batu Banxi yisiga betina.*

130 Alatala, n bata n xui ramini i ma tɔɔni.

² Marigina, n xuiin name,

i yi i tuli mati n ma maxandi xuiin na.

³ Alatala, xa i nxu suxu nxu hakene ra,

Marigina, nde luma a yalagitaren na?

⁴ Koni i tan nan nxu mafeluma nxu hakene ra,

nxu yi gaxu i yee ra.

⁵ N yengi saxi Alatala nan ma,

n niin taxuxi a ra,

n xaxili tixi a falan nan na.

⁶ N yengi tixi Marigin na

alo taa kantanne yengi kuye yibaan ma kii naxan yi.

⁷ Isirayila, i yengi ti Alatala ra,

amasɔtɔ a hinan, a nɔɛ i xunbe nen.

⁸ A tan nan Isirayila rakisima a haken birin ma.

Ala maxandina limaniyani

¹ *Ala Batu Banxi yisiga betina, Dawuda gbeena.*

131 Alatala, n mi fa waso, n mi kanba.

N mi fa n xaxinla rasigama feene ma sɔnɔn,

naxanye gbo dangu n na,

naxanye magaxu n yee ra yi.

² Koni n bata n xaxinla raxara,

n yi n sabari, n nii yifanxi n ma

alo dii ɲɔɛna a nga fema.

³ Isirayila, i yengi ti Alatala ra

fɔlɔ to ma han habadan!

Dawudaa taan nan Alatala dɔxɔden na

Taruxune Firinden 6.41-42

¹ *Ala Batu Banxi yisiga betina.*

132 Alatala, Dawudaa fe xa rabira i ma,

e nun a tɔɔne birin.

² A tan nan a kɔlɔ Alatala xa,

a yi a de ti Yaxubaa Ala Senbemaan xa.

³ A naxa, “N mi soma n konni,

n mi n sama n ma saden ma,

⁴ n mi tinɲɛ n yi kinsan hanma n yi xi,

⁵ han n yiren fen Alatala xa,

Yaxubaa Ala Senbemaan luma denaxan yi.”

⁶Nxu bata a fe me Efarata yi,
 nxu bata a to Yaari taan nabilinni.
⁷E naxa, “En siga Alaa banxini,
 en yi en xinbi sin a san bun.”
⁸Alatala, keli, i fa i dɔxɔdeni,
 i tan nun i ya kankirana,
 i senben naxan yi.
⁹Ala xa i ya saraxaraline findi tinxin
 muxune ra,
 i ya tɔgɔndiya muxune yi sɔnxɔ sewani.
¹⁰I nama i ya manga sugandixin
 nabepin,
 i ya walikeen Dawuda fe ra.
¹¹Alatala bata a kɔlɔ Dawuda xa,
 a mi a kale mumɛ! A naxa,
 “N ni i ya dii xemena nde nan
 sugandima,
 a ti i funfuni mangan na.
¹²Xa i ya dii xemene n ma layirin suxu,
 e nun n ma maxadi xuine,
 n na e xaranma naxanye ma,
 e diine fan dɔxɔma nen
 i ya mangaya gbedeni han habadan.”
¹³Alatala bata Siyon sugandi a dɔxɔden
 na.
¹⁴A bata a fala, a naxa,
 “N luma be nin habadan.
 N waxi mangayaan liga feni be nin.
¹⁵N baraka gbeen sama nen Siyon ma
 baloni,
 n donseen so a tɔrɔ muxune birin yii.
¹⁶N kisin fima nen a saraxaraline birin
 ma,
 a tɔgɔndiya muxune yi sɔnxɔ sewani.
¹⁷N mangana nde raminima nen
 Dawuda yixetene ye menni,
 na yi lu n ma manga sugandixin funfuni.
¹⁸N na a yaxune rayagima nen,
 koni a mangayaan taxamasenna nɔrɔma
 nen han!”

Ngaxakedenyana fe

¹Ala Batu Banxi yisiga
 betina, Dawuda gbeena.

133 Fe faɓin na a ra e nun sewana,
 ngaxakedenne na lu e bode
 xɔn bɔɓe xunbenli.

²A luxi nen alo ture xiri jaxumen
 naxan sama Haruna xunni,
 a godo a de xaben ma
 han a domain kɔɛn xɔn.

³A luxi nen alo xiila
 naxan kelin Xerimon geyaan fari
 godo Siyon geyaan ma.
 Amasɔtɔ Alatala habadan nii rakisin
 duban nagodoma menna nin.

Ala tantun fena

¹Ala Batu Banxi yisiga betina.

134 Alatalaa walikene birin xa a
 tantun,
 naxanye birin xima a batue a banxini,
 e fa a tantun.

²E e yiine yite yire sarɓanxini,
 e Alatala tantun!

³Alatala xa i baraka keli Siyon yi,
 a tan naxan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna
 daxi.

Tantun betina

Yaburin 115.4-11

135 Tantunna Ala xa!
 E Alatala xinla tantun!
 E tan Alatalaa walikene, e a tantun.
²E tan naxanye tixi Alatalaa banxini
 naxanye en ma Alaa banxin tanden ma.
³Tantunna Ala xa! Amasɔtɔ Alatala fan.
 E a tantun betine yi, amasɔtɔ a diɓa.
⁴Alatala nan Yaxuba sugandixi a yete xa,
 a yi Isirayila findi a gbeen na.
⁵N na a kolon fa fala Alatala gbo,
 en Marigin gbo alane birin xa.
⁶Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ma,
 fɔxɔ igene nun yire tilinxine birin yi,

naxan na rafan Alatala ma,
a na nan ligama.

⁷ A bata foyen nun tulen nakeli bəxɔn
danna ra,

a kuye sarinna ramini e nun tulena,
a foyen nakeli a ramaradeni.

⁸ A yi dii singene
nun xuruse dii singene faxa Misiran
yamanani.

⁹ A yi kabanako feene liga ε tan Misiran
kaane tagi,

Firawona nun a kuntigine birin xili ma.

¹⁰ A siya wuyaxine halagi,
a yi manga senbemané faxa,

¹¹ sa folɔ Amorine Manga Sixɔn ma,
e nun Basan Manga Ogo
e nun mangan naxanye birin Kanan
yamanani.

¹² A yi e bəxɔne so Isirayila yii e keen na,
a findi a yamaan keen na.

¹³ Alatala, i xinla fe luma nen habadan!
Mayixetene nun mayixetene e xaxili
luma i xɔn ma nen.

¹⁴ Alatala a muxune xun mayenge kitin
sama nen.

A kininkinin a walikene ma.

¹⁵ Gbetin nun xemaan nan tun siyane
suxurene ra!

¹⁶ E deen na, koni e mi fala tima.

E yeene na, koni e mi sese toma.

¹⁷ E tunle na, koni e mi fefe mɛma.

Niiraxili yo mi e yi.

¹⁸ Naxan na e rafala, a a yigin sa e yi,
na fan luma nen alo e tan.

¹⁹ ε tan Isirayila yamana, ε Alatala
tantun.

ε tan saraxaraline, ε Alatala tantun.

²⁰ ε tan Lewi bənsɔnna, ε Alatala tantun.

ε tan a yeeragaxu muxune, ε Alatala
tantun.

²¹ Barikan bira Alatala xa Siyon yi,
a tan naxan luma Yerusalen taani.

Tantunna Ala xa!

Barika birana Isirayilaa Ala xa

136 ε Alatala tantun amasɔtɔ a
fan.

A hinanna luma nen habadan!

² ε alane Ala tantun.

A hinanna luma nen habadan!

³ ε marigine birin Marigin tantun.

A hinanna luma nen habadan!

⁴ A tan nan keden pe kabanako feene
ligama.

A hinanna luma nen habadan!

⁵ A bata ariyanna rafala a xaxilimayani.

A hinanna luma nen habadan!

⁶ A bata bəxɔn ti tilinne fari.

A hinanna luma nen habadan!

⁷ A bata yanban seene da kore xɔnna ma.

A hinanna luma nen habadan!

⁸ Sogen mangayaan ligama yanyin nan
na.

A hinanna luma nen habadan!

⁹ Kiken nun sarene mangayaan ligan
kɔeen nan na.

A hinanna luma nen habadan!

¹⁰ A yi Misiran kaane dii singene faxa.

A hinanna luma nen habadan!

¹¹ A ti Isirayila muxune yee ra
keli Misiran yamanani.

A hinanna luma nen habadan!

¹² A na liga a senbe gbeen nan na.

A hinanna luma nen habadan!

¹³ A yi Gbala Baani taxun a tagi.

A hinanna luma nen habadan!

¹⁴ A yi a muxune ragidi a tagi, Isirayila
kaane.

A hinanna luma nen habadan!

¹⁵ A yi Firawona nun a sofane radin
Gbala Baani.

A hinanna luma nen habadan!

¹⁶ A ti a muxune yee ra tonbonni.

A hinanna luma nen habadan!

¹⁷ A yi manga gbeene faxa.

A hinanna luma nen habadan!

¹⁸ A yi manga senbemané faxa.

A hinanna luma nen habadan!

¹⁹ A yi Amorine manga Sixɔn faxa.

A hinanna luma nen habadan!

²⁰ A yi Basan kaane manga Ogo faxes.

A hinanna luma nen habadan!

²¹ A yi e baxɔn so a yamaan yii e keɛn na.

A hinanna luma nen habadan!

²² A yi findi Isirayila keɛn na, a walikɛna.

A hinanna luma nen habadan!

²³ A ɲɔɔ lu nen en tan yiigelitɔne xɔn.

A hinanna luma nen habadan!

²⁴ A yi en xɔɔya en yaxune ma.

A hinanna luma nen habadan!

²⁵ A tan nan donseen soma niimaseen birin yii.

A hinanna luma nen habadan!

²⁶ Ɛ Ala tantun naxan kore!

A hinanna luma nen habadan!

Isirayila muxu suxine fe

137 Nxu yi dɔxi Babilɔn xude dɛene yi waxatin naxan yi nxu wugama, nxu yi lu nxu mire Siyon ma.

² Nxu yi nxɔ bɔlɔnne singan na yamanan wudi tofajine ra.

³ Muxun naxanye nxu suxu, ne yi betine maxɔdin nxu ma.

Nxu jaxankata muxune yi sewa betine maxɔdin nxu ma,

e naxa, “Ɛ Siyon betina nde ba nxu xa.”

⁴ Nxu tan betin bama Alatala xa di xɔɲe taani?

⁵ Xa n pinan i xɔn Yerusalɛn,

Ala xa n yiifanna faxes n ma.

⁶ Xa n pinan i tan xɔn,

xa n mi lu Yerusalɛn yate n ma sewan birin yi,

Ala xa n deɛn suxu!

⁷ Alatala, Edɔn kaane fe xa rabira i ma, e yi naxan falama Yerusalɛn suxu lɔxɔni, e naxa, “Ɛ a kala, ɛ taan naxɔri fefe!”

⁸ I tan Babilɔn taana, i halagima nen fefe! Sewan na kanna xa naxan i ya donla saranma

alo i a ligaxi nxu ra kii naxan yi,

⁹ naxanye ɛ dii futene tongoma

e yi e yigɔlɔn fanyen ma.

Ala tantun fena

¹ Dawuda gbeena.

138 Ala, n bata i tantun n bɔɲeni fefe!

N betin bama Ala yetagi.

² N na n xinbi sinma i ya Banxi Sar-ijaxin yetagi,

n yi i xinla tantun i ya hinanna nun i ya lannayana fe ra.

Amasɔtɔ i bata i de xuiin nafisa i xinla yetɛɛn xa.

³ N ni i xili waxatin naxan yi,

i n yabi nen,

i yi n senbe so, i n xaxili ragidi.

⁴ Alatala, dunuɲa mangane birin i tantunma nen,

e na i ya falane me waxatin naxan yi.

⁵ Alatala, e i kewanle matɔxɔma nen betini,

amasɔtɔ i ya binyen gbo.

⁶ Hali Alatala to mate,

a yengi dɔxi muxu dijaxine xɔn, koni a yeɛn tixi wasodene ra wulani.

⁷ Xa n sigan tima tɔɔni,

i n nakisima nen,

i yi n yaxune yenge i senbeni,

n kisi i senben xɔn.

⁸ Alatala feene rajanma a fajin nan ma n xa.

Alatala i ya hinanna luma nen habadan!

I nama i wali xɔnne rabɛɲin.

Ala ɲɔɔ luxi adamadiine xɔn

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

139 Alatala, i bata n fɛsefese, i n kolon.

² I n sa waxatin nun n keli waxatin birin kolon.

Hali i makuya n na, i n ma miriyane birin kolon.

³ I a kolon n nema sigatini

hanma n nema saxi,

i n kewanle birin kolon.

⁴ Alatala, benun n xa falan ti waxatin naxan yi,
n naxan falama i na kolon ki faji.

⁵ I n nabilinni,
n yee ra e nun n xanbi ra.
N ni i tan nan yii.

⁶ Na fe kolonna magaxu n tan yee ra yi.
A dangu n na, n mi nœ a yigbe mume!

⁷ N nœ sigē minen,
n yi n luxun i ya Nii Sarijanxin ma?
N sigan minen yi, n keli i tan yetagi?

⁸ Xa n te ariyanna yi, i na yi.
N na siga laxira yi, i na yi.

⁹ Hali n siga han sogetedeni,
hanma n sa dɔxɔ fɔxɔ igen xanbi ra,

¹⁰ i tima nen n yee ra menna fan yi,
i mi n nabepinje mume!

¹¹ Xa n na a fala, n naxa,
“N xa n luxun dimini.
Kenenna xa findi kœen na n nabilinni.”

¹² Koni sese mi dimin na i tan yee ra yi,
kœeni yalan alo yanyina i tan yee ra yi.
Dimin nun yanyin birin lan i tan xa.

¹³ I tan nan n sœndœmen daxi,
i tan nan n saxi nga fatini.

¹⁴ Ala, n ni i tantunma,
amasɔtɔ n da kiin magaxu,
i kewanle magaxu.

N na a kolon n niini ki faji.

¹⁵ N fati benden mi yi luxunxi i tan ma,
i to yi n nafalama suturani
i yi n dama nga kui waxatin naxan yi.

¹⁶ I yi n toma benun n fatin xa yelin nafale.

I bata yi n ma siimayaan xasabin sebe i
ya kitabun kui,

benun a xa fɔlɔ waxatin naxan yi.

¹⁷ Ala, i ya miriyane famu raxɔlɔ n xœn.
E xasabin wuya!

¹⁸ Xa n na e yate, e wuya mœpensinna xa.
N na xulun waxatin naxan yi,
n mœn luma i tan nan fema.

¹⁹ Ala, a yi lan nun i xa muxu paxine
faxa!

Faxa tiine, ε masiga n na.

²⁰ E fala paxine tima, e i xili kala.

I yengefane i xinla falama fuun nin.

²¹ Alatala, n mi muxune rapaxue ba
naxanye i rapaxuma?

N bata n me na muxune ra
naxanye murutexi i xili ma.

²² E mi rafan n ma mume!

N bata e yate yaxune ra.

²³ Ala, n fesefese i yi n bœneni feen kolon.
N mato, i yi n ma miriyane kolon.

²⁴ A mato, xa n kira paxin nan xœn,
i siga n na habadan kira fapin xœn ma.

Ala maxandina xunbana fe ra

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

140 ² Alatala, n xunba muxu pax-
ine yii.

N natanga gbalotœne ma.

³ E fe paxi yitœnna nin waxatin birin.

E yenge ralanna nin lœxɔ yo lœxɔ!

⁴ Fala xœlene nan e lenne ma
alo sapina.

E fala xuine xœlɔ alo koson xœlena.
Betu xuini te.

⁵ Alatala, n natanga muxu paxine senben
ma.

N nakisi gbalotœne ma,
naxanye kataxi n nabira feen na.

⁶ Muxu wasoxine bata lutin nati n yee ra.
E bata e gbatune rati kiraan xœn ma n
suxu xinla ma.

Betu xuini te.

⁷ N bata a fala Alatala xa n naxa,
“N ma Ala nan i tan na.

Alatala n ma maxandi xuiin name!”

⁸ Marigina Alatala, n nakisi senbena,
i n xun mayengema yenge so waxatini.

⁹ Alatala, i nama tin
muxu paxine waxœn feen yi liga.

I nama tin e fe nataxine yi kamali,
e yi waso ayi.

Betu xuini te.

¹⁰ I nama tin n yaxune yi nœœn sœtɔ.

Ala xa n yaxune gbalo falane so e xun
na.

¹¹ Ala xa tœe wolonne bœxœn e ma.

Ala xa e woli ayi tēeni.

Ala xa e woli yinla kui

e mi nɛɛ tɛ naxan na.

¹²Nafigine mi luma yamanani.

Ala xa yihadin so gbalotɔne xun na.

¹³N na a kolon

a Alatala kiti kenden sama tɔɔ muxune
xa,

a yi yiigelitɔne xun mayenge kitin sa.

¹⁴Tinxin muxune i tantunna nen yati!

Muxu fajine yi lu i yetagi.

Ala maxandina jinbanna ra

¹*Dawudaa betina.*

141 Alatala, n bata n xui ramini i
ma,

fa n mali mafuren!

N na i xili, i tuli mati n na.

²N ma maxandin xa lu

alo wusulanna i yetagi.

N yiine yitexin xa liga

alo jinbari ra saraxana.

³Alatala i yengi dɔxɔ n fala xuiin xɔn,
i yi n deen kantan.

⁴I nama tin n bɔɔnen yi lu fe jaxini,
n nama fe jaxine liga nxu nun fe jaxi
rabane.

Nxu nama nxu dege nxu bode xɔn.

⁵N tinma nen tinxin muxun yi n bɔnbɔ,
bayo hinanna na a ra.

A rafan n ma, a yi n kawandi.

Na luxi nen alo turen na susan n xunni.

N mi tonde na ma.

Koni n na Ala maxandima nen

fe jaxi rabane wanle xili ma.

⁶E mangane radinma nen geyaan san
bun fanyene ma,

muxu jaxine yi a kolon nayi

a jɔndin nan n ma falane ra.

⁷Xeen bima kiin de,

bɔxɔn yi buxa,

nxu xɔnne xuyama ayi na kiini laxira so
deen na.

⁸Marigina Alatala,

n yeen tixi i tan nan na.

N na n luxunma i tan nin,

i nama tin n faxa.

⁹N natanga na lutine ma

e naxanye ratixi n yɛɛ ra

e nun fe jaxi rabane wosone.

¹⁰Ala xa muxu jaxine saxu

e yetena luti ratixine ra,

koni n tan xa dangu bɔɔɛ xunbenli.

Ala maxandina malina fe ra

¹*Dawudaa fala jaxumena, a yi faranna
ra waxatin naxan yi. Ala maxandina.*

142 ²N na n xui ramini Alatala
ma,

n yi a mafan.

³N na n kɔntɔfili feene birin fala a xa,
n yi n ma tɔɔne birin yita a ra.

⁴Wekilen na jɔn n yi,

i tan n sigaden kolon.

N sigan tima kiraan naxan xɔn,

e bata woson nati n yɛɛ ra na xɔn ma.

⁵N dexɔn to,

muxune mi e jɔxɔ luma n tan xɔn.

Luxunde yo mi fa n tan ma.

Muxu yo mi kɔntɔfilixi n ma fe ra.

⁶Alatala, n ni i tan nan mafanma.

N naxa, “I tan nan n luxunden na.

I tan nan findixi n gbeen na bɔxɔ xɔnna
fari.”

⁷I tuli mati n ma mawuga xuiin na.

Amasɔɔ n bata xadan.

N xunba n sagatan muxune yii.

Amasɔɔ e senben gbo n xa.

⁸N namini kasoon na,

alogo n xa i xinla tantun.

Tinxin muxune yi n nabilin

bayo i bata fe fajin naba n xa.

Ala maxandina malina fe ra

¹*Dawudaa betina.*

143 Alatala, n ma maxandi xuiin
name!

I tuli mati n xuiin na.

N yabi i ya tinxinna nun i ya hinanna
nin.

²I nama n tan i ya walikeen makiti,
bayo muxu yo mi tinxin i tan yetagi.

³N yaxuna n sagatanma,
a yi n nabira bɔxɔni,
a yi n lu dimini

alo muxu singe faxaxine.

⁴Wekilen bata jan n yi,
n senbe mi fa na sɔnɔn.

⁵N na n mirima waxati danguxine ma.
I feen naxanye birin nabaxi,
n na n mirima ne ma,
n na n mirima i kewanle ma.

⁶N na n yiine tima i tan nan xa.
N niin xaraxi i yetagi
alo bɔxɔ xarena.

Beti xuini te.

⁷Alatala, n yabi iki sa!

N niin janmatɔɔn na a ra.

I nama i yetagin luxun n ma.

Xanamu n sama faxa muxune fari nen.

⁸Benun xɔtɔnni,

i xa n yabi i ya hinanni.

Amasɔtɔ n na n yigi saxi i tan nin.

A yita n na

n lan n xa sigan ti

kiraan naxan xɔn.

Amasɔtɔ n na n niin taxuxi i tan nan na.

⁹Alatala, n xunba n yaxune yii.

N na n luxunxi i tan nan fema.

¹⁰N xaran i sagoon ligan ma,

bayo n ma Ala nan i ra.

I ya Nii fapin xa n xali bɔxɔ fapini.

¹¹Alatala siimayaan fi n ma i xinla fe ra.

I xa n ba tɔrɔni i ya tinxinni.

¹²N yaxune de xidi i ya hinanni.

N yengefane halagi,

amasɔtɔ i ya walikeen nan n na.

Mangana Ala maxandina

¹Dawuda gbeena.

144 Barikan bira Alatala xa,
n kantan muxuna,
naxan n maxaranma yenge sodeni.

²A tan nan hinanma n na,
n ma yinna,

n ma faran makantanxina,
n xunba muxuna,

e nun n ye masansan wure lefana.

N na n luxunma a tan nin.

A tan nan siyane luma n sanna bun.

³Alatala, nanse muxun na
alogo i xa i jɔxɔ lu a xɔn?

Nanse adamadiin na
alogo i xa i miri a ma?

⁴Adamadiin luxi nen alo foyedina.

A siimayaan luxi nen
alo nininna naxan danguma.

⁵Alatala, kuyen tintin, i godo.

I yiin din geyane ra,
e tutin xa te.

⁶Kuye sarinne rasiga,
i yi yaxune raxuya ayi.

I ya xalimakunle woli,
i yi e kedi.

⁷I yiin nagodo keli kore,

i yi n ba tilinna ma.

N ba xɔɓene senben bun

⁸naxanye wulen falama,
naxanye mi e fala xuine rakamalima.

⁹Ala, n beti nenen bama nen i xa,
n yi i tantun kondenna ra.

¹⁰A tan nan mangane rakisima.

A tan nan a walikeen Dawuda rakisima
silanfanna ma.

¹¹N xunba,

i n ba xɔɓene senben bun ma,

naxanye wulen falama,
naxanye mi e fala xuine rakamalima.

¹²Ala xa en ma dii xemene rasabati
alo wudi binle.

Ala xa en ma dii temene xa tofanɓe ayi

alo geme senbeten nayabuxin
naxanye manga banxine bun.

¹³Ala xa en ma sagane rafe donseen
sifan birin na.

Ala xa en ma xuruseene rawuya ayi xeen
ma,

dɔxɔɓa ma wuli keden han wuli fu.

¹⁴Ala xa en ma jingene rasabati.

Ala xa en tanga yengen ma
alogo muxe nama suxu,
wuga xuiin yi te taani.
¹⁵ Sewan na yamaan xa,
na feene ligama naxanye xa.
Sewan na yamaan xa,
naxanye Ala findixi Alatala ra.

Tantun betina

¹ *Dawuda Ala tantunna.*

145 N ma Ala, n ma mangana,
n ni i batuma.
N barikan birama i xa nen
habadan han habadan.
² Լօժօ yo Լօժօ n barikan bire i xa.
N ni i xinla tantunma nen
habadan han habadan.
³ Alatala gbo, a lan a yi tantun.
A gboon dan mi na.
⁴ Mayixetene birin xa i ya wanle fe fala
mayixete famatone xa,
e yi i kewanle fe yebe e xa.
⁵ E i ya binye gbeen nun nօրոնա fe fala.
N luma nen n mire i ya kabanako wanle
ma.
⁶ E xa i senbe magaxuxina fe fala.
N tan i ya gbona fe falama nen.
⁷ E xa i ya nemana fe fala,
e yi i ya tinxinna fe rali sewani.
⁸ Alatala dija, a kininkinin,
a mi xօլոն xulen, a hinanna gbo.
⁹ Alatala fe fapin nabama muxun birin
xa.
A kininkininma a daala birin ma.
¹⁰ Alatala, i ya dali seene birin i tan-
tunma nen.
I ya tօցօndiya muxune birin barikan bi-
rama i xa nen.
¹¹ E i ya mangayaan binyena fe falama
nen.
E mօն yi i senbena fe yebe
¹² alogo muxun birin xa i kewanle kolon,
e nun i ya mangayaan binye gbeena.
¹³ I ya mangayaan findixi habadan man-
gayaan nan na.

I senben luma nen mayixetene nun may-
ixetene xun na.
Ala a de xuine birin nakamalima,
a hinan a daala birin na.
¹⁴ Alatala ne malima nen
naxanye biraxi,
a yi muxune rakeli
naxanye felenxi.
¹⁵ Birin yeen tixi i tan nan na
alogo i xa donseen so e yii a waxatini.
¹⁶ I tan nan i yiin nabima,
i yi donseen so niimaseene birin yii.
¹⁷ Alatala feen birin ligama tinxinna nin.
A hinan a kewanle birin yi.
¹⁸ Alatala maso na muxune ra
naxanye a xilima,
naxanye birin a xilima յօնդինի.
¹⁹ A a yeeragaxu muxune rafan feene lig-
ama nen,
a e xuiin me, a yi e rakisi.
²⁰ Alatala muxune kantanma
a rafan naxanye birin ma.
Koni a muxu jaxine birin halagima nen.
²¹ N na Alatala tantunma nen.
Dali seene birin xa a xili sarjpanxin
tantun
habadan han habadan!

Ala nan senbetarene kantanma

146 Tantunna Ala xa!
N xa Alatala tantun n niini
fefe!
² Fanni n na n nii ra,
n na Alatala tantunma nen.
Fanni n daxi,
n na n ma Ala tantunma nen betini.
³ E nama e yigi sa mangane yi,
adamadiine nan ne ra.
E rakisi fere yo mi ne xa.
⁴ E na faxa, e xetema nen bendeni.
E fe yitօnxine birin kalama na Լօժօն
yeteen nin.
⁵ Sewan na kannna xa,
Yaxubaa Ala muxun naxan malima,
naxan a yigin sama Alatala yi, a Ala.
⁶ A tan nan ariyanna nun dunupa daxi

e nun e yi seene birin.

A tinxinyaan luma nen han habadan.

⁷A tan nan kiti kenden sama muxu ɲax-
ankataxine xa,
a donseen so kametɔne yii.

Alatala nan kasorasane xunbama.

⁸Alatala nan danxutɔne yeene rabama
ayi.

A tan nan muxu mafelenxine rakelima.

Tinxin muxune rafan Alatala ma.

⁹Alatala nan xɔɲene kantanma.

A kaɲa gilene nun kiridine mali.

Koni a muxu ɲaxine fe yitɔnxine kalama
nen.

¹⁰Alatala nan habadan mangan na.

Siyon, a tan nan i ya Ala ra

habadan han habadan.

Tantunna Ala xa!

Ala tantun fena

147 Tantunna Alatala xa!
A lan tantun betin xa ba en ma
Ala xa.

Fe fajin nan a tantunna ra e nun sewana.

²Alatala mɔn Yerusalen tima nen.

A mɔn fama na muxu suxine ra nen

Isirayila kaan naxanye bata yi xuya ayi
nun.

³A muxune dandan

naxanye bɔɲeye kalaxi.

A yi e maxɔɔdene maxidi.

⁴A tan nan sarene xasabin nagidima,

a yi e birin xili sa.

⁵Nxu Marigin gbo,

a senben magaxu.

A xaxilimayaan dan mi na.

⁶Alatala muxu limaniyaxine malima
nen.

Koni a muxu ɲaxine rabirama nen
bɔxɔni.

⁷Ɛ barika bira betin ba Alatala xa.

Ɛ tantun betin ba en ma Ala xa bɔɔɔnna
ra.

⁸A tan nan kundani fulunxi kore xɔnna
ma.

A yi tulen nafa bɔxɔni.

A yi sexen nasoli geyane ma.

⁹A xuruseene balon nagidi e ma.

A xɔline dege

e na e xui ramini a ma waxatin naxan yi.

¹⁰Soo kendene xa mi a kenenna.

A mi sewama muxun senben fan na.

¹¹Koni naxanye gaxuxi Alatala yee ra,
e xaxili tixi a hinanna ra,

ne nan a rasewama.

¹²Yerusalen kaane, Ɛ Alatala binya.

Siyon kaane, Ɛ Ala tantun.

¹³Amasɔɔ a bata taan so deen senbe so,
a yi taa yi kaane baraka.

¹⁴A tan nan bɔɲe xunbenla fima Ɛ ya-
manan ma,

a balo fajin fi Ɛ ma.

¹⁵A yi a de xui tongoxine rafa bɔxɔn ma,
a falan yi siga ayi mafuren.

¹⁶A kundani fulun

alo dugi fixena,

a ige xundin xuya bɔxɔn ma

alo xubena,

¹⁷a balabalan kesen nagodo.

Nde nɔe a xunbenla raxanɲe?

¹⁸Koni a falan ti nen,

ige xundin yi xuya ayi.

A foyen nafa, igene yi godo.

¹⁹A yi a falane makenen Yaxuba bɔn-
sɔnna xɔn.

A bata tɔnne nun sariyane sebe Isirayila
xa.

²⁰A mi na ɲɔxɔnna ligaxi siya gbete yo
xa.

E mi a sariyane kolon.

Tantunna Alatala xa!

Daala birin xa Ala tantun

148 Tantunna Ala xa!
Ɛ tan naxanye kore xɔnna ma,
Ɛ Alatala tantun.

Ɛ tan naxanye kore,

Ɛ a tantun.

²Ɛ tan a malekane birin xa a tantun.

Ɛ tan a ganla birin,

Ɛ a tantun.

³Sogen nun kikenana, Ɛ a tantun.

Ɛ tan saren naxanye yilenma,
 Ɛ a tantun.
 4 Ɛ a tantun,
 Ɛ tan naxanye ariyanna yi,
 e nun Ɛ tan
 igen naxanye kore walaxan fari.
 5 Ɛ Alatala xinla tantun!
 Amasɔtɔ e daxi a yamarin nan bun ma.
 6 A yi e ti e funfuni habadan han
 habadan.
 A yi yamarin fi
 naxan mi matandɛ mume.
 7 Ɛ Alatala tantun bɔxɔ xɔnna fari,
 Ɛ tan ige yi sube magaxuxine,
 Ɛ tan fɔxɔ igen tilinne,
 8 kuye sarinna, balabalan kesena,
 kundaan nun ige xundina,
 foye gbeen naxan a falan suxu,
 9 Ɛ tan geyane nun yire matexine,
 wudi bogilane nun sumanne birin,
 10 burunna subene nun xuruseene,
 xɔline nun bubu seene,
 11 bɔxɔn mangane nun siyane birin,
 Ɛ tan kuntigine
 nun kitisaan naxanye birin bɔxɔn ma,
 12 banxulanne nun sungutunne,
 xeme fonne nun dii jɔrene,
 13 Ɛ birin xa Alatala xinla tantun!
 A xili keden peen nan binyaxi.
 A tan nan nɔɔn nabama bɔxɔn nun koren
 xun na.
 14 A bata a tɔgɔndiya muxune senbɛ so.
 Isirayila muxune rafan a ma han!
 Tantunna Alatala xa!

Tantun betina

149 Tantunna Ala xa!
 Ɛ beti nenen ba Alatala xa.
 Ɛ a tantun a tɔgɔndiya muxune malanni.
 2 Isirayila muxune, Ɛ sɛwa,

a tan nan Ɛ daxi.
 Siyon muxune xa jaxan e mangan na.
 3 Ɛ xa e bodon,
 e yi Ala tantun,
 e tanbanna nun bɔlɔnna maxa a xa.
 4 Alatalaa muxune a kenexi,
 naxanye limaniyaxi,
 a ne rakisima nen.
 5 Tɔgɔndiya muxune xa jaxan,
 e binyen fi Ala ma,
 e sɔnɔxɔ sɛwani e sadene ma.
 6 Ɛ xa lu Ala tantunpe,
 e yi silanfan de firin kanna suxu e yii,
 7 e e gbeen jɔxɔ siyane ra,
 e siya gbɛtɛne jaxankata.
 8 Ɛ yi yɔlɔnɔnna sa e mangane ma,
 e yi e kuntigine xidi wuren na.
 9 Ɛ yi e jaxankata
 alo e yalagi feen sebɛxi kii naxan yi.
 A tɔgɔndiya muxune birin ma xunna
 kenla nan na ra.
 Tantunna Alatala xa!

Ɛ Ala tantun

150 Tantunna Alatala xa!
 Ɛ Ala tantun a yire
 sarijanxini,
 Ɛ a senben tantun kore xɔnna ma.
 2 Ɛ a tantun a wali gbeene fe ra.
 Ɛ a tantun bayo a gbo han!
 3 Ɛ a tantun xɔta xuiin na.
 Ɛ a tantun bɔlɔnna nun kondenni.
 4 Ɛ a tantun tanbanni
 e nun sɛwa fare bodonni.
 Ɛ a tantun maxa se luti kanne nun xu-
 lenne ra.
 5 Ɛ a tantun karijanne ra.
 Ɛ a tantun karijan xui gbeene ra.
 6 Niimaseene birin xa Alatala tantun!
 Tantunna Ala xa!

Sandane

Muluku Sulemani a Sandane

Kitabun yireni ito findixi sanda wuyaxi malanxin nan na e nun xaranne lan fe kolonna ma. E birin malanxi Muluku Sulemani a mangayaan waxatin nin, naxan yi yatexi fe kolon gbeen na Isirayila yamanani. Muluku Sulemani a fe kolonna fataxi Ala nan na bayo a na nan maxandi Ala ra a findi mangan na waxatin naxan yi. (Mangane Singen 3.9) Na fe kolonna yi siya gbetene mabandunma Ala ma amasɔɔ Sulemani xinla ɔɔɔ nɛn dunuɔa yi han yamanan gbeteɔe mangane yi lu fe e tuli matideni a fe kolonna falane ra. (Mangane Singena 10.24) Anu, sandani itoe naxa, “Fe kolonna fɔlɔma Alatala yeeragaxun nan ma.” (Sandane 9.10) Nayi, manga yo yi fama a tuli matideni Sulemani a sandane ra, na Isirayilaa Alaa fe nan mema. Sandani itoe en xaranɔe dunuɔa yi gidi kii tinxinxin ma nɛn to naxan Ala kenɛnɔe.

Sandane tɔnɔna

1 Dawuda dii xɛmɛn Sulemani a sandane, Isirayila Mangana.

²Sandani itoe sebɛxi nɛn alogo muxune xa fe kolonna nun xurun ɔɔɔ

e yi xaxilimaya falane famu

³alogo e xa xuru, e xaxili ɔɔɔ

e tinxinna nun kiti sa kenden nun fe fajin liga,

⁴fe kolontarene yi e ɔɔɔ lu, foningene yi kolonna ɔɔɔ, e feene yɛ fen.

⁵Fe kolonne xa itoe rame,

e yi e fe kolonna fari sa, xaxilimane yi fatan muxune maxade

⁶alogo e xa sandane nun taline bunna kolon

e nun fe kolonne wundo falane nun e maxɔdin tilinxine.

⁷Xaxilimayaan fɔlɔma Alatala yeeragaxun nan ma.

Fe kolonna nun xurun naxaxu xaxilitarene nan ma.

⁸N ma diina,

i fafe nɛma i xuru falane tiye,

i tuli mati a ra,

i nama i ngaa kawandi falane beɔin.

⁹E luxi nɛn

alo mangaya kɔmɔtina i xunna

alo ɔerena i kɔɛ i maxidi seen na.

¹⁰N ma diina,

xa yulubitɔne kata i mayendendeni,

i nama tin de!

¹¹Xa e a fala i xa,

e naxa, “Fa nxu fɔɔɔ ra!

En sa dɔɔɔ muxuna nde yɛɛ ra,

en yi a faxa.

En sa fu ɔntarena ndee ma,

¹²en yi e ɔerene ralɔ ayi

alo gaburun muxun gerunma kii naxan yi,

e gbɔɔɔɔɔ birin alo en tan nan yi sayaan na.

¹³En se fajin kenden sifan birin ɔɔɔma nɛn

en yi en ma banxine rafe se tongoxine ra.

¹⁴Nxu na seene yitaxun,

i fan i gbeen ɔɔɔma nɛn,

en ma gbetine birin yi malan

gbeti sase kedenna kui.”

¹⁵N ma diina,

i nama bira ne fɔɔɔ ra mumɛ!

I nama bira ne kiraan fɔɔɔ ra de!

¹⁶E gima siga fe naxin nabadeni,

e mafura wunla ramine.

¹⁷Naxan na lutin nati xɔline yɛɛ ra

xɔline yɛɛn tixi a ra,

a na ligan nɛn fufafu.

¹⁸Muxu sifani ito lutin natima e yetɛ nan yɛɛ ra,

e yanfan soma e yetɛ nan ma.

¹⁹Awa, naxanye kunfama se muɔnaxine xɔn,

ne niin luma na nin.

Xaxilimayaan falan tima

²⁰ Xaxilimayaan[‡] falan tima kirane xɔn,
a xuiini te yamaan malandeni,

²¹ a sɔnxɔma kira xunne ma
yamaan gbo denaxan yi,
a kawandin ba taan so deene ra.

²² A naxa, “E tan fe kolontarene,
fe kolontareyaan nafaŋɛ ε ma
han waxatin mundun yi?

E tan magele tiine,
magelen nafaŋɛ ε ma
han waxatin mundun yi,
xaxilitarene yi kolonna raŋaxu?

²³ N na ε sɔnna fala,
ε n xuiin name.

Nayi, n nan n ma niin sa ε yii,
n yi n ma falane makenen ε xa.

²⁴ Koni bayo n bata ε xili,
ε tondixi n ma xinla ratinɛ,
n yi n yiini bandun ε xa,
ε mi a suxu,

²⁵ ε yi ε me n ma maxadi xuine birin na
n yi ε sɔnna fala ε xa,
ε mi na yate,

²⁶ nayi, gbalon na ε sɔɔ,
n fan gelema ε ma nen.

Fe magaxuxin na ε sɔɔ,
n yi ε magele.

²⁷ Fe magaxuxin fama ε ma nen
alo tule gbeena,
gbalona ε sɔɔma
alo foye gbeen na keli,
tɔɔyaan nun nii yifɔren yi ε yili.”

²⁸ “Na waxatini,
ε n xilima nen ε malideni
koni n mi ε yabima,
ε yi n fen koni ε mi n toma.

²⁹ Amasɔɔ ε bata kolonna raŋaxu,
ε yi ε me Alatala yeeragaxun na,

³⁰ bayo ε mi tin n ma maxadi xuine rame,
n to ε sɔnna fala ε xa,

na yi raŋaxu ε ma.

³¹ E sigati kiin saranna sɔɔma nen,
ε wasa ε kewanle ra.

³² Amasɔɔ fe kolontarene faxama nen e
dina suxutareyani,
xaxilitarene yi halagi e bɔte rabani.

³³ Koni naxan na a tuli mati n na,
na ratangama nen a lu bɔɔɛ xunbenli
tɔɔn mi a magaxuma.”

Fekolonna luxi nen alo nafulu luxunxina

2 N ma diina, xa i n ma falane suxu,
xa i n ma yamarine suxu,

² xa i fe kolonna xaranne rame,
i yi kata e famudeni,

³ xa i xaxilimayaan fen,

i yi i xui ramini a famun feen na,

⁴ xa i a fen alo gbetina,

i yi a xɔn fen alo nafulu luxunxina

⁵ nayi, i Alatala yeeragaxun famuma nen
i yi Ala kolonna sɔɔ.

⁶ Amasɔɔ Alatala nan fekolonna fima,
kolonna nun xaxilimayaan fataxi a
falane nan na.

⁷ A muxu faŋine malima,
naxanye sigan tima fetareyani,

a ne ye masansanma
alo wure lefana e rabilinni.

⁸ Naxanye sigan tima tinxinni,
a ne ratangama.

A yi a muxu tɔɔɔndiyaxine kantan.

⁹ Xa i n xuiin name,

i tinxinna nun kiti sa kenden

nun fe faŋin nun kira faŋin birin famuma
nen.

¹⁰ Amasɔɔ fe kolonna luma nen i yi,
kolonna yi i nii yifan i ma.

¹¹ I na feene ye fen,
na i ratangama nen
famun yi i kantan.

¹² E yi i xunba kewali ŋaxin kiraan ma,
e i ratanga wuledene falane ma

[‡]1:20 *xaxilimayana*: Sandani ito kui, xaxilimayaan bata findi muxun na naxan adamadiine kawandima alogo e xa fe kolonna sɔɔ.

¹³ naxanye kira tinxinin bepinma
 e siga kira yidimixine xɔn
¹⁴ naxanye sewan fe paxin ligadeni,
 e yi naxan fe paxin na tinxintareyani
¹⁵ naxanye sigati ki mi tinxin,
 e kewanle kobi.
¹⁶ I xunbama paxalan yalunxin yii na kii
 nin.
 Muxu gbetena paxanla mi nɔɛ i rakunfe
 fala paxumene ra,
¹⁷ paxanla naxan bata a mɛ a xɛmen na
 a dɔxɔ xɛmen naxan xɔn a sungutun
 waxatini
 a yi pinan na futu layirin xɔn
 a naxan xidi Ala yetagi.
¹⁸ A kewanle findima bɔnɔn nan na a ma,
 a sigati kiin yi a xali sayani.
¹⁹ Naxan na siga a konni,
 na mi fa xetema
 a mi fa nii rakisin kiraan masɔtɔma
 mume!
²⁰ I sigama muxu fajine kiraan xɔn na kii
 nin,
 i lu tinxinyaan fari.
²¹ Amasɔtɔ muxu fajine siimayaan
 sɔtɔma nen yamanani.
 Fe mi muxun naxanye ra,
 ne luma nen yamanani.
²² Koni muxu paxine bama nen
 yamanani,
 yanfantenne yi raxɔri.

Fe kolonna tɔnɔna

3 N ma diina,
 i nama pinan n ma xaranna xɔn,
 i xa n ma yamarine suxu,
² amasɔtɔ e i ya siimayaan xɔnkuyama
 ayi nen,
 i ya bɔɔɛ xunbeli jɛene yi fari sa.
³ Hinanna nun lannayaan nama jan i yi,
 e bira i kɔɛ jɛeren na,
 i e sa i bɔɔɛni.
⁴ Nayi, i marafanna nun xili fajin sɔtɔma
 nen,
 Ala nun muxune ra.
⁵ I yigin sa Alatala yi i bɔɔɛn ma feu!

I nama la i ya xaxilimayaan na.
⁶ I xa Ala kolon i ya feene birin yi,
 a tan yi i ya kirane matinxin.
⁷ I nama i yetɛ yate fe kolonna ra.
 Gaxu Alatala yɛɛ ra,
 i masiga fe paxin na.
⁸ Na findima nen kendeyaan na i fatini,
 a yi i xɔnne senbe so.
⁹ Alatala binya i yii seene ra
 e nun i ya bogi se xabaxi singene.
¹⁰ Nayi, i ya sagane rafema nen kenken,
 i ya kundine yi rafe manpaan nenen na
 han e bɔxɔn a ma.
¹¹ N ma diina,
 Alatala nɛma i xure,
 i nama yo na ma.
 A nɛma i sɔnna yite i ra,
 i nama xɔɔ.
¹² Amasɔtɔ Alatala a xanuntenne
 xuruma,
 alo dii fafan nafan dii xɛmena.
¹³ Sewan na kanna xa,
 naxan na fekolonna sɔtɔ,
 naxan na famunna sɔtɔ.
¹⁴ Amasɔtɔ a tɔnɔn gbo
 dangu gbetin na,
 a seen naxanye sɔtɔma,
 ne fisa xɛmaan xa.
¹⁵ A fan dangu bɔxɔ bun nafunla ra,
 i waxɔn se yo mi nɔɛ se a ma.
¹⁶ A siimaya xɔnkuyen fima muxun ma,
 a nafunla nun binyen fi a ma.
¹⁷ A kirane birin fan,
 bɔɔɛ xunbenla nan ne ra.
¹⁸ Naxanye fekolonna fenma
 a findixi siimaya wudin nan na ne xa.
 Naxanye a sɔtɔma,
 sewan ne xa.
¹⁹ Alatala bɔxɔn nafalaxi fe kolonna nan
 xɔn,
 a famun yi kuyen da,
²⁰ tilinne rabixi a kolonna nan ma,
 kundane yi xiila rafa.
²¹ N ma diina,
 xaxilimayaan namara,
 i feene yɛ fen,

i lu na fari waxatin birin.

²²Na findima nen siimayaan na i niin xa, a lu alo jereña i kəɛ.

²³Nayi, i sigan tima nen xaxili sani i ya kiraan xən,

i mi i sanna radinjɛ sese ra.

²⁴I na i sa, i mi gaxue.

I nema saxi, i ya xixənla jaxunma nen.

²⁵I nama gaxu fe magaxuxi yo yee ra naxan fe sanja ma kedenni, hanma gbalon naxan muxu jaxine sətoma,

²⁶amasətə Alatala findima nen i ya xaxili ragidin na.

A i sanne ratanga luti ratixine birin ma.

²⁷I nama tondi fe fajin nabe muxune xa, naxanye daxa e a sətə, xa ferena i xa.

²⁸Xa sena i yii iki, i nama a fala i adamadi boden xa, i naxa, “Siga, tila i fa, n na a soma i yii!”

²⁹I nama fe jaxini tən i adamadi boden xili ma, a nema dəxi i fema lannayani.

³⁰I nama muxun kansun xa yo mi i xa, a mi fe jaxi ligaxi i ra.

³¹I nama gbalotəon maxəxəlon, i nama a kira yo sugandi.

³²Amasətə muxu jaxin mi rafan Alatala ma, koni Alaa wundo feene muxu fajine nan xa.

³³Alatala dangan muxu jaxina den-bayaan fəxə ra, koni a barakan sama nen tinxin muxune konni.

³⁴A magele ti wasoxine magelema nen, koni a hinanma nen yete magodone ra.

³⁵Fekolonne binyen nan sətoma e keen na, koni xaxilitarene yagi gbeen nan sətoma.

Fe kolonna sətə fena

4 N ma diine, ε n tan fafana maxuru falane rame.

ε liga ε yeren ma

alogo ε xa xaxilimayaan kolonna sətə.

²N yi n ma fe kolon kenden so ε yii.

ε nama n ma xaranna woli ayi.

³N yi n baba konni waxatin naxan yi, n nga n nafan nen han alo dii kedenna.

⁴N baba yi n xaranma ikiini, a naxa, “N ma falane rame ki fapi, i n ma yamarine suxu, alogo i xa kisi.

⁵Fekolonna nun xaxilimayaan fen, i nama jinan n ma falane xən.

I nama ne sese xən bejin.

⁶I nama fekolonna rabepin, a i kantanma nen,

a xa rafan i ma, a i ratangama nen.

⁷Fekolonna fəlon findixi xaxili fenna nan na.

Hali i sətə seene birin fi,

alogo i xa xaxilimayaan sətə.

⁸Fekolonna ramara, a i findima nen muxu gbeen na,

i yii firinna dəxə a bun, a binyen fima i ma nen.

⁹A luma nen

alo i xunna na maxidi hinanna ra, alo manga kəməti mayilenxin na so i xun na.”

¹⁰I tuli mati n ma diina,

i tin n ma falan ma,

i jee wuyaxi sətoma nen i ya siimayaan na.

¹¹N bata i xaran fe kolonna kiraan ma, n na i matinxinma sigati ki tinxinxin ma.

¹²Nayi, i sanna mi raxide siga tideni, i mi bire i gideni.

¹³I xurun naxan sətəxi,

na ramara, kankan a ma

amasətə i ya siimayaan binla na a ra.

¹⁴I nama ti muxu jaxine kiraan xən, i nama bira fe jaxi rabane fəxə ra.

¹⁵I masiga e kiraan na.

I nama dangu a xɔn.
 A matanga,
 i dangu yire gbete.
¹⁶Muxu naxin mi nɔɛ xiye,
 xa a mi fe naxin liga.
 Xixɔnla a gima e ma nen,
 xa e munma muxun nabira.
¹⁷Amasɔtɔ e baloma fe naxin nan na,
 gbalon nafan e ma
 alo e na dɔlɔn min.
¹⁸Tinxin muxune sigati kiin fixa
 alo kuye yi yalanna subaxani,
 kenenna naxan sigan mine
 han yanyin yi defe.
¹⁹Koni muxu naxine sigati kiin findixi
 dimin nan na.
 E mi na seen toma
 naxan e rabire.
²⁰N ma diina,
 n ma falane fe liga i yeren ma
 i yi i tuli mati n xuiin na.
²¹I nama jinan e xɔn,
 koni e ramara i bɔɓeni.
²²Naxanye birin e sɔtɔma
 e siimayaan nun kendeyaan nan fima ne
 ma.
²³I bɔɓen suxu dangu seen birin na,
 amasɔtɔ siimayaan binla nan na ra.
²⁴I deen natanga wulen ma,
 i deen nama yanfa falane ti.
²⁵I yeen xa lu tixi i yeɛ ra,
 i matoon ti tinxinni i yetagi.
²⁶I dangu kirani tɔn, a yelan,
 i xa siga kira kendene nan tun xɔn.
²⁷I nama kiraan fata yiifanna ma
 hanma kɔmenna ma.
 I masiga fe naxin na.

I yete ratanga yalunyaan ma

5 N ma diina,
 n ma fe kolonna fe liga i yeren ma,
 i tuli mati n ma xaxilimaya falane ra

²alogo i xa feene ye fen,
 i lu falan tiye fe kolonni.
³Yalunden naxanla fala xuiin naxun nen
 alo kumina,
 a fala xuine masalaxun
 alo turen fatin ma.
⁴Koni dɔnxen na,
 se xɔlen nan na naxanla ra
 alo menla,
 a maxɔlɔn tima nen
 alo silanfan de firin kannu.^{¶¶}
⁵A sigati kiin sa tixi sayaan nan ma,
 a tinxixi gaburun nan na.
⁶A mi tima siimayaan kiraan xɔn,
 a bata tantanna kiraan tongo,
 anu a mi a kolon.
⁷N ma diina, nayi n xuiin name,
 i nama n fala xuine rawoli ayi.
⁸Siga kiraan xɔn
 naxan makuya na naxalan sifan na
 i nama i maso a banxin deen na
⁹alogo i nama i ya binyen nadangu
 muxu gbetene ma,
 kininkinintaren yi i ya siimayaan kala
¹⁰muxune yi lugo i ya nafunla ra,
 i ya wanla tɔnɔn yi lu muxu gbete xa.
¹¹Dɔnxen na, i fatin na xunna kala,
 i fasa, i lu kutunje,
¹²i a falama nen, i naxa,
 “A mi yi rafan n ma nun
 muxun xa n xuru,
 naxan na yi n sɔnna fala,
 na yi rapaxuma n bɔɓen ma nen han!
¹³N mi yi n karamɔxɔne falane ramema,
 n mi yi n tuli matima e xaranna ra.
¹⁴Iki, n bata fa rajan a naxin na mafuren
 yamaan birin yetagi.”

I ya naxanla xanu

¹⁵Igen min naxan namaraxi i konni^{§§}
 naxan minima i yete gbee xɔpinna ra.

^{¶¶}5:4 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

^{§§}5:15 *igen naxan i konni*: Na bunna neen fa fala i ya naxanla xa rafan i ma benun i xa yalunyaan liga.

¹⁶I nama lu i gbee tigi igen* naxuye ayi
taa yi kirane xɔn
a din yamaan malandene ra.

¹⁷A xa findi i kedenna gbeen na!
Ɛ nun muxu gbeteye nama a taxun
i mi naxanye kolon.

¹⁸Ala xa barakan sa i ya tigina fe yi,
i yi sewa na paxanla xɔn
i naxan dɔxɔ i ya foningeya waxatini

¹⁹naxan nayabu alo xenla,
a fan alo bolena.
I wasa so a tan nin waxatin birin.
A marafanna nama ba i rasewe mume!

²⁰N ma diina,
nanfera gbete a paxanla xɔnla i suxuma?
Nanfera i marafanna fenma jaxalan
gbete ra
i mi naxan kolon?

²¹Amasɔtɔ Alatala muxun birin sigati
kiin toma,
a kewanle birin nakɔrɔsima.

²²Muxu jaxin kɛwali jaxine nan a
suxuma
a yulubine yi a xidi alo lutina.

²³Naxan mi nɛe a yete xure,
na a yete faxama nen.
A daxuya gbeen a ralɔma ayi nen.

Marakolon falane

6 N ma diina,
xa i bata de xuiin tongo
i muxu gbetena donla goronna tongo,
xa i bata layirin xidi muxu gbetena fena
nde yi,

²xa i bata i xunna raso fena nde yi i fala
xuiin xɔn

xa i bata suxu i ya tuli sa xuine xɔn,

³nayi i xa ito nan liga
alogo i xa i yete ba a yi,
i to bata bira doli kanna ra.

Siga, i sa i yete magodo,
i yi i adamadi boden mafan han!

⁴I nama i matabu,

i nama i yeɛn naxi,
⁵fanni i munma xunba a yii,
alo bolena a yete sɔtɔma donson na kii
naxan yi,
alo xɔliin naxan a yete bama luti ratixin
na.

Marakolonna lan salayaan ma

⁶I tan muxu narixina,
sa dondonla mato.

I miri a fe raba kiin ma,
i yi fekolonna nde sɔtɔ.

⁷Manga yo mi dondonla xun na,
a xun mato muxu mi na,
kuntigi mi a ma.

⁸Anu, a donseen namarama a waxatini,
a balon malanma se xaba waxatini.

⁹I tan muxu narixina,
i luma saxi han waxatin mundun yi?
I kelima xixɔnli waxatin mundun yi?

¹⁰I na i sa,
yeriyerinna yi dangu i ma ndedi,
i xi ndedi,

i yi i yiine filin e bode ma ndedi,

¹¹yiigelitɔyaan yi бага i ma
alo mafu tiina,
e nun setareyana alo muɓadana.

Xaxilitaren najanna

¹²Muxun naxan wule falane tima
fuyantenna na a ra,
muxu xaxilitarena.

¹³A yeene magirama bodene yanfadani,
a lanfane rakolon a sanne ra wundoni,
a yiine maliga.

¹⁴Tinxintareyaan nan a bɔɓɓeni.
A fe paxini tonma waxatin birin,
a yengene rakelima.

¹⁵Nanara, gbalona a sɔtɔma nen xulen,
a halagi sanja ma kedenni a yigitege.

Naxan mi rafan Ala ma

¹⁶Se sennin nan na

*5:16 A na a fala fa fala “*Tigi igen nama raxuya ayi kirane xɔn*” na bunna neen i nama bira paxanle fɔxɔ ra, na yi a liga, i ya diine yi xuya ayi muxune konni yamaan ye fata i ya yalunyaan na.

naxanye rapaxu Alatala ma,
 han se solofere
 a mi tinje naxanye ma mume:
¹⁷ Yee wasoxine,
 wule fala lenne,
 sontarene faxes yiine,
¹⁸ bɔɔnɔn naxan kote paxini tɔnma,
 sanna naxanye e mafurama siga fe paxi
 ligadeni,
¹⁹ wule seren naxanye wulen falama,
 e nun muxun naxan yengene rakelima
 ngaxakedenmane tagi.

Marakolonna lan yalunyaan ma

²⁰ N ma diina,
 i fafe a yamarine suxu,
 i nama i nga xaranna rawole ayi.
²¹ E sa i xaxinli habadan,
 e bira i kɛe alo jɛrena.
²² E tima nen i yee ra i ya sigatine yi.
 E i kantanma nen i ya xixɔnli,
 i na keli, e yi i kawandi.
²³ Amasɔɔ yamarini itoe luxi nen
 alo lenpuna,
 xaranni ito findixi kenenna nan na.
 I xuru falan naxan i sɔnna yitama i ra,
 na i tima siimayaan kiraan nan xɔn.
²⁴ E i ratangama nen paxalan yalunxin
 ma
 e nun muxu gbetena paxanla fala
 paxumene.
²⁵ I nama kunfa na paxalan sifan xɔn a
 tofanna ma.
 I nama tin a i rakunfa a mato fapin xɔn.
²⁶ Amasɔɔ yalunden na feen yatema
 buru xun kedenna saren nan na,
 muxu gbete paxanla i niin nan fɔxɔ ra.
²⁷ Muxun nɔe teen se nen a yibaan kui
 hali a dugin birin mi gan ba?[†]
²⁸ Muxun nɔe sigan tiye tee wolonne fari
 hali a sanne mi gan ba?
²⁹ Na luxi nen

alo muxun na bira muxu gbetena pax-
 anla fɔxɔ ra,
 a na a yiin din a ra,
 na feen saranma a ra nen.
³⁰ Yamaan mi mupaden rapaxuma
 xa a seen mupaxi alogo a xa kamen ba.
³¹ Koni hali na, a na suxu,
 fɔ a xa a se mupaxin pɔxɔn fi
 dɔxɔ solofere a yanginna ra,
 a yii seene birin yi jan a konni.
³² Koni xemen naxan na yalunyaan liga
 na xaxili mi na.
 Naxan na a liga,
 a waxi a yete halagi feen nin.
³³ A bɔnbɔma nen, a rayarabi,
 a yagin mi bama a ma.
³⁴ Amasɔɔ xɔxɔlonna xemen naxajema
 ayi nen,
 a nema a gbeen jɔxe,
 a mi kininkininje.
³⁵ A mi yangin yo rasuxe,
 a mi dije,
 hali i yanginna fixin na gbo ki yo ki.

Marakolonna lan paxalan yalunxina fe ma

7 N ma diina, n ma falane suxu.
 I n ma yamarine suxu.
² N ma yamarine suxu
 alogo i xa kisi.
 N ma xaranne mara i bɔɔɔni
 alo i ye kesene makantanma kii naxan yi.
³ E xidi i yiin na,
 i yi e sa i bɔɔɔni.
⁴ Fe kolonna suxu alo i magilena,
 xaxilimayana alo i kon kaana.
⁵ E i ratangama nen yalunde paxanla ma,
 e nun muxu gbetena paxanla marakunfa
 falane.
⁶ Lɔxɔna nde,
 n yi tixi n ma banxi foye soden na
 n yi tanden matoma,

[†]6:27 *teena*: Teen saxi yalunyaan nan ma be. Na bunna neen fa fala yalunyaan mux-
 una dunuja yi gidin birin nan kalama alo teen dugin ganma kii naxan yi.

⁷ n foninge keden nakəwəsi banxulan fe kolontarene ye.

Xaxili mi yi na banxulanna ma.

⁸ A yi danguma kiraan xən, denaxan maso jaxanla nde konna kira fataden na

a yi danguma a banxin mabinni.

⁹ Sogen godomatəwən nan yi a ra, kəna a li waxatin naxan yi, dimin yi so.

¹⁰ Jaxanla yi mini a ralandeni, a maxidixi alo yalundena, kəte jaxin yi a bəjəni.

¹¹ Xurutaren nan yi a ra naxan mi yagima,

a mi luyə a konni mume!

¹² Waxatina nde, a sa kirane xən waxati gbete a sa yama malandene yi, a dəxi xəmene yee ra kira xunne birin na.

¹³ A yi na banxulanna suxu, a yi a sunbu.

A yi a fala a xa a yeeni yalanxin na, a naxa,

¹⁴ “N bata yi de xuiin tongo n xa bəje xunbeli saraxan ba Ala xa. To n bata a ba, na suben sa banxini.

¹⁵ Nanara, n bata mini i ralandeni. N yi i tan nan fenma, anu n bata i to!

¹⁶ N bata n ma sadeni tən bitingan fajine ra,

Misiran yamanan taa dugine.

¹⁷ N bata mirihi latikəwənna sa a ma, e nun wudi ige xiri jaxumən nun sinamon wudi ige xiri jaxumena.

¹⁸ Fa be, en fa kafu han xətənni, en lu marafanna jaxunni!

¹⁹ N ma xemen mi banxini, a bata siga yire makuyeni sigatini.

²⁰ A bata a gbeti saseen xali, a rafexi,

a mi fama fə kiken na kəxə.”

²¹ A to fatan falan tiye,

a yi a mabandun,

a yi a rakunfa

a fala jaxumene xən.

²² Sanja ma kedenni,

a yi bira a fəxə ra

alo jingen naxan sigama a kəe raxabadeni,

alo daxun naxan xidima

alogo a xa xuru,

²³ han xalimakunla yi a bəjən səxən,

alo xəliin naxan so luti ratixin na,

a mi a kolon a niin nan bama.

²⁴ Nanara, n ma diine,

ε tuli mati,

ε n ma fala xuine fe liga ε yeren ma.

²⁵ ε bəjən nama mayenden

ε bira na jaxalan sifan fəxə ra,

ε lə ayi a kirane xən.

²⁶ A bata muxu wuyaxi rabira.

A bata xemen yaten naxanye faxa, ne nun gali senbemaan xasabin lan.

²⁷ A banxin findixi gaburun kira yisoxin nan na siga laxira yi.

Xaxilimayaan xinla tima alo muxuna

8 Fe kolonna[‡] luxi nen alo muxun naxan xinla tima, fe famunna xa mi a xuini tema iki ba? ε mi a mēen ba?

² Fekolonna tixi yire matexine nun kira xunne nan na alo muxuna.

³ A sənəwəma taan kirane nun a so dəene ra, a naxa,

⁴ “N na ε tan yamaan nan xilima.

N falan tima adamadiine birin nan xa.

⁵ ε tan fe kolontarene, ε jəxə lu.

ε tan xaxilitarene, ε findi xaxilimane ra.

⁶ ε tuli mati bayo n ma falan kənde.

N fala fajine nan tima ε xa.

⁷ N dəen jəndin nan falama, bayo wule falane rapaxu n ma.

⁸ N de falane birin tinxin,

[‡]8:1 *fe kolonna*: Sandane yireni ito kui, a luxi nen alo fe kolonna yeteen bata findi muxun na alogo a xa yamaan kawandi.

e sese mi findixi wulen na hanma
yanfana.

⁹E birin fixa xaxilimaan yee ra yi.

Naxanye bata kolonna soto,
ne e yatexi jondin nan na.

¹⁰E n ma xaranna fen dangu gbetin na,
e nun kolonna dangu xema kenden na.

¹¹Amasoto fe kolonna fisa boxo bun na-
funla xa.

A dangu muxun waxon seene birin na.”

¹²“N tan, fe kolonna, n feene famuma.

N muxun malima a xa kolonna soto
a yi feene ye fen.

¹³Alatala yeraagaxun kui,
fo i fe jaxin rapaxu.

N tan, n wason nun yete yigboon nun
kewali jaxine nun wule falane rapaxuxi.

¹⁴N gbeen nan maxadin nun miriya
kenden na.

N tan nan xaxilimaya yeteen na.

N tan nan gbee senben na.

¹⁵Mangane mangayaan ligama n tan nan
baraka yi,

kuntigine yi tonne boxo tinxinni.

¹⁶Yamana kanne nun muxu gbeene
kiti tinxinxin sama n tan nan xon.

¹⁷N nafan naxanye ma,
n fan ne rafaanma nen.

Naxanye n fenma,
ne n toma nen.

¹⁸N nafunla nun binyen fima e ma nen,
e nun herisigen naxanye buma e nun
tinxinyana.

¹⁹N ma finma seene dangu xema kenden
na,

N tonon naxan fima,

na dangu gbeti kenden na.

²⁰N kira tinxinxin nan xon,
kiti kenden sama naxan xon.

²¹N nafan naxanye ma
n keen soma nen ne yii,

n yi e banxine rafe nafunla ra.

²²Alatala n tan nan da a wali folon na,

benun a wali singe bodene, to mi na ra.

²³N nafala nen xabu waxati folone,
benun dunuɓa yeten xa da.

²⁴N bare, boxo ige yo mi yi na,
tigi mi yi na igene yi mine denaxan yi.

²⁵Benun geyane xa boxo,
benun geyadine xa malan, n yi da.

²⁶Ala munma yi boxon nun burunne da,
hanma a gbangbanna xori singena.

²⁷A to yi kuyen dama, n yi na,
a to yi koren danna kerendenma tilinna
ma,

²⁸a to kundane sa kore,
a yi senben fi tilin igene xunne ma,

²⁹a yi danna sa boxo igen ma
alogo igene nama dangu na ra
a yi boxon beten sa.

³⁰Na waxatini n yi walima a dexon
alo a yii rafala kuntigin na.

N yi sewaxi boxo yo boxo a yetagi,
n jaxan a fe ra

³¹n jaxan a dunuɓa daxin na,
a boxona.

N yi sewa adamadiine fe yi.”

³²“Iki, n ma diine, e tuli mati n na.
Sewan na kanna xa,

naxan na bira n ma kiraan boxo ra.

³³N nema e xuru falane tiye,
e tuli mati,

e yi fe kolonna soto,
e nama e me a ra.

³⁴Sewan na kanna xa
naxan na n xuiin name,
naxan na lu n konna de ra boxon birin
a n ma banxin deen kantan.

³⁵Amasoto naxan na n soto,
na bata siimayaan soto,
a mon yi Alatala kenen.

³⁶Koni naxan munma n to,
na a yete nan toroma.

Naxan na n rapaxu,
sayaan nan nafan na ma.”

Xaxilimayaan xinla tima alo muxuna

9 Fe kolonna[†] bata senbeten solofere masoli,
a banxin ti alo muxuna.
²A bata suben jin,
a minseen nafala,
a donseene dɔxɔ tabanla ra.
³A bata a walike paxanle rasiga
e xa sa a xili xuini ito rawanga taan yire
matexini, e naxa,
⁴“E tan fe kolontarene,
ε fa dangu be binni.”
Xaxili mi naxanye ma,
a falani ito ti ne ma, a naxa,
⁵“E fa n ma donseene don,
ε n ma minseen min n naxan nafalaxi.
⁶E xetε ε fe kolontareyaan fɔxɔ ra,
ε kisima nen,
nayı ε ti xaxilimayaan kiraan xɔn.”

Xaxilimaan nun wasodena

⁷Naxan na magele tiin maxadi,
na konbin nan sɔtɔma.
Naxan na muxu paxin sɔnna fala a xa,
na tɔrɔma nen.
⁸I nama magele tiin sɔnna fala
alogo a nama i rapaxu,
koni i na fe kolonna sɔnna fala a xa,
a i xanuma nen.
⁹I na fe kolonna maxadi,
na nde sama nen a fe kolonna fari.
I na tinxin muxun xaran,
na a fekolonna nan xun masama.
¹⁰Fe kolonna fɔlɔma Alatala yeeragaxun
nan ma.
Muxu sarijanxine fe kolonna findixi
xaxilimayaan nan na.
¹¹N tan fe kolonna,
n na i siin sogene rawuyama ayi nen,
n yi jεena ndee sa i ya siimayaan fari.
¹²Xa i findi fe kolonna ra,
i tan nan a saranna sɔtɔma.
Xa i findi magele tiin na,

i tan nan tɔrɔ sɔtɔma.

¹³Xaxilitareyaan luxi nen
alo paxanla naxan sɔnxɔma.
Xurutaren na a ra
naxan mi sese kolon.
¹⁴A dɔxi a banxin de ra,
taan yire matexini.
¹⁵A lu dangu muxune xile menni
naxanye sigama e yeε ra tinxinni.
¹⁶A naxa, “E tan fe kolontarene,
ε dangu be binni.”
Xaxili mi naxanye ma,
a ne nan xilima.
¹⁷A naxa, “Minseen naxan mupaxi
na nan paxun,
donseen naxan donxi luxunni
na nan paxun.”
¹⁸E mi a kolon a faxa muxune nan
menni,
a na paxanla a muxu xilixine sigan
laxirani.

Muluku Sulemani a sandane

10 Sulemani a sandane ni itoe ra:
Dii fe kolonna a fafe rasewama
nen,
koni dii xaxilitarena a nga tɔrɔma nen.
²Nafunla sɔtɔxina a paxin na,
na tɔnɔ mi na,
koni tinxinyaan muxun xunbama sayaan
nin.
³Alatala mi tinxin muxune luyε kamen
na,
koni a muxu paxine fe nataxine kalama.
⁴Muxun naxanye mi walima,
ne yiigelitɔyaan nan xilima,
koni muxun naxanye tan walima,
ne nafunla nan sɔtɔma.
⁵Muxun naxan se xabaxine malanma a
waxatini,
xaxilimaan nan na kanna ra,
koni naxan xima se xaba waxatini,
yagin nan na kanna xa.

[†]9:1 *fe kolonna*: Falani ito kui, fe kolonna bata findi muxun na a yamaan kawandi.

⁶Tinxin muxune barakan nan xilima e
yeṭe ma.

Koni muxu jaxine fala xuine gbalo feene
nan luxunma.

⁷Tinxin muxune fe na rabira muxune
ma,

e dubama nen e xa,

koni muxu jaxine xili kalama nen
alo se kunxina.

⁸Fe kolonna muxun naxan bɔɓeni,
na tinna nen yamarine ma.

Koni xaxilitare falane muxun naxan de,
bɔɓɔn na kanna xa.

⁹Fe mi muxun naxan sigati kii ra,
na kanna ratangaxi.

Koni naxan sigan tima tinxintareyaan ki-
raan xɔn,

na fe makenenma nen.

¹⁰Muxun naxan a yeen magirama bo-
dene yanfadeni,

na yamaan nan tɔɔma.

Koni xaxilitare falane muxun naxan de,
bɔɓɔn na kanna xa.

¹¹Tinxin muxuna falane fama nii rakisin
nan na.

Koni muxu jaxine fala xuine gbalo feene
nan luxunma.

¹²Xɔnnantenyaaan yengene nan
nakelima,

koni xanuntenyaan hakene birin nan
janma.

¹³Fe kolonna famuma xaxilimana falane
nin,

koni xaxili mi muxun naxan ma,
bosaan nan na kanna xa.

¹⁴Fekolonne kolonna nan namarama,
koni xaxilitarene falan kalan nan tima
xulen.

¹⁵Nafulu kanna sɔɔ seene nan a
ratangama

alo taa makantanxina.

Koni yiigelitɔyaan nan senbetarene
kalama.

¹⁶Tinxin muxune saranna nan nii rakisin
na.

Koni muxu jaxina a sɔɔ seene nan
tongoma,

a yulubin liga.

¹⁷Muxun naxan a xuru falane ramema,
na sigan nii rakisin kiraan nan xɔn.

Koni, muxun naxan sɔn falama a xa,
a mi a suxu, na lɔma ayi nen.

¹⁸Nafigin nan xɔnnantenyaaan luxunma.
Koni xaxilitaren nan xili kala falane rax-
uyama ayi.

¹⁹Falan na wuya ayi,
haken fan mi janma.

Nayi, xaxilimaan nan a deen suxuma.

²⁰Tinxin muxuna falane dangu gbeti
gbeen na.

Koni muxu jaxin bɔɓe yi feen tɔɓɔn mi
na.

²¹Tinxin muxuna falan tɔɓɔn muxu
gbegbe ma,

anu, xaxilitarene faxama
bayo e mi e mirima.

²²Nafunla sɔɔma Alatala barakan nin.

A mi tɔɔya yo sama a fari.

²³Fe jaxi ligan findixi sabaan nan na
xaxilitaren yii.

Koni xaxilimayaan findixi sewan nan na
xaxilimaan yii.

²⁴Muxu jaxin gaxuma naxan yeṭe ra,
na a sɔɔma nen.

Koni tinxin muxun tan a waxɔn feene
nan sɔɔma.

²⁵Foye gbeen neen fa dangu,
muxu jaxine bata raxɔri,

koni tinxin muxun luma nen habadan.

²⁶Muluxunna jinne ramuluxunma,
tutin fan yeene tɔɔma,

muxu narixin fan na kii nin a xe muxun
xa.

²⁷Alatala yeeragaxun muxune
siimayaan xɔnkuyama ayi,

koni muxu jaxine siin janma nen sinma.

²⁸Tinxin muxune xaxili tixi sewan nan
na,

koni muxu jaxine yigin kalama nen.

²⁹Alatalaa kiraan findixi yigiyaden nan
na tinxin muxune xa,

koni a fe jaxi rabane kalama nen.

³⁰ Sese mi tinxin muxun nabire,

koni muxu jaxine mi nɛ luyɛ yamanani.

³¹ Xaxilima falane minima tinxin muxun nan de.

Koni wule falane lenne xabama a ra nen.

³² Xa tinxin muxun falan ti,

fanna na a ra,

koni muxu jaxine deen fe jaxin nan falama.

11 Sikeela naxan muxun mayendenma

na findixi fe jaxin nan na Alatala yɛɛ ra yi.

Koni ligase senseenne a kenɛnxi.

² Wason fama marajaxun nan na.

Koni yetɛ magodon fama fe kolonna nan na.

³ Muxu fajine fetareya wanle nan e tima kira fajin xɔn.

Koni yanfantenne tinxintareyaan nan e halagima.

⁴ Sese mi nafunla ra Ala kiti sa lɔxɔni.

Koni tinxinna nan muxune xunbama sayaan ma.

⁵ Sɔntarene tinxinyaan nan e kiraan fixama.

Koni fe jaxin nan muxu jaxin nabirama.

⁶ Muxu fajine tinxinyaan nan e xunbama,

koni kunfa jaxine findima luti ratixin nan na yanfantenne yɛɛ ra.

⁷ Muxu jaxin na faxa,

a yigin birin bata kala,

a xaxili tixi senben naxan na,

na bata lɔ ayi.

⁸ Muxu tinxinxin xunbama nen a tɔɔyani,

na tɔɔyaan yi sa muxu jaxin sɔtɔ a funfuni.

⁹ Ala kolontarena a adamadi bodene halagima a fala xuiin nan na.

Koni tinxin muxune xunbama e fe kolonna nan xɔn.

¹⁰ Xa tinxin muxune sɛwa,

taan birin nan jaxanma.

Koni muxu jaxine na faxa,

jaxajaxan nan na ra.

¹¹ Taan sabatima muxu fajine duban nan xɔn.

Koni a kalama nen muxu jaxine de xuiin ma.

¹² Naxan na a adamadi boden najaxu, na xaxili mi na.

Koni xaxilimana a dunduma nen.

¹³ Mafala tiin wundo feene nan namin-ima kenenni.

Koni lannaya muxuna e ramarama nen.

¹⁴ Xa maxadin mi na,

yamaan birama nen.

Koni kisin na a ra

xa kawandi muxune wuya ayi.

¹⁵ Naxan na a bodena donla goronna tongo,

na tɔɔma nen yati.

Koni naxan na tondi na de xui sifane ma, na kanna luma makantanna nin.

¹⁶ Najalan fajin binyen nan sɔtɔma.

Koni xajeden tan nafunla nan sɔtɔma.

¹⁷ Lannaya muxuna a yetɛ nan malima.

Koni kininkinintarena a yetɛ nan tɔɔma.

¹⁸ Muxu jaxine walima nen fuu!

Koni naxan na tinxinyaan liga,

na saran kenden nan sɔtɔma.

¹⁹ Tinxinyaan fama nii rakisin nan na.

Koni naxan na lu fe jaxin fɔxɔ ra,

na faxama nen.

²⁰ Muxu bɔjɛ jaxine mi rafan Alatala ma.

Koni fe mi naxanye sigati ki ra,

ne nan a kenɛnxi.

²¹ Muxu jaxine saranma nen e kewanle ra.

Koni tinxin muxune xunbama nen.

²² Najalan tofajin na findi xaxilitaren na,

na luxi nen alo xɛma wuredin xɔsen jɔɛɛn na.

²³ Tinxin muxun waxɔn feen nan fe fajin na,

koni muxu jaxine natan nan xɔlɔn na.

²⁴ Muxuna ndee kiin tima

e findi nafulu kanne ra,
 gbeteye yi kuma ayi,
 e findi yiigelitōne ra.
²⁵Muxun naxan luma dubɛ bonne xa,
 na bannama nen.
 Naxan bonne nii yifanma e ma,
 na fan nii yifanma a ma nen.
²⁶Naxan na maala malan,
 a tondi a matiye,
 yamaan na dangama nen.
 Koni naxan na a mati,
 yamaan dubama nen na fan xa.
²⁷Naxan na fe fajin fen
 na rafan muxune ma.
 Koni naxan na fe jaxin fen,
 na yati a sɔtōma nen.
²⁸Naxan na la a nafunle ra,
 na birama nen.
 Koni tinxin muxune sabatima nen
 alo jaxɔndena.
²⁹Naxan na a denbayaan tɔrɔ
 na mi kɛɛ sɔtōma fɔ foyena.
 Xaxilitarene luma nen fe kolonne
 konyiyani.
³⁰Tinxin muxune kewanle luxi nen
 alo siimaya wudina.
 Fe kolonna naxan yi,
 na muxune niin nan nakisima.
³¹Tinxin muxuna a saranna sɔtōma
 dunuɓa yi,
 e faxi fa muxu jaxine nun yulubi kanne.
12 Xurun nafan naxan ma,
 fe kolonna fan nafan na kanna
 ma.
 Naxan mi tinje bonne xa a sɔnna fala a
 xa,
 xaxilitaren nan na kanna ra.
²Muxu fajin Alatala kenenma.
 Koni Alatala kɔtade jaxin yalagima nen.
³Muxun mi sabatima fe jaxin xɔn.
 Koni tinxin muxune salenne bitinma nen
 ken.
⁴Naxalan kenden nan a xemena xunna
 kenla ra.
 Koni jaxalan yagitaren luxi nen a xemen
 xa

alo xɔri xɔle furena.
⁵Tinxin muxune miriyane findixi kiti
 kenden nan na.
 Koni muxu jaxine fe yitɔnxine yanfan
 nan tima.
⁶Muxu jaxine falane findixi faxa ti wo-
 son nan na.
 Koni muxu fajine de xuina e xunbama
 nen.
⁷Muxu jaxine na bira,
 e raxɔrima nen.
 Koni tinxin muxune denbayaan saba-
 tima nen.
⁸Muxun matɔxɔma a xaxilimayaan nan
 ma fe ra.
 Koni naxan bɔɓɓe jaxu,
 na rajaxuma nen.
⁹A fisa walike keden yi lu i yii,
 i lu muxudiyani,
 benun i xa i yete findi muxu gbeen na,
 donseen yi dasa i ma.
¹⁰Tinxin muxuna a yengi dɔxɔma a xu-
 ruseene xɔn nen.
 Koni kininkinin mi muxu jaxine yi
 mume!
¹¹Naxan na a bɔxɔn nawali,
 na lugoma nen.
 Koni naxan na bira fe fuune fɔxɔ ra,
 na xaxili mi na.
¹²Muxu jaxine kunfama se mujaxine
 nan xɔn.
 Koni tinxin muxune salenne sabatin nen.
¹³Muxu jaxina hake falane a suxuma
 nen
 alo luti ratixina.
 Koni tinxin muxun futuxuluma nen
 tɔrɔyaan yii.
¹⁴Muxun fala xuiin nan a ralugoma se
 fajine ra,
 a wali xɔnna yi findi a saranna ra.
¹⁵Xaxilitarena a yete sigati kiin nan
 yatexi kira kenden na.
 Koni fe kolonna nan a tuli matima
 maxadi xuine ra.
¹⁶Xaxilitarena a xɔlɔn mayitama nen
 mafuren.

Koni xaxilimaan yagi feen suturama nen.

¹⁷ Naxan na sereyaan ba jɔndini,
na tinxinna nan fenma.

Koni wule seren yanfan nan tima.

¹⁸ Naxan na falan ti a xunna yi,
na muxune bɔɓen nan kalama
alo degemaan nan segen tima.

Koni fe kolonne falane dandanna nan
tima.

¹⁹ Nɔndin luma nen habadan.

Koni wulen sii mi na.

²⁰ Naxanye fe jaxine yitɔnma,
yanfan nan ne bɔɓeni.

Koni sewan na kanna xa
naxan bɔɓe xunbenla rasoma.

²¹ Fe jaxi yo mi tinxin muxune liye.

Koni fe jaxin nan muxu jaxin sɔtɔma
han a wasa.

²² Wule falane mi rafan Alatala ma.

Koni jɔndi falane rafan a ma.

²³ Xaxilimana a kolonna luxunma nen.

Koni xaxilitarene e daxuyaana
nawangama nen.

²⁴ Naxanye walima a xɔdexen na,
ne mangayaan sɔtɔma nen.

Koni salantenna rapanma konyiyaan
nin.

²⁵ Kɔntɔfinla muxun bɔɓen tɔɔma nen.

Koni fala fajina a rasewama nen.

²⁶ Tinxin muxun findixi yeeratiin nan na
a xɔyin xa.

Koni muxu jaxine kirana e ralɔma ayi
nen.

²⁷ Salantenna na mini donsoyani,
a mi sube gan daxin sɔte.

Koni naxan walima a xɔdexen na,
na se kenden nan sɔtɔma.

²⁸ Siimayaan sɔtɔma tinxinna kiraan nan
xɔn.

Na kiraan mi tinxinxi sayaan na.

13 Diine fafe nema e xuru falane tiye
xaxilimane e tuli matima a ra
nen.

Koni magele tiin na maxadi,
a mi na ramema.

² Muxun balo fajin sɔtɔma a fala xuine
nan xɔn.

Koni tinxintarene kunfaxi gbalon nan
xɔn.

³ Naxan na a dɛen suxu,
na a niin natangama nen.

Naxan falan tima jaxi ra,
na bɔɓon nan fenma a yete xa.

⁴ Muxu narixin kunfama seene xɔn
anu sese mi a yii.

Koni naxanye walima,
ne wasama nen feu.

⁵ Wulen napaxu tinxin muxun ma.

Koni muxu jaxin xunna godon nun ya-
gin nan xilima a yete ma.

⁶ Fe mi naxan sigati ki ra,
tinxinyaan na rakantanma nen.

Koni fe jaxin nan yulubitɔɓon nabirama.

⁷ Muxuna nde a yete findima se kanna ra,
anu sese mi a yii.

Muxu gbete a yete findima setaren na,
anu nafulu gbeena a yii.

⁸ Muxuna nafunla nɔe a xunbe nen.

Anu, muxune mi e kɔnkɔma yiigelitɔɓon
tan ma.

⁹ Tinxin muxune luma sewan nin
kenenyani.

Koni muxu jaxine luxi nen alo lenpun na
tu.

¹⁰ Wason yengene nan nakelima.

Koni naxanye e tuli matima maxadi
xuine ra,
fe kolonyaana ne nin.

¹¹ Seen naxanye sɔtɔxi a jaxin na
mafuren,

ne sigan janje nen.

Koni naxanye sɔtɔxi a fajin na ndedi
ndedi,

ne xun masama nen.

¹² Yigi makuyen muxun tunnaxɔlɔma a
ma nen.

Koni muxun waxɔn feen na liga a xa,
na a nii yifanma a ma nen
alo siimaya wudin yetena.

¹³ Naxan na a me maxadi xuiin na,
na kanna a saranna sɔtɔma nen.

Naxan fan na yamarin suxu,
na fan a saranna sɔtɔma nɛn.

¹⁴ Fe kolonne xaranna fama nii rakisin
nan na,

a muxun ba sayaan lutin na.

¹⁵ Xaxilimaan muxune kenen.

Koni yanfantenna kiraan mi rapanma a
ma.

¹⁶ Xaxilimaan feen ligama a kolonna nan
xɔn.

Koni xaxilitarena a daxuyaana nan
nawangama.

¹⁷ Xera paxin birama kontɔfinla nin.

Koni xera tinxinxin dandanna nan tima.

¹⁸ Naxan mi a tuli matiyɛ a xuru falane
ra,

na yiigelitɔyaana nun yagin sɔtɔma nɛn.

Koni naxan na a tuli mati a sɔnna fala
muxune ra,

na binyama nɛn.

¹⁹ Muxun waxɔn feen na liga,

na a nii yifanma a ma nɛn.

Koni a mi rafan xaxilitarene ma,
e xetɛ fe paxin fɔxɔ ra.

²⁰ Naxan nun fekolonne sigan tima,
na fe kolonna tima nɛn.

Koni xaxilitarene xɔyine tɔrɔma nɛn.

²¹ Tɔrɔyaana yulubitɔɔn nan fɔxɔ ra.

Koni herin nan tinxin muxun saranna ra.

²² Muxu fajin keen luma a mamandenne
yɛɛ ra nɛn.

Koni yulubitɔna nafunle sa findima
tinxin muxune nan gbee ra.

²³ Yiigelitɔne xɛɛn naxan bima na donse
gbeen nan fima.

Koni kiti sa kobina a birin naminima
nɛn.

²⁴ Naxan mi a diin bulanma a sɔnne ma,
na kanna diin mi rafan a ma.

Koni naxan a diin xanuxi,
na kanna a xuruma nɛn.

²⁵ Tinxin muxuna a degema nɛn han a
lugo.

Koni muxu paxin luma nɛn kamen na
tun.

14 Naxalan xaxilimana a denbayani
tɔnma nɛn,

koni xaxilitarena a gbeen kalama nɛn a
yɛɛ ra.

² Naxan sigati kiin fan,

na gaxuma Alatala nan yɛɛ ra.

Koni naxan sigan tima tinxintareyani,
na Ala rapaxuma nɛn.

³ Wason nan sabatixi xaxilitaren dɛ,
koni fekolonne falane e rakantanma nɛn.

⁴ Xa tura mi na, sagani gelima nɛn,
bayo jingen fangan nan xɛɛ biin tɔnɔn
gboma ayi.

⁵ Sere tinxinxin mi wulen falama,

koni wule seren wulen nan falama.

⁶ Magele tiin fe kolonna fenma nɛn,
a mi a toma.

Koni fe kolonna sɔtɔn mi raxɔɔ xaxili-
maan xɔn.

⁷ I makuya xaxilitaren na,

amasɔtɔ fe kolonna falan mi a dɛ.

⁸ Xaxilimana a mirima a sigati kiin nan
ma,

na nan a fe kolonna ra.

Koni xaxilitaren yanfan naxanye soma,
ne nan a daxuyaana na.

⁹ Tagi yitɔnna bɔtɛ mi xaxilitarene xa,
koni jɛnige fajiyaana toma muxu fajine
nan tagi.

¹⁰ Muxun nan a bɔjɛn xɔɔ feen kolon,
muxu gbete mi nɛɛ a sewan fan kolonjɛ.

¹¹ Muxu jaxine banxin kalama nɛn.

Koni muxu fajine bubun sabatima nɛn.

¹² Kirana nde tinxin adamadiin yɛɛ ra yi,
koni a rapanma sayaana nan ma.

¹³ Muxun gele nɛn, a bɔjɛn tɔrɔxi,
dɔnxɛn na sewan yi findi sunun na.

¹⁴ Denkeleyataren wasama nɛn a
kewanle tɔnɔn na,

koni muxu fajin fisa a xa.

¹⁵ Fe kolontaren la fena ngaana na,
koni xaxilimana a mirima nɛn a sigati
kiin ma.

¹⁶ Fekolonna gaxun fe paxin na nɛn,
a masiga a ra,

koni xaxilitaren susuma a ra nɛn,

a so a yi.

¹⁷Naxan xɔlɔn mafuren,
na xaxilitareyaan nan ligama,
kɔtade ɲaxin naɲaxu muxune ma.

¹⁸Kɔmɔyaan nan fe kolontarene yii e
keen na,
koni kolonna luxi
alo xaxilimane mangaya taxamaseri
kɔmɔtina.

¹⁹Muxu ɲaxine e mafelenma muxu
fajine nan bun ma,
fe ɲaxi rabane yi lu tinxin muxune deen
na.

²⁰Yiigelitɔɔn naɲaxu hali a lanfane ma,
koni nafulu kannu xɔyine wuya.

²¹Naxan a adamadi boden naɲaxuma,
hake kannu nan na ra.
Koni sewan na kannu xa
naxan kininkinima yiigelitɔne ma.

²²Naxanye fe ɲaxini tɔnma,
ne mi lɔma ayi ba?

Koni naxanye fe fajin mirima,
hinanna nun lannayaan ne nan xa.

²³Tɔnɔn wali xɔdexɛ birin yi
koni falan gbansanna fama yiigelitɔyaan
nan na.

²⁴Nafunla luxi nen
alo fekolonne mangaya taxamaseri
kɔmɔtina,
koni xaxilitarene daxuyaana naɲanma
daxuyaana nan ma.

²⁵Sere ɲɔndi falan muxune niine
rakisima,
koni wule seren yanfan nan soma.

²⁶Naxan gaxuxi Alatala yeɛ ra,
na ratangaxi,
yigiyadena a diine xa.

²⁷Siimayaan binla nan Alatala yeera-
gaxun na,
a muxun bama nen sayaana lutin na.

²⁸Yamaan na gbo ayi,
mangana binyen nan na ra,
yamaan na xurunɲe ayi,
kalan nan na ra mangan ma.

²⁹Naxan diɲa, na famunna gbo.
Koni naxan xɔlɔn xulen,

na a xaxilitareyaana nan mayitama.

³⁰Bɔɲe xunbenla nan kendeyaana na fatin
xa.

Koni xɔxɔlɔnna findixi furen nan na
fatini.

³¹Naxan na senbetarene ɲaxankata,
na e da mangan nan naɲaxuxi.

Koni naxan na hinan tɔɔ muxune ra,
na bata Ala binya.

³²Muxu ɲaxina wali ɲaxin nan a
rabirama,
koni hali sayaana tinxin muxun li,
a yigiyaden sɔtɔma nen.

³³Fe kolonna xaxilimaan nan bɔɲe yi,
koni hali xaxilitarene ye, a makenenxi.

³⁴Tinxinyaana nan yamanan nasabatima,
koni yulubin findixi yagin nan na siyane
ma.

³⁵Walike xaxilimaan nafan mangan ma,
koni naxan marayagin tima,
a xɔlɔma nen na ma.

15 Yabi fajin xɔlɔn ɲanma nen,
koni fala xɔlen xɔlɔn fari saan
nen.

²Fe kolonne falane kolonna nan senbe
soma,
koni daxuyaana falan nan minima xaxil-
itaren de han!

³Alatala yeɛn yiren birin na,
a muxu ɲaxine nun muxu fajine
rakɔɔsima.

⁴Fala fajin luxi nen alo siimaya wudina,
koni yanfantanya falan muxun niin nan
tɔɔma.

⁵Xaxilitaren fafe a kawandi xuiin mi
rafan a ma,
koni naxan a tuli matima a sɔnna fala
muxun na,
xaxilimaan nan na ra.

⁶Nafulu gbeen luma nen tinxin muxuna
banxini,
koni muxu ɲaxine sɔtɔ seen fama kɔn-
tɔfinla nan na.

⁷Fe kolonne falane kolonna nan nax-
uyama ayi,
koni xaxilitarene bɔɲen mi na kiini.

⁸ Muxu jaxine saraxan findixi haramun
nan na Alatala xa,
koni muxu fajine maxandin nafan
Alatala ma.

⁹ Muxu jaxine kiraan najaxu Alatala
ma.

Koni naxan tinxinna fenma na rafan a
ma.

¹⁰ Naxan na kiraan bejin,
na kanna xuruma nen ki xɔdexeni.
A mi rafan naxan ma a sɔnna xa fala,
na kanna faxama nen.

¹¹ Alatala laxira nun yahannama yiren
birin toma,
e faxi fa naxan muxun bɔjɛni!

¹² Maxadin mi rafan magele tiin ma,
a mi sigama fekolonne fema.

¹³ Sewan yetagini yalanma nen,
koni nii yifɔren fama bɔjɛ kalan nan xɔn.

¹⁴ Xaxilimaan kolonna nan fenma a
bɔjɛni.

Koni daxuya falan nan tun xaxilitaren
de.

¹⁵ Yiigelitɔne siimayaan findixi tɔɔn
nan na,

koni naxan bɔjɛ sewaxi,
na luma jaxanxi nen waxatin birin.

¹⁶ A fisa i ndedi sɔtɔ i lu Alatala
yɛragaxuni,

benun i xa nafulu gbeen sɔtɔ kɔntɔfinli.

¹⁷ Bogi seene gbansanna donna fisa xa-
nuntenmane tagi,

dangu jinge raturaxin suben donna ra
xɔnnantenyani.

¹⁸ Muxu bɔjɛ gbeen yengen nan
nakelima.

Koni muxu dipaxin tan yengen naxunbe-
lima nen.

¹⁹ Muxu narixina kiraan nafexi janle
nan na,

koni muxu fajina kiraan malaxun nen.

²⁰ Dii xaxilimana a baba rasewama nen,
koni xaxilitarena a nga xurunma nen.

²¹ Xaxilitareyaan findixi sewan nan na
xaxilitaren xa,
koni xaxilimana kiraan tinxin nen.

²² Maxaditareyaan nan fe yitɔnxine
kalama,

koni e sɔnɔyama nen xa maxadi tiine
wuya.

²³ Sewan na ra muxun xa,
a na yabi fajin ti.

Falan naxan tima a waxatini,
na tɔnɔn gbo han!

²⁴ Xaxilimana dunuɔa yi gidin kiraan
tema nen

han kore xɔna,
a yi a tanga laxira ma.

²⁵ Alatala wasodene banxine rabirama
nen,

koni a kapa gilena bɔxɔn danne luma nen
e kiini.

²⁶ Miriya jaxine mi rafan Alatala ma,
koni fala fajine sarijan.

²⁷ Tɔnɔ sɔtɔ ki jaxin nafan naxan ma,
na kanna gbalon nan nasoma a
denbayani,

koni naxan mi dimi yi seene rasuxuma
mayifuni,

na siimayaan sɔtɔma nen.

²⁸ Tinxin muxuna a mirima nen,

benun a xa yabin ti,
koni muxu jaxin fala jaxin nan tima
han!

²⁹ Alatala makuya muxu jaxine ra,
koni a tinxin muxune maxandi xuine
ramema nen.

³⁰ Yɛɛ yiyalanna muxune bɔjɛn nan
nasewama,

xerayaan fala fajin muxun senbe soma
nen.

³¹ Naxan na a tuli mati maxadi xuine ra
naxanye muxun nakisima,

na kanna luma nen fe kolonne ye.

³² Naxan na tondi xure,

na mi rafan a yeten ma,

koni naxan na a tuli mati a sɔnna fala
muxune ra,

na xaxinla nan sɔtɔma.

³³ Fe kolonna sɔtɔma Alatala yɛragaxun
nin,

yetɛ magodon nan fama binyen na.

16 Adamadiin feene natama a bɔɓɓeni nen,

koni Alatala nan feene ragidima.

² Muxuna kirane birin sarɓan a yete yete ra yi,

koni Alatala nan muxun kui feene fefesefesema.

³ I ya wanle taxu Alatala ra, alogo e xa sɔɓɔya.

⁴ Bunna Alatala kewanle birin na, hali muxu paxina, a daxi gbalɔ lɔxɔn nan yete ra.

⁵ Muxu wasoxine rapaxu Alatala ma, a e fe paxin saranma e ra nen yati.

⁶ Muxun haken mafeluma hinanna nun lannayaan nan xɔn.

Muxuna a masigama fe paxin na Alatala yeeragaxun nin.

⁷ Xa muxun sigati kiin nafan Alatala ma, a lanna rasoe hali e nun a yaxune tagi.

⁸ A lan ndedi yi lu i yii tinxinni, benun tɔɔ gbeena tinxintareyani.

⁹ Muxuna a siga kiraan natama a bɔɓɓeni nen,

koni Alatala nan a sanna tidene ragidima.

¹⁰ Mangana Alaa falane nan tima, a mi kitin se tinxintareyani.

¹¹ Sikeli tinxinxine birin fataxi Alatala nan na.

A tan nan wali xɔri ligaseene birin na.

¹² Kewali paxine mi rafan mangane ma, bayo tinxinna nan e mangayaan senbe soma.

¹³ Tinxin muxuna falan nafan mangane ma,

ɓɔɓɓɔɓɔ falan nafan e ma.

¹⁴ Mangana xɔɔɔn faxan nan tima, koni xaxilimaan fatan a raxunbele.

¹⁵ Mangan na sewa, siimayaan na a ra, a fanna luxi nen

alo kundaan naxan fama tulen na.

¹⁶ Fe kolonna sɔɔɔn tɔɔɔn gbo dangu xemaan na pon!

Xaxilimayaan sɔɔɔn fisa gbetin xa ki faji!

¹⁷ Muxu fajine kiraan mi sigama fe paxin mabinni.

Naxan na a yengi dɔɔɔ a sigati kiin xɔn, na a niin nakantanma nen.

¹⁸ Kalan fama wason nan xɔn.

Naxan na a yete yite, na fe godomatɔɔn nan na ra.

¹⁹ A fisa i lu magodoni yiigelitɔne ye, benun e nun wasodene xa se muɓaxine yitaxun.

²⁰ Naxan na a miri ki faji, na herin sɔɔɔma nen.

Sewan na kanna xa naxan na a yigi sa Alatala yi.

²¹ Fekolonna naxanye bɔɓɓe yi a falama nen ne ma a xaxilimane, fala fajin xaxinla nan xun masama.

²² Siimayaan binla nan xaxilimayaan na xaxilimane xa.

Xaxilitareyaan nan xaxilitarene pax-ankatan na.

²³ Fe kolonne bɔɓɓen nan fala fajin naminima e de,

xaxilimaya falane nan e de.

²⁴ Fala fajine findixi kumin nan na, e paxun muxun niini

e soma han muxun xɔɔne alo senna.

²⁵ Kirana nde tinxin adamadiin yete ra yi, koni a rapanma sayaan nan ma.

²⁶ Walikeen kuiin nan a rawekilema wanla ma,

kamen yi a karahan a xa lu wale.

²⁷ Fuyantenna fe paxini tɔɔɔma, a deen muxune ganma alo halagi ti teena.

²⁸ Muxu paxin matandi feene nan nakelima,

nafigin fan xoyimane yitaxunma nen.

²⁹ Gbalɔɔna a adamadi boden nakunfama nen,

a yi a ti kira paxin xɔn.

³⁰ Naxan a yeen magirama, na fe paxini tɔɔɔma.

Naxan a de kidin xinma, na bata yelin fe paxin lige.

³¹ Xunsexɛ fixene luxi nen alo mangaya kɔmɔti binyena,

naxan sɔtɔma tinxinyaan kiraan xɔn.

³² Muxu dijnaxin fisa yenge so senbemaan xa.

A fisa muxun xa a yete suxu,
benun a xa taana nde suxu.

³³ Masensen ti seene bama adamadina yi-
ibaan nin,
koni Alatala nan a feene birin nagidima.

17 A fisa buru dungin xaren yi lu i
yii xaxili sani
benun banxin xa rafe suben na
lantareyani.

² Walike xaxilimaan fisa wali kannna diin
xa,

naxan yagi feen nabama.

Na walike sifan keen sɔtɔma nen na
denbayani.

³ Gbetin nun xɛmaan nasensenma sulun
tɛɛn nan na,[§]

koni Alatala nan adamadiine bɔɲen
fɛsɛfɛsɛma.

⁴ Fe ɲaxi rabaan fala ɲaxin nan namɛma.
Wule falana a tuli matima fala xɔlɛn nan
na.

⁵ Naxan na yiigelitɔɔn magele
na bata yiigelitɔne dali mangan
nayelevu.

Naxan na sewa a bodena tɔɔn na,
na feen saranma na kannna ra nen.

⁶ Mamandenne findixi fonne xunna
kenla nan na.

Fafane fan findixi diine xunnayerenna
nan na.

⁷ Yete yigbo falane mi daxa kɔmɔn de,
wulen fan mi lan mangan de.

⁸ Finma seen luxi nen
alo xiriyana a fi muxun xa.

A na siga dede, a feene sɔɔyama nen.

⁹ Naxan muxune mafeluma e haken na,
na xanuntenyaan nan fenma.

Koni naxan luma muxune hakene fe ra-
bire e ma,

na xɔyimane taxunma nen.

¹⁰ Maxadi keden peen xaxilimaan maliye

dangu bosaan ye keme ra xaxilitaren ma.

¹¹ Fe ɲaxi rabaan muruten nan tun
fenma,

koni xera kininkinintaren sigama nen a
xili ma.

¹² A fisa i naralan sube xarɛn na
naxan ma diiye baxi a yii,
benun i xa naralan xaxilitaren na a
xaxilitareyani.

¹³ Naxan na fe faɲin ɲɔxɔ fe ɲaxin na
fe ɲaxin mi a masige na kannna banxin na
mume.

¹⁴ Fe matandi rakenla luxi nen
alo i na igen nati gbiligbinla bɔ a ra.

A yi fisa i yi na feen lu na,
benun yengen xa bira ayi.

¹⁵ Naxan yoon fima kala tiin ma
e nun naxan tinxin muxun yalagima
ne firinna sese mi rafan Alatala ma.

¹⁶ Gbetin tɔnɔn nanse ra xaxilitaren yii?
A mi na rawalima fe kolonna sɔtɔ feen
na.

A xaxili yo mi na.

¹⁷ Muxun xɔyina a xanuxi waxatin birin.
Muxuna ngaxakedenna daxi tɔɔ waxa-
tine nan ma fe ra.

¹⁸ Xaxilitaren nan muxu gbetena donla
goronna tongoma,
a yi a yete dɔxɔ tolimani a xa.

¹⁹ Yengen nafan naxan ma,
haken fan nafan na kannna ma.

Naxan na a yete yigbo,
na gbalon nan fɔxɔ ra.

²⁰ Bɔɲe ɲaxin mi herin sɔtɔma.
Naxan fala tinxintaren tima,

na biran tɔɔn nin.

²¹ Naxan na xaxilitaren bari,
na yagima nen,

kɔmɔn baba mi sewama.

²² Bɔɲe sɛwaxin kɛndɛyaan nan
nasɔɔyama,

koni nii fɔren fatin soma a ra nen.

²³ Muxu ɲaxin dimi yi seen nasuxuma
mayifuun nin

[§]17:3 *Sulun tɛɛn* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Furu tɛɛna.*”

a kiti jaxin sa.

²⁴Xaxilimaan biraxi fe kolonna nan fəxə
ra,

koni xaxilitarena a yeene rasigama bəxən
nan xun xən.

²⁵Dii xaxilitarena a baba raxələma nen
a findi xələn na a nga xa.

²⁶A mi lan tinxin muxun xa yangin.

Sariya mi a ra muxu kenden yi bulan.

²⁷Naxan na a deen suxu,
na bata fe kolonna sətə.

Xaxilimaan sabari nen.

²⁸Hali xaxilitaren yatexi fekolonna ra,
xa a sabari.

Xaxilimana a deen suxe nen.

18 Muxun naxan a danna,
na tənən fenma a yete nan xa.

A bəjnen tema nen xaxilimaya falane
birin ma.

²Fe famunna bəte mi xaxilitaren xa,
fə a yete miriyane fala fena.

³Muxu jaxin na fa,
marəjaxun fan yi fa.

Konbin fama yagin nan na.

⁴Adamadiine falane luxi nen
alo tilinna,

koni fe kolonna luxi nen
alo tigi igen naxan tema ayi.

⁵A mi lan muxu jaxin xa rafisa bodene
xa,

hanma muxun yi tondi kiti kenden se
tinxin muxun xa.

⁶Xaxilitarena falane fe matandin nan
nakelima,

a bənbə a de xuiin ma.

⁷Xaxilitaren dena a halagima nen,

a fala xuine findixi luti ratixin nan na a
xa.

⁸Nafigina falane luxi nen

alo donse jaxumen

naxan godon muxun kui.

⁹Naxan tunxələlə a wanli

na nun se kalan birin muxu keden.

¹⁰Alatala xinla muxun natangama

alo yin barakaxina,

tinxin muxuna a gima nen a siga a kui,

a lu makantanni.

¹¹Nafulu kannna keen findixi a taa
makantanxin nan na.

A miriyani, yinna na a ra naxan mi nəe
kale.

¹²Muxuna wasona a xalin kalan nan ma,
koni binyen sətəma yete magodon nan
xən.

¹³Naxan yabin tima benun a xa a tuli
mati,

daxuyaan nan na ra, e nun yagina!

¹⁴Muxuna limaniyaan nan a malima a
fureni.

Koni xa a nii yifəwə a ma,
nde a rasewama?

¹⁵Xaxilimaan fe kolonna nan sətəma a
bəjneni.

Fekolonne e tuli matima fe kolonna nan
na.

¹⁶Finma seen kiraan nan nabima a fi
muxun yee ra,
siga muxu gbeene fema.

¹⁷Naxan singe na a yaxaseri masa,
na maliga yo kannna ra,
han a yengefaan yi fa maxədinna ti.

¹⁸Masensenna sənəwə sənəwəne raxunbe-
lima nen,

a yengene jan sənəməne tagi.

¹⁹Xa muxuna a ngaxakedenna konbi

na bəjnen xədəwəma ayi nen a ma
dangu taa makantanxin yinna ra.

Fe matandine xədəwə manga banxin deen
balan wurene xa.

²⁰Muxun fala xuine nan balon sətəma a
xa.

Falan naxan minima a de,

na nan a ralugoma.

²¹Sayaan nun siimayaan binla findixi
falan nan na.

A rafan naxan ma, na a tənən sətəma nen.

²²Naxan na jaxanla sətə,

na bata herin sətə,

a Alatala fanna nan sətəxi.

²³Yiigelitəwən falan tima mafanna nin,

koni nafulu kannna yabi xədexən nan
tima.

²⁴ Xɔyi wuyaxi nɔɛ finde nen bɔnɔn na
muxun ma.

Koni xɔyina nde na,
na lannayaan dangu ngaxakedenna ra.

19 A fisa muxun yi findi yiigelitɔɔn
na fetareyani,

benun a xa findi wule fala xaxilitaren na.

² Wekilen tɔnɔn mi na fe kolonna xanbi.

Naxan na san mafura ayi, na sinma nen
yinla ra.

³ Adamadina a sigati kiini dɔxɔma a xax-
ilitareyaan nan xɔn,

a fa xɔɔ Alatala na.

⁴ Nafunla muxun xɔyine rawuyama ayi
nen,

koni yiigelitɔɔn xɔyina a makuyama a ra
nen.

⁵ Wule serena fe saranma a ra nen.

Naxan wulen falama,
na mi xunbama.

⁶ Muxu wuyaxi kuntigin mafanma.

Naxan muxune kima,
na xɔyin nan birin na.

⁷ Xa yiigelitɔɔna ngaxakedenne birin a
rapaxuma,

a xɔyine e makuyama a ra nen dangu ne
ra!

Hali a lu e fɔxɔ ra, a e mafan han,
e mi fa toma.

⁸ Naxan na findi xaxilimaan na,
na niin nafan a ma.

Naxan na xaxinla fen,
na bata herin sɔɔ.

⁹ Wule serena fe saranma a ra nen.

Wule falan halagima nen.

¹⁰ A mi daxa xaxilitaren xa lu naxunni,
konyin fan mi lan a kuntigine yamari.

¹¹ Xaxilimaan dipa.

Xunna kenla na a ra a xa,
a na muxuna nde mafelu a haken na.

¹² Mangana xɔɔn luxi nen
alo yatan wurundun xuina,

a hinanna fan luxi nen
alo xiila sexen ma.

¹³ Gbalon nan dii xaxilitaren na a baba
yii.

Naxanla a yenge xunxurine luxi nen
alo igen na lu dindinɛ banxini.

¹⁴ Banxin nun herisigen fataxi muxun
fafe keen nan na,

koni Alatala nan naxalan xaxilimaan
soma a yii.

¹⁵ Narin xixɔnla nan biran muxun na,
koni kamen muxu narixin suxuma nen.

¹⁶ Naxan na sariyan suxu,
na a niin nan nakantanma,
koni naxan na sigan ti a paxin na,
na faxama nen.

¹⁷ Naxan na hinan senbetaren na,
na Alatala nan dolima,
a saranna soma a yii nen.

¹⁸ I ya diin xuru,
bayo i yigin na nan na.

I nama tin a xa faxa.

¹⁹ Bɔɔɛ gbee kannan lan a yanginna fi.
I na a xunba, i bata a rawekile kalan ma.

²⁰ I tuli mati kawandi xuine ra,
i xurun sɔɔ,

alogo i xa findi fekolonna ra.

²¹ Miriya wuyaxi nan muxun bɔɔɛni,
koni Alatala a fe ragidixin nan
nakamalima.

²² Muxun waxi hinanna nan xɔn,
anu, yiigelitɔɔn fisa wule falan xa.

²³ Alatala yeeragaxun siimayaan nan
fima.

Na ma, muxun lugoxin yi a sa, a mi tɔɔ.

²⁴ Muxu narixina a yiin sinma donse
goronna kui nen,

koni a tagan a rasɔɛ a de.

²⁵ I na magele tiin bɔnbɔ,
fe kolontaren xaxili sɔɔma nen.

I na xaxilimaan maxadi,
a kolonna sɔɔma nen.

²⁶ Naxan a baba rayarabima,
a yi a nga kedi,

na kannan fama yagin nun yarabin nan
na.

²⁷ N ma diina,

i na tondi i xuru falane rame,

i yete masigama kolonna falane nan na.

²⁸Wule seren gelema kiti kenden ma
nen,
tinxintareya falan nan muxu paxin de.
²⁹Yanginne saxi magele tiine nan xa,
e nun bɔnbɔn xaxilitarene xa.

20 Manpaan muxun findin magele
tiin nan na,
dɔlɔn sɔnxɔn nan biran muxun na,
dɔlɔ minna mi finde xaxilimaan na
mume!

²Mangana xɔlɔn luxi nen
alo yatan wurundun xuina,
naxan na mangan bɔnen nate,
na kannna a niin nan halagima.

³Binyen na a ra muxun xa
naxan na a masiga yengen na,
koni xaxilitaren birin mafura soe
yengeni.

⁴Muxu narixin mi xeen bima a waxatini
xunbenla a fe ra,
anu, se xaba waxatini,
a balon fenma nen, koni sese mi na.

⁵Muxun bɔɔe yi feene luxi nen
alo igena xɔpinna ra,
koni xaxilimaan fatan na igen be.

⁶Muxu wuyaxi e yete hinanna fe falama,
koni nde nɔe lannaya muxun toe?

⁷Tinxin muxun sigan tima fetareyaan
nin,

sewana a diine xa a xanbi ra!

⁸Mangan nema dɔxi a mangaya gbɛdeni
kiti sadeni

a fe paxine birin nakɔɔsima.

⁹Nde nɔe a fale, a naxa,

“N bata n bɔnen natanga fe paxin ma,
n bata n nasarijan yulubin birin ma?”

¹⁰Sikeli tinxintaren nun liga se
tinxintarena,

na sese mi rafan Alatala ma.

¹¹Foningen sɔnna kolonma a kewanla
nan xɔn

xa fe mi a kewanle ra, a tinxin.

¹²Tunla naxan feen mema,
e nun ye naxan seen toma,
Alatala nan ne birin daxi.

¹³I nama i yete lu xixɔnli

alogo i nama findi yiigelitɔɔn na.

Xa i lu i ye ra yi,

i lugoma nen balon na ki fapi.

¹⁴Saresona a falama nen,

a naxa, “A mi fan, a mi fan!”

A mɔn yi sa a yete matɔɔɔ a se saraxina
fe ra.

¹⁵Xemaan nun bɔɔɔ bun nafunla wuyaxi
dunuɔa yi,

koni deen naxan fe kolonna falan tima,
na tɔnɔn gbo e birin xa.

¹⁶Naxan na donla tongo i yii muxu gbete
xa,

a mi naxan kolon,

na kannna domaan tongo a pɔɔɔni.

Tolimaan maxɔdin a ma,

xa a rabaxi xɔnen nan xa.

¹⁷Balon naxan sɔtɔn wulen xɔn,
na paxun muxun de.

Koni ndedi na liga, a luma nen
alo a deen nafexi gɛme xɔnna nan na.

¹⁸Maxadi xuine rame

alogo i waxɔn feene xa kamali.

Xa i sigama yengeni, xaxinla fen.

¹⁹Muxu mafalane wundo feene nan
makenenma,

nayi, naxan falan tima paxi ra,

i nama lu na fɔɔɔ ra.

²⁰Naxan a fafe nun a nga rayarabima,
na lenpun tuma nen a lu dimini.

²¹Keen naxan sɔtɔxi sinma

na mi fama barakadeni dɔnxen na.

²²I nama a fala, i naxa,

“N fe paxin pɔɔɔma nen.”

I yigin sa Alatala yi, a i rakisima nen.

²³Liga se tinxintarene rapaxu Alatala
ma.

Sikeli tinxintaren mi fan.

²⁴Alatala nan adamadiine san tidene
ragidima,

nayi muxun nɔe a sigaden kolonɔe di?

²⁵Naxan na de xuiin tongo bɔte rabani,

a xa sena nde fi Ala ma,

na luxi alo a suxi nan fa a ra

a na a miri na fe ma na xanbi ra.

²⁶ Manga xaxilimaan muxu jaxine rax-
uyama ayi nen
alo maala na yife,
a yi e jaxankata alo malo bɔnbɔna.

²⁷ Adamadiin niin findixi lenpun nan na
a xa,
Alatala naxan fixi a ma
alogo a xa a bɔɔn kui fe tilinxine
fesefese.

²⁸ Hinanna nun lannayaan mangan
makantanma nen,
a mangayaan sabatima a hinanna nan
xɔn.

²⁹ Fangan nan banxulanne xunna kenla
ra.

Xun sexe fixen nan fonne binyen na.

³⁰ Maxɔɔdene nan sɔn jaxin dandan
senna ra,
bɔnbɔn nan sɔndɔmen matinxinma.

21 Mangan bɔɔn luxi nen
alo xude wunla Alatala yii,
denaxan na a kenen,
a yi a rasiga menni.

² Muxuna kirane birin tinxin a yete yee
ra yi,
koni Alatala nan bɔɔn kui feene
fesefesema.

³ Tinxinyaan nun kiti kenden saan nafan
Alatala ma
dangu saraxane ra.

⁴ Yee rawason nun yete yiteen nan findixi
muxu jaxine kenenna ra,
anu yulubin nan ne ra.

⁵ Tunnafan muxuna miriyane findima
munanfanna nan na,
koni naxan feene rabama mafurani,
na sigama yiigelitɔyaan nin.

⁶ Nafunla naxanye sɔtɔxi wuleni
ne findixi fe fu butarene nan na muxune
xa
naxanye sayaan fenma.

⁷ Muxu jaxine gbalone e ralɔma ayi nen,
bayo e bata tondi kiti kenden ma.

⁸ Yulubitɔne biraxi kira yifuxin nan fɔxɔ
ra,
koni sɔntarene sigati kiin tinxin nen.

⁹ A fisa i lu banxin fari ma dogodogoni,
benun ε nun jaxalan yenge gidin xa lu
banxin kui.

¹⁰ Muxu jaxin kunfaxi fe jaxin nan xɔn,
hali a xɔyin mi kininkininna sɔte a ra.

¹¹ Xa magele tiin saran a fe jaxin na,
fe kolontarene fekolonna sɔtɔma nen.
Koni muxun na xaxilimaan xaran tun,
a kolonna fari sama nen.

¹² Tinxinna Kanna muxu jaxina den-
bayaan nakɔsima nen,
a yi e radinjɛ ayi e tɔrɔni.

¹³ Naxan na a tunla dutun
senbetaren gbelegbele xuiin bun,
a tan fan gbelegbelema nen,
a mi yabi sɔtɔ.

¹⁴ Finmaseen na so muxun yii wundoni
na xɔɔn maxunbelima nen.
Muxun na dimi bun seen ba suturani,
na xɔɔ gbeen nan janma.

¹⁵ Sewan na a ra tinxin muxun xa,
kiti kenden na sa.

Koni gbalon na a ra fe jaxi rabane xa.

¹⁶ Naxan na keli xaxilimayaan kiraan
xɔn,
na sa a matabun faxa muxune nan ye.

¹⁷ Mananmanantɔn setareyaan
kolonma nen.

Naxan na lu dɔɔn nun jaxunna fɔxɔ ra,
na mi finde nafulu kannu ra mume!

¹⁸ Muxu jaxin nun yanfantenna gbalon
nan sɔtɔma,
tinxin muxun nun muxu fajine yi xunba
na ma.

¹⁹ A fisa i dɔxɔ tonbonni,
benun ε nun jaxalan yenge gidin xɔɔxin
xa dɔxɔ.

²⁰ Nafulu kenden nun ture fajin nama-
raxi fekolonne konne yi,
koni xaxilitarena a gbeene birin donma
nen.

²¹ Naxan na bira tinxinyaan nun hinanna
fɔxɔ ra,
na siimayaan nun tinxinna nun binyen
sɔtɔma nen.

²² Fekolonne nœ kurugbane taan tonge
nen,

e yi e taan nabilinna yinna kala,
e yigi saxi naxan yi.

²³ Naxan na a deen nun a falan suxu,
na a niin nakantanma gbalon nan ma.

²⁴ Feene birin magele wasode yete yig-
boon yii.

A feen birin ligama yanda gbeen nin.

²⁵ Muxu narixine waxon feene nan e
faxama,

amasotō e tondima wale.

²⁶ E kunfahi e waxon seene xon waxatin
birin,

koni tinxin muxune kiin tiin
fonisireyaan nin.

²⁷ Se haramuxin nan muxu jaxine sarax-
ane ra.

E na a ba bun kobina nde ma, e jaxu
dangu na ra.

²⁸ Wule seren halagima nen,

koni naxan a tuli matima ki faji,
na fala tixine luma nen habadan.

²⁹ Muxu jaxina a wekilen yitama a yeta-
gin nan ma,

koni muxu fajin sigati kiin nan a wekilen
yitama.

³⁰ Fe kolonya mi na, xaxilimaya mi na,
maxadi fala mi na naxan nœ xeŀe Alatala
xili ma.

³¹ Yenge so soone yitonma nen

lan yengen loxon ma,

koni kisin fataxi Alatala nan na!

22 Xili fajiyaan fisa nafulu gbeen
xa,

hinanna fisa gbetin nun xemaan xa.

² Nafulu kannu nun yiigelitōon birin lan,
bayo Alatala nan e birin daxi.

³ Xaxilimaan na gbalon to fe,

a luxunden fenma nen,

koni fe kolontarene dangun nen tun,

jaxankatan yi e sotō.

⁴ Nafunla nun binyen nun siimayaan
sotōma

yetē magodon nun Alatala yeeragaxun
nan xon.

⁵ Nanle nun luti ratixine nan muxu jax-
ine kiraan xon,

koni naxan waxi a niin nakantan feni,
na a masigama a ra nen.

⁶ Dii joren ti kiraan xon naxan lanje a
ma,

nayi hali a findi fonna ra, a mi keŀe a xon.

⁷ Nafulu kannu yiigelitōon yamarima,
doli kannu konyin nan doli tongon na.

⁸ Naxan na seen si tinxintareyani,
na tōon sotōma nen se xaba waxatini,
amasotō a nō sotō dunganna kalama nen.

⁹ Muxu jeniŀe fajin barakan sotōma
nen,

amasotō a baloni taxunma e nun
sebetaren tagi.

¹⁰ Magele tiin kedi,

sōnxō sōnxon fan janma nen,

e nun yengen nun kombina.

¹¹ Bōje fajin naxan ma,

fala fajina a de,

mangan xōyin nan na ra.

¹² Fe kolonna Alatala nan yii,

koni a yanfantenna falani fuma nen.

¹³ Muxu narixina falama nen, a naxa,

“Yatan tandeni, a n faxama nen kira yi!”

¹⁴ Yalunde jaxanle fala xuine findixi yili
tilinxin nan na,

Alatala xōlxōxi naxanye ma, ne sinma nen
na ra.

¹⁵ Xaxilitareyaan dii joren bōjeni,

koni a na xuru bosaan na,

na a masigama a ra nen.

¹⁶ Naxan na senbetaren nawali

alogo a xa nafunla sotō,

e nun naxan na nafulu kannu ki,

ne e yete yiigelima nen.

Fekolonne falane

¹⁷ I tuli mati, i fekolonne falane rame,

i xaxili lu n ma xaranna xon.

¹⁸ Amasotō a lan i yi e ramara i
sōndōmeni,

e nama ba i de mume,

¹⁹ alogo i xa i yigin sa Alatala yi.

N waxi i tan yeteen xaran fe yi to.

²⁰N mi maxadi fala tonge saxan xan
 sebexi i xa ba,
 maxadine nun fe kolonna falane,
²¹alogo i xa fe kendene nun jɔndi falane
 kolon,
 i yi i xe muxun yabi jɔndi falane ra?
²²I nama senbetaren nawali,
 fanga to mi a ra,
 i nama yiigelitɔɔn jaxankata kitisadeni.
²³Amasɔɔ Alatala e xun mayengen soma
 nen,
 a yi e yiigelitɔne niin ba.
²⁴I nama boje gbee kannna findi i xɔyin
 na,
 i nama bira yenge gidin fɔxɔ ra
²⁵alogo i nama a sigati kiin tongo,
 i yi suxu luti ratixin na.
²⁶I nama de xuiin tongo muxu gbetena
 donla fe ra,
 i yete dɔxɔ tolimani na ma.
²⁷Xa se mi i yii i naxan fiye,
 e fa i tan nan ma sade bama i bun.
²⁸I nama bɔxɔn danna taxamaseri
 gemene ba e funfuni
 i benbane naxanye dɔxi xabu to mi na ra.
²⁹Muxun naxan fatan a wanla ra
 na walima mangane nan fema,
 a mi luye muxudine ye.
23 Xa e nun kuntigina nde dɔxɔma e
 degedeni,
 naxan i yetagi,
 na rakɔɔsi ki faji.
²Xa i fudi jaxu,
 i yete suxu a xɔdexen na de!
³I nama mila a donse fajine xɔn,
 bayo yanfa so donseene nan ne ra.
⁴I nama i yete raxadan nafunla fɔxɔ ra,
 i xaxili ba na xɔn.
⁵I nema fa i yeen ti nafunla ra
 a bata jan!
 Amasɔɔ gabutene minima a ma nen,
 a tungan, te kore alo singbinna.
⁶I nama muxu yetagi yifɔrena balon don,
 i nama kunfa a donse fajine xɔn.
⁷Bayo i a lima nen,
 a bata fena nde nata,

a naxa, “I dege, i min.”
 Koni na mi a bɔjɛni!
⁸I naxan donxi,
 i a baxunma nen,
 i bɔnɔ i ya fala fajine yi.
⁹I nama fala ti xaxilitaren xa,
 bayo i ya xaxilimaya falane bɔte mi a xa.
¹⁰I nama bɔxɔn danna taxamaseri geme
 singene ba e funfuni.
 I nama se ba kiri diine xeene ra,
¹¹amasɔɔ Ala fangan gbo e xunbadeni,
 a e xun mayengen soma nen i xili ma.
¹²I xaxinla rabi i xuru falane ma.
 I tuli mati fekolon falane ra.
¹³I nama diin nafutuxulu a xurun ma,
 xa i a bɔnbɔ, a mi faxama.
¹⁴I na diin xuru bosaan na,
 i a niin nakisima nen sayaan ma.
¹⁵N ma diina,
 xa fekolonna lu i bɔjɛni,
 nayi, n fan bɔjɛn sewama nen.
¹⁶N sɔndɔme yeten jaxanma nen,
 i na fala fajin ti.
¹⁷I nama yulubitɔne maxɔxɔlɔn i bɔjɛni
 koni gaxu Alatala yeɛ ra waxatin birin yi.
¹⁸Nayi, i yigin sɔɔma nen waxati
 famatɔne yi,
 i mi yigitege mume!
¹⁹I tan n ma diina, i tuli mati,
 i findi fekolonna ra,
 i yi i bɔjɛn lu kira fajin xɔn.
²⁰I nama lu dɔlɔ minne ye,
 e nun naxanye suben donma,
 e a radangu ayi.
²¹Amasɔɔ fudimane nun dɔlɔ minne yi-
 igelima nen,
 e tunmaxɔlɔn yi marabenna ti e ma.
²²I tuli mati i baba ra,
 a tan naxan i sɔɔxi.
 I nama yo i nga ma a foriyani.
²³Jɔndin nun fe kolonna nun xurun nun
 xaxilimayaan fen,
 i nama ne masara sese ra.
²⁴Tinxin muxun baba jaxanma nen,
 dii fekolonna sɔɔ muxun luma nen
 sewani.

²⁵ Ala xa sewan fi i baba nun i nga ma,
i bari muxun yi jaxan!

²⁶ N ma diina, i xaxili ti n na,
i yeen ti n ma misaala ra.

²⁷ Amasotɔ jaxalan yalunden muxun
nabirama nen

alo yili tilinxina,
muxu gbetena jaxanla magaxu
alo xɔpin naxurina.

²⁸ A dɔxɔma nen muxune yee ra
alo mafu tiina.

A xeme wuyaxi findi yanfantenne ra.

²⁹ Tɔrona nde xa?

Nimisana nde xa?

Matandine nde fɔxɔ ra?

Mawugane nde xɔn?

Maxɔlɔde fufafune nde ma?

Nde yee gbeelixa?

³⁰ Dɔlɔ minne nan na kiini,
naxanye sa dɔlɔ fajine fenma,
e xa e mato.

³¹ I nama i yeen ti dɔlɔ to fajɪ gbeela ra,
a yiyalanxi igelengenna kui waxatin
naxan yi

godo xinla ma muxun kɔe ra ki fajɪ.

³² Bayo na xanbi ra, a xɔlɔma i ra nen
alo sapin na muxun xin
a i gan alo koson xin dena.

³³ I fe magaxuxine toma nen
i yi lu fala yifuxine tiye.

³⁴ I xun magima i ra nen
alo muxun naxan saxi kunkin kui fɔxɔ
igen tagi,

kunkin xuntagi yeteni.

³⁵ I luma a fale nen, i naxa,

“E bata n garin,

anu a mi n xɔlɔxi!

E bata n mabɔnbo,

anu n mi fe kolonxi a yi!

N fa xulunma waxatin mundun yi?

Dɔlɔ xɔnla mɔn n ma!”

24 I nama mila muxu jaxine fe xɔn.

E ye lu xɔnla nama i suxu.

² Amasotɔ e gbalɔ feen nan yitɔnma e
bɔjɛni,

fe jaxin nan minima e de.

³ Banxin tima fe kolonna nan xɔn,
a sabatima xaxinla nan xɔn.

⁴ Banxin nafema herisige kendene nun se
fajine ra

fe kolonna sabun nin.

⁵ Fe kolonne senben gbo han!

Kolonna muxun naxan yi,

na fangan xun masama nen.

⁶ Amasotɔ fɔ muxun xa a miri ki fajɪ

benun a xa mini yenge sodeni.

Nɔɔn sɔtɔma maxadi muxu wuyaxi nan
baraka yi.

⁷ Xaxilimayaan gbo xaxilitaren ma,

a mi falan tiye taan fonne malanni.

⁸ Naxan fe jaxini tɔnma,

na xilima nen a kɔte jaxin kannna.

⁹ Xaxilitareyana miriyane findixi yulu-
bin nan na.

Magele tiin najaxuma nen muxune tagi.

¹⁰ Xa wekilen jan i yi gbalon lɔxɔni,

sese mi i fangan na.

¹¹ Muxune xunba naxanye xalima e
faxadeni,

i yi muxune rakisi naxanye faxamatɔ a
ra.

¹² Xa i a fala, i naxa,

“Nxu mi yi a kolon,”

naxan bɔjɛne fesefesema,

na mi jɔndin kolonje ba?

Naxan i niin kantanma,

na mi a kolon ba?

¹³ N ma diina,

kumina nde kɔn bayo a fan.

Kumi dengben jaxun i de.

¹⁴ Fe kolonna fan na kii nin i niin xa.

Xa i a sɔtɔ,

i herin sɔtɔma nen yeen na,

i mi yigitegema.

¹⁵ Muxu jaxine,

ε nama dɔxɔ muxune yee ra

e suxu xinla ma tinxin muxun konni,

ε fu a dɔxɔden ma.

¹⁶ Bayo tinxin muxun nɔe bire nen

dɔxɔna ma solofere

a mɔn yi keli.

Koni muxu jaxine birama nen gbaloni keden na.

¹⁷I nama naxan xa i yaxun bira.

Xa a dagalanje ayi,

i nama sewa i bɔɓɓeni

¹⁸alogo Alatala nama na to,

na yi rajaxu a ma,

a yi ba xɔɔxi i yaxun ma.

¹⁹I nama xɔɔ muxu jaxine fe ra,

i nama mila e seene xɔɔ.

²⁰Amasɔɔ fe jaxi rabaan mi herin lima a yee ra.

Muxu jaxine lenpun tuma nen.

²¹N ma diina, gaxu Alatala yee ra

e nun mangana,

i nama lu muxu murutexine ye.

²²Amasɔɔ e tɔɔɔ kelima nen sanja ma kedenni.

Nde nɔɔ a kolonje

Ala nun mangan halagin naxan nagidima?

Fekolonne fala gbetene

²³Fekolonne mɔɔn ito nan falaxi:

A mi lan muxune xa rafisa e bode xa kiti sadeni.

²⁴Naxan na a fala muxu jaxin ma,

a naxa, “I tinxin,”

yamaan nan na kanna dangama,

siyane yi xɔɔ a xili ma.

²⁵Koni naxan na muxu jaxin yalagi,

na lanxi.

Duba gbeen nan na kanna xa.

²⁶Yabi tinxinin jaxun

alo marafan sunbuna.

²⁷I ya wanle rakamali tanden ma,

i yi i ya xeeɛe yitɔɔ,

na xanbi ra i fa i ya banxin ti.

²⁸I nama i adamadi boden tɔɔɔɔɔ,

i wulen nan sama a xun ma ba?

²⁹I nama a fala, i naxa,

“A to bata a liga n na,

n fan xa a jɔɔɔɔɔ liga a ra,

n muxun birin saren fima a wanla nan na.”

³⁰N dangu nen muxu narixina nde a xeen dexɔɔn ma,

xaxilitarena nde nako yirena.

³¹Xalone bata yi mini yirena ngaani,

sexɛ jaxine yi xeen birin ma,

a geme sansanna bata yi bira.

³²N to na to,

n yi a rakɔɔsi,

n yi na feen sa n bɔɓɓeni,

n yi xurun sɔɔɔ.

³³I na i sa,

yeriyerinna yi dangu i ma ndedi,

i xi ndedi,

i yi i yiine filin e bode ma ndedi,

³⁴yiigelitɔɔyaan yi baga i ma

alo mafu tiina,

e nun setareyana alo mupadana.

Sulemani a sanda gbetene

25 Sulemani a sanda gbetene nan itoe ra, Yuda Mangan Xesekiyaa muxune naxanye seɓexi.

²Alaa binyen findixi feene luxunna nan na,

mangane binyen yi findi feene ye fenna ra.

³Koren mateen nun bɔɔɔɔɔ tilinna nun mangane kui feene,

muxun mi nɔɔ ne sese feseɓese.

⁴Xa i wure gbeti fixen gbiin ba,

xabun nɔɔ goron toɓaɓin nafale nen.

⁵Xa i muxu jaxine ba mangan nabilinni,

a mangayaan sabatima nen tinxinna xɔɔ.

⁶I nama i yete yigbo mangan yetagi,

i nama ti muxu gbeene tideni.

⁷Amasɔɔ a fisa mangan xa a fala i xa,

a naxa, “Te be n fema,”

benun a xa i rayagi kuntigina nde yetagi i yeen naxan na.

⁸I nama mafura i mawuge muxun fari kitisadeni.

I nanse lige dɔɔɔɔɔ na,

xa a yoon sɔɔɔ i ma.

⁹Yoon fen i adamadi boden xun ma kitisadeni,

koni i nama muxu gbetena wundo feen
makenen

¹⁰ alogo naxan na a me,

na nama i konbi,

i yi xili jaxin soto habadan.

¹¹ Xema sawurane nun gbeti se tofajine,
ne fan alo fala fajina.

¹² Fekolonne maxadi xuiin luxi nen
a rame muxun xa

alo tunla soon xema daxin tunla ra
hanma maxidi seen xema daxina a ma.

¹³ Xera tinxinxina a xe muxun nii yi-
fanma a ma nen

alo foye fajina se xaba waxatini.

¹⁴ Naxan na a yete matoxo a finma seene
fe ra

anu a mi muxun kima,

na luxi nen alo kundaan nun foyen

naxanye mi tulen nafama.

¹⁵ Muxu dijaxin noe kitisaan maban-
dunje nen.

Fala jaxumene fan noe xonna kale nen.

¹⁶ Xa i kumin to,

naxan i luge, na nan don,

alogo i nama a radangu ayi,

i yi a baxun.

¹⁷ I nama lu sige i bodena banxini yeye,

alogo i ya fe nama xoli ba a ra,

a i rajaxu.

¹⁸ Muxun naxan wulen sama a adamadi
boden xun ma,

na luxi nen alo silanfanna nun gbelemen
nun xalimakuli noe ralemunxina.

¹⁹ I mi i yigin se yanfantenni toro
waxatini,

alo pin xolen nun san kalaxina.

²⁰ I na sigin sa muxu sunuxin yetagi,

na xolon luxi nen

alo i na domain ba muxun ma xunbenli,
hanma i muluxunna sa furen de.

²¹ Xa kamena i yaxun ma,

donseen so a yii.

Xa min xonla a ma,

igen so a yii,

²² bayo na luma a xa nen

alo i tee wolonne nan malanma a xunna
ma,

Alatala nan i saranma.

²³ Foyen naxan kelima sogeteden
komenna ma,

na tulen nafama nen.

Yanfa falane fan muxun yetagini xoloma.

²⁴ A fisa i lu banxin fari ma dogodogoni,
benun e nun jaxalan yenge gidin xa lu

banxini.

²⁵ Xibaru fajin na keli yamana gbeti yi,
na jaxun alo ige xunbenla muxu

xadanxin xa.

²⁶ Tinxin muxun naxan gaxun muxu
jaxin yee ra

na yifu nen alo tigin dunduxina

hanma xopin ige loxina.

²⁷ A mi lan i yi kumi gbeen kon.

I na binyen fan fen i yete xa,

binye mi na ra.

²⁸ Muxun naxan mi a yete suxuma,

na kannu mi noe a yete xun mafale

alo taan naxan nabilin yinna bata bira.

Xaxilitarene fe

26 Xunbenla mi fama kuye wolon
waxatini.

Tulen mi fama soge furen na.

Na ma, xaxilitaren fan mi lan a binyen
soto.

² Xa muxun danga xun mi na

danga tixin fulama nen a ra

alo tuntunne na e futuxulu,

alo debelenne na tujan.

³ Bosaan lan soon ma,

lutin fan lan sofanla ma,

xaxilitaren fan bonbe nen

alogo a xa xuru.

⁴ I nama xaxilitaren yabi a xaxilitareyani
alogo i nama lu alo a tan.

⁵ Xaxilitaren yabi a xaxilitareyana fe ra

alogo a nama a yete yate fekolonna ra.

⁶ Muxun na xaxilitaren nasiga xerayaan
na

kalan na a ra

alo i na i sanna sege a ra

hanma i se xolen min.

⁷ Sandan tɔnɔ mi xaxilitaren ma,
alo fanga to mi lebutenna sanne ra.

⁸ I na binyen fi xaxilitaren ma,
na luxi nen
alo i na gemen maxidi lantanna kui a
wolideni.

⁹ Xaxilitarena sandan xɔlɔ nen
alo wudi jali kanna dɔlɔ minna yii.

¹⁰ Naxan na xaxilitaren ti wanla ra
hanma dangu muxuna,
na kanna kalan nan tima
alo muxun naxan xalimakunla wolima a
xunna yi.

¹¹ Baren xetema a baxunna ma.
Xaxilitaren fan xetema a xaxilitareyaan
ma.

¹² I na muxun to naxan a yete yatexi
fekolonna ra,
yigin xaxilitaren ma dangu na kanna ra.

¹³ Muxu narixina a falama nen, a naxa,
“Yatan kiraan xɔn, yata xajen taani!”

¹⁴ Banxin deen nabima,
a ragalima.
Muxu narixin fan luma a maxete a sadeni
na kii nin.

¹⁵ Muxu narixina a yiin sinma donse
goronna kui nen,
koni a tagan a rasoe a de.

¹⁶ Muxu narixina a yete yatema
fekolonna ra
dangu xaxilima solofere ra
naxanye yabi fapi tima.

¹⁷ Dangu muxun na sunbu muxu gbetene
yengen na,
na luxi nen alo muxun na baren tunle
suxu.

¹⁸ Daxun naxan teen nun xalimakunle
wolima faxa ti xinla ma,

¹⁹ na luxi nen
alo muxun naxan wulen falama a boden
xa,

a fa a fala, a naxa,
“N yi sabaan nan na.”

²⁰ Yegen na jan,
teen tuun nen.

Muxu mafalan na dan,
yengene fan yi xunbeli.

²¹ Nafigin yengen nagboma ayi nen
alo tigenna tee wolonna fari,
alo yegen teen de.

²² Nafigina falane luxi nen
alo donse jaxumen
naxan godon muxun kui.

²³ Muxun naxan de jaxun,
a bɔjen jaxu,
na luxi nen

alo wure gbeti kobin naxulunxin na so
fejen ma.

²⁴ Xɔnnantenna a kepaan luxunma a
falane nan xɔn
koni yanfantenyaan nan a bɔjeni.

²⁵ Xa a fala fajin ti, i nama la a ra,
bayo fe haramuxi solofere nan a bɔjeni.

²⁶ A kɔten nɔe a xɔnnantenyaan luxunje
nen
koni a fe jaxin makenenma nen yamani.

²⁷ Yaxu yinla ge muxun nan sinma a kui.
Gemen xetema a makutukutu muxun nan
kanke.

²⁸ Wule falan muxune nan najaxuma
a naxanye tɔrɔma.

Wulen matɔxɔ falane kalan nan tima.

27 I nama i yete matɔxɔ tila yi,
amasɔtɔ i mi a kolon
naxan sa ligama na lɔxɔni.

² Muxune xa i tantun,
koni i tan nama a fala.

Na lan muxu gbete ma,
koni a mi lan i tan de.

³ Gemen binya,
meɓensinna rabinya,
koni xaxilitarena tandi falan dangu ne
ra.

⁴ Xɔlɔn jaxu,
bɔje teen magaxu,
koni nde nɔe tiye xɔxɔlɔnna senben yee
ra?

⁵ A fisa muxun sɔnna xa fala a xa
kenenni,
benun xanuntenyaan xa lu luxunxi.

⁶ I nɔe le i xɔyina fala xɔlene ra nen,

koni i yaxuna i masunbuma nen han!

⁷Naxan lugoxi,
na nan a mema kumin na,
koni hali naxan xɔɔ,
na yaxun kametɔɔn de.

⁸Xemen naxan a mema a konna ra,
na luxi nen
alo xɔɔlin na a me a teen na.

⁹Latikɔnɔnna nun wusulanna muxun
bɔɔnen nan nasewama,
i xɔyina fanna dangu i yete miriyane ra.

¹⁰I nama i xɔyin nabepin,
hanma i baba xɔyina.
I nama siga i ngaxakedenna fema gbalo
waxatini,
i dɔxɔ boden fisa i ngaxakeden makuyen
xa.

¹¹N ma diina, findi fekolonna ra,
i n bɔɔnen nasewa.
Nayi, naxan na n nayagi,
n nɔe na yabe nen.

¹²Xaxilimaan na gbalon to fe,
a luxunden fenma nen,
koni fe kolontarene dangun nen tun,
jaxankatan yi e sɔɔ.

¹³Naxan na donla tongo i yii muxu gbete
xa,
a mi naxan kolon,
na kanna domain tongo a jɔxɔni.
Tolimaan maxɔdin a ma,
xa a raba xɔɔnen nan xa.

¹⁴Duban xui yitexin na xɔɔɔn xɔɔɔnni,
na yatema dangan nan na.

¹⁵Jaxanla a yenge xunxurine luxi nen
alo tule igen na lu dindinɔe banxini.

¹⁶A ramaran naxɔɔ alo foyena,
alo muxun na turen sa a yiin kui.

¹⁷Wuren nan wuren nalemunma,
muxun nan muxuni tɔnma.

¹⁸Wudi binla masuxu muxun nan a bo-
gin donma.

Naxan na a kanna masuxu,
na binyama nen.

¹⁹Muxuna a yete yetagin nininna nan
toma igeni.

Muxun bɔɔnen fan a yete kepaan nan
yitama.

²⁰Laxira nun yahannama mi wasama.
Muxun yeene fan mi nɔe wase.

²¹Gbetin nun xemaan nasensenma sulun
teeni,**

koni muxun kepaan fesefesema a tantun
kiin nan xɔn.

²²Hali i xaxilitaren din wunla kui
se kesene tagi wulin diin na,
a mi be a xaxilitareyani.

²³I ya xuruseene kolon ki fapi,
i yi i jɔxɔ lu i ya xuruse kurune xɔn,

²⁴amasɔɔ nafunla mi luma habadan,
mangayaan mi marama i ya denbayaan
xa

mayixeten nun mayixeteni.

²⁵I na sexene lanfun,
i yi e ramara xuruseene xa,
sexɔ nenen mɔn yi mini,
i geya ma sexene malan xuruseene balon
na,

²⁶nayi, yexɔene xabene findima i ya dug-
ine ra nen,
kontonne yi findi gbetin na i xeen sarama
naxan na.

²⁷Siine nɔnɔn yi gbo ayi, a i wasa,
a findi i ya denbayaan balon na
e nun i ya walike jaxanle.

28 Muxu jaxina a gima nen
hali muxɔ mi a fɔxɔ ra,
koni tinxin muxun tan susu
alo yata senbemana.

²Xa yamanan dugurenne murute,
kuntigine wuyama ayi nen na yi.
Koni manga xaxilimaan naxan fe kolon,
na a ligama nen yamaan yi e raxara.

³Yigelitɔɔn naxan senbetarene
jaxankatama
na luxi nen

alo kala ti tulen naxan mi balo luma na.

⁴Naxanye sariyan bepinma

**27:21 Sulun teen mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu teena.”

ne muxu jaxine nan tantunma,
koni naxanye sariyan suxuma
ne xələma nen e ma.

⁵ Muxu jaxine mi kiti kenden kolon
koni naxanye Alatala fenma
ne a birin famuma.

⁶ Yiigelitəon naxan sigan tiin tinxinni,
na fisa nafulu kanna xa
naxan kira yifuxin xən.

⁷ Naxan na sariyan suxu,
dii xaxilimaan nan na ra,
koni naxan na lu fuyantenne ye,
na fama yagin nan na a baba ma.

⁸ Naxan na dahamu gbeti donla tənə
gbeene xən

na a malanma muxu gbeten nan xa
naxan hinanma senbetarene ra.

⁹ Xa muxuna nde a tunla ba sariyan na
alogo a nama a me,
hali a na sali,
na yeteen haramuxi.

¹⁰ Naxan na muxu fajine xali kira jaxin
xən,

na biran yinla nan na a naxan gexi.
Koni fe mi naxan na,
na herin nan sətəma a keen na.

¹¹ Nafulu kanna a mirixi nen a fe kolon,
koni yiigelitə xaxilimana a kepaan
nakərsima nen.

¹² Tinxin muxune na nəon sətə,
binye gbeen na a ra,
koni xa muxu jaxine keli,
birin a luxunma nen.

¹³ Naxan na a hakene luxun,
na mi herin sətəma.

Koni naxan na a ti e ra,
a xete e fəxə ra
Ala kininkinima na ma nen.

¹⁴ Sewan na kanna xa
naxan gaxun Ala yeə ra,
koni naxan na a bəpənəi xədəxə
na birama tərənəi.

¹⁵ Yatan naxan wurundunma
e nun kanko gbeen naxan fənma muxun
ma,
na luxi nen

alo muxu jaxina yama senbetaren xun
na.

¹⁶ Manga xaxilitaren tinxintare wanle
wuya.

Koni herisigen naxan sətəxi wulen xən,
na rapaxu naxan ma,
na siimayaan xunkuyama ayi nen.

¹⁷ Faxa ti goronna muxun naxan xun ma,
na a gima nen han a sa a gaburun li.
Muxu yo nama a rati!

¹⁸ Naxan na sigan ti fetareyani,
na kisima nen.

Koni naxan na tinxintareyaan liga,
a kira firinna suxu
na birama nen na nde kedenna xən.

¹⁹ Naxan na a bəxən nawali,
na lugoma nen.

Koni naxan na bira fe fuune fəxə ra,
na wasama yiigelitəyaan nan na.

²⁰ Lannaya muxun wasaxi barakan nan
na.

Koni naxan kunfaxi bannayaan xən,
na saranma nen na feen na.

²¹ A mi lan i muxune rafisa e bode xa,
anu, muxun haken sətəma buru dungin
xən.

²² Naxan kuma,
na kunfaxi bannayaan nan xən,
a mi a kolon a tərən nan fama a ma.

²³ Naxan na muxun sənna fala a xa,
na rafanma nen na kanna ma nen dənxen
na

dangu muxun na
naxan a matəxəma wuleni.

²⁴ Naxan na a baba nun a nga mupa,
a yi a fala, a naxa,
“Fe jaxi mi na ra,”
na findixi halagi tiin fəxərabiran nan na.

²⁵ Naxan a yete yigboma,
na yengene nan nakelima.
Koni naxan na a yigin sa Alatala yi,
na sabatima nen.

²⁶ Naxan na a yigi sa a yete xaxinli
xaxilitaren nan na ra.
Koni naxan sigan tima fe kolonni,
na kisima nen.

²⁷ Naxan yiigelitōne kima,
 sese mi dase na ma.
 Koni naxan na a yēen naxi e ma,
 na danga gbeen nan sōtōma.
²⁸ Xa muxu jaxine keli,
 birin a luxunma nen.
 Koni xa e halagi,
 tinxin muxune nan wuyama ayi.
29 Muxun naxan tondin maxadi
 xuine suxe,
 na halagima nen mafuren,
 a mi yelanje.
² Xa tinxin muxune wuya,
 yamaan sewama nen.
 Xa muxu jaxine nōn sōtō,
 yamaan wugama nen.
³ Fe kolonna rafan muxun naxan ma
 na a baba rasewama nen.
 Koni naxan biraxi yalundene fōxō ra,
 na bōnōma nen a sōtō seene yi.
⁴ Mangana a yamanan nasabatima kiti
 kenden nan xōn,
 koni naxan dimi yi seene rasuxuma
 mayifuni,
 na a kalama nen.
⁵ Naxan na a adamadi boden matōxō
 wuleni,
 na lutin nan natima a sanna bun.
⁶ Muxu jaxina matandine findixi luti
 ratixin nan na a xa,
 koni tinxin muxuna a sewa xuini tema
 nen.
⁷ Tinxin muxun senbetarene xun
 mayenge kitine kolon.
 Koni muxu jaxin mi na xaxinla sōtōma.
⁸ Magele tiine taani maxama nen,
 koni fekolonne xōlōn nan naxunbelima.
⁹ Fekolonna nun xaxilitaren na so kitini,
 xa a xōlō hanma xa a gele,
 a mi xaxili sa sōtōma.
¹⁰ Sōntaren mi rafan faxa tiin ma,
 koni muxu fajine sōntaren niin nakan-
 tanma nen.
¹¹ Xaxilitarena kui feene birin falama
 nen,
 koni fekolonna tan e ramarama nen.

¹² Mangan na a tuli mati wule falane ra,
 a kuntigine birin findima muxu jaxine
 nan na.
¹³ Yiigelitōn nun jaxankata tiin
 naralan fe kedenna ma,
 Alatala nan e firinna birin yēene rabima.
¹⁴ Mangan naxan senbetarene makitin
 lannayani,
 na mangayaan luma sabate nen han
 habadan.
¹⁵ Bosaan nun maxadi falane nan fe
 kolonna fima diin ma
 koni diin naxan luxi a yete ma,
 na a nga rayagima nen.
¹⁶ Muxu jaxine na wuya ayi,
 haken nan gboma ayi.
 Koni tinxin muxune ne biraden toma
 nen.
¹⁷ I na i ya diin xuru,
 a bōje xunbenla fima i ma nen,
 a nii yifanna fi i ma.
¹⁸ Xa Alaa fe mi makenen yamaan xa,
 e mi fa danma fe yo ra.
 Sewan na kanna xa naxan na sariyan
 suxu!
¹⁹ Konyin mi maxadima falane
 gbansanna ra,
 bayo hali a me, a mi a suxe.
²⁰ I na muxun to naxan falan tima
 benun a xa a miri,
 yigin xaxilitaren ma dangu na kanna ra.
²¹ Naxan na fan a walikeen na jaxi ra a
 dii jōreyani,
 dōnxen na a sa findima finsiriwanla nan
 na.
²² Bōje gbee kanna yengen nan
 nakelima.
 Xōlōden hakene nan nagboma ayi.
²³ Muxuna a wasona a biran yagin nin.
 Koni muxu xuruxin binyen nan sōtōma.
²⁴ Mupaden na a seene yitaxun
 e nun muxun naxan na,
 na niin mi rafan a ma.
 Na kanna rakōlōma nen dangan xōn ma,
 koni a mi a fe mayite.

²⁵ Adamadiin yeeragaxun findixi luti
ratixin nan na,
koni naxan na a yigi sa Alatala yi,
na ratangama nen.
²⁶ Muxu wuyaxi kiraan fenma sigan man-
gan fema.
Koni muxun kiti kenden sətoma Alatala
nan yii.
²⁷ Tinxintarene rapaxu tinxin muxune
ma,
muxu fajine rapaxu muxu jaxine ma.

Aguri a sandane

30 Yake a dii xemena Aguri a
waliyiya falane.
A fala nen Itiyeli nun Yukala xa, a naxa:
² Xaxilitaren nan n na
dangu muxun birin na.
Adamadi xaxili mi n ma.
³ N mi fe kolonna sətəxi,
n mi Ala Sarijanxina kolonna sətəxi.
⁴ Nde texi kore xonna ma,
a mən yi godo?
Nde foyen malanxi a yiine kui?
Nde igen naxudu a domani?
Nde bəxən danne birin nafalaxi?
A xili di, a diin fan xili di?
I na kolon ba?
⁵ Alaa falane birin sarijan.
Naxanye e luxunma a yi,
a ne ye masansanma nen.
⁶ I nama sese sa a falane fari
alogo a nama i maxadi,
i yi kolon wule falan na.
⁷ N fe firin nan maxədinma i ma, Ala.
I nama tondi e ma n xa,
benun n xa faxa!
⁸ Fuyanteyaan nun wulen masiga n na.
I nama bannayaan fi n ma hanma
yiigelitəyana,
fə n mako donseen naxan ma
⁹ alogo n nama lugo jaxi ra,
n na n me i ra
n yi a fala, n naxa, “Nde Alatala ra?”
Hanma n findi yiigelitəwən na,
n yi mujan ti,

n yi n ma Ala xili kala.

¹⁰ I nama walike mafala a kannna xa
alogo a nama i danga,
a haken yi lu i ma.

¹¹ Muxuna ndee na

naxanye e baba dangama,
naxanye mi dubama e nga xa,

¹² naxanye sarijan e yete yeə ra yi
anu, e xəsin mi baxi e ma

¹³ naxanye yeə rawaso

e muxune matoma yete yigboni,

¹⁴ naxanye jinne luxi alo silanfanne

e gbegbene maxəwən tima alo filene,

alogo e xa yiigelitəne raxəri bəxən fari
e tərə muxune jan adamadiine ye.

¹⁵ Dii firin yi nusun yii
naxanye yi a falama tun,
e naxa, “N ki! N ki!”

Se saxan nan na

naxanye mi wasama mume,
han se naanin naxanye mi a fale,
e naxa, “Na lan.”

¹⁶ E tan ni i ra:

Laxira nun gbantan nun

bəxən naxan mi wasama igen na,
e nun teen naxan mi a falan mume,
a naxa, “Na lan.”

¹⁷ Muxun naxan yeə yoma a baba ma,
naxan tondima a nga xuiin suxe,
xude xən xaxane a yeene gema nen a kui,
dugane yi e don.

¹⁸ Se saxan na

naxanye dangu n na,
han naanin
n mi naxanye famuxi.

¹⁹ E tan ni i ra:

Singbinna kirana kore,
sajina kirana gemen fari,
kunkina kirana fəwə igen xun ma,
e nun banxulanna kirana sungutunna
konni.

²⁰ Naxalan yalunden kejaan ni ito ra:

A na a dege,
a a deen nasugusugu,
a yi a fala, a naxa,
“N mi sese ligaxi a jaxin na.”

²¹ Bəxən xuruxurunma se saxan bun,
 han naanin a mi tiye naxan bun.
²² E tan ni i ra:
 Konyin na findi mangan na,
 kəmən na lugo donseen na,
²³ jaxalan nañaxuxin na futu,
 e nun konyi gilən na a kanna keən tongo.
²⁴ Sube naanin xurun bəxən ma
 koni e tan nan fekolonna sətəxi:
²⁵ Dondonle fanga mi na,
 koni e e donseen namarama a waxatini.
²⁶ Fanye ra siine senbe mi na,
 koni e sodene rafalaxi gemene nin.
²⁷ Manga mi tuguminne xun na,
 koni e birin minima e gali ye ma.
²⁸ Dangene suxe nen yiin na,
 koni e toma manga banxine kui.
²⁹ Se saxan na naxanye rayabu,
 han naanin naxanye sigati kiin tofan.
³⁰ Yatana, susulaan subene tagi,
 naxan mi a gima muxu yo bun,
³¹ donton kanbaxina, hanma kətəna,
 e nun mangana a ganli.
³² Xa i bata i yete yigbo xaxilitareyani,
 xa i bata kətəni tən,
 nayi, i deen suxu.
³³ Amasətə muxun na nənən naxi,
 na nan findin fenen na,
 i na muxun jəeen din,
 wunla nan minima,
 i mən na xələn nakeli,
 na rapanma yengen nan ma.

Manga Lemuyeli a sandane

31 Manga Lemuyeli a sandane. A
 nga a xaran waliyiya falan nax-
 anye ma.
² N ma diina,
 n nanse falama i xa?
 N nanse falama i xa,
 n diin naxan barixi,
 n naxan sətəxi Ala barakani?
³ I nama i senbe lu jaxanle yii.
 I fangan nama jan ne fəxə ra
 naxanye mangane raləma ayi.
⁴ I tan Lemuyeli,

a mi daxa mangane xa,
 a mi daxa mangane yi manpaan min,
 kuntigine mi lan e bira dələn fəxə ra
⁵ alogo e minxin nama jinan tənne xən,
 e fa muxu jaxankataxine yanfa kitini.
⁶ E dələn lu na muxune xa
 naxanye halagima,
 naxanye niin nafexi xələn na,
 e manpaan lu ne xa.
⁷ Ne na e min,
 e jinanma e yiigelitəyaan xən nən,
 e tərəyaan mi fa rabirama e ma.
⁸ Detarene xun mafala,
 i muxu nəxine birin mali e kitine yi.
⁹ I falan ti, i kitin sa tinxinni,
 i yiigelitəne nun tərə muxune xun
 mayenge kitini.

Naxalan fajina

¹⁰ Nde nəe jaxalan fajin sətə?
 A tənən dangu bəxə bun nafunle ra.
¹¹ A xemen xaxili tixi a tan nan na,
 a munanfanna mi janje mume!
¹² A fe fajin nan ligama a xa,
 a jaxin mi a ra,
 a siin sogen birin yi.
¹³ A yexee xabe garin nun gese futu garin
 nan fenma
 a e rafala dugin na sewani.
¹⁴ A faan balon na nən sa keli wulani
 alo yulaya kunkine.
¹⁵ A kurunma nən subaxa,
 a kudin so a denbayaan xa,
 a fa a walike jaxanle ti e wanle ra.
¹⁶ A na miri xəena nde ma, a yi a sətə,
 a nakəən sa a tənə sətəxine gbetin na.
¹⁷ A wanle de suxuma tunnafanna nin.
 A wali a yiin na senbeni.
¹⁸ A a kolon a feene sənəyama nən,
 a lenpun mi tuma kəeen na.
¹⁹ A gesen wurundun a yiin na,
 a gesen səxən dugin na.
²⁰ A yiine dəxən yiigelitəne bun.
 A yiin ti tərə muxune xa.
²¹ A mi gaxun xunbenla fe ra a den-
 bayaan xa,

amasotɔ e birin maraberi baxi dugi faɓin
nan na.

²² A bitinganne rafalama,
a maraberi baxi taa dugine nun dugi
mamiloxine nan na.

²³ A xemen yatexi fonne malanni,
a doxoma taan fonne ye.

²⁴ A taa dugi domane rafalama,
a e mati,
a tagi xidine rafala yulane xa.

²⁵ Senben nun binyena a ma
alo domana.

A na a miri waxati famatone ma,
a gele.

²⁶ A falan tima fe kolonna nin,
a muxune xaran hinan falane ma.

²⁷ A yengi doxi a denbayana feene xon,
a mi narin kolon.

²⁸ A diine kelima nen,
e a fala a ma a dubadena.
A xemen fan yi keli,

a yi a tantun,

²⁹ a naxa, “Kewali faɓin jaxalan wuyaxi
yi,

koni i tan, i dangu e birin na.”

³⁰ Marayabun yanfan tima,
tofanna danguma,

koni jaxanla naxan gaxuma Alatala yee
ra

na nan lan a tantun.

³¹ E saranna so a yii,

a wanle xa findi a tantun xunna ra taani.

Karamaxɔna

Mangana Fe Kolon Falane

Kitabun yireni ito mi a sebe muxun xinla falaxi koni a findixi Muluku Sulemani nan na fata a falatide singen na. A sebe muxun katama a xa adamadiine dunuƙa yi gidin bunna fefefese. A falama, a dunuƙa fe wuyaxi findixi fe fufafune nan na. A yelinxina dunuƙa feene fefefese, a yi a falani so, a naxa, “Gaxu Ala yee ra, i yi a yamarine suxu bayo adamadiyaan gbengbenna na nan na.” (Karamaxɔn 12.13)

Dunuƙa feene luxi nen fuu

1 Karamaxɔna falane nan itoe ra, Dawudaa dii xemen naxan findixi mangan na Yerusalen yi.

²N tan karamaxɔ naxa:
Fe fuune fe fuune fari,
fe fuyanne konin, e birin fe fuu!

³Muxun wanla naxan birin nabama dunuƙa yi,

na tɔnɔn nanse ra a ma?

⁴Mayixetena nde danguma,
mayixetena nde barima,
koni bɔɔɔ xonna tan a kiini han habadan!

⁵Sogen tema, a godoma,
a mɔn yi a mafura xete a tedeni.

⁶Foyen sigama yiifanna ma,
a xetema kɔmenna ma,
a firifirima, a firifiri
han a mɔn yi xete a kelideni.

⁷Baa igene birin sa sinma fɔɔɔ igen nan ma,

koni fɔɔɔ igen mi rafema mume!
Igene mɔn luma xete e kelidene yi xude xunne yi.

⁸Feene birin muxun xadanma han a mi nɔe a fale!

Yeen mi wasama toon tiye,
tunla mi wasama fe ramedeni.

⁹Naxan yi na nun,

na nan mɔn na,
naxan bata yi liga,
na nan mɔn ligama,
fefe nene mi na dunuƙa yi.

¹⁰Muxune a falama sena nde ma,
fa fala, “A mato, a nenen na a ra!”
Anu, na yi na nun,
xabu benun en xa da.

¹¹Ninan tima nen fe danguxine xɔn.
Hali fe famatɔne jinanma muxune ra
nen
naxanye barima e xanbi waxati famatɔne
yi.

Karamaxɔna xaxilimayana

¹²N tan, karamaxɔna, n bata findi Isir-ayila Mangan na Yerusalen yi. ¹³N bata a ragidi n bɔɔɔni, n xa feene birin fefefese, n yi e rakɔɔsi n ma fekolonna xɔn feen naxanye birin ligama dunuƙa yi. Ala bata adamadiine ti jaxankata wanla nan na! ¹⁴Feen naxanye ligama dunuƙa yi, n bata ne birin to, e birin findixi fe fuun nan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

¹⁵Naxan dalinxi na mi nɔe ratinxinɔe.
Naxan dasaxi, na mi nɔe yate.

¹⁶N yi a fala n yete ma, n naxa,
“N tan bata fekolon gbeen sɔɔɔ dangu
muxun bonne birin na naxanye bata
yi mangayaan liga n yee ra Yerusalen
yi. N bata xaxilimayaan nun fekolonna
gbegbe famu.” ¹⁷N kataxi nen n xa
fekolonna famu, e nun xaxilitareyaan
nun daxuyana. Koni n yi a kolon, na
fan birin luxi nen alo muxun na kata
foyen sagatandeni. ¹⁸Bayo, fekolonna
gbegbeen fama xaminna nan na, xaxinla
nema gboma ayi, bɔɔɔ rafɔren fan gboma
ayi.

Fatin nafan feene luxi nen fuyan

2 N yi a fala n yete ma, n naxa, “En siga, n xa sa a mato xa jaxanaxan fan.” Koni hali na fan findixi fe fuun nan na. ²N yi a fala, n naxa, “Daxuyaan nan

gele ma feene ra, jaxaxaxan tɔnɔn nanse ra?" ³N yi a ragidi n bɔɓeni, a n xa n yete rasewa dɔɔn minna nin, n yi n sɔbe so xaxilitareyaan ma, anu n yi matoon nan tima fekolonna xɔn, han n yi a kolon xa na nan fan adamadiin na, a na liga a siimayani dunuɓa yi.

⁴N bata wali gbeene ke. N banxine ti nen n yete xa, n manpa bili nakɔne si, ⁵n yi nakɔne nun langane yitɔn, n yi wudi bogilaan sifan birin si e yi. ⁶N bata ige ramaradene rafala alogo n xa n ma wudidine ige sa nakɔni. ⁷N konyi xemene nun konyi gilene sɔtɔ nen, e diine bari n konni. Xuruse xungbeen nun a xunxurin fan yi n yii dangu muxune birin na naxanye yi n yee ra Yerusalen yi. ⁸N gbetin nun xemaan gbegbe ramarara nen n yete xa, e nun mangane nun yamanane nafulu kendene. Yeli xemene nun yeli gilene yi n yii. N mɔn yi xemene rafan fe kenden sɔtɔ, jaxalan wuyaxi. ⁹N findi nen muxu gbeen na dangu muxune birin na, naxanye bata yi dangu n yee ra Yerusalen yi. Anu, n yi matoon nan tima n ma fekolonna xɔn. ¹⁰N yeen kunfa sese xɔn, n mi tagan na sɔte. N mi n me n waxɔn fe yo ra, bayo n ma wanle birin yi n bɔɓen nasewama, na nan yi findixi n saranna ra n ma wanle birin yi. ¹¹Anu, na xanbi ra, n yi n miri n wali xɔnne birin ma, e nun n tɔɔn naxan sɔtɔ e kedeni, n yi a to fa fala a birin findixi fe fuun nan na, alo muxun na kata foyen sagatandeni, e tɔɔn yo mi luma dunuɓa yi.

Fekolonna nun xaxilitareyaan fan luxi nen fuyan

¹²Nayi, n yi wa fekolonna famu feni, e nun daxuyaana nun xaxilitareyana. Muxun naxan findima mangan na n jɔxɔni, na nɔe nanse lige? Fɔ naxan bata yi liga nun. ¹³N yi a to fa fala fekolonna fisa xaxilitareyaan xa, alo kenenna to fisa dimin xa. ¹⁴Amasɔtɔ xaxilimaan yeen na

alogo a xa seen to, koni xaxilitaren tan sigan tiin dimin nin. Anu, n tan a kolon yati, a marapan kii kedenna nan e firinna birin mamema. ¹⁵N yi a fala n yete ma, n naxa, "Xa xaxilitaren napan kiin nan n fan mamema, nayi, na tɔnɔn nanse ra, xa n findi fekolonna ra?" N yi a fala n yete ma, n naxa, "Na fan findixi fe fuun nan na." ¹⁶Bayo muxune jinanma xaxilima danguxin xɔn sinma alo xaxilitarena. Fanni lɔxɔne danguma, jinan tima a xɔn. Xaxilimaan faxama nen alo xaxilitarena! ¹⁷Nayi, dunuɓa yi gidin yi rapaxu n ma, bayo tɔɔyaan nan adamadiine wanla ra e naxan birin ligama dunuɓa ito yi. Fe fuun nan a birin na, alo muxun na kata foyen sagatandeni.

¹⁸N ma wanle birin yi rapaxu n ma n naxanye kexi dunuɓa yi, bayo fɔ n xa e tɔnɔn lu n xanbi ra muxun yii. ¹⁹Nde a kolon xa na kanna finde xaxilimaan na hanma xaxilitarena? Anu, n naxan birin sɔtɔxi dunuɓa yi n ma wanla nun n ma xaxilimayani, a na sɔtɔma nen. Fe fuun nan mɔn na fan na! ²⁰Nayi, n yi tunnaxɔɔ fɔɔ n ma lan wali xɔdexene birin ma n naxanye ligaxi dunuɓa ito yi. ²¹Amasɔtɔ, muxun naxan fatan, na nɔe wale fekolonna nun xaxilimayani, a keen yi findi muxun gbeen na naxan mi walixi. Na fan findixi fe fuun nan na e nun kala gbeena. ²²Muxun nanse sɔtɔma fata a wali xɔdexene nun a kontɔfinle birin na dunuɓa ito yi? ²³A siimayaan birin findixi tɔɔn nun sɔxɔlen nan na. Bɔɓe sa mi a xa hali kɔeen na. Fe fuun nan na fan na.

²⁴Sese mi fan adamadiin na fɔ a xa a dege, a yi a min, a herin sɔtɔ a wanli. Koni, n na a toxi nen fa fala na fan kelima Ala nan ma, ²⁵bayo, nde nɔe a dege, hanma a sewa, xa Ala mi tin? ²⁶Muxun naxan na Ala kenen, a yi xaxinla fi na kanna ma e nun fekolonna nun sewana. Koni, a yulubi kanna tan tima wanla ra nen alogo a xa nafunla malan, a

yi a ramara muxu gbete yee ra naxan Ala kenenxi. Fe fuun nan na fan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

Feen birin nun a waxatin na a ra

3 Feen birin nun a waxati saxin na a ra,

waxatin feen birin ma dunuƴa yi.

² Muxun bari waxatin na, a faxa waxatin na.

Soli seen si waxatin na, a tala waxatin fan na.

³ Faxa ti waxatin na, dandan waxatin fan na.

Banxin kala waxatin na, a ti waxatin fan na.

⁴ Wuga waxatin na, gele waxatin fan na.

Sunu waxatin na, bodon waxatin fan na.

⁵ Gemene woli waxatin na, e matongo waxatin na.

Sunbun waxatin na, sunbutareyaan waxatin fan na.

⁶ Seen fen waxatin na, a tunun waxatin na.

Seen namara waxatin na, a rabepin waxatin fan na.

⁷ Seni bɔ waxatin na, a madege waxatin na.

Dundu waxatin na, fala ti waxatin fan na.

⁸ Marafanna waxatin na, marapaxun waxatin fan na.

Yenge waxatin na, bɔɲe xunbeli waxatin fan na.

⁹ Walikeen tɔnɔn mundun sɔtɔma a wanli? ¹⁰ N bata a to Ala bata adamadiine ti jaxankata wanla naxan na. ¹¹ Ala bata seen birin da alogo e xa lan e waxatin ma. A mɔn yi a ragidi habadan feene xa lu adamadiine bɔɲeni. Anu, e mi nɔe Ala kewanle yee toe keli e fɔlɔden ma han e rapanna. ¹² N yi a kolon fa fala, sese mi fan muxun na fɔ a xa jaxan, a fe faɲin liga a dunuƴa yi gidini. ¹³ Muxun

birin xa a dege, a yi a min, a yi herin sɔtɔ a wanli. Ala bata na nan nagidi muxune ma. ¹⁴ N na a kolon Alaa wanle birin luma nen habadan, sese mi sama a fari, sese mi bama a ra. Ala na feene ligaxi nen alogo muxune xa gaxu a yee ra. ¹⁵ Feen naxanye ligama, e nun naxanye fama ligandeni, ne bata yi liga nun. Ala nan fe danguxine raminima dunuƴa yi mɔn.

Sayaan nan birin rapanna ra

¹⁶ N mɔn fe gbete toxi dunuƴa yi. Kiti sa kenden yi lan denaxan yi, jaxuyaana nan menni. Tinxinna yi lan denaxan yi jaxuyaana nan menni. ¹⁷ N yi a fala n yete ma, n naxa, “Ala tinxin muxun nun jaxuden makitima nen, bayo feen birin nun a waxati saxin na a ra, kewanla birin nun a dingiraan na a ra.”

¹⁸ N yi a fala n yete ma lan adamadiine ma, n naxa, “Ala muxune keɲaan nan fefesema alogo e tan yeteen xa a kolon a e luxi nen alo subene. ¹⁹ Bayo muxune nun subene rapanna birin keden, e birin faxama nen. Nii kedenna nan e birin yi. Na kui, muxun mi dangu suben na. Fe fuun nan ne birin na. ²⁰ E birin sigama yire kedenna nin. E birin kelixi burunburunna nin, e birin xeten burunburunna nin. ²¹ Nde a kolon xa adamadiine niin tema kore nen, subene niin yi godo bɔɔn bun?” ²² N bata a to sese mi lan adamadiin xa fɔ a yi jaxan a wanle yi, a gbeen na nan na. Bayo muxu mi faxa muxun naxete alogo a xa a to naxan ligama a xanbi.

Dunuƴa ito mi fan

4 N mɔn yi jaxankatane birin to naxanye ligama dunuƴa yi, muxu jaxankataxine wugama, muxu yo mi e madendenma! Fangana e jaxankata muxun nan na, muxu yo mi e masabarima. ² N tan naxan fale, faxa muxune nan e jaxun yi dangu

niiramane ra, e tan to bata faxa. ³Koni naxan munma da, na fisa ne firinna xa, bayo a munma fe paxine to naxanye ligama dunuƚa yi.

⁴N bata a to a muxune xadanna nun e wali xonne birin fataxi e xoxolonyaan nan na lan e adamadi bodene ma. Fe fuun nan na fan na alo muxun na kata foyen sagatandeni. ⁵Xaxilitaren tondima wale, kamen yi a kala. ⁶Koni a fisa muxun yi mɔndo kedenna sɔto bɔne xunbenli benun a xa mɔndo firinna sɔto jaxankata wanli naxan nun foye sagatanna lan.

Kedenyaan mi fan

⁷N mɔn fe fu sifana nde toxi nen dunuƚa yi. ⁸N muxuna nde toxi nen, a keden pe, muxe mi a fɔxɔ ra. Dii mi a yii, a ngaxakeden mi na, anu, dan mi yi a wanla ma. Hali a mi wasama nafunla ra. A yi maxɔdinna ti, a naxa, “N fa walima nde xa, n yi n niin kuma herin na?” Fe fuun nan na fan na, jaxankata wanla.

⁹Muxu firinna fisa muxu kedenna xa, bayo e saran faƚin sɔte nen e wanli. ¹⁰Bayo, xa boden bira, bodena a rakele nen, koni gbalon na kanna xa naxan keden a ra. Xa a bira, muxu gbete mi na naxan a rakele! ¹¹Na kiini, xa muxu firinna e sa, xunbenla mi e suxe, koni naxan keden saxi, xunbenla be na ma di? ¹²Yaxun naxan muxu kedenna nɔe yengeni, muxu firinna tan tiye na yaxun yeɛ ra nen. Luti saxanna denbexin mi bolonje xulen!

Mangayana

¹³Dii jɔren yiigelitɔɔn xaxilimaan dangu Manga forixi xaxilitaren na naxan mi fa nɔe kawandi xuiin name. ¹⁴Bayo, na dii jɔren nɔe mine nen kasoon na a findi mangan na, muxun mɔn nɔe bare nen yiigelitɔyani a findi a bari taan mangan na. ¹⁵N bata adamadiine birin to biraxi dii jɔreni ito fɔxɔ ra dunuƚa yi

naxan fama dɔxɔdeni mangan funfuni. ¹⁶Na yamaan dan mi yi na, a yi tixi naxanye yeɛ ra. Na birin, a mi rafanje mayixete famatone ma. Na fan findixi fe fuun nan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

I nama falan nadangu ayi

¹⁷A liga i yeren ma i na siga Alaa banxini waxatin naxan yi. I maso i tuli matideni benun i xa saraxan ba alo xaxilitarene, bayo e nɛma fe paxin ligama, e mi a kolon.

5 I nama de mafura ayi, i bɔnen nama wolon, i falan ti Ala yetagi, bayo Ala kore xonna nan ma, i tan dunuƚa nin. Nayi, i ya falan nama radangu ayi. ²Amasɔto muxun na xamin, a xiye sama nen xulen. Na kiini, falan na wuya ayi, xaxilitareya falane yi keli. ³Xa i de xuiin tongo Ala xa, i nama bu a rakamalideni, bayo xaxilitarene mi Ala kenenje. Nayi, i de xuiin nakamali i naxan tongoxi. ⁴A fisa i nama de xuiin tongo, benun a xa lu a rakamalitaren na. ⁵I nama tin i deen xa i gbindin birin bira yulubini. I nama a fala xeraan xa fa fala tantanna nan yi i de xuiin na. Nanfera i falan tiye naxan Alaa xolon nakelima, a yi i wali xonne kala? ⁶Bayo xiyene na wuya ayi, fe fuune e yi. Falan fan na kii nin. Nayi, gaxu Ala yeɛ ra.

Mangane yamaan jaxankatama

⁷Xa i a to yamanana nde yi, muxune yiigelitone jaxankatama, kiti kenden nun tinxinyaan bata ba na, na nama i raterena, bayo kuntigi gbeene nan kuntigine xun mayengema, kuntigi gbete mɔn ne fan xun na. ⁸Birin nan bɔxɔn bogiseene tongoma, hali manga yeten tɔnɔn sɔtɔma xeene ma.

Nafunla luxi nen fuyan

⁹Gbetin nafan naxan ma, na mi wasama gbetin na mume! Nafulu gbeen

nafan naxan ma, na mi a sɔte. Fe fuun nan mɔn na fan na! ¹⁰Nafunla nema gboma ayi, a don muxune fan yi wuya ayi. A tɔnɔn mundun se kanne ma nayi ba a mato feen na? ¹¹Walikena xixɔnla jaxun, xa a donse gbeen don, hanma ndedi, koni nafulu kanna se kanyaana mi tinje a yi xi. ¹²N bata gbaloni ito to dunuɔa yi: Muxun naxanye nafunla ramarama e yetena tɔɔyaan yee ra. ¹³Na nafunla kalama fe xɔdexen nin. A diin naxan barixi, na mi sese sɔtɔ. ¹⁴Muxun barima nen a magenla, a mɔn xeten na kii nin. A mi sese xalima a wanla tɔnɔn na, a mi sigama sese ra a yii. ¹⁵Gbalon nan mɔn na fan na. A xetema nen alo a faxi kii naxan yi. Nayi, a tɔnɔn mundun sɔtɔma, a to walixi foyen nan fɔxɔ ra? ¹⁶Anu, a mɔn a siimayaan birin nabama dimin nin, lanbaranna nun sɔxɔlɛn nun nii yigbetenna denaxan yi.

¹⁷N na ito nan toxi: A fan muxun xa, a yi a dege, a yi a min, a yi herin sɔtɔ a wanle birin yi dunuɔa yi a siimayani Ala naxan fixi a ma. A gbeen na nan na. ¹⁸Xa Ala nafunla nun seen fi muxun ma, a mɔn yi tin na kanna xa nɔ e donje, a yi a wasa so a gbeeni, a sewa a wanli, Ala nan na fixi a ma. ¹⁹Na kanna mi a mire a siimayaan danna ma jaxi ra bayo Ala bata a bɔɔn nasewa.

6 N gbalɔ fena nde toxi nen dunuɔa yi, naxan adamadiin tɔɔma han! ²Muxuna nde na yi, Ala nafunla nun herisigen nun binyen fixi naxan ma, sese mi dasaxi naxan ma, a waxi naxan birin xɔn, koni Ala mi tinxi a xa a nafunla don, muxu gbete yi e don. Na nan findixi fe fuun na e nun gbalɔ gbeena. ³Xa muxuna nde dii keme bari nun, a mɔn yi siimaya xunkuyen sɔtɔ, a na fori ki yo ki, na birin tɔnɔn nanse ra a ma, xa a mi sewan sɔtɔ a se kanyani, a yi maluxun binyeni? N na a fale nen, n naxa, “Diin naxan faxa a nga kui, na fisa na kanna xa.” ⁴Bayo na diin daxi nen fuu, a mɔn dangun dimin nin, a

xinla yi lu wundoni. ⁵Hali na diin mi so-gen toxi, a mi fefe kolonxi, na bɔɔe xunbelixi dangu bonna ra. ⁶Hali a jee wuli firin sɔtɔ siimayaan na, xa a mi sewan sɔtɔ a se kanyani, na tɔnɔn nanse ra? E birin mi sigama yire kedenna xan yi ba? ⁷Adamadina wanla birin kema a dege feen nan na, anu a mi wase mumɛ! ⁸Nanse fekolonna danguxi xaxilitarene na? Yiigelitɔn na sigati ki kenden kolon a dunuɔa yi gidini, na tɔnɔn nanse ra? ⁹Yeen bata seen naxan to, na fisa se xɔnla xa muxun naxan mirixi. Fe fuun nan mɔn na fan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

Fekolonne maxadina

¹⁰Seen birin xinla na. Adamadiin findixi naxan na, na kolonxi. Naxan senben dangu a tan na, a mi nɔe na matande. ¹¹Falan nema gboma ayi, fe fuune fan wuyama ayi. En nanse sɔtɔma na yi? ¹²Awa, nde a kolon naxan fan adamadiin xa a dunuɔa yi gidini, a nema a siimaya yi genli, naxan danguma alo nininna? Nde nɔe a fale adamadiin xa naxan ligama a xanbi dunuɔa yi a na faxa waxatin naxan yi?

Fekolonna

7 Xili kanyaana fisa latikɔnɔn kenden xa, muxun faxa lɔxɔn dangu a bari lɔxɔn na. ²A fisa i siga pandeni benun i xa siga sewa bande dondeni, bayo sayaana muxune birin yee ra, niiramane birin lan e yi xaxili sɔtɔ na ma. ³Sɔxɔlɛn fisa gelen xa, bayo yetagin na yifɔɔ, na muxun xaxinla maliye nen. ⁴Fekolonne bɔɔnɛn darixi janden nan na, koni xaxilitarene bɔɔnɛn darixi jaxaxaxa yiren nan na. ⁵A fisa muxun yi fekolonna maxadin name,

benun a xa xaxilitarene sigin name.

⁶ Bayo xaxilitarene gele xuiin luxi nen alo panla budo xuiin teeni tunden bun. Fe fuun nan na fan na.

⁷ Fekolonna na jaxankatan ti, na a findima xaxilitaren nan na, dimi yi seene na rasuxu mayifuni, na muxun bõnen natantanma nen.

⁸ Feen napanna dangu a fõlon na.

A fisa muxun yi sabari benun a xa waso ayi.

⁹ I nama mafura xõle, bayo bõpe gbeen xaxilitarene nin.

¹⁰ I nama a fala, i naxa, “Nanfera waxati danguxine fisa iki xa?” Bayo na maxõdinna mi kelixi fekolonna xan yi.

¹¹ Fekolonna nun keen tõnõn birin lan, bayo a muxune malima dunupa yi.

¹² I na lu fekolonni, na i ratangama nen alo gbeti kanyana, i na fe kolon,

na fekolonna i luma nen i nii ra.

¹³ Alaa wanla mato:

A na naxan yidõxõ, nde nõe a ratinxinjõ?

¹⁴ I xa sewa waxati fajini, i yi i miri tõrõ waxatini, bayo Ala nan e firinna birin daxi.

Nanara, adamadiin mi nõe sese yee toe fe famatõne fe yi.

¹⁵ N bata feen birin to n ma dunupa yi gidi fufafuni.

Tinxin muxuna ndee halagima e tinxinyani, jaxudena ndee yi siimaya xunkuyen sõtõ e jaxuyani.

¹⁶ I nama i ya tinxinyaan nadangu ayi, i nama i yete findi fekolon gbeen na.

Nanfera i yete rahalagima?

¹⁷ I nama jaxuyaan nadangu ayi, i nama findi xaxilitaren na.

Nanfera i faxe

benun i ya waxatin xa a li?

¹⁸ A lan i yi kedenna suxu hali i mi boden bejin,

bayo naxan na gaxu Ala yee ra na feen birin yiminima nen.

¹⁹ Fekolonna xaxilimaan senbe soma nen dangu yamana kan fu ra taani.

²⁰ Tinxin muxu yo mi dunupa yi naxan fe fajin ligama a mi yulubi liga.

²¹ I nama i tuli mati falan birin na, alogo i nama i ya walikeen xuiin me, a i rayelefuma.

²² Bayo i a kolon i bõjeni, i tan yeteen bata muxune rayelefu sanja ma wuyaxi.

²³ N bata na feene birin fese fese fekolonna xõn,

n yi a fala, n naxa, “N fekolonna sõtõma nen,” koni a mõn makuya n na.

²⁴ Sese a ra, a makuya pon!

A tilin mumõ! Nde nõe a toe?

²⁵ Nayi, n bata kata fekolonna famu feen nun a fese fese feen

nun a fen feen na e nun feene bunna, alogo n xa a famu a xaxilitareyaan nan jaxuyaan na,

fa fala daxuyaan mi fan.

²⁶ N bata a kolon

a jaxanla naxan luxi alo luti ratixina, naxan bõpe findixi yalaan na, naxan yiine luxi alo yõlõnõnõna, na xõlõ dangu sayaan na!

Muxun naxan Ala kenenxi,

na tangama nen a ma,

koni yulubi kanna a suxuma nen a ra.

²⁷ N tan, karamõxõna,

n na ito nan toxi,

n to feene fese fese xixi keden keden yeen ma,

alogo n xa feene bunna yee to.

²⁸ N mõn feene ye fenma,

koni n munma a yee to singen.

N xeme kende kedenna nan toxi xeme wuli keden ye,

koni n mi jaxalan kende keden peen toxi jaxanle ye.

²⁹ Koni, n na ito nan to:

Ala adamadiine da nen, e fan,

koni e tan bata kote wuyaxi fen.

8 Nde luxi alo fekolonna,
naxan nɛ feene bunne fɛsɛfɛsɛ?
Muxuna fekolonna a yetagini yalanma
nen,
a yetagi yifɔren yi tunun.

Mangana yamarin suxu fena

²N yi a fala, n naxa,
“Mangana yamarin suxu,
i to bata i kolɔ Ala xa.”
³I nama mafura i makuyɛ mangan na,
i nama kankan fe paxin ma,
bayo naxan nafan a ma,
a na nan ligama.
⁴Mangan sese fala,
senben na nan na.
Nayi, nde nɛ a fale a xa,
fa fala, “I nanse ligama?”
⁵Naxan na a yamarin suxu,
na mi fe paxin kolonma.
Fekolonna mangana waxati saxin nun a
kiti saxin kolonma nen.
⁶Amasɔɔ feen birin nun a waxatin nun
a kiti saxin na a ra,
bayo adamadiine fe paxin gbo e ma.
⁷A mi a kolon feen naxan fama,
nayi nde nɛ a fale a xa
naxan sa ligama?
⁸Adamadiin xa mi niin kanna ra
alogo a xa a makankan,
fanga yo mi a ra a sayaan lɔxon fari.
Yengen matanga fere mi a xa,
paxuyaan fan mi muxu paxi yo
xunbama.

Adamadiine dunuɓa yi gidina

⁹N bata na birin to, n yi n miri mux-
une kewanle birin ma dunuɓa yi. Waxa-
tini ito yi, muxun noyaan nan ligama a
adamadi boden xun na, a yi a paxankata.
¹⁰N mɔn muxune toxi paxudene malux-
unɓe. Yamaan sigama, e xetema sa keli
yire sarijanxini, e jinan taani na muxu
panxin yi naxan ligama. Fe fuun nan
na fan na. ¹¹Muxune to mi ratɔronma e

kewanle ra sasani, nanara fe paxi rabaan
xonla adamadiine bɔɓeni han! ¹²Hali yu-
lubitɔɔn fe paxi keme liga, a siimayaan
mɔn yi xunkuya ayi, n na a kolon, herina
Ala yɛɛ ragaxu muxune nan xa, bayo e
gaxuxi a yɛɛ ra. ¹³Koni herin mi muxu
paxin xa! Seen nininna buma muxu pax-
ina siimayaan xa, amasɔɔ a mi gaxuxi
Ala yɛɛ ra.

¹⁴Fe fu gbete fan ligama dunuɓa yi:
Tinxin muxuna nde rapanna yi lanɓe
muxu paxin nan ma, muxu paxina nde
fan rapanna yi lanɓe tinxin muxun nan
ma. N na fale nen, n naxa, fe fuun nan na
fan na. ¹⁵Nayi, n sewan nan matɔxɔma,
amasɔɔ sese faji mi fa adamadiin xa
dunuɓa yi, fɔ a a dege, a yi a min, a yi
paxan. Na nan a malima a wanli a si-
imayani Ala naxan nagidixi a ma dunuɓa
yi. ¹⁶N to kata fekolonna famu feen na,
n yi muxune kewanle rakɔɔsi dunuɓa
yi, bayo adamadiin luma a yɛɛ ra yi
yanyin nun kɔɛɛn na, ¹⁷n yi Ala wali
xonna to. Adamadiin mi nɛ feene yɛɛ toɛ
naxanye ligama dunuɓa yi. Adamadiin
naxan fenma tɔɔni, a mi na toɛ, hali
fekolonna yengi a ma a a fe kolon, a mi
nɛ a yɛɛ toɛ.

Muxune birin napanma kii kedenna nin

9 N bata n miri feni itoe birin ma, n
yi a rakɔɔsi fa fala, tinxin muxune
nun fekolonne nun e kewanle birin Ala
nan yii. Adamadiin mi a kolon xa xa-
nuntenyaan nan a yɛɛ ra hanma xonnan-
tenyana. ²Birin napanma kii kedenna
nin. Tinxin muxun nun muxu paxin birin
rapanna keden, muxu faji ba, muxu
sarijanxin ba, haramuden ba, muxun
naxan saraxan bama e nun naxan mi
saraxan bama, a na kii nin muxu faji
nun yulubitɔɔn xa, naxan a kolɔma e nun
naxan gaxuma a kole.
³Na nan fe paxin na feene ye nax-
anye ligama dunuɓa yi. Marapan kii ke-

denna nan birin mamema. Fe jaxin nan muxune bəjəni han! Daxuyana e bəjəni e siimayaan birin yi. Na xanbi ra, e sa faxa muxune fari. ⁴Yigin niiramane birin xa. Hali baren jəjən fisa yatan faxaxin xa. ⁵Niiramane a kolon a e faxama nən, koni faxa muxune mi sese kolon. Saran mi fa e xa, amasətə jinan bata ti e xən. ⁶E xanuntenyaan nun e xənnantenyaaan nun e xəxəlnyaaan bata jan, sese mi fa e xa feene yə naxanye ligama dunuƷa yi. ⁷Nayi, sa i ya donseen don jaxanni, i yi i ya manpaan min bəjə xunbenli, bayo Ala bata yelin i kəwanle birin naxuxə. ⁸Sewa dugine xa lu i ma waxatin birin, turen yi lu i xunni waxatin birin. ⁹I jaxan i ya dunuƷa yi gidini i ya jaxanla fema i naxan xanuxi, i ya siimaya fufafuun birin yi Ala naxan nagidixi i ma dunuƷa yi, i siin soƷe fuune birin, bayo i gbeen na nan na i ya dunuƷa yi gidini, i nema i ya wali xədexen kəma dunuƷa yi. ¹⁰I nəe naxan yo lige, na liga i səbeen nan na, bayo i na sa gaburun na, wali mi na, miriya mi na, xaxilimaya mi na, fekolon mi na.

¹¹N mən bata feni ito to dunuƷa yi: Gilaan mi a ra naxan singe soma, senbema mi na ra naxan nəxən sətəma yengeni, fekolonna mi na ra naxan donseen sətəma, xaxilimaan mi na ra naxan nafunla sətəma, muxu xaranxin mi a ra naxan marafanna sətəma, bayo waxatine nun yəgbane sa birama ayi e birin nan ma. ¹²Awa, muxun mi a kolon feen naxan a yəe ra. A luxi nən alo yexen naxanye mayendenma, e suxu yalaan na, hanma xəliin naxanye suxuma luti ratixin na, waxati jaxin bagama nən adamadiine ma mafuren, a e raterena.

Fe kolonna nan fisa

¹³N mən xaxilimayaan misaala nde toxi nən dunuƷa yi, naxan n naterəna. ¹⁴Taadina nde yi na nun, a muxune mi yi wuya. Manga senbemana nde yi siga a

xili ma, a yi a rabilin yengeni, a yi yenge so seene yitən a xili ma han! ¹⁵Fekolon yiigelitəna nde yi na taani nun, naxan taan xunba a fekolonna xən. Koni muxu yo mi a yengi dəxə na yiigelitəxən xən.

¹⁶Nayi, n yi a fala, n naxa, “Fe kolonna dangu senben na.” Anu, muxune e mexi na yiigelitəna fekolonna ra, e mi e tuli mati a falane ra. ¹⁷Fe kolonne falan naməna maraxarani, na dangu mangan sənəxə xuiin na xaxilitarene yə. ¹⁸Fekolonna dangu yenge so seene ra, koni yulubitə keden peen nəe fe fapi gbegbe kale nən.

Xaxilitareyaan bəxəna

10 Tugetugene faxaxin nəe latikəxəna xiri jaxuxə nən. Na kiini xaxilitareyana ndedi nəe fekolonna nun binyen kale nən.

²Fekolonna xaxinla sigan kira fajin nan xən,

koni xaxilitaren xaxinla sigan kira jaxin nan xən.

³Xaxilitaren nema sigan tima kiraan xən, xaxili mi a ma.

Birin a xaxilitareyaan toma.

⁴Xa kuntigin xəlxə i xili ma, i nama keli i ya walideni,

bayo maraxaran yulubi gbeen nan matangama.

⁵N fe paxina ndee toxu dunuƷa yi, tantanna naxanye fata mangan na:

⁶Fekolontarene tide gbeene sətəma, senbə kanne yi lu tide xurine yi.

⁷N bata konyine to soone fari, mangane yi sigan ti e sanni alo konyine.

⁸Naxan na yinla ge, a birama nən na ra.

Naxan na yinna rabira, sajnin nan na xinma.

⁹Naxan na gemene maxete, na a maxəlxəma nən e ra,

naxan wudin bəma, na nəe a maxəle nən.

¹⁰Xa bunbi melenna de mi a yi,

a mi raxanxanxi,
fɔ i xa i senben xun masa nen,
koni fekolonna feen nɔɛ dangu na ra.

¹¹Naxan fatan sapin suxɛ,
na tɔnɔn nanse ra
xa sapina a xin
benun a xa a suxu?

Xaxilimayaan nun daxuyana

¹²Fekolonna falane rafexi hinanna nan
na,
koni xaxilitarena falane bɔnɔn nan tima
a ma.

¹³A falane fɔlɔn xaxilitareyaan nan ma,
a rapan daxuya naxin ma.

¹⁴Xaxilitaren falane rawuyama ayi nen.
Adamadiin mi a kolon
naxan fama ligadeni.

Nde a fale a xa
naxan fa ligama a xanbi?

¹⁵Xaxilitarena wanla a xadanma nen,
bayo a yetɛɛn mi a kolon
a sigɛ taani kii naxan yi.

¹⁶Yamanan naxan manga findixi fonin-
gen na,
gbalon na xa,
e nun naxan ma kuntigiye e waxatin
birin nadanguma donse dondeni.

¹⁷Sewan na yamaan xa
naxan manga findixi muxu binyene diin
na,

naxan ma kuntigiye e dɛgema a
waxatini,
e makoon naxan ma,
e mɔn mi manpaan minna radangu ayi.

¹⁸Muxu narixina xalanben fɔnma nen.
Xa a mi wale, tulɛn soma nen a banxini.

¹⁹Muxune sɛwa bande donna tima
naxanaxani,
manpaan yi e niini fan e ma.

Gbetin nan feen birin yabin na.

²⁰I nama mangan danga,
hali i miriyani,
i nama nafulu kannu danga i ya banxin
kui,
bayo a luyɛ nen

alo xɔliin nan sa i xuiin naligama a xa,
a yi i ya falane yeba a xa.

I ya nafunla raso fe wuyaxi yi i baraka feen na

11 I ya balon xuya igen xun ma,
amasɔtɔ waxati xunkuyen na
dangu, i mɔn a toma nen. ²I yii seene yi-
taxun muxu solofere hanma muxu solo-
masexɛ ra, bayo i mi a kolon gbalon
naxan sa fama yamanani.

³Igen na gbo kundani, a findima tulɛn
nan na bɔxɔni. Xa wudin bira be binni
hanma mɛn binni, a luma a biraden nan
ma. ⁴Naxan gaxuxi foyen nun tulɛn fa
feen na, na mi nɔɛ sansiin siyɛ, a mɔn mi
a xabɛ.

⁵I to mi foyen siga kiin kolon, i mɔn
mi a kolon diin gboma a nga kui kii
naxan yi, na kiini, i mi nɔɛ dali manga
Ala kewanle fan famunɛ.

⁶Sansi xɔnna xuya, fɔlɔ xɔtɔnɔni han
jinbanna, i nama i ya wanla rati. I mi
a kolon i wali xɔnna denaxan sɔnɔyama
hanma xa i wali xɔnne birin fanma nen.

⁷Kenenna fan, lu fena dunuɔna yi, na
naxun. ⁸Adamadiin na siimayaan sɔtɔ
han nɛɛ wuyaxi, a lan a xa sɛwa e birin
na. Koni a xa a miri fa fala dimin waxa-
tine gboma ayi nen. Fe famatɔne luxi nen
alo foyena.

⁹I tan naxan dii nɔɛyani, naxan i ya
dii nɔɛyaan waxatini, i sɛwa i bɔɔnɛni.
I bira i bɔɔnɛ yi feene fɔxɔ ra, e nun i na
seen naxanye to. Koni, a kolon fa fala Ala
i kewanle birin makitima nen. ¹⁰Nayi,
xaminna ba i bɔɔnɛni, tɔɔyaan masiga i
fatin na amasɔtɔ dii nɔɛyaan nun fangan
danguma nen fuyan!

Foriyaan nun sayana

12 I Dali Marigina fe xa rabira i
ma i nema dii nɔɛyani waxatin
naxan yi, benun tɔɔ lɔxɔne xa fa, wax-
atin yi maso, i a falama naxan yi, i naxa,
“N mi naxun yo toma,” ²benun sɔgen

nun kenenna nun kiken nun sarene xa yidimi, kundaan yi fa tulen dangu xanbini. ³Na lɔxɔni, banxi kantanne xuruxurunma nen, xeme senbemaneyi e felan, naxanle yi ba seen dinɛ bayo e mi fa wuya, naxanye seen matoma foye soden na, ne yi lu dimini.†† ⁴Nayi, deen fɔxɔ firinna naxanye rabima kiraan ma, ne balanma nen, se din xuiin yi siga xurunɛ ayi. Muxun kelima nen xɔliin wuga xuiin ma, koni sigisane birin yi siga xadanɛ ayi. ⁵Yire matexin yi magaxu fɔlɔ ayi, gaxun yi lu kiraan xɔn. Xun sexene yi fixa alo wudin na fuga. Fatin yi binya ayi alo supɛn na sin bɔxɔni. Kunfa mi fa na, bayo adamadiin fa sigama a habadan banxin nin, wugalaane yi dangu kiraan xɔn a jan feen na. ⁶Alaa fe xa rabira i ma benun gbeti wure luti daxin xa fulun, xema kundin yi kala, feɛɛn yi yibɔ tigi yinla ra, ige kundin lutin yi bolon a bira xɔɛinna ra, ⁷benun benden xa xete bɔxɔni a kelixi denaxan yi, niin yi xete Ala ma naxan a fixi.

⁸Nanara, n tan karamɔxɔ naxa: Fe fuune fe fuune fari, fe fuyanne kɔnin, e birin fe fuu!

Falani sona

⁹Karamɔxɔni ito findixi fekolonna nan na, koni a mɔn yamaan xaranxi nen. A mɔn yi a miri sanda wuyaxin ma, a ne yitɔn, a e yeɛba. ¹⁰Karamɔxɔni ito bata kata fala faɛine yitɔn feen na, a yi e seɛɛ a kiin yeteni, nɔndi falane nan e ra. ¹¹Fekolonne falane luxi nen alo xuruse gbengben dunganne, e fala seɛɛxine yi baraka alo wudi bitinxine, yeɛrati kedenna nan e fixi. ¹²N ma dina, i nama sese sa e fari. Kedi seɛɛn dan mi na, kedi xaranna gbeen fati benden xadanma nen. ¹³Awa, feni itoe birin bata mɛ. E fala yisoxin ni i ra: Gaxu Ala yeɛ ra, i yi a yamarine suxu bayo adamadiyaan gbengbenna na nan na. ¹⁴Amasɔɔ Ala adamadiine keɛwanle birin makitima nen, hali naxanye luxunxi, a faɛin nun a naxina.

††12:3 A sandan nan sama be lan foriyaan ma. A falan tima wundoni lan fati yirene nan ma alo yiine nun fanna nun jinne nun yeɛne nun tunle nun deen nun xun sexene. Misaala: Naxanle nan sama jinne ma sandani ito yi.

Marafanna Falane

*Muluku Sulemani Fala
Naxumen Naxanye Sebe*

Xemen nun a naxanla e bode xanuma kii naxan yi, Ala nan na feen nagidixi adamadiine ma. Na feen sebexi Dunupa Fɔlon sora 2.23-25 kui. Xanuntenya sigine nun fala naxumene nan sebexi Kitabun yireni ito yi lan xemen nun a naxanla marafanna fe ma. Yanyina nde, Muluku Sulemani nun a naxanla nan falani itoe sebexi e bode ma.

Kitabun yireni ito kui, xemen nun naxanla marafanna falane nan tima e bode tagi. Yirena ndee, e bode fenma, e yi e bode to, e lo ayi e bode ma, e lu e bode fenje fala naxumene yi. Muxu gbetene falane fan sebexi alogo falan xa naxun.

Muxuna ndee bata Kitabun yireni ito xaran misaala ra, wundo falan naxan xanuntenyana fe yebama lan Ala nun a ya-maan tagin ma.

1 Sulemani a sigi fisamantenna.

Xanuntenyana

Naxanla falana a xemen xa:

²N sunbu marafan sunbuni!

Amasɔɔ i ya xanuntenyaan naxun dangu manpaan na.

³I ya latikɔnɔnna xirin naxun.

I xinla luxi nen

alo latikɔnɔnna naxan xiri sigama ayi.

Nanara, i rafan sungutunne ma.

⁴N suxu n yiin ma!

En na en gi!

Mangan bata n xali a konni.

Nxu naxanma,

nxu sewa i ya fe ra,

nxu i ya xanuntenyaan matɔxɔma nen dangu manpaan na.

Yoon sungutunne xa,

i rafan e ma!

⁵Yerusalen sungutunne,

n fatin nan gbeelixi,

koni n nayabu

alo Kedari kaane bubu fɔrene,

alo Sulemani a dugin naxanye singanxi a banxini.

⁶Koni, i nama n mato,

n to gbeelixi.

Sogen nan n fatin gbeelixi.

Ngaa dii xemene nan xɔlɔxi n ma,

e yi n findi manpa bili nakɔ kantanna ra.

Koni n mi n yengi luxi n yetena nakɔɔn xɔn.

⁷A fala n xa,

i tan naxan nafan n ma n bɔɓeni,

i fa i ya xuruse kurun nabama denaxan yi,

hanma i e luma denaxan yi yanyi tagini

alogo n nama lu i fenje na xun xɔn

alo naxalan kobina

i xɔyine xuruse kurune denaxan yi.

Xɔyine falana:

⁸Xa i mi na kolon,

i tan naxan tofan naxanle birin xa,

sigi i ya sii diine rabe yexɛɛ kurune fun-fun xɔn,

xuruse kantanne bubune dexɔn.

Xemena falana a naxanla xa:

⁹N nafan naxanla,

i luxi nen n yɛɛ ra yi

alo soo gile fajin naxanye Misiran mangan yenge so wontoron bandunma.

¹⁰I xadene rayabu tunlasone longonna ra,

i kɛɛn nayabu jereni.

¹¹En tunlaso xema daxine rafalama nen i xa,

naxanye rayabuxi gbeti wuredine ra.

Naxanla falana a xemen xa:

¹²Mangan yi a degema waxatin naxan yi,

n ma latikɔnɔnna xiri fajin yi sigama a ma.

¹³N nafan muxun luxi nen n xa
alo mirihi latikɔnɔnna se sa seen kui
naxan singanxi n xije longonna ra.

¹⁴N nafan muxun luxi n xa nen
alo se fuge fajine
keli manpa bili nakɔne yi En-Gedi
yamanani.

Xemena falana a jaxanla xa:

¹⁵I rayabu, n nafan jaxanla,
i rayabu han!
I yeene rayabu alo ganbane.

Naxanla falana a xemena xa:

¹⁶N xanuntenna, i tofan,
i rayabu han!
En saden findixi sexe xindene nan na.
¹⁷Suman yiine nan en xunna soon na,
fɔfɔ binle yi findi banxi kankene ra en
xa.

Xemen nun jaxanla tofanna

Naxanla falana a xemena xa:

2 N luxi nen
alo se fuge fajin naxanye Sarɔn
yamanani,
gabala fugene meremerene yi.

Xemena falana a jaxanla xa:

²N nafan jaxanla luxi sungutunne tagi
nen
alo gabala fugen sexe jali kanne tagi.

Naxanla falana a xemena xa:

³N nafan xemena luxi banxulanne tagi
nen
alo mangon binla fɔtɔn yi wudine tagi.
A rafan n ma n dɔxɔ a nininna ra,
a rafan n ma
alo wudi bogi jaxumena n de.
⁴A bata n xali sumun yireni.
A xanuntenyaan luxi nen n xa

alo taxamasenna.

⁵Ɛ n senbe so se bogine ra,
Ɛ yi n bɔɔnen maxunbeli mangon bogine
ra,

bayo xanuntenyaan furena n ma.

⁶A kɔmen ma yiina n xunna bun,
a yi a yiifanna rabilin n ma.

⁷Yerusalen sungutunne,
n bata Ɛ rakɔɔ bolene nun burunna xenle
yi,

Ɛ nama xanuntenyaan nakeli,
Ɛ nama a raxulun,
benun a waxatin xa a li.

⁸N bata n xanuntenna xuiin me!
A fama tunganje ayi geyane xun tagi,
a a gima yire matexine xun tagi.

⁹N xanuntenna a gima
alo bolena hanma xeli senbɛmana.

A mato,
a tixi en konna sansanna xanbi ra.
A yeen nasoma banxin foyesoden na,
a yeɛ masama wure sansanna yinle ra.

¹⁰N xanuntenna falan tima n xa, a naxa,
“Keli, n xanunten tofajina, fa en siga!

¹¹Bayo jemen janmatɔn ni i ra,
tulen bata jan, a bata siga.

¹²Se fuge fajine bata wara ayi bɔxɔni,
sigi sa waxatin bata a li,
kolokondene xuiin minima burunna ra.

¹³Xɔde binla bata a bogi singene ramini
fɔɔ,

manpa binle^{‡‡} bata fuga,
e xiri fajin naminima.
N xanuntenna, keli, fa en siga.”

Xemena falana a jaxanla xa:

¹⁴N ma jaxanla,
i nama i luxun
alo ganbana geme yinle ra geyaan kanke.
I yetagin yita n na,
i xuiin namini n xa a me,
amasɔtɔ i xuiin jaxun, i tofan.

^{‡‡}2:13 Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma
alo manpana e gbee kiini.

Xemena falana a muxune xa

¹⁵ E xulumaseene suxu nxu xa,
xulumase xurin naxanye nxɔ manpa bili
fugaxine kalama.

Naxanla falana a xemēn xa:

¹⁶ N gbeen nan n xanuntenna ra,
a fan gbeen nan n na,
a nema a xuruseene rabama sansi fugax-
ine tagi.

¹⁷ N xanuntenna,
benun kuye xa yiba,
dimin yi siga, xete,
i i gi alo bolena
alo xeli senbemaan geme geyane fari.

Naxanla xiye sana a xemēn fen feen na

3 N nema saxi n ma saden ma kɔɛn
na,

n kataxi n xanuntenna to feen na,
n na a fenma, koni n mi a toma.

² Nayi, n kelima nen,
n yi taan nabilin,
n yi siga taan yama malandene nun ki-
rane xɔn,

n yi n bɔɓen nafan muxun fen.
N na a fenma, koni n mi a toma.

³ Taan kantan muxune yi fa n li,
n yi e maxɔdin, n naxa,
“E mi n bɔɓen nafan muxun toxi ba?”

⁴ N dangu e ra nen tun,
n yi n bɔɓen nafan muxun to,
n yi a suxu,
n mi fa a bejin sɔɔn,
han n yi sa a raso ngaa banxini,
nga fudi tongo n na denaxan yi.

⁵ Yerusalen sungutunne,
n bata e rakɔɔ bolene nun burunna xenle
yi,
e nama xanuntenyaan nakeli,
e nama a raxulun,
benun a waxatin xa a li.

⁶ Nde ito ra naxan kelima tonbonni,
naxan tema alo tutina,
alo mirihi nun wusulanna xirina,
e nun latikɔɔnna xiri jaxumen sifan
birin?

⁷ Sulemani maxali saden nan a ra,
sofa tonge sennin a rabilinxi,
Isirayila sofa kendene nan e birin na.

⁸ Silanfanna e birin yii^{¶¶}

e birin darixi yengen na.
Silanfanna xidixi e birin tagi,
alogo e xa makantanna ti kɔɛn na.

⁹ Manga Sulemani a saden nafalaxi Liban
yamanan wudine nan na.

¹⁰ A bun tiine rafalaxi wure gbetin nan
na,

xemaan nan a bundɔɔn na.

Yerusalen sungutunne a ɔɔɔ seen
nafalaxi

dugi mamiloxin nan na xanuntenyani.

¹¹ E mini, Siyon taan sungutunne,
e Manga Sulemani nun a manga kɔmɔtin
mato

a nga naxan soxi a xun na a jaxalandin
mati lɔɔni,

a bɔɓen sewa lɔɔna.

**Xemena jaxanla luxi
nen alo a nakɔ yirena**

Xemena falana a jaxanla xa:

4 I rayabu,
n nafan jaxanla, i rayabu.

I yeene rayabu alo ganbane
hali dugin soxi i yetagin xun na.

I xun sexen saxi a ma
alo sii kurun nema gode Galadi geyaan
ma.

² I jinne fixa alo yexeɛ kurun
naxan xabe baxi maxabadeni
naxanye kelima e maxadeni.^{§§}

E lanxi e boden ma firin firin yeen ma
alo gulunne, e keden pe mi baxi.

^{¶¶}3:8 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

^{§§}4:2 Men kaane yexeene *xaben* gbo nen han! A nɛ finde dugin na.

³I de kidine luxi alo luti gbeela,
i deen tofan han!
I xaden nayabu
alo girenada wudi bogini xabaxina a tagi
hali dugin bata so i yetagin xun na.

⁴I kœen maxidixi
alo Dawudaa sangansona,
sofane yenge so wure lefa wuli kedenna
singanxi naxan na
alo pærena i kœ ra.

⁵I xijne firinne rayabu
alo bolen dii gulun firinne,
naxanye e degema sansi fugaxine tagi.

⁶N sigama nen na mirihi latikœnœnna
nun wusulanna yireni
han kuye yiba, dimin yi siga.

⁷N xanuntenna, i rayabu,
fe yo mi i ra.

⁸N ma jaxalandi masuxina,
fa n fœwœ ra
keli Liban yamanani Amana geyaan
xuntagi,
Xerimon geyaan nun Seniri geyaan
xuntagi,

yatane xiin denaxan yi,
burunna jarine geyane.

⁹I n bœnen nadinma,
i tan sungutunna,
n ma jaxalan masuxina,
i na i yeen ti n na keden pe
i n bœnen nadinma nen.

Hali i ya jæren xœri keden pe,
a na lige n na.

¹⁰I ya xanuntenyaan jaxun,
i tan sungutunna,
n ma jaxalan masuxina,
i ya xanuntenyaan jaxun
dangu manpa fajin na,
i ya latikœnœnna xirin jaxun
dangu se xiri jaxumene birin na.

¹¹N ma jaxalan masuxina,
i deen jaxun alo kumina,
nœnœn nun kumin nan i lenna bun,
i ya dugine xirin luxi nen
alo Liban wudi xiri jaxumene.

¹²I tan sungutunna,

n ma jaxalan masuxina,
i luxi nen alo n ma nakœ masansanxina,
n ma tigina,
n ma ige miniden naxan namaraxi n ke-
den peen xa.

¹³I fan
alo sansi fajin sixi nakœœn naxan yi,
alo girenada binla
naxanye bogi fajine raminima,
e nun henna binle
nun naradi sansi xiri fajina,
¹⁴naradin nun sansi fuge neri
fupiramaan

nun gbala xiri jaxumene
nun sinamon wudi xiri jaxumene,
e nun wusulanna kelixi wudin naxanye
birin ma

e nun mirihi latikœnœnna nun wudi ige
xiri jaxumene
nun sansi xiri jaxume fajine birin.

¹⁵I luxi nen alo nakœ yi tigina,
alo xude xunna naxan godoma
keli Liban geyane ma.

Naxanla falana a xemena xa:

¹⁶Foye fajin xa fa
sa keli kœmenna nun yiifanna ma,
e yi n ma nakœœn xiri fajin nasiga ayi
alogo n nafan muxun xa fa so a nakœni,
a yi a bogise fajine don!

Xemena tofanna

Xemena falana a jaxanla xa:

5 N fama n ma nakœni,
i tan sungutunna,
n ma jaxalan masuxina,
n xa sa n ma mirihi latikœnœnna nun
wusulanna ba,
n yi n ma kumi dengben nun kumin don,
n yi n ma manpaan nun n ma nœnœn min.

Xœyine falana:

Nxu xœyine, e min,
e xunne xa magi a ra xanuntenyani.

Naxanla xiye naxan saxi lan a xemena ma:

²N bata yi xi,
koni n bɔɓɛn mi yi xima.
N yi n xanuntenna xuiin nan mema deen
na.

Xemena falana a naxanla xa:

Deen nabi n xa, i tan sungutunna,
n ma naxalandi masuxina,
n ma ganbadina,
fe mi naxanla naxan na.
Xiila bata n xunni kun
n xun sexen bata yikun kɛe ra kundaan
bun.

Naxanla falana a xemena xa:

³N bata n ma domaan ba n ma,
n fa a ragodoma n ma di?
N baxi n sanne maxadeni nen,
n fa e malɔxɔma di?
⁴N xanuntenna bata a yiin naso deen
yalenna ra,
n fatin yi xuruxurun.
⁵N to keli
n xa deen nabi n xanuntenna xa,
mirihi latikɔnɔnna yi n yiine nun yii
sonle ra,
han a lu dindinɛe bɔxɔni
e nun deen balan seen ma.
⁶N yi deen nabi n xanuntenna xa,
koni n xanuntenna bata yi a xun xanbi
so,
a dangu.
A fala xuiin yi godoma n niini,
n yi a fen, n mi a to,
n yi a xili han,
koni a mi n yabi.
⁷Kantan tiin naxanye taan nabilinma,
ne yi fa n li,
e yi n bɔnbo,
e yi n maxɔɔ,
e yi n ma xunbeli domaan ba n ma,
e tan naxanye taan nabilinna yinna
kantanma.
⁸Yerusalen sungutunne,

ε kɔɔ n xa.
Xa ε n xanuntenna to,
ε nanse falama a xa?
E a fala a xa, fa fala
a fe xanuntenyaan furena n ma.

Xɔyine falana:

⁹I tan naxanla
naxan tofan naxanle birin xa
i xanuntenna fan e birin xa di?
I xanuntenna fisa gbeteɛe xa kiin
mundun yi,
naxan a ligaxi i nxu rakɔɔma na kiini?

Naxanla falan lan a xemena ma:

¹⁰N xanuntenna fatin fixa,
a gbeeli,
a rayabu muxu wuli fuun ye.
¹¹A xunna luxi alo xema kendena,
a xunsexene saxi a ma,
e fɔɔ alo xaxaan xabena.
¹²A yeene rayabu
alo ganbane xuden de.
E fixa alo nɔnɔna,
e mayilenma alo dayimuna.
¹³A xadene luxi
alo sansi xiri naxume nakɔna,
naxanye xiri naxumen tema.
A de kidine luxi alo gabala fugene
mirihi latikɔnɔnna minima denaxan yi.
¹⁴A yiine rayabu
alo yiiraso xema daxin
naxanye rayabuxi kirisoliti geme fajine
ra.
A fatin luxi alo sama jin xuruxina
safiri geme fajin saxin naxan ma.
¹⁵A sanne luxi nen
alo senbeten geme fixe daxin
naxanye tixi xema fajin fari.
A tofan alo Liban yamanana,
a tixi alo sumanna.
¹⁶Naxunna nan tun a de,
a fatin birin nayabu.
N xanuntenna na kii nin,
n fɔxɔrabiran na kii nin,
ε tan Yerusalen sungutunne.

Naxanla tofanna

Xoyine falana:

6 I tan jaxanla
naxan tofan birin xa,
i xanuntenna sigaxi minen?
I xanuntenna a xun tixi minen na,
alogo nxu fan xa sa a fen i xa?

Naxanla falana:

²N xanuntenna bata siga a nakoni,
sansu xiri jaxume yireni
alogo a xa a xuruseene raba menni,
a yi sansu fugaxina ndee malan.
³N xanuntenna gbeen nan n na,
n fan gbeen nan a ra,
a nema a xuruseene rabama sansu fugax-
ine tagi.

Xemena falana a jaxanla xa:

⁴N nafan jaxanla,
i rayabu alo Tirisa taana,
i rayabu alo Yerusalen taana,
koni i magaxu alo sofa ganla.
⁵I yeen ba n na
alogo e nama n xaxinli fu.
I xunsexen saxi a ma
alo sii kurun nema gode Galadi geyaan
na.
⁶I pinne fixa
alo yexex kurun naxanye kelima e
maxadeni.
E lanxi e boden ma
firin firin yeen ma alo gulunne.
E keden pe mi baxi e bode ma.
⁷I xaden nayabu
alo girenada wudi bogini xabaxina a tagi
hali dugin bata so i yetagin xun na.
⁸Mangan nœ jaxalan manga tonge sen-
nin sœte nen,
e nun konyi jaxalan tonge solomasexex,
e nun sungutun wuyaxi
naxanye xasabi mi nœ kolonje,
⁹koni n tan jaxalan keden peen nan
kolon.

N ma ganbadin na a ra,
fe mi jaxanla naxan na.
A keden peen nan a nga yii dii temen na.
A nga a tan nan nafisaxi a diine birin xa.
Sungutunne to a to,
e a sewana fe fala nen,
mangana jaxanle nun mangana konyi
jaxanle fan yi a matoxo.

¹⁰E naxa, “Nde ito ra
naxan fama alo subaxana,
a rayabu alo kikena,
a mayilenma alo sogena,
koni a magaxu alo sofa ganla?”
¹¹N bata siga nakoni kantin yireni,
alogo n xa sa se solixine mato xuden de,
alogo n xa a to xa manpa binle
mapingima,
xa girenada wudine bata fuga.
¹²Anu n mi a kolon naxan a ligaxi,
n fa n yete rasoxi yamaan kuntigine
yenge so wontorone tagi.

Naxanla nun xemena xanuntenyana

Xoyine falana:

7 I xun xete, i xun xete,
i tan Sulami kaana!
I xun xete, i xun xete
alogo nxu xa i mato.
Nanfera i Sulami kaan matoma
alo gali firinna nema e bodonma?

Xemena falana a jaxanla xa:

²I sanne rayabu
i ya sankidine kui,
i tan xoro jaxanla!
I danbane rayabu
alo yiirafalan jeren naxan nafalaxi.
³I xuli fundin luxi nen
alo lenge radigilinxina,
minse xiri jaxumen mi janma denaxan
yi.
I kuiin luxi nen
alo murutu malanxina
naxan nabilinxi gabala fugene ra.
⁴I xipe firinne luxi nen

alo bolen dii gulun firinne.

⁵I kœen merendenxi nen
alo sanganso sama jin daxina.

I yeene mayilenma
alo Xesibon dara igena,
Bati-Rabimi so deen dexon.

I jœen fan alo Liban sangansoon
naxan tixi Damasi taan binni.

⁶I xunna ratinxinxi i gbindin de
alo Karemele geyana,
i xun sexene mayilenma
alo mangane dugi mamiloxine.
Mangan mi nœ a yeen be e ra.

⁷I rayabu, i tofan han,
n xanuntenna, n ma sewa xunna.

⁸I kuya alo tugu binla,
i xijene luxi alo tugu bogi tœnsœne.

⁹Nanara, n na a falama, n naxa,
“N tema nen tugu binla kœ ra,
n yi a bogene suxu.”

I xijene luxi nen
alo jaxundan tœnsœne,
i de foyen xirin luxi nen
alo mangon mœen xirina.

¹⁰I deen xirin luxi nen
alo manpa xiri jaxumena.

Jaxanla falana a xemen xa:

Na manpaan xa lu n xanuntenna nan xa,
a godo a de kidine nun a jinne ma.

¹¹N xanuntenna nan gbee n na
a waxi n tan nan xon.

¹²N xanuntenna,
fa en siga burunna ra,
en kœene radangu banxidene ra.

¹³Xœtonni en kurun sige manpa bili
nakœne yi,

en sa a mato
xa e solima, xa e fugama,
xa girenada binle fugama.

Menni, n sa n ma xanuntenyaan yita i ra.

¹⁴Marafan bogi binle e xiri fajine
raminima,

bogise fajine birin en dexon.

N xanuntenna,
n fe fajine birin namaraxi i tan nan xa

a fonne nun a nenene.

Xanuntenyaan senben gbo

Naxanla falana a xemen xa:

8 Xa ngaxakeden xememaan nan yi i ra
nun,

naxan nga xijen minxi,
n yi sa i ralanma nen nun,
n yi i sunbu tanden ma,
muxu yo mi n najaxu.

²N yi i xalima nen nun,
n sa i raso ngaa banxini.

I yi n xaran xanuntenyaan ma.

I yi n ma manpa xiri jaxumen min,
n ma girenada bogine igene.

³A kœmen ma yiina n xunna bun,
a yi a yiifanna rabilin n ma.

⁴Yerusalen sungutunne,
n bata e rakœlo,

e nama xanuntenyaan nakeli,
e nama a raxulun,

benun a waxatin xa a li.

Xœyine falana:

⁵Jaxanla mundun fama ito ra
sa keli tonbonni,
a singanxi a xanuntenna ra?

Naxanla falana a xemen xa:

N bata i raxulun mangon binla bun,
i bari ngana i fudi tongoxi denaxan
yeteni.

⁶N ma fe sa i bœjeni
alo taxamasenna i yiin na,
bayo xanuntenyaan senben gbo
alo sayana.

Xœxœlonna jaxu alo laxira,
a degen xœlo
alo habadan tee degena.

⁷Ige gbeene mi nœ xanuntenyaan
janje.

Baa igene mi nœ a xale.

Xa muxuna nde yi kate a banxin kui
seene birin masare xanuntenyaan
na,

muxe mi yi tinje a rasuxe.

Xoyine falana:

⁸Nxu xunye naxalanmana nde na,
naxan xijeye munma te singen.
En nanse ligama en xunye naxalanmaan
xa,
en na a futu feen fala lɔxɔn naxan yi?
⁹Xa a luxi
alo taan nabilinna yinna
naxan mi rabima,
nxu a binyama nen gbeti gbeen na.
Koni xa a luxi
alo deen naxan nabima keden na,
nxu a balanma suman farinne nan na.

Naxanla falana a xemɛn xa:

¹⁰N tan luxi nen
alo taan makantan yinna,
n xijene luxi alo sangansona.
N luxi nen n ma xemɛn yee ra yi
alo naxanla naxan fama bɔje xunbenla
ra a xa.

¹¹Manpa bili nakɔna nde yi Sulemani yii
Baali-Hamon yi,
a yi a taxu muxuna ndee ra.
E birin yi fama gbeti gbanan wuli keden
nan na a bogine saren na.
¹²N ma nakɔna n tan nan xa.
A n yii.
Na gbeti gbanan wuli kedenna i tan nan
xa Sulemani,
i yi keme firin so a kantan muxune yii.

Xemɛna falana a naxanla xa:

¹³I tan naxan dɔxi nakɔni,
n lanfane tuli matixi i ra.
I xuiin namini n xa a mɛ.

Naxanla falana a xemɛn xa:

¹⁴N xanuntenna, i gi,
alo bolena hanma xeli senbemaan
geyane fari
sansu xiri naxumene denaxan yi.

Esayi

Nabi Esayi Alaa Falan Naxan Sebe

Heburu xuini, Nabi Esayi xinla bunna neen fa fala, “Alatala nan marakisi tiin na.” Falani ito nan findixi Kitabun yireni ito falan xunna ra, bayo xaranni ito kui, en na a toma nen fa fala, a Alatala, Isirayilaa Ala mɔn yigin nun kisin fima a yamaan ma.

Nabi Esayi a sebeni ito yitaxunxi dɔxɔ saxan nan na lan Isirayila yamana fe taruxun waxatine ma. A yire singena keli sora 1 han 39, na lanxi feene nan ma naxanye danguxi keli jɛɛ keme solofere jɛɛ tonge naaninna ma han jɛɛ keme solofere benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, Nabi Esayi nan yi Alaa falan nalima Yerusalen yi. Misiran yamanan senben yi gbo Isirayila sogeteden yi-ifanna ma. Asiriya yamanan senben yi gboma ayi a kɔmɛn fɔxɔni. Isirayila yi lu mangaya senbema firinne longonna ra. Nayi, yengene yi lu kele Isirayila nun Yuda nun yamana gbete ye tagi. Tɔrɔ waxatini ito yi, Esayi yi a falama Isirayila kaane xa nen a e xa la Ala ra e yi e lannayaan sa a yi.

A yire firindena keli sora 40 han 55, na xili nen waxatina nde yi a “Isirayila madendenna.” Ala xuiin naxanye menne yi, ne yamaan madendenma nen a yi e senbe so. A mi luxi alo a yire singena. Na waxatini, Asiriya kaane mi yi fa findixi yamanan senbemaan na fɔ Babilɔn kaane. Ne yi Yerusalen taan suxu yengeni jɛɛ keme suulun jɛɛ tonge solomasexe nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, e yi siga a dugurenne fɔxɔ kedenna ra konyiyani. Nabi Esayi yi muxu suxine ralimaniya Alaa falane xɔn. A naxa a Ala mɔn a yamaan naxetema nen a yamanani alo a to e ramini Misiran yi a fɔlɔni.

Kitabun yireni ito kui, waliyiya falana ndee tima lan “Alatalaa walikeen” ma. (Na sebexi sora 42.1-7 nun 49.1-6 nun 50.4-9 nun 52.13 han 53.12 kui). Na kanna, waxatina nde a luxi nen alo Ala yetena, waxatina nde alo yamaan naxan Alaa falan suxi, waxatina nde yi mɔn, a luxi nen alo Perise mangan Kirusi. Na falana ndee Yesu fa feen yebaxi nen jɛɛ keme wuyaxi benun a xa bari katarabi Esayi sora 53 ma.

Esayi yire saxandena sora 55 han 66, na lanxi muxu suxine xete waxatin nan ma Yuda yamanani jɛɛ keme suulun tonge saxan nun solomasexe benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, Perisene yi nɔɔn sɔtɔ Babilɔn yamanani. Nayi, Yuda kaane yi fa nɔɛ xete nen Yuda yi. Perisene manga Kirusi kedin sebe nen na waxatini naxan a ragidi a Isirayila kaane mɔn xa Ala Batu Banxi nenen ti. Muxu suxin xetena a konni, na mi findixi fe bɔrɔxɔxi ra bayo taan kalaxin nan yi a ra. Na nan na ra, Esayi yi xibaru fajin nali tɔrɔ muxuni itoe ma naxanye bata tun-naxɔlɔ e ma. Marigi Yesu Esayi a falane nan tongoxi alogo a xa a yete fa xunna yeba. Na sebexi Luka 4.16-21 kui.

1 Feni itoe makenen Amɔsi a dii xemena Esayi nan xa lan Yuda nun Yerusalen ma, Yusiya nun Yotami nun Axasi nun Xesekiya Yuda mangane waxatine yi.

Yama murutexina fe

²Kore xɔnna, ito rame!

Bɔxɔ xɔnna, i tuli mati!

Amasɔtɔ, Alatala falan tima, a naxa,

“N bata diine ragbo,

n yi e maxuru,

koni e bata murute n ma.

³Ningena a kanna kolon,

sofanla a kolon

a kanna a degema denaxan yi,

koni Isirayila mi sese kolon,

n ma yamaan mi sese famuma.”

⁴ Gbalon yama yulubitɔni ito xa,
 siyaan naxan hakene goronna binya,
 fe ɲaxi rabane bɔnsɔnna,
 dii tinxintareni itoe!
 E bata Alatala rabepin,
 e yi e me Isirayilaa Ala Sarijanxin na,
 e xun xanbi so a yi.
⁵ E wama a mɔn xa e bɔnbɔ minen ma,
 e to luma murute a ma?
 E xunna birin bata findi furen na,
 e bɔɲen birin sɔxɔlexi.
⁶ Keli e sanna ma han e xunna,
 sese mi kende.
 Maxɔɔdene nun bɔnbɔ fɔxɔne nun fure
 deene e fatin birin ma,
 muxe mi naxanye dandanma,
 muxe mi e maxidima,
 muxe mi turen tima e de.
⁷ E yamanan luxi nen
 alo tonbon ɲaxina,
 e taane bata gan.
 Xɔɲene e yamanan sansine kalama e yee
 xɔri.
 E bɔxɔn bata halagi,
 a lu alo yaxune na dangu a yi.
⁸ Siyon taan nan keden pe luxi
 alo bubun manpa bili nakɔni
 alo gagen kɔkunba xeeni
 alo yaxune na taan nabilin a yenge xinla
 ma.
⁹ Xa Alatala Senben Birin Kanna
 mi yi muxe lu a nii ra en konni nun,
 en yi luma nen nun alo Sodoma taana,
 en liga alo Gomora taana.
¹⁰ E Alatalaa falan name,
 Sodoma mangane!
 E tuli mati en ma Alaa sariyan na,
 Gomora kaane!
¹¹ Alatala naxa,
 “E saraxa wuyaxine tɔnɔn mundun n
 ma?
 E bata yexee gan n xa saraxan na
 e nun xuruse raturaxine turena,
 han n yi wasa na feene ra.
 Turane nun yexee diine nun kɔtɔne
 wunla mi fa n kenenxi sɔnɔn!

¹² E na fa n yetagi,
 nde a falaxi
 e xa fa n batu banxin tanden mabodon
 gbansan?
¹³ E ba fe kiseene ra n xɔn,
 naxanye tɔnɔ mi na,
 e wusulanna tutin haramuxin na a ra n
 yee ra yi.
 E kike nenen sanle rabama
 e nun Matabu Lɔxɔne,
 e malanne tima.
 E haken naxanye ligama malanne yi,
 ne bata n yili.
¹⁴ E kike nene sanle nun e malanne bata
 n niin tɔrɔ.
 Goronna nan e ra n xun ma,
 n bata xadan e bun.
¹⁵ E na e yiine yite n maxandideni,
 n mi n yeen tima e ra.
 Hali e n maxandi han,
 n mi n tuli matiye e ra.
 Wunla e yiin birin na.
¹⁶ E maxa, e yete rasarijan,
 e yi e kewali ɲaxine ba n yetagi,
 e ba fe ɲaxine lige.
¹⁷ E xaran fe fajin ligan ma,
 e tinxinna fen,
 e ɲaxankata tiine ti kira fajin xɔn.
 E yi kiridine xun mayenge kitin bolon,
 e kaɲa gilene xun mafala kitini.”
¹⁸ Alatala naxa,
 “E fa,
 en fa feene fesefese en bode xɔn.
 Hali e yulubine luxi alo wunla,
 e fixama nen alo balabalan kesena.
 Hali e to gbeeli iki,
 e mɔn sarijanma nen
 alo dugi fixena.
¹⁹ Xa e xuru,
 e n ma falan name,
 e nɔe yamanan bogise fajine donɲe nen.
²⁰ Koni xa e tondi,
 xa e lu murute n xili ma

silanfanna nan ε faxama,”* Alatala de xuiin nan na ra.

²¹ Taa tinxinxin findixi taa yalunxin na di?

Kiti kenden yi Yerusalen yiren birin yi a fɔlɔni nun.

Tinxin muxune nan yi dɔxi na.

Koni iki, faxa tiine nan na yi.

²² Yerusalen kaane,

ε gbetin bata findi wuren gbiin na, igen bata basan ε dɔlɔ fajin na.

²³ Muxu murutexine nan ε kuntigine ra e nun muɗadene bata malan.

Dimi yi seene rafan e ma mayifuni

e yi e gi kiseene fɔxɔ ra.

E mi kiridine xun mayenge kitin bolonma.

Kaɗa gilene kitine bɔte mi e xa.

²⁴ Nanara, Marigina Alatala Senben Birin Kanna,

Isirayilaa Ala Senbemana falan ni ito ra, a naxa, “Gbalona ε xa!

N nan n yete sɔtɔma nen n yengefane ra.

N nan n gbeen ɗɔxɔma nen n yaxune ra.

²⁵ Yerusalen kaane,

n kelima nen ε xili ma.

N na ε rasariɗanma nen

alo wuren gbiin na ba teen na,

a maxa safunna ra.

N yi ε fe ɗaxine birin ba ε yi

alo ɗɔxɔn bama wureni kii naxan yi.

²⁶ N mɔn kitisa fajine fima ε ma nen

alo a fɔlɔni,

ε kawandi muxune yi lu

alo a singene.

Na xanbi ra, a fa falama ε ma nen nayi,

a taa tinxinxina, lannaya yirena.”

²⁷ Siyon taan xunbama nen kiti kenden xɔn.

A muxun naxanye na fa Ala ma,

ne xunbama nen tinxinyaan xɔn.

²⁸ Koni murutɛdene nun yulubitɔne halagima nen e bode xɔn.

Naxanye na e mε Alatala ra,

ne fe bata dan.

²⁹ Nayi, ε yagima nen ε wudi binle fe ra, ε yi naxanye batuma

e nun ε nakɔ yiren naxanye sugandi ε ki-dene ra.

³⁰ Amasɔtɔ ε luma nen

alo wudin naxanye de yolonma,

hanma alo ige mi nakɔɔn naxanye yi.

³¹ ε senbemane luma nen

alo sexe xarena,

e kewanle yi findi tee fuluxaan na

naxan teen soma,

e nun e wanle yi gan e bode xɔn,

muxu yo mi na teen natu.

Alaa geyana fe

Mike 4.1-3

2 Feni itoe makenen Amɔsi a dii xemena Esayi nan xa lan Yuda nun Yerusalen ma.

² Waxati famatɔni

Alatala Batu Banxin geyaan naxan fari

na danguma nen geyane birin na,

a lu geyane birin xun ma,

siyane birin yi lu fe a ma han!

³ Siya wuyaxine fama nen,

e a fala, e naxa,

“ε fa, en siga,

en te Alatalaa geyaan ma,

Yaxubaa Alaa banxini.

A xa en xaran a sigati kiine ma,

alogo en xa bira a kirane fɔxɔ ra.”

Amasɔtɔ sariyan minima nen Siyon yi.

Alatalaa falan minima nen Yerusalen yi.

⁴ A findima nen kitisaan na siyane tagi.

A yengene janma nen yama wuyaxi tagi.

E e silanfanne bɔnbɔma nen

e yi e rafala jinge kenne ra,

e tanbane yi rafala wɔlitene ra.

Siya yo mi fa silanfanna tongoma gbete xili ma.

Yengen mi fa maxaranɗe mumε.

⁵ Yaxuba yixetene, ε fa,

en sigan ti Alatalaa kenenni!

*1:20 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

**Alatalaa ləxən findixi
kitisa ləxən nan na**

- ⁶ Ala, i bata i me i ya yamaan na,
Yaxuba bənsənna,
bayo koron bənbəne waraxi ayi
naxanye sa kelixi sogeteden mabinni,
yiimatone fan bata wuya ayi
alo naxanye Filisitine konni.
I ya yamaan nun siya gbetene bata so
feene yi.
- ⁷ Yamanan nafexi gbeti fixen nun xə-
maan nan na,
a nafunla mi nəe yate.
Yamanan nafexi soone nan na,
a yenge so wontorone mi nəe yate.
- ⁸ Yamanan nafexi suxurene nan na.
Muxune e xinbi sinma e yii fəxən nan
bun ma,
e tan yeteen seen naxanye rafalaxi.
- ⁹ Nayi, muxune birin e mafelenma nen,
e fe yi magodo.
Ala, i nama e rakeli de!
- ¹⁰ ε sa ε luxun fanyene bun,
ε so bəxən bun ma
alogo ε xa ε gi Alatala bun ma
naxan magaxu,
e nun a binye gbeen nəwəna!
- ¹¹ Adamadi yee rawasoxine xun sinma
nen,
wasodene yi mafelen.
Alatala nan keden ma fe yitema na
ləxəni.
- ¹² Amasətə Alatala Senben Birin Kanna
ləxən mamema
a kelima wasodene nun yete yigbone xili
ma ləxən naxan yi,
a yi ne ragodo naxanye e yete yitema.
- ¹³ A kelima nen Liban suman kuyene
birin xili ma
e nun Basan yamanan warine birin
- ¹⁴ e nun geya gbeene nun yire matexine
birin,
- ¹⁵ e nun kore banxine nun makantan
yinne birin,

- ¹⁶ e nun Tarasisi kaane kunki gbeene nun
gise fajine birin.
- ¹⁷ Wasodene mafelenma nen,
yete yigbone fe yi godo.
Alatala nan keden ma fe yitema na
ləxəni.
- ¹⁸ Suxurene birin yi lə ayi.
- ¹⁹ Muxune soma nen faranne nun yinle
ra
alogo e xa e luxun Alatala ma,
naxan magaxu,
e nun a binye gbeen nəwəna
a na keli bəxəni maxadeni.
- ²⁰ Na ləxəni,
muxune e suxure gbeti daxine nun
xema daxine rawolima ayi nen sulumene
nun tuyene bun
e suxuren naxanye rafalaxi e batu seen
na.
- ²¹ E soma nen fanye longonne nun yinle
ra
alogo e xa e gi Alatala ma,
naxan magaxu
e nun a binye gbeen nəwəna
a na keli bəxəni maxadeni.
- ²² Nayi, ε xete adamadiine fəxə ra
nii raxili keden peen nan fa e nun sayaan
tagi.
Nayi, nanse e tan na?

Ala Yuda rabejinma nen

- 3** Marigina Alatala Senben Birin Kanna
balon nun feren birin bama nen
Yerusalen kaane nun Yuda kaane birin
yii.
- A donseene nun igene birin ba na
² e nun sofa kendene nun yengesone
nun kitisane nun nabine
nun yiimatone nun fonne birin,
³ e nun sofa kuntigine nun muxu gbeene
nun kawandi tiine nun yii rafalane,
e nun woyime yebaxine.
- ⁴ Ala naxa,
“N diidine findima nen e mangane ra,
naxanye mangayaan nabama e waxəna
ra.”

⁵Muxune e bode jaxankatama nen yamani,

birin yi lu a dɔxɔ boden xili ma diidine yi jaxu fonne ra fuyantenne yi jaxu muxu binyene ra.

⁶Muxuna nde a ngaxakedenna suxuma nen a fafe xabilani, a yi a fala a xa, a naxa, “Dugi fajin mɔn i yii, findi en ma mangan na, i ti yama kalaxini ito yɛɛ ra!”

⁷Bodena a yabima nen na lɔxɔni, a naxa, “E mali feren mi n xa. Donse mi n konni, maraberi ba mi na.

I nama n findi yamaan mangan na de!”

⁸Yerusalen kalamatɔɔn ni i ra, Yuda yamanan bata bira.

Amasɔɔ e bata murute Alatalaa binyen xili ma, e a matandima e falane nun e kewanle yi.

⁹E yetagin kiin gbansanna e xun maxidima.

Kenen ma feen nan fa e yulubine ra alo Sodoma kaane, e mi fa e fe luxunma.

Gbalon na kanne xa, amasɔɔ e halagin nan yitɔnma e yete xa na ra!

¹⁰E nɔɛ a fale nen, e naxa, “Tinxin muxune nan herini. E kewanle tɔɔn sɔɔma nen.

¹¹Koni gbalon muxu jaxine xa! Feene birin xɔdɔxɔma ayi nen e ma. Amasɔɔ, e saranma nen e kewanle ra.”

¹²Ala yi a fala, a naxa, “Diidine nan n ma yamaan jaxankata tine ra,

jaxanle nan e xun na.

N ma yamana, e yeeratine e ralɔma ayi nen, e yi e kirani fu e ma.”

Ala yeeratine makiti fena

¹³Alatala bata keli,

a yitɔnxi kitin xili ma, a bata keli siyane makitideni.

¹⁴Alatala a yamaan fonne nun a kuntigine makitima, a naxa, “E tan nan n ma nakɔɔn kalaxi, n ma yamana.

E yi e banxine rafe yiigelitɔne seene ra.

¹⁵Nanfera e n ma yamani lunburunma. Nanfera e yiigelitɔne jaxankatama?” Marigina Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

¹⁶Alatala naxa, “Siyon sungutunne bata e yete yite.

E sigan tima e kɔɔni texin na e muxune rakunfa e yeene ra.

E sigan tima dɔpin dɔpinna ra, e lu e san kɔɔe rasone xuiin namine.”

¹⁷Marigin Siyon kaa sungutunne findima nen teli kanne ra, Alatala yi e xunne magenle lu.

¹⁸Na lɔxɔni, Marigina e ratofan seene bama nen e yii: San kɔɔe rasone nun jere ne nun maxidi seen naxanye digilin fɔlɔxi alo kikena ¹⁹e nun tunla soone nun yii kɔɔe rasone nun kɔɔe mafilinne ²⁰e nun labaranne nun jere yɔlɔnɔnne nun tagixidi denbexine nun latikɔnɔnne nun e kantan seene, ²¹e nun yii soli rasone nun jɔɔe raso wurene, ²²nun sali dugi fajine nun doma gbeene nun gubane nun gbeti sa seene e yii, ²³e nun mato kikene nun doma yelefuxin tofajine nun kɔɔe raxidine nun tungun mafellenne.

²⁴E latikɔnɔnne xirin masarama nen se kunxin xirin na,

e tagi xidin yi masara lutin na.

E xun denbexi fajine gbananma nen, sunu dugine nun benbenle yi ragodo e ma dugi fajine funfuni.

Yagin larune yi sa e ma tofanna funfuni.

²⁵Yerusalen kaane, e xemene faxama nen silanfanna ra, e sofane yi faxa yengeni.

²⁶Nayi, taan birin e wugama nen, e sunu.

A muxune halagixin yi lu dɔxi bɔxɔni.

4 Na lɔxɔni, naxalan solofere xeme keddenna suxuma nen e a fala a xa, e naxa, “Nxu donseen nun maraberi baan fenje nxu yete xa, alogo tun nxu xa yate i ya jaxanle ra, i yi nxɔ yagin ba!”

²Na lɔxɔni, Alatala se fapi nɔrɔxina nde rasolima nen yamani. Yamanan bogi seene yi findi Isirayila muxu dɔnxene kanba xunna nun binyen na. ³Nayi, naxanye na lu Yerusalen yi, naxanye mɔn na lu e nii ra Siyon yi, a falama nen ne ma, a “Muxu Rasarijanxine,” Ala bata naxanye birin xili sebe alogo e xa nii rakisin sɔɔ Yerusalen yi. ⁴Marigina Nii Sarijanxin yi kiti kenden nun tɛen nafa Yerusalen yi, a jaxanle rasarijan e fe xɔsixine ma. A Siyon taan nasarijan faxa ti wuli funfune ma. ⁵Na xanbi ra, Alatala kundaan nun tutin naminima nen Siyon geyaan nun a yama malanxin xun ma. Kɔɛen na, a findi tɛe dege gbeen na. A nɔrɔn yi lu e birin xun ma alo xunna soona, ⁶alo yigiyaden naxan nininna fima kuye wolon waxatini yanyin na e nun soden nun luxundena, tule gbeen na fa.

Isirayila yamanan luxi nen alo Alaa nakɔna

5 N xa sign sa n xanuntenna xa, n xɔyina manpa bili nakɔna fe ra. Manpa bili nakɔna nde yi n xanuntenna yii

geyaan sabati yireni.

²A bɔxɔn wali nen

a yi gemene ba a yi,

a yi sansi yebaxine si na yi.

A yi gbengben ti kantan tiden na.

A yi dɔɔ ige baden ge fanyeni.

A yengi yi manpa bogi fajine nan ma a nakɔni,

koni a manpa bogi xɔlene nan sɔɔxi.

³Nayi, n xanuntenna naxa,

“E tan naxanye dɔxi Yerusalen yi,

e tan Yuda kaane,

e tan nan kitin sama nxu nun n ma nakɔn tagi.

⁴N yi lan nun n xa nanfe gbete liga n ma nakɔn xa,

n munma naxan liga a xa singen?

N yengi yi bogi fajine nan ma nun,

nanfera nayi, a bogine birin xɔɔ?

⁵Iki, n xa a fala e xa

n fama naxan ligadeni n ma manpa bili nakɔn na:

N na a sansanna kalama nen,

xuruseene yi a madon.

N na a rabilinna yinna rabirama nen

dangu muxune yi a yibodon.

⁶N na a findima bɔxɔ rabepinxin na nen,

a mi fa masege, a mi biye.

Sexe jaxine nun janle minima nen a ma,

n yi tɔnna dɔxɔ kundane ma

a e nama tulen nafa a ma.”

⁷Alatala Senben Birin Kanna manpa bili nakɔn lanxi

Isirayila yamaan nan ma.

Nakɔn naxan yi rafan a ma nun han,

Yuda yamaan nan yi na ra.

Alatala yengi yi kiti kenden nan ma a yamani

koni a gbalon nan lixi na.

A yengi yi tinxinyaan nan ma,

koni a gbelegbele xuiin nan mexi na.

⁸Gbalon na kanne xa

naxanye banxine tima e bode fari,

e xɛene tugun e bode ra

han e bɔxɔn birin tongo,

e yi dɔxɔ kedenyani yamanani.

⁹N tunla Alatala Senben Birin Kanna

falani ito nan mexi, a naxa,

“N bata n kɔɔ,

banxi wuyaxini itoe kalama nen.

Banxi gbee fajini itoe kui genla yi lu.

¹⁰Manpa bili nakɔn naxan gbo

han jingen xi fu tiye naxan bideni,

na mi manpa litiri tonge naanin namine.

Naxan na murutun kilo keme bi,

na kilo fu nan tun xabama.”

¹¹Gbalon na kanne xa

naxanye kurunma,
 e e gi dōlōn fōxō ra,
 naxanye xima e yēē ra yi dōlō mindeni,
 han e xunna yi keli.

¹² E degema e banden don naxanxane
 yi

bōlōn xuiin nun konden xuiini
 e nun tanban xuiin nun xulen xuiin nun
 dōlōna.

Anu, e mi Alatala kewanle rakōwōsima
 e mi a wanle toma.

¹³ Nanara, Ala naxa,
 “N ma yamaan sigama nen konyiyani,
 bayo e mi waxi sese kolon feni.
 E muxu gbeene faxama kamen nan na,
 yamaan yi halagi ige xōnla ma.”

¹⁴ Nanara, laxira a deni bima nen pon,
 a yi a so de gbeeni bi
 dan mi naxan na
 muxu gbeene nun e yamaan birin yi
 godo mēnni

e nun e sōnxō ratene nun e manan-
 manantōne birin.

¹⁵ Muxune birin mafelenma nen,
 adamadiine fe yi godo,
 wasodene yi e xun sin.

¹⁶ Alatala Senben Birin Kanna fe yitema
 nen
 a kiti kenden xōn.

Ala sarījanxina a sarījanna mayitama
 nen

a tinxinyaan xōn.

¹⁷ Nayi, taa kalaxini ito findima nen
 yexēene rabaden na,
 e fa e dege na,
 xōjēne yi e balon sōtō nafulu kanne
 banxi xōnne yi.

¹⁸ Gbalon na kanne xa
 naxanye hakene e xidixi wulen xōn
 alo lutina,
 e bubu e fōxō ra.

E e yulubin bandunma e fōxō ra
 alo yōlōnxōnna wontoron bandunma kii
 naxan yi.

¹⁹ E a falama, e naxa,
 “Ala xa a mafura,

a xa a wanla ke xulen
 alogo nxu xa a to.

A feen xa yiso,
 Isirayilaa Ala Sarījanxina fe ragidixine
 xa rakamali,
 nxu yi a fe kolon.”

²⁰ Gbalon na kanne xa,
 naxanye a falama,
 a fe naxin fan,
 a fe faḡin naxu,
 naxanye kenenna yatema dimin na,
 dimin yi yate kenenna ra,
 naxanye xōlen yatema a naxumēn na,
 naxunna yi yate xōlen na.

²¹ Gbalon na kanne xa
 naxanye e yete findixi fe kolonne ra
 e yi e yete yate xaxilimane ra!

²² Gbalon na kanne xa
 naxanye tunnafan dōlō mindeni,
 naxanye fatan dōlō minseene basanḡe!

²³ E fe kalan beḡinma se feen na
 koni e mi tinma sōntarena kitin se.

²⁴ Nanara, e luma nen
 alo teen sexen naxan ganma,
 alo sexe xaren naxan ḡanma tee deḡeni.

E salenne kunma nen,
 e fugene yi siga ayi
 alo gbangbanna.
 Amasōtō e bata e mē Alatalaa sariyan na,
 Senben Birin Kanna.

E bata Isirayilaa Ala Sarījanxina falan
 nabēḡin.

²⁵ Nanara, Alatala bata xōlō a yamaan
 ma han!

A bata a yiini bandun e xili ma,
 a yi e naxankata.

Geyane xuruxurunma,
 binbine biraxi na xun xōn
 alo ḡaman kiraan xōn.

Koni hali na birin,
 Alatalaa xōlōn mi ḡan,
 a yiin mōn yi lu yitexi e xili ma.

²⁶ Ala bata taxamasenni te
 alogo siya makuyene xa a to,
 a yi siyana nde xili kolinni
 sa keli bōxōn danna ra.

Ɛ mi e to fe e giye?

E xulun de!

²⁷ Muxu yo mi xadanxi e ye,
e sese mi e madiganma,
xixɔnla mi muxu yo ma,
e birin bata xulun.

Sofa yo mi a tagixidin fulunxi,
e sese a sankidi luti mi bolonxi.

²⁸ E xalimakunle ɲɛne ralemunxi,
e xanle birin bandunxi.

E soone torone xɔdɔxɔ
alo gemena,

e wontorone sanne firifirima
alo wuluwunla.

²⁹ E sofane sɔnxɔ xuiin magaxu
alo yatana,

e wurundunma alo yata senbemane,
e xɔɲɛxin xɔyi seen suxuma,
e yi a xali.

Muxu yo mi nɛ a be e yii.

³⁰ Na lɔxɔni,

e sɔnxɔni tema nen na yi
alo fɔxɔ igen na walanɲɛ ayi.

Nayi, naxan na a yeen ti yamanan na,
na dimin nun yigitegen nan toma a yi,
kundaan yi lu kenenna ye ma.

Ala yi Esayi findi a walikeen na

6 Manga Yusiya faxa ɲɛni, n Marigin
to nen dɔxi mangaya gbɛde matex-
ini pon! A doma gbeen lenbene yi Ala
Batu Banxin nafexi. ² Maleka gubugubu
kanne yi a xun ma. Gubugubu sen-
nin nan yi e keden kedenna birin ma.
Gubugubu firinna e yetagin ye maluxu-
nxi, firinna e sanne ye maluxunxi, firin
yi lu e tungan seen na. ³ E yi e xui ramin-
ima e bode ma, e naxa,

“A sarijan, a sarijan,
Alatala Senben Birin Kanna sarijan!
Bɔxɔn birin nafexi a binyen nan na.”

⁴ Ala Batu Banxin deen ti wudine nun a
so deen lonna yeteen yi lu xuruxurunɲɛ
e xuiin ma, na yi rafe tutin na.

⁵ N yi a fala, n naxa, “Gbalona n
xa, n bata halagi! Amasɔtɔ muxun nan

n na naxan de haramuxi, n dɔxi ya-
maan ye, fala haramuxin minima nax-
anye de. Anu, n bata mangan to n yeen
na, Alatala Senben Birin Kanna.” ⁶ Koni
maleka gubugubu kanna nde keden yi
tugan, a fa n binni, tee wolonna suxi a
yii, a naxan tongo saraxa ganden fari tee
kɔ seen na. ⁷ A yi tee wolonna din n deen
na, a yi a fala, a naxa, “Iki, bayo ito bata
din i deen na, i haken bata xafari, solon-
aan bata ti i yulubin ɲan feen na.”

⁸ Nayi, n yi Marigin xuiin me
maxɔdinna tiye, a naxa, “N na nde
rasigama? Nde sige nxu xa?” N yi a
yabi, n naxa, “N tan ni i ra, n nasiga.”

⁹ A mɔn yi a fala, a naxa,
“Siga, i sa a fala yamani ito xa, i naxa,
‘Ɛ tuli matima nen han,
koni ɛ mi fefe famuma.
Ɛ seen matoma nen han,
koni ɛ mi a yigbema.’

¹⁰ E bɔɲɛn naxɔdɔxɔ ayi,
i yi e tunle xɔri,
i e yeene raxi.

Xanamu, e yeene toon tima nen,
e tunle yi falan me,
e xaxinle yi feen famu,
e yi xete n ma,
e kendeyaan sɔtɔ.”

¹¹ N yi maxɔdinna ti, n naxa,
“Marigina, han waxatin mundun yi?”

A yi n yabi, a naxa,
“Han taane na halagi waxatin naxan yi,
e muxu yo mi lu,
e banxine yi kui geli,
xeene yi kala,
e findi bɔxɔ rabepinxine ra,

¹² han Alatala yi muxune masiga a ra
han yamanan yi rabepin fefe!”

¹³ Xa muxune yatɛn yaganna ɲɔxɔn na lu
yamanani,
teen mɔn xetema nen na raxɔrideni.

Koni wudi gbeene dungine nun wari
dungine luma bɔxɔni

kii naxan yi e na sege waxatin naxan yi,

bõnsõn sarijanxina nde fan luma yamanani na kii nin alo wudi dungin naxan sa mañingima.

Esayi yi Alaa falan nali Axasi ma

7 Yotami a dii xemena Axasi, Yusiya mamandenna, Yuda Mangan waxatini, Arami manga Resin nun Remaliyaa dii xemena Peka, Isirayila mangan yi siga Yerusalen yenge xinla ma, koni e mi a nɔ. ²Muxune yi a fala Axasi xa Dawuda yixetena, e naxa, “Arami kaane nun Efirami bõnsõnna muxune bata e malan e xili ma.” Mangan nun a yamaan bõnen yi maxa na feen ma alo foyen wudine yimaxama kii naxan yi.

³Nayi, Alatala yi a fala Esayi xa, a naxa, “E nun i ya dii xemena Seyari-Yasubu[†] xa mini Axasi ralandeni ige ramaraden faxaraxiin xunna ra,[‡] dugi xane xee ma kiraan xõn. ⁴A fala a xa, i naxa, ‘A liga i yeren ma, i raxara, i nama gaxu. I nama tunnaxõlõ i ma muxu firinni itoe xõlõ gbeena fe ra, Resin[¶] Arami kaan nun Remaliyaa dii xemena. Yegen tumatõn nan tun ne firinna ra. ⁵N na a kolon Arami kaane nun Efirami bõnsõnna muxune nun Remaliyaa dii xemena bata a nata a e xa fe jaxin liga i ra. E naxa, ⁶“En siga Yuda yamanan xili ma! En sa men kaane yigitege! En yi e yamanani taxun, en yi Tabele a dii xemena dõxõ mangan na e xun na.” ⁷Koni Marigina Alatala ito nan falaxi,

Na mi lanpe, na mi ligama.

⁸Amasõtõ Damasi findixi Arami manga taan nan tun na.

Resin findixi Damasi mangan nan tun na. Benun jæe tonge sennin e nun suulun, Efirami bõnsõnna kalama nen,

a mi fa yate yamaan na.

⁹Samari findixi Efirami manga taan nan tun na.

Remaliyaa dii xemena findixi Samari mangan nan tun na.

Xa e mi denkeleya, e mi tiye!”

Diin barima naxan xili Emanuweli

¹⁰Alatala mõn yi falan ti Axasi xa, a naxa, ¹¹“Taxamasenna nde maxõdin bõxõn bun hanma kore xõnna ma Alatala ma, i ya Ala.” ¹²Koni Axasi yi a yabi, a naxa, “N mi sese maxõdinma, n mi Alatala bunbama.”[§]

¹³Nayi, Esayi yi a fala Axasi xa, a naxa, “E tuli mati, Dawuda yixetene! E muxune tunnaxõlõma e ma, koni e mi e wasa soxi na yi. E mõn n ma Ala fan tunnaxõle a ma ba? ¹⁴Nayi, Marigin yeteen taxamasenna yite e ra: sungutun nasõlõnxin fudikanma nen, a yi dii xemena bari. A yi xili sa ‘Emanuweli,’ na bunna neen fa fala, ‘Ala en tagi.’ ¹⁵A baloma fenen nun kumin nan na, han a yi nõ fe jaxin nun a fañin tagi rabe. ¹⁶Anu benun na diin xa nõ fe jaxin nun a fañin tagi rabe, i gaxuxi manga firinna naxanye yee ra, ne yamanane rabepinma nen. ¹⁷Koni Alatala jaxankata lõxõne rafama nen i tan xili ma, e nun i ya yamaan nun i babaa denbayaan xili ma. Na lõxõne jõxõn munma lu na singen xabu Isirayila nun Yuda yamanane fata. Na fatama Asiriya mangan nan na.”

¹⁸Na lõxõni,

Alatala tugetugene xilima nen kolinni sa keli Nila baan biradeni fõxõ igen ma Misiran yi

[†]7:3 *Seyari-Yasubu* bunna neen Heburu xuini fa fala “Yamaan muxu dõnxene xetema nen sa keli konyiyani.”

[‡]7:3 Ige ramaraden naxan geyaan na.

[¶]7:4 Arami kaane mangan nan *Resin* na.

[§]7:12 Na feen sebexi Sariyane 6.16 kui.

e nun kumi jɛɛɛn naxanye Asiriya yamanani.

¹⁹ E birin fama nen

e fa ɔɔɔ folone ra xudene xɔn,

e nun gɛmɛ bɔxine kanke ra,

e nun wudi dungine nun darane birin yi.

²⁰ Na lɔxɔni,

Marigina Asiriya mangan findima nen a walikeen na,

a findi de xabe biin na

keli Efirati baan kidi ma

a yi ɛ xunne nun ɛ sanne mabi,

hali ɛ de xabene birin.

²¹ Na lɔxɔni,

muxuna nde jinge keden nun sii firin namarama nen.

²² E yi nɔnɔ gbege fi muxune ma

e fenen yi don.

Muxun naxanye birin na lu yamanani, ne baloma fenen nun kumin nan na.

²³ Na lɔxɔni,

manpa bili wuli keden xɛɛn naxan ma naxanye sarama gbeti gbanan wuli keden na

menna findima janle nun tansin xɛɛn nan na.

²⁴ Muxune sigama nen menni xanle nun xalimakunle ra e yii,

amasɔtɔ sexen nun janle nan luma bɔxɔn ma.

²⁵ Muxune gaxuma nen janle nun tansinne yɛɛ ra,

muxu yo mi fa sige geyane fari

denaxanye yi bima jinge kenna ra nun.

Men yi findi jinge rabaden na,

yɛxɛene yi na yibodon.

Asiriya yamanan yi findi Alaa walikeen na

8 Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Walaxa belebelena nde tongo, i yi sebenla ti a ma naxan nɔɛ xaranjɛ, i naxa, ‘Nafunle Suxu Keden Na. A Tongo

Mafuren.” ²N yi walaxan yita sereya tinxinxiri firin na: Saraxarali Yuriya nun Sakari, Yeberekiyaa dii xemena.

³Na xanbi ra, n yi n ma jaxanla kolon jaxanla ra, nabi jaxalanmana. A yi fudikan, a yi dii xemen bari. Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A xili sa, ‘Nafunle Suxu Keden Na. E Tongo Mafuren.’ ⁴Amasɔtɔ, benun i ya diin xa fatan a fale ‘baba’ hanma ‘n na,’ Asiriya mangana muxune Damasi taan nun Samari taan nafunle tongoma yengeni nen.”

Asiriya kaane fama nen

⁵ Alatala mɔn yi a fala n xa, a naxa:

⁶ Yamani ito tondixi Silowa baa ige fajin ma,

e tunnaxɔlɔxi e ma Manga Resin ^{**} yetagi e nun

Remaliyaa dii xemena.

⁷ Nayi, Marigina Efirati baa ige walanxi gbeen nadinma nen e xili ma alo fufana,

Asiriya mangan nun a sɛnbe gbeen nan na ra.

Efirati baan fema nen

han a bɔxɔn a ma.

⁸ Fufaan danguma nen Yuda yamanan naxɔɛ,

a sa yiren birin xun ma,

a te han a kɔɛɛn bun.

A fa han

a sa ɛ yamanan yiren birin xun ma.

Ala en tagi!^{††}

Siyane mi nɔɛ sese ra Ala yamaan xili ma

⁹ Siyane, ɛ gbelegebele,

ɛ gaxu!

ɛ tuli mati,

ɛ tan naxanye sa yamana makuyene yi!

ɛ yitɔn yengen xili ma,

^{**}8:6 Arami kaane mangan nan *Resin* na.

^{††}8:8 Heburu xuini, a sebexi, “Emanuweli.” Na feen mato Esayi 7.14 nun 8.10 kui.

ε yigitegema nen!

¹⁰ Ε na yenge feene yitɔn,

e kalama nen!

Ε na falan ti, a mi kamalima!

Amasɔtɔ Ala nxu tagi.‡

Ala yeeragaxun nan fan

¹¹ Alatala bata a yii senbe gbeen sa n ma, a yi n maxadi, a n nama yamani ito raliga. A yi a fala n xa, a naxa:

¹² Yamani ito feen naxanye yatema yanfan na

ε tan nama ne birin yate yanfan na de!

Ε nama gaxu e gaxu feene yee ra

ε nama xamin ne fe yi de!

¹³ Ε xa Alatala Senben Birin Kanna nan tun kolon sarɔɔnden na,

ε lan ε xa na nan binya,

ε lan ε xa gaxu a tan nan yee ra.

¹⁴ Amasɔtɔ Ala findima nen yire sarɔɔnɔn na

e nun gemena Isirayila yama firinne xa, yamana e sanna radinma gemen naxan na,

a findi e rabira gemen na.

A findima nen luti ratixin na

Yerusalen kaane yee ra,

a e suxu.

¹⁵ E wuyaxi e sanna radinma nen,

e bira, e fe yi kala.

E suxuma nen lutin na,

e mi nɛ e fulunɛ.

Nabiin yigina fe

¹⁶ N yi na sereyaan namara n yi,

n yi xaranni ito balan,

n na fala n ma xarandiine nan tun xa.

¹⁷ N na Alatala mamema

naxan bata a yetagin luxun Yaxuba bɔn-sɔnna ma.

N nan n yigi sama Ala nin.

¹⁸ Nxu nun n ma diine nan ito ra,

Alatala naxanye fixi n ma.

Nxu findixi taxamasenne nun marakolon seene nan na

Isirayila yi, fata Alatala Senben Birin Kanna ra

naxan dɔxɔden Siyon geyaan fari.

¹⁹ Ndee a falama, e naxa, “Ε barin kiine nun yiimatone maxɔdin, naxanye wundo feene kɔyɛkɔyenma, e falan ti e de bun ma. A mi daxa yamaan xa e gbee alane maxɔdin ba? Muxune mi barinne xan maxɔdinma ɔɔɔɔ muxune xa ba?”

²⁰ Ε ne yabima nen, ε naxa, “Fɔ en xa xete Alaa sariyan nun a fala xuine nan ma.” Xa naxan mi falan tima na kiini, na kanna mi kenenna toma.

Naxankata dimina

²¹ Muxune yigitegexin nun e kametone e masiga tima nen yamanan xun xɔn ma.

Kamen na e suxu ɔaxi ra,

e xɔɔma nen,

e sa e mangan nun e Ala danga.

E yeen tima nen koren na,

²² na xanbi ra e yi bɔxɔn mato.

Koni e tɔɔn nun dimin nun bɔɔɔ rafɔɔɔ gbeen nan tun toma.

E yi rawoli dimi gbeeni.

Kenen gbeen toma nen

²³ Anu, naxanye yi luxi na tɔɔni, ne dimin ɔanma nen.

Waxati danguxini,

Ala yagin nan nagidi

Sabulon yamanan nun Nafatali yamanan ma.

Koni waxati famatɔni,

kiraan naxan sigama baan ma,

Yuruden baan kidi ma,

a na rafema nen binyen na

e nun siya gbetene yamanana, Galile.

9 Yamaan naxan sigan tima dimini, ne bata kenan gbeen to.

Naxanye dɔxi dimi gbeeni,

kenenna bata mini ne ma!

‡8:10 Heburu xuini, a sebexi, “Emanuweli.” Na feen mato Esayi 7.14 nun 8.8 kui.

²Ala i bata yamaan nawuya ayi,
 i yi e sewan nagbo ayi.
 E sewaxi i yetagi
 alo muxune nema sewe se xaba waxatini,
 alo e naxanma kii naxan yi
 e nema yenge yi se tongoxine yitaxunpe.
³Amasotɔ i ya yamaan tɔɔma goron
 tongo wudin naxan bun
 e nun wure gblemen naxan saxi e tun-
 gunna ma
 e nun e naxankata muxune bosana,
 i bata ne birin kala
 alo i a liga kii naxan yi
 Midiyane nɔ lɔxɔni.[¶]
⁴Yaxune sankidin naxanye
 birin yenge yirene yibodonma
 e nun dugin naxanye birin bata sin wunli
 ne birin ganma nen
 alo yegen tɛeni.
⁵Amasotɔ diina nde bata bari en xa,
 dii xemen bata sotɔ en xa.
 Mangayaan luma nen a tan xa.
 A xili bama nen a,
 “Kabanako Kawandi Tiina,
 Ala Senbemana,
 Habadan Fafe,
 Bɔɔɛ Xunbeli Mangana.”
⁶A mangayaan nun bɔɔɛ xunbenla
 sigama gboe ayi nen
 dan mi naxan na.
 A dɔxɔma nen Dawuda mangaya gbɛdeni
 a yamanan xun na.
 A yi a senbe so,
 a yi a masuxu kiti kenden nun tinxinni,
 keli to ma han habadan.
 Alatala Senben Birin Kanna na ligama a
 xanuntenya gbeen nin.

Alaa xɔlɔna fe

⁷Marigin bata falan ti Yaxuba bɔnsɔnna
 xili ma,

na yi Isirayila yamaan sotɔ.
⁸Yamaan birin a kolonma nen.
 Efirami bɔnsɔnna muxune nun Samari
 kaane birin yi falan tima wason nun
 yete yigboni, e naxa,
⁹“Yinna bitikidine bata bira,^{§§}
 en na a ti gemɛ masolixine ra.
 Xɔde binle bata kala,
 en na e masara sumanne ra.”
¹⁰Nayi, Alatala Asiriya kaane radinma
 nen Isirayila kaane ma, Manga
 Resin* yengefane.
 A bata e yaxune senbe so.
¹¹Arami kaan naxanye sogeteden binni,
 e nun Filisiti kaan naxanye sogegododen
 binni,
 ne nan Isirayila kaane raxɔrima feu!
 Koni hali na birin,
 Alaa xɔlɔn mi jan,
 a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.
¹²Nayi, Alatala bata a yamaan
 naxankata,
 koni e mi e xun xetexi a ma,
 e mɔn mi Alatala Senben Birin Kanna
 fenxi.
¹³Nayi, Alatala Isirayila yamanan birin
 naxɔrima nen
 lɔxɔ keden peeni,
 fɔlɔ a xunna ma han a xunla,
 fɔlɔ tugu binle ma han gbalane.
¹⁴Fonne nun kuntigine nan a xunna ra,
 nabiin naxanye wule xaranna tima,
 ne nan a xunla ra.
¹⁵Yamani ito yɛɛratine nan e ralɔma ayi,
 e muxun naxanye matinxinma,
 ne fan yifuxi.
¹⁶Nanara, Marigin mi sewaxi a fonin-
 gene ra,
 a mi kininkininma a kiridine nun a kaɔa
 gilene ma.
 Amasotɔ Ala kolontarene nun

[¶]9:3 *Midiyane* nɔ feen mɔn sebexi Kitisane 6 han 8 kui.

^{§§}9:9 *Bitikidin* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Birikidina*.”

*9:10 Arami kaane mangan nan *Resin* na. Asiriya kaane nan Manga Resin yaxune ra. Na feen sebexi Mangane Firinden 16.8-9 kui.

muxu jaxine nan e birin na,
 e fala jaxin nan tun tima.
 Koni hali na birin,
 Alaa xɔlɔn mi jan,
 a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.
¹⁷ Naxuyaana muxune ganma yati,
 alo tɛen naxan janle nun sexene birin
 janma,
 a yi tɛen so fɔtɔnna jansanne ra,
 e tutin yi lu tɛ kore.

¹⁸ Alatala Senben Birin Kanna xɔlɔ gbeen
 bata teen so yamanan birin na.

A luxi nen
 alo tɛen yamaan nan ganma,
 muxu yo mi kininkininma a ngaxake-
 denna ma.

¹⁹ Muxune donseen tongoma yiifanna
 ma,
 kamen mi ba e ma.
 E yi e balon fen e kɔmɛnna ma,
 e mi wasa.

Birin baloma a lanfaan nan na.

²⁰ Manase bɔnsɔnna baloma Efirami bɔn-
 sɔnna ra,
 Efirami bɔnsɔnna baloma Manase bɔn-
 sɔnna ra,
 e tan bɔnsɔn firinne yi keli Yuda bɔn-
 sɔnna xili ma.

Koni hali na birin,
 Alaa xɔlɔn mi jan,
 a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

Gbalon Yuda taane xili ma

10 Gbalon na kanne xa
 naxanye tɔnne dɔxɔma hakeni,
 naxanye sariyane sebɛma bodene tɔɔ
 xinla ma,

² e tondi senbetarene xun mayenge kitin
 se.

Yiigelitɔɔn naxanye n ma yamaan ye,
 e mi ne kitin sama.
 E kaɓa gilene kansunma,
 e kiridine muɓa.

³ E fe saranna na ε sɔtɔ lɔxɔ naxan yi,
 gbalon na fa sa keli wulani,
 ε nanse ligama?

E ε gima siga nde kon yi
 alogo ε xa maliin sɔtɔ?
 E nafunle luma minen?

⁴ Fɔ ε mafelen kasorasane tagi,
 hanma ε bira bɔxɔni binbine ye.
 Koni hali na birin,
 Alaa xɔlɔn mi jan,
 a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

Gbalona Asiriya kaane xili ma

⁵ Ala naxa,
 “Gbalona Asiriya yamanan xa,
 naxan findixi bosaan na n yii n ma xɔlɔna
 fe ra!

N ma fitinan dunganna a tan nan yii.

⁶ N na a sofane rasigama nen
 Ala kolontare siyaan xili ma.

N yi e radin yamaan xili ma
 naxanye n naxɔlɔma
 e xa sa mɛn kaane yii seene suxu,
 e yi e nafunle tongo,
 e yi e yibodon
 alo borona kiraan xɔn!

⁷ Koni Asiriya kaane mi na feen to na
 kiini.

E tan e miri na fe ma kii gbeteni.
 E tan yi waxi halagi nan tun ti feni,
 e yi siya wuyaxine raxɔri fefe!

⁸ Amasɔtɔ e naxa,
 ‘N ma sofa kuntigine mi findixi mangane
 xan na ba?

⁹ N mi Kalano taan suxi
 alo Karakemisi taan ba?
 N mi Xamata taan ligaxi
 alo Arapada taan ba?

N mi Samari taan ligaxi
 alo Damasi taan ba?[†]

¹⁰ N bata suxure batu yamanani itoe
 suxu,
 naxanye suxurene yi fisa Yerusalɛn

[†]10:9 Asiriya kaane bata yi taani itoe suxu. E seɓe kiina a yitaxi, a e luma e masoe Yerusalɛn taan nan na.

nun Samari yamanan gbeene xa.

¹¹ N naxan liga Samari yamanan nun a suxurene ra,
n mi nɔɛ na lige Yerusalen nun a suxurene ra ba?"

¹² Koni Marigin na yelin a wanle birin nakamale Siyon geyaan fari e nun Yerusalen yi, a Asiriya mangan fan saranma nen a yete yiteen nun a yee rawason na. ¹³ Amasɔɔ na mangan yi a falama nen, a naxa,

"N feni itoe birin ligaxi
n fangan nun n ma fe kolonna nin,
amasɔɔ xaxilimaan nan n na.
N bata yamanane danne kala,
n yi e nafunle muja,
n mangane ba e dɔxɔdene yi
alo senbemaan yetena.

¹⁴ N bata siyane nafunle tongo
alo muxun xɔli teen tongon kii naxan yi.
N bata bɔxɔ xɔnna seene birin malan
alo muxun xɔli xe le rabepinxine maton-
gon kii naxan yi.

E sese mi nɔxi e gabuteni tɛ,
hanma e dɛ xanli bi, e wuga."

¹⁵ Bunbin nɔɛ a yete matɔxe
dangu a rawali muxun na ba?
Serana a yete matɔxe
dangu a rawali muxun na ba?
Bosaan nɔɛ a tongo muxun nawale ba?
Dunganna nɔɛ muxun tonge ba?

¹⁶ Nanara, Marigina Alatala Senben Birin
Kanna

yama hiyabuxini ito radoyenma nen.
Halagi ti tɛ gbeen yi so e binyen na.

¹⁷ Isirayilaa kenenna,
Ala yeteen findima nen teen na.
E sarjantɔɔn yi findi tɛ degen na,
a Asiriya yamanan janle
nun a sexene birin gan,
e jan lɔxɔ kedenni.

¹⁸ A fɔtɔn gbeene raxɔrima nen fefe
e nun wudin naxanye birin bogima.
A yamanan halagi
alo furemaan nema doyenje.

¹⁹ Wudi dɔnxen naxanye na lu Asiriya
fɔtɔnne yi
hali dii jɔrena,
a nɔɛ e yaten sebe nen.

Yamaan muxu dɔnxene fe

²⁰ Na lɔxɔni, Isirayila yamaan muxu
dɔnxen naxanye na lu e nii ra Yaxuba
bɔnsɔnni, ne mi fa e lannantenyaaan sama
e jaxankata muxune yi sɔnɔn. E fa e lan-
nayaan sama Alatala nin, Isirayilaa Ala
Sarjantɔɔn. ²¹ Yamaan muxu dɔnxene
xetema nen Ala senbemaan ma, Yaxuba
bɔnsɔnna muxu dɔnxene. ²² Anu, Isiray-
ila kaane, hali ε yamaan wuya ayi alo
meɓensinna naxan fɔxɔ igen dɛ, hali na,
e dɔnxedin nan tun xetema. Halagin bata
ragidi, naxan gboma ayi, a mɔn tinxin.
²³ Marigina Alatala Senben Birin Kanna
bata halagin naxan nagidi, a na rakamal-
ima nen yamanan birin yi.

Ala a yamaan xunbama nen

²⁴ Nanara, Marigina Alatala Senben
Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, "N
ma yamana, ε tan naxanye dɔxi Siyon yi,
ε nama gaxu Asiriya kaane yee ra! E ε
bɔnbɔma nen dunganna ra, e yi gbeng-
betenni te ε xili ma alo Misiran kaane
yi a ligama kii naxan yi nun. ²⁵ Koni be-
nun waxati, n ma xɔlɔn janma nen ε
xili ma. N fitinaxin yi keli e kaladeni."

²⁶ Alatala Senben Birin Kanna bosaan
tongoma nen Asiriya kaane xili ma, alo
a keli Midiyan kaane xili ma kii naxan
yi Orebi fanye yireni. A a dunganni ban-
dunma nen baan xun ma, alo a liga
Misiran yamanani kii naxan yi.

²⁷ Na lɔxɔni,
a goronna bama nen ε tungunna ma,
e goron tongo wudin naxan sa ε kɔɛ ma
konyiyani,
ε xungboma nen han na yi gira, a bira.

Yaxune yi maso Yerusalen ra

²⁸ E bata Ayati taan li.

E danguma Migiron nin,
 e yi e goronne lu Mikimasi taani.[‡]
²⁹E danguma geya longori ra kiraan nan
 xɔn
 e a fala, e naxa,
 “En xi Geba yi.”
 Rama kaane xuruxurunma gaxuni.
 Sɔli a taan Gibeya muxune bata e gi.
³⁰Galın kaane, e gbelegebele!
 Layisa kaane, e tuli mati!
 Anatɔti kaane, e makininkinin de!
³¹Madimena kaane bata xuya ayi,
 Gebimi kaane e luxunden fenma.
³²To, yaxune sa tima nen Nobi yi,
 e yi e yiini te,
 e yi e kɔnkɔ Siyon taa fajin geyaan xili
 ma,
 Yerusalen geyana.
³³Marigina Alatala Senben Birin Kanna
 wudi yii gbeene segema nen senbeni.
 Wudi kuyene yi rabira bɔxɔni.
 Naxanye kondeye mate han,
 a ne ragodoma nen.
³⁴A fɔtɔnna jansanne segema nen bun-
 bin na,
 Liban fɔtɔnne yi bira Senbe Kanna bun.

Manga nenen Dawuda bɔnsɔnni

11 Dii xemen minima nen Yese bɔn-
 sɔnni[¶]
 alo wudi jingın minima
 wudi dungin ma kii naxan yi.
 Na sabatima nen fata a salenne ra.
²Alatalaa Nii Sarıpanxin luma nen a yi,
 fe kolonna nun xaxilimayaan sɔtɔma
 niin naxan xɔn,
 kawandi kenden nun senben sɔtɔma niin
 naxan xɔn,
 Alatala kolonna nun a yeeragaxun sɔtɔn
 niin naxan xɔn.
³A niin sama nen Alatala yeeragaxun
 fari.

A mi kitin sama yetagin ma.
 A mi feene ragidima muxune fala xuiin
 xɔn.
⁴Koni a senbetarene makitima nen
 tinxinni.
 Yiigelitɔn naxanye yamanani,
 a yi ne feene ragidi jɛnige fajini.
 A yamanan muxune garınma nen falan
 na
 alo bosana.
 A fala xuine yi muxu jaxine faxa.
⁵Tinxinyaan nun tɔgɔndiyaan luma nen
 a yi
 alo tagi xidin muxun tagi waxatin birin.
⁶Nayi, kankon nun yexɛɛ diin luma nen
 e bode xɔn,
 burunna jarin nun siin yi e sa yire
 kedenni,
 turadin nun yatan nun xuruse turaxin yi
 lu e bode xɔn,
 diidina nde yi ti e yɛɛ ra.
⁷Jinge gilɛn nun kanko gbeena e
 degema nen,
 e diine yi sa e sa yire kedenni.
 Yatan yi sexen don alo jingena.
⁸Dii jɔren sabaan soma nen sajin soden
 dexɔn,
 diin yi nɔ a yiin nasoe koson yinla ra.
⁹Fe jaxi mi fa luma na, gbalo mi na
 Alatalaa geya sarıpanxin birin fari.
 Amasɔtɔ Alatala kolonna yamanan
 nafema nen,
 alo fɔxɔ igena a folon nafema kii naxan
 yi.
¹⁰Na lɔxɔni,
 diin naxan minixi Yese bɔnsɔnni
 na luma tixi nen
 alo taxamasenna yamane yɛɛ ra.
 Siyane fama nen a fema,
 a dɔxɔden yi lu mayilenje binyeni.

[‡]10:28 Yaxune ganla yi fe nen Yerusalen yengedeni kirani ito xɔn. A bunna neen fa fala “Yaxune bata maso.”

[¶]11:1 Yese nan Dawuda fafe ra. Na sebexi Samuyeli Singena 16.18-19 kui.

Muxu suxine xete fena

¹¹ Na ləxəni,
Marigin mən a yiini bandunma nən
alogo a xa a yamaan muxu dənxe
xunba:

naxanye na lu e nii ra Asiriya yamanani
e nun Misiran yamanan lanbanna nun a
faxan na,
e nun Kusi nun Elan nun Babilon ya-
manane yi,
e nun Xamata yamanan nun fəxə ige tagi
bəxəne yi.

¹² A taxamasenna tima nən siyane xa,
a Isirayila kaane malan
naxanye yi suxi yengeni.
Yuda bənsənna muxun naxanye xuyaxi
ayi

dunuja xun xən, a yi ne malan
sa keli bəxən tongon naaninne birin yi.

¹³ Nayi,
Efirami bənsənna mi fa Yuda bənsənna
maxəxələnma.
Yuda bənsənna yaxune raxərima nən,
Efirami mi fa Yuda maxəxələnma,
Yuda mi fa findima Efirami yaxun na
sənən.

¹⁴ E birin sigama nən yengeni
sogegododen binni Filisitine geyane fari,
e sa sogeteden binna muxune nafunle
tongo yengeni.

Edən nun Moyaba yamanane yi lu e sən-
ben bun,

Amonine yi xuru e ma.

¹⁵ Alatala igen janma nən Misiran fəxə
ige yireni,
a yi a yiini bandun Efirati baan xun ma,
a yi na baani taxun xude solofere ra
a də foye gbeen na,
muxune yi nə a gide,
e mi e sankidine ba.

¹⁶ Kiraan luma nən a yamaan xa
naxanye na lu e nii ra Asiriya yamanani.
A luma nən alo a liga e benbane xa kii
naxan yi
e to mini Misiran yamanani.

Yama rakisixin yi Ala tantun

12 I a falama nən na ləxəni, i naxa,
“Alatala, n ni i tantunma.

I yi xəlxi n ma,
koni i ya xələn bata xete n fəxə ra,
i yi n madenden.

² Ala nan n nakisixi yati.

N na n yigi sama a tan nin,
n mi fa gaxuma.

Alatala nan n fangan na.

Alatala nan n ma beti ba xunna ra.

N nakisimana a tan nan na.”

³ E kisin sətəma nən sewani
alo ε igen bama tigi yinla ra kii naxan yi.

⁴ Na ləxəni, ε a falama nən, ε naxa,

“E tantunna fi Alatala ma,
ε xui ramini a ma a xinli,

ε a kewanle rali siyane tagi

ε a rabira muxune ma a xinla gbo kii
naxan yi.

⁵ E betin ba Alatala xa bayo a bata fe
gbeene rakamali.

ε e fe fala dunuja muxune birin xa!”

⁶ Siyon kaane, ε sənəxə sewani,

ε gbelegebele jaxanni!

Amasətə, Isirayilaa Ala Sarijanxin gbo,
naxan ε tagi!

Babilon taan najanna bata maso

13 Waliyiya falan ni ito ra naxan
makenen Aməsi a dii xemena
Esayi xa lan Babilon taan ma.

² Ala naxa,

“E taxamasenna ti geya mabaxin fari.

ε gbelegebele

alogo ε xa sofane rakolon.

ε yiine maliga

alogo e xa so taan muxu gbeene so dəene
ra.

³ N tan nan yamarin fixi muxune ma
naxanye rasarijanxi n xa.

N bata n ma sofa yəbaxine xili,
naxanye sewama n ma nə sətən na,
alogo e xa n ma xələn mayita.”

⁴ E tuli mati sənəxə xuini ito ra geyane fari

yama gbeen nan xui a ra.
 E tuli mati,
 yamanane bata yimaxa
 alo siyane na e malan.
 Alatala Senben Birin Kanna nan
 a ganli tɔnma yenge so xinla ma.
⁵ Alatala fama e nun
 ganla naxan a xɔlɔn naxuyama ayi
 sa keli bɔxɔn yire makuyeni
 sa keli kore xɔnna danna ra.
 E yamanan birin kalama nen.
⁶ E gbelegbele sununi,
 amasɔtɔ Alatalaa lɔxɔn bata maso.
 A fama alo halagi ti gbalona,
 fata Ala Senbe Kanna ra.
⁷ Nanara, birin bata xadan,
 muxune bata tunnaɔlɔ e ma.
⁸ Gaxun bata e suxu,
 xɔlɔn sifan birin e fari.
 Muxune e fatine yimaxama xɔlɔn bun
 alo jaxanla tinna ma.
 E birin xaminxina e bode matoma.
 E yetagine yifɔrɔxi.
⁹ A mato, Alatalaa lɔxɔn fama,
 kininkinintare lɔxɔna,
 fitinan nun xɔlɔ gbeen naxan yi,
 alogo bɔxɔ xɔnna xa raxɔri,
 a findi tonbonna ra
 a yi yulubitɔne halagi a yi.
¹⁰ Saren naxanye kore e nun e sare
 kurune,
 ne mi fa degen sɔnɔn.
 Sogen neen fa te,
 a bata yidimi,
 kiken mi fa dege ma sɔnɔn.
¹¹ Ala naxa, “N dunɔpa muxune
 kewali jaxine saranma e ra nen,
 n yi muxu jaxine hakene saran e ra.
 N yi yete yitene wason dan,
 n yi nɔ kanne yandan kala.
¹² N muxune xuruma nen bɔxɔni
 han e mi fa toma xulɔn
 alo xɛma fajina,
 e to raxɔlɔma ayi nen
 alo xɛmaan naxan sa kelima Ofiri
 yamanani.”

¹³ Nanara, n kore xɔnɔni maxama nen,
 bɔxɔ xɔnna yi xuruxurun, a ba a funfuni
 Alatala Senben Birin Kanna fitinana fe ra
 a xɔlɔn na keli lɔxɔn naxan yi alo teena.
¹⁴ Nayi, muxune birin sigama nen e
 konne yi
 birin yi a gi siga a yamaan fema
 alo xenla naxan sagatanma,
 alo xuruse raba mi yexɛen naxanye fɔxɔ
 ra.
¹⁵ E na muxu yo to,
 na kanni sɔxɔnma nen tanban na,
 E na naxan yo suxu,
 na kanna faxama nen silanfanna ra.
¹⁶ E dii futene yi yibutuxun e yetagi,
 e banxi kui seene yi tongo,
 muxune yi fu e jaxanle ma e yetagi.
¹⁷ Ala naxa,
 “N Mede kaane rakelima nen e xili ma
 gbetin bɔte mi siyaan naxan xa,
 e mɔn mi sewama xɛmaan na.
¹⁸ E banxulanne yi faxa Mede kaane xal-
 imakunle ra,
 e mi kininkininma dii futene ma,
 e jaxu diidine ra.”
¹⁹ Babilɔn naxan findixi taa tofajin na
 yamanane ye,
 naxan findixi Babilɔn kaane binyen nun
 e kanba xunna ra,
 Ala na taan halagima nen
 alo Sodoma taan nun Gomora taana.
²⁰ Muxu yo mi fa dɔxɔma a yi,
 a yigenla luma nen
 han mayixete nun mayixete.
 Hali Arabu sigatine yati mi dangue a yi,
 hali xuruse rabane mi fa e xuruseene xal-
 ima na.
²¹ Koni burunna subene nan dɔxɔma na,
 xutunxunbane yi e banxine rafe.
 Dangaranfulene yi lu na yi,
 kɔtɔne yi na findi e bodonden na.
²² Kankone wuga xuiin yi lu mine a yire
 makantanxine yi,
 barekodane yi so a manga banxine kui.
 Babilɔn gbee waxati saxin bata maso.
 A siimayaan mi fa xunkuya.

Isirayila kaane xete fena

14 Alatala kininkininma nen Yaxuba yixetene ma. A mɔn Isirayila yamaan sugandima nen, a mɔn yi e radɔxɔ e bɔxɔni. Xɔne yi sa e fari, e findi Yaxubaa yamaan na.

² Siyaan bonne fama nen Isirayila kaane tongodeni, e siga e ra Alatalaa yamanani. Isirayila yamaan yi siyane findi e konyine ra, xemen nun jaxanla. Na kini, muxun naxanye e findi konyine ra, e fan yi ne findi e konyi ra, e findi e jaxankata muxune kanne ra.

Babilɔn mangan saya sigina

³ Isirayila kaane, lɔxɔna nde, Alatala matabun fima nen ε ma ε tɔrɔne nun ε lanbaranne nun ε konyiya xɔdexen jan xanbini. ⁴ Na waxatini, ε sigi jaxumeni ito sama nen, ε Babilɔn mangan magele, ε naxa,

Ee! En jaxankata muxun mi fa na!
A gbalon bata jan!

⁵ Alatala bata muxu jaxine bosaan senben kala.

A bata nɔ sɔtɔ dunganna kala

⁶ naxan yi siyane mabɔnbɔma xɔlɔni a ye wuyaxi,

dan mi naxan na,

naxan fitinaxin yi nɔɔn tima yamanane xun na

a gbalon sa e fari

naxan dan mi na.

⁷ Iki, yamanan birin bata lu bɔje xunbenli,

muxune gbelegbelema sewani.

⁸ Hali fɔfɔne nun Liban sumanne sewaxi i kala feen na, e a falama,

e naxa, “Xabu i binbin maluxun, muxu yo mi fa fama nxu segedeni.”

⁹ Faxa muxune e ramaxama nen bɔxɔn bun ma

fa i ralandeni,

i nema fe waxatin naxan yi,

dunupa ito muxu gbeene birin.

Naxanye yi siyane mangane ra, ne birin kelima nen.

¹⁰ E falan ti, e naxa,

“I fan bata findi fangataren na alo nxu tan.

Iki, i bata lu alo nxu tan!”

¹¹ E bata ε nun i ya wason

nun i ya bɔlɔn xuiin birin nagodo gaburun na.

Kɔne nan i saden na i bun ma, kunle yi findi i ya bitinganna ra.

¹² Ee! I bata bira sa keli kore

i tan tagalan saren naxan degema subaxani!

I bata woli bɔxɔni,

i tan naxan yi siyane rabirama!

¹³ I yi a falama i yete ma, i naxa,

“N tema nen kore xɔnna ma,

n sa n ma mangaya gbeden dɔxɔ menni Alaa sarene faxa ra.

N sa dɔxɔ alane tagi,

e malanma geyaan naxan ma sogeteden kɔmenna ma.

¹⁴ N tema nen kundane fari,

N yi lu alo Kore Xɔnna Ala.”

¹⁵ Koni e bata sa i sa fɔ gaburun xɔnna ma

i lu laxira yili tilinxin na.

¹⁶ Naxanye na i to,

ne i matoma nen ki fafi.

E miri i ya fe ma,

e yi a fala, e naxa,

“Xemeni ito xa mi yi bɔxɔn naxuruxurunma ba,

a yi yamanane yimaxa?

¹⁷ Ito xa mi dunupa findi tonbonne ra ba a yi taane kala,

a tondi kasorasane bejinje?”

¹⁸ Nɔndin na a ra,

siyane birin mangane maluxunxi binyen nin

e keden kedenna birin yi lu e gaburune ra.

¹⁹ Koni i tan bata woli ayi i ya gaburun fari ma

alo wudi yii xaren biraxina.

Faxa muxune bata sa i yee ma,
 naxanye faxaxi silanfanna ra
 naxanye bata sa gemene fari yinla ra.
 I bata lu alo binbi yibodonxina.
²⁰ Koni i tan mi maluxunma alo ne
 amasotɔ i bata i ya yamanan kala,
 i yi i ya yamaan naxɔri.
 Bɔnsɔn jaxina fe mi fa falama habadan.
²¹ Ɛ a diine faxa feni tɔn
 lan e benbane gbalɔ feene ma.
 E nama fa keli,
 e yi bɔxɔn birin findi e gbeen na,
 e dunuɔa rafe e taane ra.
²² Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito
 ra, a naxa,
 “N kelima nen Babilɔn taan xili ma,
 n yi a xinla ralɔ ayi
 e nun a muxun naxanye na lu e nii ra
 e nun e diine nun e yixetene birin.”
 Alatalaa falan nan na ra.
²³ N taani ito findima nen dara yiren na
 gbalane denaxan yi e nun sagalene
 dingirana.
 N yi Babilɔn taan makɔ halagi ti silanden
 na.
 Alatala Senben Birin Kanna falan nan na
 ra.
²⁴ Alatala Senben Birin Kanna bata a
 kɔlɔ, a naxa,
 “N bata feen naxan yitɔn,
 na ligama nen.
 N bata naxan nagidi,
 na kamalima nen.
²⁵ N Asiriya kaane halagima nen n ma
 yamanani,
 n yi e raxɔri n ma geyane fari.
 E konyiyaan bama nen n ma yamaan xun
 ma,
 e goronna yi ba e tungunna fari.”
²⁶ Ala na nan nagidixi dunuɔa birin xili
 ma,
 a yiini texi siyane birin xili ma na kii nin.
²⁷ Xa Alatala Senben Birin Kanna fena
 nde ragidi,
 nde nɛ a yikalɛ?
 A na a yiini te,

nde nɛ a raxete a funfuni?

Waliyiya falana Filisitine xili ma

²⁸ Waliyiya falani ito tixi Manga Axasi
 faxa jɛɛn nan na.
²⁹ Ɛ tan Filisitine,
 e yi ɛ bɔnbɔma bosaan naxan na,
 na bata kala,
 koni ɛ nama sewa na ra.
 Amasotɔ koson minima nen sapi faxaxin
 bɔnsɔnni,
 ninginangan yi mini koson bɔnsɔnni
 naxan tunganma.
³⁰ Tɔrɔ muxu gbeene,
 ne donseen sɔtɔma nen,
 senbetarene yi e matabu bɔɔɛ xunbenli.
 Koni ɛ tan Filisitine,
 n na ɛ bɔnsɔnna halagima fitina kamen
 nan na.
 Naxanye na lu e nii ra,
 ne birin yi faxa.
³¹ Ɛ tan taa makantanxine,
 ɛ wuga xuini te!
 Taan muxune, ɛ gbelegbele!
 Filisiti yamaan bata tunnaxɔlɔ e ma,
 amasotɔ tɛɛ tutin fama nen
 sa keli sogeteden kɔmenna ma.
 Muxu yo mi baxi yaxune ganla safane ra.
³² Filisitine xerane yabin findin nanse
 ra?
 “Alatala nan Siyon taan tixi,
 a yamaan yiigelitɔne yigiyade faɔin
 sɔtɔma denaxan yi.”

Waliyiya falan Moyaba xili ma

15 Waliyiya falana Moyaba
 yamanan xili ma:
 Ari taan bata raxɔri Moyaba yamanani
 a kala kɔɛ kedenna ra.
 Kiri taan bata raxɔri Moyaba yamanani
 a kala kɔɛ kedenna ra.
² Dibon kaane tema e suxure kide matex-
 ine yi
 e wugama.
 Moyaba kaane gbelegbelema Nebo nun
 Medeba taane yi.

Muxune birin bata e xunne nun e de xabene bi sununi.

³Sunu dugine nun benbenle ragodoxi e ma kirane xɔn ma.

E gbelegbelema e banxine fari e nun e yama malandene yi, e birin wugama han!

⁴Xesibɔn nun Eleyale kaane gbelegbelema mali muxu feen na.

E xuiin sa mema fɔ Yahasi taani.

Nanara, Moyaba sofane gbelegbelema, e bata tunnaɔɔɔ e ma.

⁵N gbelegbelema Moyaba kaane fe ra.

A muxune bata e gi siga han Soyari taani, siga han Egilati-Selisiya taani.

E tema wuge Luxiti geyaan na.

E wuga xuini tema e kalana fe ra Xoron-ayin kiraan xɔn.

⁶Nimirimi daraan bata xɔri

sexene bata xara,

ɲɔxɔndene bata ɲan.

Sese xinde mi fa na.

⁷Nanara, muxune e se dɔnxene tongoma naxanye luxi e yii,

e nɔxi naxanye ramare,

e yi siga e ra Wudi Tofaɲin Xuden kidi ma.

⁸Sɔnxɔ xuiin minima Moyaba yamanan birin yi.

E wuga xuiin minima

sa keli fɔ Egilayimi taani,

sa keli fɔ Elimi xɔɲin yireni.

⁹Xuden naxan danguma Dimɔn yi,

na bata findi wunla ra.

Ala naxa,

“N mɔn gbalo nenene rasigama nen Dimɔn yi.

N yatana nde rafama nen Moyaba muxu gixine xili ma,

e nun naxanye na lu e yamanani.”

Moyaba Yerusalen xandima nen

16 Moyaba mangane yi a fala, e naxa,

“E yexeeene rasiga Yuda yamanan mangana ma,

sa keli Sela tonbonni, siga Siyon geyaan fari.”

²Moyaba ɲaxanle bata baan gididen li Arinon yi.

E luxi nen alo xɔliin naxanye e gixi,

naxanye kedixi,

e makuya e teen na.

³Moyaba kaane yi a fala Yerusalen kaane xa, e naxa,

“Nxu maxadi,

i fena nde ragidi.

Yanyi tagi sogen bun,

i nininna xa so nxu xun na

alo kɔena, i nxu kantan.

Nxɔ muxu gixine luxun,

i nama gi muxune yanfa de!

⁴A lu nxɔ muxu gixine xa e dɔxɔ e konni, dɔxɔden so e yii e ratange halagi tiin ma

denaxan yi.

Naxan nxu ɲaxankatama,

na mi luma habadan,

halagin fama nen a dandeni.

Naxan nxu yengema,

na kelima nen yamanani.

⁵Nayi, i ya mangayaan senben sɔtɔma nen hinanna xɔn,

Dawuda yixetena nde yi mangayaan naba lannayani,

kitisaan naxan kiti kenden fenma

naxan sɔbe soxi tinxinna ma.”

Yerusalen mi nɔe Moyaba maliye

Yeremi 48.29-36

⁶Nxu bata Moyaba kaane wasona fe me naxan gbo han,

e nun e yete yigboon

nun e wason nun e yete yitena.

Koni e yete matɔxɔma fuun nin.

⁷Nanara, Moyaba kaane gbelegbelema sununi

e yamanana fe ra,

e birin e wuga xuini tema.

E kutunma nimisani Kiri-Hareseti taa kalaxina fe ra.

E bata tunnaɔɔɔ e ma fefe!

⁸Xesibɔn xeeene bata kala,

alo Sibima manpa binle.⁸

Siyane mangane bata manpa bili ye**ba**x-
ine yibodon
naxanye bogine yi sigama han Yaaseri
taani,

e xuya tonbonna xun xonna ra,
e yiine yi sigaxi han **F**oxo Daraan kidi
ma.

⁹Nanara, n wugama Yaaseri kaane xon
Sibima manpa binle fe ra.

Ee! Xesibon taan nun Eleyale taana!

N na n yeegen nagboma ayi nen e ma!
Yengen xuiin bata mini e manpa bili
nakone yi,

e nun e se xaba daxine yi.

¹⁰Sewan nun naxanaxan bata jan wudi
bili nakone yi.

Sigi sa xuiin nun sewa xuiin mi fa mema
nxa manpa bili nakone yi.

Muxu yo mi fa manpa bogine igen bama,
n bata danna sa sewa xuiin na.

¹¹Nanara, n bonen wugama Moyaba fe
ra.

N ma mawuga xuiin luxi nen
alo bolon xuina sununi.

N kutunma Kiri-Hareseti taana fe ra.

¹²Nxu Moyaba yamaan toma xadanje
e suxure kide matexine yi,
e yi so e suxure banxine yi maxandi
tideni,

koni na tonjo yo mi na.

¹³Alatala bata yi na fala Moyaba
kaane xili ma. ¹⁴Iki Alatala naxa, “Be-
nun je saxan yate xa dangu, Moyaba
muxu gbeene nun a yama gbeen yara-
bima nen, fangatare dando gbansan yi lu
e nii ra ne ye.”

Damasi nun Isirayila

17 Waliyiya falana Damasi taan xili
ma:

Damasi taan kalamatxon ni i ra,
a taa xonna yi lu

alo gemene e bode fari.

²Aroyeri yamanan taane luma nen
nabepinxi

e findi xuruseene konna ra.

E luma nen na,

muxu yo mi e yigbetenma.

³Taa makantan yin yo mi fa luma Efi-
rami yamanani xonon.

Mangayaan bama nen Damasi taani.

Arami yamanan muxu donxen naxanye
luma,

ne binyen mi dangue Isirayila kaane
binyen na.

Alatala Senben Birin Kanna falan nan na
ra.

⁴Nayi, na loxoni,

Yaxubaa binyen xurunma nen.

A yamaan yi lu doyenje.

⁵A luma nen

alo sansine na yelin malanje se xaba
waxatini

alo a xaba muxun na a tonson xabaxine
malan a yii

alo e na tonsonne makentun Refa
lanbanni.

⁶A tonson donxena ndee luma nen a ken-
tun daxon na,

alo oliwi bogine na rayolon tamin na,

a xori firin saxan yi lu a kondeni,

naanin suulun jaxon yi lu a yii bogixine
ra.

Alatalaa falan nan na ra, Isirayilaa Ala.

⁷Na loxoni,

muxune yeene luma e da mangan nan na,
e ye rafindi Isirayilaa Ala Sarijanxin

ma.

⁸E mi fa e ye rasige suxure kidene yi
mume,

e naxanye rafalaxi e yiine ra.

E mi fa Asera kide gbindonne matoe
mume,

e nun e wusulan gandene,

e yete yii foxone.

^{§16:8} Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma
alo manpana e gbee kiini.

⁹Na lɔxɔni, e taa makantanxin nax-
anye rabepinma Isirayila kaane bun,
ne birin yigenla luma nen alo fɔtɔnna
hanma geyaan kondena.

¹⁰Amasɔtɔ i bata jinan Ala xɔn i
rakisimana.

I mi i yengi dɔxi i kantan fanyen xɔn, i
ya Ala.

Nanara, i bata nakɔɔn nafala a fajin na,
i yi sansi xɔɓene si.

¹¹I e si lɔxɔn naxan yi,
hali e na soli na lɔxɔni,
na xɔtɔnna yeteni i ya si seen yi fuga,
koni a xaba waxatin na a li,
a lɔma ayi nen,
furen nun sɔxɔle pantaren na fa lɔxɔn
naxan yi.

¹²Ee! Siya wuyaxine sɔnxɔma
alo fɔxɔ igen xuxu xuiin kii naxan yi.
Ee! Yamanane muxune xapɛma ayi
alo baa ige gbeen na walanɓe ayi.

¹³Siyane sɔnxɔ xuiin luxi nen
alo fɔxɔ ige gbeen xuxu xuina.
Marigin na a kɔnkɔ e ma,
e e gi, siga yire makuyeni.
E kedima nen
alo foyen na se dagin xali geyaan fari
alo sɛxɛ xaren kala ti foyeni.
¹⁴Gaxu gbeen na a ra jinbanna ra,
benun xɔtɔnni, e mi fa na!
Na nan na muxune sɔtɔma
naxanye nxɔ seene birin tongoma.
Na nan e sɔtɔma naxanye fuma nxu ma.

Falan Kusi yamanan xili ma

18 Gbalon yamanan xa,
tuguminne gabutene xuiin gbo
denaxan yi

Kusi yamanan baane xun ma!**

²Mɛn kaane xerane rasigama baan xɔn
kunkine kui

naxanye rafalaxi gballa xidine ra.
Ɛ siga ɛ konne yi ɛ tan xera sɔnɔyaxine.
Ɛ siga ɛ siyaan fema naxan muxuye kuya,

e fatin mayilenma,
naxan magaxu be nun yiren birin yi,
siya senbemani ito naxan nɔɔn tima,
baane wuya naxan ma yamanayi.
³Ɛ tan dunuɓa muxune birin,
ɛ tan naxanye bɔxɔ xɔnna fari,
e na taxamasenni te geyaan fari,
ɛ a mato!

Ɛ na xɔtaan fe xuiin mɛ waxatin naxan
yi,
ɛ tuli mati!

⁴Amasɔtɔ Alatala bata a fala n xa,
a naxa, “N waxi feene rakɔrɔsi feni,
n lu raxaraxi n dɔxɔdeni ti,
alo wuyenna naxan minima yanyin na,
alo xiila wuyenna bɔxɔn ma kuye wolon
waxatini.”

⁵Amasɔtɔ benun se xaba waxatin xa a li,
fugene yolonma nen,
e yi findi tɔnsɔnne ra,
ne yi mɔ fɔlɔ,
muxune yi e yii bogitarene xaba filɛn na,
e nun e sonle nun e dɛene.

⁶Kusi kaane fan nabepinma na kii nin
xɔline xa
geyane fari e nun burunna subene.
Segene e yibɔma nen soge furen na,
sube xapɛne fan yi e don nɛmɛn na.

⁷Nayi, muxune fama nen finmaseene ra
Alatala Senben Birin Kanna xɔn,
keli siyaan fema naxan muxuye kuya,
e fatin mayilenma,
e magaxu be nun yiren birin yi,
siya senbemani ito naxan nɔɔn tima,
baane wuya naxan ma yamanayi.
E fama nen na finmaseene ra Siyon
geyaan fari
Alatala Senben Birin Kanna xinla
binyama denaxan yi.

Falan Misiran yamanan xili ma

19 Waliyya falana Misiran
yamanan xili ma:

**18:1 Kusi yamanan yi Misiran yamanan nan faxa ra Nila baan de fati fɔreɛne bɔxɔni.

Alatala ni i ra, a fama kundani Misiran
yi mafuren!

Misiran kaane suxurene xuruxurunma
nen a yee ra,

Misiran kaane yi tunnaxɔɔ e ma.

²Ala naxa, “N Misiran kaane radinma
e bode xili ma nen, e yi e bode yenge,
birin yi keli a ngaxakedenmaan xili ma,
birin yi keli a xoyin xili ma,
taane yi keli e bode xili ma,
mangayane yi keli mangayane xili ma.

³Misiran kaane tunnaxɔɔma e ma nen,
n yi mayifuun bira e feene yi.
E suxurene maxɔdinma nen,
e nun barinne nun yiimatone nun
kɔeramuxune.

⁴N Misiran sama nen kininkinintarena
nde sagoni,
manga yee xɔdexen yi lu a xun na.”
Marigina Alatala Senben Birin Kanna
falan nan na ra.

⁵Nila baan xɔrima nen,
baan wunla yi xara fefe!

⁶Baane xirin yi mini,
xudene yi xurun Misiran yi,
e birin yi xara.

Gbalane lisima a ra nen,
⁷sexene yi xara Nila baan xɔn
han a biradena fɔxɔ igen ma.
Xeen naxanye bixi Nila baan xɔn,
ne xarama ayi nen,
foyen yi siga e ra, sese mi fa luma.

⁸Yexe suxune kutunma nen, e sunu,
naxanye birin konna birama Nila baani.
Yala wonle fan senben yi jan.

⁹Naxanye gesene wurundunma,
ne yagima nen.
Naxanye dugine rafalama e nun naxanye
e sɔxɔnma,
ne yigitegema nen.

¹⁰Yamanan muxu kendene fangan
janma nen,
walikene yi kɔntɔfili.

¹¹Xaxilitaren nan Soyan taan kuntigine
ra,
Misiran mangan kawandi muxune

a kawandima xaxilitareyaan nin
e naxa, “Fekolonna nde nan ma dii n tan
na,

a singe ra mangane diina nde.”
E nɔe suse na fale mangan xa di?

¹²Nayi, Misiran mangana,
i ya xaxilimane minen?

Alatala Senben Birin Kanna naxan
nagidixi

lan i ya yamanan ma,
e xa i xaran na ma.

¹³Xaxilitaren nan Soyan taan kuntigine
ra.

Nofi taan mangane tantanma.
Misiran yamana kanne nan a ralɔma ayi.

¹⁴Alatala bata niina nde raso e yi
naxan e xun magima e ra
alogo Misiran kaane xa tantan e feen
birin yi
alo dɔɔ minna na dingenɔe ayi
baxundeni.

¹⁵Misiran muxu gbeen nun a muxudina,
muxu yo mi fa sese ligama naxan fan,
a na findi muxu binyen na
hanma a binyetarena.

Misiran yamanan napanna fe

¹⁶Na lɔxɔni, Misiran kaane luma nen
alo paxanle. E xuruxurunma nen gaxuni,
Alatala Senben Birin Kanna na a yiini te
e xili ma waxatin naxan yi. ¹⁷Yuda ya-
manana fe findima fe magaxuxin nan na
Misiran kaane xa. Muxune na a fe fala
e yee xɔri, e gaxuma nen na feen yee ra
Alatala Senben Birin Kanna bata naxan
nagidi e ma.

¹⁸Na lɔxɔni, Heburu xuiin fama nen
faladeni Misiran taa suulunna ndee yi, e
muxune yi e kɔɔ a e bata findi Alatala
Senben Birin Kanna gbeen na. Na taan
keden xili bama nen a Taa Halagixina.

¹⁹Na lɔxɔni, saraxa ganden fama nen
ludeni Alatala xa Misiran yamanan
tagini, geme gbeena nde yi dɔxɔ ya-
amanan danna ra naxan Alatalaa fe ra-
birama muxune ma. ²⁰Na nan findima

taxamasenna nun seren na fa fala Alatala Senben Birin Kanna Misiran yi. Misiran kaane na e xui ramini Alatala ma e jaxankata muxune fe ra waxatin naxan yi, a Marakisi Tiin nafama nen e ma, naxan e xun mayengema a yi e xunba. ²¹ Alatala a yete yitama nen Misiran kaane ra. Na lɔxɔni, Misiran kaane Alatala kolonma nen. E yi a batu, e saraxane nun bogise saraxane ba a xa. E yi de xuine tongo Alatala xa, e yi e rakamali. ²² Alatala Misiran kaane jaxankatama nen fitina fena nde xɔn, koni a e yiyalanma nen, e yi xete Alatala ma, a yi e maxandi xuiin name, a yi e yiyalan.

²³ Na lɔxɔni, kiraan kelima nen Misiran yi siga Asiriya yamanani. Asiriya kaane sigama nen Misiran yi, Misiran kaane yi siga Asiriya yi. E birin yi Ala batu e bode xɔn. ²⁴ Na lɔxɔni, Isirayila findima nen Misiran nun Asiriya yamanane saxanden na dunɔna duban sɔtɔma naxanye xɔn. ²⁵ Alatala Senben Birin Kanna dubama nen e xa, a naxa, “N bata barakan sa n ma yamaan Misiran ma fe yi, e nun Asiriya yamanana, n yii fɔxɔna e nun Isirayila, n ma bɔxɔna.”

Falan Misiran nun Kusi xili ma

20 Asiriya mangan Sarigon a sofa kuntigin nasiga jɛen naxan na Asadodi taan xili ma Filisiti yamanani, a yi a yenge, a yi a tongo, ² na waxatin yeteni, Alatala yi falan ti Esayi xa Amɔsi a dii xemena, a naxa, “Sunu dugin naxan xidixi i tagi, na ba, i yi i ya sankidine ba.” Esayi yi a falan suxu, a magenla yi lu sigan tiye, sankidi mi a sannu.

³ Alatala mɔn yi a fala, a naxa, “A jɛe saxanna ni i ra n ma walikena

Esayi sigan tima a magenla, sankidi mi a sannu. Taxamasenna nan na ra e nun marakolonna Misiran yamanan nun Kusi yamanan xa,^{††} ⁴ fa fala Asiriya mangan Misiran kaane nun Kusi kaane suxuma nen yengeni, a e xali koniyani. A dii jɔrene nun fonne magenle nan xalima, sankidi mi e sannu, e xɔre magenle yi findi yagin na e xa. ⁵ Nayi, muxun naxanye e yigi saxi Kusi yi hanma naxanye yi Misiran matɔxɔma, ne gaxuma nen, e yagi. ⁶ Na lɔxɔni, muxun naxanye dɔxi fɔxɔ igen de, ne a falama nen, e naxa, “Nxu yi yigi saxi naxanye fari, a mato naxan ligama ne ra. Nxu yi waxi siga feni nxu luxundeni e konni, alogo nxu xa maliin sɔtɔ, nxu yi xunba Asiriya mangan ma. Nayi, nxu fa nɔe kise di?”

Falan Babilɔn yamanan xili ma

21 Waliyia falan ni i ra tonbonna xili ma fɔxɔ igen de.^{‡‡}

Yaxun fama nen sa keli tonbonni yamana magaxuxini alo kala ti foyen nema fe yiifari ma tonbonna makɔe.

² Ala bata fe magaxuxin yita n na. Yanfantenna bata keli yanfa sodeni. Halagi tiin bata halagin ti fɔlɔ. Elan kaane, e siga yengeni!

Mede kaane e taan nabilin!^{¶¶} Muxune yi kutunma e bun ma, koni n fa danna sama nen na ma!

³ Nanara, n tagin xuruxurunma. N jaxankataxi alo jaxanla tinna ma.

N naxan mema, na bata n gaxu ki faji!

N naxan toma, na bata n kɔntɔfili.

⁴ Wekile mi fa n yii,

^{††}20:3 *Kusi* yamanan yi Misiran yamanan nan faha ra Nila baan de fati fɔrene bɔxɔni.

^{‡‡}21:1 *Tonbonna*: A Babilɔn nan ma fe falama na ra.

^{¶¶}21:2 *Elan kaane nun Mede kaane* yi Babilɔn kaane xɔyine nan na benun e xa e yenge, e yi e nɔ.

n xuruxurunma gaxuni.
N yi jinbanna nan mamema nun
alogo n xa bɔɲɛ xunbeli,
koni kɔɛɛn fan bata magaxu ayi.

⁵ Donseen bata rafala,
dagine bata yisa,
muxune dɔxi e dɛgedeni,
e minma.

Kuntigine, ɛ keli!

Ɛ yengɛ so seene yitɔn.

⁶ Marigina ito nan falaxi n xa, a naxa,
“Sa kantan tina nde ti,
a na naxan to, a na fala i xa.

⁷ Xa a yengɛ so wontorone to,
soone naxanye bandunma,
soo ragine dɔxi sofanle fari,
ndee fan dɔxi ɲɔɔmɛne fari,
a xa a liga a yeren ma ki fajɪ.”

⁸ Kantan tiin xa sɔnxɔ, a naxa,
“N Marigina, n tixi yinna xuntagi ferijɛn
gben!

N nan n ma kantan tideni kɔɛna ngaan
na.

⁹ Ɛ a mato, xɛmɛna nde fama yengɛ so
wontoron kui

soo firin naxan bandunma.

Na yi a xuini te, a naxa,
‘Babilɔn taan bata kala!

A bata kala!

E ala sawurane birin bata bira
e xuya ayi bɔxɔni.”

¹⁰ N ma yamana,

ɛ tan naxan bata bɔnbɔ
alo murutun lonna ma,

n na nan mɛxi Alatala Senben Birin
Kanna ra, Isirayilaa Ala,

n yi a rali ɛ ma.

Falana Edɔn yamanan xili ma

¹¹ Waliyiya falan ni i ra Duma taan xili
ma.

Xuina nde minima Seyiri yamanani,
a naxa, “Kantan tina, kɔɛɛn di?”

Kantan tina kɔɛɛn di?”

¹² Kantan tiin yi a yabi,

a naxa, “Xɔtɔnna a lima nen,
kɔɛɛn fan yi so.

Xa i mɔn waxi maxɔdinna ti feni,
maxɔdinna ti.

Waxati gbete, i mɔn yi fa.”

Alaa falana Arabi xili ma

¹³ Waliyiya falan ni i ra Arabi ya-
manan xili ma.

Ɛ xima nen Arabi burunna ra,
Dedan bɔnsɔnna, sigatiine tonbonni.

¹⁴ Ɛ tan Tema kaane,

ɛ sa fa igen na muxune xa
min xɔnla naxanye ma

ɛ fa balon na muxu gixine xa.

¹⁵ Muxune bata e gi silanfanna bun
silanfanne yi texi e xili ma,
xanle bandunxi e xili ma,
e gixi yengen gbalon bun.

¹⁶ Marigina ito nan falaxi n xa, a
naxa, “Benun ɲɛɛ keden yatɛ, Kedari
bɔnsɔnna^{§§} binyen birin ɲanma nen.

¹⁷ Muxu wuyaxi mi fa luma e nii ra e xali
wonle yɛ, Kedari yengɛsone.” Alatala,
Isirayilaa Ala nan na falaxi.

Yerusalen taana fe

22 Waliyiya falan ni i ra Lankene-
maya Lanbanna xili ma.

Yerusalen kaane,

nanfera ɛ tema banxine xuntagi?

² Nanfera sɔnxɔ sɔnxɔn bata keli ɛ taani,
a yimaxa,

sumunna taan naxan yi yeyɛ?

Ɛ faxa muxune mi faxaxi silanfanna ra,
e mi faxaxi yengeni.

³ Ɛ kuntigine birin bata e gi,
xalimakuli wonle yi e findi kasorasane
ra.

Ɛ muxune birin bata yi e gi yaxune yɛɛ
ra,

§§21:16 *Kedari* findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen sebexi Dunuɲa Fɔlɔn 25.13
kui.

e yi e birin suxu, e yi e xali.

⁴ Nanara, n yi a fala, n naxa,

“E yeen ba n na,

e n lu na, n xa wuga xoleni.

N ma yamaan bata kala,

koni hali e mi kata n masabarideni.”

⁵ Amasotō to,

Marigina Alatala Senben Birin Kanna

bata magaxan nun mantōron nun may-
ibasanna rafa

en ma Lankenemaya Lanbanni.

Taan nabilinna yinna bata kala!

Xili ti xuiin minima malina fe ra geyaan
ma.

⁶ Elan yamanan ganle bata xalimakunle
tongo

e nun yenge so wontorone nun soone.

Kiri yamanan sofane e ye masansan wure
lefone yitōnma.

⁷ E meremerēn fajine bata rafe yenge so
wontorone ra,

soo ragine yitōnxi e xa yengen fōlō e taan
so deene ra.

⁸ Yuda yamanan mi fa makantanxi
sōnōn.

Na lōxōni,

i yee raxetema nen yenge so seene ma
banxini naxan xili “Fōtōn Yi Banxina.”

⁹ E yi yalenne to Dawudaa Taan makan-
tan yinna ma

e yi igen namara ige ramarade xurini
yengen yee ra.

¹⁰ E Yerusalen taan banxine yate,

e ndee rabira

alogo e xa makantan yinna senbe so.

¹¹ E yi ige ramaraden nafala yin firinne
longonna ra

ige ramarade fonna igen xa.

Koni naxan na feene birin xunna ra,

e mi e yee rafindixi na ma.

A yi e yitōnma to mi na ra,

koni e mi yi na kanna toma.

¹² Marigina Alatala Senben Birin Kanna

a falaxi na lōxōn nin,

a e xa wuga, e gbelegebele,

e yi e xunne bi,

e yi kasa benbeli dugine so sununi.

¹³ Anu, sewan nun naxan naxan nan be iki!

Muxune jingene kōe raxabama,

e yexēene faxama,

e suben donma, e manpaan minma.

E a falama, e naxa,

“En na en dege, en yi en min,

bayo en faxan nen tila!”

¹⁴ N tunla Alatala Senben Birin Kanna

falani ito nan mexi, a naxa, “E hakeni

ito mi xafarima han e faxa!” Marigina

Alatala Senben Birin Kanna na nan

falaxi.

Marakolonna lan Sebena fe ma

¹⁵ Marigina Alatala Senben Birin

Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Siga, i sa

mangana muxuni ito li, Sebena, naxan

manga banxina feene xun na, i yi a fala

a xa, i naxa,

¹⁶ “Nanse i xa be?

I ya muxun mundun be,

i to gaburun gema i yete xa be?

I matabude dōnxen nafalama i yete xa
geyaan fari

i gaburun ge i yete xa fanyeni!

¹⁷ I tan senbemana,

Alatala i wolima ayi nen pon!

A yi i suxu ken,

¹⁸ a yi siga i mafilinfilinje

alo se radigilinxina

a i woli yamana gbeeni.

I sa faxama menna nin,

e nun i ya wontoro fajine yi lu na,

i tan naxan i kanna denbayaan
nayagima!”

¹⁹ Ala naxa,

“N ni i kedima nen i ya walideni,

n yi i ba i tideni.

²⁰ Na lōxōni,

n nan n ma walikena Eliyakimi xilima
nen,

Xiliki a dii xemena.

²¹ N ni i ya dugine ragodo a ma,

n ni i ya tagi xidin xidi a tagi,

n ni i senben so a yii.

A findima nen Yerusalen kaane fafe ra
Yuda yamaan birin ye.

²²N Dawudaa manga banxin deɓinna
soma nen a yii.

A na naxan nabi,
muxu yo mi nɔɛ a balanɛ.

A na naxan balan,
muxu yo mi nɔɛ a rabiye.

²³N na a bitinma nen
alo bitin wudina yire kendeni,
a yi binyen fi a fafe a denbayaan ma.

²⁴A denbayaan muxu binyene birin
luma nen singanxi a ra,
alo wudi yiin singanxi a binla ra kii
naxan yi,

alo goron xunxurine nun baramane
nun ige sa seene dɔxɔma e bode fari kii
naxan yi.”

²⁵Alatala Senben Birin Kanna falan
ni ito ra, a naxa, “Na lɔxɔni, gbangban
wudin talama nen naxan yi bitinxi yire
kendeni. A kalama nen, a yi bira. Nayi,
goronna naxan yi singanxi a ra, na yi ha-
lagi.” Alatala na nan falaxi.

Tire nun Sidɔn halagi fena

23 Waliyiya falana Tire taan xili ma:
ε tan Tarasisi kaan naxanye
kunkine kui fɔxɔ igen xun ma,
ε gbelegbele sununi amasɔɔ Tire taan
bata kala,

banxi yo mi fa na,
kunki tide mi fa na.
E bata na xibarun me,
fata Sipiri fɔxɔ ige tagi bɔxɔn na.

²ε dundu, ε tan naxanye dɔxi fɔxɔ igen
de,

ε tan naxanye bata fɔxɔ igeni siga
ε Sidɔn taan yulane findi nafulu kanne
ra.

³Sansiin naxanye yi bima baan de Sihori
yi,

fɔxɔ igen kidi ma pon,
e fa ne ra e taani.

Sansiin naxanye yi xabama Nila baan
xɔn,

ne yi findixi Sidɔn taan tɔnɔn nan na.
Na yamanan bata yi findi siyane lɔxɔ
tiden na.

⁴Sidɔn kaane, ε yagi,
baan xɔn yire makantanxina.
Bayo fɔxɔ igen* bata a me ε ra, a naxa,
“N mi dii barin tɔɔyane sɔɔxi,
n mi dii barixi.

N mi dii xemeɣe ragboxi,
n mi dii teme maxuruxi.”

⁵Xibaruni ito na Misiran yamanan li,
e yigitegema nen Tire taana fe ra.

⁶ε fɔxɔ igeni gidi han Tarasisi taani,
ε gbelegbele sununi ε tan fɔxɔ ige tagi
bɔxɔ yidɔxɔne.

⁷ε paxaɓaxa taan nan ito ra ba,
naxan masege xabu waxati xunkuyene yi
naxan muxuye bata yi siga
e sa dɔxɔ yire makuyene yi?

⁸Nayi, nde na feen nataxi Tire taan xili
ma,
naxan yi mangayane yitaxunma ya-
manane yi nun?

Kuntigin nan yi a yulane ra,
xili kan gbeene dunuɓa yi.

⁹Alatala Senben Birin Kanna nan na
ragidixi,

alogo a xa ne fe magodo
naxanye wasoxi e tofanna fe ra,
alogo a xa bɔxɔn muxu yitexine rayagi.

¹⁰Nayi, Tarasisi kaane,
ε bɔxɔn bi,

alo e a ligama Nila baan de kii naxan yi,
amasɔɔ kunki tide mi fa na ε kunkine
xa.

¹¹Alatala bata a yiini te baan xili ma,
a bata yamanane yimaxa.

A bata yamarin fi Kanan yamanan xili
ma,

a taa makantanxine xa kala.

¹²A bata a fala, a naxa,
“ε tan Sidɔn kaane,

*23:4 Fɔxɔ igen yi findixi Sidɔn kaane gbee ala jaxalanmana nde nan na.

ε sumunna bata jan.
 Yaxune bata fu ε taa tofajin ma.
 Keli, ε fɔxɔ igeni gidi,
 siga Sipiri fɔxɔ ige tagi bɔxɔni.
 Hali na, matabu yo mi ε xa.”
¹³ Babilɔn yamanan mato,
 yamaan naxan mi yi sese ra,
 Asiriya kaane bata yi naxan findi bu-
 runna subene gbeen na.
 E e sanganso makantanxine ti nen a yi,
 e yi a banxine kala,
 a findi taa xɔnna ra.

¹⁴ ε tan Tarasisi kaan naxanye kunkine
 kui fɔxɔ igen xun ma,
 ε gbelegbele sununi
 amasɔtɔ ε yire makantanxin bata kala.

¹⁵ Na waxatini, jinan tima nen Tire
 taan xɔn jɛε tonge solofere, na lanxi
 mangana nde nan ma siimaya ma. A lig-
 ama Tire taan na nen alo a liga yalunden
 na kii naxan yi sigini ito yi, a naxa,
¹⁶ Bɔlɔnna tongo, i a maxa,
 i sigi wuyaxi sa,
 i taani siga i tan jaxalan mapinanxina
 alogo i ya fe xa rabira muxune ma.

¹⁷ Jɛε tonge solofere na dangu, Alatala
 Tire taana fe ragidima nen. A mɔn yi
 a saran haramuxin sɔtɔ fɔlɔ, a yalun-
 yaan naba bɔxɔ xɔnna yamananane birin
 xɔn. ¹⁸ Koni a sɔtɔ seen nun a saren
 haramuxin luma Alatala nan xa. E mi
 malanma, e mi ramarama. E soma mux-
 une nan yii naxanye luma Alatala yetagi
 alogo e xa balo gbeen nun maraberi ba
 fajin sɔtɔ.

Alatala bɔxɔn birin halagima nen

24 Alatala bɔxɔn birin halagima nen,
 a yi a raxɔri.
 A bɔxɔ xɔnna kalama nen,
 a yi a muxune birin naxuya ayi.
² Na marajan ki kedenna nan saraxar-
 aliin nun a yamaan xa,
 e nun kuntigin nun a walikeen xa,
 e nun banxi kannna nun a walike jaxanla
 xa,

e nun sare matiin nun sare soon xa,
 e nun doli tongo nun doli soon xa,
 e nun donla naxan ma
 e nun seen soma naxan yii.
³ Bɔxɔ xɔnna kalama nen fefe,
 a yigenla yi lu
 amasɔtɔ Alatala bata na fala.
⁴ Bɔxɔn sunuxi, a xaraxi.
 Dunuɲa sigama kale,
 a muxu gbeene fan yi doyen.
⁵ Adamadiine bata bɔxɔ xɔnna
 raharamu.

E mi Alaa sariyane suxi,
 e yi a tɔnne bejin.
 E bata habadan layirin kala
 e nun Ala tagi.

⁶ Nanara, Alaa dangan bata bɔxɔ xɔnna
 suxu,
 a muxune yi e yulubin yanginna sɔtɔ.
 A muxune ganma,
 e wuyaxi mi lu.

⁷ Manpa nenen bata xara,
 manpa binle yi lisi a ra.
 Naxanye bɔɲε yi sewaxi,
 ne wugama.

⁸ Sewan tanban xuine bata dan,
 jaxaxaxa xuine bata jan,
 sewan bɔlɔn xuine bata dan.

⁹ Muxune mi fa manpaan minma sigini.
 Manpane bata xɔlɔ ayi
 e min muxune de.

¹⁰ Taa rabepinxin bata kala.
 Banxine birin nagalixi,
 muxu yo mi fa nɔε soε.

¹¹ Muxune gbelegbelema manpa feen na
 kirane xɔn.

Sewan bata findi bɔɲε rafɔren na.
 Jaxaxaxan bata jan yamanani.

¹² Banxi xɔnne nan tun fa luxi taani,
 taan so deen bata kala,
 a biraxin yi lu na.

¹³ A ligama na kii nin bɔxɔni siyane tagi,
 se wuyaxi mi luma,
 alo oliwi bogine na yelin malanɲε,
 alo manpa binle xɔri bolon waxatini.

Dunuḡa muxune ḡaxanma

¹⁴Naxanye luxi e nii ra,
ne e xuini tema,
e sṓḡṓ seḡani e Alatalaa binyen nali.
E gbelegbelema ḡaxaḡaxani keli soḡe-
gododen binni.

¹⁵E naxa,
“Sogeteden binna yamanane,
e Alatala binya!

E Alatala xinla tantun
fṓḡṓ ige tagi bṓḡṓne yi,
Isirayilaa Ala!”

¹⁶Nxu beti xuine mema nen bṓḡṓn danne
birin yi:

“Binyena Ala tinxinin xa!”

Koni n tan naxa,

“N bata lṓ ayi, n bata lṓ ayi,
gbalona n xa!

Yanfantenne yanfan soma!

Yanfana!

Yanfantenne yanfan soma!”

¹⁷Gaxun nun yili gbeen nun luti ratixine
e tan bṓḡṓ xṓnna muxune yee ra.

¹⁸Naxan na a gi gbelegbele xuiin bun
gaxuni,

na yi sin yinla ra.

Xa naxan te yinla ra,

na yi a suxu lutin na.

Kore xṓnna deene birin nabima nen

tulen yi fa,

bṓḡṓ xṓnna bunne birin yi xuruxurun.

¹⁹Bṓḡṓ xṓnna bṓma nen,

a xuya ayi, a yolon,

bṓḡṓn bata yimaxa fefe!

²⁰Bṓḡṓn dingingma ayi nen

alo dṓṓ minna,

a tintin alo gagen foye gbeen bun.

A bira a Ala matandine goronna bun

a mi fa nṓe kele.

²¹Na lṓḡṓni,

Alatala senbema ganla saranma e
kewanle ra nen

naxanye bṓḡṓn nun kuyen lan tagini

e nun bṓḡṓ xṓnna ito mangane.

²²E malanma nen yili gbeen na

alo kasorasane.

E balan kasoon na.

Waxati xunkuye na dangu,

e fa e dentegṓ.

²³Kiken nun sogen yagima nen.

Amasṓṓ Alatala Senben Birin Kanna

findima nen mangan na Yerusalen yi,

Siyon geyaan fari.

A binyen yi makenen taan fonne birin
yetaḡi.

Wali faḡi kolon betina

25 Alatala! N ma Ala ni i ra!

N ni i tantunma nen,

n yi i xinla binya.

I bata i ya kabanako feene rakamali,

i naxanye ragidixi i ya tinxinyani

xabu to mi na ra.

²I bata taan lu

alo gemṓ malanxine,

i bata taa makantanxin findi taa xṓnna
ra.

Taa mi fa xṓḡene taa fangamaan na,

a mi fa tima sṓḡṓn.

³Nanara, yama senbemane i binyama
nen

siya gbalotṓne taane yi gaxu i yee ra.

⁴Luxunden nan i tan na yiigelitṓne xa,

senbetarene luxundena

e na bira lanbaranni,

e nun yigiyadena tule gbeen bun,

e nun nininna soḡe xṓḡen bun.

Muxu ḡaxine xṓḡṓn luxi nen

alo tule foye gbeen na dṓḡṓ sansanni,

⁵alo sogen wuyenna tonbonna ma.

I xṓḡene sṓḡṓ xuiin danma,

alo kundaan nininna wuyenni suxuma

kii naxan yi,

i gbalotṓne nṓ sṓṓṓ sigin danma na kii

nin.

Sewa bandena siyane birin xa

⁶Alatala Senben Birin Kanna ḡaxaḡaxani
ṓḡḡṓ geyani ito fari,

a lu alo sube turaxi donna

nun manpa faḡi minna,

suben nun manpa fisamantenne yetena.

⁷Geyani ito fari,
a sunu dugin bama nen
yamanane muxune birin yetagin xun na,
e nun kasanggenna naxan siyane birin
ma.

⁸A sayaan halagima nen habadan!
Marigina Alatala yi muxune birin yeegeen
fitan e yetagi.

A yi yagin ba a yamani bəxən yiren birin
yi.

Alatala nan na falaxi.

Moyaba yamanan kalana fe

⁹Na ləxəni, e a falama nen,
e naxa, “En ma Ala ni i ra!
En na en xaxili tixi a tan nan na,
a yi en nakisi!

Alatala ni i ra!

En xaxili tixi a tan nan na.

En naxan,

en sewa a marakisina fe ra!”

¹⁰Alatala bata a yengi lu geyani ito xən!
Anu, Moyaba yamanan bata kala
alo sexen naxan yibodonxi nepe yinla ra.

¹¹Men kaane yiine yitexi
alo muxun naxan a bama igeni.

Koni hali e to kataxi,

Marigina e ragodoma nen e wasoni.

¹²Moyaba kaane,

Marigina ε yamanan makantan yinne ra-
birama nen,

a e rabirama nen bəxəni,

a yi e findi burunburunna ra.

Ala tantun betina

26 Na ləxəni, Yuda yamanan mux-
une betin bama nen, e naxa,
“Nxu bata taa makantanxi fajin sətə.
Ala bata a rabilin marakisina na
alo yinna

a xa nxu makantan.

²ε taan so deene rabi,

yama tinxinxin xa so
naxanye luxi təgəndiyani.

³Naxanye yugon fan,

i tan Ala nan bəpe xunbeli kenden
nagidima ne ma,

amasətə e yigi saxi i tan nin.

⁴ε yigi sa Alatala yi habadan,
bayo Alatala nan ε habadan kantan
fanyen na,

ε Alatala.

⁵Muxun naxanye dəxi yire matexini,
a ne ragodoma nen,

a yi e taa matexin kala,

a yi a halagi bəxə xəna ma,

a a findi burunburunna ra.

⁶Senbetarene a yibodonma nen,
a lu yiigelitəne san tidene bun.”

⁷Tinxin muxuna kiraan tinxin nən.

I tan Ala fajin kiraan malaxunma nen
tinxin muxun xa.

⁸Alatala, nxu xaxili tixi i tan nan na
i ya kiti saxine kiraan xən ma.

Nxu niin makoon naxan ma,

nxu lu i xinla fale,

nxu lu nxu mire i ma.

⁹I xəna n niin yeteen suxuma kəeen na,
n ni i fenma n səndəmen birin na.

I na kiti kenden sa bəxəni
dunupa muxune yi tinxinyaan kolon.

¹⁰Xa i hinan muxu naxine ra,
e mi tinxinyaan kolonpe.

Hali yamana fajini,

e tinxintareyaan nan nabama,

e mi Alatalaa gboon toma.

¹¹Alatala, i yiini texi e xili ma,
koni e mi a toma.

Anu, e i ya xanuntenya gbeen toma nen
i ya yamaan xa, e yi yagi.

Teeen naxan i yaxune raxərima,
na xa e gan.

¹²Alatala i bəpe xunbenla fima nxu ma,
i tan nan nxə feene birin nakamalima
nxu xa.

¹³Alatala, nxə Ala,

kari gbetene nxu nə nen,

naxanye mi findixi i tan na,

koni nxu i tan nan keden pe xili
binyama.

¹⁴Ne bata faxa,

e mi fa xetema sɔɔnɔn.

E bata findi yiyane ra,

e mi fa kelima sɔɔnɔn.

I bata e kewanle saran e ra,

i yi e halagi,

i yi e funfun birin naxɔri.

¹⁵ Alatala, i bata nxɔ bɔɔɔn fari sa,

i bata a fari sa.

I bata i ya binyen mayita,

i yi yamanan danne masiga.

¹⁶ Alatala, muxune e yeɛ rafindima i tan nan ma tɔɔɔni.

I na e xuru mantɔɔɔni,

e yi xete i xande e de bun.

¹⁷ Alatala, nxu lu nen i yetagi,

alo paxanla nema wugama sɔɔɔleni tinna ma.

¹⁸ Nxu fan na sɔɔɔlen sifan sɔɔɔxi nen,

nxu wuga,

koni nxu foyen nan tun barixi.

Nxu mi kisin fixi bɔɔɔ xɔɔna ma

nxu mi muxu nenene raminixi dunuɔa yi.

Faxa muxune kelima nen

¹⁹ E faxa muxune niin birama e yi nen, e yi keli.

E tan naxanye saxi burunburunni,

e xulun, e sɔɔɔɔ sɔɔɔwani.

Marigina, i xiila rafama bɔɔɔɔn ma

alo kenenna,

faxa muxune yi keli gaburun na.

²⁰ N ma yamana, e so e konni,

e deen balan e fɔɔɔ ra.

E luxun waxatidi,

han Alaa xɔɔɔn yi dangu.

²¹ Amasɔɔɔ Alatala nan minima a dɔɔɔɔdeni

a yi bɔɔɔɔn muxune hakene saran e ra.

Bɔɔɔɔ xɔɔɔna muxu faxaxine wunla makenenma nen,

a yi ba muxune wunla luxunɔe

naxanye faxaxi a fari.

Nɔ sɔɔɔna ige yi sube paxin fari

27 Na lɔɔɔni, Alatala a silanfan wure xɔɔɔɔɔn tongoma nen

naxan gbo, a senben gbo,

a yi keli ige yi sube paxin xili ma

ige yi sube paxina,

sajin naxan a gima,

ige yi sube paxina,

sajni tinxintarena.

A yi fɔɔɔ ige yi ninginanga gbeen faxa.

Margin nun a nakɔna fe

² E manpa bili nakɔɔn matɔɔɔma nen sigini

na lɔɔɔni,

naxan bogiye paxun han!

³ “N tan, Alatala,

n tan nan manpa bili nakɔni ito kantan muxun na.

N na a ige sama nen waxatin birin,

n yi a kantan kɔɔɔɔn nun yanyin na

alogo muxu yo nama fe paxin liga a ra.

⁴ N mi fa xɔɔɔxi a ma.

Koni xa n tansinne nun panle li na,

n na e yengema nen,

n yi e gan.

⁵ Koni xa naxan a yigiyaden fen n tan yi,

na kannna xa bɔɔɔe xunbenla raso nxu nun a tan tagi,

a xa bɔɔɔe xunbenla yatin naso nxu nun a tan tagi!”

Ala fama nen a yamaan mafeludeni

⁶ Waxati famatɔne yi,

Yaxubaa yamana a salenne raminima nen,

Isirayila bɔɔɔɔɔna yi a sonle nun a fugegene ramini.

A dunuɔa rafe a bogine ra.

⁷ Ala a yamaan bɔɔɔbɔxi nen ba,

alo a e bɔɔɔbɔ muxune bɔɔɔbɔxi kii naxan yi?

A a yamaan faxaxi nen ba

alo a na kanne faxa kii naxan yi

naxanye yi e faxama nun?

⁸En-en de, koni a e makitixi nen
a yi e kedi,
a siga e ra konyiyani.
A e kedi a kala ti foyen nan na,
alo sogeteden foye gbeena.

⁹Yaxuba bõnsõnna haken mafeluma ikii
nin,
ito nan Isirayila bõnsõnna yulubi xafarin
mayitama:
e na e kide saraxa gandene birin findi
burunburunna ra,
e Asera kide gbindowne nun wusulan
gandene ba tixi.

¹⁰Muxu yo mi fa luma taa makantanxini.
A luma nen nabepinxi
alo tonbonna.
Ninge diine yi fa e de madondeni a yi,
e yi na findi e matabuden na.
E yi a wudi jingine madon.

¹¹Wudi yiine na xara,
e girama nen,
jãxãnle yi e gan.
Amasõto yama xaxilitaren nan ito ra.
Nanara,
e da mangan mi fa kininkininma e ma.
Ala naxan e daxi,
na mi hinanma e ra.

Isirayila suxu muxune xete fena

¹²Na lãxõni,
Alatala a sansi xabaxine bõnbõma nen
keli Efirati baan ma
han sa dõxõ Misiran xuden na,
e birin yi malan keden keden yeen ma,
e tan Isirayila kaane.

¹³Na lãxõni,
xõta xui gbeen minima nen.
Muxun naxanye lãxi ayi Asiriya
yamanani,
e nun naxanye kedi Misiran yi,
ne birin fama nen,
e fa Alatala batu geya sarjãnanxin fari
Yerusalen yi.

Gbalon Samari kaane xili ma

28 Gbalon Samari taan xa,
naxan maligaxi manga kãmõtĩn
na

naxan findixi Efirami yamanan dõlo
minne xunna kenla ra,
naxanye nãrõn luxi
alo se fugen yolõnmatõna,
taan naxan meremere jingixin xun ma,
dõlõn bata naxan muxuye kala.

²A mato,
Marigina walike senbemaan fama nen,
alo balabalan kesene foye gbeeni
alo tulen foye kala tiin naxan fama fu-
faan na
a yi taan nagodo bõxõni a fangani.

³Taan naxan luxi
alo mangaya kãmõtĩna,
naxan findixi Efirami dõlo minne xunna
kenla ra,
na yibodonma nen.

⁴Taan naxan nãrõn luxi
alo fugen yolõnmatõna
naxan tixi meremere jingixin xun ma,
na luma nen
alo xõde bogi singen naxan mõma
benun se xaba waxatin xa a li.

Muxu yo na a to,
na kanna a bama nen kedenna,
a yi a don sa!

⁵Na lãxõni,
Alatala Senben Birin Kanna nan findima
manga kãmõtĩn na a yamaan muxu
dõnxene xa
naxanye na lu e nii ra,
alo mangaya taxamaseri nãrõxina.

⁶A xaxinla fima nen kitisane ma
alogo e xa kiti kenden sa.
A yi fangan fi muxune ma
naxanye yaxune kedima taan so deen na.

Dõlo minne yi Nabi Esayi magele

⁷Hali e saraxaraline nun e nabine tanta-
nma dõlõn xõn.
Manpaan bata e xunna firifiri.

Manpaan bata e ratantan.

Dɔlɔn bata e xaxinli fu,
manpaan yi e xunna firifiri.

E nɛma fe toon tima alo xiyena,
e tantanma,
e nɛma kitin se,
e a feni fu.

⁸E tabanle birin nafexi e baxunna ra,
e yiren birin xɔsixi.

⁹Na dɔlɔ minne maxɔdinna tima, e naxa,
“Esayi ito waxi nde xaran feyi?

A a falane yɛbama nde xa?

Diidin naxanye baxi xipɛn na ba?

Dii futen naxanye dɛɛn baxi badeni xipɛn
na ba?

¹⁰Bayo a naxa,

“Tɔnne tɔnne fari,

tɔnne tɔnne fari.

Sɔnne sɔnne fari,

sɔnne sɔnne fari.

Ndee be, ndee na.”

¹¹Awa, nayi, Ala fa falan tima yamani
ito xa

xɔɛne falane nun xui gbetene nan xɔn,
e mi naxanye famuma.

¹²Anu, a bata yi a fala e xa nun, a naxa,

“Matabuden nan be ra,

xa naxan xadanxi,

na xa fa a matabu be.

Bɔɛn xunbeli yiren nan be ra.”

Koni e tondixi e tuli matiye.

¹³Nayi, Alatala falan tima e xa na kii nin
yati, a naxa,

“Tɔnne tɔnne fari,

tɔnne tɔnne fari.

Sɔnne sɔnne fari,

sɔnne sɔnne fari.

Ndee be, ndee na,”

alogo e nɛma sigan tiye,

e xa bira e xanbiramaan na,

e maxɔlɔ,

e yi e suxu lutin na,

e sa kasoon na.

Marigin yi banxin beten sa Yerusalɛn yi

¹⁴Ɛ tan magele tiin naxanye Yerusalɛn
yamaan xunna,

Ɛ tuli mati Alatalaa falan na!

¹⁵Ɛ a falama, Ɛ naxa,

“Nxu bata layirin xidi nxu nun sayaan
tagi,

nxu bata lanna raso nxu nun laxira tagi.

Xa gbalon fa,

a mi nxu konna lima,

amasɔtɔ nxu bata wulene findi nxu
yigiyaden na,

nxu yi mayifu falane findi nxu luxunden
na.”

¹⁶Nanara, Marigina Alatala ito nan
falaxi, a naxa,

“N bata gemena nde dɔxɔ Siyon taani
alo banxin tongon gɛmɛ faɲi yɛbaxina.

Naxan na denkeleya a ma,

na mi yimaxe mumɛ!”

¹⁷N kiti kenden nun tinxinyaan findima
n ma banxin ti se tinxinxine nan na,

koni balabalan kesene Ɛ yigiyaden
makɔma nɛn,

Ɛ wulene,

igen yi sa Ɛ luxunden xun ma.

¹⁸Layirin naxan Ɛ nun sayaan tagi,

na yi kala.

Lanna naxan Ɛ nun laxira tagi,

na mi fa luma na.

Gbalon na fa waxatin naxan yi,

a yi Ɛ halagi.

¹⁹A na fa waxati yo yi,

a Ɛ xalɛ a yii,

bayo a danguma nɛn xɔtɔnna nun yanyin
nun kɛɛn na.

Gaxun nan tun a ra,

a xuiin bunna na famu waxatin naxan yi.

²⁰Saden xurunma ayi nɛn saden na,
bitinganna yi dungi ayi mafelenna ra.

²¹Alatala mɔn kelima nɛn

alo a liga kii naxan yi Perasimi geyaan
fari.

A bɔɛn tema nɛn

alo a liga kii naxan yi Gabayon lan-
banni,[†]

alogo a xa a wanle rakamali
naxanye makabe,
a kewali magaxuxine.

²² Awa iki, ε magelen dan.

Xanamu, ε xidi yɔɓɔxɔnne mɔn
gbetenma nen ε yi.

Marigina Alatala Senben Birin Kanna na
nan falaxi n xa,

a bata a ragidi a xa yamanan birin
halagi.

Xεε bi feen sandane

²³ ε tuli mati n xuiin na.

ε xaxili lu n ma falane xɔn.

²⁴ Xεε biin na wa sansiin si feni,

a luun bɔxɔn biin nan tun fari waxatin
birin yi ba?

A luma a bɔxɔn nawale nen ba,

a buxa dan mi naxan na?

²⁵ Koni a na yelin a bɔxɔni tɔɓɓe waxatin
naxan yi,

a mi sabi de daxine xan sima na xanbi ra
ba?

A mi sabi seene siye ba

e nun sorontonna?

A mi maala nun fundenna wole e xεene
yi ba,

a sansi gbete ye si xεen de?

²⁶ A Ala nan na tagi raba kiin yitaxi a ra,

a yi a xaran a liga kiin ma.

²⁷ Sabide daxine mi bodonma jingen xεe
ra bɔnbɔ seen na,

muxu yo mi wontoron sanne radangue

sabi se xun xurine fari e bɔnbɔ seen na,

koni ndee bɔnbɔma gbelemen nan na,

muxune yi nde bodon.

²⁸ Fɔ sansi kesene xa din nen e findi fupin
na

benun burun xa sɔɔ.

Nayi, muxun mi luma a bɔnbɔ han
habadan.

Hali e wontoron nun a bandun soone
radangu a fari,

na mi a kesene finde a fupin na.

²⁹ Na feene fataxi Alatala Senben Birin
Kanna nan na,

kabanako kawandi tiin naxan ma fe
kolonna gbo han!

Tɔɔɔn nun yigin Yerusalen xa

29 Gbalona Ariyele taan xa,
Ariyele![‡]

Manga Dawudaa ganla taan naxan
nabilin yengeni!

ε sanle birin nabama e kiini jee yo jee,

² koni n na Ariyele taan yengema nen.

ε wugama nen, ε sunu,

ε taan yi lu n xa

alo saraxan ganma denaxan fari.

³ N nan n ma ganla tima nen ε taan
nabilinni.

N yi ε mini kiraan bolon ε ma yenge so
seene ra.

N yi yire makantanxine yitɔn ε xili ma.

⁴ ε fe yigodoma nen han a lu

alo ε xuiin kelima bɔxɔn nan bun ma.

ε xuiin yi xurun mini burunburunni.

ε xuiin luma mine nen bɔxɔni,

alo barinne jununjunun xuiin benden
bun.

⁵ ε yaxu yamaan luma nen

alo xubena,

ε tɔɔɔ muxune ganla luma nen

alo foyen sexen naxan xalima.

Sanja ma kedenni, mafuren,

⁶ Alatala Senben Birin Kanna fama i
malideni

galan xuiin nun bɔxɔ xuruxurunna nun
xui gbeen

nun kala ti foyen nun tule foye gbeen

nun halagi ti tee dege gbeen nin.

[†]28:21 Dawuda Filisitine nɔ nen yengeni Ala senben xɔn *Perasimi* geyaan fari e nun *Gabayon* yi. Na feen sebexi Samuyeli Firinden 5.20 kui.

[‡]29:1 *Ariyele* findixi Yerusalen taan xili gbete nan na be. Dawuda Yerusalen taan yenge feen sebexi Samuyeli firinden 5.6-9 kui.

⁷ Ariyele kaane,
 yamanan naxanye ganle ε yengema,
 ne danguma nen alo xiyena.
 Naxanye birin yi fuma ε ma
 e ε taan nabilin yengeni,
 ne janma nen
 alo xiyen kœen na.
⁸ Kamen muxun naxan ma,
 na xiye sama nen, a degema,
 koni a na xulun,
 a lima nen,
 kamen mœn a ma.
 Min xœnla muxun naxan ma,
 na xiye sama nen, a minma,
 koni a na xulun,
 a a li, a kœe yinla raxaraxi,
 a fanga mi na.
 A ligama na kii nin yamanane muxune
 xa
 naxanye Siyon geyaan yengema.

Yamaan mi xaxili sœtœxi

⁹ ε kabe, ε ε dundu!
 ε findi danxutœne ra,
 ε nama seen to.
 ε xunna xa firifiri,
 koni hali ε mi manpaan min.
 ε dingenje ayi siga tideni,
 koni hali a mi findi dœlœn funfun na.
¹⁰ Amasœtœ Alatala bata ε xaxinli fu,
 a mi tinxi ε nabine xa fe toon ti,
 a dugin so ε fe toone xun na.
¹¹ Fe makenenxini itoe birin bata lu ε
 tan xa alo fala sebexine kedi mafilinx-
 ini, naxan balanxi taxamasenna ra. ε a
 so muxu xaranxina nde yii, ε yi a fala a
 xa, ε naxa, "Ito xaran nxu xa yandi." A ε
 yabima nen, a naxa, "N mi nœe a xaranje,
 kedin balanxin na ra." ¹² Hanma ε xa a so
 xarantarena nde yii, ε naxa, "Ito xaran
 nxu xa yandi!" A ε yabima nen, a naxa,
 "N mi nœe sebenla xaranje!"
¹³ Margin naxa,
 "Yamani ito maso n na e falane xœn.
 E n binyama e dœen nin,
 koni e bœnen makuya n na pon!

Binyen naxan e yi lan n ma,
 na fataxi adamadiine yamari xaranxine
 nan gbansan na!
¹⁴ Nanara, n mœn luma nen yamani ito
 ratereœne kabanako feene ra.
 E fe kolonne fe kolonna tununma nen,
 e xaxilimane xaxinla yi lœ ayi."
¹⁵ Gbalon na kanne xa
 naxanye kata gbeen tima
 alogo e xa e fe yitœnxine luxun Alatala
 ma wundoni.
 E wanle kema dimini,
 e yi a fala, e naxa,
 "Nde nœe en toœ?
 Nde en ma fe kolonje?"
¹⁶ Anu, ε bata tantan fefe!
 Nde feje rafalan yate feje benden na?
 Muxun yii fœxœna a fale a rafala muxun
 ma ba,
 a naxa, "I tan mi n nafalaxi?"
 Fejena a fale feje rafalan ma ba,
 a naxa, "I mi sese kolon?"

Ala a yamaan kiin masarama nen

¹⁷ Benun waxatidi,
 Liban fœtœnna findima nen bogise wudi
 bili nakœœn na,
 na bogise wudi bili nakœne yi lu alo
 fœtœnna.
¹⁸ Na lœxœni,
 naxan sebexi kedin kui,
 tuli xœrine na mema nen.
 Danxutœne yi mini dimi gbeeni,
 e yi seen to.
¹⁹ Tœrœ muxune sewe gbeen sœtœma nen
 Alatala yi,
 yiigelitœne yi jaxan Isirayilaa Ala
 Sarijanxini.
²⁰ Amasœtœ gbalœtœne tununma nen,
 magele tiine yi lœ ayi.
 Naxanye katama haken ligadeni bonne
 ra,
 ne halagima nen,
²¹ naxanye wulen sama muxune xun ma
 kitisadeni,
 e yi lutin nati muxune yœe ra kitini,

e yoo kanna tɔŋeɛ.

²²Nanara, Alatala naxan Iburahima xunba,

na ito nan falaxi Yaxubaa yamaan xa, a naxa,

“Yaxuba bɔnsɔnna mi fa rayarabima, a mi fa yagima sɔnɔn.

²³Amasɔtɔ e tan nun e diine n kewanle toma nen,

e yi n xili saripaxin binya,

e yi n tan Yaxubaa Ala Saripaxina saripaxina kolon,

e gaxu n yɛ ra, n tan Isirayilaa Ala.

²⁴Naxanye yi lɔxi ayi e miriyane xɔn,

ne xaxinla sɔtɔma nen,

matandi tiine yi xaranna sɔtɔ.”

Isirayila kaane nama e yigi sa Misiran kaane yi

30 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Gbalona ε tan dii murutexine xa!

ε feene yitɔnma

naxanye mi kelixi n tan ma.

ε layirine xidima

naxanye mi fataxi n ma Nii Saripaxin na.

ε yulubine sama e bode fari.

²ε sigama Misiran yamanani,

koni ε mi n maxɔdinma.

A xɔnla ε ma Misiran mangan xa ε kantan,

e yi yigiyaden fen Misiran senben bun alo nininna!

³Koni Misiran Mangana makantanna findima ε xa yagin nan na.

ε yigiyaden naxan fenma Misiran kaane fema

na yi e yigin kala.

⁴Kuntigine bata sa Soyan taan li,

xerane bata Xanesi taan li.

⁵Koni e birin nayagima nen

bayo na yamanan tɔnɔ yo mi e ma.

Misiran kaane mi ε malima,

e mi munanfan yo fima ε ma.

E yagin nun yarabin nan tun nalima ε ma.”

Isirayila xerane Misiran yi

⁶Waliyiya falana subene xili ma Negewi tonbonni:

E xerane danguma gbalo yiren nun tɔrɔ yiren nin

yata xemene nun yata gilene denaxan yi, e nun fɔdɔgɔne nun sɔpi paxin naxanye tunganma.

E nafunle maxalima sofanle nan fari

e nun e sɔtɔ seene pɔgɔmene fari,

sanbane nan ne ra na yamanan xa

naxan tɔnɔ mi na.

⁷E sigama Misiran yi

naxan ma maliin findima fe fuun na,

sese mi a ra!

Nanara, n na a xili bama Ninginanga Narixina.

Marakolonna lan waxati famatɔna fe ma

⁸Marigin yi a fala Esayi xa, a naxa,

“Iki, feni itoe sebe kedina nde kui

Yerusalen kaane yetagi e nun walaxan fari

alogo a xa lu na waxati famatɔne yi habadan han habadan.”

⁹Yama murutexin nan ito ra,

diidi wule falane,

diidin naxanye tondima Alatala sariyan name.

¹⁰E a falama fe toone xa, e naxa,

“ε nama fa fe toon ti sɔnɔn!”

E a falama nabine xa, e naxa,

“ε nama pɔndin makenen nxu xa!

ε fe fajin nan ma fe fala nxu xa.

ε nxu rafan feene fala nxu xa,

hali a findi wulen na.

¹¹ε keli kira fajin xɔn,

ε a bepin.

ε ba Isirayilaa Ala Saripaxina fe yebe nxu xa!”

¹²Nanara, Isirayilaa Ala Saripaxina ito nan falaxi, a naxa,

“ε to ε mema n ma falane ra

ε yi e yigi sa ε muxu paxankata feene

nun ε muxu mayanfa feene yi,
¹³ nayi, na haken luma ε xa nen
 alo taan makantan yin matexin na bo
 fɔɔ!
 Menna na tintin,
 a birama nen sa!
¹⁴ A yibɔma nen a xunxurin na
 alo feɲe goronna,
 a yensenɲe ayi kininkinintareyani,
 hali a dungi xungbena a mi toε a dungine
 ye
 naxan finde tεε kɔ seen na
 hanma ige sege sena.”

Yigi sana Ala yi

¹⁵ Marigina Alatala Isirayilaa Ala Sar-
 ipanxin naxa,
 “E na ε xun xete n ma,
 ε raxara, ε kisin sɔtɔma na nin.
 E na ε sabari, ε yigi sa n yi,
 ε senben sɔtɔma na nin.”
 Koni na xɔli mi ε ma.
¹⁶ E a falama, ε naxa,
 “Nxu nxu gima nen soone fari!”
 Nayi, ε ε gima nen yati!
 E naxa, “Nxu nxu gima nen soo xu-
 lumene fari!”
 Nanara, ε sagatan muxune fan xulunma
 ayi nen kati!
¹⁷ E muxu wuli kedenna e gima nen ε
 yaxun muxu kedenna bun,
 yaxun muxu suulun pe na e kɔnkɔ ε ma,
 ε birin ε gima nen.
 Naxanye na lu ε tagi,
 ne luma nen kedenyani
 alo taxamaseri dugin wudi kuyen ɲε ra
 geyaan xuntagi.

Marakisi waxatina

¹⁸ Anu, Alatala ε mamema
 alogo a xa hinan ε ra,
 a kelima nen a yi a kinikininna yita ε
 ra.
 Ala naxan kiti kenden sama,
 na nan Alatala ra.
 Sewan na kanne xa

naxanye e xaxili tima a ra.
¹⁹ E tan Siyon kaane,
 ε tan naxanye dɔxi Yerusalen yi,
 ε mi fa wugama sɔnɔn!
 E na ε xui ramini a ma,
 a hinanma ε ra nen han!
 A na ε xuiin me tun,
 a ε yabima nen.
²⁰ Marigin tɔɔyaan nun mayigbetenna
 ragidi nen ε ma
 ε donseen nun ε min igen na.
 Koni ε karamɔxɔ mi fa a luxunma ε ma,
 ε a toma nen ε yεen na.
²¹ I na siga yiifanna ma hanma kɔmenna,
 i fala xuiin mema nen i xanbi ra, a naxa,
 “Kiraan ni ito ra, siga a xɔn!”
²² E suxure gbeti daxine nun a xema
 daxine
 yatema nen se haramuxine ra,
 e woli ayi alo ɲamana,
 i yi a fala e ma, i naxa, “Xɔsina.”
²³ Nayi, Ala tulen nafama nen i ya sansi
 sixine ma,
 bɔxɔn yi balo faɲi gbeen fi i ma.
 Na lɔxɔni,
 i ya xuruseene sa e de madonma nen
 xuruse rabade gbeene yi.
²⁴ Ningene nun sofanla naxanye xεen
 bima,
 ne yi balo ɲaxumen don
 fɔxɔn saxi naxan yi
 naxan sama e bun se kɔ seen nun sansi
 yife seen na.
²⁵ Faxe gbeen tima lɔxɔn naxan yi,
 taan makantan sangansone na bira wax-
 atin naxan yi,
 folone nun xudene rafema nen
 geya gbeene nun yire matexine birin yi.
²⁶ Kiken degema nen
 alo sogena na lɔxɔni,
 sogen degen yi gbo ayi dɔxɔ solofere
 dangu a ki fonna ra.
 Na lɔxɔni,
 Alatala a muxune maxɔɔdene dan-
 danma nen,
 a yi e fure deene yiyalan,

a tan yeteen naxanye maxɔɔ.

Ala Asiriya yengema nen

²⁷ A mato, Alatala senben fama sa keli wulani,

a fama xɔɔ gbeen nun naxankatan nan na,

a fitinaxin yi falan ti alo teen naxan halagin tima.

²⁸ A nii raxinla luxi nen alo baan na walanɔɔ ayi naxan bɔxɔnma a ma a te han muxun kɔɔɔn bun.

Nayi, a siyane yimaxama nen a halagi ti segedenna ra.

A yi karafen bira xɔɔɔ yamane deni, naxan e rasigama yireni denaxan xɔɔɔ mi e ma.

²⁹ E tan Yerusalen kaane, e betin bama nen alo sali lɔxɔn kɔɔna.

E bɔɔɔn sewama nen alo muxune nema sige xulen xuini Alatala geyaan fari,

Isirayila kantan fanyena Ala.

³⁰ Alatala a xui gbeen naminima nen a yi a senbe gbeen makenen.

A yi a xɔɔ gbeen nagodo alo halagi ti tɛɛ gbeen, tule ige gbeen nun galanna nun balabalan kesene yi godo.

³¹ Asiriya kaane na Alatala xuiin mɛ, e xuruxurunma nen gaxuni a bosaan bun ma.

³² Alatala ne xuruma bosaan yɛɛn naxanye birin na, ne ligama tanbanna nun bɔɔɔn xuiin nin, a nema e yengema a senbeni.

³³ Tɛɛni tɔnxi xabu to mi na ra! A yitɔnxi mangan xili yi yili gbee tilinxin na,

yege gbeen nun tɛɛ gbeen naxan na. Alatala nii raxinla nan minima alo dole tɛɛn xudena, a na teen nadege.

Isirayila kaane nama e yigi sa Misiran kaane yi

31 Gbalon ne xa naxanye sigama Misiran yi maliin fendeni, naxanye xaxili tixi soone ra, naxanye e yigi sama yenge so wontorone yi,

bayo e wuya, e nun soo ragine, bayo e senben gbo, koni e mi e yɛɛ rafindima Isirayilaa Ala Saripanxin ma, e mi Alatala fenma!

² Anu, a tan fan fe kolon, a nɔɔ gbalon nafe nen.

A mi a falan maxetema. A kelima nen muxu naxine yamaan xili ma,

hake kanne mali muxune.

³ Misiran kaane findixi adamadiine nan na, Ala mi e ra.

E soone mi findixi niin xan na, subene nan tun e ra.

Alatala na a yiini te naxan xili ma, naxan na na kanna mali, na salaxunma nen, a fan naxan malima, na kanna yi bira, e firinna birin yi halagi e bode xɔn.

Marigin Yerusalen kantanma nen

⁴ Alatala bata a fala n xa, a naxa, "N tan Alatala Senben Birin Kanna godoma nen

n yi yengen so Siyon geyaan fari e nun a yire matexine yi alo yatan wurundunma a se suxin ma kii naxan yi,

alo yata senbɛmaan na xuruseen suxu. Hali xuruse rabane birin keli a xili ma, a mi gaxuma e sɔnɔxɔ sɔnɔxɔn yɛɛ ra, hali e to wuya, a mi tunnaɔɔɔma a ma.

⁵ Alatala Senben Birin Kanna Yerusalen kantanma nen, alo xɔliin naxanye e firifirima e teen xun ma a kantandeni.

A a kantanma nen, a yi a xunba.

A a ratangama nen, a yi a xɔɔya.”

⁶ E tan Isirayila kaane, e xun xete a ma, e murutexi a tan naxan ma fefe!

⁷ Na lɔxɔni, e birin e mema nen e suxure gbeti daxine nun a xɛma daxine ra, e tan yulubitɔne yii fɔxɔne.

⁸ Asiriya kaane faxama nen silanfanna ra naxan mi findixi muxun gbeen na. Silanfanna naxan mi fataxi adamadi yo ra,

na e raxɔrima nen. E gima nen silanfanna bun, e banxulanne yi findi konyine ra.

⁹ Naxan e kantanma, na gaxuxin yi a gi. E kuntigine gaxuma nen e na e yaxune taxamasenna to. Alatalaa falan nan na ra naxan ma teen degema Siyon yi, sulun teen^f naxan yii Yerusalen yi.

Mangaya tinxinxina

32 A mato, mangana nde mangayaan nabama nen tinxinni, kuntigine yi kuntigiyaan liga kiti kenden xɔn.

² E muxune birin luma nen alo yigiyaden foyen bun alo luxunden kala ti foyen bun, alo igena kiraan tonbonni, alo geme gbeen nininna bɔxɔ yixareni.

³ Yee kanne yeene mi fa luma raxixi, tuli kanne yi e tuli mati.

⁴ Muxun naxanye xaxili mi dɔxi, ne xaxinla nun kolonna sɔtɔma nen,

de masuxune yi falan ti a tinxinni e de mafuraxin na.

⁵ Nayi, a mi fa falama xaxilitarene ma a xaxilimane, fe jaxi rabane mi fa yatema muxu gbeene ra.

⁶ Amasɔtɔ xaxilitaren xaxilitareya falan nan tima.

E hake feene yitɔnma e bɔjɛni, e lu Ala kolontareya wanle ke, e lu fala jaxine tiye Alatala ma. E kametɔne luma kamen na, min xɔnla naxan ma, e na kuma igeni.

⁷ Fe jaxi rabane wanle jaxu.

E fe jaxine yitɔnma alogo e xa yiigelitɔne halagi wulene xɔn, hali yoon tɔɔ muxune xa e kitini.

⁸ Koni muxu fajine fe fajine nan yitɔnma e yi lu e jɛnige fajiyani.

Marakolonna lan paxanle ma

⁹ E tan paxanla naxanye luxi xaxili sani, e keli, e tuli mati n na!

E tan sungutunna naxanye xaxili ragidixi fe,

e tuli mati n ma falan na!

¹⁰ Benun jɛɛ keden e nun nde,

e tan naxanye xaxili ragidixi,

e yimaxama nen,

bayo se bogi bolon daxine janma nen, sansi xaba daxine yi dasa se xaba waxatini.

¹¹ Nayi, e gaxu,

e tan paxanla naxanye xaxili sani,

e kɔntɔfili, e tan sungutunna naxanye xaxili ragidixi.

E dugine ba e ma,

e yi kasa benbeli dugine xidi e tagi sununi.

¹² E kanken makudun, e wuga

xɛɛ tofajine nun manpa bili sabatixine fe ra,

^f31:9 Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

¹³ e nun n ma yamana bəxəna,
firin jali kanne nun tansinne bata sabati
denaxan yi.

Ɛ wuga banxi faɲine fe ra
sewan yi denaxanye yi
e nun sumunna yi taan naxan yi yeye.

¹⁴ Amasəto manga banxin nabəjinma
nen,
taa yimaxaxini ito yigelima nen,
a yire makantanxine nun sangansone yi
findi

banxi xənne ra han habadan,
e nun burunna sofanle magidena,
e nun xuruseene de madondena,

¹⁵ han Alaa Nii Sarijanxin yi godo nxu
ma keli kore,
tonbonna yi findi wudi bili nakəon na,
wudi bili nakəon yi findi fətoonna ra.

¹⁶ Nayi, kiti kenden luma nen tonbonni,
tinxinna yi lu wudi bili nakəni.

¹⁷ Tinxinyaan yi bəɲe xunbenla raso.
Tinxinyaan toton yi findi sabarın nun
makantanna ra habadan.

¹⁸ N ma yamaan dəxəma nen bəɲe xun-
beli yireni,

dəxəde makantanxine yi,
matabu faɲin denaxanye yi.

¹⁹ Hali balabalan kəsene fətoonna kalama
nen,

taan muməen yi fən,

²⁰ sewan luma nen Ɛ tan xa.

Ɛ tan Ɛ sansine sima nen xudene birin de,
Ɛ yi Ɛ jingene nun sofanle lu e sagoni.

Gbalon halagi tiin xa

33 Gbaloni i xa,
i tan naxan halagin tima
i tan naxan munma halagin sətə singen,
i tan naxan bonne yanfama
muxe munma i tan naxan yanfa singen!
I na yelin halagin tiye waxatin naxan yi,
i fan yi halagi.
I na yanfantenyaan dan waxatin naxan
yi,

muxune yi i fan yanfa.

² Alatala, hinan nxu ra!

Nxu xaxili tixi i tan nan na.
Findi nxu fangan na xəton yo xəton,
i nxu rakisi toto waxatini!

³ Siyane na i xuiin me,
e yi e gi.

I neen fa keli,
yamanane muxune bata xuya ayi.

⁴ Ɛ tan siyane,
Ɛ seen naxanye tongoxi yengeni,
muxune bata fu na ma
alo tuguminne na so.

Muxune dutunma ne ma
alo supə setena.

⁵ Alatala na feene birin xun ma
bayo a dəxi kore xənna ma.

A bata sariyan nun tinxinna raso Siyon
taan yiren birin yi.

⁶ I tan, Alatalaa yamana,
i luma nen makantanni.
Xaxilimayaan nun Ala kolonna findixi
kisin nan na,

e nun Marigin binyana
na nan findixi i ya nafunla ra.

Ala kelima nen yaxune xili ma

⁷ Sofa wekilexine nan gbelegbele xui ito
ra kirane xən.

Bəɲe xunbenla rali muxune yi xete wuge
xoleni.

⁸ Kirane bata rabəɲin,
muxu yo mi fa danguma kirane xən.

Yaxun bata layirin kala,
a yi taane rapaxu,
a mi muxu yo binyaxi.

⁹ Yamanan bata lu sununi,
a kalama.

Liban yamanan bata yagi,
a fətoonna bata xara.

Sarəon meremerən luxi
alo tonbonna,

Basan nun Karemele yamanane wudine
deene yi yolon.

¹⁰ Alatala naxa,
“Iki, n bata keli.

Iki, n na n ma binyen mayitama nen.

Iki, n na n ma fe yitema nen.

¹¹ Ɛ feen naxanye yitɔnma,
ne luxi nen
alo se dagina hanma sexena.
Ɛ yeteen yengin yi findi teen na
naxan ɛ raxɔrima.

¹² Siyane ganma nen
e lu alo xuben sulun teeni,[§]
alo tansinne na masege,
e gan.”

¹³ Ɛ tan naxanye makuya,
ɛ tuli mati n naxan ligaxi.
Ɛ tan naxanye maso,
ɛ n senben yaten kolon.

¹⁴ Yulubitɔne bata gaxu Siyon yi,
xuruxurunna bata so Ala kolontarene yi.
E maxɔdinna tima, e naxa,
“Nde luyɛ halagi teeni ito dexɔn en ye?
Nde nɛ luyɛ habadan tɛɛ wolonni ito
dexɔn en ye?”

¹⁵ Ɛ naxan sigan tima tinxinni,
a nɔndin fala,
naxan a mema tɔnɔne ra
naxanye sɔtɔxi gbaloni,
naxan mi tinma dimi yi seen nasuxe
mayifuni,

a tunla ba muxune ra
naxanye faxa ti feene yitɔnma,
a yeen ba fe naxine ra.

¹⁶ Na kannu fe luma nen
alo a na dɔxɔ yire matexini,
geyaan faran makantanxin yi findi a lux-
unden na.
A donseen nun igen mi dasama.

Yerusalen yi xunba

¹⁷ I mangan toma nen i yeen na a nɔɔ
gbeeni,

i yi yamanan danne to masigaxi pon!

¹⁸ Nayi, i mirima nen i ya naxankata dan-
guxine ma,
i yi a fala, i naxa,
“Na kuntigine minen
naxanye yi mudun nasuxuma

e nun naxanye yi makantan yinna xun
matoma a ra?”

¹⁹ I mi fa na yama wasoxin toma sɔnɔn,
xɔɔnen naxanye fala xuine mi nɛ
famunɔne,
xɔɔnen naxanye fala xui mi mema a faɔin
na.

²⁰ Siyon taan mato,
en sanle rabama taan naxan yi.
Ɛ yeen tima nen Yerusalen ra,
bɔɔne xunbeli yirena,
a lu alo bubun naxan mi fa wayanma,
naxan wudiye mi fa talama
naxan lutiye mi fa fulunma sɔnɔn.

²¹ Alatala a yete yitama en na Ala Senbe-
maan na menna nin.

Xudene nun baa gbeene luma nen menni,
yenge so kunkine mi dangue denaxan yi.
Kunki gbeene mi dangue na mume!

²² Amasɔtɔ Alatala nan en ma kitisaan
na.

Alatala nan en ma sariyasaan na.

Alatala nan en ma mangan na.

A tan nan en nakisima.

²³ Koni yaxune luxi nen
alo kunkin naxan lutiye bata fulun,
foyen kunkin nasigama dugin naxanye
xɔn

ne mi fa xidixi sɔnɔn,
ne fan singanxi wudi kuyen naxan na,
na mi fa suxi.

Nayi, e se tongoxi gbeen yengeni,
na yitaxunma nen
hali sankalatɔne e gbeen xalima nen.

²⁴ Nayi, Yerusalen kaa yo mi a fale,
e naxa, “N mi yalan.”
Na taan muxune hakene mafeluma nen.

Edɔn makitina

34 Siyane, ɛ maso,
ɛ yi ɛ tuli mati.
Siyane, ɛ a liga ɛ yeren ma!
Ɔɔxɔ xɔnna xa a me,
e nun a yi seene birin,

[§]33:12 *Sulun teen* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Furu teen*.”

e nun dunuḡa nun naxanye birin minima
a yi.

² Amasotō Alatalaa xōḡon godoma nen
siyane birin fari,

a fitinan yi godo e ganle birin ma.

A bata halagin nagidi e birin ma.

A tinma nen e birin yi faxa.

³ E faxa muxune luma nen biraxi bōxōn
ma

e binbine xirin yi mini han,

e wunle yi sa e geyane birin ma.

⁴ Sare kurune** birin kalama nen

alo se kunxina,

kuyen yi mafilin alo kēdina,

sare ganla birin yi yolon

alo manpa binla de xarene

alo xōde bili bogi xaraxine.

⁵ Ala naxa, “N ma silanfanna bata sarene
wunla ramini han!

A godoma nen Edōn kaane ma,

a yi e makiti,

n halagin nagidixi yamaan naxan ma.”

⁶ Wunla bata so Alatalaa silanfanna
yiren birin ma

a madole muxu turen na.

A luxi nen

alo kontonne nun kōtōne wunla
saraxabadeni,

alo e turen naxan e gbingini.

Bayo Alatala saraxa gbeen bama nen
Bosara taani

Edōn kaa wuyaxi yi faxa yengeni.

⁷ E yēeratine fangan gbo

alo burunna jingene,

koni e fan faxama nen bonne xōn,

e nun jingene nun turane.

E yamanan nafema nen wunla ra,

e turen yi radin bōxōn ma.

⁸ Bayo, gbeepōxōn lōxōn nan na ra Alatala
xōn,

gbeepōxōn jēen nan na ra

Siyon taan xun mayengena fe yi.

⁹ Edōn yamanan baane findima nen
dolen na.

A xuben yi maxete dole tēen na,

e bōxōn yi findi dolen ganmatōon na.

¹⁰ Kōēen nun yanyin na,

a tēen mi tuma,

a tutin yi lu te kore habadan!

E yamanan yi lu rabepinxi

han mayixete nun mayixete,

muxun mi fa dangue na yi mume!

¹¹ Na yi findi xutunxunbane nun saga-
lene konna ra,

toxorone nun xaxane yigiyadena.

Ala yi a lu a yitōntaren nun a yigenla ra

alo a dunuḡa da waxatin naxan yi.

¹² A muxu gbeene mi fa luma na,

naxanye mangan dōxe,

a kuntigine birin janma nen.

¹³ Wudi jali kanne solima e manga banx-
ine kui nen,

sexē jaxine nun tansinne yi a yire

makantanxine rasuxu,

a findi kankone nun dangaranfulene
konna ra,

¹⁴ burunna subene nun kankone
naralandena,

burunna kōtōne yi lu wuge e bode ma
menni.

Kōe ra yinnan Liliti yi dōxō na bōje
xunbenli.

¹⁵ Sapin fan a soden toma na nin,

a yi a xelene bira,

a yi e rasege,

a a diine malan a nininna bun.

Segene fan e malanma na nin.

¹⁶ Xa ε Alatalaa kedin kui to,

ε ito xaranma nen na, a naxa,

“Subeni itoe sese mi dasama na yi,

birin nun a lanfaan nan fama,

bayo Ala bata na yamarin fala.

A Nii Sarijanxin nan e malanma.

¹⁷ A tan nan e dōxōdene ragidima.

A tan nan e yirene maliga,

a yi e yitaxun.

Na yamanan findima nen e gbeen na han
habadan,

**34:4 Men kaane yi *sarene* batuma na waxatini.

e yi lu na han mayixeten nun mayixete.”

Yerusalen xunba fena konyiyani

35 Tonbonna nun bəxə xaren
sewama nen!

Burunna jingima nen sewani
a fuga alo gabala fugena.

²Fugene luma nen burunna yiren birin
yi.

Burunna jingine yiriwama nen jaxanni.
A sənəxə sewani!

Liban yamanan nərən sifan bata fi a ma,
e nun Karemele geyaan nun Sarən
meremerena.

Nayi, muxune nə Alatalaa binye gbeen
toe nen,

en ma Alaa nərənə.

³Ɛ muxu xadanxine rawekile.

Naxanye xinbiye xuruxurunma,
ε ne senbe so.

⁴Naxanye bəne bata mini,

ε a fala ne xa, ε naxa,

“Ɛ wekile, ε nama gaxu,

ε Ala famaani ni i ra ε gbeen jəxədeni.

Ala ε yaxune saranna fima nen,

a tan yeteen yi fa ε rakisideni.”

⁵Nayi, danxutəne seen toma nen,
tuli xərine yi feen mə.

⁶Nayi, sankalatəne yi tugaŋne ayi
alo xənle,

bobone yi sənəxən nate sewani.

Amasətə tigi ige gbeen minima nen
tonbonni,

baane yi mini bəxə xareni.

⁷Nemensin wolonxin findima nen
daraan na,

min xəli yiren yi masara tigi yirene ra.

Kankone yi xima denaxanye yi nun,

gbalan nun tanbinna yi sabati menni.

⁸Kira gbeen luma menna nin

naxan xili bama

a “Sarijanna Kirana.”

Muxu haramuxine mi sigan tima a xən

fə a xa findi ne nan gbee ra

naxanye na bira a fəxə ra.

Xaxilitare yo mi na xən sigə.

⁹Yatane mi luma menni,

sube xəne mi fe na mume!

E mi toe na!

Alaa muxu xunbaxine nan sigan tima
menni.

¹⁰Alatala na naxanye xərəya,
ne fama menna nin.

E fama nen gbelegbele jaxaxaxani Siyon
taani,

habadan sewan yi e yetagini yalan.

Jaxaxaxan nun sewan luma nen e yi,

sunun nun kutunna yi jan fefe!

Asiriya mangan yi a kənkə Yerusalen xili ma

Mangane Firinden 18.13,17-37 e

nun Taruxune Firinden 32.9-19

36 Xesekiyaa mangayaan jee fu nun
naanidendi, Asiriya mangan Se-
nakeribi yi siga Yuda taa makantanx-
ine xili ma, a yi e birin suxu. ²Asiriya
mangan yi a sofa kuntigin nun a gali
senbemaan nasiga Manga Xesekiya ma
Yerusalen yi keli Lakisi taani. Sofa kunti-
gin yi fa Yerusalen yi, a sa ti ige rama-
raden faxaraxiin dexən,^{††} dugi xane xee
ma kiraan na.

³Nayi, Xiliki a diina Eliyakimi, manga
banxi kuntigin yi mini a ralandeni e nun
sebeli tiin Sebena nun Asafi a dii xemən
Yowa, mangana yenla. ⁴Sofa kuntigin yi
a fala e xa, a naxa, “Ɛ a fala Xesekiya xa,
ε naxa, ‘Asiriya manga gbeena ito nan
falaxi, a naxa: I yigi saxi nanse ma? ⁵I
yengi a ma a feren nun senbena i yii,
i yengen so, koni fala fuun nan na ra.
Nayi, i ya lannayaan saxi nanse yi han
i murute n xili ma? ⁶I ya lannayaan saxi
Misiran nin, a men kaane xa ε mali. Na
luxi nen alo muxun na la xayen na a dun-
ganna ra naxan girama, a yi a yiin xaba.
Naxan na a digan a yi, na a maxələma

^{††}36:2 Ige ramaraden naxan geyaan na.

nen. Misiran mangan na kii nin mux-
une xa naxanye e taxuma a ra. ⁷ Wax-
atina nde ε falama nen n xa, ε naxa,
“Alatala, nxɔ Ala, nxu nxu taxuxi na nan
na.” Koni, Xesekiya bata yi Ala batudene
kala geyaan fari, a yi a fala Yuda kaane
nun Yerusalen kaane xa, a naxa, “ε xinbi
sinma nen yire sarijanxini ito yetagi.”
⁸ Iki, ε nun n kanna Asiriya mangan xa
lan fena nde ma, n soo wuli firin soe e yii,
xa ε nɔε soo ragine sɔte. ⁹ ε mi n kanna
walikeen keden peen nɔε, hali naxan xu-
run e birin xa. ε lannayaan saxi Misiran
yi soo ragine nun wontorone nan ma
fe ra. ¹⁰ A yetena, n faxi yamanani ito
kaladeni Alatala sagoon nan xanbi ba?
Alatala yeteen nan a falaxi n xa, a n xa
sa yamanani ito yenge, n yi a raxɔri.”

¹¹ Nayi, Eliyakimi nun Sebena nun
Yowa yi a fala sofa kuntigin xa, e naxa,
“Falan ti nxu xa Arami xuini, amasɔtɔ
nxu a mema, nxu mi falan tima Heburu
xuini yamaan yi a mε naxanye yinna
xuntagi.” ¹² Sofa kuntigin yi e yabi, a
naxa, “N kanna n nafaxi ε tan nun ε
kanna nan ma falani itoe tideni ba?
Muxun naxanye dɔxi yinna xuntagi, ne
fan xa a mε nen bayo ne fan e gbiin
donma nen, e yi e xɔnla min ε xɔn
yengeni.”

¹³ Nayi, sofa kuntigin to a maso, a
yi a xuini te Heburu xuini, a naxa, “ε
manga gbeen xuine rame, Asiriya man-
gana! ¹⁴ Mangana ito nan falaxi, a naxa,
‘ε nama tin Xesekiya xa ε mayenden, a
mi nɔε ε rakise n ma mumε. ¹⁵ Xesekiya
nama a liga e yi ε lannayaan sa Alatala
yi, a yi a fale a Alatala ε ratangama nen,
a taani ito mi sama Asiriya mangan sag-
oni. ¹⁶ ε nama ε tuli mati Xesekiya xuiin
na mumε, amasɔtɔ Asiriya mangana ito
nan falaxi, a naxa: ε bɔɲε xunbenla fen
n na, ε xete n ma, birin a yii se nun a
bogise donɲε, birin yi a ige ramaraden
igen min, ¹⁷ han n yi fa, n yi ε xali ya-
mana gbete yi alo ε gbeena, murutun nun

manpa bili nakɔne yamanan naxan yi,
bogiseen nun burun yamanan naxan yi.
¹⁸ Nayi, ε nama tin Xesekiya xa ε mayen-
den, a fala a Alatala ε xunbama nen. Siya
gbetene alane Asiriya mangani kala nen
e yamanan suxu feen ma ba? ¹⁹ Xam-
ata taan nun Arapada taana, ne alane
minen? Sefarawayimi alane minen? E
Samari xunba nen n yii ba? ²⁰ Yamanane
alane ye, nde a yamanan xunba n yii?
Alatala xa Yerusalen xunba n yii di?”

²¹ Naxanye birin yi na, ne yi dundu, e
mi yabi keden peen ti, amasɔtɔ Manga
Xesekiyaa yamarin nan yi na ra. ²² Xiliki
a dii xemena Eliyakimi, mangana banxi
kuntigin nun sebeli tiin Sebena nun Asafi
a dii xemena Yowa, mangana yenla, ne yi
fa Xesekiya fema, e dugine yibɔxi e ma
sununi, e sofa kuntigina falane yeɓa a xa.

Xesekiya yi Nabi Esayi maxɔdin

Mangane Firinden 19.1-13

37 Manga Xesekiya to na mε, a yi a
dugine yibɔ a ma, a kasa benbeli
dugin nagodo a ma sununi, a siga Alatala
Batu Banxini. ² A yi Eliyakimi rasiga,
mangana banxi kuntigina e nun Sebena,
sebeli tiina e nun saraxarali fonne, kasa
benbeli dugin nagodoxi e ma sununi siga
Nabi Esayi konni, Amɔsi a dii xemena.
³ E yi a fala nabiin xa, e naxa, “Xesekiya
naxa iki: ‘Kɔntɔfinla nun tɔɔn nun yagi
lɔxɔn nan to ra nxu xa, diin bari waxatin
bata a li, koni fanga mi a nga ra a yi a
bari. ⁴ Alatala, i ya Ala bata Asiriya sofa
kuntigina falane birin name, naxan kari
a rafaxi habadan Alatala konbideni. Xa
Ala tin, Alatala, i ya Ala a naxankatama
nen a falane fe ra a naxanye tixi. Nayi, i
tan Esayi xa Ala maxandi yama dɔnxena
fe ra.”

⁵ Manga Xesekiyaa xerane to siga
Esayi fema, ⁶ Esayi yi a fala e xa, a
naxa, “ε ito nan falama ε kanna xa, ε
naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I
falan naxanye mexi i nama gaxu ne fe

ra, Asiriya mangana walikene n nayelevu falan naxanye tixi. ⁷N xaxinla nde rasoma a yi nen, a na xibarun me waxatin naxan yi, a xetema nen a yamanani. N yi sa a faxa silanfanna ra menni.”

Asiriya mangan mən yi a kənko Yerusalen ma

⁸Asiriya sofa kuntigin yi a me a kanna bata yi keli Lakisi taani siga Libina yengedeni, a fa a li menna nin. ⁹Nayi, Asiriya mangan yi a me a Misiran mangan Tirihaka, Kusi kaan fama a yengedeni. A na fe mexina, a yi xerane rasiga Xesekiya ma, a naxa, ¹⁰“E sa ito fala Yuda mangan Xesekiya xa, e naxa, ‘I laxi i ya Ala ra naxi ra, i yengi a ma a nɔe nen n tan Asiriya mangani kale Yerusalen yengedeni. I nama tin Ala yi i mayenden. ¹¹I bata a me Asiriya mangane feen naxanye ligaxi yamanan bonne ra, e e raxɔrixii kii naxan yi. I yengi a ma a i xunbe nen na ma ba? ¹²N benbane siyaan naxanye alane raxɔri, ne e xunba nen ba, Gosan nun Xarani nun Resefi yamananane, e nun Eden kaan naxanye Telasara taani? ¹³Manga Xamata nun Manga Arapada nun Sefarawayimi taa mangana hanma Hena, hanma Iwa, ne mangane minen yi?”

Xesekiyaa Ala maxandina

Mangane Firinden 19.14-19

¹⁴Xesekiya yi kedi sebxin nasuxu xerane yii, a yi a xaran. Na xanbi ra, a te Alatala Batu Banxini, a sa kedin sa Alatala yetagi. ¹⁵Xesekiya yi Alatala maxandi, a naxa, ¹⁶“Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala, naxan dɔxi maleka sawurane tagi! I tan Ala keden peen nan bɔxɔ xonna mangayane birin xun na, i tan nan bɔxɔn nun kuyen daxi. ¹⁷Alatala, i tuli mati n na, i n xuiin name. Alatala, i yeene rabi, i n mato. I Senakeribi a falani itoe birin name, a sofa kuntigin naxanye rafaxi habadan

Ala konbideni. ¹⁸Alatala, nɔndin na a ra! Asiriya Mangan bata siyane raxɔri, a yi e bɔxɔne kala. ¹⁹E bata e alane woli teeni, bayo Ala mi yi e ra nun mume, muxune yii funfune nan yi e ra, wudine nun geme masolixine nan tun yi e ra. ²⁰Iki, Alatala, nɔ Ala! Nxu xunba Senakeribi yii, alogo bɔxɔ xonna yamananane birin xa a kolon a i tan keden peen nan Ala ra, Alatala!”

Senakeribi a fe yi kala

Mangane Firindena 19.20-37

Taruxune Firinden 32.20-21

²¹Nayi, Esayi, Amɔsi a dii xemen yi xeraan nasiga a faladeni Xesekiya xa, a naxa, “Isirayilaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin me i naxan tixi n ma Senakeribi a fe yi, Asiriya mangana. ²²Alatala falani ito nan tixi Senakeribi xili ma, a naxa, ‘Siyon taa fajin bata i rajaxu, a i magelema.

Yerusalen kaane e xunna fitifitima i xanbi ra.

²³I nde konbixi

i a rayelefu?

I xuini texi nde xili ma?

I bata i yeene rate kore Isirayilaa Ala Sar-ijanxin xili ma!

²⁴Fata i ya xerane ra,

n tan Marigina, i bata n konbi.

I yi a fala, i naxa,

“N ma wontoro wuyaxine xɔn,

n bata te geyane xuntagi,

Liban yamanan danne ra.

N na a wudi kuyene segema nen,

e nun a suman wudi fajin fajine.

N sa a xuntagin najanna li

e nun a fɔtɔn fajina.

²⁵N bata xɔpinne ge yamana gbetene yi, n yi e igen min.

N Misiran baa igene birin xɔrima nen n na siga a xili ma waxatin naxan yi.”

²⁶Koni, i tan Senakeribi,

i mi a kolon

a n feni itoe yelanxi nen

to mi na ra?
 N yi e yitɔn xabu waxati danguxine.
 Iki, n bata yamarin fi,
 a rakamali,
 i xa taa makantanxine lu kalaxi
 alo geme malanxine.
²⁷ E muxune senbe mi na,
 e gaxuxi, e yagixi.
 E bata lu alo xee ma sexene
 alo se sonle,
 alo sexen fanyen ma
 naxan xarama benun a xa gbo.
²⁸ Koni, n na a kolon,
 i na dɔxɔ,
 i na mini, i na so,
 i na xɔɔ n xili ma.
²⁹ I bata xɔɔ n xili ma,
 n yi i konbi ti xuiin me.
 Nanara, n nan n ma wuren birama nen i
 jɛeni
 n yi n ma karafen bira i de kidine yi.
 I faxi kiraan naxan xɔn
 n yi i raxete na xɔn.’
³⁰ Ala ito nan falaxi
 i tan Xesekiya xa, a naxa,
 ‘Ito xa findi taxamasenna ra i xa:
 Bogiseen naxanye solixi e yete ma,
 e bata ne don jɛeni ito ra,
 na nan mɔn ligama jɛe famatɔni,
 koni jɛe saxandeni,
 e seen sima nen, e yi a xaba,
 e yi manpa binle si,
 e yi e bogine don.
³¹ Yuda bɔnsonna muxu dɔnxen naxanye
 na lu,
 ne mɔn e salenne raminima nen
 alo wudina, e bogi.
³² A dɔnxene minima nen Yerusalen yi,
 a dɔnxene luma nen e nii ra Siyon geyane
 yi.
 Alatala Senben Birin Kanna na nan lig-
 ama a xanuntenyani.”

Senakeribi rapanna

³³ Nanara, Alatala ito nan falaxi
 Asiriya Mangan ma iki, a naxa,

“A mi soe taani ito yi mume!
 A mi xalimakuli wole be yi.
 A mi makantan wure lefa tima a xa.
 A mi gbingbin natema a xili ma.”
³⁴ Alatalaa falan ni ito ra. A naxa,
 “A faxi kiraan naxan xɔn
 a xetema nen na xɔn.
 A mi soe taani ito yi mume.
³⁵ N taani ito makantanma nen,
 n yi a rakisi,
 n tan ma fe ra
 e nun Dawuda a fe ra, n ma walikena.”
³⁶ Na xanbi ra, Alatalaa malekan yi
 mini, a muxu wuli keme tonge solo-
 masexe wuli suulun faxa Asiriya kaane
 ganli. Yamaan to keli xɔtɔnni, e yi e
 binbine to. ³⁷ Nayi, Asiriya mangan Se-
 nakeribi yi a ganla rakeli, a xete Niniwa
 yi. ³⁸ Lɔxɔna nde, Senakeribi yi xinbi
 sinxi a ala Nisiroki batu banxini a batu-
 deni, a dii xemene Adarameleki nun
 Sareseri yi a faxa silanfanna ra, e yi e gi
 siga Ararati yamanani. A dii Esaraxadon
 yi dɔxɔ a jɔxɔni.

Xesekiyaa furena fe

*Mangane Firinden 20.1-11 e nun
 Taruxune Firinden 32.24-26*

38 Na waxatini, saya furen yi Xe-
 sekiya suxu. Nabi Esayi, Amɔsi a
 diin yi fa a fema, a yi a fala a xa, a naxa,
 “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I ya feene
 yitɔn, amasɔtɔ i faxamatɔɔn ni i ra, i mi
 fa siimaya sɔtɔma.” ² Xesekiya yi a yee
 rafindi banxin kanken ma, a maxandini
 ito ti Alatala ma, a naxa, ³ “Alatala, n ma
 fe xa rabira i ma fa fala, n sigan ti nen
 i yetagi lannayaan nun bɔɔne fapiyani,
 naxan fan i yee ra yi, n yi na liga!” Xe-
 sekiya yi wuga han.

⁴ Nayi, Alatala yi falan ti Esayi xa, a
 naxa, ⁵ “Siga, i sa a fala Xesekiya xa, i
 naxa, ‘I fafe Dawudaa Ala, Alatala ito
 nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi
 xuiin me, n bata i yeeɔen to. N mɔn jɛe
 fu nun suulun sama nen i ya siimayaan

fari. ⁶N ni i tan nun i ya taan xunbama nen Asiriya mangan yii, n taani ito kantanna nen.”

⁷Esayi yi a fala a xa, a naxa, “Alatala taxamasenni ito nan yitama i ra, alogo i xa a kolon fa fala Alatala naxan falaxi, a na ligama nen, a naxa, ⁸‘N nininna raxetema nen xanbin na Axasi a banxin teden ma sanna ye fu.’” Nayi, nininna yi xete xanbin na banxin teden ma sanna ye fu.

Xesekiyaa Ala maxandina

⁹Yuda mangan Xesekiya betini ito nan sebe, a to fura, a yi keli furen ma.

¹⁰N yi a falama nen, n naxa, “N neen fa n ma siimayaan tagiin li tun, n sigama nen laxira so deene ra n yi boɔɔ n ma siimayaan loɔɔ doɔɔxene yi!”

¹¹N mɔn yi a falama nen, n naxa, “N mi fa Alatala toma sɔnɔn niiramane tagi boɔɔ xɔnna fari, Alatala! N mɔn mi fa muxu yo toma sɔnɔn muxune ye dunuɔa yi!”

¹²N fati bendena n niin yigiyadeni ito bata kala, a makuya n na a lu alo xuruse rabana bubuna. N bata n ma siimayaan mafilin alo gese wurundunxina. N ma gesen bata bolon.

Xɔtɔnna nun pinbanna tagi, i n napanma nen!

¹³N bata n naxara han xɔtɔnni, koni alo yatana, a bata n xɔnne birin yixin. Yanyin nun kɔeen na, i bata n napan.

¹⁴N wuga xuiin mini nen alo tuntunna nema tunganɛ, n lu kutunɛ alo ganbana. N yeene lu nen tixi kore tɔrɔni, n yi lu a fale, n naxa, ‘Marigina, n paxankataxi, n mali!’”

¹⁵N fa nanse falama?

A bata falan ti n xa.

A tan yeteen nan feni ito ligaxi.

N sigan tima nen yete magodoni n ma siimayaan birin yi n niin sɔxɔleni ito a fe ra.

¹⁶Marigina, siimayaan sɔtɔma i ya fanna nin,

n mɔn n nii ra a tan nan xɔn.

I bata n senbe so,

i yi n nakendeya.

¹⁷N ma tɔɔɔyaan bata maxete boɔɔe xunbenla ra.

I tan nan n niin masigaxi sayaan na, n to rafanxi i ma,

i yi i xun xanbi so n yulubine birin yi.

¹⁸Laxira xa mi i tantunma.

Sayaan xa mi i matɔxɔ betin bama.

Faxa muxune nema sama gaburun na, ne yengi mi fa i ya lannayaan ma.

¹⁹Koni naxanye e nii ra, niiramane,

ne nan i tantunma alo n tan to.

Fafane i ya lannayana fe falama nen e diine xa.

²⁰Alatala bata n nakisi!

Nayi, nxu nxɔ maxaseene xuiin naminima nen

Alatala Batu Banxini nxu siin sogen doɔɔxen birin yi.

²¹Esayi bata yi a fala, a naxa, “E xɔde bogi yidinxina nde tongo, e a sa a furen de, a yalanma nen.” ²²Xesekiya bata yi a fala, a naxa, “N na kolonma taxamasenna mundun xɔn fa fala a n sigama Alatala Batu Banxini?”

Babilɔn xerane

Mangane Firinden 20.12-21

39 Na waxatini, Babilɔn Manga Baladan ma dii xemene Merodaki-Baladan yi bataxin nun finma seen nasiga Xesekiya ma, amasɔtɔ a bata yi a fure feen nun a kendeyana fe me nun. ²Xesekiya yi xerane rasene, a yi a banxin kui seene birin yita e ra: gbeti fixen nun xemana, wudi bogi ture fapine nun

latikōnōna nun a yenge so seene ramadana, e nun naxan birin yi a nafulu ramadani. Sese mi lu Xesekiya banxini a mi naxan yita e ra e nun a bōxōn birin.

³Nabi Esayi mōn yi fa Manga Xesekiya fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nanse falaxi i xa? E kelixi minen?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “E kelixi yamana makuyen nin, Babilōn.” ⁴Esayi mōn yi a maxōdin, a naxa, “E i ya banxin to nēn?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Seen naxanye birin n ma banxin kui, e ne birin to nēn. Sese mi n ma nafulu ramadani, n mi naxan yitaxi e ra.”

⁵Nayi, Esayi yi a fala Xesekiya xa, a naxa, “Alatala Senben Birin Kanna falan name!” ⁶Waxati fama, seen naxanye birin i ya banxini e nun i benbane naxanye fen han to, e ne birin xalima nen Babilōn yi, sese mi luma. Alatalaa falan nan na ra. ⁷E i ya dii xemena ndee tongoma nen, i yetēen naxanye sōtōma, alogo e xa findi Babilōn mangana banxin xeme tegegne ra.” ⁸Xesekiya yi Esayi yabi, a naxa, “I Alatalaa falan naxan tixi, a fan.” A mirixi a ma, a naxa, “En luma nen bōpe xunbenli e nun marakantanni n ma siimayani.”

Alaa yamaan xunba fena

40 ¹Ala naxa,
“E n ma yamaan madenden,
e a madenden!

²E Yerusalen kaane ralimaniya,
e a rali e ma,
a e paxankata wanle bata pan.
A e bata mafelu e haken na,
e bata yelin e yulubine saranna sōte
Alatala yii han dōxō firin!”

³Muxuna nde xuiin minima, a naxa,
“E kirani tōn Alatala yēē ra tonbonni,
e kira tinxinxin nafala en ma Ala xa bu-
runna ra!

⁴E folone birin naxutu,
e geyane nun yire matexine birin wuru.
Yire tintinxine yi matinxin,

geme yirene yi findi lantane ra.

⁵Nayi, Alatalaa binyen minima nen
kenenni,
daala birin yi a to!”

Alatala de xuiin nan na ra.

⁶Muxuna nde a falama,
a naxa, “I xui ramini!”

N yi a fala, n naxa,
“N xa nanse fala?”

A naxa, “Adamadiine birin luxi nen
alo sexena

e binyen birin yi lu alo se fugena.

⁷Alatala de foyen na dangu sexene fari,
e xarama nen,

e fugene yi yolon.

Yamaan luxi nen alo sexena yati!

⁸Sexene xarama nen,

e fugene yi yolon,

koni en ma Alaa falan luma nen
habadan.”

Xibaru fajina fe

⁹E tan Siyon kaan naxanye sa xibaru
fajin xerayani bama,

e te geya matexin fari,

e xuini te han,

e tan Yerusalen kaan naxanye sa xibaru
fajin xerayani bama.

E xuini te, e nama gaxu.

E a fala Yuda yamanan taane xa,

e naxa, “E Ala ni i ra!”

¹⁰A mato,

Marigina Alatala fama fangani.

A mangayaan nabama a senbeni.

A fama a yama xunbaxin na,

a naxan sōtōxi a kōntōna ra.

¹¹A a yamaan masuxuma

alo xuruse rabana.

A yēxē diine tongoma nen a yii,

a yi e xali a yii kanke,

a ti e ngane yēē ra a fanni.

Ala dangu seen birin na

¹²Nde fōxō igene saxi a yiin kui,

a yi e maliga,

a kore xōnna danne maliga a yiin na?

Nde bɔxɔn benden yatexi deben kui,
a geyane yiliga sikeela ra,
a yire matexine binyan yatɛn kolon lig-
aseen xɔn?

¹³ Nde Alatala miriyane kolon?

Nde nɛ finde a kawandi muxun na,
a yi a rakɔta?

¹⁴ Ala nde maxɔdinxi a maxadi feen na,
alogo a xa xaxinla sɔtɔ?

Nde a xaranxi kiti kende saan ma?

Nde a xaranxi fekolonna ma?

Nde xaxilimayaan kiraan yitaxi a ra?

¹⁵ Siyane luxi nɛn

alo igen dindinna palanna kui.

E mi yatexi se ra

alo gbangbanna na sa sikeela fari.

Fɔxɔ ige tagi bɔxɔne yelefu

alo gbangbanna naxan tema.

¹⁶ Liban yamanan subene birin xurun
saraxan na

naxan yi daxa nun a ba Ala xa,

a wudine mi wuya

naxanye finde saraxa gan tɛɛn yegene ra.

¹⁷ Sese mi siyane ra a yɛɛ ra yi!

Ala ne yatexi fufafuun nan na.

A yigenla fisa e xa!

¹⁸ Ɛ waxi Ala sa feni nde ma?

Ɛ sawuran mundun yite

e nun naxan maliga?

¹⁹ Xabun nan sawuran nafalama suxuren
na,

xema wanla yi xemaan sa a ma,

a yi kɔɛ bira yɔlɔnxɔn wure gbeti daxine
rafala.

²⁰ Yiigelitɔɔn naxan mi nɛ na sɔte a gbee
ala xa,

na kanna wudi xɔdexen nan sugandima,

a yi xabu kesuxin fen,

na yi suxuren nafala a xa

naxan mi kalama.

²¹ Ɛ mi a kolon ba?

Ɛ mi a mexi ba?

A mi ralixi ɛ ma ba,

xabu a fɔlɔni?

Bɔxɔn betɛn saxi kii naxan yi,

ɛ munma na famu ba?

²² A tan nan dɔxi bɔxɔ xɔri digilinxin xun
ma,

muxune fan luxi a yɛɛ ra yi nɛn
alo sɔpɛne.

A kore xɔnni fulunma

alo dugi yelefuxina xunna soon na,

alo gagen a dɔxɔden na.

²³ A tan nan kuntigine senben kalama,
e lu fuyan,

a yi bɔxɔ xɔnna kitisane lu fuu.

²⁴ E luxi nɛn alo sansina.

E nɛɛn fa si tun,

e na woli xɛɛn ma tun,

salen yetɛ mi e binle ma singen,

Alaa foyen yi fa e ma, e xara,

wuluwunla yi e xali alo se dagina.

²⁵ Ala sarijanxin naxa,

“Ɛ n misalima nde ma,

nxu nun naxan lan?”

²⁶ Ɛ yɛɛne rate kore,

ɛ a mato!

Nde na seene daxi?

Nde e ganla defexin naminima,

a yi e birin xili e xinla ra?

Fata a fanga gbeen nun a senbe magax-
uxin na,

keden peen mi dasama.

Ala nan fangan fima muxune ma

²⁷ Yaxuba bɔnsɔnna,

nanfera ɛ a falama,

Isirayila yixetene,

nanfera ɛ a falama, ɛ naxa,

“Nxɔ kiraan bata luxun Alatala ma,

nxɔ Ala mi fa nxu xun mafala kitin
sama?”

²⁸ I mi a kolon ba?

I mi a mexi ba?

Alatala nan habadan Ala ra,

naxan bɔxɔn danne birin daxi.

A mi xadanma, a mi taganma.

A xaxilimayaan mi nɛ fefefese!

²⁹ A fangan fima muxu xadanxine ma,

a muxu taganxine senben xun masa.

³⁰ Banxulanne yetɛɛn xadanma,

e tagan,

foningene yi bira xadanni.

³¹ Koni naxanye xaxili tixi Alatala ra,
ne mɔn senben sɔtɔma nen.
E tunganma nen alo singbinna,
e yi e gi, e mi xadan,
e lu sigan tiye, e mi tagan.

Ala nun suxurene fe

41 Ala naxa,
“Ɛ tan fɔxɔ ige tagi bɔxɔn
muxune,
ε dundu alogo ε xa n xuiin name.
Ɛ tan yamanane muxune,
ε wekilen sɔtɔ,
ε maso, ε falan ti.
En kitin sa en tagi.

² Nde muxuna nde rakelixi sogeteden
binni,^{‡‡}

a yi a xili,
a xa lu tinxinna fɔxɔ ra?
Nde siyane soxi a yii
a mangane xuru a bun,
a silanfanna yi e findi burunburunna ra
a xanla yi e findi se dagin na
foyen naxan xalima!

³ A muxune sagatanma yengeni,
a mɔn yi dangu bɔɲɛ xunbenli kiraan xɔn
a munma yi a sanna ti denaxan yi.

⁴ Nde feni itoe rakamalixi,
a tan naxan yi mayixetene maxilima
xabu a fɔlɔni?

N tan Alatala nan a fɔlɔn na,
n mɔn luma nen a rapanni.”

⁵ Fɔxɔ ige tagi bɔxɔne muxune bata a to,
e gaxu,
bɔxɔn danne muxune xuruxurunma,
e birin bata keli, e fama.

⁶ Birin a bode malima,
birin a falama a lanfaan xa,
a naxa, “I wekile!”

⁷ Yii rafalan fan xabun senbe soma,
naxan wuren malaxunma,
na xabun nawekilema,

a yi a fala suxuren nafala kiin ma,
a naxa, “A lanxi.”
A yi suxuren gbangban
alogo a nama bira.

Marigin yi Isirayila xunba

⁸ Koni ε tan, Isirayila yixetene,
n ma walikene,
Yaxuba yixetene,
n naxanye sugandixi,
ε tan Iburahima bɔnsɔnna,
n xɔyina,
⁹ n sa ε tan nan fenxi bɔxɔn danne ra,
n sa ε tan nan xilixi bɔxɔn tongonne ra,
n na a falaxi ε tan nan xa, n naxa,
“N ma walikeen nan ε ra,
n bata ε sugandi,
n mi n mexi ε ra.”

¹⁰ Nayi, ε nama gaxu
amasɔtɔ n na ε xɔn.
Ɛ nama kɔntɔfili,
amasɔtɔ ε Ala nan n na.

N na ε senben gboma ayi nen,
n yi ε mali,
n yi ti ε bun senben nun tinxinni.

¹¹ Naxanye birin yi kelixi ε xili ma,
ne yagima nen e xun sin!
Naxanye yengen nakelixi ε xili ma,
ne luma nen fufafu, e raxɔri.

¹² Ɛ ε yengefane fenma nen,
koni ε mi fa e toma sɔnɔn!
Naxanye yi ε yengema,
ne luma nen fuu.

¹³ Amasɔtɔ n tan nan Alatala ra,
ε Ala,
naxan ε yiifari ma yiin suxuma,
n yi a fala ε xa,
n naxa, “Ɛ nama gaxu,
n tan nan ε malima.”

¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Ɛ tan Yaxuba bɔnsɔnna,
ε tan naxanye luxi alo kunla,
ε nama gaxu,

^{‡‡}41:2 Yanyina nde, a Kirusi nan ma fe falama be, Perisene mangan naxan Babilon kaane nɔ yengeni. Na feen mato Taruxune Firinden 36.22-23 kui.

ε tan Isirayila muxudine,
 n tan nan ε malima,
 n tan Isirayilaa Ala Sarijanxin naxan ε
 xunbama.
¹⁵ A mato, n bata i findi jingen xεε ra
 bɔnbɔ seen na
 wure jin wuyaxin naxan ma
 naxanye nene a ra, e jɔε raminixi.
 I geyane wuruma nen,
 i yi e raxuya ayi,
 i yi yire matexine liga
 alo se dagina.
¹⁶ I e yifema nen,
 foyen yi siga e ra,
 wuluwulu gbeen yi e raxuya ayi.
 I tan jaxanma nen Alatala yi,
 i yi i kanba Isirayilaa Ala Sarijanxini.”

Tonbonna findima ige yiren na

¹⁷ Yiigelitɔne nun tɔɔ muxune igen
 fenma,
 koni sese mi na!
 Min xɔnla bata e lenna maxara.
 Koni n tan,
 Alatala, n na e yabima nen,
 n tan, Isirayilaa Ala,
 n mi e rabepinjε mume!
¹⁸ N baa igen nafama nen yire matexi
 magenle fari,
 n yi ige xunne ramini meremerene tagi,
 n tonbonne findi darane ra,
 bɔxɔ xaren yi findi tigi yiren na.
¹⁹ N suman binle nun kasiya binle sima
 nen tonbonni,
 e nun miriti binle nun oliwi binle.
 Ige mi yiren naxanye yi,
 n fɔfɔne nun gbinjεne nun xarinne si
 menne yi e bode xɔn,
²⁰ alogo e xa a to, e yi a kolon,
 e yi a rakɔɔsi,
 e birin yi a famu
 a Alatala nan feni itoe birin ligaxi,
 a Isirayilaa Ala Sarijanxin nan e
 rakamalixi.

Suxurene tɔnɔ mi na

²¹ Alatala naxa,
 “ε fa ε xun mafala kitini.”
 Yaxubaa Mangan naxa,
 “ε fa ε xɔn ba.”
²² ε suxurene xa fa a fala en xa
 naxan fama ligadeni.
 ε a fala nxu xa feen naxanye bata liga,
 alogo nxu xa nxu miri e ma,
 nxu yi e rajan kiin kolon.
 Xanamu, ε a yita nxu ra
 naxan fama ligadeni.
²³ ε waxati famatɔne fe fala nxu xa.
 Nayi nxu a kolonma nen
 a alane nan ε ra.
 ε fena nde liga,
 xa a findi a fajin na
 hanma a jaxina,
 alogo nxu birin xa na to,
 gaxun yi nxu suxu.
²⁴ Koni na yigenla fisa ε xa,
 ε wanle mi sese ra.
 Naxan na ε sugandi,
 muxu haramuxin nan na kanna ra.
²⁵ N bata muxuna nde rakeli sogeteden
 kɔmenna ma,
 a fama nen sa keli sogeteden binni
 naxan n maxandima.
 A mangane yibodonma alo borona,
 alo feje rafalan feje bendeni bodonma
 kii naxan yi.
²⁶ Nayi, nde bata yi na feen fala a fɔlɔni,
 alogo en xa a kolon?
 Nde a fala benun a xa liga,
 alogo en xa a fala, en naxa,
 “A jɔndi”?
 Muxu yo mi sese fala,
 feni ito mi falaxi benun a xa liga,
 muxe mi ε fala yo mexi.
²⁷ Koni n singe nan a fala Siyon taani,
 n naxa, “A mato, e tan ni i ra!”
 N bata xerana nde fi Yerusalen ma,
 naxan fama xibaru fajin na.
²⁸ Anu n mi kawandi muxu yo toxi sux-
 ureni itoe ye,

n na maxɔdinna ti,
 e mi n yabima.
²⁹A mato sese mi e ra.
 E wanle mi sese ra.
 E suxurene findixi foyen nun fe fuun nan
 na.

Alaa walikena

42 N ma walikeen ni i ra,
 n naxan senbe soma,
 n naxan sugandixi,
 naxan n kenexi.
 N na n ma Nii Saripnanxin sama nen a yi,
 a yi kiti kenden sa siyane xun na.
²A mi sɔnxɔ sɔnxɔɛ,
 a mi a xuini te,
 a mi falan tiye taan xun xɔn,
³a mi xayе yidɔxini gire.
 A mi lenpun tumatɔn natuye.
 Koni, a kiti kenden sama nen nɔndin xɔn.
⁴A mi xadanma,
 a mi tunnaxɔlɔma a ma,
 han a yi fa kiti kenden na bɔxɔ xɔnna fari,
 han fɔxɔ ige tagi bɔxɔne muxune fan yi
 e yigi sa a sariyani.
⁵Alatala ito nan falaxi, Ala
 naxan kore xɔnna daxi,
 a yi a yibandun,
 naxan bɔxɔn nun a yi seene daxi,
 a niiraxinla bira adamadiine yi
 naxanye dɔxi a yi,
 a niin bira ne yi
 naxanye sigan tima a fari, a naxa,
⁶“N tan Alatala,
 n tan nan i xilixi tinxinni,
 n yi i suxu i yii ma,
 n yi i makantan,
 n yi n yengi lu i xɔn.
 N ni i findi n ma yamaan layirin xidi
 muxun na
 e nun kenenna siyane xa,
⁷alogo i xa danxutɔne yeene rabi,
 i yi suxu muxune ramini kasoon na,

i yi kasorasane xɔrɔya,
 e mini dimini.”
⁸“Alatala nan n tan na,
 n xinla nan na ra.
 N mi n ma binyen soma gbete yii.
 N mi n ma tantunna fiye suxurene ma.
⁹Fe singene bata yelin kamale,
 n fe nenene nan ma fe ralima ε ma
 benun e xa fɔlɔ,
 n xa ε rakolon ne ma.”

Beti nenena

¹⁰ε beti nenɛn ba Alatala xa,
 bɔxɔn danne birin xa a tantun betini,
 ε tan naxanye sigama fɔxɔ igen xun ma
 e nun a yi seene birin,
 fɔxɔ ige tagi bɔxɔne nun e muxune birin.
¹¹Tonbonna nun a taane xa e xuini te,
 e nun Kedari bɔnsɔnna[¶] dɔxɔdene!
 Sela kaane xa gbelegebele sewani,
 e xa sɔnxɔ naxanaxani geyane xuntagi!
¹²Binyen xa fi Alatala ma!
 A xa tantun fɔxɔ ige tagi bɔxɔne birin yi!
¹³Alatala minima nen alo sofa
 wekilexina,
 a bɔnen tema nen alo yenge so
 senbɛmana.
 A sɔnxɔma nen yaxune xili ma yengeni,
 a yi e nɔ.
¹⁴Xabu waxati xunkuye,
 n dunduxi,
 n naxaraxi, n na n yete suxi.
 Koni iki, n sɔxɔlexi
 alo naxanla nɛma tinna ma,
 n gbelegebelema,
 n kutunma naxankatani.
¹⁵N geyane nun yire matexine kalama
 nen
 n yi e se pingine birin xara.
 N baane findima nen tonbonne ra
 n yi darane xɔri.
¹⁶N danxutɔne rasigama nen kiraan xɔn
 e mi naxan kolon.

[¶]42:11 *Kedari* findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen sebexi Dunuṣa Fɔlɔn 25.13 kui.

E yengi mi kiraan naxanye ma,
 n yi ti e yεε ra ne xɔn,
 n yi dimin findi kenenna ra e yetagi,
 n gεmε yirene findi lantaan na e xa.
 N na nan ligama,
 n mi e rabepinje mume!
¹⁷ Koni naxanye e yigi sama suxurene yi,
 e yi a fala sawurane xa,
 e naxa, “Nxɔ alane nan ε ra,”
 ne xetema nen e xanbi ra,
 e yagi.

Isirayila yama tondixina

¹⁸ ε tan tuli xɔrine, ε tuli mati!
 ε tan danxutɔne, ε yεen ti,
 ε seen to!
¹⁹ Danxutɔna nde ra,
 xa n ma walikeen xa mi a ra?
 Tuli xɔrina nde ra
 alo n xeraan naxan nasigaxi?
 Danxutɔna nde ra,
 alo n bɔje xunbenla fixi naxan ma?
 Danxutɔna nde ra,
 alo Alatalaa walikena?
²⁰ I bata fe gbegebe to,
 koni i mi e famuxi.
 I tunle rabixi,
 koni e mi feen mema!
²¹ Alatalaa tinxinna fe ra,
 a bata a kenen,
 a xa a sariyan gboon nun a nɔɔn
 makenen.
²² Anu, yama yiigelitɔ halagixini ito
 mato!
 E bata e birin suxu,
 e birin balanxi yinle ra,
 e birin saxi kasoon na.
 E yii seene bata suxu yengeni,
 muxe mi na naxan e xunbe.
 E yeteen bata findi se suxin na yengeni,
 muxe mi na naxan a fale,
 a naxa, “Ne raxete!”
²³ Nde a tuli matima ito ra e ye?
 Nde a ligama a yeren ma,
 to xanbi ra, a yi a tuli mati?

²⁴ Nde Yaxuba bɔnsɔnna soxi a yaxune
 yii,
 a Isirayila so halagi tiine yii?
 Alatala xa mi a ra,
 en naxan yulubi tongo,
 en mi tin bire naxan ma kira fɔxɔ ra
 en tondi a sariyane suxe?
²⁵ Nayi, a yi a xɔɔ gbeen nagodo e fari
 alo teena
 e nun yengen gbalone.
 A yi e gan,
 koni e mi sese famuxi,
 a yi e raxori,
 koni e mi na feen yate e bɔjɔni.

Alatala nan Isirayila xunbama

43 Ala naxan i daxi,
 Yaxuba bɔnsɔnna,
 naxan i rafalaxi,
 Isirayila bɔnsɔnna,
 Alatala ito nan falaxi iki,
 a naxa, “I nama gaxu,
 amasɔtɔ n bata i xunba!
 N bata i xili i xinla ma.
 N tan nan gbee i ra!
² Xa i danguma fɔxɔ igeni,
 n luma nen i xɔn.
 Xa i danguma baane yi,
 i mi i maminje.
 Xa i danguma teeni,
 a mi i ganje,
 tεε degen mi i raxɔre.
³ Amasɔtɔ Alatala nan n na,
 i ya Ala,
 Isirayilaa Ala Sarijanxina,
 i rakisimana.
 N bata Misiran yamanan fi i xunbaan na,
 n yi Kusi yamanan nun Seba yamanan
 findi i jɔxɔn na.
⁴ Bayo i yatexi n xɔn,
 i binyaxi n yεε ra yi,
 n bata i xanu.
 N bata muxune findi i jɔxɔn na,
 n yi yamane fi i niin xunbaan na.”
⁵ “I nama gaxu,
 amasɔtɔ n luma nen i xɔn.

N fama nen i yixetene ra
 sa keli sogeteden binni,
 n yi sa e malan
 keli sogegododen binni.
⁶N na a falama nen kōmenna binna xa,
 n naxa, ‘E bepin!’
 N yi a fala yiifanna binna xa,
 n naxa, ‘I nama e makankan!’
 Fa n ma dii xēmene ra
 sa keli yire makuyeni,
 e nun n ma dii tēmene
 sa keli bōxōn danne ra,
⁷n xinla falama naxanye birin xun ma
 n naxanye daxi n ma binyena fe ra,
 n naxanye rafalaxi,
 n yi e da.”
⁸Yamani ito ramini
 naxanye danxuxi,
 anu e yēene fan,
 tuli xōrini itoe,
 naxanye tunle fan.
⁹Siyane birin xa e malan e bode xōn,
 yamanane muxune birin!
 Nde na fe falaxi e yē
 benun a xa liga?
 Nde fe fonne ralixi en ma?
 E xa fa e serene ra,
 e yi a mayita a yoonā e xa!
 En xa e xuiin name,
 alogo muxune xa a fala,
 e naxa, “E jōndi!”
¹⁰Alatalaa falan ni ito ra,
 a naxa, “E tan nan n serene ra,
 ε tan naxanye findixi n ma walikene ra,
 n naxanye sugandixi
 alogo ε xa n kolon,
 ε yi la n na.
 N tan yi na yi
 benun suxure yo xa rafala,
 ala gbete yo mi na n tan xanbi.
¹¹N tan nan Alatala ra,
 n tan yati!
 Ba n tan na,
 marakisi ti gbete yo mi na.
¹²N tan nan feene makēnenma,
 n muxune rakisi, n yi ε rakolon!

Ala xōjē mi a ra
 naxan ε tagi fō n tan!
 Nayi, n serene nan ε ra,
 fa fala n tan nan Ala ra.”
 Alatalaa falan nan na ra.
¹³“N tan yatigin nan na ra
 xabu a fōlōni!
 Muxu yo mi nōe muxun bē n yii.
 N na naxan liga,
 nde nōe a rakale ayi?”

Alaa kininkininna

¹⁴Alatala ito nan falaxi, naxan ε xun-
 bama, Isirayilaa Ala Sarijanxina, a naxa,
 “N muxuna nde rasigama nen
 Babilōn yamanan xili ma,
 ε tan ma fe ra.
 N yi Babilōn muxu gixine kunkine kala,
 e yi e mamin,
 e yi e kanbama naxanye yi nun.
¹⁵Alatala nan n tan na,
 ε Ala sarijanxina,
 naxan Isirayila daxi, ε mangana.”
¹⁶Alatala ito nan falaxi,
 naxan kiraan sama baa igen xōnna ma,
 dangu ige gbeene yi,
¹⁷naxan yenge so wontorone nun soone
 rasiga yengeni,
 e nun ganla nun sofa wekilixine e bode
 xōn,
 e yi e sa,
 e mi fa kelima sōnōn,
 e yi tu alo saraban na jan.
¹⁸A naxa:
 Fe singene nama fa rabira ε ma,
 ε jinan fe fonne xōn!
¹⁹ε a mato,
 n fe nenen nan ligama!
 Na bata a fōlō iki,
 ε mi a kolon ba?
 N kiraan sama nen tonbonni,
 n yi baane ramini bōxō xareni.
²⁰Burunna subene n binyama nen,
 kankone nun dangaranfulene,
 amasōtō n bata igen namini tonbonni,
 n yi baane ramini bōxō xareni,

alogo n ma yamaan xa e min,
n naxan sugandixi.

²¹ N yamaan naxan nafalaxi,
na n tantunma nen.

Ala yamaan makitima

²² E tan Yaxuba bɔnsɔnna,
e mi n tan xan xilixi!

E tan Isirayila kaane,
e bata e tunnaɔɔ e ma n tan mabinni.

²³ E mi e yexene nun e siine baxi n xa
saraxa gan daxin na.

E saraxane mi findixi n ma binyen na.
N mi saraxane findixi goronna ra e xun
ma,

n mi e raxadanxi wusulan saraxane
badeni.

²⁴ E mi gbeti yikalaxi n xa,
alogo e xa latikɔnɔnna sara n xa,
e saraxa subene turen mi n wasaxi.

Koni e yulubine bata findi goronna ra n
xun ma

e yi n naxadan hakene xɔn.

²⁵ Koni n tan nan keden pe e hakene
xafarima,

n tan yetena fe ra.

N mi fa n mirima e yulubine fe ma sɔnɔn.

²⁶ Fe danguxine rabira n ma.

En kiti feni ito yeɓa en bode xa.

E falan ti, e yi e yete xun mafala.

²⁷ E benban nan singe yulubin liga,

e fala radangune yi murute n xili ma.

²⁸ Nanara, n bata yire saripanxin kuntig-
ine yate muxu haramuxine ra,

n yi halagin nagidi Yaxuba yixetene ma,

n yi marayarabin nagidi Isirayila kaane
ma.

Alatala nan keden Ala ra

44 Koni iki, Yaxuba bɔnsɔnna,
n ma walikene,

e tuli mati,

n na Isirayila naxan sugandixi!

² Alatala ito nan falaxi,

naxan i daxi,

naxan i rafalaxi i nga kui,

naxan i malima, a naxa,

“E nama gaxu, n ma walikene,

Yaxuba bɔnsɔnna,

i tan Isirayila tinxinxina

n naxan sugandixi.

³ Bayo n ni igen nafama nen bɔxɔ xareni

n yi xudene radangu tonbonni.

N na n ma Nii Saripanxin nagodoma nen
i bɔnsɔnne ma,

n yi barakan sa i yixetene fe yi.

⁴ E sabatima nen

alo sexene burunna ra,

alo wudi fajine xudene de.

⁵ Muxuna nde a falama nen,
a naxa, ‘Alatala nan gbee n na,’

boden yi a fala,

a a xili nen ‘Yaxuba,’

gbete yi a seɓe a yiin ma,

fa fala ‘Alatala gbeena,’

a yi a yete xili ba a ‘Isirayila.’”

Naxanye suxurene rafalama

⁶ Alatala ito nan falaxi,

Isirayila Mangan naxan a xunbama,

Alatala Senben Birin Kanna naxa,

“N tan nan a fɔlɔn nun a rapanna ra.

Ba n tan na,

Ala gbete mi na.

⁷ Nde luxi alo n tan?

Na kanna xa a xuini te!

A xa a yeɓa n xa,

naxan birin bata dangu

xabu n singe ra muxune da waxatin
naxan yi!

A mɔn xa fe famatɔne fe fala,

naxanye fama ligadeni!

⁸ E nama gaxu,

e nama xuruxurun,

n mi yi e rakolonxi feni ito ma ba,

n yi a rali e ma

xabu to mi na ra?

N serene nan e tan na.

Ala gbete na,

ba n tan na ba?

E kantan fanye gbete yo mi na,

ba n tan na.

N mi gbete kolon.”

⁹Naxanye birin suxurene rafalama,
fuyantenne nan ne birin na,
e se rafalaxi fisamantenne tɔnɔ yo mi na.
E yete serene nan e ra:

E mi se toma, e mi fe kolon,
e mɔn luma nen yagini.

¹⁰Muxun na alana nde rafala
hanma suxurena nde,
na tɔnɔ mi na.

¹¹Na kanna nun a sifan birin yagima
nen.

Suxuren nafala muxune findixi adamadi-
ine nan tun na.

E birin xa e malan,
e xa e maso.

E gaxuma nen,
e yagi e bode xɔn.

¹²Xabun nema bunbin xabuma,
a walima te wolonne nan na,
a yi a rafala dɛeramaana na.

A a rawalima a senben nan na
koni kamen na a suxu,
a senben yi nan,
min xɔnla yi a suxu, a xadan.

¹³Kabintan lutin sama nen wudin ma,
a yi lutin funfun naba a ma,
a yi a masoli wali seen na,
a yi a radigilin,
a yi a rafala muxu sawuran na,
a lu adamadiyaan nɔrɔn birin yi
alogo a xa a ti a batu banxini.

¹⁴A sumanne nan segema
hanma xarinne hanma warine
a naxanye raluxi fɔtɔnni,
e gbo.

Xanamu, a fɔfɔna nde tongo,
a tan yetɛen naxan sixi,
tule igen yi sa a ma, a gbo.

¹⁵Adamadiine na wudina ndee ganma
yegen na,
e yi nde tongo,
e yi e maxara a ra.
E na nan ndee mɔn tongoma,
e yi kudin so,

e mɔn yi ndee tongo,
e yi e gbee alana nde rafala,
e yi e xinbi sin a bun,
e suxuren nafala, e yi a batu.

¹⁶E yi a wudi dɔnxen findi yegen na,
a gan,
e yi suben jin ndee ra,
e yi a gan ndee ra,
e yi a don han e lugo.

A mɔn yi a maxara,
a yi a fala, a naxa,
“N na n maxarama,
n tɛe degen toma yati!”

¹⁷A wudin dɔnxena,
a yi na rafala a gbee ala ra,
a suxurena,
a yi a xinbi sin a yetagi,
a yi a batu, a naxa,
“N xunba,
bayo i tan nan n ma ala ra!”

¹⁸E mi fe kolon,
e xaxili mi na,
e yeene raxixi
alogo e nama sese to.
E mi nɔe e mire,
e feene famu.

¹⁹Muxune mi e mirima,
e xaxinla sɔtɔ,
e mi feene yeɛ toɛ
alogo e xa a fala, e naxa,
“N bata wudina ndee gan,
n kudin so a ra,
n yi suben gan ndee ra,
n yi a don.

N lan n xa a dɔnxen findi se haramuxin
na ba,

n yi n xinbi sin yegen bun?”

²⁰E kankanma naxan ma,
xuben nan gbansan na ra.
E bɔɔn bata tantan,
a e ralɔ ayi.

E niin mi xunbama,
e mi a falama, e naxa,
“Seen naxan n yii ito ra,
wulen xa mi a ra ba?”

Tinxinna Ala xa

²¹ Yaxuba bənsənnə,
na feen xa rabira ε ma!
Amasəwə n ma walikēen nan ε ra,
Isirayila kaane!
N na ε rafalaxi nən
alogo ε xa findi n ma walikēne ra,
Isirayila kaane,
n mi pinanma ε xən.
²² N bata ε hakene ba ε ma
alo kundaan kore xənna ma
e nun ε yulubine
alo kundaan xətənni.
E xun xetə n ma,
amasəwə n bata ε xunba.
²³ Kore xənnə, gbelegbele sewani,
amasəwə Alatala bata wali!
Bəxən bunna, sənəwə sewani,
geyane, ε xuini te
e nun ε tan fətənnə nun wudine birin.
Amasəwə Alatala bata Yaxuba yixetene
xunba,
a yi a binyen mayita Isirayila yi.
²⁴ Alatala ito nan falaxi,
a tan naxan i xunbama,
naxan i rafalaxi
xabu i i nga kui, a naxa,
“N tan, Alatala,
n bata feen birin liga,
n tan nan keden kore xənmi fulunxi,
n tan yetēen nan bəxə xənna saxi.
²⁵ N tan nan waliyine wule mantaxane
kalama,
n yi yiimatone findi daxune ra,
n yi fekolonne raxete xanbin na
n yi e xaxilimayaan findi xaxilitareyaan
na.
²⁶ N na n ma walikena falane rakamal-
ima nən.
N ma xerane na fe famatəwən naxanye
rali,
n na a rakamalima nən.
N bata a fala Yerusalen ma, n naxa,
‘Muxune mən dəxəma nən a yi,
Yuda taane mən tima nən,

n mən yi taa kalaxine yitən.’
²⁷ N nəe a fale tilinna ma,
n naxa, ‘Xara,
n xa i ya igen xəri.’
²⁸ N yi a fala Kirusi ma,
n naxa, ‘N ma xuruse rabana!
A n waxən feene birin ligama nən.’
N na a fala Yerusalen ma,
n naxa, ‘A mən xa ti!’
E nun Ala Batu Banxin ma,
n naxa, ‘A mən xa beten sa!’”

Ala yi Kirusi findi a walikēen na

45 Alatala ito nan falaxi a muxu
sugandixin xa,
a naxa, “Kirusi, n naxan yii suxi,
alogo n xa siyane magodo a yetagi,
n yi mangane yenge so seene ba e ma,
n yi dēen fəxə firinne rabi a yee ra,
alogo taan so dēene nama fa ragali sənən,
² n tan yetēen tima nən i yee ra,
n yi gbingbinne malaxun,
n yi sulan dēene kala,
n yi dēene balan wurene bolon.
³ N bəxə bun nafunla soma nən i yii,
e nun nafulu luxunxina,
alogo i xa a kolon
fa fala a n tan nan Alatala ra,
naxan i xilima i xinla ra,
n tan Isirayilaa Ala.
⁴ N bata i xili i xinla ma,
n yi tide binyen fi i ma,
n ma walikēen Yaxuba yixetene fe ra,
Isirayila kaane, n naxanye sugandixi,
koni i mi n kolon.
⁵ Alatala nan n tan na,
gbete mi na.
Ba n tan na, Ala gbete mi na.
N bata i yitən yengen xili yi,
hali i to mi n kolon,
⁶ alogo muxune xa a kolon,
keli sogen teden ma han a gododena,
fa fala ba n tan na,
se gbete mi na.
N tan nan Alatala ra,
gbete mi na.

⁷ N tan nan kenenna daxi,
 n yi dimin da,
 n yi bɔɲɛ xunbenla fi,
 n yi tɔɔn nafa.
 N tan Alatala nan feen birin ligama.”
⁸ “Tulen xa a yitɔn kore,
 tinxinna yi godo alo tulena!
 Bɔɔn xa rasɔɔɔya
 alogo kisin xa mini alo sansina,
 e nun tinxinyaan yi sabati e bode xɔn!
 N tan Alatala nan ne birin daxi.”
⁹ Gbalon na kanna xa
 naxan yengen nakelima a dali marigin
 ma,
 muxun naxan luxi
 alo feɲɛna feɲɛne tagi.
 Feɲɛ bendena a fale a rafala muxun ma
 ba,
 a naxa, “I nanse ligama?”
 hanma a naxa,
 “Sese mi i ya wanla ra!”
¹⁰ Gbalon na kanna xa
 naxan a falama a fafe ma,
 a naxa, “I nanse barixi ito ra?”
 hanma a naxa a nga ma,
 “I diin barin nanfera?”
¹¹ Alatala ito nan falaxi,
 Isirayilaa Ala Sarijanxina,
 naxan Isirayila daxi, a naxa,
 “Ɛ tan nan n maxɔdinma fe famatɔne ma,
 lan n ma diine fe ma,
 ɛ yi yamarine so n yii lan n yii fɔxɔn ma?”
¹² N tan nan bɔxɔ xɔnna rafalaxi
 n adamadiine da a fari!
 N tan yeteen nan kore xɔnni fulunxi.
 N tan nan a sarene birin yamarima.
¹³ N tan nan Kirusi rakelixi n ma
 tinxinyana fe ra,
 n yi a ti kira yitɔnxin xɔn.
 A n ma taan tima nen.
 N ma muxun naxanye yi suxi yengeni,
 a ne bepinma nen,
 e mi e xun saren fi.”
 Alatala Senben Birin Kanna naxa na
 kiini.
¹⁴ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Misiran kaane nun Kusi yamanan yu-
 laya seene,
 na Sabe kaa muxu kuyene wanle tɔnɔn
 luma nen i xa.
 E fama nen i konni,
 e findi i gbeen na,
 e bira i fɔxɔ ra,
 e xidixi e bode ra,
 e yi e xinbi sin i yetagi
 e yi i maxandi, e naxa,
 ‘Ala i tan nan xɔn.
 Ala gbete mi na,
 sese mi ala gbeteɲe ra!”
¹⁵ I tan Isirayilaa Ala, Marakisi Tiina,
 i findixi Ala luxunxin nan na.
¹⁶ Suxure rafalane birin yagixi,
 e xun sinxi,
 e birin xun sinxin sigama e bode xɔn.
¹⁷ Koni Isirayila kaane tan kisin sɔtɔma
 Alatala nan na habadan.
 Ɛ mi fa yarabe, ɛ xun sin mume!
¹⁸ Amasɔtɔ Alatala ito nan falaxi,
 a tan naxan kore xɔnna daxi,
 a tan Ala, naxan bɔxɔ xɔnna daxi,
 naxan a beten saxi, a mi a magenla lu,
 koni a yi a da alogo muxune xa lu a yi.
 A naxa, “N tan nan Alatala ra,
 gbete mi na.
¹⁹ N mi falan tixi luxunna xan yi,
 dimini bɔxɔn yirena nde yi.
 N mi a falaxi Yaxuba yixetene xa,
 n naxa, ‘Ɛ n fen fuyan!’
 N tan Alatala,
 n ɲɔndin nan falama,
 n fe fajin nan nalima.”

Siyane tubi fena Ala ma

²⁰ “Ɛ tan siyane muxu gixine,
 ɛ fa ɛ malan,
 ɛ birin yi ɛ maso be!
 Xaxilitarene nan wudi suxurene
 tongoma,
 e yi batu seene maxandi
 naxanye mi nɔɛ e rakise.
²¹ Ɛ falane ti, ɛ yi e xɔnba.
 Ɛ bode kawandi!

Nde muxune rakolonxi feni ito ra
xabu a fɔlɔni?

Nde bata yi a rali nun
xabu to mi na ra?

N tan Alatala mi a ra ba?

Ba n tan na, Ala gbete mi na,
Ala naxan tinxin,
Marakisi Tiina.

Ba n tan na, gbete mi na.

²² E yee rafindi n ma, e xa kisi,
e tan naxanye birin bɔxɔn danne ra!

Bayo Ala nan n na,
gbete mi na.

²³ N bata n kɔlɔ n yeteni,
n yeteen bata fala tinxinxi ito ti,
falan naxan mi maxetema, n naxa,
'Xinbin birin sinma nen n bun ma,
lenna birin yi a kɔlɔ n yi.

²⁴ E naxa: Tinxinna nun senbena Alatala
nan keden pe yi.”

Naxanye birin yi xɔlɔxi a ma,
ne birin yagixin fama nen a fema.

²⁵ Isirayila kaane birin tinxinna sɔtɔma
nen Alatala xɔn,
e yi e kanba Ala yi.

Babilɔn suxurene halagi fena

46 Beli suxuren bata a xinbi sin,^{§§}
Nebo suxuren yi a felen.

Ningene nan e suxurene maxalima.

E yi e dɔxɔma e xun ma nen sali waxatine
yi,

koni iki e bata findi goronna ra sube
xadanxine xun ma.

² E bata e felen e bode xɔn,
e yi e xinbi sin,

e mi nɔe e suxurene rakise
naxanye findixi goronna ra
bayo e tan yeteen sigama konyiyani.

³ Yaxuba yixetene, e tuli mati n na,
e tan Isirayila yamaan muxu dɔnxene,
e tan naxanye goron n xun ma
xabu e nga kui,
xabu e xijen minma!

⁴ N luma na ki kedenna nin
han e fori waxatini.

N tima nen e bun ma
han e xun sexene yi fixa.

N bata na liga,
n mɔn waxi e xali feni,
n ti e bun, n yi e xɔrɔya.

⁵ E n misalixi nde ra?

Nxu nun nde lan?

E nxu nun nde saxi nxu bode ma,
nxu nun naxan maliga?

⁶ Muxune e xemane fima,
e gbete fixeni liga sikeela fari,
e xabun saren fi
alogo a xa ala sawurana nde rafala,
e xinbi sinɛ naxan bun ma,
e yi a batu.

⁷ E a tongo e tungunna ma,
e a maxali,
e sa a dɔxɔ a dɔxɔdeni.

A mi nɔe kele a funfuni!

Hali e xui ramini a ma,
a mi e yabima.

A mi e ratangama e kɔntɔfinle ma.

⁸ Feni ito xa rabira e ma,
e yi e wekile!

E tan muxu murutexine,
e miri na ma e bɔjeni.

⁹ Feen naxanye danguxi a fɔlɔ fɔlɔni,
ne xa rabira e ma.

Amasɔtɔ Ala nan n na,
gbete mi na!

Ala nan n na,
sese mi maliga n na!

¹⁰ Naxan fama ligadeni a rapanna ra,
n na ralima a fɔlɔn nin.

Naxan munma liga,
n na fe falama xabu waxati xunkuye.

N naxa, n ma fe ragidixin nakamalima
nen.

N wama naxan birin xɔn,
n yi na liga.

¹¹ N bata senbemana nde xili,
sa keli sogeteden binni,

^{§§}46:1 Babilɔn kaane gbee alane nan yi *Beli* nun *Nebo* ra.

naxan luxi alo singbinna
 alogo a xa n ma fe ragidixin nakamali,
 sa keli yamana makuyeni.
 N naxan falaxi, n yi na rakamali,
 n na naxan yitɔn, n yi na liga.
¹² E tuli mati n xuiin na,
 e tan muxu bɔɔre xɔdɛxene,
 e tan naxanye makuya tinxinna ra!
¹³ N ma tinxinyaan somatɔn ni i ra!
 A mi fa makuya.
 N mi fa buma, n kisin nafa.
 N kisin nasoma nen Siyon taani,
 n yi n ma nɔɔɔn fi Isirayila ma.

Babilɔn taan kala fena

47 Keli i ya mangaya gbɛdeni
 i dɔxɔ bɔxɔni, Babilɔn taa faɟina.
 Babilɔn kaane, e dɔxɔ bɔxɔni!
 A mi fa falama a ma sɔnɔn
 a taa ɟaxume tofaɟina.
² E se din seene tongo alo konyine,
 e yi sansi kesene findi a fuɟin na.
 E doma gbeene mate,
 e danbane xa to, e xudene gidi.
³ E ragenla toma nen,
 e yagixin yi to.
 N nan n gbeen ɟɔxɔma nen,
 muxu yo mi n yikalɛ.
⁴ Isirayilaa Ala Sariɟnanxin nan en
 xunbama,
 a xili nen Alatala Senben Birin Kanna.
⁵ E dɔxɔ, e dundu,
 e siga dimini,
 e tan Babilɔn kaane!
 A mi fa falama a ma sɔnɔn
 a yamanane mangana.
⁶ N xɔɔb nen n ma yamaan ma,
 n bata yi n keen nayarabi,
 n yi e rabɛɟin e yii.
 E mi kininkinixi e ma,
 e konyi wanle ragboxi ayi hali fonne fari.
⁷ E yi a falama nen, e naxa,
 “N luma nen mangayani habadan!”
 Koni e mi na feene yatɛxi
 e mi e mirixi feene raɟan kiin ma.
⁸ Nayi, Babilɔn taana,

i tan naxan luxi alo ɟaxalan ɟaxina,
 i tuli mati ito ra iki.
 E tan Babilɔn kaan naxanye dɔxi
 makantanni,
 e tan naxanye a falama, e naxa,
 “Nxu tan, nxu ɟɔxɔn mi na,
 nxu mi finde kaɟa gilene ra mume,
 nxɔ diine mi faxe mume!”
⁹ Na fe firinne e sɔtɔma nen lɔxɔ kedenni
 sanɟa ma kedenni,
 e diine yi faxa,
 e findi kaɟa gilene ra.
 Ne defexin ligama nen e ra,
 hali e kɔe ra feene to gboxi ayi,
 hali e tirin feene senben yi gbo!
¹⁰ E bata e yigi sa e fe ɟaxine yi.
 E yi a falama nen e yete ma, e naxa,
 “Muxu yo mi nxu toma!”
 E xaxilimayaan nun e fekolonna bata e
 xunna firifiri.
 E yi a falama e bɔɟeni nen, e naxa,
 “Nxu tan, nxu ɟɔxɔn mi na!”
¹¹ Gbalon fama nen e ma
 e mi naxan nadangu xiriya kolon.
 Halagin godoma nen e ma,
 e mi naxan nadangu saraxan nɔe.
 Yihadin fama nen e ma sanɟa ma
 kedenni,
 e xaxili mi naxan ma.
¹² Nayi, e lu e tirin feene fari
 e nun e kɔeraya fe wuyaxine,
 e yi e yete yixadanma naxanye fɔxɔ ra
 xabu e dii ɟɔre waxatina!
 Yanyina nde,
 e tɔnɔn sɔtɔma e yi nen,
 yanyina nde
 e muxune magaxuma e yi nen.
¹³ E bata e yete yixadan suxurene
 maxɔdindeni.
 Awa, nayi, muxun naxanye xibarune
 toma sarene yi,
 ne xa keli, e fa e rakisi,
 e tan naxanye sarene rakɔɔsima
 e fe famatɔne fala kike yo kike!
¹⁴ E luma nen
 alo se dagina, teen yi e gan.

Ɛ niin mi tangama na tɛɛ degen ma.
 Anu a mi findima tɛɛ wolondin xan na
 de
 burun ganma naxan na,
 muxuna a maxare naxan na!
¹⁵ Ɛ yixadanma muxun naxanye fɔxɔ ra
 xabu ɛ dii ɲɔrɛ waxatina,
 ne rapanna ligama na kii nin,
 ɛ tɔɔma naxanye fe ra.
 Ɛ birin sigama nen e xun xɔn e tantanni,
 e tan sese mi ɛ rakisɛ mume!

Ala fe nenene ralima

48 Ɛ tan Yaxuba yixetene,
 ɛ tuli mati ito ra,
 ɛ tan naxanye xili Isirayila
 ɛ tan naxanye barixi Yuda bɔnsɔnni,
 ɛ tan naxanye ɛ kɔlɔma Alatala xinli
 ɛ tan naxanye Isirayilaa Ala maxandima,
 koni ɲɔndin nun tinxinyaan mi a ra!
² Amasɔtɔ ɛ xili saxi taa sarijanxin nan
 xun ma.
 Ɛ yengi saxi Isirayilaa Ala nan ma
 naxan xili Alatala Senben Birin Kanna.
³ Feen naxanye danguxi,
 n bata yi ne fala xabu waxati xunkuye.
 N yetɛɛn nan ne ralixi,
 n yi muxune rakolon ne ra,
 na xanbi ra, sanɲa ma kedenni,
 n yi e liga, e yi rakamali.
⁴ Amasɔtɔ n na a kolon nen
 a yama tengbesenxin nan ɛ ra,
 ɛ kɔni balanxi alo wure gbelemena,
 ɛ tigin xɔdɔxɔ alo sulana.
⁵ Nanara, n feni itoe fala ɛ xa
 xabu waxati xunkuye,
 n yi ɛ rakolon e ra benun e xa liga,
 alogo ɛ nama a fala, ɛ naxa,
 “Nɔxɔ suxurene nan e ligaxi,
 nɔxɔ sawurana hanma nɔxɔ ala wure daxin
 nan e yamarixi.”
⁶ Ɛ bata feni itoe mɛ,
 ɛ yi e birin to rakamale!
 Ɛ fan mi ɛ tiyɛ e ra ɛ deni ba?

Iki, n fa ɛ rakolonma fe nenene nan ma,
 naxanye luxunxi,
 ɛ mi naxanye kolon.
⁷ N baxi e yitɔndeni nen,
 fe fonne mi e tan na.
 Benun to, ɛ munma yi e sese a fe mɛ nun,
 alogo ɛ nama a fala,
 ɛ naxa, “Nɔxu yi na kolon.”
⁸ Anu, ɛ mi yi sese mexi,
 ɛ mi yi sese kolon.
 Ɛ tunla munma yi a mɛ singen waxati
 danguxine yi.
 Bayo n yi a kolon a yanfantenne nan ɛ
 ra.
 Xabu ɛ yi ɛ nga kui,
 a yi falama ɛ ma a muxu murutexine.
⁹ N bata n ma xɔleni suxu n xinla fe ra.
 N bata diɲa ɛ ma n tantunna fe ra,
 alogo n nama ɛ halagi.
¹⁰ N bata ɛ rasensen tɛɛn na
 alo gbeti wurena sulun tɛɛni.*
 N mi yi ɛ rasoxi sulun tɛɛn xan yi de,
 koni n yi ɛ rasoxi ɲaxankata yinla nan
 na.
¹¹ N bata keli ito ligadeni n yetena fe ra,
 n na a ligama n yetɛɛn yatin nan ma fe
 ra!
 Amasɔtɔ n tinɲɛ di,
 n xinla yi rayelefu?
 N mi n ma binyen fiyɛ gbetɛ ma.
¹² Yaxuba bɔnsɔnna,
 ɛ tuli mati n na!
 Isirayila kaane, n naxanye xilixi!
 N tan na a ra,
 n tan nan a fɔlɔn nun a rapanna ra.
¹³ N tan nan bɔxɔ xɔnna betɛn saxi,
 n yiifanna yi kore xɔnni fulun.
 N na e xili, e fama nen mafuren!
¹⁴ Ɛ birin xa ɛ malan, ɛ tuli mati!
 Nde feni ito falaxi suxurene ye?
 Muxuna nde rafan Alatala ma.
 Na a waxɔn feene ligama nen Babilɔn
 taan na,

*48:10 *Sulun tɛɛn* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Furu tɛɛna*.”

a yiini tema nen Babilon kaane xili ma.[†]

¹⁵ N tan nan keden pe falan tixi,
n mon yi a xili, n yi a rafa.

A wanla sonoyama nen!

¹⁶ E maso n na, e tuli mati ito ra.

Xabu a foloni, n mi falan ti wundoni.

Xabu feni itoe folona, n yi be.

Iki, Marigina Alatala bata nxu nun a Nii
Sarijanxin xe.

¹⁷ Alatala ito nan falaxi,

naxan i xunbama,

Isirayilaa Ala Sarijanxina, a naxa,

“Alatala nan n tan na, i ya Ala,

naxan i xaranma i yete munanfanna ma,

naxan tima i yee ra,

a siga i ra kiraan xon

naxan lanje i ma.

¹⁸ Xa i yi n ma yamarine rame nun,
i ya boje xunbenla yi luma nen nun
alo baana,

i ya tinxinna yi lu

alo foxo igen walanna,

¹⁹ i yixetene yi wuya ayi

alo pemensinna

i ya diine yi gbo ayi

alo pemensin xonne.

I xinla mi be n yetagi mume!”

²⁰ E mini Babilon yamanani,

E e gi Babilon kaane ma!

E gbelegebele sewani, e fa a rali,

a xa rawanga!

E a fe raxuya ayi han boxon danne,

e a fala, e naxa, “Alatala bata a walikeen

Yaxuba bansonna xunba!”

²¹ Min xonla mi e suxuma,

a na ti e yee ra, dangu tonbonni.

A igen naminima nen fanyeni e xa.

A fanyen boma nen,

ige gbeen yi mini keden na.

²² Alatala naxa,

“Boje xunbeli mi muxu jaxine xa!”

Marigina walikeen nan kenenna ra siyane xa

49 E tuli mati n na,
foxo ige tagi boxon muxune.

Yamana makuyene,

e ito rame.

Benun n xa bari,

Alatala bata yi n xili.

² A bata n deen lu

alo silanfan xenxena,

a yi a yiin nininna ti n xun ma,

a yi n findi xalimakuli je ralemunxin
na,

a n luxun a xalimakuli saseni.

³ A yi a fala n xa, a naxa,

“N ma walikeen nan i ra, Isirayila,
n ma binyen luma naxan yi.”

⁴ Koni n tan yi a fala, n naxa,

“N bata n yete yixadan fufafu,

n bata n fangani kala fuyan,

n mi se sotxi.

Koni Alatala n ma kitin sama nen.

N saranna n ma Ala nan yii.

⁵ Awa iki, Alatala bata falan ti,

a tan naxan n daxi nga kui

alogo n xa findi a walikeen na,

alogo n xa Yaxuba bansonna raxete a ma,
alogo Isirayila kaane mon xa malan a

fema,

n bata binyen sot Alatala yetagi.

Amasoto n ma Ala nan findixi n fangan
na.

⁶ A bata a fala n xa, a naxa,

‘I findi fena n ma walikeen na

alogo i mon xa Yaxuba bansonna rakeli,

i yi Isirayila yamaan muxu donxene
raxete n ma,

na xurun.

N ni i findima nen kenenna ra siyane xa,

alogo n ma marakisin xa makenen

sigah han boxon danne ra.”

[†]48:14 Perise mangan Kirusi nan fama Babilon kaane yengedeni.

**Isirayila yamaan muxu
dɔnxene xete fena**

⁷ Alatala naxan i xunbama,
Isirayilaa Ala Sarijanxina,
na nan ito falaxi i xa,
i tan naxan naɲaxuxi,
i tan naxan yatexi muxu haramuxin na
yamaan xɔn,

i tan naxan findixi kuntigine konyin na,
a naxa, “Mangane i toma nen,
e yi keli,
kuntigine i toma nen,
e yi e xinbi sin i bun ma Alatalaa fe ra
naxan tinxin,
Isirayilaa Ala Sarijanxina
naxan i sugandixi.”

⁸ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N ma marafanna waxatin na a li,
n ni i yabima nen!
I rakisin waxatin na a li,
n ni i malima nen.

N na i ramarama nen,
n yi i findi layiri xidi muxun na
alogo yamanan mɔn xa yitɔn
bɔxɔn kɛɛ rabepinxine mɔn yi yitaxun,

⁹ alogo a xa fala kasorasane xa
fa fala, ‘E mini!’
e nun naxanye luxi dimini
fa fala, ‘E mini kenenni!’
E nɔɛ e dege nen kirane xɔn
alo xuruse kuruna,
e xuruse rabaden toɛ nen geyane birin
fari.

¹⁰ Kamen mi fa e suxuma sɔnɔn,
min xɔnla mi e suxe.
Kuye wolonna nun sopen mi e tɔre
mume,

bayo naxan kininkininma e ma,
na tima nen e yeɛ ra,
a yi e xali tigi yirene yi.

¹¹ N na n ma geyane birin findima nen
kirane ra,
n ma kirane mɔn yi yitɔn.

¹² E mato, e fama
sa keli yire makuyeni,

ndee kelima sogeteden kɔmenna binni,
ndee sogegododen binni,
ndee sa kelima Sinimi yamanani.”

¹³ Kore xɔnna, gbelegbele sɛwani!
Bɔxɔ xɔnna, ɲaxan!
Geyane, e sɛwa xuini te!
Bayo, Alatala a yamaan madendenma,
a kininkininma a tɔre muxune ma.

Yerusalen taan mɔn tima nen

¹⁴ Siyon kaane yi a falama nen,
e naxa, “Alatala bata nxu rabepin,
Marigin bata ɲinan nxu xɔn.”

¹⁵ Ala naxa,
“Naxanla ɲinanɲe a diin xɔn ba,
naxan xɲen na?
A mi kininkininɲe a dii barixin ma ba?
Hali a tan ɲinanɲe a xɔn,
n tan mi ɲinanɲe i xɔn mume!

¹⁶ N bata i xinla kerenden n yiine kui,
n na n ɲɔxɔ lu taan makantan yinne xɔn
ma waxatin birin.

¹⁷ I ya diine xetema e giye i ma nen,
i kala muxun naxanye yi i halagima,
ne e gima i ma nen.

¹⁸ I yeɛ rakoɲin i rabilinni,
i ya diine birin bata e malan,
e fama i fema.

Habadan Ala nan n na,
n bata n kɔlɔ n yeteni,
e findima nen i maxidi seen na
alo ɲerena i kɔɛ ra
alo ɲaxalandina a maxidima kii naxan
yi.”

Alatalaa falan nan na ra!

¹⁹ Hali taa xɔnne nun bɔxɔ rabepinxine
nun yire kalaxine to gbo yamanani iki,
e sa xurunma ayi nen dɔxɔden na i ya
yamaan xa.

Naxanye yi i halagima,
ne makuyama i ra nen.

²⁰ E diin naxanye baxi i yii,
ne mɔn a falama nen i xa,
e naxa, “Yireni ito xurun nxu ma,
dɔxɔdena nde fen nxu xa,
nxu xa ba yigbetenxi.”

²¹ Nayi, i a falama nen i bɔɓɓeni,
i naxa, “Nde itoe barixi n xa?
Diine yi baxi n yii nun,
n yi luxi alo gbantana.
N bata yi xali konyiyani,
n namexin nan yi a ra!
Nde diini itoe maxuruxi?
N kedenna bata yi lu,
koni diini itoe sa kelixi minen?”

²² Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N na n yiin maligama nen siyane xa,
n na n ma taxamasenni tema nen ya-
manane xa,
e yi fa i ya dii xemene ra e yii kanke,
e yi i ya dii temene maxali e tungunne
ma.

²³ Mangane nan i ya diine maxuruma i xa
mangane jaxanle yi i ya dii temene balo
i xa.

E yi e xinbin sin i yetagi,
e yetagin yi lan bɔxɔn ma,
e yi i san ma lɔxɔne makɔn.
I a kolonma nen nayi,
a Alatala nan n tan na,
naxanye e xaxili tixi n tan na
ne mi yagima.”

²⁴ Sofaan seen naxan tongoxi yengeni,
na be a yii ba?
Jaxankata tiina muxu suxin nɔɛ a futux-
ule ba?

²⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Sofana se tongoxin bama nen a yii yati,
jaxankata tiina muxu suxin yi a
futuxulu.

N na i yengefane yengema nen,
n yi i ya diine rakisi.

²⁶ Naxanye yi jaxu i ra,
n yi ne radin e bode ma
e balo e bode suben na,
e yi e bode wunla min
alo manpa nenena.
Nayi, adamadiine birin a kolonma nen
a Alatala nan n na,
i rakisimaan naxan i xunbama,

Yaxubaa Ala Senbemana.”

Ala nan a yamaan nakisima

50 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Futu kala kedin minen
n na n mexi ε nga ra naxan xɔn?
Hanma n na ε matixi n doli faane ma
naxan xɔn?

ε matixi ε hakene nan ma fe ra
ε nga ramexi ε matandine nan ma fe ra.
² N to fa, nanfera muxe mi yi be?

N to xinla ti, nanfera,
muxe mi n yabi?

N yiin dungu nayi ba,
a yi muxune xunba?

Senbe mi n na ba,
n yi muxune xɔɔɔya?

Anu, n baa igen xɔrima,
n na n kɔnkɔ a ma,
n yi baane findi tonbonna ra,
e yexene yi kun,

bayo ige mi na,
e birin yi faxa min xɔnla ra.

³ N yi dimin naso kore
alo sunu dugina.”

Marigina walikena

⁴ Marigina Alatala bata n xaran
alogo n xa a kolon
n naxan fale muxu xadanxine xa,
e senben sɔtɔ.

A n naxulunma xɔtɔn yo xɔtɔn,
alogo n xa a falan name
alo a xarandiina.

⁵ Marigina Alatala bata n tunle rabi,
n tan fan mi murutexi a ma,
n mi xetexi xanbin na.

⁶ N na n fanna ti nen n bɔnbɔ muxune xa,
n yi n deen ti ne xa
naxanye n de xabene matalama.
N mi n yetagin baxi konbin nun degen
bun.

⁷ Koni Marigina Alatala n mali nen,
nanara n mi rayarabi.

N bata n yetagin findi fanyen na,
n to a kolon a n mi fama yagideni.

⁸Naxan yoon fima n ma,
na bata maso.
Nde waxi n xun maxidi feni nayi?
En kitin yebe en bode xa!
Nde mi tinxi n ma yoon ma?
A xa fa n xili ma!

⁹Marigina Alatala n malima nen.
Nayi, nde n yalagima?
E birin kalama nen
alo dugi fonna, kunle yi e don.

¹⁰Nde a tuli matiye Alaa walikeen na
Alatala yeeragaxun ma?
Naxan yo sigan tima dimini,
kenenna dasaxi naxan ma,
na xa a yigi sa Alatala yi,
a yi a xaxili ti a Ala ra!

¹¹Koni e tan naxanye teene soma,
e yi tanba radegeyxine tongo,
nba e sigan ti e yetena tee degen ma,
e tanban naxanye radegexi.
E fa ito nan sotoma:
e faxama soxolen nin.

Kisin naxan dan mi na

51 E tuli mati n na,
e tan naxanye tinxinyaan foxo ra,
e tan naxanye Alatala fenma!
E yeen ti fanyen na,
e minixi naxan yi,
e nun gemena e baxi denaxan yi.

²E yeen ti Iburahima ra, e fafe,
e nun Saran, naxan e barixi.[‡]
Amasoto n Iburahima xili waxatin naxan
yi,
dii mi yi a yii nun.

Koni n barakan sa nen a fe yi,
n yi mayixete wuyaxi fi a ma.
³Alatala Siyon taan masabarima na kii
nin,

a yi kininkinin a yire kalaxine birin ma.
A yi a tonbonna lu
alo Eden nakona.[¶]
A boxo xarene yi lu alo Alatalaa nakona.

Sewan nun jaxanna luma nen a yi,
beti xuine nun sigi xuine yi me a yi.

⁴Ala naxa, “E tan n ma yamana,
e tuli mati n na!
E tan n ma yamanan muxune,
e n xuiin name,
bayo n sariyan fima nen,
n ma kiti kenden yi findi kenenna ra
siyane xa.

⁵N ma tinxinyaan somatxon ni i ra,
n ma marakisin yi makenen.
N kiti kenden nafama nen siyane ma n
senben xon.

Foxo ige tagi boxone yi e yigi sa n yi,
e yi e xaxili ti n senben na.

⁶E yee rate kore,
e mon xa boxon mato.

Kore xonna loma ayi nen alo tutina,
boxo xonna yi jan alo dugina,
a muxune yi faxa alo tugetugene.
Koni n ma marakisin luma nen habadan,
n ma tinxinyaan mi janje mume!

⁷E tuli mati n na,
e tan naxanye tinxinna kolon.
E tan yamaan naxan n ma sariyan nama-
raxi e bopeni!

E nama gaxu muxune mafala xuine yee
ra,
e nama gaxu e konbine yee ra.

⁸Bayo, e fatin kalama nen,
kunle yi e don,
alo domain xiine bun,
koni n ma tinxinna luma nen habadan,
n ma marakisin yi lu mayixete nun may-
ixetene xa.”

⁹Keli Ala, keli! I senbe so!
Alatala, i fangan nakeli
alo boxo singene,
alo waxati danguxine yi!
I tan xa mi Misiran yamanan kala ba,
i yi na ige yi ninginangani soxon?

¹⁰I tan xa mi baa gbeen igen xara ba,
tilin gbeen yi xori.

[‡]51:2 *Iburahima* nun *Saran* ma fe sebexi Dunupa Folon 17.14 kui.

[¶]51:3 *Eden* nakona fe sebexi Dunupa Folon 2.8-9 kui.

I tan xa mi kiraan sa baan xonna ma[§]
 alogo i ya muxu xunbaxine xa gidi?
¹¹ Alatala na naxanye xɔɔya,
 ne xetema nen.
 E fama nen gbelegbele naxanaxani Siyon
 taani,
 habadan sewan yi e yetagini yalan.
 Naxanaxan nun sewan luma nen e yi,
 sunun nun kutunna yi jan fefe!
¹² N tan keden peen nan e ralimaniyama.
 Nanfera e gaxuma muxune yee ra,
 naxanye faxama?
 Adamadiine rananna luma nen
 alo sexena.
¹³ I bata ninan Alatala xon naxan i daxi,
 naxan kore xonni fulunxi,
 a bɔxɔ xonna beten sa!
 I luma nen gaxuni waxatin birin i nax-
 ankata tiin bun ma
 alo a na a yiton i halagi xinla ma!
 Koni naxankata tiina fitinan minen?
¹⁴ A gbee mi fa luxi kasorasane xa bejin.
 E mi faxama kasoon na,
 donseen mi fa dasama e ma sɔnɔn.
¹⁵ Alatala nan n tan na, i ya Ala,
 naxan fɔxɔ igeni maxama,
 a mɔrɔnne yi xuxu.**
 A xili nen Alatala Senben Birin Kanna.
¹⁶ N bata n ma falan naso i de
 n yi n yiin nininna ti i xun ma.
 N tan naxan kore xonna sa a funfuni,
 n yi bɔxɔ xonna beten sa,
 n yi a fala Siyon kaane xa, n naxa,
 “N ma yamaan nan e tan na.”

Ala Yerusalen senbe soma nen

¹⁷ E xulun, e xulun!
 Yerusalen kaane e keli!
 E tan naxanye e minxi Alatalaa xɔɔn
 dɔɔɔ lengenna ra
 e tan naxanye a xɔɔɔ igelengenna rafexin
 minxi
 han e yi a jan,

a yi e xunna firifiri!
¹⁸ E diin naxanye birin barixi,
 keden mi na naxan tiye e yee ra.
 E diin naxanye birin maxuruxi
 keden mi na naxan e yii rasuxe.
¹⁹ Tɔɔɔn bata e sɔɔɔ firin firin yeen ma:
 gbalon nun halagina
 fitina kamen nun yengena.
 Anu, nde i ralimaniye,
 nde i masabare?
²⁰ E banxulanne bata bira bɔxɔn ma kira
 xunne birin na,
 e fugaxi a ra
 alo bolen na a suxu lutin na,
 e saxi Alatalaa xɔɔɔn bun,
 e Ala bata a kɔnkɔ e ma.
²¹ Nanara, i tuli mati n na,
 taa tɔɔɔxina,
 i tan naxan xunna firifirixi,
 koni i mi dɔɔɔ minxi!
²² Marigina Alatala ito nan falaxi,
 i ya Ala,
 naxan a yamaan xun mayengema, a
 naxa,
 “N ni igelengenna bama nen i yii
 naxan i xun magima a ra,
 n ma xɔɔɔ igelengenna.
 I mi fa a minma sɔnɔn.
²³ N na a soma nen muxune yii
 naxanye yi i tɔɔɔma,
 naxanye yi a falama i ma, e naxa,
 ‘I felen nxu xa dangul!’
 I yi i fanna ti e xa alo bɔxɔna
 alo kirana dangu muxune xa.”

Yerusalen xunba fena

52 E xulun, e xulun Siyon kaane!
 E mɔn xa senben sɔɔɔ.
 Yerusalen taa sarijanxin muxune,
 e dugi fajine tongo!
 Bayo, xɔɔɔ sarijantaren mi fa soma e
 konni.
² E yikunkun,

[§]51:10 Na feen seɔbexi Xɔɔɔyaan 14.21 kui.

**51:15 *Igen mɔrɔnne*: alo foyen na so igeni.

ε gbangbanna ba ε ma Siyon kaane,
 Ε mɔn xa keli,
 ε dɔxɔ ε funfu fonni.

Ε lutine ba ε kɔε,
 ε tan Yerusalen taan muxu suxine!

³ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Bayo ε matixi nen,

ε sare mi fi,

ε mɔn xunbama nen, se mi fi.”

⁴ Marigina Alatala mɔn ito nan falaxi, a naxa,

“N ma yamaan sigaxi nen Misiran ya-
 manani singen,

a sa lu konyiyani,

koni dɔnxen na,

Asiriya kaane nan e naxankata.”

⁵ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Iki, n fa nanse ligama?

N ma yamaan bata xali konyiyani,
 e mi sara.

Naxanye bata nɔɔn sɔtɔ e xun na,
 ne sɔnxɔma,

e n xinla rayelefuma waxatin birin.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁶ “Nanara, n ma yamana n xinla kolonma
 nen,

nanara e a kolonma nen na lɔxɔni,

a n tan nan falan tixi,

n naxa, ‘N tan ni i ra!’”

⁷ Xera faji yibane faan lanxi geyane fari
 han,

naxanye bɔɓe xunbenla fe ralima,

naxanye fama sewa feen xibarun na,

naxanye marakisina fe falama,

naxanye a falama Siyon kaane xa,

e naxa, “E Ala nan mangan na!”

⁸ Ε tuli mati ε taan kantan muxune xuiin
 na!

E xuini tema,

e birin yi sɔnxɔ sewani,

bayo e Alatala toma fe Siyon taani e
 yetagi.

⁹ Ε xuini te,

ε gbelegbele sewani ε bode xɔn ma,

Yerusalen taa kalaxin muxune!

Bayo Alatala a yamaan masabarima,

a Yerusalen taan xunbama nen.

¹⁰ Alatala bata a yii sarijanxin senben
 makenen

siyane birin yetagi,

bɔxɔn danne birin en ma Alaa marakisin
 toma nen.

¹¹ Ε siga, ε siga, ε mini na yi!

Ε nama din se saripantare yo ra!

Ε masiga e ra, ε yi sarijan

ε tan naxanye Alatalaa goronne
 maxalima!

¹² Ε mafuraxin nama mini,

ε nama siga e giye,

bayo Alatala tixi ε yee ra.

Isirayilaa Ala mɔn luma nen ε xanbi ra ε
 kantandeni.

Alatalaa walikena

¹³ N ma walikena fe sabatima nen,

a fe yi mate, a yi tide gbeen sɔtɔ,

a binyen sɔtɔ,

¹⁴ hali a fe to findixi terena feen na muxu
 wuyaxi xa,

bayo a yetagin mi yi fa luxi alo muxuna,
 a kiin mi yi fa maliga adamadiin na.

¹⁵ Anu, a siya wuyaxine rasarijanma nen
 wuli raxuyaxin xɔn.

Falan yi jan mangane de a yetagi,

bayo e bata feen to naxan munma yi fala
 e xa,

e munma yi naxan me nun,

e yi na famu.

53 Feen naxan nalixi en ma, nde laxi
 na ra?

Alatala a senben makenen nde xa?

² Alaa walikéen sabati nen a yetagi

alo sansi sonla,

alo wudi salenna

naxan minima bɔxɔ xareni.

A mi yi tofan,

a mi yi nɔrɔxi

naxan a lige en yabu a ra.

A to ki yo mi yi en mabandunma.

³ A yi rapaxuxi nen,

muxune yi e me a ra.

Muxu sɔxɔlexin nan yi a ra

naxan bata yi dari tərən na,
 muxe mi yi wama naxan mato feni.
 A yi rapaxuxi,
 en mi yi a yatexi se ra.
⁴Anu, a en ma furene səxələn nan tongo,
 a yi a ti en ma tərəne ra.
 Koni, en yi mirixi a ma
 fa fala a Ala nan a ratərənxi,
 a yi a paxankata,
 a yi a rayarabi.
⁵Anu, muxune a səxən en yulubine nan
 ma fe ra,
 a yi rahalagi en hakene fe ra.
 Maratərənna naxan bəpə xunbenla fiye
 en ma,
 na yi sa a fari,
 en kendəyaan sətəxi a maxələne nan xən.
⁶En birin bata yi lo ayi,
 alo xuruseene,
 birin yi sigama a gbee kira nan xən,
 koni Alatala yi en birin haken goronna
 dəxə a tan xun ma.
⁷E a paxankata nən,
 e a rayarabi, a mi sese fala.
 A yi lu alo yexəe diin naxan xalima a
 faxadeni,
 alo yexəen naxan a dunduma
 e nema a fati ma xabene maxabə,
 a mi sese fala.
⁸A xali nən gbaloni, a makiti,
 koni nde yi kəntəfilixi na feen na
 a waxatin muxune yə?
 Amasətə a ba nən pəpə muxune yə
 paxankatan yi sa a fari n ma yamaan yu-
 lubine fe ra.
⁹A gaburun lu nən muxu paxine ye,
 a maluxun nafulu kanne fema,^{††}
 hali a to mi gbalə fe yo liga
 a mi yanfa fala yo ti.
¹⁰Alatala tin nən a xa halagi xələni,
 bayo xa a niin ba tagi yitənna saraxan
 nan na,

a mayixetene toma nən
 a siimayaan yi xunkuya ayi
 Alatala yi a sagoon nakamali a xən.
¹¹A niin səxələne dangu xanbini,
 a kənenna toma nən, a wasa.
 A kolonna xən,
 n ma walike tinxinxin muxu wuyaxi rat-
 inxinma nən
 a yi e hakene goronna tongo.
¹²Nanara, n tide gbeen soma a yii nən,
 a yi yenge se tongoxine yitaxun e nun
 senbemane.
 Amasətə a tin nən a sayaan ma,
 a yatə nən alo fe paxi rabane,
 a yi muxu wuyaxi yulubin goronna
 tongo
 a yi solonaan ti hake kanne xa.

Yerusalen mi fa rabepinxi

54 I tan Yerusalen taan naxan luxi
 alo gbantana,
 i xa sewa, i tan naxan mi dii barixi!^{‡‡}
 I xa paxan i sənəxə sewani,
 i tan naxan mi dii sətən xələn kolon.
 Bayo paxalan nabepinxina diine
 wuyama ayi nən
 dangu xeme taa ra dəxən gbeene ra.
 Alatala naxa na kiini.
²I ya bubuni gbo, i yi a fari sa han!
 I nama sike,
 i ya bubun lutine rakuya ayi,
 i yi a senbətəne xən din.
³Amasətə ε sabatima nən yifanna nun
 kəmenna ma,
 yamanane yi findi ε yixetene gbeen na,
 e yi taa yigenle rafe.
⁴ε nama gaxu,
 amasətə ε mi yagin sətə.
 ε nama kəntəfilə amasətə ε mi rayagima,
 koni ε pınanma nən ε dii pərəyaan yagin
 xən

^{††}53:9 Na feen sebexi Matiyu 27.57-60 kui.

^{‡‡}54:1 Yerusalen taan yatexi **gbantan** na nən bayo a muxune bata yi siga konyiyani yengen xən.

ε mi fa ε mirima ε kaḡa gileyaan yagine
ma sṓṓṓ.

⁵ Amasṓṓ naxan ε daxi,
na luxi nen alo ε xemen nan na ra.
A xili nen Alatala Senben Birin Kanna.
Isirayilaa Ala Sariḡanxin nan ε
xunbama.

A xili nen bṓḡṓṓ birin ma Ala.
⁶ Amasṓṓ Alatala mṓṓ ε xilima nen
alo paxanla naxan yi rabepinxi,
naxan sunuxi!
Muxun mi nḡe a foninge waxatin paxanla
rame!

ε Ala naxa na kiini.

⁷ N na ε rabepin nen waxatidi,
koni n mṓṓ yi ε xṓṓ suxu kininkinin
gbeeni.

⁸ N na n yetagin luxun nen ε ma waxatidi,
n ma xṓṓ gbeeni.
Koni n kininkininma ε ma nen
n ma habadan hinanni.

Alatala na nan falaxi naxan ε xunbama.
⁹ Ala naxa, “N na a ligama nen to
alo Nuhan waxatini,
n na n kṓṓ waxatin naxan yi fa fala
fufa gbeen mi fa sama bṓḡṓ xṓṓna xun
ma sṓṓṓ.

N mṓṓ bata n kṓṓ na kiini,
n mi fa xṓṓma ε xili ma sṓṓṓ,
n mi fa n kṓṓṓma ε ma sṓṓṓ.

¹⁰ Hali geyane xuruxurun,
hali yire matexine yimaxa,
n ma hinanna mi a makuye ε ra,
n ma bṓḡḡe xunbeli layirin mi kale en
tagi.”

Alatala naxa na kiini,
naxan kininkininxi ε ma.

Ala mṓṓ Yerusalen tima nen

¹¹ Yerusalen taa tṓḡṓṓina,
foye gbeen naxan yimaxaxi,
muxu yo mi naxan madendenxi!
Awa, n tan, Ala, n mṓṓ Yerusalen taan
tima nen geme tofapine ra,
n mṓṓ yi a beten sa geme mamiloxi
fapine ra.

¹² N taan makantan sangansone findima
nen geme gbeeli fapine ra,
n yi taan so deene ti geme fixe mayilensex-
ine ra
n taan nabilinna yinna ti bṓḡṓ bun na-
funle ra.

¹³ ε diine birin findima nen Alatalaa
xarandiine ra,
e bṓḡḡe xunbenla yi gbo ayi.

¹⁴ ε sabatima nen tinxinyani.
Naxankatan masigama ε ra nen.

ε mi fa gaxuma sese yee ra,
gaxun masigama ε ra nen,
a mi fa a masoma ε ra.

¹⁵ Xa muxune ε yenge,
na mi kelixi n tan ma,
naxan yo na ε yenge,
na birama nen ε sanna bun!

¹⁶ A mato, n bata xabun da,
naxan tigen teen nafema,
naxan yenge so seen nafalama a kiini.

Koni n tan nan mṓṓ halagi tiin daxi
naxan a kalama.

¹⁷ Yenge so se yo na rafala ε xili ma,
na mi fefe lige ε ra.

Naxan yo na ε tṓḡḡe kitisadeni,
ε yoon sṓṓṓma na ma nen.
Alatalaa walikene na nan sṓṓṓma e keen
na,

n bata na kitin sa e xun mayengen na.
Alatalaa falan nan na ra.

Alaa marakisin sare mi na

55 Min xṓṓla ε tan naxanye birin
ma,

ε birin xa fa, igen ni i ra!

Hali gbeti mi ε yii, ε fa,
ε fa donseen sara, ε a don!

ε fa minseen nun nṓṓṓṓ sara,
gbeti mi fima, a sare mi fima.

² Nanfera ε seen sarama
donse mi naxan na?

Nanfera ε yete yixadanma seene fe ra
naxanye mi ε wasama?

Nayi, ε tuli mati n na ki faji,
ε yi donse kenden don,

donse jaxumene yi ε nii yifan ε ma.

³ε tuli mati, ε fa n ma,

ε n xuiin name,

ε nii rakisin sɔtɔma nen.

N habadan layirin xidima en tagi nen,

alo n hinanna nun tinxinna naxan yita
Dawuda ra.

⁴N bata Dawuda findi seren na siyane
xa,

e nun mangana siyane xun na.

⁵ε siyana ndee xilima nen

ε mi naxanye kolon,

siyaan naxanye mi ε kolon,

ne yi e gi e fa ε fɛma

Alatalaa fe ra,

ε Ala Isirayilaa Ala Saripanxina,

naxan xunnayerenna fima ε ma.

⁶ε Alatala fen

a tinma ε xa a to waxatin naxan yi.

ε a xili,

a maso ε ra waxatin naxan yi.

⁷Muxu jaxin xa xete a kiraan fɔxɔ ra,

hake kannu xa a miriyane lu,

a tubi Alatala ma,

naxan kininkininma a ma,

en ma Ala naxan a mafeluma hinanni.

⁸Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Bayo n ma miriyane mi ε miriyane ra,

ε kirane mi lanxi n ma kiraan ma.

⁹Kore xɔnna matexi bɔxɔn xun ma kii
naxan yi,

n fan ma kirane fisa ε kirane xa na kii
nin

n ma miriyane fan yi fisa ε miriyane xa
na kiini.”

¹⁰Tulen nun balabalan kesene godoma
keli kore

anu, e wuyenna mi tɛ kore

fɔ bɔxɔ xɔnni kun,

e yi seene rasoli, e sabati

e yi findi sansi bogine ra xɛɛ biine xa,

e findi donseen na kamɛtɔne xa.

¹¹N ma falan fan na kii nin

naxan minima n de.

A yigenla mi xete n ma,

fɔ a n waxɔn feen liga,

a n ma fe ragidixin nakamali,

n na a rasigaxi naxan na.

¹²ε minima konyiyani sewan nin,

ε yi rafa bɔɓe xunbenli,

geyane nun yire matexine sɔnxɔma nen
jaxanni ε yɛɛ ra,

burunna wudine birin yi e yiine bɔnbɔ.

¹³Nali yirene yi findi fɔfɔ yirene ra,

tansin yirene yi findi miriti wudi xiri
jaxume yirene ra.

Na findima nen xinla ra Alatala xa,

habadan taxamasenna

naxan mi kalama mume!

Ala Batu Banxin siyane birin xa

56 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“ε kiti kenden sa,

ε tinxinyaan liga,

amasɔtɔ n ma marakisin bata maso

n ma tinxinyaan makenenmatɔɔn ni i ra.

²Sewan na kannu xa

naxan na ligama,

adamadiin naxan na suxuma,

a yi Matabu Lɔxɔn binya,

a mi a rayelefu,

a yi a yiin ba fe jaxin birin yi.”

³Xɔɓen naxan findima Alatala gbeen na,

na nama a fala, a naxa,

“Alatala n bama nen a yamaan ye!”

Hanma xeme tegenna[¶] yi a fala, a naxa,

“Wudi xaren nan tun n tan na!”

⁴Amasɔtɔ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Naxanye n ma Matabu Lɔxɔn binyama

e yi n nafan feen sugandi,

e lu n ma layirin bun ki faɓi,

⁵n yirena nde luma nen e xa n Batu

Banxin nun a yinna kui,

n yi e xinle sebe menni

alogo jinan nama ti e xɔn.

[¶]56:3 *Xeme tegenna*: Na waxatini, mangane yi xemena ndee tegenna nen alogo e xa e yengi dɔxɔ mangana feene xɔn, e mi bira mangana jaxanle fɔxɔ ra. Be a sunuxi bayo a kolon a xinla lɔma ayi nen, a to mi diin barima.

Na tɔ̀nɔ̀na e ma dangu dii xemene nun
dii temene ra.

N xinla naxan fima e ma,
na luma nen habadan,
sese mi a be na.

⁶ Xɔ̀jɛn naxanye findixi Alatala gbeen
na,

alogo e xa a batu,
Alatala xinla rafan naxanye ma,
naxanye birin Matabu Lɔ̀xɔ̀n binyama,
e mi a rayelefu,

e lu n ma layirin bun ki fapi,

⁷ n ne xalina nen n ma geya sarijanxin
fari,

n yi e rasewa n xinla maxandi banxini.
E saraxa gan daxine nun e saraxane ra-
suxuma nen

n ma saraxa ganden fari,
amasɔ̀tɔ̀ n ma banxin xili bama nen,
Ala maxandi banxina siyane birin xa.”

⁸ Marigina Alatalaa falan ni ito ra,
a tan naxan Isirayila muxu suxine
malanma, a naxa,
“N bata ndee malan,
n mɔ̀n gbeteƷe malanma nen sa ne fari.”

Manga jaxine fe

⁹ E tan burunna subene,
e tan fɔ̀tɔ̀n yi subene, e fa e dege!

¹⁰ Isirayila xun makantanne bata findi
daxutɔ̀ne ra,

e mi sese kolon,
e bata findi bare bobone ra,
naxanye mi nɔ̀e wonwonje.
E luma saxi nen, e lu xiƷe se,
xixɔ̀nla yi rafan e ma.

¹¹ Barene nan ne ra naxanye seni bɔ̀ma,
naxanye mi wasama mumɛ!
Xuruse rabane nan ne ra
naxanye mi sese famuma.

E birin sigama e gbee kiraan nan xɔ̀n.
Birin biraxi a yete tɔ̀nɔ̀n nan fɔ̀xɔ̀ ra.

¹² E naxa, “E fa, nxu xa sa dɔ̀lɔ̀n fen!
En dɔ̀lɔ̀n min han en xunna yi keli!

Tila fan luma nen alo to,
bayo a gbeƷe mɔ̀n luxi.”

57 Tinxindene halagima,
koni muxu yo mi a mirima na
feen ma.

Lannaya muxune faxama,
muxu yo mi a famuma fa fala
tinxindene faxama nen
alogo e xa ba gbalɔ̀ famatɔ̀n yeƷe ra.

² Bayo naxanye sigan tima jɔ̀ndini,
ne soma bɔ̀je xunbeli yiren nin,
e matabuden sɔ̀tɔ̀.

³ E tan kɔ̀eramuxu diine, e maso be,
yalunde bɔ̀nsɔ̀nna,
naxan yalunyaan ligama!

⁴ E nde magelema,
e deen bandunma nde ma
e lenna raminima nde ma?

E mi findixi dii murutɔ̀xine xan na ba,
wule fala bɔ̀nsɔ̀nne,

⁵ e tan naxanye kunfan nagboma ayi wu-
dine kideni,

e nun wudi yifɔ̀tɔ̀nxine birin bun,
e tan naxanye e diine kɔ̀e raxaban darane
kideni,

e nun geme longonne ra?

⁶ Geme malaxunxine nan e keen na e
xude kidene yi,

e gbeen ne nan na Isirayila kaane!
E minse saraxane bɔ̀xɔ̀nxi ne nan xa,
e yi bogi se saraxane ba e xa.

N nɔ̀e dije na birin bun ba?

⁷ E sa e sadene tixi geya matɔ̀xine nan
fari,

e tema menna nin e sa saraxane ba.

⁸ E bata e suxurene singan e banxin deen
nun a ti wudine xanbi ra.

E bata e masiga n na,
e ragenla yi lu,

e te e sade xungbeen ma,
e nun muxune yi lanna raso e tagi
a rafan e ma e nun naxanye xa kafu,
e yi lu ne matɔ̀e.

⁹ Ɛ bata siga turen na manga gbeen ki-
deni,^{§§}

ε yi latikɔnɔnna ragbo ayi.
Ɛ bata ε xerane rasiga pon,
ε yi godo han laxira yi.

¹⁰ Ɛ bata ε yixadan na sigatine yi han,
koni ε mi a fala,
ε naxa, “A lu na!”

Ɛ mɔn ε senbe soxi, ε mi xadanxi.

¹¹ Nayi, ε yi gaxuxi nde yee ra,
naxan a liga, ε n yanfa,
n ma fe mi fa rabiraxi ε ma,
ε mɔn mi ε mirima n ma?

N to dunduxi xabu to mi a ra,
na nan a ligaxi,
ε mi fa gaxuma n yee ra ba?

¹² Koni n na ε gbee tinxinna
nun ε kewanle raminima nen kenenni.
E tɔnɔ mi luma ε ma.

¹³ Ɛ na ε xui ramini malina fe ra,
ε suxure kurun xa ε xunba!
Foyena e birin xalima nen,
foyedi xurun yi e tongo a siga e ra.
Koni naxan na a yigiya n tan yi,
na yamanan sɔtɔma nen a keen na,
n ma geya saripnanxin yi findi a gbeen na.

Ala a yamaan nakendeyama nen

¹⁴ A falama nen nayi, fa fala,
“Ɛ kirani tɔn ki fapi,
ε kiraan kalaxi yirene birin nafala n ma
yamaan yee ra.”

¹⁵ Amasɔtɔ kore xɔnna Ala matexina ito
nan falaxi,
naxan na yi habadan,
naxan xili saripnan, a naxa,
“N dɔxi yire matexi saripnanxin nin,
koni n mɔn muxu paxankataxine xɔn
naxanye e yete magodoxi
alogo n xa muxu nii sɔxɔlexine rasewa.

¹⁶ N mi luma yalagin tiye waxatin birin,
n mi luye xɔlɔxi habadan,
bayo muxune niin bama nen n yetagi
nayi,

n naxanye daxi, ne yi raxɔri.

¹⁷ N bɔɓen bata te Isirayila kaane ma
lan e hake tongoxine fe ma mileni,
n yi e paxankata,
n yi n yetagin luxun e ma n ma xɔlɔni.
Anu, e tengbesenxin bata lu e bɔɓena ki-
raan xɔn.

¹⁸ N bata e kewanle to,
koni n na e yiyalanma nen,
n yi ti e yee ra, n mɔn yi e madenden,
e nun naxanye sunuxi e fɔxɔ ra.

¹⁹ N tantun falan sama nen e de.
Bɔɓe xunbeli defexin yi lu muxune xa
naxanye makuya e nun naxanye maso!
N na e rakendeyama nen.”

Alatala naxa na kiini.

²⁰ Koni muxu paxine luxi nen
alo fɔxɔ igen naxan walanxi ayi
naxan mi nɔe a raxare
naxan walanye boron nun lɔxɔn
nakelima.

²¹ N ma Ala naxa,
“Bɔɓe xunbeli mi muxu paxine xa!”

Sunna naxan nafan Ala ma

58 Sɔnɔxɔ i xuini texin na!
I xuini te han alo xɔta xuina,
i n ma yamana murutena fe rali e ma,
i yi Yaxuba yixetene yulubina fe fala e
xa!

² E waxi n tan nan fen fe yi lɔxɔ yo lɔxɔ,
e sɔbe soxi n ma kiraan kolon feni,
alo yamaan naxanye yi tinxinyaan
ligama
naxanye mi e mexi e Alaa kiti kendene
ra.

E n maxɔdinma
a n xa kiti tinxinxine sa e xa.

³ E naxa, “Nxu sunna suxuma nanfera,
xa i mi a toma?”

Nxu nxu yete tɔrɔma nanfera,
xa i mi na yatexi?”

Anu, ε na sunna suxu lɔxɔn naxan yi,
ε ε rafan feene nan ligama,

§§57:9 Waxatina nde, *Manga gbeeni* ito findixi suxurena nde nan na.

ε yi ε walikene jaxankata.

⁴ Ε nema sunni,

ṣoṅxṳ ṣoṅxṳn nun yengene na a ra,

ε bṳnbṳn ti a jaxin na.

Koni xa ε sunna suxu alo to,

ε xuiin mi Ala lima.

⁵ N na ε xaranxi na sunna sifan nan ma
ba

alogo tun muxun xa a yete tṳṳ lṳxṳna
nde yi,

alogo tun muxun xa a xun sin

alo sexena,

a yi sunu dugine ragodo a ma,

a yi a sa xubeni.

Ε na nan ma ba, a sunna,

lṳxṳn naxan nafan Alatala ma?

⁶ N na ε xaranxi sun suxu kiini ito nan
ma:

Ε yṳlṳxṳxṳn jaxine ba muxune ma,

ε konyine fulun,

ε muxu jaxankataxine xṳṳyaya

ε xun xidi wudine birin kala.

⁷ Feni itoe xa mi a ra ba:

Ε donseni taxun ε nun kametṳne ra,

ε yiigelitṳne yigiya ε konni,

yigiyade mi naxanye yii,

ε dugin so muxune yii,

marabenna naxanye ma,

ε ba ε xun xanbi soε ε ngaxakedenne yi?

⁸ Nayi, ε yanbanma nen

alo kuye bamatṳna

ε yi kendeya mafuren,

ε tinxinyaan yi ti ε yeε ra,

Alatalaa binyen yi ε kantan ε xanbi ra.

⁹ Nayi, ε xinla tima nen,

Alatala yi ε yabi,

ε xui raminima nen a ma,

a yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra!”

Xa ε konyiya feene masiga ε konna ra,

ε ba ε yii sonla tiye bonne ra,

ε ba fala jaxine tiye,

¹⁰ xa ε ε yete fi kametṳne fe ra,

ε muxu jaxankataxine ralugo,

nayi, ε yanbanma nen dimini,

kṳεen yi lu ε xa alo yanyi tagina.

¹¹ Alatala tima nen ε yeε ra waxatin
birin,

a yi ε rawasa tonbonni,

a yi ε fati benden senbe so.

Nayi, ε luma nen alo nako ige saxina,

alo tigin naxan mi xarama.

¹² Yire kalaxi fonne mṳn tima nen ε
barakani,

ε benbane banxi kalaxine mṳn yi beten
sa,

a yi fala ε ma, a “Yinna yinle yitṳn
muxun naxanye kirane nun dṳxṳ-
dene rafalama.”

Matabu Lṳxṳna fe

¹³ Xa i yete suxu Matabu Lṳxṳn kala feen
ma,

i ba i yete rafan feene lige n ma lṳxṳ
sarijanxini,

xa i a fala Matabu Lṳxṳn ma,

a “sewa lṳxṳna,”

i yi a fala Alatalaa lṳxṳ sarijanxin ma,

a “lṳxṳ binyena,”

i yi a binya,

i mi siga i yete a kiraan xṳn,

i mi i yete rafan fe liga

hanma i fala fuune ti,

¹⁴ nayi, i sewama nen Alatala yi,

n yi i rate bṳxṳn yire matexine fari,

n yi i balo i benba Yaxuba keen na.

Alatala de xuiin nan na ra.

Yulubin naxanye ε masigama Alatala ra

59 Alatala yiin mi dungi,
a yi ε rakisi.

Tuli xṳri mi a ra

naxan mi ε xuiin name.

² Koni ε hakene nan ε masigama ε Ala ra,

ε yulubine nan a yetagin luxunma ε ma,

naxan a ligama a mi ε xuiin namema.

³ Bayo faxa ti wunla ε yiine ra,

ε yiine hake feene yi,

wulena ε de,

tinxintareya falan nan ε lenna ma.

⁴ Muxu yo mi a mawugama tinxinni,

muxu yo mi kitin yɛbama ɲɔndini,
muxune yigi saxi e fala fuune nun wule
falane nin.

Fe kobin muxune kui
alo e fudi kannna na a ra,
e yi lu hakene bare.

⁵E koso xelene birama,
e yalane yitɔnma muxune yɛɛ ra
alo simisamana.

Naxan na e xelene don,
na yi faxa,
anu xa keden bɔ,
sapi ɲaxin nan minima a kui.

⁶E fan mi yalani tɔnma dugin xan na de,
e mi nɔɛ e ragenla luxunɛ e yii fɔxɔne
ra.

Hakene nan ne ra,
gbalon nan tun e yiine ra.

⁷E sanne e rasigan fe ɲaxini mafuren!
E mafura sɔntarene wunla ramine,
e miriyane ɲaxu,

gbalon nun kalan nan e kirane xɔn.

⁸E mi bɔɲɛ xunbenla kiraan kolon.
Kiti kenden mi e kiraan xɔn.

E kira yifuxine nan nafalama e yete xa,
naxan yo na siga e xɔn,
na mi bɔɲɛ xunbenla sɔtɔma.

Alaa yamaan yi e ti e yulubine ra

⁹Nanara, kiti kenden makuya en na
tinxinna mi a masoma en na.

En yengi kenenna ma,
koni en dimin nin!

Kenenna na,
koni en sigan tima banban dimin nin.

¹⁰En tantanma
alo danxutɔne nema sigan tiye banxin
xɔn,

a luxi alo en yɛɛ mi na,
en tantanma.

En na en sanna radinma yanyin na
alo fitirin na a ra.

En luxi nen
alo faxa muxune niiramane yɛ.

¹¹En sɔnxɔma alo kanko xarɛne,
en kutunma alo ganbane.

En yengi a ma kiti kenden xa sa en xa,
koni na mi ligama!

En yengi kisin ma,
koni a makuya en na!

¹²Amasɔtɔ nxɔ matandine gbo i tan Ala
yetaɲi,

nxɔ yulubine sereyaan bama nxu xili ma,
nxɔ matandine nxu fɔxɔ ra,
nxu nxu hakene kolon:

¹³Nxu bata murute,
nxu Alatala yanfa,
nxu yi nxu masiga nxɔ Ala ra.

Nxu gbalon feene nun murute feene nan
falama,
nxu wulene fala nxu bata naxanye yitɔn
nxu bɔɲɛni.

¹⁴Nanara, nxu nxu mema kiti kenden na,
tinxinyaan yi masiga nxu ra pon!
Lannayaan bata kala yamani,
ɲɔndi fala mi na.

¹⁵Lannayaan bata lo ayi,
naxan na a mɛ fe ɲaxin na,
na yi findi muxu kansun daxin na.

Ala fama Yerusalen yi

Alatala yi a to a kiti kenden mi fa na
mume,
na yi rapaxu a ma.

¹⁶A yi a to a muxu faɲi keden peen mi
na.

Na yi a raterena
fa fala a solona muxu mi na.
Nayi, a yetɛɛn yi marakisin ti,
a tinxinyaan yi findi a mali seen na.

¹⁷A yi tinxinyaan findi a kanke yɛ
masansanna ra,
a yi kisin findi a xunna makantan wure
kɔmɔtin na,

a gbee ɲɔxɔn yate a dugin na,
a yi a yetɛ rabilin a xanuntenya gbeen na
alo doma gbeena.

¹⁸A muxune birin kewanla saranma e ra
nen,

a yi fitinan nagidi a yenge faane ma
a yi a gbeen ɲɔxɔ a yaxune ma,
a yi ige tagi bɔxɔne saran

alo a lan e ma kii naxan yi.

¹⁹Nayi, muxune gaxuma nen Alatala xinla yee ra

sa keli sogeteden ma han sa dɔxɔ sogegododen na.

Yaxune na fa alo baana, Alatala de foyena e radinma ayi nen.

²⁰Xunba tiin fama nen Siyon taani Yaxuba yixetene xa

naxanye na xete e Ala matandine fɔxɔ ra. Alatalaa falan nan na ra.

²¹Alatala naxa, “N ma layirin ni ito ra nxu nun ne tagi: N ma Nii Sarijanxin naxan e ma, e nun n ma falane n naxanye rasoxi e de, ne mi bama e de, e mɔn mi bama e diine de, e mɔn mi bama e diine yixetene de keli iki ma han habadan!” Alatala naxa na kiini.

Alatalaa binyen Yerusalen yi

60 E keli, e yanban, amasɔtɔ e kenenna bata fa.

Alatalaa binyen bata te alo sogena, a degema e xun ma.

²E a mato, dimin bata sin bɔxɔn ma e nun dimin gbeen yamanane xun ma, koni Alatala bata mini kenenni e tan xun ma,

a binyen yi godo e ma.

³Siyane sigan tima e kenenni e mayiyalanna yi kenenna fi mangane ma

alo sogen tematɔna.

⁴E yee rakopin e rabilinni: birin e malanma, e fama e fema. E dii xemene fama sa keli yire makuyeni, e dii temene maxalima muxune yii kanke.

⁵E na a to, e sewan gboma ayi nen, e bɔɔnen dinma nen sewani, e naxan, bayo fɔxɔ igen nafunle e xun sama e ma nen,

siyane nafunle yi fa e ma.

⁶Nɔgɔme kurune luma nen e yamanan birin yi,

Midiyan nun Efa bɔnsɔnne nɔgɔme kendene.

Muxune birin fama nen xemaaan nun wusulanna ra e xɔn

sa keli Saba yamanani, e fa Alatalaa binyen naliye.

⁷Kedari* bɔnsɔnna xuruse kurune birin malanna nen e konni,

Nebayoti bɔnsɔnna xuruseene luma nen e sagoni,

e ba saraxa gan daxine ra n ma saraxa ganden fari,

e yi rafan n ma.

N yi a liga n ma banxi nɔrɔxin yi nɔrɔ han!

⁸Ndee ne ra naxanye tunganma alo kundana, alo ganban naxanye tunganma siga e teen ma?

⁹Ige tagi bɔxɔne yigi saxi n tan nin, Tarasisi kunkine sigama kunkin bonne yee ra,

sa fa e diine ra sa keli yire makuyeni e nun e gbeti fixen nun e xemana Alatalaa xinla fe ra, e Ala,

Isirayilaa Ala Sarijanxina, naxan nɔrɔn fixi e ma.

¹⁰Xɔɔene mɔn e taan makantan yinna tima nen,

e mangane yi findi e walikene ra, bayo n na e naxankata nen n ma xɔlɔ gbeeni,

koni n kininkininma nen e ma n ma hinanni.

¹¹E taan so deene luma nen nabixi habadan,

e mi balanɔe kɔeen na e mi balanɔe yanyin na,

alogo siyane nafunle xa so e konni, e nun e mangane nun e fɔxɔ ra birane.

¹²Bayo, siyaan nun yamanan naxanye mi wale e tan xa,

*60:7 *Kedari* findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen seɓexi Dunuɔa Fɔlɔn 25.13 kui.

ne halagima nen.

E raxɔrima nen fefe!

¹³ Liban yamanan binyen fama nen ε konni,

ƒɔfɔne nun gbinɛne nun xarinne birin alogo e xa fa n ma yire sarijanxin nayabu,

alogo n xa n san tiden binyen nagbo ayi.

¹⁴ E naxankata muxune diine fama nen, e fa e felen ε yetagi,

muxun naxanye ε rapaxuxi,

ne birin yi fa e xinbi sin ε bun ma.

E yi a fala ε ma,

a “Alatalaa taana,

Isirayilaa Ala Sarijanxina taana, Siyon.”

¹⁵ E yi rabɛpinxi, ε rapaxu,

muxu yo mi yi fa danguma ε konni.

Iki, n xunna kenla fima ε ma nen habadan,

n yi ε findi sewa xunna ra mayixete nun mayixetene xa.

¹⁶ E siyane nun e mangane nafunle donma nen,

nayi, ε yi a kolon

a n tan nan Alatala ra

naxan ε rakisima,

ε xunbamana, Yaxubaa Ala Senbemana.

¹⁷ N xɛmaan nafama nen ε ma sulan ɲɔxɔni,

e nun wure gbetina wure ƒɔren ɲɔxɔni.

N sulan nafama ε ma nen wudin ɲɔxɔni,

e nun wuren na gɛmɛn ɲɔxɔni.

N yɛɛratine nun kuntigine fi ε ma

naxanye bɔɲɛ xunbenla nun tinxinyaan nasoma.

¹⁸ Gbalona fe mi fa mema ε yamanani,

hanma kalana hanma halagina ε bɔxɔn danne ra,

ε yi ε taan makantan yinna xili sa “Marakisina,”

ε yi ε taan so dɛene xili sa “Tantunna.”

¹⁹ Sogen xa mi fa findima kenenna ra ε xa yanyin na,

hanma kike dɛgena kɔɛɛn na,

koni Alatala nan fa findima kenenna ra ε xa habadan,

ε Ala yi findi ε binyen na.

²⁰ Sogen mi fa birama ε konni sɔxɔn,

kiken mi fa godoma ε konni,

bayo Alatala nan findima kenenna ra ε xa habadan

ε sunu lɔxɔne yi jan.

²¹ Nayi, tinxin muxune nan tun fa luma ε yamanani,

yamanan findima nen e gbeen na habadan.

E tan findima nen n ma sansi sonla ra,

n naxan sixi n yiine ra,

alogo e xa n ma binyen makenen.

²² Naxan xurun ε tagi,

na muxu wuli keden naminima nen,

muxudina ε tagi,

na bɔnsɔnna yi findi siya senbemaan na.

N tan Alatala,

n na feene rabama nen mafuren,

e waxatin na a li.

Marakisi xɛrana

61 Marigina Alatalaa Niina n yi,

bayo Alatala bata n sugandi,

a n xa Xibaru Faɲin nali yiigelitɔne ma,

a bata n nasiga

a n xa muxu bɔɲɛ kalaxine mali,

a n xa xɔɲɔya feen kawandin ba suxu

muxune xa,

e nun kasorasane beɲin fena.

² N yi Alatalaa hinan ɲɛena fe rali

e nun en ma Ala gbeɛɲɔxɔ lɔxɔna,

alogo n xa muxu sunuxine madenden,

³ naxanye wugama Siyon taani,

n yi ne ralimaniya.

Benun e xa xuben sa e xunni sununi,

n yi mangaya kɔmɔti faɲin so e xun na,

n sewa turen sa e xunni

benun a xa findi sunun na,

n tantun dugin nagodo e ma

benun a xa findi xaxili kalan na,

alogo muxune xa a fala e ma misaala ra

fa fala muxu tinxinxine alo warine,

Alatala muxun naxanye rasabatixi

alogo a binyen xa makenen.

⁴ E mən singe ra fonne taa xonne tima
nen,
e yire kalaxi fonne yitən
e yi taa rabepinxine ti,
denaxanye kalaxi
xabu mayixete danguxine.

⁵ Xəpene findima nen e xuruse rabane ra,
siya gbetene diine yi findi e xee biine nun
manpa bili nako walikene ra.

⁶ Koni a falama e tan ma nen,
a Alatalaa saraxaraline,
a fala e ma,
a en ma Ala batu muxune.
E baloma nen siyane nafunle ra,
e yi e kanba e binyeni.

⁷ Benun e xa yagi,
e seene dəxode firin sətəma nen.

Benun e xa rayarabi,
e gbelegbelema nen sewani e keena fe ra.
E yi keen dəxode firin sətə e yamanani
e yi habadan sewan sətə.

⁸ Bayo, kiti kenden nafan n tan Alatala
ma,
mupan nun tinxintareyaan napaxu n ma.
N na e saranma nen n ma tinxinni,
n yi habadan layirin xidi en tagi.

⁹ E bənsənna kolonma nen siyane tagi,
e yixetene yi kolon yamanan muxune
birin ye.

Naxan yo na e to,
a a kolonma nen
a Alatalaa duba diine nan e ra.

Ala wali fəpi kolon betina

¹⁰ N sewama nen Alatala yi,
n niin yi sewa n ma Ala yi,
bayo a bata n maxidi marakisi dugine yi,
a yi tinxinyaan nagodo n ma
alo domana,
alo xemen naxalandi kanna a xunna
maxidima kii naxan yi alo
saraxaralina
alo naxalandina a maxidi seene soma kii
naxan yi.

¹¹ Marigina Alatala tinxinyaan nun tan-
tunna raminima nen siyane birin
yetagi
alo bəxən soli seene raminin kii naxan
yi,
alo nakəən sansine ramini kii naxan yi.

Yerusalen taan nakisi fena

62 Siyon taana fe ra,
n mi n dunduma,
Yerusalen ma fe ra,
n mi n naxarama,
han a tinxinyaan yi makenen
alo sogen tematəna,
a marakisin yi mayilen
alo xaye xidi dəgene dimini.

² Nayi, siyane e tinxinna toma nen
mangane birin yi e binyen to,
e yi xili nenen sətə,
Alatala na naxan fala a dēen na.

³ E findima nen manga kəməti may-
ilenxin na Alatala yii,
e nun mangaya taxamaseri namuna e Ala
yii.

⁴ A mi fa falama e ma sənən,
fa fala “Yama rabepinxina.”
A mi fa falama e bəxən ma sənən
fa fala “Bəxə raxərixina.”
Koni e xili bama nen
fa fala “N nafan yirena,”
a fala e bəxən ma
fa fala “Naxalan futuxina.”

Bayo e rafan Alatala ma,
a findima nen e bəxən kanna ra.

⁵ E diine e yamanan masuxuma nen
alo banxulanna sungutunna futuma kii
naxan yi,
e yi findi sewan na e Ala xa
alo naxalandina a xemen nasewama kii
naxan yi.

⁶ Yerusalen kaane, n bata kantən tiine
dəxə e taan makantən yinna xuntagi,
kəeen nun yanyin na,
e mi e dunduma.
E tan naxanye taana fe rabirama Alatala
ma

ε nema a maxande,
 ε nama ε matabu de!
⁷ Ε mɔn nama tin
 a fan xa a raxara
 han a yi Yerusalen rasabati,
 ʔɔxɔ xɔnna muxune birin yi a tantun.
⁸ Alatala bata a kɔlɔ a yiifanna nun a
 senbe gbeeni, a naxa,
 “N mi fa ε bogi seene soma ε yaxune yii
 e balon na mume,
 xɔne mi fa ε manpa nenɛn minɛ
 mume,
 ε wali xɔnna.
⁹ Koni naxanye bogi seene xabama,
 ne nan e donma
 e Alatala tantun,
 naxanye na manpa bogine malan,
 ne nan e igen minma
 n ma yire sarijanxin yinna kui.”
¹⁰ Ε mini,
 ε mini taan so deene ra!
 Ε kirani tɔn yamaan yee ra!
 Ε kiraan nafala,
 ε a rafala, ε gemene ba a xɔn,
 ε taxamasenni te, a siyane xa fa.
¹¹ Ε a mato, Alatala a xuiin naminima
 han ʔɔxɔn danne ra,
 a naxa, “Ε a fala Siyon kaane xa,
 ε naxa, ‘Ε a mato,
 ε rakisimaan fama!
 Ε a mato, a fama
 e nun a muxu sɔtɔxine,
 a kɔntɔnna biraxi a fɔxɔ ra.”
¹² A falama nen ne ma
 a “Yama Sarijanxina,
 Alatalaa Muxu Xunbaxine.”
 A falama nen ne ma
 a “Ala Yamaan Naxan Xɔn Fenxi,
 Taan Naxan Mi Fa Rabepinxi.”

Ala gbeɛɛɔxɔ lɔxɔna

63 Nde ito ra
 naxan fama sa keli Edɔn
 yamanani,
 naxan keli Bosara taani,
 dugi gbeela ragodoxi a ma,

a maxidixi dugi mayilɛnxini,
 a sigan tima xunna kenli,
 a senben binyeni?
 Ala naxa, “N tan na a ra,
 naxan falan tima tinxinni
 naxan muxune rakisima a senbeni.”
² Nanfera i ya dugine gbeeli
 alo naxanye manpa bogine yibodonma
 manpa ige badeni?
³ Ala naxa, “N kedenna nan yi manpa
 bogine yibodonma manpa ige
 badeni
 siyane muxu yo mi yi n fɛma.
 Nayi, n yi e yidin n ma xɔlɔni,
 n fitinaxin yi e yibodon,
 e wunla yi xuya n ma dugine ra,
 e yi gbeeli.
⁴ Bayo gbeɛɛɔxɔ lɔxɔna fe yi n ʔɔɛni.
 N ma yamaan xunba ɛɛn bata a li.
⁵ N muxune fen nen,
 koni muxu yo mi fa n mali!
 N kabe na feen ma,
 fa fala muxu yo mi fa n senbe so.
 Nayi, n yetɛɛn yiin nan marakisini tɔn,
 n ma xɔlɔn yi findi n senben na.
⁶ N yi yamanane yibodon n ma xɔlɔni,
 n fitinaxin yi e halagi,
 n yi e wunla xuya ʔɔxɔn ma.”

Marabirana Alaa wali fajine ma

⁷ N na Alatala hinan wanle rabirama nen
 muxune ma,
 a lan a xa tantun naxanye fe ra,
 Alatala feen naxanye birin ligaxi en xa,
 a fanna Isirayila yamaan xa naxan gbo,
 a naxan birin ligaxi a kininkininna nun
 a hinan gbeeni.
⁸ Bayo, a bata yi a fala, a naxa,
 “N ma yamaan nan e ra yati,
 n ma diin naxanye mi n yanfe!”
 A yi findi e rakisimaan na.
⁹ E tɔɔne birin yi a fan tɔɔ,
 malekan naxan a yetagi,
 na yi e rakisi.
 A yetɛɛn yi e xunba a xanuntenyaan nun
 a kininkininni.

A tan nan e tongo,
 a e mali waxati danguxine birin yi.
¹⁰ Koni e murute nen,
 e yi a Nii Sarijanxin nafɔɔ a ma.
 A yi findi e yaxun na,
 a tan yeteen yi e yenge.
¹¹ Nayi, waxati danguxine fe yi rabira a
 yamaan ma, Musaa waxatina,
 e yi a fala, e naxa,
 “Ala minen naxan e ragidi baani,
 e nun a yamaan yeeratine?
 A minen,
 naxan yi a Nii Sarijanxin nagodoma e
 tagi?
¹² Naxan a yii senbemaan makenen Musa
 xa,
 a yi lu a xɔn,
 a yi igeni taxun e yetagi,
 alogo a xinla xa lu habadan.
¹³ Nde yi tixi e yee ra dangu tilinna xɔnna
 ma?
 E mi e sanna radin
 alo soon nema a giye tonbonni.
¹⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin yi e xali
 matabuni
 alo xuruseen naxan godoma lanbanni.
 I tixi i ya yamaan yee ra na kii nin
 i yi xili binyen sɔɔ.”

Yamana Ala maxandina

¹⁵ Ala, i yee masa nxu ma keli kore,
 i nxu mato,
 sa keli i dɔxɔde sarijanxi nɔɔxini.
 I ya xanuntenya gbeen nun i senbe gbeen
 minen?
 Nxu mi fa i ya marafanna nun i ya
 kininkinna toma.
¹⁶ Anu, i tan nan nxu fafe ra!
 Hali xa nxu benba Iburahima mi nxu
 kolon,
 xa nxu benba Isirayila fan mi nxu kolon,
 i tan Alatala, i tan nan nxu fafe ra,
 i xili nen, Nxu Xunbamana
 xabu to mi na ra.
¹⁷ Nanfera Alatala,
 i nxu makuyama i ya kiraan na,

i nxu bɔɔɔni xɔdɔxɔ
 alogo nxu nama gaxu i yee ra?
 I mɔn xa fa i ya walikene fe ra,
 i kee bɔnsɔnna fe ra.
¹⁸ Yamanan findixi nen i ya yama sar-
 ijanxin gbeen na waxatidi tun,
 nxu yaxune yi i ya yire sarijanxini
 bodon.
¹⁹ Xabu waxati xunkuye
 nxu luxi nen
 alo i mi yi muxun naxanye kari ra,
 e nun i xinla mi falama naxanye xun ma.
 Xa i yi kuyeni bɔe nun,
 xa i yi gode nun,
 geyane yi yimaxama i bun ma nen.

64 Alo tee degen tee wolonna ganma
 kii naxan yi,
 igen yi a ramini teen ma,
 i yaxune i xinla kolonma na kii nin,
 siyane birin yi xuruxurun i yetagi.
² I fe magaxuxine liga nen,
 nxu yengi mi yi naxanye ma
 i godo nen,
 geyane yi yimaxa i yee ra.
³ Xabu a rakuya, a munma kolon,
 tuli yo munma a me,
 yeen munma a to singen,
 fa fala alana nde na,
 ba i tan na
 muxuna a yigi se naxan yi,
 a yi a mali.
⁴ I muxuni suxuma
 naxan tinxinna ligama sewani,
 naxan a xaxili luma i ya kiraan xɔn.
 Koni i bata xɔɔ
 bayo nxu luxi yulubin nan lige waxatin
 birin.
 Nayi, nxu kisima di?
⁵ Nxu birin bata lu
 alo se haramuxine,
 nxu kewali tinxinxine birin luxi
 alo dunkobi xɔsixinna.
 Nxu birin xarama ayi
 alo ɔɔxɔnde xarene,
 nxu yulubine nxu xalima alo foyena.
⁶ Muxu yo mi na naxan i xinla xandima,

a yi kata, a bira i fɔxɔ ra.
 Bayo i bata i yetagin luxun nxu ma,
 i yi nxu lu halagini nxu yulubine fe ra.
⁷ Anu, Alatala, i tan nan nxu fafe ra.
 Feɛɛ benden nan nxu tan na,
 feɛɛ rafalan nan i tan na.
 I tan nan yii fɔxɔ nxu tan birin na.
⁸ Alatala, i nama xɔɔ han a dangu ayi,
 nxu yulubine fe nama rabira i ma han
 habadan.
 Yandi, nxu mato,
 i ya yamaan nan nxu birin na!
⁹ I ya taa sarijanxine bata findi ton-
 bonne ra.
 Siyon taan bata findi tonbonna ra,
 Yerusalen taan bata findi yire rabejinxin
 na.
¹⁰ Nxɔ Ala Batu Banxi sarijanxi
 nɔɔxina,
 nxu benbane yi i tantunma denaxan yi,
 tɛɛn bata na gan.
 Nxu rafan se kendene birin bata kala.
¹¹ Alatala, tɔɔni ito birin yi,
 i mɔn mi fe ligama?
 I mɔn luma dunduxi nen,
 i yi nxu ratɔɔn han a dangu ayi ba?

Kiti famatɔna

65 Naxanye mi yi n maxɔdinma,
 n bata n yete yita ne ra.
 Naxanye mi yi n fenma, ne bata n to.
 Yamaan naxan mi yi n maxandima n
 xinli,
 n yi a fala ne xa, n naxa,
 “N tan ni i ra! N tan ni i ra!”
² N na n yiini bandunma yama mu-
 rutexin xa ferijɛn gben,
 naxanye sigan tima kiraan xɔn
 naxan mi fan,
 e lu e yete miriyane fɔxɔ ra.
³ Yamaan na a ra
 naxan n naxɔɔma n yetagi
 e saraxane bama kide nakɔne yi

e wusulanne gan saraxa gande bitikidi
 daxine fari,[†]
⁴ e dɔxɔma gaburu yirene yi,
 e kɔɛɛn nadangu faranne ra,
 e xɔse subene don.
 Donse haramuxine nan e goronne kui.
⁵ E a falama, e naxa,
 “I masiga, i nama i yiin din n na,
 n ma sarijanna nɔɔɛ gbo i ma.”
 Na falana n tɔɔma
 alo tɛɛ tutina n jɔɛni,
 tɛɛn naxan luma dege waxatin birin.
⁶ Koni ito nan sebexi n yetagi:
 N mi n dunde na feene ma mume,
 n na e saranma nen a defexin na yati!
⁷ N na e hakene yatema nen
 e nun e benbane hakene!
 E to wusulanna gan saraxan na geyane
 fari
 e n naxɔɔ yire matexine fari,
 n na e saranma nen e kewali fonne ra a
 defexin na.
 N tan Alatala naxa na kiini.
⁸ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Ige jaxumen na to manpa bogi tɔn-
 sɔnna naxan yi,
 muxune a falama nen, e naxa,
 ‘I nama a kala,
 bayo se fajina nde a yi!’
 N tan fan a ligama na kii nin n ma wa-
 likene fe ra,
 alogo e birin nama halagi.
⁹ N mayixetena nde raminima nen Yax-
 uba bɔnsɔnni,
 n yi n ma geyane findi Yuda bɔnsɔnna
 ndee gbeen na,
 n naxanye sugandixi,
 e yi findi ne keɛn na,
 n ma walikene yi dɔxɔ e yi.
¹⁰ Sarɔn yamanan yi findi xuruse
 rabaden na,
 Akori lanbanna yi findi jinge kurune
 saden na
 n ma yamaan xa naxan n fenma.”

[†]65:3 *Bitikidin* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Birikidina*.”

¹¹ “Koni ε tan naxanye ε mema Alatala ra,

ε jinan n ma geya saripanxin xɔn,
ε yi donseene rafala Gadi suxuren xa
ε yi igelengenne rafe dɔɔ basanxine ra
Meni suxuren xa,

¹² n sayaan nan nagidima ε ma silan-
fanna ra.

ε birin ε xinbi sinma nen,

ε kɔε raxaba,

bayo n bata xinla ti,

ε mi n yabi,

n falan ti, ε mi ε tuli mati n na.

Naxan jaxu Ala yεε ra yi,

ε yi na liga,

naxan mi rafan n ma,

ε yi na sugandi.”

¹³ Nanara, Marigina Alatala ito nan
falaxi,

a naxa, “N ma walikene e dεgema nen,

koni kamena ε tan suxuma nen.

N ma walikene e minma nen,

koni min xɔnla ε tan suxuma nen.

N ma walikene sewama nen,

koni ε tan yarabima nen.

¹⁴ N ma walikene e xuini tema nen
jaxanni

e bɔnen sewaxin na,

koni ε tan, ε xuini tema nen sɔxɔlen nin,

ε bɔne kalaxin na,

ε gbelegbele nii rafɔreni.

¹⁵ ε xinla findima nen danga ti seen na n
ma muxu sugandixine xa, e naxa,

‘Marigina Alatala xa i fan faxa alo ne!’

Koni n ma walikene tan xili gbete sɔtɔma
nen.

¹⁶ Naxan na duban ti yamanani,

na duban tima nen Ala jɔndin kanna xɔn
ma.

Naxan na a kɔɔ yamanani,

na a kɔɔma Ala jɔndin kanna nin,

bayo jinan tima nen tɔɔ danguxine xɔn
ma,

e bama nen n yetagi.

¹⁷ Amasɔtɔ n kore xɔri nenen nun bɔxɔ
xɔri nenen dama nen,

jinan yi ti waxati danguxin xɔn,
miri mi fa tima a xɔn mume!

¹⁸ Koni ε sewama nen han habadan,
ε lu jaxanni na fe ra n naxan dama.

Bayo, n Yerusalen dama sewan nan xili
yi

a muxune yi lu jaxanni.

¹⁹ N Yerusalen findima nen sewan na n
xa

n yi jaxan n ma yamani.

Wuga xuiin nun gbelegbele xuiin mi fa
mema a yi sɔnɔn.

²⁰ A mi fa ligama menni

diin bari nenen yi faxa,

a na xii dando ti,

hanma fonne mi e siimayaan defe,

bayo muxun naxan mi forixi e tagi,

na mi faxe jεε kemen xanbi.

Yulubi kanna naxan ma siimayaan mi
danguma jεε kemen na,

na yatema dangatɔn nan na.

²¹ E banxine tima nen,

e dɔxɔ e kui,

e sansine sima nen,

e yi e bogine don.

²² E mi fa banxine tima,

muxu gbete yi dɔxɔ e kui.

E mi fa sansine sima,

muxu gbete yi e bogin don,

bayo n ma muxune siimayaan luma nen
alo wudina,

n ma muxu sugandixine sewama nen e
wali xɔnne fe ra.

²³ E mi fa walima fuuni,

e mi fa diine barima,

gbalon yi e sɔtɔ,

bayo e findima yamaan nan na

Alatala barakan sama naxanye fe yi,

e tan nun e yixetene.

²⁴ Nayi, benun e xa n maxandi,

n bata e yabi,

e nema falan ti, n bata e xuiin name.

²⁵ Kankon nun yεxεε diina e dεgema nen
e bode xɔn,

yatan sexen donma nen alo jingena,
burunburunna yi findi sajin balon na.

E mi fe jaxi yo ligama,
kala yo mi fa tiye n ma geya sarijanxin
yire yo yi!"
Alatala naxa na kiini.

Ala batu ki kendena

66 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
"Kore xonna nan n ma manga
gbeden na,

baxɔn yi findi n san tiden na.
Ɛ nɔɛ banxin mundun tiye n xa,
n ma matabuden finde minen na?
²N tan nan seni itoe birin daxi,
e yi lu na.

Nayi, n na n yeen tima muxun sifani ito
nan na:

tɔɔ muxun naxan niin sɔxɔlexi,
naxan xuruxurunma gaxuni n ma falan
bun."

Alatalaa falan nan na ra.

³Naxan na jingen ba saraxan na
na yatema nen alo muxu faxana,
naxan na yexeen ba saraxan na,
na luxi nen alo a baren nan faxama,
naxan na bogi se saraxan ba,
na luxi nen
alo a xɔsen wunla nan nalima n ma,
naxan na wusulanna gan,
na luxi nen
alo a suxuren nan kima,
na muxune birin biraxi e yete kirane nan
fɔxɔ ra,

e haramu feene yi rafan e ma.

⁴N fan fe xɔdexen nan nagidima e ma.

N na e gaxu feen nafama nen e ma,
bayo n bata xinla ti,
muxu yo mi a ratin,
bayo n bata falan ti,
muxu yo mi a tuli mati n na.
Koni naxan najaxu n ma,
e yi na liga,
naxan yo mi rafan n ma,
e yi na sugandi.

Ala a yamaan madendenma nen

⁵Ɛ tuli mati Alatalaa falan na,

ɛ tan naxanye xuruxurunma gaxuni a
falan bun ma.

A naxa, "Ɛ ngaxakedenne ito nan falaxi,
ɛ najaxu naxanye ma,
naxanye e mema ɛ ra n xinla fe ra,
e naxa, 'Alatala xa a binyen mayita,
nxu yi ɛ sewan to!'

Koni e tan nan yagima.

⁶Sɔnxɔ xuiin minima nen taani!

Gbelegbele xuiin yi mini Ala Batu
Banxini!

Alatala nan a yaxune saranma e kewanle
ra."

⁷"Benun a kuiin xa keli a ra,

a bata diin xali,
benun a xa diin barin xɔlen kolon,
a bata dii xemen bari!

⁸Nde bata na fe sifan me singen?
Nde bata na fe sifan to singen?
Yamanan tiye lɔxɔ kedenni ba?
Siyana nde nɔɛ sɔte lɔxɔ kedenni ba?

Anu, Siyon taan luxi nen
alo najalan fudikanna,
a kuina a xɔlɔ fɔlɔxi nen tun,
a yi a yamaan bari!"

⁹Alatala naxa,

"N tan dii bari waxatin nafe ba,
diin mi bari?

Xa n tan nan diin barin nagidixi,
n tonde na ma ba?"

Ɛ Ala naxa na kiini.

¹⁰Ɛ najaxan Yerusalen kaane xɔn,
a xa findi ɛ sewa xunna ra,
a rafan ɛ tan naxanye birin ma!
Ɛ najaxan Yerusalen kaane xɔn han,
ɛ tan naxanye birin sunuxi a fe ra.

¹¹Amasɔtɔ, a luma nen alo ɛ nga,
e yi a xijen min, a yi ɛ madenden.
Ɛ lugoma nen,

ɛ yi a fanna nun a binyen kolon.

¹²Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
"N bɔje xunbenla rasigama Yerusalen
ma nen alo baana,

e nun siyane nafunla alo fufana.

Ɛ xijen minma nen, ɛ yi banba,
ɛ masugusugu xinbin fari,

¹³alo muxuna nga a madendenma kii naxan yi,
n fan ε madendenma na kii nin.
ε madendenma nen Yerusalen taani.”

¹⁴ε na toma nen,
ε bɔɓɓen yi lu sewaxi,
ε mɔn yi sabati alo sexena.
Alatala a senben yitama nen a walikene ra,
a yi a xɔlɔn yita a yaxune ra.

¹⁵Bayo Alatala fama tɛɛn nan na,
a yenge so wontorone luxi
alo wuluwunla,
alogo a fitinaxin xa a xɔlɔn nakamali
a kɔnkɔ xuiin yi rakamali tɛɛ dege gbeen na.

¹⁶Alatala muxune birin makitima nen tɛɛn nun silanfanna ra.
Alatala muxu faxaxine rawuyama ayi nen.

¹⁷Naxanye e yitɔnma,
e yete rasarijan
alogo e xa siga kide nakɔne yi,
e biraxi e bode fɔxɔ ra,
siga nakɔn tagini,
e tan naxanye xɔse subene nun sulumene nun haramu seene donma,
ne birin halagima nen e bode xɔn.
Alatalaa falan nan na ra.

Ala siyane birin malanma nen

¹⁸Ala naxa, “N na e kewanle nun e miriyane kolon. Siyane nun xuine birin malan waxatin bata a li. E fama nen, e yi n ma binyen to. ¹⁹N taxamasenna sama nen e tagi: yamaan muxu dɔnxen naxanye luxi e nii ra, n na ndee rasigama nen siyane ma, siga Tarasisi kaane nun

Pulone ma e nun Ludu kaane, xali woli kendene. Ndee mɔn yi siga Tubali nun Gireki yamanani e nun fɔxɔ ige tagi bɔxɔ makuyene, naxanye mi n xinla fe mexi, naxanye mi n ma binyen toxi, e yi n ma binyena fe fala siyane tagi. ²⁰E fama nen ε ngaxakedenne birin na, keli siyane birin yi, e findi kiseene ra Alatala xa, e fa soone fari e nun wontorone nun wontoro xunna soxine kui e nun sofanle nun ɓɔɓɔmene fari, fa n ma geya sarijanxin fari Yerusalen yi. Alatala naxa na kiini. E fama e ra nen alo Isirayila kaane fama e bogi se saraxane ra Alatala Batu Banxini kii naxan yi goron sarijanxine kui. ²¹N mɔn e tan ndee findima nen saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune ra.” Alatala naxa na kiini.

²²“ε xinla nun ε yixetene luma nen n yetagi
alo kore xɔri nenen nun bɔxɔ xɔri nenen luma n yetagi kii naxan yi,
n fama naxanye dadeni.”

Alatalaa falan nan na ra
²³“Nayi, kike nene yo kike nene,
Matabu Lɔxɔ yo Matabu Lɔxɔ,
adamadiine birin fama nen,
e fa e xinbi sin n bun ma.”
Alatala naxa na kiini.

²⁴“E na mini,
e yi muxune binbine to,
naxanye murutexi n xili ma.
Kunla naxanye e donma,
ne mi faxe mume,
tɛɛn naxan e ganma,
na mi tuye mume!
Adamadiine birin yi kabe e tɔɔyaan ma.”

Yeremi

Nabi Yeremi Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Yeremi keden peen nan tin Alaa fala xodexene raliye yamaan ma a waxatini Yerusalen yi, hali muxune birin to keli a xili ma. Yeremi mɔn yi foningeyani waxatin naxan yi, Ala yi a findi a fala raliin na Yerusalen taani (Yeremi 1.4-9) fɔ jɛɛ keme sennin jɛɛ mɔxɔɓen nun sennin jɔxɔn benun Marigi Yesu xa bari waxatin naxan yi, Yuda mangan Yosiyaa mangayaan waxatini. A lu nen na wanli jɛɛ tonge naanin bun ma. Na waxatine yi lu sige xodexe.

Asiriya kaane nan senbe yi gbo na rabilinna siyane birin xa nun. Koni, Yeremi waxatini, e yi e gi fɔɓ Babilɔn kaane senben bun. Yuda mangan Yosiya fan kata na nin, a yi Isirayila yamanan yire fonna ndee tongo yaxune bata yi denaxanye suxu yengeni nun. Koni jɛɛ keme sennin jɛɛ solomanaanin benun Marigi Yesu xa bari, Misiran mangan sofa ganla nde rasiga nen Asiriya yamanan malideni Babilɔn kaane yengedeni. Yosiya to wa ne yenge feni, e yi a faxes. (Taruxune Firinden 35.20-24) Misiran kaane yi Yosiyaa dii xemen xali, e yi Yehoyakimi findi mangan na a funfuni. (Taruxune Firinden 36.4-5) Jɛɛ keme suulun jɛɛ tonge solomanaanin e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, Babilɔn kaane yi fa Yerusalen taan yengedeni, e yi yamaan fɔxɔ kedenna suxu, e siga e ra e nun e mangan Yoyakin, naxan yi baxitideni a baba Yehoyakimi funfuni. (Mangane Firinden 24.10-12) E yi Sedeki findi Yuda mangan na. Manga kobi senbetare kannan nan yi a ra. Dɔnxen na, a yi a yete lu muruteni Babilɔn kaane xili ma. (Taruxune Firinden 36.13) Na feen yi jaxu ayi. Babilɔn mangana ganla yi Yerusalen taan nabilin jɛɛ keden benun

e xa taan suxu yengeni, jɛɛ keme suulun jɛɛ tonge solomasexe e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari. E yi Manga Sedeki suxu, e yi Ala Batu Banxin gan, e siga yamaan muxu kendene ra e yii konyiyani. (Taruxune Firinden 36.17-21)

Babilɔn kaane yi Gedali dɔxɔ yamana kannan ra, koni e keli xanbini menni, muxune yi a faxes. Yuda muxu mafutuxuluxine yi e gi, e sa dɔxɔ Misiran yamanani. Ne yi Nabi Yeremi xali e xɔn, a sa faxes menni.

Nabi Yeremi a kawandini, a yamaan nakolon nen a fɔ e xa xete Ala ma alogo e xa tanga gbalon ma. Yamaan yi lu e se Misiran kaane fari alogo e xa e mali Babilɔn kaane yengedeni. Nabi Yeremi yi a fala, a e mi lan e xa na liga, fɔ e xa tin Babilɔn mangane nɔɔn nan ma e yulubin saranna ra. Na ma, e yi a fala a Yeremi bata sa yaxune fari, e yi a jaxankata. Anu, a yi a yamaan xanuxi han! A a dunuɓa yi gidin liga na fe firinna tɔɔyaan kui, Ala xeraya xodexen naxan so a yii, e nun xanuntenyaan naxan yi a bɔɓeni lan a yama tɔɔxin ma. Na nan a liga, a yi lu a mawuge Ala xa. Na feen sebexi Yeremi 11.18 han 12.6 e nun 15.10-21 nun 17.14-18 nun 18.18-23 nun 20.7-18 kui.

Koni ba a yamaan halagi feen na a naxan toxi fe e tinxintareyana fe ra, a mɔn marakisina nde toma e yeɛ ra, naxan findixi layiri nenen na naxan mɔn sa xidima e nun Ala tagi. (Yeremi 31) Marigi Yesu layiri nenen nan ma fe falaxi nayi fayida jɛɛ keme sennin benun a xa bari. Na feen sebexi Heburune 8.8-12 kui.

Yeremi sora 2 han a mɔxɔɓen nun naanindenin, nabina kawandine fesefesexi menne nin. Yeremi sora 25 fɔɓɔn na, Yeremi a kawandine fala yisoxin sebexi menna nin. Sora 26 han a tonge naanin nun suulundenin, ne Yeremi a taruxuna

ndee seɓexi. Sora 46 han a tonge suulun nun kedendeni, ne kawandin nan bama lan siya xɔɓene ma. Sora tonge suulun nun firinden findixi taruxun nan na, lan Yerusalen suxu feen nun a kala feen ma.

Marigi Yesu misalixi kawandi ba tinxixi ɓaxankataxin Yeremi nan ma. (Matiyu 16.14) Marigi Yesu nan a falaxi a Nabi Yeremi layiri nenen naxan ma fe falaxi, a a tan nan na falan nakamalima, a yi na layiri nenen xidi a yete wunla xɔn. Na feen seɓexi Luka 22.20 nun Kɔrenti Singena 11.25 kui.

1 Yeremi a falan ni ito ra, Xiliki a dii xemena, saraxaralina nde Anatɔti taani Bunyamin yamanani.

² Alatala falan ti nen a xa Yuda mangana Amɔn ma dii xemene Yosiyaa mangayaan ɓɛɛ fu nun saxandeni. ³ A mɔn yi falan ti a xa Yuda mangan Yosiyaa dii xemene Yehoyakimi a mangayaan waxatini han Yosiyaa dii xemene Sedeki a mangayaan ɓɛɛ fu nun kedenden kike suulundeni. Yerusalen kaane suxu waxatin nan yi na ra.

Nabi Yeremi xili fena Ala xɔn

⁴ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

⁵ “Benun i nga xa fudikan i ra, n yi i kolon.

Benun a xa i bari,
n bata yi i sugandi,

n bata yi i findi nabiin na siyane xa.”

⁶ N yi a yabi, n naxa, “Ee! Marigina, Alatala! N mi fatan falan tiye, bayo banxulan ɓɔren nan n na.” ⁷ Alatala yi a fala n xa, a naxa,

“I nama a fala,

‘Banxulan ɓɔren nan n na’

bayo i sigama nen muxune birin ma,

n na i rasigama naxanye ma,

n na naxan yo fala i xa,

i yi na fala.

⁸ I nama gaxu e yɛɛ ra,

amasɔɔ, n na i fɔxɔ ra,
n ni i xunbama nen.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁹ Na xanbi ra, Alatala yi a yiin sa n deen ma. Alatala yi a fala n xa, a naxa, “N bata n ma falan sa i de. ¹⁰ N bata i dɔxɔ siyane nun mangane xun na to, alogo i xa e fe kala, i e rabira, i e halagi, i e raxɔri, i mɔn yi e ti, i yi e xɔn bitin.”

¹¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, “Yeremi, i nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N na Amandi wudi yiin nan toma.” ¹² Alatala yi falan ti n xa, a naxa, “I bata a to ki fapi, bayo n yengi n ma falan xɔn, n yi a rakamali.” ¹³ Alatala mɔn yi falan ti n xa, a naxa, “I nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N tunden nan toma a ramine sogeteden kɔmenna binni.” ¹⁴ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Gbalon sa kelima kɔmenna binna nin, siga yamanan birin yi.

¹⁵ Bayo n fama nen kɔmenna binna yamanan birin maxilideni,
e yi fa,

e birin yi fa e manga gbɛdene dɔxɔ

Yerusalen so deene ra,

taan makantan yinne nun Yuda taane birin xili ma,”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶ A mɔn yi a fala, a naxa,

“N na e makitima nen,

lan e fe ɓaxine birin ma,

bayo e bata n nabɛjin,

e yi wusulanna gan ala gbɛtene xa,

e yi e xinbi sin e ala rafalaxine bun.

¹⁷ I tan xa keli, i tagi xidi,

n yamarin naxanye birin soxi i yii,

i yi ne birin nali e ma.

I nama gaxu e yɛɛ ra,

alogo n nama i ragaxu e yɛɛ ra.

¹⁸ Fɔlɔ to ma,

n bata i dɔxɔ yamanan birin xun na

alo taa makantanxina,

alo wure senbetenna,

[†]1:11 *Amandi wudin* xinla bunna neen fa fala “I yengi dɔxɔ a xɔn.”

alo yinna sula daxina,
Yuda mangane nun a kuntigine nun
saraxaraline nun yamanan muxune birin
xili ma.

¹⁹ E i yengema nen, koni e mi i noma,
bayo n ni i foxo ra, n yi i kantan,”
Alatalaa falan nan na ra.

Isirayila yamana fe jaxina

2 Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
² “Sa falani ito ti Yerusalen kaane xa,
i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi,
a naxa: N bata n miri e ma
e yi kii naxan yi e foningeyaan
xanuntenyani.

N yi rafan e ma alo jaxalandi futuxina.
E yi bira n foxo ra tonbonni,
e yi n foxo ra boxo xareni.

³ Isirayila kaane yi rasaripnanxi Alatala
xa.

E yi findixi a se bogi singen nan na,
naxan yo na yi e don,
na feen yi saran e ra,
gbalon yi godo na kanna ma.”
Alatalaa falan nan na ra.

⁴ E tuli mati Alatalaa falan na,
Yaxuba yixetene,
e tan, Isirayila yamaan denbayane birin!

⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“E benbane tinxintareyaan mundun toxi
n yi,

naxan a ligaxi
e yi makuya n na?

E biraxi suxure fufafune foxo ra,
e yeteen yi findi fufafune ra.

⁶ E mi a fala, e naxa,
‘Alatala minen?

A bata nxu ramini Misiran yi,
a fa nxu ra tonbonni,
boxo xaren folon gbo denaxan yi,
naxan luma tuletareyaan nun dimi
gbeeni,

muxu yo mi danguma denaxan yi,
muxu yo mi dxi denaxan yi.’

⁷ N bata fa e ra yamana fajini
alogo e xa wudi bogi fajine don.

Koni, e bata fa,
e fa n ma yamanan naxosi
e yi n keen findi se xosixin na.

⁸ Saraxaraline mi a fala,
e naxa, ‘Alatala minen?’
Sariya kanne fan mi n kolon,
kuntigine murutexi n xili ma,
nabine yi lu Baali a fe fale,
e biraxi suxure fufafune foxo ra.

⁹ Nanara, n mon e makitima nen,
n yi e mamandenne makiti.”
Alatalaa falan nan na ra.

¹⁰ A mon yi a fala, a naxa,
“E siga foxo ige tagi boxon Sipiri yi,
e sa a mato!

E xerane rasiga Kedari bomsonna
yamanani,
e xa sa na rakoxi ki fajni,

e a mato xa na fe sifan ligama na!

¹¹ Yamana nde a alane masaraxi ba?

Hali e to mi findixi ala kendene ra.

Koni, n ma yamaan tan bata a binyen
masara
suxure fufafune ra.

¹² Kore xonna xa sunu
lan na ma,
a xa kutun, a yi xara.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹³ A mon yi a fala, a naxa,

“N ma yamaan bata yulubi firin tongo.

E bata e me n na,
n tan naxan findixi siimaya ige tigin na,
e yi sa e gbee ige ramaradene rafala,
naxanye yiboxi, e minima.

¹⁴ Isirayila kaane bata findi konyine ra
iki ba?

Hanma e barixi konyiyaan nin ba?

Nanfera e findixi se tongo daxine ra?

¹⁵ Yatane kelima e xili ma,
e wurundunma e xili ma,
e yi e boxon naxri,

muxu mi fa e taa ganxine yi sonon.

¹⁶ Hali Nofi kaane nun Tapanese kaane
non sotoma e xun na.

¹⁷ Na birin mi ligaxi e ra naxi ba,
bayo e bata e me Alatala ra, e Ala,

a yi ε tima kira faḡin xɔn ma waxatin
naxan yete yi?

¹⁸ Ε fa sigan nanfera Misiran yi iki?
Ε sigama Nila baa igen nan mindeyi?
Ε sigan nanfera Asiriya yi?
Ε sigama Efirati baa igen nan mindeyi
ba?

¹⁹ Ε saren xa fi ε fe ḡaxin na,
ε yanfantenyaan yi xete ε ma.
Ε a mato!
Ε yi a kolon a fe ḡaxin na ra,
naxan xɔlɔ ε ra.
Ε bata ε me Alatala ra, ε Ala,
gaxu yo mi lu ε yi n tan yeε ra.”

Marigina Alatala Senben Birin Kanna
falan nan na ra.

²⁰ A mɔn yi a fala, a naxa,
“To mi na ra,
ε murutexi n xili ma,
ε yi en tagin kala,
ε yi a fala, ε naxa,
‘Nxu bata mini konyiyani!’
Ε yi suxurene batu geya matexine birin
fari,

e nun wudi gbeene birin bun!
Na luxi nen
alo yalunyana Ala yeε ra yi.[¶]

²¹ N bata yi ε rasabati
alo manpa bili faḡin naxan kende.
Nanfera ε masaraxi,
ε findi manpa bili kalaxin na?

²² Hali ε ε maxa libin na,
ε yi ε maxa safun wuyaxi ra,
ε hakene luma nen n yetagi.”
Marigina Alatalaa falan nan na ra.

²³ A mɔn yi a fala, a naxa,
“Nanfera ε a falama, ε naxa,
‘N mi xɔsixi, n mi Baali batuxi?’
Ε funfune mato lanbanni,
ε xa a kolon ε naxan nabaxi,
alo ḡɔḡɔmen naxan a masiga tima na xun
xɔn.

²⁴ Ε luxi nen alo burunna sofali gilen
naxan darixi tonbonna ra naxan sigama
alogo e nun a xemene xa sa kafu.

Nde nɔε a raxete?
Naxanye birin a fenma,
ne nama e yete yixadan,
bayo e a toma nen a waxatini.

²⁵ Ε a liga ε yeren ma,
alogo ε nama xadan,
ε san yigenla yi lu,
min xɔnla yi ε suxu!
Koni ε yi a fala,
ε naxa, ‘A mi lanpe!

Bayo ala xɔḡene rafan nxu ma,
nxu waxi bira feni e fɔxɔ ra.’

²⁶ Isirayila yamaan yagixi,
alo mupaden na suxu a yagi,
e nun e mangane nun e kuntigine
nun e saraxaraline nun e nabine,
²⁷ e tan naxanye a falama wudin ma,
e naxa, ‘Nxu fafe nan i ra!’

E a fala gemen xa, e naxa,
‘I tan nan nxu barixi!’
E bata e xun xanbi so n yi,
e mi e yetagin tixi n xa,
koni, e nɔma tɔrɔni,
e naxa, ‘Keli, i nxu mali!’

²⁸ Nayi, ε alane minen,
ε naxanye rafalaxi ε yete xa?
E xa keli,
xa e nɔε ε rakise ε tɔrɔ waxatini!
Yuda kaane, ε gbee alane wuya
alo ε taane.

²⁹ Nanfera ε ε mawugama n fari?
Ε birin bata murute n xili ma,”
Alatalaa falan nan na ra.

³⁰ A mɔn yi a fala, a naxa,
“N bata ε diine ratɔrɔn fuuni,
e mi tinxi xure,

[¶]2:20 Suxure batun luxi alo *yalunyana* bayo Ala nun a yamaan bata layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xemena a ḡaxanla masuxuma kii naxan yi. A yamaan na se gbete batu ba Ala ra, e bata a yanfa nayi alo ḡaxanla na a xemen yanfa yalunyaan xɔn.

ε yetena silanfanna bata nabine faxes,[§]
alo yatan naxan halagin tima.

³¹ Ε tan, iki muxune,

ε Alatalaa falan yate!

N findi nen tonbonna ra Isirayila xa ba
hanma dimi yamanana?

Nanfera n ma yamana a falama,

e naxa, ‘Nxu bata xɔɔya,

nxu mi waxi xete feni i ma?’

³² Sungutunna pinanɲe a tunla sone ma
ba?

Naxalandin pinanɲe a futu dugi tagi xi-
din ma ba?

Anu, n ma yamaan bata pinan n xɔn
xabu waxati xunkuye.

³³ Ε fatan sige ε yangane fendeni!**

Hali naxanla naxan naxu e birin xa,

ε mɔn nɔe na xaranɲe nen yanfantenyaan
ma.

³⁴ Sɔntare yiigelitɔne niin wunla bata sa
ε dugi lenbene ma,

ε naxanye faxaxi

alo ε e lixi ε banxin deen kale.

Koni hali na birin,

³⁵ ε naxa,

‘Sɔntaren nan nxu tan na!

A xa ba xɔɔxi nxu ma.’

Bayo, ε bata a fala

a ε mi yulubi ligaxi,

n na ε kitima nen.

³⁶ Nanfera ε kiraan masarama xulen?

Ε yagima nen Misiran kaane yee ra,

alo ε yagixi Asiriya kaane yee ra kii
naxan yi.

³⁷ Ε minima nen menna fan yi,

ε yiine saxi ε xun ma yagini

bayo naxanye ε malima,

Alatala a mema nen ne ra,

ε mi nɔɔn sɔtɔma e xɔn.”

Isirayilaa suxure batu feen luxi nen alo yalunyana

3 Ala yi a fala, a naxa,
“Xa muxuna nde a me a naxanla ra,
na naxanla yi sa dɔɔ xeme gbete xɔn,
na xemen mɔn na naxanla fenɲe ba?

Na mi finde fe xɔsixin na yamanani ba?

Ε tan bata suxure wuyaxi batu,

naxanye luxi n yee ra yi

alo ε yangane,

ε tan mɔn nɔe xete n tan ma ba?”

Alatalaa falan nan na ra.

² A mɔn yi a fala, a naxa,

“Ε yeen ti geyane ra,

yiren mundun na

ε mi ala gbetene batuxi denaxan yi?

Ε yi dɔxi nen kira xunne ma

alo naxanla naxan a yangane

legedenma,

alo sigatine tonbonni.

Ε bata yamanan naxɔsi

ε fe naxine nun ε yalunya suxurene xɔn.

³ Nayi, n mi tinxi tulen yi fa,

ɲemen tulen mi faxi.

Koni, ε yetagin luxi alo yalundena,

ε tondima ε tiye ε yagi feen na.

⁴ Iki, ε n xili,

ε naxa, ‘N fafe!

I tan nan yi nxu xɔyin na

nxu dii ɲɔre waxatini!

⁵ I luma xɔɔxi nxu ma

han waxatin mundun yi?

I luye xɔɔxi ba han habadan?”

Ε yi na nan falama,

koni, ε mɔn yi fe naxin sifan birin

ligama.”

Isirayilaa tinxintareyaan nun Yudaa yanfantenyana

⁶ Alatala yi a fala n xa Manga Yosiyaa
waxatini, a naxa, “I bata a to Isirayila

[§]2:30 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

**2:33 Naxanla a xemen yanfama a *yangane* xɔn kii naxan yi, Isirayila kaane fan bata Ala yanfa e suxurene xɔn na kiini.

kaane naxan ligaxi? E bata siga geyane birin fari e nun wudi gbeene birin bun, e sa kidene batu menne yi alo yalunden naxan yanga wuyaxin suxi. ⁷N yi laxi a ra nun, e yelin xanbini feni ito birin lige, e xun xetema nen n ma. Koni, e mi e xun xetexi. Na ma, Isirayila magilen Yuda yanfantenna fan yi na to. ⁸Hali n to n mexi Isirayila ra a yalunyane fe ra, n yi e rame futu kala kedind so e yii, koni Yuda yanfantenna mi gaxuxi. Yuda kaane fan siga nen e sa suxurene batu alo yalunyana. ⁹E yalunya kunfa gbeeni, Isirayila kaane bata yamanan naxosi, e yi yalunyaan liga e to e suxure geme daxine nun e suxure wudi daxine batu. ¹⁰Koni hali na birin, Yuda kaane mi e xun xetexi n ma e bɔɔnen birin na, e yi wulen nan falama,” Alatalaa falan nan na ra.

¹¹Alatala mɔn yi a fala n xa, a naxa, “Isirayilaa tinxintareyani, a tinxin dangu Yudaa yanfantenna xa. ¹²Siga, i sa falani itoe ti sogeteden kɔmenna ma, i naxa, ‘Alatalaa falan ni ito ra. Isirayila tinxintarena, e xun xete!

N mi fa ɲaxuma ε ra sɔnɔn, bayo n tinxin, n mi luma xɔlxɔxi habadan. Alatalaa falan nan na ra.

¹³Ɛ ti ε hakene ra tun, bayo ε murutexi Alatala nan xili ma, ε Ala.

Ɛ yi ala xɔɲene batu wudi gbeene birin bun, e mi ε tuli mati n na.” Alatalaa falan nan na ra.

¹⁴Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Dii murutexine, ε xete n ma, bayo n tan nan ε kanna ra. N muxu keden sugandima nen taana nde yi, n yi muxu firin sugandi denbayana nde yi, n siga ε ra Siyon taani. ¹⁵N yi yeeratine so ε yii naxanye bɔɔnen luxi alo n bɔɔnena,

e yi lu ε xun na xaxilimayaan nun fe kolonni.” ¹⁶Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Ɛ na wuya ayi waxatin naxan yi yamanani, Alatalaa Layiri Kankirana^{††} fe mi fa falama na waxatini, muxune mi fa e mirima na ma sɔnɔn. A fe mi fa falama, a fe mi fa kolonma nayi, gbeteye mi rafalama. ¹⁷Na waxatini, a falama nen Yerusalen taan ma, a Alatalaa manga gbedena. Siyane birin fama nen a ma Alatala xinli Yerusalen yi. Nayi, e mi fa birama e bɔɔɲe yi fe ɲaxine fɔxɔ ra sɔnɔn e tengbesenyani.”

¹⁸“Na lɔxɔne yi, Yuda muxune nun Isirayila yamaan sigan tima nen e bode xɔn. E birin mɔn yi fa sa keli sogeteden kɔmenna yamanani, e fa yamanani n denaxan so e benbane yii e keen na.”

Yamaan xete fena

¹⁹Ala mɔn yi a fala, a naxa, “N mirixi a ma a n xa ε yate n ma diine ra, n yi bɔxɔ fɔɲin fi ε ma, denaxan fan dangu siyane birin keen na. N yi laxi a ra

a ε n xilima nen fafe, e mi fa ε xun xanbi soma n yi.

²⁰Anu, ε bata n yanfa, ε tan Isirayila yamana alo ɲaxalan yalunxina a xemen yanfama kii naxan yi!”

Alatalaa falan nan na ra.

²¹Ala mɔn yi a fala, a naxa, “Xuina nde minima geyane fari, Isirayila kaane mayandi xuine. E wugama bayo e bata kiraan beɲin, e bata ɲinan Alatala xɔn, e Ala.

²²Muxu murutexine, e xun xete, n na ε furene dandanma nen.”

Muxune yi a yabi, e naxa, “Nxu tan ni i ra, nxu bata fa i ma, bayo i tan nan Alatala ra, nxɔ Ala.

^{††}3:16 3.16 Layiri Kankirana fe mɔn sebexi Xɔɔɲyaan 25.10-22 kui.

23 Nɔndin na a ra,
xuiin naxanye minima geyane ma kidene
yi,
wulen nan ne ra.
Nɔndin na a ra,
Isirayila marakisin sɔtɔma Alatala nan
yii, nxɔ Ala.

24 Yagin bata nxu benbane wanla kala
xabu nxu dii ɲɔrɛ waxatini,
e nun e xuruse xunxurine nun e ɲingene
nun e dii xemene nun e dii temene.

25 Nxɔ yagin nan findixi nxu sa seen na,
nxɔ marafeyaan yi findi nxɔ bitinganna
ra,

bayo nxu bata yulubin sɔtɔ Alatala ra,
nxɔ Ala,
nxu nun nxu benbane,
keli nxu dii ɲɔrɛ waxatin ma han to,
nxu mi nxu tuli mati Alatala xuiin na,
nxɔ Alaa.”

4 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Isirayila kaane,
xa ε xun xetɛ n ma,
xa ε xetɛ n ma,
xa ε ε suxurene ba n yetagi,
xa ε ba sigɛ na xun xɔn,
2 xa ε kɔlɔ n tan habadan Alatala yi,
ɲɔndin nun kiti kenden nun tinxinni,
nayi, siyane duban sɔtɔma nen n tan Ala
ra,
e yi e kanba n yi.”

3 Amasɔtɔ Alatala ito nan falaxi Yuda
bɔnsɔnna muxune nun Yerusalen kaane
xa, a naxa,

“E xe nenene sege,
ε nama sansiin si ɲanle tagi.

4 E kafiri bɔɲene xa sarijan
alo denkeleyataren na tubi Alatala ma,
a banxulan,
ε tan Yuda bɔnsɔnna muxune nun
Yerusalen kaane,

ε tubi
alogo n ma xɔlɔn nama godo ε ma
ε kewali ɲaxine fe ra
alo tɛn naxan halagin tima
naxan mi nɛ ratuyɛ.”

Yaxune fama

5 “E falani ito rali Yuda yamanani,
ε yi a rawanga Yerusalen taani,
ε naxa, ‘E xɔtaan fe yamanan birin yi!’

E a fala ε xuini texin na,
ε naxa, ‘E malan, en na en gi,
sa so taa makantanxine yi!’

6 E yengen taxamasenni te Siyon kaane
xa!

E gi, ε nama ε ti de!

Bayo n gbalon nun halagi gbeen nafama
nen

sa keli sogeteden kɔmɛnna ma.”

7 Yatan bata mini a yinla ra!
Muxun naxan yamanane halagima,
na bata kiraan suxu.

A bata mini a konni,
a xa fa ε yamanan kala,
a ε taane raxɔri,
muxu yo mi fa lu e yi.

8 Nanara, ε kasa benbeli dugine so
sununi,
ε wuga, ε gbelegbele,
bayo en mi tangama Alatalaa xɔlɔ gbeen
ma.

9 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Na lɔxɔni,
mangan nun kuntigine tunnaɔlɔma e
ma nen,
saraxaraline yi yigitɛge.
Nabine yi kabe.”

10 Nayi, n yi a fala, n naxa,
“Ee! Marigina, Alatala!

I bata yamani ito nun Yerusalen kaane
mayenden,

i to a fala, i naxa,
‘E bɔɲɛ xunbenla sɔtɔma nen!’

Anu, silanfanna yitɔnxi
nxu kɛ raxaba xinla ma.”

11 Na waxatini, Ala a falama nen ya-
mani ito nun Yerusalen kaane xa, a naxa,
“Foye wolonna fama n ma yamaan ma
keli geyane ma tonbonni,
a mi fama se fintandeni,
a mi se yɛbama.

¹² Foye gbeen nan a ra
naxan sa kelixi menni n ma yamarin bun.
Iki, n tan nan kitin sama n ma yamaan
xili ma.”

¹³ Yamaan naxa, “A mato!
Yaxune nan itoe ra,
e tema alo kundana!
E yenge so wontorone fama
alo wuluwunla.
E soone xulun singbinna xa.
Gbalona en xa,
bayo en naxɔrimatɔɔn ni i ra!”

¹⁴ Ala naxa, “Yerusalen kaane,
ε fe ɲaxin ba ε bɔɲeni,
alogo ε xa kisi!

Ɛ miriya ɲaxine ramarama ε yi
han waxatin mundun?

¹⁵ Bayo, falana nde fama
sa keli fɔ Dan yamanani,
a halagin nan ma fe ralima
sa keli Efirami geyane fari.

¹⁶ Ɛ siyane rakolon ito ma,
ε a fala Yerusalen kaane xa, ε naxa,
Sofa ganla fama sa keli yire makuyeni,
e xa fa fu taane ma.

E yenge so sɔnxɔni tema Yuda taane xili
ma.

¹⁷ E Yerusalen taan nabilinma nen
yengeni

alo xε kantanne,
bayo a bata murute n xili ma.”
Alatalaa falan nan na ra.

¹⁸ Ɛ sigati kiin nun ε kewanle saren nan
na ra.

Ɛ fe xɔlen ni ito ra,
a xɔɔ mume!

A soma nen fɔ ε bɔɲeni.

Yeremi a kuisanna lan gbalo famatɔɔn ma

¹⁹ N kuisanxi! N kuisanxi!
N kutunma tɔɔyaan ma.
Kɔntɔfinla bata n bɔɲeni li.
N bɔɲen dinma,
n mi nɔε n dunde!

Bayo n bata xɔtaan fe xuiin me,

e nun yenge so sɔnxɔ xuine.

²⁰ Fitina fena nde nɛma raliyε,
gbete sa fama,

bayo halagin bata so yamanan birin yi.

N ma bubune birin bata kala,
e nun n ma banxine birin sanja ma
kedenni.

²¹ N yengen taxamasenna toma singanxi
han waxatin mundun yi?

N xɔta xuiin mema
han waxatin mundun yi?

²² Ala naxa,

“Xaxilitarene nan n ma yamaan na,
e mi n kolon.

Dii kɔmɔne nan e ra,
xaxili yo mi e ma.

E fatan fe ɲaxin nan tun lige,
e mi a kolon fe fapin nabama kii naxan
yi.”

²³ “N to n yɛen ti bɔxɔ xɔnna ra,
a yitɔntareyaan nun a yigenla yi lu.

N to n yɛen ti kore xɔnna ra,
kenenna yi ɲan a yi.

²⁴ N to n yɛen ti geyane ra,
e yi xuruxurun
yire matexine birin yi yimaxa.

²⁵ N to n yɛen ti e ra,
muxu yo mi fa lu na,
xɔline birin yi e gi.

²⁶ N to n yɛen ti yamana sabatixin na,
a yi findi tonbonna ra,

a taane birin kalaxin yi lu
n tan Alatala fitinaxin yɛε ra
n ma xɔɔna fe ra.”

²⁷ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Yamanan birin kalama nen,
koni n mi ε raxɔrima.

²⁸ Na ma, bɔxɔ xɔnna sunuma nen,
kore xɔnna fan yi yifɔɔ,
bayo n na a fala nen,
n mi fa nimisama.

N bata a feen nagidi,
n mi fa xetema a fɔxɔ ra.”

Yerusalen luma nen halagin bun

²⁹ Taan muxune birin e gima nen

soo ragine nun xalimakuli wonle fa xuiin
 bun,
 muxuna ndee yi sa e luxun nansanne yi,
 ndee yi so geme gbeene longonna ra,
 taan nabepinxin yi lu a yete ma.
 Muxu yo mi fa luma a yi.
³⁰ E tan naxan ma taa kalaxi,
 e fa nanse ligama?
 E fa dugi mamiloxine ragode e ma ba,
 e yi xema maxidi seene so,
 e e yetagine yiton?
 Siyaan naxanye yi e rakunfama
 alo e yangane,
 e mi fa rafan ne ma!
 E waxi e faxa feni.
³¹ Bayo, n gbelegbele xuina nde mema
 alo naxanla nema dii barini,
 e nun kutun xuina
 alo naxanla nema a dii singen bare.
 Siyon kaane nan xui ne ra,
 e kutunma,
 e yiine yibandunma,
 e yi a fala, e naxa,
 “Gbalona nxu xa!
 Muxu faxane nxu niin bamatwon ni i ra.”

Mayifuna Yerusalen yi

5 “Siga Yerusalen kirane xon,
 i a rakwosi ki fapi,
 i a feene fesefese.
 I a yirene birin yito.
 Xa i muxu keden peen to
 naxan tinxinna nun jondin foxo ra,
 n dipama nen Yerusalen kaane ma na yi.
² Hali e na a fala, e naxa,
 ‘N bata n kolob habadan Alatala yi!’
 e koloma wulen nan fari.”
³ Alatala, i mi lannaya muxun xan fenma
 ba?
 I bata e naxankata,
 koni e mi fe kolonxi ayi,
 i wa nen e raxori feni,
 koni e mi xurun sotoxi na yi.
 E ye xodoxo alo fanyena,
 e tondi e xun xete i ma.
⁴ N yi n miri, n naxa,

“Yiigelitone nan ne ra,
 e feene ligama xaxilitareyaan nin,
 bayo e mi Alatalaa kiraan
 nun e Alaa kiti saxine kolon.
⁵ N sigama nen yeeratine fema,
 n sa falan ti ne xa.
 E tan Alatalaa kiraan kolon,
 e nun Alaa kiti saxine.”
 Koni, a li,
 e tan fan birin bata murute Ala ma,
 e tondi xure a bun.
⁶ Nanara, yatan minima fotanni,
 a fu e ma.
 Kankon kelima burunna ra,
 a yi e yibo.
 Narin doxoma e yee ra e taane dexon,
 alogo naxan yo na mini,
 a yi na yibo a dungi dungin na.
 Bayo, muxuni itoe Ala matandin bata
 gbo ayi,
 e yanfantenyaan bata radangu ayi.
⁷ Ala yi a fala, a naxa,
 “N dipama e ma di nayi?
 E diine bata e me n na,
 e yi e kolob alane yi
 naxanye mi ala yo ra.
 N tan nan yi e balon soma e yii,
 koni e yi yalunyaan naba,
 e birin yi e gi
 siga yalundene banxine yi.
⁸ E luxi nen alo soo xeme kendena,
 a nema wuge a gileen foxo ra,
 birin a lanfana naxanla foxo ra.
⁹ N mi lan n xa e saran na fe sifane ra ba?
 N mi n gbeen joxe na yama sifan na ba?”
 Alatalaa falan nan na ra.
¹⁰ “E te e nakob sansanne ra,
 e yi e rabira,
 koni e nama e raxori!
 E wudi yiine ba e binle ma,
 bayo Alatala gbee mi fa e ra.
¹¹ Bayo, Yuda yamaan nun Isirayila ya-
 maan bata n yanfa mume!”
 Alatalaa falan nan na ra.
¹² E bata e me Alatala ra,
 e yi a fala, e naxa,

“A mi na!

Tɔɔn mi fa fama en ma sɔɔn,
En mi fa yengen toma,
en mi kamema.

¹³ Foyen nan tun nabine ra,

Ala mi falan tima e xɔn.

Nayi, e naxan falama,
na xa e tan nan sɔɔ.

¹⁴ Nanara, Alatala,

Ala Senben Birin Kanna ito nan falaxi,
a naxa, “Bayo e bata na falan ti,
n bata n ma falan sa i tan Yeremi de,
falan naxan luxi alo tɛna,
yamani ito findima yegen nan na,
na tɛn naxan ganma.”

¹⁵ Alatalaa falan ni ito ra,

a naxa, “E tan Isirayila yamana,
n siyana nde rafama nen e xili ma
sa keli yire makuyeni,
siya barakaxin nan a ra,
naxan na yi xabu waxati xunkuye,
e mi naxan xui mema,
e mi naxan ma falan yɛɛ toma.

¹⁶ E xalimakunle faxan tima han!

E muxune birin findixi sofa wekilɛxine
nan na.

¹⁷ E fama e se xabaxine nun e donseene
birin naxɔrideni nen,

e nun e dii xemene nun e dii temene,
e nun e xuruse xunxurine nun a
xungbene,

e nun e manpa binle[‡] nun e xɔde binle.

E yi e taa makantanxine kala yengeni
e yigi saxi taan naxanye yi.”

¹⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Koni hali na waxatini, n mi e raxɔrima
fefe. ¹⁹ Nayi, muxune na maxɔdinna ti,
e naxa, ‘Nanfera, Alatala, en ma Ala ito
birin ligama en na?’ I tan Yeremi yi e
yabi, i naxa, ‘Bayo e bata e me a ra. E
yi ala xɔɔene batu e yamanani. Nayi, e
sa walima nen xɔɔene xa yamana gbeteni
denaxan mi findixi e konna ra.’”

Yamana murutena fe

²⁰ “E ito fala Yaxuba bɔnsɔnna muxune
xa,

e a fala Yuda yamanani, e naxa,

²¹ E tuli mati ito ra,

e tan yama xaxilitaren miritarena!

E yɛene na,

koni e mi sese toma!

E tunle na,

koni e mi sese mema!

²² Alatalaa falan ni ito ra.

E mi gaxuma n yɛɛ ra ba?

E mi xuruxurunɛ gaxuni n yetagi ba?

N tan nan baan jɛmɛnsinna findixi fɔɔ

igen danna ra,

a mi nɔɛ naxan yigide habadan.

A walanne tema,

koni e mi a nɔɛ,

e xuxu xuiin minima,

koni e mi danguma a ra.

²³ Koni yamani ito muxune tengbesen,

e murutɛxi e bɔɔni,

e xun xanbi so, e siga.

²⁴ E mi e mirima, e naxa,

‘En xa gaxu Alatala yɛɛ ra,

en ma Ala,

naxan tulen nafama a waxatini,

tule singen nun tule dɔnxɛna,

naxan se xaba waxatine ragidixi en xa.’

²⁵ E hakene nan ne baxi e kiini.

E yulubine yi e munanfanna kala.

²⁶ Bayo muxu jaxine n ma yamaan yɛɛ,

alo xɔli suxun naxanye xɔline
mamɛlenma,

e lutine ratima muxune yɛɛ ra.

²⁷ E banxine rafexi muxune se kansunx-
ine ra

alo xɔli suxun xɔli sa seen nafema kii
naxan yi.

E findixi senbɛmane nun nafulu kanne ra
na kii nin.

²⁸ E fatin bata fanɛ ayi,

[‡]5:17 Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

e tuyanxi.
 Dan yo mi e fe jaxine ma.
 E mi kiridine xun mafalama kitini.
 E nafunla sɔtɔma tun!
 E mi tɔrɔ muxune xun mayenge kitine
 bolonma.
 29 N mi lan
 n xa e saran na fe sifane ra ba?
 N mi n gbeen nɔxe na yama sifan na ba?”
 Alatalaa falan nan na ra.
 30 “Fe jaxin bata so yamanani
 naxan magaxu mume!
 31 Nabine wule nabiyi falane nan tima.
 Saraxaraline nɔyaan ligama e yete sen-
 ben nan xɔn.
 Anu, a rafan n ma yamaan ma na kiini.
 Koni a rapanna na a li,
 e nanse ligama nayi?”

Gbalon Yerusalen xili ma

6 Bunyamin bɔnsɔnna muxune, e gi!
 E keli Yerusalen yi!
 E xɔtaan fe Tekowa taani!
 E yengen taxamasenni te Beti-Hakeremi
 taani!
 Bayo, gbalo gbeen fama
 sa keli sogeteden kɔmenna ma,
 halagi magaxuxin na a ra.
 2 Siyon taan naxan tofan,
 a rayabu,
 n na raxɔrima nen!
 3 Sofa ganla fama a ma nen
 alo xuruse rabane nun e xuruseene,
 e yi e bubune ti a rabilinni,
 e birin yi lu e konna kantɔnɔ.
 4 E yi a fala, e naxa,
 “E keli, e a yenge feni tɔn!
 E keli, en na a yenge yanyin nan na!
 Anu, sogen bata godo fɔlɔ.
 Ninbanna bata a li,
 nininne bata siga fɔlɔ iki.
 5 Nanara, e keli,
 en na a yenge kɔɛen na.

En sa a banxi fajine kala.”
 6 Alatala Senben Birin Kanna ito nan
 falaxi,
 a naxa, “E wudine sege,
 e gbingbinne rate
 Yerusalen taan makantan yinna xɔn.”
 7 Taani ito lan a kewanle yi saran a ra,
 bayo muxu jaxankatanxine bata gbo ayi
 taani.
 7 Fe jaxine minima taani ito yi
 alo igen minima xɔjinna ra kii naxan yi.
 Fala yo mi mema a yi
 fɔ gbalo feene nun halagi feene.
 N na a tɔrɔn nun a furene nan tun toma
 n yetagi.
 8 Yerusalen kaane,
 e a liga e yeren ma,
 alogo n nama n masiga e ra,
 n yi e konna findi bɔxɔ rabepinxin na,
 muxe mi nɔɛ dɔxe denaxan yi.”

Yamaan naxan mi a tuli matiye

9 Alatala Senben Birin Kanna ito nan
 falaxi, a naxa,
 “E Isirayila yamaan muxu dɔnxene tongo
 ma nen
 alo manpa bogi tɔnsɔnne na makentun.
 E mɔn xa dangu ndee suxe
 alo se bogi malanne na xete nakɔɔn
 yirena nde ma.”
 10 N falan tima nde xa?
 N na ndee rakolonma
 alogo e xa e tuli mati n na?
 Denkeleyatate tunle nan e ma,
 e mi nɔɛ falan me.
 Alatalaa falan luxi nen e xa
 alo konbina,
 e mi e rafan fe yo toma a yi.
 11 Koni n tan bɔɔnen bata rafe Alatalaa
 xɔlɔn na,
 n mi fa nɔɛ a ramare.
 Ala naxa,
 “N ma xɔlɔn xuya diine ma kiraan xɔn,

“6:6 Yaxune yi tema taan makantan yinna xuntagi *gbingbinni* itoe nan xɔn, e taan yenge.

e nun foningen naxanye malanxi na yi.
Xemene nun ɲaxanle birin suxuma nen e
bode xɔn,

e nun fonne nun muxu kɔbɔkɔbɔxine.
¹²E banxine yi findi muxu gbeteye
gbeene ra,

e nun e xɛene nun e ɲaxanle,
n na keli yamanan muxune xili ma wax-
atin naxan yi.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹³“Bayo keli muxudin ma
han muxu gbeene,
e birin kunfaxi e tɔnɔn nan xɔn.
Keli nabiin ma han saraxaralina,
e birin wulen falama.

¹⁴E mi n ma yamana furen dandanma e
sɔbe ra.

E luma a fale nen, e naxa,
‘Bɔɲe xunbenla! Bɔɲe xunbenla!’
Koni, bɔɲe xunbeli mi na.

¹⁵E yi lanma nen e yagi e xɔsi feene ra,
koni, e mi yagima hali!
E mi yagin yetɛen kolon!
Nanara, naxanye faxama,
e nun ne nan faxama.

N na e kewanle saranma e ra nen,
e yi bira bɔxɔni.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶Alatala ito nan falaxi,
a naxa, “E ti kirane xɔn,
e yi e mato.

E maxɔdinna ti lan singe ra kirane fe ma,
e naxa, ‘Kira faɲin minen?’

E yi siga na xɔn.

E matabuden sɔtɔma nen na yi e niin xa.
Koni e yi a fala, e naxa,
‘Nxu mi sigama na kiraan xɔn.’

¹⁷N bata e xun makantan muxune ti,
n naxa, ‘E tuli mati xɔtaan xuiin na de!’
Koni, e yi n yabi, e naxa,
‘Nxu mi nxu tuli matima!’

¹⁸Nanara, e tan siyaan bonne,
e tuli mati!

E birin xa a kolon
feen naxan danguma e konni.

¹⁹Dunuɲa muxune, e tuli mati!

N tan nan gbalon nafama yamani ito xili
ma,
naxan findixi e miriyane saranna ra.

Bayo e mi e tuli matixi n ma falane ra,
e yi e me n ma sariyan fan na.

²⁰N hayun mundun wusulanna ma
naxan kelixi Saba yamanani?

Hanma se xiri ɲaxumen naxan kelixi yire
makuyeni?

E saraxa gan daxine mi n kenɛnxi,
e saraxane mi rafan n ma.”

²¹Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N gemene sama nen yamani ito yɛe ra,
e sanne radinma naxanye ra,
fafane nun e diine,
e nun e dɔxɔ bodene nun e xɔyine,
e birin yi bira halagini.”

Yaxune fama

²²Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Ganla fama nen keli sogeteden
kɔmenna binni.

Yama senbɛmaan fama nen
sa keli fɔ bɔxɔn danna ra.

²³Xalimakunle nun tanbane e yii,
e yɛe xɔdɔxɔ, e mi kininkinin.

E xuiin gbo alo fɔxɔ igen xuina,
e nɛma fama e soone fari.

E yɛbaxin fama safa yɛɛn ma
yenge so xinla ma,
e fama e tan Siyon kaane nan xili ma.”

²⁴Yamaan naxa,
“Nxu bata na feen xibarun me,
nxu senben yi ɲan.

Kuisanna bata nxu suxu,
a xɔlen luxi
alo ɲaxanla dii barimatɔna.

²⁵E nama mini taani siga burunna ra.

E nama siga kirane xɔn,
bayo yaxun nun a silanfanna kira yi.
Gaxun yiren birin yi.

²⁶N ma yamana, e kasa benbeli dugin so
sununi,

e e sa xubeni, e gbelegbele
alo muxuna dii xeme kedenna na faxa,
bayo naxan muxune birin halagima,

na fa en naterenama nen.

²⁷ N bata i tan Yeremi dɔxɔ alogo i xa n ma yamaan keɲaan fesefese, alo xabun naxan wuren matoma, alogo i xa e sigati kiin nakɔrɔsi, i yi a mato.

²⁸ E birin findixi muxu murutexi tengbensixine nan na, nafiɲin naxanye xɔdɔxɔ alo wuren nun sulana.

Kala tiine nan e birin na.

²⁹ Xabun tɛen nafema nen alogo tɛen xa yɔxɔn ba wureni, koni a katama wuren nasensendeni fuun nin,

bayo wuren gbiin mi tinma be a yi.

³⁰ E luxi nen

alo wure gbetin naxan lan a woli ayi, bayo Alatala bata a me e ra.”

Dina fufafuna fe

7 Alatala falani ito nan ti Yeremi xa, a naxa, ²“Sa ti Alatalaa banxin so deen na, i yi falani ito rali menni, i naxa, ‘E tuli mati Alatalaa falan na! E tan, Yuda kaan naxanye soma deni itoe ra, e yi Alatala batu.’ ³ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Alaa ito nan falaxi, a naxa, ‘E sigati kiin nun e kewanle masara. Nayi, n tinma nen e lu dɔxi yireni ito yi. ⁴ E nama e yigi sa wule falane yi, bayo e a falama, e naxa, “Alatala Batu Banxin ni ito ra! Alatala Batu Banxina! Alatala Batu Banxina!” ⁵ Xa e sigati kii nun e kewanle masara, xa e bode suxu kiti kendeni, ⁶ xa e mi xɔɲen jaxankata, e nun kiridin nun kaɲa gilena, xa e mi sɔntarene faxa be, xa e mi bira ala gbetene fɔxɔ ra, e yi e yete tɔrɔ, ⁷ nayi, n tinɲe nen, e lu dɔxi be yi, n yamanan naxan soxi e benbane yii habadan han habadan.”

⁸ “Koni, e yigi saxi wule falane nin naxanye tɔnɔ mi na. ⁹ E muɲan tima, e faxan tima, e yalunyaan ligama. E kɔlɔn wulen fari, e wusulanna ganma Baali suxuren xa, e ala gbetene batuma, e mi naxanye kolon. ¹⁰ Na xanbi ra, e mɔn yi fa ti n yetagi n batu banxin kui n xinla binyama denaxan yi. E yi a fala, e naxa, ‘Nxu bata xunba.’ E bata xunba alogo e xa lu xɔsi feene rabe ba? ¹¹ Nayi, n xinla binyama banxin naxan yi, e na yatexi mafu tiine luxunden nan na ba? N tan yeena e ra de!” Alatalaa falan nan na ra.

¹² “Nayi, e siga n ma yire fonni Silo taani n xinla yi binyama denaxan singe yi.^{§§} E sa a to n naxan ligaxi a ra, lan n ma yamana fe jaxin ma, Isirayila kaane. ¹³ E yi feni itoe birin ligama waxatin naxan yi, n tan, Alatala yi lu falan tiye e xa ye yo ye. Koni, e mi tinxi n xuiin name. N bata e xili, e mi tinxi n natinɲe. Nayi, n tan Alatalaa falan ni ito ra. ¹⁴ E yigi saxi n Batu Banxini ito naxan yi, n denaxan soxi e nun e benbane yii n xinla binyaden na, n na a suxuma nen alo n Silo taan suxi kii naxan yi. ¹⁵ N na e kedima nen n yetagi, alo n na n mexi e ngaxakedenne ra kii naxan yi, Efirami bɔnsonna muxune.”*

Ala mi Yeremi xuiin name

¹⁶ “I tan Yeremi nama n madija e fe ra. I nama n mafan, i nama n maxandi. I nama n solona e xa, bayo n mi i xuiin namema. ¹⁷ I mi a toxi ba e naxan ligama Yuda taane nun Yerusalɛn kirane xɔn? ¹⁸ Diidine yegen fenma, fafane tɛen sama e ra, jaxanle taminna ramulanma alogo e xa burudine rafala Kore Xɔnna Jaxalan Mangan kiden xa, e yi minse saraxane rabɔxɔn ala gbetene xa, e yi n

§§7:12 Filisistine bata yi **Silo** taan kala na waxatini. Ala Batu Bubun yi tixi menna nin. Na feen sebexi Yosuwe 18.1 kui e nun Samuyeli Singen 4.12-18 kui.

*7:15 **Efirami** bɔnsonna nan yi gbo Isirayila bɔxɔn kɔmen fɔxɔn bɔnsonne tagi. Na bɔnsonne tunun nen yengene yi jɛe keme benun Yeremi xa kawandin ba fɔlɔ. Ala e raxɔri nen lan e suxure batu feene ma.

naxɔɔ. ¹⁹E n tan nan tɔrɔma ba? E mi e yete xan tɔrɔma ba, e yi e yete rayagi?” Alatalaa falan nan na ra. ²⁰Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N fitinaxina n ma xɔɔn nagodoma nen be ma, e nun a muxune nun a xuruseene, e nun a wudine nun a bogi seene. Taan ganma nen, a tɛen mi nɛ ratuye.”

Yamaan mi a tuli mati

²¹Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “E saraxa gan daxine sa e saraxan bonne fari, e tan yi e subene don! ²²Bayo, n to e benbane ramini Misiran yi, n mi yamarine soxi e yii lan saraxa gan daxine nun saraxan bonne xan ma na lɔxɔni! ²³Koni, yamarin nan ito ra n naxan so e yii: E tuli mati n xuiin na, alogo n xa findi e Ala ra, e yi findi n ma yamaan na. N na e yamari feen naxanye birin ma, e sigan ti na kiraan xɔn, e yi herin sɔɔ.† ²⁴Koni, e mi tin n xuiin name, e mi e tuli mati. E yi bira e bɔɔe yi fe ɲaxine fɔxɔ ra e tengbesenyani. E yi xete xanbin na, benun e xa siga yɛen na. ²⁵Xabu e benbane mini lɔxɔni Misiran yi han to, n na n ma walikene rasigama e ma, nabine, lɔxɔ yo lɔxɔ waxatin birin. ²⁶Koni, e mi tinxi n xuiin name, e mi e tuli mati n na. E yi tengbesenje ayi, e fe ɲaxin naba dangu e benbane ra.”

²⁷“I tan Yeremi na falani ito birin ti e xa, e mi e tuli matima i ra, e mi i yabe sese ma. ²⁸Nayi, i yi a fala e xa, i naxa, ‘E findixi yamaan nan na naxan mi Alatala xuiin namema, naxan tondixi xure e Ala ma. Lannayaan bata lɔ ayi e ma, na mi fa e falane yi.”

Faxa Ti Lanbanna fe

²⁹Ala naxa,

“E xunsexe kuyen naxan e rasarijanma n xa, e na maxaba, e yi a woli ayi.‡ E lu e mawuge yire matexi yigenla fari, bayo Alatala bata a me iki waxatin muxune ra a yi e rabepin e tan naxanye a raxɔɔ.”

³⁰Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Yuda kaane bata fe ɲaxin liga n yɛe ra yi. E bata e suxure xɔsixinne dɔxɔ banxini, n xinla binyama denaxan yi, e yi na saripanna kala. ³¹E bata Tofeti kidene ti Ben-Hinɔn lanbanni, alogo e xa e dii xemene nun e dii tɛmene gan mɛnni. N mi naxan yamarixi, n mi sa mirixi naxan ma.”

³²Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Nanara, lɔxɔna nde fama, muxune mi fa menna xili bama a ‘Tofeti’ hanma ‘Ben-Hinɔn lanbanna.’ Koni e fa na xili bama nen ‘Faxa Ti Lanbanna.’ Muxune yi maluxun Tofeti yi, han na yi rafe. ³³Yamani ito binbine yi findi xɔline balon na e nun burunna subene. Muxu yo mi e kedɛ. ³⁴N danna sama nen sewa sigine nun ɲaxan sigine nun ɲaxalandi ti sigine ra xemene nun a ɲaxanla xa Yuda yamanani e nun Yerusalen taane yi, bayo yamanan kalama nen.”

Danxuto yamana

8 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na waxatini, e Yuda mangane nun kuntigine xɔnne bama nen gaburun na, e nun a saraxaraline nun a nabine nun Yerusalen kaane birin. ²E yi e sa sogen na, e lu raxuyaxi ayi kike degen nun sare ganla birin bun, naxanye yi rafan e ma, e yi naxanye batuma, e bira naxanye fɔxɔ ra, e yi xibarune sɔɔma naxanye ra, e xinbi sin naxanye bun. E

†7:23 Na feen sebexi Xɔrɔyaan 19.5 kui.

‡7:29 Na waxatini, muxune yi e kɔɔma, e yi e xunsexen lu kuye ayi han e yi e falan nakamali. Na feen sebexi Yatene 6.5-9 kui.

xonne mi fa malanma, e mi maluxunne,
e birin findima nen laxon na boxon fari.
³Sayaan xonla yama jaxini ito muxu
donxene suxuma nen, n na e raxuya
ayi denaxanye birin yi.” Alatala Senben
Birin Kanna falan nan na ra.

Alaa yamaan tondi fena

⁴Yeremi, a fala yamaan xa, i naxa,
“Alatala ito nan falaxi, a naxa,
‘Muxun bire ba, a mi keli?
Muxuna a xun xanbi soe ba,
a mi fa a xun xete?’

⁵Nanfera nayi,
Yerusalem yamani ito xun xanbi soxi,
e lu e masige n na waxatin birin?
E tantanni han,
e tondixi e xun xete n ma.

⁶N tuli matixi e ra ki fajri
koni e falan mi lanma.
E sese mi nimisama e fe jaxine ra,
e mi a falama, e naxa,
“N nanfe ligaxi?”

E birin gixin sigama e xun xon
alo soon naxan sigan yengeni.

⁷Hali yaya xonla naxan kore,
na a xete waxatine kolon.
Hali ganban nun tuntunna
nun sari xonla e xete waxatine yatexi.
Koni n ma yamaan mi Alatalaa kiti sax-
ine kolon.”

Karamoxo tantanxine

⁸“Nayi, e nxe a fale di, e naxa,
‘Nxu bata fe kolonna soto,
bayo Alatalaa sariyana nxu yii?’
Anu, karamoxone wule sebenle tima
alogo na xa findi wulen nan na.

⁹Fe kolonni itoe yagima nen,
e yigitege, e suxin na a ra
bayo e bata e me Alatalaa falan na.
Fe kolonna sifan mundun fa e yii xonon?”

¹⁰Ala naxa, “Nanara,
n na e jaxanle soma nen gbete ye yii,
muxu gbete ye yi e xeene ba e yii.

Bayo keli muxudin ma han muxu
gbeene,
e birin kunfaxi e yete tonon nan xon,
keli nabine ma han saraxaraline,
e birin wulen falama.

¹¹E mi n ma yamana furen dandanma e
sobeen na.

E luma a fale nen, e naxa,
‘Bone xunbenla! Bone xunbenla!’
Koni, bone xunbeli mi na.

¹²E yi lanma nen e yagi e xosi feene ra,
koni, e mi yagima hali!
E mi yagin yeteen kolon!
Nanara, naxanye faxama,
e nun ne nan faxama.

N na e kewanle saranma e ra nen,
e yi bira boxoni.”

Alatala naxa na kiini.
¹³Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“N wama nen n xa danna sa e ra,
manpa bogi mi fa luma na,
xode bogi mi luma na,
e wudine deene xarama ayi nen.
N seen naxanye soxi e yii,
na bama e yii nen.”

¹⁴Yamaan naxa,
“Nanfera en luma doxi?
E malan!

En na en gi,
siga taa makantanxine yi,
en sa halagi menni!

Bayo Alatala, en ma Ala bata halagin
nagidi en ma,

a ige xolene fi en ma,
bayo en bata yulubin liga a ra.

¹⁵En yengi yi bone xunbenla nan ma,
koni en mi sese fajri sotoma.
En yi marakendeyaan nan mamema,
koni fe magaxuxin nan fama.

¹⁶En bata yaxune soone xuiin me Dan
boxon mabinni,
boxon birin bata yimaxa e soo kendene
wuga xuiin ma!

E fama,
e yamanan nun a seen birin naxori,
e nun taan nun a muxune.”

¹⁷ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “N saɓine rasigama nen ε xili ma
 naxanye seri mi na,
 e yi ε maxin.”

Nabina mawuga xuina

¹⁸ N yi wama n ma tɔɔni suxu feni,
 n bɔɓen sunuxi n kui.

¹⁹ N ma yamaan wuga xuiin nan ito ra
 sa keli yire makuyeni.

E naxa,
 “Alatala mi fa Siyon taani ba?
 A mangan mi fa na yi ba?”

Ala naxa,
 “Nanfera e n naxɔɔxi e suxurene ra,
 e nun xɔɓene batu se fufafune?”

²⁰ Se xaba waxatin bata ɓan,
 kuye wolon waxatin fan bata dangu,
 koni han to en mi rakisixi!

²¹ N ma yamana tɔɔna n tɔɔma,
 n sunuxi, n kuisanxi.

²² Seri mi fa Galadi yamanani ba?
 Dandan ti mi fa na?
 Nanfera nayi,
 n ma yamana furen mi yalanma?

²³ Xa ige xunna nan yi n xunna ra nun
 xa n yee yinle yi findixi tigin nan na nun,
 n yi Siyon faxa muxune wugama nen kɔe
 nun yanyin birin na.

Mayifuun yamanan yiren birin yi

9 Xa n yi yigiyaden sɔɔ burunna ra
 nun,

n yi n mema nen n ma yamaan na,
 n yi n masiga e ra!

Bayo e birin yalunde,
 yanfanten ganla nan e ra.

² Alatalaa falan nan na ra, a naxa,
 “E lenne yitɔɔxi nen e xa wulen fala
 alo xanla xalimakunle wolima kii naxan
 yi.

E mi nɔɔn sɔɔn yamanani ɓɔndi falan
 xan xɔn,
 koni e fe ɓaxin nan tun nabama.

E mi n kolon.

³ Birin xa a xɔyina fe liga a yeren ma.

Muxu yo nama a yigi sa a ngaxakedenne
 yi,

bayo muxune ngaxakedenne birin find-
 ixu yanfantenne nan na,
 muxune xɔyine birin yi findi nafigine ra.

⁴ E birin e bode mayendenma,
 muxu mi ɓɔndin falama.

E bata e xaran wulen ma ki faɓi.

E yi e yete yixadan hake ligadeni.

⁵ Yeremi, i dɔxi yanfantenne nan tagi.

E tondixi n kolonɓe e yanfantenyaan
 nin.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁶ Nanara, Alatala Senben Birin Kanna
 naxa,

“N na e rasariɓanma nen,
 alo xabun wuren naxulunma kii naxan yi
 n yi e keɓaan fefefese,
 bayo n fa n ma yamaan suxe di?”

⁷ E lenne maxɔɔn tima
 alo faxa ti xalimakunla,
 e yanfa falane nan tun tima.

E bɔɓe xunbeli falane tima e adamadi bo-
 dene xa,
 koni e luti ratixini tɔnma e bɔɓeni.

⁸ N mi lan n xa e saran na fe sifane ra ba?
 N mi n gbeen ɓɔxe na yama sifan ma
 ba?”

Alatalaa falan nan na ra.

Wuga waxatina fe

⁹ N wugama nen,
 n gbelegbele sununi geyane fari.

N na n mawugama
 xuruse rabade kalaxine nan ma fe ra,
 bayo e bata gan,
 muxu yo mi fa danguma e yi.

Xuruseene wuga xuiin mi fa minima na
 yi sɔɔnɔn.

Xɔline nun burunna subene birin bata e
 gi, e siga.

¹⁰ N Yerusalen taan luma nen
 alo geme malanxine,
 kankone kurudena,
 n Yuda taane raxɔri,
 muxu yo mi lu e yii.

¹¹ Xaxilimaan mundun feni itoe yeε toε?
Xa Alatala bata falan ti a xa,
a xa na yeβa!

Nanfera yamanan bata kala,
a raxōri alo burunna,
muxu yo mi danguma denaxan yi?

¹² Alatala naxa, “Na feene ligaxi nen bayo e bata e mε n ma sariyan na, n naxan so e yii, bayo e mi e tuli matixi n xuiin na, e sigan ti a ma. ¹³ E biraxi e bōje yi feene fōxō ra e tengbesenyani, e nun Baali suxurene alo e fafane e xaranxi a ma kii naxan yi.” ¹⁴ Nanara, Alatala, Isirayilaa Ala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N dabarin nun ige xōlen fima yamani ito ma nen e balon na. ¹⁵ N yi e raxuya ayi siyane ye, e nun e benbane mi naxanye kolon, n yengen bira e fōxō ra han n yi e birin naxōri.”

¹⁶ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi,
a naxa, “E miri!
E sa naxalan wugalane fen,
e xa fa!
Naxanla naxanye fatan gbelegbeledeni sununi,
e ne fen de!

¹⁷ E xa e mafura fe,
e fa e wuga xuini te en ma fe ra,
han en fan yi wuga,
en yeegen yi godo
alo xude igena.

¹⁸ Bayo wuga xuini minima Siyon taani,
e naxa, ‘En bata halagi feu!
Yagin bata gbo en ma!
Fō en xa keli nen yamanani,
bayo e bata en ma banxine rabira!’”

¹⁹ Nayi, naxanle,
e tuli mati Alatalaa falan na,
a naxan falama a deen na,
e yi na rame!

E ε dii temene xaran wugan ma,
ε bode xaran mawugan ma!

²⁰ Bayo sayaan bata so en ma banxine foye sodene ra,
siga han en ma banxi fajine kui,

en ma diidine yi faxa kirane xōn,
en ma foningene yi faxa yama malandene yi.

²¹ Yeremi, a fala iki, i naxa,
“Alatalaa falan ni ito ra, fa fala
‘Binbine luma nen yiren birin yi
alo naman xeen ma,
alo malo xidine xeen xun xōn malo xaban fōxō ra,
koni e malan muxu mi na!’”

Ala kolonna nan fe kolon kenden na

²² Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Fe kolonne nama e kanba e fe kolonni.
Senbemaan nama a kanba a senbeni.
Nafulu kanna nama a waso
a nafulu kanyani.

²³ Koni xa naxan a kanbama,
na xa a kanba ito nin:
fa fala, a bata n famu,
a yi n kolon.
A xa n kolon Alatala ra,
naxan hinanna nun kiti kenden
nun tinxinyaan nabama dunuƣa yi
bayo na fe sifane nan nafan n ma.”
Alatalaa falan nan na ra.

Denkeleyatarene yamaan ye

²⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Lōxōne fama, n muxune saranma e
kewanle ra waxatin naxan yi, naxanye
birin banxulanxi e fati benden
mabinni koni e mi tubixi e bōjeni, ²⁵ alo
Misiran kaane nun Yuda kaane nun
Edōn kaane nun Amonine nun Moyaba
kaane, naxanye birin dōxi tonbonni,
naxanye e xunne dexōn bima. Amasōto Ala
kolontarene nan siyani itoe ra. Isirayila
yamaan birin fan luxi nen alo banxulantarene
denkeleyaan mabinni.”

Ala suxurene halagi fena

10 Isirayila yamana, ε tuli mati
Alatalaa falan na lan ε ma!
² Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“E nama bira siya gbetene kirane fōxō ra.

Ɛ nama gaxu taxamasenne yee ra
 naxanye toma kore,
 alo siya gbetene.
³ Bayo yamanane namunne findixi fe fu-
 une nan na.
 E wudin segema fɔtɔnni,
 yii rawali keen yi a masoli soden na.
⁴ E yi a rayabu wure gbeti fixen nun xe-
 maan na,
 e yi a gbangban
 alogo a nama bira.
⁵ Na suxurene luxi nen
 alo xɔli magaxu seen naxan tixi xeen ma,
 e mi fala tima, fɔ e maxali,
 bayo e mi nɔe sigan tiye hali ndedi.
 Ɛ nama gaxu e yee ra,
 bayo e mi nɔe sese ɲaxi rabe,
 e mɔn mi nɔe a faɲin fan nabe.”
⁶ Alatala, i tan ɲɔxɔn mi na!
 I gbo, i xinla senben gbo.
⁷ Nde mi gaxue i tan yee ra,
 i tan siyane mangana?
 E lan e gaxu i yee ra
 bayo i ɲɔxɔn mi na siyane fekolonne ye,
 hanma e yamanane birin yi.
⁸ E birin xaxilitare,
 e birin fekolontare.
 E xaranxi fe fuun nan ma,
 wudi batuna.
⁹ E fama na wure gbetine ra
 sa keli Tarasisi yamanani,
 e nun xɛmane sa keli Yufasi yi,
 xabun nun xɛma rawanla yi e rafala sux-
 uren na,
 e yi a maxidi dugi mamiloxine nun a
 gbeele yi.
 Muxu kesuxine wali xɔnna nan tun ne ra.
¹⁰ Koni Alatala nan Ala ɲɔndin kanna ra.
 A tan nan habadan Ala ra,
 habadan mangana.
 Bɔxɔ xɔnna xuruxurunma a tan nan ma
 xɔlɔ bun,
 yamanane mi suse naxan ma xɔlɔ yee ra.
¹¹ Yeremi, a fala e xa, i naxa,
 “Wule alani itoe,

e tan naxanye mi kore xɔnna nun bɔxɔ
 xɔnna daxi
 ne tununma nen bɔxɔ xɔnna fari,
 e nun kore xɔnna bun.”

Yeremi 51.15-19

¹² Ala nan bɔxɔ xɔnna daxi a senbeni,
 a yi dunuɲa beten sa a fe kolonna xɔn,
 a kore walaxani bandun a xaxilimayani.
¹³ A na a xui ramini,
 tulen yi a malan kore,
 a kundaan nafa,
 sa keli bɔxɔn danne ra.
 A yi galanna nun tulen nafa,
 a foyen namini a ramaradeni.
¹⁴ Muxune birin bata findi xaxilitarene
 nun fekolontarene ra.
 Xɛma rawanle birin yagixi
 lan e sawura rafalaxine fe ma,
 bayo wulen nan e suxurene ra,
 nii yo mi e yi.
¹⁵ Fe fuun nan e ra,
 wali magelexina.
 E halagi waxatin na a li,
 e raxɔrima nen.
¹⁶ Koni Yaxuba gbee Ala mi luxi alo e
 tan.
 Bayo a tan nan seen birin daxi.
 A tan nan gbee Isirayila bɔnsɔnne ra.
 A xili nen Alatala Senben Birin Kanna.

Halagi famatɔna fe

¹⁷ Ɛ yiiseene malan bɔxɔn ma,
 ɛ tan naxanye rabilinxi yengeni!
¹⁸ Amasɔtɔ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “N yamanan muxune wolima ayi nen
 alo lantan gemena.
 N yi e yigbeten
 alogo e xa suxu yengeni.”
¹⁹ Yamaan naxa,
 “Gbalona nxu xa!
 Nxu maxɔlɔxi!
 Nɲɔ furen deen mi yiyalanɲe!
 Nxu tan nan yi a falama, nxu naxa,
 ‘Nɲɔ furen na a ra,
 nxu a raxanɲe!’

²⁰N ma bubun bata kala,
a lutine birin bata a bepin!
N ma diine bata keli n fema,
e mi fa na.

Muxu yo mi fa n yii
naxan mɔn n ma bubun tiye,
hanma a yigiyaden ti n xa.”

²¹Bayo yamaan yɛɛratine xaxili mi na.
E mi Alatala fenma.

Nanara, e mi sabatixi.
E yamaan birin bata raxuya ayi.

²²Ɛ tuli mati xui magaxuxini ito ra,
a fama muxune yimaxe
sa keli sogeteden kɔmenna binni.
A Yuda taane findima nen yire rabepinx-
ine ra
a e findi kankone kurudene ra.

Yeremi Ala maxandina

²³Alatala, n bata a kolon fa fala
adamadiin gbee mi a dunuɲa yi gidin na.
Muxun mi a sanna tidene ragidima.

²⁴Alatala, n xuru
alo a lan kii naxan yi
koni hali i mi n suxu i ya xɔlɔni
alogo i nama n halagi.

²⁵I ya xɔlɔn nagodo siya gbetene ma
naxanye mi i kolon,
e nun yamanan naxanye mi i xinla
binyama!

Bayo e i ya yamaan halagima,
Yaxuba bɔnsɔnna,
e a raxɔrima han,
e a bɔxɔne kalama.

Yamaan bata layirin kala

11 Alatala yi falani ito ti Yeremi xa,
a naxa, ²“Ɛ tuli mati layiri falani
itoe ra, ɛ yi e fala Yuda kaane nun
Yerusalen kaane xa! ³A fala e xa, fa fala
Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a
naxa, ‘Dangan na kanna xa naxan mi
layiri falani itoe ramema. ⁴N falan nax-
anye sɛbexi ɛ benbane ma, n na e ramini

waxatin naxan yi Misiran yamanani de-
naxan luxi alo sulun tɛɛn^f naxan wuren
naxulunma.’ N na a fala nen e xa, n naxa,
‘Ɛ n xuiin name, ɛ yi n ma yamarine birin
suxu. Nayi, ɛ findima nen n ma yamaan
na, n yi findi ɛ Ala ra. ⁵Nayi, n na n kɔlɔ
feen naxan ma ɛ benbane xa, n na raka-
malima nen, fa fala a n yamanana nde
soma ɛ yii nen kumin nun nɔnɔn gbo de-
naxan yi. Ɛ mena nin to.” N yi a yabi,
n naxa, “Amina, Alatala!”

⁶Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Falani
ito rali Yuda taane birin yi e nun
Yerusalen kirane birin xɔn, i naxa, ‘Ɛ tuli
mati layiri falane ra, ɛ yi e suxu! ⁷Bayo n
na ɛ benbane maxadi nen ki fapi, xabu n
na e ramini lɔxɔni Misiran yamanani han
to. N lu e maxade n sɔbɛɛn na, n naxa, “Ɛ
n xuiin name!” ⁸Koni e mi n xuiin name,
e mi e tuli mati. E birin yi bira e bɔɲe yi
fe jaxine fɔxɔ ra e tengbesenyani. Nayi,
n yi layirini ito falane birin nakamali e
xili ma, n na e yamari naxan liga fe ra
koni e mi tin a suxe.”

⁹Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Yuda
kaane nun Yerusalen kaane bata yanfan
so n ma. ¹⁰E bata xete e benbane hakeni,
naxanye tondi n ma falan name, e bira
ala gbetene fɔxɔ ra, e yi e batu. Isirayila
yamaan nun Yuda yamaan bata e mɛ n
ma layirin na, n naxan xidi nxu nun e
benbane tagi.”

¹¹“Nanara, Alatala ito nan falaxi, a
naxa, ‘N gbalon nafama nen e ma, e mi
mine naxan yi. E n xilima nen, koni n
mi e xuiin namema. ¹²Yuda kaane nun
Yerusalen kaane sa alane maxandima
nen, e wusulanna gan naxanye xa, koni
ne mi e rakise gbalon waxatini mume!
¹³Ɛ tan Yuda kaane, ɛ gbee alane wuya
alo ɛ taane! Ɛ tan Yerusalen kaane, ɛ
bata wusulan gandene ti Baali suxurene
kidene ra, e wuya alo kiraan naxanye
taani. Na mayagi de!’ ¹⁴Yeremi, i nama n

^f11:4 Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

maxandi yamani ito xa, i nama n mafan, i nama n solona e xa, bayo e na n maxandi waxatin naxan yi lan e tərɔna fe ma, n mi e xuiin namema.”

Ala a yamaan kalama nen

¹⁵ “N xanuntenne mɔn fa nanse ligama n ma banxini?

E kɔte paxi wuyaxi yitɔnma.

Ɛ saraxa subene nɔe ne saranna masige ɛ ra nen ba,

hali ɛ to sewama fe paxi rabadeni?

¹⁶ Alatala bata yi i xili sa fa fala a ‘Oliwi bili yifɔtɔnxin naxan bogiye rayabu,’

koni a fa tɛen nan soma a ra, a yiine yi raxɔri tɛen xui gbeeni.”

¹⁷ Alatala Senben Birin Kanna naxan ɛ fe fɔlɔxi, na nan tɔɔn nafaxi ɛ ma, lan Isirayila yamaan nun Yuda yamana fe paxi rabaan ma, e to wusulanna gan Baali suxuren xa, e yi a raxɔlɔ.

Yanfan Yeremi xili ma

¹⁸ Alatala bata muxune fe nataxin makenen n xa, n yi a kolon. A bata e kewanle yita n na. ¹⁹ N yi luxi nen alo e xuruseen naxan xalima a faxadani. N mi yi a kolon e feen naxanye yitɔnxi n xili ma, e naxa, “En wudini ito kala a bogixi waxatin naxan yi! En na a ba ɲɛɲɛ muxune ye, ɲinan xa ti a xinla xɔn!”

²⁰ Koni kitisa tinxinxin nan Alatala Senben Birin Kanna ra naxan muxun bɔɲen nun sɔndɔmen keɲaan fɛfɛfɛsɛma.

Tin, n xa i to i gbeen ɲɔxe e ra bayo n bata n xun mayenge feen lu i tan ma.

²¹ Nanara, Alatala ito nan falaxi Anatɔti kaane xili ma, naxanye waxi n faxa feni, naxanye a falama, e naxa, “I nama fa nabiya falane ti Alatala xinli, xanamu, nxu i faxama nen!” ²² Nanara, Alatala Senben Birin Kanna ito nan

falaxi, a naxa, “N na e saranma nen e kewanle ra. E banxulanne faxama nen yengeni, fitina kamen yi e dii temene nun e dii xemene faxa. ²³ E muxu yo mi luyɛ a nii ra, bayo n gbalon nafama nen Anatɔti kaane ma, n na e saran e kewanle ra ɲɛen naxan na.”

Nanfera muxu ɲaxine herixi?

12 Alatala, i tinxin na ma, kitin xa so en tan tagi.

Koni n waxi i maxɔdin feni lan i ya kiti saxina nde a fe ma: Nanfera muxu ɲaxine hiyabuxi? Nanfera yanfantenne bɔɲɛ xunbelixi?

² I bata e ti, i yi e senbe so.

E sabatima, e wanle ke.

I ya falana e de waxatin birin, koni e bɔɲɛ makuya i ra.

³ Anu, i tan Alatala, i n kolon.

I n toma, i n bɔɲɛ yi feene fɛfɛfɛsɛma lan i ma.

Muxu ɲaxine lu e danna alo xuruseen naxanye sigama e faxadani, i yi e ramara halagin lɔxɔn yɛɛ ra.

⁴ Yamanan luma sunuxi han waxatin mundun, sexene yi lu xaraxi xɛene ma? Amasɔtɔ a muxune ɲaxu, subene nun xɔline raxɔrima. Bayo e a falama, e naxa, “A mi en naɲanna toma.”

Alaa yabina

⁵ Xa ɛ nun adamadiine ɛ gima, i yi tagan,

ɛ nun soone xa ɛ gi di nayi?

Xa i xaxili mi ragidixi fɔ i nɛma bɔɲɛ xunbeli yireni, i nanse ligama i na so fɔtɔnni Yuruden baan de?

⁶ Bayo, i ngaxakedenne nun i fafe a denbayaan fan i yanfama, e fan sɔnxɔma i xili ma i xun xanbi ra. I nama la e ra, e na fala faɲine ti i xa waxatin naxan yi.

**Ala a Batu Banxin nun a
yamaan nabepin fena**

⁷ Ala naxa,
 “N bata n me n ma banxin na,
 n yi n ma yamanan nabepin.
 N naxanye xanuxi han,
 n bata ne so e yaxune yii.
⁸ N ma yamaan luxi nen n tan yee ra yi
 alo yatan fɔtɔnni,
 e bata sɔnxɔ n na,
 nanara n yi e rapaxu.
⁹ N ma yamaan mi luxi n tan yee ra yi ba,
 alo wunla minima segen naxan ma,
 segen bonne e malanxi naxan ma a
 dondeni?
 E burunna subene birin malan,
 e xa fa e dege!
¹⁰ Xuruse raba wuyaxi[§] bata n ma nakɔɔn
 kala,
 e yi n ma xeeni bodon,
 e yi n nafan xeen findi tonbonna ra.
¹¹ E bata a findi yire rabepinxin na,
 a xaraxi, a raxɔrixɔ n yetagi.
 Yamanan birin naxɔrixɔ,
 a kɔntɔfili mi muxu yo ma.”
¹² Halagi ti ganla fama tonbonna yire
 matexine yi,
 bayo Alatalaa silanfanna yamanan birin
 naxɔrima nen,
 yengen yi a danne birin li.
 Muxu yo mi fa luma bɔɲe xunbenli.
¹³ E bata sansine si,
 koni e sa tansinne nan sɔtɔma.
 E tɔrɔma walideni,
 koni e mi tɔnɔ sɔtɔma.
 E yagi lan e wanla saranna fe ma
 bayo Alatala bata xɔlɔ e ma han!

**Alaa falana lan Isirayila
rabilinna yamanan ma**

¹⁴ Alatala ito nan falaxi a yamaan
 nabilinna yamana jaxine xili ma, a naxa,

“E bata e yiin din n ma yamanan na,
 n naxan soxi Isirayila kaane yii e keen
 na. Nayi, n fa na siyane bama nen e ya-
 manane yi, n yi Yuda kaane ba e tagi.
¹⁵ N na yelin na siyane be e yamanan
 yi, n mɔn kininkininma e ma nen, n mɔn
 yi e birin naxete e kee bɔxɔne yi, e dɔxɔ
 e yamanan yi. ¹⁶ Xa e lu n ma yamana ki-
 rane fɔxɔ ra, e yi e kɔlɔ n xinli, e naxa, ‘N
 bata n kɔlɔ habadan Alatala yi!’ alo e yi
 n ma yamaan xaranma a ma kii naxan yi
 nun, e yi e kɔlɔ Baali suxurene yi. Nayi, e
 sabatima nen n ma yamaan tagi. ¹⁷ Koni
 xa e mi e tuli mati, n na yama sifan bama
 nen na, n yi a raxɔri.” Alatalaa falan nan
 na ra.

Yeremi nun tagi xidina

13 Alatala yi a fala n xa, a naxa,
 “Siga, i sa taa dugi tagi xidina nde
 sara, i yi i tagi xidi a ra. Koni, i nama a
 sin igeni de.” ² N yi tagi xidin sara alo
 Alatala a falaxi kii naxan yi, n yi a xidi n
 tagi.

³ Alatala mɔn yi falan ti n xa, a naxa,
⁴ “I tagi xidin naxan saraxi i yi a xidi i
 tagi, a tongo i siga Efirati baan binni, i
 sa a luxun fanye yinla ra menni.” ⁵ Nayi,
 n yi siga, n sa a luxun Efirati baan dexɔn,
 alo Alatala a yamari n ma kii naxan yi.
⁶ Na waxati xunkuyen to dangu, Alatala
 mɔn yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i siga
 Efirati baan binni, i sa tagi xidin tongo,
 n na i yamari naxan luxun fe ra.” ⁷ Nayi,
 n yi siga Efirati baan binni, n sa na yi-
 wulen, n tagi xidin sa denaxan yi, n yi a
 tongo menni, koni tagi xidin bata yi kala,
 a tɔnɔ mi yi fa na sɔnɔn.

⁸ Alatala yi falan ti n xa iki, ⁹ “N
 tan Alatala ito nan falaxi, n naxa, ‘N
 Yuda kaane wason kalama na kii nin
 e nun Yerusalen kaane waso gbeena.
¹⁰ Yama jaxini ito naxan tondima n ma

[§]12:10 *Xuruse rabaan* xuruseene yee ra, na misalixi yee ratine nan na yamaan yee
 ra.

falan name, naxanye biraxi e bɔɔɛ yi feene fɔxɔ ra e tengbesenyani, e nun ala gbetene, e yi e batu, e yi e xinbi sin e bun, ne luma nen alo tagi xidini ito, naxan tɔnɔ mi fa na! ¹¹Awa, n bata yi Isirayila yamaan nun Yuda yamaan birin tugun n na alo tagi xidin xidima muxun tagi kii naxan yi alogo e xa findi n ma yamaan na, e yi n xinla matɔxɔ, e n tantun, e n binya. Koni e mi e tuli mati.” Alatalaa falan nan na ra.

Manpa kundine fe

¹²“Yeremi, sa ito fala e xa, i naxa, ‘Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, a manpa kundine birin lanma nen e xa rafe manpaan na.’ E i yabima nen, e naxa, ‘Alo nxu mi na kolon ba, a manpa kundine lan nen e rafe manpaan na?’”

¹³Nayi, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: n yamanani ito mux-une birin luma nen alo dɔlɔ minna nax-anye lugoxi dɔlɔn na, hali a mangan nax-anye dɔxi Dawudaa mangaya gbedeni, e nun a saraxaraline nun a nabine, e nun Yerusalen kaane birin. ¹⁴N na e xusinma nen e bode ra, e yi kala alo kundine,** diine nun fafane birin. N mi muxu yo ratange, n mi kininkinma, n mi hinanɛ e ra, sese mi a lige n tagan e halage.’ Alatalaa falan nan na ra.”

Ɛ tuli mati

¹⁵Ɛ n xuiin name, e tuli mati!

Ɛ nama fa e yete yite,
bayo Alatala nan falan tima.

¹⁶Ɛ binyen fi Alatala ma, e Ala,

benun a xa dimin naso,
e yi e sanne radin geya yidimixine yi.

Ɛ yengi kenenna nan ma,
koni Ala yi a masara sayaan dimin na,
a yi findi dimi gbeen na.

¹⁷Xa e mi e tuli mati,
n wugama nen wundoni e wasona fe ra.
N yeegen minima nen han,
n yeen xonna yi rafe yeegen na,
bayo Alatalaa yamaan sigama nen
konyiyani.

Alaa falana lan mangana denbayaan ma

¹⁸A fala mangan nun paxalan mangan xa,
i naxa, “Ɛ dɔxɔ bɔxɔni,
bayo e mangaya taxamaseri kɔmɔti
nɔɔxin bata bira.”

¹⁹Negewi yamanan taane balanma nen,
muxu yo mi fa na
naxan e rabiye.
Yuda kaane birin sigama konyiyani,
e birin bata xali.

Yerusalen bata xunna kala

²⁰I yeen nakeli,
i muxune mato naxanye fama
sa keli sogeteden kɔmenma ma.
Xuruse kurun minen
naxan taxu i ra,
i yi i kanbama xuruseen naxanye yi^{††}

²¹Ɛ bata naxanye radari
e xa findi e xɔyine ra,
e nanse falama,
ne na keli e xili ma e dɔxɔ e xun na.
I mi tɔɔɛ nayi ba

alo paxanla naxan diin barima?

²²Xa e na fala, e naxa,
“Nanfera ito n sɔtɔma?”

Ɛ xa a kolon,
a muxune fuma e ma nen,
e yi e rayagi e hake wuyaxi saranna ra.

²³Fati fɔren nɔe a fatin masare ba,
hanma burunna ɲarin yi a fatin
makatunxi yirene maxete a ma?
Na ma, e fan mi nɔe fe faɲin lige,

** **13:14** Ala muxuni itoe yatexi *manpa kundine* misaala nan na be.

†† **13:20** *Xuruse rabaan* xuruseene yeɛ ra, na misalixi yeɛratine nan na yamaan yeɛ ra.

ε to darixi fe jaxin na.

²⁴N na ε raxuyama ayi nen
alo foyen se dagin naxan xalima
tonbonni.

²⁵Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“N bata ito nan nagidi ε ma
bayo ε bata jinan n xɔn,
ε yi e yigi sa wule alane yi.

²⁶N na ε rayagima nen
alo jaxanla dugin na mate a ra
han a yetagi, alogo a ragenla xa to.
²⁷N bata ε yalunyaan nun ε kunfa feene
to,

ε tɔɔn fenma yalunyani yagitareyani!
N bata ε fe xɔsixine to geyane fari
e nun burunna ra.
Gbalona ε xa Yerusalen kaane!
E mɔn luma nen sarɔnantareyani
han waxatin mundun?”

Fitina furuna fe

14 Alatala yi falan ti Yeremi xa lan
fitina furuna fe ma, a naxa,

²“Yuda kaane sunuxi,
e taane bata kala,
e muxune gbelegbelema bɔxɔni,
e wuga xuini tema Yerusalen taani.

³Muxu gbeene muxudine rasigama ige
badeni.

E sigama ige ramaradeni,
e mi ige sɔtɔ.
E yigitegexin yi xetɛ e kundine kui genla
ra,

e yi e xunna so yagini.

⁴Bɔxɔn bata xara
bayo tulen mi fama yamanani,
nayi xɛɛ biine yagixin yi e xunna so.

⁵Hali xɛnla a dii xali nenen nabɛpinma
burunna ra,

bayo sexe xinde mi na.

⁶Burunna sofanle tema geyane fari,
e yi foyen tongo alo kankone.

E yɛɛ rakopinma,
bayo sexe mi na.”

⁷Nxu hakene seren bama nxu xili ma,
koni Alatala, nxu mali i xinla fe ra!

Bayo nxɔ tinxintareyaan gbo,
nxu bata yulubin liga i ra.

⁸I tan, Isirayila yigina,
naxan a rakisima jaxankata waxatini,
nanfera i luyɛ
alo xɔɔn dangumatɔna yamanani,
alo sigatiin naxan xii kedenna tima be?

⁹Nanfera i luxi
alo sofaan na a terena yengen na,
naxan mi nɔɛ marakisin tiyɛ?

Anu, Alatala, i nxu ye,
i xinla falama nxu xun ma.

I nama i mɛ nxu ra!

¹⁰Alatala ito nan falaxi lan a yamana fe
ma,

a naxa, “Na xun xɔn sigan nafan e ma,
e mi e raxarɛ yire kedenni.

Nanara, Alatala mi e rasuxuma,
a mi jinanma e hakɛne xɔn,
a e saranma nen e yulubine ra.”

¹¹Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I
nama n maxandi yamani ito herina fe ra.

¹²Hali e sunna suxu, n mi n tuli matiye e
wuga xuiin na. Hali e saraxa gan daxine
nun bogise saraxane ba, n mi e rasuxɛ,
bayo n waxi e halagi feni yengen nun
fitina kamen nun fitina furen na.” ¹³N

yi a yabi, n naxa, “Ee! Marigina Alatala!
E nabine luma a falɛ e xa, e naxa, ‘E mi
yengen toma, fitina kamen mi ε konna
liye. Ala bɔɔnɛ xunbeli kenden fima nen e
ma be.” ¹⁴Alatala yi a fala n xa, a naxa,

“Na nabine wulen nan falama n xinli. N
tan xa mi e rafaxi. N mi yamari soxi e
yii, n mi fala tixi e xa. E nabiya falane
tima wule fe toone nan xɔn alo xiyena.
Ne fataxi yiimato feene nun suxure batu
feene nun e yetɛ bɔɔnɛ mayendɛnxine
nan na.” ¹⁵Nanara, Alatala ito nan falaxi
lan nabine fe ma naxanye falan tima a

xinli, a naxa, “N mi ne xexi, koni e a
falama, e naxa, ‘Yengen nun fitina kamen
mi soɛ yamanani ito yi.’ Nanara, n na
nabine faxama nen yengen nun fitina
kamen xɔn. ¹⁶E nabiya falan tima ya-
maan naxan xa, ne binbine rabɛpinma

nen Yerusalen kirane xɔn fitina kamen nun yengeni. Muxu yo mi luma naxan e maluxunɲe, e tan nun e ɲaxanle nun e dii xemene nun e dii temene. N na e fe ɲaxin naxetema nen e ma.”

¹⁷ “Falani ito ti e xa, i naxa, ‘N yeegen minima kɔe nun yanyin na, a mi danma, bayo gbalo gbeen bata godo n ma yama faɲin ma, a ɲaxankataxi han!

¹⁸ Xa n siga burunna ra, n muxu faxaxine toma menni silanfanna naxanye faxaxi. Xa n siga taani, fitina kamen bata muxune rafura menni. Nabine nun saraxaraline yamanani sigama koni e mi sese famuma.”

¹⁹ Yamaan naxa, “I bata i mɛ Yuda kaane ra ba fefe? I niin bata a mɛ Siyon taan na ba? Nanfera i nxu ɲaxankatama han nxu mi fa kendeyaan sɔtɔma? Nxu yengi yi bɔɲe xunbenla ma, koni nxu mi sese faɲi sɔtɔma. Nxu yi marakendeyaan nan mamema, koni fe magaxuxin nan fama.

²⁰ Alatala, nxu bata nxɔ fe ɲaxine kolon, e nun nxu benbane hakene, bayo nxu bata yulubin liga i ra.

²¹ I xinla fe ra, i nama nxu rapaxu. I nama i ya mangaya gbɛde nɔɔxina fe magodo!

I miri layirin ma en tagi, i nama a kala.

²² Siyane ala fufafuna ndee nɔe tulen nafe ba?

Hanma koren nan tulen nagodoma a yete ma ba?

En-en de!

I tan Alatala na a ra, nxɔ Ala!

Nxu yigi saxi i yi,

bayo i tan nan na feene birin ligama.”

Ala yi a yamaan yalagi

15 Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Hali Musa nun Samuyeli fa ti n yetagi n solonadeni yamani ito xa, n mi kininkininɲe e ma. E kedi n yetagi, e xa siga! ² Xa e a fala i xa, e naxa, ‘Nxu xa siga minen?’ I xa e yabi, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Sayaan nagidixi naxanye ma, ne sayaan sɔtɔma nen!

Naxanye faxama silanfanna ra, ne faxama nen!

Fitina kamen nagidixi naxanye ma, ne kamema nen!

Konyiyaan nagidixi naxanye ma, ne xalima nen konyiyani!”

³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N fitina feen sifa naanin nan nafama e xili ma: silanfanna yi e faxa, barene yi e yibo, xɔline nun burunna subene yi e don, e yi e ɲan. ⁴ N na e findima nen fe magaxuxin na bɔxɔ xɔnna yamanane birin xa, lan Yuda mangan Xesekiyaa dii xemen Manase kewanle ma a naxanye rabaxi Yerusalen taani.”

Ala mi fa kininkininma

⁵ Ala naxa, “Nayi, nde kininkininma e tan Yerusalen kaane ma?

Nde a mawugama e fe ra?

Nde danguma e xɔntɔɲe?”

⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“E bata e mɛ n na,

e lu xete xanbin na.

Nayi, n na n yiini tema nen e xili ma,

n yi e halagi,

bayo e kininkinin mi fa n yi.

⁷ N na e fintanma nen

alo se dagina yamanan taane so deene birin na.

N yi e diine ba e yii,

n yi n ma yamaan halagi

bayo e mi e xun xanbi soxi e kewanle yi.

⁸ N na a ligama nen kaɲa gilene yi wuya ayi

alo baan jemensinna.
 N halagi tiin nafama nen e banxulanne
 ngane ma yanyi tagini,
 sanja ma kedenni,
 jaxankatan nun kui sanna yi e li.
⁹Naxan bata dii solofere bari,
 na furama nen, a faxa.
 Kœen yi so a ma yanyin na,
 a yagi, a xun sin.
 Naxanye na lu e nii ra,
 e yaxune yi fa ne raxœri e silanfanne ra.”
 Alatalaa falan nan na ra.

Nabina mawugana

¹⁰Yeremi naxa,
 “Nna, gbalona n xa
 bayo i bata n bari.
 Yamanan muxune birin n matandima,
 e yi n yenge!
 Doli so mi n na,
 n mœn mi doli tongoxi,
 koni birin n dangama.”
¹¹Alatala yi a fala n xa, a naxa,
 “N na i xunbama nen
 alogo i xa fe fajin sœtœ yati!
 N na i yaxune rafama nen
 i mafandeni tœrœn nun gbalon waxatini
 yati!
¹²Muxun nœ wureni bolonœ a yiin na
 ba,
 wuren naxan kelixi sogeteden kœmenna
 ma hanma sulana?
¹³Yuda kaane, n na ε herisigene nun
 ε nafunle fima ε yaxune ma nen e
 yenge yi se tongoxine ra,
 masœtœ ε yulubine xœn ε yamanan birin
 yi.
¹⁴N bata ε so ε yaxune yii e konyine ra
 e yi siga yamanani ε mi denaxan kolon.
 N bata tœen so ε xili ma n ma xœlœni.”
¹⁵Yeremi naxa, “I tan, Alatala,
 i feene birin kolon.
 I miri n ma, i yi n mali,
 i yi n gbeen jœxœ n jaxankata muxune
 ra!
 I nama n faxa,

i tan naxan mi xœlœma xulen!
 A kolon, n yagin masœtœma i tan nan ma
 fe ra!
¹⁶I ya falane na yi n li tun,
 n yi e rasuxuma nen alo donsena,
 bayo i ya falane nan n nasewama,
 n yi jaxan n bœœeni.
 Amasœtœ i xinla bata fala n xun ma,
 Alatala, Ala Senben Birin Kanna!
¹⁷N mi dœxi fuyantenne tagi batudeni.
 N yi luxi n danna nen
 bayo i senben yi n fari,
 bayo i n nafexi i ya xœlœn na.
¹⁸Nanfera nayi n ma tœrœn dan mi na?
 Nanfera n ma furen mi yalanma?
 I luyœ n xa
 alo tigin naxan xœrima ba,
 muxun mi nœ a xaxili tiye naxan na?”
¹⁹Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Xa i xun xete n ma,
 n mœn i tima nen i ya wanla ra n yetagi.
 Xa i fala kendene ti,
 i fala fuune lu na,
 i falan tima nen nayi
 alo n yetœen de xuina.
 E tan nan fa xetema i ma,
 koni i tan xa mi xetema e tan ma de!
²⁰N na i findima nen yinna wure daxin
 na nayi,
 yamani ito yetagi,
 naxan mi nœ rabire.
 E i yengema nen,
 koni e mi i nœ sese ma,
 bayo n na i fœxœ ra,
 n ni i rakisi, n yi i xœrœya.”
 Alatalaa falan nan na ra.
²¹“N na i xunbama nen muxu jaxine yii,
 n yi i xœrœya gbalotœne senben ma.”

Gbalon lœxœna fe

16 ²“I nama jaxanla futu. I nama
 dii xeme sœtœ hanma dii temena yireni
 ito yi.” ³Bayo Alatala ito nan falaxi dii
 xemene nun dii temene xili ma naxanye
 barima be, e nun dii ngaan naxanye e

barima, e nun fafan naxanye e sɔtɔma yamanani ito yi, a naxa, ⁴“E faxama nen fureni. E sayaan mi wuge, e mi maluxunɛ. E luma nen alo paman bɔxɔn ma. Yengen nun fitina kamen nan e raxɔrima. E binbine yi findi balon na xɔline nun burrunna subene xa.”

⁵Bayo, Alatala ito nan falaxi, a naxa, “I nama so pande banxini. I nama siga saya yirene yi sununi. I nama e wuga. Bayo n bata n ma bɔɛ xunbenla ba yamanani ito yi e nun n ma hinanna nun n ma kininkininna.” Alatalaa falan nan na ra. ⁶“Muxu gbeene nun muxudine birin faxama nen yamanani ito yi. E sayaan mi wuge, e mi maluxunɛ, muxe mi a yete maxabe sununi hanma a xunna bi e fe ra. ⁷Tamin mi yitaxunma muxu sunuxine ra e madenden xinla ma. E mi minseen soma sunu muxune yii, e yi e madenden, hali e fafe hanma e nga nan faxaxi.”

⁸“I nama so banxina nde yi sewa donse donna denaxan yi, i yi dɔxɔ muxune fɛma i degedeni, i yi i min. ⁹Bayo Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N danna sama nen sewa sigine nun paxan sigine nun paxalandi ti sigine ra xɛmen nun a paxanla xa yireni ito yi, waxatini ito yi i yɛɛ xɔri.”

¹⁰“I na falani ito birin ti yamani ito xa waxatin naxan yi, e a falama nen i xa, e naxa, ‘Nanfera Alatala gbalɔ gbeeni itoe birin nagidixi nxu ma? Nxu kalan mundun tixi? Nxu yulubin mundun ligaxi Alatala ra, nxɔ Ala?’ ¹¹Nayi, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: N na ligaxi nen bayo ɛ benbane e mɛ nen n na, e bira ala gbetene fɔxɔ ra, e yi e xinbi sin e bun, e yi e batu, e yi e mɛ n tan na, e mi n ma sariyan suxu. ¹²Anu, ɛ tan bata fe paxin naba dangu ɛ benbane ra. ɛ birin biraxi ɛ bɔɛ yi fe paxine nan fɔxɔ ra ɛ tengbesenyani, ɛ mi ɛ tuli matima n na. ¹³N na ɛ kedima nen yamanani ito yi. N yi ɛ rasiga yamanani e nun ɛ benbane mi denaxan kolon. ɛ sa

ala gbetene batu menni kɔɛen nun yanyin na, bayo n mi fa hinanɛ ɛ ra mume!”

Konyine xete fena

¹⁴Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxɔne fama, muxe mi a fale lɔxɔn naxanye yi, a naxa, ‘N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane ramini Misiran yi!’ ¹⁵Koni a a falama nen, a naxa, ‘N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane ramini kɔmen fɔxɔn yamanani, e nun a e kedi yamanan naxanye birin yi!’ Bayo n mɔn fama nen e ra na bɔxɔni, n denaxan so e benbane yii.”

¹⁶Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N yamani ito yaxu wuyaxi xilima nen e xili ma, e fa e suxu alo yɛɛ suxune. E fa e sagatan geyane nun yire matexine nun geme yinle birin yi alo donsone. ¹⁷Bayo n yɛɛna e kewanle birin na, e mi luxunxi n ma. E hakene mi luxunɛ n ma. ¹⁸N na e hakene nun e yulubine saranma nen e ra dɔxɔ firin, bayo e bata n ma yamanan naharamu, e bata n kɛɛ bɔxɔn nafe e sawura niitarene nun e suxure xɔsixinle ra.”

Ala keden peen kolon fena

¹⁹Alatala, n senbena, n ma faran makantanxina, n na n yigiyama denaxan yi tɔɔ waxatine yi, siyane fama nen i tan ma keli bɔxɔn danne birin na, e yi a fala, e naxa, “Wulen nan findixi nxu benbane kɛɛn na, suxure fufafuun naxanye tɔɔ mi na.

²⁰Adamadiine nɛɛ alane rafale e yete xa ba?

A rabama, koni ala xa mi ne ra!”

²¹Nayi, Alatala naxa,

“Nanara, n na a yitama nen e ra ito yi, n na n fangan nun senben yitama nen e ra,

e yi a kolon, a n xili nen Alatala.”

Murutedene yalagi fena

17 Yuda kaane yulubine kerendenxi wure sebeli ti seen nan na, naxan xɔdɔxɔ alo dayimuna. E sebexi e bɔɲe walaxan nan ma, e nun e saraxa gandene fenne ma.

² Nayi, e diine luma nen e mire e saraxa gandene ma, e nun e Asera kide gbindonne wudi yifɔtɔnxine fema, e nun geya matexine fari.

³ E tan seen naxanye batuma n ma geyaan ma e nun burunne ra, ne nun ε herisigene nun ε nafunle birin soma nen e yaxune yii e yenge se tongoxine ra e nun ε taan kidene, masɔtɔ ε yulubine xɔn ε yamanan birin yi.

⁴ E tan yeteen nan fama keen nabepindeni, n naxan soxi ε yii. N yi ε findi konyine ra ε yaxune xa yamanani e mi denaxan kolon, bayo ε bata n ma xɔlɔn teen nadege. A ε ganma nen han habadan.

⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Dangan na kanna xa naxan a yigi sama adamadiine yi, naxan a xaxili tixi muxune ra, a yi a xun xanbi so Alatala yi a bɔɲeni.

⁶ Na kanna luxi nen alo wudi dungin tonbonni. A tan mi herin toε. A dɔxɔma nen tonbonna yire yixareni, fɔxɔn denaxan yi bɔxɔ rabepinxini.

⁷ Koni, duban na kanna xa naxan a yigi saxi Alatala yi, Alatala findixi naxan yigi ra.

⁸ A luxi nen alo wudin naxan sixi igen de, a salenne sigama igen bun. Wuyenna mi a tɔrɔma, a deene xinde yeye.

Furun na ti ɲeena nde ra, na mi a tan tɔrɔma a bogin mi ɲanma.”

⁹ “Muxun bɔɲena a mayendenma dangu seen birin na. A furen mi dandanɲe! Nde nɔε a famunɲe?”

¹⁰ N tan Alatala, n muxune bɔɲen fesefesema, n yi e sɔndɔmen nakɔrɔsi, alogo n xa birin saren fi a kewanle ra, lan a sigati kiin ma.

¹¹ Muxun naxan nafulu sɔtɔ ki mi fan, na luxi nen alo dɔmen naxan xelene rasegema, a mi naxanye biraxi.

A nema a dunuɲa yi gidin tagini, a fuxari.

A rajanna, a lu alo xaxilitarena.”

¹² En ma banxi sariɲanxin findixi Alaa mangaya gbede nɔrɔxin nan na naxan ma fe yitexi xabu a fɔlɔni.

¹³ I tan Alatala, Isirayila yigina, naxanye birin e mema i ra, ne yagima nen.

Naxanye e masigama i ra, ne sa luma burunburunna nin, bayo e bata e mε Alatala ra, siimaya ige tigina.

¹⁴ Alatala, n nakendeya, alogo n xa yiyalan.

N nakisi, alogo n xa kisi, bayo n ni i tan nan tantunma.

¹⁵ E a falama n xa, e naxa, “Alatalaa falane mi kamalima ba? A xa e rakamali fa.”

¹⁶ N tan mi tondixi finde yeeratiin na i fɔxɔ ra.

N fan mi yi waxi tɔrɔ lɔxɔni ito xa a li. I na kolon.

N ma falane birin kenenni i yetagi.

¹⁷ Nayi, i nama kui sanna ragidi n ma.

I tan naxan findixi n luxunden na gbalon lɔxɔni.

¹⁸ N ɲaxankata muxune xa yagi, koni i nama n tan lu yagini!

E tan nan xa magaxu,
koni n tan nama gaxu.
Gbalon lɔxɔn nafa e tan nan ma
i xa e halagi gbalon na dɔxɔna ma firin.

Matabu Lɔxɔn nasarijanna

¹⁹ Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa, “Siga, i sa ti taan so deen na, naxan xili ‘Yamaan So Dena’ Yuda mangane danguma denaxan yi e nema soma hanma e nema mine. I mɔn xa ti Yerusalen taan so deene birin na. ²⁰ I yi a fala e xa, i naxa, ‘E tuli mati Alatalaa falan na, Yuda mangane nun Yuda yamaan birin, e nun Yerusalen kaane birin, e tan naxanye soma deni itoe ra. ²¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa: E a liga e yeren ma! E nama goron tongo Matabu Lɔxɔni, e yi a raso Yerusalen deene ra. ²² E nama goron namini e konne yi Matabu Lɔxɔni. E nama wali yo ke. Koni e Matabu Lɔxɔn nasarijan, alo n na a yamari e benbane ma kii naxan yi. ²³ Koni e mi n xuiin name, e mi e tuli mati n na. E yi e tengbesen, e tondi n xuiin name, e mi tin xure. ²⁴ Alatalaa falan ni ito ra. Xa e n xuiin name ki fajni, xa e mi goron naso taan so deni itoe ra Matabu Lɔxɔni, e Matabu Lɔxɔn nasarijan, e mi wali yo ke, ²⁵ nayi mangane nun kuntigine soma nen deni itoe ra, naxanye dɔxi Dawuda jɔxɔni a manga gbedeni. E tema nen wontorone nun soone fari, e tan nun e kuntigine, e so e nun Yuda kaane nun Yerusalen kaane. Muxune luma nen taani ito yi han habadan! ²⁶ Muxune fama nen sa keli Yuda taane yi e nun Yerusalen rabilinna taane nun Bunyamin yamanan nun geya yiren sogegododen binni e nun geyaan bonne nun Negewi tonbonni, algo e xa fa saraxa gan daxine nun saraxa gbete ye nun bogise saraxane nun wusulanne nun barika bira saraxane ba Alatalaa banxini. ²⁷ Koni xa e mi e tuli mati n na, e yi Matabu Lɔxɔn nasarijan, xa

e goronna raso Yerusalen taani Matabu Lɔxɔni, nayi, n teen soma nen taan deene ra naxan mi nɔe ratuye, a yi taan banxi fajine gan.”

Feje rafalana fe

18 Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ² “Keli, i siga feje rafalan konni, i sa n ma falan mema menna nin.” ³ N yi siga feje rafalan konni, n yi a li fejena nde rafale. ⁴ Koni fejen naxan yi a yii, a yi naxan nafalama feje benden na, feen yi na ra. Nayi, a mɔn yi xete a ma, a feje gbete rafala na feje benden na, alo a yi rafan a ma kii naxan yi. ⁵ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ⁶ “E tan Isirayila yamana, n fan mi nɔe na fe sifan lige e ra ba, alo feje rafalana? Isirayila yamana, e fan luxi n yii nen alo feje benden feje rafalan yii.” Alatalaa falan nan na ra. ⁷ “Waxatina nde yi, n na a falama nen a siyana nde hanma yamanana nde xa kala, hanma a halagi, hanma a raxɔri. ⁸ Koni n falan tixi siyaan naxan xili ma, xa na xete a fe jaxine fɔxɔ ra, nayi n jaxankatan naxan nagidixi e ma, n xetema nen na feen fɔxɔ ra, na mi fa e sɔtɔma. ⁹ Waxatina nde, n yi a fala a siyana nde hanma yamanana nde xa ti, a sabati. ¹⁰ Koni xa na siyaan fe jaxin naba n yee ra yi, a mi n xuiin name, nayi n fe fajin naxan nagidixi e ma, n na xunbama nen e ra, na mi fa liga.”

¹¹ “Iki, Yeremi, falan ti Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, i naxa, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E a mato, n gbalona nde rafama e ma, n fena nde yitɔnma e xili ma. Nayi, e xete e fe jaxine fɔxɔ ra! E birin xa e sigati kiin nun e kewanle maxete!’ ¹² Koni e a falama nen, e naxa, ‘A mi lanje! Fɔ nxu xa lu nxu miriyane lige, birin yi bira a bɔje yi fe jaxine fɔxɔ ra tengbesenyani.”

Isirayila bata jinan a Ala xɔn

¹³ Nanara, Alatala ito nan falaxi,

a naxa, “Maxɔdinna ti siyane ye.
Nde bata fe sifani ito me singe?
Isirayila yama fajin bata fe magaxuxin
liga.

¹⁴Ige xundin janje Liban geyane geme
gbeene fari ba?

Ige xunbenla janje xudeni ba
naxan fama sa keli na yire makuyeni?

¹⁵Anu, n ma yamaan bata jinan n xɔn!
E wusulanna ganma saraxan na suxure
fufafune xa,

naxanye e ratantanma e sigati kiini,
e yi e ba e kira fonna xɔn,
e yi e ti kira yitɔntarene xɔn.

¹⁶E bata e yamanan findi yire
rabepinxin na,

muxune kabema naxan ma
e kolin a ma han habadan.

A fe dangu muxune birin yigitegema nen,
e xunni maxa.

¹⁷N na e raxuyama ayi nen e yaxune bun
alo sogeteden foyena.

N na n yeen bama e ra nen,
n yi n xun xanbi so e yi e gbalon
waxatini.”

Yanfan Yeremi xili ma

¹⁸Muxune a falama, e naxa, “E fa
be, en fa yanfan so Yeremi ma! Bayo
saraxaraline sariya xaranna, na mi
janma alo Yeremi a falan kii naxan yi,
fekolonne maxadi xuine fan mi janje,
nabine falane mi janje. E fa, en fa a
mafala yamani alogo a xa tɔɔ. En nama
en tuli mati a fala yo ra!”

¹⁹Alatala, i tuli mati n na!

I tuli mati n yaxune xuiin na n xili ma!

²⁰Fe fajin lan a saran a jaxin na ba?

Anu e bata n faxa yinla ge n yee ra.

Koni, a kolon

a n bata ti i yetagi i solonadeni e xa
alogo i ya xɔɔn xa masiga e ra.

²¹Na ma, i xa fitina kamen nagidi e diine
ma,

i yi sayaan nagidi e ma yengeni,
e jaxanle yi findi kaja gilene ra

naxanye diiye baxi e yii.

E xemene xa sayaan sɔɔ,

e banxulanne yi faxa yengeni!

²²Gbelegbele xuiin xa mini e banxine yi,
i na fa sofa ganla ra e xili ma sanja ma
kedenni.

Bayo e bata yinla ge n xili ma,
e yalaan nati n yee ra.

²³I tan Alatala,

i e yanfantenyane birin kolon,
e naxanye yitɔnxi n faxa xinla ma.

I nama e hakene mafelu,

i nama i yeen ba e yulubine ra!

E xa bira i yetagi!

Keli e xili ma, i ya xɔɔ waxatin xa a li!

Feje kalaxina fe

19 Alatala yi ito fala, a naxa, “Sa
fejena nde sara feje rafalan
konni, i yi yamaan fonne nun saraxara-
line xili. ²I siga Ben-Hinɔn lanbanni, de-
naxan sa Feje So Deen binni, i sa falani
itoe rali menni n naxanye tima i xa.
³I yi a fala, i naxa, ‘E tuli mati Alata-
laa falan na, e tan Yuda mangane nun
Yerusalen kaane! Alatala Senben Birin
Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a
naxa: N gbalon nagodoma nen be ma,
naxan yo na a fe me, na kanna tuli
madɔxɔma ayi nen. ⁴Amasɔɔ e bata e
me n na! Muxun mi fa be kolonma bayo
e bata be findi wusulan ganden na ala
gbetene xa, e mi naxanye kolon, e ben-
bane mi e kolon, Yuda mangane mi e
kolon, e yi be rafe sɔntarene wunla ra.
⁵E yi kidene rafala Baali suxurene xa al-
ogo e xa e diine gan menni Baali xa, n mi
naxan yamarixi, n mi naxan ma fe falaxi,
n mi sa mirixi naxan ma.”

⁶Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na-
nara, lɔxɔna nde fama, muxune mi fa be
xili bama a ‘Tofeti’ hanma ‘Ben-Hinɔn
lanbanna.’ Koni e fa be xili bama nen
‘Faxa Ti Lanbanna.’ ⁷N fa Yuda kaane
nun Yerusalen kaane fe yitɔnxine kalama
be nin. N yi e faxa e yaxune silanfanne

ra naxanye waxi e raxōri feni. N yi e binbine lu xōline nun burunna subene bun. ⁸N taani ito findima nen yire rabejinxin na, muxune kabema naxan ma e kolin a ma. Naxan yo nema dangue be, na kanna yigitegema nen a kolin a yire kalaxine ma. ⁹N yaxune rafama nen naxanye waxi e raxōri feni, e taan nabilin yengeni. Na kamen gbama nen han e yi e dii xemene nun dii temene suben don, e yi e bode sube don.”

¹⁰“Na xanbi ra, i xa fejēni bō muxune yetagi naxanye biraxi i fōxō ra, ¹¹i yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: N yamani ito nun taani ito halagima kiini ito nin, alo fejen kalama kii naxan yi, naxan mi nōe yitōnje. E binbine maluxunma nen Tofeti yi han na yi rafe. ¹²N yireni ito ligama na kii nin, e nun a muxune, n mōn yi taani ito fan liga alo Tofeti yireni ito. Alatalaa falan nan na ra. ¹³Yerusalen banxine nun Yuda mangane banxine raharamuma nen alo Tofeti yire haramuxini ito, e yi wusulanna ganma banxin naxanye xuntagi sarene birin xa, e minse saraxane rabōxon ala gbetene xa denaxanye birin yi.”

¹⁴Yeremi yi fa, sa keli Tofeti yi Alatala a rasiga denaxan yi nabiya falane tideni. A yi ti Alatala Batu Banxin tanden ma, a yi a fala yamaan birin xa, a naxa, ¹⁵“Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gbalon nafama nen taani ito xili ma e nun a rabilinna taane birin, n bata gbalo feen naxanye birin ma fe fala e xili ma, bayo e bata tondi e tuli matiye n ma falane ra tengbesenyani.”

Yeremi xidi fena

20 Saraxaralina Imeri a dii xemen Pasaxuri, kuntigin naxan yi Alatala Batu Banxin xun na, na to

Yeremi a nabiya falane me, ²a yi Nabi Yeremi bōnbō, a sa a sa kutun na Alatala Batu Banxin dexōn Bunyamin So Deen Faxaraxiin binni. ³Koni na xōtōn bode, Pasaxuri to Yeremi bejin, Yeremi yi a fala a xa, a naxa, “Alatala mi i xili saxi Pasaxuri, koni a bata i xili sa ‘Gaxun Yiren Birin Yi.’ ⁴Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gaxun nasoma nen ε nun i xōyine birin yi. ε yaxune i xōyine faxama nen i yēe xōri. N Yuda kaane birin sama nen Babilōn mangan sagoni, a yi e suxu a siga e ra konyiyani Babilōn taani, hanma a e faxa silanfanna ra. ⁵N taani ito nafunle birin sama nen ε yaxune sagoni, e wali xōnne nun e se fajine, e nun Yuda mangane nafunle birin. E yi e tongo yengeni, e siga e ra Babilōn taani. ⁶I tan Pasaxuri e nun muxun naxanye birin i ya banxini, ε sigama nen konyiyani Babilōn taani, i sa faxa na, i maluxun na, e nun i wule nabiya falane ti i xōyin naxanye birin xa.”

Nabina mawugana

⁷Alatala i bata n mayenden, n lu mayendenni.
I bata n suxu senbeni,
i yi n nō feu!
Muxune yoma n ma waxatin birin,
e birin n magelema.
⁸Bayo n nema falan tiye yeje,
fō n gbelegbele,
n yi gbalon nun halagina fe fala!
Nayi, e n konbima,
e n magele waxatin birin Alatalaa falana fe ra.

⁹Koni xa n na a fala nun, n naxa, “N mi fa n mirima Alaa fe ma, n mi fa falan tima a xinli sōxon,” a falan luma nen n yi nayi alo teen nan n bōjen ganma, alo n teen nan namaraxi n xōnne yi,

‡20:2 So deen naxan geyaan na.

n xadan a yisuxe, n mi nɔ.

¹⁰ Bayo n muxu wuyaxi xuiin mema n mafale.

E n xili bama

“Gaxuna yiren birin yi.”

E naxa, “E a tɔnege!”

En na a tɔnege.”

N xɔyine n matoma,

xa n tantanɛ, e naxa,

“Waxatina nde,

a mayendenma nen.

Nayi, en yi a nɔ,

en yi en gbeen ɲɔɔ a ma.”

¹¹ Koni Alatala bata lu n xɔn

alo sofa senbemana.

Nanara, n paxankata muxune tantanma
nen,

e mi n nɔɛ sese ma.

E fulama n na nen,

na yi e yagi han!

A findi marafeyaan na e xa han habadan,
ɲinan mi tiye naxan xɔn.

¹² Alatala Senben Birin Kanna i tan nan
tinxin muxun keɲaan fesefesema,

i muxun bɔɲen nun a sɔndɔmen toma.

Tin, n xa i to i gbeen ɲɔɛ e ma

bayo n bata n xun mayenge feen lu i tan
ma.

¹³ E betin ba Alatala xa,

e Alatala tantun.

Bayo a tɔɔ muxune xunbama nen muxu
ɲaxine yii.

¹⁴ Dangana n bari lɔxɔn xa.

Nga n xalixi lɔxɔn naxan yi,

na mi findixi duba lɔxɔ ra.

¹⁵ Dangan na kanna xa

naxan sa xibaru fajina fe rali n fafe ma
fa fala

dii xemen bata bari a xa,

a yi sewa na ma.

¹⁶ Na kanna xa lu alo taane

Alatala naxanye kalaxi
kininkintareyani.

A xa gbelegebele xuiin me xɔtɔnni,

a yi yenge so sɔnɔ xuiin me yanyin na.

¹⁷ A yi lan nun

a xa n faxa nga kui,

alogo nga kuiin xa findi n gaburun na
n yi lu na yi habadan.

¹⁸ Nanfera n minixi nga kuini

n yi tɔɔn nun xɔlen kolon

n yi n ma siimayaan birin naba yagini?

Falana lan Yerusalen suxu feen ma

21 Alatala yi falan ti Yeremi xa,
Manga Sedeki to Malakiyaa
dii xemen Pasaxuri rasiga a ma e
nun saraxaraliin Sofoni, Maaseyaa
dii xemena. E yi a fala Yeremi xa, e
naxa, ²“Alatala maxɔdin nxu xa, bayo
Babilɔn mangan Nebukadanesari bata
nxu yenge fɔlɔ. Waxatina nde Alatala
nxu maliye nen, a yi a kabanako fena
ndee raba nxu xa, alogo yaxuni ito xa a
masiga nxu ra.”

³Yeremi yi e yabi, a naxa, “E a fala
Sedeki xa, e naxa, ⁴‘Alatala, Isirayilaa
Ala ito nan falaxi, a naxa: Babilɔn man-
gan nun Babilɔn kaan naxanye e taan
makantan yinna rabilinxi yengeni iki, e
ne yengema yenge so seen naxanye ra, n
ne raxetema e tan nan ma, n yi e yaxuni
itoe malan taani ito kui. ⁵N tan yetena
e yengema nen, n fitinaxin yi n senben
nun n fanga gbeen yita e ra n ma xɔlɔn
nun n ma bɔɲe teeni. ⁶Naxanye birin
taani ito yi, n ne paxankatama nen, a
muxune nun a xuruseene, e birin yi faxa
fitina fureni. ⁷Alatalaa falan ni ito ra! Na
na dangu, naxanye na lu e nii ra fitina
furen nun yengen nun fitina kamen xanbi
ra, n ne birin sama nen Babilɔn man-
gan Nebukadanesari sagoni, Yuda man-
gan Sedeki nun a kuntigine nun taani ito
muxune birin, n yi e lu e yaxune sagoni,
naxanye waxi e faxa feni. A e faxama nen
silanfanna ra, a mi kininkinin e ma, a mi
hinan e ra sese ma.”

⁸“Yeremi, a fala yamani ito xa, i naxa,
‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, “E a mato,
n bata siimayaan kiraan nun sayaan ki-
raan yita e ra. ⁹Naxan yo na lu taani

ito kui, silanfanna nun fitina kamen nun fitina furen nan na kanna faxama. Koni naxan na mini, a yi sa a yete dentege Babilon kaane xa, naxanye e rabilinxi yengeni, na kanna kisima nen, a tan yi lu a nii ra bete. ¹⁰ Bayo n na n yee rafindima nen taani ito ma a jaxin na, a fapin mi a ra. A sama nen Babilon mangan sagoni, a yi a gan.” Alatalaa falan nan na ra.”

Alaa falana lan Yuda mangana denbayaan ma

¹¹ “Yeremi, a fala Yuda mangana denbayaan xa,

i naxa, “E tuli mati Alatalaa falan na.

¹² Dawuda bõnsõnna, Alatala ito nan falaxi,

a naxa: E kiti kenden sa xõtõn yo xõtõn, e yi muxu kansunxin ba jaxankata tiin yii,

alogo n ma xõlõn nama godo e ma e fe jaxine fe ra

alo teen naxan e ganma naxan mi nõe ratuye.

¹³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa:

N bata keli e xili ma,
e tan naxanye dõxi lanbanni,
e tan naxanye dõxi fanyen ma fiila ma,
e tan naxanye a falama, e naxa,
“Nde nõe fe nxu xili ma?”

Nde nõe soe nxu luxunden kui?”

¹⁴ N na e saranma e kewanle ra nen.

N teen soma nen e fõtõnne ra,
a yi e rabilinna birin gan.’

Alatalaa falan nan na ra.”

Kitina manga jaxine xili ma

22 Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Siga Yuda mangana banxini, i sa falani ito ti na, i naxa, ² ‘I tan Yuda mangana, i tan naxan dõxi Dawudaa mangaya gbedeni, i tuli mati Alatalaa falan na, i tan nun i ya kuntigine nun i ya yamaan birin, naxanye soma deni itoe ra!

³ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “E kiti kendene sa, e tinxinna raba. E muxu kan-

sunxine xunba e jaxankata muxune yii. E nama jaxu xõpene nun kiridine nun kapa gilene ra, e nama gbalo feen liga, e nama sõtaren faxa yireni ito yi. ⁴ Bayo xa e falani ito suxu ki fapi, mangan naxanye dõxi Dawudaa mangaya gbedeni, ne soma nen banxini ito tanden so deene ra, e dõxi wontorone kui e nun soone fari, e tan nun e kuntigine nun e yamana. ⁵ Koni xa e mi falani itoe suxu, n bata n kõlõ n yeteni, banxini ito findima nen banxi xõnna ra.” Alatalaa falan nan na ra.”

⁶ Bayo, Alatala ito nan falaxi lan Yuda mangana banxin ma, a naxa,

“Banxini ito rayabu n tan yee ra yi alo Galadi yamanana,

alo Liban geyaan xuntagina.

Koni n na a findima nen tonbonna ra yati,

alo taa rabepinxina.

⁷ N halagi tiine rasigama nen a xili ma,

e birin nun e yenge so seene

e yi a suman senbetenne sege a bun, e yi e gan.”

⁸ “Siya wuyaxine danguma nen taani ito dexõn. E yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nanfera Alatala taa gbeeni ito ligaxi iki?’ ⁹ Muxune e yabima nen nayi, e naxa, ‘Bayo e bata e me Alatala, e Alaa layirin na, e yi e xinbi sin ala gbetene bun, e yi e batu.’”

Manga Salun wuga fena

¹⁰ E nama manga faxaxin wuga,

e nama sunu Manga Yosiya fe ra,

koni fõ e bata mangan naxan xali konyiyani,

e na nan wuga,

bayo a mi fa xetema sõtõn!

A mi fa a konna toma sõtõn!

¹¹ Bayo Alatala ito nan falaxi lan Yuda mangan Yosiya a dii xemen Salun ma, naxan yi a fafe Yosiya jaxõni mangayani, naxan bata keli be, a naxa, “A mi fa xetema sõtõn! ¹² Koni e a xal-

ixi konyiyani denaxan yi, a sa faxama menna nin. A mi fa yamanani ito toma sɔnɔn!”^{¶¶}

Alaa falana Yehoyakimi xili ma

¹³ “Gbalon na kanna xa, naxan a banxin tima tinxintareyani, a yi a banxi kuine fari sa kansun ti kitini, a yi a muxu boden ti konyi wanle ra, a mi a saren fi.

¹⁴ A a falama, a naxa, ‘N banxi gbeen tima nen n yete xa naxan konkone gbo mume!’

A yi foye sodene rafala a ma, a suman farinne sa banxin kankene yi, a yi a kasi a gbeela ra.

¹⁵ I mangayani nen ba, bayo suman wudin nafan i ma?

I fafe mi yi a deɣema ba, a yi a min? Koni na yi tinxin, a kiti kenden kolon, nanara a feene birin yi lanxi.

¹⁶ A yi yiigelitɔne nun tɔɔ muxune xun mafalama kitini, nanara a feene birin yi lanxi.

Muxun mi n kolonma na kiin xan yi ba?” Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷ “Koni i yeene nun i bɔɔn tixi i yetena tɔnɔn nan tun na,

i yi sɔntarene faxa, i muxune ɲaxankata, i e kansun.”

¹⁸ Nanara, Alatala ito nan falaxi lan Yuda mangan Yehoyakimi ma Yosiyaa dii xemena, a naxa,

“Muxune mi a saya feen wuge, e naxa, ‘Ee! Ngaxakedenna xemen nun ɲaxanla, en nu tɔɔ de!’

E mi a saya feen wuge, e naxa, ‘Ee! N kanna! Ee! Manga!’

¹⁹ A tan saya feen ligama nen alo sofanel gbeena, a binbin bubuma nen, a sa woli ayi Yerusalen fari ma.”

Yerusalen yagin nun yarabina fe

²⁰ “E te Liban geyaan xuntagi, e gbelegbele!

E xuiin xa siga han Basan yamanana! E gbelegbele Abarimi geyane xuntagi! Bayo e xɔyine birin bata xunna kala.

²¹ N falan ti nen e xa, benun e kɔntɔfili waxatin xa a li.

E yi a falama nen, e naxa, ‘Nxu mi nxu tuli matima.’

E yi na kii nin xabu e dii ɲɔɔ waxatini. E mi n xuiin name.

²² E yeeratine bata lɔ ayi foyeni, e xɔyine birin yi xali konyiyani.

E yagima nen na waxatini, e lu marafeyani, masɔɔ e fe ɲaxine xɔn.

²³ I tan naxan dɔxi Liban fɔtɔnɔn^{§§}

i tan naxan dɔxi suman wudi banxin kui, i gbelegbelema nen, tɔɔn na i sɔɔ waxatin naxan yi, ɲaxankatana alo ɲaxanla naxan dii barini!”

Alaa falana Yehoyakimi a dii Yoyakin xili ma

²⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N tan Habadan Ala, n bata n kɔlɔ n yeteni, fa fala i tan Yuda mangan Yoyakin,* Yehoyakimi a dii xemena, hali i yi findixi n ma taxamaseri yiisolirasoon nan na n yiifanni, n yi i be nen na. ²⁵ N na i sama nen i yaxune sagoni naxanye waxi i faxa feni, i gaxuma naxanye yeɛ ra, Babilon

^{¶¶}22:12 22.12 Yuda mangan Yosiyaa dii xemen *Salun* nan ma fe falaxi be naxan mɔn xili Yehowaxasi. Misiran mangan nan Yosiya faxa yengeni. Salun kike saxon nan naba mangayani, benun Misiran mangan xa a suxu, a siga a ra Misiran yi konyiyani. Na feen sebexi Mangane Firinden 23.29-34 kui.

^{§§}22:23 Manga banxin yi xili saxi *Liban* fɔtɔnna xun ma nen, a to tixi suman wudine ra keli Liban yamanan fɔtɔnne yi. Na feen sebexi Mangane Singen 7.2 kui.

*22:24 *Yoyakin* ma fe sebexi Mangane Firinden 24.8-16 kui.

mangan Nebukadanesari e nun Babilon kaane. ²⁶N na i wolima ayi nen yamana gbeteni, e nun i nga naxan i barixi. E yi faxa yamanani e mi barixi denaxan yi. ²⁷E kon yamanan xonla e suxuma nen han! Koni e mi fa xetema mume!”

²⁸Yamaan naxa, “Nayi, Yoyakin bata findi goron kalaxin nan na ba, se ramexina? Nanfera e nun a diine wolima ayi nen yamana gbete yi e mi denaxan kolon?”

²⁹Yamanana, n ma yamanana, n ma yamanan muxune, e tuli mati Alatalaa falan na. ³⁰Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xemeni ito xinla xa sebe alo naxan mi dii barixi, alo muxun naxan ma dunupa yi gidin findixi bonon na, bayo a bonson yo mi nɔɔ dɔɔɔ Dawudaa mangaya gbedeni, a yi lu Yuda yamanan xun na.”

Yeerati jaxine nun Marakisi Ti Mangana

23 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Gbalon na yeeratine xa, naxanye n ma yamaan naxuyama ayi, e e ralɔ ayi!” ²Nanara, Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan yeeratine ma naxanye a yamaan masuxuma, a naxa, “E bata n ma yamaan naxuya ayi, e yi e kedi, e mi e yengi dɔxi e xon. Nayi, n na e kewali jaxine saranma e ra nen.” Alatalaa falan nan na ra. ³“N na n ma yamaan muxu donxene malanma nen keli yamanane yi, n na e raxuyaxi ayi denaxanye yi, n mon yi fa e ra e yireni. E yi sabati menni, e wuya ayi. ⁴N yi yeeratine lu e xun na naxanye e masuxuma ki fani, naxanye mi fa gaxue, e mi yilanyilanɔ. N ma yamaan muxu yo mi dasɛ e ra.” Alatalaa falan nan na ra.

⁵Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxone fama, n manga tinxinxin naminima Dawuda bonsonni waxatin naxan yi alo wudi pingin na mini wudin ma,

a mangayaan naba xaxilimayani, a yi kiti kenden sa, a tinxinyaan liga yamanani.

⁶Yuda bonsonna rakisima nen a waxatini,

Isirayila kaane yi lu bonɔ xunbenli.

E a xili bama nen fa fala,

‘En ma tinxinna, Alatala.’”

⁷Nanara, Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxone fama, muxe mi a fale lɔxon naxanye yi, fa fala, ‘N bata n kolɔ habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane ramini Misiran yi!’ ⁸Koni a a falama nen, a naxa, ‘N bata n kolɔ habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane ramini kɔmen fɔxon yamanani, e nun a e kedi yamanan naxanye birin yi!’ Na waxatini, e mon dɔxoma nen e bononi.”

Nabi wuledene

⁹Falana lan nabine ma:

N bonɔn bata kala n kui,
n fatin birin xuruxurunma.

N bata lu

alo n xunna kelixi manpaan nan na,
masɔɔ Alatala nun a fala saripanxina fe ma.

¹⁰Bayo, yamanan bata rafe yalundene ra.

Yamanan bata yi xara dangan xon.

Xuruse rabadene birin bata kala.

Muxune mafura fe jaxin nabe,
e sobe soxi tinxintareyaan nan tun ma.

¹¹“Nabine nun saraxaraline birin,
e sese mi fa saripan!

N fa e kewali jaxine toma

hali n ma banxini.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹²“Nanara, e kiraan masalaxunna nen,
a yidimi, e yi radin, e bira.

Bayo n gbalon nafama nen e ma,

n na e kewanle saran e ra jee naxan na.”
Alatalaa falan nan na ra.

**Yerusalen nabine jaxu
Samari nabine xa**

¹³N bata fe magaxuxine to Samari taan nabine ye,
e nabiya falane ti Baali suxuren senben xɔn ma,
e yi n ma yamana Isirayila ralɔ ayi.

¹⁴Koni Yerusalen nabine ye,
n fe jaxine nan toxi.
E yalun,
wulen yi findi e siga seen na.
E fe jaxi rabane rawekilema,
alogo muxu yo nama xete fe jaxin fɔxɔ ra.

E birin luxi n yɛɛ ra yi
alo Sodoma kaane,
Yerusalen kaane luxi
alo Gomora kaane.†

¹⁵Nanara, Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi lan nabini itoe ma, a naxa,
“N dabarin nun ige xɔlɛn fima yamani ito ma nen e balon na,
bayo saripantareyaan soxi yamanan yiren birin yi
Yerusalen nabine nan xɔn.”

¹⁶Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,
“Ɛ nama ɛ tuli mati nabine falane ra naxanye nabiya falane tima ɛ xa.
E ɛ mayendenma nen,
e ɛ xibaru fata e yete miriyane ra,
koni Alatala de xuiin mi na ra.

¹⁷N mi rafan naxanye ma,
e a falama ne xa, fa fala,
Alatala naxa,
‘Ɛ bɔɔɛ xunbenla sɔtɔma nen.’
Naxanye biraxi e bɔɔɛ yi feene fɔxɔ ra tengbesenyani,
e a falama ne xa, e naxa,
‘Fefe jaxi mi ɛ sɔtɛ.’

¹⁸Koni nde yi tixi Alatala yetagi alogo a xa fe toon ti,
a yi a falan mɛ?

Nde bata a tuli mati,
a yi a falan name?”

¹⁹Alatala gbalon soma nen muxu jaxine xun na
alo foye kala tiina.

A xɔlɔn jaxankatan yi fa e ma alo wuluwunla.

²⁰Alatalaa xɔlɔn mi xetema e fɔxɔ ra fɔ feene kamali

Ala naxanye birin nagidixi a bɔɔɛni.
Ɛ xaxili sɔtɔma nen na feene xɔn waxati famatɔne yi.

²¹Ala naxa,

“N tan mi nabini itoe xexi,
koni e gixin sigama xerayaan na.

N mi fala tixi e xa,
koni e nabiya falane tima.

²²Xa e yi tixi n yetagi nun,
e yi n ma falan nalima nen n ma yamaan ma nun
e yamaan ba e kira jaxine xɔn,
e yi e raxete e kewali jaxine fɔxɔ ra.”

Ala dunuɔa yiren birin yi

²³Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “Ala xa mi n na ba,
naxan maso ɛ ra?”

Ala nan mɔn n na yire makuyene fan yi.”

²⁴Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Muxun nɔɛ a luxunɔɛ wundo yireni ba,
alogo n nama a to?”

N mi bɔxɔ xɔnna nun kore xɔnna rafexi ba?”

Alatalaa falan nan na ra.

Naxanye wule xiyene fe falama

²⁵“N bata nabine fala xuiin mɛ naxanye nabiya falane tima n xinli wulen fari, e naxa, ‘N bata xiye sa, n bata xiyena nde to.’ ²⁶Nabine bɔɔɛne luma e tiye wule falan na nabiyani han waxatin mundun, e yi mayenden falane ti fata e yete bɔɔɛ yi feene ra? ²⁷E yengi a ma a e n xinla rajinanɔɛ nen yamaan

†23:14 *Sodoma nun Gomora* taane fe sebexi Dunuɔa Fɔlɔn 19.1-29 kui.

na e xiyene xɔn e naxanye falama e bode xa, alo e benbane jinanxi n xinla ra kii naxan yi Baali suxurene fe ra. ²⁸ Xa nabiin naxan xiye saxi, na xa a xiyen yeba. Xa n ma falan naxan yi, na kanna xa a rali a jɔndin kiini.”

Alatalaa falan ni ito ra. A naxa, “Malo kesen nun malo dagin lanɛ e bode ma di?” ²⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N ma falan mi luxi ba alo tɛna, alo sinben naxan fanyen bɔma? ³⁰ Nanara, n bata keli nabini itoe xili ma naxanye falane mupama e bode ma, e mɔn naxa a ne fataxi n tan nan na.” Alatalaa falan nan na ra. ³¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N bata keli nabine xili ma naxanye e yete de xuiin findima n ma falan na.” ³² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N bata keli nabine xili ma naxanye wule xiyene yebama, naxanye falane tima e xunna ayi, e yi n ma yamaan nalɔ ayi e wulene xɔn. Anu, n tan mi e rasigaxi, n mi e yamarixi, e tɔnɔ yo mi yamani ito ma,” Alatalaa falan nan na ra.

Alaa falan finde goronna ra ba?

³³ Alatala naxa, “Xa yamani ito hanma nabina nde hanma saraxaralina nde i maxodin, a naxa, ‘Waliyiya falan mundun tixi nxu xili ma keli Alatala ma?’ I xa e yabi, i naxa, ‘Waliyiya falan mundun? Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N na n mema nen ε ra.”’ ³⁴ Xa nabina nde hanma saraxaralina nde hanma muxu gbete a fala, a naxa, ‘Waliyiya falan ni ito ra keli Alatala ma,’ n na kanna kewanla saranma nen a ra e nun a denbayana. ³⁵ ε a falama ε bode xa, ε naxa, ‘Alatala yabin mundun tixi?’ hanma ‘Alatala nanse falaxi?’ ³⁶ Koni ε nama fa waliyiya falana fe fala Alatala xun ma sɔnɔn, bayo birin waliyiya falan findixi e gbee falan nan na. ε habadan Alaa falane maxetema na kii nin, Alatala Senben Birin Kanna, en ma Ala, ³⁷ ε lu a fale nabina nde xa, ε naxa, ‘Alatala i

yabixi nanse ra?’ hanma ‘Alatala nanse falaxi?’ ³⁸ Xa ε mɔn a fala, ε naxa, ‘Waliyiya falan ni ito ra keli Alatala ma.’ Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Amasɔtɔ ε a falama, ε naxa, “Waliyiya falan ni ito ra keli Alatala ma,” hali n to a falaxi a ε nama na fala, ³⁹ nayi, n jinanma nen ε xɔn fefe, n yi ε kedi n yetagi, ε tan nun ε taana n denaxan so ε nun ε benbane yii. ⁴⁰ N yi habadan yagin sa ε fari, habadan marafeyaan naxan mi jinanɛ muxune ra mume!”

Xɔde debe firinne nun yamana fe

24 Babilɔn mangan Nebukadanesari yelin xanbini Yehoyakimi a dii xemem Yoyakin suxe, Yuda mangana, e nun a kuntigine nun yiirawanle nun xabune, a siga e ra konyiyani Babilɔn taani keli Yerusalɛn taani, Alatala yi debe firin yita n na Alatala Batu Banxin yetagi, e rafexi xɔde bogine ra. ² Debe kedenna yi rafexi xɔde bogi fapine ra alo bogin naxanye bolonma xɔde malan waxati singeni. Koni deben boden xɔdene mi yi fan, e mi yi nɔɛ donɛ. ³ Alatala yi a fala, a naxa, “Yeremi, i nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “Xɔde bogine. Xɔde bogi fapine na, naxanye fan han! A jaxine fan na naxanye kalaxi han e mi nɔɛ donɛ.”

⁴ Alatala yi falan ti n xa. ⁵ Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “I xɔde bogi fapini itoe toxi kii naxan yi, n Yuda muxune fan yisuxuma na kii nin, n naxanye rasiga Babilɔn kaane yamanani. ⁶ N na n jɔxɔ luma nen e xɔn ki fapi, n xete e ra yamanani ito yi. N na e senbe soma nen, n mi fa e halagima. N na e sima nen, n mi fa e talama. ⁷ N bɔɛ fapin fima nen e ma alogo e xa a kolon a Alatala nan n tan na. Xa e xete n ma e bɔɛn birin na, e findima nen n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra.”

⁸ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xɔde bogi jaxini itoe tan, naxanye kalaxi han

e mi nœ donje, n Yuda mangan Sedeki nun a kuntigine suxuma na kii nin e nun Yerusalen yamaan muxu dœnxene, naxanye luxi yamanani, e nun naxanye dœxi Misiran yamanani. ⁹E fe magaxuma ayi nen e findi gbalon misaala ra bœxœn yamanane muxune birin xa. N na e raxuya ayi denaxanye birin yi, men kaane e mafalama nen, e yi yo e ma, e yi e magele, e e danga. ¹⁰N na e raxœrima nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen na han e jan yamanani n denaxan so e yii e nun e benbane.”

Nœe tonge solofere konyiyana

25 Ala yi falan ti Yeremi xa lan Yuda yamaan birin ma, Yosiyaa dii xemem Yehoyakimi a mangayaan jœe naanindeni Yuda yamanani, naxan mœn findixi Nebukadanesari a mangayaan jœe singen na Babilœn yi. ²Nayi, Nabi Yeremi yi falan ti Yerusalen kaane nun Yuda yamaan birin xa, a naxa, ³“Xabu Amœn ma dii xemem Yosiyaa mangayaan jœe fu nun saxandena, Yuda mangana, han to, na jœe mœxœpen nun saxanna nan ito ra Alatala falan tima n xa, n fan a falama ε xa yeje, koni ε mi ε tuli matixi n na. ⁴Alatala bata a walikene birin nafa ε ma waxatin birin, nabine, koni ε mi e xuiin name, ε mi ε tuli mati e ra. ⁵E yi a falama nen, e naxa, ‘E birin xa xete ε kira paxine nun ε kewali paxine fœxœ ra, alogo ε xa lu bœxœni Alatala denaxan soxi ε nun ε benbane yii, habadan han habadan. ⁶E nama bira ala gbetene fœxœ ra, ε yi ε xinbi sin e bun, ε yi e batu. E nama n naxœlb batu seene ra ε naxanye rafalaxi. Nayi, n mi sese jaxi ligama ε ra.’ ⁷Koni ε mi ε tuli mati n na, ε yi n naxœlb batu seene ra ε naxanye rafala, ε yi tœryœan nafa ε yete ma.” Alatalaa falan nan na ra. ⁸Na ma, Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Bayo ε mi ε tuli matixi n ma falan na, ⁹n yamanan muxune birin xilima nen keli so-

geteden kœmenna ma e nun Babilœn mangan Nebukadanesari, n ma walikena. N na e rafama nen yamanani ito nun a muxune nun a rabilinna siyane birin xili ma, alogo n xa e raxœri fefe. N yi e fe findi fe magaxuxin na muxune kabema naxan ma, e kolin e ma, e nun yire rabepinxin na han habadan. Alatalaa falan nan na ra. ¹⁰N danna sama nen sewa sigine nun jaxan sigine nun jaxalan ti sigine ra xemem nun a jaxanla xa, e nun se din xuine nun lenpu degene. ¹¹Yamanani ito birin kalama nen, a raxœri, siyani itoe yi findi konyine ra Babilœn mangan xa jœe tonge solofere.”

¹²“Koni na jœe tonge soloferene na jan waxatin naxan yi, n Babilœn mangan nun a yamaan hakene saranma e ra nen, n Babilœn kaane yamanan findi yire rabepinxin na habadan. Alatalaa falan nan na ra. ¹³N feen naxanye birin fala na yamanan xili ma, n na birin ligama nen a ra, feen naxanye birin sebexi kitabuni ito kui, Yeremi naxanye fala siyane birin xili ma. ¹⁴Bayo Babilœn kaane fan luma nen siya senbemanen nun manga gbeene bun, n yi e fan kewanle nun e wali xœnne saran e ra.”

Alaa xœlb igelengenna fe

¹⁵Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi n xa, a naxa, “Yeremi, igelengenni ito rasuxu n yii, naxan nafexi n ma xœlon na, i yi a so siyane birin yii, n na i rasigaxi naxanye fema, alogo e xa a min. ¹⁶E na a min, e xunna firifirima nen, e lu alo dœlb minna silanfanna yeε ra, n yengen naxan nasigama e ma.”

¹⁷N yi igelengenna rasuxu Alatala yii, n yi a so siyane birin yii, alogo e xa a min, Alatala n nasiga naxanye ma. ¹⁸N na a so Yerusalen nun Yuda taane muxune yii, a mangane nun a kuntigine, alogo menne xa findi yire kalaxine ra, muxune kabema naxanye ma, e kolin e ma, e yi a danga alo a kii naxan yi to.

¹⁹N mən yi a so Misiran mangan yii e nun a bundəxəne nun a kuntigine nun a yamaan birin, ²⁰e nun siyaan naxanye basanxi e ra. N yi a so Yusu yamanan mangane birin yii, e nun Filisiti yamanan taa mangane birin, Asikalən taan nun Gasa taan nun Ekirən taana e nun naxanye na lu e nii ra Asadodi taani. ²¹N yi a so Edən kaane nun Moyaba kaane nun Amonine yii, ²²e nun Tire taan nun Sidən taan mangane birin, e nun fəxə ige tagi bəxəne mangane baan kidi ma. ²³N yi a so Dedan kaane nun Tema kaane nun Busi kaane yii e nun muxun naxanye birin e xunne dexən bima. ²⁴N yi a so Arabi mangane birin yii, e nun siya basanxin naxanye dəxi tonbonni, ²⁵e nun Simiri mangane nun Elan mangane nun Mede yamanan mangane birin ²⁶e nun sogeteden kəmen fəxən mangane birin, naxanye maso, naxanye makuya, bəxə xənna yamanane birin. Ne xanbi ra, Sesaki[‡] mangan fan a minma nen.

²⁷Ala ito nan falaxi, a naxa, “Yeremi, a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala naxa, “E n ma xələ igelengenni ito min, a e xunna firifirima nen alo dələna, e yi baxun, e bira. E mi fa kelima sənən yengena fe ra n naxan nafama e xili ma.” ’ ²⁸Xa e tondi igelengenna rasuxə i ra, e yi e min, nayi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Fə e xa a min, e a min! ²⁹Bayo, xa n gbalon fələma taan nan ma n xinla binyaxi denaxan yi, nayi, e fan kewanle mi saranje e ra ba? E mi tange na ma sese ma. Bayo n yengen nasigama nen bəxə xənna muxune birin xili ma,” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.”

³⁰“I tan xa nabiyə falani itoe birin ti e xili ma, i naxa, ‘Alatala sənəxə xuiin bata keli kore, a bata a xui ramini a dəxəde saripnaxini!

A xələ xuiin naminima a muxune ma. A sənəxəma alo naxanye manpa bogini bodonma
alogo e xa a igen ba,
a sənəxəma bəxə xənna muxune birin xili ma.

³¹A xuiin sigama han bəxən danna, bayo kitina Alatala nun siyane tagi, e nun adamadiine birin kitima nen. A muxu paxine faxama nen silanfanna ra,’

Alatalaa falan nan na ra.”

³²Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,
“Gbalon bata keli
naxan luma sigə
keli siyana nde yi siga gbete yi,
alo foye kala tiin naxan bata sa keli
bəxən danne ra.”

³³Na ləxəni, Alatala muxu faxaxine binbine luma nen yiren birin yi, keli bəxən fəxə kedenni han bode fəxəni. Muxu yo mi e sayaan wugama, e binbine mi malanma, e mi maluxunma. E binbine yi lu bəxən ma alo jamana.

³⁴E tan yeeratine, e wuga,
e gbelegbele,
e yi e makutukutu
e tan naxanye yamaan xun na!
Bayo e kəe raxaba waxatin bata a li.
E birama nen, e fe yi kala
alo feje fapin na raxuya ayi.

³⁵Sigade mi fa yeeratine xa e gima denaxan yi.

Luxunde yo mi fa e xa
e tan naxanye yamaan xun na.

³⁶E yeeratine wuga xuiin name,
yamaan kuntigine gbelegbele xuina,
bayo Alatala e bəxən kalama.

³⁷Langa sabatixine yidunduxi Alatalaa xələ magaxuxin bun.

³⁸Ala bata a yamanan nabəjin
alo yatan na a dingiraan masara,

[‡]25:26 *Sesaki* findixi wundo falan nan na naxan bunna nən fa fala “Babilən taana.”

e yamanan yi kala halagi tiin bun a xɔɔ gbeeni.

Muxune yi e kɔnkɔ Yeremi ma

26 Yosiyaa dii xɛmɛn Yehoyakimi a mangayaan fɔɔ waxatini Yuda yamanani, Alatala yi falan ti Yeremi xa. ²Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Sa ti Alatalaa banxin yinna kui, i falan ti Yuda yamanan taane muxune xa naxanye birin fa e xinbi sinma Alatalaa banxini. N na i yamari falan naxan birin ti feen na, i xa na birin fala e xa, i nama sese ba a ra. ³Waxatina nde, e tuli matima nɛn, e birin yi xete e kira paxine fɔɔ ra. Nayi, n gbalon naxan nagidixi e ma e fe paxine fe ra, n xetema nen na feen fɔɔ ra, na mi fa e sɔɔ. ⁴A fala e xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: Xa ε mi ε tuli mati n na, xa ε mi n ma sariyane suxu, n naxanye soxi ε yii, ⁵ε yi n ma walikene xuiin name, nabine, n naxanye rasigaxi ε ma waxatin birin, ε mi tin ε tuli matiye naxanye ra, ⁶nayi, n banxini ito kalama nen alo Silo taana,[†] n yi taani ito findi danga taan na bɔxɔn siyane birin tagi.”

⁷Saraxaraline nun nabine nun yamaan birin yi Yeremi xuiin mɛ falani itoe tiye Alatalaa banxini. ⁸Yeremi yi yelinma falane tiye waxatin naxan yi Alatala a yamari naxanye fala fe ra, saraxaraline nun nabine nun yamaan birin yi a suxu, e naxa, “I faxama nen yati! ⁹Nanfera i nabiyi falane tima Alatala xinli fa fala banxini ito kalama nen alo Silo taana, taani ito yi kala, a findi yire rabɛjinxin na?” Yamaan birin yi e malan Yeremi rabilinni Alatalaa banxini.

¹⁰Yuda yamanan kuntigine to na feene mɛ, e yi keli mangana banxini, e sa dɔxɔ Alatalaa banxini denaxan xili “So De Nenena.” ¹¹Nayi, saraxaraline nun

nabine yi a fala kuntigine nun yamaan birin xa, e naxa, “Xɛmɛni ito a kitin xa lan sayaan ma! Bayo a bata nabiyi falane ti taani ito xili ma, alo ε fan yetena a mexi kii naxan yi!”

¹²Yeremi yi a fala kuntigine nun yamaan birin xa, a naxa, “ε falan naxanye birin mexi, Alatala nan n nafaxi a n xa fa na nabiyi falane ti banxini ito nun taani ito xili ma. ¹³Iki, ε sigati kiin nun ε kewanle maxete, ε yi ε tuli mati Alatala ra, ε Ala. Nayi, Alatala gbalon naxan nagidixi ε xili ma, a xetema nen na feen fɔɔ ra, na mi fa ε sɔɔma. ¹⁴N tan fa ε sa-goon nin. Naxan fan ε yɛɛ ra yi, a tinxin, ε na liga n na. ¹⁵Koni, ε xa a kolon nen, xa ε n faxa, sɔntaren faxa feen goronna luma nen ε xun ma, ε tan nun taani ito nun a muxune, bayo Alatala nan n nafaxi yɔ, alogo n xa falani itoe ti ε xa.”

¹⁶Kuntigine nun yamaan birin yi a fala saraxaraline nun nabine xa, e naxa, “Hali xɛmɛni ito a kitin mi lan sayaan ma! Bayo a falan tixi en xa Alatala nan xili yi, en ma Ala.” ¹⁷Yamanan fonna ndee yi keli, e yi a fala yamaan malanxin birin xa, e naxa, ¹⁸“Yuda mangan Xesekiya waxatini, Moreseti kaan Mike a fala nen Yuda yamaan birin xa, a naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,

“Siyon taani buxama nen

alo xɛna,

Yerusalen findima nen taa xɔnna ra.

Ala Batu Banxin tixi geyaan naxan ma, na findima nen fɔɔnna yire matexin na.”

[†]§

¹⁹Yuda mangan Xesekiya nun Yuda yamaan birin Mike faxa nen na ma ba? Xesekiya mi gaxu Alatala yɛɛ ra ba, a yi Alatala mafan? Nayi, Alatala gbalon xunba nen e ra, a yi naxan nagidixi e ma.

[†]26:6 *Silo taana* fe sebexi Yeremi 7.12 kui.

§26:18 Mike 3.12

En fe naxin nan nafama en yete ma, xa en xemeni ito faxa!”

Mangan yi nabi Yuriya faxa

²⁰ Xemena nde fan yi na naxan yi nabiya falane tima Alatala xinli, naxan ma falaye yi luxi alo Yeremi a falane, Semaya Kiriyati-Yeyarin kaana dii xemem Yuriya. A fan nabiya falane ti nen taani ito nun yamanani ito xili ma. ²¹ Yehoyakimi nun a sofa kuntigine nun a kuntigine birin to na falane me, mangan yi wa a faxa feni. Koni, Yuriya to na feen me, a yi gaxu, a yi a gi, a siga Misiran yamanani. ²² Manga Yehoyakimi yi muxune rasiga Misiran yi, Akibori a dii xemena Elanatan e nun muxuna ndee. ²³ E sa Yuriya suxu Misiran yi, e sa fa a ra Manga Yehoyakimi xon, a yi a faxa silanfanna ra, e sa a binbin woli ayi yamaan yiigelitone gaburu yireni.

²⁴ Anu, na waxatini, Safan ma dii xemena Axikan Yeremi ratanga nen alogo e nama a lu yamaan sagoni, e yi a faxa.

Yuda kaane lan e xuru Babilon mangan ma

27 Yosiyaa dii xemem Yehoyakimi a mangayaan folo waxatini Yuda yamanani, Alatala yi falan ti Yeremi xa. ² Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, “Gbelemene rasege, i lutine ti e ra goron tongo seen na, i e sa i koe ma. ³ I mon yi e rasiga Edon mangan nun Moyaba mangan nun Amoni mangan nun Tire mangan nun Sidon mangan ma e xerane xon e naxanye rafaxi Yerusalem yi Yuda Manga Sedeki fema. ⁴ I yi n ma yamarin nali e ma, alogo e xa sa a fala e kanne xa, i naxa, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, e sa ito fala e kanne xa, e naxa, ⁵ ‘N tan nan boxo xonna daxi n senbe gbeeni, e nun muxune nun suben naxanye a fari. Naxan na n kenen, n yi boxo xonna

so na yii. ⁶ Iki n fa e yamanane birin sama nen Babilon mangan Nebukadanesari sagoni, n ma walikena. N mon burrunna subene sama nen a sagoni. ⁷ N siyane birin sama nen a mon bun e nun a diin nun a mamandenna mon bun, han a waxati saxin yi a li, a fan ma yamanan yi sa lu siya senbemanen nun manga gbeene mon bun. ⁸ Xa siyana nde hanma yamanana nde mi xuru Babilon mangan Nebukadanesari ma, a mi tin Babilon mangana konyiyaan xa lu a xun ma alo goron tongo gbelemena, n na siyaan kewanla saranma a ra nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen na, han n yi yelin e halage Babilon mangan xon.’ Alatalaa falan nan na ra. ⁹ E tan nama e tuli mati e nabine nun e yiimate tone nun e xiyene nun e koron bonbone nun e keramuxune ra, naxanye a falama e xa, e naxa, ‘E mi luma Babilon mangana mon bun.’ ¹⁰ Bayo, e wulen nan falama e xa, naxan e masigama e boxon na. N na e kedima nen e yamanani, n yi e raxori. ¹¹ Koni siyaan naxan na tin Babilon mangana konyiyaan yi sa a fari alo goron tongo gbelemena, a xuru a ma, n matabun fima nen na ma a yete boxoni, a yi a bi, a lu dxi na,” Alatalaa falan nan na ra.

¹² N na nan fala Yuda mangan Sedeki fan xa, n naxa, “E tin Babilon mangana konyiyaan xa sa e fari alo goron tongo gbelemena, e xuru e nun a yamaan ma, e kisima nen. ¹³ Nanfera e nun i ya yamaan lanma e faxa yengen nun fitina kamen nun fitina fureni, alo Alatala a falaxi kii naxan yi siyane xa naxanye tondin xure Babilon mangan ma? ¹⁴ E nama e tuli mati nabine ra, naxanye a falama e xa, e naxa, ‘E mi luma Babilon mangana mon bun!’ Bayo, e wule nabiya falane nan tima e xa. ¹⁵ N tan mi e xexi, e wulen nan falama n xinli. Nayi, n na e kedima nen e yamanani, e nun e nabiin naxanye

falane tima, ε birin yi raxōri.” Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶N ni ito nan fala saraxaraline nun yamaan birin xa, n naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘ε nama ε tuli mati ε nabine ra naxanye a falama ε xa, e naxa, “Alatalaa banxin muranne famatōon ni i ra sa keli Babilōn yi!” Bayo e wule nabiya falane nan tima ε xa. ¹⁷ε nama ε tuli mati ne ra. ε xuru Babilōn mangan ma, ε yi kisi. Nanfera ε waxi taani ito kala feni? ¹⁸Xa nabiin nan e ra, xa Alatalaa falana e yi, nayi e xa Alatala Senben Birin Kanna mafan alogo muranna naxanye fa luxi Alatalaa banxini, e nun Yuda mangana banxin nun Yerusalen yi, a ne fan nama xali Babilōn yamanani. ¹⁹Bayo Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi lan senbetenne ma, e nun ige ramaraden nun ige maxali wontorone nun muran gbeten naxanye luxi taani ito yi, ²⁰Babilōn mangan Nebukadanesari mi naxanye tongo a Yehoyakimi a dii xemen Yoyakin xali konyiyani waxatin naxan yi, Yuda mangana, e nun Yuda yamanan nun Yerusalen taan muxu gbeene birin a siga naxanye ra konyiyani Babilōn yi, ²¹Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi yati muranne xili ma naxanye luxi Alatalaa banxini, e nun Yuda mangana manga banxini e nun Yerusalen taani, a naxa, ²²“Ne tongoma nen, e xali Babilōn yi, e sa lu na yi han n na keli lōxon naxan yi, n mōn yi e rafa be.” Alatalaa falan nan na ra.”

Yeremi nun wule nabina fe

28 Na jεε kedenna ra, Yuda mangan Sedeki a mangayaan jεε naaninden kike suulunden lōxōna nde yi, Gabayon kaana Asuru a dii xemen Nabi Xananiya yi falan ti n xa Alatalaa banxini saraxaraline nun yamaan birin yεε xōri, a naxa, ²“Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Babilōn mangan goron

tongo gbelemen naxan sama muxune kōε ma, n fama na kaladeni nen! ³Benun jεε firin, n mōn xetema nen muranne birin na be Alatalaa banxini, Babilōn mangan Nebukadanesari naxanye tongoxi be, a siga e ra Babilōn yi. ⁴N mōn xetema nen Yuda mangan na, Yoyakin Yehoyakimi a dii xemena, e nun Yuda muxu suxine birin, naxanye sigaxi Babilōn yi, bayo Babilōn mangan goron tongo gbelemen naxan sama muxune kōε ma, n fama na kaladeni nen!’ Alatalaa falan nan na ra.”

⁵Nabi Yeremi yi Xananiya yabi saraxaraline nun yamaan birin yεε xōri naxanye yi Alatalaa banxini. ⁶Nabi Yeremi naxa, “Amina! Alatala xa na liga! Alatala xa i fala xuine rakamali, a yi xete Alatalaa banxin muranne nun muxu suxine ra be sa keli Babilōn yi. ⁷Koni i tuli mati falani ito ra n naxan falama ε nun yamaan birin xa: ⁸Nabiin naxanye fa benun i tan nun n tan xa fa, xabu a fōlōni, ne nabiya falane ti nen lan yengen nun gbalon nun fitina furene fe ma yamana wuyaxi nun mangaya gbeene xili ma. ⁹Koni xa nabina nde bōne xunbenla fe fala, fō a falan xa kamali nen benun muxune xa a kolon a Alatala nan a xexi.”

¹⁰Nayi, nabi Xananiya yi goron tongo gbelemen ba Nabi Yeremi kōε ma, a yi a yigira. ¹¹Xananiya yi a fala yamaan birin yεε xōri, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Babilōn mangan Nebukadanesari nōon naxan sama siyane birin fari alo goron tongo gbelemena, benun jεε firin, n na kalama na kii nin.” Nabi Yeremi yi siga.

¹²Nabi Xananiya yelin xanbini goron tongo gbelemeni gire, a naxan ba Nabi Yeremi kōε ma, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ¹³“Sa a fala Xananiya xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I bata wudi gbelemeni gira, koni i fa wure gbelemen nan sōtōma a funfuni. ¹⁴Alatala Senben Birin Kanna, Isirayi-

laa Ala ito nan falaxi, a naxa: N goron tongo wure gbelemen sama nen siyani itoe birin kɛ ma, alogo e xa lu Babilɔn mangan Nebukadanesari a nɔɔn bun, e lu wale a xa, n mɔn burunna subene sama nen a sagoni.”

¹⁵Nabi Yeremi yi a fala Nabi Xananiya xa, a naxa, “Xananiya, i tuli mati! Alatala mi i xexi, anu i bata yamani ito mayenden alogo e xa e yigi sa wulene yi. ¹⁶Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ni i janma nen bɔxɔ xɔnna fari, i faxama nen jɛeni ito ra, bayo i ya falane yamaan namurutema Alatala ma.’” ¹⁷Nabi Xananiya yi faxa na jɛen kike solofereden na.

Kedin yi rasiga muxu suxine ma

29 Nabi Yeremi a falan ni i ra a naxan seɛ kedin kui Yerusalen taani, a yi a rasiga fonne ma naxanye xali konyiyani, e nun saraxaraline nun nabine nun yamaan dɔnxɛn birin, Nebukadanesari naxanye suxu Yerusalen yi a siga e ra konyiyani Babilɔn yi. ²A lixi, Manga Yoyakin nun a nga nun mangan bundɔxɔne nun Yuda kuntigine nun Yerusalen kuntigine nun yiirawanle nun xabune fan bata yi mini Yerusalen yi siga konyiyani. ³A kedin taxu nen Safan ma dii xɛmena Elasa nun Xiliki a dii xɛmen Gemariya ra, Yuda mangan Sedeki naxanye xɛ Babilɔn mangan Nebukadanesari ma. Kedin kui falan ni i ra:

⁴Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi muxu suxine birin xa, n naxanye rasiga konyiyani keli Yerusalen yi siga Babilɔn yi, a naxa, ⁵“ɛ banxine ti, e dɔxɔ e kui. ɛ nakɔne si, e yi e bogine don. ⁶ɛ jaxanle futu, e yi diine sɔtɔ. ɛ jaxanle fen e dii xɛmene xa, e yi e dii temene fi xɛmɛ taa ra, alogo e fan xa diine bari. ɛ wuya ayi e dingirani, e yaten nama xurunɛ ayi de!” ⁷ɛ bɔɛ xunbenla raso taani, n na e xalixi konyiyani denaxan yi, e yi Alatala maxandi na taan

xa, bayo e bɔɛ xunbenla sɔtɔma na nan xɔn.”

⁸Bayo Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “ɛ nama tin, nabine nun yiimatone xa e mayenden naxanye e tagi. ɛ nama e tuli mati e xiyene ra!” ⁹Bayo e wule nabiya falane nan tima e xa n xinli. N tan mi e xexi,” Alatalaa falan nan na ra. ¹⁰Koni Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Babilɔn yamanana nɔ sɔtɔn na jɛɛ tonge solofere ti, n na e malima nen, n yi n ma fala fapin nakamali e xa, n xete e ra be. ¹¹Bayo n na a kolon n feen naxanye yitɔnxi e xa. N bɔɛ xunbenla nan yitɔnxi e xa, tɔɔyaan mi a ra, alogo n xa yigin lu e ma waxati famatɔne yi.” Alatalaa falan nan na ra. ¹²“Nayi, e na n xili, e yi fa n maxandi, n na e yabima nen. ¹³ɛ na n fen, e n toma nen, xa e n fen e bɔɛn birin na.” ¹⁴Alatalaa falan ni ito ra. “N tinma nen e xa n to, n yi xete e ra keli konyiyani, n yi e malan keli siyane nun yirene birin yi, n na e raxuya ayi denaxanye yi, n yi xete e ra be, n na e kedixi denaxan yi siga konyiyani.” Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵Na ma, e a falama nen, e naxa, “Alatala bata nabine fi nxu ma Babilɔn yi!”

¹⁶Koni Alatala ito nan falaxi lan mangan ma naxan dɔxi Dawudaa manga gbedeni, e nun yamaan naxan birin dɔxi Yerusalen taani ito yi, e ngaxakedenna naxanye mi siga e fɔxɔ ra konyiyani, ¹⁷Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N yengen nun fitina kamen nun fitina furen nafama e ma nen, n yi e lu alo xɔde bogi kalaxin naxanye mi nɔɛ donɛ. ¹⁸N na e sagatanma nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen na, n yi e fe findi fe magaxuxin na bɔxɔn yamanane birin xa, e yi findi danga taan misaala ra, e fe yi yamanane birin muxune yigitege, e yi kabe e ma, e kolin e ma, e e konbi, n na e raxuya ayi denaxanye birin yi.” ¹⁹Alatalaa falan ni ito ra.

“Na ligama nen bayo e mi e tuli matixi n ma falan na, n na n ma walikene rasigaxi e tan naxanye ma waxatin birin, nabine. Anu e fan mi e tuli matixi,” Alatalaa falan nan na ra.

²⁰ Koni e tan xa e tuli mati Alatalaa falan na, e tan muxu suxine birin, n bata e tan naxanye rasiga keli Yerusalen yi siga Babilon yi!

²¹ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan Kolayaa dii xemena Axabi nun Maaseyaa dii xemen Sedeki ma, naxanye wule nabiya falane tima e xa, a naxa, “N na e sama nen Babilon mangan Nebukadanesari sagoni, a yi e faxa e yee xori.” ²² Yuda kaan naxanye birin siga konyiyani Babilon yi, ne birin dangan misaala tongoma muxu firinni itoe nan ma sɔnɔn, e naxa, ‘Alatala xa i lu alo Sedeki nun Axabi, Babilon mangan naxanye gan!’ ²³ Bayo e bata xaxilitareyaan liga Isirayila yi. E bata yalunyaan liga e muxu bodene naxanle xɔn, e yi falan ti n xinli wulen fari, anu, n tan xa mi yamarin fixi e ma. N na kolon, na feen seren nan mɔn n na.” Alatalaa falan nan na ra.

Yeremi yi Semayaa kedin yabi

²⁴ A fala Nexelan kaan Semaya xa, i naxa, ²⁵ “Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, i bata kedine sebe Yerusalen kaane birin ma, e nun Maaseya a dii xemen Sofoni saraxaralina, e nun saraxarali gbeteeye birin, i ito nan seboxi Sofoni ma, i naxa, ²⁶ ‘Alatala bata i findi saraxaraliin na Yehoyada naxɔni alogo i xa i yengi dɔɔ Alatalaa banxin feene xɔn. Na ma, muxu yo na a yete findi nabiin na daxuyani, i lan i xa a sa kutun na, i a kɔɛɛn xidi yɔlɔnɔnna ra. ²⁷ Nanfera nayi, i mi i kɔnkɔma Yeremi Anatɔti kaan ma, naxan a yete findixi nabiin na e tagi? ²⁸ A yeteen bata kedin nasiga nxu ma Babilon yi, a naxa: E buma nen menni de! Nayi, e

banxine ti, e dɔɔ e kui. E nakone si, e yi e bogine don.”

²⁹ Saraxarali Sofoni yi na kedin xaran Nabi Yeremi xa. ³⁰ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ³¹ “Xeraan nasiga a faladeni muxu suxine birin xa naxanye Babilon yi, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi Semaya Nexelan kaan xili ma, a naxa, “Bayo Semaya nabiya falane tima e xa, anu, n tan mi a xexi, a yi e mayenden alogo e xa e yigi sa wuleni.” ³² Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N Semaya Nexelan kaan nun a bɔnsɔnna kewanle saranma e ra nen. A bɔnsɔnna muxu yo mi luye yamani ito ye, a mɔn mi fe fapin toma n naxan ligama n ma yamaan xa, bayo a falane yamaan namurutema Alatala ma.” ’ Alatalaa falan nan na ra.”

Ala mɔn Isirayila yamanani tɔnma nen

30 Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ² “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N falan naxanye tixi i xa, e birin sebe kedin kui.’ ³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Lɔxɔne fama, n Yuda nun Isirayila muxu suxine raxetema waxatin naxan yi, n fa e ra yamanani n naxan so e benbane yii, e yi dɔɔ a yi,’ Alatala naxa na kiini.”

⁴ Alatala falani itoe nan ti lan Isirayila nun Yuda yamanane ma, a naxa, ⁵ “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘En gbelegbele xuiin mema. Gaxun nan na ra, bɔɔe xunbeli mi fa na. ⁶ E maxɔdinna ti, xa xemen nɔe diin bare! Nanfera nayi, xemene birin e tagin suxi alo naxanla nema dii barini? Nanfera birin yetagini tɔɔtɔxi? ⁷ Gbalo lɔɔ gbeen nan a ra! A naxɔn mi na. Waxati xɔdɔxɛn nan na ra Yaxuba bɔnsɔnna xa,

koni e xunna minima a yi nen,
e kisi.”

⁸“Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, ‘Na lɔxɔni, n goron tongo wudine kalama nen, a ba e kɔɛ ma, n yi e xidi lutine yibolon, n yi e ba xɔpene konyiyaan bun. ⁹E yi wali Alatala xa e Ala, e nun Dawuda yixetena, e mangana, n naxan fima e ma.’

¹⁰Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Ɛ tan Yaxuba yixetene, n ma walikene, ɛ nama gaxu, Isirayila kaane, ɛ nama kuisan! Bayo, n na ɛ rakisima nen, n yi sa ɛ ba yire makuyeni, n yi ɛ bɔnsɔnna ba yamanani e sa konyiyani denaxan yi. Yaxuba bɔnsɔnna muxune mɔn xetema

nen,
e yi lu maraxaran nun bɔɲɛ xunbenli.
E mi fa yimaxɛ sɔnɔn!

¹¹Bayo, n luma nen ɛ xɔn,
alogo n xa ɛ rakisi.
N siyane birin naxɔɛ nen,
n na ɛ raxuyaxi ayi naxanye ye,
koni n mi ɛ tan naxɔrima.
N na ɛ xuruma nen
alo a lan kii naxan yi,
bayo n mi ɛ yatema sɔntarene ra.’
Alatalaa falan nan na ra.”

¹²“Alatala ito nan falaxi, a naxa,
‘Ɛ paxankatan mi dandanɲɛ,
ɛ furen magaxu.

¹³Muxu yo mi ɛ xun mafalama,
ɛ fure dɛen dandan muxu mi na,
a seri mi ɛ tan yii.

¹⁴Ɛ xɔyine birin bata ɲinan ɛ xɔn,
e mi fa ɛ fenma sɔnɔn.
Bayo, n bata ɛ paxankata alo yaxuna,
n yi ɛ hake gbeene nun ɛ yulubi wuyax-
ine saran ɛ ra a ɲaxin na.

¹⁵Nanfera ɛ wugama ɛ ɲaxankatan
nun ɛ tɔɔyaan bun naxan mi nɔɔ
dandanɲɛ?

N na ligaxi ɛ ra ɛ hake gbeene nun ɛ yu-
lubi wuyaxine nan ma fe ra.”

¹⁶“Koni naxan yo na wa ɛ raxɔri feni,
na fan naxɔrima nen.

Ɛ yaxune birin xalima nen konyiyani.
Naxanye birin fuma ɛ yiiseene ma,
muxune fuma ne fan yiiseene ma nen.
Naxanye ɛ suxuma yengeni,
ne fan birin suxuma nen yengeni.’

¹⁷Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
‘Koni n mɔn ɛ rasabatima nen,
n yi ɛ rakendɛya ɛ furene ma,
bayo e a falama ɛ ma nen a yama
ramexina,
muxe mi a yengi dɔxi naxan xɔn, Siyon
taana.’

¹⁸Alatala ito nan falaxi, a naxa,
‘N mɔn Yaxuba bɔnsɔnne yigiyadene
rasabatima nen,
n kininkinin e dɔxɔdene ma.
Taa xɔnna mɔn tima nen a funfuni.
Manga banxin mɔn yi ti a yireni.

¹⁹Beti xuiin nun sewa xuiin minima nen
e tagi.

N na e rawuyama ayi nen,
e mi fa xurunɲɛ ayi mume!
N binyen fima nen e ma,
e mi fa rayelefue sɔnɔn.

²⁰E diine luma nen alo a fɔlɔni,
e yamaan luma nen n yetagi.
N yi e ɲaxankata muxune kewanle saran
e ra.

²¹E mangan minima e tan nin,
e tan nde nan tima e yeɛ ra.
N yi na kanna maso n na,
a yi a maso n na,
bayo muxun mundun suse a masoɛ n na
a yete ra?’

Alatalaa falan nan na ra.

²²‘Ɛ findima nen n ma yamaan na,
n yi findi ɛ Ala ra.”

²³Alatala gbalon soma nen muxu ɲaxine
xun na
alo foye kala tiina.

A xɔlɔn ɲaxankatan yi fa e ma
alo wuluwunla.

²⁴Alatalaa xɔlɔn mi xetema e fɔxɔ ra
fɔ feene rakamali

Ala naxanye birin nagidixi a bɔɔɓeni.
 ɛ xaxili sɔtɔma nen na feene xɔn waxati
 famatɔne yi.

Isirayila kaane xete fena

31 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Na waxatini, n findima nen Isir-
 ayila xabilane birin ma Ala ra, e yi
 findi n ma yamaan na.” ² Alatala ito nan
 falaxi, a naxa,

“Yama dɔnxen naxanye luxi e nii ra
 yengen xanbini,
 ne n ma hinanna toma nen tonbonni,
 Isirayila yamaan yi matabun sɔtɔ.”

³ Alatala a yete yita nen n na wulani,
 a naxa, “N bata ɛ xanu habadan!
 Nanara, n ma hinanna mi janma ɛ xa.

⁴ Isirayila yama fajina,
 n mɔn ɛ rasabatima nen,
 ɛ yamanan mɔn tima nen.
 ɛ mɔn ɛ tanbanne maxama nen
 ɛ yi siga bodonlane fɔxɔ ra naxanaxani.

⁵ ɛ mɔn manpa bili nakɔne sima nen
 Samari geyane fari.

Xɛɛ biine sansine sima nen,
 e yi e bogine sɔtɔ.

⁶ Bayo lɔxɔna nde fama,
 kantan tiine e xui raminima
 Efirami yamanan geyane ma waxatin
 naxan yi, e naxa,
 ‘ɛ keli, en siga Siyon taani Alatala fema,
 en ma Ala.’”

⁷ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “ɛ xui ni te sewani Yaxuba bɔnsɔnna fe
 ra,
 ɛ naxan e fe ra e tan naxanye siyane xun
 na!

ɛ xui ramini, ɛ yi Ala tantun, ɛ naxa,
 ‘Alatala, i ya yamaan nakisi,
 Isirayila muxu dɔnxene.’

⁸ N xetema nen e ra
 sa keli kɔmen fɔxɔn yamanani,
 n yi e malan sa keli bɔxɔn danne ra.
 Danxutɔne nun sankalatɔne e ye,
 jaxalan fudi kanne nun naxanye dii
 barini, e birin.

Yama gbeen nan xeten be.

⁹ E fama nen wuge,
 e lu n maxande,
 n yi ti e yee ra,
 siga xudene de, kira yitɔnxin xɔn,
 e mi e sanna radinɓe denaxan yi,
 bayo Isirayila yamaan fafe nan n na,
 Efirami bɔnsɔnna luxi nen
 alo n ma dii singena.”

¹⁰ Siyane, ɛ tuli mati Alatalaa falan na,
 ɛ sa a rali

fɔ fɔxɔ ige tagi bɔxɔ makuyene yi!
 ɛ naxa,

“Naxan Isirayila yamaan naxuyaxi ayi,
 na e malanma nen.

A e kantanma nen
 alo xuruse rabaan nun a xuruse kuruna.

¹¹ Bayo, Alatala bata Yaxuba yixetene
 xɔɔɔya,

a yi e xunba muxune yii
 naxanye senben gbo e xa.

¹² E fama nen,
 e xui ni te naxanaxani Siyon geyaan
 xuntagi.

E sewama nen Alatalaa nemaan birin na,
 murutun nun manpa nenen nun turen
 nun yexɛene nun siine nun jingene.

E nii yifanma e ma nen
 alo igen saxi nakɔn naxan ma,
 e mi fa yigitege mume!

¹³ Nayi, sungutunne sewama nen e
 bodondeni,

e nun banxulanne nun fonne birin.

N yi e sunun findi sewan na,
 n yi e madɛnden,

n yi e rasewa e naxankatan xanbini.

¹⁴ N yi saraxaraline ralugo sube turaxine
 ra

n ma yamaan yi wasa n ma nemaan na,”
 Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Gbelegbele xuiin nun wuga xui gbeen
 tema Rama taani.

Rakeli nan a diine wugama.

A mi tinɓe a xa masabari
 amasɔtɔ e birin bata faxesa.”

¹⁶ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Ɛ wuga xuiin nun ɛ yɛɛgen dan,
 bayo ɛ kewanle saren fima nen,
 ɛ diine fama nen
 sa keli yaxune konni.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷ “Ɛ yigin sɔtɔma nen waxati famatɔne
 yi,

bayo ɛ diine mɔn xetema nen e konni.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁸ N bata Efirami bɔnsɔnna wuga xuiin
 mɛ, e naxa,

“Ala, i bata nxu xuru kari xɔdɛxeni
 alo turaan naxan mi suxi,
 nxu yi xuru ki faɲi.

I mɔn xa nxu raxete,

nxu xetema nen,

bayo i tan nan Alatala ra, nxɔ Ala.

¹⁹ Nxu nxu xun xanbi so nen i yi,

koni na xanbi ra,

nxu yi nimisa.

Nxu yelin xanbini xaxinla sɔtɛ,

nxu yi xɔlɔ nxu yete ma,

nxu yagi, nxu yi nxu xun sin,

bayo nxu bata kalan ti nxu dii ɲɔrɛ wax-
 atini han!”

²⁰ Ala naxa, “Efirami bɔnsɔnna mi findixi

n nafan diin xan na ba,

n diin naxan nafisama bonne xa?

Bayo n nema falane tiyɛ a ma,

a fe rabirama n ma.

Nanara, n bɔɲen bata kala a fe ra,

a kininkininna yi n suxu han!”

Alatalaa falan nan na ra.

²¹ Ɛ taxamasenne ti kiraan xɔn,

ɛ wudine bitin kiraan dɛ

alogo muxune nama kira gbeen fata

e lan e xa bira naxan fɔxɔ ra.

Isirayila yama faɲina,

ɛ mɔn xa xetɛ, ɛ xetɛ ɛ taane yi.

²² N ma dii murutɛxine,

ɛ luma na xun xɔn sigani

han waxatin mundun yi?

Bayo Alatala fe nenen naminima nen

bɔxɔ xɔnna fari,

ɲaxanla fama nen xemɛn fendeni. **

Ala mɔn Yuda nun Isirayila yitɔnma nen

²³ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayi-
 laa Ala ito nan falaxi, a naxa, “N na xetɛ e
 muxu suxine ra waxatin naxan yi, a mɔn
 falama nen Yuda yamanan nun a taane
 yi, e naxa, ‘Alatala xa barakan sa tinxin
 yirena fe yi geya saripnanxina.’ ²⁴ Xɛɛ bi-
 ine nun xuruse rabane dɔxɔma nen Yuda
 yamanani e nun a taane birin. ²⁵ Bayo n
 muxu xadanxine nii yifanma e ma nen,
 n yi muxu nii kalaxine ralugo.”

²⁶ Na waxati yeteni, n yi xulun, n yi a
 kolon a n ma xixɔnla yi ɲaxun han!

²⁷ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Lɔxɔne fama, n mɔn muxune nun xu-
 ruseene rasabatima nen Isirayila nun
 Yuda yamanane yi, e wuya ayi alo
 muxun na sansiin xuya xɛɛn ma. ²⁸ Be-
 nun to, n na n yɛɛn ti nen e ra alogo n
 xa e xunna kala, n yi e tala, n yi e ha-
 lagi, n yi e raxɔri, n yi gbalon nafa e ma.
 Koni iki, n mɔn n yengi dɔxɔma nen e xɔn
 alogo n xa e yamanan ti, n yi e si,” Alata-
 laa falan nan na ra. ²⁹ A mi fa falama na
 lɔxɔni fa fala,

Fafane bata ɲaxundan xindene don,

koni e diine nan ɲinye ramuluxun. ††

³⁰ Koni birin faxama a yete haken nan
 ma fe ra. Muxu yo ɲaxundan xin-
 dene don, na kanna yetɛɛn nan ɲinye
 ramuluxunma.

Layiri nenena fe

³¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

** **31:22** Waxatina nde, Ala waxi a xɔn ma nen a Isirayila yamaan xa a tan Ala fen. Anu, e dari fe mi yi na ra hali Isirayila yamaan to findixi Ala gbeen na layiri xidin xɔn alo xemɛn nun ɲaxanla futun xidima kii naxan yi.

†† **31:29** Na feen mɔn sɛbɛxi Nabi Esekijeli 18.2 kui.

“Na lɔxɔne fama, n layiri nenen xidima^{‡‡}
nxu nun Isirayila nun Yuda yamane tagi
waxatin naxan yi.

³² A mi ligama

alo n layirin naxan xidi nxu nun e ben-
bane tagi,
n to e yii rasuxu n yi e ramini Misiran
yamanani.

Bayo e n ma layirin kala nen
hali n to findi e kanna ra,”

Alatalaa falan nan na ra.

³³ “Koni layirin ni i ra,

n naxan xidima nxu nun Isirayila ya-
maan tagi.”

Alatalaa falan ni ito ra,

a naxa, “Na waxatin na dangu,

n na n ma sariyane sama nen e xaxinli,
n yi e sebe e boɓɓeni.

N findima nen e Ala ra,

e yi findi n ma yamaan na.

³⁴ Muxu yo mi fa a boden maxaranma,
muxu yo mi a fale a ngaxakedenna xa,

a naxa, ‘I xa Alatala kolon,’

bayo e birin n kolonma nen,

keli muxudin ma han muxu gbeena.

Bayo n dijnama nen e hakene ma

n yi e yulubine xafari.”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁵ Alatala ito nan falaxi,

a tan naxan sogen da

alogo a xa kenenna fi yanyin na,

e nun kiken nun sarene kɔɛɛn na,

naxan fɔxɔ igeni maxama,

a mɔrɔɓɓe yi xuxu,^{¶¶}

naxan xili Alatala Senben Birin Kanna,
na naxa,

³⁶ “Fanni dunuɓa da kiin sariyani itoe n
yetaɓi,

Isirayila yixetene fan yatema nen siyaan
na n yee ra yi.”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁷ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Xa kore xɔnna nɛe malige,

xa bɔxɔ xɔnna bunne nɛe kolonɓe,

nayi, n fan n mema nen Isirayila bɔn-
sɔnna ra e kewanle fe ra,”

Alatalaa falan nan na ra.

Yerusalen taa nenena fe

³⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Lɔxɔne fama, taani ito mɔn tima Alatala
xa waxatin naxan yi, keli Xananeli San-
gansoon ma han sa dɔxɔ Songen Ma Deen
na. ³⁹ Taan dan nenen fɔlɔma menna
nin siga tinxinni han Garebi geyana,
sa dangu Gowa binni. ⁴⁰ Binbine nun
xubene bɔxɔnma lanbanna naxan yi e
nun gbingbinna naxanye sigama han
Kediron xudeni siga han taan so deen
tongonna so deen naxan xili Soone Dena,
sogeteden binni, menne birin nasar-
ijanma nen Alatala xa. Yire yo mi fa kale
na hanma a raxɔri.”

Yeremi yi xɛɛna nde sara

32 Alatala yi falan ti Yeremi xa,
Yuda manga Sedeki a mangayaan
ɓee fudeni, Nebukadanesari a man-
gayaan ɓee fu nun solomasɛɛden nan yi
a ra nun.

² Babilɔn yamanan sofa ganla bata yi
Yerusalen taan nabilin nun na waxatini,
e yi taan yengema. Nabi Yeremi yi saxi
kasoon na kantani tiene banxin sansanna
kui Yuda mangan konni. ³ Yuda mangan
Sedeki bata yi a balan menni, a naxa,
“Nanfera i nabiya falani itoe tima? I yi
a fala, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a
naxa, “N taani ito sama nen Babilɔn man-
gan sagoni, a yi a tongo. ⁴ Yuda mangan
Sedeki mi tangama Babilɔn kaane ma de!
N na a sama nen Babilɔn mangan sagoni
yati, a yi falan ti a xa kenen nun kenen, a
yi a yetagi to. ⁵ Babilɔn mangan sigama

^{‡‡}31:31 *Layiri nenena* fe sebexi Luka 22.20 nun Kɔrenti Singen 11.25 nun Kɔrenti Firindena 3.6 nun Heburune 8.8-12 kui.

^{¶¶}31:35 *Igen mɔrɔɓɓe*: alo foyen na so igeni.

nen Sedeki ra Babilon yi, a sa luma denaxan yi han n na keli a malideni waxatin naxan yi. Xa ε Babilon kaane yenge, ε mi no sɔtoma de!” Alatalaa falan nan na ra.”

⁶Yeremi a falan ni ito ra, a naxa, “Alatala falan ti nen n xa, a naxa, ⁷I sɔxɔ Salun ma dii xemen Xanameli fama nen i fema, a yi a fala i xa, a naxa, ‘N ma xee bɔxɔn sara n ma, naxan Anatɔti taani, bayo i tan daxa ke sariyan na, i yi a sara, a findi i gbeen na.’ ⁸Nayi, n sɔxɔ a dii xemen Xanameli yi fa n fema kantani tiane banxin sansanna kui alo Alatala a fala kii naxan yi. Xanameli yi fa a fala n xa, a naxa, ‘N ma xee bɔxɔn sara n ma naxan Anatɔti taani, Bunyamin yamanani, bayo i tan daxa ke sariyan na, i yi a sara, a findi i gbeen na. A sara!’ N yi a kolon fa fala Alatalaa falan nan yi kamalixi na ra. ⁹Nayi, n yi n sɔxɔ a diin Xanameli a xee bɔxɔn sara a ma naxan Anatɔti taani, n yi gbeti gbanan fu nun solofere so a yii. ¹⁰N yi a sara kedini tɔn, n yi n ma taxamasenna sa a ma, n yi serene xili, n gbetin maliga sikeela ra. ¹¹N yi a sara kedin tongo, n ma taxamasenna yi naxan ma, sariyane yi sebexi naxan kui, e nun kedi gbete naxan mi yi balanxi taxamasenna ra. ¹²N yi a sara kedin so Neriya dii xemen Baruku yii Maxiseya mamandenna. N na liga n sɔxɔ a dii xemen Xanameli yee xɔri, e nun seren naxanye e yii fɔxɔn sa xee bɔxɔn sara kedin ma, e nun Yahudiyin naxanye birin yi kantani tiane banxin sansanna kui. ¹³N yi yamarini ito so Baruku yii e yee xɔri, n naxa, ¹⁴‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, Isirayilaa Ala, a naxa, bɔxɔn sara kedini itoe tongo, naxan balanxi n ma taxamasenna ra e nun naxan nabixi, i sa e sa feɓena nde kui, e mi kale denaxan yi. ¹⁵Bayo Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, lɔxɔna nde, muxune mɔn banxine nun xee bɔxɔne nun manpa

bili nako bɔxɔne sarama nen yamanani ito yi.”

¹⁶“N to bɔxɔn sara kedin so Neriya dii xemen Baruku yii, n yi Alatala maxandi, n naxa, ¹⁷‘Marigina Alatala, i tan naxan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna daxi i senbe gbeeni, kabanako fe yo mi xɔdɔxɔ i tan yii. ¹⁸I ya hinanna mayitama nen muxune xa han mayixete wuli keden, koni i fafane hakene saranna e diine ra nen. Ala, i gbo, Ala senbemaan nan i tan na naxan xili Alatala Senben Birin Kanna. ¹⁹I ya fe ragidixine gbo, i kewanle magaxu. I yena adamadiine birin sigati kiin na, alogo i xa birin saran a kewanle ra, saranna naxan lan a wali xɔnne ma. ²⁰I yi kabanako feene nun taxamasenne ligama xabu nxu yi Misiran yamanani waxatin naxan yi han to, i ne liga Isirayila kaane ye e nun adamadiine birin, i yi xinla sɔtɔ naxan gbo han to. ²¹I bata Isirayila i ya yamaan namini Misiran yamanani taxamasenne nun kabanako feene nun senbe gbeen nun nɔnɔn nun fe magaxuxine xɔn. ²²I yamanani ito so nen e yii, i bata yi i kolɔ naxan so fe ra e benbane yii, kumin nun nɔnɔn gbo yamanan naxan yi. ²³E bata fa, e fa dɔxɔ a yi. Koni, e mi e tuli matixi i xuiin na, e mi bira i ya sariyan fɔxɔ ra, e mi i ya yamarine suxi. Nanara, i jaxankatani ito birin nafaxi e ma. ²⁴Yaxune bata gbingbinne rate taan yinna xɔn alogo e xa dangu a xun ma. Taan fama nen ludeni Babilon kaane sagoni, naxanye a yengema, silanfanna nun fitina kamen nun fitina furen yi taan kala. I naxan falaxi, na bata kamali, a tan ni ito ra. ²⁵Marigina Alatala, i a fala n xa nen, i naxa, “Xee bɔxɔn sara gbetin na serene yee xɔri.” Anu, taan sa luma Babilon kaane nan sago yi.”

Alatala yi Yeremi yabi

²⁶Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ²⁷“Alatala nan n tan na, niiramane birin ma Ala. Kabanako fena nde na yi ba,

naxan xɔɔxɔ n tan yii? ²⁸Nanara, n tan, Alatala, n ni ito nan falama, fa fala taani ito sama Babilɔn kaane nun Babilɔn mangan Nebukadanesari sagoni nen, e yi a tongo. ²⁹Babilɔn kaan naxanye taani ito yengema, ne soma nen taani ito yi, e teen so a ra, e a gan, e nun a banxine e wusulanna gan Baali xa naxanye xuntagi, e minse saraxane rabɔxɔn ala gbetene xa denaxanye yi, e yi n naxɔɔ. ³⁰Bayo xabu e dii nɔɔ waxatine yi Yuda kaane nun Isirayila kaane mi sese ligaxi fɔ fe naxina n yee ra yi, e lu n naxɔɔ e suxure rafalaxine xɔn, Alatalaa falan nan na ra. ³¹Bayo taani ito muxune bata n naxɔɔ, e n bɔnen nate, keli a ti lɔxɔn ma han to. Nayi, n fa a bama nen n yetagi. ³²Yuda kaane nun Isirayila kaane bata n naxɔɔ e kewali naxine xɔn, e tan nun e mangane nun e kuntigine nun e saraxaraline nun e nabine, e nun Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin. ³³E bata e xun xanbi so n yi, e mi e yee rafindixi n ma. Anu, n yi e xaranma waxatin birin, koni e mi tin e tuli matiye, e xurun sɔɔ. ³⁴E yi e suxurene dɔxɔ n ma banxini n xinla binyama denaxan yi, e yi a raharamu. ³⁵E yi kide ne rafala Baali xa Ben-Hinɔn lanbanni, alogo e xa e diine gan saraxan na Mɔɔɔɔ xa. N mi e yamari naxan ma, n mi sa mirixi naxan ma. E bata xɔsi fe sifani itoe liga, e yi Yuda bɔnsɔnna ti yulubin ma.”

³⁶“Iki, e fa a falama taani ito ma nen, e naxa, ‘A sama nen Babilɔn mangan sagoni! E a nɔma nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen xɔn!’ Nanara, n tan Alatala, Isirayilaa Ala, n fa ito nan falama, n naxa, ³⁷‘N na e malanma nen yati, sa keli yamanane birin yi, n na e raxuyama ayi denaxanye yi n ma xɔɔ gbeen nun n ma bɔne teeni. N mɔn xetema e ra nen be, n yi tin e dɔxɔ bɔne xunbenli. ³⁸E findima nen n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra. ³⁹N yi xaxili kedenna fi e ma. E lu kira kedenna xɔn,

alogo e xa gaxu n yee ra habadan, alogo e nun e diine xa lu herini. ⁴⁰N yi habadan layirin xidi n tan nun e tan tagi, n mi e rabepinɔe mume. N luma nen fe fapin lige e xa, n yi n yee ragaxun sa e bɔneni, alogo e nama e xun xanbi so n yi. ⁴¹N sewama nen fe fapin liga feen na e xa. N yi e rasabati yamanani ito yi yati, n bɔnen nun n niin birin na.” ⁴²Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N fe fapin naxan falaxi lan e fe ma, n na ligama e xa nen alo n naxankatani itoe birin nafaxi yamanani ito xili ma kii naxan yi. ⁴³E mɔn xee bɔxɔne sarama nen yamanani ito yi na waxatini, e a falama denaxan ma, e naxa, ‘Yire raxɔrixin nan a ra, muxu mi na, sube mi na, a bata sa Babilɔn kaane sagoni.’ ⁴⁴Xee bɔxɔne sarama nen gbetin na, e sara kedine yi yelan, muxune yi e taxamasenne sa e ma sereyane yee xɔri Bunyamin yamanani e nun Yerusalen rabilinna taane nun Yuda taane nun geya yire taane nun sogegododen binna geya yire taane nun Negewi yamanan taane yi. Bayo, Alatala mɔn e yamanan nasabatima nen. Alatalaa falan nan na ra.”

Yerusalen kisi fena

33 Alatala mɔn yi falan ti Yeremi xa a firindeni, a yi balanxi kantant tiine sansanna kui waxatin naxan yi. A naxa, ²“Alatala ito nan falaxi, a tan naxan feene ligama, a tan naxan feene yitɔnma, a e ragidi, a xili Alatala, a tan naxan a falama, a naxa, ³‘N maxandi, n na i yabima nen. N fe gbeene yebama nen i xa, wundo fe luxunxine i mi naxanye kolon.’ ⁴Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan taani ito banxine ma e nun Yuda mangane banxine, naxanye bata rabira alogo e xa yaxune yenge naxanye tema yinna fari yengeni, a naxa, ⁵‘Yamaan na Babilɔn kaane yenge waxatin naxan yi, banxini itoe rafema nen muxune binbine ra n naxanye faxama n ma

xɔɔ gbeeni. N na n yetagin luxunma nen taani ito muxune ma e kewali jaxine fe ra. ⁶Koni, n mɔn taani ito rasabatima nen, n yi a muxune rakendeya, n yi bɔɔe xunbenla nun lannayaan fi e ma han! ⁷N Yuda muxu suxine nun Isirayila muxu suxine raxetema nen keli konyiyani, n mɔn yi e rasabati alo a fɔɔni. ⁸N yi e rasarɔpan e hakene birin ma e yulubin ligaxi n na naxanye xɔn. N na e hakene birin mafeluma nen e n yulubin tongoxi naxanye xɔn, naxanye findixi murute feene ra n xili ma. ⁹Nayi, taani ito findima nen sewan na n xa, e nun tantunna nun binyena bɔɔɔ xɔnna siyane birin tagi, e na fe fajine birin mɛ waxatin naxan yi n naxanye ligama e xa. E kuisanma nen e gaxu lan na fe fajine nun bɔɔe xunbenla birin ma n naxanye fima e ma.”

¹⁰“Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E tan a falama yireni ito ma, e naxa, ‘Yire raxɔrixin na a ra, muxu mi fa na, xuruse mi na.’ Anu, Yuda taani itoe nun Yerusalen kirani itoe naxanye rabepinxi iki, muxune nun xuruseene mi fa denaxanye yi iki, ¹¹sewa sigine nun jaxaxaxa sigine mɔn sama nen menne yi e nun jaxalandi ti sigine xɛmen nun a jaxanla xa, e nun naxanye sigama betin be barika bira saraxane badeni Alatalaa banxini, e naxa, “En Alatala Senben Birin Kanna tantun, bayo Alatala fan, a hinanna luma nen habadan.”

Bayo n mɔn yamanan nasabatima nen alo a fɔɔni, Alatala naxa na kiini.”

¹²“Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Yamana raxɔrixini ito, muxune nun xuruseene mi fa denaxan yi, lɔɔna nde xuruse rabane mɔn xuruse rabaden nun matabuden sɔɔma nen e xuruse kurune xa menne taane birin

yi. ¹³Xuruseene mɔn luma nen e kantan muxune dexɔn geya yire taane nun so-gegododen geya yire taane nun Negewi yamanan taane nun Bunyamin yamanan nun Yerusalen rabilinna taane birin yi, e nun Yuda taane yi.’ Alatala naxa na kiini.”

Ala a falan nakamalima nen Dawuda bɔnsɔnna xa

¹⁴“Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Lɔɔne fama, n fala fajine rakamalima lɔɔn naxanye yi, n naxanye fala lan Isirayila yamaan nun Yuda yamaan ma. ¹⁵Na lɔɔne nun na waxatini, n tinxinden naminima nen Dawuda bɔnsɔnni, alo wudi jingin na mini wudin ma, a yi kiti kenden nun tinxinyaan naba yamanani. ¹⁶Yuda yamaan nakisima nen na lɔɔne yi, bɔɔe xunbenla yi so Yerusalen yi. E a xili bama nen fa fala, “En ma tinxinna, Alatala.” ¹⁷Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa: Dawuda jɔɔɔ yi biran mi dase mume naxan dɔɔe Isirayila yamaan manga gbedeni.^{§§} ¹⁸Lewi saraxaraline jɔɔɔ yi biran mi dase mume naxan saraxa gan daxine be, a bogise saraxane tutin nali, a saraxane ba lɔɔɔ yo lɔɔɔ.”

¹⁹Alatala yi falan ti Yeremi xa. A naxa, ²⁰“Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa e nɔe layirin kale nxu nun yanyin nun kɔeɛn tagi, kɔeɛn nun yanyin yi ba mine e waxatini nun, ²¹nayi, n ma layirin nɔe kale nxu nun n ma walikeɛn Dawuda fan tagi nen, a bɔnsɔnna muxun yi dasa naxan dɔɔe a jɔɔɔni a manga gbedeni. Nayi, n ma layirin mɔn nɔe kale nxu nun Lewi saraxaraline tagi nen naxanye n ma wanla ra. ²²N na n ma walikeɛn Dawuda yixetene rawuyama ayi nen, e nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye n ma wanla ra alo kore xɔnna saren naxanye mi nɔe

§§33:17 Na feen mɔn sebexi Samuyeli Firinden 7.12-16 nun Mangane Singen 2.4 nun Taruxune Singen 17.11-14 kui.

yate, alo baan jemensinna naxan yaten mi kolonje.”

²³ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ²⁴“I mi a toxi ba, yamani ito naxan falama? E naxa, ‘Alatala bata a me a yama sugandixi firinne ra.’ Nayi, e n ma yamaan naxaxuma, e mi fa e yatexi siya ra.”

²⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xa layirin mi yi nxu nun yanyin nun kœen tagi nun, xa n mi yi kore xœnna nun bœœ xœnna da kiin sariyane sa nun, ²⁶ nayi, n yi nœ n me nen Yaxuba yixetene nun n ma walikeen Dawuda yixetene ra, n yi tondi a bœnsœnna muxuna nde sugande alogo a xa lu Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba yixetene xun na. Bayo n mœn e yamanan nasabatima nen, n yi kininkinin e ma.”

Alaa falana Sedeki xa

34 Babilœn mangan Nebukadanesari nun a sofa ganla nun yamanan naxanye birin yi a nœœn bun ma e nun siyane birin yi Yerusalœn nun a rabilinna taane birin yengema waxatin naxan yi, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ²“Alatala, Isirayilaa Ala naxa, sa falan ti Yuda mangan Sedeki xa, i naxa, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N taani ito sama nen Babilœn mangan sagoni, a yi a gan. ³I tan mi tangama a ma, koni a i suxuma nen yati, i lu a sagoni, i Babilœn mangan toma nen i yœen na, a yi falan ti i xa kenen nun kenen, a yi siga i ra Babilœn yi. ⁴Koni Yuda mangan Sedeki, i tuli mati Alatalaa falan na! Alatala falani ito nan tixi lan i ma, a naxa, i mi faxe yengeni sese ma. ⁵I faxan bœœ xunbenla nin. I saya feen ligama nen alo i benbane gbeene liga kii naxan yi, manga danguxine, muxune yi wusulanna gan i ya binyen mayita feen na, e i wuga, e naxa, “Ee! Nxu kanna bata

faxa!” N tan Alatala nan na falaxi.’ Alatalaa falan nan na ra.”

⁶Nabi Yeremi yi na falane birin nali Yuda mangan Sedeki ma Yerusalœn yi. ⁷Na waxatini, Babilœn mangana ganla yi Yerusalœn yengema e nun Yuda taan bonne birin, a li Lakisi taan nun Aseka taan nan tun yi fa luxi Yuda taa makan-tanxine ra.

Konyine xœœyana fe

⁸ Alatala yi falan ti Yeremi xa, mangan Sedeki yelin xanbini layirin xide e nun Yerusalœn yamaan tagi, alogo e xa konyine xœœya. ⁹Birin yi xœœyaan fima a konyi Heburu kaane ma, alogo muxu yo nama fa a Yahudiyan boden nawali alo konyina. ¹⁰Kuntigine nun yamaan naxanye na layirin xidi, ne yi tin e konyine bepin feen ma alogo e nama fa lu konyiyani. E yi tin na ma, e yi e bepin. ¹¹Koni na xanbi ra, e mœn yi e miriyaan masara, e yi e konyine maxili, e bata yi naxanye bepin, e yi e karahan alogo e mœn xa findi konyine ra.

¹²Nayi, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ¹³“Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N layirin xidi nen nxu nun ε benbane tagi, n na e ramini waxatin naxan yi Misiran yi konyiyani. N yi a fala e xa, n naxa, ¹⁴“Xa ε ngaxakedenne Heburuna nde a yete mati ε ma konyin na, a walima nen ε xa jœœ sennin. A jœœ soloferedeni ε xa a xœœya.” Koni ε benbane mi n xuiin suxu, e mi e tuli mati n na. ¹⁵ε tan bata yi ε kewanle masara waxati danguxini itoe yi, naxan fan n tan yœœ ra yi, ε yi na liga, ε birin yi xœœyaan fi ε ngaxakedenne ma. ε layirin xidi nen n yetagi, n ma banxini n xinla binyama denaxan yi. ¹⁶Koni ε bata xete ε fe ragidixin fœœ ra, ε yi n xinla kala, ε to ε konyine maxili, ε bata yi naxanye bepin nun, ε bata yi naxanye lu e xa siga,

*34:14 Na feen seœœxi Xœœyaan 21.2 nun Sariyan 15.12-15 kui.

ε mɔn yi e karahan a e xa findi ε konyine ra.”

¹⁷“Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E to mi n binyaxi, ε tondi xɔɔyaan fiye ε ngaxakedenne ma ε adamadi bodene. Nayi, n xɔɔyaan sifana nde fima ε ma nen, ε fa xɔɔyani ito nan sɔtɔma, naxan a lige ε faxa silanfanna nun fitina furen nun fitina kameni, han ε fe yi bɔxɔ xɔnna yamanane birin muxune magaxu.’ Alatalaa falan nan na ra. ¹⁸‘Muxun naxanye n ma layirin kalaxi, naxanye mɔn mi tin layirin nakamale e yeteen naxan xidi n yetagi, n na e suxuma nen alo e jinge diin naxan yisegen firinna ra, e yi dangu a dungine tagi layiri xidin dangan misaala ra.’ ¹⁹Yuda nun Yerusalen kuntigine nun mangan bundɔxɔne nun saraxaraline nun yamanan muxun naxanye birin danguxi na jingen dungine tagi, ²⁰n ne sama nen e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxa feni, e binbine yi findi xoline nun burunna subene balon na. ²¹N Yuda mangan Sedeki nun a kuntigine sama nen e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxa feni, Babilɔn mangan sofa ganla, naxanye e masigaxi ε ra. ²²N yamarin fima nen, n yi e raxete be taani ito xili ma. E taan yengema nen, e yi a tongo, e yi a gan. N yi Yuda taane raxɔri, e findi bɔxɔ rabepinxin na.’ Alatalaa falan nan na ra.”

Yeremi nun Rekabu bɔnsɔnne fe

35 Alatala bata yi falani ito ti Yeremi xa Yuda mangan Yosiyaa dii Yehoyakimi a mangayaan waxatini, a naxa, ²“Siga Rekabu bɔnsɔnne fɛma, i yi e xili, e xa fa Alatalaa banxin kuiin yirena nde yi, i manpaan so e yii, alogo e xa a min.”

³Nanara, n yi Yaasaniya tongo, Xabasiniyaa dii xemen Yeremi a dii

xemena, e nun a ngaxakedenne nun a diine nun Rekabu bɔnsɔnna birin.

⁴N yi siga e ra Alatalaa banxini, Alaa muxun Yigidali a dii xemen Xanan ma dii xemene yi walima banxin konkon naxan kui, kuntigine banxin kuiin yiren dexɔn, Salun ma dii xemen Maaseyaa waliden konkon xun ma, naxan yi so deen kantanma. ⁵N yi fejene dɔxɔ Rekabu bɔnsɔnna muxune yetagi e rafexi manpaan na e nun igelengenne. N yi a fala e xa, n naxa, “E manpana nde min!” ⁶E yi n yabi, e naxa, “Nxu mi manpaan minma, bayo nxu benba Rekabu a dii xemen Yonadabo nxu yamari nen, a naxa, ‘E nama manpaan min mume, ε tan nun ε yixetene, ⁷ε nama banxi ti, ε nama sansi si, ε nama manpa bili si, seni itoe mɔn nama lu ε yii. Koni ε luma bubune nin ε dunuɔa yi gidin birin yi, alogo ε xa bu yamanani ε dɔxɔma xɔɔeyani denaxan yi.’ ⁸Nxu benba Rekabu a dii xemen Yehonadabu nxu yamari feen naxanye ma, nxu bata ne suxu. Nxu mi manpaan minma nxɔ simayani mume, nxu tan ba, nxɔ jaxanle ba, nxɔ dii xemene ba, nxɔ dii temene ba, ⁹nxu mi banxi tima, nxu so a kui, nxu gbee mi finde manpa bili nakɔ ra, hanma xɛena hanma langana. ¹⁰Nxu luma bubune nan kui, nxu bata nxu benba Yonadabo a yamarine birin suxu ken! ¹¹Koni Babilɔn mangan Nebukadanesari to yamanan yenge, nxu a fala nen, nxu naxa, ‘En siga Yerusalen yi, en na en gi Babilɔn kaane nun Arami kaane sofa ganle bun.’ Nayi, nxu yi dɔxɔ Yerusalen yi.”

¹²Nayi, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ¹³“Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, sa a fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, i naxa, ‘E mi xaxili sɔte ba? E mi n

^{†34:18} Men kaane yi xuruseni segema nen firinna ra, e yi dangu a dungi firinne tagi layirin misaala ra fa fala xa naxan mi layirin nakamali, na kanna xa liga alo xuruseen naxan yisegexi ito ra. Na feen sebexi Dunuɔa Fɔlon 15.9-18 kui.

ma falane suxe ba?' Alatalaa falan nan na ra. ¹⁴'Rekabu a dii xemen Yehonadabu bata yi yamarin fi a diine ma, a e nama manpaan min. E bata a yamarin suxu. E mi a minxi han to. Han to, e mi manpaan min bayo e bata e benbana a yamarin suxu. Anu, n tan falan tima e xa yeye, koni e mi n xuiin suxi. ¹⁵N na n ma walikene rasigama e ma yeye, nabine, al-ogo e xa a fala e xa, e naxa, "E xete e kira jaxin foxo ra, e kewanle maxete, e nama bira ala gbetene foxo ra, e yi e batu. Nayi, e luma nen yamanani n naxan soxi e nun e benbane yii." Koni e mi e tuli mati n na, e mi n xuiin name. ¹⁶Rekabu a dii xemen Yehonadabu yixetene bata e benbana a yamarin suxu, koni yamani ito mi n xuiin suxi!' ¹⁷Nanara, Alatala, Ala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, 'N gbalon nafama nen Yuda kaane nun Yerusalen kaane ma, n feen naxanye birin fala e xili ma. Amasoto n bata falan ti e xa, e mi n xuiin namexi, n yi e xili, e mi n yabi.'"

¹⁸Yeremi yi a fala Rekabu bonsonna muxune xa, a naxa, "Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, 'E bata e benba Yehonadabu a yamarine suxu, e bira a yamarine birin foxo ra, e yi e birin liga,' ¹⁹Na ma, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, 'Rekabu a dii xemen Yonadabo yixetena ndee luma nen wale n yetagi, e mi janje mume!'"

Yehoyakimi yi kedin gan

36 Yuda mangan Yosiyaa dii xemen Yehoyakimi a mangayaan jee naanindeni, Alatala yi falani ito ti Yeremi xa, a naxa, ²"Kedi mafilinxina nde tongo, i yi n ma falane birin sebe n bata naxanye fala lan Isirayila yamaan nun Yuda yamaan ma e nun siya gbetene birin xabu n falan ti folo i xa loxon naxan yi Yosiyaa waxatini han to. ³Waxatina nde, Yuda kaane a famuma nen n fe

jaxin naxan nagidixi e xili ma, e birin yi xete e kira jaxin foxo ra. Nayi, n na e yulubine nun e hakene mafeluyee nen."

⁴Yeremi yi Neriya dii xemen Baruku xili. Alatala bata yi falan naxanye birin ti a xa, Yeremi yi ne fala, Baruku yi ne sebe kedin kui. ⁵Na xanbi ra, Yeremi yi yamarin fi Baruku ma, a naxa, "E tonna nan doxi n ma menni, n mi noe sige Alatala Batu Banxini. ⁶Nayi, i tan xa siga Alatalaa banxini. N na Alatalaa falan naxanye tixi i xa, i naxanye sebe, i sa ne xaran yamaan yetagi sun suxu loxon. I e xaran Yuda kaane xa naxanye fama sa keli e taane yi. ⁷Nayi, waxatina nde, e Alatala mafanma nen, e birin yi xete e kira jaxin foxo ra. Bayo Alatalaa xolon nun a fitinan gbo yamaan xili ma." ⁸Nabi Yeremi Neriya dii xemen Baruku yamari feen naxanye birin ma, a yi ne liga, a yi sa Alatalaa falane xaran kedini Alatala Batu Banxini.

⁹Yuda mangan Yosiyaa dii xemen Yehoyakimi a mangayaan jee suulunden kike solomanaanindeni, e yi loxo keden sugandi a Yerusalen kaane xa sunna suxu na loxon Alatala yetagi e nun Yuda kaan naxanye birin fa Yerusalen yi sa keli Yuda taane yi. ¹⁰Baruku yi Yeremi a falane birin xaran kedini Alatala Batu Banxini yamaan birin yetagi. A yi doxi sebeli tiin Gemariyaa konkoni nin, Safan ma dii xemena, denaxan yi sansanna kui naxan faxan na Alatala Batu Banxin so de nenen na.

¹¹Gemariya dii xemen Mikahu, Safan mamandenna to Alatalaa falane birin name naxanye yi seboxi na kedin kui, ¹²a yi siga sebeli tiin doxon deni manga banxini kuntigine birin yi malanxi denaxan yi, sebeli tiina Elisama nun Semayaa diin Delaya nun Akibori a diina Elanatan nun Safan ma diin Gemariya nun Xananiyaa diin Sedeki, e nun kuntigin bonne birin. ¹³Mikahu yi na falane birin yeba e xa,

a naxanye me, Baruku yi kedin xaranma waxatin naxan yi yamaan birin yetagi.

¹⁴Nayi, kuntigine yi Netaniyaa dii xemen Yehudi rasiga, Kusi a dii xemen Selemiya mamandenna, a xa sa a fala Baruku xa, a naxa, “I kedin naxan xaranxi yamaan birin yetagi, na tongo, i fa!” Neriya dii xemen Baruku yi na kedin tongo, a siga e fema. ¹⁵E yi a fala a xa, e naxa, “I magodo, i yi a xaran nxu xa.” Baruku yi a xaran e xa. ¹⁶E to na falane birin me, e gaxuxin yi e bode mato, e yi a fala Baruku xa, e naxa, “Nxu falani itoe birin yebama nen mangan xa.”

¹⁷Nayi, e yi Baruku maxodin, e naxa, “A fala nxu xa, i falani itoe birin sebexi kii naxan yi. Yeremi nan de xui itoe ra ba?”

¹⁸Baruku yi e yabi, a naxa, “A falani itoe tixi n xa a xuini texin nan na, n yi e sebe kedini ito kui duba igen na.” ¹⁹Kuntigine yi a fala Baruku xa, e naxa, “Siga, e nun Yeremi xa sa e luxun, muxu yo nama a kolon e denaxan yi.”

²⁰E yi kedin lu Elisama sebeli tiina konkoni, e siga mangan fema a tanden ma, e sa falane birin yeba mangan xa.

²¹Mangan yi Yehudi rasiga kedin tongodeni. Yehudi yi sa a tongo Elisama sebeli tiina konkoni, a yi fa a xaran mangan yetagi e nun kuntigin naxanye birin yi mangan fema. ²²Neen kike solomanaaninden nan yi a ra, mangan yi doxi a xunbeli waxatin banxini, teen yi degema wuren kui a yetagi. ²³Yehudi na yi kedin yire saxan hanma naanin xaran, mangan fan yi na kedin yiren xabama a ra nen sebeli tiina filedin na, a yi na woli teeni wuren kui, han kedin birin yi gan jan. ²⁴Nayi, mangan nun a kuntigine birin yi na falane birin name, e mi gaxu hali, e mi e dugine yibo e ma nimisani. ²⁵Anu, Elanatan nun Delaya nun Gemariya mangan mafan nen alogo a nama kedin gan, koni a mi a tuli mati e ra. ²⁶Mangan yi yamarin fi Yeraameeli ma, mangana dii xemena nde, e

nun Asiriyeli a dii xemen Seraya nun Abadele a dii xemen Selemiya, a e xa sebeli tiin Baruku nun Nabi Yeremi suxu. Koni Alatala yi e raluxun.

Alaa falana mangan xili ma

²⁷Baruku bata yi Yeremi a falan naxanye sebe, mangan to na kedin gan, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ²⁸“I mon xa kedi gbete tongo. Falan naxanye yi kedi singen ma, Yuda mangan Yehoyakimi naxan ganxi, i mon xa ne sebe kedini. ²⁹I mon xa a fala Yuda mangan Yehoyakimi xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, i tan nan kedin ganxi, i naxa, “Nanfera i falani itoe sebexi a Babilon mangan fama nen, a yi yamanani ito kala, a yi a muxune nun a xuruseene birin naxori?” ³⁰Nanara, Alatala ito nan falaxi Yuda mangan Yehoyakimi xili ma, fa fala a bonsonna muxu yo mi doxoma Dawudaa manga gbenedi, a yeteen binbin nabepinma nen sogen na yanyin na e nun xunbenla ra koenen na. ³¹N na a kewali jaxine saranma nen a ra e nun a diine nun a kuntigine. N gbalon nafama e tan nun Yerusalen kaane nun Yuda kaane birin ma nen, n feen naxanye birin fala e xili ma, bayo e mi e tuli matixi na.”

³²Yeremi yi kedi mafilinxi gbete tongo, a yi a so Neriya dii xemen Baruku yii, sebeli tiina. Baruku yi falane birin sebe Yeremi naxanye fala a xa, naxanye yi kedi singen kui, Yuda mangan Yehoyakimi naxan gan. A mon yi na fala sifa wuyaxi gbeteeye sa ne fari.

Yeremi yi sa kasoon na

37 Babilon mangan Nebukadanesari yi Yosiyaa dii xemen Sedeki doxo mangan na Yehoyakimi a dii xemen Yoyakin joxoni Yuda yamanan xun na. ²Alatala falan naxan ti Nabi Yeremi xa, a tan ba, a kuntigine ba, yamanan muxune ba, e sese mi na rame.

³ Anu, na waxatini Manga Sedeki bata yi Selemiyaa dii xemen Yehukali nun saraxaraliin Maaseya dii xemen Sofoni xe a faladeni Nabi Yeremi xa, a naxa, “Alatala en ma Ala maxandi nxu xa.”

⁴ Na waxatini Yeremi yi sigan nun xeten nabama yamaan tagi. A munma yi sa kasoon na singen. ⁵ Misiran mangana ganla bata yi mini Misiran yamanani. Babilon kaan naxanye yi Yerusalen rabilinxi a yengedeni, ne yi na feen me, e yi e masiga Yerusalen ra.

⁶ Nayi, Alatala yi falan ti Nabi Yeremi xa, a naxa, ⁷ “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘E sa a fala Yuda mangan xa naxan e xexi n maxodindeni, e naxa, “Misiran mangana ganla naxan minixi e malideni, ne xetema nen e konni Misiran yamanani. ⁸ Nayi, Babilon kaane mon fama nen, e yi taani ito yenge, e yi a no, e a gan.” ⁹ Alatala ito nan falaxi, a naxa: E nama e yete mayenden, e yi a miri a Babilon kaane e makuyama e ra nen! Bayo e mi sigama. ¹⁰ Hali e Babilon kaane sofa ganla birin no, naxanye e yengema, hali muxu maxoloxine nan gbansan lu e faxataren na, e birin kelima nen, e mini e bubune kui, e yi taani ito gan.”

¹¹ Babilon kaane sofane yi makuyaxi Yerusalen ra waxatin naxan yi lan Misiran mangana ganla fe ma, ¹² Yeremi yi wa mini feni Yerusalen yi siga Bunyamin yamanani, alogo a xa sa keena nde tongo a konni. ¹³ A to taan so deen li denaxan xili Bunyamin dena, mini taani, kantan ti kuntigin naxan xili Yiriya, Selemiyaa dii xemena, Xananiya mamandenna, na yi Nabi Yeremi rati, a yi a fala a xa, a naxa, “I bata sa Babilon kaane fari!” ¹⁴ Yeremi yi a yabi, a naxa, “Nondi mi na ra, n mi se Babilon kaane fari sese ma!” Koni Yiriya mi a tuli mati a ra. A yi Yeremi suxu, a siga a ra kuntigine fema. ¹⁵ Kuntigine xoloxin yi a bonbo, e yi a sa kasoon na Yonatan ma banxini, sebeli ti-

ina, bayo e bata yi men findi kaso banxina nde ra. ¹⁶ E Yeremi raso yinla nde ra kaso banxin bun, a sa balan menni, a yi bu na han!

¹⁷ Loxona nde, Manga Sedeki yi xeraan nasiga a tongodeni. E to fa a ra mangan konni, mangan yi a maxodin wundoni, a naxa, “Alatala bata falana nde ti i xa iki ba?” Yeremi yi a yabi, a naxa, “On, a naxa a i sama nen Babilon mangan sagoni.” ¹⁸ Yeremi mon yi a fala Manga Sedeki xa, a naxa, “N haken mundun ligaxi i ra, hanma i ya kuntigine hanma yamana, naxan a ligaxi i n saxi kasoon na? ¹⁹ E nabine sa minen yi iki, naxanye yi nabiya falane tima e xa, e naxa, ‘Babilon mangan mi fama e tan nun yamanani ito yengedeni?’ ²⁰ Iki, mangana, n kannu, yandi, i tuli mati n na, i xa tin n ma falan ma. I nama n naxete sebeli tiin Yonatan ma banxini, alogo n nama faxa menni.” ²¹ Manga Sedeki yi yamarin fi a e xa e yengi doxo Yeremi xon kantan tiine banxin sansanna kui, e yi lu buru xun keden soe a yii loxo yo loxo keli buru ganne yireni han taan burun birin na jan loxon naxan yi. Yeremi lu na kii nin kantan tiine banxin sansanna kui.

E yi Yeremi ragodo yinla ra

38 Yeremi yi falan naxanye tima yamaan xa, Matan ma dii xemen Sefati nun Pasaxuri a dii xemen Gedali nun Selemiyaa dii xemen Yukala nun Malakiyaa dii xemen Pasaxuri yi ne birin name. A yi a falama, a naxa, ² “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Naxan yo lu taani ito yi, na kannu faxama yengen nun fitina kamen nun fitina furen nin, koni naxan na keli taani ito yi, a sa a yete dentegge Babilon kaane xa, na kannu kisima nen, a tan yi lu a nii ra bete. A kisima nen.’ ³ Alatala mon ito nan falaxi, a naxa, ‘Taani ito sama nen Babilon mangan sagoni yati, a yi a tongo.’”

⁴Kuntigine yi a fala mangan xa, e naxa, “Xemeni ito xa faxa! Bayo sofaan naxanye luxi taani ito yi, a ne tun-naxɔlɔma e ma e nun yamaan birin, a lu fala sifani itoe tiye e xa. Xemeni ito mi yamaan munanfanna xan fenma, fɔ a kala fena.” ⁵Manga Sedeki yi e yabi, a naxa, “N bata a lu ε yii. N tan mangan mi nɔε ε yɛε ratiye.” ⁶Nayi, e yi Yeremi tongo, e sa a rasin mangana dii xemeni Malakiyaa ige ramara yinla ra kantan tiine banxin sansanna kui, e Yeremi ragodo menni lutin na. Ige mi yi fa na kui, koni boron yi na. Yeremi yi bitin boroni.

⁷Koni Ebedi-Meleki Kusi kaan naxan yi findixi kuntigin na mangana banxini, na yi a mɛ a e bata Yeremi rasin ige ramara yinla ra. Mangan yi tixi taan so deen na denaxan xili Bunyamin. ⁸Ebedi-Meleki yi mini manga banxini, a yi a fala mangan xa, a naxa, ⁹“Mangana, n kannna, muxuni itoe bata fe naxin liga Nabi Yeremi ra, e sa a woli ige ramara yinla ra. A faxama nen kamen na nayi, bayo buru mi fa taani.” ¹⁰Mangan yi Ebedi-Meleki Kusi kaan yamari, a naxa, “Muxu tonge saxan tongo, i sa Nabi Yeremi rate ige ramara yinla ra, benun a xa faxa.” ¹¹Ebedi-Meleki yi muxune tongo, e siga mangana banxin kui yirena nde yi gbeti ramaraden bun ma, e sa dunkobine nun dugi fori kalaxine tongo menni, e yi sa e ragodo Yeremi ma lutin na. ¹²Ebedi-Meleki Kusi kaan yi a fala Yeremi xa, a naxa, “Dunkobin nun dugi fori kalaxini itoe raso i ganla bun ma, i lutine xidi e fari.” Yeremi yi na liga. ¹³E yi Yeremi bandun lutine ra, e yi a rate ige ramara yinla ra. Yeremi yi lu kantan tiine banxin sansanna kui.

Sedeki nun Yeremi e bode tona

¹⁴Manga Sedeki yi xerane rasiga Nabi Yeremi tongodeni. E yi fa a ra mangan fema Alatala Batu Banxin so de saxan-

den na. Mangan yi a fala Yeremi xa, a naxa, “N fe keden nan maxɔdinma i ma, i nama sese luxun n ma.” ¹⁵Yeremi yi Sedeki yabi, a naxa, “Xa n na a fala i xa, i mi n faxe ba? N na i kawandi, i mi a suxe sese ma.” ¹⁶Manga Sedeki yi a kɔlɔ Yeremi xa wundoni, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, a tan naxan niin biraxi en yii, n mi i faxe, n mɔn mi i se muxune sagoni naxanye waxi i faxa feni.” ¹⁷Nayi, Yeremi yi a fala Sedeki xa, a naxa, “Alatala, Ala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa i mini i yi i yete dentege Babilɔn mangana sofa ganla kuntigine xa, i kisima nen, taani ito mi ganɲe, ε nun i ya denbayaan yi kisi. ¹⁸Koni, xa i mi i yete dentege Babilɔn mangana sofa ganla kuntigine xa, taani ito sama nen Babilɔn kaane sagoni, e yi a gan, i tan nun mi tangε e ma.” ¹⁹Manga Sedeki yi a fala Yeremi xa, a naxa, “N gaxuxi Yahudiyane nan yɛε ra naxanye saxi Babilɔn kaane fari. N gaxuxi nen, xa Babilɔn kaane mi n soε ne yii, e yi n naxankata.” ²⁰Yeremi yi a yabi, a naxa, “E mi i soε ne yii. I tuli mati Alatalaa falan na, n naxan falama i xa. Nayi, i herin sɔtɔma nen, i niin yi kisi. ²¹Koni xa i tondi i yete dentege e xa, Alatala falani ito nan makenenxi n xa, a naxa ²²‘Naxanla naxanye birin luma Yuda mangana banxini, ne raminima nen Babilɔn mangana kuntigine yetagi, e yi a fala i xa, e naxa:

I yi laxi i xɔyin naxanye ra,

ne bata i mayenden, e yi i nɔ.

I bata bitin boroni, e tan yi i rabepin.”

²³“Naxanle nun e diine birin xalima nen Babilɔn kaane fema, i tan fan mi tangama e ma. Babilɔn mangana i suxuma nen, a yi taani ito gan.” ²⁴Nayi, Sedeki yi a fala Yeremi xa, a naxa, “Muxu yo nama en ma falani itoe fe mɛ. Nayi, i mi faxe. ²⁵Xa kuntigine a mɛ a n bata falana nde ti i xa, e fa i maxɔd-

inma nen na falan ma, e naxa, ‘A fala nxu xa, mangan naxan falaxi i xa, i nama sese luxun nxu ma, xa na mi a ra, nxu i faxama nen.’²⁶ I xa a fala e xa nen, i naxa, ‘N mangan mafanxi nen alogo a nama n nasiga Yonatan ma banxini alogo n nama faxesa menni.’”

²⁷ Kuntigine birin yi fa Yeremi fema, e yi a maxodin. A yi e yabi alo mangana a yamari kii naxan yi. E yi Yeremi lu na, bayo muxu yo mi na falane mexi. ²⁸ Yeremi yi lu kantan tiine sansanna kui han Yerusalen suxu lɔxɔna.

Yerusalen suxu kiina a taruxun ni ito ra:

Yerusalen suxu fena yengeni

Mangane Firinden

25.1-12 nun Yeremi 52.4-16

39 Yuda mangan Sedeki a mangayaan jɛɛ solomanaaninden kike fudeni, Babilɔn mangan Nebukadanesari nun a ganla birin yi fa Yerusalen xili ma, e yi a rabilin. ² Sedeki a mangayaan jɛɛ fu nun kedenden kike naaninden xi solomanaaninde lɔxɔni, e yi taan yinna yirena nde rabira. ³ Nayi, Babilɔn mangana kuntigine birin yi e maso, e yi dɔxɔ gbɛdɛne yi Taa Tagin so deen na, Neragala-Sareseri nun Samigara-Nebu nun Sarasekimi, mangan bundɔxɔne kuntigin nun Neragala-Sareseri, kuntigi gbeena e nun Babilɔn mangana kuntigin bonne birin. ⁴ Yuda mangan Sedeki nun sofane birin to e to, e yi e gi, e mini mangana nakɔɔn kiraan xɔn taan so deen na kɔɛen na naxan makantan yin firinne tagi, siga Araba tonbonna lantaan kiraan xɔn. ⁵ Koni, Babilɔn sofa ganla yi e sagatan e sa Sedeki li Yeriko meremerene yi. E yi a suxu, e siga a ra Babilɔn manga Nebukadanesari fema Ribila taani Xamata yamanani, a yi sa a makiti menni. ⁶ Babilɔn mangan yi Sedeki a diine kɔɛ raxaba a yetagi Ribila taani. A

mɔn yi Yuda yamanani muxu gbeene fan birin faxesa. ⁷ A yi Sedeki yɛene sɔxɔɔnɛ ayi, a yi a xidi sula yɔlɔnɔnna ra, a siga a ra Babilɔn yi. ⁸ Babilɔn kaane yi mangana banxin nun muxune banxine birin gan, e yi Yerusalen taan makantan yinne rabira. ⁹ Yamaan muxu dɔnxen naxanye lu taani, Babilɔn mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne suxu a siga e ra konyiyani Babilɔn yi e nun naxanye bata yi e yete dentegɛ a xa e nun yamaan dɔnxen birin. ¹⁰ Koni yigelitɔn naxanye yi yamaan ye, sese mi yi naxanye yii, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne lu Yuda yamanani, a yi manpa bili nakɔne nun xɛene fi e ma.

¹¹ Babilɔn mangan Nebukadanesari bata yi yamarini ito fi mangan kantan muxune xunna Nebusaradan ma lan Yeremi ma, a naxa, ¹² “Sa a tongo, i yi i yengi dɔxɔ a xɔn, i nama sese jaxi dɔxɔ a ra, koni a na naxan fala, i na liga a xa.” ¹³ Mangan kantan muxune xunna Nebusaradan nun Nebusaraban, mangan bundɔxɔne kuntigin nun Neragala-Sareseri, kuntigi gbeena nde e nun Babilɔn kuntigine birin ¹⁴ yi xerane rasiga Yeremi tongodeni kantan tiine banxin sansanna kui, e yi a taxu Axikan ma diin Gedali ra, Safan mamandenna, alogo a xa siga a ra a konni. A sa lu a kon kaane ye.

¹⁵ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a yi kantan tiine banxin sansanna kui waxatin naxan yi, a naxa, ¹⁶ “Sa falani ito ti Ebedi-Meleki Kusi kaan xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “N bata jaxankatan nan ma fe fala taani ito xili ma a fajin mi naxan na. Awa, iki n fama na rakamalideni nen i yɛɛ xɔri. ¹⁷ Alatalaa falan ni ito ra. Na lɔxɔni, n na i makantanma nen, i mi sɛ muxune sagoni i gaxuxi naxanye yɛɛ ra. ¹⁸ N na i rakisima nen, i mi faxes silanfanna ra sese ma. Bayo

i bata i yigi sa n yi, i luma nen i nii ra,”
Alatalaa falan nan na ra.””

Yeremi yi x̄r̄ȳa

40 Alatala yi falan ti Yeremi xa, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yelin xanbini a bepin̄ne Rama taani. Bayo a bata yi Yeremi li xi-dixi ȳol̄n̄x̄n̄na ra menni Yerusalem nun Yuda muxu suxine ye e yi sigama naxanye ra Babil̄n̄ yi konyiyani.

²Mangan kantan muxune xunna yi Yeremi tongo, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala, i ya Ala gbaloni ito nan ma fe fala be xili ma. ³Alatala naxan fala, a bata na rakamali, bayo ε bata yulubin liga Alatala ra, ε mi ε tuli matixi a xuiin na, feni ito yi liga ε ra. ⁴Iki, n ȳol̄n̄x̄n̄na bama nen i yiine ma. Xa i tin̄ne fe n f̄x̄x̄ ra Babil̄n̄ yi, fa. N na n yengi d̄x̄e i x̄n̄. Xa a mi i ken̄enxi, i fa n f̄x̄x̄ ra Babil̄n̄ yi, hali i mi fa. I n̄e sige nen yamanan yiren birin yi, denaxan na i ken̄en i siga menni.” ⁵A to mi a yabi sinma Nebusaradan m̄n̄ yi a fala a xa, a naxa, “Babil̄n̄ mangan bata Gedali findi Yuda yamanan xunna ra, xete na fema, Axikan ma dii xemena, Safan mamandenna. I sa d̄x̄x̄ yamaan ye a fema, hanma denaxan na i ken̄en, i siga menni.” Mangan kantan muxune xunna yi donseene nun kiseene fi a ma, a yi a bepin̄. ⁶Yeremi yi siga Axikan ma dii xem̄en Gedali fema Misipa taani, a yi lu a fema yamaan ye naxanye luxi yamanani.

Yamana kann̄a Gedali faxa fena

*Mangane Firinden 25.22-26
nun Yeremi 41.1-3*

⁷Sofa kuntigine nun e sofaan naxanye m̄n̄ yi burunne ra, ne birin to a m̄e, a Babil̄n̄ mangan bata Axikan ma dii xem̄en Gedali findi yamana kann̄a ra, a yi yamanan xem̄ene nun naxanle nun didine taxu a ra, yiigelit̄c̄n̄ naxanye mi xali konyiyani Babil̄n̄ yi. ⁸Netaniyaa

dii xem̄en Yisimayeli nun Kareyaa dii xem̄ene Yoxanan nun Yonatan nun Tanxumeti a dii xem̄en Seraya, e nun Netofa kaana Efayi a diine nun Maka kaana dii xem̄en Yaasaniya, ne nun e ganle yi siga Gedali fema Misipa taani. ⁹Axikan ma dii xem̄en Gedali, Safan mamandenna yi a kol̄o e nun e ganle xa, a naxa, “ε nama gaxu wale Babil̄n̄ kaane xa, ε lu yamanani, ε wali Babil̄n̄ mangan xa, ε herin s̄t̄oma nen. ¹⁰N luma nen Misipa taani Babil̄n̄ kaane yeε ra, naxanye fama en ma. ε tan xa manpa bogine bolon, ε bogiseene xaba, ε turene ba, ε yi e ramara, ε lu ε taane yi, ε denaxanye tongoxi.”

¹¹Na ma, Yahudiyān naxanye birin yi Moyaba yamanan nun Amonine yamanan nun Ed̄n̄ yamanani e nun yamana gbeteye birin yi, ne yi a m̄e a Babil̄n̄ mangan bata yamaan muxun d̄n̄x̄ene lu Yuda yamanani, a yi Axikan ma dii xem̄en Gedali findi yamana kann̄a ra e xunna, Safan mamandenna. ¹²Yahudiyane yi fa, sa keli yiren birin yi, e yi raxuyaxi ayi denaxanye yi, e yi fa Yuda yamanani Gedali fema Misipa taani, e yi manpa bogine nun bogiseene malan han a gbo ayi.

¹³Kareyaa dii xem̄en Yoxanan nun sofa kuntigin naxanye birin yi burunne ra, ne yi fa Gedali fema Misipa taani. ¹⁴E yi a fala a xa, e naxa, “I mi a kolon ba, a Amonine mangan Baalisi bata Netaniyaa dii xem̄en Yisimayeli rafa alogo a xa fa i faxa?” Koni Axikan ma dii xem̄en Gedali mi la e ra. ¹⁵Kareyaa dii xem̄en Yoxanan yi a fala Gedali xa wundoni Misipa taani, a naxa, “Tin n xa sa Netaniyaa dii xem̄en Yisimayeli faxa. Muxu yo mi a kolonma. Nanfera i tinma a xa i faxa, Yahudiyani itoe birin yi raxuya ayi naxanye i rabilinni, Yuda yamaan d̄n̄x̄en yi l̄o ayi?” ¹⁶Axikan ma dii xem̄en Gedali yi Kareyaa dii xem̄en Yoxanan yabi, a naxa,

“I nama na liga de! Bayo i naxan falama Yisimayeli xun ma, wulen nan na ra.”

Gedali faxa fena

41 Nɛɛn kike soloferedeni, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli, Elisama mamandenna mangan xabilan muxuna nde, naxan yi mangana kuntigina nde ra, na yi fa Axikan ma dii xɛmɛn Gedali fema Misipa yi, muxu fu biraxi a fɔxɔ ra. E yi e dege e bode xɔn ma mɛnni Misipa taani. ²Nayi, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli nun na muxu fune yi keli sanpa ma kedenni, e yi Axikan ma dii xɛmɛn Gedali faxa silanfanna ra, Safan mamandenna, Babilɔn mangan naxan dɔxɔ yamanan xun na.

³Yisimayeli mɔn yi Yahudiyane birin faxa, naxanye yi Gedali fema Misipa taani, e nun Babilɔn kaane sofaan naxanye yi na.

⁴Gedali faxa lɔxɔn xɔtɔn bode, muxu yo munma yi a kolon, ⁵muxu tonge solomasexe yi fa sa keli Siken nun Silo nun Samari taane yi, naxanye de xabeye yi bixi, e dugine yibɔxi, e yete maxabaxi sunun taxamasenna ra, alogo e xa fa bogise saraxane nun wusulanna ba saraxan na Alatalaa banxini. ⁶Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli yi mini e ralandeni Misipa taani. A siga wuge. A to e li, a yi a fala e xa, a naxa, “E fa so Axikan ma dii xɛmɛn Gedali konni.” ⁷Koni e to so taani, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli nun a fɔxɔrabirane yi e kɔe raxaba, e yi e birin woli ige ramaraden yinla ra. ⁸Koni muxu fu yi e ye, ne yi a fala Yisimayeli xa, e naxa, “I nama nxu faxa, bayo donseene luxunxi nxu xɔn xɛene ma, murutun nun fundenna nun turen nun kumina.” Nayi, a mi ne faxa e ngaxakedenne xɔn. ⁹Yisimayeli Gedali a muxune binbine woli ige ra-

mara yinla naxan na, Manga Asa nan na rafala, alogo a xa taan xun mayenge Isirayila mangan Basa ma. [‡]Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli yi men nafe binbine ra. ¹⁰Na danguxina, Yisimayeli yi Misipa kaane suxu, mangana dii temene nun yamaan naxan birin yi luxi na yi, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan naxanye taxu Gedali ra, Axikan ma dii xɛmena. Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli yi keli, a xa siga e ra konyiyani Amonine yamanani.

¹¹Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli fe jaxin naxan liga, Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan yi na me e nun sofa kuntigin naxanye birin yi a fɔxɔ ra. ¹²E yi ganla birin tongo e siga Netaniya a dii xɛmɛn Yisimayeli yengedeni, e sa a li dara gbeen de Gabayon taani. ¹³Yisimayeli yi sigama yamaan naxan na, ne to Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan to, e nun sofa kuntigin naxanye yi a fɔxɔ ra, e birin yi sewa.

¹⁴Yisimayeli muxun naxanye birin suxu Misipa taani, a siga e ra konyiyani, ne yi xete Yoxanan ma, Kareyaa dii xɛmena.

¹⁵Koni Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli nun a muxu solomasexe yi nɔ e giye Yoxanan yee ra, e siga Amonine yamanani.

¹⁶Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan nun sofa kuntigin naxanye birin yi a fɔxɔ ra, ne yi ti yamaan yee ra naxanye yi luxi e nii ra, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli naxanye suxu Misipa taani Axikan ma dii Gedali faxa xanbini, sofanɛ nun jaxanle nun diidine nun kuntigine, a naxanye xali Gabayon taani. ¹⁷E yi siga, e sa ti Kimihami yigiyadeni, Betelemi taan dexɔn, alogo e xa siga Misiran yamanani, ¹⁸e makuya Babilɔn kaane ra, e yi gaxuma naxanye yee ra, bayo Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli bata yi Gedali faxa, Axikan ma dii xɛmena, Babilɔn mangan naxan dɔxɔ yamanan xun na.

[‡]41:9 Na feen seɓexi Mangane Singen 15.9-24 kui.

Muxu gixine yi Yeremi maxodin

42 Sofa kuntigine nun Kareyaa dii xemen Yoxanan nun Hosayaa dii xemen Yesani nun yamaan birin, muxudin nun muxu gbeen birin yi e maso, ²e yi a fala Nabi Yeremi xa, e naxa, “Yandi, tin, i yi Alatala, i ya Ala mafan nxu xa, i yi a mafan yama dɔnxeni ito xa. Bayo nxu yi wuya, koni iki nxu muxu dando nan luxi, alo i a toma kii naxan yi. ³Alatala, i ya Ala xa kiraan yita nxu ra, nxu lanma nxu xa bira naxan fɔɔ ra, e nun nxu lanma nxu xa naxan liga.” ⁴Nabi Yeremi yi a fala e xa, a naxa, “N bata a me. N na Alatala maxandima nen, e Ala, alo e a falaxi kii naxan yi. Alatala na e yabi naxan na, n na birin falama nen e xa, n mi sese luxunɓe e ma.” ⁵E yi a fala Yeremi xa, e naxa, “Alatala xa findi sere tinxinxi ɓɔndi falan na nxu xili ma, xa nxu mi Alatala i ya Alaa falane birin suxu a naxanye tima i xa lan nxu ma! ⁶Xa a findi a ɓaxin na hanma a fajina, nxu Alatala xuiin suxuma nen, en ma Ala, nxu i xexi naxan fema alogo nxu xa herin sɔɔ, Alatala, en ma Alaa fala suxun xɔn.”

⁷Xi fu to dangu, Alatala yi falan ti Yeremi xa. ⁸Yeremi yi Kareyaa dii xemen Yoxanan xili, e nun sofa kuntigin naxanye birin yi a fɔɔ ra, e yamaan birin, muxudin nun muxu gbeena. ⁹A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, e n xexi naxan ma alogo n xa sa a mafan e xa, a naxa, ¹⁰‘Xa e lu dɔxi yamanani ito yi, n na e rasabatiima nen, n mi e fe kale, n yi e si, n mi e tale mume, bayo n bata sunu lan gbalon ma, n naxan ligaxi e ra.’ ¹¹Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘E nama gaxu Babilɔn mangan yee ra, e gaxuxi naxan yee ra iki. E nama gaxu a yee ra, bayo n luxi e xɔn nen alogo n xa e rakisi, n yi e xunba a yii. ¹²N kininkininma nen e ma, a fan yi kininkinin e ma, a yi e

raxete e yamanani.’ ¹³Koni xa e a fala, e naxa, ‘Nxu mi luma yamanani ito yi!’ Xa e mi e tuli mati Alatala e Alaa falan na, ¹⁴xa e a fala, e naxa, ‘En-en, nxu sigama Misiran yamanan nin, nxu mi fa yengen toe denaxan yi, nxu mi fa yenge so xɔtaan fe xuiin mema denaxan yi, donseen mi fa dasama nxu yii denaxan yi. Nxu luma menna nin!’ ¹⁵Nayi, Yuda muxu dɔnxene, e tuli mati Alatalaa falan na! Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa e a ragidi yati, a e xa siga Misiran yamanani, xa e sa dɔɔ nayi xɔɓeyani, ¹⁶nayi, e gaxuxi yengen nun fitina kamen naxanye yee ra, ne sa e sɔtɔma nen Misiran yamanani, e yi faxa menni. ¹⁷Naxanye birin waxi siga feni Misiran yamanani, e sa dɔɔ na, ne faxama yengen nun fitina kamen nun fitina furen nin, e sese mi luyɛ e nii ra, e sese mi gbaloni minima n naxan nasigama e xili ma.’ ¹⁸Alatala Senben Birin Kanna mɔn ito nan falaxi, Isirayilaa Ala, a naxa, ‘N ma xɔlɔn nun n ma fitinan godoxi Yerusalem kaane ma kii naxan yi, n ma xɔlɔn godoma e ma na kii nin, xa e siga Misiran yamanani. E findima nen danga yamaan misaala ra, e fe yi muxune yigitege, e yi e yalagi, e e konbi. E mi fa yireni ito toe mume!’”

¹⁹“Yuda yamaan muxu dɔnxene, Alatala bata a fala e xa, a e nama siga Misiran yamanani. E xa a kolon ki fajani, a n bata e rakolon to! ²⁰E tantanni ito sa findima e faxa xunna nan na, e to n xexi Alatala fema, e Ala, e naxa, ‘Alatala en ma Ala maxandi nxu xa. Alatala en ma Ala na naxan yo fala, i na fala nxu xa, nxu a ligama nen.’ ²¹Awa, n bata fa e yabi to, koni e mi e tuli matima Alatalaa falan na, en ma Ala, a naxanye birin falaxi n xa lan e ma. ²²Awa iki, e xa a kolon. E faxama nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen e sigan dɔɔdeni denaxan yi.”

E yi Yeremi xali Misiran yi

43 Yeremi yelinxina falane raliye yamaan birin ma, Alatala e Alaa falane birin, alo Alatala e Ala a yamari a ma kii naxan yi, ²Hosayaa dii xemena Asari nun Kareyaa dii xemem Yoxanan nun a yamaan wasodene birin yi a fala Yeremi xa, e naxa, “I wule! Alatala, en ma Ala mi i rafaxi a faladeni, fa fala, ‘ε nama siga Misiran yi ε sa dɔxɔ na.’ ³Koni Neriyaa dii xemem Baruku nan i radinxu nxu ma alogo nxu xa sa Babilɔn kaane sagoni, e yi nxu faxes hanma e siga nxu ra konyiyani Babilɔn yi.” ⁴Kareyaa dii xemem Yoxanan nun sofa kuntigine nun yamaan birin yi tondi e tuli matiye Alatalaa falan na, fa fala e xa dɔxɔ Yuda yamanani. ⁵Kareyaa dii xemem Yoxanan nun sofa kuntigine birin yi Yuda yama dɔnxen tongo naxanye bata yi fa dɔxɔ Yuda yamanani sa keli siyane birin tagi, e yi raxuyaxi ayi denaxanye birin yi ⁶e nun xemene nun paxanle nun diidine nun mangana dii temene, Babilɔn mangangan kantan muxune xunna Nebusaradan muxun naxanye taxu Gedali ra, Axikan ma dii xemena, Safan mamandenna, e nun Nabi Yeremi nun Baruku, Neriyaa dii xemena. ⁷E yi siga Misiran yamanani, bayo e mi tin e tuli matiye Alatala xuiin na, e yi sa Tapanese taan li.

Falana lan Misiran ma

⁸Alatala yi falan ti Yeremi xa Tapanese taani, a naxa, ⁹“Geme xungbena ndee tongo i yi e bitin bendeni Misiran mangana banxin so deen na Tapanese taani Yuda kaane yee xɔri. ¹⁰I yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N xeraan nasigama nen Babilɔn mangan Nebukadanesari fɔxɔ ra, n ma walikena. N yi a manga gbeden dɔxɔ gemeni itoe fari n naxanye luxunxi, e yi xunna soni bandun

nininna ra mangan xun ma be. ¹¹A fama nen, a Misiran yamanan yenge. Sayaan nagidixi naxanye ma, ne yi faxes. Konyiyaan nagidixi naxanye ma, ne yi siga konyiyani. Silanfanna ragidixi naxanye ma, ne yi faxes silanfanna ra. ¹²A yi teen so Misiran yamanan suxure kidene ra, a yi e gan, a siga e suxurene ra. A yi Misiran yamanan nɔ alo xuruse kantanna a doamaan tongoma kii naxan yi, a mɔn yi xete bɔɔne xunbenli. ¹³A Beti-Semesi senbeten geme daxine fan kala Misiran yi, a yi Misiran kaane suxurene kide banxine gan.”

Alaa falana Yahudiya gixine xili ma Misiran yi

44 Ala yi falan ti Yeremi xa lan Yahudiyane birin ma Misiran yamanani naxanye yi dɔxi Migidoli taan nun Tapanese taan nun Nofi taani e nun Misiran yamanan faxes binna, a naxa, ²Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “ε bata a to n paxankatan naxan saxi Yerusalen fari, e nun Yuda taane birin. To, e bata kala hali muxuna, a mi fa e yi ³amasɔtɔ e fe paxin xɔn e naxan ligaxi e to n naxɔɔ, e sa wusulanna gan ala gbetene xa, e yi e batu, e tan nun ε tan nun ε benbane mi naxanye kolon. ⁴N yi n ma walikene rafama ε ma yeɔe, nabine, e yi a falama, e naxa, ‘ε xete xɔsi feni itoe fɔxɔ ra naxanye mi rafan Ala ma.’ ⁵Koni e mi n xuiin name, e mi e tuli mati, e mi xete e fe paxine fɔxɔ ra, e mi ba wusulanna ganɔe ala gbetene xa. ⁶Nayi, n ma xɔɔ gbene yi godo, a yi fitinan nafa Yuda taane birin ma, e nun Yerusalen kirane, e yi kala, e yi raxɔri, alo e kii naxan yi to.”

⁷Iki, Alatala, Ala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “Nanfera ε fe paxi sifani ito ligama ε yeɔe ra, ε yi xemem nun paxanla nun dii pɔren nun dii futene raxɔri Yuda yamaan ye, muxu yo mi lu? ⁸ε n naxɔɔma ε batu

se rafalaxine ra, ε wusulanna gan ala gbetene xa Misiran yamanani ito yi ε fa yigiyaxi denaxan yi. Ε waxi ε yete raxōri feen nin, ε findi danga yamaan misaala ra dōxō xōnna siyaan bonne xa, e lu ε konbe. ⁹ Ε bata jinan ε benbane kewali jaxine xōn ba, e nun Yuda mangane nun e jaxanle nun ε nun ε jaxanle kewali jaxine, ε naxanye liga Yuda yamanan nun Yerusalen taani? ¹⁰ Han to muxu yo munma nimisa, a gaxu, a n ma sariyan nun n ma yamarine suxu n naxanye soxi ε nun ε benbane yii.”

¹¹ Nanara, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “N bata a ragidi, n xa gbalon liga ε ra, n yi Yuda yamaan birin naxōri. ¹² Yuda kaan naxanye luxi e nii ra, naxanye a ragidixi e xa sa dōxō Misiran yamanani, ne birin naxōrima nen Misiran yamanani, e birin yi faxa yengen nun fitina kameni muxudin nun muxu gbeena. Ε findima nen danga yamaan misaala ra, ε fe yi muxune yigitege, e yi ε yalagi, e ε makonbi. ¹³ N na e kewanle saranma nen e ra e tan naxanye dōxi Misiran yi, alo n Yerusalen kaane kewanle saran e ra kii naxan yi yengen nun fitina kameni nun fitina furen na. ¹⁴ Muxu yo mi luye a nii ra Yuda muxu dōnxene ye, naxanye bata sa dōxō Misiran yamanani, e sese mi e futuxule alogo e xa xete, e dōxō Yuda yamanani, bayo e mi xetema, fō e muxu gixi dando gbansan.”

¹⁵ Xemen naxanye birin yi a kolon a e jaxanle yi wusulanna ganma ala gbetene xa, e nun jaxanla naxanye birin yi tixi na yama gbeen malanni, e nun yamaan naxan birin yi dōxi Misiran nun Misiran yamanan faxa binni, ne yi Yeremi yabi, e naxa, ¹⁶ “Nxu mi fa waxi i ya falan name feni, i naxan tima fata Alatala ra. ¹⁷ Koni nxu waxi nxu de xuiin nan nakamali fe yi, nxu yi wusulanna gan Kore Xōnna Jaxalan Mangan xa, nxu yi minse saraxane rabōxōn a xa alo nxu nun nxu

benbane nun nxō mangane nun kuntigine yi a ligama kii naxan yi a fōlōni Yuda taane yi, e nun Yerusalen kirane xōn. Na waxatini, donseene yi nxu yii nun, nxu yi jaxunni, nxu mi yi jaxankataxi. ¹⁸ Koni xabu nxu ba wusulanna ganje Kore Xōnna Jaxalan Mangan xa, nxu ba minse saraxane rabōxōnje a xa, seene birin yi dasa nxu ma, yengen nun fitina kameni yi nxu jaxankata.”

¹⁹ Jaxanle mōn yi a fala, e naxa, “Nxu yi wusulanna ganma Kore Xōnna Jaxalan Mangan xa waxatin naxan yi, nxō xemene mi yi na kolon ba? E yi a kolon a nxu yi burudine ganma a maligan na, nxu yi minse saraxane rabōxōn a xa.”

²⁰ Nayi, Yeremi yi a fala yamaan xa, xemen nun jaxanla, yamaan naxan birin na yabin so a yii, a naxa, ²¹ “Ε wusulanna naxanye ganxi Yuda taane nun Yerusalen kirane xōn, ε tan nun ε benbane nun ε mangane nun ε kuntigine nun yamaan birin, Alatala mi a xaxili luxi na xōn ba, a yi a miri na ma a bōjeni? ²² Alatala mi yi fa nōε ε kewali jaxine nun ε xōsi feene raxanje waxatin naxan yi, ε yamanan yi kala, a yi raxōri, a findi danga yiren misaala ra, muxu yo mi dōxi naxan yi, alo a kii naxan yi to. ²³ Bayo ε bata wusulanna gan suxurene xa, ε yi yulubin liga Alatala ra, bayo ε mi ε tuli matixi Alatala xuiin na, ε mi a sariyane nun a yamarine nun a maxadi xuiine suxu, nanara, gbaloni ito ε lixi, alo a kii naxan yi to.”

²⁴ Yeremi yi a fala yamaan xa, e nun jaxanle birin, a naxa, “Ε tuli mati Alatalaa falan na, ε tan Yuda kaan naxanye Misiran yamanani. ²⁵ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Ε nun ε jaxanle naxan falaxi ε deen na, ε bata na liga. Ε a fala nen, ε naxa, “Nxu waxi nxu de xuiine nan nakamali fe yi, nxu yi wusulanna gan Kore Xōnna Jaxalan Mangan xa, nxu minse saraxane rabōxōn a xa.” Nba,

ε naxan falaxi, ε na liga. Ε de xuiin nakamali!’ ²⁶ Koni, ε tuli mati Alatalaa falan na, ε tan Yuda kaan naxanye dɔxi Misiran yamanani! Alatala naxa, ‘N bata n kɔlɔ n xili gbeeni, Yuda kaa yo mi fa a kɔlɔma n xinli sɔnɔn, naxanye dɔxi Misiran yi. E sese mi fa a falama, e naxa, “N bata n kɔlɔ Habadan Marigina Alatala yi.” ²⁷ Bayo n na n yeen tima e ra nen alogo e xa gbalon sɔtɔ, koni herin mi a ra. Yuda kaane birin naxɔrima nen yengen nun fitina kameni, naxanye dɔxi Misiran yamanani, han e jan. ²⁸ Muxu dando nan tun yengeni minima, e keli Misiran yamanani siga Yuda yamanani. Nayi, Yuda yamaan muxu dɔnxen naxanye faxi dɔxɔdeni Misiran yamanani, ne birin a kolonma nen, xa e tan nan ma fala jɔndin na hanma n ma falana.’ ²⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Ito nan fa findima taxamasenna ra ε xa fa fala n fama nen ε kewanle sarandeni ε ra yireni ito yi alogo ε xa a kolon a n kɔnkɔ falane kamalima nen yati, lan ε jaxankata feen ma.’ ³⁰ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N Misiran mangan Xofira sama nen a yaxune sagoni, naxanye waxi a faxa feni, alo n Yuda mangan Sedeki sa Babilɔn mangan Nebukadanesari sagoni kii naxan yi, a yaxun naxan yi waxi a faxa feni.’”

Yeremi yi Baruku madenden

45 Yuda mangan Yosiyaa dii xemem Yehoyakimi a mangayaan jɛɛ naanindeni, Nabi Yeremi yi falani ito ti Neriyaa dii xemem Baruku xa, a Yeremi a falane sebe kedini waxatin naxan yi, a naxa, ² “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan i ma, Baruku, a naxa, ³ ‘I yi a falama, i naxa, “Gbalona n xa! Bayo Alatala bata jaxankatan sa n ma sɔxɔlɛn fari, n bata xadan kutundeni, n mi matabu yo sɔtɔma.” ’ ⁴ Nanara, Alatala yi a fala n xa a n xa ito fala i xa, a naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N naxan tixi, n na rabirama nen.

N naxan sixi, n na talama nen, yamanani ito kɔnin. ⁵ Nayi, i tan muxu gbeeyaan nan fenma i yete xa ba? I nama a fen! Bayo n gbalon nafama nen birin ma. Koni, n na i rakisima nen, i na siga dede yamanani.” ’ Alatalaa falan nan na ra.”

Alaa falana lan Misiran ma

46 Alatala falani itoe nan ti Nabi Yeremi xa lan siyane ma:

² A ito nan fala lan Misiran yamanan nun Misiran mangan Neko a ganla ma, Babilɔn mangan Nebukadanesari naxan nɔ yengeni Efirati baan de Karakemisi taani, Yuda mangan Yehoyakimi a mangayaan jɛɛ naanindeni, Yosiyaa dii xemena.

³ “Ε ye masansan wure lefa xungbene nun a xurine yitɔn!

Ε maso, ε yengen so!

⁴ Ε soone yitɔn,

soo ragine xa te e fari!

Ε xunna makantan wure kɔmɔtine so,

ε ti ε yirene yi!

Ε tanbane yitɔn!

Ε kanke ye masansanne ragodo ε ma!

⁵ Nanfera, n fa e gaxuxin nan toma iki?

E xetema e xanbi ra,

e sofane bata faxa.

E xetema e giye!

E e gima, e mi e xanbi rato.

E gaxuxin yiren birin yi,”

Alatalaa falan nan na ra.

⁶ “Hali xulunlane mi nɔɛ e giye!

Hali fangamane mi nɔɛ e futuxule!

E sanna radinma,

e sa bira

fɔ kɔmen fɔxɔn yamanani Efirati baan de.”

⁷ “Nde ito ra naxan tema

alo Nila baana,

naxan igeye bɔxɔnma a ma

a findi fufaan na?

⁸ Misiran nan tema

alo Nila baana,

naxan igeye bɔxɔnma a ma

a findi fufaan na.
 A a falama, a naxa,
 ‘N tema nen,
 n sa bɔxɔn birin xun ma,
 n yi taane nun e muxune birin naxɔri.’
⁹ Soo ragine, ε te yengeni!
 Wontoro ragine ε fɔn e ma!
 Sofane, ε mini ε ye masansan wure lefane
 ra,
 ε tan Kusi kaane nun Puti kaane nun
 Ludu kaan xali wonle!”
¹⁰ “Marigina Alatala Senben Birin Kanna
 nan gbee na lɔxɔn na,
 a gbeɛɛɔxɔ lɔxɔna,
 a gbeen ɲɔxɔma a yaxune ra lɔxɔn naxan
 yi.
 Silanfanna faxan tima nen na lɔxɔni
 han a wasa wunla ra,
 bayo a luxi nen
 alo saraxana Marigina Alatala Senben
 Birin Kanna xa,
 kɔmen fɔxɔn yamanani Efirati baan de.
¹¹ Misiran yama fajina,
 ε siga Galadi yamanani ε sa senna fen.
 Koni ε dandan ferene fenma fuyan,
 seri mi fa ε yiyalanɲe sɔxɔn.
¹² Siyane bata i ya yarabina fe me.
 I gbelegbele xuiin bata bɔxɔn birin suxu.
 Amasɔɔ sofane tema e bode fari,
 e birin yi bira.”

Babilɔn mangan yi Misiran yenge

¹³ Alatala falani ito nan ti Nabi Yeremi
 xa lan Babilɔn mangan Nebukadanesari
 fa feen ma Misiran yamanan yengedeni:
¹⁴ “E a rawanga Misiran yamanani,
 Migidoli kaane xa a me,
 Nofi kaane nun Tapanese kaane xa a me!
 A fala e xa, ε naxa,
 ‘E keli, ε yitɔn,
 bayo yengen bata ε konna li!’
¹⁵ Nanfera ε sofane bata raxɔri?
 E mi tiye,
 bayo Alatala bata e radin bɔxɔni.
¹⁶ A muxu wuyaxi rabirama nen.
 E tema nen e bode ma,

e bira, e naxa,
 ‘En keli, en xete en konne yi,
 en bari taane!
 En na en masiga halagi ti yengeni ito ra!’
¹⁷ E a falama nen menni, e naxa,
 ‘Misiran mangani ito a sɔxɔn gbo de!
 Koni na waxatin bata a dan!’”
¹⁸ Mangana falan ni ito ra
 naxan xili Alatala Senben Birin Kanna,
 a naxa, “Habadan Ala nan n na,
 n bata n kɔlɔ n yeteni,
 fa fala muxuna nde fama
 naxan senben gbo
 alo Taboro geyana geyane tagi,
 alo Karemele geyana baan dexɔn.
¹⁹ Misiran kaane, ε goronne yitɔn
 ε siga konyiyani!
 Bayo Nofi taan findima nen yire magenla
 ra,
 a ganma nen,
 muxu yo mi luma a yi.
²⁰ Misiran yamanan findixi jinge fajin
 nan na.
 Sigin fama nen a xili ma
 sa keli sogeteden kɔmenna ma.
²¹ Misiran kaane bata xɔɲe sofa yebaxine
 ramara e ganli
 naxanye masuxi e xɔn
 alo tura raturaxine.
 Hali ne fan e xun xetema nen,
 e gi e bode xɔn.
 E mi tiye e funfuni yengen lɔxɔni,
 bayo gbalon lɔxɔn bata fa e ma,
 n na e kewanle saranma e ra lɔxɔn naxan
 yi.
²² Misiran kaane e gima nen
 e yaxu senbɛmane bun
 alo sapina.
 E fama e xili ma nen
 e nun bunbine,
 alo naxanye wudine segema.
²³ Alatalaa falan ni ito ra,
 e a fɔtɔnna segema nen,
 hali muxun mi nɛe soe fɔtɔnna naxan na
 bayo e wuya alo tuguminne,
 e yaten mi nɛe kolonɲe.

²⁴ Yagin nan a ra Misiran yamana faḗin xa.

A bata sa yamaan sagoni, naxanye sa kelixi kòmenna ma.”

²⁵ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala naxa, “N kelima nen No taana ala xili ma, Amòn e nun Misiran yamanan nun a mangan nun a alane nun a kuntigine e nun naxanye birin e yigi sama Misiran mangani. ²⁶ N na e sama nen e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxa feni, Babilòn mangan Nebukadanesari nun a kuntigine. Na xanbi ra, muxune mòn yi dõxõ Misiran yi alo a fõlõni,” Alatalaa falan nan na ra.

Isirayila xunbana fe

Yeremi 30.10-11

²⁷ “E tan Yaxuba yixetene, n ma walikene, e nama gaxu, Isirayila kaane, e nama kuisan! Bayo, n na e rakisima nen, n yi sa e ba yire makuyeni, n yi e bõnsõnna ba yamanani e sa konyiyani denaxan yi. Yaxuba bõnsõnna muxune mòn xetema nen,

e yi lu maraxaran nun bõḗe xunbenli. E mi fa yimaxe sõnõn!

²⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

‘E tan Yaxuba yixetene, n ma walikene, e nama gaxu, bayo n luma nen e xõn.

N siyane birin naxõre nen, n na e raxuyaxi ayi naxanye ye, koni n mi e tan naxõrima.

N na e xuruma nen alo a lan kii naxan yi,

bayo n mi e yatema sõtarene ra.”

Nabiya falana Filisitine xili ma

47 Alatala falani ito nan ti Nabi Yeremi xa lan Filisitine ma, be-nun Misiran mangan xa Gasa taan yenge:

² Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Walanne bata keli sogeteden kòmenna ma,

e luma nen alo fufana, e sa yamanan xun ma, e nun naxanye birin a yi, e nun taane nun e muxune.

Yamaan sõnxõma nen, yamanan muxune birin yi gbelegbele.

³ Soone torone xuiin minima nen, yaxune yenge so wontorone gi xuine yi me.

Fafane mi e diine danxunma na lõxõni bayo e tunnaxõlõma e ma nen fefe!

⁴ Amasõtõ Filisiti yamanan birin naxõri lõxõn bata a li,

han muxu yo mi lu naxan Tire taan nun Sidõn taan maliye. Bayo Alatala Filisiti kaane halagima nen, yamaan dõnxen naxan sa kelixi Kafatoro fõxõ ige tagi bõxõni.

⁵ Gasa kaane e xunna bima nen sununi, Asikalõn taan yi yidundu.

E tan yamaan muxu dõnxen naxanye dõxi meremerene yi, e luma e yete maxabe sununi han waxatin mundun yi?

⁶ E a falama nen, e naxa, ‘Ee! Alatalaa silanfanna luma nxu faxe han waxatin mundun yi?

A xa so a teeni, a danna sa faxan na, a raxara fa.’

⁷ Koni a xa a raxara di?

Bayo Alatala nan yamarin fixi a yengen xa keli Asikalõn taan nun baan binna xili ma. ”

Nabiya falana Moyaba xili ma

48 Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan Moyaba yamanan ma, a naxa,

“Gbalon Nebo taan xa, bayo a bata kala!

Yarabin na a ra Kiriyatayimi taan xa, e bata a susu yengeni!

Yarabina e yire makantanxin xa e nun
yigitegena.

²Tantunna mi fa Moyaba yamanan xa,
bayo e fe naxine nan yitɔnma a xili ma
Xesibɔn taani,

e naxa, ‘En siga,
en sa a raxɔri siyane ye!’
Ɛ tan Madimen kaane fan,
e taani dunduma nen
bayo yengena e fɔxɔ ra.

³Gbelegbele xuiin tema nen Xoronayin
taani!

Halagin na a ra!

A birin kalama nen!

⁴Moyaba yamanan kalama nen!

A diine gbelegbele xuiin mema nen.

⁵E tema wuge nen Luxiti geyaan ma.

E godoma nen gbelegbele Xoronayin
taani naxankatana fe ra.

⁶Ɛ gi! Birin xa a niin makata!

Ɛ luxun alo wudi dungin burunna ra!

⁷Amasɔɔ Ɛ yigi saxi Ɛ kewanle nun Ɛ na-
funle nin,

Ɛ fan suxuma nen yengeni,
Ɛ suxuren Kemosi fan yi xali konyiyani
e nun a ki muxune nun e kuntigine.

⁸Halagi tiin soma nen Ɛ taane birin yi,
taa yo mi luye.

Bɔnbɔn kuine kalama nen,
meremerene yi halagi,
bayo Alatala na nan falaxi.

⁹Ɛ Moyaba mali

a xa a gi alo xliin na tugan.

A taane yigelima nen,
muxu yo mi luma e yi.

¹⁰Dangan na kanna xa

naxan na Alatalaa wanla rabepin.

Dangan na kanna xa
naxan tondima yengen soe!”

¹¹“Moyaba yi bɔɲe xunbelixi

xabu a dii ɲɔre waxatini,

alo manpaan na ramara

alogo a xa siga naxunɲe ayi.

A mi baxi a yamanani,

a siga gbete yi,
a mi sigaxi konyiyani.

Nanara, a mɔn naxun a kiini,
a xirin mi masaraxi.”

¹²Koni, Alatalaa falan ni ito ra,

a naxa, “Lɔxɔne fama,
n muxune rafama e ma lɔxɔn naxanye yi,
e yi e ba e yamanani
siga yamana gbete yi.

E yi e yamanani geli,
e yi a xunna kala.

¹³Moyaba yagima nen Kemosi suxurena
fe ra,

alo Isirayila yamaan yagi kii naxan yi
Beteli kidena fe ra,

e yi e yete taxuxi naxan na.[¶]

¹⁴Ɛ a falama di nayi, Ɛ naxa,

‘Sofa fapine nan nxu ra,
yenge so wekilexine?’

¹⁵Moyaba yamanan kalama nen,
tutin yi te a taane yi.

E sigama a banxulan fapine ra nen e
faxadeni,”

Mangana falan nan na ra,
naxan xili Alatala Senben Birin Kanna.

¹⁶Moyaba halagi waxatin bata a li,
gbalon mafuraxin fama a xili ma.

¹⁷Ɛ tan a rabilinna muxune,

Ɛ a wuga,

Ɛ tan naxanye birin a xili gbeen kolon!

Ɛ naxa, “Ee! Senbe gbee sifani ito bata
kala!

Mangaya gbeeni ito bata halagi!”

¹⁸“Ɛ tan Dibon kaane,

Ɛ keli Ɛ binyeni,

Ɛ godo han

Ɛ sa dɔxɔ bɔxɔ xareni,

bayo Moyaba yamanan kala muxun
fama nen Ɛ xili ma.

A Ɛ taa makantanxine kalama nen.

¹⁹Aroyeri kaane,

Ɛ ti kiraan matodeni,

muxu gixi dangumatɔɔn naxanye e
futuxuluxi,

[¶]48:13 Na feen seɓexi Mangane Singen 12.28-29 kui.

ε ne maxɔdin,
 ε naxa, ‘Nanfe ligaxi?’
²⁰Yagin nan a ra Moyaba xa,
 bayo a bata yigitege.
 Ε xuini te! Ε gbelegbele!
 Ε a rali Arinon xuden de
 a Moyaba bata kala!”
²¹“Kitin bata keli yamanan xili ma
 naxan lantani,
 a bata fa Xolon nun Yahasi nun Mefaati
 xili ma,
²²e nun Dibon nun Nebo nun Beti-
 Dibilatayimi,
²³e nun Kiriyatayimi nun Beti-Gamulu
 nun Beti-Meyɔn,
²⁴e nun Keriyoti nun Bosara,
 e nun Moyaba yamanan taane birin,
 naxanye maso, naxanye makuya.
²⁵Moyaba senben bata kala,
 a fangan bata ba a ra,”
 Alatalaa falan nan na ra.
²⁶“Ε Alaa xɔlɔn dɔlɔn so a yii,
 a xa a xun magi a ra
 bayo a bata murute Alatala xili ma!
 Moyaba xa a makutukutu a baxunni,
 birin yi gele a ma.
²⁷Ε tan xa mi yi Isirayila yamanan
 magelema ba?
 Ε a toxi suxi mupadene nan ye ba,
 ε to ε xunne yimaxama a mageledeni,
 ε na a fe fala?
²⁸Ε tan Moyaba kaane,
 ε taane rabɛnin,
 ε sa dɔxɔ fanye yinle ra,
 ε ganbane raliga
 naxanye e teen sama geme longonne ra.”

Nabi Esayi 16.6-12

²⁹“Nxu bata Moyaba kaane wasona fe
 mε
 naxan gbo han,
 e nun e yete yigboon nun e wason
 nun e yete yitena, e nun e yandana.”
³⁰Alatalaa falan ni ito ra,
 a naxa, “N na wasona fe kolon,
 koni e yete matɔxɔma fuun nin.”

³¹“Nanara, n Moyaba wugama,
 n gbelegbelema sununi Moyaba birin xa.
 N kutunma Kiri-Hareseti kaane fe ra.
³²N wugama Sibima manpa binle fe ra
 dangu Yaasɛri kaane ra,
 bayo e yiine bata yi siga
 han baan xanbi ra,
 e yiine yi sigaxi han Fɔxɔ Daraan kidi
 ma.
 Koni halagi tiin bata e bogi fajine kala.
³³Sewan nun naxaxaxan bata jan
 Moyaba wudi bili nakɔne nun xεene yi.
 N bata manpa igen jan manpa ige
 badene yi,
 muxu yo mi fa manpa bogi igen bama
 sewani.
 Yenge so sɔnxɔ xuiin nan fa mema na yi.
³⁴Xesibɔn kaane gbelegbele xuiin
 sigama
 han Eleyale taani,
 e xuiin sa mema han Yahasi taani,
 keli Soyari taan ma
 siga han Xoronayin taani,
 siga Egilati-Selisiya taani,
 bayo hali Nimirimi daraan fan bata xɔri.
³⁵N Moyaba yamanan naxɔrima nen,
 e tan naxanye saraxane bama taane sux-
 ure kidene yi
 e wusulanna gan e alane xa,”
 Alatalaa falan nan na ra.
³⁶“Nanara, n bɔnen wugama Moyaba fe
 ra.
 N ma mawuga xuiin luxi nen
 alo xulen xuina sununi.
 N kutunma Kiri-Hareseti taana fe ra,
 bayo e nafunla naxan malan,
 na bata tunun.
³⁷Bayo muxune birin bata e xunne bi,
 e birin yi e de xabene bi sununi,
 e yi e yiine birin maxaba,
 e kasa benbeli dugine so sununi.
³⁸Saya feen nan tun fa mema Moyaba
 banxine
 nun a yama malandene yi,
 bayo n bata Moyaba yamanan kala
 alo feɓena

muxe mako mi fa naxan ma,”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁹ Ee! E jaxankataxi!

E gbelegbelema han!

E yagixin bata e xun xanbi so!

Moyaba yamanana fe findima magelen
nun gaxu xunna ra nen a rabilinna birin
xa!

⁴⁰ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“E yaxun sinma nen e ma alo singbinna
naxan a gabutene yifulunma Moyaba
xun ma.

⁴¹ Keriyoti suxuma nen, a yire makan-
tanxine yi tongo.

Moyaba sofane bɔɔɔn luma nen na lɔxɔni
alo jaxanla naxan dii barini.

⁴² Moyaba kalama nen,

a mi fa findima siyaan na sɔɔɔn,
bayo a bata murute Alatala xili ma.

⁴³ E tan Moyaba kaane,
gbalon nun yinla nun luti ratixina e yee
ra.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁴⁴ “Naxan na a gi gbalon bun,
na yi sa sin yinla ra!

Naxan na te yinla ra,
na yi sa a suxu luti ratixin na.

Bayo n Moyaba kaane kewanle saranma
e ra ɔɔɔn naxan na,
na a limatɔɔɔn ni i ra,”

Alatalaa falan nan na ra.

⁴⁵ “Muxu gixine taganxin yigiyaan
fenma nen Xesibɔɔn taani,

koni teen minima nen Xesibɔɔn taani,
tee degen yi mini Sixɔɔn ma manga
banxini,

a Moyaba kaane xunna kala,
a yi gbalotɔɔni itoe gan.

⁴⁶ Gbalona e tan Moyaba kaane xa!

Kemosi suxurena yamaan bata tunun,
bayo e diine bata xali konyiyani.

⁴⁷ Koni waxati famatɔɔni,
n mɔɔn Moyaba muxu suxine raxetema
nen.

Na kitin nan saxi Moyaba sanna.”

Alatalaa falan nan na ra.

Nabiya falana Amonine xili ma

49 Alatala ito nan falaxi Amonine
xili ma, a naxa,

“Dii mi fa Isirayila kaane yii sɔɔɔn ba?

Kee tongo yo mi fa e xa sɔɔɔn ba?

Nanfera nayi,

Amonine dɔxi Isirayila taane yi?

Nanfera Mɔɔɔko suxurena yamaan bata
Gadi yamanan tongo?”

² Nanara, Alatalaa falan ni ito ra,

a naxa, “Lɔxɔne fama,

n yenge so sɔɔɔxɔ xuiin natema lɔxɔn nax-
anye yi

Amonine taan Rabaha xili ma,

a yi findi taa xɔɔnna ra,

a rabilinna taane yi gan.

Nayi, Isirayila kaane yi e kedi muxune
kedi,”

Alatala naxa na kiini.

³ “Xesibɔɔn kaane, e gbelegbele,

bayo Ayi taan bata kala!

Rabaha kaane e sunu xuini te,
e kasa benbeli dugine ragodo e ma,
e wuga.

E gi taan makantan yinna yiren birin yi
bayo yaxune bata fa e suxuren Mɔɔɔko
suxudeni,

e siga a ra konyiyani,

e nun a ki muxune nun a kuntigine.

⁴ Nanfera e kanbama e lanbanne nun e
xeene yi,

e to rafexi bogise xaba daxine ra?

E tan Raba kaane,

yama murutexina,

e tan naxanye e yigi saxi e nafunle yi

e naxa, ‘Nde nɔe nxu yenge?’”

⁵ Marigina, Alatala Senben Birin Kanna
falan ni ito ra, a naxa,

“N fe magaxuxin nafama nen e xili ma,

sa keli e rabilinne birin yi,

e birin yi kedi,

muxu yo mi muxu gixine xun lanɔe.

⁶ Koni na na dangu,

n mɔɔn Amonine muxu suxine raxetema
nen,”

Alatalaa falan nan na ra.

Nabiya falana lan Edon ma

⁷ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi Edon yamanan xili ma, a naxa, “Fekolonne bata dasa Teman yamanani ba?

Maxadi tiine mi fa na xaxilimane ye ba? E fe kolonna bata kala ba?

⁸ E xete e giye,
e luxun faran yinle ra,
e tan Dedan kaane!

Bayo n gbalon nafama nen Esayu yixetene xili ma,
n na e kewanle saran e ra waxatin naxan yi.”

Nabi Abadi 1.5-6

⁹ “Xa muxune fa e nakoni e manpa bogine mujadeni,
e mi bogi dando xan gbansan luma na ba?

Xa mujadene fa i konni kosen na,
e mi e waxonna xan tongoma ba?

¹⁰ Nba, n tan Ala Esayu yixetene yii seene birin naxarima nen,

n yi e luxundene birin namini kenenni.
E mi fa ne e luxunre.

E bansonna nun e ngaxakedenne nun e doko bodene birin halagima nen,
muxu yo mi lu Esayu bansonni.

¹¹ E e kiridine lu na,
n na n yengi daxe e xon.

E kapa gilene xa e yigi sa n yi.”

¹² Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N tan mi naxanye yalagixi kitini, xa ne karahan xolo igelengenna mindeni, e tan yate sontaren na nayi ba? En-en de! E mi suxuma sontarene ra de! E a minma nen yati!” ¹³ Bayo Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N bata n kolo n yeteni, fa fala Bosara taan naxarima nen, a rayarabi, a danga, a halagi. A taane birin kalama nen habadan!”

Nabi Abadi 1.1-4

¹⁴ N bata xerayana nde a fe me fata Alatala ra,

xeraan bata rasiga siyane ma,
a xa sa a fala, a naxa,
“E keli, e sa Edon kaane yenge!

E keli e sa yengen so!”

¹⁵ Ala naxa, “Edon kaane,
n na e senben xurunma nen siyane birin xa.

Birin e rapaxuma nen.

¹⁶ E to muxune magaxuma,

wason naxan e bopeni,

na bata e ratantan
e tan naxanye doki faran yinle ra,
e nun geyane fari.

Hali e e teen sa kore alo singbinna,

n na e ragodoma nen,”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷ “Edon yamanan kalama nen, naxan yo na dangu a dexon ma, ne yigitegema nen, e kabɛ, e kolin a fitina feene ma.”

¹⁸ Alatala yi a fala, a naxa, “Muxu yo mi fa luye be. Adamadi yo mi daxe a yi alo Sodomu nun Gomora nun e rabilinna taane halagi kii naxan yi.

¹⁹ N luma nen alo yatan naxan xaxexin minima fotonni Yuruden baan de,

a siga sube fendeni yire fajini.

N Edon kaane kedima nen e yamanani sanja ma kedenni,

n naxan sugandixi,

n sa na doko na yi.

Bayo, nde maliga n tan na?

Nde n yamare?

Xuruse rabaan mundun n yee ratiye?”

²⁰ Nanara, e tuli mati Alatalaa fe ragidixin na lan Edon kaane ma,

e nun a feen naxanye yitonxi Teman kaane xili ma!

E luma nen

alo xuruse diin naxanye suxuma e xali,
e dokoden yi yigeli yati!

²¹ E kala xuiin bokoni maxama nen,

e gbelegebele xuiin yi siga han Gbala Baana.

²² A luma nen alo singbinna nan tema a sa sin e ma, a yi a gabutene yifulun Bosara taan xun ma. Na lɔxɔni Edɔn so-fane bɔɓɓen luma nen alo jaxanla naxan dii barini.

Nabiya falana lan Damasi ma

²³ Falana lan Damasi taan ma:

“Xamata kaane nun Arapada kaane bata yagi,

bayo e bata xibaru jaxina fe me.

E bata kɔntɔfili,

e yimaxa alo baan na walanje ayi.

²⁴ Damasi kaane senben bata jan,

e bata e xun xanbi so,

e waxi e gi feni.

Gaxun nun kuisanna nun xɔɓɓen bata e suxu,

alo jaxanla naxan dii barini.

²⁵ Taa xili kanni ito fa rabepinxi di, n ma sewa taana?”

²⁶ “A banxulanne birama nen taan xun xɔn yati! A sofane birin yi faxa na lɔxɔni,” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra. ²⁷ “N teen soma nen Damasi taan makantan yinne ra, a yi Ben-Hadada manga banxin gan.”

Nabiya falana Arabune xili ma

²⁸ Alatala ito nan falaxi Kedari bɔn-sɔnna nun Xasori mangayane xili ma Babilɔn mangan Nebukadanesari naxanye yenge a yi e nɔ, a naxa,

“Ɛ keli, Ɛ Kedari bɔnsonna yenge!

Ɛ sogeteden yamanan muxune halagi!

²⁹ Ɛ e xuruse kurune nun e kidi bubune tongo e yii,

e nun e yigiyadene nun e goronne nun e jɔgɔmene birin.

Muxune sɔnxɔn natema nen e ma,

e naxa, ‘Gaxun yiren birin yi!’”

³⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Ɛ tan Xasori kaane,

Ɛ gi mafuren!

Ɛ sa Ɛ luxun faran yinle ra!

Bayo Babilɔn mangan Nebukadanesari bata yengeni tɔn Ɛ xili ma.

³¹ Ɛ keli, Ɛ fu siyani ito ma

naxan dɔxi bɔɓɓe xunbenli.

A taane so deene mi nɔɔe balanje,

e mi sɔxɔnxi,

e dɔxi e danna nen,”

Alatalaa falan nan na ra.

³² “Yaxune e jɔgɔmene tongoma nen yengeni,

e nun e xuruse kuru wuyaxine.

Naxanye e xunne dɔxɔn bima,

n ne raxuyama ayi nen foyeni,

n gbalon nafa e ma

keli yiren birin yi,”

Alatalaa falan nan na ra.

³³ Xasori taan findima nen kankone kuru-ruden na,

yire rabepinxina han habadan.

Muxu yo mi dɔxe a yi,

adamadi yo mi luyɛ na.

Nabiya falana Elan xili ma

³⁴ Alatala yi falan ti Nabi Yeremi xa lan Elan yamanan ma Yuda mangan Sedeki a mangayaan fɔɔ waxatini, a naxa,

³⁵ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,

“N Elan yamananana xanli girama nen,

naxan findixi e senben binla ra.

³⁶ N foye naanin nafama nen Elan xili ma keli kore xɔnna tongon naaninne ma,

n yi e raxuya ayi foyeni.

Yamana yo mi luyɛ

Elan muxu gixine mi sigan denaxan yi.

³⁷ N Elan kaane rayarabima nen e yaxune yɛɛ ra

naxanye waxi e faxa feni.

N gbalon nafama nen e ma n ma xɔɔe gbeeni,

n yi yengen bira e fɔxɔ ra,

han n yi e ranan.”

Alatalaa falan nan na ra.

38 “N Elan mangan nun a kuntigine ha-
lagima nen,
n yi n ma manga gbēden dɔxɔ na,”
Alatalaa falan nan na ra.
39 “Koni waxati famatɔni,
n fama nen Elan muxu suxine ra,”
Alatalaa falan nan na ra.

Babilɔn kalama nen

50 Alatala falani ito nan ti Nabi
Yeremi xa lan Babilɔn nun a ra-
bilinna taane ma, a naxa,
2 “Ɛ xibaruni ito rali siyane ma,
Ɛ a rawanga!
Ɛ taxamasenni te,
Ɛ a fe rali birin ma,
Ɛ nama sese luxun,
Ɛ a fala, Ɛ naxa,
‘Babilɔn taan suxuma nen!
Yarabin na a ra Beli suxuren xa,
Merodaki suxuren gaxuma nen!
Yarabin na a ra e alane sawurane xa,
gaxuna e suxurene suxuma nen!’
3 Bayo siyana nde fama nen a yengedeni
sa keli sogeteden kɔmenna ma,
a e yamanan naxɔrima nen,
muxu yo mi lu a yi.
Muxune nun xuruseene birin e gima
nen.”
4 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Na lɔxɔne nun na waxatini,
Isirayila kaane nun Yuda kaane fama nen
e bode xɔn,
e siga wuge,
e Alatala fen, e Ala.
5 E maxɔdinna tima nen Siyon kirana fe
yi,
e yi e yee rafindi men binna ma,
e yi e yete findi Alatala gbeen na
habadan layirin xɔn
naxan mi jinanma muxune ra mume!
6 N ma yamaan yi luxi nen
alo xuruse tununxine.
E xuruse rabane bata yi e ralɔ ayi,
e yi lu sigē geyane nun yire matexine xun
xɔn

e jinan e matabuden ma.
7 Naxan yo na yi e to,
a yi e faxa,
e yi a fala, e naxa,
‘Nxu mi kala tixi,
bayo e bata yulubin liga Alatala ra,
tinxinna kanna, Alatala,
e benbane yigina.”
8 “Ɛ gi, Ɛ keli Babilɔn yi,
Ɛ keli Babilɔn kaane yamanani,
Ɛ lu alo kɔtɔne xuruse kurun yee ra.
9 Bayo n siya gbeene rakelima nen,
n na e malan,
n yi e radin Babilɔn taan xili ma
sa keli sogeteden kɔmenna ma.
E taan yengema nen,
e yi a tongo.
E xalimakunle mi fule mume
alo sofa yebaxin to mi xete a yii genla ra
keli yengeni.
10 E fuma Babilɔn taan ma nen,
a kala muxune birin yi wasa,”
Alatalaa falan nan na ra.
11 “Ɛ sewa, Ɛ jaxan,
Ɛ tan naxanye fuma n ma yamaan ma!
Ɛ tunganje ayi sewani
alo jinge diin sexen de.
Ɛ jaxan xuiin xa gbo ayi
alo soo kenden wuga xuina.
12 Koni Ɛ nga yarabima nen,
naxan Ɛ barixi,
na yagima nen.
Ɛ findima siya dɔnxen nan na siyane
birin tagi,
Ɛ yamanan yi findi burunna nun yire
xaren nun tonbonna ra.
13 Muxu yo mi fa luma a yi sɔnɔn,
bayo Alatala a findima nen yire magenla
ra a xɔlɔni.
Naxan yo na dangu Babilɔn yi,
na kanna yigitegema nen,
a kolin a kala kii ma.”
14 “Ɛ ti Babilɔn yenge xinla ma a ra-
bilinna birin yi,
Ɛ tan xali wonle!
Ɛ a bun,

ε xalimakunle birin woli a ma!
 Bayo a bata yulubin liga Alatala ra.
¹⁵ Ε yenge so sɔnxɔn nate a ma yiren birin
 yi!
 E minima nen e yete dentegedeni
 e yiine yitexi.
 A sangansone birama nen,
 a taa makantan yinne yi kala.
 Bayo Alatala bata a gbeen ɲɔɔ.
 Ε gbeen ɲɔɔ a ma!
 Ε a liga a ra
 alo a ligaxi bonne ra kii naxan yi.
¹⁶ Ε sansi siine nun bogise xabane raxɔri
 e bode xɔn Babilɔn yi.
 Halagi tiina silanfanna fama nen,
 birin xa xete a konni,
 birin xa a gi, siga a yamanani.”
¹⁷ “Isirayila yamaan bata findi xuruse tu-
 nunxin na
 yatane naxan kedixi.
 Asiriya mangan nan singe yi a yengema.
 Dɔnxen na, Babilɔn mangan
 Nebukadanesari nan a halagi.”
¹⁸ Nanara, Alatala Senben Birin Kanna,
 Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “N
 Babilɔn mangan nun a yamanan muxune
 kewanle saranma e ra nen alo n Asiriya
 mangan liga kii naxan yi.
¹⁹ Koni, n mɔn xetema nen Isirayila ra
 alo xuruse kuruna a sansanni,
 e yi e dege Karemele geyaan nun Basan
 yire matexin fari.
 E lugoma nen Efirami geya yiren nun
 Galadi yamanani.”
²⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Na lɔxɔne nun na waxatini,
 muxune Isirayila yamaan hakene funfun
 fenma nen,
 koni a sese mi luma na.
 E Yuda yamaan yulubine xɔn fenma nen,
 koni sese mi toε.
 Bayo n na yamaan muxu dɔnxen nax-
 anye lu e nii ra,
 n ne yulubine xafarima nen.”
²¹ “Ε fu Meratayin yamanan ma,
 e nun Pekodo kaane!

Ε e sagatan, ε e birin naxɔri.
 N na ε yamarixi naxan birin na,
 ε ne liga.”
 Alatalaa falan nan na ra.
²² “Yenge so sɔnxɔne nan tun tema
 yamanani.
 Naxankata gbeen na a ra.
²³ Ee! Yamanan naxan senbe gbo a birin
 xa,
 na bata kala, a halagi!
 Ee! Babilɔn bata findi yamana
 rabepinxin na!
²⁴ Babilɔn kaane,
 n bata lutin nati e yete ra,
 ε yi ε suxu a ra,
 benun ε xa a fe kolon.
 E yi ε li na, e yi ε suxu,
 amasɔtɔ ε bata n tan Alatala yenge.
²⁵ Alatala bata a yenge so seene ramini e
 ramaradeni a xɔlɔni.
 Marigina Alatala Senben Birin Kanna
 wanla kema nen
 Babilɔn kaane yamanani.
²⁶ Ε fa a xili ma keli yire makuyene yi.
 Ε a sagane rabi,
 ε yi a nafunle yitaxun
 alo sansi kesene
 ε yi e birin kala,
 sese nama lu a yii.
²⁷ Ε a turane birin faxa,
 ε e birin xali e faxadeni!
 Gbalon na a ra e xa,
 bayo e lɔxɔn bata a li,
 e kewanle saranma e ra waxatin naxan
 yi.”
²⁸ “Muxu gixine xuiin nan ito ra,
 naxanye minixi yengeni Babilɔn yi,
 e fa a rali Siyon taani
 a Alatala en ma Ala bata a gbeen ɲɔɔ a
 batu banxina fe ra.
²⁹ Ε xali wonle xili e xa fa Babilɔn xili
 ma,
 naxanye fatan xalimakunla wole.
 Ε daaxadene yitɔn a rabilinni,
 muxu yo xun nama mini ayi.
 Ε e saranna fi e kewanle ra,

ε a liga e ra
 alo e a liga bonne ra kii naxan yi!
 Bayo a bata murute Alatala xili ma,
 Isirayila Sariḡandena.
³⁰ Nanara, yaxune a banxulanne faxama
 nen taan yama malandene yi,
 a sofane birin yi halagi na lɔxɔni,”
 Alatalaa falan nan na ra.
³¹ Marigina Alatala Senben Birin Kanna
 falan ni ito ra, a naxa,
 “E tan yete yigbone,
 n bata keli ε xili ma.
 E kewanle saranma ε ra waxatin naxan
 yi,
 na bata a li.
³² Yete yigbone e sanna radinma nen,
 e bira,
 muxu yo mi e rakelima.
 N teen soma nen e taane ra,
 a yi e rabilinne birin gan.”
³³ Alatala Senben Birin Kanna yi falani
 ito ti, a naxa,
 “Isirayila kaane nun Yuda kaane birin
 ḡaxankataxi.
 Muxun naxanye e suxi konyiyani,
 ne tondixi e beḡinḡe.
³⁴ Koni e xunbamaan senben gbo,
 a xili nen Alatala Senben Birin Kanna.
 A e xun mayengema nen
 alogo a xa bɔḡe xunbenla sɔtɔ e yamanan
 xa,
 a yi Babilɔn kaane yimaxa.”
³⁵ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Yengen kelima nen Babilɔn kaane xili
 ma!
 Yengen kelima nen muxune birin xili ma
 naxanye dɔxi Babilɔn yi,
 e nun e kuntigine nun e fekolonne.
³⁶ Yengen kelima nen e yiimatone xili
 ma,
 e yi findi daxune ra!
 Yengen kelima nen e sofane xili ma,
 e yi lu gaxuni!
³⁷ Yengen kelima nen e soone nun e
 yengε so wontorone xili ma,
 e nun siya basanxine birin xili ma

naxanye dɔxi a yi,
 e sofane yi lu alo ḡaxanle!
 Yengen kelima nen e nafunle xili ma,
 e birin yi ba e yii!
³⁸ Ala xa igen ḡan e xudene yi,
 e xɔri!
 Bayo suxure yamanan nan a ra,
 e xaxinla bata ḡan gaxu feene bun.
³⁹ Nanara, burunna subene nun kankone
 luma nen Babilɔn yi,
 a findi dangaranfulene konna ra.
 Muxu yo mi fa luma a yi,
 a yigelima nen
 han mayixeten nun mayixete,
⁴⁰ alo Ala Sodoma nun Gomora nun e ra-
 bilinna taane halagi kii naxan yi.
 Muxu yo mi fa luma a yi,
 adamadi yo mi fa dɔxe na,”
 Alatalaa falan nan na ra.
⁴¹ “Yamaan fama nen
 sa keli sogeteden kɔmenna ma,
 siya gbeen nun manga senbemane fama
 nen
 sa keli fɔ bɔxɔn danna ra.
⁴² E sofane fama nen xanle nun deḡe-
 mane ra e yii.
 E ḡaxu,
 e mi kininkininna kolon.
 E xuiin minima nen alo fɔxɔ igena,
 e nema fama e soone fari.
 E fama nen safa yeen ma,
 e yengen so e bode xɔn
 alo muxu kedenna.
 E fama Babilɔn taa fajin nan yengede yi!
⁴³ Babilɔn mangan to na feen xibarun
 me,
 a gaxu, a fangan yi ḡan
 alo ḡaxanla naxan dii barini.
⁴⁴ N luma nen alo yatan
 naxan xɔḡexin minima fɔtɔnni Yuruden
 baan de,
 a siga sube fendeni yire fajini.
 N ne kedima nen e yamanani sanḡa ma
 kedenni,
 n naxan sugandixi,
 n sa na dɔxɔ na.

Bayo, nde maliga n tan na?

Nde n yamare?

Xuruse rabaan mundun n yee ratiye?"

⁴⁵Nanara, ε tuli mati Alatalaa fe ragidixin na Babilon xili ma, a feen naxanye yitonxi Babilon kaane yamanan xili ma.

E luma nen

alo xuruse diin naxanye suxuma e xali, e doxoden yi yigeli yati!

⁴⁶Dununa muxune na a me a Babilon bata suxu yengeni, siyane yimaxama nen, e gbelegbele xuini te.

51 Alatala ito nan falaxi, a naxa, "N kala ti foyen nafama nen Babilon

nun Lebo-Kamayi[§] muxune birin xili ma.

²N xone xema nen Babilon xili ma naxanye a fintanma alo maala, a muxune birin yi kedi alo se dagina.

Bayo e fuma nen a ma keli yiren birin yi gbalon loxoni.

³ε xalimakunle woli ε yaxune xalimakuli wonle xili ma, e nun wasodene kanke ye masansanne ragodoxi naxanye ma!

ε nama dija e sofa yo ma!

ε e sofa ganla birin faxa.

⁴E maxloxine xa lu biraxi Babilon yamanan xun xon, e soxoxin yi lu saxi Babilon taan kirane xon.

⁵Bayo Ala mi Isirayila yamaan nun Yuda yamaan nabepinxi, Alatala Senben Birin Kanna, hali e yamanan to rafexi yulubine ra Isirayilaa Sarijanden yee ra yi.

⁶ε gi, ε mini Babilon yi, birin xa a niin makata, alogo ε nama faxa Babilon kaane hakene fe ra!

Bayo Alatala gbeenxoxo waxatin bata a li, Ala Babilon kaane saranma nen alo a lan e ma kii naxan yi.

⁷Babilon yi findixi xema igelengenna nan na Alatala yii, dununa muxune birin xunna firifiri naxan kui dol ra.

Siyane bata a dolon min, e xunne yi keli e ra.

⁸Babilon taan bata kala, a bata kala!

ε gbelegbele a fe ra!

ε senna fen naxan sama a furen de!

Waxatina nde, a yalanma nen.

⁹"Nxu wa nen Babilon dandan feni, koni a mi ne yiyalanje.

Nayi, en na a rabepin.

Birin xa siga a konyi.

Bayo kitin naxan nagidixi a xili ma, na feen bata te han kore xonna.'

¹⁰'Alatala bata en xun mayenge kitin sa.

ε fa, en sa Alatala,

en ma Ala kewanla yeba Siyon taani."

¹¹"ε xalimakunle ralemun!

ε wure lefane tongo!

Alatala bata Mede mangane radin Babilon xili ma

bayo a bata a kala feen nagidi.

Alatala a gbeenxoxoma nen a batu banxina fe ra.

¹²ε taxamasenne yite

alogo muxune xa siga yenge sodeni

Babilon taan makantan yinne xon!

ε xun makantan muxune fari sa, ε yi kantan tiine ti!

ε sofane yiton yaxune xili ma!

Bayo Alatala naxan nagidixi,

a na rakamalima nen

a naxan falaxi lan Babilon kaane ma.

¹³ε tan naxanye doxi baa gbeene de

nafulu gbeena ε tan naxanye yii,

ε rajanna bata a li,

danna fa sama ε siimayaan na nen."

[§]51:1 *Lebo-Kamayi* findixi wundo falan nan na naxan bunna neen fa fala "Babilon kaane."

¹⁴ Alatala Senben Birin Kanna bata a kɔɔ
a yete yi, a naxa,
“N taani ito rafema nen yaxune ra yati,
e wuya alo tuguminne,
e yi e nɔ sɔɔ xuini te ε xili ma sewani.”

Nabi Yeremi 10.12-16

¹⁵ “Ala nan bɔɔɔ xɔnna daxi a senbeni,
a yi dunuɔa beten sa a fe kolonna xɔn,
a kore walaxani bandun a xaxilimayani.

¹⁶ A na a xui ramini,
tulen yi a malan kore,
a kundaan nafa,
sa keli bɔɔɔɔ danne ra.
A yi galanna nun tulen nafa,
a foyen namini a ramaradeni.

¹⁷ Muxune birin bata findi xaxilitarene
nun fekolontarene ra.

Xema rawanle birin yagixi
lan e sawura rafalaxine fe ma,
bayo wulen nan e suxurene ra,
nii yo mi e yi.

¹⁸ Fe fuun nan e ra,
wali magelexina.
E halagi waxatin na a li,
e raxɔrima nen.

¹⁹ Koni Yaxuba gbee Ala mi luxi
alo e tan.
Bayo a tan nan seen birin daxi.
A tan nan gbee Isirayila bɔnsɔnne ra.
A xili nen Alatala Senben Birin Kanna.”

Babilɔn taan najanna fe

²⁰ “Babilɔn kaane, ε lu nen n xa
alo sinbena, yenge so se fajina,
n yi siyane raxuya ayi ε ra,
n yi yamanane kala ε xɔn.

²¹ N soone nun soo ragine raxuyaxi ayi ε
tan nan na,
e nun yenge so wontorone nun a ragi
muxune,

²² e nun xemene nun jaxanle,
e nun fonne nun dii jɔreɔne,
e nun banxulanne nun sungutunne,

²³ e nun xuruseene nun xuruse rabane,
e nun xεε biine nun e jingene,

e nun yamana kanne nun kuntigine.

²⁴ Babilɔn taan nun a muxune fe jaxin
naxanye ligaxi Siyon taan na,
n na kewanle saranma nen e ra ε yetagi,”
Alatalaa falan nan na ra.

²⁵ “N kelima nen ε xili ma, Babilɔn
kaane.

ε tan naxanye maxɔɔɔɔ kala tideni
alo geyana,

ε tan naxanye bɔɔɔɔ birin halagima!
N na n yiini bandunma nen ε xili ma,
n yi ε taan makutukutu
keli gemene xuntagi
n yi ε konna findi geya ganxin na,”

Alatalaa falan nan na ra.

²⁶ “Geme mi sɔte ε konni,
naxan finde banxin tongon ma geme
kenden na

banxin nɔe beten se gemen naxan na.
Amasɔɔ ε konna luma nen kalaxi han
habadan,”

Alatalaa falan nan na ra.

²⁷ “ε taxamasenni te yamanani!

ε xɔtaan fe siyane tagi!
ε siyane yitɔn, e xa a yenge,
ε Ararati nun Minni nun Asikenasi ya-
manane xili a yengedeni!

ε sofa ganle kuntigin dɔɔɔ
a xa yengen xun mato a ra Babilɔn xili
ma!

ε soone rasiga a xili ma
naxanye wuya alo tuguminne.

²⁸ ε siyane yitɔn, e xa sa a yenge,
Medene mangane nun e yamana kanne
nun e kitisane birin
e nun yamanan naxanye birin e nɔɔn bun
ma.

²⁹ Alatala yengen naxan yitɔnxi Babilɔn
kaane xili ma,

na na rakamali waxatin naxan yi,
a Babilɔn yamanan findi yire yigenla ra
muxu yo mi luma denaxan yi habadan,
nayi bɔɔɔɔ xɔnna xuruxurunma nen,
a yimaxa.

³⁰ Babilɔn sofane bama nen yengen soe,
e so e yire makantanxine yi,

e senben na jan.
 E luma nen alo jaxanle.
 Teen soma nen e taan banxine ra,
 e taa makantanxin yinne so deene birin
 kalama nen.
³¹ Xerane gixin fama nen xerane fɔxɔ ra
 a faladeni Babilon mangan xa,
 fa fala yaxune bata e taan yiren birin
 tongo yengeni,
³² kirane bata suxu,
 tee dara yirene ganma,
 gaxun bata sofane suxu.”
³³ Amasɔɔ Alatala Senben Birin
 Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a
 naxa,
 “Babilon taan malaxunma nen
 alo se bonbo lonna
 a nema yibodonma waxatin naxan yi.
 Se xaba waxatina a limaani ni i ra a xa.”
³⁴ Yerusalen kaane a falama, e naxa,
 “Babilon mangan Nebukadanesari bata
 en naxɔri,
 a yi en ma taani maxa
 alo goron kui genla.
 A bata en gerun alo ninginangana,
 a lugo en yii se fapine ra,
 a mon yi en baxun.”
³⁵ Siyon kaane a falama, e naxa,
 “Babilon kaane gbalon naxan saxi en
 fari,
 Ala xa na sa e fan fari!”
 Yerusalen kaane a falama, e naxa,
 “Babilon kaane faxan naxanye ti en
 konni,
 Ala xa na wunla goronna lu e xun ma.”
³⁶ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “N na e xun mayengema nen,
 n na e gbeen jɔxɔma nen,
 n yi Babilon yamanan baa gbeen xɔri,
 n yi a baan xunna xara.
³⁷ N Babilon taan kalama nen,
 a findi geme malanxine ra,
 e nun kankone kurudena.

A fe yi magaxu ayi,
 muxune yi kolin a kala kii ma.
 Muxu yo mi dɔxe a yi.
³⁸ A muxune xape alo yatane,
 e wurundunma alo yata senbemane.
³⁹ Koni e na kunfa jaxi ra,
 n donse donna yitonma nen e xa
 e yi n ma xolon dolon min
 han e xunna yi keli e ra,
 e yi xi habadan,
 e mi fa kele mumel!”
 Alatalaa falan nan na ra.
⁴⁰ “N yi e xali
 alo yexee diine na siga e faxadeni,
 alo kontonne nun kotone.”
⁴¹ “Ee! Sesaki** taan suxuma nen!
 A tan naxan matɔxɔma bɔxɔ xonna taane
 birin ye!
 Ee! Babilon taan naxɔrima nen siyane
 tagi!”
⁴² “Fɔxɔ igen sama nen Babilon bɔxɔn
 xun ma,
 a mɔrɔnne yi dangu a fari.††
⁴³ A taane kalama nen,
 a findi bɔxɔ xaren nun tonbonna ra,
 muxu yo mi dɔxe yamanan naxan yi,
 adamadi yo mi dangue denaxan yi.
⁴⁴ N Beli suxuren jaxankatama nen,
 Babilon taana ala.
 A naxan gerunxi,
 n na bama a de nen.
 Siyane mi fa luma sigɛ a ma sɔnɔn.
 Babilon taan makantan yinne yatin bi-
 rama nen.
⁴⁵ N ma yamana, e mini a yi,
 birin xa a niin makata!
 E masiga Alatalaa xɔlɔ gbeen na!
⁴⁶ E nama tunnaxɔlɔ e ma,
 e nama gaxu feene yee ra
 naxanye xinla mema yamanani!
 Bayo fena nde xinla mema nen to fari,
 fe gbete xinla yi me faraxi.

**51:41 *Sesaki* findixi wundo falan nan na naxan bunna neen fa fala “Babilon taana.”

††51:42 *Igen mɔrɔnne*: alo foyen na so igeni.

E naxa, a gbalon na a ra yamanani,
hanma
mangana nde bata keli nde xili ma.

⁴⁷ Nanara, lɔxɔne fama,
n Babilɔn suxurene ɲaxankatama lɔxɔn
naxanye yi.

N na e yamanan birin nayarabima nen
a faxa muxune binbine birin yi lu biraxi
taan xun xɔn.

⁴⁸ Naxanye birin kore xɔnna nun bɔxɔ
xɔnna ma,

ne e xuini tema nen Babilɔn xili ma
sewani,

bayo halagi tiine fama nen a xili ma
sa keli sogeteden kɔmenna ma,”

Alatalaa falan nan na ra.

⁴⁹ “Babilɔn taan kalama nen Isirayila
fafa muxune fe ra
alo muxune bata fafa dunuɲa yiren birin
yi

Babilɔn taana fe ra kii naxan yi.

⁵⁰ Ɛ tan naxanye mi faxaxi yengeni,
ɛ gi, ɛ nama ti de!

Ɛ nema sa yamana makuyeni,
ɛ miri Alatala ma,

Yerusalen ma fe yi lu ɛ bɔɲeni!”

⁵¹ Yamana a falama nen, e naxa,

“En yagi nen,

en to konbi ti xuine me,

yagin yi lu en yetagi,

bayo xɔɲene bata so yire sariɲanxine yi
Alatalaa banxini.”

⁵² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Lɔxɔne fama,

n suxureni itoe ɲaxankatama lɔxɔn nax-
anye yi,

muxu maxɔlxine kutun xuiin yi mini e
yamanan birin yi.

⁵³ Hali Babilɔn taan te tiye

han kore xɔnna,

a yire makantanxine yi so raxɔlɔ ayi,

n halagi tiine rafama nen a xili ma,”

Alatalaa falan nan na ra.

⁵⁴ “Gbelegbele xuiin tema nen Babilɔn
taani,

gbalo gbeen naba xuiin mema nen Ba-
bilɔn kaane yamanani.

⁵⁵ Bayo Alatala Babilɔn kalama nen,
a yi a xui gbeen dan.

Yaxune fa xuiin minima nen

alo fɔxɔ igen mɔɔɔnne xuxu xuina,

e yi sɔnxɔ alo kuye sarinna.

⁵⁶ Halagi tiin fama nen Babilɔn taan xili
ma,

a yi a sofane suxu, a yi e xanle kala.

Bayo Ala nan Alatala ra

naxan a gbeen ɲɔxɔma,

a muxune birin saran e kewanle ra.

⁵⁷ N na n ma xɔlɔn dɔlɔn fima a kuntigine
nun a fe kolonne ma nen

han e xunne yi keli e ra,

e nun a yamana kanne nun a kitisane
nun a sofane,

e yi xi habadan,

e mi fa keɛ sɔnɔn!”

Mangana falan nan na ra,

naxan xili Alatala Senben Birin Kanna.

⁵⁸ Alatala Senben Birin Kanna ito nan
falaxi, a naxa,

“Babilɔn taan makantan yin gbeene ra-
birama nen,

a taan so de gbeene yi gan.

Nayi, siyane e yete yixadanma fuyanna
nin,

yamanane muxune wali xɔnne sa luma
teɛn nin.”

⁵⁹ Nabi Yeremi na falane nan xeraya so
Neriya dii xemen Seraya yii, Maxiseya

mamandenna, kuntigi gbeena nde, a to
siga Babilɔn yi e nun Yuda mangan

Sedeki, na mangayaan ɲɛɛ naaninden
ma. ⁶⁰ Gbalon naxan birin yi lanma a

xa Babilɔn sɔtɔ, Yeremi yi ne birin sebe
kedin kui, a falan naxanye birin sebe lan

Babilɔn ma. ⁶¹ Yeremi yi a fala Seraya xa,
a naxa, “I na so Babilɔn yi waxatin naxan

yi, falani itoe birin xaran i xuini texin
na, ⁶² i yi a fala, i naxa, ‘Alatala, i tan

yetɛɛn nan falan tixi be xili ma alogo a xa
kala, alogo muxune nun dali seene nama

fa lu a yi sɔnɔn, a findi yire rabɛɲinxin

na han habadan!' ⁶³I na yelin kedini ito xaranje, i gemen xidi a ra, i yi a woli Efirati baan tagi. ⁶⁴Na xanbi ra, i naxa, 'Awa, Babilon taana fe godoma ikiini, a mi a sote gbalon na mume, Ala naxan nafama a xili ma. A yamaan taganmanen.'"

Yeremi a falane danna ni ito ra.

Babilon mangan yi Sedeki suxu

*Mangane Firinden 24.18-20 nun
Taruxune Firinden 36.11-16*

52 Sedeki findi mangan na a jee mawonon nun kedenden nan ma, a yi jee fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Xamutali Yeremi a dii temena, Libina kaana.

²Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo Yehoyakimi a liga kii naxan yi. ³Na liga Alatala xolon nan ma fe ra Yerusalen nun Yuda xili ma, a yi wama naxanye ba feni a yetagi. Sedeki fan yi murute Babilon mangan xili ma.

*Yeremi 39.1-10 nun Mangane Firinden
25.1-21 nun Taruxune Firinden 36.17-20*

⁴Sedeki a mangayaan jee solomanaaninden kike fuden xi fude lxonni, Babilon mangan Nebukadanesari nun a ganla birin yi fa Yerusalen xili ma, e yi daaxadeni ton a yetagi, e yi yire makantanxine ti a rabilinna birin yi. ⁵E lu taan yenge han Manga Sedeki a mangayaan jee fu nun kedendena.

⁶Na jeen kike naaninden xi solomanaaninde lxonni, kamen yi gbo ayi taani, donse mi yi fa yamanan muxune yii. ⁷Nayi, Babilon ganla yi taan yinna yirena nde rabira. Koen na, hali Babilon kaane to yi taan nabilinxi, Yuda sofane birin yi e gi, e dangu taan makantan yin firinne longonna ra, e sa mini taan so deen na mangana nakon dexon. Sofane yi e gi, e nun mangan yi siga Araba tonbonna lantaan mabinni.

⁸Koni, Babilon sofa ganla yi mangan sagatan, e sa Manga Sedeki li Yeriko meremerene yi, a ganla birin yi xuya ayi e masiga a ra. ⁹E yi mangan suxu e siga a ra Babilon mangan fema Ribila taani, Xamata yamanani, a yi sa a makiti menni. ¹⁰Babilon mangan yi Sedeki a diine ke raxaba a yetagi, a mon yi Yuda yamanan muxu gbeene fan birin faxa Ribila taani. ¹¹A yi Sedeki yene saxonje ayi, a yi a xidi sula yolonxonna ra, a siga a ra Babilon yi, a sa a sa kasoon na han a faxa.

Yerusalen kala fena

*Mangane Firinden
25.8-21 nun Yeremi 39.8-10*

¹²Kike suulunden xi fude lxonni, Babilon mangan Nebukadanesari a mangayaan jee fu nun solomanaaninden ma, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan naxan yi walima Babilon mangan xa, na yi fa Yerusalen yi. ¹³A yi teen so Alatala Batu Banxin na e nun mangana banxin nun Yerusalen banxine birin. A yi banxi kendene birin gan. ¹⁴Babilon sofa ganla naxan birin yi mangan kantan muxune xunna foxo ra, ne yi Yerusalen yinne birin kala.

¹⁵Yiigelitona ndee nun yamaan muxu donxen naxanye yi luxi taani, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne xali konyiyani, e nun yiirawali donxene, e nun naxanye bata yi e yete sa Babilon mangan sagoni. ¹⁶Koni Nebusaradan yi yiigelitona ndee lu yamanani alo manpa bili siine nun xee biine.

¹⁷Sula senbetenna naxanye yi Alatala Batu Banxini, Babilon kaane yi ne kala, e nun ige maxali wontorone nun ige ramarara se sula daxi gbeena, e yi siga na sulan birin na Babilon yi. ¹⁸E yi tundene nun tee ko seene nun lenpu ratu seene nun wuli xuya goronne nun se sa lefane birin tongo e nun wali se sula daxin naxanye birin yi rawalima Ala Batu Banxini.

¹⁹Mangan kantan muxune xunna mɔn yi baramane nun wusulanna gan wurene nun wuli xuya goronne nun tundene nun lenpu dɔxɔ seene nun se sa lefane nun minse saraxa rabɔxɔn goronne tongo, a xema daxine nun gbeti fixe daxine birin. ²⁰Senbeten firinna nun ige ramara se gbeen nun turaan sawura fu nun firinna naxanye yi tixi a bun e nun ige maxali wontorone Manga Sulemani naxanye rafala Alatala Batu Banxin xa, ne birin sula daxin nan yi a ra naxanye binyen xasabin mi yi nɛe yate. ²¹Senbeten kedenna yi mate nɔngɔnna ye fu nun solomasexe, lutin nɔngɔnna ye fu nun firin nan yi a rabilinɛe, a kui genla nan yi a ra, a yigboon yi yii soli naanin sa liye. ²²Konden yi a xunna, naxan yi mate nɔngɔnna ye suulun, a konden yi rayabuxi sula yɔlɔnxɔn yalane nun girenada wudi bogi sawura sula daxine nan na. Senbeten firinden fan yi na kii nin e nun a rayabu kiina. ²³Girenada wudi bogin sawura tonge solomanaanin e nun sennin nan yi rafalaxi senbetenna dɛxɔnne ma. E birin malanxina, girenada wudi bogin sawura keme nan yi sula yalaan nabilinni.

²⁴Mangan kantan muxune xunna yi saraxarali kuntigin Seraya suxu, e nun saraxarali firinden Sofoni nun dɛen kantan muxu saxanne. ²⁵A yi sofa kuntigina nde suxu e nun xeme solofere mangana muxune ye naxanye yi taani, e nun sofa kuntigina sebeli tiina, naxan yi sofa nenene xinle sebema, e nun Yuda kaane muxu tonge senninna naxanye yi taani.

²⁶Mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi e tongo, a siga e ra Babilɔn

mangan fema Ribila taani. ²⁷Babilɔn Mangan yi yamarin fi, e yi e faxa Ribila taani Xamata yamanani. Yuda kaane siga konyiyani na kii nin, e makuya e yamanan na.

²⁸Nebukadanesari muxun naxanye suxu, a siga e ra konyiyani, ne nan itoe ra: A mangayaan jɛe soloferedeni, a siga Yahudiyani muxu wuli saxan muxu mɔxɔɔnɛn nun saxan nan na. ²⁹Nebukadanesari a mangayaan jɛe fu nun solomasexedeni, a siga muxu keme solomasexe muxu tonge saxan e nun firin nan na, a naxanye suxu Yerusalen yi. ³⁰Nebukadanesari a mangayaan jɛe mɔxɔɔnɛn nun saxandeni, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan siga Yahudiyani muxu keme solofere muxu tonge naanin nun suulun nan na konyiyani. E birin malanxina, muxu wuli naanin muxu keme sennin.

Babilɔn Yoyakin xɔɔɔya fena

Mangane Firinden 25.27-30

³¹Yuda mangan Yoyakin suxun jɛe tonge saxan e nun soloferedeni, Babilɔn mangana Ewili-Merodaki a mangayaan jɛe fɔlɔni, a yi hinan Yuda mangan Yoyakin na, a yi a ramini kasoon na, na jɛen kike fu nun firinden xi mɔxɔɔnɛn nun sulunde lɔxɔni. ³²A yi fala faɔin ti a xa, mangan bonna naxanye yi a fema Babilɔn yi, a yi a tiden mate ne birin xa. ³³A yi a kasorasa dugine masara, Yoyakin yi a dege mangana tabanla ra a siimayaan birin yi. ³⁴A makoon yi seen naxanye ma lɔxɔ yo lɔxɔ, Babilɔn mangan yi lu ne soe a yii a siimayaan birin yi han a faxa lɔxɔn naxan yi.

Mawuga Xuine

Mawuga Falane Lan Yerusalen Kala Fe Ma

Mawuga xuini itoe findixi muxuna nde pände sigin nan na lan Yerusalen taan kala feen ma. Yanyina nde, Nabi Yeremi nan a sebexi a to Yerusalen kala feen to. Nɛɛ keme suulun ɲɛɛ tonge solomasɛɛ e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, Babilɔn mangan Yerusalɛn taan suxu nen yengeni. A yi tɛɛn so taan na, a yi Ala Batu Banxin kala, a yi mangan suxu e nun yamanan muxune fɔxɔ kedenna, a siga e ra a yamanani. Yuda yamanan yi ɲan.

Mawuga xuini itoe kui, fala ɲaxume tiina nde wugama Yerusalen taan kala feen na e nun Yuda yamanan naxɔri fe ma. Gbalo gbeen naxan a yamaan sɔtɔ, a wugama na nan ma.

Gbalon naxan Alaa yamaan sɔtɔxi, Isir-ayila kaane kala xɔnna nan na ra. Koni e laxi a ra fa fala Alaa hinanna gbo dangu a xɔlɔn na. Nanara, e luma a maxande. (Mawuga Xuine 3.22-23)

Yerusalen taan luxi nen alo kapa gile rabɛɲinxina

1 Ee! Yerusalɛn bata rabɛɲin,
taani ito naxan yi rafexi nun.
Ee! A bata lu alo kapa gilena!
A tan naxan yi findixi taa senbemaan na
siyane yɛ,
a tan naxan yi findixi manga taan na ya-
manane xun na,
a bata findi konyin na to.
² A kɔɛɛn ɲanma wuge,
a yɛɛgen bata a xadene maxa.
A xanuntenne mi fa a madendenma.
A xɔyine birin bata e mɛ a ra,
e findi a yaxune ra!
³ Yuda yamaan birin bata xali konyiyani,
e ɲaxankataxi, e rayarabixi.

E bata sa dɔxɔ siya gbetene konni
e mi matabu yo sɔtɔma.
E sagatan muxune birin bata sa e li
tɔrɔni.

⁴ Sunun nan Siyon taan kirane xɔn,
bayo muxu yo mi fa fama a sanle yi.

Taan so deene birin bata kala,
a saraxaraline e kutunma,
a sungutunne sunuxi.

Siyon taan bata rafe sɔxɔlɛ gbeen na!

⁵ A yengefane bata senben sɔtɔ a xun na.

A yaxune bata lu bɔɲɛ xunbenli.
Bayo Alatala bata taan muxune lu sununi

masɔtɔ e Ala matandi wuyaxine xɔn.

Yaxune bata e diine suxu siga e ra
konyiyani,

e yengefane yi siga e ragbɛngbɛɲɛ.

⁶ Siyon taana binyen birin bata kala.

A kuntigine bata e gi alo xenle

naxanye mi e degede sɔtɔma,

e xadanxin sigama e giyɛ donsone bun.

⁷ Yerusalɛn kaane nɛma na xun xɔn

sigama tɔrɔni,

e mirima e waxati danguxin nafunle
birin ma.

A yamaan to sa a yaxune sagoni,
muxu yo mi fa a mali.

A yaxune yi a matoma nen,

e gele a kala kiin ma.

⁸ Yerusalɛn kaane bata yulubin liga han!

Nanara, taan bata findi yire xɔsixin na.

Naxanye birin yi a binyaxi,

ne fa a rayelefuma nen.

A bata lu

alo e muxu ragenla nan toma,

naxan kutunma tɔrɔni,

a a makuya.

⁹ A xɔsin bata sa a domain na.

A mi a mirixi a raɲan kii ma.

A kala feen bata a raterɛna.

Muxu yo mi a madendenma.

A a falama, a naxa,

“Alatala, n ma tɔrɔn mato,

bayo n yaxun bata nɔɔn sɔtɔ.”

¹⁰ A yengefane bata a nafunle birin
tongo.

A bata siya gbetene to soe a yire
sarijanxini

i tonna doxo naxanye ma,
a e nama so i ya yamaan malanni.

¹¹ Taan muxune birin kutunma,
e donseen fenma,
e e se kendene masarama balon na
alogo e xa lu e nii ra.

E a falama, e naxa, “Alatala, a mato,
i yi a rakorosi
n nayarabixi kii naxan yi.

¹² E tan naxanye birin dangun kiraan
xon,

feni ito mi e sotxi.

E a mato ki faji

xa soxoleni ito sifan muxu gbeta ma,
alo soxolen naxan n halagima.

Alatala nan a saxi n fari a xolo gbeen
loxoni.

¹³ A bata teen nagodo

keli kore n xonne gan xinla ma.

A bata yalaan nati n yee ra,

a yi n naxete xanbin na,

a yi n findi muxu rabejinxin na

n lu furaxi waxatin birin.

¹⁴ A bata n yulubine xidi n kosen ma

alo goron tongo gbelemana.

A bata e maxidi,

a yi e singan n kee.

Marigin bata n senben jan,

a yi n sa muxune sagoni,

n mi nee tiye naxanye yee ra.

¹⁵ Sofa kenden naxanye birin yi n yii,

Marigin bata a me ne birin na.

A bata ganla malan n xili ma

alogo e xa n ma sofa banxulanne halagi.

Marigin bata Yuda yamani butuxun ki
faji.

¹⁶ Nanara, n wugama,

yeegegen bata n yeen xonna rafe.

Naxan nee n madendenje,

a yi n niini fan n ma,

na bata a makuya n na.

N ma diine bata yigitege,

bayo yaxune bata non soto.”

¹⁷ Siyon kaane bata e yiini bandun mux-
une ma

koni muxu yo mi e madendenma.

Alatala bata yamarin fi

Yaxuba bonsonna rabilinna siyane ma

a e xa a yenge.

Yerusalen taan bata findi se xosixin na e
tagi.

¹⁸ Yamaan yi a fala,

e naxa, “Alatala nan tinxin,

bayo nxu bata murute a ma.

Nayi, e tuli mati, e tan siyane birin,

e n ma soxolen mato.

Nxo dii sungutunne nun nxo dii banxu-
lanne bata siga konyiyani.

¹⁹ Nxu bata nxu xoyine xili,

e yi nxu yanfa.

Nxo saraxaraline nun nxo fonne birin
bata faxa taani,

e yi donseen fenma waxatin naxan yi
alogo e xa lu e nii ra.

²⁰ Alatala, a mato,

nxu jaxankataxi kii naxan yi,

han nxu kuine e raminima.

Nxu bonen bata kala nxu kui,

bayo nxu bata murute i ma mume!

Nxo diine bata faxa silanfanna ra
tandeni^{††}

sayaan nan mon a ra banxini.

²¹ Muxune nxu kutun xuiin mema,

koni muxu yo mi nxu madendenma.

Nxu yaxune birin bata nxo soxolena fe
me!

Ala, i naxan ligaxi nxu ra,

e sewaxi na nan na.

I bata loxon nafa,

i naxan ma fe fala.

Tin nxu yaxune xa lu

alo nxu tan!

²² E fe jaxine birin mato,

e birin xa saran e ra

alo i nxu saranxi nxu yulubine ra kii
naxan yi!

^{††}1:20 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

Nxu kutunma waxatin birin,
nxu bɔɓɛn tɔɔxin na ra yati.”

Ala bata a yamaan kala

2 Ee! Marigin bata a xɔlɔn nagodo
Siyon taan ma alo kundana,
a yi Isirayilaa binyen nadin bɔxɔni
keli kore xɔnna ma!

A san tidena fe mi rabiraxi a ma a xɔlɔn
lɔxɔni.

² Marigin bata Yaxuba bɔnsɔnna dɔxɔ-
dene birin naxɔri,
a mi kininkin!

A fitinaxin bata Yuda yamanan taa
makantanxine birin kala.

A bata e mangayaan nun e kuntigine
birin nabira

a yi e rayarabi.

³ A bata Isirayila yamaan senben birin
kala a xɔlɔ gbeeni.

Yaxun to so,

a mi tin a yamaan maliye.

Koni a xɔlɔn luxi nen

alo a tɛɛ gbeen nan nakeli Yaxuba bɔn-
sɔnna xili ma

naxan a rabilinna birin gan.

⁴ A bata a xanla bandun alo yaxuna,
a yi a yiifanni te e xili ma alo yengefana.
Muxun naxanye birin nayabu, a yi ne
birin faxa.

A bata a xɔlɔn nagodo Ala Batu Banxin
ma Siyon taani

alo tɛɛna.

⁵ Marigin bata lu alo yaxuna.

A bata Isirayila yamanan naxɔri.

A bata a manga banxine birin naxɔri,

a yi a taa makantanxine birin kala.

A bata wugan nun sunun nagbo ayi Yuda
bɔnsɔnna xa.

⁶ A bata so a sansanna kui karahanni,
a yi en nun a tan naralanden kala.

Alatala bata sali lɔxɔne nun Matabu
Lɔxɔne raɓinan Siyon kaane ra,
a fitinaxin yi a mɛ mangane nun saraxar-
aline ra a xɔlɔni.

⁷ Marigin bata a mɛ a saraxa ganden na,

a yi a yire sarijanxin nabɛpin.

A bata taan manga banxine lu yaxune
yii.

Yaxune bata e sɔnxɔ xuini te Alatalaa
banxini

alo sali lɔxɔn nan yi a ra nun.

⁸ Alatala bata a ragidi

a xa Siyon taan makantan yinne rabira.

A bata lutin bandun alogo a xa e birin sa
yelanni

a mi a yetɛ ratangama a raxɔri feen ma.

A bata taan makantan yinne radinɛ ayi,
e birin yi bira.

⁹ Taan so dɛɛne bata godo bɔxɔn bun.

Ala bata e balan wurene bolon, e kala.

A mangan nun a kuntigine bata xali siya
gbetene konni,

sariya mi fa na sɔxɔn!

Hali a nabine yetɛɛn mi fa fe toon tima
sɔxɔn fata Alatala ra.

¹⁰ Siyon taan fonne dɔxi bɔxɔni, e birin
dunduxi.

E bata burunburunna sa e xunni,

e sunu dugine ragodo e ma.

Yerusalɛn sungutunne bata e xun sin
bɔxɔn ma.

¹¹ N yɛɛne bata xadan wuge,

n kuina a raminima.

N bɔɓɛn bata kala

masɔɔ gbalon ma naxan n ma yamaan
sɔxɔxi.

Bayo diidine nun dii futene fugama a ra
taan yama malandene yi.

¹² E e ngane maxɔdinma, e naxa,

“Donseen nun minseen minen?”

E fugama a ra taan yama malandene yi

alo muxu maxɔlɔxine,

e niin bama e ngane yii kanke.

¹³ N mi fa a kolon n naxan fale ε xa.

Yerusalɛn kaane, n na ε sama nanse ma?

N na ε misalɛ seen mundun ma, n yi ε
madenden,

ε tan Siyon taa faɓi kaane?

Bayo i ya tɔɔn gbo alo fɔxɔ igena.

Nde nɛ i dandanɛ?

¹⁴ Ɛ nabine wule fe toone nun fe fuune nan tun yeƆaxi Ɛ xa alo xiyene.

E mi Ɛ hakene makenenxi Ɛ xa alogo Ɛ xa ratanga konyiyaan ma.

E waliyiya wule falane nun yanfa falane nan tun tixi Ɛ xa.

¹⁵ Dangu muxune birin e yiin ƆɔnƆɔma Ɛ fe ra,

e kolin Ɛ kala kiin ma,

e yi e xunni maxa Yerusalen kaane magele feen na.

E yi a fala, e naxa, “A yi falama taani ito nan ma ba,

fa fala a taan naxan ma tofanna kamalixi,

Ɔɔxɔn birin sewa xunna?”

¹⁶ Ɛ yaxune birin deni bixi Ɛ xili ma han!

E kolinma Ɛ kala kiin ma, e yi e pinne raxin Ɛ xili ma

e naxa, “Nxu bata e gerun!

Nxu yi Ɔɔxɔni ito nan mamema yɔ!

A bata a li, nxu bata a to!”

¹⁷ Alatala naxan nagidi,

a bata na liga.

A bata a falan nakamali,

a feen naxan yamari xabu a Ɔɔlɔni.

A bata halagin ti kininkinintareyani.

A bata tin

Ɛ yaxune yi e xunnayeren Ɛ xun na,

a yi Ɛ yaxune senben fari sa.

¹⁸ Yamaan bata e Ɔɔjen ma feu!

Hali Ɛ taan yinna, a xa a yeegen namini

kɔɔɛn nun yanyina alo baa igena.

Ɛ nama Ɛ matabu, Ɛ yeegen nama dan de!

¹⁹ Ɛ keli, Ɛ gbelegebele kɔɔna ngaan na.

Ɛ yi e Ɔɔje yi feen fala Marigin yetagi alo Ɛ igen nan Ɔɔxɔnma.

Ɛ yiine ti a xa alogo a xa Ɛ diidine rakisi naxanye fugama a ra kamen ma kira xunne ma.

²⁰ Alatala, a mato, i yi a rakɔɔsi

i ito Ɔɔxɔnna ligaxi muxun naxanye ra!

Naxanle lan ba, e xa e bari diine don

e dii Ɔɔɛn naxanye xanuxi?

A lan ba, i ya saraxaraline nun i ya nabine xa faxa

Marigina yire sarijanxini?

²¹ Diidine nun fonne birin biraxi Ɔɔxɔni kirane xɔn.

N ma sungutunne nun n ma banxulanne bata faxa yengeni.

I bata faxan ti i ya xɔlɔ gbeen Ɔɔxɔni,

i yi muxune kɔɔ raxaba hinantareyani.

²² I bata gaxun nafa n ma sa keli yiren birin yi,

alo yamaan na maxili sali Ɔɔxɔni.

Alatalaa xɔlɔn Ɔɔxɔni,

muxu yo mi a yimini,

muxu yo mi lu a nii ra.

N naxanye xanuxi, n diidin naxanye maxuru,

n yaxune bata ne raxɔri.

Yigitegen nun yigina fe

3 Muxun nan n na, naxan Ɔɔxɔnatan toxi

Alaa xɔlɔn senben bun ma.

² A n gbengben nen a yeɛ ra,

a yi n nasiga ti dimini,

kenen mi denaxan yi.

³ A luma a senben nakele n tan xili ma waxatin birin!

⁴ A bata n fatin nun n fati kidin mafasa,

a yi n xɔnne gira.

⁵ A bata n nabilin xɔlɔn nun Ɔɔxɔnatanane ra feu!

⁶ A bata n lu dimini,

alo muxun naxanye bata faxa

to mi na ra.

⁷ Ala bata n nabilin yinna ra,

n mi fa nɔɔ mine,

a yi n xidi yɔlɔnɔxɔn binyene ra.

⁸ Hali n xinla ti n mali feen na han,

a mi a tuli matima n ma maxandin na.

⁹ A bata kiraan bolon n yeɛ ra geme ferenne ra,

a yi n ti kira yifuxin xɔn.

¹⁰ Ala luxi nen n xa

alo kanko gbeen naxan dɔxi n yeɛ ra,

alo yatan na a luxun Ɔɔtɔnni,

11 a yi n ba kiraan xɔn,
 a n yibɔ,
 a yi n lu halagixi.
 12 A bata a xanla bandun
 a yi a xalimakunle xun ti n na.
 13 A xalimakunle bata n gbingin sɔxɔn.
 14 N bata findi magele seen na n ma ya-
 maan birin xa,
 n magele feen bata findi muxune sigi sa
 xunna ra lɔxɔ yo lɔxɔ.
 15 Ala bata n nalugo sansi xɔlene ra,
 a dabari igen findi n minseen na.
 16 A bata n karahan
 n yi n pinne kala gɛmɛ xɔnne ra,
 a yi n yibodon burunburunni.
 17 A bata n ba bɔɲɛ xunbenli,
 herin yetɛɛn yi jinan n na.
 18 N yi fa a fala, n naxa,
 “Siimaya mi fa n xa sɔnɔn,
 hanma n yigi yi tixi seen naxanye birin
 na fata Alatala ra.”
 19 N ma jaxankatana fe xa rabira i ma,
 n lu na xun xɔn kii naxan yi,
 n dabari igen nun se xɔlɛn naxanye sɔɔ.
 20 N na n miri ne ma,
 n niin yi rafɔɔ.
 21 Koni miriyani ito nan fa n bɔɲeni
 alogo n xa yigin sɔɔ:
 22 Alatalaa hinanna mi janma,
 a kininkininna mi a danna liye.
 23 Ala mɔn xetema e ma xɔɔn yo xɔɔn.
 I ya lannayaan gbo han!
 24 N na a falama nen n bɔɲeni,
 n naxa, “Alatala nan n kɛɛn na
 nanara, n yigi saxi a yi.”
 25 Alatala fan muxun na,
 naxan a xaxili tixi a ra,
 naxan a fenma.
 26 A lan muxun xa Alatalaa kisin mame
 maraxarani.
 27 A lan adamadiin xa xuru tɔɔyaan bun
 fɔlɔ a foninge waxatin ma.
 28 Xa Ala a ragidi a ma,
 a lan a yi dɔxɔ a danna sabarini,
 29 a yi a xinbi sin a yetagi burunburunni.
 Waxatina nde a mɔn yigin sɔɔma nen.

30 A xa a dɛɛn ti a bɔnbɔ muxun xa,
 a yi wasa yarabin na!
 31 Amasɔɔ, Marigin mi a mema
 adamadiine ra han habadan.
 32 Hali a tɔɔn nafa e ma,
 a kininkininma e ma nen
 bayo a hinanna gbo.
 33 Alaa ɲɛnigen mi a ra,
 a xa adamadiine tɔɔ
 a yi e jaxankata.
 34 Xa muxune yamanan kasorasane birin
 yibutuxun,
 35 xa kiti kenden mi sama adamadiin xa
 Kore Xɔnna Ala yɛɛ xɔri,
 36 xa kitisane mi tin muxun xun mayenge
 kitin se,
 Marigin mi na toma ba?
 37 Nde nɔɛ fena nde fale,
 a yi liga,
 xa Marigin mi na feen yamari?
 38 Gbalon nun herin firinna birin mi
 fataxi
 Kore Xɔnna Ala fala xuiin xan na ba?
 39 Nayi, xa muxun bata yulubine liga,
 a lu a nii ra,
 na kanna xa a mawuga nanfera?
 40 En na en sigati kiine rakɔɔsi,
 en yi e fesɛfesɛ,
 en yi xetɛ Alatala ma.
 41 En Ala maxandi en bɔɲɛn ma feu,
 en yi en yiine ti Ala xa kore xɔnna ma.
 42 Yamaan yi Ala maxandi, e naxa,
 “Nxu bata i matandi,
 nxu yi murute i ma,
 i fan mi tinxi nxu mafeluyɛ!”
 43 “I bata i yete rabilin xɔlɔn na
 alo domana, i yi nxu sagatan
 i yi faxan ti kininkinintareyani.
 44 I bata i yete luxun kundani
 alogo nxɔ maxandi xuine nama i li.
 45 I bata nxu lu
 alo jaman kurun na,
 alo se kunxina siya gbetene tagi.”
 46 “Nxu yaxune birin deni bixi nxu xili
 ma han!

⁴⁷ Fe magaxuxine nun yili gexine nan tun
nxu yeɛ ra,
e nun kalan nun gbalona.”

⁴⁸ N yeɛn xonna bata rafe yeɛgen na
gbalona fe ra
naxan n ma yamaan sɔtɔxi.

⁴⁹ N yeɛgen minima
dan mi naxan na,
n mi matabu sɔtɔma,

⁵⁰ han Alatala yi a yeɛ ragodo n ma
keli kore xonna ma, a n mato.

⁵¹ N yeɛne n xɔlɔma
n na n ma taan sungutunne birin toma
tɔrɔxi.

⁵² Naxanye n yaxuyama fuyan,
ne bata n sagatan
alo e yi xɔliin nan fɔxɔ ra.

⁵³ E bata n jɛjɛn nagodo yili tilinxin na,
e yi gemene ragodo n xun ma.

⁵⁴ Igen yi sa n xun ma,
n yi a fala,
n naxa, “N bata lɔ ayi!”

⁵⁵ Alatala, n na i xili nen yili tilinxin kui.

⁵⁶ I bata n gbelegbele xuiin me,
i nama i tunla ba n xili ti xuiin na malina
fe ra.

⁵⁷ N to i xili, i yi i maso n na
i yi a fala,
i naxa, “I nama gaxu!”

⁵⁸ Marigina, i bata n xun mayenge kitini,
i yi n niin xunba.

⁵⁹ Alatala, i bata a to,
n jaxankataxi kii naxan yi.
N ma kitin sa n xa!

⁶⁰ I bata a to,
e e gbeen jɔxɔma n na kii naxan yi,
e feen naxanye birin yitɔnxi n xili ma.

⁶¹ Alatala, i bata e konbi ti xuine me,
e nun e feen naxanye birin yitɔnxi n xili
ma,

⁶² e falan tima n xili ma,
e n mafala ferijɛn gben!

⁶³ E mato, e nema dɔxi,
e nema tixi,
n magele feen bata findi e sigi sa xunna
ra.

⁶⁴ Alatala, e kewanle saran e ra,
alo a lan e fe raba kiin ma kii naxan yi.

⁶⁵ E bɔjɛne raxɔdɔxɔ ayi,
i ya dangan yi lu e ma.

⁶⁶ Alatala, e sagatan i ya xɔlɔni
i yi e raxɔri dunupa yi!

Yerusalen kala fena

4 Ee! Xɛmaan mi fa mayilenma!
Xɛmaan naxan yi fan,

na mi fa yanbanma!

Bɔxɔ bun nafunla naxanye yi rasarijanxi
Ala xa,

ne bata raxuya ayi kira xunne ra!

² Siyon kaan naxanye yi yatexi dangu xɛ-
maan na

hali naxan nun e gbindin binyan lan,

ne bata fa yate feɛne ra,

naxanye rafalaxi benden na,

feɛɛ rafalan naxanye rafalaxi!

³ Hali kankone e xijɛn tima e diine xa

e diine yi e xijɛn min,

koni n ma yamaan tan bata lu

alo dii nga jaxina,

alo dangaranfulene tonbonni.^{¶¶}

⁴ Dii futene lenna kankanma e de
kanken i ge xɔnla ma.

Diidine donseen maxɔdinma,

koni muxu yo mi se soma e yii.

⁵ Naxanye yi e baloma donse jaxume
fajine ra,

kamen nan fa ne halagima taan xɔn.

Naxanye gboxi jaxunni,

ne jamani yegelenma e yiine ra.

⁶ N ma yamaan haken gbo dangu
Sodoma kaane^{§§} yulubin na.

Na taan halagi sanja ma kedenna nin
muxu yo mi a yiin din a ra.

^{¶¶}4:3 Mɛn kaane *dangaranfulene* yatexi dii nga jaxine nan na bayo e xelene bɔxɔn nan fari ma. Na feen mɔn sebexi Yuba 39.13-18 kui.

^{§§}4:6 *Sodoma* findixi taan nan na fe jaxin yi gbo denaxan yi Ala naxan halagi teen xɔn. Na feen mɔn sebexi Dunupa Fɔlɔn 19.1-29 kui.

⁷En ma kuntigine fatine yi sarijan
dangu balabalan kesen na,
e fati kidin yi fixa dangu nɔnɔn na.
E fatin yi mayilenma dangu geme gbeeli
fagine ra

e yetagine yi tofan
alo geme mamiloxi fagine.

⁸Koni iki, e yetagine fɔɔ tigenna xa,
e mi fa kolon kirane xɔn.

E kidin nan tun fa bɔlixi e xɔnne ma,
e fati kidine fasaxi e ma alo firinne.

⁹Muxun naxanye faxaxi yengeni
ne fisa muxune xa

naxanye faxaxi kamen na
donse xɔnla naxanye naxankatama,
naxanye doyenma donsetareyani.

¹⁰Gbalon godo n ma yamaan ma wax-
atin naxan yi,

hali dii ngane jɛnigene to yi fan,
e e diine gan nen, e yi e don.

¹¹Alatala bata a xɔlɔn mayita han a
danna,

a fitinaxin bata yelin a xɔlɔ gbeen
nagode.

A bata tɛɛ gbeen nadege Siyon taani
naxan taan ganxi han bɔxɔna.

¹²Bɔxɔn mangane nun dunuɲa muxu yo
mi yi laxi a ra

a yaxune nun yengefane yi nɔɛ soɛ nen
Yerusalen taan so deene ra.

¹³Na ligaxi taan nabine yulubine nan ma
fe ra

e nun a saraxaraline hakene
naxanye tinxin muxune faxa taani.

¹⁴Iki e tununxin nan sigan tima taan xun
xɔn alo danxutɔne.

Wunla bata e sarijanna kala
han yii mi fa dinɲe e dugine ra.

¹⁵Muxune yi lu sɔnxɔɛ e famatɔɔn na,
e naxa, “E masiga nxu ra,

ε tan muxu sarijantarene!
E masiga, ε masiga!

E nama ε yiin din sese ra de!”

E lu e giye,
e mi a kolon e sige dɛde.

Koni hali siya gbetene a falama nen, e
naxa,

“E mi nɔɛ luyɛ nxu konni.”

¹⁶Alatala yetɛɛn bata e raxuya ayi
a mi fa a ɲɔxɔ luma e xɔn mume!

Nayi, muxu yo mi fa saraxaraline
binyama,

muxu yo mi hinnanma yamaan fonne ra.

¹⁷Nxu yeene xadan nen nxu mali muxu
fendeni fuuni.

Nxu yi tixi nxɔ kantan tidene yi,
nxu siyaan mame

naxan mi yi nɔɛ nxu rakise.

¹⁸Yaxune yi nxu mamelenma nxu
sigadene birin yi

alogo nxu nama mini taan xɔn.

Nxɔ dunuɲa rajanna bata yi maso,
nxɔ siimayaan janmatɔɔn nan yi a ra,

nxu rajanna bata yi fa yati!

¹⁹Nxu sagatan muxune yi mafura
singbinna xa kore.

E nxu kedi nen geya longonne ra,
e yi dɔxɔ nxu yeɛ ra tonbonni.

²⁰E yi Alatalaa muxu sugandixin* suxu
naxan yi luxi alo nxu niin yetena,

nxu yi nxu mirixi naxan ma fa fala
nxu yi nɔɛ dɔxe nen a nininna bun siyane

ye.

²¹Edɔn kaane, ε sewa, ε ɲaxan,
ε tan naxanye dɔxi Yusu yamanani.

Igelengenni ito radanguma ε tan fan ma
nen,

ε yi a dɔlɔ xɔlen min,

ε xun magi a ra,

ε ragenla yi lu.

²²Siyon kaane, ε kewanle bata yelin
saranɲe ε ra.

E mi fa xalima konyiyani sɔnɔn!

Koni, ε tan Edɔn kaane,

Ala ε haken saranma nen ε ra,

a yi ε yulubine ramini kenenni!

*4:20 Muxu Sugandixini ito findixi mangan nan na.

Isirayila kaane Ala maxandina

5 Alatala, feen naxan nxu sətəxi,
i nama jinan na xən.
I yeen ti,
i yi a to e nxu rayarabima kii naxan yi.
²Nxə kee bəxən bata findi xəne gbeen
na,
nxə banxine bata lu muxu gbətəye xa.
³Nxu fafane mi fa be,
nxu bata findi kiridine ra.
Nxu ngane bata lu alo kaɲa gilene.
⁴Nxu mi fa nə nxə igene minje
fə nxu a sara,
hali nxə yegene
fə nxu xa e sara nen.
⁵Muxun naxanye nxu tərɔma,
ne nxu kəeen suxi.
Nxu bata xadan,
matabu mi nxu xa.
⁶Nxu nxu yiin tima Misiran yamanan
nun Asiriya yamanan xa
alogo nxu xa donseene sətə.
⁷Nxu fafane bata yulubin liga,
e mi fa be.
Nxu tan nan fa e haken goronna
tongoma.
⁸Konyine bata findi nxu kanne ra,
muxu yo mi na naxan nxu be e yii.
⁹Nxu sayaan nan de,
nxu na mini donse fendeni
bayo mafu tiine burunna ra.
¹⁰Kamen bata nxu suxu
han nxu fatin yi gan
alo nxu nema wonson tēni.

¹¹Nxu yaxune bata fu ɲaxanle
nun sungutunne ma Siyon taan nun
Yuda taane yi.
¹²E yeteen bata kuntigine singan,
e mi binye yo sama fonne ma.
¹³Diidine walima se dindenɪ.
Banxulanne yegene maxalima han e
tagan.
¹⁴Fonne mi fa e malanma taan so deen
na,
diidine fan mi fa sigi sama.
¹⁵Sewan bata ɲan nxu bəɲeni,
nxə sumunne bata findi sunun na.
¹⁶Xunna kenla bata ba nxu yii.
Gbalona nxu xa,
bayo nxu bata yulubin liga.
¹⁷Nanara, nxu bəɲen tərɔxi,
nxu mi fa fefe yigbema.
¹⁸Siyon geyaan bata findi yire
rabepinxin na
e nun kankone kurudena.
¹⁹Koni, Alatala,
mangan nan i tan na habadan,
i ya mangayaan senben luma nen
han mayixete nun mayixete.
²⁰Nanfera i jinanɲe nxu xən han
habadan?
I nxu rabepinɲe nxu siin birin yi ba?
²¹Alatala, nxu raxete i ma,
nxu fan yi xete i ma yati!
Nxu yi kii naxan yi a fəloni,
i mən xa nxə fe yitən na kiini.
²²I bata i me nxu ra ba fefe?
I xəlɔxi nxu ma han a dangu ayi ba?

Esekiyeli

Nabi Esekiyeli Alaa Falan Naxan Sebe

Esekiyeli yi findixi saraxaraliin nan na Ala Batu Banxini Yerusalen taani. Babilon kaane to Yerusalen suxu yengeni, Esekiyeli fan yi Isirayila muxu suxine ye naxanye xali Babilon taani konyiyani jee keme suulun jee tonge solomanaanin e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari. A lixi Daniyeli bata yi xali Babilon taani konyiyani yenge gbete xon jee solomasexe benun Esekiyeli xa siga. Fayida, Esekiyeli suxun jee naanin joxon danguxina, Ala yi a xili alogo a xa findi a nabiin na. Nayi, Esekiyeli yi lu Alaa falan naliye Isirayila kaa suxine ma naxanye yi xone ra Babilon yamanani konyiyani. A mon yi falana ndee ti lan Yahudiyane ma naxanye lu Yerusalen taani. Na xanbi ra, Yerusalen taan yi halagi yenge gbete yi, a gan. Yerusalen taan nun Ala Batu Banxin kala xanbini jee keme suulun jee tonge solomasexe e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, Esekiyeli yi muxune senbe so falane ti lan na feen ma.

Kitabun yireni ito yitaxunxi daxe naanin nan na. A singen feene yebama naxanye Isirayila kaane sonne nan yitama e ra, benun yaxune xa Yerusalen rabilin yengeni (Esekiyeli sora 1 han 24). A firinden feene nan yebama Ala naxanye ligama siya xone ra, naxanye Isirayila kaane yanfa, e yi e jaxankata (Esekiyeli sora 25 han 32). A saxanden findixi falane nan na naxanye ti Yerusalen kala xanbini yengeni. E findixi yigi sa kawandi falane nan na Isirayila kaane xa (Esekiyeli sora 33 han 39). A naaninden banxin nan ma fe falaxi naxan fama tideni Ala Batu Banxin na, Esekiyeli fe toon ti naxan ma fe yi alo xiyena (Esekiyeli sora 40 han 48).

Esekiyeli fe to wuyaxi ti nen alo xiyena. A mon kawandi wuyaxi ba nen, a feene liga naxanye findi taxamasenne ra alogo a xa jondin yita muxune ra. A binye gbeen fi nen Ala Batu Banxin ma, koni a mon a yitama muxune ra fa fala a Ala ne a yete makenenje nen hali Babilon taani (misaala ra Esekiyeli sora 11.16). A naxa a muxun birin kewanla goronna a yete xun ma (Esekiyeli sora 18). Nayi, a lan birin xa a yete a dunuqa yi gidi kiin masara. Esekiyeli waxatini, Alaa yamaan yi kalaxi yengene xon, koni a a falaxi a yamaan mon fama nen kelideni alo faxa muxune kelima sayani kii naxan yi (Esekiyeli sora 37). Na bunna neen, a mon yamaan naxetema nen e yamanani (Esekiyeli sora 11.14-20 nun 36.1-38).

Ala yi a yete makenen

1 N ma siimayaan jee tonge saxanden kike naaninden xi suulunde lxonni, n yi muxu suxine ye Kebari baan de konyiyani waxatin naxan yi, kore xonna yi rabi, n yi fe toone ti keli Ala ma alo xiyene. ²Kiken xii suulunden nan yi a ra, Manga Yoyakin suxun jee suulunden na, ³Alatala yi falan ti saraxaraliin Busi a dii xemena Esekiyeli xa Kebari baan de Babilon kaane yamanani. Alatala senben godo a ma menna nin.

⁴N na n yeen nakeli, n yi foye gbeen to kele sogeteden komen foxon binni e nun kunda gbeen nun tee dege gbeena. Kenen gbeen nan yi minima kundani a rabilinni. Teen yi a tagiyani naxan yi mayilenma alo wuren na gbeeli teeni. ⁵Dalise naanin yi a tagi naxanye yi luxi alo adamadina.

⁶Anu, yetagi naanin nun gubugubu naanin nan yi e birin ma. ⁷E sanne yi tinxin, e luxi alo jingen torona, e mon yi mayilenma alo sulan xuruxina. ⁸Muxu yiin yi e gubugubu naaninne keden kedenna birin bun ma. E naaninne birin yi-

ine yi minixi tongon naaninne birin yi alo e yetagine nun e gubugubune. ⁹E gubugubu xunne yi dɔxi e bode ra. E nema yi sigɛ, e mi yi e firifirima, koni e birin yi sigama a tinxinna nin. ¹⁰E birin yetagi naanin: A singen yi maliga muxun yetagin na. Yata yetagin nan yi e naaninna birin ma e yiifanna ma e nun tura yetagina e naaninna birin ma e kɔmenna ma e nun singbin yetagina e naaninna birin ma. ¹¹E yetagine yi na kii nin. E gubugubun firinne ratexi koren binni, ne yi dɔxi e bode ra. E gubugubu firinna bonne yi e gbindin yɛɛ maluxunma. ¹²E birin yi sigama a tinxinna nin e yɛɛ ra. Nii Sarijanxin na yi siga denaxan yi, ne yi sigama menni, hali e mi e firifiri. ¹³Na daliseene yi luxi nen alo tɛɛ wolonna, e yi dɛgema alo xayɛ xidin dɛgene. Tɛɛn yi a firifirima daliseene tagi, a mayilenma, galanna minima a yi. ¹⁴Daliseene gixin yi fama, e xɛtɛ, alo kuyen jin masɔxɔnna.

¹⁵N to na daliseene to, n yi san digilinxi keden kedenna to e birin ma naxan yi a gima bɔxɔn ma alo wontoro sanna dalise naaninne dɛxɔn yetagi naanin yi naxanye ma. ¹⁶Sanna ne yi mayilenma alo kirisoliti gema fapina. E birin yi maliga. E yi rafalaxi nen alo san digilinxi kankanxina san digilinxi gbete kui. ¹⁷E nema sigɛ, e yi nɔɛ sigɛ e fɔxɔ naaninne birin ma nen hali e mi e firifiri. ¹⁸E san digilinxi kuixine yi gbo, e magaxu han, yɛɛne yi e san dingilixi kuixine rabilinne birin yi. ¹⁹Daliseene nema yi sigɛ, e sanni itoe fan yi sigama e dɛxɔn nen. Xa daliseene yi tuganma bɔxɔn ma, e sanne fan yi tuganma nen. ²⁰Nii Sarijanxin na yi siga denaxan biri ra, daliseene fan yi sigama men binna nin, e sanni itoe fan yi te e fɔxɔ ra, bayo daliseene niine yi e sanne fan yi. ²¹E nema yi sigɛ hanma e ti, hanma e tugan bɔxɔn ma, e sanne fan yi na nan ligama, amasɔɔ daliseene niine yi e fan yi.

²²Sena nde yi yibandunxi daliseene xun ma naxan nun kore walaxan yi maliga, a yi mayilenma alo balabalan kesena, a yi magaxu han! ²³Na kore walaxa maligan bun ma, daliseene birin gubugubu firinne yi tixi e bode xa, firinna bonne yi e gbindin yɛɛ maluxunma. ²⁴Daliseene nema yi sigɛ, n yi e gubugubune xuiin mema nen alo ige walanna xuina, hanma Ala Senbe Kanna xuina hanma sofa ganla sɔnxɔ xuina. E na yi ti, e yi e gubugubune rasama nen.

²⁵Fala ti xuina nde yi minima nen kore walaxan fari naxan yi e xun ma. E na yi ti, e yi e gubugubune rasama nen. ²⁶Kore walaxan naxan yi e xun ma, manga gbɛden yiyana nde yi na fan fari. Na yi mayilenma alo safiri gema fapina, adamadiin maligana nde yi dɔxi na manga gbɛdeni kore pon! ²⁷N yi tɛɛ wolonna to a fatin xun binni alo wuren naxan mayilenma, a rabilinxi tɛɛn na. Tɛɛn yiyaan nan yi a labe binni, a yi rabilinxi kenɛnyaan na. ²⁸A nɔɔɔn yi luxi nen alo sɛgunna naxan minima kuyen ma tule waxatini. A rabilinna yi yalanxi na kii nin. Alatalaa binyen maligan misaala nan yi a ra. N to a to, n bira, n yetagin yi lan bɔxɔn ma, n yi fala ti xuiin mɛ.

Ala yi Esekiyeli xɛ

2 A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, keli, i ti i sanne xunna, n xa falan ti i xa.” ²A to na fala n xa tun, Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, a yi n nati n sanne xunna. Naxan yi falan tima n xa, n yi n tuli mati na ra. ³A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, n tan nan i rasigama Isirayilla kaane ma. Siya murutexin nan ne ra naxanye murutexi n xili ma. E nun e benbane mɔn murutexi n xili ma han to. ⁴N ni i rasigama na muxune nan ma naxanye tengbesenxi, e tuli maxɔdɔxɔ. I xa a fala e xa, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na.’ ⁵Xa e a rame, hanma

e mi a rame, bayo siya murutexin nan e ra, e a kolonma nen a nabina nde e ye. ⁶I tan adamadina, i nama gaxu e yee ra, i nama gaxu e falane yee ra. E luma nen i rabilinni alo janle nun tansinne, alo i dxi tanle nan fari, koni hali na, i nama gaxu yama murutexini ito nun e falane yee ra. ⁷Xa e a rame hanma e mi a rame, f i xa n ma falane ti e xa nen, bayo murutenede nan e ra. ⁸Adamadina, n naxan falama i xa, i tuli mati na ra, i nama findi muruteden na alo yama murutexini ito! I deni bi, i donseen don n naxan soma i yii!”

⁹N yi yiina nde to yibandunxin n binni, kedi mafilinxina nde a kui. ¹⁰A yi a yifulun n yetagi, sebenla yi a fxi firinne birin ma. Sunu falane nun mawuga falane nun gbalo falane nan yi sebexi a ma.

3 A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, naxan i yetagi, na don! Kedi mafilinxini ito don, i sa falan ti Isirayila yamaan xa.” ²Nayi, n yi n deni bi, a yi na kedi mafilinxin naso n de a don xinla ma. ³A mon yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i dege han i lugo! I kuiin nafe kedi mafilinxini ito ra!” Nayi, n yi a don, a yi paxun n de alo kumina.

⁴A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, siga Isirayila yamaan fema, i sa n ma falane ti e xa! ⁵N mi i rasigama yamaan xan fema naxan xui gbeten falama naxan famu raxlo, koni n na i rasigama Isirayila yamaan nan ma. ⁶N mi i rasigama siya wuyaxine fema naxanye xui gbetene falama naxanye famu raxlo, i yeteen mi naxanye mema. Xa n yi i rasigama ne nan ma nun, e yi e tuli matiye nen i xuiin na. ⁷Koni, Isirayila yamaan mi waxi i xuiin name feni, bayo e mi waxi n fan xuiin name feni, amasot Isirayila yamaan birin tuli maxodxo, e tengbesen. ⁸Nayi, n ni i fan yee xodxoma ayi nen alo e tan, i yi i kankan e yee ra. ⁹N ni i ye xodxoma ayi nen dangu dayimun na

naxan xodxo fanyen xa. Na ma, i nama gaxu e yee ra, yama murutexini ito a fe nama i kuisan.”

¹⁰A mon yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i tuli mati falani itoe birin na ki faji, n naxanye falama i xa, i yi e ramara i bjeni! ¹¹Siga i kon kaa muxu suxine fema, xa e a rame, a fala e xa, hali xa e mi a rame, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na.’”

¹²Alaa Nii Sarijanxin yi n yite, n yi sonxo xui gbeena nde me n xanbi ra, naxan a fala, a naxa, “Binyen xa fi Alatala ma a dxodeni!” ¹³N mon yi daliseene gubugubune xuiin me naxanye yi bonboma e bode ra, e nun san digilinxine xuina, naxanye yi e dexon ma e nun sonxo xui gbeena. ¹⁴Alaa Nii Sarijanxin yi n yite, a siga n na. N niin sdxolexin yi siga xleni, bayo Alatala senben yi n fari a xodexen na. ¹⁵N yi sa so muxu suxine konni, naxanye yi dxi Teli-Abiba yi, Kebari baan de. N yi sa dxi e konni xi solofere, n yigitegexi e tagi.

Esekiyeli findi fena kantan muxun na

¹⁶Xi solofere xanbi ra, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁷“Adamadina, n bata i findi Isirayila yamaan kantan muxun na. Nayi, n ma falane rame, i yi e rakolon n xa. ¹⁸N na a fala muxu paxin ma, n naxa, ‘I faxama nen.’ Xa i mi a rakolon, xa i mi falan ti a xa, fa fala a xa xete a kira paxin fxi ra alogo a xa kisi, na muxu paxin faxama nen a haken ma, koni a wunla goronna luma i tan nan xun ma. ¹⁹Koni, xa i na muxu paxin nakolon, a mi xete a kewali paxine nun a kira paxin fxi ra, a faxama nen a haken ma, koni i tan bata i niin natanga na yi.”

²⁰“Xa tinxin muxuna nde fan a xun xanbi so a tinxinyani, a yi tinxintareyaan liga folo, n yi sena nde sa a yee ra naxan a rabire, na kanna faxama nen. I to mi a rakolonxi, a faxama nen a yulubin ma. A tinxinyaan naxan liga, jinan tima nen

na xɔn, a wunla goronna yi lu i tan xun ma. ²¹ Koni i na tinxin muxun nakolon alogo a nama yulubin liga, xa a mi yulubin liga, a kisima nen, i to a rakolonxi, i fan bata i niin natanga na yi.”

Esekiyeli deen yi suxu a ra

²² Alatala senben mɔn yi godo n ma menni. A yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i siga lanbanni, n sa falan tima i xa menna nin.” ²³ Nayi, n yi keli, n siga lanbanni, n yi a to a Alatalaa nɔɔn yi na yi alo n na a to kii naxan yi Kebari baan de. N yi bira, n yetagin yi lan bɔxɔn ma. ²⁴ Alaa Nii Saripanxin yi so n yi, a yi n nakeli, n yi ti n sanne xun na. A yi a fala n xa, a naxa, “Siga, i sa so i ya banxini, i deen balan i xun ma. ²⁵ I tan adamadina, muxune lutin tima i ra nen, e yi i xidi, i mi fa nɔɔ mine e tagi. ²⁶ N ni i lenna xidima nen i de kankeni, alogo i nama falan ti, i yi e maxadi, hali muxu murutexine nan e ra. ²⁷ Koni, n na falan ti i xa, n ni i deen fulunma nen, alogo i xa a fala e xa, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na.’ Xa naxan waxi a rame feni, na xa a rame. Xa naxan mi waxi a rame feni, na nama a rame, bayo muxu murutexine nan e ra.”

Yerusalen suxu fena yengeni

4 “Iki, i tan adamadina, bitikidin† tongo i yi a dɔxɔ i yetagi, i yi Yerusalen taan sawuran kerenden a fari. ² I yi a liga alo ganla na a rabilin yengeni, i yi yire makantanxine ti a rabilinni, i gbingbinne rate taan makantan yinna xɔn,‡ i daaxadene yitɔn ganle xa taan xili ma, i yenge so seene ti a rabilinni naxanye a so deene kale. ³ Na xanbi ra, i xa tunde dutunna nde tongo i yi a ti

yinna misaala ra e nun taan tagi, i yi i yee rafindi a ma. Taan nabilinxin nan na ra yengeni, i tan nan a yengema. Na xa findi taxamasenna ra Isirayila yamaan xa.”

⁴ “Na xanbi ra, i sa i sa i komenna ma, i yeteen yi Isirayila yamaan haken goronna tongo. Fanni i saxi i komenna fari, i e haken goronna tongoma. ⁵ N lɔxɔne yaten nagidima i ma nen naxan lanɔɔ e hakene jeene yaten ma. Nayi, i Isirayila yamaan haken goronna tongoma nen xi keme saxan xi tonge solomanaaninna bun ma. ⁶ I na yelin na ra, i mɔn xa i sa i yiifanna fari, i yi Yuda bɔnsɔnna hakene goronna tongo xi tonge naanin, xi keden jee keden hakena fe ra. ⁷ I yee rafindi Yerusalen sawuran fan ma naxan nabilinxi yengeni, i yi i yiin magenla yibandun a xili ma, i yi nabiya falane ti a xili ma. ⁸ N na i xidima nen alogo i nama nɔɔ i maxete i taan yenge feen misaala mayitama waxatin naxan birin yi.”

⁹ “I xa maala nun fundenna nun togen nun murutun nun sansi kese gbeteye tongo, i yi e birin sa goron kedenna kui, i yi lu e rafale burun na i balon na xi keme saxan e nun xi tonge solomanaaninna bun ma. ¹⁰ I garamu keme firin nan maligama lɔxɔ kedenni i balon na. I na nan donma na waxatin birin yi. ¹¹ I igen litiri keden nan minma lɔxɔ kedenni. I na nan minma na waxatin birin yi. ¹² I na donseen nafalama nen alo funde burun ganma kii naxan yi, koni i a ganma adamadiine gbiin¶ teen nan na muxune birin yetagi.” ¹³ Alatala mɔn yi a fala, a naxa, “Isirayila kaane donse haramuxine donma ikii nin siyane ye, n na e kedima naxanye tagi.”

†4:1 *Bitikidin* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Birikidina*.”

‡4:2 Yaxune yi tema taan makantan yinna xuntagi na *gbingbinne* nan xɔn, e taan yenge.

¶4:12 Taan na rabilin yengeni, yegen dasama nen nanara burun gan feen falaxi muxu *gbiin* teen na yireni ito yi alo yegena.

¹⁴N yi a yabi, n naxa, “Ee! Marigina Alatala! N tan munma n niin naharamu singen de! Keli n dii jure waxatin ma han to, n munma sube yifaxin don hanma burunna subene naxan faxaxi. Han to, n munma sube haramuxi yo raso n de singen!” ¹⁵A yi n yabi, a naxa, “Awa, n bata tin, i xa jinge gbiin tongo muxu gbiin joxoni, i yi i ya burun gan na ra.” ¹⁶A mon yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, n donseene birin panma nen Yerusalen yi. A muxune e lɔxɔ yo lɔxɔ sɔlonna maligama nen, e yi a don kontofinli, e yi e lɔxɔ yo lɔxɔ min igene maliga, na yi e yigitege. ¹⁷Nayi, burun nun igen panma nen e yii, e birin yi yigitege, e lu doyenje e hakene fe ra.”

Ala kelima nen Isirayila xili ma

5 “I tan adamadina, silanfana xexen tongo,⁸ i yi i xun sexene nun i de xabene bi na ra, i yi e yiliga sikeela kui, i yi e yitaxun dɔxɔ saxanna ra. ²I nema Yerusalen taan yenge feen misaala mayita waxatin naxan yi, na na pan, i yi i xunsexene dɔxɔde kedenna gan taani. I yi a dɔxɔ firinden tongo, i yi a bonbo i ya silanfanna ra taan nabilinni. I yi a dɔxɔde saxanden naxuya ayi foyeni, bayo n tan Isirayila kaane sagatanma nen n ma silanfanna ra. ³Koni i xunsexe dando tongo ne ye, i yi e raxudu i ya doomaan lenbeni. ⁴I mon xa ndee ba ne fan na, i yi e woli teeni. Nayi, teen kelima nen menni a Isirayila yamaan birin li.”

⁵Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yerusalen taan ligama na kii nin, n taan naxan ti siyane tagi, n naxan nabilinxi yamana xɔpene ra. ⁶Bayo a muxune bata murute n ma sariyane nun n ma tonne bun, e fe jaxine yi gbo ayi dangu e rabilinna siyane nun yamanane ra. Men kaane bata e me n ma sariyane ra, e mi n ma tonne suxi.”

⁷Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Bayo e bata findi yamaritarene ra dangu e rabilinna siyane nun yamanane ra, bayo e mi n ma tonne nun n ma sariyane suxi, hali e rabilinna siyane sariyane e mi ne suxi.” ⁸Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yerusalen kaane, n tan yeteen kelima nen e xili ma! N na n ma kiti ragidixine rakamalima nen e xili ma siyane birin yetagi. ⁹N feene ligama nen e ra e kewali xosixine fe ra, n munma naxanye sifa liga singen, a joxon nun mi fa ligama. ¹⁰Nanara, fafane e diine donma nen e tagi, diine yi e fafane don. N na n ma kiti ragidixine rakamalima nen e xili ma, naxanye na lu e nii ra, n yi ne raxuya ayi foyeni.” ¹¹Nanara, Marigina Alatala falan ni ito ra, a naxa, “N tan habadan Ala, n bata n kolɔ n yeteni, bayo e bata n ma yire saripanxin naxosi e suxurene birin na e nun e kewali xosixine, n fan n masigama nen e ra, n mi fa kininkinima e ma, n tan mi fa e muxu yo ratangama. ¹²E yitaxunxin dɔxɔ saxanna ra, kedenna faxama nen fitina furen nun fitina kameni taani, a firinden yi faxa silanfanna ra taan fari ma, n yi a saxanden naxuya ayi foyeni, n yi e sagatan silanfanna ra.”

¹³“Nayi, n ma xolon panma nen, n yi ba fitinaxi e xili ma, n na yelin n gbeen joxe waxatin naxan yi. E a kolonma nen nayi a n tan Alatala nan falan tixi n sɔbeen yeteen na, amasɔɔ n bata n ma xolon birin nagodo e ma han a danna. ¹⁴N na e konna findima nen taa xonna ra e rabilinna siyane naxan nayarabima, dangu muxune birin yi a to. ¹⁵N fitinaxin na n ma kiti ragidixine rakamali e xili ma n ma xoloni waxatin naxan yi, n yi e maxadi a xodexen na, e rabilinna siyane e makonbima nen, e yi e magele,

⁸5:1 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

e findi misaala ra, e fe yi e yigitege. N tan Alatala nan falan tixi.”

¹⁶“N fitina kamen nafama nen e xili ma, a yi e halagi, n mən yi lu na kamen fari se. E donse dənxeene birin janma nen. ¹⁷N fitina kamen nun sube xəpene rafama nen e xili ma, naxanye e diine faxama. Fitina furen nun faxan yi wara ayi e taani, n yi yengen nafa e xili ma. N tan Alatala nan falan tixi.”

Suxure batune fe

6 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²“Adamadina, i yeē rafindi Isirayila geyane ma, i nabiya falane ti e xili ma, ³i naxa, ‘Isirayila kaan naxanye geya yirene yi, e Marigina Alatala falan name. Marigina Alatala ito nan falaxi muxune xili ma naxanye dəxi geya yirene nun yire matexine nun xude deene nun lanban yirene yi, a naxa: N yengen nafama nen e xili ma, n yi e taane kidene raxəri. ⁴E saraxa gandene kalama nen, e wusulan gandene yi rayensenje ayi, n yi e faxa e suxurene yetagi. ⁵N na Isirayila kaane binbine luma nen biraxi e suxurene yetagi, n yi e xonne raxuya ayi e saraxa gandene rabilinne yi. ⁶E na dəxə dede yi, e taane raxərma nen, e taane kidene yi kala, e saraxa gandene yi raxəri, e suxurene yi kala, e yi jan, e wusulan gandene yi rabira, e yii fəxəne birin yi lə ayi. ⁷Muxu wuyaxi faxaxin luma nen biraxi e tagi. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na. ⁸Koni n na e tan ndee luma nen e nii ra yengen xanbini, ne yi xuya ayi siyane ye yamanane birin yi. ⁹Nayi, e na xali denaxanye yi siyane ye konyiyani, n ma fe rabirama nen e muxu gixine ma menni, e n nasunu kii naxan yi e yanfanten bəpene yi, naxanye e masiga n na, e nun e yeēn naxanye e rakunfa suxurene xən. Nayi, e fe rəpaxuma e tan yeteēn ma nen e kewali jaxine nun e fe xəsixi rabana fe ra. ¹⁰E a kolonma nen nayi a Alatala nan n na, a n mi falan tixi

e xa fuun xan yi, fa fala a n yi gbaloni ito rafama nen e xili ma.”

¹¹“Marigina Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa: I yiin bənbə, i sanni din, i yi a fala, i naxa, “Gbalona!” bayo Isirayila yamaan faxama nen silanfanna nun fitina kamen nun fitina fureni e fe jaxine nun kewali xəsixine fe ra e naxanye birin ligaxi. ¹²Naxanye makuya, ne faxama fitina furen nin. Naxanye maso, ne faxama silanfanna nan na. Naxanye na lu e nii ra, ne faxama nen fitina kameni. N sigama nen han n ma xələn danna e xili ma. ¹³E a kolonma nen, a Alatala nan n na, e muxu faxaxine na lu biraxi e suxurene tagi waxatin naxan yi e saraxa gandene rabilinni yire matexine birin fari e nun geyane birin xuntagi, e nun wudi yifətənxine nun wari gbeene birin bun, e yi wusulan xiri jaxumene ganma e suxurene xa denaxanye yi. ¹⁴N na n yiini bandunma nen e xili ma, n yi yamanan findi yire rabepinxin na, keli tonbonna ma han Dibila yi, e dəxədene birin. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

Gbalo famatəna fe

7 Alatala falani ito nan ti n xa, a naxa, ²“Adamadina, Marigina Alatala ito nan falaxi Isirayila kaane xili ma, a naxa, ‘A danna nan fa ito ra! A danna bata a li yamanan tongon naaninne birin yi! ³Awa iki, a danna bata a li e ma. N na n ma xələn nafama nen e ma. N na e makitima nen lan e sigati kiin ma, n yi e saran e kewali xəsixine ra. ⁴N mi kininkinima e ma, n mi e ratangama, amasətə n na e sigati kiin nun e kewali xəsixine saranma nen e ra. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.’ ⁵Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,

‘Gbalon fama,
 gbalon naxan ɲɔxɔn mi na!
⁶ Feene danna nan na ra!
 A danna bata a li!
 A kelima nen ε xili ma! A fama!
⁷ ε tan yamanan muxune,
 ε waxatin bata a li!
 Waxati saxin bata a li ε ma,
 a lɔxɔn bata maso!
 Kɔntɔfinla na a ra!
 Sewa xui mi fa tema geyane fari sɔnɔn!
⁸ Iki, n mi fa buma,
 n na n ma xɔlɔn nagodo ε ma,
 n ma bɔɲeteen sigama nen
 han a danna ε xili ma.
 N na ε makitima nen
 lan ε sigati kiin ma,
 n yi ε saran ε kewali xɔsixine ra.
⁹ N mi kininkininma ε ma,
 n mi ε ratangama,
 amasɔtɔ n na ε sigati kiin nun ε kewali
 xɔsixine saranma nen ε ra.
 Nayi, ε a kolonma nen
 a n tan Alatala,
 n tan nan ε ɲaxankatama.”
¹⁰ Lɔxɔn bata a li,
 a bata a li!
 ε waxatin bata a li!
 Bɔnbɔ ti dunganna bata a maɲingi!
 Wason bata sabati ayi!
¹¹ Gbalon bata keli,
 a findi muxu ɲaxine ɲaxankata dun-
 ganna ra.
 E sese mi fa luma,
 e nafulu mi luma,
 e mi fa wuyama ayi,
 e nɔɔ mi fa luma.
¹² Waxatin bata a li,
 lɔxɔn bata maso!
 Sare soon nama fa sɔwa,
 sare matiin nama fa sunu,
 bayo xɔlɔ gbeen fama yamaan birin xili
 ma.
¹³ Sare matiin naxan matixi,
 a mi na sɔtɔma
 hali a mɔn lu a nii ra,

bayo fe toon naxan tixi lan yamaan ma
 alo xiyena, na mi kalama,
 muxu yo mi a niin natange
 masɔtɔ e hakene xɔn.
¹⁴ Xɔtaan fema nen,
 feen birin yi yitɔn,
 koni muxu yo mi sigama yengeni
 bayo n ma xɔlɔn bata godo yamaan birin
 xili ma.
¹⁵ Yengen taan nabilinma nen,
 fitina furen nun fitina kamen yi so a yi!
 Naxanye burunna ra,
 ne yi faxa silanfanna ra.
 Naxanye taani,
 fitina kamen nun fitina furen yi ne
 halagi.
¹⁶ Naxanye na e futuxulu,
 ne sa e luxunma nen geyane fari,
 e lu kutunɲe e yete hakene fe ra
 alo ganban naxanye lanbanni.
¹⁷ E birin fangan ɲanma nen,
 e birin xinbi xudine yi tu ayi,
 e lu alo igena.
¹⁸ E e maxidima nen kasa benbeli dugine
 yi sununi,
 kuisanna yi e birin suxu,
 e yagi han,
 e birin yi e xunne bi sununi.
¹⁹ E e wure gbetine wolima ayi nen ki-
 rane xɔn,
 e yi e me e xɛmane ra
 alo se haramuxina.
 Bayo e gbetine nun e xɛmane mi nɔɔ e
 xunbe Alatalaa xɔlɔn lɔxɔni.
 Ne mi fa e wase,
 e mi e raluge,
 bayo ne nan e biraxi hakeni.
²⁰ E bata waso ayi e nafunle xɔn
 e yi suxure xɔsixi haramuxine rafala e ra.
 Nanara, n tan Ala ne findima nen se xɔ-
 sine ra e xa.
²¹ N na e birin findima nen yenge se ton-
 goxine ra xɔɲene xa,
 fuyantenne yi e ba e yii yengeni,
 e yi na raxɔsi.
²² N na n xun xanbi soma nen e yi,

muxune yi n ma yire kendena sarijanna
kala,

mafu tiine yi so a kui,
e yi a sarijanna kala.

²³ Yɔlɔnxɔnne rafala,

bayo faxan bata wara ayi yamanani,
gbalon yi gbo ayi taani.

²⁴ Siyaan naxanye ɲaxu e birin xa,
n ne rafama nen,

e yi e banxine tongo e yii.

N sɛnbemane wason ɲanma nen,
e yire sarijanxine sarijanna yi kala.

²⁵ Kuisan waxatine na fa,

e bɔɲɛ xunbenla fenma nen,
koni e mi a toɛ!

²⁶ Gbalon sama nen gbalon fari,
xibaru ɲaxine yi sa xibaru ɲaxine fari.

E fe toon maxɔdinma nen nabine ma fata
Ala ra,

koni saraxaraline bama nen muxune
xaraɲɛ sariyan ma,
fonne fan yi ba maxadin tiyɛ.

²⁷ Mangan sunuma nen,

manga diin yi yigitege,
yamanan muxune birin yiine yi xuruxu-
run gaxuni.

N na e sigati kiin saranma nen e ra,

n yi e kiti e kiti saxine xɔn,

e yi a kolon a Alatala nan n na.

Suxurene Ala Batu Banxini

8 Yamaan xali konyiyani waxatin
naxan yi, na ɲɛ senninden kike
senninden xi suulunde lɔxɔni, n yi dɔxi
n ma banxini, Yuda bɔnsɔnna fonne yi
dɔxi n yetagi, Marigina Alatala senben
yi godo n ma.

² N yi dɔɲɔxɔna nde to naxan yi ma-
liga tɛɛn na. Denaxan yi luxi alo a tagina
han a sanne, tɛɛn yiyaan nan yi na ra.
Keli menna ma mɔn han a xunna, na yi
luxi alo tɛɛn na wuren gbeeli. ³ Denaxan
yi luxi alo a yiina, a yi na yibandun, a
yi n suxu n xun sexen ma. Alaa Nii Sar-
ijanxin yi n nate bɔxɔn nun koren lan-
tagini, a yi n xali fe tooni fata Ala ra alo

xiyena, a siga n na Yerusalɛn yi Ala Batu
Banxin yinna kui xiin so dɛɛn na naxan
yi yɛ rafindixi sogeteden kɔmɛn fɔxɔn
ma suxuren yi dɔxi denaxan yi naxan
Ala raxɔlɔma fata a xanuntenya gbeen
na lan a yamaan ma. ⁴ Isirayilaa Alaa
nɔrɔn yi menni, alo n na a to kii naxan
yi lanbanni.

⁵ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamad-
ina, i yɛ rasiga kɔmenna binni.” N yi n
yɛ rasiga, n yi sa na suxuren to naxan
Ala raxɔlɔma, a dɔxi saraxa ganden ki-
raan so dɛɛn kɔmɛn fɔxɔni. ⁶ A yi a fala
n xa, a naxa, “Adamadina, i bata a to e
naxan ligama, Isirayila yamaan fe xɔsɔxi
gbeen naxanye ligama be, feen naxanye
n masigama n ma yire sarijanxin na?
Koni i mɔn fe xɔsɔxi gbee gbeteɛye toma
nen.”

⁷ Nayi, a yi n xali Ala Batu Banxin
yinna so dɛɛn na. N yi yinla nde to yinna
ma. ⁸ Ala yi a fala n xa, a naxa, “Adamad-
ina, yinla raba yinna ma.” N yi yinla raba
yinna ma, so dɛɛn yi taran a ma. ⁹ A yi
a fala n xa, a naxa, “So menni, i sa e fe
xɔsɔxi haramuxine mato e naxanye ligan
be.” ¹⁰ N yi so, n yi a mato, bubuseene
nun sube xɔsixin sifan birin sawuran
yi na, e nun Isirayila yamana suxurene
birin sawurane yi rafalaxi yinna kui a
kanke yiren birin ma. ¹¹ Isirayila yamaan
fonne muxu tonge solofere yi tixi na
sawurane yetagi. Safan ma dii xemen
Yaasaniya yi ne yɛ. Wusulan gan seen yi
suxi e birin yii, wusulanna tutin yi tema
han! ¹² A yi a fala n xa, a naxa, “Adamad-
ina, i bata a to ba, Isirayila yamaan fonne
naxan ligama dimini? E birin e gbee sux-
ure batu konko yi. E a falama, e naxa,
‘Alatala mi nxu toma. Alatala bata ya-
manan nabɛɲin!’” ¹³ A yi a fala n xa, a
naxa, “I mɔn e toma nen fe xɔsɔxi gbee
gbeteɛye lige.”

¹⁴ A yi n xali Alatalaa banxin so dɛɛn
na kɔmɛn fɔxɔni. ɲaxanle yi dɔxi menni
naxanye yi Tamusi suxuren sayaan

wugama.** ¹⁵A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i a toma ba? I mɔn fe xɔsɔxi gbeteƷe toma nen naxanye dangu itoe ra.”

¹⁶A yi n xali Alatalaa banxin yinna kui xiini, Ala Batu Banxin so deen na, so deen palaan nun saraxa ganden longonna ra. Xeme mɔxɔɔɔn nun suulun ɔxɔn yi menni, e xun xanbi soxi Alatala Batu Banxini, e ye rafindixi sogeteden binna ma. E yi e xinbi sinma sogen mabinni a batudeni. ¹⁷A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i feni itoe toma ba? Fe xɔsɔxini itoe xurun ba, Yuda yamaan naxanye ligan be? Anu, e mɔn yamanan nafema gballo feene ra, e yi lu n naxɔle. I mi e toma wudi yiin masoƷe e ɔɔɔn na e namunne xɔn ba? ¹⁸Nanara, n fan e saranma nen n ma xɔlɔ gbeeni. N mi kininkininma e ma, n mi e ratangama. E n xilima nen e xui yitexin na, koni n mi n tuli matima e ra.”

Yerusalen ratɔɔɔn fena

9 Na xanbi ra, n yi a me a fale a xuini texin na, a naxa, “Ʒ tan naxanye taani ito muxune kewanle saranma e ra, Ʒ maso, birin xa a yenge so seen tongo taan xili ma.” ²Nayi, n yi xeme sennin to fe sa keli faxa ra so deen binni naxan yi ye rafindixi kɔmen fɔxɔn ma. Halagi ti yenge so seen yi suxi e birin yii. Xemena nde yi e tagi naxan yi maxidixi taa dugini, sebeli ti seene yi singanxi a tagi xidin na. E yi fa ti saraxa gande sula daxin dexɔn. ³Isirayilaa Alaa nɔɔn yi keli maleka gubugubu kanne sawurane xun ma, a yi denaxan yi, a yi siga banxin deen na. Xemen naxan yi maxidixi taa dugini, sebeli ti seene yi singanxi naxan ma tagi xidin na, ⁴Alatala yi na xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Dangu Yerusalen taan tagi, i yi taxamasenna sa

muxune birin tigi ra naxanye wugama, e kutunma lan fe xɔsɔxine fe ma Yerusalen kaane naxanye ligama.” ⁵A yi a fala bonne xa n ye xɔri, a naxa, “Ʒ tan xa bira a fɔxɔ ra taani, Ʒ muxune faxa, Ʒ nama kininkinin, Ʒ nama diɔa muxe ma! ⁶Ʒ fonne nun banxulanne nun sungutunne nun dii ɔɔɔne nun taxanle birin faxa, Ʒ yi e raxɔri. Koni taxamasenna muxun naxanye birin ma, Ʒ ne lu na. Ʒ a fɔlɔ n ma yire saripanxin ma!” E yi a fɔlɔ fonne ma, naxanye yi Ala Batu Banxin yetagi. ⁷A yi a fala e xa, a naxa, “Ʒ n Batu Banxin naharamu, Ʒ yi a yinna kuine rafe muxu faxaxine ra! Ʒ siga!” E yi siga, e sa faxan ti fɔlɔ taani.

⁸E yi faxan tima waxatin naxan yi, n kedenna nan yi fa luxi menni, n yi bira, n yetagin yi lan bɔxɔn ma, n yi gbelegebele, n naxa, “Marigina Alatala, i Isirayila muxu dɔnxene birin naxɔrima nen ba, i to i ya xɔlɔn nagodoma Yerusalen ma?” ⁹A yi n yabi, a naxa, “Isirayila yamaan nun Yuda yamaan hakene gbo han! Yamanan nafexi e muxu faxaxine wunla nan na, taan nafexi tinxintareyaan nan na. Amasɔɔ e yi a falama nen, e naxa, ‘Alatala bata yamanan nabepin. Alatala mi fa sese toma.’ ¹⁰N fan mi fa kininkininma e ma, n mi fa e ratangama. N na e kewali jaxine saranma nen e ra.” ¹¹Xemen naxan yi maxidixi taa dugini, sebeli ti seene yi singanxi naxan ma tagi xidin na, na yi fa a fala, a naxa, “I n yamarixi naxan ma, n bata na liga.”

Ala mɔn yi a yete yita

10 N yi n yeen nakeli, n yi manga gbeden yiyaan to kore walaxa maligan fari naxan yi maleka gubugubu kanne xun ma. A mayilenma alo safiri gemena. ²Xemen naxan yi maxidixi taa dugini, Ala yi a fala na xa, a naxa,

**8:14 Babilɔn kaane nan yi *Tamusi* batuma. E yi laxi a ra, a alana nde na a ra naxan faxama soƷe furen na, a niin mɔn yi bira a yi jemen na.

“Sa so san digilinxine longonna ra naxanye maleka gubugubu kanne labe ra, i yi i yiine rafe tee wolonne ra, i sa e woli taan xun xon.” N yi xemen to sige menni. ³Maleka gubugubu kanne yi tixi Ala Batu Banxin dexon sogeteden yifari foxoni na muxun yi fama waxatin naxan yi. Kundaan yi Ala Batu Banxin yinna kui xiin nafexi. ⁴Alatala naxon yi keli maleka gubugubu kanne xun ma, a siga Ala Batu Banxin so deen na. Banxin yi rafe kundaan na, yinna kuiin yi rafe Alatala naxon kenenna ra. ⁵Malekane gubugubune xuiin yi siga mine han yinna fari ma xiina. Na yi luxi alo Ala Senbe Kanna xuina, a nema falan tiye.

⁶Xemen naxan yi maxidixi taa dugini, a to na yamari, a naxa, “Teen tongo san digilinxine longonna ra naxanye maleka gubugubu kanne tagi,” xemen yi sa ti san digilinxina nde dexon alo wontoro sanna. ⁷Nayi, maleka gubugubu kan keden yi a yiin nasiga teen ma naxan yi maleka gubugubu kanne longonna ra. A yi tee wolonne tongo, a yi e sa xemen yii naxan yi maxidixi taa dugini. Na yi tee wolonne tongo, a mini. ⁸Sena nde yi malekane gubugubune bun ma alo muxu yiina.

⁹N yi a matoma, n yi san digilixi naanin to maleka gubugubu kan keden kedenne dexon alo wontoro sanna. Sanna ne yi mayilenma alo kirisoliti geme fapina. ¹⁰E birin yi maliga. E yi rafalaxi nen alo san digilinxin kankanxina san digilixi gbete kui. ¹¹E nema sige, e yi nxe sige e foxo naaninne birin ma nen hali e mi e firifiri. Maleka gubugubu kanne yi xun tixi denaxan biri ra, san digilinxine yi sigama men binna nin, hali e mi e firifiri. ¹²Yeene nan yi maleka gubugubu kanne fatin birin ma, e fanna nun e yiine nun e gubugubune birin e nun e san digilixi naaninne. ¹³N yi a me e na sanne xilima,

a “wuluwunle.” ¹⁴Yetagi naanin nan yi malekane birin ma. A singen yi maligaxi maleka gubugubu kanna yetagin nan na, a firindena, muxu yetagina, a saxandena, yata yetagina, a naanindena, singbin yetagina. ¹⁵Maleka gubugubu kanne yi te. Daliseene nan yi ne ra n naxanye to Kebari baan de. ¹⁶Maleka gubugubu kanne nema yi sige, e san digilinxine fan yi sigama nen e foxo ra. Malekane na yi e gubugubune yite alogo e xa tugan boxon ma, e san digilinxine mi yi kelima e dexon. ¹⁷E na yi ti, e sanne fan yi tima nen. E na yi tugan, e sanne fan yi tugan, amasoto niin naxan yi daliseene yi, na yi e fan yi.

Ala naxon yi keli a Batu Banxini

¹⁸Alatala naxon yi keli Ala Batu Banxin so deen na, a sa ti maleka gubugubu kanne xun ma. ¹⁹Nayi, maleka gubugubu kanne yi e gubugubune yifulun, e tugan boxon ma n yee xori, e san digilinxine fan yi te e foxo ra. E yi sa ti Alatalaa banxin yinna so deen na sogeteden binni. Isirayilaa Ala naxon yi lu e xun ma kore. ²⁰Daliseene nan yi e ra n naxanye to Isirayilaa Ala bun ma Kebari baan de, n yi a kolon a maleka gubugubu kanne nan yi e ra. ²¹Yetagi naanin nan yi e birin ma, e nun gubugubu naanin. Sena nde yi e birin gubugubune bun ma alo muxu yiina. ²²E yetagine yi maliga daliseene yetagine ra n naxanye to Kebari baan de. E birin yi sigama e yee ra e tinxinna nin.

Yerusalen makitima nen

11 Alaa Nii Sarijanxin yi n tongo a n xali Alatalaa banxin deen na, deen naxan yi yee rafindixi sogeteden ma. N yi muxu maxonjen nun suulun to tixi deen na, yamaan yeeratina ndee yi ne ye, Asuru a dii xemen Yaasaniya nun Benayaa dii xemen Pelati. ²Alaa Nii Sar-

ipnanxin yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, muxuni itoe nan fe jaxine yitɔnma, e maxadi jaxin ti taani ito yi. ³E a falama, e naxa, ‘Banxine mi tiye be iki singen! Taan makantan yinna luxi nen alo tundena, en tan namaraxi a kui alo suben tunden kui!’ ⁴Nanara, Adamadina, nabiya falan ti e xili ma, nabiya falan ti!”

⁵Nayi, Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo n ma. A yi a fala, a n xa falani ito ti, a naxa, “Isirayila yamana, ε luma a fale, ε naxa, ‘E Alatala xuiin name,’ anu, n na ε miriyaan kolon! ⁶E bata faxan ti taani ito yi han kirane bata rafe binbine ra.” ⁷Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “E faxan naxanye tixi taan xun xɔn, na faxa muxune nan luxi alo suben naxan namaraxi tundeni, taan nan tunden na koni n fa ε tan kedima a yi nen. ⁸E to gaxuxi yengen yeε ra, n yengen nan nafama ε xili ma,” Marigina Alatalaa falan nan na ra. ⁹“N na ε kedima nen taani, n yi ε sa xɔne sagoni, n yi n ma kiti ragidixine rakamali ε xili ma. ¹⁰E faxama nen silanfanna ra, n yi ε makiti Isirayila bɔxɔn danna ra. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na. ¹¹Taan makantan yinna mi findima tunden na ε tan xa, ε fan mi ramarama a kui alo subena, bayo n na ε makitima nen Isirayila bɔxɔn danna ra. ¹²Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na, ε tan naxanye mi n ma sariyane nun n ma tɔnne suxi, ε yi bira ε rabilinna siyane namunne fɔxɔ ra.”

¹³Nayi, n yi nabiya falane tima waxatin naxan yi, Benayaa dii xemem Pelati yi faxa. N yi bira, n yetagin yi lan bɔxɔn ma, n yi gbelegbele, n naxa, “Ee! Marigina Alatala, i fa Isirayila yama dɔnxen naxɔrima nen ba?”

Ala mɔn yamaan muxu suxine malanma nen

¹⁴Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁵“Adamadina, naxanye dɔxi Yerusalen yi, ne a falama i ngaxakedenne xa, i ya denbayaan muxune, Isirayila yamaan naxan birin bata xali konyiyani, e naxa, ‘E lu makuyaxi Alatalaa dingiraan na, bayo a bɔxɔni ito fixi nxu tan nan ma nxu keen na!’ ¹⁶Na ma, a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Hali n to ε rasigaxi siyane ye pon, n yi ε raxuya ayi yamanane yi, n luma nen ε xɔn menni alo ε yi yire sarijanxini nun.’ ¹⁷Na ma, a fala, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na ε malanma nen sa keli siyane ye, n yi ε maxili yamanane yi, ε raxuyaxi ayi denaxanye yi, n yi Isirayila yamanan so ε yii.’ ¹⁸E mɔn xetema nen menni, e yi suxurene nun batu se xɔsixine birin naxɔri a yi. ¹⁹N yi xaxili kedenna lu e birin ma, n yi nii nenen sa e yi, n bɔne xɔdexayaan ba e yi naxan luxi alo gemena, n yi bɔne faɔin fi e ma ²⁰alogo e xa n ma tɔnne nun n ma sariyane suxu. Nayi, e yi findi n ma yamaan na, n findi e Ala ra. ²¹Koni naxanye kunfaxi e suxurene nun batu se xɔsixine xɔn e bɔneni, n na kanne kewali jaxine saranma nen e ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

²²Maleka gubugubu kanna naxanye nun san digilixine yi a ra, ne yi e gubugubune yifulun, Isirayila Ala nɔɔn yi e xun ma kore. ²³Alatala nɔɔn yi ba taan xun ma, a sa ti geyaan xun ma naxan yi Yerusalen sogeteden binni. ²⁴Alaa Nii Sarijanxin yi n nate, a xete n na muxu suxine fema Babilɔn kaane yamanani fe tooni alo xiyena fata Alaa Nii Sarijanxin na. N yi fe toon naxan tima alo xiyena, na yi dan. ²⁵Alatala feen naxanye birin yita n na, n yi ne birin fala muxu suxine xa.

Muxu gbeteye xalima nen konyiyani

12 Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ²“Adamadina, i dɔxi yama murutexin nan tagi. E yeen na, alogo e xa seen to, koni e mi a yigbema. E tunla na, alogo e xa feen me, koni e mi a famuma, amasɔto yama murutexin nan e ra. ³Nanara, i tan Adamadina, i ya goronne yitɔn i a liga alo i sigama konyiyaan nin yanyi tagini yamaan yeɛ xɔri. Keli be i siga yire gbeta ye e yeɛ xɔri. Waxatina nde, e a kolonma nen a yama murutexin nan e ra. ⁴I ya goron yitɔnxine ramini e yeɛ xɔri yanyin na, i tan yi mini jinbanna ra e yeɛ xɔri alo naxanye sigama konyiyani. ⁵Yinla raba yinna ma e yeɛ xɔri, i yi i ya goronne ramini menna ra, ⁶i yi e tongo i tungunna ma e yeɛ xɔri, i yi e xali fitirin ma. I xa i yetagin xunna so alogo i nama yamanan mato, bayo n na i findima nen taxamasenna ra Isirayila yamaan xa.”

⁷N yamari naxan na, n yi na liga. N yi n ma goronne ramini yanyin na siga konyiyani. Ninbanna ra, n yi yinla raba yinna ma n yiin na, n yi n ma goronne ramini fitirin ma, n yi a tongo n tungunna ma e yeɛ xɔri.

⁸Xɔtɔnni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ⁹“Adamadina, Isirayila yama murutexin mi yi i maxɔdin ba, fa fala, ‘I nanse ligama?’ ¹⁰E yabi, fa fala, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Nabiya falani ito tixi Yerusalem mangan nun Isirayila yamaan birin nan xili ma naxanye luxi menni.’ ¹¹A fala e xa, i naxa, ‘N findixi ε rakolon feen taxamasenna nan na. N naxan ligaxi, na nan nakamalima e ma, e yi suxu yengeni, e siga konyiyani.’ ¹²Mangan naxan e ye, na a goronne tongoma nen a tungunna ma fitirin ma, a mini taani. Yinla nan nabama a xa yinna

ma, a yi mini menna ra. A yi a yetagin xunna so alogo a nama yamanan mato. ¹³N na n ma yalaan natima nen a yeɛ ra, a yi a suxu n ma luti ratixin na, n yi a xali Babilɔn taani, Babilɔn kaane yamanani, a mi denaxan toma a yeɛ na, ^{††} a yi sa faxa na. ¹⁴N na a rabilinna muxune birin naxuyama ayi nen e nun a ganle, n yi e sagatan silanfanna ra. ¹⁵Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, n na e raxuya ayi siyane ye e nun yamanan ye. ¹⁶Koni n muxuna ndee ratangama nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen ma alogo e xa sa e ti e kewali xɔsixine ra e deni siyane birin xa e na siga denaxanye yi. Nayi, na kanne a kolonma nen a Alatala nan n na.”

¹⁷Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁸“Adamadina, i nema i degema i xuruxurun, i yi igen min gaxun nun kuisanni. ¹⁹I a falama nen yamanan muxune xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi lan Yerusalem kaane ma naxanye luxi Isirayila yamanani, a naxa: E degema kuisanna nin, e yi igen min yigitegeni, amasɔto e yamanan nun a yi seene birin naxɔrima nen a muxune gbalone fe ma. ²⁰Muxune janma nen taane yi, yamanan yi findi yire rabepinxin na. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na.”

Alatalaa falan kamalima nen

²¹Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ²²“Adamadina, nanfera ε sandani ito falama ε tagi Isirayila bɔxɔn ma, fa fala, ‘Waxatin danguma, koni fe toon naxanye tima alo xiyena, ne sese mi rakamalima.’ ²³A fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N bata danna sa sandani ito ra, a mi fa falama Isirayila yi sɔnɔn.” ’ Koni a fala e xa, i naxa, ‘Fe toone birin nakamali waxatin bata maso. ²⁴Fe to fuu yo mi fa falama

^{††}**12:13** A falan tima Manga Sedeki suxu feen nan ma. A mi Babilɔn toma bayo Babilɔn kaane a yeɛne kalama nen. Na feen sebexi Mangane Firinden 25.4 nun Yeremi 52.7 kui.

Isirayila kaane tagi alo xiyena, yiimatone mi fa muxune rafan feene falama e xa wuleni. ²⁵ Bayo n tan Alatala, n falan tima nen, na yi rakamali keden na. E tan yama murutexina, na ligama nen e waxatini. N falan tima nen, n yi a rakamali.' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

²⁶ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²⁷ "Adamadina, Isirayila yamana a falama, e naxa, 'A fe toon naxan tixi, iki fe mi na ra, a nabiya falan tima lan waxati famatone nan ma naxanye makuya pon!' ²⁸ Nanara, a fala e xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa, "N na fala yo ti sɔnɔn, na rakamalima nen keden na." Marigina Alatalaa falan nan na ra."

Alaa falan wule nabine xili ma

13 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² "Adamadina, nabiya falan ti Isirayilaa nabine xili ma naxanye nabiya falane tima iki, i yi a fala ne xa naxanye e bɔɔɔɔ yi feene tun falama, i naxa, 'E Alatala xuiin name! ³ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalon nabi xaxilitarene xa, naxanye e yete xaxili yi feene falama, anu e mi fe to yo tixi keli Ala ma. ⁴ Isirayila kaane, e nabine luxi nen alo kankone banxi xɔnne yi! ⁵ E mi e masoxi yinna yire biraxine ra alogo e xa Isirayila yamaan makantan yinna yinle rafaxa, a yi lu tixi yengeni Alatalaa xɔlɔn lɔxɔni. ⁶ Wulen nan e fe toone ra, ɔndi mi e yimato falane yi. E a falama, e naxa, "E tuli mati Alatalaa falan na." Koni Alatala xa mi e xexi. Anu, e wama e falane xa rakamali. ⁷ E fe toon naxanye tima, fe fuun xa mi ne ra ba? E wule falan naxanye tima yiimatoni, wulen xa mi ne ra ba? E a falama, e naxa, "E Alatalaa falan name!" Anu, n mi fala tixi."

⁸ "Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'Bayo wulen nan e falane nun e fe toone ra, n bata keli e xili ma.' Marigina Alatalaa falan nan na ra. ⁹ N

senben kelima nen nabine xili ma naxanye fe to fuune tima, e yi wule falane ti yiimatoni. E mi dɔxɔde sɔtɔma n ma yamaan malanni, e xinle mi sebema Isirayila kaane xili sebe kedin kui, e mɔn mi Isirayila yamanan lima. Nayi, e a kolonma nen a Marigina Alatala nan na."

¹⁰ "E n ma yamaan nalɔma ayi, e naxa, "Bɔɔɔɔ xunbenla be," anu bɔɔɔɔ xunbeli mi na. Bonne nɛma yinna tima naxan biramatɔ a ra, e tan bende fixen nan soma a ma. ¹¹ Nayi, a fala na yinna maso muxune xa, a na yinna birama nen! Tule gbeen fama nen, balabalan kesene yi godo, foye gbeen yi fa. ¹² Yinna na bira, muxune mi e maxɔdinɔɔ nayi ba, fa fala, "E a masoxi bende fixen naxan na, na minen?" "

¹³ "Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N fitinaxin kala ti foyen nafama nen, n tule gbeen nafa n ma xɔlɔ gbeeni, balabalan kese ɔaxine yi godo halagi tideni. ¹⁴ E bende fixen soxi yinna naxan ma, n na rabirama nen bɔxɔni, a bunne yi mini kenenni. A na bira, e fan halagima nen a xɔn. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na. ¹⁵ N sigama nen han n ma xɔlɔn danna na yinna xili ma e nun naxanye a masoxi. Nayi, n yi a fala e xa, n naxa, "Yin mi fa na, nabiiin naxanye a masoxi ne fan mi fa na, ¹⁶ Isirayila nabiiin naxanye yi bɔɔɔɔ xunbenla fe falama Yerusalɛn kaane xa e fe to fuune xɔn, anu bɔɔɔɔ xunbeli mi yi na! Marigina Alatalaa falan nan na ra."

¹⁷ "Adamadina, i yee rafindi Isirayila yamaan sungutunne ma naxanye e yete bɔɔɔɔ yi falane tima nabiya falane ra. Nabiya falane ti e xili ma, ¹⁸ i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalona e xa e tan naxanye yii kɔɛ rasonne degema, e yi e so e yii kɔɛne birin na tirin ti seene ra, e yi dugine dege naxanye soma muxune yetagine xun na fonne nun dii ɔɔɔɔne birin alogo e xa senben sɔtɔ e

niine ma! E n ma yamaan muxune niin tirinje ba, e yi e yete niine ratanga? ¹⁹ E n ma sarinjanna rayelefuma n ma yamaan yetagi fundenna yiin ye dandona fe ra hanma buru dungina ndee fe ra. E to wulene falama n ma yamaan xa naxanye mafura wule falane rame, e muxune faxama naxanye mi lan e faxa, e ndee lu e nii ra naxanye yi lan nun e faxa.”

²⁰ “Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N kelima nen e tirin ti seene xili ma e muxune suxuma naxanye ra alo xoline. N na e bama nen e yii, n yi na kanne niine xunba e naxanye suxuma alo xoline. ²¹ N na e dugine bama nen e yetagine xun na, n yi n ma yamaan xunba e yii, e mi fa muxune tirinje e senbene xon xon. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na. ²² Bayo e bata tinxin muxune bojen kala e wulene xon, n tan mi yi waxi naxanye taw feni, e yi muxu jaxine senbe so alogo e nama xete e kira jaxine foxo ra, e yi kisi. ²³ Na feene ma, e mi fa wule fe to yo tima alo xiyena, e mi fa e yiimatoma. N na n ma yamaan xunbama nen e yii. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

Isirayila xa a me suxurene ra

14 Isirayila fonna ndee yi fa n fema e fa dwo n yetagi. ² Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ³ “Adamadina, suxurene fe bata muxuni itoe bojen no. Seen naxan e birama hakeni, e na nan dwo ma e yete yee ra. N tinje nayi, e xa n maxodin fena nde ma ba? ⁴ Nayi, falan ti e xa, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Suxure feen na Isirayila kaan naxan boje no, a yi seen dwo a yete yee ra naxan a bire hakeni, na xanbi ra a mon yi fa nabiin fema, n tan Alatala yeteen nan na kanna yabima alo a lan a suxure wuyaxine ma kii naxan yi ⁵ alogo n mon xa Isirayila kaane bojene soto naxanye birin e mexi n na e suxurene fe ra.”’ ⁶ Nanara,

a fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E xun xete, e xete e suxurene foxo ra, e me e kewali xosixine birin na. ⁷ Xa Isirayila kaana nde hanma bojen naxan dwo Isirayila yi, xa na a me n na, suxure feen yi a bojen no, a yi seen dwo a yete yee ra naxan a bire hakeni, a mon yi siga nabiin fema alogo a xa n maxodin fena nde ma, nayi, n tan Alatala yeteen nan a yabima. ⁸ N kelima nen na kanna xili ma, n yi a findi misaala ra, yamaan naxan mafalama. E yi a kolon a Alatala nan n na.”

⁹ “Xa nabiin tin muxune yi a ratantan a tan yeteen yi nabiya falan ti na kanna xa, nayi n tan Alatala nan a radinxi tantanni. N na n yiini tema nen a xili ma, n yi a raxori n ma yamana Isirayila kaane ye. ¹⁰ E birin nan na haken goronna tongoma, nabiin nun naxan a maxodinxi, ne firinna birin haken lan. ¹¹ Nayi, Isirayila kaane mi fa e masige n na, e mi fa e yete raxose e yulubine birin xon. Nayi, e findima nen n ma yamaan na, n findi e Alara, Marigina Alatala falan nan na ra.”

Muxu yo mi nwe yamaan natange Alaa kitin ma

¹² Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹³ “Adamadina, xa yamanana nde tinxintareyaan liga, e n yulubin tongo, xa n na n yiini te a xili ma, n yi donseen nadasa e ma, n fitina kamen nafa e ma, n yi muxune nun xuruseene raxori, ¹⁴ hali xa tinxin muxu saxanni itoe yi lu na yamaan ye nun: Nuhan nun Daniyeli nun Yuba, ne yi e yete niine nan tun natange e tinxinyaan xon.” Marigina Alatala falan nan na ra. ¹⁵ “Hanma xa n mon burunna sube xajene radin yamanan ma, e yi didine birin faxa, yamanan yi findi yire rabepinxin na muxu yo mi fa danguma denaxan yi masoto na sube xajene fe ra, ¹⁶ hali xa na tinxin muxu saxanne taran yamanani, n tan habadan Ala, n

bata n kɔlɔ n yeteni, ne mi yi nɔɛ hali e dii xemem hanma e dii temen natange, koni na muxu saxanne tan tange nen, yamanan yi findi yire rabepinxin na.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷“Hanma xa n yengen nafa na yamanan xili ma, xa n na a fala, n naxa, ‘Yengen xa dangu yamanan yiren birin yi!’ xa n muxune nun e xuruseene raxɔri menni, ¹⁸hali xa na tinxi muxu saxanne taran yamanani, n tan habadan Ala, n bata n kɔlɔ n yeteni, e mi nɔɛ e dii xemem hanma e dii temen natange. E tan nan gbansan tangama.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁹“Hanma xa n fitina furen nafa na yamanani, n yi faxan nafa e ma n ma xɔloni, alogo muxune nun xuruseene xa raxɔri, ²⁰hali xa tinxin muxu saxanni itoe yi lu na yamaan ye nun: Nuhan nun Daniyeli nun Yuba, n tan habadan Alatala, n bata n kɔlɔ n yeteni, e mi nɔɛ e dii xemem hanma e dii temen natange. E yete niine nan tun natange e tinxinyaan xɔn.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

²¹Amasɔtɔ, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Hali n to bata n ma kiti xɔdexe naaninne rasiga Yerusalen xili ma, yengen nun fitina kamen nun burrunna sube xapene nun fitina furena, alogo e xa muxune nun xuruseene raxɔri, ²²hali na birin, muxuna ndee luma nen e nii ra. Xemene nun paxanla ndee xunna minima ayi nen. E na e sigati kiin nun e kewanle to, na e masabarima nen lan gbaloni itoe birin ma n naxanye rafaxi Yerusalen ma. ²³E masabarima nen, e na e sigati kiin nun e kewanle to waxatin naxan yi. Nayi, e a kolonma nen a n mi feni itoe rabaxi fuun xan na taan xili ma.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

Sandana lan paxundan binla ma

15 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²“Adamadina, paxundan binla yatexi muxune xɔn dangu wudin bonne ra ba? A yiine tɔnɔn gbo dangu fɔtɔn yi wudin bonne ra ba? ³I na wudin tonge ba i yi sena nde rafala a ra? I a nde finde bitin wudina nde ra ba, i sena nde xidi a ma? ⁴A na sa teeni yegen na, teen yi a xun firinne gan, a fa a tagin suxu, a tɔnɔn fa na ba? ⁵Nayi, xa a tɔnɔ mi yi na benun a xa gan waxatin naxan yi, teena a gan xanbini, a fa rafale sena nde ra ba?”

⁶Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N bata Yerusalen kaane findi se gan daxin na alo n paxundan binla findixi yegen na fɔtɔn yi wudin bonne tagi kii naxan yi. ⁷N kelima nen e xili ma. Hali e to bata yi mini teeni nun, teen nan fa e halagima. N na keli e xili ma waxatin naxan yi, nayi e a kolonma nen a Alatala nan n na. ⁸N yamanan findima nen yire rabepinxin na, bayo a muxune bata tinxintareyaan liga,” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

Yerusalen taan misali fena dii rabepinxin ma

16 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²“Adamadina, Yerusalen kaane kewali xɔsixine fe fala e xa. ³A fala, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi Yerusalen taan xili ma, a naxa: Kanan bɔxɔn nan yi i benbane gbeen na, i barixi menna nin. Amarin nan yi i fafe ra, i nga, Xiti kaana.†† ⁴I barixi lɔxɔn naxan yi, i xuli fundin mi xaba, i mi maxa alogo i xa saripan, fɔxɔn mi sugusugu i ma, i mi mafilin dugini.††† ⁵Muxu yo mi kininkinin i ma, a yi na fe kedenna nde liga

††16:3 *Kanan* kaane nan yi dɔxi Yerusalen yi benun Isirayila bɔnsɔnna muxune xa a tongo yengeni. Na feen sebexi Samuyeli Firinden 5.6-9 kui.

†††16:4 Ala Yerusalen taan nun a muxune misalima diin nan ma be. Senbe yo mi yi Alaa yamaan xa benun Ala xa a fi e ma. Na xanbi ra, a yi e findi yamana senbemaan na. Na xanbi ra, e mɔn yi a yanfa suxure batuni. Na nan misaali ito bunna ra.

i xa, a yi i ratanga. I woli ayi nen burunna ra i bari lɔxɔni, amasɔtɔ i rapaxu nen muxune ma.”

⁶“Koni, n yi danguma i dexɔn ma, n yi i to i ramaxe i wunli, n yi a fala i xa, n naxa, “Hali wunla to i ma, i luma nen i nii ra! Hali wunla to i ma, i luma nen i nii ra!” ⁷Na xanbi ra, n yi i rasabati alo sexene burunna ra. N yi i ragbo, i yi kɔxɔ, n yi i rayabu ayi, i xipene yi te, i xun sexene yi mini. Koni i ragenla nan mɔn yi a ra singen. ⁸Lɔxɔna nde, n yi danguma i dexɔn ma, n yi i mato, n yi a to i bata a li i muxu xanu waxatin ma, n yi n ma domaan lenben so i xunna, n yi i ba i ragenla ra, n yi n kɔlɔ i xa, n yi layirin xidi en tagi, i yi findi n gbeen na.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

⁹“N bata i maxa. Wunla naxan yi i ma, n yi na ba i ma, n yi ture xiri jaxumen susan i ma. ¹⁰N bata i maxidi taa dugi doma sɔxɔnxini, n yi kidi sankidin so i sanni, n yi i maraberi ba taa dugi fajini, n dugi fajin nagodo i ma naxan saren xɔdɔxɔ. ¹¹N yi i maxidi marayabu se fajine yi, n yi yii rasone so i yiine ra, n yi jeren bira i kɔɛ. ¹²N wuredin sa i jɔɛɛn na, n yi tunla sone so i tunle ra, n yi manga kɔmɔti fajin so i xun na. ¹³Nayi, i yi maxidi xemaan nun wure gbeti fixen na, taa dugi sɔxɔnxin nun dugi sare xɔdexene yi findi i maraberi baan na. I yi balo murutu fupi fajin nun kumin nun oliwi turen na. I yi tofanje ayi, alo a lan jaxalan mangan ma kii naxan yi. ¹⁴I xinla yi siyane birin li masɔtɔ i ya tofanna ma, bayo i yi rayabuh an fata i maxidi se fajine ra, n ni i rayabu naxanye yi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

¹⁵“Koni i yi i yigi sa i ya tofanni. I ya xili gbeeyan yi findi feren na i xa, i findi yalunden na. I yi lu yalunyaan lige dangu muxune birin xɔn, i findi e gbeen na.^{§§} ¹⁶I bata i ya dugine tongo, i yi suxure kidene rayabu e ra, i yi yalunyaan naba menne yi naxan jɔxɔn munma yi liga, anu a jɔxɔn mi fa ligama sɔxɔn. ¹⁷N tunla so xema daxin nun wure gbeti fixe daxin naxanye so i yii, i yi ne findi i ya suxure xememane ra, i yi n yanfa, i yalunyaan liga. ¹⁸I bata i ya taa dugi sɔxɔnxine tongo, i yi i ya suxurene maxidi e yi, i yi n ma turen nun n ma wusulanna ba saraxan na e xa. ¹⁹N donseen naxanye so i yii, murutu fupin nun oliwi turen nun kumina, n yi i baloma naxanye ra, i yi ne ba saraxane ra na suxurene xa alogo e gan xirin xa rafan e ma. I na nan ligaxi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

²⁰“I yi i ya dii xemene nun i ya dii temene tongo, i naxanye bari n xa, i yi e gan saraxan na suxurene xa alogo e xa findi e donseene ra! I mi yi i wasa soɛ i ya yalunyani ba? ²¹I bata n ma diine kɔɛ raxaba, i yi e gan saraxan na suxurene xa! ²²Anu, i kewali xɔsixine ligama yalunyani waxatin naxan yi, i mi i miri i ya dii jɔreyaan waxatin ma, i ragenla yi a ra waxatin naxan yi, i yi i ramaxama i wunli waxatin naxan yi.”

²³“Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Gbalona! Gbalona e xa, bayo e yelin xanbini na fe jaxine birin lige ²⁴e bata gbingbinna rafala kiden na, e yi yire matexine rafala kidene ra yama malandene yi. ²⁵E bata yire matexine rafala kidene ra taan kira xunne birin na. E yi e tofanna findi fe xɔsixin na, e yi e fatin lu dangu muxune birin sagoni, e yalunya

§§**16:15** A suxure batun misalixi *yalunyaan* nan na be bayo Ala nun a yamaan bata layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi jaxanla nun xemene tagi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xemena a jaxanla masuxuma kii naxan yi. A yamaan na se gbete batu ba a tan na, e bata a yanfa nayi alo jaxanla na a xemene yanfa yalunyaan xɔn.

feene yi siga gboe ayi. ²⁶ E bata yalunyaan liga Misiran kaane xɔn, e dɔxɔ bode fati fapine, e yi e yalunyaan nadangu ayi, e yi n naxɔlɔ. ²⁷ Nayi, n yi keli e xili ma, n yi nde ba e bɔxɔn na, n yi e sa e yaxu kundefadene sagoni, Filisitine taane, naxanye yati yi yagixi e yagitareya kewanle ra. ²⁸ Koni e mɔn yi yalunyaan naba Asiriya kaane xɔn, bayo e munma yi wasa singen yalunyaan na, anu, hali na, e mi wasa. ²⁹ Nayi, e yi e yalunyaan nadangu ayi, e Babilɔn kaane sa a fari, naxanye findixi yulane ra, anu, na fan mi e wasa.”

³⁰ “Nayi, Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘E yugon kobi de, e to bata feni itoe birin liga, naxanye findixi yalunde jaxalan gbeen kewanle ra!

³¹ Anu, e to gbingbinna rafala kira xunne birin na, e yi yire matexine rafala kidene ra yama malandene yi, e mi yi luxi alo yalundena, bayo e mi yi gbetin nasuxuma e yangane ra. ³² E tan luxi nen alo jaxalan yalunxin naxan xeme gbeteye rafisama a xemene yeteen xa a mi naxanye kolon. ³³ Yalunde jaxanle birin sena nde rasuxuma e yangane yii. Koni e tan luxi nen alo jaxanla na a yangane ki alogo e xa fa, sa keli yiren birin yi, e yi kafu. ³⁴ E yalunyaan nun jaxanla bonne yalunyaan keden mi a ra. Muxu yo mi a gima e fɔxɔ ra e kisena a yii. E tan nan e yangane kima, se mi so e yii.”

³⁵ “Nanara, i tan naxan luxi alo yalunde jaxanla, i tuli mati Alatala fala xuiin na! ³⁶ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo i bata i ya nafunle birin yikala, bayo i bata i ragenla lu i ya yalunyaan xɔn i yangane yii e nun i ya suxurene nun i ya fe xɔsixine birin, i yi i ya diine wunla ba saraxan na e xa, ³⁷ na ma, n na e nun i yangane birin malanma nen yire kedenni, naxanye yi rafan i ma e nun naxanye yi rapaxu i ma,

n na e birin malanma nen i xili ma, n yi i rageli, e birin yi i ragenla to. ³⁸ N na i kitima nen alo a lan yalunde jaxanle nun muxu faxane ma kii naxan yi. N yi i wunla ramini n ma xɔlɔ gbeen nun n ma xanuntenyaan kalan xɔxɔlɔnni. ³⁹ N na i sama nen i yangane sagoni, e yi i ya kide gbingbinne nun i ya suxure batude matexine kala, e yi i ya dugine ba i ma, e yi i rayabu se fapine tongo, e yi i ragenla lu. ⁴⁰ E yi yamaan nadin i ma, e yi i magɔlɔn, e yi i masɔxɔn silanfanna ra, ⁴¹ e yi teen so i ya banxine ra, e yi i makiti jaxalan wuyaxi yetagi. N danna sama nen i ya yalunyaan na, i mi fa i yangane saranna fiye sɔnɔn! ⁴² N sigama nen han n ma xɔlɔn danna i xili ma, n ma xanuntenyaan kalan xɔxɔlɔnyaan yi a masiga i ra. N na n sabarima nen, n mi fa xɔlɔma i ma. ⁴³ N na i kewali jaxine saranma nen i ra, bayo i mi i xaxili luxi i ya dii meseyaan waxatina fe ma, i yi n naxɔlɔ feni itoe birin xɔn. I mi yagitareyaan xan saxi i kewali xɔsixi gbeteye fari ba?’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

⁴⁴ “Nayi, sandasane birin sandani ito falama nen i ma, e naxa, ‘Dii temen fama a nga nan ma.’ ⁴⁵ I ngaa dii temen nan i ra yati, naxan a xemene rapaxuxi e nun a diine. E nun i ngaxakeden jaxalanmane birin keden, naxanye e xemene nun e diine rapaxuxi. Xiti kaan nan yi i nga ra, Amarin nan yi i fafe ra. ⁴⁶ I tada jaxalanmaan naxan yi dɔxi i komenna ma, na findixi Samari taan nan na e nun a muxune. I xunyen jaxalanmaan naxan yi dɔxi i yiifanna ma, Sodoma taan* nan na ra e nun a muxune. ⁴⁷ I bira nen e kirane fɔxɔ ra yati, i fan yi e raliga e kewali xɔsixine yi, koni i mi danxi na ma gbansan, i tan sigati kiin yi jaxu ayi dangu e tan gbeen na i ya feene birin yi. ⁴⁸ Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n

*16:46 Ala *Sodoma* taan halagi nen teen na a muxune yulubine fe ra. Na feen sebexi Dunupa Fɔlɔn 19.1-29 kui.

yeteni, ε nun i ya muxune naxan ligaxi, i ngaxakeden jaxalanmaan Sodoma nun a muxune mi na sifan ligaxi.' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

⁴⁹ "I ngaxakeden jaxalanmaan Sodoma taan hakeni itoe nan ligaxi: A muxune yi waso ayi, e to yi herini, kontofili mi yi e ma. E mi yi yiigelitone nun tɔɔ muxune malima. ⁵⁰ E yi e yete yigboma, e fe xɔsixin liga n yetagi. N to na to, n yi e raxɔri! ⁵¹ Samari taan muxune mi i yulubin tagiin yatin ligaxi. I bata fe xɔsixin liga naxanye dangu e gbeene ra pon, han i ngaxakeden jaxalanmane Sodoma taan nun Samari taan muxune yi lu alo tinxin muxune, xa e yulubine sa i gbeene ma. ⁵² I tan naxan yi i ngaxakeden jaxalanmane yalagima, iki, i fan ma yalagin waxatin bata a li, masɔɔ i yulubine xɔn, i yete raxɔsixin naxanye xɔn dangu e tan na, naxanye a ligaxi e tinxinɛ ayi dangu i tan na. I fan yagima nen, i yi rayarabi, bayo i bata i ngaxakeden lu alo tinxin muxune, e na sa i ma."

⁵³ "N mɔn Sodoma taan nun Samari taan nun e muxune rasabatima nen, e nun ε tan fan e xɔn ma ⁵⁴ alogo i xa rayarabi, i yagi lan i kewanle birin ma, naxanye e rawekilexi. ⁵⁵ I ngaxakeden jaxalanmane, Sodoma taan nun Samari taan nun e muxune mɔn xetema nen e kii fonni, i fan nun i ya muxune yi xete ε kii singeni. ⁵⁶ I yi i wasoma waxatin naxan yi, i mi yi fala jaxine tima Sodoma taan xili ma ba, ⁵⁷ benun i ya jaxuyaan xa kolon waxatin naxan yi. Iki, Arami kaane nun e rabilinna muxune nun Filisiti muxun naxanye i rabilinni, ne fa i tan nan makonbima, e i rajaxu. ⁵⁸ I fa

i ya yagitareyaan nun i kewali xɔsixin saranna nan sɔɔma iki,' Alatalaa falan nan na ra."

⁵⁹ "Bayo, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'N na a ligama i ra nen alo a lan i ma kii naxan yi, i tan naxan mi n kɔɔ xuiin yatexi, i yi layirin kala. ⁶⁰ Koni, n na n xaxili luma nen layirin xɔn, n naxan xidi en tagi i dii mese waxatini, n yi habadan layirin xidi en tagi.† ⁶¹ I kewanle fe rabirama i ma nen, i yi yagi, i na i tada jaxalanmane nun i xunye jaxalanmane rasene waxatin naxan yi, n yi e so i yii i ya dii temene ra, hali e to mi fataxi layirin na n naxan xidixi en tagi. ⁶² N na n ma layirin xidima nen en tagi, nayi, i a kolonma nen a Alatala nan n na, ⁶³ alogo i ya fe jaxine xa rabira i ma, i yi yagi, i deen yi suxu i ra i ya yagini, n na i yulubine birin xafari waxatin naxan yi, i naxanye birin ligaxi.' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

Singbin firinne nun manpa binla fe sandana

17 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² "Adamadina, misaala nde fala, sandana nde sa Isirayila yamaan xa. ³ I yi a fala e xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, "Singbinna nde yi na nun naxan gbo,‡ a gubugubune kuya, a xabene kuya, e yi mapingixi. Na singbinna yi siga Liban yamanani, a sa dɔxɔ suman binla nde kondeni. ⁴ Wudi yiin naxan mate a birin xa, a yi na bolon, a siga a ra yula yamana nde yi,

†**16:60** Marigi Yesu layirin naxan xidi e nun denkeleya yamaan tagi, na nan *habadan layirini* ito rakamalin na. Na feen sebexi mɔn Esekiyeli 37.26 nun Esayi 55.3 nun Yeremi 32.40 nun Matiyu 26.28 kui.

‡**17:3 Singbinni** ito findixi Babilon mangan Nebukadanesari misaala nan na naxan Yerusalem tongo yengeni. Na feen sebexi Mangane Firinden 24.12-16 kui.

a sa a dɔxɔ yulane taani.[¶]

⁵ Na xanbi ra, a mɔn yi Isirayila yamanan sansi gbete tongo, a sa a si sansi xɔri mafedena nde yi ige gbeen de alo wudi faɲina igen nafan naxan ma.[§]

⁶ Na sansiin yi gbo, a yi findi manpa bili sabatixin na, koni a mi yi kuya, a yiine yi tixi singbinna binni, koni a salenne yi lu a bun ma. A yi kɔxɔ, a yi lu a yiine ramine, a yifɔtɔn.

⁷ Koni singbin gbee gbete mɔn yi na nun,^{**} naxan gubugubune yi kuya, a xabene gbo.

Na manpa binla^{††} yi a yibandun a binni e nun a salenne, a yi a yiine yibandun a binni alogo a xa a ige sa.

⁸ Anu a yi sixi bɔxɔ faɲin nin ige gbeen de

alogo a xa a yiine ramini, a yi bogi, a yi findi manpa bili faɲin na.” ”

⁹ “A fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

A sabate ba? Singbin singen mi a binla tale ba, a yi a bogine bolon, alogo a xa xara, a sonle birin yi lisi a ra? Nayi, a mako mi fanga gbeen ma,

a mako mi muxu wuyaxi ma naxan a tale a ɲan na fefe!

¹⁰ A yi bitinxi a faɲin na, koni iki a nɔe sabate ba? Sogeteden foyen na fa, na a xarama nen fefe!

A yi bitinxi bɔxɔni denaxan yi, a yi xara menni.”

Sandan bunna

¹¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹² “Nba, yama murutexini ito maxɔdin iki, i naxa, ‘E mi na sandan bunna kolon ba?’ A fala e xa, i naxa, ‘Babilɔn mangan bata siga Yerusalen yi, a sa mangan nun a kuntigine suxu, a e xali Babilɔn taani. ¹³ A yi muxuna nde sugandi manganane bɔnsɔnna muxune ye, a yi layirin xidi e tagi, a yi na kanna rakɔlɔ. A mɔn yi yamanan yeeratine xali konyiyani ¹⁴ alogo yamanan xa lu nɔɔn bun ma, a nama fa senben sɔtɔ sɔnɔn, a yi na layirin suxu, alogo e nama halagi. ¹⁵ Koni na manga nenen bata murute a xili ma, a yi a xerane rasiga Misiran yamanani alogo e xa sa soone nun sofa gali gbeen so a yii. Muxun naxan na ligaxi, na fe sɔnɔye ba? Na kanna a futuxule Babilɔn mangan bun ba? A to layirin kala, a mi nɔe a futuxule a bun sese ma!”

¹⁶ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Habadan Ala nan n na, n bata n kolɔ n yeteni! Yuda mangani ito faxama Babilɔn mangana yamanan nin, naxan a findixi mangan na. Amasɔtɔ a bata a

[¶]17:4 Nebukadanesari siga nen Yuda mangan Yoyakin na *Babilɔn taani* yulane wuya denaxan yi. Nayi, wudi yii matexin findixi Yuda mangan nan na. Wudin yeteen findixi Dawuda yixetene nan na. Na feen sebexi Mangane Firinden 24.12-16 kui.

[§]17:5 *Sansi gbete* findixi Yuda mangan Sedeki misaala nan na, Babilɔn mangan naxan dɔxɔ mangan na Yoyakin ɲɔxɔni. A mɔn yi murute Babilɔn mangan ma, a yi suxu yengeni. Na feen sebexi Mangane Firinden 24.17 kui.

^{**}17:7 *Singbin gbee gbete* findixi Misiran yamanan mangan nan na. Yuda mangan Sedeki yi Misiran mangan mafanma a xa a mali Babilɔn yamanan yengedeni. Na feen sebexi Yereimi 37.7-8 nun 44.30 kui.

^{††}17:7 Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

kɔlɔ xuiin kala, a mi layirin nakamalixi e tagi. ¹⁷ Misiran mangan mi nɔe a xun mayenge hali e nun a gali senbemaan nun a sofa wuyaxine. Babilɔn kaane gbingbinne ratema nen taan makantan yinna xɔn e yi taan yenge e muxu wuyaxi faxa. ¹⁸ Bayo, Yuda mangan bata a me a kɔlɔ xuiin na, a yi layirin kala. A to a kɔlɔ, a yi na feene birin liga, a mi a futuxule a bun mumɛ!” ¹⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yeteni, fa fala a mexi a kɔlɔ xuiin na n tan nan yetagi, a n ma layirin nan kalaxi. Nayi, n na a kewali paxine saranma nen a ra. ²⁰ N na n ma yalaan soma nen a xun na, a yi a suxu n ma lutin na, n yi a xali Babilɔn yi, n yi sa a makiti menni lan a tinxintareyaan ma a naxan liga n na. ²¹ A sofa gixine birin faxama nen silanfanna ra, naxanye na lu e nii ra, ne yi xuya ayi yiren birin yi. Nayi, e a kolonma nen a n tan Alatala nan falan tixi.”

²² Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N tan yeteen nan suman wudin konde yi yiina nde tongoma, n yeteen yi sa a bitin geya gbee matexina nde xun tagi. ²³ N sa a bitinma geyaan nan fari naxan mate Isirayila yamanani, a yi a yiine ramini, a yi bogi, a findi suman bili fajin na. Xɔliin sifan birin e teen sama nen a yi, e lu a yiine nininna bun. ²⁴ Nayi, burunna wudine birin a kolonma nen, a n tan Alatala nan wudi matexin nabirama, n yi a magodoxini te. N wudi xinden xara, n yi wudi xaren mapingi. N tan Alatala nan falan tixi, n na a ligama nen.”

Ala birin kitima a kewanla xɔn

18 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Nanfera e xetema sandani ito ma Isirayila yamanani, e naxa, Fafane bata paxundan xindene don,

koni e diine nan jinye ramuluxunxi.††”

³ “Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yeteni, e mi fa xetema sandani ito ma xɔnɔn Isirayila yamanani! ⁴ N tan nan gbee adamadiine birin niin na, diin nun a fafana, n gbeen nan e firinna birin na. Naxan na yulubin tongo, na nan faxama.”

⁵ “Xa a sa a li, muxuna nde tinxin, a kiti kenden nun tinxinyaan ligama, ⁶ a mi donse ralixine donma kidene yi geyane fari, a mi a xaxili tixi Isirayila kaane suxurene ra, a mi a bodena paxanla rakunfama, a mi a masoma paxanla ra a nema a kike wanli waxatin naxan yi, ⁷ a mi muxe paxankatama, a tolimaan naxetema a kanna ma, a mi mupan tima, a donseen soma kametonɛ yii, marabenna naxan ma, a dugin so na yii, ⁸ a mi tɔnɔ sama donla fari naxan tongoxi a ma, a mi tɔnɔ gbeen fenma muxune ra, a tinxintareyaan matanga, a kiti kenden sama muxune tagi, ⁹ a n ma tɔnne nun n ma sariyane suxuma lannayani. Awa, tinxin muxun nan na kanna ra. Na kanna luma nen a nii ra.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁰ “Koni xa na kanna diina nde bari, na yi findi mafu tiin na, a faxan ti hanma a yi na fena nde liga a ngaxakedenna nde ra, ¹¹ hali diin fafe mi feni itoe sese ligaxi, xa a diin donse ralixine donma kidene yi geyane fari, a bodena paxanla rakunfama, ¹² a paxu yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune ra, a mupan tima, a mi muxune tolimaan naxetema e ma. A xaxili tixi suxurene nan na, a fe xɔsixine ligama, ¹³ a donla soma, a tɔnɔn sa a fari, a tɔnɔn gbeen fenma muxune ra. Na kanna luyɛ a nii ra ba? En-en de! A mi luyɛ a nii ra. A to bata fe xɔsixini itoe liga, yamaan na kanna faxama nen. A tan nan a yete faxa feen nagidixi.”

††18:2 Na feen mɔn seboxi Yeremi 31.29 kui.

¹⁴“Koni xa a sa a li, na fan yi diina nde bari, na diin yi a fafe to yulubini itoe birin lige, koni, hali a to bata e to, a mi na fe sifan liga, ¹⁵a mi donse ralixine don kidene yi geyane fari, a mi a xaxili ti Isirayila kaane suxurene ra, a mi a bodena jaxanla rakunfa, ¹⁶a mi jaxu muxu yo ra, a mi tolimaan nasuxuma donle fe ra, a mi muja ti, a donseen so kametone yii, a dugin so muxune yii marabenna naxanye ma, ¹⁷a tinxintareyaan matanga, a mi tonon sa donla fari naxan tongoxi a ma, a mi tonon gbeen fen muxune ra, a n ma sariyane nun n ma tonne suxu, na kanna mi faxe a fafe hakene fe ra de! A luma nen a nii ra. ¹⁸A fafe nan muxune jaxankata, a yi a ngaxakedenna muja. Naxan mi fan, a na liga a yamaan ye. Nayi, na nan yati faxama a hakene fe ra.”

¹⁹“Anu, e n maxodinma, e naxa, ‘Nan-fera fafan haken goronna mi luma a diin xun ma?’ Bayo a diin bata kiti kenden nun tinxinyaan liga, a yi n ma tonne birin suxu. A yati luma nen a nii ra. ²⁰Naxan na yulubin liga, na nan faxama. Diin mi a fafana haken goronna tonge, fafan fan mi a diin haken goronna tonge. Tinxin muxuna tinxinna saranna fima a tan nan ma, muxu jaxin fan ma jaxuyaan yi saran a ra.”

²¹“Koni, xa muxu jaxin xete a yulubine birin foxo ra, a naxanye ligaxi, xa a n ma tonne birin suxu, a kiti kenden nun tinxinyaan liga, a luma nen a nii ra. A mi faxama. ²²A yulubin naxanye birin ligaxi, jinan tima nen ne birin xon. A luma nen a nii ra a tinxinyana fe ra, a naxan ligaxi. ²³Muxu jaxin na faxesa, na nan n nasewama ba? A na xete a kewanle foxo ra, a yi kisi, na nan n nasewama.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

²⁴“Xa tinxin muxun xete a tinxinyaan foxo ra, a yi tinxintareyaan liga folo, a

yi na fe xoxixine liga muxu jaxin naxanye ligama, na kanna luye a nii ra ba? A tinxinyana fe mi fa rabirama muxune ma xonon, a naxan liga. A faxama nen a tinxintareyaan nun a yulubine fe ra a naxanye ligaxi.”

²⁵“Anu, e a falama, e naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi!’ Isirayila yamana, iki e tuli mati! N ma kiraan nan mi lanxi ba? E tan xan ma kiraye yidoxi ba? ²⁶Xa tinxin muxun xete a tinxinyaan foxo ra, a yi tinxintareyaan liga, a faxama nen. A faxama nen bayo a bata tinxintareyaan liga. ²⁷Xa muxu jaxin xete a fe jaxin foxo ra, a bata naxan liga, a yi kiti kenden nun tinxinyaan liga, a niin nakisima nen. ²⁸Xa a na feene yee to, a xete a murute feene birin foxo ra, a naxanye ligaxi, a luma nen a nii ra, a mi faxama. ²⁹Anu, Isirayila yamana a falama, e naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi.’ Isirayila yamana, n ma kirane nan mi lanxi ba? E tan xan ma kiraye yidoxi ba?”

³⁰Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Nanara, Isirayila yamana, n na e birin makitima nen e kewanle xon. E xun xete, e xun xanbi so e murute feene yi alogo sese nama e bira hakeni. ³¹E me e murute feene birin na e naxanye ligama, e bonne nenene soto, nii nenen yi sa e yi. Isirayila yamana, nanfera e tinma e xa halagi? ³²Muxun na faxesa, na mi n nasewama. Nayi, e xun xete, e yi lu e nii ra!” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

Sunu sigina lan mangane ma

19 Ala nan a falaxi a n xa sunu sigini ito sa Isirayila kuntigine xa fa fala,

²“I nga findixi yata gile kenden nan na yatane tagi.

A yi saxi yata senbemane nan tagi a diine maxurudeni.

³ A yi a dii xeme keden maxuru^{¶¶}
 naxan findi yata xeme senbemaan na.
 A yi fatan a se suxine yibæ,
 a yi muxune fan donma.
⁴ Siyane yi a xinla me,
 e yi sa a suxu yinla ra,
 e wuren bira a jæni,
 e yi siga a ra Misiran yamanani.
⁵ Yata gilen to a kolon,
 a a yi a diin legedenma fuun nin,
 a yigi mi yi fa a ma,
 a yi a dii gbeten sugandi,
 a yi na fan findi yata xeme senbemaan
 na.^{§§}

⁶ A yi a masigama yatane tagi,
 bayo a yi findixi yata xeme senbemaan
 nan na.

A yi fatan a se suxuni bæ,
 a yi muxune fan donma,
⁷ a fu e kaɲa gilene ma,
 a yi e taane findi yire rabejinxine ra.
 Yamanan muxune birin yi yilanyilan a
 wurundun xuiin ma.

⁸ A rabilinna siyane yi keli a xili ma
 yiren birin yi,
 e yi yalaan nati a yeɛ ra,
 e yi a suxu yinla ra.

⁹ E yi wuren bira a jæni,
 e yi a balan wure sansanna kui,
 e yi siga a ra Babilon mangan fema,
 e yi a sa kasoon na
 alogo a wurundun xuiin nama fa me
 sɔnɔn Isirayila geyane fari.”

Sunu sigina lan manpa binla ma

¹⁰ “I nga yi luxi nen
 alo manpa binla a yi tixi igen nan de.
 A yi bogixi,
 a yifɔtɔnxi bayo igen yi gbo.
¹¹ A yiine yi sabatixi,
 e yi næ rafale mangaya taxamaseri dun-
 ganne ra nen.

A yi tixi wudine xun ma,
 a kuya wudine birin xa
 a yiine fan yi wuya.
¹² Koni a tala nen xɔlɔni,
 a rawoli ayi bɔxɔni.
 Sogeteden foyen yi a bogine xara
 a yii faɲine yi ba a ma,
 e xara, teen yi e gan.
¹³ Iki, a fa tixi tonbonna nin bɔxɔ xareni
 min xɔnla denaxan yi.
¹⁴ Teen bata a yiine li,
 a yi a dæne nun a bogine gan.
 A yii sabatixi yo mi fa a ma sɔnɔn,
 naxan næ rafale manga dunganna ra.”
 Sunu sigin nan na ra naxan daxa a sa alo
 wuga sigine lan e xa sa kii naxan yi.

Isirayila murute fena Ala ma

20 Yamaan xali konyiyani waxatin
 naxan yi, na jæe solofereden kike
 suulunden xi fude lɔxɔni, Isirayila ya-
 maan fonna ndee yi fa Alatala maxɔdin-
 deni. E dɔxɔ n yetagi.

² Nayi, Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
³ “Adamadina, falan ti Isirayila yamaan
 fonne xa, i naxa: Marigina Alatala ito
 nan falaxi, a naxa, ‘E faxi n maxɔdinden
 nin ba? Habadan Ala nan n na, n bata
 n kɔlɔ n yeteni! N mi tinjæ mume ε yi
 n maxɔdin,’ Marigina Alatalaa falan nan
 na ra.”

⁴ “I e makite nen ba? Adamadina, i e
 makite? Nayi, e benbane kewali xɔsixine
 yita e ra! ⁵ A fala e xa, i naxa: Marigina
 Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na Isir-
 ayila sugandi lɔxɔn naxan yi, n na n kɔlɔ
 nen n yiini texin na Yaxuba yixetene xa,
 n yi n yete yita e ra Misiran yamanani,
 n yi n kɔlɔ e xa n yiini texin na, fa fala
 Alatala nan n na, ε Ala. ⁶ Na lɔxɔni, n
 na n kɔlɔ nen e xa n yiini texin na, a n
 na e raminima nen Misiran yamanani, n

^{¶¶}19:3 *Yata xeme senbemani* ito findixi Manga Yehowaxasi nan na naxan ma fe sebexi Mangane Firinden 23.31-34 kui.

^{§§}19:5 *Yata xeme senbemani* ito findixi Yuda mangan Yoyakin nan na naxan ma fe sebexi Mangane Firinden 24.15 kui.

siġa e ra yamanani n naxan fenxi e xa, nōnōn nun kumin gbo yamanan naxan yi, naxan fan yamanane birin xa. ⁷Nayi, n yi a fala e xa, n naxa, ‘E birin xa e me suxurene ra naxanye e yeē rakunfama! E nama e yete raharamu Misiran suxurene xōn! Alatala nan n na, e Ala.’”

⁸“Koni e bata murute n xili ma, e mi tinxi n xuiin name feni. E mi tinxi e me e suxurene ra naxanye e yeē rakunfama. E mi Misiran suxurene bepinxi. Nayi, a xōnla yi n suxu n xa n ma xōlōn nagodo e ma, n ma xōlōn yi siġa han a danna e xili ma Misiran yamanani. ⁹Koni n mi na ligaxi n xinla fe ra, alogo n xinla nama rayelefu siyane ye e dōxi naxanye tagi, n na n yete makenen Isirayila yamaan xa naxanye yeē xōri, n to e ramini Misiran yamanani.”

¹⁰“N yi e ramini Misiran yi, n siġa e ra tonbonni. ¹¹N yi n ma tōnne so e yii, n yi e rakolon n ma sariyane ra, bayo naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sōtōma nen e xōn. ¹²N mōn yi n ma Matabu Lōxōne ragidi e ma alogo e xa findi taxamasenne ra nxu tagi, alogo e xa a kolon a n tan Alatala nan e rasarijanma.”

¹³“Koni Isirayila yamaan murute nen n xili ma tonbonni. E mi n ma tōnne suxu, e yi e me n ma sariyane ra, anu, naxan na e suxu, na nii rakisin sōtōma nen e xōn. E yi n ma Matabu Lōxōne rayelefu mume. A xōnla yi n suxu n xa n ma xōlōn nagodo e ma tonbonni, n yi e raxōri. ¹⁴Koni n mi na liga n xinla fe ra alogo n xinla nama rayelefu siyane ye, n na e ramini Misiran yi naxanye yeē xōri. ¹⁵N tan nan mōn n kōlō e xa tonbonni n yiini texin na, a n mi tima e yeē ra siġa yamanani n naxan soxi e yii, nōnōn nun kumin gbo yamanan naxan yi, yamanan naxan fan yamanane birin xa, ¹⁶bayo e bata e me n ma sariyane ra e nun n ma

tōnne, e yi n ma Matabu Lōxōne rayelefu. E bōjen yi e suxurene nan fōxō ra. ¹⁷Koni n yi kininkinin e ma, n mi e halagi, n mi e raxōri tonbonni.”

¹⁸“N yi a fala e diine xa tonbonni, n naxa: E nama bira e benbane namunne fōxō ra, e nama e yamarine suxu, e nama e yete raharamu e suxurene xōn de! ¹⁹Alatala nan n na, e Ala. E n ma tōnne nun n ma sariyane suxu ki fafi! ²⁰E n ma Matabu Lōxōne rasarijan, alogo e xa findi taxamasenne ra en tagi a kolonma naxanye xōn a Alatala nan n na, e Ala.”

²¹“Koni e diine bata murute n xili ma tonbonni. E mi n ma tōnne nun n ma sariyane suxi, e mi e ligaxi, anu, naxan na e suxu na nii rakisin sōtōma nen e xōn. E yi n ma Matabu Lōxōne rayelefu. Nayi, a xōnla yi n suxu, n xa n ma xōlōn nagodo e xili ma, n ma xōlōn yi siġa han a danna e xili ma tonbonni. ²²Koni n bata xete n ma xōlōn fōxō ra n xinla fe ra, alogo a nama rayelefu siyane tagi, n na e ramini Misiran yi naxanye yetagi. ²³N tan nan mōn n kōlō e xa tonbonni n yiini texin na e raxuya feen na ayi siyane ye, fa fala n na e raxuyama ayi nen yamanane yi ²⁴bayo e mi n ma sariyane suxi, e yi e me n ma tōnne ra, e yi n ma Matabu Lōxōne rayelefu, e yi kunfa e fafane suxurene xōn. ²⁵N tan nan mōn tōnne so e yii naxanye mi yi fan, e nun sariyane e mi yi kise naxanye xōn. ²⁶N yi tin e xa raharamu e dii singene fe ra, e yi naxanye bama saraxan na.* N na ligaxi nen alogo e xa yigitege, e yi a kolon a Alatala nan n na.”

²⁷“Nanara, adamadina, falan ti Isirayila kaane xa, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E benbane mōn n nayeľefu nen, e yi e me n na kii gbetē yi: ²⁸N na e xali nen yamanani, n na n kōlō e xa n yiini texin

*20:26 Na feen sebexi Xōrōyaan 13.1-2 nun 13.12-13 kui. Muxuna ndee yi e dii singene bama saraxan na, anu na mi yi na sariyan bunna ra.

na naxan so fe ra e yii, koni e yi e yeen ti geyane nun fōtōnne ra, e saraxane ba menne yi, e yi e kiseene fi ne ma, e n naxōlō naxanye xōn, e yi e wusulan fajine gan, e yi e minse saraxane rabōxōn na. ²⁹N yi a fala e xa, n naxa, “Nanse kide matexini ito ra ε sigan denaxan yi?” E yi men xili sa “Kide Matexina” han to.”

³⁰“Na ma, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: ε fan mi ε yete raharamuma ba alo ε benbane? ε fan mi n yanfama e suxurene xōn ba alo yalundena a xemem yanfama kii naxan yi?’ ³¹ε nema ε kiseene ralima, ε yi ε diine gan saraxan na, ε mōn ε yete raharamuma ε suxurene birin xōn han to. Nayi, Isirayila yamana, n tinje ba, ε yi n maxōdin? Habadan Ala nan n na, n bata n kōlō n yeteni, fa fala n mi tinje ε yi n maxōdin.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

³²“Naxan ε bōpeni, na mi ligama, ε na a fala, ε naxa, ‘Nxu waxi lu feni alo siyaan bonne, alo xabila gbetene yamanane yi, nxu yi wudine nun gemene batu.’ ³³Marigina Alatalaa falan ni i ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kōlō n yeteni! N mangayaan nabama nen e xun na, n yii senbemani bandunxin na, n yi n ma xōlōn nagodo. ³⁴N kelima nen n yii senbemani bandunxin na, n yi n ma xōlōn nagodo, n yi ε ramini siyane ye, n yi ε malan sa keli yamanane yi, n na ε raxuyaxi ayi denaxanye yi. ³⁵N na ε xalima nen tonbonni, ε masiga siyaan bonne ra, n sa ε kiti menni yee nun yee. ³⁶N na ε makitima nen alo n na ε benbane makiti kii naxan yi Misiran tonbonni.” Marigina Alatalaa falan nan na ra. ³⁷N na ε findima nen n ma xuruse kurun na, ε yi lu n ma dunganna bun, n yi ε masuxu n ma layirin xōn n naxan xidixi en tagi. ³⁸N muxu murutexine bama nen ε ye naxanye n matandima. E sa yamanan naxanye yi iki konyiyani, n na e

raminima nen ne yi, koni e mi fa soma Isirayila yamanani de! Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na.

³⁹“ε tan, Isirayila yamana, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: ε siga, birin xa sa a suxuren batu! ε na yelin na matoe waxatin naxan yi, ε fa n xuiin suxuma nen, ε yi ba n xili saripanxin nayeleye ε kiseene nun ε suxurene xōn fefe!”

⁴⁰Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Bayo Isirayila yamaan birin n batura nen n ma geya saripanxin fari, Isirayila geya matexina, naxanye birin na lu yamanani, n ne rasenema nen menni, n yi ε saraxane nun ε kise fajine rasuxu e nun ε na seen naxanye birin nasaripan n xa.

⁴¹N na ε ramini siyane ye waxatin naxan yi, n yi ε malan sa keli yamanane yi, n na ε raxuyaxi ayi denaxanye yi, na waxatini, n na ε rasenema nen alo n saraxa xiri jaxumen nasuxuma kii naxan yi, n yi n ma saripanna mayita ε xōn siyane yetagi.

⁴²Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na, n na ε xali Isirayila yamanani waxatin naxan yi, n na n kōlō n yiini texin na yamanan naxan so fe ra ε benbane yii.

⁴³ε sa ε mirima nen ε kewanle nun ε fe xōsixine birin ma menni, ε yete raharamuxi naxanye xōn, ε yagi ε kewali jaxine ra ki fapi! ⁴⁴Nayi, Isirayila yamana, ε a kolonma nen a Alatala nan n na, bayo n mi e suxuma alo a lan ε sigati ki paxin nun ε kewali yifuxine ma kii naxan yi, koni n na ε fe suxuma nen alo a lan n xinla binyen ma kii naxan yi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Alaa falan Yuda yamaan xili ma

21 Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ²“Adamadina, i yee rasiga sogeteden yiifari fōxōni, i yi yiifari fōxōn yamanan muxune maxadi! Nabiya falane ti yiifari fōxōn binna fōtōnna xili ma! ³A fala yiifari fōxōn binna fōtōnna muxune xa, i naxa, ‘ε tuli mati Alatalaa falan na! Marigina Alatala ito nan

falaxi, a naxa: N teen nasigama nen ε xili ma naxan wudi xindene nun wudi xarene birin ganma, a degen mi tuye mume! Muxune birin ganma nen keli yifari fɔxɔn binna ma sa dɔxɔ kɔmen fɔxɔn na. ⁴Nayi, birin a kolonma nen a n tan Alatala nan teen nadegexi, a mi tuye mume!” ⁵Nayi, n yi a fala Ala xa, n naxa, “Marigina Alatala, muxune bata a fala fɔlɔ n ma, nayi, a n sandan nan gbansan sama.”

⁶Alatala mɔn yi falan ti n xa, a naxa, ⁷“Adamadina, i yee rafindi Yerusalen ma, i yire saripnaxine muxune maxadi, i nabiya falane ti Isirayila yamanan xili ma. ⁸A fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N kelima nen ε xili ma, n yi n ma silanfanna botin a teeni, n yi tinxin muxune nun muxu jaxine birin faxa e bode xɔn yamanani. ⁹Bayo n tinxin muxune nun muxu jaxine birin halagima nen. Na ma, n na n ma silanfanna botinma nen a teeni muxune birin xili ma, keli yiifanna ma han kɔmenna. ¹⁰Nayi, muxune birin a kolonma nen a n tan Alatala nan n ma silanfanna botinxi a teeni. Anu, n mi fa a rasoma sɔnɔn.”

¹¹“Nayi, adamadina, i kutun i bɔjen kalaxin na sɔxɔleni, i wuga e yetagi! ¹²Nayi, xa e fa i maxɔdin, e naxa, ‘Nan-fera i wugama?’ i yi e yabi, i naxa, ‘Bayo, fe xɔdexena nde a fe mema nen, muxune birin bɔjen yi kala, e fangan yi jan, e niin yi forɔ e ma, e birin xinbin xudin yi tuye ayi. Na feen xibarun famaani ni i ra! A fama nen ligadeni iki sa! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

¹³Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁴“Adamadina, nabiyaa falan ti, i naxa, ‘Marigina ito nan falaxi, a naxa:

Silanfanna! Silanfanna bata raxanxan, a wuren mayilenma.

¹⁵A raxanxanxi halagin nan xili ma yati, a wuren degema, a mayilenma alo kuyen jin masɔxɔnna.

En lan en xa sewa ba?

Anu, n ma diina mangaya dunganna yoma wudine birin ma.

¹⁶N bata a ragidi a silanfanna wuren xa mayilen,

muxuna nde yi a rawali.

A bata raxanxan,

a wuren mayilenma

alogo a xa so faxa tiin yii!

¹⁷Adamadina, gbelegbele, i wuga,

bayo silanfanna bata yitɔn n ma yamaan xili ma,

e nun Isirayila kuntigine birin.

Kuntigine nun n ma yamaan birin bata wole ayi silanfanna bun!

Na ma, i yete makudun xɔleni.”

¹⁸“Bayo fesefesen na a ra: Nanse lige xa mangaya dunganna mi nɔe luye, naxan yoma bonne ma? Marigina Alatalaa falan nan na ra!”

¹⁹“Adamadina, i nema nabiyaa falan tima e xa,

i yiin bɔnbɔ, keden, firin, saxan.

Silanfanna misaala na a ra

naxan faxan tima,

faxa ti silanfan gbeen nan a ra

naxan e rabilinna.

²⁰N bata faxa ti silanfanna rafa taan so deene birin na,

alogo e xa salaya ayi yengeni,

e muxu faxaxine yi wuya ayi!

Silanfanni ito mayilenma

alo kuyen jin masɔxɔnna

a yitɔnxi halagin nan xili yi.

²¹I tan silanfan xenxena,

faxan ti yiifanna ma,

i faxan ti kɔmenna ma,

i na i firifiri denaxan biri ra!

²²N fan n yiin bɔnbɔma nen,

n yi n ma xɔlɔn nagodo.

N tan Alatala nan falan tixi.”

Yerusalen taan yenge fena

²³Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

²⁴“Adamadina, kira firin nafala misaala ra, Babilɔn mangana silanfanna sigama

naxanye xɔn. Kira firinna ne birin xa keli yamana keden nin. Sebenla ti, i kirane sigadene mataxamaseri, i yi taxamassenne ti kira xunne ra naxanye taane xinle falama kirane sigama denaxanye yi. ²⁵ Kira keden nafala alogo silanfanna xa siga Amonine taan xili ma naxan xili Rabaha. Bonna xa siga Yuda yamanan nun Yerusalen taan xili ma, taa makan-tanxina. ²⁶ Bayo Babilɔn mangan bata a ti kira xunna ra kira firinne longonna ra, alogo a xa a yiimato, a feene fesefese, a yi masensenne ti xalimakunle ra, a yi a suxurene maxɔdin, a yi suben bɔɓen mato yiimatonni. ²⁷ A bata masensenna ti, a Yerusalen suxu. A yenge so seene rafalama nen naxanye taan so deene kale, a yamarin fi a taa yi kaane xa halagi, a ganla yi yenge so sɔnxɔni te. A yenge so seene rasigama nen taan so deene xili ma, a gbingbin gbeen nafala taan yinna xɔn, a sanganso makantanxine ti taan nabilinni a yenge feen na. ²⁸ Yerusalen kaane na feene yatema yiimato fe fuune nan na, e tan naxanye bata e kɔlɔ e xa lu Babilɔn mangan bun. Koni Babilɔn mangana e hakena fe rabirama e ma nen, naxan a ligama a yi e suxu yengeni. ²⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'Bayo ε murute feene bata ε hakene fe rabira n ma, ε yi ε yulubine makenen ε kewanle birin yi, ε to ε fe rabiraxi n ma na kiini, ε yaxun fa ε nɔma nen yengeni.'"

³⁰ "I tan Isirayila manga haramuxina, muxu paxina, i ya waxatin bata a li, i ya hakene saranma i ra waxatin naxan yi.' ³¹ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'Namun ba i xunni, i manga kɔmɔtin ba. Feene birin masarama nen! Naxan magodoxi, na yitema nen, naxan matexi, na yigodoma nen. ³² Taa xɔnna! Taa xɔnna yati! N Yerusalen taan findima nen taa xɔnna ra. Koni na feene mi ligama fɔ na kannu na fa n kiti sa senben nagidixi naxan ma.'"

³³ "I tan, adamadina, nabiya falane ti, i naxa: Marigina Alatala ito nan falaxi Amonine xili ma lan e konbi tixine fe ma, a naxa, 'Silanfanna! Silanfanna bata raxanxan, a wuren mayilenma.

A raxanxanxi halagin nan xili ma yati, a wuren degema, a mayilenma alo kuyen jin masɔxɔnna.

³⁴ Hali ε to ε yigi saxi xiye fuune nun wulede yiimato falane yi, silanfanni ito ε muxu paxine kɔε raxabama nen, naxanye waxati bata a li, e hakene saranma e ra waxatin naxan yi. ³⁵ ε silanfanne raso e tɛene yi. ε daxi denaxan yati yi, n na ε makitima menna nin, ε binla yamanan naxan yi.'"

³⁶ "N na n ma xɔlɔn nagodoma ε ma nen, n yi n ma fitina feene ragodo ε xili ma, n yi ε sa gbalotɔne sagoni naxanye fatan halagi tideni. ³⁷ Tɛen nan ε halagima, ε wunla yi lu bɔxɔn ma ε yamanani, muxu yo mi fa a mirima ε fe ma sɔnɔn. N tan Alatala nan falan tixi.'"

Yerusalen kaane gbalone fe

22 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² "Adamadina, i e makite nen ba? I gbalotɔ taani ito makite? Nayi, e kewali xɔsixine yita e ra! ³ A fala e xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Yerusalen kaane, ε faxan tima taani ito yi, naxan fama gbalon na ε xili ma, ε suxurene batuma, naxan taan haramuma. ⁴ ε bata ε yete findi yulubi kanne ra ε faxa tixine xɔn. ε bata suxuren naxanye rafala, ne bata ε raxɔsi. Nayi, ε bata ε waxatini so, ε siimayaan yi dungi ayi. Nanara, n tinma nen siyane yi lu ε konbe, yamanane birin yi ε magele. ⁵ Naxanye maso e nun naxanye makuya, ne birin ε magelema nen, amasɔtɔ ε xinla bata kala, ε kɔntɔfinle bata gbo ayi.'"

⁶ "Isirayila kuntigine birin e senben nawalima ε konni alogo e xa faxan ti. ⁷ E bata fafane nun ngane rapaxu ε konni,

e xɔɓene kansun, e ɲaxu kiridine nun kaɲa gilene ra. ⁸Naxan nasariɲanxi n xa, ε mema na ra. Ε n ma Matabu Lɔxɔne rayelefuma. ⁹Muxune nafigiyaan nabama ε konni alogo e xa faxan ti. Muxune e degema kidene yi geyane fari ε konni, e yi yalunyaan liga. ¹⁰E nun e fafane ɲaxanle kafuma ε konni, e nun ɲaxanla yi kafu a kike wanla waxatini a mi sariɲan waxatin naxan yi. ¹¹Ε konni, muxuna ndee yalunyaan ligama a bodena ɲaxanla xɔn, muxu gbeteye nun e diine ɲaxanle yi kafu. Gbeteye nun e magilen yi kafu, a fafe a dii temena. ¹²Muxune dimi yi seene rasuxuma mayifuni ε konni, e faxan ti. Ε gbetin dolima muxune ma, ε tɔɔ gbeen fen e ra, ε muxu boden yii seen kansunma, ε ɲinan n tan xɔn, 'Marigina Alatalaa falan nan na ra.'

¹³"Koni n xɔlxɔxina n yiin bɔnbɔma nen ε xili ma ε to tɔɔn fenxi tinxintareyani, e nun ε mɔn faxan naxanye tixi. ¹⁴Ε wekilen nɔε senben sɔte ba, n na keli ε xili ma lɔxɔn naxan yi? N tan Alatala nan falan tixi, n na a ligama nen. ¹⁵N na ε raxuyama ayi nen siyane ye yamanane birin yi, n yi danna sa ε xɔsi feene ra. ¹⁶Ε tan yeteen nan ε rayarabima siyane yetagi. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na."

¹⁷Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ¹⁸"Adamadina, Isirayila yamaan bata lu n tan yeε ra yi alo wuren gbiina, e birin bata findi wure gbeela nun sulan nun wure fɔren nun yɔxɔn na naxanye xulunma sulun teeni.† E birin bata kobi ayi alo wuren gbiina wure gbeti fixeni. ¹⁹Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo ε birin bata lu alo wuren gbiina, n na ε malanma nen Yerusalen taani. ²⁰N fitinaxina ε malanma nen n ma xɔlxɔni alo wure gbeti fixen nun wure gbeela nun wuren nun

yɔxɔn nun sulan malanma kii naxan yi yinla ra teen yi sa e fari alogo e xa xulun. N na ε malanma taani nen, ε yi lu alo wuren na raxulun. ²¹N na ε malanma nen ε bode fari, n yi teen nafe ε xili ma, ε yi raxulun taa tagini alo yɔxɔna. ²²Alo gbeti fixen xulunma kii naxan yi yinla ra, ε fan naxulunma na kii nin taa tagini. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na, naxan a xɔlxɔn nagodoxi e xili ma."

²³Alatala mɔn yi falan ti n xa, a naxa, ²⁴"Adamadina, a fala Isirayila kaane xa, i naxa, 'Ε yamanan mi sariɲan. Tule igen mi sama a ma n ma xɔlxɔn godo lɔxɔni.'

²⁵A nabine yanfan soma alo yata xapɛn naxan a donseni bɔma, e baloma muxune ra, e nafunla nun se kendene tongoma, e kaɲa gilene rawuya ayi taani.

²⁶Yamanan saraxaraline n ma sariɲan kalama. Seen naxanye rasariɲanxi n xa, e ne raxɔsima. E mi se radaxaxine nun se haramuxine tagi rabama, e mɔn mi yamaan xaranma alogo e xa se sariɲanxine nun se sariɲantarene tagi raba. E mi e ɲɔxɔ luxi n ma Matabu Lɔxɔne binya feen xɔn, nayi yamaan yi n nayelevu. ²⁷Yamanan kuntigine luxi nen alo kankon naxanye e donseni bɔma. E muxune wunla raminima, e faxan ti alogo e xa tɔɔn sɔɔ tinxintareyani. ²⁸Yamanan nabine e kewanle matɔxɔma alo muxun na bende fixen so banxin ma. E fe to fuune tima alo xiyena, e wule falane ti yimatoni, e naxa, 'Marigina Alatalaa falan name!' Anu, Alatala mi fala tixi. ²⁹Yamanan muxune yamaan ɲaxankatama, e muɲan tima, e ɲaxu yiigelitɔne nun tɔɔ muxune ra, e xɔɲen kansunma tinxintareyani. ³⁰N bata muxun fen e ye naxan e taan nabilinna yinna tiye, naxan tiye n yetagi yinna yalenna ra, a n mafan yamanana fe ra, alogo n nama e raxɔri, koni n mi muxu keden peen toxi. ³¹Nayi, n na n ma xɔlxɔn nagodoma e fari nen,

†22:18 *Sulun teen* mɔn falama yirena nde yi fa fala "*Furu teena*."

n yi e raxōri n ma xōlōn tēen na, n yi e kewanla goronna dōxō e xun ma.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

Samari nun Yerusalen taane tinxintareyana fe sandana

23 Alatala yi falan ti n xa iki, a naxa, ²“Adamadina, paxalan firin yi na nun, naxanye nga keden yi a ra. ³Ne findi yalundene nan na Misiran yamanani, e yalunyaan liga fōlō e foningeya waxatin nin. Muxune e xipene masuxu na nin, e yi e sungutun xipene rasa. ⁴Forimaan yi xili Ohola, xurimaan yi xili Oholiba. E yi findi n gbeene ra, e dii xemene nun dii temene bari. Misaali ito yi, Ohola luxi nen alo Samari taana Oholiba yi lu alo Yerusalen taana.”

⁵“Koni Ohola yalunyaan liga nen hali n gbeen to yi a ra. A yi kunfa a yangane xōn, Asiriya kaane, a dōxō bodene, ⁶naxanye yi maxidixi dugi mamiloxine yi, yamana kanne nun kuntigine. Banxulan fajine nan yi e birin na, e nun soo ragine. ⁷A yalunyaan liga nen Asiriya yēeratine birin xōn, a yi n yanfa, a na muxune birin ma suxurene batu a kunfa naxanye xōn. ⁸A yi lu yalunyaan lige xabu a sa naxan fōlō Misiran yamanani, bayo e nun men xemene bata yi kafu a foningeya waxatini, e yi a sungutun xipene rasa, e yi yalunyaan liga a xōn. ⁹Nanara, n na a lu a yangane yii, Asiriya kaane, a kunfa naxanye xōn. ¹⁰Ne yi a mageli fefe,[‡] e yi a dii xemene nun a dii temene tongo, e yi a tan faxa silanfanna ra, a yi findi misaala ra naxanle xa bayo Asiriya kaane bata a kitin sa.”

Yerusalen taan fan yi Ala yanfa

¹¹“A xunye Oholiba yi na birin to, koni a tan kunfa nen, a yi tinxintareyaan liga dangu a tada Ohola ra, a yalunyaan liga a xa. ¹²A fan yi kunfa Asiriya kaane xōn, yamana kanne nun kuntigine, a dōxō boden naxanye maraberi baxi kii fapi, e nun soo ragine. Banxulan fajine nan yi e birin na. ¹³N yi a to fa fala a fan bata a yete raxōsi, e firinna birin bata lu kira kedenna xōn. ¹⁴Anu, a tan mōn yi a yalunyaan nadangu ayi. Lōxōna nde, Oholiba yi muxu sawurane to banxi kankena nde ma. Babilōn kaane nan sawura yi ne ra naxanye dugiye gbeeli, ¹⁵tagi xidine yi ne tagi, namu fajina e xunni. E birin yi maliga Babilōn sofa mangane ra naxanye barixi Babilōn yamanani. ¹⁶A to ne to, a yi kunfa e xōn, a xerane rasiga e ma Babilōn yamanani. ¹⁷Nayi, Babilōn kaane yi fa a konni, e yi e sa, e kafu. E yi a raxōsi e yalunyani. A to yelin naxōse e xōn, a yi e raṣaxu. ¹⁸A bata a yalunyaan mayita, a yi a ragenla lu, n tan Ala yi n masiga a ra, alo n na n masiga a tada ra kii naxan yi. ¹⁹Koni a yi lu a yalunyaan fari se alogo a sungutun waxatin yalunyana fe xa rabira a ma, a naxan liga a yi Misiran yamanani waxatin naxan yi. ²⁰A yi kunfani a yangane xōn menni naxanye xemeyaana luxi alo sofanla gbeena, naxanye yi sōbe soxi kafuṣaxōyani alo soone.”

²¹“Nayi, i mōn bata a liga fōlō alo i ya foningeya yagitareya waxatina, i to yi a luma Misiran kaane yi i xipene masuxu, e yi i sungutun xipene rasa. ²²Nanara, i tan Oholiba,[¶] Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na i yangane rakelima nen i xili ma, naxanye bata raṣaxu i ma. N ne rafama nen i xili ma sa keli yiren birin yi, ²³Babilōn kaane birin

[‡]23:10 Misaali ito kui, a to a *mageli* fe falama, na bunna neen fa fala a Asiriya kaane fu nen Samari taan ma, e yi a seene birin tongo yengeni. Asiriya kaane nan Samari taan kala jee keme solofere jee mōxōje benun Yesu xa bari.

[¶]23:22 Yerusalen taan luxi nen alo *Oholiba* paxalan yalunxina misaali ito kui.

nun Pekodo kaane nun Sowa kaane nun Kowa kaane nun Asiriya kaane birin, banxulan fajin naxanye birin findixi yamana kanne nun kuntigine nun sofa mangane nun y  ratine ra. Soo ragine nan e birin na. ²⁴E fama nen i xili ma yenge so seene ra e yii, e nun yenge so wontorone nun gi seene e nun gali gbeena. E i rabilinma nen yengeni, e ye masansan wure lefa xungbeen nun a xurini te i xili ma, e yenge so wure k  m  tin so e xunna. N na i luma nen e sagoni alogo e xa i makiti fata e sariyan na. ²⁵N na n ma x  l   gbeen nagodoma i xili ma nen, i to bata n yanfa, n yi a lu e fitinaxin yi i jaxankata. E i j   en nun i tunle xabama nen na, e yi i yixetene faja silanfanna ra. E i ya dii temene nun i ya dii xemene suxuma nen, teen yi i yixetene gan. ²⁶E i ya dugine tongoma nen, e nun i ya maxidi se fajine birin. ²⁷Nayi, n danna sama nen i ya yagitareyaan nun i ya yalunya feene ra i naxanye f  l  xi Misiran yamanani. I mi fa i xaxili tima ne ra sının. Misiran ma fe mi fa rabirama i ma sının.”

²⁸“Amas  t   Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Naxanye rapaxu i ma, i masiga naxanye ra, n na i sama nen ne sagoni. ²⁹E i suxuma nen marapaxuni, e yi siga i wali x  nne birin na. E yi i ragenla lu marabenni, e yi i rayarabi i ya xaxilitareyaan nun i ya yagitareyaan nun i ya yalunyani. ³⁰Na ligama i ra nen, mas  t   i bata n tan Ala yanfa, i yalunyaan liga siyane birin x  n, i yi e suxurene batu. ³¹I bata bira i tadaa kiraan f  x   ra, nayi, n x  l   igelengenna naxan so a yii, n na soma nen i fan yii.”

³²“Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

I tada a minxi x  l   igelengenna naxan na,
i fan i minma nen na ra.
Igelengen gbeen na a ra
naxan kui tilin.

Muxune gelema nen i ma,
e yi i magele amas  t   a rafexi ken!

³³Sununa i xun magima i ra nen
alo i na d  l  n min.

Yigitegen nun halagin igelengenna nan a
ra,

n naxan so i tada Samari taan yii.

³⁴Koni i a minma nen i yi a kui geli,
i yi a xin, i a yib  ,

i yi i kanken mab   a ferenne ra.

Amas  t   n tan bata na fala,

Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

³⁵“Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Amas  t   i bata jinan n x  n, i yi n nawoli ayi i xanbi ra, i ya yagitareyaan nun i ya yalunyaan goronna tongoma nen.”

³⁶Alatala yi a fala n xa, a naxa,
“Adamadina, i Ohola nun Oholiba makite ba? Nayi, e kewali x  sixinne yita e ra. ³⁷Amas  t   e bata n yanfa, e yalunyaan liga, e yi faxan ti, e yi suxurene batu. E diin naxanye barixi n xa, e bata ne gan saraxane ra suxurene xa, e lu alo suxurene donseene. ³⁸A mato e m  n naxan ligaxi: E bata n ma yire sarijanxin naxosi, na waxati kedenni, e yi n ma Matabu L  x  n nayelef  . ³⁹E e diine ba saraxan na e suxurene xa l  x  n naxan yeteni, e yi siga n ma yire sarijanxini, e yi sa na raxosi. E na nan ligaxi n ma banxini. ⁴⁰E m  n xerane rasiga nen muxune fendeni sa keli yire makuyeni, e yi fa, i yi i yeene rayabu, i yi i maxidi e xa. ⁴¹I yi d  x   sade fajini, tabanla yi d  xi naxan yetagi, i yi n ma wusulanna nun n ma turen d  x   a fari.”

⁴²Yama gbeen xuiin yi minima jaxanli ito rabilinni, naxanye b  j   xunbelixi. Muxu ganla nun Sabe kaane yi fa, sa keli tonbonni naxanye yiirasone sa sungutun firinne yiin na, e yi mangaya k  m  tin so e xun na. ⁴³Nayi, n yi a fala na jaxanla xa naxan bata a yete raxadan yalunyani, n naxa, “Awa, iki a xa lu e yalunyani, bayo yalunden

nan a tan na! ⁴⁴Xemene fama a ma alo yalunde jaxanla. Muxune fama Ohola nun Oholiba ma na kii nin, na yagitare jaxanle. ⁴⁵Koni tinxin muxune e makitima nen alo jaxalan yalunxine makitima kii naxan yi, alo muxun naxanye faxan tixi, amasotɔ yalunden nan e ra e nun faxa tiine.”

⁴⁶Amasotɔ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yamaan xa siga e xili ma, e yi e rayarabi, e yi e yiiseene tongo. ⁴⁷Na yamaan xa e magɔɔn, e yi e faxa silanfanna ra. E e dii xemene nun e dii temene faxama nen, e yi e banxine gan. ⁴⁸Na kiini, n danna sama nen yamanan muxune yagitareyaan na. Nayi, jaxanle birin xaxinla sotɔma nen, e mi fa jaxalan firinni itoe yalunyaan sifan lige sɔnɔn. ⁴⁹Ɛ fama ɛ yagitareyaan saranna nan sotɔdeyi. N na ɛ yulubine nun ɛ suxure batu feene goronna dɔxɔma nen ɛ xun ma. Nayi, ɛ a kolonma nen a Marigina Alatala nan n na.”

Yerusalen yi sa tunden ma

24 Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jɛɛ solomanaaninden kike fuden xi fude lɔxɔni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²“Adamadina, lɔxɔni ito sebe, too lɔxɔn yetena, amasotɔ Babilɔn mangan Yerusalen taan nabilinma yengeni to yeteen nin. ³Sandan sa yama murutexini ito xa, a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Tunden dɔxɔ teen ma,
a dɔxɔ, i igen sa a kui.

⁴I sube dungine sa a kui,
danba subene nun balaxa sube dungi fajine.

A rafe xɔri jaxumene ra.

⁵Yexɛɛ fajin suben yeɓa,
i yi a xɔnne malan tunden xɔren ma,
e birin xa jin han e butuxun,
bayo hali a xɔnne,
e birin lan nen e jin.”

⁶“Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:
Gbalona ɛ tan faxa ti taan muxune xa,
ɛ tan naxanye luxi
alo xɔrinxɔrinna bata tunden naxan
suxu,
naxan funfu mi nɔɛ be a ma.
Xɔnne birin nate a kui keden keden yeɛn
ma,
e sese mi tangama halagin ma masɛn-
senna xɔn.

⁷Amasotɔ e muxune wunla naxan naminixi,
na mɔn e taan ma singen.

E wunla radinxi nen fanyen fari kenenni.
E mi a radinxi bɔxɔn xan fari,
alogo burunburunna xa sa a yeɛ ma.

⁸N fan bata xɔɔɔ,
n yi n gbeen jɔxɔ,
n yi e wunla radin fanyen fari kenenni
alogo a nama ye maluxun.”

⁹“Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:
Gbalona ɛ tan faxa ti taan muxune xa!
Amasotɔ n wonson gbeen nafalama nen!

¹⁰Ɛ yegen malan,
ɛ teen sa e ra,
ɛ suben jin han!
Ɛ sabine sa a fari.

Xɔnne xa gan fefe!

¹¹Na xanbi ra, ɛ tundeni genla dɔxɔ teen
ma,

han a wolon,
a wuren yi gbeeli,
a gbiin yi xulun,
a xɔrinxɔrinna yi gan a ma fefe!

¹²Koni na katane sese tɔnɔ mi na,
bayo a rafexi xɔrinxɔrinna nan na,
naxan mi nɔɛ be a ma.

Hali teɛna, a mi nɔɛ!

¹³Yerusalen kaane, ɛ yagitareyaan bata
ɛ xɔsi.

Amasotɔ n wa nen ɛ rasarijan feni,
koni ɛ mi tin.

Nayi, ɛ mi fa rasarijanɲe ɛ xɔsi feene ma
fo n ma xɔɔn na a danna li ɛ xili ma.”

¹⁴“N tan Alatala nan falan tixi. Na nu ligama nen. N na a rabama nen, n mi dijama sese ma, n mi kininkinima, n mi nimisama. I kitima nen lan i sigati kiin nun i kewanle ma.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Esekiyeli a jaxanla saya fena

¹⁵Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁶“Adamadina, muxun naxan fan i yee ra yi dangu e birin na, n na niin bama nen sanja yi kedenni. Anu, i nama sunu, i nama wuga, i yeeɗen nama mini. ¹⁷I kutunma wundon nin, i nama i ya faxa muxun saya feen liga. I ya namun xa lu xidixi i xunni, i ya sankidine xa lu soxi. I nama i de xabene luxun sununi, i nama muxune saya xɔntɔn donseene don.”

¹⁸Nayi, n falan ti nen yamaan xa xɔtɔnni, n ma jaxanla yi faxa jinbanna ra. Na xɔtɔn bode, naxan yamarixi n ma, n yi na liga. ¹⁹Muxune yi a fala n xa, e naxa, “I feen naxan ligama ito ra, i mi na bunna fale nxu xa ba, a lanxi nxu ma kii naxan yi?” ²⁰Nayi, n yi a fala e xa, n naxa, “Alatala bata falan ti n xa iki, a naxa: ²¹A fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N nan n ma yire sarjannin sarjanna kalama nen, e wekilen sɔtɔma naxan yi, e yete matɔxɔma naxan yi, naxan fan e yee ra yi dangu yire gbete ra, e niin naxan fari. Nayi, e dii xemene nun e dii temen naxanye luxi Yerusalen yi, ne faxama nen silanfanna ra. ²²Na waxatini, e a ligama nen alo n tan. E mi e de xabene luxunje sununa fe ra, e mi muxune saya xɔntɔn donseene donje, ²³e namun luma xidixi e xunni nen, e yi e sankidine lu soxi, e mi e saya feen nabe, e mi wuge. Koni e doyenma nen, e lu kutunje e hakene fe ra. ²⁴Esekiyeli findima nen taxamasenna ra e xa. A bata naxan liga, e na ligama nen yati! Na na liga waxatin naxan yi, e a kolonma nen a Marigina Alatala nan n na.”

²⁵“Adamadina, n na e yire sarjannin ba e yii lɔxɔn naxan yi, e wekilen sɔtɔma naxan yi, e sewa xunna nun e binya xunna, denaxan fan e yee ra yi dangu yire gbete ra, e bɔnen naxan yire kendena, n na na yiren nun e dii xemene nun e dii temene ba e yii, ²⁶na lɔxɔni, muxu gixina nde keden fama nen i fema na feen xibarun nalideni. ²⁷Na waxatini, i deen fulunma nen, e nun na muxu gixin yi falan ti, i mi fa luma boboyani sɔnɔn. Nayi, i findima nen taxamasenna ra yamaan xa, e yi a kolon a Marigina Alatala nan n na.”

Alaa falana Amonine xili ma

25 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²“Adamadina, i yee rafindi Amonine ma, i yi nabiya falan ti e xili ma. ³A fala Amonine xa, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na. Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo e bata gele n ma yire sarjannin ma a sarjanna to bata kala, e nun Isirayila yamanan ma a raxɔri waxatin naxan yi, e nun Yuda kaane ma e xali konyiyani waxatin naxan yi, ⁴na ma, n na e soma nen sogeteden binna yamanan muxune yii e gbeen na. E fama nen e daaxadene nun e bubune tideni e tagi. E tan nan e wudi bogine donma, e yi e nɔnɔne min. ⁵N na e manga taan Rabaha findima nen jɔgɔmene rabaden na, n yi Amoni yamanan findi xuruseene kuruden na. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

⁶“Amasɔtɔ, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo gbalon naxan Isirayila sɔtɔxi, e bata sewa na fe ra e bɔne jaxiyaan birin na, e yi e yiin bɔnbɔn, e yi e sanni din, ⁷na ma, n na n yiini bandunma e xili ma nen, n yi e sa siyane sagoni, e yi lu fuye e ma. N na e bama nen siyane ye, n yi e raxɔri yamanane yi, n yi e halagi. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

Alaa falan Moyaba xili ma

⁸“Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo Moyaba kaane nun Seyiri kaane bata a fala, e naxa, ‘Yuda yamaan bata lu alo siyaan bonne!’⁹ na ma, n tinma nen Moyaba yamanan danna makantan taane birin xa kala keden keden yeen ma, taan naxanye findixi yamanan binyen na alo Beti-Yesimoti nun Baali-Meyon nun Kiriayatayimi. ¹⁰N Moyaba yamanan soma nen sogeteden binna yamanan muxune yii e gbeen na alo n Amonine liga kii naxan yi. Nayi, waxati famatoni, muxu yo mi fa a mirima Amonine ma siyane ye, ¹¹n mon yi n ma kiti ragidixine rakamali Moyaba yamanan fan xili ma. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

Alaa falana Edon xili ma

¹²“Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Edon kaane to e gbeen joxo Yuda yamaan ma jaxi ra, e findi nen yulubi tongo gbeene ra. ¹³Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na n yiini bandunma nen Edon yamanan xili ma, n yi a muxune nun a xuruseene raxori, n yi e birin halagi keli Teman taan ma han Dedan taana, e birin yi faxa silanfanna ra. ¹⁴N na n gbeen joxoma nen Edon yamanan ma Isirayila kaane xon, n ma yamana, e yi Edon suxu alo a lan n ma xolon nun n ma fitinan ma kii naxan yi. Nayi, e n ma gbeerjoxon kolonma nen.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

Alaa falan Filisitine xili ma

¹⁵“Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo Filisitine bata e gbeen joxo marajaxuni e boren ma feu, alogo e xa Yuda halagi e habadan xonnantenyani, ¹⁶na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na n yiini bandunma nen Filisi-

tine xili ma, n Kereti kaane janma nen, naxanye na lu baan de, n yi ne raxori. ¹⁷N fitinaxina n gbeen joxoma e ra nen, n yi e jaxankata han! Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, n na n gbeen joxo e ma waxatin naxan yi.”

Alaa falan Tire taan xili ma

26 Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jee fu nun kedenden xi singe loxoni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²“Adamadina, bayo Tire kaane Yerusalen magele nen, e naxa: ‘Siyane birin yi danguma taan naxan yi, na bata kala yati!

A to bata findi taa xonna ra, nxu tan nan fa nafulu gbeen sotoma!’

³Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli e xili ma, e tan Tire kaane!

N siya wuyaxine rafama nen e xili ma alo foxo igen maronne tema kii naxan yi.[§]

⁴E Tire taan makantan yinna kalama nen, e yi a sangansone rabira.

N na a burunburunna makoma nen, han n yi a findi geme magenla ra.

⁵A yi findi yala ratiden na yexe suxune xa foxo igen tagi.

N tan nan falan tixi.

A sama nen siyane sagoni, e yi lu fuye a ma.

Marigina Alatalaa falan nan na ra.

⁶A banxiddeen naxanye burunna ra, ne muxune faxama silanfanna nan na.

Nayi, e a kolonma nen, a Alatala nan n na.”

⁷Amasoto Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N Nebukadanesari rafama nen Tire taan xili ma sa keli komen foxoni, Babilon mangana, mangane mangana, e nun a soone nun a yenge so wontorone nun a soo ragine nun gali gbeena.

[§]26:3 Igen maronne: alo foyen na so igeni.

⁸ Banxideen naxanye burunne ra,
a yi ne muxune faxa silanfanna ra.
A yire makantanxine tima nen ε taan
nabilinni,
a yi gbingbinna rate ε taan nabilinna
yinna xɔn,
a sofane yi e ye masansan wure lefane
yite ε xili ma.

⁹ A yenge so seene rafama nen ε taan
makantan yinna rabiradeni,
a yi ε sangansone rabira a wali seene ra.

¹⁰ A soo kurun gboma ayi nen
han a yi gbangbanna so ε xunna,
ε taan yinne yi xuruxurun a yenge so
wontorone
nun a giseene san xuine bun,
e na so ε taan so deene ra waxatin naxan
yi

alo nɔ tiine soma yinna yalenne ra kii
naxan yi.

¹¹ A soone sanne ε kirane birin yi-
bodonma nen,
a yi ε muxune faxa silanfanna ra,
a ε geme senbeten gbeene rabira bɔxɔni.

¹² E nafunle tongoma nen,
ε sare seene yi findi yenge yi se tongox-
ine ra,

e yi ε taan yinne rabira,
e yi ε banxi fapine kala,
e yi ε taan gemene nun a wudine
nun a burunburunna woli fɔxɔ igeni.

¹³ N danna sama nen ε sigi xuine ra,
ε konden xuiin mi fa me mume!

¹⁴ N na ε taan findima nen fanye magenla
ra,

ε konna yi findi yala ratiden na yexe sux-
une xa,

a mi fa tima sɔnɔn.

N tan Alatala nan falan tixi.”

Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ “Marigina Alatala ito nan falaxi Tire
taan xa, a naxa: Hali fɔxɔ ige tagi bɔxɔne
muxune, ne mi xuruxurunɲe gaxuni ba,
e na ε konna kala feen xinla me, muxu
faxamatɔne na lu kutunɲe lɔxɔn naxan
yi, faxa gbeen na ti ε konni lɔxɔn naxan

yi? ¹⁶ Kuntigin naxanye birin fɔxɔ igen
de, ne kelima nen e manga gbedene yi,
e yi e gubane rate e ma, e yi e dugi
sɔxɔnxine ba e ma. Gaxun yi e suxu
e dɔxɔ bɔxɔni, e lu yigitegexi waxatin
birin, masɔɔ ε kalana fe ra. ¹⁷ E sunu sig-
ini ito sama nen ε xa, e naxa,
‘Ee! E konna bata kala!

ε taa xili kanni ito,
fɔxɔ igeni siga muxune dɔxɔdena,
taan naxan senbe yi gbo baan xun ma,
ε tan naxan yi ε rabilinna muxune birin
magaxuma!

¹⁸ Iki, fɔxɔ ige tagi bɔxɔne muxune xu-
ruxurunma nen gaxuni,
ε taan na kala lɔxɔn naxan yi.

E gaxuma nen ε halagi feen na.”

¹⁹ “Amasɔɔ, Marigina Alatala ito nan
falaxi, a naxa: N na ε konna findi taa
xɔnna ra waxatin naxan yi, a fan yi lu alo
taa kalaxine, n na fufaan nafa ε xili ma
waxatin naxan yi, ige gbeen yi sa ε konna
xun ma, ²⁰ nayi n na ε nun muxu dangux-
ine rabirama nen ε bode xɔn ma naxanye
godoma gaburun na. N sa ε radɔxɔma
nen bɔxɔ xɔnna ma, denaxan luxi alo
yire kalaxi fonna, ε nun naxanye godoma
laxira yi, ε mi fa dɔxɔma ε konni sɔnɔn.
N yi binyen fi niiramane yamanan ma.

²¹ N na ε rananna fe magaxuma ayi nen,
ε mi fa luma na mume! Muxune e fenma
nen, koni ε mi fa toma sɔnɔn! Marigina
Alatalaa falan nan na ra.”

Sunu sigina Tire taan xa

27 Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
² “Adamadina, sunu sigin sa Tire
taan xa, ³ i a fala Tire taan muxune ma,
naxanye dɔxi fɔxɔ igen de, naxanye nun
fɔxɔ ige tagi yamanan birin yulayaan
nabama e bode tagi, i naxa, ‘Marigina
Alatala ito nan falaxi, a naxa:

ε tan Tire kaane, ε a falama, ε naxa,
“Nxu konna rayabu han!”

⁴ E mangayaan sigaxi
han fɔxɔ igen tagi.

Muxun naxanye ε konna tixi,
 ne a ti kiin nakamalixi nen mume!
⁵E bata ε taan ti alo kunkina.
 ε kunkin dexonne rafalaxi Seniri ya-
 manan fɔfɔne nan na.
 Foyen kunkin nasigama dugin naxanye
 xɔn,
 ne xidixi suman wudine nan na
 sa keli Liban yamanani.
⁶Kunkibane kunkin nagima wudin nax-
 anye ra,
 ne rafalaxi Basan yamanan warine nan
 na,
 kunkin lonna rafalaxi xarin wudin nan
 na
 naxan nayabuxi sama pinne ra,
 sa keli Sipiri fɔxɔ ige tagi yamanani.
⁷Foyen kunkin nasigama dugin naxanye
 xɔn,
 taa dugi sɔxɔnxine nan ne ra
 sa keli Misiran yamanani,
 e tan nan mɔn findixi ε taxamaseri dug-
 ine ra.
 ε kunkin xunna soon nafalaxi dugi
 mamiloxin
 nun a gbeela nan na
 sa keli Elisaha fɔxɔ ige tagi bɔxɔni.
⁸Sidɔn kaane nun Arawada kaane nan yi
 ε kunkine bama,
 Tire kaa xaxilimane nan yi e ragima.
⁹Gebala fonne nun fe kolonne yi ε konni
 alogo e xa ε kunkin kaladene yitɔn.
 Kunki ragine birin yi e kunkine ratima ε
 konna nin,
 naxanye birin fɔxɔ igen xun ma
 alogo e xa ε sare seene sara.
¹⁰Perise kaane nun Ludu kaane nun Puti
 kaane nan yi findixi ε sofane ra,
 e yenge sone nan yi e ra,
 e yi e ye masansan wure lefane
 nun wure kɔmɔtine singanma ε konna
 nin,
 e yi findi ε binye xunna ra.

¹¹Arawada kaane nun ε sofane birin yi
 tixi
 ε taan nabilinna yinna xuntagi kantan ti-
 ine ra.
 Gamada kaane yi tixi ε taan makantan
 sangansone xuntagi,
 e yi e ye masansan wure lefane singan ε
 yinna rabilinni.
 E tan nan yi ε taan tofanna defema.”

¹²“ε nun Tarasisi kaane yi yulayaan
 nabama ε nafulu gbeena fe ra, e fa
 wure gbeti fixen nun wuren nun su-
 lan nun yɔxɔ gbegbe ra ε xa yulayani.
¹³ε nun Gireki kaane nun Tubali kaane
 nun Meseki kaane yi yulayaan nabama
 ε bode tagi, e yi fa konyine nun mu-
 ran sula daxine ra ε yulaya seene ɔxɔn
 na. ¹⁴Beti-Togarama kaane nan yi fama
 soone ra ε xa yulayani, naxanye wal-
 ima e nun naxanye ragima yengeni e
 nun gbaxalone.** ¹⁵ε nun Dedan kaane
 yi yulayaan nabama ε bode tagi, ε yu-
 laya seene yi sigama fɔxɔ ige tagi bɔxɔ
 wuyaxi yi, e yi ε yulaya seene saren
 fima sama pinne nun wudine nan na.
¹⁶Arami kaane yi se wuyaxi sarama ε
 ma, e yi ε yulaya seene sarama geme
 fapine nun dugi mamiloxine nun dugi
 sɔxɔnxine nun taa dugine nan na, e nun
 fɔxɔ ige bun nafunle nun geme gbeeli
 fapine. ¹⁷Yuda nun Isirayila yamanane
 fan yi yulayaan ligama ε xɔn, e yi Miniti
 kaane murutun nun burune nun kumin
 nun turen nun senna soma ε yii yu-
 laya seen na. ¹⁸ε nun Damasi kaane yi
 yulayaan nabama, e yi ε se rafalaxin
 gbegbe sarama e nun nafunla sifan birin,
 e yi ε saren fima Xelibon kaane man-
 paan nun yexεε xabe dugi fixen nan na.
¹⁹Dan kaane nun Gireki kaane yi wure
 rafalaxin nun sinamon fuge xarene nun
 xaye xiri jaxumene soma ε yii yulayani
 sa keli Yusali yi. ²⁰Dedan nan yi fama
 soone maxidi dugine ra ε xɔn yulayani.

**27:14 *Gbaxaloni* itoe sɔtɔma soon nun sofanla na diin sɔtɔ waxatin naxan yi.

²¹ Arabi kaane nun Kedari kuntigine birin yi yulayaan ligama ε tan nan xɔn. ε yi e yexeeene nun kontonne nun kɔtɔne sarama e konna nin. ²² ε nun Saba nun Raama yulane yi yulayaan ligama ε bode tagi. E tan nan yi fama latikɔnɔnna sifan birin nun bɔxɔ bun nafunle nun xemane ra yulayani. ²³ Xarani kaane nun Kane kaane nun Eden kaane nun Saba yulane nun Asuri kaane nun Kilimada kaane yi yulayaan ligama ε tan nan xɔn. ²⁴ E yi se fapine sarama ε ma yulayani, e fa doma tofapine nun a mamiloxine nun dugi sɔxɔnxine ra e nun dugi binye mapingixine ra naxanye sama bɔxɔni e nun lutin naxanye denbexi ki fapi.”

²⁵ “Kunki gbeene nan yi ε yulaya seene maxalima.

ε yi wasaxi nafunla nun binyen na fɔxɔ igen tagi.

²⁶ ε kunkibane yi ε xalima fɔxɔ ige gbeen tagi,

koni sogeteden foyen sa ε kunkin kalama nen

fɔxɔ igen tagiyani sa pon!

²⁷ ε kunkin na kala lɔxɔn naxan yi, e nafunle nun ε sare seene nun ε yulaya seene

nun ε kunki kanne nun ε kunki ragine nun ε kunki rafalane

nun ε yulane nun ε sofane nun muxun naxanye birin ε kunkin kui, ne birin godoma nen baan xɔnna ma.

²⁸ Muxun naxanye birin dɔxi igen de, ne xuruxurunma nen gaxuni ε kunki ragine gbelegbele xuiin ma.

²⁹ Kunkibane birin godoma nen e kunkine kui.

Kunki kanne nun kunki ragine birin tima nen igen de,

³⁰ e yi e xuini te,

e wuga sɔxɔleni ε fe ra

e yi burunburunna sa e xunni sununi,

e yi e makutukutu xubeni,

³¹ e yi e xunne bi ε fe ra,

e yi e maxidi kasa benbeli dugine yi sununi,

e yi e mawuga ε fari nii yifɔren nun nimisa gbeeni.

³² E mawugama nen ε fari e tɔrɔni,

e yi gbelegbele ε xinla ra, e naxa,

“Nde yi luxi alo Tire taani ito naxan kalaxi,

fɔxɔ igen yi naxan nabilinxi?”

³³ ε yulaya seene to yi fama

sa keli baan ma

ε yi siya wuyaxine nan baloma

ε se kanyaana nun ε yulaya seene xɔn,

ε yi bɔxɔn mangane findima nafulu kanne ra.

³⁴ Koni ε na kala baa igeni,

ε godo igen bun

ε yulaya seene nun ε muxune birin naxɔrima nen ε xɔn.

³⁵ Fɔxɔ ige tagi bɔxɔne muxune birin yigitegema nen ε fe ra,

e mangane yi xuruxurun gaxuni,

kuisanna yi e yetagine masara.

³⁶ Naxanye yulayaan nabama siyane tagi,

ne kolinma nen ε fe ra,

bayo ε rajanna magaxuma ayi nen.

ε mi fa luma na sɔnɔn!”

Alaa falan Tire mangan xili ma

28 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, a fala Tire mangan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa:

I waso ayi nen,

i yi a fala, i naxa,

“Alana nde nan n na,

n dɔxi alane dɔxɔden nin fɔxɔ igen tagini!”

Koni i tan, muxun nan i ra,

ala mi i ra,

anu i bata i yete xaxinla yate Ala xaxinla ra.

³ I fe kolon Daniyeli xa ba?

Wundo fe yo mi luxunxi i tan ma ba?

⁴I bata nafunla sɔtɔ i ya fe kolonna nun
i ya xaxilimayaan xɔn,
i xemaan nun gbetin malan i ya nafulu
ramaradeni.

⁵I bata tɔnɔ gbeen sɔtɔ i ya yulaya
xaxinli,
i yi findi wasoden na na nafulu kanyani.

⁶Nanara, Marigina Alatala ito nan
falaxi, a naxa:

Bayo i yete miriyaan yatexi Ala miriyaan
nan na,

⁷n xɔpene rafama nen i xili ma,
naxanye naxu siyane birin xa.

E silanfanna tongoma nen i ya fe kolon
fajin xili ma

e yi i ya nɔɔn kala.

⁸E i radinma nen gaburun na,
i yi faxa xɔleni fɔxɔ igen tagini.

⁹Nayi, i mɔn a fale i faxa muxune yetagi
ba,

fa fala a ala nan n na?

I fa kolonma muxun nan na i faxa mux-
une yii,

ala mi i ra.

¹⁰I faxama yarabin nin xɔpene yii,
alo Ala kolontarene faxama kii naxan yi.
Amasɔtɔ n tan bata falan ti.

Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

¹¹Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

¹²“Adamadina, sunu sigin sa Tire man-
gan ma! I xa a fala a ma, i naxa, ‘Marig-
ina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

I yi findixi muxu defexin misaala nan na,
i yi lugo fe kolonna ra,

i ya tofanna yi defexi.

¹³I yi Eden nakɔɔn nin,

Alaa nakɔna.

Geme fajin sifan birin yi i rayabuxi:

saridon gemen nun topasi gemen nun
dayimu gemen

nun kirisoliti gemen nun onixi gemen
nun yasipi gemen

nun safiri gemen nun esikaribukili
gemen nun emerodi gemena.

I yi maxidixi xemane ra

naxanye radaxa i xa xabu i da lɔxɔni.

¹⁴I yi luxi nen alo kantan ti malekan
naxan gabuteye yi yifulunxi.

N na i ti nen Alaa geya sarignanxin fari,
i yi menna nin,

i masiga tima geme tee wolonne tagi.

¹⁵Fe mi yi i sigati kiin na

xabu i da lɔxɔni

han tinxintareyaan yi so i yi.

¹⁶I ya yulayaan tɔnɔn ma,

i yi rafe gbalon na,

i yi yulubin liga.

Nayi, n na i kedima nen Alaa geya sar-
ignanxin fari

n yi i ralɔ ayi,

i tan naxan yi luxi alo kantan ti malekan
naxan yi geme tee wolonne tagi.

¹⁷I bata waso ayi i bɔpɛni

masɔtɔ i ya tofanna xɔn,

i bata i ya fe kolonni fu i ya binyen xɔn.

Nayi, n na i rabirama nen bɔxɔni,

n yi i findi yee ramaxa seen na mangane
xa.

¹⁸I bata i ya yire sarignanxine raxɔsi i ya
hake wuyaxine

nun i ya tinxintareyaan xɔn yulayani.

Na ma, n teen naminima nen i xili ma i
konni,

a yi i gan,

n yi i findi xuben na bɔxɔn fari

muxune birin yetagi naxanye i matoma.

¹⁹Naxanye birin yi i kolon siyane ye,

ne birin yigitegema nen i ya fe ra,

i rapanna magaxuma ayi nen.

I mi fa luma na sɔnɔn!”

Alaa falan Sidɔn taan xili ma

²⁰Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

²¹“Adamadina, i yee rafindi Sidɔn taan
ma, i nabiyi falan ti a xili ma! ²²I a fala,
i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi,
a naxa:

N bata keli ε xili ma Sidɔn kaane!

N binyama nen ε konni!

ε a kolonma nen a Alatala nan n na,

n na n ma kiti ragidixine rakamali ε xili
ma waxatin naxan yi

n yi n ma sarijanna mayita ε konni.
²³N fitina furen nafama nen ε xili ma
 n yi tin muxune xa faxa ε taan kirane xɔn
 ma,
 faxa muxune yi lu biraxi ε konni,
 yengen yi lu kele ε xili ma ε rabilinna
 birin yi.
 Nayi, e a kolonma nen
 a Alatala nan n na.”

²⁴“Nayi, Isirayila rabilinna siyane mi
 fa a tɔɛ alo janla naxan sɔxɔnna tima
 alo tansinne. Nayi, e a kolonma nen a
 Marigina Alatala nan n na.”

²⁵“Marigina Alatala ito nan falaxi, a
 naxa: N na Isirayila yamaan malan wax-
 atin naxan yi keli siyane ye, e raxuyaxi
 ayi denaxanye yi, n na n ma sarijanna
 mayitama e xɔn nen siyane yetagi. E
 dɔxɔma nen e bɔxɔni, n naxan so n ma
 walikeen Yaxuba yii. ²⁶E luma nen bɔɛ
 xunbenli, e banxine ti, e manpa binle si.
 E luma nen bɔɛ xunbenli, n na n ma kiti
 ragidixine rakamali e rabilinna siyane
 xili ma waxatin naxan yi, naxanye birin
 yi e rapaxuxi, e yi a kolon a Alatala nan
 n na, e Ala.”

Alaa falan Misiran xili ma

29 Yamaan xali konyiyani waxatin
 naxan yi, na jɛɛ fuden kike fuden
 xi fu nun firinde lɔxɔni, Alatala yi falan ti
 n xa, a naxa, ²“Adamadina, i yeɛ rafindi
 Misiran mangan ma, i nabiya falan ti a
 xili ma e nun Misiran yamanan birin. ³I
 a fala a ma, i naxa, ‘Marigina Alatala ito
 nan falaxi, a naxa:
 N kelima nen i xili ma,
 i tan Misiran mangana,
 i tan naxan luxi
 alo ige yi sube magaxuxin
 naxan saxi Nila baan biradene tagi,
 i tan naxan a falama, i naxa,
 “N tan nan gbee Nila baan na,
 n tan nan a daxi n yete xa.”

⁴Koni, n karafen birama nen i gbegbene
 yi,

n yi Nila baa igen yexene singan i xanle
 ra,

n yi i ba Nila baa biradene tagi
 ε nun Nila baa yi yexen naxanye birin e
 singanma i xanle ra.

⁵N na i wolima ayi nen tonbonni,
 i tan nun i ya baa yi yexene birin,
 ε sa bira xɛε bɔxɔne yi.
 E mi malanɛ, ε mi tonge.

N na i findima nen balon na burunna
 subene nun xɔline xa.

⁶Misiran kaane birin a kolonma nen nayi
 a Alatala nan n na,
 bayo, i findi nen mali tiin na Isirayila ya-
 maan xa wuleni
 alo muxun na la xayen na a dunganna
 ra.

⁷E to i suxu, i yi gira,
 i e tungunne birin mabɔ.
 E to e digan i yi, i yi gira,
 i yi e gbingin ba a ra.”

⁸“Nanara, Marigina Alatala ito nan
 falaxi, a naxa: N yengen nakelima nen
 i xili ma, n yi tin i ya muxune nun
 i ya xuruseene yi faxa silanfanna ra i
 konni. ⁹Misiran yamanan findima nen
 tonbonna nun yire rabepinxin na. Nayi,
 muxune a kolonma nen a Alatala nan n
 na. Bayo i bata a fala, i naxa, “N tan
 nan gbee Nila baan na, n tan nan a
 daxi,” ¹⁰nanara, n kelima nen ε nun Nila
 baan biradene xili ma, n yi Misiran ya-
 manan findi yire kalaxin na, a findi ton-
 bonna nun yire rabepinxin na, keli Migi-
 doli taan ma siga han Sinimi yamanan,
 siga han Kusi yamanan danna. ¹¹Muxun
 mi fa a sanna tima a yi, hanma subena
 han jɛɛ tonge naanin. ¹²N Misiran ya-
 manan findima nen yamana rabepinxine
 yire rabepinxin na, a taane yi findi taa
 rabepinxine ra taa xɔnne ye jɛɛ tonge
 naanin. N Misiran kaane raxuyama ayi
 nen siyane ye, n yi e rasiga ayi yamana
 wuyaxi xun xɔn.”

¹³“Marigina Alatala ito nan falaxi,
 a naxa: Jɛɛ tonge naanin na dangu, n

Misiran kaane malanma nen keli siyane ye e na raxuya ayi naxanye ye. ¹⁴N mən xetema nen Misiran yamanan suxu muxune ra Misiran yamanan faxa binni, e benba yamanana, e sa yamana magodoxin ti menni. ¹⁵A findima nen mangaya magodoxin na mangayane birin xa, a mi fa a yete yitema siyaan bonne xun na sənən. N na a raxurunma ayi nen alogo a nama siyane nō sənən. ¹⁶Nayi, a mi fa finde Isirayila kaane yigin na mume, alogo a xa findi Isirayila kaane haken nabira seen na e ma, e naxan liga e to bira Misiran kaane fəxə ra malina fe ra. Nayi, e a kolonma nen a Marigina Alatala nan na.”

Babilōn mangan Misiran yamanan tongoma nen

¹⁷Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jee məxəjən nun solofereden kike singen xi singe ləxəni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁸“Adamadina, Babilōn mangan Nebukadanesari bata a sofa ganla karahan, a e xa wali a xədexen na Tire taan xili ma, e birin bata findi teli kanne ra, e birin tungunne makotenxi, koni e nun a ganla mi sese sətəxi Tire taani e saren na e wanli Tire taani. ¹⁹Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N Misiran yamanan soma nen Babilōn mangan Nebukadanesari yii, a yi a nafunle birin xali, a yi a seene tongo yengen, ne yi findi a ganla saren na. ²⁰N Misiran yamanan soma nen a yii a kəntənna ra, amasətə e nun a ganla bata wali n xa. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ²¹Na ləxəni, n na Isirayila yamaan senben xun masama nen. I tan Esekiyeli, n falan sama nen i de yamaan tagi na waxatini, nayi e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

Alatalaa xəlōn Misiran xili ma

30 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²“Adamadina, nabiya falan ti, i

naxa, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Ɛ gbelegbele, e naxa,
‘Ee! Naxankata ləxən fama!’

³Amasətə ləxən bata maso,
Alatalaa ləxən bata maso,
kundaan nun gbalon ləxən siyane xa.

⁴Yengen soma nen Misiran yamanani.
Kəntəfinla soma nen Kusi yamanani.
Muxune faxama nen Misiran yi,
e nafunle yi xali,
e banxine yi rabira,
sese mi luma.”

⁵Misiran kaane nun Kusi kaane nun Puti kaane nun Ludu kaane nun Arabi kaane nun Libiya kaane nun n ma yamaan muxuna ndee faxama nen silanfanna ra e bode xən.

⁶“Alatala ito nan falaxi, a naxa:
Misiran yamanan xəyine kalama nen,
a wason nun senben yi jan.
Keli Migidoli ma siga han Sinimi yamanana
muxune faxama nen silanfanna ra e konni.

Marigina Alatalaa falan nan na ra.

⁷A taane findima nen yamana rabəjinxine yire rabəjinxin na,
a taane yi lu taa xənne ye.

⁸Nayi, e a kolonma nen
a Alatala nan n na,
n na teen so Misiran yamanan na waxatin naxan yi,
a fəxə ra birane birin yi gan.”

⁹Na ləxəni, n ma xerane sigama nen kunkine kui, e sa Kusi yamanani maxa a bəje xunbenli. E kuisanma nen Misiran yamanana gbalon ləxəni, amasətə na ləxəna a lima nen yati!

¹⁰“Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N Misiran yama gbeen naxərima nen Babilōn mangan Nebukadanesari xən.

¹¹A tan nun a ganla
naxanye jaxu siyane birin xa,
ne nan nasigama yamanan kaladeni.

E sa e silanfanne botinma nen Misiran yamanan xili ma

e yi yamanan nafe faxa muxune ra.

¹²N Nila baa igen xörima nen, n yi yamanan mati muxu jaxine ma.

N tinma nen xöpene yi yamanan kala, e nun seen naxanye birin a yi.

N tan Alatala nan falan tixi.”

¹³“Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N suxurene halagima nen,

n yi batu seene jan Nofi taani.

Kuntigi yo mi fa luma Misiran yamanani,

n yi gaxun naso yamanan birin yi.

¹⁴N Misiran yamanan faxa binna raxörima nen,

n yi teen so Soyan taan na,

n yi n ma kiti ragidixine rakamali No taan ma.”

¹⁵“N na n ma xölon nagodoma nen Sin taani,

Misiran yamanan taa makantanxina,

n yi No taana gali gbeen birin halagi.

¹⁶N teen soma nen Misiran yamanan na,

Sin taan yi yimaxa gaxuni.

No taan nabilinna yinna rabirama nen,

yaxune yi Nofi taan tongo yanyin na.

¹⁷Hon taan nun Pi-Beseti taan banxulanne faxama nen silanfanna ra,

taan muxune yi xali konyiyani.

¹⁸Löxö yidimixin na a ra Tapanese taan xa

n na Misiran yamanan senben kala löxon naxan yi,

a wasoma a fangan naxan yi,

na yi jan.

Kundaan soma nen taan xun na,

a banxidene muxune yi xali konyiyani.

¹⁹N na n ma kiti ragidixine rakamalima nen Misiran ma,

e yi a kolon a Alatala nan n na.”

Babilön mangan Alaa wanla kema Misiran yamanan xili ma

²⁰Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jee fu nun kedenden kike

singen xi soloferede löxöni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²¹“Adamadina,

n bata yi Misiran mangan yiini gira. Muxu yo munma a dandan singen, a yiin

munma maxidi alogo a xa yalan, a fangan söto, a fa nö silanfanna tonge. ²²Na-

nara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli Misiran mangan

xili ma, n mön a yiine yigirama nen, a yiin naxan fan, e nun a yigiraxina, n yi

a silanfanna rabira a yii. ²³N Misiran kaane raxuyama ayi nen siyane ye, n

yi e rayensenje ayi yamananane xun xön. ²⁴Koni n Babilön mangan yiine senbe

soma nen, n yi n ma silanfanna so a yii, n yi Misiran mangan yiine yigira, a yi

lu kutunje a yetagi alo muxu maxölxin faxamatöna. ²⁵N Babilön mangan yi-

ine senbe soma nen, koni Misiran mangan tan senben janma nen. Nayi, e a

kolonma nen a Alatala nan n na, n na n ma silanfanna so Babilön mangan yii

waxatin naxan yi, a yi a yite Misiran yamanan xili ma. ²⁶N Misiran kaane

raxuyama ayi nen siyane ye, n yi e rayensenje ayi yamananane xun xön. Nayi,

e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

Misiran mangan luxi nen alo suman bili gbeena

31 Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jee fu nun kedenden

kike saxanden xi singe löxöni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²“Adamadina, a fala

Misiran mangan nun a ganla xa, i naxa:

I maliga nde ra i ya gboni?

³I miri feni ito ma:

Asiriya yamanan yi luxi nen

alo suman bili gbeena Liban yamanani,

naxan yiye yi sabatixi a fajin na,

a yi fötönxi ki fajni,

a yi kuya, a konden yi texi

dangu fɔtɔn yi wudine birin na.††

⁴Igen bata yi a rasabati,
bɔxɔ bun ige tilinxin bata yi a ragbo.
Igen yi danguma a salenne nan longori
ra,

sga burunna wudine birin ma.

⁵Nanara, a yi kuya burunna wudine
birin xa,
a deene bata yi sabati,
a yiine yi kuya
fata ige gbeen na
naxan yi a rasabatima.

⁶Xɔline birin yi e tɛen sama a yiine nin,
burunna subene birin yi fa e diine xalima
a tan nan bun,
siya gbeene birin yi fa yigiya a nininna
bun.

⁷A yi rayabu a gboyani,
a yiine yi yiriwaxi,
bayo a salenne yi godoxi bɔxɔn bun ma
igeni pon!

⁸A mi yi suman wudi yo ninin bun Alaa
nakɔni.

Fɔfɔ yo de mi yi fan a deene xa nun,
wudi gbete mi yi maliga a yiine ra.
Wudi yo mi yi maliga a ra a tofanni Alaa
nakɔni.

⁹N bata yi a ratofanɲe ayi a yii sabatix-
ine xɔn,
han wudine birin yi fa a maxɔxɔlɔnma
Eden nakɔni, Alaa nakɔna.”

¹⁰Nanara, Marigina Alatala ito nan
falaxi, a naxa, “Wudini ito to kuyaxi ayi,
a konden yi te fɔtɔn yi wudine birin
xa, nanara, a wasoxi ayi han! ¹¹N yi a
sa siyane mangan sagoni alogo a xa a
suxu a jaxun yaten na. N bata n me a
ra. ¹²Xɔɲen naxanye jaxu siyane birin
xa, ne yi a sege, e yi a rabepin. A yiine
yi lu biraxi geyane nun lanbanne yi. A
deene bɔxin yi lu yamanan folone birin
na. Siyane birin yi keli a nininna bun, e
a rabepin.

¹³Xɔline birin yi fa dɔxɔ a yii biraxine
fari,
burunna subene birin yi e malan a yiine
fari.”

¹⁴“Nayi, ige de yi wudi yo mi fa suse,
a kuya alo a tan, sese konde mi fa tema
fɔtɔn yi wudin bonne xa. Nayi, wudi yo
mi fa lan a igen sɔtɔ han a kuya alo na.
Amasɔtɔ sayaan nan nagidixi e birin ma,
e sga bɔxɔn bun faxa muxune tagi, e nun
naxanye birin godoma gaburun na.”

¹⁵“Marigina Alatala ito nan falaxi, a
naxa: A sga laxira yi lɔxɔn naxan yi, n
na a sga sunun namini nen, n tigi ige
tilinxine nun a xude igene balan a fe ra,
n yi a ige gbeene rati. N yi Liban ya-
manani dimi a fe ra, burunna wudine
birin yi xara a fe ra. ¹⁶N siyane birin
naxuruxurun nen gaxuni a bira xuiin ma,
n na a ragodo laxira yi waxatin naxan
yi, e nun faxa muxune yi godo gabu-
run na. Nayi, Eden nakɔn wudi faɲin
naxanye birin bata yi godo bɔxɔn bun,
Liban bɔxɔn wudi tofaɲi fisamantenna
naxanye birin yi rasabatixi ige gbeene
xɔn dunuɲa yi nun, ne yi madenden.
¹⁷Naxanye yi yigiyaxi a nininna bun, a
xɔyine siyane ye, e nun ne fan godo nen
gaburun na e bode xɔn, e sa sa ne fari
naxanye faxa yengeni.”

¹⁸“E nun nde maliga Eden nakɔn wu-
dine ye lan e binyen nun e gboon ma?
Anu, i fan sigama laxira yi, e nun Eden
nakɔn wudine birin. I sa sama nen Ala
kolontarene tagi bɔxɔn bun ma, nax-
anye faxaxi silanfanna ra. Misiran man-
gan nun a yamaan birin napanma na kii
nin! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Sunu sigin Misiran nun a mangan xa

32 Yamaan xali konyiyani waxatin
naxan yi, na jɛe fu nun firinden
kike fu nun firinden xi singe lɔxɔni,
Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

††31:3 **Wudi** kuyeni itoe findixi dunuɲa mangane misaala nan na.

²“Adamadina, sunu sigin sa Misiran mangan xa. A fala a xa, i naxa: I luxi nen alo yata senbemaan siyane tagi, alo ige yi sube magaxuxin fɔxɔ igeni, naxan a masiga tima a baa gbeeni. I i ya igene dunduma i sanne ra, i yi e walanne raxaŋe ayi.”

³“Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N na n ma yalaan soma nen i xun na, nxu nun yama gbeen malanxina, e yi i bandun n ma yalaan na.

⁴N na i ratema nen xaren na, n yi i radin xɛene ma, n yi xoline birin lu e dɔxɔ i fari, burunna subene birin yi lugo i suben na.

⁵N na i suben naxuyama ayi nen geyane fari, n yi lanbanne rafe i binbin sube dɔnxen na.

⁶N yamanan birin ige sama nen i wunla ra, han a geyane birin xude wunle yi rafe.

⁷I niin na ba waxatin naxan yi, n kore xɔnni fɔrɔma nen, n yi sarene yidimi, n yi kundaan sa sogen ye ma kiken mi fa degema.

⁸N yanban seene birin yidimima nen i ya fe ra,

n yi dimi gbeen nasin i ya yamanan birin yi,

Marigina Alatalaa falan nan na ra.

⁹N siya wuyaxine rakɔntɔfilima nen, n na i kala feen xibarun nali siyane ma waxatin naxan yi

hali i mi yamanan naxanye kolon.

¹⁰N yama wuyaxi yigitegema nen i ya fe ra,

e mangane yi xuruxurun gaxuni i ya fe yi,

n na n ma silanfanni te e yetagi waxatin naxan yi.

Birin xuruxurunma nen gaxuni a yete niin na waxatin birin,

i na faxa lɔxɔn naxan yi.”

¹¹“Amasɔtɔ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Babilɔn mangana silanfanna fama nen i xili ma.

¹²N na i ya gali gbeene faxama nen sofa wekilexine silanfanna ra.

Siyaan naxan ŋaxu a birin xa, ne Misiran yamanan wason kalama nen,

a ganle birin yi faxa.

¹³N na a xuruseene birin naxɔrima nen Nila baa ige gbeene de.

Muxune sanne mi fa na igene yimaxama sɔnɔn

xuruseene torone mi fa e dunduma.

¹⁴Nayi, n yi a lu e igene yi e raxara, e xudene yi lu gode yetetenna alo turena, Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵N na Misiran yamanan naxɔri waxatin naxan yi,

yamanani seene birin yi ba a yi,

n yi a muxune birin faxa,

nayi, e a kolonma nen a Alatala nan na ra.”

¹⁶“Sunu sigin nan na ra, a nu sama nen. Siyane sungutunne sunu sigini ito sama nen Misiran yamanan nun a yamaan birin xa, Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Sunu sigina lan yamananane fe ma

¹⁷Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na ŋɛ fu nun firinden kike fu nun firinden xi fu nun suulundena,

Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

¹⁸“Adamadina, gbelegbele Misiran kaane ganle fe ra, i wuga xuiin xa e nun siya senbemanee xali laxiraya yi, faxa muxune sigama denaxan yi.

¹⁹A fala e xa, i naxa,

‘I rayabu dangu nde ra?

Godɔ, i fa i sa Ala kolontarene fema!’

²⁰E luma nen faxa muxune ye

naxanye faxaxi silanfanna ra.

Silanfanni tɔnxi!

E nun e ganle birin xa xali.

²¹ Sofa senbema danguxine falan tima a ma nen laxira yi, e nun a foxrabirane, e naxa, 'E bata godo be, e saxi Ala kolontarene fema naxanye faxaxi yengeni.'"

²² "Asiriya mangan mato menni e nun a ganle birin, a rabilinxi a muxune ra naxanye faxaxi silanfanna ra.

²³ E gaburune danna sa bxcn nan bun pon, laxira xonna ma, mangan gaburun nabilinni. E birin faxaxi yengen nin, e tan naxanye yi muxune magaxuma dunuqa yi."

²⁴ "Elan fan mangan mato menni, e nun a ganle birin a gaburun nabilinni. E birin faxaxi silanfanna nan na yengeni, e bata maluxun Ala kolontareyani, e tan naxanye yi muxune magaxuma dunuqa yi, e bata rayagi, e nun naxanye birin godoma yili gbeen na.

²⁵ A saden bata rafala faxa muxune tagi e nun a ganle birin a gaburun nabilinni. Na Ala kolontarene birin bata faxa silanfanna ra.

Bayo e yeezagaxun bata yi xuya ayi dunuqa xun xcn, anu iki e bata rayagi, e nun naxanye sigama yili gbeen na, e sa sa faxa muxune tagi."

²⁶ "Meseki mangan fan na e nun Tubali mangan nun e ganle birin e gaburune rabilinni. Na Ala kolontarene birin faxaxi silanfanna nan na, bayo e bata dunuqa muxune birin magaxu.

²⁷ E nun sofa kendene mi saxi yire kedenna xan yi ba, naxanye birin faxaxi Ala kolontarene ye? E ganla birin bata siga laxira yi

e nun e yenge so seene.

E silanfanne saxi e xunne bun.

E yulubine goronna bata lu e xonne fari, bayo sofani itoe yeezagaxun bata yi xuya ayi dunuqa muxune ye!

²⁸ I tan Misiran mangan fan kalaxin sama nen Ala kolontarene ye, naxanye faxaxi silanfanna ra!"

²⁹ "Edon yamaan mato, a mangane nun a kuntigin naxanye senbe yi gbo, koni e bata sa faxa muxune ye, naxanye faxaxi silanfanna ra! E saxi Ala kolontarene ye, naxanye godon yili gbeen na."

³⁰ "Komen foxcn kuntigine birin mato menni, e nun Sidon kaane birin naxanye faxaxi, e yagixi, hali e sofane to yi muxune magaxuma. Na Ala kolontarene saxi faxa muxune ye naxanye faxa silanfanna ra. E yagixi e nun naxanye godoma yili gbeen na."

³¹ "Misiran mangan nun a ganla birin na na faxa muxu wuyaxine to, na a masabarima nen a ganla fe ra naxanye faxa silanfanna ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ³² Bayo n tinxi a xa yamanane magaxu dunuqa yi, Misiran mangan nun a ganle birin fan e sama nen Ala kolontarene ye, e nun naxanye faxaxi silanfanna ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra."

Ala yi Esekiyeli findi kantan muxun na

33 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² "Adamadina, falan ti i ya yamaan xa! A fala e xa, i naxa: N na yengen nakeli yamanan xili ma waxatin naxan yi, e yi muxuna nde sugandi, a yi findi kantan muxun na, ³ xa na kanna yaxune to fe yamanan yengedeni, a yi xctaan fe, a yamaan nakolon, ⁴ nayi, xa naxan na xcta xuiin me, a mi a yate, a faxa feen goronna luma a tan nan xun ma. ⁵ Naxan na tondi a tuli matiye na xcta xuiin na, a faxa feen goronna luma a tan nan xun

ma. Naxan na a tuli mati a fe xuiin na, na a niin natangama nen. ⁶Koni xa kantant muxun yaxune to fe, a mi xotaan fe, xa a mi yamaan nakolon, yaxune yi fa muxuna nde faxa, na kanna faxama nen a haken ma, koni a wunla goronna luma nen kantant muxun xun ma.”

⁷“Nayi, i tan adamadina, n bata i findi Isirayila yamaan kantant muxun na. Nayi, n ma falane rame, i yi e rakolon na xa. ⁸N na a fala muxu jaxin xa, n naxa, ‘Muxu jaxina, i faxama nen,’ xa i mi na fala muxu jaxin xa, i yi a rakolon fa fala a xa xete a kira jaxin foxo ra alogo a xa kisi, na muxu jaxin faxama nen a haken ma, koni a wunla goronna luma i tan nan xun ma. ⁹Koni xa i muxu jaxin nakolon alogo a xa xete a kewanle foxo ra, koni a mi tin, a faxama nen a haken ma, koni i tan bata i niin natanga na yi.”

Muxu jaxin na tubi a nii rakisin sotoma nen

¹⁰“Adamadina, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa: E luma a fale, e naxa, ‘Nxo muruten nun nxu yulubine goronna gbo nxu xun ma, nxu kalama e bun. Nxu nxe kise di?’ ¹¹A fala e xa, i naxa: Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Habadan Ala nan n na, n bata n kolon yeteni! N mi waxi muxu jaxin xa faxa, n waxi nen a xa xete a kewanle foxo ra, a yi kisi. E xun xete, e xete e kewali jaxine foxo ra. Isirayila yamana, nanfera e tinxi e xa halagi?’”

¹²“I tan adamadina, a fala i ya yamaan xa, i naxa: Tinxin muxuna tinxiyaan mi a rakise a na murute n ma laxon naxan yi. Muxu jaxina jaxuyaana fan mi a halage, xa a sa xete a jaxuyaana foxo ra. Xa tinxiin muxun yulubin liga folo laxon naxan yi, a tinxiya fonna mi a niin natangama. ¹³Xa n na a fala tinxiin muxun xa, n naxa, ‘I kisima nen,’ xa a yigi sa a tinxiyani,

a yi fe jaxin liga, a tinxiin wali yo mi fa yatema. A halagima nen a fe jaxina fe ra a naxan ligaxi. ¹⁴N na a fala muxu jaxin xa, n naxa, ‘I faxama nen,’ xa a xun xanbi so a yulubini, a yi kiti kenden nun tinxiyaana liga folo, ¹⁵a tolimaan naxete, a mon yi seen naxete a naxan mupaxi, a yi yamarine suxu muxun kisin naxanye xon, a mi fa fe jaxi yo liga, na kanna kisima nen, a mi faxama. ¹⁶Ninan tima nen a yulubi fonne birin xon. A bata kiti kenden nun tinxiyaana liga folo, na kanna kisima nen.”

¹⁷“Anu, i ya yamana a falama, e naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi!’ Koni e tan nan ma kira mi lanxi. ¹⁸Xa tinxiin muxuna a xun xanbi so a tinxiyani, a yi fe jaxin liga folo, a faxama nen na ma. ¹⁹Xa muxu jaxina a xun xanbi so a jaxuyani, a yi kiti kenden nun tinxiyaana liga folo, a kisima nen na fe ra. ²⁰Anu, Isirayila yamana, e a falama, e naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi.’ Nayi, n na e keden kedenna birin makitima nen e kewanle ra.”

Isirayila yamanan kala fena

²¹Nxu xali konyiyani waxatin naxan yi, na jee fu nun firinden kike fuden xi suulunde laxon nan yi a ra, Yerusalen muxu gixina nde yi fa a fala n xa, a naxa, “Taan bata kala!” ²²Koni Alatala bata yi a yiin sa n ma jinbanna ra benun na muxu gixin xa fa n fema xotanni. N deen bata yi fulun, bobo mi yi fa n na.††

²³Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²⁴“Adamadina, muxun naxanye dxi Isirayila yamana kalaxini, ne a falama, e naxa, ‘Ibrahimahima kedenna nan yi a ra, anu, a yamanan birin tongo nen a keen na. En tan to wuya, yamanan bata fi en tan ma en gbeen na yati!’ ²⁵Nanara, a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E suben donma naxan mi kee raxabaxi, e xaxili tixi suxurene

††33:22 Na *bobo* feen sebexi Esekiyeli 3.26 nun 24.27 kui.

ra, ε faxan tima, ε lan ε yi yamanan soto nayi ba? ²⁶ E laxi ε silanfanne nan na, ε fe haramuxine ligama, ε yalunyaan ligama, ε lan ε yi yamanan soto nayi ba?'

²⁷ I ito nan falama e xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kolō n yeteni, fa fala, naxanye luxi e nii ra Yerusalen taa kalaxini, ne faxama silanfanna nan na. Naxanye e gixi burunna ra, n na e luma subene nan xa, e yi e don. Naxanye luxunxi gema longonne nun faranne ra, fitina furen nan ne faxama. ²⁸ N yamanan findima nen yire rabepinxin na. A senben naxan yi findixi a muxune waso xunna ra, n na janma a yi nen. Isirayila geyane yigelima nen, muxu yo mi dangue e yi. ²⁹ E a kolonma nen nayi a Alatala nan n na, n na yamanan findi yire rabepinxin na e fe xosixine fe ra e naxanye ligaxi.'"

³⁰ "I tan adamadina, i ya yamanan muxune i ya fe falama taan nabilinna yinne xon e nun banxine de ra, e a falama e bode xa, e naxa, 'E fa a rame, falan naxan kelixi Alatala ma!' ³¹ N ma yamaan sigama i fema, e dōxo i yetagi i xuiin namedeni. E i xuiin namema, koni e mi a suxuma. Bayo e fala fapine nan tima, koni kunfan nan e bōpeni e xa tōnōn fen tinxintareyani. ³² I ya fe bata findi e xa sigin na, naxan fan, a jaxun. E i ya falane ramema, koni e mi e suxuma. ³³ Koni na feene na rakamali, anu e waxatin bata a li, e a kolonma nen nayi, a nabina nde yi e ye."

Falana Isirayila mangane xili ma

34 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² "Adamadina, falan ti Isirayila yamaan yeeratine xili ma naxanye luxi alo xuruse kantanne. I naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalona Isirayila yeeratine xa naxanye e jōxo luxi e yete gbansanna xon. Xuruse kantanne mi lan e xa xuruse kurun naba ba? ³ Anu, ε ε xuruse kurun turen donma, ε ε maxi-

dima xuruse xabe dugine yi, ε xuruse turaxine kōe raxabama, ε yi e don, koni ε mi ε jōxo luma xuruseene xon. ⁴ Naxanye xadanxi, ε mi ne senbe soma. Naxanye furaxi ε mi ne dandanma. Naxanye maxōlōxi, ε mi ne maxidima. Naxanye bata siga na xun xon, ε mi ne malanma. Naxanye lōxi ayi, ε mi ne xon fenma, koni ε dōxi yamaan xun na jaxankatan nun jaxuyaan nin. ⁵ E bata xuya ayi bayo xuruse raba mi na. E to raxuyaxi ayi, e bata findi burunna subene balon na. ⁶ N ma xuruseene bata xuya ayi geyane nun yire matexine birin fari. E bata xuya ayi bōxōn birin xun xon, koni muxe mi na naxan a yengi dōxōma e xon, a yi e fen.'"

⁷ "Nanara, ε tan yeeratine, ε tuli mati Alatalaa falan na! ⁸ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kolō n yeteni. Bayo yeerati mi n ma yamaan masuxuma, e yi lu alo xuruse rabepinxine, bayo ganle fuma n ma yamaan ma, e lu alo burunna subene balona, bayo n ma xuruse rabane mi sigaxi n ma xuruseene fendeni, bayo xuruse rabane e jōxo luxi e yete nan gbansan xon, e mi n ma xuruseene raba, ⁹ nanara, ε tan yeeratine, ε tuli mati Alatalaa falan na! ¹⁰ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli yeeratine xili ma! N na n ma yamaan bama nen e yii. N mi fa tinma e yi n ma yamaan lu alo xuruse rabepinxine, alogo xuruse rabane nama fa e jōxo lu e yete gbansanna xon. N na n ma xuruseene xunbama nen e yii, e mi fa findima e balon na sōnōn.'"

¹¹ "Bayo, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tan yeteen nan n yengi dōxōma n ma yamaan xon, n yi e masuxu ¹² alo xuruse raba fapina a yengi dōxōma a xuruseene xon kii naxan yi, e nema raxuyaxi ayi waxatin naxan yi. N na n ma xuruseene masuxuma na kii nin, n yi sa e xunba yirene yi e yi xuyaxi ayi denaxanye yi na waxati yidimixini kun-

dani. ¹³N na e raminima nen siyane ye, n yi e malan sa keli yamana wuyaxi yi, n yi e xali e yamanani. N na n yengi dɔxɔma nen e xɔn Isirayila geyane fari, e nun xudene de e nun yamaan dɔxɔdene birin yi yamanani. ¹⁴N na e rabama nen yire fajini, Isirayila yamanan geya matexine yi findi e rabaden na. E sa e matabuma menne nin e rabade fajini, e yi e dege yire sabatixine yi Isirayila geyane fari. ¹⁵N tan yetena n ma xuruseene rabama nen, n yi matabun fi e ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁶Xuruseen naxan lɔxi ayi, n na fenma nen. Naxan sigaxi na xun xɔn, n mɔn fama nen na ra. Naxan maxɔlɔxi, n yi na dandan. Naxan xadanxi, n yi na senbe so. Koni naxan turaxi e nun naxan senben gbo, n ne faxama nen. N na n ma xuruseene rabama kiti kenden nin.”

¹⁷“E tan naxanye luxi alo n ma xuruse kuruna, Marigina Alatala ito nan falaxi e xa, a naxa: n mɔn kitin sama nen xuruse nun xuruse tagi, e nun kontonna nun kɔtɔn tagi. ¹⁸Na mi e kenenxi ba, e lu e dege yire fajini? Naxan don daxi a ra, e mɔn waxi na nan yibodon feyi e sanna ra ba? E mi e wasa soe ige saripnaxin minni ba? E mɔn waxi a dɔnxen dundu feen nin ba? ¹⁹N ma xuruseene lan ba, e donseen don e naxan yibodonxi, e yi igen min e bata naxan dundu e sanna ra?”

²⁰“Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tan yeteen kitin sama nen xuruse turaxin nun xuruse xɔsixin tagi. ²¹Bayo, e bata xuruse xadanxine tuntun e jinginna nun e tungunna ra, e lu e kudunje e fenne ra han e yi e kedi, ²²n na n ma xuruseene rakisima nen alogo e yii seene nama fa lu yaxune sagoni. N kitin sama nen xuruseene tagi. ²³N xuruse raba keden pe dɔxɔma nen e xun na, naxan e rabama, n ma walikeen Dawuda. A e masuxuma nen, a yi

findi e yeeratiin na.”[¶] ²⁴N tan Alatala findima nen e Ala ra, n ma walikeen Dawuda yi findi e yeeratiin na. N tan Alatala nan falan tixi. ²⁵N bɔje xunbenli layirin xidima nen nxu nun ne tagi, n yi yamanan sube xapene raxɔri, alogo e xa dɔxɔ burunna ra makantanni, e yi xi fɔtɔnne yi. ²⁶N na e nun n ma yire saripnaxin nabilinna barakama nen, n yi tulen nafa a waxatini, e yi findi duba tulene ra. ²⁷Wudine bogima nen xee ma, bɔxɔn yi sansi bogine ramini. Yamaan luma nen bɔje xunbenli e yamanani. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, n na e konyiyaan kala waxatin naxan yi, n yi e xunba muxune yii naxanye e jaxankatama. ²⁸Siyane mi fa e yii seene tongoma sɔnɔn, sube xapene mi fa e donma sɔnɔn. E luma nen bɔje xunbenli, muxu yo mi fa e magaxuma. ²⁹N xee fajine yitɔnma nen e xa naxanye xili minima, fitina kame yo mi fa e tɔɔma yamanani. Siyane mi fa e rayage sɔnɔn. ³⁰Nayi, e a kolonma nen a n tan Alatala e xɔn, e Ala. E mɔn yi a kolon a e tan nan findixi n ma yamaan na, Isirayila kaane. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ³¹E tan adamadiine luxi nen alo n ma xuruse kuruna, e tan naxanye dɔxi n ma xuruse rabadeni. N tan nan e Ala ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Nabiya falana Edɔn kaane xili ma

35 Alatala yi falan ti n xa, a naxa: ²“Adamadina, i yee rafindi Seyiri geyaan ma, i yi nabiya falan ti a xili ma! ³A fala a ma, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli e xili ma e tan naxanye Seyiri geya yireni. N na n yiini bandunma nen e xili ma, n yi e konna findi yire rabepinxin na feu! ⁴N na e taane kalama nen, e konna yi findi yire rabepinxin na.

[¶]34:23 Na feen mɔn sɛbexi Yoni 10.16 kui.

Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na.”

⁵“Amasōtō ε bata habadan xōnnan-tenyaan namara, ε yi Isirayila kaane lu e faxa silanfanna ra, gbalon fa e ma waxatin naxan yi, e e hakene saranna defexin sōtō waxatin naxan yi. ⁶Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Alana n na, n bata n kōlō n yeteni! N na e sama nen faxa tiin sagoni, a yi lu ε sagatanjε. Bayo faxa tiin mi rapaxuxi ε tan ma, faxa tiin luma nen ε sagatanjε. ⁷N Seyiri geya yiren findima nen yire rabepinxin na fefe! Naxan yo na dangu na yi, n yi na kanna faxa. ⁸N na ε geyane rafema nen muxu faxaxine ra. Naxanye faxama silanfanna ra, ne birama nen ε yire matexine nun ε meremerene nun ε xudene birin yi.

⁹N na ε konna findima nen yire rabepinxin na habadan,

muxu yo mi fa dōxōma ε taane yi.

Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na.”

¹⁰“Bayo ε bata a fala, ε naxa, “Isirayila nun Yuda yama firinni itoe nun e yamanane findima nen nxu gbeen na, nxu yi dōxō e yi.” Anu, Alatala fan yi na yi! ¹¹Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Alana n na, n bata n kōlō n yeteni. E xōlōn nun xōxōlōnna naxan yitaxi Isirayila kaane ra ε xōnnan-tenyani, n na ε suxuma nen na ra! N na n yete makenenma nen e xa, n na ε makiti waxatin naxan yi. ¹²Nayi, ε a kolonma nen a n tan Alatala bata ε fala paxine birin mε Isirayila geya yirene xili ma, ε naxanye falaxi, ε naxa, “E konna bata halagi, a yi findi nxu balon na.” ¹³E bata ε yete yite n tan xili ma ε falane yi, ε yi konbine ti n xili ma, n tan yeteen yi e mε.”

¹⁴“Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Yamanane birin na lu sewani waxatin naxan yi, n na ε konna tan naxōrima nen fefe! ¹⁵E sewa nen Isirayila yamaan

keε bōxōn kala feen na, n ma yamana. Nayi, n na ε fan konna ligama na kini nen. Seyiri geya yiren findima nen yire rabepinxin na, e nun Edōn yamanan birin. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

Isirayila yamaan mōn xetema nen e bōxōni

36 “Adamadina, nabiyā falan ti Isirayila geyane xa! A fala e xa, i naxa, ‘Isirayila geyane, ε tuli mati Alatalaa falan na! ²Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo yaxune bata gele ε ma, e naxa, “Yō! Habadan geyani itoe bata findi nxu tan nan gbee ra!”’ ³Nayi, nabiyā falan ti, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo ε rabilinna muxune birin bata kata ε raxōrideni, e yi ε paxankata alogo ε xa findi siya gbeteye gbeen na, muxune yi ε magele, e yi ε xili kala, ⁴nanara, Isirayila geyane, ε tuli mati Marigina Alatalaa falan na! Marigina Alatala ito nan falaxi lan geyane nun yire matexine nun xudene nun meremerene nun yire kalaxine nun taa rabepinxine fe ma, ε rabilinna siya gbetene bata fu naxanye ma, e mōn yi ε magele. ⁵Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata falan ti siya gbetene xili ma n ma xanuntenya gbeeni n ma yamaan xa, e nun Edōn taane birin xili ma, naxanye n ma yamanan findixi e gbeen na paxapaxa gbeen nun xōnnan-tenyani, e yi a xuruse rabadene tongo!’ ⁶Nanara, nabiyā falan ti Isirayila yamanana fe yi. A fala geyane nun yire matexine nun xudene nun meremerene xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Siyane bata ε makonbihan! Nayi, n xōlōxin falan tima e xili ma nen n ma xanuntenya gbeeni n ma yamaan xa. ⁷Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata n kōlō n yiini texin na, fa fala ε rabilinna siyane e yete nan nayagima e konbine xōn.”

⁸“É tan Isirayila geyane, ε jingima nen, ε yi e bogin namini Isirayila kaane xa, n ma yamana, bayo na feene fa waxatin bata a li. ⁹N fama nen ε fema, n na n yeε rafindima nen ε ma, ε tan geyane bima nen, ε yi e si. ¹⁰N muxune rawuyama ayi nen ε fari, Isirayila yamaan birin. Muxune dɔxɔma nen taane yi, e mɔn yi yire kalaxine ti. ¹¹N muxune nun xuruseene rawuyama ayi nen ε tan geyane fari. E wuyama ayi nen, e yi diine bari. N mɔn tinma nen muxune yi dɔxɔ ε tan geyane fari alo a fɔlɔni, n yi ε rasabati alo waxati danguxine yi. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na. ¹²N na a ligama nen muxune yi sigan ti ε tan geyane yiren birin yi, Isirayila kaane, n ma yamana, ε yi findi e keε bɔxɔn na, ε mi fa findima e diine faxa xunna ra sɔnɔn.”

¹³“Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo a falama ε ma fa fala ε tan geyane bata muxune halagi, ε yi findi ε yetena yamana diine faxa xunna ra, ¹⁴nanara, ε mi fa muxu yo halagima sɔnɔn. É mi fa findima ε yamana diine faxa xunna ra sɔnɔn. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁵É mi fa siyane konbi ti xuiin mɛma sɔnɔn, siyane mi fa ε rayarabima sɔnɔn, ε mi fa ε yamaan nabirama sɔnɔn! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

¹⁶Marigina Alatala yi a fala n xa, a naxa, ¹⁷“Adamadina, Isirayila kaane yi dɔxi e yamanani waxatin naxan yi, e a saripanna kala nen e fe raba kiine nun e kewanle xɔn, e fe raba kiin yi findi fe xɔsixin na n yeε ra yi alo jaxanla nema kike wanli. ¹⁸Nayi, n na n ma xɔlɔn nagodo nen e xili ma e to faxan tixi yamanani, e yi a saripanna kala e suxurene xɔn. ¹⁹Nanara, n na e raxuyaxi ayi siyane ye yamanane birin yi, n yi e makiti e sigati kiin nun e kewanle xɔn. ²⁰E na yi siga denaxanye birin yi siyane ye, e yi n xili saripannin saripanna kalama

nen bayo muxune yi a falama e ma nen, e naxa, ‘Alatalaa yamaan nan e ra, anu e kelixi a yamanan nin.’ ²¹Nanara, n yi wa n xili saripannin natanga feni e ma, Isirayila yamaan yi naxan saripanna kalama siyane tagi e siga denaxanye yi.”

²²“Nanara, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N mi ito ligama ε tan Isirayila yamaan xan ma fe ra, koni n na a ligama n xili saripannin nan ma fe ra ε naxan saripanna kalaxi siyane tagi ε siga denaxanye yi. ²³N na n xili gbeen saripanna mayitama nen, ε naxan saripannin kalaxi siyane ye. Nayi, siyane a kolonma nen a Alatala nan n na, n na n ma saripanna mayita ε xɔn waxatin naxan yi siyane yetagi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

²⁴“N na ε bama nen siyane ye, n yi ε malan keli yamanane birin yi, n yi ε xali ε bɔxɔni. ²⁵N na ε rasaripannin na, n yi a xuya ε ma, ε yi rasaripannin. N na ε rasaripannin na e fe xɔsixine nun ε suxure feene birin ma. ²⁶N bɔje nenen fima nen ε ma, n yi nii nenen sa ε yi. N bɔje xɔdɛxen bama nen ε yi alo gemena, n yi bɔje fajin sa ε yi. ²⁷N na n ma Nii Saripannin sama nen ε yi, n yi a liga, ε yi bira n ma tɔnne fɔxɔ ra, ε n ma sariyane suxu, e yi e liga. ²⁸É dɔxɔma nen yamanani n naxan so ε benbane yii, ε yi findi n ma yamaan na, n yi findi ε Alara. ²⁹N na ε rakisima nen ε fe xɔsine birin ma. N bogi seene raminima nen, n yi a rawuya ayi, kamen mi fa ε suxe sɔnɔn! ³⁰N wudi bogine nun sansine rawuyama ayi nen alogo ε nama fa rayarabi kameni sɔnɔn siyane ye. ³¹Nayi, ε sigati ki paxin nun ε kewali jaxine fe rabirama nen ε ma, ε yi nimisa ε hakene nun ε kewali xɔsixine fe ra ki fajin! ³²N mi na ligama ε tan xan ma fe ra, ε xa a kolon Isirayila yamana! É yagi ε kewanle fe ra ki fajin! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

³³“Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na ε rasaripannin ε hakene birin

ma lɔxɔn naxan yi, n mɔn taane rafema nen, yire kalaxine mɔn yi ti, ³⁴xɛ kalaxine mɔn yi bi alogo e nama lu rabɛpinxi dangu muxune yetagi. ³⁵E a falama nen nayi, e naxa, “Yamanani ito naxan yi kalaxi, a bata lu alo Eden nakɔna. Taan naxanye yi kalaxi, e yi rabɛpin, na taa xɔnne mɔn bata ti, e findi muxune dɔxɔde makantanxine ra.” ³⁶Nayi, siyaan naxanye na lu ε rabilinni, ne a kolonma nen a n tan Alatala nan bata yire kalaxine ti, n mɔn yi xɛ rabɛpinxine bi. N tan Alatala nan falan tixi, n na a ligama nen.”

³⁷“Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N mɔn tinma nen Isirayila yamaan xa n fen, n yi e mali. N muxune rawuyama ayi nen alo xuruseene. ³⁸Taa kalaxine rafema nen muxune ra alo xuruse kurune Yerusalen yi sali lɔxɔne yi naxanye bata rasarijan Ala xa. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

Ala yi muxu xɔnne yita Esekiyeli ra fe tooni alo xiyena

37 Alatala senben yi so n yi, a Nii Sarijanxin yi n xali lanbanna nde tagi, denaxan yi rafexi faxa muxune xɔnne ra. ²A yi n nasiga ti e tagi na yiren birin yi, anu e yi gbo na han, e bata yi xara ayi fefe!

³A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, xɔnni itoe niin mɔn nɔɛ birɛ e yi ba?” N yi a yabi, n naxa, “Marigina Alatala, i tan nan keden pe na kolon!” ⁴A yi a fala n xa, a naxa, “Nabiya falan ti xɔnni itoe xa! A fala, i naxa, ‘Xɔri xaraxine, ε Alatalaa falan name! ⁵Marigina Alatala ito nan falaxi xɔnni itoe xa, a naxa: N niin birama ε yi nen, ε yi keli sayani! ⁶N na ε fasane sama nen ε ma, n fati benden nun ε fati kidin sa ε ma, n mɔn yi ε niin bira ε yi alogo ε xa keli sayani. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na.”

⁷N yi nabiyala falan ti xɔnne xa alo a yamarixi n ma kii naxan yi. N yi nabiyala

falan tima waxatin naxan yi, xuina nde yi mini, alo se ramaxa xuina, xɔnne yi e maso e bode ra. ⁸N yi a to fasane bata sa xɔnne ma, fati benden yi sa e ma, fati kidin yi e yɛ maluxun, koni e nii mi yi e yi singen.

⁹Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Nabiya falan ti foyen xa! Adamadina, nabiyala falan ti a xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: I tan foyena, keli bɔxɔn tongon naaninne yi, i fa so faxa muxuni itoe yi alogo e xa keli sayani.” ¹⁰N yi nabiyala falan ti alo a yamarin n ma kii naxan yi. Niin yi bira e yi, e mɔn yi keli sayani, e ti e sanne xunna. Gali senbemaan nan yi a ra naxan yi gbo mume!

¹¹A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, Isirayila yamaan birin nan xɔri itoe ra. E luma a fale, e naxa, ‘Nxu xɔnne bata xara. Yigi yo mi fa nxu xa! Nxu bata lo ayi!’ ¹²Nanara, nabiyala falan ti, i a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na ε gaburune rabima nen, n yi ε rate yinla ra, ε tan n ma yamana. N mɔn fama nen ε ra Isirayila yamanani. ¹³ε a kolonma nen nayi, n ma yamana, a Alatala nan n na, n na ε gaburune rabi waxatin naxan yi, n yi ε rate! ¹⁴N na n ma Nii Sarijanxin birama ε yi nen, ε yi keli sayani, n mɔn yi ε dɔxɔ ε yamanani. Nayi, ε a kolonma nen a n tan Alatala nan falan tixi, n yi a liga. Alatalaa falan nan na ra.”

Ala mayitaxunna bama nen Isirayila nun Yuda tagi

¹⁵Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁶“Adamadina, yegena nde tongo i yi ito kerenden a fari, fa fala Yuda gbeena e nun Isirayila kaan naxanye a fɔxɔ ra. I mɔn xa yege gbete tongo, i ito kerenden a ma fa fala Efirami a yegena, Yusufu gbeena e nun Isirayila yamaan naxanye birin a fɔxɔ ra. ¹⁷Yegene ratugun alogo e xa findi yege kedenna ra i yii. ¹⁸Xa i

ya yamanan muxune i maxōdin, e naxa, 'I mi ito bunna falama nxu xa ba?' ¹⁹I xa e yabi, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N Yusufu a yegen tongoma nen, naxan Efirami yii, e nun Isirayila bōnsōnna naxanye a fōxō ra, n yi a tugun Yudaa yegen na, e findi yege kedenna ra. E findima nen kedenna ra n yii.'"

²⁰"I sebenla kerendenma yegen naxanye fari, ne xa lu suxi i yii e yetagi.

²¹I yi a fala e xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na Isirayila kaane bama nen siya gbetene tagi e sigaxi denaxanye yi, n yi e malan keli yiren birin yi, n yi e raxete e yamanani.

²²N na e findima nen yama kedenna ra yamanani, Isirayila geyane fari, manga kedenna yi lu e birin xun na, e mi fa findima siya firinna ra, e mōn mi fa yitaxunḡe mangaya firinna ra. ²³E mi fa e yete raxōsima e suxurene nun e batu se haramuxine nun e murute feene xōn. N na e rakisima nen e yulubi rabadene birin ma, n yi e rasarijan. E findima nen n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra.

²⁴N ma walikeen Dawuda nan findima e mangan na, xuruse raba keden peen yi lu e yeē ra. E n ma sariyane nun n ma tōnne suxuma nen, e yi e liga. ²⁵E dōxōma nen yamanani n denaxan soxi n ma walikeen Yaxuba yii, ε benbane dōxō denaxan yi. E dōxōma nen menni, e tan nun e diine nun e diine diine han habadan, n ma walikeen Dawuda yi findi e mangan na habadan! ²⁶N bōḡe xunbeli layirin xidima nen nxu nun ne tagi, a findi habadan layirin na. N na e rasabattima nen, n yi e rawuya ayi, n yi n ma yire sarijanxin lu e tagi habadan! ²⁷N dōxōden luma nen e tagi, n findi e Ala ra, e findi n ma yamaan na. ²⁸Nayi, siyane a kolonma nen a n tan Alatala nan Isirayila

rasarijanxi, n na n ma yire sarijanxin lu e tagi waxatin naxan yi habadan.'"

Nabiya falan Manga Gogo xili ma

38 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²"Adamadina, i yeē rafindi Manga Gogo Magogo kaan ma, Meseki nun Tubali⁸⁸ manga gbeena, i nabiyi falan ti a xili ma. ³A fala a xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli i xili ma Gogo, Meseki nun Tubali manga gbeena. ⁴N karafen birama nen i deni, n yi i karahan, n yi i ramini i konni ε nun i ya ganla birin, e nun i ya soone nun i ya soo ragine, naxanye yenge so seene yebaxi, e nun sofa gali gbeena ye masansan wure lefa gbeen nun a xurin suxi naxanye yii naxanye fatan yengen soe silanfanna ra. ⁵Perise kaane nun Kusi kaane nun Puti kaane fan sigama nen i fōxō ra, ye masansan wure lefaan nun wure kōmōtin naxanye yii. ⁶E nun Gomere kaane nun e sofa ganle birin, e nun Beti-Togarama kaane, naxanye keli kōmen fōxōni, e nun e ganle birin, e nun siya wuyaxine sigama nen i fōxō ra.'"

⁷"Keli, i yi i yitōn, ε nun gali gbeen naxanye birin i fōxō ra, bayo i tan nan dōxi e birin xun na. ⁸Lōxōna nde, n na a ragidima i ma nen jee wuyaxi dangu xanbini, i siga na yamanan xili ma naxan muxuye futuxuluxi silanfanna bun ma, naxanye kelixi yamana wuyaxi yi, e sa e malan Isirayila geyane fari naxanye bata yi lu rabepinxi xabu waxati xunkuye. E birin bata keli siyane ye, e yi lu dōxi bōḡe xunbenli. ⁹E nun ε ganle birin kelima nen e nun siya wuyaxine, ε yi fa e yamanani alo tule gbeena, alo kundaan naxan sama yamanan xun ma.'"

¹⁰"Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Na lōxōni, miriyane soma nen i

§§38:2 *Tubali nun Meseki* a fe seḡexi Dunuḡa Fōlōn 10.2-3 nun Esekiyeli 27.13 kui. *Gogo nun Magogo* findixi Alaa yamaan yaxune misaala nan na. E fe mōn seḡexi Lankenemaya 20.8 kui.

bɔɓeni, i yi kɔtɛ ɲaxini tɔn. ¹¹I a falama nen, i naxa, “N sa fuma nen yamana makantantaren ma, n yi muxune yenge naxanye bɔɓɛ xunbelixi, e lanni, naxanye dɔxi taane yi yinna mi naxanye rabilinni, naxanye taan so dɛɛye mi balanma wurene ra. ¹²N na e yii seene tongoma nen yengeni, n yi e nafunle muɲa.” Muxune mɔn bata dɔxɔ taa xɔnna naxanye yi, i sa fuma nen ne ma, yamaan naxan naminixi siya gbetene ye, naxanye bata xuruseene nun nafunla sɔɔ, naxanye dɔxi dunuɲa tagini. ¹³Saba nun Dedan nun Tarasisi yulane nun e sofa senbemanɛ birin a falama nen i ma, e naxa, “I faxi yenge yi se tongoden nin ba? I ya ganla malanxi nafunla nan muɲadeyi ba, alogo e xa gbetin nun xɛmaan xali, e yi xuruseene nun nafunla tongo, e yi se wuyaxi tongo yengeni?” ”

¹⁴“Nanara, adamadina, nabiyi falan ti. A fala Gogo xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Isirayila kaane na lu bɔɓɛ xunbenli lɔxɔn naxan yi, n ma yamana, i na kolonma nen. ¹⁵I fama nen, i sa keli i dɔxɔdeni sogeteden kɔmɛn fɔxɔni pon, ɛ nun siya wuyaxin naxanye i fɔxɔ ra, e birin dɔxi soone fari, yama gbeena, gali senbemanɛ. ¹⁶I sa fuma nen Isirayila kaane ma, n ma yamana, alo kundaan naxan sama yamanan xun ma. Waxati famatɔni, n na i rafama nen n ma yamanan xili ma alogo siyane xa n kolon, n na n ma saripanna mayita i tan xɔn e yetagi waxatin naxan yi.”

¹⁷“Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N falan ti i tan nan ma fe yi Isirayila nabine xɔn waxati danguxine yi ba, n ma walikene? Na waxatini, e nabiyi falane ti nen ɲɛɛ wuyaxi bun, fa fala a n na i rasigama nen n ma yamaan xili ma. ¹⁸Na lɔxɔni, Gogo fama nen Isirayila yamanan xili ma, n bɔɓɛn yi te, n xɔlɔ han! Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁹N fitinaxina a ragidi nen n ma xɔlɔ

gbeeni, fa fala na lɔxɔni bɔxɔn xuruxurun gbeen tima nen Isirayila yi. ²⁰Yɛxene nun xɔline nun burunna subene nun nimaseene birin xuruxurunma nen gaxuni n yetagi, e nun muxun naxanye birin bɔxɔ xɔnna fari. Geyane godoma nen, tintin yirene birin yi wuru, yinne birin yi bira bɔxɔni. ²¹N yengen nakelima nen Manga Gogo xili ma n ma geyane birin fari. Birin silanfanna tongoma nen a ngaxakedenna xili ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ²²N Gogo makitima nen fitina furen nun sayaan na, n tule gbeen nun balabalan kɛsene nun dole tɛɛn nafa a xili ma e nun a ganle nun siya wuyaxin naxanye a fɔxɔ ra. ²³N na n ma gboon nun n ma saripanna mayitama nen, n yi a liga siya wuyaxine yi n kolon. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

Fala gbete Manga Gogo xili ma

39 “Adamadina, nabiyi falan ti Manga Gogo xili ma, a fala a xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli i xili ma Gogo, Meseki nun Tubali manga gbeena. ²N na i karahanma nen, i yi keli i ya yamanani sogeteden kɔmɛnna ma pon, n yi i xali Isirayila geyane fari. ³N na i ya xanla ragarinma ayi nen, a bira i kɔmɛnni, n yi i ya xalimakunle rayolon i yiifanni. ⁴I faxama nen Isirayila geyane fari, i tan nun i ya ganle nun siyaan naxanye birin i fɔxɔ ra. N yi i binbin lu xɔline nun burunna subene bun e balon na. ⁵I faxama nen burunna ra, bayo n tan bata a fala. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ⁶N tɛɛn nafama nen Magogo yamanani, e nun na kanne konni naxanye birin dɔxi ige tagi bɔxɔne yi bɔɓɛ xunbenli. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na. ⁷N na a ligama nen Isirayila kaane yi a kolon a n xinla saripann. N mi fa n ma yamaan luyɛ sɔnɔn e yi n xinla saripanna kala. Nayi,

siyane a kolonma nen a n tan Alatala nan sarijan Isirayila yamanani.”

⁸“Marigina Alatalaa falan ni ito ra: Na feene fama nen, e yi rakamali. N falan tixi na lɔxɔn nan ma fe yi. ⁹Nayi, Isirayila kaane minima nen taani, e yi yaxune yenge so se biraxine matongo, e yi e gan yegen na, ye masansan wure lefa xurin nun a xungbene, e nun xanle nun xalimakunle nun yenge so dunganne nun tanbane. Ne mi gan janɛ han jɛɛ solofere. ¹⁰E mi yege fenɛ burunna ra, e mi se sege fɔtɔnne yi, bayo yaxune yenge so seene nan ganma yegene ra. Naxanye e yii seene tongo yengeni, e fan ne yii seene tongoma nen yengeni. Naxanye e nafunla ba e yii, e fan yi ne nafunla ba e yii. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

¹¹“Na lɔxɔni, n sigatine lanban yiren findima nen gaburu soon na Manga Gogo xa Isirayila yamanani fɔxɔ ige daraan sogeteden binni. A kiraan bolonma nen dangu muxune yɛɛ ra bayo Gogo maluxunma menna nin e nun a ganla birin, menna yi xili sa Gogo a ganla lanbanna. ¹²Isirayila yamana e maluxunma nen kike solofere alogo yamanan xa rasarijan. ¹³Yamanan muxune birin e maluxunma nen, na yi findi xunna kenla ra e xa, n na n ma binyen makenen lɔxɔn naxan yi. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

¹⁴“Muxune sugandima nen, e yi yamanani siga binbine fendeni waxatin birin. Muxu faxaxin naxanye bɔxɔn fari ma, muxu gbete ye yi dangu ne maluxunɛ. Na fɔlɔma nen kike solofere na dangu, e yi bɔxɔn nasarijan na kini. ¹⁵Na muxun naxanye danguma yamanani, na nde keden na muxune xɔnne to, a taxamasenna tima nen menni alogo gaburu geene xa sa e maluxun Gogo a ganla meremereni. ¹⁶E mɔn taana nde xili sama nen menni fa fala “Galiya.” Yamanan nasarijanma na kii nin.”

¹⁷“Adamadina, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: A fala xɔliin sifan birin xa, e nun burunna subene birin, i naxa, ‘E e malan, e fa, e malan sa keli yiren birin yi, e fa n ma saraxa suben dondeni, n tan yetɛen naxan bama e xa. Saraxa gbeen nan na ra Isirayila geyane fari! E suben donma nen, e yi wunla min. ¹⁸E sofa wekilexine subene donma nen, e yi dunuɔa mangane wunla min, naxanye faxaxi alo kontonne nun yexɛene nun kɔtɔne nun turane, e birin naturaxi alo Basan yamanan xuruseene. ¹⁹E turen donma nen n ma saraxani n naxan bama e xa, e wasa a ra. E wunla minma nen alo dɔlɔna han e xun magi a ra. ²⁰E lugoma nen soone suben nun soo ragine suben na n ma donse dondeni, e nun sofa wekilexine nun yenge sone sifan birin suben na.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

²¹“N na n ma binyen mayitama nen siyane tagi, siyane birin yi n ma kiti saxin to, n na n senben nagodo e xili ma waxatin naxan yi. ²²Nayi, keli na lɔxɔn ma han waxati famatɔna, Isirayila yamana a kolonma nen a Alatala nan n na, e Ala. ²³Nayi, siyane a kolonma nen a Isirayila kaane yulubine nan ma fe a ligaxi e sigaxi konyiyani, e to tinxintareyaan liga n na, n yi n yetagin luxun e ma, n yi e sa e yaxune sagoni alogo e xa e faxa yengeni. ²⁴N na e saranma nen e fe xɔsixin nun e murute feene ra, n yi n yetagin luxun e ma.”

²⁵“Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Iki, n mɔn xetema nen Yaxuba bɔnsɔnna muxu suxine ra, n kininkinma nen Isirayila kaane birin ma, n yi n sɔbe so alogo birin xa n xili sarijanxin binya. ²⁶Nayi, e jinanma nen e yagin xɔn e nun e tinxintareyaan naxanye birin ligaxi n na. E mɔn luma nen makantanni e bɔxɔni, muxune mi fa e yimaxama. ²⁷N na e ramini siyane ye waxatin naxan yi, n na e malan sa keli e yaxune yamanane yi, n na n ma sarijanma mayitama nen

e xɔn siya wuyaxine yetagi. ²⁸Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, e Ala, amasɔtɔ hali n to e raxuyaxi ayi siyane tagi konyiyani, n mɔn e malanma nen e konni, n mi e sese luma na. ²⁹N mi fa n yetagin luxunma e ma nayi sɔnɔn, bayo n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen Isirayila yamaan fari. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Ala yi a Batu Banxi nenena fe makenen Esekiyeli xa

40 Nɔxɔ konyiyaan jɛɛ mɔxɔɔɔn nun suulunden kike singen xi fude lɔxɔni, Yerusalem taan kalan jɛɛ fu nun naanindeni, na lɔxɔn yeteni, Alatala yi n tongo, a yi siga n na na yi. ²Ala yi n xali Isirayila yamanani fe tooni alo xiyena. A yi n nate geya matexina nde fari banxine yi tixi naxan sogeteden yiifari fɔxɔni alo taana. ³A yi n xali menni, n yi dɔɔɔɔɔɔna nde to, a kiin luxi alo wure gbeela. Taa dugi lutin yi suxi a yii e nun tamina, se maliga sena. A yi tixi dena nde ra. ⁴Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i yeen ti, i tuli mati, i yengi sa feni itoe birin xɔn n naxanye yitama i ra, amasɔtɔ i faxi be na nan ma, i yi sa a fala Isirayila yamaan xa i na naxan birin to.”

Alaa Banxi nenen yinna so dena

⁵N yi a to, yinna nde yi Ala Batu Banxin nabilinxi a yiren birin yi. Se maliga tamin yi suxi na muxun yii a kuya nɔngɔnna ye sennin, koni na tamin nɔngɔnne yi kuya nɔngɔnna yeteen xa. Nɔngɔnna keden e nun yii kuiin yɛɛ keden nan yi e kuyan na nun. A yi yinni gboon maliga, e nun se maliga tamin kuyan yi lan. A yiteen fan nun se maliga tamin kuyan yi lan. ⁶Na xanbi ra, a yi siga yinna so deen na denaxan yi yɛɛ rafindixi sogeteden ma. A yi te tedene ma so menna kui. A yi yinna so deen fari binna maliga, na kuyana, se ma-

liga tamin ye keden. ⁷Konkordine nan yi rafalaxi yinna so deen kanke, kantan tiine yi tiye yiren naxanye yi. Ne birin yi kuya se maliga tamin ye keden keden, e yigbona, a ye keden. Nɔngɔnna ye suulun nan yi kantan tiine konkordine longonne ra. So deen mini deen yinna kuiin ma, na yi kuya se maliga tamin ye keden. ⁸Na muxun mɔn yi na so de palaan maliga naxan yi yinna kuiin binni: ⁹A yi kuya nɔngɔnna ye solomasexe. A banxin kankeni gbona, nɔngɔnna ye firin. Na so de palaan yi a kui nen, a yɛɛ rafindixi Ala Batu Banxin ma. ¹⁰Yinna so deen naxan yi sogeteden binni, kantan tiine konkorderaxanne nan yi rafalaxi a so deen kanke a fɔxɔ firinna birin yi. Ne birin yi lan. E birin yi tagi kuya kii kedenni. ¹¹A yi deni gboon maliga, nɔngɔnna ye fu, a kuyana, nɔngɔnna ye fu nun saxan. ¹²Sansandina nde yi tixi kantan tiine konkone yetagi, a yitena nɔngɔnna ye keden. Kantan muxune konkone tan yigbona nɔngɔnna ye sennin, e kuyana, a ye sennin. ¹³A yi so deen yiren maliga, keli sansandi kedenna konden ma han gbete bode fɔxɔni, na yigbona, nɔngɔnna ye mɔxɔɔɔn nun suulun. ¹⁴A yi so deen palaan maliga kantan tiine konkone yetagi, na kuyana, nɔngɔnna ye tonge sennin. Na yi sa danxi yinna so deen kui xiin nan ma. ¹⁵Keli yinna so deen fari ma xiin ma han so deen kui xiin palana, nɔngɔnna ye tonge suulun. ¹⁶Foye sodene nan yi palaan banxi kankene birin ma wure sansanne tixi naxanye ma kantan tiine konkone yiren birin yi. Ndee fan yi so deen palaan ma. Banxi kanken naxanye yi kantan tiine konkone longonne ra, tugu yii sawurane nan yi kerendenxi ne rayabu seen na.

Ala Batu Banxin yinna kuina

¹⁷A yi n xali Ala Batu Banxin yinna kui. Na yinna kuiin nabilinna yitɔnxi geme dɔxine nan na bɔxɔn ma a lonna ra, a yi rabilinxi konkorderaxanne nan

na naxanye yi dɔxi yinna ra. ¹⁸ A kuiin nabilinna birin yi dɔxi geme malaxunxine nan na alo lonna. A rabilinna yi magodo yinna kuiin tagiyaan xa. ¹⁹ A yi a kuyan maliga, keli yinna fari ma xiin so deen palaan yetagin ma han Ala Batu Banxin yinna kui xiina. Na yi lan nongonna ye keme ma sogeteden mabinna nun a kɔmen fɔxɔn fan xa.

Kɔmen fɔxɔn yinna so dena

²⁰ Yinna so deen naxan yi yee ra findixi sogeteden kɔmenna ma, a yi na kuyan nun a yigboon maliga. ²¹ Kantan muxune konkone, saxan be binni, saxan be binni, e nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so deen palana, ne nun yinna so deen boden birin yi lan, a kuyana nongonna ye tonge suulun, a yigbona, nongonna ye mɔxɔɔɔn nun suulun. ²² Na so deen foye sodene nun a kantantane konkone nun a tugu yii sawura kerendexine, ne birin nun so deen boden gbeene yi lan naxan yi yee ra findixi sogeteden binna ma. San tide solofere nan yi teden na a so deen palaan yetagi. ²³ Ala Batu Banxin yinna kui xiin so dena nde yi yinna kɔmen fɔxɔn so deen yetagi, alo a yi kii naxan yi sogeteden mabinni. Na muxun yi na kuyan maliga keli yinna fari ma xiin so deen ma han yinna kui xiin so dena, nongonna ye keme.

Yinna yiifari fɔxɔn so dena

²⁴ A yi ti n yee ra siga yinna yiifari fɔxɔn mabinni, n yi so de gbeta to naxan yi yee rafindixi yiifari fɔxɔn ma. A yi a yirene maliga, na fan yi lan bonne ma. ²⁵ Foye sodene yi yinna so deen nun a so de palaan yiren birin ma alo bonne yi kii naxan yi. A kuyana, nongonna ye tonge suulun, a yigbona nongonna ye mɔxɔɔɔn nun suulun. ²⁶ San tide solofere nan yi teden na a so deen palaan yetagi. Banxi kanken yi rayabuxi tugu yii sawura kerendexine nan na kantantane

konkone longonne ra. ²⁷ Ala Batu Banxin yinna kui xiin so dena nde fan yi yiifari fɔxɔni. Na muxun yi a kuyan maliga keli yinna kui xiin so deen ma han yinna fari ma xiin so dena, nongonna ye keme.

Yinna kui xiin so deene

²⁸ Na xanbi ra, a yi fa n na Ala Batu Banxin yinna kui xiini, n so a yiifari ma so deen na. A yi so deen maliga, na fan nun bonne birin yi lan. ²⁹ Kantan muxune konkone nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so deen palana, ne nun so deen bonne birin yi lan. Foye sodene yi so deen nun a palaan yiren birin ma. A kuyana, nongonna ye tonge suulun, a yigbona, nongonna ye mɔxɔɔɔn nun suulun. ³⁰ So deene palaan naxanye yi yinna ma, ne yi kuya nongonna ye mɔxɔɔɔn nun suulun, e yigbona nongonna ye suulun. ³¹ So deen palaan yi yee rafindixi yinna fari ma xiin nan ma, a senbetenne yi rayabuxi tugu yii sawura kerendexine nan na. San tide solofere nan yi teden na.

³² Na xanbi ra, a yi fa n na yinna kui xiin sogeteden mabinni, a yi so deen maliga, na fan nun bonne birin yi lan. ³³ Kantan muxune konkone nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so deen palana, ne nun so deen bonne birin yi lan. Foye sodene yi so deen nun a palaan yiren birin ma. A kuyana, nongonna ye tonge suulun, a yigbona, nongonna ye mɔxɔɔɔn nun suulun. ³⁴ A so deen palaan yi yee rafindixi yinna fari ma xiin nan ma. A senbetenne yi rayabuxi tugu yii sawura kerendexine nan na. San tide solofere nan yi teden na.

³⁵ Na xanbi ra, a yi fa n na kɔmen fɔxɔn so deen na, a yi a maliga. E nun bonne birin yi lan. ³⁶ Kantan muxune konkone nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so deen palana, ne nun so deen bonne birin yi lan. Foye sodene

yi a yiren birin ma. A kuyana, nɔngɔnna ye tonge suulun, a yigbona, nɔngɔnna ye mɔxɔɲen nun suulun. ³⁷ A so deen palaan yi ye rafindixi yinna fari ma xiin nan ma. A senbetenne yi rayabuxi tugu yii sawura kerendexine nan na. San tide solofere nan yi deden na.

Saraxane yitɔnna konkon naxanye kui

³⁸ Konkona nde yi sansanna so de palane kui saraxa xuruse gan daxine yi maxama denaxan yi. ³⁹ Tabali firin firin yi so deen palaan fɔxɔ firinna birin yi xuruseene yi kɔe raxabama de naxanye yi alogo e xa ba saraxa gan daxin na hanma yulubi xafari saraxana hanma yangin saraxana. ⁴⁰ Tabali firin firin mɔn yi so deen palaan be binna nun be binni deden dexɔn yinna kui xiin kɔmen fɔxɔn so deen na. ⁴¹ Nayi, tabali naanin yi so deen be binni, naanin be binni, e birin malanxina tabali solomasexe xuruseene yi kɔe raxabama denaxanye yi. ⁴² Tabali naanin gbete ye fan yi na yi naxanye rafalaxi geme masolixine ra saraxa gan daxine ferra, e birin kuyana nɔngɔnna ye keden e nun a tagi, e yigbona nɔngɔnna ye keden nun a tagi, e yitena nɔngɔnna ye keden. Waliseene nan yi ne fari xuruseene kɔe raxabama naxanye ra alogo e xa ba saraxa gan daxin na hanma saraxa gbete. ⁴³ Banxin kanken yi rayabuxi a rabilinna birin yi sawura kerendexine nan na naxanye rabinya yi yiin ye keden liye. Tabanle yi rafalaxi saraxa subene nan ma fe ra.

Saraxaraline konkone

⁴⁴ Konko firin yi yinna kui xiin kui, kedenna kɔmen fɔxɔn so deen dexɔn, a ye rafindixi yinna kuiin ma, kedenna yii-fari fɔxɔn so deen dexɔn a ye rafindixi yinna kuiin ma. ⁴⁵ Na muxun yi a fala n

xa, a naxa, “Konkon naxan yinna kui xiin kɔmen fɔxɔni, saraxaraline nan gbee na ra naxanye Ala Batu Banxin feene xun na. ⁴⁶ Konkon naxan yinna kui xiin yii-fari fɔxɔni, saraxaraline nan gbee na ra naxanye saraxa ganden feene xun na. Sadɔki* yixetene nan ne ra, Lewi bɔnsonna muxune. Ne gbansanna nan nɔe e masoe Alatala yetagi e a wanle ke.” ⁴⁷ Na xanbi ra, a yinna kui xiin kuiin maliga. A kuyana nɔngɔnna ye keme, a yigbona nɔngɔnna ye keme. Saraxa ganden yi Ala Batu Banxin yetagi.

Ala Batu Banxina

⁴⁸ A yi fa n na Ala Batu Banxin tanden ma, a yi a so deen palaan maliga. A senbetenne yigboon nabinyana nɔngɔnna ye suulun suulun. A deni gbona nɔngɔnna ye fu nun naanin. Banxi kanken naxanye yi so deen be binna nun be binni, ne kuyana nɔngɔnna ye saxan saxan. ⁴⁹ Nayi, Ala Batu Banxin so deen palaan birin yigboon yi nɔngɔnna ye mɔxɔɲe nan na, a kuyana nɔngɔnna ye fu nun firin keli deen ma siga yeen na. Te yi tima san tidene nan fari. Senbeten keden keden nan yi tixi so deen be binna nun be binni.

41 Na muxun yi n xali banxin kui yire sarijanxi singeni. A yi a senbetenne maliga, a fɔxɔ kedenna yigboon nɔngɔnna ye sennin, a fɔxɔ kedenna boden fan nɔngɔnna ye sennin. ² Banxin deni gbona, nɔngɔnna ye fu, banxi kanken naxanye deen be binna nun be binni, nɔngɔnna ye suulun suulun. A mɔn yi banxin kui yire sarijanxi singen maliga, a kuyana nɔngɔnna ye tonge naanin, a yigbona nɔngɔnna ye mɔxɔɲe.

³ A yi so banxin kui yire sarijanxi firindeni, a yi a so deen senbetenne maliga, e firinna birin yigbona, nɔngɔnna ye

*40:46 *Sadɔki* a fe seɓexi Mangane Singen 2.35 kui.

firin firin. A so deni gbona nɔngɔnna ye sennin. Banxi kanken naxan yi dɛɛn be binna nun be binni, nɔngɔnna ye solofere solofere. ⁴A yi banxin kuiin yire sarijanxi firinden kuyan maliga, nɔngɔnna ye mɔxɔɲɛ, a yigbona nɔngɔnna ye mɔxɔɲɛ. A yi a fala n xa, a naxa, “Yire Sarijanxi Fisamantenna ni ito ra.”

⁵A yi Ala Batu Banxin kanken maliga, a yigbona nɔngɔnna ye sennin. Konkodine yi banxin kui a rabilinna birin yi, e yigbona nɔngɔnna ye naanin. ⁶Konkodin naxanye yi banxin kui a rabilinni, ne mɔn yi e bode fari kore banxiramaan na han dɔxɔ saxan, a dɔxɔ yo dɔxɔ konkodi tonge saxan saxan. Konkodine nan yi banxi kanken kui xiine sɛnbe soma. E yi nde bama banxi kanken fari ma xiini gboon na, koni e mi yi se bama banxi kanken kui xiini gboon na. ⁷Konkodine yigboon yi sigama fari se, e nɛma tema bayo a yi tema nde be banxi kanken na. Muxune yi nɔɛ tɛ te seene ma keli bɔxɔni, sa te kore banxin firinden han a saxandeni.

⁸N yi a to a banxin yirena nde yi konkodine ma e bun ti seen na, na yigbona se maliga tamin ye keden, naxan yi lanxi nɔngɔn kuyen ye senninna ma. ⁹Konkodine banxi kanken fari ma xiini gboon yi nɔngɔnna ye suulun nan na. Yirena nde magenla yi Ala Batu Banxin ¹⁰nun saraxaraline banxine tagi, na yigbona nɔngɔnna ye mɔxɔɲɛ Ala Batu Banxin nabilinna birin yi. ¹¹Dɛɛne yi konkodina ndee ma naxanye yi rabiye lan na yiren ma, kedenna kɔmɛn fɔxɔn ma, kedenna yiifari fɔxɔn ma. Sigatidena nde yi lu banxin nabilinna birin yi, na yigbona nɔngɔnna ye suulun.

¹²Banxina nde yi yɛɛ rafindixi yinna kuiin ma a sogegododen binni, na yigbona nɔngɔnna ye tonge solofere. Na banxin kankeni gboon yi nɔngɔnna ye suulun nan na a rabilinna birin yi. Banxin kuyana nɔngɔnna ye tonge solo-

manaanin. ¹³Na muxun yi Ala Batu Banxin maliga, a kuyana nɔngɔnna ye kɛmɛ. Yire magenla nun banxin bonna fan nɔngɔnna ye kɛmɛ. ¹⁴Yinna kui xiin sogetede binna fan, nɔngɔnna ye kɛmɛ. Ala Batu Banxin yi lu na tagiyani.

¹⁵Na muxun yi banxin maliga naxan yɛɛ yi rafindixi yinna kuiin ma Ala Batu Banxin xanbi ra. Banxin nun banxi kui yiren naxanye a fɔxɔ firinna birin yi, na birin malanxin kuyana nɔngɔnna ye kɛmɛ.

Ala Batu Banxin yire sarijanxi singen nun a firindena e nun a so dɛ palaan naxan yɛɛ yi rafindixi yinna kuiin ma ¹⁶e nun e dɛ yirene nun e foye sode yixurine nun banxine kui yiren naxanye na yire saxanne rabilinxi, farinne yi saxi na banxi kankene birin ma e rayabu seen na han e so dɛɛne. Banxi lonna nun banxi kanken yi rayabuxi farinne nan na siga han foye sodene. Foye sodene fan yi nɔɛ balanɲɛ nɛn. ¹⁷Banxin yire sarijanxi firinden so dɛɛn xun ma e nun yire sarijanxi firinne rabilinne banxi kankene birin ma, ¹⁸maleka gubugubu kan sawurane nun tugu yiine sawurane yi masolixi menne nan ma. Tugu yii sawurane yi solixi maleka gubugubu kan sawurane longonne ra. Yetagi firin firin nan yi maleka gubugubu kan sawurane ma. ¹⁹Yetagi keden yi luxi alo adamadiin gbeena naxan yi yɛɛ rafindixi tugu yii kedenna ma. Yetagin bonna yi luxi alo yatan yetagin naxan yi yɛɛ rafindixi tugu yiin bonna ma. Ne yi solixi Ala Batu Banxin yiren birin ma. ²⁰Keli banxin yire sarijanxi singen lonna ma siga han a so dɛɛn xun ma, maleka gubugubu kan sawurane nun tugu yii sawurane nan yi solixi banxi kanken ma.

²¹Yire sarijanxi singen dɛ rati wudine yi rafalaxi tongon naanin nan ma, fɛ mi yi naxanye ti kiin na. Yire Sarijanxi Fisamantenna dɛ rati wudine fan yi na kii nin. ²²Se ralixine dɔxɔ se tabanla yi

na yi, a yitena nɔngɔnna ye saxan, a fɔxɔ firinne birin yigbona, nɔngɔnna ye firin firin. A tongonne nun a bun tiin nun a dexɔnne yi rafalaxi wudin nan na. Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Tabanla ni ito ra, naxan Alatala yetagi.”²³ Yire sarijanxi singen nun Yire Sarijanxi Fisamantenna firinne birin, de firin nan yi tixi e so deen na.²⁴ E de firinne yi rabima yiifanna nun kɔmenna nan ma.²⁵ Maleka fubugubu kan sawurane nun tugu yii sawurane yi solixi yire sarijanxi singen deen ma alo naxanye yi banxi kankene ma. Wudi xunna soon yi rafalaxi so de palaan so deen xun ma.²⁶ Foye sode yixurine yi so de palaan dexɔnne ma wure sansanna naxanye ma, tugu yii sawurane yi solixi banxi kanken ma foye sodene fɔxɔ firinne birin yi. Wudi xunna soon yi rafalaxi konkodine fan yetagi.

Saraxaraline banxine

42 Na muxun yi ti n yee ra kɔmen fɔxɔni, mini yinna kui xiin fari ma, a fa n na banxin dexɔn ma naxan yi yinna kɔmen fɔxɔn yetagi yinna kui xiin xɔn ma.² Na banxin kuyana nɔngɔnna ye keme, a yigbona nɔngɔnna ye tonge suulun, a deen yi rabima kɔmen fɔxɔn nan ma.³ Nɔngɔnna ye mɔxɔɲe yi luxi Ala Batu Banxin nabilinni, geme dɔxine fan yi yinna fari ma xiin de a lonna ra. Banxini ito yi menne nan longori ra. Kore banxin dɔxɔde saxan nan yi a ra Ala Batu Banxin kore banxin yetagi.⁴ Konkon naxanye yi kore banxine kui, sigatiden yi danguma ne birin tagi banxin kui. Sigatideni gbona, nɔngɔnna ye fu, a kuyana nɔngɔnna ye keme. Konkone yi rabima kɔmen fɔxɔn nan ma.⁵ Konkon naxanye yi kore banxin faxa ra xiine kui, ne yi yixurun dangu a laberaxine ra bayo sigatidene yi nde baxi e yigboon na dangu firinna bonne ra.⁶ Konkon naxanye yi kore banxin xuntagi, senbeten

yo mi yi ne ma alo e yi yinna ma kii naxan yi. E mɔn yi yixurun dangu kore banxin singen nun a firinden konkone ra.⁷ Konkon naxanye yi rafalaxi banxini yinna fari ma xiin mabinni, ne yi danxi banxin tagiyaan nin, e kuyana nɔngɔnna ye tonge suulun.⁸ Konkon naxanye yi yinna mabinni banxin kui, ne kuyana nɔngɔnna ye tonge suulun, koni konkon naxanye yi yire sarijanxin mabinni, ne kuyana nɔngɔnna ye keme.⁹ So yi tima banxin sogeteden mabinna nin keli yinna fari ma xiin binni siga labe ra konkone kui.

¹⁰ Yiifari fɔxɔni, banxina nde fan yi yinna fari ma xiin yetagi Ala Batu Banxin yinna kui xiin ma, konkone fan yi na banxin kui.¹¹ Sigatidena nde yi konkone tagi. Na banxin nun banxin naxan yi kɔmen fɔxɔni, ne firinna birin kuyan nun e yigboon yi lan e nun e so deene nun e yeba kiina. Yiifari fɔxɔn banxin so deene¹² nun kɔmen fɔxɔn banxin konkone so deene birin yi lan. So yi tima konkone longonna ra sigatiden nan xɔn keli sogeteden binni.

¹³ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Banxin naxanye kɔmen fɔxɔn nun yiifari fɔxɔni, naxanye rabima Ala Batu Banxin yinna kui xiin kuiin binni, saraxaraline nan gbee ne ra, naxanye walima Alatala yetagi, e saraxa sarijanxi fisamantenne subene donma denaxan yi. Na saraxa sarijanxi fisamantenne ramarama menne yi nen alo bogi se saraxane nun yulubi xafari saraxane nun yangin saraxane bayo na yirene sarijan.¹⁴ Saraxaraline na so yire sarijanxin longonne ra, e mi nɔe mine, siga yinna fari ma xiin kui fɔ e na e saraxaraliya wali dugine ba e ma, e yi e lu na bayo ne sarijan. Ne lan nen e xa dugi gbeteye ragodo e ma benun e xa siga yamaan yirene yi.”

¹⁵ A yelinxina Ala Batu Banxin kuiin yirene malige, a yi siga n na, mini so-

geteden so deen na, a yinna fari ma xiin maliga. ¹⁶ A yi yinna sogeteden mabinna maliga se maliga tamin na, a kuyana nongonna ye keme suulun. ¹⁷ A yi yinna kōmen fōxon maliga se maliga tamin na, a kuyana nongonna ye keme suulun. ¹⁸ A yi yinna yiifari fōxon maliga se maliga tamin na, a kuyana nongonna ye keme suulun. ¹⁹ A yi yinna sogeteden binna maliga se maliga tamin na, a kuyana nongonna ye keme suulun. ²⁰ A yinna fari ma xiin yirene birin maliga na kii nin, a kuyan nun a yigbona, nongonna ye keme suulun. A yi rabilinxi yinna nan na alogo se sarjānaxine nun se gbete ye xa fata.

Alaa nōron mōn yi xete a banxini

43 Na muxun yi n xali so deen binni, naxan yi yee rafindixi sogeteden binna ma. ² Nayi, n yi Isirayilaa Alaa nōron to fe sa keli sogeteden binni. A xuiin yi luxi alo ige walanna xuina, bōxon yi mayilenma a nōron na. [†] ³ N yi fe toon nan tima alo xiyena. Na yi luxi nen alo n fe toon naxan ti Ala to yi fama taan kaladeni. Na fe toone mōn yi luxi alo n naxan to Kebari baan de. [‡] Nayi, n yi bira, n yetagin yi lan bōxon ma. ⁴ Alatalaa nōron yi so deen na naxan yi sogeteden binni. ⁵ Alaa Nii Sarjānaxin yi n tongo a yi n xali Ala Batu Banxin yinna kui xiini. Alatalaa nōron yi banxin nafexi.

⁶ Na muxun yi tixi n fema waxatin naxan yi, n yi muxuna nde xuiin me naxan yi falan tima banxini. ⁷ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, n ma manga gbeden luma be nin. N na n sanna tima be nin. N luma nen be Isirayila kaane tagi habadan. Isirayila yamaan nun e mangan mi fa n xili sarjānaxin sarjānanna kalama e yalunyaan xōn sōxōn, e nun e

mangane binbine xōn e suxure batudene yi. ⁸ E dōxōden so deen yi rafalaxi n dōxōden so deen nan dexōn, e yi e banxin de rati wudine ti n ma banxin de rati wudine dexōn. Yin keden peen nan gbansan yi nxu tagi, nayi e bata n xili sarjānaxin sarjānanna kala e kewali xōsixinē xōn. Nana, n yi e raxōri n ma xōlōni. ⁹ Iki e fa e yalunyaan masigama nen n na, e nun e mangane binbine, n yi lu e tagi habadan.”

¹⁰ “Adamadina, Ala Batu Banxini ito ti kiin ye ba Isirayila kaane xa alogo e xa yagi e hakene ra, e yi e miri na banxin ti kiin ma. ¹¹ Xa e yagi e kewanle birin na, i xa banxini ito ti kiin ye ba e xa, a yirene tima e bode xōn kii naxan yi e nun a mini deene nun a so deene, a birin ti kiin nun a sariyane nun a tōnne birin. Feni itoe birin se be e xa alogo e xa a ti kiine rakamali, e yi a tōnne birin suxu. ¹² Alaa banxin sariyan ni ito ra: Geyaan xuntagin nun a rabilinna birin sarjānhan! Banxin sariyan nan na ra.”

Saraxa gandena fe

¹³ “Saraxa ganden nafala kiin ni i ra. A yebaxi nongōn kuyen yeen nan ma, nongōnna naxan kuya nongōnna yeteen xa: yii kuiin yee keden nan saxi nongōn keden fari. Folon naxan yi saraxa ganden nabilinni, na yi ratilin nongōnna ye keden, a yigbona nongōnna ye keden, a jinginna yi lanxi nongōnna tagiin nan ma a rabilinni. Saraxa gandeni teen ni i ra: ¹⁴ a yi rafalaxi nen alo tedene keli saraxa ganden bundōxōn bunna ma han a dōxō singena, nongōnna ye firin. Na yireni gbona nongōnna ye keden. Keli a dōxō singen ma han a firindena, nongōnna ye naanin. Na yireni gbona nongōnna ye keden. ¹⁵ Saraxa ganden

[†]43:2 Esekiyeli bata yi **Alaa nōron** to sigē sogeteden binni. Iki, a mōn bata a to fe sa keli menni. Na feen mōn sebexi Esekiyeli 10.19 nun 11.23 kui.

[‡]43:3 Yerusalen **kala** feen sebexi Esekiyeli 9.1 kui. **Kebari baana** fe sebexi Esekiyeli 1.1-3 kui.

xunna fan yi mate na birin xa a tagiyani nɔngɔnna ye naanin, tɛen yi saraxane ganma denaxan yi. Feri naanin yi tixi a tongon naaninne ma. ¹⁶Tɛen ganma denaxan yi, na yi kuya nɔngɔnna ye fu nun firin, a yigbo nɔngɔnna ye fu nun firin, tongon naanin nan yi a ma. ¹⁷Denaxan yi na laben na, na fan yi kuya nɔngɔnna ye fu nun naanin, a yigboon fan nɔngɔnna ye fu nun naanin. A jinginna yi mate a xa a rabilinni nɔngɔnna tagi. Na yi yinla lu a fari a rabilinni naxan yigbo nɔngɔnna ye keden. Saraxa ganden teden yi yɛɛ rafindixi sogeteden binna nan ma.”

¹⁸A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Sariyane ni i ra lan saraxa ganden ma, a na ti lɔxɔn naxan yi, alogo saraxa gan daxine xa ba menni, yulubi xafari wunla yi xuya na. ¹⁹I xa tura bulan keden so Lewi bɔnsɔnna saraxaraline yii, naxanye findixi Sadɔki yixetene ra, naxanye walima n yetagi alogo a xa ba yulubi xafari saraxan na. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ²⁰I xa a wunla nde tongo, i yi a sa saraxa ganden ferin naaninne ma, i yi nde sa na laben na saraxa ganden dɔxɔ firinden tongon naaninne ma e nun a jinginna fari na rabilinni. Nayi, i saraxa ganden nasarijanma nen, i yi Ala solona a fe yi. ²¹Turaan naxan baxi yulubi xafari saraxan na, i xa na tongo, i yi a gan yirena nde yi, yire sarijanxin fari ma denaxan yɛbaxi lan na feen ma.”

²²“Xi firindeni, i yi kɔtɔn ba yulubi xafari saraxan na fe mi naxan na, saraxa ganden yi rasarijan alo a liga turaan na kii naxan yi. ²³I na yelin a rasarijanɲe, i xa tura bulanna ba saraxan na fe mi naxan na e nun kontonna, fe mi naxan na, naxan tongoxi xuruse xunxurine ye. ²⁴I xa e rali Alatala ma, saraxaraline yi fɔxɔn xuya e fari, e yi e ba saraxa gan daxin na Alatala xa. ²⁵I xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na lɔxɔ yo lɔxɔ xi

solofere, i mɔn yi tura bulan keden nun konton keden ba saraxan na keli xuruse xunxurine ye, fe mi naxanye ra. ²⁶Ala xa solona saraxa gandena fe yi xi solofere alogo a xa rasarijan, a yi ratinmɛ. ²⁷Na lɔxɔne na dangu, fɔlɔ xi solomasexede lɔxɔn ma, saraxaraline xa ε saraxa gan daxine nun bɔɲe xunbeli saraxane ba saraxa ganden fari, n yi ε yisuxu, Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Sariyane lan Alaa Banxina fe ma

44 Na muxun yi n xali yire sarijanxin yinna fari ma xiin so deen binni, naxan yi yɛɛ rafindixi sogeteden binna ma. A yi ragalixi. ²Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Deni ito luma ragalixi nen, a mi rabima. Muxu yo mi dangun be, amasɔtɔ Alatala bata so be ra, Isirayilaa Ala. A luma nen balanxi. ³Koni mangan tan nɔɛ dɔxɛ nen be alogo a xa a dege Alatala yetagi. A soma so deen palaan nan xɔn, a mɔn minima men nan na.”

⁴Na muxun yi n naso kɔmen ma deen na Ala Batu Banxin yetagi. N yi na mato, n yi Alatalaa nɔrɔn to, a yi Alatalaa banxin nafexi. N yi bira, n yetagin yi lan bɔxɔn ma. ⁵Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, a liga i yeren ma, i yɛɛn ti ki fapi, i tuli mati, i yi n ma falane birin name lan Alatalaa banxin tɔnne nun a sariyane fe ma. A liga i yeren ma naxanye daxa e so banxini e nun naxanye nɔɛ mine yire sarijanxini. ⁶A fala Isirayila yama murutexin xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata wasa ε kewali xɔsixin ra, Isirayila yamana. ⁷ε bata tin siya gbetene xa so n ma yire sarijanxin kui, Ala kolontaren naxanye mi banxulanxi, alogo e xa n ma banxin naharamu. ε yi donseene nun turen nun wunla ralima n ma waxatin naxan yi, ε yi n ma layirin kala ε kewali xɔsixin xɔn. ⁸ε mi ε yengi dɔxi wanle xɔn n ma se rasarijanxine fe yi, koni ε siya gbeteye nan tixi wanla ra ε jɔxɔni

n ma yire saripnanxini. ⁹ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Xɔɔe yo mi soma n ma yire saripnanxini Ala kolontaren naxanye mi banxulanxi, hali xɔɔnen naxan dɔxi Isirayila kaane tagi.”

¹⁰ “Lewi kaan naxanye e masiga n na, Isirayila kaane e mɛ n na waxatin naxan yi, e yi e xun xanbi so n yi, e bira suxurene fɔxɔ ra, ne e haken goronna tongoma nen. ¹¹ Nanara, e nɔe wale nen n ma yire saripnanxini, e yi e yengi dɔxɔ n ma banxin yinna so deene xɔn, e yi wali banxini, e yi xuruseene kɔe raxaba saraxa gan daxine ra e nun saraxa gbete ye yamaan xa, e ti yamaan yee ra, e wali e xa. ¹² Koni, bayo e yi suxurene kima yamaan xa nun, e yi Isirayila yamaan bira hakeni, nanara, n bata n kɔlɔ n yiini texin na, fa fala e haken goronna luma nen e xun ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹³ Nayi, e mi fa nɔe e masoɛ n na, e yi saraxarali wanle ke, e yi duba naxan na nun. E mi fa nɔe e masoɛ n ma se rasaripnanxine ra hanma n ma saraxa saripnanxi fisamantenne. Nayi, e yagima nen lan e kewali xɔsixine ma. ¹⁴ Anu, n na n Batu Banxin wanle soma nen e yii, wanla naxanye birin lan a ke, e ne birin kema nen.”

¹⁵ “Koni Lewi bɔnsɔnna saraxaraliin naxanye mɔn findixi Sadɔki yixetene ra, naxanye e yengi dɔxɔ n ma wanle xɔn n ma yire saripnanxini, Isirayila kaane to yi e masigama n na, ne e masoma n na nen, e yi wali n yetagi. E tima nen n yetagi, e xuruse turen nun wunla rali n ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁶ E tan nan soma n ma yire saripnanxini, e tan nan e masoma n ma tabanla ra alogo e xa lu n ma wanla ke, e yi e yengi dɔxɔ n ma wanla xɔn. ¹⁷ Nayi, e na so Ala Batu Banxin yinna kui xiin deene ra, e xa e maxidi taa dugine yi. E nama yexee xabe dugin so, e nema wale n Batu Banxin yinna kui xiin deene ra waxatin naxan yi hanma banxin kui. ¹⁸ E taa dugi namune

soma nen e xun na, e yi taa dugi wantanne so. E nama tagixidi xidi e tagi kuye wolonna fe ra. ¹⁹ E nema sigɛ yinna fari ma xiini, yamaan denaxan yi, e dugin naxanye soxi walideni, e xa ne sa yire saripnanxin palaan kui, e yi dugi gbete ye so e ma, alogo yamaan xa ratanga e dugi rasaripnanxine ma.”

²⁰ “Saraxaraline nama e xunna bi mume, koni e xa e xunna maxaba benun e xun sexen xa kuya ayi. ²¹ E sese nama dɔlɔn min benun e xa so Ala Batu Banxin yinna kui xiin kui. ²² Saraxarali yo nama kaja gilen futu hanma naxan nun a xemem fataxi. E xa Isirayila kaa sungutunna nan futu hanma saraxaralina nde a kaja gilena.”

²³ “Naxan saripnan e nun naxan mi saripnan, saraxaraline xa yamaan xaran na tagi rabaan ma, e xa a yita e ra naxan haramuxi e nun naxan daxa. ²⁴ Xa kitin muxuna ndee tagi, saraxaraline xa kitin sa e tagi alo sariyana a falaxi kii naxan yi. E xa n ma sariyane nun n ma tɔnne suxu lan n ma sali lɔxɔne birin ma, e yi n ma Matabu Lɔxɔne rasaripnan. ²⁵ Saraxaraliin mi lan a yete a saripnanna kala muxuna nde binbin xɔn, fɔ xa a li a baba hanma a nga nan faxaxi hanma a diina nde hanma a ngaxakeden xemena hanma a magilena nde naxan mi futuxi. ²⁶ Na xanbi ra, fɔ a mɔn xa a yete rasaripnan, a yi legedenna ti han xi solofere benun a xa a wanla fɔlɔ. ²⁷ A na so walideni yire saripnanxin yinna kui xiini lɔxɔn naxan yi, a xa yulubi xafari saraxan ba a yete a fe ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

²⁸ “Saraxaraline keeni ito nan sɔtɔma: N tan nan findima e keen na. E nama sese so e yii e gbee bɔxɔn na Isirayila yamanani bayo n tan nan findima e keen na. ²⁹ E bogi se saraxane nan donma, e nun yulubi xafari saraxane nun yangin saraxane nun seen naxanye birin nalixi Ala ma Isirayila yamanani. Ne nan find-

ima e gbeen na. ³⁰ Saraxaraline nan gbee ε sansi bogi singene ra e nun seen naxanye birin baxi kiseene ra n xa Isirayila kaane nafunle ra. Muxune xa e bogi se dinxi singene so e yii alogo n xa barakan sa e denbayane fe yi. ³¹ Koni saraxaraline nama xoline nun subene don naxanye faxaxi e yete ma hanma burunna suben naxanye faxaxi.”

Bɔxɔni taxun fena

45 “Yamanan na yitaxun Isirayila bɔnsɔnne tagi waxatin naxan yi, ε yirena nde lu Alatala xa bɔxɔ sarijanxin na, a kuyana nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɔɔn nun suulun, a yigbona nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɔɔɔ. A birin nasarjanma nen. ² Na kui, bɔxɔna nde luma nen yire sarijanxin xa naxan tongon naaninne kuyan lan, nɔngɔnna ye keme suulun. Bɔxɔ magenla xa lu yire sarijanxin nabilinni nɔngɔnna ye tonge suulun. ³ Na bɔxɔ sarijanxin kui, yirena nde xa lu a danna, a kuyana nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɔɔn nun suulun a yigbona nɔngɔnna ye wuli fu. Yire sarijanxin tima menna nin, yire sarijanxi fisamantenna.”

⁴ “Yire sarijanxin nan menna ra yamanani. Saraxaraline nan gbee menna ra naxanye wanla ra yire sarijanxini, naxanye walima Alatala yetagi. E banxine luma menna nin, a mɔn yi findi bɔxɔ sarijanxin na yire sarijanxin xa. ⁵ Yirena nde mɔn luma nen Lewi bɔnsɔnna muxune gbeen na naxanye walima Ala Batu Banxini, a kuyana nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɔɔn nun suulun, a yigbona nɔngɔnna ye wuli fu. A findima nen e keɛn na alogo e xa taane ti e dɔxɔdene ra. ⁶ Yire gbete luma nen a danna taan gbeen na bɔxɔ sarijanxin dexɔn, a yigbona nɔngɔnna ye wuli suulun, a kuyana nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɔɔn nun suulun,

na yi findi Isirayila yamaan birin gbeen na.”

⁷ “Bɔxɔna nde mɔn luma nen a danna mangan xa fɔlɔ bɔxɔ sarijanxin ma sa dɔxɔ fɔxɔ igen na sogegododen binni, a mɔn yi fɔlɔ bɔxɔ sarijanxin bode fɔxɔn ma sa dɔxɔ yamanan danna ra sogeteden binni. A bɔxɔn nun Isirayila bɔnsɔn kedenna gbeen birin kuyan xa lan, keli yamanan danna ma sogegododen binni han sogeteden binna. ⁸ Men nan findima a keɛ bɔxɔn na Isirayila yamanani. Nayi, n ma kuntigine mi fa n ma yamaan naxankatama sɔnɔn, koni e yamanan luma nen Isirayila yamaan yii, birin nun a bɔnsɔnna keɛ bɔxɔna.”

Kuntigin lan a xa naxan liga

⁹ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: ε bata a radangu ayi, Isirayila kuntigine. ε gbalon nun naxankatan dan, ε kiti kenden nun tinxinna liga. ε ba n ma yamaan kansunɔ! Marigina Alatala falan nan na ra.”

¹⁰ “ε sikeli tinxinin nawali. ε Efa ligase kamalixine rawali, ε se maliga barama defexin nawali. ¹¹ ε Efa ligaseen nun ε se maliga baraman xa lan nen. Efa liga se fu nun homeri liga se keden xa lan. ¹² Se maliga barama fu nun homeri liga se keden xa lan e bode ma. Ne firinna birin yaten xa fata homeri liga seen nan na. ¹² Gbeti gbanan keden nun gerasi gbanan mɔxɔɔɔɔ xa lan. Gbeti gbanan tonge sennin yi lan ‘mine’ gbanan keden ma.”

¹³ “ε itoe nan bama ε se xabaxine ra Ala kiseen na: ε na homeri liga seen ye keden malan, ε Efa liga seen ye keden tongo, a yitaxun dɔxɔde sennin, i keden ba a ra, xa murutu xabaxin na a ra hanma fundenna. ¹⁴ Turen tan, na se maliga barama keme na malan, ε keden ba a ra. Homeri liga se ye kedenna nun

⁴45:11 *Homeri* liga se keden yi lanxi litiri keme naanin litiri tonge suulun nan ma.

'kori' liga se ye keden xa lan. Ne firinna birin lanma se maliga baraman ye fu nan ma. ¹⁵ E mɔn xa yexɛɛ keden tongo, hanma sii keden xuruse keme firin ye Isirayila kaane xuruse rabade sabatixine yi, e findi bogi se saraxane nun saraxa gan daxine nun bɔɔɔ xunbeli saraxane ra alogo Ala xa solona yamaan xa. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁶ Yamanan muxune birin xa fa na kiseen na Isirayila kuntigin xɔn. ¹⁷ Mangan nan daxa a fa saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun minse saraxane ra sali waxatine yi, kike nenene nun Matabu Lɔxɔne ma e nun sali waxatin naxanye birin saxi Isirayila yamaan xa. A tan nan lan a fa yulubi xafari saraxane nun bogise saraxane nun saraxa gan daxine nun bɔɔɔ xunbeli saraxane ra alogo Ala xa solona Isirayila yamaan xa.”

¹⁸ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Kike singen xi singe lɔxɔni, i xa tura bulanna tongo fe mi naxan na, i yi yire sarɔɔnɔnɔn nasarijan. ¹⁹ Saraxaraliin xa na yulubi xafari saraxan wunla nde tongo, a yi a so Alaa banxin de rati wudine ma e nun saraxa ganden tongon naaninne bundɔxɔne ma e nun yinna kui xiin de rati wudine ma. ²⁰ Kiken xi soloferede lɔxɔn fan ma, i mɔn yi na liga muxune xa naxanye haken ligaxi, e mi a rakelixi a ma hanma e mi a kolon. Ala Batu Banxin nasarijanma na kii nin.”

²¹ “Kike singen xi fu nun naaninde lɔxɔni, e yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla⁸ raba. Xi solofere sanla nan na ra, e burune don buru rateseen** mi saxi naxanye yi. ²² Mangan xa turaan ba yulubi xafari saraxan na a yete yulubina fe ra na lɔxɔni e nun yamanan muxune birin xa. ²³ Xi solofere sanla bun ma, a xa tura

solofere ba saraxa gan daxin na Alatala xa e nun konton solofere, fe mi naxanye ra xi soloferene bun, e nun kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, lɔxɔ yo lɔxɔ. ²⁴ A xa murutun kilo tonge saxan saxan nun turen litiri sennin sennin sa turane nun kontonne birin fari bogise saraxan na.”

²⁵ “Kike solofereden xi fu nun suulunde lɔxɔni, Bubu Kui Sanla waxatini, a mɔn xa fa na seene ra yulubi xafari saraxane nun saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun ture saraxane ra.”

Mangan nun sali waxatine fe

46 “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Alaa banxin yinna kui xiin deen naxan yee rafindixi sogeteden binna ma, na luma nen balanxi xi sennin bun ma wanla kema lɔxɔn naxanye yi, koni a rabima nen Matabu Lɔxɔn nun kike nenen sanla ma. ² Mangan lan a xa keli yinna fari ma xiin kui, a so so deen palaan xɔn, a yi ti de rati wudin dexɔn. Saraxaraline xa mangana saraxa gan daxin ba e nun a bɔɔɔ xunbeli saraxane. Mangan xa a xinbi sin so deen yeteen na, na xanbi ra, a yi mini, koni deen nama ragali han jinbanna. ³ Yamanan muxune xa e xinbi sin Alatala yetagi na so de kedenna ra Matabu Lɔxɔn nun kike nenene sali lɔxɔne ma. ⁴ Mangan yexɛɛ dii sennin nan bama Alatala xa saraxa gan daxin na Matabu Lɔxɔne yi, e nun konton keden fe mi naxanye ra. ⁵ A xa murutun kilo tonge saxan sa konton kedenna fari bogise saraxan na. Murutun xasabin naxan na a kenen, a xa na sa yexɛɛ diine fari bogise saraxan na. A xa turen litiri sennin sa murutun kilo tonge saxan saxanne birin fari. ⁶ Kike nenen

§45:21 *Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla*: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔɔɔyaan 12.1-13 kui.

**45:21 *buru rate sena*: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

sali lɔxɔni, a xa tura bulan keden ba saraxan na, e nun yexɛɛ dii sennin nun konton keden, fɛ mi naxanye ra. ⁷A xa murutun kilo tonge saxan saxan sa turan nun kontonna fari bogise saraxan na, a murutun xasabin sa yexɛɛ diine fari naxan na a kenen. A yi turen litiri sennin sa murutun kilo tonge saxan saxanne birin fari. ⁸Mangan nema soe, a xa so so de palaan deen nan na, a mɔn yi mini na yire kedenni.”

⁹“Yamaan muxune na fa Alatala yetagi sali lɔxɔne yi, naxan na so kɔmen ma deen xɔn, a yi a xinbi sin, na xa mini yiifari ma deen na. Naxan na so yiifari ma deen xɔn, na xa mini kɔmen ma deen na. So tixi kiraan naxan xɔn, mini nama ti na xɔn. Koni, mini tima gbete nan xɔn. ¹⁰Yamaan na so, mangan fan xa so, a yi mini e fɔxɔ ra, e na mini waxatin naxan yi. ¹¹Sali lɔxɔne nun sɛwa malanne yi, murutun kilo tonge saxan saxan xa sa turane nun kontonne fari bogise saraxan na. Murutun xasabin naxan na a kenen, a xa na sa yexɛɛ diine fari. A xa turen litiri sennin sa murutun kilo tonge saxan saxanne birin fari.”

¹²“Xa mangan jɛnige ma saraxan bama Alatala xa hanma saraxa gan daxina hanma bɔjɛ xunbeli saraxana, deen naxan yɛɛ rafindixi sogeteden binna ma, na xa rabi a xa, a yi a saraxa gan daxin ba hanma a bɔjɛ xunbeli saraxana alo a ligama Matabu lɔxɔni kii naxan yi, na xanbi ra a yi mini, e yi deen balan a fɔxɔ ra. ¹³Yexɛɛ diin jɛɛ kedenna xa ba saraxa gan daxin na Alatala xa lɔxɔ yo lɔxɔ, fɛ mi naxan na. A xa ba xɔtɔn yo xɔtɔn. ¹⁴Xɔtɔn yo xɔtɔn murutu fuɲi kilo suulun xa ba Alatala xa bogise saraxan na naxan namulanxi turen litiri firin na. lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa ba feni ito xa findi habadan sariyan nan na. ¹⁵Yexɛɛ diin nun bogise saraxan nun turen xa ba saraxa gan daxin na xɔtɔn yo xɔtɔn han habadan.”

¹⁶“Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Xa mangan sena nde tongo a keeni, a yi a fi a diina nde ma, na bata findi na diin keen na, a findima a yixetene keen nan na. ¹⁷Koni xa a sena nde tongo a keeni, a yi a fi a konyin ma, na konyin gbeen nan na ra han xɔɔya jɛɛn na a li, na xanbi ra a yi a raxete mangan ma. Mangana diine nan gbee a keen na. ¹⁸Mangan nama sese tongo yamaan keeni, a nama sese ba e gbeen na. A naxan soma a diine yii keen na, a xa na tongo a gbeeni, alogo muxu yo gbee nama ba a yii n ma yamani.”

¹⁹Na xanbi ra, so deen naxan yi so de gbeen dexɔn naxan yɛɛ rafindixi kɔmen fɔxɔn binna ma, na muxun yi n tan Esekiyeli raso menna ra siga konko sarɔɲanxine kui denaxan namaraxi saraxaraline xa. A yi banxin kuiin yirena nde yita n na sogegododen binni. ²⁰A yi a fala n xa, a naxa, “Yiren nan na ra saraxaraline yangin saraxane nun yulubi xafari saraxane nun bogise saraxane jinma denaxan yi alogo e nama e ramini yinna fari ma xiin kui, alogo yamaan xa ratanga e sarɔɲanna ma.”

²¹Na xanbi ra, a yi n xali yinna fari ma xiin kui, a yi n nadangu a tongon naaninne matodeni. N yi sansandina nde to rafalaxi yinna tongon naaninne birin ma. ²²Na sansandine birin kuyana nɔngɔnna yɛ tonge naanin, e yigbona nɔngɔnna yɛ tonge saxan. E naaninne birin gboon yi lan. ²³E birin yi rabilinxi geme sansanna nan na, kudi sodene yi rafalaxi sansanna xɔn. ²⁴Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Kudi sodene nan itoe ra Alaa banxina wali keene saraxa subene jinma denaxanye yi yamaan xa.”

Tigin misaala Ala Batu Banxini

47 Na muxun mɔn yi n xali Ala Batu Banxin so deen na. Igen yi minima banxin so deen bun ma siga sogeteden binni, bayo banxin yi yɛɛ rafindixi

sogeteden binna nan ma. Igen yi minima banxin bun ma yiifari fɔxɔni, a dangu saraxa ganden yiifari fɔxɔni. ²A yi n namini kɔmen fɔxɔn deen na, a yi n xali yinna fari ma han yinna fari ma xiin so deen naxan sogeteden binni. Igen yi minima deen yiifari fɔxɔni.

³Na muxun to mini sogeteden binni, lutin yi suxi a yii, a yi nɔngɔnna ye wuli keden yate. A yi n nagidi igeni. Igen yi n suxuma n wɔsɔxɔn nan ma. ⁴A mɔn yi nɔngɔnna ye wuli keden yate, a yi n nagidi igeni. Igen yi n suxuma n xinbin nan ma. A mɔn yi nɔngɔnna ye wuli keden yate, a yi n nagidi igeni. A yi n suxuma n tagin nan ma. ⁵A mɔn yi nɔngɔnna ye wuli keden yate, fufaan nan yi a ra, n mi yi nɛ naxan yigide, amasɔɔ igen bata yi te han fɔ n xa n ba nen igeni, muxe mi yi nɛ a yigide.

⁶Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i na toxi ba?” A mɔn yi xete n na, a n xali fufaan de. ⁷A xetexina n na, n yi wudi wuyaxi to igen de a fɔxɔ firinne birin na. ⁸A yi a fala n xa, a naxa, “Igeni ito sigama nen sogeteden binni sa godo Araba yamanan binni sa bira Fɔxɔ Ige Daraan ma. A na bɔxɔn Fɔxɔ Ige Darani waxatin naxan yi, dara igen sarijanma nen. ⁹Fufaan na denaxan birin li niimaseene warama ayi nen.†† Yexene fan wuyama ayi nen, bayo igeni ito menna lima nen, fɔxɔ igen yi sarijan. Nayi, igeni ito na dangu denaxan birin yi, seene birin luma nen e nii ra menne yi. ¹⁰Nayi, yexe suxune tima nen igen de. Keli En-Gedi ma han sa dɔxɔ En-Egilami ra, e yalane yibandunma nen. Na yexene findima nen baa gbeen yexen sifan birin na. ¹¹Koni a dexɔn dara yirene nun a xudedine mi rasarijanma, e luma nen alogo fɔxɔn xa sɔɔ. ¹²Wudi bogilaan sifan birin solima nen fufaan de kinki firinne ra. E deene yi lu xindexi ayi tun, e bogine

mi janje mume! E bogima nen kike yo kike, bayo igen naxan e yi, na kelima yire sarijanxin nin. E bogin findima nen donseen na, e deene yi findi senna ra.”

Yamanan danne

¹³Marigina Alatalaa ito nan falaxi, a naxa, “Yamanan danne ni i ra, e naxan yitaxunma Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne ra e keen na. Yusufu yixetene yire firin nan sɔɔma. ¹⁴E keden kedenna birin a sɔɔma nen e keen na alo n na n kɔɔ kii naxan yi n yiini texin na fa fala a n na a soma nen e benbane yii. Nayi, yamananani ito findima nen e keen na. ¹⁵Yamanan danne ni i ra: Sogeteden kɔmenna binni, keli fɔxɔ ige gbeen ma, siga Xetilɔn taan kiraan xɔn, dangu Lebo-Xamata ra han Sedadi, ¹⁶siga Berota nun Sibirayimi ma (naxan Damasi taan bɔxɔn nun Xamata taan bɔxɔn tagi) siga Xasari-Hatikon ma Xawuran yamanan danna binni. ¹⁷Nayi, danna sa fɔɔma fɔxɔ igen nan ma siga han Xasari-Enan, Damasi taan danna, Safon kɔmenna binna, siga Xamata taan danna ma. Yamanan kɔmen fɔxɔn danna nan na ra. ¹⁸Sogeteden binna danna kelima Xawuran yamanan danna nun Damasi taan danna nan tagi, dangu Yuruden baan xɔn Galadi yamanan nun Isirayila yamanan tagi siga han Tamari taana Fɔxɔ Ige Daraan de. Yamanan danna nan na ra sogeteden binni. ¹⁹Sogeteden yiifanna binna danna, sa keli Tamari taan ma han sa dɔxɔ Meriba igene ra Kadesi yamananani, dangu Misiran baan xɔn han sa bɔxɔn fɔxɔ ige gbeen ma. Yamanan danna nan na ra yiifanna binni. ²⁰Fɔxɔ ige gbeen nan yamanan danna ra sogegododen binni, keli yiifanna ma siga han Lebo-Xamata taana kɔmen fɔxɔni. Yamanan sogegododen binna danna nan na ra.”

††47:9 Fɔxɔn yi **Fɔxɔ Ige Darani** ito yi han! Yexene mi yi nɛ luye e nii ra a yi.

²¹“E yamanani ito yitaxun ε ra fata Isirayila bõnsõnne ra. ²²ε xa a yitaxun ε tagi kēen na masensenna xõn. A xa yitaxun ε ra e nun xõpen naxanye dõxi ε tagi, naxanye bata diine sõtõ. E yatema nen ε ye alo Isirayila diine. E kēeni taxunna nen ε ra Isirayila bõnsõnne tagi. ²³Nayi, xõpen na dõxõ bõnsõnna naxan ye, na nan a kēen soma a yii. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Yamanani taxun fena

48 “Bõnsõnne xinle ni itoe ra e nun e kēε bõxõne. Dan bõnsõnna muxune gbeen luma yamanan sogeteden kõmen fõxõn danna binna nin. A danna minima kiraan nan denaxan danguma Xetilõn taani siga han Lebo-Xamata taani han Xasari-Enan yi han Damasi taan danna kõmen fõxõni Xamata taan dõxõn, keli yamanan sogeteden danna ma sa dõxõ sogegododen danna ra Dan bõnsõnna gbeen nan na ra, yamanan yire yitaxunxi keden nan na ra. ²Dan bõxõn danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na Aseri bõnsõnna gbeen yi tugun na dε, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ³Aseri bõxõn danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, Nafatali bõnsõnna gbeen yi tugun na dε, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ⁴Nafatali danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, Manase bõnsõnna gbeen yi tugun na dε, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ⁵Manase danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, Efirami bõnsõnna gbeen yi tugun na dε, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ⁶Efirami danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, Ruben bõnsõnna gbeen yi tugun na dε, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ⁷Ruben danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, Yuda bõnsõnna gbeen yi tugun na dε, ya-

manan yire yitaxunxi keden nan na fan na.”

⁸“Yuda danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, ε xa bõxõna nde lu a danna menni naxan kuyan nun bõnsõnna bonne birin gbeen kuyan lan, a yigbona, nõngõnna ye wuli mõxõpen nun suulun. Yire saripnanxin xa lu a tagi. ⁹ε denaxan bama na bõxõn na Alatala xa, na kuyama ayi nen nõngõnna ye wuli mõxõpen nun suulun, a yigbona nõngõnna ye wuli fu. ¹⁰Saraxaraline nan gbee na bõxõ saripnanxin na. Nõngõnna ye wuli mõxõpen nun suulun na a ra kõmenna ma, a ye wuli fu nan a yigboon na sogegododen binni, a ye wuli fu nan a yigboon na sogeteden binni, a ye wuli mõxõpen nun suulun a yiifanna ma. Alatalaa yire saripnanxin xa lu a tagi. ¹¹Saraxaraliin naxanye rasaripnanxi Sadõki yixetene ye, ne nan gbee a ra, naxanye n ma wanla kema ki fapi e nun naxanye mi e yete ralõxi ayi, alo Lewi bõnsõnna muxune a liga kii naxan yi Isirayila kaane yi e yete ralõma ayi waxatin naxan yi. ¹²E gbeen findima menna nan na, denaxan saripnan yirene birin xa bayo a baxi bõxõ ratinmexin nan na. E bõxõn tugunma Lewine bõnsõnna bõxõn danna nan na. ¹³Lewi bõnsõnna muxune gbeen luma nen saraxaraline gbeen danna ra. E firinna birin kuyan findima nõngõnna ye wuli mõxõpen nun suulun nan na, a yigbona nõngõnna ye wuli fu. ¹⁴E nama e bõxõn mati, e nama a masara gbete ra, a nama fi, amasõtõ bõxõ fisamantenna na a ra naxan nasaripnanxi Alatala xa.”

¹⁵“Denaxan luma, naxan yigbo nõngõnna ye wuli suulun, a kuya nõngõnna ye wuli mõxõpen nun suulun, men mi rasaripnanma. Taan nan tima a tagi, taan muxune yi a rabilinna findi banxidene nun xuruse rabadene ra. ¹⁶Taan danne ni i ra: Nõngõnna ye wuli naanin keme suulun kõmenna ma, a ye wuli naanin keme suulun yiifanna

Daniyeli

Nabi Daniyeli Alaa Falan Naxan Sebe

Babilon mangan fahi Isirayila bəxəni yenge sodeni jee keme sennin benun Yesu xa bari. E yi Nabi Daniyeli suxu a dii jəreyani yengeni, e siga a ra Babilon yi. Nabi Daniyeli yi findi Babilon mangane fekolonna nde ra. Ala senben soxi a yii, a xa xiyene nun wundo feene bunna fala mangane xa. Ala mən bata dunuqa fe famato wuyaxin lankenemaya Daniyeli xa. A ne sebe Kitabun yireni ito kui.

Kitabun yireni ito Yahudiya banxulan muxu naanin nan ma taruxun yebama en xa naxanye lu tinxinyani e Ala xa Babilon Manga Nebukadanesari yetagi. Taruxu sennin nan a yire singen kui (sora 1 han sora 6), naxanye a yitama en na Yahudiyane yi limaniyaxi kii naxan yi besənənyani. Misaala ra, en Daniyeli a taruxun toma be, mangana kuntigine a woli yatane bun ma waxatin naxan yi (sora 6).

Ala fe to naanin nan yitama Daniyeli ra alo xiyena Daniyeli sora 7 han sora 12 kui naxanye dunuqa wundo feene makenenma Daniyeli xa. Fe tooni itoe Yahudiya yamana taruxun nan yitama alo xiyena, siya wuyaxine yi naxanye tərəma, han Ala mən yi e mali, e yi dəxə e bəxəni.

Daniyeli feen naxanye toxi fata Ala ra, na yirena ndee Yesu fa waxatin nan yebama jee keme wuyaxi benun Marigi Yesu xa bari. Misaala ra, mangan xiyen naxan ma fe sebexi Daniyeli sora firindenin, na gemena nde a fe falaxi naxan keben, muxu yii mi naxan bəxi. Na yi findi taxamasenna ra naxan Marigi Yesu fa waxatin nun a fa kiin yitama bayo gemen godoxi yirena nde fari naxan findixi Romi kaane mangayana fe

taxamasenna ra. A mən naxa a na gemen yi findi geya belebelen na naxan bəxəna ngaan nafe. Na bunna neen, fa fala Marigi Yesu fahi Romi kaane mangaya waxatini, a denkeleya yamaan mən sabatima siyane birin tagi han to alo na xiyena a yitaxi kii naxan yi.

Daniyeli 9.25 fan Yesu fa waxatina fe falama. Malekana a falaxi Daniyeli xa menni fa fala a jee keme naanin jee tonge solomasexe nun saxan nan tima yamarina nde xanbi ra benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa, a yi faha. Na yamarina fe sebexi Esirasi 7.11 kui. Yerusalen taan tixi yamarin naxan ma, na yi fixi yanyina nde jee keme naanin tonge suulun nun solomasexe benun Marigi Yesu xa bari hanma yanyina nde jee keme naanin tonge naanin nun suulun fata jeeene tenge kii firinna ra muxune yi darixi naxanye rawale na waxatine yi. Nayi, Kitabuna falan na kamalixi Yesu barin to jee məxəjen nun suulun ti, xanamu, a barin to jee tonge saxan nun solomasexe ti. Yesu faha nen, a keli sayani yanyina nde a barin to jee tonge saxan nun saxan ti. Na bunna neen, fa fala Daniyeli waliyiya falani ito Marigi Yesu faha waxati yeten falaxi yanyina nde jee keme suulun jəxən benun Yesu xa bari.

Kitabun yireni ito nun Lankenemaya kitabu yirena ndee maliga han! E firinna birin waxatin birin denkeleya muxune nan senbe soma, e xa lu denkeleyani, hali kontəfili feen nun tərəyaan sifan birin e sətə.

Daniyeli nun a lanfane Babilon yi

1 Yehoyakimi a mangayaan jee saxan-dena, Yuda yamanani, Babilon mangan naxan yi xili Nebukadanesari, na nun a muxune yi siga, e sa fu Yerusalen taan ma, e yi a rabilin yengesone ra. ²Marigin nan tinxi Yehoyakimi suxu feen ma, Yuda Mangana, e nun Ala Batu Banxin muran nasarijanxine tongo feen

ma. Manga Nebukadanesari yi ne xali Babilɔn yamanani, a yi se xɔnne ramara a gbee suxure banxin nafulu ramaradeni. ³Mangan yi a fala a muxu gbeen xa, naxan xili Asipenasi, a naxa, a a xa sa Isirayila foningena ndee ye matongo, naxanye kelixi manga banxini xanamu xabila hiyabuxine yi. ⁴A xa xaxilima xaraxine ye matongo naxanye kende, e tofan. E xa kɔta alogo e xa nɔ wanla ke mangana banxini. E luma nen e xaranɛ Babilɔn xuiin nun a sebenle ma. ⁵Mangan mɔn yi e soqe keden balon tongo, keli a gbee donseene yi e nun a gbee dɔlɔne yi. E xaranma nen jɛɛ saxan bun ma, na xanbi ra, e yi fa lu wanla ke mangan xa. ⁶Yuda kaan naxanye yi na muxune ye, ne xili: Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli, e nun Asari. ⁷Mangana tande xunna yi xili nenen sa e xun ma. A yi Daniyeli xili sa a “Belitiasari.” A yi Xananiya xili sa “Sadiraki.” A yi Mikayeli xili sa “Mesaki.” A yi Asari xili sa “Abedinego.”

⁸Daniyeli yi a miri, a nama a yete raharamu mangana a donseene ra e nun a dɔlɔn na.†† Nanara, a yi tande xunna mafan a e nama a karahan a a yete raharamu. ⁹Ala yi a ragidi, tande xunna yi hinan Daniyeli ra, a mɔn yi kininkinin a ma. ¹⁰Tande xunna yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “N gaxuxi mangan yɛɛ ra, n kanna, naxan bata ε donna nun ε minse feen nagidi. Xa a i to, i fatin baxi i ra i lanfane tagi, n xunna lɔma ayi nen ε fe ra.” ¹¹Daniyeli yi a fala na xa, tande xunna naxan tixi Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli nun Asari xunna dɔxɔn na, a naxa, ¹²“Se bogine nun igen gbansanna fi nxu ma, i xa nxu mato nayi han xi fu. ¹³Na xanbi ra, i nxu nun nxu lanfane fatin sama e bode ma nen naxanye mangana a donseen donma, i nxu

donse feen yeɛɛ nayi alo i naxan toxi.” ¹⁴Nanara, a tin na ma, a yi e mato xi fu bun ma. ¹⁵Xii fu danguxina, a yi a to e kende, e fatin fan, dangu mangana donseen don muxune ra. ¹⁶Nanara, e xunna dɔxɔn yi se bogine fi e ma, mangana donseen nun a dɔlɔn jɔxɔn na.

¹⁷Ala yi lɔnnin fi foninge naaninni itoe ma a e xa fe seɓexin birin bunna famu, e nun fekolonna. Daniyeli yi nɔɛ xiyene bunne fale e nun fe toone alo xiyena. ¹⁸E waxatin jan yanyi naxan yi mangan naxan sa, tande xunna yi e yita Nebukadanesari ra. ¹⁹E birin nun mangan yi e bode to, foningene ye, muxu yo mi a kenɛn alo Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli e nun Asari. Ne yi so a wanli. ²⁰Mangana e maxɔdin fefe ma lan xaxilimayaan nun fe kolonna fe ma, a yi a to e yabine yi dangu a woyimene nun a jinan kanne gbeen na dɔxɔɔa ma fu, naxanye yi a yamanani. ²¹Daniyeli yi lu na yi han Kirusi a mangayaan jɛɛ singena.

Mangana xiyena fe

2 Nebukadanesari a mangayaan jɛɛ firindena, a yi xiye sa. A xaxinla yi jaxamin han xixɔnla yi a bepin. ²A yi woyimene nun jinan kanne nun kɔmɔ kanne nun yiimatone xili alogo e xa a xiyen bunna fala a xa. Ne yi malan, e ti a yetagi. ³Mangan yi a fala ne xa, a naxa, “N xiyena nde nan saxi, naxan bata n xaxinla jaxamin. A xɔnla n ma, n xa na xiyen bunna kolon.”

⁴Na yiimatone yi mangan yabi Arami xuiini, e naxa, “Nxu kanna, Ala xa siin fi i ma. I ya xiyen yeɛɛ nxu xa, nxu xa a bunna fala i xa.” ⁵Mangan yi a fala yiimatone xa, a naxa, “N bata yelin a nate fa fala xa ε mi n ma xiyeni ito fala n xa e nun a bunna, n na ε yibolonma nen

††1:8 *Haramun* nan yi mangana donseene ra bayo e yi ralima mangana suxurene nan ma.

dungi dungi yeen ma, ε banxine fan yi kala fefe! ⁶Koni xa ε mɔn nɔ n ma xiyen nun a bunna faladeni n xa, ε kise wuyaxi sɔtɔma nen n yii, e nun kɔntɔnne nun xunnayeren gbege. Nanara, ε xa xiyen nun a bunna fala n xa.”

⁷E mɔn yi a fala mangan xa, e naxa, “Mangana, i ya xiyen fala nxu xa, nxu xa a bunna fala i xa.” ⁸Mangan yi a fala e xa, a naxa, “N bata a kolon, ε katama n xa dija han waxati gbete bayo ε a kolon n ma fe ragidixin mi kale. ⁹Koni, xa ε mi n ma xiyen fala n xa, paxankata kedenna sama ε birin fari nen. E faxi wulen nun yanfantanya falan nan tideyi n xa han n ma miriyaan yi maxete. Nanara, ε n ma xiyen fala n xa, nayi n na a kolonma nen fa fala ε nɔε a bunna fale nen.”

¹⁰Yiimatone yi a yabi, e naxa, “Nɔɔ mangana, na muxu yo mi dunɔɔnani ito yi naxan nɔε na lige naxan xɔli i ma. Na manga yo mi na, hali a fangan nun a senben na gbo kii yo ki, na munma fe sifani ito maxɔdin woyimene nun jinan kanne nun yiimatone ma singen. ¹¹I naxan maxɔdinxi, na xɔɔɔɔ. Muxu yo mi nɔε na yabin soε i yii fɔ alane, koni ne mi dɔxi adamadiine tagi.”

¹²Nayi, mangan yi xɔɔɔ, a bɔɔɔɔn yi te han! A yamarin fi fa fala a Babilɔn fekolonne birin xa faxa. ¹³Mangana falan yi rawanga, fekolonne yi fa fama faxadeni nen. Nayi, e Daniyeli fen e nun a lanfane alogo e fan xa faxa.

Ala yi xiyen lankenemaya

¹⁴Daniyeli yi a xuiin namini jɔɔɔ luun nun xaxilimayaan na Ariyoki ma mangan kantan muxune xunna, naxan yi faan kiraan xɔn ma siga Babilɔn fekolonne faxadeni. ¹⁵A Ariyoki maxɔdin, a naxa, “Nanfera mangan bata sariya xɔdexe sifani ito sa.” Ariyoki yi na feen yebe Daniyeli xa. ¹⁶Nanara, Daniyeli yi siga mangan fema, a yi a mayandi alogo a xa waxatin fi a ma, a

xa nɔ a xiyen nun a bunna fale mangan xa.

¹⁷Daniyeli yi siga banxini, a feni ito birin yebe a lanfane xa, Xananiya nun Mikayeli e nun Asari. ¹⁸A yi e mafan a e xa Ala maxandi naxan kore, a xa kininkinin e ma, a xa fe luxunxini ito yita e ra alogo e nama Daniyeli nun a lanfane faxa Babilɔn fekolonna bonne xɔn. ¹⁹Nanara, Daniyeli yi fe toon ti kɔɔɔn na alo xiyena, fe luxunxin yi lankenemaya a xa. Daniyeli yi Ala tantun naxan kore, ²⁰a naxa,

“Ala xinla xa tantun habadan habadan! Amasɔɔ a tan nan gbee kolonna nun senben na.

²¹A tan nan waxatin nun a kepane maxetema:

A tan nan mangane bama.

A tan nan mangane dɔɔɔma.

A fekolonna fima fekolonne ma,

a lɔnnin fima xaxilimane ma.

²²A fe tilinxi luxunxine lankenemayama.

A dimi yi feen kolon,

bayo kenenna a yii.

²³N benbane Ala,

n na i tantunma,

n yi i batu

fekolonna nun fangana a fe ra

i naxan fixi n ma.

I bata n nakolon na ra,

nxu naxan maxɔdinxi i ma,

i bata nxu rakolon mangana xiyen na.”

Daniyeli yi mangan xiye saxin nun a bunna fala

²⁴Na xanbi ra, Daniyeli yi siga Ariyoki fema, mangan yamarin fi naxan ma a xa Babilɔn fekolonne faxa. A sa a fala a xa iki, a naxa, “Hali i nama Babilɔn fekolonne faxa. Siga n na mangan yetagi. N xa a xiyen bunna fala a xa.” ²⁵Ma-furen, Ariyoki yi siga Daniyeli ra mangan fema, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata muxu keden to na Yuda kaa suxine ye, naxan xiyen bunna fale mangan xa.”

²⁶Mangan yi Daniyeli maxɔdin naxan xili Belitisari, a naxa, “I tan nɛ xiyen nun a bunna fale n xa ba?”

²⁷Daniyeli yi mangan yabi, a naxa, “Mangana, i fe luxunxin naxan maxɔd-
inxi fekolonne nun jinan kanne nun woyimene nun yiimatone ma, ne sese mi nɛ e i ya xiyen nun a bunna fale i xa. ²⁸Koni Ala na yi, naxan kore xonna ma. A nɛ fe luxunxine ye mayalanɛ. A bata Manga Nebukadanesari rakolon naxan ligama waxati famani. Awa, i ya xiyen nun i ya fe toone ni i ra i nax-
anye to i ya saden ma. ²⁹I yi saxi wax-
atin naxan yi, mangana, i yi lu i mire fe famatone ma. Awa, naxan fe luxun-
xine ye mayalanma, na bata i rakolon fe famatone ra. ³⁰N tan ma binni, fe luxun-
xini ito mi ye mayalanxi n xa fa fala n tan fekolon dangu ndenden na, koni al-
ogo a bunna xa fala mangan xa, i yi i sondonna miriyane kolon.”

³¹“Mangana, i fe toon nan tixi naxan findixi sawura belebelen na. Na sawura yi gbo kati! A yi mayilenma, a yi tixi i yetagi, a kepaan yi magaxu han! ³²Xe-
maan yeteen nan yi sawuran xunna ra, a kanken nun a yiine gbeti wuren nan e ra, a kuiin nun a tagina, sulana.” ³³A dan-
bane yi rafalaxi wure fɔren na, a sanne wure fɔren nun bende ganxina. ³⁴I yi a matoma waxatin naxan yi, gemena nde yi keben muxu yii mi naxan bɔxi, a fa bɔnbɔ na sawuran sanna ra wure fɔren nun bende ganxin denaxan yi. A yi e rayensen. ³⁵Awa, a wure fɔre yo, a bende ganxi yo, a sulan yo, a wure gbeti yo, a xema yo, na birin yi lunburunɛ ayi, e yi findi burun burunna ra alo se da-

gin naxan yifema soqe furen na. Foyen yi a xali a funfu yo mi lu na. Awa na gemen naxan fa bɔnbɔ na sawuran na, na yi findi geya belebelen na, a bɔxɔna ngaan nafe.”

³⁶“Xiyen ni i ra. Nxu a bunna fan falama nen mangan xa. ³⁷N kanna, man-
gane mangan ni i tan na. Amasɔɔ Ala nan mangayaan nun senben nun fangan nun xunnayerenna fixi i ma, Ala Naxan Kore. ³⁸A tan nan i dɔxi muxune nun subene nun xɔline xun na, e nema dede yi, a yi nɔɔn fi i ma ne birin xun na. I tan nan xema xunna ra. ³⁹I tan na dangu, mangaya gbeten kelima nen naxan sen-
ben xurun i gbeen xa. Na xanbi, man-
gayaan saxanden ligama nen alo sulana, na yi nɔɔn sa bɔxɔn birin ma. ⁴⁰Man-
gaya naaninden fama nen, na xɔdɔxɔ alo wurena. Wuren seen birin yensenma, a a lunburun. Na mangayaan fan bonne yensenma na kii nin, a yi e lunburun. ⁴¹I a sanne nun a san sonle toxi rafalaxi wuren nun bende ganxin basanxin na kiin de, na yamanani taxunma nen, koni wuren xɔdɔxɔn ɔxɔndɔnna taranma a yi nen, bayo i wuren nun bende ganxin basanxin nan toxi. ⁴²Nanara, alo a san sonle yi rafalaxi wuren nun bende ganxin basanxin na kii naxan yi, na yamanan fɔxɔ kedenna fangan gboma ayi nen, bode fɔxɔn yi xetunɛ ayi. ⁴³I wuren nun bende ganxin basanxin nan toxi, bayo na muxune katama nen e xa malan, koni e mi malanɛ alo wuren nun bende ganxin to mi basanɛ.”

⁴⁴“Na mangane waxatini, Ala Naxan Kore, na mangayana nde rafama nen

⁴¹2:32 A *xunna* findixi Babilɔn kaane mangayaan nan na. Na feen sɛbexi Yeremi 51.7 kui. A *kanken nun a yiine* findixi Perise kaane gbeen na Manga Kirusi naxan fɔlɔ jɛɛ keme suulun tonge saxan nun solomanaanin benun Yesu xa bari. A *kuiin nun a tagi* findixi Gireki kaane mangayaan na Manga Alesandire bun ma jɛɛ keme saxan benun Yesu xa bari. A danbane nun a sanne findixi Romi kaane mangayaan nan na. Yesu faxi waxatin naxan yi, Romi kaane nan yi mangane ra bɔxɔn yire wuyaxi xun na.

naxan mi kale habadan!^{§§} Na mangayaan mi danguma yamana gbetɛ nɔɔn bun. A yamanan bonne raxuyama ayi nen, a yi e raxɔri, koni a tan yeteen luma nen habadan. ⁴⁵Na bunna nen, alo i gemen naxan toxi kebenɛɛ geyaan fari muxun yii mi dinxi naxan na, a fa wuren nun sulan nun benden nun gbeti wuren nun xemaan yensen. Ala bata a yita mangan na naxan fama ligadeni yeen na. Nɔndin nan xiyeni ito ra, muxune lan e xa la a bunna fan na.”

Mangan yi Daniyeli binya

⁴⁶Nba, Manga Nebukadanesari yi a xinbi sin Daniyeli bun ma, a yetagin yi lan bɔɔɔn ma. A yamarin fi a e xa saraxane ba a xa, e nun wusulanna. ⁴⁷Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “E Ala nan alane Ala ra. E nun mangane gbee marigina naxan wundo feene lankenemayama. Bayo i bata nɔ wundo feni ito ye mayalanɛ.”

⁴⁸Mangan yi Daniyeli mate, a banna se wuyaxi so a yii. A yi a dɔɔɔ Babilɔn yamanan birin xun na, a yi a findi mangan na Babilɔn fekolonna birin xun na. ⁴⁹Daniyeli yi mangan mafan, a xa Babilɔn bɔɔɔn fe yeban so Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yii. Daniyeli yeteen yi lu Manga Nebukadanesari a tanden ma wanla ra.

Mangan yi suxuren nafala

3 Manga Nebukadanesari yi sawura xemaan nafala. A kuyan nɔngonna ye tonge sennin lixi. A yigbona, nɔngonna ye sennin. A sa a ti Dura Lanbanni, Babilɔn yamanani. ²Manga Nebukadanesari yi bɔɔɔne mangane nun bɔɔɔ kanne

nun yamana kanne nun sariya kanne nun nafulu ramarane nun sariyasane nun kitisane nun bɔɔɔn kuntigine ngaan xili alogo e xa fa sawurana fe rawangadeni Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi. ³Awa, bɔɔɔne mangane nun bɔɔɔ kanne nun yamana kanne nun sariya kanne nun nafulu ramarane nun sariyasane nun kitisane nun bɔɔɔn kuntigine ngaan yi e malan na sawurana fe rawangadeni Manga Nebukadanesari naxan nafala. E ti sawuran yetagi Manga Nebukadanesari naxan nafala.

⁴Mangana fe rawangan yi sarin fangan na, a naxa, “Siyane nun bɔnsɔnne birin naxanye xuine birin falama, naxan yamarixi e ma, na ni ito ra: ⁵E na xɔtaan nun xulenna nun sɔɔɔnna nun kondenna nun bɔlɔnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mɛ waxatin naxan yi, e bira bɔɔɔni, e yi sawura xemaan batu, Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi. ⁶Xa naxan yo mi bira a bun ma, a yi a batu, na rawolima ayi nen sulun teeni* keden na!”

⁷Nanara, siyane birin to xɔtaan nun xulenna nun sɔɔɔnna nun kondenna nun bɔlɔnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mɛ, siyane nun bɔnsɔnne birin naxanye xuine birin falama, ne yi bira sawura xemaan bun ma, e yi a batu, Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi.

⁸Na waxatin yeteni, yiimatona ndee yi fa, e xa Yahudiyane kansun. ⁹E yi a fala Manga Nebukadanesari xa, e naxa, “Ee! mangana! I xa bu dunuɔa yi. ¹⁰Nxu kannna, i bata yi yamarin fi, a muxune birin xa bira sawura xemaan bun ma, e yi a batu, e na xɔtaan nun xulenna nun

^{§§}2:44 Marigi Yesu a denkeleya yamaan naxan fɔlɔ, na findixi *mangayani* ito ra naxan buma habadan. Daniyeli a falani ito a yebaxi fa fala a Yesu yi lan a xa fa Romi kaane mangayaan waxatini. A faxi na waxatin nin. Yesu a denkeleya yamaan nan sabatima dunuɔa yiren birin yi fata falani ito ra. Na feen mato Daniyeli 2.35 kui. A mɔn buma habadan ariyanna yi.

*3:6 *Sulun teen* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Furu teena.*”

sɔrɔnna nun kondenna nun bɔlɔnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin me waxatin naxan yi. ¹¹Nayi, naxan yo mi tin bire a bun, a yi a batu, na kanna wolima nen sulun teeni. ¹²Koni Yahudiyana ndee na yi, i tan yeteen Babilɔn bɔxɔn fe yeɓaan soxi naxanye yii, Sadiraki nun Mesaki e nun Abedinego. I ya yamarin bɔte mi ne xa. Ee! Mangana! E mi i ya alane batuma, e mi i ya sawura xemaan fan batuxi i naxan nafalaxi.”

¹³Nebukadanesari bɔɓen yi te a xɔɔ! A yi yamarin fi, e xa fa Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego ra. Sofane yi fa na xemene ra a yetagi. ¹⁴Nebukadanesari yi a fala e xa, a naxa, “Sadiraki nun Mesaki e nun Abedinego, ɓɔndin na a ra ba? E mi n ma alane batuma, e mɔn mi sawura xemaan batuma, n naxan nafala? ¹⁵Awa, iki, e na xɔtaan nun xulenna nun sɔrɔnna nun kondenna nun bɔlɔnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin me sɔnɔn, e bira, e yi sawura xemaan batu n naxan nafalaxi. Koni xa e mi a batu, e rawolima nen sulun teeni keden na! Ala mundun na yi naxan e bama n yii?”

¹⁶Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yi a fala, e naxa, “Ee! Manga Nebukadanesari! Nxu mi waxi nxu yete makata fe yi i yetagi. ¹⁷Xa na rabe, nxɔ Ala, nxu walima naxan xa, na nɔe nxu ratange. A nxu ratangama sulun xajen ma nen e nun i yiin ma. ¹⁸Hali a mi na lige, mangana, a kolon a nxu mi i ya alane batuma, nxu mi i ya sawura xemaan batue i naxan nafalaxi.”

E woli fena teeni

¹⁹Nayi, Nebukadanesari yi mɔne han! A yetagin yi masara Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yee xɔri. Nebukadanesari yi yamarin fi e xa sulun[†] nawolon dɔxɔɓa ma solofere dangu e yi darixi a ra kiin

de. ²⁰A yi a yengesona ndee yamari naxanye maxɔdɔxɔ a gali diine ye, e xa Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego xidi, e yi e rawoli sulun tee xajeni. ²¹Na xeme saxanna yi xidi, e maraberi baxi e dugine nun e wantanne nun e namune yi, e nun e domaan birin. E yi woli sulun tee xaje tagi. ²²Sofaan naxanye Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego woli teeni, teen yi ne faxa bayo mangan bata yi yamarin fi a xa wolon ɓaxi ra. ²³Koni Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego, ne saxanna xidixin yi bira sulun tee xajeni.

²⁴Manga Nebukadanesari yi gaxu, a tujanɓe ayi, a keli. A yi a fala a maxadi tiine xa, a naxa, “En mi muxu saxan xidixin xan wolixi teen tagi ba?” E mangan yabi, e naxa, “Ɔn Mangana!” ²⁵A mɔn naxa, “Anu, n muxu naanin nan toma, e mi xidixi. E sigan tima teen tagi, tɔrɔya yo mi e ma. E naaninden keɓaan maliga malekan na.”

Mangan yi Ala binya

²⁶Nebukadanesari yi a maso sulun xajen de ra, a naxa, “Sadiraki! Mesaki! Abedinego! Ala Matexina walikene, e mini, e fa be.” Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yi keli teen tagi. ²⁷Bɔxɔne mangane nun bɔxɔ kanne nun yamana kanne yi e maso e ra. E yi a to, teen mi nɔ yo sɔtɔxi na xemene fatin ma. E xunsexene mi ganxi, e dugine mi kalaxi. Teen xiri mi dɔxi e ma. ²⁸Nebukadanesari yi a fala, a naxa, “Tantunna Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a Ala xa! A tan nan a malekan nafaxi, a yi a walikene ratanga. E bata la a ra han, e yi mangana a yamarin kala. E yitɔnxi faxa feen ma, benun e xa ala gbete batu, ba e Ala ra. ²⁹A mato fa, n yamarin naxan fima: xa muxu yo Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a Ala rafeya, a na taran siya yo yi, yamana yo yi, xui yo yi, na kanni segema

[†]3:19 *Sulunna* mɔn fale fa fala furuna.

dungi dungi yeen nan ma, a banxin yi findi kurun na, bayo ala yo mi na naxan nɛɛ makantan sifani ito ra alo a tan.”

³⁰Nanara, mangan yi Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a fe mate Babilɔn yamanani. ³¹Manga Nebukadanesari yi xerane rasiga siyane nun bɔnsɔnne birin ma naxanye xuine birin falama, dunupa yiren birin yi, a naxa, Bɔnesa gbeen xa lu ɛ xa.

³²A findixi n xa fe fajin nan na, n xa taxamasenne nun kabanako feene yeɓa ɛ xa

Ala Matexin naxanye ligaxi n xa.

³³A taxamasenne gbo, a kabanako feene senben gbo.

A mangayana,

habadan mangayaan na a ra.

A nɔyaan luma nen mayixete nun mayixete.

Mangan xiye firindena

4 N tan Nebukadanesari, n yi bɔɓe xunbenla nun jaxunna nin n ma mangaya banxini. ²N yi xiye sa naxan n magaxuxi. Miriyane yi soma n yi n ma saden ma, n xaxinla fe toone yi n kuisan han! ³Nanara, n bata yamarin fi, e xa fa Babilɔn fekolonne ra n fema alogo e xa n ma xiye bunna fala n xa. ⁴Woyimene nun jinan kanne nun yiimatone nun kɔmɔ kanne faxina, n yi n ma xiye yeɓa e xa, koni e sese mi nɔ a bunna fale n xa. ⁵A rapanna, Daniyeli fan yi fa n fema naxan mɔn yi xili Belitisasari naxan xili luxi alo n ma ala xinla. Ala sarijanxine niina a tan yi. N yi n ma xiye yeɓa a xa, ⁶n naxa, “Belitisasari, woyimene kuntigina, n na a kolon fa fala ala sarijanxine niina i tan yi. Wundo fe yo mi xɔɔxɔ i tan yii. Fe toone bunna fala n xa, n xiye saxi naxanye ra.”

⁷“Awa, n xaxinla toon naxan tixi, na ni i ra, n to yi saxi n ma saden ma, n yi n yee rakopinma, n yi a to:

Wudi bili gbee keden tixi bɔxɔn tagi,

naxan yi mate han!

⁸Na wudin yi gbo,

a magaxu ayi,

a konden yi texi nen han kuyena.

A yi toma bɔxɔn danna birin na.

⁹A jɔxɔndene yi fan,

a bogine yi wuya han!

Birin balon yi a kɛɛ ra.

Burunna subene yi fama a nininna bun.

Xɔline yigiyaxi a yiine kɛɛ ra.

Daliseene birin yi e donna sɔtɔma a bogin nan xɔn.

¹⁰N xaxinla tooni,

n naxan to n ma saden ma,

n yeen tixi,

n yi marakantan ti sarijanxina nde keden to gode

keli kore xɔnna ma.

¹¹Na yi sɔnxɔ fangan na,

a falan ti iki, a naxa,

‘E wudini ito rabira,

ɛ yi a yiine sege,

ɛ yi a jɔxɔndene ba a ma,

ɛ yi a bogine raxuya ayi.

Subene xa e giye a bun,

xɔline yi keli a yiine yi.

¹²Koni ɛ xa a dungin nun a salenne lu bɔxɔni

ɛ yi a xidi wuren nun sula yɔlɔnxɔnna ra,

a yi lu xeen ma sexen xɔɛ ra.

A xa yikun xiila ra,

a yi a balo sexen na

alo subene.

¹³A adamadi xaxinla maxetema nen,

sube xaxinla yi so a yii.

Jɛɛ solofere danguma a xun ma nen.

¹⁴Marakantan muxune nan sariyani ito ragidixi,

maleka sarijanxine nan yamarini ito fixi

alogo daale xa a kolon

fa fala Ala Matexin nɔɔn nabama

adamadiine mangayaan fari.

A a soe muxe yii naxan na rafan a ma,

hali muxune birin dangu naxan na.”

¹⁵“N tan Manga Nebukadanesari, n xiye naxan sa, na nan na ra. Awa, i tan

Belitiasari, i xa n xiyeen bunna fala n xa, bayo n ma bəxən fe kolonne, ne sese mi nəxi a bunna fale n xa. Koni i tan nə bayo ala sarijanxine niina i tan yi.”

Daniyeli yi xiyeen yeba

¹⁶Awa, Daniyeli naxan xili Belitiasari, na yi a raxunbeli waxatidi, a miriyane yi a kuisan. Mangan yi a fala, a naxa, “Belitiasari, xiyeen nun a bunna nama i kuisan.” Belitiasari yi a yabi, a naxa, “N kanna, a yi lan nun, xiyeen xa findi i yaxune gbeen na, a bunna yi lu i sangarəxəne xa. ¹⁷I wudi bili gbeen toxi gboə, a maxədxə ayi, naxan kondən texi han kuye, naxan yi toma bəxən danna birin yi, ¹⁸naxan jəxəndene fan, naxan bogi wuya, naxan daliseen birin baloma, burunna subene e sama naxan bun ma, xəline e tēen sama naxan yiine yi.”

¹⁹“Ee! Mangana! Na wudin ni i tan na. Bayo, i bata gbo i findi senbe kanna ra. I ya gboon bata te han kuye e nun i ya nəon bata dunuəna danna birin li. ²⁰I tan mangan mən yi kantan ti sarijanxine keden to gode keli kuye, a naxa, ‘E wudini ito rabira, e a kala, koni e dungin nun a salenne lu bəxəni. Koni e a maxidi wure yəlxənxəna nun sulan yəlxənxəni xēen ma sexen xəre ra. A xa yikun xiila ra. A xa lu burunna subene xən ma han jəe solofere yi dangu a xun ma.”

²¹“Ee! Mangana! N xa a yeba i xa Ala Matexin naxan nagidixi n kanna mangan ma. ²²I kedima nen adamadiine tagi, i sa i damake burunna subene ye. I i dēgema sexen nan na alo jingene. I mən yikunma xiila ra nen jəe solofere bun ma, han i yi a kolon a Ala Matexin nan nəon nabama adamadiine mangayaan xun na. A mangayaan fima muxun ma naxan na a kenen. ²³Wudi dungin nun a salenne lu feen yamarin fan bunna na, a i ya mangayaan naxetema i ma nen i na a kolon, a nəon naxan yi, na kuye. ²⁴Nanara, Mangana, n ma maxadin xa rafan

i ma: Danna sa i yulubine ra, i xa tinxin. I ya tantanne lu na, i xa kininkinin tərə muxune ma. Yanyina nde yi, i luyə bəjə xunbenli nen.”

²⁵Na feen birin yi kamali Manga Nebukadanesari ma. ²⁶Kike fu nun firin to dangu, a yi a masiga tima manga banxin sangansoon kəe ra Babilon yi, ²⁷Mangan yi a fala, a naxa, “Babilon gbo de! N tan nan a tixi manga yigiyaden na n senben fangan na n ma xunnayerenna nun n ma binyen xa!”

²⁸Falan mən yi mangan dən singen, fala xuina nde yi keli kuye, a naxa, “Manga Nebukadanesari, falani ito tima i tan xa. Mangayaan senben bata ba i yii to. ²⁹I kedima nen muxune tagi, i sa i damake burunna subene tagi, i yi sexen don alo jingene, jəe solofere bun ma han i na a kolon waxatin naxan yi a Ala Matexin nan nəon nabama adamadiine mangayaan fari. A a so muxe yi naxan na a kenen.” ³⁰Na waxatin yeteni, na fala xuiin yi kamali Manga Nebukadanesari xili ma, a yi kedi adamadiine ye, a sexen don alo jingene. A fatin yi yikun xiila ra, han a xunsexen yi mini alo singbin xabena. A san xanle yi kuya ayi alo xəliin gbeena.

³¹Waxatin naxan saxi na danna to a li, n tan Nebukadanesari, n yi n yēen nate kuye, n xaxinla yi xete n ma. N na Ala Matexin batu, n yi a tantun, n yi a binya naxan na yi habadan! Naxan ma nəon findixi habadan nəon na e nun naxan ma mangayaan ligama mayixete nun mayixete xun na. ³²Sese mi dunuəna muxune senben na Ala yēe ra yi. Naxan na a kenen, a na nan ligama maleka ganla ra e nun muxune bəxən ma. Muxu yo mi na naxan a yiin yēe ratiye, a a fala, a naxa, “I nanfe ligama?”

³³Na waxatin yeteni, n xaxinla yi xete n ma, n ma mangayaan xunnayerenna nun n ma nəon mirinna fan yi xete n ma. N ma maxadi tiine nun n ma muxu

gbeene mɔn yi n xili, n dɔxɔ n ma mangaya gbɛdeni. N ma gboon yi siga xun mase. ³⁴Iki, n tan Nebukadanesari, n na a batuma, n na a yite, n na a binya, kore xonna mangana yoonna a xa a kɛwanla birin yi, a kirane tinxin. A nɛ muxune magode nen naxanye e yete yitema.

Sebeli magaxuxina

5 Lɔxɔna nde, Manga Belisasari yi naxapaxani tɔn a muxu gbee wuli kedenna xa. A yi lu dɔlɔn minɛ e xɔn. ²Dɔlɔn to a suxu, Belisasari yi yamarin fi a e xa fa igelengenna xɛma daxin nun gbeti daxin na, a baba Nebukadanesari kelixi naxanye ra Ala Batu Banxi gbeeni Yerusalen taani. Mangan yi waxi a min feni ne ra e nun a naxanle nun a konyi naxanle[‡] nun a muxu gbeene. ³Nayi, e yi fa xɛma igelengenne ra naxanye sa tongo Ala Batu Banxini Yerusalen taani. Mangan nun a muxu gbeene nun a naxanle nun a konyi gilɛne yi e min ne ra. ⁴E dɔlɔn min waxatin naxan yi, e yi lu alane batue, xɛmaan nun gbetin nun sulan nun wuren nun wudin nun geme alane.

⁵Na waxatin yeteni, muxun yii sonle yi mini kenenni lenpu degen ma. E sebenla ti manga banxin kanke. Mangan yi yiini ito to naxan yi sebenla tima. ⁶Mangan yetagin yi maxete, a miriyane yi a kuisan, a tagi xudine yi ba a yi, a xinbine yi lu bɔnbɛ e bode ra. ⁷A yi gbelegbele fangan na, a e xa fa jinan kanne nun yimatone nun kɔmɔ kanne ra. A yi a fala Babilɔn fekolonne xa, a naxa, “Naxan na sebenli itoe xaran, a yi a bunna fala n xa, na maxidima nen manga dugin na, xɛma jɛren yi bira a kɛ, a mɔn yi mangaya tiden saxanden sɔtɔ bɔxɔni ito yi.” ⁸Mangana a fekolonne birin yi so, koni e mi nɔ sebenla xaranɛ, e yi a bunna fala mangan xa. ⁹Na nan a liga, Manga

Belisasari mɔn yi gaxu han, a yetagin yi maxete, a muxu gbeene yi kui yifu.

¹⁰Mangana nga to mangan nun a muxu gbeene sɔnxɔ xuiin mɛ, a so naxapaxa banxini. A yi a fala, a naxa, “Mangana, i xa bu han! I ya miriyaye nama i kuisan. I yetagi nama maxete. ¹¹Muxuna nde i ya bɔxɔni, ala sarjɔnɔxine xaxinla a yi. I baba waxatini, a yi feene fixen toma, a xaxinla fan, a fekolonna nun alane gbeen lan. Nanara, i baba Manga Nebukadanesari yi a findi woyimene nun jinan kanne nun yimatone nun kɔmɔ kanne kuntigin na. I baba mangan yetɛn na liga nen. ¹²Bayo, nii fisamantenna nun lɔnnin nun xaxilimayaan Daniyeli yi, mangan naxan xili sa Belitisasari. Xiyene bunna kolonna fan ayi. A mɔn sandane yɛbama, a maxɔdin xɔdɛxene yabima. Nanara, e xa Daniyeli xili. A nɔma nen a bunna faladeni i xa.”

Daniyeli yi na sebenla xaran

¹³Nayi, e fa Daniyeli ra mangan yetagi. Mangan yi a fala a xa, a naxa, “I tan nan na Daniyeli ra n baba faxi naxan na sa keli Yuda yi? ¹⁴N bata i ya fe me a alane niina i tan yi e nun i feene fixen toma. Xaxinla nun fekolonna i tan yi naxan nɔxɔn mi na. ¹⁵E baxi fadeni nen fekolonne nun jinan kanne ra n fema alogo e xa sebenli ito xaran, e yi a bunna fala n xa, koni e mi nɔxi a bunna faladeni! ¹⁶N bata a mɛ a i nɛ feene bunne yebe nen, i yi maxɔdin xɔdɛxene yabi. Iki, xa i nɔ sebenli ito xaranɛ, i n nakolon a bunna ma, i maxidima manga dugin na nen, xɛma jɛren yi bira i kɛ, i yi findi bɔxɔn mangan muxu saxanden na.”

¹⁷Daniyeli yi a fala mangan xa, a naxa, “I ya kiseene ramara i yete xa, i ya finmaseene fi gbete ma. Hali na, n sebenla xaranma nen mangan xa, n yi

[‡]5:2 *Konyi naxanle* nan ne ra, a naxanye sɔtɔ a naxanla ra.

i rakolon a bunna ma. ¹⁸Ee! Mangana! Ala Matexin nan mangayaan nun gboon nun xunnayerenna nun nɔrɔn fixi i baba Nebukadanesari ma. ¹⁹Nanara, siyane nun bɔnsɔnne birin naxanye xuine birin falama, ne gaxuxi a yee ra. A na wa a xɔn, a muxun faxa. A na wa, a a rakisi. A na wa naxan yite fe yi hanma a yigodo fe yi, a na liga. ²⁰Koni a yanda waxatin naxan yi, a bɔɓen yi xɔdɔxɔ han a waso ayi. Ala yi a ba a mangaya gbɛdeni, a a binyen ba a yii. ²¹A kedi adamane ye, a xaxinla yi lu alo subene gbeena. A yi lu burunna sofanle fɔxɔ ra, a yi sexen don alo jingene. A fatin yi yikun xiila ra, han a kolon a Ala Matexin nan nɔɔn nabama adamane mangayaan xun na. A muxe nan findima mangan na, a na wa naxan xɔn.”

²²“I tan, a diina Belisasari, i yi na birin kolon, koni i mi i yete magodo. ²³I bata i yete yite Marigin xili ma naxan kore, i yi Ala Batu Banxina igelengenne maxili i yetagi. E yi dɔlɔn min e ra, i tan nun i ya muxu gbeene nun i ya paxanle nun i ya konyi paxanle. I yi alane batu, gbetin nun xɛmaan nun sulan nun wuren nun wudin nun gɛmɛ alane, naxanye mi se toma, e mi fe mema, kolon mi e yii. I mi Ala binyaxi i ya niiraxinla nun i ya dunupa yi gidin naxan yii. ²⁴Na nan a toxi, a yiini ito rafaxi naxan sebenli ito tixi.”

²⁵“A tan ni i ra keden keden yeɛn ma naxan seɓexi: MENE MENE TEKELI PARISIN. ²⁶Falani itoe bunna ni i ra: ‘MENE’ na bunna neɛn fa fala ‘Yatena.’ Ala bata i ya mangayaan lɔxɔn yate, a danna sa a ra.

²⁷‘TEKELI’ na bunna neɛn fa fala ‘A maliga.’

I ratexi sikeela nan na, a li, i yelefu.

²⁸‘PARISIN’ na bunna neɛn ‘Mayitaxunna.’

Bayo i ya bɔxɔni taxunma nen, a yi so Mede kaane nun Perise kaane yii.”

²⁹Sasa, Belisasari yi yamarin fi a Daniyeli xa maxidi manga dugin na, xema jeren yi bira a kɔɛ, a yi yamarin fi, a xa rawanga a bata yamanan mangayaan tiden saxanden sɔtɔ. ³⁰Na kɔɛɛn yetɛɛn na, e Babilɔn manga Belisasari faxa.

Daniyeli nun yatane fe

6 Dariyusi Mede kaan mangayaan sɔtɔ a jee tonge sennin e nun firin nan ma. ²Dariyusi yi a ragidi a xa bɔxɔne manga keme e nun mɔxɔɓen ti a gbee yamanan xun na. ³A yi manga gbee saxan dɔxɔ e xun na bɔxɔne mangane fa dentegen sama naxanye xa alogo mangana tɔnɔne xa xun makantan. Daniyeli yi na manga saxanne ye. ⁴Awa, Daniyeli yi dangu manga gbee firinna bodene ra e nun bɔxɔne mangan birin bayo nii fisamantenna yi a tan yi. Nanara, mangan yi wa a dɔxɔ feni bɔxɔn birin xun na. ⁵Awa, manga gbee bodene nun bɔxɔne mangane yi feren fen fɔlɔ a tɔɓeɓe feen na lan bɔxɔna feene ma. Koni e mi kii yo sɔtɔ, e mi mayifu yo to a tan ma binna ra bayo a tinxin. Nanara, e mi kalan to a yi hanma mayifuna. ⁶Awa, na muxune yi a fala, e naxa, “En mi fere yo sɔte Daniyeli tɔɓeɓe feen ma xa a mi fata a Alaa sariyana feen na.”

⁷Na manga gbeene nun bɔxɔne mangane birin yi siga mangan fema e bode xɔn. E yi falan ti, e naxa, “Manga Dariyusi xa siimayaan sɔtɔ habadan! ⁸Yamanan manga gbeene nun bɔxɔ kanne nun bɔxɔne mangane nun maxadi tiine nun yamana kanne birin tinxi a mangana sariya keden xa rawanga naxan fama tɔnni ito sadeni: Xii tonge saxanna bun ma, naxan na ala yo maxandi hanma muxu gbete ba i tan na, mangana, na xa woli yatane yinla ra. ⁹Ee! Mangana! Iki, tɔnni ito yisarin, i yi i ya taxamasenna sa alogo a xa findi maxetɛtaren na alo Mede kaane

nun Perise kaane sariyan to mi maxete.”

¹⁰Nanara, Manga Dariyusi yi a taxamasenna sa tonna seben fari. ¹¹Awa, Daniyeli to a kolon a feni ito bata yisararin, a yi te a sangansoon kœ ra naxan foye suxuden deene yi rabixi Yerusalen binni. Dœxœna ma saxan sogen ma, a yi a xinbin sinma, a Ala maxandi, a a tantun alo a yi a ligan kiin de a singeni.

¹²Na muxune birin yi siga Daniyeli konni, e so, e Daniyeli li a Ala mafanœ, a yi Ala maxandima. ¹³Nayi, e siga mangan fema, e yi mangana tœnna fe fala a xa, e naxa, “I mi yi tœnna nde yisararin naxan a fala a xii tonge saxanna bun ma, muxu yo a xui ramini ala gbete ma a xandideni hanma muxu gbete ba i tan na, mangana, na wolima yatane yinla ra nen?” Mangan yi e yabi, a naxa, “Nœndin nan a feen na, fata Mede kaane nun Perise kaane gbee sariyan na naxan mi maxete.”

¹⁴E mœn yi a fala, e naxa, “Ee! Mangana! Daniyeli, Yuda muxu suxina nde, na mi i tan yatexi sese ra hanma i ya tœn yisarinxina. A Ala maxandin nabama dœxœna ma saxan sogen ma.” ¹⁵Mangan to na mœ, a yi kontœfili kati, a yi a ragidi a bœpeni a a xa Daniyeli rakisi. Han sœgen bira waxatini, a katama a xa a rakisi. ¹⁶Koni na muxune birin yi fa mangan fema, e yi a fala mangan xa, e naxa, “A kolon, mangana, Mede kaane nun Perise kaane sariyan mi tinœ a tœri saxin nun lanma xui sebexina mangan xœn, na xa maxete.”

¹⁷Nanara, mangan yi yamarin fi a Daniyeli xa woli yatane yinla ra. Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “I ya Ala, i naxan batuma sœnœyani, na xa i rakisi.”

¹⁸E yi fa gemena nde ra, e a dœxœ yinla de ra, mangan yi a mataxamaseri a yiirasoon na e nun a muxu gbeene yiirasone ra alogo fefe nama maxete Daniyeli ma binni. ¹⁹Na xanbi ra, mangan yi siga a

banxini, a yi xi sunni, a konyi naxalan yo mi fa a fema, xixœli mi a suxu.

²⁰Subaxa, mangan yi keli, a yi siga sasa yatane yinla de ra. ²¹A to maso yinla ra, a yi Daniyeli xili a xui sœxœlexin na. Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “Daniyeli, habadan Alaa walikena! I ya Ala, i naxan batuma sœnœyani, na nœxi i rakise yatane ma nen ba?”

²²Daniyeli yi a yabi, a naxa, “Mangana, i xa siimayaan sœtœ habadan! ²³N ma Ala bata a malekan nafa, a fa yatane deen balan. E mi fe naxi ligaxi n na, bayo n findixi sœntaren nan na a yetagi, hali i fan yetagi. Ee! Mangana! N mi fe naxi yo rabaxi.”

²⁴Nayi, mangan yi sewa han, a yi yamarin fi a e xa Daniyeli rate yinla ra. Daniyeli yi rate yinla ra, e mi maxœlœde yo to a ma, amasœtœ a yi denkeleyaxi a Ala ma. ²⁵Mangan yi yamarin fi a muxun naxanye Daniyeli tœœgexi, a ne xa woli yatane yinla ra, e tan nun e diine nun e naxanle. Benun e xa yinla xœnna li, yatane yi e kutukutu, e yi e xœnne yilunburun.

²⁶Na xanbi ra, Manga Dariyusi yi sebenla ti siyane nun bœnsœnne birin ma naxanye xuine birin falama naxanye bœxœna ngaan ma, a naxa, “Bœœ xunbeli gbegbe xa lu œ xœn ma! ²⁷N bata yamarin fi n ma bœxœn birin yi, binyen xa fi Daniyeli a Ala ma, yamaan yi gaxu a yœ ra.

Bayo habadan Ala na a ra.

A nœen habadan.

A mangayaan mi kalama habadan.

A nœœn luma nen han a rapanna.

²⁸A tan nan maratangan nun marakisin tima,

a mantaxane nun kabanako feene ligama kuyen nun bœxœn ma.

A tan nan Daniyeli ratangaxi yatane fangan ma.”

²⁹Na xanbi ra, Daniyeli yi sabati Dariyusi mangayaan bun ma, e nun Kirusi Perise kaana mangayaan bun ma.

Daniyeli a fe to singena alo xiyena: Sube naaninne

7 Belisasari a mangayaan jee singena Babilon yi, Daniyeli yi xiye sa, a fe toon ti a xaxinli, a yi a saden ma waxatin de. Na xanbi ra, a yi xiyen nun a fe xonne sebe. ²Daniyeli yi a fala, a naxa, “N na a to nen n ma kɛ ra tooni, foyene sa kelima kuyen tongon naaninne yi, e e radin fɔxɔ ige gbeen xun ma.”

³“Sube magaxuxi naanin yi mini fɔxɔ igeni, e sese keden mi yi a ra. ⁴A singe ra xiin yi luxi alo yatana, a gubugubune alo singbin. N yi a matoma, e a gubugubune ba a ma, e a rakeli, e a ti a sanne xunna alo adama. Muxun sɔndɔmen yi so a yii.”

⁵“Sube firinden luxi alo kanko belebelena. A saxi a fɔxɔ kedenna ma. Nensen xɔri saxan yi a de, a e xinma. E yi a fala a xa, e naxa, ‘Keli, i xɔyi se gbeen don.’”

⁶“Na xanbi, n yi a matoma, n yi gbete to alo tagi suxu jari. Xɔli gubugubu naaninna a fari, a xunna fan naanin. Nɔɔn yi so a yii. ⁷Na xanbi ra, n yi a matoma n ma kɛ ra tooni, n yi suben naaninden to naxan mamirin, a magaxu e nun a maxɔdɔxɔ han a dangu ayi. Wure jin belebelene yi a de ra, a yi a se suxine donma, a yi e laxunma, a dɔnxene bira a sanne bun. A tan nun sube fɔlɔne sese keden mi yi a ra, feri fu nan yi a ma. ⁸N yi n mirima a fenne ma waxatin naxan yi, n yi a to, a feri xuridina nde yi mini e tagi, a feri fɔlɔyixi saxanne yi tala a yee ra. Awa, yee firin yi na fenna ma alo adaman yee na e nun dena naxan yi falan tima de jaxun na.”

⁹N yi lu a matoe,

gbedene yi dɔxɔ.

Habadan Siin Kanna yi fa dɔxɔ.

A dugine yi fixa alo nɔnɔna,

a xunsexen luxi alo garina,

a gbeden luxi alo tee dege, sanna digilinxine yi degema a gbeden ma alo wonson teena.

¹⁰Baan yi minima a yetagi

a degema teen na.

Muxu wuli wuline yi a batuma,

yatetaren yi tixi a dexɔn.

Nayi, kitisane yi e magodo,

e kitabune rabi.

¹¹N yi lu a matoe:

Waso falane fe ra

fenna yi naxan falama,

e sube naaninden fana n yee xɔri.

E yi a binbin woli teeni, a gan.

¹²“Suben bonne fangan yi ba e yi,

koni nde yi sa e siimayaan fari han waxatina nde.

¹³N yi a matoma n ma kɛ ra tooni,

a mato: adamadi maligan yi fa

sa keli kore kundani.

A yi a maso Habadan Siin Kanna binni, e a maso a ra.

¹⁴Senben nun xunnayerenna nun mangayaan yi so a yii,

alogo siyane nun bɔnsɔnne birin xa a batu

naxanye xuine birin falama.

A nɔɔna, habadan nɔɔn na a ra

naxan mi danguma mume!

A mangayaan mi kale habadan!”

¹⁵“N tan Daniyeli, n xaxinla yi jaxamin n kui, n ma fe toone yi n kuisan.

¹⁶N yi n maso na muxuna nde ra, n yi a maxɔdin feni ito xunna yeteen na. ¹⁷A

yi a bunna fala n xa, a naxa, ‘Sube magaxuxi naaninni itoe mangaya naaninna

nan mayitaxi naxanye kelima dunɔna yi. ¹⁸Koni Ala Matexina muxu saripanxine

mangayaan sɔtɔma nen, mangayaan yi lu e yii habadan, han habadanne

habadanna.”

¹⁹“Na xanbi, n yi wama fixen sɔtɔ feni sube naanindena fe yi naxan nun suben

bonne keden mi yi a ra, naxan yi magaxu, wure jinne yi naxan de ra. A san

xanle luxi alo sulana, a yi a se suxine

donma, a e laxun a a dɔnxene mabodon. ²⁰N mɔn yi wama feru fune fe kolon feni, e nun fenna naxan mini, a yi saxan nabira e ye, na fenna naxan ye firin yi a ma e nun naxan de yi yete yigbo falane tima, a mɔn yi ligaxi alo a gbo bonne birin xa.”

²¹“N yi a matoma, a yi muxu saripanaxine yengema, a nɔ deen sɔtɔ e ma. ²²Han Habadan Siin Kanna yi fa, a xa yoon fi Ala Matexina muxu saripanaxine ma. Waxatin yi a li, muxu saripanaxine yi mangayaan sɔtɔ.”

²³“A yi falan ti n xa, a naxa, ‘Sube naanindena, mangayana nde nan na ra naxan taranma dunuɲa yi, naxan nun mangayaan bodene keden mi a ra. A bɔxɔna ngaan sɔtɔma nen, a a yibodon, a a lunburunje ayi.’ ²⁴Feri fune findixi manga fuun nan na naxanye kelima yamanani ito ma. Nde gbete kelima nen e tan xanbi ra, e nun a fɔlɔne keden mi a ra, a manga saxan nagodoma nen. ²⁵A fala jaxine tima nen Ala Matexin ma, a yi muxu saripanaxine kasari, a wama nen a xa waxatine nun sariyan masara. Muxu saripanaxine yi lu a bun ma waxati saxan nun a tagi bun ma. ²⁶Na xanbi ra, kitin fama nen, e nɔɔn bama a yii nen, e a kala, e a raxɔri habadan. ²⁷Mangayaan nun nɔɔn nun gboon naxan yamana makuyene yi, ne soma nen Ala Matexina yama saripanaxin yii. A mangayana, habadan mangayaan na a ra, nɔ kanna ngaana a batuma nen, e a yamarine suxu.”

²⁸“Bataxin danna ni ito ra. N tan Daniyeli, n kuisan nen n ma miriyane ra, n yetagin yi maxete. N yi falani itoe ramara n bɔɲeni.”

Daniyeli a fe toon firindena alo xiyena: kontonna nun kɔtɔna

8 Manga Belisari a mangayaan jɛe saxandena, n tan Daniyeli, n mɔn yi fe toon ti alo xiyena. ²N yi a matoma

na toon kui, a liga n yeɛ ra yi alo n Suse taani, Elan yamanan manga taana, Wɔlayi xuden de. ³N yi n yeɛn nakeli, n yi kontonna to, a tixi xuden dexɔn ma. Feri kuye firin yi a ma, koni naxan minixi dɔnxen na, na kuya boden xa. ⁴N yi kontonna to a fenne wole sogegododen binni e nun kɔmen fɔxɔn nun yiifari fɔxɔn binni. Muxu yo mi yi nɛe a ratange a senben ma. A yi a waxɔn feen nabama tun, a senben sigan gboɛ ayi.

⁵N yi n marɔxɔnma na ma waxatin naxan yi, nanunna yi, kɔtɔna nde yi fa sa keli sogegododeni, a yi bɔxɔna ngaani sigama, a sanne mi yi dinma bɔxɔn na. Feri magaxuxi keden yi kɔtɔni ito xunna ma. ⁶A fa han konton feru firin kanna yireni, n naxan to xuden dexɔn. A fɔɲen a ma a fangan birin na. ⁷N yi a to a masoɛ kontonna ra. A a kɔnkɔ a ma, a a garin, a a feru firinne gira. Hali kontonna mi fanga sɔtɔ, a kɔtɔn nati. Kɔtɔn yi a rabira bɔxɔni, a yi a bodon, muxu yo mi nɔ a be a yii.

⁸Kɔtɔn senben yi gbo ayi han! Koni a senben to gbo ayi, a feru gbeen yi gira. Feri rayabuxi naanin yi mini a funfuni, e xunne tixi bɔxɔn tongon naaninne ra.

⁹Ne ye, feru xurin yi mini keden ma, naxan senben yi gboma ayi yiifari fɔxɔn binna nun sogeteden binna nun na yamanan mabinni naxan tofan. ¹⁰A mɔn yi keli kore xɔnna ganla xili ma, a yi na fɔxɔ kedenna nde rabira bɔxɔni e nun sarene. A yi e yibodon. ¹¹A yi keli kore gali manga yeteɛn xili ma, a lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan ba a yii, a yire saripanaxin nabira. ¹²Fata a murute jaxin na, na ganla nun lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan yi lu a senben bun ma. Fenna yi jɔndin woli bɔxɔni. A yi nɔ deen sɔtɔ a kewanla ngaan ma.

¹³N yi maleka keden fala ti xuiin me, maleka gbete yi a fala fala tiin xa, a naxa, “Fe toxini itoe buma han waxatin mundun yi lan lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan nun

murute halagi tiina fe ma, e nun yire sar-
ijanxin nun ganla yibodonna fe?”

¹⁴A yi n yabi, a naxa, “Ɔ jɪnbanna
nun xɔtɔn wuli firin keme saxan na
dangu. Na xanbi ra, yire sarijanxin mɔn
yi rasarijan.”

Fe toon firinden bunna alo xiyena

¹⁵N tan Daniyeli, n yi fe tooni ito
matoma, n mɔn yi a famunna fenma,
daala nde yi ti n dexɔn ma naxan nun
muxun maliga. ¹⁶N mɔn yi muxu xuiin
mɛ Wɔlayi xuden tagi, a yi sɔnxɔ, a naxa,
“Baraka Yibirila, muxuni ito rafamu fe
toon bunna ra.” ¹⁷A yi a maso n dingi-
rani. A to maso, n gaxu, n bira, n yetag-
gin yi lan bɔxɔn ma. Koni a naxa n na,
“A famu, adamadina, fa fala fe tooni ito
waxati rapanna nan gbee a ra.” ¹⁸A falan
tima n xa waxatin naxan yi, n yi fuga a
ra, n yetagin yi lan bɔxɔn ma, koni a a
yiin din n na, a n nakeli.

¹⁹A mɔn yi a fala n xa, a naxa, “N
xa i rakolon naxan fama ligadeni xɔlɔn
jan waxatini, bayo waxatina nde saxi
a janna ma. ²⁰I kontonna naxan toxi
feri firinna a xun ma, Mede nun Perise
mangane nan ne ra. ²¹Kɔtɔ maxabexin
tan, Gireki bɔxɔn mangan nan na ra. Feri
gbeen naxan yi a yeene longonna ra, e
manga singen nan na ra. ²²Fenna to gira,
feri naanin yi mini a funfuni naxan find-
ixi mangaya naanin na naxanye kelima
a bɔxɔni, koni e mi fanga sɔtɔma alo a
tan.”

²³“E mangayaan na jan, murutelane
na jaxu ayi, manga de jaxuxi yii radon
tiina nde kelima nen. ²⁴A senben gboma
ayi nen, koni a tan yeteen fangan mi a
ra. A kala magaxuxine tima nen, a yi nɔ
deen sɔtɔ a kewanle yi, a senbene halagi
e nun siya sarijanxina. ²⁵A lugoxi kɔten
na, a nɔma nen bonne yanfadeni. A wa-
soma nen a sondonni, a muxu wuyaxi

raxɔrima nen naxanye yengin yi a ma,
e makantanxi. A kelima nen Mangane
Mangan xili ma, koni a kalama nen, hali
adama fangan mi a raba. ²⁶Jɪnbanna
nun xɔtɔn ma fe toxin naxan ito ra,
jɔndin na a ra. Fe tooni ito ramara wun-
doni, amasɔtɔ a waxati yikuyene nan ma
fe falama.”

²⁷“N tan Daniyeli, n yi lu soqe wuyaxi,
n fangan janxi, n furaxi. Na xanbi, n
keli, n yi n tɔgbɔ mangan hayune ra. N yi
kontɔfinla nin, lan na fe toxin ma, bayo
n mi yi a famuma.”

Daniyeli Ala maxandina

9 Dariyusi, Asuyerusu a diina, keli
Mede bɔnsɔnni, na yi findi mangan
na Babilɔn yamanani. ²A mangayaan
jɛɛ singeni, n tan Daniyeli, n yi a kolon
Kitabun xɔn ma, a a daxa jɛɛ tonge
solofere xa kamali Yerusalɛn taan kala
xanbini, fata jɛɛne yaten na Alatala
naxan fala Nabi Yere mi xa. ³Nanara, n
yi sunna suxu, n kasa dugin nagodo n
ma, n yi xuben so n xunna ma, n yi n
yɛɛ rafindi Marigina Ala ma, alogo n xa
a maxandi, n yi a mafan. ⁴N yi Alatala
maxandi, n ma Ala, n yi ito rali a ma, n
naxa:

“Marigina Ala, i gbo, i magaxu. I tan
nan i ya layirin nun hinanna ramaraxi i
rafan muxune xa, naxanye i ya yamarine
suxi. ⁵Nxu bata yulubin liga, nxu bata
tantan, nxu bata findi sɔn kanne ra, nxu
bata murute i tan xili ma, nxu yi nxu xun
xanbi so i ya yamarine nun i ya sariyane
yi. ⁶Nxu mi i ya walikene, nabine xuiin
namexi, naxanye falan ti i xinla ra nxɔ
mangane xa, e nun nxɔ manga xunxurine
nun nxu babane nun nxɔ yamanan mux-
une birin. ⁷I tan, Marigina, i tinxin. To
lɔxɔni, yagina nxu tan nan xa Yuda mux-
une nun Yerusalɛn kaane e nun Isirayila
yamaan birin, naxanye maso e nun nax-

⁹9:2 Yeremi 25.11-12

anye makuya e nun naxanye yamanane birin yi. I tan nan e rasigaxi amasotɔ e tinxintareyaan xɔn ma. ⁸ Alatala, yagina nxu tan nan xa e nun nxɔ manga gbeene nun nxɔ manga xunxurine nun nxu babane, bayo nxu bata yulubin tongo i tan ma. ⁹ Koni, i tan, Marigina, nxɔ Ala, i nxu mafeluma i ya kininkininni, hali nxu to murutexi i xili ma. ¹⁰ Nxu mi i tan Alatala xuiin namexi, nxɔ Ala, i to nxu maxɔdin nxu xa xuru i ya sariyane ma, i naxanye falaxi nxu xa fata i ya walikene nabine ra. ¹¹ Isirayila yamaan birin bata i ya sariyan kala, e mi i xuiin name. Nanara, dangan naxan sebexi Musaa sariyan kui, na bata godo nxu fari. ¹² I bata na falan nakamali i naxan fala nxu xili ma e nun nxɔ kuntigin naxanye nxu ramaraxi. I tɔɔya gbeen nafa nxu ma Yerusalen taani naxan ɲɔxɔndɔn munma godo yire yo yi ¹³ alo a sebexi kiin de Musa a sariyani. Na tɔɔn birin bata fa nxu ma. Hali na, nxu mi Alatala maxandi, nxɔ Ala. Nxu munma fata nxɔ hakene ra, nxu mi i ya ɲɔndin kolon. ¹⁴ Nanara, Alatala tinxi tɔɔyani ito rafadeni nxu ma. Amasotɔ Alatala nxɔ Ala, i tinxin i kewanla ngaani i naxanye rabaxi. Koni nxu mi i xuiin name.”

¹⁵ “Marigina, nxɔ Ala, i tan nan i ya muxune ramini Misiran yi i yii senbe-maan na, naxan xili gbeen fi i ma alo a kiin de to. Koni nxu tan, nxu bata yulubin liga nxu findi sɔnmane ra. ¹⁶ Marigina, i ya xɔlɔn ba Yerusalen taan ma, e nun i ya geya sarijanxina, i nama fitina men kaane xili ma bayo i tinxin feene birin yi. Nxu yulubine nun nxu babane hakene bata nxu rayagi nxu rabilinna muxune yɛɛ ra. ¹⁷ Awa, nxɔ Ala, i xa i ya walikena maxandin name e nun a mafanna. I tan Marigina fe ra, i yetagin nɔɔn xa godo i ya yire sarijanxi kalaxin

ma. ¹⁸ N ma Ala, i tuli mati, i yi a me, i yɛen nabi i yi nxɔ taa xɔnna mato, i xinla maxandin deen de! Amasotɔ nxu mi i maxandima nxu kewali tinxinxine xɔn ma fɔ i ya kininkinin gbeena. ¹⁹ Marigina, a rame! Marigina nxu mafelu, i ɲɔxɔ lu. A raba, i nama bu i yetena fe ra. Ee! N ma Ala, bayo i xinla falama i ya taan nun i ya muxune nan xun ma.”

²⁰ N yi lu falan tiye, n yi n ti n yulubine ra e nun n ma yamaan gbeene ra, Isirayila, n yi lu Alatala mafanɲɛ, n ma Ala, a geya sarijanxina fe ra. ²¹ N yi maxandini waxatin naxan yi, Baraka Yibirila, n maleka naxan to n ma fe too singeni, na gixin yi a maso n na kuye, ɲinbanna saraxa ba waxatini. ²² A yi n xaran a a fala n xa, a naxa, “Daniyeli n bata fa mɔn alogo i xa nɔ famun tiye. ²³ I mafanna fɔlɔxina, bataxina nde yi mini, n faxi nen, n xa fa a rali i ma, bayo marafan muxun nan i ra. Falani ito suxu i yi fe tooni ito famun.”

²⁴ ɲɛɛ solofere dɔxɔde tonge solofere nan saxi

i ya siyaan nun i ya taa sarijanxin xa, alogo muruten xa ɲan, dan yi sa yulubine ra, alogo hakene xa xafari, habadan tinxinyaan yi fa, alogo fe toon nun waliyiyaan xa kamali, alogo sarijandene sarijanden xa masusan.

²⁵ “I xa a kolon, i yi a famun: Keli na falan yisarin waxatin ma naxan a fala a Yerusalen mɔn xa yitɔn, a ti, han Manga sugandixin faana, ɲɛɛ solofere dɔxɔde solofere nun ɲɛɛ solofere dɔxɔde tonge sennin nun firin nan tima. ⁸ Taan nun a yinna mɔn tima nen koni a waxatine xɔdɔxɔma ayi nen. ²⁶ Na ɲɛɛ solofere dɔxɔde tonge sennin nun firin na dangu, e Muxu Sugandixin faxama nen, muxu

§9:25 A *falan yisarin* naxan ma, na feen sebexi Esirasi 7.11 kui. Nabiyi falani ito Yesu faxa waxatin nan falama.

yo mi luma a xa. Na xanbi ra, mangana nde nun a ganla fama nen, e taan kala e nun yire saripnanxina. Na mangan napanna fama nen alo fufana. Kala nan nagidixi han yengen napanna. ²⁷Ɔee solofere bun ma, na mangan nun muxu wuyaxi layirin xidima nen. Na Ɔee solofere tagiin bun ma, a saraxane nun kiseene bama a yii nen, a yi se hara-muxin ti yire saripnanxini naxan halagin tima, han a sa a rapanna li naxan nagidixi a xa.”

Daniyeli a fe toon saxandena alo xiyena: Malekana

10 Perise mangana Kirusi a mangayaan Ɔee saxandeni, Ala yi falana nde lankenemaya Daniyeli xa naxan xili Belitissasari. Ɔondin nan na falan na fa fala yenge gbeen kelima nen. A na falan famu fe toon nan xon alo xiyena.

²Na waxatini, n tan Daniyeli, n yi xun-sagi saxan naba sununi. ³N mi donse timin timinxi yo don, n mi sube don, n mi minse min, n mi n masusan ture xiri Ɔaxumen yo ra, han loxo xun saxan yi dangu.

⁴Kike folon xii moxonon nun naaninna, n yi baa gbeen dexon ma naxan xili Tigiri baana. ⁵N yi n yeen nakeli, n yi muxun to, taa dugi fixena a ma e nun xemaan yeteen tagi xidin xidixi a tagi. ⁶A fatin degema a ma alo geme fixena. A yetagin mayilenma alo kuyen na a Ɔinna masoxon. A yeeene ligaxi alo tee degena. A yiine nun a sanne mayilenma alo sulan xuruxina. A fala xuine ligaxi alo seten xuina.

⁷N tan, Daniyeli, n keden peen nan na fe toon ti, muxun naxanye yi n dexon, ne mi na to, koni gaxu gbeen yi e suxu, e yi e gi, e sa e luxun. ⁸N keden peen yi lu, n yi fe to gbeeni ito to. Fangan yi nan n yi, n yetagin yi maxete, a toxon. ⁹N yi a fala ti xuiin me. N yi a fala xuiin mema

waxatin naxan yi, n fuga a ra, n yi bira, n yetagin yi lan boxon ma. ¹⁰Nayi, yiina nde yi din n na, a n xuruxurunxin nakeli n xinbine nun n yii xunna.

¹¹A a fala n xa, a naxa, “Daniyeli, muxu rafanxina, kata i n ma fala tixine famu. Keli, i ti i funfuni i deen de, bayo n xexi i tan nan fema iki.” A to na falan ti n xa, n keli dingenje ayi. ¹²A mon naxa, “Daniyeli i nama gaxu, bayo xabu i a ragidi loxo singen naxan yi i boneni i xa famun fen, i yi i yete magodo Ala xa, i ya maxandi xuiin yi rame. N faxi i ya fala xuine nan yabi ra i ma. ¹³Koni Setanaa malekan naxan Perise boxon ma, na tixi n yee ra nen xii moxonon nun keden han Mikeli, malekane mangana nde yeteen yi fa n mali. Nayi, n nadigi nen Perise mangane fema. ¹⁴Awa, iki n bata fa i rakolondeni feen naxan fama ligadeni i siyaan na yeen na bayo fe toona nde luxi na waxatine xa.”

¹⁵A to yi na falane tima n xa, n yi n xun sin boxon ma, n yi n dundu. ¹⁶Na xanbi, adamadiine maligana nde yi fa a yiin din n de kidin na, n yi n deni bi. Naxan yi tixi n dexon ma, n yi a fala na xa, n naxa, “N kanna, fe tooni ito a fe bata n kuisan. Fanga yo mi fa n na. ¹⁷Konyin falan tima a marigin xa di? Iki, fanga yo mi fa n na, n niiraxinla dasama.”

¹⁸Adamadiin maligan mon yi a yiin din n na. A fangan fi n ma. ¹⁹A yi a fala, a naxa, “I nama gaxu, muxu rafanxina, i bonen xa xunbeli. I senbe so, i wekile!” A to na fala n xa, n yi fangan soto, n yi a fala, n naxa, “N kanna xa falan ti, bayo i bata n senbe so.”

²⁰A yi a fala n xa, a naxa, “I a kolon, n faxi i ma naxan na? Iki n xetema, n xa sa Perise Yinna Mangan yenge. N na siga waxatin naxan yi, Gireki Yinna Mangan fama nen. ²¹Koni naxan sebexi Ɔondi kitabuni, n faxi na nan nalideyi i ma sin-

gen. Muxu yo mi n maliye n yaxuni itoe xili ma fə e gbee malekan Mikeli.”

Malekan yi falan ti Daniyeli xa

11 “N tan nan yi Mikeli malima yengeni Dariyusi Mede kaana mangayaan jee singeni.”

²“Iki n xa jondin fala i xa. Manga saxan dɔxɔma Perise xunna nen, a naaninden nafunla sɔtɔma nen dangu bonne ra. A fangan na gbo ayi waxatin naxan yi a nafunle xɔn, a birin nakelima nen Gireki yamanan xili ma.”

³“Koni, gali mangana nde kelima nen, a nɔɔn sa e nun senbe gbeena. Naxan na a kenen, a na rabama nen. ⁴Koni a na mate kati, a yamanan yensenma nen, a yi yitaxun bɔxɔn tongon naaninna ra. A mi luyɛ a bɔnsɔnna xa, a mɔn senben mi gboma ayi alo a yi kiin de bayo a yamanani taxunma nen, a radangu gbeteye ma naxan mi e tan na.”

⁵“Yiifari fɔxɔn mangan findima fanga- maan na nen, koni a kuntigina nde keden fangan gboma a gbeen xa nen, a nɔɔn ti. A nɔɔn findima nɔ senbemaan nan na. ⁶Neena ndee na dangu, e findima xoyimaan na nen. Yiifari fɔxɔn mangana a dii temen fama nen kɔmen fɔxɔn mangan fema e xa lanna xidi, koni a fangan mi luma a yi, a xemɛn nun a senben mi buma. Na waxatini, a soma nen yiini, e nun a rabilinna nun a baba nun naxanye tixi a bun. ⁷Dii temena xabilan muxuna nde kelima nen a baba jɔxɔni, a fama nen kɔmen fɔxɔn mangana ganla xili ma, a yi so a taa makantanxine kui. A e yenge, a e nɔ. ⁸A mɔn sigama e suxurene yetɛen na nen Misiran yi e nun e sawura wure xabuxin nun muran xɔnne gbeti daxin nun xemɛma daxina. Na xanbi, a lu jee dando, a makuyaxi kɔmen fɔxɔn mangan na. ⁹Kɔmen fɔxɔn mangan sigama nen yiifari fɔxɔn mangana yamanani, koni a mɔn xetema nen a bɔxɔni.”

¹⁰“Kɔmen fɔxɔn mangana a diine yitɔnma nen yenge so xinla ma, e gali wuyaxi malanma nen naxan sigama yeen na alo fufaan naxan bɔxɔnma, a mɔn yi xete a yamanani. A fuma a yaxuna taa makantanxina nde ma nen. ¹¹Yiifari fɔxɔn mangan xɔlɔxina, a yi mini yengesodeni kɔmen fɔxɔn mangan xili ma, na fa ni gali gbeen nakeli. Koni na ganla saxuma nen yengeni. ¹²Na ganla xalima nen, yiifari mangan yi waso ayi. A muxu wuli wuyaxi rabirama nen, koni a mi nɔde sɔtɔma.”

¹³“Amasɔtɔ kɔmen fɔxɔn mangan mɔn fama gali wuli wuyaxi malandeni nen dangu a fɔlɔn na. Waxati dando nun jee dandon bun ma, e nun gali gbeen minima nen e nun gali muran wuyaxi. ¹⁴Na waxatini, muxu wuyaxi kelima nen yiifari fɔxɔn mangan xili ma. Hali gbalɔtɔna ndee murutema nen i tan siyani alogo fe toon xa kamali, koni e dagalanma ayi nen. ¹⁵Kɔmen fɔxɔn mangan fama nen gbingbinna ratedeni han a taa makantanxin yinna suxu ayi. Yiifari ganla nun a sofa kendene mi a yee ratiye. E fangan janma nen. ¹⁶Naxan na rafan kɔmen fɔxɔn sofa mangan ma, a na nan ligama nen, bayo muxu yo mi a yee ratiye. A dɔxɔma Yamana To Fajini nen, a kala ti senbena a yii.”

¹⁷“A a natama nen a a xa fa e nun a yamanan senben birin alogo e nun yiifari fɔxɔn mangan xa lanna xidi, a wama nen a dii temen fi feni yiifari fɔxɔn mangan ma a jaxanla ra, alogo a nɔdeen sɔte a ma kii naxan yi, koni a fe yitɔnxin mi lanma. ¹⁸Na danguxina, a firifirima nen yamanane xili ma naxanye fɔxɔ igen mabinna ra, a a wuyaxi suxuma nen, koni gali mangana nde a marayarabi kewanla kalama nen hali a tan yetɛen mi yarabi. ¹⁹Na xanbi ra, a a firifirima nen a yamanan taa makantanxine xili ma, koni a dagalanma ayi nen, a bira, a mi fa toma sɔnɔn.”

²⁰“A ɲɔɲɔn yibiran fitinatɔna nde rafama nen yamanan faɲi yireni. Koni soge dando, a halagima nen, a mi fata xɔle ra, a mi fata yenge ra.”

Manga ɲaxina fe kɔmen fɔxɔni

²¹“Muxu rapaxuxina nde tima nen a ɲɔɲɔni, mangaya mahiban mi naxan ma. Bɔɲe xunbeli waxatin tagini, na xemen fama nen mangayaan tongodeni kɔtene ra. ²²Yaxu ganla naxan minima a xili ma alo fufana, a ne rayensenma ayi nen e nun layiri mangana. ²³A yanfan tima nen e nun bodene saratine kui, han a findi senbemaan na hali a xɔyine to mi wuya. ²⁴Bɔɲe xunbenla waxatini, a sa fumama nen bɔxɔn nafulu yirene ma. A feen ligama nen a babane nun a benbane mi nɔ naxan lige. A yengen tɔnɔne yitaxun e nun nafunla nun sɔlɔ feene. A kɔten nan ligama a sa fu taa makantanxine ma han waxati.”

²⁵“A gali gbeen xunna ra, a fangan nun a wɛkilen nakelima yiifari fɔxɔn mangan xili ma nen. Yiifari fɔxɔn mangana a yitɔnma nen yenge so xinla ma, a gali xungbe senbemaan nakeli. Koni a mi nɔn sɔtɔma, bayo e yanfan dɔxɔma a ra nen. ²⁶A rabilinna muxune nan a yanfama. A ganla suxuma nen, sofa wuyaxi yi faxa. ²⁷Manga firinna e bode toma nen yire kedenni koni bayo e sɔndɔmene rafexi fe ɲaxin na e wule falan nan tun masarama e bode tagi, koni a mi gasama amasɔtɔ a rapanna waxati munma li. ²⁸Kɔmen fɔxɔn mangan xetema nen a konni e nun sɔlɔ fe wuyaxi. A bɔɲen tema Layiri Sariɲanxin xili ma nen kira yi, a a rafan feen liga, a xete a konni.”

²⁹“A waxatin na a li, kɔmen fɔxɔn mangan mɔn fuma nen yiifari fɔxɔn ma, koni waxatini ito yi feene mi ligama alo a singeni. ³⁰Kunkine fama a yenge-

deni nen sa keli sogegododeni Sipiri yamanani. A na yɔntɔ, a xetema a xanbi ra nen. A xɔlen soma layiri sariɲanxin xun na nen. Muxun naxanye e xun xanbi soma na layiri sariɲanxini a ɲɔɲɔ luma nen ne xɔn.”

³¹“Sofane fama a yamarin bun nen, e makantande sariɲanxin xun kala. E tɔnna dɔxɔma nen lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan ma. E ‘Halagi Tiina Se Haramuxin’ ti. ³²A layiri kalane yifuma a matɔxɔn xɔn nen. Koni muxun naxanye e Ala kolon, ne e yixɔdɔxɔma nen e tondi a yii. ³³Fe ye toone yamaan ye, ne muxu wuyaxi xaranma nen, koni nde dagalanma ayi nen waxatina nde yi silanfanna nun tɛn nun konyiyaan nun funmana fe ra. ³⁴E na dagalanɲe ayi na waxatini, e mali siyadi sɔtɔma nen, nanara muxu wuyaxi basanma e ra nen nafigiyan. ³⁵Fe ye toone ye, nde faxama nen, alogo e sayaan xa yamaan sariɲan, a a yixa, a fixa han waxati rapanni, bayo a mi fe fɔ waxatin naxan saxi.”

Mangan naxan a yete yigboma

³⁶“Mangana a rabama alo a waxɔnna. A a yitema nen, a a yigbo alane ngaan xun na. A falana nde tima nen muxun yengi mi naxan ma alane Ala xili ma. A sabatima nen han Alaa xɔlɔn yi defe, bayo naxan na ragidi, na kamalima nen. ³⁷Mangan mi alane binyama. A babane gbee ba, ɲaxanle gbee rafanxi ba, a mi ala yo binyama bayo a yete yigboma e birin xun na nen. ³⁸E ɲɔɲɔni, a tan makantandene ala binyama nen a babane mi yi naxan kolon. A a binyama nen xemaan nun gbetin nun bɔxɔ bun nafunle ra, e nun se xɔnne. ³⁹E nun na ala xɔɲen fuma nen taa makantanxine ma. Naxan na a binya, a xunnayerenna fi na ma, a nɔn fi a ma muxu wuyaxi xun na, a bɔxɔne fi a ma a kɔntɔnna ra.”

**11:33 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

⁴⁰“Waxati rajanni, yiifari fəxən mangan kelima a xili ma nen, kəmen fəxən mangan soma a xun na nen alo foye gbeena e nun a yenge so wontorone nun soo kanne nun yenge kunki wuyaxi. A tan sigama nen yamanane kuine yi, a bəxən e ma alo fufana, a dangu. ⁴¹A soma Yamanan Tofajin kui nen, muxu wuyaxi yi dagalanje ayi, koni Edən nun Moyaba nun Amoni a kuntigine e yete sətəma a yii nen. ⁴²A nən sama nen bəxə wuyaxin ma, hali Misiran mi a yete sətəma. ⁴³A nən sətəma nen Misiran nafunla birin xun na e nun xəmaan nun gbetin nun muran xənne. Libiya kaane nun Kusi kaane xuruma nen a bun ma. ⁴⁴Koni sogeteden nun kəmen fəxən xibarune fama nen a magaxudeni, e nun xələ gbeen sigama nen kala ti xinla ma a muxu wuli wuyaxi raxəri. ⁴⁵A a gbee manga bubu gbeene tima nen baane longonna ra geya binyaxin nun a sarijanxin ma binni. A fe rajanna yi a li, muxu yo mi a maliye.”

Waxati rajanna fe

12 “Na waxatini, maleka mangan Mikeli kelima nen naxan i ya yamanan kantanma. Na findima waxati xədexen na nen naxan jəxən munma liga xabu yamanane fələni han iki. I ya siyaan muxune kisima nen naxanye xili na taran sebexi nii rakisin kitabun kui.

²A gbege naxanye xima bəxən bun, ne xulunma ayi nen.

Ndee habadan nii rakisin sətəma, ndee yalagima nen, e yagi habadan!

³Fe yee toone yanbanma nen alo kore xənna lonni yalanna, naxanye na muxu wuyaxi xaran tinxinna ma,

ne degema nen alo sarene habadan habadan!”

⁴“I tan, Daniyeli, falani ito ramara wundoni, kitabuni ito balan, han waxati rajanni. Nayi, a wuyaxi a xaranma nen, kolonna yi fari sa.”

⁵N tan Daniyeli, n yi fe toon matoma, dəjəxə firin gbeteye yi mini, boden tixi baan fəxə kedenni, boden tixi fəxə kedenni. ⁶E keden yi falan nasiga xemen ma naxan maxidixi taa dugini, naxan yi tixi baa igen xun ma. A yi a fala, a naxa, “Fe magaxuxini itoe kamalima waxatin mundun yi?”

⁷Muxun naxan yi maxidixi taa dugini, naxan yi tixi igen xun ma, na yi a yii firinne yite kuyen binni, n yi a xuiin me, a naxa, “N bata n kələ Ala xinli naxan mi janma habadan, feni itoe buma nen han waxati saxan nun a tagi. Feni itoe kamalima nen, koni fə muxu sarijanxine senben na jan fefe.”

⁸N yi a me, koni n mi a yee to, n yi a fala, n naxa, “N kanna, nanse minima feni itoe birin yi?”

⁹A yi n yabi, a naxa, “Daniyeli, siga, bayo falani itoe luma nen wundoni, e balan, han waxati rajanna. ¹⁰A wuyaxi sarijanma nen, e fixa, e xelexele. Naxudene a kobin nabama, a mi nə a yee toe. Fe yee toone a famuma nen.”

¹¹“Xabu ləxə yo ləxə saraxan ba ayi waxatin naxan yi, han sa ti Haramu Halagi Tiin dəxən na a funfuni, xii wuli keden keme firin e nun xii tonge solomanaanin nan danguma. ¹²Sewan na kanna xa naxan na dīja han xii wuli keden keme saxan tonge saxan e nun suulun yi a li.”

¹³“I tan Daniyeli, lu a fajin fari han a rajanna, i yi i matabu. I mən kelima nen alogo i xa i keen sətə waxati rajanni.”

Hose

Nabi Hose Alaa Falan Naxan Sebe

Jɛɛ fu Nabi Amosi wali waxatin xanbi ra, Nabi Hose yi findi Alaa fala raliin na Isirayila yamanani, a sogeteden kɔmen fɔxɔn ma naxan mɔn xili “Samari” yamanana fɔ jɛɛ keme solofere jɛɛ tonge suulun jɔxɔndɔn benun Marigi Yesu xa bari. Nabi Hose wali nen na yi han jɛɛ mɔxɔɗen nun suulun jɔxɔn, fayida han Asiriya mangan yi Samari yamanan suxu, Isirayila kɔmen fɔxɔn kala waxatin naxan yi fɔ jɛɛ keme solofere jɛɛ mɔxɔɗen nun firin benun Marigi Yesu xa bari.

Yamanan kala nen waxatini ito yi fefe (A mato: Mangane Firindena sora 14.23 han sora 17.23). Yerobowan ma mangayaan xanbini, Asiriya yamanan senben yi gboma ayi han Isirayila kaane yi gaxu a yee ra. Manga wuyaxi yi ba mangayani yanfani Samari yamanani, muxune yi lu mangayani naxanye yamaan masuxuma kii jaxini. E yi muxune rafisama e bode xa, Nabi Amosi bata yi naxan ma fe fala nun. Alaa yamana denkeleyaan yi xunna kala. Suxure batun tan yi senben sɔtɔma.

Hose gbalɔ feni itoe nun e yidɔxɔne sɔtɔma a denbayaan nin. A jaxanla a yanfa nen, na yi findi misaala nun sandan na Ala naxan nawalima alogo Nabi Hose xa waliyiyaan falane ti Isirayila kaane xa. Ala yi a yamana tinxintareyaan nun suxure batu feene sa jaxalan yalunxin ma alogo yamaan xa a kolon a suxure batun mi fan. Hose naxa, fa fala suxure batun nun yalunyane e maliga e bode ra han! Muxun na a xun xanbi so Ala yi, a yi suxurena nde batu, na luxi alo jaxanla na a xun xanbi so

a xemeni, a yi bira xeme gbete fɔxɔ ra. Dɔnxen na Ala mɔn yigin nun xanuntenyaan nan ma fe falama (sora 14.2-10).

Nabi Hose a Kitabun sebexi dɔxɔde naanin:

Sora 1 han sora 3, Nabi Hose a denbayaan nun a kawandina fe

Sora 4.1 han sora 9.9, Isirayila kiin nun a bunna dinan kiraan xɔn

Sora 9.10 han sora 14.1, Alaa yamana tinxintareyaan binla fɔlɔdena

Sora 14.2-10, Alaa xanuntenyaan nan senbe luma habadan.

Kitabun yireni ito a yitama en na a en nama sese batu ba Ala ra. Ala xɔxɔlɔn. A mi wama a xɔn a yamaan xa bira batu seene fɔxɔ ra fɔ a tan.

1 Alatala yi falan ti Beeri a dii xemen Hose xa, Yusiya yi mangayani Yuda yamanani waxatin naxan yi e nun Yotami nun Axasi nun Xesekiya. Isirayila Manga Yowasi a diin Yerobowan yi mangayani Isirayila yi na waxatini.

Nabi Hose a denbayaan

²Alatala to falan ti fɔlɔ Hose xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Sa jaxalan yalunxina nde tongo, i dii yalunxine sɔtɔ, amasɔtɔ yamaan yalunyaan nan ligama, e Alatala rabegin!”^{††} ³A yi siga, a sa Gomere tongo, Dibilayin ma dii temena. Na yi fudikan, a dii xemen bari a xa. ⁴Alatala yi a fala a xa, a naxa, “A xili sa Yesereli, amasɔtɔ waxatidi mɔn, n Yehu a denbayaan jaxankatama nen amasɔtɔ e faxan ti nen Yesereli yi. N mɔn Isirayila mangayaan janma nen. ⁵Na lɔxɔni, n na Isirayilaa yenge so xanla senben kalama nen Yesereli meremereni.”

⁶Gomere mɔn yi fudikan, a dii temen bari. Ala yi a fala Hose xa, a naxa, “A xili sa ‘Kininkinintarena,’ amasɔtɔ n mi

^{††}**1:2** Muxun na suxurene batu e nun Ala, na luxi alo niin gbee *yalunyaan* na a ra. Ala xɔlɔma na kannu ma alo xemen xɔlɔma a jaxanla ma kii naxan yi, xa a bira xeme gbete fɔxɔ ra.

fa kininkininma Isirayila yamaan ma, n mi a mafeluma sɔnɔn. ⁷Koni n kininkininma nen Yuda tan ma, n yi a rakisi Alatala senbeni, a Ala. N mi e rakise tanban na. Silanfanna[‡] mi a ra, yengen mi a ra, soone mi a ra, soo ragine mi a ra.”

⁸Gomere yi “Kininkinintaren” de ba, a fudikan, a dii xemen bari. ⁹Ala yi a fala, a naxa, “A xili sa ‘Kantarena,’ amasɔtɔ n ma yamaan mi fa ε ra, ε Ala mi n na.”

Isirayila hakene saranna

2 “Koni, Isirayila kaane fama wuyadeni ayi nen alo baan meɲensinna naxan mi lige, a mi yate.

A yi a falama e xa menna nin, a naxa, ‘N ma yamaan mi ε ra!’ Koni e fa xili bama nen menni, ‘Habadan Alaa diine.’”

²Yuda bɔnsɔnna nun Isirayila bɔnsɔnna e malanma nen, e kuntigi keden sugandi.

E minima nen yamana gbete yi, amasɔtɔ Ala yamaan na sabati lɔxɔn naxan yi,

lɔxɔ gbeen nan na ra.

³ε a fala ε tadane ma, “Alaa Yamana” e nun ε magilene, “Alaa Rafan Muxune!”

⁴ε ε nga Isirayila maxadi, ε a maxadi,

amasɔtɔ n ma ɲaxalan mi fa a ra, a xeme mi fa n na!

A xa yalunde maxidi seene ba a yetagin ma,

a yanga maxidi seene ba a xije longonna ra.

⁵Xanamu, n na a ragelima nen, n yi a lu alo a bari lɔxɔni.

N yi a lu alo tonbonna, n yi a findi bɔxɔ xaren na, n yi a faxa ige xɔnla ma.

⁶N mi kininkininɲe a diine ma, amasɔtɔ yalunde diin nan e ra.

⁷E nga yalunyaan liga nen, a yi e sɔtɔ,

a a yete rayagi, amasɔtɔ a a fala nen:

“N birama nen suxurene fɔxɔ ra, naxanye n ma donseen nun n ma min igen soma n yii,

e nun n ma yexεε xabe dugin nun n ma taa dugina,

e nun n ma turen nun n ma minsena.”

⁸Nanara, n na a kiraan nafaxama nen ɲanle ra

n yi a rabilin yinna ra,

alogo a nama fa a kiraan to.

⁹A sigama nen a yangane fɔxɔ ra, koni a mi e liye.

A e fenma nen, koni a mi e toe.

Na xanbi ra, a a falama nen:

“N xetema nen n ma xemen fema alo a fɔlɔni,

amasɔtɔ n yi sewani menni dangu iki ra.”

¹⁰A mi a kolon

a n tan nan balon soma a yii, e nun minseen nun turena.

N tan nan gbetin nun xemaan soma a yii fonisireyani,

a yi e findi waliseen na Baali suxuren xa.

¹¹Nanara, a balon nun minse bogin na mɔ,

n na ba a yii.

N na n ma yexεε xabe dugin nun n ma taa dugin ba a yii

naxanye yi lan

e yi a ba a ragelixi.

¹²Iki n na a yagin naminima nen kenenni a yangane yεε xɔri, muxu yo mi a be n yii.

¹³N yi a sewan birin dan,

a sanle, a kike nenene,

a Matabu Lɔxɔne nun a binya lɔxɔne birin.

[‡]1:7 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

¹⁴N na a bogise binle nun a xɔde binle kalama nen, a yi a falan naxanye ma, a naxa, “N saren ni itoe ra n yangane naxanye soxi n yii!” N ne findima fɔtɔnna ra nen, burunna subene yi e kala.

¹⁵Ala naxa, “N na a fe ɲaxin saranma a ra nen lɔxɔne fe ra

a wusulanna gan Baali suxurene xa naxanye ma.

A yi a maxidi a yiirasone nun a tunlasone yi,

a siga a suxurene fema, a ɲinan n tan ma.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶Nanara, n na a mabandunma nen, n yi a xali tonbonni, n fala faɲin ti a xa.

¹⁷N mɔn a bogise bili langane raxetema a ma nen menni.

Akori meremeren yi findi yigin na.[¶]

Isirayila sigin sama nen menni alo a dii ɲɔre waxatini,

alo a keli Misiran yamanani lɔxɔn naxan yi.

¹⁸Na lɔxɔni, Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “I n xilima nen:

‘N ma xemena!’

I mi fa n xilima fa fala ‘N kannaa, Baali.’

¹⁹N Baali suxurene xinle bama nen i de, alogo e xinle nama fa fala.

²⁰Na lɔxɔni, n layirin tongoma nen e nun burunna subene tagi, e nun xɔline nun bubuseene.

N xanla nun silanfanna nun yengen bama nen bɔxɔn ma,

n ma yamaan yi e sa bɔɲe xunbenli.

²¹N findima nen i ya xemen na habadan, n findi i ya xemen na tinxinna nun sariya kenden

nun hinanna nun kininkininni.

²²N findima nen i ya xemen na lannayani, i yi Alatala kolon.”

²³Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na lɔxɔni,

n ni i ya maxandin yabima nen, koren yi tule igen nagodo bɔxɔn ma.

²⁴Bɔxɔn yi balon nun minse bogin nun turen namini.

Ne yi Yesereli makone fan.

²⁵N na Isirayila rasabatima nen bɔxɔn ma n yete xa.

N yi naxan ma

fa fala ‘Kininkinintarena’

n kininkininna a ma nen.

N yi naxan ma a ‘Kantarena.’

N na falama nen,

n naxa, ‘N ma yamaan nan e ra!’

Ne yi n yabi,

e naxa, ‘N ma Ala.’”

Alaa xanuntenyana Isirayila xa

3 Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I mɔn xa sa xanuntenyaan yita i ya ɲaxanla ra yangan naxan yii, naxan findixi yalunden na. I xa a xanu alo Alatala Isirayila kaane xanuxi kii naxan yi, naxanye birama ala gbetene fɔxɔ ra, bogise ralixine rafan naxanye ma.” ²N yi ɲaxanla futu gbeti gbanan fu nun suulun na, e nun murutu benbeli keden nun a tagi. ³N yi a fala a xa, n naxa, “Lu n konni waxati xunkuye. I nama yalunyaan liga. I nama xeme fe yo kolon. N fan luye i xa na kiini.”

⁴Amasɔtɔ Isirayila kaane luma nen waxati xunkuye ikiini: Manga mi e xunna, kuntigi mi na, saraxa mi na, kide geme mi na, saraxarali doma mi na, suxure mi na. ⁵Na xanbi ra, Isirayila kaane xetema nen, e Alatala fen, e Ala, e nun Dawuda, e mangana. E gaxuxin yi fa Alatala ma e nun a nema waxati famatɔni.

[¶]2:17 Akori bunna neen fa fala kontɔfinla.

Isirayila tinxintarena

4 Isirayila kaane,
 ε Alatalaa falan name!
 Amasɔtɔ kitina Alatala nun ε tan tagi.
 A naxa, “Lannaya mi fa na.
 Hinan mi na.
 Ala kolon mi fa yamanani ito yi.
² Dangan nun wulen nun faxan nun
 mujan nun yalunyaan nan na.
 Gbalon bata gbo ayi,
 faxan tima a bode fari.”
³ Nanara, ε yamanani xarama nen,
 a niimaseen birin yi xɔsi.
 Subene nun xɔline,
 hali baa yexene fan faxama nen.
⁴ Koni muxu yo nama matandin ti,
 muxu yo nama yamaan mafala,
 amasɔtɔ kitina nxu nun saraxaraline nan
 tagi.
⁵ ε tan saraxaraline nun nabine tanta-
 nma kɔɛen nun yanyin na.
 Nanara, n na ε nga Isirayila faxama nen.
⁶ N ma yamaan bata kala,
 amasɔtɔ kolonna dasaxi a ma.
 Bayo ε bata ε mɛ kolonna ra,
 n bata ε ba n ma saraxaraliyani.
 Bayo ε bata ε Alaa sariyan nabepin,
 n fan bata ε diine rabepin.
⁷ Saraxaraline nema wuyɛ ayi,
 e yulubine fan gboma ayi.
 Nanara, n na e binyen masarama nen ya-
 gin na.
⁸ E lugoma n ma yamaan yulubine xɔn.
 Yamaan hakɛne e nii yifanma e ma.
⁹ A ligama nen saraxaraline ra alo
 yamana,
 n yi e kewanle saran e ra.
¹⁰ E e degema nen,
 koni e mi lugoma.
 E suxurene batuma,
 koni ne mi e rasabatima.

Amasɔtɔ e bata Alatala rabepin,
 e yi e sɔbɛ so ¹¹ yalunyaan ma
 e nun dɔlɔ fonna nun dɔlɔ nene minna.
 Ne nan e xaxinla kalaxi.
¹² N ma yamaan suxure wudine
 maxɔdinma,
 alo dunganna nan falan tiyɛ e xa.
 Amasɔtɔ yalunya xaxinla bata e ralɔ ayi,
 e yalunyaan ligama Ala ra.
¹³ E saraxan bama geya gbeene xuntagi.
 E wusulanna ganma geyane fari,
 xanamu warine nun wudi tofapine nun
 kondene bun ma,
 e nun wudi bebelen naxanye ninin gbo.
 Nanara, ε dii tɛmɛne yalunyaan ligama
 e nun yalunden nan ε bitan gilɛne ra.
¹⁴ N mi ε dii tɛmɛne yulubine saranma e
 ra
 bayo e yalunyaan ligama,
 hanma ε bitan gilɛne
 bayo yalunden nan e ra.
 Bayo ε tan yeten yalunyaan ligama ε nun
 yalundene,
 ε nun paxalan yalunxine saraxan bama.
 Yama xaxilitarena a gima a bɔnɔni.
¹⁵ Isirayila, xa i lu yalunyani,
 ε nama Yuda ti haken ma,
 ε nama siga Giligali yi,
 ε nama te Beti-Aweni yi.^{§§}
 E nama ε kɔlɔ Alatala xinli!
¹⁶ Xa Isirayila murutexi
 alo jinge mataganxina,
 Alatala xa e masuxu di?
 Alo yexɛɛdina merɛmɛre fapin ma.
¹⁷ Efirami bɔnsɔnna muxune bata
 kankan suxure batun ma, e lu na!
¹⁸ Xa e minseene bata dasa,
 e sa dangu yalunyaan ma.
 E mangane waxi yagin nan xɔn.
¹⁹ Nanara, wuluwunla e xalima nen,
 e yi yagi e saraxane fe ra.

§§4:15 *Beti-Aweni* bunna neen fa fala hake kanne banxina. A falan tima Beteli taan nan xili ma naxan bunna neen Alaa banxina.

Kitina Isirayila xili ma

5 Saraxaraline, ε ito rame!
 Isirayila kaane, ε liga ki fañi!
 Mangana denbayana,
 ε tuli mati!
 Amasɔɔ kitina ε tan nan xili ma.
 ε bata findi woson na Misipa yi,
 e nun luti ratixina Taboro geyaan ma.
²ε bata yili tilinxin ge yamaan yeε ra
 Sitimi yi.
 Koni n tan na feen saranma ε birin na
 nen.
³N na Efirami bɔnsɔnna kolon,
 Isirayila mi luxunxi n ma.
 Bayo iki, Efirami bɔnsɔnna,
 ε bata yalunyaan liga.
 Isirayila bata a yeε raxɔsi.
⁴E bata kankan e kewanle ma,
 e mi fa xetema e Ala ma.
 Amasɔɔ yalunya xaxinla bata so e yi,
 bayo e mi fa Alatala kolon.
⁵Isirayilaa wason nan sereyaan bama a
 xili ma.
 Isirayila nun Efirami bɔnsɔnna muxune
 dagalanma ayi nen e hakeni,
 Yuda fan birama nen e fɔxɔ ra.
⁶E na e yeεε kurune nun jingene ba
 saraxan na,
 e Alatala fen,
 e mi a toε mume
 bayo a bata keli e ye.
⁷E bata tinxintareyaan liga Alatala ra,
 e diine bari e yangane xa.
 Iki, kike keden peen nan luxi,
 e bɔxɔn yi kala.
⁸ε xɔtaan fe Gibeya yi,
 ε xɔtaan fe Rama yi!
 ε yenge so sɔnxɔni te Beti-Aweni yi!
 Bunyamin kaane, yaxune ε xanbi ra!
⁹Efirami bɔnsɔnna kalama nen Fe Saran
 lɔxɔni.
 N jɔndin nan falama Isirayila bɔnsɔnne
 xa iki.
¹⁰Yuda kuntigine bata liga

alo naxanye e bɔxɔn dan gemene
 maxetema.

N ma xɔlɔn fama e ma nen alo fufana.

¹¹Efirami bɔnsɔnna jaxankataxi,
 a yalagixi,
 bayo a biraxi fe fune nan fɔxɔ ra.

¹²N bata Efirami bɔnsɔnna tɔɔ alo
 setena,

e nun Yuda bɔnsɔnna alo furena.

¹³Efirami bɔnsɔnna to a furen to,
 Yuda bɔnsɔnna to a furene deene to,
 Efirami bɔnsɔnna yi siga Asiriya
 yamanani,
 a xeraan nasiga Manga Gbeen ma a mali
 feen na.

Koni a mi nɔε ε rakendeye,
 a mi nɔε ε furen deene raxunbele.

¹⁴Amasɔɔ, n luma nen
 alo yatana Efirami bɔnsɔnna xa,
 alo yata gbeena Yuda bɔnsɔnna xa.
 N ne yibɔma nen, n siga e ra,
 muxu yo mi e be n yii.

¹⁵N mɔn xetema nen n dɔxɔdeni,
 han e yi e ti e sɔnne ra,
 e n fen.

E na tɔɔ tun,
 e n fenma nen.

Isirayila xili fena Ala ma

6 ε fa be,
 en xete Alatala ma!
 Amasɔɔ a bata en yibɔ,
 koni a mɔn en nakendeyama nen.
 A bata en garin,
 koni a en maxɔlɔdene maxidima nen.
²Xii firin na dangu,
 a en niin bire en yi mɔn,
 a xii saxandeni a en yitɔn,
 en yi lu a yetagi.
³En xa Alatala kolon,
 en bira a kolonna fɔxɔ ra.
 Alo kuye yibaan to fama,
 a fan minima nen kenenni yati!
 A fama nen en xa
 alo tulen jɛmen na,
 alo furu tulen naxan bɔxɔni kunma.

⁴N nanse ligama ε tan na,
 Efirami bɔnsɔnna?
 N nanse ligama ε ra,
 Yuda bɔnsɔnna?
 ε hinanna luxi nen
 alo xɔtɔn ma kundana,
 alo xiila naxan yolonna
 a xuya ayi mafuren!
⁵Nanara, n na ε yengema nen nabine ra,
 n na ε faxama nen n deen fala xuine ra.
 N ma kitine fixa alo kenenna.
⁶Amasɔtɔ hinanna rafan n ma dangu
 saraxan na.
 Ala kolonna dangu saraxa gan daxine ra.
⁷E bata layiri kala alo adamadiine,
 nayi e bata n yanfa.
⁸Galadi taan nafexi fe paxi rabane nan
 na,
 han wuli funfune toma ayi.
⁹Alo mafu tiin naxanye muxune lege-
 denma luxunni,
 saraxarali ganla fan bata faxan ti Siken
 taan kiraan xɔn,
 e gbalone raba.
¹⁰N bata fe paxine to Isirayila yamaan
 ye:
 Efirami bɔnsɔnna bata yalunyaan liga,
 Isirayila bɔnsɔnna e yete raxɔsima.
¹¹I tan fan, Yuda,
 se xaba waxatin nagidixi i xa,
 n na fa n ma yamaan suxu muxune ra
 waxatin naxan yi.

Isirayilaa hakena

7 N to wa Isirayila bɔnsɔnna
 rakendeya feni,
 Efirami bɔnsɔnna haken mɔn yi keli.
 Samari a paxun yi mini kenenni.
 Bayo e darixi yanfan soe.
 Mupadene soma,
 mafu tiine yi lu tandeni.
²E mi e mirima
 fa fala n xaxili e paxuyane birin xɔn.
 Iki e kewanle e rabilinxi,

e hakene n yetagi waxatin birin.

Yanfan Mangan ma

³Itoe rafan mangan ma,
 koni e paxu!
 E wulene rafan kuntigine ma.
⁴E birin yalunde.
 E kui feene wolonxi alo buru gandena.
 A na wolon,
 buru ganna mi fa a tɛen nafe
 keli burun bɔnbɔ waxatini han a yi te.
⁵Na kiini, mangana paxapaxan lɔxɔni,
 kuntigine xunne yi keli dɔlɔn na.
 Mangan yi magele tiini itoe rasene.
⁶E xɔpe alo sulun tɛena,*
 e maso mangan na, e xa yanfan so a ma.
 E bɔpe teen dege ma nen kɔena ngaan na,
 xɔtɔnni a keli alo wonson tɛena.
⁷Isirayila kaane xɔpe alo sulun tɛena,
 e e kuntigine raxɔrima,
 e e mangane birin faxa.
 Anu, na sese mi n maxandima.
⁸Efirami bɔnsɔnna basanma siyane ra.
 Efirami bɔnsɔnna findixi buru xunna ra
 naxan fɔxɔ keden ganxi
 bode fɔxɔ mi ganxi.
⁹Xɔpene a senben kalama
 koni a mi sikema.
 Foriyana a suxuma,
 koni a mi a rakɔsima.
¹⁰Isirayilaa wason sereyaan bama a xili
 ma.
 Koni na birin kui,
 a mi xetema Alatala ma, a Ala,
 a yi a fen.
¹¹Efirami bɔnsɔnna luxi nen
 alo ganba xaxilitarena
 naxan madaxuma sinma!
 A Misiran bɔxɔn xilima waxatina nde yi,
 a fa bira Asiriya mangane fɔxɔ ra.
¹²Xa e siga,
 n yalaan wolima nen e fari,
 n yi e rabira alo xɔlina.
 N yi e yulubine saran e ra,

*7:6 Sulun tɛen mɔn falama yirena nde yi fa fala "Furu tɛena."

alo e rakolonxi kii naxan yi e malanni.

¹³ Gbalona e xa,
amasɔtɔ e e gima n ma!
Fitina na e xa,
amasɔtɔ e murutexi n ma.

N yi waxi e xunba feni,
koni e wulene falama n xun ma.

¹⁴ E mi n maxandima e bɔɔene yi,
koni e wugama e sadene nan ma.
E kunfama donseen nun dɔlɔn fɔxɔ ra,
koni e e masiga n tan na.

¹⁵ N tan nan e maxaranxi,
n yi senben fi e ma,
koni e fe paxine mirima n xili ma.

¹⁶ Naxan kore,
e mi xetema na ma,
e yanfan tima
alo xali yidɔxina.
Nanara, e kuntigine faxama nen silan-
fanna ra,
e de paxune fe ra.
Misiran kaane yi e magele na ra.

Isirayilaa suxure batuna

8 E xɔtani tɔn,
yaxun godoma nen Alatala banxin
ma alo singbinna.

Amasɔtɔ yamaan bata n ma layirin kala,
e yi murute n ma sariyan ma.

² E sɔnxɔma n xinla ra:

“Nɔxɔ Ala, nxu i kolon,
nxu tan, Isirayila!”

³ Koni, naxan fan,
Isirayila bata a mɛ na ra,
nanara yaxun birama nen a fɔxɔ ra.

⁴ E bata mangane ti n ma
yamarin mi naxan na,
e bata kuntigine ti
e mi n maxɔdin.
E bata suxurene rafala e gbetine nun e
xɛmane ra,
nanara e raxɔrima nen.

⁵ Ala bata i ya jinge dii suxuren nawoli
ayi,

Samari kaane!
N ma xɔlɔn bata keli e xili ma han!

Han waxatin mundun yi
e tonde e rasarijanɲɛ?

⁶ A kelixi ɛ tan nan yii,
ɛ tan Isirayila kaane.
Walikena nde nan a rafalaxi,
Ala mi a ra!

Nanara, Samari a jinge dii suxuren
kalama nen fefe!

⁷ Naxan na fe jaxin nakeli,
gbalon nan xetema a ma.
Nanara, hali murutun tɔnsɔn keden,
e mi a sɔtɔma xɛen ma.

Xa na nde mini,
na mi murutu fuɲi ramine.

Hali na nde yi na nun,
xɔɔene nan yi a donma.

⁸ Isirayila bata kala!
E tɔnɔn mi fa na siyane ye.

⁹ E bata siga Asiriya yi,
alo burunna sofanla
naxan sa tima a danna.
Nayi, Efirami bɔnsɔnna bata a yete sara
a suxurene ma.

¹⁰ Hali e bata kantan tiine sara siyane
tagi,

iki n na e birin malanma nen,
alogo e xa sa tɔrɔ ndedi Manga Gbeena
goronne bun ma.

¹¹ Efirami bɔnsɔnna bata yulubi xafari
saraxa gandene rawuya ayi,
koni ne bata findi yulubi tongoden na.

¹² N bata n ma sariyane birin seɓe e xa,
koni e a toxi alo se xɔɔena.

¹³ E saraxane ba,
e kiseene rali,
e a suben don.

Koni ne mi rafan Alatala ma.
Iki, Alatala xaxili e hakene xɔn,
a e yulubine saranma e ra nen.

E xete Misiran bɔxɔn ma.

¹⁴ Naxan Isirayila daxi
e bata jinan na xɔn,
e sa manga banxine ti.
Yuda bata a taa ratangaxine rawuya ayi,
koni n tɛen nafama nen e taane yi,
a yi e yinne gan.

Isirayila yulubine saranna

9 Isirayila, i nama sēwa,
i nama paxan alo siyaan bonne.
Bayo, i to suxure xəŋen batu,
i findi yalunden nan na.
Yalunden kəntəŋna bata paxun i de
murutu bənbədene birin yi!
² Koni ne murutu bənbədene
nun manpa ige badene mi fa yamaan
baloma mumə!
Minseen dasama e ma nen.
³ Amasəto, e mi luxi Alatalaa yamanani,
Efirami bənsəŋna xetema nən Misiran yi,
e yi donse haramuxine don Asiriya yi.
⁴ E mi fa minse saraxane rabəxəŋma
Alatala xa.
E saraxane mi a kenenjə.
E saraxan haramuxi
alo panden buruna.
Naxanye na a don
e e yete raharamu.
Bayo e buruna e tan yeteēn lugoma nən,
a mi soma Alatalaa banxini mumə!
⁵ E nanse ligama sali ləxəne yi,
Alatala batu ləxəne yi?
⁶ Hali e sa mini halagin bun,
Misiran bəxəna e suxuma nən,
e maluxun Nofi taani.
Tansinne sabatima e yii se fajine nun
gbetin fari,
panle fan sabatima e bubune kui.
⁷ Fe Saran ləxəne fama,
fe yeba ləxəne bata yiso.
Isirayila bata səŋxə, e naxa,
“Kəməŋ nan nabiin na,
Alaa Niin naxan yi
na daxuya falane nan tima.”
E hakene nun e xənnantenyaaŋ bata gbo
ayi de!
⁸ Kantan muxun nan Efirami bənsəŋna ra
n ma Ala xili ma.
Nanara, luti ratixine nabina kiraan birin
xəŋ,
Xənnantenyaaŋ nan luxi a xa Alaa
banxini.

⁹ E bata so mayifu feene yi,
alo naxan ligaxi Gibeya yi.
Ala xaxili e hakene xəŋ,
a e yulubine saranma e ra nən.
¹⁰ N to Isirayila to,
a ligaxi alo paxundanne tonbonni.
N to e benbane to,
e ligaxi alo xəden bogi singena.
Koni e yi siga Baali-Peyori mabinni,
e yi e yete taxu na yagi suxure nən,
e raharamu alo e naxan batuma.
¹¹ Efirami bənsəŋna a binyen panma nən
alo xəliin na tungan.
Dii bari mi na,
fudikanya mi na,
se mi toma.
¹² E na e diine ragbo,
n na e birin bama nən e yii.
Gbalon ne xa,
n na n mē e ra.
¹³ N bata Efirami bənsəŋna sabatixin to
yire fajini
alo Tire taana.
Koni Efirami a diine soma nən faxa tiin
yii.
¹⁴ Alatala, a lan i xa nanse fi e ma?
E paxanle dii kuine kala,
e xijene yi xara.
¹⁵ E paxuyaaŋ birin yitaxi nən Giligali yi.
N na e rapaxuxi menna nin
e kəwali paxine fe ra.
N na e kedima nən n ma banxini.
N mi fa e rafanjə mumə!
Muxu murutexine nan e kuntigine birin
na.
¹⁶ Efirami bənsəŋna luxi nən
alo sansiin naxan lisixi a ra,
a salenne bata xara,
a mi fa bogima səŋəŋ.
Xa e diine bari,
n na e rafan diine birin faxama nən.
¹⁷ N ma Ala e rabepinma nən,
amasəto e mi e tuli matixi a ra.
E findima nən sigatine ra siyane tagi.

Isirayila makitina fena

10 Sansi bili sabatixin nan yi Isiray-
ila ra,

naxan yi bogi gbeen tima.

A bogine to wuya fɔɔ,

a yi fɔɔ saraxa gandene rawuye ayi.

A yamanan to sabati fɔɔ,

a yi kide gemene maxidi.

² Bayo e bɔɔni taxunxi,

iki na yalagin goronna sama e xun ma
nen.

Ala e saraxa gandene rabirama nen,

a yi e kide gemene kala.

³ Nayi, e a falama nen,

e naxa, “Manga mi fa nxu yii,
amasɔto nxu mi gaxuxi Alatala yee ra.

Hali mangana,

a nɔe nanse ligɛ nxu xa?”

⁴ E falane tima,

e e kɔɔma wulen fari,

e layirine xidi.

Nanara kitine bata wara ayi,

alo sise xɔlene xee bixini.

⁵ Samari kaane xaminma nen jinge dii
suxurena fe ra

naxan Beti-Aweni yi.

Yamaan sunuma nen a fe ra.

A saraxaraline fan sunuma nen a xa,

naxanye yi sewama a binyeni,

bayo a bata ba e yii.

⁶ A xalima nen Asiriya yi,

a fi Manga Gbeen ma.

Efirami bɔnsɔnna yagima nen,

Isirayila yagima nen a fe yitɔnxine xɔn.

⁷ Samari nun a mangan fan ligama na kii
nin,

e xalima nen

alo tamin naxan igen xun ma.

⁸ Se ɔaxi batude matexine kalama nen,

naxanye findixi Isirayilaa yulubin na.

Janle nun tansinne sabatima nen e
saraxa gandene fari.

E a falama nen geyane xa, e naxa,

“E nxu ye maluxun!”

E yi a fala yire matexine xa,

e naxa, “E bira nxu fari!”

⁹ Xabu i naxan liga Gibeya yi, Isirayila,
i mɔn na yulubin fari!

E luxi menna nin!

Yengen xa mi a ra

naxan fe ɔaxi rabane lixi Gibeya yi?

¹⁰ A na n kenen,

n na e yulubine saranma e ra nen.

Siyane e malanma nen e xili ma,

alogo e xa e suxu,

e yi e xidi e hake wuyaxine fe ra.

¹¹ Anu, Efirami bɔnsɔnna yi luxi nen

alo jinge gile xuruxina,

wanla rafan naxan ma.

Nanara, n xun xidi wudin xidixi a xunna
ma,

n yi Efirami bɔnsɔnna rawali.

Fɔ Yuda bɔnsɔnna xa xeen bi.

Fɔ Yaxuba bɔnsɔnna xa bɔxɔn nawali.

¹² E xa seen si tinxinni,

e sa hinanna nan sɔtɔma a xaba waxatini.

E xee nenene sege,

bayo Alatala fen waxatin bata a li,

han a yi fa,

a sariya kenden sa e xa.

¹³ Koni e tan bata seen si tinxintareyani,

a xaba waxatini e bata a saran ɔaxin sɔto.

E bata bogin don wulen naxan sɔtɔxi.

Amasɔto e laxi e yenge so wontorone ra,

e nun e sofa senbemane,

¹⁴ yengen kelima nen yamaan xili ma.

E yinne birin kalama nen,

alo Saliman to Beti-Aribeli taan kala
waxatin naxan yi.

Na waxatini, ngane nun diine faxa nen e
bode xɔn.

¹⁵ A ligama na kii fan yi nen

Beteli muxune ra,

bayo e ɔaxu han!

Na subaxan ma,

Isirayila mangan halagima nen fefe!

Ala kininkininna Isirayila ma

11 Isirayila to yi xurun,
n yi a xanu.

N yi n ma dii xemene xili a xa

keli Misiran bəxəni.

² Koni n to yi e xilima,

e yi e masiga n na.

E yi saraxan ba Baali suxurene xa,

e yi wusulanne gan suxurene xa.

³ N tan nan yi Efirami bənsənna
maxaranma siga tideni,

n yi e suxu e yiine ma,

koni e mi a kolonxi

a n tan nan yi e rakendeyama.

⁴ N yi e mabandunma

marafanna nun xanutenyaan nin.

N tan nan xun xidi wudin baxi e xunna
ma,

n yi n felen n donseen so e yii.

⁵ E xetema nen Misiran bəxəni yati!

Asiriya yamanan nan nəcn sətəma e xun
na,

amasətə e bata tondi fe n ma.

⁶ Nanara, sofane fama silanfanne ra e
taane yi,

e yi e taan dəen wurene gira

Isirayila kaane fe yitənxine fe ra.

⁷ N ma yamaan kankanxi muruten ma,

e birin bata ala gbeteye fen

koni e mi xunna kenla fiye e ma.

⁸ Koni, Efirami, n xa i rabejnin di?

N xa Isirayila so yiini di?

N xa i liga alo Adamaha ba?

N xa i lu alo Seboyimi ba?[†]

N bəjnən wolonxi n kui.

N ma kininkininna birin bata fa.

⁹ N mi a ligama n ma xələ gbeen
xasabini,

n mi fa Efirami bənsənna kalama,

amasətə Ala nan n na,

muxu mi n na.

Sarijantəcn nan n na i fema,

n mi fama xələni.

¹⁰ Bayo e sa birama nen Alatala fəxə ra,

a na wurundun alo yatana.

A tan na wurundun,

a diine fama xuruxurənje nen

keli baan de.

¹¹ E fama xuruxurənje nen

alo xəline keli Misiran yamanani,

alo ganbane e keli Asiriya yamanani.

N na e radəxəma nen e banxine yi.

Alatalaa falan nan na ra.

Isirayilaa yulubina

12 Efirami bənsənna n nabilinxi
wulen na.

Isirayila yamana n yanfama.

Koni Yuda kaane məcn biraxi Ala nan fəxə
ra,

e lannayaan nabama e nun sarijandene.

² Efirami bənsənna e masoma fe fufufune
nan na,

a luxi alo a foyen nan sagatanma feripən
gben!

A wulen nun fe jaxin nawuyama ayi.

A layirin xidima e nun Asiriya yamanan
tagi,

a Oliwi turen soma Misiran mangan yii.

³ Alatala Yuda muxune makitima nen,

a Yaxuba bənsənna wali jaxin saranma
a ra nen,

a yi a saren fi a kewanle ra.

⁴ A a nga kui,

Yaxuba yi a tada santinban suxu,[‡]

a to fori,

e nun Ala yi gerenna so.

⁵ E nun malekan yi yengen so,

a nəcn sətə.

A yi wuga, a yi mayandin ti.

Yaxuba Ala li Beteli nin.

E nun Ala falan ti menna nin.

⁶ Alatala, Ala Senben Birin Kanna nan yi
na ra.

Xili gbee kanna nan Alatala ra.

⁷ I tan xa fa i ya Ala ma,

i hinənje ayi,

i sariyan suxu.

[†]11:8 *Adamaha taan nun Seboyimi* taan kala nen Sodoma nun Gomora xəcn ma. Na feen sebexi Sariyane 28.22 kui.

[‡]12:4 Gulunne nan yi Yaxuba nun a tada ra. Na feen sebexi Dunuḡa Fəlcən 27.36 kui.

I xaxili ti i ya Ala ra waxatin birin!

⁸ Isirayila yanfan tima
alo sarematina,
ligase paxin naxan yii.
Munan nafan a ma.

⁹ Efirami bənsəonna bata a fala,
“N bata bannaya han!
N bata nafunla sətə,
koni n ma wanla tənən nan a ra!
Hakena hanma yulubi yo mi n ma.”

¹⁰ Alatala nan n tan na, i ya Ala,
naxan i rafaxi keli Misiran yamanani.
N mən i radəxoma nen bubune bun
alo yamaan yi kii naxan yi na waxatini.

¹¹ N bata falan ti nabine xa,
e yi toone ti n xən.
N bata sandane sa nabine xa.

¹² Xa suxurene Galadi yi,
e yetəen luma nen fuu!
E jingene bama saraxan na Giligali yi,
koni e saraxa gandene luma nen
alo gəmə malaxine xəene ma.

¹³ Yaxuba a gixi nen
siga Arami yamanani,
Isirayila yi wanla kə a jaxanla futu seen
na,
a yi xuruseene kantan.

¹⁴ Alatala Isirayila raminixi nen
Misiran bəxəni nabiin xən,
a Isirayila kantan nabiin sabun na.

¹⁵ Koni Efirami yi Ala raxələ gbeen ti.
Nanara, a marigin mi a mafeluma a faxa
tixin na,
a a xənnantenyaaan naxetema a ma nen.

Alaa xələna Isirayila ma

13 Efirami bənsəonna na yi falan ti,
birin yi gaxuma nen.

A yi binyaxi nen Isirayila yi.
Koni a findi sən kanna nan na
a Baali suxuren batu, a faxa.

² Iki e mən yulubin nan ligama,
e sawurane rafalama gbeti xulunxin na.
E kəta suxure rafaladeni,
koni xabuna wanla gbansanna nan e ra.
A falama e ma

a e adamane bama saraxan na!
Koni jinge dii suxuren tan,
e na tan sunbuma!

³ Nanara, e janma nen
alo xətən ma kundana,
alo xiila naxan yolonma xətənni,
alo foyen se gbaxan naxan xalima lonna
fari ma,
alo tutin naxan minima banxi sulunna
xən.

⁴ Alatala nan n tan na, i ya Ala,
naxan i raminixi Misiran yamanani.
I nama ala gbete kolon
fə n tan.

I rakisima mi na fə n tan.

⁵ N yengi saxi i xən tonbonni, bəxə
xareni.

⁶ Koni, n to e balo, e yi lugo.
E to lugo, e bəjən yi waso ayi.
Nanara, e jinanxi n xən.

⁷ N luma nen e xa alo yatana,
alo burunna jarina,
n yi e suxu kiraan xən.

⁸ N na e suxuma nen
alo sube xəjən naxan ma diiye baxi a yii.
N yi e bəjəni bə.

N yi e don alo yatana.
Burunna subene e yibəma nen dungi
dungen na.

⁹ Isirayila, i ya kalan ni i ra,
bayo i kelixi nen n xili ma,
n tan, i ya mali ti fajina.

¹⁰ Iki, i ya Mangan minen?

A xa i rakisi i ya taane birin yi!
I ya kitisane minen,

i yi a falama naxanye fe ra
“Mangan so nxu yii e nun kuntigine?”

¹¹ N bata Mangan so i yii n ma xələni,
n na a bama nen i yii n ma xələni.

¹² Efirami bənsəonna haken nun a yulubin
namaraxi.

¹³ Təwəne fama nen a ma
alo jaxanla kuiin na keli a ra.
Koni dii xaxilitaren na a ra.
A bari waxatin na a li,
a mi tinje bare.

¹⁴N na e xunbama nen laxira senbeni,
n yi e xunsara sayani.

Faxana, i ya fitinan minen?

Sayana, i ya faxa ti senben minen?

N mi fa kininkininma.

¹⁵Hali a to sabatixi a ngaxakedenne tagi,
Alatala sogetede foyen nafama nen keli
tonbonni,

a tigrine nun xɔpinne xɔri.

E se xɔri ramaraden kui gelima nen.

14 Samari kaane yulubine saranma
e ra nen,

amasɔɔ e bata murute e Ala xili ma.

E faxama nen silanfanna ra,

e dii jɔrene bira bɔxɔni,

e jaxalan fudikanne kuine rabɔ ayi.

Isirayila kaane xa tubi Ala ma

²Isirayila, fa Alatala ma, i ya Ala!

Amasɔɔ i hakene bata i rabira.

³E tubi Alatala ma

e a mafan falan na.

E a fala a xa, e naxa,

“Nxu mafelu nxu hakene birin na,

i nxu rasene ki fapi,

alogo nxu xa tantun xuiin findi nxɔ
saraxan na.

⁴Asiriya kaa mi nxu rakise,

nxu mi tema soone fari yenge xinla ma.

Nxu mi fa a fale nxɔ se rafalaxine ma,

‘Nxɔ ala!’

Amasɔɔ i tan nan kininkininma kiridine
ma.”

⁵N na e xɔnfenna nen e na xun xɔn
sigani.

N na e xanuma nen fonisireyaan na,
amasɔɔ n ma xɔlɔn bata xete e fɔxɔ ra.

⁶N luma nen Isirayila xa alo xiila,

a tofanma nen
alo gabalan fugaxina.

A sabatima nen

alo wudi binla naxanye Liban yamanani,

⁷alo wudi binla na mapingi a fajin na,

a tofanma nen alo oliwi wudina,

a xiri fajin yi mini

alo Liban suman fɔtɔnne.

⁸Yamaan fama Isirayila ma

alo e soma wudi binla nan ninin bun.

E maala mɔn fanma nen.

E sabatima

alo manpa binla^f na fuga.

E xinla sɔɔma nen

alo Liban minseen fajina.

⁹Efirami bɔnsɔnna,

nanse mɔn nxu nun suxurene tagi?

N tan nan i ramema,

n yi n yengi sa i xɔn.

N luma nen i xa

alo wudi gbee xindena.

I bogin sɔɔma n tan nan na.

¹⁰Fekolonna nde ra?

A xa feni itoe famu!

Xaxilimane xa e yee to!

Amasɔɔ Alatalaa kirane tinxin,

tinxin muxune sigan tima nen e xɔn,

koni murute muxune dagalanma ayi nen
na yi.

^f14:8 Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

Yoweli

Nabi Yoweli Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Yoweli naxan kawandini ito baxi, a fe mi sebexi yire gbete yo yi Kitabun kui. Nanara, muxune mi a sebe waxatin kolon. A luxi nen alo tuguminne nan yi Isirayila kaane tɔɔma na waxatini naxanye yi luxi alo supɛ xungbene. E ganla nan yi fama, e seene deene don e ma, na yi findi fitina feen na Yoweli waxatini. Yoweli yi a fala, a na fe sifan ligama nen bayo yamaan mi tubixi Ala ma.

Yoweli nan a sebexi, a lɔxɔna nde, Alaa Nii Sarijanxin nagodoma nen muxune birin ma. Na sebexi Yoweli sora 3.1-2 kui. Denkeleya muxu singene nan na feen toxi rakamale Nii Sarijanxin godo lɔxɔni. Na sebexi Xerane 2.16-21 kui.

1 Alatala falan naxan ti Yoweli xa, Petuweli a dii xemena.

Tuguminne gbalon yamanani

²Ɛ tan fonne, ɛ feni ito rame,
ɛ tan yamanan muxune,
ɛ birin xa ɛ tuli mati.
Fe sifani ito ɲɔxɔnna bata yi liga ɛ waxatini ba,

hanma ɛ benbane waxatini?

³Ɛ a yeɓa ɛ diine xa,
ɛ diine yi a yeɓa e diine xa,
e diine yi a yeɓa mayixete famatɔne xa.

⁴Supene donseen naxanye luxi,
tuguminne bata ne don.

Tuguminne naxan luxi,
xoxorone bata na don.
Xoxorone naxan luxi,
songolonbalane bata na don.

⁵Ɛ xulun, dɔɔ minne,
ɛ wuga!
Ɛ birin xa gbelegbele,
ɛ tan naxanye dɔɔn minma,
bayo manpa bogine bata kala,
e ba ɛ de.

⁶Ganla nde bata fa fu n ma yamanan ma,
e fangan gbo,
e wuya han e mi yate.
E ɲinne luxi alo yatan ɲinne,
e gbegbene luxi
alo yata gilen gbeene.

⁷E n ma manpa binle kalama.
E n ma xɔde binle ɲan fefe,
e yi e yixin,
e yi e kobelene ba e ma,
e yiine yi gbendu fefe!

⁸Ɛ mawuga
alo sungutunna kasa dugini ɲandeni
naxan a xemen wugama,
a baxi dɔxɔdeni naxan xɔn.
⁹Bogise saraxan nun minse saraxan bata
ɲan Alatalaa banxini.
Saraxaraline sunuxi, Alatalaa walikene.

¹⁰Xeene bata kala,
bɔxɔn bata xara.
Bogiseene bata raxɔri.
Manpa bogi igen bata so a ra.
Turen bata ɲan.

¹¹Xee biine bata yigitege.
Manpa bili nakɔ sane gbelegbelema
sununi,
murutun nun fundenna fe ra,
bayo se xaba daxine bata halagi.
¹²Manpa binle bata xara ayi.
Xɔde binle bata lisi a ra
e nun Girenada wudine nun tugu binle
nun pɔnmi binle.
Xee ma wudine birin bata xara.
Muxune sewan birin bata ɲan.

Yamaan xa tubi Alaa lɔxɔna fe ra

¹³Ɛ sunu dugine tongo,
ɛ wuga, ɛ tan saraxaraline.
Ɛ gbelegbele,
ɛ tan naxanye walima saraxa ganden
yetagi.
N ma Alaa walikene, ɛ fa,
ɛ xi maxidixi kasa benbeli dugine yi
nimisani,
bayo bogise saraxane nun minse saraxane
bata ɲan ɛ Alaa banxini.

14 Ɛ sun suxu waxatin nagidi,
 Ɛ yamaan maxili malan sarijanxini,
 Ɛ fonne malan
 e nun yamanan muxune birin,
 e xa fa Alatalaa banxini, Ɛ Ala,
 Ɛ yi Ɛ xuini te Alatala ma.
 15 ԼՅԻ ԻՃԵՃԵՆ bata a li de!
 Alatalaa ԼՅԻՆ bata maso,
 a fama kalan nan na
 fata Ala Senbe Kanna ra.
 16 Donseen bata pan en yee xori yati!
 Sewan nun jaxanna bata pan en ma Alaa
 banxini!
 17 Sansi xonne bata xara ayi xutune bun,
 sagane bata kui geli.
 Se ramaradene bata kala,
 bayo murutu mi fa na.
 18 Xuruseene wuga xuiin gbo iki!
 Ninge kurune xuyaxi ayi na xun xon ma,
 amasotɔ sexɛ mi fa na,
 hali yexɛene fan tɔrxɛi.
 19 Alatala, n nan n xuini te i tan nan ma!
 Amasotɔ teen bata burunna halagi,
 tee degen bata xee ma wudine birin gan.
 20 Na ma, hali burunna subene e wuga
 xuini tema i tan Ala ma.
 Xudene bata xori,
 teen bata burunna halagi.

Alatalaa ԼՅԻՆ bata maso

2 Ɛ xɔtaan fe Siyon yi!
 Ɛ gbelegbele n ma geya sarijanxin
 fari!
 Yamanan muxune birin xa xuruxurun
 gaxuni
 bayo Alatalaa ԼՅԻՆ fama,
 a bata maso.
 2 Dimin nun nii rafɛren ԼՅԻՆ,
 kundaan nun kuye yifɛrɔn ԼՅԻՆ.
 Ganla[§] fama
 alo kuye yi yalanna geyaan kanke ra
 subaxani.

Gali gbee senbemaan fama,
 naxan յճՅԻՆ munma to,
 naxan յճՅԻՆ mi fa toma waxati famatɔne
 birin yi.
 3 Tee degena e yee ra,
 a e xanbi ra.
 Bɔxɔn tofan e yee ra
 alo Eden nakɔna.**
 Tonbonna nan a ra e xanbi ra.
 Sese mi a futuxuluma e yii.
 4 E maliga soo yama gbeen nan na,
 alo soo ragine ganla,
 naxanye xulun e gideni han!
 5 E dangu xuiin luxi nen
 alo yenge so wontorone.
 E tunganma geyane xun ma,
 alo tee gbeen nɛma sexɛ xaren ganɛɛ
 alo gali senbemaan na ti yenge so xinla
 ma.
 6 Siyane birin xuruxurunma e yee ra,
 e yetagine yi tɔrxɔnxi.
 7 E fɔnma seene ma
 alo yenge sone,
 e tema taan nabilinna yinna ma
 alo sofane.
 E birin sigama e kiraan xɔn,
 e mi kiraan fatama.
 8 E sese mi dinma e bode ra,
 birin sigama a tinxinni.
 Sese na ti e yee ra,
 e tunganma nen na xun ma,
 e safane mi kalama.
 9 E na bɔxɔn taan ma,
 e e gi yinna ma,
 e tema banxine ma,
 e so banxin foye sodene ra
 alo mupadene.
 10 Bɔxɔn xuruxurunma e yee ra,
 kore xɔnna yi maxa.
 Sogen nun kiken yi yidimi.
 Sarene mi fa degeɛma.
 11 Alatala sɔnxɔma a ganla yee ra.

§2:2 Yanyina nde **ganli** ito findixi tuguminne nan na naxanye halagin naso yamanani Alaa xɔlɔn bun ma.

2:3 **Eden nakɔna fe sebexi Dunupa Fɔlɔn 2.8-9 kui. E nun Esekiyeli 36.35.

A yamaan mi nœ yate.
 Naxanye a falan suxuma,
 ne senben gbo!
 Amasɔɔ Alatalaa lɔxɔn gbo,
 a magaxu!
 Nde nœ tiye a bun?

Yamaan xa tubi Ala ma

¹² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Koni iki, ε mɔn xa xete n ma ε bɔɔɔni
 feu,
 sun suxun nun wugan nun gbelegbele
 xuine yi!”

¹³ Benun ε xa ε dugine yibɔ nimisani
 ε bɔɔɔne nan xa kala.
 ε xete Alatala ma, ε Ala
 bayo a dipa, a kininkinin,
 a mi xɔɔn xulen,
 a hinanna gbo.

A a yete ratangaxi yihadin ma.

¹⁴ Nde a kolon xa a mi maxetema
 a kininkinin ε ma,
 a yi baraka sa ε feene yi,
 alogo ε xa nɔ bogise saraxane
 nun minse saraxane be Alatala xa, ε Ala?

¹⁵ ε xɔɔtan fe Siyon yi!
 ε sun suxu waxatin nagidi.

ε yamaan maxili malan sarɔɔnaxini.

¹⁶ ε yamaan malan, ε malanna rasariɔɔn.
 ε fonne malan,
 ε dii ɔɔɔene malan
 hali naxanye xipen minma.

Hali xemen naxan baxi ɔɔɔanla
 dɔɔɔdeni,
 na fan xa mini a banxini,
 a ɔɔɔanla fan xa fa malanni.

¹⁷ Saraxaraliin naxanye walima Alatala
 xa

ne xa wuga Ala Batu Banxin
 so deen nun saraxa ganden tagini.

E yi Ala mafan, e naxa,
 “Alatala, kininkinin nxu ma,
 nxu tan i ya yamana.

I nama i ya muxune rayagi,
 i nama tin yama xɔɔɔene yi nxu magele,
 e a fala, e naxa,

‘E Ala minen yi?’”

Alatala yi a yamaan yabi

¹⁸ Nayi, Alatalaa xɔɔɔɔɔnna kelima nen
 a yamanana fe ra,
 a yamaan kininkininna yi a suxu.

¹⁹ Alatala a yamaan yabima nen nayi, a
 naxa,

“N mɔn bogiseene ragidima ε ma nen,
 e nun manpa bogine nun ture fapina.
 ε lugoma nen ken!

N mi fa ε findima magele seen na siyane
 tagi.

²⁰ Yaxun naxan kelima sogeteden
 kɔmenna ma,

n na a masigama nen ε ra pon!

N na a kedima nen

sigaxa bɔɔɔ xare madunduxin mabinni.

N na a ganla yeε ra xiin naxuyama ayi
 nen

sigaxan sogeteden baana,

e nun a xanbi ra xiina

sigaxan sogegododen fɔɔɔ igena.

E faxaxine xiri ɔɔɔɔɔn minima nen,

a findi furen na foyeni.

Amasɔɔ Ala wali gbeen kema nen.

²¹ I tan, bɔɔɔɔɔnna,

i nama gaxu!

I ya sewan xa gbo ayi,

i ɔɔɔɔɔn!

Amasɔɔ Alatala bata fe gbeene
 rakamali.

²² ε tan, subene,

ε nama gaxu!

Amasɔɔ burunna sexene mɔn ɔɔɔɔɔnima
 nen,

wudine mɔn yi bogi.

Xɔɔde binle nun manpa binle mɔn yi da-
 hamun namini.

²³ ε tan, Siyon kaane, ε ɔɔɔɔɔn,

ε sewa Alatala yi, ε Ala,

bayo a mɔn tulen fima ε ma a waxatini a
 tinxinni,

a tule gbeen nafa ε ma

a darixi fe waxatin naxanye birin yi.

²⁴ Lonne rafema nen,

kundine yi rafe manpa nenen nun turen na.”

²⁵ “N ɲɛɛ danguxine seene ɲɔxɔne raxetema nen ε ma

tuguminne nun xoxorone naxanye donxi,

e nun songolonbalane nun supene,

n ma gali gbeena,

n naxan nasiga ε xili ma.

²⁶ E degema nen han ε lugo.

ε Alatala xinla tantunma nen, ε Ala, naxan bata kabanako feene liga ε xa.

N ma yamaan mi fa yagima mume!

²⁷ E a kolonma nen nayi

a n luxi Isirayila kaane ye.

Alatala nan n tan na, ε Ala.

Ala gbete mi na mume.

N ma yamaan mi fa yagima mume!”

Alaa lɔxɔna fe

3 “Na xanbi ra, n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen

adamadiin birin ma.

ε dii xemene nun ε dii temene nabiya falane tima nen.

ε xeme fonne yi xiye sa.

ε banxulanne yi fe toon ti alo xiyena.

² Na lɔxɔne yi,

n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen hali konyi xemene nun konyi gilene xun ma.

³ N kabanako feene yitama nen kore xɔnna ma

e nun bɔxɔ xɔnna ma,

wunla nun teen nun tee tuti gbeen minima nen.

⁴ Sogeni dimima nen,

kiken yi gbeeli alo wunla,

benun Alatalaa lɔxɔ binye gbeen xa a li.

⁵ Nba, naxan yo na Alatala maxandi a xinla ra,

na kisima nen.

Nayi, yamaan muxu dɔnxena ndee luma nen e nii ra

Ala na naxanye xili,

ne nan xunbama Siyon गयाan fari

e nun Yerusalen yi

alo Alatala a fala kii naxan yi.”

Siyane makiti fena

4 “Amasɔtɔ na lɔxɔne yi, na waxatini, n na fa Yuda nun Yerusalen suxu muxune ra waxatin naxan yi,

² n siyane birin malanma nen,

n yi fa e ra Yosafati lanbanni,^{††}

n na e makitima denaxan yi,

lan n ma yamana fe ma, Isirayila.

Amasɔtɔ, e e raxuyaxi ayi nen siyane ye,

e yi e bɔxɔni taxun e tagi.

³ E n ma yamanan muxune yitaxun nen e ra,

masensenna xɔn,

e yi dii xemene mati konyine ra

alogo e xa yalundene sara,

e yi dii temene mati

alogo e xa manpaan sara,

e yi a min.”

⁴ “E tan Tire kaane nun Sidɔn kaane

nun Filisistine birin, nanse xɔli ε ma n xili ma?

ε gbeen ɲɔxɔn nanse ra n ma?

Koni xa ε waxi yengen nakeli feni n xili ma,

nayi n na ε yengene raxetema ε ma nen mafuren!

⁵ E tan naxanye n ma gbetin

nun n ma xemaan tongoxi, n ma nafulu fapine,

ε yi e sa ε suxurene batudeni.

⁶ E Yuda nun Yerusalen muxune mati nen Gireki muxune ma, ε yi e masiga e bɔxɔn na.”

⁷ “N tan nan sa e bama na yirene yi

ε e matixi denaxanye yi.

N yi tɔrɔn naxete ε ma ε naxan ɲɔxɔn saxi e fari.

^{††}4:2 *Yosafati* bunna neen fa fala “Alatala nan kitin sama.”

⁸ N na ε dii xemene nun ε dii temene ma-
tima nen
Yuda kaane ma.
E fan yi e mati Sabe kaane ma, siya
makuyena.”
Alatala nan falan tixi!

Yengen nun kitina

⁹ ε ito fala siyane xa, ε naxa,
“ε yitɔn yengen xili yi, ε yenge sone
rakeli.
Sofane birin xa keli, e yengen so.
¹⁰ ε ε pinge kenne bɔnbɔ silanfanne ra,^{‡‡}
ε wɔlitene rafala tanbane ra.
Senbetarene xa a fala, e naxa, ‘Nxu sen-
ben gbo.’
¹¹ ε mafura, ε fa,
ε tan siyaan naxanye birin be rabilinni,
ε fa ε malan be.”
Alatala, i ya malekane ragodo e xili ma.
¹² Siyane xa keli, e xa godo Yosafati
lanbanni.
Amasɔtɔ n dɔxɔma menna nin,
n na Isirayila rabilinna siyane birin
makiti.
¹³ ε wɔliten tongo ε bogi seene xaba
bayo e bata mɔ.
ε fa manpa bogine yibodon, ε e igen ba
bayo manpa ige baden bata rafe,
han a feɓene yi bɔxɔnɓe a ma.
E ɓaxuyaan fan gboxi ayi na kii nin.
¹⁴ Yama gbeen bata lu kiti saden
lanbanni!
Amasɔtɔ Alatalaa lɔxɔn bata maso e ra
kiti saden lanbanni.
¹⁵ Sogen nun kiken dimima nen,
sarene mi fa degema.

¹⁶ Alatala sɔnxɔma nen keli Siyon yi,
a a xui ramini senbeni, keli Yerusalen yi.
Nayi, bɔxɔn nun koren xuruxurunma
nen,
koni Alatala findixi luxunden nan na a
yamaan xa,
e nun yigiyade makantanxina Isirayila
kaane xa.

Ala baraka feen naxanye ragidima a yamaan ma

¹⁷ “ε a kolonma nen nayi, a n tan nan
Alatala ra,
ε Ala, naxan dɔxi Siyon yi, n ma geya
sariɓanxina.
Yerusalen sariɓanma nen,
xɔɓene mi fa fuma a ma sɔnɔn!”
¹⁸ “Na lɔxɔni,
manpa nenen minima nen geyane yi,
yire matexine yi nɔnɔn namini,
igen yi lu Yuda baane birin yi.
Tigin minima nen Alatalaa banxini,
a yi kasiya lanbanna ige sa.
¹⁹ Misiran tan findima nen bɔxɔ kalaxin
na,
Edɔn yi findi tonbonna ra
e gbalone fe ra e naxanye ligaxi Yuda
kaane ra.
E bata sɔntarene faxa Yuda yamanani.
²⁰ Koni muxun luma nen Yuda nun
Yerusalen yi habadan,
mayixete nun mayixete.
²¹ N munma n ma yamaan yulubin nax-
anye xafari e faxa tixine ma,
n ne mafeluma nen.
N tan Alatala, n lu Siyon taani.”

^{‡‡}4:10 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

Amosi

Nabi Amosi Alaa Falan Naxan Sebe

Amosi, nabiin nan yi a ra naxan keli Yudaya yi, Manga Yusiya waxatini, fɔ ɲɛ keme solofere ɲɛ tonge sennin benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini Isirayila bɔxɔn yi taxunxi firinna ra. A yii fari fɔxɔn xili Yudaya yamanana, a kɔmen fɔxɔn xili Isirayila. Manga Yerobowan yi Isirayila bɔxɔni. A mi tinxi bire Alaa sariyan fɔxɔ ra, a yamaan fan mi luxi kira fajin xɔn ma.

Nabi Amosi yi kawandin ba Isirayila kaane xa, alogo e xa xete e yulubine fɔxɔ ra. A yi tɔnna dɔxɔ suxure batun na. E mi yi Ala batun nabɛɲinxi, koni e bata yi suxure batun sa na fari. Nanara, Ala yi a yita e ra Nabi Amosi barakani, a e Ala maxandin nun Ala batun birin bata lu fufafu. Ala mi wama a firinden xɔn ma.

Na waxatini Isirayila kaa wuyaxi bata yi nafulu gbege sɔtɔ. E yi e miri a na birin findixi Alaa barakan na e tan mabinni. Nabi Amosi yi a yita e ra, a na nafunla mi yi kelima Ala yii, a kelixi e fe kobine yi e naxanye ligaxi yiigelitɔne ra.

Nabi Amosi to yelin na falan tiye e ma, a yi a fala e xa a Ala fama e ɲaxankatadeni e yulubine fe ra. Isirayila kaane yi a miri a fe xɔdexɛ yo mi nɔma e lideni, koni Nabi Amosi yi e mafan e xa xete Alaa sariyan ma, xa na mi a ra e birin fama halagideni.

Ala yi Isirayila kaane ɲaxankata alo Nabi Amosi a fala e xa kii naxan yi. E yaxune yi e yenge. Isirayila kaan naxanye mi faxa silanfanna ra, ne yi lu konyiyani yamana gbete yi. Alaa falan birin yi kamali.

Kitabun yireni ito falan tɔnɔn gbo to muxune xa. A lanma en xa en tuli mati

kawandini ito ra alogo en xa denkeleya Ala ma alo a wama a xɔn ma kii naxan yi. Xa na mi a ra, en fan fama ɲaxankatan sɔtɔdeni alo Isirayila kaane.

1 Amosi, Tekowa kaana, xuruse kanna a falan ni i ra. A toon naxan tixi Isirayilaa fe yi alo xiyena Yuda Manga Yusiya nun Isirayila Manga Yerobowan, Yowasi a diin waxatini, ɲɛ firin benun bɔxɔn xa xuruxurun. ² A naxa, “Alatala xɛɲɛ xuiin naminima Siyon ma alo yatana, a galan xuiin kelima Yerusalem yi. Balo mi na xuruseen naxanye donma, Karemele geya yati bata xara.”

Damasi a yulubin saranna

³ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Damasi a hake saxanna, hanma naanin ma fe ra, n mi xetema n ma fe ragidixin fɔxɔ ra.

Bayo e bata Galadi tɔrɔ ɲaxi ra, alo maala bɔnbɔma kii naxan yi.

⁴ Nanara, n Xasaye a banxin ganma nen.

Tɛen fama Ben-Hadada yire makan-tanxin kaladeni nen.

⁵ N Damasi taan so deen balan seene girama nen.

N Aweni lanban yi kaane halagima nen,[¶]

e nun mangan naxan Beti-Eden yi. Arami yamaan xalima nen Kiri yi.”

Alatala naxa na kiini.

Gasa taana yulubin saranna

⁶ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Gasa taana hake saxanna, hanma naanin ma fe ra, n mi xetema n ma fe ragidixin fɔxɔ ra. E bata taana ndee muxune birin xali Edɔn yi konyiyani.

⁷ Nanara, n Gasa a yinna ganma nen.

[¶]1:5 **Aweni** bunna nɛen fa fala hakena.

Teen fama a yire makantanxin kaladeni nen.

⁸ N na Asadodi kaane halagima nen, e nun mangan naxan Asikalɔn yi. N na Ekiron ɲaxankatama nen, han Filisiti kaan birin yi faxesa.” Marigina Alatala naxa na kiini.

Tire taana yulubin saranna

⁹ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Tire taana hake saxanna, hanma naanin ma fe ra, n mi xetema n ma fe ragidixin fɔxɔ ra. E bata taana ndee yamaan birin xali Edɔn yi konyiyani, e layirin kala e nun e ngaxakedenne Isirayila kaane tagi.

¹⁰ Nanara, n Tire taan yinna ganma nen. Teen fama a yire makantanxin kaladeni nen.”

Edɔn ma yulubin saranna

¹¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Edɔn kaane hake saxanna, hanma naanin ma fe ra, n mi xetema n ma fe ragidixin fɔxɔ ra. E bata e ngaxakedenne yenge silanfanna ra. §§

E mi kininkinin e ma, e e xɔlɔn nadangu ayi!

¹² N Teman ganma nen. Teen nan fama Bosara yire makantanxin kaladeni.”

Amoni a yulubin saranna

¹³ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Amonine hake saxanna, hanma naanin ma fe ra, n mi xetema n ma fe ragidixin fɔxɔ ra. E bata Galadi ɲaxalan fudikanne kuine yibo silanfanna ra, alogo e xa bɔxɔ gbete sɔtɔ.

¹⁴ Nanara, n teen soma nen Rabaha yinna ra.

Teen nan fama na yire makantanxin kaladeni yenge sɔnxɔ sɔnxɔ xuini. Na yengen luma nen alo foye gbeena, alo tule gbeena.

¹⁵ E mangan xalima nen konyiyani, e nun a kuntigine.” Alatala naxa na kiini.

Moyabaa yulubin saranna

2 Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Moyabaa hake saxanna, hanma naanin ma fe ra, n mi xetema n ma fe ragidixin fɔxɔ ra. E bata Edɔn mangan xonne gan han e findi a fupin na.

² Nanara, n Moyaba ganma nen. Teen nan fama Keriyoti yire makantanxin kaladeni.

Moyaba ɲanma yenge sɔnxɔn nin, yenge so xɔtaan na fe waxatin naxan yi.

³ N na e mangan halagima nen, e nun e kuntigine.” Alatala naxa na kiini.

Yudayaa yulubin saranna

⁴ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yuda kaane hake saxanna, hanma naanin ma fe ra, n mi xetema n ma fe ragidixin fɔxɔ ra. E bata e mɛ Alatalaa sariyan na, e mi a tɔnne suxi.

Bayo e bata la wule alane ra, e fafane yi naxanye fɔxɔ ra.

Na nan e ralɔxi ayi.

⁵ Nanara, n Yuda yamanan ganma nen. Teen nan fama Yerusalen yire makantanxin kaladeni.”

Isirayilaa yulubin saranna

⁶ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

§§1:11 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

“Isirayila a hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin fɔxɔ ra.
E tinxin muxune masara gbetin na,
e tɔɔ muxune masara sankidi saren na.
7 Yiiigelitɔne tɔɔn nafan e ma han
e e dunuɔa yi gidin bama e yii.
Diine nun e baba kafuma sungutun ke-
denna ma.

Nayi, e bata n xili sarijanxin xɔsi.
8 E e sa saraxa ganden dexɔn dugine ma
e naxanye sɔtɔ tolimaana na.
E dɔlɔn min e suxurene banxin kui
e naxan sɔtɔ tinxintareyani.”

9 “Anu, n tan nan Amorine halagi e xa,
naxanye senben yi gbo
alo suman wudina alo warine.

N na Amorine fangan birin jan fefe,
alogo e nama fa keli sɔɔnɔn.

10 N mɔn yi ε ramini Misiran bɔxɔn ma,
n yi ε rasiga ti jɛɛ tonge naanin tonbonni
alogo ε xa Amori bɔxɔn sɔtɔ.

11 N yi nabine ramini ε diine tagi,
e nun De Ti Nasiri muxune.
Isirayila kaane, a mi na kiini ba?”
Alatalaa falan nan na ra.

12 “Koni ε tan bata dɔlɔn so De Ti Nasiri
muxune yii.*

ε bata tɔnna dɔxɔ nabine ma
a e nama nabiya falane ti.”

13 “Nanara, n na ε yibutuxunma nen,
alo wontorona, goron binyen naxan fari.

14 Muxu xulunxin mi nɔɔ a giye.

Senbemaan senben janma nen.

Sofaan faxama nen yengeni.

15 Xalimakuli wonla mi tiye.

Naxan san mafura,

na mi a giye.

Soo rahiin mi a niin nakise.

16 Sofa wɛkilexin nagenla a gima nen na
lɔxɔni.”

Alatalaa falan nan na ra.

Ala naxan jɛnige Isirayila xa

3 ε falani ito rame,
Alatala naxan falama Isirayila kaane
xili ma,
a xabilan naxan namini Misiran bɔxɔn
ma.

2 “N na ε tan nan gbansan sugandi
dunuɔa xabilane birin tagi.

Nanara, n bata a jɛnige
n xa ε yulubine saran ε ra.”

3 Muxu firin nɔɔ sigan tiye yire kedenni
ba,

xa e mi lanxi na ma?

4 Yatan wurundunɔɔ burunna ra ba,
xa a mi subena nde sɔtɔxi?

A a xuini tɛ a faranna ra ba,

xa a munma sese suxu?

5 Xɔliin birama yalaan kui bɔxɔn ma ba,
xa a mabandun se mi saxi na woson ma?

Yalaan woson balanɔɔ ba,
xa sese mi a kui?

6 Xɔtaan fema taan kui waxatin naxan yi,
muxune mi kɔntɔfile ba?

Gbalon taan liye ba,

xa Alatala mi a ragidixi?

7 Marigina Alatala mi fefe ligama,
fɔ a wundon makenen a nabine xa,
a walikene.

8 Xa yatan bata wurundun,
nde mi gaxue?

Marigina Alatala bata falan ti,
nde tonde na nabiya falan naliye?

9 ε xa ito fala Asadodi a yire makantanx-
ine yi,

e nun Misiran ma yire makantanxine yi,
ε naxa, “ε xa ε malan Samari geyane fari,
ε xa a mato

men kaane kɔntɔfilixi kii naxan yi,

e e bode jaxankatama kii naxan yi.

10 E mi tinxinna kolon,

e seene sɔtɔma gbalon nun muɔan nin,
e ne se sɔtɔxine mara e banxi fajine kui.”

Alatalaa falan nan na ra.

*2:12 *Nasirine* fe mɔn sebexi Yatene 6.3 kui.

¹¹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “A mato, ε yaxun fama ε bɔxɔ kaladeni nen.

E fama ε xunnakaladeni,
 e yi ε yire makantanxine kui geli.”

¹² Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Yatan na yexeeni bɔ,
 xuruse rabaan nɛ yexeen sanna
 hanma a tunla nan gbansan nakise yatan ma.

Isirayila kaane fan kisima na kiini nen.
 Samari kaan naxanye e matabuma saden ma,
 naxanye e magodoma Damasi karaxane ma,
 ε tan mi kise.”

¹³ Marigina Alatala,
 Ala Senben Birin Kanna falan nan na ra.
 “E ε tuli mati n na,
 ε sereyani ito ba Yaxuba bɔnsɔnna xili ma.

¹⁴ N na Isirayila yulubine saran e ra waxatin naxan yi,
 n na e naxankatama nen e saraxa gandene fe ra
 naxanye Beteli yi.
 Na saraxa gandene suxu seene birama nen bɔxɔni.

¹⁵ N mɔn e banxi faɸine rabirama nen,
 jemen nun sogefuren banxine birin,
 naxanye maxidixi sama jinne ra.
 N ne birin kalama nen.”
 Alatalaa falan nan na ra.

Isirayila munma tubi Ala ma

4 E falani ito rame,
 ε tan naxanla naxanye belebele
 alo jinge turaxin naxanye Basan bɔxɔn ma.

ε tan naxanye dɔxi Samari geyaan fari,
 ε tan naxanye senbetarene yigbetenma,
 ε tan naxanye tima tɔrɔ muxune fari.
 E a falama ε xemene xa, ε naxa,
 “E fa minseene ra nxu xa, yo!”

² Marigina Alatala bata a kɔlɔ a sar-
 iɸanni, a naxa,

“A mato, kiti lɔxɔn fama ε xa.
 E fama ε suxudeni wure kɔnkɔrɔnxin nan na,
 e yi ε tan nun ε diine xali.

³ E minima nen ε taa nabilinna yin kalaxin kui,
 birin tixi a bode xanbi ra.
 E ε xalima nen e yire makantanxini.”

⁴ “E siga Beteli yi,
 ε sa yulubin liga na.
 E siga Giligali yi,
 ε sa yulubin fari sa.

E xa saraxan ba xɔtɔnna birin yi,
 ε mɔn xa yaganna ba
 jɛε saxan yo jɛε saxan.

⁵ E burun ba barika bira saraxan na
 buru rate seen naxan yi.
 E xa ε kanba ε jɛnige ma saraxane yi,
 bayo na fe sifan nafan ε ma,
 ε tan Isirayila kaane.”

Marigina Alatalaa falan nan na ra.
⁶ “N bata yi kamen naso ε taane birin yi.
 Donseen yi dasa ε konni.
 Koni hali n to na birin liga,
 ε mi tubi n ma.”
 Alatalaa falan nan na ra.

⁷ “Kike saxan to yi luxi xeen xa xaba,
 n tondi nen tulen nafe ε ma.
 N bata a liga taana nde yi tulen sɔtɔ,
 taana nde mi a sɔtɔ.
 N bata a ragidi xeen na nde xa tulen sɔtɔ,
 xeen na nde nama tulen sɔtɔ.

⁸ Muxune yi e masiga taane yi ige fendeni,
 koni hali min xɔnla,
 a mi ba e ra.
 Hali n to na birin liga,
 ε mi tubi n ma.”

Alatalaa falan nan na ra.
⁹ “N bata furen nafa ε sansine ma,
 n bata e xara.

Tuguminne bata ε nakɔne kala,

e nun ε manpa bili nakone nun ε xode
binle
nun ε oliwi binle.
Hali n to na birin liga,
ε mi tubi n ma.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁰ “N bata fitina furen nafa ε ma,
alo n na a liga Misiran bɔxɔn ma kii
naxan yi.

N bata ε banxulanne faxa silanfanna ra,
han ε yi wasa ε binbine xirin na ε konni.
ε yaxune yi ε soone tongo.

Hali n to na birin liga,
ε mi tubi n ma.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹¹ “N bata ε paxankata
alo Sodoma nun Gomora.

ε luxi nen
alo wudi ganmatɔɔn naxan baxi teeni.
Hali n to na birin liga,
ε mi tubi n ma.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹² “Nanara, n fama ε tan Isirayila kaane
paxankatadeni nen.

N na a ligama ε ra nen.
ε xa ε yitɔn ε dentegε feen na ε Ala xa.”

¹³ Naxan geyane nun foyen daxi,
a a miriyane makenen adamane xa,
naxan subaxan findima kɔeen na,
naxan sigan tima yire matexin fari,
a xili nen Alatala, Ala Senben Birin
Kanna.

Alaa mawugana

5 ε falani ito rame.
N bata nande betini ito ba Isirayila
yamaan xa.

² “Isirayila bata lu
alo sungutun faxaxina,
a mi fa kele sɔɔni.
A saxi bɔxɔni,
muxu yo mi a rakele.”

³ Marigina Alatala ito nan falaxi, a
naxa,
“Isirayila bɔnsɔnna,
taan naxan muxu wuli keden nasigama
yengesodeni,

a muxu keme nan gbansan toma xete.
Taan naxan muxu keme rasisigama
yengesodeni,
a muxu fu nan gbansan toma xete.”

⁴ Alatala ito nan falaxi Isirayila ya-
maan xa, a naxa,
“ε xa n fen alogo ε niin xa kisi.

⁵ ε nama n fen Beteli yi,
ε nama siga Giligali yi,
hanma Beriseba,
bayo Giligali kaan birin sigama nen
konyiyani,
Beteli fan halagima nen.”

⁶ ε xa Alatala fen alogo ε niin xa kisi.
Xa na mi a ra, Yusufu bɔnsɔnna,
a ε janma nen alo teena.

Beteli kaa yo mi na
naxan na teen natuye.
⁷ ε tan bata sariyan maxete xɔlen na,
ε bata yo tinxinyaan ma.

⁸ A tan nan Dii Temε Solofere sare kurun
nun Donso sare kurun yebaxi kore xɔnna
ma,[†]

a dimini yalan kuyebaan na,
a sogen nagodo kɔeen na,
a igen nakeli baani,
a na ragodo bɔxɔni tulen na.
A tan xili nen “Alatala.”

⁹ A muxu gbeene halagima nen,
a ε yire makantaxine kala.

¹⁰ ε muxun xɔnnantenyama
naxan na ε makiti,
bayo jɔndi falan mi rafan ε ma.

¹¹ ε senbetarene yigbetenma,
ε balon nasuxuma e ra mudun na.
ε bata banxi fajine ti gemene ra,
koni ε mi fama dɔxɔdeni ne kui.
ε bata manpa bili nako fajine si,

[†]5:8 Men kaane yi *sare kurune* yatexi nen alo se sawurane, e yi na sare kurune xili sa na seene xun ma.

koni ε mi na dɔɔ minje.

¹² Amasɔɔ, n na a kolon ε haken nun yu-
lubin gbo.

ε tinxin muxune yigbetenma.

ε dimi yi seene rasuxu

alogo tɔɔ muxune nama makiti jɔɔndin
na.

¹³ Na na a toxi xaxilimaan dunduma,
bayo waxatini ito mi fan.

¹⁴ ε fanna fen,

ε xete fe jaxin fɔɔɔ ra,

alogo ε xa kisi.

Nayi, Alatala, Ala Senben Birin Kanna

na luma nen ε xɔɔ,

alo ε a fala kii naxan yi.

¹⁵ ε xa fe jaxin naɓaxu.

Fe fajin xa rafan ε ma.

ε xa kiti tinxinxin sa.

Xa ε na liga, yanyina nde, Alatala,

Ala Senben Birin Kanna dijama ε tan

Yusufu bɔɔnsɔɔn dɔɔnxen ma nen.

¹⁶ Nanara Marigina Alatala,

Ala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a
naxa,

“E wuga xuini tema nen taana ngaani,

e sunu xuini te kirane birin xɔɔ.

E xee rawanle xilima nen

e xa e wuga xuini te,

e beti baane xilima nen,

e xa jande betine ba.

¹⁷ N na dangu ε konni,

wuga xuiin tema nen ε xeeene birin ma.”

Alatala naxa na kiini.

Gbalon dina muxune xa

¹⁸ Gbalon ne xa,

naxanye waxi Alatalaa kiti lɔɔxɔɔn xa fa.

ε wama nanse xɔɔn ma na lɔɔxɔɔni?

Na findima dimin nan na ε xa,

na mi finde kenenna ra ε xa.

¹⁹ Na luxi nen alo muxun

naxan a gima yatan yee ra,

a sa kanko xaje li.

A na so banxin kui,

a a digan banxini,

sapin yi a xin.

²⁰ Alatalaa kitin lɔɔxɔɔna,

dimin xa mi a ra ba?

Kenenna mi a ra ε xa na lɔɔxɔɔni hali!

²¹ “N bata ε sanle naɓaxu,

e mi rafan n ma fefe ma.

N mi waxi ε malanne xɔɔn feu!

²² ε saraxa gan daxi yo,

ε Ala kise yo,

ε bɔɔje xunbeli saraxa yo,

ε saraxa turaxi yo,

e sese mi rafan n ma.

N mi tinma e rasuxe hali keden.

²³ ε beti xuiin makuya n na.

N mi waxi ε konden betin xuiin me feni.

²⁴ N wama naxan xɔɔn,

sariya kenden xa gbo ε tagi

alo igen naxan baani.

ε tinxinyaan xa lu

alo xuden naxan mi xɔɔrima.

²⁵ ε tan Isirayila yamaan to yi na tonbon

yireni jee tonge naaninna bun ma,

ε saraxane ba nen n tan xa ba?

²⁶ ε e gbee suxure Sikoti xali nen na wax-
atini ba?

Alo ε gbee mangana.

Hanma ε sare ala Kiyun,

ε naxanye rafalaxi ε yete xa.

²⁷ Nanara, n na ε xalima nen

konyiyani Damasi xanbi ra.”

Alatala naxa na kiini.

A xili nen “Ala Senben Birin Kanna.”

Gbalon nafulu kanne xa

6 Gbalona e xa,

naxanye laxi e yete ra

Siyon nun Samari geyane fari.

ε tan muxu gbeene

naxanye na siya fisamantenna xun na,

Isirayila kaane xaxili tixi ε tan nan na.

² ε siga Kalene taan matodeni,

hanma Xamata, na taa gbeena.

ε mɔɔn xa godo Filisiti bɔɔxɔɔni

Gati matodeni.

Ne fisa ε xa ba?

E bɔɔxɔɔn gbo ε gbeen xa?

³ ε a mirixi

a naxankata bɔxɔn mi ε lima,
 koni ε a ligama nen
 gbalon yi ε sɔtɔ.
⁴ε ε matabuma sade fajin ma,
 ε yexɛɛn nun jinge raturaxin donma,
⁵ε sigin sa kondenna ra.
 ε yengi a ma, a ε fatan maxaseene ra
 alo Nabi Dawuda.

⁶ε dɔlɔ gbegbe minma,
 ε ture fajin maso ε fatin ma.
 Koni, ε mi kɔntɔfilixi
 Yusufu bɔnsɔnna kala feen na.
⁷Nanara, ε singe nan sigama konyiyani.
 ε sumunne danma nen.

⁸Marigina Alatala bata a kɔlɔ a yete yi.
 Alatala, Ala Senben Birin Kanna falan ni
 ito ra:
 “Yaxuba bɔnsɔnna wason bata rapaxu n
 ma.

E yire makantanxine mi rafan n ma.
 N fama e birin halagideni nen.”

⁹Xa muxu fu banxina nde kui,
 e birin faxama nen.

¹⁰E kon kaan na so na banxini,
 e binbine tongodeni,
 a xa e gan,
 a na naxan li banxini
 a a falama nen na xa,
 “Muxu gbete mi be,
 ba i tan na ba?”

A a yabima nen, “En-en.”
 A mɔn naxa, “I dundu,
 i nama Alatala xinla fala!”

¹¹Bayo Alatala bata yamarin fi
 a banxi gbeene nun banxi xurine,
 e birin xa rabira, e kala.

¹²Soone e giye geme yireni ba?
 Ningene menna biye ba?
 Awa, nanfera ε sariyan maxetema xɔlen
 na,

ε tinxinyaan maxete fe naxin na?

¹³ε naxanma fe fuune ra.
 ε naxa, a ε fe bata sɔnɔya
 ε yetɛɛn senben xɔn.

¹⁴Alatala, Ala Senben Birin Kanna falan
 ni ito ra:

“Nanara, n kelima nen ε xili ma,
 Isirayila yamana.
 ε tan naxanye Lebo-Xamata taani
 han Araba xudeni,
 siyana nde fama nen ε tɔrɔdeni.”

Amosi a fe to singena alo xiyena

7 Marigina Alatala yi fe tooni ito yita
 n na:

Xɛɛn to xaba mangan xa,
 sansi nenɛn fan yi minima,
 Alatala yi tuguminne ramini.

²E to yelin sansine birin donje bɔxɔn
 ma,
 n yi a fala,

“Marigina Alatala,
 i xa e mafelu e hakene ra,
 xa na mi a ra

Yaxuba bɔnsɔnna baloma di?
 A senben mi gbo.”

³Alatala yi kininkinin e ma,
 a yi a fala, a naxa, “Ito mi lige.”
 Alatala naxa na kiini.

⁴Marigina Alatala yi tooni ito yita n na:
 Marigina Alatala yi a ragidi a teen xa
 mini.

Teen yi bɔxɔn birin gan,
 bɔxɔ igen birin yi xara.

⁵N yi a fala,
 “Marigina Alatala, yandi, dija,
 xa na mi a ra

Yaxuba bɔnsɔnna baloma di?
 A senben mi gbo.”

⁶Alatala yi kininkinin e ma,
 a yi a fala, a naxa, “Ito mi lige.”
 Marigina Alatala naxa na kiini.

⁷A yi fe tooni ito yita n na alo xiyena:
 Marigin yi tixi yinna tinxinxin dexɔn,
 bitikidi[‡] matinxin lutin yi suxi a yii.

⁸Alatala yi n maxɔdin, a naxa,
 “Amosi, i nanse toxi?”
 N yi a yabi, n naxa,

[‡]7:7 *Bitikidin* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Birikidina*.”

“Bitikidi matinxin lutina.”

Marigin yi a fala,

“N waxi a xɔn,

n ma yamaan xa matinxin, Isirayila kaane.

N mi dijɛ sɔnɔn.

⁹ Suxure batude matexine kalama nen

Isiyaga bɔxɔn ma.

Isirayila a batudene rabirama nen.

N kelima nen Yerobowan ma denbayaan xili ma silanfanna ra.”

Amosi nun Amasiyaa fe

¹⁰ Amasiya Beteli saraxaraliin yi a fala Isirayila manga Yerobowan xa, a naxa, “Amosi yanfan nakelima i xili ma Isirayila bɔnsɔnna tagi. A naxan falama na mi fan bɔxɔn xa. ¹¹ Amosi a falama, ‘Yerobowan faxama silanfanna nan na. Isirayila kelima nen a bɔxɔni konyiyani.’”

¹² Amasiya yi a fala Amosi xa, a naxa, “I tan naxan toon tima, keli be, siga Yuda yamanani! Sa i balon fen menni nabiya wanli, ¹³ koni i nama fa nabiya falane ti Beteli sɔnɔn, bayo mangana yire sarjanxin be manga taani ito yi.”

¹⁴ Amosi yi Amasiya yabi, a naxa, “Nabiin xa mi n na! N fafe fan, nabi mi yi na ra. Xuruse kannan nan n na. N Sikomorobinle fan nawalima. ¹⁵ Alatala yi n fen xuruseene tagi, a yi a fala n xa, ‘Siga, nabiya falane ti n ma yamana Isirayila xa.’ ¹⁶ Iki, i tuli mati Alatalaa falan na, i tan naxan a falama n xa, ‘I nama nabiya falane ti Isirayila xa, i nama falan ti Isiyaga bɔnsɔnna xa.’ ¹⁷ Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I ya paxanla findima nen yalunden na taani. I ya diine faxama nen silanfanna ra. I ya bɔxɔn bama nen i yii, a yitaxun muxu gbetene ra. I tan, i faxama nen bɔxɔ haramuxin ma, Isirayila fan xalima nen yire makuyeni.’”

Nabi Amosi a fe toon naanindena alo xiyena: Debena

8 Marigina Alatala yi fe tooni ito yita n na alo xiyena:

Deben naxan yi rafexi sansi bogi mɔxin na.

² A yi n maxɔdin, a naxa,

“Amosi, i nanse toxi?”

N yi a yabi,

“Debe rafexi sansi bogi mɔxin na.”

Alatala yi a fala n xa, a naxa,

“Isirayila fan bata kɔxɔ n ma yamana.

N mi dijɛ sɔnɔn.”

³ Marigina Alatalaa falan ni ito ra:

“Na lɔxɔni,

sigin naxan sama mangana banxini,

na masarama nen wuga xuiin na.

Binbine wolima ayi nen yiren birin yi, birin dunduma nen.”

⁴ E falani ito rame,

e tan naxanye yiigelitɔn tɔrɔma,

e tan naxanye tɔrɔ muxun paxankatama.

⁵ E naxa, “Kike nenen sanla janma waxatin mundun yi,

alogo en xa en ma seene mati?

Matabu lɔxɔn janma waxatin mundun yi,

alogo en ma maala yi mati?

En ma se maliga seen xa xurunɛ ayi,

en ma saren xa mate.

En xa wule sikeela rafala.

⁶ En senbetarene masarama nen gbetin na,

en tɔrɔ muxune masara sankidi saren na.

En maala matima nen e nun a dagina.”

⁷ Alatala naxan Yaxuba rakanbaxi,

na yi a kɔlɔ a yete yi, a naxa,

“N mi jinanɛ e liga feene ma,

han dunuɓa yi jan.

⁸ Bɔxɔni ito kalama na nan ma.

Be kaane birin luma nen sununi.

Bɔxɔn xuruxurunma nen

alo Misiran xudena,

naxan tema, a mɔn yi godo.”

⁹ Marigina Alatalaa falan ni ito ra:

“N fama a ragidideni nen na lɔxɔni,
sogen xa godo benun a waxatina,
dimin xa sin bɔxɔni yanyi waxatini.
¹⁰ Ɛ sanle findima nen ɲan feene ra,
Ɛ sigine findima nen wuga xuiin na.
N kasa dugin nagodoma nen Ɛ ma,
n yi Ɛ xunna bi sununi.
N fama sunu xungbeen nasodeni bɔxɔni,
alo dii kedenna na faxa waxatin naxan
yi.

Na xɔlen mi bɛ Ɛ ma habadan!”

¹¹ Marigina Alatalaa falan ni ito ra:

“Na lɔxɔne yi,
kamen soma nen bɔxɔni,
koni donse kame mi a ra,
ige xɔli fan mi a ra.
Ɛ kamema Alatalaa falan nan ma.

¹² Ɛ bɔxɔn birin yisigama nen,
keli kɔmenna ma han sogetedeni,
Alatala a fala fendeni,
koni Ɛ mi a toma.

¹³ Na lɔxɔni,
Ɛ sungutun tofapine
nun Ɛ banxulanne fugama a ra nen.

¹⁴ A singeni nun,
e yi e kɔlɔma
Samari a suxure haramuxin nin.
E a fala, e naxa,
‘Ɛ gbee ala gbo, Dan kaane!’
‘Beriseba gbeen senben gbo!’
Koni, e fama nen biradeni,
e mi kele habadan!”

**Nabi Amosi a fe to dɔnxena
alo xiyena: Halagina**

9 N yi fe toona nde ti.
Marigin yi a saraxa ganden dexɔn.
A yi yamarin fi, a naxa,
“Senbetenne kondan din,
han bɔxɔn yi xuruxurun.
Banxin birin xa bira muxune fari.
N na e diine halagima nen silanfanna ra.
Hali muxu keden mi kisima.
Muxu keden mi a xunbama.
² Hali e sa e luxun laxira yi,
n na e suxuma nen.

Xa e te kore xɔnna ma,
n na e ragodoma nen.
³ Xa e e luxun Karemele geyaan fari,
n na e sagatanma nen,
n na e suxu.

Xa e e luxun baan xɔnna ma,
n saɲin yamarima nen,
a xa e xin.

⁴ Xa e yaxune e xali konyiyani,
n yamarin fima nen,
e xa faxa silanfanna ra.
N na n yeen tima e ra nen,
koni e munanfanna mi a ra,
n na e ɲaxankatama nen.”

⁵ Marigina Alatala Senben Birin Kanna,
a tan nan a yiin din bɔxɔn na, a xuya ayi.
Muxun birin yi sunu.
Bɔxɔn xuruxurunma nen,
a te, a mɔn yi godo
alo Nila Misiran xudena.

⁶ A bata a dɔxɔden ti kore xɔnna ma.
A bata kore walaxan sa bɔxɔn xun ma.
A igen nakelima baani,
a na ragodo bɔxɔni tulen na.
A xili nen “Alatala.”

⁷ Alatalaa falan ni ito ra:
“Isirayila kaane,
Ɛ nun Kusi kaane keden mi a ra n tan xa
ba?

N mi Ɛ ramini Misiran bɔxɔn ma,
alo n Filisitine ramini Kafatoro kii naxan
yi?

N mi Ɛ ramini Misiran bɔxɔn ma,
alo n Arami kaane ramini Kiri kii naxan
yi?

⁸ A mato:
Marigina Alatala bata yulubi kanne
mangayaan to,
n fama na raxɔrideni nen bɔxɔni ito ma.
Koni n mi Yaxuba yamaan birin
halagima.”

Alatalaa falan nan na ra.
⁹ A naxa, “N yamarin fima nen
alogo Isirayila yamaan xa yimaxa.
N na a yifema nen
alo maali fema kii naxan yi,

alogo x̄ori fajin keden nama bira.

¹⁰ Koni yulubi kanna naxanye n ma ya-
maan tagi,
n na e faxama nen silanfanna ra,
e tan naxanye a falama,
‘A mi fama nxu naxankatadeni,
na mi n̄e nxu liye.’”

Isirayilaa kisi fena

¹¹ “Na l̄x̄oni,
n Dawudaa mangaya kalaxini t̄nma
nen.
N na rafalama nen,
n na neneni t̄nma nen
alo a yi kiinde,
¹² alogo e m̄n xa Ed̄n b̄x̄n s̄t̄,
e nun siyane birin
naxanye n xinla batuma.”
Alatalaa falan nan na ra,
a fama na birin nakamalideni nen.
¹³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa:
“A mato:

L̄x̄one fama,

x̄e biine nun se xabane
walima waxati kedenna nin.
Manpa rafalane nun x̄e biine,
ne fan walima nen waxati kedenni.
Manpaan gboma ayi nen geyane fari,
a yi lu alo geyane birin yikunxi.

¹⁴ N na n ma yamaan naxetema nen a
konni

keli konyiyani, Isirayila kaane.
E fama nen taa kalaxine tideni,
e d̄x̄oma denaxanye yi.
E manpa bili nak̄one sima nen,
e na minseen min.
E nak̄on sama nen,
e na bogin don.

¹⁵ N na Isirayila rasabatima nen e gbee
b̄x̄oni.

E mi kele na s̄n̄n,
n denaxan fixi e ma.”
Alatala naxa na kiini, ε Ala.

Abadi

Nabi Abadi Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Abadi a kawandin nan sebexi Kitabun yireni ito kui. A Edon kaane sonna nan yebama lan Isirayila kaane tɔɔ kiin ma e xɔn. Edon kaane findixi Yaxuba tada Esayu yixetene nan na. Edon kaane yi dɔxi fɔxɔ ige daraan sogeteden binna nin. Ne lu nen Isirayila kaane tɔɔ waxatin birin, koni Yuda kala waxatin nun Yerusalen suxu waxatini yengeni, e yi na feen nadangu ayi. E mi Isirayila kaane mali naxanye yi dɔxi e dexɔn, fɔ e to kata na feen xɔn e yi nde ba e bɔxɔn na, e mɔn yi sa Yerusalen kala muxune fari.

Kitabun yireni ito sebexi nen yanyina nde Babilɔn Yerusalen taan suxu yengeni waxatin naxan yi, fayida fɔ jɛɛ keme suulun tonge solomasexe e nun solofere jɔxɔn benun Marigi Yesu xa bari. Abadi kawandin naxan ba, na a falama Edon kaane xa nen a e nun Isirayila yaxun bonne birin halagima nen e bode xɔn.

Nabiya falana lan Edon ma

Nabi Yereimi 49.7-22

1 Falani ito nan makenen Abadi xa fe tooni alo xiyena:

Marigina Alatala ito nan falaxi Edon kaane fe yi.

Nxu bata xerayana nde a fe me fata Alatala ra,

xeraan bata rasiga siyane tagi,

a xa sa a fala e xa fa fala:

“En keli, en sa Edon kaane yenge!”

² Ala naxa, “Edon kaane,

n na ε senben xurunma nen siyane birin xa.

Birin ε rapaxuma nen.

³ Wason naxan ε bɔjɛni,

na bata ε ratantan

e tan naxanye dɔxi faran yinle ra,

e nun geyane fari,

ε tan naxanye ε mirima, ε naxa,

‘Nde nɛ nxu be be xuntagi?’

⁴ Hali ε mate ayi alo singbinna,

hali ε sa ε teen sa kore alo xɔline,

a mate ayi alo sarene,

n na ε ragodoma nen.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁵ “Xa mupadana hanma mafu tiine fa i

konni kɔɛen na,

e mi e waxonna xan tongoma ba?

ε luma bɔjɛ xunbenli di nayi?

Xa muxune fa ε nakɔni ε manpa bogine

mupadeni,

e mi bogi dando xan gbansan luma na

ba?

⁶ Nba, Esayu yixetene yii seene birin

naxɔrima nen,

a nafulu luxunxine birin yi to.

⁷ ε mali muxune birin ε kedima nen ε

bɔxɔni.

ε xɔyine bata ε yanfa, e bata ε nɔ.

Muxun naxanye yi ε donseene donma,

ne lutin natima ε yɛɛ ra nen

e naxa, ‘E xaxili mi fa na!’

⁸ Na lɔxɔni,

n mi Edon yamanan fekolonne raxɔre

ba?

N yi xaxilimane ba Esayu a geyane fari?”

Alatalaa falan nan na ra.

⁹ “Teman kaane,

ε sofane gaxuma nen

muxune birin yi raxɔri Esayu a geyane

ma!”

¹⁰ “ε yarabima nen

bayo ε bata gbalo feen liga

ε ngaxakedenna Yaxuba yixetene ra.

ε raxɔrima nen han habadan!

¹¹ Amasɔtɔ na lɔxɔni e yɛɛn yi na xɔjɛne

ra

e yi soma Yerusalen taani waxatin naxan

yi

e a nafunle tongo,

e a seene yitaxun masensenna xɔn.

ε tan fan luxi nen nayi alo e tan.

¹² ε mi yi lan ε sewa

ε ngaxakedenna Yuda yixetene tɔɔ
lɔxɔna fe ra.

Ɛ mi yi lan

ε naxan e kalan waxatini,
hanma ε yi ε kanba e sɔxɔlen waxatini.

¹³ Ɛ mi yi lan

ε so n ma yamana taani
a halagi waxatini.

Ɛ mi yi lan

ε a mato sewani a kala waxatini,
hanma ε yi a nafunle tongo
a halagi waxatini.

¹⁴ Ɛ mɔn mi yi lan

ε ti kira xunne ra ε a muxu gixine faxa,
hanma ε yi e so e yaxun yii,
e tɔɔ waxatini.”

¹⁵ Amasɔɔ Alatalaa lɔxɔn bata maso,
a siyane birin makitima lɔxɔn naxan yi.

Nayi, ε suxuma nen
alo ε bonne suxu kii naxan yi.

Ɛ fe naxin naxanye liga,
ne xetema nen ε ma.

**Isirayila a gbeen nɔxɔma
nen Edɔn yamanan ma**

¹⁶ Awa, ε to dɔlɔn minxi n ma geya sar-
ijanxin fari,

nayi siyane birin e minma nen
han e a radangu ayi!

E luma e minɔe nen,
han e lugo,

e yi lu alo e mi da.

¹⁷ Koni yamaan muxu dɔnxene luma nen
Siyon geyaan fari.

Yaxuba yixetene e keen masɔɔma nen.

¹⁸ Yaxuba yixetene luma nen alo teena,

Yusufu bɔnsɔnne yi lu
alo tee degena.

Koni Esayu yixetene luma nen
alo sexena.

Ne e suxuma nen

e yi e gan,

muxu yo mi kisima Esayu bɔnsɔnni.

Alatala bata na fala!

¹⁹ Yuda kaan naxanye dɔxi Negewi
yireni,

ne Esayu a geyane suxuma nen.

Yamanan lanbanna muxune Filisitine
bɔxɔn tongoma nen.

E Efirami nun Samari burunne tongo,
Bunyamin bɔnsɔnna muxune yi Galadi
suxu.

²⁰ Isirayila kaan naxanye suxi yengeni,
gali gbeeni ito,

ne Kanan kaane yamanan suxuma nen
siga han Sarepata taana.

Yerusalen kaan naxanye suxi yengeni

naxanye Sefarada taani,
ne fan yi Negewi yamanan taane findi e
gbeen na.

²¹ Muxu kisixine tema nen Siyon geyaan
fari,

e Esayu a geya yirene makiti,
mangayaan yi lu Alatala xa.

Yunusa

Nabi Yunusaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito Nabi Yunusa nan ma fe falama naxan kataxi a nama Alaa yamarin suxu. Ala to a fala, a a xa siga Isirayila yaxune kawandideni, a yi tondi, a siga kunkin kui fɔxɔ igen xun ma, foyen yi keli, Yunusa yi woli igeni, yexen yi a gerun. A tondixi, bayo Niniwa kaane findixi faxa tiine nan na. Isirayila kaane yaxu fangamane nan yi e ra. Niniwa kewali paxine fe sebexi Nahun sora 3 kui. Dɔnxen na, Yunusa yi tin Alaa falan ma, yexen yi a ramini.

Yunusa a fe taruxun jɔndi kendena nde yitama en na fa fala a Ala mi a xanuntenyaan nagidixi Isirayila kaane xan tun ma, koni a mɔn a ragidixi xɔpene ma naxanye a fe tongoxi sɔbeɛn na. Naxan na fa Ala ma, a a xun xanbi so a hakene yi, Ala na kanna mafeluma nen.

Yesu misaala tongoxi Yunusa a sigatiin nan ma a to yi a faxa feen falama yamaan xa e nun a keli fena sayani (Matiyu sora 12.38-42 e nun Luka sora 11.19-35).

Ala a yitama en na nen fa fala, en lan en xa a xanuntenyaan nun hinanna feen nali siyane birin ma hali en kon kaa mi a ra. Ala mɔn a yitama Kitabun yireni ito yi, a en mi lan en yi a matandi kii yo yi.

Nabi Yunusa mi Ala sagoon liga

1 Lɔxɔna nde Alatala yi falan ti Amityai a dii xemem Yunusa xa, a naxa, ²“Keli, i siga Niniwa taani, taa gbeena, i sa na kaane kawandi. Amasɔtɔ n bata e fe paxine to.” ³Koni Yunusa yi keli, a yi a gi Alatala ma, a xa siga Tarasisi yamanani. Nayi, a yi siga Yafa taani, a sa kunkina nde to naxan yi siga feni Tarasisi yamanani. A yi na saranna fi, a so kunkin kui, a yi a masiga Alatala ra. ⁴Koni Alatala yi foye gbeen nafa fɔxɔ

igen xun ma. Walan gbeen yi keli igen xun ma. A yi liga alo kunkin xa kala. ⁵Kunkibane yi gaxu, birin yi a gbee ala maxandi fɔɔ. Na danguxina, seen naxanye yi kunkin kui, e yi ne rawoli ayi fɔxɔ igeni alogo kunkin xa yelevu ayi. Yunusa tan yi saxi xixɔli gbeeni kunkin kui.

⁶Awa, kunkibane kuntigin yi Yunusa to, a yi a fala a xa, a naxa, “I xima nan-fera? Keli i yi i gbee Ala maxandi, waxatina nde, a en malima nen, nayi en mi faxama.”

⁷Awa, kunkibane yi a fala e bode xa, e naxa, “En feni ito yɛɛ fen alogo en xa a kolon naxan faxi tɔrɔni ito ra en ma.” Nayi, e yi masensenna ti, a yi Yunusa suxu. ⁸Nayi, kunkibane yi a fala Yunusa xa, e naxa, “A fala nxu xa, nde faxi tɔrɔni ito ra? I wanla sifan mundun ligama? I kelixi minen yi? I fataxi yamanan mundun na, e nun i fataxi siyaan naxan na?”

⁹Yunusa yi e yabi, a naxa, “Heburu nan n na. N na Alatala nan batuma, Ala Naxan Kore, naxan baane nun bɔxɔn daxi.” ¹⁰Na kunkibane yi gaxu ki fani, e yi a maxɔdin, e naxa, “I na ligaxi nan-fera?” Amasɔtɔ e bata yi a kolon fa fala a gima Alatala nan ma, bayo a bata yi a yɛba e xa nun. ¹¹Koni foyen mɔn yi lu fe nanara kunkibane yi a fala Yunusa xa, e naxa, “Nxu fa nanse ligama i ra alogo fɔxɔ igen xa a raxara? Bayo fɔxɔ igen mɔn yi luma xape ayi nen tun.”

¹²Awa, Yunusa yi e yabi, a naxa, “ɛ n tongo, ɛ yi n woli fɔxɔ igeni, nayi igena a raxarama nen. N na kolon fa fala foye gbeeni ito ɛ tɔrɔma n tan nan ma fe ra.”

¹³Koni kunkibane yi kata kunkin nasigadeni xaren binni, koni e mi nɔ amasɔtɔ foyen yi gboma ayi nen tun. ¹⁴Nanara, e yi Alatala maxandi, e naxa, “Alatala, i nama tin nxu xa halagi xemem ito a fe ra. I mɔn nama tin nxu xa findi muxun faxa sabun na naxan mi fefe ligaxi nxu ra.”

¹⁵Nayi, e yi Yunusa tongo, e yi a woli fɔɔ igeni. Na ligaxina, igen yi a raxara yiri. ¹⁶Na yi a liga kunkibane yi gaxu Alatala yee ra han, nanara e yi saraxan ba Alatala xa, e yi e kɔɔ.

Yunusa yi Ala maxandi

2 Alatala yi yexe gbeen nafa a yi Yunusa gerun. Yunusa yi lu yexe gbeen kui soqe saxan, kɔe saxan. ²Yunusa yi yexe gbeen kui waxatin naxan yi, a yi Alatala, a Ala maxandi.

³A yi a fala, a naxa,
“N yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
Alatala, n yi i maxandi,
i yi n yabi.
N to yi faxan de,
n yi i xili,
i yi n xuiin name.

⁴I bata n woli baani tilinna ma.
N bata lu mɔrɔnne bun,⁴
xunfanne birin danguma n fari.
⁵N yi a falama nen, n naxa,
I bata n kedi i yetagi.
Koni, n mɔn i ya banxi saripnanxin toma
nen.

⁶Igen bata te han n kɔena.
N bata lu tilinna ma.
Fɔɔ igen sexene yi filin n xunna ma.

⁷N bata yi godo igeni
han geyane bun.
Bɔɔɔn bata yi raxutu n ma
han habadan.
Koni i tan Alatala, n ma Ala,
i bata n kenden ba faxan de.”

⁸“N niin ba waxatini,
n yi n miri i tan Alatala ma,
n ma maxandi xuiin yi sa i li i ya banxi
saripnanxini.

⁹Naxanye suxurene batuma fuyan
ne e makuyama hinanna nan na.

¹⁰N tan saraxane bama i xa nen,
n yi barikan bira i xa betini.
N de xuiin naxanye tongoxi,

n yi ne liga.

Alatala, i tan nan kisin kannu ra.”

¹¹Alatala yi yexen yamari alogo a xa sa Yunusa baxun xaren na.

Yunusa yi kawandin ba Niniwa yi

3 Awa, Alatala mɔn yi falan ti Yunusa xa, ²a naxa, “Keli, i siga Niniwa taa gbeeni, i sa kawandin ba na n na i yamarixi naxan na.” ³Nayi, Yunusa yi keli a siga Niniwa yi alo Alatala a falaxi a xa kii naxan yi. Taa gbeen nan yi Niniwa ra, a yisigana, fɔ soqe saxan sigati. ⁴Awa, Yunusa yi yanyi keden siga ti taani a sarinma, a naxa, “Xii tonge naanin to xanbi ra, Niniwa taan halagima nen!”

⁵Niniwa kaane yi denkeleya Ala ma. Awa, e yi a rawanga a muxun birin xa sunna suxu, e yi kasa benbeli dugine ragodo e ma keli muxu gbeene ma han muxudine.

⁶Niniwa mangan to na feen me, a yi keli a manga gbɛdeni, a yi a manga do-maan nate a ma, a yi kasa benbeli dugin nagodo a ma, a yi sa dɔɔɔ burunburunni. ⁷E yi falani ito rali Niniwa yiren birin yi, e naxa, “Mangan nun a kungtine naxa, ‘Muxune nun xuruse xungbeen nun a xunxurina, sese nama donseen don hanma a yi a min. ⁸Muxune nun xuruseene, birin xa benbenla ragodo e ma, e yi e xuiini te Ala ma senben na, birin yi xete a sigati kii jaxin fɔɔ ra e nun a gbalon naxan ligama. ⁹Waxatina nde Ala dipama nen, a xete a xɔɔɔn fɔɔ ra, nayi en mi fa halagima.”

¹⁰Ala yi a to Niniwa kaane na ligama, a yi a kolon a e bata xete e kewali jaxine fɔɔ ra. A yi yihadin naxan nagidixi a xa a liga e ra, a yi na dan.

Yunusa yi xɔɔ Ala ma

4 Na feen yi Yunusa xɔɔ ki faɔi. ²A yi Alatala maxandi, a naxa, “Alatala,

⁴2:4 Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

n mi yi ito xan falan ba n yi n ma yamanani waxatin naxan yi? N yi ito nan ma fe falama n yi n gima Tarasisi yamanani waxatin naxan yi. Amasɔɔ n yi a kolon a i tan Ala i diɓa, i kininkinin, i mi xɔɓɓon xulen, i ya hinanna gbo, i yete ratanga yihadin liga feen ma. ³ Alatala, n bata i mafan i xa n niin ba n yi, amasɔɔ a rafan n ma n faxa benun n xa lu n nii ra.” ⁴ Alatala yi a fala Yunusa xa, a naxa, “I lan i xɔɓɓon ba?”

⁵ Awa, Yunusa yi keli taani siga sogeteden binna ra. A yi sa gagen ti a yete xa menni, a dɔxɔ a bun nininna ra alogo a xa a to naxan ligama taani. ⁶ Marigina Alatala yi wudi binla nde ramini, a yi sabati Yunusa xun ma, a findi nininna ra a xa, na yi a xɔɓɓon ba a yi. Yunusa yi sewa han! ⁷ Koni na xɔɓɓon bode, subaxani, Ala yi kunla nde rafa a yi wudi binla

sɔxɔn, a yi xara. ⁸ Sogen texina, Ala yi foye wolonna rafa keli sogeteden binna ra. Sogen yi Yunusa xunni li han a liga alo a xa fuga a ra. A yi a fala, a a xa faxa, a naxa, “Benun n xa lu n niini, a lan n xa faxa.”

⁹ Koni Ala yi a fala Yunusa xa, a naxa, “I lan i xɔɓɓon wudi binli ito a fe ra ba?” A yi a yabi, a naxa, “A lan n xɔɓɓon wudi binla fe ra han n faxa.” ¹⁰ Nayi, Alatala yi a fala Yunusa xa, a naxa, “Wudi binli ito mi wali yo tixi i tan ma, i tan xa mi a ragboxi, a daxi kɔɔ kedenna nan na, a halagi kɔɔ kedenna ra. ¹¹ Koni n tan mi lan nun n kininkinin Niniwa ma ba, taa gbeena, muxu wuli keme muxu wuli mɔxɔɓɓon denaxan yi, naxanye mi fatan e kɔmenna nun e yiifanna tagi rabe? Xuruseene fan na.”

Mike

Nabi Mike Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Mike nun Nabi Esayi yi walima waxati kedenni, fɔ jɛɛ kɛmɛ solofere jɛɛ tonge naanin jɔxɔn benun Yesu xa bari. A yi falan tima Yuda kaane nan xa, Asiriya yamanan sofane yi kɔnkɔxi e xili ma waxatin naxan yi.

Nabi Mike yi Yuda kaane rakolonma a e yamanan nun e manga taan Yerusalen fa luma nen alo Samari, Isirayila yamanan manga taana. A lixi Yuda nun Isirayila bata yi taxun. Samari taan suxi nen yengeni jɛɛ kɛmɛ solofere jɛɛ mɔxɔɲen nun firin benun Yesu xa bari. Nabiin yi yamaan nakolonma gbalo famatɔɔn nan ma fe ma naxan yi fama e yulubine saranna ra. E yulubin ne findixi tinxintareyaan nan na muxune tagi. A mɔn yi falan tima nabine xili ma naxanye yamaan yanfama e falane xɔn, naxan yete a ligama muxune mi nɔɛ e kii masarɛ. Mike yi e rakolon e yi lan e xa sigan ti kii naxan yi, a naxa, “Tinxinyaan liga, hinanna yi rafan i ma, i yi sigan ti i ya Ala xɔn yete magodoni.” (Mike 6.8) En fan lan nen na xa lu en xunni, en yi a suxu.

Mike a falama a yamaan xa nen a Ala fama e rakisideni nen a na mangen dɔxɔ naxan barima Dawuda bɔn-sɔnni Betelemi taani. Na feen sebexi Mike 5.1-4 kui. Na nan a liga muxune yi Alaa Muxu Sugandixin legedenma Betelemi taani jɛɛ kɛmɛ solofere na falan xanbi ra. Na feen sebexi Matiyu 2.6 kui.

1 Alatala falan naxanye ti Mike Moreseti kaan xa Manga Yotami nun Manga Axasi nun Manga Xesekiya waxatine yi, Yuda yamanan mangane. A fe

tooni ito nan ti alo xiyena lan Samari taan nun Yerusalen taane fe ma.

² Ɛ tuli mati,

ɛ tan siyane birin!

I tan bɔxɔna, i tuli mati,

e nun muxun naxanye birin a yi.

Marigina Alatala sereyaan bama nen ɛ xili ma.

Marigin nan a falama

keli a Batu Banxi sarijanxini.

Ala Samari taan nun Yerusalen taan makitima nen

³ A mato,

Alatala minima a dɔxɔdeni.

A godoma,

a sigan tima bɔxɔn yire matexine fari.

⁴ Geyane xulunma ayi a sanna bun ma,

lanbanne yibɔma e tagi

alo kumin dengben tɛɛn ma,

alo ige bɔxɔnxin tintinna ra.

⁵ Na birin Yaxuba yamaan murutena fe ra,

Isirayila yamaan yulubine fe ra.

Nde Yaxuba yamaan namurutexi?

E manga taa Samari kaane xa mi a ra ba?

Nde tixi Yuda yɛɛ ra suxure batuni?

E manga taa Yerusalen kaane xa mi a ra ba?

⁶ Ala naxa, “N Samari taan findima nen taa xɔnna ra burunna ra,

manpa bili nako yirena.

N na a banxi gemene ragodoma nen lanbanne yi,

n yi a banxine sandɔxɔne ramini kenenni.

⁷ A suxurene birin yibɔma nen dungi dungi na.

Tɛɛn nan e kide se ralixine ganma.

N na a batu seene birin kalama nen,

e naxanye malanxi yalundene sarene xɔn,

e mən sa findima nən yalundene saren
na.”§

⁸ Nanara, n wugama nən,
n gbelegbele,
n san yigenla nun n nagenla yi sigan ti.
N gbelegbelema nən alo kankona.
N kutun alo xutunxunbane.

⁹ Amasəṭə Samari kaane furen mi
yalanma.

A bata Yuda yamanan li.
A bata n ma yamaan taan so dəen li
han Yerusalen taana.

¹⁰ E nama a fala Gati taani.

E nama a wuga!

E makutukutu burunburunni
Beti-Leyafira taani.**

¹¹ Safiri kaane, e yagixin nagenla xa
dangu!

Saanan kaane, e nama susu mine.
Beti-Hayeseli taan sununi,
e mi e maliye.

¹² Maroti kaane xaminxi e herina fe ra,
bayo Alatala bata gbalon nagodo,
han Yerusalen taan so dena.

¹³ E tan Lakisi kaane,
e soone nun wontorone yitən!

E tan nan Siyon kaane tixi yulubin ma
bayo Isirayila kaane yulubin naxanye
ligama

e ne toxi e konna nan singe yi.

¹⁴ Nanara, Yuda kaane,
e masigama nən Moreseti-Gati taan na.
Akisibu taan findima luti ratixin nan na
Isirayila mangane ye ra.

¹⁵ Ala naxa, “E tan Maresa kaane,
n mən e yengefaan nafama nən e xili ma.
Isirayila manga binyena a gima nən
a sa a luxun Adulan faranna ra.

¹⁶ E xunna bi e rafan dii xəmene wuga
feen na!

E xunna gbanan alo dugan xun xənna,
amasəṭə e sigama nən e diine ra pon!”

Fe naxin saranna nun tuli sana

2 Gbalon na kanne xa,
naxanye haken mirima,
e fe naxini tən e sadeni.

Kuye nema yibama
e yi sa a liga,

amasəṭə na ferena e xa.

² E mila xəene xən,

e yi e tongo,

e kunfa banxine xən,

e yi e kansun.

E muxune nun e denbayane nun e kəene
suxu.

³ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“A mato,

n gbalon nan nafama bənsənni ito ma.

E mi e xunna ramine a bun mume!

E mi fa sigan tima xunna kenli,

amasəṭə tərə waxatin na a ra.

⁴ Na ləxəni, sandani ito falama nən e xili
ma,

e e magelema nən mawuga sigini.

E naxa, ‘En bata kala fefe,

n ma yamaan kə bəxən bata yitaxun
gbeteye ra.

E bata a ba n yii,

e bata en ma xəene so yanfantenne yii!”

⁵ Nanara, muxu yo mi bəxəna nde malige
i tan kəen na Alatala yamani.

Naxanye Nabi Mike matandima

⁶ E waliyiya falan tima n xili ma iki,

e naxa, “E nama waliyiyaan fala!

Waliyiya falani ito nama ti de!

A findima yagin nan na!”

⁷ E tan Yaxuba bənsənna,

a lan e xa na fala ba?

§1:7 *Yalundene* nan yi walima men kaane kidene yi e gbetin sətə kiden seene sətə feen na. Yaxune na yi men kaane suxurene tongo yengen, e yi sa e batuma e konna kide yirene nin. Men yi findi yalunde yire firinden na a naxan ma fe fala.

**1:10 Nabi Mika yirene xinle falama naxan nun a falane bunne maliga alogo a falan xa naxun. Misaala ra, Beti-Leyafira bunna nən “burunburun yirena.” A taan naxanye xinle falama, Asiriya kaane kənkəxi na taane nun e rabilinne ma.

Dijan janje Alatala yi ba?

A darixi na lige ba?

Ala naxa,

“N ma falane fan na kanna xa naxan kewanle fan.

⁸Ɛ bata keli n ma yamaan xili ma waxati dɔnxeni ito yi alo yaxune.

Ɛ muxune gubane bama e ma naxanye xetematɔ a ra

keli yengeni bɔje xunbenli.

⁹Ɛ n ma yamaan naxanle kedima e rafan banxine yi.

Ɛ n ma binyen ba e diine ma habadan.

¹⁰Ɛ keli, Ɛ siga,

amasɔɔ Ɛ matabude mi ito ra,

bayo Ɛ yamanan bata raharamu.

A findima tɔɔn nan na

naxan magaxu han!

¹¹Xa muxuna nde a gima foyen fɔxɔ ra a wule waliyiya falane ti, a naxa,

‘I fama dɔɔn nun manpaan sɔɔdeni nen!’

Na nabi sifan nan yi lanje yamani ito ma yati!”

¹²“N na Ɛ birin malanma nen Yaxuba bɔnsɔnna.

N na Ɛ tan muxu dɔnxene xun lanma nen, naxanye luxi Isirayila bɔnsɔnni.

N na Ɛ malanma nen

alo yexeene sansanna kui,

alo xuruse kuruna e dɛgedeni.

Gali gbeen sɔnxɔ xuiin yi mini na.

¹³Naxan kiraan nabama,

na tima nen e yeɛ ra.

E kiraan nabama nen, e mini.

E mangan bata ti e yeɛ ra,

Alatala nan e xunna ra.”

Yɛratine sɔnne

3 N bata a fala, n naxa,
 “Yaxuba bɔnsɔn mangane Isirayila bɔnsɔn kuntigine,
 Ɛ tuli mati iki!

Ɛ tan xa mi lan

Ɛ sariyan kolon ba?

²Ɛ fanin naxaxu Ɛ tan naxanye ma,

a paxin yi rafan Ɛ ma,

Ɛ muxune kidin nun e suben bama e ma han e xɔnna.

³Ɛ n ma yamaan suben donma,

Ɛ yi e kidin ba,

Ɛ yi e xɔnne yigira,

Ɛ yi e yisege

alo suben naxan sama tunden kui.”

⁴Nanara, mangane na gbelegbele

Alatala ra,

a mi e yabima.

A yetagin luxunma nen e ma na waxatini,

e kewali paxine fe ra.

Wule nabine sɔnne

⁵Alatala ito nan falaxi lan nabine fe ma naxanye n ma yamaan nalɔma ayi, a naxa,

“Donseen nɛma e dɛ,

e muxune xibaruma bɔje xunbenla nan na.

Koni xa naxanye mi e kima dɔnseni

e yengen nan nakelima ne ma.

⁶Nanara, kɔɛn soma nen Ɛ ma

Ɛ mi fa fe toon tima alo xiyena,

dimin yi so,

fe yo mi fa makenenma Ɛ xa.

Sogen birama nen na nabine mabinni,

kenenna yi findi dimin na e xa.”

⁷Sayibane yagima nen

e nun naxanye birin waliyiya falane tima.

Ne e yetagine luxunma nen yagini

amasɔɔ Ala mi e yabima.

⁸Koni n tan, n lugoxi senben na

e nun Alatalaa Nii Sarijanxin

nun kiti sa kenden nun fangana

alogo n xa Yaxuba bɔnsɔnna Ala matan-dine yita a ra

e nun Isirayila bɔnsɔnna yulubina.

⁹Nayi, Ɛ tuli mati ito ra,

Yaxuba bɔnsɔn mangane,

Ɛ tan Isirayila bɔnsɔn kuntigine,

kiti kenden naxaxu Ɛ tan naxanye ma

Ɛ yi fe fajine birin yifu,

¹⁰Ɛ tan naxanye Siyon taan tima wunli,

ε yi Yerusalen ti gbaloni.

¹¹ Men mangane kitin sama,
e dimi yi seen nasuxu mayifuni.
Men saraxaraline xaranna tima,
alogo e xa e saren sɔɔ.
Men nabine fe famatɔne xibarune
falama,

alogo e xa gbetin sɔɔ.
Anu, e mɔn fa e diganma Alatala yi,
e susu a fale, e naxa,
“Alatala mi en tagi ba?
Tɔɔ yo mi fama en ma.”
¹² Nanara, ε tan ma fe ra,
Siyon taani buxama nen alo xɛna,
Yerusalen findima nen taa xɔnna ra.
Ala Batu Banxin tixi geyaan naxan ma,
na findima nen fɔtɔnna yire matexin na.

Bɔne xunbeli manga taana

4 Waxati famatɔni
Alatala Batu Banxin geyaan naxan
fari

na danguma nen geyane birin na,
a lu geyane birin xun ma,
siyane yi lu fe a ma han!

² Siya wuyaxine fama nen,
e a fala, e naxa,

“Ɛ fa, en siga,
en te Alatalaa geyaan ma,
Yaxubaa Alaa banxini.

A xa en xaran a sigati kiine ma,
alogo en xa bira a kirane fɔxɔ ra.”

Amasɔɔ sariyan minima nen Siyon yi
Alatalaa falan minima nen Yerusalen yi.

³ A findima nen kitisaan na siya wuyaxin
tagi.

A yengene janma nen yama senbeman
tagi

hali naxanye makuya.

E e silanfanne bɔnbɔma nen,^{††}

e findi jinge kenne ra,

e tanbane yi rafala wɔlitene ra.

Siya yo mi fa silanfanna tongoma gbete
xili ma,

yengen mi fa maxaranje mume.

⁴ Birin dɔxɔma nen a manpa binla nun a
xɔde binla bun,
muxu yo mi fa e magaxu,
amasɔɔ Alatala Senben Birin Kanna bata
falan ti.

⁵ Siyane birin sigan tima e gbee ala nan
xili yi.

Koni en tan sigan tima Alatala nan xili yi
en ma Ala
waxatin birin han habadan!

⁶ Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “Na lɔxɔni,
n sankalatɔne malanma nen.

Naxanye yi suxi yengeni
n yi ne xun lan,
n tɔɔn nagidixi naxanye ma.

⁷ N sankalatɔne findima n ma yama
dɔnxen na nen.

Naxanye yi xuyaxi ayi,
na muxune yi findi siya senbemaan na.

Alatala dɔxɔma nen e xun na Siyon
geyani

keli na waxatin ma han habadan.

⁸ I tan, Siyon taan sanganso matexina,

i tan naxan yamaan makantanma

alo xuruse rabaan nun a kuruna,

i fama nen senben sɔɔdeni

naxan yi i yii a fɔlɔni.

Yerusalen mɔn findima nen manga taan
na.”

⁹ Nanfera iki i gbelegbelema?

Manga mi fa i konni ba?

I kawandi muxun bata lɔ ayi ba,

alogo sɔxɔlen xa i li

alo jaxanla naxan tinna ma?

¹⁰ Siyon kaane, ε tɔɔ,

ε gbelegbele

alo jaxanla naxan diin barima.

Amasɔɔ iki ε minima nen ε taani

ε sa dɔxɔ burunna ra.

Ɛ sigama nen han Babilɔn taani.

Ɛ sa xɔɔyama menna nin,

^{††}4:3 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

Alatala sa ε xunbama menna nin ε yax-
une yii.

¹¹ Iki siya wuyaxine e malanma i xili ma.

E a falama, e naxa,

“En fu e taan ma,

en xa Siyon kalaxin to!”

¹² Koni e mi Alatala miriyaan kolon.

E mi a fe ragidixine famuma.

E mi a kolon a e malanma nen

alo malo xidine lonna ma.

¹³ Siyon kaane, ε keli,

ε maala bōnbō!

N senben fima nen ε ma

alo wure fenne turaan ma

alo a torone na findi sulan na.

ε yama wuyaxi yilunburunma nen,

e bata yi seen naxanye sōtō yengeni,

ε ne rasarijan Alatala xa,

ε yi e nafunla so bōxōn birin kannu yii.

¹⁴ Iki, ε ganle malan, taa yenge sone!

Yaxune bata ε rabilin!

E bata Isirayila kuntigin yetagi garin
dunganna ra.

Mangan barima nen Betelemi yi

5 I tan, Betelemi-Efarata taana,
i tan xurun Yuda taane tagi,
koni naxan mangayaan ligama Isirayila
xun na

n tan xa, na minima i tan nin.

A bōnsōnna fōlōxi xabu waxati dangux-
ine yi,

xabu singe ra fonne waxatina.

² Nanara, Ala Isirayila yamanan
nabepinma nen

han naxan diin barima na yi diin bari.

A ngaxakeden dōnxene mōn yi xetε Isir-
ayila yi.

³ A kelima nen, a yi a xuruse kurun naba
Alatala senbeni,

Alatala xili binyeni, a Ala.

E luma nen bōje xunbenli,

amasōtō a binyama nen han bōxōn
danne.

⁴ A tan yetεen nan findima e bōje xun-
benla ra.

Asiriya kaane na fa en ma bōxōni

e yi so en ma manga banxine kui,

en yeerati solofere nan nakelima e xili
ma

hali yamaan kuntigi solomasexe.

⁵ E mangayaan ligama nen Asiriya
yamanani

silanfanna ra e yii, e Nimirodi bōxōn
tongo.

Mangana en xunbama nen Asiriya kaane
yii,

e na sa so en yamanani

e na e sanna ti en ma bōxōni.

⁶ Nayi, Yaxubaa yamaan muxu dōnxene
luma nen

siya wuyaxin ye,

alo xiila naxan kelixi Alatala ma,

alo tulen naxan sama sexen yii ra,

naxanye mako mi adamadiine ma,

e yengi mi sese ma muxune yii.

⁷ Nayi, Yaxuba bōnsōnna muxu dōnxene
luma nen

siyane nun yama wuyaxine ye,

alo yatan burunna subene ye,

alo yata senbemaan xuruse xunxurine ye.

A na dangu, a e suxu, a e yibō,

muxu yo mi e bama a yii.

⁸ ε yiini te ε yaxune xili ma,

alogo ε yaxune birin xa raxōri.

⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Na lōxōni, n ni i ya soone bama nen i
konni

n yi i ya wontorone ralō ayi.

¹⁰ N na i ya taane kalama nen i ya
yamanani,

n yi i ya yire makantanxine birin nabira.

¹¹ N kōerayaan bama nen ε ye.

Yiimatone mi fa luma e ye.

¹² N na ε suxurene nun ε kide gemene
bama nen ε yii.

ε mi fa ε xinbi sinma ε yii funfun bun
ma.

¹³ N na ε Asera kide gbindonne bama nen
ε yii,

n yi ε taane halagi.

¹⁴N fitinaxina n gbeen ɲɔxɔma nen xɔlɔni
siyane birin na naxanye mi n xuiin
namexi.”

Kitina Ala nun a yamaan tagi

6 E tuli mati Alatalaa falan na, a naxa,
“E keli, e xun mafala,
geyane yi findi i ya kitin serene ra,
yire matexine xa i xuiin name.

²Geyane, e Alatala kitin name,
e tuli mati,
e tan bɔxɔn bunna naxanye mi yimaxe,
amasɔɔ Alatala nun a yamaan kitini,
a waxi Isirayila makiti feni.

³N ma yamana,
n nanse ligaxi e ra?
N goronna mundun saxi e xun ma?
E n yabi!

⁴N bata e ramini Misiran yamanani.
N bata e xunba konyiya bɔxɔni.

N yi Musa rasiga,
a xa ti e yee ra,
e nun Haruna nun Mariyama.

⁵N ma yamana,
na feen xa rabira e ma,
Moyaba mangan Balaki yi fe ɲaxin
naxan falama,
e nun Beyori a dii Balami^{‡‡} mɔn a yabi
naxan na.

E sigan naxan ti
keli Sitimi yi han Giligali taani,
na feen xa rabira e ma
alogo e xa Alatalaa tinxin wanle kolon.”

⁶N fama nanse ra n yii Alatala yetagi,
n yi n xinbi sin Ala matexin bun?
N xa fa, nxu nun saraxa gan daxine ba?
E nun ɲinge diin ɲee kedenne ba?

⁷Alatala konton wuli wuyaxine rasuxe
ba?

Ture saraxan naxan gbo xude wuli wuli
wuyaxine igen xa ba?

N na n ma dii singen soe a yii n hakene
saren na ba?

Diin naxan minixi n fatini,
na finde niin xunbaan na yulubine fe ra
ba?

⁸Adamadina,
a bata a yita i ra naxan fan,
Alatala naxan maxɔdinma i ra:
Tinxinyaan liga,
hinanna yi rafan i ma,
i yi sigan ti i ya Ala xɔn yete magodoni.

Isirayila kaane yulubine saranna

⁹Alatala a xui raminima taan muxune
ma,
xaxilimana a xinla ratinma nen.

E tuli mati falan na
naxan yamaan yulubine saranna ralixi
e nun naxan a fe ragidixi.

¹⁰Nafunla naxan sɔɔxi a ɲaxin na
na mɔn muxu ɲaxine banxine kui ba,
e nun ligase tinxintaren naxan dangan
nafama?

¹¹N luye n mi a fe saran na kanna ra ba,
naxan sikeli tinxintaren nawalima
se liga se defetaren naxanye benbeli kui?

¹²Taan nafulu kanne gbalon ligama,
a muxune wulen falama.

E deen yanfan tima.

¹³Nanara, n tɔɔn nagodoma nen i ma,
n yi i kala i yulubine fe ra.

¹⁴I tan, i degema nen i mi lugo.
Kameni i kuiin bɔɔxɔma nen.

I sena ndee ramarama nen,
koni sese mi luma.

I na naxan namara,
n na kalama nen yengeni.

¹⁵I seen sima nen,
koni i mi a xabama.

I oliwi turen bama nen,
koni i mi a turen nawalima.

I manpa bogi igen bama nen,
koni i mi a minma.

¹⁶I Manga Omiri a sariyane nan suxuma

^{‡‡}6:5 *Balaki nun Balami* a fe sebexi Yatene 22 han 24 kui.

e nun Manga Axabi a denbayaan misaale birin,[¶]
 i bira e kawandi xuine fɔxɔ ra.
 Nanara, n halagin nagidixi i ma,
 n na i ya muxune findima nen gele ma feen na
 e nun yagina siyane tagi.

Nabina mawuga xuina

7 Gbalona n xa!
 Amasɔtɔ n sunuxi
 alo naxan se bogin fenma a xɔri maken-
 tun waxatini.

A dondaxin se mi fa na,
 hali xɔde bogi keden pe
 naxan yi paxunɛ n de.

² Tɔgɔndiya muxune bata pan yamanani
 na kiini.

Muxu fajni yo mi fa luxi.
 E birin dɔxi e bode yɛɛ ra faxa ti xinla
 ma.

Birin lutin natima a ngaxakedenna yɛɛ
 ra.

³ E yiine fatan fe paxin lige.
 Mangane seen nan fenma,
 kitisane dimi yi seene rasuxuma
 mayifuni,

kuntigine e waxɔn feen falama,
 e birin yi malan na feen ma.

⁴ Naxan fisamantenna ra e ye,
 na paxu alo panla.

Naxan tinxin e tagi,
 na fe raxɔɔ sansanna pali kanna xa.

Ɛ kantan tiine bata ɛ rakolon lɔxɔn naxan
 ma fe ra,

ɛ kewanle saranna sɔtɔma lɔxɔn naxan
 yi,

na bata li.
 E kɔntɔfilima nen iki.

⁵ I nama la i adamadi boden na.
 I nama i taxu i xɔyin na.

I nama falan ti
 hali i ya paxanla yɛɛ xɔri.

⁶ Amasɔtɔ dii xemena a baba rafeyama,
 dii temene fan yi keli e ngane xili ma,
 paxanle fan yi keli e mamene xili ma.
 Muxune yaxune kelima e denbayane
 yetɛɛn nin.

⁷ Koni n tan,
 n na Alatala yɛɛ ra kira yitoma nen
 yigini,
 n yi Ala mame, n nakisimana.
 N ma Ala n xui namema nen.

Ala maxandin nun yigina

⁸ I nama sewa n ma fe ra,
 n yaxuna.

Amasɔtɔ xa n bira,
 n kelima nen.

Xa n lu dimini,
 Alatala findima nen kenenna ra n xa.

⁹ N na Alatalaa xɔɔn naxanma nen,
 amasɔtɔ n bata yulubin liga a ra,
 han a yi n xun mayenge,
 a yi n ma kitin sa.

A n naminima nen kenenni,
 n yi a tinxinyaan to.

¹⁰ N yaxuna a toma nen,
 a yi yagi han!

A tan naxan yi a falama n xa,
 a naxa, “Alatala minen, i ya Ala?”

N yɛɛne a biraxin toma nen,
 a yi yibodon,

alo boron kiraan xɔn.

¹¹ Taan nabilinna yinna mɔn na ti lɔxɔn
 naxan yi,

ndee mɔn sama nen ɛ bɔxɔn danne fari
 na waxatini.

¹² Na lɔxɔni, muxune fama nen i fema,
 keli Asiriya yi han Misiran taane yi,
 keli Misiran yi sa dɔxɔ Efirati baan na,

keli Efirati baan na han fɔxɔ igena,
 keli geyane birin ma.

¹³ Bɔxɔn kalama nen a muxune kewanle
 fe ra.

[¶]6:16 Isirayila mangane nan yi *Omiri nun Axabi* ra naxanye yi sɔn paxu. E fe sebexi Mangane Singen 16.23-33 kui.

¹⁴I ya yamaan nagbengben i ya dunnanna ra,
i kurun naxan sɔtɔxi i keɛn na,
naxan sa dɔxi a danna burunna ra sexe
faɲi yireni.

E yi e dege Basan nun Galadi yi
alo lɔxɔ danguxine.

¹⁵N mɔn kabanako wanle yitama e ra
nen

alo e mini waxatini Misiran yi.

¹⁶Siyane a toma nen e yagi,
hali e senben to gbo.

E yiin sama nen e de ra,
e tunle yi xori.

¹⁷E burunburunna dunnunma nen

alo sapina,
alo daliseen naxanye e bubuma bɔxɔni.

E minima nen xuruxurunɲe e luxundene
yi,

e fa Alatala ma, en ma Ala.

E gaxuma nen i yɛɛ ra, e yilanyilan.

¹⁸Nde luxi alo i tan, Ala,

i tan naxan i ya yamaan muxu dɔnxene
yulubin xafarima,

i tan naxan muruten mafeluma?

I ya xɔlɔn mi buma han habadan
amasɔtɔ hinanna rafan i ma.

¹⁹I mɔn kininkinima nen nxu ma,

i nxɔ hakene yibodonma nen i sanna bun,

i nxɔ yulubine birin wolima ayi nen

fɔ fɔxɔ igen tilinna ma.

²⁰I ya lannayaan yitama nen Yaxuba
bɔnsɔnne ra

i yi hinan Iburahima yixetene ra,

alo i kɔlɔ kii naxan yi nxu benbane xa a
singeni.

Nahun

Nabi Nahun Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Nahun yi kawandi bama Niniwa taan kala feen nan ma Asiriya yamanan manga taana. Isirayila yamanan soget-eden kōmen fōxōn nan yi suxi yengeni Asiriya kaane xōn na waxatini. Gbalotō gbeen nan yi Niniwa kaane ra naxanye yi siyane nōma yengeni e muxu wuyaxi faxa paxankatani. Nabi Nahun Kitabun yireni ito sebexi nēn yanyina nde pēē keme sennin benun Marigi Yesu xa bari. Yanyina nde e nun Nabi Sofoni nun Nabi Yeremi nan yi walima e bode xōn.

1 Waliyiya falan ni ito ra Niniwa taan xili ma, Nabi Nahun Elekosi kaan fe toon naxan ti alo xiyena, a yi a sebe.

² Alatala a yamaan namarama xōxōlōnna nin.^{§§}

A gbeen nōxōma nēn.

Alatalaa xōlōn gbo,

a gbeen nōxōma nēn.

A yengefane saranna fima nēn,

a fitinaxin yi a gbeen nōxō a yaxune ma.

³ Alatala mi xōlōn xulen,

a senben gbo!

Alatala mi yulubi kanna yatema tinxin-
den na mume!

Alatala dangu funfun findixi

wuluwulu gbeen nun foye kala tiin nan
na.

Kundaan yi findi gbangbanna ra a sanna
bun.

⁴ A na falan ti fōxō igen xili ma,

a xara, baane birin yi xōri.

Basan nun Karemele yamanane sexene yi
gbeeli,

Liban yamanan wudi fugene yi lisi a ra.

⁵ A geyane birin yimaxama nēn a yēē ra,

yire matexine birin yi xuya ayi.

Bōxōn yi xuruxurun a yetagi,

e nun dunūpa nun a yi seene birin.

⁶ Nde nōē tiyē a xōlōn yēē ra nayi?

Nde kise a xōlōn gbalon ma?

A fitinan sigama ayi alo teena

hali gemene a e birin ganma.

⁷ Alatala fan.

Luxunden nan a tan na tōrō waxatine yi.

A yengi muxune xōn

naxanye na e yigiya a yi.

⁸ Koni a yaxune dōxōden kalama nēn

alo fufaan na dangu na xun ma.

A yi a yengefane kedi han laxira dimini.

⁹ E feen mundun yitōnma Alatala xili
ma?

A tan nan halagin tima fefe!

Naxankatan firinden mi e lima.

¹⁰ Amasōtō e luma nēn nali jansanne yi,

e xunne kelima nēn e dōlōne ra,

e yi halagi alo sexe xaren na gan fefe!

¹¹ Niniwa kaane,

muxuna nde minixi e tan nan ye

naxan fe naxini tōnma Alatala xili ma,

naxan maxadi naxine tima.

¹² Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Hali e kamalixi,

e na wuya ki yo ki,

e raxōrima nēn, e njan.

Yuda kaane,

xa n bata tōrōn nagidi e ma iki,

na ligaxi nēn

alogo e nama fa tōrō sōnōn.

¹³ N na e xunbama nēn konyiyani iki,

n yi yōlōnxōnne yibolon,

e ba e ma.”

¹⁴ Niniwa kaane,

Alatala ito nan yamarixi e fe yi, a naxa,

“E bōnsōnna muxu yo mi luyē.

N na e wudi suxurene

nun e wure suxurene kalama nēn e ki-
dene yi.

§§1:2 Ala *xōxōlōn*, bayo e nun a yamaan bata yi layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xemena a naxanla makantanma kii naxan yi. A mi tinma a xa bira se gbete fōxō ra a batu xinla ma, a mōn mi tinma yama xōjēn xa a raxōri. Na feen mato Xōrōyaan 20.5 kui.

N yi ε gaburune yitɔn,
bayo sese mi ε ra.”

2 ε mi a to,
xeraan sigan tima geyane fari,
naxan fama xibaru fajin na
naxan bɔɲe xunbenla a fe ralima.
Yuda kaane, ε sanle raba,
ε de ti xuine rakamali.
Amasɔɔ halagi tiin mi fa danguma ε
konni.

A bata raxɔri fefe!
²Niniwa kaane,
halagi tiine bata keli ε xili ma.
ε yinna makantan,
ε yeen ti kirane ra,
ε tagi xidi yenge so xinla ma,
ε fangan birin malan.

³Amasɔɔ Alatala mɔn binyen soma nen
Yaxuba bɔnsɔnne yii e nun Isirayila
bɔxɔna,
hali halagi tiine to bata yi so na kaladeni
e yi e manpa binle jan.

⁴Yaxu sofani itoe ye masansan wure
lefane gbeeli.
E sofa wekilɛxine maxidixi dugi gbee
nin.

Wurene mayilenma e wontorone ma,
e na e yitɔn yengeso lɔxɔn xili yi,
e yi tanbane tongo.

⁵Yenge so wontorone e gima taan kirane
xɔn han!

E gixin sigama yama malandene yi.
E mayilenma alo xaye xidi degene,
e xulun alo kuye sarinna.

⁶A bata a sofa yebaxine maxili,
koni e fama dagalanɲe ayi.
E e gima siga taan nabilinna yinna ma,
e luxun e ye masansan wurene bun.

⁷Taan so deene bata rabi baan mabinni,
manga banxin fan birama.

⁸Feen bata ragidi,
e bata taan muxune suxu,
e siga e ra konyiyani.
Taan konyi gilene yi lu kutunɲe

alo ganbane,
e siga e kanken makudunɲe sununi.

⁹Niniwa taan luxi nen
alo ige sa sena
igen minima naxan na.
E a falama a muxu gixine xa,
e naxa, “ε ti! ε ti!”
Koni muxu yo mi xetema.

¹⁰ε gbetin tongo!
ε xemaan tongo!
Nafunla na naxan mi janma.
A sifan birin malanxi na yi.
¹¹Kalan nun halagin nun bɔxɔna!
Bɔɲene bata kala,
xinbine yi sin.

Fatine birin yi xuruxurun,
yetagine birin yi yitɔɲɔn.
¹²Yatane sodeni ito luxi di,
denaxan yi findixi yatadine degeden na,
yatane nun e diine yi e gima denaxan yi,
muxu yo mi e yikala?

¹³Yatan yi subene faxama a diine xa,
a yi a se suxine kɔeen bolon a gilɛen xa,
a luxunden nafe xɔɔyi seene ra
a soden nafe se suxine ra.

¹⁴Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito
ra,
a naxa, “N bata keli ε xili ma!
N na ε yenge so wontorone ganma nen
e findi tutin na.

ε banxulanne faxama nen silanfanna ra*
alo yata senbɛmane.

N danna sa ε se tongon na yengene yi
dunupa yi.
Muxu yo mi fa ε xerane xuiin mema
sɔɲɔn.”

3 Gbalon faxa ti taani ito xa,
naxan nafexi wule falane nun
gbalotɔne ra,
se tongoxine mi janma denaxan yi.

²Bosa xuiin minima,
e nun soone nun yenge so wontorone gi
xuina.

³Soo ragine e gima siga yengeni,

*2:14 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

e silanfanne mayilenma,
 e tanbane luxi alo kuye sarinna!
 Muxu maxɔlxine yiren birin yi!
 Binbine saxi e bode fari han!
 Faxa muxune mi janma mume![†]
 Muxune e sanna radinma binbine ra.
⁴Na feene birin fataxi
 yalundena yalunyaan kunfan nan na,[‡]
 jaxalan tofaɲin nun woyime jaxanla
 naxan ma yalunyaan yi siyane findima
 konyine ra,
 a yama wuyaxi tirin a kɔɛrayani.
⁵Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito
 ra,
 a naxa, “N bata keli i xili ma!
 N na i ya dugin lenben soma nen i yetag-
 gin xunna,
 n yi i ragenla yita siyane ra,
 yamanane yi i ya yagitareyaan to.
⁶N se xɔsixin wolima i ma nen,
 n yi i rayagi, i findi misaala ra.
⁷Nayi, naxan yo na i to,
 na kanna a gima nen i ma,
 a yi a fala, a naxa,
 ‘Niniwa taan bata kala.
 Nde kininkininɲe a ma?’
 N sa i madenden muxune sɔte minen?”
⁸Ɛ tan Niniwa kaane,
 Ɛ taan fisa No-Amoni taan xa ba,[¶]
 naxan yi baan de,
 igen naxan nabilinxi?
 A yi makantanxi baan nan na,
 igene nan yi a rabilinni
 alo taan yinna.
⁹Kusi yamanan nun Misiran yamanan
 nan yi e fangan na
 dan mi naxan na.

Puti kaane nun Libiya kaane nan yi find-
 ixi e xɔyine ra.
¹⁰Anu, na taan suxu nen yengeni,
 a muxune yi xali konyiyani.
 Yaxune yi e dii futene yibutuxun
 taan kira xunne birin na.
 A kuntigi suxine yi yitaxun masensenna
 xɔn,
 a muxu gbeene birin yi xidi yɔlɔnxɔnna
 ra.
¹¹Ɛ fan xunne kelima nen dɔlɔ xɔlɛn na,
 Ɛ yi Ɛ luxun Ɛ yaxune bun,
 Ɛ fan yi yigiyaden fen.
¹²Ɛ yire makantanxine birin luma nen
 alo xɔden na mɔ.
 Muxune na a yuguyugu,
 a bogine yi lu yolonɲe e de.
¹³Ɛ ganla mato.
 Jaxanle nan tun fa Ɛ konni.
 Ɛ yamanan so deene bata rabi Ɛ yaxune
 xa mume!
 Teen bata Ɛ taan so deene balan wurene
 gan.
¹⁴Ɛ igen namara taani yengen yee ra!
 Ɛ taan nabilinna yinni tɔn!
 Ɛ benden malan,
 Ɛ gberingbeen namaxa!
 Ɛ bitikidine rafala![§]
¹⁵Nayi, teena Ɛ ganma nen,
 silanfanna yi Ɛ raxɔri alo supene.
 Ɛ wuya, Ɛ wuya ayi alo supene!
 Ɛ findi ganla ra alo tuguminne!
¹⁶Ɛ yulane bata wuya ayi
 dangu sarene ra kore.
 Anu, ne fan luxi
 alo tuguminne na tungan, e tunun.
¹⁷Ɛ taan kantan muxune luxi
 alo tuguminne,

[†]3:3 Asiriya mangane yi faxa gbeen tima yengeni. Waxatina nde e yi faxa muxune xunne seɓema e de e malan taa nɔxin yetagi misaala ra. Waxati gbete e binbi wuyaxi sa e bode fari taan yetagi muxune magaxu xinla ma.

[‡]3:4 Yanyina nde, *yalundeni* ito findixi Niniwa taana ala jaxalanmaan nan na.

[¶]3:8 Yanyina nde *No-Amoni* taan findixi Tebe taan nan na Misiran yamanani Asiriya mangana nde naxan suxu yengeni ɲee keme sennin ɲee tonge sennin nun saxan benun Marigi Yesu xa bari.

[§]3:14 *Bitikidin* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Birikidina*.”

ε kuntigine fan
 alo tuguminne na wuya ayi.
 E dɔxɔn sansanna ma xunbeli waxatini.
 Sogen na te, e tungan,
 e sigade mi kolon.
¹⁸ Asiriya mangana,
 i ya yeeratine bata xi habadan.
 I ya sofa kuntigine mi fa e ramaxama.
 I ya yamaan bata xuya ayi geyane xun
 xɔn,

muxu yo mi fa e malanɛ.
¹⁹ I ya furen dandan se mi na.
 I maxɔbdene i faxama nen.
 Naxan yo na i ya fe me
 na kanna a yiin bɔnbɔma nen sewani
 bayo muxu yo mi na,
 ε fe naxin tɔrɔn munma naxan li
 dan mi naxan na.

Xabakuki

Nabi Xabakuki Alaa Falan Naxan Sebe

Xabakuki falani itoe sebexi nen yanyina nde, jɛɛ keme sennin benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, sogeteden binna muxune yi Babilɔn kaane nɔɔn nan bun ma.

Nabi Xabakuki Ala maxɔdinxi nen fa fala nanfera Ala mi tinxintarene halagima a yamaan ye. Ala yi a yabi a naxa, na ligama nen koni Babilɔn kaane nan fama yamaan birin naxankatadeni tinxintarene fe ra. Nayi, Nabi Xabakuki mɔn yi Ala maxɔdin fa fala nanfera a tinma Isirayila kaa tinxinxine yi halagi Babilɔn kaa tinxintarene xɔn bayo Isirayila kaane tinxin Babilɔn kaane xa. Ala yi a yabi fa fala ne fan e saranna sɔtɔma nen. A mɔn yi a ralimaniya fala kendeni ito xɔn, a naxa, “Tinxin muxun nii rakisin sɔtɔma nen a denkeleyaan xɔn.” (Xabakuki 2.4)

Xera Pɔli xetexi falani ito ma nen, a yi a findi Yesu a fe Xibaru Fajin yeba falana nde ra. A mato Romi Kaane 1.17 e nun Galati Kaane 3.11. A mɔn sebexi Heburune 10.38 kui.

1 Waliyiya falan naxan so Nabi Xabakuki yii fe tooni alo xiyena:

Nabi Xabakuki a mawuga singena

² Alatala, n luma i maxande han waxatin mundun yi n mali feen na i mi n xuiin me?

N luma gbelegbele han waxatin mundun yi n naxa, “Gbalona!”

i mi n nakisi?

³ Nanfera i tinxi n yeen yi lu haken na?

Nanfera i tinxi a yamaan xa naxankata? Halagin nun gbalona n yetagi waxatin birin.

Lantareyaan nun yengen bata gbo ayi.

⁴ Nanara, senbe mi fa sariyan na, kiti kenden mi sama mumɛ!

Bayo muxu naxine bata tinxin muxune rabilin,

kiti tinxintarene yi lu sɛ.

Ala yi Nabi Xabakuki yabi

⁵ E yeen ti siyane ra,

e e mato, e yi kabe,

e yigitege.

Bayo n fena nde ligama nen e waxatini ito yi

e mi yi le naxan na,

hali xa a fala e xa.

⁶ Bayo n Babilɔn kaane rakelima nen,

siya kininkinintare wekilexina,

e yi bɔxɔn birin yisiga

e yi yirene tongo

e gbee mi naxanye ra. **

⁷ E magaxu, e senben gbo,

e fangan nan e sariyan nun e xunna kenla ra.

⁸ E soone xulun burunna jarin xa,

e xape jinbari ra kankone xa.

E soo ragine gixin fama nen tunganje

sa keli yire makuyeni.

E gima alo singbinna nɛɛn fɔnɛ seen ma.

⁹ E birin fama gbalon nan xili ma.

E ganle yeen tixi e sigaden nan na,

e suxu muxune malan

alo jemensinna.

¹⁰ E mangane magelema,

e gelema kuntigine ma.

E gelema yire makantanxine birin ma

e gbingbinne nan nafalama taan yinna xɔn

e dangu yinna xun ma,

** 1:6 *Babilɔn* kaane senben gbo nen ayi jɛɛ keme sennin benun Marigi Yesu xa bari. E mangan yi na rabilinna bɔxɔne birin tongo yengeni na waxatini.

e taan suxu.

¹¹ E yi dangu alo foye kala tiina,
e birin hake kan,
e fangan nan e gbee ala ra.

Xabakuki a mawuga firindena

¹² Koni Alatala xa mi i tan na xabu a
fɔlɔni ba,
n ma Ala saripanxina?
Nayi, e mi nxu faxama!
Alatala, i bata e findi nxu makiti muxune
ra.

Ala, n kantan fanyena,
i bata e senbe so
alogo e xa nxɔ wanle saran nxu ra.

¹³ I yɛene saripan fe ɲaxin toon ma.
I mi tinɲe yamana ɲaxankatan matoe.
Nanfera nayi,
i yɛen tixi yanfantenni itoe ra?
Nanfera i dunduxi
muxu ɲaxini itoe yi yamaan naxɔri
naxanye tinxin e xa?

¹⁴ I bata adamadiine liga
alo yɛxene baani,
alo kari mi niimaseen naxanye ma.

¹⁵ Yaxune e birin suxuma kɔnna ra,
e yi e rate e yalaan na,
e e malan e benbenla kui,
e ɲaxan han!

¹⁶ Nayi, e yi saraxane ba e yalane xa
e yi wusulanna gan e benbenle xa,
bayo ne nan a ligama
e balon yi gbo ayi,
e donse ɲaxumene sɔɔ.

¹⁷ Nayi, a mɔn xa lu a yalani kunkunɲe
nen ba,
a mɔn yi siga siyane halage kininkin-
intareyani ba?

2 N tan luma nen tixi kantan tideni,
n yi lu taan nabilinna yinna xuntagi
alogo n xa a kolon
Ala naxan falama n xa,
mawuga xuini ito yabima kii naxan yi.

Ala mɔn yi Nabi Xabakuki yabi

² Alatala yi n yabi, a naxa,

“Fe tooni ito seɓe
n naxan yitama i ra,
i yi a seɓe walaxane ma ki faɲi
alogo muxune xa mafura a xarandeni.

³ Bayo fe makenenxin na a ra
naxan nakamalima a waxatini.
A fa a waxatin nan legedenma,
a mi luma a ligataren na.

Hali a bu, a mame,
bayo a rakamalima nen yati.
A mi xunkuyama ayi.

⁴ A mato! A yete yigboxi,
a niin mi fan.

Koni tinxin muxun nii rakisin sɔɔɔma nen
a denkeleyaan xɔn.”

⁵ “Dɔlɔn mayanfan nan tima.

Wasoden mi a raxare mume!

A mi wasama alo laxira,
alo sayaan to mi wasama.

A siyane birin malanma a yete xa
a e birin suxu yengeni.

⁶ Na muxune birin xa mi a mafalama ba
magele falane nun fala xɔlene ra?

E naxa, ‘Gbalon na kanna xa
naxan se mupaxine malanma.

A yi a doli goronna fari sa!

Ito fa ligama
han waxatin mundun yi?’

⁷ I doli faane mi kele i xili ma ba?

Ne mi xulunɲe ba,
e fa i yimaxa?

I fan findima nen e se suxin na!

⁸ Bayo i bata siya wuyaxine yii seene
tongo yengeni,
yama dɔnxene i fan yii seene tongoma
nen yengeni.

Amasɔɔɔ i bata muxune faxa,
i yi yamanane nun taane nun e muxune
birin halagi.”

⁹ “Gbalon na kanna xa,
naxan tɔnɔn fenma tinxintareyani
alogo a xa tide gbeen sɔɔ,
a yi a futuxulu tɔrɔn na.

¹⁰ I bata i ya denbayaan yagi feen nan
nata na ra,
i yi yama wuyaxi halagi,

i bɔnɔ i niini.

¹¹ Bayo hali i banxin tixi gemen naxanye ra,
ne gbelegbelema nen i xili xunna,
xalanbene fan yi a ratin.”

¹² “Gbalon na kanna xa,
naxan taan nasabatima muxun wunla xɔn

naxan taan beten sama paxankatan xɔn.

¹³ Alatala Senben Birin Kanna xa mi a ragidixi ba,

a yamane wali xɔnne findixi yegen nan tun na teen xa,

a siyane e yete yixadanma fuyan?

¹⁴ Amasɔɔ bɔxɔ xɔnna rafema nen Alatalaa binyen kolonna ra alo igen baane rafexi kii naxan yi.”

¹⁵ “Gbalon na kanna xa,
naxan dɔlɔn fima a adamadi bodene ma han e xunne yi keli,
a yi e ragenla to.

¹⁶ I tan lugoxi yagin nan tun na,
binyen mi a ra.

I fan xa i min,
i xunna yi keli,
i ragenla yi lu.

Alatala a yiifari ma igelengen xɔlen soma nen i yii

i ya binyen yi findi yagin na!

¹⁷ Bayo i gbalon naxan nabaxi Liban yamanani,

na xetema nen i ma.

I bata xuruseen naxanye halagi,
na feen findima gaxun nan na i ma.

Amasɔɔ i bata muxune faxa,
i yamanane nun taane nun e muxune birin halagi.

¹⁸ Suxurene tɔnɔn nanse ra naxan a lige muxune xa e yitɔn?

Sawuran nan tun ne ra naxanye rafalaxi wuren naxulunxin na.

E wulen nan falama muxune xa alogo e rafala muxun xa e yigi sa e yi.

E ala bobone nan nafalama.

¹⁹ Gbalon na kanna xa,
naxan a falama wudin xa,

a naxa, ‘Keli!’

A yi a fala gemen xa,

a naxa, ‘Xulun!’

Xemaan nun wure gbeti fixen nan soxi a ma,

koni nii mi a yi.

Na fa i xaranma di?

²⁰ Koni Alatala nan a Batu Banxi sarijanxini.

Bɔxɔn muxune birin xa sabari a yetagi.”

Nabi Xabakuki Ala maxandina

3 Nabi Xabakuki Ala maxandina, muxune naxan bama mawuga betin na.

² Alatala, n bata i xinla me.

Alatala, n bata kabɛ i kewali gbeene ma.

I mɔn xa ne rakamali to!

I mɔn xa i kewanle yita waxatini ito muxune ra.

I ya kininkininna xa rabira i ma i ya xɔlɔni.

³ Ala kelima Teman nin.

Sarijantɔn sa kelima Paran geyaan nin.
Betɛ xuini te.

A binyen kore xɔnna birin ma,

a tantunna bɔxɔ xɔnna rafexi.

⁴ A nɔrɔn gbo alo sogena.

Tee degen kelima a yiini

a senben luxunxi denaxan yi.

⁵ Fitina furen minima a yee ra,

furene biraxi a fɔxɔ ra.

⁶ A na ti, a bɔxɔni maxa.

A na a yeen ti siyane ra,

e xuruxurun.

Habadan geyane xuyama ayi,

geya singene kalama,

a dangu funfune luma nen habadan.

⁷ N Kusan kaane bubune kalaxine toma,
n Midiyan kaane dɔxɔdene yigitegexin to.

⁸ Alatala i yi xɔlɔxi baane nan ma ba?

I bɔɲe te nen xudene xili ma ba?

I xɔlɔxi fɔxɔ igen nan ma,

i te i ya soone fari waxatin naxan yi,

i to te i ya yenge so wontorone kui nɔ sɔtɔni?

⁹I ya xanla bata ramini,
i kɔlɔ xuine luxi nen
alo xalimakunle.

Beti xuini te.

I bɔxɔni bɔma,
baa igene yi mini.

¹⁰Geyane to i to,
e xuruxurun,
tule gbeen yi fa,
tilinna yi xuxu,
a yi a mɔrɔnne yite.††

¹¹I xalimakunla naxanye wolima
sogen nun kiken bata ti e funfuni ne
degen bun,
koren yi a pinna masɔxɔn i ya tanban
bun.

¹²I fitinaxin nan bɔxɔni siga,
i siyane halagi xɔlɔni.

¹³I minima i ya yamaan nan xunbadeyi,
alogo i xa i ya muxu yɛbaxin nakisi.
I muxu jaxine bɔnsɔnna mangan faxa,
i yi a bundɔxɔne birin naxɔri.

Beti xuini te.

¹⁴I e kuntigine xunne sɔxɔnma
e yetena xalimakunle nan na
naxanye gixin yi fama nxu raxuyadeni
ayi
e gbelegbelema sewani,

alo e nema yiigelitɔne faxama wundoni.

¹⁵I ya soone bata fɔxɔ igeni bodon,
igene yi walanje ayi.

¹⁶N to na birin me,

n bɔnen yi mini,
n de xara gaxuni.

N xɔnne yi n xɔlɔ,
n sanne yi lu xuruxurunje.

Anu, n gbalo lɔxɔni ito mamema li-
maniyaan nin

bayo a fama nxu jaxankata siyaan nan
xili ma.

¹⁷Hali xɔde binle mi fa fugama,
manpa binle mi fa bogima,

oliwi bogine yi kala,
hali donse yo mi fa kelima xɛene ma,

hali yexɛene mi fa kulani,
jingene fan yi jan e sansanne yi,

¹⁸koni n tan sewama nen Alatala yi,
n tan jaxanma nen Alaa fe ra,
n nakisimana.

¹⁹Marigina Alatala nan n senben na.

A bata n sanne lu

alo xenla sanne

a yi geyane xuntagine findi n ma siga
tiden na.

Na sebexi beti baane kuntigin nan xa.
A xa ba maxase luti kanne ra.

††3:10 *Igen mɔrɔnne*: alo foyen na so igeni.

Sofoni

Nabi Sofoni Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Sofoni kawandini ito sebexi nen yanyina nde ƚee keme sennin ƚaxɔn benun Yesu xa bari. Yanyina nde a tan nan nabiya falane ti benun Xabakuki xa a nabiya wanla ƚɔɔ. A yi falan tima waxatin naxan yi, Manga Yosiya munma yi Isirayila yamaan maxili singen, alogo e xa Alaa sariyan suxu tinxinni. Na taruxun mato Mangane Kitabu firinden kui a sora 23.1-28.

Sofoni naxa a Alaa wanla rakamalima yamanane ma ikii nin: Ala Yuda muxune nun Yerusalen muxune makitima nen (1.1 han 2.3). A yi Yuda yamaan dexɔn siyane kala (2.4-15). A mɔn yi Yerusalen yitɔn a na yelin fe ƚaxin be a yi, a yi yama xuruxin lu na alogo a xa dunuƚa muxune birin mabandun a yete ma (3.1-20).

Sofoni a falama nen a lanna mi nɔe luye Ala nun a yamaan tagi xa na muxune mi ba a yamaan ye naxanye e yete hayun kataxi e Marigina yamarine rabepin. Koni muxun naxanye xuruxi Alaa yamaan ye, Ala ne xanuxi ki ƚaji (2.3 e nun 3.12).

1 Alatala yi falan ti Kusi a dii xemem Sofoni xa. Kusi findixi Gedaliyaa dii xemem nan na. Gedaliya yi findi Amari a dii xemem na. Amari yi findixi Xesekiyaa dii xemem nan na. A ƚalaxi Yuda mangan Yosiya waxatin nin Amɔn ma dii xemena.

² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N seene birin naxɔrima nen bɔxɔ xɔnna fari.

³ N na adamadiine nun subene birin naxɔrima nen, n yi xoline nun yexene raxɔri,

e nun seen naxanye muxu ƚaxine birama yulubini.

N mi muxu yo luye bɔxɔ xɔnna fari.” Alatalaa falan nan na ra.

⁴ “N na n yiini bandunma nen Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin xili ma.

N yi Baali suxurene birin ƚan e yi, yamaan yi ƚinan e ki muxune xɔn naxanye yi saraxane bama e xa,

⁵ e nun naxanye e xinbi sinma kore banxin xuntagi

kore xɔnna yanban seene batudeni, e nun naxanye e kolɔma Alatala yi, e mɔn yi e kolɔ e gbee ala Mɔlɔkɔ yi,

⁶ e nun naxanye e xun xanbi soxi Alatala yi

naxanye mi Alatala fenma, e mi a maxɔdinma.”

Alatalaa kiti sa lɔxɔna fe

⁷ E raxara Marigina Alatala yetagi, bayo Alatalaa lɔxɔn bata maso. Alatala bata saraxani tɔn, a yi a muxu xilixine rasarijan.

⁸ Anu Alatala naxa, “N ma saraxa ba lɔxɔni, n kuntigine nun manga diine saranma nen e fe ƚaxine ra, e nun naxanye birama siya gbetene namunne ƚɔxɔ ra.

⁹ Na lɔxɔni, n muxune saranma nen e fe ƚaxine ra naxanye birin e sanna ratuganma so deen gbingbinna xun ma^{‡‡} e nun naxanye birin e kanne banxine rafema nafunle ra naxanye sɔtɔxi funmaan nun yanfane yi.”

¹⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na lɔxɔni, gbelegebele xuiin tema nen taan so deen na

^{‡‡}1:9 Suxure batune mi yi e sanna tima *so deen gbingbinna* fari. Yanyina nde na yi findixi binyen nan na e suxurene xa. A mato Samuyeli Singen 5.4-5 kui.

denaxan xili Yexe Dena,
e nun wuga xuiin Yerusalen Taa Neneni
e nun sɔnxɔ xui gbeen a geyane yi.

¹¹ Naxanye dɔxi taan laben na,
ε gbelegbele!

Bayo yulane birin bata halagi,
gbeti fenne birin naxɔrima nen.

¹² Na waxatini,
n lenpun nadeqema nen,
n yi Yerusalen taan birin yigbe.
N yi na muxene saran e hakene ra,
naxanye e wasa soxi e fe jaxine yi,
e lu a fale, e naxa,
'Alatala mi fefe rabama,
a fajina hanma a jaxina.'

¹³ Yaxune e nafunle birin tongoma nen
yengeni,
e banxine yi kala.
E banxine tima nen,
koni e mi soma e kui.

E wudine sima nen,
koni e mi e bogine igen minma.”

¹⁴ Alatalaa lɔxɔ gbeen bata maso,
a bata maso,
a famatɔɔn ni i ra.
Hali sofa wekilexine gbelegbelema nen
yigitegeni

Alatala fa lɔxɔn xuiin bun.

¹⁵ Na lɔxɔn findixi xɔlɔ lɔxɔn nan na.
Kɔntɔfinla nun xamin lɔxɔna,
jaxankatan nun halagi lɔxɔna,
dimin nun nii rafɔren lɔxɔna,
kundaan nun kuye yi fɔrɔn lɔxɔna.

¹⁶ Sofane xɔta fe xuiin minima nen na
lɔxɔni
e sɔnxɔ yenge so xinla ma
taa senbemanen nun e rabilinne yinne xili
ma.

¹⁷ N muxune luma nen jaxankatani,
e yi sigan ti alo danxutɔne
amasɔtɔ e bata Alatala yulubin tongo.
E wunla radinma nen
alo burunburunna bɔxɔn ma,

e fatin yi kun alo jaman bɔxɔn ma.

¹⁸ E gbetin nun e xemane mi nɔe e rakise
Alatalaa xɔlɔn fa lɔxɔni.

A xɔlɔ gbeen yi bɔxɔ xɔnna birin halagi
alo tɛena,
a muxene birin naxɔri a fari ki
magaxuxini.

2 E malan, ε bode to,
ε tan yama yagitarena,
² benun waxati saxin xa a li,
benun lɔxɔni ito xa dangu
alo se dagin foyeni,
benun Alatalaa xɔlɔ gbeen xa ε li,
benun Alatalaa xɔlɔ lɔxɔn xa fa ε ma.

³ E Alatala fen,
ε tan yamanan muxu xuruxine,
ε tan naxanye a sariya kenden ligama.
E tinxinyaan fen,
ε lu yete magodoni.

Waxatina nde, ε tangama nen
Alatalaa xɔlɔ lɔxɔn ma.

Gbalona siyane xa

⁴ Gasa taan nabepinma nen,
Asikalɔn taan halagima nen,
Asadodi kaane yi kedi yanyin na,
Ekirɔn yi raxɔri.

⁵ Gbalon na muxune xa,
naxanye dɔxi fɔxɔ igen de
siyaan naxanye sa kelixi Kereti
yamanani.

ε tan Kanan kaane,
ε tan Filisitine,
Alatala falan tima ε xili ma,
a naxa, “N na ε raxɔrima nen,
muxu yo mi luye ε yi.”

⁶ Fɔxɔ igen dexɔnne findima nen
xuruse rabadene nun kula yirene ra xu-
ruse kantanne xa.

⁷ Menne findima nen Yuda muxu
dɔnxene gbeen na.[¶]

E yi e xuruseene raba na.
Ninbanna ra,

[¶]2:7 *muxu dɔnxene*: Yuda kaane fama suxudeni yengeni nen. Muxun naxanye luma e nii ra yengen jan xanbini, ne nan ma fe falaxi be.

e sa e sa Asikalɔn kaane banxine kui.
 Bayo, Alatala, e Ala,
 e malima nen,
 Ala yi e muxune raxete e ma
 naxanye yi suxi yengeni.
⁸N bata Moyaba konbi ti xuine me
 e nun Amonine n ma yamaan magelema
 kii naxan yi,
 e yi e yamanan danne fari sa,
 ba Isirayila bɔxɔn na.
⁹Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito
 ra,
 Isirayilaa Ala naxa,
 “N tan habadan Ala,
 n bata n kɔlɔ n yeteni,
 Moyaba yamanan luma nen
 alo Sodoma taana,
 Amoni yamanan yi lu
 alo Gomora taana,
 sexe naxine denaxan yi,
 fɔxɔn gema denaxan yi,
 denaxan halagixi han habadan.
 N ma yamaan muxu dɔnxene yi ne yii
 seene tongo.
 N ma muxun naxanye na lu,
 ne yi e bɔxɔn tongo.”
¹⁰Na fena e sɔtɔma e wason saranna nan
 na,
 bayo e bata Alatala Senben Birin Kanna
 yamaan konbi
 e yi keli e xili ma.
¹¹Alatala naxuma ayi nen e ra,
 bayo a e gbee alane birin naxɔrima nen
 yamanani.
 Hali yire makuyene yi,
 siyane birin a batuma nen e konne yi.
¹²Ɛ tan Kusi kaane,^{§§}
 n na Ɛ fan yengema nen,
 n yi Ɛ faxa.
¹³A kelima nen sogeteden kɔmenna
 binna yamanan xili ma,
 a yi Asiriya raxɔri.
 A yi Niniwa taan halagi,

a na findi tonbonna ra.
¹⁴Xuruseene yi na findi e kuruden na,
 e nun suben sifan birin.
 Singbinne nun sagalene yi xi a senbeten
 longonne nun kondene yi.
 Sɔnxɔ xuiin minima nen foye soden na,
 a naxa,
 “Taan bata kala fefe fɔlɔ so deen ma,
 bayo sama xalanbene birin bata mini
 kenenni.”
¹⁵Taa fapi makantanxini ito mato,
 naxan yi a falama, a naxa,
 “Ba n tan na, gbete mi na!”
 Taani ito kalaxi di,
 a findi subene birin konna ra?
 Naxan yo na dangu a dɔxɔn,
 na kanna kolinma a ma nen,
 a yiin ti a ma, a kabe.

Yerusalen kaane mi e tuli mati

3 Gbalon na taan xa,
 naxan findixi taa murutɛxi xɔsixin
 na,
 naxankata tiine denaxan yi.
²Men kaane mi ndende xui ramema,
 e mi e tuli matima maxadi xuine ra,
 e mi laxi Alatala ra,
 e mi e masoma e Ala ra.
³E kuntigine luxi nen
 alo yata xapene.
 E kitisane luxi nen
 alo kankon naxanye suben suxun jin-
 banna ra,
 e mi sese ramara xɔtɔnna xa.
⁴E nabine xurutare,
 e muxune yanfanten.
 E saraxaraline se saripanxine raxɔsima,
 e sariyan kalama.
⁵Anu, Alatala dɔxi taani nen
 alogo a xa a tinxinyaan mayita.
 A kiti kenden sama lɔxɔ yo lɔxɔ waxatin
 birin.
 Koni fe naxi rabane mi yagima mume.

§§2:12 *Kusi*: Yamanan naxan Misiran faxa ra Nila baan de. Fati fɔre yamanan nan yi a ra.

⁶ N bata siyane raxōri
n yi e taa makantanxine kala.
N yi e taane nun e kirane findi yire
rabepinxine ra.

Muxe mi fa dōxōma e taane yi,
muxe mi danguma e kirane xōn.

⁷ N na a fala nen men kaane xa, n naxa,
“Xa e yi gaxu n yeē ra nun,
xa e yi tin n ma maxadi xuiin na nun,
n mi yi e dōxōden kalama nun.
N nema e fe paxine saranma e ra,
e tan mōn e mafurama fe paxi rabadeni
e feene birin yi.”

⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“E waxatin mame,
n fama e suxudeni yengeni waxatin
naxan yi.

Bayo, n bata a ragidi,
n xa siyane nun yamanane birin malan,
n yi n ma xōlō gbeen nagodo e xili ma.
Bayo n ma xōlō gbeen bōxōn birin halag-
ima nen alo tēna.”

Siyane findima nen Ala gbeen na

⁹ Nayi, n fala sarijanxine rasoma nen ya-
manan muxune de,

alogo e xa Alatala maxandi a xinla ra.
E birin yi a batu e bode xōn.

¹⁰ Naxanye n batuma,
naxanye raxuyaxi ayi bōxōn xun xōn,
ne sa fama nen saraxane ra n xa
sa keli Kusi yamanan baane kidi ma.*

¹¹ Na lōxōni,
e mi fa yagima e kewanle fe ra,
e n yulubin naxanye tongo
bayo, n wasodene birin bama nen e ye na
lōxōni.

E yi ba e yete yigboe n ma geya sar-
ijanxin fari.

¹² N muxu dijaxine nun yiigelitōne luma
nen e ye,
naxanye e yigi sama Alatala yi.

¹³ Isirayila muxu dōnxene mi fa tinx-
intareyaan nabama sōxōn.

E mi wule falama.

E mi yanfa falane tima.

E na e yigiyaden li waxatin naxan yi
muxu yo mi e yigbetenje menni.

¹⁴ Siyon kaane, e jaxan!

Isirayila kaane,
e gbelegebe sewani!

Yerusalen kaane,
e sewa e bōjen ma feu!

¹⁵ Alatala bata kitin masiga e ra,
a yi e yaxune ragi e bun.

Alatala, Isirayila mangana e xōn.
E mi fa gaxuma gbalo fe yo yeē ra.

¹⁶ Muxune a falama nen Yerusalen kaane
xa na lōxōni,

e naxa, “Siyon kaane,
e nama gaxu!

Siyon kaane, e nama tagan!

¹⁷ Alatala, e Ala e xōn,
naxan e rakisima a senbe gbeeni.

A sewama nen e fe ra han!

A i madendenma nen a xanuntenyani,
a sōxō sewani e fe ra.

¹⁸ N sali lōxōn jaxankatane bama nen e
ma,
naxanye bata yi findi goronna nun yagin
na e ma.

¹⁹ Na waxatini,
naxanye birin e jaxankata,
n kelima nen ne xili ma.

Naxanye jaxankataxi,
n yi ne rakisi.
Naxanye yi raxuyaxi ayi,
n yi ne malan.

N yi tantunna nun xinla fi e ma yirene
birin yi,
e yagin sōtō denaxanye yi.”

²⁰ Alatala naxa,

“Na lōxōni,
n mōn fama nen e ra e konni,
n yi e malan.

*3:10 **Kusi:** Yamanan naxan Misiran faxa ra Nila baan de. Fati fore yamanan nan yi a ra.

Bayo n na ε findima nen xili kanne nun
binye muxune ra
baxɔn muxune birin ye,

n na fa ε muxune ra ε yetagi waxatin
naxan yi
naxanye yi suxi yɛngeni.”

Xage

Nabi Xage Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Xage a kawandina ndee nan sebexi Kitabun yireni ito kui a naxanye ba alogo a xa a yamaan nawekile e mɔn xa Ala Batu Banxin ti Yerusalen yi. A lixi Yahudiyane bata yelin soe Yerusalen yi keli Babilɔn yi, e yi suxi konyiyani denaxan yi. Nabi Xage falani itoe tixi jee keme suulun jee mɔxɔne benun Yesu xa bari. E nun Nabi Sakari yi nabiyi wanla kema waxati kedenni.

Yahudiya singen naxanye mini konyiyaan bun fo jee keme suulun jee tonge saxan nun solomasexe benun Yesu xa bari, ne yi lan nun e xa Ala Batu Banxin ti Babilɔn kaane naxan kala. A kalan bata yi jee tonge suulun nan ti na waxatini. Koni e tunnaxɔɔ nen e ma han jee fu nun solomasexe. Nanara, nabiin yamaan kuntigine senbe soma lan wanle ma. A naxa a e nafunle sigama xurunje ayi nen fanni e luma e gbee banxine tiye e Alaa banxin bote raba. Nabiyi falani itoe tiin xanbini, e Ala Batu Banxin ti jnan jee naanin bun ma.

Alaa Banxin ti waxatin bata a li

1 Manga Dariyusi a mangayaan jee firinden kike senninden xi singe lɔxɔni, Alatala yi falan ti Nabi Xage xɔn Selatili a dii xeme Sorobabeli Yuda yamana kanna xa, e nun Yehosadaki a dii xemen Yosuwe saraxarali kuntigina: ²Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Yamani ito a falama, e naxa, ‘En lan en xa Alatala Batu banxin ti waxatin naxan yi, na munma a li singen.’” ³Nayi, Nabi Xage yi Alatalaa falani ito ti, a naxa, ⁴“E lan e lu e banxi tofajine kui waxatini ito yi ba, n ma

banxin yi lu kalaxi?” ⁵Iki, Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E miri e sigati kiin ma. ⁶E bata sansi gbegebe si, koni e ndedi nan sɔtɔxi. E degema, koni e mi lugoma. E minma, koni e mi wasama. Dugina e ma, koni xunbenla mɔn e ma. E bata e wanla saranna sɔtɔ, e yi a sa benbeli sɔxɔnxin kui.”

⁷Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E miri e sigati kiin ma.”

⁸Alatala naxa, “E siga geyane fari, e sa fa wudin na, e yi n ma banxin ti alogo n xa sewa a ra, n binyen sɔtɔ.” ⁹Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, “E yengi yi se gbegebe nan ma nun, koni a mato, e ndedi nan sɔtɔxi. E naxan namaraxi banxini, n bata na raxuya ayi n de foyen na. Nanfera? N batu banxina fe ra, naxan kalaxi. Anu, e birin yengi dɔxi e banxine xɔn. ¹⁰Na nan a ligaxi tule mi faxi e konni, sansine fan mi bogi. ¹¹N bata fitina furun naso yamanani geyane fari, e nun murutu xeeene nun manpa bili nakone yi. Turen yi dasa. Sansine mi fa bogi. Muxune nun xuruseene bata tɔrɔ, e nun e wali xɔnne birin.”

¹²Nayi, Selatili a dii xemen Sorobabeli nun Yehosadaki a dii xemen Yosuwe saraxarali kuntigin nun yamaan dɔnxen birin naxanye luxi yamanani, ne yi Alatalaa falan suxu, e Ala, Alatala Nabi Xage xe falan naxan tideyi. Yamaan yi gaxu Alatala yee ra. ¹³Alatalaa xerana Xage yi falan ti yamaan xa alo Alatala a fala kii naxan yi, a naxa, “N luma nen e xɔn.” Alatalaa falan nan na ra. ¹⁴Alatala yi Selatili a dii xemen Sorobabeli bɔnen nadin, Yuda yamana kanna, e nun Yehosadaki a dii xemen Yosuwe saraxarali kuntigina e nun yamaan birin alogo e xa fa Alatala Senben Birin Kanna Batu Banxin ti, e Ala, ¹⁵Manga Dariyusi a mangayaan jee firinden kike senninden xi mɔxɔnen nun naaninde lɔxɔni.

Ala Batu Banxi nenen binyena

2 Kike solofereden xi məxəpən nun kedende ləxəni, Alatala yi falan ti Nabi Xage xən, a naxa, ²“Falan ti Selatili a dii xemen Sorobabeli Yuda yamana kanna nun Yehosadaki a dii xemen Yosuwe saraxarali kuntigin nun yamaan birin xa, i naxa, ³‘Banxini ito yi nərəxi kii naxan yi a singeni, nde luxi ε ye naxan a to na waxatini? A fa di to? Sese mi a ra ε yee ra yi ba?’ ⁴Nayi, Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Sorobabeli, i wekile! Yehosadaki a dii xemen Yosuwe, saraxarali kuntigina, i wekile! E tan yamanan muxune birin, ε wekile!’ Alatala Senben Birin Kanna fala ni ito ra, a naxa, ‘E wali! Amasəto n luma nen ε xən. ⁵Hali ε mi gaxu bayo n layirin nan tongoxi ε xa, ε benbane to mini Misiran yamanani. N ma Nii Saripnanxi mən ε tagi.’ ⁶Bayo Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Benun waxatidi, n mən bəxə xənna nun kore xənni maxama nen, e nun baane nun xareyana.’ ⁷Alatala Senben Birin Kanna naxa, ‘N siyane birin yimaxama nen. Siyane kunfaxi naxan xən, na yi fa, n yi banxini ito rafe binyen na.’ ⁸Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, ‘N tan nan gbee gbetin nun xemaan na.’ ⁹Alatala Senben Birin Kanna naxa, ‘Dənxə ra banxini ito binyen gboma ayi nen dangu a singen na.’ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, ‘N bəpə xunbenla fima yireni ito nin.’”

Barakan nun saripantareyana

¹⁰Dariyusi a mangayaan pəe firinden kike solomanaaninden xi məxəpən nun naaninde ləxəni, Alatala yi falan ti Nabi Xage xa: ¹¹Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Sariyana nde maxədin saraxaraline ma. ¹²Xa sube dungina nde kankanxi muxuna nde a

domaan lenben na naxan bata rasaripnan saraxabadeni, na xanbi ra, na doma lenben yi sa din donsena nde ra, buruna hanma sabina hanma manpana hanma turena hanma donse yo donse, na fan nasaripnanxin nan na ra ba?” Saraxaraline yi a yabi, e naxa, “A mi saripnanxi.” ¹³Xage yi e maxədin, a naxa, “Nayi, xa muxuna nde a yiin din binbin na, a saripnanna yi kala, a yi a yiin din na donse sifana nde ra, na fan saripnanna kalaxin nan na ra ba?” Saraxaraline yi a yabi, e naxa, “Na fan mi fa saripnan.”† ¹⁴Nayi, Xage mən yi falan tongo, a naxa, “Awa, Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Yamani ito nun siyani ito fan na kii nin n tan yee ra yi. E kewanle birin na kii nin. E naxan yo bama n xa saraxan na, a mi saripnan.’”

¹⁵“E miri na ma, naxan fa ε sətəma, fəlo to ma siga yeen na. Benun ε xa Alatala Batu Banxin ti gemene dəxə fəlo e bode pəe ra waxatin naxan yi, ¹⁶ε yi luxi ikii nin: Xa muxuna nde siga ligaseen ye məxəpən tongodeni sagan kui, a sa a ye fu nan liin na. Xa a siga manpa ige sege seen ye tonge suulun segedeni, a sa a ye məxəpə nan liin na.’ ¹⁷Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘N bata yi ε wali xənne birin kala xərinxərinna nun funen nun balabalan kesene ra, koni ε mi ε xun xete n ma. ¹⁸Nayi, ε miri a ma ki fajni, naxan fama ligadeni, fəlo to ma siga yeen na, keli pəen kike solomanaaninden xi məxəpən nun naaninden ma, Alatala Batu Banxin beten saxi ləxən naxan yi. E miri na ma ki fajni. ¹⁹Sansina nde mən sagan kui ba? Benun to, manpa binle nun xəde binle nun girenada binle mi yi bogixi mume. Koni to dangu xanbini, n barakan sama nen ε fe yi.’”

Sorobabeli sugandi fena

²⁰Alatala mən yi falan ti Xage xa kiken xi məxəpən nun naaninde ləxəni, a naxa,

†2:13 A mato Yatene 19.22 kui.

²¹ “Sa a fala Yuda yamana kanna Sorobabeli xa, a n kore xonna nun bɔxɔ xɔnni maxama nen, ²² n yi mangane ba, n yi siyane senben kala. N wontorone kalama nen e nun naxanye e ragima. Soone nun soo ragine birama nen, e birin yi faxa e ngaxakedenmane silanfanna ra.”[‡]

²³ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, “Selatili a dii xemen Sorobabeli, n ma walikena, na lɔxɔni, n na i tongoma nen, n yi i findi n ma taxamaseri yi-isolirasoon na,[¶] bayo n bata i sugandi.” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

[‡]2:22 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

[¶]2:23 Na waxatini mangane yi e *taxamasenna* sama e kedɪ sebexine ma nen al-ogo muxune xa e yii funfu kolon alo tanpuna. Na yi finde e yete gbee *taxamaseri yiisolirasoon* funfun na.

Sakari

Nabi Sakari Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Sakari a nabiya falani itoe sebexi nen yanyina nde jɛɛ keme suulun jɛɛ mɔxɔjɛ benun Marigi Yesu xa bari. E nun Nabi Xage yi walima waxati kedenna nin. Yuda bɔnsɔnna muxune bata yi keli konyiyani Babilɔn taani. E katama e mɔn xa Ala Batu Banxin ti.

Kitabun yireni ito yitaxunxi dɔxɔ firin. Sakari sora keden han sora solomasexɛna, na fe toone nan yebama naxanye luxi alo xiyena. Ne bunna neen fa fala yamaan mɔn na Yerusalen taan nun Ala Batu Banxin ti, na findima waxati nenen nan na Alaa muxune xa.

Kitabun yireni ito bode fɔxɔn waxatina nde a fe falama, manga fajina nde yi fama Alaa mangayaan na waxatin naxan yi Isirayila yamanani (Sakari 9 han Sakari 12). Na nabiya falane Marigi Yesu a fe falaxi jɛɛ keme suulun benun a xa liga. Na mato Sakari 9.9 nun 11.12-13 nun 12.10 nun 13.7 kui. A fe mɔn sebexi Matiyu 21.4-5 nun Matiyu 26.31 nun Maraka 14.27 nun Yoni 19.37 kui.

1 Dariyusi a mangayaan jɛɛ firinden kike solomasexɛdeni, Alatala yi falan ti Nabi Sakari xa, Bereki a dii xemena, Yido mamandenna. A naxa:

²“Alatala xɔlɔ gbeen ti nen ε benbane xili ma. ³Koni, i xa a fala e xa fa fala Alatala Senben Birin Kanna naxa iki: ‘E mɔn xa fa n ma,’ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘N fan fama nen ε ma.’ Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra. ⁴E nama lu alo ε benbane, nabi fonne yi ito ralima naxanye ma: Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘E xetɛ ε fe jaxine nun ε

kewali jaxine fɔxɔ ra.’ Koni e mi e tuli mati, e mi n xuiin name. Alatala falan nan na ra. ⁵E benbane minen? Nabine go? E jɛjɛ habadan? ⁶Anu, n falane nun sariyan naxanye yamari nabine ma, n ma walikene, ne xa mi ε benbane li ba? Nayi e yi tubi, e yi a fala, e naxa, ‘Naxan lanxi nɔ feene nun kewanle ma, Alatala Senben Birin Kanna bata na nan liga nxu ra alo a bata yi a ragidi kii naxan yi.’”

Fe to singena alo xiyena: Soone

⁷Kike fu nun kedenden xii mɔxɔjɛn nun naanindena, Sebati kikena, Dariyusi a mangayaan jɛɛ firindena, Alatala yi falan ti Nabi Sakari xa, Bereki a dii xemena, Yido mamandenna.

⁸N fe toon tixi nen kɔɛɛn na alo xiyena. N soo ragina nde nan to soo gbeela fari, a yi tixi miriti wudine tagi darani. Soo gbeele, a gbeeli makatunxine e nun a fixene yi a xanbi ra. ⁹N yi a maxɔdin, n naxa, “Nanse itoe ra, n kanna?” Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi n yabi, a naxa, “N xa a yita i ra naxan e ra.” ¹⁰Muxun naxan yi tixi miriti wudine tagi, na yi a fala, a naxa, “Alatala ne nan xexi bɔxɔni sigadeni.” ¹¹E yi dentegen sa Alatala malekan xa naxan yi tixi miriti wudine tagi, e naxa, “Nxu bata bɔxɔn birin yisiga, bɔxɔn muxune birin sabatixi bɔjɛ xunbenli.” ¹²Nayi, Alatala malekan yi a fala, a naxa, “Alatala Senben Birin Kanna, i mi tinma kininkinɛ Yerusalen nun Yuda taane ma han waxatin mundun yi, i xɔlɔxi naxanye ma xabu jɛɛ tonge solofere?” ¹³Malekan naxan yi falan tima n xa, Alatala yi fala fajine ti na xa, a yi a masabari.

¹⁴Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi a fala n xa, a n xa falani ito rali: “Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Xɔxɔlɔn gbeena n yi

§1:12 jɛɛ tonge solofere: Na mato Yereimi 25.11 nun Yereimi 29.10 kui.

Yerusalen nun Siyon ma fe ra.** ¹⁵ Siya gbeten naxanye bɔɔe xunbenli, n bata xɔɔ ne ma han! Amasɔtɔ n yi xɔɔxi nen ndedi, koni e tan bata yihadin fari sa.' ¹⁶ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'N mɔn fama nen Yerusalen taani kininkininni, n ma banxin mɔn yi ti. Se maliga lutin mɔn yibandunma nen Yerusalen taan xun ma.' Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra. ¹⁷ I mɔn xa ito rali: Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, 'Naxunna mɔn soma nen n ma taane yi. Alatala mɔn Siyon muxune madendenma nen, a mɔn yi Yerusalen sugandi.'"

**Fe toon firindena alo
xiyena: Fenne nun xabune**

2 N yi n yɛen nakeli n yi fe toon ti alo xiye. Feri naanin yi n yetagi. ² Malekan naxan yi falan tima n xa, n yi na maxɔdin, n naxa, "Nanse itoe ra?" A yi n yabi, a naxa, "Senbene nan e ra naxanye Yuda nun Isirayila nun Yerusalen raxuyaxi ayi."

³ Na xanbi ra, Alatala yi xabu naanin yita n na. ⁴ N yi maxɔdinna ti, n naxa, "Itoe faxi nanse ligadeyi be?" A yi n yabi, a naxa, "Fenni itoe nan Yuda raxuyaxi ayi fefe, han muxu yo mi fa nɔe a xunni te. Koni xabuni itoe tan faxi e magaxudeni, e yi siya gbetene senbene rabira, naxanye kelixi Yuda bɔɔɔn xili ma alogo e xa Yuda kaane raxuya ayi."

**Fe toon saxandena
alo xiyena: Se maliga lutina**

⁵ N yi n yɛen nakeli n yi fe toon ti alo xiye. Se maliga lutin yi suxi muxuna nde yii. ⁶ N yi a maxɔdin, n naxa, "I sigan minen?" A yi n yabi, a naxa, "N

Yerusalen nan maligama, alogo n xa a yigboon nun a kuyan kolon."

⁷ Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi siga, koni maleka gbete yi fa na ralan. ⁸ A yi a fala a xa, a naxa, "I gi, sa a fala banxulanni ito xa, a Yerusalen kaane nun xuruseene wuyama ayi nen han! Yinna mi fa nɔe taan nabilinɔe. ⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, 'N tan yetena a kantanna nen alo teena a rabilinni, n yi n nɔɔɔn nagodo a yi.'"

¹⁰ "Ɛ xɔɔɔɔ de!

Ɛ gi kɔmen fɔɔɔn yamanan bun!"

Alatalaa falan nan na ra,
"Bayo n na Ɛ raxuya ayi nen
bɔɔɔn tongon naaninne ma."

Alatalaa falan nan na ra.

¹¹ "Ɛ xɔɔɔɔ!

Siyon kaane, Ɛ gi,
Ɛ tan naxanye dɔɔxi Babilɔn yi."

¹² Alatala Senben Birin Kanna naxa iki:

"A bata n xe binyeni siyane ma
naxanye fuxi Ɛ ma,
bayo naxan na a yiin din Ɛ ra,
a luxi nen

alo na bata a yiin din Ala ye diin na.

¹³ N kelima nen e xili ma yati,
e konyine yi e yii seene birin tongo
yengeni.

Nayi, Ɛ a kolonma nen
a Alatala Senben Birin Kanna nan n
nafaxi.

¹⁴ Ɛ xuini te sewani,
Ɛ tan Siyon kaane,
bayo n fama nen,
n yi lu Ɛ tagi."

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ Siya wuyaxine fama nen Alatala ma na
lɔɔɔni
e yi findi n ma yamaan na.
N luma nen Ɛ tagi,
Ɛ yi a kolon

**1:14 Ala xɔɔɔɔɔn, bayo e nun a yamaan bata yi layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xemena a paxanla makantanma kii naxan yi. A mi tinma a xa bira se gbete fɔɔɔ ra a batu xinla ma, a mɔn mi tinma yama xɔɔɔn xa a raxɔri. Na feen mato Xɔɔɔyaan 20.5 kui.

a Alatala Senben Birin Kanna nan n nafaxi ε ma.

¹⁶Yuda mɔn findima nen Alatala gbeen na,

yamana sarijanxina,

a mɔn yi Yerusalen sugandi.

¹⁷Adamadiin birin xa a dundu Alatala yetagi,

amasɔtɔ a bata keli mini a yire sarijanxini.

**Fe toon naanindena alo xiyena:
Saraxarali kuntigina**

3 A yi saraxarali kuntigi Yosuwe yita n na, a yi tixi Alatalaa malekan yetagi. Setana yi tixi a yiifanna ma a tɔɔgedeni.

²Alatalaa malekan yi a fala Setana xa, a naxa, “Alatala xa falan ti i xili ma, Setana, a xa falan ti i xili ma, a tan naxan Yerusalen sugandixi! Tεε yege dungin xa mi yi xemeni ito ra ba naxan baxi tɛeni?”^{††}

³Dugi xɔsixine nan yi ragodoxi Yosuwe ma, a yi tixi malekan yetagi.

⁴Naxanye yi tixi a yetagi, malekan yi a fala ne xa, a naxa, “E dugi xɔsixine ba a ma!” A mɔn yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “A mato, n bata i hakene ba i ma n dugi faɔine ragodo i ma.”⁵ N yi a fala, n naxa, “E xa namu sarijanxin so a xunna!” E yi namu sarijanxin so a xunna, e yi dugine ragodo a ma. Alatala malekan yi tixi na.

⁶Alatala malekan yi ito rali Yosuwe ma, a naxa, ⁷“Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa i sigan ti n ma kirane xɔn, xa i n ma yamarine suxu, i tan nan dɔxɔma n ma banxin nun n ma tanden xun na, n yi tiden fi i ma itoe ye naxanye tixi be.

⁸Nayi, saraxarali kuntigi Yosuwe, i tan nun i fɔxɔrabiran naxanye dɔxi i yetagi, ε tuli mati! Amasɔtɔ muxuni itoe findima fe famatɔne taxamasenne nan na. N nan n ma walikɛen nafama nen,

naxan xili “Nimena.”⁹ Amasɔtɔ gemen mato n naxan dɔxi Yosuwe yetagi. Fɔxɔ solofere nan na gɛmε kedenna ma. N sebenla tima nen a ma. Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra: N yamanani ito haken bama nen a ma lɔxɔ kedenni.

¹⁰Na lɔxɔni, muxun birin a lanfaan xilima nen, e yi dɔxɔ e manpa binla nun xɔde binla nininna ra.’ Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.”

**Fe toon suulundena
alo xiyena: Lenpu dɔxɔ sena**

4 Malekan naxan yi falan tima n xa nun, na mɔn yi fa, a n nakeli alo muxun naxan naxulunxi xixɔnli.

²A yi n maxɔdin, a naxa, “I nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N lenpu dɔxɔ se xema daxin nan toma, e nun ture ramaradena a xuntagi. Lenpu solofere a ma. Ture godode solofere nan turen sama lenpu soloferene kui.

³Oliwi wudi bili firin tixi ture ramaraden dɛxɔn ma, keden a yiifanna ma, keden a kɔmenna ma.”⁴ Malekan naxan yi falan tima n xa, n yi na maxɔdin, n naxa, “N kanna, nanse itoe ra?”

⁵A yi n maxɔdin, a naxa, “I mi a kolon?” N yi a yabi, n naxa, “N mi a kolon, n kanna.”⁶ Nayi, a yi a fala n xa, a naxa, “Alatalaa falan ni i ra, a naxan tixi Sorobabeli ma, a naxa, ‘A mi ligama senben xɔn hanma fangana, koni fɔ n ma Niin barakan nin.’ Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.”

⁷“Hali geya gbeen naxan Sorobabeli yeε ra, na findima nen lantaan na. A fama nen Ala Batu banxin konde gemen na, yamaan yi e xuini te, e naxa, ‘Ala xa hinan a ra habadan!’”

⁸Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ⁹“Sorobabeli bata banxini ito ti fɔlɔ, a mɔn a raɔanma nen. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala Senben Birin

^{††}**3:2** Yosuwe ito baxi kelideni Babilɔn taani a yi konyiyani denaxan yi. E nun Yahudiyana ndee nan faxi Yerusalen yi.

Kanna nan n nafaxi ε ma. ¹⁰Nde feene fɔlɔn magelema nen a to xurun? Yamaan jaxanma nen e na geme matinxin seen to Sorobabeli yii.”

Na lenpu soloferene findixi Alatala yeene nan na naxanye bɔxɔn birin yisigama.

¹¹N yi a maxɔdin, n naxa, “Nanse Oliwi wudi firinna ne ra, lenpu dɔxɔ seen yiifanna nun a kɔmenna ma?” ¹²N mɔn yi a maxɔdin, n naxa, “Nanse Oliwi wudi yii firinna ne ra, naxanye ture godode xɛma daxi firinne dɔxɔn, oliwi turen danguma naxanye kui?” ¹³A yi n maxɔdin, a naxa, “I mi a kolon naxan ne ra?” N yi a yabi, n naxa, “N mi e kolon, n kanna.” ¹⁴Nayi, a yi a fala n xa, a naxa, “E findixi muxu firinne^{‡‡} nan na naxanye masusan turen na alogo e xa wali dunuɗa birin Marigin xa.”

Fe toon sennindena alo xiyena: Danga kedina

5 N mɔn yi n yeen nakeli, n fe toon ti alo xiye, n kedin mafilinixin to kore. ²Malekan yi a fala n xa, a naxa, “I nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N kedin nan toma kore, a kuya nɔngɔnna ye mɔxɔɗe, a yigbo nɔngɔnna ye fu.”

³Nayi, a yi a fala n xa, a naxa, “Dangan nan na ra naxan xuyama ayi yamanan birin yi. A sebexi kedin fɔxɔ kedenna ma fa fala mupadene birin kedima nen yamanani. A mɔn sebexi fɔxɔ kedenna boden ma fa fala naxanye birin e kɔlɔma wuleni, ne fan kedima nen. ⁴Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra: ‘N dangani ito rafama nen, a yi so mupadene birin ma banxine yi e nun muxun naxanye birin e kɔlɔma wuleni n xinli. A luma nen e banxine kui alogo a xa e nun a xalanbene nun a gemene birin kala.’”

Fe toon soloferedena alo xiyena: Naxanla debedin kui

⁵Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi a maso, a a fala n xa, a naxa, “I yeen nakeli, i a mato naxan minin be iki.” ⁶N yi a maxɔdin, n naxa, “Nanse a ra?” A yi n yabi, a naxa, “Liga se debedin nan famatɔ a ra.” A mɔn yi a fala, a naxa, “Na nan toma yamanan muxun birin yi.”

⁷E yi debedin de raganla yɔxɔ daxini te, n yi jaxanla nde to dɔxi a kui. ⁸Malekan yi a fala n xa, a naxa, “Fe jaxin misaala nan jaxanli ito ra.” Na xanbi ra, a mɔn yi jaxanla madeten debedin kui, a yi a deraganla deten a de ra.

⁹N yi n yeen nakeli, n yi fe toon ti alo xiyena, n yi jaxalan firin to tuganɗe. Foyen yi e gabutene yi alo yaya xɔnla gabutene. E yi debedin tongo, e te a ra kore. ¹⁰Malekan naxan yi falan tima n xa, n yi na maxɔdin, n naxa, “E debedin xalima minen?” ¹¹A yi a fala n xa, a naxa, “E sa banxin nan tima a xa Babilɔn yamanani. Banxin na rapan, debedin dɔxɔma nen menni, e yi a batu.”

Fe toon solomasexedena alo xiyena: Wontoro naaninne

6 N mɔn yi n yeene rakeli, n yi fe toon ti alo xiye. N wontoro naanin to mine geya firinne longonna ra, sulan geyaan nan yi ne ra. ²Soo gbeelee nan yi wontoro singen bandunma, a firindena soo fɔrene, ³a saxandena, soo fixene, a naanindena, soo gbeeli makatunxine. ⁴Malekan naxan yi falan tima n na, n yi na maxɔdin, n naxa, “Nanse itoe ra n kanna?” ⁵Malekan yi a fala n xa, a naxa, “Bɔxɔn tongon naaninne foyene nan ne ra. E kelixi dunuɗa birin Marigin nan fema. ⁶Soo fɔrene naxan ban-

^{‡‡}4:14 Na *muxu firinne* findixi saraxarali Yosuwe nun yamana kanna Sorobabeli nan na.

dunma, na sigama kōmenna yamanan binna nin. Na xanbi ra, a fixene nan minima. A makatunxine sigama yiifanna yamanan binna nin.”⁷ A gbeeli makatunxine yi mini, e yi wama bōxōni siga feni. Malekan yi a fala e xa, a naxa, “E siga, e bōxōni siga!” E yi bōxōni siga.⁸ A yi n xili, a naxa, “A mato, naxanye sigama kōmenna yamanan binni, ne bata n nii yifan n ma kōmenna yamanani.”

Yosuwe a mangayana

⁹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁰ “I xa suxu muxune kiseene rasuxu, Xelidayi, Tobiya e nun Yedayi. I xa siga Sofoni a dii Yosiya a banxini to, e faxi denaxan yi keli Babilōn yi. ¹¹ I xa gbetin nun xemaan tongo. I yi mangaya taxamasenna rafala i yi a so saraxarali kuntigi Yosuwe xun na, Yehosadaki a dii xemena. ¹² I xa a fala a xa a Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Muxun ni i ra naxan xili “Nimena,” a sabatima nen a denaxan yi, a yi Alatala Batu Banxin ti. ¹³ A tan nan Alatala Batu Banxin tima, mangayaan binyen yi lu a tan ma. A dōxōma nen a mangaya gbēdeni, a nōōn ti. Saraxaralina nde fan dōxōma nen a mangaya gbēdeni. Bōje xunbenla yi lu e firinna tagi.’ ¹⁴ Mangaya taxamasenna luma nen Alatala Batu Banxini jōxō lu seen na Xelemei nun Tobiya nun Yedayi nun Sofoni a dii Xenī xōn. ¹⁵ Muxun naxanye makuya, ne fama nen, e wali Alatala Batu Banxin tideni. Nayi, e a kolonma nen a Alatala Senben Birin Kanna nan n nafaxi e ma. Na ligama nen, xa e Alatala xuiin name ki faji, e Ala.”

Sun suxuna fe

7 Dariyusi a mangayaan jee naaninden kike solomanaaninden xii naaninde lōxōni, Kisilewi kikena, Alatala yi falan ti Sakari xa.
² Beteli kaane bata yi Sareseri nun Regemi-Meleki nun e muxune rasiga

Alatala maxandideni. ³ E yi lan e Alatala Senben Birin Kanna a saraxaraline nun nabine maxōdin, e naxa, “Nxu lan nxu yi lu sunuxi ba, nxu lu sunna suxe kike suulunden ma ba, alo nxu a liga kii naxan yi jee wuyaxi danguxine yi?”

⁴ Alatala Senben Birin Kanna yi falan ti n xa, a naxa, ⁵ “A fala yamanan muxune birin xa e nun saraxaraline, i naxa, ‘E to yi sunna suxuma e yi sunu kike suulundene nun kike soloferedene yi, xabu jee tonge solofere, e yi sunna suxuma n tan nan xa ba?’ ⁶ E to yi e degema, e yi e min, e mi yi a ligama e yete xan xa ba?’ ⁷ Alatala mi falan ne xan ti nabi singene xōn ba, Yerusalen nun a rabilinna taane yi sabatixi bōje xunbenli waxatin naxan yi, muxune yi dōxi Negewi nun Sefala geyane yi waxatin naxan yi?”

Sariya kendena

⁸ Alatala yi falan ti Sakari xa, a naxa, ⁹ “Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘E xa kitin sa tinxinni, e hinan e bode ra, e yi kininkinin. ¹⁰ E nama kaḗa gilene nun kiridine nun xōje ne nun yiigelitōne tōrō, e nama miriya jaxin tongo e bode xili ma.’ ¹¹ Koni e tan mi tin na rame, e yi e xun xanbi so, e yi e tunle dutun. ¹² E bōje ne yi xōdōxō ayi alo dayimuna. E yi tondi Alatala Senben Birin Kanna sariyane rame e nun falane a yi naxanye tima nabi singene xōn Alaa Niin barakani. Nayi, Alatala Senben Birin Kanna yi xōlō han! ¹³ Alatala Senben Birin Kanna naxa, ‘N to yi xinla tima, e mi n natin. E fan na n xili, n mi e ratinma. ¹⁴ N na e raxuya ayi nen siyane birin ye e mi naxanye kolon. Yamanani geli nen e xanbi. Muxu yo mi yi sigan na, muxu yo mi yi keli na. E yi yamana fajini geli.”

Yerusalen mōn tima nen

8 Alatala Senben Birin Kanna yi falan ti, a naxa, ² “Alatala Senben Birin

Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Xəxələn gbeena n yi Siyon ma fe ra han. N bəjnen wolonxi a fe ra ki fəni!’”

³ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N mən fama nen Siyon yi, n yi dəxə Yerusalen taani. Yerusalen fama nen xili badeni ‘jəndi taana.’ Alatala Senben Birin Kanna geyaan yi xili ba ‘geya saripanaxina.’”

⁴ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Xeme fonne nun jaxalan fonne mən dəxəma nen Yerusalen taan malandene yi, dunganna suxi e birin yii e siimaya xunkuyena fe ra. ⁵ Taan malandene rafema nen dii xemene nun dii temene ra saba sodeni.”

⁶ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Yanyina nde, yama dənxen naxan na lu, na kabema nen na feen ma na ləxəni, koni na mi n tan naterenama!” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

⁷ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N nan n ma yamaan nakisima nen sogeteden nun sogegododen yamanane ma. ⁸ N fama nen e ra, e yi dəxə Yerusalen taani. E findima nen n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra, jəndin nun tinxinni.”

⁹ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E wekile, e tan naxanye falani itoe mema, nabine yi naxanye falama muxune yi Alatala Senben Birin Kanna banxin beten sama waxatin naxan yi a ti feen na. ¹⁰ Bayo benun na ləxəne, walikena hanma jingene wanla saranna mi yi səte. Yaxune mi yi tinjə yamaan yi mini hanma e so bəjə xunbenli. Amasəto n yi muxune luma e bode xili ma nen.

¹¹ Koni iki n mi fa a ligama yama dənzeni ito ra alo waxati danguxine,” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra. ¹² “E sansiin sima nen bəjə xunbenli. Manpa binle bogima nen. Bəxən balon naminima nen. Tule igen fama nen. N na birin soma nen yama dənxen yii e keen na.

¹³ Yuda bənsəna nun Isirayila kaane, e bata yi findi danga muxune ra siyane tagi kii naxan yi, n na e rakisima nen, e yi baraka na kiini. E nama gaxu, e wekile.”

¹⁴ Amasəto Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E benbane to yi n naxələma, n na a ragidi nen n xa e jax-ankata, n mi nimisa. ¹⁵ Koni iki n mən bata a ragidi, n xa a fajin naba e xa, Yerusalen nun Yuda bənsəna muxune. Nayi, e nama gaxu. ¹⁶ E xa feni itoe liga: E xa jəndin fala e bode xa, e kitin sa jəndini, kitin naxan bəjə xunbenla rasoma. ¹⁷ Muxu yo nama miriya jaxin tongo a boden xili ma. E nama e kələ wuleni. Amasəto n na feene rapaxuxi,” Alatalaa falan nan na ra.

Sun suxun maxədinna yabina

¹⁸ Alatala Senben Birin Kanna yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁹ “Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: Kike naaninden sunna, kike suulunden sunna, kike solofereden sunna e nun kike fuden sunna, ne findima nen Yuda bənsəna sewa ləxəne nun jaxaraxa ləxəne ra, e nun sali ləxəne. Koni jəndin nun bəjə xunbenla xa rafan e ma de!”

²⁰ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Siya wuyaxine nun taa wuyaxi muxune mən fama nen. ²¹ Taa keden muxune fama nen taan bonna muxune ma, e naxa, ‘En siga Alatala maxandideni, en yi Alatala Senben Birin Kanna fen! N tan fan sigama nen!’ ²² Nayi, yama wuyaxin nun siya senbemanə fama nen Alatala Senben Birin Kanna fendeni Yerusalen taani, e yi a maxandi.”

²³ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Na ləxəne yi, xeme fu fama nen keli siyane birin yi naxanye xuine birin falama, e yi e singan Yahudiya keden ma domaan lenben na, e yi a fala, e naxa, ‘En birin nan sigama, amasəto nxu bata a me a Ala i xən.’”

Siya gbetene kitina

9 Waliyiya falan ni i ra,
Alatala falan naxan tixi Xadiraki ya-
manan xili ma,
a Damasi taan li.
Amasɔɔ Alatala gbeen nan adamadiin
bonne ra,
alo Isirayila bɔnsɔnne birin.
² A mɔn xa Xamata taan li,
Damasi danna,
e nun Tire taan nun Sidɔn taana,
kolonna gbo denaxan yi.
³ Tire taan bata yinna ti,
a bata gbetin malan
alo burunburunna.
A xɛmaan gbo alo kira xɔn borona.
⁴ Koni Marigina a bama a yii nen,
a yi a yinna radin baani,
tɛɛn yi taan gan.
⁵ Asikalɔn kaane na toma nen e gaxu.
Gasa kaane fan gaxuma nen e
xuruxurun,
e nun Ekirɔn kaane,
amasɔɔ e yigitegema nen.
Mangayaan ɲanma nen Gasa taani,
Asikalɔn taani gelima nen.
⁶ Siya basanxin fa Asadodi taan tongoma
nen,
n yi Filisitine wason kala.
⁷ N suben bama nen e de wunla naxan yi,
e nun donse haramuxine.
E dɔnxɛn naxanye na lu,
ne fan findima nen en ma Ala gbeen na.
E yi lu alo Yuda xabila kedenna.
Ekirɔn kaane luma nen alo Yebusu
kaane.
⁸ Ganla naxanye danguma
hanma naxanye fama,
n daaxama nen n ma yamaan makan-
tandeni ne ma.
E mi luma fitina muxu yo a nɔɔn bun,
amasɔɔ iki n yɛɛn tixi e ra.

Mangan famatɔna

⁹ Siyon kaane, ε ɲaxan han!
Yerusalen kaane, ε xuini te sɛwani.
ε a mato!
ε mangan fama ε ma.
A tinxin. A bata rakisi.
A limaniya.
A fama sofanla nan fari,
sofali diina, sofali gilen diina.
¹⁰ N yenge so wontorone bama nen Efi-
rami yi
e nun soone Yerusalen taani.
Yenge so xanle kalama nen.
A tan bɔɲε xunbenla ralima siyane ma
nen.
A mangayaan xuyama ayi nen
keli fɔxɔ igen ma han fɔxɔ igena,
keli baan ma han bɔxɔn danna.
¹¹ ε tan mabinni,
n na ε muxu suxine xunbama nen
en ma layirin wunla fe ra
naxanye ramaraxi alo kasorasane yili kui
xareni.
¹² ε mɔn xa so taa makantanxini,
ε tan kasorasaan naxanye yigi saxi.
N mɔn xa a rali ε ma to:
n ni i saranma nen dɔxɔɲa ma firin.
¹³ Amasɔɔ n bata Yuda yitɔn alo xanla,
Efirami yi lu alo n ma xalimakunla.
Siyon, n ni i ya dii xɛmɛne rakelima nen
Gireki kaane xili ma.
N yi ε lu alo sofana silanfanna.[¶]
¹⁴ Alatala a makenɛnma nen e xun ma,
a xalimakunla yi siga alo kuye sarinna.
Marigina Alatala xɔtaan fema nen,
a fa yiifari ma tule foyeni.
¹⁵ Alatala Senben Birin Kanna e rakan-
tanma nen.
E e dɛgema nen,
e sigan ti lantan gemene fari.
E e minma nen sɛwani,
e sarin alo dɔɔ minne.
E lugo alo goron nafexina

[¶]9:13 *Silanfanna*: Sofane yengɛso degemana.

alo saraxa ganden tongonne wasan
wunla ra kii naxan yi.

¹⁶ Alatala, e Ala e rakisima nen na lɔxɔni,
alo a xuruse kuruna.

E nɔrɔxin yi lu a yamanani
alo geme fajine mangaya taxamaseri
kɔmɔtin ma.

¹⁷ E tofanma nen han!

E rayabuma nen han!

Balon banxulanne ragboma nen,
minse fajine yi sungutunne rayabu.

Ala nan bɔɲe xunbenla fima

10 E xa Alatala maxɔdin
a xa tulen nafa e ma jɛmɛn na.

A tan nan foyen nakelima,

a yi tule gbeen nafa

a yi birin ma xɛɛn nasabati.

² Amasɔɔ wule falan nan suxurene ra.

Yiimatone wule feene nan toma.

E wule xiye falane nan tima!

E madendenna tima fala fuune nan na.

Nanara, yamaan bata siga a xun xɔn,
e tɔrɔxi

alo kari mi xuruseen naxanye ma.

³ N bata xɔɔ na xuruse rabane ma han!

N yɛɛratine hakene saranma e ra nen.

Amasɔɔ Alatala Senben Birin Kanna

a jɔxɔ luma nen a kurun xɔn,

a yamana, Yuda bɔnsɔnna.

A fama e ra nen yengeni

alo a soo kendene.

⁴ Kuntigine sifan birin minima a tan nin.

Banxin tongon geme kenden minima a
tan nin.

Bubu wudin minima a tan nin.

Yenge so xanla minima a tan nin.

⁵ E luma nen alo sofa wekilexine

naxanye e yaxune yibodonma yengeni
alo kira xɔn borona.

Bayo Alatala e xɔn,

e yengen soma nen,

e sofa soo ragine yarabi.

⁶ N Yuda bɔnsɔnna senbe soma nen,

n yi Yusufu bɔnsɔnna rakisi.

N mɔn e rafama nen e konni

bayo n bata kininkinin e ma.

E luma nen alo n mi e rabepin.

Alatala nan n tan na, e Ala,

n na e maxandine yabima nen.

⁷ Efirami kaane findima nen sofa wek-
ilexine ra.

E sewama nen alo e minxin na a ra.

E diine na toma nen, e paxan,

e sewama nen Alatalaa fe ra.

⁸ N nan n ma yamaan xilima nen,

n yi e malan.

N na e xunbama nen,

e mɔn yi wuya alo a fɔlɔni.

⁹ Hali n to e raxuyaxi ayi siyane ye,

n ma fe rabirama e ma nen yire
makuyeni.

E nun e diine yi kisi,

e mɔn yi xɛɛ.

¹⁰ N na e rafama nen

keli Misiran yamanani

n yi e malan keli Asiriya yamanani.

N fama nen e ra Galadi nun Liban
yamanani,

koni e mi xanɲe menni.

¹¹ Ala baan walanne ragodoma nen

e yi tɔrɔ baani gidi,

hali Nila baan tilinne xɔrima nen.

Asiriya yamanan wason kalama nen,

Misiran yamanan senben yi jan.

¹² N tan nan e senbe soma,

e yi sigan ti n xinli,

Alatalaa falan nan na ra.

11 Liban bɔxɔna, i ya dɛɛne rabi.
Tɛɛn xa i ya suman binle gan.

² Fɔfɔ binle, e gbelegbele,

amasɔɔ suman wudin bata bira.

Wudi gbeene bata kala.

Basan warine, e gbelegbele,

amasɔɔ fɔtɔn xɔlɛn bata kala.

³ Xuruse rabane bata gbelegbele,

amasɔɔ e binyen waxatin bata dangu.

Yatane bata wurundun,

bayo fɔtɔn gbeen bata kala Yuruden

baan dɛ.

Xuruse rabane

⁴ Alatala n ma Ala naxa iki:
 “I xa xuruse kuru faxa daxini ito raba.
⁵ Muxun naxanye e sarama
 ne e kœ raxabama,
 e kewali jaxin mi saran e ra.
 Naxanye e matima ne naxa,
 ‘Alatala tantun!
 N bata bannaya!’
 E raba muxune mi kininkinixi e ma.
⁶ Amasɔɔ n mi fa kininkininma ya-
 manan muxune ma,”
 Alatalaa falan nan na ra.
 “N bata e birin lu e bode a yii ma,
 e nun e mangana yiin ma.
 E yamanan jaxankatama nen.
 N mi muxu yo bama e yii.”
⁷ Nayi, n yi xuruse kuru faxa daxin
 naba, katarabi xuruse tœrxine ma. N yi
 dungan firin tongo. N yi keden xili sa
 “Fanna,” bonna “Lanna.” N yi xuruse ku-
 run naba. ⁸ N yi xuruse raba saxan kedi
 kike kedenna bun. Dijan yi jan n yi, n
 fan yi rapaxu xuruseene ma. ⁹ Nayi, n yi
 a fala ne xa, n naxa, “N mi fa ε rabama.
 Xa naxan faxama, a xa faxa. Xa naxan
 lœma ayi, a xa lœ ayi. Naxanye na lu,
 ne xa e bode suben don.” ¹⁰ N yi n ma
 fanna dunganna tongo n yi a yigira, al-
 ogo n xa n ma layirin kala n naxan xidi
 nxu nun siyane birin tagi. ¹¹ A yi kala na
 lœxœni, nayi xuruse tœrxin naxanye yi n
 matoma na lœxœni, ne yi a kolon a Alata-
 laa falan nan yi a ra. ¹² N yi a fala e xa,
 n naxa, “Xa a ε kenœn, ε n saranna fi,
 xanamu, ε a lu na.” E yi gbeti gbanan
 tonge saxan fi n saranna ra. ¹³ Alatala
 yi a fala n xa, a naxa, “A wole ayi feje
 rafalan xa, e saran gbeeni ito naxan mir-
 ixixi n xa.” N yi gbeti gbanan tonge sax-
 anna tongo, n yi e woli Alatala banxini
 feje rafalan xa. ¹⁴ Na xanbi ra, n yi n ma

lan dunganna fan yigira alogo n xa ngax-
 akedenyaan kala Yuda nun Isirayila tagi.

¹⁵ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I mœn
 xa xuruse raba xaxilitarena waliseene
 tongo. ¹⁶ Amasɔɔ n tan yetœn xuruse ra-
 bana nde rafama nen yamanani. A mi
 a yengi dœxe xuruseene xœn ma nax-
 anye lœma ayi, a mi a dii xali nenene
 feje, a mi a maxœlxine dandanje, a mi
 a kendene balœ. Koni a yexœ turaxine
 donma nen a yi e toron koten.”
¹⁷ Gbalon na xuruse raba fuyantenna xa,
 naxan xuruseene rabœjinma!
 Silanfanna xa a yiin sœge^{§§}
 a yi a yiifari ma yœn sœxœn.
 A yiin xa faxa a ma fefe,
 a yiifari ma yœn yi xœri.

Yerusalœn xunba famatœna

12 Waliyiya falan ni i ra,
 Alatala falan naxan tixi Isirayila
 fe yi.
 A tan naxan kore xœnna nun bœxœ xœnna
 daxi,
 a yi muxun niin sa a yi,
 Alatalaa falan ni ito ra:
² N Yerusalœn findima nen dœlœ min seen
 na,
 naxan a rabilinna siyane birin fugama a
 ra.
 Yerusalœn taan nabilinma nen yœngeni,
 e nun Yuda yamanan birin.
³ Na lœxœni, n Yerusalœn findima nen
 gemœ binyen na siyane birin xa.
 Naxan yo na kata a yite feen na,
 na maxœlœma nen.
 Bœxœn siyane birin e malanma nen a xili
 ma.
⁴ Alatalaa falan ni ito ra:
 Na lœxœni
 n faan nasoma nen e soone birin yi,
 n yi gaxun naso e soo ragine yi.
 Koni n nan n yœn tima nen
 Yuda bœnsœnna muxune ra.

§§11:17 *Silanfanna*: Sofane yœngœso degemana.

N yi siyane soone birin yɛene xɔri.

⁵Yuda mangane a falama nen e bɔɓɓeni,
“Yerusalen muxune bata en senbe so
Alatala Senben Birin Kanna barakani, e
Ala.”

⁶Na lɔxɔni,
n Yuda mangane luma nen
alo tɛɛ wolonne yegene de,
alo xaye radegexin malo xidine tagi.
E fama e rabilinna siyane halagideni
e kɔmɛnna nun e yiifanna ma.
Koni Yerusalen kaane mɔn luma nen e
konni.

⁷Alatala Yuda dɔxɔdene nan singe
rakisima,
alogo Dawuda yixetene nun Yerusalen
muxune
binyen nama dangu Yuda muxune ra.

⁸Na lɔxɔni,
Alatala Yerusalen kaane ratangama nen.
Hali naxan bata tagan e yɛ,
a yengen soma nen na lɔxɔni
alo Dawuda.
Dawuda yixetene fan luma nen
alo Ala yetena,
alo Alatalaa malekana e yɛɛ ra.

⁹Na lɔxɔni,
n siyane birin naxɔrima nen
naxanye fama Yerusalen xili ma.

¹⁰Nayi, n hinanna nun maxandin niin
nagodoma nen
Dawuda yixetene ma e nun Yerusalen
muxune.

E yi e yɛɛ rafindi n ma,
e naxan yisɔxɔnxi.
E sunuma nen a fe ra
alo dii keden peena.
E a wugama nen sɔxɔleni,
alo dii singena.

¹¹Na lɔxɔni,
sunun gboma ayi nen Yerusalen taani,
alo Xadada-Rimɔn ma sununa Megido
merɛmereni.

¹²Yamanan sunuma nen,
xabilane birin yi lu e danna.

Dawuda bɔnsɔnna a danna,
e jaxanle fan e danna,
Natan bɔnsɔnna a danna,
e jaxanle fan e danna,
¹³Lewi bɔnsɔnna a danna,
e jaxanle fan e danna,
Simayi bɔnsɔnna a danna,
e jaxanle fan e danna,
¹⁴e nun bɔnsɔnna bonne birin.
Birin luma nen a danna,
e jaxanle fan yi lu e danna.

Suxurene nun wule nabine

13 Na lɔxɔni,
tigin minima nen Dawuda
yixetene xa,

e nun Yerusalen muxune,
alogo yulubine nun xɔsin xa ba e ma.

²Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito
ra:

Na lɔxɔni,
n suxurene xinle bama nen yamanani,
jinan yi ti e xɔn ma fefe!
N mɔn nabine nun xaxili jaxin bama nen
yamanani.

³Xa muxuna nde mɔn nabiya falan ti,
a nga nun a baba naxan a barixi,
ne a falama a xa nen,
e naxa, “I xa faxa,
amasɔɔ i bata wulen fala Alatala xinli.”
A nga nun a baba naxan a barixi,
ne a sɔxɔnma nen
a nema nabiya falane tima.

⁴Na lɔxɔni, nabine birin yagima nen
e fe toxine nun e waliyiya falane ra.
E mi fa nabiya domain soma sɔnɔn
alogo e xa madaxun ti.

⁵E birin a falama nen, e naxa,
“Nabi mi n na, xɛɛ biin nan n na.
Amasɔɔ muxuna nde n sara nen
xabu n dii jɔɔre waxatini.”

⁶Koni e a maxɔdinma nen, e naxa,
“Nanse laru itoe ra i kanken ma?”
A e yabima nen, a naxa,
“E n maxɔlɔ nen n xɔyine konni.”

Silanfanna

⁷“Silanfanna,
i xa keli n ma xuruse rabaan xili ma,
xemen naxan n fema.”
Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito
ra.
“Xuruse rabaan faxa,
yexene xa xuya ayi.
N yi keli a xunxurine xili ma.
⁸Nayi, yamaan dɔxɔde saxan,
firin faxama nen keden yi lu na.
Alatalaa falan nan na ra.
⁹N yi a dɔnxen sa tɛeni
n yi a rasensen alo gbetina.
N yi e mato tɛeni,
alo xemaan matoon kii naxan yi.
Nayi, e n maxandima nen,
n yi e yabi.
N na a falama nen,
‘N ma yamaan nan ne ra.’
E yi a fala, e naxa,
‘Alatala nan nɔ Ala ra.’”

Alatala fa lɔxɔna

14 Alatalaa lɔxɔn fama.
Yaxune ε seene yitaxunma nen ε
yɛɛ xɔri.
²N siyane birin malanma nen
e yi Yerusalen yenge.
Taan suxuma nen.
Banxine yi kui geli.
E yi fu naxanle ma.
Taan fɔxɔ kedenna yi siga suxuni.
Koni yama dɔnxen luma nen taani.
³Alatala kelima nen
a yi na siyane yenge,
alo a yi yengen soma waxati gbetɛ yi kii
naxan yi.
⁴A tima nen na lɔxɔni Oliwi geyaan fari,
naxan Yerusalen yetagi a sogeteden
binni.
Oliwi geyani bɔma nen a tagi,
keli a sogeteden binni
han a sogegodode binni.
Folo gbeen yi lu na.

Geyaan fɔxɔ kedenna xetɛma nen
kɔmenna ma,
a fɔxɔ kedenna boden fan yi siga yiifanna
ma.
⁵Nayi, ε ε gima nen n ma geyane folon
na.
Amasɔɔ geyane folon sigama nen han
Aseli.
E ε gima nen
alo ε to ε gi bɔxɔ xuruxurunna yɛɛ ra,
Yusiya waxatini, Yuda mangana.
Nayi, Alatala fama nen, n ma Ala,
e nun malekane birin.
⁶Na lɔxɔni,
kenɛn mi luma na,
hanma xunbenla hanma ige xundina.
⁷E nun lɔxɔn bonne keden mi a ra.
Alatala nan na lɔxɔn kolon.
Yanyi mi luma na,
kɔɛ mi luma na.
Hali kɔɛɛn na,
kenenna luma nen na.
⁸Na lɔxɔni,
siimaya igen minima nen Yerusalen
taani.
A fɔxɔ kedenna yi siga sogetede baan
binni,
a fɔxɔ kedenna yi siga sogegodode fɔxɔ
igen binni.
A minima nen soge fure waxatini alo
nɛmɛna.
⁹Alatala nan findima bɔxɔn birin man-
gan na.
Na lɔxɔni,
Alatala nan keden yatɛma Ala ra,
a keden peen xinla yi lu na.
¹⁰Yerusalen rabilinna bɔxɔn birin
findima nen mɛrɛmɛren na,
keli Geba yi han Rimɔn yi,
Yerusalen yiifanna ma.
Yerusalen tima nen.
Taan danne yi lu iki:
Keli Bunyamin dɛɛn na
han dɛ singen yireni
han tongonna dɛna.
Keli Xananeli sangansoon ma

han mangana manpa ige badena.

¹¹ Muxune dɔxɔma nen taani.

A mi fa halagima.

Yerusalen luma nen bɔɲe xunbenli.

¹² Siyaan naxanye Yerusalen yengexi,

Alatala fitina fureni ito nan sama ne fari:

E birin fatin kunma nen e ɲɛɲen na.

E yeene kunma nen e ye yinla ra,

e lenne fan yi kun e de.

¹³ Na lɔxɔni,

Alatala gaxu gbeen nasoma nen e yi,

e yi e bode suxu e yiin ma,

e yi e bode yenge.

¹⁴ Yuda kaane fan Yerusalen xun mayengema nen.

E e rabilinna siyane birin ma nafunle tongoma nen:

xemaan nun gbetin nun dugi gbegbe.

¹⁵ Na fitina fure sifan soone nun gbax-alone*

nun ɲɔgɔmɛne nun sofanle fan suxuma nen

e nun xuruseen naxanye birin yaxune daaxadeni.

¹⁶ Nayi, siyaan naxanye birin Yerusalen yengexi

na muxu dɔnxene fama nen ɲɛɛ yo ɲɛɛ,

e Manga Alatala Senben Birin Kanna batu,

e yi Bubu Kui Sanla raba.†

¹⁷ Xa bɔxɔn xabilana nde tondi sigɛ Yerusalen taani

Manga Alatala Senben Birin Kanna batudeni,

tulen mi fama e konni.

¹⁸ Xa Misiran kaane tondi sigɛ,

xa e mi fa, tulen mi fama na.

Alatala fitina furen nagodoma e ma nen a naxan nagodoma siyane ma naxanye tondixi sigɛ Bubu Kui Sanla rabadeni.

¹⁹ Ala Misiran kaane fe ɲaxin saranma e ra na kii nin,

a siyane yulubine birin saran e ra,

naxanye mi sigama Bubu Kui Sanla rabadeni.

²⁰ Na lɔxɔni,

hali talandin naxanye singanxi soone ra a sebɛma nen ne ma fa fala:

“A Sarijanxi Alatala xa.”

Tunden naxanye Alatalaa banxini ne fan yatɛma nen se rasarijanxine ra alo saraxa ganden goronne.

²¹ Tunden naxanye birin Yerusalen nun Yuda yi,

ne birin nasarijanma nen Alatala Senben Birin Kanna xa.

Naxanye birin fama saraxa badeni,

ne nde xalima nen,

alogo e xa sa kudin so e kui.

Na lɔxɔni, sare mati yo mi fa luma

Alatala Senben Birin Kanna batu banxini.

*14:15 *Gbaxaloni* itoe sɔtɔma soon nun sofanla na diin sɔtɔ waxatin naxan yi.

†14:16 *Bubu Kui Sanla* fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

Malaki

Nabi Malaki Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Malaki kawandini ito sebexi nen jee keme naanin jaxɔn benun Marigi Yesu xa bari. A sebe waxatin naxan yi, fayida jee keme nan bata yi dangu xabu Yahudiyane xete e konni sa keli konyiyani Babilɔn yi. Suxu muxune xete xanbini, Isirayila kaane yi lu e kepaan masare Ala mabinni ndedi ndedi, e tun-naxɔɔ e ma. A lixi Nabi Xage nun Nabi Sakari bata yi yelin e kawandine be xabu jee tonge saxan hanma jee tonge suulun. Isirayila kaane bata yi Nabi Xage nun Nabi Sakari a xinla ratin, e yi Ala Batu Banxin ti Yerusalen taani. Na xanbi ra, yamaan yi yigi nenen naxan sɔtɔxi yamana kannu Sorobabeli a mangayaan bun, na yi kala. Esirasi mɔn munma yi e dina feene yitɔnna fɔɔ singen.

Nayi, dina feene yi xetema xanbin nan na. Sanla mi yi fa rabama, e mi yi saraxane bama a kiini. Alaa sariyan mi yi suxi.

Nabi Malaki yi yamaan nalimaniya, a Alaa xanuntenyana fe rabira e ma e nun a kitin naxan mɔn bata maso e ra. A e rakolon a Ala fama a Muxu Sugandixin nan nafadeyi. Na sebexi Malaki 3.1-4 kui. Nabi Malaki nan Yoni Marafu Tiina fe fala waliyiyani jee keme naanin benun a xa fa. A naxa, a nabina nde fama Alaa Muxu Sugandixin yee ra, a kirani tɔn a xa naxan luma alo Nabi Eli. Na sebexi Malaki 3.1 kui e nun 3.23-24 kui. Ningila Yesu kui, feni ito falaxi lan Yoni Marafu Tiin nan ma naxan Marigi Yesu fa feni tɔn. Na sebexi Matiyu 17.11-13 kui e nun Luka 1.17 kui.

1 Alatala yi waliyiya falani ito ti Isirayila kaane xa Malaki xɔn.‡

Ala bata a yamaan xanu

² Alatala naxa, “N bata ε xanu.” Koni ε naxa, “I ya xanuntenyaan yitaxi nxu ra di?” Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Esayu xunyen xa mi yi Yaxuba ra ba? Anu n bata Yaxuba xanu, ³ koni n bata Esayu rapaxu. N bata a geya yirene findi tonbonne ra, n yi a keen lu kankone xa.”

⁴ Xa Edɔn kaane a fala, e naxa, “Nxu bata halagi, koni nxu mɔn nxɔ taa kalaxine tima nen!”

Nayi, n tan Alatala Senben Birin Kanna naxa, “E na e ti, n mɔn yi e rabira. Muxune menna xilima nen, ‘Bɔxɔ Naxina,’ Alatala xɔɔxi yamaan naxan ma habadan! ⁵ E na toma nen, ε yi a fala, ε naxa, ‘Alatala gbo hali Isirayila yamanan fari ma!’”

Saraxaraline magi fena

⁶ “Diina a fafe binyama nen. Walikeen fan a kuntigin binyama nen. Xa n tan nan ε fafe ra, na binyen sifan minen yi? Xa ε mangan nan n na, na binyen sifan minen yi?” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. “E tan saraxaraline, ε tan nan n xinla rayelefuma. E mɔn yi a fala, ε naxa, ‘Nxu i xinla rayelefuxi di?’ ⁷ E fama donse haramuxin nan na, ε yi a dɔxɔ saraxa ganden fari. E mɔn yi a fala, ε naxa, ‘Nxu i ya saripanna kalaxi di?’ A luxi nen alo ε a falama nen, ε naxa, ‘Alatalaa saraxa ganden tɔnɔ mi na’ ⁸ ε na fa xuruse yeetaren na saraxan na. Fe jaxin xa mi na ra ba? E na fa xuruseen na, a sanna giraxi hanma a furaxi, fe jaxin xa mi na fan na ba? Xa i na fi i ya yamana kannu ma, na go? A sewe i ra ba? A i yisuxe a fajin na ba?” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

⁹ “Nayi, iki, ε kata ε Ala mafan alogo a xa hinan en na! E to na se sifane fima

‡1:1 **Malaki** bunna neen fa fala “N ma xerana.”

a ma, a a tuli matiye ε ra ba?” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

¹⁰“Hali ε tan nde kedenna yi Ala Batu Banxin deen nagale nun alogo ε nama teen nadege fuuni n ma saraxa ganden fari! N mi n sewa fe yo toxi ε yi,” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. “N mi ε saraxane rasuxuma. ¹¹N xinla binyama nen siyane birin ye keli sogeteden ma han a biradena. E wusulanna nun kise sarijanxine bama saraxan na n xinli yiren birin yi. N xinla binyama nen siyane birin ye.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

¹²“Koni ε tan nan n ma sarijananna kalama, ε to a falama, ε naxa, ‘Marigina saraxa ganden haramuxi, en donseen naxan sɔtɔma a fari na yelefu.’ ¹³ε a falama, ε naxa, ‘Fitinan ni ito ra!’ ε yi ε kutun marapaxuni.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

“Anu, ε fama xuruse mujaxine ra n xɔn saraxan na, naxanye madɔnxi hanma naxanye furaxi. N tan tinje ne rasuxε ε ra ba?” Alatala naxa na kiini.

¹⁴“Dangan na yanfantenna xa xuruse xeme radaxaxin naxan ma kuruni, a yi a kɔɔ a so feen na n yii, a fa fa a madɔnxin na Marigin xɔn saraxan na. Bayo manga gbeen nan n na. N xinla magaxu siyane ye.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

2 “Iki, yamarini ito ε tan saraxaraline nan xa! ²Xa ε mi ε tuli mati, xa ε mi a ragidi ε bɔɔeni, a ε xa n xinla binya, n dangan nafama nen ε ma, n yi ε dubane findi dangane ra. N bata ε dubane danga yati! Bayo ε mi n ma fe ragidixi ε bɔɔeni.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

³“Iki, n kɔnkɔxi ε bɔnsɔnna xili ma ε fe ra. ε xuruseen naxanye bama saraxan na n xa sali waxatini, n na e gbiine soma nen ε yetagi, muxune yi sa ε nun na woli ayi ε bode xɔn. ⁴Nayi, ε a kolonma nen, a n yamarini ito falaxi ε xa nen alogo

layirin naxan nxu nun Lewine tagi, na nama kala.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. ⁵“N ma layirin luxi nen e xɔn, a findi siimayaan nun bɔɔe xunbenla ra e xa. N na e so nen e yii alogo e xa gaxu n yee ra. E lu nen n yeeragaxuni yati, e yi n xinla binya. ⁶N ma sariyan jɔndin yi e de. Wule fala yo mi lu e de. E bira nen n fɔxɔ ra bɔɔe xunbenla nun muxu fapiyani, e yi muxu wuyaxi raxete haken fɔxɔ ra.”

⁷“Amasɔtɔ saraxaralina falane fekolonna nan fima muxune ma. Muxune xaranna fenma a tan nan na lan sariyane ma. Amasɔtɔ Alatala Senben Birin Kanna xeraan nan a ra. ⁸Koni ε tan bata kiraan bepin, ε bata muxu wuyaxi ratantan sariyan xɔn. N layirin naxan xidi nxu nun Lewi bɔnsɔnna muxune, ε bata na kala.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. ⁹“N marapaxun nun marayarabin nagidima ε ma nen yamaan tagi. Amasɔtɔ ε mi biraxi n ma kiraan fɔxɔ ra, fɔ ε to muxune rafisaxi e bode xa sariyan xɔn.”

Futu feen sariyana

¹⁰En birin fafe keden xa mi a ra ba? Ala kedenna xa mi en birin daxi ba? Nanfera nayi en na en bode yanfama, en yi layirin kala naxan xidi en benbane nun Ala tagi? ¹¹Yuda kaane bata tinxintareyaan liga. Fe haramuxin bata liga Isirayila nun Yerusalen yi, bayo yire sarijanxin naxan yi rafan Alatala ma, Yuda kaane bata na raharamu. E bata sungutunne futu naxanye ala xɔɔena nde batuma. ¹²Naxan na ito liga, Alatala xa na kanna kedi Yaxuba bɔnsɔnne dɔxɔdene yi. A tan nan kantanna tima, a yabin ti. Ala xa na kanna kedi hali a saraxane ba Alatala Senben Birin Kanna xa.

¹³A mato, ε mɔn naxan xunna. ε wugama, ε kutunma, e yi Alatalaa saraxa ganden nafe yeegen na bayo a mi fa

ε saraxane matoma, a mi sese rasuxuma ε yii. ¹⁴ Ε mɔn yi a fala, a nanfera? Bayo Alatala nan seren na ε nun jaxanla tagi i naxan dɔxi i foninge waxatini, i naxan yanfaxi, hali i fe rafala boden to yi a ra, hali ε nun na to bata yi layirin xidi. ¹⁵ Ala mi ε findixi gbindi kedenna xan na ba, a yi niin bira na yi? Na gbindi kedenna nanse fenma ɓ bɔnsɔnna naxan Ala kolon. Nayi, ε yete suxu ε niini, ε nama ε foninge waxatin paxanla yanfa. ¹⁶ Alatala, Isirayilaa Ala naxa, “Naxan na a me a jaxanla ra xɔnnantenyani, na gbalon funfuluma a ma nen. Nayi, ε yete suxu ε niini ε nama muxune yanfa.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

Ala fa fena kitisadeni

¹⁷ Ε fala xuine Alatala xadanma. Ε a falama, ε naxa, “Nxu a raxadanma di?” Ε nema a fale, ε naxa, “Naxan yo fe jaxin liga, ne nan fan Alatala yee ra yi. Na kanne nan nafan a ma.” Hanma ε naxa, “Ala naxan kiti kenden sama, na minen yi?”

3 “A mato, n nan n ma xeraan nasigama nen, a yi kirani tɔn n yee ra. Nayi, sanja ma kedenni, ε marigin naxan fenma, na soma nen a batu banxini. Ε n ma xeraan naxan mamema lan n ma layirin ma, na fama nen.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. ² Anu, nde luye a nii ra a fa lɔxɔni? Nde luye tixi a na fa waxatin naxan yi? Bayo a luma nen alo xabuna sulun tɛena,⁴ alo dugin xana xɔsi ba safunna. ³ A dɔxɔma nen alo xabun naxan wure gbeti fixen naxulunma a rasensen xinla ma a yi a gbiin ba. A Lewine rasarijanma nen alo xemaan nun wure gbeti fixen nasensenma kii naxan yi, e findi saraxarali tinxinxine ra Alatala xa. ⁴ Nayi, Yuda kaane

nun Yerusalen kaane kiseene rafaanma nen Alatala ma, alo waxati danguxine yi.

⁵ “N nan n masoma nen ε ra kitisadeni. N yi sereyaan ba kɔeramuxune nun yalundene xili ma mafuren, e nun naxanye e kɔlɔma wulen fari, e nun naxanye walikene saranna nun kaɓa gilene nun kiridine kansunma, e nun naxanye xɔɓene rabɛjinma, naxanye mi gaxuma n yee ra.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

Yaganne fe

⁶ “N tan Alatala, n mi masaraxi. Nana, ε tan Yaxuba bɔnsɔnne, ε mi raxɔrixi. ⁷ Xabu ε benbane waxatini, ε bata ε xun xanbi so n ma tɔnne yi, ε mi e suxi. Ε mɔn xa xete n ma, n fan yi n yee rafindi ε ma.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. “Anu, ε a falama, ε naxa, ‘Nxu fa xetema Ala ma di?’ ⁸ Adamadiin nɔe Ala muɓe ba? Anu ε bata n muɓa. Ε n maxɔdinma, ε naxa, ‘Nxu i muɓaxi di?’ Ε to mi yaganna nun kise defexine fima. ⁹ Dangana ε tan yamanan muxune birin ɓɔxɔ ra amasɔtɔ ε n muɓama. ¹⁰ Ε fa yaganne defexin na se ramaradeni alogo balon xa lu n ma banxini waxatin birin.” Alatala Senben Birin Kanna naxa, “Ε n nakɔɔsi feni ito yi iki, ε a mato, xa n mi kore xɔnna deen nabiye ε xa, n baraka gbeen nagodo ε ma han a dangu ayi.” ¹¹ Alatala Senben Birin Kanna naxa, “N mi tinɓe se kalane yi ε sansine kala bɔxɔni, ε wudi binle mi luye e bogitarene ra. ¹² Siyane birin a falama nen ε ma a dubadene, bayo ε yamanan jaxunma nen.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

Ala tinxin muxune saranma nen

¹³ Alatala naxa, “Ε fala xolene ti nen n ma. Ε mɔn a falama, ε naxa, ‘Nxu nanse falaxi i ma?’ ¹⁴ Ε a fala nen, ε naxa,

³:2 *Sulun tɛen* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Furu tɛena.*”

‘Ala batun tɔnɔ yo mi na! Nxu nanse sɔtɔxi a sariya suxuni, nxu sunuxin yi lu sigan tiye Alatala Senben Birin Kanna fe ra. ¹⁵Nxu fa a falama nen iki a sewan yete yigboone nan xa. Fe ɲaxi rabane nan sabatixi yati! Hali naxanye Ala bunbama, e yete sɔtɔma a ra.”

¹⁶Nayi, naxanye gaxuxi Alatala yɛɛ ra, ne falan tima e bode tagi, Alatala tuli matixi e ra, a e xuiin namema. Muxun naxanye gaxuxi Alatala yɛɛ ra e a xinla binya, ne xinle yi seɓe Ala yetagi alogo a xa a ɲɔɔ lu e xɔn. ¹⁷Alatala Senben Birin Kanna naxa, “E findima nen n gbeen na. N na e findi n yete gbee yamaan na lɔɔ naxan yi, e kininkininna n suxuma nen alo dii fafan kininkinima a diin ma kii naxan yi naxan walima a xa. ¹⁸Nayi, ε mɔn tagi rabaan toma nen tinxin muxun nun muxu ɲaxin tagi, e nun Ala batu muxun nun naxan mi a batuma.” ¹⁹Amasɔɔ Alatala Senben Birin Kanna naxa, “Na lɔɔn fama tɛɛn nan na alo sulun tɛɛna.[§] Yete yigboone nun

fe ɲaxi rabane birin findima sexɛ karen nan na, na lɔɔn yi findi tɛɛn na e xa. E salen mi luye, hali e siyadina a mi luye. ²⁰Koni ε tan naxanye n xinla binyaxi, n ma tinxinyaan minima nen kenenni e xa alo sogen na te, a kenenna yi ε rakisi, ε xɔɔyama nen, ε yi tukan sewani alo ɲinge dii lugoxine.” ²¹Alatala Senben Birin Kanna naxa, “Nayi, ε muxu ɲaxine yibodonma nen, e lu alo xubena ε sanna bun, na lɔɔni, n lɔɔn naxan yitɔnma.”

Nabi Eli faan firindena

²²N sariyan naxanye so n ma walikeɛn Musa yii Horebe geyani Isirayila kaane xa, n ma tɔnne nun yamarine, ne fe xa raba ε ma. ²³N tan yetɛɛn Nabi Eli rafama nen ε ma benun Alatalaa lɔɔ gbee magaxuxin xa a li. ²⁴A yi dii fafane bɔɲen nafindi e diine ma, a diine bɔɲen nafindi e fafane ma, alogo n nama fa ε bɔɔn halagi.

[§]3:19 *Sulun tɛɛn* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Furu tɛɛna.*”

Matiyu

Matiyu Yesu a Fe Xibaru Faɓin Naxan Sebe

Matiyu Kitabun yireni ito sebexi nen jee tonge saxan e nun suulun jaxan Yesu te xanbini kore xonna ma. Mudu maxinla nan yi Matiyo ra Romi kaane xa Yesu a xilima waxatin naxan yi. Matiyo findi Yesu a xarandiina nde nan na. Yesu a taruxun ligaxi nen Matiyo yee xori, a yi a sebe waxati gbete yi.

Matiyo nun Maraka nun Luka Yesu a taruxun yebama fayida kii kedenna nin. Koni Matiyo a gbeen sebexi Yahudiyane nan xa. Na nan a liga, a yirena ndee sebe Yahudiyane naxanye famuma dangu siya gbetene ra. A mon nabiya fala fonne fe falama dangu bonne ra alogo a xa a yita Yahudiyane ra fa fala Yesu bata nabine birin ma falane rakamali.

Kitabun yireni ito Yesu bari kiin nan singe yebama, Mariyamaa diina. Yesu xaran wuyaxi ti nen a dunuɓa yi gidini a yamaan xa. A mon kabanako wuyaxi liga nen. Matiyo na nan yebama Ningila Yesu kui. Donxen na, a Yesu a sayaan nan yebama e nun a rakeli fena sayani.

Yesu benbane fe

Taruxune Singen 2.3-15 nun Luka 3.23-38

1 Yesu Alaa Muxu Sugandixin benbane xinle nan itoe ra. Dawuda bɔnsɔnna nde nan yi Yesu ra. Iburahima bɔnsɔnna nde nan yi Dawuda ra.

²Iburahima nan Isiyaga sɔɔ. Isiyaga yi Yaxuba sɔɔ. Yaxuba yi Yuda nun a xunyene nun a tadane sɔɔ. ³Yuda yi Peresi nun Sera sɔɔ. E nga nan yi Tamari ra. Peresi yi Xesiron sɔɔ. Xesiron yi Rami sɔɔ. ⁴Rami yi Aminadabo sɔɔ. Aminadabo yi Naxason sɔɔ. Naxason yi Salimon sɔɔ. ⁵Salimon nun Raxabi yi Boosu sɔɔ.

Boosu nun Ruti yi Obedi sɔɔ. Obedi yi Yese sɔɔ. ⁶Yese yi Manga Dawuda sɔɔ.

Dawuda yi Sulemani sɔɔ. A nga yi findixi Yurayaa jaxanla nan na. ⁷Sulemani yi Robowan sɔɔ. Robowan yi Abiya sɔɔ. Abiya yi Asa sɔɔ. ⁸Asa yi Yosafati sɔɔ. Yosafati yi Yehorami sɔɔ. Yehorami yi Yusiya sɔɔ. ⁹Yusiya yi Yotami sɔɔ. Yotami yi Axasi sɔɔ. Axasi yi Xesekiya sɔɔ. ¹⁰Xesekiya yi Manase sɔɔ. Manase yi Amɔn sɔɔ. Amɔn yi Yosiya sɔɔ. ¹¹Yosiya yi Yekonaya nun a xunyene nun a tadane sɔɔ, e Isirayila muxune suxu waxatin naxan yi, e siga e ra Babilɔn taani konyiyani.

¹²E siga xanbini Babilɔn taani, Yekonaya yi Selatili sɔɔ. Selatili yi Sorobabeli sɔɔ. ¹³Sorobabeli yi Abiyudi sɔɔ. Abiyudi yi Eliyakimi sɔɔ. Eliyakimi yi Asori sɔɔ. ¹⁴Asori yi Sadaki sɔɔ. Sadaki yi Ahimi sɔɔ. Ahimi yi Eliyudi sɔɔ. ¹⁵Eliyudi yi Eleyasari sɔɔ. Eleyasari yi Matani sɔɔ. Matani yi Yaxuba sɔɔ. ¹⁶Yaxuba yi Yusufu sɔɔ, Mariyamaa xemena, naxan Yesu bari, naxan xili “Alaa Muxu Sugandixin.” ¹⁷Awa, fɔlɔ Iburahima ma, han sa dɔxɔ Dawuda ra, na findi mayixete fu nun naanin nan na. Fɔlɔ Dawuda ma, han e siga Isirayila yamaan na Babilɔn taani waxatin naxan yi, na fan mayixete fu nun naanin. Fɔlɔ e sigan ma Babilɔn taani, sa dɔxɔ Alaa Muxu Sugandixin bari waxatin na, na fan findixi mayixete fu nun naanin nan na.

Marigi Yesu sɔɔ fena

Luka 2.1-7

¹⁸Awa, Yesu Alaa Muxu Sugandixin sɔɔxi kii naxan yi, na nan ito ra. A nga, Mariyama yi masuxi Yusufu xɔn ma nun, koni benun a xa dɔxɔ a xɔn ma waxatin naxan yi, a yi a to a bata fudikan fata Alaa Nii Sarijanxin na. ¹⁹Tinxin muxun nan yi a xemene Yusufu ra. A mi yi waxi a xa Mariyama rayagi ya-

maan yetagi. Nanara, a yi a miri a xa a futun kala luxunni. ²⁰A yi a mirima na feen ma waxatin naxan yi, Marigina malekan yi mini a xa xiyeni, a naxa, “Yusufu, Dawuda bõnsõnna, i nama gaxu i ya jaxanla Mariyama tonge, amasõtõ a diin naxan barima, na fataxi Alaa Nii Sarijanxin nan na. ²¹A dii xemen barima nen, i yi a xili sa Yesu** amasõtõ a tan nan a yamaan nakisima e yulubine ma.”

²²Ito birin ligaxi nen alogo Marigin naxan falaxi a nabiin xõn ma, a na xa kamali. ²³A naxa, “Sungutun nasõlxõn fudikanma nen, a dii xemen bari. E yi a xili sa Emanuweli, na bunna neen fa fala, ‘Ala en tagi.’”††

²⁴Nanara, Yusufu xulun waxatin naxan yi, Marigina malekan naxan yamari a ma, a na liga, a yi Mariyama tongo a jaxanla ra. ²⁵Koni e mi kafu han a yi dii xemen bari. Yusufu yi a xili sa “Yesu.”

Xõntõn tiin naxanye sa keli sogeteden binni

2 Yesu to sõtõ Betelemi taani Yudaya yamanani Manga Herode waxatini, fekolonne yi fa sa keli sogeteden binni, fa Yerusalen taani. ²E muxune maxõdin, e naxa, “Diidin naxan barixi Yahudiyane mangan na, na minen yi? Nxu bata a taxamaseri saren to nxu yi sogeteden binni waxatin naxan yi. Nanara, nxu bata fa nxu xa fa a batu.” ³Manga Herode na mē waxatin naxan yi, a kuisan, e nun Yerusalen kaane birin. ⁴A yi yamaan saraxarali kuntigine nun sariya karamõxõne xili, a yi e maxõdin, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin yi lan a

xa bari minen yi?”‡‡ ⁵E yi a yabi, e naxa, “A barima Betelemi taan nin Yudaya yamanani. Nabini ito nan sebexi, a naxa, ⁶‘I tan, Betelemi taan Yuda yamanani, taa xuri mi i tan na Yudaya taa gbeene ye.

Amasõtõ mangana nde kelima nen i tan yi naxan Isirayila muxune masuxuma, n ma yamana.’”¶¶

⁷Awa, Manga Herode yi fekolonne xili wundoni, a yi e maxõdin na saren mini waxatin yeteen ma. ⁸A yi jungun sa e ma siga Betelemi taani, a naxa, “E sa diidina fe yee fen han! E na a to waxatin naxan yi, e yi n nakolon alogo n fan xa sa a batu.”

⁹E to mangana falan name, e yi siga. E saren naxan to sogeteden binni a fõlõni, e mõn yi na to, a yi lu e yee ra han a sa ti diidin yiren xun ma. ¹⁰E to na saren to, e yi sewa han! ¹¹E to so banxini, e yi diidin nun a nga Mariyama to. E yi e xinbi sin a xa, e yi a batu. Na xanbi ra, e yi e sanba seene ramini, e yi xemaan nun wusulanna nun mirihi latikõnõnna fi a ma. ¹²Ala yi fekolonne rakolon xiyeni, a e nama fa xete Manga Herode fema. E yi xete kira gbete xõn ma e konni.

Yesu sõtõ muxune yi e gi

¹³Fekolonne kelixin na yi, Marigina malekan yi mini Yusufu xa xiyeni, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i diidin nun a nga tongo, e yi e gi, e siga Misiran yamanani. E sa lu na han n na falan ti e xa waxatin naxan yi. Amasõtõ Herode diidin fenma a faxa xinla nan ma.” ¹⁴Nayi, Yusufu yi keli, a diidin nun a nga tongo kõeen na, e siga Misiran yamanani. ¹⁵A

**1:21 Yesu xinla bunna neen, fa fala “Marakisi Tiina” Heburu xuini.

††1:23 Esayi 7.14 nun 8.8 nun 8.10 fan mato.

‡‡2:4 A na maxõdinna tixi nen bayo muxune yi Alaa Muxu Sugandixin faan mamema bayo nabi fonne waliyiya falane bata yi a fe yita xabu pee keme wuyaxi.

¶¶2:6 Mika 5.1

lu na han Herode yi faxa. Marigin naxan fala nabiin xɔn ma, na yi kamali, a naxa, “N na n ma dii xemen xili nen a xa keli Misiran bɔxɔni.”^{§§}

Diine faxa fena

¹⁶Herode to a kolon a fekolonne bata a mayenden, a bɔɔn yi te kati! A yi yamarin fi, a dii xemen naxanye Betelemi taan nun a rabilinna birin yi, naxanye barin munma ɲɛ firin sɔɔ, a ne birin xa faxa. A na waxatin nagidi fekolonne gbee falan nan xɔn. ¹⁷Nayi, Nabi Yerima a falan yi kamali, a naxa, ¹⁸“Gbelegbele xuiin nun wuga xui gbeen tema Rama taani, Rakeli nan a diine wugama. A mi tinɲe a xa masabari amasɔɔ e birin bata faxa.”*

E xete fena keli Misiran yi

¹⁹Herode faxa waxatin naxan yi, Marigina malekan yi mini Yusufu xa xiyeni Misiran yamanani, ²⁰a yi a fala, a naxa, “Keli, i diidin nun a nga tongo, i xete Isirayila yamanani amasɔɔ naxanye diidin fenma a faxa feen na, ne bata faxa.” ²¹Nanara, Yusufu yi keli, a diidin nun a nga tongo, a xete Isirayila yamanani. ²²Koni a mɛ waxatin naxan yi, a Herode a dii xemen Arikelayusi dɔxi a fafe ɲɔxɔni mangan na Yudaya yamanan xun na, Yusufu yi gaxu na yidɔxɔ feen na. Ala mɔn yi a rakolon xiyeni, a yi siga Galile yamanani. ²³A yi sa dɔxɔ taana nde yi naxan xili Nasareti. Nabine falane

yi rakamali, fa fala, “A xili bama nen ‘Nasareti kaana.’”

Yoni Marafu Tiina kawandina

Maraka 1.1-8, Luka 3.1-18, Yoni 1.19-28

3 Yoni Marafu Tiin yi fa na waxatini a kawandin ba fɔɔ tonbonni Yudaya yamanani. ²A naxa, “E xun xanbi so e hakene yi, amasɔɔ Ariyanna Mangayaan bata maso!” ³Nabi Esayi yi a tan nan ma fe falama, a naxa, “Muxuna nde xuiin minima tonbonni, naxan a falama, ‘E kirani tɔn Marigin yɛɛ ra, e kirane matinxin a xa!’”[†]

⁴Ƴɔgɔmɛ xabe dugin nan yi ragodoxi Yoni ma. A yi tagi xidixi kidin na. A yi baloma tuguminne nun kumin nan na. ⁵Yamaan yi lu fe a fema keli Yerusalen nun Yudaya yamanan nun Yuruden baan nabilinna birin yi. ⁶E yi e ti e yulubine ra, a yi e rafu Yuruden baani e tubi xinla ma Ala ma.

⁷Yoni to Farisi muxune[‡] nun Saduse muxun[¶] wuyaxi to fe a fema, a xa e rafu igeni, Yoni yi a fala e xa, a naxa, “E tan saɲi bɔnsɔnne! Nde e rakolonxi, e xa e gi Alaa xɔɔn bun ma?” ⁸E kewanle xa a yita fa fala e bata e xun xanbi so e hakene yi. ⁹E nama e miri fa fala e benban nan Ibrahima ra. N xa a fala e xa, Ala nɔɛ gemeni itoe finde nen Ibrahima bɔnsɔnne ra! ¹⁰Bunbin bata yitɔn wudi salenne sege feen na. Wudin naxan mi bogi faɲi tima, na segema nen, a woli tɛeni. ¹¹N tan e rafuma igeni e tubi xinla

§§2:15 Hose 11.1

*2:18 Yerima 31.15

†3:3 Esayi 40.3

‡3:7 *Farisi muxune*: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔɔɛ so Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyane bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdɛxeni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

¶3:7 *Saduse muxune*: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lan mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mɔn mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

nan ma Ala ma. Koni naxan senben gbo n tan xa, na fama n tan xanbi ra, n mi nɛ naxan ma sankidi fulunɛ yati. Na ɛ rafuma Alaa Nii Sarijanxin nun teen nin. ¹²A segedenna a yii, a maali fe, a yi a sa sagan kui, koni a se dagin sama nen tee tutareni!”

Yesu rafu fena igeni

Maraka 1.9-11, Luka 3.21-22, Yoni 1.32-34

¹³Na waxatini Yesu yi keli Galile yamanani, a siga Yoni fema Yuruden baani, alogo Yoni xa a rafu igeni. ¹⁴Koni Yoni yi tondi, a naxa, “N makona a ma, i tan nan xa n tan nafu, koni i bata fa n tan fema.” ¹⁵Yesu yi a yabi, a naxa, “Tin ito xa liga singen, amasɔɔ a lan nen en xa fe tinxinxine birin nakamali.” Nanara, Yoni yi tin. ¹⁶Yesu to rafu, a keli igeni nen tun, kore xonna deen yi rabi a xa, a yi Alaa Nii Sarijanxin to gode ganba sawurani, a dɔxɔ a ma. ¹⁷Fala xuiin yi keli kore, a yi a fala, a naxa, “N nafan Dii Xemen nan ito ra naxan bata n kenen ki fani.”

Setana yi kata Yesu ratantandeni

Maraka 1.12-13, Luka 4.1-13

4 Na xanbi ra, Alaa Nii Sarijanxin yi Yesu xali tonbonni alogo Yinna Manga Setana xa kata a ratantan feen na. ²Yesu yi soge tonge naanin kɛe tonge naanin ti sunni, a mi donse don, sunna yi a suxu.³ ³Maratantan tiin yi fa Yesu fema, a naxa, “Xa Alaa Dii Xemen nan i tan na, a fala gemeni itoe xa, e xa maxete burun na.” ⁴Yesu yi a yabi, a naxa, “A

sebexi Kitabun kui, a naxa, ‘Muxun mi balon donseen xan gbansan na fo Ala falan naxanye birin tima.’** ”

⁵Yinna Manga Setana yi Yesu tongo, a siga a ra Taa Sarijanxini,^{††} a sa a ti Ala Batu Banxin xun tagi. ⁶A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xemen nan i tan na, tugan, amasɔɔ a sebexi Kitabun kui, a naxa, ‘Ala yamarin fima nen a malekane ma i ya fe yi.

E yi i tongo, alogo i nama i sanna din geme yo ra.’‡‡ ”

⁷Yesu yi a yabi, a naxa, “A mɔn sebexi Kitabun kui, a naxa, ‘I nama i Marigina Ala mato bunbani.’¶¶ ”

⁸Na xanbi ra, Yinna Manga Setana mɔn yi a tongo, a siga a ra geya gbeen fari, a dunuɗa mangayane nun a binyene birin yita a ra. ⁹Setana yi a fala a xa, a naxa, “Xa i xinbi sin n bun ma, i yi n batu, n ni itoe birin fima i ma nen.”

¹⁰Yesu yi a yabi, a naxa, “Setana, keli be! Amasɔɔ a sebexi Kitabun kui, a naxa, ‘I xa i Marigina Ala binya, i yi a keden peen batu.’§§ ”

¹¹Nayi, Yinna Manga Setana yi keli Yesu fema. Malekane yi fa a mali.

Yesu yi a wanla foɓ Galile yi

Maraka 1.14-15, Luka 4.14-15

¹²Yesu a me waxatin naxan yi, a e bata Yoni sa kasoon na, a siga Galile yamanani. ¹³A mi fa dɔxɔ Nasareti taani sɔnɔn, a sa dɔxɔ Kaperunan taani Galile daraan de Sabulon nun Nafatali bɔxɔni. ¹⁴A na ligaxi nen, alogo Nabi Esayi naxan falaxi, na xa kamali, a naxa,

§4:2 Na waxatini, muxun na yi *sunna suxu*, a mi yi donseen donma hali kɛeen na. Waxatina nde yi, e mɔn yi a jɛnige e nama igen fan min hali kɛeen na.

** 4:4 Sariyane 8.3

†† 4:5 Yerusalen nan xili *Taa Sarijanxina* bayo a rasarijanxi Ala xa. Na feen sebexi Yaburin 87.1-3 kui.

‡‡ 4:6 Yaburi 91.11-12

¶¶ 4:7 Sariyane 6.16

§§ 4:10 Sariyane 6.13

¹⁵ “Sabulon kaan nun Nafatali kaan naxanye baan binni, Yuruden baan de, siya gbetene gbeen Galile naxan na, ¹⁶ yamaan naxan dɔxi dimini, ne bata kenan gbeen to. Naxanye dɔxi sayaan dimini, kenenna bata mini ne ma!”*

¹⁷ Na waxatini, Yesu yi kawandin ba fɔlɔ, a naxa, “Ɛ xun xanbi so ɛ hakene yi! Amasɔtɔ Ariyanna Mangayaan bata maso.”

Yesu yi muxu naanin xili

Maraka 1.16-20, Luka 5.1-11

¹⁸ Yesu sigan tima Galile Daraan dexɔn ma waxatin naxan yi, a yi ngaxakedenma firin to. Yexe suxun nan yi e ra. Simɔn naxan xili Piyer† e nun a ngaxakedenna, Andire, e yi yexe suxuni yalaan na darani. ¹⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ bira n fɔxɔ ra. N xa ɛ findi muxu fenne ra Ala xa alo ɛ yexen suxuma kii naxan yi.” ²⁰ E yi e yalane sa mafuren! E bira a fɔxɔ ra. ²¹ A sigaxin yeɛn na ndedi, a yi ngaxakedenma firin gbeteye to, Yaki nun Yoni, Sebede a dii xɛmene. E nun e fafe yi e yalane yitɔnma kunkin kui. Yesu yi e xili. ²² E yi e fafe lu kunkin kui sa! E bira Yesu fɔxɔ ra.

Yesu yi yamaan mali

Luka 6.17-19

²³ Yesu yi siga Galile yamanan birin yi, a yamaan xaran e salide banxine yi. A yi Ariyanna Mangayana fe Xibaru Fajin kawandin ba e xa, a yi yamaan furetɔne rakendeya furen sifan birin ma. ²⁴ Muxune yi na feen xibarun me Siriya yamanan birin yi. Yamaan yi fa furetɔn sifan birin nun tɔrɔ muxune ra e nun jinan jaxin yi naxanye fɔxɔ ra e nun gan furetɔne nun lebutenne. Yesu yi ne birin nakendeya. ²⁵ Yama gbeen yi bira a

fɔxɔ ra keli Galile yamanan nun Taa Xun Fune yi. Ndee fan yi sa keli Yerusalen nun Yudaya nun Yuruden baan kidi ma.

Yesu yi kawandin ba geyaan fari

5 Yesu to yama gbeen to, a te a sa dɔxɔ geyaan fari. A xarandiine yi fa a fema. ² A yi e xaran fɔlɔ.

Sewa gbeena fe

Luka 6.20-23

³ A naxa, “Sewan na kanne xa, naxanye mako Ala ma bayo ne Ariyanna Mangayaan sɔtɔma nen.

⁴ Sewan na kanne xa, naxanye wugama, bayo Ala ne madendenma nen.

⁵ Sewan na kanne xa, naxanye limaniyaxi, bayo bɔxɔn findima nen ne keɛn na.

⁶ Sewan na kanne xa, tinxinna xɔnla naxanye suxuma alo kamen nun min xɔnla, bayo ne wasama nen.

⁷ Sewan na kanne xa, naxanye kininkininma, bayo Ala kininkininma nen ne fan ma.

⁸ Sewan na kanne xa, naxanye bɔɔn sarijanxi, bayo ne Ala toma nen.

⁹ Sewan na kanne xa, naxanye bɔɔne xunbenla rasoma, Ala ne xilima nen a a diine.

¹⁰ Sewan na kanne xa, naxanye besɛnxɔnxi e tinxinyana fe ra, bayo ne Ariyanna Mangayaan sɔtɔma nen.”

¹¹ “Yamaan na ɛ konbi, e yi ɛ besɛnxɔnya, e yi fala jaxin sifan birin ti ɛ xili ma n tan ma fe ra, sewana ɛ tan xa nayi. ¹² Ɛ sewa, ɛ jaxan, amasɔtɔ barayi gbeen namaraxi ɛ xa ariyanna yi.

*4:16 Esayi 8.23 han 9.1

†4:18 Muxune mɔn Piyer ma a Pita.

Amasɔtɔ e nabine fan besenxɔnya na kii nin xabu a fɔlɔni.”

Fɔxɔn nun kenenna fe

Maraka 9.50, 4.21, Luka 14.34-35, 8.16

¹³ Yesu naxa, “Ɛ luxi nen alo fɔxɔna dunupa muxune birin xa. Koni xa fɔxɔn mexemexenna ba ayi, a fa ramexemexenna nanse ra nayi? A tɔnɔ mi fa na fɔ a woli ayi, yamaan yi a yibodon. ¹⁴ Ɛ luxi nen alo kenenna dunupa muxune birin xa. Taan naxan tixi geyaan fari, na mi luxunɛ. ¹⁵ Muxu yo mi lenpun nadege, a a raso deben bun ma. Koni fɔ lenpun xa dɔxɔ seen nan fari. Nanara, a kenenna fiye banxi kui kaane birin ma. ¹⁶ A na kii nin, Ɛ kenenna xa yanban yamaan yetagi alogo e xa Ɛ wali fajine to, e yi Ɛ Fafe Ala binya ariyanna yi.”

Musaa Sariyana

¹⁷ Yesu naxa, “Ɛ nama Ɛ miri fa fala n bata fa Sariya Kitabun nun nabine kitabune kaladeni. N mi faxi e kaladeni fɔ e rakamalideni. ¹⁸ N xa jɔndin fala Ɛ xa, fanni kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna daxi, sese mi be Sariya Kitabun na hali sebenla yiredi keden pe han feen birin yi kamali. ¹⁹ Nanara, naxan na yamarini ito nde keden kala hali a xurun ki yo ki, a bonne xaran na ma, na kanna yatema muxudin nan na Ariyanna Mangayani. Koni naxan sariyani itoe suxuma, a bonne xaran ne ma, na kanna findima nen muxu gbeen na Ariyanna Mangayani. ²⁰ N xa jɔndin fala Ɛ xa, xa Ɛ tinxinyaan mi dangu sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune tinxinyaan na, Ɛ mi soe Ariyanna Mangayani mumɛ!”

Yesu a falana xɔlɔna fe yi

²¹ Yesu naxa, “Ɛ bata a me a Ala bata yi a fala en benbane xa, a naxa, ‘I nama faxan ti. Naxan na muxun faxa, na kitima nen.’[‡] ²² Koni n tan a falama Ɛ xa iki, naxan na xɔlɔ a ngaxakedenna ma, na kitima nen. Naxan na a ngaxakedenna konbi, kitisa yamaan na makitima nen. Naxan na a fala fa fala, ‘I tan xaxilitarena,’ na kanna lan yahannama teen nin. ²³ Nanara, i nema i ya kiseen nalima Ala ma waxatin naxan yi saraxa ganden yetagi, a na rabira i ma fa fala i ngaxakedenna xɔlɔxi i ma, ²⁴ i ya kiseen lu saraxa ganden yetagi singen. I siga xulen, i sa Ɛ nun i ngaxakedenna tagini tɔn. Na xanbi ra, i yi i ya kiseen fi Ala ma.”

²⁵ “Xa i yengefaan sigama i ra i kiti-deni, Ɛ nema kira yi, i xa kata i na feen jɔn Ɛ tagi sinma alogo a nama i so kiti-saan yii. Na fan yi i so doma kanne yii. Ne fan yi i sa kason na. ²⁶ N xa jɔndin fala i xa, nayi, i mi kele na mume, fɔ i yanginna birin fi!”

Yesu a maxadina yalunyana fe yi

²⁷ Yesu naxa, “Ɛ bata yi a me nun a Ala bata yi a fala, a naxa, ‘I nama yalunyaan liga.’[¶] ²⁸ Koni n tan a falama Ɛ xa, naxan na jaxanla mato han a kunfa a ma, na kanna bata yelin yalunyaan lige a bɔɔni. ²⁹ Xa i yiifari ma yeen nan i bire yulubini, a ba na, i yi a woli ayi. Amasɔtɔ i fatin yirena nde halagixin fisa dangu i gbinding birin soon na yahannama yi. ³⁰ Xa i yiifari ma yiin nan i bire yulubini, a sege a ra, i yi a woli ayi. I yii kedenna segegin fisa dangu i gbinding birin soon na yahannama yi.”

[‡]5:21 Xɔrɔyaan 20.13 e nun Sariyane 5.17

[¶]5:27 Xɔrɔyaan 20.14 e nun Sariyane 5.18

Futu kala feen maxadina

*Matiyu 19.9, Maraka
10.11-12, Luka 16.18*

³¹ Yesu naxa, “E yi a falama nun, e naxa, ‘Naxan yo nema a paxanla bepinje, a xa futu kala kedin so a yii.’[§]

³² Koni n tan a falama iki, xa muxuna a paxanla bejin, paxanla mi yalunya ligaxi, a bata a paxanla ti yalunyaan ma nayi,^{**} bayo xa xeme gbete a futu, na bata yalunyaan liga a xɔn ma.”

Kɔlɔna fe maxadina

³³ Yesu naxa, “E mɔn bata yi a me nun, a a fala nen en benbane xa, a i na i kɔlɔ Marigini, fɔ i xa a rakamali.^{††}

³⁴ Koni n na a falama ε xa iki, ε nama ε kɔlɔ ariyanna yi amasɔtɔ Ala mangaya gbeden menni.^{‡‡} ³⁵ E nama ε kɔlɔ dunɔɔra ra amasɔtɔ Ala san tiden na a ra. E nama ε kɔlɔ Yerusalen taani amasɔtɔ Manga gbeena taan nan na ra. ³⁶ E nama ε kɔlɔ ε xunna ra amasɔtɔ hali ε xun sexe kedenna, ε mi nɔɛ a fɔre hanma ε yi a fixa.

³⁷ Koni i ya falan xa findi ‘ɔn,’ hanma ‘En-en’ tun! Xa i nde sa na fari, na kelixi Fe Naxin Kanna nin.”

I nama i gbeen ɲɔɔ

Luka 6.29,30

³⁸ Yesu naxa, “E bata yi a me nun fa fala, ‘Yeɛn ɲɔɔɔn xa fi yeɛn na, ɲinna ɲɔɔɔn xa fi ɲinna ra.’^{¶¶} ³⁹ Koni n tan a falama iki, i nama i kankan muxu ɲaxin yeɛ ra. Naxan na i deɛn fɔɔɔ kedenna garin a ma, bode fɔɔɔ fan ti a xa. ⁴⁰ Xa

muxuna nde waxi i kiti feni i ya doma bun birana fe ra, tin a xa i ya doma gbeen fan tongo. ⁴¹ Xa muxu yo i karahan i xa goronna maxali kilo kedenni, i tan xa a findi kilo firinna ra. ⁴² Naxan na i xandi seni, i xa na ki. Xa muxuna nde wa i doli feni sena nde yi, i nama tondi.”

I yaxune xanu

Luka 6.27-28, 32-36

⁴³ Yesu naxa, “E bata yi a me nun fa fala, ‘I adamadi boden xanu, i yi i yaxune rapaxu.’^{§§} ⁴⁴ Koni n tan a falama ε xa iki, ε xa ε yaxune xanu. Naxanye ε besenxɔnyama, ε xa Ala maxandi ne xa. ⁴⁵ Nanara, ε ligama nen alo ε Fafe Ala naxan ariyanna yi. Amasɔtɔ a so-gen natema muxu fapine nun muxu ɲaxine nan xa. Amasɔtɔ tinxin muxun nun tinxintarena, Ala tulen nafama ne birin xa. ⁴⁶ Muxun naxanye bata ε xanu, xa ε ne nan tun xanu, ε barayin sɔtɔma nayi di? Hali mudu maxinle fan na ligama! ⁴⁷ Xa ε ε ngaxakedenne nan tun xɔntɔn, ε nanfe ligaxi nayi naxan dangu bonne gbeen na? Amasɔtɔ hali denkeleyatarene na ɲɔɔɔna ligama. ⁴⁸ Nanara, ε lu fetareyani alo fe mi ε Fafe Ala ra kii naxan yi naxan ariyanna yi.”

Xaranna Ala kiseene fe ra

6 Yesu naxa, “E a liga ε yeren ma, ε nama ε wali fapine ke yamaan yetagi alogo e xa ε to. Xa ε na liga, ε mi barayi sɔtɔma ε Fafe Ala ra ariyanna yi. ² Nanara, xa i yiigelitɔne kima, i nama xɔtaan fe i yeɛ ra a ralideni alo nafi-

[§]5:31 Sariyane 24.1

^{**}5:32 *A bata a paxanla ti yalunyaan ma.* Bayo a paxanla nan mɔn a ra Ala yeɛ ra yi bayo a futun kala xun mi yi na Ala yeɛ ra yi.

^{††}5:33 Saraxaraline 19.12 e nun Yatene 30.3 e nun Sariyane 23.22-24

^{‡‡}5:34 A mi *kɔlɔna* fe falama be lan wulen gbansanna ma. Koni hali ɲɔndin na a ra, Yesu naxa, i nama i kɔlɔ. Xa muxun dari feen nan ɲɔndi falan na, muxune lama a falan na nen hali a mi a kɔlɔ.

^{¶¶}5:38 Xɔɔɔyaan 21.23-25 e nun Saraxaraline 24.19-20 e nun Sariyane 19.21

^{§§}5:43 Saraxaraline 19.18

ine a ligama kii naxan yi salide banxine nun taa tagine yi alogo yamaan xa e matəxə. N xa jəndin fala ε xa, e bata yelin e saranna sətə yamaan yii. ³ Koni xa i yiigelitəne kima, hali i kəməna nama a kolon i yiifanna naxan ligama ⁴ alogo i ya hinan wanla xa raba suturani. Nayi, i Fafe Ala naxan i toma suturani, na i barayima nen.”

Xaranna Ala maxandin ma

Luka 11.2-4

⁵ Yesu naxa, “E nema Ala maxande, ε nama a liga alo nafigine. Amasətə a rafan e ma, e xa ti salide banxine nun taa tagine yi, e yi sali alogo yamaan xa e to. N xa jəndin fala ε xa, e bata yelin e saranna sətə yamaan yii. ⁶ Koni i tan nema Ala maxande, so i ya banxini, i deen nagali, i yi i Fafe Ala maxandi i mi naxan toma. Nayi, i Fafe Ala naxan wundo yi feene toma, na i barayima nen.”

⁷ Yesu naxa, “E nama lu xete fala fuyanne ma tun Ala maxandini alo denkeleyatarene. Amasətə e mirima a ma fa fala e na falan nawuya ayi Ala e xuiin namema na nin. ⁸ E nama liga alo ne, bayo ε Fafe Ala ε makone kolon benun ε xa a maxandi. ⁹ Awa, ε Ala maxandima ikiini, ε naxa,

‘Nxu Fafe naxan kore xənna ma, i xinla xa saripan.

¹⁰ I ya Mangayaan xa fa, i sagoon xa liga dunuƣa yi alo a ligama kore xənna ma kii naxan yi.

¹¹ I nxə to balon fi nxu ma.

¹² I nxu mafelu nxu yulubine ra, alo nxu fan nxu hake tongone mafeluma kii naxan yi.

¹³ I nama tin nxu xa bira tantanni

fə i nxu rakisi fe jaxin ma.”

¹⁴ “Amasətə xa ε ε hake tongone mafelu, ε Fafe naxan ariyanna yi, na fan ε mafeluma nen. ¹⁵ Koni xa ε mi ne mafelu e hakene ra, ε Fafe Ala fan mi ε mafeluye e yulubine ra.”

Sun suxu feen xaranna

¹⁶ Yesu naxa, “E nema sunni, ε nama ε yetagini təjən alo nafigine e yetagine yixidima kii naxan yi alogo yamaan xa a kolon a e sunni. N xa jəndin fala ε xa, ne bata yelin e saranna sətə yamaan yii. ¹⁷ I tan nema sunna suxuma, i yetagin maxa, i yi i xunni tən ¹⁸ alogo yamaan nama a kolon fa fala i sunni fə i Fafe Ala i mi naxan toma, na a kolonma nen. I Fafe Ala naxan wundo feene toma, na i barayima nen.”

Ariyanna nafunla fe

Luka 12.33,34

¹⁹ Yesu naxa, “E nama ε nafunle ramara dunuƣani ito yi ε banxine kui, xərinxərinna nun melimenle a kalama denaxan yi. Muƣadene fan soma nen, e yi a muƣa. ²⁰ Koni ε xa nafunla ramara ariyanna yi, xərinxərinna nun melimenle mi a kale denaxan yi, muƣadene fan mi soe na, e a muƣa ²¹ bayo i ya nafunla denaxan yi, i xaxinla fan menna nin.”

Fati benden gbee kenenna a fe

Luka 11.34-36

²² Yesu naxa, “Muxun yeen luxi nen alo lenpuna a fati benden xa.* Xa i yeen kende, i fatin birin luma nen kenenni. ²³ Koni xa i yeen kala, i fatin birin luma nen dimini. Nayi, kenenna naxan i yi, xa na bata findi dimin na, na dimin gboma ayi nen.”

*6:22 alo lenpuna: Sandani ito kui, i nɔe i yeen tiye nen se faƣin na hanma a kobina. Xa i yeen tixi se faƣin na, na findima nen kenenna ra i xa.

Ala nun nafunla fe*Luka 16.13, 12.22-31*

²⁴Yesu naxa, “Muxu yo mi nɔɛ wale kari firinna xa sanja ma kedenni. Amasɔɔ a kedenna rapaxuma nen, a kedenna xanu, hanma a kedenna binyama nen, a yi bonna rayelefu. E mi nɔɛ wanla ke Ala nun nafunla xa sanja ma kedenni.”

²⁵“Nanara, n na a falama e xa, e nama kɔntɔfili e dunupa yi gidina fe ra, e naxan donna hanma e naxan minma hanma e e maxidima naxan yi. Niin mi dangu donseen na ba? Fati benden mi dangu dugin na ba? ²⁶E xoline mato, e mi se sima, e mi se xabama, donse ramarade mi e yii, koni e Fafe naxan ariyanna yi, na nan e baloma. E mi fisa xoline xa ba? ²⁷E tan nde nɔɛ waxatidi se e yete siine fari e xaminna ma ba? ²⁸E xaminma dugina fe ra nanfera? E wudi fuge fajine gbo kiin mato. E mi walima, e mi dugi rafalama e yete xa, ²⁹anu n xa a fala e xa, hali Manga Sulemani e nun a nɔɔɔɔn birin yi, a mi a yete maraberi ba alo e tan nde. ³⁰Ala nan sexene maraberi bama naxanye solima to, tila e gan, e jan fefe! A mi e maraberi be dangu ne ra ba? E denkeleyaan xurun.”

³¹“Nanara, e nama xamin fa fala, ‘En balon sɔɔɔma di?’ hanma ‘En na igen sɔɔɔma di?’ hanma ‘En dugin sɔɔɔma di?’ ³²Amasɔɔ denkeleyatarene seni itoe birin fenma. Koni e Fafe naxan ariyanna yi, na e makoon kolon. ³³Koni e Alaa Mangayaan fen singen e nun a tinxinyana, na xanbi ra a seni itoe birin soma e yii nen. ³⁴Nanara, e nama xamin tila tɔɔɔna fe ra. Tila xaminna tila nan ma. Amasɔɔ lɔɔɔn birin nun a tɔɔɔn na a ra.”

E nama bonne yalagi*Luka 6.37-38, 41-42*

7 Yesu naxa, “E nama e yete findi e adamadi boden kewanle makiti muxun na, alogo Ala nama e fan makiti. ²Bayo e na bonne kewanle makiti kii naxan yi, Ala e fan makitima na kii nin. E ligaseen naxan yatema bonne xa, Ala fan na nan yatema e xa. ³Nanfera jamadin naxan i adamadi boden yeen xɔn, i na toma, koni gbindonna naxan i tan yeen xɔn, i mi na toma? ⁴I ya a falama i adamadi boden xa nanfera fa fala, ‘Tin, n xa jamadin ba i yeen xɔn ma,’ koni gbindonna i tan yeen xɔn ma. ⁵I tan nafigina! Gbindonna ba i yete yeen xɔn ma singen, na xanbi ra, i nɔɛ na jamadin toɛ nen, i yi a ba i adamadi boden yeen xɔn ma.”

⁶“E nama se sarijanxin sa barene bun.† E nama e bɔɔɔ bun nafunla woli xɔsene bun ma.‡ Xa i na liga xɔsene e yibodonma nen, barene yi xape e ma, e yi e xin.”

Ala maxandina fe*Luka 11.9-13*

⁷“E seen maxɔdin, e a sɔɔɔma nen. E seen fen, e a toma nen. E deen kɔnkɔn, a rabima e xa nen. ⁸Amasɔɔ naxan yo na seen maxɔdin, na a sɔɔɔma nen. Naxan na seen fen, na a toma nen. Naxan na deen kɔnkɔn, a rabima a xa nen. ⁹Muxuna nde e ye ba, naxan ma diin burun maxɔdinma a ra, a gemen so a yii? ¹⁰Hanma a na yexen maxɔdin a ra, a sajin so a yii? ¹¹Hali e to findixi muxu jajine ra, e a kolon fa fala a lan nen, e xa se fajin so e diine yii. E faxi fa, e Fafe naxan ariyanna yi, na se fajine soma a maxandi muxune yii kii naxan yi!”

†**7:6 barene:** Yanyina nde, sandani ito bunna neen, fa fala i lan i xa muxune kawandi naxanye nɔɛ e tuli matiye i ra.

‡**7:6 bɔɔɔ bun nafunla:** Gemen siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma fɔɔɔ ige yi xaxunna ndee kui. Na gemen xili nen “perili.”

¹²“Sariya Kitabun nun nabine kitabune birin bunna nan ito ra: I waxi muxune xa feen naxanye raba i xa, na na ɲɔxɔnna liga bonne xa.”

De xurina fe

Luka 13.24

¹³“E so de xurin na, amasɔɔ kiraan naxan sigama yahannama yi, na ragbo, a so deen ragbo. Muxu wuyaxi soma nen menni. ¹⁴Kiraan naxan sigama habadan nii rakisini, na yisiga raxɔɔ, a deen mi ragbo, muxu wuyaxi mi a toma.”

Wudin nun a bogina fe

Luka 6.43-44

¹⁵“E a liga e yeren ma wule nabine fe yi. E nema fama e xuruxi alo yexɛena, koni e kui feen luxi nen alo kanko xajene. ¹⁶E ne kolonma e kewanle nan xɔn. I manpa bogin bolonɲe tansinna kɛ ra ba? I xɔde bogin bolonɲe wudi mapalixin kɛ ra ba? ¹⁷Wudi fajin bogi fajin nan tima. Wudi ɲaxin bogi ɲaxin nan tima. ¹⁸Wudi fajin mi bogi ɲaxin tima. Wudi ɲaxin mi bogi fajin tima. ¹⁹Wudin naxan mi bogi fajin tima, na segema nen, a gan. ²⁰Nba, e wule nabine kolonma e kewanle xɔn ma na kii nin.”

Ala xuiin suxutare muxune fe

Luka 13.25-27

²¹“Muxun naxanye a falama, e naxa, ‘Marigina, Marigina!’ ne birin mi soma Ariyanna Mangayani fo naxanye n Fafe Ala sagoon ligama. ²²Nanara, na lɔxɔn[§] na a li, muxu wuyaxi a falama nen, e naxa, ‘Marigina, Marigina! Nxu bata yi nabiya falane ti i xinli nun, nxu ɲinanne kedi i xinli, nxu kabanako fe wuyaxi liga

i xinli!’ ²³Nba, n na a falama e xa nen, n naxa, ‘N mi e kolon mume! E tan fe ɲaxi rabane, e keli n fema!’”

Banxi ti firinne fe

Luka 6.47-49

²⁴“Awa, muxun naxan birin n ma falane ramema, e yi e suxu, ne luxi nen alo xeme xaxilimaan naxan a banxin ti fanyen fari. ²⁵Tulen fa waxatin naxan yi, xudene yi rafe, foye gbeen yi fa. Koni na banxin mi bira bayo a yi tixi fanyen nan fari. ²⁶Muxun naxanye birin n ma falane ramema koni e mi e suxuma, ne luxi nen alo xaxilitaren naxan a banxin ti meɲensinna fari. ²⁷Tulen faxina, xudene yi rafe, foye gbeen yi fa, banxin yi bira kii ɲaxini!”

Yesu senbena fe

²⁸Yesu yelinxina falane birin tiye, yamaan yi kabe a xaran ti kiin ma. ²⁹A tan mi luxi alo e sariya karamɔxɔne kii naxan yi, Yesu yi xaranna tima Ala senben nin.

Yesu yi dogonfontɔɔn nakendeya

Maraka 1.40-45, Luka 5.12-16

8 Yesu yi godo keli geyaan ma, yama gbeen yi biraxi a foxɔ ra. ²Awa, dogonfontɔɔn yi fa a fema, a yi a xinbi sin a bun ma, a naxa, “N kannna, xa i tin, i nɔe n nakendeye nen.” ³Yesu yi a yiin sa a ma, a yi a yabi, a naxa, “N bata tin, i xa kendeya.” Dogonfontɔɔn yi kendeya mafuren. ⁴Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa, koni siga saraxaraliin fema, a xa sa i mato. Na xanbi ra, Musaa sariyan saraxan naxan

^{¶7:17 bogina:} Sanda sifani ito kui, bogi fajin findixi kewali fajin nan na.

^{§7:22 Na lɔxɔn} nɔe finde kitisa lɔxɔn nan na waxati rapanni.

yamarixi, i na ba. Na finde nen sereyaan na e xa.”**

Sofa kuntigina walikeen nakendeya fena

Luka 7.1-10

⁵ Yesu so Kaperunan taani waxatin naxan yi, Romi sofaan keme kuntigin yi fa a fema, a yi a mafan, a naxa, ⁶ “N fafe, n ma walikeen furaxina n konni, hali a mi nɔe a mamaxe. A tɔrɔxi kati!” ⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa sa a rakendeya.” ⁸ Kuntigin yi a yabi, a naxa, “N fafe, na binyen mi lan n ma, i siga n konni. Falan ti tun, n ma walikeen kendeyama nen. ⁹ N fan kuntigina nde nan ma nɔ bun, sofane n fan bun. N na a fale na ndee xa nen, n naxa, ‘Siga,’ a siga. N yi a fala nde gbete xa, n naxa, ‘Fa,’ a fa. N yi a fala n ma konyin xa, n naxa, ‘Ito liga,’ a na liga.”††

¹⁰ Yesu na me waxatin naxan yi, a kabe. Muxun naxanye yi biraxi a fɔxɔ ra, a yi a fala ne xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, n munma denkeleyaan sifani ito to Isirayila muxu yo yi. ¹¹ N xa a fala ε xa, muxu wuyaxi fama nen sa keli sogeteden nun sogegodode binni, e yi fa dɔxɔ Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba fema Ariyanna Mangayani.‡‡ ¹² Koni naxanye yi lan nun e xa so Ariyanna Mangayani,†† ne raminima nen tanden ma dimini, wugan nun jin naxinna de-

naxan yi.” ¹³ Yesu yi a fala kuntigin xa, a naxa, “Siga, a ligama i xa nen alo i denkeleyaxi a ma kii naxan yi.” Kuntigina walikeen yi kendeya na waxatin yeteni.

Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya

Maraka 1.29-34, Luka 4.38-41

¹⁴ Yesu yi siga Piyeri§§ konni, a yi a bitan gilen furaxin li saxi a konni a fatin wolonxi a ma. ¹⁵ Yesu yi paxanla yiin suxu, fati mawolonna yi a bejin, a keli, a ti, a wali fɔlɔ a xa.

¹⁶ Ninbanna soxina, yamaan yi fa muxu wuyaxi ra Yesu fema yinna paxine yi naxanye fɔxɔ ra. Yesu yi yinnane kedi a falan xɔn, a furetɔne birin nakendeya. ¹⁷ A na liga nen, alogo Nabi Esayi naxan fala, a na xa kamali, a naxa, “A en ma tɔrɔne nan tongoxi, en ma furene nan yi a fari.”**

Birana Yesu fɔxɔ ra

Luka 9.57-62

¹⁸ Yesu to yama gbeen to a rabilinni, a yi a fala a xarandiine xa, a e xa gidi daraan bode fɔxɔn na. ¹⁹ Sariya karamɔxɔna nde yi fa a fema, a naxa, “Karamɔxɔ, i siga dede, n sigɛ i fɔxɔ ra.” ²⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xulumaseene xima yinle nan na, xɔline yi e tɛɛn sa, koni hali n na n xunna sama denaxan yi,

** **8:4 dogonfontɔna:** Alaa sariyan kui, dogonfontɔn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin dinɛ dogonfontɔn na, bayo na yi na kanna sarijanna kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfontɔna na ba muxun ma, fɔ a xa saraxan ba alogo a mɔn xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dɔxɔ a konni. A mato Saraxaraline sora 14.

†† **8:9** Xemeni ito yi laxi a ra fa fala senben Yesu yii daala xun na alo senbena a tan sofa kuntigin yii a sofane xun na kii naxan yi. Xemen misaala nan tongoxi a yete dunupa yi gidin kiin ma alogo a xa a yita fa fala Yesu yi nɔe a walikeen nakendeya nen a senben na hali a gbindin mi siga.

‡‡ **8:11** A bunna neen fa fala siya gbetene fan kisin sɔtɔma nen hali ba Yahudiyanɛ ra.

††† **8:12** Yanyina nde, na lanxi Isirayila kaane nan ma.

§§ **8:14** Muxune mɔn Piyeri ma a Pita.

* **8:17** Esayi 53.4

na mi n tan Muxuna Dii Xemen yii.”²¹ A fɔxɔrabirana nde yi a fala a xa, a naxa, “N Marigina, tin n xa sa n fafe maluxun singen.”²² Yesu yi a yabi, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra, a lu faxa muxune xa faxa muxune maluxun.”[†]

Yesu yi foye gbeen nati

Maraka 4.35-41, Luka 8.22-25

²³ Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a xarandiine yi siga a fɔxɔ ra.²⁴ E daraan xun ma, foye gbeen yi keli, a igeni maxa. Igen mɔrɔnne[‡] yi sa kunkin xun ma. Koni Yesu yi xima.²⁵ Xarandiine yi siga a fema, e yi a raxulun. E yi a fala, e naxa, “Marigina, nxu rakisi, nxu faxamaan ni i ra.”²⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ gaxuma nanfera? Ɛ denkeleyaan mi gbo mumɛ!” Na xanbi ra, a keli, a foyen nun ige mɔrɔnne yamari, e yi e raxara.²⁷ Muxune birin yi kabe, e naxa, “Muxu sifan mundun ito ra? Hali foyen nun igen mɔrɔnne a falan suxuma!”

Yesu yi muxu firin nakendeya yinnane naxan fɔxɔ ra

Maraka 5.1-20, Luka 8.26-39

²⁸ Yesu yi siga Gadara yamanani daraan bode fɔxɔn na. Muxu firin yi a li na yi naxanye yi kelixi bilingan yireni, yinna ɲaxine yi e fɔxɔ ra. E yi xape kati! Muxu yo mi yi suse sigan tiye na kiraan xɔn.²⁹ Yinnane yi e rasɔnxɔ e falan ti e xɔn, e naxa, “Alaa Dii Xemena, i nanse fenma nxu fema? I faxi nxu ɲaxankataden nin ba benun waxatin xa a li?”³⁰ Xɔse kuru gbeen yi e dɛgema na dexɔn ma nun.³¹ Yinnane yi Yesu mafan, e naxa, “Xa i nxu kedima, nxu rasiga xɔse kuruni ito yi.”³² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ siga.” Nayi, e sa so na xɔse ku-

runi. Xɔse kurun yi godo e giye geyaan ma, e sa faxa darani.³³ Muxun naxanye yi xɔsene kantanma, ne yi e gi, e siga taani. E sa na feene birin fala e nun feen naxan ligaxi na muxune xa yinna ɲaxine yi naxanye fɔxɔ ra.³⁴ Na ma, taa yi kaane birin yi sa Yesu ralan. E a to waxatin naxan yi, e yi a mafan, a xa keli e yamanani.

Yesu yi lebutenna rakendeya

Maraka 2.1-12, Luka 5.17-26

9 Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a darani gidi, a siga a kon taani.² Muxuna ndee yi fa xeme lebutenna nde ra a fema, a saxi a sa seni e yii. Yesu yi e denkeleyaan to, a yi a fala lebutenna xa, a naxa, “N ma diina, i bɔɲen xa sa, i yulubine bata xafari.”³ Sariya karamɔxɔna ndee yi e miri, e naxa, “Xemeni ito Ala rayelefuma!”[†]⁴ Yesu yi e miriyaan kolon. A yi a fala, a naxa, “Ɛ mirima fe ɲaxi sifani itoe ma nanfera?”⁵ Mundun fala raxɔɔ, ‘I yulubine bata xafari’ hanma, ‘Keli, i sigan ti?’⁶ N na a yitama ɛ ra nen nayi fa fala senbena n tan Muxuna Dii Xemen yii dunɔna yi, n muxune mafelu e yulubine ra.” A yi a fala lebutenna xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga i konni!”⁷ Xemen yi keli, a siga a konni.⁸ Yamaan to na to, e gaxu, e yi Ala tantun amasɔɔ a bata na senbe sifan fi muxune ma.

Yesu yi Matiyu xili

Maraka 2.13-17, Luka 5.27-32

⁹ Yesu yi keli, a siga. A yi mudu maxinla nde to, a yi xili Matiyu, a yi dɔxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.” Matiyu yi keli, a bira a fɔxɔ ra.

[†]8:22 A muxune nan ma naxanye mi biraxi a fɔxɔ ra naxanye mi nii rakisin sɔɔxi. Ne luxi alo faxa muxune niin mabinni.

[‡]8:24 *Igen mɔrɔnne*: alo foyen na so igeni.

[†]9:3 *Ala rayelefuna*: Karamɔxɔne na falaxi nen bayo Yesu bata falan ti alo Ala nan yi a tan na, a naxa, “i yulubine bata xafari” anu, Ala nan yulubine xafarima.

¹⁰ Yesu yi a degema Matiyo a banxini waxatin naxan yi, mudu maxili wuyaxi nun hake kan wuyaxi yi fa, e dɔɔ Yesu nun a xarandiine fema e degedeni. ¹¹ Farisi muxuna ndee na to waxatin naxan yi, e yi a fala a xarandiine xa, e naxa, “Ɛ karamɔɔn nun mudu maxinle nun hake kanne e degema e bode xɔn ma nanfera?” ¹² Yesu yi e xuiin me, a yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kende, na mako mi seribaana ma fɔ furetɔne. ¹³ Ɛ siga, e sa Kitabuna falani ito bunna fesefese, a naxa, ‘Hinanna rafan n ma dangu saraxan na.’⁸ Amasɔɔ n mi faxi tinxin muxune xan xilideyi fɔ hake kanne.”

Maxɔdinna sun suxu feen ma

Maraka 2.18-22, Luka 5.33-39

¹⁴ Yoni a xarandiine yi fa Yesu fema, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nxu tan nun Farisi muxune sunna suxuma, koni nanfera i ya xarandiine mi sunna suxuma?” ¹⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nema paxalandi tiine fema waxatin naxan yi, e lan e xa sunu ba?*** Koni waxatina nde fama paxalandi kanna bama nen e ye, e sunna suxuma nen na yi. ¹⁶ Muxu yo mi nɔe dugi nenen tonge a yi dugi fonna beteren a ra†† amasɔɔ a dugi nenen bɔma nen a fonna ra, a yinla yi ragbo ayi. ¹⁷ Muxun mi manpa nenen se se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nenen se sase fonna kalama nen, manpaan yi bɔɔɔn, se sase fonna yi kala. Koni manpa nenen sama se sase nenen nan kui, e firinna birin namarama nen nayi ki faji.”

Yesu yi muxu firin nakendeya

Maraka 5.21-43, Luka 8.40-56

¹⁸ Yesu yi na falama e xa waxatin naxan yi, Yahudiya kuntigina nde yi fa a xinbi sin Yesu bun, a naxa, “N ma dii temen bata faza iki sa! Koni fa i yiin sa a ma, a niin birama a yi nen na yi.” ¹⁹ Na ma, Yesu yi keli, a bira a fɔɔ ra, e nun a xarandiine.

²⁰ Naxanla nde yi na yi, paxalan furen yi a ma xabu jɛe fu nun firin. Na yi fa Yesu xanbi ra, a yi a yiin din a domain lenben na. ²¹ Bayo a yi a mirixi a ma, a naxa, “Xa n na n yiin din a domain na tun, n kendeyama nen na yi.” ²² Yesu yi a firifiri, a yi a to, a yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii temena, i bɔɔn xa sa, i ya denkeleyaan bata i rakendeya.” Naxanla yi kendeya na waxatin yeteni!

²³ Awa, Yesu yi so kuntigina banxini, a xulen fene to e nun yamaan naxan yi wugama, ²⁴ a naxa, “Ɛ mini! Dii temeni ito mi faxaxi, a xiin nen tun!” E birin yi gele a ma. ²⁵ E to yamaan namini, Yesu yi so, a dii temen suxu a yiin ma, dii temen yi keli. ²⁶ Muxune yi na feen xibarun me na yamanan yiren birin yi.

Yesu yi danxuto firin nakendeya

²⁷ Yesu keli menni waxatin naxan yi, danxuto firin yi bira a fɔɔ ra. E gbelegebele a fɔɔ ra, e naxa, “Dawudaa Dii Xemena,‡‡ kininkinin nxu ma!” ²⁸ Yesu so banxini waxatin naxan yi, danxuto firin yi so a fema banxin kui. A yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ laxi a ra yati fa fala a n nɔe ito lige nen ba?” E yi a yabi, e naxa, “Ɖn, nxu fafe.” ²⁹ Yesu yi a yiin din

§9:13 Hose 6.6

**9:15 *Naxalandi kanna*: Yesu nan luxi alo paxalandi kanna sandani ito kui. A bunna neen, fa fala muxune mi sunna suxuma sewa waxatine yi.

††9:16 *dugi nenen*: Yesu a sariya nenen mi se Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mɔn mi se sariya nenen ma.

‡‡9:27 *Dawudaa Dii Xemena*: E na falaxi nen bayo Yesu findixi Dawuda bɔnsɔnna muxuna nde nan na.

e yeene ra. A yi a fala, a naxa, “A xa liga ε xa alo ε denkeleyaxi a ma kii naxan yi.”³⁰ E yeene yi raba ayi. Yesu yi falan ti e xa a sɔbɛɛn na, a naxa, “Muxu yo nama feni ito kolon!”³¹ Koni e yi siga, e sa Yesu a fe xibarun nali na yamanan yiren birin yi.

Yesu yi bobon nakendeya

³²Awa, na xɛmɛne yi sigama waxatin naxan yi, muxuna ndee yi fa xɛmena nde ra Yesu fema naxan mi yi nɔɛ falan tiyɛ amasɔtɔ yinna naxin nan yi a fɔxɔ ra.³³ Yesu yinnan kedi waxatin naxan yi, bobon yi falan ti fɔlɔ! Yamaan yi kabe, e naxa, “Ito nɔxɔnna munma to Isirayila muxune ye singen!”³⁴ Koni Farisi muxune yi a fala, e naxa, “Yinna mangan nan senben fixi a ma a yinnane kedi.”

Yesu yi kininkinin yamaan ma

³⁵Awa, Yesu yi siga taane nun banxidene yi, a sa yamaan xaran e salide banxine yi. A yi Ariyanna Mangayana fe Xibaru Fajin kawandin ba e xa, a yi muxune rakendeya furen sifan birin ma.³⁶ A yamaan toxi waxatin naxan yi, a yi kininkinin e ma, amasɔtɔ e xaminxi, e mali muxu mi yi na yi alo yɛxɛɛn naxanye kantani muxu mi na.³⁷ Nanara, Yesu yi sandan sa a xarandiine xa, a naxa, “Malo xaba daxin gbo koni a xaba muxune mi wuya.³⁸ E xɛɛ kanna mafan, a xa walikena ndee rasiga malo xabadeni.”^{¶¶}

Xera fu nun firinne fe

Maraka 3.13-19, Luka 6.12-16

10 Yesu yi a xarandii fu nun firinne xili. A senben fi e ma a e xa yinna naxine kedi, e mɔn yi furetɔɔn sifan birin

nakendeya.² Na xera fu nun firinne xinle nan itoe ra.

A fɔlɔna, Simɔn, naxan mɔn yi xili “Piyeri,” e nun a ngaxakedenna Andire nun Sebede a dii xɛmɛn Yaki nun a xunyen Yoni³ nun Filipi nun Barotolome nun Tomasi nun mudu maxinla Matiye, e nun Alifaa dii xɛmɛn Yaki nun Tade⁴ nun Simɔn, e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”^{§§} e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a a so yiini.

Xera fu nun firinne xɛ fena

Maraka 6.7-13, Luka 9.1-6

⁵Yesu yi yamarine fi muxu fu nun firinni itoe ma, a naxa, “E nama siga siya gbetene yamanani hanma Samariya taane yi.⁶ Koni ε siga Isirayila muxune fema naxanye lɔxi ayi alo yɛxɛɛne.⁷ E siga, ε sa e kawandi, ε naxa, ‘Ariyanna Mangayaan bata maso.’⁸ E yi furetɔne rakendeya, ε faxa muxune rakeli sayani, ε dogonfontɔne rakendeya, ε jinanne kedi. E seen naxanye sɔtɔxi ε mi ne saraxi, nayi ε bonne ki hali ε mi se rasuxu.⁹ E nama xema xali, hanma gbeti fixena hanma wure gbeeli gbananne, ε naxanye singanma ε tagixidin na,¹⁰ hanma bɔndunla ε sigatini, hanma doma firin, hanma sankidina, hanma dunganna. Amasɔtɔ walikɛɛn lan a yi a balon sɔtɔ.”

¹¹“Awa, ε na taan li hanma banxidena, ε muxu kendena nde fen, ε yi yigiya a konni han ε kelin waxatin naxan yi.¹² E na so banxini, ε naxa, ‘Ala xa bɔne xunbenla lu banxini ito kui.’¹³ Xa na falan lanxi na banxi kui kaane ma, na duban xa lu e xɔn. Koni xa na mi a ra, na duban mɔn xa xɛte ε ma.¹⁴ Xa muxune mi ε yisuxu, e mi e tuli mati ε falane ra banxina nde yi hanma taana nde yi, ε

¶¶9:38 xɛɛ kanna: Sandani ito kui, xɛɛ kanna findixi Ala nan na. Denkeleya muxune lan e xa muxune sɔtɔ Ala xa alo malo xabane maala malanma kii naxan yi.

§§10:4 Yahudiya siya xanuna: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengema alo go Isirayila kaane xa mini e senben bun ma.

sanne rakunkun, ε kenla.* ¹⁵ N xa jɔndin fala ε xa, kiti sa bɔxɔni, Ala kininkininma nen Sodoma taan nun Gomora taan† ma dangu na taan na!”

Besexɔnyaan naxan fama

Maraka 13.9-13, Luka 21.12-17

¹⁶ Yesu naxa, “E tuli mati, n bata ε xe alo yexene kankone tagi. Nayi, ε kɔta ayi alo sapine, ε findi sɔntarene ra alo ganbane. ¹⁷ E a liga ε yeren ma amasɔtɔ muxune ε suxuma nen, e siga ε ra e taan fonne fema ε makitideni, e yi ε bɔnbɔ e salide banxine yi. ¹⁸ E sigama ε ra nen mangane nun kuntigine fema n tan ma fe ra, ε yi findi n serene ra e xa e nun siya gbetene xa. ¹⁹ E na ε suxu waxatin naxan yi, ε naxan falama ε nama xamin na fe ra. A waxatin na a li, ε naxan falama Ala na fima ε ma nen. ²⁰ Amasɔtɔ a mi findima ε tan ma fala ra. E falan tima ε Fafe Alaa Nii Saripanxin nan xɔn.”

²¹ “Muxune e ngaxakedenne yanfama nen, e yi faxa, fafane fan na ligama nen e diine ra. Diine fan murutema nen e sɔtɔ muxune xili ma, e yi findi e faxa sabun na. ²² Muxune birin ε rapaxuma nen n tan ma fe ra. Koni naxan na a yixɔdɔxɔ han a rapanna, na kisima nen. ²³ E na ε besexɔnya taana nde yi, ε ε gi menni, ε siga yire gbeta yi. N xa jɔndin fala ε xa, ε mi ε wanla rapanɛ Isirayila taane birin yi benun n tan Muxuna Dii Xemen xa fa.”

²⁴ “Xarandiin mi dangu a karamɔxɔn na, konyin mi dangu a kanna ra. ²⁵ Xarandiin na liga alo a karamɔxɔna, na bata lan. Konyin fan xa liga alo a kanna. Xa e bata denbaya kanna xili ba yinna mangan Belesebu, e nde falama nen denbayaan fan ma dangu na ra!”

Ala yeeragaxuna fe

Luka 12.2-7

²⁶ Yesu naxa, “Na ma, ε nama gaxu yamaan yeε ra. Fe luxunxine minima nen kenenni, wundo feen birin kolonma nen. ²⁷ N naxan falama ε xa dimini, ε na fala kenenna ma. N na naxan kɔyɛkɔyɛn ε xa, ε na rawanga banxine xuntagi. ²⁸ Muxun naxanye fati benden faxama, koni e mi nɔε ε niin halage, ε nama gaxu ne yeε ra. Koni ε gaxu Ala yeε ra naxan fati benden nun niin halagima yahannama yi. ²⁹ Xɔlidi firin mi sare gbanan firinna ra ba? Koni hali na xɔlidi keden pe mi bire bɔxɔni xa i Fafe Ala mi tin. ³⁰ Hali ε xun sexε keden kedenne, Ala e birin xasabin kolon. ³¹ Nanara, ε nama gaxu, ε tan fisa xɔlidi wuyaxi xa!”

I ti Yesu a fe ra yamaan yetagi

Luka 12.8-9

³² Yesu naxa, “Naxan yo na a ti n ma fe ra yamaan yetagi, n fan na jɔxɔnna ligama a xa nen n Fafe Ala yetagi ariyanna yi. ³³ Koni naxan yo na a me n na yamaan yetagi, n tan fan n mema a ra nen n Fafe Ala yetagi ariyanna yi.”

Bɔɛ xunbenla mi a ra dunupa yi

Luka 12.51-53, 14.26-27

³⁴ Yesu naxa, “E nama ε miri fa fala n faxi bɔɛ xunbenla nan na dunupa yi. N mi faxi bɔɛ xunbenla xan na koni fɔ silanfanna.† ³⁵ N bata fa alogo dii xemene xa keli e fafane xili ma, dii temene yi keli e ngane xili ma, paxanle fan yi keli e mamene xili ma. ³⁶ Muxune yaxune kelima e denbayane yeteen nin. ³⁷ Naxan yo a nga hanma a fafe xanu dangu n tan na, na kanna mi finde n

***10:14** E *sanne rakunkun* feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi e xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra.

†**10:15** *Sodoma nun Gomora* findi taa paxine nan na Ala naxanye halagi Iburahima waxatini. A mato Dunupa Fɔlɔn sora 19 kui.

‡**10:34** *Silanfanna*: Sofane yengeso degmana.

gbeen na. Naxan yo a dii xemena hanma a dii temen xanu dangu n tan na, na kanna mi finde n gbeen na. ³⁸Naxan mi a faxa wudin^f tongoma, a bira n fɔxɔ ra, na kanna mi finde n gbeen na. ³⁹Naxan na a niin makantan, na bɔnɔma ayi nen. Koni naxan na bɔnɔ a niini n ma fe ra, na kisima nen.”

Barayina fe

Maraka 9.41

⁴⁰Yesu naxa, “Naxan na ε tan yisuxu, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na bata na kanni suxu naxan n xexi. ⁴¹Naxan na Alaa xerana nde yisuxu bayo Alaa xeraan to a ra, na kanna barayin sɔtɔma nen naxan nagidixi Alaa xerane ma. Naxan na tinxin muxuni suxu bayo a tinxin, na kanna barayin sɔtɔma nen naxan nagidixi tinxin muxune ma. ⁴²N xa jɔndin fala ε xa, naxan na ige xunbenla gbansanna fi muxudina nde ma bayo n fɔxɔrabirana nde to a ra, na mi fulama a barayin na.”

Yoni Marafu Tiina xerane

Luka 7.18-35

11 Yesu yelin yamarine fiye a xarandii fu nun firinne ma waxatin naxan yi, a yi siga xaran tideni e nun kawandi badeni Galile yamanan taane yi.

²Yoni yi Alaa Muxu Sugandixina wanle fe me kasoon na, a yi a xarandiina ndee rasiga a fema. ³E xa sa Yesu maxɔdin, e naxa, “Yoni yi naxan ma fa fe falama, na nan i tan na ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbete nan legeden?” ⁴Yesu yi e yabi, a naxa, “E naxan mema, ε yi a to, ε sa na fala Yoni xa.

⁵Danxutɔne seen toma, lebutenne sigan tima, dogonfontɔne kendeyaan sɔtɔma, tuli xɔrine falan mema, faxa muxune kelima sayani, n ma falan Xibaru Fapin nalima yiigelitɔne ma. ⁶Sewan na kanna xa naxan mi birama tantanni n ma fe yi!”

⁷Yoni a xarandiine yi sigama waxatin naxan yi, Yesu yi Yoni a fe fala fɔlɔ yamaan xa, a naxa, “E siga nanse matodeyi tonbonni? Foyen sexe ramaxan ba? ⁸Xa na mi yi a ra, ε siga nanse matodeyi? Xemen naxan maraberi baxi dugi fapin na ba? Koni muxun naxanye maraberi baxi na kiini, ne manga banxine nin! ⁹Nayi, ε siga nanse matodeyi, nabiin ba? N xa a fala ε xa, ε bata nde to naxan gbo nabiin xa. ¹⁰Amasɔtɔ Kitabun bata Yoni a fe fala, a naxa, ‘N nan n ma xeraan nasigama i yee ra, naxan kirani tɔnma i xa.’⁸ ¹¹N xa jɔndin fala ε xa, muxun naxanye birin fɔlɔ bari, Yoni gbo ne birin xa. Koni naxan xurun e birin xa Ariyanna Mangayani, na gbo Yoni xa. ¹²Fɔlɔ Yoni a waxatin ma han iki, e bata Ariyanna Mangayaan jaxankata. Gbalotɔne kataxi e xa a suxu. ¹³Nabine kitabune nun Sariya Kitabun bata nabiya falane ti fa han fa dɔxɔ Yoni a waxatin na. ¹⁴Xa e tinje a feen me, ε a kolonma nen, Yoni nan Nabi Eli ra naxan yi daxa a xa fa.”^{**} ¹⁵Awa, xa tunla naxan xɔn, na xa a tuli mati!”

¹⁶“Awa, n to muxune misale nanse ra iki? E luxi nen alo diidin naxanye sabaan soma lɔxɔ tideni e yi e xui ramini bonne ma, ¹⁷e naxa, ‘Nxu bata xulenna fe ε xa koni ε mi ε bodon. Nxu bata binbi wuga sigin sa koni ε mi wuga!’ ¹⁸Yoni fa nen a mi donse don, a mi a min, bayo a yi sunni waxatin birin, e birin yi a fala, e naxa,

^{10:38} Romi kaane yi muxune gbangbanma **wudin** nan ma, e yi e faxa. Ito bunna neen, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wekile sayaan na Yesu fɔxɔ ra.

^{11:10} Malaki 3.1.

^{**11:14} **Nabi Eli** a fe sebexi Malaki 3.23 kui. Sariya karamɔxɔne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mɔn fama nen benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiya falan nakamali.

‘Ninanna nan a fɔxɔ ra!’¹⁹ N tan Muxuna Dii Xemen yi fa, n donseen don, n yi n min, e birin yi a fala, e naxa, ‘Xemeni ito mato! Fudimaan nun dɔlɔ minna nan a ra. Mudu maxinle nun hake kanne xɔyin nan a ra!’ Koni naxanye Alaa fe kolonna suxi, ne ɲɔndin yitama e kewanle xɔn ma nen.”

Taa denkeleyatarene fe

Luka 10.13-15

²⁰ Na xanbi ra, Yesu yi na taane yalagi fɔlɔ, a bata yi kabanako fe wuyaxi liga denaxanye yi, bayo e muxune mi yi tinma e kewanle masarɛ. ²¹ A yi a fala, a naxa, “Gbalon Korasin kaane yɛɛ ra! Gbalon Betasada kaane yɛɛ ra, bayo kabanako feen naxanye liga ε tagi, xa ne yi liga Tire taan nun Sidɔn taani nun, na kaane yi e xun xanbi soma e hakene yi nen, e kasa benbenle ragodo e ma nimisani, e dɔxɔ xubeni.^{††} ²² Nba, n xa a fala ε xa, fa fala Ala kininkin-inma nen Tire taan nun Sidɔn taan ma Kiti Sa Lɔxɔni dangu ε tan na. ²³ E tan Kaperunan kaane, ε tema nen kore xɔnna ma ba? En-en, ε godoma laxira nin! Bayo kabanako feen naxanye bata liga ε tagi, xa na yi liga Sodoma taani nun, sa a mɔn yi na nun han to! ²⁴ N xa a fala ε xa, Ala kininkin-inma Sodoma kaane ma nen Kiti Sa Lɔxɔni dangu ε tan na!”

Fa Yesu ma

Luka 10.21-22

²⁵ Yesu yi a fala na waxatini, a naxa, “N Fafe Ala, kore xɔnna nun dunupa

Marigina, n barikan birama i xa bayo i feen naxanye luxunxi xaxilimane nun fekolonne ma, i bata ne yita diidine ra. ²⁶ N Fafe, a i kenenxi na kii nin. ²⁷ N Fafe bata feen birin taxu n na. Muxu yo mi Alaa Dii Xemen kolon fɔ a Fafe Ala. Muxu yo mi Fafe Ala kolon fɔ a Dii Xemena e nun a Dii Xemen waxi a yita feni naxanye ra.”

²⁸ “E tan naxanye birin xadanxi, goron binyene ε tan naxanye xun ma,^{‡‡} ε fa n ma, n xa matabun fi ε ma. ²⁹ E n ma goron tongo gbelemen^{¶¶} tongo, ε yi n ma xaranna suxu bayo n limaniyaxi, n nan n yete magodoxi, ε niine matabun sɔtɔma nen. ³⁰ Amasɔtɔ, n ma goron tongo gbelemen mi binya, n ma goronna yeleftu.”

Matabu Lɔxɔna fe

Maraka 2.23-28, Luka 6.1-5

12 Na waxatini, Yesu yi danguma xɛena nde ma Matabu Lɔxɔni, kamen yi a xarandiine suxu e sansi tɔnsɔnne ratorondon fɔlɔ, e yi e don. ² Farisi muxune to na to, e yi a fala Yesu xa, e naxa, “A mato, i ya xarandiine feen naxan ligama na mi daxa Matabu Lɔxɔni.”^{§§}

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi na xaranxi ba, kamen Dawuda nun a fɔxɔra-Sa

^{††}11:21 *E dɔxɔ fena xubeni*, e namunna nan yi na ra naxan yi a yitama fa fala e bata e xun xanbi so e hakene yi.

^{‡‡}11:28 *Goronna* mi a ra muxun xun ma fɔ naxan a niin tɔrɔma.

^{¶¶}11:29 *Goron tongo gbelemeni* ito bunna nɛen fa fala muxune lan e xa Yesu a dunupa yi gidi kiin tongo. Na mi muxune findima konyine ra, koni a e raxɔɔyama e yulubina konyiyaan nan ma.

^{§§}12:2 Farisi muxune namunne mi yi tinɲe wali yo xa ke *Matabu Lɔxɔni*. Na feen sebexi Xɔɔyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sɔxɔlexine mi yi maliye na lɔxɔni.

birane suxu waxatin naxan yi? ⁴Na waxatini, a so nen Alaa banxini. A tan nun a fəxərabirane yi buru ralixin don, muxun mi yi daxa a xa naxan don fə saraxaraline. ⁵Ɛ munma Sariya Kitabun xaran ba? A sebexi naxan kui fa fala a saraxaraline walima saraxa badeni Ala Batu Banxini Matabu Ləxən birin yi koni e mi yalagixi. ⁶N xa a fala ɛ xa, fena nde be naxan gbo Ala Batu Banxin xa. [†]
⁷Kitabun naxa, ‘Hinanna rafan n ma dangu saraxan na.’[‡] Xa ɛ yi na bunna kolon nun, ɛ mi yi yo kanna yalagima nun. ⁸Bayo n tan Muxuna Dii Xemen nan Matabu Ləxən kanna ra.”

Xeme yii madənxina fe

Maraka 3.1-6, Luka 6.6-11

⁹Yesu yi keli na, a siga e salide banxini. ¹⁰Xemena nde yi na yi naxan yiin yi madənxini. E yi Yesu maxədin, e naxa, “A daxa dandanna yi ti Matabu Ləxəni ba?”[¶] Amasəto e yi wama a təpəge feni fena nde ma. ¹¹Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa yexəena ɛ tan nde keden yii, xa a sin yinla ra Matabu Ləxəni, ɛ mi a ratə ba?”
¹²Muxun fisa yexəen xa pon! Nanara, a daxa muxun xa fe faɲin liga Matabu Ləxəni.” ¹³Na xanbi ra, a yi a fala xemen xa, a naxa, “I yiini bandun.” Xemen yi a yiini bandun. A yiin yi kendeya alo a yiin bonna kii naxan yi.

¹⁴Farisi muxune yi siga, e sa e bode to Yesu xili ma a faxa feen ma.

Ala walikeen naxan sugandixi

¹⁵Yesu yi na kolon, a keli, a siga. Muxu wuyaxi yi biraxi a fəxə ra. A yi e furetəne birin nakendeya, ¹⁶a yi e yamari, a e nama a fe fala bonne xa. ¹⁷A na ligaxi nen, alogo Nabi Esayi naxan falaxi, na xa kamali, a naxa,
¹⁸“Ala naxa, ‘N ma walikeen ni i ra, n naxan sugandixi, n xanuntenna naxan n kenenxi han! N nan n ma Nii Saripanxin nagodoma a ma nen.

A yi n ma kiti kenden nali siyane ma.

¹⁹A mi fe matandin tiye,

a mi sənxə sənxə.

A mi falan tiye taan xun xən.

²⁰A mi xayə yidəxini gire, a mi lenpun tumatəən natuye.[§]

Han a yi nəən sətə kiti kenden xa.

²¹Siyane e yigi sama nen a yi.”^{**}

Yesu nun Yinna Mangana fe

Maraka 3.20-30, Luka 11.14-23

²²Muxuna nde yi fa xeme danxutəna nde ra Yesu fema, a mi yi nəe falan fan tiye bayo ɲinan ɲaxin nan yi a fəxə ra. Yesu yi a rakendeya, a nə falan tiye, a yi seen to. ²³Yamaan birin yi kabe e maxədinna ti, e naxa, “Dawudaa Dii

*12:3 A mato Samuyeli Singen 21.2-7 kui.

†12:6 Yesu faxi kisi kiraan naxan na, na tənən **gbo** dangu Ala Batu Banxin na.

‡12:7 Hose 6.6 Na waxatini, saraxane yi ralima Ala ma, nde yeteen yi sa teeni muxu yo mi e don. Ala naxa, a rafaɲe a ma, i hinan i adamadi boden na benun i xa saraxan ba Ala xa.

¶12:10 Musaa sariyan mi tinje muxun xa wali Matabu Ləxəni. (Xəɲyaan 20.8-10) Muxuni itoe yi laxi a ra fa fala dandan tiin findixi wanla nan na. Yesu yi muxune rakendeyama Matabu Ləxəni. Na yi findi yengen na Yesu nun dina muxune tagi naxanye yi sariyan suxi kii xədexeni.

§12:20 a mi lenpu tumatəən natuye: Na findixi a limaniyaan misaala nan na fa fala a maliin nan tima benun a xa kalan ti.

**12:21 Esayi 42.1-4

Xemen nan ito ra ba?”^{††} ²⁴ Farisi muxune to na me, e yi a fala, e naxa, “A jinanne kedima yinna mangan Belesebu barakan nin.” ²⁵ Yesu yi e miriyaan kolon. A yi a fala e xa, a naxa, “Yengen yamanan naxan yitaxunxi,^{‡‡} na yamanan kalama nen mafuren! Yengen tanden naxan kui hanma taana, na fan kalama nen. ²⁶ Xa Setana nan Setana kedima, a mangayaan bata yitaxun yengeni. A sabatima nayi di? ²⁷ Xa n jinanne kedima Belesebu barakan nin, e fɔxorabirane e kedima nanse xɔn nayi? Na ma, e fɔxorabirane a yitama nen nayi fa fala yo mi e xa! ²⁸ Koni xa n jinanne kedima Alaa Nii Sarijanxin barakan nin, na a yitama nen nayi fa fala Alaa Mangayaan bata e li.”

²⁹ “Muxu yo mi nɔe soe senbemaana banxini,^{¶¶} a yi a yii seene tongo, fɔ a senbemaana xidi singen. Na xanbi ra, a nɔe banxin kui seene tonge nen. ³⁰ Xa muxun mi luxi n xa, na bata keli n xili ma. Xa nxu nun muxu yo mi malan, ne sigama ayi nen.”

³¹ “Nanara, n na a falama e xa fa fala muxun yulubin naxan birin ligama e nun a fala paxin naxan birin tima Ala ma, Ala e mafeluye nen ne birin na. Koni muxu yo na Alaa Nii Sarijanxin nayelevu, na kanna mi mafeluye mume! ³² Muxu yo fala paxin ti n tan Muxuna Dii Xemen ma, Ala a mafeluye nen. Koni muxu yo fala paxin ti Alaa Nii Sarijanxin ma, Ala mi na kanna mafeluye dunupa yi hanma waxati famatɔni han habadan.”

Wudin nun a bogine fe

Luka 6.43-45

³³ “Xa wudin binla fan, a bogin fan fanma ayi nen. Xa wudin binla kobi, a bogin fan kobima ayi nen. Bayo wudin kolonma a bogin nan xɔn. ³⁴ E tan sapi bɔnsɔnne! E nɔe fala fajin tiye di, bayo e jaxu? Amasɔɔ feen naxanye muxun bɔjɔni, a ne nan falama. ³⁵ Muxu fajin fe fajin nan naminima a muxu fajiyani. Muxu paxin yi fe paxin namini a muxu jaxiyani. ³⁶ N xa a fala e xa fa fala muxune dentegen sama nen kiti lɔxɔni lan e fala fuune birin ma. ³⁷ Bayo i ya fala tixine nan yoon fima i ma, e tan nan mɔn findima i yalagi xunna ra.”

Nabi Yunusaa taxamasenna fe

Maraka 8.11-12, Luka 11.29-32

³⁸ Na xanbi ra, sariya karamɔxɔn nun Farisi muxuna ndee yi falan ti a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu waxi a xɔn ma, nxu xa i to kabanako taxamasenna nde lige.” ³⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Iki muxune findixi muxu jaxine nun nafigine nan na, e to n maxɔdinma kabanako taxamasenna ma. Koni e mi kabanako fe yo toɛ ba Nabi Yunusa taxamasenna ra. ⁴⁰ Nabi Yunusa kɔe saxan soge saxan ti yexe gbeen kui kii naxan yi, n tan Muxuna Dii Xemen fan kɔe saxan soge saxan tima na kii nin bɔxɔn bun ma. ⁴¹ Niniwa kaane tima nen Kiti Sa Lɔxɔni, e yi iki muxune yalagi bayo ne Yunusaa kawandin me waxatin naxan yi, e xun xanbi so nen e hakene yi. Anu, fena

^{††}12:23 *Dawudaa Dii Xemena*: Yamaan yi Dawuda bɔnsɔnna muxuna nde legedenma naxan yi lan nun a findi mangan na fata nabiyi falane ra naxanye Alaa Muxu Sugandixin fa feen falaxi benun a waxatin xa a li.

^{‡‡}12:25 *yamanan*: Ninanne nun yinnane Setana senben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana senben bun, xa ne e bode kedi, na luxi nen alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi jinanne kede alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi.

^{¶¶}12:29 Sandani ito kui, Setana findixi *senbemaana* nan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana yinna paxine senben bun ma, nayi, Yesu bata Setana xidi.

nde be naxan gbo Yunusa xa.^{§§ 42} Naxalan Mangan naxan keli sogetede yi-ifanna ma, na tima nen kiti sa lɔxɔni, a yi iki muxune yalagi bayo a kelixi bɔxɔn danna nan na fa a tuli matideni Sulemani a fekolonna falane ra.* Awa, n xa a fala ε xa, naxan gbo Sulemani xa, na be yi.”

Yinna paxine xete fena

Luka 11.24-26

⁴³ “Yinna paxin na xete muxun fɔxɔ ra waxatin naxan yi, a sigama yire yixaren nin, a sa a matabuden fen. Xa a mi yire yo to, ⁴⁴ a a mirima nen nayi, a naxa, ‘N kelixi denaxan yi, n mɔn xa xete na.’ Nayi, a na xete na, xa a sa na kui genla li,[†] a makɔxi, a yitɔnxi, ⁴⁵ a sigama nen nayi, a sa fa yinna paxi solofere gbete ye ra naxanye paxu dangu a tan na. Ne yi lu a fema. Na muxuna fe rajanna paxuma ayi nen dangu a fɔlɔn na. A ligama na kii nin iki muxu paxine fan na.”

Yesu nga nun a xunyene fe

Maraka 3.31-35, Luka 8.19-21

⁴⁶ Yesu yi falan tima yamaan xa waxatin naxan yi, a nga nun a xunyene yi fa, e ti tandeni, e yi waxi a xɔn ma, e xa falan ti Yesu xa. ⁴⁷ Nanara, muxuna nde yi a fala a xa, a naxa, “I nga nun i xunyene tixi tandeni, e waxi i to feni.” ⁴⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nga nun n xunyene findixi nde ra?” ⁴⁹ Na xanbi ra, a yi a yiin ti a xarandiine ma, a naxa, “Nga nun n xunyene itoe nan na. ⁵⁰ Bayo naxanye n Fafe Ala sagoon liga, naxan ariyanna yi, ngaxakeden xememaan nun paxalanmaan ne nan na, e nun nga.”

Sansi wonla fe sandana

Maraka 4.1-9, Luka 8.4-8

13 Na lɔxɔn yeteni Yesu yi keli banxini, a siga daraan dexɔn ma, a sa dɔxɔ na yi. ² Yama gbeen yi malan a fema. Nayi, a yi so kunkin kui, a dɔxɔ. Yamaan yi lu xareyaan na. ³ A fala wuyaxi ti e xa sandani, a naxa,

“Xεε biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. ⁴ A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xɔn ma, xɔline yi ne don. ⁵ Ndee yi bira fanyen fari, bende gbee mi yi denaxan yi. E yi soli mafuren, amasɔtɔ benden mi yi gbo na yi. ⁶ Sogen to te, ne yi lisi a ra, e xara bayo e salenne mi yi godoxi bɔxɔni ki faji. ⁷ Sansina ndee yi bira sexε jali kanne tagi, sexεne yi gbo, e yi e don. ⁸ Koni ndee yi bira bɔxɔ fajini, e bogi, e keden kedenna birin yi kemε sɔtɔ hanma tonge sennin, hanma tonge saxan. ⁹ Xa tunla naxan xɔn, na xa a tuli mati!”

Sandane sa xunna

Maraka 4.10-12, Luka 8.9-10

¹⁰ Xarandiine yi fa Yesu fema, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nanfera i falan tima yamaan xa sandani?” ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ariyanna Mangayaan wundo feene kolonna bata so ε yii koni a mi soxi e tan yii. ¹² Amasɔtɔ seen muxun naxan yii, nde mɔn soma nen na yii, a yi gbo ayi. Koni se mi muxun naxan yii hali naxan di a yii, na bama a yii nen. ¹³ Nanara, n falan tima ne xa sandan nin. Amasɔtɔ e seen matoma nen han, koni e mi a yigbema, e tuli matima nen han, koni e mi fe mema, e mɔn mi a famuma. ¹⁴ Na ma, Nabi Esayi a nabiya falan bata kamali nayi, a naxa,

§§12:41 A mato Yunusa sora 1 han sora 4 kui.

*12:42 A mato Mangane Singen 10.1-10 kui.

†12:44 Na yire *kui genla* findixi muxun bɔɓen nan na. Xa a mi lugoxi Alaa Nii Saripanxin na, a mi ratangaxi yinnane wali kobine ma.

‘E tuli matima nen han,
koni e mi fefe famuma.
E seen matoma nen han,
koni e mi a yigbema.

¹⁵ Amasɔto yamani ito bɔɓen bata xɔdɔxɔ ayi.

E bata e tunle dutun,
e yi e yeene raxi.
Na ma, e mi fa seen toma
e tunle yi falan me,
e xaxinla yi feen famu.

E yi xete n ma, n yi e rakendeya.* ”

¹⁶ “Koni sewana e xa, amasɔto e yeene bata seen to, e tunle mɔn bata feen me.

¹⁷ N xa nɔndin fala e xa, nabi wuyaxi nun tinxin muxu wuyaxi yi waxi a to feni e naxan toma, koni e mi a to, e mɔn mi a me e naxan mema.”

Yesu yi sandan bunna yeba

Maraka 4.13-20, Luka 8.11-15

¹⁸ Yesu naxa, “E tuli mati, e yi sansi wonla fe sandan bunna kolon. ¹⁹ Naxanye na Ariyanna Mangayaan falan me, koni e mi a famu, Fe Naxin Kanna fama nen, a yi a xasun e bɔɓeni. Ne luxi nen alo sansiin naxanye bira kiraan xɔn ma. ²⁰ Sansiin naxanye bira fanyen fari, ne luxi nen alo muxun naxanye falan me, e yi a suxu sewani sa! ²¹ Koni salen mi e bun, e mi buma. Tɔɔn nun besenxɔnyaan na fa waxatin naxan yi Alaa falana fe ra, e birama nen tantanni xulen! ²² Sansiin naxanye bira sexe pali kanne tagi, ne luxi nen alo muxun naxanye falan mema, koni dunupa xaminne nun nafulu feen kunfan yi a liga e Alaa falan bejin, a tɔɔn mi lu e ma. ²³ Sansiin naxanye bira bɔxɔ fapini, ne luxi nen alo muxun naxanye falan me, e yi a famu. E bogima nen, ndee yi bogi keme

ramini, ndee tonge sennin, ndee tonge saxan.”

Maala nun xaratuna fe sandana

²⁴ Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo xemem naxan sansi fapin woli a xeen ma.

²⁵ Koni yamaan yi xima waxatin naxan yi, a yaxun yi fa xaratu kesen woli maali, a siga. ²⁶ E to sabati, maala yi a biye ayi, xaratun fan yi a biye ayi. ²⁷ Xee kanna walikene yi fa a fema, e naxa, ‘Nxu fafe,

i mi sansi fapin xan woli i ya xeen ma ba, xaratuni ito kelixi minen yi?’ ²⁸ A yi e yabi, a naxa, ‘N yaxuna nde nan na ligaxi.’ Walikene yi a maxodin, e naxa,

‘I waxi a xɔn nxu xa sa e matala ba?’ ²⁹ A yi e yabi, a naxa, ‘En-en de! E nema xaratune tale waxatin naxan yi, e maala nde fan talama nen. ³⁰ E xa a lu na, maala nun xaratun xa gbo e bode xɔn ma han

a xaba waxatina. N na a fale n ma walikene xa na waxatini, n naxa, e xaratun singen malan, e yi a raxidi alogo e xa sa teeni. Na xanbi ra, e maala fan malan, e yi a sa n ma sagan kui.”

²⁹ A yi e yabi, a naxa, ‘En-en de! E nema xaratune tale waxatin naxan yi, e maala nde fan talama nen. ³⁰ E xa a lu na, maala nun xaratun xa gbo e bode xɔn ma han a xaba waxatina. N na a fale n ma walikene xa na waxatini, n naxa, e xaratun singen malan, e yi a raxidi alogo e xa sa teeni. Na xanbi ra, e maala fan malan, e yi a sa n ma sagan kui.”

Sansi kese xunxurina fe sandana

Maraka 4.30-32, Luka 13.18-19

³¹ Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo sansi kese xuridina,[†] muxun naxan sima a xeen ma. ³² Hali a to xurun sansiin birin xa, koni a na gbo waxatin naxan yi, a danguma nen sii seene birin na, a findi wudi binla ra, xɔline yi e teen sa a yi.”

Burun nate sena fe sandana

Luka 13.20-21

³³ Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo burun nate sena[§] jaxanla naxan tongo, a

[†]13:15 Esayi 6.9-10

[†]13:31 Sansini ito xili nen mutaridi.

[§]13:33 *burun nate sena*: Leɓenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

yi a sa buru fuɓi benbeli keden yi, a yi a yimaxa, a birin yi te.”

Yesu yi e xaran sandane ma

Maraka 4.33-34

³⁴ Yesu yi feni itoe birin fala yamaan xa sandane yi. A mi yi falan tima e xa, xa a mi sandan sa. ³⁵ Nayi, nabina falan yi kamali, a naxa, “N sandane nan sama. N wundo fonne nan yɛbama naxanye yi luxunxi xabu dunuɓa da.”**

Yesu yi xaratu kesena feen yɛba

³⁶ Na xanbi ra, Yesu yi keli yamaan fema, a so banxini. A xarandiine yi fa a fema, e naxa, “Xaratun naxanye xɛen ma, na sandan bunna fala nxu xa.” ³⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xemen naxan sansi faɓin woli, n tan Muxuna Dii Xɛmen nan na ra. ³⁸ Xɛena, dunuɓa nan na ra. Sansi faɓina, Ariyanna Mangayaan muxune nan ne ra. Xaratu kesene, Fe Naxin Kanna muxune nan ne ra. ³⁹ Yaxun naxan xaratu kesen wolin xɛen ma, Yinna Mangan nan na ra, Setana. Malo xabana, waxati raɓanna nan na ra, malo xabane nan malekane ra. ⁴⁰ Xaratun ba fena maali, a sa teeni, a ligama na kii nin waxati raɓanni. ⁴¹ N tan Muxuna Dii Xɛmena, n nan n ma malekane rasigama nen. Naxanye birin muxune birama tantanni e nun fe naxi rabane birin, malekane ne malanma nen, e yi e ba n ma Mangayani. ⁴² E yi e woli sulun teeni,^{††} wugan nun pin naxinna denaxan yi. ⁴³ Koni tinxin muxune yilenma nen alo sogena e fafe Alaa Mangayani. Xa tunla naxan xɔn, na xa a tuli mati!”

Nafulu luxunxina fe sandana

⁴⁴ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo nafulu gbeen naxan luxunxi

xɛen ma. Xɛmena nde yi na to, a mɔn yi a luxun. Nayi, a sewaxin yi sa a yii seene birin mati, a xɛte, a fa na bɔxɔn sara.”

⁴⁵ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan mɔn luxi nen alo yulan naxan bɔxɔn bun nafunla^{‡‡} fenma. ⁴⁶ A to gɛmɛ faɓi faɓin to naxan sare gbo han, a yi xɛte a konni, a yi sa a yii seene birin mati, a sa na gemen sara.”

Yɛxe suxu yalana fe sandana

⁴⁷ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo yɛxe suxun yalaan naxan wolin baani, a yi yɛxen siyane birin suxu. ⁴⁸ Yalaan na rafe waxatin naxan yi, yɛxe suxune yi a bandun. E yi a rate xareyaan na, e dɔxɔ. E yi yɛxe senseenne malan debene kui, e yi a naxine woli ayi. ⁴⁹ A ligama na kii nin waxati raɓanni. Malekane sigama nen, e muxu naxine malan e danna, keli tinxin muxune tagi, ⁵⁰ e yi e woli sulun teeni, wugan nun pin naxinna denaxan yi.”

Fe fonna nun a nenena a fe

⁵¹ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “E bata feni itoe famu ba?” E yi a yabi, e naxa, “Ɔn.”

⁵² A yi a fala e xa, a naxa, “Nanara, sariya karamɔxɔn naxanye birin bata xaran lan Ariyanna Mangayana fe ma, ne luxi nen alo banxi kanna naxan nafulu nenene nun a fonne raminima a se ramaradeni.”

Nasareti kaane yi e mɛ Yesu ra

Maraka 6.1-6, Luka 4.16-30

⁵³ Yesu yelin sandane se waxatin naxan yi, a yi keli menni, ⁵⁴ a xɛte a konni a maxuruxi taan naxan yi. A e xaran e salide banxini waxatin naxan

** 13:35 Yaburin 78.2

†† 13:42 *Sulun teen* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Furu teena*.”

‡‡ 13:45 *bɔxɔ bun nafunla*: Gemen siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma fɔxɔ ige yi xaxunna ndee kui. Na gemen xili nen “Perili.”

yi, naxanye a xuiin me, ne yi kabe. E maxodinna ti, e naxa, “A xaxili sifani ito nun kabanako senbeni ito sotxi minen yi?”⁵⁵ Kamuderena dii xemen xa mi ito ra ba? Mariyama a diin xa mi a ra ba? Yaki nun Yusufu nun Simon nun Yudasi tada xa mi ito ra ba?⁵⁶ A xunye dii temene xa mi doxi be ba? A tan feni itoe birin sotxi minen yi?”⁵⁷ E yi e me a ra.

Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Nabiin binye yiren birin yi fo a konna nun a denbayani.”⁵⁸ A mi kabanako fe wuyaxi liga na amasoto e mi yi denkeleyaxi.

Herode yi Yoni Marafu Tiin faxa

Maraka 6.14-29, Luka 9.7-9

14 Na waxatini, Galile mangan Herode yi Yesu a fe me.² A yi a fala a foxrabirane xa, a naxa, “Yoni Marafu Tiin nan a ra. Yoni bata keli sayani! Nanara, senbena a yii, a kabanako feene liga.”

³ A na fala nen, amasoto a bata yi Yoni suxu nun, a yi a xidi, a yi a sa kasoon na Herodiyade a fe ra, naxan yi findixi Herode fafaxakedenna Filipi a paxanla ra nun.⁴ Yoni yi a falama Herode xa, a naxa, “A mi daxa, i xa Herodiyade futu!”⁵ Herode yi waxi a xon ma a xa Yoni faxa, koni a yi gaxuxi yamaan yee ra bayo ne yi Yoni yatexi nabiin nan na.

⁶ Awa, Herode bari laxon sumunna a lixina, Herodiyade a dii temen yi a bodon yamaan yetagi. Na yi Herode kenen han⁷ a yi saratin tongo na sungutunna xa, a yi a kolb, a a na a xandi sese yi, a na soma a yii nen.⁸ A nga yi a radin alogo a xa ito nan fala, a naxa, “Yoni Marafu Tiin xunna so n yii wure lefaan ma be.”⁹ Manga Herode niin yi raforo a ma, koni bayo a bata yi saratin tongo a muxu xilixine yee xori, a yi yamarin fi, a na xa liga.¹⁰ Nayi, e sa Yoni xunna sege a de kasoon na.¹¹ E yi fa a xunna ra wure

lefaan ma, e yi a so sungutunna yii, a siga a ra a nga fema.¹² Yoni a xarandiine yi fa a binbin tongo, e sa a maluxun. Na xanbi ra, e yi sa a fala Yesu xa.

Yesu yi muxu wuli suulun dege

Maraka 6.30-44, Luka 9.10-17, Yoni 6.1-14

¹³ Yesu na feen xibarun me waxatin naxan yi, a siga kunkin kui a danna yire madunduxina nde yi. Yamaan to na me, e keli e taane yi, e siga a foxo ra e sanna ma.¹⁴ Yesu to mini kunkin kui, a yi yama gbeen to, a kininkinin e ma, a yi e furetne rakendeya.

¹⁵ Ninbanna ra, a xarandiine yi e maso a ra, e naxa, “Koe bata so, burunna nan nun be ra, yamaan bejin, e xa siga banxidene ra, alogo e xa sa donseen sara e yete xa.”¹⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “Hali e mi siga, e tan yeteen xa donseen so e yii.”¹⁷ E yi Yesu yabi, e naxa, “Naxan nxu yii be buru xun suulun nun yexe firin.”¹⁸ Yesu naxa, “E fa ne ra be.”¹⁹ A yi a fala yamaan xa, a e xa doxo sexene fari. Na xanbi ra, a yi na buru xun suulunne nun yexe firinne tongo, a yi a yeen nate kore, a barikan bira Ala xa, a burune yigira. A yi e so a xarandiine yii, e yi e yitaxun yamaan na.²⁰ E birin yi e dege, e lugo ken! A xarandiine yi debe fu nun firin nafe e dungi dungi donxene ra.²¹ Muxun naxanye e dege, ba paxanle nun diidine ra, muxu wuli suulun jaxon.

Yesu yi sigan ti igen fari

Maraka 6.45-52, Yoni 6.15-21

²² Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine rasiga kunkin kui a yee ra daraan kidi ma. A tan yi lu xanbin na, a yi yamaan naxete.²³ A to yelin yamaan nasige, a keddenna yi te geyaan fari Ala maxandideni. A yi lu na han koe yi so.

²⁴ Kunkin bata yi siga daraan xun ma pon! Igen mārōnne[¶] yi lu kunkini maxe amasōtō foye gbeen bata yi a xun sa e ma. ²⁵ Yesu yi fa sigan tiyē igen fari, a yi sa e li subaxa makedini. ²⁶ A xarandiine to a to sigan tiyē igen fari, e gaxu kati! E gbelegbele, e naxa, “Muxun yelenna nan ito ra!” ²⁷ Yesu yi falan ti e xa mafuren, a naxa, “E wekile, n tan nan a ra. E nama gaxu!” ²⁸ Piyeri yi falan ti, a naxa, “Marigina, xa i tan nan a ra yati, n yamari a n xa siga i fema igen fari.” ²⁹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Fa be!” Nayi, Piyeri yi keli kunkin kui, a sigan ti fōlō igen fari siga Yesu fema. ³⁰ Koni a toxina a foyen gbo, a yi gaxu, a godō fōlō igen bun ma. A gbelegbele, a naxa, “Marigina, n nakisi.” ³¹ Yesu yi a yiin nasiga mafuren! A yi a rate, a naxa, “I ya denkeleyaan xurun. I sikexi nanfera?” ³² E firinna birin yi dōxō kunkin kui, foyen yi a raxara. ³³ Xarandiin naxanye yi kunkin kui, ne yi e xinbi sin Yesu bun ma, e naxa, “Nōndin nan a ra yati, Alaa Dii Xemen nan i tan na!”

Yesu yi muxune rakendeya

Maraka 6.53-56

³⁴ E to daraan gidi, e sa xaren li Genesareti yamanani. ³⁵ Yamaan yi Yesu kolon menni. Na ma, e xeraan nasiga na rabilinna taane birin yi, e yi fa e furetōne ra Yesu fema. ³⁶ E yi a mayandi, a xa tin furetōne xa e yiine din a doma gbeen lenben na. Naxanye birin yi e yiin dinma a ra, ne birin yi kendeyama nen.

Yahudiyane namun feene

Maraka 7.1-13

15 Na xanbi ra, Farisi muxuna ndee nun sariya karamōxōne yi keli Yerusalen taani. E fa Yesu fema, e yi a

maxōdin, e naxa, ² “Nanfera i ya xarandiine mi en benbane namun feene suxuma? Benun e xa donseen don e mi e yiin naxama en ma dinan kiin ma.” ³ Yesu yi e yabi, a naxa, “E fan Alaa yamarin kalama ε yete namun feene ma nanfera?” ⁴ Bayo Ala naxa, “I baba nun i nga binya. Naxan na a baba danga hanma a nga, ε na kanna faxa.” ⁵ Koni ε tan naxa, a naxan na a fala a fafe xa hanma a nga, a naxa, “I yi maliin naxan sōtōma n na nun, n bata na fi Ala ma’ ⁶ hali na kanna nama fa a fafe binya na maliin na. Nayi, ε bata Alaa falan kala ε namunna fe ra. ⁷ E tan nafigine! Nabi Esayi waliyiya falan naxan ti ε fe ra, nōndin na a ra, a naxa, ⁸ ‘Ala naxa, yamani ito n binyama e dēen nin koni e bōnjen makuya n na pon! ⁹ E n batuma fuyan! Bayo e xaranna findixi adamadiine yamari xaraxine nan gbansan na!’”

Muxuna sarijanna kala fena

Maraka 7.14-23

¹⁰ Na xanbi ra, Yesu yi yamaan xili a fema. A yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati, ε yi ito famu. ¹¹ Seen naxan soma muxun de, na mi a sarijanna kalama fō falan naxan minima a de.”

¹² A xarandiine yi fa Yesu fema, e naxa, “I mi a kolon ba, fa fala i ya falan bata Farisi muxune xōlō?” ¹³ Yesu yi e yabi, a naxa, “N Fafe naxan ariyanna yi, na mi si seen naxanye sixi, ne birin talama nen. ¹⁴ E e lu na, danxutōne nan e ra danxutōne yēe ra. Xa danxutōnōn danxutōnōn yii rasuxu, e firinna birin birama nen yinla ra.”

¹⁵ Piyeri yi falan ti, a naxa, “Sandani ito bunna fala nxu xa.” ¹⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E fan munma xaxili sōtō

[¶]14:24 *Igen mārōnne*: alo foyen na so igeni.

^{§§}15:4 Xōrōyaan 20.12 nun 21.17 e nun Sariyane 5.16

^{*}15:9 Esayi 29.13

ba? ¹⁷Ɛ mi a kolon ba? Seen naxan na so muxun de, na godoma a kui nen, na xanbi ra, a mini a fatini. ¹⁸Koni falan naxan minima muxun de, na kelima a boɓen nin, na nan muxune sariɓanna kalama. ¹⁹Bayo miriya jaxine kelima muxun boɓen nin, a yi a ti muxu faxan nun yalunyaan nun yanga suxun nun muɓan nun wule sere baan nun konbin ma. ²⁰Na feene nan muxune sariɓanna kalama. Koni i na i dege i yiin naxataren na, na mi muxune sariɓanna kalama.”

Jaxanla denkeleyana fe

Maraka 7.24-30

²¹Yesu yi keli na, a siga Tire taan nun Sidon taan yamanani. ²²Kanan kaa jaxanla nde yi na yi, na yi fa Yesu fema. A gbelegbelema, a naxa, “N fafe, Dawudaa Dii Xemena, kininkinin n ma! Ninanna n ma dii temen foxo ra, a tɔɔxi han!” ²³Koni Yesu mi fala yo ti a xa. Yesu a xarandiina ndee yi fa a fema, e yi a mafan, e naxa, “Jaxanli ito rasiga! A biraxi en foxo ra, a gbelegbelema.” ²⁴Awa, Yesu yi e yabi, a naxa, “N mi faxi muxu gbete ma fo Isirayila kaa tununxine alo yexene.” ²⁵Awa, na jaxanla yi fa, a yi a xinbi sin Yesu bun ma, a yi a fala, a naxa, “N fafe, n mali.” ²⁶Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “A mi lan i xa diidine donseen sa barene bun ma.” ²⁷Jaxanla yi a yabi, a naxa, “N fafe, pondin nan na ra. Koni hali barene donse yolonxine donma nen e kanna naxanye rayolonma boxoni.” ²⁸Nayi, Yesu yi a yabi, a naxa, “Nga jaxanla, i ya denkeleyaan gbo! I rafan feen bata liga i xa.” Na waxatin yeteni, a dii temen yi kendeaya.

Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya

²⁹Yesu yi keli na yi, a siga Galile Daraan dexon ma. A yi te geyaan fari,

a doxo. ³⁰Yama gbeen yi fa a fema, e fa lebutenne nun danxutone nun madontone nun bobone nun fureto wuyaxi gbeteye ra, e yi e sa Yesu bun ma. A yi e rakendeya. ³¹Yamaan to a to, fa fala bobone falan tima, madontone bata kendeaya, lebutenne bata sigan ti, danxutone seen toma, e kabe. E yi Isirayilaa Ala tantun.

Yesu yi muxu wuli naanin dege

Maraka 8.1-10

³²Yesu yi a xarandiine xili a fema, a yi a fala e xa, a naxa, “Yamani ito kininkininna bata n suxu bayo e bata soge saxan ti n fema, donse mi fa e yii iki. N mi waxi e rasiga feni kamena e ma. Xa na mi a ra, e fangan janma nen kira yi.” ³³Xarandiine yi a maxodin, e naxa, “Nxu tan donseen sotoma minen yi wulani ito yi naxan yama gbeeni ito luge?” ³⁴Yesu yi e maxodin, a naxa, “Buru xun yoli e yii?” E yi a yabi, e naxa, “Buru xun solofere, e nun yexedi dando nan nxu yii.” ³⁵Yesu yi yamaan xili a e xa fa doxo boxon ma. ³⁶Na xanbi ra, a buru xun soloferen nun yexene tongo, a barikan bira Ala xa. A yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, xarandiine yi e yitaxun yamaan na. ³⁷E birin yi e dege, e lugo. Xarandiine yi a dungi dungine matongo, e debe solofere rafe ne ra. ³⁸Xemen naxanye na don, ba jaxanle nun diidine ra, muxu wuli naanin.

³⁹Na xanbi ra, Yesu yi yamaan nasiga, a doxo kunkin kui, a siga Magadan yamanani.

Taxamasenna maxodin fena

Maraka 8.11-13, Luka 12.54-56

16 Farisi muxuna ndee nun Saduse muxuna ndee yi fa Yesu fema al-ogo e xa a kejaan fesefese, e a maxodin

[†]15:26 Yesu jaxanli ito a denkeleyaan nan fesefesema sandani ito xon. Sandan kui, siya gbetene findixi barene ra, diidine fan yi lu alo Isirayila kaane.

a xa taxamasenna yita e ra keli ariyanna yi. ²Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa kuyeni gbeelixi jinbanna ra ε a falama nen a kuye faji yibama nen tila. ³Xɔtɔnni xa kuyeni gbeelixi ε naxa, ‘Tulen famaani ni i ra.’ ε nɔe kore xɔnna matoe nen ε yi a bunna kolon. Koni ε mi nɔe waxatini ito feene bunna kolonɔe. ⁴Iki muxune findixi muxu jaxine nun nafigine nan na, ε to n maxɔdinma kabanako taxamasenna ma. Koni ε mi sese toma xa naxan mi findixi Yunusa taxamasenna ra.”

Na xanbi ra, a keli e fema, a yi siga.

Marakolonna lan xaranne ma

Maraka 8.14-21

⁵Xarandiine yi gidima daraan kidi ma waxatin naxan yi, e yi jinan, e mi buru xali e yii. ⁶Yesu yi a fala e xa, a naxa, “ε a liga ε yeren ma Farisi muxune nun Saduse muxune burun nate sena[‡] fe ra.” ⁷E falan ti fɔlɔ e bode tagi, e naxa, “A ito falama nen bayo en mi faxi buru ra en yii.” ⁸Yesu yi a kolon e yi naxan falama. Nanara, a yi e maxɔdin, a naxa, “ε nanse falama ε bode tagi, a ε mi faxi burun na? ε denkeleyaan xurun ɔe? ⁹ε munma xaxili sɔtɔ ba? ε bata jinan na xɔn ba, n muxu wuli suulunna dege waxatin naxan yi buru xun suulunna ra, ε debe yoli rafe buru dungi dungi dɔnxene ra? ¹⁰Hanma buru xun soloferen naxan yitaxun muxu wuli naaninna ra, ε debe yoli rafe buru dɔnxene ra na yi? ¹¹Nanfera ε mi a bunna kolonxi fa fala n mi burun xan ma fe falama ε xa. N naxa, ‘ε a liga ε yeren ma Farisi muxune nun Saduse muxune buru rate sena fe ra!’” ¹²Na xanbi ra, xarandiine yi a kolon, a mi yi a falama e xa a e xa a liga e yeren ma burun nate sena a fe yi naxan buruni, koni fɔ Farisi muxune nun Saduse muxune xaranna fe yi.

Piyeri a falana Yesu a fe yi

Maraka 8.27-30, Luka 9.18-21

¹³Yesu yi siga Sesariya taani Filipi yamanani, a yi maxɔdinni ito ti a xarandiine ma, a naxa, “Yamana a falama a nde n tan Muxuna Dii Xemen na?” ¹⁴E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiin nan i tan na. Bonne naxa, a Nabi Eli nan i tan na. Nde gbete ye fan naxa, a Yeremi nan i tan na hanma nabina nde.” ¹⁵A yi e maxɔdin, a naxa, “ε tan go, ε tan naxa di? Nde n tan na?” ¹⁶Simɔn Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, habadan Alaa Dii Xemena.”

¹⁷Yesu yi a yabi, a naxa, “Sewana i tan xa Simɔn, Yunusaa dii xemena, bayo adamadi mi ito makenenxi i xa, fɔ n fafe Ala naxan ariyanna yi. ¹⁸Nanara, n na a falama i xa, Piyeri, gemen nan i tan na, n nan n ma banxin tima gemen naxan fari, n ma denkeleya yamana. Hali laxira so deene mi nɔɔn sɔte n ma denkeleya yamaan ma mume!” ¹⁹N na Ariyanna Mangayaan so deen jinna soma i yii nen. I na tɔnna dɔxɔ feen naxan na dunuɔa yi, Ala tɔnna dɔxɔma nen na ra ariyanna yi. I na tin feen naxan ma dunuɔa yi, Ala tinma nen na ma ariyanna yi.” ²⁰Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine yamari, a e nama a fala muxu yo xa fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na.

Yesu yi a sayana fe fala

Maraka 8.31-9.1, Luka 9.22-27

²¹Fɔlɔ na waxatin ma, Yesu yi a ye ba fɔlɔ a xarandiine xa, a naxa, a fere mi na fɔ a xa siga Yerusalen taani, a sa tɔrɔ wuyaxi sɔtɔ yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yii, e yi a faxesa, a mɔn yi keli sayani a soge saxande lɔxɔni. ²²Piyeri yi Yesu ba bonne fema, a Yesu maxadi fɔlɔ, a naxa,

[‡]16:6 *burun nate sena*: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

[†]16:18 *Piyeri* xinla bunna neen fa fala *gemena*.

“Marigina, Ala xa i tanga na ma, na nama liga i ra mumɛ!”²³ Yesu yi a yɛ rafindi a ma, a yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Setana, fata n ma! I kataxi n natantan feen nan na. I mi i mirima Alaa feene ma fɔ adamadiine.”

²⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan fɔxɔ ra fɔ a xa a mɛ a yetɛ ra, a yi a yetɛ faxa wudin⁸ tongo, a bira n fɔxɔ ra.”²⁵ Bayo naxan waxi a niin nakisi feni, na bɔnɔma ayi nen, koni naxan bɔnɔma a niini n tan ma fe ra, na kisima nen.²⁶ Xa muxun dunupa birin sɔtɔ, a bɔnɔ a niini habadan, na tɔnɔn nanse ra? Muxun nɔɛ nanse fiyɛ, alogo a niin mɔn xa kisi?²⁷ Bayo n tan Muxuna Dii Xemen fama nen n Fafe Alaa binyeni, nxu nun a malekane. N yi muxun birin saranna fi lan a kewanle ma.²⁸ N xa nɔndin fala ɛ xa, muxuna ndee be e mi faxɛ fɔ e n tan Muxuna Dii Xemen to fe n ma man-gayani.”**

Yesu a nɔrɔna fe

Maraka 9.2-13, Luka 9.28-36

17 Xii sennin danguxina, Yesu yi Piyeri nun Yaki nun a ngaxakendenna Yoni tongo, a siga e ra e danna geya gbeen fari.² A kɛnaan yi masara e yɛ ra yi, a yetagin yi lu mayilenɲe alo sogena. A dugine yi fixa ayi alo kenenyana.³ Na waxatin yeteni, Nabi Musa nun Nabi Eli yi mini kenenni e yetagi, e yi lu falan tiyɛ Yesu xa.⁴ Piyeri yi a fala Yesu xa, a naxa, “Marigina, a lanxi bayo nxu be. Xa i waxi a xɔn ma, n xa gage saxan ti be, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.”

⁵ A yi falan tima waxatin naxan yi, kunda mayilenxin yi godo e xun ma, fala xuiin yi keli na kundani, a naxa, “N nafan Dii Xemen nan ito ra naxan bata n kenen ki faji, ɛ tuli mati a xuiin na!”⁶ Xarandiine na mɛ waxatin naxan yi, e gaxu kati, han e sa felen, e yetagine yi lan bɔxɔn ma.⁷ Yesu yi fa e fema, a yi a yiin din e ra, a naxa, “ɛ keli, ɛ nama gaxu!”⁸ E yi e yɛ rakopin, e mi muxu yo to fɔ Yesu.

⁹ E yi godoma geyaan na waxatin naxan yi, Yesu yi e yamari, a naxa, “ɛ feen naxan toxi, ɛ nama a fala muxu yo xa han n tan Muxuna Dii Xemen yi keli sayani.”

¹⁰ Xarandiine yi Yesu maxɔdin, e naxa, “Sariya karamɔxɔne a falama nanfera nayi fa fala Nabi Eli nan singe fama?”

¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nabi Eli nan singe fama yati, a yi feene birin yitɔn.”

¹² Koni n xa a fala ɛ xa fa fala Eli bata yelin fe koni yamaan mi a kolon, e yi e rafan feene birin liga a ra. Awa, e n tan Muxuna Dii Xemen fan tɔrɔma nen na kiini.”¹³ Na xanbi ra, xarandiine yi a kolon fa fala a falan tima Yoni Marafu Tiin nan ma fe ma.††

Yinnan diidin naxan fɔxɔ ra

Maraka 9.14-29, Luka 9.37-43

¹⁴ E fa yamaan fema waxatin naxan yi, xemena nde yi fa Yesu fema, a yi a xinbi sin a bun ma,¹⁵ a naxa, “N fafe, kininkinin n ma dii xemena ma. Gan furen nan a fari, a tɔrɔxi kati, a bata bira tɛeni sanja yi wuyaxi hanma igeni.”¹⁶ N bata fa a ra i ya xarandiine fema koni e mi nɔxi a rakendɛyɛ.”¹⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “ɛ tan denkeleyatarena nun tinxintarene,

§**16:24** Romi kaane yi muxune gbangbanma **wudin** nan ma, e yi e faxa. Ito bunna neen, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wekile sayaan na Yesu fɔxɔ ra.

****16:28** A Matiyo 17:2-3 nan ma fe falama.

††**17:13 Nabi Eli** a fe sebexi Malaki 3.23 kui. Sariya karamɔxɔne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mɔn fama nen benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiyi falan nakamalixi.

n xa lu ε fema han waxatin mundun yi? N xa dija ε xa han waxatin mundun yi? Fa diin na n fema!" ¹⁸ Yesu yi yinnan yamari, a xete a fɔxɔ ra. Nayi, a dii xemen yi kendeya na waxatin yeteni.

¹⁹ Na xanbi ra, xarandiine yi siga Yesu fema e danna, e yi a maxɔdin, e naxa, "Nanfera nxu tan mi nɔxi yinnan kede?" ²⁰⁻²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, "Bayo ε denkeleyaan xurun. N xa jɔndin fala ε xa. Xa denkeleyana ε yi, hali a xurun alo sansi kese xurudina,‡ ε nɔε a fale nen geyani ito ma, ε naxa, 'Keli be, i siga menni!' a yi siga. ε nɔε feen birin lige nen!"

Yesu mɔn yi a faxa feen fala

Maraka 9.30-32, Luka 9.43-45

²² Xarandiine birin e malan e bode xɔn ma waxatin naxan yi Galile yamanani, Yesu yi a fala e xa, a naxa, "N tan Muxuna Dii Xemen soma nen muxune yii, ²³ e yi n faxa. Koni n mɔn kelima nen sayani a soge saxande lɔxɔni."

Xarandiine nii yi rapaxu e ma kati!

Ala Batu Banxin mudu fi fena

²⁴ Yesu nun a xarandiine Kaperunan taan li waxatin naxan yi, Ala Batu Banxin mudu maxinle yi fa Piyeri fema, e yi a maxɔdin, e naxa, "I karamɔxɔn mi Ala Batu Banxin mudun fima ba?" ²⁵ Piyeri yi e yabi, a naxa, "A fima nen." Piyeri so banxini waxatin naxan yi, Yesu singe yi falan ti, a naxa, "Simɔn, i mirixi a ma di? Dunupa mangane mudun maxilima nde ra? E diine ba, hanma muxu gbete?" ²⁶ Piyeri yi a yabi, a naxa, "Muxu gbete." Yesu yi a fala, a naxa, "Na bunna neen, hali a diine mi a fi." ²⁷ Koni nxu mi waxi a xɔn ma, nxu xa muxuni itoe rafen. Nanara, siga baani,

i sa kɔnna bira. I na yexe singen naxan suxu, i a deeni bi, i gbeti gbanan keden toma nen a de, naxan lanje en ma mudun ma. I siga na ra, i sa i gbeen nun n gbeen fi."

Nde gbo birin xa?

Maraka 9.33-37, Luka 9.46-48

18 Xarandiine yi fa Yesu fema na waxatini, e yi a maxɔdin, e naxa, "Nde gbo birin xa Ariyanna Mangayani?"

² Yesu yi diidina nde xili, a yi a ti e birin yetagi. ³ Yesu yi a fala, a naxa, "N xa jɔndin fala ε xa, xa ε mi maxete, ε liga alo diidine, ε mi soe Ariyanna Mangayani mume! ⁴ Nanara, naxan yo na a yete magodo alo diidini ito, na gbo dangu a birin na Ariyanna Mangayani. ⁵ Naxan yo mɔn na diidini ito sifani suxu n xinli, na bata n tan yisuxu."

Yulubina fe

Maraka 9.42-48, Luka 17.1-2

⁶ "Diidini itoe naxanye bata denkeleya n ma, xa muxu yo ne bira yulubini, a fisa na kanni geme gbeen xidi a kɔε ra, a woli baan tilinna ma."

⁷ "Gbalon dunupa muxune yee ra bayo feen naxanye yamaan birama yulubini. A fere mi na fɔ na fe sifane xa fa koni e fatama muxun naxanye ra, gbalon na kanne yee ra! ⁸ Xa i yiina hanma i sanna i birama yulubini, a sege a ra, i yi a woli ayi! A fisa i yii dungin nun i san dungi kannu xa so habadan nii rakisini, benun i yii firinna nun i san firin kannu xa woli yahannama teeni. ⁹ Xa i yeen nan i bire yulubini, a ba na, i yi a woli ayi! A fisa i yee keden kannu yi so habadan nii rakisini, benun i yee firin kannu xa so yahannama teeni."

‡17:20-21 Sansini ito xili nen mutaridi.

Yexxē tununxina fe sandana

Luka 15.3-7

¹⁰⁻¹¹ “Ɛ a liga Ɛ yeren ma, Ɛ nama diidini itoe rafeya. N xa a fala Ɛ xa, e kantan malekane ariyanna yi. E n Fafe Ala yeta-gin toma waxatin birin.”

¹² “Ɛ mirixi a ma di? Xa yexxē keme muxuna nde yii, xa keden siga na xun xɔn, na kanna nanfe ligama? A yexxē tonge solomanaanin e nun solomanaaninne luma nen e dɛgedeni geyaan fari, a siga a tununxi kedenna fendeni. ¹³ N xa jɔndin fala Ɛ xa, a na a to waxatin naxan yi, a sewama nen na yexxē kedenna fe ra dangu tonge solomanaanin e nun solomanaaninne ra naxanye mi lɔxi ayi. ¹⁴ A na kii nin, Ɛ Fafe Ala naxan ariyanna yi, a mi rafan a ma diidini ito nde keden peen xa lɔ ayi.”

Hake tongone

¹⁵ “Xa i ngaxakedenna haken liga i ra, siga a fema i yi a sɔnna fala a xa Ɛ firinna tagi. Xa a i xuiin name, i bata i ngaxakedenna sɔɔ na yi. ¹⁶ Koni xa a mi a tuli mati i xuiin na, Ɛ nun muxu keden hanma muxu firin xa siga a fema alogo ‘feen birin xa makiti sereya firin hanma saxan xuiin xɔn.’” ¹⁷ Koni xa a mi a tuli mati ne xuiin na, na feen fala denkeleya yamaan xa. Xa a mi a tuli mati denkeleya yamaan xuiin na, a yate alo denkeleyatarena hanma mudu maxinla.”

Tondi feen nun tin fena

¹⁸ “N xa jɔndin fala Ɛ xa, Ɛ na tɔnna dɔɔ feen naxan na dunuɔa yi, Ala tɔnna dɔɔma nen na ra ariyanna yi. Ɛ na tin feen naxan ma dunuɔa yi, Ala tinma nen na ma ariyanna yi.”

¹⁹ “N mɔn xa a fala Ɛ xa, xa muxu firinna lan fefe ma dunuɔa yi Ala maxandini, n Fafe naxan ariyanna yi, a na lig-

ama Ɛ xa nen. ²⁰ Bayo muxu firin hanma saxan na e malan dede yi n xinli, n fan luma nen menni e ye.”

Muxun naxan mi mafeluun tima

²¹ Na xanbi ra, Piyeri yi fa Yesu fema, a yi a maxɔdin, a naxa, “Marigina, n xa ngaxakedenna mafelu dɔɔɔna ma yoli, a na n haken tonge waxatin naxan yi? Han dɔɔɔna ma solofere ba?” ²² Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa a fala i xa, dɔɔɔna ma solofere mi a ra de, fɔ tonge solofere e nun solofere.”

²³ “Nanara, Ariyanna Mangayaan luxi nen alo mangan naxan waxi a walikene saren fi feni. ²⁴ A na fɔlɔxina, e fa walike keden na gbeti gbananna wuli fu donla yi naxan ma, donla naxan nun a siimayaan birin wali saranna yi lan. ²⁵ Bayo a mi yi nɔɛ a donla fiye, mangan yi a ragidi a e xa a tan nun a jaxanla nun a diine nun a yii seene birin mati e findi konyine ra, alogo a xa donla fi. ²⁶ Nanara, walikeen yi a xinbi sin mangan bun ma, a yi a mafan, a naxa, ‘Dija n xa, n na i ya donla birin fima nen!’ ²⁷ A kanna yi kininkinin a ma, a yi dija a donla ma, a yi a lu na.”

²⁸ “Koni na walikeen yi siga, a sa a lanfana nde to a gbeti xurudi yi naxan ma. A yi a suxu, a yi a kɔɛen deten. A yi a fala, a naxa, ‘N ma donla fi!’ ²⁹ A lanfaan yi a xinbi sin a bun ma, a yi a mafan, a naxa, ‘Dija n xa, n na i ya donla fima nen!’ ³⁰ Koni a mi tin. A yi sa a sa kason na han a na a donla fi waxatin naxan yi. ³¹ Walikeen bonne to na to, e xɔlɔ kati, e siga e kanna fema, e sa na birin fala a xa. ³² Nanara, e kanna yi a tan walikeen xili, a naxa, ‘I tan walike jaxina, n ma donla naxan birin i ma, n dija nen na ma bayo i bata n mafan. ³³ A mi yi lan nun ba, i fan xa kininkinin i walike boden ma alo n kininkinin i ma kii naxan

yi?’³⁴ Nayi, a kanna yi a sa kasoon na a xɔlɔni alogo a kantan muxune xa a ɲax-ankata han a yi a donla birin fi.³⁵ N Fafe naxan ariyanna yi, na fan ε suxuma na kii nin, xa ε tan nde mi a ngaxakedenna mafelu a bɔɲeni.”

Futu kala fena

Maraka 10.1-12

19 Yesu yelinxi na falane tiye, a keli Galile yamanani, a siga Yudaya yamanani denaxan Yuruden baan kidi ma.² Yama gbeen yi bira a fɔxɔ ra, a yi ne rakendeya.

³ Farisi muxuna ndee yi fa a fema a bunbadeni, e yi a maxɔdin, e naxa, “Sariyan na a ra ba, xemena xa ɲaxanla rame, a findi bun yo ra?”⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi Kitabun xaranxi ba? A naxa fa fala a fɔlɔni ‘Ala yi adaman da, xemena nun ɲaxanla,’^{§§ 5} a naxa, ‘Nanara, xemena a nga nun a fafe bepinma, a a maso a ɲaxanla ra, e findi fati bende kedenna ra.’”⁶ Nayi, muxu firin mi fa e ra koni fɔ keden. Nayi, Ala bata seen naxanye tugun e bode ra, muxe nama ne fata.”

⁷ E yi a maxɔdin, e naxa, “Nanfera Musa a yamarixi fa fala a xemena xa futu kala kedin so a ɲaxanla yii, a yi a bepin?”⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “Musa bata tin, a ε xa ε ɲaxanle bepin amasɔtɔ ε bɔɲen xɔɔxɔ. Koni a mi yi na kiini nun a fɔlɔni.⁹ Awa, n xa a fala ε xa, xemena naxan na a me a ɲaxanla ra, xa a ɲaxanla mi yalunya ligaxi, xemena yi nde gbete futu, na xemena bata yalunyaan liga.”

¹⁰ A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Xa xemena nun a ɲaxanla tagi na kii nin, a lan futu nama ti na yi.”¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Birin mi nɔɔ xaranni ito suxe, koni fɔ Ala bata a feren fi naxanye

ma.¹² Xemena ndee mi nɔɔ ɲaxanla futu amasɔtɔ e bari kiini xɔn, muxune nan ndee gbete ye ligaxi na kiini, koni ndee gbete ye lanxi a ma nen a e nama ɲaxanla futu alogo e xa lu wale Ariyanna Mangayaan xa. Awa, xa naxan nɔɔ xaranni ito suxe, na xa a suxu.”

Yesu yi duba diidine xa

Maraka 10.13-16, Luka 18.15-17

¹³ Muxuna ndee yi fa e diidine ra Yesu fema, alogo a xa a yiin sa e diidine xunni, a yi Ala maxandi e xa koni xarandiine yi falan ti ne ma.¹⁴ Yesu naxa, “E tin diidine xa fa n fema, ε nama e raxete amasɔtɔ e tan sifane nan gbee Ariyanna Mangayaan na.”¹⁵ A yi a yiin sa e xunni, a yi duba e xa, a siga.

Xeme nafulu kanna fe

Maraka 10.17-31, Luka 18.18-30

¹⁶ Banxulanna nde yi fa Yesu fema, a naxa, “Karamɔxɔ, n fe faɲin mundun lige, n habadan nii rakisin sɔtɔ?”¹⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “Nanfera i n maxɔdinma fe faɲina fe ma? Ala nan keden fan. Xa i waxi a xɔn ma, i xa nii rakisin sɔtɔ, yamarine suxu.”¹⁸ A mɔn yi maxɔdinna ti, a naxa, “Yamari mundun ne ra?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I nama faxan ti. I nama yalunyaan liga. I nama muɲan ti. I nama wule seren ba.¹⁹ I baba nun i nga binya, i yi i adamadi boden xanu alo i yetena.”[†]²⁰ Banxulanna yi a yabi, a naxa, “N bata ne birin suxu, nanfe fa luxi?”²¹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa i waxi a xɔn ma, i xa findi muxu kamalixin na, siga, i sa i yii seene mati, i yi yiigelitɔne ki. I nafunla sɔtɔma nen ariyanna yi. Na xanbi ra, i fa bira n fɔxɔ ra.”²² Banxulanna na me waxatin naxan yi, a sunuxin yi siga amasɔtɔ nafulu gbee kanna nan yi a ra.

§§19:4 Dunuɲa Fɔlɔn 1.27 nun 5.2

*19:5 Dunuɲa Fɔlɔn 2.24

†19:19 Xɔɔɲaayan 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20 nun Saraxaraline 19.18

²³ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandine xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, nafulu kanne so raxɔɔ Ariyanna Mangayani! ²⁴ N mɔn xa a fala ε xa, nafulu kannu so raxɔɔ Alaa Mangayani dangu jɔgɔmen so feen na sagilaan yinla ra.” ²⁵ Xarandiine na me waxatin naxan yi, e yi kabe kati! E yi a maxɔdin, e naxa, “Nde fa nɛe kise nayi?” ²⁶ Yesu yi e mato, a naxa, “Muxun mi nɛe na lige koni Ala nɛe feen birin lige nen.”

²⁷ Na xanbi ra, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin bejin, nxu bira i fɔxɔ ra. Nxu tan nanse sɔtɔma nayi?” ²⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, waxati nene famatɔni, n tan Muxuna Dii Xemen na dɔxɔ n ma mangaya gbede binyaxini, ε tan naxanye biraxi n fɔxɔ ra, ε fan dɔxɔma nen manga gbede fu nun firinne ma, e yi Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne makiti. ²⁹ Naxanye birin bata banxine lu na, hanma a ngaxakeden xememane nun a jaxalanmane hanma a fafe hanma a nga hanma a diine hanma a xeeene n tan ma fe ra, a na jɔxɔn keme sɔtɔma nen e nun habadan nii rakisina. ³⁰ Koni naxanye yeen na, ne wuyaxi sa luma nen xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yeen na.”

Xee kanna walikene fe

20 Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo xee kanna naxan minin subaxani muxu fendeni alogo e xa sa wali a manpa bili nakɔni. ² E yi lan a ma, a xa e saranna fi gbeti gbanan keden keden, naxan lanje soqe keden saranna ma. A yi e rasiga a manpa bili nakɔni. ³ Soqe raxenxen waxatini, a keli, a siga lɔxɔ deen na, a yi muxuna ndee li tixi na, naxanye mi yi wali yo ra. ⁴ Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, ‘E fan xa siga, ε sa wali n ma manpa bili nakɔni, a lan n xa ε saren fi naxan na, n na soe ε yii.’ ⁵ Awa,

ne yi siga walideni. Na danguxina, a mɔn yi na jɔxɔn liga yanyi tagini e nun se din waxatin masoxina. ⁶ Awa, se din waxatin danguxina, a mɔn yi siga, a sa muxu gbeteye fan li tixi na. A yi e maxɔdin, a naxa, ‘E feripenxi be nanfera? E mi fefe ligama?’ ⁷ E yi a yabi, e naxa, ‘Bayo muxu yo mi nxu tixi wali ra.’ A yi a fala e xa, a naxa, ‘Awa, ε fan xa siga wali kedeni n ma manpa bili nakɔni.’”

⁸ “Ninbanna soxina, manpa bili nako kannu yi a fala walike kuntigin xa, a naxa, ‘Walikene xili, e saranna xa fi. A fɔɔ dɔnxɛ ra xiine ma, i sa a rapan a singe ra xiine ma.’ ⁹ Xemen naxanye wanla fɔɔ jinbari waxatini, ne keden kedenne birin yi gbeti gbanan keden keden sɔtɔ. ¹⁰ Nanara, muxun naxanye singe wanla fɔɔ, ne to fa, e yi a miri fa fala, a e a sɔtɔma nen dangu bonne ra, koni e keden kedenna birin yi gbeti gbanan keden keden sɔtɔ.”

¹¹ “Awa, e to yi a rasuxuma, e xee kanna mafala fɔɔ. ¹² E yi a fala, e naxa, ‘Muxun naxanye faxi dɔnxɛn na, ne waxatidi nan tun wali kexi. I nxu nun ne birin saren fima kii kedenna nin ba, nxu tan naxanye feripenxi sogen na?’ ¹³ Xee kanna yi e tan nde keden yabi, a naxa, ‘Sɔxɔ, n mi tinxintareya xan ligaxi i ra. En mi lanxi gbeti gbanan keden xan ma ba? ¹⁴ I saranna tongo, i siga i konni. Naxanye faxi dɔnxɛn na, n waxi ne saranna fi feni alo n bata i saranna fi kii naxan yi. ¹⁵ N mi daxa ba, n xa n sa- goon liga n ma gbetini? I n maxɔxɔɔnma nen ba bayo n fonisire?’ ¹⁶ Na kiini, naxanye yeen na, ne wuyaxi sa luma nen xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yeen na.”

Yesu mɔn yi a faxa feen fala

Maraka 10.32-34, Luka 18.31-34

¹⁷ Yesu yi sigama Yerusalen taani waxatin naxan yi, a yi a xarandii fu nun

firinne xali e danna. A yi a fala e xa, ¹⁸a naxa, “Ɛ a mato, en sigama Yerusalen taani, n tan Muxuna Dii Xemen sa soma nen saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yii na yi. E n ma kitin bolonma nen, a lan sayaan ma. ¹⁹Na xanbi ra, e yi n so siya gbetene yii naxanye n magelema, e yi n bulan, e yi n gbangban wudin ma. A soqe saxande lɔxɔni n kelima nen sayani.”

Yaki nun Yoni nga maxandina

Maraka 10.35-45

²⁰Sebede a dii xemene nga yi fa Yesu fema e nun a dii xemene, e yi e xinbi sin Yesu bun ma, e yi a maxandi fena nde ma. ²¹Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “I waxi nanse xɔn ma?” A yi a yabi, a naxa, “Tin, i na i ya mangayaan sɔtɔ, n ma dii xeme firinni itoe xa dɔxɔ i fema, kedenna i yiifanna ma, kedenna i kɔmenna ma.” ²²Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ n maxandixi naxan ma, ɛ mi na kolon. Ɛ nɔɛ ɛ minjɛ tɔɔya igelengenna ra ba, n fama n mindeni naxan na?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu nɔɛ nen.” ²³Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ fama ɛ mindeni nen n ma tɔɔya igelengenna ra yati! Koni muxun dɔxɔ fena n yiifanna ma hanma n kɔmenna ma, na mi n tan ma fɔ n fafe bata yi a ragidi naxanye xa.”

²⁴Xarandii fuun bonne na mɛ waxatin naxan yi, e xɔlɔ na ngaxakedenma firinne ma. ²⁵Nanara, Yesu yi e birin xili a fema, a naxa, “Ɛ a kolon yati siyane mangane nɔyaan nan ligama e xun na, e muxu gbeene fan yi kuntigiyaan naba e xun na. ²⁶Koni a mi na kiini e tan tagi. Xa naxan yo waxi findi feni muxu gbeen na ɛ yɛ, fɔ a xa findi ɛ walikeen nan na. ²⁷Xa naxan yo wa findi feni ɛ yeeratiin na fɔ a xa findi ɛ konyin nan na ²⁸alo n tan Muxuna Dii Xemen to mi faxi muxe

xa wali n xa koni alogo n tan xa wali, n yi n niin fi muxu wuyaxi xunbaan na.”

Yesu yi danxutɔ firin nakendeya

Maraka 10.46-52, Luka 18.35-43

²⁹E yi kelima Yeriko taani waxatin naxan yi, yama gbeen yi bira Yesu fɔxɔ ra. ³⁰Danxutɔ firinna naxanye yi dɔxi kiraan na, ne yi a me a Yesu dangumatoɔn nan yi a ra, e yi gbelegbele, e naxa, “Nxu fafe, Dawudaa Dii Xemena, kininkinin nxu ma!” ³¹Yamaan yi e masabari, koni e mɔn yi gbelegbele kati, e naxa, “Marigina, Dawudaa Dii Xemena, kininkinin nxu ma.” ³²Awa, Yesu yi ti, a yi e xili, a yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ waxi a xɔn ma n xa nanfe liga ɛ xa?” ³³E yi a yabi, e naxa, “Marigina, nxu waxi a xɔn ma nen, nxu mɔn xa seen to.” ³⁴Yesu yi kininkinin e ma, a yi a yiin din e yeene ra. E yi seen to mafuren, e bira Yesu fɔxɔ ra.

Yesu so fena Yerusalen taani

Maraka 11.1-11, Luka

19.28-40, Yoni 12.12-19

21 E to maso Yerusalen taan na, e yi Betifage taan li, Oliwi Geyaan fari. Yesu yi a xarandii firin nasiga e yeɛ ra. ²A yi a jungu e ma, a naxa, “Ɛ siga banxideen na ɛ yeɛ ra, ɛ sa sofanla nde lima xidixi na yi, a diina a fema. Ɛ e fulun, ɛ fa e firinna ra n xa. ³Xa muxuna nde ɛ maxɔdin, ɛ a fala a xa, ɛ naxa, ‘Marigin nan mako e ma,’ na kanna e soma e yii nen sa.”

⁴Na liga nen alogo nabiin naxan fala, na xa kamali, a naxa, ⁵“Ɛ a fala Siyon kaane xa, ɛ naxa, ‘Ɛ a mato! Ɛ mangan fama ɛ ma. A limaniya. A fama sofanla nan fari, sofali diina, sofali gilen diina.”[‡]

⁶Na ma, xarandiine yi siga, Yesu naxan fala e xa, e sa na liga. ⁷E yi fa sofanla nun a diin na. E yi e dugine yifu-

[‡]21:5 A mato Sakari 9.9 kui.

lun e fari, Yesu yi dɔxɔ sofanla fari. ⁸ Yamaan yi e dugine yifulun kiraan xɔn ma, nde yi ɲɔxɔndene magira, e yi e sa kiraan xɔn a binya feen na. ⁹ Yamaan naxan yi a yee ra e nun a xanbi ra, ne birin yi lu sɔnxɔɛ, e naxa, “Tantunna xa fi Dawudaa dii xemen ma! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Ala tantun kore xonna ma pon!”

¹⁰ Yesu so Yerusalen taani waxatin naxan yi, taan yi maxa. Yamaan yi maxɔdinna ti, e naxa, “Nde ito ra?” ¹¹ Yamaan yi e yabi, e naxa, “Nabi Yesu nan ito ra, keli Nasareti taani Galile yamanani.”

Yesu Ala Batu Banxini

Maraka 11.15-19, Luka 19.45-48, Yoni 2.13-22

¹² Yesu to so Ala Batu Banxini, a yi sare matine nun sare soone birin kedi na yi. A yi gbeti masarane tabanle rafelen e nun ganba matine gbedene. ¹³ A yi a fala e xa, a naxa, “A seɓexi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma Banxin xili bama nen Ala maxandi banxina.’” ¹⁴ Koni ε tan bata a findi muɲadene luxunden na!”

¹⁴ Danxutɔne nun lebutenne yi siga Yesu fema Ala Batu Banxini, a yi e rakendeya.

¹⁵ Koni saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne to a to kabanako feene lige, e diidine fan to naxanye yi sɔnxɔma Ala Batu Banxini, e naxa, “Tantunna xa fi Dawudaa Dii Xemen ma,” e yi xɔɔ. ¹⁶ E yi a fala Yesu xa, e naxa, “I mi diidine falan meen ba?” Yesu yi e yabi, a naxa, “Di! E mi Kitabun yireni ito xaranxi ba, naxan a falaxi, ‘I bata diidine nun dii ɲɔrene yamari, e yi i matɔxɔ?’” ¹⁷

¹⁷ Yesu yi e lu menni, a keli taani, a siga Betani taani, a sa xi na.

Yesu yi xɔde binla danga

Maraka 11.12-14, 20-24

¹⁸ Na xɔtɔn bode, a xetematɔɔn Yerusalen taani, kamen yi a suxu. ¹⁹ A yi xɔde binla to kiraan dexɔn ma, a yi siga a bun ma, koni a mi a bogi yo li a ra, fɔ a deene. Nanara, a yi a fala xɔde binla ma, a naxa, “I tan mi fa bogin sɔnxɔn!” Awa, na waxatin yeteni xɔde binla yi xara! ²⁰ Xarandiine to na to, e yi kabe, e maxɔdinna ti, e naxa, “Xɔde binli ito xaraxi di xulen?” ²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ɲɔndin fala ε xa, xa ε denkeleyaxi, ε mi sike, n naxan ligaxi xɔde binli ito ra, ε fan nɔe na ɲɔxɔnna lige nen. A birin xa mi na ra, ε nɔe a fale nen geyaan xa, ε naxa, ‘Keli be, i sa sin fɔxɔ igeni,’ na yi liga. ²² Xa ε denkeleyaxi, ε na sese maxɔdin Ala ra, ε na sɔtɔma nen.”

Yesu senben maxɔdinna fe

Maraka 11.27-33, Luka 20.1-8

²³ Yesu mɔn yi fa Ala Batu Banxini. A yi yamaan xaranma waxatin naxan yi, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi fa a fema, e yi a maxɔdin, e naxa, “I feni itoe ligama senbe mundun na, nde i yamarixi i xa feni itoe liga?” ²⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “N fan xa ε maxɔdin fe keden ma, xa ε n yabi, n feene ligama senben naxan yi, n fan na falama ε xa nen. ²⁵ Nde Yoni rafaxi a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?” E yi falan ti fɔɔ e bode tagi, e naxa, “Xa en na a yabi fa fala a kelixi Ala nan ma, a falama nen nayi, a naxa, ‘Nanfera ε mi laxi Yoni ra?’” ²⁶ Koni xa en na a fala fa fala a kelixi muxun nan ma, en gaxu yamaan yee ra bayo e birin laxi a ra a nabiin nan yi Yoni ra.” ²⁷ Nanara, e yi Yesu yabi, e naxa, “Nxu mi a

[†]21:13 A mato Esayi 56.7 nun Yeremi 7.11 kui.

[§]21:16 Yaburin 8.3

kolon.” Awa, a yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama senben naxan yi, n mi na falama e xa na yi.”

Dii xeme firinna fe sandana

²⁸“E xaxili lu ito xon ma. Xemena nde yi na, dii xeme firin yi naxan yii. A siga a forimaan fema, a sa a fala a xa, a naxa, ‘N ma diina, siga wali kedeni n ma nakoni to.’ ²⁹A yi a yabi, a naxa, ‘N mi waxi siga feni.’ Koni donxen na, a bonen yi maxete, a siga. ³⁰A fafe yi siga a diin bonna fema, a sa na fala kedenna ti na fan xa, a yi a yabi, a naxa, ‘N fafe, n sigama nen.’ Koni a mi siga. ³¹Ne firinna ye, nde a fafe sa-goon ligaxi?” E yi a yabi, e naxa, “Fori-mana.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa nondin fala e xa, mudu maxinle nun yalundene singe soma e yee ra Alaa Mangayani. ³²Amasoto Yoni bata fa, a tin-xinna kiraan yita e ra, e mi la a ra. Koni mudu maxinle nun yalundene bata la a ra. Hali e to na to, e bonje mi maxete, e la a ra.”

Nako kantanne fe sandana

Maraka 12.1-12, Luka 20.9-19

³³Yesu naxa, “E tuli mati sanda gbete ra. Nako kanna nde yi na nun naxan manpa bili nakoon sa, a yi a sansan, a yi manpa ige badeni ton, a yi gbengben ti. Na xanbi ra, a yi nakoon taxu a kantan muxune ra, a siga sigatini. ³⁴Awa, a bogi waxatina a lixina, a yi a walikena ndee rasiga a nakoon kantan muxune ma, a e xa a gbeen so ne yii. ³⁵Nakoon kantan muxune yi nako kanna walikene suxu, e kedenna mabonbo, e bonna faxa, e bonna magolon gemene ra. ³⁶Na xanbi ra, nako kanna mon yi a walike gbete-ye rasiga, naxanye yi wuya dangu a foloyix-ine ra. Nakoon kantan muxune yi ne fan

liga na kii kedenni. ³⁷Donxen na, a yi a dii xemen nasiga e ma, a naxa, ‘E danma nen n ma diin tan na.’”

³⁸“Koni nako kantanne to a dii xemen to, e yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nako kanna ke tongon nan ito ra, e fa be, en na a faxa alogo en xa a keen soto.’ ³⁹Nayi, e yi a suxu, e siga a torontoronje nako xeen fari ma, e sa a faxa. ⁴⁰Awa, nako kanna na fa waxatin naxan yi, a nanfe ligama nako kantanne ra?” ⁴¹E yi a yabi, e naxa, “A na muxu paxine faxama nen kii paxini, a yi nakoon taxu muxu gbete-ye ra naxanye a gbeen soe a yii a xaba waxatini.” ⁴²Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E munma Kitabun yireni ito xaran ba? A naxa, ‘Banxi tiine e me gemen naxan na, na bata findi banxin geme fisamantenna ra. Marigin nan na ligaxi, a findi kabanako feen na en yee ra yi.’”

⁴³Yesu naxa, “Nanara, n na a falama e xa, Alaa Mangayaan bama e yii nen, a so yama gbeten yii, naxanye kewali lanje a ma. ⁴⁴Naxan yo na bira gemeni ito fari, na yigirama nen a dungin dungin na. Koni xa a nu bira naxan yo fari, a na yilunburunma nen.”

⁴⁵Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune to Yesu a sandan me, e yi a kolon a falan tima e tan nan ma. ⁴⁶Nanara, e yi kata a suxu feen na, koni e yi gaxu yamaan yee ra naxanye yi a mirixi fa fala a nabiin nan Yesu ra.

Naxalandi tiin sandana

Luka 14.15-24

22 Yesu mon yi sandan sa ya-maan xa. ²A yi a fala, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo man-gan naxan naxalandi tiin sewa donse donna malanni ton a dii xemen xa. ³A yi

****21:39** Sandani ito kui Ala nan misalixi nako kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikene findixi nabine ra naxanye xe Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra.

††21:42 Yaburin 118.22-23

a walikene rasiga a muxu xilixine ma al-ogo e xa fa donse donna malanni, koni e mi tin fe. ⁴Nanara, a yi a walike gbeteye rasiga e ma, a naxa, ‘E sa a fala e xa, a donseen birin bata yitɔn iki. N bata n ma turaan nun jinge raturaxine faxa, seen birin bata yitɔn. E fa naxalandi tiin donse donna malanni!’ ⁵Koni e mi a yate, e siga e makone ra. Nde yi siga xeeene ma, nde yi siga e wanle ra. ⁶A dɔnxene yi walikene suxu, e yi e rayarabi, e yi e faxa.”

⁷“Mangan yi xɔlɔ kati, a yi a sofane rasiga, e sa faxa tiine halagi, e yi e taan gan. ⁸Na xanbi ra, a yi a walikene xili, a naxa, ‘Naxalandi tiin malanna bata yitɔn koni n muxun naxanye xilixi, ne mi yi daxa e xa xili. ⁹Awa, iki e siga kira xunne ma. E na muxu yo to, e ne xili malanni.’ ¹⁰Nanara, walikene yi siga kira xunne ma, e muxun naxanye birin to, e yi ne malan muxu jaxine nun muxu fɔpɔne birin. Nayi, naxalandi tiin malan yiren yi rafe muxu xilixine ra.”

¹¹“Koni mangan to so, a xa a muxu xilixine to, a yi xemena nde to menni, naxalandi ti doamaan mi yi a ma. ¹²A yi a maxɔdin, a naxa, ‘Sɔxɔ, i soxi be di, anu, i mi maxidixi alo a daxa naxalandi ti malanni kii naxan yi?’ Koni xemena mi a yabi sɔtɔ. ¹³Mangan yi a fala a walikene xa, a naxa, ‘E a xidi ken, e yi a ramini tanden ma dimini, wugan nun jin naxinna denaxan yi.’” ¹⁴Yesu naxa, “Muxu wuyaxi xilixi koni muxu dando nan tun sugandixi.”

Mudu fiin maxɔdinna fe

Maraka 12.13-17, Luka 20.20-26

¹⁵Farisi muxune yi siga, e sa Yesu tɔɔgege feni tɔn a fala xuiin xɔn ma. ¹⁶E yi e xarandiina nde nun Herode a muxuna

nde rasiga Yesu fema a faladeni, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu a kolon fa fala jɔndi falan nan i tan na, i yamaan xaranma Ala jɔndin nan ma. Muxe mi nɔe i ya miriyaan maxete, amasɔtɔ i mi muxune rafisaxi e bode xa. ¹⁷Awa, i mirixi a ma di, a fala nxu xa, a daxa mudun yi fi Romi Manga Gbeen ma ba hanma a nama fi?”

¹⁸Koni Yesu yi e nata jaxin kolon. A yi e yabi, a naxa, “E tan nafigine! Nanfera, e katama n bunbadeni? ¹⁹E gbeti gbananna yita n na mudun fima naxan na!” E yi gbeti gbananna yita a ra. ²⁰Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Nde xili nun a yetagin sawura a ma?” ²¹E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeena.” Nayi, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen yi so Ala yii.”** ²²E na me waxatin naxan yi, e kabe kati, e keli a fema, e siga.

Faxa muxune rakeli fena

Maraka 12.18-27, Luka 20.27-40

²³Na lɔxɔn yeteni, Saduse muxune yi e maso Yesu ra naxanye a falama a faxa muxune mi kelima sayani. E yi Yesu maxɔdin, ²⁴e naxa, “Karamɔxɔ, Musa bata yi a fala, a naxa, ‘Xa xemena faxa, a mi dii lu, a ngaxakedenna xa a ke jaxanla tongo alogo a xa diina nde bari faxa muxun xa.’”^{¶¶} ²⁵Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi be nun, forimaan yi jaxanla futu, a faxa, a mi dii sɔtɔ, a jaxanla yi lu a xunyen xa. ²⁶A yi liga na kiini a firinden fan na, a saxanden fan yi liga na kiini, na yi liga han solofere. ²⁷Dɔnxen na, jaxanla fan yi faxa. ²⁸Awa, faxa muxune na keli waxatin naxan yi, jaxanla findima nde gbeen ra na muxu solofere yɛ? Bayo e birin bata yi a dɔxɔ.”

**22:21 *Ala gbeena:* Mangan yetagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi a gbeen nan na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan nan na, nayi e fan findixi Ala gbeen nan na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yete so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen nan na.

¶¶22:24 A mato Dunuɔa Fɔlɔn 38.8 nun Sariyane 25.5-6 kuni.

²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ bata tantan, amasotɔ ɛ mi Kitabun kolon hanma Ala senbena. ³⁰ Bayo faxa muxune na keli waxatin naxan yi, e ligama nen alo malekan naxanye ariyanna yi. Xemen mi jaxalan fute, jaxanla mi dɔxe xemen xɔn. ³¹ Awa, naxan lanxi faxa muxune rakeli feen ma, ɛ mi Alaa falan xaranxi ba? A naxa, ³² ‘Ibrahimaa Ala nan n tan na, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala.’ Anu, faxa muxune Ala mi a tan na fɔ niiramane.”^{§§}

³³ Yamaan na me waxatin naxan yi, e kabe Yesu a xaranna ma kati!

Yamari fisamantenna fe

Maraka 12.28-34, Luka 10.25-28

³⁴ Farisi muxune a me waxatin naxan yi, a Yesu e yabi kiin bata a liga Saduse muxune yi e dundu, e yi e malan. ³⁵ Sariya karamɔxɔ keden yi na, na yi Yesu keɲaan fefefese, a yi a maxɔdin, ³⁶ a naxa, “Karamɔxɔ, yamarin mundun gbo dangu a birin na Sariya Kitabuni?” ³⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “‘I Marigina Ala xanu i bɔɲen birin na e nun i niin birin na e nun i xaxinla birin na.’” ³⁸ Yamarini ito gbo dangu e birin na. ³⁹ A firindenitoo ito luxi nen alo bonna, a naxa, ‘I adamadi boden xanu alo i yetena.’[†] ⁴⁰ Sariya Kitabun nun nabine kitabune birin singanxi yamari firinni itoe nan na.”

Yesu yi maxɔdinna ti

Maraka 12.35-37, Luka 20.41-44

⁴¹ Farisi muxune malanxi waxatin naxan yi, Yesu yi e maxɔdin, a naxa, ⁴² “Ɛ mirixi Alaa Muxu Sugandixina feen ma di? Nde bɔnsɔn a ra?” E yi a yabi, e naxa, “Dawuda bɔnsɔnna nan a ra.” ⁴³ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Nanfera Dawuda a xili bama ‘N Marigina’ fata Alaa Nii Sarɲanxin na? Amasotɔ Dawuda a falama, a naxa,

⁴⁴ ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Dɔxɔ n yiifanna ma, han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”[‡] ’

⁴⁵ Awa, xa Dawuda a xili bama, ‘N Marigina,’ na ma, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bɔnsɔnna ra di?”[¶] ⁴⁶ Muxu yo mi nɔ a yabe fala keden peen na! Keli na waxatin ma, muxu yo mi fa susu a maxɔdinɲe fe gbete ma.

Yesu yi sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yalagi

Maraka 12.38-39, Luka 11.43, 46, 20.45-46

23 Na xanbi ra, Yesu yi falan ti yamaan nun a xarandiine xa, ² a naxa, “Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune dɔxi Nabi Musa funfun nin. ³ Nayi, ɛ e falane birin suxu, ɛ yi e liga. Koni ɛ nama e kewali sifane tan liga, amasotɔ e naxan falama, e mi na ligama.

^{§§}**22:32 niiramane:** Ala naxa a Ibrahimaa Ala nan a ra. A mato Xɔɔyaan 3.6 nun 3.15-16 kui. A mi a falaxi nun a Ibrahimaa Ala nan yi a tan na Ibrahimaa yi a nii ra waxatin naxan yi. Na luxi nen alo Ala yeena e ra laxira yi. E mɔn e nii ra Ala yeɛ ra yi. Nanara, faxa muxune kelima nen sayani.

^{*}**22:37** Sariyane 6.5

[†]**22:39** Saraxaraline 19.18

[‡]**22:44** Yaburin 110.1

[¶]**22:45** Na waxatini karamɔxɔne yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bɔnsɔnna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburi 110 seɛ, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna neen fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yeɛ ra yi.

⁴E goron binyene raxidima, e yi e dɔxɔ muxune xun ma, koni hali e yii sonla, e tan mi waxi na din feni e ra e maxalideni. ⁵E feen birin ligama nen alogo muxune xa e to. Nayi, e Kitabu falane sebema, e yi e xidi e tigrine nun e yiine ra han a gbo ayi. E domane maxidixi luti denbexi kuyene ra. ⁶Binye dɔxɔdene rafan e ma malanne yi, e dɔxɔ yamaan yee ra salide banxine yi. ⁷Binye xɔntonne rafan e ma lɔxɔ tidene yi, muxune yi e xili ‘Karamɔxɔ.’”

⁸“Koni muxe nama e tan xili ba fa fala, ‘Karamɔxɔ,’ amasɔtɔ ngaxakedenmaan nan e birin na, karamɔxɔ keden pee nan e yii. ⁹Awa, e nama muxu yo xili dunuɲa ito yi fa fala, ‘N Fafe,’ amasɔtɔ Fafe keden pee nan e yii ariyanna yi. ¹⁰E nama tin muxune xa e xili ‘Kuntigina,’ amasɔtɔ kuntigi keden peen nan e yii. Alaa Muxu Sugandixin nan na ra. ¹¹Muxun naxan gbo e birin xa, na xa findi e konyin na. ¹²Naxan na a yete yite, na yigodoma nen. Naxan na a yete magodo, na yitema nen.”

Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune nafigiya

*Maraka 12.40, Luka
11.39-42, 44-52, 20.47*

¹³“Gbalona e xa, e tan sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine! Amasɔtɔ e Ariyanna Mangayaan deen nagalin muxune yee ra, e tan yeteen mi soma, e mɔn mi muxune luma e so naxanye waxi so feni.”

¹⁴“Gbalona e xa, e tan sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine! Amasɔtɔ e kaɲa gilene yii seene bama e yii. E yi e yete mayita sali xunkuyeni. E yalagima nen na feene ma a ɲaxin na.”

¹⁵“Gbalona e xa, e tan sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine! E fɔxɔ igen nun bɔxɔ xɔnna birin yisigama alogo e xa tubi muxu keden peen sɔtɔ. E

na a sɔtɔ e a findima nen yahannama kaan na naxan ɲaxu e tan xa dɔxɔ firin.”

¹⁶“Gbalona e xa, e tan danxutɔɔn naxanye danxutɔɔn yii rasuxuma. E tan naxanye a falama, e naxa, ‘Xa muxuna nde a kɔlɔ Ala Batu Banxin xinli, hali a mi a rakamali, koni naxan na a kɔlɔ Ala Batu Banxin xemani, fɔ na kanna xa a falan nakamali.’ ¹⁷E tan danxutɔ xaxilitarene! Mundun gbo xemana hanma Ala Batu Banxin naxan xemaan nasarijanma? ¹⁸E mɔn a falama, e naxa, ‘Xa muxuna nde a kɔlɔ saraxa ganden xinli, hali a mi a rakamali. Koni xa muxuna nde a kɔlɔ saraxan yeteni naxan saraxa ganden fari, fɔ a xa a falan nakamali.’ ¹⁹Danxutɔne! Mundun gbo saraxana hanma saraxa ganden naxan saraxan nasarijanma? ²⁰Awa, naxan na a kɔlɔ saraxa ganden xinli, na bata a kɔlɔ saraxa ganden xinli e nun seen naxanye birin a fari. ²¹Naxan na a kɔlɔ Ala Batu Banxin xinli, na bata a kɔlɔ Ala Batu Banxin nun Ala yeteni, naxan luma e ye menni. ²²Muxun naxan na a kɔlɔ ariyanna yi na bata a kɔlɔ Alaa manga gbedeni e nun naxan dɔxi a yi.”

²³“Gbalona e xa, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine, e nako yi seene yaganna bama alo sorontonna nun sabi se gbeteɲe, koni e bata e me sariyana fe gbeene ra, alo kiti kenden nun kininkininna nun tɔgɔndiyana. Anu, e lan e xa ne nan liga, e nun fe dɔnxene. ²⁴E tan danxutɔɔn naxanye danxutɔne yii rasuxuma, e minseen naserendenma alogo e xa soso keden peedin ba a yi, koni e yi ɲɔgɔmen gerun!”

²⁵“Gbalona e xa, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine, e igelengenna nun e donse saseen fanna masugusuguma, koni e kuiin nafexi milan nun yete rafan fe ɲaxine ra. ²⁶I tan Farisi muxu danxutɔna, i ya igelengenna nun i ya donse saseen kui maxa singen, alogo a fanna fan xa sarijan.”

²⁷“Gbalona ε xa, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine. E luxi nen alo banxi faɲin naxan tixi gaburun xun ma bende fixen soxi naxan ma naxanye fari tofan, koni e kuiin nafexi faxa muxu xɔnne ra e nun se xɔsixin sifan birin. ²⁸E fan na kiini, ε yete findima tinxin muxun nan na muxune birin yetagi, koni ε kuiin nafexi nafigiyaan nun fe ɲaxine ra pen!”

Yesu yi e ɲaxankatana fe fala

Luka 11.47-51

²⁹“Gbalona ε xa, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine. E banxi tofanine tima nabine gaburune xun ma, ε yi tinxin muxune gaburune ratofanɲe ayi. ³⁰E yi a fala, ε naxa, ‘Xa nxu yi na nun nxu benbane waxatini, nxu mi yi kafuma e ma e nabine faxa waxatin naxan yi.’ ³¹Awa, ε tan yeteen sereyaan bama ε yete xili ma fa fala naxanye nabine faxa, ne nan bɔnsɔn ε ra. ³²Awa, ε benbane hakene defe! ³³E tan kosone, ε tan saɲi bɔnsɔnne, ε giye yahannama kitin bun ma di?”

³⁴“Nanara, n nabine nun xaxilimane nun sariya karamɔxɔne rasigama ε ma. E nde faxama nen, ε yi nde gbangban wudin ma. E yi nde bulan salide banxine kui, ε yi e sagatan keli taa ma han taa ma. ³⁵Na kiini, ε saranma nen na tinxin muxune birin faxa feen na, keli Habila tinxin muxun ma han Sakari, Berekaya dii xemena, ε naxan faxa Ala Batu Banxin nun saraxa ganden tagi. ³⁶N xa ɲɔndin fala ε xa, na birin xetema nen iki muxune ma.”

Yesu yi Yerusalen taan xanu

Luka 13.34-35

³⁷“Yerusalen kaane! Yerusalen kaane! E tan naxanye nabine faxaxi, ε yi Alaa xerane magɔlɔn. A xɔnla n suxu nen sanɲa ma wuyaxi n xa ε malan n fema alo tɔxe ngana a diine malanma a gabuteen bun kii naxan yi, koni ε mi tin!

³⁸Awa, Ala ε konna rabepinma nen fefe!

³⁹Amasɔtɔ n xa a fala ε xa, ε mi fa n toma sɔnɔn han ε yi a fala, ε naxa, ‘Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka!’”

Ala Batu Banxin kalana fe

Maraka 13.1-2, Luka 21.5-6

24 Yesu yi keli na, a siga. A to yi minima Ala Batu Banxini, a xarandiine yi fa a fema, e yi Ala Batu Banxin ti kiin yita a ra. ²Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E mi seni itoe birin toma ba? N xa ɲɔndin fala ε xa, gemeni ito kedenna mi luma a funfuni be. E e birin naxuyama ayi nen.”

Tɔrɔn nun besenxɔnyana fe

Maraka 13.3-13, Luka 21.7-19

³Yesu yi dɔxi Oliwi Geyaan fari waxatin naxan yi, a xarandiine yi siga a fema wundoni, e yi a maxɔdin, e naxa, “Feni itoe birin ligan waxatin naxan yi, na fala nxu xa, e nun taxamasenna naxanye i fa waxatin nun waxati raɲanna yitama nxu ra.”

⁴Yesu yi e yabi, a naxa, “E a liga ε yeren ma alogo muxe nama ε mayenden. ⁵Amasɔtɔ muxu wuyaxi fama nen n xinli, e yi a fala, e naxa, ‘Alaa Muxu Sugandixin nan n tan na,’ e muxu wuyaxi mayenden. ⁶E yenge feene mema nen, ε yengena ndee xinle mɛ. Koni ε nama gaxu. A fere mi na fɔ na fe sifane xa liga nen, koni waxati raɲanna mi na ra singen. ⁷Siyana ndee siyana ndee yengema nen, yamanana ndee yi yamanana ndee yenge. Fitina kamene yi so, bɔxɔn yi xuruxurun yirena ndee yi. ⁸Na feene birin ligama nen alo ɲaxanla dii bari kuiin xɔle singena.”

⁹“Na xanbi ra, e ε suxuma nen, e yi ε tɔrɔ, e yi ε faxa. Siyane birin ε raɲaxuma nen n tan ma fe ra. ¹⁰Muxu wuyaxi birama nen tantanni na waxatini, e yi e bode yanfa, e e bode so yiini, e yi e bode raɲaxu. ¹¹Wule nabi

wuyaxi fama nen e fa muxu wuyaxi mayenden. ¹²Fe paxin gboma ayi nen dunuƆa yi han muxu wuyaxi a xanun-tenyaan yi xurun. ¹³Koni naxan na a yiƆdɔƆɔ han a raƆanna, na kisima nen. ¹⁴Awa, Alaa Mangayana falan Xibaru FaƆin kawandin bama nen dunuƆa yiren birin yi, a findi seren na siyane birin xa, na xanbi ra waxati raƆanna yi a li.”

Se Haramuxina fe

Maraka 13.14-23, Luka 21.20-24

¹⁵“E na Se Haramuxin to tixi yire saripanxini naxan halagin tima, Nabi Daniyeli naxan ma fe fala, (naxan ito xaranma, na xa a bunna kolon,)§ ¹⁶nayi, naxanye Yudaya yi, ne xa e gi, e te geyane fari. ¹⁷Muxun naxan a kore banxin kɔe ra, na nama xete, a godo banxini a yii seene tongodeni. ¹⁸Muxun naxan xeen ma, na nama xete banxini a domaan tongodeni. ¹⁹Gbalo gbeen fudi kanne nun diin ngane yee ra na waxatine yi! ²⁰E Ala maxandi alogo e giin nama lan xunbeli waxatin ma hanma Matabu Lɔxɔna! ²¹Amasɔtɔ na lɔxɔne tɔrɔn paxuma ayi nen dangu a birin na. A pɔxɔn munma liga singen xabu dunuƆa da waxatini han iki. A pɔxɔn fan mi fa ligama sɔnɔn! ²²Xa Ala mi yi nde ba na lɔxɔne ra nun, muxu yo mi yi kisima, koni a bata nde ba a ra a muxu sugandixine fe ra.”

²³“Awa na waxatini, xa muxuna nde a fala, a naxa, ‘A mato, Alaa Muxu Sugandixin be yi,’ hanma, ‘A sa menni,’ e nama la na ra. ²⁴Amasɔtɔ muxu wulexi sugandixine nun wulen nabine kelima nen, e taxamaseri gbeene nun kabanako feene liga alogo hali Alaa muxu sugandixine, e xa ne mayenden, xa na lanƆe. ²⁵E a mato, n bata a fala e xa be-nun a waxatin xa a li. ²⁶Nanara, xa muxu yo a fala e xa, a naxa, ‘A mato, a sa bu-

runna ra!’ E nama siga na! Hanma xa e a fala fa fala, ‘A luxunxi be yi!’ E nama la na ra! ²⁷Amasɔtɔ alo kuyen na a pinna masɔxɔn keli sogetedeni han sogegododeni, n tan Muxuna Dii Xemen fama na kii nin. ²⁸Binbin denaxan yi, dugane e malanma menna nin.”

Muxuna Dii Xemen fa fena

Maraka 13.24-27, Luka 21.25-28

²⁹“Na tɔrɔ lɔxɔne na dangu, ‘sogeni dimima nen, kiken mi fa degema, sarene kelima nen kore e bira, kore xonna senbene yimaxama nen.’** ³⁰Nayi, n tan Muxuna Dii Xemena taxamasenna minima nen kenenni kore. DunuƆa siyane birin yi wuga. E n tan Muxuna Dii Xemen toma fe nen kore xonna kundani senben nun binyeni. ³¹Xɔta xui gbeen na mini, n na n ma malekane rasigama nen bɔxɔn tongon naaninne birin yi, e yi n ma muxu yebaxine malan, keli dunuƆa danna bonna ma sa dɔxɔ bonna ra.”

Xɔde binla fe taxamasenna

Maraka 13.28-31, Luka 21.29-33

³²“E xaxili sɔtɔ xɔde binla fe ma. A yi-ine na maƆingi, a deene yi mini fɔlɔ, e a kolonma nen nayi fa fala Ɔemen bata maso. ³³A na kii nin, e na feni itoe birin to waxatin naxan yi, e a kolonma nen fa fala waxati saxin bata maso, a bata so de yeteen li. ³⁴N xa pɔndin fala e xa, iki muxune mi danguma fɔ na feene birin liga. ³⁵Kore xonna nun bɔxɔ xonna danguma nen, koni n ma falane mi danguma habadan!”

Muxu yo mi na waxatin kolon

Maraka 13.32-37, Luka 17.26-30, 34-36

³⁶“Muxu yo mi na lɔxɔn nun waxati saxin kolon, hali malekan naxanye ariyanna yi hanma Dii Xemena, fɔ a Fafe

§24:15 A mato Daniyeli 9.27 nun 11.31 nun 12.11 kui.

**24:29 Esayi 13.10 nun Esayi 34.4

Ala keden peena. ³⁷N tan Muxuna Dii Xemen fa feen ligama nen alo naxan liga Nuhan gbee waxatini. ³⁸Benun fufaan xa fa waxatin naxan yi, yamaan yi e degema, e yi e minma, e yi paxanle futuma, e yi e diine fima xemene ma futun na, han Nuhan so waxatin yi a li kunkin kui. ³⁹Koni feen naxan fama ligadeni, e mi yi na kolon mume han fufaan yi fa, a yi e birin xali. Muxuna Dii Xemen na fa waxatin naxan yi, a ligama na kii nin. ⁴⁰Muxu firin luma nen xeen ma na waxatini, keden xalima nen, keden yi lu na. ⁴¹Naxalan firin luma nen se dinni, kedenna xalima nen, keden yi lu na. ⁴²Ɛ lu Ɛ yee ra yi, amasɔtɔ Ɛ mi Ɛ Marigin fa waxatin kolon. ⁴³Ɛ Ɛ xaxili lu ito xɔn ma. Xa banxi kanna yi muɗaden fa waxatin kolonɗe kɔeen na nun, a mi yi tinɗe muɗaden xa so a banxini, a yi luma a yee ra yi nen. ⁴⁴Nanara, Ɛ xa Ɛ yitɔn amasɔtɔ Ɛ xaxili mi lɔxɔn nun waxatin naxan ma, n tan Muxuna Dii Xemen fama na waxatin nin.”

Walike tinxinxina fe

Luka 12.41-48

⁴⁵“Walikeen mundun lannaya muxun nun xaxilimaan na? Naxan ma kuntigi a dɔxi walikeen bonne xun na, a e donseen taxun e ra a waxatini, a tan nan na ra. ⁴⁶Na walikeen sewama nen, xa a kuntigina a li na wanla ke! ⁴⁷N xa ɗɔndin fala Ɛ xa, a kuntigina a yii seen birin taxuma a ra nen. ⁴⁸Koni xa walike paxin na a ra, a a falama nen a yete ma, a naxa, ‘N ma kuntigin bata buye ayi.’ ⁴⁹A yi lu walikeen bonne bɔnbɛ, a yi a dege, a yi a min e nun dɔlɔ minne. ⁵⁰Awa, walikeen yengi mi lɔxɔn naxan ma, a mi waxatin naxan kolon, a kuntigin fama na waxatin nin. ⁵¹A kuntigina a paxankatama nen, a yi a saran a xun yifu wanle ra, a lu yire yi wugan nun ɗin naxinna denaxan yi.”

Sungutun fuuna fe sandana

25 “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo sungutun fuun naxanye e lenpune tongo e siga ɗaxalandi kanna ralandeni siga ɗaxalandi tiine malanni. ²Xaxilitare suulun yi e ye, xaxilimaan nan yi suulunna bonne ra. ³Xaxilitarene yi e lenpune tongo koni e mi ture tongo. ⁴Koni xaxilimane yi e lenpune tongo, e yi turena nde sa e goronne kui lenpun nadege seen na. ⁵Naxalandi kanna to bu, xixɔnla yi sungutunne suxu, e xi.”

⁶“Kɔɛ tagini sɔnxɔ xuiin yi mini, e naxa, ‘Naxalandi kanna bata fa. Ɛ fa a ralan!’ ⁷Nayi, sungutunne birin yi xulun, e yi e lenpune yitɔn. ⁸Xaxilitarene yi a fala xaxilimane xa, e naxa, ‘Ɛ nxu ki tureni, amasɔtɔ nxɔ lenpune tumaan ni i ra.’ ⁹Xaxilimane yi e yabi, e naxa, ‘Ɛnen, a mi en birin yiliye. Ɛ siga sare matine fema Ɛ sa nde sara Ɛ yete xa.’ ¹⁰Nayi, sungutun xaxilitarene yi siga ture saradeni. E sa menni waxatin naxan yi, ɗaxalandi kanna yi fa. Sungutun suulunna naxanye yitɔnxi, ne yi so ɗaxalandi kanna fɔxɔ ra malanni. E deen nagali. ¹¹Na xanbi ra, sungutunna bonne yi fa, e naxa, ‘Nxu fafe, yandi, deen nabi nxu xa.’ ¹²Naxalandi kanna yi e yabi, a naxa, ‘N xa ɗɔndin fala Ɛ xa, n mi Ɛ tan kolon mume!’”

¹³Yesu yi a fala, a naxa, “Ɛ lu Ɛ yee ra yi amasɔtɔ Ɛ mi lɔxɔn nun waxati saxin kolon.”

Walike saxanna fe sandana

Luka 19.11-27

¹⁴“Ariyanna Mangayaan ligaxi nen alo xemem naxan yi sigama sigatini, a yi a walikene xili, a yi a yii seene taxu e ra. ¹⁵A yi xema gbanan suulun so keden yii, a yi firin so gbete yii, a yi keden so a saxanden yii, e birin nun e yilan. Na xanbi ra, a yi siga sigatini. ¹⁶Walikeen naxan xema gbanan suulun sɔtɔ,

na yi siga na rayulayadeni mafuren, a yi xema gbanan suulun gbetɛ sɔɔ. ¹⁷Walikeɛn naxan xema gbanan firin sɔɔ, na fan yi firin gbetɛ sɔɔ. ¹⁸Koni walikeɛn naxan xema gbanan keden sɔɔ, na yi sa yinla ge, a yi a kuntigina xemaan luxun na.”

¹⁹“Waxati xunkuye danguxina, walikene kuntigin yi fa alogo e xa e dentege.

²⁰Walikeɛn naxan xema gbanan suulun sɔɔ, na yi fa, a yi xema gbanan suulun gbetɛ yita a ra. A yi a fala, a naxa, ‘N kannan, i xema gbanan suulun nan taxu n na. N bata suulun gbetɛ sɔɔ, a tan ni i ra.’

²¹Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I bata i yixɔɔɔɔ, i tan walike fajin nun lannaya muxuna! I bata lannayaan liga fe xurune yi, nayi n fe gbeene taxuma i ra nen. Fa sewa n tan i kannan xɔn!’

²²Na xanbi ra, a xema gbanan firinna so naxan yii, na yi fa, a naxa, ‘N kannan, i xema gbanan firin nan so n yii. N bata firin gbetɛ sɔɔ, a tan ni i ra.’

²³Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I bata i yixɔɔɔɔ, i tan walike fajin nun lannaya muxuna! I bata lannayaan liga fe xurune yi, nayi n fe gbeene taxuma i ra nen. Fa sewa n xɔn!’

²⁴Dɔnxen na, naxan xema gbanan keden sɔɔ, na yi fa, a naxa, ‘N kannan, n na a kolon a i ya fe xɔɔɔɔ. I seen xabama yireni i mi a bixi denaxan yi, i donseen malanma yireni i mi se sixi denaxan yi. ²⁵Na nan n gaxu, n yi siga, n yi sa i ya xemaan luxun bɔxɔn bun. I gbeen naxan na, na ni i ra.’

²⁶A kuntigin yi a yabi, a naxa, ‘I tan walike jaxi salantenna, i a kolon ba, fa fala a n seen xabama yireni n mi a bixi denaxan yi, n yi donseen malan yire yi n mi a sixi denaxan yi. ²⁷Na ma, a yi lan nun i xa sa n ma xemaan taxu gbeti mara banxin yulane ra, alogo n na fa waxatin naxan yi, n yi xemaan nun a tɔnɔɔɔn sɔɔ. ²⁸Nba, e xema gbananna ba a yii, xema gbanan fu naxan yii, e a so na yii. ²⁹Amasɔɔ seen muxun naxan yii, nde soma nen na yii mɔn, a yi a gbege sɔɔ. Koni se mi naxan

yii hali naxan di a yii, na bama a yii nen. ³⁰Nba, tɔnɔ mi na walikeɛn naxan na, e na woli tandeni, dimini, wugan nun jin naxinna denaxan yi.”

Kiti dɔnxena fe

³¹“N tan, muxuna Dii Xemen na fa a binyeni waxatin naxan yi, e nun malekane birin a fɔxɔ ra, a dɔxɔma nen a mangaya gbɛdeni binyeni. ³²Dunuja siyane birin malanma nen a yetagi. A yi e yitaxun dɔxɔ firinna ra, alo xuruse rabaan yexɛene nun siine yitaxunma kii naxan yi. ³³A yexɛene malanma nen a yi-ifanna ma, a siine malan a kɔmenna ma.

³⁴Na xanbi ra, mangana a falama nen a yiifari ma muxune xa, a naxa, ‘E fa be, n Fafe Ala dubaxi e tan naxanye xa. E fa e keɛn sɔɔ, mangayaan naxan yitɔnxi e xa xabu dunuja da waxatini. ³⁵Bayo kamena n suxu nen, e yi donseen so n yii. Min xɔnla yi n suxu, e yi igen so n yii. N siga nen xɔneyani, e yi n yigiya.

³⁶Marabenna yi n suxu, e yi n maraberi ba. N yi fura, e yi n dandan. N yi sa kason na, e yi fa n xɔntɔn.’

³⁷Tinxin muxune a yabima nen na yi, e naxa, ‘Marigina, nxu i kametɔɔn to minen yi, nxu yi donseen so i yii, hanma i min xɔl-itɔna, nxu yi igen so i yii? ³⁸Nxu i to xɔneyani waxatin mundun yi, nxu yi i yigiya, hanma marabenna i ma, nxu yi i maraberi ba? ³⁹Nxu i to furaxi waxatin mundun yi, hanma i kason na, nxu yi i xɔntɔn?’

⁴⁰Mangana e yabima nen, a naxa, ‘N xa jɔndin fala e xa, e naxan liga ngaxakedendina nde xa, naxan xurun dangu birin na, e na liga n tan nan xa nayi!”

⁴¹“Na xanbi ra, naxanye na lu a kɔmenna ma, a yi a fala ne xa, a naxa, ‘E masiga n na, dangatɔne, e siga habadan tɛeni naxan yitɔnxi Yinna Manga Setana nun a malekane xa. ⁴²Bayo kamena n suxu nen, e mi donseen so n yii. Min xɔnla yi n suxu, e mi igen so n yii. ⁴³N

yi lu xɔɣeyani, ε mi n yigiya. Marabenna yi n suxu, ε mi n maraberi ba, n fura kasoon na, ε mi n mali.’⁴⁴ Ne fan yi a yabi, e naxa, ‘Marigina, nxu i kametɔɔn to minen yi, hanma i min xɔlitɔna hanma i xɔɣeyani hanma i maraberitɔna hanma i furetɔna hanma i kasoon na, nxu mi tin i maliye?’⁴⁵ Mangana e yabima nen, a naxa, ‘N xa ɲɔndin fala ε xa, ε mi naxanye liga muxudini ito nde keden xa naxan xurun dangu birin na, ε mi na lig-axi n tan fan xa na yi.’⁴⁶ Awa, ne sigama habadan tɔɔn nin. Koni tinxin muxune sigama habadan nii rakisin nin.”

Mangane yi yanfani tɔn Yesu ma

*Maraka 14.1-2, Luka
22.1-2, Yoni 11.45-53*

26 Yesu to yelin na falane birin tiye, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa,² “E a kolon, a luxi xii firin Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla^{††} xa a li. N tan Muxuna Dii Xemena, e n yanfama nen, n lu yiini, e n gbangban.”

³Na waxatini, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi e malan Saraxarali Kuntigi Singe Kayafa konni. ⁴E yi a nata, e xa Yesu suxu yanfani, e yi a faxes. ⁵E yi a fala, e naxa, “En nama a suxu sanla waxatini, xanamu, yamaan murutema nen!”

Latikɔnɔna sa fena Yesu ma

Maraka 14.3-9, Yoni 12.1-8

⁶Yesu yi Simɔn dogonfontɔna banxini waxatin naxan yi Betani taani, ⁷ɲaxanla nde yi fa a fema, a fa latikɔnɔna sare xɔdexen na a sase geme ramaan

kui, gemen naxan xili “alabasita.” A yi a sa Yesu xunna ra a binya feen na, a yi a degema waxatin naxan yi. ⁸Yesu a xarandiine to na to, e yi xɔlɔ, e yi maxɔdinna ti, e naxa, “I ito birin yikalama nanfera?” ⁹Latikɔnɔnni ito yi matiye nen deε xɔdexen na, a saren yi so yiigelitɔne yii.” ¹⁰Koni Yesu yi a kolon, e yi naxan falama, a yi a fala e xa, a naxa, “E ɲaxanli ito mafalama nanfera? A bata fe faɲin liga n xa. ¹¹Amasɔtɔ yiigelitɔne ε fema waxatin birin koni n tan mi luma ε fema waxatin birin. ¹²A bata latikɔnɔna sa n fatin ma alogo n xa n yitɔn gaburuna fe ra. ¹³N xa ɲɔndin fala ε xa, n ma falan Xibaru Faɲini ito na rali dunuɲa yire yo yi, ɲaxanli ito kewanla falama nen, yamaan yi e miri a ma.”

Yudasi yi Yesu yanfa

Maraka 14.10-11, Luka 22.3-6

¹⁴Nayi, xarandii muxu fu nun firinna nde keden naxan yi xili Yudasi Isakariyoti, na yi siga saraxarali kuntigine fema, ¹⁵a naxa, “Xa n Yesu so ε yii, ε nanse soma n yii?” Ne yi gbeti gbanan tonge saxan so a yii.^{‡‡} ¹⁶Fɔlɔ na waxatin ma, Yudasi yi lu feren fenɲe, alogo a xa Yesu yanfa, a a so e yii.

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe

*Maraka 14.12-21, Luka 22.7-14,
21-23, Yoni 13.21-30*

¹⁷Buru Tetaren Sanla^{¶¶} sogen fɔlɔna, xarandiine yi fa Yesu fema, e yi a maxɔdin, e naxa, “I waxi a xɔn ma nxu xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen nafala i xa minen?” ¹⁸A yi a fala

^{††}26:2 *Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla:* Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxes kɔe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔɣyaan 12.1-13 kui.

^{‡‡}26:15 A mato Sakari 11.12 kui.

^{¶¶}26:17 *Buru Tetaren Sanla:* Yahudiyane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔɣyaan 12.15 kui.

e xa, a naxa, “E siga xemena nde fema taani, e sa a fala a xa, e naxa, ‘Karamxɔ naxa, n ma waxatin bata a li. N tan nun n ma xarandiine xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen don i ya banxini.’”¹⁹ Xarandiine yi a liga alo Yesu a fala e xa kii naxan yi, e yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseni tɔn.

²⁰ Ninbanna to so, Yesu nun a xarandii fu nun firinne yi dɔxɔ e degedeni. ²¹ E yi e degema waxatin naxan yi, Yesu naxa, “N xa jɔndin fala e xa, e tan nde keden n yanfama nen, a yi n so yiini.” ²² Xarandiine yi sunu han, e yi a maxɔdin fɔlɔ keden keden yeen ma, e naxa, “Marigina, n tan nan na ra ba?” ²³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nxu nun naxan nxu yiin nago-doxi lenge kedenna kui, na nan n soma yiini. ²⁴ N tan Muxuna Dii Xemen faxama nen, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, koni gbalon na kanna yeɛ ra naxan Muxuna Dii Xemen soma yiini! A yi fisa nun hali na muxun mi yi bari nun mume!” ²⁵ Yudasi naxan a soma yiini, na yi falan tongo a naxa, “Karamxɔ, n tan nan na ra ba?”

Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.”

Marigina ximenna fe

*Maraka 14.22-26, Luka 22.15-20,
Kɔrenti Kaane Singena 11.23-25*

²⁶ E yi e degema waxatin naxan yi, Yesu yi burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so a xarandiine yii. A yi a fala, a naxa, “E a tongo, e yi a don, n fati benden nan ito ra.” ²⁷ Na xanbi ra, a yi igelengenna tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a so e yii, a yi a fala, a naxa, “E birin xa a min ²⁸ amasɔtɔ n wunla ni ito ra n layirin xidima en tagi naxan xɔn, a minima muxu wuyaxi xa nen e yulubin

mafeluun na. ²⁹ N xa a fala e xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han en birin mɔn yi sa a min n Fafe Alaa Mangayani.”

³⁰ Na xanbi ra, e yi betin ba,^{§§} e siga Oliwi Geyaan fari.

Piyeri a me fena Yesu ra

*Maraka 14.27-31, Luka
22.31-34, Yoni 13.36-38*

³¹ Nayi, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E birin e mema n na nen to kɔɛen na, amasɔtɔ a sebexi Kitabuni, fa fala, ‘N xuruse rabaan faxama nen, yexɛene birin yi xuya ayi.’” ³² Koni n na keli sayani, n sigama nen e yeɛ ra Galile yamanani.” ³³ Piyeri yi Yesu yabi, a naxa, “Hali bonne birin e me i ra, n tan mi n me i ra mume!” ³⁴ Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “N xa jɔndin fala i xa, benun dontonna xa wuga to kɔɛen na, i a falama nen dɔxɔɲa ma saxan fa fala i mi n kolon.” ³⁵ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Hali en birin faxesa, n mi a fale mume, fa fala n mi i kolon.” Xarandiin bonne fan birin yi na fala.

Yesu yi Ala maxandi nakɔni

Maraka 14.32-42, Luka 22.39-46

³⁶ Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga yirena nde yi naxan xili Getesemani. A yi a fala e xa, a naxa, “E dɔxɔ be, n tan sigan menni, n xa sa Ala maxandi.” ³⁷ A siga Piyeri nun Sebede a dii xeme firinne ra. A bɔɲen yi rafɔrɔxi, a yi sunuxi.[†] ³⁸ Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “N bɔɲen nafɔrɔxi han n faxesa, e lu be, e lu e yeɛ ra yi n xɔn ma.”

³⁹ A yi siga ndedi, a yi bira, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, xa a lanɲe tɔrɔya igelengenni ito

§§**26:30 betina:** E namunna nan yi a ra na sanla waxatini e xa Yaburin yirena nde ba, fata sorani ito nde ra: 113 han 118.

***26:31** A mato Sakari 13.7 kui. Sandani ito kui, Yesu misalixi xuruse rabaan na bayo e a faxama nen.

†**26:37 A sunu** bayo a a kolon fa fala muxune a faxama nen.

masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fɔ i tan sagona.”⁴⁰ Na xanbi ra, a mɔn yi xete, a yi a xarandiine li xixɔnli. A yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Ɛ mi nɔxi luyɛ ɛ yɛɛ ra yi n xɔn ma hali waxatidi?”⁴¹ Ɛ lu ɛ yɛɛ ra yi, ɛ Ala maxandi, alogo ɛ nama bira tantanni. Ɛ niin waxɔn feen fan koni ɛ fati benden senbe mi na.”

⁴² Yesu mɔn yi siga a firindeni, a sa Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, xa tɔɔya ige-lengenni ito mi nɔɛ masigɛ n na, fɔ a xa n li, i sagoon xa liga.”⁴³ A mɔn yi xete, a xarandiine li xiye, bayo xixɔnla bata yi e suxu.

⁴⁴ A mɔn yi keli e fɛma, a siga a saxandeni, a sa Ala maxandi, a mɔn yi na fala kedenna ti.⁴⁵ Na xanbi ra, a xete xarandiine fɛma, a naxa, “Ɛ mɔn xima ba? Ɛ mɔn ɛ matabuma ba? A mato! Waxatin bata a li! N tan, Muxuna Dii Xemen bata so hake kanne senben bun ma iki.⁴⁶ Ɛ keli, en siga, muxun naxan n yanfama, a n so yiini, na bata fa!”

Yesu suxu fena

*Maraka 14.43-50, Luka
22.47-53, Yoni 18.3-12*

⁴⁷ A yi falan tima waxatin naxan yi, Yudasi a xarandii fu nun firinna nde yi fa, gali gbeen yi biraxi a fɔɔ ra saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne naxanye xɛ. Silanfanne nun gbengbetenne yi e yii.⁴⁸ Naxan yi a yanfama, a a so yiini, na bata yi taxamasenni ito fala yamaan xa nun, a naxa, “N na muxun naxan sunbu,[¶] a tan nan na ra. Ɛ a suxu ken!”⁴⁹ Nanara, Yudasi yi a tinxin Yesu ra keden na, a naxa, “Karamɔxɔ, i nuwali.” A yi a sunbu.

⁵⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xɔyina, i faxi naxan na, na liga.”

Nayi, e yi Yesu suxu ken!⁵¹ Naxanye yi Yesu fɔɔ ra, na nde keden yi a silanfanna botin, a Saraxarali Kuntigi Singena konyin tunla sege a ma.⁵² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I ya silanfanna raxete a funfuni, amasɔɔ naxan birin silanfanna tongoma, ne faxama silanfanna nan na.⁵³ I mi a kolon ba, fa fala n nɔɛ n Fafe Ala xile nen, a yi maleka gali gbee fu nun firin nafa n ma mafuren?”⁵⁴ Koni xa na liga, Kitabun fala xuiin kamalima[§] di nayi? Bayo a sebexi a fɔ a xa liga ikiini.”

⁵⁵ Yesu yi falan ti ganla xa, a naxa, “Ɛ bata fa n suxudeni silanfanne nun gbengbetenne ɛ yii alo mafu tiin nan yi n na nun. N yi xaranna tima Ala Batu Banxini lɔɔ yo lɔɔ, koni ɛ mi n suxu.⁵⁶ Koni na birin ligaxi nen alogo nabine falan naxanye sebexi, ne xa kamali.”

Nayi, a xarandiine birin yi a rabejin, e yi e gi.

Yesu Yahudiya mangane yetagi

*Maraka 14.53-65, Luka 22.54-55,
63-71, Yoni 18.13-14, 9-24*

⁵⁷ Naxanye Yesu suxu, ne yi a xali Kayafa konni Saraxarali Kuntigi Singena, sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne yi malanxi denaxan yi.⁵⁸ Piyeri yi bira Yesu fɔɔ ra, koni e nun ganla tagi kuya, han Saraxarali Kuntigi Singena tande ma. A yi so tanden ma e nun kantani muxune yi dɔɔ alogo a xa a kolon a rapanma kii naxan yi.

⁵⁹ Saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan birin yi katama wule seren ba feen na Yesu xili ma, alogo e xa a faxesa.⁶⁰ Koni hali muxu wuyaxi to fa wule seren ba a

[¶]26:47 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

[¶]26:48 *sunbuna*: Men kaane yi darixi e bode xɔntɔnɔ sunbuni, koni Yudasi yi a findi taxamasenna ra, a xa Yesu yita a yaxune ra.

[§]26:54 *Kitabuna falan kamalima*: Esayi 53.5 a falaxi a Alaa Muxu Sugandixin faxama nen yamaan yulubine fe ra. A na falaxi yanyina nde jɛɛ keme solofere benun a xa raba.

xili ma, e mi sese sɔɔ. Dɔnxen na muxu firin yi ti e yetagi, ⁶¹e naxa, “Xemeni ito naxa, a nɛ Ala Batu Banxin kale nen, a mɔn yi a ti soge saxan bun ma.” ⁶²Saraxarali Kuntigi Singen yi keli, a falan ti Yesu xa, a naxa, “Muxuni itoe naxan falama i xun ma, na yabi mi i xɔn ba?” ⁶³Koni Yesu mi fala yo ti. Saraxarali Kuntigi Singen yi falan ti a xa mɔn, a naxa, “N na i rakɔlɔma habadan Ala xinli, xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, Alaa Dii Xemeni, na fala nxu xa.” ⁶⁴Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala. Koni n xa a fala ε birin xa, fɔlɔ iki ma, ε n tan Muxuna Dii Xemeni toma dɔxi Ala Senbemaan yiifanna ma, ε yi n famatɔɔn to kore kundani.”

⁶⁵Saraxarali Kuntigi Singen na me waxatin naxan yi, a yi a domani bɔ, a naxa, “A bata Ala rayelefu! ^{**}En mako mi fa sere yo ma sɔnɔn! E bata a fala ɲaxine me! ⁶⁶E mirixi a ma di?” E yi a yabi, e naxa, “A lan nen a xa faxesa.” ⁶⁷Nayi, e yi e degen puru Yesu yetagi, e yi a bɔnbɔ. ⁶⁸E lu a maxɔdinɲe, e naxa, “I tan Alaa Muxu Sugandixina, a fala nxu xa fata Ala ra, nde i bɔnbɔxi?”^{††}

Piyeri a mɛ fena Yesu ra

*Maraka 14.66-72, Luka 22.56-62,
Yoni 18.15-18, 25-27*

⁶⁹Piyeri yi dɔxi tanden ma waxatin naxan yi, Saraxarali Kuntigi Singena walike ɲaxanla nde yi fa a fema, a naxa, “I tan fan yi Yesu Galile kaan fɔxɔ ra nun.” ⁷⁰Koni a yi a tandi e birin yetagi, a naxa, “N mi a kolon i waxi naxan fala fe yi.” ⁷¹Na xanbi ra, a yi siga tanden so deen na. Walike ɲaxalan gbete yi a to. Muxun naxanye yi dɔxi na, a yi a fala ne xa, a naxa, “Xemeni ito yi Yesu Nasareti kaan

fɔxɔ ra nun.” ⁷²Piyeri yi a tandi, a yi a kolɔ, a naxa, “N mi na xemen kolon!” ⁷³Waxatidi danguxina, naxanye yi tixi na, ne yi fa Piyeri fema, e naxa, “A tan nan nde i tan fan na! Amasɔɔ i fala ti kiin bata a yita nxu ra!”^{‡‡} ⁷⁴Nayi, Piyeri yi a kolɔ dangane ra, a yi a fala, a naxa, “N mi xemeni ito kolon mume!” Na waxatin yeteni dontonna yi wuga mafuren. ⁷⁵Nayi, Yesu a falan yi rabira Piyeri ma, a naxa, “Benun dontonna xa wuga i a falama nen dɔxɔɲa ma saxan fa fala i mi n kolon.” Piyeri yi mini, a nimisa wugan ti!

E siga Yesu ra Pilati fema

Maraka 15.1, Luka 23.1-2, Yoni 18.28-32

27 Xɔtɔn xɔtɔn, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi a ragidi, a e xa Yesu faxesa. ²E yi a xidi, e siga a ra yamana kanna Pilati fema.

Yudasi faxesa fema

Kewanle 1.18-19

³Yudasi naxan Yesu yanfa, a a so yiini, na to a to, e bata Yesu yalagi sayaan na, a yi nimisa, a yi gbeti gbanan tonge saxanna raxete saraxarali kuntigine nun yamaan fonne ma. ⁴A yi a fala, a naxa, “N bata yulubin liga, n muxun yanfa naxan mi hake yo ligaxi alogo e xa a faxesa!” E yi a yabi, e naxa, “Nxu tan ma fe mi na yi, i ya feen nan na ra!” ⁵Yudasi yi gbetin woli Ala Batu Banxini, a siga, a sa a yete singan.

⁶Saraxarali kuntigine yi gbetin matongo, e naxa, “A mi daxa gbetini ito xa sa en ma gbete ramarade saripaxini, bayo faxesa tiin saren nan a ra.” ⁷E yi lan a ma a e xa na gbetin tongo, e feɲe rafalana nde a bɔxɔn sara na gbetin

^{**}26:65 Musaa sariyan kui, muxun naxan na *Ala rayelefu*, na kanna lan a xa faxesa. A mato Saraxaraline 24.16 kui.

^{††}26:68 Muxun naxanye a bɔnbɔma, ne mɔn a magelema na falan na.

^{‡‡}26:73 *a fala ti kiina*: Yanyina nde, a yi falan tima alo muxun naxanye kelixi Galile yamanani hanma Nasareti yamanana.

na, e yi na findi xɔŋe maluxunden na. ⁸Nanara, han to, e na bɔxɔn xili bama a “Wuli Bɔxɔna.” ⁹Nayi, Nabi Yeremi naxan fala, na yi kamali, a naxa, “E yi gbeti gbanan tonge saxanne tongo, Isir-ayila kaane a sara gbetin naxan na. ¹⁰E feŋe rafalana bɔxɔn sara a ra alo Marigina n yamari kii naxan yi.”^{¶¶}

Pilati yi Yesu maxɔdin

Maraka 15.2-5, Luka 23.3-5, Yoni 18.33-38

¹¹Yesu yi ti yamana kannna yetagi, yamana kannna yi a maxɔdin, a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?”^{§§} Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.” ¹²Koni saraxarali kuntigine nun yamaan fonne a kansun waxatin naxan yi, a mi fefe fala. ¹³Nayi, Pilati yi a fala a xa, a naxa, “E i kansunma feen naxanye birin na, i mi ne me ba?” ¹⁴Koni Yesu mi tin a yabe mume, yamana kannna yi kabe kati!

E Yesu faxes feen nagidi

Maraka 15.6-15, Luka 23.13-25, Yoni 18.39-19.16

¹⁵Nba, sanli ito na yi a li nun, yamana kannna yi darixi kasorasaan muxu keden beŋinŋe nen, yamaan na wa naxan xɔn ma. ¹⁶Na waxatini, kasorasa paxina nde yi na naxan xili Baraba. ¹⁷Nanara, Pilati yamana kannna yi yamaan malanxin maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma n xa nde beŋin, Baraba hanma Yesu naxan xili Alaa Muxu Sugandixina?” ¹⁸Bayo a yi a kolon yati, fa fala e Yesu soxi a yii xɔxɔlɔnyaan nan ma.

¹⁹Pilati yi dɔxi kiti sadeni waxatin naxan yi, a paxanla yi xeraan nasiga a

ma, a naxa, “I nama fefe liga tinxin muxuni ito ra amasɔɔ n tɔrɔxi nen xiyeni a fe ra to ki faŋi!” ²⁰Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi yamaan nadin, a Pilati xa Baraba beŋin, a yi Yesu faxes. ²¹Yamana kannna yi e maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma muxu firinni itoe, n xa nde beŋin?” E yi a yabi, e naxa, “Baraba!” ²²Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “Yesu naxan xili Alaa Muxu Sugandixina, e waxi a xɔn ma, n xa nanfe liga a ra?” E birin yi a yabi, e naxa, “A xa gbangban wudin ma.” ²³Koni Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “A fe paxin mundun ligaxi?” Koni e sɔnxɔn yi siga gboe ayi, e naxa, “A gbangban wudin ma!”

²⁴Pilati a to waxatin naxan yi, a mi yi nɔe sese ra, sɔnxɔn yi gboma ayi, a yi igen tongo, a yi a yiin naxa yamaan yeɛ xɔri, a naxa, “N gbee yo mi xemeni ito faxes feni! E feen ni ito ra!” ²⁵Yamaan yi a yabi, e naxa, “A wunla goronna xa lu nxu tan nun nxɔ diine xun ma!” ²⁶Awa, na xanbi ra, Pilati yi Baraba beŋin, a yi a yamari a e xa Yesu bulan, a yi a so e yii alogo e xa a gbangban wudin ma.

Sofane yi Yesu magele

Maraka 15.16-20, Yoni 19.2-3

²⁷Yamana kannna sofane yi Yesu xali yamana kan banxini, sofane ganla birin yi e malan a rabilinni. ²⁸E yi a dugine ba a ma, e yi doma gbeela* ragodo a ma. ²⁹E yi wudi yii pɔli kanne denbe kɔmɔtin na mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna, e dunganna so a yii.† E yi e xinbi sin a bun ma, e lu a magele, e naxa, “I kene Yahudiyane mangana!” ³⁰E yi dengen puru a ma, e yi a dunganna tongo,

^{¶¶}27:10 A mato Sakari 11.12-13 nun Yeremi 18.2-3 nun 19.1-2 nun 32.6-15 kui.

^{§§}27:11 *mangana*: Yamana kannna yi waxi a kansun feen nin fa fala a murutexi a mangayaan nan ma. Xa a tan nan a yete findi mangan na, na yi findima a yalagi xunna nan na.

*27:28 *Doma gbeela* yi findixi mangayaan taxamasenna nde nan na. Yamaan to a kansun fa fala a bata a yete findi mangan na, sofane fa a mangayana fe magelema.

†27:29 E *dunganna* so a yii alo mangaya dunganna a magele feen na.

e yi a bɔnbɔ a xunna ma. ³¹E to yelin a magele, e domaan ba a ma, e mɔn yi a maxidi a gbee dugine yi. Na xanbi ra, e yi siga a ra a gbangbandeni wudin ma.

E yi Yesu gbangban wudin ma

Maraka 15.21-32, Luka 23.26-43, Yoni 19.17-27

³²E yi minima taani waxatin naxan yi, e yi lan xemena nde ra, naxan yi xili Simɔn Sireni kaana. E yi na karahan, a xa Yesu gbangban wudin tongo. ³³E yi fa na yireni denaxan xili Gologota, naxan bunna neen “xun xɔri yirena.” ³⁴E yi manpaan so a yii naxan yi basanxi se gbete ra naxan xɔlɔ, alogo a xa a min, koni a to a lenna ti a ma, a mi tin a minje.

³⁵E yi a gbangban wudin ma.[‡] Na xanbi ra, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma. ³⁶E yi dɔxɔ a kantandeni.

³⁷E yi a kansun kedin seɓe, e yi a gbangban a xun ma, e naxa, “Yahudiyane Mangan nan Yesu ito ra.”

³⁸E yi muɗade firin gbangban wudin ma Yesu fema, kedenna a yiifanna ma, bonna a kɔmenna ma.

³⁹Yamaan yi dangu a makonbe, e lu e xunni maxe, ⁴⁰e naxa, “I tan naxan Ala Batu Banxin kalama, i mɔn yi a ti soqe saxan, i yete rakisi! Xa Alaa Dii Xeme nan i tan na, godo, i keli wudin kɔe ra.” ⁴¹Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne fan yi a magele na kii nin, ⁴²e naxa, “A bonne rakisi nen, koni a mi nɔe a yete rakise! Isirayila mangan xa mi a tan na ba? A xa keli wudin kɔe ra, a godo be alogo nxu xa denkeleya a ma! ⁴³A denkeleyaxi Ala ma, a naxa, a Alaa Dii Xemen nan a tan na. Nba, xa a rafan Ala ma, a xa a xunba!”

⁴⁴Hali muɗaden naxanye yi gbangbanxi wudin ma a dexɔn, ne fan yi a makonbi na kiini.

Yesu faxa fena

Maraka 15.33-41, Luka 23.44-49, Yoni 19.28-30

⁴⁵Sogen bata yi a ratinxin nun, dimin yi so yamanan birin yi han se din waxatin yi maso. ⁴⁶Na waxatini, Yesu yi gbelegebele a kon xuini, a naxa, “Eli, Eli, lama sabakitani?” na bunna neen, “N ma Ala, n ma Ala, i n nabepinxi nanfera?”[¶] ⁴⁷Muxuna ndee yi tixi na yi, ne yi a xuiin me, e naxa, “A Nabi Eli nan xilima.” ⁴⁸E tan nde keden yi a gi mafuren, a sa dugi dungin tongo, a yi a sin minse muluxunxini, a yi a filin tamin jɔe ra, a yi a ti a xa, a xa a min. ⁴⁹Koni bonne naxa, “A mame, en na a mato xa Nabi Eli fa a rakise.”

⁵⁰Yesu mɔn yi a xui ramini fangan na, a niin yi ba.

⁵¹Dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bɔ firinna ra, fɔlɔ a xunna ra han a sanbun na. Bɔxɔn yi xuruxurun, fanyene yi bɔ. ⁵²Gaburune yi rabi, faxa muxu sarijanxina ndee yi keli. ⁵³E keli gaburune kui. Yesu keli xanbini sayani, e yi siga Taa Sarijanxini, e mini kenenni muxu wuyaxi xa.

⁵⁴Sofa kemen kuntigin nun a sofaan naxanye yi Yesu kantanma, ne to bɔxɔn to xuruxurunje, e nun feen naxanye birin bata liga, e yi gaxu kati! E yi a fala, e naxa, “Alaa Dii Xemen nan yi a ra yati!”

⁵⁵Naxanla naxanye yi biraxi Yesu fɔxɔ ra keli Galile yamanani, naxanye yi a malima nun, ne wuyaxi yi na, e tixi wulani, e a matoma. ⁵⁶Mariyama Magadala kaan yi ne ye nun, e nun Mariyama,

[‡]27:35 Sofane yi a yiine nun a sanne gbangban wudin ma, e yi a singan na kiini. E yi na ligama nen alogo muxune xa penin benun e xa faxa.

[¶]27:46 A mato Yaburin 22.2 kui.

Yaki nun Yusufu nga, e nun Sebede a dii xemene nga.

Yesu maluxun fena

Maraka 15.42-47, Luka 23.50-56, Yoni 19.38-42

⁵⁷ Ninbanna to a li, nafulu kannu nde yi fa naxan yi xili Yusufu Arimate kaana, Yesu a xarandiina nde nan yi a fan na. ⁵⁸ A yi siga Pilati fema, a yi a maxodin Yesu binbina fe ma. Pilati yi e yamari, a e xa Yesu binbin so Yusufu yii. ⁵⁹ Nanara, Yusufu yi a binbin tongo, a yi a kasangen dugi fixeni, ⁶⁰ a sa a maluxun gaburun na fanye kui gexini alo faran yili, a yi baxi naxan gedeni a yete xa nun. Na xanbi ra, a yi gema belebelen makutukutu gaburun de ra, a siga. ⁶¹ Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna yi dɔxi na nun, e yeen lanxi gaburun ma.

Gaburu kantanne

⁶² Yuma lɔxɔn xɔtɔn bode, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi siga Pilati fema, ⁶³ e naxa, “Nxu fafe, wule falani ito yi a nii ra waxatin naxan yi, nxu xaxili dɔxi na xɔn ma, a fala nen, a naxa, ‘Soge saxan na dangu waxatin naxan yi, n mɔn kelima nen sayani.’ ⁶⁴ Na ma, i xa yamarin fi, gaburun xa kantan ken, han a soqe saxande lɔxɔni alogo a xarandiine nama fa a binbin muja, e siga a ra. E yi a fala yamaan xa fa fala ‘A bata keli sayani.’ Xa ito liga, wule dɔnxeni ito naxuma ayi nen dangu a fɔlɔn na.” ⁶⁵ Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E kantan muxune tongo, e xa sa gaburun kantan alo e nɔe a ra kii naxan yi.” ⁶⁶ Nanara, e yi siga, e sa gaburun deen nagali ki fajɔ, e taxamasenna sa a ma, e yi a kantan sofane lu na yi.

Yesu keli fena sayani

Maraka 16.1-10, Luka 24.1-12, Yoni 20.1-10

28 Matabu lɔxɔn danguxina, xati lɔxɔn subaxani, Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna yi siga gaburu matodeni. ² Bɔxɔn yi xuruxurun gbeen ti. Marigina malekan yi godo keli kore, a yi gema gbeen makutukutu, a dɔxɔ a fari. ³ Na malekan yetagin yi luxi alo kuyen na a jinna masɔxɔn, a dugine yi fixa alo balabalan kesena. ⁴ Kantan muxune yi gaxu han e xuruxurun, e yi fuga a ra, e lu alo faha muxune. ⁵ Koni malekan yi falan ti naxanle xa, a naxa, “E nama gaxu, n na a kolon fa fala e Yesu nan fenma naxan gbangban wudin ma. ⁶ A mi be yi, a bata keli alo a a fala kii naxan yi. E fa a saden mato. ⁷ E siga mafuren, e sa a fala a xarandiine xa, e naxa, ‘A bata keli sayani, e sa a lima Galile yamanani, e a toma nen na yi!’ N bata a fala e xa iki.”

⁸ Nanara, e keli gaburun yireni mafuren gaxun nun sewani, e siga e giye, e sa a fala a xarandiine xa.

⁹ Yesu yi e ralan mafuren, a naxa, “E nuwali.” E yi fa a sanna suxu, e yi a batu. ¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, e siga, e sa a fala ngaxakedenne xa, a e xa siga Galile yi, e sa n toma mena nin.”

Kantan muxune dentegena

¹¹ Naxanle mɔn yi kira yi waxatin naxan yi, sofaan naxanye yi gaburun kantanma, na ndee yi xete taani. Feen naxan birin ligaxi, e na fala saraxarali kuntigine xa. ¹² Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi e bode to, e lan fe keden ma, e gbeti gbeen so sofane yii. ¹³ E yi a fala e xa, e naxa, “E xa ito fala, e naxa, ‘A xarandiine bata fa kɔeen na, e yi a binbin muja, nxu yi xiin waxatin naxan yi.’ ¹⁴ Xa yamana kannu na me,

nxu a mafanɛ, nxu yi ε ba kɔntɔfinli.”
¹⁵Kantan muxune yi gbetin nasuxu. E naxan fala e xa, e yi na liga. Na falan yi xuya ayi na kiini Yahudiyane tagi han to.

Yesu yi a xarandiine xε

*Maraka 16.14-18, Luka 24.36-49,
 Yoni 20.19-23, Kewanle 1.6-8*

¹⁶Xarandii fu nun kedenna yi siga Galile yamanani geyaan fari Yesu naxan

ma fe fala e xa. ¹⁷E to a to, e yi a batu. Koni siken yi ndee yi. ¹⁸Yesu yi a maso e ra, a naxa, “Senben birin bata fi n ma kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna fari. ¹⁹Nayi, ε siga, ε sa siyane birin findi n ma xarandiine ra, ε yi e rafu igeni n Fafe Ala nun a Dii Xemen nun a Nii Sar-ijanxin xinli, ²⁰n na ε yamarixi naxanye birin ma, ε yi e xaran ne suxun ma. A mato, n luma nen ε xɔn ma waxatin birin han dunuɗa rapanni.”

Maraka

Maraka Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebe

Yesu fɔxɔrabira naanin nan Marigi Yesu a taruxun nun a falane sebe Alaa Nii Sarijanxin barakani: Matiyu, Maraka, Luka, e nun Yoni. Muxune laxi a ra a Maraka a gbeen sebexi nen alogo Romi kaane xa denkeleya Yesu ma. A feene yebaxi kiina nde yi alogo Romi kaane xa la Yesu senben na. Yesu kabanako feen naxanye ligaxi, ne nan yebaxi dangi Yesu xaranna ra Maraka gbeen kui.

Maraka Kitabun yireni ito sebexi nen jɛɛ tonge saxan jɔxɔndɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma. Kitabun yireni ito Yesu rafu feen nan singe yebama igeni. A mi a bari feen yebama. Yesu dunuɓa yi gidini, a xaran wuyaxi ti nen a yamaan xa. A mɔn kabanako fe wuyaxi liga nen. Maraka na nan yebama Ningila Yesu kui. Dɔnxen na, a Yesu a sayaan nan yebama e nun a rakeli fena sayani.

Yoni Marafu Tiina kawandina

Matiyu 3.1-12, Luka 3.1-18, Yoni 1.19-28

1 Ningila Yesu a fe fɔlɔn ni ito ra, Alaa Muxu Sugandixina, Alaa Dii Xemena.[§] ²A sebexi Nabi Esayi Kitabun kui, a naxa,

“N nan n ma xeraan nasigama nen i yee ra,

a kiraan nafala i xa.

³Muxuna nde xuiin minima tonbonni, a naxa, “E kirani tɔn Marigin yee ra, e kirane matinxin a xa!”^{**}

⁴Nanara, Yoni yi mini kenenni tonbonni, a lu yamaan nafuyɛ igeni e tubi feen na Ala ma, a e kawandi, a e xa

e xun xanbi so e yulubine yi, e yi rafu igeni alogo e yulubine xa xafari. ⁵Yudaya kaane nun Yerusalen kaane birin yi siga a fema. E yi e ti e yulubine ra. A yi e rafu igeni Yuruden baani e tubi feen na. ⁶Jɔgɔme xabe dugin nan yi rago-doxi Yoni ma, a tagi xidixi kidin na. A yi baloma tuguminne nun kumin nan na. ⁷A yi kawandin ba yamaan xa, a naxa, “Naxan fama n tan xanbi ra, na senben gbo dangi n tan na, n mi sa lan nen n xa findi a sankidin luti fulunna ra. ⁸N tan e rafuma igen nin iki, koni a tan e rafuma Alaa Nii Sarijanxin nin.”

Yesu rafu fena igeni

Matiyu 3.13-4.11, Luka 3.21-22, 4.1-13

⁹Na xanbi ra, Yesu yi fa sa keli Nasareti taani Galile yamanani. Yoni yi a rafu Yuruden baani. ¹⁰Yesu yi a rake-lima igeni waxatin naxan yi, a yi kore xɔnna to rabiye, Alaa Nii Sarijanxin yi godo a ma ganba sawurani. ¹¹A yi fala xuiin me keli kore, a naxa, “N nafan Dii Xemen ni i tan na. I bata n kenen ki fajɔi.”

¹²Na waxati yeteni, Alaa Nii Sarijanxin yi a rasiga tonbonni. ¹³A yi lu na yi soge tonge naanin. Setana yi kata a xa a ratantan. Yesu nun burunna subene nan yi a ra. Malekane fan yi fa a mali.

Yesu yi muxu naanin xili

Matiyu 4.12-22, Luka 4.14-15, 5.1-11

¹⁴E yelin xanbini Yoni se kasoon na, Yesu yi siga Galile yamanani. A sa Alaa falan Xibaru Fajin kawandin ba yamaan xa, ¹⁵a naxa, “Waxatin bata a li, Alaa Mangayaan bata maso. E e xun xanbi so e hakene yi, e denkeleya n ma falan Xibaru Fajin ma.”

¹⁶Awa, Yesu yi sigan tima Galile Daraan dexɔn ma waxatin naxan yi, a

§1:1 Yesu yatexi *Alaa Dii Xemen* na bayo a fafe mi toxi dunuɓa yi. Ala nan a falaxi a xa da a nga kui, a yi da. Na feen sebexi Luka 1.34-35 nan kui.

**1:3 Esayi 40.3

yexe suxun muxu firin to, Simɔn nun a ngaxakedenna Andire. E yi yexe suxu nin yalaan na darani. ¹⁷ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bira n fɔxɔ ra. N xa e findi muxu fenne ra Ala xa alo e yexen suxuma kii naxan yi.” ¹⁸ E yi e yalane bira mafuren! E bira a fɔxɔ ra. ¹⁹ Yesu mɔn yi siga yeen na ndedi, a yi Yaki nun a ngaxakedenna Yoni to, Sebede a dii xemene. E yi e yalane yitonma kunkin kui. ²⁰ Yesu yi e xili keden na. E yi e fafe Sebede nun walikene lu kunkin kui, e bira Yesu fɔxɔ ra.

Yinnan muxun naxan fɔxɔ ra

Luka 4.31-37

²¹ E yi sa Kaperunan taan li. Yesu yi so salide banxini Matabu Lɔxɔni, a yi lu xaranna tiye. ²² Yamaan yi kabe Yesu xaran ti keɗaan ma, amasɔto a yi xaranna tima Ala senben nin. A mi yi luxi alo sariya karamɔxɔne. ²³ Na waxatin yeteni, xemena nde yi e salideni yinna ɗaxin yi naxan fɔxɔ ra. Yinnan yi xemene nasɔnxɔ, a yi falan ti a xɔn, ²⁴ a naxa, “Yesu Nasareti kaana, i waxi nanse xɔn ma nxu xa? I faxi nxu halagiden nin ba? N ni i kolon, Alaa muxu sariɗanxin nan i tan na.” ²⁵ Yesu yi yinnan yamari a sɔbeen na, a naxa, “I dundu, xete xemene ito fɔxɔ ra.” ²⁶ Yinna ɗaxin yi xemene naxuruxurun kati! A gbelegbele, a xete a fɔxɔ ra. ²⁷ Muxune yi kabe, e yi e bode maxɔdin fɔlɔ, e naxa, “Nanse ito ra, xaran nenen ni ito ra ba, Ala senben naxan yi? A yinna ɗaxine yamarima, e yi a falan suxu.” ²⁸ Muxune yi Yesu a fe xibarun me Galile yamanan yiren birin yi mafuren!

Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya

Matiyu 8.14-17, Luka 4.38-41

²⁹ E to mini salide banxini, Yesu nun Yaki nun Yoni yi siga Simɔn nun Andire konni keden na. ³⁰ Simɔn bitan gilen furaxin yi saxi banxini, a fatin wolonxi a

ma. E yi a fe fala Yesu xa sa! ³¹ Yesu yi siga na ɗaxanla fema, a yi a suxu a yiin ma, a yi a mali, a yi a rakeli. Fati mawolonna yi a beɗin, a wali fɔlɔ e xa. ³² Ninbanna ra, sogen godo xanbini, yamaan yi fa furetɔne birin na Yesu fema e nun ɗinan ɗaxine muxun naxanne fɔxɔ ra. ³³ Taan birin yi e malan deen na. ³⁴ Yesu yi furetɔ wuyaxi rakendeya furen sifan birin ma, a ɗinan wuyaxi kedi muxune fɔxɔ ra. Koni a mi yi tinma ɗinanne yi falan ti hali ndedi amasɔto e yi a kolon.

Yesu yi kawandin ba Galile yi

Luka 4.42-44

³⁵ Na xɔtɔn bode subaxani, Yesu yi keli, a mini, a siga yire madunduxina nde yi Ala maxandideni. ³⁶ Koni Simɔn nun a lanfane yi siga Yesu fendeni. ³⁷ Awa, e a toxina, e yi a fala a xa, e naxa, “Muxune birin i fenma iki.” ³⁸ Koni Yesu yi e yabi, a naxa, “En siga taa gbeteye yi be dexɔn ma, alogo n mɔn xa sa kawandin ba menne fan yi, amasɔto n faxi na nan ma.” ³⁹ Nayi, a yi siga Galile yamanan yiren birin yi, a sa kawandin ba salide banxine kui, a yi ɗinanne kedi.

Yesu yi dogonfontɔɗɔn nakendeya

Matiyu 8.1-4, Luka 5.12-16

⁴⁰ Dogonfontɔɗɔn yi fa Yesu fema, a yi a xinbi sin a bun ma. A yi a mafan, a naxa, “Xa i tinpe, i nɔe n nakendeye nen.” ⁴¹ Yesu yi kininkinin a ma han, a yi a yiin sa a ma. A yi a yabi, a naxa, “N bata tin, i xa kendeya!” ⁴² Dogonfonna yi a beɗin sa! Xemene yi kendeya. ⁴³ Na xanbi ra, Yesu yi a maxadi ken ken, a yi a rasiga keden na, ⁴⁴ a naxa, “I tuli mati, i nama a fala muxu yo xa. Koni siga saraxaraliin fema mafuren, a xa i mato. Na xanbi ra, i saraxan ba i sarariɗan feen na alo Nabi Musa a yamari kii naxan yi. Na findima nen sereyaan na saraxaraline

xa.”†† 45 Koni xemem yi siga yiren birin yi, a sa feni ito fala muxune birin xa. A yi a fala kati, han Yesu mi yi fa nœ soe taani kenenni, a lu a danna burunna ra. Yamaan yi fa a fema sa keli yiren birin yi.

Yesu yi lebutenna rakendeya

Matiyu 9.1-8, Luka 5.17-26

2 Waxatidi danguxina, Yesu yi xete Kaperunan taani. Yamaan yi a me a Yesu bata fa a konni. ²Muxu wuyaxi yi e malan na yi. E na rafe han hali tandeni, tide mi yi fa na. Yesu yi Alaa falan kawandi ba e xa. ³Muxu naanin yi fa xeme lebutenna nde ra e yii. ⁴E mi yi nœ Yesu masœte amasœto yama gbeen yi na yi. Nanara, e yalenna raba banxin fari Yesu xun ma. E xemem nagodo Yesu ma na yalenna ra, a saxi a sa seni. ⁵Yesu to e denkeleyaan to, a yi a fala lebutenna xa, a naxa, “N ma dii, i yulubine bata mafelu.”

⁶Sariya karamœxœna ndee yi dœxi na yi, ne yi e miri e yete ma, e naxa, ⁷“A falan tima na ki nanfera? A bata Ala rayelefu. Muxu yo mi nœ yulubine mafeluyœ fœ Ala keden peena!” ⁸Yesu yi e miriyaan kolon mafuren! Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “E mirima fe sifani itoe ma nanfera?” ⁹Nanse fala raxœlo lebutenna xa, ‘I yulubine bata mafelu’ hanma ‘Keli, i ya sa seen tongo, i sigan ti?’ ¹⁰N na yitama e ra nen nayi fa fala senbena n tan Muxuna Dii Xemem yii dunupa yi, n muxun mafelu a yulubine ra.” A yi a fala lebutenna xa, a naxa, ¹¹“N

na a falama i xa, keli i i ya sa seen tongo, i siga i konni.” ¹²Xemem yi keli mafuren, a yi a sa seen tongo, a sigan ti e birin yœe xœri. E birin yi kabe kati! E yi Ala tantun, e naxa, “Nxu munma ito jœxœnna to singen mume!”

Yesu yi Lewi xili

Matiyu 9.9-13, Luka 5.27-32

¹³Yesu mœn yi siga daraan de, yama gbeen yi fa a fema, a e xaran fœlo. ¹⁴A yi sigama waxatin naxan yi, a mudu maxinla nde to, a xili Lewi, Alifaa dii xemena, a yi dœxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fœxœ ra.” Lewi yi keli, a bira a fœxœ ra. ¹⁵Na xanbi ra, Yesu yi siga a degedeni Lewi a banxini. Mudu maxinla nun hake kan wuyaxi yi dœxœ e degedeni Yesu nun a xarandine fema, bayo na muxu sifan wuyaxi yi biraxi a fœxœ ra. ¹⁶Farisi muxu^{‡‡} sariya karamœxœna ndee yi Yesu to a dege hake kanne nun mudu maxinle fema. Nanara, e yi a xarandiine maxœdin, e naxa, “Nanfera Yesu a dege ma mudu maxinle nun hake kanne fema?” ¹⁷Yesu yi e xuiin me, a yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kende na mako mi seribaan ma fœ furetœne. N mi faxi tinxin muxune xan xilideyi fœ hake kanne.”

Sun suxun maxœdinna

Matiyu 9.14-17, Luka 5.33-39

¹⁸Yoni a xarandiine nun Farisi muxune yi sunna suxuma. Muxuna ndee yi fa Yesu fema, e yi a maxœdin, e naxa, “Nanfera Yoni a xarandiine nun Farisi

††1:44 **dogonfontœna:** Alaa sariyan kui, dogonfontœn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin dinœ dogonfontœn na, bayo na yi na kanna sarijanna kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfontœna na ba muxun ma, fœ a xa saraxan ba alogo a mœn xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dœxœ a konni. A mato Saraxaraline sora 14.

‡‡2:16 **Farisi muxune:** Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sœbe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyen bonne ra. E mœn yi e benbane namunne suxuma kii xœdexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mœn yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

muxune xarandiine sunna suxuma koni i gbeene mi sunna suxuma?" ¹⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, "Naxalandi kanna nema naxalandi tiine fema, e sunna suxe ba?"^{¶¶} Na mi lige, xa a e fema!²⁰ Koni waxatina nde fama, naxalandi kanna bama nen e ye. Na waxatini, e sunna suxuma nen.²¹ Muxu yo mi dugi nene dungin tonge, a yi dugi fonna beteren a ra.^{§§} Xa a na liga, a dungi nenen boma nen a fonna ra, a yinla yi ragbo ayi.²² Muxun mi manpa nenen se se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nenen se saseen kalama nen, se saseen nun manpaan yi kala. Koni manpa nenen sama se sase nenen nan kui."

Matabu Lɔxɔna fe

Matiyu 12.1-8, Luka 6.1-5

²³ Yesu nun a xarandiine yi danguma xɛɛna nde ma Matabu Lɔxɔna nde yi, a xarandiine yi sansi tɔnsɔnne ratoron-don fɔɔ. ²⁴ Nanara, Farisi muxune yi a fala Yesu xa, e naxa, "I ya xarandiine feen naxan ligama, na mi daxa Matabu Lɔxɔni."^{*} ²⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, "Ɛ munma na xaran ba, kamen Dawuda nun a fɔxɔrabirane suxu waxatin naxan yi?"[†] ²⁶ A so nen Alaa banxini Saraxarali Kuntigi Singena Abiyatari waxatini, a yi Alaa buru ralixin don muxe mi daxa a xa naxan don fɔ saraxaraline. Dawuda mɔn yi ndee so a fɔxɔrabirane fan yii."²⁷ Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, "Matabu Lɔxɔn daxi muxun nan xa, muxun xa mi daxi Matabu Lɔxɔn xa."²⁸ Nanara, n tan Muxuna Dii Xemen nan Matabu Lɔxɔn kanna ra."

Xeme yii madɔnxina fe

Matiyu 12.9-14, Luka 6.6-11

3 Na xanbi ra, Yesu mɔn yi siga salide banxini. A yi xeme yii madɔnxina nde li menni. ² E yi lu Yesu matoe xa a xemen nakendeye Matabu Lɔxɔni alogo e xa a kansun na fe ra. ³ Yesu yi a fala xeme yii madɔnxin xa, a naxa, "Keli, i fa yamaan yetagi be."⁴ Na xanbi ra, a yi yamaan maxɔdin, a naxa, "Matabu Lɔxɔni, nanse daxa a xa liga, a naxin ba, xa a fajina? En yi muxun niin nakisi ba, xa en yi a halagi?" Koni e mi fefe fala. ⁵ Yesu xɔlxɔn yi e mato. A sunu e kininkin-intareyana fe ra ki fajni. A yi a fala xemen xa, a naxa, "I yiini bandun." A yi a yiini bandun, a kendeya. ⁶ Nanara, Farisi muxune yi mini mafuren! E nun Herode a muxuna ndee yi sa e bode to, e Yesu faxa feni tɔn.

Yamaan yi e malan daraan de

⁷ Yesu nun a xarandiine yi siga Galile Daraan dexɔn ma, yama gbeen yi bira a fɔxɔ ra keli Galile yamanani, e nun Yudaaya ⁸ nun Yerusalen nun Idumeya nun Yuruden baan kidimaan nun Tire taan nun Sidon taan nabilinni. Yesu yi feen naxanye ligama, yamaan yi na me, e yi fa a fema. ⁹ A yi a fala a xarandiine xa a e xa kunkina nde fen a xa, alogo yamaan nama a yigbeten. ¹⁰ A bata yi muxu wuyaxi rakendeya nun. Furetɔne birin yi kataxi alogo e xa e maso a ra, e yi e yiin din a ra. ¹¹ Nba, yinna paxine yi muxun naxanye fɔxɔ ra, ne a to waxatin naxan yi, e bira a bun ma, yinna paxine yi lu

^{¶¶}2:19 *Naxalandi kanna*: Yesu nan luxi alo naxalandi kanna sandani ito kui. A bunna neen, fa fala muxune mi sunna suxuma sewa waxatine yi.

^{§§}2:21 *dugi nenen*: Yesu a sariya nenen mi se Nabi Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mɔn mi se sariya nenen ma.

^{*}2:24 Farisi muxune namunne mi yi tinje wali yo xa ke *Matabu Lɔxɔni*. Na feen sebexi Xɔrɔyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sɔxɔlexine mi yi maliye na lɔxɔni.

[†]2:25 A mato Samuyeli Singen 21.2-7.

e ragbelegbele, e falan ti e xɔn, e naxa, “Alaa Dii Xemen nan i tan na.”¹² Koni a yi yinnane yamari, a e nama a fe fala.

Yesu yi xera fu nun firinne yeɓa

Matiyu 10.1-4, Luka 6.12-16

¹³Awa, Yesu yi te गयाan fari. A yi waxi muxun naxanye xɔn ma, a yi ne xili, e yi fa a fema. ¹⁴A yi muxu fu nun firin sugandi, a naxanye findi xerane ra alogo e xa lu a fema, ¹⁵a yi e rasiga kawandi badeni, a fangan so e yii e pinanne kedi. ¹⁶A muxu fu nun firinna naxanye sugandi, ne nan itoe ra, Simɔn, Yesu naxan xili sa Piyeri,[‡] ¹⁷e nun Sebede a dii xemen Yaki nun a xunyen Yoni Yesu naxanye xili sa “Boyanerige.” Na bunna neen “Kuye Sarinna diine.” ¹⁸E nun Andire nun Filipi nun Barotolome nun Matiyu nun Tomasi nun Alifaa dii xemen Yaki nun Tade nun Simɔn e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”[¶] ¹⁹e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a a so yiini.

Yesu nun Yinna mangana fe

Matiyu 12.22-32, Luka 11.14-23, 12.10

²⁰Na xanbi ra, Yesu yi xete banxini. Yama gbeen yi e malan na yi han Yesu nun a xarandiine mi yi fa nɔe e dege feren sɔte. ²¹A denbayaan na me waxatin naxan yi, e siga a tongodeni, amasɔɔ a denbayaan yi a falama nen, e naxa, “Seen bata so a yi.” ²²Sariya karamɔxɔn naxanye fa sa keli Yerusalem taani, ne yi a fala, e naxa, “Belesebu nan a fɔxɔ ra!” Bonne naxa, “A yinnane kedima yinna

mangan Belesebu barakan nin.” ²³Nanara, Yesu yi e xili a fema, a sandana ndee sa e xa, a naxa, “Setana nɔe Setana kede ba?” ²⁴Xa yamanan bata yitaxun yengeni, na yamanan mi sabatima.[§] ²⁵Yengen tanden naxan kui, na tanden mi sabatima. ²⁶Xa Setana keli a yete xili ma, a mangayani taxunma yengeni nen. A mi sabatima, a janma nen na yi. ²⁷Muxu yo mi nɔe soe senbemaana banxini, a yi a yii seene tongo, xa a mi senbemaana xidi singen.** Na xanbi ra, a banxi kui seene tonge nen. ²⁸N xa jɔndin fala e xa, muxun yulubin naxan birin ligama, hali a na Ala rayelefu, Ala e mafeluye nen na birin na. ²⁹Koni muxun naxan na Alaa Nii Sarijanxin nayeleyu, na mi mafeluye mume, habadan yulubin luma a ma nen.” ³⁰Yesu ito falaxi nen amasɔɔ muxune yi a falama nen, e naxa, “Yinna jaxin nan a fɔxɔ ra.”

Yesu nga nun a xunyene fe

Matiyu 12.46-50, Luka 8.19-21

³¹Na xanbi ra, Yesu nga nun a xunyene yi fa. E ti tandeni, e xeraan nasiga a xilideni banxini. ³²Yamaan yi dɔxi Yesu rabilinni, e yi a fala a xa, e naxa, “A mato, i nga nun i xunyene tandeni e waxi i to feni.” ³³Yesu yi e yabi, a naxa, “Ndee nga nun n xunyene ra?” ³⁴Muxun naxanye dɔxi a rabilinni, a yi ne mato, a naxa, “N nga nun n xunyene mato be yi. ³⁵Amasɔɔ muxun naxanye Ala sagoon ligama, ngaxakeden xememaan nun a jaxalanmaan ne nan na e nun n nga.”

[‡]3:16 Muxune mɔn Piyeri ma a Pita.

[¶]3:18 *Yahudiya siya xanuna*: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengema alogo Isirayila kaane xa mini e nɔɔn bun ma.

[§]3:24 *yamananana*: Ninanne nun yinnane Setana senben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana senben bun, xa ne e bode kedi, na luxi nen alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi pinanne kede alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi.

**3:27 Sandani ito kui, Setana findixi *senbemaana* nan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana yinna jaxine senben bun ma, nayi, Yesu bata Setana xidi.

Sansi wonla fe sandana

Matiyu 13.1-9, Luka 8.4-8

4 Na xanbi ra, Yesu mɔn yi xaranna fɔlɔ daraan de. Yama gbeen yi malan a fema han a yi so kunkin kui daraan xun ma. Yamaan yi lu baan xe deen xɔn ma. ² A yi e xaran fe wuyaxi ma sandani. A yi a fala e xa a xaranni, a naxa, ³ “Ɛ tuli mati. Xee biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. ⁴ A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xɔn ma. Xoline yi ne don. ⁵ Ndee yi bira fanyen fari bende gbee mi yi denaxan yi. E yi soli mafuren, amasɔtɔ benden mi yi gbo na yi. ⁶ Sogen to te, e yi lisi a ra, e xara, bayo e salenne mi yi godoxi bɔxɔni ki fajni. ⁷ Sansina ndee yi bira sexe jali kanne tagi, sexene yi gbo, e yi e don, e mi bogi. ⁸ Koni ndee yi bira bɔxɔ fajini, e soli, e sabati, e bogi, e keden kedenna birin yi tonge saxan sɔtɔ hanma tonge sennin, hanma keme.” ⁹ Yesu yi a fala, a naxa, “Xa tunla naxan xɔn, a feen me, na xa a tuli mati!”

Sandane sa xunna

Matiyu 13.10-17, Luka 8.9-10

¹⁰ Yesu yi a danna waxatin naxan yi, muxun naxanye nun a xarandii fu nun firinne yi a rabilinni, ne yi a maxɔdin sandane fe ma. ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan wundo feen bata so Ɛ tan yii. Koni muxun naxanye a fari ma, ne feen birin mema sandan nin ¹² bayo, ‘E seen matoma nen han, koni e mi a yigbema. E e tuli matima nen han, koni e mi fefe famuma, alogo e nama maxete, e yu-lubine yi xafari.”††

Yesu yi sandan bunna yebe

Matiyu 13.18-23, Luka 8.11-15

¹³ Na xanbi ra, Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ mi sandani ito bunna kolon ba?

Xa Ɛ mi ito kolon, Ɛ sandan bonne bunne kolonma di?”

¹⁴ “Awa, sansi wonla Alaa falan nan wolima. ¹⁵ Muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira kiraan xɔn ma. E na Alaa falan me tun, Setana yi fa, a yi a ba e yi. ¹⁶ Muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira fanyen fari. E na Alaa falan me, e a suxuma nen sewani mafuren! ¹⁷ Koni salen mi e bun ma, e mi buma. Tɔɔn nun besenxɔnyaan na fa Alaa falana fe ra, e birama nen tantanni mafuren! ¹⁸ Muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira sexe jali kanne tagi. E Alaa falan me, ¹⁹ koni dunuɔa xaminne nun nafunla fe kunfan nun nata gbete ye yi a liga e falan bejin, a tɔɔn mi lu e ma. ²⁰ Koni muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira bɔxɔ fajini. E Alaa falan mema nen, e yi a suxu, e bogi. Ndee yi tonge saxan namini, ndee tonge sennin, ndee keme.”

Lenpun dɔxɔ fena seen bun ma

Luka 8.16-18

²¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Lenpun dɔxe deben bun ma hanma saden bun ma ba? A mi dɔxɔma seen xan fari ba? ²² Feen naxanye birin luxunxi, ne makenenma nen. Feen naxanye birin wundoni, ne minima nen kenenni. ²³ Xa tunla naxan ma a feen me, na xa a tuli mati!” ²⁴ A mɔn yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ feen naxan mexi, Ɛ na fe liga Ɛ yeren ma. Ɛ ligaseen naxan yatema bonne xa, Ala fan na yatema Ɛ xa nen, a yi nde sa a fari. ²⁵ Seen muxun naxan yii, nde mɔn soma nen na yii, koni se mi muxun naxan yii, hali naxan di a yii, na bama nen a yii.”

Sansi xɔnna fe sandana

²⁶ Yesu mɔn yi a fala, a naxa, “Alaa Mangayaan luxi nen alo xemen naxan a sansiin woli a xeen ma. ²⁷ Xa a xi, xa a

mi xi, kɔɛɛn ba, yanyin ba, sansi xɔnna solima nen, a yi gbo, koni a tan mi a liga kiin kolon. ²⁸ Bɔxɔn nan bogi seene raminima a yete ra. A solima nen singe, na xanbi ra, a sabati, dɔnxen na a yi bogi. ²⁹ A na mɔ waxatin naxan yi, xemene yi wɔliten naso a ra, bayo a xaba waxatin bata a li.”

Sansi xurina fe sandana

Matiyu 13.31-32, 34, Luka 13.18-19

³⁰ Yesu yi maxɔdinna ti, a naxa, “En na Alaa Mangayaan sama nanse ma, hanma en nɔɛ a yebɛ sandan mundun xɔn? ³¹ A luxi nen alo sansi kɛse xuridin^{‡‡} naxan xurun dangu se kɛsen birin na muxune naxanye sima. ³² Koni a na si, a gboma nen han a dangu sansine birin na. A yiine yi gbo han xɔline yi e tɛene sa a yiine yi, a nininna ra.”

³³ Yesu yi Alaa falan nali e ma sanda sifani ito wuyaxi xɔn, e yi nɔɛ naxanye famunɛ. ³⁴ A mi yi falan tima e xa, xa a mi sandan sa. Koni e nun a xarandiine nema yi e danna, a yi e birin yebama nen e xa.

Yesu yi foye gbeen yamari

Matiyu 8.23-27, Luka 8.22-25

³⁵ Na lɔxɔn pinbanna ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “En gidi daraan kidi ma.” ³⁶ Nayi, e yi keli yamaan ye, e sa so kunkin kui Yesu yi dɔxi naxan kui. Kunki gbete ye fan yi a dɔxɔn. ³⁷ Foye gbeen yi keli, igen mɔrɔnne^{¶¶} yi so fɔlɔ kunkin kui, a yi luxi ndedi kunkin xa rafe igen na.

³⁸ Yesu yi xima kunkin kui xanbin na, a xunna saxi xunbunsaan fari. E yi a raxulun, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i ya fe mi nxu faxa feni ba?” ³⁹ Yesu yi keli, a foyen nun igen mɔrɔnne yamari, a naxa, “I raxara, i sabari!” Foyen yi dɔxɔ,

na yi madundu yenyen! ⁴⁰ Na xanbi ra, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E gaxuxi nanfera? Denkeleya mi e yi singe ba?” ⁴¹ Koni e gaxu kati! E a fala e bode xa, e naxa, “Nde xemene ito ra? Hali foyen nun igena a falan suxuma!”

Yesu yi muxun nakendeya yinnane naxan fɔxɔ ra

Matiyu 8.28-34, Luka 8.26-39

5 E yi dangu Galile Daraan bode fɔxɔn na Gadara yamanani. ² Yesu godo nen kunkin kui tun, xemena nde yi fa sa keli bilingan yireni, yinna paxin yi naxan fɔxɔ ra. ³ Na xemene yi bilingan yiren nin, muxu yo mi yi fa nɔɛ a xide sɔnɔn, hali yɔlɔnɔxɔnna ra. ⁴ Amasɔtɔ e bata yi a sanne balan wuren na, e a yiine xidi yɔlɔnɔxɔnne ra sanɔna ma wuyaxi, koni a yi a yɔlɔnɔxɔnne yibolonma nen, a wurene ba a sanne ma. Muxu yo mi yi fa a nɔɛ. ⁵ A yi sigama bilingan yiren nin, e nun geyane fari kɔɛɛn nun yanyin birin na. A yi gbelegbelema nen waxatin birin, a yi lu a yete maxabe gemen na.

⁶ A to sa Yesu to fe wulani, a yi a gi, a sa a xinbi sin a bun ma. ⁷ A yi a xuini te, yinnan yi a ragbelegbele a falan ti a xɔn, a naxa, “Kore Xɔnna Alaa Dii Xemena, Yesu, i waxi nanse xɔn ma n tan xa? I kɔlɔ Ala yi, fa fala i mi n paxankatama!” ⁸ A na falaxi nen, amasɔtɔ Yesu bata yi a fala, a naxa, “I tan yinna paxina, xete xemene ito fɔxɔ ra.” ⁹ Yesu yi yinnan maxɔdin, a naxa, “I xili di?” A yi a yabi, a naxa, “N xili nen, ‘Ganla.’ Amasɔtɔ nxu wuya!” ¹⁰ Yinnan yi lu Yesu mafanɛ, a nama yinnane kedi yamanani. ¹¹ Awa, xɔsɛ kuru gbeen yi na dɔxɔn ma, e yi e degema geyaan ma. ¹² Yinnane yi Yesu mafan, e naxa, “Nxu rasiga xɔsɛ kuruni itoe ye, alogo nxu xa sa so ne yi.” ¹³ Nanara, a yi tin. Yinna paxine yi xete xemene

^{‡‡}4:31 Sansini ito xili nen mutaridi.

^{¶¶}4:37 Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

ƒɔɔ ra, e sa so xɔsene yi. Xɔse kurun birin yi godo e giye geyaan na, e godo darani, e faha. Xɔse wuli firin jɔɔɔn.

¹⁴Muxun naxanye yi xɔsene kantanna, ne yi siga e giye taani, e sa na xibarun nali taani e nun xeene ma. Yamaan yi siga na feen matodeni. ¹⁵Awa, e siga Yesu fema, e na xemen to yinna ganla yi naxan ƒɔɔ ra nun. A ɔɔxi, doamaan nagodoxi a ma, a bata xaxili sɔɔ. Nanara, e birin yi gaxu kati! ¹⁶Naxanye na feene birin to, e yi ne ye ba yamaan xa naxan ligaxi na muxun xa yinna paxin yi naxan ƒɔɔ ra e nun naxan liga xɔsene ra. ¹⁷Nanara, e Yesu mafan folɔ, a xa keli e yamanani. ¹⁸Awa, Yesu yi soma kunkin kui waxatin naxan yi, yinna paxin yi xemen naxan ƒɔɔ ra nun, na yi Yesu mafan alogo a xa lu a fema. ¹⁹Koni Yesu mi tin, a yi a fala a xa, a naxa, “Xete i konni i ya denbayaan fema. Marigin naxan ligaxi i xa, a kininkinixi i ma kii naxan yi, i sa na fala e xa.” ²⁰Awa, xemen yi siga na Taa Xun Fune birin yi. Yesu feen naxan ligaxi a xa, a sa na fala. Na muxune yi kabe kati!

Yesu yi muxu firin nakendeya

Matiyu 9.18-16, Luka 8.40-56

²¹Yesu mɔn yi xete daraan bode ƒɔɔɔn na kunkin kui. Yama gbeen yi malan Yesu rabilinni daraan dexɔn ma. ²²Salide banxin kuntigina nde yi fa, naxan yi xili Yirusu, a yi a to, a bira Yesu san bun ma. ²³A yi a mafan kati, a naxa, “N ma dii temen faxamaan ni i ra! Yandi, fa i yiin sa a ma alogo a xa kendeya, a lu a nii ra.”

²⁴Awa, Yesu yi siga a ƒɔɔ ra, yama gbeen fan yi siga a ƒɔɔ ra, e yi a yigbeten han! ²⁵Naxanla nde yi na nun naxalan furen yi naxan ma xabu jɛɛ fu nun firin. ²⁶A bata yi tɔɔ seriba wuyaxi fema a dandandeni, a gbetin birin bata yi nan, koni a mi kendeya, ƒɔ a furen to yi sigan gboe ayi! ²⁷A to Yesu a fe me, a yi fa ya-

maan ye Yesu xanbi ra, a yi a yiin din a doamaan na. ²⁸Amasɔɔ a yi a mirimannen, a naxa, “Hali n na n yiin din a doamaan na gbansan, n kendeyama nen.” ²⁹Na waxatin yeteni, wunla naxan yi minima a ma, na yi dan, a yi a kolon a fatini fa fala a bata kendeya.

³⁰Yesu yi a kolon mafuren a senbena nde bata mini a yi. A yi a yee rafindi yamaan ma a yi a fala, a naxa, “Nde a yiin dinxi n ma doamaan na?” ³¹A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “I yamaan toma i yigbetenje, i mon a falama, i naxa, ‘Nde a yiin dinxi n na?’” ³²Koni Yesu yi lu a rabilinna matoe alogo a xa paxanla to naxan a yiin dinxi a ra. ³³Naxanla yi xuruxurunma gaxuni, a to bata a kolon naxan ligaxi a xa, a yi fa bira a san bun, a yi jɔɔndin fala a xa. ³⁴Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii temena, i ya denkeleyaan bata i rakisi, siga boje xunbenli, i ya tɔɔn bata nan.”

³⁵Yesu yi na falama waxatin naxan yi, xerana ndee yi fa sa keli salide banxin kuntigin Yirusu konni. Ne yi a fala Yirusu xa, e naxa, “I ya dii temen bata faha. I karamɔɔ tɔɔma nanfera?” ³⁶Yesu mi a tuli mati e falan na, koni a yi a fala salide banxin kuntigin xa, a naxa, “I nama gaxu, i xa denkeleya tun!” ³⁷A mi tin muxu yo xa siga a ƒɔɔ ra, ƒɔ Piyeri nun Yaki nun Yaki xunyen Yoni. ³⁸E to salide banxin kuntigin konna li, Yesu yi e to kɔntɔfilixi, e yi wugama han, e gbelegbelema! ³⁹A yi so banxini, a yi a fala e xa, a naxa, “E kɔntɔfilixi nanfera, e yi wuga? Diin mi faxaxi, a xiin nen.”

⁴⁰Koni, e yi a magele folɔ. A yi e birin namini banxini, a yi diidina nga nun a fafe xili e nun a xarandii saxanna. E diidin saxi denaxan yi, e so menni. ⁴¹A yi a suxu a yiin ma, a yi a fala a xa a konxuini, a naxa, “Talita kumi.” Na bunna neen fa fala, “Dii temena, n na falama i xa, keli!” ⁴²Dii temen yi keli mafuren, a sigan ti folɔ. A barin bata yi jɛɛ fu nun

firin ti. E yi kabe na ma kati! ⁴³Koni Yesu yi e yamari, a muxu yo nama feni ito kolon, e mɔn xa donseen so diin yii.

Nasareti kaane yi e me Yesu ra

Matiyu 13.53-58, Luka 4.16-30

6 Yesu yi keli na yi, a siga a konni, a maxuruxi taan naxan yi, a xarandine biraxi a fɔxɔ ra. ²Matabu Lɔxɔn to a li, a yi xaranna ti fɔlɔ salide banxini. Yamaan naxan yi tuli matixi a ra, ne yi kabe, e yi a fala, e naxa, “A ito sɔtɔxi minen yi? A xaxinla sifani ito sɔtɔxi di, a to fa kabanako feni itoe ligama? ³Kamuderen xa mi ito ra ba? Mariyamaa diin xa mi a ra ba? Yaki nun Yusufu nun Yudasasi nun Simɔn tada xa mi ito ra ba? A xunyɛ naxalanmane xa mi dɔxi be ba?” E yi e me a ra.

⁴Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Nabiin binye yiren birin yi, fɔ a kon taan nun a xabilan nun a denbayani.” ⁵A mi nɔ kabanako fe yo lige menni, fɔ a to a yiin sa furetɔna ndee tun ma, a yi e rakendeya. ⁶A yi kabe e denkeleyatareyaan ma han!

Xera fu nun firinne xe fena

Matiyu 10.5-15, Luka 9.1-6

Na xanbi ra, Yesu yi siga na taane yi, a yi yamaan xaran. ⁷A yi xarandii fu nun firinna xili, a yi e rasiga firin firin yeen ma. A yi senben so e yii yinna naxine xun na. ⁸A yi e yamari, a naxa, “Ɛ nama siga sese ra ε yii sigatini, fɔ dunganna. Ɛ nama siga buru ra hanma bɔndunla hanma gbetina ε tagi xidini. ⁹Ɛ xa sankidin so ε sanni koni ε nama doma gbee firin xali ε yii.” ¹⁰A mɔn yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ na yigiya banxin naxan yi, ε xa lu menni han ε yi keli na taani. ¹¹Xa ε yirena nde li, yamaan mi ε rasuxu, e mi e tuli mati ε ra, ε xa keli na yi. Ɛ yi ε sanne rakunkun, ε yi na gbangbanna ba e

sanne ra.⁸⁸ Na findima nen sereyaan na e xa!” ¹²Nayi, e yi siga, e sa kawandin ba, e naxa, a yamaan xa e xun xanbi so e hakene yi. ¹³E yi jinan wuyaxi kedi, e turen sa furetɔne xunne yi misaala ra, e yi e rakendeya.

Yoni Marafu Tiin faxa fena

Matiyu 14.1-12, Luka 9.7-9

¹⁴Manga Herode yi na birin me amasɔto Yesu xinla bata yi xuya ayi yiren birin yi. Muxuna ndee naxa, “Yoni Marafu Tiin nan kelixi sayani. Nanara, senbena a yii, a kabanako feene liga.” ¹⁵Koni ndee naxa, “Nabi Eli nan a ra.” Ndee naxa, “Nabiin nan a tan na alo waxati danguxin nabina nde.”

¹⁶Herode a me waxatin naxan yi, a yi a fala, a naxa, “Yoni nan a ra, n naxan xunna sege a de! A bata keli sayani!”

¹⁷Herode yeteen yamarin fi nen, a Yoni xa suxu, e yi a xidi, e yi a sa kasoon na Herodiyade a fe ra, naxan bata yi dɔxɔ Herode fafaxakedenna Filipi xɔn, Herode naxan dɔxɔ a naxanla ra. ¹⁸Yoni bata yi a fala Herode xa, a naxa, “A mi daxa i xa i fafaxakedenna naxanla dɔxɔ!”

¹⁹Nanara, Herodiyade yi xɔlɔ Yoni ma, a yi waxi a faxa feni. Koni a mi nɔ, ²⁰amasɔto Herode yi gaxuxi Yoni yee ra, bayo a yi a kolon a muxu tinxinxi sarjɔnɔn nan yi a ra. Nanara, a yi lu a ratange. Herode na yi a tuli mati Yoni ra waxati yo yi, a yi kuisanma nen, anu a yi rafan a ma a xa a tuli mati a ra.

²¹Koni lɔxɔna nde, Herode yi a bari lɔxɔn sumunna donse donni tɔn a kuntigine nun sofa mangane nun Galile yamanan muxu gbeene xa. ²²Herodiyade a dii temen yi so banxini, a yi a bodon. Na yi Herode nun a muxu xilixine kenen. Nanara, mangan yi a fala na sungutunna xa, a naxa, “I waxi sese xɔn ma, n na soe i

⁸⁸**6:11** E *sanne rakunkun* feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi xerane xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra.

yii.”²³ A yi a kɔlɔ, a yi saratin tongo a xa, a naxa, “I na n xandi sese yi, n na soma i yii nen hali n ma yamanan fɔxɔ kedenna!”²⁴ Nanara, sungutunna yi mini, a siga, a sa a nga maxɔdin, a naxa, “N xa a xandi nanse yi?” A nga yi a yabi, a naxa, “Yoni Marafu Tiin xunna.”²⁵ Nayi, dii temen yi xete mangan fema mafuren, a yi a fala a xa, a naxa, “N waxi a xɔn ma, i xa Yoni Marafu Tiin xunna so n yii wure lefaan ma iki sa!”²⁶ Na yi mangan niin nafɔɔ a ma, koni bayo a bata yi saratin tongo a muxu xilixine yee xɔri, a mi yi wama tondi feni.²⁷ A yi sofana nde yamari mafuren, a a xa sa fa Yoni xunna ra. Na yi siga, a sa Yoni xunna sege a de kasoon na,²⁸ a fa a ra wure lefaan ma. A yi a so sungutunna yii, na yi a so a nga yii.²⁹ Yoni a xarandiine to na me, e yi fa a binbin tongo, e sa a maluxun.

Yesu yi muxu wuli suulun dege

*Matiyu 14.13-21, Luka
9.10-17, Yoni 6.1-14*

³⁰ Xerane yi e malan Yesu fema, e feen naxan birin ligaxi, e nun e yamaan xaran kii naxan yi, e yi na birin yeba a xa.³¹ A yi a fala e xa, a naxa, “E fa e danna yire madunduxina nde yi, e fa e matabu n fema.” Amasɔɔ muxu wuyaxi yi fama, e siga, han e mi yi feren yati sɔɔma, e yi e dege.³² Nayi, e yi te kunkin kui alogo e xa siga yire madunduxina nde yi.

³³ Koni muxu wuyaxi yi e to sigɛ, e yi a kolon mafuren! Nanara, muxune yi keli taane birin yi, e yi e gi han e tan singe yi sa so.³⁴ Yesu to mini kunkin kui, a yi yama gbeen to na yi, a kininkinin e ma amasɔɔ e yi luxi nen alo yexeen naxanye kantani muxu mi na. Nanara, a e xaran fɔlɔ fe wuyaxi ma.

³⁵ A xarandiine yi fa a fema jinbanna ra, e naxa, “Kɔɛen bata so, burunna nan nun be ra.”³⁶ Yamaan naxete alogo e xa siga be rabilinna banxidene ra e nun xee ne ma, e sa donseen sara e yete xa.”

³⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, “E tan yeteen xa donseen so e yii.” E yi a fala a xa, e naxa, “I waxi a xɔn ma, nxu xa sa walikeen kike solomasexe saranna sara burun na ba nxu yi donseen so e yii?”

³⁸ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Buru xun yoli e yii? E sa a mato.” E yi a yabi, e naxa, “Buru xun suulun, yexe firin nan be.”³⁹ Nayi, Yesu yi a fala, a e xa yamani taxun dɔxɔde yeen ma, e dɔxɔ sexene fari.

⁴⁰ Awa, yamaan yi dɔxɔ muxu keme yeen nun muxu tonge suulun yeen ma.⁴¹ Na xanbi ra, Yesu yi buru xun suulunne nun yexe firinne tongo, a yi a yeen nate kore, a barikan bira Ala xa. A na buru xun suulunni gira, a yi a so a xarandiine yii, a e xa a yitaxun yamaan na. A yexe firinne fan yitaxun e ra.⁴² E birin yi e dege, e lugo ken!⁴³ Xarandiine yi debe fu nun firin nafe burun nun yexe dungi dɔnxene ra.⁴⁴ Muxun naxanye na burune don, xemene gbansan, muxu wuli suulun.

Yesu yi sigan ti igen fari

Matiyu 14.22-33, Yoni 6.15-21

⁴⁵ Na waxatin yeteni, Yesu yi a xarandiine rasiga kunkin kui a yee ra Betasada taani daraan kidi ma. A tan yi lu xanbin na yamaan naxetedeni.⁴⁶ A to keli yamaan fema, a yi te geyaan fari Ala maxandideni.⁴⁷ Ninbanna to a li, kunkin yi daraan tagini, Yesu tan kedenna bɔxɔni.⁴⁸ A yi a to a xarandiine tɔɔma kunkin nasiga feen na bayo foye gbeen bata yi a xun sa e ma. Na nan a liga a siga e fema subaxani, a sigan tima igen fari, a yi dangu feni e ra nun.⁴⁹ Koni e to a to sigan tiye igen fari. E yi e miri fa fala, muxun yelenna nan a ra. E gbelegebele,⁵⁰ amasɔɔ e birin a to nen, e yi gaxu kati! Yesu yi falan ti e xa mafuren, a naxa, “E wekile, n tan nan a ra. E nama gaxu.”⁵¹ A so kunkin kui e fema, foyen yi a raxara. Xarandiine yi kabe han!⁵² Amasɔɔ e mi buru don

feen kabanako feen famuxi, bayo e bɔŋen yi xɔdɔxɔ.

Yesu yi furetɔne rakendeya

Matiyu 14.34-36

⁵³ Yesu nun a xarandiine yi daraan gidi. E siga Genesareti yamanani, e kunkin xidi na yi. ⁵⁴ E to mini kunkin kui tun, yamaan yi Yesu kolon. ⁵⁵ Men kaane na yi a xinla me denaxan yi, e birin yi fama e furetɔne ra nen a fema dagine ma. ⁵⁶ Yesu siga yiren naxan birin yi, banxidene nun taane nun xɛene, men muxune yi fama e furetɔne ra nen lɔxɔ tidene yi. E yi Yesu mafan, a a xa tin furetɔne xa e yiin din a domain lenben na. Naxanye birin yi e yiin dinma a ra, ne birin yi kendeyama nen.

Yahudiyane namun feene

Matiyu 15.1-9

7 Awa, Farisi muxuna ndee nun sariya karamɔxɔna ndee yi e malan Yesu rabilinni sa keli Yerusalen taani. ² E yi a to fa fala a xarandiina ndee e degema, e yine mi yi sarɔŋan lan Yahudiyane dinan kiin ma. Na bunna neen fa fala e mi e yiin naxaxi.

³ Anu, Farisi muxune nun Yahudiyane birin mi yi donseen donɔe xa e mi e yiin naxa lan e dinan kiin ma, amasɔtɔ e yi kankanxi e benbane namun feene ma. ⁴ E na keli lɔxɔ tideni, xa e mi e fatin maxa lan e dinan kiin ma, e mi e dege. Namun fe wuyaxi mɔn e yii, alo igelengenna nun tunden nun sulan goronne maxana.

⁵ Farisi muxune nun sariya karamɔxɔne yi Yesu maxɔdin, e naxa, “Nanfera, i ya xarandiine mi en benbane namunna suxuma? E donseen donma e yiin mi raxaxi lan en ma dinan kiin ma!” ⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nabi Esayi waliyiya falan naxan ti e fe yi, a

ɔndin nan yi a ra, e tan nafigine, bayo a sebexi, a naxa, ‘Yamani ito n binyama e deen nin, koni e bɔŋen makuya n na pon! ⁷ E n batuma fuyan! Amasɔtɔ e xaranna findixi adamadiyaan yamari xaraxine nan gbansan na.’* ”

⁸ Yesu naxa, “E bata Alaa yamarine bepin, e adamadiine namun feene suxu. ⁹ E fatan Alaa yamarine kaladeni alogo e xa kankan e gbee namun feene ma! ¹⁰ Amasɔtɔ Musa a fala nen, a naxa, ‘I baba nun i nga binya,’ a mɔn naxa, ‘Naxan na a baba danga hanma a nga, e na kanna faxes.’† ¹¹ Koni e tan a falama, e naxa, a naxan na a fala a fafe xa hanma a nga xa, a naxa, ‘I yi maliin naxan sɔtɔma n yii nun, na bata findi Ala gbeen na,’ e yi na falama e kon xuini, fa fala ‘koro-banna.’ ¹² Xa a na fala, e mi fa tinma a xa sese liga a fafe nun a nga xa. ¹³ Nayi, e Alaa falan kalama e namun feene xɔn e yamaan xaranma naxanye ma. E na fe sifa wuyaxi gbete ye ligama.”

Muxuna sarɔŋanna kala fena

Matiyu 15.10-20

¹⁴ Na xanbi ra, Yesu mɔn yi yamaan xili a fema. A yi a fala e xa, a naxa, “E birin xa e tuli mati n xuiin na, e yi ito famu. ¹⁵ Muxun seen naxan birin donma, na mi a sarɔŋanna kalama. Koni feen naxan kelima a bɔŋeni, na nan a sarɔŋanna kalama. ¹⁶ Awa, xa tunla naxan xɔn, a xa feen me, na xa a tuli mati!”

¹⁷ A keli yamaan fema waxatin naxan yi, a so banxini, a xarandiine yi a maxɔdin na sandan bunna ma. ¹⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E fan munma xaxili sɔtɔ ba? E mi a to, muxuna sarɔŋanna mi kalama donseen xan xɔn naxan soma a de? ¹⁹ Amasɔtɔ a mi soma a bɔŋen xan yi, fo a godo a kui, na xanbi ra, a yi mini

*7:7 Esayi 29.13

†7:10 Xɔrɔyaan 20.12 nun 21.17 e nun Sariyane 5.16

a fatini.” Yesu to ito fala, a yi a falama nen fa fala donse yo mi haramuxi.

²⁰A yi a fala, a naxa, “Naxan ke-lima muxun bɔɓɓeni, na nan a saripanna kalama. ²¹Bayo feen naxanye ke-lima a bɔɓɓeni, ne nan itoe ra, miriya jaxin nun yanga suxun nun muɓan nun muxu faxana ²²e nun yalunyaan nun milan nun fe jaxin nun yanfantenyaan nun haramu feene nun xɔxɔlɔnyaan nun muxu makonbin nun wason nun xaxilitareyana. ²³Fe jaxin sifani itoe birin ke-lima muxun bɔɓɓen nin, e yi a saripanna kala.”

Naxanla a denkeleyana fe

Matiyu 15.21-28

²⁴Yesu yi keli na yi, a siga Tire yamanani, a sa so banxina nde kui. A mi yi waxi a xɔn ma, muxu yo xa a yiren kolon. Koni a mi yi nɔɛ a luxunɓɛ. ²⁵Naxanla nde yi na, yinna jaxin yi naxan ma dii temen fɔxɔ ra. Na to Yesu a fe me tun, a fa bira a sanna bun ma.

²⁶Gireki kaan nan yi na jaxanla ra, a bari Siriya-Fenisa yamanan nin. A yi Yesu mafan, a xa yinnan kedi a dii temen fɔxɔ ra. ²⁷Koni Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “En diidine dege singen han e lugo. A mi lan en yi diidine donseen tongo, en yi a sa e barene bun ma.”[‡] ²⁸Naxanla yi a yabi, a naxa, “N fafe, baren naxanye tabanla bun ma, ne donse yolonxine nan donma, diidine naxanye rayolonma bɔxɔni!” ²⁹A yi a fala a xa, a naxa, “I bata n yabi ki fajɓi. Nayi, siga i konni, yinnan bata xete i ya dii temen fɔxɔ ra!” ³⁰Nayi, a yi xete a konni, a yi a diin to saxi a sadeni, yinnan bata xete a fɔxɔ ra fefe!

Yesu yi bobon nakendeya

³¹Na xanbi ra, Yesu yi keli Tire yamanani a dangu Sidɔn yamanani. A yi gidi Galile Daraan binni Taa Xun Fune yamanani. ³²Muxuna ndee yi fa xeme tuli xɔrina nde ra a fema fala ti feen yi xɔdɔxɔ naxan ma. E yi Yesu mafan, a xa a yiin sa a ma. ³³Nanara, Yesu yi a tongo a keli yamaan ye. A yi a yii sonla raso a tunle kui, a yi a degen namini, a yi a sa xemen lenna ma. ³⁴Na xanbi ra, Yesu yi a yeen nate kore, a yi kutun sununi! A yi a xui ramini a kon xuini, a naxa, “Epafata.” Na bunna nɛɛn “A xa rabi!” ³⁵Na waxatin yeteni xemen tunle yi raba ayi, a lenna yi fulun, a falan ti fɔɓɔ ki fajɓi.

³⁶Yesu yi e birin yamari, a e nama a fala muxu yo xa. Koni a yi danna sama na falan ma kii naxan yi, falan yi sigama ayi na kii nin. ³⁷Yamaan yi kabe kati, e naxa, “A feen birin ligama ki fajɓi! Hali tuli xɔrine, a ne tunla rabama ayi, bobone yi falan ti.”

Yesu yi muxu wuli naanin dege

Matiyu 15.32-39

8 Na waxatini, yama gbeen mɔn yi malan. Donse to mi yi na, Yesu yi a xarandiine xili a fema, a yi a fala e xa, a naxa, ²“N bata kininkinin yamani ito ma, amasɔtɔ e bata soge saxan ti n fema. Donse yo mi fa e yii iki. ³Xa n na e kamɛtɔne rasiga e konne yi, e sa fugama a ra nen kira yi amasɔtɔ e tan ndee kelideni kuya.” ⁴A xarandiine yi a yabi, e naxa, “Donseen sɔtɔn minen yi wulani ito yi naxan e luge?” ⁵Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Buru xun yoli e yii?” E yi a yabi, e naxa, “Solofere.”

⁶A yi a fala yamaan xa, a e xa dɔxɔ bɔxɔni. A yi na buru xun soloferen tongo, a barikan bira Ala xa, a yi e yigira, a yi

[‡]7:27 Yesu jaxanli ito a denkeleyaan nan fesefesema sandani ito xɔn. Sandan kui, siya gbetene findixi barene ra, diidine fan yi lu alo Isirayila kaane.

e so a xarandiine yii, a e xa e yitaxun yamaan na. Awa, xarandiine yi a liga na kiini. ⁷Yexedina ndee fan yi e yii. Yesu yi barikan bira ne fan ma fe ra. A yi a fala xarandiine xa, a naxa, a e xa ne fan yitaxun yamaan na. ⁸Muxune birin yi e dege, e yi lugo ken! Xarandiine yi na dɔnxɛ dungi dungine matongo, e debe solofere rafe ne ra. ⁹Xemene gbansanna, e muxu wuli naanin nan ɔɔxɔn yi a ra. Nayi, Yesu yi e rasiga. ¹⁰Na waxatin yeteni, e nun a xarandiine yi so kunkin kui, e siga Dalamana yamanani.

Taxamasenna maxɔdin fena

Matiyu 16.1-4

¹¹Farisi muxuna ndee yi fa, e Yesu tandi fɔɔ. E yi waxi a bunba feni, e yi a maxɔdin, a xa taxamasenna nde liga sa keli ariyanna yi. ¹²Yesu yi kutun sununi ki faji, a yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera to muxune taxamasenna nde maxɔdinma? N xa ɔɔndin fala e xa, e mi taxamaseri yo toma.” ¹³Na xanbi ra, a yi keli e fema, a mɔn yi te kunkin kui, a yi dangu daraan bode fɔɔxɔn na.

Marakolonna lan xaranne ma

Matiyu 16.5-12

¹⁴Nba, xarandiine yi jinan, e mi siga buru ra e yii fɔ buru xun keden pe, na nan yi kunkin kui. ¹⁵Yesu yi e yamari, a naxa, “E a liga e yeren ma Farisi muxune nun Herode a muxune buru rate sena^f fe yi.” ¹⁶E yi falan ti e bode tagi, e naxa, “A ito falan nen bayo buru mi en yii.”

¹⁷E yi naxan falama, Yesu yi na kolon. Nanara, a yi e maxɔdin, a naxa, “E falan tima nanfera fa fala buru mi en yii? E mɔn munma a yee to e munma xaxili sɔɔɔ? E bɔɔɔn nan xɔɔɔɔ ba?” ¹⁸Yeena e

ma ba, e mi sese toma? E tunla na koni e mi fefe meen ba? E bata jinan ba, ¹⁹n to muxu wuli suulunna dege buru xun suulunna ra, e debe yoli rafe a dungi dungi dɔnxene ra?” E yi a yabi, e naxa, “Fu nun firin.” ²⁰Yesu mɔn naxa, “N to muxu wuli naaninna dege buru xun soloferen na, e debe yoli rafe a dungi dungi dɔnxene ra?” E yi a yabi, e naxa, “Soloferen.” ²¹A yi e maxɔdin, a naxa, “E munma a famu ba?”

Yesu yi danxutɔɔn nakendeya

²²Nba, Yesu nun a xarandiine to sa Betasada taan li, muxuna ndee yi fa xeme danxutɔɔn na Yesu fema. E yi a mafan, a xa a yiin sa danxutɔɔn ma. ²³Yesu yi danxutɔɔn yiin suxu, a yi siga a ra taa xanbin na, a yi a degen sa xemen yeene ma, a yi a yiine sa a ma, a yi a maxɔdin, a naxa, “I sena nde toma ba?” ²⁴Xemen yi a yeen nate, a naxa, “N muxune toma, koni e luxi alo wudi binle nan sigan tima.” ²⁵Yesu mɔn yi a yiine sa xemen yeene ma. A yeene yi rabi, a yi seene yigbe ki faji! ²⁶Yesu yi a rasiga a konni, a naxa, “I nama fa xete taani sɔɔnɔn de!”[§]

Piyeri a falana Yesu a fe yi

Matiyu 16.13-20, Luka 9.18-21

²⁷Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga Sesariya rabilinna taane yi Filipi yamanani. Yesu yi a xarandiine maxɔdin kira yi, a naxa, “Yamana a falama a nde n tan na?” ²⁸E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiina. Bonne naxa, a Nabi Eli nan i tan na, koni ndee gbete ye fan naxa, a nabina nde nan i tan na.” ²⁹Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “E tan go? E tan naxa a di? Nde n tan na?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin

§8:15 buru nate sena: Lebenna na a ra naxan buru nagboma ayi. Yesu na lebenna sama Farisi muxune xaranna nan ma. Farisi muxune xaranna yamaan birin kalama alo leben xurudin buru birin nagboma kii naxan yi.

§8:26 Yanyina nde, Yesu mi yi waxi a xɔn ma muxune xa a kolon fa fala a bata muxun nakendeya alogo yamaan nama gbo ayi.

nan i tan na.”³⁰ Awa, Yesu yi e yamari, a e nama a fe fala muxu yo xa.

Yesu yi a sayana fe fala

Matiyu 16.21-28, Luka 9.22-27

³¹Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine xaran fɔɔ, a naxa, a fere mi na fɔ a tan Muxuna Dii Xemen xa tɔɔ wuyaxi sɔɔ. A naxa, a yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne e mɛma a ra nen, e yi a faxa. A soge saxandeni, a yi keli sayani. ³²A yi ito yɛba e xa ki fani. Nanara, Piyeri yi a ba bonne fema, a yi a maxadi fɔɔ. ³³Koni Yesu yi a yɛ rafindi e ma, a yi a xarandiine mato, a Piyeri maxadi, a naxa, “Setana, fata n ma! I mi i mirima Alaa feene ma fɔ adamadiine.”

³⁴Yesu yi yamaan xili a fema e nun a xarandiine. A yi a fala e xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan fɔxɔ ra, a xa a mɛ a yete ra, a yi a faxa wudin** tongo, a bira n fɔxɔ ra. ³⁵Amasɔɔ naxan waxi a niin nakisi feni, na bɔnɔma a yi nen. Koni naxan na bɔnɔ a niini n tan nun n ma falan Xibaru Fajina fe ra, na kisima nen. ³⁶Xa muxun dunuɓa birin sɔɔ, a bɔnɔ a niini habadan, tɔnɔn mundun na ra? ³⁷Muxun nɔɛ nanse fiye, a mɔn yi a niin sɔɔ? ³⁸Awa, xa muxun yagi a tiye n tan nun n ma fe falana fe ra hake kanne nun nafigine yɛ ra iki, n tan Muxuna Dii Xemen fan yagima nen na kannu fe ra, nxu nun maleka saripanxine na fa waxatin naxan yi n Fafe Alaa binyeni.”

9 A mɔn yi a fala e xa, a naxa, “N xa jɔndin fala e xa: Ndee be, ne mi faxe fɔ e Alaa Mangayaan to fe a senbeni.”

Yesu a nɔɔna fe

Matiyu 17.1-13, Luka 9.28-36

²Xii sennin danguxina, Yesu yi Piyeri nun Yaki nun Yoni tongo, a siga e ra e danna geya gbeen fari. A kɛnaan yi masara e yɛ ra yi. ³A dugin yi lu mayilenɛ, a fixa ayi fefe! Dugi xaan mi dunuɓa yi naxan nɔɛ dugin fixe na kiini. ⁴Nabi Eli nun Nabi Musa yi mini kenenni e yetagi, e yi lu falan tiye Yesu xa. ⁵Piyeri yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔxɔ, a lanxi bayo nxu be. Nxu xa gage saxan ti be, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.” ⁶A mi yi fa a kolon a naxan falama, amasɔɔ gaxun bata yi e suxu han! ⁷Kundaan yi godo e xun ma, fala xuiin yi keli na kundani, a naxa, “N nafan Dii Xemen nan ito ra, ɛ tuli mati a xuiin na!” ⁸E yi e yɛ rakopin e rabilinni mafuren, koni e mi muxu yo to e fema fɔ Yesu kedenna!

⁹E yi godoma geyaan na waxatin naxan yi, Yesu yi e yamari, a e feen naxan toxi, e nama na fala muxu yo xa fɔ a tan Muxuna Dii Xemen na keli sayani. ¹⁰E yi na falan namara, koni e yi falan ti fɔɔ e bode tagi, e naxa, “Keli fena sayani, na bunna di?”

¹¹E yi Yesu maxadin, e naxa, “Sariya karamɔxɔne a falama nanfera fa fala Nabi Eli nan singe fama?”†† ¹²A yi e yabi, a naxa, “Nabi Eli nan singe fama yati, a yi feene birin yitɔn. Koni nanfera Kitabuna a falama a Muxuna Dii Xemen tɔɔna nen kati, muxune yi e mɛ a ra? ¹³Koni n xa a fala ɛ xa, Nabi Eli bata yelin fe. E yi e rafan feene birin liga a ra alo Kitabuna a fe falaxi kii naxan yi.”

**8:34 Romi kaane yi muxune gbangbanma *wudin* nan ma, e yi e faxa. Ito bunna neen, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wekile sayaan na Yesu fɔxɔ ra.

††9:11 *Nabi Eli* a fe seɓexi Malaki 3.23 kui. Sariya karamɔxɔne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mɔn fama nen benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiyi falan nakamalixi. A a lixi taruxuni ito kui, Herode bata yi Yoni Marafu Tiin faxa.

Yinnan yi diidin naxan fɔxɔ ra

Matiyu 17.14-21, Luka 9.37-43

¹⁴E to fa xarandiin bonne fema, e yi yama gbeen to e rabilinni. E nun sariya karamɔxɔna ndee yi e bode matandima. ¹⁵Yamaan to Yesu to, e yi kabe kati! E siga e giye e ralandeni, e yi a xɔntɔn. ¹⁶Yesu yi a xarandiine maxɔdin, a naxa, “Ɛ bode matandima nanfera?”

¹⁷Muxu keden yi a yabi yamaan ye, a naxa, “Karamɔxɔ, n bata fa n ma dii xemen na i fema amasɔto yinnana a fɔxɔ ra. A mi nɔɛ falan tiye. ¹⁸Yinnan na keli a ra waxati yo yi, a a rabirama nen bɔxɔni. A de xunfanna yi lu mine, a lu a jinna raxinjɛ. A xara ayi. N bata i ya xarandiine mafan, alogo e xa yinnani ito kedi, koni e mi nɔxi a kede.” ¹⁹Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ tan denkeleyatarene, n luma ɛ fema han waxatin mundun yi? N xa dija ɛ xa han waxatin mundun yi? Ɛ fa diin na n fema.” ²⁰E yi fa a ra Yesu fema.

Yinnan to Yesu to, a yi banxulanna raxuruxurun keden na, a yi bira bɔxɔni, a yi lu a makutukute, a de xunfanna yi lu mine. ²¹Yesu yi banxulanna fafe maxɔdin, a naxa, “Xabu waxatin mundun ito ligama a ra?” A fafe yi a yabi, a naxa, “Xabu a dii jɔrena. ²²Yinnan bata kata a faxa feen na sanja ma wuyaxi. A bata yi a rabira teen nun igeni. Xa i nɔɛ a lige, kininkinin nxu ma, i yi nxu mali.” ²³Yesu naxa, “I tan naxa, ‘Xa i nɔɛ.’ Naxan na denkeleya, na nɔɛ feen birin lige nen.” ²⁴Banxulanna fafe yi a xuini te sa, a naxa, “N denkeleyaxi, koni n mali n ma denkeleyatareyani.”

²⁵Yesu yi a to, yamaan yi masoma e ra. Nanara, a yinna jaxin yamari, a naxa, “I tan yinnan bobo tuli xɔrina, n bata i yamari, xete diidini ito fɔxɔ ra, i nama fa a tɔrɔ sɔnɔn!” ²⁶Yinnan yi gbelegbele. A banxulanna raxara ayi ken! A xete a fɔxɔ ra. Banxulanna yi liga

alo faxa muxuna. Muxune birin yi a fala, e naxa, “A bata faxa.” ²⁷Koni Yesu yi banxulanna suxu a yiin ma. A yi a rakeli, a ti.

²⁸Yesu so banxini waxatin naxan yi, a xarandiine yi a maxɔdin e danna, e naxa, “Nanfera nxu tan mi nɔxi na yinnan kede?” ²⁹Yesu yi e yabi, a naxa, “Na sifan mi kede Ala maxandin xanbi.”

Yesu mɔn yi a faxa feen fala

Matiyu 17.22-23, Luka 9.43-45

³⁰E yi keli menni, e dangu Galile yamanani. Yesu mi yi waxi a xɔn ma muxune xa a yire kolon, ³¹amasɔto a yi a xarandiine nan xaranma. A yi a fala e xa, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xemen yanfama nen, e yi n so muxune yii, e yi n faxa. Koni soge saxan na dangu, n mɔn kelima nen sayani.” ³²Koni, e mi na falan bunna kolon, e mɔn yi gaxu a maxɔdinjɛ.

Nde gbo birin xa?

Matiyu 18.1-5, Luka 9.46-48

³³E Kaperunan taan li waxatin naxan yi, e so banxini. Yesu yi a xarandiine maxɔdin, a naxa, “Ɛ yi ɛ bode matandima kira yi nanfe ma?” ³⁴Koni e yi dundu amasɔto e bata yi e bode matandi kira yi nun fa fala nde gbo birin xa e ye. ³⁵Yesu yi dɔxɔ, a yi a xarandii fu nun firinne xili, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi findi feni xunna ra, na xa a yete lu a rapanna ra, a findi birin ma walikeen na.” ³⁶A yi diidina nde rakeli, a yi a ti e birin yetagi. A yi a tongo, a yi a fala e xa, a naxa, ³⁷“Naxan na diidini ito nde yisuxu n xinli, na bata n tan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na mi n tan xan tun yisuxi, fɔ naxan n xexi.”

Naxan mi kelixi ɛ xili ma

Luka 9.49-50

³⁸Yoni yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔxɔ, nxu bata xemena nde to ji-

nanne kede i xinli, nxu yi a raxɔɔ, a xa a lu amasɔɔ a mi yi en tan fɔxɔ ra.”³⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E nama a raxɔɔ amasɔɔ muxun naxan kabanako feen ligama n xinli, na mi nɔe n ma fe jaxin fale.”⁴⁰ Amasɔɔ naxan mi kelixi en xili ma, na en xa nen.⁴¹ N xa jɔndin fala e xa, muxu yo igen so e yii amasɔɔ Alaa Muxu Sugandixin gbeen nan e tan na, na barayin sɔɔma nen!”

Yulubina fe

Matiyu 18.6-9, Luka 17.1-2

⁴² Yesu naxa, “Diidin naxanye denkeleyaxi n ma itoe ra, muxu yo na nde keden bira yulubini, a yi fisa nun geme gbeen yi xidi na kanna kɔe ra, a woli tilinna ma.”⁴³ Xa i yii nan i bire yulubini, a sege a ra. A fisa i yii keden kanna xa so habadan nii rakisini, benun i yii firin kanna xa so yahannama te tutareni,⁴⁴ ‘kunle nun teen mi janje denaxan yi habadan!’⁴⁵ Xa i sanna nan i bire yulubini, a sege a ra. A fisa i san keden kanna xa so ariyanna yi benun i san firin kanna xa so yahannama yi,⁴⁶ ‘kunle nun teen mi janje denaxan yi habadan!’⁴⁷ Xa i yeen nan i bire yulubini, a ba na. A fisa i yee keden kanna xa so Alaa Mangayani benun i yee firin kanna xa so yahannama yi,⁴⁸ ‘kunle nun teen mi janje denaxan yi habadan!’⁴⁹ Amasɔɔ teen sama muxun birin ma nen menni alo i na fɔxɔn so suben ma.”

⁵⁰ “Fɔxɔn fan, koni xa a mexemexenna ba ayi, a fa ramexemexenna nanse ra nayi? E kewali fajine xa lu e dunuja yi gidini alo fɔxɔn naxan donse jaxumeni, e lu bɔje xunbenli e bode xɔn.”

Xaranna lan futu kala feen ma

Matiyu 19.1-12, Luka 16.18

10 Na xanbi ra, Yesu yi keli menni, a yi siga Yudaya yamanani, a Yuruden baan gidi. Yamaan mɔn yi malan a fema. A mɔn yi e xaran alo a darixi a lige kii naxan yi.

² Farisi muxuna ndee yi fa a fema, e yi a maxɔdin alogo e xa a keɔaan feselese, e naxa, “A fala nxu xa, a daxa sariyani ba xemen xa a me a jaxanla ra?”³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Musa yamarin mundun so e yii?”⁴ E yi a yabi, e naxa, “Musa bata tin a xemen xa futu kala kedin sebe, a yi a jaxanla bepin.”

⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Musa na yamarin sebexi e xa nen bayo e bɔje xɔɔxɔ.”⁶ Koni a fɔɔni dunuja da waxatini, ‘Ala xemen nun jaxanla da nen,’⁷ ‘Nanara, xemena a nga nun a fafe bepinma nen, a yi a maso a jaxanla ra,⁸ e findi fati bende kedenna ra.’⁹ Nayi, muxu firin mi fa e ra koni muxu keden.⁹ Nanara, Ala bata seen naxanye tugun e bode ra, muxe nama ne fata.”

¹⁰ E xete banxini waxatin naxan yi, xarandiine yi Yesu maxɔdin na feen ma.¹¹ A yi a fala e xa, a naxa, “Xemen naxan na a jaxanla bepin, a jaxalan gbete futu, a bata yalunyaan liga lan a jaxalan singen ma.”¹² A na kii nin, jaxanla naxan na a me a xemen na, a lu xeme gbete xa, na jaxanla bata yalunyaan liga.”

Yesu yi duba diidina xa

Matiyu 19.13-15, Luka 18.15-17

¹³ Muxune yi fa diidina ra Yesu fema, alogo a xa a yiin sa e xunni, a duba e xa. Koni xarandiine yi falan ti ne ma.¹⁴ Yesu to na to, a yi xɔɔ, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E tin diidina xa fa n fema, e nama e raxete amasɔɔ e tan sifane nan

‡‡10:8 Dunuja Fɔɔn 1.27 nun 2.24

¶¶10:11 A *yalunyaan* ligaxi bayo a mɔn futu singen yamarin bun Ala yee ra yi.

gbee Alaa Mangayaan na. ¹⁵N xa ɲɔndin fala e xa, xa naxan mi Alaa Mangayaan suxu alo diidine, na mi soe Alaa Mangayani mume!” ¹⁶Na xanbi ra, a yi diidine dɔxɔ a kanke ra, a yi a yiin sa e ma, a duba e xa.

Xeme nafulu kannu fe

Matiyu 19.16-30, Luka 18.18-30

¹⁷Yesu sigamatɔna, xemena nde yi a gi Yesu fɔxɔ ra, a sa a xinbi sin a bun ma. A yi a maxodin, a naxa, “Karamɔxɔ fapina, n nanfe lige n habadan nii rakisin sɔɔ?” ¹⁸Yesu yi a maxodin, a naxa, “I n xilima nanfera fa fala muxu fapina? Muxu yo mi fan, Ala nan keden fan. ¹⁹I yamarine kolon ba? Fa fala, ‘I nama faxan ti. I nama yalunyaan liga. I nama muɲan ti. I nama wule seren ba. I nama muxun yii seene kansun. I baba nun i nga binya.’”^{§§}

²⁰Xemen yi a fala, a naxa, “Karamɔxɔ, xabu n dii ɲɔreyani waxatin naxan yi, n ne birin suxi.” ²¹Yesu yi a mato, a yi a xanu, a yi a fala a xa, a naxa, “Fe keden luxi i ma. Siga, i sa i yii seene birin mati, i yiigelitɔne ki. I nafunla sɔɔma nen ariyanna yi. Na xanbi ra, i fa bira n fɔxɔ ra.” ²²Xemen na me waxatin naxan yi, a bɔɲen yi rapaxu a ma, a sunuxin yi siga, amasɔɔ nafulu kan gbeen nan yi a ra nun. ²³Yesu yi a xarandiine mato a rabilinni. A yi a fala e xa, a naxa, “Nafulu kanne so raxɔɔ Alaa Mangayani han!”

²⁴Xarandiine yi kabe na falan ma. Koni Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “N ma diine, Alaa Mangayani so raxɔɔ han! ²⁵Nafulu kannu so raxɔɔ Alaa Mangayani dangi ɲɔɔɔmen so feen na sagilaan yinla ra.” ²⁶Xarandiine yi kabe kati, e yi e bode maxodin, e naxa, “Nde nɔe kise nayi?” ²⁷Yesu mɔn yi e mato. A yi a fala, a naxa, “Muxun mi nɔe na lige koni

Ala tan nɔe nen. Ala nɔe feen birin lige nen.”

²⁸Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin beɲin, nxu bira i fɔxɔ ra.” ²⁹Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɲɔndin fala e xa, naxan birin bata a konna lu na hanma a ngaxakeden xememane nun a ɲaxalanmane, hanma a nga hanma a fafe hanma a diine hanma a xeeene, n tan nun n ma falan Xibaru Fapina fe ra, ³⁰na kannu na ɲɔxɔn keme sɔɔma nen waxatini ito yi, banxine nun ngaxakeden xememane nun ɲaxalanmane nun ngane nun diine nun xeeene, besenxɔnyane fan yi sa ne fari, a yi habadan nii rakisin sɔɔ waxati famatoni. ³¹Koni naxanye yeen na, ne wuyaxi sa luma nen xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yeen na.”

Yesu mɔn yi a faxa feen fala

Matiyu 20.17-19, Luka 18.31-34

³²E yi kira yi waxatin naxan yi, e sigama Yerusalen taani, Yesu yi tixi a xarandiine yee ra. Xarandiine yi kuisan kati! A fɔxɔrabirane yi gaxu. Yesu mɔn yi a xarandii fu nun firinne tongo, a siga e ra e danna. Feen naxanye fama ligadeni a ra, a na fala e xa. ³³Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a mato, en sigama Yerusalen taani. N tan Muxuna Dii Xemen soma nen saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yii na yi. E n ma kitin bolonma nen, a lan sayaan ma. Na xanbi ra, e yi n so siya gbetene yii, ³⁴naxanye n magelema, e yi e degen namini n ma, e yi n bulan, e yi n faxa. Soge saxan na dangi, n mɔn kelima nen.”

Yaki nun Yoni e maxandina fe

Matiyu 20.20-28

³⁵Na xanbi ra, Sebede a dii xemene Yaki nun Yoni yi fa Yesu fema, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu waxi a xɔn ma, i xa fena

§§10:19 Xɔɔɔyaan 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20

nde liga nxu xa.”³⁶ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ waxi a xɔn ma, n xa nanfe liga ɛ xa?”³⁷ E yi a yabi, e naxa, “I na dɔxɔ i ya binyeni, tin nxu xa dɔxɔden sɔtɔ i fema, keden i yiifanna ma, keden i kɔmenna ma.”³⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ n xandima naxan yi, ɛ mi na kolon. N na n minma tɔɔya igelengenna naxan na, ɛ nɛ ɛ minjɛ na ra ba hanma ɛ rafuyɛ xɔleni alo n nafuma kii naxan yi?”³⁹ E yi a yabi, e naxa, “Ɔn, nxu a nɛɛ.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N na n minma tɔɔya igelengenna naxan na, ɛ fama ɛ mindeni na ra nen yati! N nafuma xɔleni kii naxan yi, ɛ fan yi rafu na kiini.”⁴⁰ Koni muxun dɔxɔ fena n yiifanna ma hanma n kɔmenna ma, n tan mi na ragidima. Ala bata yelin na yirene ragide muxune ma.”

⁴¹ Xarandii fuun bonne na mɛ waxatin naxan yi, e yi xɔlɔ Yaki nun Yoni ma.
⁴² Nanara, Yesu yi e birin xili a fema, a naxa, “Ɛ a kolon fa fala naxanye yatexi mangane ra siyane yɛ, ne nɔyaan nan ligama e xun na, e muxu gbeene fan yi kuntigiyaan dɔxɔ e ra.”⁴³ Koni a mi na kiini ɛ tan tagi. Koni xa naxan yo waxi findi feni muxu gbeen na ɛ ye, fɔ na xa findi ɛ walikeen na.⁴⁴ Xa naxan yo waxi findi feni ɛ yɛratiin na, fɔ a xa findi birin ma konyin na.⁴⁵ Amasɔtɔ hali n tan Muxuna Dii Xemena, n mi faxi fa fala muxe xa wali n xa, koni alogo n tan xa wali, n yi n niin fi muxu wuyaxi xunbaan na.”

Yesu yi danxutɔɔn yɛɛn naba ayi

Matiyu 20.29-34, Luka 18.35-43

⁴⁶ Awa, e yi sa Yeriko taan li. Yesu nun a xarandiine nun yama gbeen yi minima Yeriko taani waxatin naxan yi, danxutɔɔna nde yi dɔxi kiraan de xandi tideni naxan yi xili Baritime. Na bunna nɛɛn “Time a dii xemena.”⁴⁷ A to a me a Yesu Nasarɛti kaan nan danguma, a gbelegbele fɔlɔ, a naxa, “Yesu, Dawudaa Dii Xemena, kininkinin n ma!”⁴⁸ Muxu wuyaxi yi a masabari. Koni a mɔn yi

lu gbelegbele, a naxa, “Dawudaa Dii Xemena, kininkinin n ma!”⁴⁹ Yesu yi ti, a naxa, “Ɛ a xili.” Nayi, e danxutɔɔn xili, e naxa, “I bɔɔɔn xa xunbeli. Keli i ti, a i xilima.”⁵⁰ A yi a doma gbeen nawoli ayi, a tukan, a fa Yesu fema.⁵¹ Yesu yi a maxɔdin, a naxa, “I waxi a xɔn ma, n xa nanfe liga i xa.” Danxutɔɔn yi a yabi, a naxa, “Karamɔxɔ, n waxi a xɔn ma, n xa seen to.”⁵² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i ya denkeleyaan bata i rakendeya.” A yi seen to mafuren, a bira Yesu fɔxɔ ra kiraan xɔn ma.

Yesu so fena Yerusalɛn taani

Matiyu 21.1-11, Luka 19.28-40, Yoni 12.12-19

11 E to maso Yerusalɛn taan na, e yi so Betifage nun Betani taadine yi, Oliwi Geyaan dexɔn ma. Yesu yi a xarandii firin nasiga e yɛɛ ra.² A yi a jungu e ma, a naxa, “Ɛ siga banxideen na ɛ yɛɛ ra. Ɛ na na li tun, ɛ sofalidina nde toma nen xidixi, muxe munma dɔxɔ naxan fari singen. Ɛ a fulun, ɛ fa a ra be.³ Xa muxuna nde ɛ maxɔdin fa fala, ‘Ɛ na ligama nanfera?’ Ɛ a fala a xa, ɛ naxa, ‘Marigin makona a ma,’ na kanna a soma ɛ yii nen mafuren.”

⁴ Nanara, e yi siga, e sa sofalidin to xidixi kiraan de banxina nde de ra. E yi a fulunma waxatin naxan yi,⁵ muxun naxanye yi tixi na yi, na ndee yi e maxɔdin, e naxa, “Ɛ sofalidini ito fulunma nanfera?”⁶ E yi e yabi alo Yesu a fala e xa kii naxan yi, e yi tin e xa siga.⁷ E yi fa sofalidin na Yesu fema, e yi e domane yifulun sofalidin fari, Yesu yi dɔxɔ a fari.⁸ Muxu wuyaxi yi e domane yifulun kiraan xɔn ma, bonne yi ɔɔxɔndene magira, e yi e sa kiraan xɔn ma a binya feen na.⁹ Naxanye yi sigama a yɛɛ ra e nun naxanye yi biraxi a fɔxɔ ra, ne yi lu sɔnxɔɛ, e naxa, “Ala tantun! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka!”¹⁰ En benba Dawu-

daa mangayaan naxan fama, Ala xa na baraka! Ala tantun kore xonna ma pon!”

¹¹ Yesu yi so Yerusalen taani, a siga Ala Batu Banxini. A yi banxin kui seene birin mato, koni a li kɔɛ bata so, a yi siga Betani taani e nun a xarandii fu nun firinne.

Yesu yi xɔɔɛ binla danga

Matiyu 21.18-19

¹² Na xɔɔɛn bode, e yi kelima Betani taani waxatin naxan yi, kamen yi Yesu suxu. ¹³ A yi xɔɔɛ binla to wulani a dɛene jingixi a ma. A yi siga na alogo a xa sa a bogina ndee fen a kɔɛ ra. Koni a to na li, a mi a bogi yo to, fɔ a dɛene amasɔɔɛ xɔɔɛn bogi waxatin munma yi a li. ¹⁴ Yesu yi a fala xɔɔɛ binla ma, a naxa, “Muxu yo mi fa i tan bogin donma!” A xarandiine yi a fala xuiin me.

Yesu yi siga Ala Batu Banxini

Matiyu 21.12-17, Luka 19.45-48, Yoni 2.13-22

¹⁵ E Yerusalen li waxatin naxan yi, Yesu yi siga Ala Batu Banxini. Naxanye yi sare matiin nun sare soni menni, a ne kedi fɔɔ. A yi gbeti masarane tabanle rafelen, e nun ganba matine gbedene.

¹⁶ A mi yi tinma muxu yo xa goronna radangu Ala Batu Banxin tanden ma.

¹⁷ A yi yamaan xaran, a naxa, “A sebexi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma Banxin xili bama nen, Ala maxandi banxina siyane birin xa.’” Koni ε tan bata a findi muɔadene luxunden na!”

¹⁸ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔɔɔne na me waxatin naxan yi, e yi Yesu faxa feren fen fɔɔ. Bayo e yi gaxuxi a yɛɛ ra nun, amasɔɔɛ yamaan birin bata yi kabɛ a xaranna ma. ¹⁹ Ninbari soxina, Yesu nun a xarandiine yi keli taani.

Xɔɔɛ binla fe xaranna

Matiyu 21.20-22

²⁰ Na xɔɔɛn bode subaxani, e yi sigama kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, e yi na xɔɔɛ binla to xaraxi han a salenne. ²¹ A fe yi rabira Piyeri ma. A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔɔɔ, i xɔɔɛ binla naxan danga, a mato, a bata xara!”

²² Yesu yi e yabi, a naxa, “E denkeleya Ala ma. ²³ N xa jɔndin fala ε xa, naxan na a fala geyani ito ma fa fala, ‘Siga, i sa bira fɔɔ igeni,’ xa a mi sike a bɔɔeni, a yi denkeleya, fa fala a falan nakamaliza nen, a ligama a xa nen. ²⁴ Na na a toxi, n na a falama ε xa, ε na Ala maxandi fena nde ma, xa ε la a sɔɔɛ feen na, ε na sɔɔɛma nen. ²⁵ Awa, ε nema Ala maxande waxatin naxan yi, xa fena nde ε kui muxuna nde xili ma, ε xa a mafelu na ra. Nana, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, na ε mafeluye ε hakene ra. ²⁶ Xa ε mi bonne mafelu, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, na mi ε fan mafeluye ε yulubine ra.”

Yesu senben maxɔɔɛinna fe

Matiyu 21.23-27, Luka 20.1-8

²⁷ Awa, e mɔn yi so Yerusalen taani. Yesu yi a masiga tima Ala Batu Banxin tanden ma waxatin naxan yi, saraxarali kuntigine nun sariya karamɔɔɔne nun yamaan fonne yi fa a fema. ²⁸ E yi a maxɔɔɛin, e naxa, “I feni itoe ligama senben mundun yi? Nde i tixi itoe ligana?”

²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ε maxɔɔɛin fe keden na, xa ε n yabi, naxan n tixi na feene ra, n na falama ε xa nen. ³⁰ Awa, ε a fala n xa, nde Yoni rafaxi a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?”

³¹ E yi falan ti fɔɔ e bode tagi, e naxa, “Xa en na a yabi fa fala a kelixi Ala nan ma, a a falama nen nayi, a naxa, ‘Nanfera e mi la Yoni ra?’” ³² Koni xa en na a fala

* 11:17 Esayi 56.7 nun Yereimi 7.11

fa fala a kelixi muxun nan ma, na di?” Amasɔɔ, e yi gaxuxi yamaan yee ra bayo yamaan birin yi laxi a ra a nabiin nan yi Yoni ra. ³³Nayi, e Yesu yabi, e naxa, “Nxu mi a kolon.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama senben naxan yi, n mi na falama e xa na yi.”

Nako kantanne fe sandana

Matiyu 21.33-46, Luka 20.9-19

12 Na xanbi ra, Yesu yi sandan sa e xa, a naxa, “Muxuna nde yi manpa bili nakoon sa. A yi a sansan, a yi manpa ige badeni ton, a yi gbengben ti. Na xanbi ra, a nakoon taxu a kantan muxune ra, a siga sigatini. ²A bogi waxatin to a li, a yi a walikena nde rasiga nako kantanne ma, a e xa a gbeen so na yii. ³Nako kantanne yi na walikeen suxu, e yi a bonbo, e yi a raxete. E mi sese so a yii. ⁴Na xanbi ra, nako kanna mon yi walike gbete rasiga e ma, e yi na fan bonbo a xunna ma, e yi a makonbi. ⁵A yi a saxanden fan nasiga, e yi na tan faha. Na xanbi ra, a yi ndee gbete rasiga, e yi na ndee bonbo, e yi ndee faha. ⁶A lu a rafan dii xeme keden peen ma. Dɔnxen na, a yi na rasiga, a naxa, ‘E yagima nen n ma diin tan yee ra.’ ⁷Koni nako kantanne yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nako kanna ke tongon nan ito ra, e fa be, en na a faha. Nayi, a keen yi findi en gbeen na!’ ⁸Awa, e yi a dii xemen suxu, e yi a faha, e yi a woli ayi nakoon fari ma.”†

⁹Yesu yi e maxodin, a naxa, “Nako kanna nanfe ligama nayi? A fama nen

nayi, a yi na muxune faha. A nakoon taxu muxu gbete rasiga. ¹⁰E munma Kitabun yireni ito xaran ba, a sebexi denaxan yi fa fala, ‘Banxi tiine e me gemen naxan na, na bata findi banxin geme fisamantenna ra. ¹¹Marigin nan na ligaxi, kabanako feen nan na ra en yee ra yi.’‡ ?”

¹²E yi kata Yesu suxu feen na amasɔɔ e yi a kolon fa fala Yesu na sandan saxi e tan nan xa. Koni e gaxu yamaan yee ra. Nanara, e keli a fema, e siga.

Mudu fiin maxodinna fe

Matiyu 22.15-22, Luka 20.20-26

¹³E yi Farisi muxuna ndee nun Herode a muxuna ndee rasiga Yesu fema alogo e xa a suxu feni ton a falana fe ra. ¹⁴E yi fa a fema, e naxa, “Karamɔɔɔ, nxu a kolon fa fala jɔndi falan ni i ra. Muxu yo mi nɔe i ya miriyaan maxete, amasɔɔ i mi muxune rafisaxi e bode xa fo i yamaan xaranma Alaa kiraan ma jɔndini. Awa, a daxa mudun xa fi Romi Manga Gbeen ma ba hanma a nama fi? Nxu lan nxu yi a fi, hanma nxu nama a fi?”¶

¹⁵Koni Yesu yi e nafigiyaan kolon. A yi e yabi, a naxa, “E n deen bunbama nan-fera? E fa gbete gbanan keden na, n xa a mato.” ¹⁶E yi fa gbete gbanan keden na a xon. A yi e maxodin, a naxa, “Nde xili nun a yetagin sawura a ma?” E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeena.” ¹⁷Yesu naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen xa so Ala yii.”§

E kabe a ma kati!

†**12:8** Sandani ito kui Ala nan misalixi nako kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikene findixi nabine ra naxanye xe Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra.

‡**12:11** Yaburin 118.22-23

¶**12:14** Xa a fala e nama a fi, a birama mangane ra nen, xa a fala e xa a fi, a birama yamaan na nen naxanye yigbetenxi mudu maxinle xon.

§**12:17 Ala gbeena:** Mangan yetagin sawuran to gbete gbananna ma, na a findixi mangan gbeen na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan nan na, nayi e fan findixi Ala gbeen na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yete so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen nan na.

Faxa muxune rakeli fena*Matiyu 22.23-33, Luka 20.27-40*

¹⁸Saduse muxuna** ndee yi fa Yesu fema naxanye a falama fa fala a muxune mi kelima sayani. E yi a maxōdin, ¹⁹e naxa, “Karamōxō, Musa ito nan sebexi en xa, a naxa, ‘Xa xemena nde faxa, a paxanla lu, koni dii mi a yii, xemen na ngaxakedenna xa na ke paxanla tongo, e diin bari faxa muxun xa.’^{††} ²⁰Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi na nun, a forimaan yi paxanla futu, a faxa, a mi dii lu. ²¹A xunyen yi ke paxanla tongo, na fan yi faxa, a mi dii lu. A liga na kiini a xunyen saxanden fan na. ²²Na muxu soloferene sese mi dii lu. Dōnxen na, na paxanla fan yi faxa. ²³Awa, faxa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, na paxanla findima nde gbee ra nayi? Amasōtō a bata yi dōxō muxu solofereni ito birin xōn ma nun!”

²⁴Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata tantan, amasōtō ε mi Kitabun kolon hanma Ala senbena. ²⁵Bayo faxa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, e ligama nen alo malekan naxanye ariyanna yi. Xemen mi paxalan futuma, paxanla mi dōxōn xemen xōn ma. ²⁶Awa, n xa faxa muxune rakeli feen pōndin yita ε ra. E mi na xaranxi Musaa Kitabun kui ba, Ala naxan fala a xa fōtōndin yireni, a naxa, ‘Ibrahimaa Ala nan n tan na, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala?’^{‡‡} ²⁷Anu, faxa mux-

une Ala mi a tan na, koni fō niiramane.^{¶¶} E tantanna gbo.”

Yamari fisamantenna fe*Matiyu 22.34-40, Luka 10.25-28*

²⁸Sariya karamōxōna nde yi na nun naxan e fe matandi xuiin me. Na yi a to a Yesu bata Saduse muxune yabi ki fapi. Nanara, a yi a maxōdin, a naxa, “Yamarin mundun gbo dangu a birin na sariyan yamarine ye?” ²⁹Yesu naxa, “Naxan gbo a birin xa na nan ito ra. ‘Isirayila kaane, ε tuli mati. Marigina en ma Ala keden peen na a ra. ³⁰I xa i Marigina Ala xanu i bōpen birin na, e nun i niin birin na e nun i xaxinla birin na e nun i senben birin na.’^{§§} ³¹A firinden nan ito ra. ‘I adamadi boden xanu alo i yetena.’* Yamari gbete mi na naxan gbo itoe firinna xa.”

³²Sariya karamōxōn yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamōxō, na lanxi. I bata pōndin fala fa fala Ala keden peen nan a ra, gbete yo mi na fō a tan. ³³I na Ala xanu i bōpen birin na e nun i xaxinla birin e nun i senben birin, i yi i adamadi boden xanu alo i yetena, na dangu saraxa gan daxine nun saraxane birin na.” ³⁴Yesu yi a to fa fala a bata a yabi xaxilimayani. Nanara, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I mi makuya Alaa Mangayaan na.”

Na xanbi ra, muxu yo mi susu a maxōdinje fe gbete ma.

**12:18 *Saduse muxune*: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mōn mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

††12:19 Dunuṇa Fōlōn 38.8 nun Sariyane 25.5-10

‡‡12:26 Xōrōyaan 3.2 nun 3.6 nun 3.15-16

¶¶12:27 *niiramane*: Ala naxa a Ibrahimaā Ala nan a ra. A mi a falaxi nun fa fala Ibrahimaā Ala nan yi a tan na, a yi a nii ra waxatin naxan yi. A luxi alo Ala yeena e ra laxira yi. E mōn e nii ra Ala yeē ra yi. Nanara, faxa muxune kelima sayani.

§§12:30 Sariyane 6.4-5

*12:31 Saraxaraline 19.18

Yesu yi maxɔdinna ti

Matiyu 22.41-46, Luka 20.41-44

³⁵Yesu yi yamaan xaranma Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Sariya karamɔxɔne a falama nanfera fa fala Dawuda bɔnsɔnna nan Alaa Muxu Sugandixin na? ³⁶Dawuda yeteen bata a fala, fata Alaa Nii Sarijanxin na, a naxa, ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Dɔxɔ n yiifanna ma

han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.” †

³⁷Dawuda yetena a xili nen, a naxa, ‘N Marigina.’ Awa, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bɔnsɔnna ra di nayi?‡

Yama gbeen yi Yesu xuiin name sewani.

Yesu yi Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yalagi

Matiyu 23.1-36, Luka 20.45-47

³⁸A yi e xaranma waxatin naxan yi, a naxa, “E a liga e yeren ma sariya karamɔxɔne fe yi. A rafan e ma e xa doma gbeene ragodo e ma, e yi lu e masiga tiye. A rafan e ma yamaan xa e xɔntɔn lɔxɔ tidene yi. ³⁹Muxu gbee dɔxɔdene rafan e ma salide banxine yi, e nun dɔxɔde fajine donse donna malanne yi. ⁴⁰E kaɓa gilene yii seene bama e yii. E yi e yete mayita sali xunkuyene yi! E yalagima nen na feene ma han a radangu ayi!”

Kaɓa gilena kisen

Luka 21.1-4

⁴¹Yesu yi dɔxɔ Ala Batu Banxin gbeti maraden yetagi yamaan yi darixi Ala

kiseene se denaxan yi. A yi yamaan matoma, e gbetin sama na yi. Nafulu kan wuyaxi yi gbeti gbeen sa. ⁴²Koni, kaɓa gile yiigelitɔɔn fan yi fa, a wure gbeeli gbanan firin sa, naxanye munanfanna xurun a birin xa. ⁴³Yesu yi a xarandiine xili a fema, a yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɗɔndin fala e xa, fa fala kaɓa gile yiigelitɔni ito naxan saxi gbeti maradeni, na gbo bonne birin gbeen xa. ⁴⁴Amasɔɔtɔ bonne birin naxan saxi, ne birin baxi e nafunla nde nan na, koni kaɓa gilene ito, hali yiigelitɔɔn to a ra, naxan birin a yi a balon na, a na nan saxi.”

Ala Batu Banxin kalana fe

Matiyu 24.1-2, Luka 21.5-6

13 Yesu to yi minima Ala Batu Banxini, a xarandiina nde yi a fala a xa, a naxa, “Karamɔxɔ, i yeen ti geme fajine nun banxi fajine ra!”

²Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata banxi gbeeni itoe to ba? Hali gemeni ito kedenna mi luye a bode fari. E birin naxuyama ayi.”

Tɔrɔn nun besenxɔnyana a fe

Matiyu 24.3-14, Luka 21.7-19

³Yesu yi dɔxi Oliwi Geyaan fari Ala Batu Banxin yetagi waxatin naxan yi, Piyeri nun Yaki nun Yoni nun Andire yi siga a fema e danna a maxɔdinden. ⁴E yi a fala, e naxa, “Na feene liga waxatin fala nxu xa. Taxamasenna mundun a yitama nxu ra fa fala a waxatin bata a li?”

⁵Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a liga e yeren ma alogo muxe nama e mayenden. ⁶Muxu wuyaxi fama nen n xinli, e yi a fala fa fala, ‘A tan nan n tan na.’

†12:36 Yaburin 110.1

‡12:37 Na waxatini karamɔxɔne yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bɔnsɔnna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburin 110 seɓe, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna neen fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangi Dawuda ra Ala yeɓe ra yi.

E muxu wuyaxi mayenden. ⁷ E na yenge feene me e nun yengena ndee xinla, e nama gaxu. A fere mi na fo na fe sifane xa liga nen. Koni waxati rapanna mi na ra singen. ⁸ Siya kedenna siyaan bonna yengema nen, yamana keden yi yamanan bonna yenge. Baxon xuruxurunma nen yirena ndee yi. Fitina kamene yi so. Na feene birin ligama nen alo jaxanla dii barin kui xole singena.”

⁹ “E a liga e yeren ma, amasoto muxune e suxuma nen, e siga e ra kiti sadeni.”[¶] E e bulan salide banxine yi. E tima nen yamana kanne nun mangane yetagi n tan ma fe ra, e yi n ma fe sereyaan ba e xa. ¹⁰ A fere mi na fo n ma falan Xibaru Fajin kawandin xa ba siyane birin xa singen. ¹¹ E na e suxu waxatin naxan yi, e siga e ra kiti sadeni, e naxan falama, e nama xamin na ra benun a waxatin xa a li. Ala na naxan so e yii na waxatini, e na fala. Amasoto e tan xa mi falan tima fo Alaa Nii Sarijanxina. ¹² Muxuna a ngaxakendenna yanfama nen, a yi a faxa. Fafane na jaxonna ligama nen e diine ra. Diine murutema nen e soto muxune xili ma, e yi e ti sayaan ma. ¹³ Muxun birin e rapaxuma nen n tan ma fe ra. Koni muxun naxan dipama han a rapanna, na kisima nen.”

Se Haramuxina

Matiyu 24.15-28, Luka 21.20-24

¹⁴ “E na ‘Se Haramuxi Halagi Tiin’ to yirena nde yi, a mi daxa denaxan yi, nayi naxanye Yudaya yamanani, ne xa e gi, e te geyane fari. Naxan na feni ito xaran, na xa a bunna kolon! ¹⁵ Muxun naxan a kore banxin koe ra, na nama xete, a godo banxini a yii seene tongodeni. ¹⁶ Muxun naxan xeen ma, na nama xete banxini a domain tongodeni. ¹⁷ Gbalo gbeen fudi kanne yee ra na laxon e nun diin ngane! ¹⁸ E Ala maxandi alogo na feene

nama liga xunbeli waxatini! ¹⁹ Amasoto na laxon taron jaxon munma liga singen xabu Ala dunuɓa da waxatin naxan yi han iki. A jaxon fan mi fa ligama saxon! ²⁰ Xa Marigin mi yi nde ba na laxon ra nun, adamadi yo mi yi kisima, koni a bata nde ba e ra a muxu yebaxine fe ra.”

²¹ “Xa muxu yo a fala e xa na waxatini, a naxa, ‘A mato, Alaa Muxu Sugandixin be yi’ hanma, ‘A mato, a sa menni,’ e nama la ne ra. ²² Amasoto muxu wulexi sugandixine nun wule nabine kelima nen, e taxamasenne nun kabanako feene liga alogo e xa Ala muxu yebaxine mayenden, xa na lanje. ²³ Koni, e xa a liga e yeren ma! N bata feene birin fala e xa benun e waxatin xa a li.”

Muxuna Dii Xemen fa fena

Matiyu 24.29-31, Luka 21.25-28

²⁴ “Na laxon yi, na taro laxon na dangu, ‘sogeni dimima nen, kiken mi fa degema. ²⁵ Sarene kelima nen kore, e yolon. Kore xonna senbene yimaxama nen.’ ²⁶ N tan Muxuna Dii Xemen minima nen kenenni kundani senbe gbeen nun binyeni. ²⁷ N yi n ma malekane rasiga baxon tongon naaninne birin yi. E yi n ma muxu yebaxine malan keli dunuɓa danna bonna ma sa doko bonna ra.”

Xode binla fe taxamasenna

Matiyu 24.32-35, Luka 21.29-33

²⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E xaxili soto xode binla fe ma. A yiine na mapingi, a deene yi mini folo, e a kolonma nen nayi fa fala jemen bata maso. ²⁹ A na kiini, e na feni itoe to lige waxatin naxan yi, e a kolonma nen nayi fa fala waxati saxin bata maso, a bata a so deen yeteen li. ³⁰ N xa jaxandin fala e xa, to muxune mi dangue mume fo na feene birin liga. ³¹ Kore xonna nun boko

[¶]13:9 e suxuma nen: E suxuma Yesu a xinla fe ra.

xonna danguma nen. Koni n ma falane mi danguma habadan!”

Muxu yo mi na waxatin kolon

Matiyu 24.36-44

³²“Muxu yo mi na lɔxɔn nun waxati saxin kolon hali malekan naxanye ariyanna yi hanma Muxuna Dii Xemena, fɔ Fafe Ala keden peena. ³³Ɛ a liga ɛ yeren ma, ɛ yi lu ɛ yee ra yi amasɔɔ ɛ mi na waxatin kolon. ³⁴A ligama nen alo xemen naxan keli a konni, a siga sigatini, a yi a senben nadangu a walikene ma, a yi wanla so e keden kedenna birin yii. A yi a fala banxi xunna xa, a xa lu a yee ra yi. ³⁵Awa, ɛ lu ɛ yee ra yi amasɔɔ ɛ mi banxi kanna fa waxatin kolon, xa jinbanna na a ra ba hanma kɔɛ tagini hanma subaxani donton wugan ma hanma xɔtɔnni. ³⁶Xa a fa sinma, a nama ɛ li xixɔnli! ³⁷Awa, n naxan falama ɛ xa, n na a falama muxune birin nan xa. Ɛ lu ɛ yee ra yi!”

Mangane yi yanfani tɔn Yesu ma

Matiyu 26.1-5, Luka 22.1-2, Yoni 11.45-53

14 A bata yi lu nun soqe firin benun Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla[§] nun Buru Tetaren Sanla^{**} xa a li. Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yi katama Yesu suxu feen na yanfani alogo e xa a faxesa. ²E yi a fala, e naxa, “En nama a liga sanla waxatini alogo yamaan nama sɔnxɔ sɔnxɔ.”

Latikɔnɔnna sa fena Yesu ma

Matiyu 26.6-13, Yoni 12.1-8

³Yesu yi Simɔn dogonfontɔna banxini Betani taani waxatin naxan yi, a yi a degema, naxanla nde yi fa, a so banxini. Alabasita gemen muranna suxi a yii latikɔnɔnna sare xɔdexen yi naxan kui naxan xili naradi. A na muranni bɔ Yesu xun ma a latikɔnɔnna sa a xunni. ⁴Muxuna ndee yi na yi, ne yi xɔlɔ, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Latikɔnɔnni ito yikalaxi nanfera? ⁵A yi sare nen dangu walikɛɛn pɛɛ keden saranna ra, na gbetin yi so yiigelitɔne yii.” E yi naxanla mafala kati!

⁶Koni Yesu yi a fala, a naxa, “Ɛ fata a ma, ɛ a mafalama nanfera? A bata fe fajin naba n tan xa. ⁷Amasɔɔ yi-igelitɔne ɛ fema waxatin birin, ɛ fe fajin nabe e xa nen, xa ɛ wa, koni n tan mi luma ɛ fema waxatin birin yi. ⁸A nɔɛ naxan lige, a bata na liga. A bata latikɔnɔnna sa n fatin ma, a yi a yitɔn n maluxun lɔxɔna fe ra benun na waxatin xa a li. ⁹N xa pɔndin fala ɛ xa, n ma falan Xibaru Fajini ito na rali dunuɲa yire yo yi, naxanli ito naxan ligaxi, na fan falama nen, yamaan yi e miri a ma.”

Yudasi yi Yesu yanfa

Matiyu 26.14-16, Luka 22.3-6

¹⁰Na xanbi ra, Yudasi Isakariyoti, Yesu a xarandii fu nun firinna nde, na yi siga saraxarali kuntigine fema Yesu so feen na e yii. ¹¹E yi e tuli mati a ra sewani, e yi a nata a e xa gbetin so a yii. Nanara, Yudasi yi ferɛn fen fɔlɔ, a xa Yesu so e yii.

[§]14:1 *Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla*: Nabi Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxesa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

^{**}14:1 *Buru Tetaren Sanla*: Yahudiyane yi burun donma leben mi saxi naxan kui xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui.

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe

*Matiyu 26.17-25, Luka 22.7-14,
21-23, Yoni 13.21-30*

¹²Buru Tetaren Sanla lɔxɔ singena, yexɛɛ diin faxama lɔxɔn naxan yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan na, xarandiine yi Yesu maxɔdin, e naxa, “I waxi a xɔn ma, nxu xa sa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen nafala i xa minen yi?” ¹³Awa, Yesu yi a jungu muxu firin ma e ye, a yi e rasiga, a naxa, “E siga taani, e xemena nde toma nen ige feɓen dɔxi a xun ma, e bira a fɔxɔ ra. ¹⁴A na so denaxan yi, e a fala menna banxi kanna xa, e naxa, ‘Karamɔxɔ naxa, a xɔɓe yigiyaden minen e nun a xarandiine Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donsee donna tiin denaxan yi?’ ¹⁵Nayi, a banxin yire gbeena nde yitama e ra nen kore banxin kɛe ra, a yitɔnxi ki faɓi, e xa donseen nafala en xa menni.” ¹⁶Xarandiine yi keli, e siga taani, e sa feene birin li na alo Yesu a fala e xa kii naxan yi. E yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen nafala.

¹⁷Ninbanna to a li, Yesu nun a xarandii fu nun firinne yi fa. ¹⁸E yi e degema waxatin naxan yi, Yesu naxa, “N xa jɔndin fala e xa, e tan naxanye e degema n fema, e tan nde keden n yanfama nen.” ¹⁹Xarandiine yi sunu han, e yi e bode maxɔdin fɔlɔ keden keden yeɛn ma, e naxa, “N tan nan a ra ba?” ²⁰Yesu yi e yabi, a naxa, “E tan muxu fu nun firinna nde keden nan a ra nxu nun naxan nxu yiin nagodoma lenge kedenna kui yati! ²¹N tan Muxuna Dii Xemen faxama nen alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, koni gbalon na kanna yeɛ ra naxan n tan Muxuna Dii Xemen soma

yamaan yii! A yi fisa nun hali na muxun mi yi bari nun mume!”

Marigina ximenna fe

*Matiyu 26.26-30, Luka 22.15-20,
Kɔrenti Kaane Singena 11.23-25*

²²E yi e degema waxatin naxan yi, Yesu yi burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so a xarandiine yii. A yi a fala, a naxa, “E a tongo, n fati benden nan ito ra.”

²³Na xanbi ra, a yi igelengenna fan tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a so e yii, e birin yi e min a ra. ²⁴Yesu naxa, “N wunla ni ito ra n layirin xidima en tagi naxan xɔn. A minima muxu wuyaxi nan xa. ²⁵N xa jɔndin fala e xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han n mɔn yi a min Alaa Mangayani.”

²⁶Na xanbi ra, e betin ba,^{††} e siga Oliwi Geyaan fari.

Piyeri yi a me Yesu ra

*Matiyu 26.31-35, Luka
22.31-34, Yoni 13.36-38*

²⁷Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E birin e mema n na nen, amasɔtɔ a sebexi Kitabuni, fa fala, ‘N xuruse rabaan faxama nen, yexɛene birin yi xuya ayi.’^{‡‡}

²⁸Koni n na keli sayani, n sigama nen e yeɛ ra Galile yamanani.” ²⁹Piyeri yi a yabi, a naxa, “Hali bonne birin e me i ra, n tan mi na lige!” ³⁰Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “N xa jɔndin fala i xa. To kɔɛen na, benun dontonna xa wuga sanɓa ma firin, i yetena a falama nen dɔxɔɓa ma saxan a i mi n kolon.”

³¹Piyeri yi a yabi a sɔbeɛn na, a naxa, “Hali en birin faxa, n mi a fale mume, fa fala n mi i kolon!” Xarandiin bonne fan birin yi na fala.

^{††}14:26 E namunna nan yi a ra e xa betin ba na sali waxatini fata Yaburin sorana nde ra keli Yaburin 113 han Yaburin 118 kui.

^{‡‡}14:27 Sakari 13.7 Sandani ito kui, Yesu misalixi xuruse rabaan na. E na Yesu faxa, a xarandiine birin xuyama ayi nen.

Yesu yi Ala maxandi nakɔni

Matiyu 26.36-46, Luka 22.39-46

³²E yi siga yirena nde yi naxan xili Getesemani. Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Ɛ dɔxɔ be, n tan xa sa Ala maxandi.” ³³Na xanbi ra, a Piyeri nun Yaki nun Yoni tongo, a siga e ra, a bɔɓen yi rafɔrɔ, a yi sunu. ³⁴A yi a fala e xa, a naxa, “N bɔɓen nafɔrɔxi han n faxa. Ɛ lu be, Ɛ lu Ɛ yee ra yi.”

³⁵A yi a masiga ndedi, a yi bira bɔxɔni, a yi Ala maxandi alogo a xa nɔ na tɔrɔ waxatin makuyɛ a ra. ³⁶A yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe Ala, baba, i nɔe feen birin lige nen. Tɔrɔya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fɔ i tan sagona.” ³⁷Na xanbi ra, a mɔn yi xete, a yi a xarandiine li xixɔnli. A yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Simɔn, i xiin nen ba, i mi nɔxi luyɛ i yee ra yi hali waxatidi? ³⁸Ɛ lu Ɛ yee ra yi, Ɛ yi Ala maxandi alogo Ɛ nama bira tantanni. Ɛ niin waxɔn feen fan koni Ɛ fati benden senben mi na.”

³⁹A mɔn yi siga, a sa Ala maxandi, a mɔn yi xete na falane ma. ⁴⁰A mɔn yi xete, a xarandiine li xiye, bayo xixɔnla bata yi e suxu. E mi yi fa a kolon e a yabin naxan na. ⁴¹A mɔn yi xete a saxandeni a yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ mɔn xima ba? Ɛ mɔn Ɛ matabuma ba? Ɛ a lu iki, waxatin bata a li! A mato, n tan Muxuna Dii Xemen bata so hake kanne senben bun ma iki. ⁴²Ɛ keli, en siga. Muxun naxan n yanfama, a n so yiini, a bata fa!”

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Luka 22.47-53, Yoni 18.3-12

⁴³A mɔn yi fala tiini, Yudasi, Yesu a xarandii fu nun firinna nde yi fa, ganla biraxi a fɔxɔ ra saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne

naxanye rafa. Silanfanne nun gbengbetenne e yii.^{¶¶} ⁴⁴Naxan yi a yanfama, na bata yi taxamasenna fala nun, a naxa, “N na muxun naxan sunbu, a tan nan na ra. Ɛ yi a suxu, kantan muxune yi siga a ra!”

⁴⁵Yudasi yi a tinxin Yesu ra keden na, a naxa, “Karamɔxɔ!” A yi a sunbu. ⁴⁶Nayi, e dutun Yesu ma, e yi a suxu! ⁴⁷Muxun naxanye yi tixi na dɛxɔn, na nde yi a silanfanna botin, a yi Saraxarali Kuntigi Singena konyin tunla sege a ma. ⁴⁸Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ bata fa n suxudeni silanfanne nun gbengbetenne Ɛ yii alo mafu tiin nan yi n na nun. ⁴⁹N yi Ɛ fema lɔxɔ yo lɔxɔ, n yi xaranna tima Ala Batu Banxini, Ɛ mi n suxu. Koni a fere mi na fɔ Kitabuna falan xa kamali.”

⁵⁰Na xanbi ra, xarandiine birin yi a rabɛɓin, e yi e gi. ⁵¹Banxulanna nde yi biraxi Yesu fɔxɔ ra, a bitinganna nan tun yi mafilinfilinxi a ma. E yi a suxu, ⁵²koni a yi a dugin lu e yii, a ragenla yi a gi.

Yesu Yahudiya mangane yetagi

Matiyu 26.57-68, Luka 22.54-55, 63-71, Yoni 18.13-14, 19-24

⁵³E yi Yesu tongo, e siga a ra Saraxarali Kuntigi Singena banxini. Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne nun sariya karamɔxɔne yi e malan na. ⁵⁴Piyeri yi bira a fɔxɔ ra, koni e yi tagi kuya, han Saraxarali Kuntigi Singena tande ma. A dɔxɔ kantan muxune fema tɛn xɔn e maxaradeni. ⁵⁵Saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan birin yi kata sereyana nde fendeni Yesu xili ma alogo e xa a faxa. Koni e mi sese sɔtɔ. ⁵⁶Muxu wuyaxi yi wulen seren ba Yesu xili ma, koni sereyane mi yi lanxi e bode ma.

⁵⁷Muxuna ndee mɔn yi keli e wule sereni ito ba Yesu xili ma, e naxa, ⁵⁸“Nxu a xuiin mexi nen a falama, a naxa, ‘N na Ala Batu Banxini ito kalama

^{¶¶}14:43 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

nen adamadiine naxan nafalaxi, n yi gbete ti soge saxan bun ma, adamadiine mi naxan tiye.”⁵⁹ Koni hali ne fan, e sereyane mi lan e bode ma.

⁶⁰ Saraxarali Kuntigi Singen yi ti e birin yetagi, a Yesu maxodin, a naxa, “Muxuni itoe naxan falama i xun ma, na yabi mi i xon ba?”⁶¹ Koni Yesu mi fala yo ti. Saraxarali Kuntigi Singen mɔn yi a maxodin, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na ba, Duban Kanna a Diina?”⁶² Yesu yi a yabi, a naxa, “A tan nan n tan na. Awa, e birin n tan Muxuna Dii Xemen toma nen dɔxi Ala Senbemaan yiifanna ma. E yi n famatɔn to kundani keli kore.”⁶³ Saraxarali Kuntigi Singen yi a domani bɔ, a naxa, “En mako mi fa sereya yo ma sɔnɔn!”⁶⁴ E bata a xuiin me a Ala rayelefuma. E mirixi a ma di?” E birin yi a yalagi, e naxa, a lan nen a xa faxa.⁶⁵ Ndee yi e degen namini fɔlɔ Yesu ma. E yi a yeen maxidi, e yi a bɔnbɔ, e naxa, “Nabiya falane ti!” Kantan muxune yi a suxu, e yi a bɔnbɔ.

Piyeri a me fena Yesu ra

*Matiyu 26.69-75, Luka 22.56-62,
Yoni 18.15-18, 25-27*

⁶⁶ Piyeri yi dɔxi tanden ma waxatin naxan yi, Saraxarali Kuntigi Singena walike naxanla nde yi fa.⁶⁷ A to Piyeri to a maxare, a yi a mato ki fani, a naxa, “I tan fan yi Yesu Nasareti kaan fɔxɔ ra.”⁶⁸ Koni Piyeri yi a tandi, a naxa, “N mi a kolon i waxi naxan fala fe yi,” a siga tanden so deen na. Nayi, dontonna yi wuga.⁶⁹ Walike naxanla to a to menni, muxun naxanye yi tixi na, a mɔn yi a fala ne xa, a naxa, “A tan muxuna nde nan ito ra.”⁷⁰ A mɔn yi a matandi. Waxatidi danguxina, muxun naxanye yi tixi na, ne mɔn yi a fala Piyeri xa, e naxa, “A tan nde nan i tan fan na yati, amasɔtɔ Galile kaan nan i tan fan na.”⁷¹ Nayi, Piyeri yi a kolɔ

dangane ra, a yi a fala e xa, a naxa, “N mi xemeni ito kolon e naxan ma.”

⁷² Na waxatin yeteni dontonna mɔn yi wuga a firindeni, Yesu falan naxan ti, na yi rabira Piyeri ma, a naxa, “Benun dontonna xa wuga sanpa ma firin, i a falama nen dɔxɔpa ma saxan a i mi n kolon.” Nayi, a yi wuga fɔlɔ.

E siga Yesu ra Pilati fema

*Matiyu 27.1-2, 11-14, Luka
23.1-5, Yoni 18.28-38*

15 Subaxani saraxarali kuntigine nun yamaan fonne nun sariya karamɔxɔne nun kitisa yamaan birin yi a feen nagidi. E yi Yesu xidi, e yi a xali Pilati fema.² Pilati yi a maxodin, a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.”³ Saraxarali kuntigine yi Yesu kansun fe wuyaxi ra.⁴ Nanara, Pilati mɔn yi a maxodin, a naxa, “I mi e yabin ba? A mato, e bata i kansun fe wuyaxi ra.”⁵ Yesu mi tin fala yo tiye. Pilati yi kabe na ma kati!

E Yesu faxa feen nagidi

*Matiyu 27.15-26, Luka
23.13-25, Yoni 18.39-19.16*

⁶ E yi darixi nen kasorasa keden bejinpe sali lɔxɔni, yamaan na naxan ma fe fala.⁷ Na waxatini xemena nde yi na naxan yi xili Baraba, a yi kasoni e nun muxu murutexin naxanye keli mangan xili ma, e faxan ti.⁸ Yamaan yi fa Pilati mafan, a xa a dari feen liga e xa.⁹ Pilati yi e maxodin, a naxa, “E waxi a xon ma n xa Yahudiyane mangan bejin e xa?”¹⁰ Amasɔtɔ a yi a kolon a saraxarali kuntigine Yesu soxi a yii xɔxɔlɔnyaan nan ma.

¹¹ Koni saraxarali kuntigine yi yamaan nadin, alogo Pilati xa Baraba nan bejin.¹² Pilati mɔn yi falan ti yamaan xa, a naxa, “E naxan xilima fa fala a Yahudiyane mangana, n xa nanfe liga a

ra?”¹³ E yi sɔnxɔ, e naxa, “A gbangban wudin ma!”¹⁴ Koni Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “A fe jaxin mundun ligaxi?” Koni e sɔnxɔn yi siga gboɛ ayi, e naxa, “A gbangban!”¹⁵ Pilati yi tin a xa yamaan nafan feen naba. Nanara, a yi Baraba bejin e xa. A yi yamarin fi a Yesu xa bulan, e yi a gbangban wudin ma.

Sofane yi Yesu magele

Matiyu 27.27-31 Yoni 19.2,3

¹⁶ Yamana kannu sofane yi Yesu xali yamana kan banxini, sofane ganla birin yi e malan. ¹⁷ E yi doma mamiloxin nagodo a ma,^{§§} e wudi yii pali kanne denbe kɔmɔtin na mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna. ¹⁸ E yi lu a magele, e naxa, “I xɔnye, Yahudiyane mangana!”¹⁹ E yi tamina nde tongo, e lu a bɔnbe a xunna ma, e yi e degen namini a ma, e yi e xinbi sin a yetagi, e a binya mageleni. ²⁰ E to yelin a magele, e doma mamiloxin ba a ma e mɔn yi a maxidi a gbee dugine yi. Na xanbi ra, e yi siga a ra a gbangbandeni wudin ma.

E yi Yesu gbangban wudin ma

Matiyu 27.32-44, Luka 23.26-43, Yoni 19.17-27

²¹ E yi lan xemena nde ra naxan yi xili Simɔn Sireni kaana, Alesandire nun Rufu fafe. A yi kelima xeen ma siga taani. E yi a karahan a xa Yesu faxa wudin tongo. ²² E yi siga Yesu ra han na yireni denaxan xili Gologota, naxan bunna neen, “xun xɔri yirena.”²³ E yi mirihi nun manpaan basanxin so Yesu yii alogo a xa a min, nde yi ba tɔryaan na, koni a mi tin a raxuxɛ. ²⁴ Awa, e yi a gbangban wudin ma, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma. ²⁵ E yi a gbangban wudin ma soqe raxenxen waxatini. ²⁶ E yi a kansun

kedin sebe fa fala “Yahudiyane Mangan nan ito ra.”²⁷ E yi muɔade firin gbangban wudine ma Yesu fema, keden a yi-ifanna ma, keden a kɔmenna ma.

²⁸ Kitabuna falan bata kamali nayi, a naxa, “A yate nen alo fe jaxi rabane.”²⁹ Dangu muxune yi a makonbi e yi e xunni maxa, e naxa, “Ee! I tan naxan Ala Batu Banxin kalama, i yi a ti soqe saxan bun ma, ³⁰ awa, iki, godo i keli wudin kɔɛ ra, i yi i yete rakisi!”³¹ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne fan yi Yesu magele na kiini, e yi a fala e bode xa, e naxa, “A bata bonne rakisi, koni a mi nɔɛ a yete rakise!”³² Nxu xa Alaa Muxu Sugandixina, Isirayila mangan to gode iki keli wudin ma alogo nxu xa denkeleya a ma!”

Muxun naxanye yi gbangbanxi wudin ma a fema, ne fan yi a makonbi han!

Yesu faxa fena

Matiyu 27.45-56, Luka 23.44-49, Yoni 19.28-30

³³ Dimin yi so yiren birin xun na yanyi tagini han se din waxatini yi maso. ³⁴ Na waxatini, Yesu yi gbelegbele a kon xuini lengben, a naxa, “Eli, Eli, lama sabakitan?” Na bunna neen fa fala, “N ma Ala, n ma Ala, i n nabepinxi nanfera?”*

³⁵ Muxuna ndee yi tixi na yi, na ndee yi a xuiin me, e naxa, “E tuli mati, a Nabi Eli xilima!”³⁶ E tan nde yi dugi dungin tongo, a siga a giye, a sa a sin minse muluxunxini, a yi a so wudin xun na, a yi a ti Yesu xa. A yi a lan Yesu deen ma, a naxa, “A mame, nxu xa a to xa Nabi Eli a ragode keli wudin kɔɛ ra!”

³⁷ Yesu yi a xuini te fangan na, a faxa.

³⁸ Dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bɔ firinna ra, folɔ a xunna ma han a labena. ³⁹ Sofa Kunti-

§§15:17 *Doma mamiloxin* findixi mangane domaan na. E fa a mangayaan nan magelema.

*15:34 Yaburi 22.2

gin naxan yi tixi wudin yetagi nun, na yi Yesu xuiin me, a yi a faxa kiin to, a naxa, “Alaa Dii Xemen nan yi a ra yati!”

⁴⁰Naxanla ndee yi tixi wulani, e a matoma. Mariyama Magadala kaan yi ne ye nun, e nun Mariyama, Yaki xuri nun Yose nga e nun Salome. ⁴¹Ne nan yi biraxi a fɔxɔ ra Galile yamanani nun a malideni. Naxalan wuyaxi gbete ye fan yi na naxanye fan fa a fɔxɔ ra Yerusalen taani.

Yesu maluxun fena

Matiyu 27.57-61, Luka

23.50-56, Yoni 19.38-42

⁴²Ninbanna bata yi a li. Yuma lɔxɔn nan yi a ra Matabu Lɔxɔn nan yi na xɔtɔn bode. ⁴³Yusufu Arimate kaan yi fa, muxu gbeen nan yi a ra kitisane malanni, naxan fan yi Alaa mangayaan mamema, na yi susu sige Pilati fema a maxɔdindeni Yesu binbina fe ma. ⁴⁴Pilati na me waxatin naxan yi fa fala a Yesu bata faxa, a yi terena na falan na. A sofa kuntigin xili, a yi a maxɔdin xa Yesu bata faxa. ⁴⁵Pilati to sofa kuntigina falan me, a yi yamarin fi, a e xa Yesu binbin so Yusufu yii. ⁴⁶Yusufu yi kasangenna sara, a yi a binbin nagodo, a yi a kasangen, a sa a maluxun gaburun na fanye kui gexini alo faran yili. Na xanbi ra, a geme gbeen makutukutu gaburun de ra. ⁴⁷Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna, Yose nga, ne yi a matoma e Yesu sa denaxan yi.

Yesu keli fena sayani

Matiyu 28.1-8, Luka

24.1-12, Yoni 20.1-10

16 Matabu Lɔxɔn to dangu, Mariyama Magadala kaan nun Mariyama, Yaki nga nun Salome yi latikɔnɔnna sara alogo e xa sa a sa Yesu binbin ma. ²Xatin xɔtɔnni sogen te waxatini, e yi sigama gaburu deen na, ³e yi e bode maxɔdin, e naxa,

“Nde gemen makutukutuma, a yi a ba gaburun de ra en xa?” ⁴E fa e yeen nakele, e yi a to a gemen bata yi makutukutu, a ba gaburun de ra. Na gemen yi gbo han! ⁵E yi so gaburun kui, e banxulan doma fixe kanna nde to dɔxi yiifanna ma, e gaxu kati!

⁶A yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, e Yesu Nasareti kaan nan fema naxan gbangban wudin ma. A mi be, a bata keli sayani! E a sa be nin. ⁷Koni e siga, e sa a fala a xarandiine nun Piyeri xa, e naxa, ‘A sa e lima Galile yamanani, e sa a toma nen na yi, alo a fala e xa kii naxan yi.’” ⁸E kui fuxin yi siga e giye keli gaburun kui, e xuruxurunma. Koni e mi sese fala muxu yo xa amasɔto e yi gaxuxi han!

Yesu yi mini kenenni

Mariyama Magadala kaan xa

Matiyu 28.9-10, Yoni 20.11-18

⁹Yesu to keli sayani xatin subaxani, a mini Mariyama Magadala kaan nan singe xa kenenni, a jinan soloferen kedi naxan fɔxɔ ra. ¹⁰Mariyama yi sa na xibarun nali Yesu fɔxɔrabirane ma, naxanye yi wugama Yesu jan feen na. ¹¹Awa, e to a me a Yesu niin mɔn bata bira a yi, a Mariyama bata a to, e mi la a ra.

Yesu yi a yete yita a xarandii firin na

Luka 24.13-35

¹²Na xanbi ra, Yesu yi a yete yita e tan muxu firinna nde ra kii gbete yi kiraan xɔn ma, e yi sigan tima burunna ra waxatin naxan yi. ¹³E yi xete, e sa na fala bonne xa, koni e mi la e ra.

Yesu yi a xarandiine xe

Matiyu 28.16-20, Luka 24.36-49,

Yoni 20.19-23, Kewanle 1.6-8

¹⁴Na xanbi ra, Yesu yi mini kenenni xarandii fu nun kedenne xa, e yi e degema waxatin naxan yi. A yi e maxadi e denkeleyatareyaan nun e bɔne

xɔdɛxeyana fe ma amasɔɔ naxanye a to a niini, e mi la ne ra. ¹⁵A yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ siga dunuɔna yiren birin yi, ɛ n ma falan Xibaru Fajin kawandin ba daala birin xa. ¹⁶Naxan na denkeleya, a rafu igeni, na kisima nen. Xa naxan mi denkeleya, na yalagima nen. ¹⁷Naxanye na denkeleya, e taxamasenni itoe ligama nen n xinli: E jinanne kedima nen, e yi xui gbete nenene fala, ¹⁸e yi sapine suxu e yiine ra, e dabarin don, sese mi liga e

ra. E yiin sama nen furetɔne ma, e yi e rakendɛya.”

Yesu te fena ariyanna yi

Luka 24.50-53, Kewanle 1.9-11

¹⁹Marigi Yesu yelin falan tiye e xa waxatin naxan yi, a te ariyanna yi a sa dɔxɔ Ala yiifanna ma. ²⁰E yi siga kawandin badeni yiren birin yi. Marigin yi walima e xɔn, a yi a falan senbe so taxamasenne ra.

Luka

Luka Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebe

Marigi Yesu fɔxɔrabira naanin nan Yesu a taruxun nun a falane sebe Alaa Nii Sarijanxin barakani: Matiyu, Maraka, Luka, e nun Yoni. Luka Kitabun yireni ito sebexi nen fɔ ɲɛ tonge saxan e nun suulun ɲɔxɔndɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma. Luka mi yi Yesu fɔxɔ ra a dunuɲa yi gidini. A denkeleya Yesu te xanbin nin kore xɔnna ma Xera Pɔli waxatini. Dandan tiin nan yi Luka ra, a yi lɔnnixi ki fajɪ. A siga nen Yesu a xarandine fema Yerusalen taani, a yi Yesu a fe birin fefefese alogo a xa dentɛge kamalixin sa dunuɲa muxune birin xa. A sebexi muxuna nde nan ma naxan xili, “Teyofili.” A kari mi kolonxi to, koni a xinla bunna neen fa fala “Ala Xanu Muxuna.” Han to, a mɔn sebexi ne nan ma naxanye bata Ala xanu.

Kitabun yireni ito Yesu bari kiin nan singe yebama, Mariyamaa diina. Yesu a dunuɲa yi gidini, a xaran wuyaxi ti nen a yamaan xa. A mɔn yi kabanako wuyaxi liga. Luka na nan yebama Ningila Yesu kui. Dɔnxen na, a Yesu a sayaan nan yebama e nun a keli fena sayani. Yesu texi ariyanna yi kii naxan yi, na fan yebaxi Kitabun yireni ito yi.

Kitabun yireni ito nan muxune malima alogo e xa a famu Yesu findixi Alaa Diin na kii naxan yi. Na feen sebexi Luka 1.34-35 kui. Ala mi finde diin sɔtɔ muxun na alo adamadiine diin sɔtɔn kii naxan yi. Ala Yesu daxi a nga kui nen alo a dunuɲa da a fala xuiin xɔn ma kii naxan yi. Ala nan a falaxi a xa da a nga kui, a yi da. Nayi, Yesu Fafe mi toxi

dunuɲa yi. Xa a fafe mi toxi dunuɲa yi, a fafe findixi nde ra nayi? Na feen ma, yamaan to a fafe a fe falama, e yi a fala fa fala Ala nan a fafe ra bayo a tan nan Yesu da a nga kui. Na nan Yesu findixi Alaa Diin na.

1 N xɔyin Teyofili,[†] Muxu wuyaxi bata sebenla ti lan feene ma naxanye liga nxu yɛɛ xɔri. ²E feene yebaxi nen alo sereya kendene a fala e xa kii naxan yi, xabu a fɔlɔni, naxanye Alaa falan nalima. ³Awa, n xɔyin Teyofili, n bata feni itoe xaran, n yi e fefefese ki fajɪ xabu a fɔlɔni. N bata n miri a ma, n naxa, “A lan n xa a sebe ki fajɪ, n yi a rasiga i ma.” ⁴N ni ito ligaxi nen alogo i xa na feene birin ɲɔndin kolon i xaranxi naxanye ma.

Yoni bari feen yi fala

⁵Ito birin fɔlɔxi Herode a mangayaan waxatin nin Yudaya yamanani. Saraxaralina nde yi na, a xili Sakari naxan yi kelixi saraxarali Abiya bɔnsɔnni. A ɲaxanla yi xili Elisabeti. Na fan yi kelixi saraxarali Haruna bɔnsɔnna nin. ⁶E firinna birin yi tinxin Ala yɛɛ ra yi, e yi Marigina yamarin nun a sariyan birin suxi. ⁷Dii yo mi yi e yii nun, amasɔtɔ gbantan nan yi Elisabeti ra, e firinna birin bata yi fori han!

⁸Lɔxɔna nde, Sakari a saraxarali wanla waxatin yi a li Ala xa, ⁹e yi a sugandi masensenna xɔn alo saraxaraline darixi a ra kii naxan yi, alogo a xa so Marigin Batu Banxini wusulan gandeni. ¹⁰Yamaan yi malanxi tandeni Ala maxandideni wusulanna gan waxatini, ¹¹nayi, Marigina malekan yi mini kenenni a xa, a ti wusulan ganden yiifanna ma. ¹²Sakari malekan to waxatin naxan yi, a kuisan, a gaxu. ¹³Koni malekan yi a fala a xa, a naxa, “Sakari, i nama gaxu! Ala bata

[†]1:1 *Teyofili*: Muxu xinla na a ra naxan bunna neen, fa fala “Muxun naxan Ala xanuxi.”

i xuiin me, i ya jaxanla, Elisabeti dii xemen sɔtɔma nen i xa, i yi a xili sa Yoni.

¹⁴I sewama nen, muxu wuyaxi fan yi sewa a bari feen na. ¹⁵Amasɔtɔ a findima nen muxu gbeen na Marigin yetagi. A nama manpaan min, a nama dɔɔ ma se yo min. A lugoma nen Alaa Nii Sarijanxin na xabu a nga kui waxatin naxan yi. ¹⁶A fama nen Isirayila kaan wuyaxi ra e Marigina Ala ma. ¹⁷A sigama Marigina xerayaan na nen senbeni alo Nabi Eli[‡] a liga kii naxan yi. A yi dii fafane bojen nafindi e diine ma. A yi muxu murutexine masara, e miriyaan yi liga alo tinxin muxune, alogo a xa yamani tɔn Ala xa ki faji.”

¹⁸Sakari yi a fala malekan xa, a naxa, “N na a kolonma di, fa fala jɔndi nan ito ra? N tan bata fori, n ma jaxanla fan bata fori.”

¹⁹Malekan yi a yabi, a naxa, “Baraka Yibirila nan n tan na, naxan tima Ala yetagi. A tan nan n xexi i ma feni ito Xibaru Fajin nalideni i ma. ²⁰Koni bayo i mi laxi n ma falan na, naxan sa kamalima a waxatini, i findima nen bobon na, i mi falan tima han na yi liga.”

²¹Na waxatini, yamaan yi Sakari mamema. E yi kontɔfili bayo a bata yi bu Ala Batu Banxini. ²²Koni a to mini, a mi nɔ falan tiye e xa, e yi a kolon fa fala a bata fe toon ti Ala Batu Banxini. A yi a yiin maliga e xa bayo a mi yi nɔɛ falan tiye.

²³A wali lɔxɔne panxina Ala xa, Sakari yi xete a konni. ²⁴Na dangu xanbini, a jaxanla Elisabeti yi fudikan. Kike suulun, a mi mini tandeni. ²⁵A yi a fala, a naxa, “Marigina ito nan ligaxi n xa, a bata tin a xa n ma yagin ba n ma n ma muxune tagi.”

Yesu bari feen yi fala

²⁶Elisabeti kuiin kike senninna, Ala yi maleka Yibirila rasiga Galile taana nde yi naxan xili “Nasareti.” ²⁷A falan ti sungutun nasɔɔnxin xa, xemena nde bata yi a masuxu naxan yi xili Yusufu, Manga Dawuda bɔnsɔnna muxuna nde nan yi na ra. Na sungutun nasɔɔnxin yi xili nen Mariyama. ²⁸Malekan yi fa a fema, a naxa, “Sewani i xa Ala fe fajin nagidixi i tan naxan ma. Marigina i xɔn!”

²⁹Mariyama yi kuisan malekana falana fe ra, a yi a miri a xɔntɔnna bunna ma. ³⁰Malekan yi a fala a xa, a naxa, “Mariyama, i nama gaxu amasɔtɔ Ala bata maragidi fajin fi i ma. ³¹I fudikanma nen, i dii xemen sɔtɔ, i yi a xili sa Yesu.[¶] ³²A binyen sɔtɔma nen, a xili bama nen a Kore Xɔnna Alaa Dii Xemena. Marigina Ala a findima nen mangan na alo a benba Dawuda yi kii naxan yi. ³³A findima nen Yaxuba bɔnsɔnna mangan na habadan. A mangayaan mi panje mume!”

³⁴Mariyama yi a fala malekan xa, a naxa, “Sungutun nasɔɔnxin nan n tan na, ito ligama di nayi?”

³⁵Malekan yi a yabi, a naxa, “Alaa Nii Sarijanxin godoma nen i ma, Kore Xɔnna Ala senben godoma nen i xun ma. Nanara, na dii sarijanxin xili bama nen a Alaa Dii Xemena. ³⁶I ngaxakedenna Elisabeti fan fudikanna nan a ra iki. Hali a to bata fori, e yi a falama naxan ma a gban-tana, na kuiin kike senninden na ra iki. ³⁷Amasɔtɔ Ala nɔɛ feen birin lige nen.”

³⁸Mariyama naxa, “Marigina walikeen nan n tan na, Ala xa na liga n xa alo i bata a fala kii naxan yi.” Malekan yi keli a fema.

[‡]1:17 A mato Malaki 3.23-24 kui.

[¶]1:31 Yesu xinla bunna neen, fa fala “Marakisi Tiina” Heburu xuini.

Mariyama yi siga Elisabeti fema

³⁹ Na xanbi ra, Mariyama yi a yitɔn mafuren, a siga taana nde yi Yuda yamanani, geya wuyaxi yi denaxan yi. ⁴⁰ A siga Sakari konni Elisabeti xɔntɔndeni. ⁴¹ Elisabeti Mariyama xɔntɔn ti xuiin me waxatin naxan yi, diin yi a ramaxa Elisabeti kui. Elisabeti yi lugo Alaa Nii Saripnanxin na. ⁴² A yi a fala ti xuini te, a naxa, “Baraka diin nan i tan na paxanle tagi! I diin naxan fan sɔtɔma, baraka diin nan na ra! ⁴³ N binyen sifani ito sɔtxi di, n kanna nga xa fa n konni? ⁴⁴ Amasɔtɔ, n na i xɔntɔn ti xuiin me waxatin naxan yi, diin yi a ramaxa n kui sewani. ⁴⁵ Sewani i xa, i tan naxan laxi a ra fa fala Marigina falan kamalima nen.”

Mariyamaa betina

⁴⁶ Mariyama naxa,
 “N Marigin tantunma n bɔɓeni.
⁴⁷ N sewaxi n bɔɓeni n nakisimana Alaa fe ra.
⁴⁸ Amasɔtɔ a bata a xaxili lu n tan a walike magodoxin xɔn ma. Nanara, fɔlɔ iki ma han habadan, muxun birin a falama nen a baraka diin nan n tan na.
⁴⁹ Amasɔtɔ Ala Senbemaan bata fe gbeen liga n xa.
 A xinla saripnan.
⁵⁰ A kininkinin a yeeragaxu muxune ma han mayixete mayixetene.
⁵¹ Ala bata a yiini bandun, a yi waso muxune raxuya ayi e nun e fe yitɔnxine.
⁵² Ala bata manga senbe kanne ba e manga gbedene yi.
 Naxanye e yete magodoxi, a yi ne yite.
⁵³ A kametɔne ralugo fe fajin na. A nafulu kanne yii seene jan.
⁵⁴ Ala layirin naxan xidi en benbane xa, a mi jinanxi na ma.
⁵⁵ A yi a xaxili lu a hinanna xɔn ma
 Iburahima xa e nun a bɔnsɔnna birin

han habadan!”

⁵⁶ Mariyama yi kike saxan ti Elisabeti fema. Na xanbi ra, a yi xete a konni.

Yoni Marafu Tiin bari fena

⁵⁷ Elisabeti dii bari waxatin yi a li, a yi dii xemen sɔtɔ. ⁵⁸ A dɔxɔ bodene nun a xabilan muxune yi a me a Marigin bata kininkinin a ma, e yi sewa e bode xɔn ma.

⁵⁹ Diin barin lɔxɔ xunna, e fa a ra a banxulandeni, e yi a xili sama nen Sakari alo a fafe xinla kii naxan yi. ⁶⁰ Koni a nga naxa, “En-en de! A xili sama nen Yoni.”

⁶¹ E yi a fala a xa, e naxa, “Muxu yo mi i bɔnsɔnni naxan xili na kiini.” ⁶² Nayi, e yi e yiin maliga a fafe xa, e yi a maxɔdin diin xinla ma.

⁶³ Sakari yi walaxan tongo, a yi a sebe, a naxa, “A xili nen Yoni.” E birin yi kabe kati! ⁶⁴ Na waxatin yeteni, Sakari yi nɔ falan tiye, a Ala tantun fɔlɔ. ⁶⁵ A dɔxɔ bodene yi gaxu kati! Muxune yi na feene falama Yudaya yamanan birin yi. ⁶⁶ Naxan birin a me, ne yi e miri, e maxɔdinna ti, e naxa, “Diini ito sa ligama di?” Amasɔtɔ e bata yi a yigbe kati, a Marigin senbena a xun ma.

Sakari yi waliyiya falane ti

⁶⁷ Yoni Fafe Sakari yi lugo Alaa Nii Saripnanxin na, a yi waliyiya falane ti, a naxa,

⁶⁸ En Marigin tantun, Isirayilaa Ala!

Amasɔtɔ a bata fa,

a yi a yamaan mali,

a yi e xɔɔɔya.

⁶⁹ A bata Marakisi Tiin senbemaan namini

a walikeen Dawuda bɔnsɔnni,

⁷⁰ alo a fala a nabi saripnanxine xɔn ma kii naxan yi

xabu waxati danguxine.

⁷¹ A layirin xidi

a a en xunbama nen en yaxune yii, e nun naxanye birin en najaxuxi.

⁷²A yi kininkinin en benbane ma, a yi a xaxili lu a layiri sarijanxin xɔn ma, ⁷³alo a kɔlɔ en benba Iburahima xa kii naxan yi.

⁷⁴A yi en xunba en yaxune ma.

A tin, en yi a batu bɔɲe xunbenli.

⁷⁵A yi en findi a muxu sarijanxine nun tinxin muxune ra a yee ra yi en siin birin yi.

⁷⁶N ma diina, e i xilima nen a Kore Xɔnna Alaa nabina.

I sigama nen Marigin yee ra.

I kirani tɔn a xa.

⁷⁷I yi kisi feen yita a yamaan na, e yulubine yi xafari

⁷⁸a kininkinin gbeen barakani.

A tan nan a ligama en lu kenenni alo soken tematɔna.

⁷⁹A yi muxune makenen naxanye dɔxi dimini sayaan yee ra.

A yi bɔɲe xunbenla kiraan yita en na.

⁸⁰Awa, diin yi gboma, a yi senben sɔtɔma e nun xaxinla. A yi lu wulani han a mini waxatin yi a li kenenni Isirayila muxune xa.

Yesu yi bari

Matiyu 1.18-25

2 Na waxatini, Romi Manga Gbee Ogustu yi yamarin fi a yamanan muxune birin xinla xa sebe. ²Kiriniyusi yi yamana kanyani Siriya yamanani waxatin naxan yi, a sebe fɔlɔn nan yi na ra. ³Awa, muxune birin yi siga e taane yi e xinle sebedeni.

⁴Yusufu fan yi keli Galile Nasareti taani, a siga Yudaya taana nde yi naxan yi xili Betelemi, Manga Dawuda sɔtɔxi denaxan yi. Yusufu yi siga na, amasɔtɔ Dawuda bɔnɔnna nan yi a tan fan na, ⁵a siga a xili sebedeni e nun Mariyama naxan yi masuxi a xɔn ɲaxalandiyani. A fudi kannan na yi a ra. ⁶E yi Betelemi yi waxatin naxan yi, Mariyama dii bari waxatin yi a li. ⁷A yi a dii xeme singen

sɔtɔ. A yi a mafilin dugini, a yi a sa xuruseene balon sa seen kui kulani amasɔtɔ e mi yigiya sɔtɔ xɔɲe yigiyadeni.

Yexee kantanne nun malekane fe

⁸Yexee kantanna ndee yi na yamanani naxanye yi xima burunna ra, e yi e yexee kantanna kɔɛen na. ⁹Marigina malekan yi mini kenenni e xa, Marigina nɔɔn yi godo e xun ma. E gaxu kati! ¹⁰Koni malekan yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu amasɔtɔ n faxi fena nde Xibaru Fapin nan nalideyi e ma, naxan findima sewa gbeen na yamaan birin xa. ¹¹Marakisi Tiin bata sɔtɔ e xa to kɔɛen na Dawuda gbee taani. Alaa Muxu Sugandixin na a ra! Marigin na a ra! ¹²Taxamasenna ni ito ra e xa, e diidin lima saxi nen xuruseene balon sa seen kui kulani, a mafilinxi dugini.”

¹³Na waxatin yeteni maleka ganla yi keli kore, e fa malekan boden fema, e yi Ala tantun, e naxa,

¹⁴“Binyen xa fi Ala ma kore xɔnna ma pon! Muxun naxanye bata Ala kenɛn, ne xa bɔɲe xunbenla sɔtɔ dunuɲa yi.”

¹⁵Malekane keli e fema waxatin naxan yi, e xete ariyanna yi, yexee kantanne yi a fala e bode xa, e naxa, “En siga Betelemi yi, en sa feni ito to naxan ligaxi, Marigin naxan falaxi en xa.”

¹⁶Nanara, e siga mafuren, e sa Mariyama nun Yusufu li na, e diidin to saxi xuruseene balon sa seen kui kulani. ¹⁷Yexee kantanne to diidin to, malekan falan naxan ti e xa diidina fe yi, e yi na birin yeɓa. ¹⁸Muxun naxanye birin e xuiin me, ne yi kabe xuruse kantanne falan ma. ¹⁹Mariyama yi feni itoe birin namara a xaxinla ma, a yi a miri ne ma kati! ²⁰Yexee kantanne yi xete, e Ala tantunma, e a binya na feen na e naxan toxi alo malekana a fala e xa kii naxan yi.

Yesu xili sa fena

²¹ ԼՃՃՃ xun keden danguxina, diidin banxulan waxatin yi a li, e yi a xili sa Yesu alo malekana a fala kii naxan yi be-nun a xa bari.

E Yesu taxu Ala ra

²² E marasariñana waxatin to ñan alo Musaa Sariya Kitabun naxan falaxi lan dii bari feen ma,[§] Yusufu nun Mariyama yi siga diidin na Yerusalen taani, e sa a taxu Marigin na. ²³ A sebexi Marigina Sariya Kitabuni, a naxa, “Dii xeme singen birin xa rasariñan Marigin xa.”** ²⁴ E yi saraxan ba alo Marigina Sariya Kitabuna a falaxi kii naxan yi, a naxa, “ganba firin hanma kolokonde dii firin.”††

²⁵ Muxuna nde yi Yerusalen taani nun, a xili Simeyón. Tinxin muxu tógóndiyaxin nan yi a ra. A yi Ala mamema Isirayila mali feen na. Alaa Nii Sariñanxin yi a yi. ²⁶ A bata yi a kolon Alaa Nii Sariñanxin xón ma fa fala a mi faxe fó a Marigina Muxu Sugandixin to. ²⁷ Alaa Nii Sariñanxin yi Simeyón nasiga Ala Batu Banxini. Yesu sótó muxune yi fa a ra Ala Batu Banxini, e xa a liga alo Sariya Kitabuna a fala kii naxan yi. ²⁸ Simeyón yi Yesu tongo, a yi a sa a kanke ra, a barikan bira Ala xa, a naxa, ²⁹ “Marigina, i bata i ya layirin nakamali n xa. Iki, i ya walikeen xa siga bõñe xunbenli ³⁰ amasótó n bata i ya kisi feen to, ³¹ i naxan yitónxi yamane birin yee ra. ³² A tan nan findima kenenna ra siyane xa, a findima nen Isirayilaa binyen na, i ya yamana.”

³³ Simeyón falan naxan ti Yesu a fe yi, a nga nun a fafe yi kabe na ra. ³⁴ Simeyón yi duba a nga Mariyama xa, a naxa, “Ala bata diini ito yeba, a yi Isirayila muxu wuyaxi halagi, a yi a wuyaxi rakisi. A findima nen taxamasenna ra koni muxu wuyaxi a matandima nen,³⁵ a yi e miriya luxunxine ramini kenenni. Tóróna i bõñen sòxónma nen alo degema xexxena.”

³⁶ Nabi ñaxalanmana nde yi na nun, a yi xili Anna, Fanuweli a dii temena. A yi kelixi Aseri bõnsónna nin. Ñaxalan fori gbeen nan yi a ra naxan bata yi ñee solofere ti futuni nun,³⁷ a ñee tonge solomasexe e nun ñee naanin ti kapa gileyani. A yi Ala Batu Banxini waxatin birin, a yi Ala batuma kóeen nun yanyin na, a yi Ala maxande, a sunna suxu. ³⁸ Na waxatin yeteni, a fa, a barika bira Ala xa, a lu diina fe fale muxune xa naxanye yi Yerusalen taan xunba waxatin mamema.

Xete feen Nasareti yi

³⁹ Yusufu nun Mariyama to yelin feene birin nakamale alo Marigina Sariya Kitabuna a yamarixi kii naxan yi, e xete Galile yamanani e taani Nasareti. ⁴⁰ Diidin yi gboma, a senben sótó, a fe kolonna yi defe. Alaa hinanna yi a yi.

Yesu dii jòrena Ala Batu Banxini

⁴¹ Yesu sótó muxune yi sigama Yerusalen taani ñee yo ñee Halagi Tiin Dangu ԼՃՃՃ Sanli.‡ ⁴² Yesu sótón ñee fu nun firinna ti waxatin naxan yi, e siga sanla rabadeni alo e namunna kii naxan yi. ⁴³ Sanla ñan waxatin naxan yi, e xete e konni. Yesu yi lu Yerusalen

§2:22 Na feen sebexi Saraxaraline 12.1-4 kui.

**2:23 A mato Xórjyaan 13.2 nun 13.12 nun 13.15 nun Yatene 18.15-16 kui.

††2:24 A mato Saraxaraline 12.8 kui.

‡2:41 **Halagi Tiin Dangu ԼՃՃՃ Sanla:** Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kóe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xórjyaan 12.1-13 kui.

taani, koni a sɔtɔ muxune mi yi a kolon. ⁴⁴E yi e miri, a a yi yamaan ye, e feripen sigan tiye. Na xanbi ra, e Yesu fen fɔlɔ e ngaxakedenne nun e xoyine tagi. ⁴⁵Koni e mi a to. Nanara, e xete a fendeni Yerusalen taani. ⁴⁶A soqe saxandeni, e yi sa a to Ala Batu Banxini, a dɔxi Yahudiya karamɔxɔne tagi, a tuli matixi e ra, a e maxɔdinma. ⁴⁷Naxan birin a xuiin me, ne yi kabe a xaxilimayaan yabine ma. ⁴⁸A sɔtɔ muxune a to waxatin naxan yi, e kabe. A nga yi a fala a xa, a naxa, “N ma diina, i ito ligaxi nxu ra nanfera? Nxu nun i fafe bata yigitege i fendeni kati!”

⁴⁹A yi e yabi, a naxa, “E n fenma nanfera? E mi a kolon fa fala a lan nen n xa lu n Fafe a banxini?” ⁵⁰Koni a naxan fala e xa, e mi na famu.

⁵¹Nanara, Yesu yi siga e fɔxɔ ra Nasareti yi, a yi e sagoon liga. A nga yi feni itoe birin namara a xaxinla ma. ⁵²Yesu yi xungbo, a xaxili sɔtɔ, a fe yi rafan Ala nun yamaan ma.

Yoni Marafu Tiina kawandina

Matiyu 3.1-12, Maraka

1.1-8, Yoni 1.19-28

3 Pɔnsi Pilati yi yamana kanyani Yudeya yamanani waxatin naxan yi, Romi Manga Gbeen Tiberi a mangayaan jɛe fu nun suulunna nan yi a ra nun. Herode fan yi kuntigiyani Galile yamanan xun na. A ngaxakedenna, Filipi fan yi kuntigiyani Iture nun Tirakoniti yamanane xun na. Lisanisa fan yi kuntigiyani Abileni yamanan xun na. ²Anasa nun Kayafa, saraxarali kuntigi singene nan yi ne fan na. Ala falan ti Sakari a dii xemen Yoni xa na waxatin nin wulani. ³Yoni yi sigama Yuruden baan de kawandi badeni, a naxa, “E xun xanbi so e yulubine yi, e rafu igeni, e yu-

lubine xafarima nen.” ⁴Nabi Esayi a seɛe nen a Kitabun kui, a naxa, “Muxuna nde xuiin minima tonbonni, a naxa, ‘E kirani tɔn Marigin yee ra, e kirane matinxin a xa!’

⁵E folone birin naxutu, e geyane nun yire matexine birin wuru. Kira yidɔxine birin yi tinxin. Kira jaxine birin yi malaxun.

⁶Adamadiine birin kisi feen toma nen fata Ala ra!”

⁷Yamaan yi fa Yoni fema, a a xa e rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma. A yi a fala e xa, a naxa, “E tan sapi bɔnsɔnne! Nde e rakolonxi, e xa e gi Alaa xɔlɔn bun ma?”

⁸E kewanle xa a yita fa fala e bata e xun xanbi so e hakene yi. E nama e miri fa fala, e benban nan Iburahima ra. N xa a fala e xa, Ala nɔe gemeni itoe maxete nen, a e findi Iburahima bɔnsɔnne ra! ⁹Bunbin bata yitɔn wudi salenne sege feen na. Wudin naxan mi bogi fajin tima, na segema nen, a woli teeni.”

¹⁰Yamaan yi a maxɔdin, e naxa, “Nxu nanfe ligama na yi?”

¹¹A yi e yabi, a naxa, “Doma firin naxan yii, a xa keden fi gbete ma se mi naxan yii, donseen muxun naxan yii, a xa a yitaxun.”

¹²Mudu maxinla ndee yi fa alogo e xa rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma, e yi a maxɔdin, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu tan nanfe ligama?”

¹³A yi e yabi, a naxa, “E nama seen maxili dangu a danna ra.”

¹⁴Sofana ndee fan yi a maxɔdin, e naxa, “Nxu tan go? Nxu nanfe ligama?”

A yi a fala e xa, a naxa, “E nama gbetin ba muxune yii fangan na hanma wuleni. E wasa so e saranni.”

¹⁵Yamaan yi e yigin sa fɔlɔ Yoni yi. E yi mirixi a ma fa fala Alaa Muxu Sugandixin na a ra. ¹⁶Nanara, Yoni yi a fala e birin xa, a naxa, “N tan e ra-

fuma igen nin, koni naxan senben gbo n tan gbeen xa, na fama, n tan mi sa lan nen n findi a sankidi fulunna ra. Na ε rafuma Alaa Nii Sarijanxin nun teen nin.¹⁷ A segedenna a yii, a maali fe, a yi a sa sagan kui, koni a se dagin sama nen tee tutareni!”

¹⁸ Yoni yi Alaa falan Xibaru Fajin nali yamaan ma maxadi kii wuyaxi yi.

¹⁹ Koni Yoni yi Manga Herode son paxina fe fala, amasoto a bata yi a fafaxakedenna paxanla Herodiyade futu e nun a mon bata yi fe paxi wuyaxi liga.

²⁰ Herode mon yi fe paxi gbete liga naxan dangu bodene ra, a Yoni sa kasoon na.

Yoni yi Yesu rafu igeni

Matiyu 3.13-17, Maraka 1.9-11, Yoni 1.32-34

²¹ Yamaan birin yelin nafuyε waxatin naxan yi, Yesu fan yi rafu igeni. Yesu yi Ala maxandima waxatin naxan yi, kore xonna deen yi rabi,²² Alaa Nii Sarijanxin yi godo a ma ganba sawurani. Fala xuiin yi keli kore, a naxa, “N nafan Dii Xemen nan i tan na. I bata n kenen ki fani.”^{§§}

Yesu benbane fe

Matiyu 1.1-17

²³ Yesu to jεε tonge saxan soto, a yi a wanla folo. Yamaan yi mirixi a Yusufu a dii xemen nan a tan na.

Heli nan ma dii yi Yusufu ra,

²⁴ Mataha nan ma dii yi Heli ra,

Lewi nan ma dii yi Mataha ra,

Meliki nan ma dii yi Lewi ra,

Yanayi nan ma dii yi Meliki ra,

Yusufu nan ma dii yi Yanayi ra,

²⁵ Matahisa nan ma dii yi Yusufu ra,

Amosi nan ma dii yi Matahisa ra,

Nahun nan ma dii yi Amosi ra,

Esili nan ma dii yi Nahun na,

Nagagi nan ma dii yi Esili ra,

²⁶ Maati nan ma dii yi Nagagi ra,

Matahisa nan ma dii yi Maati ra,

Semenni nan ma dii yi Matahisa ra,

Yoseke nan ma dii yi Semenni ra,

Yoda nan ma dii yi Yoseke ra,

²⁷ Yohana nan ma dii yi Yoda ra,

Resa nan ma dii yi Yohana ra,

Sorobabeli nan ma dii yi Resa ra,

Selatili nan ma dii yi Sorobabeli ra,

Neri nan ma dii yi Selatili ra,

²⁸ Meliki nan ma dii yi Neri ra,

Adi nan ma dii yi Meliki ra,

Kosan nan ma dii yi Adi ra,

Elemadan nan ma dii yi Kosan na,

Eri nan ma dii yi Elemadan na,

²⁹ Yosuwe nan ma dii yi Ere ra,

Elisere nan ma dii yi Yosuwe ra,

Yorimi nan ma dii yi Elisere ra,

Mataha nan ma dii yi Yorimi ra,

Lewi nan ma dii yi Mataha ra,

³⁰ Simeyon nan ma dii yi Lewi ra,

Yuda nan ma dii yi Simeyon na,

Yusufu nan ma dii yi Yuda ra,

Yonan nan ma dii yi Yusufu ra,

Eliyakimi nan ma dii yi Yonan na,

³¹ Meleya nan ma dii yi Eliyakimi ra,

Mena nan ma dii yi Meleya ra,

Matata nan ma dii yi Mena ra,

Natan nan ma dii yi Matata ra,

Dawuda nan ma dii yi Natan na,

³² Yese nan ma dii yi Dawuda ra,

Obedi nan ma dii yi Yese ra,

Boosu nan ma dii yi Obedi ra,

Salimon nan ma dii yi Boosu ra,

Naxason nan ma dii yi Salimon na,

³³ Aminadabo nan ma dii yi Naxason na,

Rami nan ma dii yi Aminadabo ra,

Xesiron nan ma dii yi Rami ra,

Peresi nan ma dii yi Xesiron na,

Yuda nan ma dii yi Peresi ra,

³⁴ Yaxuba nan ma dii yi Yuda ra,

Isiyaga nan ma dii yi Yaxuba ra,

Iburahima nan ma dii yi Isiyaga ra,

Tera nan ma dii yi Iburahima ra,

§§3:22 A mato Yaburin 2.7 nun Esayi 42.1 kui.

Nahori nan ma dii yi Tera ra,
³⁵ Serugu nan ma dii yi Nahori ra,
 Rehu nan ma dii yi Serugu ra,
 Pelegi nan ma dii yi Rehu ra,
 Eberi nan ma dii yi Pelegi ra,
 Selaxa nan ma dii yi Eberi ra,
³⁶ Kayinan nan ma dii yi Selaxa ra,
 Arapaxadi nan ma dii yi Kayinan na,
 Semi nan ma dii yi Arapaxadi ra,
 Nuhan nan ma dii yi Semi ra,
 Lameki nan ma dii yi Nuhan na,
³⁷ Matusela nan ma dii yi Lameki ra,
 Xenɔki nan ma dii yi Matusela ra,
 Yaredi nan ma dii yi Xenɔki ra,
 Mahalaleli nan ma dii yi Yaredi ra,
 Kenan nan ma dii yi Mahalaleli ra,
³⁸ Enosi nan ma dii yi Kenan na,
 Seti nan ma dii yi Enosi ra,
 N Benba Adama nan ma dii yi Seti ra,
 Ala nan N Benba Adama da.

Setana yi kata a xa Yesu ratantan

Matiyu 4.1-11, Maraka 1.12-13

4 Yesu yi keli Yuruden baani a lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na. Alaa Nii Sarijanxin yi siga a ra tonbonni. ²Yinna Manga Setana yi kata a xa Yesu ratantan soge tonge naanin. Yesu mi sese don na waxatini, sunna yi a suxu han!*

³Yinna Manga Setana yi a fala a xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xemen nan i tan na, a fala gemeni ito xa, a xa findi burun na.”

⁴Yesu yi a yabi, a naxa, “A sebexi Kitabuni, a naxa ‘Muxun mi balon donseen xan gbansan na.’† ”

⁵Na xanbi ra, Yinna Manga Setana yi a tongo, a siga a ra, a dunupa mangayane birin yita a ra mafuren. ⁶Awa, Yinna Manga Setana yi a fala a xa, a naxa, “N

nɔɔn birin fima i ma nen e nun nafunli ito birin amasɔɔ a birin taxuxi n tan nan na, muxun naxan na n kenen, n yi a so na yii. ⁷Awa, xa i n batu, n ni ito birin fima nen i ma.”

⁸Yesu yi a yabi, a naxa, “A sebexi Kitabuni, a ‘I xa i Marigina Ala binya, i yi a keden peen batu!’‡ ”

⁹Na xanbi ra, Yinna Manga Setana yi Yesu tongo, a siga a ra Yerusalen taani, a yi a ti Ala Batu Banxin xun tagi, a yi a fala a xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xemen nan i tan na, tungan be, ¹⁰ amasɔɔ a sebexi Kitabuni, fa fala, ‘Ala yamarin fima nen a malekane ma i ya fe yi alogo e xa i kantan,’ ¹¹ a mɔn yi a fala, a naxa, ‘e i tongoma nen alogo i nama i sanna din geme yo ra.’¶ ”

¹²Yesu yi a yabi, a naxa, “A sebexi, ‘I nama i Marigina Ala mato bunbani.’§ ”

¹³Yinna Manga Setana to yelin Yesu matoe kiin birin yi, a keli a fema han waxati gbete.

Yesu yi a wanla fɔɔ Galile

Matiyu 4.12-17, Maraka 1.14-15

¹⁴Na xanbi ra, Yesu yi xete Galile yi, Alaa Nii Sarijanxin senbena a xun ma. A fe xibarun yi rali na yamanan birin yi.

¹⁵A yi e xaran e salide banxine yi, e birin yi a tantun.

Nasareti kaane yi e me Yesu ra

Matiyu 13.53-58, Maraka 6.1-6

¹⁶Na xanbi ra, Yesu yi siga Nasareti taani, a maxuruxi denaxan yi. Matabu Lɔxɔni, a yi siga salide banxini alo a darixi a lige kii naxan yi. A keli, a ti xaran feen na. ¹⁷E yi Nabi Esayi gbee Kitabun

* **4:2 Yesu mi sese don:** Na waxatini, muxun na yi sunna suxu, a mi yi donseen donma hali kɔɛn na. Waxatina nde, e mɔn yi a penige e nama igen fan min hali kɔɛn na.

† **4:4** Sariyane 8.3

‡ **4:8** Sariyane 6.13-14

¶ **4:11** Yaburin 91.11-12

§ **4:12** Sariyane 6.16

so a yii. A yi a rabi, a na yiren to a sebexi denaxan yi, a naxa,

¹⁸“Marigina Niina n yi. A bata n sugandi, a n xa Alaa falan Xibaru Fapin nali yiiigelitɔne ma. A bata n nasiga, a n xa xɔɔya feen kawandin ba suxu muxune xa, n yi danxutɔne yeen nabi. Naxanye nɔɔn bun ma, n ne xɔɔya. ¹⁹N xa Marigina muxune xunba jɛen nali.”**

²⁰Yesu yi Kitabun nagali, a yi a so a suxu muxun yii, a dɔɔɔ. Muxun naxanye birin yi salide banxini, ne yi e yeen ti a ra. ²¹A falan ti fɔlɔ e xa, a naxa, “To, n bata naxan xaran, ε yi a me, na bata kamali.”

²²E birin yi a sere ba, e kabe na fala fapine ma a naxanye ti e xa. E yi a fala, e naxa, “Yusufu a dii xemɛn xa mi ito ra ba?”

²³Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N laxi a ra yati, fa fala ε sandani ito sama n ma nen fa fala, ‘Seribana, i yete rakendeya.’ ε mɔn a falama n ma nen fa fala, ‘Nxu feen naxanye mexi i ya fe yi Kaperunan yi, ne fan liga i gbee taani.’” ²⁴Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “N xa nɔndin fala ε xa, nabiin mi binyɛn sɔte a kon taani mume!” ²⁵A yi a fala, a naxa, “ε tuli mati, nɔndin na a ra, ke naxalan wuyaxi yi Isirayila muxune ye Nabi Eli waxatini. Na waxatini tulɛn mi fa jɛe saxan e nun a tagi, fitina kamen yi so na yamanan birin yi. ²⁶Koni hali na Ala mi Nabi Eli rasiga e tan nde keden yo ma, fɔ ke naxalan keden peen naxan yi Sarepata taani, Sidɔn yamanani. ²⁷Dogonfontɔ wuyaxi yi Isirayila muxune ye Nabi Elise waxatini, koni hali na keden pe, a mi kendeya fɔ Naman, Siriya kaana.”††

²⁸Muxun naxanye yi salide banxini, ne na me waxatin naxan yi, e bɔɔɛn yi te. ²⁹E keli, e siga a ratuntunɔne taan fari ma han geyaan tintinna ra taan yi geyaan

naxan fari, alogo e xa a radin lanbanni. ³⁰Koni a dangu yamaan tagi, a siga.

Yinnan muxun naxan fɔɔ ra

Maraka 1.21-28

³¹Na xanbi ra, Yesu yi siga Galile Kaperunan taani, a yamaan xaran denaxan yi Matabu Lɔxɔni. ³²E birin yi kabe a xaran ti kiin ma amasɔtɔ a yi falan tima Ala senben nin. ³³Xemena nde yi salide banxini yinnan yi naxan fɔɔ ra, yinna jaxina. A yi a xuini te, a gbelegbele, a naxa ³⁴“Ee! Yesu Nasarɛti kaana, i waxi nanse xɔn ma nxu yii? I faxi nxu halagiden nin ba? N na a kolon nde i ra. Alaa muxu sariɔpanxin nan i tan na.”

³⁵Yesu yi yinnan yamari a sɔbɛɛn na, a naxa, “I dundu, xete xemɛni ito fɔɔ ra.” Yinnan yi xemɛn nabira e birin yetagi, a xete a fɔɔ ra, a mi sese jaxi liga a ra.

³⁶Muxune birin yi kabe, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Xaran sifan mundun ito ra? Xemɛni ito bata falan ti yinna jaxine xa nɔɔn nun senbeni, e xete muxune fɔɔ ra!” ³⁷Yesu a fe xibarun yi xuya ayi na yamanan birin yi.

Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya

Matiyu 8.14-17, Maraka 1.29-34

³⁸Yesu yi keli salide banxini, a siga Simɔn konni. A yi a li Simɔn bitan gilen fatin wolonxi a ma. E yi a fe fala Yesu xa. ³⁹A sa a ti a saden dɛxɔn ma, a yi falan ti fati mawolonna xili ma, naxanla yi kendeya na waxatin yeteni, a yi keli a fɔlɔ wale e xa.

⁴⁰Sogen godo waxatin naxan yi, furemane yi muxun naxanye birin yii, furen sifa wuyaxi, ne yi fa ne ra Yesu fema. A yi a yiin sa e birin xun ma, a yi e rakendeya. ⁴¹Ninanne fan yi muxun naxanye fɔɔ ra, e yi ne ragbelegbele e falan ti e xɔn,

** 4:19 Esayi 61.1-2

†† 4:27 A mato Mangane Firinden sora 5.1-14 kui.

e naxa, “Alaa Dii Xemen nan i tan na!” E xete muxu wuyaxi fɔxɔ ra.

Koni, a yi jinanne yamari a e nama falan ti, amasɔtɔ e yi a kolon a Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na.

Yesu yi kawandin ba

Maraka 1.35-39

⁴²Subaxani, Yesu yi keli taani, a siga a danna yirena nde yi. Yamaan yi a fen fɔɓ. E a to waxatin naxan yi, e kata e xa a makankan alogo a nama siga ⁴³koni a yi a fala e xa, a naxa, “A fere mi na fɔ n xa Alaa Mangayaan Xibaru Fajin nali taan bonne fan yi nen amasɔtɔ Ala n xexi na nan ma.”

⁴⁴Nanara, a yi kawandin bama Yudeya yamanani salide banxine yi.

Yesu yi a xarandii singene xili

Matiyu 4.18-22, Maraka 1.16-20

5 Lɔxɔna nde, Yesu yi tixi Genesareti Daraan de, yamaan yi a yigbetenma Alaa falan medeni, ²a yi kunki firin to igen de yexe suxune bata yi keli naxanye kui e lu e yalane raxe. ³Yesu yi so Simɔn ma kunkin kui, a yi a mafan, a xa a tutin igen xun ma ndedi. Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a yamaan xaran.

⁴A yelin falan tiye waxatin naxan yi, a yi a fala Simɔn xa, a naxa, “Kunkin nasiga tilin yireni ε nun i lanfane xa yalane ragodo igeni, ε yexen suxu.”

⁵Simɔn yi a yabi, a naxa, “Nxu kannna, nxu bata wali kɛɛn na kati! Nxu mi sese suxu. Koni xa i bata a fala na kiini, n yalane ragodoma nen igeni.” ⁶E to yalane ragodo igeni, e yexe wuyaxi

suxu han yalane yi lu yibɔɛ. ⁷E lanfaan naxanye yi kunkin boden kui, e ne xili e malideni. E fa, e yi kunkin firinne birin nafe yexen na han e godo fɔɓ igen bun ma. ⁸Feen naxan liga, Simɔn Piyeri^{‡‡} na to waxatin naxan yi, a yi a xinbi sin Yesu bun ma, a naxa, “Marigina, i masiga n na amasɔtɔ hake kannna nan n tan na!”

⁹Gaxun yi a suxu a tan nun a lanfane birin na yexe suxine fe ra ¹⁰hali Yaki nun Yoni Sebede a dii xemene. Yesu yi a fala Simɔn xa, a naxa, “I nama gaxu, fɔɓ to ma, i fa muxune nan sɔtɔma Ala xa alo i yi yexen suxuma kii naxan yi.”

¹¹E kunkine rate xareyaan na, e seene birin lu na, e bira Yesu fɔxɔ ra.

Yesu yi dogonfontɔɔn nakendeya

Matiyu 8.1-4, Maraka 1.40-45

¹²Yesu yi taana nde yi, xemena nde yi fa dogonfonna yi naxan fatin birin ma. A Yesu to waxatin naxan yi, a yi bira, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a yi a mafan, a naxa, “N kannna, xa i tin, i nɛ n nakendeye nen!”

¹³Yesu yi a yiin sa a ma, a naxa, “N bata tin, i xa kendeya!” Dogonfonna yi a bejin sasa! ¹⁴Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa, koni siga saraxaraliin fema, a xa i mato. Na xanbi ra, i saraxan ba i rasarijan feen na alo Musa a yamari kii naxan yi. Na findima seren na e xa.”^{¶¶}

¹⁵Koni Yesu xinla yi xuya ayi na yiren birin yi. Yama gbeen yi fa a falan name-deni e nun e rakendeya feen na. ¹⁶Koni a yi keli, a siga a danna, a yi Ala maxandi, alo a darixi a ra kii naxan yi.

^{‡‡}5:8 Muxune mɔn Piyeri ma a Pita.

^{¶¶}5:14 *dogonfontɔɔna*: Alaa sariyan kui, dogonfontɔɔn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kannna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin dinɛ dogonfontɔɔn na, bayo na yi na kannna sarijanna kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fɔ a xa saraxan ba alogo a mɔn xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dɔxɔ a konni. A mato Saraxaraline sora 14.

Yesu yi lebutenna rakendeya

Matiyu 9.1-8, Maraka 2.1-12

¹⁷ Լճճնա nde Yesu yi xaranna tima, Farisi muxuna⁸⁸ ndee nun sariya karaməxəne yi dəxi na yi, naxanye yi kelixi Galile nun Yudaya taan birin yi e nun Yerusalen taani. Marigin senben yi Yesu yi a furetəne rakendeya. ¹⁸ Muxuna ndee yi fa lebutenna ra a sa seni e yii. E kata, a e xa a raso banxini, alogo e xa sa a sa Yesu bun ma.

¹⁹ Koni yamaan yi gbo, e mi kira sətə e yi a raso. Na nan a liga e te banxin fari e yinla raba mənni, e yi e nun a sa seen nagodo yamaan tagi Yesu yetagi. ²⁰ Yesu e denkeleyaan to waxatin naxan yi, a yi a fala xəmen xa, a naxa, “N xəyina, i yulubine bata mafelu.”

²¹ Sariya karaməxəne nun Farisi muxune yi e miri, e naxa, “Nde xəmeni ito ra naxan Ala rayelefuma? Muxu yo mi nəə yulubine mafeluyə fə Ala keden peena!”

²² Yesu yi e miriyaan kolon. Nanara, a fala e xa, a naxa, “E mirima fe sifani itoe ma nanfera? ²³ Nanse fala raxəlb, ‘I yulubine bata mafelu’ hanma ‘Keli, i ya sa seen tongo, i sigan ti?’ ²⁴ N na yitama e ra nen nayi fa fala senbena n tan Muxuna Dii Xəmen yii dunuəna yi, n muxun mafelu a yulubine ra.” A yi a fala lebutenna xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga i konni!”

²⁵ Xəmen yi keli e birin yetagi, a yi a sa seen tongo, a siga a konni mafuren, a yi Ala tantun. ²⁶ E birin yi kabe kati! E yi Ala tantun amasətə e bata yi gaxu Ala yəe ra, e naxa, “En bata kabanako feen to to!”

Yesu yi Lewi xili

Matiyu 9.9-13, Maraka 2.13-17

²⁷ Na xanbi ra, Yesu yi mini, a siga, a sa mudu maxinla nde to, a xili Lewi, a yi dəxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fəxə ra.” ²⁸ Lewi yi keli, a yi a seene birin lu na, a bira Yesu fəxə ra.

²⁹ Na xanbi ra, Lewi yi jaxaxaxani tən a banxini Yesu xa. Mudu maxili wuyaxi nun muxu gbeteye fan wuyaxi yi dəxə e fəma. ³⁰ Farisi muxuna ndee nun sariya karaməxəna ndee yi falan ti Yesu a xarandiine fe yi, e yi e maxədin, e naxa, “Nanfera e donseen donma e yi e min mudu maxinle nun hake kanne fema?”

³¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kende na mako mi seribaan ma fə furetəne. ³² Amasətə n mi faxi tinxin muxune xilideni fə hake kanne, alogo e xa e xun xanbi so e hakene yi.”

Sun suxu feen maxədinna

Matiyu 9.14-17, Maraka 2.18-22

³³ Muxuna ndee yi a fala Yesu xa, e naxa, “Yoni a xarandiine sunna suxuma ye yo ye, e yi Ala maxandi. Farisi muxune xarandiine fan na ligama. Koni i ya xarandiine donseen donma, e yi e min.”

³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nema jaxalandi tiine fema waxatin naxan yi, e sunə ba?” Na mi lige mume! ³⁵ Koni waxatina nde fama jaxalandi kanna bama nen e ye, e sunna suxuma nen na waxatini.”

³⁶ Yesu yi sandani ito fan sa e xa, a naxa, “Muxu yo mi nəə dugi nenen tonge,

⁸⁸**5:17 Farisi muxune:** Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e səbe so Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyān bonne ra. E mən yi e benbane namunne suxuma kii xədexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mən yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

^{*}**5:34 Naxalandi kanna:** Yesu nan luxi alo jaxalandi kanna sandani ito kui. A bunna nəen, fa fala muxune mi sunna suxuma sewa waxatine yi.

a yi a yibɔ, a dugi fonna beteren a ra.[†] Xa a na liga, a dugi nenen kalama nen. Dugi dungu nenen fan mi lanje a fonna ma.³⁷ Muxun mi manpa nenen se se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nenen se sase fonna kalama nen, manpaan yi bɔxɔn, se sase fonna yi kala.³⁸ Koni manpa nenen sama se sase nenen nan kui!³⁹ Awa, muxun na manpa fonna min waxatin naxan yi, a nenen mi fa rafan a ma sɔnɔn, a falama nen nayi, a naxa, ‘A fonna fan.’”

Matabu Lɔxɔna fe

Matiyu 12.1-8, Maraka 2.23-28

6 Yesu yi danguma xɛna nde ma lɔxɔna nde yi, Matabu Lɔxɔni, a xarandiine yi sansi tɔnsɔnne ratoron-don fɔlɔ, e yi a tɛrɛxɛn e yiin kui, e a kɛsɛn don.² Farisi muxuna ndee naxa, “Ɛ ito ligama nanfera? A mi daxa Matabu Lɔxɔni.”[‡]

³Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ mi na xaranxi ba, kamen Dawuda suxu waxatin naxan yi, e nun a fɔxɔrabirane naxan liga?”⁴ A so nen Alaa banxini, a yi Alaa buru ralixin don, a yi nde so a muxune fan yii. Anu, a mi daxa muxun xa a don fɔ saraxaraline.”

⁵Yesu mɔn yi a fala, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xemen nan Matabu Lɔxɔn kannu ra.”

Xeme yii madɔnxina fe

Matiyu 12.9-14, Maraka 3.1-6

⁶Yesu yi siga salide banxini Matabu Lɔxɔ gbetɛ yi, a sa e xaran. Xɛmena nde yi na naxan yiifari ma yiin yi

madɔnxi.⁷ Sariya karamɔxɔna ndee nun Farisi muxuna ndee yi waxi a xɔn ma e xa Yesu tɔnjege. Nanara, e yi e yɛɛn ti a ra alogo e xa a kolon xa a muxun nakendeye Matabu Lɔxɔni.⁸ Koni Yesu yi e miriyaan kolon. Nanara, a yi a fala xeme yii madɔnxin xa, a naxa, “Keli, i fa yamaan yetagi be.” Xemen yi keli, a ti e yetagi.⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɛ maxɔdin, Matabu Lɔxɔni, nanse daxa a xa liga, a jaxina xa a fajina? En yi muxun niin nakisi ba, xa en yi a halagi?”¹⁰ A yi e birin mato, a yi a fala xemen xa, a naxa, “I yiini bandun.” A yi a liga na kiini, a yiin yi kendeya.

¹¹Koni e xɔlɔ kati, e naxan ligama Yesu ra e na fala e bode tagi.

Yesu yi xera fu nun firinne yeɓa

Matiyu 10.1-4, Maraka 3.13-19

¹²Yesu yi siga geyaan fari, a sa Ala maxandi na waxatini, a xi Ala maxande.

¹³Kuye ba waxatin naxan yi, a yi a xarandiine xili, a fu nun firin yeɓa e tagi, a yi ne xili sa xerane.¹⁴ E xinle ni itoe ra, Simɔn, a naxan xili sa Piyeri, e nun a ngaxakedenna Andire, e nun Yaki nun Yoni nun Filipi nun Barotolome nun¹⁵ Matiyu nun Tomasi e nun Alifaa dii xemen Yaki, e nun Simɔn e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”[§] ¹⁶e nun Yaki a dii xemen Yudasi e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a yi a so yiini.

Yesu yi yamaan mali

Matiyu 4.23-25

¹⁷Yesu yi godo keli geyaan fari e nun a xerane, a ti lanbanni, e nun a xarandii

[†]5:36 **dugi nenen**: Yesu a sariya nenen mi se Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mɔn mi se sariya nenen ma.

[‡]6:2 Farisi muxune namunne mi yi tinje wali yo xa ke **Matabu Lɔxɔni**. Na feen sebexi Xɔrɔyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sɔxɔlexine mi yi maliye na lɔxɔni.

[§]6:3 A mato Samuyeli Singen 21.2-7 kui.

[§]6:15 **Yahudiya siya xanuna**: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengema alogo Isirayila kaane xa mini e nɔn bun ma.

wuyaxi. Yama gbeen yi na nun sa keli Yudaya yamanan yiren birin yi, e nun keli Yerusalen taani, e nun taan naxanye tixi fɔxɔ igen dexɔn ma, naxanye xili Tire e nun Sidɔn. Men kanne yi fa a xuiin namedeni e nun e rakendeyadeni e furen sifan birin ma. ¹⁸Yinna paxine bata yi naxanye tɔrɔ ne fan yi fa e rakendeyadeni. ¹⁹Muxun birin yi kataxi, alogo e xa e yiin dinɲe a ra, amasɔtɔ senben yi minima ayi naxan yi e rakendeyama.

Sewa kendena

Matiyu 5.1-12

²⁰Yesu yi a xarandiine mato, a naxa, “Sewana ε tan yiigelitɔne xa, amasɔtɔ ε gbeen nan Alaa Mangayaan na!

²¹Sewana ε xa, kamen naxanye ma iki amasɔtɔ ε lugoma nen ken! Sewana ε xa, naxanye wugama iki, amasɔtɔ ε gelema nen!”

²²“Yamaan na ε rapaxu waxatin naxan yi, e yi ε kedi, e yi ε konbi fa fala muxu paxin nan ε tan na Muxuna Dii Xemena fe ra, sewana ε xa na yi. ²³Na na liga waxatin naxan yi, ε xa sewa, e yi ε bodon sewana fe ra amasɔtɔ barayi gbeen namaraxi ε xa ariyanna yi. Bayo e benbane nabine tɔrɔ na kii nin.”

²⁴“Koni nafulu kanne, gbalona e yeε ra amasɔtɔ ε bata yelin ε gbee paxunna sɔte e siini.

²⁵ε tan naxanye lugoxi iki, gbalona e yeε ra, amasɔtɔ kamena e suxuma nen. ε tan naxanye gelema iki, gbalona e yeε ra, amasɔtɔ ε mɔnema nen, ε wuga.”

²⁶“Muxun birin na ε xili fajin fala waxatin naxan yi, gbalona ε yeε ra

amasɔtɔ e benbane a fala na kii nin wule nabine ma.”

I yaxune xanu

Matiyu 5.38-48

²⁷“Koni, naxanye n xuiin mema, n na falama ε xa nen. ε ε yaxune xanu, naxanye bata ε rapaxu, ε xa fe fajin liga ne xa. ²⁸ε xa duba ε danga muxune xa. Naxanye ε tɔrɔma, ε xa Ala maxandi ne xa. ²⁹Naxan na i deen fɔxɔ kedenna garin a ma, bode fɔxɔ fan ti a xa. Xa muxuna nde i ya doma gbeen tongo, i xa tin a xa doma bun biran fan tongo. ³⁰Naxan na i xandi seni, i xa na ki. Xa muxuna nde i yii seen tongo, i nama a maxɔdin na ra sɔnɔn. ³¹I waxi muxune xa feen naxan naba i xa, na ɲɔxɔnna liga bonne xa.”

³²“Muxun naxanye bata ε xanu, xa e ne nan tun xanu, ε barayin sɔtɔma na yi di? Hali hake kanne fan muxun xanuma naxan bata e xanu! ³³Muxun naxanye bata fe fajin liga ε xa, xa ε fe fajin liga ne nan tun xa, ε barayin sɔtɔma na yi di? Hali hake kanne fan na ligama.

³⁴Xa ε muxune nan tun dolima naxanye a fima, ε barayin sɔtɔma na yi di? Hali hake kanne fan e bode dolima na kiini.

³⁵Koni, ε tan xa ε yaxune xanu, ε fe fajin liga e xa. ε muxune doli, ε nama ε miri se sɔtɔ feen ma ne yi. ε barayi gbee sɔtɔma nen na yi. ε ligama nen alo ε Fafe, Kore Xɔnna Ala. Amasɔtɔ a fe fajin ligama finsiriwanle nun muxu paxine xa. ³⁶ε kininkinin alo ε Fafe Ala kininkininxi kii naxan yi.”

ε nama ε lanfane kewanle makiti

Matiyu 7.1-5

³⁷“ε nama ε yete findi ε lanfane kewanle makiti muxun na, alogo Ala nama ε fan makiti. ε nama bonne yalagi alogo Ala nama ε fan yalagi. ε muxune mafelu alogo Ala xa ε fan mafelu. ³⁸ε muxune ki alogo Ala xa ε fan ki. ε yi liga seen nafexin sɔtɔ na yi, a rafexina

ken, a madeten, ε yi a sa ε dugi deni. Ε ligaseen naxan yatema bonne xa, Ala fan na yatema ε xa nen.”

³⁹ Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Danxutɔɔn mi danxutɔɔn yii rasuxe, xa a na liga e firinna birin birama nen yinla kui. ⁴⁰ Xarandiin mi gboe a karamɔɔɔ xa. Xarandii yo xarandii, a na yelin xaranna ra waxatin naxan yi, a ligama nen alo a karamɔɔɔna.”

⁴¹ “Nanfera namadin naxan i adamadi boden yeen xɔn, i na toma, koni gbindonna naxan i tan yeen xɔn, i mi na toma? ⁴² I a falama i adamadi boden xa nanfera fa fala, ‘Yandi, tin n xa namadin ba i yeen xɔn ma.’ Koni i mi na gbindonna toma i yete yeen xɔn ma ba? I tan nafigina, gbindonna ba i yete yeen xɔn ma singen, na xanbi ra i nɔe na namadin toe nen, i yi a ba i adamadi boden yeen xɔn ma.”

Wudin nun a bogina fe

Matiyu 7.16-20, 12.33-35

⁴³ “Wudin faɓin mi bogi jaxin tima, wudi jaxin mi bogi faɓin tima. ⁴⁴ Wudin birin kolonma a bogin nan xɔn ma, i mi xɔde bogin bolonɓe wudi mapalixin kɔe ra, i mi manpa bogin bolonɓe tansinna kɔe ra. ⁴⁵ Muxu faɓin fe faɓin nan naminima a muxu faɓiyani. Muxu jaxin yi fe jaxin namini a muxu jaxiyani. Amasɔɔ feen naxan muxun boɓeni, a na nan falama.”

Banxi ti firinne fe

Matiyu 7.24-27

⁴⁶ “E n xilima nanfera fa fala, ‘Marigina, Marigina,’ koni n naxan falama ε xa, ε mi na ligama? ⁴⁷ Naxan birin fama n fema, e yi n ma falane rame, e yi e suxu, n na muxune maligan yitama ε ra nen. ⁴⁸ A ligaxi nen alo naxan a banxin ti, a yi yinla ge kati! Han a fanyen li a bun

ma, a banxin ti fanyen fari. ** Tulen yi fa, foyen yi fa, koni a mi a ramaxa amasɔɔ a tixi ki faɓi. ⁴⁹ Koni muxun naxan bata n ma falane me, a mi e suxu, a ligaxi nen alo muxun naxan a banxin tiin boɔɔn fari ma, a mi boɔɔn ge alogo a xa a beten sa. Tulen fa waxatin naxan yi, a yi bira, a kala kiin yi jaxu ayi kati!”

Sofa kuntigina walikeen nakendeya fena

Matiyu 8.5-13

7 Yesu yelin na falane birin tiye yamaan xa waxatin naxan yi, a siga Kaperunan yi. ² Romi kaa sofa kemen kuntigina nde yi na, a walikeen naxan yi rafan a ma han, na yi furaxi, a yi fa luxi ndedi a xa faxa. ³ Na kuntigin Yesu a fe me waxatin naxan yi, a Yahudiyi fonna ndee rasiga Yesu ma, e yi a mafan a a xa fa a walikeen nakendeya. ⁴ E fa Yesu mafan, e naxa, “A lan i xa xemeni ito mali ⁵ amasɔɔ a bata en kon kaane xanu, a tan nan mɔn nɔɔ salide banxin tixi.”

⁶ Yesu yi siga e foɔ ra. E bata yi maso banxin na, kuntigin yi a xoyina ndee rasiga a faladeni a xa, e naxa, “N kanna, i nama i yete tɔɔ. Na binyen mi lan n ma, i so n ma banxini, ⁷ na nan a ligaxi, n yi n miri n yete ma fa fala a mi lan n xa fa i fema. Falan ti tun, n ma walikeen kendeyama nen! ⁸ N tan fan kuntigina ndee senben bun ma, koni sofane fan n bun ma. N na a falama na nde xa nen, n naxa, ‘Siga,’ a siga. N yi a fala nde gbete xa, n naxa, ‘Fa,’ a fa. N yi a fala n ma konyin xa, n naxa, ‘Ito liga,’ a na liga.”

⁹ Yesu na me waxatin naxan yi, a kabe, a yi a yee rafindi e ma, a yi a fala yamaan xa a foɔ ra, a naxa, “N xa a fala ε xa, n munma denkeleyaan sifani ito to singen hali Isirayila muxune ye!”

¹⁰ Xerane yi xete kuntigin konni, e yi a li a walikeen bata kendeya.

**6:48 Men kaane yi e banxine tima fanyen nan fari alogo e xa baraka.

**Yesu yi kaɗa gilena dii
xemen nakeli sayani**

¹¹ Na xɔtɔn bode, Yesu yi siga taana nde yi naxan xili Nayin. A xarandiine nun yama gbeen yi siga a fɔxɔ ra. ¹² A taan so deen li waxatin naxan yi, a sa binbi tiine li. Kaɗa gilena dii xeme keden peen bata faxa. Muxu wuyaxi yi na paxanla fema keli na taani. ¹³ Marigin na paxanla to waxatin naxan yi, a kininkinin a ma kati, a yi a fala paxanla xa, a naxa, “I nama wuga.” ¹⁴ A sa a yiin din binbin na, naxanye yi a xalima, ne yi ti. Yesu naxa, “Banxulanna, n na a falama i xa, keli, i ti!” ¹⁵ Faxa muxun yi keli, a falan ti fɔlɔ. Yesu yi a raxete a nga ma mɔn.

¹⁶ Yamaan birin yi gaxu kati, e yi Ala tantun, e naxa, “Nabi gbeen bata mini kenenni nxu tagi! Ala bata fa, a yi a yamaan kisi!”

¹⁷ Muxune yi Yesu a fe xibarun mɛ Yu-daya nun a dexɔn yamanan birin yi.

Yoni Marafu Tiina xerane fe

Matiyu 11.2-19

¹⁸ Yoni a xarandiine yi feni ito birin fala a xa. Yoni yi muxu firin xili a fema, ¹⁹ a yi e rasiga Marigin fema, e yi a maxɔdin, e naxa, “Yoni yi naxan ma fe falama, fa fala a muxuna nde fama, i tan nan na ra ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbete nan legeden?”

²⁰ E fa Yesu fema waxatin naxan yi, e naxa, “Yoni Marafu Tiin nan nxu xexi i ma, a nxu xa i maxɔdin, fa fala a yi muxun naxan fa fe falama, na nan i tan na ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbete nan legeden?”

²¹ Na waxatin yeteni, Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya furen sifan birin ma e nun jinan jaxin yi naxanye fɔxɔ ra. A danxutɔ wuyaxi yeen naba ayi.

²² Yesu yi Yoni a xerane yabi, a naxa, “E xete, e naxan toxi, e yi a mɛ, e sa na fala Yoni xa fa fala danxutɔne seen toma, lebutenne sigan tima, dogonfontɔne kendeyaan sɔtɔma, tuli xɔrine falan mema, faxa muxune kelima sayani, Alaa falan Xibaru Faɗin nalima yi-igelitɔne ma. ²³ Naxan mi biran tantanni n ma fe yi, sewan na kanna xa!”

²⁴ Yoni a xerane siga waxatin naxan yi, Yesu yi Yoni a fe fala fɔlɔ yamaan xa, a naxa, “E siga nanse matodeyi tonbonni? Foyen sexe ramaxan ba? ²⁵ Xa na mi a ra, e siga nanse matodeyi? Xemen naxan maraberi baxi dugi faɗin na ba? Koni, naxanye maraberi baxi na kiini, ne manga banxine nin! ²⁶ Nayi, e siga nanse matodeyi, nabiin ba? N xa a fala e xa, e bata nde to naxan gbo nabiin xa. ²⁷ Amasɔtɔ Kitabun bata Yoni a fe fala, a naxa, ‘Ala naxa: N nan n ma xeraan nasigama nen i yee ra, a yi kirani tɔn i xa.’” ²⁸ Yesu mɔn yi a fala, a naxa, “N xa a fala e xa, muxun naxan birin bata bari a fɔlɔni, Yoni gbo ne birin xa. Koni naxan xurun e birin xa Alaa Mangayani, na gbo Yoni xa.”

²⁹ Yamaan nun mudu maxinle yi Yesu xuiin mɛ, e yi Alaa tinxinyaan falan suxu, bayo Yoni bata yi ne rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma. ³⁰ Koni Farisi muxune nun sariya karamɔxɔne bata yi e mɛ Alaa fe ragidixine ra. E mi tin Yoni xa e rafu igeni.

³¹ “Awa, to muxune, n na e misalima nanse ra iki? E nun nanse maliga? ³² E luxi nen alo diidin naxanye sabaan soma lɔxɔ tideni. Bonne a falama bonne xa, e naxa, ‘Nxu bata xulenna fe e xa, koni e mi e bodon. Nxu yi binbi wuga sigin sa koni e mi wuga!’ ³³ Yoni Marafu Tiin yi fa, a sunna suxu, a mi manpaan min, koni e naxa, ‘Ninanna a fɔxɔ ra!’ ³⁴ N tan Muxuna Dii Xemen yi fa, n donseen don, n

yi n min, koni ε naxa ‘Xemeni ito mato! Fudimaan nun dɔlɔ minna nan a ra! Mudu maxinle nun hake kanne xɔyin nan a ra!’³⁵ Koni naxanye Alaa fe kolonna suxi, ne ɲɔndin yitama e kewanle xɔn ma nen.”

Yesu yi siga Farisi muxun konni

³⁶ Farisi muxuna nde yi Yesu xili a konni, alogo a xa fa a dege a fema. Nana, Yesu yi siga a banxini, a sa a dege a xɔn ma. ³⁷ Naxanla nde yi na taani, yalunden nan yi a ra. A yi a me, a Yesu a degema na Farisi muxun konni. Nana, a fa alabasita gemen muranna ra latikɔnɔnna yi naxan kui. ³⁸ A ti Yesu san xanbi ra, a wugama, a Yesu sanna makun a yɛegen na. Na xanbi ra, a yi a sanna masugusugu a xun sexen na, a yi a sanna sunbu, a latikɔnɔnna sugusugu a ma a binya feen na. ³⁹ Farisi muxun naxan Yesu xili, na ito to waxatin naxan yi, a yi a miri a yete ma, a naxa, “Xa nabiin nan yati yi xemeni ito ra nun, a yi a kolonma nen nun, nde ɲaxanli ito ra naxan a yiin dinxi a ra. A yi a kolonma nen nun a ɲaxanli ito yulubin gbo!”

⁴⁰ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Simɔn, n waxi a xɔn ma, n xa fena nde fala i xa.”

A yi a yabi, a naxa, “Karamɔxɔ, awa, a fala n xa.”

⁴¹ Yesu naxa, “Xeme firin yi na nun naxanye gbetin doli gbeti kanna ma, kedenna yi keme suulun tongo a yii, bonna yi tonge suulun tongo a yii. ⁴² E firinna sese mi a donla fi. Nama, a yi dipa e firinna birin ma donle ma. Na muxu firinna, mundun a xanuma dangu a lanfaan na?”

⁴³ Simɔn yi a yabi, a naxa, “N mirixi a ma, doli gbeen naxan ma.”

Yesu naxa, “I bata a yabi ki faɲi.” ⁴⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a yɛ rafindi ɲaxanla ma, a yi a fala Simɔn xa, a naxa, “I bata ɲaxanli ito to? N bata fa i ya banxini, i mi igen so n yii n yi n sanna maxa. Koni

a tan bata n sanna maxa a yɛegen na, a yi a masugusugu a xun sexen na. ⁴⁵ N fa waxatin naxan yi, i mi n nalan, koni xabu n fa a tan mi xadan n sanna sunbue. ⁴⁶ I mi turen so n yii n yi a sugusugu n xunna ra, koni a tan bata n sanna birin masugusugu latikɔnɔnna ra. ⁴⁷ N na a falama i xa nen nayi, fa fala ɲaxanli ito yulubi wuyaxine birin bata mafelu bayo a bata xanuntenya gbeen yita n na. Koni naxan bata mafelu ndedi, na a xanuntenyaan mayitama nen ndedi.”

⁴⁸ Na xanbi ra, Yesu yi a fala ɲaxanla xa, a naxa, “I bata mafelu i yulubine ra.”

⁴⁹ Muxun naxanye yi dɔxi na, ne yi a fala fɔlɔ e bode xa, e naxa, “Nde ito ra naxan yulubin mafeluma?”

⁵⁰ Koni Yesu yi a fala ɲaxanla xa, a naxa, “I ya denkeleyaan bata i rakisi, siga bɔɲe xunbenli.”

Naxanla naxanye Yesu fɔxɔ ra

8 Na xanbi ra, Yesu yi siga taane nun banxidene yi, a sa Alaa Mangayaan Xibaru Faɲin kawandin ba e xa. Xarandii fu nun firinne yi siga a fɔxɔ ra, ² e nun ɲaxanla ndee naxanye rakendeya ɲinan ɲaxine nun furene ma, ne nan xiliye itoe ra: Mariyama naxan xili Magadala kaana ɲinan solofere raxete naxan fɔxɔ ra e nun ³ Yoyana Herode a tande kuntigin Kusa a ɲaxanla, e nun Susana e nun ɲaxalan gbete wuyaxi. Ne nan yi Yesu nun a xarandiine malima e yete yii seene ra.

Sansi wonla fe sandana

Matiyu 13.1-9, Maraka 4.1-9

⁴ Yama gbeen yi e malan a fema, taa wuyaxi muxune yi fa. A yi sandani ito sa e xa, a naxa, ⁵ “Xɛe biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xɔn ma, yamaan yi dangu ne fari, xɔline yi e don. ⁶ Ndee yi bira fanyen ma, bende gbee mi yi denaxan yi. E to soli, e xara mafuren amasɔtɔ igen mi yi e

bun ma. ⁷Sansina ndee yi bira sexɛ jali kanne tagi e nun sexene yi gbo e bode xɔn ma, sexen yi e don. ⁸Sansina ndee yi bira bɔxɔ fapini, e soli, e bogi, e keden kedenna birin yi keme sɔtɔ.” A yelinxi na fale, a yi a fala, a naxa, “Xa tunla naxan xɔn, a feen me, na xa a tuli mati.”

Sandane sa xunna

Matiyu 13.10-17, Maraka 4.10-12

⁹Yesu a xarandiine yi a maxɔdin sandani ito bunna ma. ¹⁰Yesu yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan wundo feene kolonna bata so e yii, koni a falama bonne xa sandane nin alogo e xa e yeen ti, koni e nama a yigbe, e yi e tuli mati, koni e nama a famu.”^{††}

Yesu yi sandan bunna yeba

Matiyu 13.18-23, Maraka 4.13-20

¹¹Yesu naxa, “Sandani ito bunna nan ito ra. Sansina, Alaa falan nan na ra. ¹²Sansiin naxanye bira kiraan xɔn ma, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me koni Yinna Manga Setana yi fa, a yi a ba e bɔɓɓeni, alogo e nama denkeleya, e kisi. ¹³Sansiin naxanye bira fanyen fari, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me, e yi a suxu sewani, koni salen mi e bun ma. E denkeleya waxatidi tun, koni e na tɔɔ waxatin naxan yi, e bama nen denkeleyani. ¹⁴Sansiin naxanye bira sexɛ jali kanne tagi, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me, koni dunupa xaminna nun nafulu feen nun yete rafan feene yi e kala, e mi bogin nayi e mɔ hali! ¹⁵Sansiin naxanye bira bɔxɔ fapini, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me, a lu e bɔɓɓeni sɔbeen na, e yi a suxu, e tunnafan han a bogi, a mɔ.”

Lenpun dɔxɔ fena seen bun ma

Maraka 4.21-25

¹⁶“Muxu yo mi lenpun nadege, a deben so a xun na, hanma a yi a raso saden bun ma, fɔ a xa a dɔxɔ se nan fari, alogo yamaan na so banxini waxatin naxan yi, e kenenna to. ¹⁷Feen naxanye birin luxunxi, ne makenenma nen. Wundo feen birin kolonna nen, a yi mini kenenni.”

¹⁸“E a liga e yeren ma e fe me kiini, amasɔtɔ seen muxun naxan yii nde soma nen na yii, koni se mi muxun naxan yii hali a mirixi naxan di ma a yii, na be a yii.”

Yesu nga nun a xunyene fe

Matiyu 12.46-50, Maraka 3.31-35

¹⁹Yesu nga nun a xunyene yi fa a fema, koni e mi nɔ a masɔte, amasɔtɔ yamaan yi gbo. ²⁰E yi a fala Yesu xa, e naxa, “I nga nun i xunyene tixi tandeni, e waxi i to feni.”

²¹Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Naxanye Alaa falan namema, e yi a suxu, n nga nun n xunyene ne nan na.”

Yesu yi foye gbeen nati

Matiyu 8.23-27, Maraka 4.35-41

²²Lɔxɔna nde Yesu nun a xarandiine yi so kunkin kui, a yi a fala e xa, a naxa, “En dangu daraan bode fɔxɔn na.” Nayi, e siga. ²³E yi sigama waxatin naxan yi, Yesu yi xi kunkin kui. Foye gbeen yi keli daraan xun ma. Kunkin yi rafe fɔɔ igen na, na yi magaxu han! ²⁴Xarandiine yi fa Yesu fema, e yi a raxulun, e naxa, “Nxu kannna, nxu kannna, nxu faxamaan ni i ra!”

Yesu yi keli, a falan ti foyen nun igen mɔɔɔɔnne xili ma,^{¶¶} e yi e raxara. ²⁵A yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E mi

^{††}8:10 Esayi 6.9

^{¶¶}8:24 Igen mɔɔɔɔnne: alo foyen na so igeni.

denkeleyaxi ba?” Koni e kabe, e gaxu. E yi a fala e bode xa, e naxa, “Muxun sifan mundun ito ra? A bata igen nun foyen yamari, e yi a falan suxu ken!”

**Yesu yi muxun nakendeya
yinnane naxan fɔxɔ ra**

Matiyu 8.28-34, Maraka 5.1-20

²⁶ E dangu Gadara yamanani naxan Galile yamanan yetagi. ²⁷ Yesu ti bɔxɔni waxatin naxan yi, muxuna nde yi fa a ralan keli na taani yinna jaxin yi a fɔxɔ ra. A bata yi bu a mi domaan nagodo a ma, a mi yi tinpe dɔxe a konni fɔ a dɔxɔ bilingan yireni. ²⁸ A to Yesu to, yinnan yi a rasɔnxɔ kati, a yi a sa Yesu bun ma, yinnan yi falan ti a xɔn a xui yitexin na, a naxa, “Yesu, Kore Xɔnna Alaa Dii Xemena, i waxi nanse xɔn ma n tan xa? Yandi, i nama n jaxankata!” ²⁹ Amasɔtɔ Yesu bata yi yinna jaxin yamari a xa xete xemem fɔxɔ ra, a bata yi naxan suxu xabu waxati xunkuye. E yi a yiine nun a sanne xidima yɔlɔnxɔnna nan na. Koni a yi a xidi seene bolonma nen, yinnan yi a rayaya ayi burunna ra.

³⁰ Yesu yi yinnan maxɔdin, a naxa, “I xili di?” A yi a yabi, a naxa, “N xili nen ‘Ganla.’” Amasɔtɔ yinna wuyaxi bata bira a fɔxɔ ra. ³¹ Yinnane yi Yesu mafan a nama e rasiga yili jaxin na.

³² Xɔse kuru gbeen yi na dexɔn ma nun, e yi e degema geyaan na, yinnane yi Yesu mafan, a xa tin a yi e rasiga xɔsene fɔxɔ ra. A tin e xa. ³³ Nanara, yinnane yi xete xemem fɔxɔ ra, e siga xɔsene fɔxɔ ra. Xɔse kurun yi godo a giye geyaan na, e sa faxa darani. ³⁴ Muxun naxanye yi xɔsene kantanma, ne to na feen to, e yi siga e giye, e sa na feen xibarun nali taan nun banxidene yi. ³⁵ Muxune yi siga na feen matodeni, e yi fa Yesu fema, e xemem li dɔxi a fema yinnane xete naxan fɔxɔ ra, domaan nagodoxi a ma, a bata xaxinla sɔtɔ. E birin yi gaxu. ³⁶ Yinnane xete xemem fɔxɔ ra kii naxan

yi, muxun naxanye na to, e na fala bonne xa. ³⁷ Gadara kaane birin yi a fala Yesu xa, a xa siga amasɔtɔ e birin bata yi gaxu kati! Nanara, Yesu yi so kunkin kui, a siga. ³⁸ Yinnane xete xemem naxan fɔxɔ ra, na yi Yesu mafan, a naxa, “Tin n xa siga i fɔxɔ ra.” Koni Yesu yi a raxete, a naxa, ³⁹ “Siga i konni, Ala bata naxan liga i xa, i sa na yeɓa.” Yesu naxan ligaxi a xa, a sa na rali taan birin ma.

Yesu yi muxu firin nakendeya

Matiyu 9.18-26, Maraka 5.21-43

⁴⁰ Yesu xete daraan bode fɔxɔn na waxatin naxan yi, yamaan yi a ralan amasɔtɔ e birin yi a legedenma. ⁴¹ Xemena nde yi fa naxan yi xili Yirusu, salide banxin kuntigin nan yi a ra. A yi bira Yesu sanna bun ma, a yi a mafan, a xa siga a konni ⁴² amasɔtɔ a dii teme keden peen yi faxa feni. A sɔtɔn bata yi jɛɛ fu nun firin ti. Yesu sigama Yirusu fɔxɔ ra waxatin naxan yi, yamaan yi a yigbeten han! ⁴³ Naxanla nde yi na yi, jaxalan furen yi a ma xabu jɛɛ fu nun firin. A bata yi a yii seen birin so seribane yii, koni muxu yo mi nɔ a rakendeye. ⁴⁴ A fa yamaan tagi Yesu xanbi ra, a yi a yiin din Yesu a doma lenben na, a kendeya mafuren! ⁴⁵ Yesu yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nde a yiin dinxi n na?” Muxun birin yi a tandi, koni Piyeri yi a fala, a naxa, “N kannna, yamaan tixi i rabilinni, e bata i yigbeten.” ⁴⁶ Koni Yesu naxa, “Muxuna nde bata a yiin din n na yati, n bata a kolon amasɔtɔ senbena nde bata mini n yi.” ⁴⁷ Naxanla yi a to fa fala a bata mini kenenni. Nayi, a fa, a xuruxurunma, a yi a sa Yesu bun ma yamaan birin yetagi. A a yiin dinxi Yesu ra feen naxan ma, a na fala a xa, e nun a kendeyaxi kii naxan yi mafuren! ⁴⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii temena, i ya denkeleyaan bata i rakendeya. Siga bɔɓe xunbenli.”

⁴⁹ Yesu na falama waxatin naxan yi, xeraan yi fa sa keli salide banxin kuntig-

ina banxini, a yi a fala Yirusu xa, a naxa, “I ya dii temen bata faxa, i nama Karamɔɔ tɔɔ sɔnɔn.” ⁵⁰ Yesu yi na me, a yi a fala Yirusu xa, a naxa, “I nama gaxu, i denkeleya tun, a kendeyama nen.”

⁵¹ Yesu na li waxatin naxan yi, a mi tin muxu yo xa so a fɔɔ ra fɔ Piyeri nun Yoni nun Yaki, e nun diidina nga nun a fafe. ⁵² Muxune birin yi wugama, e gbelegbelema diidina fe ra. Yesu naxa, “Ɛ nama wuga, diidin mi faxaxi, a xiin nen tun!”

⁵³ E birin yi gele a ma amasɔɔ e yi a kolon yati, fa fala diidin bata faxa! ⁵⁴ Koni Yesu yi a suxu a yiin ma, a yi a xili, a naxa, “Diidina, keli!” ⁵⁵ A niin yi xete ayi, a keli mafuren! Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ donseen so a yii.” ⁵⁶ A sɔɔ muxune yi kabe, koni Yesu yi e maxadi, a naxa, “Feen naxan ligaxi, ɛ nama na fala muxu yo xa.”

Xera fu nun firinne xe fena

Matiyu 10.5-15, Maraka 6.7-13

9 Yesu yi a xarandii fu nun firinna xili, a senben so e yii alogo e xa ni-nanne kedi, e furetɔne rakendeya. ² A yi e rasiga, a e xa sa Alaa Mangayaan kawandin ba, e furetɔne rakendeya. ³ A yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ nama siga sese ra ɛ yii sigatini. Ɛ nama siga dungari ra ɛ yii, ɛ nama siga bɔnduli ra ɛ yii, hanma donsena hanma gbetina. Ɛ nama siga doma firin na ɛ ma. ⁴ Ɛ na yigiya denaxan yi, ɛ xa lu menni han ɛ keli waxatini na taani. ⁵ Xa muxe mi e yisuxu taan naxan yi, ɛ keli na taani, ɛ yi ɛ sanne rakunkun ɛ na gbangbanna ba ɛ sanne ra, ^{§§} na yi findi sereyaan na e xa.”

⁶ Xarandiine yi siga banxidene birin na, e sa Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba, e yamaan nakendeya yiren birin yi.

Manga Herode kuisan fena

Matiyu 14.1-12, Maraka 6.14-29

⁷ Herode, Galile mangan yi feni itoe birin me, a kuisan kati! Amasɔɔ ndee naxa, “Yoni Marafu Tiin bata keli sayani!” ⁸ Bonne naxa, a Nabi Eli bata mini kenenni. Koni bonne naxa, a nabi fonna nde nan kelixi sayani. ⁹ Manga Herode naxa, “N bata yi Yoni xunna sege a de nun. Koni muxun mundun ito ra, n naxan ma fe mema?” Awa, a yi kata Yesu to feen na.

Yesu yi muxu wuli suulun dege

Matiyu 14.13-21, Maraka 6.30-44, Yoni 6.1-14

¹⁰ Xerane to xete, e naxan birin liga, e na yebe Yesu xa. A siga e ra a fɔɔ ra a danna taana nde yi naxan xili Betasada. ¹¹ Yamaan na me waxatin naxan yi, e siga a fɔɔ ra. A yi e yisuxu, a yi Alaa Mangayana fe fala e xa. Naxanye yi waxi kendeyaan xɔn ma, a yi ne rakendeya.

¹² Sogen godo fɔɔxina, xarandii fu nun firinne yi fa a fema, e naxa, “Yamaan bejin alogo e xa nɔ sige banxidene ra e nun xeene ma naxanye en nabilinni, e yi donseen nun e yigiyaan sɔɔ menne yi, bayo en burunna nan na be.”

¹³ Koni Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ tan yeteen xa donseen so e yii.”

E yi a yabi, e naxa, “Naxan nxu yii, buru xun suulun e nun yexe firin. I waxi a xɔn ma nxu xa donseen sara yamani ito birin xa di?” ¹⁴ Xemene gbansanna, muxu wuli suulun jɔɔxɔn nan yi e ra.

Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Ɛ yamaan nadɔɔ tonge suulun suulun yeen ma.”

¹⁵ Xarandiine yi na liga, e yi e birin nadɔɔ. ¹⁶ Yesu yi buru xun suulunne nun yexe firinne tongo, a yi a yeen nate

§§9:5 E *sanne rakunkun* feen findixi taxamasenna ra naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi xerane xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra.

kore, a barikan bira Ala xa, a yi e yi-gira, a yi e so a xarandiine yii, e yi e yitaxun yamaan na. ¹⁷E birin yi e dege, e lugo ken! Xarandiine yi deben fu nun firin nafe a dungi dɔnxene ra.

Piyeri a falana Yesu a fe yi

Matiyu 16.13-19, Maraka 8.27-29

¹⁸Lɔxɔna nde Yesu yi Ala maxandima a kedenna a xun xɔn ma, a xarandiine yi fa a fema, a yi e maxɔdin, a naxa, “Yamaan naxa, a nde n tan na?”

¹⁹E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiin nan i tan na. Ndee naxa, a Nabi Eli nan i tan na, koni ndee fan naxa, a nabi fonna nde nan kelixi sayani.”

²⁰Yesu mɔn yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ tan go, ɛ naxa a nde n tan na?”

Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na!”

Yesu yi a sayana fe fala

Matiyu 16.20-28, Maraka 8.30-9.1

²¹Awa, Yesu yi a xarandiine yamari, a e nama na fala muxu yo xa. ²²A mɔn yi falan ti, a naxa, “A fere mi na fɔ n tan Muxuna Dii Xemen xa tɔɔ wuyaxi sɔɔ. Yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne e mema n na nen, e yi n faxa, a soge saxandeni n keli sayani.”

²³A yi a fala e birin xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan fɔxɔ ra, fɔ a xa a mɛ a yete ra, a yi a faxa wudin* tongo lɔxɔ yo lɔxɔ, a bira n fɔxɔ ra. ²⁴Amasɔɔ naxan na wa a niin nakisi feni, a bɔnɔma ayi nen. Koni naxan bɔnɔma a niini n tan ma fe ra, na kisima nen. ²⁵Hali muxun dunuɔna birin sɔɔ, koni xa a bɔnɔ a niini habadan, na nanse fanma a ma? ²⁶Xa muxun yagi a tiye n tan nun n ma fe falana fe ra, Muxuna Dii

Xemen fan yagima nen na kanna fe ra a na fa a binyeni waxatin naxan yi e nun a Fafe Alaa binyena e nun maleka sar-ijanxine. ²⁷N xa jɔndin fala ɛ xa, ndee be, ne mi faxe fɔ e Alaa Mangayaan to.”

Yesu a nɔɔna fe

Matiyu 17.1-8, Maraka 9.2-8

²⁸Yesu yelin feni itoe fale waxatin naxan yi, lɔxɔ xun keden jɔxɔn danguxina, a Piyeri nun Yoni nun Yaki tongo, e siga a fɔxɔ ra geyaan fari Ala maxandideni. ²⁹A yi Ala maxandima waxatin naxan yi, a yetagin kepaan yi masara, a domaan yi fixa ayi alo kuyen na a pinna masɔxɔn! ³⁰Na waxatini, muxu firin yi mini kenenni, Nabi Musa nun Nabi Eli, e falan ti a xa. ³¹E yi nɔɔxi. E yi Yesu faxa feen fala a xa naxan yi kamalima Yerusalen taani. ³²Piyeri nun a lanfane yi xima, koni e xulun, e Yesu a nɔɔn to e nun xeme firin yi tixi a dexɔn ma. ³³Na muxune kelima Yesu fema waxatin naxan yi, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nxu kanna, a lanxi bayo nxu be yi. Nxu xa gage saxan ti be yi, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.” A mi yi a kolon a naxan falama.

³⁴A falan tima waxatin naxan yi, kundaan yi godo e xun ma, xarandiine yi gaxu. ³⁵Fala xuiin yi keli kundani, a naxa, “N ma Dii Xemen nan ito ra, n bata naxan sugandi, ɛ tuli mati a xuiin na!”

³⁶Fala xuiin dan waxatin naxan yi, Yesu keden peen yi lu na yi. Xarandiine yi e dundu feni ito birin ma, e feen naxanye toxi, e mi ne fala muxu yo xa na waxatini.

Yinnan yi diidin naxan fɔxɔ ra

Matiyu 17.14-18, Maraka 9.14-27

³⁷Na xɔɔn bode e godo keli geyaan fari, yama gbeen yi Yesu ralan. ³⁸Xemen

*9:23 Romi kaane yi muxune gbangbanma **wudin** nan ma, e yi e faxa. Ito bunna neen, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wekile sayaan na Yesu fɔxɔ ra.

yi a xuini te yamaan tagi, a naxa, “Karamɔɔ, n ni i mafanma, i xa n ma dii xeme keden peen mato. ³⁹ Yinnan na keli a ra, a gbelegbelema nen mafuren, a xuruxurun, a yi a rabira, a de xunfanna yi lu mine, a mi a bejinma xulen fo a na a tɔɔ kati! ⁴⁰ N bata i ya xarandiine mafan, alogo e xa a kedi a fɔɔ ra, koni e mi nɔxi a kede.”

⁴¹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Ee! E tan denkeleyatarene nun tinxintarene, n xa lu e fema han waxatin mundun yi? N dipama e xa han waxatin mudun yi?” A yi a fala xemen xa, a naxa, “Fa i ya diin na be.”

⁴² Diidin fama waxatin naxan yi, yinnan yi a raxuruxurun, a yi a rabira bɔɔni. Yesu yi falan ti yinna jaxin xili ma, a diidin nakendeya, a yi a so a fafe yii mɔn. ⁴³ Muxune birin yi kabɛ Ala senben ma.

Yesu mɔn yi a faha feen fala

Matiyu 17.22-23, Maraka 9.30-32

Yesu feen naxan birin liga, yamaan yi lu kabɛ ne ma, a yi a fala a xarandiine xa na waxatini, a naxa, ⁴⁴ “N naxan falama e xa, e nama jinan na xɔn ma! N tan Muxuna Dii Xemen soma nen yamaan yii, n lu e senben bun ma.” ⁴⁵ Koni e mi ito bunna kolon. A bata luxun e ma alogo e nama a bayen kolon. E mɔn yi gaxu a maxɔdinɛ na feen na.

Nde gbo birin xa?

Matiyu 18.1-5, Maraka 9.33-37

⁴⁶ Falan yi keli xarandiine tagi fa fala nde gbo dangu e birin na. ⁴⁷ E yi mirixi naxan ma, Yesu na kolon. Nanara, a yi diidina nde tongo, a yi a ti a dexɔn ma. ⁴⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “Naxan na diidini ito yisuxu n xinli, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na bata

na kanni suxu naxan n xexi. Amasɔɔ naxan xurun e birin tagi, na nan gbo e birin xa.”

Naxan mi kelixi e xili ma

Maraka 9.38-40

⁴⁹ Yoni yi falan ti, a naxa, “Nxu kannu, nxu bata xemena nde to jinanne kede i xinli, nxu yi a raxɔɔ, a xa a lu amasɔɔ a mi en tan fɔɔ ra.”

⁵⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama a raxɔɔ amasɔɔ naxan mi kelixi e xili ma, na e xa nen.”

Muxune yi tondi Yesu yisuxe

⁵¹ Yesu siga waxatin masoxina ariyanna yi, a yi a ragidi a xa siga Yerusalen taani. ⁵² A xerane rasiga a yee ra Samariya taana nde yi, alogo e xa sa feene yitɔn a yee ra. ⁵³ Koni muxun naxanye na yi, ne mi a yisuxu amasɔɔ e a kolon, a a sigama Yerusalen taan nin. ⁵⁴ A xarandiine, Yaki nun Yoni na to waxatin naxan yi, e naxa, “Marigina, i waxi a xɔn ma ba, nxu xa teen yamari keli kore xɔnna ma, a yi itoe halagi?”

⁵⁵ Yesu yi a yee rafindi e ma, a yi e maxadi. ⁵⁶ E yi siga taa gbete yi.

Birana Yesu fɔɔ ra

Matiyu 8.19-22

⁵⁷ E yi kira yi waxatin naxan yi, xemena nde yi a fala Yesu xa, a naxa, “I siga dede, n sigi i fɔɔ ra.”

⁵⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Xulumaseene xima yinle nan na, xoline yi e teen sa, koni hali n na n xunna sama denaxan yi, na mi n tan Muxuna Dii Xemen yii.” ⁵⁹ A yi a fala xemena nde xa, a naxa, “Bira n fɔɔ ra.”

Koni na xemen yi a fala, a naxa, “N Marigina, tin n xa sa n fafe maluxun singen.”

⁶⁰Yesu yi a yabi, a naxa, “A lu faxa muxune xa e faxa muxune maluxun.[†] I tan xa sa Alaa Mangayana fe Xibarun nali.”

⁶¹Gbete fan yi a fala, a naxa, “N kanna, n birama nen i fɔxɔ ra, koni tin n xa sa n pungu n kon kaane ma singen.”

⁶²Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Muxu yo jinge kenna suxu, a lu a xanbi ratoe, na mi daxa a wali Alaa Mangayani.”

Xarandii tonge solofere e nun firinne xerayana

10 Na xanbi ra, Marigin yi muxu tonge solofere e nun firin gbete ye yeba. A yi e rasiga firin firin yeen ma a yee ra taan birin yi e nun yiren birin a tan yeteen yi lan a xa siga denaxanye yi. ²A yi a fala e xa, a naxa, “Malo xaba daxin gbo koni a xaba muxune mi wuya. E xee kanna mafan, a xa walikena ndee rasiga e sa maala xaba.[‡] ³E siga, n bata e xe alo yexeeene kankone tagi. ⁴E nama siga gbeti ra, e nama benbelidi xali, e nama sankidi xali. E nama bu muxune xɔntɔn-deni kira yi. ⁵E na so banxin naxan kui, e xa a fala singen, e naxa, ‘Ala xa bɔɔe xunbenla lu banxini ito kui.’ ⁶Xa bɔɔe xunbeli muxuna nde na, na duban xa lu a xɔn ma. Xa na mi a ra, na duban mɔn xa xete e tan ma. ⁷E xa yigiya banxi kedenna nan kui. E na naxan so e yii, e xa na don, e yi e min, amasɔɔ walikeen lan nen a yi a saranna sɔɔ. E nama lu sigamatini keli banxini ito yi, siga ito yi. ⁸E na so taan naxan yi, xa e e yisuxu, e na naxan so e yii, e na don. ⁹E xa furetɔne yiyalan na taani, e yi a fala na muxune xa, e naxa, ‘Alaa Mangayaan bata maso e ra.’ ¹⁰Koni e na siga taan naxan yi, xa

e mi e yisuxu na yi, e siga yamaan ma-landeni, e yi a fala e xa, e naxa, ¹¹‘Hali e taan gbangbanna naxan nxu sanna ra, nxu bata na rakunkun e xili ma, koni e xa a kolon Alaa Mangayaan bata maso!’ ¹²N xa a fala e xa, Kiti Sa Lɔxɔni Ala xɔlɔma nen na taan ma dangu Sodoma taan na!’[¶]

Taa denkeleyatarene fe

Matiyu 1.20-24

¹³“Gbalon Korasin kaane yee ra! Gbalon Betasada kaane fan yee ra, bayo kabanako feen naxanye liga e tagi, xa ne yi liga Tire taan nun Sidɔn taani nun, na kaane yi tinxinma ayi nen nun, to mi na ra, e yi kasa benbeli dugin nagodo e ma, e yi xuben so e yete ma, e yi a yita fa fala e bata e xun xanbi so e hakene yi! ¹⁴Ala kininkininma nen Tire taan nun Sidɔn taan ma Kiti Sa Lɔxɔni dangu e tan na. ¹⁵E tan Kaperunan kaane, e tema nen kore xɔnna ma ba? En-en, e godon laxira nin!”

¹⁶Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Naxan na a tuli mati e xuiin na, na kanna bata a tuli mati n fan xuiin na. Naxan na a me e ra, na kanna bata a me n fan na. Naxan na a me n tan na, na kanna bata a me n xe muxun fan na.”

Na muxu tonge solofere e nun firinna xete fena

¹⁷Na muxu tonge solofere e nun firinna yi xete sewa gbeeni. E yi a fala, e naxa, “Marigina, hali jinanne nxu xuiin name nen i xinli!”

¹⁸Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata Setana to bire keli kore xɔnna ma alo galanna. ¹⁹A mato, n bata senben fi e

[†]9:60 A muxune nan ma naxanye mi biraxi a fɔxɔ ra naxanye mi nii rakisɔn sɔɔxi. Ne luxi alo faxa muxune niin mabinni.

[‡]10:2 Sandani ito kui, xee kanna findixi Ala nan na. Denkeleya muxune lan e xa muxune sɔɔ Ala xa alo malo xabane maala malanma kii naxan yi.

[¶]10:12 Sodoma findixi taana nde ra Ala naxan halagi. A mato Dunuɔa Fɔlɔn 19.1-29 kui.

ma, ε xa sigan ti sapine nun tanle fari e nun yaxun Setana senben fari, na sese mi ε maxɔle. ²⁰ Koni ε nama sewa tun, fa fala jinanne bata ε fala xuiin suxu, koni e sewa amasɔtɔ ε xinla bata sebe ariyanna yi.”

Yesu yi sewa

Matiyu 11.25-27, 13.16-17

²¹ Na waxatini, Yesu yi lugo sewan na Alaa Nii Sarijanxin xɔn ma, a naxa, “N Fafe, kore xɔnna nun dunuɓa Marigina! N barikan birama i xa bayo i feen naxanye luxunxi xaxilimane nun fekolonne ma, i bata ne yita diidine ra. N Fafe, a rafanxi i ma na kii nin.”

²² “N Fafe bata feen birin taxu n na. Muxu yo mi Dii Xemen kolon fɔ a fafe Ala. Muxu yo mi Fafe Ala kolon fɔ a Dii Xemena e nun a Dii Xemen waxi a xɔn ma a xa a yita naxanye ra.”

²³ Na xanbi ra, Yesu yi a yee rafindi a xarandiine ma, a yi a fala e xa wundoni, a naxa, “Sewan na kanne xa naxanye yeen feen toma ε naxan toma. ²⁴ Amasɔtɔ n xa a fala ε xa, nabi wuyaxi nun manga wuyaxi yi waxi a to feni ε naxan toma, koni e mi a to, e mi a me ε naxan mema.”

Samariya kaana fe sandana

²⁵ Awa, na waxatini Sariya karamɔxɔna nde yi fa Yesu bunbadeni, a yi a maxɔdin, a naxa, “Karamɔxɔ, n nanfe lige n habadan nii rakisin sɔtɔ?”

²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Sariya Kitabun nanfe falaxi? I a xaranma di?”

²⁷ Xemen yi a yabi, a naxa, “I xa i Marigina Ala xanu i bɔɓɓen birin na, e nun i niin birin na e nun i senben birin na e nun i xaxinla birin na’ e nun ‘i yi i adamadi boden xanu alo i yetena.”²⁸ ”

²⁸ Yesu yi a yabi, a naxa, “I ya falan tinxin. I xa na liga, i niin kisima nen.”

²⁹ Koni Sariya karamɔxɔn yi waxi a xɔn ma nen, a xa yoon sɔtɔ a yete xa. Nanara, a Yesu maxɔdin, a naxa, “N adamadi bodena nde ra?”

³⁰ Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “Xemena nde yi keli Yerusalen taani siga Yeriko yi, muxu mafune yi a suxu, e yi a bɔnbɔ, a lu ndedi e xa a faxa. ³¹ A mi bu saraxaralina nde yi fa na kiraan xɔn ma. A na xemen to waxatin naxan yi, a dangu a ra bode fɔxɔn na. ³² Lewi bɔnsonna muxuna nde fan yi fa, a xemen to, a dangu a dexɔn ma. ³³ Koni Samariya kaana nde dangumatɔn na a ra, na kiraan xɔn ma, na yi a li na, a to a to, a kininkinin a ma kati!”³⁴ A siga a fema, a turen nun manpaan sa a maxɔlodene de, a yi e maxidi. Na xanbi ra, a xemen sa a soon fari, a siga a ra xɔɓe yigiya banxini a dandandeni. ³⁵ Na xɔtɔn bode, a gbeti gbanan firin tongo, a yi a so xɔɓe yigiya banxin kanna yii. A yi a fala a xa, a naxa, ‘A dandan, n na xete waxatin naxan yi, i naxan yo baxi a fe ra, n na a raxete i ma.’”

³⁶ Yesu yelinxina sandan se, a yi a maxɔdin, a naxa, “I tan yee ra yi, na muxu saxanne ye, muxu mafune xemen naxan bɔnbɔxi, nde na adamadi bode kenden na?”

³⁷ Sariya karamɔxɔn yi a yabi, a naxa, “Naxan kininkininxi a ma.”

Yesu yi a yabi, a naxa, “Siga, i sa na ɓɔxɔnna liga.”

Marata nun Mariyama fe

³⁸ Yesu nun a xarandiine yi sigama waxatin naxan yi, e taana nde li, ɓaxanla nde yi na yi, a xili Marata, na yi a yigiya a banxini. ³⁹ A xunye ɓaxalanmaan xili Mariyama, na yi dɔxɔ Marigin dexɔn ma,

§10:27 Sariyane 6.5 nun Saraxaraline 19.18

**10:33 Na waxatini Yahudiyane yi *Samariya kaane* yatexi kafirine nan na. E fe fɔlɔden sebexi Mangane Firinden 17.24 kui.

a yi a tuli mati a xaranna ra. ⁴⁰Marata yi xaminxi wali wuyaxi ke feen na. Nanara, a fa a fala Marigin xa, a naxa, “Marigina n xunyen bata wanla birin lu n yii, i ya fe mi na yi ba? A fala a xa, a xa fa n mali!”

⁴¹Marigin yi a yabi, a naxa, “Ee! Marata, i xaminxi, i kontofilixi fe wuyaxi ra. ⁴²Koni adamadiin makoon se keden peen nan ma. Mariyama bata wa fe faɓin xɔn. Na mi fa be a yii!”

Xaranna Ala maxandin ma

Matiyu 6.9-13, 7.7-11

11 Lɔxɔna nde, Yesu yi Ala maxandima yirena nde yi. A yelin waxatin naxan yi, a xarandii keden yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nxu xaran Ala maxandin ma alo Yoni a xarandiine xaran kii naxan yi.”

²Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E Ala maxandima ikiini, e naxa,

‘Nxu Fafe,
i xinla xa sarɓan,
i ya Mangayaan xa fa.

³I xa nxɔ lɔxɔ yo lɔxɔ balon fi nxu ma.

⁴I xa nxu mafelu nxu yulubine ra,
alo nxu fan bata nxu hake tongone
mafelu kii naxan yi.

I nama tin nxu xa bira tantanni.”

⁵Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Xa e tan nde keden siga a xɔyin fema kɔɛ tagini, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N xɔyina, n doli buru xun saxan yi ⁶amasɔɔ n lanfaan naxan sa sigatini, na bata fa iki sasa, koni sese mi n yii n naxan soe a yii!’

⁷Koni xa bonna a yabi banxini, a naxa, ‘I nama n tɔrɔ! Deen balanxi, nxu nun n ma diine bata nxu sa, n mi fa nɛ keɛ, n sena nde so i yii.’ ⁸Awa, n xa a fala e xa, hali xa a mi keli e xɔyiyana fe ra, a bu-run so a yii, koni a keɛ, a makoon seen naxan birin ma, a na so a yii amasɔɔ a

mi yagixi a xande. ⁹Awa, n xa a fala e xa, e seen maxɔdin, e a sɔtɔma nen, e seen fen, e a toma nen, e deen kɔnkɔn, a rabima e xa nen. ¹⁰Amasɔɔ naxan yo na seen maxɔdin, na a sɔtɔma nen. Naxan na seen fen, na a toma nen. Naxan na deen kɔnkɔn, a rabima a xa nen. ¹¹Muxuna nde e ye ba, naxan ma diin yexen maxandima a ra, a yi saɓin so a yii? ¹²Hanma a na a xandi tɔxe xeleni, a yi tanla so a yii? ¹³Hali e to findixi muxu ɓaxine ra, e a kolon fa fala a lan nen, e xa se faɓin so e diine yii. E faxi fa, e Fafe naxan ariyanna yi, na a Nii Sariɓanxin fima a maxandi muxune ma kii naxan yi!”

Bobon nakendeya fena

Matiyu 12.22-30, Maraka 3.20-27

¹⁴Lɔxɔna nde Yesu yi ɓinanna raxete bobon fɔxɔ ra. ɓinanna xete xemen fɔxɔ ra waxatin naxan yi, a falan ti fɔlɔ, yamaan yi kabe. ¹⁵Koni e ndee naxa, “A ɓinanne kedima Yinna Mangan Belesebu barakan nin.”

¹⁶Bonne yi waxi a xɔn ma e xa a keɓaan fese fese. Nanara, e yi a maxɔdin a a xa kabanako fena nde liga, naxan kelixi Ala ma. ¹⁷Koni Yesu yi e miriyaan kolon, a yi a fala e xa, a naxa, “Yamanan naxan yitaxunxi yengeni, na yamanan kalama nen mafuren!^{††} Yengen tanden naxan kui, na fan kalama nen. ¹⁸Awa, xa Setanaa mangayana a yete yenge, a sabatima nayi di? E bata a fala, a n bata ɓinanne kedi Belesebu barakani. ¹⁹Xa n ɓinanne kedima Belesebu barakan nin, e fɔxɔrabirane e kedima nanse xɔn nayi? Na ma, e fɔxɔrabirane a yitama nen nayi fa fala yo mi e xa! ²⁰Xa n ɓinanne kedima Ala senben barakan nin, na a yitama

^{††}**11:17 yamanana:** ɓinanne nun yinnane Setana senben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana senben bun, xa ne e bode kedi, na luxi nen alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi ɓinanne kede alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi.

nen nayi fa fala Alaa Mangayaan bata ε li.”

²¹ “Senbemaan na a yitɔn yenge so xinla ma, a yi a banxin kantan, a seene birin natangama nen. ²² Koni xa senbe kannna nde бага a ma, a yi a nɔ, a sigama a yenge so seene birin na nen nayi, a yigi saxi naxanye fari, seen naxanye a yii, a yi ne yitaxun.”

²³ “Naxan mi n tan fɔxɔ ra, na bata keli n xili ma. Nxu nun naxanye mi malanma, ne sigama ayi nen.”

Yinna jaxin xete fena

Matiyu 12.43-45

²⁴ Yesu naxa, “Yinna jaxin na xete muxun fɔxɔ ra, a sigama yire yixaren nin, a sa a matabuden fen. Xa a mi yire yo to, a a mirima nen nayi, a naxa, ‘N kelixi denaxan yi, n mɔn xa xete na.’ ²⁵ Nanara, a na xete na, xa a li na makɔxi, a yitɔnxi, ²⁶ nayi a sigama nen, a sa fa yinna jaxi solofere gbete ye ra naxanye jaxu dangu a tan na. Ne yi lu a fema. Na muxuna fe rapanna jaxuma ayi nen dangu a fɔlɔn na.”

Sewa kendena fe

²⁷ Yesu ito fala waxatin naxan yi, jaxanla nde yi falan ti a xa yamaan ye, a naxa, “Naxanla naxan i sɔtɔxi, a yi i maxuru, muxu sewaxin nan na ra!”

²⁸ Koni Yesu yi a yabi, a naxa, “Naxan dangu na ra, muxu sewaxin nan ne ra naxanye Alaa falan mema, e yi a suxu ken!”

Taxamasenna fe

Matiyu 12.38-42

²⁹ Yamaan malan Yesu fema waxatin naxan yi, a yi a fala, a naxa, “Iki mux-

une findixi muxu jaxine nan na, ε to n maxɔdinma kabanako taxamasenna ma. Koni ε mi kabanako fe yo toε ba Nabi Yunusaa taxamasenna ra. ³⁰ Nabi Yunusa ³¹ findi taxamasenna ra kii naxan yi Niniwa kaane xa, n tan Muxuna Dii Xemen findima taxamasenna ra na kii nin iki muxune xa. ³¹ Naxalan Mangan naxan keli sogeteden yiifanna ma, na tima nen Kiti Sa Lɔxɔni, a yi iki muxune yalagi bayo a kelixi bɔxɔn danna nan na, a fa a tuli mati Sulemani a fekolonna falan na. Awa, n xa a fala ε xa, naxan gbo dangu Sulemani ra, na be yi. ³² Niniwa kaane tima nen Kiti Sa Lɔxɔni, e yi ε yalagi amasɔtɔ ne Yunusa a kawandin me waxatin naxan yi, e xun xanbi so nen e hakene yi. Koni n xa a fala ε xa, nde be naxan gbo Yunusa xa!”

Fati benden kenenna fe

Matiyu 5.15, 6.22-23

³³ Yesu naxa, “Muxu yo mi lenpun nadege ma, a yi a luxun hanma a yi a raso deben bun ma, koni a dɔxɔma seen nan fari alogo yamaan na so banxini, e xa kenenna to. ³⁴ I yeen luxi nen alo lenpuna i fati benden xa. Xa i yeen kende, i fatin birin luma nen kenenni, koni xa i yeen kala, i fatin luma nen dimini. ³⁵ A liga i yeren ma nayi, kenenna naxan i yi, na nama findi dimin na. ³⁶ Xa i fatin kenenni, dimi yo mi a yi, a birin degema nen alo lenpun degema kii naxan yi.”

Yesu yi Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yalagi

Matiyu 23.1-36, Maraka 12.38-40

³⁷ Yesu yelin falan tiye waxatin naxan yi, Farisi muxuna nde yi a xili, a a xa sa a dege a konni. Nanara, a so, a dɔxɔ

²¹11:21 Sandani ito kui, Setana findixi *senbemaan* na. Xa Yesu bata muxune ba Setana ninan jaxine senben bun ma, nayi, Yesu bata Setana nɔ.

²⁶11:25 Na yire *makɔxin* findixi muxun bɔɓen nan na. Xa a mi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a mi ratangaxi yinnane wali kobine ma.

²⁸11:30 A mato Yunusa sora 1 han 4 kui.

a degedeni. ³⁸ Farisi muxuna a to wax-atin naxan yi, a Yesu mi a yiin naxaxi lan e dinan kiin ma benun a xa a dege, a kabe. ³⁹ Nanara, Marigin yi a fala a xa, a naxa, “E tan Farisi muxune, e igelengenna nun donse sa seen fanna maxama, koni e kuiin nafexi muxu seen nun fe naxin na. ⁴⁰ E tan daxune! Xa Ala nan seen fanna daxi, a tan xa mi a kuiin fan daxi ba? ⁴¹ Koni naxan e donse don goronna kui, e xa na so yigelitone yii, seen birin sarijanma nen na yi.”

⁴² “E tan Farisi muxune, gbalona e yee ra! Amasoto e nako yi seene yaganna bama, alo sorontonna nun sabi gbeteye, koni e bata e me tinxinyaan nun Alaa xanuntenyana fe ra. A lan nen e xa ne nan liga, e nun yagan baana.”

⁴³ “Gbalona e xa, e tan Farisi muxune, amasoto daxode fapin nafan e ma salide banxine yi, binye xontonne rafan e ma laxo tideni. ⁴⁴ Gbalona e xa! Amasoto e ligaxi nen alo gaburu fonna. Yamaan sigan tima a fari, e mi a kolon.”

⁴⁵ Sariya karamoxo keden yi a fala a xa, a naxa, “Karamoxo, i naxan falama ito ra, i nxu fan nafeyama nen nayi!”

⁴⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Gbalona e xa, e tan sariya karamoxone! Amasoto e goronna sama yamaan xun ma naxan binya kati, koni e tan yeteen mi e yii dinje a ra hali, e yi e mali a tonge.

⁴⁷ Gbalona e xa! E bata gaburu fapine rafala nabine xa, e benbane nabiin naxanye faxa yati! ⁴⁸ E benbane naxan liga, e yeteen bata tin, e bata a mayita amasoto e nabine faxa nen, e tan bata gaburune yiton mon. ⁴⁹ Nanara, en bata Ala xaxinla to, a naxa, ‘N nabine nun xerane rasigama e ma nen, e ndee faxama nen, e yi ndee besenxonya.’ ⁵⁰ Nanara, iki muxune saranma na nabine birin faxa feen nan na xabu dunuja da waxatini, ⁵¹ folo Habila saya feen ma han sa dexo Sakari

saya feen ma, e naxan faxa saraxa ganden nun yire sarijanxin tagi. N xa a fala e xa, na feene xetema nen iki muxune ma.”

⁵² “Gbalona e xa, e tan sariya karamoxone, amasoto e bata deen jinna mara naxan xaxilimaya banxin deen nabima, e tan yeteen mi soe. Naxanye waxi so feni, e bata ne raxete!”

⁵³ Yesu keli na yi waxatin naxan yi, sariya karamoxone nun Farisi muxune yi a yigbeten folo, e yi a ye mo ayi kati! E yi a maxodin fe wuyaxi ma amasoto ⁵⁴ e yi waxi a xon ma, e xa a suxu feni ton a falana fe ra.

Maxadina nafigina fe yi

Matiyu 10.26-27

12 Muxu wuli wuyaxi e malan wax-atin naxan yi han e lu tiye e bode ma, Yesu yi falan ti a xarandiine singe xa, a naxa, “E a liga e yeren ma Farisi muxune buru rate sena* fe yi, naxan findixi e nafigiyaan na. ² Feen naxan luxunxi na minima nen kenenni, wundo feen birin kolonma nen. ³ Nanara, e bata naxan fala dimini, na mema nen kenenni. E bata naxan birin koyekoyen muxune xa konkoni, ne ralima nen taa tagini kenenni.”

Ala yeeragaxuna fe

Matiyu 10.28-31

⁴ “N xoyine, n xa a fala e xa, e nama gaxu ne yee ra naxanye fati benden faxama koni e mi noe fefe lige dangu na ra. ⁵ E gaxuma naxan yee ra, n na yitama e ra nen: e xa gaxu Ala yee ra, senbena a yii, a na i faxa waxatin naxan yi, na xanbi ra a yi i rasiga yahannama yi. N xa nondin fala e xa, e xa gaxu na nan yee ra!”

⁶ “Xolidi suulun mi sare gbanan firin na ba? Koni hali na keden, Ala mi jinanje a xon ma. ⁷ Hali e xun sexen ke-

* **12:1 burun nate sena:** Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

den kedenne, Ala e xasabin birin kolon. Nanara, ε nama gaxu, ε dangu xɔlidi wuyaxin na!”

I ti Yesu a fe ra yamaan yetagi

Matiyu 10.32-33, 12.32, 10.19-20

⁸“N xa a fala ε xa, naxan yo na a ti n ma fe ra yamaan yetagi, n tan Muxuna Dii Xemen fan na ɲɔxɔnna ligama nen a xa Alaa malekane yetagi. ⁹Koni naxan yo na a me n na yamaan yetagi, n tan Muxuna Dii Xemen fan n mema a ra nen Alaa malekane yetagi.”

¹⁰“Naxan na n tan Muxuna Dii Xemen nayelevu, na mafeluma nen. Koni naxan na Alaa Nii Saripanxin nayelevu, na mi mafeluyε mume!”

¹¹“E na siga ε ra salide banxin yetagi waxatin naxan yi, e yi ε yigbeten, hanma mangane yetagi hanma kuntigine yetagi, ε nama xamin ε xɔn ba feen na hanma ε naxan falama. ¹²Amasɔtɔ ε naxan falama Alaa Nii Saripanxina ε xaranma nen na ra na waxatin yeteni.”

Nafulu kan daxuna fe sandana

¹³Muxuna nde yi a fala a xa yamaan tagi, a naxa, “Karamɔxɔ, a fala ngaxakendenna xa, nxu fafe nafunla naxan lu nxu yii, a xa a yitaxun, a yi n gbeen so n yii.”

¹⁴Yesu yi a yabi, a naxa, “Ee! I tan! Nde n findixi kiti bolonna ra hanma se taxun na muxu firinna tagi?” ¹⁵Na xanbi ra, a yi a fala e birin xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma milana fe yi amasɔtɔ muxun findi nafulu kannu ra ki ki, a mi nɔε luyε a sii ra a nafunla fe ra.”

¹⁶Awa, Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Bɔxɔna nde yi nafulu kannu nde yii nun naxan sise yi sabatima kati! ¹⁷A yi a miri a yete ma, a naxa, ‘Yire mi n yii, n na n ma sisee bogine ramare denaxan yi. N nanfe ligama nayi?’ ¹⁸A yi a miri a yete ma, a naxa, ‘N naxan ligama na ni ito ra. N na n ma se ramara banxine kalama nen, n yi nde gbete ye ti

naxanye gbo dangu a fonne ra. N yi n ma maala nun n yii seene ramara na yi. ¹⁹Na xanbi ra, n na a fale nen n yete ma, n naxa, n makoon seen naxan birin ma ɲεε wuyaxi bun ma, n bata ne sɔtɔ. N xa n dege ki fapi, n yi n min, n yi n yete rasewa.’ ²⁰Koni Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘I tan daxuna, to kɔεen na ε nun i niin fatama nen, na xanbi ra i bata seen naxanye birin namara i yete xa, ne findima nde gbee ra?’”

²¹Yesu naxa, “A na kii nin ε birin xa naxanye nafunla malanma e yete xa, koni nafulu kan mi e ra Ala yeε ra yi.”

I yigi sa Ala yi

Matiyu 6.25-34

²²Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandine xa, a naxa, “Nanara, n na a falama ε xa, ε nama kɔntɔfili ε dunuɲa yi gidina fe ra, ε naxan donma hanma ε ε maxidima naxan yi. ²³Amasɔtɔ niin dangu donseen na, fati benden dangu dugin na pon! ²⁴ε xɔline mato, e mi sese sima, e mi sese xabama, donse ramarade mi e yii, koni Ala e baloma. E tan dangu xɔline ra pon! ²⁵ε tan nde nɔε waxatidi se a yete siin fari xaminna fe ra ba? ²⁶Xa ε mi nɔε fe xuridine lige, nanfera ε xaminma a donxene fe ra nayi? ²⁷ε wudi fuge fapine gbo kii mato. E mi walima, e mi dugi rafalama e yete xa, koni n xa a fala ε xa, hali Manga Sulemani e nun a nɔrɔn birin yi, a mi maraberi ba alo e tan nde. ²⁸Ala nan sexene maraberi bama naxanye be yi to, tila a ganma nen, a jan fefe! A mi ε maraberi be dangu ne ra ba? E denkeleyaan xurun. ²⁹Nanara, ε nama kɔntɔfili sena fe ra ε naxan donma e nun ε naxan minma. ³⁰Amasɔtɔ dunuɲa denkeleyatarene seni itoe birin fenma waxatin birin. Koni ε Fafe Ala ε makoon kolon. ³¹Koni ε Alaa Mangayaan fen, na xanbi ra, a seni itoe fan soma ε yii nen.”

Ariyanna nafunla fe

Matiyu 6.19-21

³² Yesu naxa, “Yexee kurudina, e nama gaxu amasɔɔ a bata e Fafe Ala kenen, a Mangayaan so e yii. ³³ E e yii seene birin sara, e gbetin so yiigelitɔne yii. E gbetin namara seene sɔɔ e yete xa naxanye mi kale. E yi e nafunle ramara ariyanna yi a mi panma denaxan yi, muɗadene nun melimenle mi a kale denaxan yi. ³⁴ Bayo i ya nafunla denaxan yi, i xaxinla fan menna nin.”

Walikeen naxanye yitɔnxi

³⁵ Yesu naxa, “E e yitɔn alogo e xa wali, e yi e lenpune radege. ³⁶ E xa liga alo walikeen naxanye e kuntigin legedenma keli jaxalandi tiin malanni. A na fa waxatin naxan yi a deen kɔnkɔn, e a rabima a xa nen mafuren! ³⁷ Muxu sewaxin nan ne ra naxanye kuntigina e lima e ye, e yitɔnxi! N xa jɔndin fala e xa, a a tagi xidima nen, a yi e radɔɔ, a donseen so e yii. ³⁸ Muxu sewaxin nan ne ra xa a e yitɔnxin li, hali a fa kɔe tagini hanma dangu na ra. ³⁹ E xaxili lu ito xɔn ma. Xa banxi kanna muɗaden fa waxatin kolon, a mi tinɗe muɗaden yi so a banxini. ⁴⁰ E fan xa e yitɔn amasɔɔ e xaxili mi waxatin naxan ma, n tan Muxuna Dii Xemen fama na waxatin nin.”

Walike tinxinxina fe

Matiyu 24.45-51

⁴¹ Piyeri yi Yesu maxɔdin, a naxa, “Marigina, i sandani ito sama nxu tan nan xa ba hanma muxun birin xa?”

⁴² Marigin yi a yabi, a naxa, “Walikeen mundun lannaya muxun nun xaxilimaan na? Naxan ma kuntigi a dɔxi walikeen bonne xun na, a donseen taxun e ra a waxatini, a tan nan na ra. ⁴³ Na walikeen sewama nen xa a kuntigina a li na wanla ke! ⁴⁴ N xa a fala e xa yati, a kuntigina a yii seen birin taxuma a ra nen. ⁴⁵ Koni

xa a walikena a miri a yete ma fa fala, ‘N ma kuntigin bata buye ayi, a mi xeten xulen,’ xa a walikeen bonne bɔnbɔ fɔlɔ, xemen nun jaxanle, a a dege, a yi a min han a yi a radangu ayi, ⁴⁶ a kuntigin na fa waxatin naxan yi, walikeen na xaxili mi a xɔn ma waxatin naxan yi, a kuntigina a jaxankatama nen nayi, a yi a saranna fi alo denkeleyatarene kii naxan yi.”

⁴⁷ “Walikeen naxan a kuntigin sagoon kolon, koni a mi tin na lige, na bɔnbɔma nen bosaan ye wuyaxi ra kati! ⁴⁸ Koni walikeen naxan mi a kuntigin sagoon kolon, xa na fena nde liga, a bosaan sɔɔma naxan ma fe ra, a bulanma nen nayi ndedi. Awa, a wuyaxi soxi naxan yii, a wuyaxi maxilima nen na ra. A gbegbe soxi naxan yi, a gbegbe maxilima nen na fan na dangu bonna ra.”

Mayitaxun tiin nan Yesu ra

Matiyu 10.34-36

⁴⁹ Yesu naxa, “N bata fa teen na dunuɗa yi. Xa a yi dege nun, na rafan n ma han! ⁵⁰ Koni fɔ n xa mamin tɔrɔni singen. N bɔɗe mi se han a kamali! ⁵¹ E mirixi a ma fa fala a n faxi bɔɗe xunbenla nan na dunuɗa yi ba? N xa a fala e xa, n mi faxi bɔɗe xunbenla xan na fɔ mayitaxunna. ⁵² To xanbi ra, muxu suulun yitaxunna nen denbaya kedenna kui, saxan fɔɔ kedenni, firin fɔɔ kedenni. ⁵³ Dii fafane kelima nen dii xemene xili ma, dii xemene fan yi keli e fafane xili ma. Dii ngane kelima nen e dii temene xili ma, dii temene fan yi keli e ngane xili ma. Mamene kelima nen e diine jaxanle xili ma. Diine jaxanle fan yi keli e mamene xili ma.”

Waxatine famu fena

Matiyu 16.2-3

⁵⁴ Yesu mɔn yi a fala yamaan xa, a naxa, “E na kundaan to sogegododeni waxatin naxan yi, e a kolonma nen nayi fa fala, ‘Tulen famaan ni i ra,’ a ligama

na kii nin. ⁵⁵Ɛ na foyen to kele sogetede yifari fɔxɔni waxatin naxan yi, Ɛ a falama nen, Ɛ naxa, ‘Kuye wolonma nen to,’ anu a ligama nen. ⁵⁶Ɛ tan nafigine, Ɛ nɔe kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna matɔe nen, Ɛ yi a bunna kolon, nanfera Ɛ mi nɔe waxatini ito bunna kolonɔe?”

Yengen pan fena yengefane tagi

Matiyu 5.25-26

⁵⁷“Nanfera Ɛ mi nɔe kitin se Ɛ yete ma, naxan tinxin Ɛ na liga? ⁵⁸Xa i yengefaan sigama i ra i kitideni, Ɛ nema kira yi waxatin naxan yi, i xa kata i na feen pan Ɛ tagi alogo a nama siga i ra kitisaan fema, alogo kitisaan fan nama i so doma kanne yii, doma kanne fan yi i sa kasoon na. ⁵⁹N xa a fala i xa, i mi kele na fɔ i yanginna birin fi.”

Ɛ xun xanbi so Ɛ hakene yi

13 Na waxatini, muxuna ndee yi fa Galile kaane fe fala Yesu xa, Pilati naxanye faxa e yi saraxan bama Ala xa waxatin naxan yi. ²Yesu yi e yabi, a naxa, “Bayo Galile kaane bata faxa na kiini, Ɛ mirima na ma nen ba, fa fala hake kannan nan ne ra dangu Galile kaan bonne birin na ba? ³Ɛn-en de! N xa a fala Ɛ xa, xa Ɛ mi Ɛ xun xanbi so Ɛ hakene yi, Ɛ birin faxama nen alo bonne. ⁴Kore banxin naxan Siloyan yi, a bira muxu fu nun solomasexen naxanye fari, ne fe di? Ɛ mirixi a ma fa fala ne jaxu dangu Yerusalen kaane birin na ba? ⁵Ɛn-en de, n xa a fala Ɛ xa, xa Ɛ mi Ɛ xun xanbi so Ɛ hakene yi, Ɛ birin faxama nen alo bonne.”

Xɔde binla fe sandana

⁶Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Xɔde binla yi xemena nde yii a nakɔni. A siga a bogin fendeni koni a mi sese to a kɔe ra. ⁷Nanara, a yi a fala a nakɔ kantanna xa, a naxa, ‘A mato, a jɛe saxanna nan ito ra, n fama be yi, n fa xɔdeni ito

bogin fen koni n mi se to a ra. A sege, i yi a woli ayi, a nama bɔxɔ faɔin kala.’ ⁸Koni a nakɔ kantanna yi a yabi, a naxa, ‘N kannan, a lu na jɛe kedenni ito yi. N xa yinla ge a rabilinni, n yi a rafe lɔxɔn na naxan a sabatima. ⁹Xa xɔde binli ito bogi navi faraxi, na fan, xa a mi bogi, i yi a sege.”

Yesu yi jaxalan furetɔɔn nakendeya Matabu Lɔxɔni

¹⁰Matabu Lɔxɔna nde yi, Yesu yi xaranna tima salide banxini. ¹¹Naxanla nde yi na nun jinan jaxin yi naxan fɔxɔ ra, a bata yi a rafura jɛe fu nun solomasexe, a bata yi a mafelen, a mi yi fa nɔe a ratinxinɔe hali! ¹²Yesu a to waxatin naxan yi, a yi a xili, a yi a fala, a naxa, “Nga jaxanla, i bata i sɔtɔ i ya fureni ito ra to!” ¹³A yi a yiin sa a fari, jaxanla yi ratinxin kedenna, a yi Ala tantun.

¹⁴Salide banxin kuntigin yi xɔɔ, bayo Yesu bata muxun nakendeya Matabu Lɔxɔni. Nanara, a falan ti yamaan xa, a naxa, “Wanla kema xii sennin nan bun, nayi Ɛ xa fa na lɔxɔne ma, Ɛ fa kendeyaan sɔtɔ, koni a mi lige Matabu Lɔxɔni!”

¹⁵Marigin yi a yabi, a naxa, “Ɛ tan nafigine, Ɛ tan naxanye birin be, Ɛ mi Ɛ jingena hanma Ɛ sofanla fulunma ba, Ɛ sa a ramin Matabu Lɔxɔni? ¹⁶Awa, Ibrahima bɔnsɔnna nan jaxanli ito ra, Setana bata naxan xidi jɛe fu nun solomasexe. A mi lan, a xa xɔɔya, a fulun Matabu Lɔxɔni ba?” ¹⁷Yesu a falan yi a yengefane birin nayagi. Na waxatini yamaan birin yi lu sewe a kabanako feene birin na.

Sansi xurina fe sandana

Matiyu 13.31-32, Maraka 4.30-32

¹⁸Yesu naxa, “Alaa Mangayaan mali-gaxi nanse ra? N na a misalima nanse ma? ¹⁹A luxi nen alo sansi kese xurid-

ina,[†] xemen naxan si a xeen ma, a gbo, a findi wudin na, xoline yi e teen sa a yi.”

Burun nate sena fe sandana

Matiyu 13.33

²⁰ Yesu mɔn yi maxɔdinna ti, a naxa, “N na Alaa Mangayaan misalima nanse ma? ²¹ A ligaxi nen alo burun nate sena[‡] naxanla naxan tongo, a yi a sa buru fuɗi benbeli keden yi, a yi a yimaxa, a birin yi te.”

So de xurina fe

Matiyu 7.13-14, 21-23

²² Yesu yi siga taa gbeene nun banxidene ra, a xaranna ti a yi a tinxin Yerusalen taan na.

²³ Nde yi a maxɔdin, a naxa, “N kanna, muxun naxan kisima, na mi wuya ba?”

Yesu yi e yabi, a naxa, ²⁴ “E yixɔdɔxɔ e so de xurin na, n xa a fala e xa, muxu wuyaxi katama nen so feen na koni e mi nɛ soe.”

²⁵ “Banxi kanna kelima nen, a deen balan. E ti a xanbi ra, e deen makɔnkɔn fɔlɔ, e naxa, ‘N kanna, deen nabi nxu xa,’ a e yabima nen nayi, a naxa, ‘N mi e keliden kolon!’ ²⁶ Awa, e a yabima nen nayi, e naxa, ‘N xu bata yi nxu dege, nxu yi nxu min i fema, i bata xaranna ti nxɔ taani!’ ²⁷ A mɔn a falama nen, a naxa, ‘E tan tinxintarene, e keli n fema, n mi e keliden kolon.’ ²⁸ E na Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba nun nabine birin to Alaa Mangayani waxatin naxan yi, koni e tan mi so, e wugama nen nayi, e yi e jinna raxin kati! ²⁹ Yamaan fama nen, sa keli sogeteden nun sogegododen nun yi-ifari fɔxɔn nun kɔmenna ma, e dɔxɔ sewa bande dondeni Alaa Mangayani. ³⁰ Nayi, naxanye xanbin na, na ndee sa luma nen yeen na. Naxanye yeen na iki, ne yi sa lu xanbin na.”

Yesu yi Yerusalen taan xanu

Matiyu 23.37-39

³¹ Na waxatin yeteni Farisi muxuna ndee yi fa Yesu fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Keli be yi, i siga yire gbete yi, amasɔɔ Herode waxi i faxa feni.”

³² Yesu yi e yabi, a naxa, “E sa a fala na xulumaseen xa, e naxa, ‘N jinanne kedima nen, n muxune rakendeya to nun tila yi, a soge saxandeni, n yelinma nen n ma wanla ra.’ ³³ Koni hali na, fɔ n xa lu sigan tiye nen to nun tila nun tila buda yi, bayo a mi lan nabiin xa faxa yire gbete yi fɔ Yerusalen taani.”

³⁴ A yi a fala, a naxa, “Yerusalen kaane! Yerusalen kaane! E tan naxanye nabine faxaxi, e yi Alaa xerane magɔlɔn. A xɔnla n suxu nen sanɗa ma wuyaxi n xa e malan n fema alo tɔxe ngana a diine malanma a gabuteen bun ma kii naxan yi, koni e mi tin! ³⁵ Awa, Ala e konna rabepinma nen fefe! N xa a fala e xa, e mi fa n toma han e yi a fala, e naxa, ‘Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka!’”

Yesu yi furetɔɔn nakendeya

14 Matabu Lɔxɔna nde yi, Yesu yi siga a degedeni Farisi muxu gbeena nde konni. Awa, yamaan yi Yesu matoma kati! ² Xemen naxan fatin yi makusinxɔ, na yi fa Yesu yetagi. ³ Yesu yi sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune maxɔdin, a naxa, “A daxa muxune yi rakendeya Matabu Lɔxɔni ba, hanma na mi lan?”

⁴ Koni e mi a yabi hali! Yesu yi xemen tongo, a yi a rakendeya, a siga. ⁵ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa dii xemena hanma turana e tan nde yii, xa a bira xɔjinna kui Matabu Lɔxɔni, i mi a ratema mafuren Matabu Lɔxɔni ba?” ⁶ Koni e mi nɔ a maxɔdinna yabe.

[†]13:19 Sansini ito xili nen mutaridi.

[‡]13:21 *burun nate sena*: Lɛbenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

Yete yitena fe

⁷Yesu mən yi falan ti muxu xilixine xa sandani, amasotə a yi e rakorəsima e katama dəxodeni yeən na kii naxan yi, a naxa, ⁸“Muxuna nde na i xili paxalandi ti malanni waxatin naxan yi, i nama dəxə yeən na, amasotə yanyina nde muxu gbete xilixi naxan dangu i tan na. ⁹Awa, naxan ε birin xilixi, na fama nen, a yi a fala i xa, a naxa, ‘Dəxodeni ito so a yii.’ Xa na liga, i yagima nen nayi amasotə i bata keli na dəxode fajini. ¹⁰Koni e na i xili waxatin naxan yi, siga i sa dəxə xanbin na, nayi i xəpə yatigin fama nen i fema, a yi a fala i xa, a naxa, ‘Səxə, fa i magodo yire fajini ito yi.’ I binyama nen nayi muxu xilixin bonne birin yetagi. ¹¹Amasotə naxan birin a yete yitema, na magodoma nen. Naxan na a yete magodo, na yitema nen.”

¹²Yesu yi a fala xəpə yatigin xa, a naxa, “Xa i ferijən seen hanma ximenna soma yamaan yii, i nama i xəyine xili, hanma i ngaxakedenne hanma i xabilane hanma i dəxə bode nafulu kanne, amasotə ne fan i xilima nen, e yi i ya donla saran. ¹³I na paxanaxan ti waxatin naxan yi, i xa yiigelitəne xili e nun madəntəne nun sankalatəne nun danxutəne. ¹⁴Awa, i barayin sətəma nen nayi amasotə ne mi nəe a donla saranpə. Koni Ala a saranna fiye muxu tinxinxine rakeli waxatini sayani.”

Dege malan gbeena fe sandana

Matiyu 22.1-10

¹⁵Donse donna nde yi a fema, na ito mε waxatin naxan yi, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “Muxu sewaxin nan ne ra naxanye balon donma Alaa Mangayani.”

¹⁶Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Xemena nde yi na naxan donse donna malan

gbeen ti, a muxu wuyaxi xili. ¹⁷Na malanna waxati saxini, a yi a walikeen nasiga, a xa sa a fala a muxu xilixine xa, a e xa fa, seene birin bata yi yelin yitənpə! ¹⁸Koni e birin yi e makone fala fəlb. A singe ra xiin yi a fala walikeen xa, a naxa, ‘N bata xeen sara fə n xa sa na mato, yandi i hake lu n xa.’ ¹⁹Bonna naxa, ‘N bata jinge fu sara, n sa e matoma, yandi i xa i hake lu n xa.’ ²⁰Bonna fan naxa, ‘N baxi paxanla futudeni nen. Nanara, n mi nəe sigə.’ ²¹Walikeen yi xete, a sa na birin fala a kuntigin xa. Awa, banxi kannna yi xəlb nayi han, a yi a fala a walikeen xa, a naxa, ‘I mafura, i siga kirane xən ma, i sa fa yiigelitəne nun madəntəne nun danxutəne nun sankalatəne ra.’ ²²A mi bu walikeen naxa, ‘N kannna, i naxan fala n xa, n bata na liga koni dəxodena ndee mən luxi.’ ²³Nanara, kuntigin yi a fala walikeen xa, a naxa, ‘Siga xeen ma kirane xən ma e nun burunna ra, i kankan yamaan ma, e xa fa, alogo n ma banxin xa rafe. ²⁴N xa a fala i xa, muxun naxanye xilixi, ne sese mi fa ferijən seni ito donpə!’”

Bira Yesu fəxə ra

Matiyu 10.37-38

²⁵Yama gbeen yi Yesu fəxə ra sigatini, a yi a yeε rafindi e ma, a yi a fala e xa, a naxa, ²⁶“Muxu yo fa n tan fema, a mi nəe finde n ma xarandiin na fə a xa a me a nga nun a fafe ra e nun a paxanla nun a diine nun a ngaxakeden xeməmane nun a paxalanmane nun a yeteən na. ²⁷Muxu yo mi a faxa wudin^f tongo, a bira n fəxə ra, na mi finde n ma xarandiin na. ²⁸Xa ε tan nde waxi a xən, a xa sangansoon ti, a dəxəma nen singen, a yi a gbetin yate a yi a kolon naxan jəxəxə a yii, xa na wanla janpə. ²⁹Xa a mi na liga, a na yelin a beten se waxatin naxan yi, a mi nəe san-

^f14:27 Romi kaane yi muxune gbangbanma **wudin** nan ma, e yi e faxa. Ito bunna neen, fa fala fə Yesu a xarandine xa e wekile sayaan na Yesu fəxə ra.

gansoon najanɲe. Naxan birin na na to, e a magelema nen. ³⁰E a falama nen, e naxa, ‘Xemeni ito bata banxin ti fɔlɔ koni a mi nɔxi a rajanɲe!’” ³¹Yesu naxa, “Xa mangana nde na naxan ma gali muxu wuli fu liye, a waxi a xɔn ma, a xa sa mangan bonna yenge naxan ma gali sige han muxu wuli mɔxɔɲe, a dɔxɔma nen singen, a yi a yate xa a senben na mangan yenge. ³²Xa senbe mi a yii, a xeraan nasigama nen benun a xa a feman li, a yi a mafan, alogo e nama yenge. ³³Awa, a na kii nin, ε tan nde keden mi nɔɛ finde n ma xarandiin na fɔ a xa a yii seen birin yiba.”

Fɔxɔna fe

Matiyu 5.13, Maraka 9.50

³⁴“Fɔxɔn fan, koni xa a mexemexenna ba ayi, a fa ramexemexenma nanse ra nayi? ³⁵A mi lan bɔxɔn ma, a mɔn mi finde lɔxɔn na sansine xa fɔ a xa woli ayi nen. Xa tunla naxan ma a feen me, na xa a tuli mati!”

Yexɛɛ tununxina fe sandana

Matiyu 18.12-14

15 Lɔxɔna nde mudu maxinle nun yulubitɔ wuyaxi yi fa Yesu fema e tuli matideni. ²Farisi muxune nun sariya karamɔxɔne yi falan ti fɔlɔ e dɛ bun ma, e naxa, “Xemeni ito yulubitɔne yisuxuma, a yi a dege e fema.” ³Nanara, Yesu yi sandan sa e xa, a naxa,

⁴“Xa yexɛɛ keme ε tan nde yi, na nde keden yi lɔ ayi, a nanfe ligama? A yexɛɛ tonge solomanaanin e nun solomanaaninna luma nen burunna ra, a sa a tununxin fen han a yi a to. ⁵A na a to waxatin naxan yi, a sewama nen, a yi a sa a kɔɛ ma, ⁶a mɔn yi siga a ra a konni, a yi a dɔxɔ bodene nun a xɔyine xili, a yi a fala e xa, a naxa, ‘En sewa amasɔtɔ n ma yexɛɛn naxan yi tununxi n bata a to!’ ⁷N

xa a fala e xa, a na kii nin, sewan tima nen ariyanna yi hake kan keden tubixina fe ra dangu tinxin muxu tonge solomanaanin e nun solomanaaninna ra naxanye mirixi a ma fa fala e mako mi tubin ma.”

Gbeti gbanan tununxina fe

⁸“Awa, gbeti gbanan fu jaxanla naxan yii, xa na keden tunun a ma, a nanfe ligama? A lenpun nan nadege, a yi a banxin mako mafuren, a yi a fen yiren birin yi han a yi a to. ⁹A na a to waxatin naxan yi, a a xɔyine nun a dɔxɔ bodene xilima nen e bode xɔn ma, a yi a fala e xa, a naxa, ‘En sewa en bode xɔn ma amasɔtɔ n ma gbetin naxan tunun, n bata a to!’ ¹⁰Awa, n xa a fala e xa a na kii nin, Alaa malekane sewama nen hake kan keden na fe ra naxan bata tubi.”

Dii Xeme tununxina fe sandana

¹¹Yesu yi lu falan tiye, a naxa, “Xemena nde yi na, dii xeme firin yi a yii. ¹²A xurimaan yi a fala a fafe xa, a naxa, ‘N fafe, i ya nafunla taxun, i n gbeen so n yii.’ ⁸Awa, a fafe yi nafunla taxun e nun a tada ra. ¹³Waxatidi danguxina xurimaan yi a gbee seene sara, a gbetin tongo, a siga yamana makuyena nde yi, a sa a gbetin birin kala dunuɲa feene yi. ¹⁴A yii seen birin yi jan, na xanbi ra, kame gbeen yi so na yamanan birin yi, sese mi yi fa a tan yii sɔnɔn. ¹⁵Awa, a siga na yamanan dugurena nde fema wali kedeni, na yi a rasiga a xeen ma xɔse kantandeni. ¹⁶Xɔsene toge dagin naxan donma, a xɔnla yi a suxu a xa na nde don koni muxe mi na so a yii. ¹⁷Dɔnxen na, a yi a miri, a naxa, ‘N fafe a walikene donseen donma han e mi a janɲe koni kamena n tan faxamaan ni i ra. ¹⁸N xa siga n fafe fema n sa a fala a xa, n naxa, N fafe, n bata haken liga i tan na, n yi

^{§15:12} A waxi a keɛn nan xɔn benun a baba xa faxesa.

Ala yulubin tongo. ¹⁹I mi lan sɔnɔn i xa n xili fa fala i ya diina, i xa n suxu alo i ya walikeen bonne.’ ²⁰Awa, a keli, a xete a fafe konni.”

“Benun a xa na li waxatin naxan yi, a fafe yi a to fe, a ndedi makuya. A kininkinin a ma kati, a yi a bara, a sa a ralan, a yi a yiin nabilin a dii xemen ma, a yi a sunbu. ²¹A dii xemen naxa, ‘N fafe, n bata haken liga i tan na, n yi Ala yulubin tongo, a mi lan sɔnɔn i xa n xili fa fala i ya diina.’ ²²Koni a fafe yi a walikene xili, a naxa, ‘E mafura, e fa doma gbeen na, e yi a ragodo a ma, e yii rasoon so a yii sonla ra, e sankidin so a sannu. ²³E sa jinge raturaxin faxa, en malanna raba, en sewa. ²⁴Amasɔtɔ n ma dii xemen bata yi faxa nun koni iki a niin bata bira ayi mɔn. A bata yi tunun nun koni iki, n bata a to.’ Awa, e ɲaxaɲaxan fɔlɔ.”

²⁵“Na waxatini, dii xemen forimaan sa xeen ma. A faxi na sa keli xeen ma, a maso banxin na waxatin naxan yi, a sumun xuiin nun bodon ti xuiin me. ²⁶Awa, a walike keden xili, a yi a maxɔdin, a naxa, ‘Nanfe ligaxi?’ ²⁷Walikeen yi a yabi, a naxa, ‘I xunyen bata fa, i fafe bata jinge raturaxin faxa a xa, amasɔtɔ a mɔn bata a dii xemen to, a kende.’ ²⁸A tada yi xɔlɔ kati, a mi tin soe banxini. Nanara, a fafe yi fa, a yi a mafan a xa so. ²⁹Koni, a yi a yabi, a naxa, ‘A mato, n bata ɲeeni itoe birin wanla ke i xa alo konyina, n mi i ya yamarin matandi hali sanɲa ma keden pe. I nanse soxi n yii? Hali sii diina, i mi a so n yii nxu nun n lanfane yi sewa nxu bode xɔn ma! ³⁰Koni i ya dii xemen naxan bata i ya nafunla birin kala yalunyani, bayo na mɔn bata fa, i bata jinge raturaxin faxa a xa!’ ³¹A fafe yi a yabi, a naxa, ‘N ma diina, i tan n fema be waxatin birin, n yii seen birin i tan nan gbee a ra. ³²Koni a lan en xa malanna ti, en sewa amasɔtɔ i xunyen bata yi faxa nun koni a niin bata

bira ayi iki. A bata yi tunun nun koni iki n bata a to.”

Kuntigi tinxintarena fe

16 Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Nafulu kanna nde yi na nun, walikeen yi naxan yii a feene xun na. Muxune yi a fala nafulu kanna xa, e naxa, ‘I walike mangan naxan dɔxi, a i ya nafunla kalama.’ ²Nafulu kanna yi na walike mangan xili banxini, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N naxan mexi i ya fe yi ito ra, na di? N nafunla naxan soxi i yii, fa i dentege amasɔtɔ n mi i findima walike mangan na sɔnɔn.’ ³A yi a fala a yete ma, a naxa, ‘N ma kuntigina n yii bama nen n ma wanli ito ra, n nanfe ligama nayi? Senbe mi n na n xeen sa, n yagima nen xanditideni. ⁴Koni n naxan ligama, n bata na kolon iki! Benun n xa n yii ba wanli waxatin naxan yi, n xɔyine sɔtɔma nen naxanye n yisuxe e konne yi.’ ⁵Awa, a kuntigina donla muxun naxanye birin ma, a yi ne xili. A yi a fala a singe ra xiin xa, a naxa, ‘N ma kuntigina donla yoli i ma?’ ⁶A yi a yabi, a naxa, ‘Oliwi turen liga se xungbeen ye keme donla nan n ma.’ Walike mangan yi a fala, a naxa, ‘I ya doli kedin nan ito ra, dɔxɔ, i tonge sulun sebe.’ ⁷A yi a fala bonna xa, a naxa, ‘Yoli i tan ma?’ Na yi a yabi, a naxa, ‘Malo benbeli keme nan n ma.’ Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I ya doli kedin nan ito ra, tonge solomasexe sebe.’ ⁸Na walike manga tinxintarena kuntigin yi a matɔxɔ a to kɔtaxi ayi fe ɲaxi rabadeni, amasɔtɔ dunuɲa muxune kɔta fe ɲaxi rabadeni dangu kenenna gbee muxune ra.”

⁹Yesu yi a fala, a naxa, “E xɔyine fen e yete xa dunuɲa nafunli alogo a na ɲan i yii waxatin naxan yi, naxanye ariyanna yi ne e yisuxuma nen habadan banxine yi. ¹⁰Naxan lannayaan liga fedi xurini, na lannayaan ligama nen fe gbeene fan yi. Koni naxan tinxintareyaan ligama fe

xurine yi, a tinxintareyaan ligama nen fe gbeene fan yi. ¹¹E nafunla naxan soma ε yii dunuƚa yi, xa ε mi lannayaan liga nayi, nde lama ε ra nafulu feni ariyanna yi? ¹²Xa ε mi lannayaan liga muxune gbeeni, nde i tan gbeen soma i yii?”

¹³“Walike yo mi nɔe wale kuntigi firinna xa sanƚa ma kedenni. Amasɔtɔ a kedenna raƚaxuma nen, a kedenna xanu, hanma a kedenna binya, a yi a me bonna ra. E mi nɔe wanla ke Ala nun nafunla xa sanƚa ma kedenni.”

Yesu yi yamaan kawandi

*Matiyu 11.12-13, 5.31-32,
Maraka 10.11-12*

¹⁴Farisi muxune yi ito birin me, e yi Yesu magele amasɔtɔ e bata gbetin xanu.

¹⁵Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E yete findima muxu tinxinxine ra yamaan ye-tagi, koni Ala tan ε bɔƚe yi feen kolon. Amasɔtɔ muxun feen naxan yatexi, fe haramuxin nan na ra Ala yee ra yi.”

¹⁶“Benun Yoni gbee waxatin xa a li Sariya Kitabun nun nabine kitabune nan yi ralima nun. Fɔlɔ na waxatin ma Alaa Mangayana fe Xibaru Faƚin yi rali, muxun birin yi e yixɔdɔxɔ, e so a yi. ¹⁷Koni kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna danguma nen benun Sariya Kitabun sebenla yiredi keden xa ba a ra.”

¹⁸“Xemen naxan na a me a ƚaxanla ra a yi nde gbete futu, na bata yalunyaan liga. Xemen naxan na ƚaxalan namexin futu, na fan bata yalunyaan liga.”

Nafulu kanna nun Lasarusi a fe

¹⁹Yesu naxa, “Nafulu kanna nde yi na nun naxan yi maraberi baxi dugi sare xɔdɔxene ra, a yi ƚaxunni waxatin birin. ²⁰Yiigelitɔna nde fan yi na nun, a xili Lasarusi, koron yi a fatin birin ma. Na yi saxi nafulu kanna deen na waxatin birin. ²¹A yi waxi a xɔn ma bande kesedin naxanye yolonma keli nafulu kanna tabanla ra, a xa ne don. Barene fan yi lu a ko-

rone de kɔƚƚe. ²²Xeme yiigelitɔn na yi faha, malekane yi siga a ra Iburahima dexɔn ma yire ƚaxumeni. Awa, nafulu kanna fan yi faha, e yi a maluxun. ²³A tɔrɔ laxira yi kati! A yi a yee rasiga, a yi Iburahima to wulani, Lasarusi a dexɔn ma. ²⁴A yi gbelegbele, a naxa, ‘N Fafe Iburahima, kininkinin n ma, Lasarusi xe n ma, a xa a yii sonla sin igeni, a yi fa a dindin n lenna ma, amasɔtɔ n tɔrɔxi teeni be kati!’ ²⁵Koni Iburahima yi a yabi, a naxa, ‘N ma dii, i xaxili na xɔn ma ba, i yi kende waxatin naxan yi, i se faƚin birin sɔtɔ nen koni Lasarusi tan yi tɔrɔn nin. Iki a tan sewaxi be, i tan tɔrɔni. ²⁶Mɔn sɔnɔn, yili gbeena en tagi alogo naxanye waxi keli feni be, siga i fema, ne nama siga. Muxe nama keli i fan fema menni fa nxu fema be.’ ²⁷Nafulu kanna naxa, ‘N fafe, n na i mafanma, i xa Lasarusi xe, a xa siga n fafe konni, ²⁸bayo ngaxakedenmaan muxu suulun na yi, a xa sa e kawandi alogo e nama fa tɔrɔ yireni ito yi be.’ ²⁹Iburahima yi a yabi, a naxa, ‘Musa nun nabine falane e fema na, e xa ne xuiin name.’ ³⁰Nafulu kanna yi a yabi, a naxa, ‘N fafe Iburahima, na mi a gase! Koni xa muxun keli sayani, a siga e fema, e e xun xanbi soma e hakeni nen, e tubi.’ ³¹Koni Iburahima naxa, ‘Xa e mi e tuli mati Musa nun nabine ra, hali muxun keli sayani, a siga e fema, e mi le a ra.’”

Yulubina fe

Matiyu 18.6-7, Maraka 9.42

17 Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Feen naxanye muxune birama yulubini, a fere mi na fɔ ne xa taran na, koni gbalona e yee ra naxanye na findi sabun na. ²A yi lan ne ma, geme gbeen xa xidi e kɔe ra, e woli baan nin benun e xa diidi xurini ito nde keden bira yulubini. ³E a liga ε yeren ma!”

“Xa i ngaxakedenma haken liga, i xa a sɔnna yita a ra. Xa a na feen beƚin, i xa

a mafelu. ⁴Xa a haken liga i ra sanja yi solofere soge kedenni, koni a yi fa i fema na waxatin birin yi, a naxa, ‘N bata nimisa,’ a mafelu.”

Denkeleyana fe

⁵Xerane yi a fala Marigin xa, e naxa, “Nxɔ denkeleyaan fari sa.”

⁶Marigin yi e yabi, a naxa, “Xa ε denkeleyaan gbo ayi alo sansi kese xuridina, ** ε nɔɛ a fale nen wudi bili gbeeni ito ma, ε naxa, ‘I yete tala bɔxɔni, i sa ti fɔxɔ igen tagi!’ A ε fala xuiin suxuma nen.”

Walikeen lan a xa naxan liga

⁷“Xa konyina ε tan nde yii naxan xeen sama hanma a yexɛene kantan, a na fa waxatin naxan yi, sa keli xeen ma, i a falama a xa nen ba, fa fala, ‘Fa i dege?’ ⁸En-en, koni i a falama nen, i naxa, ‘N ma ximenna rafala, i yi i ya walike domain tongo, i wanla ke n xa. N na n dege waxatin naxan yi, n yi n min, na xanbi ra i fan yi i dege, i yi i min.’ ⁹Konyi kanna mi barika bire a konyin xa bayo a bata wanla ke a tixi naxan na. ¹⁰Ɛ tan fan na kii nin ε na Alaa yamarine birin suxu waxatin naxan yi, ε xa a fala, ε naxa, ‘Konyin nan tun nxu tan na, nxu bata nxɔ wanla ke.’”

Yesu yi dogonfontɔ fu rakendeya

¹¹Yesu sigama Yerusalem taani waxatin naxan yi, a dangu Samariya yamanan nun Galile yamanan tagi. ¹²A soma taadina nde yi waxatin naxan yi, dogonfontɔ fu yi a ralan. E yi yire makuyeni. E gbelegbele, e naxa, ¹³“Nxu kanna! Yesu! Kininkinin nxu ma!”

¹⁴Yesu yi e to, a yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ siga saraxaraline konni, e xa ε mato.”††

Awa, e sigama kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, e kendeya. ¹⁵Muxu keden yi e tagi, na a to waxatin naxan yi, fa fala a bata kendeya, a xete Ala tantunje a xuini texin na. ¹⁶A bira Yesu sanna bun ma, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a barikan bira a xa. Samariya kaan nan yi na xemen na nun. ¹⁷Yesu yi a fala, a naxa, “Muxu fu xa mi kendeyaxi ba? A dɔnxɛ muxu solomanaaninna bonne tan minen yi? ¹⁸Muxu yo mi luxi naxan xetexi, a fa barikan bira Ala xa, fɔ xɔɓeni ito ba?” ¹⁹Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i siga, i ya denkeleyaan bata i rakisi.”

Alaa Mangayaan fa feen taxamasenne

Matiyu 24.23-28, 37-41

²⁰Farisi muxuna ndee yi Yesu maxɔdin, a Alaa Mangayaan fama waxatin mundun yi. A yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan mi fama alo en seen naxan toma. ²¹Muxu mi a fale fa fala, ‘A mato, a be yi,’ hanma, ‘A sa menni.’ Amasɔɔ Alaa Mangayana ε tan yi.”

²²A yi a fala xarandiine xa, a naxa, “Waxatina nde fama a xɔnla ε suxuma nen, ε xa n tan Muxuna Dii Xemen fa waxatin to koni ε mi a toɛ. ²³Nde taranma nen nayi naxanye a falama, e naxa, ‘A sa menni,’ hanma ‘A be yi.’ Koni ε nama siga, ε nama ε gi a matodeni. ²⁴Amasɔɔ a luma nen alo kuyen na a jinna masɔxɔn keli bode fɔxɔn na sa ti bode fɔxɔn na. N tan Muxuna Dii Xemen fama na kii nin n fa lɔxɔni. ²⁵Koni fɔ n xa tɔɔ nen singen kati! A fere mi na fɔ

**17:6 Sansini ito xili nen mutaridi.

††17:14 *dogonfontɔna*: Alaa sariyan kui, dogonfontɔɔn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin dinje dogonfontɔɔn na, bayo na yi na kanna sarijanna kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfontɔna na ba muxun ma, fɔ a xa saraxan ba alogo a mɔn xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dɔxɔ a konni. A mato Saraxaraline sora 14.

iki muxune xa e me n na. ²⁶ Nuhan gbee waxatin liga kii naxan yi, ^{‡‡} a ligama na kii nin n tan Muxuna Dii Xemena waxatini. ²⁷ Muxune birin yi e degema na waxatini, e yi e minma, e yi jaxanle futuma, e yi e diine fima xemene ma futun na, han Nuhan so waxatin yi a li kunkin kui. Fufaan yi fa, a yi e birin faxa. ²⁸ A mon ligama nen na kiini alo a liga Loti gbee waxatini kii naxan yi. Muxun birin yi lu e dege, e yi e min, e seen sara, e seen mati, e seen si, e banxin ti. ²⁹ Awa, Loti keli Sodoma yi waxatin naxan yi, teen nun dolen ganmaton yi godu keli kore, a yi e birin faxa. ^{¶¶} ³⁰ N tan Muxuna Dii Xemen na mini kenenni waxatin naxan yi, a ligama na kii nin.”

³¹ “Na loxon, muxun naxan a kore banxin ke ra, na nama godu banxini a yii seene tongodeni. A mon na kii nin, muxun naxan xeen ma, na nama fa xete banxini. ³² E xaxili lu Loti a jaxanla xon ma. ^{§§} ³³ Naxan na kata a niin nakisi feen na, na bonoma ayi nen. Naxan na bono a niini, na kisima nen. ³⁴ N xa a fala e xa, na keeen na xeme firin luma nen sade kedenna ma, keden xalima nen, keden yi lu na. ³⁵ Naxalan firin luma nen se dinni, kedenna xalima nen, keden yi lu na. ³⁶ Xeme firin luma nen xeen ma, kedenna xalima nen, keden yi lu na.”

³⁷ Xarandiine yi a maxodin, e naxa, “Marigina, na ligama minen yi?” Yesu yi e yabi, a naxa, “Sube faxaxin denaxan yi, dugane e malanma menna nin.”

Kapa gilen nun kitisana fe

18 Na xanbi ra, Yesu yi sandani ito sa e xa, a yi e xaran, a e xa Ala maxandi waxatin birin, e nama xadan, ² a naxa, “Kitisana nde yi taana nde yi nun naxan mi yi gaxuxi Ala yee ra, a mi

danma muxe ra. ³ Kapa gilena nde yi na taani nun, na yi siga a fema, a yi a mafan, a naxa, ‘Kitin sa nxu nun n yengefaan tagi.’ ⁴ A bu han, a mi tin, koni donxen na a miri a yete ma, a naxa, ‘Hali n mi gaxu Ala yee ra, n mi danje muxe ra, ⁵ koni bayo kapa gileni ito n yee gbama ayi, n xa kata, n xa a kitin sa, xa na mi a ra a luma fe nen waxatin birin han n tunnaxolo n ma.”

⁶ Awa, Marigin mon yi siga falan ma, a naxa, “Kiti bolon tinxintaren naxan fala, e tuli mati na ra. ⁷ Awa, Ala mi a gbee muxune xun mafale ba, naxanye a xilima keeen nun yanyin na? A buye na yi ba? ⁸ N xa a fala e xa, a e xun mafala kitin bolonma nen mafuren! Koni n tan Muxuna Dii Xemen na fa waxatin naxan yi, n denkeleyaan liye dunuwa yi ba?”

Farisi muxune nun mudu maxinla fe sandana

⁹ Yesu yi sandani ito fan sa na muxune xa naxanye laxi e yetena tinxinyaan na, e muxun bonne yalagi. ¹⁰ A naxa, “Muxu firin yi siga Ala Batu Banxini Ala maxandideni, Farisi muxun nan yi bonna ra, bonna mudu maxinla. ¹¹ Farisi muxun yi ti, a yi Ala maxandi a boneni. A Ala maxandi ikiini, a naxa, ‘Ala, n barikan birama i xa amasoto kumade mi n tan na, tinxintare mi n tan na hanma yalundena alo muxun bonne birin a ligama kii naxan yi. N barikan birama i xa amasoto n tan mi ligaxi alo mudu maxinli ito. ¹² Loxo xun yo loxo xun n sunna suxuma nen soqe firin, n naxan birin soto ma, n ne yaganna fima.”

¹³ “Koni mudu maxinla yi ti yire makuyeni, a mi tin a yeen nate kore koni a yi lu a kanken makudunje, a yi a fala, a naxa, ‘Ee! Ala, kininkinin n tan hake

‡‡17:26 Dunuwa Folon 6.5-12 nun 7.6-23

¶¶17:29 Na feen sebexi Dunuwa Folon 19.24 kui.

§§17:32 A mato Dunuwa Folon 19.26 kui.

kanna ma!”¹⁴ Yesu naxa, “N xa a fala ε xa, xemeni ito, benun a xa siga a konni waxatin naxan yi, a tinxin nen Ala yee ra yi fefe! Amasoto muxun naxan birin a yete yitema, ne magodoma nen. Naxan birin a yete magodoma, ne yitema nen.”

Yesu yi duba diidine xa

Matiyu 19.13-15, Maraka 10.13-16

¹⁵ Muxuna ndee yi fa e diidine ra Yesu fema, a xa a yiin sa e xunne ma, a duba e xa. Koni a xarandiine to na to, e yi falan ti e ma amasoto e bata fa diidine ra Yesu fema. ¹⁶ Koni Yesu yi diidine xili a fema, a naxa, “E tin diidine xa fa n fema, e nama e raxete amasoto e tan sifane nan gbee Alaa Mangayaan na. ¹⁷ N xa jondin fala ε xa, xa naxan mi Alaa Mangayaan suxu alo diidine, na mi soe Alaa Mangayani mume!”

Xeme nafulu kanna fe

Matiyu 19.16-30, Maraka 10.17-31

¹⁸ Yahudiyane kuntigina nde yi Yesu maxodin, a naxa, “Karamoxo fajina, n nanfe lige n habadan nii rakisin soto?”

¹⁹ Yesu yi a maxodin, a naxa, “Nan-fera, i n xilima karamoxo fajina? Muxu yo mi fan fo Ala keden peena! ²⁰ I yamarine kolon fa fala, ‘I nama yalunyaan liga, i nama faxan ti, i nama mupan ti, i nama wule seren ba, i baba nun i nga binya.’”

²¹ Xemen yi a yabi, a naxa, “Xabu n dii joreyani waxatin naxan yi, n ne birin suxi.”

²² Yesu ito me waxatin naxan yi, a yi a fala a xa, a naxa, “Fe keden nan luxi, i xa i yii seene birin sara, i yiigelitone ki, i nafunla soto ma nen ariyanna yi. Na xanbi ra, i bira n foxo ra.” ²³ Koni xemen na me waxatin naxan yi, a bopen yi rapaxu a ma kati, amasoto nafunla yi a yii nun kati!

²⁴ Yesu yi a mato, a naxa, “Nafulu kanne so raxolo Alaa Mangayani han! ²⁵ Nafulu kanna so raxolo Alaa Mangayani dangu jogomen so feen na sagilaan yinla ra.”

²⁶ Muxun naxanye na me, ne yi a maxodin, e naxa, “Nde ne kise nayi?”

²⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxun mi ne feen naxan lige, Ala ne na lige nen.”

²⁸ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin bejin, nxu bira i foxo ra.”

²⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jondin fala ε xa, naxan birin bata a konna lu na hanma a jaxanla hanma a ngaxakedenne hanma a soto muxune hanma a diine Alaa Mangayana fe ra ³⁰ na kanna na joxon soto ma nen dangu na ra waxatini ito yi, a habadan nii rakisin fan soto waxati famatoni.”

Yesu mon yi a faxa feen fala

Matiyu 20.17-19, Maraka 10.32-34

³¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinne xili a fema e danna, a yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati! En sigama Yerusalen taani, nabine feen naxan birin sebe n tan Muxuna Dii Xemena fe yi, ne kamalima nen na yi. ³² N tan Muxuna Dii Xemen soma nen siya gbetene yii, e yi n magele, e yi n nafeya, e yi e de igen namini n ma. ³³ E n bulanma nen, e yi n faxa, koni a soge saxandeni n mon kelima nen sayani.”

³⁴ A falan naxan birin ti, xarandiine mi ne bayen kolon, bayo falan bunna yi luxunxi e ma. Yesu yi falan tima naxan ma fe yi nun, e mi na kolon.

Yesu yi danxutcon nakendeya

Matiyu 20.29-34, Maraka 10.46-52

³⁵ Yesu maso Yeriko ra waxatin naxan yi, danxutona nde yi doxi kiraan na xanditideni. ³⁶ A yamaan dangu xuiin me

*18:20 Xarayaan 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20

waxatin naxan yi, a maxɔdinna ti, a naxa, “Nanfe ligaxi?”

³⁷E yi a fala a xa, e naxa, “Yesu Nasareti kaan nan danguma.”

³⁸A gbelegbele, a naxa, “Dawuda a Dii Xemen Yesu, kininkinin n ma!”

³⁹Muxun naxanye yeen na, ne yi xape a ma, a xa a dundu koni a mɔn yi gbelegbele kati! A naxa, “Dawuda a Dii Xemen Yesu, kininkinin n ma!”

⁴⁰Awa, Yesu yi ti, a yi a fala, a e xa fa danxutɔɔn na a fema. A fa a fema waxatin naxan yi, Yesu yi a maxɔdin, a naxa, ⁴¹“I waxi a xɔn n xa nanfe liga i xa?”

A yi a yabi, a naxa, “N kanna, n waxi a xɔn ma nen, n mɔn xa seen to.”

⁴²Yesu yi a fala a xa nayi, a naxa, “I xa seen to, i ya denkeleyaan bata i rakendeya.”

⁴³Xemen yi seen to mafuren, a bira Yesu fɔxɔ ra, a Ala matɔxɔma. Yamaan na to waxatin naxan yi, e birin yi Ala tantun kati!

Yesu nun Sakeye a fe

19 Yesu yi so Yeriko yi, a dangumatoɔn nan yi a ra nun. ²Mudu maxinle kuntigina nde yi na nun a xili Sakeye. Nafulu kanna nan yi a ra. ³A yi kata a xa Yesu to alogo a xa a kolon muxun sifan naxan a ra, bayo a yi dungi nun, a mi yi nɔɛ Yesu toɛ amasɔto yamaan yi gbo. ⁴Nanara, a yi siga a giye yamaan yee ra, a sa te xɔde binla kɔe ra alogo Yesu neen dangue kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, a xa a to. ⁵Yesu na li waxatin naxan yi, a yi a yeen nate kore, a yi a fala Sakeye xa, a naxa, “Sakeye, godo mafuren, amasɔto n yigiyama i konna nin to!”

⁶Sakeye yi godo mafuren, a yi a rasene sewani. ⁷Muxun naxanye birin na to, e falan ti fɔlɔ e de bun ma, e naxa, “Xemeni ito bata sa yigiya hake kanna konni.”

⁸Sakeye yi keli a ti, a yi a fala Marigun xa, a naxa, “N kanna, a mato, n

na n ma nafunla fɔxɔ kedenna soma yi-igelitɔne yii nen. Xa n bata naxan yii se kansun, n na nɔxɔn naanin naxetema nen na kanna ma.”

⁹Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Muxune bata kisin sɔto denbayani ito yi to. Ibrahim bɔnsɔnna nan xemeni ito fan na. ¹⁰Amasɔto naxanye lɔxi ayi, n tan Muxuna Dii Xemen faxi ne nan fende yi, n yi e rakisi.”

Xema gbananna fe sandana

Matiyu 25.14-30

¹¹Muxune yi Yesu xuiin namema, a sandan sa e xa. Bayo a bata yi maso Yerusalem taan na, e yi a miri a Alaa Mangayaan yi minima nen kenenni. ¹²Nanara, Yesu naxa, “Muxu gbeena nde yi na nun naxan siga yamana makuyeni, a xa findi a konna mangan na, na xanbi ra, a xete a konni. ¹³Benun a xa siga a sigatini, a yi a walike fu xili, a xema gbananna so e keden kedenna birin yii, a naxa, ‘E kata e tɔnɔn sɔto itoe fari n xanbi han n fa.’ ¹⁴Koni a yamanan muxune bata yi a rapaxu. Nanara, e xerane rasiga a fɔxɔ ra, e naxa, ‘Nxu mi waxi a xɔn ma, xemeni ito xa mangayaan sɔto nxu xun na.’”

¹⁵“Koni xemen na yi mangayaan sɔto, a mɔn yi xete a konni. A xema gbananne so a walikeen naxanye yii, a ne xili mafuren, a e tɔnɔn naxanye sɔtoxi, e xa na yita a ra. ¹⁶A singe ra xiin yi fa, a naxa, ‘N kanna, i xema gbananna naxan so n yii, n bata fu sɔto a fari.’ ¹⁷A yi a yabi, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, walike fajin nan i tan na, amasɔto i bata lannayaan liga fe xurini, n na i findima nen kuntigin na taa fu xun na.’ ¹⁸Walikeen firinden yi fa, a naxa, ‘N kanna, i xema gbananna naxan so n yii, n bata suulun sɔto a fari.’ ¹⁹A yi a fala na fan xa, a naxa, ‘N na i dɔxɔma nen taa suulun xun na.’ ²⁰Walikeen bonna fan yi fa, a naxa, ‘N kanna, i ya xema gbananna rasuxu. N na a ra-

maraxi dugi dungin nin. ²¹N gaxuxi i yee ra amasotɔ i ya fe xɔdɔxɔ, i gbee mi seen naxan na, i na nan tongoma. I mi naxan wolixi, i na nan xabama.’ ²²A yi a fala a xa, a naxa, ‘I tan walike naxina, n na i yalagima i yete de xuiin nan ma! I a kolon fa fala n ma fe xɔdɔxɔ, n gbee mi seen naxan na, n na nan tongoma. N mi naxan sixi, n na nan xabama. ²³Awa, nanfera nayi, i mi n ma gbetin taxu gbeti mara banxin yulane ra, alogo n na fa waxatin naxan yi, n yi gbetin nun a tɔnɔdin sɔtɔ?’ ²⁴Naxanye yi tixi na yi, a yi a fala ne xa, a naxa, ‘E xemaan ba ito yii, xemaan gbanan fuun yi naxan yii, e a so na yii.’ ²⁵E yi a fala a xa, e naxa, ‘Nxu kannna, koni xemaan gbanan fu a tan yii!’ ²⁶A yi e yabi, a naxa, ‘N xa a fala e xa, seen muxun naxan birin yii, nde sama nen ne xun ma e xa, koni se mi naxan yii hali naxan di a yii, na be a yii. ²⁷Nba, n yaxuni itoe a mi rafan naxanye ma, n xa findi mangan na, e fa ne ra be yi, e yi e faxa n yetagi!’”

Yesu so fena Yerusalen taani

*Matiyu 21.1-11, Maraka
11.1-11, Yoni 12.12-19*

²⁸Yesu ito fala xanbini, a siga e yee ra Yerusalen taani. ²⁹A maso Betifage taan nun Betani taan na Oliwi Geyaan dexɔn ma waxatin naxan yi, a yi a xarandii firin nasiga a yee ra, ³⁰a yi a jungu e ma, a naxa, “E siga banxideen na e yee ra. E nema na liye waxatin naxan yi, e sofalidin xidixin toma nen muxe munma dɔxɔ naxan fari singen. E a fulun, e fa a ra be. ³¹Xa muxuna nde e maxɔdin fa fala, ‘E ito fulunma nanfera?’ e a fala e xa, e naxa ‘Marigin nan mako a ma.’”

³²Nayi, e yi siga. Marigi Yesu naxan birin fala e xa, e sa na birin li na kiini alo a a fala e xa kii naxan yi. ³³E yi sofalidin fulunma waxatin naxan yi, a kannna yi a fala e xa, a naxa, “E ito fulunma nanfera?”

³⁴E yi a yabi, e naxa, “Marigin makona a ma.” ³⁵E siga sofalidin na Yesu fema. E yi e domane yifulun sofalidin fari, e yi Yesu mali a dɔxɔ a fari. ³⁶A yi sigama waxatin naxan yi, yamaan yi e dugine yifulun kiraan xɔn a yee ra a binya feen na.

³⁷A maso Yerusalen taan na waxatin naxan yi, a na kiraan li naxan godoma Oliwi Geyaan bun ma. Xarandiin birin yi barikan bira fɔlɔ Ala xa, e yi a tantun e xui yitexin na, fata kabanako feen birin na e naxanye toxi. ³⁸E yi a fala, e naxa, “Mangan naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Bɔɔɔe xunbenla xa lu ariyanna yi e nun binyena!”

³⁹Farisi muxuna ndee yi yamaan ye, na ndee yi falan ti Yesu xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i ya xarandiine yamari, e xa e dundu.”

⁴⁰Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa a fala e xa, xa e dundu, gemeni itoe nan sɔnxɔma.”

Yesu yi wuga Yerusalen ma fe ra

⁴¹A maso taan na waxatin naxan yi, a yi a to, a wuga a fe ra, ⁴²a naxa, “Ee! E tan, xa e yi bɔɔɔe xunbenla kiraan kolon nun to, na yi lan, koni iki e mi a kolonɔe amasotɔ a bata luxun e ma! ⁴³Lɔxɔna nde a lima e ma nen, e yaxune luma e rabilinɔe nen, e yi gbingbinna rate taan nabilinni, e kiraan bolon e ma yiren birin yi. ⁴⁴E e halagima nen, e nun muxun naxanye birin taan kui. Hali geme keden pena, a mi luye a funfuni e taani ito yi, amasotɔ Ala fa e kisideni waxatin naxan yi, e mi yi a kolon nun!”

Yesu yi siga Ala Batu Banxini

*Matiyu 21.12-17, Maraka
11.15-19, Yoni 2.13-22*

⁴⁵Yesu yi so Ala Batu Banxini, a saresone kedi fɔlɔ, ⁴⁶a yi a fala e xa, a naxa, “A sebexi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma banxin xili bama nen Ala

maxandi banxina.[†] Koni ε tan bata a findi muɗadene luxunden na!”

⁴⁷ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini ԼՁԿՅՈՒ ԵՄ ԼՁԿՅՈՒ. Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan yeerate yi kata a faxa feen na. ⁴⁸ Koni e mi yi a kolon e a masɔte kii naxan yi, bayo yamaan birin yi tuli matixi a ra.

Yesu senben maxɔdinna fe

Matiyu 21.23-27, Maraka 11.27-33

20 ԼՁԿՅՈՒՆԱ nde Yesu yi yamaan xaranma Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi Alaa falan Xibaru Fajin kawandin ba, saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne yi fa. ² E yi a fala a xa, e naxa, “I feni itoe ligama senben mundun na? Na fala nxu xa. Nde senben soxi i yii, i yi e liga?”

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ε maxɔdin, ε a fala n xa. ⁴ Nde Yoni rafaxi, a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?”

⁵ E yi falan ti fɔlɔ e bode xa, e naxa, “Xa en na a fala fa fala, ‘A kelixi Ala nan ma,’ a falama nen nayi fa fala, ‘Nanfera, ε mi laxi Yoni ra?’ ⁶ Koni xa en na a fala fa fala, ‘A kelixi muxun nan ma,’ yamana en magɔlonma nen, amasɔtɔ e yi laxi a ra fa fala nabiin nan yi Yoni ra nun.” ⁷ Nanara, e yi a yabi, e naxa, “Nxu mi a keliden kolon.”

⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama senben naxan na, n mi na falama ε xa na yi.”

Nakɔ kantanne fe sandana

Matiyu 21.33-46, Maraka 12.1-12

⁹ Na xanbi ra, Yesu yi sandani ito sa yamaan xa, a naxa, “Muxuna nde yi

manpa bili nakɔɔn sa, a yi a taxu a kantantant muxune ra, a keli a konni, a sa buye ayi. ¹⁰ A bogi waxatina a lixina, a yi a walike keden xe nakɔɔn kantantant muxune ma, a e xa sa a gbeen so a yii, koni a kantantant muxune yi na walikeen bɔnbɔ, e yi a raxete, e mi se so a yii. ¹¹ Na xanbi ra, a walike gbetɛ xe e ma, e yi na fan bɔnbɔ, e yi a rayagi kati, e yi a raxete, e mi sese so a yii. ¹² A yi walikeen saxanden nasiga e ma. E yi na fan maxɔlɔ, e yi a kedi. ¹³ Awa, na xanbi ra nakɔ kanna naxa, ‘N nanfe ligama? N xa n nafan dii xemennasiga e ma, yanyina nde, e danma nen na ra.’ ¹⁴ Koni a kantantant muxune to a to, e yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nakɔ kanna ke tongon nan ito ra. En na a faxa alogo nakɔɔn xa findi en gbeen na.’ ¹⁵ E yi a torotoron nakɔɔn fari ma, e sa a faxa.[‡] Awa, nakɔ kanna na fa waxatin naxan yi, a nanfe ligama a kantantant muxune ra? ¹⁶ A na muxune faxama nen, a nakɔɔn taxu muxu gbetɛye ra.”

Yamaan to na me, e naxa, “Ala xa nxu tanga na ma.”

¹⁷ Yesu yi e mato, a yi e maxɔdin, a naxa, “Kitabun yireni ito bunna di? A naxa, ‘Banxi tiine e me gemen naxan na, na bata findi banxin geme fisamantenna ra.’” ¹⁸ Naxan yo na bira gemeni ito fari, na yigirama nen dungi dungi na. Xa a nu bira naxan yo fari, a na yilunburunma nen.”

Mudu fiin maxɔdinna

Matiyu 22.15-22, Maraka 12.13-17

¹⁹ Sariya karamɔxɔne nun saraxarali kuntigine yi kata Yesu suxu feen na na waxatini amasɔtɔ e yi a kolon a sandani ito saxi e tan nan ma fe ra koni e gaxuxi yamaan yee ra. ²⁰ Nanara, e ferɛn fen. E

[†]19:46 A mato Esayi 56.7 nun Yereimi 7.11 kui.

[‡]20:15 Sandani ito kui Ala nan misalixi nakɔ kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikene findixi nabine ra naxanye xe Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra.

[†]20:17 Yaburin 118.22

seen so muxuna nde yii naxanye e yete finde muxu tinxinxin na, e ne xe Yesu ma a suxu feen na a fala xuine xon ma alogo e xa no a rasoe yamana kanna senben nun a non bun ma. ²¹Na muxune yi a maxodin, e naxa, “Karamoxo, nxu a kolon i xaranna naxan tima e nun i falan naxan tima, e tinxin. Nxu a kolon fa fala i mi muxune rafisaxi e bode xa. I muxune xaranma Alaa kiraan nan ma non-dini. ²²A fala nxu xa, xa nxu lanma nxu xa mudun so Romi Manga Gbeen yii ba?”

²³Koni Yesu yi e yanfantenyaan to, a yi a fala e xa, a naxa, ²⁴“E gbeti gbananna yita n na. Nde xili nun a yetagin sawura a ma?”

E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeen.”

²⁵Nanara, Yesu naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen xa so Ala yii.”[§]

²⁶E mi no a suxun feren sote yamaan yetagi. Nanara, e yi e dundu, e kabe a fala ti kiin ma.

Faxa muxune rakeli fena

Matiyu 22.23-33, Maraka 12.18-27

²⁷Saduse muxune** yi e maso Yesu ra naxanye a falama a faxa muxune mi kelima sayani, e yi a maxodin, e naxa, ²⁸“Karamoxo, Musa sariyani ito sebe nen nxu xa, a naxa, ‘Xa xemen faxa, a jaxanla lu, koni a mi dii lu, na xemena ngaxakedenna nde xa ke jaxanla tongo, e yi

diin bari faxa muxun xa.”^{††} ²⁹Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi na yi nun, forimaan yi jaxanla futu, a faxa, a mi dii soto. ³⁰A firinden yi na jaxanla tongo, ³¹a saxanden fan yi a tongo. Awa, a liga na kiini muxu soloferene birin na, e birin yi faxa, e mi dii soto. ³²Doxen na, jaxanla fan yi faxa. ³³Awa, faxa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, a findima nde a jaxalan na nayi? Bayo e muxu soloferene birin bata yi a tongo!”

³⁴Yesu yi e yabi, a naxa, “Waxatini ito yi, xemene jaxanla futuma nen jaxanle fan yi doxo xemen xon, ³⁵koni naxanye na keli sayani waxati famatoni, na xemene mi jaxalan fute, a jaxanle mi doxe xemen xon. ³⁶E luma nen nayi alo malekane. E mi faxama, e findima Alaa diine nan na amasoto e bata keli sayani. ³⁷Koni Musa na yita nen a faxa muxune kelima nen sayani. Awa, Kitabun kui, fotondin gan feen sebexi denaxan yi, Musa yi falan ti Marigina fe yi, a naxa, ‘Ibrahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.’^{‡‡} ³⁸Awa, a bunna ni ito ra fa fala niiramane Ala nan a tan na, faxa muxune gbee mi a ra, amasoto e birin niina e yi Ala yee ra yi.”^{¶¶}

³⁹Sariya karamoxona ndee yi falan ti a xa, e naxa, “Karamoxo, i bata a yabi ki fapi!” ⁴⁰Na xanbi ra, e mi fa susu a maxodinje fefe ra.

[§]20:25 Mangan yetagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi **a gbeen** na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan na, nayi e fan findixi **Ala gbeen** na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yete so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen na.

20:27 **Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mon mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

††20:28 A mato Dunufa Folon 38.8 nun Sariyane 25.5-6 kui.

‡‡20:37 A mato Xoroya 3.2-6 kui.

¶¶20:38 **niiramane**: Ala naxa a Ibrahimaa Ala nan a ra. A mi a falaxi nun Ibrahimaa Ala nan yi a tan na, a yi a nii ra waxatin naxan yi. A luxi alo Ala yeena e ra laxira yi. E mon e nii ra Ala yee ra yi.

Yesu yi maxɔdinna ti

Matiyu 22.41-46, Maraka 12.35-37

⁴¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a falama di fa fala Dawuda bɔnsɔnna nan Alaa Muxu Sugandixin na? ⁴² Amasɔɔ Dawuda yeteen bata a fala Yaburin Kitabun kui, a naxa,

‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Dɔxɔ n yiifanna ma

⁴³ han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”
§§ ”

⁴⁴ “Dawuda yi a xili, a naxa, ‘N Marigina.’ Awa, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bɔnsɔnna ra di?”*

Yesu yi a xarandiine maxadi

Matiyu 23.1-36, Maraka 12.38-40

⁴⁵ Yamaan birin yi e tuli mati Yesu ra, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, ⁴⁶ “E a liga ε yeren ma sariya karamɔxɔne fe yi. A rafan e ma e xa doma gbeene ragodo e ma, e yi lu e masiga tiye. A rafan e ma yamaan xa e binya, e yi e xɔntɔn lɔxɔ tidene yi. A rafan e ma e xa muxu gbee dɔxɔden sɔɔ salide banxini e nun dɔxɔde fapine malanni. ⁴⁷ E kaɓa gilene yii seene bama e yii. E yi e yete mayita sali xunkuyeni. E yalagima nen na feene ra han a radangu ayi!”

Kaɓa gilena kisena fe

Maraka 12.41-44

21 Yesu yi a yeen nasiga, a nafulu kanne to, e kiseen sama Ala Batu Banxin gbeti maradeni. ² A kaɓa gile yi-igelitɔna nde fan to, a gbanan firin sama gbeti sa seen kui. ³ Yesu naxa, “N xa ɓɔndin fala ε xa, kaɓa gile yiigelitɔni ito

bata naxan sa, na gbo bonne birin gbeen xa. ⁴ Amasɔɔ bonne naxan saxi, e nafulu dɔnxen xa mi ne ra. Koni a tan, hali yi-igelitɔn to a ra, naxan birin a yii a balon na, a na nan saxi.”

Ala Batu Banxin kalana fe

Matiyu 24.1-2, Maraka 13.1-2

⁵ Muxune yi a falama a Ala Batu Banxin yi maxidixi gɛmɛ to fapine nan na e nun muxune yi fama seen naxanye ra kiseen na Ala xa. Yesu naxa, ⁶ “E naxan toma ito ra, waxatina nde fama, gemen naxanye birin banxini ito yi, keden mi luyɛ a funfuni, e e birin naxuyama ayi nen.”

Tɔrɔn nun besenxɔnyana fe

Matiyu 24.3-14, Maraka 13.3-13

⁷ E yi a maxɔdin, e naxa, “Karamɔxɔ, na ligama waxatin mundun yi? Taxamasenna mundun a yitama nxu ra fa fala a waxatin bata a li?”

⁸ Yesu naxa, “E a liga ε yeren ma alogo muxe nama ε mayenden. Amasɔɔ muxu wuyaxi fama nen n xinli, e yi a fala, e naxa, ‘A tan nan n tan na.’ E naxa, ‘Waxatin bata a li!’ Koni ε nama bira ne fɔxɔ ra. ⁹ E na yengɛ feene nun murute feene me waxatin naxan yi, ε nama gaxu amasɔɔ a fere mi na fɔ ne xa liga singen. Koni waxati rapanna munma maso singen.”

¹⁰ A lu falan tiye, a naxa, “Siya keden siyaan bonna yengema nen yamana keden yi yamanan bonne yengɛ. ¹¹ Bɔxɔn xuruxurun gbeen tima nen e nun fitina kamen nun fitina furen yi so yirena ndee yi. Gaxu fe gbeene nun taxam-

§§20:43 Yaburin 110.1

*20:44 Na waxatini karamɔxɔne yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bɔnsɔnna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburin 110 sebe, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna neen fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangi Dawuda ra Ala yee ra yi.

asari gbeene ligama nen kore xonna ma. ¹²Koni benun feni itoe birin xa liga, e e suxuma nen, e yi e besenxonya. E yi e raso salide banxine yi, e yi e makiti, e yi e sa kasoon na. E sigama e ra nen mangane nun kuntigine fema n tan ma fe ra. ¹³Nayi, e findima nen n serene ra e xa. ¹⁴E nama xamin, e sa e xun mafalama naxan na. ¹⁵Amasotɔ n falan nun xaxinla soma e yii nen. Nanara, e yaxune mi e tandɛ e yi e nɔ. ¹⁶E sɔtɔ muxune nun e ngaxakedenne nun e xabilane nun e xoyine e soma nen e yii, e yi e tan ndee faha. ¹⁷Muxun birin e rapaxuma nen n tan ma fe ra. ¹⁸Koni hali e xun sexe kedenna mi lo ayi. ¹⁹Nayi, e tunnafan alogo e niin xa ratanga.”

Yesu yi Yerusalen kala feen fala

Matiyu 24.15-21, Maraka 13.14-19

²⁰“E na a to waxatin naxan yi, so-fane bata Yerusalen taan nabilin, e a kolonma nen nayi fa fala a kala waxatin mi fa buma sɔnɔn. ²¹Xa naxan Yuda ya yi na waxatini ne xa e gi, e siga geyane fari. Naxanye taan kui, ne xa e gi, e keli taani. Naxanye xeen ma, ne nama xete taani. ²²Amasotɔ ‘Tɔrɔn Lɔxɔne’ nan ne ra, Kitabun naxan fala, a na birin xa kamali. ²³Gbalɔ gbeen ligama nen fudi kanne nun dii ngane ra na lɔxɔne yi! Tɔrɔ gbeen fama nen bɔxɔ xɔnni ito ma. Alaa xɔlɔn fama nen yamani ito xili ma. ²⁴E faxama nen silanfanna ra,[†] ndee sigama nen konyiyani yamanan birin yi. Yerusalen taan luma nen siya gbetene bun ma han e waxatin yi defe.”

Muxuna Dii Xemen fa fena

Matiyu 24.29-31, Maraka 13.24-27

²⁵“Awa, na waxatini taxamasenna sama nen sɔgen ma, e nun kiken nun sarene ma. Dunuɔa siyane birin yig-

itegema nen nayi, e gaxu fɔxɔ igen xuiin nun xunfan gbeen yee ra. ²⁶Feen naxanye ligama dunuɔa yi, muxune nema ne mame waxatin naxan yi, e gaxuma nen, e fuga a ra. Amasotɔ kore xonna senbeni maxama nen. ²⁷N tan Muxuna Dii Xemen minima nen kenenni, n fa kundani senbeni e nun binye gbeen. ²⁸Koni feni itoe na liga fɔlɔ waxatin naxan yi, e xa e xunna rakeli, e yi e yeen nabi amasotɔ e xunba waxatin bata maso.”

Xɔde binla fe taxamasenna

Matiyu 24.32-35, Maraka 13.28-31

²⁹Na xanbi ra, Yesu yi sandana nde sa e xa, a naxa, “E e xaxili lu xɔde binla nun wudin birin xɔn ma. ³⁰E na jingi waxatin naxan yi, e a kolonma nen nayi fa fala jɛmen bata maso. ³¹A na kii nin, e na feni itoe to lige waxatin naxan yi, e a kolonma nen nayi fa fala Alaa Mangayaan fa waxatin bata maso.”

³²“N xa jɔndin fala e xa. Iki muxune mi danguma fɔ na feene birin liga. ³³Kore xonna nun bɔxɔ xɔnna danguma nen koni n ma falane mi danguma habadan.”

³⁴“E a liga e yeren ma! E nama e yete findi fudimane nun dɔlɔ minne ra. E nama xamin e lu kiina fe ra alogo na Lɔxɔn nama e raterena. ³⁵Amasotɔ a dunuɔa muxune birin naterenama nen alo woson suben naterenama kii naxan yi. ³⁶E lu e yee ra yi, e yi Ala maxandi waxatin birin, e senben sɔtɔ, e ratanga feni itoe birin ma naxanye ligama alogo e xa ti n tan Muxuna Dii Xemen yetagi.”

³⁷Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini nen yanyin na, a sa kɔɛen nadangu geyaan fari naxan xili Oliwi. ³⁸Yamaan birin yi sigama nen a fema xɔtɔnni Ala Batu Banxini, alogo e xa e tuli mati a ra.

[†]21:24 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

Mangane yi yanfani tɔn Yesu ma

*Matiyu 26.1-5, Maraka
14.1-2, Yoni 11.45-53*

22 Buru Tetaren Sanla[‡] yi maso naxan xili Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla.[¶] ² Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yi kata Yesu faxan feren fendeni, koni e yi gaxuxi yamaan yee ra.

Yudasi yi Yesu yanfa

Matiyu 26.14-16, Maraka 14.10-11

³ Setana yi so Yudasi yi, naxan xili Isakariyoti, xarandii fu nun firinna nde nan yi a ra. ⁴ Awa, Yudasi yi siga, a sa a fala saraxarali kuntigine nun Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigine xa, a nɔe Yesu soe e yii kii naxan yi. ⁵ Na yi rafan e ma, e gbetin ba, a e xa a saren fi. ⁶ Yudasi yi tin na ma, a feren fen fɔlɔ, a nɔe Yesu soe e yi kii naxan yi hali yamaan mi fe kolon ayi.

Yesu yi a yitɔn sanla fe yi

Matiyu 26.17-25, Maraka 14.12-21

⁷ Buru Tetaren Sanla yi a li, yexee diin faha waxatin yi a li Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra. ⁸ Yesu yi Piyeri nun Yoni xe, a yi a ɲungu e ma, a naxa, “E sa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla ximenna rafala en xa.”

⁹ E yi a maxɔdin, e naxa, “I waxi a xɔn ma, nxu xa a rafala minen yi?”

¹⁰ A yi e yabi, a naxa, “E nema soma taani waxatin naxan yi, e xemena nde lima kira yi, ige feɲen dɔxi a xun ma. E bira a fɔxɔ ra han a na so banxin naxan kui. ¹¹ E yi a fala na banxin kanna xa, e naxa, ‘Karamɔxɔ naxa, a xɔɲe yigiyaden

minen yi, a tan nun a xarandiine Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen donma denaxan yi?’ ¹² A banxin yire gbeena nde yitama e ra nen kore banxin kɔe ra, naxan kui yitɔnxi ki fapi. E donseene rafalama menna nin.” ¹³ E sa seen birin li na yi alo Yesu a fala e xa kii naxan yi. E Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla ximenna rafala menni.

Marigina Ximenna fe

*Matiyu 26.26-30, Maraka 14.22-26,
Kɔrenti Kaane Singena 11.23-25*

¹⁴ Na waxatina a lixina, Yesu yi dɔxɔ a degedeni e nun a xera fu nun firinne. ¹⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “A xɔnla n ma kati, n xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen don e xɔn benun n xa tɔrɔ! ¹⁶ Amasɔtɔ n xa a fala e xa, n mi a donma sɔnɔn han a bunna rakamalima Alaa Mangayani waxatin naxan yi.”

¹⁷ Na xanbi ra, Yesu yi igelengenna tongo, a barikan bira Ala xa, a naxa, “E ito tongo, e yi a yitaxun e ra. ¹⁸ Amasɔtɔ n xa a fala e xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han Alaa Mangayaan yi fa.”

¹⁹ Na xanbi ra, a burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so e yii, a naxa, “N fati benden ni ito ra naxan fixi e fe ra, e xa ito liga naxan n ma fe rabire e ma.” ²⁰ Ximen donna baxi na a ra, a yi igelengenna fan tongo na kiini, a naxa, “Igelengenni ito, Layiri Nenen na a ra naxan xidima en tagi n wunla xɔn naxan minima e fe ra.”

²¹ “Koni a mato! Muxun naxan n yanfama, a n so yiini, na kanna a degema n xɔn be yi! ²² Awa, Muxuna Dii Xemen faxama nen alo Ala bata a ragidi kii

[‡]22:1 *Buru Tetaren Sanla:* Yahudiyane yi burun donma xii solofere leben mi saxi naxan yi sanli ito yi. E sarɲan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui.

[¶]22:1 *Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla:* Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faha kɔe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

naxan yi, koni muxun naxan a yanfama, gbalon na kanna yee ra!”

²³ E yi e bode maxodin folo naxan na ligama e ye.

Naxan gbo a birin xa

²⁴ Matandin yi keli xarandiine tagi fa fala muxune mirima nde ma e tagi a gbo dangu e birin na. ²⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Siyane mangane noyaan nan ligama e xun na. Kuntigine e xili bama nen fa fala, ‘Yamaan Yatigine.’” ²⁶ Koni a mi na kiini e tagi. Naxan gbo e birin xa e tagi, fo na xa lu alo dii jorena. E yeeratiin xa liga alo walikena. ²⁷ Amasoto nde gbo dangu bodene ra, naxan doxi a degedeni hanma naxan fama donseen na a xa? Naxan a degema, na nan gbo! Koni n tan e tagi alo walikena.”

²⁸ “E bata lu n fema n ma taron birin yi. ²⁹ Nanara, n mangayaan fima e ma alo n Fafe Ala bata a fi n ma kii naxan yi. ³⁰ E e degema nen, e yi e min n xon ma n ma Mangayani, e doxo mangaya gbedene yi. E yi Isirayila bonson fu nun firinne makiti.”

Piyeri a me fena Yesu ra

Matiyu 26.31-35, Maraka 14.27-31, Yoni 13.36-38

³¹ Yesu naxa, “Ee! Simon, i tuli mati, Setana bata Ala mafan alogo a xa tin Setana yi e birin mato, a yi e yife alo xee biina a maali fema kii naxan yi, a yi a deela ba a yi. ³² Koni Simon, n bata Ala maxandi i xa alogo i ya denkeleyaan nama jan. I mon na xete n fema waxatin naxan yi, i yi i ngaxakedenne senbe so.”

³³ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, n bata n yiton siga feen na kasoni i foxo ra, n faxa i foxo ra!”

³⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “Piyeri, n xa a fala i xa benun dontonna xa wuga, i a

falama nen sanja ma saxan, i naxa, i mi n tan kolon.”

³⁵ Na xanbi ra, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N na e xe waxatin naxan yi, e mi siga gbeti yo ra e yii, hanma benbelidina hanma sankidina, sena nde dasa nen e ma ba?”

E yi a yabi, e naxa, “Sese mi dasa.”

³⁶ Yesu naxa, “Koni iki xa gbeti sa seen naxan yii hanma benbelidina, a xa a tongo. Silanfan mi muxun naxan yii, na xa a domain mati, a silanfanna sara.” ³⁷ Amasoto n xa a fala e xa, Kitabun naxan falaxi n tan ma fe yi fo na xa kamali nen, a naxa, ‘A yate nen alo fe paxi rabane.’”

³⁸ Xarandiine naxa, “Marigina, a mato, degema firin be yi.”

A yi e yabi, a naxa, “Na bata wasa ti.”

Yesu yi Ala maxandi

Matiyu 26.36-46, Maraka 14.32-42

³⁹ Yesu yi keli na yi, a siga Oliwi Geyaan fari alo a darixi a lige kii naxan yi. Xarandiine yi siga a foxo ra. ⁴⁰ A na yiren li waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “E Ala maxandi alogo e nama bira tantanni.”

⁴¹ Na xanbi ra, a keli e fema, a yi a makuya e ra ndedi, a yi a xinbi sin, a yi Ala maxandi. ⁴² A yi a fala, a naxa, “N fafe, xa i tinje, i xa toroya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fo i tan sagona.” ⁴³ Malekan yi mini kenenni a xa, keli ariyanna yi, a yi senben fi a ma. ⁴⁴ A toroxi kii naxan yi, a yi a yixodoxo Ala maxandideni na kiini. Kuye wolonna yi mini a ma, a lu dindinje alo wunla.

⁴⁵ A yelin Ala maxande waxatin naxan yi, a xete a xarandiine fema, a yi e sunuxin li xixonli! ⁴⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “E xima nanfera? E keli, e yi Ala maxandi alogo e nama bira tantanni.”

§22:36 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Maraka

14.43-50, Yoni 18.3-11

⁴⁷ A yi fala tiini waxatin naxan yi, ganla yi fa, Yudasi xarandii fu nun firinna nde tixi yamaan yee ra, a fa Yesu fema a sunbudeni. ⁴⁸ Koni Yesu naxa, “Yudasi, i n tan Muxuna Dii Xemen yanfama sunbun nan xon ma ba?”

⁴⁹ Xarandiin naxanye yi Yesu foxo ra, feen naxan fama ligadeni Yesu ra, e na to waxatin naxan yi, e naxa, “Marigina, nxu xa nxo silanfanne tongo, nxu yengen so ba?”** ⁵⁰ E tan nde yi Saraxarali Kuntigi Singena konyin yiifari ma tunla sege a ma. ⁵¹ Koni Yesu yi e yabi, a naxa, “A lu.” Yesu yi a yiin sa na xemen tunla ma, a kendeya.

⁵² Na xanbi ra, Yesu yi a fala saraxarali kuntigine nun Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigine nun yamaan fonne xa naxanye faxi a suxudeni, a naxa, “E bata fa silanfanne nun gbengbetenne ra n xili ma alo gbalotxon nan n tan na ba?” ⁵³ N yi e fema Ala Batu Banxini nun lxo yo lxo, e mi kata e yi n suxu. Koni e waxatin na a ra iki e nun dimin senbena.”

Piyeri yi a me Yesu ra

Matiyu 26.57-58, 69-75, Maraka

14.53-54, 66-72, Yoni 18.12-18, 25-27

⁵⁴ E yi Yesu suxu, e siga a ra Saraxarali Kuntigi Singen konni, Piyeri yi bira a foxo ra koni e yi tagi kuya. ⁵⁵ E yi teen sa kiti saden tanden tagi, e yi a dxo menni. Piyeri yi dxo e fema. ⁵⁶ Walike paxanla nde a to dxo teen xon ma waxatin naxan yi, a yi a mato ki fajni, a naxa, “Xemeni ito fan yi a foxo ra nun yati!”

⁵⁷ Piyeri yi a tandi, a naxa, “Ee! I tan paxanla, n mi a kolon mume!” ⁵⁸ A mi bu na xanbi ra xemena nde fan yi a to, a naxa, “A tan nan nde i tan fan na!”

Koni Piyeri yi a yabi a naxa, “Ee! I tan xemena, a tan se mi n tan na de!”

⁵⁹ Awa, waxatidi danguxina, xemena nde fan yi a fala a xa a sobeen na, a naxa, “Sike yo mi naxan yi, xemeni ito yi a foxo ra nun amasoto Galile kaan nan a tan fan na!”

⁶⁰ Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “Ee! I tan xemena, i naxan falama, n mi na kolon!”

Awa, a yi falan tima waxatin naxan yi, dontonna yi wuga mafuren! ⁶¹ Marigin yi a firifiri, a Piyeri mato. Piyeri yi a miri Marigina falan ma alo a fala kii naxan yi, a naxa, “Benun dontonna xa wuga to, i a falama nen dxo saxan a i mi n kolon.” ⁶² Piyeri yi mini, a saxole wugan ti!

E yi Yesu magele, e yi a bonbo

Matiyu 26.67-68, Maraka 14.65

⁶³ Muxun naxanye yi Yesu kantanma, ne yi Yesu magele, e yi a bonbo. ⁶⁴ E yi a yeen maxidi, e yi a maxodin, e naxa, “Nde i bonboxi? Nabiya falane ti nxu xa.” ⁶⁵ E yi a makonbi han!

E yi Yesu ti muxu gbeene yetagi

Matiyu 26.59-66, Maraka

14.55-64, Yoni 18.19-24

⁶⁶ Kuye yibaxina, yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamxon e yi e malan, e fa Yesu ra Kitisa Gbeene fema. ⁶⁷ E yi a fala, e naxa, “Xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, a fala nxu xa.”

A yi e yabi, a naxa, “Xa n na a fala e xa, e mi lama n na. ⁶⁸ Xa n na e maxodin, e mi n yabe, ⁶⁹ koni folo iki ma, n tan Muxuna Dii Xemen dxoma nen Ala Senbemaan yiifanna ma.”

⁷⁰ E birin naxa, “Alaa Dii Xemen nan i tan na nayi ba?” A yi e yabi, a naxa, “E bata a fala. A tan nan n tan na.”

**22:49 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

⁷¹E yi a fala, e naxa, “En mako mi fa sere ma sɔnɔn! En tan yeteen bata a xuiin me!”

E siga Yesu ra Pilati fema

Matiyu 27.1-2, 11-14, Maraka 15.1-5, Yoni 18.28-38

23 Yamaan birin yi Yesu tongo, e siga a ra Pilati fema, ²e a kansun fɔlɔ na yi, e naxa, “Nxu bata xemeni ito suxu, a nxɔ siyani murutema. A yi a fale e xa, a e nama mudun so Manga Gbeen yii. A naxa, a tan nan Alaa Muxu Sugandixin na e nun mangana.”

³Awa, Pilati yi a maxɔdin a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?”

Yesu yi a yabi, a naxa, “Ɖn, alo i a falaxi kii naxan yi.”

⁴Na xanbi ra, Pilati yi a fala saraxarali kuntigine nun yamaan xa, a naxa, “N mi xemeni ito yalagi fe toxi hali!”

⁵Koni e mɔn yi kata, e naxa, “A bata yamaan tagi so a xaranna xɔn ma! A fɔlɔxi Galile nin han sa dɔxɔ Yudaya birin na, iki a bata fa be fan yi.”

⁶Pilati ito me waxatin naxan yi, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Galile kaan nan xemeni ito ra ba?” ⁷A na kolon waxatin naxan yi fa fala Yesu kelixi na yamanan nin Herode yi kuntigiyani denaxan yi, a yi a rasiga a ma, Herode fan yi Yerusalen taani na waxatini.

Yesu Herode fema

⁸Herode Yesu to waxatin naxan yi, na yi rafan a ma kati, amasɔtɔ a bata yi Yesu a fe me nun! A xɔnla yi a ma nun, a xa a to xabu waxati xunkuye. A yi waxi a xɔn ma, a xa Yesu to kabanako fena ndee lige. ⁹Nanara, Herode yi Yesu maxɔdin sanɓa ma wuyaxi, koni Yesu mi a yabi hali fala keden peen na! ¹⁰Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yi Yesu kansun kati! ¹¹Herode nun a sofane yi

Yesu magele, e yi a rafeya kati! E yi doma faɓin nagodo a ma, e yi a raxete Pilati ma. ¹²Na lɔxɔn yeteni Pilati nun Herode yi findi xɔyimane ra amasɔtɔ e mi yi rafan e bode ma nun.

E Yesu faxa feen nagidi

Matiyu 27.15-26, Maraka 15.6-15, Yoni 18.39-19.16

¹³Pilati yi saraxarali kuntigine nun mangane nun yamaan maxili, a yi e malan, ¹⁴a yi a fala e xa, a naxa, “Ɖ bata fa xemeni ito ra n fema, a a yamaan namurutema. Nba, n bata a feselese e yete xori. Ɖ a kansunxi fe paxin naxanye ra, n mi a sɔn toxi hali keden. ¹⁵Herode fan mi a sɔn toxi. Nanara, a bata a raxete n ma, xemeni ito mi fe yo ligaxi a faxe naxan ma. ¹⁶Awa, n xa a bɔnbɔ, n yi a beɓin.”

¹⁷Bayo Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sali waxatine yi, fɔ Pilati xa muxu keden namini nen kasoon na e xa. ¹⁸Muxune birin yi sɔnxɔ, e naxa, “Yesu xa faxa, i Baraba beɓin nxu xa!” ¹⁹Baraba yi kasoon na muruten nun muxu faxa feen nan ma taani.

²⁰A xɔli yi Pilati ma a xa Yesu beɓin. Nanara, a mɔn yi yamaan xili. ²¹Koni e mɔn yi sɔnxɔ, e naxa, “A gbangban wudin ma!”

²²Pilati yi a fala e xa sanɓa ma saxan, a naxa, “A fe paxin mundun ligaxi? N mi fe paxi yo toxi a ra a faxe naxan ma. N xa a bɔnbɔ, n yi a beɓin.”

²³Koni e lu sɔnxɔɛ, e yi e xuini te, e naxa, a Yesu xa gbangban wudin ma. E kui feen yi liga e sɔnxɔ sɔnxɔna fe ra. ²⁴Nanara, Pilati yi a kitin bolon alo e a fala a xa kii naxan yi. ²⁵E waxi xemem naxan xɔn ma, a na beɓin e xa naxan sa kasoon na muruten nun muxu faxa feen na. Awa, a Yesu so e yii a e xa e rafan feen liga a ra.

E yi Yesu gbangban wudin ma

*Matiyu 27.32-44, Maraka
15.21-32, Yoni 19.17-27*

²⁶E sigama Yesu ra a gbangbandeni wudin ma waxatin naxan yi, e lan xemena nde ra, a xili Simōn Sireni kaana. A kelima xeen ma siga taani. E yi a suxu, e Yesu gbangban wudin sa a xun ma, e yi a bira Yesu fɔxɔ ra.

²⁷Muxu wuyaxi yi bira a fɔxɔ ra. Naxanla ndee yi e yɛ nun, ne yi e yiin sa e xun ma, e gbelegbele a fe ra. ²⁸Yesu yi a yɛ rafindi e ma, a yi a fala e xa, a naxa, “Yerusalen naxanle, ε nama wuga n tan ma fe ra, koni ε wuga ε yete nun ε diine fe ra. ²⁹Amasɔɔ lɔxɔna nde fama, muxuna nde a falama nen fa fala, ‘Sewan gbantane xa, sewan naxanle xa naxanye mi dii barixi, dii nga mi e ra.’ ³⁰Nayi, muxune a falama nen geyane xa, e naxa, ‘E bira nxu fari,’ e yi a fala yire matexine xa, e naxa, ‘E nxu yɛ maluxun.’ ³¹Amasɔɔ xa fe sifani itoe liga wudi xinden na, nanfe ligama wudi xaren na nayi?”

³²E fe naxi raba firinne fan tongo, a e xa faxa Yesu fema. ³³E na yiren li waxatin naxan yi naxan xili “xun xɔri yirena,” e Yesu gbangban wudin ma na yi e nun fe naxi raba firinne, keden a yiifanna ma, bodena a kɔmenna ma. ³⁴Yesu naxa, “N Fafe, e mafelu, amasɔɔ e naxan ligama e mi na kolon.”

Awa, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma. ³⁵Yamaan yi ti na yi, e lu Yesu matoɛ. Yamaan kuntigine yi a magele, e naxa, “A bata bodene rakisi, xa Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na, a xa a yete rakisi!”

³⁶Sofane fan yi a magele, e fa a fema, e yi minse muluxunxin ti a xa. ³⁷E yi

a fala, e naxa, “Xa Yahudiyane mangan nan i tan na, i yete rakisi.”

³⁸E falani itoe sebe a xun ma, e naxa, “Yahudiyane Mangan ni ito ra.”

³⁹Fe naxi rabaan naxanye yi gbangbanxi a fema, na nde keden yi a rayelefu, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin xa mi i tan na ba? I yete rakisi e nun nxu tan fan!”

⁴⁰Koni bonna yi a maxadi, a naxa, “I mi gaxue Ala yɛɛ ra ba? En tan fan yalagin nan bun ma be yi. ⁴¹Koni en gbeen lanxi, amasɔɔ en na en ma fe naxin saranna nan sɔɔma ito ra. Koni a tan mi fe naxi yo ligaxi.” ⁴²A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Yesu, i na fa i ya Mangayani waxatin naxan yi, i xa i xaxili lu n xɔn ma!”

⁴³Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N xa jɔndin fala i xa, i luma n fema nen ariyanna yi to.”

Yesu faxa fena

*Matiyu 27.45-46, Maraka
15.33-41, Yoni 19.28-30*

⁴⁴Sogen bata yi a ratinxin, dimin yi so yamanan yiren birin yi han se din waxatin yi maso. ⁴⁵Sogen yi dimi. Awa, dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bɔ firinna ra. ⁴⁶Yesu yi a xuini te kati, a naxa, “N Fafe, n bata n niin so i yii.”†† A na fala xanbini, a faxa.

⁴⁷Feen naxan liga, sofa kemen kuntigin yi na to, a yi Ala tantun, a naxa, “Muxu tinxinxin yatin nan yi ito ra!”

⁴⁸Muxun naxanye fa fe yigbedeni, a feen naxanye ligaxi e yɛɛ xɔri, e ne to waxatin naxan yi, e birin yi xete e konni, e yiin saxi e xun ma, e wugama. ⁴⁹Naxanye birin yi Yesu kolon ki fajni e nun naxanla naxanye bira a fɔxɔ ra keli Galile yi, ne yi sa ti yire makuyeni, e lu feni itoe matoɛ.

Yesu maluxun fena

*Matiyu 27.57-61, Maraka
15.42-47, Yoni 19.38-42*

⁵⁰ Xemena nde yi na nun, a xili Yusufu. A yi yamaan fonne ye. A yi fan, a yi tinxin. ⁵¹ A mi yi tinxi bonne kiti saxin nun e kewanle ma. Arimate taan muxuna nde nan yi a ra, Yudaya yamanana. A yi Alaa Mangayaan nan mamema. ⁵² A siga Pilati konni, a sa a maxɔdin Yesu binbina fe ma. ⁵³ A yi a binbin ba wudin kɔɛ ra, a yi a kasangen. Awa, gaburun naxan gexi fanyeni alo faran yinla, muxe munma yi sa naxan kui singen, a yi sa a maluxun menni. ⁵⁴ Yuman nan yi a ra nun. Matabu Lɔxɔn bata yi maso nun.

⁵⁵ Naxanla naxanye bira Yesu fɔxɔ ra keli Galile, ne yi siga Yusufu fɔxɔ ra, e sa gaburun to, alogo e xa a kolon Yesu binbin saxi kii naxan yi. ⁵⁶ E xetɛ e konni, e sa se xiri jaxumene nun latikɔnɔnna rafala a binbin xa.

E yi e matabu Matabu Lɔxɔni alo sariyana a fala kii naxan yi.

Yesu keli fena sayani

*Matiyu 28.1-10, Maraka
16.1-8, Yoni 20.1-10*

24 Xati lɔxɔn xɔtɔn xɔtɔnni, jaxanle ture xiri jaxumen naxanye rafalaxi, e yi siga ne ra gaburu deen na. ² E yi a li gemen baxi gaburun de ra. ³ E yi so gaburun kui koni e mi Marigi Yesu binbin to na yi. ⁴ E kuisanxin yi lu tixi na yi, e yi e tɛrena xeme dugi mayilenxi kan firinna e dexɔn ma. ⁵ Naxanle yi gaxu kati, e yi e xinbi sin, e e ticine sin bɔxɔn ma. Na xeme firinne yi a fala jaxanle xa, e naxa, “E niiramaan fenma faxa muxune ye nanfera?” ⁶ A mi be, a bata keli sayani. A yi Galile yi waxatin naxan yi, a naxan fala e xa, e xaxili lu na xɔn ma. ⁷ A naxa, ‘Fɔ Muxuna Dii Xemen xa so hake kanne yii, e yi a gbangban wudin ma, a soge saxandeni a keli sayani.’”

⁸ Na xanbi ra, a falane yi rabira jaxanle ma. ⁹ E xetɛ keli gaburu deen na, e sa na birin fala xarandii fu nun kedenna xa e nun a muxune birin. ¹⁰ Naxanli itoe nan a fala xerane xa, Mariyama Magadala kaan nun Yoyana nun Mariyama Yaki nga e nun jaxanla bonne, ne yi feni itoe fala xerane xa. ¹¹ Koni e yi a miri a jaxanle daxuya falan nan tixi, e mi la e ra mume! ¹² Koni Piyeri yi keli, a siga gaburu deen na, a yi a yigodo, a yi a ye masa gaburun kui, a kasangenna kui genla to saxi, a xetɛ a konni. Feen naxan ligaxi, a kabema na ra.

Yesu siga fena Emayusi Taani

Maraka 16.12-13

¹³ Na lɔxɔ yeteni, muxu firin yi sigama taadina nde yi naxan yi xili Emayusi, e nun Yerusalɛn taan yi tagi kuya ndedi. ¹⁴ Feen naxanye bata yi liga, e batuma na feene ma. ¹⁵ E yi batuma waxatin naxan yi, Yesu yi a maso e ra, e birin yi lu sigɛ. ¹⁶ E yi a to koni hali na, e mi a kolon. ¹⁷ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E sigama kiraan xɔn waxatin naxan yi, e yi nanfe falama?”

E sunuxin yi ti. ¹⁸ Na nde keden, naxan yi xili Kelopa, na yi a yabi, a naxa, “I tan keden peen nan Yerusalɛn taani ba, naxan mi a kolon feen naxanye ligaxi menni waxati danguxini itoe yi?”

¹⁹ A yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfe ne ra?”

E yi a yabi, e naxa, “Feen naxan ligaxi Yesu Nasareti kaan na. Nabi senbe kannan nan yi a ra a falan nun kewanli Ala nun yamaan birin yetagi. ²⁰ Saraxarali kuntigine nun en ma kuntigine yi a suxu, alogo e xa a faxa. E yi a gbangban wudin ma. ²¹ Anu, nxu bata yi nxu yigi sa a yi nun fa fala a tan nan Isirayila muxune xunbaan na. A birin mi na ra, a ligan soge saxanna nan to, ²² jaxanla ndee yi nxu tagi, ne nxu rakɔntɔfili nen. E siga nen gaburu deen na subaxani, ²³ e

mi a binbin to, e xete, e fa a fala nxu xa, a malekane mini nen e ma naxanye a fala e xa, a a niin bata bira ayi! ²⁴ Nxu lanfana ndee yi siga gaburu deen na, e sa a to alo naxanle a fala nxu xa kii naxan yi, a yatin ligaxi na kii nin, koni e mi a to.”

²⁵ Awa, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E xaxili mi na. Nabine feen naxanye birin fala e xa, e mi la ne ra e bɔɔɔɔni xulen! ²⁶ E mi a kolon a lanma Alaa Muxu Sugandixin xa tɔɔɔɔ feni itoe ra benun a xa so a binyeni?” ²⁷ Na xanbi ra, feen naxan birin falaxi Yesu a fe yi Kitabun kui, fɔɔɔɔ Nabi Musaa Kitabun ma, han nabi gbeteɔɔe, a na birin yeɔɔa e xa.

²⁸ E yi sigama taan naxan yi nun, e to maso menna ra, Yesu yi a liga alo a dangumatoɔɔn na a ra. ²⁹ Koni e yi a raxete, e naxa, “Lu nxu fema amasoto kɔe somaan ni i ra, dimin yi so.” Nayi, a yi lu e fema. ³⁰ A doɔɔɔ a degedeni e fema, a burun tongo, a barikan bira Ala xa, na xanbi ra a buruni gira, a yi a so e yii. ³¹ E yeen yi rabi mafuren, e yi a kolon fa fala a Yesu na a ra. Koni a tunun e yetagi. ³² E yi a fala e bode xa, e naxa, “A ligaxi nen alo teen nan yi en kuiin ganma, a Kitabun fefefesema en xa waxatin naxan yi kiraan xon ma.”

³³ E keli mafuren, e xete Yerusalen taani, e xarandii fu nun kedenna li malanxi denaxan yi e nun bonne. ³⁴ E yi a fala, e naxa, “Marigin bata keli sayani yati! Simon bata a to!”

³⁵ Feen naxan liga kiraan xon ma, muxu firinne yi ne yeɔɔa e xa, e Marigin kolon kii naxan yi, a buruni gira waxatin naxan yi.

Xarandiine yi Yesu to

*Matiyu 28.16-20, Maraka 16.14-18,
Yoni 20.19-23, Kewanle 1.6-8*

³⁶ E yi ito falama waxatin naxan yi, Marigin yeteen yi ti e tagi mafuren, a yi a fala e xa, a naxa, “Ala xa e bɔɔɔɔni xunbeli.”

³⁷ E gaxu kati, e yi e miri, e naxa, a e bata muxun yelenna to. ³⁸ Koni a yi a fala e xa, a naxa, “E kuisanxi nanfera, sikena e bɔɔɔɔni nanfera? ³⁹ E n yiine nun n sanne mato, e a kolonma nen a n tan nan a ra. E yiin din n na, e a toma nen nayi amasoto fati benden nun xonne mi muxun yelenni alo e a toma n tan yi kii naxan yi.”

⁴⁰ A to yi na falama e xa, a yi a yiin nun a sanne yita e ra. ⁴¹ Sewan nun kabeni yi a liga, e mi la a ra xulen. Nayi, a yi e maxodin, a naxa, “Donsena e yii be ba?” ⁴² E yexe gilinxu dungin so a yii, ⁴³ a yi a tongo, a yi a don e yetagi.

⁴⁴ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “N yi e fema waxatin naxan yi, n feni itoe nan fala e xa. Feen naxan birin sebexi n ma fe yi Musaa Sariya Kitabun kui e nun nabine kitabune nun Yaburin kui, fo ne xa kamali nen.”

⁴⁵ A yi a liga e xaxili soto alogo e xa Kitabuna feene famu. ⁴⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “Ito nan sebexi fa fala Alaa Muxu Sugandixin xa tɔɔɔɔ, a keli sayani a soge saxandeni. ⁴⁷ Tubi feen nun yulubi xafarin kawandin bama nen a xinli siyane birin xa, fɔɔɔɔ Yerusalen taan ma. ⁴⁸ Feni itoe seren nan e tan na. ⁴⁹ N Fafe Ala e tuli sa naxan na, n tan yeteen na rafama nen e ma. Koni e lu Yerusalen taani han na senben yi fa sa keli kore a godo e xun ma.”

Yesu yi te ariyanna yi

Maraka 16.19-20, Kewanle 1.9-11

⁵⁰ Na xanbi ra, a siga e ra han Betani taani, a sa a yiini te denaxan yi, a duba e xa. ⁵¹ A yi dubama e xa waxatin naxan yi, a keli e fema, a te ariyanna yi. ⁵² E to yelin a batue, e sewaxi gbeen yi xete Yerusalen taani. ⁵³ E yi lu Ala Batu Banxini waxatin birin, e lu barikan bire Ala xa.

Yoni

Yoni Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebe

Marigi Yesu fɔxɔrabira naanin nan Yesu a taruxun nun a falane sebexi Alaa Nii Sarijanxin barakani: Matiyu nun Maraka nun Luka e nun Yoni. Yoni a fe yɛba kiin nan baxi bonne ma. A luxi alo Yoni yi waxi Yesu a fe tilinxine nan makenen fe yi muxune xa. Na kui, a Yesu a fala wuyaxi sebexi nen bonne mi naxanye sebexi e nun a taruxuna ndee. A mɔn Yesu a dunuɓa yi gidin bunna yebama miriya tilinxin nin. Yoni Kitabun yireni ito sebexi nen fɔ ɲɛɛ tonge naanin hanma ɲɛɛ tonge sennin ɲɔxɔndɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma.

Kitabun yireni ito miriya tilinxina ndee nan singe yitama naxan Yesu fa xunna yebama. Yoni Yesu tiden yebama fala tilinxin nin alogo muxune xa e miri ki fajni Yesu a fe ma. Yoni mi Yesu bari kiin yɛbaxi. Yesu a dunuɓa yi gidini, a xaran wuyaxi ti nen a yamaan xa. A mɔn kabanako fe wuyaxi liga nen. Yoni na nan yebama Ningila Yesu kui. Yoni mɔn Yesu a fala dɔnxene yebama dangu bonne ra. Dɔnxen na, a Yesu a sayaan nan yebama e nun a rakeli fena sayani.

Yoni Yesu a falane nan sebexi itoe ra naxanye Yesu keɓaan yitama en na: Yesu naxa, “N tan nan nii rakisina balon na.” (Yoni 6.35 nun 6.41 nun 6.48 nun 6.51) Yesu naxa, “N tan nan dunuɓa kenenna ra.” (Yoni 8.12) Yesu naxa, “N tan nan sansanna so deen na yexɛene xa.” (Yoni 10.7) Yesu naxa, “N tan nan xuruse raba fajin na.” (Yoni 10.11 nun 10.14) Yesu naxa, “N tan nan marakeli tiin na sayani

e nun nii rakisina na.” (Yoni 11.25) Yesu naxa, “Kiraan nan n tan na, e nun ɲɔndina e nun nii rakisina.” (Yoni 14.6) Yesu naxa, “N tan nan ɲɔndin binla ra alo wudi binla.” (Yoni 15.1 nun 15.5)

Yesu mɔn a Alayana a fe falaxi wundoni na yire sifana ndee yi, a naxa, “N tan nan a ra, naxan na yi.” (Yoni 8.24 nun 8.28 nun 8.58 nun 13.19 nun 18.5) Kitabun yiren naxan xili Xɔɔyaan sora 3.14, na naxa fa fala Ala xinla yetɛen findixi na falan nan na bayo Ala naxa menni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mɔn naxa menni fa fala a yetɛen xili nen “N Na Yi.” Nayi, Yesu to a falama muxune xa fa fala “N tan nan a ra, naxan na yi,” na bunna neen fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. (Yoni 1.1).

Alaa Falana fe

1 Dunuɓa fɔlɔni, Alaa Falan yi na. Falan yi Ala fema. Falan nan mɔn yi Ala ra.^{‡‡} ²A yi Ala fema a fɔlɔni. ³Ala seen birin daxi a tan nan xɔn ma. Ala mi sese daxi a tan xanbi. ⁴Nii rakisina yi a tan nin. Na nii rakisina yi findi kenenna ra adamadiine xa. ⁵Kenenna yi mini dimini, koni dimin mi a nɔ.

⁶Ala yi muxuna nde xe naxan yi xili Yoni.^{¶¶} ⁷Na yi fa, a findi kenenna seren na, alogo muxun birin xa denkeleya a tan xɔn. ⁸Kenenna mi yi a tan na, koni a fa nen, alogo a xa fa kenenna sereyaan ba. ⁹Kenenna yetɛen nan yi na ra, naxan famatɔ yi a ra dunuɓa muxune birin makenendeni.

¹⁰Alaa Falan yi dunuɓa yi. Dunuɓa da a tan nan na, koni dunuɓa muxune mi a kolon. ¹¹A fa nen a konni, koni a kon kaane mi a rasuxu. ¹²Koni naxanye a rasuxu e denkeleya a xinli, a senben fi nen

‡‡1:1 *Alaa Falani* ito findixi Yesu nan na. A mato Yoni 1.14 kui. Ala dunuɓa da a falan naxan xɔn a fɔlɔni, Ala na nan findixi muxun na, Yesu.

¶¶1:6 Yoni Marafu Tiin nan Yoni ito ra.

ne ma e findi Alaa diine ra. ¹³E mi barixi Ala diine ra adamadiyaan kiin xan xon ma hanma fati bendena hanma muxun sagona, koni na fataxi Ala nan na.

¹⁴Alaa Falan yi findi fati benden na, a yi lu en ye. Nxu bata a binyen to, alo fafana dii xeme kedenna binyena, a lugo-xi hinanna nun jondin na.

¹⁵Yoni yi a feen fala a xuini texin na, a naxa, "N na a tan nan ma fe fala, n naxa, 'A fama n xanbi ra, koni a gbo n tan xa amasoto benun n tan xa da, a tan yi na.'"

¹⁶En birin bata barakan soto barakan fari a hinan kamalixin xon ma.

¹⁷Amasoto Alaa sariyan falaxi yamaan xa Musa nan xon ma, koni hinanna nun jondin faxi Yesu nan xon ma, Alaa Muxu Sugandixina. ¹⁸Muxu yo munma Ala to singen. Koni a Dii Xeme keden peen naxan nun a tan Ala lan, naxan a fafe fema, na nan bata Ala yita en na.

Yoni Marafu Tiina sereyana fe

Matiyu 3.1-12, Maraka

1.1-8, Luka 3.1-18

¹⁹Yoni sereyani ito nan ba, Yahudiyane to saraxaraline nun Lewine xe a ma a maxodinden keli Yerusalen taani, e naxa, "Nde i tan na?" ²⁰Yoni mi tondi a fale, a yi a fala e birin yetagi, a naxa, "Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na."

²¹E yi a maxodin, e naxa, "Nde fa i tan na? Nabi Eli nan i tan na ba?" Yoni yi e yabi, a naxa, "En-en, na mi n tan na." E mon yi a maxodin, e naxa, "Nabiin nan i tan na ba?" A yi e yabi, a naxa, "En-en, na mi n tan na." ²²E yi a fala, e naxa, "Nde i tan na? Amasoto naxanye nxu xexi, fo nxu xa sa nxu dentege nen ne

xa. I nanse fale i yete a fe yi?" ²³Yoni yi e yabi Nabi Esayi a falane xon, a naxa, "N tan na a ra naxan a xuini tema tonbonni,

n naxa, 'E kira tinxinxin nafala Marigin xa.'§§ "

²⁴Farisi muxun* naxanye yi xexi Yoni ma, ²⁵ne yi a maxodin, e naxa, "Xa Alaa Muxu Sugandixin mi i tan na, Nabi Eli mi i tan na, nabi mi i tan na, nanfera i fa muxune rafuma igeni e saripnan feen na?"

²⁶Yoni yi e yabi, a naxa, "N tan marafuun tima igen nin, koni muxuna nde e tagi e mi naxan kolon. ²⁷A fama nen n xanbi ra, koni n tan mi lan hali n yi findi a sankidi fulunna ra."

²⁸Ito birin ligaxi Betani taan nin, Yuruden baan kidima, Yoni yi muxune rafuma igeni denaxan yi.

Alaa Yexee Diina fe

²⁹Na xoton bode, Yoni yi Yesu to fe a fema, a naxa, "Alaa Yexee Diin nan ito ra, naxan dunuɓa birin yulubin bama. ³⁰N yi ito nan ma fe falama, n naxa, 'Muxuna nde fama n xanbi ra, koni a gbo n tan xa amasoto benun n tan xa bari, a tan yi na.' ³¹N tan mi yi a kolon nun, koni n bata fa yamaan nafudeni igeni alogo n xa a yita Isirayila yamaan na." ³²Yoni mon yi sereyani ito ba, a naxa, "N bata Alaa Nii Saripnanxin to gode a ma ganba sawurani, a yi lu a ma. ³³N mi yi a kolon nun, koni naxan n nafaxi yamaan nafudeni igeni, na a fala n xa nen, a naxa, 'I na Alaa Nii Saripnanxin to gode naxan ma, a tan nan marafuun tima Nii Saripnanxin na.' ³⁴N bata a to, n yi a seren ba, fa fala Alaa Dii Xemena a tan nan na."

§§1:23 Esayi 40.3

*1:24 **Farisi muxune:** Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sobe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyen bonne ra. E mon yi e benbane namunne suxuma kii xodexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mon yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

Yesu a xarandii singene fe

³⁵ Na xɔtɔn bode Yoni nun a xarandii firin yi tixi nun, ³⁶ a yi Yesu to dangue, a naxa, “Alaa Yexɛɛ Diin nan ito ra!” ³⁷ A xarandii firinna yi a xuiin mɛ, e siga Yesu fɔxɔ ra. ³⁸ Yesu yi a yɛɛ raxetɛ, a yi e to biraxi a fɔxɔ ra, a yi e maxɔdin, a naxa, “Ɖ nanse fenma?” E yi a yabi, e naxa, “Rabi, i yigiyaxi minen?” Rabi bunna nɛɛn fa fala, “Karamɔxɔ.” ³⁹ A yi e yabi, a naxa, “Ɖ fa a mato.” Se din waxatin nan yi a ra nun. E yi siga, e sa a yigiyaden to. E pinbari raso a fema.

⁴⁰ Xarandii firinna naxanye Yoni xuiin mɛ e bira Yesu fɔxɔ ra, na keden yi xili nen Andire, Simɔn Piyeri xunyena.†

⁴¹ Andire yi a tada Simɔn fen keden na, a yi a fala a xa, a naxa, “Nxu bata Mesiya to.” Mesiya bunna nɛɛn fa fala, “Alaa Muxu Sugandixina.” ⁴² Na xanbi ra, a fa Simɔn na Yesu fema.

Yesu yi a mato, a naxa, “Simɔn nan i tan na, Yoni a dii xemena. I xili bama nen sɔnɔn, Sifasi.” Xinli ito nun Piyeri, xili kedenna nan e ra.‡

Yesu yi Filipi nun Nataniyeli xili

⁴³ Na xɔtɔn bode Yesu yi a ragidi, a xa siga Galile yamanani. A yi Filipi to, a yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra!”

⁴⁴ Filipi yi kelixi Betasada taan nin alo Andire nun Piyeri. ⁴⁵ Filipi yi Nataniyeli to, a yi a fala a xa, a naxa, “Musa muxun naxan ma fe sebe Sariya Kitabun kui e nun nabine fan naxan ma fe sebe, nxu bata a to, Yusufu a dii xemena Yesu, Nasareti kaana.”

⁴⁶ Nataniyeli yi a maxɔdin, a naxa, “Se fajin nɛɛ keɛ Nasareti ba?” Filipi yi a yabi, a naxa, “Fa a mato.” ⁴⁷ Yesu Nataniyeli to fe a fema waxatin naxan yi, a naxa, “Isirayila kaan yeteen nan ito ra!

Yanfa mi naxan ma fe yi!” ⁴⁸ Nataniyeli yi a maxɔdin, a naxa, “I n kolonxi di?” Yesu yi a yabi a naxa, “N ni i toxi nen, i xɔde binla bun ma waxatin naxan yi benun Filipi xa i xili.” ⁴⁹ Nataniyeli yi a yabi, a naxa, “Karamɔxɔ, Alaa Dii Xemen nan i tan na! Isirayila Mangan nan i tan na!” ⁵⁰ Yesu yi a fala, a naxa, “N to a falaxi i xa, n naxa, ‘n bata yi i to xɔde binla bun ma,’ i denkeleyaxi n ma na nan na ba? I feene toma nen naxanye gbo na xa!” ⁵¹ A yi a fala e xa, a naxa, “N xa jɔndin fala e xa, e ariyanna dɛɛn nabixin toma nen, e yi Ala malekane to, e tema, e godoma Muxuna Dii Xemen xɔn ma!”

Naxalandi tiina Kana taani

2 Soge firin danguxina, e siga jaxalandi tideni Kana taani, Galile yamanani. Yesu nga yi na nun. ² E yi Yesu nun a xarandiine fan xili na jaxalandi tiini. ³ Manpaan to dasa, Yesu nga yi a fala a xa, a naxa, “Manpaan bata jan e yii.” ⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “N na, en ma fe na yi? N ma waxatin munma a li singen.” ⁵ Yesu nga yi a fala walikene xa, a naxa, “A na naxan fala e xa, e na liga.”

⁶ Awa, ige feje sennin yi dɔxi na nun, naxanye yi findixi Yahudiyane marasar-ijan ige sa seen na, litiri ye keme nan yi sama e keden kedenna birin kui. ⁷ Yesu yi a fala walikene xa, a naxa, “Ɖ ige fejeni itoe rafe igen na.” E yi e rafe igen na pen! ⁸ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “Ɖ igena nde sege, e siga a ra jaxalandi ti sumunna kuntigin fema.” E yi siga a ra a xa. ⁹ Naxalandi ti sumunna kuntigin yi igen mato, a bata maxete manpaan na, koni a mi yi a keliden kolon. Anu, walikeɛn naxanye igen sege, ne yi a kolon. Nanara, kuntigin yi jaxalandi kannu xili, ¹⁰ a yi a fala a xa, a naxa, “Manpa fajin nan soma mux-

†1:40 Muxune mɔn Piyeri ma a Pita.

‡1:42 Piyeri xinla bunna nɛɛn fa fala gemena.

une yii singen, na xanbi ra, manpaan na muxune suxu waxatin naxan yi, i yi nde gbete ramini naxan mi fan jaxi ra. Koni i bata manpa faḡin namara han iki!”

¹¹ Yesu a kabanako fe singen ni ito ra, a naxan liga Kana taani Galile yamanani. A yi a binyen mayita a xarandiine ra, ne yi la a ra.

¹² Na xanbi ra, Yesu nun a nga nun a xunyene nun a xarandiine yi siga Kaperunan yi, e yi sa xi dando ti na.

Yesu yi siga Ala Batu Banxin

*Matiyu 21.12-13, Maraka
11.15-17, Luka 19.45-46*

¹³ Waxatin bata yi maso Yahudiyane Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla^f yi rabama waxatin naxan yi nun, Yesu yi siga Yerusalen taani. ¹⁴ A yi muxune li Ala Batu Banxin tanden ma, e jin-gene nun yexəene nun ganbane matima na. Gbeti masarana ndee fan yi dəxi na nun. ¹⁵ Nayi, a yi fəṣəna rafala, a yi e birin kedi Ala Batu Banxini, jin-gene nun yexəene, a yi gbeti masarane gbeti gbananne raxuya ayi bəxəni, a yi e tabanle rafelen. ¹⁶ Muxun naxanye yi ganba matini, a yi a fala ne xa, a naxa, “E itoe birin ba be. E nama n Fafe Alaa banxin findi sare soden na!” ¹⁷ Naxan səbexi Kitabuni, na feen yi rabi-ara a xarandiine ma, a naxa, “I ya banxina fe xaminna n na han a n ganma alo tēna!”

¹⁸ Yahudiyane yi a maxədin, e naxa, “I nə taxamasenna mundun yite nxu ra fa fala senbena i yii, i yi na birin liga?”

¹⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E Alaa banxini ito kala, n mən a tiye soge saxanna bun.”

²⁰ Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “Ala Batu Banxini ito tixi jəe tonge naanin e nun jəe sennin nan bun ma. I tan nə

na tiye soge saxanna bun?” ²¹ Koni Yesu yi Ala Batu Banxin naxan ma fe falama, a yeteen fati benden nan yi na ra. ²² Nana, Yesu to keli sayani, a falan yi rabi-ara a xarandiine ma. E yi la Kitabun na e nun Yesu a fala tixine.

Yesu muxune kui feene kolon

²³ Yesu yi Yerusalen taani waxatin naxan yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla waxatini, muxu wuyaxi yi a kabanako feene to, e denkeleya a ma. ²⁴ Koni Yesu mi yi a lannayaan saxi e yi, bayo a yi adamadiine birin kui feene kolon. ²⁵ A mako mi yi a ma, e xa muxu yo a fe fala a xa, bayo a tan yeteen yi adamadiin kui feene kolon.

Yesu nun Nikodemi a fe

3 Farisi muxuna nde yi na nun, a yi xili Nikodemi, Yahudiyane kuntigina nde nan yi a ra. ² Na yi fa Yesu fema kəeen na, a yi a fala a xa, a naxa, “Karaməxə, nxu a kolon a karaməxən nan i ra fata Ala ra. I kabanako feen naxanye ligama, muxu yo mi nəe ne lige xa Ala mi a xən ma.” ³ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jəndin fala i xa, xa muxun mən mi xete, a bari a nenen na, a mi nəe Alaa Mangayaan toe.” ⁴ Nikodemi yi a maxədin, a naxa, “Muxun naxan bata fori, na mən nəe bare di? A mi nəe xete a nga fatini, a mən yi a bari!” ⁵ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jəndin fala i xa, muxu yo mi nəe soe Alaa Mangayani fə a bari fata igen nun Alaa Nii Sarijanxin na. ⁶ Naxan barixi fati bendeni, fati benden nan na ra. Naxan barixi Alaa Nii Sarijanxini, niin nan na ra. ⁷ I nama kabə bayo n bata a fala i xa, n naxa, ‘Fə e mən xa xete, e bari a nenen na.’ ⁸ Foyen fama yiren nin denaxan na a kenen, i yi a

2:13 Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəryaan 12.1-13 kui.

xuiin me, koni i mi a keliden kolon, i mɔn mi a sigaden kolon. A na kii nin birin xa naxanye na bari Alaa Nii Sarijanxini.”

⁹Nikodemi yi a maxɔdin, a naxa, “Na ligan di nayi?” ¹⁰Yesu yi a yabi, a naxa, “Isirayila kaane karamɔxɔn nan i tan na, i mi feni itoe kolon ba?” ¹¹N xa jɔndin fala i xa, nxu naxan kolon, nxu na nan falama. Nxu naxan toxi, nxu na nan sereya bama. Koni hali na, ε mi nxɔ sereya falan suxi. ¹²Nba, xa n dunupa feene fala ε xa, ε mi la ne ra. N na kore xɔnna feene fala ε xa, ε lama ne ra di? ¹³Muxu yo munma te ariyanna yi singen, fɔ naxan kelixi ariyanna yi, n tan Muxuna Dii Xemena.”

¹⁴“Musa saɓini te kore kii naxan yi tonbonni wudin ma, fɔ n tan Muxuna Dii Xemen fan xa yite na kii nin⁸ ¹⁵alogo naxan yo na denkeleya n ma, na xa habadan nii rakisin sɔtɔ. ¹⁶Amasɔtɔ Ala bata dunupa xanu han a bata a Dii Xeme keden peen fi en ma, alogo muxu yo na denkeleya a ma, na nama halagi fɔ a habadan nii rakisin sɔtɔ. ¹⁷Bayo Ala mi a Dii Xemen nafaxi dunupa yi alogo a xa dunupa muxune yalagi, koni alogo dunupa muxune xa kisi a xɔn ma.”

¹⁸“Naxan yo na denkeleya a ma, na kanna mi fa yalagin sɔnɔn. Koni naxanye mi denkeleyaxi a ma, ne bata yelin yalage, bayo e mi denkeleyaxi Alaa Dii Xeme keden peen ma. ¹⁹E yalagima ito nan na: Kenenna bata fa dunupa yi koni dimin nan nafan adamadiine ma dangu kenenna ra, amasɔtɔ e kewanle mi fan. ²⁰Naxan yo fe jaxin ligama, kenenna mi rafan na ma. Na mi minin kenenna ma, alogo a sɔnna nama mini kenenni. ²¹Koni naxan fe tinxinxin ligama, na fama nen kenenna ma, alogo yamaan xa a yigbe a a walima Ala sagoon nin.”

Yesu nun Yoni a fe

²²Na xanbi ra, Yesu nun a xarandine yi siga Yudaya yamanani. A waxati ti e fema. A yi yamaan nafuma igeni e tubi feen na. ²³Yoni fan yi marafuun tima Ayenon xudeni Salin taan dexɔn ma, amasɔtɔ ige gbeen yi na nun. Yamaan yi lu sige menni e rafudeni. ²⁴Yoni munma yi sa kasoon na singen.

²⁵Yoni a xarandiina ndee nun Yahudiyana nde yi e bode matandi fɔlɔ lan marasarijan feen ma. ²⁶E yi siga Yoni fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i xaxili luxi a xɔn ma ba, ε nun naxan yi Yuruden kidima, i naxan ma fe sereya ba nxu xa. Nba iki, a marafuun tima, muxune birin sigama a fema!” ²⁷Yoni yi e yabi, a naxa, “Muxun mi sese sɔtɔma fɔ Ala na naxan fi a ma. ²⁸E tan yeteen nan n seren na, a n na a fala nen, n naxa, ‘Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na, xeraan nan tun n tan na a yee ra.’ ²⁹Naxalandi kanna nan gbee jaxanla ra. Koni a xɔyin naxan tixi a fema, na tuli matixi a ra. A na a xuiin me waxatin naxan yi, a sewama nen. N ma sewan na kii nin, a defexi. ³⁰Fɔ a tan xa yite nen, n tan yi magodo.”

Naxan kelixi ariyanna yi

³¹“Naxan kelixi kore xɔnna ma, na seen birin xun na. Naxan kelixi dunupa yi, dunupa gbeen nan na ra. Na dunupa feene nan falama. Naxan kelixi ariyanna yi, na nan seen birin xun na. ³²A naxan toxi, a a me, a na nan sereya bama koni yamaan mi a sereya falan suxi. ³³Naxan na a falan suxu, na bata a mayita a Ala nan tinxin. ³⁴Ala naxan xexi, na Alaa falan nan tima amasɔtɔ Alaa Nii Sarijanxin fima a ma nen dan mi naxan na! ³⁵Fafe Alaa Dii Xemen nafan a ma.

§3:14 *Saɓini te* feen Musa xɔn, na mato Yatene 21.8-9 kui. Yesu *yite* nen a yelin xanbini gbangbanje wudin ma. A mɔn yi *te* ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma.

A bata feen birin taxu a ra. ³⁶Naxan na denkeleya a Dii Xemen ma, na habadan nii rakisin sɔtɔma nen. Naxan mi laxi a Dii Xemen na, na mi nii rakisin sɔte, bayo Alaa xɔlɔn luma nen a fari!”

Samariya kaa jaxanla fe

4 Farisi muxune yi a mɛ fa fala Yesu yi xarandiine sɔtɔma dangu Yoni ra, a yi e rafu igeni. ²Anu, Yesu yetɛɛn mi yi marafuun tima, koni a xarandiine nan yi muxune rafuma. ³Yesu to muxune falane mɛ, a keli Yudaya yamanani, a siga Galile yamanani.

⁴A yi lan nun a xa dangu Samariya yamanani. ⁵A taana nde li Samariya yamanani naxan xili Sikara, naxan yi maso xɛɛn na Yaxuba naxan so a dii xemen Yusufu yii. ⁶Yaxubaa xɔjɔnna yi na yi. Yesu bata yi xadan siga tideni, a yi dɔxɔ na xɔjɔnna de ra yanyin na.

⁷Samariya kaa jaxanla nde yi fa ige badeni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ki igeni, n xa n min.” ⁸A xarandine bata yi siga taani donse saradeni. ⁹Samariya kaa jaxanla yi a yabi, a naxa, “Yahudiyannan i tan na, Samariya kaannan n tan na. I n xandima igeni nanfera?” Amasɔtɔ Yahudiyane mako mi Samariya kaane ma. ¹⁰Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa i yi Alaa kiseen kolon nun e nun naxan i xandixi igeni, xa i yi na fan kolon nun, i yi a xandima nen nun, a yi siimaya igen fi i ma.” ¹¹Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, ige rate se mi i yii, anu igen makuya. I na siimaya igen sɔtɔn minen yi? ¹²Nxu benba Yaxuba nan xɔjɔnna ito fixi nxu ma, a tan nun a diine nun a xuruseene birin yi e minma be nin nun. I tan gbo Yaxuba xa ba?”

¹³Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo igeni ito min, min xɔnla a suxuma nen

mɔn, ¹⁴koni n tan igen naxan fima muxune ma, xa muxun na min, min xɔnla mi fa a suxuma sɔnɔn. Amasɔtɔ n ni igen naxan fima a ma, na luma nen a yi alo tigi igen naxan minima han a habadan nii rakisin sɔtɔ.” ¹⁵Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, na igen fi n ma alogo min xɔnla nama fa n suxu sɔnɔn, n mɔn yi fa ige badeni be.”

¹⁶Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Sa i ya xemen xili, ε fa be.” ¹⁷Naxanla yi a yabi, a naxa, “Xemen mi n yii.” Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata jɔndin fala fa fala xeme mi i yii. ¹⁸Koni i bata yi dɔxɔ xeme sulun xɔn ma nun. I naxan yii iki, i ya xemen yetɛɛn mi na ra. I bata jɔndin fala n xa.”

¹⁹Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, n bata a kolon fa yati, fa fala nabiin nan i tan na. ²⁰Nxu tan Samariya kaane, nxu benbane Ala batu geyani ito nan fari, koni ε tan Yahudiyane naxa, a lan nen, en xa Ala batu Yerusalen nin.” ²¹Yesu yi a fala jaxanla xa, a naxa, “La n na, waxatina nde fama, yamaan mi fa fama Fafe Ala batudeni geyani ito fari, e mɔn mi a batue Yerusalen taan fan yi. ²²ε tan Samariya kaane, ε naxan batuma, ε mi na kolon. Nxu tan Yahudiyane naxan batuma, nxu na kolon, amasɔtɔ kisi feen fataxi Yahudiyane nan na. ²³Koni waxatina nde fama, a yetɛɛn bata a li, Ala batu muxu kendene fama Fafe Ala batudeni niin nun jɔndini nen yati! Bayo Fafe Ala na muxu sifane nan fenma, e yi a batu. ²⁴Niin nan Ala ra. Naxanye a batuma, ne xa a batu niin nun jɔndin yatin nin.”

²⁵Naxanla yi a fala a xa, a naxa, “N na a kolon fa fala Mesiya fama nen, naxan xili Alaa Muxu Sugandixina. A na fa waxatin naxan yi, a feen birin yebama nxu xa nen.” ²⁶Yesu yi a yabi, a naxa, “A tan

** 4:9 Na waxatini Yahudiyane yi *Samariya kaane* yatexi kafirine nan na. E fe fɔlɔden sebexi Mangane Firinden 17.24 kui.

nan n tan na, n tan naxan falan tima i xa ito ra.”

²⁷ Na waxatin yeteni, Yesu a xarandiine yi fa, e kabe amasɔto e bata a li falan tiye paxanla xa. Koni e sese mi paxanla maxodin fa fala, “I waxi nanse xɔn?” E mi Yesu fan maxodin fa fala, “I nanse falama paxanla xa?” ²⁸ Nba, paxanla yi ige ba fejen lu na, a xete taani. A sa a fala yamaan xa, ²⁹ a naxa, “Ɖ fa xemena nde mato, n bata feen naxanye birin liga, a bata ne birin fala n xa. Alaa Muxu Sugandixin mi a ra ba?” ³⁰ Na ma, yamaan yi keli taani, e siga Yesu fema.

³¹ Xarandiine yi Yesu mafanma na waxatini, e naxa, “Karamɔɔ, donseen don!” ³² Koni a yi e yabi, a naxa, “Don-sena n yii, ɛ mi naxan kolon.” ³³ Nayi, xarandiine yi e bode maxodin folo, e naxa, “Muxuna nde bata donseen fi a ma ba?” ³⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma donseen nan n xe muxun sagoon wanla keen na han wanla yi kamali. ³⁵ Ɖ a falama nen, ɛ naxa, ‘Kike naanin luxi, malo xaba waxatin yi a li,’ koni n xa a fala ɛ xa, ɛ yeen nakeli, ɛ xeene mato. Maala bata mo, malo xaba waxatin bata a li. ³⁶ Malo xabane bata folo e saranna sote. E naxanye malanma, ne habadan nii rakisin sɔtoma nen. Nanara, maala bi muxun nun a xaba muxun sewama nen e bode xɔn ma. ³⁷ Na kui, jɔndin nan sandani ito ra, naxan a falaxi, a naxa, ‘Muxuna nde maala bima, gbete yi a xaba.’ ³⁸ N bata ɛ xe, ɛ sa maala xaba, ɛ mi naxan walixi. Muxu gbete ye nan a walixi. Ɖ tan yi tɔno sɔto e wanli.”

³⁹ Samariya kaan naxanye yi na taani, ne wuyaxi yi denkeleya Yesu ma na paxanla falana fe ra, a naxa, “N feen naxan birin ligaxi, a bata na fala n xa.” ⁴⁰ Nanara, Samariya kaane to fa Yesu fema, e

yi a mafan, a xa lu e fema. Yesu yi lu e fema xii firin. ⁴¹ Muxu wuyaxi gbete ye yi denkeleya Yesu ma a falane fe ra. ⁴² Ne yi a fala paxanla xa, e naxa, “Nxu bata denkeleya iki koni nxu mi denkeleyaxi i ya falan gbansanna xan ma fe ra bayo nxu fan bata a xuiin me. Nxu bata a kolon yati fa fala dunupa muxune rakisimaan nan a tan na.”

Yesu yi kuntigina diini yalan

⁴³ Yesu to xii firin ti na, a yi siga Galile yamanani. ⁴⁴ Yesu yeteen bata yi a fala e xa nun, a naxa, “Nabiin mi binyen sote a yetena yamanani.” ⁴⁵ A Galile yamanan li waxatin naxan yi, na kaane yi a yisuxu ki faji, amasɔto e fan bata yi a fe ligaxine to Yerusalen taani Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla^{††} waxatini. Bayo e fan yi na nun. ⁴⁶ Nayi, Yesu mɔn yi xete Kana taani Galile yamanani, a igen maxete manpaan na denaxan yi.

Mangana kuntigina nde yi menni naxan ma dii xemene yi furaxi Kaperunan yi. ⁴⁷ A to a me a Yesu bata fa Galile yi sa keli Yudaya yamanani, a yi siga a fema, a yi a mafan, alogo a xa siga Kaperunan yi, a sa a dii xemene yalan. Amasɔto a faxamatɔn nan yi fa a ra. ⁴⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Ɖ tan tondixi denkeleye fo ɛ na taxamasenne nun kabanako feene to.” ⁴⁹ Mangana kuntigin yi a yabi, a naxa, “N kannna, yandi, fa en siga benun n ma diin xa faxesa.” ⁵⁰ Yesu yi a fala, a naxa, “Siga, i ya dii xemene mi faxama.” Xemene yi la Yesu a falan na, a siga. ⁵¹ A yi sigama a konni waxatin naxan yi, a lan a walikene ra. Ne yi a fala a xa, fa fala a a diin mɔn a nii ra. ⁵² A yi e maxodin a dii xemene fisaxi waxatin naxan yi. E yi a yabi, e naxa, “Xoro yanyi tagini, a fati mawolonna yi a bepin.” ⁵³ Na yi rabira a fafe ma a Yesu

^{††}4:45 *Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla*: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxesa kɔe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

a fala na waxatin nin, a naxa, “I ya dii xemen mi faxama.” Nanara, a tan nun a denbayaan birin yi denkeleya Yesu ma.

⁵⁴Kabanako feen firinden nan ito ra Yesu naxan liga a to keli Yudaya yamanani siga Galile yamanani.

Yesu yi lebutenna rakendeya

5 Na xanbi ra, Yesu yi siga Yerusalen taani Yahudiyane sanla nde a fe ra. ²Nba, maxadena nde yi rafalaxi Yerusalen taan yexene so deen dexon, a xili “Betesata” Heburu xuini. Gage suulun tixi na maxaden nabilinni. ³Fureto wuyaxi yi saxi na gagene bun ma, danxutone nun sankalatone nun lebutenne. E yi igeni maxa waxatin nan legedenma ⁴amasoto malekana nde yi godoma igeni waxatina nde yi, a yi a yimaxa. Fureton naxan singe na yi godo igeni, malekana igeni maxama waxatin naxan yi, na furen yi yalanma nen, a na findi a sifa yo ra.

⁵Xemena nde yi na nun naxan yi furaxi jee tonge saxan e nun solomasexe. ⁶Yesu to a to saxi na yi, a yi a kolon fa fala na xemen bata yi bu furaxi, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I waxi a xon ma, i xa kendeya ba?” ⁷Fureton yi a yabi, a naxa, “N kanna, igeni maxan waxatin naxan yi, muxe mi n yii be naxan n nagode igeni. N na kata, n xa godo a yi, muxu gbete singe nan godoma n yee ra.” ⁸Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga.” ⁹Xemen yi yalan sa, a yi a sa seen tongo, a siga.

Matabu Laxon nan yi a ra. ¹⁰Na ma, xemen naxan kendeyaxi, Yahudiyane yi a fala na xa, e naxa, “Sariyan mi a falaxi i xa i ya sa seen tongo Matabu Laxoni.”^{††} ¹¹A yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan n nakendeyaxi, na nan a falaxi, a n xa n ma

sa seen tongo, n siga.” ¹²E yi a maxodin, e naxa, “Nde na ra naxan a falaxi, a i xa i ya sa seen tongo, i siga?” ¹³Koni xemen naxan yi kendeyaxi, na mi yi a kolon, bayo Yesu bata yi lo ayi yamaan ye. ¹⁴Na xanbi ra, Yesu yi sa a to Ala Batu Banxini, a naxa, “A mato, i bata kendeya. Fata yulubin ma alogo fe gbeten nama i soto naxan jaxu dangu ito ra.” ¹⁵Xemen yi siga, a sa a fala Yahudiyane xa, a naxa, a Yesu nan a rakendeyaxi. ¹⁶Nayi, e yi Yesu fen yengen na, bayo a bata yi na liga Matabu Laxoni.

¹⁷Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N Fafe Ala walima waxatin birin, a lan nen, n fan xa wali.” ¹⁸Na ma, Yahudiya kuntigine mon yi e yixodoxo feren fendeni Yesu faha xinla ma. Amasoto a mi yi Matabu Laxon sariyan xan gbansan kalama, koni a mon yi a falama a a Fafe nan Ala ra, a yi a fala alo e nun Ala keden.

Alaa Dii Xemen senbena fe

¹⁹Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jondin fala e xa. Fafana a Dii Xemen mi fefe lige a yete ma, fo a na a Fafe to naxan lige. N Fafe Ala na naxan liga, n tan a Dii Xemen fan na nan ligama. ²⁰Bayo a Dii Xemen nafan a ma, a yi a yita a ra a feen naxanye birin ligama. A feene yitama a ra nen naxanye gbo itoe xa, alogo e birin xa kabe ne ma. ²¹Amasoto n Fafe Ala faha muxune rakelima sayani kii naxan yi, a nii rakisin fi e ma, a Dii Xemen fan nii rakisin fima a waxon muxune ma na kii nin. ²²Fafe Ala mi muxu yo a kiti bolonma koni a bata muxu makitin birin taxu a Dii Xemen na, ²³alogo muxun birin xa a Dii Xemen binya, alo Fafe Ala binyaxi kii naxan yi. Muxu yo

^{††}5:10 Farisi muxune namunne mi yi tinje wali yo xa ke **Matabu Laxoni**. Na feen sebexi Xoroyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu soxolexine mi yi maliye na laxoni hali muxune toroxi na namunna fe ra a xodexen na.

mi a Dii Xemen binya, na mi Fafan fan binyaxi naxan a xexi.”

²⁴“N xa jɔndin fala ε xa, naxan yo n ma falan me, a denkeleya n xe muxun ma, na habadan nii rakisin sɔtɔma nen. Na kanna mi yalagima, koni a bata keli sayani, a so nii rakisini. ²⁵N xa jɔndin fala ε xa, waxatin fama, a bata a li, faxa muxune Alaa Dii Xemen xuiin namema nen. Naxanye na a me, ne nii rakisin sɔtɔma nen. ²⁶Bayo alo habadan nii rakisin Fafe Ala yii kii naxan yi, a bata a ragidi a Dii Xemen ma na kiini. ²⁷A bata kiti saan senben fi a Dii Xemen ma, amasɔtɔ Muxuna Dii Xemen na a ra. ²⁸ε nama kabe ito ra, bayo waxatin fama faxa muxune birin a xuiin namema nen, ²⁹e yi keli e gaburune kui. Naxanye fe fajin ligaxi, ne kelima nen, e nii rakisin sɔtɔ. Naxanye fe jaxin ligaxi, ne fan kelima nen, e yalagi. ³⁰N mi nɔε fefe lige n yete ra. N kitin sama nen alo n na mema kii naxan yi. N ma kitin mɔn tinxin bayo n mi n yete sagoon ligama, koni fɔ n xe muxun sagona.”

Yesu a sereyane fe

³¹“Xa n tan nan n yete sereyaan bama, ε mi na yatema jɔndin na. ³²Koni muxu gbete na naxan sereyaan bama n xa. N na a kolon, a sereyaan naxan bama n ma fe yi, jɔndin nan na ra. ³³ε bata xerane rafa Yoni ma, a seren ba jɔndini. ³⁴N tan mako mi adamadiine sereyaan ma koni n na falama nen alogo ε xa kisi. ³⁵Yoni luxi nen alo lenpu degena ε tagi, a findi kenenna ra ε xa. ε bata tin sewe a kenenna ra waxatidi bun. ³⁶Koni sereyana n yii naxan gbo Yoni gbeen xa. N Fafe Ala wanla naxanye soxi n yii n xa e rakamali, ne a yitama nen a n Fafe nan n xexi. ³⁷Fafe Ala naxan n xexi, na

fan bata seren ba n xa. ε munma a xuiin me, ε mɔn munma a yetagin to mume! ³⁸A falan mi ε tan kui, amasɔtɔ ε mi denkeleyaxi a xeraan ma. ³⁹ε kitabun fefefesema amasɔtɔ ε mirixi a ma, a ε habadan nii rakisin sɔtɔma a xɔn ma, koni na fan seren bama n tan nan xa! ⁴⁰Hali na, ε mi tinxi fe n tan ma, ε nii rakisin sɔtɔ.”

⁴¹“N mako mi adamadiine binyen ma. ⁴²Koni n na ε tan kolon. Alaa xanun-tenyaan mi ε bɔpeni. ⁴³N bata fa n Fafe Ala xinli koni ε mi n nasuxi. Xa muxu gbete fa a yete xinli, ε na tan nasuxuma nen. ⁴⁴A rafan ε ma, ε xa binyen sɔtɔ ε bode ra koni ε mi kataxi ε yi binyen sɔtɔ Ala keden peen yii. ε denkeleyama na yi di? ⁴⁵Koni ε nama ε miri fa fala n na ε magima n Fafe xa nen. Musa nan ε magima, ε yigi saxi naxan yi. ⁴⁶Xa ε yi laxi Musa ra nun, ε yi lama n tan fan na nen nun amasɔtɔ a bata n ma fe sebe. ⁴⁷Koni xa ε mi laxi a fe sebexine ra, ε lama n ma falan na di nayi?”

Yesu yi muxu wuli suulun dege

Matiyu 14.13-21, Maraka 6.30-44, Luka 9.10-17

6 Na xanbi ra, Yesu yi dangu Galile Daraan kidima, naxan mɔn xili Tiberiyadi Darana. ²Yama gbeen yi biraxi a fɔxɔ ra amasɔtɔ e bata yi a kabanako wanle to. A yi furetɔne yiyalanma. ³Yesu nun a xarandiine yi te geyaan fari, e sa dɔxɔ na.

⁴Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla[¶] bata yi maso.

⁵Yesu yi a yeen nasiga, a yama gbeen to fe a fema. A yi a fala Filipi xa, a naxa, “En donseen sarama minen yi muxuni itoe xa, e yi e dege?” ⁶A na fala a xa nen alogo a xa a kejaan fefefese, bayo

[¶]6:4 *Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla*: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔε kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

a yi a kolon a yi naxan ligama. ⁷ Filipi yi a yabi, a naxa, “Hali en gbeti gbanan keme firin sara donseen na, birin mi ndedi sote!” ⁸ Yesu a xarandiina nde Simon Piyeri ngaxakedenna Andire yi a fala, a naxa, ⁹ “Banxulanna nde be buru xun suulun nun yexe firin a yii. Koni na nanse lige muxuni itoe birin na?”

¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E yamaan nadaxo.” Nba, sexen yi menni han. Nayi, muxune birin yi daxo. Fayida xeme wuli suulun nan jaxon yi e ye nun. ¹¹ Yesu yi buru xunne tongo, a barikan bira Ala xa. Muxun naxanye yi daxi na, a yi a taxun ne ra han e wasa! A yexen fan liga na kiini. ¹² E birin to lugo, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E dungi dungi donxene matongo. E nama sese yikala.” ¹³ Nanara, e ne birin matongo. E debe fu nun firin nafe buru xun suulunna dungi dungine ra, naxanye lu e dege xanbini.

¹⁴ Na muxune to a to Yesu kabanako feen naxan liga, e yi a fala, e naxa, “Nabiin nan yati xemeni ito ra naxan yi lanma a fa dunupa yi.” ¹⁵ Yesu yi a kolon, a e yi fama a karahanden nin, a xa findi mangan na. Nayi, a mon yi keli na, a kedenna yi siga geyaan fari.

Yesu yi sigan ti igen fari

Matiyu 14.22-23, Maraka 6.45-52

¹⁶ Ninbanna a lixina, a xarandiine yi godo daraan de, ¹⁷ e te kunkin kui siga daraan kidima Kaperunan binni. Koe yi so, Yesu mi fa e fema. ¹⁸ Foye gbeen yi fa, igen yi walanje ayi kati! ¹⁹ Na waxatini, xarandiine bata yi siga kilo suulun hanma sennin igen xun ma. E yi Yesu to a masoe kunkin na, a sigan tima igen fari. E yi gaxu. ²⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, n tan nan a ra.” ²¹ Xarandiine yi tin a so kunkin kui, kunkin yi a sigaden li mafuren.

Yamaan yi Yesu fen

²² Na xoton bode yamaan naxan lu daraan de, ne yi a to a kunki keden peen nan yi na yi, anu Yesu mi te na kunkin kui. A xarandiine nan gbansan siga. ²³ Marigi Yesu barikan bira Ala xa denaxan yi, yamaan yi burun don, kunki gbeteye yi fa menni sa keli Tiberiyadi taani. ²⁴ Nanara, yamana a to waxatin naxan yi, a Yesu nun a xarandiine mi yi na, e te kunkine kui, siga Yesu fendeni Kaperunan yi.

Yesu luxi nen alo burun naxan findixi nii rakisi seen na

²⁵ E Yesu to daraan xanbi ra waxatin naxan yi, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamoxo, i faxi be waxatin mundun yi?” ²⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jondin fala e xa, e mi n fenma amasoto e bata kabanako feene to, koni bayo e bata burun don, e lugo. ²⁷ E nama wali donsena fe ra naxan kalama, fo naxan habadan nii rakisin fima e ma n tan Muxuna Dii Xemen naxan soma e yii. Amasoto Fafe Ala bata a taxamasenna sa n ma.” ²⁸ E yi a maxodin, e naxa, “Nxu tan nanfe ligama alogo nxu yi Alaa wanle ke.” ²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E walima Ala xa ikiini: E xa la a xeraan na.” ³⁰ E yi a yabi, e naxa, “I kabanako feen mundun ligama, nxu a to, nxu denkeleya i ma? I nanfe ligama na yi? ³¹ Nxu benbane donseen don nen tonbonni naxan xili ‘Manna donsena’ alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, ‘A burun so e yii sa keli kore, e yi a don.’^{§§}”

³² Yesu naxa, “N xa jondin fala e xa. Musa xa mi burun so e yii de sa keli kore, koni n Fafe Ala nan buru kenden so e yii, sa keli kore. ³³ Amasoto Ala burun naxan

§§6:31 *Manna donsena*: A mato Xorjyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

fima ε ma, sa keli kore, na nan nii rakisin fi dunuḡa muxune ma.”

³⁴Nayi, e yi a fala e xa, e naxa, “Nxu kannu, lu na burun soε nxu yii tun.”

³⁵Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan nan nii rakisin balon na. Muxu yo fa n tan ma, kamen mi na suxe mume! Muxu yo denkeleya n tan ma, min xɔnla mi na suxe mume!” ³⁶Koni n na a fala ε xa nen, a ε bata yi n to nun koni ε mi denkeleya. ³⁷N Fafe Ala muxun naxanye fi n ma, ne fama nen n fema. Naxan na fa n fema, n mi na kede mume! ³⁸Amasɔtɔ n godoxi nen sa keli ariyanna yi alogo n xa fa n xε muxun sagoon liga koni n tan sagoon mi a ra. ³⁹N xε muxun sagoon ni i ra: a bata muxun naxanye fi n ma, n nama ne sese ralɔ ayi, koni fɔ n xa e rakeli sayani lɔxɔ dɔnxeni. ⁴⁰Amasɔtɔ n Fafe Ala sagoon nan ito ra, a naxan yo na a Dii Xemen to, e denkeleya a ma, n yi e rakeli sayani lɔxɔ dɔnxeni, ne habadan nii rakisin sɔtɔma nen.”

⁴¹Yahudiyane yi Yesu mafala fɔlɔ bayo a bata a fala, a naxa, “N tan nan balon na naxan sa kelixi ariyanna yi.”

⁴²Na ma, e naxa, “Yusufu a dii xemen Yesu xa mi ito ra ba? Nxu a fafe nun a nga kolon. A tan a falama di nayi, a godoxi nen sa keli ariyanna yi?”

⁴³Yesu yi e yabi, a naxa, “E ba n mafale ε bode tagi. ⁴⁴Muxu yo mi fe n fema fɔ n Fafe Ala na naxan mabandun, n xε muxuna. Awa, n na a rakelima nen sayani lɔxɔ dɔnxeni. ⁴⁵Nabine bata a sebe, e naxa, ‘Ala e birin xaranna nen.’ Naxan yo na n Fafe Ala xuiin name, a yi a xaranna suxu, na fama nen n fema. ⁴⁶Muxu yo munma Fafe Ala to, fɔ naxan kelixi Ala yi, na nan tun bata Fafe Ala to. ⁴⁷N xa jɔndin fala ε xa, muxu yo na denkeleya, na bata habadan nii rakisin sɔtɔ. ⁴⁸N tan nan nii rakisin balon na. ⁴⁹E benbane burun don nen tonbonni, naxan xili Manna donsena, koni e faxa nen. ⁵⁰Koni na balon ni i ra naxan sa

kelixi ariyanna yi, muxu yo na a don, na mi faxama. ⁵¹N tan nan nii rakisin balon na sa keli ariyanna yi. Muxu yo na baloni ito don, a nii rakisin sɔtɔma nen habadan. N fati benden nan findixi baloni ito ra, n naxan fima alogo dunuḡa muxune birin xa nii rakisin sɔtɔ.”

⁵²Yahudiyane xɔlɔxin yi e bode matandi fɔlɔ, e naxa, “Xemeni ito nε a fati benden fiye en ma di, en yi a don?”

⁵³Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, xa ε mi Muxuna Dii Xemen fati benden don, ε yi a wunla min, nii rakisin mi luma ε xa mume! ⁵⁴Muxu yo n fati benden don, a yi n wunla min, habadan nii rakisina a xa. N na a rake-lima nen sayani lɔxɔ dɔnxeni. ⁵⁵Amasɔtɔ donse kenden nan n fati benden na. Min se kenden nan n wunla ra. ⁵⁶Naxan na n fati benden don, a yi n wunla min, na bata lu n tan yi, n fan bata lu na kanni. ⁵⁷Habadan Fafe, na nan n xexi. Nii rakisina n tan yii a barakani. Na kiini, naxan na balo n tan xɔn, na fan nii rakisin sɔtɔma nen n barakani. ⁵⁸Baloni ito nan godoxi sa keli ariyanna yi. E benbane burun don nen naxan xili Manna donsena, e faxa. Koni, naxan na baloni ito don, na nii rakisin sɔtɔma nen habadan.”

⁵⁹Yesu na birin falaxi waxatin naxan yi, a yi xaranna tima salide banxini Kaperunan taani.

Habadan nii rakisina fe

⁶⁰E to na mε, a xarandii wuyaxi yi a fala, e naxa, “Xaranni ito xɔdɔxɔ de! Nde tinje a ma?” ⁶¹Yesu yi a kolon a yetε ma fa fala a xarandiine a mafalama a falana fe ra. Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “Na falan bata ε magaxu ba? ⁶²Xa ε fa Muxuna Dii Xemen to tε a kelideni go? ⁶³Alaa Nii Sarijanxin nan nii rakisin fima. Sese mi fati benden na. N falan naxanye tixi ε xa, niin nun nii rakisin nan ne ra. ⁶⁴Koni hali na, ε tan ndee mi denkeleyaxi.” Amasɔtɔ xabu a fɔlɔni, Yesu yi ne kolon

naxanye mi yi denkeleyaxi a ma e nun naxan sa a yanfama. ⁶⁵A mɔn yi a fala, a naxa, “Na feen ma, n bata a fala ε xa, n naxa, ‘Muxu yo mi nɔε fe n fema fɔ n Fafe Ala na naxan mali.’”

⁶⁶A xarandii wuyaxi yi xete a fɔxɔ ra na waxatini, e mi fa siga a fɔxɔ ra sɔnɔn.

⁶⁷Nanara, Yesu yi a fala a xarandii fu nun firinne xa, a naxa, “Ɖ tan go, ε fan waxi xete feni ba?” ⁶⁸Simɔn Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, nxu sigama nde fema? Habadan nii rakisi falane i tan nan yii. ⁶⁹Nxu bata denkeleya, nxu bata a kolon fa fala i tan nan Alaa Muxu Saripnanxin na.” ⁷⁰Yesu yi e yabi, a naxa, “N tan xa mi ε tan muxu fu nun firinne sugandixi ba? Koni hali na, muxu keden ε ye, se jaxin nan na ra!” ⁷¹A yi na falama Simɔn Isakariyoti a dii xemene Yudasi nan ma. Na yi a xarandii fu nun firinne nan ye, koni na nan yi a yanfama.

Yesu nun a ngaxakedenne fe

7 Na xanbi ra, Yesu yi Galile yamanani siga. A mi tin sige Yudaya yamanani amasɔtɔ Yahudiyannaxanye yi na, ne yi waxi a faxa feni. ²Yahudiyane Bubu Kui Sanla* bata yi maso. ³Nanara, Yesu ngaxakedenne yi a fala a xa, e naxa, “I lan nen i xa keli be, i siga Yudaya yamanani, alogo i ya xarandiine xa i ya kabanako fe wanle to. ⁴Muxun wanla naxan kema, a mi na luxunje xa a waxi findi feni xili kannu ra. Bayo i feni itoe ligama, i yete yita dunupa birin na.” ⁵Amasɔtɔ hali a ngaxakedenne mi yi laxi a ra. ⁶Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma waxatin munma a li singen. Koni waxatin birin lan ε tan xa. ⁷Dunupa mi nɔε ε tan napaxuε. Koni a bata n tan napaxu, amasɔtɔ n bata a fala a a kewanle jaxu. ⁸Ɖ siga sanli. N tan mi sigama iki, amasɔtɔ n ma waxatin

munma a li singen.” ⁹A yi na fala e xa, a lu Galile yamanani.

Yesu yi siga yamaan malanni

¹⁰Yesu ngaxakedenne sigaxin sanli, na xanbi ra a fan yi siga. Koni a mi a yete makenen, a yi a yeε raluxunje ayi.

¹¹Yahudiyane yi a fen malanni, e naxa, “A minen yi?” ¹²Yamaan yi koyekoyenma a fe yi han! Nde naxa, “Muxu fapin nan a ra.” Nde fan naxa, “Ɖn-Ɖn, a yamaan mayendenma.” ¹³Koni muxu yo mi falan ti kenenni a fe ma, amasɔtɔ e yi gaxuxi Yahudiyane yeε ra.

¹⁴Malanna bata yi siga han a tagi, Yesu yi siga Ala Batu Banxini, a yamaan xaran fɔlɔ. ¹⁵Yahudiyane yi kabe kati! E yi a fala, e naxa, “Xemeni ito Kitabun kolonxi di? A mi xaraxi.” ¹⁶Yesu yi e yabi, a naxa, “N xaranna naxan tima, na mi kelixi n tan ma, koni a kelixi n xe muxun nan ma. ¹⁷Naxan waxi Ala sagoon liga feni, na a kolonma nen, xa xaranni ito kelixi Ala nan ma, hanma xa a kelixi n tan nan ma. ¹⁸Muxun naxan a yete a fe falama, na binyen nan fenma a yete xa. Koni naxan binyen fenma a xe muxun xa, na jɔndin nan falama, tinxintareya mi na kanni. ¹⁹Musa xa mi Alaa sariyan so ε yii ba? Koni ε sese mi sariyan suxi! Nanfera ε kataxi n faxa feen na?”

²⁰Yamaan yi a yabi, e naxa, “Yinnani i fɔxɔ ra! Nde kataxi i tan faxa feen na?” ²¹Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata yi kabanako fe gbee keden liga, ε birin kabe nen na ma. ²²Musa gaan tiin yamarin so nen ε yii. Nanara, ε ε dii xemene dugi soma Matabu Lɔxɔni. Anu, Musa xa mi a fɔlɔ koni xabu ε benbane. ²³Xa ε ε dii xemene dugi soma Matabu Lɔxɔni, alogo Musaa sariyan nama kala, ε xɔlɔma n tan ma nanfera, a n bata xemene gbindin birin nakendeya Matabu Lɔxɔni? ²⁴Ɖ nama

*7:2 *Bubu Kui Sanla* fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

kitin bolon benun ε xa feen fefefese. Ε kitin sa tinxinna nin.”

Yamaan yi Yesu a fe fala

²⁵Yerusalen taan muxuna ndee yi a fala, e naxa, “Na xemen xa mi ito ra ba, e kataxi naxan faxa fe ra? ²⁶A mato, a falan tima kenenni, e mi a mafalama! Kuntigine bata a kolon ba, fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan ito ra? ²⁷Koni Alaa Muxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, muxu yo mi a keliden kolonje. Koni en birin xemeni ito keliden kolon.”

²⁸Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi a xuini te, a naxa, “Ε n kolon ba e nun n keliden yetena? N mi faxi n yete ma. Naxan n xexi, ϳϳϳϳ nan na kanna ra. Ε mi a tan kolon, ²⁹koni n tan a kolon, amasϳϳ n kelixi a tan nan fema. A tan nan n xexi.” ³⁰Na xanbi ra, e kata a suxu feen na. Koni muxu yo mi a yiin din a ra, amasϳϳ a waxatin munma yi a li singen.

³¹Koni muxu wuyaxi yi denkeleya a ma yamaan ye, e naxa, “Alaa Muxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, a kabanako feene lige nen naxanye gbo muxuni ito gbeene xa ba?” ³²Farisi muxune yi yamaan koyekoyen xuiin me Yesu a fe ma. Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi kantan muxune rasiga a suxudeni.

³³Yesu naxa, “N na ε fema han waxatidi mϳϳ, na xanbi ra n siga n xe muxun fema. ³⁴Ε n fenma nen, koni ε mi fa n toe sϳϳϳ, amasϳϳ n sigan denaxan yi, ε mi nε sigε na yi.” ³⁵Yahudiyane yi a fala e bode tagi, e naxa, “A sigan minen yi, en mi a toe denaxan yi? A sigama Girekine yamanani ba, en kon kaane xuyaxi ayi denaxan yi, a yi Girekine xaran? ³⁶A falani ito bunna di? Fa fala, ε n fenma

nen, koni ε mi n toe? Fa fala, n sigan denaxan yi, ε mi sigε menni?”

Igen naxan habadan nii rakisin fima

³⁷Sanla lϳϳ ϳϳϳϳ, sanla lϳϳ gbeena, Yesu yi ti, a yi a xuini te, a naxa, “Xa min xϳϳla naxan ma, a xa fa n ma, a fa a min. ³⁸Naxan na denkeleya n tan ma, siimaya igene minima nen na kanni alo baana, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi.”† ³⁹Yesu yi Alaa Nii Saripanxin nan ma fe falama. Naxanye yi denkeleyama Yesu ma, ne yi a sϳϳma nen. Na waxatini, Nii Saripanxin munma yi fi, amasϳϳ Yesu munma yi keli a binyeni.

Yamaan yi yitaxun Yesu a fe ra

⁴⁰Muxuna ndee yi Yesu xuiin me yamaan ye, e naxa, “Nabi yeteen nan xemeni ito ra yati!” ⁴¹Nde gbeteye fan naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan a ra.” Koni nde gbeteye naxa, “Alaa Muxu Sugandixin minima Galile yamanani di? ⁴²Kitabun xa mi a falaxi ba fa fala Alaa Muxu Sugandixin minima Dawuda bϳϳsonna nin keli Betelemi taani, Dawuda ϳϳϳϳdena?”‡ ⁴³Nanara, yamaan yi yitaxunxi a fe ra. ⁴⁴Ndee yi waxi a suxu feni koni muxu yo mi a yiin din a ra.

Yahudiya kuntigine denkeleyatareyana fe

⁴⁵Kantan muxune yi xete saraxarali kuntigine nun Farisi muxune fema, naxanye e maxϳϳdin, e naxa, “Nanfera ε mi faxi Yesu ra?” ⁴⁶Kantan muxune yi e yabi, e naxa, “Muxu yo munma falan ti singen alo xemeni ito falan tima kii naxan yi.” ⁴⁷Farisi muxune yi e maxϳϳdin, e naxa, “A bata ε fan mayenden n ϳε? ⁴⁸Ε yamaan kuntigina nde

†7:38 Siimaya igena fe mϳϳ sebexi Sakari 14.8 kui.

‡7:42 A mato Samuyeli Firinden 7.12 nun Yaburin 89.4-5 nun Yeremi 23.5 nun Mika 5.1 kui.

kolon hanma Farisi muxuna nde naxan laxi a ra? ⁴⁹ Yamani ito mi Musaa sariyan kolon. Nanara, Ala dangana e fɔxɔ ra!” ⁵⁰ Nikodemi naxan bata yi fa Yesu fema a fɔlɔni nun, na yi e ye, a yi a fala e xa, a naxa, ⁵¹ “En ma sariyan na a ra ba, en xa muxun yalagi benun en xa a xuiin me, en yi a kolon a naxan ligama?” ⁵² E yi a yabi, e naxa, “Galile kaan nan i tan fan na ba? Kitabun xaran. I a kolonma nen nayi a nabiin mi kele Galile yamanani mume!” ⁵³ Nayi, birin yi siga a konni.

Naxanla naxan suxu yalunyani

8 Yesu yi siga Oliwi geyaan fari. ² Na xɔtɔn bode subaxani, a mɔn yi xete Ala Batu Banxini. Yamaan birin yi fa a fema, a dɔxɔ, a yi e xaran fɔlɔ.

³ Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yi naxanla nde suxu yalunyaan ligadeni, e fa a ra, e yi a ti e tagi. ⁴ E yi a fala Yesu xa, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu naxanli ito suxi yalunyaan nan lige. ⁵ Musa a yamari nen Sariya Kitabuni, a na naxalan sifan xa magɔlɔn gemen na han a faxa. Nba, i tan naxa a di?” ⁶ E yi na falama a bunba feen nan ma, alogo e xa a suxu. Koni Yesu yi a yigodo, a lu sebenla tiye a yii sonla ra bɔxɔn ma. ⁷ E yi tixi a dexɔn ma na waxatini, e lu a maxɔdinɔe. Yesu yi a rakeli, a yi a fala e xa, a naxa, “Naxan munma yulubin liga e tagi singen, na singe xa gemen woli a ma.” ⁸ A mɔn yi a yigodo, a lu sebenla tiye bɔxɔn ma. ⁹ E ito me waxatin naxan yi, e birin yi keli na yi keden keden yeɛn ma fɔlɔ xeme fonne ma. Yesu kedenna yi lu na yi, naxanla fan yi lu tixi na yi. ¹⁰ Yesu yi keli, a yi a fala naxanla xa, a naxa, “Nga naxanla, e minen yi? Muxe mi lu be, e yi i yalagi?” ¹¹ A yi a yabi, a naxa, “N fafe, muxu yo.”

Yesu naxa, “Nba, n tan fan mi i yalagima. Siga, koni i nama fa yulubin liga sɔnɔn.”

Dunupa kenenna nan Yesu ra

¹² Yesu mɔn yi falan ti e xa, a naxa, “N tan nan dunupa kenenna ra. Naxan na bira n tan fɔxɔ ra, na nii rakisin kenenna sɔtɔma nen, a mi sigan tiye dimini mume!”

¹³ Farisi muxune yi a fala a xa, e naxa, “I yete seren nan bama iki, nɔndi mi i ya sereyaan na!” ¹⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Hali n nan n yete seren ba, n nɔndin nan falama. Amasɔtɔ n na n keliden nun n sigaden kolon. Koni e tan mi n keliden nun n sigaden kolon. ¹⁵ E kitin sama adamadiyaan nin. N mi muxu yo a kiti bolonma. ¹⁶ Koni xa n tan na kitin sa, n ma kitisaan findima nɔndin nan na, amasɔtɔ n keden mi a ra. Nxu nun n fafe na a ra naxan n xexi. ¹⁷ A seɓexi e sariyan kui, a naxa, ‘Xa sere firinna falan naxan ti, nɔndin nan na ra.’” ¹⁸ N seren bama n yete xa, n Fafe naxan n xexi, na fan seren bama n xa.” ¹⁹ E yi a fala a xa, e naxa, “I fafe minen yi?” Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi n kolon, e mi n Fafe fan kolon. Xa e yi n tan kolon nun, e yi n Fafe fan kolonma nen.”

²⁰ Yesu yi na falane birin tima, a lu xaranna tiye Ala Batu Banxini, Alaa kiseene rasuxuma denaxan yi. Hali na, muxu yo mi a suxu, amasɔtɔ a waxatin munma yi a li singen.

Yesu sigama denaxan yi

²¹ Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “N bata siga. E n fenma nen, koni e faxama nen e yulubine yi. N sigama denaxan yi, e mi nɔe sige menni.” ²² Nanara, Yahudiyane yi maxɔdinna ti, e naxa, “A waxi a yete faxa feen nin ba, bayo a falama, a naxa, ‘N sigama de-

^{8:17} A mato Sariyane 17.6 nun 19.15 kui.

naxan yi, ε mi nɔɛ fe menni?”²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Dunuɲa gbeen nan ε tan na, koni n tan kelixi kore xɔnna nan ma. Ε tan fataxi dunuɲa ito nan na, koni n tan mi kelixi dunuɲa ito yi.”²⁴ Nana, n na a falaxi ε xa fa fala, ε faxama nen ε yulubine yi. Nba, xa ε mi laxi a ra fa fala ‘N tan nan a ra, naxan na yi,’ ε faxama nen ε yulubine yi yati!”²⁵ E yi a maxɔdin, e naxa, “Nde i tan na?” Yesu yi e yabi, a naxa, “N naxan falama ε xa xabu a fɔlɔni, na nan n tan na.”²⁶ Fala wuyaxi n xɔn ε kitideni, koni naxan n nafaxi, ɲɔndin nan a tan na. N naxan mexi a ra, n na falama nen dunuɲa mux-une xa.”²⁷ E mi yi a famuma fa fala a Fafe Ala nan ma fe falama e xa.²⁸ Nana, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ε na Muxuna Dii Xemeni te^{**} waxatin naxan yi, ε a kolonma nen na yi fa fala ‘N tan nan a ra, naxan na yi.’”^{††} Ε a kolonma nen na waxatini, n mi fefe ligama n yete ma fɔ n Fafe Ala n xaranxi naxan ma.²⁹ Naxan n xexi, na n fɔxɔ ra, a mi n kedenna luxi, amasɔtɔ n na a rafan feen ligama waxatin birin.”

³⁰ Muxu wuyaxi yi a falane mɛ, e denkeleya a ma.

Ƴɔndina i xɔɔyama nen

³¹ Na ma, Yahudiyɔn naxanye yi denkeleyaxi a ma, Yesu yi a fala ne xa, a naxa, “Xa ε n ma xaranna suxu, n ma xarandiin yetɛɛn nan ε tan na na yi.”³² Ε ɲɔndin kolonma nen, ɲɔndin yi ε xɔɔya.”³³ E yi a yabi, e naxa, “Iburahima bɔnsɔnna nan nxu tan na. Han

to, nxu mi yi muxe konyiya bun. Fa fala, ε xɔɔyama nen, na bunna di?”

³⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɲɔndin fala ε xa, naxanye yulubin ligama, yulubina konyin nan ne ra.”³⁵ Konyin mi luma denbayani waxatin birin, koni dii xemen luma nen denbayani habadan.”³⁶ Xa Dii Xemeni ε xɔɔya, ε bata xɔɔya nayi yati!”³⁷ N na a kolon Iburahima bɔnsɔnna nan ε tan na. Anu, ε kataxi n faxa feen na amasɔtɔ n ma falan mi xanma ε ma.³⁸ N naxan toxi n Fafe Ala fema, n na nan falama ε xa, koni ε naxan mexi ε fafe ra, ε na nan ligama.”

³⁹ E yi a yabi, e naxa, “Nxu fafe nan Iburahima ra.” Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa Iburahimaa diine nan yi e ra nun, ε yi a liga feene ligama nen.”⁴⁰ N ɲɔndin naxan mexi Ala ra, n na nan falama ε xa, koni hali na, ε kataxi n faxa feen na. Iburahima mi ito ɲɔxɔnna lige!”⁴¹ Ε fafe liga feene nan ligama.” E yi a yabi, e naxa, “Nxu mi barixi futun fari ma. Ala nan keden peen nxu Fafe ra.”

⁴² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε fafe nan yi Ala ra nun yati, e yi n xanuma nen nun, amasɔtɔ n fataxi Ala nan na, n be nin iki. N mi faxi n yete ra, Ala nan n xexi.”⁴³ N naxan falama, nanfera ε mi na yeɛ toma? Amasɔtɔ ε mi nɔɛ n fala xuiin mɛ.”⁴⁴ Ε fafe nan Yinna Manga Setana ra, ε waxi a xɔn ma, ε xa a rafan feene liga. Xabu a fɔlɔni muxu faxan nan a tan na. A mi tin ɲɔndin ma amasɔtɔ ɲɔndi mi a tan yi mumɛ! A neen wulen falama, a minima a yete gbee keɲaan nan ma amasɔtɔ wule xelen nan a ra. Wulene birin fafe

^{§8:24} A sebexi Xɔɔyaan 3.14 kui fa fala Ala xinla yetɛɛn findixi na falan nan na bayo Ala naxa menni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mɔn naxa menni fa fala a yetɛɛn xili nen “N Na Yi.” Nayi, Yesu a falani ito bunna nen fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mɔn sebexi Yoni 1.1 kui.

^{**8:28} *Muxuna Dii Xemeni te* fena: A mato Yoni 3.14 kui. Yesu *yite* nen a yelin xanbini gbangbanɲe wudin ma. A mɔn yi *te* ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma.

^{††8:28} A mato Xɔɔyaan 3.14 kui.

nan a tan na. ⁴⁵Koni ε mi laxi n na bayo n jɔndin nan falama ε xa. ⁴⁶Nde ε yε be naxan a yite a n bata yulubin liga? Xa n jɔndin fala ε xa, nanfera ε mi lama n na? ⁴⁷Naxan fataxi Ala ra, na a tuli matima nen Alaa falan na. Ε mi ε tuli matima bayo Ala gbee mi ε tan na.”

Yesu nun Ibrahima fe

⁴⁸Yahudiyane yi Yesu yabi, e naxa, “Nxu mi jɔndin xan falan ba, fa fala Samariya kaan nan i tan na jinan jaxin naxan fɔxɔ ra?”^{‡‡} ⁴⁹Yesu yi e yabi, a naxa, “Yinnan mi n tan fɔxɔ ra. N na n Fafe Ala nan tun binyama, koni ε tan n yelefuma. ⁵⁰N mi binyen fenma n yete xa. Ala naxan kitin sama, na nan binyen fenma n tan xa. ⁵¹N xa jɔndin fala ε xa, naxan na n ma falan suxu, na kannna mi sayaan sɔte habadan!”

⁵²Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata a kolon yati, fa fala yinnana i tan fɔxɔ ra! Ibrahima bata faxa, nabine fan bata faxa, koni i tan naxa, ‘Naxan na n ma falan suxu, na kannna mi sayaan sɔte habadan.’ ⁵³I tan gbo nxu fafe Ibrahima xa ba, naxan bata faxa? Nabine fan bata faxa. I ya fe mirixi di?” ⁵⁴Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa n yi n yete binya nun, n ma binyen mi findima sese ra. N Fafe nan n binyama, ε a falaxi naxan ma fa fala ε Ala nan a ra. ⁵⁵Ε mi a tan kolon, koni n tan a kolon. Xa n na a fala fa fala n mi a kolon, n bata findi wule xelen na nayi alo ε tan. Koni n na a kolon, n na a falan suxuma. ⁵⁶Ε fafe Ibrahima yengi yi tixi n fa waxatin na sewani. A bata a to, a yi sewa.” ⁵⁷Yahudiyane yi a fala a

xa, e naxa, “I munma jεε tonge suulun sɔɔ singen, i yi Ibrahima to nun ba?” ⁵⁸Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, Ibrahima barixi nen, n tan na yi.”^{¶¶}

⁵⁹Na ma, e yi gemene tongo a magɔɔn xinla ma, koni Yesu yi a luxun, a mini Ala Batu Banxini.

Yesu yi danxutɔɔn yeen nabi

9 Yesu yi a masiga tima waxatin naxan yi, a yi xemena nde to naxan barixi danxutɔɔyani. ²A xarandiine yi a maxɔdin, e naxa, “Karamɔxɔ, nanfera xemeni ito barixi danxutɔɔyani, a yeteen nan yulubin ligaxi ba hanma a sɔɔ muxune?” ³Yesu yi e yabi, a naxa, “A yetena yulubin xa mi a danxuxi, a sɔɔ muxune fan gbeen mi a danxuxi. A danxuxi nen alogo Ala senben wanla xa mayita yamaan na a tan xɔn ma. ⁴Fanni sogen texi fɔ en xa n xε muxuna wanle ke nen. Amasɔɔ kɔεen somean ni i ra, muxε mi nɔε wale waxatin naxan yi. ⁵N dunuɔa yi waxatin naxan yi, dunuɔa kenenna nan n tan na.”

⁶Yesu to na fala, a degen namini bɔxɔni, a benden namulan a ra, a boron bɔli danxutɔɔn yεene ma. ⁷A yi a fala xemena xa, a naxa, “Sa i yeen naxa ige ramaradeni naxan xili Siloyan.” Siloyan bunna neen, “Xerana.” Na ma, xemena yi siga, a sa a yeen naxa. A xetematɔna, a seen to.

⁸Na xanbi ra, a dɔxɔ bodene nun muxun naxanye yi a toma xandi tideni a fɔlɔni, ne yi maxɔdinna ti, e naxa, “Xemena naxan yi dɔxi xandi tideni nun,

^{‡‡}8:48 Na waxatini Yahudiyane yi *Samariya kaane* yatexi kafirine nan na. E fe fɔlɔden sebexi Mangane Firinden 17.24 kui.

^{¶¶}8:58 Yesu a alayana a fe falaxi wundoni yireni ito yi. Na feen mɔn sebexi Xɔɔyaan 3.14 kui, na naxa fa fala Ala xinla yeteen findixi na falan nan na bayo Ala naxa menni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mɔn naxa menni fa fala a yeteen xili nen “N Na Yi.” Nayi, Yesu to a falama muxune xa fa fala “Ibrahima barixi nen, n tan na yi,” na bunna nen fa fala Yesu findixi Alaa falan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mɔn sebexi Yoni 1.1 kui.

na xa mi ito ra ba?" ⁹Nde naxa, "A tan nan a ra." Koni bonne naxa, "En-en, e maliga nen tun!" Koni xemen yeteen yi a fala, a naxa, "N tan nan yati a ra." ¹⁰E yi a maxōdin, e naxa, "I yeen nabixi di?" ¹¹A yi e yabi, a naxa, "Xemen naxan xili Yesu, na nan benden namulanxi a yi boron bōli n yeeene ma. A yi a fala n xa, a naxa, 'Siga Siloyan yi, i sa i yeen naxa.' Nayi, n sa n yeen naxa, n yi seen to." ¹²E yi a maxōdin, e naxa, "Na xemen minen yi?"

A yi e yabi, a naxa, "N mi a kolon."

Farisi muxune yi danxutōon maxōdin

¹³Nba, xemen naxan yi danxuxi nun, e yi siga na ra Farisi muxune fema. ¹⁴Anu, Yesu benden namulan waxatin naxan yi, a xemen yeeene rabi, Matabu Lōxon nan yi a ra. ¹⁵Nanara, Farisi muxune mōn yi xemen maxōdin a yeen nabi kiin ma. A yi a fala e xa, a naxa, "A benden nan namulanxi, a yi a bōli n yeeene ma, n yi n yeen naxa, iki n bata seen to." ¹⁶Farisi muxuna nde naxa, "Xemen naxan ito ligaxi, na mi fataxi Ala xan na, amasōto a mi Matabu Lōxon tōnna suxi." Koni nde gbete naxa, "Yulubi kanna nōe kabanako fe sifani itoe lige ba?" Na ma, e yitaxun. ¹⁷Nba, Farisi muxune mōn yi xemen maxōdin, e naxa, "I tan naxa a di a fe yi, a i tan naxan yeeeye rabixi?"

A yi e yabi, a naxa, "Nabiin nan a ra."

¹⁸Benun e xa xemen sōto muxune xili, Yahudiyane mōn mi yi laxi a ra a danxutōon nan yi a ra, a bata seen to. ¹⁹E yi e maxōdin, e naxa, "E diin nan ito ra ba, ε naxan ma a a sōtoxi danxutōyaan nin? Nanfe ligaxi a to fa seen toma iki?" ²⁰A sōto muxune yi e yabi, e naxa, "Nxu a kolon fa fala a nōx diin na a ra. Nxu mōn a kolon a sōtoxi danxutōyaan nin. ²¹Koni nxu mi a kolon naxan a ligaxi a fa seen toma iki. Naxan a yeen nabixi, nxu mi na fan kolon. E a maxōdin, bayo dii jōre mi fa a ra sōnōn. A yeteen xa

ε yabi!" ²²A sōto muxune ito fala nen, amasōto e yi gaxuxi Yahudiyane yee ra, bayo Yahudiyane bata yi lan a ma fa fala naxan na a tiye a ra, a Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, e na kanna kedima nen salide banxini. ²³Na nan a liga, a sōto muxune naxa, "E a maxōdin, amasōto dii jōre mi fa a ra sōnōn!"

²⁴E mōn yi na xemen xili naxan yi danxuxi, e yi a fala a xa, e naxa, "Nōndin fala, i binyen fi Ala ma! Nxu a kolon fa fala yulubi kanna nan na xemen na."

²⁵Xemen yi e yabi, a naxa, "N tan mi a kolon xa yulubi kanna nan a ra. N naxan kolon, danxutōon nan yi n na, koni iki n seen toma!" ²⁶E yi a maxōdin, e naxa, "A nanfe ligaxi i ra? A i yeen nabixi di?" ²⁷A yi e yabi, a naxa, "N bata yelin na fale ε xa, koni ε mi ε tuli mati. Nanfera ε mōn waxi a me feni? E fan waxi findi feni a xarandiine nan na ba?" ²⁸E yi a makonbi, e yi a fala a xa, e naxa, "A xarandiina i tan nan na, Musa gbee xarandiine nan nxu tan na. ²⁹Nxu a kolon fa fala Ala falan ti nen Musa xa, koni nxu mi xemeni ito kelide kolon!" ³⁰Xemen yi e yabi, a naxa, "Ee! Nba, kabanako feen nan na ra, ε mi a keliden kolon, koni a bata n tan yeen nabi. ³¹En na a kolon fa fala Ala mi a tuli matima yulubi kanne ra. A tuli matima a binya muxu nan xui ra naxan a sa- goon ligama. ³²Xabu dunupa da, muxe munma a me singen fa fala muxuna nde bata danxutōon yeen nabi naxan sōtoxi danxutōyani. ³³Xa xemeni ito mi fataxi Ala xan na nun, a mi yi nōe fefe lige nun." ³⁴E yi a yabi, e naxa, "I sōtoxi yulubin yeteen nin, i kataxi nxu xaran feen nan na ba?" E yi a kedi tanden ma.

Danxutōyana Alaa feene yi

³⁵Yesu yi a me fa fala a e bata xemen kedi. A yi a to, a naxa, "I bata denkeleya Muxuna Dii Xemen ma ba?" ³⁶Xemen yi a yabi, a naxa, "N kanna, nde na ra alogo

n xa denkeleya a ma?" ³⁷ Yesu yi a fala a xa, a naxa, "I bata yelin a toɛ, a tan nan falan tima i xa iki." ³⁸ Xɛmɛn yi a fala, a naxa, "N Marigina, n bata denkeleya i ma." A yi a xinbi sin Yesu bun ma.

³⁹ Yesu naxa, "N faxi dunuɲa makitiden nin alogo danxutɔne xa seen to, yɛɛ kanne yi danxu." ⁴⁰ Farisi muxuna ndee yi a fema na yi, ne yi a xuiin mɛ. E yi a maxɔdin, e naxa, "I yengi a ma danxutɔɔn nan nxu tan fan na ba?" ⁴¹ Yesu yi e yabi, a naxa, "Xa danxutɔɔn nan yi ɛ ra nun, ɛ mi yi yatema yulubi kanna ra na yi. Koni bayo ɛ naxa, 'Nxu seen toma,' ɛ yulubin luma nɛn ɛ ma na yi."

Yexɛɛ kulana fe sandana

10 Yesu naxa, "N xa ɲɔndin fala ɛ xa, muxun naxan mi soma xuruse sansanni fata a so dɛɛn na, koni a te sansanna ra, muɲaden nun mafu tiin nan na kanna ra. ² Muxun naxan soma xuruse sansanni fata a dɛɛn na, xuruse rabaan nan na kanna ra. ³ Dɛ kantanna dɛɛn nabima a xa nɛn. A na a yexɛɛne xili waxatin naxan yi, e a xuiin mema nɛn, a yi e ramini. ⁴ A na a gbeene ramini waxatin naxan yi, a ti e yɛɛ ra, a yexɛɛne birama a fɔxɔ ra nɛn, amasɔtɔ e a xuiin kolon. ⁵ E mi birama muxu gbete fɔxɔ ra, e gima muxu gbete yɛɛ ra nɛn, amasɔtɔ e mi a xuiin kolon."

⁶ Yesu yi sandani ito sa e xa, koni a feen naxan falama e xa, e mi na famu.

Yesu, xuruse raba faɲina

⁷ Nayi, Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, "N xa ɲɔndin fala ɛ xa, n tan nan sansanna so dɛɛn na yexɛɛne xa. ⁸ Naxanye birin faxi n yɛɛ ra, muɲadene nun mafu tiine nan yi ne ra. Koni yexɛɛne mi e tuli mati ne xuine ra. ⁹ N tan nan sansanna so dɛɛn na. Muxu yo so n tan xɔn ma, na kisima nɛn. Na nɛɛ mine nɛn a so, a yi balon sɔtɔ. ¹⁰ Muɲaden mi fama fefe ra fɔ muɲan nun faha tiin nun kalan

xili ma. N tan faxi nɛn alogo e xa dunuɲa yi gidi defexin sɔtɔ."

¹¹ "N tan nan xuruse raba faɲin na. Xuru se raba faɲin tinɲɛ nɛn, a faha yexɛɛne fe ra. ¹² Koni walikeɛn tan mi luxi alo xuruse rabana bayo a gbee mi yexɛɛne ra. Xa a kankon to fe, a yexɛɛne rabɛɲinma nɛn, a yi a gi. Kankon yi wuru yexɛɛ kuruni a yi e raxuya ayi. ¹³ Walikeɛn nan na ra, yexɛɛne fe kɔntɔfili mi a ma. ¹⁴ N tan nan xuruse raba faɲin na. N na n ma xuruseene kolon, e fan n kolon ¹⁵ alo Fafana n kolon kii naxan yi, alo n fan Fafan kolon kii naxan yi. N nan n niin fima nɛn n ma xuruseene fe ra. ¹⁶ Yɛɛɛ gbeteɛ n yii naxanye mi kulani ito yi fɔ n xa fa ne fan na. E tuli matima nɛn n xuiin na. E findi kuru kedenna ra xuruse raba kedenna xa. ¹⁷ N Fafe Ala bata n xanu amasɔtɔ n bata n niin fi, alogo n mɔn xa sa a sɔtɔ. ¹⁸ Muxu yo mi n niin bɛ n yi, koni n na a fima nɛn n yete ra. Sɛnbena n yii, n yi a fi, a sɛnben mɔn n yii, n yi a tongo. N yamarini ito nan sɔtɔxi n Fafe Ala ra."

¹⁹ Yahudiyane mɔn yi yitaxun na falane fe ra. ²⁰ E wuyaxi yi a fala, e naxa, "Yinna ɲaxin nan ito fɔxɔ ra. Seen bata so a yi! ɛ tuli matima a ra nanfera?"

²¹ Koni bonne naxa, "Yinna ɲaxin naxan fɔxɔ ra, na mi falan tima na kiini. Yinnan nɛɛ danxutɔɔn yɛɛn nabiye ba?"

Yahudiyane yi e mɛ Yesu ra

²² Ala Batu Banxin nabi waxatin sanla sewan nan yi a ra Yerusalɛn taani, xunbeli waxatini. ²³ Yesu yi a masiga tima Ala Batu Banxin tanden ma Sulemani a Gagene bun ma. ²⁴ Yahudiyane yi a rabilin, e yi a fala a xa, e naxa, "I sikeni ito bama nxu ma waxatin mundun yi? Xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, a fala nxu xa kenenni."

²⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, "N bata yelin a fale ɛ xa, koni ɛ mi laxi a ra. N kabanako fe wanla naxanye kema n Fafe

Ala senbeni, ne nan n seren na. ²⁶Koni ε mi laxi n na, amasɔtɔ n ma yexeeene mi ε tan na. ²⁷N ma yexeeene n xuiin mema nen. N na e kolon, e birama nen n fɔxɔ ra. ²⁸N habadan nii rakisin fima e ma nen, e mi faxe habadan. Muxu yo mi nɔe e be n yii. ²⁹N Fafe Ala naxan e soxi n yii, na gbo birin xa. Muxu yo mi nɔe e be n Fafe Ala yii. ³⁰N tan nun n Fafe, keden nan nxu ra.” ³¹Yahudiyane mɔn yi gemene tongo a magɔlɔn xinla ma.

³²Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N bata wali fajni wuyaxi ke ε yetagi n Fafe Ala barakani. E n magɔlɔnma wanla mundun ma fe ra ne ye nayi?” ³³Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Nxu mi i magɔlɔnma wali fajine xan ma fe ra fɔ i Ala rayelefun naxan tima! Bayo muxun nan tun i tan na, koni i kataxi i xa i yete findi Ala ra!” ³⁴Yesu yi e yabi, a naxa, “A mi sebexi ε sariyani ba, a Ala naxa, ‘Alane nan ε tan na?’” ³⁵Kitabun naxan falaxi jɔndin nan na ra habadan. Alaa falan tixi muxun naxanye xa, xa a yi a fala ne ma, a ‘alane’ nan ne ra, ³⁶nanfera ε tan naxa, a n tan bata Ala rayelefu n to a falaxi a Alaa Dii Xemen nan n tan na? N Fafe Ala nan n sugandixi, a yi n nafa dunuɔa yi. ³⁷Awa, xa n mi Fafe Alaa wanla kema hali ε mi la n na. ³⁸Koni xa n na e kema, xa ε mi la n na, ε la n ma wanle ra alogo ε xa a kolon fa, a Fafana n yi e nun n tan fafani.”

³⁹Yahudiyane mɔn yi kata Yesu suxu feen na, koni a yi a ba e yii.

⁴⁰Yesu mɔn yi xete Yuruden kidi ma, Yoni yi marafuun tima denaxan yi igeni a fɔlɔni. A sa lu na. ⁴¹Muxu wuyaxi yi fa a fema, e naxa, “Yoni mi kabanako fe liga, koni a falan naxanye birin tixi xemeni ito a fe yi, jɔndin nan ne ra.” ⁴²Muxu wuyaxi yi denkeleya a ma menni.

Lasarusi faxa fena

11 Xemena nde yi furaxi, naxan yi xili Lasarusi Betani kaana, Mariyama nun a tada jaxalanmana, Marata yi dɔxi taan naxan yi. ²Mariyama findi jaxanla nan na naxan latikɔnɔnna sa Marigin sanne ma, a yi e masugusugu a xun sexene ra, na ngaxakedenna Lasarusi nan yi furaxi. ³Nanara, a tadane yi xeraan nasiga Yesu ma, e naxa, “Marigina, i xɔyin bata fura.” ⁴Yesu to na me, a naxa, “Saya fure mi a ra. Ito ligaxi nen alogo Ala xa binya. Alaa Dii Xemen binyama nen fureni ito xɔn ma.”

⁵Marata nun a xunyen jaxalanmaan nun Lasarusi yi rafan Yesu ma han! ⁶Anu, a to a me fa fala a Lasarusi furaxi, a yi denaxan yi, a mɔn yi xii firin ti menni. ⁷Na xanbi ra, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “En xete Yudaya yamanani.” ⁸A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, a munma bu singen Yahudiyane yi waxi i magɔlɔn feni, i mɔn waxi xete feni menna nin ba?” ⁹Yesu yi e yabi, a naxa, “Yanyin birin na, kenenna mi na ba? Naxan na sigan ti yanyin na, na mi dagalanma ayi amasɔtɔ a dunuɔa kenenna toma. ¹⁰Koni xa muxun sigan ti kɔeen na, a dagalanma ayi nen amasɔtɔ kenenna mi na.” ¹¹Yesu to na fala, a naxa, “En xɔyin Lasarusi xiin nen, koni n xa sa a raxulun.” ¹²A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Marigina, xa a xiin nen, a kendeɣama nen.” ¹³Koni Yesu yi Lasarusi faxa feen nan ma fe falama nun. A xarandiine yi mirixi a ma, a xixɔnla nan tun yi a ma. ¹⁴Nanara, Yesu yi falan makenen e xa, a naxa, “Lasarusi faxaxin nan a ra. ¹⁵Koni n bata sewa ε tan ma fe ra bayo n mi yi a fema nun, alogo ε xa denkeleya. En siga a fema.” ¹⁶Nayi, Tomasi, naxan yi xili a “Gulunna,” na yi

a fala xarandiin bonne xa, a naxa, “En fan xa siga, alogo en birin xa sa faxesa!”

Yesu nan nii rakisin fima

¹⁷ Yesu to fa, a yi a kolon a Lasarusi maluxunna bata yi xii naanin ti. ¹⁸ Betani nun Yerusalen taan yi tagi so, fɔ kilo saxan ɲɔxɔn. ¹⁹ Yahudiya wuyaxi bata yi fa nun Marata nun Mariyama xunye xememaan saya xɔntɔnna tideni e ma.

²⁰ Marata to a me, a Yesu fama, a yi siga a ralandeni koni Mariyama yi lu banxini. ²¹ Marata yi a fala Yesu xa, a naxa, “N Marigina, xa i yi be nun, n xunyen mi yi faxesa nun!” ²² Koni n na a kolon, hali iki, i na Ala maxandi fefe ra, a na ligama i xa nen.” ²³ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I xunyen mɔn kelima nen sayani.” ²⁴ Marata yi a yabi, a naxa, “N na a kolon a kelima nen sayani dunuɲa rapanni.” ²⁵ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan marakeli tiin na sayani e nun nii rakisin na. Naxan na denkeleya n tan ma, hali a faxesa, a nii rakisin sɔtɔma nen.” ²⁶ Naxan na lu a nii ra a denkeleya n ma, na mi faxesa mume! I laxi ito ra ba?” ²⁷ Marata yi a yabi, a naxa, “On Marigina, n laxi a ra fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, Alaa Dii Xemena, naxan yi fama dunuɲa yi nun.”

²⁸ Marata na fala xanbini, a xete, a yi a xunyen Mariyama xili wundoni, a yi a fala a xa, a naxa, “Karamɔxɔ be yi, a i xilima.” ²⁹ Mariyama na me waxatin naxan yi, a yi keli mafuren, a sa a ralan. ³⁰ Yesu munma yi taan li nun, Marata a li denaxan yi, a yi menna nin nun. ³¹ Yahudiyan naxanye siga Mariyama xɔntɔndeni, ne a to waxatin naxan yi Mariyama bata keli mafuren, a mini, e yi bira a fɔxɔ ra. E yengi yi a ma, a sigan gaburun deen nan na wugadeni.

³² Mariyama Yesu feman li waxatin naxan yi, a yi a to, a yi a xinbi sin a bun ma, a naxa, “Marigina, xa i yi be nun, n xunyen mi yi faxesa nun!” ³³ Yesu yi a to,

a wugama, Yahudiyan naxanye fan yi a fɔxɔ ra, ne fan yi wugama, na yi a niin sunu han! ³⁴ A yi e maxɔdin, a naxa, “E a maluxunxi minen yi?” E yi a yabi, e naxa, “Marigina, fa a mato.”

³⁵ Yesu yi wuga. ³⁶ Na ma, Yahudiyan naxa, “A bata a xanu kii naxan yi, e na mato!” ³⁷ Koni nde naxa, “Ito xa mi danxutɔɔn yeen nabi ba? A mi yi a lige nun, Lasarusi nama faxesa ba?”

Lasarusi rakeli fena sayani

³⁸ Yesu bɔɲen yi sunuxi, a siga gaburun deen na. Faranna nan yi a ra nun, gemen saxi a deen na. ³⁹ Yesu yi e yamari, a naxa, “E gemen ba a de ra!” Faxesa muxun tadan ɲaxalanmaan Marata yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, a xirin nan fa minima iki amasɔtɔ a maluxunna bata soge naanin ti.” ⁴⁰ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N mi yi a fala i xa nun fa fala xa i denkeleyaxi, i Alaa binyen toma nen?” ⁴¹ Nayi, e gemen ba na. Yesu yi a yee rate kore, a yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, n barikan birama i xa amasɔtɔ i bata n xuiin me.” ⁴² N na a kolon fa fala i n xuiin mema waxatin birin. Koni n ni ito falama muxuni itoe nan ma fe ra naxanye tixi be, alogo e xa la a ra fa fala a i tan nan n xexi.” ⁴³ A to na fala, a yi a xuiin te, a naxa, “Lasarusi, mini!” ⁴⁴ Faxesa muxun yi keli gaburun kui, a sanna nun a yine raxidixi kasangenna ra, a xunna fan mafilinxi kasangenni. Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a mafulun, e a lu, a xa siga.”

E wundo fena Yesu xili ma

Matiyu 26.1-5, Maraka 14.1-2, Luka 22.1-2

⁴⁵ Nanara, Yahudiyan naxanye yi na Mariyama xɔntɔndeni, Yesu feen naxan liga, e to na to, e wuyaxi yi denkeleya a ma. ⁴⁶ Koni nde yi siga Farisi muxune fema. Yesu feen naxan ligaxi, e sa na fala e xa.

⁴⁷Nanara, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi kitisa yamaan xili bode toni, e naxa, “En nanfe ligama? Xemeni ito kabanako fe wuyaxi ligama!” ⁴⁸Xa en na a lu iki, muxune birin denkeleyama a ma nen. Romi kuntigine kelima nen, e yi en ma yire sarixanxin kala e nun en siyaan birin!”* ⁴⁹E tan nde keden nan yi xili Kayafa, naxan yi Saraxarali Kuntigi Singen na nun na jeen na, a yi a fala, a naxa, “E mi fefe kolon!” ⁵⁰E mi a kolon ba, fa fala a fisa muxu kedenna xa faxa yamaan xa benun siyaan birin xa halagi?” ⁵¹Anu, a mi na falaxi a yete ma. Kayafa to yi saraxarali kuntigiyani nun na jeen na, a waliyiya falan nan tixi na ra fa fala Yesu xa faxa Yahudiyane siyaan xa. ⁵²Koni na siyaan gbansanna xa mi a ra fɔ Ala diin naxanye xuyaxi ayi, a yi ne findi yama kedenna ra. ⁵³Nba, fɔlɔ na waxatin ma, Yahudiya kuntigine yi Yesu faxa feni tɔn. ⁵⁴Nanara, Yesu mi fa a masiga ti Yudaya yamanani kenenni sɔnɔn koni a keli, a siga taana nde yi tonbonna dexɔn ma, denaxan xili Efirami. E nun a xarandiine yi lu na yi.

⁵⁵Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla† bata yi maso. Muxu wuyaxi yi keli na yamanani siga Yerusalen taani alogo e xa sa e yete rasarixan benun sanla xa a li. ⁵⁶E yi lu Yesu fenje. E yi malanxi Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, e yi lu e bode maxodinje, e naxa, “E mirixi nanse ma? A mi fe sanli ba?” ⁵⁷Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune bata yi yamarin fi, e naxa, xa naxan Yesu yire kolon, a xa a yire ba alogo e xa sa a suxu.

Latikɔnɔnna sa fena Yesu ma

Matiyu 26.6-13, Maraka 14.3-9

12 A bata yi lu soge sennin benun Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla xa a li, Yesu yi siga Betani taani, Lasarusi yi dɔxi denaxan yi, Yesu naxan nakeli sayani. ²E yi donseen nafala a xa na yi. Lasarusi yi dɔxi Yesu fema a degedeni, Marata yi walima e xa. ³Nba, Mariyama yi latikɔnɔnna sare xɔdexen litiri tagi tongo, naxan xili naradi, a yi a sa Yesu sanne ma. A yi e masugusugu a xunsexen na. Latikɔnɔnna xirin yi banxin suxu. ⁴Yudasi Isakariyoti, Yesu a xarandiina nde naxan yi a yanfama, a a so yiini, na yi a fala, a naxa, ⁵“Nanfera latikɔnɔnni ito mi matixi gbeti gbanan keme saxan na, a so yiigelitɔne yii?” ⁶A mi na falaxi fa fala a xaminxi yiigelitɔne fe ra, koni bayo mupaden nan yi a tan na nun. Gbeti benbenla yi ramaraxi a tan nan yii. A yi na gbetina nde donma nun. ⁷Koni Yesu naxa, “Fata a ra! A ito maraxi n binbin maluxun lɔxɔn nan yee ra. ⁸Yiigelitɔne e fema waxatin birin koni n tan mi luma e fema waxatin birin.”

E yi Lasarusi fan faxa feni tɔn

⁹Yahudiya wuyaxi yi a me, a Yesu na yi. E yi siga Yesu nun Lasarusi fan mato-den deni Yesu naxan nakeli sayani. ¹⁰Na ma, saraxarali kuntigine yi Lasarusi fan faxa feni tɔn. ¹¹Amasɔɔ Yahudiya wuyaxi yi xetema e fɔxo ra, e yi denkeleya Yesu ma Lasarusi a fe ra.

***11:48** Yesu a waxatini, Romi kaane Isirayila yamanan suxu nen yengeni. Nayi, xa Yerusalen taani maxa jaxi ra, Romi kaane yi na yatema nen muruten na nun, e fa yengen so, e taan yirene kala. Na nan gaxu yi Isirayila kaane ma.

†**11:55 Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla:** Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

Yesu yi so Yerusalen taani

*Matiyu 21.1-11, Maraka
11.1-11, Luka 19.28-40*

¹² Na xɔtɔn bode, yama gbeen naxan yi faxi sanli, ne yi a me, a Yesu fama Yerusalen taani. ¹³ Nanara, e sa tugu yi-ine masege, e sa a ralan, e sɔnxɔ, e naxa, “Ala tantun! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Ala xa Isirayila Mangan baraka!” ¹⁴ Yesu yi sofanla to, a dɔxɔ a fari alo a sebexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa,

¹⁵ “Siyon kaane, ε nama gaxu!

A mato, ε mangan fama.

A dɔxi sofali diin fari.”[‡]

¹⁶ A xarandiine mi yi na birin famuxi singen, koni Yesu binya waxatin naxan yi, nayi e yi a kolon a na feene yi sebexi a tan nan ma fe ra, a e tan yeteen bata yi na liga a xa.

¹⁷ Yamaan naxan yi Yesu fema a Lasarusi xili gaburun na waxatin naxan yi, a yi a rakeli sayani, ne birin yi lu na seren be. ¹⁸ Nanara, yamaan yi siga a ralandeni amasɔtɔ e bata a me Yesu kabanako feen naxan ligaxi. ¹⁹ Farisi muxune yi a fala e bode xa, e naxa, “E mi a to, en katan naxan tima, a munanfan yo mi en ma! A mato, dunuɓa muxune birin biraxi a fɔxɔ ra!”

Girekina ndee yi Yesu fen

²⁰ Girekina ndee bata yi siga sanli Ala batudeni. ²¹ E fa Filipi fema naxan yi keli Betasada taani Galile yamanani, e yi maxɔdinna ti, e naxa, “Nxu Fafe, nxu waxi a xɔn ma, nxu xa Yesu to.” ²² Filipi yi sa a fala Andire xa, e firinna birin yi siga, e sa a fala Yesu xa.

²³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxuna Dii Xemen binya waxatin bata a li. ²⁴ N xa

ɓɔndin fala ε xa, fanni sansi kesen mi bira bɔxɔni a yeε maluxun, a mi wuyε ayi. Koni xa a yeε maluxun, a solima nen, a wuya ayi. ²⁵ Muxu yo niin nafan a ma, a bɔnɔma a yi nen, koni muxu yo a me a niin na dunuɓa ito yi, na a ramarama nen habadan nii rakisini. ²⁶ Muxu yo waxi a xɔn ma, a xa wanla ke n xa fɔ a xa bira n fɔxɔ ra nen. Nayi, n denaxan yi, n ma walikeen fan luma nen menni. Muxu yo wanla kema n xa, n Fafe Ala na binyama nen.”

Yesu yi a faxa feen fala

²⁷ Yesu naxa, “N bɔɓen tɔrɔxi na a ra iki. N nanfe falama? N xa a fala ba, fa fala, ‘N Fafe, i nama tin waxatini ito xa n li?’ Anu, n faxi na nan ma. ²⁸ N Fafe, i xinla binya!” Nayi, fala xuiin yi keli kore naxan a fala, a naxa, “N bata a binya, n mɔn a binyama nen.” ²⁹ Yamaan naxan yi tixi na, ne yi fala xuiin me, e naxa, “Galanna bata a xui ramini!” Ndee naxa, “Malekan bata falan ti a xa!” ³⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Fala xuiini ito mi minixi n tan ma fe ra, fɔ ε tan ma fe ra. ³¹ Dunuɓa kitin bolon waxatin bata a li iki. Ala dunuɓani ito kuntigi ɓaxin kedima nen iki. ³² N na yite[¶] bɔxɔn ma waxatin naxan yi, n muxune birin mabandunma nen n ma.” ³³ A ito falaxi nen alogo a xa a faxa kiin yita e ra. ³⁴ Yamaan yi a yabi, e naxa, “Nxu bata a kolon Sariya Kitabun xɔn, a Alaa Muxu Sugandixin luma nen habadan. I tan a falama nanfera fa fala a Muxuna Dii Xemeni tema nen? Nde Muxuna Dii Xemeni ito ra?” ³⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “Kenenna kannna mɔn ε ye singen waxatidi tun. Kenenna ε tagi waxatin naxan yi ε sigan ti, alogo dimin nama so ε ma. Bayo naxan dimini, na mi a sigaden

[‡]12:15 Sakari 9.9

[¶]12:32 Yesu *yite* nen a yelin xanbini gbangbanɓe wudin ma. A mɔn yi *te* ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma. A mato Yoni 3.14 kui.

kolon. ³⁶Kenenna kannna ε tagi waxatin naxan yi, ε denkeleya a ma, alogo ε xa findi kenenna muxune ra.”

Yesu ito fala e xa waxatin naxan yi, a yi siga, a a luxun e ma.

Yahudiyane mi tin denkeleye

³⁷Hali a to kabanako fe wuyaxi liga e yee xōri, e mi la a ra. ³⁸Na liga nen alogo Nabi Esayi fala xuiin xa kamali, a naxa, “Marigina, nde laxi nxō falan na? Marigina a senben makenen nde xa?”⁸

³⁹Nanara, e mi yi nōe denkeleye bayo Esayi mōn naxa,

⁴⁰“A bata e yeen danxu, a yi e bōpen xōdōxo ayi, alogo e yeeene nama toon ti, e xaxinla nama feene famu, a e nama maxete, Ala yi e rakendeya.”**

⁴¹Esayi na falaxi nen, bayo a bata yi Yesu a binyen to, a yi a tan nan ma fe falama.

⁴²Anu, hali yamaan kuntigine ye, muxu wuyaxi denkeleya nen Yesu ma. Koni e mi yi tinma a fale Farisi muxune fe ra alogo e nama e ramini salideni. ⁴³A rafan e ma muxune xa e binya benun Ala xa e binya.

Kitisana

⁴⁴Yesu yi a xuini te, a naxa, “Naxan na denkeleya n ma, a mi denkeleyaxi n tan xan tun ma fō naxan n xexi. ⁴⁵Muxu yo n to, na bata n xē muxun fan to. ⁴⁶N bata fa dunuƣa yi alo kenenna kannna. Naxan na denkeleya n ma, na mi luye dimini. ⁴⁷Muxu yo n ma falan me, a mi a suxu, n tan xa mi a yalagima. Amasōtō n mi faxi dunuƣa muxune yalagideni, fō e rakisideni. ⁴⁸Naxan na a me n na, a mi tin n ma falane suxe. N ma falan na kannna yalagima nen lōxō dōnxen. ⁴⁹Amasōtō n

mi falan tima n yete xan ma fe ra fō n Fafe Ala naxan n xexi. Na nan n ma fala tixine yamarima n ma. ⁵⁰N na a kolon fa fala a yamarin findima nen habadan nii rakisin na. N falan tiin nen alo n Fafe Ala a yamarixi n ma kii naxan yi.”

Yesu yi a xarandiine sanne maxa

13 Nba, na xōtōn bode, Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla nan yi a ra. Yesu yi a kolon fa fala a keli waxatin bata a li dunuƣa yi, siga a Fafe Ala konni. A gbee muxun naxanye yi dunuƣa yi, a yi ne xanu waxatin birin, a yi e xanu han a raƣanna.

²E yi e deƣema waxatin naxan yi, Yinna Manga Setana bata yi yelin soe Simōn ma dii xemen Yudasi Isakariyoti bōpēni a xa Yesu yanfa, a a so yiini.

³Yesu yi a kolon fa fala Fafe Ala bata feen birin sa a senbeni. A yi a kolon fa fala a fataxi Ala nan na, a mōn sigama Ala nan ma. ⁴Nanara, e to yi e deƣema, a yi keli, a yi a doma gbeen ba a ma, a dugin xidi a tagi. ⁵Na xanbi ra, a yi igen sa ige sa seen kui, a yi fōlō a xarandine sanne maxe. Dugin naxan yi xidixi a tagi, a yi e sanne masugusugu na ra. ⁶A yi fa Simōn Piyeri fema, na yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, i tan nan n sanna maxama ba?”

⁷Yesu yi a yabi, a naxa, “I mi a kolon n naxan ligama iki, koni i fama a kolonden nēn.” ⁸Piyeri yi a fala, a naxa, “I tan mi n sanna maxe mume!” Yesu yi a yabi a naxa, “Xa n mi i sanna maxa, i mi finde n ma xarandiin na.” ⁹Simōn Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, i nama n sanna gbansanna maxa nayi, koni e nun n yiine nun n xunna!” ¹⁰Yesu yi a yabi, a naxa, “Naxan bata a gbindin maxa, na mako mi fa a maxan ma fō a sanne, bayo a sarijan. E fan sarijan, koni ε birin mi

§12:38 Esayi 53.1

**12:40 Esayi 6.9-10

a ra.”¹¹ Yesu yi a yanfa muxun kolon. Nanara, a yi a fala, a naxa, “E birin mi sarɓan.”

¹² Yesu yelin e sanne maxe waxatin naxan yi, a yi a doma gbeen nagodo a ma, a mɔn yi sa dɔɔ a funfuni. A yi e maxɔdin, a naxa, “N naxan ligaxi ito ra, e na famunxi ba?”¹³ E n tan xilima fa fala ‘Karamɔɔ’ e nun ‘Marigina.’ Na falan lanxi amasɔɔ na nan n tan na.¹⁴ Xa n tan e Marigin nun e karamɔɔn bata e sanne maxa, e tan fan xa e bode sanne maxa.¹⁵ N misaala yitaxi e ra nen, alogo e xa a liga alo n na a ligaxi kii naxan yi.¹⁶ N xa jɔndin fala e xa, konyin mi gbo a kanna xa, xeraan mi gbo a xe muxun xa.¹⁷ E bata feni itoe kolon iki, sewana e xa, xa e lu na lige!”

¹⁸ “N mi falan tima e birin ma fe ra. N bata naxanye sugandi, n ne kolon. Koni fɔ Kitabun fala xuiin xa rakamali nen, a naxa, ‘N xu nun naxan donseen donma n xu bode xɔn, na bata keli n xili ma.’”^{††}

¹⁹ N ni ito falama e xa iki benun a xa liga. Nayi, a na liga waxatin naxan yi, e lama a ra nen, fa fala, ‘N tan nan a ra, naxan na yi.’”^{‡‡}

²⁰ “N xa jɔndin fala e xa. Naxan na n ma xerani suxu, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na kanna bata Ala yisuxu naxan n xexi.”

Yudasi Yesu yanfama nen

Matiyu 26.20-25, Maraka

14.17-21, Luka 22.21-23

²¹ Yesu ito fala waxatin naxan yi, a niin yi sunu! A yi sereya falani ito ti, a naxa, “N xa jɔndin fala e xa, e tan nde keden n yanfama nen, a n so yiini yati!”

²² A xarandiine yi e bode mato, e mi yi

a kolon a yi muxun naxan ma.²³ Yesu a xarandii keden yi na, a yi naxan xanuxi kati, na yi dɔxi a dexɔn ma.²⁴ Simɔn Piyeri yi a yiin maliga na xa, a naxa, “A maxɔdin, a nde a fe falama.”²⁵ Na xarandiin yi a maso Yesu ra, a yi a maxɔdin, a naxa, “N Marigina, nde na ra?”²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “N na donseen sin sabini, n na a so naxan yii, na kanna nan a ra.” Awa, a donseen sin sabini, a yi a so Simɔn ma dii xemen Yudasi Isakariyoti yii.²⁷ Yudasi donseen nasuxina, Setana yi so a yi sa! Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I naxan ligama, na liga mafuren.”²⁸ Yesu naxan fala a xa, bonna naxanye yi dɔxi e dɛgedeni, ne sese mi yi na famunxi.²⁹ Bayo Yudasi nan yi e gbetin marama, ndee yengi yi lu a ma, a Yesu bata a fala a xa, a xa sa sena ndee sara sanla fe ra. Hanma a xa sa sena nde so yiigelitɔne yii.³⁰ Yudasi yi na donseen nasuxu, a mini na sa! Kɔɛen nan yi a ra.

Sariya nenena fe

³¹ Yudasi siga waxatin naxan yi, Yesu naxa, “Iki, n tan Muxuna Dii Xemena binyen bata makenen, Alaa binyen fan bata makenen n barakani.³² Xa Alaa binyen bata makenen n tan barakani, Ala yetena n tan Muxuna Dii Xemena binyen makenenma nen mafuren!”

³³ “N ma diine, n mi buma e fema sɔɔn. E n fenma nen, koni n naxan fala Yahudiyane xa, n na nan falama e fan xa, n naxa, ‘N sigama yiren naxan yi, e mi nɛ sige na yi.’³⁴ N yamari nenen nan soma e yi, e bode xanu. E e bode xanu alo n na e xanuxi kii naxan yi.³⁵ E na e bode xanu, muxune birin e kolonma n ma xarandiine ra na nan xɔn.”

^{††}13:18 Yaburin 41.10

^{‡‡}13:19 A sebexi Xɔryaan 3.14 kui fa fala Ala xinla yetɛen findixi na falan nan na bayo Ala naxa menni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mɔn naxa menni fa fala a yetɛen xili nen “N Na Yi.” Nayi, Yesu a falani ito bunna nen fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mɔn sebexi Yoni 1.1 kui.

Yesu yi Piyeri rakolon

*Matiyu 26.31-35, Maraka
14.27-31, Luka 22.31-34*

³⁶ Simɔn Piyeri yi a maxɔdin, a naxa, “Marigina, i sigan minen yi?” Yesu yi a yabi, a naxa, “N sigama denaxan yi, i mi nɔɛ sige n fɔxɔ ra menni iki, koni i sigama n fɔxɔ ra nen waxati famatɔni.” ³⁷ Piyeri yi a maxɔdin, a naxa, “Marigina, nanfera, n mi nɔɛ bire i fɔxɔ ra iki? N faxe nen i ya fe ra!” ³⁸ Yesu yi a yabi, a naxa, “I faxe n ma fe ra ba? N xa ɲɔndin fala i xa, benun dontonne xa wuga waxatin naxan yi, i ya falama nen dɔxɔɲa ma saxan fa fala i mi n kolon.”

Kiraan nan Yesu ra

14 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ bɔɲen nama tɔrɔ, Ɛ denkeleya Ala ma, Ɛ denkeleya n tan fan ma. ² Banxi wuyaxi n Fafe Ala konni. Xa a mi yi na kiini, n yi a falama Ɛ xa nen nun. N sigama n xa sa yirena nde yitɔn Ɛ xa na yi. ³ N na sa yirena nde yitɔn Ɛ xa, n mɔn fama nen, n yi siga Ɛ ra n yii alogo n denaxan yi, Ɛ fan yi sa lu menni. ⁴ N sigan denaxan yi, Ɛ men kiraan kolon.”

⁵ Tomasi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nxu mi i sigaden kolon, nxu na kiraan kolonma di?” ⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Kiraan nan n tan na, e nun ɲɔndina e nun nii rakisina. Muxu yo mi sige n Fafe Ala ma n tan ma sabuyaana xanbi. ⁷ Xa Ɛ n tan kolon, Ɛ n Fafe fan kolonma nen. To xanbi ra, Ɛ bata a kolon, Ɛ bata a to.”

⁸ Filipi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, Fafe Ala yita nxu ra, na nan nxu wasama.” ⁹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Filipi, en bata bu en bode fema kati! Hantɔ, i mi n kolon? Muxu yo na n to, na kanna bata Fafe Ala to. I tan a falama nanfera fa fala a n xa Fafe Ala yita Ɛ ra?

¹⁰ Filipi, i mi laxi a ra ba, fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi? N falan naxanye tima Ɛ xa, n gbee mi ne ra. Koni n Fafe Ala naxan luma n tan yi, na nan a wanla kema. ¹¹ Ɛ denkeleya a ma fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi. Hanma Ɛ denkeleya kabanako fe wanli itoe xɔn.”

¹² “N xa ɲɔndin fala Ɛ xa, naxan na denkeleya n ma, na feene ligama nen alo n naxanye ligama. A yeteen feene ligama nen naxanye gbo itoe xa, amasɔtɔ n sigama n Fafe Ala fema. ¹³ Ɛ na Ala maxandi fefe ra n tan xinli, n na ligama Ɛ xa nen alogo n Fafe Alaa binyen xa mayita a Dii Xemen barakani. ¹⁴ Xa Ɛ n xandi fefe ra n xinli, n na ligama Ɛ xa nen.”^{¶¶}

Alaa Nii Sarijanxin fa fena

¹⁵ “Xa Ɛ n xanuxi, Ɛ n ma yamarine suxu. ¹⁶ N Fafe Ala maxandima nen, a yi Mali Ti gbete so Ɛ yii naxan luma Ɛ fema habadan. ¹⁷ Alaa Nii Sarijanxin nan a ra, ɲɔndin kanna. Dunuɲa muxune mi nɔɛ na sɔte amasɔtɔ e mi nɔɛ a toɛ, e mi a kolonɲe. Koni Ɛ tan a kolon amasɔtɔ a luma nen Ɛ fema, a mɔn yi lu Ɛ yi. ¹⁸ N mi Ɛ luye alo kiridine, n mɔn fama nen Ɛ fema. ¹⁹ Ndedi nan fa luxi, dunuɲa muxune mi fa n toma sɔnɔn koni Ɛ tan n toma nen. Bayo n tan bata niin kisin sɔtɔ, Ɛ fan nii rakisin sɔtɔma nen. ²⁰ Na waxatin na a li, Ɛ a kolonma nen, a n Fafe Ala yi, Ɛ tan fan n tan yi alo n tan Ɛ yi kii naxan yi. ²¹ Muxu yo n ma yamarine sɔtɔ, a yi e suxu, na nan bata n xanu. Muxu yo n xanu, n Fafe Ala fan na kanna xanuma nen, n tan fan yi a xanu, n yi n yete yita a ra.”

²² Yudasi bonna, Yudasi Isakariyoti mi naxan na, na yi a fala, a naxa, “Marigina, nanfera i lan i xa i yete yita nxu ra, koni i mi i yete yite dunuɲa muxune ra?” ²³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo n

^{¶¶}14:14 Ala maxandi feni ito mɔn seɓexi Yoni 15.16 nun 16.23-26 nun 15.7 kui.

xanu, na n ma falan suxuma nen. N Fafe Ala fan yi a xanu, n tan nun n Fafe Ala yi siga a fema, nxu yi nxu konni tɔn a fema. ²⁴Muxu yo mi n xanu, na mi n ma falan suxe. E bata falan naxan me, n gbee fala mi na ra. N Fafe Ala naxan n xexi, na nan gbee na ra.”

²⁵“N to yi e fema, nanara, n falani itoe ti e xa. ²⁶Koni Mali Tiina, Alaa Nii Saripianxina, Fafe Ala naxan nafama e ma n xinli, na e xaranma nen feen birin ma. N feen naxan birin falaxi e xa, a ne birin nabirama nen e ma.”

²⁷“N bata bɔɔe xunbenla lu e yi. N bata n ma bɔɔe xunbenla fi e ma. N mi a fixi e ma alo dunuɔa kiin tima kii naxan yi. E bɔɔnen nama tɔɔ, e nama gaxu. ²⁸E bata n ma falan me, n naxa, ‘N sigama koni n mɔn fama e fema nen.’ Xa e yi n xanuxi, e yi sewama nen n siga feen na n Fafe Ala konni amasɔtɔ a gbo n tan xa. ²⁹N feni itoe falama e xa nen iki benun a xa liga. Nanara, a na liga waxatin naxan yi, e denkeleyama nen. ³⁰N mi fa buma falan tiye e fema sɔnɔn, amasɔtɔ dunuɔa ito kuntigi naxin fama. Sese mi a ra n tan yi. ³¹Koni dunuɔa xa a kolon fa fala n bata n Fafe Ala xanu. Nanara, n feen birin ligama alo a n yamarixi kii naxan yi. E keli, e fa, en siga.”

Nɔndin binla nan Yesu ra

15 Yesu yi a fala, a naxa, “N tan nan nɔndin binla ra alo wudin binla. N Fafe Ala nan nakɔɔn kanna ra. ²Wudi yiin naxanye birin n tan wudi binla ma, xa na naxanye mi bogi, Fafe Ala ne bama nen n ma. Naxanye birin bogima, a ne rasaripjanma nen alogo e mɔn xa bogi dangu a singen na. ³N falan naxan tixi e xa, na bata e saripjan iki. ⁴E lu n tan yi, n fan yi lu e yi. Wudi yiin mi nɔe boge a yete ra, xa a mi a binla ma. E fan na kii

nin, xa e mi lu n tan yi. ⁵N tan nan wudin binla ra, a yiine nan e tan na. Naxan na lu n tan yi, n tan fan luma nen na kanni, a yi bogi wuyaxi ti a kewanli. ⁸⁸Amasɔtɔ e mi nɔe sese lige n tan xanbi. ⁶Xa muxun naxan mi lu n tan yi, na rawolima ayi nen alo wudi yiina, a xara. Na wudi yii sifane malanma nen, e sa teeni, e gan. ⁷Xa e lu n tan yi, n ma falan yi lu e yi, e na n xandi sese yi, e na sɔtɔma nen. ⁸E na findi n ma xarandiine ra, e yi bogi wuyaxi ti e kewanli, na nan n Fafe Alaa binyen makenenma.”

⁹“N Fafe Ala n xanuxi kii naxan yi, n fan bata e xanu na kiini. E lu n ma xanuntenyani. ¹⁰Xa e n ma yamarine suxu, e luma nen n ma xanuntenyani alo n fan n Fafe Alaa yamarin suxi kii naxan yi, n lu a xanuntenyani. ¹¹N ni ito falaxi e xa nen alogo n ma sewan xa lu e yi, e sewan yi defe.”

¹²“N ma yamarin nan ito ra, e bode xanu alo n na e xanuxi kii naxan yi. ¹³Xanuntenyaan mi muxu yo yi dangu ito ra fa fala a xa faxa a xɔyine fe ra. ¹⁴Xa e n ma yamarine suxu, n xɔyine nan e tan na. ¹⁵N mi fa a falama e ma sɔnɔn fa fala walikene amasɔtɔ walikeen mi a kolon a kuntigin naxan ligama. Koni n fa e xili bama nen, ‘n xɔyine’ amasɔtɔ n naxan birin mexi n Fafe Ala ra, n bata na yebe e xa. ¹⁶E tan mi n sugandixi koni n tan bata e sugandi, n yi e ti a ra a e xa siga, e sa bogi wuyaxi ti e kewanle xɔn, bogin naxanye luma a ra habadan alogo e na fefe maxandi n xinli, n Fafe Ala xa na fi e ma. ¹⁷N ma yamarin nan ito ra, e bode xanu.”

Dunuɔa muxune e rapaxuma nen

¹⁸“Xa dunuɔa muxune e rapaxu, e xaxili lu a xɔn ma fa fala a e n singe nan rapaxu. ¹⁹Xa dunuɔa muxun nan

§§15:5 Wudi faɔin bogi faɔin nan tima. Adamadi faɔin fan *kewali* faɔin nan ligama. Na luxi nen alo wudin nun a bogina. Na feen mɔn sebexi Galati 5.22 kui.

yi ε tan na nun, dunuƚa muxune yi ε xanuma nen alo e kon kaane. Koni n bata ε sugandi keli dunuƚa muxune tagi. E gbee mi fa ε tan na. Na nan a ligaxi dunuƚa muxune ε rapaxuxi. ²⁰N naxan falaxi ε xa, ε xaxili lu na xɔn ma, n naxa, ‘Konyin mi gbo a kanna xa.’ Xa e bata n tan besenxɔnya, e ε fan besenxɔnyama nen. Xa e bata n ma falan suxu, e ε fan gbeen suxuma nen. ²¹Koni e ito birin ligama ε ra nen amasɔɔ n gbeen nan ε tan na, bayo e mi n xe muxun kolon. ²²Xa n mi yi fa nun, n fa falan ti e xa, e mi yi yatema yulubi tongone ra nun. Koni iki, mawuga yo mi fa e xa yulubina fe ra sɔnɔn. ²³Muxu yo n tan rapaxu, na kanna bata n Fafe Ala fan rapaxu. ²⁴Xa n mi yi kabanako fe wanle ke e tagi nun, muxu gbeta munma yi naxanye liga singen, e mi yi yaten yulubi tongone ra nun. Koni iki, n naxan ligaxi, e bata na to. Hali na, e n tan nun n Fafe Ala rapaxuxi. ²⁵Koni naxan sebexi e Sariya Kitabun kui, fɔ na xa kamali nen, a naxa, ‘E bata n tan rapaxu fuuni.’* ”

²⁶“Mali Tiin na fa, n naxan nafama sa keli Fafe Ala fema, Alaa Nii Sarijanxina, ƚɔndin kanna, na n ma fe sereyaan bama nen. ²⁷ε tan fan n ma fe sereyaan bama nen amasɔɔ ε yi n fɔxɔ ra nun xabu a fɔlɔni.”

16 “N ni ito birin falaxi ε xa nen algo ε nama bira tantanni. ²E ε kedima nen salide banxine yi. Nba, waxatina nde fama, xa muxu yo ε faxa, na kanna a mirima nen fa fala a bata Alaa wanla ke. ³E feni itoe ligama ε ra nen amasɔɔ e mi n tan kolon, e mi n Fafe Ala fan kolon. ⁴Koni n bata feni itoe fala ε xa. Nanara, e nema feni itoe lige ε ra waxatin naxan yi, n ma falane rabirama

e ma nen. N munma yi feni itoe fala ε xa nun a singeni amasɔɔ n yi ε fema.”

Alaa Nii Sarijanxin wanla fe

⁵“Koni iki, n sigama n xe muxun fema koni ε tan sese mi n maxɔdinma fa fala, ‘I sigan minen yi?’ ⁶Koni xabu n na a fala ε xa, ε bɔnen bata rafɔɔ. ⁷Hali na, n xa ƚɔndin fala ε xa, a fisa ε ma n siga. Amasɔɔ xa n mi siga, Mali Tiin† mi fama ε fema. Koni xa n siga, n Mali Tiin nafama ε ma nen. ⁸A na fa, a dunuƚa muxune tantanna yitama e ra nen lan yulubin nun tinxinyaan nun Alakiti bolonna ma. ⁹Yulubina, amasɔɔ e mi denkeleyaxi n tan ma. ¹⁰Tinxinyana, amasɔɔ n sigama n Fafe Ala konni, ε mi fa n toma sɔnɔn. ¹¹Kiti bolonna, amasɔɔ dunuƚa kuntigi ƚaxin bata yelin yalage.”

¹²“Fe wuyaxi n kui, n naxanye fale ε xa, koni e mi xanƚe ε ma iki. ¹³Koni Alaa Nii Sarijanxina, ƚɔndin kanna na fa, a ε tima nen ƚɔndin birin kiraan xɔn. A mi a yete sagoon xan falama. Koni a naxan mema, a na nan falama ε xa. A yi fe famatɔne rali ε ma. ¹⁴A n tan binyama nen amasɔɔ a na naxan sɔɔ n tan yii, a na nan nalima ε ma. ¹⁵N gbeen nan n Fafe Ala yii seene birin na. Nanara, n naxa, ‘Alaa Niin na naxan sɔɔ n yii, a na nan nalima ε ma.’”

Bɔne rafɔɔn yi masara sewan na

¹⁶Awa, Yesu yi a fala, a naxa, “Ndedi mɔn luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu ε mɔn n toma nen.”

¹⁷A xarandiina ndee yi a fala e bode tagi, e naxa, “Ito bunna di? Fa fala, ‘Ndedi mɔn luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu, ε mɔn n toma nen?’ A mɔn naxa, a sigama a Fafe fema.” ¹⁸E yi a falama, e naxa, “A nanse falama ito

*15:25 Yaburin 35.19 nun 69.5

†16:7 *Mali Tiini* ito findixi Alaa Nii Sarijanxin nan na. A mi nɔe finde adamadi yo ra bayo a luma nen denkeleya muxune bɔneni. Na feen sebexi Yoni 14.17 kui.

ra, a naxa, ‘Waxatidi?’ En mi a kolon a naxan falama.”

¹⁹ Yesu to a kolon fa fala e yi waxi a maxodin feni, a yi a fala e xa, a naxa, “N naxan falaxi ε xa fa fala, ‘Ndedi mən luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu, ε mən n toma nen’ ε ε bode maxodinma na nan ma ba? ²⁰ N xa jəndin fala ε xa, ε wugama nen, ε sunu koni dunuƚa muxune sewama nen. ε bəjen nafəɾma nen koni ε bəje rafəɾɾon findima nen sewan na. ²¹ Xa paxanla diin barima waxatin naxan yi, a niini suxuma a ma nen kati, amasəto a waxatin nan na ra. Koni a na diin sətə waxatin naxan yi, a jinanma nen a təɾɾon birin na, a sewa amasəto a bata diin sətə dunuƚa yi. ²² ε tan fan na kii nin. ε bəjen nafəɾxi iki koni n mən ε toma nen. ε bəjen yi rafe sewan na. Muxu yo mi nəe ε sewan be ε yii. ²³ Na waxatin na a li, ε mi n maxodinjə fefe ra. N xa jəndin fala ε xa, ε na n Fafe Ala maxandi fefe ra n tan xinli, a na fima ε ma nen. ²⁴ Han iki, ε munma Ala maxandi fefe ra n xinli singen. ε xandin ti, ε a sətəma nen alogo ε sewan xa defe.”

Yesu bata dunuƚa nə

²⁵ “N bata yi feni itoe fala ε xa sandani. Koni waxatina nde fama, n mi fa falan tima ε xa na kiini, koni n nan n Fafe a fe makenenma ε xa nen na waxatini. ²⁶ Na waxatin na a li, ε Ala maxandima nen n xinli. N mi a falama a n tan nan n Fafe maxodinma ε xa. ²⁷ Na mi a ra. Amasəto Fafe Ala bata ε xanu bayo ε bata n tan xanu, ε bata la a ra fa fala n kelixi Ala nan ma. ²⁸ N kelixi n Fafe Ala nan fema, n fa dunuƚa ito yi. Iki n kelima dunuƚa yi, n siga n Fafe Ala fema.”

²⁹ A xarandiine yi a fala, e naxa, “A mato, i falan tima nxu xa kenenna nin iki, i mi fa sanda sama sənən. ³⁰ Nxu bata a kolon iki fa fala i feen birin kolon. Nanara, i mako mi a ma a muxe xa maxodinna ti. Nayi, nxu bata la a ra fa

fala i kelixi Ala nan fema.” ³¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “ε bata la a ra iki ba? ³² Waxatina a limaan ni i ra, a bata a li, ε birin xuyama ayi nen na waxatini, ε birin yi siga ε konne yi. ε yi n keden peen lu. Koni n keden mi a ra amasəto n Fafe Ala n fema. ³³ N feni itoe falaxi ε xa nen alogo ε xa bəje xunbenla sətə n tan barakani. ε təɾəma nen dunuƚani ito yi, koni ε wekile! N tan bata dunuƚa nə.”

Yesu yi Ala maxandi

17 Yesu yelin na fale waxatin naxan yi, a yi a yee rate kore, a naxa, “N Fafe, waxatin bata a li. I ya Dii Xemena binyen makenen alogo i ya Dii Xemen xa i binya. ² I bata senben fi n tan ma adamadiine birin xun na, a n xa habadan nii rakisin fi muxune ma i naxanye soxi n yii. ³ Habadan nii rakisin nan ito ra, a e xa i tan Ala keden peen nan kolon e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina i naxan xexi. ⁴ N bata i ya binyen makenen dunuƚa yi. I wanla naxan soxi n yii, n bata yelin na ra. ⁵ N Fafe, iki n ma binyen makenen i yetagi, binyen naxan yi n yii i fema nun benun dunuƚa xa da.”

⁶ “I muxun naxanye fixi n ma dunuƚa yi, n bata i makenen ne xa. I gbeen nan yi e tan na. I bata e so n tan yii, e yi i ya falan suxu. ⁷ E bata a kolon iki fa fala i seen naxan birin fixi n ma, ne kelixi i tan nan yii. ⁸ I falan naxan tixi n xa, n bata na fala e xa, e yi a suxu. E bata a kolon yati, fa fala n kelixi i tan nin. E bata la a ra fa fala i tan nan n xexi.”

⁹ “N ni i tan Ala maxandima e xa. N mi i maxandima dunuƚa muxune birin xan xa fə i muxun naxanye soxi n yii amasəto i gbeen nan ne ra. ¹⁰ Naxanye birin n yii, i gbeen nan ne ra. I gbeen naxanye birin na, n gbeen nan ne ra. N binyaxi e tan xən. ¹¹ Iki n sigama i fema, n mi fa luma dunuƚa yi sənən koni e tan mən dunuƚa yi. N Fafe saripanxina, i xinla naxan fixi n ma, e ratanga na xinla sen-

beni alogo e xa findi kedenna ra, alo en tan findixi kedenna ra kii naxan yi. ¹²N yi e fema waxatin naxan yi, i xinla naxan so n yii, n na e ratanga na xinla senben nan xɔn, n yi e kantan. Hali keden mi lɔ ayi, fɔ halagin yi ragidixi naxan ma, alogo Kitabun sebenla xa kamali. ¹³Iki n sigama i fema, n bata feni itoe fala dunupa muxune xa alogo e xa n ma sewa defexin sɔtɔ e bɔɲeni. ¹⁴N bata i ya falan nali e ma koni dunupa muxune bata e rapaxu amasɔtɔ dunupa gbee mi e tan na alo dunupa gbee to mi n tan na. ¹⁵N mi i mafanma fa fala i xa e ba dunupa yi koni n ni i mafanma nen, i xa e ratanga Fe Naxin Kanna ma. ¹⁶Dunupa gbee mi e ra alo dunupa gbee to mi n tan na. ¹⁷E rasarijan ɲɔndin xɔn. I ya falan nan ɲɔndin na. ¹⁸I n xexi dunupa yi kii naxan yi, n fan bata e xe dunupa yi na kiini. ¹⁹N bata n yete rasarijan e fe ra alogo e fan xa rasarijan ɲɔndin xɔn.”

²⁰“N mi i maxandima e tan xan tun ma fe ra, koni fɔ e nun muxun naxanye fan denkeleyama n ma e fala xuiin xɔn ma ²¹alogo e birin xa findi muxu kedenna ra, alo i tan n tan yi kii naxan yi, e nun n fan i tan yi kii naxan yi. N Fafe, e fan xa findi kedenna ra en tan yi alogo dunupa muxune xa la a ra fa fala i tan nan n xexi. ²²I binyen naxan soxi n yii, n fan bata na so e yii, alogo e fan xa findi kedenna ra alo n tan nun i tan kedenna ra kii naxan yi, ²³n tan e tan yi, i tan fan n tan yi. E xa findi kedenna ra ngaxakedenya kamalixini alogo dunupa muxune xa a kolon fa fala i tan nan n xexi, a i bata e xanu alo i n xanuxi kii naxan yi. ²⁴N Fafe, i bata e so n yii. N denaxan yi, n waxi a xɔn ma, e fan xa siga n fɔxɔ ra menna nin, alogo e xa n ma binyen to, i binyen naxan fixi n ma, bayo i n xanuxi nen benun dunupa xa da. ²⁵N Fafe tinxinxina, dunupa muxune mi yi i kolon, koni n tan i kolon, e

fan bata a kolon a i tan nan n xexi. ²⁶N bata a liga, e yi i kolon. N na ligama nen, alogo i n xanuxi xanuntenyaan naxan na, na xa lu e tan fan yi, n tan fan yi lu e yi.”

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Maraka 14.43-50, Luka 22.47-53

18 Yesu yelin Ala maxande waxatin naxan yi, e nun a xarandiine yi siga, e sa dangu Kedirɔn lanbanna fɔxɔ kedenni, oliwi wudi bili nakɔn yireni, e nun a xarandiine sa so denaxan yi. ²Yudasi naxan Yesu yanfa, a a so yiini, na yi menna kolon amasɔtɔ Yesu nun a xarandiine yi darixi e malanɲe menna nin. ³Yudasi yi fa nakɔni, e nun Romi sofa ganla nun Yahudiyane kantan muxune, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune naxanye xexi. Xaye degene nun lenpune nun yenge so seene yi e yii.

⁴Feen naxanye fama ligadeni Yesu ra, a yi ne birin kolon. Yesu yi fa e fema, a yi e maxɔdin, a naxa, “E nde fenma?” ⁵E yi a yabi, e naxa, “Nxu Yesu Nasareti kaan nan fenma.” Yesu naxa, “N tan ni i ra.” Yudasi naxan a yanfama, a a so yiini, na fan yi tixi e tagi. ⁶Yesu to a fala, a naxa, “N tan ni i ra,” e xete e xanbi ra, e bira.

⁷Yesu mɔn yi e maxɔdin, a naxa, “E nde fenma?” E yi a fala, e naxa, “Yesu Nasareti kaana.” ⁸Yesu yi a fala, a naxa, “N bata yi a fala e xa, a n tan ni i ra. Xa e n tan nan fenma, e bonni itoe yiiba, e xa siga.” ⁹A na liga nen alogo a fala tixin xa kamali, a naxa, “N Fafe Ala naxan birin fixi n ma hali na keden mi lɔxi ayi.”

¹⁰Silanfanna yi Simɔn Piyeri yii. ³Piyeri yi a botinɲe ayi, a Saraxarali Kuntigi Singena konyin yiifari ma tunla sege a ma. Na konyin yi xili nen “Malikusi.” ¹¹Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “I ya silanfanna sɔti a tɛeni! N Fafe tɔɔ

³18:10 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

igelengenna naxan nagidixi n ma, n mi n minje na ra ba?”

E siga Yesu ra Anasa konni

¹² Sofa ganla nun e mangan nun Yahudiyane kantan muxune yi Yesu suxu, e yi a xidi. ¹³ E siga Yesu ra Anasa singe fema amasoto Kayafa bitan xememaan nan yi na ra. Kayafa nan yi Saraxarali Kuntigi Singen na na jeen na. ¹⁴ Kayafa nan bata yi Yahudiyane rakolon nun, a naxa, a fisa muxu kedenna xa faxa yamaan xa.

Piyeri a me fena Yesu ra

Matiyu 26.69-70, Maraka 14.66-68, Luka 22.55-57

¹⁵ Simon Piyeri nun xarandiina nde yi biraxi Yesu foxo ra. Saraxarali Kuntigi Singen yi xarandiin bonna kolon ki fapi. Nanara, a so Yesu foxo ra Saraxarali Kuntigi Singena tanden ma kiti sadeni. ¹⁶ Koni Piyeri yi tixi sansanna so deen dexon. Xarandiin bonna, Saraxarali Kuntigi Singen yi naxan kolon, na yi mini, a falan ti walike paxanla xa, naxan tixi deen na, na yi Piyeri raso. ¹⁷ Walike paxanla naxan yi tixi deen na, na yi a fala a xa, a naxa, “Xemeni ito a xarandiina nde xa mi i fan na ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “N tan mi a ra.” ¹⁸ Xunbenla yi fama na waxatini. Nanara, walikene nun de kantanne yi teen sa a ra, e yi tixi naxan xon e maxaradeni. Piyeri fan yi tixi e ye a maxaradeni.

Kuntigin yi Yesu maxodin

Matiyu 26.59-66, Maraka 14.55-64, Luka 22.66-71

¹⁹ Saraxarali Kuntigi Singen yi Yesu maxodin a xarandiine nun a xaranna fe ma. ²⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “N bata

falan ti yamaan birin xa kenenni, n yi darixi xaranna tiye salide banxine nin hanma Ala Batu Banxini, Yahudiyane birin e malanma denaxan yi. N mi sese falaxi wundoni. ²¹ I n maxodinma na ma nanfera? Muxun naxanye n xuiin mexi, ne maxodin. E n ma fala tixine kolon ki fapi!” ²² Yesu ito fala waxatin naxan yi, de kantanna naxanye yi na yi, na nde yi a deen garin, a naxa, “I Saraxarali Kuntigi Singen yabima na kii nin?” ²³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa n fala paxin tixi, na sereyaan ba. Koni xa n pondin nan falaxi, nanfera i n garinxi?”

²⁴ Nayi, Anasa yi a xidixin nasiga Kayafa ma, Saraxarali Kuntigi Singena.

Piyeri mon yi a me Yesu a xarandiyaan na

Matiyu 26.59-66, Maraka 14.69-72, Luka 22.58-62

²⁵ Simon Piyeri yi lu tixi na yi a maxaradeni. E yi a fala a xa, e naxa, “A xarandiina nde xa mi i fan na ba?” Koni Piyeri yi a tandi, a naxa, “N tan mi a ra.” ²⁶ Piyeri Saraxarali Kuntigi Singena konyin naxan tuli sege a ma, na kon kaana nde yi a maxodin, a naxa, “N mi i tan xa to a fema oliwi bili nakoni?” ²⁷ Piyeri mon yi a tandi. Dontonna yi wuga keden na!

E siga Yesu ra Pilati konni

Matiyu 27.1-2, 11-14, Maraka 15.1-5, Luka 23.1-5

²⁸ E yi Yesu tongo Kayafa konni siga yamana kannna banxini. Xoton xotonna nan yi a ra nun. Yahudiyane yeteen mi so yamana kannna banxini alogo Romi kaane nama e saripanna kala, bayo e yi sigama Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla^f donse donden nin. ²⁹ Pilati yi mini

^f**18:28 Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla:** Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoroyaana 12.1-13 kui.

tandeni e fema, a yi a fala e xa, a naxa, “E xemeni ito kansunma feen mundun ma?”

³⁰E yi a yabi, e naxa, “Xa xemeni ito mi fe paxi rabaxi, nxu mi yi fama a ra i fema nun.” ³¹Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E

a tongo, e yeteen xa a makiti e sariyan na.” Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Koni e sariyan mi a ra, nxu xa muxun faxa.” ³²Ito ligaxi nen alogo Yesu naxan fala lan a faxa kiin ma, na xa kamali.

³³Pilati yi xete yamana kanna banxini, a sa Yesu xili, a yi a maxodin, a naxa, “Yahudiyane Mangan nan i tan na ba?” ³⁴Yesu yi a yabi, a naxa, “I yetena maxodinna ni ito ra ba hanma muxune nan a falaxi i xa?” ³⁵Pilati yi a yabi, a naxa, “I mirixi a ma fa fala Yahudiyen nan n tan na ba? I kon kaane nun i ya saraxarali kuntigine nan i soxi n yii. I nanfe ligaxi?” ³⁶Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Dunujani ito gbee mi n ma mangayaan na. Xa dunujana ito gbeen nan yi n ma mangayaan na nun, n ma walikene yi yengen soma n xa nen nun alogo Yahudiyane nama n suxu. Koni iki, n ma mangayaan mi be xan yi.” ³⁷Nanara, Pilati yi a maxodin, a naxa, “Mangana nde nan i tan na nayi ba?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I tan nan a falaxi fa fala a mangan nan n tan na. N barixi dunupa yi na nan ma, a n xa jondin seren ba. Naxan yo jondin xa, ne e tuli matima n xuiin na nen.” ³⁸Pilati yi a maxodin, a naxa, “Nanse jondin na?”

E Yesu faxa feen nata

Matiyu 27.15-31, Maraka

15.6-20, Luka 23.13-25

A to na fala, Pilati yi mini banxini, a mɔn yi siga Yahudiyane fema, a sa a fala e xa, a naxa, “N mi a yalagi xun toxi hali ndedi!” ³⁹Koni e namunna nan a ra, n muxu keden yiiba e xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla waxatini. E waxi a xɔn ma, n xa Yahudiyane mangan yiiba e xa ba?” ⁴⁰E sɔnxɔ sɔnxɔ, e yi a yabi, e naxa, “En-

en, a tan mi a ra. Nxu waxi Baraba nan xɔn!” Anu, mafu tiin nan yi Baraba ra.

19 Nayi, Pilati yi Yesu tongo, e yi a bulan. ²Sofane yi kɔmɔtin jali kanna rafala mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna, e yi doma mamiloxin nagodo a ma. ³E yi lu fe a fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Yahudiyane Mangana, i kene.” E yi a garin.

⁴Pilati mɔn yi mini, a yi a fala Yahudiya yamaan xa, a naxa, “E a mato, n xa a ramini e ma tandeni, alogo e xa a kolon a n mi a yalagi xun toxi mume!”

⁵Nayi, Yesu yi mini tandeni, mangaya kɔmɔti jali kanna soxi a xun na, doma mamiloxin fan yi ragodoxi a ma. Pilati yi a fala e xa, a naxa, “A tan xemen ni i ra!”

⁶Saraxarali kuntigine nun de kantanne to a to, e sɔnxɔ sɔnxɔ, e lu a fale, e naxa, “A xa gbangban, a xa gbangban!” Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E tan xa a tongo, e sa a gbangban. N tan mi a yalagi xun toxi mume!” ⁷Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Sariyana nxu yii, fata na sariyan na a daxa a xa faxa amasɔɔ a bata a yete findi Alaa Dii Xemen na.”

⁸Pilati to na me, a yi gaxu kati! ⁹A mɔn yi xete yamana kanna banxini, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “I tan kelixi minen yi?” Koni Yesu mi a yabi. ¹⁰Pilati yi a fala a xa, a naxa, “I mi n yabima? I mi a kolon fa fala senbena n yii, n ni i bepin hanma n ni i gbangban?” ¹¹Yesu yi a yabi, a naxa, “Nɔ yo mi i yii n tan fari fɔ Ala naxan soxi i yii. Nanara, xemen naxan n soxi i yii na bata findi yulubi tongon na dangu i tan na.”

¹²Pilati na me waxatin naxan yi, a bepin xɔnla yi a suxu kati! Koni Yahudiyane yi lu sɔnxɔ sɔnxɔ, e naxa, “Xa i xemeni ito bepin, Romi Manga Gbeen Sesare xɔyi mi i tan na. Naxan yo a yete findi mangan na, na bata keli Romi Manga Gbeen xili ma.” ¹³Pilati to falani ito me, a Yesu ramini,

a dɔxɔ a kiti sa gbɛdeni, denaxan xili “Geme Kirana” denaxan xili Heburu xuini, “Gabata.” ¹⁴ Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla nan yi na xɔtɔn bode. Pilati yi a fala Yahudiyane xa, a naxa, “Ɛ mangan ni i ra, ɛ hɔn!” ¹⁵ E lu sɔnxɔɛ, e naxa, “A xa faxa! A xa faxa! A xa gbangban!” Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ waxi a xɔn ma, n xa ɛ mangan gbangban wudin ma ba?” Saraxarali kuntigine yi a yabi, e naxa, “Manga yo mi nxu tan yii, ba Romi Manga Sesare ra.” ¹⁶ Na xanbi ra, Pilati yi Yesu so e yii, a e xa a gbangban wudin ma.

Yesu yi gbangban wudin ma

*Matiyu 27.32-44, Maraka
15.21-32, Luka 23.26-43*

Nayi, sofane yi siga Yesu ra. ¹⁷ A yeteen yi a faxa wudin tongo, e siga yirena nde yi denaxan xili “Xun Xɔri Yirena” denaxan xili Heburu xuini, “Gol-gogota.” ¹⁸ E yi sa a gbangban wudin ma menni. E yi muxu firin fan gbangban wudin ma a fema, bonna a fɔxɔ kedenni, bonna fan a fɔxɔ kedenni. Yesu yi lu e tagi.

¹⁹ Pilati yi yamarin fi, e sebenla ti, e sa a singan a faxa wudin na, a naxa, “Yesu Nasareti kaana, Yahudiyane Mangana.” ²⁰ Yahudiya wuyaxi yi na xaran amasɔtɔ Yesu yi gbangbanxi wudin ma denaxan yi, men yi taan dexɔn ma nen, na yi sebexi Heburu xuiin nun Latin xuiin nun Gireki xuiin nin. ²¹ Yahudiyane saraxarali kuntigine yi a fala Pilati xa, e naxa, “I nama a sebe fa fala ‘Yahudiyane Mangana,’ koni fa fala xemeni ito naxa, a Yahudiyane Mangan nan a tan na.” ²² Pilati yi e yabi, a naxa, “N naxan sebexi, n mi fa na kalama sɔnɔn.”

²³ Sofane to yelin Yesu gbangbanje wudin ma, e yi a dugine tongo, e yi a yitaxun dɔxɔde naanin sofa keden dɔxɔde keden. A doma bun biran naxan mi yi degexi bayo dugi kedenna nan yi a ra, na yi lu. ²⁴ Sofane yi a fala e bode xa, e naxa, “En nama a yibɔ, en masensenna ti, a na naxan suxu, na yi a sɔtɔ.” Ito lig-axi nen alogo Kitabuna falan xa kamali, a naxa, “E bata masensenna ti n ma dugine fe ra, e xa e yitaxun e bode tagi.”[§] Nayi, sofane yi na liga.

²⁵ Yesu nga yi tixi a faxa wudin fema nun, e nun a ngaxakeden paxalanmana, Mariyama, Kilofasi a paxanla, e nun Mariyama Magadala kaana. ²⁶ Yesu yi a nga tixin to na yi e nun a xarandiina, a yi naxan maxanuxi han! A yi a fala a nga xa, a naxa, “Nga, i ya dii xemeni nan ito ra.” ²⁷ A yi a fala na xarandiin xa, a naxa, “I nga ni ito ra.” Na waxatin yeteni, na xarandiin yi a nga tongo, a siga a ra a konni.

Yesu faxa fena

*Matiyu 27.45-56, Maraka
15.33-41, Luka 23.44-49*

²⁸ Yesu yi a kolon fa fala feen birin bata yelin lige, a naxa, “N kɔɛ yinla bata raxara.” A na fala nen alogo naxan sebexi Kitabuni na xa kamali.^{**} ²⁹ Ige sasena nde yi dɔxi na, na yi rafexi manpa muluxunxin na. E dugi dungina nde ragodo manpa muluxunxini, e yi a filin wudin ma naxan xili hisopi wudina.^{††} E yi a lan Yesu deen ma a gbangban wudin kɔɛ ra. ³⁰ Yesu to manpa muluxunna min, a yi a fala, a naxa, “A birin bata kamali.”

§19:24 Yaburin 22.19

**19:28 A mato Yaburin 22.16 nun 69.22 kui.

††19:29 *Hisopi* yi findixi sansi bili xurudina nde nan na e yulubi xafari wunla xuyama naxan na saraxabadeni. Na feen sebexi Xɔroyaan 12.22 kui.

Na danguxina, a yi a xun sin, a niin yi ba.

**Sofane yi Yesu jensenna
sɔxɔn tanban na**

³¹ Yuman nan yi a ra, na xɔtɔn bode yi findima lɔxɔ binyen nan na Matabu Lɔxɔne yɛ. Yahudiyane kuntigine mi yi waxi e xa faxa muxune lu wudin kɔɛ ra Matabu Lɔxɔni. E yi a fala Pilati xa a e xa e sanne yigira alogo e xa e ragodo sinma. ³² Nanara, sofane yi siga, e yi xemen bonna sanne yigira naxan yi gbangbanxi Yesu dɛxɔn e nun bonna. ³³ Koni e Yesu li waxatin naxan yi, e yi a to, a bata faxa. Nanara, e mi a sanne yigira. ³⁴ Koni so-fana nde yi Yesu sɔxɔn a jensenni tanban na. Wunla nun igen yi mini a ma mafuren. ³⁵ Naxan na toxi, na bata a seren ba. Nɔndin nan a sereyaan na. A tan yatigi a kolon a nɔndin nan falaxi. Nayi, e fan xa denkeleya. ³⁶ Na ligaxi nen alogo Kitabun sebenla xa kamali, a naxa, “Hali a xɔri kedenna mi yigire.”^{‡‡}

³⁷ A sebexi yire gbete yi Kitabun kui, a naxa, “E muxun naxan yisɔxɔnxi, e e yeen tima nen na ra.”^{¶¶}

Yesu Maluxun fena

*Matiyu 27.57-61, Maraka
15.42-47, Luka 23.50-56*

³⁸ Na xanbi ra, Yusufu Arimate kaan yi Pilati mafan, a xa Yesu binbin tongo. Nba, Yesu a xarandiina nde nan yi Yusufu ra, koni wundoni, amasɔtɔ a yi gaxuxi Yahudiyane yɛɛ ra. Pilati yi tin. Nanara, a yi fa Yesu binbin tongodeni. ³⁹ Nikodemi naxan siga Yesu fema kɛɛen na a fɔlɔni, na fan yi bira Yusufu fɔxɔ ra. Ture xiri jaxumen kilo tonge saxan, mirihi latikɔnɔnna nun latikɔnɔn gbete

basanxin nan yi a yii. ⁴⁰ E yi Yesu binbin kasangen dugi fixen nun ture xiri jaxumen na amasɔtɔ Yahudiyane namunna nan yi na ra. ⁴¹ Yesu gbangban wudin ma denaxan yi, nako yiren nan yi na dɛxɔn. Bilinganna nde yi na nun, muxe munma yi maluxun denaxan yi. ⁴² Na xɔtɔn bode Yahudiyane Matabu Lɔxɔn nan yi a ra, gaburun faranna to mi yi makuya, e sa Yesu maluxun menni.

Yesu keli feen gaburun kui

*Matiyu 28.1-8, Maraka
16.1-8, Luka 24.1-12*

20 Xatin subaxani benun kuye xa yiba, Mariyama Magadala kaan yi siga gaburu deen na, a yi a li, gemen bata ba gaburun de ra. ² A gimatɔn yi siga Simɔn Piyeri nun a xarandiin boden fema, Yesu yi naxan maxanuxi han, a yi a fala e xa, a naxa, “E bata Marigin ba gaburun kui, e a saxi dede, nxu mi na kolon!”

³ Piyeri nun xarandiin bonna yi mini, siga gaburu deen na. ⁴ E firinna birin yi siga e giye koni xarandiin bonna yi dangu Piyeri ra, a singe yi sa gaburu deen li. ⁵ A yi a felen, a yi a yee masa, a yi kasangenna to gaburun faranna kui koni a mi so na. ⁶ Na xanbi ra, Simɔn Piyeri yi fa, a yi so gaburu faranna ra kedenna, a fan yi kasangenna to saxi na yi. ⁷ Yesu xunna yi mafilinxi dugin naxan yi, na mafilinxi yi saxi a danna, a mi yi kasangenna dɛxɔn ma. ⁸ Nayi, xarandiin naxan singe sa gaburu deen li, na fan yi so a kui. A yi na yito, a yi denkeleya. ⁹ Amasɔtɔ e munma yi a famu naxan sebexi Kitabuni, naxan yi a falaxi a Yesu kelima nen sayani. ¹⁰ Na xanbi ra, xarandiine yi xete e konni.

^{‡‡}19:36 A mato Xɔrɔyaan 12.46 nun Yatene 9.12 nun Yaburin 34.21 kui.

^{¶¶}19:37 A mato Sakari 12.10 kui.

**Yesu yi mini kenenni
Mariyama Magadala kaan xa**

Matiyu 28.9-10, Maraka 16.9-11

¹¹ Mariyama tan tixin yi lu wuge gaburu deen na. A wugama, a yi a felen a yee masadeni gaburun kui. ¹² Yesu binbin yi saxi denaxan yi nun, a yi maleka dugi fixe kan firin to dɔxi menni. Keddenna dɔxi a xun saden binna ra. Bonna dɔxi a san saden binna ra. ¹³ E yi a maxodin, e naxa, “I wugan nanfera, nga paxanla?” A yi e yabi, a naxa, “E bata n Marigin ba be yi, n mi a kolon e a saxi dede.”

¹⁴ A ito fala waxatin naxan yi, a yi a firifiri, a Yesu to tixi na yi. Koni a mi yi a kolon, xa Yesu nan yi a ra. ¹⁵ Yesu yi a maxodin, a naxa, “I wugan nanfera, nga paxanla? I nde fenma?” Naxanla yengi yi a ma, a nakɔ kantanna nan yi a ra. A yi a fala a xa, a naxa, “N fafe, xa i tan nan a baxi be, i sigaxi a ra denaxan yi, na fala n xa, n xa sa a tongo na.” ¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Mariyama.” A yi a firifiri, a falan ti Yesu xa Heburu xuini, a naxa, “Raboni.” Na bunna neen, “Karamɔɔ.”

¹⁷ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama kankan n ma, amasɔɔ n munma siga n Fafe Ala fema singen. Koni siga, i sa a fala ngaxakedenne xa, i naxa, a n tema n Fafe nun e Fafe fema, n ma Ala nun e Ala.” ¹⁸ Nayi, Mariyama Magadala kaan yi siga a faladeni xarandiine xa fa fala a bata Marigin to, a bata falani itoe ti a xa.

Yesu yi a xarandiine xe

*Matiyu 28.16-20, Maraka
16.14-18, Luka 24.36-49*

¹⁹ Na xati kedenna jinbanna ra, xarandiine yi malanxi banxina nde kui, deen balanxi e ma amasɔɔ e yi gaxuxi Yahudiyane yee ra. Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “E bɔɔnen xa xunbeli.” ²⁰ A yelinxini ito fale, a yi a yiine nun a

ɔɔnenna yita e ra. Xarandiine Marigin toxina, e sewa kati! ²¹ Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “E bɔɔnen xa xunbeli! N Fafe Ala n xexi kii naxan yi, n fan bata e xe na kiini.” ²² A ito fala waxatin naxan yi, a yi a de foyen fe e ma, a naxa, “E Alaa Nii Sarijanxin sɔɔɔ. ²³ E na dija naxanye yulubiye ma, ne mafeluun sɔɔɔma nen, e na naxanye gbeye ramara, ne gbeene ramarama nen.”

Yesu nun Tomasi

²⁴ Muxu keden yi a xarandii fu nun firinne ye, Tomasi, naxan mɔn yi xili “Gulunna,” na mi yi e fema Yesu fa waxatin naxan yi. ²⁵ Nanara, xarandiin bonne yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata Marigin to!” Tomasi yi a fala e xa, a naxa, “Xa n mi a gbangban funfun to a yiine kui, n yi n yii sonla raso a sɔɔɔndene ra, n yi n yiin naso a ɔɔɔnenna sɔɔɔnden na, n mi le a ra mume!”

²⁶ Lɔɔɔ xun keden danguxina, xarandiine mɔn yi e malan banxini, Tomasi yi e fema, deene yi balanxi. Koni Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “E bɔɔnen xa xunbeli.” ²⁷ Na xanbi ra, a yi a fala Tomasi xa, a naxa, “I yii sonla rafa, i yi n yiine mato. I yiini bandun, i yi a raso n ɔɔɔnenna, alogo i nama denkeleyatareyaan liga, denkeleya.” ²⁸ Tomasi yi a yabi, a naxa, “N Marigina, n ma Ala!” ²⁹ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bayo i bata n to, i bata denkeleya ba? Muxun naxanye denkeleyaxi hali e munma n to, sewan ne xa!”

Kitabun yireni ito sebe xunna

³⁰ Yesu kabanako fe gbete wuyaxi liga nen a xarandiine yee xɔri naxan mi sebexi Kitabuni ito kui. ³¹ Koni itoe sebexi nen alogo e xa la a ra fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, Alaa Dii Xemena. E na denkeleya a ma, e nii rakisin sɔɔɔma nen a xinli.

**Yesu yi mini kenenni
xarandii solofere tagi**

21 Na xanbi ra, Yesu mɔn yi a yete makenen a xarandiine xa Tiberiyadi daraan dexɔn ma. A a yete makenen kii naxan yi, na nan ito ra. ²Simɔn Piyeri nun Tomasi naxan xili Gulunna, e nun Nataniyeli naxan kelixi Kana taani Galile yamanani e nun Sebede a dii xemene nun xarandii firin gbete, ne yi malanxi. ³Simɔn Piyeri yi a fala bonne xa, a naxa, “N sigama yexe suxudeni.” E yi a yabi, e naxa, “Nxu fan sigama i fɔxɔ ra nɛn.” Nayi, e siga, e sa dɔxɔ kunkin kui. Koni e mi sese suxu na kɔɛɛn na.

⁴Kuye yibaxina, Yesu yi fa ti daraan de. Koni a xarandiine mi yi a kolon a Yesu nan yi a ra. ⁵A yi a fala e xa, a naxa, “Banxulanne, ε bata yexena nde suxu ba?” E yi a yabi, e naxa, “En-en.” ⁶A yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ yalaan nagodo kunkin yiifanna ma, ε nde suxuma nen na yi.” E to yalaan nagodo menni, e mi nɔ a bandunɛ amasɔtɔ yexe wuyaxi bata yi e suxu yalaan na. ⁷Yesu yi xarandiin naxan maxanuxi, na yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Marigin nan a ra!” Simɔn Piyeri to na mɛ tun, fa fala Marigin nan a ra, a yi a domaan xidi a ra, amasɔtɔ a ragenla nan yi a ra. A tungan, a sin igeni. ⁸Xarandiin bonne yi bira a fɔxɔ ra kunkin kui, e fa yalaan bandunɛ, a rafexi yexen na ken! Amasɔtɔ, e nun xaren mi yi tagi kuya, fɔ nɔngɔnna ye keme firin jɔxɔn.

⁹E to xaren li, e yi teen to na, yexene yi ganma denaxan yi e nun buruna. ¹⁰Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ baxi yexen naxan suxude, ε fa na nde ra.” ¹¹Simɔn Piyeri yi so kunkin kui, a yalaan bandun xareyaan na, a rafexi yexe xungbene ra. Keme tonge suulun e nun saxan nan yi a birin na. Hali e to a wuyaxi suxu, koni yalaan mi yibɔ. ¹²Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ fa ε dege.” Xarandiine sese mi

susu a maxɔdinɛ fa fala, “Nde i tan na?” Amasɔtɔ e yi a kolon, a Marigin nan yi a ra. ¹³Nanara, Yesu yi a maso, a burun tongo, a yi a so e yii. A yexen fan liga na kiini.

¹⁴A saxanden nan yi na ra Yesu xa a makenen a xarandiine xa, xabu a keli sayani.

Yesu nun Piyeri

¹⁵E yelin xanbini e dege, Yesu yi a fala Simɔn Piyeri xa, a naxa, “Simɔn, Yoni a dii xemena, i n xanuxi dangu itoe ra ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “Ɖn, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi dɔxɔ n ma yexɛɛ diine xɔn.” ¹⁶Yesu mɔn yi a fala a xa a firindeni, a naxa, “Simɔn, Yoni a dii xemena, i n xanuxi ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “Ɖn, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi lu n ma yexɛene xɔn.” ¹⁷Yesu mɔn yi a fala a xa a saxandeni, a naxa, “Simɔn, Yoni a dii xemena, n nafan i ma ba?” Piyeri bɔɔnɛn yi yifu amasɔtɔ Yesu bata a maxɔdin dɔxɔɔna ma saxan fa fala, “I n xanuxi ba?” Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “N Marigina, i feen birin kolon, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi dɔxɔ n ma yexɛene xɔn.” ¹⁸N xa jɔndin fala i xa. I yi banxulanyani waxatin naxan yi, i yi darixi i yete maxide nen, i yi siga denaxan na i kenɛn. Koni i na fori waxatin naxan yi, i yiine yibandunma nen muxu gbete yi i maxidi, a siga i ra yire yi denaxan mi rafan i ma.” ¹⁹Yesu yi na falama nen al-ogo a xa Piyeri faxa kiin yita, a yi Ala binyama naxan xɔn. A yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.”

²⁰Piyeri yi a firifiri, a yi xarandiin bonna to e fɔxɔ ra, Yesu yi naxan maxanuxi. A tan nan yi dɔxi Yesu fema e degedeni, a Yesu maxɔdin waxatin naxan yi, a naxa, “Marigina, nde i yanfama, a i so yiini?” ²¹Awa, Piyeri

a toxina, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “Marigina, nanfe ligama xemeni ito ra?”

²²Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa n waxi a xɔn ma, a tan xa lu a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na? I tan xa bira n fɔxɔ ra tun.” ²³Nayi, falani ito yi xuya ayi Yesu a xarandiine tagi fa fala xarandiini ito mi faxama. Koni Yesu mi a falaxi fa fala a mi faxama, koni a a fala a xa nen, a naxa, “Xa n waxi a xɔn ma a tan xa lu

a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na?”

²⁴Na xarandiin nan feni itoe seren bama. A tan nan mɔn itoe sebexi. En na a kolon fa fala jɔndin nan a sereyaan na.

Fala dɔnxena

²⁵Yesu mɔn fe gbete wuyaxi liga nen. Xa ne birin yi sebe nun, n ma miriyani, a kitabune mi yi xanɛ dunɔpani ito yi.

Kewanle

Yesu a Xerane Kewanle

Luka naxan Ningila Yesu yirena nde sebexi, na nan mɔn yireni ito fan sebexi naxan xili “Yesu a Xerane Kewanle.” Ningila Yesu a yitama en na nen Yesu feen naxanye ligaxi a siimayani. A firindeni ito fɔlɔxi a singen danden nin. A fan a yitama en na nen Yesu fɔxɔrabirane nun a xerane naxan liga alogo Yesu a xaranna xa xuya ayi dunuɔa yiren birin yi.

Yesu yelin xanbini a xerane xɛ, a e xa a xaranna kawandin ba dunuɔa yirene birin yi, a yi a Nii Sarijanxin fan nagodo e ma alogo e xa senben sɔtɔ a wanla ke feen na. E to na sɔtɔ, e yi kawandin ba fɔlɔ Yerusalen taani. Muxu wuyaxi yi la e falane ra, e findi Yesu fɔxɔrabirane ra. Kabanako fe wuyaxi yi liga alogo muxune xa la Yesu a xerane falane ra.

Na kawandin yi senben sɔtɔma Yerusalen taani waxatin naxan yi, Yesu yaxune yi denkeleya muxune tɔrɔ fɔlɔ. Na kui, Yesu fɔxɔrabirane yi xuya ayi Yerusalen taan fari ma. E yi siga kawandin be Yudaya nun Samari bɔxɔn ma. Kitabun yireni ito sora singena han sora fu nun firinden na wanla nan yitama en na. Piyeri tiden gbo na taruxune kui.

Na xanbi ra, Ala yi xera gbete xili naxan findixi Pɔli ra. Benun Ala xa a xili, Pɔli yi Yesu fɔxɔrabirane naxankatama Isirayilaa dinan xinli han! Koni Yesu yi a yete yita Pɔli ra, a fa a xɛ yamana gbete ye ma. Na kui Yesu a fe xibarun yi dangu Isirayila bɔxɔn danne ra siga siya gbetene yamanane yi.

Pɔli yi na wanla ke yire wuyaxi yi, keli Yerusalen taani siga han Romi taani. Yahudiyane yi a naxankata, koni e mi a nɔ. A yi kawandin bama Yahudiyane xa salide banxine kui, a mɔn yi a bama siya gbetene se batudene kui. A na liga nen alogo dunuɔa muxune birin xa a kolon Yesu naxan ligaxi e xa.

Luka taruxuni itoe fefesexi nen, a e sebe. Koni yirena nde sebe kiina a yitama en na, a a ligaxi Luka yɛɛ xɔri nen. Waxatina nde Luka naxa, “Nxu yi siga iki...” Na falan nan a yitama en na, a a fan yi na nun. E nun Pɔli nan yi sigama sigatini Yesu fe xibarun nalideni. Dandan tiin nan yi Luka ra.

Na birin kui, to denkeleya muxune nɔe a kolonɔe nen Yesu fɔxɔrabira singene dunuɔa yi gidixi kii naxan yi. E wanla lan a xa findi misaala ra en xa.

Yesu te feen kore

1 N xɔyin Teyofili,^{§§} N bata Yesu a feene sebe i xa n ma sebe singen kui a wanla fɔlɔ feen naxanye birin ma e nun a xaranna naxan birin ti xabu a fɔlɔni ²han a te kore waxatin naxan yi a yelin xanbini yamarine fiye a xera sugandixine ma Alaa Nii Sarijanxin barakani. ³A naxankata xanbini, a yi a niiramaan yita e ra taxamaseri wuyaxi xɔn ma xii tonge naanin bun, a mɔn yi Alaa Mangayana fe fala e xa. ⁴A yi e fema waxatin naxan yi, a yi e yamari, a naxa, “E nama keli Yerusalen taani singen. N Fafe Ala ε tuli saxi naxan na,* ε na mame be, n bata yi naxan ma fe fala ε xa. ⁵Amasɔtɔ Yoni muxune rafuxi igen nin koni a mi fa buma, ε rafu Alaa Nii Sarijanxini.”

⁶Nba, xerane yi malanxi Yesu fema waxatin naxan yi, e yi a maxɔdin, e naxa,

§§**1:1 Teyofili:** Muxu xinla na a ra naxan bunna neen, fa fala “Muxun naxan Ala xanuxi.” A mato Luka 1.1 kui.

***1:4 Ala e tuli saxi naxan na,** na findixi Alaa Nii Sarijanxin nan na. A mato Xerane 2.2 kui.

“Marigina, i mɔn Isirayila mangayani tɔnma waxatini ito nin ba?”[†] 7 Yesu yi a fala xerane xa, a naxa, “N Fafe Ala bata waxatin naxanye ragidi a senben bun, a mi lan ε xa ne liga waxatine kolon. 8 Koni Alaa Nii Sarijanxin na godo ε ma waxatin naxan yi, ε senben sɔtɔma nen, ε yi findi n serene ra Yerusalen taani, e nun Yudaya yamanan nun Samariya yamanan birin siga han bɔxɔn danne ra.” 9 A yelinxini ito fale, Ala yi a rate kore e yeε xɔri, a yi lɔ ayi e ma kundani. 10 E yeen mɔn yi xelexi ayi a fɔxɔ ra waxatin naxan yi, xeme dugi fixe kan firin yi ti xerane fema. 11 E yi a fala, e naxa, “Galile kaane, ε tixi be nanfera, ε koren matoma? Yesu ito naxan bata tongo ε tagi, a te kore xɔnna ma, a mɔn fama nen alo ε a toxi te kii naxan yi.”

Yudasi jɔxɔn sugandi fena

12 E yi xete Yerusalen taani sa keli Oliwi geyaan na. Na geyaan nun taa tagina, kilo keden jɔxɔndɔn na a ra. 13 E soxina taani, e te kore banxin kui e yigiyaan na. Naxanye yi na yi, ne nan xili itoe ra, Piyeri[‡] nun Yoni nun Yaki nun Andire nun Filipi nun Tomasi nun Barotolome nun Matiyu nun Alifaa dii xemena Yaki nun Simɔn e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”[¶] e nun Yaki a dii xemena, Yudasi. 14 Itoe birin yi e malanma yire kedenni Ala maxandideni waxatin birin e nun paxanla ndee nun Yesu nga, Mariyama e nun Yesu xunyene.

15 Na waxatini, Piyeri yi keli, a falan ti denkeleya muxune ye. Muxu keme muxu mɔxɔɔne nan yi na yi. 16 A yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne, Alaa

Nii Sarijanxin naxan falaxi Kitabun kui Dawuda xɔn ma Yudasi a fe yi, naxan yi Yesu suxu muxune yeε ra fɔ na xa kamali nen. 17 Yudasi, en tan nde nan yi a ra nun. A fan yi wanli ito ligama en xɔn ma.”

Yudasi faxa fena

Matiyu 27.3-9

18 Nba, Yudasi gbetin naxan sɔtɔ a saranna ra tinxintareyaan xɔn ma, a bɔxɔn sara na ra. A bira na bɔxɔn fari, a faxa, a kuiin yi rabɔ ayi. A kui seene birin yi mini. 19 Yerusalen kaane birin yi na feen kolon. Nanara, e na bɔxɔn xili sa e kon xuini, Hakeladama. Na bunna neen, “Wuli bɔxɔna.”

Yudasi jɔxɔn sugandi fena

20 Piyeri mɔn yi a fala, a naxa, “Amasɔtɔ a sebexi Yaburin kui, fa fala, ‘A yireni genla xa lu, muxu yo nama lu na yi.’ A mɔn sebexi, ‘Muxu gbete xa a tiden tongo.’”[§] 21 Nanara, fɔ muxuna nde xa sugandi, naxan yi en fema waxatin birin yi, en Marigi Yesu yi sigan tima en xɔn ma waxatin naxan yi 22 fɔlɔ Yesu rafu waxatin ma Yoni xɔn, han sa ti Yesu rate lɔxɔn ma kore. Fɔ na kanna xa kafu en ma, a fan yi findi seren na a Yesu bata keli sayani.” 23 Nanara, e muxu firin yeɓa, Yusufu naxan yi xili Barasaba, a mɔn yi xili Yusutu e nun Matiyasi. 24 E yi Ala maxandi, e naxa, “Marigina, i tan muxun birin bɔɔe yi feen kolon. Nanara, a yita nxu ra, itoe firinna, i bata naxan sugandi 25 alogo a xa wali xerayani Yudasi jɔxɔni, Yudasi wanla naxan bejin, a siga a sigadeni.” 26 Na danguxina, e

[†]1:6 E yi waxi a xɔn ma Ala xa *Isirayila mangayani tɔn* bayo Romi kaane bata yi Isirayila yamanan suxu yengeni.

[‡]1:13 Muxune mɔn Piyeri ma a Pita.

[¶]1:13 *Yahudiya siya xanuna*: Muxune nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengema alogo Isirayila kaane xa mini e nɔn bun ma.

[§]1:20 A mato Yaburin 69.26 nun 109.8 kui.

masensenna ti, a yi Matiyasi suxu, a sa Yesu a xera fu nun kedenna fari.

Alaa Nii Sarijanxin fa fena

2 Se Xaba Singen Sali lɔxɔna a liye, denkeleya muxune birin yi malanxi yirena nde yi, ²sanɔna ma kedenni, e yi xui gbeena nde me keli kore naxan yi ligaxi alo foye gbeen xuina. E yi doxi banxin naxan kui, a yi na rafe. ³Tee degene yi siga gode e keden kedenna birin xun ma alo teen lenna. ⁴E birin yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na. E falan ti fo lo xui gbetene yi, alo Nii Sarijanxina a fixi e ma kii naxan yi.

⁵Yahudiya to gɔndiyaxina ndee yi yigiyaxi Yerusalen taani na waxatini, naxanye sa kelixi dunuɔna siyane birin ye. ⁶E to xui gbeeni ito me, yamaan yi e malan. Na yi e birin naterena amaso to e keden kedenna birin yi e yete kon xuiin nan mema denkeleya muxune falani. ⁷E yi kabe han, e naxa, “Naxanye falan tima itoe ra, Galile kaane xa mi e birin na ba?” ⁸Nanfera nayi, en keden kedenna birin fa e xuiin mema en yete bari xuine yi? ⁹Parate kaane, Mede kaane, Elan kaane, naxanye doxi Mesopotamiya nun Yudaya nun Kapadose nun Pontu nun Asi yi ¹⁰e nun Firigi nun Panfiliya nun Misiran nun Libiya bo xɔn naxan Sireni yamanan dexɔn e nun naxanye kelixi Romi taani ¹¹Yahudiyane ba, Yahudiyataren naxanye so Yahudiya dinani ba, Kireti kaane ba, Arabi kaane ba, en birin e xuiin mema, e Alaa kabanako feene ralima en ma, en ma xuine yi!” ¹²E birin yi kabe, e yifu, e lu a fale e bode xa, e naxa, “Ito bunna di?” ¹³Koni ndee yi lu denkeleya muxune magele, e naxa, “Itoe minxin nan a ra.”

Piyeri kawandin naxan ba

¹⁴Nba, Piyeri nun xarandii fu nun kedenna bonne yi keli, e ti, Piyeri yi falan ti yamaan xa a xuini texin na, a naxa, “E tan Yahudiyane nun Yerusalen kaane, e tuli mati n xuiin na, alogo e xa a kolon, ¹⁵fa fala muxuni itoe mi minxi alo e yengi a ma kii naxan yi, soge raxenxen** waxatin na a ra iki. ¹⁶Koni Ala naxan fala Nabi Yoweli a Kitabun kui, na nan ito ra. A naxa,

¹⁷‘Waxati rapanni,
n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen
adamadiin birin ma.

E dii xemene nun e dii temene nabiya
falane tima nen.

E banxulanne yi fe toon ti
alo xiyena.

E xeme fonne yi xiyen sa.

¹⁸Na lɔxɔne yi,

n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen
hali n ma konyi xemene
nun n ma konyi gilene xun ma,
e yi nabiya falane ti.

¹⁹N kabanako feene yitama nen kore
xɔnna ma

e nun taxamasenne bo xɔn xɔnna ma,
wunla nun teen nun tee tuti gbeen min-
ima nen.

²⁰Sogeni dimima nen,

kiken yi gbeeli alo wunla,

benun Marigina lɔxɔ binye gbeen xa a li.

²¹Nba, muxu yo na Marigin maxandi a
xinla ra,

na kisima nen.†† †

²²“Isirayila xemene, e tuli mati falani
ito ra. Ala nan Yesu Nasareti kaan xexi.
Ala bata na yita e ra kabanako feene nun
fe magaxuxine nun taxamasenne xɔn a
naxanye liga e tagi alo e tan yetena a
kolon kii naxan yi. ²³Ala bata yi a ragidi

**2:15 Piyeri *soge raxenxena* fe falaxi nen alogo yamaan xa la a ra a do lo fe mi yi a ra bayo men kaane mi yi darixi do lon minje xɔtonni.

††2:21 Yoweli 3.1-5

alo a yi a kolon kii naxan yi, a Yesu xa so ε yii. Ε yi kafu gbalotōne ma, ε yi a gbangban wudin ma, ε yi a faxa. ²⁴ Koni Ala mōn yi a rakeli, a yi a ba sayaan xōleni amasōtō sayaan mi yi nεε a ramare. ²⁵ Bayo Dawuda a fala nen a fe yi, a naxa,

‘N xaxili Marigin xōn ma waxatin birin, bayo a n dεxōn ma, sese mi n mamaxe.

²⁶ Nanara, n bōjen sεwaxi, n yi falan ti sewani.

N fati benden fan luma nen yigini.

²⁷ Amasōtō, i mi i mε n na, n siga laxira yi.

I mi tinje i ya muxu tōgōndiyaxin yi kun gaburun na.

²⁸ I bata kiraan yita n na nii rakisin sōtōma naxan xōn.

I n nalugoma nen sewan na i yetagi.’^{‡‡} ”

²⁹ “Awa, ngaxakedenne, n xa en benba Dawudaa fe fala ε xa sike mi naxan yi. A faxa nen, a maluxun, a gaburun mōn na han to. ³⁰ Koni nabiin nan yi a ra, a a kolon nen a Ala bata a tuli sa, a yi a kōlō, a Dawuda bōnsōnna nde findima nen Mangan na a tan funfuni.’^{¶¶} ³¹ Ala yi feen naxan ligama, Dawuda to na to, a yi Alaa Muxu Sugandixin nakeli feen fala, a naxa, a mi a mε a ra, a siga laxira yi. A fati benden mōn mi kunma.’^{§§} ³² Ala na Yesu nan nakelixa sayani. En birin bata findi na seren na. ³³ A bata te Ala yiifanna ma. A yi Alaa Nii Saripanxin sōtō, Fafe Ala bata en tuli sa naxan na, a yi a ragodo en ma iki. Ε na nan toma. Ε na nan mema iki. ³⁴ Amasōtō Dawuda yetεen mi te ariyanna yi. Anu, a yetεen

bata a fala, a naxa, ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa,

“Dōxō n yiifanna ma

³⁵ han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”^{*} ”

³⁶ “Nayi, Isirayila muxune xa ito kolon yati, a ε Yesu naxan gbangbanxi wudin ma, Ala bata na findi Marigin na e nun a Muxu Sugandixin na.”

³⁷ Nba, yamaan to na mε, na yi e bōjen kala. E yi a fala Piyeri nun xeraan bonne xa, e naxa, “Nxu ngaxakedenne, nxu nanfe ligama?” ³⁸ Piyeri yi a fala e xa, a naxa, “Ε keden kedenna birin xa ε xun xanbi so ε hakeni, ε rafu igeni Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, alogo ε yulubine xa xafari, ε yi Alaa kiseen sōtō, a Nii Saripanxina. ³⁹ Amasōtō Ala bata ε tan nun ε diine tuli sa na ra e nun naxanye birin yire makuyene yi en Marigina Ala naxanye xilima a fεma.”

⁴⁰ Piyeri yi sereyaan ba, a yi e rawεkile fala wuyaxi ra, a naxa, “Ε yetε ratanga waxatini ito tinxintareyaan ma.” ⁴¹ Naxanye tin a falan ma, ne yi rafu igeni. Muxu wuli saxan jōxōn yi sa denkeleya muxune fari na lōxōni. ⁴² E yi bira xerane xaranna fōxō ra, e yi lu ngaxakedenyani, e lu e dεge e bode xōn ma,[†] e lu Ala maxande.

⁴³ Xerane yi kabanako fe wuyaxi liga e nun taxamasenne han birin yi gaxu. ⁴⁴ Denkeleya muxune birin yi lu e bode fεma, e yii seene birin yi findi e bode gbee ra. ⁴⁵ E yi e bōxōne nun e yii seene matima nen, e yi na gbetine yitaxun e bode ra alo e keden kedenna birin makona a ma kii naxan yi. ⁴⁶ E yi lu e malanje Ala Batu Banxini lōxō yo lōxō,

^{‡‡}2:28 Yaburin 16.8-11

^{¶¶}2:30 Yaburin 132.11

^{§§}2:31 Yaburin 16.10

^{*}2:35 Yaburin 110.1

[†]2:42 Yanyina nde, ito bunna neen fa fala e yi Marigina ximenna yitaxunma. A mato Luka 22.19 kui.

e yi e degema e bode xɔn ma e konne yi, sewan nun bɔɓe xunbenli. ⁴⁷E yi lu Ala tantunɓe, e yi rafan yamaan birin ma. Marigin yi nde sama kisi muxune fari nen lɔxɔ yo lɔxɔ.

Lebutenna rakendeya fena

3 Lɔxɔna nde, Piyeri nun Yoni yi siga Ala Batu Banxini Ala maxandi waxatini, benun se din waxatin xa a li. ²Nba, muxune yi fama xemena nde ra Ala Batu Banxin nabilinna yinna so deen na xandi tideni lɔxɔ yo lɔxɔ naxan yi barixi lebutenyani. Na so deen yi xili nen, “De Tofajina.” ³A to Piyeri nun Yoni to soe, a yi e xandi gbetini.

⁴E yi e yeen ti a ra. Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nxu mato.” ⁵A yi e mato. A yengi yi a ma, a e yii sena nde nan fima a ma. ⁶Koni Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Gbeti mi n yii! Xema mi n yii! Koni seen naxan n yii, n na soma nen i yii. Yesu Alaa Muxu Sugandixin Nasareti kaan xinli, keli, i sigan ti.” ⁷Piyeri yi a suxu a yiifanna ma, a yi a rakeli. Xemen sanne nun a wɔsɔxɔne yi senben sɔɔ. ⁸A yi tugan, a ti a sanne xun na, a sigan ti fɔɔ. E nun xarandiine yi so Ala Batu Banxini, a sigan tima, a tuganma, a Ala tantunma.

⁹Yamaan birin yi a to sigan tiye, a Ala tantunma. ¹⁰E yi a kolon a a tan nan yi xandi tiini Ala Batu Banxin nabilinna yinna so deen na, naxan yi xili “De Tofajina.” Feen naxan liga xemen xa, e birin yi e terena na ra, e kabe kati!

Piyeri a kawandina

¹¹Bayo a mi yi fa xetema Piyeri nun Yoni fɔxɔ ra, yamaan kuisanxin yi fa e giye, e yi e malan Sulemani a Gagene bun ma. ¹²Piyeri yamaan to waxatin naxan yi, a yi falan ti e xa, a naxa, “Isir-ayila xemene, nanfera e kabema feni ito

ma? Nanfera e nxu matoma alo nxu tan nan a ligaxi xemeni ito yi sigan ti nxu senben nun nxɔ Ala kolonna barakani? ¹³Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala nun en benbane Ala nan a walikeen Yesu a binyen mayitaxi, e naxan yanfa, e yi e me a ra Pilati yetagi, naxan yi wama a bejin feni. ¹⁴E e mexi muxu saripnanxin nun muxu tinxinxin na, e Pilati mafan, a xa muxu faxan bejin e xa. ¹⁵E nii rakisin kanna faxesa nen, koni Ala yi a rakeli sayani. Na seren nan nxu tan na. ¹⁶Nxu to denkeleyaxi Yesu xinla ma, na nan fangan fixi xemeni ito ma, e naxan toma, e a kolon. Denkeleyana Yesu xinla ma na nan a rakendeyaxi e yee xɔri.”

¹⁷“Nba, ngaxakedenne, n na a kolon e tan nun e mangane feen naxan liga Yesu ra, e a ligaxi a kolontareyaan nan ma. ¹⁸Ala bata yi naxan fala a nabine birin xɔn ma, a na nan nakamalixi, a fɔ a Muxu Sugandixin xa tɔɔ. ¹⁹Nanara, e xun xanbi so e hakeni, e tubi Ala ma alogo e yulubine xa xafari. ²⁰Marigin yi matabu waxatine fi e ma, a mɔn yi a Muxu Sugandixin nafa e ma Yesu, a naxan nagidi e ma. ²¹Koni fɔ a xa lu nen kore xɔnna ma singen han a waxati saxin na a li Ala feen birin yitɔnma waxatin naxan yi alo a bata a fala a nabi saripnanxine xɔn ma kii naxan yi waxati danguxine yi. ²²Musa a fala nen, a naxa, ‘Marigina e Ala nabina nde raminima nen e ye alo n tan, e tuli mati a falane birin na. ²³Xa naxan yo mi a tuli mati na nabiin na, a kedima nen yamaan ye.’* ²⁴Nabiin naxanye birin bata falan ti xabu Nabi Samuyeli waxatini, ne birin bata yi lɔxɔni itoe fe fala. ²⁵E findixi nabine diine nan na. Ala layirin xidixi e nun e benbane tagi nen, a yi a fala Iburahima xa, a naxa, ‘Dunuɓa siyane birin duban sɔɔtoma nen i tan bɔnsɔnna

*3:23 A mato Sariyane 18.15 nun 18.18-19 kui.

barakani.[¶] 26 Ala to a walikeen nafa, a a xe ε singe nan ma alogo ε xa duban sɔtɔ a xɔn, a yi ε birin naxete ε fe paxine fɔxɔ ra.”

Piyeri nun Yoni makiti fena

4 Piyeri nun Yoni yi fala tiini wax-atin naxan yi yamaan xa, saraxaraline nun Ala Batu Banxin kantan muxune mangan nun Saduse muxune[§] yi fa. ²E yi xɔlɔxi han, bayo xerane yi yamaan xaranma. E yi a falama a faxa muxune kelima nen sayani alo Yesu. ³E yi e suxu, e yi e sa kason na han xɔtɔnni bayo kɔɛn bata yi so. ⁴Koni muxun naxanye e falan me, na wuyaxi yi la a ra. Denkeleya muxune yi wuya ayi han muxu wuli sulun ɲɔxɔn xemene gbansanna.

⁵Na xɔtɔn bode, yamaan mangane nun fonne nun sariya karamɔxɔne yi e malan Yerusalen taani. ⁶Saraxarali Kuntigi Singena Anasa yi na e nun Kayafa nun Yoni nun Alesandire nun Saraxarali Kuntigi Singena denbayaan muxu gbete. ⁷E yi Piyeri nun Yoni ti e yetagi, e yi e maxɔdin, e naxa, “E ito ligaxi nde senbe bun hanma xinla mundun yi?”

⁸Piyeri yi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a yi e yabi, a naxa, “Yamaan mangane nun fonne, ⁹xa ε nxu makitima wali fajina fe ra to naxan ligaxi lebutenna xa, e nun a rakendeyaxi kii naxan yi, ¹⁰nayi ε xa a kolon, ε tan nun Isirayila yamaan birin, fa fala xemene ito tixi ε yetagi kendeyani Yesu Nasareti kaan xinla barakan nin, Alaa Muxu Sugandixina, ε naxan gbangban wudin ma, Ala yi a rakeli sayani. ¹¹Kitabun Yesu ito nan ma fe falaxi, a naxa, ‘E tan banxi tiine ε me gemen naxan na, na bata findi banxin geme fisamantenna ra.’^{**} ¹²Kisin mi sɔte

muxu gbete yo xɔn, bayo xili gbete yo mi dunuɲa yi, naxan fixi muxune fe ra en kisin sɔte naxan sabu ra.”

¹³E yi kabe Piyeri nun Yoni a xaxili ragidin ma, amasɔtɔ xarantarene nan tun yi e ra naxanye mi fe kolon. Na yi a yita e ra a e yi Yesu nan fɔxɔ ra. ¹⁴Koni bayo e yi xemene kendeyaxin toma tixi e dexɔn ma, e mi yi nɛε sese fale. ¹⁵Koni e yi xarandiine yamari, a e xa mini kitisa yamaan malanni, e yi falan ti fɔlɔ e bode xa, e naxa, ¹⁶“En nanfe ligama muxuni itoe ra? Amasɔtɔ Yerusalen kaane birin a kolon a e bata kabanako fe gbeen liga. En mi nɛε a matande. ¹⁷Koni en xa tɔnna sa e ra, a e nama fa falan ti muxu yo xa Yesu xinli alogo feni ito nama xuya ayi yamaan tagi.”

¹⁸E yi Piyeri nun Yoni xili, e yi e yamari a e nama fa fala yo ti hanma e xaranna ti Yesu xinli. ¹⁹Koni Piyeri nun Yoni yi e yabi, e naxa, “E tan yeteen xa a mato xa nxu lan nxu xa ε tan nan xui suxu hanma Ala. ²⁰Nxu naxan toxi nxu yi a me, nxu mi nɛε tonde na fale.” ²¹E mɔn yi e kɔnkɔ e ma kati, na xanbi ra, e yi e beɲin. E mi yi nɛε e paxankate, amasɔtɔ yamaan birin yi Ala tantunma fe ligaxini ito a fe ra. ²²Amasɔtɔ xemene naxan nakendeya findi kabanako feen na, na barin bata yi dangu ɲɛε tonge naanin na.

Yesu mantonne Ala maxandina

²³E to e beɲin, Piyeri nun Yoni yi siga e lanfane fema. Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne feen naxan falaxi e xa, e na birin yeɓa e xa. ²⁴E na me waxatin naxan yi, e birin yi e xui ramini Ala ma ɲenige kedenni, e naxa, “Nxu kannna, i tan naxan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna

[¶]3:25 Dunuɲa Fɔlɔn 22.18 nun 26.4 kui.

[§]4:1 *Saduse muxune*: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mɔn mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

^{**}4:11 Yaburin 118.22

nun fɔxɔ igen nun e yi seene birin daxi,
²⁵ i tan naxan falan ti Alaa Nii Sarijanxin
 nun nxu benba Dawuda xɔn ma, i ya wa-
 likena, i naxa,

‘Nanfera siyane murutema?

Nanfera yamanane muxune yanfa fuune
 soma?

²⁶ Dunuɓa mangane bata tondi,
 kuntigine bata e malan

Marigin nun a Muxu Sugandixin xili
 ma.”††”

²⁷ “Bayo ɓɔndin na a ra yati, Herode
 nun Ponsi Pilati nun Yahudiyatarene nun
 Isirayila yamaan birin e malan nen taani
 ito kui i ya walike sarijanxin Yesu xili
 ma i naxan sugandixi. ²⁸ I senben nun i
 sagoon bata yi feen naxanye ragidi, e yi
 ne birin liga. ²⁹ Awa iki, Marigina, i tuli
 mati e fala xolene ra, i tin i ya walikene
 xa i ya falan nali xaxili ragidi gbeeni. ³⁰ I
 yiini bandun alogo muxune xa kendeya,
 taxamasenne nun kabanako feene yi liga
 i ya walike sarijanxin Yesu xinli.”

³¹ E yelinxina Ala maxande, e yi
 malanxi denaxan yi, menna yi xuruxu-
 run. E birin yi lugo Alaa Nii Sarijanxin
 na. E yi Alaa falan nali xaxili ragidini.

Denkeleya muxune lanna

³² Xaxili kedenna nun nii kedenna yi
 lu denkeleya yamaan muxune birin ma.
 Muxu yo mi yi a falama, a naxa, n gbeen
 ni ito ra, bayo e birin malanna nan yi
 e yii seene ra. ³³ Xerane yi lu Marigi
 Yesu keli feen sereyaan be senbe gbeeni.
 Baraka gbeen yi lu e birin xɔn! ³⁴ Bayo
 sese mi yi dasaxi muxu yo ma e ye. Xee
 bɔxɔn nun banxine yi naxanye yii, e yi
 e matima nen, e yi e saren xali, ³⁵ e sa
 e sa xerane bun. Xerane yi gbetin taxun
 muxune ra alo e makona a ma kii naxan
 yi.

³⁶ Awa, Lewi bɔnsɔnna xemena nde yi
 na, naxan bari Sipiri yamanani, a yi xili

Yusufu. Xerane yi a xili sa Baranabasi.
 Na bunna neen, “Muxu Ralimaniyana.”
³⁷ Xee bɔxɔna nde yi a yii, a na mati, a yi
 fa a sara gbetin sa xerane bun.

Ananiyasi nun Safira a fe

5 Xemena nde yi na naxan yi xili
 Ananiyasi, a ɓaxanla fan yi xili
 Safira. Na fan yi e bɔxɔna nde mati, ² a
 yi a saren fɔxɔ kedenna ramara a yete
 xa. A ɓaxanla fan yi na kolon. A siga
 a dɔnxen na xerane yee ra. ³ Piyeri yi a
 fala a xa, a naxa, “Ananiyasi, nanfera i
 tinxi Setana yi so i bɔɓeni, han i wulen
 fala Alaa Nii Sarijanxin xa? Nanfera i
 bɔxɔn saren fɔxɔ kedenna ramaraxi i yii?
⁴ Benun i xa na xee bɔxɔn mati waxatin
 naxan yi, i gbeen xa mi yi a ra ba? I to
 a mati i sagoon xa mi yi a gbetin na ba?
 Nanfera nayi, i fe sifani ito ligaxi? I mi
 wulen falaxi muxune xan xa de, fɔ Ala.”
⁵ Ananiyasi ito me waxatin naxan yi, a
 bira, a faxa. Naxanye birin na me, ne yi
 gaxu. ⁶ Banxulanne yi keli, e yi a kasan-
 gen, e sa a maluxun.

⁷ Awa waxatidi danguxina, a ɓaxanla
 fan yi fa, koni feen naxan ligaxi, a
 munma yi na me singen. ⁸ Piyeri yi a fala
 a xa, a naxa, “A fala n xa, e bɔxɔn saraxi
 xasabini ito nan na ba?” ɓaxanla yi a
 yabi, a naxa, “Ɔn, a saren yatin nan ito
 ra.” ⁹ Nayi, Piyeri yi a fala a xa, a naxa,
 “Nanfera e nun i ya xemmen lanxi a ma e
 xa Marigina Nii Sarijanxin bunba? I ya
 xemmen maluxun muxune san xuiin ni i
 ra deen na, e i fan xalima nen iki sa!”
¹⁰ A yi bira Piyeri bun ma, a faxa keden
 na! Banxulanne yi fa, e yi ɓaxanla fan
 li faxaxi, e yi a tongo, e sa a maluxun
 a xemmen dexɔn ma. ¹¹ Denkeleya yamaan
 nun muxun naxanye birin na feen me,
 gaxu gbeen yi ne suxu.

Taxamasenne fe

¹²Xerane yi taxamaseri wuyaxi nun kabanako fe wuyaxi liga yamaan tagi. Denkeleya muxune birin yi e malanma Sulemani a Gagene nan bun ma. ¹³Muxu yo mi susu a masoe e ra. Hali na, yamaan yi e xili fajin falama. ¹⁴Koni muxu wuyaxi yi lu se e fari, xemen nun jaxanla naxanye denkeleya Marigin ma. ¹⁵Nayi, muxune yi lu fe furetne ra, e yi e sa e sa seene nun dagine ma kirane xon ma alogo Piyeri dangumatxon nininna xa e li. ¹⁶Yama gbeen yi malan, sa keli Yerusalem rabilinna taane yi. E fa e furetne ra e nun jinan jaxine naxanye tɔroma. E keden kedenna birin yi kendeya.

Xerane besenxonyana fena

¹⁷Saraxarali Kuntigi Singen nun a muxun naxanye yi findixi Saduse muxune ra, ne yi xerane maxoxolon han e yi keli e xili ma. ¹⁸E yi xerane suxu, e yi e sa kasoon na. ¹⁹Koni Marigina malekan yi fa kaso banxin deen nabi koxen na. A yi e ramini, a yi a fala e xa, ²⁰a naxa, “E siga, e sa ti Ala Batu Banxini, Yesu dunupa yi gidi kiin naxan yitaxi e ra, e na feene birin yeɓa yamaan xa.” ²¹E to na me, e yi so Ala Batu Banxini subaxani, e xaranna ti folo.

Nba, Saraxarali Kuntigi Singen nun a muxune to fa, e yi kitisa yamaan birin xili, Isirayila yamaan fonne birin. E muxun nasiga kaso banxini, a e xa sa fa xerane ra e yetagi. ²²Koni e na lixina, kantan muxune mi xerane to. E yi xete, e sa a fala bonne xa, e naxa, ²³“Nxu kasoon lixi balanxi nen ken, kantan muxune tixi deen na, koni nxu to deen nabi, muxu yo mi yi na kui!” ²⁴Ala

Batu Banxin kantan muxune kuntigin nun saraxarali kuntigine ito mexina, e yi kui fu xerane fe yi, e naxa, “Nanfe ligaxi e ra?” ²⁵Nba, xemena nde yi so, a yi a fala e xa, a naxa, “E fa a mato, e xemen naxanye saxi kasoon na, e sa tixi Ala Batu Banxin kui, yamaan xarandeni!” ²⁶Kantan muxune kuntigin nun a muxune yi keli, e sa fa xerane ra. Koni e mi fa xerane karahan, amasoto e yi gaxuxi e magolon feen na yamaan xon.

²⁷E faxina xerane ra, e yi e ti kitisa yamaan yetagi. Saraxarali Kuntigi Singen yi e maxodin, ²⁸a naxa, “Nxu mi yi e yamari nun, a e nama fa yamaan xaran xemeni ito xinli ba? Koni a mato, e bata Yerusalem taan birin nafe e xaranni ito ra. E waxi a xon ma, e xa xemeni ito faxa feen sa nxu xun ma!”

²⁹Piyeri nun xeraan bonne yi e yabi, e naxa, “A fere mi na fo nxu xa Alaa falan nan suxu dangu muxune gbee falan na. ³⁰En benbane Ala bata Yesu rakeli sayani, e naxan gbangban wudin ma, e yi a faxa. ³¹Ala mon yi a rate kore, a yi a doxo a yiifanna ma, a yi a findi Mangan na e nun Marakisi Tiin na alogo Isirayila kaane xa no e xun xanbi soe e hakene yi, e yulubine yi xafari. ³²Feni itoe serene nan nxu tan na. Ala bata a Nii Sarijanxin naxan fi a falan suxu muxune ma, na feene seren nan na fan na.”

³³E ito mexina, e bojen yi te kati, han xerane faxa xonla yi e suxu! ³⁴Koni Gamaliyeli naxan findixi Farisi muxuna[†] nde ra, na yi na yi. Sariya karamoxon nan yi a ra naxan yi binyaxi yamaan birin xon. Na yi keli, a ti kitisa yamaan tagi, a yi yamarin fi, a xerane xa ramini singe. ³⁵Na danguxina, a yi a fala kitisane xa, a naxa, “Isirayila kaane, e muxuni itoe fe liga e yeren ma. ³⁶Waxati

†5:34 *Farisi muxune*: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e soɓe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyen bonne ra. E mon yi e benbane namunne suxuma kii xodexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mon yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

danguxina nde yi, xemena nde yi xili Tudasi, na a yete findi nen muxu gbeena nde ra, muxu keme naanin jaxɔn yi bira a fɔɔ ra. Koni muxune a faxa nen. A fɔɔrabirane birin yi xuya ayi, a fe yi lu fuu. ³⁷ Na danguxina, Yudasi Galile kaan fan yi keli muxune birin xili sebe waxatini, a yi ti ganla nde yeɛ ra murute xinla ma. Koni muxune yi a fan faxa, a fɔɔrabirane fan yi xuya ayi. ³⁸ Nanara, n xa a fala ε xa iki, ε muxuni itoe lu na, ε e bejin, e xa siga. Amasɔtɔ xa e feene nun e wanle fataxi muxune nan na, e kalama nen. ³⁹ Koni xa a fataxi Ala nan na, ε mi e nɛ mume! Na ma, ε a liga ki fapi alogo a nama liga alo ε Ala nan yengema.” E yi tin a maxadi xuiin ma.

⁴⁰ E yi xerane xili banxini, e yi e bulan, e yi tɔnna dɔɔ a e nama fa falan ti Yesu xinla ra. E yi e bejin. ⁴¹ Xerane sewaxin yi keli kitisa yamaan fema bayo Ala bata na binyen fi e ma a e xa jaxankata Yesu xinla fe ra. ⁴² E yi lu yamaan xarantɛ, e Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe xibarun nali Ala Batu Banxin nun muxune konne yi lɔɔ yo lɔɔ.

Denkeleya yamaan mali tiine fe

6 Na waxatini, Yesu fɔɔrabirane to yi wuyama ayi, Yahudiyān naxanye yi Gireki xuiin falama, ne yi e mawuga Yahudiyān bonne fari naxanye yi Heburu xuiin falama bayo e kapa gilene mi yi lɔɔ yo lɔɔ balon sɔtoma a kiini a taxun waxatini. Yahudiya Gireki xui falane naxa, “Gbetin naxan yitaxunma lɔɔ yo lɔɔ balon na, nɔɔ kapa gilene mi na se sɔtoma.” ² Nayi, xarandii fu nun firinne yi Yesu fɔɔrabirane birin malan, e yi a fala e xa, e naxa, “A mi lan nxu yi Alaa falan nabepin donse feen na. ³ Na ma, ngaxakedenne, ε muxu binyaxi solofere sugandi ε ye naxanye lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, xaxinla e ma, en yi e ti na wanla ra. ⁴ Nayi, en nɛ

en sɔbe soe nen Ala maxandin nun a falan wanli.”

⁵ Na falan yi yamaan birin kenen. Nayi, e yi Etiyen sugandi, naxan yi lugoxi denkeleyaan nun Alaa Nii Sarijanxin na, e nun Filipi nun Pirokoru nun Nikanoro nun Timon nun Paramenasi e nun Nikolasi Antiyoki kaan naxan so Yahudiya dinani. ⁶ E yi ne yita xerane ra. Xerane yi e yiin sa e ma, e yi Ala maxandi e xa.

⁷ Na ma, Alaa falan yi lu xuye ayi. Yesu fɔɔrabirane yi wuya ayi Yerusalen taani kati! Saraxarali wuyaxi yi denkeleya.

Etiyen suxu fena

⁸ Nba, Etiyen yi lugoxi Alaa hinanna nun a senben na. A yi kabanako fe gbeene nun taxamasenne liga yamaan tagi. ⁹ Koni salide banxina nde muxune yi keli Etiyen xili ma naxan yi xili “Muxu Xɔɔyaxine Salide Banxina” naxanye yi kelixi Sireni nun Alesandire taan nun Silisi nun Asi yamanani, e yi Etiyen matandi fɔɔ. ¹⁰ Koni e mi yi nɛ tiye Etiyen ma fe kolonna yeɛ ra e nun a yi falan tima Nii Sarijanxin naxan baraka yi. ¹¹ Awa, e muxuna ndee saranna fi alogo e xa a fala, e naxa, “Nxu a xuiin namexi nen Musa nun Ala rayelefue!” ¹² Nayi, e yi yamaan nun yamaan fonne nun sariya karamɔɔne radin Etiyen xili ma. E yi Etiyen suxu, e siga a ra kitisa yamaan fema. ¹³ E yi fa wule sere baane ra. Ne yi a fala, e naxa, “Xemeni ito luma fala jaxine tiye Yire Sarijanxini ito nun Musaa sariyan xili ma. ¹⁴ Amasɔtɔ nxu bata a mɛ a ra, a a falama, a naxa, a Yesu Nasareti kaan yire sarijanxin kalama nen, a yi en ma namun fonne maxete en naxanye sɔtɔxi Musa ra.”

¹⁵ Naxanye birin yi dɔxi kitisa yamaan malanni, ne birin yeen yi lu tixi Etiyen na, e yi a yetagin to alo malekan yetagin na a ra.

Etiyen ma sereyana

7 Saraxarali Kuntigi Singen yi a fala, a naxa, “Feen naxan falaxi i xun ma, jɔndin na a ra ba?”

²Etiyen yi a yabi, a naxa, “N fafane nun ngaxakedenne, ε tuli mati n xuiin na. En benba Iburahima yi Mesopotamiya yamanani waxatin naxan yi benun a xa dɔxɔ Xarani taani, Ala Binyen Kanna a yete makenen nen a xa. ³Ala yi a fala a xa, a naxa, “Keli i ya yamanan nun i xabilani. Siga na yamanani, n naxan yitama i ra.”⁴

⁴Nayi, a keli Kalidi kaane yamanani, a sa dɔxɔ Xarani taani. A fafe to faxesa, Ala yi a rafa yamanani ito yi, ε dɔxi denaxan yi iki. ⁵Ala mi bɔxɔ yo fi Iburahima ma yamanani ito yi na waxatini hali san tide keden jɔxɔn. Koni Ala a tuli sa nen, a yamanani ito findima nen a tan nun a bɔnsɔnna gbeen na. Anu, dii yo mi yi a yii na waxatini. ⁶Ala ito nan falaxi, a naxa, “I bɔnsɔnna dɔxɔma nen yamana gbetɛ yi, e konna mi denaxan yi, e yi tɔrɔ jɛɛ keme naanin konyiyani. ⁷Koni e na lu siyaan naxan bun konyiyani, n na makitima nen. Na xanbi ra, e minima nen na yamanani, e yi fa n batu be.”⁸ ⁸Na xanbi ra, Ala yi banxulan tiin layirin xidi e nun Iburahima tagi. Na xanbi ra, a yi Isiyaga bari, a yi a banxulan a xii solomasexede lɔxɔni. Isiyaga fan yi Yaxuba banxulan. Yaxuba fan yi en benba fu nun firinne banxulan.”

⁹“Awa, Yusufu a fe xɔxɔlɔnyaan ma, en benbane yi a mati Misiran kaane ma. Koni Ala yi a xɔn. ¹⁰Ala yi a xunba a tɔrɔn birin yi. A yi xaxilimayaan fi Yusufu ma, a yi a rafan Misiran mangan ma. A yi Yusufu dɔxɔ Misiran yamanan xun na e nun a banxi yi feene

birin. ¹¹Nba, fitina kamen yi so Misiran yamanan nun Kanan yamanani, tɔrɔn yi gbo ayi. Donse yo mi yi fa en benbane yii. ¹²Koni Yaxuba a mɛ waxatin naxan yi, a murutun yi Misiran yi, a yi en benbane rasiga a singeni. ¹³E sigan firindeni, Yusufu yi a yete yita a ngaxakedenne ra. Misiran mangan Yusufu kon kaane fe kolon na waxatin nin. ¹⁴Na xanbi ra, Yusufu yi xeraan nasiga a fafe Yaxuba nun a denbayaan birin tongodeni, muxu tonge solofere e nun suulun nan yi e birin malaxin na. ¹⁵Yaxuba yi siga Misiran yi, a faxesa denaxan yi e nun en benbane. ¹⁶Yamaan yi siga e binbine ra Siken taani. Iburahima gaburun naxan sara Hamori a diine ma Siken taani gbetin na, yamaan yi sa e maluxun menni.”

¹⁷“Ala Iburahima tuli sa naxan na, na rakamali waxatin yi maso, en ma yamaan yi wuya ayi Misiran yi. ¹⁸Na danguxina, Manga gbetɛ yi dɔxɔ Misiran yi naxan mi yi Yusufu kolon. ¹⁹Na Mangan yi en ma yamaan yanfa, e yi en benbane tɔrɔ, a yi e karahan alogo e xa e diine rabɛjin, e faxesa. ²⁰Musa bari na waxatin nin, a yi Ala kenen han! A lu nen a fafe konni han kike saxan. ²¹A ba a fafe konni waxatin naxan yi, Misiran mangana dii temen yi sa a tongo, a yi a maxuru, a yi a findi a dii xɛmen na. ²²E yi Musa xaran Misiran kaane fe kolonna birin ma, a yi senben sɔtɔ a falan nun a kewanli.”

²³“Musa barin to jɛɛ tonge naanin sɔtɔ, a ngaxakeden Isirayila kaan bonne xɔntɔn xɔnla yi a suxu. ²⁴A yi Misiran kaana nde to a ngaxakedenna nde tɔrɛ, a yi a xun mayenge, a yi a gbeen jɔxɔ, a Misiran kaan faxesa. ²⁵A yengi yi a ma a a kon kaane yi a famuma nen a Ala yi waxi e xunba feni a tan nan xɔn. Koni e

⁴7:3 Dunupa Fɔlɔn 12.1

⁸7:7 Dunupa Fɔlɔn 15.13-14 nun Xɔrɔyaan 3.12

mi a famu mume! ²⁶Na xɔtɔn bode a yi Isirayila kaan muxu firin to yenge, a kata e tagini tɔndeni. A yi a fala e xa, a naxa, 'Ngaxakedenmane nan ε ra, nanfera ε ε bode tɔrɔma?' ²⁷Koni naxan yi a boden jaxankatama, na yi Musa radinje ayi, a yi a fala, a naxa, 'Nde i findixi mangan nun kitisaan na nxu xun na?' ²⁸I waxi n fan faxa feen nin ba alo i Misiran kaan faxa kii naxan yi xoro?' ²⁹Musa to na me, a yi a gi, a siga Midiyan yamanani. A dii xeme firin sɔtɔ menni."

³⁰"Awa, jεε tonge naanin danguxina, malekan yi mini kenenni Musa xa teen yiyani fɔtɔndin tagi Sinayi geyaan dexɔn ma burunna ra. ³¹Musa na to waxatin naxan yi, a kabe. A to yi a masoma a ra alogo a xa a yigbe, Marigin xuiin yi mini, a naxa, ³²'I benbane Ala nan n tan na, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.' Musa yi gaxu, a xuruxurun, a mi fa susu a matoe. ³³Marigin yi a fala a xa, a naxa, 'I ya sankidine ba i sanni amasɔtɔ i tixi denaxan yi, bɔxɔ sarjɔnɔn na a ra. ³⁴N bata n ma yamana tɔrɔn to Misiran yamanani, n bata e kutun xuiin me, n bata fa e xunbadeni. Fa iki, n xa i xe Misiran yamanani.'"

³⁵"Na Musa kedenna nan yi a ra Isirayila kaane bata yi e me naxan na nun, e yi a fala, e naxa, 'Nde i findixi mangan nun kitisaan na?' Ala a tan nan nasiga e mangan nun e xunbaan na fata malekan fala xuiin na naxan mini kenenni a xa fɔtɔndini. ³⁶Musa e ramini nen na yi, a kabanako feene nun taxamasenne liga Misiran yi e nun Baa Gbeeli, e nun tonbonni jεε tonge naanin. ³⁷Na Musa nan

ito ra naxan a fala Isirayila kaane xa, a naxa, 'Ala nabina nde raminima nen ε ye, naxan luma alo n tan.'† ³⁸A tan nan yi yamaan ye tonbonni, e nun malekan nan yi a ra naxan yi falan tima a xa Sinayi geyaan fari, a yi falane sɔtɔ naxanye nii rakisin fima muxune ma alogo a xa ne radangu en ma."

³⁹"Koni en benbane mi tin a falan suxe, e yi e me a ra, xete xɔnla yi e suxu Misiran yi. ⁴⁰E yi a fala Haruna xa, e naxa, 'Ala gbetene rafala en xa naxan tima en yeε ra amasɔtɔ Musa naxan en naminixi Misiran yamanani, en mi a kolon naxan a sɔtɔxi.‡ ⁴¹Nayi, e jinge dii sawuran nafala e suxuren na, e saraxan ba na xa, e yi sewa e yetena se rafalaxina fe ra. ⁴²Na ma, Ala yi xete e fɔxɔ ra, a yi e lu kore xɔnna yanban seene batue alo a seboxi nabine kitabune kui kii naxan yi, a naxa, 'E tan Isirayila yamaan to yi tonbon yireni jεε tonge naanin, ε saraxane ba nen n tan xa ba? ⁴³E Mɔlɔkɔ suxuren batu bubun¶ nan xali, e nun Ramafan saren suxurena, ε suxuren naxanye rafalaxi ε batu seene ra. Nanara, n na ε xalima nen konyiyani Babilɔn xanbi ra.'§

⁴⁴"Layiri sereyaan bubun** yi en benbane yii tonbonni. A yi tixi alo Ala a ye ba Musa xa kii naxan yi a yi a misaala yita a ra. ⁴⁵E to na sɔtɔ, en benbane yi a xali e yii Yosuwe a mangayaan bun ma, e yi en ma bɔxɔn tongoma siyane yii waxatin naxan yi, Ala yi siyaan naxanye kedima e yeε ra. A yi lu en ma bɔxɔni han Dawuda waxatini. ⁴⁶Dawuda yi Alaa hinnan sɔtɔ, a yi a maxɔdin alogo a xa

†7:34 A mato Xɔrɔyaan 2.14 han 3.10 kui.

‡7:37 Sariyane 18.15

§7:40 Xɔrɔyaan 32.1 nun 32.23

¶7:43 **bubuna:** Bubuni itoe yi rafalaxi sube kidine nan na naxanye singanxi xalanbene ra. E yi e maxalima yirene yi e nema sigatini waxatin naxan yi.

§7:43 Amosi 5.25-27 Mɔlɔkɔ findixi suxuren nan na muxune yi e diine bama saraxan na naxan xa. Siyana ndee yi Mɔlɔkɔ nun Ramafan kolonxi e alane nan na na waxatini.

**7:44 Xɔrɔyaan 25.9

nə Yaxubaa Ala Batu Banxin tiye. ⁴⁷ Koni Sulemani nan banxin ti a xa.”

⁴⁸ “Koni Kore Xonna Ala mi dɔxɔma muxune banxi tixine kui, alo nabina a falaxi kii naxan yi, a naxa,

⁴⁹ ‘Marigin naxa:

Kore xonna nan n ma manga gbɛden na, bɔxɔn yi findi n san tiden na.

Ɛ banxin sifan mundun tiye n tan xa?

N ma matabuden finde minen na?

⁵⁰ N tan xa mi seni itoe birin nafalaxi ba?”††

⁵¹ “Ɛ tan yama murutexina, ɛ bɔpene nun ɛ tunle luxi alo Ala kolontarene.

Ɛ Alaa Nii Sarijanxin matandima alo ɛ benbane! ⁵² Ɛ benbane mi nabiin mundun besenxɔnya? E nabine faxa nen,

naxanye Tinxinna Kanna fa feen fala. Iki ɛ fan bata a tan yetɛen yanfa, ɛ yi a faxa. ⁵³ Ɛ tan bata Alaa sariyan sɔtɔ fata malekane ra, koni ɛ mi a suxi!”

Etiyen magɔlɔn fena

⁵⁴ E to na mɛ, e bɔpɛn yi te, han e yi e pinne raxin! ⁵⁵ Koni Etiyen yi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a koren mato, a yi Ala nɔrɔn to, Yesu yi tixi Ala yiifanna ma.

⁵⁶ A yi a fala, a naxa, “A mato! N kore xonna rabixin toma, Muxuna Dii Xemen tixi Ala yiifanna ma!”

⁵⁷ E yi sɔnxɔ gbeeni te. E yi e yiine sa e tunle dɛ ra. E birin yi gbisin a xili ma. ⁵⁸ E yi a bubu, e a ramini taani, e sa a magɔlɔn han a faxa. Na feen serene yi e dagine taxuma banxulanna nde ra, naxan yi xili Sɔli. ⁵⁹ E yi Etiyen magɔlɔnma waxatin naxan yi, Etiyen yi lu Ala maxandɛ, a naxa, “Marigi Yesu, n niin nasuxu!” ⁶⁰ A yi a xinbi sin, a yi gbelegbele, a naxa, “Marigina, i nama e suxu e yulubini ito ra.” A yelin xanbin na fale, sayaan yi a li.

Sɔli yi denkeleya yamaan besenxɔnya

8 Sɔli yi tinxi Etiyen faxa feen ma.

Nba, na lɔxɔni, besenxɔnya gbeen yi keli denkeleya yamaan xili ma Yerusalen taani. E birin yi xuya ayi Yudaya yamanan nun Samariya yamanani, fɔ xerane. ² Muxu tɔgɔndiyaxina ndee yi Etiyen binbin maluxun, e wuga a fe ra kati!

³ Koni Sɔli tan yi kataxi denkeleya yamaan kala feen nan na. A yi soma banxine kui, a denkeleya xemene nun naxanle suxu, a yi e sa kasoon na.

Yesu a fe yi rali Samariya yi

⁴ Denkeleya muxun naxanye xuya ayi, ne yi lu Alaa falan naliye yiren birin yi.

⁵ Filipi yi siga Samariya yamanan taana nde yi, a sa Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin ba na yi. ⁶ Yamaan birin yi e tuli mati Filipi a falane ra ki faɔi, e mɔn yi lu a kabanako feene matɔe a yi naxanye ligama. ⁷ Yinna naxine yi muxun naxanye fɔxɔ ra, ne yi e ragbelegbele, e xete e fɔxɔ ra. Fati mafaxatɔne nun lebuten wuyaxi fan yi kendeya. ⁸ Sewa gbeen yi so na taani.

⁹ Xemena nde yi na taani naxan yi xili Simɔn. Na yi woyimeyaan ligama. Samariya kaane birin yi kabema a ma. A yi a yete yigboma. ¹⁰ Taan muxune birin yi biraxi a fɔxɔ ra, fonna nun dii nɔrena, e lu a fale, e naxa, “Xemeni ito, Ala senben ni ito ra, yamaan naxan xili sa a ‘Fanga Gbee Kanna.’” ¹¹ E yi biraxi a fɔxɔ ra, bayo e yi kabema a ma xabu to mi na ra a woyimeyana fe ra. ¹² Koni Filipi Alaa Mangayaan nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina a fe xibarun nali e ma waxatin naxan yi, e yi denkeleya. Xemene nun naxanle, e birin yi rafu igeni e tubi xinla ma. ¹³ Simɔn fan yetɛen yi denkeleya. A yi rafu igeni, a lu biraxi Fil-

ipi fɔxɔ ra yiren birin yi. A yi taxamaseri gbeene nun kabanako feene to, a kabe kati!

¹⁴Xeraan naxanye yi Yerusalen taani, ne a me waxatin naxan yi a Samariya kaane bata Alaa falan suxu, e Piyeri nun Yoni rasiga e ma. ¹⁵E to so na, e yi Ala maxandi e xa alogo e xa Alaa Nii Sarijanxin sɔɔ. ¹⁶Amasɔɔ Alaa Nii Sarijanxin munma yi godo e tan sese fari singen. E bata yi rafu igeni Marigi Yesu xinla nan tun yi gbansan! ¹⁷Nayi, Piyeri nun Yoni yi e yiin sa e ma, e yi Alaa Nii Sarijanxin sɔɔ.

¹⁸Simɔn a to waxatin naxan yi, a Nii Sarijanxin yi sɔɔma xerane yiine xɔn, a yi fa gbetin na e xɔn, ¹⁹a naxa, “E senbeni ito fi n fan ma alogo n na n yiin sa muxu yo ma, na kannan fan xa Alaa Nii Sarijanxin sɔɔ.”

²⁰Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “E nun i ya gbetin xa halagi yire kedenni, amasɔɔ i mirixi a ma fa fala a i Alaa kiseen sɔɔn gbetin nan xɔn! ²¹I gbee yo mi nɔɔ wanle yi amasɔɔ i bɔɓen mi tinxinxin Ala yee ra yi. ²²Nayi, xete i ya miriya jaxin fɔxɔ ra, i yi Marigin maxandi alogo a xa i mafelu i ya miriya jaxin na, xa a sa tin. ²³Amasɔɔ n bata a to, i lugo xi xɔɔlonyaan nan na, i kankan tinxintareyaan ma.”

²⁴Simɔn yi a fala Piyeri nun Yoni xa, a naxa, “Yandi, e Marigin maxandi n xa, alogo, e feen naxanye falaxi, ne sese nama n li.” ²⁵Piyeri nun Yoni seren baxina, e Marigina falan nali, e xete Yerusalen taani, e dangu Yesu a fe Xibaru Fajin naliye Samariya taa wuyaxi yi.

Filipi nun Etiyopi kaana fe

²⁶Marigina malekan yi falan ti Filipi xa, a naxa, “Keli, i siga sogeteden yiifanna ma, kiraan naxan kelima Yerusalen taani siga Gasa taani naxan dangun burunna ra, i siga na xɔn.” ²⁷Filipi yi keli, a siga, a Etiyopi kaa xeme tegeɓxina^{‡‡} nde li kira yi. Kuntigi gbeen nan yi na xemen na nun. A tan nan yi Etiyopi Naxalan Mangan Kandasi a nafunle birin xun na. A bata yi siga Yerusalen taani Ala batudeni. ²⁸A xetematɔna a konni, a yi dɔxi a wontoron kui, a yi lu Nabi Esayi a Kitabun xaranɓe. ²⁹Alaa Nii Sarijanxin yi a fala Filipi xa, a naxa, “Siga, i sa i maso na wontoron na.” ³⁰Filipi yi siga a giye, a yi Etiyopi kaan xuiin me Nabi Esayi a Kitabun xaranɓe. Na ma, Filipi yi a maxɔdin, a naxa, “I naxan xaranma, i a bunna kolon ba?”

³¹A yi a yabi, a naxa, “N na a kolonma di, xa muxe mi a yeba n xa?” A Filipi xili alogo a xa te, a dɔxɔ a fema wontoroni.

³²A yi denaxan xaranma Kitabun kui, na ni ito ra, a naxa,

“E a xali nen
alo yexeen faxa daxina.

A mi fala yo ti,
alo yexeen naxan a dunduma a fati ma
xaben xaba muxun bun.”^{¶¶}

³³E a rayagi nen,
e mi tin a kitin bolonɓe tinxinni.
Nde nɔɔ e yixetena fe fale?

Amasɔɔ e bata a siimayaan dan dunɓa yi.”^{§§}

³⁴Kuntigin yi a fala Filipi xa, a naxa, “Yandi, a fala n xa, nabini ito nde a fe falama, a yete fe ba, hanma muxu gbete a fe?” ³⁵Filipi yi falan tongo, a yi a fɔlɔ

^{‡‡}8:27 **Xeme tegeɓxina:** Na waxatini, mangane yi xemena ndee tegeɓma nen alogo e xa e yengi dɔxɔ mangana feene xɔn, e mi bira mangana jaxanle fɔxɔ ra.

^{¶¶}8:32 **xabena:** Yirena ndee yi, yexee xaben kuyama ayi nen, a yi xaba a findi dugin na.

^{§§}8:33 Esayi 53.7-8

na Kitabun yiren ma, a Yesu a fe xibarun nali a ma. ³⁶E yi sigan tima kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, e xudena nde li. Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, “Igen mato, nanfera n mi rafuye?” ³⁷Filipi yi a fala a xa, a naxa, “Xa i bata denkeleya i bɔɓeni, i nɔɔ rafuye nen.” Kuntigin yi a yabi, a naxa, “N bata denkeleya a ma, a Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan Alaa Dii Xemen na.”

³⁸A yi yamarin fi a e xa wontoron nati. E nun Filipi yi godo igeni, a yi rafu. ³⁹E to te igeni, Marigina Nii Sarijanxin yi Filipi tongo, a siga a ra. Kuntigin mi fa a to sɔɔnɔn, koni a sɔwaxin yi siga a sigatini. ⁴⁰Filipi yi sa mini Asotu taani, a yi Yesu a fe Xibaru Fajin nalima a dangu taane birin yi, han a sa so Sesariya taani waxatin naxan yi.

Sɔli tubi fena

Xerane 22.6-16 nun 26.12-18

9 Nba, Sɔli naxan yi kɔnkɔxi Marigin fɔxɔrabirane ma e faxa feen na, na yi siga Saraxarali Kuntigi Singen fema, ²a yi kedine maxɔdin a ra, a naxanye sebe Damasi taan salide banxine muxune ma, alogo xa a sa naxanye li na, xemen nun naxanla, e biraxi Yesu a Kiraan fɔxɔ ra, a xa fa e xidixin na Yerusalen taani.

³A yi kira yi, a bata yi maso Damasi taan na, tɛɛ dege gbeen yi keli kore mafuren, a lu dege a rabilinni. ⁴A yi bira bɔxɔni, a fala xuiin me, naxan yi a falama, a naxa, “Sɔli, Sɔli i n besenxɔnyama nanfera?” ⁵Sɔli yi maxɔdinna ti, a naxa, “Marigina, nde i tan na?” Na xuiin yi a yabi a naxa, “N tan, Yesu na a ra, i naxan besenxɔnyama. ⁶Koni keli, i siga taani. I lan i xa naxan liga, e sa na falama i xa nen.” ⁷Muxun naxanye yi Sɔli fɔxɔ ra nun, ne dunduxin yi lu tixi. E yi fala xuiin mema koni e mi yi muxu yo toma. ⁸Sɔli yi keli, a ti, a yi a yeen nabi, koni a mi yi sese toma. E yi a yii rasuxu, e siga a ra Damasi taani. ⁹A

lu danxutɔyani han soge saxan. A mi yi donse donma, a mi yi a minma.

¹⁰Nba, Yesu fɔxɔrabirana nde yi Damasi taani nun, a xili Ananiyasi. Marigin yi falan ti na xa fe tooni alo xiyena, a naxa, “Ananiyasi.” Ananiyasi yi a yabi, a naxa, “Marigina, n tan ni i ra.” ¹¹Marigin yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i siga kiraan xɔn ma, naxan xili Kira Tinxinxina, i sa muxuna nde maxɔdin Yudas a banxini naxan kelixi Tarise taani naxan xili Sɔli bayo a n maxandima. ¹²A bata fe toon ti alo xiyena, a xemena nde to fe naxan xili Ananiyasi, a yi a yiin sa a ma, alogo a mɔn xa nɔ seen toɛ.”

¹³Ananiyasi yi a yabi, a naxa, “Marigina, muxu wuyaxi bata na xemena fe fala n xa, a fe naxin naxanye birin ligaxi i ya yama sarijanxin na Yerusalen taani. ¹⁴A bata senben sɔtɔ saraxarali kuntigine yii, a xa fa Damasi taani alogo muxun naxanye birin i xinla falama, a xa ne suxu.” ¹⁵Marigin yi a fala Ananiyasi xa, a naxa, “Siga tun, amasɔtɔ n bata Sɔli sugandi n ma walikeen na, a xa n xinla rali siya gbetene nun e mangane nun Isirayila muxune ma. ¹⁶N na yitama a ra nen a tɔrɔn yaten naxan sɔtɔma n ma fe ra.”

¹⁷Nayi, Ananiyasi yi siga na banxini, a sa a yiin sa Sɔli ma. A yi a fala a xa, a naxa, “Ngaxakedenna Sɔli, Marigi Yesu naxan mini i xa kenenni kira yi, i to yi fama be, na nan n nafaxi i ma alogo i mɔn xa seen to, i lugo Alaa Nii Sarijanxin na.” ¹⁸Mafuren sena nde yi ba Sɔli yeen ma alo se xanla, a mɔn yi seen to. A yi keli, a rafu igeni. ¹⁹A yi a dege, a mɔn yi senben sɔtɔ.

Sɔli yi kawandin ba Damasi taani

Sɔli yi xii dando raba Yesu fɔxɔrabirane fema Damasi taani. ²⁰A yi kawandin ba fɔlɔ salide banxine kui keden na, a Alaa Dii Xemen nan Yesu ra. ²¹Naxanye birin na mɛ, ne yi kabe, e

maxɔdinna ti, e naxa, “Xɛmeni ito xa mi yi muxune naxankatama Yerusalen taani naxan yi Ala maxandima xinli ito yi ba? A mi faxi ne xan suxudeyi be ba, alogo a xa siga e ra saraxarali kuntigine fema?” ²² Koni Sɔli senben yi gboma ayi kati! A yi a mayitama, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na han Damasi taan Yahudiyane yifu.

²³ Xii wuyaxi danguxina, Yahudiyane yi e bode to Sɔli faxa feen ma. ²⁴ Koni Sɔli yi e wundon kolon. E yi lu taan so deene kantanne kɛɛn nun yanyin na, alogo e xa a faxa. ²⁵ Koni Sɔli a xarandiine yi sa a ragodo sagan kui taan nabilinna yinna xanbi ra.

Sɔli Yerusalen taani

²⁶ Sɔli yi siga Yerusalen taani, a kata sigadeni Yesu fɔxɔrabirane fema. Koni e gaxu a yee ra, bayo e mi yi laxi a ra xa Yesu fɔxɔrabiran nan yi a ra nun. ²⁷ Koni Baranabasi yi a xali xerane fema. Sɔli Marigin to kii naxan yi kira yi, a mɔn yi a xuiin me, a na yebe e xa e nun Sɔli kawandin ba kii naxan yi Damasi taani Marigi Yesu xinli. ²⁸ Nayi, Sɔli yi lu e fema. A lu sige kawandi badeni xaxili ragidini Marigi Yesu xinli Yerusalen taan birin yi. ²⁹ Yahudiyane naxanye yi Gireki xuiin falama, Sɔli yi lu ne matande, koni ne fan yi kata a faxa feen na. ³⁰ A ngaxakedenne to na me, e yi siga a ra Sesariya taani, e yi a rasiga Tarise taani.

³¹ Nayi, denkeleya yamaan yi waxati ti bɔne xunbenli Yudaya yamanan nun Galile yamanan nun Samariya yamanani, e lu e bode senbe soe. Alaa Nii Sarijanxin yi lu e ralimaniye Marigin yee ragaxuni, e wuya ayi.

Piyeri yi siga Lida nun Yafa yi

³² Piyeri yi a masigan tima na yirene birin yi. Lɔxɔna nde, a yi siga Lida taan yama sarijanxin xɔntɔndeni. ³³ A xemena nde li na naxan yi xili Ene,

lebutenna nan yi a ra. Na yi saxi xabu yee solomasexe. ³⁴ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Ene, Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata i rakendeya. Keli, i sadeni tɔn.” Ene yi keli mafuren! ³⁵ Lida kaane nun Sarɔn kaane birin yi xemen to, e tubi Marigin ma.

³⁶ Naxanla nde yi Yafa taani naxan findixi Yesu fɔxɔrabirane nde ra, a xili Tabita, naxan mɔn yi xili Dɔrakasi Gireki xuini. A yi fe fajin ligama waxatin birin, a yi yiigelitɔne malima. ³⁷ Na waxatini, a yi fura, a faxa. E to yelin a binbin maxe, e yi sa a sa kore banxina nde kui.

³⁸ Awa, Yesu fɔxɔrabiran naxanye Yafa taani, ne bata yi a me a Piyeri Lida taani Yafa taan dexɔn ma. E yi xeraan muxu firin nasiga, e naxa, “Yandi, fa nxu fema keden na.” ³⁹ Piyeri yi keli, e nun na xemene yi siga. E to so, e yi siga a ra kore banxin kui. Kaɗa gilene birin wugamatɔn yi fa a fema. Dɔrakasi domaan nun gubaan naxanye rafala a to yi jeɗe, e yi ne yita a ra. ⁴⁰ Piyeri yi e birin namini banxini, a yi a xinbi sin, a Ala maxandi. Na xanbi ra, a yi a yee rafindi a binbin ma, a yi a fala, a naxa, “Tabita, keli.” A yi a yeen nabi, a Piyeri to, a keli, a dɔxɔ. ⁴¹ Piyeri yi a suxu a yiin ma, a yi a rakeli. Na xanbi ra, a yama sarijanxin nun kaɗa gilene xili, a yi a jeɗen yita e ra. ⁴² Feni ito xibarun yi xuya ayi Yafa yiren birin yi. Muxu wuyaxi yi denkeleya Marigin ma. ⁴³ Piyeri yi xii wuyaxi ti Yafa yi xemena nde fema naxan yi xili Simɔn. Garangen nan yi a ra.

Piyeri nun Kɔrɔneyi a fe

10 Xemena nde yi Sesariya taani a xili Kɔrɔneyi, sofa kemen kuntigin nan yi a ra, a yi Itali yamanan ganlanin. ² Dina muxun nan yi a ra. A tan nun a denbayaan birin yi gaxuxi Ala yee ra. A yi Yahudiya yiigelitɔne kima han! A yi Ala maxandima waxatin birin. ³ Lɔxɔna nde, se din waxatin bata yi maso, a yi fe

toon ti alo xiyena, a yi Alaa malekana nde to, a a yigbe ki fani. Malekan yi so a konni, a yi a fala a xa, a naxa, “Kɔrɔneyi!”⁴ A yi malekan mato gaxuni, a yi a yabi, a naxa, “N kanna, nanfe ligaxi?” Malekan yi a yabi, a naxa, “I ya maxandi xuiin nun i ya yiigelito kiseene bata Ala kenɛn. Na nan a ligaxi a bata a yengi lu i xɔn.”⁵ Muxuna ndee rasiga Yafa taani iki, e xa sa fa muxun na naxan xili Simɔn, naxan mɔn xili Piyeri.⁶ A yigiyaxi Simɔn garangen konna nin, fɔxɔ igen de.”

⁷Na xanbi ra, malekan naxan yi falan tima Kɔrɔneyi xa, na yi siga. Kɔrɔneyi yi a walikeɛn muxu firin xili e nun sofa dinaxina nde naxan yi walima a fema.⁸ Feen naxan ligaxi, a na birin yebe e xa, a yi e rasiga Yafa taani.

⁹Na xɔtɔn bode, e yi kira yi, e bata yi maso Yafa taan na, Piyeri yi te kore banxin xuntagi yanyi tagini Ala maxandideni.¹⁰ Kamen yi a suxu, a yi waxi a dege feni. E yi donseen nafalama a xa waxatin naxan yi, a yi fe toon ti alo xiyena.¹¹ A yi kore xɔnna rabixin to, a sena nde to gode, a ligaxi alo dugi yigbeena. A singanxi a tongon naaninne ma godo bɔxɔni.¹² Subene nun bubu seene nun xɔliin siyaan birin yi na kui.¹³ Piyeri yi fala xuiin me a fe tooni, a naxa, “Piyeri, keli i yi nde faxa, i yi a don!”

¹⁴Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “En-de de Marigina! Han iki, n munma se haramuxin* hanma se saripantaren don singen.”¹⁵ Na fala xuiin mɔn yi mini, a naxa, “Ala bata naxan nasaripnan, i tan nama na yate se saripantaren na.”¹⁶ Na yi liga dɔxɔna ma saxan. Na seen mɔn yi te kore keden na.

¹⁷Piyeri fe toon naxan ti alo xiyena, a yi a mirima na bunna ma waxatin naxan

yi, Kɔrɔneyi a xerane bata yi Simɔn ma banxin to, e tixi a de ra.¹⁸ E yi muxune xili, e maxɔdinna ti, xa Simɔn yi yigiyaxi menni naxan mɔn xili Piyeri.

¹⁹Piyeri mɔn yi a mirima a fe toon bunna ma waxatin naxan yi, Alaa Nii Saripnanxin yi a fala a xa, a naxa, “Simɔn, a mato, xeme saxan i fenma.”²⁰ Keli i siga e fɔxɔ ra hali i mi sike, amasɔtɔ n tan nan e rafaxi.”²¹ Nayi, Piyeri yi siga na muxune fema, a yi a fala e xa, a naxa, “N tan ni i ra, e naxan fenma. E faxi nanfera?”²² E yi a yabi, e naxa, “Kɔrɔneyi, sofa kemen kuntigin nan nxu xexi. Muxu tinxinxin nan a ra, a gaxu Ala yee ra, Yahudiyane birin a seren bama! Maleka saripnanxin bata a fala a xa, a xa i xili a konni a yi i ya falane rame.”²³ Nayi, Piyeri yi e yigiya banxini. Na xɔtɔn bode, a yi keli, e birin yi siga. Yafa taan denkeleya muxuna ndee yi siga e fɔxɔ ra.

²⁴Na xɔtɔn bode mɔn, e Sesariya taan li. Kɔrɔneyi yi e legedenma, a bata yi a kon kaane nun a xoyine birin malan nun.²⁵ Piyeri to so banxini, Kɔrɔneyi yi a ralan, a yi a xinbi sin Piyeri bun ma a binya feen na.²⁶ Koni Piyeri yi a rakeli, a naxa, “Keli, amasɔtɔ muxun nan tun n fan na.”²⁷ E yi lu fala tiini han Piyeri yi so, a yi muxu wuyaxi li malanxi na yi.²⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E a kolon yati fa fala a Yahudiyane dinan mi tinpe e nun siya gbeten xa lu e bode xɔn hanma a so a konni. Koni Ala bata a yita n na, a n nama a fala muxu yo ma fa fala a mi saripnan hanma a haramuxi.”²⁹ Nanara, i ya xerane to n xili, n mi tondixi fe. Nba, e n xilixi nanfera?”

³⁰Kɔrɔneyi yi a fala, a naxa, “A soge naaninna nan i ra, n yi salima n ma banxini alo waxati sifani ito yi, benun se din waxatin xa a li, nba, xemena nde yi

*10:14 se haramuxina: Sube wuyaxi mi radaxaxi Yahudiyane dinani. A mato Saraxaraline sora 11 kui.

mini kenenni n xa, a ti n yetagi, a do-
maan mayilenma. ³¹ A yi a fala, a naxa,
'Kərɔneyi, Ala bata i ya maxandin xuiin
mɛ. I ya yiigelitɔ kiseene bata a liga Ala
yi a yengi lu i xɔn ma. ³² Nayi, mux-
una nde rasiga Yafa taani Simɔn xilideni
naxan mɔn xili Piyeri. A yigiyaxi Simɔn
garanen konna nin fɔxɔ igen dɛ.' ³³ Na-
nara, n xeraan nasigaxi i fɔxɔ ra keden
na, i fan bata tin fe. Awa, iki nxu birin
Ala yetagi be alogo nxu xa na falan mɛ
Marigina i yamarixi naxan na."

Piyeri yi falan ti

³⁴ Piyeri yi falan ti fɔlɔ, a naxa, "Iki,
n bata a kolon, a jɔndin na a ra, fa
fala Ala mi muxune rafisaxi e bode xa.
³⁵ Naxan na gaxu a yɛɛ ra, a tinxinyaan
naba, a na yisuxuma nen, a na findi
muxun siya yo ra. ³⁶ Ala bata a falan
nasiga Isirayila kaane ma, a yi Yesu
a fe Xibaru Fajin nali e ma fa fala a
bɔɲɛ xunbenla sɔtɔma Yesu Alaa Muxu
Sugandixin barakan nin, muxun birin
Marigina. ³⁷ Ɛ a kolon naxan liga Yu-
daya yamanan birin yi, naxan bata yi fɔlɔ
Galile yamanani Yoni kawandin ba xan-
bini a yamaan xa rafu igeni e tubi xinla
ma. ³⁸ Ɛ mɔn a kolon, a Alaa Nii Sar-
ijanxin nagodo nen Yesu Nasareti kaan
xun ma alo masusan turena, a yi sen-
ben fi a ma. Ɛ mɔn a kolon Yesu siga
kii naxan yi yiren birin yi, a yi lu fe
fajine lige, a muxune rakendeya, nax-
anye birin yi Yinna Manga Setana sen-
ben bun ma, amasɔtɔ Ala yi a xɔn ma.
³⁹ A feen naxanye birin liga Yahudiya ya-
manan nun Yerusalen taani, ne serene
nan nxu tan na. E yi a gbangban wudin
ma, e yi a faxesa. ⁴⁰ Koni Ala yi a rakeli
sayani a soge saxande lɔxɔni, a yi a yita
yamaan na. ⁴¹ Yamaan birin mi a to, koni
fɔ Ala sereyaan naxanye sugandixi, en
tan naxanye en dege a xɔn, en yi en min
a dexɔn a keli xanbini sayani. ⁴² A bata
en yamari, a en xa kawandin ba yamaan

xa, en yi a seren ba fa fala Ala bata a
ragidi Yesu ma, a xa faxesa muxune nun
ɲɛɲɛ muxune makiti. ⁴³ Nabine birin a
seren ba nen, a muxu yo na denkeleya
a ma, na kanna yulubine xafarima nen
Yesu xinla barakani."

Siya gbetene Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ fena

⁴⁴ Piyeri yi falan tima waxatin naxan
yi, naxanye birin yi tuli matixi a falan
na, Alaa Nii Sarijanxin yi godo ne birin
ma. ⁴⁵ Yahudiyan denkeleya muxun nax-
anye fa Piyeri fɔxɔ ra, ne yi kabɛ bayo
Ala a Nii Sarijanxin nagodo nen siya
gbetene fan ma. ⁴⁶ Amasɔtɔ e yi na mux-
une fala xuine mema e Ala matɔxɔma
xui gbetene yi. Nayi, Piyeri yi a fala,
⁴⁷ a naxa, "Tondi tiyɛ muxuni itoe ra-
fuyɛ igeni ba, naxanye bata Alaa Nii Sar-
ijanxin sɔtɔ alo en tan a sɔtɔxi kii naxan
yi?" ⁴⁸ Nanara, a yi e yamari a e xa rafu
Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli. Na
xanbi ra, e yi Piyeri mafan, a xa lu na
xi dando.

Piyeri yi a dentege Yerusalen denkeleya yamaan xa

11 Xerane nun denkeleya muxun
naxanye yi Yudaya yamanan
birin yi, ne yi a mɛ, a siya gbetene fan
bata Alaa falan suxu. ² Piyeri to siga
Yerusalen taani, Yahudiya denkeleya
muxune yi a mafala fɔlɔ, e naxa, ³ "I bata
siga banxulantarene konni, ɛ birin yi ɛ
dege ɛ bode xɔn ma!"

⁴ Piyeri yi na feene yɛba e xa ki fajni a
danguxi kii naxan yi, ⁵ a naxa, "N yi Ala
maxandima Yafa taani waxatin naxan yi,
n fe toon ti nen alo xiyena. N sena nde
to gode, a ligaxi alo dugi yigbeena. A sin-
ganxi a tongon naaninne ma, a ti n dexɔn
ma. ⁶ N yi a kui to, n yi fa subene nun
burunna subene nun bubu seene nun xɔ-
line to. ⁷ Na xanbi ra, n fala xuiin mɛ,
a naxa, 'Piyeri, keli, i nde faxesa, i yi a

don!’⁸ Koni n yi a yabi, n naxa, ‘En-en de, Marigina, n munma donse haramuxin don singen hanma donse saripantarena.’⁹ Fala xuiin mɔn yi keli kore, a naxa, ‘Ala bata naxan nasarijan, i nama na yate se saripantaren na!’¹⁰ Na yi liga dɔxɔna ma saxan. Dɔnxen na, na seen mɔn yi te kore.¹¹ Na waxatin yeteni xeme saxan yi fa n ma banxini nxu yi yigiyaxi denaxan yi keli Sesariya taani.¹² Alaa Nii Sarijanxin yi a fala n xa, a n nama sike sigɛ e fɔxɔ ra. Denkeleya muxu senninni itoe naxanye be, ne fan yi n mati, nxu birin yi so Kɔrɔneyi a banxini.¹³ Kɔrɔneyi malekan to tixi a banxini kii naxan yi, a yi na yeɓa nxu xa. Malekan yi a fala a xa, a naxa, ‘Muxuna nde rasiga Yafa taani, e xa sa Simɔn xili, naxan mɔn xili Piyeri.’¹⁴ A falane tima i xa nen, naxanye ε nun i ya denbayaan birin nakisima.’¹⁵ N to falan fɔɔ, Alaa Nii Sarijanxin yi godo e ma alo a godo nxu fan ma kii naxan yi a fɔɔni.¹⁶ Nayi, Marigin falan naxan ti n xa, na yi rabira n ma, a naxa, ‘Yoni marafuun tixi igen nin, koni ε tan nafuma Alaa Nii Sarijanxin nin.’¹⁷ Awa, Ala to e kixi alo a en fan kixi kii naxan yi, en tan naxanye denkeleyaxi Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma, n tan yi lan nun n xa Ala matandi ba?”

¹⁸ E na falane me waxatin naxan yi, e birin yi e dundu, e yi Ala tantun, e naxa, “Ala bata tin siya gbetene fan xa tubi, e nii rakisin sɔtɔ!”

Antiyɔki denkeleya yamana fe

¹⁹ Awa, tɔrɔ lɔxɔn naxanye fa Etiyen faxa waxatini, na yi a liga denkeleya muxune yi xuya ayi. Ndee yi siga han Fenisa nun Sipiri nun Antiyɔki taani. E yi Alaa falan nalima Yahudiyane nan tun ma.²⁰ Koni xemem naxanye denkeleya

Sipiri yamanan nun Sireni taani, na ndee yi siga Antiyɔki taani, e Marigi Yesu a fe Xibaru Fapin nali Girekine fan ma.²¹ Marigin senben yi lu e fɔxɔ ra, muxu wuyaxi yi denkeleya, e tubi Marigin ma.

²² Awa, na fe xibarun yi Yerusalen denkeleya yamaan li, e Baranabasi rasiga Antiyɔki taani.²³ A to na li, Ala hinanxi e ra kii naxan yi, a na to, a sewa. A yi e birin nalimaniya, a e xa lu Marigin fɔxɔ ra e bɔɓen birin na!²⁴ Muxu fapin nan yi Baranabasi ra, a yi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a denkeleyaxi. Muxu wuyaxi yi bira Marigin fɔxɔ ra.

²⁵ Na xanbi ra, Baranabasi yi siga Tarise taani Sɔli fendeni.²⁶ A a to waxatin naxan yi, a yi fa a ra Antiyɔki yi. Baranabasi nun Sɔli yi lu denkeleya yamaan xɔn, e muxu wuyaxi xaran han jɛɛ keden. Antiyɔki kaane nan singe Yesu fɔxɔrabirane xili sa a Yesu mantonne.

²⁷ Awa, na waxatini, nabina ndee yi keli Yerusalen taani, e siga Antiyɔki taani.²⁸ E tan nde yi xili Agabusi, na yi keli, a yi a fala Alaa Nii Sarijanxin barakani, a fitina kamen soma nen dunuɓa birin yi. Na feen kamali nen Manga Kilɔdi waxatini.²⁹ Men kaan naxanye yi Yesu fɔxɔ ra, ne yi lan a ma, a e birin xa e fanga beren liga alogo e xa mali seen nasiga e ngaxakedenne ma naxanye yi Yudaya yamanani.³⁰ E yi na liga, e yi na so Baranabasi nun Sɔli yii siga Yudaya denkeleya yamaan fonne ma.

Piyeri sa feen kason na

12 Na waxatini, Manga Herode yi denkeleya yamaan muxuna ndee suxu, a xa e jaxankata.² A yi yamarin fi, a e xa Yoni tada Yaki faxa silanfanna ra.[†]³ A to a to, a na rafan Yahudiyane ma, a mɔn yi Piyeri fan suxu. Na liga Buru

[†]12:2 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

Ratetaren Sali ləxəne nin.[‡] ⁴ Herode to Piyeri suxu, a yi a sa kasoon na, a yi sofa naanin dəxədə naanin ti a kantandeni. A xəli yi Herode ma, Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla[¶] na ba a ra, a yi a makiti yamaan yetagi. ⁵ Nanara, e yi Piyeri ramara kasoon na, koni denkeleya yamaan yi Ala maxandima a xa kati!

Piyeri mini fena kasoon na

⁶ Na kəən na, benun Herode xa Piyeri makiti, Piyeri yi xidixi yəlxənxəne ra, a xima sofa firin tagi. Kaso banxin kantann muxune tixi deen na. ⁷ Marigina malekan yi mini kenenni a xa, kaso banxin kuiin yi yalan. Malekan yi Piyeri jensenna magarin, a yi a raxulun, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli mafuren!” Yəlxənxəne yi ba a yiine ra, e yolon. ⁸ Malekan yi a fala a xa, a naxa, “I maxidi, i ya sankidine so.” Piyeri yi na liga. Malekan yi a fala a xa, a naxa, “I ya domaan nagodo i ma, i bira n fəxə ra.” ⁹ Piyeri yi bira malekan fəxə ra mini kasoon na. Koni malekan yi naxan ligama, Piyeri mi yi a kolon xa jəndin nan yi a ra. A yengi yi a ma a a yi fe toon nan tima alo xiyena. ¹⁰ E yi dangu kantann ti singen na, e nun a firindena, e yi sa tande yi deə wure daxin li siga taani. Na yi rabi a yete ra, e yi mini. E sigaxin kiraan xən ndedi, malekan yi tunun Piyeri ma.

¹¹ Piyeri to xaxili sətə, a yi a fala, a naxa, “N bata a kolon yati, a Marigin nan a malekan xexi, a n nakisi Herode senben ma e nun Yahudiya yamaan yi waxi naxan birin liga fe yi n na.” ¹² A

yelinxina a mire, a yi siga Yoni Maraka nga Mariyama konni. Muxu wuyaxi yi malanxi na yi nun, e Ala maxandima. ¹³ Piyeri to deen kənkən, walike jənanlan de yi na nun naxan yi xili Roda. Na yi siga, a sa a tuli mati. ¹⁴ A Piyeri xuiin kolonxina, a sewa han a yi jinan deen nabi feen xən, a xete a giye. A sa a fala, a naxa, “Piyeri tixi deen na!” ¹⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “I xunna bata keli!” Koni a kankan a ma a jəndin na a ra. E yi a yabi, e naxa, “Piyeri yelenna nan na ra.”

¹⁶ Koni na waxatin birin, Piyeri yi deen kənkəma tun. Dənxen na e deen nabi. E Piyeri to waxatin naxan yi, e kabe. ¹⁷ Koni a yi a yiin maliga e xa, a e xa e dundu. Marigina a ramini kasoon na kii naxan yi, a yi na yeəba e xa, a naxa, “E na fala Yaki[§] nun en ngaxakedenne birin xa.” Na xanbi ra, a yi mini, a siga yire gbete yi.

¹⁸ Kuye to yiba, sofane yi kuisan kati, e naxa, “Nanfe ligaxi Piyeri ra?” ¹⁹ Herode yi e yamari, a e xa a fen koni e mi a to. Nayi, a yi kaso kantanne makiti, a yi a yamari, a e xa faxa. Na xanbi ra, Herode yi keli Yudaya yamanani, a sa waxati ti Sesariya taani.

Herode faxa fena

²⁰ Herode yi xəlxəxi Tire kaane nun Sidən kaane ma nun. Nanara, ne yi e malan, siga Herode fema. E yi manganana muxu gbeenana nde singe masətə, Bilasati. Na xanbi ra, e yi kata yengen jann feen na e nun mangan tagi, amasətə e yamanan muxune yi donseen sətəma

[‡]12:3 *Buru Tetaren Sanla*: Yahudiyane yi burun donma xii solofere leben mi saxi naxan yi sanli ito yi. E saripən kiina nde nan yi a ra. A mato Xərcəyaan 12.15 kui.

[¶]12:4 *Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla*: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawonaa yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xərcəyaan 12.1-13 kui.

[§]12:17 Herode bata yi Yaki gbete nan faxa. A mato Xerane 12.2 kui. Yanyina nde, Yaki ito nan yi Yerusalen denkeleya yamaan xunna ra. A mato Galati 1.19 nun Yaki 1.1 nun Xerane 15.13 kui.

Manga Herode a yamanan nin. ²¹ E lɔxɔn naxan saxi, Herode yi a mangaya do-maan nagodo a ma, a dɔxɔ a mangaya gbedeni, a falan ti yamaan xa. ²² Yamaan yi sɔnxɔ, e naxa, “alana nde nan xui ito ra, adama mi a ra.” ²³ Na waxatin yeteni, Marigina malekan yi furen nadin Herode ma, amasɔtɔ a mi yi Ala binyaxi. Kunle yi a don, a faxa.

²⁴ Alaa falan yi xuya ayi, a senben sɔtɔ. ²⁵ Baranabasi nun Sɔli yi yelin e xerayaan na, e keli Yerusalen taani, e xete Antiyɔki taani. E siga Yoni Maraka ra e fɔxɔ ra.

E Baranabasi nun Sɔli rasiga

13 Nabina ndee nun karamɔxɔna ndee yi Antiyɔki denkeleya yamaan ye nun, Baranabasi nun Simeyɔn, e yi naxan xilima a fati fɔrena, e nun Lusiyusu Sireni kaan nun Manahen naxan nun Manga Herode maxuruxi e bode xɔn ma, e nun Sɔli. ² Lɔxɔna nde, e yi sunni, e Marigin batuma, Alaa Nii Sarɔjanxin yi a fala e xa, a naxa, “E Baranabasi nun Sɔli lu e danna n xa n ma wanla ra, n na e xilixi naxan ma.” ³ Nayi, e to yelin sun suxun nun Ala maxandin na, e yi e yiin sa Baranabasi nun Sɔli ma e taxu feen na Ala ra, e yi e rasiga.

⁴ Nba, Alaa Nii Sarɔjanxin to Baranabasi nun Sɔli rasiga, e yi siga Silusi taani, e dɔxɔ kunkin kui fɔxɔ igen xun ma, e siga han Sipiri yamanani. ⁵ E to so Salamin taani, e sa Alaa falan nali Yahudiyane salide banxine yi. Yoni Maraka yi e fɔxɔ ra e mali feen na.

⁶ E dangu na yamanan birin yi, han e sa Pafosi taan li. E yi woyimena nde li na, a xili Barayisa. Wule nabiin nan yi a ra Yudaya yamanani. ⁷ Kuntigina nde nan yi a ra yamana kanna Seriyu Pɔli fema. Xaxilimaan nan yi na yamana kanna ra. A yi Baranabasi nun Sɔli xili a konni amasɔtɔ a yi waxi a xɔn ma a xa Alaa falan name. ⁸ Koni Barayisa na

woyimeen naxan mɔn yi xili Gireki xuini, Elimasi, na yi e matandi. A yi kata a yamana kanna xa tondi denkeleya feen ma. ⁹ Awa, Sɔli naxan mɔn xili Pɔli, na yi lugoxi Alaa Nii Sarɔjanxin na, a yi woyimeen mato kati! ¹⁰ A yi a fala, a naxa, “I tan lugoxi yanfan nun kɔte paxin siyaan birin na! Yinna Manga Setanaa diina! Tinxinyaan birin yaxun nan i tan na. I mi be Marigina kira tinxinxine matande ba? ¹¹ A mato, Marigin bata a yiini te i xili ma iki, i danxuma nen. I waxati tima nen i mi sogen to.”

Na waxatin yeteni, kundaan nun dimin yi Elimasi yeen suxu. A lu a masiga tiye, a muxune fenma naxan a yii rasuxe. ¹² Yamana kanna na to waxatin naxan yi, a denkeleya, a kabe Marigina xaranna ma.

Pɔli a kawandina Pisidiya yi

¹³ Pɔli nun a fɔxɔrabirane yi dɔxɔ kunkin kui Pafosi taani siga Periga taani Panfiliya yamanani. Koni Yoni Maraka yi xete e fɔxɔ ra na yi, a siga Yerusalen taani. ¹⁴ E yi keli Periga taani siga Antiyɔki taani naxan Pisidiya yamanani. Matabu Lɔxɔni, e sa so Yahudiyane salide banxini, e dɔxɔ. ¹⁵ E yelin Musaa Sariya Kitabun nun nabine kitabune xaranɛ waxatin naxan yi, salide banxin kuntigine yi a fala e xa, e naxa, “Ngaxakedenne, xa kawandi falana nde e xɔn lan yamaan ma, e a fala.” ¹⁶ Pɔli yi keli, a yi e masabari a yiin na, a falan folɔ, a naxa, “E tan Isirayila kaane nun siya gbeten naxanye gaxuxi Ala yee ra, e tuli mati n xuinin na! ¹⁷ Isirayila kaane Ala bata en benbane sugandi, a yi e rawuya ayi, e yi Misiran yamanani waxatin naxan yi. Na xanbi ra, a yi e ramini na yamanani a senbe gbeen. ¹⁸ A yi ti e bun ma tonbonni jee tonge naanin, ¹⁹ a yi siya solofere halagi Kanan bɔxɔni, a yi a yamaan findi na bɔxɔn kanna ra. ²⁰ Na birin danguxi jee keme naanin e nun jee tonge suulun jɔxɔn nan bun.”

“Na xanbi ra, a kitisane fi e ma han Nabi Samuyeli a waxatini. ²¹Na xanbi ra, e yi mangan maxodin Ala ra, Ala yi Bunyamin bõnsõnna Kisu a dii xemen Sõli findi e mangan na jee tonge naanin. ²²Ala Sõli ba mangayani waxatin naxan yi, a yi Dawuda findi e mangan na. Ala a fala nen Dawuda fe yi, a naxa, ‘N bata a to, a muxun nan Yese a dii xemen Dawuda ra naxan bõjen luxi alo n bõjena.’”**

²³“Ala yi Yesu Marakisi Tiin namini Dawuda bõnsõnni Isirayila xa, a bata yi e tuli sa naxan na. ²⁴Benun Yesu xa fa waxatin naxan yi, Yoni yi Isirayila yamaan birin kawandi, a e xa e kepaan maxete, e rafu igeni e tubi xinla ma. ²⁵Yoni yi yelinma a wanla ra waxatin naxan yi, a yi a fala yamaan xa, a naxa, ‘E mirixi a ma, a nde n tan na? E naxan mamema, na mi n tan na. Koni na fama nen n tan xanbi ra. N yeteen mi lan n yi a sankidin fulun.’”

²⁶Põli mõn yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne, Ibrahima bõnsõnne nun siya gbeten naxanye gaxuma Ala yee ra, kisi feen Xibaru Fajini ito faxi en tan nan ma. ²⁷Amasotõ Yerusalen kaane nun e kuntigine mi Yesu kolon. E mõn mi nabine falane famuxi naxanye xaranma Matabu Lõxõne birin yi. Koni, e na falane rakamali nen, e to Yesu yalagi. ²⁸Hali e to mi a yalagi xun yo to a ra, a yi lan a xa faha naxan ma. Koni e Pilati mafan nen, alogo a xa a faha. ²⁹Kitabun naxan falaxi a fe yi, e na birin nakamali waxatin naxan yi, e yi a ragodo a gbangban wudin ma, e yi a maluxun. ³⁰Koni Ala yi a rakeli sayani. ³¹Naxanye yi biraxi a fõxõ ra Yerusalen taani nun keli Galile yi,

ne yi a to xi wuyaxi bun. Ne nan a serene ra en ma yamaan xa iki.”

³²“Nxu bata fa Yesu a fe Xibaru Fajini ito ralideni e ma. Ala bata yi en benbane tuli sa naxan na, ³³a bata na rakamali en tan xa, e bõnsõnne, a Marigi Yesu rakeli sayani, alo a sebexi kii naxan yi Yaburin sora firinden kui, a naxa, ‘N ma dii xemen nan i tan na. N bata findi i fafe ra to.’†† ”

³⁴“Ala naxan fala Yesu rakeli feni sayani, alogo a nama fa faha sõnõn, a ito nan fala, a naxa, ‘N Dawuda tuli sa duba sarijanxi kenden naxanye ra, n na fima nen e ma.’‡‡ ³⁵Nanara, a sebexi yire gbete yi, a naxa, ‘I mi tinje i ya muxu sarijanxin yi kun gaburun kui.’¶¶ ³⁶Anu, Dawuda yelin xanbini wale Ala xa a waxatini, a faha nen, e yi a maluxun a benbane fema, a binbin yi kun. ³⁷Koni Ala naxan nakeli sayani, na mi kunma.”

³⁸“Nanara, ngaxakedenne, nxu bata a rali e ma, e xa a kolon, a yulubine xafarima Yesu barakan nin. Musaa sariyan mi yi nõe e ratinxinje Ala yee ra yi yulubine fe ra, ³⁹koni naxanye na denkeleya Yesu ma, ne tinxinma nen Ala yee ra yi a barakani. ⁴⁰Nanara, e a liga e yeren ma, nabine naxan fala, na nama fa e sõtõ, ⁴¹e naxa, ‘E tan muxu de jaxine, e kabe, e xuya ayi. Bayo n fena nde ligama nen e waxatini ito yi e mi yi le naxan na, hali xa a fala e xa.’§§ ”

⁴²Põli nun Baranabasi yi minima salide banxini waxatin naxan yi, yamaan yi e mafan, a e mõn xa falani ito ti e xa Matabu Lõxõ famatõni. ⁴³Awa, yamaan keli malanni waxatin naxan yi, Yahudiya wuyaxi nun siya gbeten naxanye yi tubixi Yahudiyane dinan ma, ne

** 13:22 Samuyeli Singen 13.14

†† 13:33 Yaburin 2.7

‡‡ 13:34 Esayi 55.3

¶¶ 13:35 Yaburin 16.10

§§ 13:41 A mato Xabakuki 1.5 kui.

yi bira Pɔli nun Baranabasi fɔxɔ ra. Nana, ne yi e kawandi, a e xa lu Alaa hinanna bun ma.

⁴⁴Na Matabu Lɔxɔn xunsagin ma, fayida taan muxune birin yi e malan Marigina falan name xinla ma. ⁴⁵Yahudiyane bonne yamaan to waxatin naxan yi, e xɔxɔlɔnyaan yi keli e ra kati! E yi Pɔli a falane matandi, e yi a rayelefu. ⁴⁶Koni Pɔli nun Baranabasi yi falan ti xaxili ragidini, e naxa, “A fere mi na fɔ Alaa falan xa ti ε tan nan singe xa. Koni bayo ε bata ε me Alaa falan na, ε mi ε yete yatexi habadan nii rakisin muxune ra, nxu kelima ε fema nen, nxu siga siyane fema. ⁴⁷Amasɔtɔ Marigina a yamarixi en ma na kii nin, a naxa, ‘N bata i findi kenenna ra siyane xa, alogo i xa siga kisi feen na han bɔxɔn danne.’* ”

⁴⁸Siya gbetene ito me waxatin naxan yi, e sewa, e Marigina falan binya. Naxanye birin yi yebaxi nun habadan nii rakisin sɔtɔ feen na, ne yi denkeleya.

⁴⁹Marigina falan yi xuya ayi na yamanan yiren birin yi. ⁵⁰Koni taan muxu gbeene nun siya gbeten naxalan xili kannan naxanye yi gaxuma Ala yee ra, Yahudiyane yi ne radin. E besenxɔnyaan nakeli Pɔli nun Baranabasi xili ma, e yi e kedi e yamanani. ⁵¹Xerane yi e sanne rakunkun† e rame feen na, e siga Ikoniyon taani. ⁵²Yesu fɔxɔrabirane tan bɔpen yi rafe sewan nun Alaa Nii Sarjanxin na.

E yi siga Ikoniyon taani

14 Pɔli nun Baranabasi yi so Yahudiyane salide banxini Ikoniyon taani alo e darixi a ra kii naxan yi, e yi falan ti a fajin na han

Yahudiyane nun siya gbete wuyaxiye yi denkeleya. ²Koni Yahudiyane naxanye mi tin denkeleye, ne yi siyaan bonne radin denkeleya muxune xili ma. ³Pɔli nun Baranabasi yi bu Ikoniyon taani. E yi falan ti xaxili ragidini Marigina fe yi, naxan yi taxamasenne nun kabanako feene liga senben fima e ma alogo na xa findi a hinanna xibarun sereyaan na. ⁴Taa kui kaane yi yitaxun firinna ra, ndee yi lu Yahudiyane mabinni, bonne yi lu xerane fari.

⁵Yahudiyane nun siya gbetene nun e kuntigine yi e yitɔn Pɔli nun Baranabasi rayarabi feen na, e nun e magɔlɔn feen na e faza xinla ma. ⁶Xerane na mexina, e yi e gi. E siga taana ndee yi naxanye xili Lisitire nun Deribe, Likayoni yamanani, e nun na rabilinna birin. ⁷E yi lu Yesu a fe Xibaru Fajin naliye na yi.

Pɔli nun Baranabasi Lisitire yi

⁸Xemena nde yi dɔxi Lisitire taani, lebutenna nan yi a ra. Xabu a bari, a lebutenxi. A munma yi sigan ti mume! ⁹A yi a tuli mati Pɔli a falane ra. Pɔli to a yeen ti xemena na, a yi a kolon a na xemena denkeleyaan yi nɔe a rakendeye nen. ¹⁰Nayi, Pɔli yi a fala xuini te, a naxa, “Keli, i ti i sanne xun na!” Xemena yi tuga, a sigan ti fɔlɔ.

¹¹Yamaan Pɔli a fe ligaxin to waxatin naxan yi, e yi sɔnxɔ Likayoni xuini, e naxa, “Alane nan bata godo en tagi adamadiine maligan na!” ¹²E yi Baranabasi xili sa, a “Seyusi,” e Pɔli fan xili sa, “Hereme”‡ amasɔtɔ Pɔli nan yi fala tiin na. ¹³Seyusi batuden naxan yi taa deen na, na saraxaraliin yi fa turane nun jɔxɔnde kɔmɔtine ra taan so deen na. E

*13:47 Esayi 49.6

†13:51 E *sanne rakunkun* feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi e xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra. Na feen mɔn sebexi Matiyu 10.14 kui e nun Maraka 6.11 nun Luka 9.5.

‡14:12 Gireki kaane gbee alane mangan yi xili nen *Seyusi*. E gbee alane xeraan fan xili nen *Hereme*.

yi waxi nen, a yamaan xa saraxane ba Pōli nun Baranabasi xa.

¹⁴Xerane, Baranabasi nun Pōli to na kolon, e yi e domane yibo e ma. E siga e giye yamaan tagi, e gbelegebelema, e naxa, ¹⁵“E ito ligama nanfera? Muxun nan tun nxu tan na alo ε tan! Nxu faxi Yesu a fe Xibaru Fajin nan nalideyi ε ma, alogo nxu xa a fala ε xa, a ε xa xete fe fuuni itoe fɔxɔ ra, ε yi bira habadan Ala fɔxɔ ra, naxan kore xonna nun bɔxɔ xonna nun igen daxi e nun e yi seene birin. ¹⁶Waxati danguxine yi, Ala tin nen siyane birin yi sigan ti e gbee kiraan xɔn. ¹⁷Koni a yi wali fajine ligama a fe sereyane ra. A yi tulen nafama kore, sansine yi bogima e waxatini, a yi ε ralugo balon nun sewan na.” ¹⁸Hali xarandiine to falani itoe ti, a yi luxi ndedi yamaan xa saraxan ba e xa.

¹⁹Yahudiyana ndee yi keli Antiyɔki taan nun Ikoniyon taani. E yi yamaan nadin. E yi Pōli magɔlɔn, e yi a bubu siga taan fari ma. E yengi yi a ma, a a bata faxesa. ²⁰Koni Yesu fɔxɔrabirane to a rabilin, a yi keli, a mɔn yi xete taani. Na xɔtɔn bode e nun Baranabasi yi siga Deribe taani.

E yi xete Antiyɔki yi Siriya yi

²¹Pōli nun Baranabasi yi Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba Deribe taani, e xarandii wuyaxi sɔtɔ na yi. Na xanbi ra, e xete Lisitire taan nun Ikoniyon taan nun Antiyɔki taani. ²²E yi Yesu fɔxɔrabirane senbe so, e yi e ralimaniya, a e xa lu denkeleyaan kiraan xɔn ma. E yi e xaran, e naxa, “A fere mi na fɔ en xa tɔɔ nen han, en yi fa lu soe Alaa Mangayani.” ²³E yi fonne dɔxɔ e xunna denkeleya yamaan keden kedenna birin yi. E sunna suxu, e yi Ala maxandi, e ne taxu Mari-gin na e denkeleyaxi naxan ma.

²⁴E yi dangu Pisidiya yamanani, siga Panfiliya. ²⁵E to Yesu a fe Xibaru Fajin nali Periga taani, e yi godo Atali taani.

²⁶E kelixin menni, e dɔxɔ kunkin kui, e xete Antiyɔki taani, e yi taxuxi Ala hinantenna ra denaxan yi a wanla fe ra, e naxan nakamali.

²⁷Pōli nun Baranabasi Antiyɔki lixina, e yi denkeleya yamaan malan. Ala feen naxan birin ligaxi e xɔn, e yi na birin yebe, e nun Ala tinxi kii naxan yi siya gbetene yi findi denkeleya muxune ra. ²⁸E yi waxati xunkuye ti Yesu fɔxɔrabirane fema Antiyɔki yi.

Yerusalen Malanna fe

15 Xɛmɛna ndee yi keli Yudaya yamanani, siga Antiyɔki taani, e denkeleya muxune xaran fɔlɔ, e naxa, “E mi nɔε kise fɔ ε banxulan alo Musaa sariyana a falaxi kii naxan yi.” ²Fe matandi gbeen yi keli e nun Pōli nun Baranabasi tagi han e yi lan a ma, a Pōli nun Baranabasi nun Antiyɔki denkeleya muxuna ndee xa siga Yerusalen taani, e sa xerane nun fonne to falani ito ma.

³Nayi, denkeleya yamaan yi e mali e siga. E yi dangu a fale Fenisa yamanani, siya gbetene tubixi kii naxan yi Ala ma. Xibaruni ito yi e ngaxakedenne birin nasewa kati! ⁴E Yerusalen taan lixina, denkeleya yamaan nun xerane nun fonne yi e rasene. Ala feen naxan liga e xɔn ma, e na birin yebe e xa. ⁵Farisi muxun naxanye bata yi denkeleya, na ndee yi keli, e naxa, “Fɔ siya gbetene xa banxulan nen, e yi yamari, a e xa Musaa sariyan suxu.”

⁶Xerane nun fonne yi e malan, e feni ito fesefese. ⁷Matandin janxina, Piyeri yi keli, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, ε a kolon a Ala bata n sugandi ε tagi to mi na ra, alogo n tan xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali siya gbetene ma, e yi a me, e denkeleya. ⁸Ala naxan muxun birin bɔne yi feene kolon, na bata e fan nasuxu, a a Nii Sarijanxin so e yii alo a liga en fan xa kii naxan yi. ⁹A mi tagi raba yo saxi en tan nun e tan

tagi. Amasotō a bata e bōnen nasarijan denkeleyaan xōn. ¹⁰ Awa, nanfera ε Ala bunbama, ε goronna sa Yesu fōxōrabi-rane xun ma, en benbane nun en tan yeteen mi nōe goronna naxan tonge? ¹¹ Anu, en laxi a ra a en kisixi en Marigi Yesu a hinanna nan xōn alo e tan.”

¹² Yamaan birin yi e sabari, e yi e tuli mati Baranabasi nun Pōli a falan na. Ala taxamasenne nun kabanako feen naxanye liga e xōn ma siya gbetene tagi, e yi ne birin yeba yamaan xa. ¹³ E yelin falan tiye waxatin naxan yi, Yaki yi keli, a naxa, “Ngaxakedenne, ε tuli mati n xuiin na! ¹⁴ Ala siya gbeten muxune findi a yamaan na kii naxan yi a singeni, Simōn bata na yeba en xa. ¹⁵ Awa, nabine falan bata lan ito ma yati! Alaa falan sebexi Kitabuni na kii nin, a naxa, ¹⁶ ‘Na xanbi ra, n mōn fama nen, n Dawudaa banxi kalaxini tōn. N na rafalama nen, n yi a nenen ti ¹⁷ alogo muxu dōnxen naxanye luxi yamaan ye, ne xa Marigin fen, e nun siyane birin naxanye n xinla batuma,’¹⁸ Marigina ito nan falaxi, naxan feni itoe birin ligama ¹⁸ naxanye kolonxi xabu a fōlōni.”

¹⁹ Yaki mōn yi a fala, a naxa, “N gbee miriyani, siya gbeten naxanye tubima Ala ma, en nama ne tōrō. ²⁰ Koni fō en xa kēdin sebe, en yi a fala e xa, a e xa e yete ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxure kideni, e nun yanga suxun nun sube yifaxi donna nun sube wuli donna.[§] ²¹ Amasotō xabu en benbane waxatine yi, Musaa sariyana fe kawandin bama taane birin yi, a xaranma salide banxine kui Matabu Lōxōne birin yi.”

E kēdin nasiga siya gbetene denkeleya muxune ma

²² Xerane nun fonne nun denkeleya yamaan birin yi lan a ma, a e xa muxuna ndee sugandi e ye, e yi e rasiga Antiyōki yi Pōli nun Baranabasi fōxō ra. E yi Yudasasi sugandi naxan mōn xili Barasaba e nun Silasi, naxanye findixi yeeratine ra denkeleya muxune ye. ²³ E yi na xerane rasiga kēdini ito ra e yii, a sebexi, e naxa, “Xerane nun fonne, ε ngaxakedenne bata kēdini ito sebe denkeleya muxune ma naxanye siya gbetene ye Antiyōki nun Siriya nun Silisi yi. Nxu ε xōntōn.”

²⁴ “Nxu bata a me, a muxuna ndee bata keli nxu konni, nxu mi naxanye xexi, e sa ε tōrō, e yi ε rakōntōfili e falane ra. ²⁵ Nanara, nxu birin bata lan a ma, a nxu xa muxuna ndee rasiga ε ma sa en xanuntenne Baranabasi nun Pōli fari, ²⁶ naxanye bata e niin gerun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina wanla fe ra. ²⁷ Nanara, nxu Yudasasi nun Silasi rafaxi ε ma feni ito yebedeni alogo e xuiin fan xa lan kēdina falan ma. ²⁸ Amasotō Alaa Nii Sarijanxin nun nxu tan bata tin, a nxu nama goron gbete sa ε xun ma ba sariyani itoe ra: ²⁹ ε xa ε yete ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxurene ma, e nun sube wuli donna nun sube yifaxi donna nun yanga suxuna. A lan ε nama na feene liga. Ala xa ε ratanga.”

³⁰ Nayi, e yi keli, e yi siga Antiyōki yi. E yi denkeleya yamaan birin malan, e yi kēdin so e yii. ³¹ Yamaan to kēdin xaran, e birin yi sewa na kawandi falana fe ra. ³² Yudasasi nun Silasi naxanye findixi nabine ra, ne fan yi denkeleya muxune ralimaniya, e yi e senbe so fala wuyaxi ra. ³³ E to waxati ti e fema, denkeleya

^{15:17} Amosi 9.11-12

^{§15:20} A mato Saraxaraline 18.6-18 nun Saraxaraline 17.10-16 kui. Siyana ndee yi wunla nan donma menni.

muxune yi tin e siga bɔɔɛ xunbenli, e yi xete e xɛ muxune fɛma. ³⁴Koni Silasi yi lu na.

³⁵Pɔli nun Baranabasi yi lu Antiyoƙi yi. E nun bonne yi lu xaranna tiye, e lu Marigina falan kawandin be.

Pɔli nun Baranabasi fata fena

³⁶Na dangu xanbini, Pɔli yi a fala Baranabasi xa, a naxa, “En Marigina falan kawandin baxi taan naxanye birin yi, en mɔn xa xete mɛnne yi en ngaxake-denne xɔntɔndenɛ, alogo en xa sa a kolon e kii naxan yi.” ³⁷A xɔli yi Baranabasi ma, Yoni Maraka xa siga e fɔxɔ ra, ³⁸koni Pɔli yi a miri, a na mi daxa, amasɔtɔ a xete nɛn e fɔxɔ ra Panfiliya yi benun e xa yelin e wanla ra. ³⁹E yi e bode matandi han, e fata. Baranabasi yi Yoni Maraka tongo, e so kunkin kui, siga Sipiri bɔxɔni fɔxɔ igen tagi.

⁴⁰Koni Pɔli tan yi Silasi tongo e yi siga, denkeleya muxune yelin xanbini e luye Marigina hinantenyaa bun.

⁴¹A yi dangu Siriya nun Silasi yamanane yi, a denkeleya yamane senbe so.

Timɔte yi siga Pɔli nun Silasi fɔxɔ ra

16 Pɔli yi siga Deribe nun Lisitire yi. Denkeleya muxuna nde yi na, a xili Timɔte. Yahudiyɛn nan yi a nga ra e nun denkeleya muxuna. Koni Gireki kaan nan yi a fafe ra. ²Denkeleya muxun naxanye yi dɔxi Lisitire taan nun Ikoniyon taani, ne birin yi a xili faɔin falama. ³A xɔnla yi Pɔli suxu, a xa siga a ra a fɔxɔ ra. Nayi, a yi a rabanxulan Yahudiyane fe ra naxanye yi na yamanani, bayo e birin yi a kolon a Gireki kaan nan yi a fafe ra. ⁴E dangu taan naxanye birin yi, xɛrane nun fonne lanxi sariyan naxan ma Yerusalɛn taani, e yi na fala na kaane xa, alogo e xa a suxu. ⁵Awa, denkeleya yamane yi sen-

ben sɔtɔ denkeleyani. Lɔxɔ yo lɔxɔ, muxune yi xun masama nɛn.

Pɔli yi fe toon ti alo xiyena

⁶Alaa Nii Sarijanxin mi yi tinxi e Alaa falan nali Asi yamanani. Nayi, e yi siga Firigi nun Galati yamanane yi. ⁷E Misi yamanan li waxatin naxan yi, e yi kata siga feen na Bitini yamanani, koni Yesu a Nii Sarijanxin mi tin e xa. ⁸Nayi, e dangu Misi yamanani, siga Tirowasi taani. ⁹Kɔɛɛn na, Pɔli yi fe toon ti alo xiyena, a yi Masedoniya kaana nde to tixi, naxan yi a mafanma, a naxa, “Fa Masedoniya yamanani, i fa nxu mali!” ¹⁰Na fe toon danguxina, nxu** yi kata siga feen na Masedoniya yamanani mafuren, amasɔtɔ nxu yi laxi a ra a Ala nan nxu xilixi Yesu a fe Xibaru Faɔin nalideni e ma.

Lidi tubi fena Filipi taani

¹¹Awa, nxu yi so kunkin kui Tirowasi taani, nxu siga nxu tinxinni Samatirosi bɔxɔni fɔxɔ igen tagi. Na xɔtɔn bode, nxu siga Neyapoli taani. ¹²Nxu yi keli na yi, nxu siga Filipi taani, na rabilinna taa singena Masedoniya bɔxɔni Romi kaane yi dɔxi denaxan yi. Nxu yi xi dando ti na taani. ¹³Matabu Lɔxɔni, nxu yi mini na taan so dɛɛn na, nxu siga ba dɛɛn na. Nxu yengi yi a ma, a nxu yi Yahudiyane salidena nde toɛ mɛnɛni. Naxanla naxanye yi malanxi na yi, nxu yi dɔxɔ ne fɛma, nxu falan ti ne xa. ¹⁴Na paɔanle ye, keden yi na naxan yi xili Lidi, na yi kelixi Tiyatire taan nin. Dugi mamiloxi yulan nan yi a ra. A yi gaxu Ala yɛɛ ra. A yi a tuli mati. Marigin yi a bɔɔnɛn nabi alogo Pɔli yi naxan falama a xa na suxu. ¹⁵E nun a kon kaane birin yi rafu igeni e tubi xinla ma. Na xanbi ra, a yi nxu mafan, a naxa, “Xa e laxi a ra, a n denkeleyaxi Marigin

**16:10 Fɔlɔ be ma, Kitabun yireni ito sebe muxun luma a fale fa fala “Nxu” naxan bunna nɛɛn Luka fan yi Pɔli fɔxɔ ra sigatiini itoe yi.

ma, ε fa yigiya n ma banxini.” A yi nxu karahan, a nxu xa so a banxini.

Pɔli nun Silasi kasoon na

¹⁶ Lɔxɔna nde, nxu yi sigama salideni, nxu lan konyi sungutunna nde ra, yinnan yi naxan fɔxɔ ra alo ninginangana, a yi fe famatɔne falama naxan baraka yi. A yi gbeti gbeen nan sɔtɔma na xɔn so a kanne yii. ¹⁷ A yi bira nxu nun Pɔli fɔxɔ ra, yinnana a rasɔnxɔma, a falan ti a xɔn, a naxa, “Kore Xɔnna Alaa walikeen nan itoe ra! E kisi feen kiraan nan yitama ε ra!” ¹⁸ A yi lu na lige xii wuyaxi han a yi gba Pɔli ra. Dɔnxen na, a yi a ye rafindi a ma, a yi falan ti yinnan xa, a naxa, “N bata i yamari Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, xete sungutunni ito fɔxɔ ra!” Yinnan yi xete a fɔxɔ ra na waxatin yeteni!

¹⁹ Awa, a kanne a kolon waxatin naxan yi, a e mi fa gbeti sɔtɔma a ra sɔnɔn, e Pɔli nun Silasi suxu, e yi e bubu, e siga e ra kuntigine fema lɔxɔ tideni. ²⁰ E siga e ra kitisane yetagi. E yi a fala e xa, e naxa, “Yahudiyannan xemene itoe ra, e en ma taan basanma kati! ²¹ E yamaan xaranma namunna naxanye ma, en tan Romi kaane mi daxa en xa tin ne ma en yi e liga.” ²² Ganla yi keli e xili ma, kitisane yi Pɔli nun Silasi a domane ba e ma, e yi yamarin fi, a e xa e bulan. ²³ E to e bulan kati, e yi e raso kaso banxini, e yi a fala kaso kantanna xa, a a xa e mara ki faji! ²⁴ Kaso kantanna yamarin sɔtɔ waxatin naxan yi, a yi sa e sa kutun na kaso banxin tagi konkoni.

²⁵ Kɛ tagini, Pɔli nun Silasi yi Ala maxandima, e betin bama Ala xa, kasorasaan bonne yi tuli matixi e ra. ²⁶ Sanja ma kedenni, bɔxɔn yi xuruxurun gbeen ti, han kaso banxin yi xuruxurun han! Banxin kaso yirene deene birin yi rabi, yɔlɔnxɔnne yi ba kasorasane birin ma.

²⁷ Kaso kantanna xulun waxatin naxan yi, a deene rabixin to, a yi a silanfanna botiɲe ayi,^{††} alogo a xa a yete faxa, bayo a yengi yi a ma, a kasorasane bata e gi. ²⁸ Koni Pɔli yi sɔnxɔ, a naxa, “I nama i yete maxɔlɔ! Nxu birin be!”

²⁹ Nayi, kaso kantanna yi lenpun maxili, a so kaso banxini mafuren, a xuruxurunna, a yi a bira Pɔli nun Silasi bun ma. ³⁰ Na xanbi ra, a yi e ramini, a yi e maxɔdin, a naxa, “N nanfe lige, n kisi?” ³¹ E yi a yabi, e naxa, “Denkeleya Marigi Yesu ma, i yi kisi, ε nun i ya denbayana.” ³² E yi Marigina falan kawandin ba e nun a denbayaan birin xa. ³³ Na kɔɛen yeteen na, kaso kantanna yi e tongo, a e maxɔlɔdene de fitan. E nun a muxune birin yi rafu igeni e tubi xinla ma mafuren! ³⁴ A siga Pɔli nun Silasi ra a banxini, a donseen so e yii. E nun a denbayaan birin yi sewa amasɔtɔ e bata denkeleya Ala ma.

³⁵ Kuye yibaxina, kitisane yi doma kanne rasiga kaso kantanna ma, e naxa, “Na xemene beɲin.” ³⁶ Nayi, kaso kantanna yi a fala Pɔli xa, a naxa, “Kitisane bata yamarin fi, a n xa i tan nun Silasi beɲin, e siga bɔɲe xunbenli.” ³⁷ Koni Pɔli yi a fala doma kanne xa, a naxa, “E bata nxu tan Romi dugurenne bɔnbɔ kenenna ma, e mi sa nxu makitixi nen, e yi nxu sa kasoon na. Koni iki, e fa waxi nxu beɲin feen nin wundoni ba? Na mi lanɲe mume! Fɔ e yeteen xa fa be, e fa nxu beɲin.”

³⁸ Doma kanne yi sa falani ito ti kitisane xa. E a mɛ waxatin naxan yi, a Romi dugurenna nan Pɔli nun Silasi ra, e gaxu kati! ³⁹ Nanara, e yi Pɔli nun Silasi mafan. Na xanbi ra, e yi e ramini kasoon na, e yi e mafan, a e xa keli na taani. ⁴⁰ Pɔli nun Silasi to mini kasoon na, e yi siga Lidi a banxini, e sa e ngaxakedenne li na, e yi ne ralimaniya, e siga.

^{††}16:27 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

Pɔli a kɔntɔfinle Tesaloniki taan nun Beere taani

17 E yi dangu Anfipoli nun Apoloni taane yi, e fa Tesaloniki taani, Yahudiyane salide banxina nde yi denaxan yi. ²Pɔli yi so e salide banxini alo a yi darixi a ra kii naxan yi. A yi xun-sagi saxan ti na, Yahudiyane nun Pɔli yi Kitabuna fe falama Matabu Lɔxɔne yi. ³A yi a yeba e xa, a a yita e ra fa fala a Alaa Muxu Sugandixin yi dɔxa a tɔɔ, a yi keli sayani. A yi a fala e xa, a naxa, “N Yesu naxan ma fe kawandi bama e xa, Alaa Muxu Sugandixin nan na ra.” ⁴Yahudiyana ndee yi la a ra, e yi sa Pɔli nun Silasi fari. Gireki kaan naxanye yi gaxuxi Ala yee ra, ne wuyaxi yi na liga e nun naxalan xili kan wuyaxi.

⁵Koni xɔxɔlɔnyaan yi keli Yahudiyane ra, e fuyantenna ndee malan lɔxɔ tideni a e xa yamaan nadin, taan birin yi maxa. E siga Yason ma banxini Pɔli nun Silasi fendeni alogo e xa sa e ti yamaan yetagi. ⁶Koni e to mi e to, e yi Yason nun denkeleya muxuna ndee bubu, e siga e ra taan kitisane fema. E sɔnxɔ sɔnxɔ, e naxa, “Muxuni itoe dunuɔa birin yifuma, iki e bata fa be, ⁷Yason yi e yigiya a banxini. Muxuni itoe birin tondixi Romi Manga Gbeena sariyan suxe, amasɔɔ e a falama a manga gbete na naxan xili Yesu.” ⁸Na falane yi taan kitisane nun yamaan nakɔntɔfili, ⁹e mi Yason nun bode ne bepin fɔ e to e xunba gbetin fi.

E siga Beere taani

¹⁰Kɔe to so, denkeleya muxune yi Pɔli nun Silasi rasiga Beere yi. E na li waxatin naxan yi, e siga Yahudiyane salide banx-

ini. ¹¹Beere kaane yugon yi fan Tesaloniki kaane xa, bayo Alaa falan naxalan kunfan yi ne yi. Lɔxɔ yo lɔxɔ e yi Kitabun fesefesema nen alogo e xa Pɔli a falane nɔndin kolon. ¹²Yahudiya wuyaxi yi denkeleya e ye, e nun Gireki naxalan xili kan wuyaxi nun Gireki xeme wuyaxi. ¹³Koni Yahudiyane naxanye yi Tesaloniki taani, ne to a me a Pɔli Alaa falan nalima Beere taani, e fan yi fa na yi, e yamaan nadin, a yi maxa. ¹⁴Mafuren denkeleya muxune yi Pɔli rasiga fɔxɔ igen binni, koni Silasi nun Timote yi lu Beere taani. ¹⁵Muxun naxanye sa Pɔli mati, ne yi siga a ra han Atena taani. Na xanbi ra, e mɔn yi xete Beere taani Pɔli a pungu xuiin na, a Silasi nun Timote xa fa a fema sinma.

Pɔli Atena taani

¹⁶Pɔli yi e legedenma waxatin naxan yi Atena taani, a niin yi rapaxu a ma, bayo a bata yi a to, a suxure yiren nan yi na taan na. ¹⁷Nanara, e nun Yahudiyane yi batuma feene ma salide banxini e nun Girekin naxanye yi gaxuma Ala yee ra, e nun a yi naralanma muxun naxanye ra lɔxɔ tideni lɔxɔ yo lɔxɔ. ¹⁸Lɔnnilana ndee yi na yi, e yi xili Epikuri muxune nun Sitoyisi muxune, ne yi falan ti fɔlɔ a xa. ¹⁹Nde yi lu e bode maxɔdinɔe e naxa, “Fala tiini ito waxi nanse fala fe yi?” Bonne naxa, “A ligaxi alo a ala xɔɔne nan ma fe ralima.” Amasɔɔ Pɔli yi Yesu a fe xibarun kawandin bama e nun a keli fena sayani. ¹⁹Nayi, e yi Pɔli tongo, e siga a ra Areyopagi malan yireni, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu wama a kolon feni nanse xaran neneni ito ra i naxan ma fe falama?” ²⁰Amasɔɔ nxu fe nenene nan mema, nxu waxi e bunna kolon feni.”

††17:18 Mɔn kaana ndee yi findixi xili kanne ra e miriya tilinxine fe ra lan dunuɔa kepaan fesefesen ma. E mi yi dina yi. E fe fesefesene nan yi findixi e gbee dinan na. Epikuri muxune yi biraxi muxuna nde a xaranna fɔxɔ ra naxan xili Epikuri. E yi laxi a ra a dunuɔa feene mi raɔgidixi fɔ xunna ayi gbansan nan muxun malima e xa e masiga tɔɔyaan na. Sitoyisi muxune yi biraxi muxu gbete a xaranna fɔxɔ ra naxan xili Senoni. E yi waxi dunuɔa gelene kolon feni alogo e xa e suxu ki faɔi.

²¹ Atena kaane nun xɔɲen naxanye yi e ye, ne yi e waxatin birin nadanguma fala nenene nan tun nameɗeyi.

²² Pɔli yi ti yamaan tagi Areyopagi fala tideni, a naxa, “Atena kaane, n bata a to a ε dinaxi feen birin yi. ²³ Amasɔɔ n yi ε taani sigama waxatin naxan yi, n yi ε batu seene toma. N mɔn bata saraxa gandena nde fan to, a seɓexi denaxan ma fa fala, ‘En mi ala naxan kolon.’ Awa, ε naxan batuma ε mi a kolon n faxi na nan ma fe ralideyi ε ma. ²⁴ Ala naxan dunuɓa nun a yi seene birin daxi, na nan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna Marigin na. Na mi dɔxɔma seene batu banxine kui muxune naxanye tixi. ²⁵ A mako mi muxun yii fɔxɔn ma. Amasɔɔ a tan nan siimayaan fima yamaan ma, e nun niiraxinla nun seen birin. ²⁶ A siyane birin da nen mini muxu kedenni. A yi e dɔxɔ dunuɓa yiren birin yi. A yeteen yi e gbee waxatine nun e dɔxɔdene danne ragidi. ²⁷ Ala na ligaxi nen alogo muxune xa a fen, e yi kata a kolon feen na, xa e nɔɛ. Anu, a mi makuya en sese ra. ²⁸ Amasɔɔ, ε gbee fala ɲaxume tina ndee a falama, e naxa, ‘En dunuɓa yi gidin ligama a tan nin, en na en masigama a tan nin, en luma dunuɓa yi a tan nin.’ E mɔn naxa, ‘Ala bɔnsɔnna nan en fan na.’ ²⁹ Xa Ala bɔnsɔnna nan en tan na, en nama en miri, a Ala maliga xemaan na hanma gbetina hanma geme sawuran naxan nafalaxi adamane kɔtene nun miriyane xɔn. ³⁰ Ala mi na fe kolontareya waxatine yatexi, koni iki, a muxun birin xilima yiren birin yi, a e xa e keɲaan maxete. ³¹ Amasɔɔ a bata lɔxɔ keden nagidi a dunuɓa birin kitin bolonma naxan yi tinxinni a muxu yebaxin xɔn. A bata na kanna mataxamaseri muxun birin xa, a to a rakeli sayani.”

³² E to Pɔli xuiin mε a muxune kelima sayani, nde yi a magele, koni bonne naxa, “Nxu mɔn waxi i ya falan name

feni waxati gβete.” ³³ Nanara, Pɔli yi keli e tagi. ³⁴ Koni muxuna ndee yi sa a fari, e denkeleya alo Denisi Areyopagi muxuna nde, e nun ɲaxanla nde naxan yi xili Damarisi e nun ndee gβeteɓe.

Pɔli yi siga Kɔrenti taani

18 Na xanbi ra, Pɔli yi keli Atena taani, a siga Kɔrenti taani. ² A Yahudiyana nde li na, naxan yi xili Akila Pontu kaana. E nun a ɲaxanla Pirisila yi baxi fade nen sa keli Itali yamanani. Amasɔɔ Manga Kilodi bata yi a yamari a Yahudiyane birin xa keli Romi taani. Pɔli yi kafu e ma, ³ bayo e birin yi fatan wali siya kedenni ito ra, kidi degena bubun na. A yi lu e fema walideni. ⁴ Matabu Lɔxɔn birin, a yi falan tima nen Yahudiyane salide banxini, a yi kata Yahudiyane nun Girekine masɔɔdeni. ⁵ Silasi nun Timote na li waxatin naxan yi keli Masedoniya yi, Pɔli yi lu kawandin be waxatin birin. A sereyaan ba Yahudiyane xa, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na. ⁶ Koni Yahudiyane to a matandi, e a rayelefu, a yi a domani kunkun taxamasenna ra, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε halagi, ε yeteen nan funfu na ra. Na goronna mi fa n tan xun ma. Iki n sigama siya gbetene nan fema.” ⁷ Awa, a yi keli na, a siga, a sa so muxuna nde a banxini naxan yi xili Titi-Yusutu. Ala yeeragaxu muxun nan yi na ra. A banxin yi salide banxin dexɔn ma. ⁸ Salide banxin kuntigin naxan yi xili Kirisipu, na nun a denbayaan birin yi denkeleya Marigin ma. Kɔrenti kaa wuyaxi yi a falan me, e denkeleya, e rafu igeni e tubi xinla ma.

⁹ Lɔxɔna nde, Pɔli yi fe toon ti kɔeen na alo xiyena. Marigin yi a fala a xa, a naxa, “I nama gaxu, koni falan ti! I nama i dundu! ¹⁰ Amasɔɔ n na i fɔxɔ ra. Muxu yo yii mi i liye, a fe ɲaxin naba i ra, bayo n ma muxu wuyaxi taani ito yi!” ¹¹ Na-

nara, Pöli yi lu na yi jee keden kike sen-
nin, a yamaan xaran Alaa falan ma.

¹²Galiyon yi Akaya yamana kannu ra
waxatin naxan yi, Yahudiyane birin yi e
malan Pöli xili ma, e siga a ra kiti sadeni.

¹³E yi a kansun, e naxa, “Xemeni ito ya-
maan mabandunma Ala batu kiina nde
nin naxan mi daxa sariyani.”

¹⁴Benun Pöli xa falan ti, Galiyon yi
a fala Yahudiyane xa, a naxa, “Xa e
tan Yahudiyane yi e mawugama tin-
intareyana fe yi nun hanma gbalona nde,
a yi lan nun nayi n xa n tuli mati e
falan na. ¹⁵Koni e to e bode matandima
e falane yi, e nun xinle nun e gbee
sariyane, na e tan nan ma. N tan mi
waxi findi feni na feen kitisaan na.” ¹⁶A
yi e kedi kiti sadeni. ¹⁷Awa, e birin yi
salide banxin kuntigi Sosaten suxu, e
yi a mabonbo kitisa banxin yetagi. Koni
Galiyon ma fe mi taran na yi hali!

E xete Antiyöki taani

¹⁸Pöli yi sogu wuyaxi ti a ngaxake-
denne fema Körenti taani. Na xanbi ra,
a yi keli e fema. E nun Pirisila nun Akila
yi so kunkin kui siga Siriya yamanani.
Koni a bata yi a xunna bi Sankire taani a
de tiina nde a fe ra. ¹⁹E to sa Efesi li, Pöli
yi Pirisila nun Akila lu na yi. Koni Pöli
yeteen yi siga Yahudiyane salide banxini,
e falan ti e bode tagi. ²⁰E yi a mafan, a a
xa bu e fema, koni a mi tin. ²¹A yi sigama
waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa,
“Xa Ala tin, n mon fama nen e fema.” A
yi dexo kunkin kui, a siga Efesi taani.

²²A Sesariya taan li waxatin naxan
yi, a yi siga Yerusalen taani, a sa na
denkeleya yamaan xonton. Na xanbi ra, a
yi siga Antiyöki taani. ²³A yi waxatidi ti,
a yi siga. A yi a masiga ti Galati yamanan
nun Firigi yamanan birin yi, a yi Yesu
foxorabirane kawandi, e senben soto.

Apolosi Efesi nun Körenti yi

²⁴Na waxatini, Yahudiyana nde yi siga
Efesi taani, a xili Apolosi naxan bari Ale-
sandire taani. A yi falan kolon kati, a
yi Kitabun kolon ki faji. ²⁵A yi xaraxi
Marigina Kirana fe ma. A yi Yesu a fe
xaranna tima a sobeen nun tinxinna nin.
Koni a yi Yoni a xaranna nan gbansan
kolon marafu feen na igeni. ²⁶A yi falan
ti folo xaxili ragidini Yahudiyane salide
banxini. Pirisila nun Akila a xuiin me
waxatin naxan yi, e yi a tongo, e yi Alaa
Kirana fe yeba a xa a kiin yeteni. ²⁷Siga
xonla bata yi Apolosi suxu Akaya ya-
manani. Nanara, denkeleya muxun nax-
anye yi Efesi taani, ne yi a mali, e kedind
sebe Yesu foxorabirane ma Akaya yi, a e
xa a yisuxu na yi. A na li waxatin naxan
yi, naxanye yi denkeleyaxi Ala hinanna
barakani, a yi ne mali kati! ²⁸Amasoto a
yi Yahudiyane falan matandima senbeni
kenenni, a yi a yita Kitabun kui, a Yesu
nan Alaa Muxu Sugandixin na.

Pöli yi siga Efesi taani

19 Apolosi yi Körenti taani waxatin
naxan yi, Pöli yi geya yamanani
siga, a yi fa Efesi taani. A yi Yesu foxo-
birana ndee li na yi. ²A yi e maxodin, a
naxa, “E denkeleya waxatin naxan yi, e yi
Alaa Nii Sarijanxin soto ba?” E yi a yabi,
e naxa, “Nxu munma sa Alaa Nii Sar-
ijanxina fe me nen.” ³Pöli yi e maxodin,
a naxa, “E rafuxi igeni xaranna mundun
xon?” E yi a yabi, e naxa, “Yoni gbee
marafuun xaranna.” ⁴Pöli yi a fala e xa,
a naxa, “Yoni yi muxune rafuma igen
nin alogo e xa e kepanan maxete. A yi a
falama yamaan xa nen, a e xa denkeleya
na kannu ma naxan fama a tan xanbi ra.
Na nan Yesu ra.”

⁵E na me waxatin naxan yi, e rafu
igeni Marigi Yesu xinli. ⁶Pöli yi a yiin sa
e ma, Alaa Nii Sarijanxin yi godu e ma,
e yi falan ti xui gbetene yi, e yi nabiya

falane ti. ⁷E tan naxanye birin yi na, muxu fu nun firin ꞑꞑꞑꞑꞑꞑ.

⁸Pɔli yi siga Yahudiyane salide banxini, a falan ti yamaan xa xaxili ragidini kike saxan. A yi kata a xa e mabandun Alaa Mangayaan ma. ⁹Koni ndee yi tengbesen, e mi tin denkeleye, e yi lu Yesu a Kirana fe yibese yamaan yetagi. Nanara, Pɔli yi a masiga e ra, a Yesu ꞑꞑꞑꞑꞑꞑꞑꞑꞑ xali e danna. E yi lu falan tiye lɔꞑꞑ yo lɔꞑꞑ Tiranusi a xarande banxini. ¹⁰Na yi lu lige han ꞑꞑe firin. Nanara, muxun naxanye birin yi dɔxi Asi yamanani, Yahudiyane nun Girekine, ne birin yi Marigina falan me.

Sebaa dii xeme ne fe

¹¹Ala yi kabanako fe gbeene liga Pɔli xɔn ma. ¹²Nanara, dugi dungin nun wali domaan naxanye bata yi din a fatin na, e yi ne tongoma nen, e yi e sa furemane fatin ma. E yi kendeya, yinnane fan yi xete e ꞑꞑꞑ ra. ¹³Yahudiyane naxanye yi sigama yirene yi yinnane kedideni, ne fan yi kata Marigi Yesu xinla rawalideni e yinnan ꞑꞑꞑꞑꞑꞑ. E yi a falama yinnane xa nen, e naxa, “N bata e yamari Yesu xinli, Pɔli naxan ma fe kawandi bama, e xete muxuni ito ꞑꞑꞑ ra!” ¹⁴Yahudiyane saraxarali kuntigina nde Sebaa dii xeme soloferene yi na nan ligama.

¹⁵Koni lɔꞑꞑna nde yinnan yi e yabi, a naxa, “N Yesu kolon, n Pɔli fan ma fe kolon, koni nde e tan na?” ¹⁶Yinnan yi xemen naxan ꞑꞑꞑ ra, na yi dutun e ma senben na, han a yi e birin nɔ. A yi e mabɔnɔ han e ragenle yi e gi, e maxɔlɔxin yi mini banxini. ¹⁷Yahudiyane nun Girekin naxanye yi dɔxi Efesi taani, ne to ito me, e birin yi gaxu kati! Marigi Yesu xinli binya han! ¹⁸Muxun naxanye denkeleya, na wuyaxi yi fa, e yi e ti e fe ꞑꞑꞑꞑꞑꞑꞑ ma. ¹⁹Naxanye yi woyimeyaan ligama, ne yi e kedine malan, e fa e ra, e yi e gan birin

yetagi. E yi kedine saren yate, a birin malanxina, gbeti gbanan wuli tonge suulun. ²⁰Alaa falan yi xuyama ayi na kii nin, Marigin senben barakani.

Sɔꞑꞑꞑ sɔꞑꞑꞑ naxan te Efesi taani

²¹Na feene danguxina, Pɔli yi a miri, a xa siga Masedoniya nun Akaya yamanani, siga han Yerusalen taani. A yi a fala, a naxa, “N na siga na waxatin naxan yi, fɔ n xa sa Romi fan to.” ²²Nanara, a yi a mali muxu firin nasiga Masedoniya yamanani, Timote nun Erasite. A tan yi lu Asi yamanani ndedi.

²³Na waxatini, sɔꞑꞑꞑ gbeen yi te Efesi taani masɔɔ Yesu a Kirana fe ma. ²⁴Xabuna nde yi na, a xili Demetiri. A tan nan yi e gbee ala ꞑꞑꞑꞑꞑꞑꞑꞑꞑ nde Aritemi batu banxin sawura xunxurine rafalama gbeti bɔnɔꞑꞑꞑ na. Na yi tɔꞑꞑ gbeen nan sɔɔma a tan nun a walike bodene xa. ²⁵Nanara, a yi a walike bodene birin xili, e nun naxanye yi na wali sifan ligama, a yi a fala e xa, a naxa, “N fafane, e a kolon en nafunla sɔɔma wanli ito nin. ²⁶Pɔli ito feen naxan ligama, e bata na me, e yi a to. A naxa, a muxune suxuren naxanye rafalama e ala ra, Ala mi ne ra mume! A bata muxu wuyaxi mayenden, a yi e maxete Efesi taani be e nun fayida Asi yamanan birin. ²⁷Fe xɔdɔxen nan na ra. En ma wanli ito fama xili ꞑꞑꞑꞑꞑꞑꞑꞑꞑ nen! En ma ala Aritemi batu banxin fan yi xunna kala. Aritemi naxan batuma Asi yamanan nun dunuꞑꞑ yiren birin yi, na binyen bama a ma nen.”

²⁸Yamaan falani itoe me waxatin naxan yi, e bɔꞑꞑen yi te, e sɔꞑꞑꞑ sɔꞑꞑꞑ, e naxa, “Efesi kaane gbee ala Aritemi gbo!” ²⁹Sɔꞑꞑꞑ sɔꞑꞑꞑꞑꞑꞑꞑ yi te taan yiren birin yi. Yamaan yi Pɔli sigati bodene suxu, Gayi nun Arisitaraki, Masedoniya kaane. E birin gimatɔꞑꞑ yi siga ne ra yamaan malandeni. ³⁰A xɔnla yi Pɔli suxu, a xa siga yamaan yetagi koni

Yesu fɔxɔrabirane mi tin a siga. ³¹ Yamanan muxu gbeena ndee naxanye yi Pɔli xɔyine ra, na ndee yi xeraan nasiga a ma, e yi a mafan a nama so yamaan ye. ³² Malanden tan yi basanxi han! Ndee yi sɔnxɔma fena nde ra, bonne yi sɔnxɔma fe gbete ra, amasɔtɔ e yi malanxi na feen naxanye ma, a wuyaxi mi yi sa ne kolon nen. ³³ Yahudiyane yi muxuna nde radinma yeen na alogo a xa falan ti naxan yi xili Alesandire. Muxuna ndee yi a yebama a xa naxan ligaxi, nayi, a yi yamaan masabari a yiin na alogo a xa falan ti. ³⁴ Koni e a kolon waxatin naxan yi, a Yahudiya nan yi a ra, e birin yi sɔnxɔ e bode xɔn ma han waxati xunkuye, e naxa, “Efesi kaane gbee ala Aritemi gbo!”

³⁵ Dɔnxen na, taan sebeli tiin yi yamaan masabari, a naxa, “Efesi kaane, dunuɲa muxune birin a kolon, a Efesi taan nan Aritemi batu banxin kantanma e nun a sawuran naxan godo keli kore! ³⁶ Muxu yo mi nɔe feni itoe matande. Nana, ε lan nen ε yi ε sabari. ε nama fefe liga a wolonni. ³⁷ ε bata fa muxuni itoe ra be koni e mi se muɲaxi alane batu banxine yi, e mi en ma suxuren ɲaxalanmaan nayelexi hali! ³⁸ Xa mawugana nde Demetiri nun a walikeen bodene kui lan muxu yo ma, kiti banxine nun kitisane na. E xa sa e mawuga menni. ³⁹ Xa ε mɔn wama fe gbete xɔn ma fɔ ε xa a fala taan dugurenne malanni. ⁴⁰ E nama sa en kansun murutɔ feen na to sɔnxɔ sɔnxɔna fe ra. Bayo en mi nɔe dentegɔ yo se malanni ito ti xunna ma.” A yelinxini ito fale, a yamaan nasiga.

Pɔli Masedoniya nun Akaya yi

20 Sɔnxɔ sɔnxɔn baxina a ra, Pɔli yi Yesu fɔxɔrabirane malan. A yi

e ralimaniya, a yi a ɲungu e ma. Na xanbi ra, a siga Masedoniya yamanani. ² A dangu na yamanan birin yi, a yamaan nalimaniya fala wuyaxi ra. Na danguxina, a siga Gireki yamanani, ³ a kike saxan ti na yi. A yi waxi siga feni Siriya yamanani kunkin kui, koni a to a kolon a Yahudiyane bata yanfan so a ma, a yi a miri, a xa xete Masedoniya kiraan xɔn ma. ⁴ Pirusi a dii xemen Sopateri Beere kaan yi siga a matideni, e nun Arisitaraki nun Sekondu Tesaloniki kaane nun Gayi Deribe kaan nun Timɔte e nun Tikiko nun Tirofime naxanye kelixi Asi yamanani. ⁵ Ne yi siga yeen na, e sa nxu legeden Tirowasi taani. ⁶ Buru Tetaren Sanla[¶] danguxina, nxu yi dɔxɔ kunkin kui keli Filipi taani. Xii suulun danguxina, nxu yi sa bonne li Tirowasi taani, nxu yi lɔxɔ xun keden ti na yi.

Pɔli Eyutiki rakeli fena sayani

⁷ Simitin ɲinbanna ra, nxu yi malanxi buruni gira feen na nxu bode xɔn ma.^{§§} Pɔli yi falan ti yamaan xa, a lu falan tiye han kɔe tagini amasɔtɔ a yi sigama nen na xɔtɔn bode. ⁸ Nxu yi malanxi kore banxin naxan kɔe ra, lenpu wuyaxi yi menni. ⁹ Banxulanna nde yi na yi a xili Eyutiki, na yi dɔxi kore banxin foye soden nan na. Pɔli to yi falan xunkuyama ayi, na banxulanna yi xi han! Xixɔnla yi gbo ayi han, a yi bira keli kore banxin saxandeni. E yi sa a faxaxin li. ¹⁰ Awa, Pɔli yi godo, a yi a felen a xun ma mafuren, a yi a tongo, a naxa, “ε nama xamin, a niin mɔn a yi.” ¹¹ Na xanbi ra, Pɔli mɔn yi te sangansoon kɔe ra. A yi buruni gira, a yi a don. Pɔli yi falan ti e xa han xɔtɔnni, na xanbi ra a yi siga. ¹² E siga banxulanna kenden na, na yi e ralimaniya ki faɲi.

[¶]20:6 *Buru Tetaren Sanla*: Yahudiyane yi burun donma xii solofere leben mi saxi naxan yi sanli ito yi. E saripɲan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔɲyaan 12.15 kui.

^{§§}20:7 Yanyina nde, feni ito findixi Marigina ximenna nan na.

Pōli pungu fena Efesi kaane ma

¹³Nxu yi siga Pōli yee ra kunkin kui Asosi taani, nxu yi Pōli tongoma kunkin kui denaxan yi. Amasōtō, a yi sigama a sanna nan ma. ¹⁴A to nxu li Asosi taani, nxu yi a tongo kunkin kui, nxu yi siga taana nde yi, naxan yi xili Mitilene. ¹⁵Na xōtōn bode, nxu yi keli na yi, siga igen xun ma han Kiyo taani. A soge firindeni, nxu yi fa Samosi yi, a soge saxandena, nxu sa Mileti li. ¹⁶Pōli yi a ragidi, a xa dangu Efesi taan dexōn kunkin kui amasōtō a mi yi waxi ti feni, alogo a nama bu Asi yamanani. A yi mafuraxi alogo Se Xaba Singen Sanla xa a li Yerusalen taani, xa na lanje.

Pōli a pungu xuina

¹⁷Pōli yi xeraan nasiga Efesi taani keli Mileti yi, a denkeleya yamaan fonne xa fa. ¹⁸E to fa, a yi a fala e xa, a naxa, “Xabu n faan soge singena Asi yamanani ε tagi, ε n kewanle kolon. ¹⁹N bata wali Marigin xa yete magodon nun yeegeeni. N mōn yi tōrōma Yahudiyane yanfantenyaa bun. ²⁰ε a kolon a n mi ε munanfan fe yo luxunxi ε ma. N bata xaranna ti ε xa yamani e nun ε banxine yi. ²¹N bata a rali Yahudiyane nun Girekine birin ma a e xa e kepaan maxete, e tubi Ala ma, e denkeleya en Marigi Yesu ma.”

²²“Nba, Alaa Niin nan sigama n na Yerusalen taani iki. Feen naxanye sa ligama n na na yi, n mi ne kolon. ²³N naxan tun kolon fō n nema danguma taa yo taa, Alaa Nii Sarijanxina n nakolonma a kasorasaan nun tōrō wuyaxi n mameen yeen na. ²⁴Koni n mi n niin yatexi sese ra fō n bata kiraan naxan de suxu, n xa na rakamali. Marigi Yesu wanla naxan soxi n yii, n xa na rapan. Na ni ito ra, a n xa Alaa hinanna fe Xibaru Fapin seren ba.”

²⁵“Iki n na a kolon, fa fala n bata sigan ti ε tan naxanye birin tagi, n yi Alaa Man-

gayaan kawandin ba ε xa, ε tan sese mi fa n toma sōnōn. ²⁶Nanara, n na a falama ε xa to yeteni, xa ε tan nde yo halagi, na goronna mi fa n tan xun ma. ²⁷Amasōtō n bata Ala sagoon birin nali ε ma, a sese mi fa luxi. ²⁸ε nōxō lu e yete xōn e nun Alaa Nii Sarijanxina ε findixi yamaan naxan birin masuxu muxuye ra. ε Alaa yamaan masuxu alo xuruse rabaan nun a kuruna bayo a bata a sara a yete wunla ra. ²⁹Amasōtō n na kolon, n na keli ε tagi waxatin naxan yi, muxu njaxine fama nen sodeni ε tagi, e kata ε yamaan kaladeni alo kankone xuruse kurun tagi. ³⁰Muxuna ndee kelima nen ε tagi, e yi fala tinxintarene ti alogo Yesu fōxōrabirane xa bira e fōxō ra. ³¹Nanara, ε lu e yee ra yi! N na ε keden kedenna birin nakolonxi feen naxanye ma jee saxan kōeen nun yanyina yeegeeni, ε nama jinan ne xōn!”

³²“Awa, iki n bata ε taxu Ala ra e nun a hinan falan naxan nōe senben fiye ε ma, a yi na keen fi ε ma naxan maraxi muxu sarijanxine birin xa. ³³N mi kunfaxi muxu yo a gbeti xōn, hanma xemana, hanma dugine. ³⁴ε yetena a kolon, n yeteen yii fōxōne nan nxu nun n lanfane makone fanxi. ³⁵A lan en xa fangatarene mali kii naxan yi, n bata na birin yita ε ra wali xōdexε sifani ito xōn ma. Marigi Yesu falan naxan ti, ε xaxili lu ne xōn ma. A naxa, ‘Naxan seen fima, na barayin gbo dangu a sōtō muxun na.’”

³⁶Pōli to yelin falan tiye e xa, a yi a xinbi sin e fema, e birin yi Ala maxandi. ³⁷E birin yi wuga, e yi e yiin nabilin Pōli ma, e yi a sunbu. ³⁸A to a fala e xa, a naxa, a e mi fa a toma sōnōn, na yi e sunu kati. E sa a mati han kunki deen na.

Pōli siga fena Yerusalen taani

21 Nxu fata xanbini, nxu yi nxu tinxin Kosi bōxōn na kunkin kui. Na xōtōn bode, nxu sa so Rōde bōxōni, nxu yi keli menni nxu fa Patara taani. ²Nxu yi kunkina nde li men naxan yi fōxō

igeni gidima siga Fenisa yamanan binni, nxu yi te na kui. ³Nxu Sipiri fɔxɔn toxina, nxu yi dangu a ra, a lu kɔmen fɔxɔn binni. Nxu yi siga Siriya yamanan binni. Nxu sa Tire taan li, kunkin yi lanma a xa goronne ragodo denaxan yi. ⁴Nxu yi Yesu fɔxɔrabirana ndee li men. Nxu yi lɔxɔ xun keden ti ne fema. E yi a fala Pɔli xa Alaa Nii Sarijanxin senbeni, e naxa, a a nama siga Yerusalen taani. ⁵Koni na xunsagin panxina, nxu yi keli, nxu siga. Yesu fɔxɔrabirane birin yi sa nxu mati, e nun e paxanle nun e diine han taan fari ma. Nxu yi nxu xinbi sin baan de, nxu yi Ala maxandi menni. ⁶Na xanbi ra, nxu yi nxu jungu nxu bode ma, nxu so kunkin kui, e tan yi xete e konni.

⁷Nxu yi sigama kunkin kui, keli Tire taani siga Pitolome taani, nxu yi denkeleya muxune xɔntɔn na yi, nxu feripen e fema. ⁸Na xɔntɔn bode nxu yi keli men, nxu yi siga Sesariya taani. Nxu yi sa so Filipi Xibaru Faji Raliin konni naxan yi na muxu sugandixi soloferene ye.* ⁹Dii teme fututare rasɔlɔnxi naanin yi Filipi yii, ne yi nabiyi falane tima. ¹⁰Nxu xi dando tixin na, nabiin naxan yi xili Agabusi, na yi fa sa keli Yudaya yi. ¹¹A yi fa nxu fema, a yi Pɔli a tagi xidin tongo, a yi a yete sanne nun a yiine xidi na ra, a naxa, “Alaa Nii Sarijanxin naxa, ‘Yahudiyane tagi xidini ito kanna xidima ikiini Yerusalen taani, e a so siya gbetene yii.’”

¹²Nxu na me waxatin naxan yi, nxu birin yi Pɔli mafan, a a nama siga Yerusalen taani. ¹³Koni a yi nxu yabi, a naxa, “Nanfera e wugama han e n bɔnen kala? Amasɔtɔ n yitɔnxi na a ra e xa n xidi Yerusalen taani, e yi n faxa Marigi Yesu xinla fe ra.” ¹⁴A to mi tin nxɔ falan suxe, nxu mi kankan a ma, nxu yi a fala, nxu naxa, “Marigin sagoon xa liga.”

¹⁵Na lɔxɔne to dangu, nxu yi nxu yitɔn, nxu yi siga Yerusalen taani. ¹⁶Yesu fɔxɔrabirana ndee yi nxu mati keli Sesariya taani. E yi nxu xali Menason Sipiri kaan konni, nxu yi lan nxu xa yigiya denaxan yi. Yesu fɔxɔrabiran nan yi a ra xabu waxati xunkuye.

Pɔli yi Yaki xɔntɔn

¹⁷Nxu Yerusalen taan li waxatin naxan yi, denkeleya muxune yi nxu yisuxu sewani. ¹⁸Na xɔntɔn bode, nxu nun Pɔli yi siga Yaki xɔntɔndeni. Denkeleya yamaan fonne birin yi malanxi na yi. ¹⁹Pɔli yi e xɔntɔn, a yi a wanla birin dentegen sa e xa Ala feen naxanye ligaxi siya gbetene tagi. ²⁰E na me waxatin naxan yi, e birin yi Ala tantun. E a fala Pɔli xa, e naxa, “Nxu ngaxakedenna, a mato, Yahudiyen wuli wuyaxi bata denkeleya, e birin mɔn tunnafanxi Musaa sariyan suxudeni. ²¹Anu, muxune ito nan falaxi e xa, e naxa, a Yahudiyen naxanye birin siya gbetene ye, a i ne xaranma e xa xete Musaa sariyan fɔxɔ ra, a e mɔn nama e diine banxulan, a e nama en ma namunne suxu. ²²En fa nanfe ligan nayi? Amasɔtɔ sike yo mi na, e a mema nen, a i bata fa. ²³Nanara, nxu naxan falama i xa, i xa na liga. Awa, xeme naanin be naxanye bata e de ti Ala xa. ²⁴Siga e fɔxɔ ra, e sa e rasarijan e bode xɔn ma. I mɔn xa e saren fi, alogo e xa e xunne bi. Nayi, birin a kolonma nen, a e feen naxanye falaxi i ya fe yi, a jɔndi mi e sese ra, koni a i fan yeteen Musaa sariyane suxi. ²⁵Koni siya gbeten naxanye tan bata denkeleya, nxu bata nxɔ miriyane sebe, nxu yi a rasiga ne ma. Nxu naxa, e xa e yete ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxurene ma, e nun sube wunli donna nun suben yifaxi donna nun yanga suxuna.”†

*21:8 A mato Xerane 6.5 nun Xerane 8.5-40 kui.

†21:25 A mato Xerane 15.20 kui.

²⁶ Na xɔtɔn bode, Pɔli yi na xemene tongo e yi rasarijan e bode xɔn ma. Na xanbi ra, a so Ala Batu Banxini alogo a xa a fala e xa e sarijan lɔxɔne rakamalima waxatin naxan yi, e yi saraxan ba e keden kedenna birin xa.

Pɔli suxu fena Ala Batu Banxini

²⁷ Soge solofereden janmatɔna, Yahudiyān naxanye keli Asi yamanani, ne yi Pɔli to Ala Batu Banxini. E yi yamaan birin nadin a xili ma, e yi a suxu. ²⁸ E sɔnxɔ sɔnxɔ, e naxa, “Isirayila muxune, ε nxu mali. Xɛmeni ito nan sigama yiren birin yi, a xaranna ti en ma yamaan nun Musaa sariyan nun yireni ito xili ma. A yetɛen bata Girekine raso Ala Batu Banxini, e yi na sarijan na kala.” ²⁹ E ito falaxi nen bayo e bata yi Tirofime Efesi kaan to a fɔxɔ ra taani, e yengi yi a ma a Pɔli bata yi a raso Ala Batu Banxini.

³⁰ Taan birin yi maxa, yamaan yi e gi sa keli yiren birin yi. E yi Pɔli suxu, e yi mini a bubue Ala Batu Banxini tande ma. E yi a so deene ragali keden na. ³¹ Yamaan yi waxi Pɔli faxa feni. Muxuna nde yi fa a fala Romi kaane sofa ganla mangan xa, a sɔnxɔ sɔnxɔn Yerusalen taan yiren birin yi. ³² Sofa mangan yi sofane nun sofa kemen kuntigine xili, e siga e giye yama gbeen fema. Na muxune sofane to waxatin naxan yi, e ba Pɔli bɔnbe. ³³ Sofa mangan yi sa Pɔli suxu, a yi e yamari, a e xa a xidi yɔlɔnxɔn firin na. Na xanbi ra, a yi maxɔdinna ti a nde a ra, e nun a naxan ligaxi. ³⁴ Koni muxuna ndee yi sɔnxɔma fena nde ra, bonne sɔnxɔma fe gbete ma. Sofa mangan mi yi sese yee toma sɔnxɔ sɔnxɔni. Nayi, a yi yamarin fi a e xa siga Pɔli ra yire makantanxini. ³⁵ Pɔli to e banxin te deen li, fɔ sofane xa yi fa a tongo nen, e siga a ra amasɔtɔ yamaan yi najaraxi. ³⁶ Yamaan birin yi biraxi a fɔxɔ ra, e sɔnxɔma, e naxa, “A xa faxa!”

Pɔli yi a yete yeba

³⁷ E yi sigama Pɔli ra yire makantanxini waxatin naxan yi, a falan ti sofa mangan xa, a naxa, “I tinje ba n xa falana nde ti i xa?” Sofa mangan yi a maxɔdin a naxa, “I Gireki xuiin mema?” ³⁸ Na Misiran kaan xa mi i tan na ba, naxan baxi yamaan namurutedeni, a siga yenge so muxu wuli naaninna ra tonbonni?” ³⁹ Pɔli yi a yabi, a naxa, “Yahudiyān nan n tan na, n barixi Tarise taan nin Silisi yamanani, na taa suturaxin dugurennan nan n tan na. Yandi, tin n xa falan ti yamaan xa.”

⁴⁰ Sofa mangan yi tin. Nanara, Pɔli yi keli a ti banxin te deen na, a yamaan masabari a yiin na. Awa, e dunduxina, Pɔli yi falan ti e xa Heburu xuiin.

22 A naxa, “Ngaxakedenne nun n fafane, ε tuli mati, n xa n xɔnba ε xa!” ² E to a me a Heburu xuiin falama, e yi e raxara. Awa, Pɔli yi siga falan ma, a naxa, ³ “Yahudiyān nan n tan na, n barixi Tarise taan nin, Silisi yamanani. Koni n maxuruxi be nin. Gamaliyeli nan n xaranxi en benbane sariyan suxu kiin ma. Alaa fe kunfan yi n fan yi alo ε tan birin kii naxan yi to. ⁴ N fan yi Yesu a Kiraan muxune besenxɔnyama han n yi e faxa. N yi xemene nun jaxanle suxuma, n yi e sa kasoon na. ⁵ Saraxarali Kuntigi Singen nun yamaan fonne birin n seren be nen na ma, amasɔtɔ n kedin sɔtɔ e ra nen, siga en ngaxakeden Yahudiyane ma Damasi taani. Nanara, n yi siga na yi muxuni itoo suxu xinla ma, n yi e xidi, n xete e ra Yerusalen taani e jaxankatadeni.”

Pɔli yi a tubi feen fala

Xerane 9.1-19, 26.12-18

⁶ “Awa, n yi kira yi waxatin naxan yi, yanyi tagini, n bata yi maso Damasi taan na, tee dege gbeen yi ti n ma mafuren keli kore! ⁷ N bira bɔxɔni. N fala xuiin

me, a naxa, 'Söli, Söli, i n besenxönyama nanfera?' ⁸N yi a maxödin, n naxa, 'Marigina, nde i tan na?' A yi n yabi, a naxa, 'Yesu Nasareti kaan nan n tan na, i naxan besenxönyama iki!' ⁹Muxun naxanye yi n foxö ra, ne fan yi na tee degen to. Koni naxan yi falan tima n xa, e mi na xuiin me. ¹⁰N yi maxödinna ti, n naxa, 'Marigina, n xa nanfe liga?' Awa, Marigin yi a fala n xa, a naxa, 'Keli, i siga Damasi taani! Ala i yamarixi naxan birin liga fe ra, ne birin sa falama i xa nen menni.' ¹¹Na tee dege gbeen yi n danxu, na ma, n lanfane yi n yii rasuxu e siga n na Damasi taani."

¹²"Awa, xemena nde yi na yi, naxan yi xili Ananiyasi. Muxu tögöndiyaxin nan yi a ra, a yi Alaa sariyan suxi, Yahudiyaxin naxanye birin yi döxi menni, ne yi a binyaxi kati! ¹³Na yi fa, a ti n dexön, a naxa, 'Ngaxakedenna Söli, seen to fa!' N yi toon ti keden na, n yi a tan to. ¹⁴A yi a fala, a naxa, 'Nxu benbane Ala bata i sugandi alogo i xa a sagoon kolon, i yi Tinxin Muxun Yesu to, i yi a xuiin yeteen me. ¹⁵Amasöto i bata feen naxanye to, i yi a me, i findima nen na seren na muxune birin xa. ¹⁶Awa, i fa nanse mamema iki? Keli, i rafu igeni, i yulubine birin xa ba i ma, i yi a maxandi a xinli.'"

Pöli a xerayana siyane ma

¹⁷"N xetexina Yerusalen taani, n yi Ala maxandima Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, n yi fe toon ti alo xiyena. ¹⁸N yi Marigin to, a yi a fala n xa, a naxa, 'I mafura, i keli Yerusalen taani keden na, amasöto i sereyaan naxan bama n ma fe yi, e mi na suxuma.' ¹⁹N yi a yabi, n naxa, 'Marigina, e a kolon yati a n yi sigama salide banxine yi, naxanye denkeleyaxi i ma, n yi ne sa kason na, n yi e bönbö. ²⁰E to yi i serena Etiyen faxama, n tan yeteen yi na, n tin nen. Naxanye yi a faxama, n tan nan yi ne dugine kantanma.' ²¹Awa, Marigin

yi a fala n xa, a naxa, 'Siga, amasöto n na i rasigama nen siya gbetene ma yire makuyene yi.'"

²²Yamaan yi e tuli mati Pöli xuiin na han a yi na fala. E yi sönxö fölö kati, e naxa, "A xa faxes! Muxu sifani ito lu daxi mi a ra a nii ra!" ²³E yi sönxöma, e e domane wolima kore, e gbangbanni te. ²⁴Romi sofa mangan yi yamarin fi, a e xa so Pöli ra yire makantanxini. A naxa, a e xa a bulan, e yi a maxödin alogo a xa a kolon yamaan sönxöma a ma feen naxan ma. ²⁵Koni e to a xidi a bulan xinla ma, sofa kemen kuntigin naxan yi tixi na, Pöli yi na maxödin, a naxa, "A daxes xa Romi dugureнна nde bulan hali e munma naxan makiti singen?"

²⁶Sofa kemen kuntigin na me waxatin naxan yi, a yi siga sofa mangan fema, a yi na fala, a yi a maxödin, a naxa, "I nanfe lige? Romi dugureнна nde nan xemeni ito ra!" ²⁷Nanara, sofa mangan yi siga, a yi Pöli maxödin, a naxa, "A fala n xa, xa Romi dugureнна nde nan i tan na?" Pöli yi a yabi, a naxa, "Ön, a tan nan nde n na." ²⁸Sofa mangan yi a fala, a naxa, "N gbeti gbeen nan baxi, n findi Romi dugureнна ra." Pöli yi a yabi, a naxa, "Koni n tan barixi Romi dugurenyaan nin."

²⁹Muxun naxanye yi a bulanma nun alogo a xa falan ti, ne yi keli a fema keden na. Sofa mangana a kolon waxatin naxan yi, a bata yi Romi dugureнна nde xidi yölönxonna ra nun, na fan yi gaxu.

Yahudiyane yi Pöli makiti

³⁰Yahudiyane yi Pöli kansunma feen naxan na, sofa mangan yi waxi na kolon feni. Nanara, na xötön bode, e yi Pöli fulun. Sofa mangan yi saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan yamari, e yi e malan. Na xanbi ra, a yi Pöli ti e yetagi.

23 Pöli yi kitisa yamaan mato kati, a naxa, "Ngaxakedenne, n feen naxanye ligaxi Ala yee xöri han to, n mi

n yete yalagima ne ra.”² Muxun naxanye yi tixi Pöli fema, Saraxarali Kuntigi Singena Ananiyasi yi ne yamari, a e xa Pöli deen garin. ³Pöli yi a fala a xa, a naxa, “Ala i fan bönboma nen, i tan naxan luxi alo banxin naxan fari mafixa, koni a kuiin löxi. I döxi n makitideni sariyan xon. Koni i tan sariyan kalama amasotö i bata yamarin fi, a e xa n bönbo!”⁴ Muxun naxanye yi Pöli fema, ne yi a fala a xa, e naxa, “I Alaa Saraxarali Kuntigi Singen nan konbima na ra.”⁵ Pöli yi a yabi, a naxa, “Ngaxakedenne, n mi yi a kolon a Saraxarali Kuntigi Singen nan a ra. Amasotö a sebexi Kitabun kui, a naxa, ‘I nama fala paxin ti i ya yamaan mangan ma.’[‡]”

⁶Pöli yi a kolon, a Saduse muxune nun Farisi muxune nan yi na yamaan na. A yi keli, a yi a fala a xuini texin na kitisa yamaan tagi, a naxa, “Ngaxakedenne, Farisi muxun nan n na. N fafe fan Farisi muxun na a ra. E n makitima bayo n laxi a ra a faha muxune kelima nen sayani!”⁷ A na falaxina, Saduse muxune nun Farisi muxune yi fölö e bode matande, yamaan yi taxun. ⁸Saduse muxune yi a falama, e naxa, a muxune mi kelima sayani, e mön naxa, a malekane mi na hanma senbe totarene. Koni Farisi muxune tan yi laxi ne birin na. ⁹Nanara, sönxö sönxö gbeen yi keli. Awa, sariya karamöxona ndee yi keli Farisi muxune ye, e ti, e matandin ti kati! E naxa, “Nxu mi fe paxi yo toxi xemeni ito a fe yi. Yanyina nde, senbe totarena nde hanma malekan falan ti a xa nen yati!”

¹⁰Matandin yi gbo ayi han sofa mangan yi gaxu, a e nama Pöli yibo dungi dungin na. Nanara, a sofane yamari, a e xa sa Pöli tongo yamaan tagi, e siga a ra yire makantanxini.

¹¹Na köeen na, Marigin yi mini Pöli xa, a naxa, “I wekile! I sereyaan bama n

xa nen Romi taani alo i a liga Yerusalen taani kii naxan yi.”

E yanfan so Pöli ma

¹²Na xotön bode, Yahudiyane yi e malan e lan a ma, e yi e kölö, a e mi donseen donma, e mi igen minma fö e Pöli faha. ¹³Naxanye na feni tön, e dangu muxu tonge naanin na. ¹⁴Na xanbi ra, e siga saraxarali kuntigine nun fonne fema, e naxa, “Nxu bata nxu kölö, a nxu nama sese don fö nxu Pöli faha. ¹⁵Awa, nayi e tan nun kitisa yamaan xa xeraan nasiga Romi sofa mangan ma, a a xa Pöli rafa e ma alogo e xa a fe fesefese. Nxu yitönxi nxu xa a faha benun a xa be li.”

¹⁶Koni Pöli magilena dii xemene na yanfan mexina, a yi siga yire makantanxini, a sa feni ito fala Pöli xa. ¹⁷Na xanbi ra, Pöli yi sofa kemen kuntigina nde xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Banxulanni ito tongo, i siga a ra sofa mangan fema, a waxi falana nde ti feni a xa.”¹⁸ A yi a tongo, a siga a ra sofa mangan fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Pöli naxan kason na, na nan n xilixi, a yi a fala n xa, a naxa, a n xa fa banxulanni ito ra i fema amasotö a waxi fena nde fala feni i xa.”¹⁹ Sofa mangan yi banxulanna yii raxuxu, a siga a ra a danna, a sa a maxödin, a naxa, “I nanfe falama n xa?”²⁰ Banxulanna yi a fala a xa, a naxa, “Yahudiyane bata lan a ma a tila e xa i mafan, a i xa Pöli rasiga kitisa yamaan ma alogo e xa a fe fesefese. ²¹Koni i nama i tuli mati ne ra amasotö e dangu muxu tonge naanin na naxanye luxunxi Pöli yee ra. E birin bata e kölö, a e nama sese don, e nama e min, han e yi a faha. E yitönxi na nan ma iki. E i ya yamarin nan tun legedenma.”²² Sofa mangan yi a fala, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa fa fala i bata na yeba n xa.” A banxulanna yiba, a yi siga.

Pɔli yi rasiga Felisi ma

²³ Sofa mangan yi sofa kemen kuntigi firin xili, a naxa, “Ɛ sofa keme firin tongo, e nun soo kan tonge solofere nun tanba kan keme firin. Ɛ ne yitɔn, siga Sesariya taani to kɔɛn na dege waxatin na dangu. ²⁴ Ɛ fa soona ndee ra Pɔli tongo xinla ma, alogo a xa sa yamana kanna Felisi konna li bɔɛ xunbenli.” ²⁵ Na xanbi ra, a kedin sebe, a naxa, ²⁶ “N tan Kilodi Lisiyasa bata i tan Felisi yamana kan fapin xɔtɔn. ²⁷ Yahudiyane xemeni ito suxi, a yi luxi ndedi, e xa a faxesa. N to a kolon a Romi dugurena nan a ra, nxu nun n ma sofane yi siga, nxu sa a rakisi. ²⁸ E a kansunma feen naxan na, n yi waxi na kolon feni. Nanara, n siga a ra e kitisa yamaan fema. ²⁹ N yi a to, a e a kansunma e sariya kala feen nan na, koni a mi fe yo ligaxi, a faxesa feen naxan ma hanma e a se kasoon na feen naxan ma. ³⁰ Koni n to a me a Yahudiyane bata yanfan so a ma, n yi a rasiga i ma keden na. N mɔn yi a kansun muxune yamari a e xa sa e mawuga i tan fema.”

³¹ Yamarin naxan fi sofane ma e yi na liga. E yi Pɔli tongo, e siga a ra Antipatiri taani. ³² Na xɔtɔn bode sofaan naxanye siga e sannu, ne yi xete yire makantanxini. Soo kanne yi Pɔli tongo. ³³ E yi siga Pɔli ra Sesariya taani, e yi a so yamana kanna yii, e kedin fan so a yii. ³⁴ Yamana kanna yi kedin xaran, a Pɔli maxɔdin a kelixi yamanan naxan yi. A a kolon waxatin naxan yi, a a kelixi Silisi yamanan nin, ³⁵ a naxa, “I kansun muxune na be li waxatin naxan yi, n na n tuli matima nen i ya fe ra na waxatini.” Na xanbi ra, a yamarin fi a kantan muxune xa Pɔli mara yamana kan banxini.

Yahudiyane yi Pɔli kansun

24 Soge suulun danguxina, Saraxarali Kuntigi Singena Ananiyasi yi siga Sesariya taani e nun yamaan fonna

ndee nun muxu xun mayengen naxan xili Teritule. Ne yi e mawuga Pɔli fari yamana kanna yetagi. ² E to Pɔli maxili, Teritule yi Pɔli kansun fɔlɔ falani itoe yi, a naxa, “Felisi manga fapina, nxu bɔɛ xunbeli gbeen naxan sɔtɔma i barakani, e nun i feen naxanye yitɔnxi i ya xaxilimayani, nxu siyaan sabati feen na, ³ nxu fe fapin naxanye birin sɔtɔma i yii waxatin birin e nun yiren birin yi, nxu barikan birama i xa na ra, manga Felisi. ⁴ Koni hali na, nxu nama i ya waxatin tongo. Nanara, n na i mafanma, yandi i tuli mati nxu dentege xuiin na ndedi. ⁵ Nxu bata xemeni ito to, muxu tɔɔ gbeen na a ra naxan sɔnɔ sɔnɔn nakelima Yahudiya yamaan ye dunuɔna yiren birin yi. A tan nan Yesu Nasareti kaana dinan yeeratiin na. ⁶ A mɔn bata kata a xa Ala Batu Banxina sariɔanna kala. Nanara, nxu a suxi. A xɔnla yi nxu ma, nxu xa a makiti alo nxɔ sariyan kii naxan yi. ⁷ Koni sofa mangana, Lisiya yi fa a tongo nxu yii karahanni. ⁸ Na xanbi ra, a yi yamarin fi, a a kansun muxune xa fa i fema. Xa i xemeni ito maxɔdin, i yetena a kolonma nen nxu a kansunma feen naxan birin na.” ⁹ Yahudiyane fan yi tin na falan ma, e naxa, a jɔndi nan na birin na.

Pɔli yi a xɔnba Felisi yetagi

¹⁰ Yamana kanna yi Pɔli yamari, a a xa falan ti. Pɔli yi a fala, a naxa, “N na a kolon, a i bata findi kitisaan na siyani ito xun na xabu jɛe wuyaxi. Nanara, n na n xɔnbama i yetagi xaxili ragidini. ¹¹ I yetɛen nɔɛ a kolonɔɛ nen yati, a munma dangu xi fu nun firin na singen xabu n siga Yerusalen taani Ala batudeni. ¹² E mi n lixi Ala Batu Banxini muxe matandide yi, hanma yamaan kui sodeni salide banxine yi hanma yire gbete yi taani. ¹³ E n kansunma feen naxanye ra iki, e mi nɔɛ na jɔndin yite i ra. ¹⁴ N na n tiye na ra i yetagi fa fala a n na n benbane Ala

nan batuma Yesu a Kiraan xɔn e a falan naxan ma a wule dinan nan a ra. Anu, feen naxan birin sebexi Sariya Kitabun kui e nun nabine kitabune kui, n laxi ne birin na. ¹⁵Nxu nun itoe birin yigi saxi Ala yi kii kedenna nin, a faxa muxune kelima nen sayani, tinxin muxune nun tinxintarene birin. ¹⁶Nanara, n na n fanga beren ligama waxatin birin, alogo n nama n yete yalagi Ala yetagi e nun muxune yetagi.”

¹⁷“N bata yi jɛɛ dando ti n mi Yerusalen taan li. Koni iki, n sigaxi Yerusalen taani nen alogo n xa siga kiseene ra n kon kaa yiigelitɔne xa. N mɔn yi saraxane ba Ala xa. ¹⁸N bata yi n yete rasarijan, e n li Ala Batu Banxini na ligadeni waxatin naxan yi. Gali mi yi n fema, sɔnxɔ sɔnxɔn mi yi na. ¹⁹Koni Yahudiyān naxanye kelixi Asi yamanani, ne nan yi lanma e xa fa i yetagi n kansundeni, xa fena nde e kui n xili ma. ²⁰Xanamū, muxun naxanye be, ne xa a fala n kalan naxan tixi, n yi tixi kitisa yamaan yetagi waxatin naxan yi. ²¹Fɔ n falan naxan tixi e tagi n xuini texin na, n naxa, ‘E n makitima to bayo n laxi a ra a faxa muxune kelima nen sayani!’”

²²Felisi naxan yi Yesu a Kiraan kolon ki fani, na yi falani so, a yi a fala e xa, a naxa, “Sofa mangan Lisiyasa na fa waxatin naxan yi, n yi i ya kitin bolon.” ²³A yi a fala sofa kemen kuntigin xa, a xa Pɔli kantan kasoon na, a yi a xɔnbepin ndedi, a e mɔn nama tondi a xɔyine xa a mali a makone ra.

Pɔli Felisi nun Dirusila yetagi

²⁴Xi dando danguxina, Felisi nun a jaxanla Dirusila yi fa, Yahudiya jaxanla nan yi na ra. Felisi yi xeraan nasiga Pɔli xilideni, a yi a tuli mati a falan na lan denkeleyaan ma Alaa Muxu Sugandixin ma Yesu. ²⁵Koni Pɔli yi falan tima waxatin naxan yi lan tinxinna nun yete suxun nun kiti famatɔna fe ma, gaxun yi Felisi

suxu. A yi a fala a xa, a naxa, “Siga singen, xa waxati sa lu n yii, n na i xile.” ²⁶A mɔn yi waxi a xɔn a Pɔli xa gbetin so a yii. Na nan yi a ra a yi a xilima waxatin birin alogo e xa batu.

²⁷Jɛɛ firin danguxina, Pɔrusu Fesitu yi dɔxɔ yamana kanyani Felisi funfuni. Felisi yi waxi a xɔn ma, a xa Yahudiyane rafan feen liga. Nanara, a yi Pɔli lu kasoon na.

Pɔli Fesitu yamana kanna yetagi

25 A faan xii saxanna yamanani, Fesitu yi keli Sesariya taani siga Yerusalen taani. ²Saraxarali kuntigine nun Yahudiya fonne yi e mawuga Pɔli fari. ³E yi Fesitu mafan a a xa e rafan feen liga, a yi fa Pɔli ra Yerusalen taani. E bata yi yanfan so a ma nun, e yi wama a faxa feni kira yi. ⁴Fesitu yi e yabi, a naxa, “Pɔli maraxi kasoon na Sesariya taani, n tan fan yetɛɛn mi buma, n siga na yi. ⁵Xa a fe jaxi ligaxi, ε yɛɛratina ndee xa siga n fɔxɔ ra Sesariya taani, e sa a kansun.”

⁶Fesitu yi lu e fema xii solomasɛxe han fu yate, na xanbi ra, a siga Sesariya taani. Na xɔtɔn bode, a yi dɔxɔ kiti sadeni, a yi e yamari, a e xa Pɔli raso. ⁷Pɔli na li waxatin naxan yi, Yahudiyān naxanye yi kelixi Yerusalen taani, ne yi ti a rabilinni, e fe jaxi wuyaxi sa a xun ma, e mi yi nɛ naxanye jɔndin mayite. ⁸Koni Pɔli yi a yete xɔnba, a naxa, “N mi kala yo tixi Yahudiyane sariyan ma hanma Ala Batu Banxin ma hanma Romi Manga Gbeen ma.”

⁹Fesitu yi waxi a xɔn ma, a xa Yahudiyane rafan feen liga. Nanara, a yi Pɔli maxɔdin, a naxa, “I waxi a xɔn ma, i xa siga Yerusalen taani, i sa makiti feni itoe ma n yetagi na yi ba?” ¹⁰Pɔli yi a fala, a naxa, “N tixi Romi Manga Gbeena kiti saden ni ito ra, a lan n xa makiti be. N mi tinxintareya ligaxi Yahudiyane ra hali alo i yetɛna a kolon kii naxan yi. ¹¹Xa n bata tinxintareyaan liga hanma

fe gbete, n faxe naxan ma, n mi tondima n xa faxes. Koni itoe wulen nan sama n xun ma. A mi daxa muxu yo xa n so e yii. Nba, Manga Gbeen xa n makiti Romi taani!”

¹²Fesitu yelin falan tiye a maxadi muxune xa waxatin naxan yi, a yi Pöli yabi, a naxa, “I bata Romi Manga Gbeena fe fala, na ma, i sigama nen Manga Gbeen yetagi!”

Pöli yi ti manga gbete yetagi

¹³Xii dando to dangu, Manga Agiripa nun Berinisi yi siga Fesitu xontöndeni Sesariya taani. ¹⁴E to yi xii wuyaxi radanguma na, Fesitu yi Pöli a fe yebe Mangan xa, a naxa, “Muxuna nde be, Felisi naxan luxi kasoon na. ¹⁵N siga Yerusalen taani waxatin naxan yi, Yahudiyane saraxarali kuntigine nun yamaan fonne mawugan sa nen a fari, a n xa a yalagi. ¹⁶Koni n yi a fala e xa, n naxa, Romi kaane mi darixi muxun faxe benun e nun a kansun muxune xa ti kiti-saan yetagi a yi a yebe. ¹⁷Nanara, e birin yi fa n foxo ra be. N mi bu tixi n yi a makiti folo na xotön bode, n yamarin fi a e xa fa xemene na. ¹⁸A kansun muxune yi ti koni n yi mirixi feen jaxin naxanye ma, e mi a kansun ne sese ra ¹⁹fo e to lu e bode matandé e dinana fe ra e nun Yesu a fe, naxan bata faxes, koni Pöli naxan ma fe falama a a bata keli sayani. ²⁰N tan mi yi a kolon n naxan lige matandi sifani ito yi. Nanara, n yi Pöli maxodin, xa a yi wama siga feen nin Yerusalen taani alogo a xa sa makiti feni ito ra menni. ²¹Koni Pöli yi wa a feen xali feni Manga Gbeen yetagi Romi taani. Nanara, n yi yamarin fi a e xa a ramara han n yi a rasiga Romi Manga Gbeen ma.”

²²Agiripa yi a fala Fesitu xa, a naxa, “N fan waxi xemene ito xuiin name feni.” Fesitu yi a yabi, a naxa, “I a xuiin namema nen tila.”

²³Na xotön bode Agiripa nun Berinisi yi fa, yama gbeen biraxi e foxo ra binyeni. E tan nun sofa kuntigine nun taan muxu gbeene yi siga malan banxini. Fesitu yi yamarin fi, a e xa fa Pöli ra. ²⁴Fesitu yi a fala, a naxa, “Manga Agiripa nun muxun naxanye birin nxu dexön ma be, e bata xemene ito to Yahudiyane yamaan birin mawugan saxi naxan fari Sesariya taan nun Yerusalen taani. E birin yi lu sonxo sonxe, e naxa, a a mi lan a xa lu a nii ra sonon. ²⁵Koni n mi fefe toxi a faxe naxan ma. Koni a yeteen bata Romi Manga Gbeena fe fala. Na nan a toxi, n yi a ragidi n xa a rasiga. ²⁶Koni fala kende yo mi n yii n naxan sebema Manga Gbeen ma. Nanara, n bata fa a ra e yetagi katarabi i tan Manga Agiripa ma, alogo en na yelin a fese fese deni, n noe fena nde sebe nen. ²⁷Amasoto n tan yee ra yi, a mi lan n katorasaan nasiga Manga Gbeen ma, fo n na a yebe a kalan naxan tixi.”

Pöli yi a yete xonba

26 Agiripa yi a fala Pöli xa, a naxa, “Waxatini i yii i falan ti i yete a fe yi.” Pöli yi a yiini te, a yi a yete xonba iki:

²A naxa, “Manga Agiripa, Yahudiyane n kansunma feen naxanye ra, n sewaxi to, n xa ti i yetagi n xonbadeni i xa lan ne birin ma. ³Amasoto i Yahudiyane namunne nun matandine birin kolon ki faji. Awa yandi, n bata i mafan, i tuli mati n na ki faji.”

⁴“Yahudiyane birin n sonna kolon xabu n dii joreyani. Xabu a foloni, n na n ma siimayaan maxalixi n siyaan nun Yerusalen taan nin. ⁵E n kolon xabu to mi a ra. E noe sereyaan be nen, xa e sa wa, fa fala n yi Farisi muxune nan ye, naxanye findixi nxo dinan dina xonxonne ra. ⁶Ala en benbane tuli sa naxan na, n yigi saxi na nin. Na nan a ligaxi, e n makitima iki. ⁷En bonson fu nun firinne birin

yigi saxi na tuli sa rakamalixin nan to fe yi, e nema Ala batue kœen nun yanyin na e sœbeen birin na. Mangana, Yahudiyane n kansunma na yigin nan ma fe ra. ⁸Nanfera ε tan mi laxi a ra a Ala faxa muxune rakelima nen sayani?”

⁹“N tan fan ma miriyani, n bata yi a ragidi nun n xa Yesu Nasareti kaan xinla yenge. ¹⁰N na nan liga Yerusalen taani. N nœn sœtœ saraxarali kuntigine ra, n yi muxu sarjnanxi wuyaxi sa kasoon na. E na yi e faxa feen nata, n yi n xuiin fi. ¹¹N yi e jaxankatama salide banxine birin yi sanja ma wuyaxi. N yi e karahanma e xa e Marigin nayelevu. N ma xœlœn yi gbo ayi e xili ma han n yi e besenxœnya yamana gbetene taane yi.”

Pœli yi a tubi feen fala

Xerane 9.1-19 nun 22.6-16

¹²“Na ma, lœxœna nde, n yi siga Damasi taani saraxarali kuntigine nœn nun e tinna ma. ¹³Mangana, n yi kira yi waxatin naxan yi, yanyi tagini, tœe degœ gbeen yi ti nxu nun n fœxœrabirane ma keli kore, a degen yi gbo sogen xa. ¹⁴Nxu birin yi bira bœxœni. N yi xuina nde mœ Heburu xuini naxan yi a falama n xa, a naxa, ‘Sœli, Sœli, i n besenxœnyama nanfera? A xœdœxœ i tan ma, i tondi i gbengben muxun bun alo turana.’ ¹⁵N yi maxœdinna ti, n naxa, ‘Marigina, nde i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Yesu nan n tan na, i naxan besenxœnyama. ¹⁶Koni keli, i ti. N minixi kenenni i xa nen alogo i xa findi n ma walikeen na, i feen naxanye toxi n ma fe yi to, i findi ne seren na e nun n naxanye yitama i ra. ¹⁷N ni i ratangama nen i ya yamaan ma e nun siya gbetene, n na i xœma naxanye ma ¹⁸alogo i xa sa e yeene rabi, i yi e ba dimin nun Setana nœn bun ma, i fa e ra Alaa kenenna ma. Xa e denkeleya n ma, e yulubi xafarin sœtœma nen, e lu Ala muxu sarjnanxine ye.”

Pœli yi a wanla fe fala

¹⁹“Nanara, Manga Agiripa, n fe toon naxan ti keli kore, n mi na matandi. ²⁰N yi kawandin ba Damasi kaane nun Yerusalen kaane nun Yudaya kaane birin nun siya gbetene fan tagi. N yi a fala e xa, n naxa, e xa e xun xanbi so e hakene yi, e fa Ala ma, e kewanle yi a yita fa fala a e bata tubi. ²¹Yahudiyane n suxi Ala Batu Banxini na nan ma, e kata n faxa feen na. ²²Koni Ala n malima nen han to, n mœn be alogo n xa sereyaan ba birin xa, muxudin nun muxu gbeena. N mi sese falama fœ nabine nun Musa bata yi naxan fala nun lan fe famatœne ma. ²³E naxa, a Alaa Muxu Sugandixin yi tœrœma nen, a findi muxu singen na naxan kelima sayani, a yi kenenna rali a yamaan nun siya gbetene ma.”

²⁴Awa, Pœli to yi a yete xœnbama na kiini, Fesitu yi a fala a xuini texin na, a naxa, “Pœli, seen nan soxi i yi! I ya xaran gbeen bata seen naso i yi!”

²⁵Pœli yi a yabi, a naxa, “Fesitu, muxu fajina, se mi soxi n yi. N jœndin nun lœn nin nan falama i xa. ²⁶Amasœtœ Manga Agiripa feni ito kolon, nayi n nœe falan tiye a xa nen xaxili ragidini. N laxi a ra, a a feni itoe kolon ki fajni, bayo e mi rabaxi luxunni. ²⁷Manga Agiripa, i laxi nabine falane ra ba? N na a kolon a i bata la e ra!”

²⁸Agiripa yi Pœli yabi, a naxa, “I n finde Yesu mantonna ra waxatidini ito yi ba?” ²⁹Pœli yi a yabi, a naxa, “Xa waxatin xunkuya ayi ba, xa a dungi ayi ba, n na Ala maxandima nen i tan xa e nun naxanye birin tuli matixi n na to, alogo ε xa lu alo n tan kii naxan yi to, ba yœlœnxœnni itoe ra!”

³⁰Na xanbi ra, mangan nun yamana kannan nun Berinisi nun muxun bonne birin yi keli, ³¹e to yi minima, e yi lu a fale e bode xa, e naxa, “Xœmeni ito mi fefe ligaxi a faxe naxan ma hanma a

sama kasoon na naxan ma.”³² Agiripa yi a fala Fesitu xa, a naxa, “Xa xemeni ito mi yi maxandin ti nun a Romi Manga Gbeen xa a makiti, en yi a bejinma nen nun.”

Pɔli yi siga Romi taani

27 E lan a ma waxatin naxan yi, a nxu xa siga kunkin kui Itali yamanani, e yi Pɔli nun kaso ra muxuna ndee so sofa kemen kuntigina nde yii naxan yi xili Yuliyusi, Romi Manga Gbeena sofane yɛ. ²Nxu so kunkina nde kui naxan keli Adiramiti taani. A yi danguma Asi yamanan fɔxɔ igen taa deene nan na. Arisitaraki yi nxu fɔxɔ ra, Masedoniya kaan naxan keli Tesaloniki yi.

³Na xɔtɔn bode nxu yi sa so Sidɔn taani. Awa, Yuliyusi yi fe fajin naba Pɔli xa, a tin a xa siga a xɔyine fɛma fanda fendeni. ⁴Nxu to keli na yi, nxu siga igen tagini denaxan xili Sipiri, bayo foyen bata yi a xun sa nxu ma. ⁵Nxu yi fɔxɔ igeni gidi Silisi nun Panfiliya yamanan dexɔn ma, nxu yi sa Mira taan li Lisi yamanani. ⁶Sofa kemen kuntigin yi kunkina nde li na naxan yi kelixi Aleksandire taani, a sigama Itali yamanani. A yi nxu raso na kunkin kui.

⁷Nxu yi siga ndedi ndedi han xii wuyaxi, han nxu sa Sinidi bɔxɔn li fɔxɔ igen tagi tɔrɔni. Bayo foyen mi yi tinma nxu xa siga men binni, na yi a liga nxu siga Kireti bɔxɔn bode fɔxɔn na fɔxɔ igen tagi, nxu yi dangu Salemon gemen yetagi. ⁸Nxu yi dangu xareyaan dexɔn tɔrɔni, nxu yi yirena nde li denaxan yi xili Tide Fajina Lase taan dexɔn ma.

⁹Nxu bata yi bu sigatini han igen xun ma sigatiin yi magaxu ayi nxu ma. Yahudiyane sun suxu waxatin bata yi dangu nun. Na nan a liga Pɔli yi e rakolon, ¹⁰a naxa, “Ngaxakedenne, n bata a to, en ma ige xun ma sigatiin findima gbalon nan na. Xa en siga, a findima kala nan na kunkin nun a kui

seene ma e nun en tan yetɛen ma.”

¹¹Koni sofa kemen kuntigin yi laxi kunki ragine kuntigin nun kunki kanna xuiin na dangu Pɔli a falan na. ¹²Bayo na bɔxɔni, kunki tiden mi yi fan jemen nadanguden na, muxu wuyaxi yi waxi kata feni, a nxu xa siga Kireti bɔxɔn kunki ratideni jemen nadangudeni denaxan xili Fenixi, denaxan yɛɛ rafindixi sogegododen ma.

Foye gbeena fe fɔxɔ igen xun ma

¹³Foyedin yi fɔlɔ fe keli yiifanna ma. E yi e miri, a e waxɔn feen bata liga e xa. Nanara, e yi kunkin nati seen ba igeni, e lu sigɛ Kireti bɔxɔn de. ¹⁴Koni mafuren, foye gbeen yi keli xareyaan mabinni, naxan xili, “Kɔmɛn ma foyena.” ¹⁵Na foyen yi kunkin tuntun. E mi yi nɔɛ kunkin natiyɛ. Nxu yi a lu foyen yi siga nxu ra. ¹⁶Nxu yi dangu bɔxɔna nde dexɔn, naxan xili Kawuda. Nde yi ba foyen na menni. Nxu yi kata gbeen ti nxu xa marakantan kunkidin nate kunkin fari. ¹⁷E a rate waxatin naxan yi, e yi lutine xidi kunkin na a rabilinni alogo a nama kala. E yi gaxuxi a foyen nama kunkin xali a sa bɔnbɔ Sirite jemensin gbiligbinle ra. Nanara, e yi kunkin nati seen nagodo, foyen yi lu sigɛ nxu ra. ¹⁸Foyen yi nxu bɔnbɔ ki fajni. Na xɔtɔn bode, e yi goronne ramini fɔlɔ kunki gbeen kui, e yi e rawoli ayi igeni. ¹⁹A soɛ saxandeni, kunki ragine yetɛen yi kunkin nagi seene rawoli ayi igeni. ²⁰Xii wuyaxi nxu mi sogen to hanma sarene. Koni foyen tan yi gboma ayi nen tun. Dɔnxɛn na nxu yi yigiteɛe, a nxu mi fa kisima.

²¹A bata yi xii wuyaxi ti e mi e deɛe. Pɔli yi keli, a ti muxune tagi, a naxa, “Ngaxakedenne, e yi lanma nun e yi n xuiin suxu e mi keli Kireti bɔxɔni. E mi yi kalan nun bɔnbɔ gbeeni itoe sɔtɔma nun. ²²Nba, iki n na e mafanma nen, e xa e wekile. Muxu yo mi faxama, kunkin nan

tun kalama. ²³ Amasɔto n Marigina Ala, n naxan batuma, na malekana nde bata a maso n na to kɛɛn na. ²⁴ A yi a fala n xa, a naxa, ‘Pɔli, i nama gaxu! A fere mi na fɔ i xa ti Romi Manga Gbeen yetagi. Ala bata i sigati bodene birin fan niin fi i ma a hinanni.’ ²⁵ Nanara, ngaxakedenne, ε wekile amasɔto n bata denkeleya Ala ma, a a ligama nen alo a falaxi n xa kii naxan yi. ²⁶ Koni en sa dinma nen bɔxɔna nde ra igen tagi.”

²⁷ Awa, foyen yi nxu rasigama Adiriy-atike fɔxɔ igen xun ma a xi fu nun naaninden, kɛɛ tagini, kunki ragine yi sike a nxu bata maso xareyaan na. ²⁸ E se maliga seen sinxina igeni, e yi a to a igen yi tilin kanke yɛ tonge naanin. E sigaxina ndedi, e mɔn yi a maliga, e yi a to a tilinna kanke yɛ tonge saxan nan lixi. ²⁹ E yi gaxu, a kunkin nama a din gemene ra. Nanara, e kunkin nati wure naanin nagodo igeni kunkin xanbi ra. E digi kuye baan na. ³⁰ Kunki ragine yi waxi keli feni kunkin kui. E maratanga kunkidin nagodo igen xun ma. E a liga alo e yi kunkin nati sena ndee nan nagodoma kunkin yɛɛ ra igeni. ³¹ Koni Pɔli yi a fala sofa kɛmen kuntigi gbeen nun sofane xa, a naxa, “Xa kunki ragini itoe mi lu kunkin kui, ε mi kisima.” ³² Nanara, sofane yi maratanga kunkidin xidi lutine rasege ayi, a sin igeni.

³³ Kuye baan masoxina, Pɔli yi e birin mafan a e xa donseen don, a naxa, “A xii fu nun naaninna nan to, ε legeden tiini han iki ε munma donse don. ³⁴ Nanara, n na ε mafanma, alogo ε xa donseen don, bayo ε makona a ma ε kisi. Hali xun sexe kedenna ε tan sese mi bɔnɔma a yi.”

³⁵ Pɔli yelin falan tiyɛ waxatin naxan yi, a buruna nde tongo, a barikan bira Ala xa e birin yɛɛ xɔri, a buruni gira, a a don fɔlɔ. ³⁶ Bonne fan yi e wekile, e birin yi donseen don. ³⁷ Nxu tan naxanye birin yi kunkin kui, muxu keme firin muxu tonge solofere muxu sennin. ³⁸ E birin

lugo waxatin naxan yi, e donseen nawoli ayi igeni alogo kunkin xa yelefu ayi.

Kunkin kala fena

³⁹ Kuye to yiba, kunki ragine yi bɔxɔn naxan toma, e mi yi na kolon, koni e sa igen to soxi bɔxɔn kui mɛɲensinna yirena nde yi. E yi lan a ma a e xa kunkin nasiga mɛɲensinna ma, xa e nɔɛ. ⁴⁰ E yi kunkin nati wurene fulun, e yi e lu fɔxɔ igeni. E mɔn yi kunki matinxin seene xidi lutine fulun. E yi kunkin nasiga dugin nate kunkin yɛɛ ra. Foyen yi lu kunkin nasige xareyaan binni. ⁴¹ Koni kunkin yi sa ɲemensinna gbiligbinla li igen bun. Kunkin xunna yi digi, a mi yi fa nɔɛ sige. Walanna senben yi a xanbin kala.

⁴² Sofane yi lan a ma, a e xa kaso ra muxune birin faxa alogo muxu yo nama a futuxulu, a siga igen xun ma. ⁴³ Koni sofa kɛmen kuntigin yi waxi a xɔn ma nen, a xa Pɔli rakisi. Nanara, a yi e raxɔlɔ, a e nama na liga. Koni naxanye birin yi nɔɛ baan gidɛ, a yi ne yamari, a ne singe xa e bɔxɔn igen ma siga xareyaan na. ⁴⁴ Awa, a dɔnxɛn naxanye yi luxi, a ne xa farinne suxu hanma kunkin wudi dungina ndee, e bira bodene fɔxɔ ra. Nxu birin yi xareyaan li herini.

Pɔli Malita fɔxɔ ige tagi bɔxɔni

28 Nba, nxu to xareyaan li herini, nxu yi a mɛ a na bɔxɔn yi xili nen Malita. ² Nxu yi rafan na dugurenne ma kati! Tulen yi fa, xunbenla yi mini. Nayi, e yi tɛɛn sa nxu xa, e nxu yisuxu ki fajani. ³ Pɔli yi yegene malan, a yi e sa tɛɛni, tɛɛn wuyenna to gbo ayi, saɲin yi mini, a yi a singan Pɔli yiin na. ⁴ Na dugurenne yi saɲin to singanxi Pɔli yiin na, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Muxu faxan nan xemeni ito ra, hali a to bata tanga fɔxɔ igen ma, haken mi tinma a xa lu a nii ra.” ⁵ Koni Pɔli yi a yiin lisan, saɲin yi bira tɛɛni, sese mi a to. ⁶ E birin yengi yi

a ma, a a yiin yi xungboma nen hanma a yi bira a faxesa! Koni e bu a legedenne, e mi fefe to lige a ra. Nanara, e yi e miri fe gbete ma, a alana nde nan yi Pɔli ra.

⁷ Bɔxɔna nde yi na dexɔn ma naxan yi Pubiliyusi gbeen na, menna mangana. Na yi nxu yigiya binyeni xii saxan. ⁸ Pubiliyusi fafe furaxin yi saxi saden ma, fati mawolonna nun wulixɔnden nan yi a ma. Pɔli yi so a konni, a sa a yiin sa a ma, a yi Ala maxandi a xa, a yi a rakendeya. ⁹ Na liga waxatin naxan yi, furemaan naxanye birin yi na bɔxɔni, ne yi fa, e rakendeya. ¹⁰ E yi nxu binya kii wuyaxi. Nxu to yi kelima na, e yi nxu fanda se wuyaxi ra.

Pɔli yi keli Malita yi

¹¹ Kike saxan to dangu, nxu mɔn yi siga kunki gbete kui naxan yi kelixi Alesandire yi. Na bata yi nɛmen nadangu na bɔxɔni. E alane, gulun sawura firin yi tixi na kunkin xunna ma. ¹² Nxu yi Sirakusi taan li, nxu xii saxan ti menni. ¹³ Nxu yi keli na yi, nxu sa Regiyo taan li. Na xɔtɔn bode foyen yi fa fɔlɔ keli sogeteden yiifanna ma, nxu xii firin ti kunkin kui nxu sa Pusɔle taan li. ¹⁴ Nxu yi denkeleya muxuna ndee li menni. Ne yi nxu mafan, a nxu xa lɔxɔ xun keden ti e fema. Nxu sa Romi taan li na kii nin. ¹⁵ Denkeleya muxun naxanye yi Romi taani, ne yi nxu fa feen me. E yi fa nxu ralandeni han Apiyusi Lɔxɔtiden nun yiren naxan xili “Xɔne Yigiya Banxi Saxanna.” Pɔli ne to waxatin naxan yi, a yi barikan bira Ala xa, a yi senben sɔtɔ.

Pɔli yi Romi taan li

¹⁶ Nxu Romi taan li waxatin naxan yi, e yi tin a Pɔli xa lu a danna menni, sofana nde yi lu a sanna.

¹⁷ Xi saxan danguxina, Pɔli yi Yahudiya muxu gbeene xili. E malan waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, hali n to mi sese

ligaxi en ma yamaan na hanma n yi en benbane namun fena nde kala, e bata n suxu Yerusalɛn taani, e yi n so Romi kaane yii. ¹⁸ Ne yelin xanbini maxɔdinne tiye n ma, e yi lan a ma e xa n bejin amasɔtɔ e mi fefe toxi n faxe feen naxan ma. ¹⁹ Koni Yahudiyane mitin. Na yi a liga, n yi a fala a Romi Manga Gbeen xa fa n makiti, hali n to mi yi waxi n siyaan xun maxidi feni. ²⁰ Na nan a liga, n yi a fala, n naxa, fɔ n xa i to, n yi falan ti i xa. N xidixi yɔlɔnxɔnni itoe ra Isirayila kaane yigin nan ma fe ra.”

²¹ E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu mi kedi yo sɔtɔxi i ya fe yi sa keli Yudaya yamanani. Nxu ngaxakeden yo mi kelixi na yi naxan fa i xili jaxin falaxi. ²² Koni nxu waxi i kui feen kolon feni amasɔtɔ nxu a kolon, muxune dinani ito mafalama yiren birin.”

²³ Nanara, e yi waxatina nde sa Pɔli xa. Muxu wuyaxi yi siga Pɔli yigiyaan na, Pɔli yi Alaa Mangayana fe yebe e xa, keli xɔtɔnni han pinbanna. A mɔn yi kata Yesu a fe yitadeni e ra Musaa Sariya Kitabun nun nabine kitabune xɔn alogo e xa la Yesu ra. ²⁴ Ndee yi la a falan na, koni ndee mi tin denkeleye. ²⁵ Koni bayo e yi xuyama ayi lantareyani, Pɔli yi ito fala e xa, a naxa, “Alaa Nii Sarijanxin bata jɔndin fala e benbane xa Nabi Esayi xɔn. ²⁶ A naxa,

‘Siga, i sa a fala yamani ito xa, i naxa: E tuli matima nen han, koni e mi fefe famuma. E seen matoma nen han, koni e mi a yigbema.

²⁷ Amasɔtɔ yamani ito bɔɓɛn xɔdɔxɔ, e bata e tunla dutun, e yi e yeɛn naxi. Xa na mi yi a ra nun, e yeɛne yi toon tima nen, e tunle yi falan me, e xaxinla yi feen famu, e yi xete n ma,

n yi e rakendeya.[¶]

²⁸Nanara, ε xa a kolon Alaa kisi feen falan bata siga siya gbetene ma. Ne tan e tuli matima nen.” ²⁹Pɔli yelin ito fale waxatin naxan yi, Yahudiyane yi xete e bode matande.

³⁰Pɔli yi jee firin ti na, a banxi saren fima. Naxanye birin yi fama a fema, a

yi ne birin nasenema. ³¹A yi Alaa Mangayaan kawandin ba, a yamaan xaran Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ma xaxili ragidin birin yi. Muxu yo mi a raxɔɔ.

Romi Kaane

Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Romi Kaane Ma

Jɛɛ dango dangu xanbini Yesu faxan nun a kenla sayani, Yahudiya denkeleya muxune yi Yesu a fe Xibaru Faɓin nali fɔɓ Romi taani, manga taana. Nanara, benun Pɔli xa kawandin ba waxatin naxan yi Siriya nun Asi nun Gireki yamanane yi, denkeleya yamaan yi fa Romi taani. Ala to a fala Pɔli xa fa fala a a xa siga han dunuɓa danna, a yi waxi siga feni Romi taan nun Esipaɓa yamanan nin denaxanye sa Romi taan xanbi ra pon! A Kitabun yireni ito sebexi Romi taan denkeleya muxune nan ma a sigatiin xili yi naxanye yi e malanma Pirusila nun Akila konni. A yi waxi a xɔn ma nen, ne xa a mali a sigatini, e sena ndee so a yii alogo a xa sa na yire makuyen li denkeleya yamaan munma yi sɔɓɔ denaxan yi.

Pɔli yi katama Kitabun yireni ito yi nen a xa a yita menna denkeleya muxune ra a tan a xerayaan nakamalima kii naxan yi siya gbetene yɛ. Kitabun yireni ito Pɔli a kawandi ti kiin nan yebama dangu Kitabun yire gbeteye ra a naxanye sebe alogo men kaane xa tin a mali feen ma. A tan yeteen bata a kawandin falani so iki, a naxa, “N mi yagixi Yesu a fe Xibaru Faɓin naliye, bayo Ala senben na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, fɔɓ Yahudiyane ma siga siya gbetene ma.” (Romi Kaane 1.16).

Xera Pɔli waxatini, matandi wuyaxi yi Yahudiyane nun siya gbetene tagi denkeleya muxune yɛ. A gbengbenna, siya gbete muxune na findi denkeleya muxune ra, xa a yi lanma ne xa Yahudiyane sariyan suxu hanma e nama a suxu. Na yi findixi matandi gbeen nan na han a fe yi fala Pɔli a kedi wuyaxi

yi. Kitabun yireni ito yi, Pɔli a falama a a Yesu a fe Xibaru Faɓin naxan nalima, na siyane birin nan gbee ra (Romi Kaane 1.16). A mɔn a yɛbama Ala hake kanne rakisima kii naxan yi, a findi ndenden na, naxan denkeleyaxi Yesu ma (Romi Kaane 1.18 han 8.39).

Na xanbi ra, a yi a fala Alaa falan nakamalima kii naxan yi Yahudiyane fe ra hali Yahudiya muxuna ndee to tondi Yesu yate Alaa Muxu Sugandixin na. A falama a na tondin mi nɔɛ Alaa falan kale bayo dɔnxen na, a hinanna ne fan lima nen (Keli Romi Kaane sora 9 ma han 11). Na kui, Ala bata hinan siya gbetene fan na benun Yahudiyane mɔn xa xete a ma waxatin naxan yi alogo Yesu a fe Xibaru Faɓin xa siya gbetene li, e yi dunuɓa yi gidi sarijanxin liga. (Keli Romi Kaane 12.1 ma han 15.13).

A raɓanna, Pɔli a falama e xa fa fala a wama siga feni Romi taan nun Esipaɓa yamanani alogo a xa Yesu a fe Xibaru Faɓin nali men kaane fan ma. A yi Romi kaane xɔntɔn (15.14 han 16.27). Naxanye birin wama a kolon feni Ala muxune rakisima kii naxan yi, Kitabun yireni ito e malima nen na ra.

Pɔli Xibarun Faɓin naxan nalima

1 N tan Pɔli, Alaa Muxu Sugandixina Yesu a walikena, Ala bata naxan xili alogo n xa findi a xeraan na, a yi n yeba alogo n xa Alaa falan Xibaru Faɓin nali, n bata ito sebe ɛ ma.

²Ala yamaan tuli sa Yesu a fe Xibaru Faɓini ito nan na a nabine falane xɔn e Kitabu Sarijanxine kui. ³A dii xemena fe nan yi a ra, naxan barixi Dawuda bɔnsonni fati benden mabinni, ⁴Alaa Nii Sarijanxin mɔn yi a mayita senbeni fa fala a Alaa Dii Xemen nan a ra, bayo en Margi Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani. ⁵Ala bata nxu findi xerane ra a hinanni Yesu xinla barakani alogo siyane birin xa a xuiin suxu denkeleyani.

⁶Ɛ tan fan na muxune ye, Alaa Muxu Sugandixin Yesu bata naxanye xili.

⁷Awa, Ɛ tan naxanye birin Romi taani, Ala xanuntenne, a mɔn naxanye xili, Ɛ yi findi a yama sarijanxin na, n bata ito sebe Ɛ birin ma.

En Fafe Ala nun Marigi Yesu, a Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔne xunbenla fi Ɛ ma.

Ala maxandin nun barika birana

⁸N barikan nan singe birama Ala xa Ɛ birin ma fe ra, Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. Amasɔtɔ muxune Ɛ denkeleyana fe falama dunuɔa yiren birin yi. ⁹Ala nan n seren na, n walima naxan xa a Dii Xemena fe Xibaru Fajin nalini n niin birin na. A a kolon a n miriyana Ɛ xɔn ma waxatin birin ¹⁰n nema Ala maxande waxati yo yi. N na Ala maxɔdinma, xa a sagoon na a ra, a xa feren fi n ma n siga Ɛ konni. ¹¹Amasɔtɔ Ɛ to xɔnla n ma kati, alogo Alaa Nii Sarijanxin bata naxan fi n ma, n yi na nde radangu Ɛ ma, Ɛ yi senben sɔtɔ ¹²alogo en yi en bode ralimaniya en ma denkeleyani.

¹³Ngaxakedenne, n waxi a xɔn ma Ɛ xa a kolon, n bata yi kata nun sanpa ma wuyaxi, n xa sa Ɛ xɔntɔn koni n mi fere sɔtɔ. N yi waxi a xɔn ma, n xa denkeleya muxuna ndee sɔtɔ Ɛ konni alo n na a sɔtɔ siya gbetene ye kii naxan yi. ¹⁴Goronna n xun ma n xa wali birin fema, Girikine nun xuluntarene e nun xaxilimane nun xaxilitarene. ¹⁵Nanara, a xɔnla n ma han, n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali Ɛ tan Romi kaane fan ma.

Yesu a fe Xibaru Fajina senbena

¹⁶N mi yagin Yesu a fe Xibaru Fajin naliye, bayo Ala senben na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, fɔl Yahudiyane ma siga siya gbetene ma.

¹⁷Yesu a fe Xibaru Fajin bata tinxinyaan makenen, Ala naxan fima muxune ma. Na fɔlɔxi denkeleyaan nan ma a rajan denkeleyaan ma, alo a sebexi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, “Naxan na tinxin denkeleyaan xɔn, na nii rakisin sɔtɔma nen.”⁸

Muxune yalagi fena

¹⁸Ala bata a xɔlɔn makenen sa keli ariyanna yi lan muxune Ala kolontareyaan nun e tinxintareyaan ma naxanye jɔndin luxunma tinxintareyani. ¹⁹Amasɔtɔ muxune nɔe naxan kolonje Ala fe yi, e bata na yigbe, bayo Ala bata yi na makenen e xa. ²⁰Bayo xabu dunuɔa da, Ala kepaan naxanye mi toma yeɛn na alo a habadan senben nun a Alayana, ne yigbema ki fajin, bayo muxune e famuma a daala xɔn. Nanara, e mi nɔe e yete xun mafale. ²¹Hali e to Ala kolon, e mi a binyama, e mɔn mi barikan birama a xa. Koni e miriyane bata lu fuyan. E xaxilitareyaan yi e bɔnene lu dimini. ²²E bata e yete yate xaxilimane ra, koni e findi daxune ra. ²³E bata habadan Alaa binyen masara suxurene ra naxanye rafalaxi muxune nun xɔline nun subene nun bubu seene maligan na naxanye faxama.

²⁴Nanara, Ala bata e rabepin e xɔsi feene yi e bɔnene kunfaxi naxanye xɔn, e yi lu e bode fati rayelefue. ²⁵E yi Alaa jɔndin masara wulen na, e wali dali seene xa, e yi e batu, benun e xa daala kannan Ala yeteɛn batu naxan lan a batu han habadan. Amina.

²⁶Na feene ma, Ala yi e lu e kunfa fe rayelefuxi xɔsixine yi. Amasɔtɔ hali e jaxanle fan bata e me e da kiin na, e kafu jɔxɔya gbeteye liga naxanye mi daxa. ²⁷Xemene fan na kii nin, e yi e me e jaxanle kafu jɔxɔyaan na, e yi e bode

rakunfa. Xemen nun xemen yi e bode rayagi e kafu. E yi e fe jaxin saranna sɔtɔ.

²⁸ Bayo e to bata tondi Ala kolonɛ, a bata e rabɛnin e xaxilitareyani, e yi lu fe haramuxine lige. ²⁹ E lugoxi tinxintareyaan sifan birin na, fe jaxin nun milen nun jaxuna. E lugoxi xɔxɔlonyaan nun faxa ti xɔnla nun lantareyaan nun yanfantenyaan nun marajaxun nun muxu mafalan na. ³⁰ E bata findi muxu xili kalane nun Ala yaxune nun yanda muxune nun wasodene nun muxu kanbaxine ra, e fe jaxi kɔtɛ nenene raminima, e murutɛ e bari muxune ma. ³¹ Xaxilitarene nun lannayatarene nun hinantarene nun kininkinintarene nan e ra. ³² Anu, e Alaa sariya tinxinxin kolon, a muxun naxanye feni itoe ligama, ne lan nen, e faxa. Hali na, e luma na feene nan lige tun, a mɔn nafan e ma muxu gbeteye fan yi ne liga.

Alaa kitina

2 I findi ndenden na, i tan naxan bodene yalagima, i mi nɔɛ i yetɛ xun mafale. Amasɔtɔ i bodene yalagin feen naxanye ma, i tan fan yetɛɛn ne ligama. Nayi, i bata i yetɛɛn fan yalagi. ² En na a kolon Ala kiti tinxinxin sama nen muxune ma, naxanye fe sifani itoe ligama. ³ Koni i laxi a ra a i tan mine Alaa kitin bun ba, i tan naxan bodene yalagima feene ma i tan yetɛɛn naxanye ligama? ⁴ Hanma i yoxi Alaa nema fisamanten gbeen ma ba, e nun a dipana? I mi a kolon a Alaa fanna lan nen a yi i sigati kiin maxete ba? ⁵ Koni i ya tengbesenyaan ma, i mi waxi i bɔɛn maxete feni. Nanara, i luma Alaa xɔlɔn fari se naxan namaraxi i xili ma, a yi i li Alaa kiti tinxinxin na mini kenenni waxatin naxan yi. ⁶ Amasɔtɔ na waxatini, Ala “muxun birin saranma nen a kewanle

ra.”** ⁷ A habadan nii rakisin fima nen muxune ma naxanye na e tunnafan fe fajin ligadeni e yi binyen nun xun-nayerenna nun faxatareyaan fen. ⁸ Koni a xɔlɔn nun a bɔɛn teen kelima nen muxune xili ma naxanye e yetɛ yigboma, e tondi jɔndin ma, e lu tinxintareyaan bun. ⁹ Awa, tɔrɔn nun kɔntɔfinle sama nen fe jaxi rabane birin fari, fɔlɔ Yahudiyane ma siga siya gbetene ma. ¹⁰ Koni Ala binyen nun xunna kenla nun bɔɛn xunbenla fima nen fe faji rabane ma, fɔlɔ Yahudiyane ma siga siya gbetene ma. ¹¹ Amasɔtɔ Ala mi muxune rafisama e bode xa.

¹² Naxanye birin yulubin ligama, e mi Musaa sariyan bun, ne halagima nen hali ba na sariyan na. Koni naxanye birin yulubin ligama Musaa sariyan bun, ne yalagima nen sariyan xɔn. ¹³ Amasɔtɔ naxan na a tuli mati sariyan na, na xa mi Ala kenexi koni naxan na sariyan suxu, Ala na nan yatexi tinxin muxun na. ¹⁴ Awa, siya gbeten naxanye mi Musaa sariyan kolon ne na fena nde liga naxan daxa sariyani e gbee muxuyaan xɔn, ne bata e gbee sariyan namini hali Musaa sariyan to mi yi e yii. ¹⁵ Na a yitama nen a sariyan yamarin naxan fixi, na yi sebexi e bɔɛn nin. E yetɛ xaxinla fan luma e kawandɛ, a yi e fe kalan yita e ra waxatina nde, a mɔn yi e kewanle xun mayenge waxati gbetɛ. ¹⁶ A ligama na kii nin Ala na mini muxune wundo feene makitideni lɔxɔn naxan yi a Muxu Sugandixin Yesu barakani, alo n Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalima, na a falan kii naxan yi.

Yahudiyane nun sariyana fe

¹⁷ Koni i tan naxan a falama a Yahudiyannan i ra, i yengi saxi sariyan ma, i yetɛ matɔxɔma Ala yi, ¹⁸ i a sagoon kolon, sariyan bata i xaran fe fisaman-

**2:6 A mato Yaburin 62.13 nun Sandane 24.12 kui.

tenna sugandin ma. ¹⁹I laxi a ra fa fala a danxutōne yii rasuxun nan i tan na, e nun kenenna naxan muxune malima dimini, ²⁰naxan xaxilitarene xaranma e nun diidine karamōxōna, bayo i laxi a ra a i bata fe kolonna nun jōndin yeteen sōtō sariyani. ²¹Nayi, i tan naxan bonne xaranma, i yete xaranma ba? I tan naxan kawandin bama a muxun nama muṗan ti, i tan mi muṗan tiin ba? ²²I tan naxan tōnna dōxōma yalunyaan na, i tan mi yalunyaan ligan ba? Suxurene rapaxu i tan naxan ma, i mi e batu banxine kui seene tongon ba? ²³I i yete matōxōma sariyani, koni i Ala matandima sariya kalan xōn! ²⁴Amasōtō, Kitabun naxa, “Ala xinla rayefuxi siya gbetene ye e tan nan ma fe ra.”††

²⁵Yahudiyane banxulanna lan, xa i sariyan suxu. Koni xa sariya kalan nan i ra, hali i banxulanxi, i fa yatexi nen alo siya gbetē banxulantarena. ²⁶Siya gbeten naxanye mi banxulanxi, xa ne sariyan suxu, Ala mi na yate alo Yahudiya sariya suxune ba? ²⁷Xa banxulantarena Alaa sariyan suxu, a mi i tan Yahudiya banxulanna yalage ba? Amasōtō i sariyan kalama, hali a sebexin to i yii. ²⁸Yahudiya dinan maligan muxun naxan yi, na mi findixi Yahudiya kende yetēen na. Banxulan feen mi findixi fati bendena fe gbansanna ra. ²⁹Koni muxun findima Yahudiya kenden na a kui feene nan xōn. Banxulanya kenden luma muxun bōṗen nin fata Alaa Nii Sarijanxin na. Sariya sebexi mi a ra. Na muxu sifan mi tantunna sōtōma adamadiine ra fō Ala yetena.

3 Nanse Yahudiyane rafisaxi muxun bonne xa nayi? Banxulanna tōnōn nanse ra? ²Tōnō wuyaxi a ra kiin birin yi. A singen naxan na, Ala bata a falane birin taxu Yahudiyane ra. ³Awa, na

di, xa denkeleyaan mi muxuna ndee yi, na Alaa tinxinna kale ba? ⁴En-en de! Jōndin kanna nan Ala ra hali muxune birin findi wule falane ra. A sebexi Kitabuni, a naxa, “Nanara, i na falan ti, i tan nan tinxin. I na kitin sa, i yoon sōtō.”‡‡

⁵Koni xa en ma tinxintareyana Alaa tinxinna raminima kenenni, en nanse falama lan na feen ma? Ala mi tinxintareyaan xan ligama nayi, a na a xōlōn nagodo en ma? N falan tima alo muxune. ⁶En-en de! Xa a yi na kii nin nun, Ala nōe dunuṗa makite di?

⁷Koni na di? Xa Alaa jōndin makenenma n ma wulen nan xōn, a binyen yi fari sa, nanfera n tan mōn yalage nayi alo yulubi kanna? ⁸Nayi, nanfera en mi a falama, en naxa, “En fe jaxin liga alogo a xa yate fe faṗin na?” Wule falana ndee na falan sama nxu xun ma. Na kanne yalagi daxin na a ra.

Muxu yo mi na naxan tinxin

⁹A di nayi? Nxu tan fisa bonne xa ba? En-en de! En bata yi a yigbe nun fa fala Yahudiyane nun siya gbetene birin yulubin senben bun ma, ¹⁰alo a sebexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa, “Tinxin muxu yo mi na hali keden pe!

¹¹Muxu yo mi na naxan fe kolon.

Muxu yo mi na naxan Ala fenma.

¹²Muxun birin bata kiraan fata. E birin bata lu fufafu.

Muxu yo mi a faṗin nabama hali muxu keden pe!

¹³E kōe yinle rabixi alo gaburuna,

yanfa falane nan e lenne ma. E fala xuine xōlō

††2:24 Esayi 52.5

‡‡3:4 Yaburin 51.6

alo koson xolena.

¹⁴E deen nafexi dangane nun fala xui xolene nan na.

¹⁵E mafura wuli raminideni.

¹⁶Gbalon nun kalan nan e kirane xon.

¹⁷E mi bɔŋe xunbenla kiraan kolon!

¹⁸E mi gaxuma Ala yee ra mume!”^{¶¶}

¹⁹Anu, en na a kolon a sariyan naxan birin falama, a falama muxune nan xa naxanye sariyan bun, alogo birin deen xa suxu, dunuɲa muxune birin yi kolon fe kalane ra Ala yetagi. ²⁰Nanara, adamadi yo mi yatexi tinxin muxun na Ala yee ra yi sariya suxun xon, bayo sariyan yulubin nan tun yitama en na.

²¹Koni iki, ba sariyan na, tinxinna nde bata mini kenenni Ala naxan fima muxune ma, Sariya Kitabun nun nabine kitabune bata yi naxan seren ba. ²²Naxanye birin na denkeleya, Ala ne ratinxinma a yee ra yi nen denkeleyaan xon Yesu yi, Alaa Muxu Sugandixina. Amasotɔ tagi raba mi na. ²³Muxun birin bata yulubin liga. Nanara, e mi Alaa binyen sotɔxi. ²⁴Koni Ala muxune kima tinxinni a hinanna nan xon, a yi e xunba a Muxu Sugandixin Yesu barakani. ²⁵Ala a tan nan findixi a solona saan na e nun yulubi xafari saraxana, na muxune xa naxanye na denkeleya a wunla ma. Na bata a gbee tinxinna yita. Bayo yulubin naxanye liga benun iki, a mi yi muxune yulubine saranma e ra a dipan waxatini, ²⁶koni a bata wa a tinxinna yita feni waxatini ito yi, alogo a xa tinxin feu, a mɔn yi muxune ratinxinɲe ayi a yee ra yi naxanye bata denkeleya Yesu ma.

²⁷Nayi, muxune lan e xa e yete matɔxɔ nanfe ma? Sese! Nanfera? E to sariyan suxi, e yete matɔxɔma na nan na ba? En-en, na mi a ra, fɔ e denkeleyana.

²⁸Amasotɔ en bata a to muxun tinxinma Ala yee ra yi denkeleyaan nan xon, hali ba sariya suxun na. ²⁹Yahudiyane nan tun gbee Ala ra ba? Siya gbetene fan ma Ala xa mi a tan na ba? Siya gbetene fan ma Ala na a ra yati! ³⁰Ala kedenna na a ra naxan Yahudiyane ratinxinma a yee ra yi denkeleyaan xon e nun siya gbetene fan na denkeleya kedenna xon. ³¹Na bunna neen a en xa sariyan beɲin denkeleyani ba? En-en de! En lan nen en yi sariyan yate.

Ibrahimisa misaala

4 En nanse falama en siyaan benba Ibrahimisa a fe yi nayi? A nanse kolonxi feni ito yi? ²Xa Ibrahimisa tinxinɲe ayi nen Ala yee ra yi a kewanla xon, a yi a yete matɔxɔ nen na yi. Koni a mi nɔe na lige Ala yetagi! ³Kitabun nanse falaxi lan na fe ma? A naxa, “Ibrahimisa yi denkeleya Ala ma, Ala yi na yate tinxinna ra a xa.”^{§§} ⁴Muxun naxan na wali, a yi a saranna sotɔ, na mi yatema kiseen na a xa, bayo a wali saranna na a ra. ⁵Koni muxun naxan mi walima, koni a laxi Ala ra naxan Ala kolontarene matinxinma, Ala na kanna denkeleyaan yatema nen tinxinna ra. ⁶Dawuda fan muxuna sewana fe falaxi na kii nin, Ala naxan yatexi tinxin muxun na, ba kewanle ra, a naxa,

⁷“Sewan na kanna xa, naxan ma sariya kalane bata mafelu naxan yulubiye bata xafari.

⁸Sewan na adaman xa, Marigin bata dipa naxan haken ma.”^{*}

⁹Na sewan findixi Yahudiya banxulanxine nan gbansan gbee ra ba hanma siya gbetene fan? Awa, en baxi a faladeni, en naxa, a Ala Ibrahimisa

^{¶¶}3:18 Yaburin 14.1-3 nun 53.2-4 nun 5.10 nun 140.4 e nun Esayi 59.7-8 nun Yaburin 36.2

^{§§}4:3 Dunuɲa Fɔlɔn 15.6

^{*}4:8 Yaburin 32.1-2

denkeleyaan yate nen tinxinna ra a xa. ¹⁰Koni na liga waxatin mundun yi? A bata yi banxulan hanma a munma yi banxulan? A munma yi banxulan. ¹¹A banxulanyaan soto nen a tinxinyaan taxamasenna ra a naxan sotoxi a denkeleyaan xon benun a xa banxulan waxatin naxan yi. Nanara, Ibrahima yi findi muxune birin benban na naxanye denkeleyaxi Ala ma, na yi yate e xa tinxinna ra hali e mi banxulanxi. ¹²Naxanye banxulanxi, e mon biraxi nxu benba Ibrahima denkeleyaan foxo ra Ibrahima yi naxan yi nun benun a xa banxulan, ne fan benban nan Ibrahima ra.

Ala Ibrahima tuli sa naxan na

¹³Ala yi Ibrahima nun a bonsonna tuli sa, a naxa, dunupa findima nen e keen na. Koni a mi na tuli saan sotoxi sariyan xan xon fo a tinxinna denkeleyaan barakani. [†] ¹⁴Xa muxune yi na keen sotoxi sariya suxun nan xon nun, nayi denkeleyaan tonon mi na. Ala en tuli saxi nen nayi fuyan! ¹⁵Amasoto sariyan nan fama Alaa xolon na, bayo xa sariya mi na, sariya kalan fan mi na.

¹⁶Nayi, Ala en tuli saxi denkeleyaan nan baraka yi, alogo a xa findi Alaa hinanna ra Ibrahima yixetene birin xa naxanye sariyan sotoxi e nun naxanye fan denkeleya alo Ibrahima. Ibrahima nan en birin benban na, ¹⁷alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “N na i findima nen siya wuyaxine benban na.”[‡] A tan nan en benban na Ala yee ra yi, Ibrahima denkeleya Ala naxan ma, Ala naxan faxa muxune niin birama e yi, Ala naxan seen yamarima naxan mi na, a yi taran na. ¹⁸Ibrahima denkeleya nen a

yigin ma, hali a yigin xunna to mi yi toma. Na kiini, a yi findi “siya wuyaxine benban na,” alo Ala a fala a xa kii naxan yi, a naxa, “I yixetene luma na kii nin.”[¶] ¹⁹A bata yi yee keme joxondon soto nun, fayida a fati benden yi faxa feni, a jaxanla Saran fan yi findixi gbantan na koni a denkeleyaan tan yi kende. ²⁰Ala a tuli sa naxan na, a mi sike na ma denkeleyatareyani, koni a denkeleyana a senbe so nen, a yi Ala binya. ²¹A yi laxi a ra yati, fa fala Ala a tuli saxi naxan na, a senben na rakamalima nen. ²²Nanara, Ala na yate nen tinxinna ra a xa.[§] ²³Koni na falan mi sebexi a tan keden ma fe ra, fa fala, “A yatexi tinxinna ra a xa.” ²⁴A mon sebexi en tan nan xa bayo na yatema tinxinna ra en tan fan xa, en na denkeleya Ala ma naxan en Marigi Yesu rakelixi sayani. ²⁵Yesu faxaxi en hakene nan ma fe ra, a yi keli sayani, a en natinxin Ala yee ra yi.

Tinxinyana fe Ala yee ra yi

5 Bayo en bata tinxinne ayi Ala yee ra yi denkeleyaan xon, lanna bata taran en nun Ala tagi Marigi Yesu barakani, Alaa Muxu Sugandixina. ²A bata en nafa a hinanni denkeleyaan xon en naxan yi iki. En yi sewa Alaa binyen soto feen yigin na. ³En mon sewaxi en ma torone ra amasoto en na a kolon a toron fama tunnafanna nan na. ⁴Tunnafanna yi fa lannayaan na. Lannayaan yi fa yigin na. ⁵Na yigin mi en yanfama, amasoto Ala bata a xanuntenyaan sa en bopeni a Nii Saripanxin xon ma, a bata naxan fi en ma.

⁶Amasoto senbe mi yi en na waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin faxa nen Ala kolontarene fe ra a waxati

[†]4:13 A mato Dunupa Folon 12.2-3 nun 17.4-6 nun 22.15-18 kui.

[‡]4:17 Dunupa Folon 17.5

[¶]4:18 Dunupa Folon 15.5

[§]4:22 Dunupa Folon 15.6

ragidixini. ⁷Fayida muxe mi yi tinje faxe tinxin muxuna fe ra, koni yanyina nde, muxuna nde suse nen faxe muxu fajina fe ra. ⁸Koni Ala a xanuntenyaan yitaxi en na na kii nin, en mɔn yi yulubi kanne ra waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin yi faxa en xa. ⁹Iki xa en bata tinxinje ayi Ala yee ra yi Yesu wunla xɔn ma, a mi sa taganje en kise Alaa xɔlɔn ma a barakani. ¹⁰Bayo xa Ala yaxun yi en na waxatin naxan yi, en nun Ala tagin yi yiton a Dii Xemena sayaan xɔn, xa en tagin bata yiton nayi, a tagan xun mi na nayi en nakise Yesu a nii rakisin barakani. ¹¹Koni a birin mi na ra, en mɔn sewaxi Ala ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra naxan bata en nun Ala tagini tɔn iki.

En Benba Adama nun Yesu a fe

¹²Nanara, yulubin soxi dunuja yi muxu keden peen nan xɔn ma, sayaan fan yi fa yulubin xɔn. Nanara, sayaan bata fa muxun birin ma, amasɔtɔ muxun birin bata yulubin liga. ¹³Yulubin yi dunuja yi nun benun sariyan xa fa, anu xa sariyan mi na, yulubin fan mi yatema. ¹⁴Koni fɔlɔ En Benba Adama waxatin ma han sa dɔxɔ Musa waxatin na, sayaan mangayaan ligama muxun birin xun na, hali naxanye mi En Benba Adamaa yulubin sifan liga naxan Alaa sariyan kala.

En Benba Adama yi findixi muxu famatɔɔn misaala nan na. ¹⁵Koni Alaa kiseen mi maligaxi Adama haken na. Hali muxu wuyaxi to bata sayaan sɔtɔ a tan kedenna haken xɔn, Alaa hinanna nun a kiin hinanna gbo na xa, a naxan fixi muxu wuyaxi ma muxu keden peen barakan xɔn, Yesu, a Muxu Sugandixina. ¹⁶Alaa kiseen nun muxu kedenni ito yulubin mɔn mi rajanma fe kedenna ma. Bayo yulubi keden peen kitin bata a liga adamadiine yi yalagi, koni Alaa kiseen faxi yulubi wuyaxin liga xanbin nin, a yi tinxinyaan nafa. ¹⁷Xa sayaan bata

nɔɔn sɔtɔ muxu kedenna haken xɔn, na muxu kedenna fe ra, na muxune fan mi taganje nɔɔn sɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin Yesu kedenna dunuja yi gidin xɔn, naxanye Alaa hinan jantaren sɔtɔma e nun a kiseen naxan findixi tinxinna ra.

¹⁸Nanara, birin yalagixi kii naxan yi hake kedenna xɔn, kewali tinxinxi kedenni ito fan bata findi tinxinna ra na kiini naxan nii rakisin nafama muxune birin ma. ¹⁹Amasɔtɔ muxu wuyaxi findixi hake kanne ra kii naxan yi muxu kedenna fala suxutareyaan xɔn ma, muxu wuyaxi fan natinxinna ayi na kii nin Ala yee ra yi muxu kedenna a fala suxun barakani.

²⁰Sariyan bata fa alogo hakene xa wuya ayi, koni yulubin gboxi ayi denaxan yi, Alaa hinanna fan bata gbo ayi menni mɔn. ²¹Nanara, yulubin mangayaan ligaxi kii naxan yi sayani, Alaa hinanna fan mangayaan ligama tinxinyaan xɔn ma na kii nin, a yi en naso habadan nii rakisini, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

Sayaan nun siimayana Yesu xɔn

6 En nanfe falama? En luye yulubine lige ba alogo Alaa hinanna xa gbo ayi? ²En-en de! En luxi nen alo en bata faxa yulubin mabinni, en mɔn luye en ma dunuja yi gidin lige yulubini di nayi? ³E mi a kolon ba, a en tan naxanye bata rafu igeni Alaa Muxu Sugandixin Yesu xinli, a en bata rafu a xɔn ma a sayani? ⁴Nayi, en nun Yesu bata maluxun en bode xɔn ma a sayani en nafuxi igeni waxatin naxan yi, alogo Alaa Muxu Sugandixin kelixi sayani kii naxan yi a fafe a binyeni, en fan xa sigan ti dunuja yi gidi neneni na kiini.

⁵Amasɔtɔ xa en birin bata findi kedenna ra a sayani, en fan kelima nen sayani alo a tan. ⁶En xa ito kolon: en ma muxuya fonna bata faxa Yesu xɔn wudin ma, alogo en ma muxuya naxan

yulubini, na xa j̄an, en yi ba yulubina konyiyani. ⁷ Amas̄ot̄o muxun na faxa, a x̄or̄oyama nen yulubin ma. ⁸ Xa en nun Alaa Muxu Sugandixin bata faxa en bode x̄on ma, en m̄on laxi a ra nayi fa fala en nii rakisin s̄ot̄oma nen en bode x̄on ma. ⁹ Amas̄ot̄o en na a kolon fa fala Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani, a mi fa faxama s̄on̄on, senbe mi fa sayaan na a fari s̄on̄on. ¹⁰ Amas̄ot̄o a faxa nen, a faxa yulubin nan ma fe ra san̄pa ma keden han habadan. Iki a a nii ra, a siimayani Ala nan xa. ¹¹ A na kii nin, ε fan xa ε yete yate muxu faxaxine ra yulubin ma, koni ε luxi ε siimayani Ala xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu nin.

¹² Nanara, yulubin nama fa mangayaan liga ε fati bendeni s̄on̄on naxan faxama, ε lu a wax̄on feene lige. ¹³ ε nama ε fatin yire yo lu yulubini alo yenge so sena tinxintareyaan xa, koni ε yete so Ala yii, alo a bata muxun naxanye rakeli sayani. ε fatin yiren birin so Ala nan yii yenge so seen na tinxinyaan xa. ¹⁴ Na ma, yulubin nama mangayaan liga ε xun na, bayo ε mi fa sariyan bun ma s̄on̄on, f̄ Alaa hinanna.

Tinxinyana konyine

¹⁵ Na di nayi? A lan en xa lu yulubin lige ba, bayo en mi fa sariyan bun ma s̄on̄on, f̄ Alaa hinanna? En-en de! ¹⁶ ε mi a kolon ba, ε na ε yete so muxuna nde yii ε findi a xui suxu konyin na, ε findima na kanna konyin nan na ε naxan xui suxuma? A finde yulubin na, i yi faxa, hanma a finde Ala xuiin suxun na, i yi yate tinxin muxun na. ¹⁷ Koni tantunna Ala xa, bayo yulubina konyin nan yi ε ra nun, koni xaranna naxan taxu ε ra, ε bata na suxu ε b̄j̄peni. ¹⁸ ε bata x̄or̄oya yulubin ma, ε findi tinxinyana konyine ra. ¹⁹ N dunūpa misaali ito falama ε xa nen alogo ε xa a yee to hali senbe to mi ε yi. A f̄l̄oni nun ε bata yi ε fatin birin findi

x̄osi feene konyin na, ε kewali j̄axine yi siga gboe ayi. Koni iki, ε fatin birin xa findi tinxinyana konyin na, ε yi sarijan.

²⁰ ε yi yulubina konyiyani waxatin naxan yi, ε mi yi tinxinyaan bun ma nun. ²¹ ε feen naxanye liga na waxatini, ε yagixi naxanye ra iki, ε t̄on̄on mundun s̄ot̄oxi ne yi? Ne rapanna findixi sayaan nan na. ²² Koni iki, ε bata x̄or̄oya yulubin ma, ε findi Alaa konyine ra. ε marasarijananna nan findixi na t̄on̄on na, naxan napan findixi habadan nii rakisin na. ²³ Bayo yulubin saranna nan sayaan na koni Alaa kisenana, habadan nii rakisin nan na ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini.

Denkeleya muxune bata x̄or̄oya

7 Ngaxakedenne, ε tan naxanye sariyan kolon, ε a kolon fa fala a sariyan muxun yamarima fanni a daxi. ² A misaala findixi j̄axanla nan na naxan d̄oxi xem̄en x̄on. Na nun a xem̄ena e bode ra fanni a daxi, koni xa a xem̄en faxa, a bata mini sariyan bun naxan yi e xidixi e bode ra. ³ Nanara, xa a d̄ox̄o xem̄e gbete x̄on, a xem̄e singen m̄on a nii ra, a bata yalunyaan liga na yi. Koni xa a xem̄en faxa, nayi a bata mini na sariyan bun. Nayi, a n̄e d̄ox̄e gbete x̄on nen, na mi findixi yalunyaan na. ⁴ Ngaxakedenne, ε tan fan bata faxa sariyan mabinni Alaa Muxu Sugandixin fati benden x̄on ma. Nayi, ε bata findi na gbeen na, naxan kelixi sayani alogo en xa wali fapine ke Ala xa. ⁵ Amas̄ot̄o fati benden nafan feene yi en yamarima waxatin naxan yi, yulubin nafan fe j̄axine yi walima en fatine yi sariyan x̄on alogo naxan en faxama en yi na liga. ⁶ Koni iki, en bata mini sariyan bun, amas̄ot̄o en bata faxa sariyan bun, naxan yi en suxi. En fa Alaa Nii Sarijanxina a kira nenen nan x̄on, en mi fa fe fori sebexine bun.

Sariyan nun hakena fe

⁷ En nanfe falama nayi? Sariyan yeteen nan yulubin na ba? En-en de! Sariyan nan a ligaxi n yulubin kolon. Xa sariyan mi yi a fala n xa nun, i nama mila ayi, n mi yi milan kolonma nun.** ⁸ Na ma, yulubin yi feren soṭo, a milan sifan birin naso n tan yi sariyan xɔn ma. Amasɔṭo xa sariyan mi yi na nun, yulubin faxaxin nan yi a ra. ⁹ Sariyan mi yi na waxatin naxan yi, n yi kende, koni yamarin to fa, yulubin yi fa, n yi faxa. ¹⁰ Yamarin naxan faxi siimayana fe ra, na faxi sayaan nan na n tan ma. ¹¹ Bayo, yulubin bata feren soṭo yamarin xɔn, a yi n yanfa, a n faxa.

¹² Nanara, sariyan sarɔjan, yamarin sarɔjan, a tinxin, a fan. ¹³ Na bunna di? Fa fala naxan fan, na bata findi sayaan na n tan xa? En-en de! Yulubin nan bata n faxa na se faɔin xɔn, alogo a xa kolon yulubin na. Nayi, yulubin senbe gbeen yi makenen yamarin xɔn.

Yulubin yi muxun nɔ

¹⁴ En na a kolon fa fala a sariyan fa-taxi Alaa Nii Sarijanxin nan na, koni fati benden nan n tan na, naxan bata mati a findi yulubina konyin na. ¹⁵ N naxan ligama, n mi na bayen kolon. Amasɔṭo n waxi naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni fɔ naxan mi rafan n ma n na nan ligama. ¹⁶ N mi waxi naxan liga feni, n na nan ligama. Na a yitama nen fa fala a n bata tin a sariyan fan. ¹⁷ Nayi, n tan xa mi na ligama, koni yulubin nan na ra naxan n yi. ¹⁸ Amasɔṭo n na a kolon a fe faɔin mi n tan yi fata n fati benden naxan feene ra, bayo hali fe faɔin liga xɔnla n ma, n mi nɔe a lige. ¹⁹ N waxi fe faɔin naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni n mi waxi fe ɔaxin naxan liga feni, n luma na nan lige. ²⁰ Feen naxan liga xɔli mi n ma, xa n na liga, na bunna

neen, fa fala n tan xa mi a ligaxi, koni yulubin naxan n yi.

²¹ Nanara, sariyan naxan walima n tan yi, na ni ito ra. Fe faɔin liga xɔnla n ma waxatin naxan yi, a fere mi na bayo fe ɔaxina n yi. ²² Anu, n sewaxi Alaa sariyan na n sondonni. ²³ Koni n sariya gbete nan toma n fati bendeni naxan n xaxinla sariyan yengema, na yi n findi kasorasaan na yulubina sariyan xɔn ma, naxan walima n fati bendeni. ²⁴ Tɔɔ muxun nan n na! Nde n xunbama fati bendeni ito nun a rafan feene yi naxanye n xalima sayani? ²⁵ Tantunna Ala xa en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani!

Nayi, n bata findi Alaa sariyan konyin na n xaxinli, koni n fati benden naxan feene bata n findi yulubina sariyana konyin na.

8 Nanara, muxun naxanye Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, Ala mi fa ne yalagima. ² Amasɔṭo, Alaa Nii Sarijanxina nii rakisin sariyan bata n xɔɔya yulubin nun sayaan sariyan ma Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. ³ Amasɔṭo sariyan mi yi nɔe na lige, bayo fati benden naxan feene bata a senben ɔan. Ala nan na liga, a yi a yetena Dii Xemen nafa adamadi yulubi kanne sawurani, a yulubin yalagi fati bendeni. ⁴ Ala na ligaxi nen alogo sariyan tinxinna xa kamali en yi, en tan naxanye mi fa en fati benden naxan feene ligama, koni fɔ Alaa Nii Sarijanxin naxan feene. ⁵ Awa, naxanye e fati benden naxan feene ligama, ne luma e mire na fe sifane nan ma, koni naxanye Alaa Nii Sarijanxin naxan feene ligama, ne luma e mire Alaa Nii Sarijanxina feene nan ma. ⁶ Fati benden natan miriyane na lu i yi, sayaan nan na ra, koni xa i miriyane keli Alaa Nii Sarijanxin nin, siimayaan nan na ra e nun bɔɔe xunbenla. ⁷ Amasɔṭo fati benden

**7:7 A mato Xɔɔyaan 20.17 nun Sariyane 5.21 kui.

natan miriyane findixi Ala yaxun nan na, bayo e mi nɛɛ i xurɛ Alaa sariyan bun mume! ⁸Naxanye e fati benden nafan feene ligama, ne mi Ala kenenɛɛ mume!

⁹Koni ɛ tan mi fa ɛ fati benden nafan feene ligama fɔ Alaa Nii Sarijanxin nafan feene, Alaa Nii Sarijanxin to ɛ yi. Amasɔtɔ xa Alaa Muxu Sugandixina Niin mi muxun naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin gbee mi na kanna ra. ¹⁰Koni xa Alaa Muxu Sugandixina ɛ tan yi, ɛ fati benden bata faxa yulubina fe ra, koni ɛ niina ɛ yi, amasɔtɔ ɛ bata ratinxinɛɛ ayi Ala yetagi. ¹¹Anu, Alaa Niin naxan Yesu rakelixi sayani, xa na lu ɛ yi, a tan naxan Alaa Muxu Sugandixin nakelixi sayani, na mɔn nii rakisin fima nen ɛ fati bendene ma a Nii Sarijanxin barakani naxan luma ɛ yi.

¹²Na ma, ngaxakedenne, goronna en xun ma. Koni fati benden tan goronna mi en xun ma en yi a rafan feene liga. ¹³Amasɔtɔ xa ɛ lu ɛ fati benden nafan feene lige, ɛ faxama nen. Koni xa ɛ fati benden natane faxa Alaa Nii Sarijanxin xɔn, ɛ nii rakisin sɔtɔma nen. ¹⁴Alaa Nii Sarijanxin muxun naxanye yii rasuxi, Alaa diin nan ne ra. ¹⁵Amasɔtɔ ɛ Niin naxan sɔtɔxi, na mi ɛ findixi gaxun konyin na. Koni a bata ɛ findi Alaa diine ra. En xinla tima na nan baraka yi, en naxa, “Baba, n fafe!” ¹⁶Alaa Nii Sarijanxin yetɛen sereyaan bama en niin xa, a Alaa diin nan en tan na. ¹⁷En to findixi Alaa diine ra, en fama nen kɛen sɔtɔdeni alo a diine bayo Ala barayin naxan namaraxi a Muxu Sugandixin nun a muxune xa, en na sɔtɔma nen. Xa en nun Yesu tɔrɔ en bode xɔn ma, en birin nan a binyen sɔtɔma nayi.

Binyen naxan fama

¹⁸N bata a kolon a en tɔrɔn naxan sɔtɔma iki, e nun binyen naxan fama,

ne tagi kuya kati! ¹⁹Bayo daala birin luxi nen alo a Ala legedenma, a digima na waxatin na han Ala diine nɔrɔn sa minima kenenni waxatin naxan yi.

²⁰Amasɔtɔ daala lu nen kobiyaan bun.†† A sago mi yi a ra, koni Ala sagoon nan a luxi na kiini alogo yigin xa sɔtɔ, ²¹fa fala daala xɔrɔyama nen kalana konyiyaan ma, a yi fa Alaa diine xɔrɔya kendeni. ²²Amasɔtɔ en na a kolon, xabu a fɔlɔni han waxatini ito yi, a luxi alo daala birin kutunma xɔleni alo naxanla naxan dii barini. ²³Koni daala xa mi keden a ra, koni en tan naxanye fan singe Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔxi, en fan sɔxɔlexi en bɔnɛni, en Ala mamema waxatin naxan yi a en findi a diine ra, a yi en gbindin xunba. ²⁴Amasɔtɔ en bata kisi na yigin xɔn. Anu, i yigin saxi feen naxan yi, xa i bata na to, na mi fa xile yigina. En bata yelin naxan sɔte, en fa en xaxili tima na ra di? ²⁵Koni en munma naxan sɔtɔ, xa en na en yigin sa na fari, en na a mamema nen tunnafanni.

²⁶Alaa Nii Sarijanxina en tan senbetare kanne malima na kii kedenna nin. Amasɔtɔ en mi a kolon en lan en xa Ala maxandi naxan ma. Koni Nii Sarijanxin yetena Ala mafanma en xa kuttunni naxan mi nɛɛ fale. ²⁷Ala naxan muxune bɔnɛ yi feene toma, na a Nii Sarijanxina miriyaan kolon, amasɔtɔ Alaa Nii Sarijanxina Ala mafanma a yama sarijanxin xa alo Ala sagoon kii naxan yi.

²⁸En na a kolon a Ala feene birin napanma a fajin nan ma a xanu muxune xa, a naxanye xilixi a maragidini. ²⁹Amasɔtɔ Ala naxanye sugandi a fɔlɔni, a mɔn bata a ragidi a xa ne findi a Dii Xemen maligane ra, alogo Yesu xa lu alo dii singena a xunyene ye. ³⁰Ala bata yi na ragidi naxanye xa, a mɔn bata ne xili. A naxanye xilixi, a mɔn bata ne ratinx-

inje ayi a yetagi, a mɔn yi a binyen fi e ma.

Alaa xanuntenyana

³¹Nayi, en nanse falama na fe ra? Xa Ala en xɔn, nde fa kele en xili ma nayi? ³²A tan naxan mi a yetena dii xemen natanga, koni a yi a fi en birin xa, nanfera nayi a mi seen birin soe en yii a Dii Xemen xɔn? ³³Ala bata muxun naxanye sugandi, nde ne kansunɛ? Ala nan yoon fiin kanna ra. ³⁴Nde nɔe en yalage? Muxu yo, bayo Alaa Muxu Sugandixin Yesu bata faxa, a mɔn yi keli sayani, a mɔn tixi Ala yiifanna ma, a Ala mafanma en xa. ³⁵Nanse en be Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyani? Tɔrɔn nun kɔntɔfinla ba, hanma besenxɔnyana hanma kamena hanma marabenna hanma gbalona hanma sayana silanfanna ra? ³⁶Ne sese mi nɔe a lige. ³⁶Bayo a sebexi Kitabuni, a naxa, “E nxu faxama i tan nan ma fe ra feripen ghen! E nxu ligama alo yexeen naxan faxa daxi a ra!” ³⁷Koni naxan en xanuxi, en nɔɔn sɔtɔma nen na xɔn feni itoe birin yi fefe. ³⁸Amasɔtɔ n na a kolon yati, sayana hanma dunupa yi gidina hanma malekane hanma pinanne hanma waxatini itoe hanma waxati famatɔne hanma senbe kanne ³⁹hanma naxanye kore xɔnna ma hanma naxanye bɔxɔn bun ma, dalise yo mi na yi naxan en be Alaa xanuntenyani en naxan sɔtɔxi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

Ala muxun naxanye sugandixi

9 N xa jɔndin fala ε xa Alaa Muxu Sugandixin barakani, n mi wulen

falama, n xaxinla mi n yalagima. N seren bama Alaa Nii Saripnanxini: ²N sunuxi, n bɔjen mɔn sɔxɔlexi waxatin birin. ³Amasɔtɔ, n yi waxi nen n tan yeteen nan xa Alaa dangan sɔtɔ, n yi masiga a Muxu Sugandixin na ngaxakedenne funfuni, n kon kaane, ⁴Isirayila kaane, e tan naxanye findi Alaa diine ra, e a binyen nun a layirine nun a sariyan nun a batu kiine nun a tulisane sɔtɔ. ⁵E fataxi Nabi singene bɔnsɔnne nan na, Alaa Muxu Sugandixin yi mini e tan yi adamadiyaan kii ma. Ala naxan seen birin xun na, na xa tantun habadan! Amina.

⁶Anu, na xa mi na ra de fa fala a Alaa tuli saan tɔnɔ mi fa na, bayo Isirayila kaane birin mi findixi Alaa yamana Isirayila xan na. ⁷E to barixi Iburahima bɔnsɔnni, na mi a ra fa fala e birin findixi Iburahimaa dii kendene nan na. Amasɔtɔ Ala a fala nen a xa, a naxa, “Naxanye yatema i bɔnsɔnna ra, ne minima Isiyaga bɔnsɔnna nin.” ⁸Na nan na ra, diin naxanye barixi adamadiyaan kii ma, Alaa dii mi ne ra, koni fɔ Ala Iburahima tuli sa diin naxanye ra, ne nan findixi a dii kendene ra. ⁹Amasɔtɔ Ala Iburahima tuli sa na kii nin, a naxa, “N fama nen waxati saxini, Saran yi dii xemen bari.”*

¹⁰A birin mi na ra, Rebeka a dii firinne birin fafe keden nan yi a ra, en benba Isiyaga. ¹¹Anu, benun gulunni itoe xa bari, benun e xa fe fajin liga hanma a naxina, Ala bata yi a ragidi na nde keden xa sugandi ¹²hali ba e kewanle ra koni fɔ a naxan xilixi. A yi a fala Rebeka xa, a naxa, “Tadan luma nen xunyena nɔɔn bun ma.” ¹³A sebexi Kitabun kui ikiini,

‡‡8:35 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

¶¶8:36 Yaburin 44.23

§§9:7 Dunupa Fɔlɔn 21.12

*9:9 Dunupa Fɔlɔn 18.10-14

a naxa, “N bata Yaxuba xanu koni n bata Esayu rapaxu.”†

¹⁴En nanfe falama nayi? Ala tinx-intareyaan nan ligaxi nayi ba? En-en de!
¹⁵Amasɔtɔ a bata a fala Musa xa, a naxa, “N hinanɲe naxan na, n hinanma nen na ra, n kininkiniɲe naxan ma, n kininkininna nen na ma.”* ¹⁶Na mi fataxi muxun waxɔn feene xan na hanma a kewanle, koni fɔ Alaa kininkininna. ¹⁷Amasɔtɔ a sebexi Kitabuni, Ala a falama Firawona xa denaxan yi, a naxa, “N na i findixi mangan na nen alogo n xa n senben mayita i tan xɔn, n xinla yi rali dunuɲa yiren birin yi.”¶ ¹⁸Nayi, Ala na wa kininkinin feni naxan ma a kininkinin na ma, a na wa naxan natengbesen fe yi ayi, a na ratengbesenma ayi nen.

Alaa xɔlɔn nun a kininkininna

¹⁹Muxuna nde a falama n xa nen, a naxa, “Nanfera Ala mɔn nxu yalagima? Amasɔtɔ nde Alaa fe ragidixin matande?” ²⁰Nde i tan na naxan Ala matandima? Feɲen nɔe a fale a rafala muxun ma ba fa fala nanfera i n nafalaxi iki? ²¹Awa, nɔɔn mi feɲe rafalan yii ba, a feɲe firin nafala feɲe bende kedenni, keden binye wanle xa, boden fe fune xa?

²²Nayi, Ala yi wa a xɔlɔn nun a senben mayita feni, a yi diɲa kati, a ti na muxune bun a xɔlɔ naxanye ma, naxanye yi halage. ²³A na liga nen alogo a xa a binye gbeen yita na muxune ra, a kininkinin naxanye ma, a bata yi naxanye yitɔn a binyen sɔtɔ xinla ma. ²⁴Na nan en tan na, a naxanye xilixi, keli Yahudiyane ye e nun siya gbetene fan ye. ²⁵Amasɔtɔ a fala nen Nabi Hose xa, a naxa,

“Naxanye mi yi n ma yamaan na, n ne xilima nen n ma yamana, n mi yi naxanye xanuxi, n ne xilima nen n xanuntenne.”

²⁶A mɔn sebexi menni, a naxa, “A yi falama e ma denaxan yi, ‘N ma yamaan mi e ra,’ e fa xili bama nen menni ‘Habadan Alaa diine.’*⁸”

²⁷Nabi Esayi yi a xuini te Isirayila muxune fe ra, a naxa, “Hali Isirayila muxune yi wuya ayi alo meɲensinna naxan fɔxɔ igen de, hali na, e dɔnxɛdin nan tun kisima.

²⁸Amasɔtɔ Marigina a fe ragidixine rakamalima nen dunuɲa ma a kiini sa!”**

²⁹A na kii nin, alo Nabi Esayi a fala kii naxan yi a fɔlɔni, a naxa, “Xa Marigina Senben Birin Kanna mi yi en yixetena ndee lu nun, en yi luma nen nun alo Sodoma taana, en liga alo Gomora taana.”††

Isirayila nun Xibaru Fapina fe

³⁰En nanfe falama nayi? Siya gbeten naxanye mi yi tinxinna fenma, ne bata a sɔtɔ denkeleyaan barakani. ³¹Koni Isirayila kaan naxanye yi sariyan tinxinna fenma, ne mi a sɔtɔma. ³²Na di? Bayo e mi a fenxi denkeleyaan xɔn fɔ e kewanle. E yi e sanna radin gemen na naxan xili, “San nadin gemena” ³³Kitabun naxan ma fe fala, a naxa, “A mato, n bata gemen sa Siyon yi, yamana e sanna radinma gemen naxan na, e bira. Koni

†9:13 A mato Dunuɲa Fɔlɔn 25.23 nun Malaki 1.2-3 kui.

*9:15 Xɔrɔyaan 33.19

¶9:17 Xɔrɔyaan 9.16

§9:26 Hose 2.1-3 nun 2.25

**9:28 Esayi 10.22-28

††9:29 Esayi 1.9. A mato Dunuɲa Fɔlɔn 19.23-28 kui.

naxan na denkeleya a ma, na kanna mi nimisama.”^{‡‡}

10 Ngaxakedenne, n waxi a xɔn ma n bɔɓen birin yi, n kon kaane xa kisi. N na Ala maxandima e xa na ra kati! ²N findima nen e tan seren na fa fala Alaa fe kunfana e yi, koni e kolontareyani. ³Ala muxune ratinxinma kii naxan yi a yete yee ra yi, e mi na kolon. Nayi, e bata kata, e yi e gbee kiraan sa, e mi xuruxi Alaa tinxinyaan bun. ⁴Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin bata sariyan nakamali. Nanara, naxan na denkeleya a ma, na kanna bata tinxin Ala yee ra yi.

Kisi fena muxune birin xa

⁵Muxune tinxinyaan naxan sɔtɔma sariyan xɔn, Musa bata na fe sebe, a naxa, “Naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sɔtɔma nen e xɔn.”^{¶¶} ⁶Koni tinxinyaan naxan sɔtɔma Ala yee ra yi denkeleyaan xɔn, na sebexi Kitabun kui ikiini, a naxa, “I nama a fala i yete ma fa fala nde nɛe te kore?” Na bunna neen, alogo a xa sa Alaa Muxu Sugandixin nagodo. ⁷Hanma “Nde sigama laxira yi?” A xa sa Alaa Muxu Sugandixin nakeli sayani. ⁸Koni a nanse falaxi? A naxa, “Alaa falana i dexɔn ma, a i deen kui, a i bɔɓeni,”^{§§} na nan denkeleyaan falan na, en naxan nalima iki. ⁹Xa i i tiye a ra i deni fa fala Yesu nan Marigin na, i denkeleya i bɔɓeni, a Ala a rakeli nen sayani, i kisima nen. ¹⁰Amasɔtɔ muxun denkeleyama a bɔɓen nin, Ala yi a ratinx-

inɓe ayi a yee ra yi. A yi a ti a ra a deni, a kisi. ¹¹Amasɔtɔ Kitabun naxa, “Naxan yo na denkeleya a ma, na mi nimisama.”*

¹²Amasɔtɔ tagi raba mi Yahudiyane nun siya gbetene tagi. Marigi keden peen nan e birin xun na naxan a maxandi muxune birin kima a fonisireyani. ¹³Amasɔtɔ Kitabun naxa, “Naxan yo na Marigin xili, na kisima nen.”†

¹⁴Koni e a xilima di, xa e mi denkeleya a ma? E denkeleyama di, xa e munma a fe me? E na mema di, xa muxe mi kawandin ba e xa? ¹⁵Na kawandin bama di, xa xerane mi rasiga? A sebexi Kitabun kui na kii nin, a naxa, “Xera fajni yibane faan lanxi han!”^{‡‡} ¹⁶Koni Isirayila kaane birin mi na fe Xibaru Fajin suxi. Amasɔtɔ, Nabi Esayi a fala nen, a naxa, “Marigina, nde laxi nɔɔ falan na?”^{¶¶} ¹⁷Anu, denkeleyaan fama Alaa falan meen nan xɔn ma. Alaa falan fan mema Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin nan xɔn.

¹⁸Koni n xa maxɔdinna ti: E mi a fe mexi ba? En-en, e bata a me! Kitabun naxa,

“E fala xuiin bɔɔɔn birin li nen.

E falane yi siga han dunɔɔa danna.”[§]

¹⁹Awa, n mɔn xa maxɔdinna ti, “Isirayila muxune mi a famu ba?” Musa nan singe ito yabi. A naxa, “N na ε raxɔɔɔɔnma ayi nen muxune xɔn yama fajin mi naxanye ra. N yi ε raxɔɔɔ siya xaxilitaren xɔn.”**

²⁰Esayi yi susu Alaa falani ito tiye, a naxa, “Naxanye mi yi n fenma, ne bata n to. Naxanye mi yi n maxɔdinma, n bata

^{‡‡}9:33 Esayi 28.16

^{¶¶}10:5 Saraxaraline 18.5

^{§§}10:8 A mato Sariyane 30.12-14 kui.

*10:11 Esayi 28.16

†10:13 Yoweli 3.5

‡10:15 Esayi 52.7

¶10:16 Esayi 53.1

§10:18 Yaburin 19.5

**10:19 Sariyane 32.21

n yete yita ne ra.”†† 21 Koni a yi a fala Isirayila a fe ra, a naxa, “N na n yiini bandunma yama fala suxutare murutex-ine ma ferijpen gben!”‡‡

Alaa kininkininna Isirayila ma

11 N xa maxɔdinni ito ti: Ala bata a me a yamaan na ba? En-en de! Amasɔɔ Isirayila kaan nan n tan yeteen na, Ibrahima yixetena nde Bunyamin bɔnsɔnni. 2 Ala yamaan naxan sugandi a yete xa a fɔlɔni a mi ne rabepinxi. Nabi Eli a mawugama Ala xa Isirayila kaane fe ra Kitabun kui denaxan yi, ε mi menna kolon ba? A naxa, 3 “Marigina, e bata i ya nabine faxa, e yi i ya saraxa gandene kala, n keden peen nan fa luxi, e mɔn kataxi n fan faxa feen na.”¶¶ 4 Ala a yabi di? A naxa, “N bata muxu wuli solofere ramara n yete xa naxanye mi e xinbi sinxi Baali suxuren bun ma.”§§ 5 A mɔn na kii nin iki, Alaa yama dɔnxen luxi naxanye sugandixi hinanna xɔn waxatini ito yi. 6 Xa a ligaxi hinanna nan xɔn, muxune kewanla mi fa a ra. Xanamu Alaa hinanna mi yi findima hinanna ra.

7 Nanfe ligaxi nayi? Isirayila kaane yi naxan fenma nun e sɔbeen na, e mi na sɔtɔxi. Koni fɔ Ala naxanye sugandixi ne nan a sɔtɔxi. A dɔnxene tondixi nen 8 alo a sebexi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, “Ala bata xaxili xɔdexen fi e ma, e nun yeen naxanye mi seen toma e nun tunla naxanye mi falan mema han to.”* 9 Dawuda yi a fala, a naxa, “Ala xa e jax-axaxane findi e suxu feren na e nun luti ratixin na e yete ra naxan e rabirama, e hakene yi saran e ra. 10 E yeene xa rafɔrɔ

ayi, e yi danxu! E fanna xa ba a ra wax-atin birin!”†

11 N na ε maxɔdinma, Yahudiyane tantan waxatin naxan yi, e bira nen ba habadan? En-en de! Koni e to sin hakeni, siya gbetene yi kisi feen sɔtɔ al-ogo xɔxɔlɔnyaan xa Isirayila kaane suxu. 12 Anu, xa Yahudiyane haken findi heri gbeen na dunupa muxune xa, xa e bɔnɔn findi herin na siya gbetene xa, e na a rakamali waxatin naxan yi, na fan mi herin nafe nayi ba?

13 N falan tima ε tan siya gbetene nan xa iki. N bata findi xeraan na siya gbetene xa. N sewaxi na wanla ra bayo, 14 yanyina nde, n xɔxɔlɔnyaan nasoma nen n bɔnsɔnna muxuna ndee yi alogo e fan ndee xa kisi. 15 Amasɔɔ Isirayila kaane ramexi waxatin naxan yi, xa Ala nun dunupa muxune tagini tɔn, nanse fa ligama nayi, xa e mɔn so a lannayani? Na findima kenla nan na sayani siga nii rakisini.

16 Anu, xa buru keden nali Ala ma, e nun naxanye bɔnbɔxi e bode xɔn, ne fan sarijan.* Xa wudin salenna sarijan, a yi-ine fan luma na kii nin. 17 Koni xa a yi-ina ndee sege wudi binla ma, i tan siya gbeten naxan luxi alo burunna Oliwi bili yiina, i tan yi xidi wudin binla ma e funfuni, i yi lu na wudin salenna igen sɔte, 18 i nama i yete yite na wudi yii segex-ine ma. Xa i na liga, i nama jinan fa fala i tan xa mi salenna baloma de, salenna nan i tan baloma.

19 Koni waxatina nde i tan a falama nen, i naxa, “Wudi yiine segexi nen alogo n tan xa ti e funfuni.” 20 Nɔndin na a ra,

††10:20 Esayi 65.1

‡‡10:21 Esayi 65.2

¶¶11:3 Mangane Singen 19.10 nun 19.14

§§11:4 Mangane Singen 19.18

*11:8 A mato Sariyane 29.3 nun Esayi 6.10 kui.

†11:10 Yaburin 69.23-24

*11:16 A mato Yatene 15.19-21 kui.

e segexi nen masotɔ e denkeleyatareyaan ma, i tan yi ti e funfuni denkeleyaan xɔn. Nayi, i nama yanda ayi na feen na de, koni a liga i yeren ma. ²¹ Amasotɔ, xa Ala mi Yahudiyane ratangaxi, naxanye luxi alo wudi yii singene, a mi i fan natangama. ²² Nayi, en na en miri Alaa nemaan nun a ye xɔdexen ma. Naxanye tantanxi, a xɔdɔxɔ ne ma, koni a nemaan fan i tan na, koni fɔ i xa lu a nemaan bun nen, xanamu, a i fan segema a binla ma nen alo wudi yiina. ²³ Xa Yahudiyane mi lu e denkeleyatareyani, e mɔn tugunma nen e tiden na. Amasotɔ Ala nɔe e raxete nen e funfuni. ²⁴ Bayo, xa i tan siya gbeten ligaxi nen alo burunna Oliwi wudi yiin naxan yi segexi a binla ma, i yi tugun taa kui Oliwi wudi kenden na hali i da kii mi yi a ra, nayi Yahudiyane yeteen naxanye ligaxi alo taa kui Oliwi wudi kenden yiine, Ala taganɛ ne tiye e yete binla ma e funfune yi ba?

Isirayila birin kisima nen

²⁵ Ngaxakedenne, n waxi Alaa wundo feni ito yita feni e ra, alogo e nama e yete yate fekolonne ra: Isirayila yamaan fɔxɔ kedenna tondixi han siyaan bonne xasabi defexin yi so. ²⁶ Nanara, Isirayila birin kisima nen alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa,

“Xunbaan kelima nen Siyon yi, a Ala kolontareyaan birin pan Yaxuba bonsɔnni.

²⁷ N na e yulubin ba e ma waxatin naxan yi,

n layirin xidima na nan na e xa.”^f

²⁸ Yahudiyane bata findi Ala yaxune ra alogo e tan xa Yesu a fe Xibaru Fapin sɔtɔ. Koni Ala rafan yama sugandixin mɔn e ra e benba nabi singene fe ra. ²⁹ Amasotɔ Alaa kiseene nun maragidin

mi kalama. ³⁰ E tan siya gbetene, e munma yi Alaa falan suxu a singeni, koni e bata Ala kininkininna sɔtɔ iki amasotɔ Yahudiyane mi Alaa falan suxi. ³¹ Na kini, iki Yahudiyane mi fa Ala xuiin suxuma alogo e tan siya gbetene kininkininna naxan sɔtɔxi, e fan xa na sɔtɔ e tan siya gbetene sabun na. ³² Ala bata muxun birin findi kasorasane ra e fala suxutareyaan xɔn alogo a xa kininkinin e birin ma.

Ala xa tantun

³³ Alaa fonisireyaan nun a xaxilimayaan nun a fe kolonna tilin de! Nde nɔe Alaa fe ragidixine famunɛ? Nde nɔe a feene famunɛ? ³⁴ A sebexi Kitabuni, a naxa,

“Nde Marigina miriyane kolon? Nde nɔe finde a kawandi muxun na?”[§] ³⁵ Nde nɔe Ala dole, alogo a mɔn xa a raxete a ma?”^{**} ³⁶ Amasotɔ feen birin kelixi a tan yii a tan nan baraka yi a tan xa. Binyena a tan nan xa habadan. Amina!

Denkeleya muxun xa wali Ala xa

12 Ngaxakedenne, Ala to kininkin-inxi e ma, n na e mafanma e e fati benden fi Ala ma saraxan na e dunuɓa yi gidini, a sarijan, a rafan Ala ma. Na nan findixi batu fapin na e naxan ligama Ala xa. ² E nama e yete lu dunuɓa feene yi, koni e xa e kepaan masara xaxilimaya nenen xɔn, alogo e xa Ala sagoon kolon naxan fan, a rayabu, a kamalixi.

³ N na a falama e birin xa Alaa maragidini a naxan fixi n ma, n naxa, e nama a miri xaxilitareyani a e dangu bonne ra, koni e miri e yete ma xaxilimayaan nun yete suxuni alo Ala denkeleyaan yaten naxan fixi e ma. ⁴ En fatin yirene wuya, koni e birin nun e wali. ⁵ A na kii nin,

^f11:27 Esayi 59.20-21

[§]11:34 Esayi 40.13

^{**}11:35 Yuba 41.3

hali en to wuya, en bata findi fati bende kedenna ra Alaa Muxu Sugandixini, en lu en bode yi alo fatin yirene. ⁶Ala en kixi seen sifa wuyaxi nan na, alo a ragidixi en ma kii naxan yi. Xa muxuna nde kixi nabiya falane yi, a falane xa lan denkeleyaan ma. ⁷Xa wanla na a ra yamaan xa, a xa wanla ke. Naxan nœ xaranna tiye, na xa xaranna ti. ⁸Xa naxan nœ muxune ralimaniye, na xa e ralimaniya. Naxan kiin tima, na xa a liga fonisireyani. Xa yeeratiin na a ra, na xa a sɔbe so na ma. Xa naxan kininkinima muxune ma, a xa a liga sewani.

⁹Ɛ xanuntenyaan nama findi nafigiyaan na. Ɛ ɛ me fe ɲaxin na. Naxan fan, ɛ na suxu ken! ¹⁰Ɛ ɛ bode rafan ngaxakedenyaan xanuntenyani, ɛ yi ɛ bode binya ki fajni. ¹¹Ɛ tunnafanna nama findi salayaan na. Koni ɛ wali Marigin xa wekileni. ¹²Ɛ sewa ɛ yigina fe ra, ɛ diɲa tɔrɔni, ɛ lu Ala maxandini tun. ¹³Ɛ muxu sarɲanxine goronna tongo e makone yi. Ɛ fatan muxune yisuxe.

¹⁴Ɛ duba ɛ besenxɔnya muxune xa, ɛ duba, ɛ nama dangan ti. ¹⁵Naxanye sewaxi, ɛ sewa ne xɔn ma. Naxanye wugama, ɛ wuga ne xɔn ma. ¹⁶Ɛ kui feene xa findi kedenna ra ɛ bode xa. Ɛ nama ɛ waso, koni naxan yo magodoxi ɛ tin na ma. Ɛ nama ɛ yete yate fekolonne ra.

¹⁷Ɛ nama fe ɲaxin ɲɔxɔ fe ɲaxin na. Ɛ kata fe fajin liga feen na muxune birin yee ra yi. ¹⁸Xa a lanɲe, fanni na fate ɛ tan na, lanna xa lu ɛ nun muxune birin tagi. ¹⁹N xanuntenne, ɛ nama ɛ gbeen ɲɔxɔ, koni ɛ a lu Alaa xɔlɔn ma, amasɔtɔ a sebexi Kitabuni, Marigin naxa, “N tan nan gbeɲɔxɔ tiin na. N feene saranma nen e ɲɔxɔnne ra.”^{††} ²⁰Koni ɛ tan xa a

liga na kiini: Kitabun naxa, “Xa kamena i yaxun ma, donseen so a yii. Xa min xɔnla a ma, igen so a yii, amasɔtɔ xa i na liga a xa, na luma a xa nen alo i tee wolonne nan malanma a xunna ma.”^{‡‡} ²¹I nama tin fe ɲaxin xa i nɔ. Koni ɓɔ i xa fe ɲaxin nɔ fe fajin xɔn.

En xuru mangane ma

13 Muxun birin xa xuru mangane ma. Amasɔtɔ mangaya yo mi na, naxan mi kelixi Ala ma. Mangan naxanye dɔxi, a tan nan ne dɔxi. ²Nanara, naxan na murute mangane ma, na murutexi Alaa yamarin nan ma. Naxanye na ligama, ne kitin nan tima e yete ma. ³Fe fajni rabaan mi gaxuma mangane yee ra, koni ɓɔ fe ɲaxi rabana. I waxi i nama gaxu mangan yee ra ba? Nayi, fe fajin liga alogo a xa i matɔxɔ. ⁴Amasɔtɔ a findixi Alaa walikeen nan na alogo a xa fe fajin liga i xa. Koni xa i fe ɲaxin liga, gaxu a yee ra! Bayo silanfanna mi a yii naxi fuu.^{¶¶} Alaa walikeen nan a ra naxan a xɔlɔn nagodoma fe ɲaxi rabaan ma, a a fe ɲaxin saran a ra. ⁵Nanara, ɓɔ ɛ xa xuru nen mangane ma, fa fala e nama i tɔrɔ, na mi a ra, koni alogo i nama i yete yalagi i xaxinli.

⁶Nanara, ɛ mudun fima, bayo naxanye e rasuxuma, ne Alaa wanla nan na. ⁷Ɛ muxune donle fi. Ɛ lan ɛ xa mudun sifa yo fi, ɛ na fi. Xa ɛ yii seene mudun na a ra, ɛ na fi, xa binyen na a ra, ɛ na fi, xa xunnayerenna na a ra, ɛ na fi.

⁸Muxu yo a doli nama lu ɛ ma, ɓɔ xanuntenyana ɛ lan ɛ xa naxan namara ɛ bode xa. Naxan na a boden xanu na bata sariyan defe. ⁹Bayo yamarine naxa, “I nama yalunyaan liga. I nama faxan ti. I nama muɲan ti. I nama mila ayi.” E nun yamarin dɔnxen bonne birin fala

^{††}12:19 Sariyane 32.35

^{‡‡}12:20 Sandane 25.21-22

^{¶¶}13:4 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

yisoxin ni i ra, “I adamadi boden xanu alo i yetena.”^{§§ 10} Xanuntenyaan mi tinje fe jaxin ma i boden xa mume! Xanuntenyaan nan sariyan nakamalima.

¹¹ E na suxu bayo e waxatini ito kolon. Waxatini ito bata fa e raxulundeni e xixonli, bayo en kisi waxatini so iki dangu en ma denkeleyaan folo waxatin na. ¹² Kœen bata yanfan, kuye baan bata maso. Nayi, en xete feene foxo ra naxanye ligama dimini, en yi kenan ma yenge so seene tongo. ¹³ En xa sigan ti alo naxan daxa, alo a lan kenenni kii naxan yi. En nama haramu sumunne liga, hanma dolon minna hanma yanga suxuna hanma haramu feene hanma lantareyana hanma xoxolonjana. ¹⁴ Koni e xa Marigi Yesu, Alaa Muxu Sugandixin tongo alo e domana. E nama lu e mire e fati benden nafan feene liga feen ma.

I nama i ngaxakedenna yalagi

14 Muxun naxan ma denkeleya xurun e ye, e xa na yisuxu, e nama a miriyane matandi. ² Muxuna ndee seen birin donma e denkeleyani, koni ndee tan bogi seene nan tun donma e denkeleyaan senbetareyani. ³ Muxun naxan seen birin donma, na nama muxun najaxu naxan bata a deen gele sa. Naxan a deen gele saxi, na nama muxun yalagi naxan seen birin donma, amasoto Ala bata a fan yisuxu. ⁴ Nde i tan na, i tan naxan muxu gbetena konyin makitima? Xa a bira, hanma xa a ti, na a kanna nan ma. Koni a kelima nen, a ti amasoto a rati senben Marigin yii.

⁵ Muxuna ndee mirixi nen, a loxon na nde dangu nde ra. Gbeteye mirixi a ma, a loxon birin keden. Fo birin xa la a miriyaan na nen. ⁶ Naxan mirixi a ma, a loxon na nde dangu nde ra, na a ligama

Marigin binya feen nan na. Naxan seen birin donma, na fan na ligama Marigin binya feen nan na, amasoto a barikan birama Ala xa na donsena fe ra. Naxanye gele donsena nde ra, ne na ligama Marigin binya fe nan na. Ne fan barikan birama Ala xa. ⁷ Amasoto en sese mi en nii ra en yete xa. En sese mi faxama en yete xa. ⁸ Xa en lu en nii ra, en luxi en nii ra Marigin nan xa. Xa en faxa, en faxaxi Marigin nan xa. Nanara, xa en lu en nii ra, hanma xa en faxa, Marigin nan gbee en na. ⁹ Amasoto Alaa Muxu Sugandixin faxaxi nen, a keli sayani alogo a xa findi faxa muxune nun niiramanne Marigin na. ¹⁰ Koni i tan, nanfera i i ngaxakedenna yalagima? Nanfera i a najaxuma? En birin tima nen kiti sadeni Ala yetagi. ¹¹ Amasoto a sebexi Kitabuni, a naxa,

“Marigin naxa,

‘Habadan Ala nan n na,

n bata n kolon n yete yi,

xinbin birin sinma nen n bun ma,

lenna birin yi Alaa binyena fe fala.’* ”

¹² En keden kedenna birin en yete den-tegema nen Ala xa.

I nama muxune ti haken ma

¹³ Nanara, en xa fata en bode yalagin ma. Koni e kata alogo e nama fefe liga naxan e ngaxakedenna ratantanje hanma a yi a bira yulubini. ¹⁴ Bayo n na a kolon, n bata a famu Marigi Yesu barakani fa fala donse yo mi haramuxi a yete ma, koni xa muxuna a miri fa fala a haramuxi, nayi a haramuxi a tan xa. ¹⁵ Xa i ngaxakedenna xoloxi i ya donsena nde a fe ra, i mi fa xanuntenya kira xon. Alaa Muxu Sugandixin faxaxi muxun naxan ma fe ra, i nama a liga, na yi halagin soto i ya donseen xon. ¹⁶ Feen

§§13:9 A mato Xoroyaan 20.13-17 nun Sariyane 5.17-21 nun Saraxaraline 19.18 kui.

*14:11 Esayi 45.23

naxan fan ε tan xa, na nama findi ε mafala xunna ra. ¹⁷ Amasɔtɔ Alaa Mangayaan mi findixi donseen nun minseen xan na, koni fɔ tinxinna nun bɔɲe xunbenla nun sewana, fata Alaa Nii Saripnanxin na. ¹⁸ Amasɔtɔ muxun naxanye birin walima Alaa Muxu Sugandixin xa na kiini, ne rafan Ala ma e nun muxune.

¹⁹ Nanara, feen naxanye findixi bɔɲe xunbenla nun en senbe soon na fɔ en xa ne nan liga. ²⁰ I nama Ala kewanla kala donseen xɔn. Donseen birin donna daxa, koni donseen naxan muxu gbeten birama yulubini, na donseen donna mi daxa. ²¹ A fisa, i nama suben don, i nama manpaan min, i nama fefe liga xa a i ngaxakedenna bire hakeni. ²² I laxi naxan na feni itoe yi, na mara i yete xa Ala yetagi. Sewan na kanna xa naxan mi a yete yalagima a fe raba kiini. ²³ Koni xa naxan sike donsena nde dondeni, na kanna yalagixin na ra Ala xɔn, amasɔtɔ a mi feen ligama denkeleyani. Anu, feen naxan mi ligama denkeleyani, yulubin nan na ra.

En misaala tongo Yesu ma

15 En tan naxanye senbe gbo denkeleyani, a lan en xa dija senbetare kanne bun e denkeleya xuriyani. En nama en yete rafan feen liga, ² fɔ en xa en boden nafan feen nan naba, en yi fan e ra. Nanara, e sabate denkeleyani. ³ Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin mi a rafan feene xan liga, koni alo a sebexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa, “E i konbin naxanye tima, ne n tan nan lima.”† ⁴ Amasɔtɔ naxan birin sebexi waxati danguxine yi, ne sebexi en xaran feen nan ma, alogo Kitabun xuiin

xa tunnafanna nun limaniyaan fi en ma, en yi yigin sɔtɔ. ⁵ Ala naxan tunnafanna nun limaniyaan fima, na xa ε mali, ε miriyane yi findi kedenna ra ε bode xa, ne yi lan Alaa Muxu Sugandixin Yesu keɲaan ma, ⁶ alogo ε xa Ala binya miriya kedenna nun xui kedenni, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fafe.

Xibaru Fajin Siyane birin xa

⁷ E bode yisuxu Alaa binyena fe ra, alo Alaa Muxu Sugandixina ε yisuxi kii naxan yi. ⁸ N xa a fala ε xa, Alaa Muxu Sugandixin bata findi Yahudiyane walikeen na Alaa ɲɔndina fe ra alogo Ala bata en benba nabi singene tuli sa naxan na, a xa na rakamali, ⁹ siya gbetene fan yi Ala binya a kininkininna fe ra, alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Nanara, n ni i tantunma siyane tagi, n yi i xinla binya betini.”* ¹⁰ A mɔn yi a fala, a naxa, “Siyane, ε nun Alaa yamaan xa sewa ε bode xɔn.”† ¹¹ A mɔn yi a fala, a naxa, “Siyane birin xa Marigin tantun! Yamane birin xa a batu!”§ ¹² Awa, Esayi fan yi a fala, a naxa, “Yese bɔnsonna mɔn kelima nen alo wudi salenna naxan a maɲingima, a nɔɔn sɔtɔ siyane xun na. Siyane yi e yigi sa a yi.”**

¹³ Nba, Ala naxan yigin kanna ra, na xa ε ralugo sewan nun bɔɲe xunbenla birin na ε denkeleyani alogo ε yigin xa lu fari se Alaa Nii Saripnanxin barakani.

Pɔli a wanla

¹⁴ Ngaxakedenne, n na a kolon fa fala ε lugoxi fanna nun fe kolonna birin na. E nɔε ε bode xaranɲe nen. ¹⁵ Koni n bata susu, n yi fena ndee sebe ε ma, alogo n mɔn xa a rabira ε ma bayo

†15:3 Yaburin 69.10

*15:9 Samuyeli 22.50 nun Yaburin 18.50

†15:10 Sariyane 32.43

§15:11 Yaburin 117.1

**15:12 Esayi 11.10

Ala bata a ragidi n ma, ¹⁶n yi findi Alaa Muxu Sugandixin Yesu a walikeen na siya gbetene xa. N lan n xa wali alo saraxaraliin naxan Alaa falan Xibaru Fajin nalima alogo siya gbetene xa findi saraxa se fajin na Ala xa, e rasarijan Alaa Nii Sarijanxin xɔn. ¹⁷Nayi, n nɔe n kanbe nen Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi n ma wanla fe ra Ala xa. ¹⁸N mi suse falan tiye sese ma fɔ Alaa Muxu Sugandixin bata naxan liga n tan xɔn, a yi siya gbetene findi Alaa fala suxune ra n kewanle nun n ma falane xɔn, ¹⁹e nun senben taxamasenne nun kabanako feene Alaa Nii Sarijanxin senben barakani. Nanara, fɔlɔ Yerusalen taan ma han sa dɔxɔ Iliri yamanan na,†† n bata Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nali na yiren birin yi han a kamali. ²⁰Na ma, xunnayerenna na a ra n tan xa, n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali na yirene yi Alaa Muxu Sugandixina fe munma kolon denaxanye yi, alogo n nama banxin ti muxu gbete a banxin beten saxin fari. ²¹A sebexi Kitabuni na kii nin, a naxa, “A fe munma fala naxanye xa singen, ne a toma nen. Naxanye munma a fe me singen, ne a famuma nen.”‡‡

Siga xɔnla yi Pɔli suxu Romi yi

²²Na nan n yikalaxi sigadeni ε konni. ²³Koni iki, n ma wanla bata pan yamanani itoe yi. Nanara, xabu pee wuyaxi n to waxi siga feni ε xɔntɔndeni, ²⁴n yi a miri n xa na liga n nema sige Sapen yamanani waxatin naxan yi. N yi waxi ε to feni n nema dangue, ε yi n mali n ma sigatini, n waxatidi ti ε fema, n siga na yamanani. ²⁵Koni iki, n sigama Yerusalen taani, n sa yama sarijanxin mali na. ²⁶Amasɔɔ a bata Masedoniya kaane nun Akaya kaane kenen, e xa e yii

malan yiigelitɔne fe ra yama sarijanxin ye Yerusalen taani. ²⁷A e kenen nen e xa na liga, koni a donla mɔn yi e ma. Bayo xa siya gbetene bata Yahudiyane dinan tɔnɔne sɔɔ, siya gbetene fan lan nen e yi Yahudiyane mali e yii seene ra. ²⁸N na yelin feni ito ra waxatin yi, n yi a tɔnɔn so e yii, n danguma nen ε konni n nema sige Sapen yamanani. ²⁹N na a kolon yati, fa fala n nema sige ε konni waxatin naxan yi, n sigama Alaa Muxu Sugandixina duba kamalixin nin.

³⁰Ngaxakedenne, n na ε mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli e nun Alaa Nii Sarijanxina xanuntenyani, ε xa ε yixɔdɔxɔ, ε yi Ala maxandi n xa. ³¹ε Ala maxandi n xa alogo a xa n xunba Yudaya denkeleyatarene yii, e nun n wanla naxan kema Yerusalen taani, na xa rafan yama sarijanxin ma na yi. ³²Nayi, xa Ala tin, n fama sewani nen ε fema, en birin yi matabun sɔɔ en bode xɔn ma. ³³Bɔɔɔe xunbenla Ala xa lu ε birin xɔn. Amina.

Pɔli a xɔntɔnna

16 ε en ngaxakeden paxalanmaan Foyibe yate muxu fajin na, naxan walima Sankire denkeleya yamaan xa. ²ε a yisuxu Marigin xinli alo a lan yama sarijanxin tagi kii naxan yi, ε a mali kiin birin yi a makoon na lu a ma denaxan yi. A tan yeteen bata muxu wuyaxi mali a gbengbenna n tan.

³ε Pirisila nun Akila xɔntɔn, n walike bodene Alaa Muxu Sugandixin Yesu xa. ⁴E bata susu sayaan na n tan niina fe ra. N keden xa mi barikan birama e xa, siya gbete denkeleya yamane birin barikan birama e xa. ⁵Denkeleya muxun naxanye e malanma e banxini, ε ne fan xɔntɔn. ε n xanuntenna Epayinete xɔntɔn, naxan singe denkeleya Alaa

††15:19 Iliri yamanan sa Gireki yamanan sogeteden kɔmenna ma.

‡‡15:21 Esayi 52.15

Muxu Sugandixin ma Asi yamanani. ⁶ E Mariyama xǎntǎn naxan walixi ε xa kati! ⁷ E Andironiki nun Yuniyasi xǎntǎn n kon kaane, nxu nun naxanye sa kasoon na. E yatexi xerane yε. E singe denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma n tan yεε ra.

⁸ E Anpiliyati xǎntǎn n xa, n xanuntenna Marigini. ⁹ E Yurubani xǎntǎn n xa, en walike bodena Alaa Muxu Sugandixin xa, e nun n xanuntenna Satakisi. ¹⁰ E Apelesi xǎntǎn naxan a yete yita Alaa Muxu Sugandixin gbeen na matoon xǎn. E Arisitobulaa denbayaan xǎntǎn. ¹¹ E Herodiyon xǎntǎn, n kon kaana. E Narisisaa denbayaan muxune xǎntǎn naxanye laxi Marigin na.

¹² E Tirifina nun Tirifosa xǎntǎn, naxanla naxanye walima Marigin xa han! E nun n xanuntenna Perasi naxalan gbeten naxan walixi Marigin xa han! ¹³ E Rufu xǎntǎn, Marigin naxan sugandixi, e nun a nga, naxan lu alo nga. ¹⁴ E Asinkirite nun Filegon nun Hereme nun Patirobasi nun Herimasi xǎntǎn e nun en ngaxakedenna naxanye e fema. ¹⁵ E Filologe nun Yuliye xǎntǎn e nun Nere nun a magilena, e nun Olinpasi nun yama sarjinxin naxanye birin e fema.

¹⁶ E bode xǎntǎn ngaxakedenya xǎntǎn sunbuni. Alaa Muxu Sugandixina yamane birin ε xǎntǎnma.

Marakolon dǎnxene

¹⁷ Ngaxakedenne, n na ε mafanma, ε a liga ε yeren ma muxune fe yi naxanye muxune tagi taxunma, e yi e bira tantanni. E xaranna naxan sǎtxi, e na matandima. E masiga ne ra. ¹⁸ Amasǎtǎ

na muxu sifane mi walima en Marigina Alaa Muxu Sugandixin xan xa mume, koni e yete rafan feene! E sǎntarene mayendenma e fala fajine nun e wule matǎxǎ falane ra. ¹⁹ Muxun birin bata a me a ε Alaa falan suxuma. Nayi, n sewaxi ε fe ra han, koni n wama nen ε xa findi xaxilimane ra ε fe fajin kolon, ε yi fe naxin matanga sǎntareyani. ²⁰ Bǎjε xunbenla Ala Setana halagima nen ε sanna bun. En Marigi Yesu xa hinan ε ra.

²¹ N walike boden Timǎte ε xǎntǎn e nun Lusiyusu nun Yason nun Sosipateri, n kon kaane.

²² N tan, Teritiyusi nan kedini ito sebexi Pǎli xa, n fan bata ε xǎntǎn Marigin xinli. ^{¶¶}

²³ Gayi ε xǎntǎn, nxu nun denkeleya yamaan birin yatigina. Erasite, taan gbeti ramarana e nun en ngaxakedenna Kuwaratusi ε xǎntǎn.

²⁴ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinan ε ra. Amina.

Ala maxandin nun Ala tantunna

²⁵ Ala naxan nǎε ε sǎnbe soε n ma Xibaru Fajni raliin xǎn, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe kawandi baan xǎn, fata na wundo feen kolonna ra naxan yi luxunxi to mi na ra, ²⁶ naxan bata mini kenenni iki nabine kitabune xǎn, fata habadan Ala yamarin na fa fala a xali siyane birin ma e yi denkeleya a ma, e yi a xuiin suxu,

²⁷ Ala naxan keden pe fe kolonna ra, en xa na Ala binya Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani habadan! Amina.

^{¶¶}16:22 Teritiyusi nan Pǎli xuiin sebe a xa. Yanyina nde a wanla nan yi sebeli tiin na.

Kedi Singen Kõrenti Kaane Ma

Põli Alaa Falan Kedi Singena Kõrenti Kaane Ma

Põli a xerayaan sigatiin firindeni, a yi kike fu nun solomasexe raba Girekine konni Kõrenti taani. A denkeleya yamaan malanna naxan fõlõ na, na muxune yi findixi siya gbetene nan na naxanye yi suxure batuni nun.

Na waxatini Kõrenti taan yi sabatixi han, fata a kunki tide firinne ra. Yulayaan yi sabatixi han! Namun feene fan yi sabatixi. Dunuḡa fe kolonna xaranna nun suxure batu feene fan yi sabatixi. Fe ḡaxin nun sõn ḡaxin fan yi gbo. Nayi, na feene yi denkeleya yama nenen dexõn ma, ne yi e mabandunma kiin birin yi. En na a toma nen nayi fa fala na kõntõfili wuyaxi ti nen xeraan ma.

Põli keli xanbini na, a yi kõntõfili fe wuyaxi me lan men kaane denkeleya yamaan ma. Nayi, a yi kedin sebe han naanin ḡõxõn. Firin yi ne ye naxanye ramaraxi Kitabun kui. Koni a dõnxõ firinna naxanye mi fa en yii to, ne fe falaxi Kõrenti Kaane Kedin kui a Singena, keli a sora 5.9-13. E fe mõn falaxi a kedin firinden kui a sora 2.3 e nun a sora 7.8. Kedi firinna naxanye Kitabun kui, ne sebexi Põli a xeraya sigatiin saxanden nin, a singen sebexi Efesi taani (a mato Kõrenti Kaane Kedi Singen sora 16.8), a firinden sebexi Efesi taani hanma Masedoniya yi.

Kedi singen kui naxan sebe Kõrenti kaane ma, a yelin xanbini xõntõnna tiye, a yi wali fajõ kolonna ti Ala maxandini (1.1 han 9), Põli yi a fala men kaane xa, a e xa mayitaxunna ḡan naxan e tagi (1.10 han 4.21), e fe ḡaxin ḡan yamani (sora 5), e yi ba e feene raliye siya gbetene kiti sadene yi (6.1 han 11). A mõn a yitama denkeleya muxune lanma e xa e

fati benden nawali kii naxan yi (6.12 han 20). Na xanbi ra, a mõn yi men kaane maxõdin wuyaxi yabi, lan feni itoe ma:

- Futu tiina (sora 7)

- Subena fe naxan baxi saraxan na suxurene xa, e nun muxun lan a xa a yete suxu kii naxan yi lan suxure batu feene nun namun fonne ma (8.1 han 11.1)

- Denkeleya yamaan malanna nun Marigina ximenna fe (11.2 han 34)

- Alaa Nii Sariḡanxina kiseene fe (sora 12 han 14)

- Faxa muxune keli fena sayani (sora 15)

Kedin napanxi xibaruna nde nan ma alo xerana wanle nun xõntõnne (sora 16). Dunuḡa kõntõfili feni itoe birin yi, xerana a yitama nen Yesu nõe muxune kõntõfili feene be e ma kii naxan yi, a a xanuntenyaan nan kiraan na naxan dangu feen birin na (sora 13).

1 N tan Põli, Ala naxan xilixi a sagõni, a yi n findi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na, nxu nun en ngaxakedenna Sosaten nan ito sebema ε ma. ²Nxu yi a rasiga Alaa denkeleya yamaan ma Kõrenti taani, muxun naxanye bata rasariḡan Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, naxanye xilixi alogo e xa findi yama sariḡanxin na, e nun muxun naxanye birin Ala maxandima yiren birin yi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, e Marigina, e nun nxu fan gbeena.

³En Fafe Ala nun en Marigin Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bõḡe xunbenla fi ε ma.

Barika Birana Ala xa

⁴N barikan birama Ala xa ε fe ra waxatin birin amasõto a bata hinanna fi ε ma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

⁵Amasõto ε feene birin bata sabati Yesu barakani, a yi ε mali falan nun ε fe kolonni. ⁶Amasõto nõõ sereyaan bata rakamali ε yi Alaa Muxu Sugandixina

fe ra. ⁷Nayi, Alaa kise yo mi dasaxi ε ma ε nema en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin mame han a mini kenenni. ⁸A mɔn ε marama nen ken, han waxati rapanna alogo en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin nama fe yo li ε ra a Fa Lɔxɔni. ⁹Ala naxan ε xilixi alogo ε nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa lan ε bode ma, na tinxin.

Mayitaxunna denkeleya yamani

¹⁰Ngaxakedenne, n na ε mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, ε birin xa lan ε bode ma, alogo ε nama yitaxun. ε findi muxu kedenna ra, ε miriyane nun ε kui feene yi findi kedenna ra. ¹¹Amasɔtɔ ngaxakedenne, n bata a kolon Kilowe kon kaane xɔn, a lantareyana ε tagi. ¹²N waxi naxan fala feni, na ni i ra: muxuna ndee a falama ε ye, e naxa, “N tan Pɔli nan fɔxɔ ra.” Bonna naxa, “N tan Apolosi nan fɔxɔ ra.” Bonna fan naxa, “N tan Piyeri nan fɔxɔ ra.” Nde gbete fan naxa, “N tan Alaa Muxu Sugandixin nan fɔxɔ ra.” ¹³Alaa Muxu Sugandixini taxunxin na a ra ba? Pɔli nan gbangban wudin ma ε xa ba? ε rafuxi igeni Pɔli nan xili yi ba?

¹⁴N barikan birama Ala xa fa fala n mi ε sese rafuxi igeni ε tubi xinla ma fɔ Kirisipu nun Gayi ¹⁵alogo muxu yo nama a fala fa fala ε rafuxi n xinla nin. ¹⁶N bata yi Esitefana nun a kon kaane fan nafu. Koni n mi fa a kolon xa n bata muxu gbete rafu. ¹⁷Alaa Muxu Sugandixin mi n xexi, a n xa marafuun ti. A n xexi nen, a n xa sa Yesu a fe Xibaru Fajin nali, anu, n mi na ligama adamadiine lɔnni falane xɔn alogo Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin^{§§} senben nama ba a ra na yi.

Xaxilimayaan nun xaxilitareyana

¹⁸Yesu faxa fena wudin ma, na findixi xaxilitareyana nan na muxune xa naxanye halagima. Koni Ala en tan naxanye rakisima, a findixi Ala senben nan na en tan xa. ¹⁹Ito nan sebexi Kitabun kui: “N fe kolonne fe kolonna kalama nen, n yi xaxilimane xaxilimayani fu.”* ²⁰Fe kolonna minen yi? Sariya karamɔxɔn minen yi? Waxatini ito muxu lɔnnixin minen yi? Dunupa muxune nun e fe kolonna mi Ala kolonxi a fe kolonni. Ala mi dunupa fe kolonna findixi daxuyaan na ba?

²¹Amasɔtɔ Alaa fe kolonna mi tinxidunupa muxune xa Ala kolon e fe kolonni. A Ala kenexi nen a xa muxu denkeleyaxine rakisi kawandini ito xɔn naxan luxi alo daxuyana yamaan xa. ²²Yahudiyane taxamasenne maxɔdinma, Girekine fe kolonna fenma. ²³Koni Alaa Muxu Sugandixin gbangban feen wudin ma, en na nan ma fe kawandi bama. Yahudiyane mi tinma na nan me, e nun daxuyaan na a ra siya gbetene xa. ²⁴Koni Ala bata naxanye xili, xa a findi Yahudiyana hanma Girekina, Alaa Muxu Sugandixin findixi Ala senben nun a fe kolonna nan na, na kanne xa. ²⁵Amasɔtɔ hali Alaa fena ndee nun daxuyaan maliga, na daxuyaan dangumuxune fe kolonna ra. Hali Alaa fena ndee nun senbetareyana maliga, na senbetareyana gbo muxune senben xa.

²⁶Ngaxakedenne, ε miri a ma, ε yi findixi muxun sifan naxanye ra Ala ε xilixi waxatin naxan yi. Fe kolon wuyaxi mi yi ε ye adamadiine yeε ra yi. Senbema wuyaxi mi yi ε ye, denbaya barakaxi wuyaxi mi yi ε ye. ²⁷Koni naxan ma fe findixi daxuyaan na dunupa mux-

§§1:17 Romi kaane yi muxune gbangbanma **wudin** nan ma, e yi e faxa. Yesu sayaan findixi **senben** nan na naxan habadan nii rakisina fima muxune ma. Yesu gbangban wudin naxan ma, na bata findi kisin taxamasenna ra.

*1:19 Esayi 29.14

une xa, Ala na nan sugandixi a xa fe kolonne rayagi. Naxan findixi senbetaren na dunuņa muxune xa, a na nan sugandixi alogo a xa senbemanerayagi. ²⁸Dunuņa muxune yoxi naxan ma, e yi a rapaxu, e yi a bõte raba, e mi naxan yatexi se ra, Ala na nan sugandixi a xa dunuņa se yatexine halagi. ²⁹Nayi, adamadi yo mi nõe a yete matõxe Ala yetagi. ³⁰Koni Ala bata ε kafu a Muxu Sugandixin Yesu ma, a yi a findi en ma fe kolonna ra fata Ala ra, e nun en ma tinxinna nun saripanna nun xunbana. ³¹Nanara, a sebexi Kitabun kui, a naxa, “Xa muxun naxan a yete matõxõma, a xa a yete matõxõ Marigina fe ra.”†

Yesu gbangban feen wudin ma

2 Ngaxakedenne, n to fa ε fema n xa fa Alaa fe sereyaan ba ε xa, n mi fala tilinxi ti ε xa fe kolonni. ²Amasõtõ n na a ragidi nen fa fala n nama fefe kolon ε tagi, fõ Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe, naxan gbangban wudin ma. ³Nanara, n yi ε fema senbetareyani, n yi xuruxurunma gaxuni. ⁴N yi xaranna nun kawandin naxan tima, n mi yi katama muxune mabandundeni adamadiine fe kolonna xan xõn, fõ Alaa Nii Saripanxin senbena, ⁵alogo ε nama denkeleya adamadiine fe kolonna ma, fõ Ala senbena.

Alaa fe kolonna

⁶Anu, naxanye denkeleyaan bata kõxõ, nxu ne xaranma fe kolonna nde ma. Koni dunuņa ito fe kolonna mi a ra, hanma dunuņa kuntigine‡ gbeena, naxanye halagima. ⁷Nxu tan Alaa fe kolonna wundo feen nan yebama, naxan yi luxunxi, koni

Ala bata yi naxan nagidi en ma en ma binyena fe ra, benun dunuņa xa da. ⁸Dunuņa kuntigi yo mi na fe kolonna kolonxi. Xa e yi a kolon, e mi yi Marigin binyen kanna gbangbanje wudin ma nun. ⁹Koni alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa,

“Ala feen naxan yitõnxi a xanu muxune yee ra,

yeen muxna na to, tunla munma na me, muxun xaxinla munma na yee to.”¶

¹⁰Koni Ala bata a makenen en tan xa a Nii Saripanxin barakani. Alaa Nii Saripanxin feen birin bunna fenma hali Alaa fe tilinxine. ¹¹Amasõtõ nde muxune ye naxan nõe muxun kui feen kolonje, ba a yete nii yi feen na naxan na kanna fatini. Na kiini, Alaa Nii Saripanxin nan fan Alaa feene birin kolon.

¹²En mi dunuņa ito xaxinla xan sõtõxi, koni fõ Alaa Nii Saripanxina, Ala naxan nafaxi, alogo Ala seen naxanye birin fixi en ma, en xa ne kolon. ¹³Nxu na feene nan falama, naxanye mi findixi muxune fe kolonne xaranne ra, koni fõ Alaa Nii Saripanxina xaranna. Nxu Alaa Niina feene yebama na kanna nan xa, na niin naxan yi. ¹⁴Koni Alaa Nii Saripanxin mi muxun naxan yi, na kanna mi Alaa Niina feene suxe mume. Daxuya feene nan ne ra a yee ra yi, a mi nõe e famunje. Amasõtõ Alaa feene kolonna a Nii Saripanxin nan xõn. ¹⁵Alaa Nii Saripanxin muxun naxan bõje yi, na kanna nõe feene birin tagi rabe nen, koni muxu yo mi nõe na kanna feene kolonje. ¹⁶Amasõtõ, a sebexi Kitabuni, a naxa, “Nde nõe Marigina miriyane kolonje alogo a xa a kawandi a yi a rakõta?”§

†1:31 A mato Yeremi 9.22-23 kui.

‡2:6 Yanyina nde Põli falan tima *dunuņa kuntigi* paxine nan ma e nun Setana yinnan naxanye na kuntigine paxine senben binla ra.

¶2:9 A mato Esayi 64.3 kui.

§2:16 Esayi 40.13

Koni en tan, Alaa Muxu Sugandixina miriyana en yi.

Alaa walikene fe

3 Ngaxakedenne, n mi yi nõe falan tiye ε xa alo muxun naxanye kõõõxi Alaa feene yi, koni alo dunuõa muxune alo muxun naxanye dii nõreyani Alaa Muxu Sugandixina feene yi. ²N bata xaranna fi ε ma naxan luxi alo xijõe igena, donse xõdexen mi yi a ra, bayo ε mi yi nõe a rasuxe. Koni hali iki, ε mi a nõe singen. ³Amasõtõ ε mon luxi nen alo dunuõa muxune. Bayo xõõõlõnyaan nun lantareyana ε tagi. Na mi a yitaxi ba fa fala a dunuõa muxune nan ε tan na naxanye sigan tima alo adamadiin bonne? ⁴ε tan nde keden na a fala, a naxa, “N tan, Põli nan gbee n na,” boden yi a fala, a naxa, “N tan, Apolosi nan gbee n na,” adamadiyaan feene xa mi ne ra ba?

⁵Nde Apolosi ra? Nde Põli ra? Alaa walikeen nan tun nxu tan na, naxanye ε malixi ε denkeleya. Birin a wanla rakamalima nen Marigin naxan soxi a yii. ⁶N sansiin si nen, Apolosi nan yi a ige sama, koni Ala nan a rasabati. ⁷Na kini, sese mi sansiin si muxun nun a ige sa muxun na fõ Ala naxan a rasabati. ⁸Sansiin si muxun nun a ige sa muxun birin lan, Ala ne keden kedenna birin saranma nen lan e wanla yaten ma. ⁹Amasõtõ nxu findixi walikene nan na, naxanye nun Ala walima. ε tan findixi Alaa xeen nan na, xanamu, Alaa banxina. ¹⁰Ala bata a ragidi n ma a hinanni, n yi wali a xa alo banxi tiin naxan fatan, n yi banxin beten sa. Iki, muxu gbete bata banxin ti na fari. Koni fõ birin xa a liga a yeren ma na banxin ti feni. ¹¹Amasõtõ banxi tiin mi nõe banxi beten saxin maxete, bayo a bata yelin beten se.

Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan a beten saxin na. ¹²Koni, xa muxu yo banxin ti na beten saxin fari, a xema banxin ti, hanma gbete daxina, hanma bõõõõ bun nafunle, hanma wudina, hanma sexena, ¹³birin wali xõnna makenenma nen Yesu Fa Lõõõni. Amasõtõ teen nan fama, na yi muxun birin wali funfun mayita, xa a fan, xa a mi fan. ¹⁴Xa muxun wanla nde ke teen mi naxan halage, na kannna na saranna sõõtõma nen. ¹⁵Koni xa muxun wali xõnna gan, a bata bõõõõ na yi. A yeteen kisima nen, koni a luma nen alo muxun na dangu teen xun ma.

¹⁶ε mi a kolon ba, fa fala a ε findixi Ala Batu Banxin nan na, Alaa Nii Sariganxin dõõõõõõna? ¹⁷Nanara, xa muxu yo Ala Batu Banxin kala, Ala na kannna halagima nen. Amasõtõ Ala Batu Banxin sarigan, ε tan yeteen nan Ala Batu Banxin na.

¹⁸Nanara, muxu yo nama a yete mayenden. Xa muxuna nde ε tagi naxan a mirima fa fala a fe kolonna nan a tan na dunuõa muxune yee ra yi, a yi lan nen, na kannna xa a yete yate xaxilitaren na, alogo a xa findi fe kolonna yatin na. ¹⁹Amasõtõ dunuõa fe kolonna findixi daxuyaan nan na Ala yee ra yi, alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Ala xaxilimane suxuma e yetena kõtene nan xõn.”** ²⁰A mon naxa yire gbete yi, “Marigin fe kolonne miriyane kolon fe fuune nan na.”†† ²¹Nanara, muxu yo nama a kanba adamadiine yi sõõõõõõ! Amasõtõ ε tan nan gbee itoe birin na: ²²Põli yo, Apolosi yo, Piyeri yo, dunuõa ito yo, siimayana hanma faxana, waxatini ito hanma naxan fama, ε gbeen nan e birin na, ²³koni Alaa Muxu Sugandixin nan fan gbee ε tan na, Ala nan fan gbee Yesu ra.

**3:19 A mato Yuba 5.13 kui.

††3:20 Yaburin 94.11

Yesu a xerane

4 Na kui, muxune xa nxu yate Alaa Muxu Sugandixina walikene nan na, Alaa wundo feene taxuxi naxanye ra. ²Nba, tinxinna nan maxõdinxu walikeen ma. ³Na mi fefe ra n tan xa, xa ε tan n yalagi hanma adamadiine kiti sadena nde. N tan yeteen mi nõε n yete yalage, ⁴bayo n xaxinla mi n yalagixi. Koni na mi a lige a n tinxin, bayo Marigin nan n makitima. ⁵Nanara, ε nama kitin sa be-nun a waxati saxin xa a li, benun Marigin xa fa, naxan dimin fe luxunxine ramin-ima kenenni, a yi bõņe yi feene makenen. Nayi, birin a binyen sõte Ala yii.

⁶Ngaxakedenne, n na feene birin falaxi n yete nun Apolosi ma ε tan nan ma fe ra alogo nxõ misaala xa sandani ito bunna yita ε ra fa fala “E nama dangu fe sebexine ra.” E yi waso ayi, ε muxune rafisa e bode xa. ⁷Nanse i tan danguxi bodene ra? Nanse i yii, naxan mi soxi i yii? Xa a soxi i yii nen, nanfera i fa i yete matõxõma alo i tan yeteen nan a sõtxi?

⁸E bata wasa sinma! E bata findi n-fulu kanne ra sinma! E bata findi mangane ra, hali nxu tan mi naxan sõtxi. A yi rafanņe n ma ε xa findi mangane ra yati alogo nxu fan xa findi a ra ε xõn.

⁹Amasõtõ n yengi yi a ma fa fala Ala bata nxu tan xerane lu xanbin na alo muxu suxin naxanye yalagixi e xa faxa yamaan yee ramaxa seen na, nxu to bata findi mato seen na dunupa muxune birin ye-tagi e nun malekane. ¹⁰Daxun nan nxu tan na Alaa Muxu Sugandixina fe ra. Koni xaxilimaan nan ε tan na Alaa Muxu Sugandixini. Senbe mi nxu tan na, koni ε tan, senbena ε tan na. E tan binyaxi, koni nxu tan yarabixi. ¹¹Kamena nxu suxuma han iki yeteni e nun min xõnla nun marabenna. Nxu jaxankataxi, sigatiin nan fa nxu ra. ¹²Nxu taganma wale nxu yiine ra. E na nxu danga, nxu duba e xa. E na nxu besenxõnya, nxu limaniya.

¹³E na nxu mafala, nxu tan yi e ral-imaniya. Nxu bata findi dunupa jama bõxõn daxin na alo se xõsixine han iki.

¹⁴N mi ito sebexi ε ma alogo n xa ε rayagi, koni alogo n xa ε rakolon alo n xanunten diine. ¹⁵Amasõtõ hali karamõxõ wuli fu yi tixi e yee ra nun nax-anye ε xaranma Alaa Muxu Sugandix-ina fe ma, fafe keden peen nan ε xa. Amasõtõ n bata findi e fafe ra Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe yi, n Yesu a fe Xibaru Fapin nali ε ma. ¹⁶Nanara, n na ε mafanma, ε xa n naliga. ¹⁷N Timõte rasigama ε ma na nan ma. N nafan diin nan a tan na e nun tõgõndiya muxuna Marigina fe yi. A n ma kirane rabirama ε ma nen Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, n denkeleya yamane birin xaranma nax-anye ma yiren birin yi.

¹⁸E tan ndee ε yete yigboma, a n mi fa fama ε fema sõõõn. ¹⁹Koni xa Marigin tin, n fama nen ε fema iki sa. Nayi, n fama nen na muxu wasoxine senben kolondeni, hali e falan gbansanna mi a ra. ²⁰Amasõtõ falan xa mi Alaa Mangayaan na, fõ senbena. ²¹Nanse rafan ε ma? N xa fa bosaan na ε yee ra? Hanma xanuntenyaan nun limaniyana?

Yalunyana fe

5 Nba, e a falama fa fala a muxuna ndee yanga suxuni ε tagi. Na yanga suxu kiin jaxu kati, hali denkeleyatarene mi na jõxõnna ligama. Muxuna nde bata a nga xuri tongo. ²Hali na, ε mõn ε wa-soma! A yi lan nun, ε xa sunu na ma, muxun naxan na fe sifan ligaxi, ε yi na ba ε tagi. ³Hali n gbindin mi ε fema koni n xaxili ε xõn. Muxun naxan bata na fe sifan liga, n bata yelin na kanna yalage alo n nema yi ε fema. ⁴E na ε malan Marigi Yesu xinli, n fan xaxili ε xõn ma, Marigi Yesu senben fan ε xõn ma, ⁵na wax-atini, ε na kanna kedi ε tagi, a lu Setana yii, alogo a fati benden nafan feene xa kala, a niin yi kisi Marigin Fa Lõxõni.

⁶ Ɛ yete matɔxɔn mi fan mume! Ɛ mi a kolon ba, fa fala a “Buru rate sena^{‡‡} ndedi nan buru fupin birin natema?”
⁷ Nayi, Ɛ yete rasarijan! Ɛ haken ba Ɛ tagi naxan luxi Ɛ ye alo buru rate se fonna buru xunni. Ɛ lu alo buru nenen naxan mi basanxi se gbete ra. Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin bata faxa en xa alo Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn[¶] saraxa yexexena.^{§§} ⁸ Nayi, en xa na sanla raba a kiini. En nama a liga buru rate se fonna ra naxan luxi alo marapaxun nun fe paxina. Koni en xa a liga alo buru rate seen mi basanxi burun naxan na, saripanna nun jɔndini.*

⁹ N na a sebe nen Ɛ ma n ma kedin kui, a Ɛ nama Ɛ nun yanga suxune malan.
¹⁰ Koni n mi a falaxi dunuɔa ito muxune xan ma fe ra, naxanye yanga suxuni, hanma milantenne hanma kansun tiine hanma suxure batune. Xa a yi na kii nin nun, fɔ Ɛ mini dunuɔa yi feu! ¹¹ Iki, n na a sebema Ɛ ma fa fala, muxun naxanye bata e yete findi denkeleya muxune ra, koni e lu yanga suxuni, hanma milantenyana, hanma suxure batuna, hanma nafigiyaana, hanma dɔɔ minna hanma kansun tina. Hali Ɛ nun ne nama Ɛ yii malan donse dondeni. ¹² Anu, n tan ma wali mi a ra, n yi denkeleyatarene makiti. Koni Ɛ tan xa mi lan Ɛ yi denkeleya yamaan muxune makiti ba? ¹³ Ala nan denkeleyatarene kitine bolonma. A sebexi Kitabuni, a naxa, “Ɛ xa muxu paxin kedi Ɛ tagi.”†

Kitina ngaxakedenmane tagi

6 Xa yengen muxu firinna tagi denkeleya yamani, nanfera Ɛ tinma na kitin xa sa tinxintarene tagi, benun a xa sa yama saripjanxin tagi? ² Ɛ mi a kolon ba, fa fala yama saripjanxin dunuɔna kitin sama nen? Nba, xa Ɛ dunuɔna kitine sama nen, nanfera Ɛ mi nɔe fe xuridine kitin se? ³ Ɛ mi a kolon ba fa fala a en tan nan malekane makitima? En fa taganɔe dunuɔa ito feene ma nayi ba? ⁴ Nba, xa yengene Ɛ tagi dunuɔna feene ma, Ɛ muxune dɔxe kitisane ra nayi naxanye mi binyaxi denkeleya yamaan tagi ba? ⁵ N na Ɛ yagi feen nan falama nayi. Na bunna neen ba, fa fala fe kolon yo mi Ɛ tagi naxan nɔe denkeleya muxu firinna tagi kitin se? ⁶ Koni denkeleya muxuna nde bata a ngaxakedenma nde xili kitini denkeleyatarene konni denkeleyatarene yee xɔri!

⁷ Xa kitine Ɛ tagi, bɔnɔn nan na ra. Benun na xa liga, a mi yi lan ba, Ɛ xa tin tinxintareyaana yi liga Ɛ ra nayi? Nayi, Ɛ mi yi lan ba, Ɛ tin kansunna ma? ⁸ Koni Ɛ tan yeteen nan tinxintareyaana ligama, Ɛ yi e ngaxakedenmane yii seene kansun. ⁹ Ɛ mi a kolon ba fa fala tinxintarene mi keen sɔtɔma Alaa Mangayani? Ɛ nama Ɛ yete mayenden. Yanga suxune hanma suxure batune hanma yalundene hanma xemen naxanye kafuma e bode ma, ¹⁰ hanma mupadene hanma milantenne hanma dɔɔ minne, hanma nafigine, hanma kansun tiine, ne sese mi keen sɔtɔma Alaa Mangayani.

^{‡‡}5:6 *buru rate sena*: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

[¶]5:7 *Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla*: Nabi Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaana 12.1-13 kui.

^{§§}5:7 A mato Xɔrɔyaana 13.7 nun 12.21 kui.

*5:8 A mato Xɔrɔyaana 12.15-20 nun Sariyane 16.3 kui.

†5:13 Sariyane 17.7

¹¹ Ɛ tan ndee yi na kii nin nun, koni Ɛ yulubine bata xafari, Ɛ rasarijan, Ɛ yi findi muxu tinxinxine ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli a Nii Sarijanxin barakani.

Ɛ Ala binya Ɛ fati bendeni

¹² Ɛ a falama nen, Ɛ naxa, “Feen birin daxa n tan xa.” Koni tɔɔ mi feen birin na. Ɛ naxa, “Feen birin daxa n tan xa.” Koni n tan mi tinje luyɛ sese a konyiya bun. ¹³ Ɛ mɔn a falama, Ɛ naxa, “Kuiin nan gbee donseen na, donseen nan fan gbee kuiin na.” Koni Ala e firinna birin halagima nen. Muxun fati benden mi rafalaxi yanga suxun xan xili yi bayo Marigin nan gbee fati benden na, e nun Marigin fan fati benden nan xa. ¹⁴ Ala bata Marigin nakeli sayani, a en tan fan nakelima nen a senbeni. ¹⁵ Ɛ mi a kolon ba fa fala a Ɛ fati benden findixi Alaa Muxu Sugandixin fati benden yirena nde nan na? Nayi, n lan n xa Marigin fati benden din yalunden fatin na ba? Ɛn-en de! ¹⁶ Ɛ mi a kolon ba fa fala xemen naxan nun jaxalan yalunden kafuma, a ne bata findi fati bende kedenna ra? Na ma, a sebexi Kitabuni: Ne firinna bata findi fati bende kedenna ra.[‡] ¹⁷ Koni naxan a yete tugunma Marigin na, na nun Marigin findima nen kedenna ra.

¹⁸ Ɛ gi yanga suxun bun. Muxun yulubi gbeten naxanye ligama ne mi a fati bendeni, koni muxun naxan yangan suxuma na yulubin ligama a yete fati benden nan xili ma. ¹⁹ Ɛ mi a kolon ba fa fala Alaa Nii Sarijanxin Batu Banxin nan Ɛ fati benden na, Niin naxan Ɛ yi, Ala naxan fixi Ɛ ma? Ɛ gbee mi Ɛ fati benden na. ²⁰ Amasɔɔ a Ɛ xunbaxi sare xɔdɛxen nan na. Nayi, Ɛ Ala binya Ɛ fati bendeni.

Futu feen maxɔdinna

7 Ɛ naxan falaxi Ɛ kedin kui, en fa na ma fa fala xa a lan xemen nama jaxanla tongo. ² Anu, yanga suxun to bata gbo ayi, a lan xemen birin xa jaxalan keden futu a yete xa. Xemen birin ma jaxalan xa lu a yii, jaxanla birin ma xeme yi lu a yii. ³ Xemen lan a xa naxan liga a jaxanla xa, a xa na liga a xa. Jaxanla fan na kii nin a xemen xa. ⁴ Jaxanla sago mi a yete fati bendeni fɔ a xemena. Na kiini, xemen fan sago mi a yete fati bendeni fɔ a jaxanla. ⁵ Ɛ nama tondi Ɛ bode ra fɔ xa Ɛ firinna bata waxatina nde sa lan na fe ma alogo Ɛ xa lu Ala maxande. Na xanbi ra, Ɛ mɔn yi lu Ɛ bode ra alogo Setana nama Ɛ ratantan Ɛ yete suxutareyaan xɔn.

⁶ N tinxixi naxan ma n na nan falama na ra. A mi findixi yamarin xan na. ⁷ N yi wama nen, birin xa findi jaxalan dɔxɔtaren na alo n tan, koni birin nun a kiseen na a ra Ala xɔn. Nde na ito sɔɔ, nde fan yi nde gbete sɔɔ.

⁸ Nba, naxanye mi futun bun e nun kaɲa gilene, n ni ito nan falama ne fe yi. A lan e xa lu e danna alo n tan. ⁹ Koni xa e mi nɔɛ e yete suxe, a lan nen e xa lu futun bun, amasɔɔ na fisa benun e xa lu kunfa gbeeni.

¹⁰ Nba, naxanye futun bun, n yamarini ito fima ne nan ma fe ra. N tan mi a ra fɔ Marigina. Jaxanla nama a me a xemen na. ¹¹ Xa a a me a xemen na, a nama dɔxɔ xeme gbete xɔn. Xanamu, e nun a xemen tagin xa yitɔn. Xemen fan nama a jaxanla rame.

¹² N ni ito nan falama muxun bonne xa. N tan nan a falama, Marigina falan mi a ra. Xa jaxalan denkeleyatarena nde xeme denkeleyaxina nde yii, xa jaxanla tin a e xa lu e bode ra, a mi lan xemen yi a me a ra. ¹³ Xa jaxalan denkeleyaxina nde dɔxi xeme denkeley-

[‡]6:16 Dunuɲa Fɔlɔn 2.24

anye lanxi, alogo ε xa lu biraxi Marigin nan tun fɔxɔ ra.

³⁶ Xa banxulanna bata jaxanla masuxu, a yi a miri a a sungutunna tɔɔma nen, xa a fa fori, a mi a dɔxɔ. Xa a waxi a dɔxɔ feni, nayi a xa a waxɔn feen liga, a mi yulubi ligaxi na yi. ³⁷ Koni xa xemena a ragidi a bɔɔɔni, karahan mi naxan na, a a nama sungutunna dɔxɔ, a mɔn nɔɔ a yete suxe, fe fajin nan na fan na. ³⁸ Na ma, naxan bata a gbeen futu, na bata fe fajin liga, koni naxan mi a gbeen futuxi, na bata fe fajin liga dangu bonna ra.

³⁹ Naxanla xa dɔxɔ a xemen xɔn han a xemen yi faxa. Koni xa a xemen faxa, a bata xɔɔya nayi, a nɔɔ dɔxe nen gbete xɔn ma naxan nafan a ma. Koni a xa findi Marigin gbeen nan na. ⁴⁰ Koni n ma miriyani, sewana a xa, xa a lu a kiini. N laxi a ra mɔn, fa fala Alaa Niina n fan yi.

Suben naxan nalixi suxuren ma

8 ε naxan sebexi subena fe yi naxan bata rali suxurene ma, en fa na ma. Fe kolonna en birin yi. Fe kolonna muxun findima wasoden nan na, koni xanuntenyaan maliin nan tima. ² Muxun naxan a mirima fa fala a fe kolon, na mi fe kolon alo a lan a xa a kolon kii naxan yi. ³ Koni muxun naxan bata Ala xanu, Ala na kanna kolon.

⁴ Nanara, donseen naxan bata rali suxurene ma, en fa na nan ma fe falama. En na a kolon fa fala suxuren mi findixi sese ra dunuɔa yi. Ala keden peen na a ra. ⁵ Hali batu se wuyaxi to bɔxɔ xɔnna nun kore xɔnna fari, muxun naxanye ma a “alane,” hali “ala” wuyaxi nun “marigi” wuyaxi yi na nun, ⁶ koni en tan mabinni, Ala keden peen na a ra. A tan nan en fafe ra naxan seen birin daxi. En na en ma dunuɔa yi gidin ligama a tan nan xa. Marigi keden peen na a ra, Yesu Alaa Muxu Sugandixina. Seen birin daxi a tan nan baraka yi. En na en ma dunuɔa yi gidin ligama a tan nan baraka yi.

⁷ Koni muxun birin mi ito kolon. Muxuna ndee bata dari suxure kii feene ra. Hali iki, e nema donse sifani ito donɔe, e yengi luma a xɔn ma nen a e suxuren kiseen nan donma. E xaxili kobin fan e yalagima, a e xɔsi. ⁸ Koni donseen mi en masoma Ala ra. Xa en na a don, en mi bɔnɔma sese yi. Xa en mi a don, en mɔn mi tɔnɔ yo tɔɔma.

⁹ Koni hali feene liga feen xɔɔyaan to ε yi, ε a liga ε yeren ma, ε nama na muxune bira yulubini naxanye munma senbe sɔtɔ denkeleyani. ¹⁰ Amasɔtɔ muxun naxan senbe mi gbo denkeleyani feni ito yi naxan xaxinla kobi, xa na i tan fekolonna li i dege suxure banxini, na mi na fan nawekile a fan yi suxure kii donseen don ba?

¹¹ Nba, na muxun naxan munma senbe sɔtɔ denkeleyani, Alaa Muxu Sugandixin faxaxi naxan xa, na halagima nen i tan fekolonna xɔn ma na yi. ¹² Nba, ε na haken liga i ngaxakedenna ra na kiini, i yi a xaxili kobin natantan, i mɔn yulubin ligama Alaa Muxu Sugandixin na na haken nan xɔn. ¹³ Nanara, xa donsena a lige ngaxakedenna yi bira yulubini, n tan fan mi fa na suben donɔe sɔnɔn mume, alogo n nama a bira yulubini!

Feen naxanye lan xerane ma

9 Xɔɔ mi n tan na ba? Xera mi n tan na ba? N tan mi en Marigi Yesu toxi ba? N wali xɔnna xa mi ε tan na Marigini ba? ² Hali bonne mi n kolon xeraan na, koni fɔ ε tan xa a kolon nen! Bayo ε tan to bata denkeleya, na findixi n ma xerayaan taxamasenna nan na Marigini.

³ N na n xɔnbama falani itoe ra n tɔɔɔe muxune nan xa. ⁴ N naxa, nxu mi daxa nxu xa nxu dege nxu yi nxu min? ⁵ Nxu mi daxa, nxu fan yi denkeleya jaxanla nde futu ba, a yi siga nxu fɔxɔ ra sigatini alo xeraan bonne nun Marigin xunyene nun Piyeri a ligan kii naxan yi? ⁶ Nxu nun Baranabasi nan tun daxa

ba, nxu wali donse feen na? ⁷Sofaan mundun a yete goronna tonge a sofa wanli? Nde wudin siye, a mi a bogine don? Nde xuruseene rabe a mi e nõnõn min?

⁸N ma falani ito findixi adamadiine miriyaan gbansanna nan na ba? Sariya Kitabun fan mi na fe kedenna xan falaxi ba? ⁹Amasõtõ, a sebexi Musaa Sariya Kitabun kui, a naxa, "I na jingen ti malo bodonna ra, i nama a deen xidi."[¶] Ala a jaxõ luxi jingene nan gbansan xõn ma ba? ¹⁰A mi ito falaxi en tan xan ma fe ra ba? Di, ito sebexi en tan nan ma fe ra yati. Xee biin neen xeen bima, malo xaban neen maala xabama, e yigi saxi se xabaxine yitaxunna nan ma. ¹¹Nxu tan to bata sansiin woli e tagi naxan findixi Alaa feene ra, xa nxu fati benden mali seen sõtõ e yii, na jaxu ba? ¹²Xa a daxa e xa bonne mali seni itoe ra, a mi daxa nxu tan xa dangu ne ra ba? Anu, nxu tan mi sariyani ito rawalixi. A makuya na ra. Nxu bata dija feen birin ma alogo sese nama Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin madigan.

¹³E mi a kolon ba, fa fala a muxun naxan walima Ala Batu Banxini, na a donseen sõtõma Ala Batu Banxin nin? Naxanye saraxane bama, ne e gbeen sõtõma saraxan nin. ¹⁴Marigina en yamarixi na kii nin fa fala naxan Yesu a fe Xibaru Fajin nalima, na xa a balon sõtõ na xõn ma.[§]

¹⁵Koni n tan mi sariyani ito sese rawalixi. N mõn mi ito sebexi e ma e xandi feen xan ma iki. A rafanje n ma n xa faxa benun n kanba xunni ito xa ba n yii. ¹⁶Anu, n na Yesu a fe Xibaru Fajin nali, na mi finde kanba xunna ra n xa bayo Ala bata na goronna dõxõ n xun ma. Gbalona n tan xa, xa n mi Xibaru Fajin nali! ¹⁷Xa n yi wanli ito kema n jeniige

fajin nin, n yi saranna sõtõma nen, koni bayo n karahanxi nen, n goronna nan tun bama n ma. ¹⁸N saranna nanse ra na yi? Na ni ito ra: n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali hali n sare mi fi alogo n nama na sariyan nawali n yi seen sõtõ Xibaru Fajin xõn.

¹⁹Xõrõn nan n tan na, muxu yo a konyi mi n tan na koni n bata n yete findi muxun birin ma konyin na alogo n xa muxu wuyaxi sõtõ n nõe naxan na. ²⁰N nema Yahudiyane tagi, n na n yete lu alo Yahudiyane alogo n xa e masõtõ. Naxanye sariyan bun ma, n nema ne tagi, n yi n yete lu alo n sariyan nan bun ma alogo n xa ne masõtõ, hali n to mi sariyan bun ma. ²¹Naxanye mi sariyan sõtõxi, n yi n yete lu ne ye alo e tan, naxanye mi sariyan kolon alogo n xa ne masõtõ hali n to mi xõrõyaxi Alaa sariyan ma amasõtõ n fa Alaa Muxu Sugandixina sariyan nan bun. ²²Muxun naxanye munma senben sõtõ denkeleyani, n yi lu ne tagi alo naxan senben xurun denkeleyani, alogo n xa e masõtõ. N bata n yete findi muxun sifan birin na muxun birin xa alogo n xa ndee rakisi kiin birin yi.

²³N ni ito birin ligama Alaa falan Xibaru Fajin nan ma fe ra alogo n fan xa n gbeen sõtõ a yi. ²⁴E mi a kolon ba fa fala naxanye e malanma e gideni xatapõxõya giini alogo xulunden xa to, a e birin e gima nen koni keden nan gbansan yeerati kõtõnna sõtõma. Nayi, e gi alogo e xa kõtõnna sõtõ. ²⁵Muxun naxan katama a boden lu feni fe sifani itoe yi fõ na kanna xa a yixõdõxõ, a a yitõn yete suxuni. A na ligama nen alogo nõ sõtõn taxamasenna xa so a xunna naxan mi buma. Koni en tan a ligama nen alogo mangaya taxamasenna xa so en xun na naxan luma habadan. ²⁶Nanara, n mi n gima n xunna yi. N mi yenge

[¶]9:9 Sariyane 25.4

[§]9:14 A mato Matiyu 10.10 nun Luka 10.7 kui.

soma alo muxun naxan a yiin wolima foyeni tun. ²⁷ A makuya na ra. N na n fatin suxuma a xõdexen nan na alo konyina, alogo n na kawandin ba bonne xa, n tan yeteen nama fula a tõnõn na.

Suxure feen maxadina

10 Ngaxakedenne, n waxi a xõn ma ε xa a kolon fa fala en benbane bira nen Musa fõxõ ra kundaan bun han e birin yi baani gidi.** ² A yi luxi alo e rafu nen e tubi xinla ma Musa xõn kundaan nun baa igeni. ³ E birin yi na niin donse kedenna don, ⁴ e yi na siimaya ige kedenna min, bayo e igen min nen keli Alaa gemeni gemen naxan findixi a Muxu Sugandixin na naxan yi biraxi e fõxõ ra.†† ⁵ Koni hali na, e wuyaxi mi Ala kenen, e binbine yi lu burunna ra.‡‡

⁶ Nba, misaala nan ne birin na en tan xa alogo en nama en miri fe jaxin ma alo ne a liga kii naxan yi. ⁷ En nama suxuren batu alo na ndee a liga kii naxan yi. Bayo a sebexi Kitabuni, a naxa, “Yamaan yi dõxõ e degedeni e nun e mindeni, e lu kele, e sabaan so.”¶¶ ⁸ En nama yangan suxu alo na ndee a liga kii naxan yi, e muxu wuli mõxõnen nun saxan yi faxa soqe kedenni.§§ ⁹ En nama Alaa Muxu Sugandixin mato bunbani alo na ndee a liga kii naxan yi, sapine yi e faxa. ¹⁰ E nama ε mawuga alo na ndee a liga kii naxan yi, Ala yi Halagi Tiin nafa, a yi e faxa. ¹¹ Feni itoe birin liga nen e ra, e findi misaale ra, e yi sebe en nakolon seen na, waxati rapanna bata a li en tan naxanye ma. ¹² Nayi, naxan na a miri fa fala a a tixi ki fajni, na xa a liga a yeren ma alogo a nama bira.

¹³ E ratantan feen naxanye bata ε sõtõ, ne darixi adamadiine liye nen. Koni bayo Ala tinxin, a mi tinje tantan feen xa ε sõtõ dangu ε senben yaten na. Na ma, tantan feen nema ε fõxõ ra, Ala yi na yi mini feren fi ε ma, alogo ε xa lu tinxinni.

¹⁴ Nanara, n xanuntenne, ε e gi suxure batun bun. ¹⁵ N falan tima ε xa alo xaxillimane, e yeteen xa n ma falan mato. ¹⁶ En na barikan bira Ala xa Marigina igelengenna xõn, en yi en min, na mi en nun Alaa Muxu Sugandixin wunla malanma ba? En burun naxan donma na waxatini, na mi en nun Marigin fati benden malanma ba?* ¹⁷ Buru xun keden to a ra, en birin bata malan en lu alo fati bende keden peena, hali en to wuya, bayo en birin nde sõtõma na buru kedenna nin.

¹⁸ E Isirayila kaane mato, naxanye saraxa subene donma, lanna mi ne nun saraxa ganden tagi ba? ¹⁹ N waxi nanse fala fe yi nayi? Suxure kiin findixi senbena nde ra ba hanma suxuren findixi se kenden nan na ba? ²⁰ Na mi a ra, koni suxure batune saraxan naxanye bama, e ne ralima Setana malekane nan ma, Alaa fe mi na ra feu! Anu, n mi waxi lanna xa lu ε nun yinnane tagi. ²¹ E mi nõε ε minje Marigina igelengenna ra, ε mõn yi ε min suxurene igelengenna ra. E mi nõε Marigina ximenna donje e nun jinnanne don seene. ²² En waxi Marigina xõxõlõnna nan nakeli fe yi ba? En senben gbo a xa ba?

²³ E naxa, “Feen birin daxa nxu tan xa.” Koni tõõ mi feen birin yi. E naxa, “Feen birin daxa nxu tan xa,” koni feen birin xa mi en malima. ²⁴ Muxu yo nama herin fen a yete xa tun, fõ muxu gbeteje

**10:1 A mato Xõrõyaan 13.21-22 nun 14.22-29 kui.

††10:4 A mato Xõrõyaan 16.4-35 nun Sariyane 8.3 nun Yatene 20.8-11 kui.

‡‡10:5 A mato Yatene 14.16 nun 14.23 nun 14.29-30 kui.

¶¶10:7 Xõrõyaan 32.6

§§10:8 A mato Yatene 25.1-9 kui.

*10:16 Marigina ximenna nan ito ra. A mato Luka 22.19 nun Kõrenti Singen 11.23-26 kui.

fan xa. ²⁵ Seen naxan birin sarama lõxõ tideni, ε na don. Ε nama maxõdinna ti xa ε gelen mi a ra. ²⁶ Bayo Kitabun naxa, a Marigin nan gbee bõxõn nun ayi seene birin na.† ²⁷ Xa denkeleyatarena nde ε xili donse dondeni, xa siga xõnla ε ma, a na donseen naxan so ε yii, ε na don. Ε nama maxõdinna ti xa ε gelen mi a ra. ²⁸ Koni xa muxuna nde a fala ε xa, a naxa, “Donseni ito bata rali suxuren ma,” nayi, ε nama na donseen don masõõ na muxuna fe ra naxan ε rakolonxi lan xaxinla yaten ma. ²⁹ Ε tan xaxinla yaten mi a ra koni fõ bonna xaxinla. Anu, nanfera n tan ma xõrõyaan finde yalagin na muxu gbete xaxinli? ³⁰ Xa n barikan bira Ala xa n ma donsena fe ra, nanfera muxuna nde n nayelefuma lan na donsena fe ma, n bata barikan bira Ala xa naxan ma fe ra?

³¹ Na kui, xa ε donseen donma hanma ε ε minma, ε nema fefe lige, ε a liga Alaa binyena fe ra. ³² Ε kewanle nama Yahudiyane ratantan, hanma Girekine hanma Alaa denkeleya yamana, ³³ alo n tan fan katama n xa muxun birin kenen kii naxan yi. N mi fe fajin fenma n yete xan tun xa, fõ muxu wuyaxi xa alogo ne fan xa kisi.

Feen naxanye daxa sali waxatini

11 Ε findi n naliga muxune ra, bayo n tan fan Alaa Muxu Sugandixin naligama.

² N bata ε tantun, n ma fe to rabiraxi ε ma feen birin yi, e nun ε to n ma xaranne suxi alo n na a falaxi ε xa kii naxan yi.

³ Koni, n waxi a xõn ma ε xa a kolon a Alaa Muxu Sugandixin nan xemene birin xun na. Xemene nan jaxanla xun na. Ala nan a Muxu Sugandixin xun na.

⁴ Nanara, xemene naxan Ala maxandima, hanma naxan nabiya falane tima yamaan tagi, xa kõmõtina a xun na, a bata a kuntigin nafeya. ⁵ Jaxanla naxan Ala maxandima, hanma a nabiya falane tima yamaan tagi, a xunna magenla a ra, na a kuntigin nan nayagima. Na luxi nen alo a na a xunna gbanan. ⁶ Xa jaxanla mi a xunna maxidi, a mõn lan nen a yi a xunna gbanan. Koni jaxanla xunna gbananxina, e nun a maxabaxina, na birin to mayagi nen, a lan nen nayi a yi a xunna maxidi. ⁷ Xemene tan mi lan a yi a xunna maxidi bayo a findixi Ala maligan nun a binyen nan na. Koni jaxanla nan a xemena binyen na. ⁸ Amasõõ Ala mi xemene xan baxi jaxanli, koni jaxanla nan baxi xemene. ⁹ Xemene mi daxi jaxanla fe ra, koni jaxanla nan daxi xemene fe ra. ¹⁰ Nanara, jaxanla xa a xunna maxidi a xemena senben taxamasenna ra e nun malekane fe ra. ¹¹ Koni Marigina dinani, jaxanla mi fataxi xemene na, xemene fan mi fataxi jaxanla ra. ¹² Bayo alo jaxanla kelixi xemene kii naxan yi, jaxanla fan xemene barixi na kii nin. Koni feen birin kelixi Ala nan ma.‡

¹³ Ε tan yeteen xa na feen makiti: Xa jaxanla lan a yi Ala maxandi a xunna mi maxidixi. ¹⁴ Nba, Adamadiin kepaan mi ε xaranõõ ba, fa fala xa xemene xunsexen kuya ayi, a yagima nen nayi? ¹⁵ Koni binyen nan na ra jaxanla xa xa a xunsexen kuya ayi. Bayo a xunsexen kuyan bata findi a maxidi seen na. ¹⁶ Koni xa muxu yo waxi a xõn ma, a xa tandin ti feni ito ma, n naxan falama nayi, na ni ito ra. Namunni itoe nan nxu nun denkeleya yamaan birin yii nxu nema Ala batue waxatin naxan yi.

†10:26 A mato Yaburin 24.1 kui.

‡11:12 A mato Dunupa Fõlõn 1.26-27 nun 2.18-23 kui.

Marigina ximenna fe

Matiyu 26.26-29 Maraka

14.22-25 Luka 22.14-20

¹⁷ N falan naxan tima ε xa iki, n mi ε tantunma na ra amasõt ε malanna mi fe fajin ligama fõ a jaxina. ¹⁸ Fe singena, e bata yi a fala n xa a ε na ε malan denkeleya yamaan kiin ma, mayitaxun feene ε tagi. N laxi na ra han yirena nde. ¹⁹ A fere mi na fõ mayitaxunna nde xa lu ε tagi, alogo naxanye Ala kenenxi, ne xa kolon. ²⁰ E na ε malan waxatin naxan yi, ε mi Marigina ximenna xan donma, ²¹ bayo ε nema ε degema, birin a mafurama nen a gbee donseen dondeni. Nanara, kamena ndee ma, koni ndee minxin na a ra. ²² Banxi mi ε yii ba, ε donseen donje denaxan yi, ε yi ε min? E Alaa denkeleya yamaan najaxuma ba, ε to yiigelitõne biran lanbaranni? N nanse falama ε xa? N na ε tantunje nayi ba? Nayi, n mi ε tantunje mume!

²³ Amasõt Marigina n xaranxi naxan ma, n fan bata ε xaran na ma fa fala Marigi Yesu yanfaxi, a so yiini kõeen naxan na, a burun tongo nen. ²⁴ A barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a naxa, “N fati benden ni ito ra naxan fixi ε fe ra. E ito liga naxan n ma fe rabire ε ma.” ²⁵ E yelinxina ximenna donje, a yi igelengenna fan tongo, a naxa, “Layirin nenen naxan xidixi en tagi n wunla xõn, na ni ito ra. E nema ito minje waxati yo yi, n ma fe xa rabira ε ma.” ²⁶ Amasõt ε nema buruni ito donje waxatin naxan yi, ε yi ε min igelengenni ito ra, ε Marigina saya feen nan nalima han a fa.

²⁷ Nanara, xa muxu yo Marigina a burun don, hanma a yi a min Marigina igelengenna ra daxatareyani, na kanna yulubin nan tongoma Marigin fati benden nun a wunla fe yi. ²⁸ Nanara, birin xa a yete kõrõsi, a yi Marigina burun don, a yi a min Marigina igelengenna fan na na kiini. ²⁹ Amasõt naxan na burun don, a

yi a min igelengenna ra, e nun Marigin fati benden mi lanxi e bode ma, a kitin nan xilima a yete ma na ra. ³⁰ Nanara, ε wuyaxi furama, senbe mi ε ra, ndee bata faxa. ³¹ Koni xa en na en yete rakõrõsi, en tangama nen Alaa kitin ma. ³² Koni Marigin na en kiti, a en maxuruma nen alogo en nun dunuõna muxune nama yalagi en bode xõn.

³³ Nanara, ngaxakedenne, ε na ε malan waxatin naxan yi ε degedeni, ε xa ε bode legeden. ³⁴ Xa kamena nde ma, a xa a dege a konni alogo ε malanna nama kitin xili ε ma. N na fa waxatin naxan yi, n fe gbete ye yebama nen.

Alaa Nii Saripanxina kiseene fe

12 E naxan sebexi Alaa Nii Saripanxina kiseene fe ra, en fa na ma. Ngaxakedenne, n mi waxi ε xa lu fe kolontareyani. ² E a kolon fa fala ε yi denkeleyatareyani waxatin naxan yi, ε yi biraxi suxurene nan fõxõ ra e nun naxanye mi falan tima, ε lõ ayi. ³ Nanara, n na a falama ε xa fa fala, naxan yo falan tima Alaa Nii Saripanxin barakani, na mi nõe a fale, a naxa, “Yesu dangaxi.” Muxe mõn mi nõe a fale, a naxa, “Marigin nan Yesu ra,” Alaa Nii Saripanxin xanbi.

⁴ Alaa Nii Saripanxi keden peen na a ra, koni a kiseen sifan wuya. ⁵ Marigi keden peen na a ra, koni muxune walima a xa kii wuyaxi. ⁶ Wanla sifan wuya, koni Ala kedenna nan ne birin nakamalima muxune birin yi. ⁷ Alaa Nii Saripanxina fena ndee minima kenenni muxu keden kedenna birin xõn alogo yamaan birin xa sabati. ⁸ Alaa Nii Saripanxin muxuna nde kima xaxilimaya falan nan na. Na Nii Saripanxi kedenna nan mõn muxu gbete fan kima fe kolonna falan na. ⁹ Na Nii Saripanxi kedenna nan mõn muxu gbete kima denkeleyani. Na Nii Saripanxi kedenna mõn yi muxu gbete ki muxu rakendeya kiseni. ¹⁰ Muxu gbete yi ki kabanako fe liga senbeni, muxu gbete yi ki

nabiya falane ra, gbete yi senbe jaxine nun Ala senben tagi raba, gbete yi falan ti xui sifa gbetene yi, gbete mɔn xui gbeteye madanguma. ¹¹ Koni a tan Alaa Nii Sarijanxin kedenna nan na birin ligama. A tan nan muxun birin kima alo a waxi a xɔn ma kii naxan yi.

Gbindi kedenna na a ra

¹² Nba, Alaa Muxu Sugandixin luxi nen alo gbindi kedenna koni yire wuyaxi a ma. Koni hali a yirene to wuya, gbindi kedenna nan a ra. ¹³ Amasɔtɔ en birin nafuxi igeni Alaa Nii Sarijanxin kedenna nan baraka yi, en so fati bende kedenni, Yahudiyane nun Girekine, konyine nun xɔrɔne, Ala bata a Nii Sarijanxin fi en birin ma.

¹⁴ Fati benden mi findixi yire kedenna xan na koni yire wuyaxi. ¹⁵ Xa sanna a fala, a naxa, “N tan mi fati bendeni, bayo n mi findixi yiin na,” na mi a be fatin na. ¹⁶ Xa tunla a fala, a naxa, “N tan mi fati bendeni, bayo n mi findixi yeen na,” na mi a be fatin na. ¹⁷ Xa fati benden birin yi findi yeen nan tun na, feen yi mema di nayi? Xa fati benden birin yi findi tunla nan tun na, seen xirin yi mema di nayi? ¹⁸ Koni Ala bata fati benden yirene birin yebe alo a waxi a xɔn ma kii naxan yi. ¹⁹ Xa a birin yi findi se keden peen na, fati benden yi luma minen? ²⁰ A kii naxan yi iki, fatin yire wuyaxi na koni fati bende kedenna na a ra.

²¹ Nanara, yeen mi nɔe a fale yiin ma, a naxa, “N mako mi i ma.” Xunna mi a fale sanne ma, a naxa, “N mako mi e ma.” ²² A makuya na ra. Hali senbe mi fati benden yiren naxanye ra, e tiden na. ²³ Hali fatin yiren naxanye mayagi dangu fatin yirene birin na, en ne maxidima binyeni ki fajni. Fatin yiren naxanye mi lan e to, en menne suturama bonne xa. ²⁴ Koni fati benden yiren naxanye mi mayagi, ne mako mi na ma. Ala yeteen bata en fati benden yirene

yebe, a binyen fi fati benden yirene ma a yi dasaxi naxanye ma, ²⁵ alogo fati benden nama yitaxun, koni fatin yirene birin xa e jɔxɔ lu e boden xɔn ma. ²⁶ Xa fati benden yirena nde xɔleni, fatin yire dɔnxen birin sɔxɔlema nen a xɔn. Xa yire keden binyen sɔtɔ, bonne birin sewama nen a xɔn.

²⁷ Nba, ε tan nan Alaa Muxu Sugandixin fati benden na. A fati benden yirena nde nan ε keden kedenna birin na. ²⁸ Ala xerane nan singe luxi denkeleya yamani, a firindena, nabine, a saxandena karamɔxɔne, e nun kabanako feene raba muxune, e nun naxanye kixi muxu rakendeya kiseen nun mali ti kiseen nun yɛerati kiseni e nun naxanye falan tima xui gbetene yi. ²⁹ Birin mi finde xeraan na, hanma nabine hanma karamɔxɔne hanma kabanako feene raba muxune ³⁰ hanma muxun naxan kixi muxu rakendeya kiseni hanma xui gbete falana hanma xui radanguna. ³¹ Koni, ε sɔbe so kise fisamantenne ma. Iki n xa kira fisamantenna yita ε ra. Na ni i ra:

Xanuntenyana fe

13 Hali n falan ti adamadiine xuine nun malekane xuine yi, koni xa xanuntenyaan mi n bɔjɛni, n fala xuiin luxi nen nayi alo talan xuiin nun karijan xuina. ² Hali nabiya falane n de, e nun lɔnnina han n wundo feene birin kolonna sɔtɔ, hali denkeleyana n yi, n geyane ba e funfuni, koni xa xanuntenyaan mi n bɔjɛni, sese mi n tan na na yi. ³ Hali n na n yii seen birin fi yigelitɔne ma, hali n na n fati benden fi, a gan, koni xa xanuntenyaan mi n bɔjɛni, na mi fefe fanje n ma.

⁴ Dijan xanuntenyani. A fe fajin nan ligama. Xɔxɔlɔnyaan mi xanuntenyani. A mi a yete yigboma. Waso mi xanuntenyani. ⁵ Marayagi mi a yi. A mi a yete a herin xan tun kataxi. A bɔjɛn mi

tema fefe ma. A mi xõln namarama. ⁶A mi sewama tinxintareyaan na fõ jõndina. ⁷A mafeluun tima feen birin yi. A tõgõndiyaxi waxatin birin. Yigina a yi feen birin yi. A tunnafan feen birin yi.

⁸Xanuntenyaan mi jãnjã habadan. Nabiya falane danguma nen, xuine yi jãn, fe kolonna yi dangu. ⁹Amasõtõ en fe kolon ndedi, en nabiya falane tima ndedi, ¹⁰koni a kamalixin na fa waxatin naxan yi, a kamalitareen jãnma nen na yi.

¹¹N to yi dii jõreyani waxatin naxan yi, n yi falan tima alo dii jõrena, n yi n mirima alo dii jõrena, n yi feene famuma alo dii jõrena. Koni n to findi fonna ra, n mi fa dii jõre fe rabama sõnõn. ¹²Iki, en sawura yidimixin nan toma alo ma-toon kiken, koni waxati famatõni, en toon tima nen yee nun yee. Iki, danna n ma fe kolonna ma, na waxatini n feene kolonma nen alo Ala n kolon kii naxan yi.

¹³Iki fe saxanni itoe luma nen, denkeleyaan nun yigin nun xanuntenyana, koni xanuntenyaan nan gbo e birin xa.

Alaa Nii Sarijanxina kiseene

14 ¹Ɛ yixõdõxõ Ɛ lu xanuntenyani. Nii Sarijanxina a kiseene xõnla xa Ɛ suxu, a gbengbenna Ɛ yi nabiya falane ti. ²Amasõtõ muxun naxan xui gbeten falama, na mi falan tima muxune xan xa, fõ Ala, amasõtõ muxu yo mi a xuiin mema. A wundo feene falama Alaa Nii Sarijanxin barakan nin. ³Koni naxan nabiya falane tima yamaan xa, na falan tima e sabati feen nan na, a yi e ralimaniya, a yi e bõjõn xunbeli. ⁴Koni muxun naxan falan tima xui gbeteni, na a yeten nan tun malima, koni naxan nabiya falane tima, na denkeleya yamaan birin nan malima.

⁵Xa Ɛ birin xui gbetene falama, na rafan n ma. Koni naxan nafan n ma

dangu na ra, Ɛ birin xa nabiya falane ti. Amasõtõ muxun naxan nabiya falane tima, na dangu xui gbeten falan na, fõ xa muxuna nde na naxan a xuiin nadangue alogo denkeleya yamaan birin maliye kii naxan yi. ⁶Ngaxakedenne, xa n siga Ɛ fema, n sa falan ti Ɛ xa xui gbetene yi, n nanfe fanxi Ɛ ma nayi, xa n mi Alaa fena nde makenen Ɛ xa, hanma fe kolonna nde hanma nabiya falana hanma xaranna?

⁷Hali maxa seene fan na kii nin, alo xulenna nun kondenna. E betin naxan bama, muxun na kolonma di xa Ɛ mi e xuine ramini ki fajõ? ⁸Xa xõtaan xui fajõn mi mini, a rafixa, nde a yitõnjõ yenge so xinla ma? ⁹A na kii nin Ɛ konni, Ɛ na falan ti xui gbetene yi, xa a mi findi fala yigbexin na, na bunna kolonma di nayi? Fala fuun nan tun na ra. ¹⁰Xui wuyaxi nan dunujõ yi, koni ne sese mi na naxan bun mi na. ¹¹Koni xuiin naxan falama, xa n mi na mema, naxan a falama, xõjõn nan n tan na na yee ra yi. Xõjõn nan a fan na n yee ra yi. ¹²A na kii nin Ɛ fan xa, Ɛ to waxi Alaa Nii Sarijanxina a kiseene xõn ma, naxanye denkeleya yamaan malima, Ɛ yixõdõxõ ne nan ma.

¹³Nanara, muxun naxan falan tima xui gbeteni, a xa Ala maxandi alogo a xa nõ a bunna fale. ¹⁴Amasõtõ xa n na Ala maxandima xui gbeteni, n niin nan Ala maxandima nayi, koni n xaxinla mi walima. ¹⁵N nanfe ligama nayi? N xa Ala maxandi n niini e nun n xaxinla fan yi. N xa betin ba n niini e nun n xaxinli. ¹⁶I na barikan bira Ala xa i niini, muxun naxan mi na bunna kolon, na a falama di fa fala "Amina?" Amasõtõ i naxan falama, a mi na kolon. ¹⁷Hali i barikan birama Ala xa ki fajõ, muxu gbeten mi maliin sõtõ nayi mume!

¹⁸N barikan birama Ala xa amasõtõ n tan xui gbetene falama dangu Ɛ birin na. ¹⁹Koni en nema denkeleya yamaan malanni hali n fala xui suulun nan tun ti, naxanye bunna kolonjõ, alogo n xa

muxune xaran, na fisa benun n xa falan wuli wuyaxi ti xui gbeteni.

²⁰Ngaxakedenne, ε miriyaan nama liga alo diidine. Ε xa liga alo dii jãrene fe jaxine fe yi, koni ε findi fonne ra ε xaxinli. ²¹A sebexi Sariya Kitabun kui:

“Marigin naxa,

‘N falan tima yamani ito xa ne xɔn

naxanye xɔne xuine falama

e nun xɔpene de xuiin xɔn

koni hali na,

e mi e tuli matima n na.”[¶]

²²Na ma, xui gbetene findixi taxamasenne ra denkeleyatarene nan xa. A mi ligama denkeleya muxune fe ra. Nabiya falane fan mi findixi taxamasenne ra denkeleyatarene xa fɔ denkeleya muxune.

²³Nba, xa denkeleya yamaan birin e malan, e falan ti fɔlɔ xui gbetene yi, xa muxuna ndee fa, naxanye e tuli matima gbansan hanma e mi denkeleyaxi, ne mi a fale ba, fa fala a seen nan soxi ε yi?

²⁴Koni xa ε birin nabiya falane tima, denkeleyatarena nde yi so ε fema, hanma naxan a tuli matima gbansan, na falane birin a sɔnne yitama a ra nen, birin yi a kiti. ²⁵A miriya wundone minima nen kenenni. Nayi, a xinbi sinma nen, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a yi Ala batu, a yi a fala, a naxa, “Nɔndin na a ra, Ala ε tagi.”

Fe yibasanna denkeleya yamani

²⁶Ngaxakedenne, ε xa nanse liga ε na ε malan waxatin naxan yi? Birin xa fa e nun betina nde, hanma xaranna, hanma Alaa fe makenenna, hanma xui gbetena nde, hanma xui madanguna. Na birin xa findi denkeleya yamaan sɔbe so feen na. ²⁷Xa muxuna ndee falan tima

xui gbeteni, muxu firin hanma saxan, ne birin xa falan ti keden keden yeen ma. Koni e naxan falama fɔ muxu gbete xa na radangu. ²⁸Xa muxu mi na naxan a bunna fale, na kanna xa a dundu denkeleya yamani nayi, koni a xa falan ti e nun Ala tagi. ²⁹Nabine tan, muxu firin hanma saxan naxanye nabiya falane tima, ne xa falan ti, bonne yi e falan fesefese. ³⁰Koni xa muxuna nde dɔxi ε tagi malanni, Ala yi fena nde makenen a xa, a lan nen, fala ti singen xa a dundu singen. ³¹Amasɔtɔ a lan nen, ε xa nabiya falane ti keden keden yeen ma alogo ε birin yi xaranna sɔtɔ, ε yi ralimaniya. ³²Nabine kisena e nɔnɔn nan bun, ³³bayo Ala mi findixi fe yibasanna Ala ra, koni fɔ bɔne xunbenla.

A ligan kii naxan yi denkeleya yama sarijanxine birin yi, ³⁴jaxanle xa e dundu malanni, amasɔtɔ e mi lan e falan ti, koni e xa e yete magodo alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ³⁵Xa e waxi a xɔn ma, e xa yirena nde yee to, e xa e xemene maxɔdin e konni. Jaxanla na falan ti malanni, yagi feen nan na ra.[§]

³⁶Alaa falan minixi ε konna nin ba? Hanma a faxi ε tan nan keden ma ba?

³⁷Xa muxu yo a mirima fa fala nabiin nan a tan na hanma Alaa Nii Sarijanxina kisena a yii, n feen naxanye sebema ε ma, a lan nen a xa ne kolon fa fala Marigina yamarine nan ne ra. ³⁸Xa a mi falani ito yate, a fan mi yatema.

³⁹Nanara, ngaxakedenne, nabiya falane ti xɔnla xa ε suxu. Ε mɔn nama tɔnna dɔxɔ xui gbete fala feen na. ⁴⁰Koni feen birin xa yeba ki fapi a kiraan xɔn ma.

[¶]14:21 Esayi 28.11-12

[§]14:35 Yanyina nde jaxanla ndee yi Kõrenti taan denkeleya yamani naxanye yi darixi maxɔdinna tiye kawandi ba waxatini, na yi kawandi baani fu yamaan lan e xa e tuli mati waxatin naxan yi. Koni waxati gbete jaxanle lan e falan ti alo a falan kii naxan yi Kõrenti Singen 11.5 kui.

Yesu keli fena sayani

15 Nba, ngaxakedenne, n xa Yesu a fe Xibaru Fajina fe rabira ε ma, n naxan nali ε ma, ε yi a rasuxu, ε sɔbe soxi naxan yi, ²ε kisixi naxan xɔn, xa ε a suxu alo n na a ralixi ε ma kii naxan yi. Xa na mi a ra, ε bata la a ra fuuni na yi.

³A singen naxan na, n naxan sɔtɔxi, n bata na rali ε ma: Alaa Muxu Sugandixin faxaxi en yulubine nan ma fe ra, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi. ⁴A maluxun nen, a sayaan soge saxande lɔxɔni a keli sayani, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi. ⁵A yi a yete yita Piyeri ra, na xanbi ra a xera fu nun firinne. ⁶Na xanbi ra, denkeleya muxun keme suulun e nun nde yi a to waxati kedenni. Na wuyaxi mɔn e nii ra, koni nde bata faxes. ⁷Na xanbi ra, Yaki yi a to, a xerane birin yi a to mɔn.

⁸Dɔnxen na a yi a yete yita n tan fan na, n tan naxan luxi alo diin naxan mi bari a waxatini. ⁹Amasɔtɔ xeraan birin gbo n tan xa. N tan mi sa lan nen, a fala n ma a “xerana,” amasɔtɔ n bata yi Alaa denkeleya yamaan besenxɔnya. ¹⁰Koni Alaa hinanni, a yi n kepaan masara iki. A hinanna naxan nagidixi n ma na mi luxi fuuni, bayo n wali nen dangu xeraan bonne birin na. N tan mi a ra koni Alaa hinanna nan yi n bɔɓeni. ¹¹Nayi, xa a findi n tan na, xa a findi e tan na, nxu ito nan kawandi bama. ε fan bata la na nan na.

En keli fena sayani

¹²Nba, nxu to kawandin bama fa fala Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani, nanfera ε tan ndee a falama fa fala faxes muxune mi kelima sayani? ¹³Xa faxes muxune mi kelima, na bunna neen fa fala Alaa Muxu Sugandixin yeteen mi yi kelixi sayani na yi nun. ¹⁴Nba, xa Alaa

Muxu Sugandixin mi yi kelixi sayani nun, kawandin ba xun mi yi na nxu xɔn ma nayi, ε denkeleyaan fan bata lu fuyan. ¹⁵Naxan dangu na ra, en bata wule seren ba Alaa fe ma nayi amasɔtɔ en bata a fala a a bata a Muxu Sugandixin nakeli sayani. Koni xa faxes muxune mi kelima sayani, na bunna neen fa fala, Ala mi a fan nakelixa sayani. ¹⁶Amasɔtɔ xa faxes muxune mi kelima sayani, Alaa Muxu Sugandixin fan mi kelixi sayani na yi. ¹⁷Nba, xa Alaa Muxu Sugandixin mi yi keli sayani nun, ε denkeleyaan bata findi fe fuun na, ε mɔn ε yulubine yi na yi. ¹⁸Na bunna neen fa fala, naxan bata yi denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma, e faxes, ne bata lɔ ayi na yi. ¹⁹Xa en na en yigin saxi Alaa Muxu Sugandixini dunuɓa yi gidini ito nan tun yi, nayi en tan makininkinin dangu muxune birin na.

²⁰Koni Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani yati! Muxu singe kelixin na a ra sayani faxes muxune ye. ²¹Bayo sayaan to faxes muxu kedenna nan xɔn, na kiini mɔn, muxune fan kelima sayani muxu keden peen nan fan xɔn. ²²Muxun birin to faxama nen adamadiyani, na kiini mɔn, e birin mɔn kelima nen sayani Alaa Muxu Sugandixini. ²³Koni muxun birin nun a waxati saxin na a ra, Alaa Muxu Sugandixin nan muxu singen na naxan keli sayani. Na xanbi ra, a muxune fan kelima nen sayani a fa waxatini. ²⁴Na na dangu, a rapanna na a li, Yesu fama mangayane nun nɔyane nun senbene birin kaladeni nen, a yi mangayaan naxete a Fafe Ala ma. ²⁵Amasɔtɔ a fere mi na fɔ Yesu xa mangayaan liga nen han Ala yi a yaxune birin sa a sanna bun ma. ²⁶Yaxun naxan halagima dɔnxen na, na nan sayaan na. ²⁷Amasɔtɔ Kitabun bata a fala, a naxa, “A bata seen birin lu a sanna bun.”** Koni a to a fala a seen birin

bata lu a bun ma, na fixa fa fala Ala mi na ye ma naxan seen birin luxi a tan bun ma. ²⁸ Seen birin na lu a bun ma, nayi a tan yetena, Alaa Dii Xemen fan luma nen Ala bun ma naxan seen birin saxi a bun ma, alogo Ala xa lu seen birin xun na feen birin yi.

²⁹ Xa na kii mi a ra, muxun naxanye rafuxi igeni faxa muxune fe ra ne nanse fenma? Xa faxa muxune mi kelima, nanfera muxune rafuma igeni ne fe ra?

³⁰ Nxu tan fan, nanfera nxu tan gbalon de be waxatin birin? ³¹ Ngaxakedenne, n sayaan de lɔxɔ yo lɔxɔ. N binyen naxan sɔtɔxi ε to lu Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini, n bata n kɔlɔ na nin, nɔndin nan na ra. ³² Xa n dalise xapene yengexi Efesi taani adamadiine feene nan tun yi, na munanfanna mundun yi n ma nayi? Xa faxa muxune mi yi rakele sayani nun, nayi en yi sandani ito suxuma nen nun, “En na en dege, en yi en min bayo en faxan nen tila.”^{††}

³³ E nama ε mayenden amasɔtɔ, “Xɔyi naxine sɔn fapin kalama nen.” ³⁴ E mɔn xa xaxili sɔtɔ alo a daxa kii naxan yi. E fata yulubi feene ra. E tan nde mi Ala kolon, n na ito falama ε yagin nan ma.

Fati benden keli fena sayani

³⁵ Ndee maxɔdinna tima nen, e naxa, “Faxa muxune kelima sayani di? E fama fati benden sifan mundun yi?” ³⁶ Xaxilitarena! I na sansiin woli i ya xeen ma waxatin naxan yi, a mi sole fɔ a lu faxan yiyani singen. ³⁷ I mi sii se binla xan wolima koni fɔ a sansi kesedin tun, maala hanma sansi gbete. ³⁸ Koni Ala nan sansiin nasolima a binli gbo ayi alo a rafan a ma kii naxan yi. A tan nan sansiin siyaan birin binla keɲaan nagidima a ma.

³⁹ Niimaseen birin fatin keden mi a ra. Muxun fatina a danna, suben fatina a danna, xɔliin fatina a danna, yexen fatina a danna. ⁴⁰ Kore xɔnna fatine na yi, dunuɲa fatine na yi. Kore xɔnna fatine nɔrɔna a danna, dunuɲa fatine nɔrɔna a danna. ⁴¹ Sogen gbee nɔrɔna a danna, kiken gbee nɔrɔna a danna, sarene fan gbee nɔrɔna e danna, saren keden keden danna birin ma nɔrɔna a danna.

⁴² Faxa muxune na keli, a ligama na kii nin. Fati benden naxan maluxunma, a nɔɛ kalɛ. Koni a na keli faxa muxune tagi, a mi nɔɛ kalɛ. ⁴³ A maluxunma waxatin naxan yi, a mi fan, senbe mi a ra. Koni a na keli, a nɔrɔxi, senbena a yi kati! ⁴⁴ A maluxunma waxatin naxan yi, fati benden nan yi a ra, a na keli, ariyanna fatin nan na ra. Xa fati bendena en yi be, ariyanna fatin fan na yi. ⁴⁵ Amasɔtɔ a sebexi Kitabun kui iki, a naxa, “Adama, Alaa Muxu daxi singen yi findi dapɔxɔn na.”

Koni Adama dɔnxɛ ra xina,^{‡‡} Yesu, na yi nii rakisin fi yamaan ma. ⁴⁶ En mi ariyanna fatini ito singe sɔtɔma fɔ fati bendena, na xanbi ra, en ariyanna fatin sɔtɔma nen na yi. ⁴⁷ Adama singe ra xina, Ala na daxi bɔxɔni ito benden nan na. Adaman firindena, na kelixi ariyanna nin. ⁴⁸ Naxan daxi bendeni ito yi, dunuɲa muxune na nan maliga yi. Muxun naxan sa kelixi ariyanna yi, ariyanna gbee muxune nun na nan maliga. ⁴⁹ En to bata maliga adama ra naxan minixi bendeni, en mɔn fama maligadeni na kiini ariyanna gbee muxun na.

⁵⁰ Ngaxakedenne, n naxan ma, na ni ito ra fa fala naxan daxi fati benden nun wunla ra, e mi nɔɛ Alaa Mangayaan sɔte. Seen naxan kunma, na mi luma habadan.

^{††}15:32 Esayi 22.13

^{‡‡}15:45 Adama singena fe toma Dunuɲa Fɔlɔn 2.7 kui. *Adama dɔnxɛ ra xina*, na findixi Yesu nan na.

⁵¹ Ɛ tuli mati, n wundo feen nan falama. En birin mi faxe, koni en birin maxetema nen. ⁵² Amasõtɔ xɔta dɔnxen na fe waxatin naxan yi, faxa muxune kelima nen, e habadan nii rakisin sɔtɔ, en birin yi maxete mafuren benun ye magira. ⁵³ Amasõtɔ en fati benden naxan kalama, a fere mi na fɔ a xa maxete fatin na naxan mi kale. A faxa daxin yi maxete a faxataren na. ⁵⁴ Nanara, en fatin naxan kalama, a na maxete fati kalataren na waxatin naxan yi, a faxa daxin yi maxete faxataren na. Na na liga, Kitabuna falan bata kamali nayi, a naxa, “Sayaan bata halagi nɔ sɔtɔn bun.”

⁵⁵ “Sayana, i ya nɔɔn minen yi?

Sayana, i faxa ti senben minen yi?”^{¶¶}

⁵⁶ Sayaan faxa ti senben nan yulubin na, yulubin fan senben nan sariyan na.

⁵⁷ Koni barikan xa bira Ala xa naxan nɔɔn fima en ma a Muxu Sugandixin barakani en Marigi Yesu.

⁵⁸ Nanara, n nafan ngaxakedenne, Ɛ sɔbe so ki fapi! Ɛ nama yimaxa. Ɛ lu wale Marigin xa waxatin birin amasõtɔ Ɛ a kolon fa fala Ɛ wanla naxan kema Marigin xa, fe fuu mi na ra mume!

Yiimalanna Yerusalen denkeleya muxune xa

16 Ɛ naxan sebexi yiimalanna fe yi lan yama saripanxina fe ma Yerusalen taani, en fa na ma. Ɛ liga alo n yamarin naxan fi Galati yamanan denkeleya yamaan malanne ma. ² Xati yo xati, Ɛ keden kedenna birin xa gbetina nde ramara a danna Ɛ konne yi, lan Ɛ feren yaten ma, alogo Ɛ nama n faan mame Ɛ yii malan feen na. ³ N na fa waxatin naxan yi, Ɛ na muxun naxanye sugandi, n ne rasigama nen kedina e yii, e yi Ɛ kiseene xali Yerusalen taani. ⁴ Koni xa a lan n tan yeteen xa siga, fɔ nxu birin xa siga na yi.

Pɔli a wanle fe

⁵ N na dangu Masedoniya yamanani waxatin naxan yi, n sigama nen Ɛ konni, bayo n danguma nen na. ⁶ N waxati dando tima nen Ɛ konni, hanma xunbeli waxatin birin. Nayi, Ɛ yi n fanda n ma sigatini. ⁷ Amasõtɔ n mi waxi a xɔn ma, n xa Ɛ to gbansan, n dangu. N wama nen n xa waxatidi ti Ɛ konni, xa Marigin tin. ⁸ Koni n luma nen Efesi taani han Se Xaba Singen Sali lɔxɔna. ⁹ Bayo deen bata rabi n xa n yi n ma wanla ke, anu n yenge faane wuya.

¹⁰ Xa Timɔte fa, Ɛ a yisuxu alogo xamin yo nama a suxu, amasõtɔ a walima Marigin nan xa alo n tan. ¹¹ Nayi, muxu yo nama a rapaxu. Koni Ɛ a fanda a sigatini bɔɔne xunbenli, alogo a mɔn xa xete n fema, amasõtɔ nxu nun denkeleya muxun bonne a mamema be.

¹² Ɛ naxan sebexi en ngaxakedenna Apolosi a fe ra, en fa na ma. N bata a mafan han alogo a xa siga Ɛ konni e nun denkeleya muxun bonne, koni a jenige ma fe mi yi a ra a xa na liga singen. Xa a feren sɔtɔ, a sigama nen.

Yamari dɔnxene nun xɔntɔnne

¹³ Ɛ lu e yee ra yi, Ɛ lu denkeleyani. Ɛ wekile, Ɛ senben sɔtɔ. ¹⁴ Ɛ feen birin liga xanuntenyaan nin.

¹⁵ Ɛ a kolon a Esitefana nun a denbayaan nan singe tubi Yesu ma Akaya yamanani, e yi e yete lu yama saripanxina wanla ra. Ngaxakedenne, n na Ɛ mafanma, ¹⁶ Ɛ xuru na muxu sifane ma naxanye birin e yixɔdɔxɔma wanli ito yi.

¹⁷ N bata sewa Esitefana fa feen na, e nun Fortunatusi nun Axayikusu. Ɛ to mi yi be, naxan yi dasaxi n ma e na so nen n yii Ɛ funfuni. ¹⁸ E bata n nii yifan n ma alo e Ɛ nii yifan Ɛ ma kii naxan yi. Ɛ na muxu sifane wali fapi kolon.

^{¶¶}15:55 A mato Esayi 25.8 nun Hose 13.14 kui.

¹⁹Asi yamanan denkeleya yamane ε xɔntɔn. Akila nun Pirisila nun denkeleya yamaan naxanye e malanma e banxini, ne ε xɔntɔnma Marigin xinli ki faji!

²⁰Denkeleya muxun naxanye birin be, ne ε xɔntɔnma. E bode xɔntɔn ngaxake-denya xɔntɔn sunbuni.

²¹N tan Pɔli nan xɔntɔn xuini itoe seɓema n yiin na.

²²Naxan mi Marigin xanuma, dangatɔn nan na ra.

N naxa, “Nxu Marigina, fa xulen!”

²³En Marigi Yesu a hinanna xa lu ε xɔn.

²⁴N ma xanuntenyana ε birin xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani.

Kedi Firindena Kõrenti Kaane Ma

Põli Alaa Falan Kedi Firindena Kõrenti Kaane Ma

Kedi firindeni ito xõdexen nan yitama Põli nun Kõrenti denkeleya muxune tagi. Muxuna ndee yi e ye, ne bata yi sike Põli a xerayaan ma e yi a bõte raba. Na feen yi Põli xõlõ han! Koni hali na, a mõn yi a xanuntenyaan yitama Kõrenti kaane ra e nun a mõn yi wama e lanna xõn ma kii naxan yi. Nanara, a to e xili fapine me, a feene bata lan fõlõ, a yi sewa (sora 7.5-15).

Kedin fõlõna, a tan yeteen mantõrõ jax-ine nan yebama, a naxanye sõtõ Efesi yamanani (1.1-11), a fe xõdexõ gbeteye fan yeba naxanye dangu e nun Kõrenti kaane tagi. A mõn yi xerayaan wanla tõnõna fe fala, Marigi Yesu naxan xexi. Nayi, a yi a yeba nanfera a yete findi muxu a fe maxõdexen na a kedi danguxin kui e nun a sewaxi kii naxan yi na fe ra bayo a bata a to fa fala na tõnõn bata lu e ma (sora 1.12 han sora 7.16).

A yi yiimalanna fe fala lan Yudaya yamanan denkeleya muxune fe ma (sora 8 han 9). A yi a fala Kõrenti kaane xa a e xa kiin ti fonisireyani.

Kedin napanna fala ti kiin masaraxi ndedi (sora 10 han 13). Põli falan tima muxune ma naxanye a falama a Yesu a xera mi a tan na. Kedin napaxi xanuntenya falane nan ma (sora 13.11-13).

Kitabun yireni ito kui, Põli nema a xerayaan xun mafalama, a mõn Xibaru Fajin yeteen xun mafalama. Xa a kataxi alogo a xerayaan senben xa kolon, a yi na ligama nen alogo muxune xa tin Yesu a fe Xibaru Fajin na, Alaa Muxu Sugandixin yi kolon Marigin na.

Duban nun xõtõnne

1 N tan Põli naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoni, n tan nan kedini ito sebema e ma, nxu nun en ngaxakedenna Timõte, siga denkeleya yamaan ma Kõrenti taani e nun muxu sarjõnaxine birin Akaya yamanani.

²En Fafe Ala nun en Marigin Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bõje xunbenla fi e ma.

Põli yi barikan bira Ala xa

³En barikan bira en Marigi Yesu a Alaa Muxu Sugandixin Fafe Ala xa, en Fafe kininkininna kannna, Ala naxan muxune ralimaniyama. ⁴A en nalimaniyama en ma tõrõne birin yi nen alogo en xa nõ tõrõ muxune ralimaniye na limaniyaan xõn Ala naxan fixi en ma. ⁵En nun Alaa Muxu Sugandixin tõrõma en bode xõn kii naxan yi, en ma limaniyaan gboma ayi Alaa Muxu Sugandixin barakani na kii nin. ⁶Xa nxu tõrõ, na findixi e ralimaniya feren nun e rakisi feren nan na. Xa nxu limaniyaan sõtõ, e fan limaniyaan sõtõma nen, alogo e xa senben sõtõ tõrõne bun, en na tõrõ en bode xõn ma waxatin naxan yi. ⁷Nxu mõn laxi e ra ki fajõ, bayo nxu a kolon fa fala en to tõrõma en bode xõn, en limaniyaan sõtõma nen en bode xõn.

⁸Nba, ngaxakedenne, nxu tõrõn naxanye sõtõ Asi yamanani, nxu waxi e rakolon feni ne ra. Goronna naxan sa nxu xun ma, na yi binya han! Nxu mi yi a nõ! Nxu yigitege nen, a nxu mi yi kisima sayaan ma. ⁹Nxu yi nxu mirixi nun fa fala sayaan bata ragidi nxu ma. Koni na ligaxi nen alogo nxu nama la nxu yete ra fõ Ala naxan faxa muxune rakelima sayani. ¹⁰A bata nxu xunba sayaan gbalon ma, a mõn fama nxu xunbadeni nen. Nxu bata nxu yigi ti Ala ra yati fa fala a mõn luma nxu xunbe, ¹¹e nema nxu malima Ala maxandideni.

yi.[†] ¹⁷ Bayo Marigin nan Nii Sarijanxin na. Marigina Nii Sarijanxin denaxan yi, xõrõyaan nan menni. ¹⁸ En tan birin, Alaa binyen nan mayilenma en yetagine ma, anu en mi dugin soma en yetagin xun na. En luma maxete a tan maligan nan na, en ma binyen yi siga gboe ayi, fata Marigin na, naxan findixi Alaa Nii Sarijanxin na.

4 Nanara, wanli ito to en yi Alaa kininkininni, nxu mi tunnaxõlõma nxu ma. ² Nxu bata nxu me yagi fe luxunxine birin na, nxu mi fefe ligama yanfani, nxu mi Alaa falan maxetema. Koni nxu nõndin nan mayitama, alogo muxune birin xa nxõ lannayaan nakõrõsi e xaxinle yi Ala yetagi. ³ Nxu Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalima, xa na mõn luxunxi, a luxunxi muxune nan ma naxanye halagima. ⁴ Dunuõani ito mangan Setana bata denkeleyatarene xaxinle yidimi alogo e nama Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nõrõn to dege. Alaa Muxu Sugandixin nan Ala sawuran na. ⁵ Nxu mi nxu yete a fe kawandi xan bama, fõ nxu a falama Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan Marigin na, e nun nxu bata findi e walikene nan na Yesu a fe ra. ⁶ Amasõto Ala naxan a falaxi, a naxa, “Kenenna xa mini dimini,”[‡] na Ala nan a ligaxi kenenna yi lu en bõneni, alogo en xa Alaa binyen kenenna kolon, naxan a Muxu Sugandixin yetagin ma.

⁷ Koni en na nafulu kenden namaraxi bende feþene nan kui naxanye findixi en fati bendene ra, naxan a yitama a senbe fisamantenni ito findixi Ala gbeen nan na, a mi kelixi en tan ma. ⁸ Nxu yigbetenxi kiin birin yi, koni nxu mi yilunburunxi! Nxu xaminxi koni nxu mi yigitegexi! ⁹ Nxu besenxõnyaxi, koni nxu mi

rabejinxi! Nxu rabiraxi koni nxu mi halagixi! ¹⁰ Nxu Yesu a sayaan tõrõn ton-goma nxu fatini waxatin birin, alogo Yesu a dunuõa yi gidin fan xa makenen nxu fatin xõn. ¹¹ Hali nxu to nxu nii ra, nxu sayaan de waxatin birin Yesu a fe ra, alogo a dunuõa yi gidin xa makenen nxu fati benden xõn. ¹² Na bunna neen fa fala sayaan walima nxu tan yi koni nii rakisin nan walima e tan yi.

¹³ A sebexi Kitabun kui, a naxa, “N denkeleyaxi, nanara n yi falan ti.”[¶] Nxu tan nan fan falan tima denkeleyani na xaxili kedenni amasõto nxu bata denkeleya. ¹⁴ Bayo nxu a kolon fa fala Ala naxan Marigi Yesu rakelixi sayani, na nan en fan nakelima sayani Yesu xõn, a yi en birin malan en bode xõn a yetagi. ¹⁵ Na birin ligama e tan nan ma fe ra alogo Alaa hinanna xa siga ware, a yi muxu wuyaxi li, e barika biran yi gbo ayi, na yi findi Alaa binyen na.

En yigin saxi se totarene yi

¹⁶ Nanara, nxu mi tunnaxõlõma nxu ma. Hali nxu fati benden to danguma, koni niin naxan nxu yi, na findima nen a nenen na lõxõ yo lõxõ. ¹⁷ Bayo, en tõrõdin naxan yi waxatidini ito bun ma dunuõa yi, na mi gbo xa a sa habadan barayi gbeen ma, en naxan sõtõma e xõn. ¹⁸ Nxu bata nxu yigin sa se totarene fari. Bayo seen naxanye toma, ne mi buma, koni seen naxanye mi toma, ne luma nen habadan!

5 Amasõto en na a kolon fa fala en niin fati benden nin naxan luxi alo en dõxõ bubuna dunuõa yi. Xa na kala, habadan banxina en yii naxan findixi ariyanna fatin na Ala wali xõnna, muxune mi naxan nafalaxi. ² Nba, iki en kutunma bubuni ito yi, en fati bendena,

[†]3:16 A mato Xõrõyaan 34.34 kui.

[‡]4:6 Dunuõa Fõlõn 1.3

[¶]4:13 Yaburin 116.10

kasoon na, xa e yamaan nadin nxu ma, xa nxu wali xõdexene nun xixõlitareyaan nun kameni. ⁶Nxu kataxi sarijanna nun fe kolonna nun dijan nun jænige fajin nun Alaa Nii Sarijanxin nun xanuntenya kendeni, ⁷e nun jõndi falan nun Ala senbeni. Nxu tinxinna rawali yenge so seen nun nxu makantan seen na. ⁸Nxu neen binyeni, hanma yagini, nxu neen xili kalani hanma xili fajina, nxu tinxin hali nxu to yatexi yanfantenne ra. ⁹Nxu suxi alo muxun naxanye mi kolonxi, anu nxu kolonxi ki fajni. Nxu yatexi alo nxu faxamatõõn nan yi a ra nun, anu e mato nxu jpepe mi a ra iki ba? Nxu jaxankataxi, koni e munma nxu faxa. ¹⁰Nxu yatexi muxu sunuxine ra, anu nxu sewaxi waxatin birin. Nxu suxi alo yigelitõne koni nxu bata muxu wuyaxi findi se kanne ra. Sese mi nxu yii, koni nxu gbeen nan seen birin na.

¹¹Kõrenti kaane, nxu bata falan ti e xa kenenni, nxu yi nxu kui feen birin fala e xa. ¹²Nxu mi nxõ xanuntenyaan luxunxi e ma, koni e tan bata e gbeen luxun nxu ma. ¹³N bata falan ti e xa alo n ma diine. A daxa, e fan xa e kui feene yita nxu ra!

Denkeleyatarene nun denkeleya muxune nama malan

*Kõrenti Singen 10.14-22, Efesi
5.5-11, Piyeri Singen 2.9-12*

¹⁴E nun denkeleyatarene nama xun xidi wudi kedenna tongo e malan fe kedenna ma. Amasõtõ tinxinyaan nun tinxintareyaan lanje e bode ma feen mundun yi? Kenenna nun dimin lanje e bode ma ba? ¹⁵Alaa Muxu Sugandixin nun Setana nõe lanje di? Denkeleya muxun lanxi denkeleyataren ma kiin mundun yi? ¹⁶Layirin mundun xidixi Ala Batu Banxin nun suxurene tagi?

Amasõtõ habadan Ala Batu Banxin nan en na, alo Ala a falaxi kii naxan yi, a naxa, “N luma nen e ye. N yi n masiga ti e tagi, n findi e Ala ra. E yi findi n ma yamaan na.” ¹⁷Nanara, Marigin naxa,

“E mini ne ye, e e masiga e ra. E nama din se sarijantare yo ra, nayi n tan e raxuxuma nen.” ¹⁸Marigina Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N findima nen e fafe ra, e findi n ma dii xemene nun n ma dii temene ra.”**

7 Bayo Ala to bata en tuli sa feni itoe birin na, ngaxakedenne, en ba feen birin ma naxan fati benden nun niin xõsima, en yi lu en ma sarijanna raka-male Ala yeeragaxuni.

Põli a sewana

²E bõjpeni tõn nxu xa. Nxu mi tinxintareya ligaxi muxe ra, nxu mi e ratantan, nxu mi e yii se kansun. ³N mi ito falaxi e yalagi feen xan na, amasõtõ n bata yi a fala a singeni, n naxa, “E fe nxu bõjpeni kii naxan yi, en birin na a ra siimayaan nun sayani.” ⁴N laxi e tan na kati! N na n kanbama e tan nin. E fe n nalimaniyama han n defe. Hali nxu to tõõõn birin yi, n ma sewan dan mi na!

⁵Amasõtõ, nxu Masedoniya li waxatin naxan yi, nxu mi matabu yo sõõõ. Nxu yi tõõõõ kiin birin yi. Matandi tiine yi nxu rabilinni, gaxun yi nxu yi. ⁶Koni Ala naxan muxu magodoxine ralimaniyama, na yi nxu ralimaniya Tito a faan xõõõ ma. ⁷A fa feen gbansanna xa mi yi a ra, fõ a limaniyaan naxan sõõõ e xõõõ. A yi a fala nxu xa, n xõõõõ e suxu kii naxan yi, e sunu, n ma fe kunfan yi lu e yi. Nanara, n ma sewan yi gbo ayi.

⁸Hali n to e raxõõõõ n ma falan xõõõ kedin kui,†† n tan mi nimisaxi a seben na. N nimisa nen waxatidi, n to a kolon

**6:18 A mato Saraxaraline 26.12 nun Esekiyeli 37.27 nun Esayi 52.11 nun Yeremi 31.9 nun Esekiyeli 20.34 nun Samuyeli Firinden 7.14 nun Esayi 43.6 nun Hose 2.1 kui.

††7:8 Yanyina nde Põli *kedina* nde sebexi e ma naxan mi luxi en yii to.

a na kedin bata yi ε raxɔɔ. ⁹Koni iki, n sewaxi, ε to nimisaxi na mi a ra, koni na nimisan to ε fe raba kiine masaraxi. Ala nan na nimisan nagidixi. Nanara, ε mi tɔɔ yo sɔɔxi nxu yii. ¹⁰Amasɔɔ nimisan naxan kelixi Ala ma, na a ligand nən muxune yi e xun xanbi so e hakeni, e kisi. Nanara, mɔne yo mi na yi. Koni nimisan naxan kelixi dunupa feene yi, na rapanma sayaan nan ma. ¹¹Nimisani ito naxan kelixi Ala ma, ε na mato. A bata ε findi sɔbe ralane ra. E kunfaxi ε sɔntareyaan mayita feen na. E xɔɔxi fe jaxin ma, ε bɔnen bata te, fe fajin xɔnla bata ε suxu ken! E fe paxi rabane hakene saranma e ra. Na bata a yita fa fala fe yo mi ε ra fefe yi.

¹²Xa n na kedin sebexi, n mi a sebexi fe kalane xan ma fe ra hanma e muxun naxanye tɔɔxi. Koni alogo ε sɔbe soxi nxu xa kii naxan yi, na xa mini kenenni e yeteen xa Ala yetagi. ¹³Ne nan birin nxu ralimaniyaxi.

E nun mɔn, ba nxu ralimaniya feen na, ε Tito rasewaxi kii naxan yi, nxu sewaxi na fan na han! Bayo ε birin bata a nii yifan a ma. ¹⁴N bata yi ε matɔɔ Tito xa nun. E mi n nayagixi. Bayo nxu bata jɔndin fala ε xa waxatin birin, nxu e matɔɔxon naxan tixi Tito xa, na fan bata findi jɔndin na. ¹⁵A marafanna luma gboe ayi ε tan ma fe yi, a na rabira a ma ε birin xuruxi feen birin yi kii naxan yi, e nun ε a rasenexi kii naxan yi binye gbeeni han ε xuruxurun. ¹⁶N sewaxi bayo n laxi ε ra feen birin yi.

Yii malanna Yerusalen denkeleya muxune xa

8 Ngaxakedenne, Alaa hinanna wal-ima Masedoniya denkeleya muxune tagi kii naxan yi, nxu waxi a xɔn ε xa na kolon. ²Hali e to yi tɔɔya jaxini, e sewa gbeen sa nən e yiigelitɔya xɔdexen

fari, e yi kiin ti fonisireya gbeeni. ³N na e seren bama fa fala e kiin tixi nən alo e fanga berena, a mɔn yi dangu na ra e jɔnige fajini. ⁴E nxu mafan nən kati, a e xa na binyen sɔɔ, e fan yi yama sar-ijanxin mali Yerusalen taani. ⁵E dangu nən nxu gbee miriyaan na. E yi e yete fi Marigin ma singen. Na xanbi ra, e yi e yete fi nxu fan ma Ala sagoni. ⁶Nayi, Tito naxan hinan wanli ito fɔɔxi e konni, nxu bata na mafan, a xa sa a rakamali e tagi. ⁷Koni ε to ε senbe soma feen birin yi, denkeleyaan nun falan nun fe kolonna nun wekilen nun xanuntenyaan na nxu xa, nayi ε senbe so hinanna fan yi.

⁸N mi yamarin sama ε ma, koni n nema bonne wanla a fe fale, n feren fima ε ma nən alogo ε xa ε xanuntenyaan mayita. ⁹Amasɔɔ ε en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna kolon. Se kanna nan yi a ra, koni a yi a yete findi yiigelitɔn na ε fe ra, alogo ε xa findi se kanne ra a yiigelitɔyaan xɔn.

¹⁰Nayi, n nan n ma miriyaan nan yitama ε ra feni ito yi: ε tan nan singeye ε yii malan yala, ba na ra mɔn, ε tan nan singe a jɔnigexi. ¹¹Awa, e na wanla rapan alogo ε lanxi jɔnige fajin naxan ma a fɔɔni, ε xa na rakamali na kiini, fata ε ferene ra. ¹²Amasɔɔ xa ε jɔnigen fan, Ala ε kiseen yatema nən e yii seene xasabin ma, seen naxan mi e yii, na mi a ra.

¹³Nxu mi waxi a xɔn ma, nxu xa goronna ba bonne xun ma, a dɔɔ ε tan xun ma, koni nxu waxi nən birin xa ye lan. ¹⁴Koni bayo se wuyaxi ε yii waxatini ito yi, a lan nən, ε xa ne mali naxanye mako ε yii seene ma iki. Nayi, ε yii seene na dasa waxatin naxan yi, e fan ε malima nən e yii seene ra alogo ε birin yi ye lan. ¹⁵A sebexi Kitabuni, a naxa, “Naxanye a gbegbe matongo, ne mi a gboxi

ayi. Naxanye ndedi matongo, a mi dasa ne fan ma.”^{‡‡}

Tito nun a lanfane

¹⁶Nxu barikan birama Ala xa, amasõtɔ a bata a liga Tito xa a sõbe so e xa alo n tan. ¹⁷Nxu naxan maxõdinxi Tito ra, a bata tin na ma, a mõn bata a sõbe so, a yi a jeniḡe a xa siga e fema. ¹⁸Nxu e nun nxu ngaxakedenna nde rasigama e ma, denkeleya yamane birin naxan matõxõma a wanla fe ra Yesu a fe Xibaru Fajin nali feen na. ¹⁹Naxan mõn dangu na ra, denkeleya yamaan birin bata a tan sugandi, a xa siga nxu matideni, nxu nema kiseni itoe xale waxatin naxan yi, naxanye goron saxi nxu xun ma Marigin yeteẽn binya feen na e nun nxu jeniḡe fajin seren na.

²⁰Nxu a ligama nxu yeren ma alogo muxe nama nxu mafala nxu kise gbeeni itoe masuxu kiina fe ra. ²¹Naxan daxa Marigin yetagi e nun muxune yetagi, nxu katama na nan ligadeyi.

²²Nxu naxan sama na muxu firinne fari, nxu nxu ngaxakedenna nde rasigama e matideni. Nxu bata a mato sanja ma wuyaxi, nxu yi a kolon, a sõbe soxi waxatin birin. A mõn bata na sõbeẽn yita iki a to laxi e ra han! ²³Tito tan, na findixi n xõyin nun n walike boden nan na. Nxu ngaxakedenna naxanye rasigaxi, denkeleya yamana xerane nan ne ra Alaa Muxu Sugandixina binyena fe ra. ²⁴Nanara, e xa xanuntenyaan yita e ra alogo denkeleya yamane xa nxu kanba xunna kolon e yi, e yi a to.

Denkeleya muxune mali fena

9 E maliin naxan nabama lan yama saripanxin ma, a tõnõ mi na n xa kedin sebe e ma lan na ma. ²Bayo, n na

a kolon fa fala e jeniḡen fan. N luma e matõxe Masedoniya kaane xa, n naxa, “Xabu yala, Akaya kaane yitõnxi mali ti feen na.” E bata muxu wuyaxi rakunfa e sõbe soon xõn. ³Nayi, n na ngaxakedenna ndee rasigama e ma alogo nxu e matõxõxi kii naxan yi, na nama findi fe fuun na. Koni a xa a li e yitõnxi alo n na a falaxi kii naxan yi. ⁴Xa Masedoniya kaana nde fa n fõxõ ra e fema, e yi a li e mi yitõnxi, nxu yi yagima nen nayi nxu to laxi e ra, koni katarabi e tan nan ma. ⁵Nanara, n bata a miri, fa fala, a lan n xa ngaxakedenna ndee mafan, e siga e fema n yeẽ ra, e yi na fonisireya kiseni tõn, e bata yi nxu tuli sa naxan na alogo a xa fi fonisireyani benun a xa findi karahanna ra.

⁶E xaxili lu ito xõn ma. Naxan na sansina ndedi woli, na ndedi nan xabama. Koni naxan na sansi gbeen woli, na a gbegbe xabama nen. ⁷Birin xa Ala ki alo a bata a ragidi a bõjeni kii naxan yi. A nama findi mõnen na hanma karahanna. Amasõtɔ naxan kiin tima sewani, na kannan rafan Ala ma. ⁸Ala nõe e kiye nen a hinan defexini alogo a xa e makone fan feen birin yi waxatin birin, nde mõn yi lu e yii wali fajine birin kedeni. ⁹A sebexi Kitabuni, a naxa,

“A bata tõrõ muxune ki fonisireyani.

A tinxinyaan luma nen habadan!”^{¶¶}

¹⁰Nba, Ala naxan sansiin fima xee biin ma e nun donsena, na sansiin fima e ma nen, a a rawuya ayi, a yi e tinxinyaan wali xõnne ragbo ayi. ¹¹E findima nen se kanne ra kiin birin yi, alogo e xa lu fonisireyani waxatin birin. Nayi, muxu wuyaxi barikan birama nen Ala xa, nxu na e kiseene xali e xõn. ¹²Amasõtɔ e wanla naxan nabama ito ra, na mi yama saripanxin makone xan gbansan fanma, koni a mõn wali fajni kolonna

^{‡‡}8:15 Xõrõyaan 16.18

^{¶¶}9:9 Yaburin 112.9

rayiriwama Ala xa. ¹³Muxu wuyaxi Ala binyama nen ε wanli ito tɔnɔn xɔn, ε to yamari suxun saxi ε tubi feen fari Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajini. E mɔn Ala binyama nen ε fonisireyana fe ra ε to e kima ε seene yi e nun muxun bonne. ¹⁴Nanara, e Ala maxande ε xa xanuntenyani Alaa hinan gbeena fe ra a naxan nagidixi ε ma. ¹⁵En barikan bira Ala xa a kisenfa fe ra naxan ɲɔxɔn mi na.

Pɔli yi a wanla xun mayenge

10 N tan Pɔli, n bata ε mafan Alaa Muxu Sugandixina limaniyaan nun dijani, hali ndee to a falama a n falan tima ε yee xɔri yete magodon nin, koni a n na keli ε fema, n ɲaxu ε ra. ²N bata ε mafan, n na fa ε fema, ε nama n karahan a n xa ɲaxu ε ra sɔbeen na, amasɔtɔ n laxi a ra, n susue nen na lige ndee ra yati, naxanye e mirixi a nxu nxɔ dunuɲa yi gidin ligama adamadiyaan kiraan nan xɔn. ³Amasɔtɔ, nxu dunuɲa yi gidin ligama adamadiyaan nin, koni nxu mi yengen soma adamadiyaan kiraan xɔn. ⁴Bayo nxɔ yenge so seene mi luxi alo adamadiine gbeene: Alaa yenge so se senbemanen nan e ra, naxanye nɔe yire makantanxine kale. Nxu wule miriyane kalama ne nan na, ⁵e nun wason naxan birin kelima Alaa kolonna xili ma. Nxu yi xaxinle birin yee rafindi Ala ma alogo e xa xuru a Muxu Sugandixin ma. ⁶ε na Alaa fala suxun nakamali waxatin naxan yi, nxu tinma nen fala suxutarene hakene saraɲe e ra.

⁷ε feene fanna nan tun toma. Xa muxuna ndee bata la a yete ra fa fala a Alaa Muxu Sugandixini, a mɔn xa a miri ito ma: a Alaa Muxu Sugandixin nan gbee en fan na alo a tan. ⁸Marigin nɔɔn soxi n yii ε senbe so feen nan na, ε kala feen mi a ra. Hali n nan n yete matɔxɔma na

ra ɲaxi ra, n mi yagixi na feen na. ⁹N mi waxi a xɔn ma, a xa liga alo n na ε magaxuma n ma kɛdine ra nen. ¹⁰Bayo, ndee a falama, e naxa, “Pɔli a kɛdine xɔɔxɔ, e senben gbo, koni xa a yetena en fema, senbe mi a ra, sese mi a falan na.” ¹¹Na kanna xa a miri nen fa fala nxu kii naxan yi nxu nema kɛdin sebe, nxu kewanle luma na kii nin nxu nema e ye.

¹²Muxuna ndee na yi naxanye e yete matɔxɔma, anu nxu mi susue nxu yete se ne ma hanma nxu nun ne yi yate nxu bode xɔn. E na misaala tongo e yete ma, e yi e yete sa e yete ma, xaxilitaren nan ne ra. ¹³Koni nxu tan mi nxu yete matɔxe ɲaxi ra. Ala bata wanla naxan so nxu yii, nxu mi nxu yete matɔxɔma dangu na ra, naxan a ligama nxu fa han ε fema. ¹⁴Bayo nxɔ yete matɔxɔn mi danguxi nxu danna ra, alo nxu yi naxan ligama nun xa nxu mi yi fa ε konni, anu nxu singe nan faxi han ε fema Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni. ¹⁵Nxu mi nxu yete matɔxe bonne wanla fe ra, nxu a radangu ayi. Koni nxu laxi a ra fa fala ε denkeleyaan gboma ayi nen, nxu yi nɔ wali kende gbete rakamale ε tagi hali nxu mi dangu nxu danne ra^{§§} ¹⁶bayo taan naxanye ε konna xanbi ra, nxu nɔe Yesu a fe Xibaru Fajin naliye nen ne ma, benun nxu xa nxu yete matɔxɔ bonne wanli naxan kexi muxu gbetene walideni. ¹⁷Koni, a sebexi Kitabun kui, a naxa, “Xa naxan a yete matɔxɔma, a xa a yete matɔxɔ Marigina fe ra.”* ¹⁸Amasɔtɔ muxun naxan a yete matɔxɔma, Ala mi na rasuxe fɔ Marigin na naxan matɔxɔ.

Pɔli nun wule xɛrane

11 ε dijɛ ba, xa n fatɔyana ndedi fala ε xa? Koni ε dijaxi xɛ! ²Bayo xɔxɔlɔnyaan nan n yi e fe ra, xɔxɔlɔnyaan

§§10:15 A mato Romi 15.17-21 kui.

*10:17 A mato Kõrenti Singen 1.31 kui.

naxan kelixi Ala ma. Amasõto a luxi alo n na ε masuxi futun nin xeme keden peen xa, Alaa Muxu Sugandixina, alogo n xa ε yita a ra alo sungutun nasõõnxina. ³Koni alo sapina Nmahawa mayenden kii naxan yi, n gaxuxi nen ε fan miriyane nama ε yifu ε yi ε masiga ε lannaya kenden nun ε sarijanna ra Alaa Muxu Sugandixin xa. ⁴Bayo xa muxuna nde fa Yesu gbeta a fe kawandi ba ε xa, nxu mi naxan ma fe kawandin ba, hanma xa ε nii gbeta soto ε mi naxan soto nxu ra, hanma xa ε Xibaru Fajni gbeta me, ε mi naxan nasuxu a singeni, ε tinma nen na birin ma ki fajni! ⁵Koni muxuni itoe naxanye e yete yatema xera fisamantenne ra, n mi laxi a ra xa ne dangu n tan na kii yo yi. ⁶Yanyina nde, n mi fatan falan na, koni n fe kolon. Bayo nxu bata na rafixa ε xa kiin birin yi.

⁷N na Alaa fe Xibaru Fajin nali ε ma waxatin naxan yi, n mi sese rasuxu ε ra, n yi n yete magodo alogo n xa ε tan yite, n haken nan ligaxi ε ra nayi ba? ⁸N seen nasuxu nen denkeleya yama gbeteye ra, e yi n saranna fi, alogo n xa wali ε xa. ⁹N yi ε fema waxatin naxan yi, n hayu ramaan yi lu, koni n mi muxu yo tɔɔ, bayo denkeleya muxun naxanye keli Masedoniya yi, ne n makone fan nen. N mi tin n xa findi goronna ra ε xun ma, n mɔn n yete suxuma nen na ma. ¹⁰N bata n kolõ Alaa Muxu Sugandixina jondini naxan n yi, muxu yo mi n kume binyeni ito yi Akaya yamanani. ¹¹N na falaxi nanfera? N to mi ε xanuxi ba? Ala a kolon, a n na ε xanuxi!

¹²N naxan ligama, n mɔn na ligama nen alogo nxu mafala xunna nama taran na naxanye a lige na muxune yi e yete matõõ a nxu nun ne birin lan. ¹³Ne findixi wule xerane nun mafu tine nan na, naxanye e yete findixi Alaa Muxu Sugandixina xerane maligan na.

¹⁴Nba, kabanako fe mi na ra, bayo hali Setana nõε a yete finde nen kenenna malekan maligan na. ¹⁵Nayi, na mi finde terena fe ra xa Setanaa walikene fan e yete findi tinxinyaan walikene maligan na. Ne rapanna lanma nen e kewanle saranna ma.

Põli a tɔɔna xerayani

¹⁶N mɔn xa a fala, muxu yo nama n yate xaxilitaren na. Hanma xa ε a mirixi na kiini, ε tin n xa findi xaxilitaren maligan na alogo n fan xa n yete matõõ ndedi. ¹⁷N falan naxan tima iki, n mi na falama Marigina kiraan xõn, koni n na a falama xaxilitareyaan nin. ¹⁸Bayo muxu wuyaxi to e yete matõõma adamadiyaan kiraan xõn, nanara, n fan n yete matõõma nen. ¹⁹ε tan to findixi xaxilimane ra, ε mafura dije xaxilitarene bun ba? ²⁰ε tinxi e xa ε findi konyine ra, e yi ε rawali, e yi ε yii seene kansun, e yi e yete yite ε ma, e yi ε yetagi garin! ²¹N xa a fala ε xa, yagin nan na ra, koni nxu mi susue na lige.

Nayi, muxu gbeta nõε a yete matõõ denaxan yi, n xa falan ti alo xaxilitarena, n fan susue nen n yete matõõ menni. ²²Heburun nan e ra ba? A tan nan n fan na. Isirayila kaan nan e ra ba? A tan nan n fan na. Iburahima bõnsõnna nan e ra ba? A tan nan n fan na. ²³Alaa Muxu Sugandixina walikeen nan e ra ba? N falan tima alo xaxilitaren yetena, koni n dangu e tan na! N bata tɔɔ walideni dangu e tan na pon! N bata sa kasoon na dangu e tan na pon! Muxune yi n bulan dangu e tan na, n yi lu sayaan de waxati wuyaxi. ²⁴Yahudiyane yi n bulan dõõõna ma suulun bosaan ye tonge saxan e nun solomanaanin.† ²⁵Romi kaane yi n mabõnbõ gbelemene ra dõõõna ma saxan. E n magõõõn n faxa feen na sanja ma keden. Kunkin yi kala n na fõõõ igen

†11:24 A mato Sariyane 25.3 kui.

tagi dõxõna ma saxan, n lu fufani yanyi keden kõe keden, na waxatina nde yi. ²⁶N yi sigatini waxati wuyaxi gbalon de, baane nun mafu tiine nun n kon kaa Yahudiyane nun siya gbetene gbalone. N yi taan nun burunna nun fõxõ igene nun wule denkeleya muxune gbalone de. ²⁷N tõõ nen waliden nun waxati xõdexene yi, n lu xii xõlitareyani waxati wuyaxi, n lu kamen nun min xõnla ra. Donseen mumeen yi dasa n ma waxati wuyaxi, n lu xunbenla ra marabenni. ²⁸Naxan saxi na birin fari, n goronna naxan tongoma lõxõ yo lõxõ, n kontõfilixi denkeleya yamane birin na. ²⁹Xa muxuna nde senben xurun, n fan senben xurunna nen. Xa muxuna nde bira yulubini, na n bõnen ganma nen.

³⁰Xa n yi daxa nun n xa n yete matõxõ, n yi n yete matõxõma n ma senbetareyaan nan na. ³¹En Marigi Yesu Fafe Ala a kolon fa fala n mi wulen falama. Tantunna xa fi a ma habadan! ³²N yi Damasi taani waxatin naxan yi, Yamana Kanna naxan Manga Aretasi bun ma, na yi muxune ti taan so deen na n suxu xinla ma. ³³Koni muxune yi n dõxõ sagan kui, e yi n nagodo taan nabilin yinna xanbi ra, n nan n futuxulu a yii na kii nin.‡

Põli fe toon naxan ti alo xiyena

12 A daxa n xa lu n yete matõxõ, hali tõõ yo mi a yi. Koni fe toon naxanye tixi alo xiyena, e nun Marigin bata feen naxanye makenen, n xa ne fan fala. ²N muxuna nde¶ kolon naxan Alaa Muxu Sugandixini. Na rate nen han kore xõnna saxandena. Na jõe fu nun naaninna ni i ra. A gbengbenna, n mi a kolon xa a fatin nan te kore, hanma xa a fe toon nan ti alo xiyena. Ala nan na kolon. ³N na a kolon xemeni ito te nen, koni xa a fatin

nan te, hanma xa a fe toon nan ti alo xiyena, n mi na tan kolon. Ala nan na kolon. ⁴A tongo nen a rate ariyanna yi. A yi falane me naxanye mi nõe fale, e nun muxu yo mi nõe xete naxanye ma. ⁵N na muxu sifan matõxõma nen, koni n tan, n mi n yete matõxõ fõ n ma senbetareyani. ⁶Xa n yi waxi n yete matõxõ feni nun, n mi yi findin xaxilitaren na nun, bayo n yi jõndin nan falama. Koni n na n yete suxuma alogo muxu yo nama n yate dangu n kewanle ra e naxanye toxi e nun e naxanye fe mexi.

⁷Na ma, Ala tõõ fena nde ragidi nen n ma alo janla na lu fati bendeni, naxan yi findixi Setana xerana nde ra. Na yi n jaxankata alogo n nama lugo wason na, n to fe makenenxi gbeeni itoe toxi. ⁸N bata Marigin maxandi sanja ma saxan alogo a xa na tõõ feen ba n ma. ⁹A yi n yabi, a naxa, “N ma hinanna bata i wasa. N senben nakamalima muxuna senbetareyaan nin.” Nayi, n mafura n yete matõxõ n ma senbetareyani, alogo Alaa Muxu Sugandixin senben xa lu n xõn ma. ¹⁰N na n yete kenenxi senbetareyaan nun konbine nun fe xõdexene nun besenxõnyaan nun kontõfinle yi Alaa Muxu Sugandixina fe ra. Amasõtõ xa n senben jan waxatin naxan yi, n senben sõtõma na waxatin nin.

Põli a xaminna

¹¹N falan tima alo xaxilitarena, koni e n karahanxi nen. E tan yi lan nun e yi n xun mafala, bayo naxanye e yete yatema xera fisamantenne ra, ne mi dangu n na sese yi, hali se mi n na. ¹²Taxamasenna naxanye a yitaxi a xeraan nan n tan na, nxu bata ne liga e tagi tunnafanni, e findi taxamasenne nun kabanako feene nun fe magaxuxine ra. ¹³Nxu denkeleya yamaan bonne rafisaxi e xa kiin mundun

‡11:33 A mato Xerane 9.23-25 kui.

¶12:2 *Muxuni* ito findixi Põli yeten na. A mato Kõrenti Firinden 12.7 kui.

yi? Fõ n goronna to mi luxi ε xun ma tun. E mi dije na haken ma ba?

¹⁴N yitõnna saxanden ni ito ra siga feen na ε konni. N goronna mõn mi luma ε xun ma. Amasõtõ n mi ε yii seene xan fõxõ ra, koni fõ ε yetena. Na ma, diine xa mi gbetin malanma e sõtõ muxune xa, koni denbaya kanne nan gbetin malanma e diine xa. ¹⁵Nayi, a finde sewan nan na, n yi n yii seene birin fi, n yi n yete fi ε niine fe ra. Xa n na n ma xanuntenyaan fari sa ε xa, ε xanuntenyaan xurunje ayi n tan xa ba?

¹⁶A xa lu na ki. N mi findixi goron na ε xun ma. Koni muxune a falama, a n to findixi yanfantenna ra, n na ε suxi kõtēn nan na. ¹⁷N xeraan naxanye rasiga ε ma, n na ε rawali nen na nde xõn ba? ¹⁸N Tito mafan nen alogo a xa siga ε konni, n yi denkeleya muxuna nde^s rasiga a fõxõ ra. Tito ε rawali nen ba? Nxu birin kui fe keden kepa keden xa mi yi a ra nxu sigati kiini ba? ¹⁹Yanyina nde, ε mirixi fa fala a to mi na ra a nxu kataxi nxu xun mayenge feen nan na ε fema. En-en. Nxu falan tima Ala nan yee xõri a Muxu Sugandixin barakani. N xanuntenne, nxu na birin ligama ε yee rasiga feen nan ma. ²⁰N gaxuxi nen, n na fa waxatin naxan yi, n na ε liye kii naxan yi, na mi rafanje n ma, e nun ε fan n liye kii naxan yi, na mi rafanje ε ma. N gaxuxi nen lantareyaan nun xõxõlõnyaan nun bõje teen nun yete yigboon nun fala paxin nun muxu mafalan nun wason nun fe yibasanna nama lu ε tagi. ²¹N gaxuxi nen a n na fa, n ma Ala nama n nayagi ε fe yi, n yi wuga muxu wuyaxi a fe ra naxanye bata yi yulubin liga koni han to e mi e xun xanbi soxi e fe xõsixine nun e yanga suxun nun e haramu feene yi, e yi naxanye ligama.

Maxadi dõnxen nun xõtõnne

13 A saxanden ni i ra n fama ε konni. A sebexi Kitabuni, a naxa, “Feen birin makitima sereya firin hanma saxan fala xuiin nan xõn.”** ²N bata yi ε rakolon n faan firinden i fema. N to mi ε fema iki, n mõn xa a fala na muxune xa naxanye bata yi yulubin liga a fõlõni e nun bonne birin, n naxa, n na fa ε fema sõnõn, n mi ε xun mafalama ε yulubine fe ra, ³bayo ε waxi a xõn n xa sereyane yita ε ra fa fala n na Alaa Muxu Sugandixina falane nan tima. A tan mi ε masuxe senbetareyani, bayo senbe kannan na tan na ε tagi. ⁴Amasõtõ a gbangban nen wudin ma a senbetareyani, koni a luxi a nii ra Ala senben barakan nin. Nxu fan bata findi senbetarene ra a tan yi, koni nxu nii rakisin sõtõma ε tan ma fe ra, alo a tan kii naxan yi, Ala senben barakani.

⁵E ε yete rakõrsi, alogo ε xa a kolon xa ε denkeleyaxi. E ε yete fesefese. E mi a kolon ba fa fala a Yesu Alaa Muxu Sugandixina ε yi? Fõ xa a li de, ε bata fula fesefesen na. ⁶N laxi a ra, ε a kolonma nen a nxu mi fulaxi fesefeseni. ⁷Nxu Ala maxandima a ε nama fe paxi yo liga. Nxu mi waxi na xõn ma alogo yamaan xa a kolon a nxu bata nõõn sõtõ fesefeseni, koni alogo ε xa fe fajin liga, hali a luxi alo nxu fa fulama fesefeseni. ⁸Bayo nxu mi nõe sese lige Alaa põndin xili ma, koni nxu nõe wale a xa nen. ⁹Nxu sewama nen xa senbe mi nxu ra, ε tan senben yi gbo ayi. Na ma, nxu Ala maxandima nen a ε xa kamali. ¹⁰Nanara, n feni itoe sebema ε ma, n to mi ε fema, alogo n na fa ε fema, n nama ε suxu a xõdexen na n ma senbema, Marigin senben naxan soxi n yi ε rawekile feen na benun a xa ε halagi.

¹¹Awa, ngaxakedenne, Ala xa sewan fi ε ma. E kata ε xa defe, ε yi ε

^s12:18 Põli bata yi *denkeleya muxuni* ito a fe fala Kõrenti Firinden 8.22 kui.

**13:1 A mato Sariyane 19.15 kui.

bode ralimaniya, ε lu xaxili kedenna nun bɔɲε xunbenli. Nayi, xanuntenyaan kanna nun bɔɲε xunbenla kanna Ala luma nen ε xɔn.

¹²ε bode xɔntɔn ngaxakedenya xɔntɔn sunbuni. Yama sarijanxin birin ε xɔntɔnma.

¹³Marigi Yesu, Alaa Muxu Sugandixina hinanna nun Alaa xanuntenyaan nun Alaa Nii Sarijanxin lanna xa lu ε birin xɔn.

Galati Kaane

Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Galati Kaane Ma

Galati kaana nde Yesu a fe Xibaru Fajin sɔtɔ nen Xera Pɔli a xeraya sigatiin firinden nun a saxanden xɔn (Xerane 16.6 e nun 18.23). Ne yi e malan, e findi denkeleya yamaan na. Men kaane mi yi Yahudiyane ra fɔ siya gbete. Koni Yahudiya denkeleya muxuna ndee yi siga Galati kaane fema Pɔli xanbi. Ne yi Galati kaane xaranma wulen nan ma fa fala denkeleya muxun birin lan e xa Yahudiyane sariyan suxu, a gbengbenna e yi banxulan alogo e xa kamali denkeleyani. Ba Yahudiyane ra, men kaane namunne mi yi darixi gaan tiin na. Nayi, Galati kaane sese mi yi banxulanxi. Na yi gbaxi Yahudiyane denkeleya muxune ra naxanye yi wama siyane birin xa liga alo e tan alogo e xa kamali dinani bayo Yahudiyannan yi Yesu ra. Pɔli tan naxa, a na mi lan Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin ma. Amasɔtɔ na yi Galati denkeleya muxune findima konyine nan na dinan kiraan xɔn. Pɔli naxa, a sariya suxun mi muxu yo nii rakise fɔ Ala hinanna e na denkeleya Yesu ma. Waxatina nde, Pɔli yi Efesi taani, a e xibaru me waxatin naxan yi. A yi a me a Galati kaane tinma a yaxune kawandin na. Na ma, a yi xanuntenya kedini ito sebe e ma alogo e xa Alaa fe famu.

Pɔli yi Kitabun yireni ito sebe dɔxɔ saxan alogo a xa a ngaxakedenne xili “Xibaru Fajin” keden peen jɔndin ma. Na yire saxanne ni i ra:

A singena, a yi a yetena feene yebe, a fɔlɔ a yetena tubi kiin ma Yesu ma. A yi a yebe e nun Yerusalen denkeleya muxune lan feen naxan ma fa fala denkeleya muxun naxanye mi findixi Yahudiyane

ra, ne mi luma Yahudiyane sariyan bun. A mɔn yi a fala e nun Piyeri a feene fa-taxi kii naxan yi lan na feen ma. Pɔli a xerayaan senben nan xun mayengema, a naxa, a Ala nan a findixi xeraan na naxan mi fata adamadi yo ra, hali Yesu xera boden naxanye dɔxi Yerusalen taani. Na bunna neen, Galati kaane mi lan e xa e tuli mati muxu gbete yo ra naxan Pɔli matandima hali e keli Yerusalen taani (sora 1 han sora 2).

A firindena, Pɔli yi falan ti fata Layiri Fonna Kitabun na, a naxa, a muxun mi kisima Yahudiyane sariya suxun xan xɔn, koni fɔ a xa denkeleya Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan ma (sora 3 han sora 4).

A rajanni, a naxa, a Galati kaane lan e xa lu xɔrɔyani Alaa Nii Sarijanxin yamarin bun amasɔtɔ Alaa Nii Sarijanxi kewali fajin birin nasoma nen muxuni, katarabi xanuntenyaan ma (sora 5 han sora 6).

Yamaan laxi sariya suxun nan na dinani. E e mirixi a ma fa fala, e sariya suxun na dangu e yulubi ligan na, na e rasoma ariyanna nin. Anu, Kitabun yireni ito naxa, a muxun mi nɔe tinxinje Ala yee ra yi sariya suxun xɔn. I na Ala sariya keden kala, i bata findi yulubi tongon na. Xa na yulubi mi ba i ma, Ala mi tinma i yi so ariyanna yi. Fɔ yulubin xa ba muxun ma singen, a fa so ariyanna kui. Yesu nan findixi na muxun na naxan adamadiine yulubine bama e ma. Naxan na denkeleya Yesu ma, na bata kisin sɔtɔ. Na kui, denkeleyaan nan en nakisima. Sariya suxun mi a ra.

1 N tan Pɔli, Alaa Muxu Sugandixina xerana, n bata kedini ito sebe Galati denkeleya muxune ma. Adama mi n xexi fɔ Yesu nun Fafe Ala naxan a rakelixi sayani. ²N tan nun ngaxakedenna naxanye birin be, nxu Galati denkeleya yamaan xɔntɔnna:

³En Fafe Ala nun a Muxu Sugandixin Marigi Yesu xa hinanna nun bɔɲɛ xunbenla fi ε ma.

⁴Yesu nan a yete fixi en yulubine fe ra, a yi en xunba waxati ɲaxini ito yi alo en Fafe Ala waxi a xɔn ma kii naxan yi. ⁵En xa binyen fi a ma habadan han habadan! Amina.

Xibaru Fajɪ gbete yo mi na yi

⁶N bata kabe ε ma amasɔtɔ ε bata ε xun xanbi so Ala yi mafuren naxan ε xilixi a Muxu Sugandixina hinanna xɔn. E yi xibaru gbete suxu. ⁷Koni Xibaru Fajɪ gbete yo mi na yi mume! Muxune nan tun ε tɔrɔma, e waxi Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajɪn maxete feni. ⁸Koni hali nxu tan hanma malekana nde yi fa sa keli ariyanna yi, a xibaru gbete kawandin ba ε xa, nxu tan mi naxan baxi ε xa, Ala xa na kanna halagi habadan! ⁹Nxu bata yi a fala. Iki, n mɔn xa a fala ε xa. Xa muxu yo xibaru gbete kawandin bama ε xa, ba Yesu a Fe Xibaru Fajɪn na, ε naxan singe suxi, Ala xa na kanna halagi habadan!

¹⁰Iki n yamaan nan mafanma ba? Hanma Ala? N katama n xa rafan adamadiine nan ma ba? Xa n mɔn yi katama n xa yamaan nan kenen nun, nayi n mi finde Alaa Muxu Sugandixina walikeen na!

Pɔli a xerayana

¹¹Ngaxakedenne, n xa a fala ε xa, n Yesu a fe Xibaru Fajɪn naxan nalixi ε ma, a mi fataxi adamadiine ra. ¹²N mi a sɔtɔxi muxu yo ra. Muxu yo mi n xaranxi a ma. Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan a makenenxi n xa.††

¹³Amasɔtɔ ε bata n kewanle fe me, n naxan naba n yi Yahudiya dinani waxatin naxan yi. N bata denkeleya yamaan ɲaxankata han a radangu ayi. N yi a

kalama nen. ¹⁴N yi danguma nen n lanfa wuyaxi ra Yahudiya dinani n siyaan muxune ye. Dinan muxu gbee nan yi n tan na n benbane namunne xɔn.

¹⁵Koni xabu n bari waxatin naxan yi, Ala yi n sugandi, a n xili a hinanni. Bayo a a kenen nen ¹⁶a xa a Dii Xemen makenen n xa, alogo n xa a fe Xibaru Fajɪn nali siya gbetene ma. Nayi, n mi sigaxi adamadi yo fema, a xa n kawandi. ¹⁷N mi sigaxi Yerusalen taani ne fema naxanye singe yi xerane ra. Koni n siga nen Arabu yamanani mafuren! N mɔn yi xete Damasi yi. ¹⁸Ñee saxan dangu xanbini, n yi siga Yerusalen taani alogo nxu nun Piyeri xa nxu bode kolon, n xii fu nun suulun ti a fema. ¹⁹N mi xera gbete to na yi fɔ Marigi Yesu xunyɛn Yaki. ²⁰N naxan sebexi, Ala nan seren na, ɲɔndin na a ra.

²¹Na xanbi ra, n yi siga Siriya yi e nun Silisi yi, ²²koni muxe mi yi n kolon Yudaya denkeleya yamane ye naxanye Alaa Muxu Sugandixin xɔn. ²³E ito nan gbansan me: “Xemen naxan yi en ɲaxankatama a fɔlɔni, na nan fa denkeleyaan kirana fe kawandin bama iki, a yi naxan kalama.” ²⁴Nanara, e yi Ala tantun n tan ma fe ra.

Pɔli nun xeraan bonne

2Ñee fu nun naanin dangu xanbini, n tan nun Baranabasi yi siga Yerusalen taani. N Tito fan xali. ²N siga nen bayo Ala bata a makenen n xa. N darixi Yesu a fe Xibaru Fajɪn naliye siya gbetene ma kii naxan yi, n yi na yeba e muxu gbeene xa wundoni, alogo n ma wanle birin nama lu fufafu! ³Koni hali Tito Gireki kaan naxan yi n fema, e mi a karahan a banxulan feen ma. ⁴Koni nafigina ndee yi basanxi nxu ra alogo e xa nxɔ feene rakɔrɔsi, e yi nxɔ xɔrɔyani gbɛ Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxan fixi nxu ma, e

††1:12 A mato Xerane 9.3-6 kui.

yi nxu findi konyin na. ⁵Nxu mi tin e xa hali ndedi, alogo nxu xa Yesu a fe Xibaru Fajin jɔndin mara ε xa.

⁶Naxanye yi luxi alo e muxu gbeene, e yi findixi naxan yo ra, n ma kolon, bayo Ala mi muxune rafisama e bode xa. Na muxu gbeene mi sese saxi n ma xaranna fari. ⁷A makuya na ra! E a toxi nen a Ala bata Yesu a fe Xibaru Fajin kawandi baan wanla taxu n tan na siya gbetene xa alo a bata a taxu Piyeri ra kii naxan yi Yahudiyane xa. ⁸Amasɔɔ naxan Piyeri findixi xeraan na Yahudiyane xa, na nan n fan xexi siya gbetene ma. ⁹Yaki nun Piyeri nun Yoni, naxanye yi luxi alo e yeerate, e to Alaa maragidin kolon a naxan fixi n ma, e yi n tan nun Baranabasi yisuxu ngaxakedenyani alogo nxu xa wali siya gbetene tagi, e tan yi wali Yahudiyane tagi. ¹⁰E yi nxu mafan, a nxu xa nxu xaxili lu yiigelitɔne xɔn ma. N fan yi n sɔbe soxi na nan ma.

Pɔli yi Piyeri sɔnna fe fala a xa

¹¹Piyeri fa Antiyɔki yi waxatin naxan yi, n yi a matandi amasɔɔ a yi tantanxi. ¹²Benun muxuna ndee xa fa keli Yaki fema, Piyeri yi a degema siya gbete denkeleya muxune nan xɔn ma nun. Koni ne to fa, a yi keli e fema, a a makuya e ra amasɔɔ a gaxuxi Yahudiyane yee ra naxanye yi waxi siya gbetene banxulan feni. ¹³Yahudiya denkeleya muxun bonne fan yi so a tantanni. Hali Baranabasi fan yi so a yi. ¹⁴N to a to a e mi sigan tima Yesu a fe Xibaru Fajin jɔndin kira tinxinxin xɔn ma, n yi a fala Piyeri xa e birin yee xɔri, n naxa, “Yahudiyannan i tan na koni i ya kewanle ligaxi alo siya gbetene, e mi luxi alo Yahudiyane! Nayi, i siya gbetene karahanma di, a e xa Yahudiyane namunne suxu?”

¹⁵En tan naxan barixi Yahudiyayani, siya gbete mi en tan na, naxan findixi yu-

lubi kanne ra. ¹⁶En na a kolon a muxun mi tinxinma ayi Ala yee ra yi sariya suxun xan xɔn ma, fɔ a na denkeleya Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. Nanara, en bata la Alaa Muxu Sugandixin Yesu ra alogo en xa tinxin denkeleyaan xɔn Alaa Muxu Sugandixin ma. Sariya suxun mi a ra bayo adamadi yo mi nɔe tinxinɔe sariya suxun xɔn.†† ¹⁷Koni en na kata en xa tinxin Alaa Muxu Sugandixin barakani, xa a li yulubi kanna nan en fan na, nanara ba fa fala Alaa Muxu Sugandixin walima yulubi nan xa nayi? En-en de! ¹⁸N bata n me sariyan naxanye ra, xa n mɔn tin ne ma, na bunna neen, n bata findi sariya kalan na. ¹⁹N luxi nen alo n bata faxa sariyan bun, n mi fa sariyan bun sɔnɔn. Nanara, Ala nan gbee n ma dunuɔa yi gidin na. N bata gbangban wudin ma Alaa Muxu Sugandixin xɔn ma, ²⁰nanara, n tan mi fa n nii ra sɔnɔn koni Alaa Muxu Sugandixin niin nan fa n yi. N dunuɔa yi gidin naxan nabama n fati bendeni sɔnɔn, n na rabama denkeleyaan nin Alaa Dii Xemeni, naxan bata n xanu, a faxa n ma fe ra. ²¹N mi n mema Alaa hinanna ra. Amasɔɔ xa muxun yi tinxinma sariyan nan xɔn ma nun, Alaa Muxu Sugandixin bata faxa nayi fufafu!

Sariya suxun nun denkeleyana

3 Ee! Galati kaa xaxilitarene! Nde ε tirinxi? ε tan bata yi Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxa feni gbɛ wudin ma ki fajini! ²ε xa maxɔdin keden yabi n xa: ε Alaa Niin sɔɔxi sariya suxun nan xɔn ma ba hanma denkeleyaan xɔn ma ε naxan ma fe mexi? ³ε bata yi a fɔlɔ Alaa Niin barakani, koni iki ε xaxilitareyaan bata radangu ayi, han ε fa waxi a xɔn ε xa a rajan ε yete senben na iki ba? ⁴ε tɔɔxi nen fufafu ba? Fufafu mi yi a ra ba? ⁵Ala a Nii Sarijanxin fima ε ma, a kabanako

††2:16 A mato Yaburin 143.2 nun Romi 3.20 nun 3.23 kui.

feene ligama ε tagi sariya suxun nan xɔn ma ba, hanma denkeleyaan xɔn ma ba, ε naxan ma fe mexi?

⁶A luxi nen alo naxan sebexi: “Ibura-hima yi denkeleya Ala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa.”^{¶¶} ⁷ε xa a kolon fa fala muxun naxanye denkeleyaxi, Ibura-hima bɔnsɔnna muxune nan ne ra. ⁸Kitabun bata yi a fala nun, a Ala siya gbetene ratinxinna nen a yete yee ra yi denkeleyaan barakani, a yi Yesu a fe Xibaru Fapin nali Iburahima ma be-nun a waxatin xa a li, a naxa, “Dunupa siyane birin duban sɔtɔma nen i tan barakani.”^{§§} ⁹Naxanye denkeleyaxi, ne duban sɔtɔma nen alo denkeleya muxuna Iburahima.

¹⁰Naxanye xaxili tixi sariya suxun na, dangan ne xa. Amasɔtɔ a sebexi, “Feen naxanye birin sebexi Sariya Kitabuni, naxan mi ne suxuma, Ala xa na kanna danga.”^{*} ¹¹Nba, a bata yigbe feu, fa fala muxu yo mi tinxinne Ala yee ra yi sariyan xɔn ma. Amasɔtɔ Kitabun naxa, “Naxan na tinxin denkeleyaan xɔn, na nii rakisin sɔtɔma nen.”[†] ¹²Koni sariyan mi minixi denkeleyani, bayo a mɔn naxa, “Naxan na itoe suxu, na kanna nii rakisin sɔtɔma nen e xɔn.”[‡]

¹³Alaa Muxu Sugandixin findixi danga muxun nan na en tan ma fe ra, a en xunba sariyan dangan bun ma, bayo a sebexi, “Naxan yo na singan wudin ma, dangan na kanna xa.”[¶] ¹⁴A na liga nen en xa alogo Ala duban naxan nagidixi Iburahima ma, siya gbetene fan xa na sɔtɔ Yesu Alaa Muxu Sugandixin

barakani. En mɔn yi Alaa Niin sɔtɔ denkeleyaan xɔn ma, a en tuli saxi naxan na.

Ala en tuli saxi naxan na

¹⁵Ngaxakedenne, n xa misaala yita ε ra fata dunupa yi gidin na. Awa, xa muxu firinna lan fena nde ma, e layirin xidi, muxu yo mi na layirin kale hanma a nde sa a fari. ¹⁶Na ma, Ala bata Ibura-hima tuli sa e nun a yixetena. Kitabun mi a falaxi fa fala “a yixetene,” naxan yi findima muxu wuyaxi ra. Koni a naxa, “i yixetena,”[§] na bunna neen muxu kedenna na a ra, Alaa Muxu Sugandixina. ¹⁷N naxan ma, na ni ito ra: Ala bata yi layirin naxan xidi ken, Musaa sariyan mi na kale naxan falaxi jee keme naanin jee tonge saxan dangu xanbini. Na mi Alaa tuli saan kalama. ¹⁸Amasɔtɔ xa Alaa keen fima sariyan nan xɔn ma, a mi findixi tuli saan na na yi. Koni Ala hinan nen Iburahima ra, a a tuli sa.

¹⁹Sariyan fa fixi nanfera nayi? A fixi hakene nan ma fe ra han Iburahima yixeten fa waxatin yi a li, Ala en tuli sa naxan na. Sariyan fixi malekane nan xɔn muxuna nde sabun na.^{**} ²⁰Sabu wuyaxi na yi, koni Ala keden peen na a ra!

Sariyan bunna

²¹Awa, sariyan saxi Alaa tuli saan nan xili ma ba? En-en de! Bayo xa sariyan yi fixi nun naxan yi nɔe nii rakisin fiye, nayi yamaan yi tinxinna ayi nen Ala yee ra yi sariyan xɔn. ²²Koni Kitabun naxa, a dunupa birin yulubin senben bun

^{¶¶}3:6 A mato Dunupa Fɔlɔn 15.6 kui.

^{§§}3:8 Dunupa Fɔlɔn 12.3

^{*}3:10 Sariyane 27.26

[†]3:11 Xabakuki 2.4

[‡]3:12 A mato Saraxaraline 18.5 nun Romi Kaane 10.5 kui.

[¶]3:13 Sariyane 21.23

[§]3:16 Dunupa Fɔlɔn 12.7

^{**}3:19 Yahudiyane namunne kui, e laxi a ra fa fala Musa Alaa sariyane sɔtɔxi malekane nan xɔn.

ma. Nanara, naxanye denkeleyaxi, ne xa Alaa tuli saan sɔtɔ Yesu a tɔgɔndiyaan barakani, Alaa Muxu Sugandixina.

²³ Koni benun denkeleyani ito xa fa waxatin naxan yi, sariyan yi en birin maraxi nen alo kaso ra saane han denkeleyaan yi lankenemaya. ²⁴ Nanara, sariyan findixi en xuru seen nan na, a en xali Alaa Muxu Sugandixin ma alogo en xa tinxin Ala yee ra yi denkeleyaan xɔn ma. ²⁵ Koni denkeleyaan bata fa. Nanara, en mi fa na sariyan bun ma sɔnɔn naxan yi findixi en xuru seen na.

²⁶ Amasɔtɔ ε birin bata findi Alaa diine ra denkeleyaan xɔn ma Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi. ²⁷ Amasɔtɔ ε bata rafu igeni ε tubi xinla ma Alaa Muxu Sugandixin ma. Nayi, Alaa Muxu Sugandixina muxuyaana bata ragodo ε ma alo domana. ²⁸ Nanara, tagi raba mi fa Girekine nun Yahudiyane tagi. Tagi raba mi fa konyine nun xɔrɔne tagi. Tagi raba mi fa xemmen nun jaxanla tagi, ε birin bata findi kedenna ra Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi. ²⁹ Xa Alaa Muxu Sugandixin gbeen nan ε tan na, ε bata findi Ibrahima bɔnsɔnna ra e nun a kee tongone alo Ala a tuli saxi kii naxan yi.

4 Koni n na ito nan falama: Fanni kee tongon mɔn dii jɔreyani, a mi fisa konyin xa hali seen birin kannna to a ra. ² E diin taxuma a kantan muxune ra naxanye a feene yebama a xa han na waxatin yi a li a fafe naxan saxi. ³ Na kiini, benun en xa kɔxɔ denkeleyani, en fan yi konyiyani dunuɔa gele ma feene yi. ⁴ Koni a fa waxatin to a li, Ala yi a Dii Xemmen nafa. Jaxanla yi a bari. A barixi sariyan nan bun ma, ⁵ alogo a xa ne xɔrɔya naxanye sariyan bun ma, a en xa findi Alaa diine ra.

⁶ Bayo ε bata findi a diine ra, Ala bata a Dii Xemmena Nii Sarijanxin nagodo, a so en bɔjɔni. Na Nii Sarijanxin nan Ala xilima en bɔjɔni, a naxa, “Baba! N fafe!” ⁷ Nayi, konyi mi fa i tan na fɔ a diina. Xa

i bata findi a diin na, Ala mɔn i findima kee tongon na nen.

Pɔli a xaminna Galati kaane fe ra

⁸ A fɔlɔni ε mi yi Ala kolon nun, ε yi batu seene nan ma konyiya yi. Ala mi yi ne ra mume! ⁹ Koni iki, ε Ala kolon. Ala fan ε kolon. Nanfera ε birama dunuɔa gele ma feene fɔxɔ ra sɔnɔn, naxanye senbe mi na? E waxi a xɔn ma nen ba, ε mɔn xa findi ne konyine ra? ¹⁰ E sali lɔxɔne binyama, e nun kikene nun waxatine nun jɛene! ¹¹ N gaxuxi xa n mi tɔrɔxi ε fe ra fuu!

¹² Ngaxakedenne, n na ε mafanma, ε xa lu alo n tan. Bayo n tan luxi nen alo ε tan. E mi tinxintareya yo dɔxi n na. ¹³ E a kolon fa fala n ma furen nan a ligaxi, n Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba ε xa a fɔlɔni. ¹⁴ Koni hali n ma furen to ε tɔrɔxi, ε mi n najaxuxi, ε mi ε mexi n na. Koni ε n yisuxi alo Alaa malekan nan yi n na nun, alo Alaa Muxu Sugandixin Yesu yetena. ¹⁵ E yi sewaxi nun kati! Nanfe ligaxi? N sereyaana bama ε fe ra, xa ε yi nɔe a lige nun, ε yi ε yɛene bama nen nun, ε yi e so n yii! ¹⁶ Koni iki, n mi findixi ε yaxun na jɔndi falan xɔn ba?

¹⁷ Muxuni itoe kunfaxi ε xɔn, koni fe fajin mi a ra! E kataxi ε ba feen nan na nxu fema alogo ε fan xa kunfa e xɔn. ¹⁸ Kunfan fan, xa ε fe fajin nan fɔxɔ ra, e nun xa ε luye a fari waxatin birin. Hali n ye xɔnna mi a ra. ¹⁹ N ma diine, n mɔn tɔrɔni ε fe ra alo jaxanla kuiin na a ramaxa a ma, han Alaa Muxu Sugandixina muxuyaana yi sabati ε bɔjɔni. ²⁰ Koni a yi rafanma n ma nun, iki n lu ε fema, alogo n xa n fala ti kiin maxete. E fe n yifuxi kati!

Hagara nun Saran ma fe misaala

²¹ E xa a fala n xa, ε tan naxanye waxi a xɔn ma ε xa lu sariyan bun ma, ε mi na sariyan kolon ba? ²² Bayo a sebexi a Ibrahima dii xeme firin sɔtɔ nen. A keden

sɔtɔ konyi gilen ma, a bonna sɔtɔ xɔɔn gilen ma.^{††}

²³ A naxan sɔtɔ konyi gilen xɔn ma, na sɔtɔxi nen alo adaman birin sɔtɔma kii naxan yi. Koni a diin naxan sɔtɔxi xɔɔ naxanla xɔn ma, Ala nan a tuli sa na tan na.^{‡‡} ²⁴ Feni itoe luxi nen alo misaala. Layiri firinna misaala nan naxalan firinni itoe ra. Kedenna kelixi Sinayi Geyaan nan fari, naxan diine barima konyiyani. Hagara nan na ra. ²⁵ Sinayi Geyaan naxan Arabu yamanani, na misaala nan Hagara ra. E nun Yerusalen taan naxan na yi iki, ne keden. Bayo, Yerusalen nun men kaane birin konyiyaan nin.^{¶¶} ²⁶ Koni Yerusalen taan naxan kore, xɔɔn nan na ra. En nga nan na ra. ²⁷ Bayo Kitabun naxa,

“Gbantana, i xa sɛwa,
i tan naxan mi dii barixi!

Naxan, i sɔnxɔ sewani,

naxan mi diin sɔtɔ xɔlɛn kolon.

Bayo naxalan nabepinxina diine wuyama ayi nen

dangu xeme taa ra dɔxɔn gbeene ra.”^{§§}

²⁸ Nba, ngaxakedenne, ε fan bata sa Isiyaga fari, Ala e tuli sa naxan na. ²⁹ Na waxatini diin naxan sɔtɔ alo adaman birin sɔtɔma kii naxan yi, na yi bonna naxankata naxan sɔtɔxi Alaa Niin barakani. Han iki, a mɔn na kiini. ³⁰ Koni Kitabun nanfe falaxi? A naxa, “Konyi naxanli ito nun a diin kedi. Amasɔtɔ konyi naxanla diin nun xɔɔ naxanla diin mi keen tonge e bode xɔn ma mumɛ!”^{*}

³¹ Nanara, ngaxakedenne, konyi gile dii mi en tan na fɔ xɔɔ diine.

ε lu xɔɔyani

5 Alaa Muxu Sugandixin bata xɔɔyaan fi en ma alogo en xa xɔɔya. Nanara, ε kankan na ma, ε nama so konyiyaan bun ma sɔnɔn.

² ε tuli mati. N tan Pɔli nan ito falama ε xa. Xa ε tin, e yi ε banxulan, Alaa Muxu Sugandixin tɔnɔ mi fa ε ma sɔnɔn.

³ N mɔn ito nan falama muxun birin xa, naxan na tin e xa a banxulan: sariyan birin suxu goronna na xun ma. ⁴ ε tan naxanye katama ε xa tinxin Ala yee ra yi sariyan xɔn, ε nun Alaa Muxu Sugandixin bata taxun. ε bata keli Alaa hinanna bun ma. ⁵ Bayo en xaxili tixi en ma yigin nan na Alaa Niin barakani denkeleyaan xɔn ma, a en natinxinma nen. ⁶ Amasɔtɔ xa ε Yesu Alaa Muxu Sugandixini, banxulanna nun banxulantareyaan tɔnɔn mi na, fɔ denkeleyaan naxan walima xanuntenyani.

⁷ ε yi a ligama ki fajɔ! Nde ε nɔndin suxuni kalaxi? ⁸ Ala naxan ε xilixi, a tan mi na ligaxi. ⁹ “Hali buru rate se[†] xurudin nɔe burun birin nagboe ayi nen.” ¹⁰ Koni n laxi ε ra Marigin barakani fa fala ε mi miriya gbete tonge. Nba, muxun naxan e yifuma, a findi muxu yo ra, Ala na yalagima nen.

¹¹ Koni, ngaxakedenne, xa n mɔn yi banxulan feen kawandin nan bama nun, nanfera e mɔn n besɛnxɔnyama? Nayi,

^{††}4:22 A mato Dunuɔa Fɔlɔn 16.15 nun 21.2 kui.

^{‡‡}4:23 A mato Dunuɔa Fɔlɔn 17.16 kui.

^{¶¶}4:25 Yerusalen taan findixi Yahudiyane dinana misaala ra be. Men kaane yi e gbee namunne konyiyaan nin.

^{§§}4:27 Esayi 54.1

^{*} 4:30 A mato Dunuɔa Fɔlɔn 21.10 kui.

[†]5:9 *burun nate sena*: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. Alo lebenna siyadin burun birin natema kii naxan yi, feen naxan Galati kaane ratantanma, na nan e yamaan birin xunna kalama na kiini.

Yesu faxa wudin[‡] mi finde e xa terena feen na. ¹²Nayi, naxanye ε yifuma banxulan feen na, ne yi lan e xa e gbeena ngaan ba na!

¹³Amasɔɔ ε tan, ngaxakedenne, ε xilixi xɔɔyaan nan ma. Anu, ε nama xɔɔyaan findi fati benden nafan feene ra. Koni ε xa wali ε bode xa xanuntenyani. ¹⁴Amasɔɔ sariyan birin fala yisoxin ni i ra: “I adamadi boden xanu alo i yetena.”[¶] ¹⁵Koni xa ε liga alo subene, ε ε bode yenge, ε yi ε balo ε bode ra, ε xa a liga ε yeren ma, xa na mi a ra, ε ε bode janma nen feu!

Alaa Nii Sarijanxina fe yi

¹⁶Koni n tan naxa, ε xa sigan ti Alaa Niin barakani. Nanara, ε mi fati benden nafan feene rakamale sɔɔnɔn. ¹⁷Amasɔɔ fati benden nafan feene mi tinje Alaa Niina feene ma. Alaa Niin fan mi tinje fati benden wanle ma. Ne firinne yaxun nan e bode ra. Nanara, ε mi ε yete waxɔn feene ligama. ¹⁸Xa ε biraxi Alaa Nii Sarijanxin fɔɔ ra, ε mi fa sariyan bun sɔɔnɔn.

¹⁹Fati benden nafan feene kolon mi raxɔɔ: yanga suxuna, xɔsi fena, haramu feene, ²⁰suxure batuna, kɔrayana, xɔn-nantenyana, lantareyana, xɔɔɔɔnyana, bɔje teena, yete yigbona, mayitaxunna, ²¹milena, dɔɔɔ minna, haramu sumunne, e nun na fe sifane. N na ε rakolonma alo n bata yi a fala kii naxan yi: Naxanye fe sifani itoe ligama, ne mi Alaa Mangayaan toma.

²²Muxun na lugo Alaa Nii Sarijanxin na, kewanli itoe nan findima a bogin na:[§] xanuntenyana, sewana, bɔje xunbenla, dijana, jɛnige fajina, fanna,

tɔɔɔndiyana, ²³limaniyana, yete suxuna. Tɔn mi dɔxe na feene ra. ²⁴Naxanye bata findi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen na, ne bata e fati benden wanle gbangban a faxa wudin ma e nun e waxɔn feene nun e rafan feene. ²⁵Xa en dunuɔna yi gidin nabama Alaa Nii Sarijanxin xɔn, fɔ en kewanle xa lan Alaa Nii Sarijanxin ma. ²⁶En nama waso, en yi en bode rafen, en yi en bode maxɔɔɔɔɔn.

ε ε bode mali

6 Ngaxakedenne, xa muxuna nde bira hakeni, ε tan naxanye Alaa Nii Sarijanxini, ε xa a matinxin limaniyani. Koni ε e yete rakɔɔsi alogo Setana nama ε fan natantan. ²ε ε bode goron tongo, nayi ε bata Alaa Muxu Sugandixina sariyan nakamali. ³Xa muxuna nde a miri a ma a a tan se ra koni sese mi a ra, a a yete nan tun mayendenma. ⁴Muxun birin xa a yete kewanle rakɔɔsi. Xa ne fan, a kanba xunna taranma nen na nayi, a nama a sa muxu gbete ma. ⁵Muxun birin xa a yete goronna tongo.

⁶Naxan xaranma Alaa falan ma, na xa a karamɔɔ ki a se fajin birin yi.

⁷ε nama ε yete mayenden bayo Ala mi mayendenje. Muxun sansiin naxan sifa wolima, a na nan sifa xabama. ⁸Nayi, naxan na a fati benden wanle ke, na halagin sɔɔɔma nen ne xɔn. Koni, naxan na Alaa Nii Sarijanxin wanle ke, a habadan nii rakisin sɔɔɔma nen Alaa Nii Sarijanxin xɔn. ⁹Nanara, en nama xadan fe fajin rabadeni. Amasɔɔ xa en lu na fari, en na a tɔnɔn sɔɔɔma nen waxati famani. ¹⁰Nanara, xa a ferena en xa, en xa fe fajin liga muxune birin xa, koni katarabi

[‡]5:11 Romi kaane yi muxune gbangbanma *wudin* nan ma, e yi e faxa. Yesu gbangban wudin nan ma, na findixi kisin sɔɔ kiin na. Na nan muxuna ndee terenama a fe yi.

[¶]5:14 Saraxaraline 19.18

[§]5:22 Wudi fajin bogi fajin nan tima. Adamadi fajin fan kewali fajin nan ligama. Na luxi nen alo wudin nun a bogina.

en ngaxakeden denkeleya muxune nan ma.

Maxadi dɔnxene nun xɔntɔnne

¹¹ Ɛ mi a to, n sebeli xungbeen naxanye sebema n yete yiin na iki! ¹² Naxanye waxi a xɔn ma, e xa yamaan kenen fati benden kiraan xɔn ma, ne nan katama e xa ɛ karahan a ɛ xa banxulan. E na ligama nen alogo yamaan nama e besenxɔnya Alaa Muxu Sugandixin faxana fe ra wudin ma. ¹³ Hali naxanye banxulanxi, e mi sariyan suxuma. Koni, e waxi a xɔn ma nen, ɛ xa banxulan alogo e xa e kanba a ɛ fan bata tin banxulanna ma. ¹⁴ Koni n tan, n na n kanbama en

Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin nan tun yi. N faxaxi dunuɗa feene yi na wudin nan xɔn, dunuɗa feene fan bata faxa n yi. ¹⁵ Xa muxun banxulanxi hanma xa a mi banxulanxi, na mi fe ra, fo a xa findi dali nenen na. ¹⁶ Nba, naxan na falani ito suxu, Ala xa bɔɗe xunbenla nun kininkininna fi na kanna ma, e nun Ala gbee Isirayila!

¹⁷ Dɔnxen na, muxu yo nama n tɔɔ, amasɔɔ larun naxanye n fatin ma, ne a yitama a Yesu gbeen nan n na.

¹⁸ Nba, ngaxakedenne, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ɛ niini. Amina.

Efesi Kaane

Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Efesi Kaane Ma

Pɔli yi kasoon nan na Romi taani a Kitabun yireni ito seɓe waxatin naxan yi, a yi a rasiga Efesi kaane ma. Koni, a mi yi waxi a xɔn ma Efesi kaane gbansanna xa a xaran. A luxi alo a yi kedini ito rasigama Efesi kaane denkeleya yamaan nun a rabilinna taane denkeleya yamane nan ma Asi yamanani alogo e birin xa a xaran. Nayi, a mi muxu wuyaxi xɔn-tɔnxi a kui, a mɔn mi Efesi kaane maxadi e sɔnne fe yi. Kitabun yireni ito seɓexi nen alo jɛɛ tonge saxan jɔxɔn Yesu te xanbini ariyanna yi.

Xera Pɔli fa nen Efesi taani a xeraya sigatiin saxandeni, a yi jɛɛ saxan naba na. (Xerane 19.1 han 20.1) Kitabun yireni ito sora 3.1 nun 4.1 nan a yitama en na a xeraan yi kasoon nan na a yi ito seɓema Efesi kaane ma waxatin naxan yi. A mɔn itoe fan seɓe kasoon nan na: Filipi Kaane, Filemɔn, e nun Kɔlɔsi Kaane.

Kitabun yireni ito fala yisoxini ito ra fa fala Ala feen birin nagidixi nen alogo “A xa seen birin malan, naxanye kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ma, a yi a Muxu Sugandixin findi ne birin xunna ra.” (1.10) Ala a denkeleya yamaan nan findixi Yesu fati benden na dunuɓa yi alogo a xa dunuɓa feene birin malan Yesu yamarin bun. Nayi, denkeleya yamaan lan nen e sarijan e dunuɓa yi gidini. Lanna xa lu yamaan ni alogo Yesu a yamaan lanna xa findi a binya xunna ra dunuɓa nun kore xɔnna ma. Ala to dunuɓa muxune birin malanma alogo a xa binyen sɔtɔ kore xɔnna ma, en tan sese mi lan en yi na lanna kala en nun muxun bodene tagi fɔ en na en yete magodo en bode xa, en sarijan. (5.21)

A Kitabun yireni ito fɔlɔxi duban nan ma (1.1-2) a yi a rapan duban ma. (6.21-24) Falan naxan tixi Kitabun kui, a yitaxunxi dɔxɔ firin: A singena (1.3-3.21), Ala naxan ligaxi en xa a Muxu Sugandixin Yesu xɔn, Pɔli yelin xanbini a sewan mayite na fe ra, a yi denkeleya muxune lan feen yeɓa, a yi a yita en na Ala Yahudiyane nun siya gbetene malanxi kii naxan yi, e findi yama kedenna ra, a yamana. A firindena (4.1-6.20), xerana a falama a Kitabun xaran muxune lan nen a e xa findi kedenna ra nii neneni Alaa Muxu Sugandixin Yesu nin. A yi a yeɓa lanna luma e nun bonne tagi kii naxan yi denkeleya yamani e nun denbayani.

Pɔli Alaa yamaan lan feen nan yebama misali saxan xɔn: fati benden lanna nun banxin ti kiina nun lanna xɛmɛn nun a jaxanla tagi. Alaa Muxu Sugandixin Yesu luxi alo fati benden xunna, e nun alo banxin bundɔxɔ gemena. Denkeleya yamaan mɔn luxi Alaa Muxu Sugandixin xa nen alo jaxanla a xɛmɛn xa. Nayi, en na a toma nen fa fala lanna mi luyɛ denkeleya muxune tagi xa muxune mi xete haken nun yulubin fɔxɔ ra, e la Margin na.

1 N tan Pɔli naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoon xɔn ma, n tan nan ito seɓema yama sarijanxin ma Efesi taani, tɔgɔndiya muxun naxanye Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ²En Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔɓe xunbenla fi ε ma.

En barakan naxan sɔtɔma

³En barikan bira en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin Fafe Ala xa naxan niin duban birin nagidixi en ma ariyanna yi a Muxu Sugandixini. ⁴Benun dunuɓa xa da waxatin naxan yi, Ala bata yi en sugandi nun alogo en xa sarijan, en lu fetareyani a yɛɛ ra yi. Ala bata yi a ragidi a xanuntenyani, ⁵a xa en findi a diine

ra Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani alo a rafan a ma a yeteen sagoni kii naxan yi. ⁶Na yi findi Ala hinan gbeen kanna tantun xunna ra a naxan fixi en ma a xanuntenna xɔn.

⁷Amasɔɔ en bata xunba Yesu wunla xɔn ma,** en yulubine yi xafari, a yi a hinan defexi gbeen mayita, ⁸Ala bata naxan nagidi en ma a fapin na a fekolonna nun a xaxilimayaan birin yi. ⁹A bata a sagoon wundo feen makenen en xa, a rafan feen naxan nagidi Yesu barakani ¹⁰alogo a xa na rakamali a waxatin na a li. Na sagoon ni i ra fa fala a xa seen birin malan, naxanye kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ma, a yi a Muxu Sugandixin findi ne birin xunna ra.

¹¹En mɔn sugandixi en xa lu Yesu yi, alo Ala bata yi a ragidi en ma kii naxan yi nun, Ala naxan feen birin nakamalima a yete a maragidin nun a sagoon xɔn. ¹²Na ligaxi nen alogo en tan naxanye singe bata en yigi sa Alaa Muxu Sugandixini, en xa findi tantun seen na Ala binyen kanna xa.

¹³Ɛ tan fan bata lu Yesu yi, Ɛ to nɔndin falan mexi, Ɛ rakisi fe Xibaru Fapina, Ɛ yi la Yesu ra, Ala yi a Nii Sarijanxin lu Ɛ yi a taxamasenna ra, a bata yi en tuli sa naxan na. ¹⁴Alaa Nii Sarijanxin luxi nen alo Ala se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo en xa a kolon en sa keen sɔtɔma nen Alaa yamaan na xunba waxatin naxan yi, en yi Ala tantun a binyeni.

Pɔli a Ala maxandina

¹⁵Nanara, xabu n na Ɛ denkeleyana fe mɛ Marigi Yesu ma e nun Ɛ xanuntenyana yama sarijanxin birin xa, ¹⁶n barikan birama Ala xa Ɛ fe yi waxatin birin, n nema Ala maxande Ɛ xa. ¹⁷N Fafe Ala, binyen kanna maxandima Ɛ xa, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina Ala

alogo a xa a Nii Sarijanxin nagodo Ɛ ma naxan fe kolonna fima, a feene makenen alogo Ɛ Ala kolonna xa fari sa. ¹⁸N na Ala maxandima Ɛ xa alogo Ɛ xa feene yɛɛ to Ɛ bɔɓeni, a fixa, alogo a Ɛ xilixi yigin naxan ma, Ɛ xa na kolon, a bata keɛ nɔɔxin binyen naxan lu a yama sarijanxin xa, ¹⁹e nun a senbe fisamantenna en tan denkeleya muxune xa. Na findixi a senbe yeteen nan na a naxan nawalixi a fanga gbeeni ²⁰a to a Muxu Sugandixin nakeli sayani, a yi a lu a yiifanna ma ariyanna yi. ²¹A yi a lu mangayane nun nɔyane nun senbene nun kuntigiyane birin xun na e nun xinla naxanye birin nɔɛ fale dunɔɓani ito yi e nun waxati famatɔni. ²²Ala bata seen birin lu Yesu sanna bun ma, a yi a findi e xunna ra denkeleya yamaan xa. ²³Denkeleya yamaan luxi nen alo Yesu fati bendena. Denkeleya yamaan Yesu a feene birin nakamalima, Yesu naxan feen birin nakamalima kiin birin yi.

En kisima Alaa hinanna nan xɔn

2 Ɛ tan fan, Ɛ faxaxin nan yi a ra Ɛ hakene nun Ɛ yulubine fe ra, ²Ɛ yi sigan tima naxanye yi nun Ɛ yi dunɔɓa muxune fɔxɔ ra waxatin naxan yi, e nun bɔxɔn nun kuyen lan tagin yinnane mangana, na nii naxin naxan walima Ala matandi muxune yi iki. ³A fɔlɔni nun, en fan birin yi en ma dunɔɓa yi gidin ligama nen alo ne, en yi biraxi en fati benden sagoon nan fɔxɔ ra, en yi en fati benden nun en yugo naxine natane liga. Nayi, fata en keɓaan na, Alaa xɔlɔn nan yi ragidixi en ma alo bodene.

⁴Koni Alaa kininkininna gbo, a bata en xanu xanuntenya tilinxin na. ⁵En tan naxanye yi faxaxi en hakene fe ra, Ala bata en niin bira en yi a Muxu Sugandixin barakani. Ɛ kisixi Alaa hinanna nan xɔn ma. ⁶Ala bata en tan

**1:7 *Yesu wunla xɔn ma*: Na bunna neen, fa fala a sayaan xɔn ma.

nun Yesu rakeli en bode xɔn ma sayani, en yi dɔxɔden sɔtɔ Yesu Alaa Muxu Sugandixin fema ariyanna yi, ⁷alogo a xa a hinan tilinxi fisamantenna mayita waxati famatɔne yi a fanna xɔn a naxan yitaxi en na Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. ⁸Amasɔtɔ ε kisixi Alaa hinanna nan xɔn denkeleyaan barakani. Na mi fataxi ε tan xan na, Alaa kiseen na a ra. ⁹ε katan tɔnɔn xa mi a ra, nayi muxu yo mi nɔε a yete matɔxe. ¹⁰Ala wali xɔnna nan en na. A bata en da Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, alogo en xa wali fajine raba, Ala bata yi naxanye yitɔn en yeε ra, alogo en xa sigan ti ne xɔn ma.

Yama kedenna nan denkeleya muxune birin na

¹¹ε tan naxanye barixi siyaan bonne ye, Yahudiyane naxanye yatexi banxulantarene ra fati benden kiraan xɔn, n xa a rabira ε ma ε yi kii naxan yi a fɔlɔni nun: ¹²ε mi yi Alaa Muxu Sugandixini na waxatini. ε mi yi lan nun ε Isirayila tɔnɔne sɔtɔ, Alaa yamana. Xɔne ne nan yi ε ra. Layiri yo mi yi ε nun Ala tagi. A mi yi ε tuli saxi sese ra. Yigi yo mi yi ε ma, Ala mi yi ε yi dunuɔa yi. ¹³Koni iki Yesu Alaa Muxu Sugandixini, ε tan naxanye yi makuya nun, iki ε bata maso a ra Alaa Muxu Sugandixin wunla xɔn ma. ¹⁴A tan nan lanna rasoxi en birin tagi. A bata Yahudiyane nun siya gbetene findi yama kedenna ra, a to a fati benden fi, alogo a xa na danna kala naxan yi en tagi taxunxi yaxuyani. ¹⁵A tan nan sariyan nun a yamarine nun tɔnne jan, a yi na yama firinne birin findi muxu nene kedenna ra a yete xa, a bɔne xunbenla rafa e tagi, ¹⁶a e nun Ala tagini tɔn a sayaan xɔn a faxa wudin ma, e yi lan e bode ma alo gbindi kedenna, a e yaxuyaana kala. ¹⁷Yesu yi fa, a bɔne xunbenla Xibaru Fajin nali ε tan ma, naxanye yi makuya Ala ra nun e nun Yahudiyane naxanye yi maso a ra.

¹⁸Yesu nan kiraan nabama en tan yama firinna birin xa, siga Fafe Ala yetagi a Nii Sarijanxin barakani.

¹⁹Nanara, ε tan naxanye mi yi Alaa yamani, xɔne mi fa ε ra. ε bata findi dugurenne ra yama sarijanxini. ε bata so Alaa denbayani. ²⁰ε bata lu alo banxin naxan beten saxi gemene ra. Na gemene findixi xerane nun nabine nan na. Yesu Alaa Muxu Sugandixin yeteen nan banxin tongon game kenden na. ²¹Banxin yiren birin tugunxi e bode ra, a te a tan barakani, a yi findi Ala Batu Banxi sarijanxin na Marigin xa. ²²A ε nun bonne tugunma nen ε bode ra a tan barakani, ε lu alo banxina Ala dɔxɔma naxan yi a Nii Sarijanxini.

Pɔli a wanla siya gbetene xa

3 Nanara, n tan Pɔli Ala maxandima ε tan siya gbetene xa, n tan kaso-rasana Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ²N laxi a ra, ε bata a me Ala hinanna naxan nagidixi n ma alogo n xa ε mali. ³Ala bata a wundo feen kolonna makenen n xa, alo n bata a fena nde sebe ε ma kii naxan yi. ⁴ε na n ma sebenla xaran, n xaxinla naxan sɔtɔxi Alaa Muxu Sugandixina wundo feni, ε na yeε toma nen. ⁵Wundo feni ito mi makenenxi singe ra muxune xa, koni Ala bata a makenen a xera sarijanxine nun nabi sarijanxine xa a Nii Sarijanxin barakani. ⁶Na wundo feen nan ito ra fa fala siya gbetene nun Yahudiyane keε kedenna sɔtɔma nen Yesu a fe Xibaru Fajin barakani. E birin bata findi yama kedenna ra alo fati bende keden. Ala en tuli sa naxan na, e firinna birin na sɔtɔma nen a Muxu Sugandixin Yesu barakani.

⁷Ala bata a senben nawali, a n ki a hinanni, alogo n xa findi Yesu a walikeen na naxan a falan Xibaru Fajin nalima. ⁸Hali n to xurun muxu sarijanxine birin xa, anu Ala bata a hinanna ragidi n ma, a n xa Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru

Fajin nɔɔ tilinxin nali siya gbetene ma. ⁹N mɔn xa a makenen wundo feni ito rakamalima kii naxan yi. Xabu waxati singene, wundoni ito yi luxunxi Daala Mangana Ala xɔn ¹⁰alogo iki kuntigine nun nɔ kanna naxanye bɔxɔn nun koren lan tagini, denkeleya yamaan xa Alaa fe kolonna keɲaan birin yita ne ra. ¹¹Na birin findixi a habadan fe ragidixin nan na, a naxan nakamalixi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. ¹²Nayi, en nɔɛ en masoɛ Ala ra nen en ma denkeleyani Yesu barakani xaxili ragidini, sike yo mi na. ¹³Nanara, n na ε mafanma, ε nama yigitege n ma tɔɔne fe ra ε tan xa amasɔtɔ ε binyen nan ne ra.

Yesu bata en xanu kii naxan yi

¹⁴Na nan a ligaxi, n nan n xinbi sinma n Fafe Ala bun ma ¹⁵bɔnsɔnna birin xinla fataxi naxan na naxanye kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ma. ¹⁶N na a maxandima fa fala a xa tin a binyen nɔɔni, a ε sɔbe so senbeni ε muxuyaana feene yi a Nii Sarijanxin barakani, ¹⁷alogo Alaa Muxu Sugandixin xa lu ε bɔɲeni denkeleyaan barakani. N na Ala maxandima ε xa, ε xa sabati, ε bitin xanuntenyani alo salenna ¹⁸alogo ε nun yama sarijanxin birin xa senben sɔtɔ ε Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyaana gboon nun a tilinna nun a tiden famu, ¹⁹ε yi a xanuntenyaana kolon naxan dangu kolonna birin na, alogo ε xa defe Alaa fe kamalixin birin na.

²⁰Nba, senbena Ala naxan na, a feen birin liga en xa fata senben na naxan walima en yi, en na naxan maxɔdin hali en nɔɛ en mire naxan ma, mɔn hali dangu en ma miriyane ra pon, ²¹binyen xa fi na ma denkeleya yamani, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixini, waxatin birin habadan han habadan. Amina!

Denkeleya yamaan xa lu lanna nin alo fati bende kedenna

4 ^N tan naxan findixi kasorasaan na Marigina fe ra, n na ε mafanma, Ala bata ε xili naxan liga fe ma, ε sigati kiin xa lan na ma. ²ε xa ε yete magodo, ε limaniya feen birin yi, ε yi diɲa. ε diɲa ε bode xa xanuntenyani, ³ε yi kata kiin birin yi alogo Alaa Nii Sarijanxin lanna naxan fixi ε ma, na xa lu ε tagi, bɔɲe xunbenla yi ε tugun ε bode ra. ⁴Denkeleya yamaan luxi nen alo fati bende kedenna. Alaa Nii Sarijanxi kedenna na a ra alo ε xilixi yigi kedenna ma kii naxan yi. ⁵Marigi kedenna na a ra e nun denkeleya kedenna e nun marafu kedenna igeni tubi xinla ma. ⁶Ala kedenna na a ra, muxun birin Fafe naxan seen birin xunna, naxan walima feen birin xɔn, naxan feen birin kui.

⁷Ala bata kisena nde fi en keden kedenna birin ma alo a Muxu Sugandixina en kixi kiseen sifan naxan na. ⁸Nanara, Kitabun naxa,

“A te kore waxatin naxan yi, a yi siga suxu muxune ra a yii. A yi kiseene fi adamadiine ma.”††

⁹Nba, fa fala, “A bata te kore,” na bunna nanse ra? Na bunna neen fa fala a godo nen dunuɲa yi bɔxɔn ma. ¹⁰Naxan godo dunuɲa yi, na nan mɔn te kore xɔnna ma pon, alogo a xa feen birin nakamali. ¹¹A tan nan kiseene yitaxunxi, a yi muxuna ndee findi xerane ra, a yi ndee findi nabine ra, a yi ndee findi Xibaru Fajin nali muxune ra, a yi ndee findi yeɛratine ra, a yi ndee findi karamɔxɔne ra. ¹²A en kixi na kii nin alogo muxu sarijanxine birin xa nɔ a wanla ke, alogo a yamaan xa sabati naxan luxi alo Alaa Muxu Sugandixin fati bendena. ¹³Na ligama nen han en birin yi findi kedenna ra denkeleyani Alaa Dii Xemen kolonni.

En findi muxu kamalixine ra alo Alaa Muxu Sugandixin kamalixi kii naxan yi. ¹⁴Nayi, en mi finde dii jərene ra sənən, alo foyen nun ige walanna kunkin xalin kii naxan yi, en yi bira xaranne birin fəxə ra, muxune yi en mayenden e kətene nun wulene xən. ¹⁵Koni xa en jəndin fala xanuntenyani, en kəxəma nən, en yi findi Alaa Muxu Sugandixin maligane ra feen birin yi, a tan naxan findixi en xunna ra. ¹⁶A tan nan a ligaxi denkeleya yamaan xa findi fati bendə kedenna ra, a muxune yi lu e bode yi alo fati bendən yirene to tugunxi e bode ra fasane xən. Nayi, xa fatin yirene birin a wanla ke, a gboma nən, a kəxə xanuntenyani.

En muxuya nenen naxan sətəma

¹⁷Nba, n xa maxadi falani ito ti e xa Marigin xinli: E nama fa sigan ti alo denkeleyatarene. E miriyane biraxi fufafu feene nan fəxə ra. ¹⁸E xaxinle yidimixi. E fe mi Alaa nii rakisina fe yi masətə e fe kolontareyaan nun e bəje xədexeyaan xən. ¹⁹E mi fa yagima sənən. E yi e yete findi haramu fe rabane ra alogo e xa fe xəsixin sifan birin naba han e lu kunfe ayi.

²⁰Koni e tan mi Alaa Muxu Sugandixina fe xaranxi na kiini. ²¹E bata a fe me, e yi xaran Yesu gbee jəndin ma yati. ²²Fa fala e xa xete e dari fe fonne fəxə ra, e nun e muxuya fonna naxan luma e rakunfe a e ratantan. ²³Koni e niin nun e xaxinla xa findi a nenen na. ²⁴E mən xa muxuya nenen tongo, Ala muxuya naxan daxi a yete maligan na, tinxinna nun sarjanni.

²⁵Nanara, e wulen lu, birin yi jəndin fala a muxu bodene xa amasətə en findixi gbindi kedenna yirene nan na. ²⁶Xa e xələ, e nama haken liga. E nama lu xələxi han sogen bira waxatina ²⁷alogo e nama feren fi Yinna Manga Setana ma. ²⁸Xa naxan darixi mupan tiye, a xa a lu. A xa wali kendena nde ke, alogo a xa seen sətə a yiigelitəne maliye naxan na. ²⁹E nama

fala kobi yo ti fə fala fajin tun naxan muxune maliye e hayun naxan ma, alogo na xa findi hinanna ra a rame muxune xa. ³⁰E nama Alaa Nii Sarjannan nasunu, Ala naxan findixi taxamasenna ra e yi han a sa fama e xunbadeni ləxən naxan yi. ³¹E ba xənnantenyaaan nun bəje teen nun xələn nun sənəx sənəxən nun muxu mafalan nun jaxuyaan ma e tagi. ³²E fanna nun kinikininna yita e bode ra. E yi e bode mafelu alo Ala bata e mafelu Alaa Muxu Sugandixin barakani kii naxan yi.

E sigan ti kenenni

5 Nanara, e to findixi Ala xanuntenne nan na, e Ala raliga, ²e sigan ti xanuntenyani alo Alaa Muxu Sugandixina en xanuxi kii naxan yi, a yi a yete fi en ma fe ra, a liga alo saraxa baxina Ala xa, naxan gan xiri rafan a ma.

³Koni yanga suxun nun fe xəsixine nun milan nama lu e ye, e fe yeteen nama fala mume, alo a lan yama sarjannaxini kii naxan yi. ⁴E mən nama fe xəsixine nun xaxilitareya falane nun yagitareya falane ti. Ne mi daxa koni fə barika birana. ⁵Amasətə e xa ito kolon yati, fa fala muxun naxan yanga suxun nun fe xəsixine nun mile feene ligama, na sese mi keen sətəma Ala nun a Muxu Sugandixina mangayani. Amasətə milen findixi se batun nan na alo suxure kiina.

⁶E nama tin muxu yo xa e mayenden fala fuune xən, amasətə Alaa xələn fama fala suxutarene xili ma na fe sifane nan ma fe ra. ⁷Nanara, e nama basan ne ra. ⁸Amasətə e tan fan yi luxi nən alo dimina koni iki e bata lu alo kenenna Marigin barakani. Nayi, e sigan ti alo kenenna muxune. ⁹Amasətə fe fajin sifan birin nun tinxinyaan nun jəndin fama kenenna nan xən. ¹⁰E feene fefefese e Marigin nafan feen kolon. ¹¹E fefe nun dimin kewanla fe fuune nama malan, koni fə e xa e ramini

kenenna nin. ¹² Amasotɔ muxune feen naxanye ligama wundoni, hali ne falan gbansanna mayagi. ¹³ Koni kenenna na sɔnna naxan birinye makenen, ne yigbema nen. ¹⁴ Amasotɔ naxan birin na yigbe, na bata lu kenenni. A falaxi na nan ma, a naxa,
 “Ɖ tan naxanye xima, ε xulun,
 ε keli faxa muxune tagi,
 nayi Alaa Muxu Sugandixina ε luma nen kenenni.”

¹⁵ Nayi, ε a liga ε yeren ma ε sigati kiini, ε nama lu alo fe kolontarene, koni alo fe kolonne. ¹⁶ Ɖ feren fen waxatine ma, amasotɔ waxatini itoe mi fan. ¹⁷ Nanara, ε nama findi xaxilitarene ra, koni ε kata Marigin sagoon kolon feen na.

¹⁸ Ɖ nama lugo dɔlɔn na, amasotɔ xurutareyaan nan na ra, koni ε lugo Alaa Nii Sarijanxin na. ¹⁹ Nba, ε falan ti ε bode xa Yaburi falane nun betine nun Ala tantun sigi sarijanxine yi, ε betin ba Marigin xa, ε yi a tantun ε bɔɓen birin na! ²⁰ Ɖ barikan bira Fafe Ala xa seen birin ma fe yi waxatin birin en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli.

Naxanle nun e xemene fe

²¹ Ɖ xuru ε bode ma Alaa Muxu Sugandixin yeeragaxuni. ²² Naxanle, ε xuru ε xemene ma alo ε a ligama Marigin xa kii naxan yi. ²³ Amasotɔ xemennaxanlan naxanla xunna ra, alo Alaa Muxu Sugandixin denkeleya yamaan xunna ra kii naxan yi, naxan luxi alo a fati bendena, a naxan nakisixi. ²⁴ Naxanle lanma nen e yi xuru e xemene ma feen birin yi alo denkeleya yamaan xuruxi Alaa Muxu Sugandixin ma kii naxan yi.

²⁵ Xemene, ε fan xa ε naxanle xanu alo Alaa Muxu Sugandixin bata denkeleya

yamaan xanu kii naxan yi, a yi a yete fi e fe ra, ²⁶ alogo a xa e rasarijan, a yi e rafixa igen nun fala xuiin xɔn, ²⁷ alogo a xa e ti a yetagi yama nɔɔxin na, alo lɔxɔ yo mi dugin naxan na, a mi yijɔɔɔnɔnɔnxi, fe yo mi a ra koni yama sarijanxin na a ra fetareyani. ²⁸ Xemene lan e xa e naxanle xanu na kii nin alo e yete gbindina. Xemen naxan a naxanla xanuma, na bata a yete xanu. ²⁹ Muxu yo munma a yete fati benden napaxu singen. Koni a a degema nen ki fapi, a yi a masuxu alo Alaa Muxu Sugandixin denkeleya yamaan masuxuma kii naxan yi ³⁰ amasotɔ a fati benden yirene nan en tan na. ³¹ Kitabun naxa, “Nanara, xemena a nga nun a fafe bejinma, a yi a maso a naxanla ra, e findi fati bende kedenna ra.” ³² Wundo gbeen nan ito ra, koni n na Alaa Muxu Sugandixin nun denkeleya yamaan nan ma fe falama. ³³ Koni ε fan birin xa ε naxanla xanu alo e yetena, naxanla fan yi a xemennaxanle.

Diine nun e sɔtɔ muxune fe

6 Diine, ε ε sɔtɔ muxune fala xuiin suxu Marigina fe ra, amasotɔ na nan tinxin. ² Yamari singen nan ito ra tuli saan saxi naxan fari, a naxa, “I baba nun i nga binya ³ alogo i xa herin nun siimaya xunkuyen sɔtɔ dunɔɔa yi.” ⁴

⁴ Dii fafane, ε nama ε diine raxɔɔ. Koni ε e xuru, ε yi e maxadi Marigina kiraan xɔn.

Konyine nun e kanne fe

⁵ Konyine, ε kanne fala xuiin suxu naxanye ε xun na dunɔɔa yi, ε yi e binya, ε gaxu e ye ra. Ɖ e sagoon liga ε bɔɓe fajin na alo ε a ligama Alaa Muxu Sugandixin xa kii naxan yi. ⁶ Ɖ nama a liga e ye xɔnna

‡‡5:26 A muxune rasarijanma *igeni*, a e rafu e tubi xinla ma. A mato Tito 3.5 kui. A mɔn muxune rasarijanma Yesu nun a *fala xuiin xɔn*. A mato Yoni 1.1 nun 15.3 kui.

¶¶5:31 Dunɔɔa Fɔlɔn 2.24

§§6:3 A mato Xɔɔyaan 20.12 nun Sariyane 5.16 kui.

gbansan xan yi, alogo ε xa rafan e ma, koni alo Alaa Muxu Sugandixin yetena konyine, ε Ala sagoon liga e bɔɓen birin na. ⁷ε wali e xa ɓenige faɓini, alo ε walima Marigin nan xa, muxune mi a ra. ⁸Bayo ε a kolon fa fala Marigin muxun birin saranma nen a wali faɓin na, xa a findi konyin na hanma xɔɔna.

⁹Konyi kanne, ε fan xa a liga ε konyine xa na kiini. ε nama ε kɔnkɔ e ma. ε xa a kolon, a ε nun ε konyine birin kari keden peen sa ariyanna yi, naxan mi muxune rafisama a bode xa.

Alaa yenge so seene

¹⁰Falani soxin naxan na, ε sɔbe so Marigina fe yi a senben barakaxini. ¹¹ε Alaa yenge so seene birin tongo alogo ε xa nɔ tiye Yinna Manga Setanaa kɔtene birin yee ra. ¹²Amasɔɔ en mi adamadiine xan yengema, koni kuntigine nun nɔ kanne nun senbe kanna naxanye dunuɓa yidimixini ito xun na, e nun yinna ɓaxin naxanye koren nun bɔxɔn lan tagini. ¹³Nanara, iki ε xa Alaa yenge so seene birin tongo alogo waxati ɓaxin na a li, ε xa nɔ tiye na yaxune yee ra, ε yi nɔɔn ti feen birin yi, ε yi lu ε funfuni ken!

¹⁴Nanara, ε xa ti ken! Nɔndin yi findi ε tagi xidin na, tinxinyaan yi findi e kanke ye masansanna ra. ¹⁵ε mayitɔnna nun ε wekilen xa lu alo ε sankidina ε sanni Yesu a fe Xibaru Faɓin nalideni naxan bɔɓe xunbenla fima. ¹⁶ε denkeleyaan

xa lu ε yi alo ε ye masansan wure lefana ε yii ε Fe ɓaxin Kanna xalimakuli radegexine birin natuun naxan na. ¹⁷ε xa kisi feen nasuxu alo xunna makan-tan wure kɔmɔtina, ε Alaa falan lu ε yii Alaa Nii Sariɓanxina silanfanna ra. ¹⁸ε Ala maxandi waxatin birin Alaa Nii Sariɓanxin barakani Ala maxandin sifan birin yi. ε lu ε yee ra yi na ma, ε tun-nafan Ala maxandin ma yama sariɓanxin birin ma fe ra waxatin birin. ¹⁹ε Ala maxandi n fan xa, alogo n na keli fala tideni waxatin naxan yi, Ala xa falan so n yii, n yi n wekilɛ Xibaru Faɓin wundo feen makenendeni yamaan xa, ²⁰n findixi xeraan na naxan ma fe ra hali n to xidixi yɔlɔnɔnna ra iki. ε Ala maxandi, alogo n xa n wekilɛ falan tideni alo n daxa kii naxan yi.

Xɔntɔn dɔnxene

²¹En nafan ngaxakedenna nun en walike bode tɔgɔndiyaxin Tikiko naxan walima Marigin xa, na n ma fe birin yebama nen ε xa, alogo ε fan xa n ma fe xibarune kolon e nun n feen naxanye ligama. ²²N na a rasigama ε ma na nan ma alogo ε xa nɔɔ fe kolon, a yi ε ralimaniya.

²³Fafe Ala nun Marigi Yesu a Muxu Sugandixin xa bɔɓe xunbenla nun xanuntenyaan nun denkeleyaan fi en ngaxakedenne birin ma. ²⁴Naxanye xanuntenyaan mi ɓanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa, Ala xa hinan ne ra.

*6:17 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

Filipi Kaane

Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Filipi Kaane Ma

Yesu a Xera Pɔli nan Alaa falani ito seɓexi Yesu a muxune ma naxanye yi dɔxi Filipi taani. Waxati danguxini, Pɔli bata yi kawandin ba na. E denkeleyaan yi sabati ki faɓi, han e yi Pɔli mali a wanla ra yire gbete yi. Na birin yebaxi Xerane Kewanle kitabu yiren kui a sora 16.

Pɔli to sa Romi kasoon na a denkeleyana fe ra, Ala yi a liga a xa kedine seɓe denkeleya yamane ma. Pɔli yi kedi keden seɓe Filipi kaane ma. A yi e ralimaniya alogo e xa lu Ala sagoon kui, e mɔn xa findi misali faɓin na naxan nɔe a ligɛ muxu gbete yi bira Yesu fɔxɔ ra. Pɔli yi a rabira e ma a e mi nɔe e yete rakise e wali faɓine xɔn, fɔ Yesu barakani naxan a yete baxi saraxan na dunuɓa birin xa.

Xera Pɔli Yesu a fe Xibaru Faɓin kawandin ba nen Filipi taani Gireki kaane yamanani, a yi denkeleya yamaan malan fɔlɔ menni a xeraya sigati firinden ni (Xerane Kewanle 16.12-24 mato). Nɛe dando danguxina, a yi kasoon na waxatin naxan yi (Filipi kaane 1.7 mato), Xera Pɔli yi ngaxakedenya kedin seɓe Filipi kaane ma. A yi wama e nuwali sa feni se fixine fe ra e bata yi naxanye rafa a ma so Epaforodite yii, a tan yetɛen yi tɔrɔni waxatin naxan yi. A mɔn yi wama nen a xa a fala e xa a e xa e senɓe so e tinxin Alaa Muxu Sugandixin yee ra yi. E mɔn nama kunfa wule dinane xɔn ma naxanye e yamaan ye.

Kitabun yireni ito fɔlɔni (1.1-11), Pɔli a sewan nun a wali faɓi kolonna nan mayitama Filipi denkeleya muxune ra. Na xanbi ra, a yi a yete kiin yeɓa. A bɔɓe xunbenla naxan sɔtɔma Yesu barakani, a yi na mayita hali a to mi a kolon Romi

kaane yi naxan ligama a ra kasoon na. (Filipi Kaane 1.12-26) A yi e kawandi a e xa lu denkeleya kendeni, e yi lanna raso e tagi, e yi xuru e bode ma, nii faɓin yi lu e yi naxan kelixi Yesu ma (1.27-2.18). Benun e mɔn xa e bode to, Pɔli naxa, a Filipi kaane xera Epaforodite nun Pɔli fɔxɔra-bira Timɔte xa lu e nun Filipi kaane tagi. (2.19-30)

Na xanbi ra, Pɔli mɔn yi e rakolon muxune fe ma naxanye mi tinxinxi Yesu a fe Xibaru Faɓin xa. A yi a fala Filipi kaane xa a e xa lu alo a tan, e yi e senɓe so denkeleyani, e yi lu alo Yesu (Filipi Kaane sora 3). Kitabun yireni ito raɓanxi kawandi wuyaxi nan ma e nun nuwali saane nun xɔntɔnne (Filipi Kaane sora 4). To, Yesu a muxune mɔn nɔma limaniyaan sɔtɔdeni Kitabun yireni ito xɔn.

Xɔntɔnne

1 N tan Pɔli nun Timɔte, Alaa Muxu Sugandixin Yesu a walikene, nxu bata ε tan Alaa Muxu Sugandixina yama sariɓanxin xɔntɔn naxanye sa Filipi taani e nun denkeleya yamaan xunmatone nun mali tiine. ²En Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔɓe xunbenla fi ε ma.

Pɔli Ala maxandina Filipi denkeleya muxune xa

³ε fe na rabira n ma waxati yo yi, n barikan birama nen Ala xa. ⁴N na Ala maxandima ε xa sewan nin waxatin birin! ⁵Amasɔtɔ ε bata n mali Yesu a fe Xibaru Faɓin nalideni keli lɔxɔ singen ma han to. ⁶N laxi a ra yati, Ala naxan wali faɓini ito fɔlɔxi ε tagi, a a rakamalima nen han a Muxu Sugandixin Yesu fa lɔxɔni. ⁷A lan xaxinli ito xa lu n ma ε fe yi, amasɔtɔ ε fe ramaraxi n bɔɓeni. Bayo xa n xidixi yɔlɔnɔnna ra, hanma xa n Yesu a fe Xibaru Faɓin xun mayengema, n yi a yeɓa, en birin Alaa

hinanni. ⁸Ala nan n seren na a ε rafan n ma xanuntenya kendeni naxan kelixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yeteen ma.

⁹N ma Ala maxandin ni ito ra: Ala xa lu ε xanuntenyaan fari se fe kolonna nun famun kenden na han, ¹⁰alogo ε xa nɔ fe fajin kolonje, ε yi lu fetareyaan nun sontareyani han Alaa Muxu Sugandixin fa lɔxɔna. ¹¹ε xa defe kewali tinxinxine yi naxanye kelima Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma, Ala binye feen nun a batu feen na.

Pɔli kasoon na

¹²Ngaxakedenne, n waxi a xɔn ma nen, ε xa a kolon feen naxanye liga n na, ne bata Yesu a fe Xibaru Fajin mali, a siga yeen na. ¹³Amasɔɔ a bata makenen mangana sofane birin nun muxune birin xa, fa fala a n kasoon na Alaa Muxu Sugandixin nan ma fe ra. ¹⁴Ngaxakedenna naxanye e lannayaan saxi Marigini, n to saxi kasoon na, ne bata wekilen sɔɔ Alaa falan nalideni ki fajni, e mi gaxu.

¹⁵Nɔndin na a ra, e tan ndee Alaa Muxu Sugandixina fe kawandi bama milen nun lantareyaan nin, koni ndee a ligama jenige fapiyaan nin. ¹⁶Ne a ligama xanuntenyaan nin, amasɔɔ e a kolon a n ma wanla findixi Yesu a fe Xibaru Fajin xun mayenge feen nan na. ¹⁷Bodene tan Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin bama yete yigboon nin. E miriyane mi fan. E waxi nde sa feni n ma tɔɔn fari kasoon na.

¹⁸Fefe mi na ra. Xa e miriyaan findi a fajin na, xa a findi a jaxin na, Alaa Muxu Sugandixina fe bata rali kiin birin yi. Na bata n sewa, n mɔn luma nen sewani. ¹⁹Amasɔɔ n na a kolon fa fala na birin findima n ma kisin nan na ε Ala maxandine nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina Niin barakan nin. ²⁰Bayo n naxan mamema e nun naxan xɔli n ma, n nama yagi fe yo yi mume. Koni n xa

limaniya iki alo waxati danguxine yi alogo yamaan xa Alaa Muxu Sugandixin binya n fati bendena fe ra, xa n lu n nii ra, hanma xa n faxa. ²¹Amasɔɔ Alaa Muxu Sugandixin nan findixi n tan ma dunuɔna yi gidin na, sayaan yi findi tɔɔn na n xa.

²²Koni xa n lu dunuɔna yi, n nɔe wali fajina nde ke nen. N lan n xa nanse liga? N mi a kolon. ²³Fe firinni itoe birin xɔnla n ma: N waxi keli feni dunupani ito yi, n sa lu Alaa Muxu Sugandixin fema, na nan fan ki fajni. ²⁴Koni ε tan ma fe ra, a lan n lu n nii ra fati bendeni. ²⁵N to laxi na ra, n bata a kolon a n luma nen ε ye alogo ε xa siga yeen na, ε sewa ε denkeleyani. ²⁶N mɔn na xete ε fema, ε Alaa Muxu Sugandixin Yesu matɔɔn xun masama nen n ma fe ra.

²⁷Koni, ε siga ti kiin xa lan Alaa Muxu Sugandixina Xibaru Fajin ma, alogo xa n fa ε fema, hanma xa n be, n xa a me nen fa fala ε xaxili kedenni, ε sɔbe soxi ε bode xɔn ma denkeleyani Xibaru Fajina fe ra kii kedenni. ²⁸ε nama gaxu ε yengefane yee ra mum! Na a yitama e ra nen fa fala e halagima nen, a ε tan kisin kiraan nan xɔn Ala barakani. ²⁹Bayo a bata a ragidi a hinanni a ε xa la Alaa Muxu Sugandixin na, ε mɔn yi tɔɔ a fe ra, ³⁰ε lu na yenge kedenna soe, ε n to naxan soe, alo ε mɔn bata a me kii naxan yi, han iki n na fari.

Yesu raliga fena

2 Xa Alaa Muxu Sugandixin senbe yo fima ε ma, xa a xanuntenyaan limaniya yo fi ε ma, xa lanbodeya yo ε nun Alaa Nii Sarijanxin tagi, xa xanuntenyaan nun kininkinini yo ε yi, ²nba, ε xa n ma sewan nakamali, ε yi lan ε bode ma, xanuntenya kedenna yi lu ε tagi, e nun xaxili keden. ³ε nama fefe liga yete yigboni hanma wasoni, koni ε yete magodo, ε yi bonne yate dangu ε yeteen na. ⁴ε nama ε miri ε makone gbansanna ma fɔ bonne fan gbeena.

⁵ Ɛ kepaan xa lu ε bode tagi alo Alaa Muxu Sugandixina, Yesu.

⁶ Alayaan yi a tan naxan yi a mi na ramara a yete yi.

⁷ Koni a yi a me a yete ra, a yi a yete findi konyin na, a lu adamadiyaan kiini.

A to adamadiyaan sɔɔ,

⁸ a yi xuru Alaa falan bun han a tin sayaan ma a faxa wudin ma.

⁹ Na nan a ligaxi,

Ala a ratexi binyeni kore xɔnna ma, a yi xinla fi a ma

naxan gbo xinla birin xa,

¹⁰ alogo naxanye birin kore xɔnna ma naxanye bɔɔ xɔnna ma e nun a bun ma, e na Yesu xinla me waxatin naxan yi, xinbin birin sinma nen a bun ma,

¹¹ lenna birin yi a fala

fa fala Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan Marigin na,

Fafe Ala binya feen na.

Ɛ dege alo kenenna dunuɓa yi

¹² Nayi, n xanuntenne, ε darixi n ma falan suxe kii naxan yi n yee xɔri, ε mɔn xa a suxu n xanbi dangu na ra iki, ε yi lu ε kisi feen nakamale gaxun nun xurux-urunni. ¹³ Amasɔɔ Ala nan walima ε yi, alogo ε penigen nun ε kewanle xa lan a waxɔn feen ma.

¹⁴ Ɛ feen birin liga hali ε nama a findi mawugan nun fe matandin na, ¹⁵ alogo ε xa findi sɔntarene ra, ε saripan. Ɛ findi Alaa diine ra, fe mi naxanye ra naxanye degema alo sarene kore xɔnna ma waxatini ito muxu tinxintare saripantarene ye, ¹⁶ ε nema nii rakisin falan naliye. Xa e na liga, n nan n kanbama ε yi nen Alaa Muxu Sugandixin fa lɔxɔni fa fala n ma dunuɓa yi gidin nun n ma wanla mi findixi fe fuun na.

¹⁷ Hali n faxa ε xa, n lu alo minse saraxan naxan nabɔxɔnma ε fe ra, sa ε denkeleyaan fari Ala yetagi naxan fan luxi alo saraxana, na n nasewama nen,

en birin yi sewa. ¹⁸ Ɛ fan xa sewa na kiini, en lu en bode yi sewani.

Timɔte nun Epaforodite a fe

¹⁹ N xaxili tixi Marigi Yesu ra, a xa n mali Timɔte rasige ε ma xulen, alogo n tan yeteen bɔɓe xunbele kii naxan yi ε xibarune fe yi. ²⁰ Muxu gbeta mi n dexɔn naxan xaminxi ε fe ra alo a tan. ²¹ Bonne tɔnɔn nan tun fenma e yete xa. E mi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen fenma. ²² Koni ε yetena a kolon a Timɔte bata a kepaan mayita tɔrɔni, a yi a yete findi Xibaru Fajina walikeen na n dexɔn alo diin nun a fafe. ²³ N waxi a rasiga feni ε ma, n na n ma feene to fixaxi waxatin naxan yi. ²⁴ N laxi a ra Marigin barakani fa fala n fan yeteen sigama nen ε fema.

²⁵ N bata a miri fa fala a fere mi na fɔ n mɔn xa ngaxakedenna Epaforodite raxete ε ma, n wali ke boden nun n yenge so bodena, ε naxan nafa n ma, ε seene so a yii n mali feen na. ²⁶ Ɛ birin to xɔnla a ma ki fajni! A bata kɔntɔfili bayo ε bata a furena fe me. ²⁷ Nɔndin nan a ra, a fura nen yati! A yi luxi ndedi a xa faxa. Koni Ala yi kininkinin a ma. A mi kininkininxi a kedenna xan ma, koni n tan fan, alogo na sunun nama sa n ma tɔrɔn fari. ²⁸ Nanara, n waxi a rasiga feni ε ma mafuren alogo ε na a to waxatin naxan yi, ε mɔn yi sewa, n bɔɓen yi sa ndedi. ²⁹ Ɛ a rasene sewa gbeeni Marigin xinli. Ɛ na muxu sifan binya, ³⁰ bayo a yi faxama nen nun Alaa Muxu Sugandixina wanla fe ra. A yi tinxi a niin fi feen ma alogo a xa n mali ε tan yeteen mi yi nɛ naxan lige.

Kisin sɔɔ fena

3 Iki, ngaxakedenne, ε sewa Marigini. Na mi n tɔre xa n xete na feene ma n bata yi naxanye sebe ε ma nun alogo na xa ε ratanga. ² Ɛ ε masiga fe xɔsɔxi rabane nun fe jaxi rabane ra, e nun muxun naxanye a falama fa fala

xa muxun mi banxulan a mi kisima. ³Anu, ɲɔndin naxan na, en tan nan muxu banxulanxine yeteen na, en tan naxanye Ala batuma a Nii Sarijanxin barakani, en tan naxanye en kanbama Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe yi, en tan naxanye mi laxi en yete ra.

⁴Xa n wa, n fan nɔɛ le n yete ra nen. Xa bonne e mirixi nen a e nɔɛ e yete rakise nen, n dangu ne ra pon! ⁵Amasɔɔ n banxulan n barin xii solomasexede loxon nin. Isirayila kaan nan n na, keli Bunyamin bɔnsɔnni, Heburune Heburu nan n tan na. N yi biraxi sariyan fɔxɔ ra Farisi muxune[†] kiin ma nun. ⁶Yahudiya dina xɔnxɔnna nan yi n na nun han n yi denkeleya yamaan ɲaxankatama. Fe yo mi yi n ma tinxinna ra sariyan mabinni. ⁷Koni n yi seen naxanye yatema tɔnɔn na, iki n bata ne yate bɔnɔn na Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ⁸Koni n feene birin yatexi bɔnɔn nan na fe fisamantenni ito a fe ra naxan findixi Alaa Muxu Sugandixin kolon feen na, Yesu n Marigina. Amasɔɔ n bata bɔnɔ feen birin yi a fe ra. N bata seen birin yate fe fuune ra alogo n xa Alaa Muxu Sugandixin sɔɔ, ⁹n yi lu a tan xa. N mi n yete findima tinxin muxun na n ma sariya suxun xɔn, koni fɔ denkeleyaan barakani Alaa Muxu Sugandixin ma. Tinxinyaan na a ra naxan kelixi Ala ma a sɔɔ denkeleyaan barakani. ¹⁰N fa waxi Yesu kolon feni, e nun senben naxan a rakelixi sayani, nxu nun a tan yi tɔɔya kedenna kolon, n yi lu alo a tan a sayani ¹¹alogo n fan xa keli sayani.

Giina han a danna

¹²N munma yelin na birin sɔɔɛ singen, hanma n yi kamali. Koni n yixɔdɔxɔxi a fendeni alogo n xa n kɔntɔnna rasuxu bayo Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan n fan nasuxi. ¹³Nba, ngaxakedenne, n na a kolon, n munma a sɔɔɛ singen. Koni n fe keden nan nabama iki: feen naxanye n xanbi ra, n bata ɲinan ne xɔn. Naxan n yeɛ ra, n kataxi na nan li fe ra iki. ¹⁴N na n gima, alogo n xa sa a danna li, n yi ariyanna sɔɔɛ, Ala n xilixi naxan ma a Muxu Sugandixin barakani, Yesu.

¹⁵Nanara, en tan naxanye bata kɔxɔ denkeleyani, a lan en birin xa na to na kii nin. Koni xa fe gbete ɛ tan nde kui, Ala na fan nafixama nen na kanna xa. ¹⁶Na ma, en xun tixi denaxan na, en xa siga yeɛn na na kii nin.

¹⁷Ngaxakedenne, ɛ birin xa n tan naliga. Muxun naxanye sigati ki luxi alo nxu gbeena, ne nan xa findi misaala ra ɛ xa. ¹⁸N bata yi ito fala ɛ xa nun sanɲa ma wuyaxi, n wugamatɔn mɔn xa a fala ɛ xa iki. Muxu wuyaxi sigati kiina e findixi Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin[‡] xaranna fe yaxune ra. ¹⁹Na muxune e ɲaɲanma yahannama nin. E ala nan e fati benden sagone ra. E rafeya feene nan nafen e ma. Dunuɲa feene nan tun nafen e ma. ²⁰Koni ariyanna dugurenne nan en tan na. En na en nakisimaan nan mamema keli ariyanna yi, en Marigina Yesu Alaa Muxu Sugandixina. ²¹A en fati benden senbetaren maxetema nen, a lu nɔɔɔni alo a gbeena, a yi a liga senben na naxan feen birin saxi a nɔɔn bun ma.

[†]3:5 **Farisi muxune:** Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔɔɛ so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyani bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdɔxɔxi. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

[‡]3:18 Romi kaane yi muxune gbangbanma **wudin** nan ma, e yi e faxa. Yesu sayaan nan habadan nii rakisin fima muxune ma. A faxa wudin yi findi kisin taxamasenna ra.

Pɔli a maxadina

4 Nanara, ngaxakedenne, n xanun-tenne nun n nafan muxune, naxanye findixi sewan nun xunnayerenna ra n xa, ε lu Marigini gben gben, n xanuntenne.

²Ewodi nun Sintiki, n na ε mafanma, ε lan ε bode ma Marigini. ³I tan, n lanfana, lannaya muxuna, n bata i maxandi, i xa na ɲaxanle mali amasɔɔ e bata wali n dexɔn Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra, e nun Kilementi e nun n lanfane birin naxanye xinle sebexi Nii Rakisin Kitabun kui.

⁴Ɛ sewa Marigini waxatin birin. N mɔn xa a fala, ε sewa. ⁵Muxun birin xa a kolon fa fala ε dijaxi. Marigin famatɔɔn ni i ra! ⁶Ɛ nama xamin fefe ra, koni ε makone fala Ala maxandideni e nun barika birani waxatin birin. ⁷Nba, Ala bɔɲε xunbenla naxan fima, xaxinla mi nɔε naxan famuɲε, na ε bɔɲen nun ε xaxinla kantanma nen Marigini, Alaa Muxu Sugandixina Yesu.

⁸Nba, dɔnxen na, ngaxakedenne, feen naxan yo finde ɲɔndin na, fe kendeni, tinxinna, sarɲanna, marafanna, binyen feen naxan yo yi, xa sɔn fajin na a ra, naxan finde tantunna ra, ne xa findi ε miriyane ra. ⁹Ɛ bata xaranna naxanye sɔɔ n na, ε bata naxan mε e nun n kewanle, ε xa ne liga. Nayi, bɔɲε xunbenla Ala luma nen ε xɔn ma.

Pɔli a barika birana

¹⁰N sɛwaxi Marigini ki fajɔ bayo ε mɔn bata ε ɲɔɲɔ lu n xɔn. Ɛ xaxili yi n xɔn nun yati koni ε mi fere sɔɔ ε xa a yita n na. ¹¹N mi ito falama ε xa n makoon xan ma fe ra, bayo n bata dari a ra n

xa n wasa so n kiini. ¹²N yiigelitɔyaan kolon, n nafulu kanyaan kolon. N bata wundo feni ito kolon fa fala xa n lugoxi hanma xa n kamexi, xa se gbegebe n yii hanma ndedi, n wasa soxi na yi yiren birin e nun waxatin birin bayo ¹³n nɔε feen birin lige nen Yesu barakani naxan senben fima n ma.

¹⁴Koni hali na, ε bata fe fajin liga ε n mali n ma tɔrɔne yi. ¹⁵Ɛ tan Filipi kaane fan yatina a kolon, ε Yesu a fe Xibaru Fajina fe mε waxatin naxan yi, n kelimatɔna Masedoniya yi, ε tan nan tun n mali denkeleya yamane ye, ε se fajina ndee fi, ε ndee rasuxu. ¹⁶N yi Tesaloniki taani waxatin naxan yi, sanɲa ma firin, ε seene rafama n ma n makoon yi naxanye ma. ¹⁷N mi kiseene xan fenma n yete xa, koni n waxi nen ε xa barayin nan sɔɔ. ¹⁸Ɛ seen naxanye birin soxi Epaforodite yii, n bata e birin masɔɔ, ne bata n makone birin li, e n wasa. A ligaxi nen alo wusulanna naxan ganma saraxa fajin na, naxan Ala kenenxi. ¹⁹Nba, n ma Ala ε malima ε makoon birin na nen a nafulu kanyaan xɔn Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. ²⁰En xa binyen fi en Fafe Ala ma habadan han habadan. Amina.

Xɔntɔn dɔnxena

²¹Ɛ yama sarɲanxin birin xɔntɔn naxanye Yesu Alaa Muxu Sugandixini. En ngaxakedenne naxanye n fema be, ne fan ε xɔntɔnma. ²²Yama sarɲanxin naxan birin be, ne ε xɔntɔnma, katarabi Romi Manga Gbeena muxune ma.

²³Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε yi.

Kɔlɔsi Kaane

Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Kɔlɔsi Kaane Ma

Yesu a xeraan Pɔli kitabu yireni ito rasiga denkeleya muxune nan ma naxanye yi dɔxi Kɔlɔsi taani. Pɔli singe xa mi kawandin ba e xa, koni a e fe kolon nen Romi taani, a yi kasoon na denaxan yi. Alaa Nii Sarijanxin yi kawandina nde fi Pɔli ma Kɔlɔsi kaane xa e nun denkeleya muxune birin xa naxanye dunupa yi.

Kɔlɔsi taan yi Efesi taan sogeteden binna nin fɔ kilo keme firin yate. A luxi alo Pɔli mi siga na mume. A fɔxɔrabirana nde, Epafirasi nan siga na, Kɔlɔsi kaan nan yi Epafirasi ra, naxan singe sa Yesu a fe Xibaru Fajin nali na taani (Kɔlɔsi kaane sora 1.7 nun sora 4.12).

Pɔli yi kasoon na waxatin naxan yi, yanyina nde Romi taani, Epafirasi yi fa a fala a xa a Kɔlɔsi kaane bata kunfa dina gbeta xaranna xɔn. Muxu gbetene bata sa xaranna ti Kɔlɔsi kaane xa, e naxa fa fala a xa i wama Ala kolon feni, xa i wama kisi feni, fɔ i xa senbe gbetene nan batu, i yi so namun fena nde yi, alo banxulanna nun donse donna tɔnne nun minseene tɔnne. E to Pɔli rakolon na feene ma, mafuren a yi Kitabun yireni ito sebe Kɔlɔsi kaane ma, alogo a xa a fala e xa fa fala Ala kisin naxan fima, na sɔto a Muxu Sugandixin Yesu nan xɔn naxan kamalixi. A yi kedin so Tikiko nun Onesimo yii siga e ma (sora 4.7,9).

A yelin xanbini xɔntɔnna tiye e nun wali fajin kolonna Ala xa (sora 1.1-14), Kitabun yire singen Yesu a mangayaan nan ma fe falama. A naxa, fa fala Yesu senben gbo jinanne birin xa, a Yesu nan keden findixi Alaa falan Xibaru Fajin kannu ra (sora 1.15 han sora 2.3). Pɔli yi falan ti Kɔlɔsi kaane xa lan tantanna fe ma muxuna ndee naxan ligama e konni

(sora 2.4-25). Dɔnxen na, a e kawandi lan e kewanle ma e lan e xa naxan liga Alaa Muxu Sugandixin xɔn, denkeleya kendeni (sora 3.1 han sora 4.6).

A rajanni, a falana nde sebe a kolon muxune ma a yi a rajanna sebe a yete yiin na, a falani so (sora 4.7-18). Kitabun yireni ito Alaa Muxu Sugandixin tiden yebama nxu xa ki fajin.

1 N tan Pɔli, naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoon xɔn ma, n tan nun en ngaxakedenna Timɔte nan kedini ito sebexi, ² siga ngaxakeden sarijanxine ma naxanye tɔgɔndiyaxi Alaa Muxu Sugandixin ma Kɔlɔsi taani.

En Fafe Ala xa hinanna nun bɔɔɛ xunbenla fi e ma.

Barika birana Ala maxandideni

³ Nxu nema Ala maxandima e xa, nxu barikan birama Ala xa e fe ra waxatin birin, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fafe. ⁴ Amasɔto nxu bata e denkeleyana fe me lan Alaa Muxu Sugandixina Yesu a fe ma e nun e a yama sarijanxin xanuxi kii naxan yi. ⁵ Nana, e denkeleyaan nun e xanuntenyaan xunna tixi na yigin nan na naxan namaraxi e xa ariyanna yi. E bata na yigin kolon Xibaru Fajin gbee jɔndi falana e li waxatin naxan yi. ⁶ Xibaru Fajini ito bata fa e ma alo a fama dunupa birin ma kii naxan yi. A fama nen barakan na, a yiriwa. A na kiin fan yi e tagi xabu e jɔndin me lɔxɔni, e yi Ala hinanna kolon. ⁷ Epafirasi nan e tan xaranxi, en nafan walike bodena, naxan findixi e tan xa Alaa Muxu Sugandixina xera tɔgɔndiyaxin na. ⁸ A tan nan a falaxi nxu xa, Alaa Nii Sarijanxin xanuntenyaan fixi e ma kii naxan yi.

⁹ Na nan a toxi, xabu nxu na me lɔxɔni, nxu Ala maxandima e xa tun! Nxu mafanna tima alogo e xa kamali Ala sagoon kolonni e nun fekolonna nun xaxil-

imayaan birin Alaa Nii Sarijanxin naxan fima. ¹⁰Nayi, ε nɔɛ sigan tiye nen alo Marigin waxi a xɔn ma kii naxan yi, ε yi a kenan kiin birin yi. Ε sabati ε kewali fajine xɔn ε yiriwa Ala kolonni. ¹¹Nxu mɔn Ala maxandima alogo ε xa senbe gbeen sɔtɔ Ala gbee senbe nɔɔxin xɔn ma, ε nɔ ε tunnafanɔɛ, ε mɔn yi limaniya. ¹²Ε xa barikan bira Fafe Ala xa sewani bayo a tan nan a ligaxi ε yi ε gbee keen sɔtɔ naxan kenenna mangayani yama sarijanxin xa. ¹³A tan bata en xunba dimin nɔɔn bun ma, a en xali a rafan dii xemena mangayani ¹⁴naxan en xunba, a yi en yulubine xafari.

Alaa Muxu Sugandixina

¹⁵Ala totaren maligan nan a Muxu Sugandixin na. A tan nan dii singen na daala birin ye. ¹⁶Amasɔtɔ Ala bata seen birin da a tan barakani kore xɔnna nun bɔxɔn ma, seen naxanye toma e nun naxanye mi toma, mangayane, kuntigine, nɔ kanne, e nun senbe kanne. Seen birin daxi a tan nan baraka yi a tan xa. ¹⁷A yi na benun seen birin xa da. Sena ngaan masuxi a tan nan xɔn. ¹⁸A tan nan denkeleya yamaan xunna ra naxan luxi alo a fatina. A tan nan habadan muxu singe kelixin na sayani, alogo a xa findi yeeratiin na feen birin yi. ¹⁹Amasɔtɔ a bata rafan Ala ma a xa a kepa kamalixin birin lu Yesu yi. ²⁰A mɔn bata tin, a xa e nun seen birin tagini tɔn naxan bɔxɔn nun kore xɔnna ma a Muxu Sugandixin barakani. A wunla yi mini a faxa wudin ma alogo a xa bɔɔe xunbenla fi en ma.

²¹A fɔlɔni nun, ε yi makuya Ala ra pon! Ε yi ε yete findi a yaxune ra ε miriyane nun ε kewali jaxine xɔn. ²²Koni iki, a bata ε tagini tɔn a fati bendena sayaan xɔn ma, alogo a xa fa ε rasarijanxin na a yetagi. Fe mi fa ε tan yi, a mi fa ε magima. ²³Koni, fɔ ε xa lu denkeleyaan fari ken, alogo ε nama makuya Xibaru Fajin yigin na ε naxan

mexi naxan nalixi daala birin ma e nun n tan Pɔli findi naxan wali muxu ra.

Pɔli a wanla

²⁴Iki, n sewaxi n ma tɔɔne yi ε fe ra, bayo na tɔɔya dɔnxen naxanye luxi Alaa Muxu Sugandixina tɔɔn na, n na defema nen n fati bendeni denkeleya yamaan xa naxan findixi a fatin na. ²⁵Ala nan n findixi denkeleya yamana walikeen na, a n xa Alaa fala kamalixin nali ε ma. ²⁶Wundon na a ra naxan yi luxunxi waxati danguxine yi muxun birin ma, koni iki a bata a ye makenen a yama sarijanxin xa. ²⁷Ala bata tin a siyane birin yi a wundo fe tilinx mamirinxin kolon. Na wundon ni i ra: Alaa Muxu Sugandixin luma ε tan yi. Yigin na a ra, a ε xa nɔɔ.

²⁸Nxu Muxu Sugandixina fe ralima muxun birin ma, nxu e kawandi, nxu yi e xaran fekolonna birin na alogo nxu xa fa muxun birin defexin na Alaa Muxu Sugandixin ma. ²⁹N walima a xɔdexen na na feen nan ma. N na n sɔbe so a senbe gbeeni naxan walima n yi fangan na.

2 N wama nen ε xa a kolon a n yenge gbee sifan naxan yi ε xa e nun Layodise kaane e nun naxanye birin munma n gbinding to. ²N yengen soma e xa nen alogo e bɔɔen xa limaniya, e findi gbinding kedenna ra xanuntenyani, e yi fekolonna kamalixin sɔtɔ xaxilimayani alogo e yi Alaa wundo feen kolon, Alaa Muxu Sugandixina, ³dahamun fekolonna nun xaxinla birin luxunxi naxan yi.

⁴Nba, n na a falama ε xa, alogo muxu yo nama ε mayenden fala jaxumene ra. ⁵Bayo hali n gbinding mi ε fema koni n xaxili ε xɔn. N sewaxi, n na a to sariyan naxan ε tagi e nun ε denkeleya kendena Alaa Muxu Sugandixin ma!

Nii nenen defexina Yesu yi

⁶Nayi, bayo ε bata Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin sɔtɔ, ε lu a tan yi. ⁷Ε

xa ε salenna bitin, ε sabati a tan yi. Ε senbe so denkeleyani alo e ε xaranxi kii naxan yi. Ε xa barikan bira Ala xa waxatin birin.

⁸Ε a liga ε yeren ma. Nanara, muxu yo nama ε findi konyin na dunuḡa fala ḡaxumene nun mayanfa feene xɔn, fata adamane namunne nun dunuḡa gele ma feene ra, naxanye mi kelixi Alaa Muxu Sugandixini. ⁹Amasɔtɔ alaya kamalixin birin luxi Yesu fati benden nin. ¹⁰Ε fan bata kamali a tan yi. A tan nan senbene nun nɔɔne birin xunna ra.

¹¹Ε bata banxulan Yesu xɔn, muxune banxulan tiin mi naxan na, koni naxan muxune xɔɔyama fati benden nafan feene senben bun, Alaa Muxu Sugandixin naxan ligama. ¹²Amasɔtɔ ε rafu igeni waxatin naxan yi, ε nun Yesu bata maluxun ε bode xɔn ma. Ε mɔn bata keli sayani ε bode xɔn ma denkeleyaan barakani Ala senben ma naxan a rake-lixo sayani. ¹³Ε faxaxin nan yi a ra nun ε hakene fe ra e nun ε fati benden banxulantareyaan ma. Koni iki, Ala bata en hakene mafelu, a ε nun Yesu niin bira ε yi ε bode xɔn ma. ¹⁴Doli kedn naxan yitɔnxi en xili ma e nun tɔnna naxanye yi en halagima, a bata ne ba, a e ḡan, a e ḡbangban a faxa wudin fari. ¹⁵Na kiini, Ala bata nɔ kanne nun senbe kanne yengε so seene ba e yii, a ti e yeε ra dunuḡa yetagi alo muxu suxine yengeni, a nɔɔn sɔtɔ e ma a sayaan barakani a faxa wudin ma.

¹⁶Nanara, ε nama tin muxu yo xa ε kiti ε donsena fe ra hanma ε minsena hanma sali lɔxɔna nde, hanma kike nenen malanne, hanma Matabu Lɔxɔna fe ra. ¹⁷Ne birin findixi fe famatɔne nininna nan na naxanye yi fama, koni ḡɔndin yetεen findixi Alaa Muxu Sugandixin nan na. ¹⁸Ε nama tin, muxu yo xa ε yalagi wulen yetε magodoni e nun maleka batun xɔn. Na muxu sifana a kanbama a xiye toxine nan ma fe ra. A lugoxi waso

fuun nan na a munadabayaan miriyani, ¹⁹a ba Yesu yi. Anu, a tan nan luxi alo fati benden xunna. Yesu barakani fatin birin baloxi, a findi kedenna ra salen seene nun fasane xɔn, a yi ḡbo alo Ala waxi a xɔn ma kii naxan yi.

Xɔɔyana Yesu yi

²⁰Xa ε nun Alaa Muxu Sugandixin bata faxa ε bode xɔn, a yi ε xɔɔya dunuḡa gele ma feene ma, nanfera nayi ε sigan tima alo dunuḡa ḡbee muxun nan ε tan na? Nanfera ε tinma e xa tɔn sifani itoe sa ε ma? ²¹Ε nama a tongo! Ε nama a mato ε lenna ra! Yiin nama din a ra! ²²Ne findixi seene nan na naxanye lɔma ayi e na rawali waxatin naxan yi. Ne findixi yamarine nun xaranne nan na fata muxune ra. ²³Na yamarine maligaxi fekolonna nan na, fata e karahan batu kiin ma, e nun e yetε magodona, e nun e fati benden suxu kii xɔdexena, koni senbe mi ne yi, e yi fati benden natane xuru.

Alaa kirana

3 Bayo ε nun Alaa Muxu Sugandixin bata rakeli sayani, nayi ε xa ariyanna feene fen, Alaa Muxu Sugandixin dɔxi Ala yiifanna ma denaxan yi. ²Ε xa ε miri ariyanna feene ma, ε nama ε miri dunuḡa feene ma. ³Amasɔtɔ ε bata faxa, ε dunuḡa yi gidin luxunxi Alaa Muxu Sugandixini Ala xɔn. ⁴Alaa Muxu Sugandixin na mini kenenni, a tan naxan ε rakisixi, ε fan minima nen a fema a binyeni.

⁵Nanara, dunuḡa fe kobin naxanye ε yi, ε xa ne yiiba: yanga suxuna, xɔsi feene, kunfa ḡaxine, waxɔn fe ḡaxine, e nun milentenyana, naxan findixi se batun na. ⁶Sɔnna sifani itoe nan Ala xɔlɔn nafama fala suxutarene ma. ⁷Ε tan fan yetεen yi sigan tima na kii nin nun ε to yi ε dunuḡa yi gidin ligama e yi.

⁸Koni iki, ε xa na feene birin yi-iba: xɔlɔna, bɔḡe teena, ḡaxuna, kon-

bina, e nun fala jaxin naxan minima e de. ⁹ E nama wulen fala e bode xa amasotɔ e bata muxuya fonna yiiba e nun a kewanle. ¹⁰ E mɔn bata muxuya nenen sotɔ naxan luma yitɔnɛ Ala kolonni han a findi a da muxun maligan na. ¹¹ Na dali nenen, Girekine nun Yahudiyane, banxulanne nun banxulantarene, xɔpene nun xuluntarene, konyine nun xɔɔne, ne birin keden Alaa Muxu Sugandixini, fan-gan naxan yi feen birin yi.

¹² Nanara, bayo Ala bata e yɛba, a e findi a rafan yama sarijanxin na, e xa kininkininna nun fanna nun yete magodon nun limaniyaan nun dijan tongo. ¹³ E xa dija e bode xa, e e bode mafelu. Xa nde feen liga a lanfaan na, e xa e bode mafelu alo Marigin bata e mafelu kii naxan yi. ¹⁴ E xa xanun-tenyaan sa ne fari, naxan e birin defema. ¹⁵ Alaa Muxu Sugandixina bɔɛ xun-benla xa yiriwa e bɔɛni. Bayo Ala e xilixi na nan xɔn, e findi fati bende kedenna ra. E findi wali fajni kolonna ra. ¹⁶ Alaa Muxu Sugandixina falan xa lu e yi, a jax-unna birin yi, e yi e bode xaran, e yi e bode kawandi fekolonna birin yi, e nun Yaburi falane nun betine nun Ala tantun sigi sarijanxine ra. E barikan bira Ala xa e bɔɛni. ¹⁷ E naxan birin ligama hanma e a fala, e xa na birin liga Marigi Yesu xinli e yi barikan bira Fafe Ala xa a barakani.

Denbaya sariyana

¹⁸ Naxanle, e xuru e xemene ma alo a lan jaxanle ma kii naxan yi Marigin yetagi.

¹⁹ Xemene, e jaxanle xanu, e nama jaxu e ra.

²⁰ Diine, e sotɔ muxune fala xuiin suxu feen birin yi, amasotɔ na nan nafan Marigin ma.

²¹ Dii fafane, e nama e diine raxɔɔ al-o go e nama tunnaxɔɔ.

²² Konyine, e kanne fala xuiin suxu feen birin yi naxanye e xun na dunɔna yi. E nama wali e ye xɔnna gbansan xan yi, alogo e xa rafan e ma, koni e wali bɔɛ fajin na Marigin binya feen na. ²³ E nema fefe lige, e xa a liga e bɔɛn birin na alo e a ligama Marigin xa kii naxan yi koni muxune mi a ra. ²⁴ Bayo e a kolon, fa fala e e saranna sotɔma nen Marigin yii, a keen naxan namaraxi a yamaan xa. E kanna nan Alaa Muxu Sugandixin na e walin naxan xa. ²⁵ Naxan na wali tinxintareyani, a tinxintareyaan saranna sotɔma nen, bayo Ala mi muxune rafisama e bode xa.

4 Konyi kanne, feen naxan lan, naxan tinxin, e xa na liga e konyine xa. E a kolon fa fala e fan kanna ariyanna yi.

Maxadine

² E xa lu Ala maxande waxatin birin, e yi lu e yɛɛ ra yi, e barikan bira a xa. ³ E mɔn xa Ala maxandi nxu xa. Nanara, Ala xa nxɔ falan nasɔnɔya alogo n xa nɔ Alaa Muxu Sugandixina wundo feen nalideni, n kason na naxan ma fe ra. ⁴ E xa a mafan, n xa a fala a fixen na alo n lan kii naxan yi.

⁵ E sigan ti xaxilimayani denkeley-atarene mabinni, e fere fen waxatine ma. ⁶ E falan xa findi hinan fala kenden nan na. E xa a kolon e muxun birin yabima a fajin na kii naxan yi.

Xɔntɔn dɔnxene

⁷ Nxu rafan ngaxakedenna Tikiko nan n ma feen birin fale e xa. Marigina walike tɔɔndiyaxin na a ra naxan walima Marigin xa alo n tan. ⁸ N na a rasigama e ma alogo e xa nxu kiin kolon, a yi e ralimaniya. ⁹ En nafan ngaxakedenna, tɔɔndiya muxuna, Onesimo sigama a fɔɔ ra. E muxuna nde na a ra. Feen naxan danguxi be yi, e na birin yebama e xa nen.

¹⁰N kasorasa bodena Arisitaraki ε xǎntǎnma e nun Maraka, Baranabasi dunbode. Ε bata yi yamarine me naxan ma fe ra, xa a fa ε konni, ε xa a rasene ki fajni. ¹¹Yisa, naxan xili sa Yusutu, na fan ε xǎntǎnma. Yahudiyane tagi ne nan tun walima n xǎn ma Alaa Mangayana fe ra, ne nan findixi n niini fan muxune ra.

¹²Epafrasasi, ε muxuna nde ε xǎntǎn Yesu a walikena, Alaa Muxu Sugandixina. A yengen soma ε xa Ala maxandini waxatin birin, alogo ε xa defe, ε yi ε yixǎdǎxǎ, ε kamali Ala sagoon birin yi.

¹³N na seren bama a xa, a tǎrxǎi ε fe ra ki fajni e nun Layodise kaane nun Herapolisi kaane. ¹⁴En nafan muxuna, Luka dandan tiina, e nun Demasi ε xǎntǎn.

¹⁵Ε ngaxakedenne xǎntǎn nxu xa naxanye Layodise yi, e nun Nimifa nun denkeleya yamaan naxan malanna tima a banxini. ¹⁶Ε na kedini ito xaran ε konni, ε a liga a xa xaran Layodise kaane denkeleya yamaan xa. Naxan fan kelima Layodise yi, ε na fan xaran. ¹⁷Ε xa a fala Arikipe xa, ε naxa, “I wanla naxan sǎtǎxi Marigin na, a liga i yeren ma, i yi a rakamali.”

¹⁸N tan Pǎli nan xǎntǎn dǎnxeni ito sebexi n yiin na: Ε nama jinan n ma kasorasaan xǎn ma.

Ala hinanna xa lu ε xǎn.

Kedi Singen Tesaloniki Kaane Ma

Poli Alaa Falan Kedi Singen Tesaloniki Kaane Ma

Tesaloniki yi findixi Romi manga taan nan na Masedoniya yamanani, Gireki yamanan kɔmɛn fɔxɔni. Xera Poli fa nen na taani a xerayaan sigatiin firindeni, a keli xanbini Filipi taani. A yi denkeleya muxuna ndee sɔtɔ menni, koni a mi bu na, bayo Yahudiyana ndee yi na, naxanye mi yi tinxɔ a fe ma. Nayi, fɔ a xa yi keli nen Tesaloniki taani mafuren. Nana, a yi siga Beere taani (Xerane 17.1-10). Dɔnxɛn na, a yi fa Kɔrɛnti taani, a fɔxɔrabiran Timɔte yi sa a li na, a yi Tesaloniki kaane feene yeɓa a xa. Nayi, Poli yi kedi singen nasiga Tesaloniki kaane ma. Waxatina nde, a sebe Kɔrɛnti taan nin. Fe kolonne a falama fa fala Kitabun yireni ito nan singe sebe benun Ningila Yesu kitabu yire gbeteɓe, a a sebe nen fɔ ɲɛɛ fu nun solofere ɲɔxɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma.

Xibarun naxanye fa sa keli Tesaloniki taani, xeraan yi sewa ne fe ra. A barikan birama Ala xa lan na misali faɲin nan ma Tesaloniki kaane naxan yitama yamanan muxun bonne ra. A mɔn a falama a waxi e to feni han (1.1-3.13). Nayi, a e kawandima a e xa e tunnafan, e mɔn yi yanfan denkeleyani Yesu ma (4.1-12). Na xanbi ra, e bata maxɔdinna naxanye ti lan faxa muxune keli feen ma sayani e nun Alaa Muxu Sugandixin fa feen ma, a yi ne yabi (4.13-5.11). A a kedin naɲanxi sariyane nun xɔntɔnne nan ma (5.12-28).

Kitabun yireni ito feene nan yeɓama lan waxati raɲanne fe ma. A falama denkeleya muxune xa nen fa fala e xa seren ba, a e xa a kolon a waxatina

nde fama, “e sa luma nen Marigin fema habadan!” (4.17)

1 Poli nun Silasi nun Timɔte nan ito sebexi siga Fafe Ala nun a Muxu Sugandixin Marigi Yesu a denkeleya yaamaan ma Tesaloniki taani.

Ala xa hinanna nun boɲɛ xunbenla fi e ma.

Barika birama

²Nxu barikan birama Ala xa e birin ma fe yi waxatin birin, nxu nɛma Ala maxande e xa. ³Nxu nɛma Ala maxande, nxu xaxili e feene xɔn: e denkeleyaan wanle nun e xanuntenya wanle nun e tunnafanna nun e yigina Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini en Fafe Ala yetagi. ⁴Ngaxakedenne, e tan Ala xanuntenne, nxu a kolon fa fala Ala bata e sugandi. ⁵Amasɔtɔ nxu to Yesu a fe Xibaru Faɲin nali e ma, na mi findi falan xan tun na, koni fɔ senben nun Alaa Nii Sariɲanxin nun xaxili ragidi kamalixina. Nxu yi sigan tima e fe ra kii naxan yi e tagi, e na kolon. ⁶E findi nen nxu tan nun Marigin naliga muxune ra. Hali e to tɔrɔ gbeen sɔtɔ, e falan nasuxu nen sewani Alaa Nii Sariɲanxin naxan fixi e ma. ⁷Na kui, e bata findi misaala ra denkeleya muxune birin xa Masedoniya yamanan nun Akaya yamanani. ⁸Amasɔtɔ Marigina falan xuyaxi ayi e barakan nin, a mi dan Masedoniya yamanan nun Akaya yamanan xan gbansan yi. Koni e denkeleyana Ala ma, na feen bata kolon yiren birin yi. Nayi, nxu tan mako mi fa a fala feen ma. ⁹E nxu yisuxu kii naxan yi, muxune na falama e nun e xete suxurene fɔxɔ ra kii naxan yi, e tubi Ala ma, e habadan Ala ɲɔndin kannu batu. ¹⁰E yi a Dii Xɛmɛn fa feen mame keli kore, Ala bata naxan nakeli sayani, Yesu naxan en xunbama Ala xɔlɔ famatɔɔn ma.

Pōli a xerayana Tsaloniki yi

2 Ngaxakedenne, ε yetena a kolon fa fala nxu fa fena ε konni, na mi luxi fuu. ²Nxu bata yi tɔɔn nun paxankatan sɔtɔ Filipi taani, alo ε a kolon kii naxan yi, nxu yi nxu wɛkile Ala yi, nxu yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali ε ma hali muxu wuyaxin to nxu yenge ε konni. ³Amasɔtɔ nxɔ kawandi xuine mi fataxi tantanna ra hanma penige saripantarena hanma yanfantenyana. ⁴Koni Ala to bata nxu kepaan fesefese, a yi a falan Xibaru Fajin taxu nxu ra. Nxu falan tima na kii nin. Nxu mi waxi muxune xan kenen fe yi, koni Ala naxan muxune bɔɔn fesefesema. ⁵Bayo ε a kolon yati, fa fala nxu mi ε rawalixi wulen matɔɔ xuiin xɔn hanma nxu mila ε seene xɔn luxunni. Ala nan nxu seren na. ⁶Nxu mi binyen fenma muxu yo ra, ε tan hanma ndee gbete. ⁷Alaa Muxu Sugandixina xerane to nxu ra, nxu yi nɔε nxɔ goronna se nen ε xun ma nun. Koni, nxu findi nen muxu sabarixine ra ε ye, alo dii ngana a diin masuxuma kii naxan yi. ⁸Nayi, nxu yi tinxi nxɔ sabarini nxu xa Alaa falan Xibaru Fajin nali ε ma, nxu yi nxu yete niin fi ε fe ra amasɔtɔ nxu yi ε xanuxi han! ⁹Nxu ngaxakedenne, ε xaxili lu nxɔ yanyin nun nxɔ kɔɔn wanla nun yegbaan xɔn. Nxu na wanla ke nen alogo goronna nama lu muxu yo xun ma, nxu nema Yesu a fe Xibaru Fajin nalima ε ma waxatin naxan yi.

¹⁰Nxu seren nan ε ra, e nun Ala fa fala nxu yi saripanna nun tinxinna nun fetareyaan nin ε tan denkeleya muxune tagi. ¹¹ε a kolon fa fala nxu luxi ε keden kedenna birin xa nen alo fafan nun a diine kii naxan yi. ¹²Nxu yi ε ralimaniya, nxu yi ε masabari, nxu yi ε mafan a ε sigati kiin xa lan Ala ma, a tan naxan ε xilixi alogo ε xa so a mangayaan nun a binyeni.

¹³Na nan a ligaxi, nxu luma barikan bire Ala xa waxatin birin. Bayo ε to Alaa falan me nxu ra, ε a rasuxu nen Alaa ɔndi falan yeteen na, alo a lan kii naxan yi, naxan walima ε tan denkeleya muxune tagi. ε mi a suxu alo muxune falana. ¹⁴Ngaxakedenne, ε bata Alaa denkeleya yamane raliga, naxanye Yudaya yamanani, Yesu Alaa Muxu Sugandixina muxune. ε kon kaane ε tɔɔ kii naxan yi, Yahudiyane ne fan tɔɔ nen na kini. ¹⁵E tan Yahudiyane nan Marigi Yesu faxa e nun nabine, e yi nxu fan kedi. E mi Ala kenenɔe mume! E muxune birin matandima. ¹⁶E mi tinma nxu xa falan ti siya gbetene xa, alogo e xa kisi. Nayi, e luma e yulubin nan tun fari se han a defe. Koni Alaa xɔɔn bata yelin e liye.

Pōli mɔn waxi e xɔntɔn feni

¹⁷Nxu ngaxakedenne, wulana nxu masigaxi ε ra waxatidi, koni nxu bɔɔn mi masigaxi ε ra. Nxu katan birin tima alogo nxu xa fa ε fema bayo ε to xɔnla bata nxu suxu han! ¹⁸Nxu waxi fa feni ε fema, a gbengbenna n tan Pōli bata kata sanpa ma firin. Koni Setana yi nxu yikala. ¹⁹Amasɔtɔ nde finde nxu yigin nun nxu sewa xunna nun nxɔ xunna kenla ra alogo nxu xa matɔɔn sɔtɔ en Marigi Yesu yetagi a na fa waxatin naxan yi, xa ε tan mi a ra? ²⁰ε tan nan nxɔ binyen nun nxu sewa xunna ra yati!

3 Nxu to mi yi fa nɔε legedenna tiye sɔnɔn, nayi, nxu yi lan a ma a nxu xa lu Atena taani, ²nxu yi en ngaxakedenna Timote rasiga ε ma, naxan walima Ala xa a Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni alogo a xa sa ε senbe so, a ε ralimaniya ε denkeleyani. ³Nayi, ε tan muxu yo nama kuisan paxankatani itoe fe ra. Bayo ε tan a kolon a na nan nagidixi en ma. ⁴Amasɔtɔ nxu yi ε fema waxatin naxan yi, nxu yi a falama ε xa fa fala a en paxankatama nen. ε na kolon, na nan ligaxi. ⁵Nanara, n to mi yi fa mame tiye,

n yi Timote rasiga ε ma alogo a xa sa xibarun soto lan ε denkeleyaan ma. Bayo n yi gaxuxi fa fala maratantan tiin nama ε ratantan, nxo wanla yi lu ε ma fuuni.

⁶Koni Timote baxi fadeni nxu fema, sa keli ε fema. A bata ε denkeleyaan nun ε xanuntenyana fe xibarun nali nxu ma. A naxa, a ε mirixi nxo a fe ma sewani waxatin birin, a nxu to xonla ε ma ki faji alo ε fan to xonla nxu ma kii naxan yi. ⁷Nanara, nxu ngaxakedenne, hali nxu to tɔɔn nun naxankatani, ε denkeleyana nxu ralimaniyaxi. ⁸Iki ε bata nxu nii yifan nxu ma, bayo ε mon Marigina kiraan xon gben! ⁹Nba, nxu lan nxu xa barika biran dan minen yi Ala xa ε fe ra, naxan lanje na sewan yaten ma naxan nxu yi ε fe ra Ala yetagi? ¹⁰Nxu Ala maxandima kɔɔɛn nun yanyin na han a gbo ayi fa fala a nxu xa ε to, alogo naxan dasaxi ε denkeleyani, nxu yi na rakamali.

¹¹En Fafe Ala yeteen nun en Marigi Yesu xa kirani ton nxu xa, siga ε fema. ¹²Xanuntenyaan naxan ε tagi e nun naxan ε nun muxun birin tagi, Marigin xa na fari sa, a ragbo ayi alo nxu gbeen kii naxan yi ε tan xa. ¹³A xa ε bojen senbe so alogo fe yo nama lu ε sarjanni en Fafe Ala yetagi, en Marigi Yesu nun a sarjantone birin fa waxatini.

Sigati kii naxan Ala kenexi

4 Dɔnxen na, ngaxakedenne, nxu ε mafanma, nxu yi ε kawandi Marigi Yesu barakani. ε bata a kolon nxu xon ma ε lan ε xa sigan ti kii naxan yi, ε yi Ala kenen, ε yeteen na ligama koni ε mon xa yanfan na kui. ²Bayo ε a kolon nxu yamarin naxan soxi ε yii Marigi Yesu xinli. ³Ala sagoon ni i ra, ε xa sarjannan, ε fata yanga suxun ma. ⁴ε keden kedenna birin xa ε yete fati benden suxu kiin kolon sarjanna nun xunna kenli. ⁵ε nama kunfa fe yalunxine xon alo denkeleyatarene, naxanye mi Ala kolon. ⁶Muxu yo nama haken liga, a yi a denkeleya adamadi bo-

den yanfa feni ito nde yi. Nxu bata yi a fala ε xa nun, nxu yi a makoxo ε xa ken, naxan na ito ndee liga, Marigin na feen saranma na kanna ra nen. ⁷Amasoto, Ala mi en xilixi a en xa fe sarjantaren liga, koni a en xa sarjannan. ⁸Nanara, naxan na tondi falani itoe suxe, na mi tondixi muxune xan xa, koni a tondixi Ala nan xa naxan a Nii Sarjannan fixi ε ma.

⁹Hali nxu mi se sebe ε ma denkeleya muxun bonne xanu feen ma, amasoto ε ε bode xanuma kii naxan yi, Ala bata ε xaran na ma. ¹⁰ε na nan ligama ngaxakedenne birin xa Masedoniya yamanan yiren birin yi. Koni nxu ε mafanma ngaxakedenne, fa fala ε siga yeen na na kui. ¹¹Na xa findi xunna kenla ra ε xa ε lu sabarini, ε yi ε xaxili lu ε feene xon, ε wali, alo nxu ε yamarixi kii naxan yi, ¹²alogo ε sigati kiin xa findi binyen na denkeleyatarene ye, ε goronna nama lu muxu yo xun ma.

Yesu fa fena

¹³Ngaxakedenne, nxu mi waxi ε lu feni kolontareyani muxune fe ra naxanye bata laxiraya, alogo ε nama lu sunuxi alo bonne, yigi mi naxanye ma. ¹⁴En laxi a ra a Yesu bata faxa, a mon yi keli sayani. Na ma, en mon laxi a ra, a Ala faxa muxune rakelima nen Yesu xon, naxanye yi denkeleyaxi a ma.

¹⁵Awa, nxu Marigina falani ito nan tima ε xa: Marigin fa waxatina en tan naxanye lima en nii ra, en tan singe mi tema faxa muxune yee ra. ¹⁶Amasoto, yamarin na fi xui yitexi gbeeni, maleka kuntigin xuiin na mini, Alaa xotaan na fe, Marigin yeteen godoma nen keli kore. Nayi, muxun naxanye faxaxi e biraxi Alaa Muxu Sugandixin foxo ra, ne nan singe kelima sayani. ¹⁷Na xanbi ra, en tan naxanye na lu en nii ra na waxatini, en birin natema nen ne fema kundani kore mafuren, en sa Marigin nalan kore.

En mɔn yi lu Marigin fema habadan.
¹⁸Nayi, ε bode ralimaniya falani itoe ra.

ε yitɔn Yesu fa waxatin yee ra

5 Nba, ngaxakedenne, hali nxu mi se sebe ε ma feni itoe liga waxatine fe ra, ²amasɔtɔ ε yetena a kolon yati, Marigin Fa Lɔxɔn ligama nen alo mujaden fama kɔeen na kii naxan yi. ³Muxune bɔɓe xunbenla nun maratanga fe falama waxatin naxan yi, halagin godoma e xun ma na waxatin yeteen nin, e raterena alo jaxanla dii bari kuiin na keli a ra. E mi tange na ma mume!
⁴Koni ngaxakedenne, ε mi fa dimin xan yi sɔnɔn, na lɔxɔn yi ε raterena alo mujadena. ⁵ε birin findixi kenenna nun yanyin muxune nan na. Kɔeen nun dimin gbee mi en tan na. ⁶Nayi, en nama xi alo bonne, koni en lu en yee ra yi, en yi en yete suxu! ⁷Xi xɔlitɔne xima kɔeen nan na, dɔɔ minne fan e minma kɔeen nan na. ⁸Koni en tan naxanye findixi yanyin muxune ra, en na en yete suxu, en yi xanuntanyaan nun denkeleyaan findi en kanke ye masansanna ra, en yi en kisi feen yigin findi en xunna makantan yenge so kɔmɔtin na. ⁹Ala mi en sugandixi a xɔɔn xan xili yi, koni a en xa kisin sɔtɔ en Marigi Yesu barakani, Alaa Muxu Sugandixina. ¹⁰A faxaxi en xa nen, alogo xa en faxa, xa en lu en nii ra, en xa lu a fema. ¹¹Nayi, ε lu ε bode ralimaniye, ε lu ε bode senbe soe, alo ε a ligama kii naxan yi iki.

Kawandin nun xɔntɔn dɔnxena

¹²Nba, ngaxakedenne, nxu ε mafanma ε xa ne binya naxanye walima a xɔdexen

na ε tagi, naxanye tixi ε yee ra Marigini naxanye ε rakolonma feene ma. ¹³ε e yate muxu binyene ra xanuntanyi e wanla fe ra. Lanna xa lu ε tagi.

¹⁴Ngaxakedenne, nxu ε mafanma ε salantenne maxadi, naxanye tunnaxɔɔxi e ma, ε yi ne ralimaniya, ε senbetarene mali, ε dija muxun birin xa. ¹⁵ε a liga ε yeren ma muxu yo nama fe jaxin saran fe jaxin na, koni ε kata fe fajin ligadeni ε bode xa e nun muxun birin xa waxatin birin yi.

¹⁶ε lu sewaxi waxatin birin. ¹⁷ε Ala maxandi waxatin birin. ¹⁸ε barikan bira Ala xa feen birin yi. Ala sagoon nan na ra ε xa, ε to Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi.

¹⁹ε nama Alaa Nii Sarijanxini kala a wanli. ²⁰ε nama nabiya falane rajaxu. ²¹Koni ε feen birin fefefese, ε a fajin namara. ²²ε makuya fe jaxin sifan birin na.

²³Bɔɓe xunbenla Ala xa ε rasarijan ε kejaan birin yi. Ala xa ε xaxinla nun ε niin nun ε fati benden lu fetareyani en Marigi Yesu fa waxatini, Alaa Muxu Sugandixina. ²⁴Ala naxan ε xilixi, na tinxin, a tan nan na ligama.

²⁵Ngaxakedenne, ε Ala maxandi nxu fan xa.

²⁶ε ngaxakedenne birin xɔntɔn menni ngaxakedenyaan xɔntɔnna sunbuni.

²⁷N bata ε yamari Marigin xinli, ε kedini ito xaran denkeleya muxune birin xa.

²⁸En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε birin xɔn ma.

Kedi Firindena Tesaloniki Kaane Ma

Poli Alaa Falan Kedi Firinden Tesaloniki Kaane Ma

Kedin firinden kui naxan sebe Tesaloniki kaane ma, Xera Poli xetema feene ma a bata yi naxan fala a kedi singen kui: Maxodinna naxan lanxi Yesu fa feen ma. Na feen mon Tesaloniki denkeleya muxune yimaxama. Muxuna ndee a falama e ye a na loxon bata a li (2.2), nde tondima wale na waxati rajanna fe ra, a to yiso, e goronna yi lu se bonne xun ma (3.6-12). Nayi, Kitabun yireni ito sebexi nen alogo a xa xaxili jaxin ba muxune xunni naxan Tesaloniki denkeleya muxune toroma.

Xera Poli falan foloma Ala tantunna nan ma denkeleyaan nun xanuntenyana fe ra, Tesaloniki denkeleya muxune naxan yitaxi, a mon Ala maxandima alogo a xa e senbe so wanli e xilixi naxan ma (1.1-12). Na danguxina, a yi fa Kitabun yireni ito a fala xonna ma, naxan lanxi Alaa Muxu Sugandixin fa feen ma binyeni. Na mi ligama fo muxu makabexina nde mini kenenni, "Muxu jaxina," naxan kelima Ala xili ma a murute Alaa Muxu Sugandixin xili ma (2.1-12). Jaxuyaan waran senbena fe ra, a lan denkeleya muxune xa e senbe so e denkeleyani Yesu a fe Xibaru Fajini, e yi lu Ala maxande ye yo ye (2.13-3.5). Xera Poli xoloxin nan falan tima salantenne ma, a yi a yita e ra bonne walima kii naxan yi alogo e goronna nama lu muxu xun ma (3.6-15). A a falan napanma duban nun xontonna nan ma (3.16-18).

Kitabun yirena nde naxa, "Xa naxan mi waxi wali feni, hali na kanna fan nama donse don." (3.10) Na falan tima Kitabu xaranne nan xa a e xa a liga e yeren ma a denkeleyaan mi findixi

salayaan na, fo wanla xa ke nen Ala e tixi naxanye ra loxo yo loxo.

1 Poli nun Silasi nun Timote nan ito sebexi Tesaloniki denkeleya yamaan ma naxanye bata findi en Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen na. ²Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun boje xunbenla fi e ma.

Kitina fe Marigin fa waxatini

³Ngaxakedenne, a lan nen nxu xa barikan bira Ala xa e fe ra waxatin birin. Na nan daxa amasoto e birin ma denkeleyaan gboma ayi kati, e nun e xanuntenyaan fan e bode xa. ⁴Nanara, nxu yetena e matoxoma Alaa denkeleya yamane tagi e tunnafanna nun e denkeleyana fe ra hali e to toroxi besenxonyani.

⁵Na feene a yitama nen a Alaa kiti sa kiin tinxin naxan a ligama e xa yate muxu kamalixine ra naxanye soma Alaa Mangayani, e jaxankatani naxan ma fe ra. ⁶Ala to tinxin, naxanye e jaxankatama, a ne saren fima jaxankatan na nen, ⁷e tan naxanye jaxankatani, a yi matabun fi e ma e nun nxu fan. Na ligama nen Marigi Yesu na makenen waxatin naxan yi, keli kore e nun a maleka senbemanne ⁸tee dege gbeen. A yi Ala kolontarene saran e fe jaxine ra naxanye mi Marigin Yesu a fe Xibaru Fajin falan suxi. ⁹Ne jaxankatama habadan halagin nan na, e ba Marigin yetagi e nun a binye magaxuxina. ¹⁰Na ligama nen a na fa loxon naxan yi e tagi, a yama sarijanxin birin yi a binya, e yi kabe a ma naxanye birin denkeleyaxi. E fan taranma nen ne ye amasoto nxu seren naxan ba e xa, e la nen na ra.

¹¹Na kui, nxu Ala maxandima e xa waxatin birin, alogo, a bata e xili feen naxan ma, e xa kamali, e yi lan na ma. Nxu mon a xandima alogo, e bata fe fajin naxan birin jenige, e nun e na

wanla naxan ke ε denkeleyani, Ala xa na birin nakamali a senben xɔn ma. ¹²Nxu na maxandin tima alogo en Marigi Yesu xinla xa binya ε xɔn, ε fan yi binyen sɔtɔ a tan yi, en ma Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna barakani.

Fe jaxi rabana fe

2 Ngaxakedenne, en faan Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fa feen nan ma iki e nun en malan fena a fema. Nxu ε mafanma, ² xa ε nabiyi falana ndee fe me hanma xibaruna hanma kedina naxan a falama Marigin fa lɔxɔn bata a li, ε xaxinla nama mafura yifuye, ε bɔɓen yi mini, hali e naxa a fataxi nxu tan nan na. ³ε nama tin muxu yo xa ε mayenden kii yo yi, amasɔtɔ na lɔxɔn mi a liye fɔ na murute dɔnxena a li singen, Xeme Sariyataren yi makenen, halagin nagidixi naxan ma. ⁴Muxune seen naxanye birin yatɛxi “alane” ra, e yi e batu, a a yete yitema nen, a yi keli ne xili ma. Na kui, a dɔxɔma nen Ala Batu Banxini, a yi a yete findi ala ra.⁴

⁵N yi ε fema waxatin naxan yi, n yi naxan falama ε xa, ε mi ε yengi dɔxi ne xɔn ba? ⁶Anu, iki ε a kolon ki fapi, naxan na xemen makankanxi, alogo a nama mini han a waxatin yi a li. ⁷Amasɔtɔ iki, sariyatareyaan bata wali fɔlɔ wundoni. A luma na kii nin han naxan a makankanxi, na yi ba na singen. ⁸Na waxatini, Xeme Sariyataren makenenma nen, Marigi Yesu naxan halagima a de foyen na, a yi a jan a fa feen nɔrɔn na. ⁹Xeme Sariyataren fama Setana senben barakan nin e nun wule kabanako feene nun wule taxamasenne nun wule fe magaxuxin sifan birin, ¹⁰e nun tinxintareyaan sifan birin naxanye halagi muxune mayendenma, amasɔtɔ e mi tinxi jɔndin nasuxe, a yi rafan e ma,

e kisi. ¹¹Nanara, Ala tantanna senben nafama nen, naxan a lige e la wulen na. ¹²Na birin ligama nen alogo naxanye mi denkeleyaxi jɔndin ma, tinxintareyaan nafanxi naxanye ma, ne xa makiti.

ε sugandixi ε kisi feen nan ma

¹³Koni ngaxakedenne, Marigin xanun-tenne, fɔ nxu xa barikan bira Ala xa ε fe ra waxatin birin, amasɔtɔ xabu a fɔlɔni Ala ε sugandixi ε kisi feen na nen a Nii Sarijanxin xɔn naxan ε rasarijanma e nun denkeleyaan xɔn jɔndin ma. ¹⁴A mɔn ε xilixi na nan ma Yesu a fe Xibaru Fajin barakani, nxu naxan nalixi ε ma, alogo ε xa binyen sɔtɔ naxan kelima en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ¹⁵Nayi, ngaxakedenne, nxu xaranna naxanye radanguxi ε ma, a na findi kawandi xuiin na hanma sebenla, ε ne suxu, ε lu e yi ken!

¹⁶En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yeteen nun en Fafe Ala naxan en xanuxi, a habadan bɔɓe xunbenla nun yigi fajin fi en ma a hinanni, ¹⁷na Ala xa ε ralimaniya ε bɔɓeni, a ε senbe so wali fajin nun fala fajini.

ε Ala maxandi nxu xa

3 Dɔnxen na, nxu ngaxakedenne, ε Ala maxandi nxu xa alogo Marigina falan xa xuya ayi, a yi binya alo a ε konni kii naxan yi, ²alogo nxu xa xunba muxu kobine nun muxu jaxine ma, bayo e birin mi denkeleyaxi.

³Koni Marigin tinxin, a ε senbe soma nen, a yi ε ratanga Fe Jaxin Kanna ma. ⁴Nxu laxi ε ra Marigini, fa fala nxu ε yamarixi naxan na, ε na ligama iki, ε mɔn luma nen a lige. ⁵Marigin xa ε bɔɓen ti Alaa xanuntenyaan nun a Muxu Sugandixina tunnafanna ra.

⁴2:4 A mato Daniyeli 11.36 nun Esekiyeli 28.2 kui.

Wanla tɔnɔna

⁶Ngaxakedenne, nxu ε yamarima Marigi Yesu xinli, Alaa Muxu Sugandixina, ε makuya ε ngaxakedenne birin na naxanye bata e yete lu salayani, e mi sigan tima xaranne xɔn ε naxanye sɔtɔxi nxu yii. ⁷ε yetena a kolon a lan ε xa nxu raliga kii naxan yi. Amasɔtɔ nxu mi yi salayaan xan yi ε konni. ⁸Nxu mi muxu yo a donse don nxu mi a saren fi, koni nxu tin nen tɔrɔn nun xadanna ma, nxu wali kɔɛn nun yanyin na, alogo nxu goronna nama lu ndenden xun ma. ⁹Na mi na ra fa fala nxu mi nɔɛ na sɔte ε yii, koni alogo ε xa misaala tongo nxu ma. ¹⁰Amasɔtɔ, nxu yi ε fema waxatin naxan yi, nxu ε yamari nen fa fala naxan yo mi tinɔe wale, na nama a dege.

¹¹Anu, nxu bata a mɛ a muxuna ndee ε ye, salantenne nan ne ra, e mi walima fɔ e to fe yibasanni. ¹²Nxu bata na muxune

yamari, nxu yi e ralimaniya Marigi Yesu xinli, Alaa Muxu Sugandixina, a e xa e raxara, e wali alogo e xa e balon sɔtɔ.

¹³ε tan, ngaxakedenne, ε nama tagan fe fapin nabe. ¹⁴Xa muxuna nde mi tin falani itoe suxe nxu naxanye sebexi, ε na kanna rakɔrɔsi, fefe nama lu ε tan nun na kanna tagi, alogo a xa yagi. ¹⁵Koni ε nama a yate ε yaxun na, koni ε a rakolon alo ε ngaxakedenne.

Xɔntɔn xuine

¹⁶Ala xa Marigin bɔɔe xunbenla kanna xa bɔɔe xunbenla fi ε ma waxatin birin nun kiin birin yi. Marigin yi lu ε birin xɔn. ¹⁷N tan Pɔli yeteen nan xɔntɔn xuini itoe sebexi. N ma taxamasenna nan ito ra n ma kedine birin yi, n yii funfun ni ito ra.

¹⁸En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε birin xɔn.

Kedi Singen Timote Ma

Poli Alaa Falan Kedi Singen Timote Ma

Yahudiyān nan yi Timote nga ra, a findi nen denkeleya muxun na, Gireki kaan nan yi a fafe ra. Pōli Timote kolon a xerayaan sigatiin firinden nin, a to Lisitire taan li, Asi yamana fonni denaxan xili iki a Turiki (Xerane 16.1-3). Fōlō na lōxōn ma, Timote yi findi Xera Pōli fōxōrabira kenden na. A tan nan yi biraxi a fōxō ra a xerayaan sigatiin wuyaxi yi. Na nan yi a ra, Pōli yi Timote rasigama taane yi fena nde ra sanja ma wuyaxi a xa sa yamaan mali denkeleyani. Nanara, sanja ma wuyaxi a xinla toma Xerane Kewanle Kitabun yiren kui. Na misaala ndee nan itoe ra: Xerane 17.14-15, 18.5, 19.22. A xinla mōn toma Pōli a kitabune kui. Na misaala ndee nan itoe ra: Kōrenti Singen 4.17 nun 16.10-11 e nun Filipi Kaane 2.19-24 nun Tesaloniki Singen 3.2-6 e nun gbeteƴe fan na. Kedi firinna naxanye seƴexi Timote ma e nun naxanye seƴe Tito ma, muxune e xili bama fa fala: “Yeerateƴe Kitabu Yirene” amasōtō e kiraan nan yitama denkeleya yamaan yeerateƴe ra.

Kedi singen naxan seƴe Timote ma, na fe dōxō saxan kende nan yitama: A singena a denkeleya yamaan nakolonma lan wule dinane ma naxanye Yahudiyane dinan nun suxure feene xaxinle basanma. Na wule dinane yi muxune xaranma nen a dunuƴa yi seene birin jaxu. E mōn naxa a muxun kisin sōtōma wundo kolonna nan xōn ma, naxan namaraxi e xarandii dando xa. E mōn tōnne dōxōma futu xidin na e nun donsena ndee. Kitabun yireni ito mōn yamarine fima lan Ala Batun malanne ma, e nun denkeleya yamaan yeƴa kiin nun a kuntigine kewanle fe. Dōnxen na a maxadi xuine nan tima Timote xa lan

a wanla kii ma, a mōn yi a yengi dōxō denkeleya muxune xōn, alogo a xa “findi Alaa Muxu Sugandixina walike faƴin na.” (4.6)

1 N tan Pōli, Yesu, Alaa Muxu Sugandixina xeraan nan ito seƴexi, fata en nakisimana Alaa yamarin na, e nun Yesu, Alaa Muxu Sugandixina, en yigina.

²N na a seƴema Timote ma, n ma diin yetena denkeleyani.

Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun kininkininna nun bōƴe xunbenla fi i ma.

Wule dinane fe

³N yi i mafanma kii naxan yi, n ke- limatona siga Masedoniya yamanani, n mōn waxi a xōn, i xa lu Efesi taani alogo i xa men kaana ndee yamari e nama fa xaran gbeteƴe ti yamaan xa. ⁴A e xa ba kankanƴe taline ma, e nun e benbane xinle feseƴesen naxan mi janma. Na fe matandine nan nakelima. E mi Alaa wanla kema denkeleyani. ⁵N yamarin i to fi nen alogo xanuntenyaan xa gbo ayi naxan kelima bōƴe sarijanxin nun nii faƴin nun denkeleya kendeni. ⁶Muxuna ndee bata masara, kiraan yi lō ayi e ma e bira fala fuune fōxō ra. ⁷E waxi a xōn ma, e xa findi sariya karamōxōne ra, koni e naxan falama, e a rali e sōƴeen yeteen na, e mi na kolon mume!

⁸En na a kolon fa fala sariyan fan, xa a rawalima a sariya kiin ma. ⁹En mōn a kolon fa fala sariyan mi saxi tinxin muxune xan ma fe ra, koni sariya kalane nun muxu murutexine nun Ala kolontarene nun yulubi kanne nun sar- iƴnantarene nun dina suxutarene nun fafa faxane nun nga faxane nun faxa tiine ¹⁰e nun yanga suxune nun xemen naxanye kafuma xemene xōn e nun konyi matine nun wule falane nun wule sere baane e nun feen naxanye birin xaran kenden matandima. ¹¹Xaranni ito lanxi

Ala barakan kanna falan Xibaru Fajin nɔwɔn nan ma, a naxan taxu n na.

Pɔli a barika birana

¹²N barikan birama en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa naxan n senbe soxi amasɔɔ a bata n yate tinxin muxun na, a yi n tongo a walikeen na. ¹³Hali n to bata yi a rayelefu, n yi a ɲaxankata, n yi a rafeya. Koni a bata kininkinin n ma amasɔɔ n ne ligaxi kolontareyaan nun denkeleyatareyaan nin. ¹⁴En Marigin yi a hinan gbeen nagodo n ma han a yi denkeleyaan nun xanuntenyaan fi n ma, naxan kelixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. ¹⁵Ƴɔndin nan falani ito ra, en birin xa la naxan na, fa fala Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxi dunuɲa yi yulubi kanne nan nakisi fe ra. N tan ɲaxu dangu e birin na. ¹⁶Koni a yi kininkinin n ma, alogo Alaa Muxu Sugandixin Yesu xa a diɲa gbeen yita n tan yulubi kan ɲaxin xɔn, a findi misaala ra denkeleya muxune xa, naxanye habadan nii rakisin sɔɔma. ¹⁷Nba, habadan mangana, niin kanna nun totarena, Ala keden peena, gboon nun binyen xa fi na ma habadan han habadan! Amina.

¹⁸N ma diin Timote, n bata na yamarin fi i ma, naxan fataxi nabiya falane ra naxanye fala lan i ya fe ma, alogo i xa na suxu, i yi nɔ yenge fajin soe. ¹⁹I xa lu denkeleyaan nun nii fajiyani. Muxuna ndee bata ne rabepin, e denkeleyaan yi ɲan alo kunkin na godo igen bun. ²⁰Humeneyo nun Alesandire na muxune ye. N bata ne lu Setana xa,[§] alogo e xa xaran fa fala e nama Ala rayelefu.

Tagi yitɔnna e nun Ala tagi

2 N na e mafanma fe singen naxan ma, e Ala mafan, e yi a maxandi, e Ala

maxandi muxune xa, e barikan bira a xa muxun birin ma fe ra, ²mangane nun yeerate birin, alogo en ma dunuɲa yi gidin xa findi bɔɲe xunbenla nun xaxili saan na en xa, Ala kolonna nun binyeni.

³Fe fajin nan na ra naxan lan Ala yee ra yi, en nakisimana, ⁴naxan waxi a xɔn ma muxune birin xa kisi, e yi ɲɔndin kolon.

⁵Bayo Ala keden peen na a ra, e nun tagi yitɔn keden peena Ala nun muxune tagi, naxan findixi adamadiin na Yesu Alaa Muxu Sugandixina, ⁶naxan a yete fi muxune birin xunba seen na, naxan findi sere ɲɔɲɔyaan na a waxatini. ⁷Nanara, n tan yeteen findixi xeraan nun kawandi baan na e nun karamɔxɔn naxan siyane xaranma denkeleyaan nun ɲɔndin ma. N ɲɔndin nan falama, wulen mi naxan na.

⁸Nanara, n waxi a xɔn ma muxune xa Ala maxandi yiren birin yi, e yi e yii sar-ɲanxine ti Ala xa. Xɔɔn nun matandin yi ba e tagi.

Ƴaxanle lan e xa naxan liga

⁹Na kiini, ɲaxanle xa e maxidi ki fajini xurun nun yete suturani. E nama e yete rayabu e xunna denbexin nun xe-maan nun geme tofajine nun dugi sare xɔdexene ra. ¹⁰Koni e xa rayabu e kewali fajine nan xɔn, alo a lan ɲaxanle ma kii naxan yi naxanye a falama e Ala binyaxi. ¹¹Ƴaxanle xa xaran sabarini nun xuru kendeni. ¹²N mi tinɲe ɲaxanla xa xaranna ti, a yi nɔɔn sɔɔɔ xemen fari. A xa sabari. ¹³Amasɔɔ N Benba Adama nan singe daxi, na xanbi ra Nmahawa. ¹⁴Setana mi n benba Adama xan nakunfa, fɔ a ɲaxanla, a yi findi yulubitɔɔn na. ¹⁵Koni Ala ɲaxanle ratangama e dii barini, xa e lu denkeleyaan nun xanuntenyaan nun sarɲanna nun xuruni.**

§1:20 Yanyina nde, na bunna neen fa fala a ne kedi nen keli denkeleya yamaan ye.

**2:15 Yireni ito bunna mɔn nɔe finde ito nan na: Koni Nmahawa rakisima nen a to bata diine bari, xa e lu denkeleyaan nun xanuntenyaan nun sarɲanna nun xuruni.

Denkeleya yamane yeeratine fe

3 Nəndin nan falani ito ra: Xa muxuna nde waxi findi feni denkeleya yamaan xunmatoon na, a waxi wali fajin nan xən. ²Nayi, denkeleya yamaan xunmatoon xa findi sɔntaren na, ɲaxalan keden kanna, a xa findi yete suxun nun muxu xuruxin nun muxu suturaxin nun xɔɲe yisuxun nun xaran tiin na. ³A nama findi dɔlɔ minna ra, hanma naxan bɔɲe mafura te, koni a xa findi muxu dipaxin nun fe yitɔnna ra, a nama findi gbeti xɔnɔnna ra. ⁴A xa a yengi dɔxɔ a denbayaan xən ki fajni, a yi a diine suxu xurun nun binyen birin yi. ⁵Bayo xa muxun mi fatan a yetena denbayaan suxe a fajin na, na a yengi dɔxɔma Alaa denkeleya yamaan xən ma di? ⁶A nama findi muxu tubixi nenen na, alogo a nama a waso ayi, e nun Yinna Manga Setana yi yalagi na fe kedenna ra. ⁷A mɔn xa findi xili fajni kanna ra denkeleyatarene tagi alogo muxune nama a mafala, a suxu Yinna Manga Setana luti ratixin na.

Denkeleya yamaan mali tiine

⁸Muxun naxanye findima denkeleya yamaan mali tiine ra, ne fan lan na kiini. E xa findi muxu binyen na. E nama findi nafigine ra hanma dɔlɔ minne. E nama tɔnɔn fen mayifuni. ⁹E xa denkeleyaan wundon namara e sɔndɔme fixeni. ¹⁰Fɔ e keɲaan xa fesefese nen singen. Na xanbi ra, xa fe mi e ra, e nɔe finde nen denkeleya yamaan mali tiine ra. ¹¹Mali ti ɲaxanle fan lan na kiini. E xa findi ɲaxalan binyaxine ra, e nama dari fala ɲaxine tiye, e xa e yete suxu, e tɔgɔndiya feen birin yi. ¹²Denkeleya yamaan mali tiine xa findi ɲaxalan keden kanne ra, e yi e yengi dɔxɔ e diine nun e tanden xən a fajin na. ¹³Amasɔtɔ naxanye denkeleya yamaan malima ki fajni, ne nan xunna kenla tiden sɔtɔma, e nun yigi gbeena

denkeleyani Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma.

¹⁴N kedini ito sebexi i ma xaxili ragidin nin fa fala a mi fa buma n fa i konni. ¹⁵Koni xa n bu, i mɔn a kolonɲe nen i lan i xa sigan ti kii naxan yi Alaa denbayani, naxan findixi habadan Ala denkeleya yamaan na, naxan findixi ɲəndin senbetenna nun a beten saxin na. ¹⁶ɲəndin naxan na, Ala kolonna wundo feen gbo, na ni i ra:

A bata makenen fati bendeni,
Alaa Nii Sarijanxin yi a tinxinyaan
mayita,
malekane yi a to,
a fe kawandin yi ba siyane tagi
muxune yi denkeleya a ma dunuɲa yi,
a yi rate binyeni.

Wule karamɔxɔne fe

Yoni Firinden 4.1-3 Kolɔsi 2.16-23

Timote Firinden 2.4-6

4 Alaa Nii Sarijanxin bata a fala a fixen na, a muxuna ndee xetema nen denkeleyaan fɔxɔ ra waxati rapanne yi, e bira Setanaa ɲinan yanfantenne nun e xaranne fɔxɔ ra. ²E tinma nen e yi mayenden wulen kawandi baane filankafuyaana xən, naxanye sɔndɔme xɔdɔxɔ alo tee laruna. ³Na muxu sifane tɔnna dɔxɔma futu xidi feen na nen e nun donseen sifana ndee, Ala naxanye da alogo denkeleya muxune xa e rasuxu barika birani, naxanye ɲəndin kolon. ⁴Amasɔtɔ Ala seen naxanye birin daxi, e birin fan. A mi lan muxu yo xa a me ne ra, xa e birin nasuxu barika birani. ⁵Amasɔtɔ Alaa falan nun en ma Ala maxandin ne rasarijanma nen.

Yesu a walike fajina fe

⁶Xa i ngaxakedenne kawandi na feene ma, i findima nen Yesu Alaa Muxu Sugandixina walike fajin na, denkeleya falan nun xaran fajin yi findi i balon na i biraxi naxanye fɔxɔ ra. ⁷Koni xete dina

suxutare falane nun jaxalan fonne taline fɔxɔ ra, i yi i xaran Ala kolonna ma. ⁸Fati maxɔdɔxɔn tɔnɔn na ndedi, koni Ala kolonna tɔnɔn gbo waxatin birin. Amasɔtɔ a iki nun habadan nii rakisin sɔtɔma nen. ⁹Nɔndin nan falani ito ra, en birin xa la naxan na: ¹⁰En tɔrɔma, en yi en yixɔdɔxɔ, bayo en to bata en yigin sa habadan Ala yi, adamadiine birin nakisi-mana, a gbengbenna denkeleya muxune.

¹¹I lan i xa yamaan yamari na feene nan ma, i yi e xaran ne ma. ¹²I nama tin muxu yo yi yo i ma i ya foningeyani, koni findi misali fajin na denkeleya muxune xa i fala ti kiin nun i fe raba kiini xanun-tenyaan nun denkeleyaan nun saripanni. ¹³I lu Alaa falan xaranje muxune xa, i kawandin ba, i xaranna ti han n fa. ¹⁴Ala i kixi kiseen naxan yi fata nabiya falana nde ra, denkeleya yamaan fonne to e yi-ine sa i xunni, i nama i tunnaxɔlɔ na bun ma. ^{††} ¹⁵I yengi dɔxɔ feni itoe xɔn, i lu e fari alogo birin xa i sigati kiin to. ¹⁶I yete rakɔrɔsi, e nun i ya xaranna. I tunnafan feni itoe yi amasɔtɔ xa i na liga, i kisin sɔtɔma nen i yeteen xa e nun naxanye na e tuli mati i ra.

Denkeleya muxune masuxu kiina

5 I nama xeme fonna maxadi a xɔdɔxɔn na, koni a ralimaniya alo i baba na a ra, e nun banxulanne fan alo i xunyene nan e ra. ²E nun jaxalan fonne fan alo i nga. E nun sungutunne fan alo i xunyene saripanna birin yi.

³I xa kapa gilene binya a gbengbenna naxanye luma kedenyani. ⁴Koni xa diine hanma mamandenne kapa gilen naxanye yii, fɔ ne xa e Ala kolonna yita na kapa gilene nan singe ra, e yi e jɔxɔ lu e xɔn, e yi e fonne saran e wali fajni fonne ra, bayo na nan nafan Ala ma. ⁵Kapa gilen naxan keden a ra, a yigin saxi Ala yi, na

luma Ala maxandɛ nen kɔeen nun yanyin na. ⁶Koni kapa gilen naxan biraxi a yete rafan feene fɔxɔ ra, hali a to a nii ra, a faxaxin na a ra. ⁷I xa e yamari na ra alogo e xa findi sɔntarene ra. ⁸Xa muxun mi a kon kaane mali katarabi a den-bayaan ma, na bata a me denkeleyaan na. Na kanna jaxu denkeleyataren xa.

⁹Kapa gilen naxan xinla lan a sebe denkeleya yamaan kapa gilene xinle ye fɔ naxan bata jɛe tonge senninna sɔtɔ, e nun naxan yi dɔxi xeme kedenna xɔn ¹⁰naxan kolonxi a wali fajine xɔn dii xuru feen kui hanma xɔje yigiyana a konni hanma yama saripannin sanne maxa fena^{‡‡} hanma tɔrɔ muxune mali fena hanma bira fena wali fajin birin fɔxɔ ra. ¹¹Koni kapa gilen naxanye munma fori i nama ne xinle sebe bayo e waxɔn feene nɔe e raxete nen Alaa Muxu Sugandixin fɔxɔ ra, futu xɔnla yi e suxu. ¹²Nayi, e finde yulubi tongon na nen bayo e bata e layiri tongoxi singen kala. ¹³Na mɔn xanbi ra, bayo wali mi e ma, e luma nen sige banx-ine de ra. E nafigiyaan sa walitareyaan fari, e lu muxune mafale, e feen fala naxanye mi daxa. ¹⁴Nanara, a xɔli n ma kapa gile sungutunne mɔn xa dɔxɔ xeme taa yi, e diine bari, e yi e yengi dɔxɔ e denbayaan xɔn, alogo e nama fere yo fi en yaxun ma a fala jaxin ti. ¹⁵Amasɔtɔ kapa gilena ndee bata kiraan fata, e bira Setana fɔxɔ ra. ¹⁶Koni xa kapa gilena ndee denkeleya jaxanla nde a denbayani, a xa ne goronna tongo. E nama findi denkeleya yamaan goronna ra, alogo denkeleya yamaan xa nɔ kapa gilene maliye naxanye luxi kedenyani.

¹⁷Denkeleya yamaan fonna naxanye tixi yamaan yee ra ki fajni, ne lan e xa xunna kenla dɔxɔde firin nan sɔtɔ, a gbengbenna naxanye kawandin bama, e

^{††}4:14 E e *yii* sa a *xunni* Ala maxandini alogo e xa a ti wanla nde ra.

^{‡‡}5:10 Men kaane xɔje yisuxu kiina nde nan ito ra.

nun naxanye xaranna tima. ¹⁸ Amasoto Kitabun naxa, "I na jingen ti malo bodonna ra, i nama a deen xidi." A mon naxa, "Walikeen lan nen a yi a saranna soto."[¶] ¹⁹ Xa muxune denkeleya yamaan fonna nde tpegeema, i nama i tuli mati fo xa sereya firin hanma saxon bata mini a ma. ²⁰ Naxanye bata yulubin liga, ne sonna xa fala birin yetagi, alogo bonne fan xa gaxu. ²¹ N bata i yamari Ala nun Yesu a Muxu Sugandixin nun maleka sugandixine yetagi, a i xa kawandini itoe suxu. I nama muxu yo rafisa e bode xa i kewanle yi. ²² I nama kepen i yiin se muxune xunna ma Ala maxandini e ti feen na Alaa wanla ra, i yi i yete findi yulubi tongo feren na muxune xa. Lu i ya sarijanni.

²³ I nama lu igen gbansanna minje, koni i xa manpana ndedi basan a ra alogo i kuiin xa boroxo, bayo i furama waxatin birin.

²⁴ Muxuna ndee yulubine makenenma nen benun e xa kiti yiren li. Ndee gbeene kolonma e xanbi nen. ²⁵ A na kii nin, wali fapine makenenma nen hali naxanye mi ligaxi kenenna ma, ne mi noe luxunje.

Sariyana denkeleya muxune xa

6 Denkeleya muxun naxanye konyiyaan bun ma, ne lan e xa e kanne binya kiin birin yi alogo Ala xinla nama rayelefu e nun nxo xaranna. ² Konyin naxanye kariye findixi denkeleya muxune ra, na konyine nama e kanne rayelefu e to findixi denkeleya muxune ra. Koni fo e xa wali nen e xa dangu bonne ra bayo denkeleya muxune nan e wanla tonon sotoma, e xanuntenne.

Wule dinane nun nafulu xonxonne

I xa muxune xaran feni itoe ma, i yi e ralimaniya. ³ Xa muxu yo xaran

gbete tima, a mi bira en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fala kendene foxo ra, e nun Ala kolonna xaranna, ⁴ na kanna rafexi wason nan na, a mi sese kolon. Fe matandine rafan a ma jaxi ra e nun sonxo sonxone falane bunne ma. Na nan fama milen nun lantareyaan nun marayelefun nun sike jaxine ra, ⁵ e nun yenge pantarene muxu xaxili yifuxine tagi, pondin mi naxanye yi, naxanye yengi a ma fa fala a Ala kolonna findixi nafulu soto feren nan na.

⁶ Anu, tonx gbeen nan Ala kolonna ra, xa en na en wasa so en yii seene yi. ⁷ Amasoto en mi faxi sese ra en yii dunupani ito yi, en mon mi sigan sese ra en yii. ⁸ Nayi, xa donseen nun dugina en yii, en na en wasa so ne yi. ⁹ Koni naxanye waxi findi feni nafulu kanne ra, ne birama nen tantan feene yi, e suxu luti ratixin na e nun kunfa xaxilitare jaxi wuyaxin naxanye muxune rasinma halagin nun bononi. ¹⁰ Amasoto gbeti xonxonna nan fe jaxine birin binla ra. Ndee bata mila gbetin xon, e masiga denkeleyaan na, e kontofili fe wuyaxi ti e yete ma.

¹¹ Koni i tan Alaa muxuna, i gi na feene ma. I tinxinna nun Ala kolonna nun denkeleyaan nun xanuntenyaan nun tunnafanna nun limaniyaan fen. ¹² I denkeleyaan geren fapin so. I habadan nii rakisin suxu, i xilixi naxan ma, i i tixi sereya fapin naxan na sere wuyaxi yetagi. ¹³ N na i yamarima Ala yetagi naxan niin fima niimaseen birin ma, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin yetagi naxan sere fapin ba Ponsi Pilati yetagi, ¹⁴ i xa yamarini ito suxu sontareyaan nun fetareyani, han en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yi mini kenenni waxatin naxan yi. ¹⁵ Na rabama a waxatin nin Ala naxan saxi, Ala Barakan Kanna,

[¶]5:18 A mato Sariyane 25.4 nun Korenti Singen 9.9 nun Matiyu 10.10 kui.

Kuntigi Keden Pena,
Mangane Mangana,
Marigine Marigina.

¹⁶Niin Kan Keden Pena
naxan konna kenen gbeeni
muxe mi e masoε kenenna naxan na,
muxe munma naxan to,
a mɔn mi nɔε toε.
Binyen nun sɛnben xa fi a ma habadan!
Amina.

¹⁷Yamarini ito fi waxatini ito nafulu
kanne ma, a e nama waso ayi, a e mɔn
nama e yigi sa nafunli naxan ɲanma,
koni e xa a sa Ala yi naxan en kima

seen birin yi fonisireyani alogo en xa lu
sewani. ¹⁸E xa fe faɲin naba, e kewali
faɲine yi findi e nafunla ra, e bodene ki
fonisireyani. ¹⁹Na kiini, e nafulu kenden
namarama nen e yete xa yeεn na, e nii
rakisi yetεen sɔtɔ.

²⁰Timote, seen naxan taxuxi i ra, na
kantan ki faɲi. Fala fuune nun dina sux-
utare falane, i ne lu na, e nun wulen
naxan yatexi fe kolonna ra naxan en
matandima. ²¹Ndee bata tubi na ma, e
masiga denkeleyaan na.

Alaa hinanna xa lu ε xɔn.

Kedi Firindena Timôte Ma

Pöli Alaa Falan Kedi Firinden Timôte Ma

Kedi firinden naxan sebe Timôte ma, na sebe Romi taan nin (1.17). Pöli suxu nen a sa kasoon na kii xödexeni (2.9) a yi lu a danna (4.10,16), a yi kawandi falani itoe sebe a fəxərabira kenden ma xanuntenyani (1.2).

Xerana a falan fəloma Ala tantunna nan ma lan Timôte a xanuntenyaan nun a denkeleyaan ma. Hali tərɔ gbeen nun matandin to xun tixi Yesu a fe Xibaru Fajin nali muxune ma, a Timôte yamarima a xa a senbe so, a yi yengen so wekileni “alo Alaa Muxu Sugandixina sofa tinxinxina” (1.3 han 2.13). A a rakolonma a a xa a liga a yeren ma muxune fe yi naxanye fala fuune tima a findi matandin na e nun sənɔ sənɔn naxanye tənɔ mi na, naxanye denkeleyaan makuyama muxune ra. A yi a fala a xa, a a xa lu alo a tan yetena, a yi lu tinxinni alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, Timôte naxan xaranxi xabu a banxulan pərə waxatini (2.14 han 4.5). A kedin napanna ra, xerana a yetena mantərone nan ma fe falama, a yi Ala tantun naxan yi a malima (4.6 han 22).

Xera Pöli gerenna so nen Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni han a simayaan napanna (4.7). Kitabun xaran muxune fan lan nen, e yi na gerenna so, denkeleyaan nun dijan nun xanuntenyaan nun senbe soni, hali e mi gaxu Setana yee ra.

1 N tan Pöli, naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoon xən ma alogo Ala en tuli saxi nii rakisin naxan na Yesu Alaa Muxu

Sugandixini, n xa na rali, n tan nan ito sebexi, ²n yi a rasiga n nafan dii xemem Timôte ma.

Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun kininkininna nun bəpe xunbenla fi i ma.

Barika biran nun kawandina

³N walima Ala naxan xa bəpe rafixeni alo n benbane a liga kii naxan yi, n barikan birama na xa, n nema a maxande i xa kəeen nun yanyin na waxatin birin. ⁴Amasətɔ, n nan n miri i ya wugan ma, a xənla n suxuma nen n xa i to alogo n xa lugo sewan na.^{§§} ⁵N xaxili mən i ya denkeleya kenden xən, naxan yi i mame Lowisi nun i nga Ewunise yi. N laxi a ra, fa fala a i fan yi. ⁶Nanara, n na a rabi-rama i ma, Ala kiseen naxan fixi i ma, i xa na rawali i səbeen na, i naxan sətɔxi n na n yiin sa i xunni waxatin naxan yi Ala maxandini. ⁷Amasətɔ Ala mi Nii gaxuxin xan fixi en ma koni a Nii Sarijanxina naxan senben nun xanuntenyaan nun sən fajin fima en ma.

⁸Nba, i nama yagi sereyaan be en Marigin xa, hanma i yagi n tan ma fe ra hali n to kasoon na a fe ra. Koni en firinna xa tin tərɔyaan ma en bode xən lan Yesu a fe Xibaru Fajina fe ma Ala senben barakani. ⁹A tan nan en nakisixi, a yi en xili a en xa saripan. En kewanle fe mi a ra de, koni a yetena fe ragidixina, e nun a hinanna, a naxan fi en ma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani benun dunupa xa da. ¹⁰Koni iki a bata a yita en na en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin minin xən ma kenenni, naxan faxan senben nəxi, a yi nii rakisin nun faxatareyaan makenen Yesu a fe Xibaru Fajin xən ma.

¹¹Ala bata n findi kawandi baan nun xeraan nun karaməxən na Yesu a fe

§§1:4 Timôte **wuga** nen Pöli keli Efesi taani waxatin naxan yi. A mato Timôte Singen 1.3 kui.

Xibaru Fajina fe ra. ¹²Nanara, n tərōma feni itoe ra, koni n mi yagixi e fe ra amasōtō n denkeleyaxi naxan ma, n na kolon. N laxi a ra, a nōe n gbeen namarē nen han na lōxōni. ¹³I fala kenden naxanye mexi n yii, ne ramara misaala ra xanuntenyaan nun denkeleyani Alaa Muxu Sugandixin Yesu xōn. ¹⁴Se fajin naxanye taxuxi i ra, ne mara Alaa Nii Sarijanxin senben barakani naxan en yi.

¹⁵I a kolon fa fala naxanye birin Asi yamanani, ne bata n nabepin, hali Figelo nun Heremogene. ¹⁶Ala xa Marigin kininkinin Onesiforo a denbayaan ma amasōtō a n nii yifan nen n ma sanpa ma wuyaxi. A mi yagi n ma fe ra hali n to kasoon na. ¹⁷A Romi taan li waxatin naxan yi, a yi a tunnafan n fenje han a yi n to. ¹⁸Ala xa Marigin kininkinin a ma na lōxōni. A feen naxanye liga n xa Efesi taani, i ne kolon yati!

Yesu a walike fajine

2 Nba, i tan n ma diina, i senbe so na hinanni naxan Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ²I feen naxanye mexi, n naxanye rali sereya wuyaxi yee xōri, ne taxu lannaya muxune ra, naxanye fan nōe muxu gbeteye xaranje.

³En na en wekile tōrōni en bode xōn ma bayo en luxi nen alo Yesu Alaa Muxu Sugandixina sofa fajine. ⁴Muxun naxan sofa wanli, na mi basanje dunupa fe gbete ra xa a waxi a kuntigin kenen feni. ⁵Muxun naxan fan a gima xatarjōxoyani, xa na mi a yixōdōxō a gideni giin sariyani, a mi nōon tiye mume. ⁶Xee biin naxan wali xōdexen kema, na singe xa a gbee xee ma seen sōtō. ⁷N naxan falama i xa, i miri na ma, amasōtō Marigin famun fima nen i ma ne birin yi.

⁸I xaxili lu Yesu Alaa Muxu Sugandixin xōn ma naxan kelixi Dawuda bōnsōnni, naxan keli sayani,

alo n na a ralima kii naxan yi Yesu a fe Xibaru Fajini, ⁹n tərōma naxan ma fe ra han n xidi alo fe jaxi rabana. Koni Alaa falan tan mi xide mume. ¹⁰Nanara, n dijnaxi tōrōne birin bun na yama sugandixina fe ra, alogo e fan xa kisin sōtō naxan Yesu Alaa Muxu Sugandixini, e yi lu habadan binyeni. ¹¹Nōndin nan falani ito ra:

Xa en nun a tan bata faxa en bode xōn, en nun a tan nii rakisin sōtōma nen.

¹²Xa en na en tunnafan, en nun a tan luma nen mangayani.

Xa en na en mē a ra, a fan a mēma nen en na.

¹³Xa en mi tinxinje ayi, a tan tinxinma nen ayi, amasōtō a mi nōe a mē a yete ra.

¹⁴Na feene rabira muxune ma, i yi e yamari Ala yetagi, a e xa e yete ratanga matandine ma lan falane bunne ma, matandin naxanye tōnō yo mi na. A e rame muxune nan halagima tun! ¹⁵I kata, i yi i yete yita Ala ra walike kenden na, naxan wali xōnne mi mayagi, naxan Alaa jōndi falan nalima a kiini. ¹⁶Xete dina suxutare fala fuune fōxō ra, amasōtō naxanye e falama, ne luma e masige Ala kolonna ra nen tun. ¹⁷E falan luxi nen alo furen naxan de gboma ayi fatin ma. Humeneyo nun Fileto na muxune nan ye, ¹⁸naxanye bata e masiga jōndin na. E naxa, a muxune rakelima sayani waxatin naxan yi, na bata dangū. E muxuna ndee denkeleyaan kala. ¹⁹Anu, Alaa banxin beten saxi sandōxō kenden naxan fari, na dōxi ken, falani itoe kerendenxi a ma, a naxa, “Marigin gbeen muxun naxanye ra, a ne kolon. Xa naxan yo Marigin xinla falama, na xa a xun xanbi so tinxintareyani.”*

²⁰Waliseen sifa wuyaxi nan banxi gbeeni, gbeti daxin nun xema daxin na koni a wudi daxin nun a bende ganxin

*2:19 Yatene 16.5

4 N na i yamarima Ala yetagi e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxan faxa muxune nun muxu niiramane birin makitima, naxan makenenma a mangayani. ²Alaa falana fe kawandin ba, xa a fala waxatin fan, xa a mi fan, i wekile. I muxune sonna fala, i e maxadi, i e ralimaniya, i yi e xaran dipan birin yi. ³Amasotɔ waxatin fama nen, muxune mi tinma xaran kenden ma. E birama e yete waxon feene nan foxo ra, e lu karamxonone malanje e yete xa, naxanye e xaranma e tunla rafan feene ma. ⁴E yi e tunla ba jɔndi falane ra, e yi e tuli mati taline ra. ⁵Koni i tan, i xa i yete suxu feen birin yi, i tunnafan tɔɔne bun ma, i Yesu a fe Xibaru Fajin nali, i yi i ya wanla birin nakamali.

⁶Amasotɔ, n tan bata lu alo minse saraxa boxonxina, n siga waxatin bata maso. ⁷N bata yenge fajin so, n nan n ma giin danna li, n lu denkeleyani. ⁸To xanbi ra, n tinxinyaan no sotɔn kontonna sotoma nen Marigin naxan namaraxi n xa, a naxan fima n ma na lɔxoni, a tan naxan findixi kiti sa tinxinxin na. N tan kedenna mi a ra koni a fa feen xonla naxanye birin ma.

⁹Kata, i fa n fema mafuren! ¹⁰Dunupani ito to rafan Demasi ma, a bata n nabepin a siga Tesaloniki taani. Kiresen yi siga Galati yamanani. Tito yi siga Dalamatiya yamanani. ¹¹Luka nan keden pe fa n fema. E nun Maraka

birin xa fa amasotɔ a noe n maliye nen walideni. ¹²N bata Tikiko rasiga Efesi taani. ¹³I nema fe waxatin naxan yi, n bata n ma gubaan nun n ma kedine lu Karapo konni Tirowasi taani, i fa e xeke n xa a gbengbenna naxanye sebexi kidine ma.

¹⁴Siyakin Alesandire bata fe xolen liga n na han! Marigina a saranje a wanla ra. ¹⁵I fan xa a fe liga i yeren ma, amasotɔ a nɔ falane matandi nen a paxin na!

¹⁶N nan n yete xun mafala singen naxan ti kitisadeni, muxu yo mi n mali, birin yi n nabepin. Koni Ala nama e suxu na ra. ¹⁷Marigin nan n mali, a yi n senbe so alogo n xa kawandi kamalixin ba, siyane birin yi a me, n yi xunba yatane de. ¹⁸Marigina n xunbama nen fe paxin wanle birin ma, a yi n nakisi alogo n xa so a mangayani ariyanna yi. Binyen xa fi a tan ma habadan han habadan, amina.

Xɔntɔn dɔnxene

¹⁹N xa Pisisila nun Akila xɔntɔn e nun Onesiforo a denbayana. ²⁰Erasite bata lu Kɔrenti taani, n bata Tirofime furaxin fan lu Mileti taani. ²¹Kata, i xa fa benun xunbeli waxatin xa a li.

Ewubulo i xɔntɔn, e nun Pudɛn nun Linosi nun Kelodiya e nun en ngaxakedenne birin.

²²Marigin xa lu i niini. Ala xa hinan e ra.

Tito

Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Tito Ma

Tito findi denkeleya muxun nan na. Yahudiya mi yi a ra (Galati Kaane 2.1-3). Pɔli fɔxɔrabira faɲin nan yi a ra, bayo a tan nan yi Kɔrenti Kaane nun xeraan tagini tɔnma (Kɔrenti Kaane Kedi Firindena 7.6-16). Kitabun yireni ito seɓe Tito ma waxatin naxan yi, a yi Kireti fɔxɔ ige tagi bɔxɔni. Xera Pɔli bata yi a yamari a a xa denkeleya muxune xun mato a ra mɛnni, a yi denkeleya yamane yeba ki faɲi (1.5).

Xerana falan xun soxi a falan fɔɓɓɓeni (1.4). Sora singen naɲanxi denkeleya yamaan kuntigine fe nan ma (1.5-16). Sora firindeni, Tito kawandi xuine nan sɔtɔma lan denkeleya muxune masuxu kiin ma denkeleya yamani: Xeme fonne nun ɲaxalan fonne nun banxulanne nun konyine masuxu kiina (2.1-15). Denkeleya muxune lan e xa naxan liga, sora saxanden na nan yitama en na, e lu e bode yi bɔɲe xunbenli, e mayitaxunna matanga (3.1-11). Kedin yi raɲan Pɔli a yamarine nun xɔntɔn xuine ma (3.12-15).

Kitabun yireni ito xaran muxune lanma nen e yi a famu fa fala maxadi xuiin naxan a kui, na mi seɓexi Tito xan keden xa. Kɔntɔfili feen naxanye e kui, ne nan denkeleya yamaan ma waxatin birin.

Xɔntɔnna

1 N tan Pɔli nan ito seɓexi naxan findixi Alaa walikeen na, e nun Yesu a Muxu Sugandixina xerana alogo a muxu sugandixine xa denkeleya, e ɲɔndin kolon, e lu Ala kolonni. ²Na denkeleyaan nun na ɲɔndin fataxi habadan nii rakisin sɔtɔn yigin nan na, Ala en tuli sa naxan na xabu waxatine fɔɓɓɓeni, Ala naxan mi

nɔe wulen fale. ³A bata a falan makenen a waxatini kawandin xɔn ma a naxan taxu n na Alaa yamarin xɔn ma, en nakisimana.

⁴N ni ito seɓexi Tito nan ma, n ma diin yetena en ma denkeleyani.

Fafe Ala nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina en nakisimaan xa hinanna nun bɔɲe xunbenla fi i ma.

Tito a wanla fe

⁵N bata i lu Kireti yamanani alogo feen naxan yitɔn daxi luxi, i xa na yeba, i yi denkeleya yamaan fonne dɔxɔ taan birin yi fata n ma yamarine ra.

⁶Denkeleya yamaan fonne xa findi muxune ra fe mi naxanye ra, ɲaxalan keden kanne, e diine denkeleyaxi, muxune nama e diine yate yete suxutarene ra hanma xurutarene. ⁷Denkeleya yamaan xunmatoon xa findi muxun na fe mi naxan na, amasɔtɔ Alaa wanla taxuxi a tan nan na, a nama findi yete yigboon na, hanma bɔɲe maxɔɓɔna, hanma dɔɓ minna, hanma naxan bɔɲen mafura te, hanma gbeti xɔnɔnna tinxintareyani.

⁸Koni a xa xɔɲene yisuxu ki faɲi, fe faɲin xa rafan a ma, a xuruxi, a tinxin, a sarɲan, a yete suxi. ⁹A xa a seɓe so ɲɔndin falan ma alo a xaranxi a ma kii naxan yi, alogo a xa nɔ bonne ralimaniye xaran kendeni, a yi fe matandine tantanna yita e ra.

¹⁰Muxu wuyaxi na, a gbengbenna Yahudiya denkeleya muxun naxanye banxulanyaana falan tima, naxanye findixi murutedene ra naxanye fala fuune tima, e bodene rakunfa. ¹¹I xa ne deene suxu, amasɔtɔ denbaya kalane nan ne ra, fata e xaranne ra naxanye mi daxa, e na ligama yagitareyaana nin nafulu feen na. ¹²E yeteen kon kaa nabina nde nan a fala, a naxa, “Wule falan nan Kireti kaane ra waxatin birin, alo sube xɔɲene, fudi ɲaxinten salayaxine.” ¹³ɲɔndin nan na falan na. Nanara, e sɔnna fala e xa kati

alogo e xa denkeleya kenden sɔɔ, ¹⁴ e yi ba e tuli matiye Yahudiyane taline ra, e nun yamarin naxanye fata na muxune ra naxanye e mexi jɔndin na. ¹⁵ Seen birin sarijan muxu sarijanxine yii, koni sese mi sarijan muxu xɔsixine nun denkeleyatarene yii. E xaxinla nun e sɔndɔmen birin xɔsixi. ¹⁶ Ne a falama nen a e Ala kolon, koni e e mexi Ala ra e kewanle yi. E haramuxi, e mi fala suxe, e mi nɔɛ wali fapi yo rabe.

Denkeleya muxune xa xaran feen naxanye ma

2 Koni i tan ma falane xa lan xaran kenden nan ma. ² A fala xeme fonne xa, a e xa e yete suxu, e findi muxu binyene ra, e nun muxu xuruxine. E yi e sɔbe so denkeleyaan nun xanuntenyaan nun tunnafanna ma.

³ A fala jaxalan fonne fan xa, a e kejaan xa lan Ala batun ma. E nama findi muxu xili kalane nun dɔɔ minne ra. E xa muxune xaran fe fapin ma ⁴ alogo e xa nɔ sungutunne maxaranpe e xemene nun e diine xanun kiin ma, ⁵ e findi jaxalan xuruxine ra, naxanye luma sarijanni, naxanye walima denbayani, e jɛnigen fan, e xuru e xemene ma alogo muxu yo nama Alaa falan nayelevu.

⁶ I mɔn xa banxulanne fan nalimaniya na kiini, a e xa xuru feen birin yi. ⁷ I tan yetɛn xa findi misali fapin na i kewali fapine yi. I ya xaranna xa findi jɔndin na binyeni. ⁸ I fala kendene ti, yalagi mi naxanye yi, alogo i yengefane xa yagi amasɔɔ e mi fe yo toxi en tan na e naxan fale.

⁹ A fala konyine xa, a e xa xuru e kanne ma, e yi e kenen feen birin yi. E nama e tandi, ¹⁰ e nama e muja, koni e xa e lannayaan yita e ra waxatin birin alogo en nakisimana Alaa xaranna xa xunnay-erenna sɔɔ feen birin yi.

¹¹ Ala bata a hinanna makenen muxun birin xa kisin sɔɔma naxan xɔn. ¹² Na

en xaranma nen, a en xa xete Ala kolontareyaan fɔxɔ ra e nun dunuja rafan feene, en yi en xuru tinxinna nun Ala kolonna ma dunujani ito yi, ¹³ en nema herin mame en yengi naxan ma, en ma Ala senbe kannu nun en nakisimaan Yesu a Muxu Sugandixina binyen makenenma lɔxɔn naxan yi. ¹⁴ A bata a yete fi en ma fe ra alogo a xa en xunba en ma sarixa suxutareyaan birin yi, a yi yama rasarijanxin sɔɔ a yete xa, naxanye sɔbe soxi wali fapine rabaan ma.

¹⁵ I lan i xa falan ti muxune xa na kii nin, i yi e ralimaniya, i yi e sɔnna fala i senben birin na. Muxu yo nama i rapaxu.

Denkeleya muxun lan a xa feen naxanye liga

3 A fala denkeleya muxune xa a e xa xuru mangane nun kuntigine ma, e yi e falane suxu. E xa e yitɔn kewali fapin sifan birin xili ma. ² E nama muxu yo rayelefu, e xa findi fe yitɔnne nun muxu dijaxine ra, e limaniya muxune birin xa. ³ Amasɔɔ a fɔlɔni, xaxilitarene nun murutede tununxine nan yi en na. En yi en ma kunfan nun en waxɔn feene birin ma konyiyaan nan bun. En yi en ma dunuja yi gidin nabama jaxun nun xɔxɔlɔnyaan nin. Xɔnnantenyaaan yi lu en nun bodene tagi. ⁴ Koni en nakisimana Ala to a fanna nun a xanuntenyaan makenen en xa, ⁵ a yi en nakisi. Anu, a mi yi na ligaxi nun a en bata fe tinxinxine liga, koni fɔ a kininkininna fe ra. A bata en nakisi fata en ma marafuna igeni, en yi xete, en bari. En yi dunuja yi gidi nenen sɔɔ Alaa Nii Sarijanxin barakani, ⁶ a naxan defexin nagodo en ma, en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, ⁷ alogo en xa tinxin a yeɛ ra yi a hinanna barakani, en yengi yi lu habadan nii rakisin sɔɔ feen ma en keen na.

⁸ Jɔndin nan na falan na. A xɔli n ma i xa kankan a falan ma, alogo naxanye na la Ala ra, ne xa e sɔbe so wali fapin

ma. Na feene nan lan, ne nan tɔnɔ gbo muxune birin ma. ⁹Koni i yete ratanga fe matandi xaxilitarene ma e nun muxune benbane xinle fefefesen nun lantareyaan nun sɔnxɔ sɔnxɔn naxanye fataxi sariyan na, amasɔtɔ ne tɔnɔ mi na, e ligama fuyan. ¹⁰Muxun naxan mayitaxunna rasoma yamani, i na a rakolon waxatin naxan yi sanja ma keden han firin, i masiga na ra. ¹¹A kolon a na kanna xaxinli fuxi. A nema yulubin ligama, a yete yalagima.

Yamari dɔnxene

¹²N na Aritema rasiga i fema waxatin naxan yi hanma Tikiko, kata i fa n

fema Nikopoli taani, bayo n waxi a xɔn ma, n xa xunbeli waxatin ti mɛnni. ¹³I xa sariya karamɔxɔ Senasi nun Apolosi mali e fanda feen na e sigatini alogo sese nama dasa e ma. ¹⁴Fɔ en ma muxune fan xa e xaran nen fe faɗi rabaan ma e yi e tunnafan, alogo e xa nɔ e mako xɔdexene gase, e mɔn nama lu dɔxi fuu.

¹⁵N fɔxɔ ra muxune birin i xɔntɔn. Nxu denkeleya muxune xɔyine birin xɔntɔn.

Ala xa hinan ε birin na.

Filemɔn

Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Filemɔn Ma

Filemɔn yi findixi denkeleya muxu kenden nan na. Yanyina nde, a yi Kɔlɔsi taan denkeleya yamaan nin. Xera Pɔli xɔyin nan yi a ra (fala tide 1). Konyina nde yi a yii, naxan yi xili Onesimo, naxan a gi a kanna ma. En mi a kolon Onesimo nun Pɔli e bode kolon kii naxan yi, bayo Pɔli yi kasoon na. Koni Onesimo fan findixi denkeleya muxun na. Pɔli yi a ragidi a xa a raxete a kanna ma, a kedini ito sebe naxan ma, a xa a rasuxu a konni, koni a nama a suxu konyi gixin na, koni alo a ngaxakedenna denkeleyani. Konyin naxan a gi a kanna ma, na yi jaxankatama nen a xɔdexen na.

A yelin xanbini Filemɔn nun a fɔxɔra-birane xɔntɔnɛ (1-3), Pɔli yi barika bira Ala xa Filemɔn ma denkeleyaan nun a wekilena fe ra (4-7). A mɔn yi mayandin ti Onesimo a fe ra, naxan sigama a kanna fema (8-22). Kitabun yireni ito rapanxi xɔntɔnne nan ma, en mɔn muxu wuyaxi xili toma a kui, naxanye Pɔli kedi sebexin kui a naxan nasiga Kɔlɔsi kaane ma (Kɔlɔsi Kaane 4.10,12,14 Arikafe fan xinla sebexi fala tide firindenin Kitabun yireni ito yi e nun Kɔlɔsi Kaane 4.17). Yanyina nde Onesimo siga nen kedi firinne ra Kɔlɔsi taani Kɔlɔsi kaane ma e nun Filemɔn ma.

En Pɔli a fanna toma nen Kitabun yireni ito kui. A ito sebexi a xɔyin Filemɔn ma, koni a mi yamari yo fixi a ma, a mi a karahanxi sese ma, a mi a sariyane baxi a yii Onesimo xun ma. Koni a a rabirama a ma nen, e nun naxanye birin Kitabun yireni ito xaranma, fa fala a Alaa xanuntenyaan muxune kepaan maxetema nen.

Xɔntɔnne

1 N tan Pɔli naxan findixi kasorasaan na Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra, nxu nun ngaxakedenna Timote nan ito sebexi nxu xanuntenna nun nxu walike boden Filemɔn ma, ²e nun Apiya nxu magilena e nun Arikafe nxu yenge so bodena e nun denkeleya yamaan naxanye e malanma i konni.

³En Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔɓe xunbenla fi e ma.

Filemɔn ma xanuntenyaan nun a denkeleyana fe

⁴Filemɔn, n nema n ma Ala maxande waxati yo yi, n barikan birama a xa nen i ya fe ra, ⁵amasɔɔ n bata a me i denkeleyaxi Marigi Yesu ma kii naxan yi, i mɔn a yama sarijanxin birin xanuxi.

⁶N na Ala maxandima alogo ngaxakedenyaan naxan fataxi i ya denkeleyaan na, na xa a liga i fe faɓin birin kolon ki faɓi, en naxanye sɔɔxi Alaa Muxu Sugandixin barakani. ⁷Ngaxakedenna, i ya xanuntenyaan bata sewa gbeen fi n ma, a yi n nalimaniya, bayo i bata yama sarijanxin birin nii yifan e ma.

Pɔli yi Filemɔn mafan

⁸Nanara, hali n to nɔɛ susue i yamare Alaa Muxu Sugandixini fa fala a i xa feen naba naxan daxa, ⁹koni n ni i mafanma xanuntenyaan nin, n tan Pɔli xeme fonna, e nun iki kasorasana Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ¹⁰Nayi, n na i mafanma n ma dii Onesimo a fe ra, n findixi naxan baba ra kasoni. ¹¹A tɔnɔ mi yi i ma waxati danguxini, koni iki, a tɔnɔn luma en birin ma nen.

¹²N bata a raxete i ma iki, a tan naxan nafan n ma alo n niina. ¹³A yi rafan n ma nun, a lu n fema be, alogo a xa wali n xa i funfuni, n kasoon na waxatin naxan yi Yesu a fe Xibaru Faɓina fe ra. ¹⁴Koni n

mi waxi fefe liga feni, ba i sagoon na, alogo i ya wali fajin nama findi karahanna ra, koni a xa findi i jenige ma feen na.

¹⁵Yanyina nde, Onesimo masigaxi i ra nen waxatidi tun, alogo i mɔn xa a sɔtɔ habadan, ¹⁶anu konyi gbansan mi fa a ra sɔnɔn, koni a bata dangu konyin na, a bata findi i rafan ngaxakedenna ra. A rafan n tan ma, koni a xa rafan i tan ma dangu n tan na adamadiyani e nun Marigini.

¹⁷Nayi, xa i n yatexi i xɔyin nan na, i xa Onesimo fan yisuxu alo i n yisuxuma kii naxan yi. ¹⁸Xa a tinxintareyaan ligaxi i ra, hanma xa a lan a xa sena nde raxetɛ i ma, na goronna sa n tan xun ma. ¹⁹N tan yetɛɛn nan ito sebexi n yiin na, n tan Pɔli. N na i yii raxetema nen, koni n mi waxi a fala feni i xa fa fala i tan lan i xa i niin so

n yii. ²⁰Ngaxakedenna, yandi na fe fajin liga n xa Marigina fe ra, n nii yifan n ma Alaa Muxu Sugandixin barakani.

²¹N to laxi i ra a i n xuiin suxuma nen, n xa ito sebe i ma. N na a kolon i nde ligama nen dangu n ma falan na. ²²I mɔn xa yigiya banxina nde yitɔn n yɛɛ ra amasɔtɔ n laxi a ra, n mɔn xetema nen ɛ ma ɛ Ala maxandin barakani.

Xɔntɔn dɔnxene

²³Epafrasasi naxan n fema kason na Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra, na i xɔntɔnma. ²⁴N walikɛ bodene Maraka nun Arisitaraki nun Demasi nun Luka, ne birin i xɔntɔn.

²⁵Ala xa Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ɛ niini.

Heburune

Alaa Falan Naxan Nasiga Heburune Ma

Naxan yo na Kitabun yireni ito xaran a yeren ma, a luma nen na kanna xa alo a kawandi rameen nin. Kitabun yireni ito sebexi nen alo kawandi ba daxin na. Kitabun yireni ito rapanna a yitama a sebexi muxune nan ma. A mɔn mi a sebe muxun fan mayitaxi. Yanyina nde, Kitabun yireni ito sebexi Romi kaane nan ma (13.24). Feen naxan kolonxi Kitabun yireni ito sebe muxuna fe yi, Yahudiyan na a ra naxan denkeleyaxi Marigi Yesu ma. Muxun naxan a sebexi, a Tawureta nun Yaburi Kitabun yirene kolonxi ki faɓi. A Kitabun yireni ito sebexi Yahudiya gbete ye ma naxanye fan bata yi denkeleya Yesu ma alo a tan. Koni, e to paxankataxi Yesu xinla fe ra, e xetematɔn na a ra Yahudiya dinan ma. E yi e mema nen denkeleyaan na Yesu ma. Kitabun sebe muxuna e kawandima nen a e xa e senbe so e denkeleyani, a yi Alaa Muxu Sugandixin fisamantenyaa mayita alogo e nama xete e namun fonne ma. Yanyina nde Kitabun yireni ito sebe nen jɛɛ tonge saxan Yesu keli xanbi sayani.

Kitabun yireni ito yitaxunxi yire dɔxɔ firin nan na. A yire singena (1.1-10.18) Alaa Muxu Sugandixina fisamantenyana feen nan falama. Fa fala a dangu nabine ra (1.1-3), a mɔn dangu malekane ra (1.4-2.18), a dangu Nabi Musa nun Yosuwe ra (3.1-4.13); a tan nan keden findixi habadan saraxan na, a gbo dangu Layiri Fonne saraxarali gbeene ra (4.14-7.28); a saraxa kamalixin baxi nen naxan ba sanja ma keden pe a muxune rakisi han habadan, a dangu Layiri Fonna saraxa wuyaxine birin na (8.1-10.18).

Kitabun yire firindena (10.19-13.19) na muxune senbe soma alogo e xa lu denkeleyani (10.19-39) e nama xete dina gbete ma. En misali kendene toma menna nin lan Layiri Fonna denkeleya muxune ma (Sora 11), a mɔn a falama denkeleya muxune yeen xa lu tixi Alaa Muxu Sugandixin na, e yi nɔn sɔtɔ alo a tan (12.1-11). A yelin xanbini yamarina nde fiye e ma e nun a yi e kawandi (12.12-13.19), Kitabun sebe muxun a rapanna duba tiin nan ma e nun xɔntɔnne (13.20-25).

Kitabun sebe muxun mi danma fala paxumene xan tun ma alogo a xa a Kitabun xaran muxune mali e tun-naxɔleni. A a yebama e xa a denkeleya muxune tɔɔma dunuja ayi, a mɔn yi Alaa Muxu Sugandixina wanla xunna fala. Fa fala a faxan bata kisi feen nakamali saraxa yo mi yi nɔɛ naxan nakamale. Nayi, a muxune mafanma e xa lu Alaa Muxu Sugandixin fɔxɔ ra. En fan lan en Habadan Alaa Muxu Sugandixi fisamantenna xuiin suxu.

Yesu gbo malekane xa

1 Waxati danguxini, Ala falan ti nen en benbane xa nabine xɔn sanja ma wuyaxi nun ki wuyaxi yi. ²Koni a falan tixi en tan xa waxati rapanni ito nin a Dii Xemen xɔn. A bata daala birin sa a Dii Xemen sagoni alo a keena. A dunuja daxi a tan nan baraka yi. ³Alaa Dii Xemen findixi a binyen nɔɔn nan na. Ala maligan yeteen nan a ra. A dunuja yisuxi a falan senben nan na. A to yelin yulubi xafarin nakamale, a yi dɔxɔ Ala Senben Birin Kanna yiifanna ma ariyanna yi.

⁴Alaa Dii Xemen tiden yi gbo ayi dangu malekane ra, a yi xinla fi a ma naxan dangu e xinle ra. ⁵Bayo, Ala mi a falaxi a maleka yo xa, a naxa, “N ma dii xemen nan i tan na,

n bata findi i fafe ra to.[‡]
A mən mi a fala maleka yo xa, a naxa,
“N findima nen i fafe ra,
i fan yi findi n ma dii xemen na.[¶]”

⁶Ala to a diin nafa dunuḡa yi alo dii
singena, a mən naxa,
“Alaa malekane birin xa a batu.[§]”

⁷A mən yi a fala malekane fe yi, a
naxa,
“Alaa malekane luma nen alo foyena,
a walikene yi lu alo tæ degena.^{**}”

⁸Koni a mən yi a fala a dii xemena fe
yi, a naxa,
“Ala, i luma nen i ya mangaya gbedeni
habadan!

I ya manga dunganna yi findi tinxinyaan
taxamasenna ra.

⁹Tinxinna rafan i ma,
fe jaxin mi rafan i ma.
Nanara, Ala, i ya Ala bata i rafisa i bo-
dene xa

a sewa turen sa i xunni i sugandi feen
na.”^{††}

¹⁰A mən naxa,
“Marigina, i bəxə xəḡna da nen
xabu a fəḡni.

I yii fəxəḡ nan kore xəḡna ra.

¹¹Ne birin danguma nen,
koni i tan luma nen na.

Ne birin forima nen
e kala alo dugina.

¹²I yi e yisa alo domana,
e yi masara alo dugina,

koni i tan luma nen i kiini,
i siin fan dan mi na mume!”^{‡‡}

¹³Ala mən mi a fala a maleka yo xa, a
naxa,

“Dəxə n yiifanna ma,
han n yi i yaxune sa i sanna bun.”^{¶¶}
¹⁴Malekane mi findixi Alaa walike
totarene xan na ba, a naxanye rasigama
kisi muxune malideni?

Ἐ κῶκ lu kisi feen xən

2 Nanara, en bata feen naxanye mə,
fə en xa en κῶκ lu nen ne xən al-
ogo en nama kiraan bejin. ²Amasəḡ,
malekane^{§§} fa xərayaan naxanye rali en
benbane ma lan sariyan ma, ne birin sux-
utareyaan saranma nen a kala muxune
ra alo a daxa kii naxan yi. ³Nayi, en fa
ratangama di, xa en na en mə kisi gbee
sifani ito ra, Marigin yeteen singe naxan
nali, na xanbi ra, a rame muxune fan yi
a jəḡḡdin yita en na? ⁴Ala fan e sereya
baan fari sa nen taxamasenne nun ka-
banako feene nun senbe fe sifa wuyaxi
ra, a yi a Nii Sarijanxin kewanle yitaxun
e ra a sagoni.

Yesu en nakisimana

⁵Awa, en yire famatəḡḡ naxan ma
fe falama, Ala mi na luma malekane
xan sago yi. ⁶Koni sereyani ito sebexi
Kitabun yirena nde yi, a naxa,
“Nanse dəḡəḡḡ na,
i to i yengi dəxi a xən.
Nanfera i jəxə luxi adamadiin xən?
⁷I a daxi nen,
a nəḡḡḡḡ yi maso malekane ra.
I binyen nun xunnayerenna fi a ma.

[‡]1:5 Yaburin 2.7

[¶]1:5 Samuyeli Firinden 7.14

[§]1:6 Sariyane 32.43

^{**}1:7 Yaburin 104.4

^{††}1:9 Yaburin 45.7-8

^{‡‡}1:12 Yaburin 102.26-28

^{¶¶}1:13 Yaburin 110.1

^{§§}2:2 Yahudiyane namunne xaranna kui, Nabi Musa Alaa sariyane sətəxi *malekane*
nan xən ma.

⁸I bata seen birin lu a bun.”*

A to seen birin luxi adamadina nɔɔn bun, Ala mi sese lu naxan mi xuru a nɔɔn bun. Hali na, iki en mi a toma fa fala seen birin muxuna nɔɔn bun ma. ⁹Koni en na a toma fa fala, Ala Yesu magodo nen waxati dungidi dangu malekane ra, alogo a xa faxa masɔɔ Alaa hinanna xɔn muxune birin xa. Iki en na a mangayaan binyen nun a xunna kenla toma a faxana fe ra a tin naxan ma. ¹⁰Ala naxan seen birin da a yete xa, a yi waxi adamadi wuyaxi raso feni a binyeni. Na yi lanxi, a to en nakisimana fe rakamali a tɔɔn xɔn.

¹¹Bayo Yesu naxan muxune rasaripnanma e nun a naxanye rasaripnanxi, ne birin fafe keden. Nanara, Yesu mi yagima a fale ne ma, “Ngaxakedenne.” ¹²A naxa Kitabuni, “N na i xinla ralima nen ngaxakedenne ma.

N ni i matɔɔma nen yamaan ye.”†

¹³Kitabun mɔn naxa, “N nan n yigi sama Ala nin.” A mɔn naxa, “Nxu nun n ma diine nan ito ra, Ala naxanye fixi n ma.”‡

¹⁴Nayi, bayo Yesu a muxune findixi adamadiine nan na fati benden nun wunli, Yesu fan yeteen bata lu alo e tan. Na ma, a yi Yinna Manga Setana halagi a yetena sayaan xɔn ma senben yi naxan yii sayaan xun na. ¹⁵A na ligaxi nen alogo naxanye yi sayaan gaxun konyiyani e dunupa yi gidini, a xa ne xɔɔya. ¹⁶Amasɔɔ a mi faxi malekane xan malideyi, koni fɔ Iburahima bɔnsɔnne. ¹⁷Na nan a liga, a yi lu alo a ngaxakedenne feen birin yi, alogo a xa nɔ saraxarali kuntigiyaan wanla ke Ala xa kininkininna nun tɔɔndiyani, a yi Ala solona yamaan yulubine xafari feen na.

¹⁸Bayo Setana kataxi a xa a fan natan-tan, a tan yeteen yi tɔɔ na feni, nayi, a ferena a xa, a yi muxune mali e nɛma e ratantan feene de waxatin naxan yi.

Yesu dangu Nabi Musa ra

3 Nanara, ngaxakeden muxu rasaripnanxine, Ala bata e tan naxanye xili, e xaxili lu Yesu a fe xɔn, Alaa Xeraan nun Saraxarali Kuntigi Singena, en naxan ma fe falama yamani. ²Muxu tɔɔndiyaxin nan yi a ra Ala xa, naxan a sugandixi alo Musa yi kii naxan yi Alaa banxin birin yi.¶ ³Banxi tiina xunna kenla gbo dangu banxin yeteen na. Nanara, Yesu a xunna kenla gbo Musaa xunna kenla xa. ⁴Awa, muxune nan banxine tima, koni Ala nan seen birin daxi. ⁵Musa tan tɔɔndiya nen wali kedeni Ala xa a banxin mumeni, a sereyaan ba lan na feene ma Ala yi fama naxanye ligadeni. ⁶Koni Alaa Muxu Sugandixin tan luxi na alo Alaa Dii Xemen naxan a banxin xun na. En findixi a banxin nan na, xa en na en wekile, en yi en ma yigin namara en naxan matɔɔma.

Matabuna Alaa yamaan xa

⁷Nayi, alo Alaa Nii Saripnanxina a falaxi kii naxan yi, a naxa, “Xa e Ala fala xuiin me to, ⁸e nama e bɔpeni xɔɔɔɔ alo e yi murutexi Ala ma waxatin naxan yi, e yi matoon xun ti Ala ra tonbonni. ⁹E benbane n bunba nen menni, e yi n matandi, hali e to n kewanle birin to jee tonge naanin. ¹⁰Nayi, n xɔɔ nen na waxatin muxune ma, n naxa,

*2:8 Yaburin 8.5-7

†2:12 Yaburin 22.23

‡2:13 Esayi 8.17-18

¶3:2 A mato Yatene 12.7 kui.

‘E bəḵnen makuya n na waxatin birin,
e mi n ma kiraan xən.’

¹¹ N yi n kəḵn n ma xəḵḵni, n naxa,

‘E mi soe n ma matabudeni mumē!’”[§]

¹² Ngaxakedenne, ε a liga ε yeren ma, bəḵne paxin nun denkeleyatareyaan nama lu ε sese yi naxan a lige ε xete habadan Ala fəxə ra. ¹³ Koni ε bode ralimaniya ləxə yo ləxə, fanni en mən na waxatini Kitabun naxan ma fa fala “To” alogo ε tan nde nama tantan yulubin xən, ε tengbesenpe ayi. ¹⁴ Amasəṭə en bata findi Alaa Muxu Sugandixin gbeene ra, xa en lu en ma təgondiyaan singeni, han a rapanna.

¹⁵ Kitabun naxa,

“Xa ε Ala fala xuiin me to,

ε nama ε bəḵneni xəḵəxə

alo ε yi murutexi Ala ma waxatin naxan yi.”**

¹⁶ Awa, ndee yi ne ra, naxanye Alaa falan me, e murute a xili ma? Ne findixi muxune nan na Musa naxanye ramini Misiran yamanani. ¹⁷ Ala xəḵn ndee ma peε tonge naanin? Naxanye yulubin liga, e faxa tonbonni. ¹⁸ Ala a kəḵn ndee a fe ra, a e mi soe a matabu yireni? Naxanye tondi a falan suxe, a yi falan tima ne nan ma fe yi.†† ¹⁹ En bata a to nayi, fa fala e mi yi nəe soe matabudeni lan e denkeleyatareyaan ma.

Matabudena Alaa muxune xa

4 Nayi, Ala to en tuli sa, a en nəe soe nen a matabudeni, en na a liga en yeren ma nayi alogo ε tan nde nama lu alo ε fulaxi na ra. ² Bayo Alaa falan Xibaru Fajin nali nen en fan ma alo na waxati danguxin muxune. Koni e

falan naxan me, na tənə yo mi lu e tan ma, amasəṭə naxanye a rame, ne mi a suxu denkeleyani. ³ En tan naxanye denkeleyaxi, en tan soma nen na matabudeni alo Ala a fala kii naxan yi, a naxa, “N bata n kəḵn n ma xəḵḵni, n naxa,

‘E mi soe n ma matabudeni mumē!’”^{‡‡}

Anu, Alaa wanla bata yi kamali xabu dunuṇa da waxatini. ⁴ Amasəṭə ito falaxi Kitabun yirena nde yi xii soloferedena fe

yi, a naxa, “Ala yi a matabu a wali keen xii soloferede ləxəni.”^{¶¶}

⁵ A mən naxa Kitabun yireni ito yi, “E mi soe n ma matabudeni mumē!”

⁶ Na bunna neen fa fala ndee gbete ye soe nen, ba muxune ra naxanye singe Alaa falan Xibaru Fajin

me, e mi so lan e fala suxutareyaan ma.

⁷ Nanara, waxati xunkuye to dangu, Ala mən yi ləxə nenən sa, a yi na feen fala Dawuda a Kitabun kui, a yi na ləxə nenən

xili sa fa fala “To.” A naxa,

“Xa ε Ala fala xuiin me to,

ε nama ε bəḵneni xəḵəxə.”

⁸ Awa, xa Yosuwe bata yi yamaan naso Alaa matabudeni nun, Ala mi yi ləxə

gbete a fe fale na xanbi ra. ⁹ Na bunna neen fa fala matabuden mən Alaa ya-

maan xa yeen na. ¹⁰ Amasəṭə muxu yo so Alaa matabudeni, na fan a matabuma

nen alo Ala a matabuxi kii naxan yi.

¹¹ Na ma, en kata en so matabudeni, alogo muxu yo nama findi fala suxutaren na alo en benbane.

¹² Amasəṭə Alaa falana, niiramaan na a ra, a senben gbo, a deen xanxan dangu

silanfanna de firin kannu ra.^{§§} A soma nen han a sənəḵmən nun niin yeteen fata,

e nun fatin nadəxədene nun fasane. A muxun miriyane nun a natane makitima

§3:11 Yaburin 95.7-11

**3:15 Yaburin 95.7-8

††3:18 A mato Yatene 14.1-35 nun Yaburin 95.11 kui.

‡‡4:3 Yaburin 95.11

¶¶4:4 Dunuṇa Fəḵn 2.2

§§4:12 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

nen. ¹³Ala dali se yo mi luxunxi a ma. Ala feen birin toma. En birin en den-
tege ma nen a xa.

Saraxarali kuntigin nan Yesu ra

¹⁴Nanara, bayo saraxarali kuntigi gbeena en yii naxan kelixi kore, Yesu Alaa Dii Xemena, nayi en na en sɔbe so en ma denkeleyani, en naxan ma fe falama yamani. ¹⁵Amasɔtɔ en ma saraxarali kuntigina en ma fangatareyaan kolon, bayo Setana kata nen a fan natantandeni kiin birin yi alo en tan, anu, a mi yulubi yo liga. ¹⁶Nanara, en na en maso Ala hinantenna manga gbeden na xaxili ragidini alogo en xa kininkininna nun hinanna sɔtɔ en makoon naxanye ma.

Yesu nan en ma saraxarali kuntigin na

5 Saraxarali kuntigine birin sugandima nen adamadiine ye, alogo e xa wali Ala xa, e yi kise ralixine nun saraxane ba yulubi xafarin na. ²E nɔe xaxilitarene nun muxu tantanxine famunɔe nen, bayo e tan fan yeteen tantanma. ³E yulubi xafari saraxane bama e tan yetena fe ra na nan ma, e nun yamaan xa. ⁴Muxu yo mi saraxarali kuntigiyaan xunna kenla fenɔe a yete xa. Ala nan a xilixi alo a Haruna xili kii naxan yi.

⁵A na kii nin, Alaa Muxu Sugandixin mi saraxarali kuntigi binyen sɔtɔ a yete ra, koni Ala a fala nen a xa, a naxa, “N ma dii xemena nan i tan na, n bata findi i fafe ra to.”*

⁶A mɔn yi a fala Kitabun yire gbete yi, a naxa,

“Saraxaraliin nan i ra habadan, alo Melikisedeki yi kii naxan yi.”†

⁷Yesu yi dunuɔa yi waxatin naxan yi, a yi Ala maxandima, a xuiini te, a yeegen yi

mini, a yi Ala mafan naxan yi nɔe a rakise sayaan ma. Ala yi a xuiin name bayo a yi xuruxi a ma. ⁸Koni hali Alaa Dii Xemen to a ra, a a xaran nen fala suxun ma a tɔrɔne yi. ⁹Yesu a fe kamali waxatin naxan yi, a yi findi habadan Marakisi Tiin na muxune xa naxanye birin a xuiin suxuma. ¹⁰Ala yi a findi saraxarali kuntigin na alo Melikisedeki yi kii naxan yi.

Senbe soon denkeleyani

¹¹Fe wuyaxi nxu kui a fala daxin na e xa lan feni ito ma, koni a ye ba raxɔɔ e xa, bayo e mi a famuma xulen. ¹²A yi lan nun e yi findi karamɔxɔne ra waxatini ito yi, anu han iki e makoon mɔn e xaran muxun ma lan Alaa falan fe singene ma. E luxi alo dii jɔren naxan mɔn xijɔn na bayo e mi donse xɔdexen donɔe singen. ¹³Muxun naxan mɔn xijɔe minni, dii jɔren nan na ra. A mi xaranna kolon lan tinxinyaan ma. ¹⁴Koni fonne nan gbee donse xɔdexen na. Naxanye denkeleya bata kɔxɔ, ne bata e yete xaran fe faɔn nun a jaxin tagi rabaan ma.

6 Nanara, en dangu Alaa Muxu Sugandixina xaranna fe singene ra, en siga yeen na, hali en nama fa xete fe fɔlɔne ma sɔnɔn alo itoe: en na en xun xanbi so fena wali jaxine yi naxanye muxun xalima yahannama, e nun denkeleyana Ala ma, ²e nun xaranna muxu rafu feene ma igeni e tubi xinla ma e nun yii saan muxune ma Ala maxandini e nun faxa muxune rakenla sayani e nun habadan kitina. ³Xa Ala tin, en sigɔ nen yeen na.

⁴Amasɔtɔ naxanye bata yi kenenna sɔtɔ sanɔa ma keden, e Ala kisin sɔtɔ, e yi Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ, ⁵naxanye bata yi Alaa falan jaxunna kolon e nun waxati famatɔɔn senbene, ⁶ne na ba

*5:5 Yaburin 2.7

†5:6 Yaburin 110.4

denkeleyani, e mi fa nɔɛ raxete sɔɔn, e mɔn yi tubi. Amasɔtɔ ne luxi nen alo e mɔn Alaa Dii Xemen nan gbangbanma wudin ma, e yi a rayarabi yamaan yetagi.

⁷A misaala, bɔɔn naxan tule igen sɔtɔma waxatin birin, a si seene sabati a kanna xa, Alaa barakan nan na ra. ⁸Koni bɔɔn naxan janle nun tansinne tunna raminima, na tɔnɔ mi na, a masoxi Alaa dangan nan na. A rajanni, tɛɛn yi a gan.

⁹Koni n xanuntenne, hali nxu falan tima na kiini, nxu laxi a ra, a fe gbete nan ε tan yɛ ra lan ε kisi feen ma. ¹⁰Bayo tinxintare mi Ala ra. A mi pinanma ε wanle xɔn, e nun ε xanuntenyaan naxan yitaxi a ra ε to a yama sarijanxin malima han iki. ¹¹Nxu waxi a xɔn ma, ε keden kedenna birin xa lu na tunnafanni han a rajanna alogo ε yengi seen naxanye ma, ε ne sɔtɔ. ¹²Nxu mi waxi, ε xa tunnaxɔɔ ayi. Koni fɔ ε xa na denkeleya muxune raliga naxanye dija alogo Ala ε tuli saxi naxan na, ε na sɔtɔ.

Alaa layirina

¹³Ala Ibrahima tuli sa waxatin naxan yi, a yi a kɔɔ a yete yi, bayo muxe mi na a kɔɔɛ naxan yi naxan gbo a tan xa. ¹⁴A yi a fala, a naxa, “N na i barakama nen han! I bɔnsɔnna wuyama ayi nen.”^{*} ¹⁵Ibrahima yi dija, a yi a legeden, Ala a tuli sa naxan na, a yi na sɔtɔ. ¹⁶Adamadiine e kɔɔma fena nde yi naxan gbo e tan xa, e kɔɔn yi e falan senbe so alogo muxune nama e matandi. ¹⁷Nanara, Ala yi Ibrahima tuli sa, a yi a kɔɔ alogo naxanye yi lan e na feen sɔtɔ, ne xa a kolon a na fe ragidixin mi masarama. ¹⁸Ala na liga nen alogo

en tan naxanye a falan findixi en yigin na en xaxili tixi naxan na, en xa limaniya ki fani, a to na yitaxi en na fe firinna xɔn, naxanye mi maxete, Ala mɔn mi wulen fale. ¹⁹Na yigina en yii alo kunkin balana a rati seen na igen bun ma^f naxan sigama han yire sarijanxin ye masansan dugin xanbi ra en niin nasuxu seen na barakani ²⁰Yesu singe soxi en xa denaxan yi, bayo a bata findi habadan saraxarali kuntigin na, a lu alo Melikisedeki.

Melikisedeki saraxaraliyani

7 Melikisedeki⁸ nan yi Salemi mangan na e nun Kore Xonna Alaa saraxaralina. Ibrahima yi kelima yengeni waxatin naxan yi, a mangane nɔ naxan yi, Melikisedeki yi siga a ralandeni, a yi duba a xa. ²Ibrahima yi a se tongoxine birin yaganna so a yii. Melikisedeki xinla bunna nɛɛn “Tinxin Mangana.” Salemi mangan nan mɔn yi a ra nun, na fan bunna nɛɛn “Bɔɔɛ Xunbeli Mangana.” ³A baba mi kolon, a nga mi kolon, a xabila mi kolon, a siimayaan fɔɔn nun a rajanna mi kolon. A luxi nen alo Alaa Dii Xemena naxan luma saraxaraliyani habadan.

⁴ε a gbo kii mato, hali en benba Ibrahima yetɛɛn seen naxanye tongo yengeni, a ne yaganna so a tan nan yii. ⁵Sariyan naxa, a Isirayila yamaan bɔnsɔnne lan e xa yaganna so Lewi bɔnsɔnna muxune nan yii, saraxaraline.** Anu, ngaxakedenmane nan e ra, e birin minixi Ibrahima bɔnsɔnna nin. ⁶Melikisedeki tan mi yi findixi Lewi bɔnsɔnna muxu ra, koni a yaganna sɔtɔ nen Ibrahima

^{*}6:14 A mato Dunupa Fɔɔn 22.16-17 kui.

^f6:19 **Kunkin balani** ito findixi wure gbee kɔnkɔɔɔnɔnina nde nan na naxan xidima kunkin ma yɔɔnɔnɔnna ra. A wolima igeni alogo a xa sa digi gemena nde ra igen bun ma, a kunkin naxara. Yireni ito niin gbee maraxara seen misalixi na kunki raxara seen nan ma.

⁸7:1 **Melikisedeki** a feen mato Dunupa Fɔɔn 14.17-20 kui.

**7:5 A mato Yatene 18.21 kui.

ra, Ala naxan tuli sa. Melikisedeki yi duba a xa. ⁷Anu, matandi mi naxan na, naxan duban tima, na dangu duba sɔɔn na. ⁸Lewi muxun naxanye yaganne rasuxu, ne faxama nen, koni Melikisedeki tan mabinni, Kitabun naxa a na mi faxaxi. ⁹Na kui a luxi alo Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye yaganna rasuxuma, hali ne fan yaganna ba nen Melikisedeki xa Ibrahima sabun na. ¹⁰Bayo Lewi bɔnsɔnna muxune mɔn yi e benba Ibrahima fatini, a naralan Melikisedeki ra waxatin naxan yi.

¹¹Xa feene yi nɛ rakamale Lewi bɔnsɔnna saraxaraliyaan barakani nun, yamaan sariyan sɔɔ naxan xɔn, e makoon mi yi birama saraxaraliya gbete ma na xanbi ra nun naxan luxi alo Melikisedeki hali ba Haruna bɔnsɔnne ra. ¹²Bayo saraxaraliyaan na masara, fɔ sariyan fan xa masara. ¹³Feni itoe fala Yesu naxan ma fe ra, na barixi bɔnsɔn gbete, saraxaraliin munma yi mini bɔnsɔnna naxan yi. ¹⁴A kolonxi nayi fa fala en Marigin barixi Yuda bɔnsɔnna nin. Awa, Musa saraxarali feen fala waxatin naxan yi, a mi na bɔnsɔnna fe fala.

Saraxarali gbete alo Melikisedeki

¹⁵Feni ito fixama nen dangu na ra xa saraxarali gbete fa naxan luxi alo Melikisedeki ¹⁶naxan mi findixi saraxaraliin na sariyan xɔn a benbane fe ra, koni a findixi saraxaraliin na a faxatareyaan nan senbe xɔn. ¹⁷Amasɔɔ Kitabun bata a fala, a naxa, “Saraxaraliin nan i ra habadan, alo Melikisedeki yi kii naxan yi.”^{††} ¹⁸Awa, yamari fonna bata ba na a senbetareyana fe ra, a tɔnɔ to mi yi na. ¹⁹Bayo sariyan mi sese rakamalixi. Koni yigi fisamantenna bata mini, en na en masoma Ala ra naxan baraka yi.

²⁰Na fe nenen mi tixi kɔlɔn xanbi. Bonne findi saraxaraline ra waxatin naxan yi, na kɔlɔ sifan mi ti. ²¹Koni Yesu findixi saraxaraliin na kɔlɔn nan xɔn, Ala a fala a xa waxatin naxan yi, a naxa, “Marigin bata a kɔlɔ, a mi a xuiin maxetema, a naxa, ‘Saraxaraliin nan i ra habadan.’”^{‡‡} ²²Kɔlɔni ito bata Yesu findi layirin xui kenden na en tan xa.

²³Saraxarali singene yi wuya bayo e yi faxama, ²⁴koni Yesu tan luun nen habadan. A saraxaraliyaan fan luma nen habadan. ²⁵Nayi, a nɛ muxune rakise nen yati naxanye fama Ala ma Yesu barakani amasɔɔ a tan luma nen habadan Ala solona fe nan na.

²⁶En makoon yi na saraxarali kuntigi sifan nan ma: naxan sarijan, a mi fe jaxi rabama, fe mi naxan na, naxan mi yulubi kanne ye, naxan yitexi kore xɔnna ma. ²⁷A tan mi ligaxi alo saraxarali kuntigin bonne, amasɔɔ ne saraxan bama lɔxɔ yo lɔxɔ e yete yulubine fe ra e nun yamaan yulubine fe ra. Koni Yesu tan a yete ba nen saraxan na yamaan yulubine fe ra sanja ma keden pe han habadan. ²⁸Musaa sariyan yi adamadi senbetarene nan dɔxɔma saraxarali kuntigine ra, koni Ala a kɔlɔ falan naxan ma sariyan xanbi ra, na a Dii Xemen nan dɔxɔma naxan bata yelin kamale han habadan.

Yesu nan en ma saraxarali kuntigin na

8 En ma falan birin xunna nan ito ra: En ma Saraxarali Kuntigin dɔxi Alaa Mangaya gbeden yiifanna ma ariyanna yi. ²A walima yire sarijanxin yeteni, Marigina a yete batuden naxan tixi, adamadiine mi naxan ti.

³Saraxarali kuntigin birin dɔxi nen alogo e xa kiseene nun saraxane rali Ala

††7:17 Yaburin 110.4

‡‡7:21 Yaburin 110.4

ma, nayi fɔ sena nde xa lu a fan yii a naxan be saraxan na. ⁴Xa a yi dunuɓani nun, a mi yi findima saraxaraliin na nun, amasɔɔ gbeteɓe na naxanye Ala kiseene ralima alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ⁵Na saraxaraline walima yire sarɓanxin naxan yi, men findixi ariyanna fe misaala nun a nininna nan na. Nana, Ala Musa rakolon na ki, a to yi Ala Batu Bubun tima, a naxa, “A liga i yeren ma, i yi e rafala alo n na a misaala yitaxi i ra geyaan fari kii naxan yi.”[¶]

⁶Koni iki, Yesu bata wanla sɔɔ naxan fisa saraxaraliin bonne wanla xa bayo a bata fa layirin na naxan fan Layiri Fonna xa, bayo na en tuli sa feen naxanye ra, ne fan a fonna xa.

⁷Xa fe yo mi yi layiri singen na nun,^{§§} en mako mi yi fa a firinden ma nun.

⁸Koni Ala yi feen to a muxune ra, a yi a fala, a naxa,

“Marigin naxa, ‘Na waxatin fama,

n layiri nenen xidima

nxu nun Isirayila nun Yuda yamane tagi waxatin naxan yi.

⁹A mi ligama

alo n layirin naxan xidi nxu nun e benbane tagi,

n to e yii rasuxu

n yi e ramini Misiran yamanani.

Amasɔɔ e mi n ma layirin suxu,

n fan yi e rabepin.’

Marigin naxa na kiini.

¹⁰Layirin ni i ra,

n naxan xidima nxu nun Isirayila yamaan tagi.

Marigin naxa iki:

Na waxatin na dangu,

n na n ma sariyane sama nen e xaxinli,

n yi e seɓe e boɓeni.

N findima nen e Ala ra,

e yi findi n ma yamaan na.

¹¹Muxu yo mi fa a boden maxaranma,

muxu yo mi a fale a ngaxakedenna xa,

a naxa, ‘I xa Marigin kolon,’

bayo e birin n kolonma nen,

keli muxudin ma han muxu gbeena.

¹²N diɓama nen e tinxintareyaan ma,

n yi e yulubine xafari.”*

¹³Ala to na layirin xili sa a neɓena, na

bunna neɓen a nenen bata lu a fonna

ɓɔɓɔni. Seen naxan bata fori, na tu-

nunma nen.

Yesu saraxana

9 Layiri singen kui, yamarina ndee yi na nun lan Ala batu feen nun a

yire sarɓanxina fe ma dunuɓa muxune

naxan tixi a xa. ²E Ala batu bubun ti nen

nayi. Na bubun kui singen yi xili Yire

Sarɓanxina. Lenpune dɔɔɔ seen yi na,

e nun tabanla nun burun naxanye ral-

ixi Ala ma. ³Ye masansan dugin firinden

xanbi ra, bubu kui gbete yi na naxan yi

xili Yire Sarɓanxi Fisamantenna, ⁴e nun

a wusulan saraxa gande xema daxina, e

nun a Layiri Kankirana.† Xemaan yi saxi

na kankiraan birin ma. Xema kundidin

yi na kui, Manna donseen‡ fan yi na kui.

Haruna dunganna fan yi kankiraan kui

naxan bata yi a mapingi e nun geme

walaxane layirin yi seɓexi naxanye ma.

⁵Na Layiri Kankiraan xun ma, maleka

gubugubu kan noɔɔxine sawuran yi na.

E gubugubune yi bandunxi kankiraan

deraganla xun ma, Ala solonaden na.

Koni en nama na feene birin yeɓa iki.

¶8:5 Xɔɔɔyaan 25.40

§§8:7 *Layiri singena* fe mato Xɔɔɔyaan 24.3-8 kui.

*8:12 Yeremi 31.31-34

†9:4 *9.4 Layiri Kankirana* fe mɔn seɓexi Xɔɔɔyaan 25.10-22 kui.

‡9:4 *Manna donsen*a a fe mato Xɔɔɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui. Donseen nan yi a ra Ala yi naxan fima a yamaan ma tonbonni.

⁶ Feene birin to yitɔn na kiini, saraxar-aline yi soma nen na yire singeni waxatin birin alogo e xa e wanla rakamali. ⁷ Koni yiren firindeni, saraxarali kuntigin nan tun keden yi soma na sanja ma keden jeen bun ma. Anu, fɔ a saraxan wunla xali, a yi a rali a yete yulubine nun yamaan yulubine xafari seen na. ⁸ Alaa Nii Sarijanxin munma yi a kiraan makenen yamaan yi soma yire sarijanxi fisamantenni naxan xɔn Ala batu bubu singen yi tixi waxatin naxan yi. ⁹ Misaala nan na ra waxatini ito xa. Nanara, kiseene nun saraxan naxanye yi ralima Ala ma, ne mi yi nɔɛ Ala batu muxune sɔndɔmene sarijanje. ¹⁰ Tɔnna nan tun yi ne ra lan donseene nun min seene ma e nun fati maxana e dinan kiine ma, naxanye yi daxa han waxati nenen yi a li.

¹¹ Koni Alaa Muxu Sugandixin to fa alo saraxarali kuntigin naxan fe fɔpina rafa, a danguxi Ala Batu Banxi fisamantenna nin naxan kamalixi, muxune mi naxan tixi, dunɔɔa gbee mi naxan na. ¹² Yesu to so Yire Sarijanxi Fisamantenni, a mi kɔtɔn wunla xan ba saraxan na de hanma tura dina, a yete wunla nan ba sanja ma keden pe, a yi en xunba habadan. ¹³ Amasɔtɔ kɔtɔn wunla hanma turana, e nun pinge gile ganxin xubena, xa ne xuya muxu xɔsixin ma, na yi e fati benden nasarijan, ¹⁴ nayi, Alaa Muxu Sugandixin wunla senben gbo dangu na ra! Amasɔtɔ, a bata a yete ba saraxa fetaren na Ala xa, Alaa habadan Nii Sarijanxin barakani. Na wunla en sɔndɔmene sarijanma nen kewali paxine ma naxanye en faxama, en yi nɔ habadan Ala batue.

¹⁵ Na nan a ligaxi Yesu findixi layiri nenen sabun na alogo Ala naxanye xilixi, ne xa nɔ habadan keen sɔte, a e

tuli sa naxan na. A faxa na nan ma, a findi e xunba seen na yulubine yi naxanye ligaxi na layiri singen waxatini. ¹⁶ Amasɔtɔ xa layirin xidixi lan muxuna nde kee yitaxunna ma, na mi kamale fɔ na kanna na faxa. ¹⁷ Keen mi taxunma fanni a kanna mɔn jeje fɔ a na faxa, a layirin yi rakamali. ¹⁸ Nanara, hali layiri singen yetena, a mi fɔlɔ benun wunla xa mini. ¹⁹ Musa to yelin yamarine birin fale yamaan birin xa fata sariyan na, a yi turadine nun kɔtɔne wunla tongo, e nun igena, e nun yexɛɛ xabe gbeela, a yi wunla xuya Sariya Kitabun nun yamaan birin ma jɔxɔnden na naxan xili hisopina. ²⁰ A yi a fala, a naxa, “Wunli ito nan layiri xidi seen na, Ala ε yamarixi naxan suxu feen ma.” ²¹ Musa mɔn yi wunla xuya Ala Batu Bubun nun a rawali seene birin ma. ²² Sariyan kui, fayida seen birin nasarijanxi wunla nan xɔn, anu, xa wunla mi mini, yulubin mi xafare.

Yesu saraxan nan yulubin xafarima

²³ A yi daxa na seene xa rasarijan na kii nin, bayo e findixi ariyanna seene misaale nan na. Koni ariyanna seene yeteen yi daxa e rasarijan saraxan na naxan dangu ne ra. ²⁴ Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin mi soxi yire sarijanxini, muxune naxan tixi, denaxan findixi ariyanna misaala gbansanna ra, koni a soxi ariyanna yeteen nin, alogo a xa ti Ala yetagi en xa iki. ²⁵ A mi soxi a yete badeni saraxan na sanja ma wuyaxi alo saraxarali kuntigin soma kii naxan yi yire sarijanxi fisamantenni jeɛ yo jeɛ sube wunla ra a yii. ²⁶ Bayo xa na nan yi a ra nun, Yesu yi tɔrɔma nen nun sanja ma wuyaxi xabu dunɔɔa da waxatina. Koni iki, waxati rapanni, a bata mini

9:19 Hisopi findixi sansi bili xurudin nan na e yulubi xafari wunla xuyama naxan na saraxabadeni. Na feen sebexi Xɔrɔyaan 12.22 kui.

9:20 Xɔrɔyaan 24.3-8

kenenni sanja ma keden han habadan, a a yete ba saraxan na, a yi yulubine birin jan. ²⁷ Adamadiine birin faxan nen sanja ma keden pe, na xanbi ra kitin yi a li. ²⁸ Alaa Muxu Sugandixin fan findixi saraxan na na kii nin sanja ma keden pe, a muxu wuyaxi yulubin jan. A mɔn fama nen, koni a mi fama yulubi xafari feen na. A fama a legeden muxune nan nakisideyi.

Yesu saraxana

10 Musaa sariyan findixi fe famatone maligan nan na, e tan yeteen mi a ra. Nanara, saraxan naxanye bama waxatin birin jee yo jee, ne mi nɔe Ala batu muxune rakamale. ² Xa e yi nɔe na ra nun, muxune mi yi luye e be waxatin birin. Bayo Ala batu muxune yi sarijanma nen nun sanja ma keden han habadan, e mi yi fa e yete kolonje yulubi tongon na nun. ³ Koni na jee yo jee saraxane muxune yulubine rabirama e ma nen. ⁴ Amasoto turaan wunla nun siin wunla mi nɔe yulubin janje mume!

⁵ Na nan a ligaxi, Yesu fa dunupa yi waxatin naxan yi, a yi a fala Ala xa, a naxa,

“I mi waxi saraxane nun kiseene xɔn, koni i bata n fati bendeni tɔn n xa.

⁶ Saraxa gan daxine nun yulubi xafari saraxane mi rafan i ma.

⁷ Nayi, n yi a fala,

n naxa, ‘N tan ni i ra.

N ma fe sebexi Kitabuni.

Ala, n bata fa i tan sagoon ligadeni.**”

⁸ Awa, a naxan singe fala, a naxa, “Saraxane nun kiseene nun saraxa gan daxine nun yulubi xafari saraxane mi rafan i ma.” Anu, sariyana e ba feen yamarixi.

⁹ Na xanbi ra, a mɔn yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra, n bata fa i sagoon lig-

adeni.” Nayi, a yi saraxa singene ba na, a yi a masara a nenen na. ¹⁰ Yesu Alaa Muxu Sugandixina a sagoon naxan ligaxi, a yi a fati benden ba saraxan na, na en sarijanma nen sanja ma keden pe han habadan.

¹¹ Saraxaraline birin e wanla kema lɔxɔ yo lɔxɔ. E saraxane bama yeye, naxanye mi nɔe yulubin xafare mume! ¹² Koni Yesu tan, na saraxa keden peen nan ba yulubine fe ra, a yi dɔxɔ Ala yiifanna ma han habadan. ¹³ Iki a Ala mamema alogo a xa a yaxune lu a sanna bun ma. ¹⁴ Amasoto muxun naxanye rasarijanma, a bata ne rakamali saraxa keden peen xɔn han habadan.

¹⁵ Alaa Nii Sarijanxin fan na feen seren bama en xa. A fala singen naxan ti, a naxa,

¹⁶ “Layirin ni i ra nxu nun Isirayila kaane naxan xidima:

Na waxatin na dangu,

n nan n ma sariyane sama nen e bɔjeni, n yi e sebe e xaxinla ma.††”

Marigin naxa na kiini.

¹⁷ A mɔn naxa,

“N mi fa n xaxili luma e yulubine nun e sariya kala feene xɔn sɔnɔn.”

¹⁸ Anu, ne na mafelu, saraxa mi fa bama yulubina fe ra.

En na en tunnafan

¹⁹ Nayi, ngaxakedenne, en xaxili ragidixi so feen na yire sarijanxi fisamantenna nin Yesu wunla barakani.

²⁰ A so deen naxan nabixi en xa, kira nenen nan na ra naxan tixi nii rakisin ma, en nɔe sige ye masansan dugin xanbi ra naxan xɔn, kiraan naxan findixi a fati benden na. ²¹ En ma saraxarali kuntigin nan Ala Batu Banxin xunna, ²² nayi, en xa en maso Ala ra bɔje sarijanxin nun denkeleya defexini, en

** 10:7 Yaburin 40.7-9

†† 10:16 Yeremi 31.33-34 naxan bata yi sebe nun Heburune 8.8-12 kui.

bɔɲen to sarijanxi feene birin ma, en xaxinla en yalagima naxanye ma, en fati benden to maxaxi ige sarijanxin na. ²³En lu en tiye en yigina fe ra yamani, amasɔɔ naxan en tuli saxi, na tinxin. ²⁴En na en ɲɔɔ lu en bode xɔn ma, en yi en bode rawekile xanuntenyaan nun wali faɲi rabaan ma. ²⁵En nama en me en ma malanne ra alo muxuna ndee darixi a lige kii naxan yi. Koni en na en bode ralimaniya waxatin birin, alo en to Marigina lɔxɔn toon masoe.

²⁶En yelin xanbini ɲɔndin kolonna sɔte, xa en na a rakeli a ma, en lu yulubin lige, saraxa mi fa en yii sɔnɔn yulubin mafelu feen na, ²⁷fɔ kiti famatɔɔn nun tɛɛ gbeen gaxuna naxan Ala matandi muxune halagima. ²⁸Ala sariyan naxan so Musa yii, naxan yo na yi na kala, na kanna yi faxama kininkintareyaan nin, xa muxu keden hanma firin bata sereyaan ba. ²⁹Awa, na kanna mi saranɲe a kewanle ra ba, naxan na Alaa Dii Xemena fe rayelefu, hanma naxan na Alaa layirin xidi wunla rafeya naxan a sarijanma, hanma naxan na Ala hinantenna Nii Sarijanxin nasɔɔ? ³⁰Bayo en tan a kolon naxan a falaxi, a naxa, “N tan nan gbeɲɔɔ tiin na, n tan nan donle saranma e yatene ra.” E nun mɔn, a naxa, “Marigina a yamaan makitima nen.” ³¹Gbalon na a ra xa muxun bira habadan Ala ra.

³²Na lɔɔ singene fe xa rabira ε ma, ε Alaa kenenna sɔɔ waxatin naxan yi. ε tunnafan nen yenge xɔdexen nun tɔɔyani na waxatini. ³³E yi ε konbima yamaan yetagi waxatina nde yi, e e tɔɔ. Waxati gbete, naxanye na fe sifan sɔɔ, ε kafu nen ne ma. ³⁴ε yi kininkinin kasorasane ma, ε yi tin sewani muxune

yi ε yii seene tongo, bayo ε yi a kolon fa fala ε yii se fisamantenne ramaraxi habadan. ³⁵Nayi, ε xaxili ragidixi naxan ma, ε nama na rabepin, bayo a findima nen kɔntɔn gbeen na ε xa. ³⁶ε makoon tunnafanna ma, alogo ε na Ala sagoon liga, a ε tuli sa naxan na, ε yi na sɔɔ. ³⁷Amasɔɔ Kitabuna a falaxi kii naxan yi, a naxa, “A bata lu ndedi, siya di, naxan fama, na yi fa, a mi fa buma.

³⁸Koni n ma tinxin muxun nii rakisin sɔɔma nen a denkeleyaan xɔn. ³⁹Anu, xa naxan xete a xanbi ra, na kanna mi n kenɲe.” ³⁹En tan mi xetema en xanbi ra, en yi halagi, koni en luma denkeleyani nen, en niin yi kisi.

Denkeleyana fe

11 En na la en yigin na, en yi xaxili ragidi feen ma en mi naxan toma, na nan denkeleyaan na. ²A singe ra muxune sereya faɲin sɔɔ e denkeleyaan nan xɔn.

³Denkeleyaan xɔn, en na a kolon fa fala dunuɲa daxi Ala fala xuiin nan ma. Nanara, en seen naxanye toma ne mi fa-taxi fe toxine ra.

⁴Denkeleyaan xɔn, Habila yi saraxan ba Ala xa naxan yi fisa Kayini gbeen xa. Ala yetɛen yi sereyaan ba a saraxana fe ma, fa fala, a tinxin muxun nan a ra. Denkeleyaan xɔn, hali Habila to bata faxa, koni a mɔn falan tima.*

⁵Denkeleyaan xɔn, Xenɔki yi te kore xɔnna ma, a mi faxa, a mi fa to sɔnɔn. Amasɔɔ Ala bata yi a xali. Benun a xa xali kore, a bata yi na sereɲɔɔyaan sɔɔ

‡‡10:28 A mato Sariyane 19.15 kui.
 ¶¶10:30 Sariyane 32.35-36
 §§10:38 Xabakuki 2.3-4
 *11:4 A mato Dunuɲa Fɔlɔn 4.3-10 kui.

nun fa fala a bata Ala kenen.^{† 6} Muxu yo mi Ala kenenje denkeleyaan xanbi, bayo naxan fama Ala ma, fɔ na xa la a ra nen fa fala Ala na yi, e nun muxun naxanye a fenma, Ala ne kɔntɔnna fima nen.

⁷Denkeleyaan xɔn, Nuhan to rakolon fe famatɔne fe yi, a munma yi naxanye to, a yi kunkin nafala Ala yeeragaxun ma a tan nun a denbayaan nakise naxan kui. A denkeleyaan yi findi dunupa muxun bonne yalagi xunna ra, a tan yi tinxinyaan sɔtɔ a keen na denkeleyaan xɔn.

⁸Denkeleyaan xɔn, Ala to Ibrahima xili, a yi a falan suxu, a siga na yamanani, a yi naxan sɔtɔma a keen na, hali a to mi yi a kolon a sigan denaxan yi.

⁹Denkeleyaan xɔn, Ala a tuli sa yamanan naxan na, a dɔxɔ mɛnni xɔneyani. A yi lu bubune kui, alo Isiyaga nun Yaxuba fan a liga kii naxan yi, Ala naxanye fan tuli sa na kee kedenna ra. ¹⁰Amasɔtɔ Ibrahima yi taan nan mamema nun naxan beten sa kii kende, Ala naxan ma fe yitɔn, a yi a ti.[‡]

¹¹Denkeleyaan xɔn, Ibrahima fan yi senben sɔtɔ a nɔ diin sɔte hali a to bata yi fori, hali gbantan to yi Saran fan na, amasɔtɔ naxan bata yi a tuli sa, a yi laxi na kanna tinxinyaan na. ¹²Nanara, hali faxan to bata yi maso a ra, a bɔnsɔn wuyaxi bari nen, naxanye yi wuya alo sarene hanma baan xɔn nɛmensinna naxanye xasabin mi nɔɛ yate.

¹³Na muxune birin faxa denkeleyaan nin. Ala e tuli sa naxanye ra, e mi ne sɔtɔ, koni e e to nen wulani, e sewa e fe ra. E yi e ti a ra fa fala a xɔɔn nun sigatiin nan tun e tan na dunupani ito yi.^{¶ 14}Naxanye falan tima na kiini, ne a

yitama nen fa fala a e dɔxɔden nan fenma e yete xa. ¹⁵E keli yamanan naxan yi, xa na xɔnla yi e suxu nun, waxatina nde e yi feren sɔtɔma nen e xete na. ¹⁶Koni e yi taa fisamantenna nan fenma, naxan findixi ariyanna ra. Nanara, na yagin mi Ala ma, e na a xili a e Ala, amasɔtɔ a bata taani tɔn e xa.

¹⁷Denkeleyaan xɔn, Ala to wa Ibrahima kejaan fesefese feni, Ibrahima mi tondi Isiyaga be saraxan na a xa. Ala naxan tuli saxi, na yi tin a dii xeme kedenna be saraxan na, ¹⁸hali Ala to bata yi a fala a xa nun, a naxa, “Naxanye yatema i bɔnsɔnna ra, ne minima Isiyaga bɔnsɔnna nin.”^{§ 19}Ibrahima yi laxi a ra nun fa fala a Ala nɔɛ Isiyaga rakele nen sayani. A dii xemem mɔn yi raxete a ma, na feen yi findi taxamasenna ra.

²⁰Denkeleyaan xɔn, Isiyaga yi duba Yaxuba nun Esayu xa lan waxati famatɔne ma.

²¹Denkeleyaan xɔn, benun Yaxuba xa faxa, a duba nen Yusufu a dii xeme keden kedenne birin xa. A yi a tingilimati a dunganna xunna, a yi Ala batu.

²²Denkeleyaan xɔn, benun Yusufu xa faxa waxatin naxan yi a Isirayila kaane ramini feen fala nen Misiran yamanani, a yamarin fi lan a binbina fe ma.

²³Denkeleyaan xɔn, Musa bari waxatin naxan yi, a sɔtɔ muxune yi a luxun kike saxan, bayo e bata yi a to, a dii faɔin nan yi a ra, e mi gaxu mangana tɔnna ye ra.

²⁴Denkeleyaan xɔn, Musa to gbo, a mi tin e xa a xili fa fala Misiran Mangana dii temena dii xemena. ²⁵A yi tin a ma a e nun Alaa yamaan xa paxankata e bode xɔn, benun a xa lu yulubini paxunni naxan mi buma. ²⁶A yi rafan a ma,

[†]11:5 A mato Dunupa Fɔlɔn 5.18-24 kui.

[‡]11:10 A findixi Yerusalen nenen nan na naxan ariyanna yi. A mato Heburune 11.16 nun 12.22 kui.

[¶]11:13 A mato Dunupa Fɔlɔn 23.4 kui.

[§]11:18 A mato Dunupa Fɔlɔn 21.12 nun 22.1-14 kui.

a xa naxankata Alaa Muxu Sugandixina fe ra benun a xa Misiran yamanan nafen funle sɔtɔ bayo a yeen yi tixi a kɔntɔn famatɔɔn na.

²⁷Denkeleyaan xɔn, Musa yi keli Misiran yamanani, a mi gaxu mangan xɔlɔ feen na. A yi a tunnafan alo a yi Ala totaren toma nun. ²⁸Denkeleyaan xɔn, a yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla** yamarine suxu, a wunla xuya banxine deene ma alogo Halagi Ti Malekan nama Isirayila dii singene faxa.

²⁹Denkeleyaan xɔn, Isirayila kaane yi Baa Gbeela gidi, alo e yi xaren nan na, koni Misiran kaane to kata gidideni e birin yi mamin igeni.

³⁰Denkeleyaan xɔn, Yeriko taan nabilinna yinna yi bira, e yelin xanbini a rabilinje xii solofere. ³¹Denkeleyaan xɔn, yalunde naxanla Raxabi mi halagi denkeleyatarene xɔn, amasɔtɔ a xerane yisuxu nen ki fani naxanye yi taan nakɔrɔsima wundoni.††

³²N mɔn nanse fale? Waxati mi n yii, n Gedeyɔn ma fe fala, hanma Baraki hanma Samisɔn hanma Yefite hanma Dawuda hanma Samuyeli hanma nabine.

³³Ne yamananane nɔ denkeleyaan nan xɔn. E tinxinyaan liga. Ala e tuli sa naxan na, e yi na sɔtɔ. E yi yatane de xidi.

³⁴E teɛn senben natu. E tanga silanfanna ma,‡‡ e senbetareyaan yi masara senben na, e fangan sɔtɔ yengeni, e sofa xɔpene kedi. ³⁵Naxanla ndee faxa muxune yi xete e ma keli sayani.¶¶ Muxu gbete yi naxankataxi, koni e tondi e xunbe alogo e xa marakeli fisamantenna sɔtɔ sayani.

³⁶E yi ndee magele, e yi ndee bulan. E yi ndee xidi, e yi e sa kasoon na. ³⁷E

yi e magɔlɔn. E yi ndee yixaba seraan na. E yi ndee faxa silanfanna ra. Ndee yi maraberi baxi yexee xabe dugine nun sii xabe dugine nan na, e yii gelixi, e besenxɔnyaxi, e naxankataxi. ³⁸E yi xuyaxi ayi burunna xun xɔn geyane fari. E dɔxɔ faranne nun yinle ra. Anu, e tan nɔrɔn mi lan dunuɔa muxune ye.

³⁹Na muxune birin sereya fapin sɔtɔ e denkeleyaan nan xɔn, anu, Ala e tuli sa naxan na, e mi na sɔtɔ. ⁴⁰Koni Ala bata a ragidi a xa fe fapini tɔn en xa alogo na muxune fe nama kamali en xanbi.

Ala nan en xuruma

12 Bayo en nabilinxi yama gbee sifani ito nan na en serene ra, nayi, en na en me en yulubine nun en hake goronne ra naxanye en madi-ganma, en yi en tunnafan xataɔɔxɔya giini naxan nagidixi en ma. ²En na en yeen ti Yesu ra, naxan denkeleyaan kiraan nabixi en xa e nun naxan mɔn a rakamalima. A tan naxan a me sewan na naxan yi finde a gbeen na, a yi a wek-ile faxan ma wudin fari, a mi na yagin yate. Na xanbi ra, a yi dɔxɔ Alaa manga gbeden yiifanna ma.

³E miri Yesu ma naxan dipa yulubi kanne besenxɔnya gbee sifani ito bun ma alogo e niin nama rafɔrɔ, e yigitege.

⁴Amasɔtɔ e munma yulubin yenge singe han e wunla yi mini. ⁵E bata jinan na falan na, Ala e ralimaniya naxan na, a e xili fa fala “A diine.” A naxa,

“N ma diina,
 Marigin nema i xure,
 i nama yo na ma.
 A nema i sɔnna yite i ra,

** 11:28 *Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla*: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

†† 11:31 A mato Yosuwe 6.12-21 kui.

‡‡ 11:34 *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

¶¶ 11:35 A mato Mangane Singen 17.17-24 kui.

i bənen nama kala.

⁶ Amasotə Marigina a xanuntenne xuruma nen.

A naxanye birin yatexi a diine ra a ne fe paxine saranma e ra nen.^{§§}

⁷ E tərone yisuxu e yi, bayo Ala e xuruma nen alo a diine. Diin mundun na naxan fafe mi a xuruma? ⁸ Xa Ala mi e xuruma alo a lan birin ma kii naxan yi, na luxi nen alo e mi findixi a diine ra fə muxu gbetena diine. ⁹ En birin fafane en xuruma dunuƣa yi, en yi e binya. A mi lanƣe nayi ba, en xuru en niin kanna ma dangu ne ra, en yi nii rakisin sətə? ¹⁰ En fafane en xuruma waxatidi tun, alo a lanxi e miriyani kii naxan yi. Koni Ala en xuruma en munanfanna nan ma, alogo en xa a sariƣanna sətə. ¹¹ Muxun nema xure, a mi sewe na ra bayo a xələ. Koni dənxen na, naxanye xuruxi, ne a tənən sətəma nen bəne xunbenla nun tinxinyani.

Xaranna nun maxadina fe

¹² Nanara, e xa e xadan yiine yixədəxə, e yi e xinbine senbe so ken! ¹³ E sigan ti kira tinxinxine nan xən, alogo naxanye godoma e sanna ma, ne sanna nama kala, fə e kendeyə.

¹⁴ E yixədəxə, lanna xa lu e nun muxune birin tagi, e mən yi sariƣan. Amasotə muxu yo mi Marigin toə sariƣanna xanbi. ¹⁵ E a liga e yeren ma, muxu yo nama fula Alaa hinanna ra. E sese nama liga alo sansi salen xələn naxan solima, a yengene rakeli e tagi, a e wuyaxi dabari. ¹⁶ E a liga e yeren ma, muxu yo nama findi yanga suxun na hanma dina rabatutarena alo Esayu naxan a foriya tiden masara donseen na. ¹⁷ E a kolon fa fala dənxen na, a wa nen keen duban xən a baba yii, koni a mi a

sətə. A yi feen birin liga, koni na mi feene maxete mume, hali a to wuga.

¹⁸ E mi luxi alo Isirayila kaan naxanye e maso geyaan na yiin diƣe naxan na e nun teen nun dimin nun kunda yidimixin nun foyena. ¹⁹ E mi xətə xuiin nun Ala fala xui magaxuxin mexi alo ne. E fala xuiin me waxatin naxan yi, e yi Musa mafan, a e nama fa fala gbete me sənən. ²⁰ Amasotə e yi gaxuxi Ala yamarin yee ra, naxan a fala, a naxa, “Naxan na a sanna ti geyaan ma, a xa magələn han a faxa hali subena.” ²¹ Na feen yi magaxu ayi han Musa yi a fala, a naxa, “N bata gaxu han n xuruxurunma.”

²² Koni e e masoxi Siyon geyaan nan na, habadan Alaa taana, Yerusalen ariyanna yi. A maleka wuli wuli wuyaxi malanxi paxapaxani. ²³ E bata maso denkeleya yamaan na, Alaa dii singene, naxanye xili sebexi ariyanna yi. E bata maso Ala ra, muxune birin ma kitisana. E bata maso tinxin muxune ra naxanye niin sariƣan. ²⁴ E bata maso Yesu ra naxan layiri nenenen tənxi, a wunla yi mini, a fala ti kiin yi fisa Habila wunla gbeen xa.

²⁵ E a liga e yeren ma naxan falan tima e xa, e nama tondi na xuiin name. Amasotə Ala to Isirayila kaane rakolon dunuƣa yi, e tondi nen, e yi paxankata. Nba, en tan kisima nayi di, xa en tondi na falan me naxan fataxi ariyanna ra? ²⁶ Na waxatini, a fala xuiin bəxən naxuruxurun nen, koni iki a bata en tuli sa, a naxa, “N mən bəxəni maxama nen sanƣa ma keden e nun kore xənna fan.” ²⁷ Fa fala, “sanƣa ma keden” na bunna neen, naxan yo yimaxama dunuƣa yi, a na bama nen alo dali seene. Naxanye mi mamaxe, ne yi lu.

§§12:6 Sandane 3.11-12

*12:20 A mato Xərɣyaan 19.12-13 nun Sariyane 9.19 kui.

†12:26 Xage 2.6

²⁸Nanara, en to mangayaan sɔtɔma naxan mi mamaxe, en barikan bira Ala xa, en na Ala batu a tinna kui binyen nun gaxuni. ²⁹Amasɔtɔ en ma Ala mɔn luxi nen alo halagi ti teena.

En na Ala kenenma kii naxan yi

13 ¹Ɛ lu ngaxakedenyaan xanun-tenyani. ²Ɛ nama jinan xɔɲe yisuxun xɔn ma amasɔtɔ ndee malekane yisuxu na kii nin, hali e to mi yi a kolon. ³Ɛ ɲɔɲɔ lu kasorasane xɔn, a xa liga alo ɛ birin nan kasoon na. Ɛ ɲɔɲɔ lu muxu ɲaxankataxine xɔn, a xa liga alo ɛ birin nan tɔɔxi.

⁴Muxun birin xa futun binya, yalun-yaan nama a xɔsi. Ala yanga suxune nun yalundene kitima nen.

⁵Ɛ dunuɲa yi gidin nama findi gbeti xɔnɔnna ra. Seen naxan ɛ yii, na xa ɛ wasa amasɔtɔ Ala bata a fala, a naxa, “N mi kele i dexɔn mumɛ, n mi ɛ rabepiɲɛ fefe ma.”[‡] ⁶Nayi, en xa xaxili ragidi fa fala,

“Marigin nan n mali muxun na, n mi gaxun sese yɛɛ ra!

Adamadiin nɔɛ nanfe lige n na?”[¶]

⁷Ɛ xaxili lu ɛ yɛɛrati singene xɔn, naxanye Alaa falan ti ɛ xa. Ɛ miri e dunuɲa raɲanna kiin ma, ɛ yi e raliga e denkeleyani. ⁸Yesu Alaa Muxu Sugandixin yi kii naxan yi xoro, a mɔn na kii nin to, a luma na kii nin habadan. ⁹Ɛ nama tin xaran xɔɲe sifa yo ma naxan ɛ ratantanma. Amasɔtɔ a lan en niin xa senben sɔtɔ Alaa hinanni, koni don seene yamarine fe mi a ra, naxanye tɔnɔ mi na.

¹⁰Saraxa gandena nde en tan yii, Ala Batu Bubuna saraxaraline mi daxa e yi

na saraxa seen don.[§] ¹¹Amasɔtɔ saraxar-ali kuntigin suben naxan ba yulubi xafari saraxan na, a ne wunla xalima yire sar-ijanxi fisamantenna nin. Koni e gbinding tan ganma yamaan daaxaden fari ma nen.^{**} ¹²Nanara, Yesu fan faxa taan xanbi ra, alogo a xa yamaan nasarijan a yeteen wunla xɔn.^{††} ¹³Nayi, en siga a fɔxɔ ra yamaan dɔxɔden fari ma, en sa a yagin ɲɔxɔnna sɔtɔ. ¹⁴Amasɔtɔ taa mi en yii dunuɲani ito yi naxan buye. Taan naxan fama, en na nan fenma. ¹⁵Nayi, en ma tantunna xa findi saraxan na naxan nalima Ala ma waxatin birin, en yi lu en tiye a xinla ra. ¹⁶Ɛ nama jinan ɛ fe faɲin naba, ɛ yi ɛ bode mali ngaxakedenyani, amasɔtɔ na saraxa sifan nan nafan Ala ma.

¹⁷Ɛ e yɛɛratine fala xuiin suxu ɛ xuru e sariyan bun. Amasɔtɔ e ɛ niin nakan-tanma, bayo e fan e dentegema nen. Nayi, ɛ liga e xa wanla ke sewani benun a xa e tɔɔɔ, bayo na tɔnɔ mi ɛ tan ma.

¹⁸Ɛ lu Ala maxande nxu xa. Amasɔtɔ nxu laxi a ra a nxu bata xaxili sɔtɔ, e nun nxu waxi a xɔn ma nxu xa sigan ti fe faɲin nin. ¹⁹N na ɛ mafanma ɛ Ala maxandi alogo n xa xete ɛ ma mafuren!

Dubana

²⁰Bɔɲɛ xunbenla Ala, naxan en Marigi Yesu rakeli sayani habadan layirin xidi wunla barakani, Yesu naxan a ɲɔɲɔ luma en xɔn alo xuruse rabana, ²¹na Ala xa fe faɲin birin fi ɛ ma, alogo ɛ nɔ a sagoon lige, naxan a kenenɲɛ. Ala xa na liga Alaa Muxu Sugandixin Yesu xɔn, binyen fiin naxan ma habadan. Amina.

[‡]13:5 A mato Sariyane 31.6 nun 31.8 nun Yosuwe 1.5 kui.

[¶]13:6 Yaburin 118.6

[§]13:10 Na findixi ariyanna gbeen nan na, Yesu soxi denaxan yi. A mato Heburune 9.11-14 kui.

^{**}13:11 A mato Saraxaraline 16.27 kui.

^{††}13:12 A mato Yoni 19.17-20 kui.

Fala dɔnxene

²²Ngaxakedenne, n na ε mafanma, ε tuli mati maxadi falani ito ra dipani amasɔtɔ n kedin naxan sebexi ε ma ito ra, a mi gbo. ²³ε xa a kolon a en ngax-

akedenna Timɔte bata mini kasoon na. Xa a fa sinma, nxu birin fe ε fema.

²⁴Nxu xa ε yeeratine nun ε yama sar-ijanxin birin xɔntɔn. Itali kaane fan ε xɔntɔn.

²⁵Ala xa hinan ε birin na.

Yaki

Yaki Alaa Falan Naxan Sebe

Denkeleya muxune lan e xa bira kiraan naxanye fɔxɔ ra e dunuɔa yi gidini, ne nan sebexi Yaki a kitabu yiren kui a naxan sebexi Alaa yamaan birin ma naxanye xuyaxi ayi dunuɔa xun xɔn ma (1.1). Muxu wuyaxi laxi a ra, Yaki ito nan findixi Yesu xunyena nde ra. A tan ma fe falaxi Kitabun yireni itoe yi: Xerane 15.13, 21.18, Kɔrenti Singen 15.7, Galati 1.19, 2.9, 2.12, Yudi 1.1. Na nan Kitabun yireni ito sebexi denkeleya muxune ma alogo a xa e sigati kiin yita e ra e bode tagi e nun lan denkeleyatarene ma. Yesu xunye Yaki findixi Yerusalem denkeleya yamaan yɛɛratina nde nan na. Yaki naxan findixi Yesu a xarandiin na, na mi finde Kitabun yireni ito sebe muxun na bayo Manga Herode bata na Yaki faxa nun sinma naxan findixi Yesu a xarandiin na (a mato Xerane Kewanle 12.2 kui).

A sebe kiin maligaxi Sandane kitabu yiren nan na Layiri Fonna Kitabu yiren kui naxan yi Alaa fe kolonna mayitama a yamaan na. Kitabun yireni ito fan Alaa fe kolonna mayitama Yesu a kiraan xɔn. Yaki fe kolonna nan ma fe singe falama fa fala a a kelixi Ala nan ma e nun muxun lan a Ala maxɔdin a ma denkeleyani (1.2-8). Na na dangu, falane xunna tixi yi-igelitɔyaan nun nafulu kanyaana nan ma, e nun tantan feene nun mantɔɔne e nun dina kendena, naxan lan a xa wali fajine ke (1.9-27). Yaki mɔn a falama a e nama muxune rafisa e bode xa lan e yii seene ma (2.1-13). Na danguxina a yi fa a fala kenden ma, denkeleyaan nun kewanle tagiin kii naxan yi (2.14-26). A yi a fala a yete suxun xɔɔxɔ lenna nun fala xuiin mabinni. (3.1-12). Na danguxina, a fa fe kolon kendena fe ma (3.13-18). A yi na

muxune maxadi naxanye yengen nake-
lima e nun naxanye findixi dunuɔa mux-
une xɔyine ra, a yi falan ti nafulu kanne
xili ma naxanye jaxu e walikene ra (4.1-
5.6). Falan naɔandeni, a yi a fala a mux-
une xa dɔja, e Ala maxandi waxatin birin
yi, e yi e bode mali denkeleyani (5.7-20).

Kitabun yireni ito kankanma falan
naxan ma naxan sebexi denkeleya mux-
une ma a fixa: I nama la Yesu a fe
Xibaru Fajin na i xaxili gbansanni tun,
fɔ denkeleyaan xa lu i kewanle yi, bayo
xa “denkeleyaan naxan mi findi kewanle
ra, na faxaxi na a ra.” (2.26).

1 N tan Yaki, Ala nun Marigi Yesu a
Muxu Sugandixina walikena, n ni ito
sebexi Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne nan
ma naxanye xuyaxi ayi siyane tagi. N
bata ε xɔntɔn.

Denkeleyaan nun fe kolonna

²Ngaxakedenne, mantɔɔn sifa
wuyaxi na ε li, ε xa na yate sewan
defexin na, ³bayo ε a kolon, ε
denkeleyaan na tɔɔyane raxan, na a
ligama nen ε tunnafanna sɔɔ. ⁴Koni fɔ
tunnafanna xa wali kamalixin nan ke,
alogo ε xa kamali ε yi defe. Sese nama
dasa ε ma. ⁵Xa fe kolonna dasaxi ε tan
nde ma, a xa a maxɔdin Ala ma, naxan
muxune birin kima a fonisireyani, a
mɔn mi na kanna yalagima. A soma nen
a yii. ⁶Koni a xa a maxɔdin denkeleyaan
nin, a nama sike. Bayo naxan na sike, na
luxi nen alo fɔxɔ igen walanna, foyen
naxan nasigama, a a raxete. ⁷Na muxu
sifan nama a miri fa fala a seen sɔte
Marigin yii nen. ⁸Amasɔtɔ xaxili firin
kanna nan na ra, a mi raxaraxi a feene
yi.

Yiigelitɔɔn nun nafulu kanna fe

⁹Denkeleya muxu yiigelitɔɔn xa sewa
amasɔtɔ Ala bata a yite. ¹⁰Nafulu kanna
fan xa sewa amasɔtɔ Ala bata a ragodo,
bayo nafulu kanna fe danguma nen alo

sexε fuge fajina. ¹¹ Sogen na xɔɔ, a wuyenna yi sexen xara, a jingine yi lisi a ra, a fugene yi yolon, a tofanna yi dangu. Nafulu kanna fan ma binyen lɔma ayi na kii nin a nɛma a feene rawalima.

Maratantan feene

¹² Sewan na kanna xa naxan a tun-nafanma tɔɔni, amasɔɔ Ala na yelin a kepaan fesefese, a nii rakisin taxamaseri kɔmɔtin soma nen a xun na, Ala bata a xanu muxune tuli sa naxan na. ¹³ Naxan na bira tantan feni waxatin naxan yi, na kanna nama a fala, a naxa, “Ala nan n natantanma.” Amasɔɔ Ala mi ratantanje fe jaxini, a fan mi muxe ratantanma. ¹⁴ Koni muxun birin tantanma a yetena kunfa feene nan xɔn ma naxanye a mabandunma, e yi a kenɛn. ¹⁵ Na xanbi ra, kunfa jaxin sa findima yulubin nan na. Yulubin na kɔxɔ waxatin naxan yi, a rapanma sayaan nan ma.

¹⁶ Ngaxakeden xanuntenne, ε nama ε yete mayenden. ¹⁷ Kise fajin birin, fe mi naxan na, na fataxi kore xɔnna nan na, keli Fafe Ala yii naxan kore xɔnna yanban seene daxi. A mi maxetema alo nininna! ¹⁸ A bata a ragidi a en xa balo a jɔndi falan xɔn ma alogo en xa findi a dali fisamantenne ra.

Fe meen nun a ligana

¹⁹ Ngaxakeden xanuntenne, ε xa a kolon, fa fala muxun birin xa mafura falan name, koni ε nama mafura falan tiye. ε nama xɔɔ sinma. ²⁰ Amasɔɔ muxu xɔɔxin mi fe Alaa tinxinyaan na. ²¹ Nayi, ε xa fe xɔsixin birin yiba e nun fe jaxin naxanye waraxi ayi. ε yi na falan suxu limaniyani, a naxan saxi ε bɔjɛni, naxan nɔɛ ε niin nakise.

²² ε nama ε tuli mati Alaa falan na tun, ε yi ε yete mayenden, fɔ ε xa a liga nen. ²³ Amasɔɔ naxan a tuli matima Alaa falan na, a mi a liga, na luxi nen alo muxun naxan a yete matoma kikenii,

²⁴ a na yelin a yete matoε, a siga, a jinan a yetagin kiin xɔn sa! ²⁵ Koni naxan a sariya kamalixin tilinna fesefese, sariyan naxan muxun xɔɔyama, a lu a fari, a mi a tuli mati a ra tun a yi jinan a xɔn, koni a yi a liga, na kanna sewan sɔɔma nen a kewanla xɔn.

²⁶ Xa muxuna nde a yete yatexi dina muxun na, koni a mi a lenna mara, a bata a yete mayenden, a dinan findima fe fuun nan na. ²⁷ Dinan naxan saripan, fe mi naxan na Fafe Ala yete ra yi, na ni ito ra: ε jɔxɔ lu kiridine nun kapa gilene xɔn e tɔɔne yi. ε yi ε yete ratanga dunupa fe xɔsixin ma.

ε nama muxune rafisa e bode xa

2 Ngaxakedenne, ε to denkeleyaxi en Marigin binyen kanna Yesu ma, Alaa Muxu Sugandixina, ε nama muxune rafisa e bode xa. ² Xa muxuna nde so ε malanni xemaan yiisolirasoon soxi a yiin na, doma fajin nagodoxi a ma, na xanbi ra yiigelitɔɔn fan yi so, dunkobine rago-doxi a ma, ³ ε yi ε yengi dɔxɔ dugi fajin kanna xɔn, ε yi a fala a xa, ε naxa, “Fa i magodo gbede fajini,” koni ε a fala yiigelitɔɔn ma fa fala “Ti menni,” hanma “Dɔxɔ n sanna dexɔn ma bɔxɔni,” ⁴ xa ε na liga, ε mi muxune rafisaxi e bode xa ba? ε mi tagi rabaan xan tima ε miriya jaxine yi nayi ba?

⁵ Ngaxakeden xanuntenne, ε tuli mati. Ala mi yiigelitɔɔne xan sugandi dunupa yi, alogo e denkeleyaan xa findi e bannayaan na, e yi mangayaan sɔɔ e keen na, Ala bata a xanu muxune tuli sa naxan na? ⁶ Koni ε tan yiigelitɔɔne rafeyama! Nafulu kanne xa mi ε rawalima ba, e yi ε xali kitisadeni? ⁷ Ne xa mi ε kanna xili fajin kalama ba?

⁸ Xa ε Manga Alaa sariyan nakamalima yati, naxan Kitabun kui, ε bata fe fajin liga nayi, a naxa, “I adamadi boden xanu alo i yetena.” ⁹ Koni xa ε muxune rafisa e bode xa, nayi ε bata yulubin liga. Na ma,

sariyan fan ε sɔnna yitama ε ra nen bayo ε mi a suxi. ¹⁰ Bayo xa muxun sariyan birin suxu, a yi keden peen kala, a bata e birin kala na yi. ¹¹ Bayo naxan a falaxi fa fala i nama yalunyaan liga, na nan mɔn a falaxi, a i nama faxan ti. Nayi, xa i mi yalunyaan liga koni i muxun faxesa, i bata findi sariya kalan na na yi. ¹² ε sigati kiin nun ε falati kiin xa lan na sariyan ma naxan xɔɔyaan fima bayo ε makitima na nan xɔn. ¹³ Amasɔtɔ Ala kininkinintarene makitima kininkinintareyaan nin. Anu, kininkininna nan kitin nɔma.

Denkeleyaan nun kewanle fe

¹⁴ Ngaxakedenne, tɔnɔn mundun na ra xa muxuna nde a fala a denkeleyaxi, xa a kewanle mi a yitama? Na denkeleyana a rakise ba? ¹⁵ A luxi nen alo marabenna nema ngaxakedenna nde ma, xemena hanma naxanla, a balon mi a yii. ¹⁶ Awa, xa ε tan nde a fala na nde ma, ε naxa, “ε siga bɔɔe xunbenli. ε sa ε maxara, ε yi lugo.” Xa ε mi e ki e fatin mako ma seene yi, na tɔnɔn nanse ra? ¹⁷ Denkeleyaan fan na kii nin, xa wali faɔi mi denkeleyani a faxaxin na ra na yi.

¹⁸ Koni muxuna nde a falama nen, a naxa, “Denkeleyana i tan yi, koni kewanle nan n tan yi.” N na a yabima nen, n naxa, i ya denkeleyaan yitama n na di, ba i kewanle ra? N tan xa denkeleyaan yita i ra n kewanle xɔn. ¹⁹ ε laxi a ra ba fa fala Ala keden peen na a ra? Na lanxi. Hali pinanne fan laxi na ra, e xuruxurun gaxuni. ²⁰ I tan xaxilitarena, i mi a kolon ba, fa fala kewali faɔi mi denkeleyaan naxan yi, na neen fuu? ²¹ En benba Ibrahima mi yate tinxin muxun na Ala yee ra yi a kewanle xan xɔn ba, a to a dii xemena Isiyaga ba saraxan na saraxa ganden fari? ²² I bata a to? A denkeleyaan nun a kewanle nan

walixi e bode xɔn ma. A kewanla nan a denkeleyaan nakamalixi. ²³ Kitabuna falan nakamali na nin, a naxa, “Ibrahima yi denkeleya Ala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa.”^{††} Nanara, e yi a fala a ma fa fala “Ala xɔyina.” ²⁴ Awa, ε bata a to, fa fala muxun natinxinma Ala yee ra yi a kewanle nan fan xɔn, a denkeleyaan gbansan mi a ra.

²⁵ Na kiini, hali yalunde naxanla, Raxabi fan tinxin nen Ala yee ra yi a kewanle xɔn ma, a to Yahudiyane xerane yisuxu ki faɔi, a yi kira gbete yita e ra.^{¶¶} ²⁶ Fati benden nun niin na fata, fatin bata faxesa na yi. Na kiini, denkeleyaan fan faxaxi na a ra xa kewanle mi a yi.

Lenna fe

3 Ngaxakedenne, ε wuyaxi nama findi karamɔxɔne ra, amasɔtɔ ε a kolon fa fala nxu tan karamɔxɔne gbee kitin xɔɔxɔma ayi nen bonne gbeen xa. ² En birin tantanma kii wuyaxi. Muxun naxan mi tantanma fala tideni mume, muxu kamalixin nan na ra, a nɔe a yete xure nen. ³ A luxi nen alo en na karafen bira soon deen ma, a a xa en sagoon liga. Nayi, a gbindin birin birama na nan fɔxɔ ra. ⁴ Kunkin fan na kii nin. Hali a to gbo, foye gbeen mɔn a rasigama, koni se xurudin nan a matinxinma kunki ragiin sagoon ma. ⁵ Lenna fan na kii nin, a xurun fatin yirene ye koni a kanba fala gbeene nan tima. Teedin fan nɔe burun gbeen ganɔe nen. ⁶ Awa, lenna fan luxi nen alo teena. En fati yirene ye, tinxintareyaan birin en lenna nin. A tan nan muxun gbindin birin birama xɔsini, alo a yi teen nan soma a dunuɔa yi gidin mumeen na! Na teen yeteen kelixi yahannama nin. ⁷ Adamadiine nɔe burunna suben sifane birin xure nen, xɔline nun bubu seene nun yexene. ⁸ Koni muxu yo

^{††}2:23 A mato Dunuɔa Fɔlɔn 15.6 kui.

^{¶¶}2:25 Yosuwe 2.1-21

munma lenna xuru. Se naxin nan a ra naxan mi raxaraxi. A rafexi dabarin nan na, muxu faxa xinla ma. ⁹En barikan birama en Marigin nun en Fafe Ala xa lenna nan na, en mɔn muxune dangama a ra Ala naxanye daxi a maligan na. ¹⁰Barika biran nun dangan minima de kedenna nin. Ngaxakedenne, na mi daxa mume! ¹¹Ige bexin nun fɔxɔ igen nɔe mine tigin mundun kedenna? ¹²Ngaxakedenne, xɔde binla nɔe oliwi bogin namine nen ba? Manpa bogi binla nɔe xɔde bogin namine ba? Ige bexin mɔn mi sɔtɔma fɔxɔ igen de.

Fe kolonna fata Ala ra

¹³Xaxilimaan nun fekolonna nde ra e ye? A xa na mayita fata a sigati ki fapin na, e nun a kewanla naxanye fataxi li-maniyaan nun xaxilimayaan na. ¹⁴Koni xa xɔxɔlɔnna nun yete yigboon nan e bɔɲeni, e ba e yete matɔxe, e nama wulen fala ɲɔndin fari. ¹⁵Na xaxili sifan mi kelixi ariyanna xan yi. Na fataxi dunuɲa nun fati benden nun Yinna Manga Setana nan na. ¹⁶Amasɔtɔ xɔxɔlɔnyaan nun yete yigboon denaxan yi, fe yibasanna nun fe naxin sifan birin nan menni. ¹⁷Koni fe kolonna naxan sa kelixi ariyanna yi, a singen naxan na, a sarijan, a mɔn bɔɲe xunbenla fima, a dipaxi, a mafan mi raxɔɔ, a lugoxi kininkininna nun kewali fapin nan na. A mi muxune rafisama e bode xa. A mi nafigiyaan ligama. ¹⁸Fe yitonna naxanye walima bɔɲe xunbenli, ne tinxinna nan sɔtɔma.

Ɛ xuru Ala ma

4 Yengene nun matandin naxanye e tagi, ne kelixi minen yi? Ne mi kelixi e rafan fe naxine xan yi ba nax-

anye e fati benden nakunfama? ²Sena nde xɔnla e ma, koni e mi a sɔtɔma. Nanara, e faxan tima, e mila, koni e mi nɔe a sɔte. E yengene so, e matandine ti. Se mi e yii bayo e mi Ala maxandima. ³E na Ala xandi seen naxan yi, e mi a sɔtɔma, bayo e Ala maxandi xunna kobi, amasɔtɔ e yete rafan feene nan tun fɔxɔ ra. ⁴E tan tinxintarene! E mi a kolon ba, fa fala a dunuɲa xanuntenyaan findixi Alaa fe xɔnnantenyaan nan na? Muxun naxan na a yete findi dunuɲa xɔyin na, na bata a yete findi Ala yaxun na. ⁵E laxi a ra ba, a Kitabun falan tixi nen tun? A naxa, “Ala bata Niin naxan sa en yi, na rafan a ma han!”^{§§} ⁶Koni Alaa hinanna luma fari se nen en xa, amasɔtɔ a mɔn a falaxi, a naxa, “Ala wasodene yikalama e feene yi, koni a hinanma nen yete magodone ra.”^{*} ⁷Nanara, e xuru Ala ma, e e kankan Yinna Manga Setana yee ra, a gima nen e bun. ⁸E maso Ala ra, a masoma e ra nen. Yulubitɔne, e e yulubi yiine raxa. E tan nafigine, e bɔɲene rasarijan! ⁹E nimisa e hakene fe ra, e sunu, e wuga! E gelen xa maxete wugan na. E sewan yi findi nii yifɔren na. ¹⁰E magodo Marigin xa, a e yitema nen.

Ɛ nama e bode yalagi

¹¹Ngaxakedenne, e nama e bode mafala. Muxu yo a ngaxakedenne mafala hanma a yi a yalagi, na kanna bata Alaa sariyan mafala, a yi a yalagi. Xa i sariyan yalagi, sariya suxu mi fa i ra nayi sɔnɔn, i to a yalagima. ¹²Sariyasa keden peen nun kitisa keden peen nan na, naxan nɔe marakisin nun halagin tiye. Koni i tan, nde i tan na, i to i adamadi boden yalagima?

§§4:5 Ala waxi a xɔn ma nen, a niin naxan saxi muxune yi, e nama na sa se gbete sagoni, e yi na seen batu.

*4:6 Sandane 3.34

I nama findi wasoden na

¹³ Ɛ tuli mati, ɛ tan naxanye a falama, ɛ naxa, “To hanma tila nxu sigama taana nde yi, nxu sa jɛɛn nadangu na, nxu sa yulayaan naba na, nxu tɔnɔna nde sɔtɔ.” ¹⁴ Anu, ɛ mi a kolon naxan ligama ɛ dunuɓa yi gidini tila! Amasɔtɔ ɛ luxi nen alo kundaan naxan godoma, a waxatidi ti, na xanbi ra a tunun. ¹⁵ A lanma nen ɛ xa ito nan fala, ɛ naxa, “Xa Marigin tin, nxu luma nxu nii ra nen, nxu feni ito liga hanma na.” ¹⁶ Koni iki ɛ wasoma, ɛ yete matɔxɔma. Na yete matɔxɔn sifan birin jaxu. ¹⁷ Nanara, xa muxun mi fe fajin liga, anu a kolon a lanma a xa naxan liga, na kanna bata yulubin sɔtɔ.

Nafulu kanna fe falana

5 Ɛ tan nafulu kanne, ɛ tuli mati. Ɛ wuga, ɛ gbelegbele tɔɔyana fe ra naxan fama ɛ lideni. ² Ɛ nafunle bata kala. Xiine bata ɛ dugine don. ³ Xɔrinxɔrinna bata ɛ xɛmane nun gbeti gbananne suxu. Xɔrinxɔrinni ito findima nen sereyaan na ɛ xili ma. A yi ɛ fati benden don alo teena, bayo ɛ nafunla malanxi waxati dɔnxɛn nin. ⁴ Walikeen naxanye ɛ xɛɛ ma seene xabaxi, ɛ mi naxanye saranna fixi, ɛ mi ne mawuga xuiin mɛma ɛ xili ma ba? Naxanye ɛ se xabaxine malanxi, ne wuga xuiin bata Marigin li, Senben Birin Kanna. ⁵ Ɛ bata lu dunuɓa yi jaxunna nun yete rafan feene yi. Ɛ bata ɛ yete rapaxun alo xuruse faxa daxine. ⁶ Ɛ bata tinxin muxune yalagi, ɛ yi e faxa, naxanye mi yi tixi ɛ kanke.

Dijan nun maxandina fe

⁷ Nanara, ngaxakedenne, ɛ dija han Marigin yi fa. Ɛ miri xɛɛ biina dijan ma, a a xɛɛn mamema waxatin naxan yi, a yi a tɔnɔne sɔtɔ. A dijama nen han tule singene nun a rapanne yi fa. ⁸ Ɛ fan xa dija

na kiini, ɛ yi ɛ wekile amasɔtɔ Marigin fa waxatin bata maso.

⁹ Ngaxakedenne, ɛ nama ɛ bode mafala, xanamu Ala ɛ makitima nen. Kitisaan famatɔɔn ni i ra. ¹⁰ Ngaxakedenne, nabiin naxanye falan ti Marigina fe yi, naxanye dija tɔɔni, ne fe xa findi misaala ra ɛ xa. ¹¹ En na a falama ne ma nen a sewana e xa amasɔtɔ e e tunnafan nen. Ɛ bata Yuba a tunnafanna fe me, ɛ mɔn bata a me Marigin naxan liga a xa a rapanni. Amasɔtɔ kininkininna nun fanna kanna nan Marigin na.

¹² Ngaxakedenne, na birin yi, ɛ nama ɛ kɔlɔ ariyanna yi hanma dunuɓa bɔxɔ xɔnna hanma sese. Koni i ya “ɔn” xa findi ɔnna ra, i ya “en-en,” na yi findi en-enna ra alogo i nama bira Alaa kitini.

¹³ Tɔɔɔ muxuna nde ɛ ye ba? Na kanna xa Ala maxandi. Muxuna nde sewaxi ɛ ye ba? Na kanna xa betin ba. ¹⁴ Furetɔna nde ɛ ye ba? A xa denkeleya yamaan fonne xili, e yi Ala maxandi a xa, e a masusan turen na Marigin xinli. ¹⁵ Ala maxandina denkeleyani, na furetɔni yalanma nen. Marigin furetɔɔn nakelima nen. Xa a bata yulubin naxanye liga, Ala a mafeluma nen ne ra. ¹⁶ Nanara, ɛ ti ɛ yulubine ra ɛ bode xa, ɛ yi Ala maxandi ɛ bode xa, alogo ɛ xa yiyalan. Tinxin muxuna Ala maxandin senben gbo, a feene gasama. ¹⁷ Adamadiin nan yi Nabi Eli ra alo en tan. A yi Ala maxandi han, a tulɛn nama fa. Tulɛn mi fa yamanani han jɛɛ saxan e nun a tagi. ¹⁸ A mɔn yi Ala maxandi, tulɛn yi fa, bogi seene yi bogi.†

¹⁹ Ngaxakedenne, xa muxuna nde a me jɔndin na ɛ ye, muxu gbete yi a raxete jɔndin kiraan xɔn, ²⁰ ɛ xa a kolon a muxun naxan yulubi kanna bama a tantanna kiraan xɔn, na bata a niin nakisi faxan ma, a yulubi wuyaxi xafarin sɔtɔ.

†5:18 Na feen sɛbexi Mangane Singen 17.1 kui.

Piyeri a Kedi Singena

Piyeri Alaa Falan Kedi Singena

Piyeri a kedi singen sebe denkeleya muxune nan ma naxanye yi xuyaxi ayi yamana suulunne ma naxanye yi Asi xurin yamanan kōmen fōxōn nun soget-eden binna. To, Asi xurin yamanan xili nen “Turiki,” Arabune bōxōni. Piyeri a sebexi e ma Romi taan nin a denaxan xili saxi a “Babilōn” (sora 5.13). A feen naxanye falama lan e ma, ne a yitama nen a e yi tōrōxi, fe wuyaxi yi sama e xun ma. Nanara, xeraan katama a xa e senbe so, e la Alaa Muxu Sugandixin na, hali e to tōrōni.

Xa a bata fala kedini ito xaran muxune xa a e xa lu denkeleyani hali e tōrōxi, a gbengbenna, na rakelixi e sereyaan nan ma fe ma e lan e xa naxan ba dunuƣa yi. Fō e dunuƣa yi gidin birin nun e sigati kiin birin xa “Alaa wanle nun binyen nan mayita” (2.9), alogo denkeleyatarene xa “e fe faƣine kolon e yi Ala tantun a na fa lōxō naxan yi.” (2.12)

1 N tan Piyeri, Yesu Alaa Muxu Sugandixina xerana, n tan nan ito sebema Alaa muxu sugandixine ma, naxanye xuyaxi ayi xōƣeyani Pontu nun Galati nun Kapadose nun Asi nun Bitini yamananane yi. ²Ɛ sugandixi nen alo Fafe Ala xaxinla yi a ma kii naxan yi nun. A bata Ɛ rasarijan a Nii Sarijanxin barakani alogo Ɛ xa xuru a Muxu Sugandixin Yesu ma, a wunla yi xuya Ɛ ma Ɛ rasarijandeni. Ala xa hinanna nun bōƣe xunbenla fi Ɛ ma han!

Habadan yigina

³En barikan bira Alaa Muxu Sugandixina en Marigi Yesu Fafe Ala xa. A bata a liga a kininkinin gbeeni, en yi xete, en yi bari a nenen na, en so nii rakisin yigini Yesu a Muxu Sugandixin nakenla

xōn sayani. ⁴Ƙeen naxan mi kalama, a mi xōrinxōrinma, a mi lōma ayi, nan namaraxi Ɛ xa ariyanna yi, ⁵Ɛ tan naxanye kantanxi a senbeni denkeleyaan xōn alogo Ɛ xa kisin sōtō, naxan minima kenenni waxati raƣanne yi.

⁶Na ma, Ɛ sewa, hali Ɛ to tōrōxi Ɛ bunba feen sifan birin yi waxatidini ito yi ⁷alogo Ɛ denkeleyaan xa rasensen. Hali xe-maan naxan nōe kale, na raxulunma teen nan na, a rasensen. Nayi, Ɛ denkeleyaan naxan tōnōn gbo xemaan xa, na fan lan a rasensen bunbaan xōn, Ɛ yi tantunna nun binyen nun xunna kenla sōtō Yesu Alaa Muxu Sugandixin mini waxatini kenenni. ⁸Ɛ munma Marigin to singen koni Ɛ a xanuxi. Ɛ mi a toma iki, koni Ɛ denkeleyaxi a ma, Ɛ lu sewa gbeeni naxan mi nōe yebe. ⁹Amasōtō Ɛ Ɛ denkeleyaan xunna sōtōma nen, naxan findixi Ɛ niin kisi feen na.

¹⁰Nabiin naxanye hinanna fe fala, naxan yi ragidixi Ɛ ma, naxan findixi kisi feen na, na findi nen ne fe ye fenna nun fe fefefese xunna ra. ¹¹E yi katama waxatine nun taxamasenne kolon feen na Yesu a Nii Sarijanxin yi naxanye makenenma e xa, a to yi e yi, a yi Alaa Muxu Sugandixina tōrōn nun a binye famatōna fe fala benun a waxatin xa a li. ¹²Ala a makenen nen nabine xa, a e mi yi walima e yete xa koni Ɛ tan, e to yi feene falama Ɛ naxanye fe mexi na muxune ra naxanye Yesu a fe Xibaru Faƣin nali Ɛ ma Nii Sarijanxin barakani naxan kelixi ariyanna yi. Hali malekane fan kunfaxi na feen fefefese feni.

En lu Alaa Nii Sarijanxini

¹³Nanara, Ɛ xaxinli tōn wanla fe ra, Ɛ yete suxu, Ɛ yi Ɛ yigi sa na hinanni Ɛ naxan sōtōma Yesu Alaa Muxu Sugandixin mini lōxōni kenenni. ¹⁴Ɛ lu alo Alaa dii xuruxine, Ɛ nama tin luyē Ɛ kunfa ƣaxine yi, Ɛ yi naxanye yi nun Ɛ to yi xaxilitareyani. ¹⁵Koni Ala sarijanxi to

ε xilixi, ε fan xa sarijan ε kewanle birin yi alo a tan. ¹⁶ Amasotɔ a sebexi, “ε xa sarijan, amasotɔ n tan sarijan.”[‡]

¹⁷ ε to ε Fafe Ala maxandima, naxan muxune birin kewanle makitima kii kedenni, ε lu alo xɔne dunupani ito yi waxatidi, ε gaxu Ala yee ra. ¹⁸ ε a kolon a ε mi xunbaxi ε fafane namun fe fuune ma se kala daxine xan na alo gbetina hanma xemana, ¹⁹ koni ε xunbaxi Alaa Muxu Sugandixin wuli fisamantenna nan xɔn, naxan baxi saraxan na alo yexee diina, fe mi naxan na. ²⁰ Ala bata yi na sugandi benun dunupa xa da, a yi a ramini kenenni ε tan ma fe ra waxati dɔnxeni itoe yi. ²¹ ε denkeleyaxi Ala ma a tan nan baraka yi, Ala naxan a rakelixi sayani, a binyen fi na ma, alogo ε denkeleyaan nun yigin xa lu Ala yi.

²² Bayo ε bata ε yete niin nasarijan jɔndi suxun xɔn ma, ε yi xanuntenya kenden sotɔ ε ngaxakedenne xa, nayi, ε bode xanu ε senben birin na sarijanni.

²³ Amasotɔ ε bata xete, ε mɔn yi bari a nenen na, naxan mi fata adamadiin na naxan faxama, koni fata Alaa falan na naxan niima, a luma habadan. ²⁴ Bayo a sebexi Kitabuni, a naxa,

“Adamadiine birin luxi nen

alo sexena,

e binyen birin yi lu

alo se fugena.

Sexene xarama nen,

e fugene yi yolon.

²⁵ Koni Marigina falan luma nen habadan.”[¶]

Na falan findixi Yesu a fe Xibaru Fajin nan na naxan nalixi ε ma.

Yama sarijanxina

2 Na ma, ε ba fe jaxin sifan birin ma e nun yanfantenyaan nun nafiyaan nun milen nun fala jaxin birin. ² Niin balo kenden xɔnla xa ε suxu alo xije xɔnla dii futen suxuma kii naxan yi, alogo ε fan xa sabati ε kisi feni a xɔn, ³ ε to bata a mato, ε yi a kolon a Marigin fan.[§]

⁴ ε maso a ra, naxan findixi siimaya gemen na, adamadiine e mexi naxan na, koni Ala naxan sugandixi, a mɔn yi a xunna keli. ⁵ ε tan fan bata findi Alaa banxin ti seene ra alo geme niiramane, ε yi findi saraxarali yama sarijanxin na, ε yi siimaya saraxane ba Ala tinxi naxanye ra fata a Muxu Sugandixin Yesu ra. ⁶ Amasotɔ Kitabuni ito nan falaxi, a naxa, “N bata gemena nde dɔxɔ Siyon taani alo banxin tongon geme fajɔ yebaxina. Naxan na denkeleya a ma, yagin mi na kanna liye.”^{**}

⁷ Gemeni ito xunna kenla ε tan denkeleya muxune nan xa, koni Kitabun yireni ito nan lanxi denkeleyatarene tan ma, a naxa,

“Banxi tiine e me gemen naxan na, na bata findi banxi geme fisamantenna ra.”

⁸ A mɔn sebexi Kitabun kui, a naxa,

“Yamana e sanna radinma gemen naxan na,

a findi e rabira gemen na.”^{††}

E e dinma a ra nen amasotɔ e mi tinxi falan suxe, anu na nan yi ragidixi e ma.

⁹ Koni ε tan bata findi yama sugandixin na. Mangane nun saraxaraline nan ε tan na, siya sarijanxina, Ala gbeen yamaan naxan na, alogo ε xa a wali fajɔ gbeene fe rali, a tan naxan ε xilixi, a yi ε ba

[‡]1:16 Saraxaraline 19.2

[¶]1:25 Esayi 40.6-8

[§]2:3 Yaburin 34.9

^{**}2:6 Esayi 28.16

^{††}2:8 A mato Yaburin 118.22 nun Esayi 8.14 kui.

dimini, siga a kabanako kenenyani. ¹⁰ A fɔlɔni, Alaa yama mi yi ε ra nun koni iki, ε bata findi a yamaan na. ε tan naxan mi yi Alaa kininkininna sɔtɔxi, koni iki, ε bata a kininkininna sɔtɔ.

Denkeleya muxune xa xuru

¹¹ Nba, ngaxakedenne, ε tan naxanye luxi alo xɔpene nun sigatine dunuɔa yi, n na ε mafanma, ε yete suxu fati benden kunfa feene ma naxanye ε niin yengema. ¹² ε kewanle xa fanɔe ayi nen denkeley-atarene ye, alogo, e na ε mafala fe naxi rabaan na, e xa ε kewali faɔine to, e yi Ala binya a fa lɔxɔni.

¹³ ε xuru adamadiyaan mangayane birin bun Marigina fe ra, a na findi manga gbeen na ¹⁴ hanma yamana kanne, a naxanye rasigaxi wali kobine sarandeni fe naxi rabane ra, e yi fe faɔi rabane tantun e wali faɔine ra. ¹⁵ Amasɔtɔ Ala sagoon na a ra, a ε fe faɔi rabaan xa xaxilitarene radundun e xaxilitareyani. ¹⁶ ε findi muxu xɔɔyax-ine ra, koni ε nama ε xɔɔyaan findi fe naxin luxun seen na, ε findi Alaa konyi faɔine ra. ¹⁷ ε muxun birin binya, ε yi ε denkeleya muxun bonne xanu, ε yi gaxu Ala yeε ra, e yamana kanna binya.

Yesu a tɔɔne misaala

¹⁸ Walikene, ε xuru ε kuntigine ma, ε yi kuntigi naxine binya feen birin yi alo a faɔine nun a dipaxine. ¹⁹ Amasɔtɔ, na findixi fe faɔin nan na, xa muxun limaniya naxankatan bun ma Ala kolonna fe ra, a a li na naxankatan mi lanxi a kewanle ma. ²⁰ Koni na finde binyen na e xa di, xa ε naxankata ε kala tixine fe ra, ε yi limaniya? Anu, xa ε tɔɔ ε kewali faɔine fe ra, ε yi limaniya, fe faɔin nan na ra Ala yeε ra yi. ²¹ Ala ε xilixi na nan ma, bayo Alaa Muxu Sugandixin yeteen tɔɔ nen ε xa, a yi misaala lu e yii alogo ε

xa bira a fɔxɔ ra. ²² Kitabun naxa, “A mi yulubi yo liga, a mi yanfa fala yo ti.”^{††}

²³ E a konbi waxatin naxan yi, a tan mi konbi ti. A tɔɔ waxatin naxan yi, a mi xape e ma koni a a yete lu kitisa tin-xinxina Ala nan yii.

²⁴ Yesu yeteen bata en yulubine goronna tongo a fati bendeni, a to gbangban wudin ma, alogo en xa lu alo faha muxune yulubine mabinni, en yi lu en nii ra tinxinni. ε kendeyaan sɔtɔxi a maxɔlɔne nan xɔn. ²⁵ ε yi luxi nen alo yexeen naxanye lɔxi ayi, koni iki ε mon bata xete xuruse rabaan fema naxan ε niin kantanma.

Naxanle nun e xemene fe

3 ε tan naxanle, ε xuru ε xemene ma, alogo xa e tan ndee mi laxi Alaa falan na, e xa findi denkeleya muxune ra, fata e naxanle sigati kiin na, hali ba falan na, ² e na fa ε sigati kiin nakɔɔsi waxatin naxan yi ε sarɔnanna nun binyen naxan yi. ³ ε marayabun nama fata ε maxidi kii yo ra, alo ε yi e xunna denbe, hanma ε yi xemaan so hanma ε yi dugi de xɔdexene so, ⁴ koni ε bɔɔe yi feen xa fanɔe ayi naxan luxunxi, a mi forima, a xa findi nii limaniyaxin nun nii sabarixin nan na, Ala naxan yatema han! ⁵ Na nan yi findixi a fɔlɔn naxalan sarɔnaxine rayabu seen na, naxanye yi e yigi saxi Ala yi. E yi xuruxi e xemene ma ⁶ alo Iburahimaa naxanla Saran yi xuruxi a ma kii naxan yi, a yi a xilima nen, a naxa, “N kanna.” Na dii temene nan ε ra, xa ε fe faɔin liga, e mi gaxun sese yeε ra.

⁷ ε fan xemene na kii nin, ε a liga xaxinla ra ε nun ε naxanla nema ε dunuɔa yi gidin ligama ε bode xɔn ma, ε yi e binya e fati benden senben to mi ε gbeen lixi, bayo ε nun ne birin nii rak-isin hinanna sɔtɔma ε keen na nen. Na ma, sese mi ε Ala maxandini kale.

Tɔɔn tinxinni

⁸Nba, ε birin xa lu xaxili kedenni, ε kininkinin, ε yi ε bode xanu ngaxake-denyani, ε fan ε bode ra, ε yete magodo. ⁹ε nama fe paxin ɔɔɔ fe paxin na, ε yi konbin ɔɔɔ konbin na, koni ε xa duban ti, amasɔɔ Ala ε xilixi na nan ma al-ogo ε xa barakan ɔɔɔ ε keen na. ¹⁰Bayo Kitabun naxa,
 “Siimayaan nafan naxan ma,
 naxan waxi siimaya fajin xɔn,
 na kanna xa a lenna suxu fala paxine ma,
 a deen suxu wulen ma.

¹¹A yi a xun xanbi so fe paxini,
 a fe fajin liga.

A bɔɔɔ xunbenla fen,
 a bira a fɔɔɔ ra.

¹²Marigin yeen tinxin muxune ra,
 a tuli matixi e maxandi xuiin na.

Koni Marigin xun xanbi soxi fe paxi ra-
 bane yi.”^{¶¶}

¹³Xa fe fajin kunfana ε yi, nde nɔɔ fe paxin lige ε ra? ¹⁴Koni hali ε tɔɔ ε wali fajine fe ra, sewan nan na ra ε xa. E gaxu naxan yee ra, ε nama gaxu na yee ra, ε nama kuisan. ¹⁵Koni ε Alaa Muxu Sugandixin binya ε Marigin na ε bɔɔɔni. E lu yitɔɔxi ε xun mafala feen na lan e yigin ma, e na ε maxɔdin wax-atin naxan yi. ¹⁶Koni ε a liga limaniyaan nun binyeni. E bɔɔɔɔn xa saripan wax-atin birin alogo ε nema wali fajine kema Alaa Muxu Sugandixina fe ra, muxun naxanye ε mafalama, ne xa yagi e falane ra. ¹⁷Amasɔɔ xa Ala sagoon na a ra, a fisa muxun yi tɔɔ fe fajin nabadeni be-nun a xa tɔɔ a paxin nabadeni. ¹⁸Bayo Alaa Muxu Sugandixin faxes nenen en yulu-bine fe ra sanɔɔ ma keden han habadan, a tan tinxin muxuna tinxintarene xa, al-ogo a xa fa ε ra Ala ma. A faxes nenen fati bendeni, koni Alaa Nii Saripanxin yi a niin naxete a yi. ¹⁹Na Nii Saripanxin xɔn,

a yi siga kawandi badeni niin kasorasane xa, ²⁰naxanye bata yi murute Ala ma a fɔɔɔni, Ala yi Nuhan legedenma a dijani, a yi kunkin nafalama waxatin naxan yi. Muxu dando nan tun kisi igen ma na kui, muxu solomasexe gbansan. ²¹Na igen findixi marafuun misaala nan na igeni ε tubi xinla ma naxan ε fan nakisima iki. A mi findixi fati benden xosine ba seen xan na, koni de xui tongona Ala xa xaxili saripanxini. Na marafuun nan ε rakisima iki Yesu, Alaa Muxu Sugandixin nakenla xɔn sayani, ²²naxan sigaxi ariyanna yi, a ɔɔɔ Ala yiifanna ma malekane nun nɔɔyane nun senbe kanne birin xun na.

Dunupa yi gidi nenena fe

4 Nanara, Alaa Muxu Sugandixin to tɔɔɔxi a fati bendeni, ε fan xa ε yitɔɔn na xaxili kedenni, amasɔɔ naxan bata tɔɔ fati bendeni, na nun yulubin bata fata. ²Na kanna mi fa a siimayaan lig-ama adamadiine kunfa feene xɔn fɔ Ala sagona. ³Amasɔɔ ε bata yi bu denkeley-atarene rafan feene lige waxati dangux-ini, ε yi ε sɔbe so haramu feene nun kunfa paxine nun ɔɔɔ minna nun haramu sumunne nun ɔɔɔ min sumunne nun suxure batu xosixin ma. ⁴Na ma, a bata findi e ratereɔna feen na ε to mi fa e gima e fɔɔɔ ra xaxilitare fe tilinxi wuyaxini itoe yi, e yi ε rayelefu. ⁵Koni e e dentegema nen Ala xa na feen ma, naxan yitɔɔxi faxes muxune nun niiramane makiti feen na. ⁶Nanara, Alaa falan Xibaru Fajin nali nen hali faxes muxune ma, alogo hali e fati bendena feene to bata yelin makite alo adamadiine birin, e xa lu nii rakisini Ala xɔn ma a Nii Saripanxin barakani.

En xa Ala kiseene rawali ki fajin

⁷Feene birin napanna bata maso. Nayi, ε a liga xaxinla ra, ε yi ε yete suxu alogo ε xa nɔ Ala maxande. ⁸Na birin

yi, ε sɔbe so xanuntenyaan ma ε bode xa, amasɔtɔ xanuntenyaan nan yulubi wuyaxi janma.⁸⁸ ⁹ε bode yigiya hali ε mi ε mawuga. ¹⁰Ala kiseen naxan fixi ε keden kedenna birin ma, ε bode mali na ra. Nayi, ε findima nen Alaa walike fapine ra naxanye a hinanna sifane birin nawalima. ¹¹Xa naxan falan tongo, na xa falan ti alo a Alaa falane nan yete tima. Xa muxuna nde walima bonne xa, a xa wali alo Ala a kixi senbeni kii naxan yi, alogo binyen xa fi Ala ma feen birin yi a Muxu Sugandixin Yesu barakani. Binyen nun senben xa fi a tan nan ma habadan han habadan. Amina.

Tɔrɔna Yesu xɔn

¹²Ngaxakedenne, ε tɔrɔ xɔdɛxen nama ε raterena naxan ε lima ε mato feen na, alo fe daxatarena nde na ε li. ¹³Koni xa ε nun Alaa Muxu Sugandixin tɔrɔ ε bode xɔn, ε xa sewa na ra han, alogo a binyen na mini kenenni ε sewan xa gbo ayi. ¹⁴Xa e ε konbi Alaa Muxu Sugandixin xinla fe ra, sewana ε xa nayi, amasɔtɔ Alaa Nii Sarijanxi binyaxina ε yi. ¹⁵Anu, ε tan nde yo nama tɔrɔ bayo ε bata findi muxu faxan na hanma mupadena, hanma fe ɲaxi rabana, hanma nafigina. ¹⁶Koni xa ε tɔrɔ bayo Yesu mantonne nan ε ra, yagi mi na ra, fɔ ε Ala binya, bayo a xinla bata lu ε xun ma.

¹⁷Amasɔtɔ kiti sa waxatin bata a li, a fɔlɔma Alaa yamaan nan ma. Anu, xa a fɔlɔma en tan nan ma, naxanye tondima Alaa falan Xibaru Fapin suxe ne tan ɲajanna di? ¹⁸“Xa tinxin muxun kisi raxɔɔ, Ala kolontarene nun yulubi kanne tan luma di?”* ¹⁹Nayi, naxanye tɔrɔma Ala sagoni, ne xa e yete lu e Dali Marigin yii naxan tinxin, e yi lu fe fapin lige.

Fonne wanla yamani

5 N xa denkeleya yamaan fonne fan nalimaniya ε ye amasɔtɔ n fan findixi yamaan fonna nde nan na alo e tan, e nun Alaa Muxu Sugandixina tɔrɔn serena nde. Binyen naxan fama minideni kenenni, n fan na nde sɔtɔma nen. ²ε yengi dɔxɔ Alaa xuruse kurun xɔn, a naxan taxuxi e ra. ε karahanxin nama e xun mato a ra de, koni ɲenige fapini Ala sagoni. ε nama a liga yagitareya feene tɔnɔ sɔtɔn ma koni fɔ ε sɔbeni. ³Naxanye taxuxi e ra, ε nama nɔyaan liga ne xunna alo kuntigine, koni ε findi misaala ra kurun xa. ⁴Xuruse Raba Kuntigin na mini kenenni waxatin naxan yi, ε mangayaan taxamasenna kɔmɔtin sɔtɔma nen binyeni naxan mi kale mume!

⁵Banxulanne, ε fan xa xuru fonne ma. ε birin xa yete magodon lu ε ma alo dugina ε nema ε bode xɔn ma. Amasɔtɔ Kitabun naxa, “Ala wasodene yikalama e feene yi, koni a hinanma nen yete magodone ra.”† ⁶ε ε magodo Ala senben bun, alogo a xa ε yite a waxɔn waxatini. ⁷ε ε xaminna feene birin lu a ma, amasɔtɔ a yengi e xɔn.

⁸ε yete suxu, ε lu e yeε ra yi, amasɔtɔ ε yaxun Yinna Manga Setana sigan tima alo yatan naxan wurundunma. A muxune fenma a naxanye donma. ⁹ε kankan a yeε ra denkeleyani ken! ε xa a kolon a na tɔrɔ sifane ε ngaxakedenne fan fari dunuɲa yiren birin yi. ¹⁰ε na tɔrɔ waxatina nde yi, Ala hinanna birin kannan naxan ε xilixi a habadan binyeni a Muxu Sugandixini, na yetena ε rakelima nen, a yi ε senbe so, a ε maxɔdɔxɔ, ε mi mamaxe. ¹¹Senben xa lu a tan nan xa habadan! Amina.

§§4:8 A mato Sandane 10.12 nun Yaki 5.20 kui.

*4:18 Sandane 11.31

†5:5 Sandane 3.34

Fala rapanna nun dubana

¹²Silasi, n naxan yate ngaxakeden tɔgɔndiyaxin na, na nan n malixi n kedi dungini ito sebe ε ma, alogo n xa ε ralimaniya, n yi sereyaan ba ε xa, a Alaa hinanna jɔndin nan ito ra, ε naxan yi

ken! ¹³Denkeleya yamaan naxan Babilɔn taani,[‡] Ala naxanye sugandixi alo ε tan, ne ε xɔntɔnma. N ma dii xemen Maraka fan ε xɔntɔnma. ¹⁴ε bode xɔntɔn ngaxakedenya sunbuni.

Ala xa bɔje xunbenla fi ε birin ma ε tan naxanye a Muxu Sugandixini.

[‡]5:13 *Babilɔn taan* findixi wundo falan nan na naxan bunna neen “Romi Taana.” *N ma dii xemen Maraka:* na bunna neen Piyeri Maraka xanuxi alo a diina. Yanyina nde Piyeri nan Maraka xaranxi denkeleyaan ma.

Piyeri a Kedi Firindena

Piyeri Alaa Falan Kedi Firindena

Kitabun yireni ito sebexi denkeleya muxune nan ma. A sebe xunna findixi muxune nan yenge fe ra naxanye dina fe xaranna tima naxan mi findixi Yesu a fe Xibaru Fapin kedenna ra. Na wule karamɔxɔne bata yi basan denkeleya muxune ra Piyeri a waxatini.

Wule dinane rali muxune mi janpe dunupa yi mume. Nayi, kawandin naxan sebexi Piyeri a Kitabun firinden kui, na feene mɔn ligama to. A denkeleya muxune kawandima a e xa senbe so Marigina fe kolonni, alogo e nama e yete mayenden wule karamɔxɔne tantan fala fuune xɔn.

1 N tan Simɔn Piyeri Yesu Alaa Muxu Sugandixina walikeen nun a xerana, n tan nan ito sebexi, siga e ma, e tan naxanye fan bata denkeleyaan sɔtɔ naxan nun nxu gbee binyen lan e naxan sɔtɔ nxɔ Ala nun nxu rakisimana tinxinyaan xɔn ma, Yesu Alaa Muxu Sugandixina. ²Ala xa hinanna nun bɔpe xunbenla fi e ma, a gbo ayi Ala kolonna nun en Marigi Yesu kolonna xɔn ma.

Denkeleya muxune yugona

³Ala senben naxan Yesu yi, na bata feren birin fi en ma alogo en xa en ma dunupa yi gidin naba Ala kolonni naxan en xilixi a binyen nun a fanni. ⁴Na ma, a bata en tuli sa feene ra, naxanye xunnayerenna nun e gboyaan dangu a birin na, alogo e xa e yete sɔtɔ xɔsi feene ra kunnafan naxanye tima muxune ma dunupani ito yi, e fan yi Ala keɗaan sɔtɔ. ⁵Na ma, e kata e senben birin na, e sɔn fapin sa e denkeleyaan fari, e kolonna sa sɔn fapin fari. ⁶E yete suxun sa e kolonna

fari. E tunnafanna sa yete suxun fari. E Ala kolonna sa tunnafanna fari. ⁷E ngaxakedenyaan marafanna sa Ala kolonna fari. E xanuntenyaan sa ngaxakedenyaan marafanna fari. ⁸Xa keɗani itoe lu e yi, e yi sabati, e mi e luye tunnaxɔlen nun walitayeni en Marigi Yesu kolonni mume, Alaa Muxu Sugandixina. ⁹Koni xa ne mi muxun naxan yi, na kanna yeen mi feni gbema, a luma nen alo danxutɔna, a jinnan fa fala a Ala bata a yulubi fonne xafari.

¹⁰Nanara, ngaxakedenne, e mɔn xa e yixɔdɔxɔ dangu iki ra Alaa xinla ratinden e nun a e sugandi naxan tixi, amasɔtɔ xa e na liga, e mi bire mume!

¹¹Nayi, Yesu Alaa Muxu Sugandixin habadan mangayani so fere gbeen fima e ma nen en Marigin nun en nakisimana.

¹²Na nan a ligaxi, n feni itoe rabirama e ma waxatin birin, hali e to e kolon, e mɔn yi na jɔndi feen suxu ken e naxan sɔtɔxi. ¹³N ma miriyani, fanni n na n niini fati bendeni, n lan n na feene rabira e ma alogo e xa lu e yee ra yi. ¹⁴Amasɔtɔ n na a kolon, n niin bamatɔɔn ni i ra fati bendeni, alo en Marigina Alaa Muxu Sugandixin Yesu yetena n nakolon kii naxan yi. ¹⁵Nayi, n katama nen feren birin na, alogo n na faxa, feni itoe xa nɔ rabire e ma waxatin birin.

Piyeri bata yi Yesu a binyen to

¹⁶Nba, Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fa feen senbeni, nxu mi muxune tali yitɔnxine xan falaxi e xa lan na feene ma, bayo nxu tan yeteen nan a binyen toxi nxu yeene ra. ¹⁷Amasɔtɔ a xunnayerenna nun binyen sɔtɔxi nen Fafe Ala yii, a to na xuiin me fata binye gbee yiren na, a naxa, “N nafan Dii Xemeni ito ra, a bata n kenen ki faji!”^f

¹⁸Nxu yeteen yi na fala xuiin me, sa keli

^f1:17 A mato Matiyu 17.1-5 nun Maraka 9.2-7 nun Luka 9.28-35 kui.

kore, nxu yi a fëma geya sarijanxin fari waxatin naxan yi.

¹⁹Nxu laxi nabine fala tixine ra iki dangu waxati danguxine ra. E lan e xa e xaxili ti ne ra alo lenpun naxan degema dimini han kuye yi yiba, tagalan saren fan yi dege fõlõ e bõpeni. ²⁰Naxan dangu a birin na, e na kolon, a Kitabun nabiya fala yo mi fataxi nabina fe yeba kiin na. ²¹Amasõtõ nabiya fala yo mi yi kelima adamadiine sagoon ma, koni Alaa Nii Sarijanxin nan yi adamadiine malima, e yi falan ti fata Ala ra.

Wule karamõxõne fe

2 Koni wule nabine yi yamaan ye a fõlõni. A mõn na kii nin to, wule karamõxõne fan e ye iki. E wule xaranne rasoma e tagi naxanye muxune halagima han e yi e me e kanna ra naxan e xunbaxi. Ne halagin nan xilima e yete ma xulen! ²Muxu wuyaxi birama nen e haramu feene fõxõ ra, na muxune yi a liga nõndi dinan kiraan yi rayelefu. ³Karamõxõni itoe e rawalima nen mayendenni e fala yitõnxine xõn e milani. Koni e makiti feen bata fõlõ to mi na ra, e halagi feen mi fa buma.

⁴Malekan naxanye yulubin liga a fõlõni, Ala mi ne ratanga, koni a e rawoli ayi nen yahannama yi. E maraxi yõlõnxõnna ra dimini e kiti sa lõxõn ye ra. ⁵Muxu singene dunuõa yi, a mi ne fan natanga, a yi fufa gbeen nafa Ala kolontarene ma, koni a muxu solofere nan tun nakisi e nun Nuhan naxan yi tinxinyana fe kawandin bama. ⁶Ala mõn Sodoma nun Gomora taane fan halagi nen tẽn na, e findi xuben na. A yi e findi misaala ra Ala kolontarene xa, feen naxan fama ligadeni e ra. ^{**} ⁷Ala mõn Loti tinxin muxun xunba nen, naxan

bõne tõrõ na sariyatara kanne haramu feene fe ra. ⁸Bayo na tinxin muxun to yi dõxi e tagi, a niin yi lu tõre lõxõ yo lõxõ e fe naxine fe ra, a yi naxanye toma, a e me. ⁹Na feene birin nan a yitama fa fala Marigin nõe dina muxune xunbe nen maratantan feene yi, a yi tinxintarene mara naxankatan ye ra kiti sa lõxõni, ¹⁰katarabi na muxune ma, naxanye biraxi fe xõsixine fõxõ ra, e fati benden naxan feene, e yi murute Marigina nõõn bun.

Wule karamõxõni itoe wekilexi, e wasoxi. E mi gaxuma binye kanne rayelefu. ¹¹Hali malekan naxanye sẽnben nun fangan gbo wule karamõxõni itoe xa, ne mi na sifane rayelefuma kitini Marigin yetagi. ¹²Koni muxuni itoe feene rayelefuma e mi naxanye kolon, e lu alo sube xaxilitare suxu daxin naxanye halagima. Na muxune halagima nen alo subene, ¹³e tinxintareyaan birin yi saran e ra. A rafan e ma, e yi wasa e waxõn fe kobine birin na yanyin na. E nema e dege e fëma, yagin nun xunnagodon nan a ra, e sewa e to e yanfama. ¹⁴E yalunyaan fenma e yeen na. E mi wasan yulubin na mume! E fangatarene mabandunma. E darixi mile feene nan na. Dangatõne nan e ra. ¹⁵E bata kira tinxinxin yiba, e yi bira Beyori a dii xeme Balami a kiraan fõxõ ra tantanni naxan ma tinxintareyaan saranna yi rafan a ma. ¹⁶Koni a sofanla naxan mi nõe falan tiye, na a muxu xuiin namini nen, a yi nabiin danna sa a xaxilitareya wanli.††

¹⁷Wule karamõxõni itoe luxi nen alo tigi yili raxarena, alo foyen kundaan naxan tuntunma kore, dimi tilinxi gbeen nan namaraxi e ye ra. ¹⁸E waso fala fuune tima, e yi muxune rakunfa fati benden naxan haramu feene xõn, nax-

§2:5 A mato Dunuõa Fõlõn 6.1 han 7.24 kui.

**2:6 A mato Dunuõa Fõlõn 19.24 kui.

††2:16 A mato Yatene 31.16 kui.

anye baxi e sɔtɔdeni muxu tantanxine ra. ¹⁹E muxune tuli sama xɔrɔyaan na, anu, e tan yetɛɛn xɔsi feene konyiyani. Amasɔtɔ sese muxun nɔ, a bata findi na konyin na. ²⁰Xa e bata futuxulu dunuɔa xɔsi feene ma en Marigin nun en nakisi-maan Yesu Alaa Muxu Sugandixin kolon feen xɔn, e mɔn yi tin na feene yi e nɔ, e raɔanna ɔaxuma ayi nen dangu e fɔlɔn na. ²¹Bayo a yi fisa nun na kanne nama tinxinyaan kiraan kolon, benun e xa a kolon e mɔn yi e xun xanbi so yamari sariɔanxini e naxan sɔtɔxi. ²²Naxan lig-axi e ra, na bata sandani itoe ɔɔndin yita fa fala, “Baren xetema a baxunna ma.”^{‡‡} E nun “I nɛɛn fa xɔsɛn maxa tun, a mɔn bata sa a makutukutu boroni.”

Marigin fa lɔxɔna fe

3 Ngaxakedenne, n ma kedin firinden ni ito ra, n bata naxan sebɛ ε ma. N na e firinna sebɛxi ε ma nen alogo n xa feene rabira ε ma, ε yi xaxili sariɔanxin sɔtɔ, ²alogo, nabi sariɔanxine bata yi falan naxanye ti, ne xa rabira ε ma e nun en Marigin nun en nakisimana yamarine, xerane naxanye rali ε ma. ³ε xa a kolon singen fa fala waxati raɔanne yi, magele tiine fama nen ε mageledeni naxanye birama e kunfa fe ɔaxine fɔxɔ ra. ⁴E a falama nen, e naxa, “Yesu ε tuli sa a fa feen naxan na, na minen? Xabu en benbane faxa waxatin naxan yi feene birin mɔn kii kedenni keli dunuɔa da waxatin ma han to.”⁵ Amasɔtɔ, e a rakelima a ma nen e ɔinan ito ra fa fala, to mi na ra Ala yi kore xɔnna da a fala xuiin na, a bɔxɔn ba igen na a lu igen tagi. ⁶Na igen nan na waxatin dunuɔa birin halagi fufaan na.^{¶¶} ⁷Koni to kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ramaraxi tɛɛn nan xili yi na fala kedenna

xɔn, kiti sa lɔxɔn nun Ala kolontarene halagin yɛɛ ra.

⁸Koni, ngaxakedenne, ε nama ɔinan fe kedenni ito xɔn ma, soɛe kedenna luxi nen Marigin yɛɛ ra yi alo ɔɛɛ wuli kedenna, ɔɛɛ wuli kedenna fan alo soɛe kedenna. ⁹Marigin mi buma a tuli saan nakamalideni, alo muxuna ndee a mirima kii naxan yi. Koni a diɔaxi ε xa nen amasɔtɔ a mi waxi muxe xa halagi, koni fɔ muxune birin xa e xun xanbi so nen e hakene yi.

¹⁰Anu, Marigin fa lɔxɔna a lima nen, a muxune raterɛna alo muɔadana. Na lɔxɔni, kore xɔnna danguma nen halagi xui gbeeni, a yi seene fan yi gan. Bɔxɔn nun a feene birin yi makenen kitin xili yi. ¹¹Ne birin to halagima na kii nin, ε lan ε xa findi muxun sifan mundunye ra? ε dunuɔa yi gidin xa sariɔan Ala kolonni, ¹²ε yi gbeten Ala fa lɔxɔn na, ε kɛwanle yi a faani fura, dunuɔa nun a yi seene halagima tɛɛn na lɔxɔn naxan yi. ¹³Anu, Ala bata en tuli sa kore xɔri nenen nun bɔxɔ xɔri nenen na, tinxinyaan luma denaxan yi. En na nan mamema.^{§§}

¹⁴Nanara, ngaxakedenne, ε to na feen mamema, ε feren birin naba alogo a xa e li fetareyaan nun sɔntareyani, bɔɔɛ xunbenla yi lu e nun Ala tagi. ¹⁵ε xa a kolon a en Marigina diɔan nan muxune rakisima alo en nafan ngaxakedenna Pɔli a sebɛxi ε ma kii naxan yi fe kolonna xɔn Ala naxan fixi a ma. ¹⁶A na nan sebɛxi a kedine birin kui lan feni itoe ma. A kedine yirena ndee famu raxɔlɔ, xaxilitarene nun xarantarene yi ne bunne yifu, alo e Kitabun yire gbetene fan ligama kii naxan yi, e yi e yete rahalagi.

¹⁷Nanara, ngaxakedenne, ε tan to rakolonxi, ε a liga ε yeren ma, alogo sariyatara kanne tantanna nama ε li, ε

^{‡‡}2:22 Sandane 26.11

^{¶¶}3:6 A mato Dunuɔa Fɔlɔn 1.6-9 nun 7.11 kui.

^{§§}3:13 A mato Esayi 65.17 nun 66.22 kui.

yi bəno ɛ tide barakaxini. ¹⁸Koni ɛ lu
sige yeen na en Marigin nun en nakisi-
maan Yesu Alaa Muxu Sugandixina hi-

nanna nun a kolonni. Binyen xa fi a tan
nan ma iki han habadan. Amina.

Yoni a Kedi Singena

Yoni Alaa Falan Kedi Singen Naxan Sebe

Kedi saxan nan xili saxi Yoni xun ma hali a xinla to mi sebexi e kui. Denkeleya yamaan singe ra muxune nan a falaxi na kiini, a yi findi namunna ra. A singen mi xibaru yo fixi en ma lan a sebe muxun ma, a mɔn mi a falaxi a sebexi naxanye ma. Kedini ito sebexi nen alogo a xaran muxune xa e senbe so, e xa lu Alaa yamani, nanara e lu xanuntenya kendeni. A mɔn sebexi alogo e xa e makuya wule dinane ra naxanye yi Yesu a fe Xibaru Fajini fuma.

Kitabun yireni ito fɔlɔni a sebe xunna nan yebama (1.1-4). A yi yamaan senbe so naxanye lan e lu Ala nun a Muxu Sugandixin Yesu xɔn, e nun lanna xa lu e tagi. Nayi, e lan nen e yi muxune sereyaan suxu naxanye Yesu to. Kitabun yireni ito sebe muxuna a xaran muxune senbe soma a e xa lu kenenni, bayo kenenna nan Ala ra. Na feen ma, e lan nen e xanuntenyaan yamarin suxu (1.5-2.17). Na xanbi ra, Kitabun sebe muxuna Yesu a dinan matandi muxune nan ma fe falama en xa, wule falan naxanye a falama a Marigin mi Yesu ra (2.18-29). Na xanbi ra, a mɔn yi Alaa diine kii kendeni yita en na: E tinxinna, e mɔn e bode xanuxi kii naxan yi (3.1-24). A yelin xanbini tantanna nun jɔndin tagi rase (4.1-6), Kitabun yireni ito sebe muxun mɔn yi xete xanuntenyana fe ma: Findi fena Ala gbeen na, i xanuntenyaan liga, bayo Ala nan xanuntenyaan na (4.7-21). A a falan napanma denkeleyaan senben nan ma, a mɔn yi a Kitabun fala xɔnne makenen (5.1-21).

Kitabun yireni ito denkeleyaan kii yeteen nan yitama. A denkeleya muxune xaxinla nan yigboma, a yi e mali e xete

fe jaxin fɔxɔ ra, a yi e senbe so Yesu yi, e nun a xanuntenyana lan bonne ma.

Habadan nii rakisin falana fe

1 Siimaya falan naxan yi na nun xabu dunupa fɔlɔni, nxu bata na me, nxu yi a to, nxu yi a yigbe, nxu bata nxu yiin din a ra, nxu na nan ma fe ralima ε ma. ²Na siimayaan bata mini kenenni, nxu yi a to. Nxu na nan ma fe sere bama. Nxu yi habadan nii rakisina fe rali ε ma naxan yi Fafe Ala fema, naxan minixi kenenni nxu xa. ³Nxu naxan mexi, nxu yi a to, nxu na nan ma fe falama ε fan xa, alogo ε xa sa nxu fari ngaxakedenyani, naxan Fafe Ala nun a Dii Xemena Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ⁴Nxu ito sebexi ε ma nen alogo en ma sewan xa defe.

Ala nan kenenna ra

⁵Nxu falan naxan mexi Yesu ra, nxu na nan nalima ε ma fa fala kenenna nan Ala ra, dimi yo mi a yi! ⁶Xa en na a fala a en ngaxakedenyaan ligama a tan xɔn ma, koni en sigan tima dimini, en bata wulen fala na yi. Jɔndin mi en kewanle yi. ⁷Xa en sigan ti kenenni alo a tan yeteen kenenni kii naxan yi, en bata lu en bode xɔn ngaxakedenyani nayi, Alaa diin Yesu wunla yi en sarijan en yulubine birin ma.

⁸Xa en na a fala fa fala yulubi mi en ma, en bata en yete mayenden nayi, jɔndi mi en xa nayi! ⁹Koni xa en na en ti en yulubin na, a tan lannayaan nabama nen, a tinxin, a en mafeluma nen en yulubine birin na, a yi en sarijan tinxintareyaan birin ma. ¹⁰Xa en na a fala fa fala en mi yulubi ligaxi, en bata Ala findi wule falan na nayi. Nayi, a falan mi en yi mume!

Ala solona muxun nan Yesu ra

2 N ma diine, n ni ito sebema ε ma nen alogo ε nama yulubin liga. Koni xa muxuna nde yulubin liga, Fafe Ala

solona tiina en yii naxan findixi Alaa Muxu Sugandixin Yesu ra, Tinxindena. ²Amasotɔ Yesu bata findi en yulubine xafari saraxan na. En tan gbansanna mi a ra, koni en nun dunuɓa muxune birin.

³En na a kolonma ito nan xɔn a en bata Ala kolon, xa en bata a yamarine suxu.

⁴Naxan na a fala, a naxa, “N bata Ala kolon” koni a mi a yamarine suxi, wule falan nan na kanna ra, jɔndi mi a tan yi. ⁵Koni naxan Alaa falan suxuma, Alaa xanuntenyaan kamalixi na kanni. En na a kolonma na kii nin fa fala en na Ala yi: ⁶Naxan na a fala a a tan Ala nin, fɔ na kanna xa sigan ti nen alo Yesu.

Yamari nenena fe

⁷N xanuntenne, n mi yamari nenen xan sebema ε ma fɔ a fonna naxan yi ε yii xabu a fɔlɔni. Yamari fonni ito, falan na a ra, ε bata yi naxan me. ⁸Anu, n yamari nenen sebema ε ma, naxan jɔndin makenenxi fata Yesu ra e nun ε tan.* Amasotɔ dimin danguma. Jɔndin kenenna nan bata dege fɔlɔ.

⁹Muxun naxan a falama a a tan kenenna nin, koni a a ngaxakedenna rapaxuxi, na kanna mɔn dimini singen.

¹⁰Naxan a ngaxakedenna xanuma, na kanna kenenna nin. Muxu ratantan fere yo mi na kanni. ¹¹Koni naxan a ngaxakedenna rapaxuma, na kanna dimin nin, a sigan tima dimin nin. A mi a sigaden kolon amasotɔ dimin bata a yeen danxu.

¹²N ma diine,

n na a sebema ε ma

fa fala ε bata mafelu ε yulubine ra Yesu xinla fe ra.

¹³Fafane, n na a sebema ε ma fa fala naxan yi na xabu a fɔlɔni, ε bata na kolon.

Banxulanne, n na a sebema ε ma fa fala ε bata Fe Jnaxin Kanna nɔ.

¹⁴N ma diine, n na a sebema ε ma fa fala ε bata Fafe Ala kolon.

Fafane, n na a sebema ε ma fa fala naxan yi na nun xabu a fɔlɔni, ε na kolon.

Banxulanne, n na a sebema ε ma fa fala, ε senben gbo.

Alaa falana ε yi,

ε mɔn bata Fe Jnaxin Kanna nɔ.

¹⁵ε nama dunuɓa nun a yi seene xanu. Naxan na dunuɓa xanu, Fafe Alaa xanuntenyaan mi na kanni. ¹⁶Amasotɔ feen naxan birin dunuɓa yi, alo fati bendena kunfa jaxine e nun yeen kunfama seen naxanye xɔn e nun nafunla naxan muxun wasoma ayi, ne mi fataxi Ala xan na, fɔ dunuɓa. ¹⁷Dunuɓa nun a kunfane birin danguma nen. Koni naxan Ala sagoon ligama, na kanna luma nen han habadan.

Yesu yaxune fe

¹⁸N ma diine, waxati rapanna bata a li. ε bata yi a me nun fa fala Alaa Muxu Sugandixin yaxun fama.† Nba, iki Alaa Muxu Sugandixin yaxu wuyaxi bata mini kenenni. Nanara, en na a kolonxi fa fala a waxati rapanna bata a li. ¹⁹Na muxune minixi en tan nan ye, koni en gbee mi yi e ra, bayo xa en gbeen nan yi e ra nun e yi luma nen en ye. Koni e bata keli en ye. Na nan a yitaxi fa fala en gbee mi yi ne sese ra nun.

²⁰Koni Saripantɔɔn bata a Niin nagodo ε xun ma, ε birin a fe kolon.

²¹N mi ito sebexi ε ma nayi fa fala a ε mi jɔndin kolon, koni bayo ε a kolon, e nun wule yo mi kelixi jɔndini.

²²Wule falana nde ra? Naxan a falama, a naxa, Alaa Muxu Sugandixin mi Yesu ra. Alaa Muxu Sugandixin yaxun nan na ra. Na kanna bata a me Alaa Diin nun Fafe Ala ra sanja ma kedenni.

*2:8 A mato Yoni 13.34 kui.

†2:18 A mato Tesaloniki Firinden 2.3-4 kui.

²³ Bayo naxan yo na a me Alaa Diin na, Fafe Ala fan mi na kanni. Naxan na a ti Alaa Diina fe ra, Fafe Ala fan na kanni.

²⁴ E a liga e yeren ma e falan naxan me a singeni, na xa lu e yi ken! Xa na liga, e fan luma nen Dii Xemen nun Fafe Ala yi. ²⁵ Yesu yeteen bata en tuli sa naxan na, habadan nii rakisin nan na ra.

²⁶ N feni itoe sebexi e ma muxune nan ma fe ra naxanye kataxi e mayenden feen na. ²⁷ E tan fan, e Nii Sarijanxin naxan sɔɔxi a ra, fanni na e yi e mako mi fa xaranna ma sɔɔn. A Nii Sarijanxina e xaranma nen feen birin ma. Na to findixi jɔndin nan na wule mi naxan yi, nayi e lu a tan nin alo a e xaranxi kii naxan yi.

²⁸ N ma diine, iki, e xa lu a tan yi, alogo a na mini kenenni waxatin naxan yi, en yi lu xaxili ragidini, alogo en nama yagi a yee ra a fa lɔxɔni. ²⁹ Xa e a kolon fa fala Yesu tinxin, e mɔn xa a kolon fa fala muxun naxan tinxinyaan ligama, na bata bari Ala yi.

Alaa Diine

3 A mato Fafe Ala xanuntenya sifa gbeen naxan fixi en ma a yi a fala en ma a a diine. Na nan en na yati! Na nan a ligaxi dunupa mi en kolon amasɔɔ e mi Ala kolon. ² N xanuntenne, Alaa diine nan en na iki, koni en sa findima naxan na, na munma mini kenenni singen, koni en na a kolon fa fala a Yesu na mini kenenni waxatin naxan yi, en ligama nen alo a tan amasɔɔ en na a toma nen alo a kii naxan yi. ³ Muxu yo a yigin saxi Yesu yi, na a yete rasarijanma nen alo Yesu saripan kii naxan yi.

⁴ Naxan yo yulubin ligama, na bata sariyan kala. Yulubin nan sariya kalan na. ⁵ Anu, e a kolon fa fala a Yesu bata mini kenenni alogo a xa en ma yulubine xafari. Yulubi yo mi a tan yi. ⁶ Muxu yo luma Yesu yi, na kanna mi luye yulubin lige. Naxan luma yulubin lige, na mi Yesu toxi singen, a mɔn munma a

kolon. ⁷ N ma diine, muxu yo nama e mayenden. Naxan fe tinxinin ligama, tinxin muxun nan na ra alo Yesu tinxinxi kii naxan yi. ⁸ Naxan luma yulubin lige, na fataxi Yinna Manga Setana nan na amasɔɔ Yinna Manga Setana bata yulubin liga xabu a fɔlɔni. Alaa Dii Xemen minixi kenenni ito nan ma fe ra yati, a Yinna Manga Setana wanle kala.

⁹ Naxan barixi Ala yi, na mi luye yulubin lige amasɔɔ Ala senben bata lu a tan yi, a mi nɔe luye yulubin lige, bayo a barixi Ala nin. ¹⁰ Alaa Diine nun Yinna Manga Setana a diine tagi rabaan na kii nin. Naxan mi fe tinxinin ligama na mi fataxi Ala ra hanma naxan mi a ngaxakedenna xanuxi.

E e bode xanu

¹¹ E falani ito nan mexi xabu a fɔlɔni, a en xa en bode xanu. ¹² En nama liga alo Kayini naxan yi fataxi Fe Naxin Kanna ra, a a xunyen faxa. Kayini a xunyen faxa nanfera? Amasɔɔ a tan kewanle yi jaxu, koni a xunyen yi tinxin.

¹³ Ngaxakedenne, na nama findi e terena feen na, xa dunupa muxune e rapaxu.

¹⁴ En tan a kolon, a en bata keli sayani, en so nii rakisini bayo en bata en ngaxakedenne xanu. Xanuntenyaan mi muxun naxan yi, na mɔn sayani singen.

¹⁵ Muxun naxan a ngaxakedenna rapaxuma, faxa tiin nan na kanna ra. E a kolon fa fala habadan nii rakisin mi luxi faxa ti yo yi! ¹⁶ En xanuntenyaan kolonma ito nan xɔn ma fa fala Yesu bata a niin fi en ma fe ra. En fan daxa en yi en niin fi en ngaxakedenne fe ra. ¹⁷ Xa dunupa nafunla muxuna nde yii, a yi a ngaxakedenna to, a makoon sena nde ma, koni a mi kininkinin na kanna ma, Alaa xanuntenyaan luxi a yi di nayi? ¹⁸ N ma diine, en ma xanuntenyaan nama findi de yi falan na tun, fɔ en kewanle xa a yita jɔndini.

Xaxili ragidina Ala yetagi

¹⁹En na a kolonma na nan ma, fa fala en jɔndini, en bɔɓen yi sa Ala yetagi. ²⁰Amasɔɔ xa en bɔɓena en yalagi, en na a kolon fa fala Ala gbo en bɔɓen xa, a feen birin kolon. ²¹Nanara, n xanuntenne, xa en bɔɓen mi en yalagi, en xaxili ragidini Ala yetagi. ²²En na sese maxɔdin a ra, en na sɔɔma nen bayo en na a yamarine suxuma, en yi a kenen feene liga. ²³A yamarin nan ito ra, a en xa denkeleya a Dii Xemen xinla ma, Yesu Alaa Muxu Sugandixina, en yi en bode xanu alo a en yamarixi kii naxan yi. ²⁴Muxu yo a yamarine suxu, na kanna Ala yi, Ala fan na kanni. En na a kolon fa fala Ala en yi, a to bata a Nii Sarijanxin fi en ma.

Wule nabine fe

4 N xanuntenne, ε nama la muxune birin na a Alaa Nii Sarijanxina e yi, koni ε e keɓaan fesefese singen, ε yi a kolon, niin naxan e tan yi, xa na kelixi Ala nan ma. Amasɔɔ wule nabi wuyaxi bata mini dunuɓa xun xɔn. ²ε Alaa Niin kolonma ikii nin: Nii yo a ti a ra fa fala Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata fa fati bendeni, ne kelixi Ala nan ma. ³Koni nii yo mi a ti Yesu a fe ra, na mi kelixi Ala ma. Alaa Muxu Sugandixin yaxun niin nan na ra, ε naxan fa fe mexi, anu, a dunuɓa yi iki.

⁴ε tan, n ma diine, ε fataxi Ala nan na, ε bata ne nɔ. Amasɔɔ senben naxan ε tan yi, na gbo dunuɓa gbeen xa. ⁵Dunuɓa muxune nan e tan na. Nanara, e dunuɓa feene falama, dunuɓa muxune yi e tuli mati e ra. ⁶Koni en fataxi Ala nan na. Naxan Ala kolon, na a tuli matima en xuiin na nen. Koni naxan mi fataxi Ala ra, na mi a tuli matima en xuiin na. En na a kolonma na kii nin, niin naxan findixi jɔndin kanna ra e nun tantanna niina.

Ala nan xanuntenyaan na

⁷N xanuntenne, en na en bode xanu, amasɔɔ xanuntenyaan kelixi Ala nan ma, anu naxan yo muxun xanu, na barixi Ala nin, na kanna mɔn Ala kolon. ⁸Naxan mi a boden xanuma, na mi Ala kolon, amasɔɔ Ala nan xanuntenyaan na. ⁹Ala a xanuntenyaan yitaxi en na ikii nin: Ala bata a Dii Xeme keden peen nafa dunuɓa yi, alogo en xa nii rakisin sɔɔ a xɔn ma. ¹⁰Xanuntenyani ito, fa fala en bata Ala xanu, na xa mi a ra, koni a tan bata en xanu, a yi a Dii Xemen nafa en yulubi xafari saraxan na.

¹¹N xanuntenne, xa Ala bata en xanu na kiini, a lan nen en fan xa en bode xanu. ¹²Muxu yo munma Ala to singen. Koni, xa en na en bode xanu, nayi Ala bata lu en yi, a xanuntenyaan fan bata kamali en yi nayi.

¹³En na a kolonma ito nan xɔn ma fa fala en Ala yi, a fan en yi: a to bata a Nii Sarijanxin fi en ma. ¹⁴Nxu bata a to, nxu yi a seren ba bonne xa, nxu naxa, “Fafe Ala bata a Dii Xemen nafa, a findi dunuɓa rakisimaan na.” ¹⁵Naxan na a tiye a ra fa fala Yesu Alaa Dii Xemen nan a ra, na kanna bata lu Ala yi, Ala fan na kanni. ¹⁶Alaa xanuntenyana en xa, en bata na kolon, en mɔn bata denkeleya a ma.

Ala nan xanuntenyaan na. Muxu yo lu xanuntenyani, na kanna bata lu Ala yi, Ala fan na kanni. ¹⁷Xanuntenyaan kamalixi en tan yi na nan ma, alogo en xa xaxili ragidin sɔɔ lan Kiti Sa Lɔxɔna fe ma. Amasɔɔ en fan luxi nen alo a tan dunuɓani ito yi. ¹⁸Gaxu mi xanuntenyani. Xanuntenya defexin gaxun kedima nen, bayo muxun gaxuma a fe jaxin saranna nan yee ra. Nayi, naxan gaxuma, na mi kamalixi xanuntenyani.

¹⁹En bata Ala xanu bayo a singe en xanuxi. ²⁰Xa muxuna a fala, a naxa, “N bata Ala xanu,” koni a ngaxakedenna

rapaxu a ma, wule falan nan na kanna ra. Amasɔ́tɔ a na ngaxakedenna naxan toma, xa a mi na xanu, a mi nɔ́e Ala xanue nayi a mi naxan toma. ²¹ Anu, a bata yamarini ito so en yii, a naxa, “Naxan Ala xanuxi, a lan nen na kanna xa a ngaxakedenna fan xanu.”

En bata dunuɓa fe jaxine nɔ

5 Naxan yo denkeleyaxi a ma, a Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, a Alaa Diin nan a ra, na barixi Ala nin. Naxan na Fafe Ala xanu, na bata a Diin fan xanu. ² En na a kolonma ikii nin a en bata Alaa diine xanu: en na Ala xanu, en yi a yamarine suxu. ³ Amasɔ́tɔ Ala xanu feen findixi a yamarine suxu feen nan na. Anu, a yamarine mi goron xan na en tan xa, ⁴ amasɔ́tɔ naxanye birin barixi Ala yi, ne bata dunuɓa feene nɔ, anu dunuɓa feene nɔ feren findixi en ma denkeleyaan nan na. ⁵ Nde dunuɓa feene nɔ? Fɔ naxan na denkeleya Yesu ma fa fala a Alaa Dii Xemen nan a ra.

Sereyaan naxan ba Yesu fe yi

⁶ Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan faxi igen nun wunla ra. [‡] A mi faxi igen xan gbansan na, koni e nun a wunla. Alaa Nii Sarijanxin nan na sereyaan bama bayo Nii Sarijanxin nan jɔ́ndin na. ⁷ Amasɔ́tɔ sere saxan na Yesu a fe yi: ⁸ Alaa Nii Sarijanxina, igena, e nun wunla, ne birin sereya kedenna nan bama. ⁹ Xa en muxune sereyaan name, Ala sereyaan gbo na xa, amasɔ́tɔ Ala sereyaan bama a Dii Xemen nan ma fe yi. ¹⁰ Naxan na denkeleya Alaa Dii Xemen ma, sereyani ito nan na kanna bɔ́neni. Koni xa naxan mi denkeleya Ala ma, na bata Ala yate wule falan na amasɔ́tɔ a mi denkeleyaxi Alaa sereya baxin ma a Dii Xemena fe yi. ¹¹ Awa, na sereyaan ni ito ra fa fala

Ala bata habadan nii rakisin fi en ma. Habadan nii rakisini ito a Dii Xemen nin. ¹² Dii Xemeni ito nema muxu yo yi, nii rakisin fan na kanni. Alaa Dii Xemen mi muxun naxan yi, nii rakisin mi na kanna fan yi.

Habadan Niina fe

¹³ Ɛ tan naxanye bata denkeleya Alaa Dii Xemen xinla ma, n feni itoe sebexi Ɛ ma nen alogo Ɛ xa a kolon fa fala habadan nii rakisina Ɛ xa. ¹⁴ Xaxili ragidini ito en yi Ala yetagi fa fala xa en na a maxɔ́din fefe ra lan a sagoon ma, a en xuiin namema nen. ¹⁵ Xa en na a kolon a a en xuiin namema nen, nayi en mɔ́n a kolon a en na a maxɔ́din fefe ra, en bata na sɔ́tɔ.

¹⁶ Xa muxu yo a ngaxakedenna to yulubin lige naxan mi rapanma sayaan ma, a xa Ala maxandi a xa, a nii rakisin fima a ma nen. N naxan ma, naxan yulubin mi rapanma sayaan ma. Koni yulubina nde na naxan rapanma sayaan ma, n mi a fale Ɛ xa fa fala Ɛ xa Ala maxandi na feen na. ¹⁷ Tinxintareyaan birin findixi yulubin nan na, koni yulubin birin mi rapanma sayaan ma.

¹⁸ En na a kolon fa fala naxan yo bata bari Ala yi, na mi luye yulubin nabe. Amasɔ́tɔ Alaa Dii Xemena a kantanma. Nanara, Fe Jaxin Kanna mi nɔ́e sese ra a xili ma.

¹⁹ En na a kolon fa fala en fataxi Ala nan na, en mɔ́n a kolon a dunuɓa birin Fe Jaxin Kanna senben nan bun ma.

²⁰ En na a kolon fa fala Alaa Dii Xemen bata fa, a yi xaxinla fi en ma alogo en xa Jɔ́ndin Kanna kolon. En fan luxi Jɔ́ndin Kanna Ala yi a Dii Xemen Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakan nin. A tan nan Jɔ́ndin Kanna Ala ra, e nun habadan nii rakisina.

[‡]5:6 A faxi **igen** naxan na, na findixi marafuun misaala ra. Yesu fan nafu nen igeni. **Wunla** findixi Yesu a faxes feen nan misaala ra.

²¹ N ma diine, ε masiga suxure feene
ra.

Yoni a Kedin Firindena

Yoni Alaa Falan Kedin Firinden Naxan Sebe

Kitabun yireni ito sebe muxun finde Xera Yoni nan na. A mɔn a sebexi muxun naxanye ma, a naxa, “Naxalan sugandixina Ala xɔn e nun a diine.” Ne findixi denkeleya muxuna ndee nan na. A naxanye ma fa fala “Naxalan sugandixina,” na nɔe finde wundo falan nan na naxan bunna nen “denkeleya yamana.” Kitabun yireni ito sebexi nen yanyina nde jɛe tonge suulun yate, Yesu te xanbini kore xɔnna ma. A muxune senbe soma alogo e xa lu jɔndin nun xanuntenyani. A mɔn e rakolonma wule xerane fe ma.

1 N tan denkeleya yamaan fonna nan kedini ito sebexi jaxalan sugandixin ma e nun a diine,¹ n xanuntenne jɔndini. Naxanye birin jɔndin kolon, ne fan e xanuxi ²jɔndina fe ra naxan luma en yi a mɔn luma en xɔn nen habadan.

³Fafe Ala e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina, Fafe Alaa Dii Xemena, na xa hinan en na, a kininkinin en ma, a bɔjɛ xunbenla fi en ma jɔndin nun xanuntenyani.

Jɔndin nun xanuntenyana fe

⁴N sewa nen kati, n to ε diina ndee to sigan tiye jɔndin kiraan xɔn ma alo Fafe

Ala a yamari en ma kii naxan yi. ⁵Iki, i tan jaxalan⁸ sɔn fajina, n naxan maxɔdinma i ma sebene ito yi, na mi findixi yamari nenen xan na fɔ naxan yi en yi xabu a fɔlɔni fa fala en xa en bode xanu. ⁶Xanuntenyaan ni ito ra fa fala en xa sigan ti a yamarine bun. A yamarin ni ito ra a en xa sigan ti xanuntenyani alo ε bata a mɛ kii naxan yi xabu a fɔlɔni.

⁷Muxu mayenden wuyaxiye bata mini dunuɔa yi, naxanye mi e tima a ra fa fala a Yesu, Alaa Muxu Sugandixin fa nen fati benden kiini. Muxu mayendenne nun Alaa Muxu Sugandixin yaxune nan na muxu sifane ra. ⁸ε a liga ε yeren ma, ε nama en ma wanla tɔnɔn kala, alogo ε xa ε kɔntɔn kamalixin sɔtɔ. ⁹Naxan mi luma Alaa Muxu Sugandixina xaranni fɔ a dangu a ra, Ala mi na kanni. Naxan na lu Yesu a xaranni, Fafe Ala nun a Dii Xemen fan luma nen na kanni. ¹⁰Xa muxu yo fa xaranna ra ε konni naxan mi findixi xaranni ito ra, ε nama a yigiya ε konni, ε nama a xɔntɔn. ¹¹Amasɔtɔ naxan a xɔntɔnma, na bata kafu a ma a wali jaxine yi.

Fala dɔnxena

¹²Fe wuyaxi n kui n naxan fale ε xa, koni n mi waxi a sebe feni kedini. Koni a xɔnla n ma, n xa sa falan ti ε xa yɛe nun yɛe alogo en ma sewan xa defe.

¹³Ala i magilen naxan sugandixi, na diine i xɔntɔn.**

¹**1:1** *Naxalan sugandixin* findixi denkeleya yamana nde nan na. Wundo falan na a ra. **A diine** findixi denkeleya muxune nan na na yamaan ye.

⁸**1:5** ito findixi wundo falan nan na lan denkeleya yamana nde ma.

****1:13** Na findixi wundo falan nan na lan sorani ito falatide singen ma. Yoni yi denkeleya yamaan naxan kui, na nan yamaan boden magilen na. **A diine** findixi denkeleya muxun bodene nan na.

Yoni a Kedin Saxandena

*Yoni Alaa Falan Kedin
Saxanden Naxan Sebe*

Xera Yoni Kitabun yireni ito sebexi muxuna nde nan ma naxan xili Gayosi. A na muxun nakolon muxu gbetɛ a fe ma naxan xili Diyotirefi. En na a rakɔɔsima Kitabun yireni ito xɔn ma, a denkeleya muxune yisuxi kii naxan yi, na findixi xanuntenyaan nun tinxinyaan nan na.

1 N tan denkeleya yamaan fonna nan ito sebexi n xanuntenna Gayi ma, naxan nafan n ma ɲɔndini.

²N xanuntenna, n na Ala maxandima alogo feen birin xa siga yɛɛn na i tan xa, i fatin yi kendeya alo i niin fan kii naxan yi. ³N sewaxi kati, amasɔɔ ngaxakedenna ndee bata fa, e yi sereyaan ba lan i ya ɲɔndi suxun ma, a i sigan tima ɲɔndini. ⁴Naxan findixi n ma sewa gbeen na, n to a mɛ fa fala a n ma diine sigan tima ɲɔndin nin.

Gayi tantun fena

⁵N xanuntenna, i wanla kɛma en ngaxakedenne xa lannayani hali i to mi yi e kolon. ⁶E bata i ya xanuntenyana fe fala denkeleya yamani be. Nayi, i lan i xa e mali fanda feen na e xeraya sigatini alo Ala wama a xɔn kii naxan yi. ⁷Amasɔɔ e

sigatiin dɛ suxuma Yesu xinla nan ma fe ra. E mi sese sɔɔɔma denkeleyatarene yii. ⁸Nayi, en lan en yi muxu sifani itoe mali alogo en xa wali en bode xɔn ɲɔndini.

Diyotirefi nun Demetiri

⁹N fena nde sebe nɛn denkeleya yamaan ma, koni a xɔnla Diyotirefi ra a xa findi e yɛɛratiin na, na mi n ma falan yatexi sese ra. ¹⁰Nanara, xa n fa, a feen naxanye birin ligama, a yi fala ɲaxine raxuya ayi nɔɔ fe yi, nɔɔ ne birin falama nɛn. A mi a luxi na ma fɔ a tondi en ngaxakedenne yisuxe. Naxanye fan yi waxi e yisuxu feni, a yi tɔnna sa ne fan na, a yi ne kedi denkeleya yamani.

¹¹N xanuntenna, i nama fe ɲaxin naliga fɔ fe faɲina. Naxan fe faɲin ligama, na fataxi Ala nan na. Naxan na fe ɲaxin liga, na mi Ala kolon.

¹²Muxun birin Demetiri xili faɲin falama alo a lan ɲɔndin ma kii naxan yi. Nɔɔ fan a fe faɲin sereyaan bama. Anu, ɛ a kolon a ɲɔndin nan nɔɔ sereyaan na.

Xɔntɔn dɔnxena

¹³Fe wuyaxi n kui, n xa a fala i xa, koni n mi waxi a sebe feni. ¹⁴Koni a xɔnla n ma n xa i to sinma alogo en xa falan ti yɛɛ nun yɛɛ. ¹⁵Ala xa bɔɲɛ xunbenla fi i ma. I xɔyine birin i xɔntɔn. En xɔyine birin xɔntɔn nɔɔ xa mɛnni ki faɲi.

Yudi a Kədina

Yudi Alaa Falan Naxan Sebe

Yudi Kitabun yiren naxan sebexi, na kawandin masoxi Piyeri a kədin firinden nan na, a gbengbenna a sora firindena. E firinna birin muxune nan matandima naxanye dina fuune ralima naxanye mi findixi xaxili fajin na.

Xəntənnə

1 N tan Yudi nan ito sebexi, Yesu Alaa Muxu Sugandixina walikena, Yaki ngaxakedenna. N yi a rasiga Fafe Alaa muxu xilixine ma, a naxanye xanuxi, Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxanye kantanma.

²Ala xa kininkininna nun bəje xunbenla nun xanuntenyaan sabati ε yi.

Wule karaməxəne fe

³Ngaxakedenne, a xənla yi n ma nun ki fajin xa ito sebe ε ma lan en kisi feen ma, koni n na a toxi nən fə n xa a sebe nən lan ε senbe so feen ma denkeleyaan xun mayengedeni Ala bata naxan fi a yama sarıjanxin ma sanpa ma keden han habadan. ⁴Amasətə muxuna ndee bata so ε yə wundoni naxanye yalagi feen bata yi sebe nun xabu a rakuya. Ala kolontarene nan ne ra, naxanye Alaa hinanna findima haramu feene liga xunna ra, e yi e mə Yesu ra, Alaa Muxu Sugandixina, en kari keden peena, en Marigina.

⁵Koni hali ε to feni ito kolon, n mən waxi a rabira feen nin ε ma fa fala Marigina Isirayila yamaan nakisi

nən Misiran yamanani, koni a mən yi denkeleyatarene fan halagi na xanbi ra. ⁶Malekana ndee fan to e yete lu binyetareyani, e e mə e tiden na, Ala yi ne balan dimi tilinxin xərə ra, e xidixi habadan yəlxənxəne ra han kiti sa ləxə gbeena. ⁷A mən na kii nin, Sodoma nun Gomora nun e rabilinna taane fan yi yalunyaan ligama e kafu e bode ma kina nde yi naxan mi lan adamadiine yə. Ala ne fan findi nən misaala ra, a yi e jaxankata habadan teeni.^{††}

⁸Na muxun naxanye soxi ε tagi, ne fan xiyene sama naxanye a ligama e haramu feene raba e fatine yi, e murute sariya kanne ma, e malekane rayelefu. ⁹Bayo, hali maleka kuntigin Mikeli mi susu Yinna Manga Setana yalagi konbin tiye. E yi fe matandini waxatin naxan yi lan Musa binbina fe ma, a fala nən gbansan, a naxa, “Marigina Ala xa falan ti i xili ma.”^{‡‡} ¹⁰Koni muxuni itoe tan senbe kannna naxanye rayelefuma, e mi ne kolon. E na ndee kolon e xaxilitareyani alo subene xaxili mi naxanye ma, anu, na nan yati e birama halagini. ¹¹Gbalona e xa bayo e bata bira Kayini misaala fəxə ra. E bata e gi tənəne fəxə ra tantanni alo Balami. E bata halagi amasətə e bata murute alo Kora.^{¶¶} ¹²Na muxune bata ε ngaxakedenyaan malanne raharamu, e e dege ε xən han! E mi yagima, e e yete nan tun katama. E luxi nən alo tulen na te ayi, foyen yi a tuntun, a dangu. E mən luxi nən alo wudin naxanye mi bogima e waxatini, e yi tala, e raxəri. ¹³E luxi nən alo fəxə igen mərən gbeene,^{§§} e yagitareya feene raxuyama ayi alo baan xunfanna, alo sare tununxin naxanye sa sinma habadan tilin dimi gbeen xərə ra.

^{††}1:7 A mato Dunuḡa Fəlxən 19.1-29 kui.

^{‡‡}1:9 Taruxun naxan ma fe falaxi be, na mi toma Kitabun kui yire gbete.

^{¶¶}1:11 *Kayini* a fe mato Dunuḡa Fəlxən 4.3-8 kui. *Balami* a fe mato Yatene 31.16 kui. *Kora* a fe mato Yatene 16.1-35 kui.

^{§§}1:13 *Igen mərənne*: alo foyen na so igeni.

¹⁴N benba Adama bɔnsɔnna yixɛtɛn solofereden Xenɔki nabiya falane ti e tan nan ma fe ra, a naxa, “Marigin fama nen e nun a maleka sarijanxi wuli wuli wuyaxi, ¹⁵alogo a xa fa birin makiti, a yi Ala kolontarene birin sɔnna yita e ra e Ala kolontare wanle fe ra, e nun Ala kolontare yulubi kanne fala xɔdɛxɛn naxanye birin tixi Ala ma.” ¹⁶Na muxune luma e mawugɛ, e mi wasama. E biraxi e kunfa feene nan tun fɔxɔ ra, e lu waso falane tiyɛ, e muxune matɔxɔ se feen na.

Kawandina

¹⁷Koni ngaxakedenne, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xɛrane fe famatɔɔn naxanye fe falaxi, na xa rabira e ma. ¹⁸E a fala nen e xa, e naxa, “Muxu magelene fama nen waxati rapanne yi, naxanye biraxi e kunfa feene fɔxɔ ra Ala kolontareyani.” ¹⁹Na fe jaxi rabane nan e yitaxunma, naxanye luxi alo subene, Alaa Nii Sarijanxin mi

naxanye yi. ²⁰Koni e tan, n xanuntenne, e lu sabate e denkeleya sarijanxini. E Ala maxandi a Nii Sarijanxini. ²¹E lu Alaa xanuntenyani, e nema Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna mame waxatin naxan yi, a xa e xali habadan nii rakisini.

²²Siken naxanye yi, e kininkinin ne ma. ²³E e xasun tɛɛni, e yi e rakisi. E kininkinin bonne fan ma Alaa yɛɛragaxuni, hali e dugin naxanye xɔsɔxi e fati benden nafan feene xɔn, e yi e masiga ne ra.

Ala maxandin nun Ala tantunna

²⁴Naxan nɔɛ e ratange tantan feene birin ma, a yi e ti fetareyani a binyeni a yetagi sewani, ²⁵binyen nun mangayaan nun sɛnben nun nɔɔn xa fi na Ala keden peen ma, en nakisimana, Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani en Marigina, xabu a fɔlɔni han to han habadan. Amina.

Lankenemayana

Fe Toon Naxan Makenen Yoni Xa

Yoni naxan Ningila Yesu a fe yirena nde sebe, na taxamasenne nun misaale nan yebama en xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu naxanye yita a ra. A itoe sebexi nen alogo denkeleya yamaan xa e tunnafan e nema besenxonyani waxatin naxan yi. A yi Kitabun yireni ito sebema waxatin naxan yi, a yi kedixi Patimōsi bōxōdin nin fōxō igen tagi, a lu ramaraxi mēnni alo a kasoon nan na. Yamana kanna yi denkeleya muxune naxankatama na waxatini. Kitabun yireni ito yi sebexi Asi bōxōn denkeleya yama soloferen nan ma.

Fe toone nun misaala naxanye sebexi be, ne yebaxi sanda daxin nin alo xiyena, koni e birin fe kedenna nan falama: a Yesu fe paxin nun Setana senbene nōma nen. A nabiya falane tima be naxanye bata kamali Romi bōxōn mangaya waxatini. A nabiya falana ndee fan ti naxanye sa kamalima dunupa rapanna waxatini. Yesu to senbe paxine birin kalama dunupa rapanni, en na en tunnafan en ma denkeleyani.

Yesu feen naxanye yita Yoni ra

1 Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan fe famatōni itoe makenenxi a walikene xa fata Ala ra. A a malekan nan xe a walikeen Yoni ma a rakolonden. ²Na Yoni nan na feene seren bama fa fala a a feen naxanye birin toxi, Alaa falan nan ne ra e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin sereyana. ³Sewan na kanna xa naxan na nabiya falani itoe xaran e nun naxanye

na e tuli mati e ra, e yi a falane suxu naxanye sebexi a kui, amasōtō waxatin bata maso.

Xōtōn xuiin nun Ala tantunna

⁴N tan Yoni nan bata ito sebe denkeleya yama soloferene ma Asi yamanani.

Ala naxan na, naxan yi na, naxan fama, na Ala xa hinanna nun bōne xunbenla fi e ma, fata nii soloferene ra* naxanye a manga gbēden yetagi, ⁵e nun fata Yesu Alaa Muxu Sugandixin na, sere tinxinxin nun habadan muxu singe kelixin sayani e nun dunupa mangane mangana.

Naxan bata en xanu, a yi en xōrya en yulubine ma a wunla xōn,† ⁶a mōn yi en findi a mangayaan muxune nun saraxaraline ra a Fafe Ala xa, binyen nun senben xa lu na nan xa habadan han habadan. Amina.

⁷ε a mato, a fama kundani!

Muxune birin a toma nen hali naxanye a sōxōnxi.‡

Bōxōn bōnsōnne birin wugama nen a fe ra.

A xa liga na kiini yati! Amina.

⁸Marigina Ala naxa, “N tan nan a fōlōn na e nun a rapanna, naxan na, naxan yi na e nun naxan fama, Senben Birin Kanna.”

Yoni a fe toona alo xiyena

⁹N tan Yoni, ε ngaxakedenna, naxan findixi ε boden na en ma tōryaan nun mangayaan nun tunnafanni Yesu yi, e bata yi n nasiga Patimōsi bōxōn ma fōxō igen tagi Alaa falana fe ra, n to yi Yesu seren bama. ¹⁰Marigin batu lōxōna nde yi, n yi Alaa Nii Sarijanxini, n fala xui

*1:4 Solofere bunna neen fa fala “Se defexina.” Yanyina nde *nii soloferene* bunna neen fa fala, “Alaa Nii Sarijanxin defexin birin.”

†1:5 Na bunna neen fa fala a *wunla* minixi, na yi findi saraxan na en xa a en xōrya.

‡1:7 A mato Sakari 12.10 nun Yoni 19.37 kui.

gbeena nde me n xanbi ra, a gbo alo xota xuina. ¹¹A naxa, "I feen naxanye toma, e sebe, i yi e rasiga denkeleya yama soloferene ma Efesi taan nun Simirini taan nun Peragama taan nun Tiyatire taan nun Saridesi taan nun Filadelifi taan nun Layodise taani."

¹²N yi n yee raxete na kanni gbedeni. N to n yee raxete, n yi xema lenpun dɔxɔ se soloferene to na. ¹³Na lenpu dɔxɔ seene tagi, n yi adamadi maligana nde to. Doma gbeen nagodoxi a ma, xema tagi xidin yi xidixi a kanken ma. ¹⁴A xunna nun a xun sexene yi fixa alo yexee xabe dugi fixena hanma balabalan kesena, a yee luxi alo tee degena, ¹⁵a sanne mayilenma alo sulan teen na, a xuiin yi gbo alo walan gbeen xuina. ¹⁶Sare solofere yi a yiifanni, silanfan xenxen de firin kannu yi minima a de,[¶] a yetagin yi mayilenma alo soge xolena yanyi tagini. ¹⁷N to a to, n yi bira a san bun ma alo faxa muxuna. A yi a yiifanna sa n fari, a naxa, "I nama gaxu. N tan nan a folon nun a rapanna ra. ¹⁸Nii rakisina n tan nan yii. N bata yi faxa nun, koni iki n na n niini han habadan. Sayaan nun laxira depinna n tan nan yii. ¹⁹Awa, i naxan toxi, na sebe, naxan ligama iki e nun naxan fama ligadeni. ²⁰I sare soloferen naxanye toxi n yiifanni, e nun xema lenpu dɔxɔ se soloferene, ne bunna ni ito ra: Sare soloferene findixi denkeleya yama soloferene malekane nan na, xema lenpu dɔxɔ se soloferene, denkeleya yama soloferene nan yi ne ra."

Falan naxan ti Efesi denkeleya yamaan xa

2 "A sebe Efesi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Sare soloferene suxi naxan yiifanni, naxan sigan tima xema lenpu dɔxɔ se soloferene tagi, na ito nan falaxi. ²N na i kewanle kolon, i ya wanla nun i ya tunnafanna. N na a kolon yati, a muxu njaxine mi rafan i ma. I bata muxune kepaan feselese naxanye a falaxi a xeraan nan e tan na, koni jɔndi mi a ra, i yi e kolon wule falane ra. ³I tunnafanxi, i bata tɔrɔ n ma fe ra, koni i mi tunnaxɔlɔxi i ma. ⁴Koni mawugana nde n yii e xili ma, i bata i me i ya xanuntenya singen na. ⁵Nayi, i biraxi sa keli yire matexin naxan yi, na yirena fe xa rabira i ma, i yi i kepaan maxete, i mɔn yi i ya wali singene de suxu. Xa i mi tin xete, n fama nen i ma, n yi i ya lenpu xema dɔxɔ seen ba na. ⁶Koni i fe fajini ito ligama: na Nikolayiti muxune[§] kewanle rapaxu i ma, naxanye rapaxu n fan ma."

⁷"Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na mɔn sɔtɔ, n tinma nen a yi siimaya wudi bogin don naxan tixi Alaa nakoni ariyanna yi."^{**}

Falan naxan sebe Simirini denkeleya yamaan ma

⁸"A sebe Simirini denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Naxan a folon nun a rapanna ra, naxan faxa, a mɔn yi keli sayani, na ito nan falaxi. ⁹N na i ya tɔrɔn nun i ya yiigelitɔyaan kolon, anu nafulu kannu nan yati e ra. Naxanye a falama a

[¶]1:16 *Silanfan xenxen de firin kannu* a fe mato Heburune 4.12 kui. Alaa falan sama silanfanna ma bayo a senben gbo a sɔndɔmen nun niin yeteen fatama e bode ra, a e kepaan feselese. Efesi 6.17 fan mato. Alaa falan findixi silanfanna ra a Nii Sarijanxin xa. Silanfanna, sofane yenge so degemaan na a ra.

[§]2:6 *Nikolayiti muxune* yi xaranna nde tima na waxatini naxan findixi wulen na, koni e fe mi fa kolonxi iki.

^{**}2:7 A mato Dunupa Folon 2.8-9 kui.

Yahudiyan nan e ra, koni a tan mi e ra, n na a kolon ne ε rayelefuma kii naxan yi. E findixi Setana salide banxin yamaan nan na. ¹⁰I nama gaxu i tɔɔ fe famatɔne ra sese ma. Yinna Manga Setana ε tan nde se nen kasoon na, alogo a xa ε mato, ε yi xi fu tɔɔn sɔɔ. E tɔgɔndiya han ε sayana, n yi nii rakisin mangaya taxam-aseri kɔmɔtin so ε xun na.”

¹¹“Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sar-ijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na nɔɔn sɔɔ, sayaan firinden mi na kanna liye mume.”

Falan naxan sebe Peragama denkeleya yamaan ma

¹²“A sebe Peragama denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Silanfann xɛnɛn de firin kanna naxan yii, na naxa iki: ¹³N na i dɔxɔden kolon, Setanaa manga gbeden denaxan yi. I kankanxi n xinla ma, i mi i mexi n ma denkeleyaan na, hali e n ma sere tɔgɔndiyaxi Antipasi faxa lɔxɔn naxan yi ε konni Setana dɔxɔdeni. ¹⁴Koni mawugana ndee n yii ε xili ma, muxuna ndee i konni naxanye Balami a xaranna suxi, naxan Balaki xaranxi Isirayila kaane rabira kiin ma yulubini sube donna xɔn naxan bata ba saraxan na suxurene xa e nun yalunyaan xɔn.†† ¹⁵Na kiini, muxuna ndee i konna fan yi naxanye fan Nikolayiti muxune xaranna suxi. ¹⁶Nayi, i xun xanbi so i hakeni, xanamu, n fama nen i ma sasa, n yi na muxune yenge n de silanfanna‡‡ ra.”

¹⁷“Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sar-ijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na nɔɔn sɔɔ, n Manna donse¶¶ luxunxina nde soma nen

a yii e nun geme fixena xili nenen sebexi naxan ma, muxu yo mi naxan kolon, fɔ naxan a sɔɔma.”

Falan naxan sebe Tiyatire denkeleya yamaan ma

¹⁸“A sebe Tiyatire denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Alaa Dii Xemen naxan yeen luxi alo tee degena, a sanne mayilenma alo sula xuruxina, a tan naxa: ¹⁹N na i kewanle nun i ya xanuntenyaan nun i ya denkeleyaan kolon i walima muxune xa kii naxan yi e nun i ya tun-nafanna. N na a kolon i ya wali dɔnxene wuya dangu a singene ra. ²⁰Koni mawugani ito n yii i xili ma, Yesabele,§§ jaxanla naxan a falama a nabiin nan a tan na, i bata tin na xa n ma walikene mayenden, a yi e xaran yalunyaan nun suben donna ma naxan baxi saraxan na suxurene xa. ²¹N bata waxatin fi a ma alogo a xa a xun xanbi so a hakeni, koni a mi tin xete a yalunyaan fɔxɔ ra. ²²Nanara, n na a rasama nen jaxankatani. E nun naxanye yalunyaan ligama e bode xɔn, e tɔɔ kati, xa e mi xete e wali jaxine fɔxɔ ra. ²³N na a diine faxama nen. Denkeleya yamaan birin yi a kolon a n tan nan muxune miriyane nun bɔje yi feene feselesema. N na ε tan birin saranma nen ε kewanle ra.”

²⁴“Koni ε tan muxu dɔnxɛn naxanye birin Tiyatire taani, ε tan naxanye mi biraxi xaran jaxini ito fɔxɔ ra, naxanye mi Setana ‘wundo fe tilinxine’ kolonxi, e naxan ma fe falama, n mi goron gbete dɔxɔma ε xun ma. ²⁵Naxan ε yii, ε na suxu tun, han n yi fa. ²⁶Naxan na nɔɔn sɔɔ, a n sagoon liga han a rapanna, n

††2:14 A mato Yatene 31.16 kui.

‡‡2:16 A *de silanfanna* findixi Alaa falan nan na.

¶¶2:17 *Manna donseen* findixi donseen nan na Ala yi naxan fima a yamaan ma tonbonni lɔxɔ yo lɔxɔ Nabi Musaa waxatini. Na fe mato Xɔɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

§§2:20 *Yesabele* findixi jaxanla nde ra naxan yi Alaa muxune yengema. A fe mato Mangane Singen 16.31 nun 19.1-2 nun Mangane Firinden 9.22 nun 9.30 kui.

senben fima nen na ma siyane xun na. Kitabun naxa,

²⁷ a mangaya xodexen ligama nen e xun na

a mangaya wure dunganna ra, a yi e rayensenje ayi alo feɓena.*

²⁸ N senben fima a ma nen alo n na a sɔɔxi n Fafe ra kii naxan yi, n yi tagalan saren fan so a yii.”

²⁹ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sar-ijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me.”

Falan naxan sebe Saridesi denkeleya yamaan ma

3 “A sebe Saridesi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Alaa Nii soloferene nun a sare soloferene naxan yii, na ito nan falaxi: N na i kewanle kolon, yamaan laxi a ra a i bata nii rakisin sɔɔ, koni faxa muxun nan i ra. ² Xulun! Senbe dɔnxen naxan luxi i yi, i na masuxu benun a xa ɓan, amasɔɔ n mi i kewali defexin toxi n ma Ala yetagi. ³ Nba, i xaranna naxan mexi, i yi a sɔɔ, na feen xa rabira i ma, i yi a suxu, i yi i xun xanbi so i hakeni. Xa i mi lu i yee ra yi, n na i raterenama nen alo mupadena, i mi n fa waxatin kolonje. ⁴ Anu, muxuna ndee i konni Saridesi taani naxanye mi e dugine raxɔsixi. Ne sigan tima nen n xɔn dugi fixene yi, amasɔɔ e sarijan. ⁵ Naxan na nɔɔn sɔɔ, na dugi fixen soma nen, n mi a xinla be Nii Rakisin Kitabun kui mume. N na n tima a xinla ra nen n Fafe Ala nun a malekane yetagi.”

⁶ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sar-ijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me.”

Falan naxan sebe Filadelifi taan denkeleya yamaan ma

⁷ “A sebe Filadelifi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Sariɓanna nun Nɔndin Kanna nan ito falaxi, Dawudaa deɓinna naxan yii, naxan deen nabima, muxu yo mi nɔe a ragale, naxan deen nagalima, muxu yo mi nɔe a rabiye, na naxa: ⁸ N na i kewanle kolon. A mato, n bata deen nabi i yee ra, muxu yo mi nɔe a ragale, bayo n na a kolon a i senben mi gbo, anu i n ma falan suxu nen, i mi i me n xinla ra. ⁹ Nba, a mato n naxan ligama Setana salide yamaan muxune ra, na wule falan naxanye e yete yatexi Yahudiyane ra, koni a tan mi e ra. N ne rafama nen e yi e xinbi sin i bun ma, e yi a kolon a n bata i xanu. ¹⁰ Amasɔɔ i to bata n ma yamari falan suxu i yi i tunnafan, n fan yetena i kantanma nen maratantan waxatini, naxan fama dunɓa muxune birin keɓaan feseɓesedeni bɔxɔn yiren birin yi. ¹¹ N famatɔɔn ni i ra! Naxan i yii, na suxu ken alogo muxu yo nama i ya nɔ sɔɔn taxamaseri kɔmɔtin ba i xunna ma. ¹² Naxan na nɔɔn sɔɔ, n na kanna findima nen senbetenna ra Ala Batu Banxini. A mi fa mine na mume! N yi n ma Ala nun a taan xinla sebe a ma, Yerusalen nenen naxan godoma keli ariyanna yi n ma Ala fema. N na n xili nenen fan sebema nen a ma.”

¹³ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sar-ijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me.”

Falan naxan sebe Layodise taan denkeleya yamaan ma

¹⁴ “A sebe Layodise denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: N tan nan xili ‘Amina,’† sere tinxinin nun ɓɔndina, Alaa

*2:27 Yaburin 2.9

†3:14 Na bunna neen Yesu nan Alaa falane birin nakamalima.

daala birin xun na, n naxa: ¹⁵N na i kewanle kolon. I mi xunbeli, i mi wolon. A yi lan nun, i wolon hanma i xunbeli. ¹⁶Koni bayo i tɔxɔfilɔxin nan a ra, i mi wolonxi, i mi xunbelixi, n na i ya fe baxunma nen! ¹⁷Bayo i a falama, i naxa, 'Nafulu kannna nan n na, n ma nafunla bata gbo ayi, n mako mi fa sese ma.' Koni i mi a kolon a i tɔrɔxi, a i makininkinin, se mi i yii, danxutɔɔn nan i ra, marabenna i ma. ¹⁸Nba, n na i kawandima, i xa xema fajin sara n ma naxan nasensenxi teen na, alogo i xa findi nafulu kannna ra jɔndini. E nun dugi fixene alogo i ragenla nama lu, i yagi. E nun i yeɛn dandan senna alogo i xa seen to. ¹⁹N na n xanuntenne sɔnna yitama e ra, n yi e xuru. Nayi, i sɔbɛ so, i yi i xun xanbi so i hakene yi. ²⁰I tuli mati, n tixi deɛn na, n na a makɔnkɔnma, naxan na n xuiin mɛ, a yi na rabi, n soma nen na kannna konni, nxu yi nxu dege nxu bode xɔn. ²¹Naxan na nɔɔn sɔtɔ, n tinma nen na yi dɔxɔ n fema n ma mangaya gbedeni alo n tan fan nɔɔn tixi kii naxan yi, n dɔxɔ n Fafe Ala fema a mangaya gbedeni."

²²"Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na mɛ."

Alaa manga gbedena ariyanna yi

4 Na xanbi ra, n yi fe gbete to, n yi dena nde to rabixi ariyanna yi. N fala xui singen naxan mɛ, naxan yi gbo alo xɔta xuina, na yi a fala, a naxa, "Te be, feen naxanye fama ligadeni to xanbi ra, n xa ne yita i ra." ²Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi mafuren! N yi muxuna nde to dɔxi manga gbedeni ariyanna yi. ³A yetagin yi mayilenma alo yasipi gemen nun karineliya gemena. Manga gbeden yi rabilinxi sengunna ra naxan yi mayilenma alo emerodi gemena. ⁴Manga gbede mɔxɔɔn nun naanin gbeteye yi manga gbeden nabilinni, fori muxu mɔxɔɔn nun naanin yi dɔxi naxanye ma

e maxidixi dugi fixene yi, xema mangaya kɔmɔti taxamasenne soxi e xun na. ⁵Kuyen jin masɔxɔnna nun xuine nun galan xuiin yi minima manga gbedeni. Lenpu dege gbeen solofere yi degema mangaya gbeden yetagi. Alaa Nii soloferene nan yi ne ra. ⁶Lonna nde yi mangaya gbeden yetagi naxan gbo alo fɔxɔ igena, a fixa alo mato kiken a alo kilasina.

Dalise naanin yi mangaya gbeden yireni, e nun a rabilinni, naxanye yeɛye yi e yetagi nun e xun xanbin ma. ⁷Dalise singen yi maliga yatan nan na. A firinden tan yi luxi alo turana. Muxun yetagin yi a saxanden ma. A naaninden yi luxi alo singbinna tunganmatɔna. ⁸Gubugubu sennin nan yi na daliseene keden kedenna birin ma, e yeɛne yi e fatin yiren birin ma, e yi betin bama kɔɛɛn nun yanyin birin na, e naxa,

"Marigina Ala Senben Birin Kanna sarijan,
a sarijan, a sarijan,
naxan yi na, naxan na,
e nun naxan fama."

⁹Naxan dɔxi mangaya gbedeni naxan luma habadan, dalise naaninne nema yi binyen nun xunna kenla nun barikan bire na xa waxatin naxan yi, ¹⁰na fori muxu mɔxɔɔn nun naaninne yi e xinbi sinma nen a yetagi, e yi a batu, e yi e manga kɔmɔtine woli mangaya gbeden yetagi, e yi a fala na kannna xa naxan dɔxi manga gbeden ma naxan luma habadan, e naxa,

¹¹"Nxu Marigina, nxɔ Ala,
binyen nun xunna kenla nun senben daxa a fi i ma,
amasɔtɔ i tan nan seen birin daxi,
e taranxi na i sagoon nin,
e daxi i sagoon nin."

Kedin nun Yexɛ Diina fe

5 Naxan yi dɔxi mangaya gbedeni, n yi kedi mafilinxiina nde to suxi na yiifanni sebenla yi tixi naxan fɔxɔ

firinna birin ma. A yi balanxi taxam-
 aseri solofere nan na. ²N yi maleka sen-
 bimana nde to naxan yi falan tima a
 xuini texin na, a naxa, “Nde daxa a ke-
 dini ito taxamasenne kala alogo a xa
 kedi mafilinxin nabi?” ³Koni muxu yo
 mi sɔtɔ ariyanna nun bɔxɔ xɔnna ma,
 hanma bɔxɔn bun ma naxan yi nɔɛ a
 kedin nabiye, hanma a yi a mato. ⁴N
 yi wuga kati, amasɔtɔ muxu yo mi sɔtɔ
 naxan yi daxa a na kedin nabi, hanma a
 yi a mato. ⁵Nayi, na fonna nde yi a fala n
 xa, a naxa, “I nama wuga. A mato! Yuda
 bɔnsɔnna yatan naxan luxi alo salenna
 naxan mapingi kelixi Dawuda xabilani,
 na bata senben sɔtɔ a xa kedin nabi e nun
 a taxamaseri soloferene.”

⁶Nba, n yi yexɛɛ diina nde to tixi
 manga gbeden nun dalise naaninne nun
 fonne tagi. Na Yexɛɛ Diin yi luxi alo a kɔɛ
 raxabaxin nan yi a ra nun. Feri solofere,
 yɛɛ solofere nan yi a ma, naxanye yi
 findixi Alaa Nii soloferene ra a naxanye
 rafa dunuɓa yiren birin yi. ⁷Naxan yi
 dɔxi manga gbedeni, Yexɛɛ Diin yi sa
 kedi mafilinxin nasuxu na yifanni. ⁸A
 to na rasuxu, dalise naaninne nun fori
 mɔxɔɓen nun naaninne yi e xinbi sin
 Yexɛɛ Diin bun, kondenna yi e keden ke-
 denna birin yii e nun xema wuren nax-
 anye yi rafexi wusulanna ra naxan yi
 findixi yama saripanxina Ala maxandi
 xuine ra. ⁹E yi beti nenen ba, e naxa,
 “I daxa i yi kedi mafilinxin tongo,
 i yi a taxamasenne ba a ma,
 alogo a xa rabi.

Amasɔtɔ i bata yi faxa nun,
 i yi muxune xunba Ala xa i wunla xɔn
 ma,

keli bɔnsɔnne birin nun xuine birin
 nun yamane birin nun siyane birin yi.

¹⁰I yi e findi en ma Alaa mangayaan
 muxune nun a saraxaraline ra,
 e mangayaan ligama nen bɔxɔn xun na.”

¹¹N yi a matoma waxatin naxan yi, n
 maleka wuyaxi xuiin me daliseene nun

fonne nun manga gbeden nabilinni, e
 xasabin yi sigɛ han wuli wuli wuyaxi
 naxan mi yi yate. ¹²E yi betin bama, e
 yi e xuini te, e naxa,

“Yexɛɛ Diin naxan bata yi faxa nun,
 na daxa a xa senben nun nafunla
 nun xaxinla nun fangan nun xunna kenla
 nun binyen nun tantunna sɔtɔ!”

¹³Daliseene birin kore xɔnna nun bɔxɔ
 xɔnna ma e nun bɔxɔn bunnɪ, e nun nax-
 anye birin fɔxɔ igeni, n yi daala birin
 xuiin mema, e betin bama, e naxa,
 “Naxan dɔxi manga gbedeni
 e nun Yexɛɛ Diina,
 tantunna nun xunna kenla
 nun binyen nun senben xa fi ne nan ma
 habadan!”

¹⁴Dalise naaninne yi a fala, e naxa, “Am-
 ina.” Fonne yi e xinbi sin, e yi Ala batu.

Taxamasenne fe

6 Na xanbi ra, n yi Yexɛɛ Diin to
 na taxamaseri soloferena nde keden
 nabiye, n yi dalise naaninna nde keden
 xuiin me, a xuiin luxi alo kuye sarinna, a
 naxa, “Fa be!” ²N yi soo fixen to. Naxan
 yii dɔxi a fari, xanla yi suxi na yii. E yi
 mangaya kɔmɔti taxamasenna so a xun
 na. A siga nɔ sɔtɔn xunna kenli, alogo a
 xa sa nɔɔn ti.

³A to taxamasenna firinden nabi, n yi
 daliseen firinden xuiin me, a naxa, “Fa
 be!” ⁴Soo gbete yi mini naxan yi gbeeli
 alo tɛɛna. Naxan yi dɔxi a fari, dunuɓa
 muxune bɔɓɛ xunbenla kala senben yi
 so na yii alogo muxune xa e bode faxa,
 silanfan kuye gbeen yi so a yii.

⁵A to taxamaseri saxanden nabi, n
 yi daliseen saxanden xuiin me a fale, a
 naxa, “Fa be!” N yi soo fɔren to. Naxan
 yi dɔxi a fari, sikeela yi suxi na yii. ⁶N
 yi xuina nde me dalise naaninne tagi
 alo fala xuina, a naxa, “Ligaseen yɛ ke-
 den maala ra soge keden saranna ra. Lig-
 aseem yɛ saxan fundenna ra soge keden

saranna ra. Koni i nama turen nun manpaan tan kala.”

⁷A to a taxamaseri naaninden nabi, n yi dalise naaninden xuiin me a fale, a naxa, “Fa be!” ⁸N yi soo fati jaxɔndede ramaan to. Naxan yi dɔxi a fari, na yi xili nen sayana. Laxira yi biraxi a fɔxɔ ra. Bɔxɔni taxunxin dɔxɔde naaninna ra, na kedenna halagi senben yi so e yii silanfanna nun fitina kamen nun fitina furen nun burunna sube xajene xɔn.

⁹A to taxamasenna suulunden nabi, muxun naxanye bata yi faxa Alaa falan nun a sereyana fe ra, n yi ne niine yelenne to saraxa ganden bun ma. ¹⁰E yi gbelegbele, e naxa, “Marigi sarijanxina, jɔndin kannna, i mɔn buma han waxatatin mundun yi benun i xa kitin sa, i yi nxu faxa feen saran dunuɗa muxune ra?” ¹¹Doma fixen yi so e keden kedenna birin yii. A yi fala e xa, a e xa e matabu waxatidi singen han e walike bodene nun e ngaxakedenne birin xasabin yi defe naxanye faxama alo e tan.

¹²A to taxamasenna senninden nabi, n ni ito nan to: Bɔxɔn yi xuruxurun kati! Sogen yi fɔɔ alo kasa dugina. Kiken fan yi gbeeli alo wunla, ¹³kore xɔnna sarene yi yolon bɔxɔni, alo foye gbeen na xɔden binla yigisan a bogine yi yolon. ¹⁴Kore xɔnna yi tunun alo kedin na mafilin, geyane nun fɔxɔ ige tagi bɔxɔne birin yi ba e funfuni. ¹⁵Na xanbi ra, dunuɗa mangane nun a kuntigine nun sofa kuntigine nun nafulu kanne nun senbe kanne nun muxun birin, konyine nun xɔrɔne birin, ne yi sa e luxun faranne nun geya yinle ra. ¹⁶E lu a fale geyane nun gemene xa, e naxa, “Ɛ bira nxu fari! Naxan manga gbɛdeni, ɛ nxu luxun na nun Yexɛɛ Diina xɔlɔn bun. ¹⁷Amasɔɔ e xɔlɔ lɔxɔ gbeen bata a li, nde nɛ tiye a yetagi?”

Taxamasenna yi sa denkeleya yamaan ma

7 Na xanbi ra, n yi maleka naanin to tixi dunuɗa tongon naaninne ma. Bɔxɔ xɔnna foye naaninne yi suxi e yii, alogo foye yo nama mini bɔxɔ xɔnna xun ma, hanma fɔxɔ igena hanma wudine xun ma. ²N yi maleka gbete to fe, keli sogeteden binni, habadan Alaa taxamasenna yi suxi naxan yii. Bɔxɔ xɔnna nun fɔxɔ igen tɔɔ senben so maleka naaninna naxanye yii, a yi xɔnɔ ne ma, a naxa, ³“Ɛ nama fe jaxin liga bɔxɔ xɔnna ra singen hanma fɔxɔ igena hanma wudine han en yi taxamasenna sa en ma Alaa walikene tigi ra.”

⁴Nba, Alaa taxamasenna sa naxanye tigi ra, n yi na xasabin me, muxu wuli keme muxu wuli tonge naanin e nun naanin keli Isirayila bɔnsɔnne birin yi:

⁵Taxamasenna yi sa muxu wuli fu nun firin ma Yuda bɔnsɔnni,
 Ruben bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
 Gadi bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
⁶Aseri bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
 Nafatali bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
 Manase bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
⁷Simeyɔn bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
 Lewi bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
 Isakari bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
⁸Sabulon bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
 Yusufu bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
 Bunyamin bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin taxamasenna yi naxanye ma.

Yama gbeena Ala yetagi

⁹Na xanbi ra, n yi yama gbeen to naxan xasabin mi yi yate, sa keli siyane birin nun bɔnsɔnne birin nun yamane birin nun xuine birin yi. E yi tixi manga gbeden nun Yexɛɛ Diin yetagi, doma fixen nagodoxi e ma, tugu dɛene suxi e yii. ¹⁰E yi e xuini te, e naxa,

“Kisina en ma Ala nan yii naxan dɔxi manga gbedeni e nun Yexɛɛ Diina.”

¹¹Malekane birin yi tixi manga gbeden nun fonne nun dalise naaninne rabilinni, ne yi bira manga gbeden yetagi, e yetagine yi lan bɔxɔn ma, e yi Ala batu, ¹²e naxa,

“Amina! Tantunna nun binyen nun fe kolonna nun barika biran nun xunna kenla nun senben nun fangan xa lu en ma Ala xa habadan han habadan! Amina.”

¹³Na fonna nde yi n maxɔdin, a naxa, “Doma fixen nagodoxi ndee ma itoe ra? E kelixi minen yi?” ¹⁴N yi a yabi, n naxa, “N fafe, i tan nan na kolon.” A yi a fala n xa, a naxa, “Muxune nan e ra naxanye bata dangu paxankata waxati gbeeni. E bata e domane xa, e yi e rafixa Yexɛɛ Diin wunli.”

¹⁵Nanara, e tixi Alaa manga gbeden yetagi, e a batu yanyin nun kɛɛn na a Batu Banxini.

Naxan dɔxi manga gbedeni, na e yigiyama nen a konni.

¹⁶Kamen mi fa e suxe sɔnɔn, min xɔnla mi fa e suxe sɔnɔn, sogen mi fa e ganɲɛ sɔnɔn, kuye wolon yo mi mine e ma,

¹⁷amasɔtɔ Yexɛɛ Diin naxan manga gbedeni,

na e masuxuma nen

alo xuruse rabana,

a yi ti e yɛɛ ra,

sigasii mayaya tigi igene yi,

Ala yi e yɛɛgene birin fitan e yɛɛ ra yi.

Taxamasenna soloferedena fe

8 Yexɛɛ Diin to taxamasenna solofereden nabi, kore xɔnna yi madundu han waxatidi. ²N yi maleka solofere to tixi Ala yetagi, xɔta solofere yi so ne yii.

³Maleka gbete yi fa saraxa ganden yetagi, wusulan gan se xema daxin suxi a yii. E wusulan gbegebe so a yi a gan daxin na, sa yama sarijanxine birin ma maxandi xuine fari, a yi ne gan saraxa ganden xema daxin fari manga gbeden yetagi. ⁴Wusulanna tutin nun yama sarijanxina Ala maxandi xuine yi te, keli malekan yii siga Ala yetagi. ⁵Na xanbi ra, malekan yi wusulan gan seen tongo, a yi a rafe saraxa ganden tɛɛn na, a yi a woli bɔxɔni. Galan xuiin nun xuine nun kuyen jin masɔxɔnna yi mini, bɔxɔn yi xuruxurun.

Xɔta naanin singene yi fe

⁶Nayi, xɔta soloferene yi maleka soloferen naxanye yii, ne yi keli xɔtane fedeni. ⁷Maleka singen yi a gbee xɔtaan fe. Balabalan kesen nun tɛɛn nun wunla basanxin yi fa bɔxɔ xɔnna fari. Bɔxɔni taxunxin dɔxɔde saxanna ra, na kedenna yi gan, e nun a wudine nun a sexe xindene birin.

⁸Malekan firinden yi a xɔtaan fe. Geme gbeena nde yi sin fɔxɔ igeni naxan yi gbo alo geyaan ganmatɔna. Fɔxɔ igene yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, na kedenna yi findi wunla ra, ⁹daliseen naxanye birin yi ɲɛɲɛ na fɔxɔ igeni, ne yi faxa, menna kunkine fan yi kala.

¹⁰Malekan saxanden yi a gbee xɔtaan fe. Sare gbeen ganmatɔɔn yi keli kore, a ganma alo xayɛ raxidi degena. Baane nun tigi birin yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, saren yi bira na keden yi. ¹¹Na saren yi xili nen, “Se Xɔlɛna.” Na igene

yi xɔlɔ ayi, muxu wuyaxi yi faxa na ige xɔlen mindeni.

¹² Malekan naaninden yi a gbee xɔtaan fe. Sogen nun kiken nun sarene yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, na kedenna yi yidimi, alogo na yaten ɖɔxɔn xa ba e degen na. Na kenenna ɖɔxɔn yi ba yanyin nun kɛɛn kenenna ra.

¹³ Nba, n yi fe gbete to, n singbinna nde fala ti xuiin mɛ, a yi foyeni kore, a naxa, “Gbalona, gbalona, gbalon bɔxɔ xɔnna muxune xa, maleka saxanna bonne na e xɔtane fe waxatin naxan yi.”

Xɔtaan suulunden yi fe

9 Malekan suulunden yi a xɔtaan fe. N yi saren[‡] to keɛ kore, a bira bɔxɔni, yili naxi tilinxin deɖinna yi so a yii. ² A yi yili naxin deɛn nabi, tutin yi te a kui alo sulun gbeen teɛn tutina. Na yi sogen nun kuyeni fɔrɔ. ³ Tuguminne yi mini teɛn tutini e xuya ayi bɔxɔn ma, senben yi so ne yii alo tanle bɔxɔn ma. ⁴ A yi fala e xa a e nama sexene halagi bɔxɔn ma, hanma se xinde yo hanma wudine fɔ adamadiine tun, Alaa taxamasenna mi naxanye tigi ra. ⁵ E mi yi daxa e muxune faxa koni e xa e naxankata kike suulun. E yi sɔxɔlen naxan tima muxune ma, na yi luxi nen alo tanla na muxun xin. ⁶ Na lɔxɔne yi, muxune sayaan fenma nen koni e mi a toma. Sayaan xɔnla e suxuma nen han, koni sayana a gima nen e ma.

⁷ Na tuguminne yi luxi nen alo soon naxanye yitɔnxi yenge so xinla ma. Mangaya kamoti taxamasenna e xunna alo xɛmana, e yetagine luxi alo muxun yetagina. ⁸ E xun sexene luxi alo naxanle xun sexena. E pinne luxi alo yatan pinna. ⁹ E xanle yi e kanken ma alo yenge so seen kanke masaan wure daxina. E gabutene xuiin luxi alo soo wuyaxin na xidi wontorone ra, e yi e gi siga yengeni. ¹⁰ E xunle luxi alo tali xunla. Xirinna yi

e xunla nan na naxan muxune sɔxɔlema han kike suulun. ¹¹ Yili Naxin Malekan nan yi e xun na e mangan na, naxan xili Heburu xuini, Abadɔn. Gireki xuiin tan yi, a xili nen, Apoliyon. Na bunna neɛn, “Halagi Tiina.”

¹² Gbalɔ singen bata dangu. Gbalɔ firin mɔn luxi.

Xɔtaan senninden yi fe

¹³ Malekan senninden yi a xɔtaan fe. N yi xuina nde mɛ keli saraxa gande xɛma daxin feri naaninne binni naxan yi Ala yetagi. ¹⁴ Xɔtaan senninden yi malekan naxan yii, a yi a fala na xa, a naxa, “Malekan naaninna naxanye xidixi Yufareti baa gbeen de, ne fulun.” ¹⁵ Na maleka naaninna naxanye yi yitɔnxi na waxatin nun lɔxɔn nun kiken nun ɖɛn ma, ne yi fulun alogo dunuɖa muxune yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, e xa na kedenna faxa. ¹⁶ Yenge soon naxanye yi soone fari, muxu wuli mɔxɔɖɛn dɔxɔde wuli fu. N na xasabin nan mexi. ¹⁷ Na fe toon kui, n soone nun soo ragine to na kiini: E kanke masane yi gbeeli alo teɛna, e mamiloxi alo safiri gemena, e neri fupiramana alo dole teɛ fupina. Soone xunne luxi alo yata xunna, teɛn nun tutin nun dole teɛn yi minima e de. ¹⁸ Dunuɖa muxune birin yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, na kedenna yi faxa na naxankata saxanne xɔn, teɛn nun tutin nun dole teɛn naxanye yi minima e de. ¹⁹ Amasɔtɔ soone senben yi e deɛn nun e xunla nin. E xunle yi luxi alo saɖine. E xunne na, e muxune maxɔlɔma naxanye ra.

²⁰ Na gbalone mi muxun naxanye faxa, ne mi xɛte e yii fɔxɔn batu feɛn fɔxɔ ra e mi ɖinanne kiin yiba hanma suxure xɛma daxina hanma a sula daxina hanma a geme daxina hanma a wudi daxina naxanye mi seen toma, e mi fe mema, e mi

[‡]9:1 *Sareni* ito findixi malekana nde taxamasenna ra alo Lankenemayaan 12.4.

nəe sigan tiye. ²¹E mi xete e muxu faxan nun e kəerayaan nun e yanga suxun nun e muṅan fəxə ra.

Malekan nun kedi xurina fe

10 N yi maleka senbema gbete to gode keli ariyanna yi, kundaan filinxi a ma alo dugina, sengunna rabilinxi a xunna ma. A yetagin mayilenma alo sogena, a sanne yi teen yiyani alo tee senbetenne. ²Kedi mafilinxi xuridin nabixin yi suxi a yii. A yi a yiifari ma sanna ti fəxə igeni, a kəmmenna xaren na. ³A sənəxə xuini te alo yatan wurundun xuina. A to a xuini te, kuye sarin soloferene yi e xui ramini. ⁴E yi naxan falama, n yi nəe na sebe nen nun, koni n yi fala xuina nde me keli kore, a naxa, “Kuye sarin soloferene naxan falama, na ramara wundoni, i nama a sebe!”

⁵Na xanbi ra, n malekan naxan to tixi fəxə igen nun xaren ma, na yi a yiifanni te kore xənna ma. ⁶A yi a kolə habadan Ala xinli, naxan kore xənna nun bəxə xənna nun fəxə igen daxi e nun e yi seene birin. Malekan yi a fala, a naxa, “A mi fa buma sənən! ⁷Koni maleka solofereden na a xətaan fe waxatin naxan yi, Alaa wundo fe ragidixin kamalima nen nayi alo a rali a nabine ma kii naxan yi, a walikene.”

⁸Nba, n fala xuiin naxan me a singeni keli kore, na mən yi falan ti n xa, a naxa, “Siga, i sa kedi rabixin tongo na malekan yii naxan tixi fəxə igen nun xaren ma.” ⁹N yi n maso malekan na, n yi a fala a xa, a xa kedi mafilinxi xuridin so n yii. A yi a fala n xa, a naxa, “A tongo, i yi a ragerun, a jaxunma ayi nen i de alo kumina, koni a i kuiin nafema nen xələn na.” ¹⁰N yi kedi mafilinxi xuridin tongo malekan yii, n to a raso n de, a yi jaxun n de alo kumina, koni n to a ragodo n kuini, n kuiin yi rafe xələn na. ¹¹Na xanbi ra, e yi a fala n xa, a n mən xa nabiyā falane

ti lan yamane nun siyane nun xuine nun mangane ma.

Sere firinne

11 Awa, e yi xayen so n yii naxan yi luxi alo tamina se maliga seen na, a naxa, “Keli, i yi Ala Batu Banxin nun saraxa ganden maliga e nun muxun naxanye Ala batuma a kui. ²Koni hali i mi Ala Batu Banxin sansan kuiin tan maliga, na lu na. Amasətə na bata so siyane yii naxanye Taa Sariṅanxini bodonma han kike tonge naanin e nun firin. ³N nan n sere firinne rasigama nen nabiyā falane ralideni kasa dugine ragodoxi naxanye ma sununa fe ra, xi wuli keden xi keme firin xi tonge sennin.”

⁴Na sere firinne findixi oliwi wudi firinne nun lenpune dəxə se firinne nan na naxanye tixi bəxən birin Marigin yetagi. ⁵Muxu yo wa fe jaxin naba feni e ra, teen minima nen e de, a yi e yaxune halagi. Muxu yo wa fe jaxin naba feni e ra, fə na kanna xa faxa na kii nin. ⁶Kore xənna balan senbena e ra alogo tulen nama fa e nema nabiyā falane tiye waxatin naxan yi. Igene maxete senben fan e ra wunla ra, e mən yi fitinan sifan birin nadin dunuṅa muxune ma, e na wa a xən waxati yo yi.

⁷E nema yelin e sereyaan be waxatin naxan yi, sube magaxuxin naxan tema yili jaxin kui, na e yengema nen, a yi e nə, a yi e faxa. ⁸E binbine yi lu saxi taa gbeen yama malandeni, muxune e Marigin gbangban wudin ma taan naxan yi. Na taan luxi nen alo Sodoma hanma Misiran. ⁹Yamane nun bənsənne nun xuine nun siyane birin e binbine toma nen han soqe saxan e nun a tagi. E mi tinje ne xa maluxun. ¹⁰Dunuṅa muxune sewama nen muxu firinni itoe faxa feen na, e jaxan, e sanbane rasiga e bode ma amasətə na nabi firinne bata yi muxune jaxankata bəxə xənna fari. ¹¹Koni na soqe saxan e nun a tagiin na dangu, niin

soma nen e yi fata Ala ra, e yi keli. Naxanye birin e toma, ne gaxuma nen kati. ¹²E yi xui gbeena nde me kore naxan yi a falama, a naxa, “E te be.” E yi te kore kundani, e yaxune yee xori. ¹³Na waxatin yeteni, bɔxɔn yi xuruxurun gbeen ti. Taani taxunxin dɔxɔde fuun na, na keden yi kala. Muxu wuli solofere yi fana na bɔxɔ xuruxurunni. Muxun dɔnxene yi gaxu, e yi Ala tantun naxan kore.

¹⁴Gbalon firinden bata dangu, koni a saxanden famatɔɔn ni i ra.

Xɔtaan soloferedena

¹⁵Maleka solofereden yi a xɔtaan fe. Fala xui gbeene yi keli kore, e naxa, “Dunupa mangayaan bata findi en Marigin nun a Muxu Sugandixin gbeen na,

a mangayaan ligama a xun na nen habadan han habadan!”

¹⁶Fori mɔxɔɔn nun naaninna naxanye yi dɔxi e manga gbedene yi Ala yetagi, ne yi e xinbi sin a bun ma, e yetagine yi lan bɔxɔn ma, e yi a batu. ¹⁷E naxa, “Marigina Ala Senben Birin Kanna, naxan na, naxan yi na a fɔlɔni! Nxu bata barikan bira i xa bayo i bata i senbe gbeen nawali, i ya mangayaan tixi naxan na.

¹⁸Siyane bata yi xɔɔ, koni i ya xɔɔn yi fa, fana muxune makiti waxatin yi a li, i yi i ya walikene saranna fi, i ya nabine, muxu sarijanxine, e nun naxanye gaxuxi i xinla yee ra, muxudin nun muxu gbeena, i yi ne halagi naxanye bɔxɔn halagima.”

¹⁹Ala Batu Banxin naxan ariyanna yi, na yi rabi. N yi a Layiri Kankiraan[†] to Ala Batu Banxini. Na xanbi ra, kuyen jin masɔxɔnna nun xuine nun galan xuiin yi mini, bɔxɔn yi xuruxurun, balabalan kesene yi yolon han!

Naxanla nun ninginangana fe

12 Taxamaseri gbeena nde yi mini kore: naxanla[§] maxidixin sogeni, kiken a sanna bun ma, mangaya kɔmɔti taxamasenna soxi a xun na sare fu nun firin yi naxan ma. ²A fudikanna nan yi a ra, a gbelegbelema dii barin sɔxɔlɔni.

³Taxamaseri gbete yi mini kore: Ninginanga gbeeli gbeen^{**} nan yi na ra, xun solofere yi a ma e nun feri fu, mangaya kɔmɔti taxamasenna yi soxi a xun soloferene birin na. ⁴Sarene^{††} yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, a yi na keden bandun kore a xunla ra, a yi e rayolon bɔxɔni. Naxanla naxan yi diin barima, ninginangan yi sa ti na yetagi alogo a xa a diin don a na a bari waxatin naxan yi.

⁵Naxanla yi dii xemɛn bari, naxan mangaya xɔdɛxɛn ligama siyane birin xun na a manga wure dunganna ra. Koni a dii xemɛn yi rate kore Ala nun a manga gbeden fema. ⁶Naxanla yi a gi, a siga tonbonni Ala denaxan yitɔnxi a xa, alogo a xa sa balo na han xi wuli keden keme firin xi tonge sennin.

⁷Nayi, yenge gbeen yi keli kore xɔnna ma. Malekan Mikeli nun a malekane yi na ninginangan yenge. Ninginangan nun a malekane fan yi yengen soma.

⁸Koni a mi nɔ sɔɔ, dɔxɔde mi fa lu e xa kore xɔnna ma. ⁹E yi ninginanga gbeen woli bɔxɔni, sari fonna, naxan xili

[†]11:19 11.19 Layiri Kankirana fe mɔn sebexi Xɔɔɔyaan 25.10-22 kui.

[§]12:1 Fe tooni ito fɔlɔxina, **naxanli** ito findixi Yesu nga nan na. Koni falatide 12,17 kui, a bɔnsɔnna yi findi denkeleya yamaan na. Yanyina nde, a findixi denkeleya yamaan maligan na fe toon kui.

^{**}12:3 **Ninginangan** findixi Setana misaala nan na.

^{††}12:4 **Sareni** itoe findixi malekane taxamasenne ra. Setana bata malekana ndee ramurute Ala ma, e yi godo bɔxɔni e findi jinanne nun yinnane ra.

Yinna Mangana hanma Setana, naxan dunuṇa muxune birin mayendenma. E nun a malekane birin yi rawoli ayi bɔxɔ xɔnna ma. ¹⁰Nayi, n yi fala xui gbeena nde mɛ keli kore, a naxa,

“Iki, en ma Alaa kisin nun a senben nun a mangayaan waxatin bata a li, e nun a Muxu Sugandixina senbena.

Amasɔtɔ en ngaxakedenne kansun muxun bata woli bɔxɔni,

naxan yi e kansunma kɔɛen nun yanyin na

en ma Ala xa.

¹¹E yi a nɔ Yexɛɛ Diin wunla

nun e sereya falan xɔn,

e mi e yete niin natanga,

e tin sayaan ma.

¹²Nanara, ɛ tan naxanye kore xɔnna ma, ɛ sewa.

Koni gbalon bɔxɔ xɔnna nun fɔxɔ igen xa, bayo Yinna Manga Setana xapɛxin bata godo ɛ fema,

amasɔtɔ a kolon a waxati xunkuye mi a xa.”

¹³Ninginangan to a to, a bata rawoli ayi bɔxɔn ma, paxanla naxan dii xemem bari, a yi na sagatan fɔlɔ. ¹⁴Nayi, gubugubune yi so paxanla yii alo singbin gbeen gubugubune alogo a xa tungan a siga han denaxan sa yitɔnxi a xa tonbonni, a sa baloma denaxan yi pɛɛ saxan e nun a tagi, a yi tanga sapin ma. ¹⁵Nayi, sapin yi igen baxun paxanla fɔxɔ ra alo baana, alogo baan walanna xa a xali.

¹⁶Koni bɔxɔ xɔnna yi paxanla mali, a yi rabi, a yi igen min ninginangan naxan baxun paxanla fɔxɔ ra. ¹⁷Ninginangan yi xɔlɔ paxanla ma kati! A yi siga paxanla bɔnsɔn dɔnxene yengedeni, naxanye Alaa yamarine suxuma, e nun naxanye Yesu a fe sereyaan bama. ¹⁸Ninginangan yi sa ti fɔxɔ igen de.

Sube magaxuxi firinne fe

13Nba, n yi sube magaxuxina^{‡‡} nde to tɛ fɔxɔ igen xɔre ra, xun solofere, feri fu a ma. Mangaya kɔmɔti taxamasenne soxi a feri fune ra, Ala rayelefu xinla nde sebexi a xunne birin ma. ²N sube magaxuxin naxan to, na yi maliga burunna jarin nan na, a sanne yi luxi alo kanko gbeen sanne. A deen luxi alo yatan dena. Ninginangan yi a senben nun a manga gbeden nun nɔ gbeen so a yii. ³N yi a xunna nde to, na yi luxi alo e na a maxɔlɔ gbeen ti naxan a faxɛ, koni na yiren bata yi bari. Dunuṇa muxune birin yi kabe gbeen ti sube magaxuxini ito ma, e bira a fɔxɔ ra. ⁴Muxun birin yi ninginangan batu amasɔtɔ a bata yi senben so sube magaxuxin yii. E yi sube magaxuxin batu, e naxa, “Nde luxi alo sube magaxuxini ito, nde nɔɛ a yenge?”

⁵Waso falan nun marayelefu falan ti fena Ala ma, na senben yi sa sube magaxuxin de, fe paxin naba senben yi so a yii kike tonge naanin e nun firin. ⁶A yi Ala rayelefu fɔlɔ, a lu a xili kale e nun Ala dɔxɔdena e nun naxanye birin ariyanna yi. ⁷Yama sarijanxin yenge senben yi so a yii, alogo a xa e nɔ. Senben yi so a yii bɔnsɔnna birin nun yamane birin nun xuine birin nun siyane birin xun na. ⁸Dunuṇa muxune birin e xinbi sinmanen a bun ma, naxanye birin xili mi sebexi Yexɛɛ Diina Nii Rakisin Kitabun kui xabu dunuṇa da waxatini, naxan bata yi faxesa nun e fe ra. ⁹Nba, xa naxan tuli na, a xa a tuli mati.

¹⁰Xa kasorasaan nagidixi naxan ma, na sama nen kasoon na yati.

Xa sayaan nagidixi naxan ma silanfanna ra,

na faxama nen silanfanna ra yati.

^{‡‡}13:1 *Sube magaxuxin* findixi yamanan manga gbeen senben misaala ra na waxatini. Yamanan manga gbeen yi denkeleya muxune paxankatama. A mɔn finde to dunuṇa mangane senbe paxin misaala ra.

Nanara, yama sarijanxin lan e xa e tun-nafan e tɔgɔndiya.

¹¹Nba, n yi sube magaxuxi gbete^{¶¶} to mine bɔxɔni. Feri firin yi a ma, ne luxi alo Yexɛɛ Diin fenne, koni a yi falan tima alo ninginangana. ¹²A yi sube magaxuxi singena wɔɔn birin nawalima a jɔxɔni, a yi a liga bɔxɔn nun a muxune birin yi e xinbi sin na sube magaxuxi singen bun ma, naxan maxɔlɔde jaxin bata yi bari. ¹³Sube magaxuxi firindenitɔ ito yi kabanako taxamasenne ligama, a yi teen nagodo bɔxɔn ma muxune yetagi keli kore. ¹⁴Senben naxan so a yii a xa kabanako taxamasenne raba sube magaxuxi singen jɔxɔni, na yi dunuɔa muxune mayenden, a yi a fala dunuɔa muxune xa a e xa sube magaxuxi singen sawuran nafala e suxuren na suben naxan bata yi maxɔlɔ silanfanna ra, a yi bari. ¹⁵Senben yi so sube magaxuxi firindenitɔ yii alogo a xa niin bira sawurani, alogo na sawuran xa falan ti, a mɔn xa muxune faha naxanye mi e xinbi sinma sawuran bun ma. ¹⁶A yi a liga a muxune birin xa karahan taxamasenna yi lu e birin yiifanna ma hanma e tigi ra, muxudin nun muxu gbeena, nafulu kanna nun yi-igelitɔna, xɔɔn nun konyina. ¹⁷Muxu yo mi nɔɛ seen sare hanma e seen mati xa na taxamasenna mi a ma, sube magaxuxin xinla hanma a xinla taxamasenna xasabina.

¹⁸Fɔ xaxinla xa sɔtɔ nen feni ito yi. Xa naxan xaxili na, na kanna xa sube magaxuxin xinla taxamasenna xasabini ito yate ki faji, a yi a bunna fala, amasɔtɔ xemena nde xinla nan a bunna ra, a tan ni i ra: keme sennin tonge sennin e nun sennin.^{§§}

Muxu xunbaxine betina

14 Nba, n mɔn yi Yexɛɛ Diin tɔ tixi Siyon Geyaan fari, e nun muxu wuli keme wuli tonge naanin wuli naanin nan yi a ra a xinla nun a Fafe xinla yi sebɛxi naxanye tigi ra.* ²N yi fala xuina nde me keli kore, naxan yi luxi alo ige walan gbeen xuina alo kuyen sarin xui gbeena. N fala xuiin naxan me, na yi luxi nen alo kondan maxane nan yi kondan maxani. ³E yi beti nenen bama manga gbeden nun dalise naaninne nun fonne yetagi. Muxu yo mi yi nɔɛ a maxaranje na betin ma fɔ na muxu wuli keme wuli tonge naanin wuli naaninna naxanye yi xunbaxi bɔxɔ xɔnna fari. ⁴Ne nan mi e yete raxɔsi jaxanle xɔn, e sarijan. E yi biraxi Yexɛɛ Diin fɔxɔ ra a na yi siga dede. E bata yi xunba muxune tagi e lu alo bɔxɔn bogise singe fajin naxanye fima Ala nun Yexɛɛ Diin ma. ⁵Wule falan mi yi minima e de mume! Fe yo mi yi e ra.

^{¶¶}**13:11** *Sube magaxuxi gbete* findixi mangane seri batune misaala ra. Na waxatini, yamanan manga gbeen yi batuma alo alana nde. Naxanye findixi yamanan manga gbeen sawurane ki muxune ra, ne senben misaala nan sube magaxuxi firindenitɔ ito ra. Ne nan yi katama yamanan muxune birin xa mangan batu alo ala, anu, denkeleya muxune mi yi nɔɛ na lige. A finde to dunuɔa mangane seri batune fan misaala ra.

^{§§}**13:18 666:** Ndee laxi a ra fa fala na yaten findixi wundo taxamasenna nan na lan Romi taan manga gbeen xinla ma naxan xili Nero. Heburu xuiin nun Gireki xuiin sebelidine keden kedenna birin yi lanxi yatena nde ma men kaane gbee wundo kiini. Muxun na mangan xinla tongo, a yi a xinla sebelidine yatene sa e bode ma, na malanxin lanma keme sennin tonge sennin e nun sennin nan ma. Men kaane miriyani, solofere nan yate kamalixin na. Sennin fan yi a yita fa fala, na muxuna fe mi kamalixi.

***14:1** A mato Lankenemayaan 7.4-8 kui.

Maleka saxanne fe

⁶Nba, n yi maleka gbete to tugaŋɛ kore xɔnna ma. Habadan Xibaru Faɲin falana a yii, a a ralima dunuɲa muxune ma, e nun siyane nun bɔnsɔnne nun xuine nun yamane birin. ⁷A yi a falama a xuini texin na, a naxa, “E gaxu Ala yee ra, e yi binyen fi a ma, amasɔɔ a kiti sa waxatin bata a li. E a batu, a tan naxan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna nun fɔxɔ igen nun ticine daxi.”

⁸Malekan firinden yi fa a fɔxɔ ra, a naxa, “Babilɔn taa gbeen† bata kala! A bata kala, a tan naxan a tinxintareyaan dɔlɔn fixi siyane birin ma.”

⁹Malekan saxanden yi fa e fɔxɔ ra, a yi a xuini te, a naxa, “Xa muxu yo sube magaxuxin nun a sawuran batu, a yi tin a taxamasenna xa sa a tigi ra hanma a yiin ma, ¹⁰na kanna fan Alaa xɔlɔn manpaan minma nen naxan saxi xɔlɔ igelengenna kui, a yi ɲaxankata teen nun dole teeni maleka sarijanxine nun Yexɛ Diin yetagi. ¹¹E ɲaxankata teen tutin tema nen habadan han habadan, matabu mi e xa kɔɛɛn nun yanyin na e tan naxanye sube magaxuxin nun a sawuran batuma e tan naxanye tinma a xinla taxamasenna yi sa e ma.” ¹²Nanara, yama sarijanxin lanma nen e yi e tunnafan, naxanye Ala yamarine suxuma e denkeleya Yesu ma.

¹³Na danguxina, n yi fala xuiin me keli kore, a naxa, “Ito sebe: Sewan na kanne xa naxanye faxama Marigini fɔlɔ iki ma.” Alaa Nii Sarijanxin naxa, “Nɔndin nan na ra, e e matabuma nen e wanli, amasɔɔ e wanle biraxi e fɔxɔ ra.”

Se xabana bɔxɔni

¹⁴Nba, n yi kunda fixen to. Adamadi maligana nde yi dɔxi na kundaan fari, mangaya taxamaseri kɔmɔtin xema

daxin soxi a xun na, wɔlite xɛnxɛna a yii.

¹⁵Maleka gbete yi keli Ala Batu Banxini, naxan yi dɔxi kundaan fari, a yi a xui ramini na ma, a naxa, “I ya wɔliten tongo, i seen xaba, amasɔɔ se xaba waxatin bata a li bɔxɔni, a bata mɔ.”

¹⁶Nayi, naxan yi dɔxi kundaan fari, na yi a wɔliten nadangu bɔxɔ xɔnna fari, a bɔxɔ xɔnna se xaba daxin ɲan fefe!

¹⁷Awa, n yi maleka gbete to kele Ala Batu Banxini ariyanna yi, wɔlite xɛnxɛna nde na fan yii.

¹⁸N mɔn yi maleka gbete to mine ariyanna saraxa badeni, naxan yi teen xun na. Wɔlite xɛnxɛn yi suxi naxan yii, a yi falan ti na xa a xuini texin na, a naxa, “I ya wɔlite xɛnxɛn naso bɔxɔ xɔnna manpa bogine ra, i yi e xaba amasɔɔ e bata mɔ!” ¹⁹Malekan yi a wɔliten nadangu bɔxɔn fari, a manpa bogine xaba. A yi e rawoli Alaa xɔlɔ gbeen manpa igen badeni. ²⁰E sa manpa bogine bodon manpa bogi ige badeni taa xanbin na. Wunla yi mini manpa bogi ige badeni, a te han soone deni lanna, a bɔxɔn manpa ige baden ma han fayida kilo keme saxan ɲɔxɔn.

Malekane nun fitina dɔnxene fe

15 Nba, n mɔn yi taxamaseri gbee magaxuxi gbete to kore xɔnna ma, maleka solofere nan yi a ra fitina fe solofere yi naxanye yii. Fitina fe dɔnxene nan ne ra, amasɔɔ Alaa xɔlɔn kamalima ne nan xɔn ma.

²Na xanbi ra, n yi lonna nde to, a gbo alo fɔxɔ igena naxan mayilenma alo kilasi fixena, a basanxi teen na. N yi muxuna ndee fan to tixi na lonna ma naxanye sube magaxuxin nɔ e nun a sawuran nun a xinla xasabina, Alaa kondenne yi suxi e yii. ³E yi Alaa walikeɛn Musaa betin bama e nun Yexɛ Diina betina, e naxa,

†**14:8 Babilɔn taan** findixi wundo falan nan na naxan bunna neen fa fala Romi taana. Romi kaane yi Alaa yamaan ɲaxankatama Yoni waxatini alo Babilɔn taan yi Alaa yamaan ɲaxankatama Daniyeli waxatini.

“Marigina, Ala Senben Birin Kanna,
I ya wanle gbo, e magaxu!
Siyane birin ma mangana,
i ya kiraan tinxin. Nɔndin nan a ra.
⁴Marigina, nde mi gaxue i tan yɛɛ ra,
a tondi i xinla binyɛ?
Amasɔɔ i tan nan keden pe saripan.
Siyane birin fama nen,
e yi i batu.

Amasɔɔ i ya tinxinyaan bata makenen.”

⁵Na xanbi ra, n yi Ala Batu Banxin deen nabixin to kore, Alaa sereya bubuna. ⁶Fitina fe soloferene yi maleka soloferen naxanye yii, ne yi mini Ala Batu Banxini, e maxidixi taa dugi saripanaxine yi naxanye yi mayilenma, e kanke yi xidixi xɛma tagi xidine ra. ⁷Awa, na dalise naaninna nde keden yi xɛma lenge solofere so maleka soloferene yii naxanye yi rafexi habadan Alaa xɔlɔn na. ⁸Ala Batu Banxin yi rafe tɛɛ tutin na fata Alaa binyen nun a senben na. Muxu yo mi yi nɛɛ soɛ Ala Batu Banxini han maleka soloferene fitina fe soloferene yi kamali.

Alaa xɔlɔ lengenne fe

16 Nba, n yi fala xui gbeen mɛ keli Ala Batu Banxini. A yi a falama maleka soloferene xa, a naxa, “ɛ siga, ɛ sa Alaa xɔlɔ lengen solofereni itoe yixɛle bɔxɔ xɔnna ma!”

²Maleka singen yi siga, a sa a gbee lengenni xeɛle bɔxɔn ma. Sube magaxuxin taxamasenna yi muxun naxanye ma, e nun naxanye yi a sawuran batuma, fure naxin yi mini ne fatin ma. ³Malekan firinden yi a gbee lengenni xeɛle fɔxɔ igeni. Igen yi liga alo muxu faxaxin wunla. Daliseen naxanye birin yi fɔxɔ igeni, ne birin yi faxa. ⁴Malekan saxanden yi a gbee lengenni xeɛle baane nun ticine yi, e birin yi findi wunla ra. ⁵Malekan naxan yi igene xun na, n yi na xuiin mɛ, a naxa,
“I tinxin, i tan naxan na,

i tan naxan yi na a fɔlɔni,
i tan saripandena,
i bata kitin sa tinxinni,
⁶bayo e bata i ya yama saripanaxin nun nabine wunla ramini.

Nayi, i bata wunla so e yii,
e yi a min.

Na nan lan e ma.”

⁷Awa, n yi fala xuiin mɛ keli saraxa gandeni, a naxa,

“Nɔndin na a ra,

Marigina, Ala Senbe Birin Kanna,
i kitine sama tinxinna nun nɔndin nin.”

⁸Malekan naaninden yi a gbee lengenni xeɛle sogen fari. Ala yi tin, sogen xa yamaan magan a yilinga gbeen na. ⁹A yilinga gbeen yi muxune magan, e yi Ala xinla rayelefu, senben naxan yii a fitina feni itoe rafa. E mi e xun xanbi so e yulubine yi, e yi Ala binya.

¹⁰Malekan suulunden yi a gbee lengenni xeɛle na sube magaxuxina manga gbɛden ma, a yamanan yi lu dimini, muxune yi lu e lenne xinɛ xɔleni. ¹¹Ala Naxan Kore, e yi na rayelefu e xɔlen nun e fure de naxine fe ra. Koni e mi xete e kewali naxine fɔxɔ ra.

¹²Malekan senninden yi a gbee lengenni xeɛle Yufareti baa gbeen. Baan yi xara alogo mangan naxanye fama sa keli sogeteden binni, ne xa kiraan sɔɔ. ¹³Nba, n yi yinna saxan to mine ninginangan nun sube magaxuxin nun wule nabiin de, e luxi alo xunɛne. ¹⁴Yinnane nan yi ne ra naxanye kabanako feene ligama. E siga dunɔna mangane birin fema alogo e xa e malan yenge so xinla ma Senbe Birin Kanna, Alaa lɔxɔ gbeena fe ra.

¹⁵Marigin naxa, “A mato, n fa feen muxune raterɛnama nen alo muɔadana. Sewan na kanna xa naxan luma a yɛɛ ra yi, a yi a dugine kantan alogo a ragenla nama mini, a yagi.”

¹⁶Nba, yinnane yi mangane malan yirena nde yi denaxan xili Heburu xuini Haramagedon.

¹⁷Malekan solofereden yi a gbee lengenni xeƼe foyeni. Fala xui gbeen yi keli manga gbedeni Ala Batu Banxini, a yi a fala, a naxa, “A bata jan!” ¹⁸Kuyen jin masɔxɔnna nun xuine nun galan xuiin yi mini, bɔxɔn yi xuruxurun gbeen ti naxan ɔaxɔn munma yi liga xabu muxune da! ¹⁹Taa gbeen yi taxun saxanna ra. Siyane taane yi kala. Ala mi jinan Taa gbeen Babilɔn[‡] xɔn, a yi a xɔlɔ gbeen manpa lengenna so men kaane yii, al-ogo e xa Alaa xɔlɔn min. ²⁰Ige tagi bɔxɔne birin yi tunun. Geyane fan mi yi fa toma. ²¹Balabalan kese binyene yi lu yolonje muxune ma naxanye yi kilo tonge naaninna liye. Muxune yi Ala rayelefu na fitina balabalan kesena fe ra, amasɔto na yi magaxu kati!

Yalunde paxalan gbeena fe

17 Na xanbi ra, lenge soloferene yi suxi maleka soloferen naxanye yii, na nde keden yi fa n fema, a naxa, “Fa be, yalunde paxalan gbeena[¶] fe kitin sama kii naxan yi, n xa na yita i ra, naxan findixi taa gbeen misaala ra naxan tixi baa wuyaxi longonna ra. ²Dunupa mangane yalunyaan liga a tan nan xɔn, dunupa muxune birin yi e min a yalunyaan dɔlɔn na han e xunne yi keli.”

³Alaa Nii Saripanxin yi so n yi, malekan yi n tongo, a siga n na tonbonni. N yi sa paxanla nde to, a dɔxi sube magaxuxi gbeela nde fari, Ala rayelefu falane yi sebexi naxan yiren birin ma a xinle ra. Xun soloferene nun feri fu nan yi a ma. ⁴Na

paxanla yi maxidixi dugi mamiloxin nun a gbeela nan na e nun xemaan nun bɔxɔ bun nafunle nun geme tofajine.[§] Xema igelengenna a yii, na rafexi fe haramuxine nun a yalunya fe xɔsixine birin na. ⁵Xinla nde yi sebexi a tigi ra, wundo feen nan yi na ra, a naxa, “Babilɔn Taa Gbeena,^{**} Yalunde paxanle nun dunupa fe hara-muxine birin nga.”

⁶Awa, n yi na paxanla to, a minxin nan yi a ra yama saripanxin wunla nun Yesu a sere tɔgɔndiyaxine wunla ra. N to a to, n yi kabe kati. ⁷Malekan yi n maxɔdin, a naxa, “I kaben nanfera? N paxanla fe wundo feen bunna falama i xa nen e nun sube magaxuxin naxan a xalima, xun soloferene nun feri fu naxan ma. ⁸I sube magaxuxin naxan toxi, na yi na nun, koni iki, a mi fa na. Anu, a mɔn tema nen yili paxin na, a sa halagi. Dunupa muxun naxanye birin xili mi sebexi habadan Nii Rakisin Kitabun kui benun dunupa xa da waxatin naxan yi, ne na sube magaxuxin to waxatin naxan yi, e kabema nen, amasɔto a yi na nun, koni a mi fa na iki, anu a mɔn fama nen.”

⁹“Na ma, fɔ xaxinla nun fe kolonna nan xa lu en yi: Xun soloferene findixi na taan geyaan soloferene nan na, paxanla dɔxi naxanye fari. E mɔn findixi manga soloferene nan na. ¹⁰Suulun bata kala. Keden mangayani iki, boden munma fa singen. A na fa waxatin naxan yi, a waxatidi nan tun nabama. ¹¹Sube magaxuxin naxan yi na nun, koni a mi fa na, na yeteen findixi mangan solomasexeden nan na, a mɔn manga soloferene ye, a sigan halagin nan ma.”

[‡]16:19 *Babilɔn taan* findixi wundo falan nan na naxan bunna neen fa fala Romi taana. Romi kaane yi Alaa yamaan paxankatama Yoni waxatini alo Babilɔn taan yi Alaa yamaan paxankatama Daniyeli waxatini.

[¶]17:1 *Yalunde paxalan gbeeni* ito findixi Romi taan misaala ra.

[§]17:4 *bɔxɔ bun nafunla*: Gemen siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma fɔxɔ ige yi xaxunna ndee kui. Na gemen xili nen “perili.”

^{**}17:5 *Babilɔn Taa Gbeena*: Wundo falan na a ra naxan Romi taan nan ma fe falama.

¹²“I feri fuun naxanye toxi, ne findixi manga fuuna ndee nan na, naxanye munma mangayaan fɔlɔ singen, koni e mangayaan ligama nen waxatidi bun ma sube magaxuxin waxatini. ¹³E birin miriyaan keden: e e senben nun e fangan birin soma nen sube magaxuxin yii. ¹⁴E Yexɛɛ Diin yengema nen, koni Yexɛɛ Diina e nɔma nen, amasɔtɔ Marigine Marigin nan a ra, e nun Mangane Mangana. E nun a muxu xilixine nun a muxu sugandixine nun a muxu tɔgɔndiyaxine fan yi nɔnɔ sɔtɔ.”

¹⁵Malekan yi a fala n xa, a naxa, “I igen naxanye toxi, yalunde paxanla yi dɔxi denaxan yi, bɔnsɔnne nun yamane nun siyane nun xuine nan ne ra. ¹⁶I feri fuune nun sube magaxuxin naxanye toxi, ne yalunde paxanla rapaxuma nen, e yi a yii seene birin ba a yii, e yi a rageli. E yi a fati benden don, e yi a gan. ¹⁷Amasɔtɔ Ala nan na saxi e bɔnɛni, e xa a sagoon liga. E birin yi lan a ma, e yi e senben nawali sube magaxuxina mangayani han Alaa falan yi kamali.”

¹⁸“I paxanla naxan toxi, na findixi taa gbeen nan na naxan mangayaan ligama dunupa mangane birin xun na.”

Babilɔn kala fena

18 Na danguxina, n mɔn yi maleka gbeta to gode keli kore naxan senbe yi gbo, a nɔrɔn degen yi bɔxɔn birin yiyalan. ²A yi a xuini te, a naxa, “Babilɔn taa gbeen^{††} bata bira, a bata kala!
A bata findi jinanne nun yinna paxine birin dɔxɔden na
e nun xɔli paxin nun sube haramuxi xɔsixin sifan birin konna.
³Amasɔtɔ siyane birin bata a yalunyaan dɔlɔ xɔlen min.

Dunupa mangane birin bata yalunyaan liga a xɔn.

Dunupa yulane bata findi nafulu kanne ra a nafulu kanya gbeen xɔn.”

⁴Na xanbi ra, n yi fala xui gbeta me keli kore, a naxa,
“N ma yamana, ε keli a yi,
alogo ε nama basan a yulubine ra,
ε nun ne yi fitina fena ndee sɔtɔ ε bode xɔn.

⁵Amasɔtɔ a yulubine bata e malan e bode fari
te han kore xɔnna.

Ala mi jinanxi a fe paxine xɔn ma.

⁶ε a saranna fi
alo a bonne saranxi kii naxan yi,
ε a saranna fi a kewanle ra dɔxɔde firin.
A dɔlɔn saxi igelengenna naxan kui,
ε na rafe dɔxɔde firin.

⁷A binyen nun yete yinaxunna naxan nagidi a yete ma,
ε na tɔrɔn nun a sɔxɔlen jɔxɔnna ragidi a ma.

Amasɔtɔ a fala nen a yete ma, a naxa,
‘A mato,

n bata findi paxalan mangan na,
kaɲa gile mi n na,
n mi sunɛ mume!’

⁸Na ma, fitina feni itoe birin fama a ma nen lɔxɔ kedenni:

furen nun sunun nun fitina kamena,
a mɔn yi woli teeni, a gan.

Amasɔtɔ Marigina Ala senben gbo naxan a kitin saxi.”

⁹Dunupa mangan naxanye luxi yalunyaan nun yete yinaxunni a xɔn, ne na a ganmatɔn tutin to te waxatin naxan yi, e sunuma nen, e wuga a fe ra. ¹⁰E gaxuxin yi sa ti wulani a paxankatana fe ra, e yi a fala, e naxa,
“Gbalona, gbalona,
Babilɔn taa gbeena,
taa senbe kannna,

^{††}18:2 *Babilɔn taa gbeena*: Wundo falan na a ra naxan bunna neen fa fala Romi taana.

i ya kitin bata fa i ma sanja ma kedenni!”

¹¹ Dunuja yulane fan sunuma nen, e wuga a fe ra, amasoto muxu yo mi fa e sare seene sarama soton: ¹² naxanye findixi xemaan nun gbeti fixen nun boxo bun nafunle nun perili geme tofajin nun taa dugi fajine nun dugi mamiloxine nun dugi faji gbete nun dugi gbeele nun wudi faji sifane birin na e nun se fajin sifan birin naxanye rafalaxi sama jinna ra, e nun wudi fajine nun sulan nun wuren nun geme faji fixene, ¹³ e nun sinamon wudi xiri paxumen nun se xiri paxumene nun latikotonna nun mirihi latikotonna nun wusulanna nun dolon nun turen nun murutu fujin nun murutun nun jingene nun yexene nun soone nun wontorone nun konyine nun muxune niine. ¹⁴ Yulane yi a fala taan muxune xa, e naxa, “Sare seen naxanye birin xoli i ma, ne bata tunun, i ya nafunle nun i ya naron bata jan. E mi fa toma soton!”

¹⁵ Yulan naxanye nafunla soto na taani yulayani, ne sa tima nen wulani, amasoto e bata gaxu a paxankatan yee ra, e wugama nen, e sunu. ¹⁶ E yi a fala, e naxa, “Gbalona.

Gbalon taa gbeeni ito xa.

Na kaane yi maxidixi taa dugi fajin nin, e nun dugi mamiloxin nun a gbeela e nun xemaan nun geme tofajine.

¹⁷ Nafulu gbee sifani ito bata raxori sanja ma kedenni!”

Kunki ragine nun kunki kui muxune nun kunkin walikene birin yi sa ti wulani. ¹⁸ E gbelegbelema, e yeen tixi a gamatocan tutin tematocan na, e naxa, “Taa mundun yi maliga taa gbeeni ito ra?”

¹⁹ E lu gbangbanna se e xunne yi sununi, e yi lu wuge, e sunu, e naxa, “Gbalona,

gbalon taa gbeeni ito xa!

Kunki kanne birin findixi nafulu kanne ra taani ito nin.

A bata raxori sanja ma kedenni!”

²⁰ E sewa a halagi feen na,

e tan naxanye kore xonna ma,

e tan yama saripanxin nun a nabine nun a xerane,

e fan xa sewa.

Amasoto Ala bata a makiti,

a yi e xun mafala kitin bolon.

²¹ Nba, maleka senbemana nde yi geme gbeen tongo alo se din gemena a yi a woli foxo igeni, a naxa,

“Babilon taa gbeen nawolima ayi kala senbe sifani ito nin,

a mi fa to soton.

²² Konden xuiin nun yenla xuiin nun xulen xuiin nun

xota xuiin mi fa mema ayi soton!

Walike kesuxi sifa yo mi fa toma ayi soton.

Se din xuiin mi fa mema ayi soton!

²³ Lenpu degen mi fa toma ayi soton.

Naxalandin nun paxalandi kanna xuiin mi fa mema ayi soton.

Na birin bayo e yulane yi findixi dunuja senbe kanne nan na.

Na birin bayo e dunuja muxune birin mayenden nen e woyimeya feene xon.

²⁴ Alaa nabine nun a yama saripanxin wunla minixi Babilon taan nin muxun naxanye birin faxa boxoni, ne wunla goronna a tan nan ma.”

19 Na danguxina, n yi fala xui gbeen me kore naxan yi luxi alo gali gbeen xuina, a naxa,

“Tantunna Ala xa!

Kisin nun binyen nun senbena en ma Ala nan yii!

² Amasoto a kitine sama jondin nun tininna nin.

A bata paxalan yalunxi gbeen makiti

naxan yi dunuḡa kalama a yalunyaan na.‡‡

A mɔn yi a walikene faxa feen saran a ra.”

³E mɔn yi a fala, e naxa,

“Tantunna Ala xa!

Taan gan tutin luma nen te habadan.”

⁴Fori mɔxɔḡen nun naaninne nun dalise naaninne yi e xinbi sin, e yi Ala batu, a dɔxi a manga gbedeni, e naxa, “Amina! Tantunna Ala xa!”

Yexɛ Diina ɲaxalandi tiin ɲaxaɲaxana

⁵Na xanbi ra, fala xuiin yi keli manga gbedeni naxan a fala, a naxa,

“E en ma Ala tantun,

e tan a walikene birin,

e tan naxanye gaxuxi a yɛɛ ra, muxudin nun muxu gbeena.”

⁶Nba, n yi fala xuiin me, naxan yi luxi alo gali gbeen xuina, a mɔn yi luxi alo ige walan gbeen xuina, e nun kuye sarin gbeen xuina. A naxa, “Tantunna Ala xa!

Amasɔɔ en Marigina,

Ala senben birin kanna nan mangayaan nabama!

⁷En sewa, en ɲaxan.

En yi binyen fi a ma!

Bayo Yexɛ Diina ɲaxalandi tiin waxatin bata a li,

a ɲaxalandin bata a yitɔn.

⁸Dugi fapi sarinaxin mayilenxin bata so a yii a maxidi seen na.”

Dugi fapin findixi yama sarinaxina tinxinyaan misaala nan na.

⁹Na xanbi ra, malekan yi a fala n xa, a naxa, “Ito sebe: ‘Sewan na kanne xa naxanye xilixi Yexɛ Diina ɲaxalandi tiin sewa bande donni.’” A mɔn yi a fala n xa, a naxa, “Alaa ɲɔndi falane nan itoe ra.”

¹⁰N yi n xinbi sin a bun ma a batu feen na, koni a yi a fala n xa, a naxa, “I nama na liga! I walike boden nan n tan na e nun i ngaxakedenna naxanye birin na Yesu a fe seren ba. Ala nan xa batu!” Bayo Yesu a fe sereya falan findixi Alaa Nii Sarinaxin nabiya falane nan na.

Soo ragiin nun soo fixena fe

¹¹Nba, n yi kore xɔnna to rabixi, n yi soo fixen to. Naxan yi dɔxi a fari, na yi xili nen Tinxinna nun ɲɔndina. A kitin nun yengen nabama tinxinna nin.

¹²A yeene yi luxi alo tee degena. Mangaya taxamaseri wuyaxi yi soxi a xun na. Xinla yi sebexi a ma, muxu yo mi naxan kolon, fo a tan. ¹³Domaan naxan yi rago-doxi a ma, na bata yi sin wunli. A xili nen, “Alaa Falana.” ¹⁴Ariyanna ganle yi biraxi a foxo ra, e yi dɔxi soo fixene fari. E maxidixi taa dugi fixe sarinaxini. ¹⁵Silanfan xenxen yi minima a de, a yi siyane nɔma naxan na. A tan nan mangaya xɔdexen ligama siyane birin xun na a manga wure dunganna ra.^f A tan nan manpa bogine bodonma Ala Senben Birin Kanna xɔɔ gbeen manpa ige badeni. ¹⁶Xinla sebexi a domaan nun a danban ma, a naxa, “Mangane Mangana, Marigine Marigina.”

¹⁷Nba, n yi malekan to tixi soken tagi. Xɔnla naxanye birin yi kore foyeni, a yi falan ti ne xa a xuini texin na, a naxa, “E fa be, e fa e malan Alaa donse donna malan gbeena fe ra, ¹⁸alogo e xa fa mangane suben don e nun sofa kuntigine nun senbemanen nun soone nun soo ragine e nun muxune birin, xɔrɔne nun konyine, muxu gbeen nun muxudina.”

¹⁹N yi na sube magaxuxin to, e nun dunuḡa mangane nun e ganle. E yi malanxi alogo e xa na kanna yenge naxan dɔxi soo fixen fari, e nun a ganla.

‡‡19:2 *ɲaxalan yalunxin* findixi wundo falan na lan Romi taan ma.

^f19:15 Yaburin 2.9

²⁰ E yi sube magaxuxin suxu, e nun wule nabiin naxan yi kabanako feene ligama a yetagi a muxune mayenden naxanye xɔn e yi tin sube magaxuxin taxamasenna xa sa e ma, e yi a sawuran batu. E firinna birin jɛjɛn yi woli ayi tɛɛ darani naxan degema dole tɛɛn na. ²¹ Naxan yi dɔxi soo fixen fari, silanfanna naxan yi minima na de, na yi a dɔnxene faxa, xɔline yi lugo e binbine ra.

Nɛɛ wuli kedenna mangayana fe

20 Nba, n yi malekan to gode keli kore, yili jaxin dejinna a yii e nun yɔlɔnxɔn kuye gbeena. ² A yi ninginangan suxu, sɔɔi fonna, Yinna Mangana, Setana, a yi a xidi, a lu na han jɛɛ wuli keden. ³ Malekan yi a woli yili jaxin na, a yi na sɔxɔn a ma, a taxamasenna sa a ma, alogo a nama fa siyane mayenden han jɛɛ wuli kedenna yi kamali. Na na dangu, fɔ a mɔn xa fulun nen han waxatidi.

⁴ N yi manga gbedene to. Naxanye yi dɔxi e yi, kiti sa senben yi so ne yii. Naxanye xunne bata yi sege e de Yesu a fe sereyaan nun Alaa falana fe ra, naxanye mi sube magaxuxin nun a sawuran batu, naxanye mi tin a taxamasenna xa sa e tigi ra hanma e yiin ma, n yi ne niine to. E niin mɔn yi bira e yi e nun Alaa Muxu Sugandixin yi mangayaan liga han jɛɛ wuli keden. ⁵ Faxa muxun dɔnxene niin mi birama e yi han jɛɛ wuli kedenna yi defe. Faxa muxune kenla sayani, a fɔlɔn nan na ra. ⁶ Sewan muxune xa naxanye na lu na keli singeni sayani. Sayaan firinden mi senbe sɔtɔma e tan ma, e findima nen Ala nun a Muxu Sugandixina saraxaraline ra, e yi mangayaan liga a xɔn han jɛɛ wuli keden.

Setana nɔ fena

⁷ Na jɛɛ wuli kedenna na dangu waxatin naxan yi, Setana raminima nen kason na. ⁸ A minima nen a siyane birin mayenden bɔxɔn tongon naaninne birin yi alogo a xa e malan yengen xili ma, na yi xili sa “Gogo nun Magogo.”⁸⁸ E wuya ayi alo fɔxɔ igen mɛɛnsinna. ⁹ E fama nen e bɔxɔn yiren birin li, e sa yama sarjanxin daaxaden nabilin e nun Alaa taa rafanxina. Koni tɛɛn yi godo keli kore, a yi e halagi. ¹⁰ Na Yinna Mangana, Setana naxan e mayenden, na yi woli tɛɛ darani naxan degema dole tɛɛn na, sube magaxuxin nun wule nabiin denaxan yi. E lu jaxankataxi yanyin nun kɔɛɛn na habadan han habadan.

Kiti dɔnxena fe

¹¹ Nba, n yi manga gbede fixe gbeen to, e nun naxan yi dɔxi a yi. Bɔxɔ xɔnna nun kore xɔnna e gima a yɛɛ ra, e mi fa to sɔnɔn. ¹² Na xanbi ra, n yi faxa muxune to, muxu gbeene nun muxudine, e tixi manga gbeden yetagi. Kitabune yi rabi, Kitabu gbete fan yi rabi. Nii Rakisin Kitabun nan yi na ra. Faxa muxune yi makiti alo a yi sebexi kii naxan yi kitabune kui, lan e kewanle ma. ¹³ Fɔxɔ igen yi a gbee faxa muxune ramini, sayaan nun laxira fan yi e gbee faxa muxune ramini, e birin yi makiti e kewanle ma. ¹⁴ Nayi, sayaan nun laxira yi woli tɛɛ darani. Na findin sayaan firinden nan na, tɛɛ darani. ¹⁵ Naxan yo xili mi to sebexi Nii Rakisin Kitabun kui, na wolima ayi nen tɛɛ darani.

Kore xɔri nenen nun bɔxɔ xɔri nenen fe

21 Na xanbi ra, n yi kore xɔri nenen nun bɔxɔ xɔri nenen to. Amasɔtɔ

§§20:8 Alaa yamaan yaxune xili na kiini Nabi Esekiyeli kitabu yiren kui. A mato Esekiyeli sora 38 han 39 kui.

kore x̄ori singen nun b̄ox̄o x̄ori singen bata yi tunun, f̄ox̄o igen mi yi fa na s̄on̄on. ²Awa, n yi Alaa Taa Sarijanxin to gode keli ariyanna yi Ala fema, Yerusalen nenena, a yit̄onxi alo paxalandin naxan a yit̄onxi siga a x̄emen nalandeni. ³N yi fala xui gbeen m̄e manga gbedeni, a naxa, “Ala d̄ox̄oden bata lu adamadiine tagi! A luma nen e fema, e findi a yamaan na. Ala yet̄een luma nen e fema, a findi e Ala ra. ⁴A yi e ȳeegen birin fitan e ȳe ra yi, sayaan mi fa luma na s̄on̄on hanma sununa hanma wugana hanma x̄olena. Amas̄oto fe fonne bata pan.”

⁵Na xanbi ra, naxan yi d̄oxi manga gbedeni, na yi a fala, a naxa, “N bata feen birin findi a nenen na!” A m̄on yi a fala, a naxa, “Ito sebe, amas̄oto fe ragidixin nun j̄on̄din nan falani itoe ra.” ⁶A m̄on yi a fala n xa, a naxa, “N tan nan Alifa nun Omega ra.* Na nan na ra, a f̄ol̄on nun a rapanna. Xa min x̄onla naxan ma, n siimaya tigi igena nde soma nen a yii, a sare mi na. ⁷Na nan findima n̄o s̄oto muxun keen na. N findima nen a Ala ra, a yi findi n ma diin na. ⁸Koni nafigine nun denkeleyatarene nun muxu x̄osixine nun faxa tiine nun yanga suxune nun k̄era-muxune nun suxure batune nun wule falane birin, ne tan gbeen t̄e daraan nan na naxan degema dole t̄een na. Sayaan firinden nan na ra.”

Yerusalen nenena fe

⁹Lenge soloferen yi suxi maleka soloferen naxanye yii, naxanye yi rafexi fitina fe d̄onxe soloferene ra, na nde keden yi fa n fema, a naxa, “Fa be, n xa paxalandin yita i ra, Ȳex̄e Diina paxanla.” ¹⁰Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, malekan yi siga n na geya gbeen fari pon, a sa Taa Sarijanxin yita n na, Yerusalen naxan godo keli ariyanna

yi Ala fema. ¹¹Alaa n̄or̄on yi a ma, a mayilenma alo yasipi gemena alo gem̄e fixena. ¹²Yinna yi taan nabilinxi, a mate, a gbo. So de fu nun firin yi a ma. Maleka fu nun firin tixi na deene ra. Isirayila b̄on̄son fu nun firinne xinle sebexi deene ma. ¹³Sogeteden binni de saxan, k̄omenna ma de saxan, yiifanna ma de saxan, sogegododen binni de saxan. ¹⁴Beten sade fu nun firin nan yi taan yinna bun, Ȳex̄e Diina x̄era fu nun firinne xinle sebexi e ma.

¹⁵Malekan naxan yi falan tima n xa, se maliga tamin yi suxi na yii naxan yi rafalaxi xemaan na, alogo a xa taan maliga e nun a deene nun a yinna. ¹⁶Tongon naanin nan yi taan ma. A kuyan nun a yigboon yi lan. Malekan yi taan maliga se maliga tamin na: kilo wuli firin. A kuyan nun a yigboon nun a yiteen birin yi lan. ¹⁷Malekan yi yinna maliga adamadiine se maliga kiini, n̄onḡonna ye kem̄e tonge naanin e nun naanin. ¹⁸Na yinna yi tixi yasipi gem̄en nan na, taan yi tixi xema fajin nan na. A fixa alo kilasina. ¹⁹Taan nabilinna yinna beten sadene yi rayabuxi gem̄e fajin sifan birin na: yasipi gem̄en nan yi a beten sade singen ma, a firindena safiri gem̄ena, a saxandena agati gem̄ena, a naanindena emerodi gem̄ena, ²⁰a suulundena onixi gem̄ena, a sennindena karineliya gem̄ena, a soloferedena kirisoliti gem̄ena, a solomasexedena berili gem̄ena, a solomanaanindena topasi gem̄ena, a fudena kirisopirasi gem̄ena, a fu nun kedendena yasinti gem̄ena, a fu nun firindena ametisi gem̄ena. ²¹A so de fu nun firinne birin yi rafalaxi gem̄e fajine nan na. De keden kedenna birin yi rafalaxi perili gem̄e tofaji keden nan na. Taan kira gbeen yi

*21:6 Gireki xuiin gbee sebelidine f̄ol̄on nan Alifa ra, a rapanna yi findi Omega ra. Na nan na ra, a f̄ol̄on nun a rapanna.

rafalaxi xema fajin nan na, a fixa alo kilasina.

²²Koni n mi Ala Batu Banxin se to na taani, amasɔɔ Marigina, Ala Senben Birin Kanna nun Yexɛɛ Diin nan findixi Ala Batu Banxin na. ²³Taan mako mi yi sogen nun kike degen ma, amasɔɔ Alaa nɔɔn yi a yiyalanma. Yexɛɛ Diin nan a lenpun na. ²⁴Dunupa siyane sigan tima a degen nan ma, dunupa mangane fama nen e binyen na a xɔn. ²⁵Taan deene mi ragalin mume, amasɔɔ kɛɛn mi soma na yi mume! ²⁶Siyane birin fama nen e binyene nun e xunnayerenne ra a xɔn. ²⁷Koni se saripantare yo mi soe na taani, hanma fe xɔsɔxi rabana hanma wule falana, koni fɔ naxanye xili sebexi Yexɛɛ Diina Nii Rakisin Kitabun kui.

Ariyanna

22 Malekan yi siimaya baa igen fan yita n na. A fixa alo kilasina, keli Ala nun Yexɛɛ Diina manga gbedeni. ²Siimaya wudin yi tixi taan yama malanden tagi, e nun baan fɔxɔ firinne ra, naxan yi bogima sanja ma fu nun firin peen bun ma. A yi bogima nen kike yo kike. Siyane rakendeya seen nan yi a deene ra. ³Danga mi fa na sɔnɔn.

Ala nun Yexɛɛ Diina manga gbeden luma nen na taani. A walikene yi a batu. ⁴E yi a yetagin to, a xinla yi lu e tigi ra. ⁵Kɛɛn mi fa soe mume, e mako mi fa luma lenpu degen ma hanma sogena, amasɔɔ Marigina, Ala nan e luma kenenni. E luma nen mangayani habadan han habadan.

Yesu fa fena fe

⁶Na xanbi ra, malekan yi a fala n xa, a naxa, “Fe ragidixin nun jɔndin nan falani itoe ra. Marigina, Ala naxan xaxinla fima nabine ma, na nan a malekan nafaxi alogo a xa sa a yita a walikene ra naxan fama ligadeni.”

⁷Yesu naxa, “N famatɔɔn ni i ra. Sewan na kanna xa naxan na nabiyi fala sebexini itoe suxu.”

⁸N tan Yoni nan feni itoe mexi, n yi e to. Nba, n to e me, n yi e to, malekan naxan yi e yitama n na, n yi bira na san bun ma, alogo n xa a batu. ⁹Koni a yi a fala n xa, a naxa, “I nama na liga de! I walike boden nan n na, e nun i ngaxakeden nabine e nun naxanye birin fala sebexini itoe suxuma. Ala nan batu!” ¹⁰A yi a fala n xa, a naxa, “I nama nabiyi fala sebexini itoe findi wundo feene ra de. Amasɔɔ waxatin bata maso. ¹¹Xa tinxintaren naxan na, na xa lu tinxintareyani. Xa xɔsiden naxan na, na xa lu xɔsi fe rabani. Xa naxan tinxin, na xa lu tinxinyaan fari. Xa naxan saripnan, na xa lu saripnani.”

¹²Yesu naxa, “N fama n ni i ra. N fama nen birin kewanla saranna ra n yii. ¹³N tan nan Alifa nun Omega ra, na bunna neen fa fala a singen nun a dɔnxena, a fɔlɔn nun a rapanna.”

¹⁴“Sewan na kanne xa naxanye e domane xama alogo e xa siimayaan wudin sɔɔ, e so taan so deene ra. ¹⁵Koni fe xɔsɔxi rabane nun kɛɛramuxune nun yalundene nun faxa tiine nun suxure batune nun wule falan nafan naxanye birin ma, ne luma nen taan fari ma.”

¹⁶“N tan Yesu bata n ma malekan xe e ma alogo a xa sa sereyani ito ba denkeleya yamane xa. Dawuda bɔnsɔnna nan n na, keli a denbayani. Tagalan saren nan n tan na, naxan tema xɔtɔnni.”

¹⁷Awa, Alaa Nii Saripnanxin nun jaxalandin yi a fala, e naxa, “Fa be!” Naxan yo na a me, na fan xa a fala, a naxa, “Fa be!” Xa min xɔnla naxan ma, na xa fa. Xa naxan wama siimaya igen xɔn, na xa a rasuxu, a mi sarama.

Fala Dɔnxena

¹⁸N muxune nan maxadima naxanye birin nabiyi fala sebexini itoe mema,

xa naxan nde sa e fari, Ala fitina feene sama nen na kanna fari naxanye sebexi kitabuni ito kui. ¹⁹Xa naxan yo nde ba nabiya fala sebexini itoe ra, Ala na kanna gbee bama nen siimaya wudin nun taa saripanaxina fe yi, naxanye fe falaxi kitabuni ito kui.

²⁰Naxan feni itoe seren bama, na naxa, “Nɔndin na a ra, n famaan ni i ra.” Amina! Marigi Yesu fa! ²¹Marigi Yesu xa hinan ε birin na.